UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 13 16 02 009 2

BINDING SECT. MAR 14 1972

K M9586 D819 1879

Mulla Khusraw, Muhammad ibn Faramurz
Tercumet ul-gurer ve 'l-durer

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/tercmetlurer00mull

فهرست الجلد الاول من شرح الدرر والغرر

صحيفه	
٠٠٢	كتاب الطهارة
٠١٧	فصل بئر دون عشر فى عشر
٠٢١	باب التيمم
٠٢٣	باب المسح على الخفين
٠٢٨	باب دماء تختص بالنساء
٠٣٢	باب تطهير الانجاس
٠٣٥	فصل سن الاستنجاء من نجس يخرج
٠٠٠	من البطن
٠٣٧	كتاب الصلاة
٠٤٠	باب الاذان
٠٤٢	باب شروط الصلاة
٠٤٦	باب صفة الصلاة
٠٥٦	فصل يجهر الامام فى الفجر الخ
٠٦٣	تكملة لمباحث الاقتداء
٠٦٥	باب الحدث فى الصلاة
٠٦٨	باب ما يفسد الصلاة وما يكره فيها
٠٧٣	باب الوتر والنوافل
٠٧٨	باب ادراك الفريضة
٠٨٠	باب قضاء الفوائت
٠٨٣	باب صلاة المريض
٠٨٤	باب الصلاة على الدابة
٠٨٥	باب الصلاة فى السفينة
٠٨٥	باب صلاة المسافر
٠٨٩	باب صلاة الجمعة
٠٩٢	باب العيدين
٠٩٥	باب صلاة الكسوف
٠٩٥	باب الاستسقاء
٠٩٦	باب الصلاة الخوف
٠٩٦	باب الصلاة فى الكعبة
٠٩٧	باب سجود السهو والشك
١٠١	باب سجود التلاوة
١٠٤	باب الجنائز
١٠٩	باب الشهيد
١١١	كتاب الزكاة
١١٤	باب صدقة السوائم
١١٧	باب زكاة المال
١١٩	باب العاشر

صحيفه	
١٢٠	باب الركاز
١٢٢	باب العشر
١٢٣	باب المصارف
١٢٥	باب الفطرة
١٢٦	كتاب الصوم
١٢٩	باب موجب الافساد
١٣٢	فصل حامل ومرضع الخ
١٣٥	باب الاعتكاف
١٣٦	كتاب الحج
١٤٣	باب القران والتمتع
١٤٥	باب الجنايات
١٥٢	باب محرم احصر
١٥٦	كتاب الاضحية
١٥٩	كتاب الصيد
١٦٢	كتاب الذبائح
١٦٦	كتاب الجهاد
١٦٩	باب المغنم وقسمته
١٧٣	باب استيلاء الكفار
١٧٥	باب المستأمن
١٧٨	باب الوظائف
١٨١	فصل فى الجزية
١٨٣	باب المرتد
١٨٧	باب البغاة
١٨٨	كتاب احياء الموات
١٩٢	كتاب الكراهية والاستحسان
١٩٢	فصل فرض الاكل بقدر دفع الهلاك
١٩٥	فصل لايلبس رجل حريرا الا قدر
٠٠٠	اربعة اصابع عرضا
١٩٧	فصل ينظر الرجل الى الرجل الا العورة
١٩٨	فصل ملك امة بشراء او نحوه
٢٠٦	فصل ما امر الله تعالى به قبلته الخ
٢٠٨	كتاب النكاح
٢١٧	باب الولى والكفوء
٢٢٤	باب المهر
٢٣٢	باب نكاح الرقيق والكافر
٢٣٨	باب القسم
٢٣٨	كتاب الرضاع
٢٤١	كتاب الطلاق

صحيفه	
٢٤٣	باب ايقاع الطلاق
٢٥٤	باب تفويض
٢٦٠	باب التعليق
٢٦٤	باب طلاق الفار
٢٦٧	باب الرجعة
٢٧١	باب الايلاء
٢٧٣	باب الخلع
٢٧٧	باب الظهار
٢٨١	باب اللعان
٢٨٤	باب العنين وغيره
٢٨٦	باب العدة
٢٨٩	فصل فى الاحداد
٢٩١	باب ثبوت النسب
٢٩٥	باب الحضانة
٢٩٧	باب النفقة
٣٠٦	كتاب العتاق
٣١١	باب عتق البعض
٣١٨	باب الحلف بالعتق
٣١٩	باب العتق عـ
٣٢٢	باب التدبير
٣٢٣	باب الاستيلاد
٣٢٦	كتاب الكتابة
٣٢٨	فصل فى تصرفات المكاتب
٣٣٣	باب كتابة العبد المشترك
٣٣٥	باب الموت والعجز
٣٣٧	كتاب الولاء
٣٤١	كتاب الايمان
٣٤٨	باب حلف الفعل
٣٥٩	باب الحلف على القول
٣٦٣	كتاب الحدود
٣٦٦	باب وطئ يوجب الحد اولا
٣٦٩	باب شهادة الزنى والرجوع عنها
٣٧٢	باب حد الشرب
٣٧٣	باب حد القذف
٣٧٦	فصل فى التعزير
٣٧٩	كتاب السرقة
٣٨٢	فصل بقطع يمين السارق
٣٨٥	باب قطع الطريق
٣٨٧	كتاب الاشربة
٣٨٩	كتاب الجنايات
٣٩٢	باب مايوجب القود ومالا يوجبه
٣٩٧	باب القود فيمادون النفس
٤٠٢	باب الشهادة فى القتل واعتبار حالته
٤٠٥	كتاب الديات
٤٠٧	فصل لاقود فى الشجاج الافى الموضحة عمدا
٤١٠	فصل ضرب بطن امرأة حرة
٤١١	باب مايحدث فى الطريق وغيره
٤١٤	باب جناية البهيمة
٤١٧	باب جناية الرقيق
٤٢١	فصل دية عبد اوامة قيمته
٤٢٢	فصل اقر مدبر اوام ولد بجناية خطأ لم يجز
...	ولا شئ عليه
٤٢٤	باب القسامة
٤٢٩	كتاب المعاقل
٤٣١	كتاب الآبق
٤٣٣	كتاب المفقود
٤٣٥	كتاب اللقيط
٤٣٧	كتاب اللقطة
٤٣٨	كتاب الوقف
٤٤٥	فصل يتبع شرط الواقف فى اجارته
٤٤٧	فصل فيما يتعلق بوقف الاولاد

فخرالدين المناستري . المفتش لمحاكم العدلية والشرعية
في ولايت خداوندكار . غفرالله له ولوالديه
ولجميع من آمن بيوم الحشر وشفاعت سيدالبشر
١٣ رمضان المبارك ١٣٣١ تحريرًا

Mullā Khusraw, Muḥammad ibn Farāmur

كتب معتبرهٔ فقهيه دن درر ترجمه سيدر كه بو كره طبع سابقنه مقيس اولامق
اوزره فوق الحد اعتنا ودقت واصلنه مراجعت ايله بالتصحيح دفعهٔ ثانيه
اوله رق وصحتى تأمين قلنه رق طبع
وتمثيل اولنمشدر

❊ كرك رسوماتندن مستثنادر ❊

Tercumet ul-ġurer ve'l-dürer

دار الطباعة العامرة
١٢٥٧

LIBRARY
OCT 20 1971
UNIVERSITY OF TORONTO

ترجمة الغرر والدرر

بسم الله الرحمن الرحيم

كتاب الطهارة

كتاب لغت جهتندن جمع معناسنده مصدر در مبالغه ایچون مفعوله تسمیه اولنور یاخود فعال وزننده مفعول ایچون مبنیدر لباس کبی وبوایکی تقدیر اوزره مجموع معناسنه در واصطلاح جهتندن کتاب مسئله لردر مستقله اعتبار اولنورلر انواعنه شامللردر یاخود انواعنه شامل دکللردر وطهارت مصدردر هانك فتحیله وضمیله طهرالشئ کبی افصح اولان فتحیله اولاندر وشرعا طهارت نظافت مخصوصه در یعنی برمخصوص پاکلکدر که وضوء وغسل وتیمم وغسل بدن وغسل ثوب وبونلرك امثالنه متنوعه در وجمع صیغه سیله عدم ایراده باعث اولدر که زیرا طهارت اصلنده مصدر در قلیل وکثیره متناول اولور جمع صیغه سیله ایراد ایدن تصریح قصد ایلدی (فرض الوضوء) وضوء لغت جهتندن نظافت یعنی پاکلك معناسنه در وشرعا یوزین وایکی اللرین وایکی ایاقلرین یومق وباشنی مسح ایتمکدر وفرض لغت جهتندن قطع ایتمك وتقدیر ایتمك معناسنه در وشرعا دلیل قطعی ایله لازم کلان حکمدر وفرضك حکمی بلاعذر انی ترك ایدن کمسنه عقابه مستحق اولوب وانکار ایدن کافر اولمقدر ودخی انك فوت اولمسیله جواز فوت اولان شیئه فرض دینلور صلاة وترك فوتنی تذکر ایدن کمسنه یه صلاة فجرك جوازی فوت اولمسی کبی قسم اوله فرض اعتقادی وقسم ثانی یه فرض عملی تسمیه اولنور وبو مقامده مراد اولان تواتر ایله ثابت اولدیغی ایچون فرض اعتقادیدر* اکر سؤال اولنورسه که آیت وضوء مدنیه در صلاة مکه ده فرض اولدی پس صلاة بلا وضوء اولمق لازم کاور* جوابنده بز دیرز که صحیح مسلمده وغیرنده ثابت اولان شیئ ایچون صلاة بلا وضوء اولمق لازم کلمز که تحقیقا جابر رضی الله عنه آبدست الوب وایکی ادکاری اوزره مسح ایلدی جابره دینلدیکه نیچون بویله ایلدك جابر دیدیکه بنی مسح ایلمکدن نه منع ایدر که بن رسول علیه الصلاة والسلامی کوردم مسح ایلدی جابره دیدیلر که اول وقت سورهٔ مائده نك نزولندن مقدمی ایدی جابر دیدیکه بن اسلامله مشرف اولمدم الاسورهٔ مائده نك نزولندنصکره اولدم ودخی مجمع البیان نام کتابده دینلان شیئ ایچونکه روایت اولندی تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلامك نجان آبدستی بوزلسبدی اعمالك کلیسندن امتناع ایدردی حتی سؤاله رد جواب ایتمزدی تا کیم بو آیت کریمه نك نزوانه دکین صلاة ایچون طهارت ایدرلردی ایمدی وحی غیری متلو ایله وضوء ثابت اولمق جائز اولور یاخود شرایع سابقه دن اخذدر رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنان شیئك دلالت ایتدیکی ایچونکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام مبارك یوزین واللرین

M 958 D813 1879

فرض

اوچراوچر غسل ایدوب آبدست الدقلری وقتده بیوررلر دیکه واشته بو وضوء بنم وضوئمدر و بندن مقدم کلان انبیاء علیهم السلامك وضوءلریدر * واکر دینلورسه که وضوء بو طریقت اوزره ثابت اولورسه نزول آیتده فائده ندر * جوابنده دیرزکه نزول آیتده فائده امر وضوئی ثابت ومقرر قیلمقدر زیرا وضوء عبادت مستقله اولمیوب بلکه صلاته تابع اولدیسه زمان وحیدن طول عهد ایله ونقل ایدنلر یوما فیوما نقصان بولمغله محتملدر امت محمد علیه الصلاة والسلام وضوء شانیله مهتم اولمیوب وشرائط وارکاننه رعایتده تساهل ایدهلر نص متواتر ایله ثابت اولان وضوء انك کبی اولمیوب کلی اسانده وکلی زمانده باقی اولسون ایچون آیت نازل اولدی ودخی نچان انده وحی متلو وارد اولسیدی عین رحمت اولان اختلاف علما حاصل اولور و بو اسلوب اوزره بو مقامك تحقیقی بنم انکله تفرد ایلدیکم شیدندر والله اعلم (غسل الوجه مرة) برکره یوزی یومقدر زیرا آیت کریمه ده فاغسلوا امری تکراره دلالت ایلمز (وهو) یعنی وجه (مابین منبت الشعر غالبا) بو غالبا قیدی نزعتینی یعنی ایکی زاقلری وجهك حدندن اخراج ایدر ونزعتین جبهه نك ایکی جانبلریدر که شعر انلردن منحسر اولور زیرا اول نزعتینك غسلی وضوءده واجب اولمز زیرا منبت شعر ایله مراد شعرك بتدیکی محلدر کرکسه شعر بتسون وکرکسه بتسون (واسفل الذقن والاذنین) وجه اکثریا شعرك بتدیکی محل مابینی ایله چکه نك اسفلی وایکی قولقلرك مابینیدر بو کلامله وجهك بحسب الطول والعرض تحدیدی تمام اولور وقتا که مصنفك فرض الوضوء غسل الوجه قو اندنصکره بو تحدید صفا للوا اولان متوضی اوزره عذارك وشاربك وحاجب ولحیه نك اسفل ذقنه وارنجه تحتلرینی غسل واجب اولمق اقتضا ایتدی ایسه مع هذا بونلرك تحتلرینك غسلی واجب اولما غله کتب فقهیه مملودر چون دفعنی مراد ایدوب (والعذار) دیدی آخر کلامه وارنجه لحیه نك ایکی عذارلری ایکی جانبلریدر بونلر دابه نك ایکی عذارندن استعاره اولندیلر انلر لجامدن دابه نك ایکی یکاقلری اوزره اولان شیدر (لایسقط حکم ماوراءه) عذار ماوراسنك حکمنی اسقاط ایلمز وعذارك ماوراسی عذار ایله ایکی قولقلرك مابینده اولان بیاضدر که عارض تسمیه اولنور وماوراسنك حکمی غسلنك واجب اولمسیدر زیرا عذار اول حکمی اسقاط ایلمز امام ابی یوسف رحمة الله علیه بونك خلافی اوزره در (بل ینتقل حکم ماتحته الیه) بلکه عذار تحتنده اولان حکمی اولکه غسلك وجوبیدر عذاره نقل ایدر حتی عذارك غسلی واجب اوله (کالشارب والحاجب) شارب ایله حاجب کبی که تحتلرنده اولان حکمی کندولره نقل ایدرلر حتی شارب ایله حاجبك غسللری واجب اولور ولکن تحتلرینه مانك ایصالی واجب اولمز (واللحیة تنقله) ولحیه تحتنده اولان حکمی نقل ایدر (الی مایلاقی البشرة منها) بشره دن کندویه ملاقی اولانه نقل ایدر وبو امام اعظمدن اظهر روایتدر محیط وبدایعده بونی اختیار ایلدی ومعراج الدرایه ده دخی اصح قول بودر دیدی وفتاوای ظهیریه ده وبه یفتی دیدی (اولا) یاخود لحیه تحتنده اولان حکمی که غسلك وجوبیدر لحیه دن بشره یه ملاقی اولانه نقل ایلمز (بل تبدله بمسحه) بلکه بشره یه ملاقینك مسحنه تبدیل ایدر وقاضیخان امام اعظمدن ایکی روایتك اشهرنده ملاقینك ربعنك مسحنه تبدیل ایدر وبو ربعه نقل امام اعظمدن حسنك روایتیدر کتاب محیطده وجهك تحدیدندنصکره اکر متوضی امرد ایسه وجهك جمیعنی غسل ایدر واکر متوضی صقاللو ایسه صقالك تحتنده اولانی غسل واجب اولمز دیدی وامام شافعی رحمة الله علیه اکر خفیف اللحیه ایسه واجب اولور دیدی کذلك شارب ایله حاجبك تحتلرینه مانك ایصالی واجب اولمز امام شافعی واجب اولور دیدی وصحیح اولان بزم قولمزدر زیرا فرض اولان محل حائل ایله مستتر اولور و بر حالده اولورکه ناظر اکا مواجهه ایدهمز ایمدی اندن فرض ساقط اولوب حائله متحول اولدی رأسك بشره سی کبی بوندنصکره محیطده شول بیاضکه عذار ایله اذن بیننده در امام اعظم وامام محمد قتلرنده غسلی واجب اولور محل عذار بونك خلافیدرکه اوزرنده بتن شعر ایله اورتلور پس عذارك کندو محلنك مقامنه قائم اولور (والیدین فرادی) وجه اوزره عطفدر ودخی وضوئك فرضی ایکی اللرین بشقه بشقه غسل ایلمکدر وکتاب کافیده وغیریده ذکر اولندیغی اوزره ایکی اللری غسلك کیفیتی صول ال ایله جناغی اخذ ایدوب صاغ ال اوزره اوچ کره دوکمکدر بعده جناغی

صاغ الیله اخذ ایدوب کذلك صول الینه دوکه‌کدر وکذلك اکر چناق کبیر اولوب وکبیر ایله بیله صغیر چناق اولورسه کیفیت غسل یدین بنه منوال محرر اوزره در واکر چناق کبیر اولوب صغیر چناق بولنمزسه صول الینك پارمقلرینی بر برینه ضم ایدیجی اولدیغی حالده چناغه ادخال ایدوب صاغ الینك کفی اوزره دوکه‌کدر و پارمقلرینك بعضی بعضیله اوغمقدر حتی مطهر اوله بعده صاغ الینی چناغه ادخال ایدوب صول الینی غسل ایلمکدر وبونك وجهی تاج الشریعه شرحنده ذکر اولنان شیدر که تحقیقا ایکی الك یاخود ایکی اباغك برندن اخراسنه باشلغن نقلی وضوده جائز اولدی حالبوکه غسلده جائز اولدی زیرا وضونك اعضاسی حقیقة وعرفا مختلفه در حقیقة مختلف اولمسی ظاهر در بیانه حاجت یوق واما عرفا مختلف اولمسی اولدرکه زیرا اعضاء وضوء بردفعه ده غسل اولنمز وخطاب واحد تحتنده داخل اولدیغنه نظرا ایله حکما عضو واحددر پس اختلاف حقیقی اتحاد حکمی ایله بیله متعارض اولدی ایمدی عرفله اختلاف ترجیح اولندی غسل بونك کبی دکلدرکه زیرا جمیع اعضاء حکما وعرفا متحددر ایمدی عرفله اولان اتحاد حکمی ترجیح اولندی وبونکله دینلان شیئك فسادی ظاهر اولورکه ایکی کفك هر بری اوزره علی حدة مائی دوکمکه حاجت یوقدر زیرا ایکی کفك غسلی صاغ الك کفی اوزره دوکان صو ایله ممکندر تتکیم عادت بودر زیرا انده عادت عوامی عرف شرع اوزره ترجیح واردر ایمدی سن تأمل وتدبر ایله (مرة لمامر بالمرفقین) ایکی اللرین برکره ایکی درسکلری ایله بیله غسل ایلمکدر مرور ایدن علت ایچون یعنی امر فاغسلوا تکراره دلالت ایلمدیکی ایچون مرفق بازو ایله قولك کمکلرینك قاوشدیغی محلدر (والرجلین مرة بالکعبین) ودخی وضونك فرضی ایکی ایاقلری طبوقلریله بیله غسل ایتمکدر کعب ایاق طرفندن اینجك کوکنه متصل اولان یوکسك کموکدر هشامك محمددن روایت ایلدیوب کعب شول مفصلدرکه نعلین اوزره بغلنان شراك قاتنده وسط قدمده اولان کموکدر دیدیکی دکلدر زیرا اول مفصل الده اولان مرفق کبی هر بر ایاقده بر کموکدر حال بوکه آیت کریمه ده کعب تثنیه ذکر اولندی ایمدی مراد بزم ذکر ایلدیکمز اولدیغی متعین اولدی اکر مراد بو یله اولمسیدی تثنیه به عدول لده فائده ظاهر اولمزدی اکر دینلورسه آیت کریمه ده جمع جمله مقابل اولمق افراد جمعدن هر واحد اوزره بر الك و بر اباغك غسلی واجب اولمق اقتضا ایدر جوابنده بز دیرزکه نص کریمك دلالتیله اخرانك غسلی ثابت اولمق جائزدر یاخود اخرانك غسلی تواتر ایله نقل اولنان رسول علیه الصلاة والسلامك فعلی ایله جائز اولور اجماعله دکلدر * زیرا فعل رسول علیه الصلاة والسلامك زمان شریفلرنده ثابتدر اجماع ایسه رسول علیه الصلاة والسلام زماننده نصکره در واکر دینلورسه که ارجلکم جر ایله قرائت نصبله قرائتی کبی متواتر در ایکی قرائتك بیننده جمعك اقتضاسی یا غسل ایله مسح بیننده مخیر قیلمقدر نتکیم بعض بوکا ذاهب اولدی یاخود نصبله قرائتی ایاق چبلاق اولدیغی حالنه وجر ایله قرائتی ادکلی اولدیغی حالنه حمل ایتمك ممکندر نتکیم بعض بوکا ذاهب اولدی جوابنده بز دیرزکه جر ایله قرائتك ظاهری بالاجماع ترك اولنمشدر زیرا مسحه ذاهب اولان کعبینی مغیا قیلمدی وتحقیق احادیث مشهوره غسلك وجوبی اوزره دلالت ایلدی ووعیددخی ترك اوزره دلالت ایلدی ایمدی غسل اکثر فقهانك ذاهب اولدقلرینه اوفق اولدی و وضوئله مقصود اولنان طهارتك تحصیلنه دخی اوفق اولدی وغسلده اولان شیء ایچون احتیاط مسحدن اقرب اولدی ایمدی مسحدن غسله رجوع متعین اولدی پس جر ایله قرائت جر جواری اولدی نتکیم *عذاب یوم محیط* آیت کریمه سنده اولدیغی کبی ودخی شاعرك (جحر ضب خرب) قولنده اولدیغی کبی وبو جر جوار یننك قرآن کریمده وشعرانك شعرنده نظیری چوقدر ورجلین معناده مغسول اوزره معطوفدر وصورة جرك فائده سی انك اوزرینه تنبیهدرکه لایق اولان مائی ایکی ایاقلرك اوزرینه دوکمك قصد ایدوب مسحه مشابه غسل خفیف ایله غسل ایتمکدر دینلمزکه جر جواری الباسله کلمز بومقامده ایسه ملبسدر زیرا بز دیرزکه غایتك الی الکعبین قولیله ضربی الباسی رفع ایدر نتکیم بز بو یلجه ذکر ایلدك بو مقام بلنمك واجبدر (والدرن) یعنی اعضای وضوده حاصل اولان وسخ (والوشم) ودخی سککدن ویره‌دن حاصل اولان شیء (والحناء) ودخی حنانك لونی زیرا جرمی چاهور کبیدر (لایمنع الطهارة)

طهارتی منع ایلمز (كطعام بين الاسنان) دیشلرك ارا لغنده اولان طعام منع ایلمدیکی کبی طهارت ترك
وضوء وکرکسه غسل اواسون زیرا بونلرمالك نفوذینی منع ایلمزلر (واختلف فی مثل العجين والطين) ومانك
نفوذینی منعده وعدم منعده اختلافه بناء خمیر وچامور مثللی اولنلرده اختلاف اولندی (والخاتم الضيق
ينزع او يحرك) وضيق اولان خاتم پارمقدن چیقاریلور ویاخود تحریك اولنور حلقهٔ خاتمك موضعنه مانك
واصل اولمسیچون (ومسح ربع الرأس) غسل اوزرینه معطوفدر امام اعظمدن طحاوی وكرخینك
روایتنده باشك ربعنی بركره مسح ایتمکدر (اوقدر ثلاث اصابع اليد) یاخود امام اعظمدن هشامك روایتنده
ال پارمغنك اوچنك مقداريني مسح ایتمکدر (بماء جديد او باق بعد غسل عضو) ماء جدید یاخود
برعضوك غسلندن باقی قلان مائله مسح ایتمکدر (لامسحه) یوخسه عضوك مسحندن باقی قلان مائله
جائزدکلدر (الاان يتقاطر الماء) لاعضوك مسحندن باقی قلان ماءالدن قطره قطره دوکیلورسه مسح جائز
اولور (لا مأخوذ من عضو) باق اوزره عطفدر یعنی اول متقاطر اولان ماء برعضودن اخذ اولنمش ایسه
اول عضوكرك ممسوح اولسون وكرك مغسول اولسون انكله مسح جائزدکلدر (ولايعاد بحلق الرأس)
ودخی مسح باش تراش اولمغله اعاده اولنمز (كمالايعاد الغسل بحلق الحاجب وقص الشارب وقلم الظفر)
تکیم بعد الوضوء قاش تراش اولنوب ویبق قرقمله وطرناق کسمکله غسل اعاده اولنمدیغی کبی (وسنته)
وضوئك سنتی وضوئك سنتی انواعنك تفاوتیله بیله فعلی اوزره اجرانوب وترکی اوزره ملامت اولنان شیدر
ومستحب فعلی اوزره اجرانوب ترکی اوزره ملامت اولنمیان شیدر (البدأ بالنية) وضوئك سنتی نیتله بدأ
ایلمکدر یعنی وضوئه قلبله قصد ایتمکدر یاخود ابتداء وضوده حدثك ازاله سنه وامره امتثاله قصد ایتمکدر
(وبالتسمية) ودخی وضودن اول تسمیه ایتمکدر یعنی بسم الله العظيم والحمد لله على دين الاسلام دیمکدر و بو
تسمیه نك سنت اولمسی اختیار اولندی اکرچه کیم هدایه ده اصح اولان قول تسمیه نك مستحبه اولمسیدر دیدی
ایسه ده زیرا سنت اولمسی قدوری نك وطحاوی نك وکافی صاحبنك مختارلریدر (قبل الاستنجاء وبعده) احتیاطا
استنجادن مقدم وبعد نیتله وتسمیه ایله بدأ ایلمکدر زیرا بعض مشایخ قتنده تسمیه استنجادن مقدمدر و بعض
قتنده تسمیه بعد الاستنجادر پس یکرك اولان ایکیسنك ما بيننی جمع ایتمکدر لکن حال انکشافده دکل (والبدأ
بغسل اليدين) ودخی وضوئك سنتی ایکی اللرین غسل ایله ابتداء ایتمکدر (الی الرسغين) ایکی بلککارینه وارنجه
متوضئ كرك او یخودن اویانق کسنه اولسون کرکسه اولمسون و بوغسل بدن ایکی درسککارایله بیله غسل
اولنورسه فرض مقامنه قائم اولوب اعاده سی لازم کلمز (والسواك) ودخی وضوئك سنتی مسواکلنمکدر وسواك
شول شجره معناسنه کلورکه انکله مسواکلنورلر ومصدر معناسنه دخی کلور بومقامده مراد مصدر معناسیدر
استعمال سواك تقدیرینه حاجت یوقدر (بمناه) صاغ الیله زیرا توارث اوزره نقل اولنان صاغ ایله استعمال
ایلمکدر (كيف شاء) متوضئ دیلدیکی کبی یعنی یا اوست یا الت دیشلرندن یا صاغ جانبندن یاخود صول جانبندن
بدأ ایدوب طولا وعرضا یاخود طولا ویا عرضا دیلدیکی کبی استعمال ایتمکدر (وعند الضرورة يعالج
بالاصبع) ومسواك بولنمدیغی وقتده پارمقله معالجه ایدر مسواکده مرور ایدن حکم کبی (وغسل الفم)
ودخی وضوئك سنتی اغزی غسل ایتمکدر یعنی مائی اغزینك جمعسنه ایصالدر (والانف) ودخی بورننك
یومشق برینه ایصالدر (بمياه جديدة) یکی صولرایله امام شافعی بونك خلافنه ذاهب اولدی (والمبالغة
فيهما) اغزی وبورونی غسلده مبالغه ایتمکدر غسل فده مبالغه مائی بوغازك ابتداسنه وارنجه ایصالدر
و بورونی غسلده مبالغه بورونك یومشق برینه ماء تجاوز ایتمکدر خلاصه ده بوبله ذکر اولندی (لا لصائم)
الامکرکه متوضئ صائم اولورسه صومی بوزلق احتمالی ایچون مبالغه اولنمز (وتخليل اللحية) ودخی
وضوئك سنتی صقالی اراله مقدر و بوتخلیل لحیه اللك پارمقلرین صقالك التندن اوستنه ادخال ایتمکدر اوچ کره
غسلدنصکره (وتخليل الاصابع) ودخی پارمقلری اراله مقدریعنی ایکی اللرینك وایکی ایاغنك پارمقلرین اوچر کره
غسلدنصکره اراله مقدر وایکی اللرده تخلیلك کیفیتی یکدیکرنك ما بيننی مشبك ایلمکدر وایکی ایاقده کیفیتی صول
اللنك خنصری پرمغیله صاغ ایاغنك خنصرندن اسفلدن بدأ ایدوب صول ایاغنك خنصرنده ارالیوب تمام
ایتمکدر (وتثليث الغسل) ودخی وضوئك سنتی غسل اولنان اعضای وضوئی اوچر لمکدر (ومسح

كل الرأس مرة) وباشك كليسنى بركره مسح ايتمكدر وكيفيتى اولدركه ايكى الك ايالرين و پرمقلرين باشك مقدمى اوزره وضع ايدوب قفاسنه وارنجه مد ايتمكدر بروجه اوزره كه باشك جميعنى قابليه بعده ايكى قولاقلرين مستعمل اولمامش مائله مسح ايتمكدر زيرا ماء واحدايله استيعاب اولمزالابو طريق ايله اولور فقهادن بعضى ماء مستعملدن احترازايكى ايالرين بوش قويه ديديكى فائده ايتمز زيرا ايالرى وضعدن ومد ايتمكدن لابددر اگرماء وضع اول ايله مستعمل اولورسه كذلك وضع ثانى ايله ده مستعمل اولور تأخيرى فائده ايلمز كذلك زيلعى ده بويله ذكر ايلدى يزديرزكه ذكر اولنان كبى فقها اتفاق ايلديلركه تحقيقا ماء مادامكه عضوده در مستعمل اولماز (ومسح الاذنين) ودخى وضونك سنتى ايكى قولاقلرك ايچ طرفلرين سبابه پرمقلرى ايله وطشره لرين ابهام پارمقلرى ايله مسح ايتمكدر (بمائه) باشك ماسيله (والترتيب) ودخى وضونك سنتى آيت وضوده وضوء اوزره تنصيص اولدیغى ترتيبه رعايت ايتمكدر (والولاء) ودخى وضونك سنتى برى برينه اولاشدرمقدر ولاء واوك كسريله اعضايى تعاقب اوزره يعنى برى برى اردنجه غسل معناسنه در شول حيثيله كه هوانك اعتدالى وقتنده اولا غسل اولنان قورومیه (ومستحبه التيامن) ووضونك مستحبى صاغ جانبندن شروع ايلمكدر (ومسح الرقبة الاالحلقوم) ودخى بوينى مسح ايتمكدر الاحلقومى دكل حلقوم چكه التنده اولان اوككدرز يرا حلقومك مسحى بدعتدر ظهيريه ده بويلجه ذكر اولندى (ومن آدابه) وضونك ادبلرندندر (استقبال القبلة) وقت وضوءده قبله يه بونلمك ومن آدابه ديمكه باعث وضونك دخى نيجه ادبلرى واردركه مطولاتده ذكر اولنمشدر اول جهتدن صيغۀ جمع ايله ايراد ايلدى (ودلك اعضائه) ودخى اعضالرينى اوغمقدر (وادخال خنصره صماخ اذنه) ودخى خنصر پرمقلرينى ايكى قولاقلرينك دلكلرينه ادخال ايتمكدر (وتقديمه على الوقت لغير المعذور) ودخى معذور اولميان متوضئ وضوئنى وقت اوزره تقديم ايلمكدر زيرا معذورك وضوسى امام زفر قتنده وقتك دخوليله بوز يلور ايدى معذور ايچون اولى اولاندن احتراز ايتمكدر (وتحريك خاتمه الواسع) ودخى متوضى پرمغنه كنكش اولان خاتمنى تحريك ايتمكدر (وعدم الاستعانة بالغير) ودخى غيريدن وضوء ايچون باردم طلب ايتمامكدر (وعدم التكلم بكلام الناس) ودخى ناسك كلاميله تكلم ايلمكدر (والجلوس على مكان مرتفع) وماء مستعملدن احترازا حين وضوده يوكسجك براوزره اوتورمقدر (والجمع بين نية القلب وفعل اللسان) ودخى قلبنده كى نيتله اسانده كى نيتى جمع ايلمكدر (والتسمية عند غسل كل عضو) ودخى هر برعضوك غسلى وقتنده بسم الله العظيم والحمد لله على دين الاسلام ديمكدر نتكيم مرور ايتمش ايدى (والدعاء بالمأثورات عنده) ودخى هر عضوك غسلى وقتنده مأثوراتدن دعالرى اوقومقدر مضمضه وقتنده * اللهم اعنى على تلاوة القرأن وذكرك وشكرك وحسن عبادتك ديمكدر واستنشاق وقتنده * اللهم ارحنى رائحة الجنة و يوزنى غسلده * اللهم بيض وجهى بنورك يوم تبيض وجوه وتسود وجوه وصاغ الى غسلده * اللهم اعطنى كتابى بيمينى وحاسبنى حسابا يسيرا وصول الى غسلده * اللهم لاتعطنى كتابى بشمالى ولامن وراء ظهرى و باشنى وقولاغنى مسحده * اللهم اجعلنى من الذين يستمعون القول فيتبعون احسنه و بوينى مسحده * اللهم اعتق رقبتى من النار وايكى اياقلرين غسلده * اللهم ثبت قدمى على الصراط يوم تزول فيه الاقدام (والصلوة على النبى صلى الله عليه وسلم بعده) وبعد الوضوء نبى عليه الصلاة والسلام ايچون دعاء صلواتى اوقومقدر (وان يقول اللهم اجعلنى من التوابين واجعلنى من المتطهرين) و بودعايى دخى اوقومقدر (وان يشرب بعده من فضل وضوئه) ودخى بعد الوضوء ماء وضودن باقى قلان مادن برمقدار ايچمكدر وضوء واوك فتحيله آبدست النسان مايه ديرلر (مستقبل القبلة قائما) ياق اوزره قبله يه استقبال ايدیجى اولدیغى حالده ايچمكدر فقهامقائما صوايچمك جائزدكلدر الا بعد الوضوء فضله قلان مادن وماء زمزم قتنده جائزدر ديديلر (ومكروهه لطم الوجه بالماء) وآبدستك مكروهى ماثى يوزينه چارپمقدر (والاسراف فيه) دخى ماده اسراف ايلمكدر (وتثليث المسح بماء جديد) ودخى مسحى ماء جديد ايله اوچ كره ايتمكدر بونى زيلعى ذكر ايلدى ومعراج الدرايه ده مبسوطدن نقل ايدوب ماء واحد ايله مسحى اوچ كره ايتمكده بأس يوقدر ديدى جديد ايله مسح بدعتدر ديدى والله اعلم (وناقضه خروج نجس منه) ووضونك ناقضى نجسك متوضيدن خروجيدر جيمك فتحيله نجس عين نجاستدر

واماجیمك كسریله طاهر اولمیان شیئه اطلاق اولنور (الی مایطهر) یعنی وضوءده وغسلده تطهیرك حكمی اكالاحق اولان موضعه خروجیدر خروج نجس قولی سبیلیندن وغیریدن نجسك خروجنه متناول اولور محیطده دنیلان شیء ایچونكه خروجك حدی باطندن ظاهره انتقالدر دیمشدر بو انتقال ایسه نجس موضعندن سیلان ایتمكله معلوم اولور پس خروجدن سیلانله تعبیر اولندی شول شیء بونك خلافیدر كه چبان نجاست سبیلینك رأسی اوزره ظاهر اولسیدی پس تحقیق اول ظهور وضوئی نقض ایدر اگرچه كیم سیلان ایتمزسه ده زیرا رأس سبیلین نجاستك مكانی دكلدر ونجاست بولنمدی الا رأس سبیلینه انتقال ایله بولندی ایمدی ظهور خروج مقامنه قائم اولدی وسیلانك حدی بو كسلوب درعقب یارهنك رأسندن منحدر اولمقدر امام ابو یوسف رحمة الله علیه بویله تفسیر ایلدی زیرا قان مادامكه یارهنك رأسندن منحدر اولمیه مكانندن منتقل اولمز زیرا یارهنك اعلاسندن قانه موازی اولان شیء انك مكانیدر و بوندن معلوم اولور كه تحقیقا سبیلینك غیریدن خروجی سیلانك عینیدر وصدر الشریعهنك تحقیقا الی مایطهر قولی خروج قولنه متعلق اولمق واجب اولور سال قولنه دكل زیرا چبان متوضینك قان الدرسه وچوق قان چیقوب اقسه شول حیثیتله كه یارهنك رأسنه بولشمسه پس تحقیق شك یوقدر كه بزم قاتمزده وضوء بوزلق اوزرهدر مع هذا قان حكم تطهیر لاحق اولان موضعه سیلان ایتمدی بلكه حكم تطهیر لاحق اولان موضعه چیقوب اندنصكره سیلان ایتدی دیدوكنك ضعفی ظاهر اولور كه زیرا حكم تطهیر لاحق اولان موضعه سیلان بو صورتده بولندی اگرچه كیم اول موضع اوزره سیلان بولنمدی ایسهده ایمدی سن تأمل ایله ودخی صدر الشریعهنك عبارت حسنه سبیلیندن حكم تطهیر لاحق اولان موضعه خارج اولان شیئدر اگر سیلان ایدن نجس ایسه دیمكدر دیدیكنك ضعفی دخی ظاهردر زیرا بو ضعفك معناسی خروجك سیلانه مغایر اولمسیدر ایمدی تحقیق انك فسادی متبین اولدیكه خروج قولندنصكره سال قولی حشو اولور ایمدی عبارت حسنه بعون الله تعالی بزم اختیار ایلدیكمزدر خروج نجس قولی اندن احترازدر كه چبان متوضی به برایكنه باتسه وقان یارهنك رأسی اوزره مرتفع اولوب لكن سیلان ایتمسه پس تحقیق ناقض وضوء دكلدر زیرا اوكنمش قان دكلدر انكیچون نجس دكلدر والی مایطهر قولی اندن احترازدر كه چبان بول ذكرك قصبهسنه واصل اولسه وظاهر اولمسه ناقض وضوء دكلدر ودخی اندن احترازدر كه چبان متوضینك كوزنده قبارجق یعنی چبان اولسه وقانی كوزینك جانب آخرینه واصل اولسه ناقض وضوء دكلدر ودخی اندن احترازدر كه چبان بورونك یومشقندن یوقاروسنه اقسه ناقض وضوء دكلدر اما بورونك یومشقی برینه اقسه ناقض وضوءدر زیرا استنشاق جنابتده فرضدر (وخروج ریح اودودة اوحصاة من الدبر) ودخی وضونك ناقضی ریحك یاخود قوردك یاخود خرده طاشك دبردن چقمسیدر مصنفك ریحی ذكرینه باعث اولدر كه زیرا ریح دبردن چیقار حال بوكه نجس دكلدر بونك بریله نجس مجاور اولمغله وضوئی نقض ایدیجیدر وقورد ایله خرده طاشی ذكره باعث اولدر كه زیرا انلر ایله نجسدن بیله اولان شیء هر نقدر قلیل ایسهده سبیلینده حدثدر (لاخروج ریح من القبل والذكر) ریحك قبلدن وذكردن خارج اولانی ناقض وضوء دكلدر زیرا محل نجاستدن قوپمز (ولاخروج دودة من الجرح) ویارهدن چیقان قورد دخی ناقض وضوء دكلدر زیرا یارهدن چیقان قوردك اوزرنده اولان نجس شیء قلیلدر بوایسه سبیلینك غیریده حدث دكلدر (كذا لحم سقط منه) كذلك یارهدن دوشن لحم پارهسی دخی ناقض وضوء دكلدر (وملأ الفم فی قیء مرة) خروج اوزره معطوفدر یعنی صفرا قوصمقده آغز طولوق ناقض وضودر وآغز طولوق تكلف ایله ضبط ایلمكدر حتی اگر تكلف ایتمسیدی چیقاردی وبعض آغز طولوق كلامدن منع ایتمسیدر دیدی (اوعلق) یاخود علق قوصمقده آغز طولوق ناقض وضوءدر علق لغت جهتندن طوكش قانهدیرلر لكن بو مقامده مراد سودادر بو اجلدن انده آغز طولمق اعتبار اولندی (اوقیء طعام اوماء) یاخود طعام ویاماء قیء ایتمكده آغز طولوق ناقض وضودر مصنفك بوكا اعتبار ایتمسنه باعث هدایهده دنیلان شیء ایچوندر كه تحقیقا خروج یعنی حكم تطهیر لاحق اولان موضعه سبیلینك غیریدن نجسك خروجی سیلانله متحقق اولوروقیء ایتمكده آغز طولمق ایله متحقق اولور دیوب و بوندنصكره آغز طولوق بر حالله اوله كه ضبطی ممكن اولمیه الا تكلف ایله اولهزیرا ظاهرا خارج اولور ایمدی خارجا اعتبار اولندی دیدیكیچوندر ایمدی

هدايه نك ظاهر اخارج اولور پس خارجا اعتبار اولندی قوننده اعتراض اولندی اول جهتدنکه انك ظاهر غالبی محقق کبی قیلمسی اولمزالاانده اصل منضبط اولمیان شیده اولور سفرك مشقت مقامنه قائم اولمسی کبی یاخود اانك اوزرینه اطلاع حاصل اولمیان شیئده اولور ایلاجك انزال مقامنه قائم اولمسی کبی اما منضبط ظاهرده ظاهر غالب محقق کبی قلنمازتنکیم بزم مبحثمزده اولدیغی کبی که زیرا قیئك اغزدن خروجی اوزره اطلاع متعسر اولمز پس آغز طولق خروج مقامنه نه کیفیتله قائم اولور باخصوص قیئ اغز طولوسی اولوب اندنصکره تکلف ایله خروجدن منع اولندیغی صورتده عدم خروج متیقندر انتقاضله اندن حکم اولنور عدم انتقاضله قول علت ایچون نقضدر بن دیرمکه بونك مبناسی لانه ضمیر ینی قیئ لفظنه راجع قیلسیدرحالبوکه اویله دکلدر بلکه ضمیر نجسه راجعدر ولانه قولی آخرینه وارنجه و بملأ الفم فی القیئ قولی ایچون دلیلدر پس معنا تحقیقا نجسك خروجی قیئده ملأ فم ایله محقق اولور زیرا بو تقدیرجه نجس ظاهرا خارج اولور زیرا بوقیئ دکلدر الامعدهنك قعرندندر پس ظاهر اولان بودرکه تحقیقا قیئ نجسه اوغرامشدر فی قلیل بونك خلافیدرکه زیرا معدهنك اعلاسندندر ایمدی نجسه اوغرامامشدر بو محل بویله بیانمك واجب اولور زیرا هدایه شارحلری بو محلك حلنه تعرض ایتمدیلر مع هذا بو محلك حلی واجبدر (كذا) نه بویله در یعنی ذکر اولنان شیلرك قیئده اغزطولوسی اولمق ناقض وضوء اولدیغی کبی (دم) قان قوصمق دخی ناقض وضودر آغزطولق شرطنسز مایع اولدیغیچون نجس اولدیغی حالده ظهور ایتمکله (وقیح) ودخی اریك قیئ یالك ناقض وضوءدر اکرچه کیم دم وقیح توکرك ایله بیله مخلوط اولورسه ده (ولکن غلباه اوساویاه) ولکن قان وار یك توکرکه غالب اولورسه یاخود مساوی اولورسه ناقض اولورلرحتی اکر توکرك انلره غالب اولورسه وضوئی نقض ایدهمزلر (والبلغم لاینقض مطلقا) وبلغم قیئ یالك مطلقا وضوئی نقض ایلمز یعنی اول بلغم کرك باشدن نازل اولسون وکرك جوف بدندن صاعد اولسون وکرك آغزطلوسی اولسون وکرکسه اولماسون وضوئی نقض ایلمز زیرا یاپشکلکی اولدیغیچون نجاست اکا تداخل ایدهمز (الاعندابی یوسف فی صاعد ملأه) الاامام ابو یوسف قتنده جوفدن صاعد اولوب اغزطلوسی اولان بلغم نجسه مجاورتی سببیله متنجس اولمغله وضوئی نقض ایدر (وان اختلط بالطعام اعتبر الغالب) واکر بلغم طعامله مختلط اولورسه غالبه اعتبار اولنور وقیئ اغزطلوسی اولورسه وضوئی نقض ایدر واکر بلغم طعامه غالب اولورسه نقض ایلمزالاامام ابو یوسف قتنده اغزطلوسی اولورسه نقض ایدر (والمجلس یجمع متفرقه عنده) وامام ابو یوسف قتنده قیئك متفرق اولان مجلسی جمع اولنور (والسبب عند محمد) امام محمد قتنده قیئك متفرق اولان سببی جمع اولنور یعنی متوضی متفرقا قیئ ایتسهدی شول حیثیتله که اول قیئ جمع اولدقده اغزطولر امام ابو یوسف مجلسك اتحادنه اعتبار ایدر پس اکر قیئ مجلس واحدده اغزطلوسی حاصل اولورسه انك قتنده وضوئی نقض ایدر اکرچه کیم غثیان متعدد اولورسه ده وامام محمد سببك اتحادینه اعتبار ایدر اولکه غثیاندر اغزطلوسی حاصل اولورسه انك قتنده وضوئی نقض ایدر اکرچه کیم مجلس مختلف اولورسه ده (ومالیس بحدث لیس بنجس) قیئدن وقیئ قلیلدن حدث اولمیان شیئ نجس دکلدر اول حدث اولمیان شی باقیدر وقتا که بیلدك ایسه تحقیقا قیئك قلیلی معدهنك اعلاسندن چیقار واعلاء معده محل نجاست دکلدر ویاخود اول نجس اولمیان شیئ قاندر پس قانك قلیلی اوکنمش اولمغله آیت کریمه ایله محرم اولمزایمدی نجسده اولمز واما مسفوح اولمیار قانك آدمیده حرام اولمسی لحمنك حرام اولمسنه بنا در ایمدی نجس اولمسنی ایجاب ایلمز زیرا بو حرمت آدمینك کرامتی ایچوندر بوخسه نجس اولمسی ایچون دکلدر ایمدی آدمیده مسفوح اولان قان طهارة اصلیهسی اوزره اولور محرم اولسه بیله (ونوم یزیل مسکته) ودخی وضونك ناقضی ذکر اولنانلرکبی براویقودرکه متوضینك قوۀ ماسکهسنی ازاله ایلیه شول حیثیتله که مقعدی ارضدن زائل اوله اولکه یانی اوستنه یاتوب اویومقدر یعنی ایکی یانك برین ارض اوزره وضع ایدیجی اولدیغی حالده دریاخود تکیهلنوب اویومقدر اولکه ایکی ورکهسنك بریسی اوزره اویومقدر یاخود قفاسی اوزره مستلقی اولدیغی حالده اویومقدر یاخود یوزی اوزره قپانوب اویومقدر ایمدی تحقیقا اچیان قوۀ ماسکه زائل اولسهیدی عادتا اویویان کمسنه کندودن خارج اولان شیئی تشخص ایدهمز عادتله ثابت اولان شیئ ایسه تیقن کبیدر (لا) واکر قوۀ ماسکهنی ازاله ایلمیناویقو ایسه یعنی قیام حالنده یاخود

قعود حالنده یاخود رکوع ویا سجود حالنده قارنی او یاوغندن ویا زولرین ایکی یانلردن ایراق ایدوب
او یو سیدی (ولا) بو صورتلرده اولان او یقو وضوئی نقض ایلمز امام شافعی رحمه الله بونك خلافنده در
(وان تعمد فی الصلاة) اکرچه کیم صلاتده قصدا او یودی ایسه ده قوهٔ ماسکه‌یی ازاله ایلمین او یقو وضوئی
نقض ایلمز امام ابو یوسف رحمة الله تعالی علیه بونك خلافی اوزره در (واختلف فی نوم مستند الی ما لو ازیل
اسقط) واو یو یان متوضینك طیاندیغی شیٔ ازاله اولنسیدی دوشرسه انك او یقوسنده اختلاف اولندی
صاحب هدایه نواقض وضونك تعدادی قتنده (او مستندا الی شیٔ لو ازیل لسقط) دیدی معنا یاخود متوضیٔ
بر شیئه طیانجی اولدیغی حالده او یومش اوله که اول شی ازاله اولنسه اول کمسنه دوشرسه اول او یقو انك وضوسنی
نقض ایدر دیمکدر * هدایه شارحلری بو مسئله امام طحاو ینك اختیار ایلدیکی شیئدندر روایت مبسوطك
اصلندن دکل دیدیلر ومحیطده ذکر اولندیکه اکر اول شیئه طیانوب او یو یان کمسنه نك مقعدی ارض اوزره
قرار ایتمش دکل ایسه حدث اولور واکر ارض اوزره قرار ایتمش ایسه حدث اولمز اصح قول بودر دیدی ودخی
محیطده اکر متوضی قائم اولدیغی حالده یاخود قاعد اولدیغی حالده او یور کن دوشیدی اکر دوشمزدن یاخود
دوشر کن یاخود دوشدیکی آنده او یانورسه وضوسی بوزلمز واکر او یور کن دوشوب قرار ایتدکدنصکره او یانورسه
آبدستی بوزیلور واکر متوضی بر عریان دابه او زرنده او یورسه اکر دابه یوقشده ودوز یرده کیدر کن او یودی ایسه
حدث اولمز واکر اینیش اشاغی یرده کیدر کن او یودی ایسه حدثدر دیدی (والاغماء والسکر) وذکر اولنان کبی
وضونك ناقضی اوغو تمقدر ومست اولمقدر سکردن مراد انك سببیله یورومسنده میل اوله (والجنون) وناقض
وضونك بریسی دخی جنوندر اما اغما ایله سکرك ناقض وضوء اولمرینه علت انلر ایله قوهٔ ماسکه نك ازاله اولسیدر
وجنونك علتی کندونك غیریدن حدثی تمیز ایلمدیکی اجلدندر (وقهقهة بالغ یقظان یصلی بالتوضی صلاة
کاملة) ودخی بالغ اولوب مباشرة وضوئله او یانقله صلاة کامله قیلان کمسنه نك قهقهه سی ناقض وضودر
قهقهه صاحبنك ویانده بولنان کمسنه نك ایشتدیکیدر اما ضحك انجق کندیسنك ایشتدیکیدر بو وضوئی ابطال
ایلمز بلکه صلاتیده ابطال ایلمز وتبسم ایکیسنیده ابطال ایلمز مباشرة وضوء دیمك غسل ضمننده اولان
وضوءدن احترازدر زیرا بو وضوء قهقهه ایله بوزلمز وصلاة کامله ایله مراد رکوع وسجود صاحبی اولان
صلاتدر وبو واقعدر که زیرا انده وارد اولان نص که رسول علیه الصلاة والسلامك (الا من ضحك منکم قهقهه
فلیعد الوضوء والصلاة) قول شریفیدر صلاة مطلقه حقنده وارد اولدی ایمدی انك اوزرینه اقتصار اولندی
حدیث شریفك معناسی آکاه اولك که سزدن بریکز قهقهه ایله ضاحك اولسیدی وضوسنی وصلاتنی اعاده
ایلسون دیمکدر پس قهقهه نك غیری ضحك وتبسم وضوئی نقض ایلمز اکرچه کیم صلاة جنازه ایله سجدهٔ
تلاوتی افساد ایدرسه ده (ولو عند السلام) اکرچه کیم صلاة کامله ده اولان قهقهه تشهددنصکره
سلامدن اول اولورسه ده وضوئی نقض ایدر زیرا بو تقدیرجه قهقهه صلاة ایچنده اولور (الا ان یتعمد)
الا مکر که مصلی قهقهه یی قصد ایتمش اوله زیرا بو صورتده قهقهه خروج بصنعه اولور وعن قریب ذکری
کلور که تحقیقا صلاة خروج بصنعه ایله تمام اولور نه کیفیتله اولورسه اولسون (فاذا خرج الامام به فقهقهة
المأموم لم تنقض وضوئه) چونکه امام صلاتدن قصدا قهقهه ایله خروج ایتسیدی امامه او یان کمسنه نك
قهقهه سی وضوسنی نقض ایلمز زیرا امامه او یان کمسنه نك خروجی امامك صنعیله خروجیدر (الا ان یکون
مسبوقا) الا مکر اول امامه او یان مسبوق اولورسه انك قهقهه سی وضوسنی نقض ایدر زیرا بو تقدیرجه
انك کندی قهقهه سی اثنای صلاتنده اولور (والمباشرة الفاحشة) ودخی وضونك ناقضی مباشرة فاحشه در
ومباشرة فاحشه رجلك عورت ایله جیلقله اولدقلری حالده رجلك آلتی منتشر اولوب ور جلك فرجی عورتك
فرجنه طوقنمقدر (للجانبین) یعنی رجلك ومرأه نك ایکیسنکده وضولری بوزیلور (لا مس الذکر
والمرأة) رجلك ذکرینی ومرأه یی مس ایلمسی وضوئی نقض ایلمز زیرا مس ذکر ومس عورت بزم قاتمزده ناقض
وضوء دکلدر امام شافعی قتنده ناقض وضودر (قشرت نفطة فسال ماء او نحوه نقض) متوضینك بدننده
بر قبارجق دشلوب ماء یاخود ماء مثللو صاری صو یاخود قان اقسیدی انك وضوسی منتقض اولور
(وان علا) واکر اول ماء اقوب یاره نك باشی اوزره مرتفع اولسیدی (فازیل) پس اول مرتفع اولان

ماء ازاله اولنه‌يدى (او حيث اذا ترك سال نقض) شول حيثيتله كه اول ماء ازاله اولنيوب ترك اولنسيدى آقردى اول كسنه‌نك وضوسى منتقض اولور (والا فلا) واكر ترك اولندقده آقرسه منتقض اولمز (خرج من اذنه قيح او اوجع نقض) متوضئنك قولاغندن ارك چقسيدى اكر اغرى ايله چيقديسه انك وضوسى بوزيلور (والا فلا) واكر اغرسز چيقديسه بوزلمز (فى عينه رمد) متوضئنك كوزنده اغريسى اولسيدى (او عمش) ياخود كوزى قماشق اولسيدى عمش ميمك فتحيله اكثرا وقاتده كوزك ياشى اقسيله بيله ضعف بصره ديرلر (ان خرج منها الدمع نقض) اكر اول كوزدن ياش چيقارسه وضوئى نقض ايدر (وان استمر صار صاحب عذر) واكر اول ياشك خروجى مستمر اولورسه اول كسنه صاحب عذر اولور (كما اذا كان بها غرب) نتكيم كوزده غرب اولورسه غين معجمه‌نك فتحيله وراءنك سكونيله كوزده بر طمردر كه كوزى اسقا ايدر اصلا منقطع اولمز (المحدث البالغ لايمس مصحفا او بياضه) بالغ اولوب ابدستسز اولان كسنه مصحف شريفه ياپشمق جائز اولمز اكرچه كيم خطدن خالى اولان بياضنه دخى ياپشرسه (الا بغلاف واو منفصلا) الا غلافله ياپشرسه جائز اولور اكرچه غلافى مصحفه متصلده اولورسه (وقيل منفصلا) بعضيلر غلافى منفصل اولورسه جائز اولوردى خريطه وخريطه مثللى كبى اصح اولان قول اولدر محيطده وكافيده بويله تصريح اولندى وهدايه‌ده قول ثانى اختيار اولندى (ولم يكره بالكم وقيل كره) مصحف شريفه ينكى ايله ياپشمق مكروه اولمدى بعضيلر مكروهدر ديدلر * محيطده ديديكه بزم شيخلريمزدن بعضيلرى حائضك مصحفه ينكيله ياپشمسنى كريه كورديلر وعامهٔ فقهاء مكروه اولمز ديديلر زيرا مصحفه حرام اولان ياپشمق اولكه بدنيله مباشرتدر بلا حائل ياپشمقدر وصاحب كافيده دخى ينك ايله ياپشمق مكروه اولمامق اختيار ايلدى وصاحب هدايه مكروه اولمسنى اختيار ايلدى (ورخص باليد فى الكتب الشرعية الا التفسير) وشرعيات كتابلرينه آبدستسز اولان كسنه‌نك ياپشمه‌سيچون رخصت ويرلدى الا التفسير كتابلرينه ياپشمقده رخصت ويرلدى (ولايمس درهما فيه سورة) ودخى وضوسى اولميان كسنه ايچون آنده آيت اولان آقچه‌يه ياپشمق جائز اولمز فقهاء سوره ايله مراد آيتدر ديديلر (الا بصرة وان جاز قرآءته) الا مكر كيسه ايله ياپشورسه جائز اولور اكرچه كيم بلا وضوء آيتك قراءتى جائز اولدى ايسه‌ده آبدستسز اولان كسنه‌ده ياپشمقله قراءت بينده فرق واردر زيرا حدث الى منع ايدر آغزى منع ايتمز حتى الى غسل واجب اولور آغزى غسل واجب اولمز وجنبله حائضده ال ايله آغز برابر اولديلر زيرا جنابتله حيض الى وآغزى منع ايدر حتى جنابت ايله حيضده ايكيسنكده غسلى واجب اولور وكوز ايچون سؤال وارد اولمزكه زيرا جنبك قراءتسز مصحفه نظرى حلال اولدى كافيده بويله ذكر اولندى (وكره دخوله مسجدا) محدثك مسجدلردن بر مسجده داخل اولمسى مكروه اولدى (وطوافه بالكعبة) وكعبهٔ مكرمه‌يى طواف ايتمسى دخى مكروه اولدى تاتارخانيه‌ده بويله ذكر اولندى ودخول مسجد وطواف كعبه محدث ايچون حرام اولمامغه باعث اولدركه حيض وجنابت ونفسا كبى حدث اكبر احكامندندر (فرض الغسل غسل الفم والانف) غسلك فرضى آغزك وبورونك غسليدر بو مقامده فرضله مراد فرضى اعتقادى يه وفرض عملى يه متناول اولان شيئدر وفرض عملى انك فوت اولمسيله جواز فوت اولان شيئدر (والبدن حتى داخل القلفة فى الاصح) ودخى غسلك فرضى بدنى غسل ايتمكدر حتى اصح قولده قلفه‌نك داخلى يعنى سنت درىسنك ايچنى غسل ايتمكدر (والسرة والحاجب والشارب وجميع اللحية) ودخى كوبكى وقاشى وبيغى وصقالك جميعسنى غسل ايتمكدر يعنى صقالك ارالغنه مائى ايصال واجب اولور نتكيم صقالك ديبلرينه ايصال واجب اولديغى كبى زيرا آنده حرج يوقدر محيطده بويله ذكر اولندى (والفرج الخارج) دخى فرجك خارجنى غسل ايتمكدر خلاصه‌ده بويله ذكر اولندى وبونك بيانى اولدركه زيرا حق سبحانه وتعالينك * فاطهروا * قول شريفى مبالغه صيغه‌سيله ظاهر بدنده اولان شيئك غسلى واجب اولمسنى اقتضا ايدر اكرچه من وجه ابدنده اشياء مذكوره كبى (لا فيه حرج كالعين وثقب انضم) شول شيئك غسلى فرض دكلدركه آنده حرج اوله كوزكبى وقپانمش دلك كبى زيرا آنده حرج اولان شيء حق سبحانه وتعالينك * وما جعل عليكم فى الدين من حرج * قول شريفيله خارج اولدى محيطده بويله ذكر اولنديكه اكر كوبه‌نك او كسنه ماء واصل اولميوب تكلف ايله واصل اولورسه وكذلك كوبه‌يى چيقاردقدنصكره داوكى

قپانمش اولسه شول حيثيتله كه كوبه اكا تكلف ايله ادخال اولنسه انده حرج اولمغله غسلى فرض اولمز (كذا نقض ضفيرتها او بلها) كذلك عين كبى مرأه اوركوسنى چوزوب و اصلتمقده حرج واردر بونده اشارت واردركه اوركو چوزلمش اولورسه غسل واجب اولور (وكنى بل اصلها) حرج دفع اولمق ايچون اوركوسنك ديبلريني اصلتمق كفايت ايدر (لاضفيرته) امارجله اوركوسنك چوز مسنده حرج اولمديغى حيثيتله احتياطا غسلى واجب اولور كافيده بويله ذكر اولنمدى (وسنته البدأ بماذكر فى الوضوء وغسل البدن) وغسلك سنتى وضونك سنتنده نيت وتسميه وغسل يدندن ذكر اولنان شيئله بدأ ايتمكدر (وفرجه وخبث بدنه ان كان) ودخى غسلك سنتى فرجنى وبدننده اولان مردار شيئ وار ايسه غسل ايتمكدر (والتوضى) ودخى مانى اعضاى وضونك جميعنده استعمال ايتمكدر (الا رجليه) الا ايكى اياقلرين دكل وبو تقرير بعضك جميع اعضاى وضوء غسل اولنور الا ايكى اياقلرين دكل ديديككندن احسندر زيرا اعضاى وضونك جميعى مغسوله دكلدر بلكه بعضيسى ممسوحه در ولفظ توضى ده اشارت واردركه وضوء صلاتده اولديغى كبى غسلده دخى باش مسح اولنور وبو ظاهر روايتدر (او بمستنقع) اكر غسل ايدن كمسه نك اياقلرى ماء مستعمل جمع اولديغى موضعده ايسه واكر سطح اوزره يعنى بوكسكجك يرده ايسه اياقلرين دخى غسل ايتمكدر (ثم تثليث صب) اندنصكره مانك دوكمسنى اوچرلمكدر يعنى اوچركره دوكمه غسل مسنون اولمز اكرچه كيم حدث ازاله اولورسه ده (مستوعب) شويله كه دوكديكى ماء جميع بدننى قاپليه (باديا بمنكبه الايمن ثم الايسر ثم رأسه فى الاصح) اصح قوله صاغ اوموزندن بدأ ايدیجى اولديغى حالده اندنصكره صول اوموزنه اندنصكره باشنه دوكوب اوچرلمكدر مصنفك فى الاصح قولى معراج الدرايه ده بعضيلر صاغ اوموزينه اوچرليوب بدأ ايلدى بعده باشنه بعده صول اوموزينه وبعضيلر دخى باشدن بدأ ايدوب اوچرلدى ديديكى قولدن احترازدر (ثم بقية بدنه) اندنصكره بدننك باقى قلاننه دوكمكدر (وبعده بغسل رجليه) وبعده وضوئى تكميل ايچون وماء مستعملدن پاك ايتمك ايچون ايكى اياقلرين غسل ايدر مصنفك جرايله ثم غسل رجليه ديمديككنه باعث اولدركه بو تقديرجه باديا قولنك سياقنده اولور انده ايسه معنا بوقدر (والدلك) ودخى غسلك سنتى بدننى اوغمقدر زيرا سندن مراد فرضى محلنده كامل قيلمقدر بدننى اوغمق ايسه اكمالدر (وصح نقل بلة عضو الى آخر فيه اذا تقاطرت) غسلده بر عضوك ياشلغى عضو آخره نقل متقاطر اولديغى وقت صحيح اولدى (دون الوضوء) وضوءده صحيح اولمدى سابقا بيان اولنان علت ايچون (وفرض عند خروج منى) وغسل منينك خروجى وقتنده فرض اولدى اكرچه كيم خروج منى اويقوده اولورسه ده (منفصل بشهوة) اويله منى كه موضعندن شهوت ايله آيرلمش اوله بشهوة قيدينه باعث اولدركه اكر بر آغر شيئ بوكلتمكدن و بو مثلو شيئ سببيله خارج اولورسه غسل فرض اولمز امام شافعى رحمة الله عليه خلافنه ذاهب اولوب فرض اولوردى (وان لم يخرج بها) اكرچه كيم منى ظاهر بدنه شهوت ايله چيقمدى ايسه ده غسل فرض اولور مصنفك دفق ذكر ايلمديكنه باعث اولدركه زيرا امام اعظم وامام محمد رحمهما الله قاتلرنده دفق شرط دكلدر (وعند ايلاج ادمى) ودخى غسل آدمينك ادخالى قاتنده فرض اولدى آدمى قيدى جنينك ادخالندن احترازدر محيطده ذكر اولنديكه برمرأه بيله برجنى واردر زوجم ايله مجامعتده بولديغم شيئى انده بولورم ديسيدى اول مرأه اوزره غسل واجب اولمز غسلك سببى اولان ايلاج ياخود احتلام بولنمديغيچون (حشفة او قدرها من مقطوعها) حشفه يى ياخود حشفه نك كسيلان يرندن حشفه مقدارنى (فى احد سبيلى آدمى) آدمينك سبيلينندن برينه ادخال ايله غسل فرض اولدى مصنفك آدمينك سبيلينى ديمسى سائر حيوانادن احترازدر زيرا حشفه يى ياخود حشفه نك مقطوعندن حشفه مقدارنى بهايمك سبيليندن برينه ادخال ايله غسل ايجاب ايلمز رغبت قليل اولديغى ايچون (حى) اويله آدمى كه ديرى اوله مصنفك حى قيدى مينك احد سبيليندن برينه ادخالدن احترازدر زيرا حيوانده غسل واجب اولمديغى كبى ميتده دخى واجب اولمز (على مكلفهما) آدميدن مكلف اولان فاعل ومفعول اوزرينه غسل فرض اولدى (وان لم ينزل) اكرچه منينك انزالى يوغيسه ده زيرا بو مثللوده غالب اولان انزالدر ايمدى احتياطا غسل واجب اولور (وعند رؤية مستيقظ منيا او مذيا) ودخى اويقودن

او يانن كمسنه منى ياخود مذى كورديكى وقتده غسل فرض اولدى مذى ذال معجمه نك سكونيله برماء رقيقه
دبرلركه رجالك اهلى ايله او ينادشديغى وقتده چيقار (وان لم يتذكر حلما) اكرچه اول اويقودن اويانن كمسنه
احتلامى خاطرينه كتورهمزايسه ده غسل فرض اولور زيرا ظاهر اولان بودركه تحقيقا اول كورديكى شئ
منيدر اكاهوا اصابت ايتمكله رقيق اولمشدر (لان تذكره وتذكر اللذة والانزال ولم ير بللا) اويله دكلدركه
احتلامى خاطرينه كتوروب ولذتى دخى خاطرينه كتوروب حال بوكه ياشلق كورميه غسل فرض اولمدى
زيرا اول تذكر انزالسزاويانقله تفكر كبى اويور كن تفكردر محيطده ذكر اولنديكه قچان بركمسنه اويقودن اويانوب
او بلوغنده ياخود دوشكنده ياش بولسيدى اكر احتلامى خاطرينه كتوررسه ويقين حاصل اينسه كه تحقيقا
اول ياش منيدر ياخود مذيدر غسل واجب اولور واكر يقين حاصل اينسه كه تحقيقا اول ياش وديدر غسل واجب
اولمز واكر احتلامى خاطرينه كتورميوب ويقين حاصل اينسه كه تحقيق اول ياش وديدر غسل واجب اولمز پس
يقين حاصل اينسه كه اول ياش منيدر غسل واجب اولور واكر شك اينسه كه اول ياش منيدر ياخود وديدر كذلك
امام اعظم وامام محمد قتلرنده غسل واجب اولور امام ابو يوسف قتده واجب اولمز حتى احتلامى خاطرينه
كتورمدكجه ديدى زيرا اصل اولان ذمتنى برى ايتمكدر ذمتنى برى ايتمك واجب اولمز الا يقين ايله واجب اولور
قياسده بودر وامام اعظم له امام محمد مسئله بى احتياطله اخذ ايلديلر زيرا اويو يان كمسنه غافلدر ومنى ايسه
آزاولور كه هوا ايله رقيق اولوب مذى كبى اولور ايمدى احتياطا انك اوزرينه غسل واجب اولور (كذا المرأة
فى الاصح) كذلك رجلده ذكر اولنان احكام نه ايسه مرأه دخى اصح قولده رجل كبيدر فى الاصح قولى
ديلان شيئدن احترازدر كه قچان مرأه احتلام اولوب اندن منى چيقمسه اكر لذت انزالى بولدى ايسه اول
مرأه اوزره غسل واجب اولور زيرا مرأه نك ماسى صدرندن رحمنه نازل اولور رجل بونك خلافيدر كه غسل
حقنده منينك ظهورى شرط اولديغى حيثيله درزيلعى ده بويله ذكر اولندى (او لجها بخرقة وجب) رجل
ذكرينك حشفه سنى برخرقه ايله صارقلى اولديغى حالده ادخال ايلسيدى غسل واجب اولور (ان وجد لذة
الجماع) اكر اول رجل لذة جماعى بولدى ايسه (وعند انقطاع حيض ونفاس) ودخى غسل حيضك ونفاسك
قانى كسلديكى وقتده فرض اولدى (لا عند خروج مذى اوودى) مذى ووديك خروجى وقتنده فرض
اولمدى ودى دال مهمله نك سكونيله بولك عقبنده چقان ماء غليظدر (وحقنة) ودخى حقنه نك خروجى
قتنده غسل واجب اولمز (ولا عند ادخال اصبع ونحوه فى الدبر) ودخى دبره بارمق وحجر وشجردن بارمق مثلى
شيئك ادخال اولنمسيله غسل واجب اولمز (ووطئ بهيمة بلا انزال) ودخى بلا انزال بهيمه يى وطئ ايتمكله غسل
واجب اولمز رغبتك قليل اولديغى ايچون تكيم مرور ايتمش ايدى (انى عذراء ولم يزل عذرتها) يعنى بر رجلك
بر ارصاق مرأه سى اولوب وطئ ايلمدكده بكارتنى ازاله ايده مسيدى (لا غسل عليهما ما لم ينزل) مادامكه انزال
اولمدقجه ايكيسنكده اوزرينه غسل واجب اولمز زيرا ارصلق التقاء ختانيندن منع ايدر منتقى ده بويله ذكر
اولندى (ووجب الغسل الميت) يعنى ميتك غسلى حى اوزره واجب اولدى بطريق الكفاية وجوبله واجب
اولدى حتى بعض غسل ايتسيدى كليدن وجوب ساقط اولور واكر بعض غسل ايتمسه كليدن وجوب
ساقط اولميوب كل آثم اولور (وعلى من اسلم جنبا وحائضا) ودخى جنبله اسلامه كلان رجل وحائض اولديغى
حالده اسلامه كلان مرأه اوزرلرينه غسل واجب اولدى بعضيلر اسلامه كلان جنبله حائضك غسللرى
مندوبدر ديدى (او بلغ لا بسن) ياخود انزال ايله بالغ اولان كمسنه اوزرينه غسل واجب اولدى بلوغنه
سنله حكم اولنان كمسنه ايچون غسل واجب اولمدى (فى الاصح) اصح قولده فى الاصح قولى مجموع ايچون
قيددر بعضيلر ديديكه غسل بلوغله واجب اولمز وجوب بلوغدن صكره در وبلوغ ايسه انزالدن صكره در پس
اكر بلوغله غسل واجب اولسيدى حكم سبب اوزره مقدم اولق لازم كلور بز ديرزكه انزال قوتلرك كامل
اولمسنه دليلدر پس وجوبى اظهار ايدبجى اولور يوخسه غسل لازم كلمك ايچون وجوبى ثابت قلبجى اولمز
(اوولدت ولم تر دما) ياخود بر مرأه ولد كتوروب حال بوكه قان كورميسيدى غسل واجب اولور زيرا اول
مرأه اكر قان كورسه غسل فرض اولوردى واجب اولمزدى ظهيريه ده بويله ذكر اولندى (وسن الصلاة
الجمعة) صحيح اولان قول بودركه صلاة جمعه ايچون غسل سنت اولدى يوم جمعه ايچون ديندبكى صحيح

اولدی (والعيد والاحرام وعرفة) ودخی غسل عيد ايچون وطريق حجده احرام ايچون وعرفه ايچون سنت اولدی مصنفك عيد لفظنده لامی اعاده ايلمكه باعث صلاة عيد ايچون سنت اولمق فهم اولنسون ديو اعاده ايلدی

(وندب لمن اسلم طاهرا او بلغ بالسن) ودخی غسل طاهر اولديغی حالده اسلامه كلن كسنه ايچون ياخود سنله بلوغنه حكم اولنان كسنه ايچون مندوب اولدی عن قريب كتاب حجرده بيانی كلور تحقيقا صغير وصغيره ده سنله بلوغنه فتوی اون بش سنه در (والافاقة عن جنة) وجنوندن افاقت بولان كسنه ايچون دخی غسل مندوب اولدی (ولمكة ومزدلفة) ودخی طواف كعبه ايچون ومزدلفه ايچون غسل مندوب اولدی (وكسوف واستسقاء) ودخی صلاة كسوف وصلاة استسقاء ايچون غسل مندوب اولدی (واختلف فی وجوب ثمن ماء غسلها علی زوجها) ومرأه نك غسل ايلديكی مانك ثمنی زوجی اوزره واجب اولقده اختلاف اولندی كركسه اول مرأه غنيه اولسون كركسه فقيره اولسون (وحرم علی الجنب دخول المسجد ولو للعبور) وجنب اوزره مسجده دخول حرام اولدی عبور ايچون اولور ايسه ده امام شافعی بونك خلافی اوزره در زيرا جنابت حالتنده مسجده دخول رسول عليه الصلاة والسلامك (فانی لا احل المسجد لحائض ولا جنب) قول شريفی ايچون حرام اولدی معنای شريف تحقيق بن حائض وجنب ايچون مسجده دخولی حلال كورمدم ديمكدر (الا لضرورة) الا مكركه ضرورت حسبيله اوله مثلا اونك قپوسی مسجد حرمنده اولمق كبی (والطواف) وجنب وحائض اوزره طواف كعبه دخی حرام اولدی زيرا طواف مسجده اولور ومصنف جنب وحائضك مسجده دخولی حرام اولدی ديدكدنصكره طوافی ذكره محتاج اولدی انكچونكه وقتا كه وقوف ايچون جائز اولديسه مع هذا وقوف اركان حجك اقواسی ايكن طواف دخی جنب ايچون جائز اولمسی اولی بالطريق اولمق فهم اولنمسون ايچوندركه فيده بويله ذكر اولندی ودخی مسجد حرام امر عارض اولديغيچوندر كورلمزميكه ابراهيم عليه السلام زمان شريفلرنده مسجد حرام يوغيدی واكر مسجد اولمامق تقديرا اولنسه جنب وحائض ايچون طواف جائز اولمزدی مستصفی ده بويله ذكر اولندی واما سروجينك غايتنده ذكر اولنان شی بونی تأييد ايدركه بواجلدن جنب وحائض اوزرلرينه دم ايجاب ايتدی طوافده نقض عهد داخل اولديغی ايچون يوخسه دم جنب وحائضك مسجده داخل اولملری ايچون ايجاب ايتمدی ديدی (وقراءة القرآن) ودخی جنب وحائض اوزره قراءة قرآن حرام اولدی قراءة قرآنك مقدارنده اختلاف اولندی بعضيلر برآيت مقداری قراءة حرامدر ديدی وبعض برآيتدن ناقص اوقورسه ده حرامدر ديدی (بقصده) قارئك قرآن اوقومق قصديله اوقورسه حرام اولدی واما جنبك ذكر وثنا قصديله قرائتی مثلا بسم الله الرحمن الرحيم ديمك كبی الحمد لله رب العالمين ديمك كبی وحرفا حرفا قرائتی تعليم ايتمك كبی اتفاقا بوصورتده بأس يوقدر محيطده بويله ذكر اولندی (ومس ما هو فيه وحمله) ودخی آنده قرآن اولان شيئك لوح كبی واوراق كبی انك مسی وحملی حرام اولدی (ولا بأس فی قراءة الادعية) جنب وحائض ايچون دعالر قرائت ايتمكده بأس يوقدر ودعالرك ياپشمسنده وكوتورمسنده واسم الله تعالی يی ذكر ايتمكده وتسبيحده واكل وشربده اللرين غسل ايدوب ومضمضه دنصكره بأس يوقدر ودخی اويوركن ادعيه قرائت ايتمكده بأس يوقدر ودخی جنب غسل ايتمزدن اول اهلنه معاودت ايتمكده بأس يوقدر الا مكركه احتلام اولمش اوله بوصورتده اهلنه غسل ايتمزدن اول جماع جائز دكلدر منتقی ده بويله ذكر اولندی (ويكره له كتابته) ودخی جنب ايچون قرآن كتابت ايتمك مكروه اولدی ايضاحده بويله ذكر اولنديكه جنب ايچون قرآنی كتابتده بأس يوقدر وقتاكه صحيفه ياخود لوح ياخود وساده ارض اوزرنده كتابت ايدرسه امام ابو يوسف قتنده زيرا كاتب قرآنی حامل دكلدر وكتابت حرفا حرفا اولندی بوصورتده قرآن دكلدر وامام محمد جنب ايچون احب اولان حرفا حرفا اولورسه ده قرآنی يازممقدر زيرا حروفك يازلمسی قرآن مجراسنده جاری اولور ديدی (ويكره قراءة التوراة والزبور والانجيل) دخی جنب ايچون تورات شريفی وزبور وانجيل شريفی قرائت ايتمك مكروه اولور (لا القنوت) قنوت دعاسنی اوقومق مكروه اولمز قنوت سائر دعالر كبيدر (ولا يكره مس القرآن بالكم) ينك ايله ياپشمق مكروه اولمدی ما سبقده مرور ايدن علت ايچون (ودفع المصحف للصبی) ودخی مصحف شريفی صبيلره ويرمك ايچون ياپشمق مكروه اولدی زيرا صبيلرك وضوئله يقلرنده حرج واردر وبلوغه دكن تأخيرنده حفظ قرآنك تقليلی واردر ايمدی ضرورت صبيلره قرآنی دفعه

رخصت ویرلدی وقتا که مصنف وضو ایله غسلك احکامی بیانندن فارغ اولدیسه وضو وغسل انکله حاصل اولان شیئك بیانه شروع ایدوب (ویجوزان بماء البحروالعین والبئر والمطر والثلج وبماء قصد تشمیسه) دیدی یعنی وضو وغسل دریا صویله وپیکار صویله وقیو صویی ایله ویغمور وقار صویله وشمسك حرارتیله قصدا اسنمش صو ایله جائز اولور دیدی (وقیل یکره) بعضیلر شمسده ایسنان صو ایله وضو وغسل مکروه اولور دیدیلر قائلی امام شافعی وابوالحسن التمیمیدر مصنفك وبماء قصد قولی اکا اشارتدر که ایسیتمق قصد اولنمیدی اتفاقا مکروه اولمز (وبماء ینعقد به الملح) ودخی ملح اندن منعقد اولان صو ایله وضو وغسل جائز اولور عیون مذهبده بویله ذکر اولندی (لابماء الملح) ملحك صویله جائز اولمز خلاصه ده بویله ذکر اولندی ایکیسنك بیننده فرق اولدر که تحقیقا ماء اول که ملح اندن حاصل اولور طبیعت اصلیه سی اوزره باقیدر وماء ثانی که ملحدن حاصل اولور طبیعة آخرایه منقلب اولدی (وان مات فیه غیر دموی) اگرچه کیم ذکر اولنان مالرك هربرنده اقارقانی اولمیان حیوان دوشوب اولمش ایسه ده وضو وغسل جائز اولور (کالزنبور) دموی اولمیان حیوان آری کبی وعقرب وسکك وبونلرك امثالی (اوماتی لمواود کالسمك) ودخی صوده حاصل اولان حیوان که بالق کبی وینکیج وقوربغه وبونلرك امثالی وبری اولان قوربغه بحری اولان ایله حکمده برابردر وبعضیلر بری اولان قوربغه مائی افساد ایدر دیدیلر (اوخارجه فاتی فیه) یاخود مانك خارجنده هلاك اولوب مایه القا اولنمش اولورسه ده یعنی قول صحیحده صوبك ایچنده اولسیله صوبك خارجنده هلاك اولوب القا اولنمقده فرق یوقدر (لاماتی المعاش وبری المولد) یعنی صوده اولوب برده حاصل اولانلر مانك ایچنده هلاك اولسیدی اول ماء ایله وضو وغسل جائز اولمز (کالبط والاوز) مثلی قاز کبی واوردك کبی زیرا بونلرك کبیدك صوده هلاك اولمسی صویی افساد ایدر (کذا سائر المائعات) کذلك سائر مایع اولان شیئلر حکم مذکورده ما کبیدر (او غیر اوصافه مکث) مات اوزره معطوفدر یاخود ذکر اولنان مالردن برینك اوصافی یعنی اونی وطعمی ورایحه سنی اکلمسك تغییر ایلسیدی وضو وغسل اول ماء ایله جائز اولور (اوطاهر جامد) یاخود بر طاهر جامد تغییر ایلسیدی وضو وغسل جائز اولور جامد قیدی مایعدن احترازدر عن قریب بیانی کلور مشایخدن اکثرینك عبارتی (اوغیر احد اوصافه طاهر) واقع اولدی هدایه شارحلرندن بعض لفظ احد مافوق احددن احتراز اولمق توهم ایدوب حتی اول بعض چقان مانك ایکی وصفی تغییر اولسیدی آنکله وضو جائز اولمزدیدی حالبوکه لفظ احد مافوق احددن احتراز ایچون دکلدر بنابعده ذکر اولنان شیء ایچونکه زیرا چقان مایه نخود وباقله واقع اولوب مانك طعمی ورایحه سی تغییر اولسیدی آنکله وضو جائز اولور دیدی ونهایه ده دیدیکه استاذلردن نقل اولنان آنکله وضونك جائز ولمسیدر حتی وقت خریفده اشجارك اوراقی حوضلره واقع اولوب حوضلرك ماسی اون وطعم ورایحه جهتندن تغییر ایدر فقهاندن بلا انکار آبدست لورلر وبو کلام طحاوی شرحنده اشارت ایلدی ولکن شرطی اول متغیر اولان صو رقتی اوزره باقی اولمقدر اما چقان مانك غیریسی مایه غالب اولوب اول غلبه سبیله ماء قویلسیدی انکله وضو جائز اولمز عن قریب بیانی کلور (کاشنان وزعفران وفاکهة وورق فی الاصح) اصح قولده اول مائی تغییر ایدن طاهر جامد چوغان وزعفران ومیوه وورق اشجار کبی فی الاصح قولی ینابیع ونهایه دن نقل اولنان قوله اشارتدر (بخلاف ماغیر احد اوصافه نجس) اوغیر اوصافه متعلقدر شول شیء بونك خلافیدرکه مانك اوصافندن برینی نجس تغییر ایدرسه انکله وضو جائز دکلدر زیرا رسول علیه الصلاة والسلامك (الماء طهور لاینجسه شیء الاماغیر اونه اوطعمه اوریحه) قول شریفنده ماء موصول ایله مراد نجسدر زیرا طاهر طاهری نجس ایلمز (اوبجار) بماء ینعقد به الملح اوزره معطوفدر یعنی وضو وغسل ماء جاری ایله جائز اولور ماء جارینك تفسیرنده اختلاف اولندی بو محلده هدایه وکافینك مختارلری اختیار اولندی (وهوما یذهب بتبنة ووقع فیه نجس لم یر اثره) هدایه وکافینك مختارلری اولان قول بر صمان چوپنی کوتورن مادرکه اکا نجس واقع اولوب واول نجسك اثری یعنی اون وطعم ورایحه سندن برینی تغییر ایلدیکی ادراك اولنمیه انکله وضو وغسل جائز اولور حتی اگر اثری کورلسیدی جائز اولمز (اومافی حکمه) یاخود وضو وغسل ماء جاری حکمنده اولان ماء ایله دخی

جائز اولور يعنى اكا نجس واقع اولوب اثرى كورنمزسه جائز اولور كورنورسه جائز اولمز (وهو عشر فى عشر)
اولكه عشر فى عشر اولان ماءدر يعنى ماء جارى حكمنده اولان ماءدركه ذراع كرباسله طولا وعرضا
اونر ذراعدر (واختلف فى قدر العمق والصحيح لاينحسر ارضه بالغرف) و بو عشر فى عشر اولان ماءك
دريكلكنده اختلاف اولندى صحيح اولان قول آبدست ايچون ايكى اليله الندقده ديبى منكشف اولميه
بعضيلر غسل ايچون الندقده منكشف اولميه ديديلر واكر عشر فى عشر اولان ماءك كاسى متنجس اولمدى
ايسه نجس واقع اولان موضع متنجس اولمزمى دينلورسه اكر نجس كورينورسه اول موضع متنجس اولور
واكر كورنمزسه اولمز وعراق شيخلرى قاتنده نجس واقع اولديغى موضعده كورنورسه ده كورنمزسه ده
متنجس اولور (وقد يعتبر ماهو بقدره) وازاولور عشر فى عشر مقدارنده طول وعمقى اولوب عرضى اولميان
مايه دخى اعتبار اولنور لكن بو ماء اكر بسط اولنسه عشر فى عشر اوله ظاهر روايتده بونك حكمى ذكر اولنمدى
بالكه ابو سليمان انكله آبدست النمز زيرا نجاست عرضنه واصل اولور ديدى وابو نصر انكله آبدست النور
اكرچه عرض اعتبارى نجس اولمسنى ايجاب ايدرسه ده طولى اعتبارى نجس اولمسنى ايجاب ايلمز ايمدى
متنجس اولمز ديدى (هو المختار) يعنى قول مختار طاهر اولمسيدر ابو سليمانك قولى دكلدر عيون
مذاهبده وظهيريه ده بويله ذكر اولندى عرض طغيان عشر فى عشر مقدارندن اقل اولوب لكن در بن
اولسيدى پس اكا نجاست دوشوب متنجس اولدقدنصكره بسط اولندقده عشر فى عشر اولسيدى اول
حوض نجسدر واكر عشر فى عشر اولان حوضه نجاست دوشوب بعده مجتمع اولدقده عشر فى عشر
مقدارندن اقل اولورسه اول حوض طاهردر تاتارخانيه ده بويله ذكر اولندى (الحوض المدور يعتبر فيه
ستة وثلاثون ذراعا هو الصحيح) مدور اولان حوضده اوتوز التى ذراع اعتبار اولنور قول صحيح بودر زيرا
بو مقدار اولان تربيع اولنسه عشر فى عشر اولور زيرا شكل دائره اشكالك اوسعيدر و بو قاعده
عند الحساب مبرهندر ظهيريه ده بويله ذكر اولندى (لا بماء اعتصر من الشجر) يعنى شجردن صيقلان
ماءله وضو وغسل جائز اولمز بماقولنك قصر ايله روايتى موصوله اولمق اوزره در (واختلف فى القاطر)
شجردن متقاطر اولان ماده اختلاف اولندى هدايه ده ذكر اولنديكه باغ چبوغندن متقاطر اولان ماءله
آبدست جائز اولور ومحيطده باغ چبوغندن اقن ماءك كمال امتزاجى اولمغله انكله آبدست النمز ديدى
(اواعتصر من ثمر) ياخود وضو وغسل ميوه دن صيقلان ماءله جائز اولمز زيرا شجردن اقن وميوه دن
صيقلان ماءك هر برى ماء مطلق دكلدر زيرا ماء مطلق ذكر اولندقده ذهن اكا تبادر ايلمز (ولا بماء زال
طبعه بالطبخ) بماء مدايله در ودخى وضو وغسل طبخله طبعى زائل اولان ماءله جائز اولمز يعنى حرارتى
وصو سزلغى دفع ايلمسى وسقى اولنان شيئى بتورمسى طبخله زائل اولان ماءله جائز اولمز (كشراب الريباس)
مثالى ريباس كبى كه شجردن صيقلان مايه مثالدر و بو عبارت كالاشربة دينلمكدن افضلدر زيرا اويله دينلمك
عمرى اوزره مشكلدر (والخل) دخى سركه كبى كه ميوه دن صيقلان مايه مثالدر (والمرق) ودخى شوربا كبى كه
طبعى طبخله زائل اولان مايه مثالدر (اوبغلبة غيره عليه) ياخود مايه غيرك غالب اولمسيله طبعى زائل
اولان ماءله دخى وضو وغسل جائز اولمز بونك مثللى ايراد اولنمدى زيرا فقهاءك عبارتلرى مختلفه در وظاهر
روايتلرى مخالفه در پس بر ضابطه دن لابدر كه حقيقة حال انكله معلوم اوله ايمدى مقالدن تلاوت اولنان
شيئى استماع ايله كه اول مقال تحقيقا ماء طهور اول ماء مطلقدر انك اطلاقنك زائل اولمسى ايكيدن خالى دكلدر يا كمال
امتزاجله در يعنى ماءك شئ آخر ايله كمال اختلاطيدر كه انى تميز ممكن اولميه ياخود ماءله امتزاج ايدن شيئك
ماءه غالب اولمسيدر اولكى يعنى ماءك اطلاقنك كمال امتزاجله زائل اولمسيدر ايكيدن خالى دكلدر كه يا انكله
تنظيف قصد اولنمز بر طاهر ايله طبخ اولنمغله در ياخود نباتك اول ماءى ايچمسيله دركه علاج ميزاخراج اولنمز
ايكنجيسى يعنى ماءك اطلاقنك زوالى ايله امتزاج ايدن شيئك غالب اولمسيله اولاندر بو دخى ايكيدن خالى دكلدر كه
يا مايه خلط اولان شيئك جامد اولمسيله در ياخود مايع اولمسيله در اولكى و يعنى مايه خلط اولان شيئك
جامد اولمسى اكر اول مايه خلط اولان شيئله بيله اعضا اوزره جريان ايدرسه غالب اولان ماءدر ايكنجى يعنى
مايه خلط اولان شيئك مايع اولمسى بو دخى ايكيدن خالى دكلدر كه يا اول مايع اولان شئ مايه لودن وطعم ورايحه

جهتندن صفتده مخالف اولمیدر یاخود صفاتك جمیعنده و یاخود بعضنده مخالف اولمیدر اولکی
یعنی اول مایعك اون وطعم ورایحه جهتندن مخالف اولمسی طهارتنه ذاهب اولانلك قولی اوزره ماء
مستعملك ماء طاهره خلط اولمسی کبی ودخی نباتدن تقطیر اولان مانك خلط اولمسی کبی انده اجزائله غالب
اولمغه اعتبار اولنور وایکنجیسی یعنی مایعك جمیع صفاتده ویابعض صفاتده مایه مخالف اولمسی اکرمانك
اجزاسندن اوچنی ویاخود ایکیسنی تغییر ایدرسه اول مائله وضوء جائز اولمدی واکر ایکیسنی تغییر ایتمزسه
جائز اولدی واکر اول مایع مایه خلط اولمزدن اول برصفتده یاخود ایکی صفتده مایه مخالف اولورسه غلبه اول
جهتدن اعتبار اولنور مثالی سود کبی که مایه خلط اولمزدن اول اونده وطعمده مایه مخالف ایدی اکر سودك
اونی وطعمی ماده غالب اولورسه انکله وضوء جائز اولمدی واکر سود اون وطعمده مایه غالب اولمزسه انکله
وضوء جائز اولدی قار یوزك وقار یوزمثللی اولنلرك ماری دخی ذکر اولنان کبیدر که انلرده طعمله غلبه به
اعتبار اولنور یعنی قار یوزك صو یی مایه غالب اولورسه انکله وضوء جائز اولمدی غالب اولمز ایسه جائز اولدی
(او بماء استعمل لقربة اورفع حدث) حرف عطف زال اوزره معطوفدر معنا یاخود وضوئله غسل ثواب طلب
ایتمك ایچون یاخود حدثی رفع ایتمك ایچون استعمال اولنان مائله دخی جائز اولمدی امام اعظم وامام ابو یوسف
رحمهما الله قتلرنده قربتدن وازالهٔ حدثدن هر بریله ماء مستعمل اولور پس قچان محدث اولان کمسنه نیتسز
آبدست السیدی اول ماء مستعمل اولور واکر آبدستی اولان کمسنه نیتله آبدست السیدی کذلك اول ماء
مستعمل اولور وامام محمد قتنده انجق ثانی ایله مستعمل اولور یعنی محدث اولمیان کمسنه نیتله آبدست السیدی
اول ماء مستعمل اولور (وان کان طاهرا فی الصحیح) اکرچه کیم ماء مستعمل قول صحیحده طاهر ایسه ده
انکله وضوء وغسل جائز اولمدی فی الصحیح قولی حسنك امام اعظمدن روایت ایلدیکی شیئدن احترازدر که
تحقیقا ماء مستعمل نجاست غایظه اولمقله نجسدر دیدی ودخی ابو یوسف امام اعظمدن روایت ایلدیکی
شیئدن احترازدر که تحقیقا ماء مستعمل نجاست خفیفه اولمقله نجسدر دیدی وتحقیق امام محمد امام
اعظمدن روایت ایلدیکه ماء مستعمل طاهردر طهوردکلدر دیدی وفتوی دخی بونك اوزرینه در (الاهاب
یطهر بالدباغ) دباغت اولنمیان دری دباغله طاهر اولور ودباغ رایحهٔ کریههی وفسادی ازاله ایدن شیئدر اکرچه
کیم کونشه قومقله یاخود طپرغه قومقله ده اولورسه (الااهاب الخنزیر والآدمی) الاخنزیر وآدمینك
دریسی دباغله طاهر اولمز خنزیرك آدمی اوزره تقدیمنه باعث مقام اهانت ایچون اولمغله در خنزیرك
دباغله طاهر اولمدیغی عیننك نجس اولدیغی ایچوندر وآدمینك دریسی دباغله طاهر اولمدیغی کرامتی
ایچوندر (ومایطهر به یطهر بالذکاة) دباغله طاهر اولان شیٔ بوغازلامق ایله ده طاهر اولور زیرا
بوغزلامق نجس اولان رطوبتلری ازاله ایتمکده دباغ عملی کبی عمل ایدر هدایه ده ووقایه ده (ومایطهر
جلده بالدباغ یطهر بالذکاة دیدی* بندیرمکه بو قولده تسامح واردر زیرا ظاهر اولان بودر که تحقیقا ایکنجی
یطهر تحتنده اولان ضمیر لفظ مایه راجعدر بو ایسه فاسددر قول آتیکه وکذلك لحمه قولیدر انك مستدرك اولمسنی
اقتضا ایدر واکر ضمیر جلده قولنه راجع اولورسه تفکیك لازم کلور ایمدی حق عبارت بزم ذکر ایلدیکمزدر
(بخلاف لحمه فی الصحیح) قول صحیحده هر دریسی دباغله طاهر اولان حیوانك لحمی ذکر اولننك خلافیدر
کافیده اسراردن نقل ایله بویله ذکر ایلدی اکرچه کیم هدایه بونك خلافی ایسه ده امام ابو یوسفدن خلاصه ده
ذکر اولندیکه تحقیقا قچان خنزیر ذبح اولنسیدی دباغله جلدی طاهر اولور دیدی (شعر المیتة وعظمها
وحافرها وقرنها وشعر الانسان وعظمه ودم السمك طاهر) اولمش حیوانك قلی وکوکی وطرنغی
و بوینوزی وانسانك قلی وکوکی طاهردر و بالغك قانی طاهردر اولکی یدی شیئك طاهر اولمسنه باعث انلره
حیاة حلول ایلمدیکی ایچوندر و بالغك قانی طاهر اولمغه باعث زیرا بالغك قانی حقیقتده قان دکلدر قورودیغی
وقتده بیاض اولمسی دلیلی ایله (کذا شعر الخنزیر عند محمد) کذلك امام محمد قتنده خنزیرك قلی دخی
طاهردر استعمالنده ضرورت اولدیغی ایچون پس مایه واقع اولمسیله ماء متنجس اولمز وامام ابو یوسف
قتنده نجسدر مایه دوشسه مائی ده نجس ایدر (والکلب نجس العین) کوپك عینی نجسدر شمس الائمه
مبسوطده بویله تصریح ایلدی معراج الدرایه ده بزم قاتمزده مذهبدن صحیح اولان کلبك عینی نجسدر امام

محمد بونی کتابنده اشارت ایلدی دیو ذکر اولندی (وقیل لا) مشایخدن بعضیلری کلبك عینی نجسدر دکلدر دیدیلر و جلدینك دباغله طاهر اولمسیله استدلال ایدرلر تجریدده کلبك عینی امامین قتنده نجسدر امام اعظم ایچون خلاف واردر دیدی (وقیل جلده نجس وشعره طاهر) بعضیلر کلبك دریسی نجسدر وشعری طاهردر دیدیلر ابو اللیثك فتاواسنده ذکر اولندیکه چقان کلب مائه داخل اولد قدنصکره چیقوب سلکنده که انك صوبی انسانك ثوبنه اصابت ایلسه ثوبی افساد ایدوب اول ثوب ایله صلاة جائز اولمز اکر درهم مقداری اصابت ایتدی ایسه واکر ثوبه کلبدن یغمور صوبی اصابت ایدرسه ومسئله نك باقیسی علی حالها افساد ایلدی زیرا ماء اول کلبك دریسنه اصابت ایدر کلبك دریسی نجسدر یغمور صوبی وغیری کلبك شعرینه اصابت ایلدی کلبك قلی ایسه طاهردر (ونافجة المسك طاهرة) مسكك نافجه سی دریسیدر که مسك انك ایچنده جمع اولنور طاهردر (الا ان تکون رطبة وغیر المذبوحة) الا مکرکه اول نافجه یاش اوله وذبح اولنمیان حیوانك دریسی اوله طاهر دکلدر حتی اکر یاش اولوب لکن ذبح اولنان حیوانك دریسی اولورسه طاهردر واکر ذبح اولنمیان حیوانك دریسی قورو اولورسه ده ذکر اولنان یاش کبی اولدخی طاهردر (والمسك طاهر حلال) مسك کندیسی طاهردر حلالدر خانیه ده بویله ذکر اولندی حلال قولنی مصنف زیاده ایلدی زیرا طهارتندن حلال اولمق لازم کلمز نتکیم تراب طاهر اولوب حتی انکله تیمم جائز ایکن حلال اولمسی لازم کلدیکی کبی (وبول مایؤکل نجس) ولحمنك یمسی حلال اولان حیوانك سیدیکی نجسدر امام محمد رحمه الله طاهردر دیدی (ولا یشرب اصلا) ودوا اولمق ایچون وغیری ایچون اصلا ایچلمز امام ابو یوسف رحمه الله دوا اولمق ایچون ایچلمسی جائزدر دیدی وامام محمد رحمه الله مطلقا جائزدر دیدی والله اعلم

﴿ فصل ﴾

(بئردون عشر فی عشر) عشر فی عشردن ناقص اولان قیو بئر مبتدادر کلجك خبری ینزح قولیدر عشر فی عشردن دون قیدینه باعث اولدر که زیرا عشر فی عشر اولسه مادامکه ماءنك اوچ یا طعمی ویا خود اثری تغیر اولمدقجه متنجس اولمز بونی قاضیخان ذکر ایلدی (وقع فیها نجس) اول قیویه نجس واقع اولسیدی (وان عفی خرء حمامة وعصفور وتقاطر بول کرؤس الابر) اکرچه کیم کوکرجنك وسرچه نك ترسی وایکنه اوجلری کبی بولك تقاطری عفو اولندی ایسه ده حتی بول ایکنه اوجندن اکبر اولسیدی عفو اولنمدی (وغبار نجس وبعر ابل وغنم) ودخی نجسك غباری ودوه نك یا خود قیونك ایکی دانه ترسی عفو اولندی ایسه ده تثنیه صیغه سیله بعرتان دیمکله اشارت ایدر که اوچ اولورسه چوق اولور نتکیم امام تمرتاشیدن نقل اولندی وعفوك وجهی اولدر که تحقیقا صحراده اولان قیولرك باشلری اورتلودکلدر دوه و قیون اطرافنده ترسلرلر پس روزکار انی قیولره القا ایدر اکر انك قلیلی افساد ایتسیدی حرج لازم کلوردی ایمدی حرج دفع اولنمشدر پس بو جهتدن اول القا اولنان شی قورو اولسون کرکسه یاش اولسون وکرك بتون اولسون وکرك ازلمش اولسون وکرك دوه وقیون وکرك صغر ترسی اولسون وکرك آت وقاطر واشك ترسی اولسون ضرورتك بو جمله یه شمولی اولدیغی ایچون فرق یوقدر ودخی ذکر اولنان کبی کرك شهر قیوسی اولسون وکرك صحرا قیوسی اولسون قول صحیحده ضرورتك شمولی ایچون فرق یوقدر (کما اذا وقعتا فی محلب فرمیتا) نتکیم دوه نك ویا خود قیونك ایکی ترسی سود صاغیلان آلته دوشسیدی وعلی الفور طشره آتلسیدی متنجس اولمدیغی کبی فرمیتا قولنده کی فاء علی الفوره دلالت ایدر مبسوطده دیدیکه چقان اول ساعت رمی اولنوب اونی باقی قالمزسه ضرورت ایچون اول سود متنجس اولمز زیرا انلرك عادتلری سودلری صاغدیغی وقتده ترسلرلر (او انتفخ فیها حیوان دموی) یا خود اول قیوده بر حیوان دموی شیشمش اولسیدی دموی قیدی نه باعث عن قریب ذکری کلجك شی ایچونکه تحقیقا چقان دموی اولمیان حیوان ماده یا خود اوزم شیره سنده ششسیدی نجس ایلز طاغلمسنی ذکر ایلدی زیرا انك حکمی ششمکدن اولویت اوزره معلوم اولور (اومات حوادمی) یا خود اول قیوده آدمی مثللی فوت اولسیدی (ینزح الوقع وبئرح کلها) ول قیویه دوشن شی اخراج اولنوب مانك کلیسی چکیلور ومادن اول قیوده اولان مانك کلیسی چکلمك اول قیو ایچون طهارتدر ونهایه ده نجس واقع اولان قیونك صوبی مجرد چکلمکله طاشلرینك غسلی

وچانورینك نقلنه توقفسز طاهر اولمسنه اشارتدر دیدی (وان تعسر) واکر مانك کلیسنی چکمکده عسرت اولورسه (فقدر مافیها) قیوده بولنان مانك مقداری چکیلور (فیفوض الی ذوی بصارة فی الماء) پس اول قیوده اولان مانك چکلمسی مانك امرنده بصیرت صاحبی ایکی کسنه یه تفویض اولنور یعنی رجله سپارش اولنور که انلرك حال ماده شعور و معرفتلری اوله پس انلر قیوده نه مقداری ماء واردر دیرلرسه اول مقداری ماء چکیلور فقه شر بفه اصح واشبه اولان بودر زیرا اول کسنه لر شهادت ملزمه نك نصابیدر ودخی اصل اولان برامره مبتلا اولندیغی وقتده اهل علمه مراجعت لازم اولدیغی ایچون حق سبحانه وتعالی قرآن کریمده (فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لاتعلمون) بیوردی (وقیل یقدر مافیها) بعضیلر اول قیوده اولان صو تقدیر اولنور دیدی امام ابو یوسفدن روایت اولندیکه اول تقدیرده ایکی وجه واردر وجه اول اولدرکه برچقور قاز یلور در یکلکده ودورده مانك موضعی مقداری اوله وکیرج ایله صوانور وقیونك چکیلن صوبی اول چقوره دوکیلور اول قیودن چکیلن صو اول چقوری طولدردقده اول قیونك صوبی چکلمش اولور والله اعلم ووجه ثانی اولدرکه قیونك صوینه برقامش ارسال اولنوب اول قامشده صونك بالغ اولدیغی محلنه نشان اولنور بعده قیودن مثلا اون قوغه صو چکیلور بعده قامش ینه مائه اعاده اولنور کورلمك ایچونکه نه مقدار اکسلدی پس اکر مانك عشری مقداری اکسلدی ایسه یوز قوغه چکلمك لازم کلور لکن مستقیم اولمز الا اکر قیونك دوری مانك حد اولندن دیبنه وارنجه برابر اوله لر (وقیل یترح مائتا دلو الی ثلاثمائة) بعضیلر اول نجس واقع اولان قیودن ایکیوز قوغه صو چکیلور اوچیوزه وارنجه دیدی وبو امام محمددن روایت اولنمشدر بغدادده مشاهده ایلدیکی شیئله افتا ایلدی زیرا بغدادك قیولری دجله یه قریب اولمغله صولری چوقدر (وان مات نحو حمامة اود جاجة فار بعون دلوا وسطا الی ستین) واکر قیوده کوکرجن وطاوق مثللی فوت اولسیدی وسط الحال قوغه ایله قرق قوغه صو چکیلور التمشه وارنجه قرق قوغه سی واجب اولمق طریقیله ویکرمیسی مستحب اولمق طریقیله (وان مات نحو فأرة او عصفور فعشرون الی ثلاثین) واکر قیوده فاره یاخود سرچه مثللی فوت اولسیدی یکرمی قوغه صو چکیلور اوتوزه وارنجه اونده دخی ذکر اولنان کبی یکرمی قوغه سی وجوب طریقیله واون قوغه سی مستحبدر (وما جاوز الوسط احتسب به) ووسط الحالدن تجاوز ایدن قوغه ایله چکیلن صو وسط الحال قوغه ایله حساب اولنور (ثم مابین الفارة والحمامة کالفأرة) بوندنصکره فاره ایله کوکرجن مابیننده اولان حیوان فوت اولسیدی ینه فاره کبیدر یعنی یکرمی قوغه صو چکیلور اوتوزه وارنجه (ومابین الدجاجة والشاة کالدجاجة) وطاوق ایله قیون مابیننده اولان حیوان فوت اولسیدی ینه طاوق کبیدر یعنی قرق قوغه صو چکیلور التمشه وارنجه زیلعیده بویله ذکر اولندی واکر فاره دن بیوجك حیوان فوت اولسیدی اول حیوانك دردینه وارنجه یکرمی قوغه صو چکیلور واکر بشی فوت اولورسه طقوزینه قرق قوغه صو چکیلور واکر اون دانه سی بردن فوت اولسیدی اول قیونك جمیع صوبی چکیلور واکر طاوق هیئتی مقداری ایکی فاره فوت اولسیدی قرق قوغه صو چکیلور وکر ایکی کدی فوت اولسیدی اول قیونك جمیع صوبی چکیلور ظهیریه ده بویله ذکر ایلدی (وینجسها من وقت الوقوع ان علم) وایچنده حیوان فوت اولان قیونك نجس اولمسی اول حیوانك قیویه وقوعی وقتندندر اکر اول وقت بیلندیسه (والا) واکر قنغی وقتده واقع اولدیغی معلوم اولمزسه (فمذ یوم ولیلة ان لم ینتفخ) پس اکر اول حیوان شیشمدی ایسه وضوء حقنده برکون بر کیجه اولمق اوزره حکم اولنور حتی اندن آبدست الانلرك صلاتلرنی اعاده لازم کلور اما وضونك غیریده استعمال ایدن حقنده اول قیونك نجس اولمسی فی الحال حکم اولنور زیرا غیریده استعمال ایدن ثوبده نجاست بولنمق بایندندر حتی اول قیونك صوبی ایله ثوب غسل ایتمش اولسه لر لازم کلمز الا اول ثوبك ماء طاهر ایله غسلی لازم کلور وقول صحیح بودر کذلك زیلعی ده بویله دیدی معراج الدرایه نك قولی بونی تأیید ایدرکه تحقیقا صباغی بونکله افتا ایدر اولدی دیدی (وان انتفخ او تفسخ فمذ ثلاثة ایام ولیالیها) واکر اول قیوده فوت اولان حیوان شیشمش اولسه یاخود طاغلمش اولسه صوبك نجس اولمسی اوچ کون اوچ کیجه حکم اولنور مصنفك بو محلده طاغلمسنی ذکره باعث زیرا بو محلده طاغلمنك حکمی شیشمکدن فهم اولنمز زیرا طاغلمق مائی افساد ایتمکده شیشمکدن اکثردر ایمدی لایق اولان طاغلمق ایچون

تقدیر اولنان مدت شیشمك ایچون تقدیر اولنان مدتدن اکثرا ولمقدر پس اکر بو مدتك تقدیرنده شیشمك حکمی
اوزره اقتصار اولنسیدی توهم اولنور که تحقیقا طاغلمق شیشمك ایچون تقدیر اولنسان مدتدن اکثر اولمق
اقتضا ایدردی واکر طاغلمق اوزره اقتصار اولنسیدی توهم اولنوردیکه تحقیقا شیشمك بو مدتدن اقل اولمق
اقتضا ایدردی پس حکمی بیان ونوهمی دفع ایچون ایکیسنك بینی جمع اولندی ایمدی ظاهر بودرکه
وقایه نك عبارتی لایق اولان دکل ایدیکه ابتداء شیشمك ایله طاغلمغك بینی جمع ایلدی ثانیا شیشمك اوزره
اقتصار ایلدی حالبوکه واجب اولان امر برعکسدر (وقالا منذوجد) وامامین دیدیلرکه قیونك نجس
اولمسی نجس بولندیغی وقتدر حتی اندن آبدست الانلره صلاتلرندن برشیئك اعادهسی لازم کلمز بلکه اول قیونك
صویی اصابت ایلدیکی شیئك غسلی لازم کاور (واواخرج الحیوان حیاغیر نجس العین) واکر اول قیویه عینی
نجس اولمیان حیوان دوشوب دیریله اخراج اولنسیدی یعنی عینی نجسدر دین کسنه نك قاننده خنزیر ایله
کلبك غیری حیوان دوشوب دیری اولدیغی حالده اخراج اولنسیدی (ولابه خبث) وانك بدننده
برمردار بولشمش اولمسیدی (لاینجسها) اول حیوان اول قیویی نجس ایلمز حتی چقان قیویه دوشن
قیون وقیون مثللی حیوان طاهر اولسیدی یاخود اشك وقاطر وکدی وسائر برنجی حیوان دوشوب
وبدننده برمردار اولمسیدی دیریله چیقان حیوان اول قیویی نجس ایلمز اما طاهر اولانك نجس ایلمدیکی
ظاهر دربیانه حاجت یوق واما عینی نجس اولمیان حیوانك نجس ایلمدیکنه باعث وقتا که محیطده دیدی ایسه که
اکر قیویه دوشن انی یغیان وحشی برنجی حیوان و برنجی قوشلردن اولورسه فقها انده اختلاف ایلدیلر
صحیح اولان بودرکه تحقیق نجس ایلمز وکذلك اشك وقاطر اول قیونك صوینده شك حاصل ایلمز زیرا ذکر اولنان
حیوانك بدنی طاهردر زیرا استعمال جهتندن بزم ایچون خلق اولنمشلردر و بونلر دوشدیکی قیونك صویی
ایچنده فوت اولملری ایله نجس ایدرلر (الاان یدخل فوه فیه) الامکر اول حیوان اغزینی مائه ادخال ایتمش
اوله (فیکون حکمه حکم لعابه) پس اول مائك حکمی اول حیوانك اغزینك لعابی حکمنده اولور
ایمدی اکر اول حیوانك اغزینك صالیاسی طاهر ایسه اول قیونك صویی دخی طاهردر واکر نجس ایسه
اول قیونك صویی دخی نجسدر کلیسی چکیلور واکر اول حیوانك اغزینك صویی مشکوك ایسه اول قیونك
صویی دخی مشکوکدر وصوینك کلیسی چکیلور واکر اغزینك صویی مکروه ایسه اول قیونك صویی دخی
مکروهدر چکلمسی مستحب اولور (وسؤر الآدمی الطاهر الفم) واغزی طاهر اولان آدمینك ایچدیکی
صویك ارتیغی کرکسه اول آدمی جنب اولسون وکرکسه حائض اولسون وکرك صغیر اولسون وکرك کافر
اولسون (وکل ما کول کذلك) وجمیع انی یتوب اغزی طاهر اولانلرك ایچدیکی صویك ارتیغی
(طاهر) بالجمله طاهردر زیرا بونلرك اغزلرینك صویی لحم طاهردن حاصل اولمشدر پس انکله مخلوط
اولان صو دخی انك کبی طاهر اولور (والخنزیر والکلب وسباع البهائم والهرة دوراکل الفارة) وخنزیر
وکلب وبرنجی جانورلر وهنوز فاره اکل ایدن کدی بونلرك ایچدیکی صویك ارتوغی وفورقدنه باعث اولدرکه
زیراکدی فارهیی یمزدن اول یاخود یوب روبا ایکی ساعت کچدکدنصکره ایچدیکی صویك ارتوغی نجس
دکلدر بلکه مکروهدر بعضیلر انی حرام اولدیغی ایچون وبعضیلر نجاستدن قرنمسی اولمدیغی ایچون مکروهدر
دیدیلر بو کراهت تنزیهیه به اشارتدر اولکی کراهت تحریمیه به اشارتدر (وشارب الخمر فورشربها نجس)
ودخی هنوز شراب ایچن کسنه نك سؤری نجسدر امااوچ اولکینك سؤری نجس اولمسی اغزینك نجس
اولان امانه قارشدیغی ایچوندر (والدجاجة المخلاة) ودخی سوروندیلکده بوش کزن طاوغك ایچدیکی
صویك ارتوغی (وسباع الطیور وسواکن البیوت) وبرنجی قوشلرك واولرده ساکن اولان یلان وعقرب
وفاره وقوربغینك ایچدیکی صویك ارتوغی (مکروه) بالجمله مکروهدر عذرات ناسده بوش کزن طاوغك
سؤری مکروه اولمسی نجاست قارشدیغی ایچوندر اکر طاوق حبس اولنمش ایسه شول حیثیتله که بورنی ایاغی
التنه ارشمیه انك سؤری مکروه اولمز واما برنجی قوشلرك سؤری مکروه اولمسی حیوان جیفهسی یدکلری
ایچوندر سیروندیلکده کزن بوش طاوغه مشابه اولدیلر حتی اکر حبس اولنوب صاحبی بورنینك نجسدن
خالی اولدیغن بیلسیدی سؤری مکروه اولمز واما سواکن بیوتك سؤری مکروه اولمسی انك حرام اولمسی

سؤر بنك مكروه اولمسنی ایجاب ایدر لکن اولری طواف ایلدکلری ایچون سؤرلرندن حرمت ساقط اولوب کراهت اوزره باقی قالدی (وسؤر الحمار والبغل مشکوك) اشکك وقاطرك ایچدیکی صوبك آرتوغی مشکوکدر اکثر مشایخك عبارتی بودر وبعضیلر حق تعالی حضرتلرینك احکامنده شك اولنورشی اولدیغن انکار ایلدیلر ودیدیلرکه حمارك سؤری طاهردر اکا توب باتراسه انده نماز جائزدر واول سؤریله وضوئی اختیار ایلدك حالنده انکله آبدست الملز واکراندن غیری ماء طاهر بولنمزسه انکله آبدست المغله تیمم جمع اولنور ومشایخ دیدیلرکه شکدن مراد توقفدر دلیللر باتعارض ویاخود مترادف اولدیغی ایچون پس بعضیسی انك طاهر اولمسنده در دیدی وبعضی مطهر اولمسنده در دیدی صحیح اولان قول بودر فتوی دخی بونك اوزرینه در کافیده ومنیه ده بویله ذکر اولندی وهدایه ده ذکر اولندیکه قاطر اشکدن حاصل اولمشدر ایمدی اشکك حکمنی اخذ ایدر وزیلعی دیدیکه قاطر اشکك حکمنی اخذ ایلمسی قچان قاطرك اناسی اشك اولورسه در زیرا حکمده انا معتبردر واما قچان قاطرك اناسی قسراق اولورسه بزم ذکر ایلدیکمز شی ایچون بونده اشکال واردر زیرا اعتبار انایه در کورملزمیکه تحقیقا قورد قیونه اشوب اندن برقوزی حاصل اولسه یدی اکلی حلال اولور وانی قربان ایتمك جائز اولور ایمدی امامین قتنده لحمی یمك لایق اولدی وامام اعظم قتنده اناسنه اعتبار ایله طاهر اولمسی لایق اولدی وغایة سروجیه ده ذکر اولندیکه قچان اشك قسراغه اشوب ایکیسندن حاصل اولان قاطرك لحمی مکروه اولمز امام محمددن روایت اولندیکه بو صورتده سؤری مشکوك اولمز وقچان مشکوك اولسیدی (فیتوضأ به ویتیمم ان عدم غیره) اشکك وقاطرك سؤری ایله آبدست النوب وتیمم اولنور اکراندن غیری ماء طاهر بولنمزسه مراد اولان بر نماز ایکیسندن خالی اولمامقدر بوخسه حالة واحده ده وضوئله تیممی جمع ایتمك شرطدکلدر حتی برکمسنه سؤر حمار ایله آبدست الوب نمازی قیلدقدنصکره آبدستنی بوزوب وتیمم ایدوب اول صلاتی اعاده ایتسیدی بقیناعهده دن چیقوب ادا ایتمش اولور کافیده وزاهدی شرحنده بویله ذکر اولندی (بخلاف نبیذ التمر) خرما اصلندقلری طاتلو صو سؤرك خلافیدر شول جهتدنکه امام اعظم قتنده انکله آبدست النور اکرچه کیم ابو یوسف یالکز تیمم اولنوردیدی ایسه ده وامام محمد آبدست ایله تیممی جمع ایلدی ونبیذ ایله مراد صو کبی سیلان ایدر طورر وطاتلو خرما اصلندقلری صودر اما قچان مشتد اولوب سکرویررسه اتفاقا انکله آبدست المز قاضیخان دیدیکه مستراح قیوسنی صو قیوسی ایلسه لر نجاست واصل اولان یرلرینی مقدارندن واسع ودریك قیلنورسه طاهردر واکراندن دریك اولوب اندن واسع قیلنمزسه پس انك جانبلری نجس ودیبی طاهردر و برقیویه نجس واقع اولدقدنصکره صوبی غائب اولسه بعده صوبی ینه عودت ایلسه صحیح اولان قول بودرکه اول عودت ایدن صو طاهردر واول صوبك غائب اولمسی قوغه ایله چکلمك منزله سنده اولور وکذلك برقیودن یکرمی قوغه صو چکلمك واجب اولمش اوله پس اول قیودن اون قوغه صو چکلدکده قیوده صو قالمسه بعده اکا صو اعاده ایلدکده اول قیودن برشی چکیلمز ولایق اولان بودرکه مستراح قیوسیله صو قیوسنك مابینی صو قیوسنه نجاست واصل اولمیجق مقداری بعید اوله وکتاب قدوریده بش ذراع یاخود یدی ذراع تقدیر اولندی بو لازم دکلدر معتبر اولان نجاستك واصل اولمدیغیدر بو واقعدرکه ارض یکلکله و بو مشقله مختلف اولور بوندنصکره وقتا که مصنف سؤرك احکامنی بیان ایدوب عرقك احکامنی دخی انجلین بیانه محتاج اولدیسه (والعرق کالسؤر) دیدی یعنی ذکر اولنان احکامده عرق سؤر کبیدر دیدی زیرا سؤر ایله عرق ایکیسیده لحمدن حاصل اولور ایمدی احدهما آخرك حکمنی اخذ ایلدی بزم اوزریمزه اشك ایله قاطرك سؤری مشکوك اولوب مع هذا حمارك عرقی طاهردر دیو سؤال وارد اولمز زیرا انك حکمی قیاسه مخالفدر حدیثله ثابت اولمشدر حدیث اولدرکه نبی علیه الصلاة والسلام حماره اکرسز بندی مع هذا هوانك حرارتی حرحجاز واغراق ثبوت آغرلغی ایدی وبزم قیاسه مخالف حدیثله ثابت اولدی دیدیکمزه باعث اولدرکه زیرا قیاس حمارك عرقی لحم نجسدن حاصل اولدیغیچون نجس اولمسنی اقتضا ایدر پس عرقنك غیریده حکم اصل قیاس اوزره باقی قالدی اکردینلورسه که سبقت ایتدیکه تحقیقا ذکر اولنان حیوانلرك بدنی طاهردر پس عرق لحم نجسدن حاصل اولدیغیچون قولی نه کیفیتله صحیح اولور جوابنده بز دیرزکه ماسبقك معناسی

ظاهر بدنی حکما طاهر اولمقدر شول معنایه که مایعاتدن اکا ملاقی اولان ضرورت استعمالی ایچون نجس اولمز دیو کلام باطنی نجس اولمسنی منافی اولمز اکا نظیر ایله ضرورت منتفی اولدیغیچون

﴿ باب التیمم ﴾

بو باب تیممك احکامی بیاننده در و تیمم لغتده قصد اتمکه دیرلر و شرعا طهر اغله تطهیر قصد ایتمکه دیرلر (جاز ولو قبل الوقت) تیمم وقت صلاة داخل اولمزدن اوله اولورسه جائز اولدی امام شافعی رحمه الله بونك خلافی اوزره اولدی (ولا کثر من فرض وغیره) و فرض واحددن اکثر ایچون و غیری ایچون جائز اولدی یعنی تیمم ایله فرائضدن و نوافلدن دیلدیکی قیلمق جائز اولدی و امام شافعی قتنده هر بر فرض ایچون تیمم ایدر و نافله دن دیلدیکنی قیلر (لمحدث وجنب وحائض ونفساء عجزوا عن الماء) لمحدث جاز لفظنه متعلقدر آبدستسز ایچون وجنب وحایض ونفسا ایچون تیمم جائز اولدی طهارتلرینه کفایت ایده جك مقداری صودن عاجز اولدقلری حالده حتی بر رجل احتلام اولدیغی حالده اویقودن اویانسه و انکچون آبدستنه کفایت ایدوب غسله کفایت ایتمیه جك مقداری صو اولسه تیمم ایدر بزم قتمزده انك اوزرینه آبدست واجب اولمدی امام شافعی ایچون خلاف واردر واما قچان جنابت ایله بیله تیمم ایدوب نصکره حدث ایتمکله وضوء یجاب ایدر حدث واسیدی اول کسنه نك اوزرینه وضوء واجب اولور و جنابت ایچون اولان تیمم ایسه بالاتفاقدر و قچان محدث ایچون یعنی اعضاسنی غسله کفایت ایده جك ماء اولسیدی بو دخی اولکی کبی خلاف اوزره در یعنی بزم قتمزده جنابت ایچون تیمم ایدر و انك اوزرینه تیممدن اول موجود اولان مائله وضوء واجب اولمز و امام شافعی قتنده لابد اولا موجود اولان مائله آبدست الوب بعده تیمم ایدر (لبعده میلا) مانك بر میل مقداری بعید اولدیغیچون عاجز اولمغله میل فرسخك ثلثیدر و فرسخ اون ایکی بیك ادمدر (او مرض) یاخود مرضدن عاجز اولمغله که اول مرضله مانك استعماله قدرتی اولمیه یاخود مائی استعمال ایدرسه مرضی مشتد اوله و تلف نفسدن خوف شرط قیلنمدی امام شافعی تلف نفسدن خوف شرطدر دیو خلافه ذاهب اولدی (او برد) یاخود هلاکه ویا مرضه مبتلا ایده جك صوقدن عاجز اولمغله (ولو فی المصر) کرکسه اول کسنه شهرده اولسون اما بونك خلافی اوزره در (او عدو او سبع) یاخود دشمندن ویاخود کندو ایله مانك بیننده رنجی جانور اولمغله عاجز اوله حالبو که نفسنی تهلکه یه القا ایتمك حرامدر ایمدی عجز متحقق اولور (او عطش) یاخود کندو ویچون و یادابه سیچون صوسزلقدن عاجز اولمغله (او عدم آلة) یاخود قوغه و یا ایپ مثللی آلت معدوم اولمغله عاجز اوله (او خوف فوت صلاة الجنازة لغیر الاولی) یاخود امامته اولی اولان سلطان ویا قاضی ویا بینك ولیسی ویا قبیله امامی اولنلرك غیری کسنه نك جنازه نمازینك فوتندن خوفله عاجز اوله (او خوف صلاة عید ولو بناء) یاخود صلاة عیدك فوتی خوفندن عاجز اوله اکرچه تیمم وضوء اوزره بنا اولورسه ده یعنی صلاة عیده شروع ایلدکده حدث واقع اولوب آبدست النجیه دکین فوت اولور دیو خوفندن عاجز اولمغله (لا لفوات الوقتیة والجمعة) وقتیه اولان صلاة وصلاة جمعه نك فوتندن خوف ایتمکله تیمم جائز اولمز زیرا بونلرك فوت اولملری بدللرینه وارنجه اولکه جمعه ایچون ظهر آخر و وقتیه ایچون قضادر (بنیة الصلاة او سجدة التلاوة) صلاة نیتیله یاخود سجدهٔ تلاوت نیتیله جائز اولدی بنیة لفظی جاز به متعلقدر پس معتبر اولان عبادهٔ مقصوده به نیتله تیمم ایتمکدر که اول عبادت اولمز الا طهارت ایله صحیح اوله حتی قچان صو بولمدیغی وقتده مسجده کیرمك ایچون ویا اذان اوقومق ایچون ویاخود اقامت ایتمك ایچون تیمم ایلسیدی اول تیمم ایله نماز ادا اولنمز (و لغا تیمم کافر لا وضوءه) ایمدی اکر تیممده نیت شرط قیلندی ایسه کافرك تیممی لغو اولدی وضوسی لغو اولمدی زیرا کافر نیت ایچون اهل دکلدر پس اکر کافر نیتسز آبدست الوب اسلامه کلسه اول آبدست ایله نماز جائز اولدی (بضربتین) ایکی ضربه ایله جائز اولدی جازیه متعلقدر (ان استوعبنا وجهه ویدیه بمرفقیه) اول ایکی ضربه تیمم ایدن کسنه نك یوزینی و ایکی اللرین درسکلرینه وارنجه قاپلرسه مراد ارض اوزره ضرب اولنان ایکی اللردر اکرچه کیم اول ایکی الده غبار اولمزسه ده حتی اکر استیعاب ایلیوب شیء قابل باقی قالورسه جائز اولمز (بالاتفاقه) و اکر ایکی ضربه استیعاب ایلمزسه غبار ایله استیعاب اولمق ایچون اوچنجی ضربه لازم کلور یاخود ارض اوزره ضرب اولنان یده لازم کلور اکر غبار اولمزسه بو قولك اوزرینه صدر

الشريعه نك بوندن صكره قچان غبار پارماقلرينك ارالرنه داخل اولمدی ايسه اول كسنه پارماقلرينی خلاللمق لازمدر ايمدی پارماقلرين تخليل ايچون ضربۀ ثالثه يه محتاج اولور قولنه وارد اولان سؤال بزم قولمزاوزره وارد اولمز انكيچون وارد اولمز كه صدر الشريعه نك قولی غبارك شرط اولمسنی اقتضا ايدر ايمدی مصنف تيممی بياندن صكره ولو بلانقع ديدی ايمدی سن تدبر ايله (علی طاهر من جنس الارض) حرف جر ضربتينه متعلقدر يعنی ارض جنسندن طاهر اوزره ايكی ضربه ايله جائز اولور تراب وقوم وطاش وسرمه وزرنيخ وتراب ايله مخلوط التون وكومش وقورزنده غبار اولاز بغدای واربه كبی جنس ارضدن ديمكله صودن حاصل اولان طوز خارج قالور زيرا ارض جنسندن دكلدر (وهو لا ينطبع) حالبوكه اول جنس ارض منطبع اولميه يعنی لين اولميه بونكله مراد غبار ايله مخلوط اوليان التون وكومش ودموردن وبونلرك مثللرندن احترازدر (ولا يترمد بالاحتراق) ودخی يانقله شجر كبی كل اوليان شيئدن احترازدر بونك بيانی اولدر كه زيرا صعيد اهل لغتك اجماعی اوزره وجه ارضك اسميدر جنس ارضدن اوليانه متناول اولمز ياخود جنس ارضدن اولوب منطبع اوليانه واحراقله شجر كبی كل اوليانه متناول اولمز (ولو بلا نقع) اكرچه كيم اول جنس ارضدن اولان شیء طاهر غبارسز اولورسه ده آنكله تيمم جائز اولدی (وعليه) ودخی غبار طاهر اوزره ايكی ضربه ايله جائز اولدی علی طاهر اوزره معطوفدر وضمير نقعه راجعدر (بلا عجز) صعيددن عاجز اولمقسزين تيكيم قچان تيمم مراد ايدن كسنه اوسيورسه ياخود بر ديوار يقمش اولسه ياخود بغدای اولچسه يوزنده وقوللرنده غبار اصابت ايليوب مسح ايلسه تيمم جائز اولور واكر مسح ايتمزسه جائز اولمدی (ويجب طلبه عليه) ودخی تيمم مراد ايدن كسنه اوزره مائی طلب ايتمك واجب اولور وامام ابو يوسفدن روايت اولنديكه قچان صو بر موضعده اولسه كه اول كسنه صويه كيدوب آبدست اليجيه دكين قافله كيدوب كوزندن غائب اوله جق مقداری اولسه اول صو بعيد اولمش اولور اول كسنه ايچون مائی طلبسز تيمم جائز اولور ديدی (ان ظن قربه) اكر اول كسنه مانك يقين موضعده اولديغن ظن ايدرسه طلب واجب اولور (والا فلا) واكر مانك يقين موضعده اولديغن ظن ايتمزسه اكا مانك طلبی واجب اولمز (وندب لراجيه الصلاة آخر الوقت) ومائی رجا ايدن كسنه ايچون صلاتی آخر وقتده ادا ايتمك مندوب اولدی پس تيمم ايله وقتك اولنده ادا ايدوب وقت دخی باقی ايكن مائی بولسيدی صلاتی اعاده لازم كلمز (وضعه فی رحله اوامر غيره به) بر كسنه مائی بوكنه وضع ايلسه ياخود بر غيری كسنه يه آل بو مائی بوككه وضع ايله ديو امر ايدوب مائی بوكنه قوديغن ووضعه آخره امر ايلديكن خاطرندن كيدوب (فصلی به لم بعد) تيمم ايله نمازی ادا ايليه نمازی اعاده ايلمز (الا عند ابی يوسف) الا ابی يوسف قتنده اعاده لازم كلور (واو غيره بلا علمه) واكر بر غيری كسنه بونك علمی يوغيكن بوكنه مائی وضع ايتمش اولسه (فقيل جاز وفاقا) بعض وفاقا تيمم اكا جائزدر ديدی (وقيل هو ايضا مختلف فيه) وبعض بو مسئله ده ذكر اولنان كبی مختلف فيهدر ديدی (طلبه من رفيقه فان منعه او اعطاه باكثر من ثمن المثل او اعطاه به وهو ليس عنده تيمم) بر كسنه مائی رفيقندن طلب ايلدكده اكر رفيقی مائی طلبدن منع ايدرسه ياخود مانك ثمن مثلندن اكثر ثمن ايله ويرمك مراد اينسيدی ياخود ثمن طلب ايله ويرمش اولوب ثمن مثلی مقداری قيمته قادر اولمسيدی بو صورتلرده اول كسنه تيمم ايدر (والا) واكر رفيقی مائی طلبدن منع ايتمزسه وثمن مثلی ايله ويرمكه راضی اولوب وبونك قتنده ثمن مثل مقداری شیء موجود اولورسه (فلا) اول وقت انكيچون تيمم جائز اولمز (وقبله) طلب ايتمزدن مقدم جائز اولمز (قيل جاز) بعض جائز اولور ديدی صاحب هدايه دخی بونی اختيار ايلدی بعض دخی جائز اولمز ديدی مبسوط صاحبی بونی اختيار ايلدی (ولم يجز علی ارض تنجست وزال اثرها) ونجس واقع اولوب اثری زائل اولان ارض اوزره تيمم جائز اولمدی زيرا اول ارض اكرچه كيم پاك ايسه ده طيبه اولمدی (بخلاف الصلاة) صلاة بوكا مخالفدر كه زيرا صلاتده طهارت كافيدر (وناقضه ناقض الوضوء) وتيممك ناقضی وضوئی نقض ايدن شيئدر زيرا تيمم وضونك نائبيدر (والقدرة علی ماء كاف لطهره) وتيمم مراد ايدن كسنه نك طهارتنه كفايت ايده جك مايه قادر اولمسی دخی تيممك ناقضيدر زيرا بو تقديرجه حدث سابق ظاهر اولوب ترابك طهور اولمسنه منتهی اولور يوخسه طهرينه كفايت ايده جك مقداری مايه قادر اولمق نقض سببلرندن دكلدر زيرا نه حقيقة

ونه حكماً خروج نجس دكلدر پس اكر تيمم ايدن كمسنه مايه قادر اولسه ودخى آبدست المدن اول مانى ضايع ايدرسه تيممى اعاده ايدر وقچان جنب غسل ايدوب انك ظهرينه ماء واصل اولمدين يتشميوب دوكنسه ووضوء ايجاب ايدر حدث ايله محدث اولسه جنابت وحدثك ايكيسى ايچون تيمم ايدوب بعده ايكيسنه كفايت ايدر ماء بولسه غسل ووضودن هر برينك حقنده تيمم باطل اولور واكر بولديغى صوايكيسندن برينه كفايت ايتمزسه تيمم ايكيسى حقنده باقى قالور واكر بعينه ايكيسندن برينه كفايت ايدرسه هر قنغيسنه كفايت ايدرسه انى غسل ايدر وآخرك حقنده تيمم باقى قالور واكر ايكيسندن هر برينه مفرداً كفايت ايدرسه لمعه يى غسل ايدر لمعه دن مراد جنابت ايچون غسل ايتديكى وقتده ماء يتشميوب باقى قلان ظهريدر انى غسل ايدر زيرا جنابت اغلظدر (فضل عن حاجته) تيمم ايدن كمسنه نك ظهرينه كفايت ايدن مايه قادر اولمسى حاجتندن فضله اولديغى حالده دركه زيرا اول مانى حاجتى ايچون مثلا صوسزلغنى دفع ايچون استعمال ايلسه ظهرينه كفايت ايتميوب عدم حكمنده اولور (ومرور الناعس به على الماء) وتيممك ناقضى اويوقلايان كمسنه نك تيمم ايله صو اوزرندن كچوب كتمسيدر حتى اكر متيمم صو اوزرندن اويور كن كچسيدى انك تيممى او يقوايله منتقض اولور بوخسه ما اوزرندن مرورايتمسيله منتقض اولمز (كالمستيقظ) ما اوزرندن اويور كن كچن متيمم اويانقله كچن متيمم كبيدر يعنى اويانقله ما اوزرندن كچن كمسنه نك تيممى اويوقلمغله منتقض اولديغى كبى ناعس كده ماء اوزرندن مروري تيممى اويوقلمغله نقض ايدر (لا الردة) ردت بويله دكلدر زيرا انك تيممى منتقض اولمز حتى قچان مسلم تيمم ايدوب العياذ بالله تعالى مرتد اولسه بعدهينه اسلامه كلدكده اول تيمم ايله انك نمازى صحيح اولور (جرح اكثر اعضائه) اكر اعضاى وضونك اكثرى حدث اصغرده (او بدنه) ياخود جميع بدننك اكثرى حدث اكبرده مجروح اولسيدى (يتيمم) اول كمسنه تيمم ايدر زيرا اكثر ايچون حكم كل واردر (والا غسل) اكر اكثرى مجروح اولمزسه وضوءده وغسلده اعضايى غسل ايدر (ولا يجمع بينهما) وضوءله تيممك بينني جمع ايلمز زيرا انده بدل ايله مبدل منهك جمعى واردر حالبوكه انك ايچون شرعده نظير يوقدر واكر اعضاى وضونك اكثرنده جراحت اولوب صو اول جراحته ضرر ايدرسه ودخى اعضاى تيممك اكثرنده جراحت اولوب تيمم اول جراحته ضرر ايدرسه نمازى قضا ايدر وابو يوسف رحمه الله ديديكه قادر اولديغن غسل ايدوب نمازى قيلر واعاده ايدر زيلعيده بويله ذكر اولندى (المانع لو من العباد) اكر وضودن منع ايدن عباد الله طرفندن اولورسه مثالى اسير اولان مسلم كبى كه كفار انى وضودن منع ايليه وزندانده اولان محبوس كبى ودخى اكر آبدست الورسك سنى قتل ايدرين ديلان كمسنه كبى (جاز) انكچون تيمم جائز اولدى (ويعيدها) وقچان مانع زائل اولسه اعاده ايدر يعنى اول تيممله قيلديغى نمازى اعاده ايدر

﴿ باب المسح على الخفين ﴾

بو باب ادبكلرك اوزرينه مسح ايتمك بيانندهدر (جاز بالسنة) ادبك اوزرينه مسح ايلمك سنة مشهوره ايله جائز اولدى پس بوسنة مشهوره ايله كتاب الله اوزره زياده جائز اولور زيرا كتابك موجبى ايكى اياقلرى غسل ايتمكدر وايكى ادبك اوزره مسح ايله عامل اولميوب مسحك بدعت اولمسنه اعتقاد ايلين كمسنه مبتدع اولور لكن بدعت اولمسنه اعتقاد ايتمين كمسنه عزيمتى اخذ ايديجى اولديغى حالده مسح ايلسه مثاب اولور كافيده ديديكه اكر سوءال اولنورسه كه بو مسح رخصت مسقطه در اصول فقهده بيلديككشى ايچون * پس لايق اولان اتيان عزيمتله مثاب اولممقدر زيرا قچان رخصت اسقاط ايچون اولسه تكيم قصر صلاتده اولديغى كبى عزيمت مشروعيتى اوزره باقى قالمز جوابنده بزديرز كه عزيمت مشروعيتى اوزره باقى قالمز مادامكه مكلف اولان كمسنه ايكى ادبكى كيمش اوله ثواب اولان ادبكلرى چيقاروب اياقلرى غسل ايتمك اعتبار يله دراعدى قچان ادبكلرى چيقارسه عزيمت مشروعه اولور وزيلعى ديديكه كافينك بوجوابى سهودر زيرا غسل رجلين ادبكلرى چيقارلمسزده اولورسه مشروعدر بواجلدن قچن ادبكلر بينه مسح ايدن كمسنه صوبه طالبدى وادكاربنه صو داخل اولوب حتى اياغنك اكثرينى غسل ايتسيدى اول كمسنه نك مسحى باطل اولور ايدى اكر ادبكلرى چيقارمقسزين غسل مشروع اولميدى اياغك بعضى غسل ايله مسح اندن باطل اولوردى بواجلدن اكر ادبكلرى چيقارمدين تكلف ايدوب اياقلرين غسل ايتسيدى شارع انى غسلدن عد ايلدى حتى انقضاء مدتله باطل اولمز * بن ديرمكه زيلعينك

کافی صاحبنك قولنه سهو دردیمسی سهودر زیرا کافی صاحبنك مشروعیت ایله مرادی شارعك نظرنده اول کسنه نك اوزرینه ثواب ترتب ایلمك جهتندن جوازدر یوخسه اوزرینه احکام شرعیه دن حکم ترتب ایلمك دکلدر بونك اوزرینه قصر صلاتی تنظیری دلالت ایدر زیرا قصر صلاتده عزیمتله عامل درت رکعت قیلوب ورکعتین اوزره قعود ایتمکله آثم اولور مع هذا فرضی تمام اولور وکافینك جوابنك تحقیقی اولدرکه رخصت ویریلان کسنه مادامکه رخصت حالنده در انکیچون عزیمتله عمل جائز اولمز حتی قچان درت رکعته نیتله صلاته افتتاح ایلسه صلاتك قطعی اکا واجب اولور ورکعتین ایله افتتاح عن قریب صلاة مسافرده کلور پس قچان ایکی رکعت نیتله افتتاح ایلسه واثنای صلاتده اقامته نیت ایلسه صلاة درت رکعته متحول اولور ایمدی ایاغنده ادیکی اولان کسنه مادامکه ادکاریله در انکیچون ایاغنی غسل ایلمك جائز اولمز حتی اکر ادیکلرین چیقارمدین تکلف ایله ایاقلرین غسل ایلسه آثم اولور اکرچه شارع انی غسلدن عد ایلدی ایسه ده وقچان ادیکلر ایاقدن چیقوب رخصت زائل اولسه غسل مشروع اولوب انك اوزره مثاب اولور وعجبدرکه کتب اصولده تدرب صاحبی اولان کسنه یه بونك واضح اولمسیله فحول علمادن برفحلك اوزرینه نه کیفیتله خفی اولدی (مرة) برکره مسح ایلمك جائز اولدی زیرا مسحده تکرار سنت اولمدی زیرا غسلده تکرار طهارتده مبالغه ایچوندر ومسح ایسه پاك ایتمك ایچون دکلدر (ولو امرأة) اکرچه کیم مسحله عمل ایدن مرأة ده اولورسه زیرا مسحك جائز اولمسنك دلیلی مرأة ایله رجالك بینینی فرق ایلمدی خطابلرك عمومی اوزره اولمرنده مرأه لرك داخل اولمری ایله (لاجنبا) جنب اولدیغی حالده ادیکلر اوزره مسح جائز اولمز زیرا مسح وضوده خلاف قیاس اوزره ثابت اولدی جنابت انك اوزرینه قیاس اولنمز ودخی مبالغه صیغه سیله فاطهروا کمال تطهیر ایجاب ایدر تنکیم سبقت ایتدی ومسحده کمال تطهیر فوت اولور بوندنصکره فقها دیدیلرکه موضع نفی موضعیدر تصویره حاجت اولمز زیرا بر کسنه طهارۀ کامله اوزره ادیکلرین کیدکدنصکره جنب اولسیدی دلیل معدوم اولمغله مسح جائز اولمز لکن دینلدیکه بونك صورتی بر کسنه وضوء اوزره ادیکلرین کیدکدنصکره مدت مسحده جنب اولسیدی ایمدی اول کسنه ادکارین چیقارر وایاقلرینی ییقار مسافر دخی انك کبیدر اکر مدت مسحده جنب اولسیدی وانك قتنده صو بولنمامغله تیمم ایتدکدنصکره حدث واقع اولوب وضوسنه کفایت مقداری صو بولسیدی انکیچون مسح جائز اولمز (ملبوسین علی طهر تام عند الحدث) اول ادیکلر اوزره مسح حدث قتنده طهر تام اوزره کیلمش اولدیغی حالده جائز اولدی مصنفك ملبوسین قولی (اذا لبسهما علی طهر تام عند الحدث) دینلان تعبیردن احسندر زیرا بو مقامده مراد امام شافعینك خلافنه اشارتدر زیرا امام شافعی ابتداء وضوء تام اوزره کیمکدن لابددر حتی ایکی ایاقلرین غسل ایدوب ادیکلرین کیدکدنصکره وضوئی تمام ایلسه مسح جائز اولمدی دیر وبز دیرز که وقت حدثده وضوئله ادیکلرك کیلمسنك موجود اولمسی هرنه طریقله اولورسه کفایت ایدر وظاهردرکه اول وقت ادیکلرك کیلمسنك باقی اولمسی زمانیدر یوخسه حدوثنك زمانی دکلدر بقا واستمرار ایچون مفید اولان اسمدر زیرا فعل تجدد افاده ایدر وبزم قولمز احسندر دیمزه باعث قولمز علی طهر تام عبارتنی لبس لفظنك ضمیرندن حالدر عند الحدث قولی تام قولنه متعلق قیلمقله توجیه جائز اولدیغی ایچوندر ومعنی قچان ادیکلری طهر تام اوزره کیسه‌دی اول طهر عند الحدث تامدر دیمك اولور پس ایکی عبارتك مآلی برابر اولور (المقیم یوما ولیلة وللمسافر ثلاثة) لام جائز قولنه متعلقدر مقیم ایچون مسح خفین برکون برکیجه ومسافر ایچون اوچکون اوچ کیجه جائز اولدی رسول علیه الصلاة والسلامك (یمسح المقیم یوما ولیلة والمسافر ثلاثة ایام ولیالیها) قول شریفیچون (من حین الحدث) حدث وقتندن برکون برکیجه مسح ایدر یوخسه ادیکلری کیدیکی ومسح ایلدیکی وقتندن دکل (علی ظاهر خفیه) ایکی ادیکلرینك ظاهری اوزره جائز اولدی خف طپوقلری ستر ایدن ادیکدر یاخود طپوقدن ظاهرده اولان ایاق پارماقلری ایله اوچ ارماقدن اقل اولان ادیکدر اما اوچ پارماق مقداری طپوق ظاهر اولمق خرق منزله سنده در ادیك واسع اولمسنده بأس یوقدر شول حیثیتله که ادیکك اوستندن ایاق کورینه مصنفك علی ظاهر قیدنه باعث اولدرکه زیرا ادیکك باطننه واوکچه سنه وقونجنه مسح جائز اولمز زیرا مسح سنن قیاسدن معدول بهدر اندن شرع آنکه وارد اولان شیئك جمیعسنه رعایت اولنور (اوجرموقیه) یاخود مسح ایکی جرموقلری اوزره جائز اولدی جرموقین ایکی ادیکلردرکه مسح اولنمیان ادیکلرك اوزرینه حفظ ایچون کیلور (الملبوسین علی الخف قبل الحدث)

اوله جرموقکه قبل الحدث اديکارك اوزرينه کیلور حتی اکر ماسح جرموقینی ادیك اوزرينه بعد الحدث
کیسه انلرك اوزرينه مسح جائز اولمز امام شافعی جرموقین اوزرينه مسح جائز اولمز زيرا بدل ايچون رأیله بدل
اولمز دیدی بزم ايچون دليل حضرت عمر رضی الله تعالی عنهدن روايت اولنان شيدر که تحقيقا حضرت
عمر رضی الله عنه (رأيت النبی عليه الصلاة والسلام مسح علی الجرموقين) ديدی يعنی بن پيغمبر عليه الصلاة
والسلامی کوردم ايکی جرموقلری اوزره مسح ايلدی ديمکدر بوندنصکره جرموق اديکدن بدل دکلدر
اکرچه کيم اديك جرموقك تحتنده اياقدن بشقه اولوب کانه همان اياقدن جرموق حکمنده اولورسه ده جرموق
اديکدن بدل دکلدر زيرا وظيفه اياق ايله اولدی اديك اعضای وضودن اولمق ايچون اديکله وظيفه اولمدی
پس جرموق اديکه بلکه اياغه سرايتدن منع ايديجی بدل اولدی بو اجلدن بزدير که قچان حدث واقع اولدقده
اديکه مسح ايلسون ياخود مسح ايلسون جرموقی اديك اوزرينه کيسيدی جرموق اوزرينه مسح اولمز زيرا
مسحك حکمی اديکه مستقر اولدی ايمدی اديك حکما اعضای وضودن اولدی پس اکر جرموق اوزره مسح
اولنسيدی جرموق اديکدن بدل اولور بو اجلدن مسح جائز اولمز بن ديرمکه بوندنصکره معلوم اولور که
کرباسدن ياخود چوقه دن ياخود اوزرينه مسح جائز اولميان بونلرمثللی شيئدن ديکلمش شيئك اوزرينه
کيلان اديك اوزرينه مسح جائز اولور زيرا جرموق اياقدن بدل اولوب اول جرموق اوزره مسحك جائز
اولميله بيله اديك معدوم حکمنده اولسيدی اديك اياقدن بدل اولوب اوزرينه مسح جائز اولميان شيئك عدم
حکمنده اولمسی اولی اولور دی تنکيم اقافه ده يعنی طولاقده اولديغی کبی وبونی تأييد ايدرکه تحقيقا امام
غزالی رحمه الله وجيزده ورافعی شرحنده ايکيسنکده مسائلده امام اعظمك خلافی ذکرينی التزاملری ايله
بيله بومسئله يی صورت اتفاقده ايراد ايلديلر وبزم شيخلريمز مشهور اولان کتابلرده بونکه تصريح ايلدکاری
جرموق مسئله سنده جرموق اياقدن خلف اولمسنی ذکر ايلدکاری شيئله اکتفا ايچوندر (او جوربيه
التخينين) ياخود مسح ماسحك ايکی صق اورلمش جوربلری اوزره جائز اولدی يعنی باغسز اينجك اوزره
استمساك اولنان جور بدر امام اعظم رحمة الله عليه اولا جوربين اوزره مسحی تجويز ايلمدی وامامين تجويز
ايلدی بعده امام اعظم دخی امامين قولنه رجوع ايدوب جواز ايله افتا ايلدی (او المنعلين) ياخود
جور بين منعلين اوزره مسح جائز اولدی منعل ومنعل نعل کبی اسفلنه دری ديکلان جور بدر بوتقديرجه
اوزرنده مشی ايله مراظبت ممکن اولوب همان اديك کبی اولور (او المجلدين) ياخود مسح دريلمش اولان
جوربين اوزره جائز اولدی مجلد ايله مراد اعلاسنه واسفلنه دری وضع اولنان جور بدر ايمدی همان حکمده
اديك کبيدر (لا يجوز علی عمامة وقلنسوة وبرقع) دلبند اوزرينه وکلاه پوش وتاج اوزرينه واورتنه جك
اوزرينه مسح جائز اولمز برقع قافك فتحيله خاره ديرلر (وقفازين) وقفازين اوزرينه دخی مسح جائز اولمز
قفاز صوغی دفع ايچون ياخود طرغانك پنجه سندن تحفظ ايچون اله کيدکاری الديوندر بونك اوزرينه مسح
جائز اولماغه باعث اولدرکه زيرا مسح حرجی دفع ايچوندر بونلر ايسه چيقارلمسنده حرج يوقدر لکن مرأه
اورتنجکی اوزره مسح ايدوب وياش باشنه نفوذ ايتسيدی حتی باشنك ربعی مقدارينی ياش ايتسيدی مسح
جائز اولدی (وفرضه قدر ثلاث اصابع اليد) وايکی اديك اوزرينه مسحك فرضی علی حده هر بر اياقدن
الك اوچ پارمقلری مقداريدر حتی اکر بر اياغی اوزره ايکی پارمق مقداری واول بر اياغنه بش پارمق مقداری مسح
ايتسيدی جائز اولمدی واکر بر پارمقله اوچ کره يکی صو ايله مسح ايتسيدی مقصود حاصل اولمغله جائز اولدی
اما اکر مائی تجديدسز بر پارمقله اوچ کره مسح ايتسيدی جائز اولدی واکر مسح موضعنه اوچ پارمق مقداری
يغمور صويی اصابت ايتسيدی جائز اولدی کذلك يغمور ايله وچه ايله اصلنمش اوتلق ايچنده يورمکله اوچ
پارمق مقداری ماء اصابت ايتسيدی ياخود اديکه واجب اولديغی مقداری چه اصابت ايتسيدی جائز اولدی
الك پارمقلری ايله ديمکدن مراد اياق پارمقلرندن احترازدر تنکيم کرخی روايت ايلدی (وسننه مدها) واديکلر
اوزره مسحك سنتی پارمقلرك مد اولنمسيدر (مفرجة من اصابع الرجل الی الساق) الك پارمقلری آچلمش
اولديغی حالده اياق پارمقلرندن اينجکه چکلمسيدر بو عبارت مشايخدن نقل اولنمشدر تتبع اکا شهادت ايدر
صدر الشريعه نك اوچ پارمق مقداری اوزره زياده اولان اولمز الاماء مستعمل ايله اولور انك ايچون اعتبار

بوقدرده سنك وجهی بوقدربونك بیانی اولدركه زیرا پارمقلر بن ایچكه وارنجه چكمك سنت اولورسه سنت حاصل اولمز الاماء مطهر ایله اولور وفقها اتفاق ایلدیلركه تحقیقا ماء مستعمل مطهر دكلدر وذكر اولنان كبی تحقیقا ماء مادامكه عضوده در مستعمل اولمز ایمدی ذكراولنان شیئ نه كیفیتله صحیح اولور (خرق قدر ثلثها الاصاغر یعنی) ایاق پارمقلرینك كوچكلرینك اوچ مقداری یرتق مسحی منع ایدر یعنی خرق قولنك خبریدر ایاق پارماقلرینه اعتباره باعث اولدركه زیرا ایاقده اصل اولان ایاق پارمقلریدر یعنی اوچ پارمغك بلا كف قطعیله دیت واجب اولور زیرا اكثر ایچون حكم كل واردر اوچ ایسه پارمقلرك اكثریدر ودخی ایاغك اوچ پارمق مقداری منكشف اولسیدی مسحی منع ایدر وپارمقلرك كوچكلرینه اعتباره باعث اولدركه احتیاط ایچوندر بومسئله خفان ادیكك یرتغی پارمقلرك مقابلنك غیرده اولدیغی صورتده درواوكچه نك غیری موضعده اولدیغی صورتده در اما خفان یرتق پارمقلرك مقابلنده اولورسه معتبر اولان خرق مقابلنده اولان پارمقلرك ظهور یدر زیرا هر پارمق موضعنده اصلدر وخفان یرتق اوكچه موضعنده اولورسه مادامكه اوكچه نك اكثری ظاهر اولمدقجه مسحی منع ایلمز وطبوقدن بوقاروده اولان خرق مسحی منع ایلمز زیرا ادیكك طبوقدن بوقاروده اولانك كیلسنده اعتبار بوقدروطرنقلرك ظهوری اصح قولده مسحی منع آیلمز بلكه مانع بكمالها اوچ پارمق مقدارینك ظهوریدر وخرق كبیرك مسحی منع ایلمسی قچان آچلمش اولدیغی حالده تحتی كوروندیكی وقتده در اكرادیكك دریسی قالن اولمغله تحتی كورنمزسه لكن قچان اكا پارمق ادخال اولنسه داخل اولورسه مسحی منع ایلمز واكر یورودیكی حالده ظاهر اولوب ایاغك باصدیغی حالده آچلمزسه مسحی منع ایلمز زیرا ادیك یورومك ایچون كیلور (ویجمع فی خف لافیهما) یرتقلر برادیكده جمع اولنور ایكیسنده جمع اولنمز یعنی قچان برادیكده ایبجكی التده چوق یرتقلر اولسه شول حیثیتله كه قچان اول یرتقلر جمع اولنسه مقدار مذكوراندن ظاهر اولورسه مسحی منع ایدر زیرا اول مجتمع اولان مقداری یرتق ایله سفری منع ایدر واكر اول مقداری یرتق ایكی ادیكده جمع اولنسه مسحی منع ایلمز زیرا اول مقداری یرتق ایله ادیك سفری منع ایلمز وجمعده معتبر اولان یرتق اكا چوالدیز داخل اولاندر بونك ادناسی عدم كبیدر (بخلاف النجاسة) متفرقه اولان نجاست خرقك خلافیدر شول حیثیتله كه جمع اولنور اكرچه كیم ایكی ادیكده یاخود ایكی ثوبده ویا بدنده ویا مكانده یاخود ذكر اولنان شیئلرك مجموعنده اولورسه ده (والانكشاف) ودخی عورتك منكشف اولمسی خرق خفینك خلافیدر نتكیم مرأه نك فرجنده برشیئ وظهرنده برشیئ وایبجكنده برشیئ منكشف اولسه جمع اولندیغی وقتده صلاتك جوازینی منع ایدر (المعذور) معذورك تفسیری عن قریب كلور (یمسح فی الوقت لابعده) معذور اولان كمسنه ادیكلرینه وقت ایچنده مسح ایدر وقت چیقدقدنصكره مسح جائز اولمز (الا اذا انقطع وقت الوضوء واللبس) الا مكر كه وضوئله بیله ادكلرین كیدیكی وقتده عذر منقطع اولورسه وقت چیقدقدنصكره دخی مسح جائز اولور حتی عذرك منقطع اولمسی وضوء حالنده بولنوب ادیكلرین كیدیكی وقتده بولنمزسه یاخود برعكس بولنورسه یاخود ایكی حالتده بولنمزسه وقت چیقدقدنصكره مسح جائز اولمز (وناقضه ناقض الوضوء) ومسحك ناقضی وضونك ناقضیدر زیرا مسح وضونك بعضیدر (ونزع الخف) ودخی مسحك ناقضی ادیكك چیقمسیدر حدثك ایاغه سرایتی ایچون مانع زائل اولدیغی حیثیتله ایمدی ادیكك بری ایاقدن چیقدقدنصكره آخرك چیقارلمسی واجب اولورزیرا وظیفهٔ واحده ده غسل ایله مسح جمع اولنمز (واو بخروج اكثر القدم الی الساق) اكرچه كیم ادیكك چیقمسی ایاغك اكثری ادیكك ساقنه وارنجه چیقمغله ده اولورسه زیرا مسحك موضعی مكانندن ایرلدی كانه همان ایاغی ظاهر اولدی (هو الصحیح) قول صحیح بودر زیرا اكثر ایچون حكم كل واردر كافیده بویله ذكر اولندی وایاغك قلبلی چیقمسندن احترازمتعذردر زیرا ازاولور بلاقصد حاصل اولور پس حرج لازم كلور (وقیل اكثر العقب) بعض اوكچه نك اكثری چیقمغله مسح منتقض اولور دیدی وبوقول ابو یوسفك قولیدر وامام محمددن روایت اولندیكه مسح موضعنده ایاغك ظهرندن اوچ پارمق مقداری باقی قالورسه مسحی باطل ایلمز واكثر مشایخ دخی بوقوله ذاهب اولمشلردر واكر ایاق موضعنده طوروب اوكچه چیقوب وداخل اولورسه مسح باطل اولمز كافیده بویله ذكر اولندی (ومضی المدة) ودخی مسحك ناقضی مدتك كچمسیدر بزم روایت ایلدیكمزشیئ ایچون

(ان لم يخف ذهاب رجله) اكر اياغنك تلف اولمسندن خوف ايلمزسه يعنى اكر مسافر اولديغى حالده فحيان مدت مسح منقضيه اولوب اول وقت اديكلرين چيقاردقده اياغنك صوقدن تلف اولسندن خوف ايدرسه مسح جائز اولور كافيده وعيون مذاهبده بو بله ذكر اولندى (وبعدهما) يعنى اديكلرين چيقاروب ومدت منقضيه اولدقدنصكره (غسل رجليه فقط) انجق ايكى اياقلرين غسل ايدر حدث سابقك ايكى اياقلره سرايتى ايچون (قيل وبلوغ الماء الكعب) بعض ديديكه مانك طوبوغه بالغ اولمسى مسحى باطل ايدر (وقيل اصابته اكثر القدم) وبعض ماء قدمك اكثرينه اصابت ايلمسى مسحى باطل ايدر ديدى فتاواى تاتارخانيه ده ديديكه قچان ايكى اديكلرك اوزرينه مسحدنصكره اديكه صو داخل اولوب ايكى اياقلرندن اوچ پارمق مقدارى ياخود اوچ پارمقدن اقل مقدارينى اصلانسه ايدى انك مسحى باطل اولمز واكر اياغك جميعسنى ياش ايدوب وماطوبوغنه بالغ اولسيدى مسح باطل اولور بونى امام اعظمدن روايت ايلديلر واول بر اياغنك غسلى واجب اولور بونى ذخيرة الفقهاده ذكر ايلدى وشيخ امام ابى جعفردن روايت اولنديكه قچان ايكى اياقدن برينك اكثرينه ماء اصابت ايلسه مسحى نقض ايدر وغسل منزله سنده اولور وبعض شيخلرمز بوكا ذاهب اولديلر ذخيرده اصح قول بودر ديدى وشيخلرمزدن بعض على كل حال مسحى نقض ايلمز ديديلر وكتب فقهيه ده مشهور اولان اوچ مذكور نواقض اوزره اقتصار اولندى پس كانه روايت ذخيره يى اختيار ايلديلر (نزع جرموقيه بمسح على خفيه) قچان ماسح ايكى جرمه لرين چيقارسيدى ايكى اديكلرى اوزره مسح ايدر زيرا ايكى جزمه لر اوزرينه مسح ايكى اديكلر اوزرينه مسح دكلدر جزمه لرك اديكلردن منفصل اولدقلرى ايچون * ايكى طاقلى اديك بونك خلافيدر كه برى چيقارلسه ياخود اديكلر ظاهرنده كى درى صويلسه اول وقت اول چيقان طاقك وصويلان درينك تحتنه مسح اعاده اولنمز زيرا جميعسى متصل اولدقلرى ايچون شئ واحددر پس مسحدنصكره تراش اولندقده باشه مسح اعاده اولنمديغى كبى (واونزع احدهما) واكر جرموقينك برى چيقارلسيدى ايكيسنكده مسحى باطل اولور (فحينئذ يعيد مسح الاخر) بوتقديرجه جرموق آخرك مسحى اعاده اولنور (والخف) واوزرندن جرموق چيقان اديكك مسحى اعاده اولنور زيرا وظيفة واحده ده انتقاض تجزى قبول ايلمز پس قچان ايكيسندن برى منتقض اولسه آخرده دخى منتقض اولور (وقيل ينزع الآخر) بعض جرموقك برى چيقارلسه جرموق آخر دخى چيقاريلور ديديلر زيرا ايكيسندن برينك چيقارلمسى ايكيسنك چيقارلمسى كبيدر تجزى اولمديغى ايچون واصح اولان قول اولدر (مقيم مسح فسافر قبل تمام يوم وليلة) بر مقيم كمسنه اديكلرى اوزره مسح ايدوب مدة مسحك تماميندن اول اول كمسنه مسافر اولسيدى (اتم مدة السفر) مدة سفرى اتمام ايدر يعنى مسح مقيم مسح مسافره متحول اولور شول حيثيله كه مجموعى اوچ كون اوچ كيجه اولور (ولو بعدها) واكر بر كون بر كيجه دنصكره مسافر اولسيدى (نزع) اديكلرى چيقارر زيرا حدث اياغه سرايت ايتدى سفر اول حدثى رفع ايلمز (ومسافر اقام بعدهما نزع) وبر مسافر بر كون بر كيجه دنصكره مقيم اولسيدى اديكلرى چيقارر (وقبلهما يتمهما) وبر كون بر كيجه دن اول مقيم اولسيدى بر كون بر كيجه يى تمام ايدر زيرا رخصت سفر بلا سفر باقى قالمز حاصل كلام بودركه يا مقيم مسافر اولور ياخود مسافر مقيم اولور وايكيسندن هر برى يا بر كون بر كيجه تمام اولمزدن اول اولور ياخود بر كون بر كيجه دنصكره اولور (والمسح على الجبيرة) وجبيره اوزره مسح جبيره براغاجدركه قيريلان كموك اوزرينه باغلنور (وخرقة القرحة) ودخى چيبانك صارقيسى اوزرينه وقان اليان موضعه باغلنن خرقه اوزرينه مسح (والعصابة) وخرقه دوشمسون ديو خرقه يى باغلدقلرى شئ اوزرينه مسح (كالغسل) ذكر اولنان نلرك تحتنده اولان بدنى غسل ايلمك كبيدر (فلا يتوقت) غسل كبى مدته موقت اولمز (ويجمع به) وغسل ايله جمع اولنور اكر حكما غسل اولسيدى غسل انكله نيجه جمع اولنورديكيم ايكى اياغك برى غسل اولنوب وايكى اديكك برى مسح اولنديغى كبى (وجاز ولو شد بلا وضوء) وجبيره اوزره مسح جائز اولدى اكرچه كيم آبدستسز باغلندى ايسه ده زيرا اول حالنده انك اعتبارنده حرج واردر (وترك المسح ان ضره) وجبيره اوزره مسح ترك اولنور اكر مسح ضرر ويررسه (والافلا) واكر ضرر ويرمزسه مسح ترك اولنمز (وانما يجوز المسح اذا عجز عن مسح الموضع) وجبيره اوزره مسح جائز اولمدى الا جبيره نك موضعنه

ماء ضرر ویرسه یا خود باغلوا اولان جبیره نك چوزلمسی ضرر ویرسه مسحدن عاجز اولمغله اولدی اما قچان جبیره نك موضعی مسحدن عاجز اولمزسه اول وقت جبیره اوزره مسح جائز اولمز ومحیطده لایق اولان بو محلی حفظ ایلمکدر زیرا ناس بوندن غافللردر دیدی (ولا یبطله سقوطها) وجبیره نك سقوطی مسحی ابطال ایلمز (الا عن برء) الا مکر موضع جبیره علتدن بری اولورسه ابطال ایدر (فان سقطت فی الصلاة عنه) پس اکر جبیره صلاة ایچنده موضع جبیره علتدن بری اولدیغی حالده ساقط اولسیدی (بطل) مسح باطل اولور (واستؤنفت) وصلاة یکیدن قیلنور (والا) واکر جبیره صلاة ایچنده موضع جبیره علتدن بری اولدیغی حالده دوشمزسه یا خود صلاة ایچنده موضع جبیره علتدن بری اولمدیغی حالده دوشسه (فلا) مسح باطل اولمز وصلاته یکیدن باشلمز (ولا یشترط فی مسحها التثلیث والنیة) وجبیره نك وخرقه وعصابه نك مسحنده اوچ کرلمك ونیت شرط قیلنمدی امام زاهدی مسحده نیت جمیع اوقاتده شرط قیلنمدی دیدی وبعض قتنده مسحده اوچ کره تکرار باشدن سنت اولدی (وکفی علی اکثر العصابة) وعصابه نك اکثری اوزره مسح کفایت ایلدی اندن قاپلیو مسح ایتمك شرط قیلنمدی قول صحیح بودر کافیده بویله ذکر اولندی برکسنه قان الدیروب اوزرینه خرقه وضع ایتسیدی بعض دیدیکه عصابه اوزره بلکه خرقه اوزره مسح جائز اولمز وبعض دیدیکه اکر آخردن معاونتسز عصابه یی باغلق ممکن ایسه مسح جائز اولمز واکر معاونتسز باغلق ممکن دکل ایسه عصابه اوزرینه مسح جائز اولور وبعض دیدیکه اکر عصابه یی چوزوب وتحتنی غسل ایله یاره یه ضرر ایدرسه عصابه اوزره مسح جائز اولور واکر ضرر ایتمزسه جائز اولمز وکذلك یاره نك موضعنی تجاوز ایدن هر خرقه ده حکم ذکر اولنان کبیدر واکر خرقه نك چوزلمسی ضرر ویرمیوب بلکه موضع یاره دن قالدرمسی ضرر ویرسه خرقه یی چوزر وموضع جراحته وارنجه خرقه التنی غسل ایدر وخرقه یی باغلیوب موضع جراحته مسح ایدر وعامهٔ مشایخ قان الدران کسنه نك عصابه سی اوزره مسحك جائز اولمسی اوزره درلر وعصابه دن ایکی عقدك ما بیننده بدندن موضع ظاهرده اصح قول بودرکه اکا مسح کفایت ایدر زیرا اول موضع غسل اولنسه عصابه اصلنوب ازاولورکه موضع فصده ماء واصل اولوب ضرر ایدر والله اعلم

(باب دماء تختص بالنساء)

بو باب عورتلره مختص اولان قانلرك بیاننده در بو اوچ نوعدر حیض ونفاس واستحاضه در (الحیض دم ینفضه رحم بالغة) حیض برقاندرکه بالغه نك رحمی انی طشره دفع ایدر بالغه طقوز یاشنده اولان قزدر مصنف رحم ایله استحاضه دن احتراز ایلدی زیرا دم استحاضه طمر قانیدر رحم قانی دکلدر ودخی بورون قانندن ویاره لردن چیقان قاندن احتراز ایلدی ودخی حامل اولان مرأه نك کوردیکی قاندن احتراز ایلدی زیرا حامله نك کوردیکی قان رحمدن چیقان قان دکلدر زیرا حق تبارك وتعالی عادتنی اجرا ایدرکه تحقیقا قچان مرأه حامل اولسه رحمنك آغزی قاپنوب اندن برشی چیقمز (لاداء بها) اویله رحمکه انده مرض اولمیه مصنف بونکله رحمك مرض ایچون دفع ایلدیکی قاندن احتراز ایلدی طوغرمق کبی وبونك امثالی مرض کبی زیرا طوغرمق مرأه لره مرض حکمنده وکندی مریضه حکمنده در حتی نفاس حالنده انلرك تبرعلری ثلث مالندن اعتبار اولنور مصنف والایاس دیمدی زیرا آیسه اولان مرأه ایچون اختلاف واردر عن قریب بیانی کلور حیضك تعریفندن انك اخذی ایچون وجه یوقدر (واقله ثلاثة ایام بلیالیها) حیضك اقل مدتی اوچ کوندر کیجه لریله بیله تنکیم ظاهر روایت دخی بودر وحسنك روایتنده اوچ کونك ایچنده بولنان ایکی کیجه در (واکثره عشرة) وحیضك مدتنك اکثری اون کوندر رسول علیه الصلاة والسلامك (اقل الحیض ثلاثة ایام واکثره عشرة ایام) بیوردیغی ایچون وبو حدیث امام شافعینك اقل مدت حیضی بر کون ایله واکثرنده اون بش کون ایله تقدیرنده اوزرینه حجتدر (ولون فی مدته سوی البیاض وطهر متخلل فیها حیض) بیاضدن ماعدا بر لونکه مرأه انی مدت حیضده کوره وبر طهرکه مدت حیضده ارالغه کیره هر بری حیضدر یعنی قچان مدت حیضك ایکی طرفن دم احاطه ایلسیدی امام محمدك امام اعظمدن روایتنده متوالیة اقن قان کبی اولور ووجهی اولدرکه تحقیقا قانك مدت حیضی استیعاب ایلمسی بالاجماع شرط دکلدر پس اولی وآخری اعتبار اولنور باب زکاتده نصاب کبی (واقل الطهر خمسة عشر یوما) وایکی حیضك بیننده اولان طهرك

اقل مدتی اون بش کوندر صحابه نك اجماعلری انك اوزرینه اولدیغیچون ودخی لزوم عبادتك مدتی اولدیغی
ایچون اقامتك مدتی کبی اولدی اکر سؤال اولنورسه که تحقیقا مقرر اولدیکه اقل مدة حیض اوچ کون
واکثری اون کون پس اکر اقل طهر اون بش کون اولدقده بر آیده ایکی کون بولنمق لازم کلور که انلرده حیض
وطهر اولمیه جوابنده بزدیرز که اشبو سؤال چقان بر آیده بر طهر و بر حیض اولمق واجب اولورسه لازم کلور
حالبو که بویله دکلدر بو اجلدن بدایه‌ده دیدیکه تحقیقا مرأه بر آیده البته اون کون حائض اولمز و اکر اون کون
حائض اولسه البته یکرمی کون طاهره اولمز بلکه اوچ کون حیض کورر و یکرمی کون طاهره اولور واز
اولور که اون کون حائض اولور واون بش کون طاهر اولور بونك زیاده تحقیقی عن قریب کلور ان شاء الله تعالی
(ولاحد لاکثره) ومدة طهرك اکثرنده حد یوقدر زیرا طهرك اکثری از اولور که بر سنه وایکی سنه یه دکین
ممتد اولور واز اولور که ابدا حیض کورمز ایمدی حدك تقدیری ممکن اولمز (الا عند نصب العادة اذا استمر الدم)
الا چقان دم مستمر اولسیدی عادتك نصابی قتنده حد واردر ونصب عادتك تقدیرنده فقها اختلاف ایلدیلر
واصح اولان قول بودر که تحقیقا نصب عادت التی آی تقدیر اولنور الا بر ساعت دکل زیرا عادت حامله غیرینك
طهری حامل اولانك طهرندن نقصانیدر ومدة حملك اقلی التی آیدر پس مدة حملدن بر شیئله نقصان قیلندیکه
اول بر ساعتدر وبونك صورتی مرأه ابتدا ایدیجی اولدیغی حالده اون کون قان والتی آی طهر کورسیدی بعده
قان مستمر اولسیدی اول مرأه نك عدتی اون طقوز آیدن اوچ ساعت اکسکده منقضیه اولور زیرا بر تقدیرده
اوچ حیضه وهر بر حیض دخی اون کون اولمغه محتاجز ودخی اوچ طهره وهر طهر التی آیدن بر ساعت نقصان
اولمغه محتاج اولورز ایمدی معلوم اولسونکه تحقیقا طهرك ایکی طرفنی دم احاطه ایلمك بالاتفاق شرطدر لکن
امام محمد قتنده مدت حیضك ایکی طرفنی وامام ابو یوسف قتنده طهر متخللك ایکی طرفنی دم احاطه ایلمك شرطدر
ودخی شول طهر که اون بش کوندن اقل اوله ایکی دمك آراغنه طهر تخلل ایتسه‌یدی اکر اوچ کوندن اقل اولورسه
ایکی طهرك ما بینی تفصیل اولنمز بلکه همان اجماعا دم متوالیدر * واکر اوچ کون ویا اوچ کوندن اکثر
اولورسه ابو یوسف قتنده که اول امام اعظمك قول اخیریدر تفصیل اولنمز اکرچه کیم اون بش کوندن اکثر
اولورسه ده بلکه بوده امام ابو یوسف قتنده ذکر اولنان کبیدر زیرا طهر فاسددر ایکی حیضك ما بینی فصله
صالح اولمز مروایدن علت ایچونکه تحقیقا اقل طهر اون بش کوندر کذلك ایکی دم ما بینی فصله صالح اولمز زیرا
فاسده شرعا احکام صحیح متعلق اولمز حیضك طهر ایله ابتدا الکی وختمی بو قول اوزره جائز اولور بو خصه کله جك
بش قولله جائز اولمز وامام محمدك امام اعظمدن روایتنده تحقیقا طهرك ایکی طرفنی دم احاطه ایتسیدی اون
کونده ویا اون کوندن اقلده طهر فصل اولنمز وابن مبارکك امام اعظمدن روایتنده طهرك ایکی طرفنی دمك
اون کونده یاخود اون کوندن اقلده احاطه سیله بیله ایکی دمك نصاب اولمسی شرط قیلندی وامام محمد قتنده
ایکی دمك نصاب اولمسیله بیله طهرك ایکی دمه مساوی اولمسی شرط قیلندی بوندنصکره طهر دم متوالی
کبی اولدیغیچون امام محمد قتنده طهر دم اولدیسه پس اکر ذکر اولنان طهر متخللك بولندیغی اون کونده
بر طهر آخر بولنورسه بو طهر آخر محیطلره طهر اولی ایله بیله غالب اولور لکن ایکی دمك حکمی دم عد اولنورسه
مغلوب اولور پس تحقیق اول دم حکمی دم عد اولنور حتی طهر اول کبی حیض قیلنور الا ابی سهلك قولنده
دکل وطهر آخرك طهر اوله مقدم ویا مؤخر اولمسنده فرق یوقدر وحسن بن زیاد قتنده شول طهر که اوچ اوله
یاخود اوچدن اکثر اوله مطلقا تفصیل اولنور پس بو التی قواعد رفقها بو کا مثال وضع ایدوب اول مثال بو اقوالی
جمع ایدر * مرأه ابتدا ایدیجی اولدیغی حالده بر کون دم کوردی واون درت کون طهر کوردی بعده بر کون
دم وسکز کون طهر کوردی بعده بر کون دم کوردی ویدی کون طهر کوردی بعده ایکی کون دم کوردی
واوچ کون طهر کوردی بعده بر کون دم کوردی واوچ کون طهر کوردی بعده بر کون دم کوردی وایکی
کون طهر کوردی بعده بر کون دم کوردی پس بونلر قرق بش کوندر امام ابو یوسفك روایتنده ذکر اولنان
قرق بش کوندن عشرهٔ اولی که یوم اولی حیض اونجی کونی طهردر وایام مذکوره‌دن دردنجی عشره که
ایکی طرفلری طهردر حیضدر وامام محمدك روایتنده اون درت کون طهردنصکره واقع اولان عشره دخی
حیضدر وابن مبارکك روایتنده سکز کون طهردنصکره واقع اولان عشره دخی حیضدر وامام محمدك

قنده بلارواية يدى كون طهردنصكره واقع اولان عشره دخى حيضدر وابن سهيل قتنده بو يدى كون طهردنصكره واقع اولان عشره ده التى كون اولسى حيضدر وحسن قتنده ذكر اولنان فرق بش كونك آخرنده كى درت كون حيضدر وبودرت كونك غيريسى كه هرمجتهد انك حيض اولمسنه حكم ايلدى حاكم مذكورك يعنى حسنك قتنده استحاضه در پس بو اقوالدن هر صورنده قول ابى يوسفدن غيريسى طهر ناقضى فاصل اولور ايكى دمك بريسى نصاب اولورسه حيض اولور واكر دمك ايكيسيده نصاب اولورسه دم اول حيضدر واكر ايكيسيده نصاب اولمزسه اولى ايله ثانيه هربرى استحاضه اولور ايمدى بو مقامده بر صورت تصوير ايلدمكه اندن سهو لتله فهم اولنور بعون الله تعالى

عشرهٔ اولى — عشرة بعد اربعة عشر — عشره الثانية — عشر بعد السبعة

٥ ٥٥ ٥ ٥٥٥ ٥ ٥٥٥ ٥ ٥ ٥٥٥٥٥٥٥ ٥ ٥٥٥٥٥٥٥٥ ٥ ٥٥٥٥٥٥٥٥٥٥٥٥٥ ٥

دم دم دم دم دم دم دم دم دم

عشرهٔ اولى حيضدر ابو يوسف قتنده روايتله عشرهٔ ثانيه اون درت طهردنصكره طهردر امام محمد قتنده روايتله عشرهٔ ثالثه سكز طهردنصكره حيضدر ابن مبارك قتنده عشرهٔ رابعه حيضدر ابو يوسف قتنده (والنفاس دم يعقب الولد) نفاس ولدك عقبنده آقن قاندر وبو نفاس اصلنده مرأه نك طوغرمسيدر قچان وضع حمل ايتسيدى مفردنده نفساو جمعنده نسوة نفاس دينور وكلام عربده نفسا ايله عشرادن غيرى فعال وزننده جمع اولنور كلمه بوقدر صحاح جوهريده بويله ذكر اولندى (ولا حد لاقله) نفاس دنيلان قانك اقلنده حد يوقدر زيرا ولدك خروجى نفاس قانك رحمدن اولديغنه علت ظاهردر پس رحمدن اولمسى طرفنى تأييد ايدر برشيئه حاجت يوقدر حيض بونك خلافيدر كه حيضك رحمدن اولمسنه دلالت ايدرشئ بولنمسيدى امتداد مرجح قيلنور (واكثره اربعون) ونفاسك اكثرى قرق كوندر زيرا رسول عليه الصلاة والسلام (للنفساء وقت اربعون يوما) بيورمشدر (وكل يمنع استمتاع ما تحت الازار) وحيضله نفاسدن هربرى ايچ طون تحتنده اولان شيئدن تمتع طلب ايتمكى منع ايدر مباشرت وتفخيذ كبى وازارك اوستندن ياپشمق واوپمك حلال اولور وامام محمد قتنده بالكز موضع دمدن اتقا اولنور (والصلاة والصوم) ودخى نفاس صلاتى وصومى منع ايدر انك اوزرينه اجماع امت اولديغى ايچون (وتقضيه فقط) وبالكز صومى قضا ايدر صلاتى قضا ايتمز زيرا نمازك واجب اولمسى وصحت اداسى حيض منع ايدر ايمدى قچان مرأه طاهره اولدقده صومنى قضا ايدر (وتوطأ بلا غسل بانقطاعه للاكثر) يعنى حيضله نفاسك اكثرمدتنده دمى قطع اولان مرأه نك غسل ايلمدين وطئى حلال اولنور (وللاقل لا) ودخى اكثردن اقلده قطع اولان مرأه نك وطئى حلال اولمز يعنى دم حيض اون كوندن اقلده ودم نفاس قرق كوندن اقلده قطع اولان مرأه نك وطئى حلال اولمز الامكر صلاتك اداسى كه انده غسل وتحريمه صغه جق مقدارى كچمش اوله بو تقديرجه وطئى حلال اولور اكرچه غسل ايتمدى ايسه دخى زيرا صلاة انك ذمتنده دين اولدى پس حكما طاهر اولدى پس قچان دم اون كوندن اقلده اوچ كوندنصكره ياخود اوچ كوندن اكثر كچدكدنصكره منقطع اولسيدى اكر دمك منقطع اولمسى عادتندن اكسك ايسه غسلنى وقت صلاته دكين تأخير ايلمك واجب اولور واكر صلاتك فوتندن خوف ايدرسه غسل ايدر ونمازى قيلر مراد اولان وقتك مستحب اولان آخريدر بوخسه وقت كراهت دكلدر واكر دمك انقطاعى عادتنك ابتداسنده ياخود عادتندن اكثرده ياخود ابتداسنده اولورسه استحسانا غسل ايتمكى تأخير ايدر واكر اوچ كوندن اقلده منقطع اولورسه صلاتى آخر وقته دكين تأخير ايدر اكر صلاتك فوتندن خوف ايدرسه آبدست الوب نمازى قيلر بوندنصكره ذكر اولنان صورتلرده منقطع اولان دم اون كون ايچنده بنه كلسيدى اول مرأه نك طهارتيله حكم باطل اولور كركسه دم مبتدأه اولسون وكركسه عادتى اولسون واكر اونجى كونده ياخود اون كوندن اكثرده منقطع اولسه اون كونك كچمسى سببيله اول مرأه نك طهارتيله حكم اولنور وانك اوزرينه غسل واجب اولور وتحقيق ذكر اولندى كه نسانك عادتلرندندر بركون دم كورور بركون طهر كورر اون كونه دكين پس قچان دم كوررسه صلاتى وصومى ترك ايدر وقچان طهر كوررسه صلاتى وصومى ترك ايدر ودرنجى كون غسل ايدر ونمازى قيلر اون كونه وارنجه بويله عمل ايدر (ويكره مستحله) وحائضك وطئى حلالدر دين كافر اولور زيرا حرام اولمسى

نص قطعی ایله ثابتدر (والناقص) مبتدادر خبری کله جك استحاضة قولیدر (عن اقل الحيض) حیضك اقل مدتی اولان اوچ کوندن ناقصی (والزائد علی اکثره) واکثر مدتندن زیادهسی (اواکثر النفاس) یاخود نفاسك اکثر مدتی اولان قرق کوندن زیادهسی (اوعادة عرفت لها وجاوزا اکثرهما) یاخود حیض ونفاس ایچون بیلنمش عادتلری اولان کونك اکثرینی تجاوز ایدن یعنی حیضلری ایچون بیلنمش عادت که اونی تجاوز ایلسه یاخود نفاس ایچون بیلنمش عادت که قرقی تجاوز ایده پس بونلر ایچون عادت مثلا حیضدن یدی کون ایکن اون ایکی کون دم کورسه یدی کوندن تجاوز ایدن اول بش کون استحاضه در وچقان انك ایچون عادت نفاسده اوتوز کون ایکن اللی کون دم کورسه اوتوز کوند نصکره اولان یکرمی کون استحاضه در حکم معتاد بودر بوندنصکره مصنف مبتدأه اولانك حکمنی بیان مراد ایدوب (اوعلی عشرة حيض من بلغت مستحاضة) دیدی یاخود ابتدا استحاضه اولدیغی مرأهنك حیضی اون کون اوزره زیاده اولسیدی (اوعلی اربعين نفاسها ومارأت حامل) یاخود عادت معروفهسی اولمیان مرأهنك نفاسی قرق کون اوزره زیاده اولسیدی وحامل اولان مرأهنك کوردیکی دم بوجملهسی (استحاضة) استحاضه در اما ذکر اولنان اولکی اوچ صورتك علتی وقتا که شرع حیضك اکثر مدتنی ونفاسك اکثر مدتنی بیان ایتدی ایسه بیلندیکه تحقیقا اقلدن ناقص اولان واکثردن زیاده اولان حیض ونفاس اولمز پس بالضروره استحاضه اولور واما دردنجی صورتك علتی احادیثدن انده وارد اولان که دم کوردکاری کونلرده صلات ترك اولنوب غیریسنده نمازی قیلقدر پس معلوم اولدیکه دم کوردکاری کونلر اوزره زیاده اولان استحاضه در وامابشنجی والتنجی صورتلرك علتی ابتدا استحاضه اولدیغی حالده بالغه اولان مرأهنك حیضی هرآیده اون کوندر اون کون اوزره زیاده اولان استحاضه در پس انك طهری یکرمی کون اولور واما نفاس چقان مرأه ایچون نفاسده عادت اولمسه انك نفاسی قرق کوندر قرق اوزره زیادهسی استحاضه در واما یدنجی صورتك علتی بابك اولنده بیلدکك شیئدر بوندنصکره مصنف استحاضه نك حکمنی بیانه شروع ایدوب (لاتمنع صلاة وصوما ووطئا) دیدی استحاضه نمازی وصومی ووطئی منع ایلمز رسول علیه الصلاة والسلامك مستحاضه ایچون (توضئ وصلی وان قطر الدم علی الحصير) بیوردیغی ایچون ایمدی بونکله حکم صلات عبارت جهتیله وصوم ایله وطئك دلالت جهتیله ثابت اولور رحمك دمی صوم وصلاة ووطئی منع اوزره اجماع امت منعقد اولدیغی ایچون وطمردن آقن قان ذکر اولنانلردن برشیئ منع ایلمز وقتا که دم استحاضه صلاتی منع ایلمدی ایسه معلوم اولدیکه بودم استحاضه طهر قانیدر یوخسه رحم قانی دکلدر ایمدی ایکی حکم آخرلر دلالت جهتیله ثابت اولدی (والنفاس لام التوأمين) ایکیز طوغان ولدلرك اناسنك نفاسی * توأمین برقارندن چیقان ایکی ولدلردر که ایکیسنك طوغملرینك مابینی التی آیدن اقل اوله (من الاول) ولد اولدندر امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده امام شافعی ایله امام محمد بونك خلافی اوزره در (وانقضاء العدة من الاخر) واول مرأهنك عدتنك منقضیه اولمسی ولد آخردندر فقهانك اجماعلری اولدیغی ایچونکه تحقیقا ام توأمين ولد آخره حامله در پس انك قانی رحمدن اولمز بواجلدن عدت منقضیه اولمز الا ولد ثانینك طوغمسیله اولور وبزم ایچون علت اولدر که تحقیقا نفاس ولادت عقبنده آقن قاندر بوایسه اوبله درایمدی همان ولد واحد عقبنده آقن قان کبی اولور وعدتك منقضیه اولمسی ایسه حامله مضاف اولان وضع حمله متعلقدر ایمدی جمیعسنه متناول اولور (وسقط ری بعض خلقه) وبرسقط که الی یاخود پارمغی یاخود طرنغی یاخود شعری کوریله (ولد) اول ولددر انك اناسی بوسقطله نفسا اولور وعدتی منقضیه اولور وجاریه انکله ام ولد اولور واکر یمینی ولادته تعلیق ایتمش ایسه بونکله حانث اولور (واماالاياس فقيل لايحد) واما حامل اولمیان مرأه بعضلر دیدیکه برمدتله تحدید اولنمز بلکه مدتی انك سنی حیضنی کورمیان مرأهنك سنی مثلنه بالغ اولمقدر پس چقان اول سنه بالغ اولوب ودمی منقطع اولسه انك ایاسیله حکم اولنور (فارأته بعد الانقطاع حيض) پس انك انقطاع دمدنصکره کوردیکی حیضدر یعنی قچان تجربه اولنمسه پس اکر بوندنصکره دم کوررسه حیض اولور اشهر ایله اعتداد باطل اولور ونکاحلری افسادایدر (وقيل يحد) بعضیلر ایاس تحدید اولنور دیدی اولکه حضرت عائشه رضی الله عنهانك ذاهب اولدیغیدر وحجة تام بکابده الیوم بونکله افتا اولندی طول عدت ایله ارتفاع حیضه مبتلا اولانه آسان اولمق

ایچون وبعض اللی بش سنه ایله تحدید ایلدی بخارا وخوارزم ومرو شیخلری بونکله افتا ایلدیلر (وقیل بستین سنة) وبعض التمش سنه‌در دیدی بو قول امام محمددن مرویدر وامام محمد کبی اکثر مشایخ قتنده التمش سنه معتبردر (واختلف فیما رأته بعدها) ایاسك مدتندنصکره کوردیکی قانده اختلاف اولندی ظاهر مذهب بودر که اول دم حیض اولمز ومختار اولان بودرکه اکر آیسه سیاه ویوقیو قرمزی قان کوررسه حیض اولور وعدت تمام اولمزدن مقدم وصکره اشهر ایله اعتداد بونکله باطل اولور یوخسه آکر صاری ویشل وتراب لونده دم کورسه استحاضه‌در (صاحب العذر ابتداء من استوعب عذره تمام وقت صلوة ولو حکما) ابتداء صاحب عذر انك عذری وقت صلاتی تمامنه وارنجه استیعاب ایدن کسنه‌در کرکسه اول استیعاب حکما اولسون صلاتك وقتنده آبدست الوب نمازقیله جق مقداری حدثدن خالی برزمان بولمدیغی جهتله (فی البقاء کفی وجوده فی جزء من الوقت وفی الزوال شرط استیعاب الانقطاع حقیقة) عذرك باقی قالمسنده وقتدن برجزؤده عذرك بولنمسنی کفایت ایدر وزوالنده عذرك منقطع اولمسنی حقیقة استیعاب ایلمسی شرط قیلندی فاضل سروجی غایه‌ده دیدیکه ذخیره‌ده ومرغینانك فتاواسنده وواقعات وحاوی وخیر مطلوب وجامع الخلاطی ومنافع وحواشیسنده تحقیق کلام حکم استحاضه مرأه‌ده ثابت اولمز حتی برصلاتك وقت کاملنه دکین انکله دم مستمر اولوب وقتك کلی استیعاب ایلدکجه * واستیعابك شرط قیلنمسنده ثبوت انقطاع مثللی اولور وزیلعی غایه نك کلامنه ونقلنه مطلع اولدقدنصکره دیدیکه حافظ الدینك کافیسنده ذکر اولندیکه قچان نماز وقتنده آبدست الوب ونمازقیله جق مقداری حدثدن خالی برزمان بولنمزسه صاحب عذر اولور بوندنصکره دیدیکه پس بو کتابلر عامهٔ حنفیه نك کتابلریدر تنکیم کوررسك ایمدی اظهر اولان بو اولدی بونکله زیلعی کافینك کلامنی کتب مذکوره‌یه مخالف اولوردیوردایلدی بن دیرمکه بینهما ده مخالفت یوقدر زیرا وقت صلاتك تمامنه دکین ثبوت عذرك اشتیعابندن کتب مذکوره‌ده ذکر اولنان کلام کافیده ذکر اولنان کلامك عینیدر شول دلیل ایله که تحقیقا جامع الخلاطینك شارحلری (لان زوال العذر باستیعاب الوقت کالثبوت) قولینك شرحنده دیدیلرکه تحقیقا انقطاع کامل معذورك رخصتنی ابطالده معتبردر وانقطاع قاصر بالاجماع معتبر دکلدر پس برحد فاصله احتیاج اولندی ایمدی حدی وقت صلاتله تقدیر ایده‌رز تنکیم ابتدا ثبوت عذری وقت صلاتله تقدیر ایلدیکمز کبی زیرا عذرك ابتداده ثبوتی ایچون وقتك اولندن آخرینه وارنجه سیلان دمك دائم اولمسی شرط قیلندی زیرا قچان آبدست آلوب نمازقیله جق مقداری مبتلا اولدیغی حدثدن خالی برزمان بولنمزسه ابتداء صاحب عذر اولور ایمدی بو اعتراضك دفعنه اشارت ایچون اولا واو حکما وآخرا حقیقة دیدم (وهو یتوضأ لوقت کل فرض ویصلی به فیه ما شاء) معذور هر فرضك وقتی ایچون آبدست الور واول آبدست ایله اول وقتده فرض ونافله‌دن دیلدیکی نمازی قیلر وشافعی قتنده هر فرض ایچون آبدست الور ونافله‌لری فرضه تبعیتله قیلر (وینقضه خروج الوقت لا دخوله) معذورك آبدستنی وقتك خروجی نقض ایدر دخول نقض ایتمز وامام زفر قتنده وقتك دخولی نقض ایدر وابو یوسف قتنده وقتك خروجی ودخولی نقض ایدر پس قبل الزوال آبدست الان معذور صلاة ظهرك آخر وقتنه دکین نمازی قیلر امام ابو یوسف ایله امام زفر ایچون خلاف واردر وقتك دخولی بولندیغی ایچون یوخسه وقتك خروجی ایچون دکل ودخی طلوع فجردنصکره شمسك طلوعندن مقدم آبدست الان معذور طلوع شمسدنصکره نماز قیلماز وقتك خروجی بولنمغله دخولی بولنمغله دکل والله اعلم

﴿ باب تطهیر الانجاس ﴾

بو باب نجاسة مرئیه‌نك تطهیری بیاننده‌در (یطهر المتنجس عن نجاسة مرئیة بزوال عینها) نجسلنان شیء ثوب اولسون غیری اولسون کورنن نجاستدن اول نجسك عینی زائل اولمسیله اول ثوب مطهر اولور (واثرها) ودخی نجسك اون ورایحه‌سی کبی اثرینك زائل اولمسیله مطهر اولور (ان لم یشق) اکر اول نجسك زوالی صابون وصابون مثللی شیئه محتاج اولمقسزین مشقتلو اولمزسه زیرا نجاستك قلعی ایچون حاضر اننك آلت مادر پس قچان شیء آخره احتیاج اولورسه نجسك قلعی انك اوزرینه مشقتلو اولور (بالماء) بو زوال قولنه متعلقدر یعنی نجسك عیننك واثرینك ثوب بدن وغیریدن ماء ایله زائل اولمسیله طاهر اولور (او بمائع مزیل)

باخود ازاله ایتمش نندن اولان رمایع که چقان اوز مایع ثوبدن صقلسه منقاطر اوله انکله دخی مطهر اولور (كالخل ونحوه) سرکه و گلاب کبی (بخلاف نحو اللبن) سود مثللی مذکورک خلافیدر که سود مثللی ایله مطهر اولمز یاغ کبی زیرا سودده و یاغده دسومت واردر ثوبدن صقلسه سرکه کبی صقلمز بنفسه ثوبده باقی قالوب غیری بی ازاله ایلمز (وعن غیرها) ونجس مرئیه اولمیان ثوبدن (بالغسل الی غلبة ظن الطهارة) ظن طهارتک غلبه سنه وارنجه غسل ایتمکله طاهر اولور زیرا ظنک غالب اولمسی ادلهٔ شرعیه دندر (وقدروه بالغسل والعصر ثلاثا فی المنعصر) وفقها کورن نجسده تطهیری صقلمسی ممکن اولان ثوبده وغیریده اوچ کره غسل ایدوب صقمغله تقدیر ایلدیلر (مبالغا فی الثالثة) اوچنجی غسلده مبالغه ایدیجی اولدیغی حالده شول حیثیتله که طاقتی مقداری صقاسیدی اندن ماء سیلان ایلیه اگر ثوبه صیانت ایچون مبالغه ایلمسه ثوب طاهر اولمز (وتثلیث الجفاف فی غیره) وصقلمسی ممکن اولمیان ثوبده اوچ کره قورتمقله طاهر اولور واو عاطفه عصر اوزره معطوفدر یعنی فقها منعصر اولمیانده تطهیری اوچ کره غسل اوچ کره قورتمقله تقدیر ایدرلر وجفافله مراد مائک تقاطرینک منقطع اولمسیدر یوخسه قورتمق دکلدر پس فقها تقاطرک کسلمسنی صقمق مقامنه قائم قیلدیلر تکیم مائک اقمسنی غسل مقامنه قائم قیلدقلری کبی عن قریب بیانی کلور معلوم اوله و نکه تحقیقا صقلمسی ممکن اولمیان شیء قچان متنجس اولسیدی امام محمد قتنده ابدا مطهر اولمز زیرا نجس زائل اولمز الا صقمغله اولور حالبوکه صقمق بولنمدی وامام ابو یوسف قتنده اوچ کره غسل ایدوب قورتمغله طاهر اولور شول حیثیتله که اندن اون ورایحه قالمیه و بونکله افتا اولنور پس نجس اولمش مائله بغدای ششمش اولسیدی ولحم قینامش اولسیدی بونلرک غسلنک وقورتمسنک طریقی اولدرکه بغدایی ماء طاهر ایله اصلاتمقدر حتی بغدای اول ماء طاهری ایچه بعده قورتمقدر وکذلک لحمی ماء طاهر ایله قیندوب صوغتمقدر ایکیسنکده دخی اوچر کره * وماء نجسله صواریلان بچاغی اوچ کره ماء طاهر ایله صواردقده طاهر اولور واگر عسل متنجس اولسیدی انک تطهیری اولدر که اوزرینه کندیسی مقداری ماء طاهر قوب قیندیلور حتی اول ماء کیدوب اولکی مقدارینه عودت ایدنجه ویاغ متنجس اولسیدی اوزرینه ماء طاهر دوکوب یاغ صو اوزرینه چیقدقده برشیئله النور وبو منوال اوزره اوچ کره تکرار اولنور وقتا که طهارتله ظنک غلبه سی معتبر اولوب وحصولی محللرک اختلافی سببیله مختلف اولدیسه مصنف بعضیسنی بیان ایتدی و بعض آخرین دخی بیان مراد ایدوب (وعن المنی بغسله) دیدی منی ایله متنجس اولان ثوب اولسون ویاخود بدن اولسون واول منی کرک یاش و کرکسه قورو اولسون غسل ایله مطهر اولور (اوفرک یابسه ان طهر رأس الحشفة) یاخود منینک قورومشنی اوغمق ایله طاهر اولور اگر حشفه نک باشی طاهر ایسه حتی اگر طاهر دکل ایسه اوغمق کفایت ایلمز بلکه غسل واجب اولور وثوبله بدنک مابیننده ظاهر روایتده فرق یوقدر وحسنک روایتنده بدن اوغمقله طاهر اولمز (والخف عن ذی جرم جف علیه بالدلک بالارض) ادیک جرم صاحبی اولان نجسدن قورومش طپراغله اوغمقله طاهر اولور اگر اوغمقده مبالغه اولورسه (وعن غیره بالغسل) وادیک جرمی اولمیان نجسدن غسل ایله طاهر اولور (والصیقل ونحوها بالمسح) ومجلا اولان شیئکه آینه وقلج وبچاق کبی وبونلرک مثللی اولان شیئلر متنجس اولسه مسحله طاهر اولور صیقل تعبیرینه باعث اولدر که زیرا متنجس اولان شیء خشن اولورسه یاخود منقش اولورسه مسحله طاهر اولمز (والبساط بجری الماء) ودوشه نیلان شیء اوزرینه صویک جریانیله طاهر اولور (وقیل یوما ولیلة) بعض بر کون بر کیجه اقارسه طاهر اولور دیدی تاتارخانیه ده بویله ذکر اولندی (وقیل اکثر من یوم ولیلة) وبعض بر کون بر کیجه دن زیاده اقارسه طاهر اولور دیدی حجه ده بویله ذکر اولندی (وقیل لیلة) بعضیلر بر کیجه اقارسه طاهر اولور دیدی غایه ده بویله ذکر اولندی (تنجس بعض اطرافه) بساطک اطرافنک بعضیسی متنجس اولسیدی (یصلی علی الطرف الطاهر منه مطلقا) اول بساطک طاهر اولان طرفنده نماز قیلنور یعنی کرک اول مصلی اول بساطک برطرفنی تحریک ایتمکله طرف آخری متحرک اولسون کرکسه اولسون مصنفک بو قولنده طرف آخری متحرک اولمزسه نماز قیلنور دین کمسنه نک قولنی رد واردر (والارض بالیبس وذهاب الاثر للصلاة لا للتیمم) ونجس واقع اولان ارض قورومقله ونجسک اثری کتمکله نماز ایچون طاهر اولور یوخسه تیمم ایچون

طاهر اولمز زيرا تيمم صعيد طيب اقتضا ايدر صلاتده طاهر اولمسى كفايت ايدر (كذا الاجر المفروش)
كذلك دوشنمش كرميد (والخص) يعنى قامشدن طاملر اوزرنده اولان اورتو (وشجر وكلاء قائمان)
وارض اوزرنده قائم واغاج واوتلق بونلره واقع اولان نجس قورومغله واثرى كتمكله طاهر اولور (والمقطوع
يغسل) مقطوع اولان شجر واوتلق غسل اولنور بو ايكيسنك طاهر اولمسى قورومغله ونجسك اثرى
كتمكله طاهر اولمزلر وقتا كه مصنف نجاستك تطهيرى بياندن فارغ اولديسه نجاستى غليظه وخفيفه يه
تقسيمك بياننه وايكيسندن هر برينك عفو اولنان شيئك بياننه شروع ايدوب (وعفى قدر الدرهم وهو مثقال
فى الكثيف) ديدى كثيف اولان نجسده بر درهم مقدارى عفو اولندى درهم ايله مراد درهم كبير در
اولكه مثقالدر هدايه ده بويله ذكر اولندى يوخسه اون درهمى يدى مثقال اولان درهم دكلدر تتكيم
مشهور اولان اولدر (وعرض مقعر الكف فى الرقيق) ور قيق اولان نجسده ال اياسنك ايچ طرفنك
اينلكى مقدارى عفو اولندى يعنى پارماقلرك مفاصلك ايچ طرفنك اينلكى مقدارى عفو اولندى امام محمددن
روايت اولندىكه امام محمد بر دفعه ده نجسده وزن جهتيله اعتبار ايتدى اولكه درهم كبيردر و بر دفعه ده
مساحه جهتيله اعتبار ايتدى اولكه پارمقلرك ايچ يوزينك عرضى مقداريدر پس ابو جعفر هندوانى ذكر
اولنان كثيف ورقيقله بينهمايى توفيق ايلدى (مما غلظ) قدر الدرهم قولنه متعلقدر يعنى نجسك غليظ
اولاننده درهم مقدارى (كبول مالا يؤكل لحمه ولو من صغير) اتى يئميان حيوانك بولى كبى كركسه
اول حيوان صغير اولسون مصنفك ولو من صغير قولى اتى يئميان صغير حيوانك بولى طاهر اولمق توهمنى
دفعدر (وغايط ودم وخمر وخرء دجاج وروث وخثى) ودخى غليظ اولان نجس انسان ترسى وقان وشراب
وطاوغك ترسى وآت وقاتر واشك ترسى وصغر تزكى كبى بونلرك هر برندن درهم مقدارى عفو اولندى
(ومادون ربع الثوب) ودخى متنجس اولان ثوبك ربعندن اكسكى عفو اولندى ديندىكه اندة صلاة جائز اولان
ثوبك ادناسنك ربعى عفو اولندى وبعض ديديكه نجس اصابت ايدن موضعك ربعى عفو اولندى تك واتر ز
كبى وابو يوسف قتنده مقدارى طولى وعرضى بر قارش اولاندر (مما خف كبول فرس وما يؤكل وخرء
طير لا يؤكل) خفيف اولان نجس فرسك بولى واتى يننن حيوانك بولى واتى يئميان قوشك ترسى كبى
(وكذا بول انتضح كرؤس الابر) وكذلك اتى يئميان حيوانك بولى كه اينكنه اوجلرى كبى صاچلوب اصابت ايليه
درهم مقدارى وربع ثوبك مادونى عفو اولندى (وما زاد عليهما) وقدر درهمدن زياده نجس غليظدن
وربع ثوبك مادوننـدن زياده نجس خفيفدن عفو اولنمدى (الوارد على النجس نجس كالمورود) نجسك
اوزرينه وارد اولان ماء مورود كبى نجسدر يعنى اوزرينه نجس وارد اولان مانك نجس اولديغى كبى نجس
اوزرينه وارد اولان ماء دخى نجسدر نجس اولمقده ايكيسنده اشتراكلرى اولديغى ايچون اولكه نجسك ماله
مختلط اولمسيدر (لا رماد قذر) نجسك كلى دكل (ولا ملح كان حمارا) ودخى مملحه ده حماردن اولان
طوزدكل زيرا بو ايكيسى نجس دكللردر ايكيسنده حقيقتلرى تبديل اولديغيچون زيرا اعيان تبديل اولمغله
طاهر اولور مثدنك مملحه ده طوز اولدقده وقذره نك تراب اولدقده طاهر اولدقلرى كبى ودخى بونلرك
امثالى (يصلى على ثوب غير مضرب بطانته نجسة) ايچ طرفنده نجس اولان نكندهسز ثوب اوزره
نماز قيلنور حتى اكر ثوب نكندهلى اولورسه انده نماز جائز اولمز وامام ابو يوسف قتنده مطلقا جائز اولمز (كما يصلى
فى ثوب ويه بلة ثوب نجس) تتكيم بر كمسنه نك كيدوكى ثوبك ايچنده دورلمش ثوب نجسك ياشلغى اول ثوبده
ظاهر اولمش ايكن انكله نماز جائز اولديغى كبى لكن اول ياشلغك ظهورى اولميه (كما لو عصر قطرت)
تتكيم اول ثوب صقلسيدى اندن ياشلق تقاطر ايليدى زيرا ذكر اولنان ياشلق تقاطر ايدرسه
انكله صلاة جائز اولمز (كذا) بنـه بويله در يعنى ايچنده متنجس ياش ثوب دورلمش اولان
ثوب اوزرنده صلاة جائز اولديغى كبيدر (او وضع رطبا على يابس طين بما فيه سرقين) ثوب ياش اولديغى
حالده حيوان ترسيله صيوانمش قورو ديوار اوزرينه وضع اولنسه انكله دخى نماز جائز اولور (او تنجس
طرف منه ونسى وغسل آخر منه) ياخود ثوبك بر طرفى متنجس اولوب نسيان واقع اولمغله اول ثوبك طرف
آخرى بلا تحرى غسل اولنسيدى انكله دخى نماز جائز اولور (كما لو بات حر على ماندوسه) تتكيم حمارلر

بغدای وبغدای مثللی شیئك خرمنی دوکرکن بول ایتسه‌یدی (فقسم اوغسل بعضه حیث یطهر الباقی) اول بغدای تقسیم اولنوب یاخود بعضیسی غسل اولندقده باقی قلان طاهر اولدیغی کبی اگرچه کیم تحری بولنمزسه‌ده (غسل المرئیة فی الثوب فی اجانة حتی زالت) ثوبده کورنن نجاست تکنه‌ده غسل اولنور حتی نجاست کیدنجه‌یه دکین (اوغیرها) یاخود کورنمیان نجاست اوچ کره اوچ تکنه‌ده غسل اولنور یاخود برتکنه‌ده ایکی کره تکنه‌یی غسل ایتدکدنصکره غسل اولنور (وعصر کل مر) وصقلور تکیم مرور ایتمش ایدی یعنی اوچ کره صقلوب اوچنجیده مبالغه ایله صقلور (طهر) اول ثوب استحسانا طاهر اولور اگرچه کیم قیاس مانك نجسه ابتداء ملاقاتندن متنجس اولوب بعده تکنه متنجس اولدیغی ایچون اوزرینه ماء دوکلوب ماء جاری ایله غسل اولنمق ایسه‌ده استحسانا طاهر اولور (والمیاه نجسة) ثوب غسل اولنان صولر نجسدر مایه انتقال ایلدیکی ایچون نجسدر (لکن ثلاث المیاه فی النجاسة کالمحل حال اللقاء فی الاظهر) لکن اظهر روایتده اول صولرك نجس اولمقلغی متنجس اولان ثوبه ملاقاتی واکا اتصالی وقتنده محل کبیدر یوخسه ثوبدن انفصالی وقتنده محل کبی دکلدر مصنفك فی الاظهر قوایله بعضنك ذاهب اولدیغی طحاوینك تحقیقا مانك نجس اولمقلغی محلدن انفصالی وقتنده‌در دیو روایت ایلدیکیدر (فیطهر الاولی) پس اظهر روایته بناء نجاسة اولی طاهر اولور (بالثلاث) اوچ کره غسل ایله طاهر اولور یعنی مانك اول غسلاندیغی ثوبه ویا عضوه اصابت ایلدیکی مایه انتقال ایدن نجاسة اولی اوچ کره غسل ایله طاهر اولور (والوسطی بثنتین) نجاسة وسطی ایکی کره غسل ایله طاهر اولور یعنی مانك ایکنجی غسلدن ثوبه ویا عضوه اصابت ایلدیکی وقتده مایه انتقال ایدن نجاسة وسطی ایکی کره غسل اولنمغله طاهر اولور (والاخری بمرة) نجاسة اخری بر کره غسل ایله طاهر اولور یعنی مانك اخیرده ثوبه ویا عضوه اصابتی وقتنده مایه انتقال ایدن نجاسة اخیره بر کره غسل ایله طاهر اولور تکیم مانك ملاقاتی وقتنده محلك حکمی بودر بونك کبی اولکی تکنه طاهر اولمزالا اوچ کره غسل ایله طاهر اولور وایکنجی تکنه ایکی کره غسل اولنمغله طاهر اولور واوچنجی تکنه بر کره غسل ایله طاهر اولور واظهر روایتك غیری اوزره ماء اول ایله متنجس اولان مجرد صقلمغله طاهر اولور مغسول حکمی مانك انفصالی قتنده اولمق اوزره کذلك اولکی تکنه ایکی کره غسل ایله ایکنجی ایکی کره غسل ایله اوچنجی تکنه مایی دوکمك ایله طاهر اولور

(فصــــل)

(سن الاستنجاء من نجس یخرج من البطن) مجمل اللغه‌ده نجس بطندن چیقان شیئدر واستنجا اول چیقان شیئدن وانك اثرندن ماء ایله یاخود تراب ایله فراغ طلب ایتمکدر * معنا بطندن چیقان نجسدن بول وغایط ومنی وودی واحد سبیلیندن چیقان قان کبی بونلردن استنجاسنت اولدی تاتارخانیه‌ده بویله ذکر اولندی پس ریحدن استنجاسنت اولمدی زیرا اگرچه کیم بطندن چیقارسه‌ده نجس دکلدر وسبیلینك غیریدن چیقان شیئك تطهیرینه استنجا تسمیه اولنمز (بنحو حجر) حجر مثللی اولان کسك وقورو اغاچ وطپراق کبی شیئله استنجا سنت اولدی (لا العدد بل ندب) عدد سنت اولمدی بلکه مندوب اولدی وقایه‌ده (بلا عدد یدبر بالحجر الاول لی آخره) دیدی بونك اوزرینه سؤال وارد اولور که تحقیقا بو کلام ماقبلنه مرتبط دکلدر زیرا عدد اگرنفی اولندی ایسه اگرچه کیم مراد عددك سنت اولمدیغی نفی ایسه‌ده بعده بالحجر الاول قوایله عدد ذکری مناسب اولمدی بو اجلدن مصنف بو مقامده لا العدد دیدی وندنصکره بل استحب قوایله اضراب ایلدی صواب اولان ندب دیمك کرك ایدی بوندنصکره مصنف (یدبر بالاول ویقبل بالثانی) دیدی یعنی حجر اول ایله ادبار اولنور وحجر ثانی ایله اقبال اولنور ادبار دبر جانبنه کتمکدر واقبال انك ضدیدر (ویدبر بالثالث) وحجر ثالث ایله ادبار اولنور (صیفا) یاز کونلرنده (ویقبل بالاول والثالث ویدبر بالثانی شتاء) وحجر اول ایله ثالثده اقبال اولنور وحجر ثانی ایله ادبار اولنور قشا کونلرنده زیرا اقبالا وادبارا مسح ایتمکده تنقیه‌ده مبالغه وار در یاز کونلرنده حجر اول ایله ادبار اولنور که زیرا یاز کوننده خصیتین قوغه کبی صارقر ملوث اولمسندن احترازا اقبال اولنمز اندنصکره اقبال اولنور اندنصکره طهارتده مبالغه ایچون ادبار اولنور قش کونلرنده بویله دکلدر یعنی خصیه صارقز حجر اول ایله اقبال اولنور زیرا حجر اول ایله اقبال تنقیه‌ده ابلغدر اندنصکره دبار اولنور اندنصکره پاکلکده مبالغه ایچون اقبال اولنور (والمرأة فی الوقتین مثله صیفا) ومرأه یازده

وقتده رجالك صيقده استنجاسى كيدر يعنى دائماجر اول ايله ادبار ايدر فرجى ملوث اولمق ايچون (والغسل بعده اولى بالماء ان امكن بلا كشف العورة) اكر كشف عورت ايتمكسزين غسل ممكن ايسه حجر ايله استنجادنصكره اولى اولان مايله غسل اولنور (فيغسل يديه ثم يرخى المخرج بمبالغة ان لم يكن صائما) پس ابتدا ايكى اللرين غسل ايدر بعده مخرجنى مبالغه ايله آچراكر صائم دكل ايسه (ويغسله ببطن اصبع او اصبعين او ثلاث) وپارمغنك بطنى ايله مخرجنى غسل ايدر اكر بر پارمغله پاك ايلمك ممكن ايسه ياخود ايكى پارمغله زياده محتاج ايسه ياخود اوچ پارمغله اكر دخى زياده محتاج ايسه ورجل اورته پارمغنى سائر پارمقلردن ابتداى استنجاده يوكسك قالدرر وموضعنى غسل ايدر اندنصكره بنصر پارمغنى قالدرر بركره غسل اولنديغى وقتده اندنصكره خنصر پارمغنى قالدرر اندنصكره سبابه پارمغنى قالدرر وقلبى مطمئن اولنجه غسل ايدر ومرأه بنصر پارمغنى واوسطنى جميعا معا قالدرر اندن رجالك ايشلديكى كبى ايشلر زيرا مرأه رجل كبى بر پارمقلريله ابتدا ايلسه احتمالدركه پارمغى فرجنه كيدوب تلذذ ايدرسه اوزرينه غسل واجب اولورحالبوكه شعورى اولميه ظهيريه ده بويله ذكر اولندى (ويغسل يديه ثانيا) وايكى اللرين ثانيا غسل ايدر (ويجب بتجاوزه ما فوق الدرهم المخرج لى ان ينقى) نجس درهمدن زياده مخرجدن تجاوز ايتسيله مخرجك پاك اولنجه غسلى واجب اولور (ولو بماء فوق الثلاث) كركسه اول غسل اوچ كره دن زياده مايله ده اولورسه زيرا معتبر اولان پاك ايلمكدر عدد دكلدر حتى بركره ده پاك اولورسه كفايت ايدر اكر پاكلك اوچ كره ده اولمزسه اوچ اوزره زياده اولنور (يغسل الدبر اولا) استنجا ايدن كمسنه اولا دبرى غسل ايدر امام اعظم قتنده (وعندهما ثانيا) امامين قتنده دبرى ثانيا غسل ايدر فتوى امام اعظم قوليله درتتكيم ترغيبده ذكر اولندى (ويكره بمطعم) استنجا كمك ايله مكروه اولدى زيرا جنك ازيغيدر نتكيم حديث شريفده وارد اولدى وانسان ايچون اولان طعامله دخى مكروه اولدى انده مال محترمى تحقير اولديغى ايچون وحيوان ايچون اولان طعامله دخى مكروه اولدى مثلا اوتلق كبى زيرا انده ضرورتسز طاهرى متنجس ايتمك واردر (وروث) ودخى آت وقاطر وحمار ترسيله استنجا مكروه اولور زيرا كندولر متنجسدر پاك ايتمكى منافيدر (وآجر وخذف وفحم) سرچه چناق والچى وكرميد وكوز ايله دخى استنجا مكروه اولدى (وبشئ محترم) ودخى بين الناس محترم اولان شيئله ده استنجا مكروه اولور ديبا پارچه سى كبى وبونك امثالى زيرا بونك كبى ايله استنجا ايلمك حقنده نهى وارد اولمسيله بيله احترامى منافيدر (وبيمين) ودخى صاغ ايله استنجا مكروه اولور ذكر اولنان كبى حقنده نهى اولديغى ايچون (الا ضرورة) الا مكر صول الى كسلمش اوله ياخود صول النده جراحتى اولمغله اكر ذكر اولنان شيئلر يله استنجا اولنسيدى جائز اولور برمعنا ايچون غيريده نهى اولمق فى الجمله مشروعيتى منافى اولمز (واستقبال القبلة فى البول والغائط كذا استدبارها) ودخى حين تبولده وتغوطده قبله يه قارشو طورمق وكذلك قبله يه آردينى طوتمق مكروه اولور لكن مطلقا دكل (بكشف العورة) بلكه كشف عورتله اولورسه مكروه اولور حضرت رسول عليه الصلاة والسلام (اذا اتيتم الغائط فعظموا قبلة الله لاتستقبلوها ولاتستدبروها لكن شرقوا او غربوا) قول شريفى ايچون يعنى چقان سز غايطه حاضر اولسيديكز قبلة اللهه تعظيم ايدك قبله يه استقبال واستدبار ايلك لكن شرق وغرب طرفلرينه طورك ديمكدر وبونكله اجناسده ذكر اولنان شيئه اشارت واردركه اول ذكر اولنان شى چقان استقبال واستدبار حدث ايچون اولميوب بلكه حدثك ازاله سيچون اولسه مكروه اولمز (ولوفى البنيان) كشف عورتله استقبال واستدبار كركسه بنا ايچنده اولسون زيرا دليل بنا ايچنده اولانى تفريق ايتمدى (وفعلهما فى الماء والظل) وتبول وتغوطك فعلى ماء اوزره وقومك استراحت ايلديكى كولكه اوزره فعلى مكروه اولور (والطريق وتحت شجر مثمر) ودخى يول اوزرينه وميوه ور اغاج تحتنه فعلى مكروه اولور ميوه ويرميان اغاج بونك خلافيدر حديث شريف ايله جميعسى نهى اولديغى ايچون ونهيك سرى ظاهردر (والتكلم عليهما) ودخى تبول وتغوط محلنده تكلم ايتمك مكروه اولور (والبول قائما الا لعذر) ودخى اياغ اوزره طوروب تبول ايلمك مكروه اولور الا مكر كه عذر ايله اوله تاتارخانيه ده بويله ذكر اولندى (ويجب الاستبراء فى المشى والتنحنح والنوم على شقه الايسر) وتبولدنصكره يوريمكده ياخود اوكسورمكده ياخود صول جانبى اوزره ياتمقده استبرا

واجب اولور حتى قلبي تقاطرك منقطع اولمسى اوزره مطمئن اولنجيه دك ظهيريه ده بويله ذكر اولندى (وقيل يكتفي بمسح الذكر واجتذابه ثلاث مرات) وبعض ذكرك اوچ كره مسحيله وجذب ايلمسيله اكتفا اولندى ديدى وصحيحدر كه تحقيقا ناسك طبيعتلرى وعادتلرى مختلفه در پس بركمسنه كه دلنك قلبى تحقيقا طاهر اولديغنه شهادت ايليه اول كمسنه ايچون استنجا جائز اولدى زيرا هركمسنه كندو حالنه اعلمدر تاتارخانيه ده بويله ذكر اولندى (ومع طهارة المغسول تطهر اليد) وغسل اولنان شيئك طاهر اولمسيله بيله ال دخى طاهر اولور ملتقطده بويله ذكر اولندى

﴿ كتاب الصلاة ﴾

بو كتاب احكام صلاتك بياننده در (شرط افرضيتها الاسلام والعقل والبلوغ) صلاتك فرض اولملغنه مسلم اولمق وعاقل و بالغ اولمق شرط قيلندى * اصول فقهده تقرر اولنان شئ ايچونكه تحقيقا فروعه تكليفك مدارى بو اوچ شيئدر (وان وجب ضرب ابن عشر عليها) اگرچه كيم سنى اون سنه يه بالغ اولان صبينك صلاة اوزره ضربى واجب اولديسه حضرت رسول اكرم عليه الصلاة والسلام بيورديكه (مروا اولادكم بالصلاة وهم ابناء سبع واضربوهم عليها وهم ابناء عشر سنين) معناى شريفى سزيدى ياشنده اولان ولدلريكزه صلاتله امر ايدك واون ياشنده اولان ولدلريكزى صلاتك تركى اوزره ضرب ايدك ديمكدر (ومنكرها كافر) وصلاتك فرض اولمسنى انكار ايدن كمسنه كافردر صلاتك فرضيتنك ثابت اولمسى انده احتمال اولميان ادلۀ قطعيه ايله اولديغى ايچون ايمدى اول منكرك حكمى مرتدك حكميدر (وتاركها عمدا مجانة فاسق) وصلاتى قصدا تكاسلا ترك ايدن كمسنه فاسقدر (يحبس حتى يصلى) اول تارك الصلاة حبس اولنور حتى صلاتنى قيلنجه زيرا فاسق حق عبد ايچون حبس اولنور پس حق الله تعالى حق عبددن احقدر (وقيل يضرب حتى يسيل منه الدم) و بعضلر اول تارك الصلاة ضرب اولنور حتى اندن قان چيقنجه ديدى زجرده مبالغه ايچون (ويحكم باسلام فاعلها بالجماعة) وصلاتى جماعتله قيلان كمسنه نك اسلامنه حكم اولنور يعنى قچسان كافر جماعتله نمازى قيلسيدى بزم قتمزده اسلاميله حكم اولنور امام شافعى بونك خلافى اوزره در زيرا جماعت بو امت محمديه مخصوصدر منفردا صلاة وسائر عبادتلر جماعتله صلاتك خلافيدر كه منفردا صلاة وسائر عبادات سائر امتده بولنديغى ايچون رسول عليه الصلاة والسلام بيورديكه (من صلى صلاتنا واستقبل قبلتنا فهو منا) يعنى بركمسنه بزم صلاتمزى قيلسه وبزم قبله مزه استقبال ايلسه اول كمسنه بزدندر ديمكدر صلاتنا قوليله مراد هيئۀ مخصوصه اوزره جماعتله قيلنان صلاتدر جماعتسز صلاة بزده موجود اولديغى كبى كافرلرده دخى موجود اولديغى ايچون (ولا يجرى فيها النيابة اصلا) ودخى صلاتده اصلا نيابت جارى اولمز يعنى بالنفس جائز كورلمز نتكيم حجده جائز كورلديكى كبى ودخى مالله ده جائز كورلمز نتكيم شيخ فانى حقنده فديه ايله صومده جائز كورلديكى كبى زيرا نيابت اولمز الا اذن شرع له جائز اولور حالبوكه صلاتده نيابته اذن شرع بولنمدى (وتجب باول الوقت على غير معذور) وصلاة معذور اولميان كمسنه نك اوزرينه وقتك اولنده واجب اولور اصولده تقرر اولنان سبب موجود اولمغله (وتجب عليه بآخره) ومعذورك اوزرينه وقتك آخرنده واجب اولور بالغ اولان صبى واسلامه كلان كافر ومجنون واوغمقدن افاقت بولان وحيضدن ونفاسدن طاهر اولان كمسنه لر كبى زيرا وقتك آخرى معذورك حقنده سببدر (ولا تجوز قبله) وقت آخردن مقدم جائز اولمز مسببك سبب اوزره تقدمى ممتنع اولديغى ايچون (فوقت الفجر من الصبح الثانى الى طلوع الشمس) صلاة فجرك وقتى صبح ثانينك طلوعندن يعنى افقده منتشر اولان بياضكه صبح صادق تسميه اولنور انك طلوعندن شمسك طلوعنه وارنجه در وقت فجرى تقديمه باعث يومك اولى اولديغى ايچوندر وظهرى تقديم ايلين ظهر صلوات واجباتك اولاسى اولديغنه نظر ايله تقديم ايلدى روايت اولنان حديث شريف ايچونكه جبرائيل عليه السلام رسول عليه الصلاة والسلامه كعبه ده يوم اولده فجرك طلوعى وقتنده امام اولدى و يوم ثانيده جدا بياض ظاهر اولوب شمس طلوعه قريب اولديغى وقتده امام اولدى بعده جبرائيل عليه السلام بو ايكى وقتك مابينى سنك ايچون وامتك ايچون وقتدر ديدى (ووقت الظهر من زوالها الى بلوغ الظل مثليه) وصلاة ظهرك وقتى شمسك زوالندن ظلك ايكى

مثلنه بالغ اولدیغی وقته وارنجه در اما وقت اول حق سبحانه وتعالینك (اقم الصلاة لدلوك الشمس) قول شریفی ایچون یعنی شمسك زوالی مراد در واکثر فقهانك اوزرینه در ودخی جبرائیل علیه السلام یوم اولده وقت زوالده امامتی ایچوندر واما وقت ثانی جبرائیل علیه السلامك اول وقتده امامتی ایچوندر وامامین قتنده صلاة ظهرك آخری ظل شمس مثلی قدر اولدیغی وقتده در (سوی الفیء) فیء زوالدن غیری فیء لغت جهتدن رجوع معناسنه در وعرفا ظلدرکه خط نصف النهار اوزره واقع اولدیغی وقتده اول ظل مغربدن مشرقه رجوع ایدیجیدر وقتك زواله اضافتی عند الزوال حاصل اولمغله ادنای ملابسه ایچوندر پس تسامح عد اولنمز (ووقت العصر منه) وصلاة عصرك وقتی ظلك ایکی مثلنه بلوغی وقتندن (الی غروبها) شمسك غروبنه وارنجه در اما وقت عصرك اولی بو مقامده ذکر اولنان قول امام اعظمدر امامین قتنده فیء زوالدن غیری ظل مثلی قدر اولسیدی وقت عصر داخل اولور وایکی قول اوزره وقت ظهرك خروجیدر واما وقت عصرك آخری رسول علیه السلامك (من ادرك ركعة من العصر قبل ان تغرب الشمس فقد ادرك العصر) قول شریفی ایچوندر بو حدیث شریفی بخاری ومسلم روایت ایلدی (والمغرب منه الی غروب الشفق) وصلاة مغربك وقتی شمسك غروبندن شفقك غروبنه وارنجه در (وهو البیاض) وشفق امام اعظم قتنده شول بیاضدرکه قزللغی عقبلر (وعندهما الحمرة وبه یفتی) امامین قتنده حمره در بونکله افتا اولنور اهل لسانك انك اوزرینه اتفاقلری ایچون حتی نقل اولندیکه تحقیقا امام اعظم عامه صحابه نك شفقی حمرت اوزره حملری انك قتنده ثابت اولدیغی ایچون اکا رجوع ایلدی ومبسوطده ذکر اولندیکه امامین قولی اوسعدر وامام اعظمك احوطدر یعنی بکرکدر (والعشاء والوتر منه الی الصبح) وصلاة عشانك وصلاة وترك وقتی غروب شفقدن صبحه وارنجه در اما اولی پس تحقیق فقها اجماع ایلدیلرکه وقت عشانك اولی انده اختلافلری اوزره شفقك عقیبیدر واما آخری سلفك اجماعی ایچون تحقیقا وقت عشانك آخری طلوع فجره دکین باقی اولور کورنلزمی که تحقیقا حایض قچان طلوع فجردن اول کیجه ایله طاهر اولسیدی اول مرأه اوزره بالاجماع عشانك قضاسی لازم کاور پس اکر وقت باقی اولمیدی انك اوزرینه عشانك قضاسی نیجه واجب اولوردی و بو قول امام اعظم قتنده در (وعندهما وقت الوتر بعد العشاء) وامامین قتنده وترك وقتی عشادنصکره در آخرنده خلاف یوقدر و بو خلاف صلاة وتر امام اعظم قتنده فرض وامامین قتنده سنت اولمق اوزره مبنیدر نتکیم عن قریب بیانی کاور وخلافك فائده سی ایکی موضعده ظاهر اولور بریسی اولدرکه اکر برکسنه عشادن اول وتری ناسیا قلسیدی یاخود ایکیسنی بیله قیلسیدی صلاة عشانك فسادی ظاهر اولور صلاة وتر کافی اولمز پس تحقیق وترك صحیح اولوب بالکز عشایی اعاده ایدر امام اعظم قتنده زیرا ترتیب بو مثللی قدر ایله ساقط اولور وامامین قتنده عشا کبی وتری ده اعاده ایدر زیرا وتر عشایه تابعدر عشادن اول صحیح اولمز ایکنجی اولدرکه تحقیقا ترتیب وتر ایله فرائضدن غیری بیننده واجبدر حتی وتر قیلمدقجه صلاة فجر جائز اولمز امام اعظم قتنده وامامین قتنده صلاة فجر جائز اولدی زیرا فرائض ایله سنن بیننده ترتیب یوقدر (ولا یجمع بین فرضین فی وقت بعذر) و بو صلاة عشا ایله صلاة وترك وقتی یترن کسنه ایچون واجب اولمزلر یعنی شول کسنه که عشا ایله وترك وقتی بولمسیدی شمس غروب ایتدیکی کبی فجر طلوع ایدن بلدده بولنمغله عشا ایله وترك اداسی انك اوزرینه واجب اولمز زیرا اسباب اولان وقت معدوم اولمغله (والتراویح بعد العشاء الی الفجر) وصلاة تراویحك وقتی عشادنصکره وتردن اول وبعده طلوع فجره وارنجه در زیرا تراویح نوافلدندر عشادنصکره سنت اولدی اصح قول بودر (وقیل بین العشاء والوتر) وبعض صلاة تراویح عشا ایله وترك بیننده قیلنور حتی عشادن اول ویاخود وتردنصکره قیلسیدی وقتنده تأدیه ایتمامش اولور دیدی (وقیل اللیل کله) وبعض لیلك کلیسی تراویحك وقتیدر دیدیلر وقتا که مصنف اوقات صلاتك اصلی بیاندن فارغ اولدیسه اوقات مستحبه نك بیاننه شروع ایدوب (ویستحب تأخیر الفجر الی ما یمکن فیه ترتیل اربعین آیة ثم اعادته ان لزمت) دیدیکه صلاة فجری انده قرق آیتك ترتیلی ممکن اوله جق مقداری تأخیر ایلمك مستحب اولور یعنی ایکی رکعتك هربرنده یکرمیشر آیت قرائت ایتمکله اندنصکره اکر وضوسنده فساد ظاهر اولورسه صلاتك اعاده سنده ترتیلك اعاده سی مستحب اولور زیرا رسول علیه الصلاة والسلام (اسفروا بالفجر فانه اعظم للاجر) بیوردی معناسی سز صلاة فجری صبحك یاصلغی وقتنده ادا ایدك که زیرا ثوابی اعظمدر دیمکدر (وظهر الصیف للابراد) ودخی

باز كونلرينك صلاة ظهرنى هوانك صوغودبغى وقته تأخير ايلمك مستحب اولور رسول عليه الصلاة والسلامك (ابردوا بالظهر فان شدة الحر من فيح جهنم) بيورديغى ايچون معناسى سز صلاة ظهرى صوغودك زيرا حرك شدتى جهنمك قاينامسندندر ديمكدر (والعشاء الى آخر الثلث الاول) ودخى صلاة عشايى كيجهنك اولنك آخرينه تأخيريلك مستحب اولور ابتداسى ثلث اولك آخرندن مقدم وانتهاسى ثلثك آخرنده اولمقلغله كركسه تخمينله اولسون و بو قولله قدورينك ماقبل ثلث الليل قولى ايله صاحب كنزك الى ثلث الليل قولنك مابينى توفيق اولنور (وتأخير الوتر الى الفجر للواثق بالانتباه) ودخى صلاة وترى اويقودن اويانمغه اعتمادى اولان كمسنه ايچون وقت فجره دكين تأخيرى مستحب اولور اكر اويانمغه اعتمادى يوغيسه صلاة وترى قبل النوم ادا ايدر رسول عليه الصلاة والسلام (من خاف ان لايقوم آخر الليل فليوتر اوله ومن طمع ان يقوم آخره فليوتر آخره) بيورديغيچون يعنى بركمسنه آخر ليلده قائم اولمامقدن خوف ايدرسه وترى ايلك اولنده قيلسون واكر آخر ليلده قائم اولمغه طمع ايدرسه وترى آخر ليلده قيلسون ديمكدر (وتعجيل ظهر الشتاء) ودخى قيش كونلرينك صلاة ظهرنى تعجيلا ادا ايلمك مستحب اولور * انس ابن مالكدن روايت اولنان شىء ايچونكه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام ايام شتاده صلاة ظهرى تعجيلا قيلرلردى بن فهم ايلمدمكه نهاردن كچنمى اكثر يوخسه باقى قلانمى اكثردر بونى احمد روايت ايلدى (والمغرب) وصلاة مغربك تعجيلى دخى مستحبدر روايت اولنان حديث شريف ايچونكه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام قچان شمس غروب ايدوب حجاب ظاهر اولدقده صلاة مغربى قيلرلردى بو حديث شريفى بخارى ومسلم روايت ايلدى (ويوم غيم يعجل العصر والعشاء) وهواده غيم اولديغى كونده صلاة عصر وعشانك تعجيلى اولنور زيرا صلاة عصرك تأخيرنده وقت مكروهده واقع اولمسى احتمالى واردر وعشانك تأخيرنده يغمور وچامور اعتبارى اوزره جماعتك قليل اولمسى احتمالى واردر (ويؤخر فى غيرهما) عصر ايله عشانك غيرى فجر وظهر ومغربده تأخير اولنور زيرا فجر ايله ظهرك تأخيرلرنده كراهت يوقدر وصلاة مغربك قبل الغروب وقوعندن خوف اولنور (لاتصح صلاة وسجدة تلاوة كانت فى الكامل وصلاة جنازة حضرت قبل حال الطلوع والاستواء والغروب) شمسك طلوعى وزوالى وغروبى وقتلرنده وقتى كاملده لازم كلان صلاة وسجدهٔ تلاوت واوقات مذكورهدن مقدم حاضر اولان صلاة جنازه صحيح اولمز (لا عصر يومه) الا يوم مصلينك صلاة عصرى وقت غروبده صحيح اولور حال الطلوع قولى لاتصح قولى ايچون الى آخره ظرفدر (الا عصر يومه) لاتصح صلاة قولندن استثنادر زيرا صلاة عصرك وقت غروبده اداسى مكروه اولمز زيرا مصلى اول صلاة عصرى واجب اولديغى كبى ادا ايلدى زيرا وجوبك سببى آخر وقتدر اكر مقدم ادا ايلمدى ايسه پس واجب اولديغى كبى ايلسيدى اول وقتده اول صلاتك فعلى مكروه اولمز انجق اول وقته دكين تأخيرى مكروه اولور نتكيم وقتك خروجندنصكره قضانك فعلى مكروه اوليوب انجق فوت اولمسى حرام اولديغى كبى * فقهاء ديديلركه سجدهٔ تلاوتدن مراد ذكر اولنان اوقاتدن مقدم تلاوت اولنان آيتك سجدهسيدر زيرا اول سجده كامله واجب اولدى وقت ناقصله ادا اولنمز اما اكر وقت ناقصده تلاوت اولنسيدى بلا كراهة اول وقتده اداسى جائز اولور لكن افضل اولان وقت مستحبده ادا اولنمق ايچون تأخير اولنمسيدر كذلك صلاة جنازه ايله مراد اوقات مذكورهدن مقدم حاضر اولان جنازهدر اكر جنازه اول وقتده حاضر اولسيدى انك صلاتنك اداسى كراهتسز اول وقتده جائز اولور زيرا واجب اولديغى كبى ادا اولندى زيرا انك وجوبى حاضر اولمسيله در اول وقت اداسى افضلدر وتأخيرى مكروهدر و بو ذكر اولنان شيئلرك اوقات مذكورهده جائز اولمديغى حديث شريفدن مراد اولان نهى ايچوندر اكا بناءً كه شمسه طپانلر اول وقتده عبادت ايدرلر (كذا تطوع بدأ به فيها) كذلك وقت غروبده صلاة عصرك جائز اولديغى كبى بر تطوع كه اوقات مذكورهده انكله بدأ اولنه جائز اولدى (او نذر اداء فيها) ياخود تطوعك اوقات مذكورهده اداسنه نذر اولنه (وقضاء تطوع بدأ به فيها فافسده) ودخى فاسد اولان تطوعك قضاسنه اوقات مذكورهده انكله بدأ اولنه بونلرك اداسى جائز اولدى تقرر اولنان شىء ايچونكه تحقيقا ناقصا واجب اولان ناقصا ادا اولنور (والافضل فى الاولين) يعنى اوقات مذكورهده تطوعا بدأ اولنان ايله اداسى اوقات

مذكورده نذر اولنانذن افضل اولان (القطع والقضاء في الكامل) قطع ايدوب وقت كاملده قضا ايتمكدر
(وكره بعد طلوع الفجر واداء صلاة العصر الى اداء المغرب النفل سوى سنة الفجر) وطلوع فجردنصكره وصلاة
عصرى ادادنصكره صلاة مغربك اداسنه وارنجه نافله قيلمق مكروه اولدى صلاة فجرك سنتندن غيرى زيرا
صلاة فجرك سنتى مكروه اولمدى (والمنذور وركعتا الطواف وما بدأبه فافسد) وصلاة منذور وايكى ركعت
صلاة طواف وصليتك منذوريله بدأ ايدوب افساد ايلديكنك اعادهسى مكروه اولدى (لا الفائتة)
ذكر اولنان ايكى وقتده فائته مكروه اولمز (الاوقت الاحمرار) الا افقده اولان قزللق وقتنده فائتهدخى
مكروه اولور زيرا قزللق وقتندهقضا مكروهدر (ولاصلاة الجنازة وسجدة التلاوة فيهما) ودخى ذكراولنان
ايكى وقتده صلاة جنازه وسجدۀ تلاوت مكروه اولمز (وكره ماسوى الفائتة عند خروج الامام للخطبة حتى
يفرغ من الصلاة) صلاة فائتهدن ماعداسى امامك خطبه ايچون منبره چيقديغى وقتده حتى امام صلاتدن فارغ
اولنجه قيلنان نماز مكروه اولدى مصنفك خطبهيى مطلق ذكر ايتمسى باعث جمعهنك وعيدك وخطبۀ حجك و بونلرك
غيرى خطبهلرك جملهسنه متناول اولمسى ايچوندر زيلعى وهدايه شارحلرى بويله ذكر ايلديلر بونك مكروه
اولمسى مجرد خطبه ايچون دكلدر انشاءالله تعالى تحقيقى عن قريب صلاة جمعه بابنده كلور ومكروه اولمسنه
باعث خطبهيى استماعدن انده اشتغال اولديغى ايچوندر صدرالشريعه ديديكه فوت اولان نمازلر وجنازه
نمازى وسجدۀ تلاوت امام خطبهيه چيقديغى وقتده مكروه اولور وصاحب نهايه فائته وقت خطبهده كراهتسز
جائز اولور ديدى بو محلده نهايهنك قولى اختيار اولندى انك اوزرينه اعتماد اكثر اولديغى ايچون (لا يجمع
فرضان في وقت لعذر) عذر سببيله وقت واحدده ايكى فرض جمع اولنمز * امام شافعى ايچون خلاف واردر
زيرا امام شافعى ظهر ايله عصرك ومغرب ايله عشانك جمعنى يغمور ومرض وسفر عذريله تجويز ايدر (بل بحج)
بلكه حجده اولورسه جمع اولنور زيرا حج ايدن كمسنه ظهر ايله عصرى وقت ظهرده عرفهده ومغرب ايله عشايى
مزدلفهده جمع ايدر (طهرت في وقت عصر او عشاء تقضيهما فقط) بر مرأه وقت عصرده ياخود وقت
عشاده طاهر اولسيدى انجق انلرى قضا ايدر وامام شافعى قتنده صلاة عصر ايله صلاة ظهر وصلاة عشا ايله
صلاة مغرب قضا اولنور ظهر ايله عصرك وقتلرى وقت واحد اولمسى ومغرب ايله عشانك وقتلرى وقت واحد
اولمسى اوزره بناء بو اجلدن عذر ايله جمعلرينى تجويز ايلدى نتكيم مرور ايتدى (صار اهلا في آخر الوقت
يقضيه) صلاتنه آخر وقتده اهل اولان كمسنه اول وقتى قضا ايدر (لا من حاضت فيه او نفست) اول وقتك
آخرنده حائض ونفسا اولان مرأه قضا ايلمز بزم قتمزده سببيتده معتبر اولان آخر وقتدر امام شافعى قتنده
معتبر اولان اول وقتدر حتى آخر وقتده بركافر اسلامه كلسيدى ياخود برصبى بالغ اولسيدى ياخود حائض
طاهره اولسيدى بزم قتمزده بونلره وقتك فرضى لازم كلور واكر مرأه اول وقتده حائض اولسه بزم قتمزده اول
وقتى قضا ايلمز امام شافعى بونك خلافى اوزرهدر وتحقيق اصولده تقرير اولندى والله تعالى اعلم

﴿ باب الاذان ﴾

بو باب اذانك بياننده در اذان لغت جهتندن اعلامدر وشرعا وجه مخصوص ايله نمازك وقتنى اعلامدر واذانده
اولان الفاظ مخصوصه اوزره دخى اذان اطلاق اولنور (سن للفرائض) اذان سنت مؤكده اولديغى حالده فرائض
ايچون سنت قيلندى واول فرائض رواتب خمسهدر وانلرك قضاسيدر وصلاة جمعهدر وصلاة وتر وصلاة عيدين
وصلاة كسوف وصلاة خسوف وصلاة جنازه وصلاة استسقا ونافلهلرده اذان سنت اولدى (في وقتها)
اول فرائض خمسهنك وقتلرنده سنت اولدى يعنى وقتدن مقدم ومؤخر جائز اولمدى الا قضا ايچون جائز اولدى
زيرا قضانك اذانى وقت قضا ايچوندر اكرچه كيم وقت ادا فوت اولدى ايسهده رسول اكرم عليه الصلاة
والسلامك (فليصلها اذا ذكرها فان ذلك وقتها) قول شريفيچون معناى شريفى مصلى صلاة فائتهيى قچان
تذكر ايدرسه قيلسون زيرا صلاة فائتهنك تذكرى انك قضاسنك وقتيدر (فيعاد لو اذن قبله) پس
اكر وقت داخل اولمزدن مقدم اذان اوقونسيدى اول اذان اعاده اولنور (بتربيع التكبير) سن قولنه
متعلقدر درت تكبير ايله (بدأ) ابتداء اذانده درت تكبير ايله يعنى الله اكبر الله اكبر الله اكبر الله اكبر
ديمكله (بلا لحن ولا ترجيع) تغييرسز وترجيعسز شهادتينده صوتى الحق ايدوب بعده رجوع ايدوب

شهادتينده صوتي يوكسلتمكدر (بضع اصبعيه في اذنيه) موذن ايكي پارمقلرين ايكي قولاقلرينه وضع ايدر
اولديغي حالده رسول عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنان حديث شريف ايچونكه حضرت بلال ايچون
(اجعل اصبعيك في اذنيك فانه ارفع لصوتك) بيوردي معناسي يا بلال سن ايكي پارمقلرين ايكي قولاغكه
وضع ايله زيرا صوتك زياده رفيع اولور ديمكدر واكر موذن ايكي پارمقلرين قولاغنه قومغي ترك ايلسيدي بأس
يوقدر زيرا سنت اصليه دكلدر (و يترسل) ودخي موذن اذانده سرعت ايلميوب تأني ايليه (ويلتفت
في الحيعلتين يمينا ويسارا ان امكن الاسماع بالثبات) ودخي موذن حيعلتينده صاغنه وصولنه التفات ايليه
اگر مكاننده طورركن اذاني ايشتدرمك ممكن ايسه روايت اولنان شيء ايچونكه تحقيقا بلال رضي الله عنه
حي على الصلاة وحي على الفلاحه كلدكده صاغنه وصولنه وجهني تحويل ايدردي ودوراتمزايدي وبو اذانك
كيفيتي حي على الصلاة صاغ طرفده وحي على الفلاح صول طرفده اولمقدر وبعضيلر حي على الصلاة صاغده
وصولده وحي على الفلاح كذلك صاغده وصولده اولمقدر ديدي وصحيح اولان قول اولدر زيلعي بوئله ذكر ايلدي
(والاستدار في صومعته) يعني چقان موذن ايكي اياقلرينك ثباتي اوزره يوزيني تحويل ايلدكده اعلام حاصل
اولمديغي تقديرجه صومعه سنده دورايدر وصاغ پنجره دن باشني چيقاروب حي على الصلاة دير بعده كيدر صول
پنجره دن باشني چيقارر حي على الفلاح دير (ويقول بعد فلاح اذان الفجر الصلاة خير من النوم مرتين) ودخي
صلاة فجر اذاننك فلاحندنصكره ايكي كره الصلوة خير من النوم دير روايت اولنان شيء ايچونكه تحقيقا حضرت
بلال رضي الله عنه رسول عليه الصلاة والسلامه كلدي پس رسول عليه الصلاة والسلامي اويور بولدقده
الصلوة خير من النوم ديدي پس رسول عليه الصلاة والسلام بونه كوزل كلامدر سن بو كلامي اذانكده
اوقو بيوردي وصلاة فجره تخصيص ايلدي زيرا وقت فجر نوم وغفلت حالنده در پس وقت فجري اعلامك
زياده لكي ايله تخصيص ايلدي تنكيم صلاة فجري تطويل قرائتله تخصيص ايلديكي كبي (كذا الاقامة) عدد
كلماتده اقامت دخي اذان كبيدر (لكن بلا وضع) لكن ايكيسي بيننده فرق اولدر كه اقامت ايكي پارمقلرين
قولاقلرينه وضع ايلمكسزين اولور (وتكون بحدر) ودخي اقامت سرعتله اولور ترسل بونك ضديدر (و زيادة
قد قامت الصلاة بعد فلاحيها مرتين) حي على الفلاح ديدكدنصكره ايكي كره قد قامت الصلاة زياده سيله
وصاغنه وصولنه التفاتسزديمديكنه باعث زيرا اكثرى بوئله ديسيدي اصلا جائز اولماسي فهم
اولنوردي وتحقيق امام تمرتاشي اقامتده تحويل اولنمز الانتظار اولان ناس ايچون اولنوردي (ويستقبل
فيهما القبلة) واذانله اقامتك ايكيسنده بيله قبله يه استقبال اولنور (ولا يتكلم) وايكيسنده ارالرنده تكلم
جائز اولمز (ويثوب) ودخي تثويب اولنور تثويب اعلامدنصكره اعلامه عودت ايتمكدر وهر بلده نك تثويبي
اول بلده اهالينك تعارفلري اوزره در (ويجلس بينهما الا في المغرب) واذانله اقامتك بيننده اوتورر الا صلاة مغربك
اذانندنصكره تثويب وجلوس اولمز الا في المغرب قولنده حرف الا ويثوب ويجلس بينهما قولندن مستثنادر
اما تثويب اولمديغنك علتي زيرا تثويب جماعتك اعلامي ايچوندر جماعت ايسه وقت مغربده حاضرلردر وقت
ضيق اولديغي ايچون وجلوس اولمديغنك علتي صلاة مغربك تأخيري مكروه اولديغي ايچون پس كراهتدن
احتراز ايله مقدار فصل ايتمكله اكتفا اولندي (ويأتي بهما الفائتة واولي الفوائت) ومصلي فائتة واحده ايچون
اذان و اقامت كتورر وكذلك فوائت كثيره صاحبي اولان كمسنه دخي فائتة اولي ايچون اذان واقامت كتورر
(وخير فيه للباقي) وباقي قلان فائتلر ايچون اذانده مخير قيلندي و بونده اقامتده مخير اولميوب باقي فائتة نك
كليسنده اقامتي كتورمكه اشارت واردر (جاز الاذان للمحدث والصبي والمراهق والعبد وولد الزنا والاعمى
والاعرابي) اذان محدث ايچون ومراهق اولان صبي ايچون وولد الزنا واعمى واعرابي ايچون جائز اولدي
(وكره للجنب وصبي لا يعقل والمرأة والمجنون والسكران والفاسق والقاعد) ودخي اذان جنب ايچون وعقلي
اولميان صبي ايچون ومجنون وسرخوش وفاسق ايچون واوتورديغي حالده اذان اوقيان كمسنه ايچون اذان
مكروه اولدي (الا لنفسه) الامكر كه كندو نفسي ايچون اولورسه اذانك سنت اولمسنه رعايت ايچون واعلامه
حاجت اولمديغي ايچون اوتورركن اذان مكروه اولمز (ويعاد لغير الاخرين) اخيرين كه فاسقله قاعد در
بونلرك غيرينك اذاني اعاده اولنور (كذا اقامتهم) ذكر اولنان يدي نوع كمسنه نك اذانلري مكروه اولديغي

كبی اقامتـلر یده (واقامت المحدث) ودخی محدثك اقامتنده مكروه اولدی (لكن لا تعـاد) لكن اقامتلری اعاده اولنمز اقامتی تكرارك شرعیتی معدوم اولدیغی ایچون (ویأتی بهما المسافر والمصلی فی المسجد جماعة وفی بیته بمصر) ومسافر اولان مصلی ومسجدده جماعتله مصلی اولان وشهرده كی بیتنده جماعتله مصلی اولان اذان واقامتی كتورر (وكره الاول تركهما) ومسافر ایچون اقامتك تركی مكروه اولدی (وللثانی تركه ایضا) مسجدده جماعتله مصلی اولانك اذانی تركی مكروه اولدی اقامتك تركی مكروه اولدیغی كبی (بخلاف الثالث) ثالث انلرك خلافی اوزره درکه مصلینك شهرده كی اونده اذان واقامتك ایكیسنده تركی مكروه اولمدی وقایه ده دیدیكه مسافر اولان كسنه ومسجدده جماعتله مصلی اولان یاخود شهرده كی بیتنده جماعتله مصلی اولان اذان واقامتی كتورر وایكی اولكیلرده ایكیسنك ده تركی مكروه اولدی اوچنجیده مكروه اولمدی وسن خبیرسنكه تحقیقا بوندن فهم اولنان مسافر ایچون ومسجدده جماعتله مصلی ایچون اذانله اقامتدن هر برینك تركی كراهتیدر واما ایكیسندن برینك تركی وقایه نك كلامندن فهم اولنمدی بو اجلدن انك عبارتنی بن بو محلده كوردیكك كلامه تغییر ایلدم (وكره للنساء) ونساء ایچون اذان واقامت مكروه اولدی زیرا اذان واقامت جماعتك مستحبه سنتلرندندر (اقام غیر من اذن لغیبته لم یكره) مؤذنك غیری بر كسنه مؤذنك غیبتنده اقامت ایتسیدی مكروه قیلنمدی (وان بحضوره كره) واكر مؤذنك حضورنده اقامت ایتسیدی مكروه اولدی (ان لحقه بها وحشه) اكر اول كسنه نك اقامتیله مؤذنه وحشت لاحق اولورسه (السامع یقول ما قال المؤذن) اذان واقامتی دیكلین كسنه مؤذنك دیدیكی شیلری دیر (الا الحیعلتین) الا حی علی الصلاة ایله حی علی الفلاح دیمز زیرا بونلرك معناسی سز صلاته سرعت ایدك ودخی انده اولان نجاته سرعت ایدك دیمكدر اكر سامع بونلری دیسه پس سامعك عادهسی استهزایه مشابه اولور (وقوله الصلاة خیر من النوم) قولی دخی ذكر اولنان كبی اولور بلكه سامع اولكیده لا حول ولا قوة الا بالله یاخود ما شاء الله خیردر وایكنجیده صدقت وبررت دیر ودخی مؤذن قد قامت الصلاة دیدكده اقامها الله وادامها الی یوم القیامة دیر ودخی بر رجل مسجدده قرأن اوقور كن اذانی ایشتسیدی قرائتی ترك ایلمز زیرا حاضر اولمقلق اجابتدر واكر اونده قرأن اوقور كن ایشتسیدی قرائتی ترك ایدوب اجابت ایدر ظهیریه ده بویله ذكر اولندی والله اعلم

(باب شروط الصلاة)

بو باب صلاتك شرطلری بیاننده در شرط شول شیدركه شیئك موجود اولمسی انك اوزرینه متوقف اولور واول شرط اولان شی انده داخل اولمز مصنف شروطدن تقدم ایلیان شیلری دیمدی زیرا انلری دین كسنه انی صفة كاشفه قیلدی ممیزه قیلدی زیرا مقدم اولمیان شی شروطدن دكلدركه حتی اندن احتراز اوله (منها طهر ثوبه ومكانه من خبث وطهر بدنه منه ومن حدث) صلوتك شرطلرندن بعضدر مصلی ثوبنك ومكانك نجاسة غلیظه دن طاهر اولمسی ودخی بدننك نجاسة غلیظه دن وحدثدن طاهر اولمسی بو عبارت كنزك ووقایه نك عبارتندن احسندر تكبیم درایت اهلی اوزره خفی دكلدر (عادم ثوب صح صلوته قائما بركوع وسجود) ثوبی معدوم اولان كسنه نك صلاتی قائم اولدیغی حالده ركوع وسجود ایله صحیح اولور زیرا قعودده عورت غلیظه ستری واردر واداء اركان یوقدر وقیامده عورتك كشفی واردر واداء اركان واردر مصلی قعود ایله قیامدن دیلدوكنه میل ایدر (وندب قاعدا مومیا بهما) وایما ایدیجی اولدیغی حالده قاعدا ادا ایلمسی مندوب اولدی زیرا ستر عورت حق صلوة وحق ناس ایچوندر وركوع وسجود واجب اولمدیلر الا حق صلاة ایچون واجب اولدیلر وقعودك كیفیتی اولدر كه ایكی ایاقلرین قبله یه مد ایدیجی اولدیغی حالده اوتور مقدر عورتی زیاده ستر اولمق ایچون (وواجد ما كله نجس او اقل من ربعه طاهر ندب صلاته فیه) كلیسی نجس ثوب بولان یاخود ربعندن اقلی طاهر ثوب بولان كسنه نك صلاتی اول ثوب له مندوب اولدی زیرا ستر عورتك فرضی عموم اوزره در صلاته مختص دكلدر وطهارتك فرضی صلاته مختصدر (وواجد ما ربعه طاهر لا یصلی عریانا) ودخی ربعی طاهر ثوب بولان كسنه صلاتی عریانا قیلمسی جائز اولمز زیرا شیئك ربعی كلی مقامنه قائم اولور تكبیر احرامده اولدیغی كبی پس موضع ضرورتده كأنه كلیسی طاهر قیلنور (بثوبیه نجس مانع) مصلینك ایكی ثوبنده صلاتدن منع ایدیجی نجس اولسیدی مثلا ثوبك برنده ایكی درهم مقداری وبرنده اوچ درهم مقداری نجس اولسیدی (اقلهما احب) یعنی نجس هر قنغیسنده اقل ایسه صلاة ایچون احب اولان اولدر (وان بلغ

النجس ربع احدهما تعين الاخر) واكر نجس ايكی ثوبدن برينك ربعنه بالغ اولسيدی انده صلاة ايچون آخر متعين
اولور زيرا ربع ايچون حكم كل واردر نتكيم مرور ايتدی (ولو لبس احدهما نجساً وربع الاخر طاهر تعين الاخر)
واكر ايكی ثوبك بری طوتون نجس اولوب وثوب آخرك ربعی طاهر اولسيدی ثوب آخر صلاة ايچون متعين
اولور مرور ايدن علت ايچون (وجدت ثوباً يستر بدنها وربع رأسها يجب سترهما) برمرأة عريانه اولديغی حالده
بدننی وربع رأسنی ستر ايده جك قدر ثوب بولسيدی ايكيسنكده ستری واجب اولور حتی باشنك ستر ينی ترك
ايتسيدی انك صلاتی جائز اولمز نتكيم بيلمش ايدك كه ربع ايچون حكم كل واردر پس امكانك وجوديله ستر رأسی
ترك ايتمش اولور (ولا يجب فی اقل من ربع الرأس) ربع رأسدن اقلده ستر واجب اولمدی حتی باشنك ستر ينی ترك
ايتسيدی صلاتی جائز اولوردی زيرا ربعدن اقلده حكم كل يوقدر ولكن ستر ايتمك اولادر انكشافك تقليلی ايچون
(عادم مزيل النجس) نجس ازاله ايده جك شی بولميان كمسنه كركسه اول نجس مصلينك بدننده اولسون كركسه
ثوبنده اولسون وكرك مكاننده اولسون (يصلی ولا يعيد) نجس ايله بيله نمازی قيلر واول نمازی اعاده ايلمز زيرا
تكليف بحسب الوسعدر (ومنها) صلاتك شرطلرندندر (ستر العورة) عورتنی ستر ايلمك (وهی الرجل
ما تحت سرته الی ما تحت ركبتيه) ورجلك عضوی ايچون عورت كوبكی التندن ايكی دیزلری التنه
وارنجه‌دك پس كوبك عورت دكلدر دیزلر عورتدر (ونحوه الامة) وجاريه‌نك عضونده دخی عورت رجل
كبيدر يعنی رجلدن عورت اولان عضو جاريه‌دن دخی عورت اولور (مع ظهرها وبطنها) جاريه‌نك
ظهری وبطنی ايله بيله عورتدر زيرا ظهر ايله بطن رجلده عورت دكلدر جاريه‌ده عورتدر (ونحوها
المكاتبة والمدبرة وام الولد) ومكاتبه ومدبره وام ولدك ظهری وبطنی عورت اولقده جاريه كبيدر (الحرة
عورة الا وجهها وكفيها وقدميها) حره‌نك جميع اعضاسی عورتدر الا يوزی وايكی الينك اياری وايكی ايافلری
عورت دكلدر زيرا مرأة ايله اشيايه مباشرتدن ستره چاره بولمز وايكی الينك ايارنده زياده ضرورت واردر
ويوزينك كشفه حاجتدن خصوصا شهادتده ومحاكمه ايلمكده ونكاحده چاره بولنمز وقافلری
يورركن ايكی ايافلرينی ستره مضطر اولور خصوصا انلردن فقيره اولنلر بوحق تعالينك (الا ما ظهر منهن) قول
شريفنك معناسيدر يعنی الا انلردن ظاهر اولان عادت وجلت انك ظاهر اولمسی اوزره جاری اولديغی
شيدر دیو تفسير اولنمشدر وروايت اولنديكه تحقيقا قدم عورتدر (يفسد كشف ربع عضو هو عورة غليظة
كالقبل والدبر او خفيفة كما عداهما) قبل ودبر كبی عورت غليظه اولان عضوك ربعنك كشفی صلاتی فاسد قيلر
ياخود عورت خفيفه اولان عضوك قبل ودبردن ماعداسی كبی كه بطن وفخذدر ربعنك كشفی صلاتی افساد
ايدر وامام ابو يوسف قتنده نصفنك كشفی افساد ايدر عورتنك ذكرينه سبب حكمده ايكيسنك برابر اولمسنه
اشارتدر بو اجلدن صاحب هدايه مانع اولان كشف مقدار ربعدر ياخود نصفدر دیو خلاف ذكر ايتدكدنصكره
عورت غليظه بوخلاف اوزره دردیدی (وكل) مبتدادر (من ذكره وانثييه) رجلك ذكر وانثيينندن
هر بری * بعضيلرك ذكر ايله انثيين عضو واحددر ديديكندن احترازدر (ورأسها وشعرها) ومرأه‌نك
باشندن وباشنك صاچندن هر بری (مطلقا) يعنی صاچ كرك نازل اولسون وكركسه غيری اولسون
(واذنها وثديها المتدلی) وقولاغندن وقبران ممه‌لرندن هر بری عورتدر برنده طوران ممه‌دن احترازدر
زيرا برنده طوران ممه‌لر كوكسه تابعدر (عضو) هر بری برعضودر وكل قولينك خبريدر (انكشف
اوقام علی نجس مانع او فی صف النساء قدر ركن فسدت عند ابی يوسف) مصلينك عورتی كشف اولسيدی
ياخود صلاتك جوازينی مانع نجس اوزره قائم اولسيدی ياخود مصلی صف نساده اركان صلاتدن
بر ركنك اداسی ممكن اوله جق مقداری زمان قائم اولسيدی اول مصلينك صلاتی امام ابو يوسف قتنده فاسد
اولور زيرا مفسد اول صلاتده بولندی (وعند محمد لا ما لم يؤده) امام محمد قتنده بر ركنك اداسی ممكن اوله جق
مقداری قائم اولمغله صلاتی فاسد اولمز مادامكه بر ركنی ادا ايلمدكجه زيرا مفسد صلاتدن بر يسنی انكله بيله
ادا ايلمكدر ادا ايسه بولنمدی مصنفك بر ركنی اداتك مقداری ايله قيد ايتمسنه باعث اولدركه زيرا اقچان
مصلی انكشافله بيله بر ركنی ادا ايلسيدی اتفاقا صلاتی فاسد اولور واكر عورتنی ستر ايده جكی اولديغی حالده
بلا لبث ادا ايلسيدی اتفاقا صلاتی جائز اولور (ومنها استقبال عين الكعبة للمكی) ودخی صلاتك
شرطلرندندر مكه‌لی ايچون كعبه‌نك عيننه استقبال ايلمك اجماعا حتی اهل مكه كندو بيتنده نماز قيلسيدی

انك اوزرینه شول حیثیتله قیلمق واجب اولورکه اکر دیوارلر ازاله اولنسیدی انك استقبالی عین کعبه اوزره واقع اوله (واستقبال جهتها لغیره) واهل کعبه نك غیریکه آفاقی اولنلردر انلر کعبه نك جهتنه استقبال ایلمکدر زیرا موانع ازاله اولنسیدی آفاقینك استقبالی عین کعبه یه اولمق واجب اولمزدی بلکه کعبه نك جهتنه اولمق قول صحیحده کفایت ایلردی زیرا تکالیف بحسب الوسعدر بعضیلر اهل مکه کبی آفاقی اوزره دخی استقبال کعبه نك عیننه اولمق واجب اولور دیدی فقها دیدیلرکه خلافك فائده سی استقبالده عین کعبه یه نیت شرط قیلنمسنده ظاهر اولور پس اول نیت بعضنك قتنده شرط وبعض غیرك قتنده شرط قیلنمدی وکعبه نك جهتی مصلینك جبیننددن خارج اولان خطك کعبه یه استقامت اوزره مرور ایدن خطه واصل اولمسیدر شول حیثیتله که ایکی زاویهٔ قائمه حاصل اوله یاخود جهت کعبه یه استقبال ایچون دیرزکه کعبه ایکی خطك مابیننده واقع اوله که اول ایکی خط مصلینك دماغنده بربرینه ملاقی اولوب شکل مثلثك ایکی ساقلری کبی مصلینك ایکی عیننددن خارج اولمسیدر نحریر تفتازانی شرح کشافده دخی بویله ذکر ایلدی ایمدی بوندن معلوم اولدیکه تحقیقا استقبال عین کعبه مصلیدن بالکلیه مقابله دن زائل اولمزبر انحراف ایله منحرف اولسه جائز اولدی ظهیریه ده دیدیلر شیٔ بونی تأیید ایدرکه فچان مصلی صولنه توجه یاخود صاغنه توجه ایتسه جائز اولوردی زیرا انسانك وجهی مقوسدر صاغنه وصولنه توجهی قتنده ایکی جانبلری قبله یه اولور وعارف اولنلردن بعض دیدیکه بشرك قبله سی کعبهٔ مکرمه در واهل سمانك قبله سی بیت معمور در وملائکهٔ کروبیونك قبله سی کرسیدر وحملهٔ عرشك قبله سی عرش اعظمدر وکاینسنك مطلوبی وجه الله تعالیدر ظهیریه ده بویله ذکر اولندی (وقبلة العاجز) وقبله یه توجهده عاجزلرك قبله سی یعنی علی ایله کعبه نك جهتنه توجهدن عدودن وياخود برنجی حیواندن خوف ایتمکله یاخود بحرده براغاج اوزرنده بولنمغله عاجز اولنلرك قبله سی (جهة قدرته) قدرتی ممکن اولان جهتدر یعنی هرقنغی جهته قادر اولورسه نمازی اول قادر اولدیغی جهته استقبال ایله قیلر (ویتحری) ومصلی تحری ایدر یعنی تحری مقصوده نائل اولمق مجهودینی بذل ایتمکه دیرلر (الاشتباه) اول مصلی اوزره علامتلرك کورنمز اولمسیله یاخود ظلمتلرك تراکبیله یاخود بوانلرك جمع اولمسیله اشتباه ایچون (وعدم المخبر بها) وقبله دن خبر ویریجی کمسنه دخی اولمغله تحری ایدر زیرا اصحاب رضی الله عنهم تحری ایلدیلر ورسول علیه الصلاة والسلام انلر اوزره انکار ایلمدی ایمدی تقریر جوازك دلیلیدر (ولم یعد ان اخطأ) واکر مصلی تحرید نصکره خطا ایدرسه ده صلاتی اعاده ایلمز زیرا تکلیف بحسب الوسعدر وحقیقة جهته اصابتده وسع بوقدر بومقامده جهة تحری کعبه دن غائب ایچون جهة کعبه کبیدر وتحقیق حق سبحانه وتعالینك قول شریفنده (فاینما تولوا فثم وجه الله) بیوردی یعنی حال اشتباهده صلاتده نازل اولدیکه وجه اللهدن مراد قبلة اللهدر (وفسدت ان شرع بلا تحر) واکر مصلی قبله ده تحری ایتمکسزین صلاته شروع ایتسیدی اول صلات فاسد اولور زیرا انك قبله سی تحری ایلدیکی جهتدر تحری ایسه بولنمدی (وان علم فیها اصابته) اکرچه کیم اول صلاتده قبله یی اصابت ایلدوکنی بیلورسه ده زیرا اقوی یی ضعیف اوزره بنا ایلمك فاسددر واصابتنی بیلدکدنصکره اولان حالی بیلزدن اول اولان حالندن اقوادر (وان علم بعده صحت) واکر قبله ده اصابت ایلدیکنی صلاتدنصکره بیلورسه نمازی صحیح اولور مقصود حاصل اولدیغی ایچون زیرا غیر ایچون واجب اولان شیئك حصولی معتبر اولمز بلکه غیرك حصولی معتبر اولور جمعه یه سعی ایلمك کبی زیرا فچان اداء جمعه بولنسیدی سعیه حاجت قالمز (وان علم خطاه فیها او تحول رأیه) واکر صلاة ایچنده تحریده خطا ایلدیکنی بیلسیدی وياخود رأیی تحول ایتسیدی صلاته تحری اله شروعندنصکره (استدار) اولکیده جهت صوابه وثانیده رأیی تحویل ایلدیکی جهته دونر (تحری کل جهة) مصلیلردن هر بری برجهته تحری ایلسه لردی یعنی تحقیقا بررجل یاخود برقوم برقرا کو کیجه ده تحرید نصکره اول رجل برجهته طوروب نمازی قیلسیدی یاخود برقوم تحری ایدوب هربری بر جهته طوروب نمازی قیلسه لردی (ان لم یعلم مخالفة امامه) اکر مقتدی امامنه مخالفتنی بیلمزسه (ولم یتقدمه) ودخی مقتدی امامه واقع حالده تقدم ایلمدی ایسه (جاز) هربرینك فعلی جائز اولور زیرا انلرك قبله سی تحری ایلدکاری جهتدر ومخالفتلری کعبه نك جوفنده اولدیغی کبی ضرر ویرمز (ولا) واکر مقتدی جهتنده امامه مخالفت اولدیغنی بیلورسه وياخود واقع حالده امامه تقدم ایلدی ایسه (ولا)

اول مقتدينك فعلى جائز اولمز اولكينك علتى اولدركه تحقيقا مقتدى امامنى خطا اوزره اعتقاد ايلديكى ايچوندر جوف كعبه بونك خلافيدر زيرا كعبه نك كليسى قبله در وثانينك علتى مقامده فرضيتى ترك ايلديكى ايچوندر نتكيم جوف كعبه ده واقع اواسيدى وظاهر اولان بودركه تحقيقا صاحب وقايه نك (وهم فى خلفه) قولى واقعده امامك خلفنده اولمرين بياندر بوخسه انلر امامك خلفنده اولدقلرين بيانلرين بيان دكلدر وقايه نك قولى تساهله حمل اولنور يعنى بولدن چيقمغه حمل اولنور نتكيم صدر الشريعه اكا حمل ايمدى بلى (لا لمن علم حاله) قولنده تساهل واردر زيرا اول كسنه نك حالنه علمى عدم جوازى افاده ايلر امامده مخالفتى بيلمكدن لابدر بواجلدن بن عبارتى سنك كورديكك قوله تغيير ايلدم (ومنها النية) ودخى صلاتك شرطلرندندر نيت ايلمك رسول عليه الصلاة والسلامك انما الاعمال بالنيات قول شريفيچون (وهى الارادة) ونيت ارادتدر (لا العلم) بوخسه علم دكلدر ومجمع الفتاواده ديديكه عبد الواحد كتاب صلاتده ديديكه فجر ان مصلى قنقى صلاتى قيلديغنى بياسيدى نيتدر محمد بن سلمه ديديكه بومقدارى بيلمك نيتدر وكذلك صومده دخى بويله درديدى واصح قول تحقيقا بومقدارى بيلمك نيت دكلدر زيرا نيت علمك غيريدر كورلمزميكه تحقيقا بركسنه كفرى بيلسيدى كافر اولمز واكر كفره نيت ايتسيدى كافر اولور ومسافر اقامتى بيلمك ايله مقيم اولمز واقامته نيت ايتسيدى مقيم اولور وهدايه ده ذكر اولنديكه نيت ارادتدر وشرطى قنقى صلاتى قيلديغنى بيلمكدر اما المسئله ذكر اولنمزسه اعتبار اولنمزدى وذكرى حسن اولور عزيمته اجتماعى ايچون بونك اوزرينه اعتراض اولنديكه بونيتى علم ايله تفسيره ميل ايلمكدر حالبوكه صحيح دكلدر وجواب ويرلديكه صاحب هدايه نك مرادى مصلى داخل اولديغى صلاتك تخصيصيله جزم ايتمكدر ودخى اول صلاتى عادة نك فعلندن تمييز ايلمكدر اكر صلاة نفل ايسه ودخى اوصاف صلاتده كه اوصافى فرضيتدر اندە فعل عادة يه مشارك اولان شيئدن تمييزدر اكر صلاة فرض ايسه زيرا تخصيص وتمييز علمسز تصور اولنمز * بن ديرمكه بوجواب بواعتراضه تقويت ويررواني دفع ايلمز زيرا جزم علم خاصدر بلكه جوابده صواب اولان تحقيقا هدايه نك مرادى بر بياندركه تحقيقا ارادت دنيلان نيتده معتبر اولان قلبك ارادت ايچون لازم اولان علميدر وبواعتباره صلينك بالبداهه قنقى صلاتى قيلديغنى بيلسيدر واكر مصلى جوابه قادر اولميوب الا التأمل ايله قادر اولورسه صلاتى جائز اولمز والمسئله ذكره اعتبار يوقدر ديمكدر ايمدى هدايه نك بوبيانه اعتراض وجوابدن هر برى هدايه نك المسئله ذكره اعتبار ايتمش يوقدر قولندن غفلته مبنيدر (والتلفظ مستحب) ونيتى تلفظ مستحبدر زيرا عزيمته اجتماعى ايچون تلفظ ايله نيتده قلبك حاضر اولمسى واردر (ولا يفصل بينهما وبين التحريمة بغير لائق الصلاة) ونيتله تحريمه بينندە صلاته لايق دكل اكل وشرب وبونلرك امثالى شيئله فصل ايتمك جائز اولمز واما آبدست آلمق ومسجده يورومك كبى ايله فصل ايتسه ضرر ويرمز (ووقتها الافضل ان يقارن الشروع) ونيتك افضل اولان وقتى صلاتك شروعنه مقارن اولمسيدر تحريمه يه متصل اولمقله بوظاهر روايتدر (وقيل تصح النية مادام المصلى فى الثناء قبل قبل الركوع وقيل قبل رفع رأسه) وبعضيلر ماادامكه مصلى ثناده اوله نيتى صحيح اولور وبعضيلر ركوعدن اول صحيح اولور وبعضيلر مصلى ركوعدن باشين قالدرمدين نيت صحيح اولور ديدى وبوروايتلرك فائدەسى اولدركه مصلى نيتده تغافل ايتسيدى انكيچون تدارك ممكندر زيرا نيتى تدارك صلاتى ابطالدن احسندر (لابد للمصلى الفرض) فرض قيلان مصلى ايچون لابدر رواتب خمس وجمعه كبى (والواجب) وواجب قيلان مصلى ايچون دخى لابدر صلاة وتر وصلاة عيد وصلاة جنازه وبونلرك مثلى كبى (من تعيينه) نيتده تعيينندن لابدر هر برى اخص اوصافى اولان فرضيت وجوبده مشاركندن تمييز اولمق ايچون تعيينندن لابدر (دون عدد ركعتها) صلاتك ركعتنك عددنى تعيين لازم دكلدر زيرا مصلى مثلا صلاة ظهره نيت ايلدكده عدد ركعاتده خطا ايتسيدى عددنده خطا ايلمسى ضرر ويرمز حتى اكر صلاة فجره دورت ركعت ايله نيت ايتسيدى ياخود صلاة ظهرى ايكى ركعت ايله ياخود اوچ ركعتله نيت ايتسيدى جائز اولور وعدد تعيينى لغو اولور خانيه ده بويله ذكر اولندى (بخلاف المتنفل) نافله قيلان مصلينك نيتى فرض قيلان مصلينك خلافى اوزره در (المصلى الفرض) قولنه متعلقدر زيرا نافله ده مطلق نيت كافيدر زيرا نفل صلاة انواعنك ادناسيدر مطلق اولان نيت نفله منصرف اولور (ولو كان التراويح والسنن المؤكدة) اكرچه كيم اول ذكر اولنان نفل تراويح وسنة مؤكده اولورسه ده جمهور

قتنده بونلرده مطلق نیت کافیدر سائر نافله لرکبی زیرا تراویح وسنة مؤکده لر اصلنده نافله لردر (وفی الفرض) پس ایمدی فرضده مصنفك لابد لمصلی الفرض قولی ایچون تفصیلدر (ظهر الیوم مثلا) یعنی مصلی مثلا صلاة ظهرك فرضنده بوکونك صلاة ظهرینه نیت ایتدم دیر واکر بو وقتك صلاة ظهرینه نیت ایلسه ووقت دخی باقی اولسه تعیین بولندیغی ایچون جائز اولور وقت ظهرك غیریدر (ولو فرض الوقت) واکر وقتك فرضنه نیت اینسیدی (جاز الا فی الجمعة) جائز اولور الا جمعه ده اولمز زیرا جمعه ده وقتك فرضنده اختلاف واردر (ففیها صلاتها) یعنی جمعه ده صلاة جمعه نك فرضنه دیو نیت ایدر (والاحوط ان یصلی بعدها الظهر) یکرك اولان صلاة جمعه دنصکره وجمعه نك سنتندن اول ظهری قیلر (قائلا نویت آخر ظهر ادرکت وقته) وقتنه یتشدیکم ظهر آخره نیت ایلدم دیجی اولدیغی حالده (ولم اصله بعد) بوندنصکره ظهری قیلرم زیرا اکر قیلدیغی صلاة جمعه جائز اولمزسه صلاة ظهر مصلی اوزره واجب اولور واکر صلاة جمعه جائز اولورسه مصلی اوزره فوت اولان درت رکعت ظهردن عد اولنور (ثم یصلی اربعا بنیة السنة) اندنصکره سنت نیتیله درت رکعت دخی قیلر زیرا مطلق نیت ایتمکدن سنته نیت ایتمك احسندر (وفی الوتر صلاته) ووترده صلاة وتره نیت ایدر (لا الواجب) وتر واجب دیو نیت ایلمز زیرا واجب اولمسنده اختلاف واردر (وفی الجنازة الصلاة لله تعالی والدعاء لهذا المیت) وصلاة جنازه ده الله ایچون صلاته وشو میت ایچون دعایه دیو نیت ایدر (وان اشتبه) واکر میت ار میدر عورتمیدر اشتباه ایدر ایسه (قال نویت ان اصلی مع الامام الصلاة علی من یصلی علیه) امام نمازینی قیلدیغی کسنه نك امامله بیله نمازینی قیلمغه نیت ایلدم دیر (وفی قضاء النفل قضاءه) ومصلینك شروعنده افساد ایلدیکی نفلك قضاسنده افساد ایلدیکی نفلك قضاسنه نیت ایدر (وفی العید صلاته) وعیدده عیدك صلاتنه دیو نیت ایدر (المقتدی ینوی صلاته) امامه اقتدا ایدن مصلی کندو صلاتنه نیت ایدر (واقتداءه) وامامه اقتدا ایله نیت ایدر ازا اولور مقتدی یه امامی جهتندن فساد لازم کلور ایمدی مقتدی اوزره انك التزامندن لابددر واکر مقتدی امامك موقف امامته وقوفی وقتنده نیت ایدرسه عامهٔ مشایخ قتنده جائزدر واکر امامله اقتدایه نیت ایدرسه وظهری تعیین ایلمزسه یاخود امامك صلاتنده شروعه نیت ایدرسه اصح اولان قول تحقیقا شروع جائز اولور وشروع امامك صلاتنه منصرف اولور ومقتدی یه افضل اولان امام اولان کسنه یه یاخود اشبو امامه اقتدا ایلدم دیمکدر زیلعی دیدیکه افضل اولان اقتدایه امامك تکبیرندنصکره نیت ایتمکدر مصلی مقتدی اولمق ایچون بن دیرمکه بونده بحث واردر زیرا افضل اولان قچان مقتدی اقتدا ایلسه امامك تکبیرندنصکره نیت ایتمك اولسیدی افضل اولان مقتدینك تکبیری امامك تکبیرندنصکره اولمق لازم اولوردی زیرا تکبیر یا نیته مقارن اولور یاخود نیتدن متأخر اولور وعن قریب بیانی کلور که تحقیقا افضل اولان قوم امامله بیله تکبیر ایتمکدر (وینوی الامام صلاته فقط) وامام انجق کندو صلاتنه نیت ایدوب بوخسه مقتدینك امامتنه نیت ایلمز (اذا ام الرجال) قچان رجاله امام اولسیدی (واختلف فی النساء اذا لم تقتد محاذیة) ونساده اختلاف اولندی قچان نسا محاذیة اقتدا ایلمدی ایسه واما قچن نسا بر رجله محاذیة اقتدا اینسیدی انك اقتداسی صحیح اولمز الا امام نسانك امامتنه نیت ایلدی ایسه صحیح اولور وعن قریب بونك تحقیقی ان شاء الله تعالی محاذات مسئله سنده بیان اولنور والله اعلم

﴿ باب صفة الصلاة ﴾

بو باب صلاتك صفتی بیاننده در (لها فرائض منها التحریمة) صلاة ایچون فرضلر واردر اول فرضلردن بری تحریمه در تحریم شیئی محرم قیلمقدر تحریمه لفظنده اولان حرف هااسمیتی تحقیق ایچوندر وتحریمه تکبیرهٔ اولی یه تخصیص اولندی زیرا تکبیرهٔ اولی صلاته شروعدن اول اشیاء مباحه یی حرام قیلور سائر تکبیرلر بونك خلافیدر (وهی التکبیر) وتحریمه تکبیردر یعنی الله اکبر دیمکله جناب کبریایی وصف ایتمکدر (بالحذف) حذفله حذف لفظهٔ اللهك همزه سنده ولفظ اکبرك باسنده مد کیرممك ایله در (بعد رفع یدیه) ایکی اللرین قالدردقدنصکره اصح اولان قول بودر زیرا رفع یدینك فعلنده الله تعالینك غیریدن کبریایی نفی واردر پس نفی مقدمدر (حذاء اذنیه) ایکی قولقلرینك برابرینه قالدردقدنصکره یعنی ایکی

اللرین رفع ایدر حتی باش پارمقلری قولاقلرینك ایکی یمه‌لرینه برابر اولنجه هدایه ده بویله ذکر اولندی
قاضیخان ایکی باش پارمقلرینك اوچلری ایکی قولاقلرینك یمه‌لرین مس ایلیه دیدی (والمرأة حذاء منکبیها)
امرأه ایکی اللرینی ایکی اوموزلری برابرینه قالدردقدنصکره الله اکبر دیمکدر صحیح اولان بودر زیرا اللرین
ایکی اوموزلری برابرینه قالدرمقده انلرایچون زیاده ستروار در وقنوتك وعیدلرك وصلاة جنازه‌نك تکبیرلری
دخی بیان اولنان قول اوزره‌در (والاصابع بحالها) واللك سائر پارمقلری حالی اوزره‌در یعنی اچلمش اولمیه
وبربرینه ضم اولنمیه بلکه منشور اوله (وجازت بما یدل علی التعظیم) وتحریمه تعظیمه دلالت ایدن کلامله
جائز اولدی مثالی الله اجل والله اعظم یاخود الرحمن اکبر دیمك کبی (وبالتسبیح) ودخی تسبیحله جائز
اولدی مثالی سبحان الله دیمك کبی (والتهلیل) ودخی تهلیل ایله ده جائز اولدی مثالی لااله الاالله دیمك کبی
(وبالفارسیة) ودخی کلام فارسیه ایله ده جائز اولدی مثالی خدای بزرك است دیمك کبی تکبیر کلام
فارسیه ایله قرائت اولنسه یاخود قربان ذبح اولندقده کلام فارسیه ایله تسمیه اولنسه جائز اولدیغی کبی
(لاالدعاء) دعایه دلالت ایدن کلام ایله جائز اولمدی مثالی رب اغفرلی دیمك کبی وحاصل کلام تحقیقا
تکبیرده مجرد تعظیمه دلالت ایدوب دعا ایله مشوب اولمیان ذکره تبدیل ایلمك جائز اولور (وجهر به الامام)
وامام تکبیرایله جهر ایلیه (وکبر معه المؤتم سرا) وامامه اویان امام ایله بیله سرا تکبیر ایلیه وامام اعظم
قتنده افضل اولان مقتدی امام ایله معا تکبیر ایلمکدر زیرا مقتدی صلاتنده امامك شریکیدر ومشارکتك حقیقتی
معا رتنده‌در وامامین قتنده افضل اولان مقتدی امامدنصکره تکبیر ایلمکدر زیرا مقتدی امامه تابعدر
وتسلیمده امام اعظمدن ایکی روایت واردر کافیده بویله ذکر اولندی واکر امام الله اکبردیمزدن اول مؤتم الله اکبر
دیسه اصح اولان بودرکه اول مؤتم انلرك قتنده صلاته شروع ایتمش اولمز وفقهاانك اوزرینه اجماع ایتدیلرکه
امام الله اکبر قولندن فارغ اولمزدن اول مقتدی الله اکبر قولندن فارغ اولسیدی صلاته شروع ایتمش
اولمز خانیه ده بویله ذکر اولندی (وهی شرط) وتحریمه بزم قتمزده شرطدر وشافعی قتنده رکندر وفائده خلاف
فرضك تحریمه‌سی اوزره نفلی بنا ایتمك جائز اولمسنده ظاهر اولور حتی مصلی صلاة ظهری قیلسیدی یکیدن
تکبیر ایتمکسزین نفله قائم اولمق صحیح اولور وشافعی قتنده یکیدن تکبیرسز صحیح اولمز وبنانك وجهی اولدرکه
تحقیقا تحریمه شرط اولدی ایسه نفله مؤدی اولور بشرطله که اول تحریمه ایله فرض ادا اولنمش اوله وبو جائزدر
نتکیم مصلی فرض ایچون آبدست آلوب اول آبدست ایله نفلی ادا ایلمك جائز اولدیغی کبی وقچان تحریمه
رکن اولسیدی نفلی فرضك رکنیله مؤدی اولور بو اجلدن جائز اولمز (والمذکورات سنن) وذکر اولنانلر یعنی
تحریمه ایچون ایکی اللرین قالدرمق وپارمقلرین نشر ایلمك وامام تکبیری جهر ایله ایتمسی بونلر سنتلردر
(ومنها) ودخی صلاتك فرضلر ندندر (القیام فی الفرض) صلاة فرضده قیام ایتمك یعنی تحقیقا قیامك
فرض اولمسی فرض اولان صلاته مخصوصدر ونفل اولان صلاتده قیام فرض اولمز حتی صلاة نفلك اداسی
قیامسز جائز اولدی نتکیم عن قریب بابنده بیانی کلور (ویضع یمینه علی یساره تحت سرته) وقیامده
مصلی کوبکنك التنده صاغ الینی صول الینك اوزرینه وضع ایدر وشافعی قتنده کوکسنه وضع
ایدر ووضع ایلمك صفتی صاغ الینك کفنی صول الینك کفنك ظهری اوزره وضع ایدوب وخنصر ایله ابهام
پارمقلری ایله بلکی اوزره حلقه ایدر (ویرسل فی قومة الرکوع) ایکی اللرین رکوعك قیامنده صالیویرر
(وبین تکبیرات العید) ودخی صلاة عیدك تکبیرلری بیننده ایکی اللرین صالیویرر پس حاصل کلام
تحقیقا هر قیامکه انده ذکر مسنون اوله انده ایکی اللرین وضع ایدر وهر قیامکه انده اویله دکلدر انده ایکی اللرین
صالیویرر (ویثنی) دخی ثنا ایدر یعنی سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك ولااله غیرك
بودعایی اوقور الاوجل ثناوك فرضلرده کتورلمز زیرا احادیث مشهوره‌ده ذکر اولنمدی (سرا ان ام اوانفرد
اواقتدی بمسر اومجاهر قبل الجهر) سرا قرائت ایدر اکر امام اولسون یاخود منفرد اولسون سرا قرائت
ایدنه اقتدا ایتسون وکرك جهرا قرائت ایدنه اقتدا ایتسون حتی اکر جهری وقتنده اقتدا ایتسیدی سبحانك
دعاسنی قرائت ایلمز (ولایوجه) یعنی انی وجهت آیت کریمه‌سنی آخرنه وارنجه سبحانك دعاسنه ضم ایلمز
ابو یوسف ایچون خلاف واردر زیرا انك قتنده تکبیردن فارغ اولدقدنصکره انی وجهت آیت کریمه‌سنی

آخر ینه وارنجه قرائت ایدر وامام اعظم ایله امام محمد قتنده اکر تکبیردن اول قلبك حاضر اولمسیچون اوقورسه کوزلدر (ویتعوذ سرا للقراءة لا للثناء) وقرائت ایچون سرا اعوذ بالله من الشیطان الرجیم دیرثنا ایچون دکل (فیتعوذ المسبوق) جماعتله صلاتك اولنه یتشه مین کمسنه سبقت ایدن صلاتك قضاسنده تعوذ ایدر (لا المؤتم) مقتدی تعوذ ایتمز زیرا مسبوق قرائت ایدر سبحانك اوقوماز زیرا اقتداسی حالنده سبحانك اوقودی ایدی ایمدی تعوذ ایدر یعنی مقتدی سبحانك اوقور وتعوذ ایتمز وقرائتده ایتمز (ویؤخره عن تکبیرات العید) ودخی مصلی تکبیرات عید دن تعوذی تأخیر ایدر زیرا تکبیرات عید سبحانك اوقودقدنصکره در ایمدی لایق اولان تعوذ قرائته متصل اولمقدر ثنایه متصل اولمامقدر (وهی ایضا سنن) وبو ذکر اولنانلر دخی یعنی صاغ الن صول الی اوزره وضع ایتمك وقومه ر کوعده وتکبیرات عید بیننده اللرین صالیورمك وسبحانك اوقومق واعوذ بالله من الشیطان الرجیم دیمك بو جمله سی اولا ذکر اولانلر کبی سنتلردر (ومنها القراءة) ودخی قرائت صلاتك فرضلرندندر (فرضها آیة) قرائتك فرضی بر آیتدر حق سبحانه وتعالینك فاقرؤا ماتیسر من القرآن بیوردیغیچون وبر آیتك مادونی بالاجماع خارجدر وامامین قتنده اوچ آیة قصیره در یاخود بر آیة طویله در (والمکتفی بها مسیء) بر آیت ایله اکتفا ایدن مصلی کنهکار اولور عن قریب کلجك شی ایچونکه تحقیقا فاتحهٔ شریفه یی اوقومق وفاتحه یه بر سوره ضم ایلمك یاخود بر سوره مقداری آیت ضم ایلمك واجبدر وبر آیت ایله اکتفاده واجبك ترکی واردر (ویقرأ الفاتحة ویسمی سرا فیها) ومصلی بعد التکبیر والثناء والتعوذ انجق فاتحه ده سرا تسمیه ایدر وفاتحهٔ شریفه یی قرائت ایدر یعنی فاتحهٔ شریفه دنصکره سوره ده بسمله یی ترك ایدر (ویؤمن بعدها سرا) وفاتحهٔ شریفه دنصکره سرا آمین دیر کرکسه مقتدی اولسون وکرکسه منفرد اولسون (ویضم بها سورة او ثلاث آیات) وفاتحه یه بر سوره یاخود اوچ آیت ضم ایدر قنقی سوره دن اولورسه (وماسوی الفاتحه والضم سنة) وفاتحهٔ شریفه ایله ضم سوره دن ماعداسی سنتدر ومعراج الدرایه ده بیان اولنان شی بونی تأیید ایدر که امام اعظمدن حسن روایت ایلدیکه تحقیقا مصلی صلاتك اولنده بسمله یی دیر بوندنصکره بسمله یی اعاده ایلمز زیرا بسمله یی قرائت تعوذ وثنا کبی افتتاح صلاة ایچون مشروع اولدی (وهما واجبان) وفاتحهٔ شریفه ایله ضم سوره واجبلردر بزم قتمزده فاتحه نك قرائتی رکن دکلدر وکذلك فاتحه یه ضم سوره دخی رکن دکلدر امام شافعی ایچون فاتحه ده خلاف وادر وامام مالك ایچون فاتحه ده وضم سوره ده خلاف واردر امام مالکك علی رسول علیه الصلاة والسلامك (لاصلاة الا بفاتحة الکتاب وسورة معها) قول شریفی ایچوندر وامام شافعینك علی رسول علیه السلامك (لاصلاة الا بفاتحة الکتاب) قول شریفی ایچوندر هدایه ده بویله ذکر اولندی وامام سروجی هدایه نك (اولمالك فیهما) قولنه اعتراض ایدوب براحد ضم سوره رکندر دیمدی صاحب هدایه خطا ایتدی دیدی وبزم ایچون علت حق سبحانه وتعالینك (فاقرؤا ماتیسر من القرآن) قول شریفیدر بونك اوزرینه زیاده خبر واحد ایله جائز اولمدی لکن خبر واحد عملی ایجاب ایدر ایمدی بز فاتحه نك وضم سوره نك وجوبیله دیدك لکن فاتحه اوزره زیاده واجبدر حتی مصلی فاتحه یی ترك ایلسه اعاده ایله امر اولنور ضم سوره یی ترك ایلسه اعاده ایله امر اولنمز واوچ آیت بر سوره مقامنه قائم اولور اعجازده وکذلك آیة طویله اوچ آیت مقامنه قائم اولور (وسنتها فی السفر عجلة الفاتحة وای سورة شاء منه نحو البروج وانشقت وفی الحضر استحسن فی الفجر والظهر طوال المفصل والعصر والعشاء اوساطه والمغرب قصاره وفی الضرورة بقدر الحال) وقرائتك سنتی سفرده عجله حالنده فاتحهٔ شریفه وقنقی سوره یی دیلرسه وامینلك حالنده بعد الفاتحه سورهٔ بروج وسورهٔ انشقت کبی وحضرده صلاة فجر ایله صلاة ظهرده اوزون مفصل سوره لر وصلاة عصر ایله صلاة عشاده وسط الحال اولان سوره لر وصلاة مغربده قصیر اولان سوره لر وضرورت حالنده بقدر الحال قرائت ایلمکدر سورهٔ حجراتدن سورهٔ بروجه وارنجه طوالدر وسورهٔ بروجدن سورهٔ لم یکن الذین یه وارنجه اوساطدر وسورهٔ لم یکن دن آخر کتابه وارنجه قصاردر (ومنها الرکوع یکبر له خافضا) ودخی صلاتك فرضلرندندر باشینی اکیجی اولدیغی حالده رکوع ایلمك ورکوع ایچون تکبیر ایلمك زیرا رسول علیه الصلاة والسلام باشنی اکدکده وقالدرمقده تکبیر ایدر اولدی (ویعتمد بیدیه علی رکبتیه مفرجا اصابعه) ومصلی ایکی اللرین ایکی دیزلری اوزره طیانور پارمقلرین اچار

اولديغی حالده پارمقلرين آچمق مندوب اولمز الا بو حالده اولور (باسطا ظهره) ومصلی ظهرينی دوزطوتمجی
اولديغی حالده حتی مصلينك ركوعده ظهرينه صودوكلسه صو ظهرنده مستقر اوله (لارافعا رأسه
ولامنكسا ويطمئن فيه) باشنی رفع ايدیجی اولميه واشاغی اكيجی اولميه وركوعده قرار ايده (مسبحا ثلاثا)
اوچ كره تسبيح ايدیجی اولديغی حالده يعنی اوچ كره سبحان ربی العظيم ديیجی اولديغی حالده (وهی ادناه)
واوچ كره تسبيح ادناسيدر رسول عليه الصلاة والسلامك (من قال فی ركوعه سبحان ربی العظيم ثلاثا فقدتم
ركوعه وذلك ادناه ومن قال فی سجوده سبحان ربی الاعلی ثلاثا فقدتم سجوده وذلك ادناه) قول شريفيچون
واوچدن ناقص ايدسه مكروه اولور واكر مقتدی تسبيحی اوچ كره تمام ايتمدين امام باشنی قالدرسه برروايتده
مقتدی اوچ تكبيری تمام ايدر وصحيح اولان قول بودر كه مقتدی امامه تابع اولور وهر نقدر تسبيح زياده اولورسه
منفرد ايچون تك اوزره ختم ايتمك افضلدر واما امام تسبيحی بروجه اوزره زياده ايلميه كه قوم اول زياده
سببيله امامه كوسه لر (ثم يسمع رافعا رأسه) اندنصكره مصلی باشنی ركوعدن رفع ايدیجی اولديغی حالده
سمع الله لمن حمده دير (والامام يكتفی به) وامام تسميه له اكتفا ايدر (والمقتدی بالتحميد) ومقتدی
ربنا لك الحمد ايله اكتفا ايدر رسول عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنان حديث شريف ايچونكه رسول
عليه الصلاة والسلام (اذا قال الامام سمع الله لمن حمده فقولوا ربنا لك الحمد) بيوردی بو حديث شريفی بخاری
ومسلم روايت ايلدی رسول عليه الصلاة والسلام امامله مقتدی بيننده تقسيم ايلدی قسمت شركتی منافيدر
ومحيطده ذكر اولنور كه ثنا زياده اولمق ايچون مقتدی اللهم ربنا لك الحمد ديمك افضلدر (والمنفرد قبل
كالمقتدی) ومنفرد اولان مصلی مقتدی كبيدر ديندی يعنی ربنا لك الحمد ايله اكتفا ايدر زيلعی اكثر مشايخ
بونك اوزرينه دردیدی ومبسوطده اصح قول بودر دیدی زيرا تسميع كندو ايله بيله اولانی تحميده قندرمقدر
منفردك ايسه غيری كمسنه يوقكه آنی تحميده قندره (وقيل يجمعهما) وبعضيلر ديديكه منفرد اولان مصلی
تسميع وتحميدك ايكيسنده جمع ايدر ديو امام حسنك امام اعظمدن روايتيدر وصاحب هدايه اصح قول
بودر دیدی (ويقوم مستويا) ودخی مصلی باشنی قالدردقدنصكره مستوی اولديغی حالده قائم اولور
(وماسوی الاطمئنان) واطمئناندن غيريسی * اطمئنان كه جوارح واعضانك ركوعده تسكينی
ايچوندر حتی اعضانك مفصللری مطمئن اولنجه واطمئنانك غيريسی بودر كه ركوعده تكبير وپارمقلرك
آچلسی وتسبيح وتحميد وتسميع ومستويا قائم اولمق (سنن) بونلر سنتلردر (وهو) اطمئنان يعنی
شول تعديل اركاندن اولان ركوعده كی اطمئنان (واجب) واجبدر زيرا ركن مقصودك تكميلی ايچون
مشروع قيلندی ركوعدن باشنی قالدردقدنصكره اولان قومه وايكی سجده بيننده اولان قومه بونك
خلافيدر كه بونلرده اولان اطمئنان سنتدر زيرا ايكی ركعتك بيننی فرق ايچون مشروع اولدی
پس حاصل كلام تحقيقا فرضی تكميل ايدن واجبدر وواجبی تكميل ايدن سنتدر (ومنها السجود) ودخی
صلاتك فرضلرندندر سجده ايتمك (بكبراله) مصلی سجده ايچون تكبير ايدر زيرا رسول عليه الصلاة والسلام
هر اكالمكده وباشنی قالدرمقده تكبير ايدر اولدی الا ركوعدن باشنی قالدرديغی وقتده تكبير ايلدی (ويضع
ركبتيه علی الارض) وايكی ديزلرينی ارض اوزرينه وضع ايدر مصنف واضعا ديمدی * نتكيم ركوعده خافضا
ديديكی كبی زيرا تكبير اول محلده خفضه مقارن اولور بو محلده وضعه مقارن اولمز (ثم يضع يديه معتمدا علی
راحتيه) اندنصكره مصلی ايكی اللرين ارض اوزره وضع ايدر راحتينی اوزره طيانيجی اولديغی حالده زيرا
وائل بن حجر رضی الله عنه سجده ايلدی وراحتينی اوزره اتكا ايلدی وايكی او يلقلرندن بوقاروسنك مابيننی
رفع ايدوب اندنصكره رسول عليه الصلاة والسلام بو وجه اوزره سجده ايدر اولدی ديدی (ثم وجهه
بين كفيه ويديه حذاء اذنيه) اندنصكره مصلی ارض اوزره يوزينی ايكی كفی مابيننه وضع ايدر واللری
ايكی قولاقلرينك برابرنده اولديغی حالده وائل بن حجر رضی الله عنهك رسول اكرم عليه الصلاة والسلام قچن
سجده ايلسيدی ايكی مبارك اللرينی قولاقلرينك برابرينه وضع ايدر اولدی ديديكی ايچون وروايت اولنان
حديث شريفكه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام قچان سجده ايلسيدی ايكی مبارك اللرين اوموزلری
برابرينه وضع ايدردی ديدیكی ايچون * بو اختيارلق ايچون ياخود مرض ايچون حالة عذره محمولدر

(ضاما ضبعه) پارمقلرینی بربرینه ضم ایدیجی اولدیغی حالده بوضم مندوب اولمز الابومکانده اولوب (مبدیا عضدیه مبعدا بطنه عن فخذیه) بازولرین اظهار وبطننی اویلقلرندن بعید ایدیجی اولدیغی حالده ثابت حدیث شریف ایچونکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام بویله ایدر اولدی وبعضیلر دیدیکه اکر مصلی صفده اولسه بازولرین زیاده آچمز ایکی طرفنده بولنان کمسنه لرك اضرارندن حذر ایچون (واضعا رجلیه موجها اصابعهما نحو القبلة) وایکی ایاقلرین ارض اوزره وضع ایدوب وپارمقلرین قبله جانبنه توجه ایدیجی اولدیغی حالده رسول علیه الصلاة والسلامك (اذا سجد العبد سجد كل عضو منه فليوجه من اعضائه نحو القبلة ما استطاع) قول شریفی ایچون معنای شریفی چون عبد سجده ایتسیدی انك هرعضوی سجده ایدر ایمدی قادر اولدیغی قدر اعضاسنی قبله یه توجه ایتدرسن دیمکدر (والمرأة تخفض) ومرأة یاخود جاریه تخفض اولور یعنی اباغی پارمقلرین دیکمز وبازولرین آچمز وقوللرین ارضه دوشر (وتلزق بطنها بفخذيها) وقارننی اویلقلرینه متصل ایدر زیرا انلر یعنی عورتلر بویله ایلمك زیاده ستردر (فيسجد) یکبر ایله اوزرینه معطوفدر (بانفه وجبهته) پس مصلی بورنی وآلنی اوزرینه سجده ایدر رسول علیه الصلاة والسلامك مداومتی بویله اولدیغی ایچون بورون آلن اوزره تقدیم اولنور اکرچه سجده آلن اوزره بورندن اقوی ایسه ده ابتدا بورون بعده آلن اوزره سجده ایدر سجده ده بورونی ارضه قریب اولدیغی ایچون (علی ما یجد حجمه وتستقر فيه جبهته) حجمی بولنان شیء اوزره وآلنی اوزرنده مستقر اولان شیء اوزره سجده ایدر واستقرارك حدی اولدر که تحقیقا سجده ایدن کمسنه اکر مبالغه ایلسه باشی اندن اشاغی اینمیه وحجمی بولنان وصمان وطاری وبونك مثللرینك اوزرینه سجده جائز اولمز الا مکر مصلینك آلنی ارضی بوله اند جائز اولور (فجاز علی کور عمامته) پس مصلینك صاروغنك دوری اوزرینه سجده ایلمسی جائز اولدی (وفاضل ثوبه) ودخی مصلی کندی ثوبنك فضله سی اوزره یعنی یکی واتکی کبی (اذا وجد حجم الارض) چون ارضك حجمی بولنسیدی سجده جائز اولدی (وعلی ظهر من یصلی صلاته) ودخی مصلینك قیلدیغی صلاتی قیلان کمسنه نك ظهری اوزره مصلینك سجده سی جائز اولدی * مثلا ایکیسیده صلاة ظهری قیلر اولسه لردی حتی اکر ظهرینه سجده اولنان کمسنه نماز قیلر اولسه یاخود ظهرینه سجده اولنان کمسنه نك قیلدیغی نماز مصلینك قیلدیغی نماز اولمسه اول وقت جائز اولمدی (وفی الزحام جاز) وزحامده جائز اولدی ضرورت ایچون ووسعتده جائز اولمز (وان کره الاولان) اکرچه کیم ایکی اولکیلر یعنی عمامه نك دوری اوزره وثوبك فضله سی اوزره سجده ایلمك کریه کورلدیسه ده (کالا کتفاء بالانف) سجده ده بورونله اکتفا ایتمك کبیدر زیرا امام اعظم قتنده بورونله سجده ده اکتفا مع الکراهه جائزدر (بخلاف الجبهة) جبهه بونك خلافیدر که زیرا جبهه اوزره من غیر عذر سجده ایلمك امام اعظم قتنده بلا کراهة جائز اولور بدایعده وتحفه ده دخی بویله ذکر اولندی صاحب کنزك ایکیسندن بریله مکروهدر دیدیکی قولنده نظر واردر (ویطمئن مسبحا ثلاثا) وسجده ایلمکده مطمئن اوله یعنی سکونت اوزره اوله اوچ کره سبحان ربی الاعلی دیجی اولدیغی حالده (هی ادناه) اوچ کره عدد تسبیحك ادناسیدر کوعده روایت ایلدیکمز حدیث شریف ایچونکه رسول علیه الصلاة والسلام (من قال فی سجوده سبحان ربی الاعلی ثلاثا فقد تم سجوده وذلك ادناه) بیوردی معناسی بر کمسنه سجده سنده اوچ کره سبحان ربی الاعلی دیسه تحقیق سجده سی تمام اولور بو اوچ کره ادناسیدر دیمکدر ورکوع وسجودده تسبیحی اوچ اوزره زیاده ایلمك مندوب اولدی وتك عدد ایله ختم اولنور بش ویدی کبی زیرا رسول علیه الصلاة والسلام تك عدد ایله تمام ایدردی واکر مصلی امام اولورسه قومك کوسه جکی وجه اوزره اوزاتمز * فقهادیدیلر که امامه لایق اولان قومك اوچ کره تکرارینه تمکین ایچون بش کره تکرار ایتمکدر (ویرفع رأسه مکبرا) ومصلی باشنی سجده دن تکبیر ایدیجی اولدیغی حالده قالدیرر روایت اولنان شیء ایچونکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام هر خفض ورفعده تکبیر ایدر اولدی وباشنی سجده دن قالدیرمقده دیندیلکه تحقیقا رفع رأس اکر سجده یه قریب اولسه جائز دکلدر زیرا اول رفع سجده دن عد اولنور زیرا شیء برشیئه قریب اولسه انك حکمنی اخذ ایدر واکر رفع رأس اوتورمغه قریب اولورسه جائز اولور زیرا اول رفع اوتورمقدن عد اولنور * ایمدی سجدهٔ ثانیه متحقق اولور وبعض دیدیکه چون مصلینك آلنی ارضدن زائل اولسه شول حیثیتله که ارض ایله مصلینك آلنی

مابینندن روزکار کبی ایکی سجده‌دن عد اولنوب جائز اولور (و یجلس مطمئنا) ومصلی مطمئن اولدیغی حالده بر تسبیح اوقویه جق مقداری اوتورر (و یکبر) وتکبیر ایدر (و یسجد مطمئنا) ومطمئن اولدیغی حالده سجده ایدر* اکر دینلورسه که رکوع و سجودك فرضیتی حق سبحانه وتعالینك (وارکعوا واسجدوا) قول شریفیله ثابت اولوب اول بوکه تکرار ایجاب ایلمز بو اجلدن رکوعده تکراری واجب اولمدی پس تکرار سجودك فرضیتی نه کیفیتله ثابت اولدی ونه سببله تکرار اولندی * جوابنده بردیرز تحقیقا نقر براولندیکه آیة صلاة مجمله در ومجملك بیانی ازاولور فعل رسول علیه الصلاة والسلام ایله اولور وازاولور قولله اولور* تکرار سجده‌نك فرضیتی رسول علیه الصلاة والسلامدن بطریق التواتر نقل اولنان فعل ایله ثابت اولدی زیرا هرکیمکه رسول علیه الصلاة والسلامدن نقل ایلدی تکرار سجودینی نقل ایلدی واما تکرارینك وجهی تحقیقا سجودك تکراری عبودیتدر رکعتلرك اعدادی کبی اونده معنی طلب اولنمز وبعض دیدیکه تحقیقا شیطان علیه اللعنه حضرت آدم علیه السلامه سجده ایله امر اولندی اول ملعون تکبر ایدوب سجده ایلمدی پس بز شیطانك لعینه رغما ایکی کره سجده ایدرز و بعض دیدیکه سجدهٔ اولی بزم ارضدن خلق اولندیغمزه وسجدهٔ ثانیه ارضه عودت ایده جکمزه اشارتدر* نتکیم حق سبحانه وتعالی (منها خلقناکم وفیها نعیدکم) بیوردی (ثم یکبر للقیام) ایکی سجده‌دنصکره قیام ایچون تکبیر ایدر (و یرفع رأسه ثم یدیه ثم رکبتیه) وباشنی قالدرر اندنصکره اللرین اندنصکره ایکی دیزین قالدیرر سجودك عکسی اوزره (و یقوم مستویا بلا اعتماد) وارض اوزره طیانمقسزین مستوی اولدیغی حالده قائم اولور* نتکیم امام شافعی ارض اوزره طیانمغه ذاهب اولدی (ولا قعود) ودخی قیامدن اول اوتورمقسزین قائم اولور قیامدن اول اوتورمغه جلسهٔ استراحت دیرلر نتکیم شافعی اکا ذاهب اولدی (والرکعة الثانیة کالاولی الکن لاثناء ولاتعوذ ولا رفع یدیها) وایکنجی رکعت همان رکعهٔ اولی کبیدر لکن رکعت ثانیه‌ده ثنا وتعوذ وال قالدرمق یوقدر یعنی مصلی رکعهٔ اولیده هرنه ایشلردی ایسه رکعت ثانیه‌ده انی ایشلر لکن افتتاح تکبیرین ایتمز * واعوذ بالله من الشیطان الرجیم* دیمز بو ایکیسی اولمدی الا برکره مشروع اولدی وایکی اللرین دخی قالدرمز نتکیم اولیده رفع ایتدیکی کبی و بونده اشارت واردر که* بسم الله الرحمن الرحیم *دینور (ترك السجدة الثانیة سهوا فتذکر قبل السلام او بعده وقبل التکلم قضاها فی الصلاة) مصلی سجدهٔ ثانیه‌یی سهوا ترك ایدوب سلامدن اول و یاخود سلامدنصکره کلام دنیا تکلم ایلمدین خاطرینه کتورسیدی اول سجده‌یی صلاة ایچنده قضا ایدر یعنی قچان مصلی بر سجده ترك ایتسیدی اندنصکره سلامدن اول و یاخود سلامدنصکره ودنیا کلامی تکلم ایتمزدن اول خاطرینه کلسیدی سجده ایدر* برابردر مصلی ترك ایلدیکی سجده‌یی کرکسه رکعت اولیده اولدیغنی بیلسون کرکسه رکعهٔ اولینك غیریده اولدیغنی بیلسون اول سجده‌یی قضا ایدرز برا اول سجده محل اصلیسنده فوت اولدی وانك محلندن فوت اولسیله تحریمه‌نك قیامی ایچون فی الجمله محل موجود اولمغله صلاة فاسد اولمدی ایمدی اول سجده‌نك قضاسندن لابددر زیرا اول سجده رکندر اولیه رکندر که صلاتدن چیقنجه قضا اولنمسه صلاة فاسد اولور (و یتشهد عقب السجدة) اول مصلی سجده‌نك عقبنده تشهد ایدر زیرا سجدهٔ اصلیه‌یه عود ایتمك تشهدی رفع ایدر انکیچون رفع ایدرکه متبین اولدیکه تحقیقا تشهد محلنك غیریده واقع اولدی ایمدی تشهددن لابد اولدی واکر مصلی تشهدی ترك ایتسیدی صلاتی جائز اولمز زیرا قعدهٔ اخیره فرضدر مصلی انده تشهد ایدر وسلام ویرور وسهو ایچون سجده ایدر اندنصکره تشهد ایدر بعده سلام ویرر* بدایه‌ده بویله ذکر اولندی (وبعد سجدتیها یفترش رجله الیسری ویجلس علیها ناصبا یمناه واضعا یدیه مبسوطتین علی فخذیه موجها اصابع یده ورجله نحو القبلة) ودخی مصلی صلاتك ایکی سجده سندنصکره صول ایاغنی دوشر واوزرینه اوتورر صاغ ایاغنی دیکیجی اولدیغی حالده وایکی بسط اولنمش اللرین ایکی اویلقلری اوزرینه وضع ایدوب دیکدیکی ایاغنك پارمقلرین قبله‌یه متوجه ایلدیکی حالده حضرت عائشه رضی الله عنهادن روایت اولنان حدیث شریف ایچونکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام قعدنده ذکر اولندیغی وجه اوزره قعود ایدر ایدی (و یتشهد کابن مسعود رضی الله عنه) مصلی ابن مسعود رضی الله عنهك تشهدی کبی تشهد ایدر وابن مسعودك تشهدی * التحیات لله والصلوة والطیبات السلام علیك ایها النبی ورحمة الله

و بركاته السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله* بودر تحيات
تحيتك جمعيدر اولكه ملكدر و بعض تحيات بقادائمدر ديدي وبعض عظمتدر ديدي وبعض سلامتدر ديدي
يعني اويله سلامتكه آفاتدن ووجوه نقصك جميعسندن سلامتدر ديدي وابن قتيبه ديديكه تحياتي صيغهٔ جمع ايله
ذكره سبب اولدركه زيرا ملوك عربدن هر بريسيچون تحيت واردركه انكله تحيت اولنورلر ايدي بزم ايچون
دينلديكه سز التحيات لله ديكز يعني الله ايچون لايق ملكه اوزره دلالت ايدیجی دعايدك ديمكدر *وصلوات
ابن منذر وشافعيه دن بعضيلري ديديكه صلوات ايله مراد صلوات خمسدر وبعضيلر صلاتك كافهسيدر ديدي
وبعض دخي رحمتدر ديدي وبعض دعالردر ديدي وزهري عباداتدر ديدي* وطيبات ايله مراد اكثرون كلمات
طيباتدر ديدي اولكه ذكر اللهدر وذكر اللهي ولي ايدن شيئدر ديدي و بعض اعمال صالحه در ديدي
(ويقتصر عليه هنا) بو محلده يعني قعدهٔ اولیده تشهد اوزرينه اقتصار اولنور يعني صلوات كتورلمز (ويكتفى
بالفاتحة فيما بعد الاولين) وايكي اولكي ركعتلردنصكره قلانلرده فاتحهٔ شريفه ايله اكتفا اولنور فيمابعد ايله
تعبيره باعث صلاة مغربه دخي متناول اولسون ايچوندر (وان سبح فيه او سكت جاز) واكر مصلي
اوليندنصكره قلانلرده تسبيح ايدوب ياخود سكوت ايدرسه جائز اولدي لكن قصدا سكوت ايدرسه كنهكار
اولور واكر سهوا سكوت ايدرسه مصلي اوزره سهو سجده واجب اولور امام اعظمدن حسنك روايتنده واولی
اولان فاتحه يي ترك ايتمكدر اكرچه كه قول صحيح ترك ايتمك واجب دكل ايسه ده (وماسوى وضع الرجلين
وتعيين الاولين للقراءة والاطمئنان في السجود وقعدة الاولى والتشهد فيهما والاقتصار عليه في الاولى
سنن) وايكي اياقلرين سجده ده ارض اوزره وضع ايدوب پارمقلرين قبله يه متوجه ايلمكدن وايكي ركعت اولی يي
قرائت ايچون تعيين وسجودده اطمئنان يعني ساكن اولمق وقعدهٔ اولى وايكي قعده ده تشهد وقعدهٔ اولیده
تشهد اوزره اقتصار ايدوب نبي عليه الصلاة والسلام اوزره صلاتي تركدن ماعداسي سنتلردر ذكر اولنانلرك
ماسواسيله مراد تكبير سجود واوچ كره تسبيح وايكي اللرين ايكي ديزلري اوزره وضع ايتمك وصول اياغني
دوشه يوب صاغ اياغني دكمك وقومه وجلسه بونلر سنتلردر (والاول) يعني سجده ده ايكي اياقلرين ارض
اوزره وضع ايلمك (فرض في رواية) برروايتده فرضدر و بو روايت قدور ينكدر مصلي چقسان سجده
ايلدكده اياقلرينك پارمقلرين ارضدن قالدرسه صلاتي جائز اولمدي كرخي وخصاف بويله ذكر ايلدي واكر
ايكيسندن برينی وضع ايلسه جائز اولدي قاضيخان مكروه اولور ديدي وامام تمرتاشي ذكر ايلديكه تحقيقا ايكي
اللر وايكي اياقلر عدم فرضيتده برابردر اولكه شيخ الاسلامك مبسوطنده اولان كلامنك اوزرينه دلالت
ايلديكي شيئدركه مصلينك سجودي جائزدر حق دخي بودر عنايه ده ذكر اولندي (والبواقي واجبة)
باقيلري واجبدر اولكه ايكي ركعت اولايي قرائت ايچون تعيين الى آخره واجبلردر حتى اوچنجي ركعته قيامي
بر ركن ادا ايده جك مقداري تشهد اوزره زياده ايله تأخير ايلسيدي وبعض ديديكه عمدا بر حرف زياده ايلسه
آثم اولور ياخود سهوا زياده ايدرسه سهو سجده ايدر (ومنها القعدة الاخيرة قدر ما يقرأ فيه التشهد الى عبده
ورسوله) ودخي صلاتك فرضلرندندر قعدهٔ اخيره* نده عبده ورسوله يه وارنجه تشهد قرائت ايده جك مقداري
اوتورمقدر رسول عليه الصلاة والسلامك ابن مسعوده تشهدي اكا تعليم ايلديكي حينده (اذا فعلت هذا
اوفعلت هذا فقد تمت صلاتك) بيورديغي قول شريفي ايچونكه تمامي فعله تعليق ايلدي قرائت ايلسون ياخود
ايلمسون زيرا فعلت هذا قول شريفنك معناسي يعني چقان سن تشهدي قرائت ايلسيدك حالبوكه سن قاعد سين
ديمكدر زيرا تشهدك قرائتي اولمدي الاقعده ده مشروع اولدي واوفعلت هذا قول شريفنك معناسي
يعني سن قعود ايتسيدك و برشئ قرائت ايتمسيدك ديمكدر ايدي تخيير قولده اولدي فعلده اولمدي زيرا فعل
ايكي حالنده ثابتدر نتكيم بزاني بيان ايلدك شرطه متعلق اولان شئ شرطك وجودندن اول معدوم اولدي
ودخي صلاة متناهيه اولديغي ايچون وتناهي ايسه اولمز الا اتمام ايله اولور وتمام اولمز الا اتمام ايله اولور بو اجلدن
افعال شرعيه ده اتمام شارعك بيانيله معلوم اولور حالبوكه شارع اتمامده بيان ايتدي ايدي قعدهٔ اخيره
فرض اولور* اكر سؤال اولنورسه كه خبر واحد ايله فرضيت ثابت اولمز *جوابنده بز ديرزكه* نعم فرضيت
ابتداء خبر واحد ايله ثابت اولمز اما چقان مجمل خبر واحد ايله بيان اولنسيدي قعودك فرضيتي ثابت اولور نتكيم

مرور ایتدی بونده نصکره دینلدیکه قعده‌دن قدر مفروض قعده‌ده شهادتین ایله کتوریلان شیئدر واصح قول اولان کافیده اختیار اولنان شیئدر که بو مقامده ذکر اولندی زیرا تشهد اطلاق قلنده اکا منصرف اولور (وهی كالاولی) وقعدهٔ اخیره قعدهٔ اولی کبیدر صول ایاغنی دوشیوب صاغنی دیکمکده (لكنه یزید ههنا الصلاة علی النبی علیه السلام) لکن قعدهٔ اخیره‌ده نبی علیه الصلاة والسلام اوزره صلوات زیاده اولور وبو صلوات نبی علیه السلام بزم قتمزده سنتدر وشافعی قتنده فرضدر وصلواتك کیفیتی * اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم وبارك علی محمد وعلی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید دیمکدر بعضی اللهم ارحم محمدا وآل محمد کما رحمت وترحمت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید اوقودیلر وفقهانك بعضیلری بونی کریه کوردیلر یعنی اللهم ارحم محمدا دیمك الی آخره زیرا انبیا علیهم السلامك تقصیرینی ایهام ایدر زیرا رحمت اوزرینه ملامت اولنان شیئك ایشلمسیله اولور وصحیح قول بودر که بونده کراهت اولمز زیرا حدیثده بویله ذکر اولندی (ویدعو لنفسه وغیره) مصلی صلوات دعاسندن صکره نفسیچون وغیریچون یعنی مؤمنین ایچون دعا ایدر بو بزم ویدعو لنفسه قولمز بعضك ودعا لنفسه قولندن اولیدر زیرا نفسینی دعایه تخصیص ایتمك سنتدر (بما یشبه القرآن) قرآنه مشابه شیئله دعا ایدر یعنی الفاظ ومعنا مشابه اولان اللهم اغفرلی ولوالدی یاخود اللهم اغفر لابی کبی (او المأثور) بما یشبه القرآن اوزره معطوفدر یعنی رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنان دعالر ایله دعا ایدر ادعیهٔ مأثوره‌دندر اللهم انی ظلمت نفسی ظلما کثیرا وانه لا یغفر الذنوب الا انت فاغفرلی مغفرة من عندك انك انت الغفور الرحیم (لا کلام الناس) کلام ناسه مشابه الفاظله دعا ایلمز زیرا کلام ناس صلواتی افساد ایدر بونده اصل اولان اولدر که تحقیقا عباددن هر طلبی محال اولمیان کلام ناسك کلامیدر مثلا بنم دینمی قضا ایدیور یاخود بنی تزویج ایله دیمك کبی وعباددن هر طلبی محال اولان کلام ناسك کلامی دکلدر مثلا اللهم اغفرلی دیمك کبی بوندنصکره صلاتی افساد ایدن اکر مصلی آخر صلاتنده تشهد مقداری قعود ایتمزسه افساد ایدر واما چون مصلی آخر صلاتنده تشهد مقداری قعود ایدرسه انده صلاتی تامدر خروج بصنعه بولندیغی ایچون تتمیم عن قریب بیانی کلور (والمرأة تتورك) ولکن مرأه تورك ایدر یعنی مرأه ایکی ایاقلرین صاغ جانبندن چیقارر وصول اویلغی اوزرینه اوتورر وورکینی ارضه تمکین ایدر زیرا ورکینی ارضه تمکین ایلك عورتلره زیاده ستردر وحاللرینك ستری اوزره مناسبدر (فیهما) قعدتینده (والصلوة والدعاء سنتان) قعدهٔ اخیره‌ده صلوات ودعا سنتلردر صلوات امام شافعی قتنده فرضدر (ومنها ترتیب القیام علی الرکوع والرکوع علی السجود) ودخی نمازك فرضلرندندر ترتیب قیام یعنی ترتیب قصدیله قیامی رکوع اوزره ورکوعی سجود اوزره تقدیم ایلك حتی اکر مصلی قیامدن اول رکوع ایلسه یاخود رکوعدن اول سجود ایلسه جائز اولمز زیرا صلاة بولنمدی الا بو ترتیبله بولندی کافیده دخی بویله ذکر اولندی وبونك تحقیقی اولدر که تحقیقا صلاة افعال شرعیه‌دندر پس اول صلاة ایچون شرعا اجزاء مادیه‌دن ترکیب اولنمش ماهیت واردر که اول اجزاء مادیه قیام ورکوع وسجوددر وجزء صوریدر که قیام رکوع اوزره ورکوع سجود اوزره تقدیمدن حاصل اولیجق هیئتدر * مصنف قرائتی ذکر ایتمدی مع هذا قرائت قیام ورکوع وسجود کبی اجزاء مادیه‌دندر جزء صورینك حصولنه قرائتك دخلی اولمدیغی ایچون زیرا شرع قرائت ایچون فرضیت طریقی اوزره برمحل مخصوص تعیین ایلمدی باقی ارکان ایچون تعیین ایلدیکی کبی بلکه قرائتی مطلق صلاة ایچون فرض قیلدی حتی ایکی رکعت اولیده قرائت ترك اولنوب ایکی رکعت ثانیه‌ده بولنسیدی صلاة صحیح اولور اکر قرائت بالکلیه ترك اولنسیدی اول وقت صلاة صحیح اولمز پس بو سر دقیق ایچون فقها قرائت ایله رکوع بیننده ترتیبه رعایت ایلکی واجباتدن قیلدیلر فرائضدن قیلدیلر وارکانده ترتیبه رعایت واجب اولمسیچون تمثیلده برمثال اوزره اقتصار ایلدیلر حتی لورکع قبل القیام ایله تمثیل ایلدیلر صاحب کافینك صلاتنده واقع اولان حدث بابنك اواخرنده دیدیکی شئ بونی تأیید ایدر که تحقیقا شرعیتی متحد اولان شیئك صورت ومعنی جهتندن وجودینه محلنده رعایت اولنور زیرا ترتیب ذکر اولندیغی کبی مشروع اولدی ایدی چون مصلی انی تغییر ایلسیدی تحقق فعل مشروعی قلب وعکس ایتمش اولور حالبوکه مشروعی قلب ایتمك باطلدر وبوندن صاحب

هدایه‌نك واجباتی عدقنده افعالدن مكررا مشروع اولان شیئده ترتیبه رعایت اولنمق دولنك تحقیقی
معلوم اولور كه تحقیقا صاحب هدایه مكررا مشروع اولان شیئله ركعت واحده‌ده مكررا مشروع اولان شیئی
مراد ایدر سجده كبی پس مصلی سجدهٔ ثانیه‌سنی سهوا ترك ایدوب قائم اولوب وصلاتی تمام ایتدكده خاطرینه
كلسیدی اول مصلی ترك ایلدیكی سجده‌یی ادا ایتمك واجب اولور وسهو ایچون دخی سجده ایدر نتكیم
بیانی مرور ایتدی وصاحب هدایه بونكله صلاتده غیر مكرر مشروع اولاندن احتراز ایلدی ركوع كبی زیرا
ركوع چقان سجده‌دنصكره واقع اولسیدی اول ركعت بالاجماع متعدبها اولمز بونی هدایه شارحلری ذكر
ایلدی حتی خانیه‌ده ذكر اولندیكه هر ركعتده شرعیتی متحد اولان شیئده مثلا قیام وركوع كبی ترتیب
فرضدر وهر ركعتده شرعیتی متعدد اولان شیئده سجود كبی ترتیب فرض دكلدر حتی ركعت ثانیه‌نك
ركوعنده خاطرینه كلسیدی كه مصلی ركعت اولیده سجده‌یی ترك ایتمش ایدی ایمدی ركوعندن اینوب سجده
ایلسیدی انك اوزرینه ركوع اعاده ایتمك لازم كلمز * اكر سؤال اولنورسه كه سجدهٔ ثانیه اولی كبی فرض
واجزاء مادیه دندر ایكیسی بیننده ترتیبه رعایتی واجب قیلوب فرض قیلمامقده سر ندر * جوابنده بزدیرز كه
اندهسر اولدر كه تحقیق سجده‌نك اصلی حق تبارك وتعالینك اسجدوا قول شریفیله در وتكراری فعل رسول
علیه الصلاة والسلام ایله در نتكیم سابقده بیان اولندی پس چقان سجدهٔ اولی محلنده بولندی ایسه مقتضای
نصك وجودی ایچون ترتیب مفروض حاصل اولدی واكر ایكی سجده مابیننده ترتیب فرض قیلنسیدی فعل ایله
ثابت اولان ایله نص ایله ثابت اولان برابر اولمق لازم كلوردی مع هذا مرتبه جهتندن اول ثانیدن اعلادر
ودخی ذكر اولنان كبی ذخیره‌ده دینلن شیئك تحقیقی معلوم اولور كه اماركنك تقدیمی مثالی قرائتدن اول
ركوع ایتمك كبی بزم اصحاب ثلاثه‌مز قتنده ترتیبه رعایت اولنمق واجب اولدیغی ایچوندر امام زفر بونك خلافی
اوزره‌در زیرا تقدیم ركنك معناسی تحقیقا بو صورتده خاصة ترتیبه رعایت اولنمق اصحاب ثلاثه قتنده واجبدر
وامام زفر قتنده فرضدر زیرا امام زفر اركان مرتبه اوزره قیاس ایدر قیام وركوع وسجود كبی واصحاب ثلاثه
قرائتله اركان ثلاثه بیننی تفریق ایدرلر وبو محلده ذكر اولنان شیئلرك جمیعسندن معلوم اولور كه تحقیقا صدر
الشریعه‌نك كلامی مختلدر * اما اولا * مختل اولمسی صدر الشریعه‌نك فیما یكرر لیس قیدا قولی
هدایه شارحلرینك تصریح ایلدكاری شیئه مخالف اولدیغی ایچوندر ركعت واحده‌ده غیر مكرر مشروع
اولان شیئدن احتراز ایتدی مثالی ركوع كبی كه زیرا ركوع سجود دنصكره واقع اولسیدی معتدبه واقع اولمز
* واما ثانیا مختل اولمسی شراح هدایه‌نك تقدیم ركنك نظیری ایچون قبل القرائه ركوعی ایراد ایتملرینك
ما نحن فیه‌ه تعلقی یوقدر پس بیلمش اید ایكه تحقیقا قرائت ترتیبه مدخلی اولان اركاندن دكلدر * واما ثالثا
مختل اولمسی معلوم اولدیكه تحقیقا ترتیبه رعایت مطلقا واجبدر قولی واقعه مطابق دكلدر زیرا
خصوصیله بر صورتده ترتیبه رعایتك واجب اولمسندن اول خصوصدن حالیه اولان صورة اخراده ترتیبه
رعایتك واجب اولمسی لازم كلمز * واما رابعا مختل اولمسی صدر الشریعه‌نك بنم خاطریمه خطور ایدر كه
تكرر ایله مراد فرضیت طریقیله تكرر ایدر دیدیكی قولی خاطره خطور ایلمیان شیئدندر زیرا بو مقامده كلام
اركانده ترتیبه رعایت اولنمقده در نتكیم كندی بنفسه بونكا اعتراف ایلدی وتكبیر افتتاح تحقیق مرور
ایتدیكه ركن دكلدر بلكه شرطدر وقعدهٔ اخیره‌نك عن قریب بیانی كلور كه تحقیقا قعدهٔ اخیره دخی افتتاح تكبیری
كبی ركن دكلدر واكر تسلیم ایدرسن كه ایكی شیئك بیننده ترتیبه رعایت اولنمق فرض اولمز الا چقان مقدور
اولسون ایچون بینهماده اولان ترتیبی فك ایتمك ممكن اولور سه فرض اولور وقعدهٔ اخیره ایسه كندونفسنده
اخیره‌در وافتتاح تكبیری دخی كندو نفسنده تكبیر افتتاحدر ایكیسی بیننده‌كی ترتیبی فك ایتمك قبول ایتمز
ایمدی صدر الشریعه‌نك ذكر ایلدیكی شیئله هدایه‌نك كلامنی رد ایچون توجیه نه كیفیتله صحیح اولور والحمد لله
تعالی علی توفیقه بو مقامك اسرارینی وتحقیقنی كشف ایلدم وتحقیقا بو مقامده بعض اهل تمد حدن
ودخی مجتهدینك كلامنی رده حریص اولان كسنه‌دن ناظرك انده تعجب ایلدیكی شیء واقع اولوب
واندن صادر اولان سائر مقالی ناظرك تعجب ایلدیكی شیء اوزره قیاس اولنور (ومنها الخروج بصنعه)
ودخی صلاتك فرضلرندندر صلاتدن مصلینك صنعیله خروجی یعنی فعل اختیاریسیله هر نه وجهله اولورسه

اولسون زيرا خروج بصنعه امام اعظم قتنده فرضدر وامامين قتنده فرض دكلدر امامينك علتی ابن مسعود رضی الله عنهك حديث شريفندن بزم روايت ايلديكمز شيئدر ودخی صلاتدن خروج صلاتی بوزديغيچون صلاة جمله سندن دكلدر وامام اعظمك علتی تحقيقا صلاة ايچون تحريم وتحليل واردر مصلی اول صلاتدن چيقمز الا صنعيله چيقار حج كبی ودخی صلاة اخرانك اداسی ممكن اولمبوب الا بر صلاتدن خروجله ممكن اولديغيچون وهر شيئكه فرضه توصلی اولمبه الا اونكله اوله انك كبی فرض اولور زيلعی دخی بويله ذكر ايلدی * بن ديرمكه مصنفك ولان الخروج من الصلاة قولنده الی آخره بحث واردر زيرا بو قول افاده ايتمز الاعدم ركنيت افاده ايدر وعدم ركنيت ايسه فرضيتی نفی ايلمز تحريمه كبی اولمسی جائز اولديغيچون تنكيم امام اعظمك ان للصلاة تحريما وتحليلا قوليله استدلالی بونی اشعار ايدر * ومصنف كيفيت خروجی (بسلم مع الامام) قوليله بيان ايلدی يعنی مصلينك سلامی امامك سلامنه مقارن اولديغی حالده سلام ويرملكدر تنكيم تحريمه ده اولديغی كبی وبر روايتده امامدن صكره سلام ويرر تنكيم مروی ايدی وامامين قتنده بعده سلام ويرر تنكيم تحريمه يی امامدن صكره ايتديكی كبی (عن يمينه ويساره) وصاغ طرفنه وصول طرفنه ايكی جانبنه ده السلام عليكم ورحمة الله دير زيرا رسول اكرم صلی الله عليه وسلم صاغ طرفنه سلام ويرردی حتی صاغ خدينك بياضی كورنيجه وصول طرفنه سلام ويرردی حتی صول خدينك بياضی كورنيجه (ناويا القوم والحفظة) سلام عليكم خطابيله نيت ايدیجی اولديغی حالده قومه وملائكه دن حفظه يه نيت ايدر يعنی اولكی سلام ايله رجال ونسادن صاغ طرفندن اولانه وحفظه يه نيت ايدر بعض ديديلر كه نسايه نيت بزم زمانمزده جائز اولمز زيرا انلر اكثريا مسجده حاضر اولمزلر وايكنجی سلام ايله رجالدن ونسادن صول طرفنده اولانه وحفظه يه نيت ايدر زيرا مصلی وجهيله انلره استقبال ايدر ولسانيله انلره خطاب ايدر پس انلر ايچون جنان ايله نيت ايدر زيرا سلام قربتدر وجميع اعمال نيت ايله اولور (والامام فی جانبه ويبهما ان حاذاه) ودخی مصلی ايكی جانبنك برنده ايسه امامه وامامك بولنديغی جانبه نيت ايدیجی اولديغی حالده سلام ويرر واكر امامك برابرنده ايسه تسليمتينك ايكيسنده ده امامنه نيت ايدر زيرا امامده حاضرين ندندر حالبوكه حاضرين ندن اولان سلامه احقدر زيرا امام انلرك صلاتلرينی صحت وفسادی جهتندن التزام ايلمسيله انلره احسان ايتدی پس اكر امام مصلينك صاغ جانبنده ايسه مصلی امامه وقومه وحفظه يه نيت ايدر واكر صول جانبنده ايسه كذلك امامه وقومه وحفظه يه نيت ايدر واكر امامك برابرنده ايسه ابو يوسف قتنده صاغ جانبنده اولان قومه وامامه وحفظه يه نيت ايدر زيرا ايكی جانب متعارض اولوب صاغ جانب ترجيح اولندی وامام محمد قتنده اولكه امام اعظمدن روايتدر ايكی سلامده دخی امامه وقومه وحفظه يه نيت ايدر زيرا تعارض قتنده جمع ممكندر ترجيحه حاجت اولمز (والامام بهما القوم والحفظة) وامام تسليمه نك ايكيسنده ده قومه وحفظه يه نيت ايدیجی اولديغی حالده سلام ويرر تسليمتينله مراد قومه وحفظه يه خطابدر (والمنفرد بهما الحفظة فقط) ومنفرد اولان مصلی ايكی سلامده ده انجق حفظه يه نيت ايله سلام ويرر زيرا انلكله حفظه دن غيری كمسنه يوقدر وغائبه خطاب ايسه صحيح اولمز (وهو واجب والبواقی سنن) يعنی لفظ سلام واجبدر وباقيلری سنتلردر وبو ظاهردر (واما واجبات اخر كرعاية الترتيب فيما تكرر فی الركعة) ودخی صلاة ايچون اخر واجبلر واردر ركعة واحده ده مكرر اولنلرده ترتيبه رعايت كبی وركعتده تكرار ايدن شیء سجده كبی كه تحقيقا بيانی مرور ايتدی (وترك التكرار فيما فرض غير مكرر) وغير مكرر فرض اولانده تكراری ترك ايتمك كبی حتی اكر قصدا تكرار ايلسه آثم اولور ياخود سهوا تكرار ايدرسه سهو سجده واجب اولور (وقنوت الوتر وتكبيرات العيد والجهر والاسرار فيما يجهر ويسر) ودخی صلاة وترك قنوتی وصلاة عيدك تكبيرلری وجهر ايله قرائت محلنده انكله صلاة جائز اوله جق مقداری جهرا قرائت ايتمك وسر محلنده سرا قرائت ايتمك كبی صلاتك واجبلرندندر وبعضيلر جهر ايله سر سنتلردر حتی بو ايكيسنك تركيله سهو سجده ايجاب ايلمز ديديلر (واما آداب هی نظره الی موضع سجوده) ودخی صلاة ايچون ادابلر واردر اول ادب مصلينك حال قيامده سجده موضعنه نظر ايدر وحال ركوعده ايكی اياقلرينك ظهرينه نظر ايتمكدر وحال سجده ده بورننك ايكی طرفلرينه

نظرا ايتمسيدر وعموده حجرينه نظر يدر وصاغ طرفنه سلامده صاغ وعموزينه وصول جانبنه سلامده صول اوموزينه نظر يدر زيرا مقصود خشوعدر وترك تكلفدر ايمدي بچان تكلفي ترك ايلسيدي بصري ذكر اولنان موضعلره واقع اولور كرك قصدا ايتسون كرك ايتمسون زيلعيده بويله ذكر اولندي (وكظم فمه عند التثاوب) ودخي آداب صلاتندر اسنديكي وقتده اغزيني ستر ايلمك رسول عليه الصلاة والسلامك (التثاوب في الصلاة من الشيطان فاذا تثاوب احدكم فليكظم ما استطاع) قول شريفي ايچوندر معناي شريفي صلاتده اسنمك شيطاندندر ايمدي بچان سزدن بريكز صلاتده اسنه سيدي قادر اولديغي قدر اغزيني ستر ايلسون ديمكدر (واخراج كفيه من كميه عند التكبير) ودخي آداب صلاتندر ايكي اللرين ايكي يكندن تكبير وقتنده چيقرمق زيرا بو فعل تواضعه اقربدر وجبابره يه تشبهدن ابعددر (ودفع السعال ما استطاع) وقادر اولديغي قدر اوكسوريكي دفع ايتمك دخي آداب صلاتندر زيرا افعال صلاتدن اولمديغيله بيله اكر اوكسرمك بغير عذر اولور سه صلاتي افساد ايدر پس ممكن اولدقجه صاوشدرمق كركدر (والقيام عند الحيعلة الاولى) يعني موذن حي على الصلاة ديديكي وقتده قيام ايتمك آداب صلاتندر زيرا مصلي بونكله امر اولندي زيرا معناسي آكاه اول واقبال ايله ديمكدر ايمدي اول امره سرعت ايلمك مستحب اولدي (والشروع عند قد قامت الصلاة) ودخي موذن قد قامت الصلاة ديديكي وقتده شروع ايتمك آدابدندر زيرا موذن امیندر وتحقيق صلاتك قيامي ايچون خبر ويردي ايمدي صلاته شروع اولنور موذنك كلامي كذبدن مصون اولسون ايچون والله اعلم

﴿ فصـــــــــل ﴾

(يجهر الامام في الفجر واولى العشائين اداء وقضاء والجمعة والعيدين والتراويح والوتر بعدها الا في قنوته) امام صلاة فجرده وصلاة مغربله صلاة عشانك ايكي اوايكي ركعتلرنده اداء وقضاء جهر ايله قرائت ايدر ودخي صلاة جمعه ده وايكي صلاة عيدده وصلاة تراويحده وتراويحدن صكره قيلنان صلاة وترده جهر ايله قرائت ايدر زيرا انلرده جهر نبي عليه السلامك زمان شريفلرندن بزم زمانمزه كلنجه مأثور ومتواتردر الا تراويحدن صكره قيلنان وترك قنوتنده جهر ايتمز زيرا بو دخي ذكر اولنان كبي مأثور ومتواتردر (والمنفرد مخير في الجهرية ان ادى) ومنفرد مصلي اداء اولان صلاة جهريه ده مخير قيلندي يعني بچان منفرد اولان كمسنه اداء صلاة مراد ايلسيدي مخير قيلندي ديلرسه جهر ايله قرائت ايدر كندو نفسنك امامي اولديغي ايچون واداء صلاة جماعت هيئتنده اولسون ايچون جهر افضلدر وروايت اولنور كه تحقيقا بر كمسنه صلاتي ذكر اولنان هيئت اوزره قيلسيدي صلاتنده ملائكه دن صفلر ايله قيلر واكر ديلرسه اخفا ايله قيلر زيرا اردنده استماع ايده جك انسان يوقدر مصنفك جهريه ايله قيدنه باعث زيرا مصلي جهريه نك غيريده مخير قيلندي بلكه غيريده حتما يعني وجوبا اخفا ايدر قول صحيح بودر (كمتنفل بالليل) كيجه ده نافله قيلان مصلي كبي زيرا كيجه ده نافله قيلان مصلي جهر ايله اخفا بينده مخيردر وجهر افضلدر (قيل ويخافت المنفرد ان قضى) بعض ديديكه منفرد اخفا ايدر اكر جهريه يي قضا ايدرسه (كمتنفل بالنهار) نهارده نافله قيلان كبي هدايه ده ذكر اولنديكه بر كمسنه عشايي فوت ايتسيدي طلوع شمسدن صكره اني قضا ايدر اكر اول صلاتنده امام ايسه جهر ايدر واكر يالكز قيلرسه وجوبا اخفا ايدر مخير اولمز قول صحيح بودر زيرا جهر مختصدر يا جماعتله وجوبا اولمغله ياخود منفرد حقنده على وجه التخيير صلاتك وقتنده اولمغله ايكيسندن بري بولنمدي (وقيل يخير) وبعض مخير اولور ديدي كافيده ذكر اولنديكه صلاة عشا نهارده قضا اولنور اكر امام اولورسه جهر ايدر واكر يالكز قيلرسه مصلي مخير اولور وجهر افضلدر قضا على حسب الادا اولسون ايچون صاحب نهايه ديديكه مصنفك يعني صاحب هدايه نك (وهو الصحيح) قولي شمس الائمة السرخسينك وفخر الاسلامك وقاضيخان وامام تمرتاشينك وامام محبوبينك جامع الصغير ايچون شرحلرنده ذكر ايلدكلرينه مخالف اولور وصاحب هدايه ايچون عنايه طرفندن جواب ويرلديكه جهرك ايكي سببلرندن مصنفك ذكر ايلديكي شيئكه جماعتله وقتدر اجماعله ثابتدر وحالبوكه تحقيقا ايكيسندن هر بري منتفي اولدي پس حكم دخي منتفي اولدي واما قضانك ادايه موافق اولمسي اول موافقتك سبب اولمسي اوزره اجماع ونص يوقدر پس موافقتك سبب قيلنمسي ابتداء رأي ايله سببي اثبات اولور بو ايسه باطلدر رجا اولنور كه نه اوليدي صاحب هدايه انده صحتك حصري اوزره حمل ايدوب مرادي درايت جهتندن صحت اولوب روايت

جهتندن اولیه * بن دیرمکه بونده بحث واردر حکمك منتفی اولمسی ایچون اجماع ذکر اولنانلرده سببتك
حصری اوزره اولدیغی وقتده در حالبوکه بویله دکلدر کیف یعنی باخصوص نه دراوونه حالدر اگر حصر اوزره
اجماع اولسیدی ذکر اولنان قول علما اوزره نیجه ذهول حاصل اولمق لازم کلور بلکه اجماع جماعتله وقتدن
هر برینك جهر ایچون سبب اولمسی اوزره اولور * وتحقیق اصولده متقرر اولدیکه تحقیقا اجماعله ثابت اولان
شیئك تعلیلی جائز اولور وانده علت موجود اولدیغیچون غیرك اکا الحاقی دخی جائز اولور وجهرك منفرد حقنده
وقتده جائز اولمسی بلکه افضلیتی حدیث مذکوردن فهم اولنان شیئه مملادر زیرا جماعت اداده مشروعه
اولدیغی کبی قضاده دخی انجلین مشروعدر پس لایق اولان منفردك صلاة جهریه یی قضاسنده جماعتله اولدیغی
کبی جهر ایتمسی دلالت حدیثله افضل اولمقدر * انتهی ظاهر اولدیکه تحقیقا روایت صحیح اولدیغی کبی درایتده
صحیح دکلدر بواجلدن صاحب کافی انی اختیار ایلدی (الجهر اسماع غیره والمخافتة اسماع نفسه) جهر مصلینك
غیرینك ایشتمسیدر واخفا ایله قرائت مصلینك کندو نفسی ایشتمسیدر * هندوانینك اختیار ایلدیکی بودر
وامام کرخی دیدیکه جهر مصلینك کندو نفسنك ایشتمسیدر واخفا ایله قرائت حروفی تصحیح ایلمکدر زیرا قرائت
لسانك فعلیدر قولاق وکوکل فعلی دکلدر قول اول اصحدر زیرا مجرد بلا صوت لسانك حرکتنه قرائت دینلمز
و بوخلاف اوزره هر نطقه متعلق اولان شیئلر بوقیاس اوزره در * ذبحده بسم الله الرحمن الرحیم کبی *
وتلاوته سجده واجب اولمق کبی وطلاق وعتاق واستثناده اولدیغی کبی مثلا برکسنه زوجه سنی تطلیق
ایلسه یا خود جاریه سنی اعتاق ایلسه یاخود استثنا ایدوب له علی الف الا مائة دیسه اگر بونلرده حروف تصحیح
اولنوب لکن نفسی ایشتمسیدی طلاق وعتاق واقع اولمز واستثناده دخی صحیح اولمز (ترك سورة اولی العشاء وقرأ
الفاتحة قرأها بالفاتحة جهرا فی الاخریین) مصلی صلاة عشانك ایکی رکعة اولیسنده فاتحه یی قرائت
ایدوب ضم سوره یی ترك ایلسیدی ایکی رکعة ثانیه لرده فاتحه ایله جهرا سوره یی قرائت ایدر (ولو ترك
الفاتحة لا) واگر مصلی ایکی رکعت اولیده فاتحه یی ترك ایلسه ایکی رکعة ثانیه ده فاتحه یی قضا ایتمك جائز
اولمز زیرا مصلی ایکی رکعة ثانیه نك فاتحه لرین قرائت ایدر * پس اگر ایکی رکعت اولینك فاتحه لرینی دخی قرائت
ایتسیدی بر رکعتده ایکی فاتحه نك تکرری لازم کلور بو ایسه مشروع دکلدر (وتطال اولی الفجر فقط)
ودخی مصلی انجق صلاة فجرك رکعة اولیسی رکعة ثانیه سی اوزره قرائتده تطویل ایدر سائر صلواتك رکعة
اولیسنده تطویل ایلمز * زیرا صلاة فجرك رکعة اولیسنده تطویل قرائت سنتدر ناس جماعته وفجرك سنتنه
یتشسونلر ایچون زیرا وقت غفلتدر وسائر صلوات صلاة فجرك خلافی اوزره در وتطویل قرائت آیتلر جهتیله
معتبردر اگر آیت اوزنلقده وقصه لقده متقارب اولورسه * واگر متفاوت اولورسه کلمات وحروفی جهتیله اعتبار
اولنور ولایق اولان تفاوت ثلث وثلثان قدر ایله اولمقدر ثلثان رکعة اولیده وثلث رکعة ثانیه ده اولمقدر
و بوذکر اولنان استحبابی بیاندر واما حکمك بیانی تفاوت اگرچه کیم فاحش اولورسه ده انده بأس یوقدر خبرك
ورودی ایچون ورکعة ثانیه نك رکعة اولی اوزره تطویلی اجماعا کریه کورلدی وکریه کورلمك مقداری اوچ
آیت مقداری تفاوت ایدرسه کریه اولور واگر برآیت ویا ایکی آیت تفاوت ایدرسه کریه اولمدی زیرا رسول علیه
السلام صلاة مغربده معوذتینله قرائت ایلدی معوذتینك ایکنجیسی اولیسندن برآیت اطولدر کافیده دخی
بویله ذکر اولندی (ولم یتعین سورة لجواز الصلاة) صلاتك جائز اولمسیچون سوره تعیین اولنمدی یعنی صلاتك
جائز اولمسیچون سوره تعیین ایتمك شول حیثیتله که اگر اول تعیین اولنان سوره قرائت اولنمسه صلاة فاسد
اوله بو وجه اوزره تعیین جائز اولمدی حق سبحانه وتعالینك فاقرؤا ما تیسر من القرآن قول شریفی مطلق
ذکر اولندیغی ایچون وامام شافعی صلاتك جائز اولمسیچون سورهٔ فاتحه تعیین اولنمشدر رسول علیه الصلاة
والسلامك (لاصلاة الا بفاتحة الکتاب) قول شریفیچون دیدی * بزدرزکه نص کریم مطلقدر وخبر واحد مطلقی
مقید قیلمز زیرا مطلقی تقیید نسخدر (وکره تعیینها لها) وسوره نك صلاة ایچون تعیین اولنمسی مکروه اولدی
مثالی الم تنزیل السجدة سوره سینی وهل اتی سوره سنی یوم جمعه نك صلاة فجرنده وصلاة جمعه ده سورهٔ جمعه یی
ومنافقین سوره سنی قرائت ایلمکی تعیین مکروه اولدی تعیین انکیچون مکروه اولدیکه باقی سوره لرك قرائتندن
منع اولنمسی لازم کلور فقها رحمة الله علیهم اجمعین دیدیلرکه تعیینك مکروه اولمسی ایچون تعیین وجوبا جائز

كور يله شول حيثيتله كه غيريسنى قرائت جائز اولميه ياخود غيريسنى قرائت مكروه اولور رأى اولنه اول وقت تعيين مكروه اولور اما اكر مصلى به اول سوره نك قرائتى آسان اولمغله ياخود رسول عليه الصلاة والسلام اول سوره يى قرائت ايلديكى ايچون تبركا قرائت ايدرسه انده كراهت يوقدر لكن احيانا غيريسنى دخى قرائت ايتمك شرطيله جاهل غيريسنى قرائت جائز اولمز ظن ايتمسون ديو (سوى الفاتحة) فاتحه دن غيريسنى تعيين مكروه اولدى زيرا فاتحه شريفه كراهتسز هر صلاتده قرائت ايچون تعيين اولنمشدر اكرچه كيم صلاتك جائز اولمسيچون تعيين اولنمديسه ده (المؤتم لايقرأ) امامه اويان كمسنه امامك اردنده قرائت ايلمز (بل يستمع وينصت وان قرأ الامام آية ترغيب او ترهيب) بلكه اول مقتدى امامى ديكلر واديسم اولور اكرچه كيم امام قندرمق وقورقوتمق آيتنى قرائت ايدرسه ده حق تبارك وتعالينك (واذا قرأ القرأن فاستمعوا له وانصتوا) قول شريفى ايچون زيرا اهل تفسيرك اكثرى آيت كريمه نك تفسيرنده خطاب مقتديلر ايچون اولمق اوزره ذاهب اولديلر واهل تفسيردن بعضيسى خطبه حالتى اوزره حمل ايلدى وبينهماده منافاة يوقدر وخطبه ده استماع وانصاتله امر اولنمغه باعث خطبه ده قرائت قرأن اولديغى ايچوندر (كذا الخطبة) خطبه دخى ذكر اولنان صلاة مقتدى كبيدر يعنى مؤتم خطبه يى ديكلر واديسم اولور (وان صلى الخطيب على النبى عليه السلام) اكرچه كيم خطيب رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمه تصليه ايدرسه ده (الا اذا قرأ صلوا عليه فيصلى سرا) الامكر خطيب صلوا عليه قرائت ايلدكده مستمع اولان كمسنه لر خفية * اللهم صل على محمد وعلى آل محمد * ديركنز ده ووقايه ده بويله واقع اولديكه مؤتم قرائت ايلمز بلكه ديكلر واديسم اولور اكرچه مؤتمك امامى آية ترغيب ياخود آية ترهيب اوقورسه ده ياخود خطابت ايدرسه ياخود رسول عليه الصلاة والسلامه تصليه ايدرسه ديديلر زيلعى بوقولك اوزرينه اعتراض ايدوب ديديكه اوخطب قولنك ظاهرى قرائت اوزره معطوف اولمق معناسنه مستقيم اولمز زيرا خطبه ورسول عليه الصلاة والسلام اوزره تصليه نفس صلاتدن اولوب وانصات خطبه دن ونبى عليه الصلاة والسلامه تصليه دن اول واجب اولمق اقتضا ايدرمراد اولان ايسه بويله دكلدر وبو اعتراضك دفعى ممكن اولدى مؤتم مقتدى اولمق شاننده اولان كمسنه معناسنه اولوب واوخطب قولنى لايقرأ المؤتم قولنده نصكره حذف اولنمش قرأ اوزره عطف قيلنمغله پس معنا مؤتم قرائت ايلمز قچان امامى قرائت ايتسيدى بلكه استماع ايدر واديسم اولور اكرچه كيم امامى آية ترغيب ياخود آية ترهيب اوقورسه ده ياخود مؤتم قرائت ايلمز قچان امامى خطبت ياخود نبى عليه الصلاة والسلام اوزره صلوات ايدرسه ده بلكه سمع ايدر واديسم اولور ديمك اولور پس بوصورتده اعتراض زيلعى دفع اولور * لكن بن عبارتى تعيين ايدوب كذا الخطبة ديدمكه اول امردن سؤال وارد اولمسون (والبعيد كالقريب) خطيبدن بعيد اولان مؤتم استماع وانصاتده قريب اولان كبيدر (الجماعة سنة مؤكدة للرجال) جماعت رجال ايچون سنة مؤكده در بعضيلر دخى فرضدر ديدى عن قريب بيانى كلور كه تحقيقا انسانك جماعتى مكروهدر (ولاتكرر فى مسجد محلة باذان واقامة) جماعت محله مسجدنده اذان واقامتله مكرر اولمز يعنى قچان بر مسجدك امامى وجماعتى معلوملر اولسه اول جماعتك بعضيسى اذان واقامتله نمازى قيلسه لر باقيلرى ايچون اذان واقامتله اول صلاتك تكرارى مباح اولمز لكن اكر مسجد طريق مسجدى اولورسه اول صلاتك تكرارى بالاتفاق مباح اولور واكر اهل مسجد اذانسز اقامتسز تكرار ايدرسه بالاتفاق جائز اولور (الا اذا صلى بهما فيه اولا غير اهله) الامكر اول مسجدك اهلينك غيرى اذان واقامتله قيلسه لر جائز اولور زيرا اهل مسجدك حقلرى غيريلرك فعلى ايله ساقط اولمز (او اهله لكن بمخافتة الاذان) ياخود اول مسجدك اهلى اولان اذان واقامتله قيلوب لكن اذان واقامتى ياپجه جك اوقومغه قيلرلرسه باقيلرك دخى قيلمسى جائز اولور زيرا انلرك اذانى ياپجه جك اوقوملرى باقيلر ايچون عذر اولور (والاحق بالامامة الاعلم بين الحاضرين) وامامته احق اولان كمسنه احكام صلاتى صحت وفسادى جهتندن حاضرين اولان جماعتك اعلميدر وصلاة جائز اوله جق مقدارى قرائتى كوزل اولدقدنصكره زيرا غيريه نظر ايله علمه احتياج اكثردر (فالاقرأ) يعنى علمده مساوى اولورسه امامته احق اولان انلردن قرائت جهتندن وقرائتى ايچون تجويد جهتندن اكثر اولاندر زيرا قرآن صلاتدن ركندر (فالاورع) اكر قرائتى وتجويدده دخى مساوى اولورلرسه پس حاضريندن احق اولان حق تبارك وتعاليدن خوف جهتندن

وشبهه‌لردن اجتناب جهتندن اشد اولاندر رسول علیه الصلاة والسلام (من صلی خلف عالم تقی فکانما صلی خلف نبی) قول شریفیچون معنای شریفی برکسنه تقوی صاحبی اولان عالمك آردنده نماز قیلسه کانه پیغمبرك آردنده قیلمش کبیدر دیمکدر (فالاسن) یعنی اکر علم وقرائت وتقواده دخی مساوی اولورلرسه انلردن امامته احق اولان سن جهتندن اکبر اولاندر نبی علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنان حدیث شریف ایچونکه تحقیقا نبی علیه السلام ابی ملیکه اوغللری ایچون (لیؤمکما اکبرکما سنا) بیوردی یعنی سزدن امام اولمغه احق اولان سن جهتندن اکبر یکزدر دیمکدر (فالاحسن خلقا) یعنی اکر سن جهتندن دخی مساوی اولورلرسه پس حاضر بندن امامته احق اولان ناس ایله حسن معاشرتی اولوب حسن خلق صاحبی اولاندر (فالاحسن وجها) یعنی اکر حسن خلق جهتندن دخی مساوی اولورلرسه انلردن امامته احق اولان لیلده نمازی چوق قیلاندر * رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنان حدیث شریف ایچونکه (من کثر صلاته باللیل حسن وجهه بالنهار) بیوردی معنای شریفی برکسنه لیلده نمازی چوق قیلسه‌یدی نهارا وجهی کوزل اولور دیمکدر (فالاشرف نسبا فالانظف ثوبا) یعنی وجهلری دخی حسن جهتندن مساوی اولورلرسه انلردن امامته احق اولان نسب جهتندن اشرف اولوب ثوب جهتندن زیاده پاك اولاندر زیرا بو صفتلرده تکثیر جماعت واردر واکر نسب جهتندن وثوبده پاکلك جهتندن مساوی اولورلرسه قرعه اولنور یاخود قوم اختیار ایلدکلری کسنه‌یی امام ایدرلر معراج الدرایه‌ده بویله ذکر اولندی (وکره امامة عبد) وعبدك امامتی مکروه اولدی زیرا عبد تعلم قرائته فارغ اولمز واوزرینه جهل غالب اولور (واعرابی) ودخی اعرابینك امامتی مکروه اولدی اعرابی شول کسنه‌درکه بادیه‌لرده ساکن اولور کرکسه اول بادیه‌لرده ساکن اولان عربی اولسون کرکسه عجمی اولسون زیرا انلرك اوزرینه جهل غالب اولور (وفاسق) ودخی فاسقك امامتی مکروه اولدی زیرا فاسق امر دینی ایچون اهتمام ایتمز (واعمی) واعمانك دخی امامتی مکروه اولدی زیرا اعمی کندوینی نجاستدن صاقنه‌مز ودخی اعمی بنفسه قبله‌یه طوغری بلمز وغالب حالده وضوئی استیعابه قادر اوله‌مز (ومبتدع) ومبتدعك امامتی دخی مکروه اولدی یعنی مبتدع صاحب هوی اولان کسنه‌درکه اول هواسیله صاحبی تکفیر اولنمیه واکر اول هوی ایله صاحبی تکفیر اولنورسه اصلا امامتی جائز اولمز (وولدزنا) ودخی ولدزنانك امامتی مکروه اولدی زیرا ولدزنانك باباسی یوقدر که انی تأدیب ایلیه پس انك اوزرینه جهل غالب اولور (وان تقدموا جاز مع الکراهة) واکر بونلردن بری یعنی عبد واعرابی وفاسق واعمی ومبتدع وولدزنا امامته تقدم ایلسه‌لردی کراهت ایله بیله امامتلری جائز اولدی رسول علیه الصلاة والسلامك (صلوا خلف کل بر وفاجر) قول شریفیچون معناسی سزلر هر کاهسز صالحك وکناه ایدیجی فاسقك آردنده نماز قیلك دیمکدر (وکره تطویله الصلاة) یعنی امامك صلاتی تطویلی مکروه اولدی رسول علیه الصلاة والسلامك (من ام قوما فلیصل بهم صلاة اضعفهم فان فیهم المریض والکبیر وذا الحاجة) قول شریفیچون معنای شریفی برکسنه برقومه امام اولسه‌یدی پس اول کسنه قومه انلرك اضعفنك صلاتنی قیلسون زیرا اول قومك ایچلرنده مریض واختیار وصاحب حاجت واردر دیمکدر (وکره جماعة النساء وحدهن) وعورتلرك یالکز باشنه جماعتی مکروه اولدی زیرا انلره ایکی محظورك بری لازم کلور بریسی امامك وسط صفده قیامیدر حالبوکه بو مکروهدر یاخود امامك نسایه تقدمیدر بو دخی وسط صفده قیامی کبی عورتلرك حقنده تقدمی مکروهدر (وان فعلن لم یتقدم الامام) واکر عورتلر بونی ایشلسه‌لردی یعنی جماعت اولسه‌لردی امامی تقدم ایتمزلر بلکه امام عورتلرك وسطنده طورور زیرا شرعك بعضیسی بعضیسندن اهوندر (کالعراة) عارك جمعی اولان عراة کبی یعنی چپلاق آدملر کبی که تحقیقا چپلاق اولان کسنه‌لر جماعت ایله قیلسه‌لر انلرك امامی دخی تقدم ایتمز (وکره حضور الشابة کل جماعة) وشابه عورتلرك کل جماعته حضوری مکروه اولدی یعنی صلوات خمسه‌ده وجمعه‌ده مکروه اولدی انده فتنه خوفی اولدیغیچون (والعجوز الظهرین) ودخی عجوزه عورتلرك ظهرینه حضوری مکروه اولدی یعنی عجوزك صلاة ظهر ایله صلاة عصرده (والجمعة فقط) ودخی صلاة جمعه‌ده انجق حضوری مکروه اولدی زیرا فسقه بو اوچ وقتده جمعیت ایدرلر ودخی فسقه‌نك شهوتلری زیاده اولمغله آزکره عجوزه رغبت اوزره حمل

اولنورلر فجرایله عشاده فسقه نائم اولورلر واخشامده طعامله مشغول اولورلر ودخی صحراده اولان مسجدده وسعت اولمله پس عجائز انده رجالدن آیرو برطرفده اولمق ممکندر پس ایمدی بونلرده عجائزك جماعته حضوری مکروه اولمدی کافیده الیوم فتوی کل صلاتده عجائزك جماعته حضوری کراهت اوزره در فسادظهوری ایچون (و یقف الواحد عن یمینه) یعنی مصلی واحدجماعت وجهی اوزره برامامه اقتدا ایلسه امامك صاغنده طورر زیرا رسول علیه الصلاة والسلام ابن عباس رضی الله عنه ایله نماز قیلدیلر پس ابن عباس رضی الله عنه رسول علیه الصلاة والسلامك صاغ طرفیده اقامت ایلدی وظاهر روایتده بالکز برجماعت امامدن کیرو طورمز * وامام محمددن روایت اولندیکه تحقیقا واحد پارمقلرینی امامك اوکچه سی یاننده وضع ایدر واکر اقتدا ایدن کمسنه امامدن طویل اولسیدی پس انك سجودی امامك اوکنه واقع اولورسه بو تقدیرجه امامه ضرر ویرمز زیرا اعتبار طوردیغی موضعه در سجودك مکانه دکلدر واکر مقتدی واحد امامك صول طرفنده یاخود آردنده قیلسیدی صلاتی جائز اولدی لکن اصح قولده امامك صولنده یاخود آردنده قیلنلر کناهکار اولور سنته مخالفت ایتدیکیچون (والاثنان خلفه) وامامه اقتدا ایدن مصلی ایکی اولورسه امامك آردنده طوررلر زیرا رسول علیه الصلاة والسلام بووجهله ایشلدی (ویقتدی متوضی بمتیمم) ومتوضی متیممه اقتدا ایدر زیرا تیمم بزم قتمزده وضوء کبی طهارة مطلقه در و بو اجلدن تیمم حاجتك قدریله تقدیر اولنمز (وغاسل بماسح) واباغنی غسل ایدن مسح ایدنه اقتدا ایدر یعنی آبدستده اباغنی غسل ایدن کمسنه مسح ایدیجی یه اقتدا جائزدر زیرا مستلر اباغه حدث سرایتندن منع ایدیجیدر ودخی خفینه حلول ایدن شیئی مسح ازاله ایدر (وقائم بقاعد) ودخی قائم قاعده اقتدا ایدر یعنی اباغ اوزره نماز قیلان اوتورر کن قیلانه اقتدا جائز اولدی زیرا رسول علیه الصلاة والسلام آخر صلاتنی قاعدا قیلدی وقوم رسول اکرمك آردنده قائما ایدیلر (وموم بموم) ودخی ایماء ایله قیلان مصلی ایماء ایله قیلانه اقتدا ایدر ایکیسیده حالده برابر اولدقلری ایچون الا امکر قاعدا ایماء ایله قیلان موتم مضطجعا ایماء ایله قیلان امامه اقتدا ایتمز (ومتنفل بمفترض) ودخی نافله قیلان کمسنه فرض قیلانه اقتدا ایدر زیرا متنفل حقنده حاجت صلاتك اصلنه در حالبوکه امام حقنده اول حاجت موجوددر پس ایمدی بناء متحقق اولور (و بمتنفل) ودخی نافله قیلان کمسنه ینه نافله قیلانه اقتدا ایدر حالده ایکیسیده برابر اولدقلری ایچون (وحالف بحالف) ودخی حالف حالفه اقتدا ایدر یعنی اکر ایکی رجل یمین ایتسه لردی که اول ایکی رجلدن هر بری ایکیشر رکعت نماز قیلمغه پس ایکیسندن بری آخره اقتدا ایتسیدی صحیح اولور متنفلك متنفله اقتداسی کبی اولور (وحالف بناذر) ودخی حالف ناذره اقتدا ایدر یعنی بررجل ایکی رکعت نماز قیلمغه نذر ایدوب وآخر رجل دخی الله حقیچون ایکی رکعت نماز قیلایم دیو یمین ایتسیدی پس حالف نذر ایدن رجله اقتدا جائز اولدی زیرا حالفك ناذره اقتداسی متنفلك مفترضه اقتداسی کبیدر (بلاعکس) عکسیله اقتدا جائز اولمدی یعنی ناذر یمین ایدن کمسنه یه اقتدا ایتمز زیرا ناذرك حالفه اقتداسی مفترضك متنفله اقتداسی کبیدر (لاناذر بناذر) ناذر ناذره اقتدا ایتمز یعنی بررجل ایکی رکعت نماز قیلمغه نذر ایتسیدی پس آخر رجل دخی کذلك ایکی رکعت نمازه نذر ایدوب ایکیسندن بری آخره اقتدا ایتسیدی جائز اولمز زیرا بو ایکی ناذردن هر بری برمفترضك فرض آخر قیلانه اقتداسی کبیدر (الا ان ینوی ثلاث المنذورة) الا مکر ناذر اول نذر اولنسان صلاته نیت ایتمکله اقتدا جائز اولور * مثالی بررجل ایکی رکعت نماز قیلمغه نذر ایتمکله ورجل آخر دخی الله ایچون اول نذر اولنان نمازی قیلمق بنم اوزریمه نذر اولسون دیسیدی اندنصکره اول ایکی ناذردن بری آخره اقتدا ایتسیدی اشتراك بولندیغی ایچون اقتدا جائز اولدی (ولا رجل بامرأة او صبی) ودخی رجل صلاتده امرأه یه یاخود صبی یه اقتدا ایتمز امام امرأه یه اقتدا ایتماسی پس رسول علیه الصلاة والسلامك (اخروهن من حیث اخرهن الله فلا یجوز تقدیمها) قول شریفیچون معناسی سز عورتلری صلاتده تأخیر ایدك الله عظیم الشان انلری تأخیر ایتدیکی حیثیتدن پس زیرا عورتلرك صلاتده تقدیمی جائز اولمز دیمکدر واما صبی یه اقتدا اولنماسی پس زیرا صبینك صلاتی نافله در ایمدی مفترضك متنفله اقتداسی جائز اولمز (ولا طاهر بمعذور ولا قاری بامی ولا لابس بعار وغیر موم بموم ومفترض بمتنفل) ودخی پاك طاهر عذرسز اولان مصلی معذوره وقاری اولان امی یه و کیملی ثوبلی اولان کمسنه چپلاغه وایماسز قیلان ایماء ایله قیلانه

وفرض قيلان نافله قيلانه اقتدا ایتمز زیرا بو اقتدالردن هر بری قوی یی ضعیف اوزره بنا ایتمك وارد راشبو اقتدالر جائز اولمز (وبمفترض فرضا آخر) ودخی برمفترض برآخر فرض قیلان مفترضه اقتدا ایتمز اشتراك منتفی اولدیغی ایچون (ولامسافر بمقیم بعد الوقت فیما یتغیر بالسفر) ومسافر سفرسببیله متغیر اولان صلاتده وقتدنصكره مقیمه اقتدا جائز اولمز مثالی صلاة ظهر وعصر وعشا كبی زیرا درت كرك اول مقیمك تحریمه سی ذكر اولنان كبی وقتدنصكره اولسون كرك وقتده اولوب درعقب وقت چیقدقدنصكره مسافر اقتدا ایدر اولسون جائز اولمز شول صلاة بونك خلافی اوزره دركه چقان مقیم ومسافرك تحریمه سی وقتده اولوب پس وقت چیقسیدی حالبوكه مقیم ایله مسافر صلاتده اولسیدی یاخود مسافرك مقیمه اقتداسی متغیر اولمیان صلاتده اولسیدی صلاة فجر وصلاة مغرب كبی پس مسافرك مقیمه اقتداسی صحیح اولور ومسافر مقیمه متغیر اولان صلاتده اقتداسی صحیح اولمامغه باعث اولدركه زیرا مسافر متغیر اولان صلاتده حكما فرض اولان صلاتی فرض اولمیان صلاة اوزره بنا ایلدی اول بنا ایسه قعده حقنده در اگر مقیمه شفع اولده اقتدا ایدرسه زیرا قعده مسافر اوزره فرضدر امام اوزره دكلدر یاخود قرائت حقنده در اگر مسافر مقیمه شفع ثانیده اقتدا ایدرسه پس زیرا قرائت شفع ثانیده امام اوزره نافله در مقتدی اوزره فرضدر (بل فی الوقت) بلكه مسافر وقتده اقتدا ایدر یعنی مسافر مقیمه سفر ایله متغیر اولان صلاتده وقتده اقتدا ایدر فرض ونفلده مسافر ایله مقیمك حاللری متحد اولدیغی ایچون زیرا مسافر اوزره مقیمه اقتدا حالنده صلاة رباعیه یی تكمیل واجب اولور زیرا بو اقتدا مسافرك اقامته نیتی منزله سنده در زیرا مسافر امامه تبعا بو صلاة رباعیه حقنده مقیم اولدی پس قعدهٔ اولی حقنده واخر یلرنده قرائت حقنده مفترضك غیر مفترضه اقتداسی لازم كلمز زیرا قرائت نفلك هر ركعتلرنده فرضدر پس بو بحثك زیاده تحقیقی صلاة مسافر بابنده عن قریب كلور (ظهر ان امامه محدث اعاد) برمقتدینك امامی آبدستسز اولدیغی ظاهر اولسیدی صلاتی اعاده ایدر یعنی بركسنه امامه اقتدا ایدوب اندنصكره تحقیقا انك امامی محدث اولدیغی ظاهر اولسیدی مقتدی صلاتنی اعاده ایدر رسول علیه الصلاة والسلامك (ایما رجل صلی بقوم ثم تذكر جنابة اعاد واعادوا) قول شریفی ایچون معناسی قنغی رجلدركه برقومه امام اولوب نماز قیلیورسه اندنصكره جنب اولدیغی تذكر ایلسه اول قوم ورجل صلاتی اعاده ایدرلر دیمكدر (اقتدی امی وقارئ بامی اواستخلاف امیا فی الاخریین فسدت صلاتهم) برامی ایله برقاری برامی یه اقتدا ایدوب یاخود ركعت اخریلرنده قاری برامی یی استخلاف ایلسیدی اوچنك صلاتی فاسد اولور اما قارینك صلاتی فاسد اولمسی زیرا قاری قرائت اوزره قدرتیله بیله قرائتی ترك ایتدیكی ایچوندر واما ایكی امیلرك صلاتی فاسد اولمسی پس تحقیقا ایكی امیلر وقتاكه جماعته رغبت ایتدیلرسه قارینك قرائتی ایكیسی ایچون قرائت اولمغله انلر قاری یه اقتدا ایتمك واجب اولدی پس قاری اوزره قرائته قدرت ایله بیله اول ایكی امی قرائت تقدیریه یی ترك ایتدیلر واگر قاری امی یی ركعهٔ اخریلرده استخلاف ایتسیدی كذلك صلاتلری فاسد اولور زیرا قرائت هر صلاتده تحقیقا یاخود تقدیرا واجب اولدی حالبوكه قرائت بوامیدی * مصنف اخریین ذكری ایله تخصیص ایلدی ركعهٔ اخریلرده امی استخلاف ایچون صالح اولمق توهمنی دفع ایچوندر اخریلرده قرائتك عدم وجوبی ایچون (وبصف الرجال) وصلاتده رجال امامك اردنده صف اولور رسول علیه الصلاة والسلامك (لیلینی منكم اولوا الاحلام والنهی) ای لیقرب منی البالغون قول شریفی ایچون (فالصبیان فالخناثی) پس رجالك اردنده صبیان صف اولور وصبیانك اردنده خنثالر صف اولور خنثانی خانك قتحیله خنثی نك جمعیدر حبالی حبلی نك جمعی اولدیغی كبی صبیان خنثی اوزره تقدیم اولندی صبیان ذكورتده خالص اولدقلری ایچون (فالنساء اوحاذته قدر ركن) پس خنثالرك اردنده نسالر صف اولور اگر نسا رجاله برركن مقداری محاذی اولورلرسه * معلوم اولسونكه تحقیقا مرأه نك محاذاتی صلاة ایچون مفسد اولمسی برقاچ اموره مشروطدر * اولكیسی مرأه نك مكان محاذاتنده برركن ادا اوله جق مقداری مكث ایدر حتی ركنك مادوننده مكث افساد ایلمز * ایكنجیسی مرأه محاذیه نك مشتهاة اولسیدر اول مشتهاة قالن اولوب جماعه قابله اولمغله صحیح اولان قول بودر وجماعه قابله دن مراد مشتهاة فی الجمله یعنی حالا وماضیا اهل شهوتدن اولسیدر حتی اول محاذیه مجنونه یاخود مشتهاة ورمز صغیره اولسیدی صلاتی افساد ایلمز واگر اول محاذیه

محرم اولوب یاخود طبایع اندن نفرت ایدر عجوزه اولسیدی صلاتی افساد ایدر * اوچنجیسی اول مرأة محاذیه ایله امامك صلاتی رکوع وسجود صاحبی اولمسیدر اگرچه کیم ایکیسیده ایماایله قیلرلرسه ده حتی اگر مرأة محاذیه صلاة جنازه ده اولسیدی صلاتی افساد ایلمز * دردنجیسی اول محاذیه ایله امامك بیننده ادا اولنه جق صلاتك مشترك اولمسیدر ایکیسنك ادا ایده جکلری صلاتده ایکیسنده ن بری آخر ایچون امام اولمغله یاخود ادا ایده جکلری صلاتده ایکیسیچون بر امام اولمقله پس شرکت امام ایله مأموم بیننه یاخود ایکی مأموم بیننه ده شامل اولور * بوندنصکره محاذات ایله امامك صلاتنده اشتراکی آزکره حقیقة اولور نتکیم مدرکده اولدیغی کبی وآزکره حکما اولور نتکیم لاحقده اولدیغی کبی زیرا لاحق قضا ایده جکی صلاتده کأنه امامك اردنده کبیدر نتکیم عن قریب کلور وذکر اولنان کبی تحقیقا لاحق ادادن وقضادن وفرائضدن وفرائضك غیریدن اعمدر صلاة عید وصلاة تراویح ورمضانده صلاة وتر کبی پس زیرا محاذات ذکر اولنانلرك جمیعسنده مفسده در * بشنجیسی مرأة محاذیه ایله امامك بلا حائل بر مکانده اولمسیدر زیرا حائل محاذاتی رفع ایدر وفرجه نك ادناسی مؤخرة رحل مقداریدر یعنی دوه یه بنن کمسه نك باشی اوستنده برانلی تخته درکه راکب آکا طیانور بر فرجه اول مقداردر زیرا حائللرك ادناسی قعوددر پس حائلك ادناسی مؤخر رحل ایله تقدیر اولندی وحائلك قالکلغی پارمق قالکلغی کبیدر حالبوکه فرجه حائل مقامنه قائم اولور وبو اجلدن فرجه افراد بالذکر اولمدی وفرجه نك ادناسی انده بر رجل قائم اوله جق مقداریدر کذلك زیلعی دخی بویله دیدی * التنجیسی مرأة محاذیه ایله امامك جهتلری متحد اولمسیدر حتی اگر جهت مختلف اولسیدی صلاتی افساد ایلمز حالبوکه اختلاف جهت تصور اولنمز لا کعبهٔ مکرمه نك جوفنده تصور اولنور یاخود قرانلق کیجه ده هر بری تحری ایله قبله لری بیله تصور اولنور امام سروجی غایت تسمیه اولنان کتابنده صلاة کعبه بابنده بویله دیدی مرأة محاذیه نك صلاة ایچون مفسده اولان شرطك یدنجیسی امامك امامته نیتی یاخود نسانك امامته نیتی شروع وقتنده اولمسیدر شروعدنصکره نیته اعتبار اولنمز * بوندنصکره تحقیقا محاذات مرأة نك جمیع اعضاسیله محاذی اولمسی واجب اولمز بلکه مرأة نك محاذاتی بعض اعضاسیله اولمسی کفایت ایدر ابو علی نسفی دیدیکه محاذاتك حدی مرأة محاذیه نك عضوندن بر عضوی رجلك بر عضونه محاذی اولمغله دره حتی اگر مرأة بر ظله یعنی بر صفه اوزره اولوب ورجل صفه دن اسفلده مرأة نك حذاسنده اولسیدی اگر رجل مرأة دن برشیئه محاذی اولسیدی رجلك صلاتی فاسد اولور وز یلعی دیدیکه محاذاتده معتبر اولان قول صحیح اوزره مرأة نك اینجکی وطپوغی محاذی اولمقدر وبعض محاذاتده معتبر اولان مرأة نك ایاغیدر دیدی یعنی مرأة محاذیه نك ایاغی رجلك بر عضونه محاذی اولمقدر دیدی * فچان سن بو شرطلری بیلدك ایسه معلوم اولسونکه تحقیقا مشتهاة قولی اوحاذته قولنك فاعلیدر یعنی مرأة مشتهاة رجله ارکان صلاتدن بر رکن ادا اولنه جق مقداری محاذی اولسیدی او لکن المحاذاة بعضو واحد) واگر اول محاذاة رجلك بر عضونه محاذی اولسیدی پس مصنفك قدر رکن قولی شرط اوله اشارت اولور ودخی مصنفك (مشتهاة ولو محرما له) قولی شرط ثانیه اشارتدر یعنی محاذیه اولان مشتهاة اولسیدی اگرچه کیم رجل ایچون اول مشتهاة محرم اولورسه ده اول رجلك قز قرنداشی یاخود قزی یاخود بونلره مشابه حلیله سی محرمی اولمغله ودخی مصنفك (فی صلاتهما الکاملة) قولی شرط ثالثه اشارتدر یعنی مشتهاة ایله رجلك کامله اولان صلاتلرنده محاذیه اولسیدی ومصنفك (المشترکة تأدیة) قولی شرط رابعه اشارتدر یعنی اوله صلاة کامله که تأدیه یوندن مشترکه اوله مصنف اداء بعدی صلاة قضانك مقابلی توهم اولنمسون ایچون ودخی مصنفك (فی مکان بلا حائل) قولی حاذته قولنه متعلقدر وشرط خامسه اشارتدر یعنی اول مشتهاة بلا حائل بر مکانده محاذیه اولسیدی ومصنفك (واتحد جهتهما) قولی شرط سادسه اشارتدر یعنی مشتهاة ایله رجلك جهتلری متحد اولسیدی ودخی مصنفك (فسدت صلاته) قولی اوحاذته قولی ایچون جزادر یعنی اول مشتهاة محاذیه اولمغله رجلك صلاتی فاسد اولور ومصنفك (ان نوی امامتها والا صلاتها) قولی شرط سابعه اشارتدر اگر رجل امامته نیت ایدرسه رجلك صلاتی فاسد اولور واگر رجل امامته نیت ایتمزسه مشتهاتك صلاتی فاسد اولور زیرا اشتراك بلا نیت ثابت اولمز (قوم صلوا علی ظهر ظلة فی المسجد وتحتهم قدامهم نساء او طریق لم تجز صلاتهم) بر قوم بر مسجدده اولان ظله نك یعنی سایبان بر صفه نك

ظهری اوزره نمازقیلسه‌لردی واول ظله‌نك تحتنده وقومك ایاقلری آلتنده نسا یاخود طریق اواسیدی اول قومك صلاتلری جائز اولمز زیرا طریق وصف نسا اقتدایه مانعدر خانیه‌ده بویله ذکر اولندی (ولو تحاذتهم من تحتهم نساء جازت) واکر ظله‌نك تحتندن قومك حذاسنده نساء اواسیدی ظله اوزره اولان کسنه‌لرك صلاتلری جائز اولدی زیرا انلرك بینی ایله امامك بیننده نسا بوقدر پس اول مکانده حائل ممکن اولمغله محاذات اولمز پس انلرك صلاتلری فاسد اولمز مثلا بر رجل بر مرأه ایله بیله بر نماز قیلسه‌لردی و بینلرنده دیوار اولمش کبی اولور (المصلی علی رفوف المسجد ان وجد فی صحنه مکانا کره والا فلا) بر مسجدك محفلی اوزره نماز قیلان مصلی اکر اول مسجدك صحننده خالی مکان بولنورسه مصلینك صلاتی مکروه اولور واکر صحننده خالی مکان بولنمزسه مکروه اولمز (ویمنع الاقتداء الطریق الواسع) امام ایله مقتدی بیننده اولان طریق واسع امامه اقتدایی منع ایدر واول طریق شول طریقدر که اندە عربه ویوکلی حیوان جاری اوله (والنهر الکبیر فی المسجد) ودخی نهر کبیر طریق ایله نهر کبیردن هربری مسجدده اولدیغی حالده (لا) اقتدایی منع ایلمز ونهر کبیر شول نهردر که انده زورق جاری اوله (الفضاء الواسع فیه) مسجدده آچق کیك برخانیه‌ده بویله ذکر اولندی و بعض ذکر اولنان طریق واسع کبی بودخی اقتدایی منع ایدردیدی (وقدر ما یمکن الاصطفاف فیه فی الصحراء) ودخی مسجدده صفلر ممکن اوله‌جق مقداری آچق بر صحراده اولدیغی حالده *وبعض اقتدایی منع ایدردیدی (فرجة قدر ثلاثة اذرع) صحراده اوچ ذراع مقداری فرجه‌در (والجبانة عند صلاة العید کالمسجد) وجبانه صلاة عید وقتنده مسجد کبیدر قاضیخان دیدیکه اکر امام ناس ایله صلاة عیدی مصلاده قیلسیدی جمله‌سنك صلاتلری جائز اولدی اکرچه کیم صفلرك بیننده آچق بر یاخود واسعجه براولورسه‌ده زیرا جبانه یعنی مصلا ناس ایچون صلاتك اداسی وقتنده مسجد حکمنده‌در (الحائل بینهما) یعنی امام ایله مقتدی بیننده حائل (او کان بحیث یشتبه به حال الامام یمنعه) اکر اول حائل سببیله امامك حالی بر حیثیتله مشتبه اواسیدی اول حائل اقتدایی منع ایدر (والا فلا) واکر اول حائل سببیله امامك حالی مشتبه اولمسیدی اقتدایی منع ایلمز (الا ان یختلف المکان) الا مکر مکان مختلف اولمغله اقتدایی منع ایدر قاضیخان دیدیکه اکر مصلی بر مسجد بینی ایله اول مصلینك داری بیننده اولان بر طامی اوزره قائم اولسیدی حالبوکه امامك حالی اول مصلی اوزره مشتبه اولمسیدی اول امامه اقتدا صحیح اولور واکر مصلی دارینك طامی اوزره قائم اواسیدی حالبوکه مصلینك داری اول مسجده متصله اواسیدی اول مصلینك مسجدده اولان امامه اقتداسی صحیح اولمز اکرچه کیم امامك حالی اول مصلی اوزره مشتبه اولمزسه‌ده زیرا مسجدك بینی ایله مصلینك دارینك طامی بیننده کثرت متخلل واردر پس ایمدی مکان مختلف اولدی اما مسجد ایله بیتده متخلل اولمز الا دیوار اولور حالبوکه مکان مختلف اولمدی ومکان متحد اولدیغی وقتده اقتدا صحیح اولور الا مکر که امامك حالی اول مصلی اوزره مشتبه اولورسه اقتدا صحیح اولمز ودخی قاضیخان کیرو کچن کبی دیدیکه امام قچان صلاتدن فارغ اواسیدی امام قبله‌یه صاغ جانبنی دونمك مستحب اولور وقبله‌نك صاغی مستقبلك صوالنك حذاسنده اولان طرفیدر وقبله‌نك صولی مستقبلك صاغ طرفینك حذاسنده اولان طرفیدر والسلام

(تکملة لمباحث الاقتداء) بو بحث اقتداء بحثلرینك تکمله‌سیدر (المدرك من صلی الرکعات مع الامام) مدرك اصطلاحده امام ایله بیله رکعتلری قیلان کسنه‌در (والمسبوق من سبقه الامام بها) ومسبوق شول کسنه‌در که امام اول کسنه‌یی کل رکعتلر ایله سبقت ایلیه اول کسنه امامه رکوع اخیردن باشنی رفع ایتدکدنصکره یتشدکله یاخود امامه تشهدده یتشدکله (او ببعضها) یاخود امام اول کسنه‌یی بعض رکعتلر ایله سبقت ایلیه اول کسنه امامه ثنائی اولان صلاتده رکعۀ اولیدنصکره یتشدکله یاخود رکعۀ ثانیه‌دنصکره یتشدکله یاخود رباعی اولان صلاتده رکعۀ ثالثه‌ده یتشدکله (واللاحق من فاته کلها) ولاحق شول کسنه‌در که کل رکعاتی فوت ایلیه (او بعضها بعد الاقتداء) یاخود امامه اقتدادنصکره رکعاتك بعضنی فوت ایلیه اول کسنه رکعۀ اولیده امامه ادراك ایتدکله پس اول کسنه‌یه حدث سبقت ایلسه درعقب کیدوب وآبدست آلوب وامام فارغ اولدقدنصکره کلسیدی پس بنه شروع ایلسه بالتمام درت رکعتی قیلر یاخود اول لاحق بر رکعتی یاخود ایکی رکعتی یاخود اوچ رکعتی ادا ایتدکدنصکره حدث سبقت ایتسیدی پس کیدوب

وآبدست آلوب بعده كاوب شروع ايلسه مافاتی قيلر وعن قريب بونك بياننك حكمی كاور (المسبوق فيما
يقضی) مسبوق قضا ايلديكی صلاتده يعنی اول مسبوق ايچون ايكی جهت واردر بری جهة انفراددر
حقيقت بوندن پس تحقيقا مسبوقك قيلديغی صلاة امام ايله بيله التزام ايلديكی صلاتدن دكلدر وبری جهة
اقتدادر صورت بوندن شول حيثيتله كه مسبوق تحريمه سنی امامك تحريمه سی اوزره بنا ايدر پس جهة
اولی يه نظر ايله مسبوق (كالمنفرد حتی يثنی) منفرد كبی اولدی حتی ثنا ايدر يعنی قچان مسبوق امام ايله
سبقت اولنسان صلاتی قضايه قائم اولسيدی سبحانكی كتورر قچان مسبوق امامه قرائتده ادراك
ايتسيدی اويله قرائتكه امام انی جهرا قرائت ايتمشيدی (ويتعوذ ويقرأ) ودخی مسبوق اعوذی
اوقور وفاتحه يی وسوره يی قرائت ايدر (ويفسد ما يقضی بترك القراءة) ودخی مسبوقك قرائتی
ترك ايله قضا ايلديكی صلاتی فاسد اولور (لا بالمحاذاة) ومسبوقك صلاتی مرأه يه محاذاة ايله فاسد اولمز
(ويتغير الی الاربع بنية الاقامة) واكر مسبوق مسافر اولوب اقامته نيت ايله قضا ايلديكی صلاتی درده
متغير اولور (ويلزمه السجدة بالسهو فيه) يعنی قضا ايلديكی صلاتده مسبوقك سهو ايله سجده لازم كاور
وبو ذكر اولنسان احكامك كليسی منفرد احكامندندر ومسبوق جهة ثانيه يه نظر ايله (كالمقتدی
حتی لا يؤتم) مقتدی كبی اولدی حتی مؤتم اولمز يعنی اول مسبوقه اقتدا جائز اولمز زيرا مسبوق تحريمه
حقنده بنا ايديجيدر منفرد بونك خلافی اوزره در (وان صلح للخلافة) اكرچه كيم مقتدی حكمنده اولان
مسبوق خلافت ايچون صالح اولور سه ده يعنی اول مسبوقك امامی قچان حدث ايتسيدی يرينه مسبوقی
خليفه قيلمغله (وتقطع تكبيرة الافتتاح تحريمته) وافتتاح تكبيری مسبوقك تحريمه سنی قطع ايدر يعنی
اكر مقتدی مسبوق صلاتنك استينافنه نيت ايديجی اولديغی حالده تكبير ايدوب وتحريمه يی قطع ايتسيدی
مقتدی مسبوق مستأنف وقاطع اولور منفرد بونك خلافی اوزره در (ويلزمه السجدة بسهو امامه) ومقتدی
مسبوقه امامك سهو ايله سهو سجده لازم اولور يعنی اكر مقتدی مسبوق سبقت ايدن صلاتنی قضايه قائم
اولسيدی وامامك اوزرينه ايكی سجده سهو واردر پس مقتدی مسبوقك اوزرينه صلاتنی اعاده ايتمك واردر
واكر مسبوق اعاده ايتمزسه اول مسبوق اوزره آخر صلاتنده سجده ايتمك لازم اولدی منفرد بونك خلافی
اوزره در كه اول وقت منفرده غيرك سهو ايله سجده لازم كلز (وان لم يحضر فی سهوه) اكرچه كيم مسبوق
امامك سهونده حاضر اولمديسه ده (ويأتی بتكبير التشريق) ومقتدی مسبوق تكبير تشريقی كتورر
منفرد بونك خلافی اوزره در زيرا منفرد اوزره امام اعظم قتنده تكبير تشريق واجب اولمز (واللاحق)
لاحق ايچون جهة انفراد وجهة اقتدا يوقدر (كانه خلف الامام حتی لا يتغير فرضه بنية الاقامة) بلكه
لاحق كانه امامك اردنده در حتی مسافر اولسيدی اقامته نيت ايله فرضی متغير اولمز (ولا يأتی بقراءة
ولا سهو) ولاحق قضا ايلديكی صلاتده قرائت كتورمز ودخی لاحق قچان قضا ايتديكی صلاتده سهو
ايتسيدی سهو سجده ايتمز (ولا بما ترك امامه بالسهو) يعنی لاحق امامك سهو ايله ترك ايتديكی ركنی كتورمز
(ويفسد ما يقضی بالمحاذاة) ودخی لاحقك مرأه يه محاذاة ايله قضا ايتديكی صلاتی فاسد اولور (وعلمه
بخطاء القبلة من امامه) ودخی لاحقك امامندن قبله نك خطاسنی علمی ايله صلاتی فاسد اولور وبو ذكر اولنلرك
كليسی مقتدی احكامندندر (المسبوق يقضی اول صلاته فی حق القراءة وآخرها فی حق التشهد حتی او ادرك
ركعة من المغرب قضی ركعتين وفصل بقعدة) مسبوق يعنی امامه تحريمه دنصكره اويان كمسنه قرائت
حقنده صلاتنك اولنی قضا ايدر وتشهد حقنده آخرينی قضا ايدر حتی اكر مسبوق امام ايله بيله صلاة مغربدن
بر ركعته يتشسيدی امام سلام ويردكدنصكره ايكی ركعتی قضا ايدر وركعتينك بيننی بر قعده ايله فصل ايدر
زيرا مسبوق قچان بر ركعتی قضا ايتسيدی پس كانه مسبوق تشهده نظر ايله ايكی ركعتی قيلمش كبی اولدی
(وقرأ فی كل الفاتحة وسورة) ومسبوق اول ايكی ركعتدن هر برنده فاتحه يی وسوره يی قرائت ايدر زيرا
مسبوقك قضا ايلديكی كانه صلاتنك اولی اولدی واكر مسبوق ايكی ركعتك برنده قرائتی ترك ايتسيدی صلاتی
فاسد اولور (ولو ادركها من ذوات الاربع صلی ركعة اخری وقرأ فيها وتشهد) واكر مسبوق درت ركعت
صاحبی اولان صلاتدن بر ركعته يتشسيدی ركعة اخری يی قيلر وفاتحه يی وسوره يی قرائت ايدر وتشهد ايدر زيرا

مسبوق كانه تشهده نظرايله ايكى ركعت قيلمش اولدى (ثم صلى ركعة اخرى وقرأ فيهما) بعدہ كره مسبوق ركعت اخرايى قيلر وفاتحه بى وسوره يى قرائت ايدر زيرا مسبوق قرائته نظرايله صلاتنك اولنى قضا ايلدى (ولايتشهد) وركعت اخراده تشهد ايلمز زيرا قضا ايلديكى صلاتنك آخر يدر تشهده نظرايله (وخير فى الثالثة والافضل القراءة) ومسبوق اوچنجى ركعتده قرائت ايله ترك بينده تخيير اولندى وافضل اولان اوچنجيده دخى قرائت ايتمكدر والله تعالى اعلم

﴿ باب الحدث فى الصلاة ﴾

بو باب صلاتده حدثك بياننده در (امام سبقه حدث غير مانع للبناء) بر امامك صلاتنه بنا ايچون مانع دكل حدث سبقت ايتسيدى * غير مانع للبناء قيدندن لابد در زيرا مطلق تتكيم اكثر نسخه لرده اولديغى كبى صحيح دكلدر تتكيم عن قريب ظاهر اولور (ولو بعد التشهد) اكرچه كيم سبقت حدث سلامدن اول تشهددن صكره اولور سه ده زيرا بو تقديرجه اول امامك صلاتى تمام اولمز بيلديكك شى ايچونكه تحقيقا خروج بصنعه امام اعظم قتنده فرضدر حالبوكه خروج بصنعه بولنمدى (يستخلف) امام استخلاف ايدر امام قولى ايچون خبردر يعنى اول حدث سبقت ايدن امامك استخلافى واجبدر زيرا امامك مكانى امامدن خالى اولسيدى مقتدينك صلاتى فاسد اولور حتى اكر امام حدث ايتسيدى پس براحدى تقديم ايتميوب حتى مسجددن طشره چيقسيدى قومك صلاتى فاسد اولور كافيده بو بابك آخرنده بويله ذكر اولندى استخلافك صورتى امامه حدث سبقت ايتسيدى يدينى بورنى اوزره واضع وباشنى اكيجى اولديغى حالده تأخر ايدركه تحقيقا امامك بورنى قنادى توهم اولنه پس امامدن ترك ادب ظنلرى منقطع اولور وكندويه ولى ايدن صفدن اشارت ايله بركسنه يى تقديم ايدر واكر تكلم ايتسيدى قومك صلاتى باطل اولور ودخى امام ايچون استخلاف ايتمك واردر مادامكه صحراده صفلرى تجاوز ايليه وقچن مسجده اولسيدى مادامكه مسجددن چيقميه استخلاف ايتمك واردر پس اكر امامه حدث سبقت ايدوب استخلاف ايتسه حتى بوحدى تجاوز ايلسه قومك صلاتى باطل اولور وامامك صلاتنك بطلاننده ايكى روايت واردر (كما اذا حصر عن القراءة) تتكيم قچان امام قرائتدن حصر اولسيدى يعنى امام ما يجوز به الصلاة مقدارى قرائت ايتمدن حصر اولسيدى پس تحقيق حصر اولان امام بو تقديرجه كيرو لكن كبى امام اعظم قتنده استخلاف ايدر امامين ايچون خلاف واردر واكر امام قدر ما يجوز به الصلاة قرائت ايتسيدى حدث وقوعنده بلا خلاف استخلاف جائز اولمز استخلافه حاجت منعدم اولديغى ايچون (فيتوضأ ويبنى) پس امام آبدست آلور ولكن صلاة اوزره باقى يى بنا ايدر (ويتم ثمة) وآبدست آلديغى مكانده صلاتنى تمام ايدر (او يعود ان فرغ امامه) ياخود مكاننه عودت ايدر اكر يرينه استخلاف ايتديكى امامى صلاتدن فارغ اولديسه (كالمنفرد) منفرد كبيدر پس تحقيقا امام ذكر اولنان كبى آبدست آلديغى مكانده اتمام بينله مكاننه عود بيننده مخيردر وتخييرك وجهى اولدركه تحقيقا اولده يعنى وضوء مكاننده اتمامده قلة مشى واردر وثانيده يعنى مكاننه عودتده مكان واحدده صلاتى ادا واردر پس ديلديكى كبى مختار اولور (والا) واكر امامك يرينه استخلاف ايتديكى امامى صلاتدن فارغ اولمدى ايسه (عاد) جزما مكاننه عودت ايدر (كذا المقتدى) كذلك مقتدى دخى امام كبيدر قچان مقتدى يه حدث سبقت ايتسيدى (والافضل المنفرد ومقتد فرغ امامه الاستئناف) وافضل اولان منفرد ايچون وامامى صلاتدن فارغ اولان مقتدى ايچون صلاتى استئناف ايتمكدر خلاف شبهه سندن ابعد اولسون ايچون پس خلاسز اداء محقق اولور وامام ايله مقتدى جماعت فضيلتنى احراز اجليچون بنا ايدر (ولو استخلف مسبوقا جاز) واكر حدث سبقت ايدن امام بر مسبوقى استخلاف ايتسيدى جائز اولدى تحريمه ده مشاركت بولنديغى ايچون حالبوكه اولى اولان امام ايچون يرينه مدركى تقديم ايتمكدر زيرا مدرك صلاتنك اتمامى اوزره زياده قادردر ولايق اولان بو مسبوقى تسليمدن عجزى ايچون تقديم ايتمكدر واكر امام مسبوقى تقديم ايتسيدى (اتم صلاة الامام اولا) اولا امامك صلاتنى تمام ايدر امام اومسبوقه انتهاسى حيثيتندن ابتدا ايتكله مسبوق امامك مقامنه قائم اولسون ايچون وقچان مسبوق سلامه نهايت بولسيدى (قدم مدركا ليسلم بهم) ومسبوق امامك صلاتنى تمام ايتديكى حينده تشهد مقدارى اوتور مغله قومه سلام

و برمك ایچون رمدرکی تقدیم ایدر (وحین اتمها) یعنی مسبوق امامك صلاتنی اتمام ایتدکده تشهد مقداری قعود ایتمکله (یضره) یعنی مسبوقك صلاتنه ضرر ایدر (المنافی للصلاة) صلاة ایچون منافی عمل مثلا قهقهه کبی ودنیا کلامی وبونلر مثللی کبی (و یضر الاول) وامام اولك صلاتنه دخی ضرر ایدر زیرا اول منافی امام اول ایله مسبوقك صلاتلرینك اثناسنده بولندی (الاعند فراغه) الا اکر منافی امام اولك صلاتی فراغی قتنده اوله امام اول آبدست آلوب واستخلاف ایتدیکی خلیفه سنه یتشوب رحیثیله که اول خلیفه یه برشی سبقت ایتمیه وخلیفه سنك آرده صلاتی ادا ایتمکله منافی ضرر و یرمز (لا القوم) یعنی صلاة ایچون منافی عمل قومه ضرر و یرمز زیرا تحقیق انلرك صلاتنی تمام اولدی (وان لم یسبقه) واکر امام اوله حدث سبقت ایتمزسه (وقعد قدر التشهد) حالبوکه تشهد مقداری اوتورسیدی (فقهقه او احدث عمدا) پس امام اول قهقهه ایدوب یاخود قصدا حدث ایتسیدی (فسدت صلاة المسبوق) مسبوقك صلاتی فاسد اولور خلال صلاتده منافی بولندیغی ایچون (وان تکلم او خرج من المسجد لا) واکر کلام دنیا سویلرسه یاخود مسجددن چیقارسه مسبوقك صلاتی فاسد اولمز زیرا قهقهه امامك صلاتنه ملاقی اولان جزؤ ایچون مفسددر پس مقتدینك صلاتندن مثلی افساد ایدر الامام بنایه محتاج اولمز ومسبوق بنایه محتاج اولور ایدی فاسد اوزره بنا اولنان فاسددر اما کلام بونك خلافیدر که زیرا کلام سلام معناسنه در زیرا کلام منهادر منافی دکلدر بو اجلدن بونکله صلاتك شرطی فوت اولمز اولکه طهارتدر پس چقان کلام صلاتدن برجزئه مصادف اولسه اول جزئی افساد ایلمز پس کلام مسبوق حقنده تأثیر ایلمز ولکن شرط صلاتك آوانده قطع ایدر آوانك غیریده قطع ایتمز و کلام سلام معناسنه در شول حیثیتدنکه تحقیقا کلام صلاتك شرطنی باطل ایلمز اولکه طهارتدر قهقهه وقصدا حدث بونك خلافیدر ومسجددن خروج دخی کلام کبیدر زیرا مسجددن خروج قاطعدر مفسد دکلدر (ومانعه) یعنی بنانك مانعی (الحدث العمد والجنون والاغماء) قصدا حدثدر وجنوندر واوغونقدر (والانتهاء بالاحتلام) یعنی صلاتده وضوئی بوزمز براو یقو ایله او یو یوب احتلام اولمقدر (اوغیره) یاخود احتلامك غیری ایله تذکر ایتمك کبی وشهوتله مس ایتمك کبی ظهر یه ده بو یله ذکر اولندی (والقهقهة واصابة بول کثیر) ودخی قهقهه ودرهم مقداری تجاوز ایدن بول کثیر کبی (وسیلان شجة وظهور عورة فی الاستنجاء) ودخی باش یار یغندن قانك اقمسی واستنجا محلنده عورتنك ظاهر اولمسی (یمنع البناء) بنایی منع ایدر (الا ان یضطر) الا اکر که مضطر اولورسه منع ایتمز (کذا المرأة) یعنی کذلك استنجاده مرأه نك عورت یری ظاهر اولمق بنایی منع ایدر الا اکر مضطر اولورسه بنایی منع ایتمز (والقراءة ذهابا وجائیا) ودخی آبدست آلمغه کیدرکن وکلورکن قرائت ایتمك بنایی منع ایدر بعض دیدیکه اکر کیدرکن قرائت ایدرسه صلاة فاسد اولور وکلورکن فاسد اولمز وبعض کلورکن قرائت ایدرسه فاسد اولور کیدرکن قرائت ایدرسه فاسد اولمز دیدی وقول صحیح بودرکه ایکیسنده ده فاسد اولور زیرا کیدرکن حدثله برکن ادا ایتدی وکلورکن برکن ادا ایتدی (بخلاف التسبیح والتهلیل فی الاصح) اصح قولده تسبیح وتهلیل قرائتك خلافیدر که زیرا تسبیح وتهلیلده اداء رکن یوقدر (وطلب الماء بالاشارة) الحدث العمد اوزره یاخود قرائت اوزره معطوفدر یعنی اشارتله صو طلب ایتمك بنایی منع ایدر (وشراؤه بالتعاطی) ودخی مائی صاتون آلمق بنایی منع ایدر تعاطی ایله قیده باعث صراحة ایجاب وقبول ایله صاتون آلسه صلاتك فاسد اولمسی ظاهر اولدیغی ایچوندر (والمکث قدر اداء الرکن بعد سبق الحدث) حدثك وقوعندنصکره برکن ادا ایده جك مقداری اکلنمك دخی بنایی منع ایدر (الا اذا کان نائما) الا اکر حدثله بیله مکث او یورکن اولورسه بنایی منع ایتمز یعنی حدث محدثك نومی حالنده اولورسه منع ایتمز زیرا نوم حالنده اولان حدث ومکث بنایی منع ایتمز (والخروج من المسجد وتجاوز الصفوف فی غیره بعد ما ظن انه احدث ثم ظهر طهره) ودخی مسجددن چیقمق ومسجدك غیری صحراده صفلردن تجاوز ایتمك وحدث واقع اولدی ظن ایدوب بعده طاهر اولدیغی ظاهر اولدقدنصکره مسجددن چیقمق بنایی منع ایدر (واو عمل عمدا بعد التشهد منافی الصلاة) واکر تشهددنصکره قصدا صلاتی منافی عمل ایلسه (تمت الصلاة) صلاة تمام اولور خروج بصنعه بولندیغی ایچون (واو وجد بلا صنعه بطلت) واکر منافی صلاة تشهددنصکره محدثك صنعنسز بولنسیدی صلاة باطل اولور منافی صلاة تمام اولمزدن اول بولندیغی ایچون امامین ایچون بونده خلاف واردر (فتبطل بقدرة

المتيمم على الماء) صلاتنده متيمم اولان كمسنه نك مائى استعماله قدرتيله صلاة باطل اولور (و رؤية المتوضئ
المقتدى بالمتيمم الماء) ذكر اولنان كبى متيممه اقتدا ايدن متوضئنك مائى كورمسيله صلاتى باطل اولور * صاحب
كنز ديديكى متيمم مائى كورسيدى صلاتى باطل اولورزيلعى ديديكه رؤيتدن مراد استعماله قادر اولمقدر حتى
اكر متيمم مائى كوروب استعماله قادر اولمسه صلاتى باطل اولمز واكر مائى كورمدين استعماله قادر اولسه
متيممك صلاتى باطل اولوز * ايمدى امر قدرته دائر اولدى غيرى دكل وصلاتك باطل اولمسى ايجون متيممك مائى
كورمسنه قيد ايتمسنك فائدهسى يوقدر زيرا اكر بر متوضى بر متيممك آردنده نماز قيلركن مائى كورسيدى انك
صلاتى فاسد اولور بيلديكى ايجونكه تحقيقا امامه بونك خبر و برمسيله مائك استعماله امام قادر اولور امامك
مايه قدرتى اولمديغى ايجون صلاتى تامدر بو اجلدن بن عبارتى كورديككك قوله تغيير ايلدم (ونزع الماسح خفه
بعمل يسير) واديكنه مسح ايدن كمسنه نك اديكى واسع اولمغله معالجه يه احتياج سز عمل يسير ايله چيقارمغله
صلاتى باطل اولور واكر اديكك چيقمسى كوچلك ايله اولورسه صلاتى تمام اولوب خروج بصنعه بولنديغى
ايجون صلاتى باطل اولمز (ومضى مدة مسحه ان وجد الماء) ودخى مستده مسح ايدن كمسنه نك مسحنك مدتى
كچمسيله صلاتى باطل اولور اكر مائى بولورسه (وقيل مطلقا) وبعض ديديكه مسحك مدتنك كچمسى
مطلقا در كرك مائى بولسون وكركسه بولمسون صلاتى باطل اولور (وتعلم لامى آية) ودخى اميك صلاتده
آيت تعلم ايلمسى ياخود امى آيت تعلم ايتمكه مشغول اولمقسزين غيريدن ايشتمكله آيتى حفظ ايلمسيله
صلاتى باطل اولور اكر تعلمله مشغول اولسه صلاتى باطل اولميوب تمام اولور خروج بصنعه بولنديغى ايجون
متون مشهورهده لفظ آيت يرينه سوره واقع اولدى لفظ سوره مستقيم اولمز الامامين قولى اوزره اولور
(ونيل العارى ثوبا) وعريان اولان مصلينك انده صلاة جائز اوله جق ثوبه نائل اولمسيله صلاتى باطل
اولور (وقدرة المومى على الاركان) ودخى صلاتى ايما ايله قيلان كمسنه نك اركان صلاة اداسى اوزره قادر
اولمسيله صلاتى باطل اولور زيرا انك صلاتنك آخرى قوى اولدى پس قوى يى ضعيف اوزره بنا ايتمك جائز
اولمز (وتذكر فائتة عليه) ودخى صاحب ترتيب اولان كمسنه نك فوت ايتديكى صلاتى تذكر ايلمسيله
صلاتى باطل اولور وكذلك فجان فوت اولان صلاة امام اوزره اولسيدى مقتدينك اول فائتهيى تذكر ايلمسيله
يالكز مقتدينك صلاتى باطل اولور زيلعيده بويله ذكر اولندى (وتقديم القارى اميا) ودخى قرائته قادر
اولان كمسنه نك اميى تقديم ايلمسيله صلاتى باطل اولور (وطلوع الشمس فى الفجر) ودخى صلاة فجرده
طلوع شمسله (ودخول وقت العصر فى الجمعة) وصلاة جمعهده وقت عصرك داخل اولمسيله (وزوال
عذر المعذور) ودخى صلاة ايچنده معذورك عذرى زائل اولسيله (وسقوط الجبيرة عن برء) ودخى يارهنك
اوكولوب صارغيسى ساقط اولمسيله (ووجدان المصلى بالنجس ما يزيله) ونجس ايله نماز قيلان كمسنه نك
نجسى ازاله ايدرشى بولمسيله (ودخول الوقت المكروه على مصلى القضاء) ودخى قضا قيلان كمسنه اوزره وقت
مكروه داخل اولمسيله (وعدم ستر الجارية عورتها اذا كانت تصلى بغير قناع فاعتقت) ودخى جاريه اورتوسز
نماز قيلاركن اعتاق اولندقده عورتنى ستر ايتمامكله * پس بو ذكر اولنان سيئر بلاصنعه صلاتى فاسد قلجيدر
امام اعظم قتنده وامامين قتنده خلاف واردر بو خروج بصنعه امام اعظم قتنده فرض اولوب امامين قتنده
فرض اولمق اوزره درتكيم مرور ايتدى (ركع او سجد فاحدث او ذكر سجدة فسجدها فان بنى اعادهما حدث
فيه قطعا وما ذكر فيه ندبا) يعنى تحقيقا بر كمسنه يه ركوعده ياخود سجودده حدث واقع اولسيدى ياخود سجدهٔ
سهوى تذكر ايدوب سجده ايتسيدى پس آبدست آلوب بنا ايدرسه حدثك واقع اولديغى ركوع وياخود سجودى
قطعا اعاده ايتمك لازمدر زيرا ركنك اتمامى اولمز الا انتقال ايله اولور انتقال ايسه حدثله بيله متحقق اولمز * ايمدى
اعادهدن لابددر واكر ركوعنده ياخود سجودنده محدث اولان كمسنه امام ايسه غيرى يرينه تقديم ايدر وتقديم اولنان
كمسنه ركوع و يا سجود اوزره امام اولور دائم اولمقلغله اتمام ممكن اولديغى ايجون واكر ركوعنده وياخود
سجودنده تذكر ايتسه كه تحقيقا ركعة اوليده بر سجده ترك ايلدى پس اول سجده يى قضا ايدر ركوعى ياخود
سجودى اعاده ايتمك انك اوزرينه واجب اولمز واكن اعاده ايدرسه مندوب اولور بقدر الامكان صلاة مرتب
اولسون ايچون (ام واحدا فاحدث وكان رجلا فامام بلانية) بر كمسنه قدا ايتسيدى

امام اولانه حدث واقع اولدقده اكر مقتدى رجل ايسه اول مقتدى بلا نيت امامدر يعنى امام اولك خلافتيله متعيندر اكرچه كيم اول مقتدينك استخلافنه نيت ايتمدى ايسه دخى انده صلاته صيانت اولديغى ايچون تكبير بابك اولانده مرور ايتمش ايدى وامامك تعيينى كثرت محلنده مزاحمه يى قطع ايچوندر بو محلده ايسه مزاحمه يوقدر ايمدى امام اول صلاتنى امام ثانى به اقتدا ايدجى اولديغى حالده تمام ايدر تكبير حقيقة استخلاف ايلديكى وقتده اتمام ايلديكى كبى (والا) واكر اول مقتدى رجل دكل ايسه بلكه صبى ياخود مرأه ايسه ياخود خنثى ايسه (فتفسد صلاته فى رواية) پس بر روايتده اول امام اولك صلاتى فاسد اولور وبعض فاسد اولمز ديدى زيرا اندن استخلاف قصدا بولنمدى وكذلك قچان اول مقتدى واحد امى اولورسه ياخود فرض قيلان آردنده نافله قيلان ايسه ياخود صلاة قضاده مسافر آردنده مقيم ايسه حكم ذكر اولنديغى اوزره در (اخذه رعاف مكث الى انقطاعه ثم توضأ وبنى) مصلينك بورنى قناسيدى قان منقطع اولنجه اكلنوب اندنصكره آبدست آلوب بنا ايدر انك اوزرينه صلاتى يكيدن قيلق واجب اولمز والله اعلم

﴿ باب ما يفسد الصلاة وما يكره فيها ﴾

بو باب صلاتى افساد ايدن شيئك وصلاتده مكروه اولان شيئك بيانندهدر (يفسدها السلام عمدا) عمدا صلاة ايچنده سلام ويرمك صلاتى افساد ايدر عمدا قيدينه باعث اولدر كه زيرا سلام مفسد دكلدر زيرا اركان صلاتدر پس قصدك غيريده ذكر وقصدده كلام قيلنور (ورده) وسلامك ردى دخى صلاتى افساد ايدر وبونى عمد ايله قيد ايتمديكنه باعث زيرا سلامك ردى اركاندن دكلدر بلكه ردى كلامدر وخطابلشمقدر (والكلام مطلقا) ومطلق كلام صلاتى افساد ايدر برابردر كرك قصدا اولسون وكرك سهوا اولسون (والدعاء بما يشبه كلامنا) ودخى صلاة ايچنده بزم كلاممزه مشابه دعا صلاتى افساد ايدر مثلا (اللهم البسنى ثوبا) ديمك كبى وكذلك اللهم زوجنى فلانه ديمك كبى شافعى رحمة الله عليه قتنده فاسد اولمز (والانين) ودخى صلاة ايچنده آه وانين ايتمك صلاتى افساد ايدر كافيده ابو يوسفدن نقل جهتيله ذكر اولنديكه تحقيقا آه ديمك صلاتى افساد ايلمز برابردر كرك مرضدن اولسون وكرك جنت وجهنمى تذكردن اولسون (والتأوه) ودخى اوه ديمك وجعدن وجنت ايله جهنمى تذكردن اولورسه ده ايكيسنده بيله صلاتى افساد ايدر وتاتارخانيه ده ذكر اولنديكه محمد بن سلمه يه بوندن سؤال اولندى محمد بن سلمه ديديكه صلاتى قطع ايلمز وعنايه ده ذكر اولنديكه فقهاديديلركه مسئله يى بونكله اخذ ايتمك فتوى ايچون احسندر زيرا بو اوه مريضك مرضى شدتلى اولدقده مبتلا اولديغى شيئدندر (والتأفيف) ودخى اوف ديمك صلاتى افساد ايدر (وبكاء بصوت لوجع او مصيبة) ودخى صلاة ايچنده مرض ايچون ويا بر مصيبت ايچون صوت ايله اغلامق صلاتى افساد ايدر (لا لذكر الجنة والنار) صلاتده جنت ونارى تذكردن بكا ايتمك صلاتى افساد ايلمز زيرا آه وانين ودخى بونك مثللى شى قچان جنت ونارى ذكردن اولسه كانه (اللهم انى اسئلك الجنة واعوذبك من النار) ديمك اولور وبونكله تصريح ايلسه صلاتى افساد ايلمز معناسى اى ربم سندن جنت طلب ايدرين ونار دن سكا صغينورين ديمكدر واكر اغريدن ومصيبتدن اولورسه كانه (انا مصاب فعزونى) ديمك اولور يعنى بن مصيبته مبتلا اولدم بكا تعزيت ويرك ديمكدر واكر بونكله تصريح ايلسه صلاتى افساد ايدر كافيده بويله ذكر اولندى (وتنحنح بلا عذر) ودخى صلاة ايچنده عذرسز اوكسرمك صلاتى افساد ايدر مدفوع اليه اولمغله يعنى مضطر اولمغله بلكه صوتى كوزل اولمق ايچون اوله اكر تنحنحله حرف ظاهر اولورسه مثالى الف فتحيله اخ كبى وياخود ضميله اخ كبى امام اعظم وامام محمد قتنده صلاتى افساد ايدر واكر مصلينك بوغازينه نو كرك وبلغم مجتمع اولمغله مضطر اولورسه اغسرمق كبى صلاتى افساد ايتمز زيرا اغسرمق قطع ايلمز اكرچه كيم تكلم حاصل اولورسه ده طبيعت جهتندن مدفوع اليهدر واماعدهنك تنفرى اكر بونكله حروف حاصل اولورسه حالبوكه مدفوع اليه دكلدر امامين قتنده صلاتى قطع ايدر واكر مدفوع اليه اولورسه قطع ايلمز كافيده بويله ذكر اولندى (وتشميت عاطس) ودخى صلاة ايچنده اغسرن كمسنهيه تشميت ايلمك صلاتى افساد ايدر تشميت سينله وشينله لغتدر اصح اولان شين معجمه ايله در وتشميت يرحمك الله ديمكدر صلاتى افسادينك وجهى اولدركه زيرا كلام ناسدندر زيرا بونكله ناس بيننده خطابلشمق واقع اولور واكر اغسرن كمسنه ياخود سامع ايدن كمسنه الحمد لله ديسه صلاتى فاسد ايلمز زيرا عرفا

بويله ذكر اولندى ركعت اولايدى معوذتينى قراءت ايتسيدى بعض ديديكه ايكنجى ركعتده فاتحه ايله سورهٔ بقره دن
برقاج آيت قراءت ايدر وبعض ديديكه ايكنجى ركعتده قل اعوذ برب الناس اوقور خانيه ده بويله ذكر اولندى ركعت
اولايدى قل اعوذ برب الناس قراءت ايتسيدى ايكنجيده ينه آنى اوقور ● سوره نك بعضيسنى هر ركعتده
اوقوسيدى بعض مكروه اولور ديدى وبعض مكروه اولمز ديدى قول صحيح بودر برسوره قراءت وايكنجى ركعتده
اول سوره نك فوقنده كى سوره يى قراءت ايتسيدى مكروه اولور وآيت دخى سوره كبيدر مجمع الفتاواده بويله
ذكر اولندى مصلينك صلاتنده باشندن صاريغى دوشسيدى بالكز بر ايله صاريغى قالدروب كيمك نمازى
آچق باش ايله قيلمقدن افضلدر واما عمامه صاراديغى كبى معقده اولديغى حالده اكر بالكز بر ايله قالدروب
كيمك ممكن ايسه باشنى ستر ايدر واكر عمامه نك باغى چوزيلوب صارمغه محتاج اولديسه نمازى آچق باش ايله
قيلمق صاريغى باغلمقدن وقطع صلاتدن اوليدر تاتارخانيه ده بويله ذكر اولندى واكر مصلى صلاتى
بكاربيني دير سكاريني وار ايچه صغامش اولديغى حالده قيلسيدى صلاتى مكروه اولور واكر صلاتى طون ايله
وكوملك ايله قيلرسه امام اعظم قتنده مكروه اولور چونكه مصلى شقه ياخود فرجيكيوب اللرين بكارينه
ادخال ايلمدين نمازى قيلسيدى متأخرون اختلاف ايلديلر مختار اولان بودركه مكروه
اولمز خلاصه ده بويله ذكر اولندى انجق ترك ايدر والله اعلم

﴿ باب الوتر والنوافل ﴾

بو باب صلاة وترك وصلاة نوافلك بياننده در (الوتر فرض عملى لااعتقادى) صلاة وتر فرض عمليدر فرض
اعتقادى دكلدر وبونده اولان فرق مرور ايتمش ايديكه تحقيقا صلاة وتر واجبدر ديو روايت اولنان شيئله
مراد فرض عمليدر وظهيريه ده تحقيقا صلاة وتر عمل جهتندن فريضه در علم جهتندن دكلدر ديدى وعلما واجبدر
ديو ذكر ايلديلر واما بن قتنده سنت مؤكده در (فلا يكفر جاحده) وصلاة وترى انكار ايدن تكفير اولنمز
بو كلام فرض اعتقادينك غيرى اولمسى اوزره تفريعدر (ويقضى على كونه فرضا) وصلاة وتر فرض اولمق
اوزره قضا اولنور زيرا اكر سنت اولسيدى قضا اولنمزدى (وتذكره فى المكتوبة يفسدها) وصلاة
مكتوبه ده وترك تذكرى اول صلاة مكتوبه يى افساد ايدر واكر سنت اولايدى صلاة مكتوبه يى افساد ايتمزدى
(وتذكر فائتة فيه يفسده) ودخى صاحب ترتيب اولان كمسنه نك صلاة وترده فائته تذكر ايلمسى صلاة وترى
افساد ايدر اكر سنت اولايدى افساد ايلمزدى (ولا يعاد الوتر لاعادة العشاء) وصلاة عشانك اعاده سنده صلاة
وتر اعاده اولنمز اكر سنت اولايدى تبعيتله اعاده اولنوردى پس مصنفك ذكر اولنان قوللرى وترك فرض عملى
اولمسى اوزره تفريعدر (وهو ثلث ركعات بتسليمة) وصلاة وتر اوچ ركعتدر برسلامله روايت اولنان حديث
شريف ايچونكه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام وترى اوچ ركعت قيلوب ايكيده سلام ويرمزدى الا اوچ
ركعتك آخرنده سلام ويردى بو حديث شريفى ابى رضى الله عنه وصحابه دن جماعت روايت ايلديلر (يقرأ
فى كل ركعة الفاتحة وسورة) مصلى صلاة وترك هر ركعتنده فاتحه وبرسوره اوقور زيرا رسول عليه الصلاة
والسلامدن روايت اولنمشدر عن قريب بيانى كلور وصلاة وترك واجب اولمسى سنتله اولديغى ايچون
ركعتلرينك جميعنده احتياطا قراءت واجب اولدى (وقبل ركوع الثالثة يكبر رافعا يديه فيقنت فيه)
ومصلى صلاة وترك ركعت ثالثه سنده ركوعدن اول ايكى اللرين رفع ايديجى اولديغى حالده تكبير ايدر وقنوت
دعاسنى ركوعدن اول اوقور روايت اولنان شى ايچونكه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام صلاة وترى اوچ
ركعت ايله قيلوب ركعة اولايده (سبح اسم ربك الاعلى) وركعة ثانيه ده (قل يا ايها الكافرون) وركعة ثالثه ده
(قل هو الله احد) اوقيوب وقبل الركوع قنوت دعاسنى اوقوردى وامام شافعى رحمة الله عليه قتنده قنوت
ركوعدن صكره اوقنور پس مصلى (اللهم انا نستعينك ونستغفرك ونستهديك ونؤمن بك ونتوب اليك ونتوكل
عليك ونثنى عليك الخير كله نشكرك ولا نكفرك ونخلع ونترك من يفجرك اللهم اياك نعبد ولك نصلى ونسجد واليك
نسعى ونحفد نرجو رحمتك ونخشى عذابك ان عذابك بالكفار ملحق) بو دعايى مصلى اوقور ملحق حانك كسريله
وفتحيله روايت اولندى واصح قول كسريله در وقوم دخى بو محله كلنجه امامه تابع اولورلر * دعانك معناسى
اولدركه اى بنم اللهم تحقيق بزسندن ياردم طلب ايدرز ودخى بزسندن هدايت طلب ايدرز وكناهلريمزدن

سكا استغفار ايدرزو كناهمزايچون سكا توبه ايدرزو سكا ايمان كتوررز و سكا توكل ايدرز و خيرك كلايسيله سكا
ثنا ايدرزو سنى انكار ايتمزز و سنك ايچون خضوع ايدرز و سكا مخالفت ايدنى ترك ايدرز* اى بنم اللهم سكا
قوللق ايدرزو سنك ايچون صلاة ايدرزودخى سكا سجده ايدرزو سكا سعى ايدوب سنك ايچون عمل ايدرز و سنك
رحمتك رجا ايدرز و سنك عذابكدن قورقارز تحقيق سنك عذابك كفاره لاحقدر يعنى كافرلره اولا شجيدر
ديمكدر پس* قچان امام دعايه شروع ايتسيدى ابو يوسف رحمة الله عليه قوم امامده تابع اولوب امامله بيله
قنوتى اوقورلرديدى وامام محمد قوم امامه تابع اولمزلر لكن امامه اقتدا ايدرلرديدى واولى اولان حسن
بن على كرم الله وجهه نك دعاسنى دخى قنوته زياده ايلمكدر ودعا بودر* اللهم اهدنا فيمن هديت وعافنا فيمن
عافيت وتولنا فيمن توليت وبارك لنا فيما اعطيت وقنا شر ما قضيت انك تقضى ولا يقضى عليك وانه لا يذل من
واليت ولا يعز من عاديت تباركت ربنا وتعاليت فلك الحمد على ما قضيت ونستغفرك اللهم ونتوب اليك وقل رب
اغفر وارحم وانت خير الراحمين (دائما) يعنى سنه نك كليسنده اوقور امام شافعى رحمة الله عليه دعاء قنوتى صلاة
وترده اوقومزلار رمضان شريفك نصف اخيرنده اوقور (دون غيره) صلاة وترك غيرنده قنوت دعاسى اوقومز امام
شافعى رحمه الله قنوتى صلاة وترده اوقنديغى كبى صلاة فجرك ركعت ثانيه سنده بعد الركوع اوقوردى* انس
رضى الله عنهك حديثى ايچونكه تحقيقا رسول عليه السلام صلاة فجرده دنيادن مفارقت ايدنجيه دكين قنوتى
اوقوردى ديو روايت ايلدى و بزم ايچون دليل ابن مسعود رضى الله عنهك روايت ايلديكى حديث شريفكه
رسول اكرم عليه السلام صلاة فجرده قبائل عربدن برقبيله اوزره ايدى بركره قنوت اوقودى بعده قنوتى صلاة
فجرده ترك ايلدى ايمدى ترك ايتمسى دليل نسخدر وترجيح راويتك فقهيله در زيرا ابن مسعود رضى الله عنه
انس رضى الله عنه حضرتندن افقهدر ياخود ترجيح مروى ايله در زيرا مروى مانعدر ايمدى مبيح اوزره يعنى
انس اوزره ترجيح اولنور (ويتبع قانت الوتر) يعنى قنوتك قراءتنده حنفى قنوتى بعد الركوع اوقيان
شافعى يه تابع اولور زيرا اختلافلرى فجرده در نتكيم عن قريب بيانى كلور فجرده قنوتك منسوخ اولمسيله بيله
وترك قنوتده شافعى يه تابع اولمق اوزره دليلدر يقينا ثابت اولديغيچون پس ثنا و تشهد و بعده دعا وتسبيحات
ركوع وسجود كبى اولدى (لا الفجر) يعنى حنفى فجرده شافعى يه امام اعظم وامام محمد قتنده تابع اولمز
ابو يوسف قتنده حنفى شافعى يه تابع اولور زيرا امام ايچون مقتديدر قنوت ايسه مجتهد فيه در پس تكبيرات
عيدين و وترده بعد الركوع قنوت كبى اولدى و بزم ايچون دليل اولدر كه تحقيقا فجرده قنوت منسوخدر روايت
اولنان حديث ايچون منسوخده متابعت اولمز نتكيم جنازه نمازنده بش تكبير ايلديكى وقتده شافعى يه
تابع اولنمديغى كبى (بل يسكت قائما) بلكه فجرده شافعى يه اقتدا ايدن كمسنه قنوتده قائم اولديغى حالده
سكوت ايدر متابعتى واجب اولان شيده اكا تابع اولمق ايچون (وقيل يقعد) بعض اوتورر ديديلر مخالفتى
تحقيق ايچون زيرا ساكت دعا ايدنك شريكيدر و ساكت اولمق اظهردر قنوتك غيرنده متابعتى بولنديغيچون
(ومن لم يحسنه يستحب ان يقول اللهم اغفرلى ثلثا) وقنوتى از بر ايدمين كمسنه يه اوچ كره اللهم اغفرلى
ديمك مستحب اولور و بو امام ابو الليثك اختيار ايلديكيدر (او يقول اللهم ربنا آتنا فى الدنيا حسنة وفى الآخرة
حسنة وقنا عذاب النار) ياخود مصلى قنوتى كوزل حفظ ايدمز سه بو دعايى اوقويه و بو دعا سائر مشايخك
اختيارلريدر معراجده دخى بويله ذكر اولندى (تذكر القنوت فى الركوع) مصلى قنوتى ترك ايدوب ركوعده
خاطرينه كلسيدى (او القيام منه) ياخود ركوعدن صكره قيامده خاطرينه كلسيدى (لم يقنت فيه)
ركوعده قنوتى اوقومز زيرا ركوع قنوت ايچون محل دكلدر (ولو قنت فى القيام بعد الركوع لم يعد الركوع)
واكر مصلى ركوعدن صكره قيامده قنوتى اوقوسيدى ركوعى اعاده ايتمز زيرا ركوع فرضدر قنوت واجبدر
واجبى اقامت ايچون فرضى ترك جائز اولمز زيرا ركوع اعاده اولنسه ركوع اول ترك اولنمش اولور (ويسجد
للسهو) سهو ايچون سجده ايدر قنوت محل اصليسندن زائل اولديغيچون (ركع الامام قبل فراغ المقتدى
منه تابعه) مقتدى قنوتدن فارغ اولمزدن اول امام ركوع ايتسيدى مقتدى دخى امامه تابع اولور يعنى
مقتدى قنوتى قطع ايدر وامامه تابع اولوب ركوع ايدر زيرا متابعتى ترك ايتمك صلاتى افساد ايدر قنوتى ترك
افساد ايتمز (بخلاف التشهد) تشهد قنوتك خلافيدر يعنى قچان مقتدى تشهدى اتمام ايتمزدن اول امام

سلام ويرسيدى مقتدى تشهدى قطع ايدوب سلامده امامه تابع اولمز برابو مقامده سلامى تركيله صلاتك فسادى لازم كلمز (ادرك المقتدى الامام فى الركوع من ثالثة وتر رمضان) مقتدى امامه وتر رمضانك ركعهٔ ثالثه سنده ركوعده يتشسيدى (كان مدركا للقنوت) اول مقتدى قنوته يتشمش اولور زيرا انك ركوعه يتشمسى قيامه يتشمكدر (قنت فى الاولى او الثانية سهوا لم يقنت فى الثالثة) مصلى ركعهٔ اولى ياخود ركعهٔ ثانيه ده سهوا قنوتى اوقوسيدى ركعهٔ ثالثه ده اوقومز زيرا قنوتك تكرارى مشروع دكلدر * وقتا كه مصنف صلاة وترك احوالنى بياندن فارغ اولديسه نوافلك احوالنى بيانه شروع ايدوب (سن ركعتان قبل الفجر وبعد الظهر والمغرب والعشاء) ديدى صلاة فجردن اول سنة مؤكده اولمغله سنت اولدى وصلاة ظهردنصكره وصلاة مغربدنصكره وصلاة عشادنصكره ايكى ركعة نماز (وار بع بتسليمة) ودرت ركعتده برسلامله سنت اولدى حتى درت ركعتى ايكى سلامله ادا ايتسيدى مقبول اولمز بواجلدن بركمسنه برسلامله درت ركعت نماز قيلمغه نذر ايدوب ايكى سلامله ادا ايتسيدى نذردن خلاص اولمز و ايكى سلامله درت ركعت قيلمغه نذر ايتسيدى ودرت ركعتى برسلامله ادا ايتسيدى نذرى ادا ايتمش اولور كافيده بويله ذكر اولندى (قبل الظهر والجمعة وبعدها) اول ذكر اولنان درت ركعت سنت صلاة ظهردن اول وصلاة جمعه دن اول وجمعه دنصكره قيلنان سنتلردر بونده اصل اولان رسول عليه الصلاة والسلامك (من ثابر على ثنتى عشرة ركعة فى اليوم والليلة بنى الله له بيتا فى الجنة) قول شريفيدر معناى بركمسنه كون بركيجه ده اون ايكى ركعة نمازه مداومت ايتسه حق تبارك وتعالى انكيچون جنتده بر بيت بنا ايدر ديمكدر و بونى رسول عليه الصلاة والسلام ذكر اولنديغى اوزره تفسير ايلدى (وندب اربع قبل العصر والعشاء وبعده) ودرت ركعت نماز صلاة عصردن اول ودرت ركعت صلاة عشادن اول وصكره برسلامله (وست بعد المغرب بتسليمة) والتى ركعت نماز صلاة مغربدنصكره برسلامله مندوب اولدى (وكره زيادة نفل النهار على اربع بتسليمة والليل على ثمان) ونهارده قيلنان نافله نك برسلامله درت ركعتدن زياده سى وليلده قيلنان نافله نك سكز ركعتدن زياده سى مكروه اولدى زيرا صلاة ليلده التى ركعتدن سكزه وارنجه وارد اولدى وصلاة نهارده درده دكين وزياده ايله روايت اولنمدى ايمدى بونلردن زياده سى برسلامله مكروه اولدى زيرا دليلى اولميان شئ ثابت اولمز (لا يصلى فى القعدة الاولى فى اربع قبل الظهر والجمعة وبعدها) ظهردن اول وجمعه دن اول وجمعه دنصكره قيلنان درت ركعتك قعدهٔ اولسنده صلوات دعاسى اوقنمز (واذا قام الى الثالثة) وقچان مصلى قعدهٔ اولدن ركعهٔ ثالثه يه قائم اولسيدى (لا يستفتح) يعنى سبحانكى اوقومز زيرا سنة مؤكده اولديغيچون فرضلره مشابه اولور بواجلدن تشهد اوزره صلوات دعاسين زياده ايدن كمسنه اوزره سجدهٔ سهو واجب اولمسنده اختلاف اولندى (وفى البواقى يصلى ويستفتح) ذكر اولنان صلاتلردن غيرى درت ركعت صلاتده قعدهٔ اولده صلوات دعاسنى اوقور وسبحانكى دخى اوقور زيرا انلردن هر شفع مستقله صلاة اعتبار اولنور انلرده فريضته مشابه اولمق منتفى اولديغيچون (وطول القيام اولى من كثرة السجود) وقيامك طولى سجودك كثرتندن اوليدر رسول عليه الصلاة والسلام (افضل الصلوة طول القنوت) بيورديغى ايچون معناسى صلاتك افضلى طول قيامدر ديمكدر قنوت قيام معناسنه درو دخى انكيچونكه طول قيامده قرائت چوق اولور وركوع وسجودك كثرتنده تسبيح چوق اولور پس قرائت تسبيحدن افضلدر (وسن تحية المسجد) ودخى تحية المسجد سنت اولدى وبو صلاة مسجده اوتورمزدن اول ايكى ركعت صلاتدر رسول عليه الصلاة والسلامك اذا دخل احدكم المسجد فلا يجلس حتى يركع ركعتين بيورديغى ايچون (واداء الفرض ينوب بها) وفرضى ادا ايلمك انك مقامنه قائم اولور زيلعى بويله ذكر ايلدى (وندب ركعتان بعد الوضوء) وآبدست الدقدنصكره ايكى ركعت نماز مندوب اولدى رسول عليه الصلاة والسلامك (ما من احد يتوضأ فيحسن الوضوء ويصلى ركعتين يقبل بقلبه ووجهه عليهما الا وجبت له الجنة) بيورديغيچون معناى شريفى براحد وقدر كه آبدست اله وابدستى شرائطيله كوزل اله وايكى ركعت نماز قيلوب واول ايكى ركعته قلبيله ووجهيله اقبال ايليه الا انك ايچون جنت واجب اولدى ديمكدر (واربع فصاعدا فى الضحى) ودخى وقت ضحاده درت ركعت يادخى زياده نماز مندوب اولدى حضرت عائشه رضى الله تعالى عنها روايت ايلديكى ايچونكه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام صلاة ضحايى درت

رکعت ودخی زیاده‌یلدیکی قدردخی زیاده قیلردی بیوردی (فرض القراءة فی رکعتی الفرض) فرضك ایکی
رکعتنده قرائت فرض قیلندی یعنی تحقیقا فرضك ایکی رکعتنده قرائت فرضدر متعین اولمدیغی حالده
حتی مصلی فرضك هر رکعتنده قرائت ایتمسیدی یاخود یالکز بر رکعتده قرائت اینسیدی صلاة فاسد اولور ایکی
رکعة اولیده قراءت واجبدر حتی مصلی ایکی رکعة اولیده قرائتی ترك ایدوب ایکی رکعة اخریده قرائت
اینسیدی صلاتی جائز اولور واوزرینه سجدهٔ سهو واجب اولور اکر سهوا ترك ایتدی ایسه واکر قصدا ترك ایتدی
ایسه آثم اولور (وفرضت فی کل النفل والوتر) ونافله نك كلیسنده ووترده قرائت فرض اولدی اما نافله ده فرض
اولمغه باعث نافله دن هر شفع علی حده صلاتدر واندن رکعة ثالثه یه قیام تحریمه منزله سنده در بو اجلدن بزم
اصحابمزدن مشهور اولان تحریمهٔ اولی ایله واجب اولمز الا ایکی رکعت واجب اولور واما وترك هر رکعتنده
قرائتك فرض اولمسی احتیاط ایچوندر تنکیم مرور ایتدی (لزم النفل بالشروع قصدا) قصدا شروع
اولنان نفله اتمام لازم کلور قصدا قولیله ظنا شروع اولناندن احترازدر تنکیم قچان ظهرك فرضنی قیلدی
ظن ایدوب فرضه شروع ایلدکده قیلدیغی خاطرینه کلسیدی فرض دیو شروع ایلدیکی صلاة نافله اولور اتمامی
واجب اولمز حتی اول صلاتی بوزسیدی قضاسی واجب اولمز (ولو عند الغروب والطلوع والاستواء فیجب
القضاء بالافساد) واکر اول صلاة غروب وطلوع وزوال وقتنده اولورسه بو تقدیرجه افساد ایتدکده قضا
واجب اولور تنکیم بونك تحقیقی کتاب صلاتك اولنده مرور ایتمش ایدی (ناوی الاربع قضی رکعتین
اونقض الشفع الاول او الثانی) درت رکعت نافله یه نیت ایدن مصلی اکر شفع اولی یاخود شفع ثانی یی بوزرسه
ایکی رکعتی قضا ایدر یعنی قچان مصلی درت رکعت نافله یه شروع ایدوب شفع اولی افساد ایدرسه انجق شفع
اولی قضا ایدر زیرا شفع اولی افساد ایتدی وشفع ثانی یه شروع ایتمدی ونفلدن هر شفع علی حده صلاتدر واکر
شفع اولی اداایتمیوب ایکی رکعت اوزره قعود ایدوب رکعة ثالثه یه قائم اولدقده افساد ایدرسه انجق شفع
ثانی یی قضا ایدر زیرا شفع اول تمام اولدی شفع ثانی یی افساد ایتدی ایمدی یالکز شفع ثانینك قضاسی لازم
اولدی (اولم یقرأ فیهما) یاخود ایکی شفعده قرائت ایتمدی زیرا امام اعظم قتنده اصل اولان اکر ایکی رکعتده
قرائتی ترك ایلدی ایسه تحریمه باطل اولور واکر ایکی رکعتك برنده ترك ایتدیسه تحریمه باطل اولمز بلکه ادا
فاسد اولور پس قچان شفع اولده قرائت ایتمدیسه تحریمه باطل اولور پس شفع اولك قضاسی لازم کلور شفع اولده
شروع صحیح اولوب شفع ثانیده صحیح اولمدیغیچون وشروعك فسادی وتحریمه نك باطل اولدیغیچون (اولم
یقرأ فی الاول) یاخود شفع اولده قرائت ایتمسیدی پس تحقیق بو تقدیرجه فاسد اولور وتحریمه باطل اولور پس
شفع اول فاسد اولدیغیچون قضاسی لازم کلور وتحریمه باطل اولدیغیچون شفع ثانی یه شروع صحیح اولمدی
(اوفی الشفع الثانی) یاخود شفع ثانیده قرائت ایتمسیدی ینه ایکی رکعتك قضاسی لازم کلور زیرا شفع اول
تحقیقا تمام اولدی وشفع ثانی فاسد اولدی ایمدی قضاسی لازم اولدی (اوفی احدی الرکعتین من الاول) یاخود
شفع اولدن ایکی رکعتك برنده قرائت ایتمسیدی ایکی رکعتك قضاسی لازم کلور زیرا شفع اول فاسد اولدی
ایمدی قضاسی لازم اولدی وتحریمه باقی قالدی پس شفع ثانی صحیح اولدی (اوفی احدی الثانی) یاخود
شفع ثانیدن ایکی رکعتك برنده قرائت ایتمسیدی ینه ایکی رکعتی قضا ایدر زیرا شفع اول تمام اولدی وثانی فاسد
اولدی ایمدی شفع ثانینك قضاسی لازم اولدی (اوفی الاول واحدی من الثانی) یاخود شفع اولده وشفع
ثانینك بر رکعتنده قرائت ایتمسیدی ینه ایکی رکعتی قضا ایدرزیرا شفع اول بعد الشروع باطل اولدی پس
انك قضاسی لازم اولدی شفع ثانی یه شروع ایله تحریمه باطل اولدیغیچون صحیح اولمدی (وقضی اربعا ان لم یقرأ
فی احدی کل من الشفعین) ودرت رکعتی قضا ایدر اکر هر شفعك برنده قرائت ایتمدی ایسه زیرا قچان
هر شفعك بر رکعتنده قرائت ایتمزسه کلینك اداسی فاسد اولور شروعك صحتیله ایمدی رکعتلرك قضاسی
لازم کلور (اوترك فی الشفع الثانی واحدی الاول) یاخود قرائتی شفع ثانیده ترك اینسیدی وشفع اولك
بر رکعتنده قرائت ایتمسیدی ینه درت رکعتی قضا ایدر وقتا که شفع اولك بر رکعتنده قرائت ایتدی ایسه
ادا فاسد اولوب تحریمه باقی قالور وشفع ثانی یه شروع صحیح اولور وقچان شفع ثانیده دخی قرائت ایتمسیدی
انجلین بوده فاسد اولور ایمدی درت رکعتك قضاسی لازم کلور (ولا قضاء ان لم یقعد بینهما) یعنی قچان

بو يله ذكر اولندى ركعت اوليده معوذتينى قراءت ايتسيدى بعض ديديكه ايكنجى ركعتده فاتحه ايله سوره بقره دن برقاچ آيت قراءت ايدر وبعض ديديكه ايكنجى كعتده قل اعوذ برب الناس اوقور خانيه ده بو يله ذكر اولندى ركعت اوليده قل اعوذ برب الناس قراءت ايتسيدى ايكنجيده ينه آنى اوقور ● سوره نك بعضيسنى هر ركعتده اوقوسيدى بعض مكروه اولوردى وبعض مكروه اولمزدى ديدى قول صحيح بودر برسوره قراءت وايكنجى ركعتده اول سوره نك فوقنده كى سوره يى قراءت ايتسيدى مكروه اولور وآيت دخى سوره كيبدر مجمع الفتاواده بو يله ذكر اولندى مصلينك صلاتده باشندن صاريغى دوشسيدى بالكز بر اليله صاريغى قالدروب كيمك نمازى آچق باش ايله قيلمقدن افضلدر واما عمامه صارلديغى كبى معقده اولديغى حالده اكر يالكز بر اليله قالدروب كيمك ممكن ايسه باشنى ستر ايدر واكر عمامه نك باقى چوز يلوب صارمغه محتاج اولديسه نمازى آچق باش ايله قيلمق صاريغى باغلمقدن وقطع صلاتدن اولدر تاتارخانيه ده بو يله ذكر اولندى واكر مصلى صلاتى بكاريني دريسكار بنه وارنجه صقانمش اولديغى حالده قيلسيدى صلاتى مكروه اولور واكر صلاتى طون ايله وكوملك ايله قيلرسه امام اعظم قتنده مكروه اولور قفتان مصلى شقه ياخود فرجى كيوب اللرين بكاربنه ادخال ايلمدين نمازى قيلسيدى متأخرون اختلاف ايلديلر مختار اولان بودركه مكروه اولمز خلاصه ده بو يله ذكر اولندى آنجق ترك ادبدر والله اعلم

❋(باب الوتر والنوافل)❋

بو باب صلاة وترك وصلاة نوافلك بياننده در (الوتر فرض عملى لا اعتقادى) صلاة وتر فرض عمليدر فرض اعتقادى دكلدر وبينهماده اولان فرق مرور ايتمش ايديكه تحقيقا صلاة وتر واجبدر ديو روايت اولنان شيئله مراد فرض عمليدر وظهيريه ده تحقيقا صلاة وتر عمل جهتندن فريضه در علم جهتندن دكلدر ديدى وعلما واجبدر ديو ذكر ايلديلر واما بين قتنده سنة مؤكده در (فلا يكفر جاحده) وصلاة وترى انكار ايدن تكفير اولنمز بو كلام فرض اعتقادينك غيرى اولمسى اوزره تفريعدر (ويقضى على كونه فرضا) وصلاة وتر فرض اولمق اوزره قضا اولنور زيرا اكر سنت اولسيدى قضا اولنمزدى (ويذكره فى المكتوبة يفسدها) وصلاة مكتوبه ده وترك تذكرى اول صلاة مكتوبه يى افساد ايدر واكر سنت اوليدى صلاة مكتوبه يى افساد ايتمزدى (ويذكر فائتة فيه يفسده) ودخى صاحب ترتيب اولان كمسنه نك صلاة وترده فائته تذكر ايلمسى صلاة وترى افساد ايدر اكر سنت اوليدى افساد ايلمزدى (ولا يعاد الوتر لاعادة العشاء) وصلاة عشانك اعاده سنده صلاة وترا عاده اولنمز اكر سنت اوليدى تبعيتله اعاده اولنوردى پس مصنفك ذكر اولنان قوللرى وترك فرض عملى اولمسى اوزره تفريعدر (وهو ثلث ركعات بتسليمة) وصلاة وتر اوچ ركعتدر بر سلامله روايت اولنان حديث شريف ايچونكه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام وترى اوچ ركعت قيلوب ايكيده سلام ويرمزدى الا اوچ ركعتك آخرنده سلام ويردى بو حديث شريفى ابى رضى الله عنه وصحابه دن جماعت روايت ايلديلر (يقرأ فى كل ركعة الفاتحة وسورة) مصلى صلاة وترك هر ركعتنده فاتحه وبرسوره اوقور زيرا رسول عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنمشدرحن قريب بيانى كلور وصلاة وترك واجب اولمسى سنتله اولديغى ايچون ركعتلرينك جميعنده احتياطا قراءت واجب اولدى (وقبل ركوع الثالثة يكبر رافعا يديه فيقنت فيه) ومصلى صلاة وترك ركعت ثالثه سنده ركوعدن اول ايكى اللرين رفع ايديجى اولديغى حالده تكبير ايدر وقنوت دعاسنى ركوعدن اول اوقور روايت اولنان شى ايچونكه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام صلاة وترى اوچ ركعت ايله قيلوب ركعة اوليده (سبح اسم ربك الاعلى) وركعة ثانيه ده (قل يا ايها الكافرون) وركعة ثالثه ده (قل هو الله احد) اوقيوب وقبل الركوع قنوت دعاسنى اوقوردى وامام شافعى رحمة الله عليه قتنده قنوت ركوعدن صكره اوقنور پس مصلى (اللهم انا نستعينك ونستغفرك ونستهديك ونؤمن بك ونتوب اليك ونتوكل عليك ونثنى عليك الخير كله نشكرك ولا نكفرك ونخلع ونترك من يفجرك اللهم اياك نعبد ولك نصلى ونسجد واليك نسعى ونحفد نرجو رحمتك ونخشى عذابك ان عذابك بالكفار ملحق) بو دعايى مصلى اوقور ملحق حانك كسريله وفتحيله روايت اولندى واصح قول كسريله در وقوم دخى بو محله كلنجه امامه تابع اولورلر * دعانك معناسى اولدركه اى بنم اللهم تحقيق بزسندن ياردم طلب ايدرز ودخى بزسندن هدايت طلب ايدرز وكنا هلريمزدن

سكا استغفار ايدرزوكناهمزايچون سكا توبه ايدرزوسكا ايمان كتوررز وسكا توكل ايدرز وخيرك كليسيله سكا
ثنا ايدرزوسنى انكار ايتمزز وسنك ايچون خضوع ايدرز وسكا مخالفت ايدنى ترك ايدرز* اى بنم اللهم سكا
قوللق ايدرزوسنك ايچون صلاة ايدرزودخى سكا سجده ايدرزوسكا سعى ايدوب سنك ايچون عمل ايدرز وسنك
رحمتك رجا ايدرز وسنك عذابكدن قورقارز تحقيق سنك عذابك كفاره لاحقدر يعنى كافرلره اولاشيجيدر
ديمكدر پس* قچان امام دعايه شروع ايتسيدى ابو يوسف رحمة الله عليه قوم امامه تابع اولوب امامله بيله
قنوتى اوقورلردى وامام محمد قوم امامه تابع اولمزلر لكن امامه اقتدا ايدرلردى واولى اولان حسن
بن على كرم الله وجهه نك دعاسنى دخى قنوته زياده ايلمكدر ودعا بودر* للهم اهدنا فيمن هديت وعافنا فيمن
عافيت وتولنا فيمن توليت وبارك لنا فيما اعطيت وقنا شر ما قضيت انك تقضى ولا يقضى عليك وانه لا يذل من
واليت ولا يعز من عاديت تباركت ربنا وتعاليت فلك الحمد على ماقضيت ونستغفرك اللهم ونتوب اليك وقل رب
اغفر وارحم وانت خير الراحمين (دائما) يعنى سنه نك كليسنده اوقور امام شافعى رحمة الله عليه دعاء قنوتى صلاة
وترده اوقومز لا رمضان شريفك نصف اخيرنده اوقور (دون غيره) صلاة وترك غيرنده قنوت دعاسى اوقومز امام
شافعى رحمه الله قنوتى صلاة وترده اوقوديغى كبى صلاة فجرك ركعت ثانيه سنده بعد الركوع اوقوردى* انس
رضى الله عنهك حديثى ايچون نكه تحقيقا رسول عليه السلام صلاة فجرده دنيادن مفارقت ايدنجيه دكين قنوتى
اوقوردى ديو روايت ايلدى وبزم ايچون دليل ابن مسعود رضى الله عنهك روايت ايلديكى حديث شريفكه
رسول اكرم عليه السلام صلاة فجرده قبائل عربدن برقبيله اوزره ايدى بر كره قنوت اوقودى بعده قنوتى صلاة
فجرده ترك ايلدى ابدى ترك ايتمسى دليل نسخدر وترجيح راويتك فقهيله در زيرا ابن مسعود رضى الله عنه
انس رضى الله عنه حضرتندن افقهدر ياخود ترجيح مروى ايله در زيرا مروى مانعدر ابدى مبيح اوزره يعنى
انس اوزره ترجيح اولنور (ويتبع قانت الوتر) يعنى قنوتك قراتنده حنفى قنوتى بعد الركوع اوقيان
شافعى يه تابع اولور زيرا اختلافلرى فجرده در تنكيم عن قريب بيانى كلور فجرده قنوتك منسوخ اولمسيله بيله
وترك قنوتده شافعى يه تابع اولمق اوزره دليلدر يقينا ثابت اولديغيچون پس ثنا وتشهد وبعده دعا وتسبيحات
ركوع وسجود كبى اولدى (لا الفجر) يعنى حنفى فجرده شافعى يه امام اعظم وامام محمد قتنده تابع اولمز
ابو يوسف قتنده حنفى شافعى يه تابع اولور زيرا امام ايچون مقتديدر قنوت ايسه مجتهد فيه در پس تكبيرات
عيدين ووترده بعد الركوع قنوت كبى اولدى وبزم ايچون دليل اولدركه تحقيقا فجرده قنوت منسوخدر روايت
اولنان حديث ايچون منسوخده متابعت اولمز تنكيم جنازه نمازنده بش تكبير ايلديكى وقتده شافعى يه
تابع اولنمديغى كبى (بل يسكت قائما) بلكه فجرده شافعى يه اقتدا ايدن كمسنه قنوتده قائم اولديغى حالده
سكوت ايدر متابعتى واجب اولان شيده اكا تابع اولمق ايچون (وقيل يقعد) بعض اوتوررديديلر مخالفتى
تحقيق ايچون زيرا ساكت دعا ايدنك شريكيدر وساكت اولمق اظهردر قنوتك غيرنده متابعتى بولنديغيچون
(ومن لم يحسنه يستحب ان يقول اللهم اغفرلى ثلثا) وقنوتى ازبر ايده مين كمسنه يه اوچ كره اللهم اغفرلى
ديمك مستحب اولور وبو امام ابو الليثك اختيار ايلديكيدر (او يقول اللهم ربنا آتنا فى الدنيا حسنة وفى الآخرة
حسنة وقنا عذاب النار) ياخود مصلى قنوتى كوزل حفظ ايدمزسه بو دعايى اوقويه وبو دعا سائر مشايخك
اختيارلريدر معراجده دخى بويله ذكر اولنمدى (تذكر القنوت فى الركوع) مصلى قنوتى ترك ايدوب ركوعده
خاطرينه كلسيدى (او القيام منه) ياخود ركوعدن صكره قيامده خاطرينه كلسيدى (لم يقنت فيه)
ركوعده قنوتى اوقومز زيرا ركوع قنوت ايچون محل دكلدر (ولو قنت فى القيام بعد الركوع لم يعد الركوع)
واكر مصلى ركوعدن صكره قيامده قنوتى اوقوسيدى ركوعى اعاده ايتمز زيرا ركوع فرضدر قنوت واجبدر
واجبى اقامت ايچون فرضى ترك جائز اولمز زيرا ركوع اعاده اولنسه ركوع اول ترك اولنمش اولور (ويسجد
للسهو) سهو ايچون سجده ايدر قنوت محل اصليسندن زائل اولديغيچون (ركع الامام قبل فراغ المقتدى
منه تابعه) مقتدى قنوتدن فارغ اولمزدن اول امام ركوع ايتسيدى مقتدى دخى امامه تابع اولور يعنى
مقتدى قنوتى قطع ايدر وامامه تابع اولوب ركوع ايدر زيرا متابعتى ترك ايتمك صلاتى افساد ايدر قنوتى ترك
افساد ايتمز (بخلاف التشهد) تشهد قنوتك خلافيدر يعنى قچان مقتدى تشهدى اتمام ايتمزدن اول امام

سلام ویرسیدی مقتدی تشهدی قطع ایدوب سلامده امامه تابع اولمز یرابو مقامده سلامی ترك ایله صلاتك فسادی لازم کلمز (ادرك المقتدی الامام فی الرکوع من ثالثة وتر رمضان) مقتدی امامه وتر رمضانك رکعة ثالثه سنده رکوعده یتشسیدی (کان مدرکا للقنوت) اول مقتدی قنوته یتشمش اولور زیرا املك رکوعه یتشمسی قیامه یتشمکدر (قنت فی الاولی اوالثانیة سهوا لم یقنت فی الثالثة) مصلی رکعة اولی یاخود رکعة ثانیه ده سهوا قنوتی اوقوسیدی رکعة ثالثه ده اوقومز زیرا قنوتك تکراری مشروع دکلدر ٭ وقتا که مصنف صلاة وترك احوالنی بیاندن فارغ اولدیسه نوافلك احوالنی بیانه شروع ایدوب (سن رکعتان قبل الفجر وبعد الظهر والمغرب والعشاء) دیدی صلاة فجردن اول سنة مؤکده اولمغله سنت اولدی وصلاة ظهردنصکره وصلاة مغربدنصکره وصلاة عشادنصکره ایکی رکعة نماز (واربع بتسلیمة) ودرت رکعتده بر سلامله سنت اولدی حتی درت رکعتی ایکی سلامله ادا ایتسهیدی مقبول اولمز بو اجلدن برکسنه بر سلامله درت رکعت نماز قیلمغه نذر ایدوب ایکی سلامله ادا ایتسیدی نذردن خلاص اولمز و ایکی سلامله درت رکعت قیلمغه نذر ایتسیدی و درت رکعتی بر سلامله ادا ایتسیدی نذری ادا ایتمش اولور کافیده بویله ذکر اولندی (قبل الظهر والجمعة وبعدها) اول ذکر اولنان درت رکعت سنت صلاة ظهردن اول وصلاة جمعه دن اول وجمعه دنصکره قیلنان سنتلردر بونده اصل اولان رسول علیه الصلاة والسلامك (من ثابر علی ثنتی عشر رکعة فی الیوم واللیلة بنی الله له بیتا فی الجنة) قول شریفیدر معناسی برکسنه کون برکیجه ده اون ایکی رکعة نمازه مداومت ایتسه حق تبارك وتعالی انکیچون جنتده بر بیت بنا ایدر دیمکدر و بونی رسول علیه الصلاة والسلام ذکر اولندیغی اوزره تفسیر ایلدی (وندب اربع قبل العصر والعشاء وبعده) ودرت رکعت نماز صلاة عصردن اول ودرت رکعت صلاة عشادن اول وصکره بر سلامله (وست بعد المغرب بتسلیمة) والتی رکعت نماز صلاة مغربدنصکره بر سلامله مندوب اولدی (وکره زیادة نفل النهار علی اربع بتسلیمة واللیل علی ثمان) ونهارده قیلنان نافله نك بر سلامله درت رکعتدن زیادهسی ولیلده قیلنان نافله نك سکز رکعتدن زیادهسی مکروه اولدی زیرا صلاة لیلده التی رکعتدن سکزه وارنجه وارد اولدی وصلاة نهارده درده دکین وزیاده ایله روایت اولنمدی ایمدی بونلردن زیادهسی بر سلامله مکروه اولدی زیرا دلیلی اولمیان شیء ثابت اولمز (لایصلی فی القعدة الاولی فی اربع قبل الظهر والجمعة وبعدها) ظهردن اول وجمعه دن اول وجمعه دنصکره قیلنان درت رکعتك قعدهٔ اولیسنده صلوات دعاسی اوقنمز (واذا قام الی الثالثة) وقچان مصلی قعدهٔ اولیدن رکعة ثالثه یه قائم اولسیدی (لایستفتح) یعنی سبحانكیی اوقومز زیرا سنة مؤکده اولدیغیچون فرضلره مشابه اولور بو اجلدن تشهد اوزره صلوات دعاسین زیاده ایدن کسنه اوزره سجدهٔ سهو واجب اولسنده اختلاف اولندی (وفی البواقی یصلی ویستفتح) ذکر اولنان صلاتلردن غیری درت رکعت صلاتده قعدهٔ اولیده صلوات دعاسنی اوقور وسبحانكیی دخی اوقور زیرا انلردن هر شفع مستقله صلاة اعتبار اولنور انلرده فریضته مشابه اولمق منتفی اولدیغیچون (وطول القیام اولی من کثرة السجود) وقیامك طولی سجودك کثرتندن اولیدر رسول علیه الصلاة والسلام (افضل الصلاة طول القنوت) بیوردیغی ایچون معناسی صلاتك افضلی طول قیامدر دیمکدر قنوت قیام معناسنه در ودخی انکیچونکه طول قیامده قرائت چوق اولور ورکوع وسجودك کثرتنده تسبیح چوق اولور پس قرائت تسبیحدن افضلدر (وسن تحیة المسجد) ودخی تحیة المسجد سنت اولدی وبو صلاة مسجده اوتورمزدن اول ایکی رکعت صلاتدر رسول علیه الصلاة والسلامك اذا دخل احدکم المسجد فلا یجلس حتی یرکع رکعتین بیوردیغی ایچون (واداء الفرض ینوب بها) وفرضی ادا ایلمك انك مقامنه قائم اولور زیلعی بویله ذکر ایلدی (وندب رکعتان بعد الوضوء) وآبدست الدقدنصکره ایکی رکعت نماز مندوب اولدی رسول علیه الصلاة والسلامك (ما من احد یتوضأ فیحسن الوضوء ویصلی رکعتین یقبل بقلبه ووجهه علیهما الا وجبت له الجنة) بیوردیغیچون معنای شریفی برا حد یوقدر که آبدست اله وابدستی شرائطیله کوزل اله وایکی رکعت نماز قیلوب واول ایکی رکعته قلبیله ووجهیله اقبال ایلیه الا انك ایچون جنت واجب اولدی دیمکدر (واربع فصاعدا فی الضحی) ودخی وقت ضحاده درت رکعت یادخی زیاده نماز مندوب اولدی حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها روایت ایلدیکی ایچونکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام صلاة ضحایی درت

ركعت ودخی زياده دیلدیكی قدردخی زياده قیلردی بیوردی (فرض القراءة فی ركعتی الفرض) فرضك ایكی ركعتنده قرائت فرض قیلندی یعنی تحقیقا فرضك ایكی ركعتنده قرائت فرضدر متعین اولمدیغی حالده حتی مصلی فرضك هرركعتنده قرائت ایتمسه‌یدی یاخود یالكز برركعتده قرائت ایتسه‌یدی صلاة فاسد اولور ایكی ركعة اولیده قراءت واجبدر حتی مصلی ایكی ركعة اولیده قرائتی ترك ایدوب ایكی ركعة اخیرینده قرائت ایتسه‌یدی صلاتی جائز اولور واوزرینه سجدهٔ سهو واجب اولور اكر سهواترك ایتدی ایسه واكر قصدا ترك ایتدی ایسه آثم اولور (وفرضت فی كل النفل والوتر) ونافله‌نك كلیسنده ووترده قرائت فرض اولدی اما نافله‌ده فرض اولمغه باعث نافله‌دن هرشفع علی حده صلاتدر واندن ركعة ثالثه‌یه قیام تحریمه منزله‌سنده‌در بواجلدن بزم اصحابمزدن مشهور اولان تحریمهٔ اولی ایله واجب اولمز الا ایكی ركعت واجب اولور واما وترك هر ركعتنده قرائتك فرض اولمسی احتیاط ایچوندر تتكیم مرور ایتدی (لزم النفل بالشروع قصدا) قصدا شروع اولنان نفله اتمام لازم كلور وقصدا قولیله ظنا شروع اولناندن احترازدر تتكیم قچان ظهرك فرضنی قیلدی ظن ایدوب فرضه شروع ایلدكده قیلدیغی خاطرینه كلسه‌یدی فرض دیوشروع ایلدیكی صلاة نافله اولور اتمامی واجب اولمز حتی اول صلاتی بوزسیدی قضاسی واجب اولمز (واوعند الغروب والطلوع والاستواء فیجب القضاء بالافساد) واكر اول صلاة غروب وطلوع وزوال وقتنده اولورسه بوتقدیرجه افساد ایتدكده قضا واجب اولور تتكیم بونك تحقیقی كتاب صلاتك اولنده مرور ایتمش ایدی (ناوی الاربع قضی ركعتین اونقض الشفع الاول اوالثانی) درت ركعت نافله‌یه نیت ایدن مصلی اكر شفع اولی یاخود شفع ثانیی بوزرسه ایكی ركعتی قضا ایدر یعنی قچان مصلی درت ركعت نافله‌یه شروع ایدوب شفع اولی افساد ایدرسه انجق شفع اولی قضا ایدر زیرا شفع اولی افساد ایتدی وشفع ثانی‌یه شروع ایتمدی ونفلدن هرشفع علی حده صلاتدر واكر شفع اولی افساد ایتمیوب ایكی ركعت اوزره قعود ایدوب ركعة ثالثه‌یه قائم اولدقده افساد ایدرسه انجق شفع ثانیی قضا ایدر زیرا شفع اول تمام اولدی شفع ثانیی افساد ایتدی ایمدی یالكز شفع ثانینك قضاسی لازم اولدی (اولم یقرأ فیهما) یاخود ایكی شفعده قرائت ایتمدی زیرا امام اعظم قتنده اصل اولان اكر ایكی ركعتده قرائتی ترك ایلدی ایسه تحریمه باطل اولور واكر ایكی ركعتك برنده ترك ایتدیسه تحریمه باطل اولمز بلكه ادا فاسد اولور پس قچان شفع اولده قرائت ایتمدیسه تحریمه باطل اولور پس شفع اولك قضاسی لازم كلور شفع اولده شروع صحیح اولوب شفع ثانیده صحیح اولمدیغیچون وشروعك فسادی وتحریمه‌نك باطل اولدیغیچون (اولم یقرأ فی الاول) یاخود شفع اولده قرائت ایتمسه‌یدی پس تحقیق بوتقدیرجه فاسد اولور وتحریمه باطل اولور پس شفع اول فاسد اولدیغیچون قضاسی لازم كلور وتحریمه باطل اولدیغیچون شفع ثانی‌یه شروع صحیح اولمدی (اوفی الشفع الثانی) یاخود شفع ثانیده قرائت ایتمسه‌یدی ینه ایكی ركعتك قضاسی لازم كلور زیرا شفع اول تحقیقا تمام اولدی وشفع ثانی فاسد اولدی ایمدی قضاسی لازم اولدی (اوفی احدی الركعتین من الاول) یاخود شفع اولدن ایكی ركعتك برنده قرائت ایتمسه‌یدی ایكی ركعتك قضاسی لازم كلور زیرا شفع اول فاسد اولدی ایمدی قضاسی لازم اولدی وتحریمه باقی قالدی پس شفع ثانی صحیح اولدی (اوفی احدی الثانی) یاخود شفع ثانیدن ایكی ركعتك برنده قرائت ایتمسه‌یدی ینه ایكی ركعتی قضا ایدر زیرا شفع اول تمام اولدی وثانی فاسد اولدی ایمدی شفع ثانینك قضاسی لازم اولدی (اوفی الاول واحدی من الثانی) یاخود شفع اولده وشفع ثانینك برركعتنده قرائت ایتمسه‌یدی ینه ایكی ركعتی قضا ایدر زیرا شفع اول بعد الشروع باطل اولدی پس انك قضاسی لازم اولدی شفع ثانی‌یه شروع ایله تحریمه باطل اولدیغیچون صحیح اولمدی (وقضی اربعا ان لم یقرأ فی احدی كل من الشفعین) ودرت ركعتی قضا ایدر اكر هرشفعك برنده قرائت ایتمدی ایسه زیرا قچان هرشفعك برركعتنده قرائت ایتمزسه كلینك اداسی فاسد اولور شروعك صحتیله بیله ایمدی ركعتلرك قضاسی لازم كلور (اوترك فی الشفع الثانی واحدی الاول) یاخود قرائتی شفع ثانیده ترك ایتسه‌یدی وشفع اولك برركعتنده قرائت ایتمسه‌یدی ینه درت ركعتی قضا ایدر وقتاكه شفع اولك برركعتنده قرائت ایتدی ایسه ادا فاسد اولوب تحریمه باقی قالور وشفع ثانی‌یه شروع صحیح اولور وقچان شفع ثانیده دخی قرائت ایتمسه‌یدی انجلین بوده فاسد اولور ایمدی درت ركعتك قضاسی لازم كلور (ولا قضاء ان لم یقعد بینهما) یعنی قچان

نافله دن درت ركعتی قیلوب وایکی شفعك بیننده قعود ایتسیدی لایق اولان شفع اول فاسد اولوب وقضاسی واجب اولمقدر زیرا نافله دن هر شفع صلاتدر و بونك بریله فرض اوزرینه قیاسله فاسد اولمدی تنكیم عن قریب سجود بابنده بیانی كلور (اونقض بعد التشهد اولا) یاخود تشهددنصكره صلاتی بوزسیدی یعنی مصلی نفلدن درت ركعته نیت ایدوب ور كعتینده تشهد مقداری قعود ایتدكده صلاتی بوز سیدی الك اوزرینه قضا لازم كلمز زیرا واجب اولانی ادا ایتدی وشفع ثانی یه شروع ایتمدیكه حتی قضا واجب اوله (ویتنفل قاعدا مع قدرة القیام ابتداء وكره بقاء الابعذر) مصلینك قدرتی وارایكن ابتداء نافله یی اوتوردیغی یرده قیلروا كرقائما شروع ایدوب قیامه قدرت وار ایكن اوتوردیغی یرده قیلرسه مكروه اولور اكرقیامه قدرتله شروعدنصكره عذرظهورندن اوتوردیغی یرده قیلرسه مكروه اولمز (وراكبا خارج المصر مومیا) ودخی مصلی نافله یی راكب اولدیغی حالده شهرك خارجنده ایماایله قیلرحالبوكه مسافر اولان كمسنه ایچون هرموضعده قصر صلات جائز اولور عن قریب بیانی كلور ومصنف خارج قیدیله سفرك شرط اولمسنی وشهر ایچنده راكبا نافله نك جوازینی نفی مراد ایدر یعنی مسافر اولمسه بیله نافله یی ایماایله راكب اولدیغی حالده انجق خارج مصرده قیلر شهر ایچنده قیلمز (واوكان الی غیر القبلة) اكرچه كیم اول مصلی راكبك صلاتی قبله نك غیریده اولورسه ده زیرا صلاة نوافل وقته تخصیص اولنمامشدر پس اكرفقهارا كبك نزولنی وقبله یه استقبالنی التزام ایلسه لردی راكبدن نافله منقطع اولمق لازم كلوردی فرائض نافله نك خلافی اوزره در كه زیرا فرائض وقته مختصدر دابه اوزره جائز اولمز الاضرورتده جائز اولور وكذلك واجب اولان نمازلر وصلاة وتر وصلاة منذوروشروعدنصكره فاسد اولان صلاة وجنازه نمازی وارض اوزره تلاوتله واجب اولان سجده بونلرده فرائض كبیدر دابه اوزره جائز اولمز الاضرورت ایچون اولور وامارواتب تعبیراولنان سنتلر نافله لردر امام اعظمدن روایت اولندیكه تحقیقا مصلی سنة فجر ایچون دابه دن نزول ایدرز یراسنة فجرسائرسنتلردن تأكید اولنمشدر (وبنی بنزوله) ونزولی اوزره بنا ایدر یعنی قچان مصلی سنته راكب اولدیغی حالده افتتاح ایتسیدی بعده دابه دن نزول ایتسیدی افتتاح اوزره بنا ایدر (لاركوبه) یعنی راكب دكل ایكن افتتاح ایدوب بعده راكب اولوب بنا ایلمرز یرا اول مصلی شروع ایلدیكی صلاتی افساد ایلدی زیر اولكیده یعنی راكب ایكن افتتاح ایدوب نزولندنصكره بناده مصلی اوزرینه واجب اولان شیئك اكملیله ادا ایدر وثانیده یعنی قبل الركوب افتتاحده تحریمه ركوع وسجود ایچون منعقد اولدی ایماایله اداسی جائز اولمز وعن قریب دابه اوزره صلاتك بابنده كلامك زیاده سیله بیانی كلور والله اعلم (التراویح) ترویحه نك جمعیدر ترویحه اصلنده اوتورمغك اسمیدر هر درت ركعتدنصكره ناسك مستریح اولدیغی ایچون ترویحه ایله تسمیه ایتدیلر بوندنصكره هر درت ركعته مجازا ترویحه تسمیه ایلدیلر هر درت آخرنده ترویحه اولدیغیچون و بو تراویح رسول علیه الصلاة والسلامك سنتیدر زیرا تحقیق صحیح اولدیكه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام رمضان شریفك بعض كیجه لرنده تراویحه قائم اولورلردی وبو تراویح اوزرینه مداومتی تركده عذر بیان ایتدی واول عذر بزم اوزریمزه فرض اوله دیو خشیتدر بوندنصكره تراویح اوزره خلفاء راشدین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین مداومت بیوردیلر وتحقیق رسول علیه الصلاة والسلام (علیكم بسنتی وسنة الخلفاء الراشدین من بعدی بیوردیلر (وهی سنة للرجال والنساء) و بو تراویح رجال ونسایه سنتدر رافضیلردن بعض انجق رجاله سنتدر دیدی (والجماعة فیها سنة علی الكفایة) وتراویحده جماعت كفایه اوزره سنتدر حتی اهل مسجد یعنی جماعت ترك ایلسه لر كنهكارا اولورلر وبعضیسی تراویحه قائم اولسه لر قائم اولمیوب متخلف اولنلر فضیلة تراویحی ترك ایتمش اولورلر وكنهكار اولمزلر زیرا تحقیق بعض اصحاب تخلف ایتدیلر وامام ابو یوسفدن روایت اولندیكه بركمسنه تراویحی امامله قیلندیغی كبی بیتنده قیلمغه قادر اولسه بیتنده قیلدیغی صلاتی افضلدر دیدی صحیح اولان بودر كه تحقیقا بیتنده اولان جماعت ایچون فضیلت وارد رو مسجدده اولان جماعت ایچون فضیلت اخری واردر پس تراویحی جماعت ایله بیتنده قیلان مصلی ایكی فضیلتك برین كندویه ضم ایدوب فضیلة اخرای زائده یی ترك ایتمش اولدی كافیده بویله ذكر اولندی (ومن فاتت لایقضی اصلا) یعنی بركمسنه تراویحی كرك جماعتله وكرك منفردا فوت اولانی قضا ایتمز زیرا قضا فرضك وفرضه تابع اولان مؤكدلرك خاصه لرندندر

ویستحب تأخیرها الی ثلث اللیل) وتراویحی ثلث لیلك انتهاسنه دکین تأخیرایلمك مستحب اولور (وهی خمس ترویحات بکل تسلیمتان) وصلاة تراویح بش ترویحه درهر ترویحه ایچون ایکی سلام واردر وامام وقوم هر تکبیرافتتاحده سبحانك اللهم الی آخره اوقورلر (ویجلس بین الترویحتین قدر ترویحة) وایکی ترویحه نك بیننده برترویحه قدراوتوربلور (کذابین الخامسة والوتر) کذلك بشنجی ترویحه ایله صلاة وتر بیننده دخی برترویحه قدراوتوربلور زیرا اصحاب رضوان الله تعالی علیهم اجمعین زمان شریفلرندن بزم زمانمزه کلنجه بووجه اوزره متواتردر (ویزید علی التشهد الصلوات) وامام تشهد اوزره صلوات دعاسنی زیاده ایدر (الا ان یمل القوم) الامکرقوم امامه کوسرلرسه بوتقدیرجه صلوات دعاسنی ترك ایدر (والسنة الختم مرة) وتراویحده بر کره ختم شریف سنتدر ویکرمی یدنجی کیجه ده ختم شریف ایتمك افضلدر زیرا اخبار کثیره وارد اولشدرکه رمضان شریفك یکرمی یدنجی کیجه سی لیلهٔ قدردر (ولایترك لکسلهم) وامام قومك کسلی ایچون ختم شریفی ترك ایلمز اکرامام حافظ قرآن ایسه (وقیل الافضل فی زماننا قدر مالا یثقل علیهم) بعض دیدیلرکه بعضدن مراد صاحب اختیاردر بزم زمانمزده افضل اولان قومك اوزرلرینه ثقیل اولمیه جق قدردر (صلی العشاء وحده فله ان یصلی التراویح مع الامام) برکمسنه صلاة عشایی یالکز ادا ایدوب تراویحی امام ایله قیلمق جائزاولور (ولوتر کوا الجماعة فی الفرض لم یصلوا التراویح بجماعة) واکر قوم فرضده جماعتی ترك ایلسه لردی تراویحی جماعتله قیلماری جائز اولمز (ولولم یصلها بالامام صلی الوتر به) واکرقوم تراویحی امامله قیلماسه لر صلاة وتری امامله قیلرلر (ولا یوتر بجماعة خارج رمضان) ورمضان شریفدن خارجده صلاة وتر جماعتله قیلنمز بالاجماع جائزدکلدر وجماعتله تطوع دخی قیلنمز الاتراویح رمضانده قیلنور وشمس الائمة الکردیدن روایت اولندیکه تحقیقا جماعتله صلاة تطوع قیچان علی سبیل التداعی اولورسه یعنی قوم بربرلرینی دعوت ایدرلرسه مکروهدر وامابرکمسنه برکمسنه یه اقتدا ایدوب یاخود ایکی کمسنه برکمسنه یه اقتدا ایدرسه مکروه اولمز وقیچان برکمسنه یه اوچ کمسنه اقتدا ایدرسه انده اختلاف واردر واکر درت کمسنه برکمسنه یه اقتدا ایدرسه بالاتفاق مکروه اولدی کافیده بویله ذکر اولندی والله اعلم بالصواب

(باب ادراك الفریضة)

بو باب فرائضی ادراکی بیاننده در (الشارع فیها) معلوم اولسونکه تحقیقا بلاعذر عبادتی بوزمق حرامدر حق تبارك وتعالینك (ولاتبطلوا اعمالکم) قول شریفیچون وتحقیقا کامل ایلمك ایچون بوزمق معناً کمالدر ایمدی جائز اولور مسجدی اصلاح ایچون بوزمق کبی وجمعه نمازی ایچون صلاة ظهری بوزمق کبی وجماعتله ادا اولنان صلاتك منفردا ادا اولنان صلاة اوزره مزیتی واردر ایمدی منفردا قیلنان صلاتك بوزلمسی جماعتك فضیلتنی احراز ایچون جائز اولدی قیچان بوذکر اولنان مقال متقرر اولدیسه معلوم اولسونکه تحقیقا برکمسنه منفردا صلاته شروع ایلدکده (اذا اقیمت قطعها) قیچان اول فریضه یی قیلمغه امام شروع ایتسه یدی منفردا شروع ایدن کمسنه اول فریضه یی قطع ایدر (واقتدی ان لم یسجد للرکعة الاولی) وامامه اقتدا ایدر اکر رکعت اولی ایچون سجده ایتمدی ایسه زیرا اکمال ایچون اولان نقض اکمالدر واکر رکعت اولی ایچون سجده ایتدیسه قطع ایلمز برارکعت اولی ایچون سجده اکمال ایچون اولان قطعدن مانع اولور (اوسجدوهو فی غیررباعی) یاخود شارع صلات رکعت اولی ایچون اولان سجده یی رباعینك غیرنده ایتسیدی شروع ایتدیکی صلاتی قطع ایدرزیرا اکر قطع ایلیوب بررکعتی دخی قیلسیدی ثنائیده صلاتی تمام اولور واکثر ثلاثیده بوانور واکثر ایچون حکم کل واردر پس اکثرك ثلاثیده بولنمسنده فراغ شبهه سی واردر وفراغك حقیقتی ایسه نقضه محتمل اولمز پس کذلك فراغك شبهه سیده نقضه محتمل اولمز (اوفیه) یاخود شارع رکعت اولیده سجده یی رباعیده ایتسیدی بنه قطع ایدر (لکن ضم الیها اخری) لکن اول شارع شروع ایتدیکی صلاته بررکعت اخری دخی ضم ایدر نافله ایکی رکعت اولمق ایچون بعده قطع ایدر وقطع ایتمسیله جماعتك فضیلتنی احراز ایدر (وان صلی ثلاثاً اتمه) واکر شارع رباعیدن اوچ رکعتی قیلمش اولسیدی (اتم) یعنی اول اوچ رکعته بر رکعت اخری ضم ایدوب تمام ایدرزیرا شروع ایلدیکی صلاتك اکثرینی ادا ایلدی واکثر ایچون حکم کل واردر پس نقضه محتمل اولمز نتکیم مرور ایتدی (ثم أتم متنفلا الا فی العصر) یعنی بوندنصکره امامه اقتدا ایدر نافله قیلیجی اولدیغی حالده الا صلاة عصرده اقتدا ایتمز زیرا صلاة عصردنصکره

نافله مكروهدر (والشارع فى النفل لا يقطع) ونفله شروع ايدن مصلى صلاتنى قطع ايلمز زيرا بو صورنده قطع اكمال ايچون دكلدر (واختلف فى سنن الظهر والجمعة) وصلاة ظهرك سنتلرينه شروع ايدن مصلينك سنتى قطعنده اختلاف اولندى قچان امام صلات ظهره قائم اولسيدى وجمعه سنتنده دخى اختلاف اولندى قچان خطيب خطبه يه بدأ ايتسيدى بعض ديديكه ايكى ركعتك باشنده قطع ايدر * زيرا شارع شروع ايلديكى صلاة ظهرك وجمعه نك سنتلرى نافله لردر سنت اولمق جهتيله بو قول ابو يوسفدن روايت اولندى وبعض ديديكه شارع اول شروع ايلديكى سنتى درده تمام ايدر زيرا اول سنتلر صلاة واحده حكمنده در و بو مقامده قطع اكمال ايچون دكلدر ظهر بونك خلافيدر * زيرا شارع ظهره شروع ايتمش اولسيدى انك قطعى اكمال ايچون اولور (لا يخرج من مسجد اذن فيه) بر مسجدده كه اذان اوقنه اول مسجدده بولنان كمسنه لردن بر كمسنه انده نمازى ادا ايتمدكجه چيقمسى جائز اولمز (الا مقيم جماعة اخرى) الا بر غيرى جماعتك امرينه انتظام ويرن كمسنه كه اول جماعة اخرانك مؤذنى ويا امامى وياخود بر كمسنه كه جماعت انلك امر يله قائم اوله بونك انده بولنموب غيبتيله متفرق اولسه لر ياخود از قاله لر اول كمسنه نك اذان اوقنان مسجدده نماز قلمدن چيقمسى جائز اولور * نهايه ده ذكر اولنديكه اكر اول اذان اوقنان مسجددن خروج ايدن كمسنه نمازى قبيله سى مسجدنده جماعتله قيلمق ايچون چيقارسه جماعة اخرايه مؤذن ويا امام اولسون وكر كسه اولمسون مطلقا انك خروجنده بأس يوقدر ياخود اول وقتده ابدستى بوغيسه يعنه كلوب نمازى قيلمق نيتيله آبدست ايچون چيقارسه چيقمسى جائز اولور (ومصلى الظهر والعشاء مرة) والا مقيم جماعة اوزره معطوفدر يعنى اكر اول مسجددن خروج ايدن كمسنه قبل الاذان وقت داخل اولمغله ياخود بر غيرى مسجدك اذانن ايشتمكله اول وقتك فرضنى قيلدى ايسه بعد الاذان خروجى مكروه اولمز * زيرا حق تعالينك امرينه بركره اجابت ايتدى تا بانر كنده بأس يوقدر (ولا عند الاقامة فيه) ودخى صلاته اقامت اولنان مسجددن براحدك خروجى جائز اولمز زيرا اول وقتده آشكاره جماعته مخالفتله اول مسجددن خروج ايدن كمسنه اتهام اولنور زيرا آز اولور كه تحقيقا اول خروج ايدن كمسنه اهل سنت اردنده نمازى جائز كورمز ظن اولنور (الا المقيم) الا جماعة اخرانك مقيمى اولان كمسنه نك خروجنده بأس يوقدر (ومصلى الفجر والعصر والمغرب مرة) ودخى بو اوچ وقت صلاتنى بركره قيلان كمسنه نك بعد الاقامه خروجى دخى مقيم كبى لا بأسدر صلاة فجردنصكره كون طوغنجه وعصردنصكره وقت غروبه دكين نافله قيلمق مكروه اولديغى ايچون وصلاة مغربدنصكره اوچ ركعت نافله مشروع اولديغى ايچوندر (لا مصلى الظهر والعشاء) اقامت اولنان مسجددن صلاة ظهرى وصلاة عشايى قبل الاقامه منفردا قيلان كمسنه نك خروجى جائز اولمز * ظهر ايله عشادنصكره نافله قيلمق جائز اولديغيچون (خائف فوت الجماعة فى الفجر يترك سنته ويقتدى) صلاة فجرده جماعتك فوت اولمسندن خوف ايدن كمسنه سنتى ترك ايدوب امامه اقتدا ايدر * زيرا جماعتك ثوابى اعظمدر ووزركيله وعيد الزمدر پس جماعتك فضيلتنى احراز اوليدر (ومدرك ركعة منه صلاها) وصلاة فجردن بر ركعته يتشن كمسنه سنتى قيلر يعنى تحقيقا فجرك فرضندن بر ركعتك ادراكنه حاضر اولان كمسنه سنتى قيلر * اكرچه كيم اندن ركعة اولى فوت اولدى ايسه ده (ولا يقضيها الا تبعا) وسنة فجرى قضا ايلمز سنتى فرضله بيله فوت ايتديكى وقتده الا فرضه تبعا قضا ايدر واول سنة فجرى جماعتله بيله قضا ايدر ياخود بالكز قضا ايدر وسنتده قياس اولان قضا اولنمامقدر قضا واجبه مخصوص اولديغيچون لكن قبل الزوال فرضه تبعا قضاسيله حديث وارد اولدى اول حديث روايت اولنان شيئدر كه تحقيقا رسول اكرم عليه الصلاة والسلام حضرتلرى سنتى فرضله معا قضا ايتدى ام بس كيجه سنك ارته سى سنتى فرضله معا شمس مرتفع اولدقدنصكره قضا ايتدى وماوراسى اصل اوزره باقى قالدى وبعد الزوال قضاسنده شافعى رحمة الله عليهك اختلافى واردر اما قچان سنت بلا فرض فوت اولسيدى امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده قضا اولنمز * وامام محمد زواله وارنجه قضا اولنمسى بكا سوكلودر ديدى وشمسك طلوعندن اول بالاجماع قضا اولنمز بعد الصبح نافله نك مكروه اولديغيچون (وفى الظهر يتركها مطلقا) وصلاة ظهرك سنتى مطلقا ترك اولنور برابردركرك صلاة ظهردن بر ركعته يتشسون كركسه يتشمسون زيرا سنة ظهرك فضيلتى سنة فجر كبى دكلدر حتى فقهاء ديديلركه اكر عالم فتوى ايچون اكا مرجع اولسيدى سائر

سنتلری ترك ایدردی الا سنة فجری ترك ایتمزدی كافیده بو یله ذكر اولندی (وقضاها قبل شفعه) وسنة ظهری ترك ایدن مصلی ظهرك شفعندن اول فرضندنصكره اولان ایكی ركعت سنتدن اول قضا ایدر و بو امام ابو یوسف قتنده در وامام محمد قتنده فرضدنصكره اولان ایكی ركعتدنصكره قضا ایدر وصدر الشریعه بو اختلافك عكسی اوزره نقل ایتدی (ولایقضی غیرها) سنتلردن فجر ایله ظهرك سنتلرندن غیریسی قضا اولنمزز یرا سائر سنتلر وقتندنصكره یالكز سنت اجماعا قضا اولنمز وفرضه تبعیتله سائر سنتلرك قضاسنده اختلاف اولندی اصح قول اوزره انلر قضا اولنمز * وخلاصه ده ذكر اولندیكه بر كمسنه فجرك سنتنی یاخود ظهردن درت ركعت سنتی قیلسیدی اندنصكره بیعله یاخود شرا ایله یا اكل ایله مشغول اولسیدی پس اول كمسنه سنتی اعاده ایدر اما بر لقمه یمكله یاخود ایچمكله سنت باطل اولمز * و بعض دیدیكه ظاهر اولان بودر كه مصلی اول سنتلری اعاده ایلمز صلاة خمسك سنتلر ین بر كمسنه ترك ایلیوب اگرحق كورمزسه كافر اولور و اگرحق كوررسه تركیله آثم اولور كافیده بو یله ذكر اولندی (مدرك ركعة من ذوات الاربع) صلاة ظهر وصلاة عصر وصلاة عشا كبی درت ركعت اولان صلاتلرك بر ركعتنه یتشن كمسنه (مدرك فضل الجماعة) فضیلة جماعتك مدركیدر (لامصل بها) لكن اول مدرك اول جماعتله بیله مصلی دكلدر (واختلف فی مدرك الثلاث واللاحق) واوچ ركعته یتشن كمسنه ایله لاحقده اختلاف اولندی * یعنی بر كمسنه اول درت ركعت صاحبی اولان نمازلردن برینه یتشسیدی فضیلت جماعته انلر ایله بیله اشتراك بولنمغله یتشوب لكن اول كمسنه اول صلاتی جماعتله قیلمدی * زیرا اكثر ركعتنی فوت ایلدی بو اجلدن اگر اول مصلی یمین ایتسه كه بن صلاة ظهری امامله بیله قیلمدم اگر اوچ ركعته یتشمدی ایسه حانث اولمز زیرا حانث اولمسنك شرطی امامله بیله ظهری قیلمقدر حالبوكه اوچ ركعتله امامدن منفرد اولدی واگر اوچ ركعته یتشوب بر ركعتی فوت ایتسیدی جوابك ظاهری اوزره اول كمسنه حانث اولماملی ایدی زیرا حالف محلوف علیهك بعضیله حانث اولمز لاحق بونك خلافیدر كه زیرا لاحق اولان كمسنه حكما امامك اردنده در بو اجلدن اكا سبقت ایدن شیئده قرائت ایلمز وشمس الائمه ذكر ایلدیكه تحقیقا لاحق مدرك الثلاث كبی حانث اولمز الا اگر امامك صلاتیله قیلرسم دیمش اوله وقیاس دخی بودر فقها بو وجه اوزره بیان ایلدیلر * حالبوكه ایكی ركعته یتشنه تعرض ایلدیلر * بن دیرمكه ایكی ركعته یتشنه تعرض ایلمدكلرینك وجهی اولدر كه تحقیقا انك حكمی طرفینك حكمندن فهم اولنور زیرا تحقیقا بر ركعته یتشن كمسنه قیچان فضل جماعته یتشسیدی ایكی ركعته یتشن كمسنه نك فضل جماعته یتشمسی بالطریق اولی اولور وقیچان اوچ ركعته یتشن كمسنه نك جماعتله مصلی اولمسنده اختلاف اولنسیدی ایكی ركعته یتشن كمسنه نك جماعتله مصلی اولمامسی بالطریق اولی اولور ایمدی سن فكر ایله (من امن فوت الوقت یتطوع قبل الفرض) بر كمسنه وقتك فوت اولمسندن امین اولسه فرضدن مقدم تطوعی قیلر یعنی بر كمسنه جماعتی فوت ایدوب منفردا فرضی قیلمق مراد ایلدكده اولا سنتی قیلرمی دیو سؤال اولنورسه مشایخك بعضی سنتی قیلمزدیدی * زیرا سنت فرضی جماعتله ادا ایدرسه قیلنوردیدی لكن اصح قول سنتی قیلمسیدر اگرچه كیم جماعتی فوت ایلدی ایسه ده الا مگر كه وقت ضیق اولورسه بو تقدیرجه سنتی قیلمز (اقتدی براكع فوقف حتی رفع رأسه فاته الركعة) یعنی بر كمسنه ركوعده امامه اقتدا ایدوب پس امام ركوعدن باشنی قالدر نجه توقف ایتسیدی یعنی امام ركوعده ایكن اقتدایه نیت ایدیجی اولدیغی حالده تكبیر ایدوب امام ركوعدن باشنی قالدر نجه قیامده توقف ایتسیدی اول كمسنه امامك ركعتنه یتشمدی اول ركعتك فوت اولمسنی مستلزم اولان مشاركتك فوت اولدیغی ایچون (بخلاف راكع لحقه امامه) امامی اكا لاحق اولان راكع ذكر اولنان مقتدینك خلافی اوزره در یعنی امامه اقتدا ایدن كمسنه امامندن اول ركوع ایدوب حتی امام لاحق اولنجه توقف ایلسه جائز اولدی جزء واحدده مشاركت بولندیغیچون امام زفر رحمة الله علیه ایچون خلاف واردر و بالله التوفیق

* (باب قضاء الفوائت) *

بو باب فوت اولان نمازلرك قضا اولنمسی بیاننده در (الترتیب بین الفروض الخمسة والوتر اداء وقضاء فرض عملی) بش وقتك فرضلری ایله وترك بیننده اداء وقضاء ترتیب فرض عملیدر یعنی انك فوتیله جواز فوت اولور

تنكيم مرور ايتدى يعنى تحقيقا فروض خمسه نك كليسى فوت اولسيدى فروض خمسه بيننده ترتيبه رعايت
لازمدر وكذلك فروض خمسه ايله وتر بيننده دخى رعايت لازمدر وكذلك بعض فائت اولوب بعضى وقتى
اولورسه ترتيبه رعايت لازمدر پس فائته وقتيه دن اول قضا اولنور وامامين قتنده فرضلر ايله وتر ما بيننده ترتيب
بوقدر زيرا صلاة وتر امامين قتنده سنتدر و فرضلر ايله سنت بيننده ترتيب يوقدر و ترتيبك لازم اولمسنده اصل
اولان رسول عليه الصلاة والسلامك (من نام عن صلاة او نسيها فلم يتذكرها الا وهو يصلي مع الامام فليصل التي
هو فيها ثم ليقض التي تذكرها ثم ليعد التي صلاها مع الامام) قول شريفيدر معناى شريفى بر كمسنه صلاتدن
اويوسيدى ياخود صلاتى اونوتسيدى پس خاطرينه كليوب الا امام ايله نماز قيلركن كلسيدى ايچنده
اولديغى نمازى قيلوب بعده خاطرينه كلان نمازى قيلر بعده امام ايله قيلديغى نمازى اعاده ايدر ديمكدر
وتحقيق هدايه شارحلرى بو حديث شريف مشهوردر ديو تصريح ايلديلر و علما بو حديث شريفى تلقى بالقبول
ايتديلر پس فرض عملى بونكله ثابت اولدى تنكيم محاذاتده وارد اولان حديث شريف كبى (فان صلى)
الترتيب بين الفروض قولى اوزره تفريعدر يعنى ماسبق بيان ايتمكدر (خمسة) فرضلردن بش فرضى
قيلسه (ذاكرا فائتا فسدت موقوفا) يعنى صاحب ترتيب اولان كمسنه فرائضدن بش فرضى برفرض فائتى
ذكر ايديجى اولديغى حالده قيلسيدى اول قيلديغى بش فرض فسادموقوفله فاسد اولور امام اعظم قتنده
وامامين قتنده بلاتوقف فاسد اولور لكن امام ابو يوسف قتنده فرضيتك وصفى فاسد اولور و امام محمد قتنده
اصل صلاة فاسد اولور (ان ادى سادسا) اكر فرض سادسى ادا ايدرسه (صح الكل) يعنى التيسيده امام
اعظم قتنده صحيح اولور فرضيتك وصفيله بيله (وان قضاه قبل السادس بطلت فرضية الخمس وتصير نفلا)
واكر اول ذكر اولنان فائتى فرض سادسدن اول قضا ايدرسه بشنكده فرضيتى باطل اولوب نفل اولور امام اعظم
قتنده تنكيم ابو يوسف قتنده سادسك قضاسندن اول نفل اولديغى كبى امامين ايچون علت اولدر كه تحقيقا صلاة
خمسه قلتى ايله بيله بلا ترتيب ادا اولنمغله فاسد اولدى ايمدى صحيحه منقلب اولمز و سادس ايله حاصل اولان كثرت
ابسه سادسده تأثير ايدر و سادسك ما بعدنده انجق ايكيسى اتفاقا صحيح اولورلر بو خمسه ماضيه ده صحيح
اولمزلر تنكيم تحقيقا كلاب معلم اوچ كره اكلى ترك ايلسيدى اوچدنصكره اولان صيدنك حلال اولمسى ثابت
اولور اوچده ثابت اولمز و صلاة خمسه نك فساديله قوالده امام اعظمك علتى آلتينك مادونده ترتيبك واجب
اولمسى ملاحظه سيدر و توقفله قوالده على تحقيقا ترتيبك واجب اولمسى قايلده اولور كثيرده اولمز و وقتا كه فرض
سادسى ادا ايتمك محتمل اولديسه فائته كثرته بالغ اولوب ترتيبه رعايت اولنمز بو صورتده صلاة خمس صحيح اولور
و فرض سادسدن اول فائتى قضا ايتمكله قلت باقى قالور بو تقديرجه ترتيبه رعايت اولنور پس قطعا فاسد اولمق
احتماليله فساد ايله جزم صحيح اولمز مع هذا ترتيبك ساقط اولمسيچون موجب اولان كثرت آلتينك مجموعيله
قائمه در سائر مستندلر كبى اولنه مستند اولديغى حالده پس كانه ترتيب ساقط اولديغى حالده صلاة خمسى
قيلدى پس اول صلاة خمس صحيحه واقع اولدى و امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده اصل باطل اولمغله علت اولدر كه
اصله مخصوص اولان وصفك باطل اولمسى اصلك باطل اولمسنى ايجاب ايلمز تنكيم معسر اولان كمسنه نك
صوم كفارتى قيجان موسر اولسه كفارت واقع اولمز بلكه نفل اولور (ولم يجز فجر من تذكر انه لم يوتر)
بين الفروض والوتر قولى اوزره تفريعدر صلاة وترى قيلمديغى خاطرينه كتورن مصلينك صلاة فجرى قيلمق جائز
اولمدى و بونده امامينك خلافى واردر اكا بناء كه تحقيقا امام اعظم قتنده وتر واجبدر و امامين قتنده سنتدر
(ويسقط بفوت ستة) و ترتيب آلتى فرضك فوت اولمسيله ساقط اولور زيرا بو تقديرجه فائت حد كثرته بالغ
اولور (بخروج وقت السادس) فرض سادس وقتنك خروجيله فوت اولمسيله ساقط اولور حتى فرضلردن
بر فرض مكرر اولسه فرضلرك كندو نفسلرى بيننده وكندولريله آخر وقتيات بيننده ترتيب واجبك ساقط
اولمسيله تخفيف ايچون سبب اولمغه صالح اولور واندهاصل اولان اغما ايله قضادر ثابت اولديغى حيثيله كه
تحقيقا على رضى الله عنه انك اوزرينه بر كون بر كيجه دن اقل اغما واقع اولدى پس صلاتلرى قضا ايلدى
و عمار بن ياسر رضى الله عنهك اوزرينه بر كون بر كيجه اغما واقع اولدى پس اولدخى صلاتلرى قضا ايلدى
و عبد الله بن عباس رضى الله عنهك بر كون بر كيجه دن اكثر اوزرينه اغما واقع اولدى پس انلر دخى قضا ايلدى

پس دلالت ايتديكه تحقيقا تكرار تخفيفده معتبردر (و بضيق الوقت) ودخی ترتيب وقتك ضيق اولمسيله
ساقط اولور (فان بقی منه مايسع بعض الفوائت مع الوقتية بقضی مايسعه معها) پس اكر اولوقت ضيقده فوت
اولنلردن بعضی وقتيه ايله بيله قيلنه جق مقداری وسعت وار ايسه وسعت مقداری اول فوت اولنلر وقتيه ايله بيله
قيلنور نتكيم قچان صلاة عشا وصلاة وتر فوت اولسيدی ووقت فجردن طلوع شمسه دكين وقت قالميوب
الا بش ركعت نماز قيلنه جق مقداری وقت قالسيدی صلاة وتر قضا اولنور وصلاة فجر ادا اولنور امام اعظم
قتنده وكذلك اكر صلاة ظهر وصلاة عصر فوت اولسيدی ووقت مغربدن باقی قالميوب الا انده يدی ركعت نماز
قيلنه جق مقداری وقت قالسيدی صلاة ظهر ايله صلاة مغرب قيلنور (و بالنسيان فيعيد العشاء والسنة لا الوتر
من علم انه صلى العشاء بلا وضوء والاخريين به) ودخی ترتيب نسيانله ده ساقط اولور پس صلاة عشا ايله سنتی
اعاده ايدر وتری اعاده ايتمز شول كسنه كه صلاة عشايی آبدستسز وسنتله وتری آبدست ايله قيلديغی بيله يعنی
تحقيقا شول كسنه كه وقت ايچنده صلاة عشايی آبدستسز وسنتله وتری آبدست ايله قيلديغنی تذكر ايليه
عشا ايله سنتی اعاده ايدر زيرا فرضدن اول سنتك قضاسی صحيح اولمدی مع هذا آبدستله ادا اولنمش ايكن زيرا
سنت فرضه تابعدر واما صلاة وتر امام اعظم قتنده صلاة مستقله در ايمدی اداسی صحيح اولدی زيرا صلاة وتر ايله
عشا بينده ترتيب فرضدر لكن مصلی وتری وعشايی آبدست ايله قيلدی زعميله ادا ايتدی ايمدی عشانك
ذمتنده اولديغنی اونتدی پس ترتيب ساقط اولدی وامامين قتنده وتر بده عشا كبی قضا ايدر زيرا امامين
قتنده وتر سنتدر (و بالظن المعتبر فانه اذا صلى الظهر ذاكرا لترك الفجر فسد فاذا قضى الفجر وصلى العصر ذاكرا
للظهر جاز العصر) وبالظن المعتبر قولی اوزره تفريعدر ودخی ترتيب ظن معتبر ايله ده ساقط اولور زيرا تحقيق
مصلی فجرك تركنی تذكر ايدیجی اولديغی حالده صلاة ظهری قيلسيدی ظهر فاسد اولور پس قچان صلاة فجری
قضا ايدوب صلاة ظهری تذكر ايدیجی اولديغی حالده عصری قيلسيدی صلاة عصر جائز اولور زيرا مصلينك
صلاة عصری اداسی حالنده ظننده اوزرنده فائته يوق ايدی بو ايسه ظن معتبردر زيرا مجتهد فيهدر زيلعی بويله
ذكر ايلدی (اجتمعت الحديثة والقديمة جازت الوقتية بتذكر الحديثة ولا يعود الترتيب بعود الكثرة الى القلة
فيصح وقتی من ترك صلاة شهر) يعنی صكره دن حاصل اولان فائته وقديمدن اولان فائته بر كسنه اوزرنده
جمع اولسيدی اول فائته حديثه انك خاطرينه كلسيله وقتيه نك اداسی جائز اولور وكثرتك قلت اوزره عوديله
ترتيب عود ايلمز پس مثلا بر شهرك صلاتنی ترك ايدن كسنه نك فرض وقتيسی صحيح اولور حتی ترتيب ساقط
اولنجه (فاخذ يؤدی الوقتيات فترك فرضا) فيصح وقتی قولی اوزره تفريعدر الی آخره پس اول كسنه وقتيه
اولنلرك اداسنه شروع ايدوب بر فرضی ترك ايتسيدی شهرك فائته لری قديمه اولور واول قديمه لر ترتيبی اسقاط
ايديجيدر پس اول كسنه بر فرضی ترك ايتسيدی انك تذكريله بيله بر وقتيه يی ادا ايتمك جائز اولور (او قضى
صلاة شهر الا واحدة او اثنتين) ترك صلاة شهر قولی اوزره معطوفدر ولا يعود الترتيب قولی اوزره تفريعدر الی
آخره يعنی بر شهرك صلاتنی قضا ايدن كسنه نك فرض وقتيسی صحيح اولور الا اول صلاة شهرك برينی ياخود
ايكيسنی قضا ايتمزسه ترتيب عود ايلمز پس وقتيه نك اداسی صحيح اولور وبعض مشايخدن روايت اولنديكه
اكر قلت كثرتدنصكره اولورسه صلاتنه سستلك ايتديكی ايچون زجر اله ترتيب عود ايدر قول اول شمس الائمه نك
وفخر الاسلامك اختيار ايلديكيدر وابو حفص كبير وعليه الفتوی ديدی (اذا كثرت الفوائت) قچان فائته لر
چوغالسيدی قضاسيله مشغول اولدقده ظهرك وعصرك وبو ايكيسی مثللك تعيينه محتاج اولور وذكر
اولنان كبی فلان كونك ظهری ديو نيت ايدرز يرا ذمتنده اولان ايكی ظهرك اجتماعنده ايكيسندن بری متبين
اولمز پس وقتك اختلافی سببيك اختلافی كيدر يدی . [illegible] نته امرك تسهيلنی مراد ايدرسه
(نوی اول ظهر عليه او آخره) اوزرنده اولان صلاة ظهرك اولكيسنه نيت ايدر ياخود اوزرنده اولان صلاة
ظهرك آخری اولانه نيت ايدر پس قچان اولكی ظهره نيت ايدوب انك اردنجه بو اولنان ظهری قيلسه اول اولور
وكذلك آخرده اولان ظهره نيت ايدوب اندن مقدم اولانی قيلسه آخر اولور ايمدی تعيين حاصل اولور (كذا
الصوم او من رمضان) كذلك رمضاندن صوم ذكر اولنان كبيدر يعنی نتكيم صلاتده تعيينه محتاج اولديغی كبی
رمضاندن ترك ايلديكی صومده دخی تعيينه محتاج اولور اكر بر كسنه نك اوزرنده اولان قضا ايكی رمضاندن

اولمیدی پس اول کمسنه رمضان اولدن یاخود رمضان ثانیدن اوزرنده اولان صومك اولکیسنه نیت ایدر یاخود رمضان اولدن ویاخود رمضان ثانیدن اوزرنده اولان صومك آخرینه نیت ایدر (والافلا) واکر ایکی رمضاندن اولمزسه تعیینه حاجت اولمز حتی برکمسنه نك اوزرنده بر رمضاندن ایکی کون قضاسی اولسیدی بر کونن قضا ایدوب تعیین ایتمسیدی جائز اولور زیرا صومده سبب بردر اولکه شهر رمضاندر وصائمك اوزرینه واجب اولان عددی اتمامدر وصلاتده سبب مختلفدر اولکه وقتدر وسببك اختلافیله واجبده مختلف اولور ایمدی تعیین لازمدر خلاصه ده بویله ذکر اولندی نصابده ومجمع الفتاواده دیدیکه قچان فائته قضا اولنسیدی لایق اولان اول فائته یی بیتنده قضا ایدوب مسجدده ایتمکدر حتی ناس اکا واقف اولمیه لر زیرا صلاتی وقتندن تأخیر ایتمك معصیتدر پس کندودن غیری اول معصیته مطلع اولمق لایق دکلدر وخلاصه ده ذکر اولندیکه بر رجل صحتی حالنده صلاة کثیره فوت ایدوب بعده بر مرضه مبتلا اولسه وآبدست اول مرضه مضر اولمغله تیمم ایله قیلوب ورکوع وسجوده قادر اولمامغله ایماایله قیلوب پس فائته لرین مرضی حالنده بوصفتله ادا ایتسیدی جائز اولور واکر صحت بولوب قضایه قادر اولسیدی قضا ساقط اولور والله تعالی اعلم

(باب صلاة المریض)

بو باب صلاة مریضك احکامی بیانندهدر (اذا تعذر القیام قبلها اوفیها) قچان مصلی یه صلاته شروعدن اول یاخود صلاة ایچنده قیام متعذر اولسیدی (اوخاف زیادته) یاخود مرضك زیاده اولمسندن خوف ایتسیدی (او بطء البرءبه) یاخود قیام سببیله مرضدن برئی بطیء اولمقدن خوف ایتسیدی (اودوران الرأس) یاخود قیام سببیله باشنك دونمسندن خوف ایتسیدی (او یجد للقیام الماشدیدا) یاخود قیامده الم شدید بولسیدی (قعد) اول مصلی اوتورر اذا تعذر قولنه جوابدر (کیف شاء) تربیعدن وغیریدن دیلدیکی کبی قعود ایدر (وصلی قاعدا برکوع وسجود) وركوع وسجود ایله قاعد اولدیغی حالده نمازی قیلر (وان قدر علی بعض القیام قام) واکر قائم اولدیغی حالده تکبیره یاخود قرائتك بعضنه قادر اولورسه پس تحقیق قیام ایله امر اولنور شمس الائمه مذهب صحیح بودر دیدی واکر قیامی بلاعذر ترك ایدرسه صلاتی جائز اولماقدن خوف اولنور (وان تعذر اومی قاعدا) واکر مریضه رکوع ایله سجود متعذر اولوب قیام متعذر اولمزسه اوتوردیغی حالده ایما ایدر واوتوردیغی حالده اولان ایما قائم اولدیغی حالده اولان ایمادن افضلدر (وسجوده اخفض من رکوعه) ولکن سجودینك ایماسنی رکوعنك ایماسندن الحق ایلیه زیرا ایما رکوعله سجودك مقامنه قائمدر پس ایما انلرك حکمنی اخذ ایدر (ولا یرفع الیه شیء یسجد علیه) واوزرینه سجده ایتمك ایچون برشیء وجهنه یوکسلتمك باشنی الحق ایتدکجه جائز اولمز رسول اکرم علیه الصلاة والسلامك بر مریضه قول شریفیچونکه اول مریضه عیاده ایدیجی اولدیغی حالده اوزرینه داخل اولدقده (ان قدرت ان تسجد علی الارض فاسجد والافاوم) بیوردی معنای شریفی اکر سن ارض اوزره سجده یه قادر ایسك سجده ایله واکردکل ایسك ایماایله دیمکدر (ولورفع او خفض رأسه اوسجد علی مالا یجد حجمه جاز) واکر سجده ایتمك ایچون برشیء یوکسلدوب وباشنی اول مرتفع اولان شیئك اوزرینه اکوب سجده ایدرسه یاخود حجمی بولنمیان وآلتی انده قرار ایلمین برشیء اوزرینه سجده ایدرسه ایما بولندیغی ایچون جائز اولور واکر اول شیئك حجمی اولوب آلتی انده طیانورسه جائز اولمز ایما بولنمدیغی ایچون (وان تعذرا ومی مستلقیا) واکر مریضه اوتورمقده ایما متعذر اولورسه صرتی اوزرینه یاندیغی حالده ایما ایدر (ورجلاه نحو القبلة) وایکی آیقلرین قبله جانبنه متوجه ایدر رسول اکرم علیه الصلاة والسلامك (یصلی المریض قائما فان لم یستطع فقاعدا فان لم یستطع فعلی قفاه یومی ایماء فان لم یستطع فالله تعالی احق بقبول العذر عنه) قول شریفیچون معنای شریفی مریض اولان کمسنه قادر ایسه نمازی قائم اولدیغی حالده قیلر واکر قادر دکل ایسه اوتورر کن قیلر واکر اوتورمغه قادر دکل ایسه حق سبحانه وتعالی اول کمسنه نك عذرین قبوله احقدر دیمکدر ولایق اولان بودر که اوتورمغه مشابه اولوب دائما ممکن اولمق ایچون باشنك آلتنه برشیء وضع اولنمق کرکدر زیرا مستلقیا یاتمغك حقیقتی صحیح اولان کمسنه دن ایمانی منع ایدر مریض ایچون نه کیفیتله ممکن اولور کافیده بویله ذکر اولندی (وان تعذر اخرت) واکر مریضه ایما دخی متعذر اولورسه صلاة تأخیر اولنور بو کلامده صلاتك

ساقط اولمسنه اشارت واردر (ولايومى بعينيه وحاجبيه وقلبه) ومريض ايكى كوزلرى وايكى قاشلرى وقلبى ايله ايما ايلمك جائز اولمز بزم روايت ايلدبكمز شئ ايچونكه منصوص عليه اولان ايما رأسله اولوركر اولنان عينين وحاجبين وقلب رأسله اولان ايما اوزره قياس اولنمز (مرض فى صلاته يتم بما قدر) صلاة ايچنده مرضه مبتلا اولان مصلى قادر اولديغيله تمام ايدر يعنى صحيح اولان مصلى صلاتك بعضن قيلوب بعده مرض ظاهر اولسيدى اوتورديغى حالده ركوع وسجود ايله ياخود ايما ايله تمام ايدر واكر ركوع وسجوده قادر اولمزسه صرتى اوزرينه ياتوب ايماايله تمام ايدر زيرا ادنايى اعلا اوزره بنا ايتمكدر صلاتى ايماايله قيلان صحيحه اقتدا ايلدبكى كبى (صح فيها راكع وساجد قاعدا بنى قائما) يعنى تحقيقا قيامدن عاجز اولان اوتورديغى حالده صلاتى ركوع وسجود ايله قيلركن اول صلاتده صحت بولسيدى قائم اولديغى حالده بنا ايدر زيرا بنا اقتدا اكبيدر وقائمك قاعده اقتداسى جائزدر پس كذلك منفرد صلاتنك آخرينى اولى اوزره بنا ايتمك جائز اولور (ومومى كذلك) وصلاتى ايما ايله قيلان مريض كذلك صلاتنده صحت بولسيدى (لابل يستأنف) بنا ايلمز بلكه يكيدن بدأ ايدر زيرا راكع ساجدك ايماايله قيلانه اقتداسى جائز اولمدى كذلك منفردا ايماايله قيلان كمسنه صلاتنده صحت بولدقده ايما اوزره بناسى جائز اولمز (المتطوع يجوز ان يتكأ على شئ) صلاتى تطوعا قيلان كمسنه عصايه ياخود ديواره سو يكنوب قيلمسى جائز اولور (او يقعد ان اعيا) ياخود صلاتده يورلقدن اوتوروب قيلمسى جائز اولور زيرا يورلمق عذردر بو محلده ايكى مسئله حاصل اولور برى سو يكنمك مسئله سى وبرى اوتورمق وهر برى ايكى نوعدر عذرايله وعذرسز اما سو يكنمك عذرايله اولورسه اجماعا مكروه اولمز وعذرسز اولورسه امام اعظم قتنده كذلك جائزدر وامامين قتنده مكروه اولور واما يورلقدن اوتورمق اكر عذرايله اولورسه مكروه اولمز وعذرسز اولورسه جائزدر حالبوكه امام اعظم قتنده مكروه وامامين قتنده جائز اولمز (جن او اغمى عليه يوما وليلة قضى الخمس) بركون بركيجه بركمسنه مجنون اولسه ياخود اوغشيه مبتلا اولسه بش وقتك نمازينى قضا ايدر (وان زاد وقت صلاة لا) واكر بش وقتك اوزرينه بر وقت صلاة دخى زياده اولورسه قضا ايلمز قضاء فوائت بابنده ذكر ايلدبكمز شئ ايچونكه تحقيقا حضرت على كرم الله وجهه بركون بركيجه دن اقل مغمى عليه اولوب بشنده قضا ايلدى وعمار بن ياسر رضى الله عنه بركون بركيجه مغمى عليه اولدى بشنده قضا ايلدى وعبدالله بن عباس رضى الله عنه بركون بركيجه دن زياده مغمى عليه اولدى قضا ايلدى پس دلالت ايتديكه وقتك تكرارى ايله كثرت لازم كلديكى ايچون تخفيفده تكرار معتبردر وجنون ابو سليمانك روايت ايلدبكى شيئده اغما كبيدر (هو الاصح) قول اصح بودر يوخسه امام ابو يوسفدن تحقيقا معتبر اولان زياده ساعات جهتندن يعنى زمانلر جهتندن زياده در اهل نجومك بيلديكى زياده دكلدر ديو نقل اولنان قول اصح قول دكلدر (زال عقله بالبنج او الخمر لزمه القضاء وان طال) بركمسنه نك بنج يمكله ياخود خمر ايچمكله عقلى زائل اولسيدى اكرچه عقلك زائل اولمسى اوزارسه ده اول كمسنه يه قضا لازم كلور زيرا قضانك سقوطى اثرايله معلوم اولمشدر لكن برآفة سماويه ايله حاصل اولسيدى كندو فعليله حاصل اولان آفة سماويه ايله اولانك اوزرينه قياس اولنمز (قطعت يداه ورجلاه من المرفق والكعب) بركمسنه نك ايكى اللرى درسكلرندن وايكى اياقلرى طوبوقلرندن قطع اولنسيدى (لاصلاة عليه) انك اوزرينه صلاة لازم كلمز كافيده بويله ذكر اولندى (وقيل ان وجد من يوضيه يامره ليغسل وجهه وموضع القطع ويمسح رأسه والا وضع وجهه ورأسه فى الماء او يمسح وجهه وموضع القطع على جدار فيصلى كذا فى التاتارخانية) بعض ديديكه اكر اول كمسنه اكا ابدست الدبورمك ايچون بركمسنه بولوب انك امرى ايله انك يوزينى وقطع اولنان موضعلرى غسل ايدبوروب وباشنه مسح ايدبورورسه اول كمسنه نمازى قيلر اوتورديغى حالده ركوع وسجود ايله واكر ابدستنه معاونت ايدر بركمسنه بولمزسه يوزينى وباشنى صويه صوقار ياخود يوزينى وقطع اولنان موضعلرينى ديواره سوروب كانه تيمم ايدر ونمازى قيلار تاتار خانيه ده بويله ذكر اولندى

(باب الصلاة على الدابة)

بو باب دابه اوزرنده ادا اولنان صلاتك احكامى بياننده در (كل موضع يجوز للمسافر قصر الصلاة فيه) هرموضعكه مسافر ايچون اول موضعده صلاتك قصرى جائز اولور واول موضع مسافرك معمور اولان

مقامنك خارجيدر كركسه اول مسافرك مقامى شهر اولسون وكرك قريه اولسون (جاز فيه التطوع له ولغيره عليها بايماء) اول ذكر اولنان موضعده سفر ايچون ومسافرك غيرى ايچون دابه اوزرنده صلاة تطوع ايما ايله جائز اولدى (حيث توجهت) دابه قنغى جانبه توجه ايدرسه يعنى دابه كرك قبله يه توجه ايتسون كرك ايتمسون (ولو بلا عذر) اكرچه كيم عذرسز اولورسه ده يعنى دابه نك توجه ايلديكى عذر اولمدبغى تقديرجه تطوع جائز اولدى (والمكتوبة به) وصلاة فرائض دخى عذر ايله جائز اولدى * قاضيخان ديديكه قچان بر كسنه دابه اوزرنده عذر ايله نمازى قيلسيدى اكر اول دابه بى طوردرمغه قادر اولمزسه اول دابه اوزره صلاتنى ايما ايله قيلق جائز اولور اكر دابه يورر سه ده * واكر مصلى دابه يى طوردرمغه قادر اولورسه جائز اولمز يور ومسيله مكان مختلف اولديغيچون وقنيه ده ذكر اولنديكه قچان دابه اوزرنده ايكن دابه يى يورتسيدى اول كسنه ايچون فرض وتطوع جائز كورلمز (وهو ان يخاف فى النزول على نفسه او دابته من سبع او لص او كان فى طين لا يجد مكانا جافا او كان عاجزا) وعذر اولدر كه دابه سندن نازل اولدقده نفسى اوزره و ياخود دابه اوزره يرتجى حيواناندن ياخود قطاع طريقدن ياخود نازل اولسه چامور دن بر قورى مكان بولممغله ياخود ييرلكدن و يامز اجنك ضعفندن خوف ايتمكدر وياخود بونلرك مثللى برمانعدن عاجز اولمقدر (ودابته جموح او نزل لا يركب بلا معين) ودخى دابه سركش اولمغله نازل اولسه معينسز بنمكه قادر اولمامغله عذردر (او كان فى البادية على الراحلة) ياخود صحراده يوكلو دوه اوزرنده اولوب (والقافلة تسير) حالبوكه قافله يورومكده اولهلس اول راكب نازل اولمغه نفسندن وثيابندن خوف ايدرسه عذردر ظهيريه ده بويله ذكر اولندى (وينزل للوتر عندهما لا كالسنن) وامام اعظم رحمة الله عليه قتنده صلاة وتر ايچون نازل اولور وامامين نازل اولمز سائر سنتلر كبيدر ديديلر والله اعلم

*(باب الصلاة فى السفينة) *

بو باب كيده قيلنان صلاتك احوالى بياننده در صلاة سفينه ده اصل رسول عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنان حديث شريفدر كه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام وقتاكه جعفر بن ابى طالب رضى الله عنهى حبشه كوندرديكى وقتده سفينه ده صلاتنى قائما قيلمغه امر ايلديلر الا غرق خوفى اولورسه قاعدا قيلمغه امر ايلدى * وسويد بن غفله دن روايت اولنديكه بن حضرت ابابكر وحضرت عمر رضى الله عنهمادن سفينه ده صلاتدن سؤال ايلدم بكا اكر سفينه يوررسه صلاتنى اوتورركن قيل واكر سفينه طوررسه قائما قيل ديو بيورديلرديدى (يتوجه المصلى فيها القبلة كيف مادارت) مصلى سفينه ده قبله يه متوجه اولور سفينه قنغى جانبه دور ايدرسه ايتسون (عند الافتتاح وفى الصلاة)افتتاح وقتنده وصلاتده قبله يه متوجه اولور زيرا مصلى ايچون مشقتسز قبله يه استقبال ممكن اولور دابه اوزرنده اولان صلاة بونك خلافيدر زيرا دابه يوررکن قبله يه استقبال ممكن دكلدر (القادر على القيام وعلى الخروج عنها اصلى قاعدا فيها جازت) سفينه ده قيامه قادر اولان وسفينه دن خروجه قادر اولان كسنه سفينه ده صلاتنى اوتورركن قيلسيدى اول اوتورركن قيلديغى نماز جائز اولدى يعنى قضا لازم كلمز معناسنه زيرا سفينه ده غالب اولان تحيردر وكوز قرالغيدر وغالب ايسه محقق اولمش كبيدر ولكن مصلى افضلى ترك ايتمش اولور (والافضل القيام والخروج) افضل اولان اولكيده سفينه ده قيام ايتمك وثانيده خروج ايتمكدر (لا يجوز قاعدا فى المربوطة فى الشط بالاجماع) ارمق كنارنده بغلو اولان سفينه ده قاعدا صلاة بالاجماع جائز اولمز (الا ان يدور رأسه) الا مصلينك باشى دونرسه قاعدا قيلمق جائز اولور (لا يقتدى اهل سفينة بامام فى اخرى) بر سفينه نك اهلى سفينهٔ اخراده اولان امامه اقتدا ايلمك جائز اولمز مكانك اختلافى ايچون (الا ان تقترنا) الا مكر كه ايكى سفينه بر برلرينه مقترن اولورلرسه بو تقديرجه جائز اولور حكما مكانك اتحادى اولديغيچون ايكى دابه اوزرنده اولان ايكى كسنه بونك خلافيدر يعنى احدهمانك آخره اقتداسى جائز اولمز (المقتدى على الشط والامام فى السفينة او بالعكس) مقتدى ارمق كنارنده وامام سفينه ده اولسه ياخود مقتدى سفينه ده وامام ارمق كنارنده اولسه (او بينهما مانع من الاقتداء) اكر مقتديله امام بيننده اقتدايه برمانع وار ايسه طريق كبى ياخود نهردن برطائفه كبى (لم يجز والا جاز) صلاة جائز اولمز واكر مانع يوغسه جائز اولدى والله تعالى اعلم بحقيقته

* (باب صلاة المسافر) *

بو باب مسافرك صلاتنك احوالى بياننده در (هو من جاوز بيوت مقامه) مسافر شول كمسنه دركه مقامنك اولرينى تجاوز ايليه يعنى مقيم اولديغى موضعدن تجاوز ايليه بو كلام شهره وقريه يه عامدر زيراسفر ايچون قريه سندن چيقان شهردن چيقان كمسنه كبى مسافردر پس بو عباره بيوت بلده قولندن احسندر بيوتى جمع صيغه سيله اراده باعث زيرا اوكندهء بر بيت قالسه مسافر اولمز (قاصدا قطع مسافة) مسافه قطعنه قصد ايديجى اولديغى حالده پس بر كمسنه مقامنك بيتلرين ايلروكچوب قطع مسافه قصد ايتمسه ياخود قطع مسافه قصد ايدوب بيوتى تجاوز ايتمسه مسافر اولمز (تقطع بسير وسط) او يله مسافه كه قطع اولنمق انك شاننده در سير وسطله قراده اولان سير وسط دوه نك و يبان يور بين كمسنه نك يورومسيله ودرياده اولان سير وسط روزكارك اعتدالى ايله وطاغده اولان سير وسط اول طاغه لايق اولان يورومكله اعتبار اولنور (فى ثلاثة ايام مع الاستراحات) اوچ كونده استراحات ايله بيله * بزم علمامزك قتنده مدة سفرك ادناسى اوچ كون واوچ كونك كيجه لرينك مسيره سيدر ديدكلرينك معناسى شول سيردركه اوچ كون اوچ كيجه نك ارالغنده اولان استراحات ايله بيله اولورز يرا مسافر ايچون دائما يورومك ممكن اولمز بلكه بعض اوقاتده يورر و بعضنده استراحت ايدرو بعضنده طعام يروصو ايچر محيطده بو يله ذكر اولندى ودخى كيجه لر اوقات استراحتدن اولمغله كتب فقهيه نك بعضيسنده ترك اولندى و بعضيسنده ذكر اولندى (و يرخص له ولو كان عاصيا فيه) ومسافر ايچون سفرنده رخصت ويرلدى اكرچه كيم عاصى اولورسه ده * قطع طريق ايدن كمسنه نك ووالدينه عاصى اولانك وحج شريفه محرمسز كيدن مرأه نك ومولاسندن قچان قولك سفرلرى كبى وامام شافعى قتنده ذكر اولنانلرك سفرينه رخصت فائده ويرمز (قصر فرض الرباعى) رباعى اولان فرضك قصرينه رخصت و يرلدى يرخص قولنك فاعليدر فرضله قيده باعث زيرا سنتلرده قصر يوقدر رباعى قيدنه باعث صلاة فجر ايله صلاة مغرب خارج قالمق ايچوندر حضرت عائشه رضى الله عنهادن روايت اولنان شئ ايچونكه تحقيقا صلاة اصلنده ايكى ركعتدر وقتاكه نبى عليه الصلاة والسلام حضرتلرى مدينهٔ منوره يه كلدكده هر صلاته مثلى قدر دخى ضم اولندى صلاة مغر بدن غيرى زيرا صلاة مغرب نهارك وتريدر بوندنصكره حضرده زياده اولدى وسفرده اصلى اوزره قالدى (حتى يدخل مقامه) و يرخص قولنه غايتدر حتى اول مسافر مقامنه داخل اولنجه رباعى اولان صلاة فرضلرى قصر ايدر (او ينوى اقامة نصف شهر او اكثر ببلد او قرية) ياخود مسافر بر بلده ده ويا بر قريه ده نصف شهر قدر ياخود نصف شهردن اكثر اقامته نيت ايدنجيه دكين صلاتى قصر ايدر * مصنفك بلد وقريه ايله قيدى صحراده اقامته نيت صحيح اولمديغنى اشعاردر تنكيم صاحب هدايه هدايه ده ذكر ايلدى لكن كافيده صاحب كافى ديديكه فقها ديديلركه صحراده اقامته نيتك صحيح اولماسى قچان مسافر اوچ كون سير ايدوب اندنصكره موضعنك غيريده اقامته نيت ايتديكى وقتده در واكر اوچ كون سير ايتمدى ايسه موضعنك غيريده اقامته نيتى صحيح اولور اكرچه كيم صحراده اولورسه ده (فيقصر) مسافر صلاتى قصر ايدر يعنى قچان مدة اقامت نصف شهر ايله مقدر اولورسه نصف شهردن اقل زمانده اقامته نيت صحيح اولمدى پس مسافر صلاتى ينه قصر ايدر (ان نوى فى اقل منه) اكر مسافر نصف شهردن اقل زمانده اقامته نيت ايدرسه (او فيه) ياخود نصف شهرده اقامته نيت ايتسيدى (لكن بموضعين مستقلين) لكن ايكى مستقل موضعده نيت ايتسيدى مكهٔ مكرمه ايله منى كبى بو تقديرجه تحقيقا مسافر صلاتى قصر ايدر زيرا مقيم اولمز واما احدهما آخره تابع اولسه قريه مصره قريب اولمغله شول حيثيتله كه قريه نك سكانى اوزره جمعه واجب اوله اول تقديرجه اقامته نيت ايله ايكيسنده دخى مقيم اولور وايكيسندن برينه داخل اولمغله سفرى تمام اولور زيرا ايكيسيده حكمده موضع واحد كبيدر تحفه ده دخى بو يله ذكر اولندى (او دخل بلدا ولم ينوها) ياخود مسافر بر بلده داخل اولوب واقامته نيت دخى ايلمسه بلكه ايرته كونى ياخود اير تهدنصكره چيقمغه عزم اوزره اولسه (و بقى سنين) و بو عزيمت اوزره برقاچ سنه اول بلده ده باقى قالسه ذكر اولنان بو مسافر صلاتى قصر ايدر (وعسكر دخل دار الحرب) يقصرنك ضميرينه معطوفدر يعنى بر عسكر كه دار حربه داخل اوله (ونواها بدار الحرب) دار حربده نصف شهر مقدارى وياز ياده اقامته نيت ايتسه لردى صلاتى قصر ايدرلر (وان حاصر حصنا نها) اكرچه كيم دار حربدن

برقلعه‌یی محاصره ایتدیلر ایسه‌ده زیرا دار حرب موضع اقامت دکلدر زیرا انلر قرار ایله فرار بیننده‌در اکر
برکسنه دار حربه امانله داخل اولسه و بر موضعده اقامته نیت ایلسه اقامتی صحیح اولور خانیه‌ده بویله ذکر
اولندی (او بدارنا وحاصر البغاة فی غیر موضعها) یاخود اول عسکر بزم دارمزده موضع اقامتك
غیریده اقامته نیت ایتسه‌لردی و باغیلر بو عسکری محاصره ایتسه‌لردی پس تحقیق ذکر اولنان کبی صلاتی
قصر ایدرلر واقامتلری جائز اولمز (لا اهل اخبیة) یقصر لفظنك ضمیری اوزره عطفدر اخبیه خباءك
جمعیدر وخباء دوه وقیون توییندن اولان بیته دیرلر (نووها) اول اهل اخبیه بر موضعده اون بش کون
اقامته نیت ایتسه‌لردی (فی الاصح) اصح قولده یعنی اعراب واتراك کبی که انلر صلاتی قصر ایتمزلر مصنفك
فی الاصح قولی انلر بر موضعده اون بش کون اقامته نیت ایتسه‌لر اقامتلری جائز اولمز بلکه صلاتی قصر
ایدرلر زیرا اقامت صحیح اولمز الا مصرلرده وقریه‌لرده اولور دینلدیکندن احترازدر وموفق به اولان اصح قولده
امام ابو یوسفدن روایت اولنان شیدر که تحقیقا راعیلر قچان صحراده ارتحال اوزره اولسه‌لردی مسافر
اولورلر الا مکر بر مرعایه نازل اوله‌لر وانده اون بش کون اقامته عزم ایلسه‌لردی انلرك مقیملردن قیلنملرینی
مستحسن کوررم دیو بیورمشدر (وان لم یقصر) فیقصر قولی اوزره عطفدر وتحتنده اولان ضمیر مسافره
راجعدر یعنی اکر مسافر صلاتی قصر ایتمیوب درت رکعتی تمام ایدرسه (فان قعد الاولی تم فرضه)
اکر اول مسافر قعدۀ اولیده تشهد مقداری اوتوردی ایسه فرضی تمام اولور زیرا انك فرضی ایکی رکعتدر
وقعدۀ اولی انك اوزرینه فرضدر پس قچان قعدۀ اولی بولنسه انك فرضی تمام اولور و باقی ایکی رکعت نافله
اولور (ولکنه اساء) ولکن او مسافر کنهکار اولور سلامی تأخیر ایلدیکی ایچون ونفلده واجب اولان
تکبیر افتتاحی ترك ایلدیکی ایچون ودخی صدقة اللهی قبول ایلمامك شبهه‌سی ایچون ودخی بزم قتمزده قصر
اسقاط ایچون رخصتدر وانك حکمی عامل اول رخصتی قبول ایلمیوب عزیمت ایتمکله آثم اولور (ومازاد
علی الرکعتین نفل) وفرضی تمام اولدقدنصکره اوزرینه زیاده اولان اول ایکی رکعت نافله‌در (والا بطل)
واکر قعدۀ اولیده تشهد مقداری اوتورمدیسه فرضی باطل اولور وکلیسی نفله منقلب اولور بیلدیکك شی
ایچونکه تحقیقا او مسافر فرضی یعنی قعدۀ اخیره‌یی ترك ایلدی * حسن بن حمیددن روایت اولندیکه
بر مسافر درت رکعته نیتله تکبیر افتتاح ایتسیدی اعاده ایدرحتی رکعتین اخیرتین ایچون تکبیر افتتاح ایدر
* امام رازی دیدیکه اولکه بزم معتقدمزدر زیرا اول مسافر قچان درت رکعته نیت ایتسیدی تحقیق اول
کسنه فرضه مخالفت ایتدی صلاة فجره درت رکعت نیت ایلمك کبی واکر صلاته ایکی رکعت نیت ایدوب
افتتاحدنصکره درت ایتسیدی اول صلاة لغو اولمش اولور صلاة ظهره افتتاح ایدوب بعده عصره نیت ایدن
کسنه کبی اولدی زاهدی شرحنده دخی بویله ذکر اولندی وسنتلرده اختلاف اولندی بعض دیدیکه مسافره
افضل اولان سنتلری رخصت جهتیله ترك ایتمکدر وبعض دیدیکه تقرب وثواب ایچون سنتلری قیلمقدر
وهندوانی دیدیکه نزول حالنده قیلوب سیر حالنده ترك ایتمکدر وبعض دیدیکه یالکز فجرك سنتی قیلنور
وبعض دخی صلاة مغربکده سنتی فجر کبی قیلنور دیدی محیطده بویله ذکر اولندی (اقتدی مسافر بمقیم
فی الوقت صح واتم) بر مسافر بر مقیمه اقتدا ایتسیدی وقت ایچنده اقتداسی صحیح اولدی واول شروع
ایتدیکی صلاتی اول اقتداده تمام ایدر زیرا مسافرك مقیمه اقتداسندن قصدی تکمیلك واجب اولمسی حقنده
اقامته نیت منزله‌سنده اولور (لا بعده فیما یتغیر) یعنی مسافر مقیمه بعد الوقت سفر ایله متغیر اولان فرضده
اقتدا ایتمز زیرا اول رباعی اولان فرضدر * مصنفك رباعی قیدیله صلاة فجر وصلاة مغربدن احترازدر زیرا
مسافرك اول ایکی صلاتك ایکیسنده ده مقیمه اقتداسی وقت ایچنده و بعد الوقت صحیح اولور وبعد الوقت سفر ایله
متغیر اولانده اقتداسی صحیح اولمدیغنه باعث فرضی فرض اولمیان اوزره حکما بنا لازم کلدیکی ایچوندر
فرضی فرض اوزره بنا یاقعده حقنده‌در اکر مسافر مقیمه شفع اولده اقتدا ایتدی ایسه زیرا قعده انك اوزرینه
فرضدر امام اوزرینه فرض دکلدر یاخود قرائت حقنده‌در اکر شفع ثانیده اقتدا ایتدی ایسه زیرا شفع
ثانیده قرائت امام اوزره نفل مقتدی اوزره فرضدر و بو مسئله‌نك تحقیقنك تمامی جامع الکبیرك تلخیص
شرحلرنده‌در (وعکسه صح فیهما) و بونك عکسی صحیح اولدی یعنی مقیمك مسافره اقتداسی وقتده

ووقتدنصكره صحيح اولور زيرا مقيمك حالى وقتده اولان اقتدادن متغير اولمز زيرا مقيم مسافره وقتده اقتدا
ايدرسه قعده حقنده نافله قيلانك فرض قيلانه اقتدا ايسيدر وكذلك اكر وقتدنصكره اقتدا ايدرسه * بوندنصكره
تحقيقا مسافره اقتدا ايدن مقيم قچان اتمامه قائم اولسيدى اصح قولده قرائت ايتمز زيرا اول مقتدى لاحق
كبيدر صلاتنك اولنى امام ايله بيله ادراك ايتديكى حيثيله وفرضك قرائتى امامك قرائتيله ادا اولنمش اولدى
شفع اول ايله مسبوق بونك خلافيدر كه انده قرائت ايدركرچه امام شفع ثانيده قرائت ايتسون زيرا اول
مسبوق قرائت نافله يه يتشدى (واتم المقيم) ومسافره اقتدا ايدن مقيم صلاتى تمام ايدر زيرا رسول عليه
الصلاة والسلام سفرنده نافله نمازى قيلوب سلام ويرديكى وقتده (اتموا صلاتكم يا اهل مكة فانا قوم سفر)
بيورديلر (وندب ان يقول اتموا صلاتكم فانى مسافر) وامام اولان مسافر كندويه اقتدا ايدنلره سز صلاتكزى
تمام ايدك زيرا بن مسافرم ديمك مندوب اولدى نتكيم رسول عليه الصلاة والسلام ديدكلرى كبى (السفر
والحضر لايغيران الفائتة) كرك سفر وكرك حضر صلاة فائته يى تغيير ايلمز يعنى مصلى سفرده فوت اولان صلاتى
قضا ايتسيدى قصر ايدر وحضرده فوت اولان صلاتى سفرده قضا ايتسيدى تمام ايدر (والعبرة فى تغيير
الفروض باخر الوقت) فرضك تغيرنده معتبر اولان وقتك آخريدر اكر مصلى وقتك آخرنده مسافر اولديسه
انك اوزرينه ايكى ركعت واجب اولور واكر وقتك آخرنده مقيم اولورسه انك اوزرينه درت ركعت واجب اولور
زيرا شان كلام بودركه سببيتده معتبر اولان ادا اولمديغى وقتده ادانك ماقبليدر نتكيم اصول فقهده متقرردر
(يبطل الوطن الاصلى بمثله فقط) وطن اصلى انجق مثليله باطل اولور (ووطن الاقامة بمثله والسفر والاصلى)
ووطن اقامت مثلى ايله وسفر ايله ووطن اصلى ايله باطل اولور ووطن اصلى مسكندر ووطن اقامت برموضعدركه
انده اون بش كون يادخى زياده مكث ايتمكه نيت اولنه مسكن اتخاذ ايتمكسزين * پس قچان هر شخصك
وطن اصليسى اولوب اول شخص برآخر وطن اصلى دخى اتخاذ ايلسه برابردر كرك ايكى وطن مابينده مدة سفر
اولسون كركسه اولمسون اولكى وطن اصلى باطل اولور حتى مسافرلكى حالنده اكا داخل اولسه مقيم
اولمز الا نيتيله مقيم اولور ووطن اصلى سفر ايله باطل اولمز حتى مسافرلكى حالنده اكا داخل اولسه مجرد
دخول ايله مقيم اولور واما وطن اقامت مثلى ايله باطل اولور حتى مسافر اولكى وطن اقامتدنصكره اتخاذ
ايلديكى وطن اقامته داخل اولسيدى ووطن اقامتله وطن اول بينده مدة سفر اولمسيدى مقيم اولمز الا نيتيله
مقيم اولور وكذلك قچان اول وطن اقامتدن سفر ايتسيدى ياخود وطن اصليسنه انتقال ايلسيدى مقيم
اولمز الا نيتيله اولور (العبرة بنية الاصل لا التبع) اعتبار اصلك نيتنده در يوخسه اصله تابع اولانك نيتنده دكلدر
يعنى قچان اصل نيتى سفره ياخود اقامته نيت ايتسه اصله تابع اولان دخى اصل كبى اولور پس تابع استقلال
جهتيله نيته محتاج اولمز (كالمرأة) زوجيله بيله مسافر اولان مرأه كبى زيرا اول مرأه زوجنه تابعدر قچان مهرينى
استيفا ايديجى اولديغى حالده وانك نيتنه اعتبار اولنمز محيطده بويله ذكر اولندى (والعبد) ودخى مولاسيله
مسافر اولان عبد كبى (والجندى) ودخى امير ايله مسافر اولان جندى كبى اويله اميركه اول جندينك
البسى ورزقى دخى اميردندر وپادشاه ايله بيله مسافر اولان امير دخى جندى كبيدر (والاجير) ودخى
اجرتله طوتيلان كمسنه كه انى استئجار ايدن كمسنه ايله بيله مسافر اولوب ورزقى دخى اندن اوله بونلرك نيتلرينه
اعتبار اولنمز (السلطان اذا سافر قصر) پادشاه قچان سفر ايتسه صلاتى قصر ايدر (الا اذا طاف فى ولايته)
الا مكركه مدة سفردن اكا واصل اوله جق محله قصد ايتمكسزين ولايتنى طواف ايدرسه پس
بوتقديرجه پادشاه مسافر اولمز (او طلب العدو ولم يعلم اين يدركه) ياخود پادشاه بر دشمنك طلبيله چيقوب
حال بوكه قنغى مكانده يتشجكنى بيلمز بوتقديرجه مسافر اولمز قاضيخان بويله ذكر ايلدى (وفى الرجوع يقصر)
سلطان مسكننه رجوعنده صلاتى قصر ايدر اكر كندو ايله مسكنى بينده مدة سفر مقدارى مسيره اولورسه
(سافر كافر وصبى مع ابيه) يعنى كافر وبر صبى باباسيله اوچ كون وياوچ كوندن زياده سير ايتمك قصديله
چيقسهلردى (فاسلم وبلغ وبينهما وبين مقصدهما اقل من المدة) پس كافر اسلامه كلوب وصبى بالغ اولسيدى
وبونلرك ايكيسيله مقصدلرى يعنى سفر ايله مقصدلرى مابينى مدة سفردن اقل اولسه (قالوا المسلم يقصر) عامهء
مشايخ ديديلركه مسلم سفردن باقى قلان موضعده صلاتى قصر ايدر (والصبى يتم) وصبى صلاتى تمام

قیلر زیرا کافرک نیتی معتبردر پس کافر اولدن مسافر اولدی صبی ایلك خلافیدر زیرا بو وقتدن مسافر اولدی وغرض اولادرکه تحقیقا باقی مدت سفردکلدر (وقیل تمان) بعض ایکیسیده یعنی مسلمده وصبیده صلاتی تمام قیلرلر یدی کافرایکن نیتنه اعتبار اولمدیغنه بناء (وقیل یقصران) و بعض دیدیکه ایکیسیده صلاتی قصر ایدرلر صبینك مسافر اولان باباسنه تبعیتنه بناء

❊ (باب صلاة الجمعة) ❊

بو باب صلاة جمعه نك احکامی بیاننده در وجمعه فرضدر حق سبحانه وتعالینك (فاسعوا الی ذکر الله) قول شریفی ایچون برشیئه سعی ایله امر اولنمق صارفدن خالی اولدیغی حالده اولمزالا ایجاب ایچون اولور (شرط صحتها المصر) وصلاة جمعه نك صحتنك شرطی مصردر قریه لرده جائز اولمز شافعی ایچون خلاف واردر (وهو مالایسع اکبر مساجده اهله ومالهم فت) ومصر شول بلددرکه مسجدلرینك اکبری اوزرینه جمعه واجب اولان اهلی صغشمیه مطلق ساکن اولانلر کل یاخود اول بلدك مفتیسی اوله بونی قاضیخان ذکر ایلدی (وامیر وقاض ینفذ الاحکام ویقیم الحدود) ودخی اول بلدك بکی وتنفیذ احکام واقامهٔ حدوده قادر قاضیسی اوله بو ایکی معنی امام ابو یوسفك قولیدر واولکی معنی کرخینك مختاریدر وایکنجی معنی بلخینك اختیار ایلدیکیدر (اوفناؤه) مصر اوزره عطفدر ضمیر دخی مصره راجعدر یاخود صلاة جمعه نك صحتنك شرطی فنای مصردر (وهو ماانصل به معد المصالحه) واول فنا مصرك مصالحی ایچون اتخاذ اولنمق جهتندن مصره متصل یرلردر واول مصالح آت سکرتمك وعسکر جمع ایتمك واوق آتمغه خروج ایتمك ودفن موتی وصلاة جنازه قلمق و بونلرك امثالی مصالح کبی (والسلطان اومن امره) ودخی ذکر اولنان کبی جمعه نك صحتنك برشرطی سلطاندر و یاخود صلاة جمعه نك اقامتی ایچون سلطانك امر ایلدیکی کمسنه در (مات والی المصر فجمع بهم خلیفته) والیٔ مصر وفات ایتسیدی میتك خلیفه سی صلاة جمعه یی اقامت ایدر (اوصاحب الشرط) یاخود میتك شحنه سی اقامت ایدر * شرط شینك ورانك فتحیله علامت معناسنه در واول شول کمسنه درکه اکا شحنه دینلور انکیچون شرط تسمیه اولندیکه زیرا انلر کندولره علامت وضع ایدرلر اول علامتله بیلنمرلر ایچون (اوالقاضی) یاخود جمعه یی قاضی اقامت ایدر زیرا عامه نك امری انلره تفویض اولنمشدر قاضیخان بویله ذکر ایلدی (ولاعبرة لنصب العامة) جمعه نك اقامتی ایچون عامه نك برکمسنه یی نصب ایتملرینه اعتبار یوقدر (الا اذا لم یوجد من ذکر) الامکر میتك خلیفه سی وصاحب شرط وقاضی بولنمزسه اول وقت عامه نك برکمسنه یی نصبنه اعتبار اولنور (وجازت بمنی فی الموسم للخلیفة اوامیر الحجاز فقط) وجمعه نك بالکز حج موسمنده ومناده خلیفه ایچون یاخود مکه ده اولان امیر حجاز ایچون جائز اولور مجموعی فقط ایچون قیددر یعنی عرفاته جمعه موسم حجك غیریده وموسمده مناده امیر موسم ایچون اقامهٔ جمعه جائز اولمز انجق خلیفه ایچون وسلطان حجاز ایچون جائز اولور (ووقت الظهر) ودخی صلاة جمعه نك صحتنك شرطی وقت ظهردر (فتبطل بخروجه) وقت ظهرك خروجیله جمعه باطل اولور پس صلاة ظهر قضا اولنور جمعه مقامنه قائم اولمز (والخطبة نحو تسبیحة) وصلاة جمعه نك صحتنك برشرطی دخی خطبه در تسبیحه مقداری اوله وامامین قتنده خطبه تسمیه اولنمغه ذکر طویلدن لابدر وامام شافعی قتنده ایکی خطبه دن لابدرکه ایکی خطبه دن هربری تحمید وصلوات وتقوی ایله وصیتی مشتمل اوله وخطبهٔ اولی قرائت اوزره وخطبهٔ ثانیه مؤمنین ایچون دعا اوزره (قبلها) صلاة جمعه دن اول (فی وقتها) وجمعه نك وقتنده پس اکر جمعه یی خطبه سز قیلسه لر یاخود خطیب خطبه یی صلاة جمعه دنصکره اوقوسه یاخود وقتدن اول اوقوسه جمعه باطل اولور پس وقتده خطبه اعاده اولنور (والجماعة) وصلاة جمعه نك صحتنك برشرطی دخی جماعتدر (واقلها ثلاثة رجال سوی الامام) وجماعتك اقلی امامدن غیری رجالدن اوچ کمسنه در (فان نفروا قبل سجوده بطلت) پس اکر جماعت امامك سجودندن مقدم متفرق اولسه لر جمعه باطل اولور شرطی موجود اولمدیغیچون وصلاة ظهر ایله بدأ ایتمك لازم کلور (وان بقی ثلاثة اونفروا بعد سجوده اتمها) واکر جماعت اوچ رجل باقی قالورسه یاخود امامك سجودندنصکره متفرق اولسه لر صلاة جمعه یی تمام ایدرلر زیرا جماعت انعقادك شرطیدر حالبوکه جماعت منعقد اولدی پس دوامی شرط اولمدی زیرا جماعت ایچون شرط دکلدر (والاذن العام) ودخی

صلاة جمعه نك صحتنك برشرطی اذن عامدر یعنی امیرناس ایچون اذن عام ایله اذن ویرمكدر حتی امیرقصرینك قپوسنی قپایوب اصحابیله صلاة جمعه یی قیلسه‌یدی جائز اولمز زیرا صلاة جمعه شعائر اسلامدندر ودینك خصایصندندر پس اقامتی اشتهار طریقی اوزره واجب اولور واكر امیرقصرینك قپوسنی اچوب ناس ایچون داخل اولمغه اذن ویرسه جمعه جائز اولور ومكروه اولور زیرا امیر مسجد جامعك حقنی قضا ایلمدی (وشرط وجوبها) شرط صحتها اوزره عطفدر وصلاة جمعه نك مصلی اوزره واجب اولمسنك شرطی (الاقامة بمصر) شهرده ساكن اولمقدر (والصحة والحرية والذكورة والبلوغ والعقل وسلامة العينين والرجل) ودخی مصلی صحیح المزاج اولمقدر وحر اولمقدر ومذكر اولمقدر وبالغ اولمقدر وعاقل اولمقدر وایكی كوزلری وایاغی سالم اولمقدر (ففقدها ونحوه) ذكر اولنان شرطلرك فاقدی ودخی شروط مذكوره یی یتورن كبی مثلا سلطان ظالمدن كزلنن كمسنه كبی یاخود زندانده محبوس اولان كمسنه كبی (ان صلاها تقع فرضا) اكر بونلر صلاة جمعه یی قیلسه‌لر فرض وقتدن واقع اولور زیرا جمعه نك فاقد شروط ایچون ساقط اولمسی تخفیف ایچوندر پس قچان فاقد اول ساقطی یوكلنسه‌یدی فرض وقتدن جائز اولور مسافرك صائم اولمسی كبی (جازت الجمعة فی مواضع من مصر) صلاة جمعه شهردن برقاچ موضعده جائز اولور وبو جواز امام اعظمك وامام محمدك قولیدر واصح قول بودر زیرا بر كبیر مدینه ده موضع واحدده ناسك اجتماعنده حرج واردر حرج ایسه مدفوعدر (الصالح للامامة فی غیرها صالح فیها) صلاة جمعه نك غیریده امامته صالح اولان كمسنه صلاة جمعه ده دخی صالحدر (جازت للمسافر والعبد والمریض) پس صلاة جمعه مسافر ایچون وعبد ایچون ومریض ایچون جائز اولدی وامام زفر جائز اولمز دیدی زیرا صلاة جمعه انلرك اوزرینه واجب دكلدر صبی ایله مرأه اوزره واجب اولمدیغی كبی وبزم ایچون علت اولدركه تحقیقا انلر امامته اهلدرلر وانلردن وجوبك ساقط اولمسی رخصتی تحقیق ایچوندر پس قچان صلاة جمعه یه حاضر اولسه‌لر فرض وقتدن واقع اولوب مسافرك صائم اولمسی كبیدر صبی بونك خلافیدر زیرا صبی امامته اهل دكلدر ومرأه دخی مسافر وعبد ومریضك خلافیدر كه زیرا مرأه اهل دكلدر یعنی رجال ایچون امام اولمغه صالح دكلدر (وتنعقد بهم) وصلاة جمعه مسافر وعبد ومریضك حاضر اولملریله منعقد اولور حتی بونلردن غیری كمسنه حاضر اولمسه جمعه جائز اولور (وكره یومها بمصر ظهر معذور ومسجون ومسافر واهل مصر فاتتهم الجمعة بجماعة) ویوم جمعه ده شهرده معذور ومسجون ومسافر اولان واهل مصردن صلاة جمعه یی فوت ایتمش اولنلرك صلاة ظهری جماعتله قیلملری مكروه اولدی مصر قیدی سواددن احترازدر بجماعة لفظنك باسی ظهره متعلقدر ومكروه اولمغه باعث انده صلاة جمعه یه اخلال واردر زیرا صلات جماعات كثیره ایچون جامعه در اهل سواد بونك خلافیدر كه زیرا انلر اوزره جمعه واجب اولمز واكر جمعه یی فوت ایدن معذور ومسجون ومسافر صلاة ظهری جماعتله قیلسه‌لر صلاة ظهرك شرائطی جمع اولدیغی ایچون انلر ایچون جائز اولور وحكم معذوردن معذور اولمیانك صلاة ظهری مكروه اولمسی بطریق الاولی اولدیغی معلوم اولور (وظهر غیرهم قبلها) ومعذور ومسجون ومسافرك غیرینك صلاة ظهری صلاة جمعه دن اول قیلمسی مكروه اولدی حرام ایدن عات ایچونكه صلاة جمعه یه خلل ویردیكی ایچون (وان ندم وسعی الیها والامام فیها بطل) واكر اول جمعه دن اول ظهری قیلان كمسنه نادم اولوب جمعه یه سعی ایلسه‌یدی حالبوكه امام صلاة جمعه ده اولسه‌یدی انك قبل الجمعه قیلدیغی ظهری مجرد سعیله باطل اولور (ادركها اولا) رابردر كرك اول كمسنه صلاة جمعه یه یتشمسون كرك یتشمسون وامامین دیدیلر كه انك صلاة ظهری باطل اولمز حتی امام ایله بیله جمعه یه داخل اولورسه دوز زیرا سعی صلاة ظهرك دونیدر پس ظهرك تمامندنصكره سعی ظهری نقض ایتمز حالبوكه جمعه ظهرك فوقیدر پس ظهر جمعه یی نقض ایلدر پس ایدی اول كمسنه امامك فراغندنصكره متوجه كبی اولدی وامام اعظم ایچون دلیل اولدركه تحقیقا جمعه یه سعی جمعه نك خصایصندندر پس اول سعی احتیاطا صلاة ظهرك انتقاضی حقنده جمعه منزلته تنزیل اولنور امامك جمعه دن فراغندنصكرا اولان سعی بونك خلافنه ملابسدر زیرا فراغندنصكره اولان سعی جمعه یه سعی دكلدر وسعی معناسنه دخی دكلدر (ومدركها فی التشهد او سجود السهو یتمها) صلاة جمعه یه تشهدده یاخود سجده سهوده یتشن كمسنه اول صلاة جمعه یی اتمام ایدر زیرا یوم جمعه ده امامه یتشن كمسنه یتشدیكی صلاتی امامله

معاقیلرو جمعه یی انك اوزرینه بنا ایدر امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده رسول علیه الصلاة والسلامك (ما ادرکتم فصلوا و مافاتکم فاقضوا) قول شریفی ایچون معنای شریفی سزلر صلاتدن یتشدیککزی قیلك وفوت ایتدیککزی قضا ایدك دیمکدر وامام محمد دیدیکه اکر مصلی صلاة جمعه ده امام ایله رکعه ثانیه نك اکثرینه مثلا امام رکوعده ایکن یتشسیدی جمعه یی انك اوزرینه بنا ایدر واکر رکعهٔ ثانیه نك اقلنه مثلا امام رکوعدن باشین قالدردقدنصکره یتشسیدی انك اوزرینه ظهری بنا ایدردیدی (لا یستخلف الامام للخطبة اصلا والصلاة بدأ) امام خطبه ایچون اصلا وصلاة جمعه ایچون ابتداء استخلاف ایتمز یعنی تحقیقا خطبه ایچون استخلاف اصلا جائز اولمزوصلاة ایچون ابتدا جائز اولمز بلکه امامه حدث واقع اولدقدنصکره صلاة ایچون استخلاف جائز اولور و بو هدایه نك ادب قاضی کتابنده دینلان شیئك معناسیدر اقامهٔ جمعه یه مأمور اولان بونك خلافی اوزره درکه انجق مأمور استخلاف ایدر زیرا اقامهٔ جمعه موقت اولدیغی ایچون فوت اولمغه قریب اوزره در پس اول امر وقت سببیله استخلافه اذن اولدی وتحقیق هدایه شارحلری دیدیکه مأمور ایچون استخلاف ایتمك جائز اولورز یرا جمعه نك اداسی فوته قریب اوزره در بروقت ایله موقت اولدیغی ایچونکه اول وقتك فوت اولمسیله اداء جمعه ده فوت اولور پس امر اول وقت سببیله خلیفه دن دلالت جهتندن غیری استخلافه اذن اولور الکن استخلاف فیجان ذلك الغیر خطبه یی استماع ایتدیکی وقتده جائز اولور زیرا خطبه جمعه نك افتتاحنك شرائطندندر و بو استخلاف جائز اولمسنك وجهی تحقیقا خطبه و خطبه دنصکره امامت قضا کبی سلطانك افعالندندر پس غیری ایچون جائز اولمز الا سلطانك اذنیله جائز اولور پس قیجان اذن بولنمزسه جائز اولمز و بونك تحقیقی شیخ ابو المعین جامع الکبیر شرحنده قاضینك استخلافی جائز اولمز الا قیجان سلطان استخلافی قاضی یه تفو یض ایتسیدی جائز اولور دیدیکی شیئدر زیرا قاضی قضایی اذنله استفاده ایدر پس اذن اولنمیان قاضی حقنده قضا قبل الاذن اولدیغی شیء اوزره باقی قالور وقاضینك استخلافی سلطان قاضی یه استخلافی تفویض ایتدکدنصکره جائز اولور زیرا قاضی سلطانك اذنیله استخلافه مالك اولدی تحکیم بین الناس قاضی کندی حقنه قضایه مالك اولدیغی کبی و بو مسئله یعنه وکیل اولان کسنه قیجان غیری توکیل ایتسیدی بلا اذن موکل جائز اولمدیغی مسئله ایله اعتبار اولندی مستعیر بونك خلافی اوزره درکه مستعیر ایچون اعاره ایتمك جائز اولدیغی حیثیدن زیرا منافع مستعیرك ملکی اوزره حادث اولور پس مستعیر اول منافعی غیره تملیکه مالك اولور پس مستعیر مالك حکمیله متصرف اولور بزم مانحن فیه مز بونك خلافنه ملابسدر پس تحقیقا قاضی اذن حکمیله متصرف قدرانك ایچون اذن اولان شیئك مقداریله مالك اولوردیدی بوندنصکره شیخ ابو المعین دیدیکه و بو مسئله دن بزم مشایخمز تعبیر ایتدی ودیدیلرکه شول کسنه که غیرك مقامنه غیر ایچون قائم اولسیدی اول کسنه ایچون غیری کندی مقامنه اقامت ایتمك اولمز وشول کسنه که غیری نفسیچون مقامنه اقامت ایتسیدی اول کسنه ایچون غیری کندی مقامنه اقامت ایتمك اولور حالبوکه فقه بزم بیان ایتدیکمز شیئدر * اکر سؤال اولنورسه که خطیبه سلطان طرفندن استخلافه مأذون اولمیان اصلك حضوری قتنده نائبك خطابتی جائز اولورمی تحکیم استخلافه مأذون اولمیان قاضینك حضوری قتنده نائبك حکمی واذنی اولمیان موکلك حضوری قتنده وکیلك تصرفی جائز اولدیغی کبی جائز اولورمی * جواب ایدنه بز دیریزکه اولمز زیرا قاضی وموکلك مداری رأیلرینك حضوریدر پس قیجان رأی بولنسیدی جائز اولور جمعه بونك خلافی اوزره درکه زیرا جمعه نك اقامتنده رأی ایچون مدخل یوقدر (الا اذا اذن) الا مکرکه قیجان اذن اولنه یعنی قاضی وخطیب ایچون استخلاف جائز اولمز الا مکر قیجان استخلاف ایچون سلطان طرفندن مأذون اولورلرسه پس بوتقدیرجه استخلاف جائز اولور و بو مسئله حفظی واجب اولان شیئدندر پس تحقیقا ناس بوندن غافللردر (بالاذان الاول وجب السعی وکره البیع) اذان اول ایله جمعه یه سعی واجب اولدی و بیع مکروه اولدی حق سبحانه وتعالینك (اذا نودی للصلاة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر الله وذروا البیع) قول شریفی ایچون معنای شریفی الله تعالی اعلم قیجان یوم جمعه ده صلاة ایچون ندا اولنسیدی پس سز اللهك ذکرینه سعی ایدك و بیعی ترك ایدك دیمکدر و بعضیلر سعی اذان ثانیده واجب اولور دیدیلر زیرا اذان اول نبی علیه الصلاة والسلامك زمان سعادتلرنده اولمدی اصح اولان اولکی قولدر زیرا اکر مصلی اذان ثانی وقتنده

توجه ايتسيدى خطبه ده اول سنتى قيلقدن ودخى خطبه يى استماع ايتمكدن تمكين بولمز بلكه انك اوزرينه جمعه نك فوتى خوف اولنور مصنف وحرم البيع ديمدى اكرچه كيم هدايه ده فى وجوب السعى وحرمة البيع ديدى ايسه ده زيرا بيع اذان وقتنده جائزدر ولكن مكروهدر نتكيم كتب فروع واوصولده تقرير اولندى بواجلدن بعض هدايه شارحلرى لفظ كراهت حرمته دلالت ايدرديو ايراد ايلدى (و بخروج الامام) ودخى امامك خروجيله يعنى امامك منبره صعوديله (حرم الصلاة والكلام الى تمام الصلاة) صلاة جمعه نك تمامنه دكين نماز قيلق وتكلم ايتمك حرام اولدى مصنف الى تمام الخطبة ديمدى نتكيم هدايه ده ديديكى كبى محيطده وغاية البيانده تصريح اولنان شئ ايچونكه تحقيقا صلاة وتكلم امامك منبره صعودى وقتندن صلاة جمعه دن فارغ اولنجه يه دكين مكروه اولور وبركمسنه امام منبره صعود ايتدكده صلاتده اولسيدى اكرچه كيم سنة جمعه اولورسه ده ركعتينك رأسى اوزره قطع ايدر پس اكر اول كمسنه بر ركعتى قيلسيدى انك اوزرينه ركعة اخرى ضم ايدوب وسلام ويرر و اكر اوچنجى ركعتده اولسيدى دردى تمام ايدر (فاذا جلس على المنبر) پس قچان امام منبر اوزرينه جلوس ايتسيدى (اذن بين يديه) منبرك اوكنده مؤذن اذان ويرر (وسن ان يخطب خطبتين بينهما جلسة قائما طاهرا) وخطيب ايكى خطبه ايله خطابت ايتمك وخطبتين بيننده اوتورمق مسنون اولدى اياق اوزره قياما طاهر اولديغى حالده مسنون اولدى زيرا سلفدن متواترا روايت اولنان بودر (واقيم بعد تمامها) وخطبه نك تمامندنصكره اقامت اولنمق مسنون اولدى (لا ينبغى ان يصلى غير الخطيب) خطيبك غيرى صلاة جمعه يى قيلق لايق دكلدر زيرا جمعه خطبه ايله بيله شئ واحد كبيدر پس اول جمعه يى ايكى كمسنه قيلق لايق دكلدر واكر غيرى قيلسيدى جائز اولدى (خطب صبى باذن السلطان وصلى بالغ جاز) برصبى اذن سلطان ايله خطابت ايدوب وجمعه يى بربالغ قيلسدى جائز اولدى خلاصه ده بويله ذكر اولندى (لابأس فى السفر يومها اذا خرج من عمران البلد قبل خروج الوقت) جمعه كوننده سفره كتمكده بأس يوقدر قچان اول سفره كيدن كمسنه وقت ظهرك خروجندن اول شهرك اولرندن چيقسيدى زيرا جمعه وقت ظهرك آخرنده واجب اولور حالبوكه اول كمسنه اول وقتده مسافردر قروى اولان كمسنه قچان جمعه كوننده مصره داخل اولسيدى اكر اول قروى جمعه كوننده اول مصرده مكث ايتمكه نيت ايتسيدى اول كمسنه يه صلاة جمعه واجب اولور واكر اول قروى جمعه كوننده قبل الوقت ياخود بعد الوقت چيقمغه نيت ايتسيدى اول قروى اوزرينه جمعه نمازى يوقدر زيرا اول قروى مكثه نيت ايتديكى كونده اهل مصردن بريسى كبى اولدى ومصردن چيقمغه نيت ايتديكى كونده اهل مصرك برى كبى اولمدى وقچان برمسافر جمعه كوننده مصره كلسيدى اول مسافره جمعه لازم اولمز مادامكه اول مسافر اون بش كون اول مصرده اقامته نيت ايتمدكجه قاضيخان بويله ديدى * هر بلده كه عنوة سيفله فتح اولسيدى خطيب منبر اوزره سيفله خطابت ايدر انلركورسونلركه تحقيقا اول بلده سيفله فتح اولنمشدر پس قچان انلر اسلامدن رجوع ايتسه لردى پس اول بلده ابدى مسلمينده باقى قالور سز انلر ايله مقاتله ايدك حتى انلر اسلامه رجوع ايدنجه * وهر بلده كه اول بلده نك اهلى طوعا اسلامه كليسدى خطيب منبرده بلاسيف خطابت ايدر ورسول عليه الصلاة والسلامك مدينهٔ منوره سى بلاسيف فتح اولندى پس خطيب انده بلاسيف خطابت ايدر ومكهٔ مكرمه سيفله فتح اولندى انده خطيب سيفله خطابت ايدر تاتارخانيه ده بويله ذكر اولندى

(باب العيدين)

بو باب عيدينك احكامى بياننده در (يجب صلاتهما على من يجب عليه الجمعة بشرائطها) عيدينك صلاتى شرائطله اوزرينه جمعه واجب اولان كمسنه نك اوزرينه واجب اولور * وصلاة عيدك وجوبى امام ابوحنيفه دن روايتدر واصح قول بودر وامام محمددن نقل اولنان شيئكه تحقيقا امام محمد يوم واحدده ايكى عيد مجتمع اولسيدى پس اولكى سنتدر وايكنجى فرضدر ديديكى تحقيقا صلاة عيدك وجوبى سنت ايله ثابت اولمغله مؤلدر (سوى الخطبة) خطبه واجب دكلدر پس تحقيقا خطبه صلاة عيدك شرائطندن دكلدر بلكه سنتدر وعيدك خطبه سى جمعه نك خطبه سنه مخالف اولمسى تحقيقا صلاة جمعه خطبه سز صحيح اولمديغيدر عيد بونك خلافى اوزره در ودخى عيدك خطبه سى مخالف اولمسى جمعه ده خطبه صلاة اوزره مقدم اولديغيدر عيد بونك خلافى

اوزرەدر واكر خطيب خطبەيى عيدده جمعەده كى كبى تقديم ايتسيدى جائز اولدى وصلاتدنصكره خطبەيى اعاده ايلمز عنايەده بويلە ذكر اولندى (وتقدم على صلاة الجنازة اذا اجتمعا) وصلاة عيد صلاة جنازه اوزرينه تقديم اولنور قچان عيد ايلە جنازه مجتمع اولسيدى اكرچه كيم قياس خلافنە اولدى ايسەده (وصلاة الجنازة على الخطبة) وصلاة جنازه خطبه اوزرينه تقديم اولنور قنيەده بويلە ذكر اولندى (وندب يوم الفطر الاكل قبل الصلاة) وعيد فطر كونى قبل الصلاة اكل مندوب اولدى (والاستياك والاغتسال والتطيب ولبس احسن الثياب) ودخى عيد فطر كونى مسواك طوتمق وغسل ايلك وكوزل قوقولى ياغلر سورنمك واحسن اثواب كيمك مندوب اولدى زيرا رسول عليه الصلاة والسلام بويلە ايشلردى و يوم نحرده اكل ايلمزدى حتى صلاتدن رجوع بيورب پس اضحيەنك لحمندن اكل ايدرلردى (واداء الفطرة ثم الخروج الى الجبانة) ودخى صدقهٔ فطرەيى ادا ايتدكدنصكره مصلايە چيقمق مندوب اولدى رسول عليه الصلاة والسلامك (اغنوهم عن المسئلة فى هذا اليوم) قول شريفيچون معناى شريفى سز فقرايى سؤالدن بو مثللى كونلرده اغنا ايدك ديمكدر ودخى صدقهٔ فطرى تعجيلده فقرانك قلبنى صلاة ايچون تفريغ واردر ومصلايە خروج سنتدر (وان وسعهم المسجد) اكرچه كيم مسجدلرى واسع اولورسەده (ولا بأس باخراج المنبر اليها فى زماننا) و بزم زمانمزده مصلايە منبر اخراج ايلمكده بأس يوقدر اختيارده بو يلجه ذكر اولندى (ولا يكبر جهرا فى طريقها) ومصلانك طريقنده عيد فطرده جهرا تكبير اولنمز امامين ايچون خلاف واردر وزيلعى ابى جعفردن نقل ايلديكه تحقيقا ابى جعفر عامەيى مصلايە منبر اخراج ايلمكدن منع ايتمك لايق دكلدر عامەنك خيراته رغبتلرى آزاولديغيچون ديدى (ولا يتنفل قبل صلاته) ودخى صلاة عيددن اول نافله نماز قيلنمز زيرا رسول عليه الصلاة والسلام صلاة اوزره حرصلريلە ايشلديلر اكرچه جائز اوليدى جوازى تعليم ايچون ايشلردى (ووقتها من الارتفاع الى الزوال) وصلاة عيدك وقتى شمسك ارتفاعندن زوالە دكيندر زيرا رسول عليه الصلاة والسلام صلاة عيدى قيلراولدى حالبوكه شمس برمزراق ياخود ايكى مزراق بويى اوزره ايدى وروايت اولندى يكه تحقيقا زمان رسول الله صلى الله عليه وسلمده برقوم زوالدنصكره رؤية هلال ايلە شهادت ايتديلر پس رسول عليه الصلاة والسلام يارندەسى كوندن مصلايە خروج ايلەامر ايلديلر واكر زوالدنصكره ادا جائز اوليدى صلاتى تأخير ايدرلرميدى (يصلى بهم الامام ركعتين مكبرا ومثنيا قبل زوائدهى ثلاث فى كل ركعة) امام ناس ايلەيلە زوائد تكبيرلردن اول تكبير وثنا ايديجى اولديغى حالده ايكى ركعت نماز قيلر اول زوائد هر ركعتده اوچر تكبيردر (ويوالى بين القراءتين) وايكى قراءتك بينى اولشدرر يعنى تحقيقا امام ابتدا افتتاح ايچون تكبير ايدراندنصكره ثنا ايدراندنصكره اوچ كره تكبير ايدراندنصكره سوره ايلەيلە فاتحەيى قراءت ايدر اندنصكره ركوع ايچون تكبير ايدر پس قچان امام ركعهٔ ثانيەيە قالقدقده اولا سوره ايلەيلە فاتحەيى قراءت ايدر اندنصكره اوچ كره تكبير ايدراندنصكره ركوع ايچون تكبير ايدر (ويرفع يديه فى الزوائد) وزوائد تكبيرلرده اللرين رفع ايدر رسول عليه الصلاة والسلامك (لا ترفع الايدى الا فى سبع مواطن) قول شريفى ايچون و بو عيدينك تكبيرلرى استثنادن ذكر اولندى زيرا بو صلاة عيد جمع عظيم ايلە قيلنور وهر ايكى تكبير بينندە اوچر كره تسبيح ايدەجك مقدارى سكوت اولنور وموالات ايلە بعيد اولان كسنەلر اوزرينه اشتباه اولنور (ويخطب بعدها خطبتين) وصلاة عيددنصكره ايكى خطبه ايلە خطابت اولنور زيرا رسول عليه الصلاة والسلام بو يلجه ايشلدى جمعه بونك خلافى اوزرەدر پس تحقيقا خطبه جمعەده صلاتدن اولدر زيرا خطبه جمعەنك شرطندندر وشرط ايسه مقدمدر (يعلم فيها احكام الفطرة) وخطيب ناسه خطبەده صدقهٔ فطرك احكامنى تعليم ايدر زيرا خطبه تعليم اجليچون مشروع اولدى اكر * سؤال اولنورسه كه تحقيق سبقت ايتديكه اداء فطره مندوب اولان مصلايە خروجدن اولدر وفطرەيى اداء احكامنى بيلمزدن اول محالدر حالبوكه خطبه دكلدر الا مصلايە خروجدنصكره در پس ايمدى كلامين بيننده تنافى ظاهر اولدى * جوابنده بز ديرز كه تنافى اولمز زيرا فطرەيى خروج اوزره تقديمك مندوبيتى خروجدنصكره ادانك تأخيرينك جوازينى منافى دكلدر پس مصلايە بعض خارجين فطرەنك اداسنك كيفيتنى بيلمامك جائز اولدى پس ايمدى انلره نظرايلە تعليم مفيد اولور (فاتته مع الامام لا يقضى) يعنى تحقيقا امام صلاة عيدى جماعتلە يلە قيلسيدى و بعض

ناس صلاتی فوت ایتسیدی اول فوت اولان صلاة نه وقتنده ونه وقتندنصکره منفردا قضا اولنمز زیرا بو صلاة صلاة عید اولمسی صفتیله قربت بیلنمز الا شرائطی ایله بیلنور اول شرائط منفردا ایله تمام اولمز (وتؤخر بعذر الی الغد) وعذر ایله یارندەسی کونه تأخیر اولنور یعنی صلاة عید فطر یارنکی کونه تأخیر اولنور قچان صلاتی اقامتدن برعذر منع ایتسیدی مثلا ناسك اوزرینه هلال غیملی اولمغله وامامك قتندە زوالدنصکره یاخود زوالدن اول برجمعیتله شهادت ایدەلر که زوالدن اول ناس جمع اولمق ممکن اولمیه یاخود غیملی کونده صلاة عیدی ناس قیلسیدی واول صلاة زوالدنصکره واقع اولدیغی ظاهر اولمغله تأخیر اولنور (فقط) یعنی صلاة فطر انجق یارنکی کونه تأخیر اولنور زیرا بو صلاة عیدده اصل اولان جمعه کبی قضا اولنمامق ایدی الا بو قدر وار که زانی رسول علیه الصلاة والسلامك یارنکی کونه تأخیرندن روایت ایلدیکمز شیئله ترك ایلدك حالبوکه رسول علیه الصلاة والسلامك غددنصکره یه تأخیری روایت اولنمدی پس ایمدی اصل اوزره باقی قالدی * مصنف عید فطرك احکامندن فارغ اولوب عید اضحانك احکامنه شروع ایلیوب (وهی الاحکام فی الاضحی) دیدی یعنی عید فطرده ذکر اولنان احکام عید اضحاده اولان احکامدر (لکن فیه جاز تأخیرها الی ثالث ایام النحر بلاعذر بکراهة) لکن عید اضحاده صلاتی کراهتله بیله بلاعذر ایام نحرك اوچنجی کوننه دکین تأخیر جائز اولدی (وبه بدونها) وصلاتی ایام نحرك اوچنجی کوننه عذر ایله تأخیر کراهتسز جائز اولدی پس تحقیقا عید اضحی اضحیەنك وقتیله موقتدر پس ایمدی مادامکه اضحیەنك وقتی باقیدر صلاة جائز اولور واضحیەنك وقتی خروجندنصکره جائز د کلدر زیرا بو صلاة قضا اولنمز حالبوکه بومکانده عذر کراهتی نفی ایچوندر وعید فطرده جواز ایچوندر حتی اکر ناس اول صلاتی بلاعذر یارندەسی کونه تأخیر ایتسەلردی جائز اولمز (وندب تأخیر الاکل عنها) ولکن عید اضحاده صلاتدنصکره اکلی تأخیر مندوب اولدی عید فطر بونك خلافی اوزرەدر (ویکبر جهرا فی الطریق) لفظ یکبر مجهول صیغەسیله در یعنی عید اضحاده طریقده جهرا تکبیر اولنور عید فطر بونك خلافی اوزرەدر (ویعلم فی الخطبة تکبیر التشریق والاضحیة) وعید اضحاده امام خطبەده تکبیر تشریقی واضحیەیی ناسه تعلیم ایدر عید فطر بونك خلافی اوزرەدر (والتعریف لیس بشیء) تعریف عرفاتده وقفه یه طورنلره تشبها ناسك برموضعده عرفه کونی جمع اولمقلغیدر بو تعریف برشیء د کلدر وامام ابی یوسف ایله امام محمددن روایت اصولك غیریده روایت اولندیکه تحقیقا تعریف مکروه د کلدر و صحیح اولان قول اولدر (ویجب تکبیر التشریق) وتکبیر تشریق واجب اولور حق سبحانه وتعالینك (واذکروا الله فی ایام معدودات) قول شریفی ایچون معناسی سز الله تعالی یی ایام معدوداتده یعنی ایام تشریقده ذکر ایلدك دیمکدر * تشریق لغتده لحمی قورتمغه دیرلر وخلیل بن احمددن روایت اولندیکه تشریق تکبیردر پس اضافت بیان ایچوندر بعضیلر دیدیلر که تکبیر تشریق ایله تسمیه امامین قولی اوزره واقع اولدی زیرا تکبیردن برشیء ایام تشریقده واقع اولمز امام اعظم قتنده تنکیم قریباکلور ودخی قرب اعتبار یله اسمنی اخذ ایتدی دیمکلك جائزاولور * ایام تشریق یوم نحردنصکره اوچ کوندر وایام نحر عید کونیدر وعیددنصکره ایکی کوندر پس اول درت کوندن اولکی کون بلا تشریق نحردر ودردنجی کون بلا نحر تشریقدر وایکی کون نحردر وتشریقدر وتکبیر (الله اکبر الله اکبر لا اله الا الله والله اکبر الله اکبر ولله الحمد) قولیدر بو تکبیرده اصل اولان حضرت ابراهیم علیه السلامدن روایت اولنان شیئدر که تحقیقا جبرائیل علیه السلام وقتاکه قربان ایله ابراهیم علیه السلامه کلدیسه ابراهیم علیه السلامك ذبح اسماعیله عجله ایتمك خوفندن جبرائیل علیه السلام الله اکبر الله اکبر دیدی وقتاکه ابراهیم علیه السلام کور دیسه لا اله الا الله والله اکبر دیدی وقتاکه اسماعیل علیه السلام فدایی بلدیسه الله اکبر ولله الحمد دیدی پس بو تکبیرلردن ایام ذبحده میراث اولدی پس آخرینده برکره واجب اولدیغی حالده بزم نقل ایلدیکمز شیء اولندن آخرینه دکین دیمکلك باقی قالدی (مرة) تکبیر تشریق برکره واجب اولدی و بومرة قولی امام شافعینك قولندن احترازدر پس تحقیقا امام شافعی قتنده تکبیر اوچ کره الله اکبردر و بواوچك اوزرینه زیاده ایلرودخی امام شافعی ایچون تکبیردنصکره تهلیلده ایکی قول واردر (من فجر عرفة) بونك اوزرینه کبار صحابەنك اتفاقلری ایچون بوندە بزم علمامز بیننده بلاخلاف عرفه کوننك فجر وقتندن (الی عصر العید) عید کوننك عصر وقتنه دکین برکره تکبیر تشریق واجب

اولور پس ایمدی تکبیر سکز نمازك عقبی اولور (فورفرض) فورلفظی یجب یه متعلقدر یعنی تکبیر بنایی منع ایدر بلافصل فرض عقبنده واجب اولور مصنفك فرض قیدیله نوافل وصلاة عید خارج قالدی (ادی) اویله فرضکه ادا اوله * مصنفك بو قولیله قضا خارج قالدی زیرا قضاده تکبیر یوقدر (بجماعة مستحبة) مستحبه اولان جماعت ایله ادا اولان فرض عقبنده واجب اولدی مصنفك بو قولیله جماعت نسا خارج قالدی قچان نسالر ایله بیله بر رجل اولمزسه زیرا نسالرك جماعتنده کیچن کبی تکبیر یوقدر (علی امام مقیم بمصر) مصرده مقیم اولان امام اوزرینه واجب اولور پس منفرد اوزرینه واجب اولمز ومسافر اولان امام اوزرینه یاخود امرأه اولان امام اوزرینه یاخود اهل قری واهل مفازه‌ده اولان امام اوزرینه واجب اولمز (ومقتد) ودخی مسافر اولان مقتدی اوزرینه یاخود قروی اولان مقتدی اوزرینه یاخود امرأه اولان مقتدی اوزرینه واجب اولور (وقالا یجب فور کل فرض مطلقا) وامامین مطلقا هر فرض عقبنده تکبیر تشریق واجب اولور یعنی برابردر کرکسه صلاة جماعت ایله ادا اولنسون کرکسه اولنسون و برابردر کرکسه اول مصلی رجل اولسون کرکسه امرأه اولسون مسافر اولسون یاخود مصرده یاخود قراده مقیم اولسون تکبیر واجب اولور (الی عصر الخامس من عرفة) عرفه کوننده بشنجی کونك عصر وقتنه دکین واجب اولور دیدیلر واول بشنجی کون ذی الحجه‌نك اون اوچنجی کونیدر اول کون تشریق قدر و تحرد کلدر (وبه) یعنی بو وقته کلنجه‌یه دکین تکبیر ایله وعید کوننك عصرینه دکین عدم اقتصار ایله (یعمل) الآن عبادات بابنده احتیاطا عمل اولنور (ولا یترکه المؤتم) وامامه اویان کسنه‌لر ترك ایتمزلر (وان ترك الامام) اکرچه کیم امام ترك ایتدی ایسه‌ده زیرا تکبیر صلاتدن صکره ادا اولنور صلاة ایچنده دکل پس تکبیرده امامه اتباع وجوبا اولمز سجده‌ٔ تلاوت کبی سجده‌ٔ سهو بونك خلافی اوزره‌در زیرا سجده‌ٔ سهو صلاة ایچنده ادا اولنور (ویکبر المسبوق) ومسبوق دخی تکبیر ایدر زیرا مسبوق تحریمه مقتدیدر لکن مسبوق امام ایله بیله تکبیر ایتمز (بل عقیب القضاء) بلکه عقیب قضاده ایدر یعنی مافاتنی قضاده ایدر و بوندن لاحقك حالی بیانور زیرا لاحق تمامیله امامك اردنده اولدی

(باب صلاة الکسوف)

بو باب صلاة کسوفك بیاننده‌در (امام الجمعة او مأمور السلطان) یعنی امام جمعه یاخود بو صلاتی قیلمغه سلطانك امر ایلدیکی کسنه (یصلی بالناس عند الکسوف رکعتین کالنفل) ناس ایله بیله کسوف وقتنده نافله هیئتی اوزره ایکی رکعت نماز قیلر (بلا اذان ولا اقامة ولا جهر ولا خطبة و برکوع فی کل رکعة) اذانسز واقامتسز وجهرسز وخطبه‌سز و هر رکعتده بر رکوع ایله قیلر (و یطول القراءة فیهما) وامام ایکی رکعتده‌ده قرائتی تطویل ایدر (و بعدهما یدعوا حتی تنجلی) وایکی رکعتدن صکره دعا ایدرلر حتی شمس منجلی اولنجه‌یه دکین (وان لم یحضرا) واکر امام جمعه ومأمور سلطان حاضر اولمزلر ایسه (صلوا فرادی) ناس هر بری فردا فردا قیلرلر (کالخسوف والریح و الظلمة والفزع) مثالی خسوف نمازی کبی وریح شدید نمازی وظلمة هائله کبی وعدودن خوف غالب اولدقده قیلنان نماز کبی قیلرلر والله تعالی اعلم

(باب الاستسقاء)

بو باب صلاة استسقانك بیاننده‌در (لا جماعة ولا خطبة بل هو دعاء واستغفار) بو صلاة استسقاده جماعت وخطبه اولمز بلکه بو استسقا دعادر واستغفاردر حق سبحانه وتعالینك (استغفروا ربکم انه کان غفارا یرسل السماء علیکم مدرارا) قول شریفیچون حق سبحانه وتعالی بو صلاة استسقایی یغمور ارسالیچون سبب قیلدیغی حیثیله دعا واستغفاردر (فان صلوا فرادی جاز) پس اکر ناس منفردا قیلسه‌لردی جائز اولدی (ولا یقلب رداء) و بو صلاة استسقاده رداسنی دوندرمك یوقدر وامام محمد استسقاده امام رداسنی دوندررر ناس دوندرمزلر دیدی وامام ابو یوسفدن ایکی روایت واردر و بو ردایی تقلیب ایتمك حقیقتی اکر رداء درت کوشه‌لی اولورسه اعلاسنی اسفل واسفلنی اعلا قیلمغله تقلیب اولور واکر رداء مدور یعنی جبه اولورسه صاغ طرفنی صول وصول طرفنی صاغ قیلمغله تقلیب اولور (ولا یحضر ذمی) ودخی صلاة استسقایه ذمی حاضر

اولمز زيرا بو استسقاء رحمت انزالنى طلب ايچوندر وذميلرك اوزرينه ايسه عذاب ولعنت نازل اولور (ويخرجون ثلاثة ايام) وناس اوچ كون متتابعة چيقرلر زيرا اوچ كون يمدندر كه عذرلرى افنا ايچون چيقلورودخى ناس متفرق اولدقلرى حالده يقانمش كهنه اثوابلريله ياخود ايپ ايله باغلو جامه سيله چيقرلر متذلل متواضع وحق تبارك وتعالى ايچون باشلرينى خشوعدن اشاغى طوتيه رق خاشعين اولدقلرى حالده چيقرلر وهر كون چيقمزدن اول صدقه يى تقديم ايدرلر (وقيل لاصلاة فيه)و بعضيلر بو استسقاده صلاة يوقدر ديديلر تحفه ده ظاهر روايتده استسقاده صلاة يوقدر ديدى

(باب صلاة الخوف)

بو باب صلاة خوفك بياننده در (لم يجوزها ابو يوسف بعده عليه الصلاة والسلام) بو صلاة خوفى امام ابو يوسف رسول عليه الصلاة والسلامدنصكره تجويز ايلمدى زيرا صلاة خوف مشروع اولمدى الاصحابه كرام رضى الله تعالى عنهم رسول عليه الصلاة والسلامك اردنده بو صلاتك فضيلتنى احراز ايچون خلاف قياس اوزره مشروع اولدى و بومعنى رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرندنصكره منعدم اولدى (وجوزاها) و بو صلاة خوفى امام اعظم ايله امام محمد تجويز ايتديلر زيرا صحابه كرام رضى الله عنهم رسول عليه الصلاة والسلامدنصكره قيلديلر وسببى خوفدر حالبوكه خوف رسول اكرم صلى الله عليه وسلمدنصكره اولكى كبى متحقق اولور (فاذا خيف من عدو اوسبع حاضرين) پس قچان عدودن ياخود يرتجى جانوردن مثلا رسلاندن خوف اولنسيدى او يله عدو وارسلانكه حاضرين اوله لر *بوقيد دينلان شبئه اشارتدر كه شول خوفكه قچان عدو انلردن قريب محلده بطريق الحقيقه وانلرك قارشولرنده اولسيدى شول بزم ديديكمزوجه اوزره صلاة خوف جائز اولور فاما قچان عدو انلردن بعيد محلده اولسيدى ياخود عدو ظن ايليوب سواد ياخود غبار كوردكلريله صلاة خوفى قيلدلردى پس عدونك غيرى ظاهر اولسيدى انلرك صلاتلرى جائز اولمز (جعل الامام طائفة بازاء المخوف وصلى باخرى ركعة) امام ناسى ايكى طائفه ايدوب بر طائفه سنى مخوف اولان عدويه قارشو قيلر وآخر طائفه ايله بر ركعت نماز قيلر (لومسافرا اوفى الفجر اوالجمعة اوالعيدين) اكر امام مسافر اولسيدى ياخود وقت فجرده ياخود يوم جمعه ده ياخود عيدينده اولسيدلر بر ركعت قيلر (وركعتين لومقيما وفى غير الثانى)-واكر امام مقيم اولسيدى وثنائيدك غيريده اولسيدى ايكى ركعت قيلر مصنف بونى صلاة مغربه شامل اولسون ايچون بو يله ديدى پس تحقيقا صلاة مغربك حكمى رباعينك حكمى كبيدر (ومضوا الى المخوف وجاء الاخرى) واول طائفه محل مخوفه كيدوب طائفه اخرى كلورلر (وصلى بهم مابقى) وطائفه اولى ايله رباعى اولانده ايكى ركعتدن ثلاثيده بر ركعتدن باقى قلان صلاتى قيلرلر (وسلم وحده) وامام يالكز سلام ويرر (وذهبوا اليه) يعنى اول طائفه مخوف اولان عدويه قارشو كيدرلر (وجاء الاولى) يعنى طائفه اولى كلورلر (واتموا بلاقراءة وسلموا) وصلاتلرينى قرائتسز تمام ايدرلر وسلام ويررلر زيرا انلر لاحقلردر پس كانه انلر امامك اردنده اولديلر (ثم جاء الاخرى) اندنصكره طائفه اخرى كلورلر (واتموا بقراءة) وصلاتلرينى قرائتله قيلرلر تمام ايدرلر زيرا انلر مسبوقلردر (وان اشتد صلوا ركبانا فرادى بالايماء الى جهة قدرتهم) واكر انلرك خوفلرى مشتد اولسيدى انلرك قادر اولدقلرى جهته ايما ايله بشقه بشقه راكب اولدقلرى حالده قيلرلر پس اكر قبله يه توجه اوزره قادر اولورلر ايسه قبله يه توجه ايدرلر واكر قبله يه توجهه قادر اولمزلر ايسه قبله يه توجه اوزره قادر اوله بيلدكلرى طرفه قيلرلر (وتفسد بالقتال والمشى والركوب) وقتال اتمك ايله ومشى ايله و بنمش اولمغله انلرك صلاتلرى فاسد اولور زيرا بو انلرك هر برى عمل كثيردر والله تعالى اعلم

(باب الصلاة فى الكعبة)

بو باب كعبه ده قيلنان صلاتك احكامى بياننده در (صح فيها النفل) كعبه ده نافله نماز اتفاقا صحيح اولدى (والفرض) وفرض اولان صلاة دخى صحيح اولدى امام شافعى ايچون بونده خلاف واردر (منفردا وبجماعة) منفرد اولدقلرى حالده ودخى جماعتله صحيح اولدى (وان اختلف وجوهم) اكرچه كيم وجوهلرى مختلف اولورسه ده صحيح اولدى (الا لمن قفاه الى وجه الامام) الا شول كمسنه ايچون صلاة

صحیح اولمز که اول کسنه نك قفاسی امامك یوزینه کله پس اول کسنه نك صلاتی جائز اولمز زیرا اول کسنه امامی تقدم ایلدی ودخی شول کسنه که امامه برابر اوله او کسنه امامی تقدم ایلمز وقبله یه توجه ایدر (کذا لو تحلقوا فیها) کذلك اکر کعبه ده حلقه اولسه‌لر صلاتلری صحیح اولدی (واو بعضهم قدام الامام مستقبلا بوجهه الیه) اکرچه کیم بعضیلری امامك اوکنده امامك یوزی کعبه یه مستقبل اولدیغی حالده اولسیدی بنه صحیح اولدی (فقدوا من الجوانب او بعضهم اقرب الیها من الامام جاز) جماعت کعبه نك درت جانبندن امامه اقتدا ایتسیدی اکر بعضیلری کعبه یه امامدن اقرب اولسیدی اقتدا جائز اولدی (الا لمن فی جانبه) الا امامك جانبنده اولان کسنه ایچون جائز اولدی امام اوزره تقدم اولدیغی ایچون آخر جانبنده اولان کسنه بونك خلافی اوزره‌در زیرا اول کسنه حکما امامك اردنده در پس ایمدی کعبه یه قربی ضرر ایتمز (اقتدوا من خارج بامام فیها والباب مفتوح جاز) جماعت کعبه نك خارجندن کعبه نك ایچنده اولان امامه اقتدا ایتسیدی حالبوکه قپو آچق اولسیدی اول جماعتك امامه اقتداسی جائز اولدی زیرا کعبه نك ایچنده امامك وقوفی حالبوکه کعبه نك قپوسی آچق اوله سائر مسجدلرده امامك محرابده وقوفی کبیدر (وکرهت فوقها) وکعبه نك اوستنده نماز قلمق مکروه اولدی اکرچه جائز اولورسه ده زیرا کعبه نك تعظیمی منافیدر والله اعلم

(باب سجود السهو والشك)

بو باب سجدهٔ سهوك وشكك بیاننده در (یجب) یعنی سجدهٔ سهو واجب اولور وبعضیلر مسنون اولور دیدیلر وصحیح اولان واجب اولمسیدر (بعد تسلیمتین) ایکی یانه سلامدن صکره واجب اولور بونی صاحب هدایه وشمس الائمه وامام ابو الیسر وامام ظهیر الدین المرغینانی اختیار ایتدیلر (او تسلیمة) یاخود بر یانه سلامدن صکره سجدهٔ سهو واجب اولور بونی صاحب کافی وفخر الاسلام وشیخ الاسلام خواهرزاده وصاحب ایضاح اختیار ایتدیلر *شرح هدایه ده تاج الشریعه دیدیکه شمس الائمه ذکر ایتدیکه تحقیقا سجدهٔ سهو ایکی سلامدن صکره سجده ایدر واصح اولان قول بودر زیرا بو قول کبار صحابه نك قولیدر عمر وعلی وابن مسعود وجمهور علما رضوان الله تعالی علیهم اجمعین کبی وصحابهٔ کرامك روایتیله اخذ رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه قریب اولدقلری جهتدن اولی اولدی وروایة اخری حضرت عائشه رضی الله عنها ایله سهل بن سعد رضی الله عنهدندر حالبوکه حضرت عائشه نسالر صفنده اولدی وابن سعد صبیاندن اولدی پس تحقیقا ایکیسیده تسلیمهٔ ثانیه یی اشتمدیلر اوله زیرا رسول علیه الصلاة والسلام سلام ثانی یی سلام اولدن اشاغی سلام ویرر اولدی کتب مشهوره ده مسطور اولان بو قولدر وفریقك کلامی سوق تحقیقا قول اینی امام اعظم ایچون اولمق اوزره دلالت ایدر ومجمعده قول ثانی امام محمده نسبت اولندی وقول اول امام اعظم ایله ابو یوسفه نسبت اولندی وکتابده صاحب مجمعك ذکر ایلدیکی شیئ بن بولمدم الاصاحب معراج الدرایه نك قیل ایله نقل ایلدیکی شیئ بولدم بناء علیه قرائنك امام اعظمك قولی اولمسی اوزره شول دیلان قول مناسبدر که مختار اولان منفرد ایچون ایکی یانه سلامدن صکره‌در وامام ایچون بر یانه سلامدن صکره‌در زیرا امام قچان ایکی یانه سلام ویرسیدی چوق کره اولور که بعض جماعت امام سلام ویردکدنصکره صلاته منافی اولور شیئله مشغول اولور (سجدتان وتشهد وسلام) ایکی سجده ودخی تشهد واجب اولور ودخی صوکنده سلام واجب اولور (بترك واجب سهوا) سهو جهتندن واجبی ترك ایله سجده واجب اولور زیرا عمدده آثم اولور وسجده واجب اولمز (کرکوع قبل القراءة) مثالی واجبی ترك قرائتدن اول رکوع ایتمك کبی پس تحقیقا قرائتی رکوع اوزره تقدیم واجبدر فرض دکلدر امام زفر بونك خلافی اوزره‌در واما قیامی رکوع اوزرینه ورکوعی سجده اوزرینه تقدیم فرضدر تنکیم بونك تحقیقی باب صفة الصلاتده زیاده تحقیقله سبقت ایتدی (وتأخیر القیام الی الثالثة بزیادة علی التشهد) ودخی واجبی ترك مصلی اوچنجی رکعته قیامی تشهد اوزرینه برشیئ زیاده سیله تأخیر ایتمك کبی ایله سجدهٔ سهو واجب اولور بعضیلر حرف زیاده سیله واجب اولور دیدیلر وصحیح اولان اول زیاده ده بر رکن ادا اولنه جق قدر ایله واجب اولور (ورکوعین) ودخی مصلی ایکی رکوع ایتمك ایله سجدهٔ سهو واجب اولور پس تحقیقا رکوعی واحد اوزره قصار واجبدر ورکوع اوزرینه بر رکوع دخی زیاده ایتمك واجبی ترکدر (والجهر فیما یخافت وعکسه) ودخی واجبی ترك اخفا ایله قرائت اولنه جق

صلاتده جهرايله قرائت وجهرايله قرائت اولنه جق صلاتده اخفا كبي واجبي ترككدر و بو قرائت مقدارنده
اختلاف اولندی واصح اولان ايكی فصلده ده اول قرائتله صلاة جائز اوله جق مقداردر (وترك القعود الاول)
ودخی واجبی ترك قعدهٔ اولی ترك ايتمكدر ودخی باب صفة الصلاتده ذكر اولنان سائر واجباتی ترك كبی ايله
سجدهٔ سهو واجب اولور (وان تكرر) اگرچه كيم واجبی ترك متكرر اولورسه ده يعنی واجبی تركك تكراری
تقديری اوزره ده سجدهٔ سهو بركره واجب اولور (علی منفرد) يجب قولنه متعلقدر سهو سجده منفرد
اوزره واجب اولور (وعلی مقتد بسهو امامه ان سجد) ودخی امامنك سهوايله مقتدی اوزره واجب اولور
اگر امامی سهو سجده ايدرسه اگر امام سجده ايتمزسه مؤتم دخی سجده ايتمز تكبير تشريق بونك خلافی اوزره در
تكبير بابنده مرور ايلدی (لا بسهوه) يعنی مقتدينك كندی سهو يله اوزرينه سهو سجده واجب اولمز زيرا
اگر مقتدی يالكز كندی سجده ايتسه ايدی امامنه مخالف اولور واگر مقتدی ايله بيله امام سجده ايتسه ايدی امامت
اقتدايه منقلب اولور (ويصلی فی التشهد الثانی) واوزرينه سهو سجده سی لازم اولان كمسنه سهوك سجده سی
تشهدنده نبی عليه الصلاة والسلام اوزره تصليه ايدر يعنی صلوات دعاسنی اوقور (والاحوط التصلية فيهما)
واحوط اولان مقتدی ايكی تشهدده ده تصليه ايدر ظهيريه ده بويله ذكر اولندی (المسبوق يسجد مع امامه)
مسبوق امامی ايله بيله سهو سجده ايدر اگرچه كيم امامك سهوی اول مسبوقك امام ايله بيله قيلديغی جزءده
اولورسه ده (ثم يقضی مافات) بوندنصكره مسبوق مافاتنی قضا ايدر اولی اولان امامك سجودندن اول مسبوق
قائم اولمامقدر (ولو قام قبل سجوده فعليه ان يعود ليسجد معه) واگر مسبوق امامك سجودندن اول قائم
اولسه ايدی پس اول مسبوق اوزرينه امام ايله بيله سجده ايتمك ايچون اعاده ايتمك واردر (ان لم يقيد الركعة
بالسجود) اگر مسبوق اول ركعتی سجده ايله قيد ايتمدی ايسه واگر مسبوق اول ركعتی سجده ايله قيد ايتدی
ايسه اعاده ايلمز (ولو سهی فيه) واگر مسبوق قضا ايتديكی ركعتده سهو ايلسه ايدی (سجد ثانيا) اول
سهو ايچون ثانيا سجده ايدر (كذا اللاحق) كذلك لاحقده بويله در يعنی لاحق اوزرينه امامنك سهو يله
سجدهٔ سهو واجب اولور امام مقتدينك نومی حالنده سهو ايتمكله ياخود مقتدی ابدسته كتدكده سهو ايتمكله
زيرا اول لاحق امامك اردنده مصلی منزله سنده در (سهی عن القعود الاول فی ذوات الاربع او الثلاث من
الفرض) امام فرضدن درت ركعت صاحبی اولان صلاتده ياخود اوچ ركعت صاحبی اولان صلاتده قعدهٔ
اولدن سهو ايتسه ايدی *مصنف فرضله نفلدن احتراز ايلدی زيرا نفلدن قعدهٔ اولی فرضدن قعدهٔ ثانيه كبيدر
حتی قعدهٔ ثانيه يه لامحاله عود ايدر اگرچه كيم قيامه برابر اولورسه ده (وذكره) امام قعود اولی تذكر
ايتسه ايدی (وهو اليه اقرب) حالبوكه تذكر قعوددن ديزلری رفع اولنمامق ايله قعوده اقرب اولسه ايدی
(عاد ولا سهو) قعدهٔ اوله عود ايدر وسهو وسجده لازم كلمز (والا قام وسجد للسهو) واگر امام قعوده قريب
تذكر ايتمزسه قيام ايدر وسهو ايچون سجده ايدر وبعضيلر قعوده عود ايدر مادامكه قيامه طوغرلمدقجه ديديلر
پس اصح اولان قول بودر زيلعی بونی بويله ديدی (وان سهی عن الاخير) واگر امام قعدهٔ اخيردن سهو
ايتسه ايدی حتی درت ركعت اولان صلاتده بشنجی يه واوچ ركعت اولانده دردنجی يه وايكی ركعتده اوچنجی يه
قائم اولسه ايدی (عاد مالم يسجد) قعدهٔ اخيره يه عود ايدر مادامكه سجده ايتمكدكجه زيرا بوعودده صلاتی اصلاح
واردر واصلاحك امكانی عود يله در زيرا ركعتك مادونی فرضی ترك محلی دكلدر (وسجد للسهو) وسهو
ايچون سجده ايدر زيرا بوساهی فرضی تأخير ايتدی (وان سجد) واگر مصلی بشنجی يه سجده ايدرسه
مالم يسجد قولنه مربوطدر (صار فرضه نفلا وضم فی الرباعی سادسة) مصلينك فرضی نافله اولدی وبش
اولان رباعی صلاتده آلتنجی بر ركعت دخی ضم ايدر (ان شاء) اگر ديلرسه مصنف ان شاء ديمكه باعث زيرا
بونفلدر قصدا شروع اولنمدی پس بونك اتمامی واجب اولمز ديلرسه ضم ايدر (وفی الثلاثی الصاير اربعا
لا يحتاج الی ضم) ودخی ثلاثی اولوب درده انتقال ايدن صلاتده بر ركعت دخی ضم ايتمكه حاجت يوقدر زيرا
اوچ ركعت صلاة دردنجی يی اكا ضم ايله نفله تحويل ايلدی پس انكله صلاة تامه حاصل اولدی (وفی الثنائی
الصاير ثلاثا) ودخی ثنائی اولوب اوچه انتقال ايدن صلاتده اولكه صلاة فجردر (لا يضم) كايسی نفل
اولمق ايچون دردنجی بر ركعت دخی ضم اولنمز زيرا نافله نماز قيلمق طلوع فجردنصكره سنة فجردن اكثر ايله

مكروهدر (وان قعد الاخير) وان سهى عن الاخير قولى اوزره عطفدر يعنى اكر امام قعدهٔ اخيره ده
اوتورسيدى (ثم قام سهوا) اندنصكره سهوا قائم اولسيدى حالبوكه سلام ويرمسيدى (عاد وسلم) قعوده
عود ايدر وسلام ويرر (الا ان يسجد للخامسة فى الرباعى والرابعة فى الثلاثى) الا رباعى اولان صلاتده
خامسه ايچون وثلاثى صلاتده رابعه ايچون سجده ايدرسه (فيتم فرضه) پس قعدهٔ اخيرك
بولنديغيچون فرضى تمام ايدر (ويضم سادسة فى الرباعى) ورباعى صلاتده ركعت سادسه يى ضم ايدر
مصنف بومكانده اولده ديديكى كبى ان شاء ديمدى تحقيقا شونكله بيله كه اكر امام ركعة سادسه يى قطع
ايتسيدى ايكى صورتده ده قضا بوقدر زيرا بومكانده سادسه يى ضم اولكى مكانده ضمدن قوكدر زيرا امامك
فرضى بومكانده تحقيق تمام اولدى لكن سلامى تأخيرايله سهو سجده واجب اولور پس اكر اول ايكى صورتلرده
سهو ايچون سجده ايتمك ايله قطع ايتسيدى واجبى ترك لازم كلور واكر قيامدن جلوس ايتسيدى وسهو
ايچون سجده ايتسيدى وجه مسنون اوزره سجود سهو ادا اولنمز اولكه ركعتين اوزره جاوسدر پس ركعت
سادسه يى ضم ايتمكدن لابددر وركعتين اوزره اوتورر وسهو ايچون سجده ايدر مسئلهٔ اولى بونك خلافى
اوزره در پس تحقيقا فرضيت بوندنصكره باقى قالور اول فرضيتك نقصانى تدارككه محتاج اولسون ايچون
(ولو عصرا) اكرچه كيم اول صلاة عصر اولورسه ده مصنفك ولو عصرا قولى عصردنصكره نفلك
كراهتيچون عصرده ضم اولنمز ديتلان قولك ضعفنه اشارتدر بعضيلر ضم اولنور ديديلر زيرا و ضم مقصود
دكلدر حالبوكه عصردنصكره نافله نماز قيلمقدن نهى مقصوده شامل اوله پس ايمدى ضم قصدسز مكروه اولمز
واصح اولان قول بودر زيلعى بونى بويله ديدى (وخامسة فى الثلاثى ايصير الركعتان نفلا) ودخى امام
ثلاثى اولان صلاتده ايكى صورتده ده بشنجى ركعتى ضم ايدر اول ايكى ركعتك نافله اولمسيچون (وان لم تنوبا
سنة الظهر والعشاء والمغرب) اكرچه كيم بو ايكى زياده ركعتلر ظهرك وعشانك ومغربك سنتلرى منابنه
نائب اولمزلرسه ده زيرا نبى عليه الصلاة والسلامك بو ايكى ركعت نافله اوزرينه مداومتى تحريمهٔ مبتدأه ايله
اولدى (و يسجد للسهو) و يضم قولى اوزره عطفدر وامام سهو ايچون سجده ايدر سلامى تأخير ايتديكى
ايچون (ومقتديه فيهما) يعنى ايكى صورتده ركعتين زائدتينده امامه اقتدا ايدن كمسنه (صلاهما)
ركعتين زائدتينى امامه تبعيتله قيلر (وقضاهما ان افسد) واول مقتدى اول ركعتينى قضا ايدر اكر افساد
ايتديسه زيرا مقتدى قصدا شروع ايلدى (وفى الفجر الصائر ثلاثا لايضم رابعة) ودخى اوچنجى ركعته
انتقال ايدن صلاة فجرده دردنجى يى ضم ايلز صلاة فجردنصكره نفلك كراهتى ايچون نتكيم فجردن اول نفل
مطلقا مكروه اولديغى كبى وعصرده دخى نفل عصردنصكره مكروه اولور اكر قصد ايله شروع اولنسيدى
عصردن اول مطلقا مكروه اولمدى وقتاكه مصنف قعودده سهوه نظر ايله فرضك حالى بياندن فارغ
اولديسه سهو سجده نك اقسامنى تكميل ايچون قعودده نفلك حالى بيانى مراد ايدوب (ترك القعود الاول
فى النفل سهوا سجد ولم يفسد) ديدى يعنى مصلى سهوا صلاة نافله ده قعود اولى ترك ايتسيدى سهو سجده ايدر
حالبوكه صلاتى فاسد اولمز وقياس اولان فاسد اولمق ايدى و بو امام زفرك قوليدر وامام محمددن روايتدر وروايه
استحسانده فاسد اولمز ومصلى يه ساهى اولديغى حالده قعود اولى ترك ايله ايكى سجدهٔ سهو واجب اولور زيرا
تطوع نتكيم ايكى ركعت مشروع اولنديغى كبى درت ركعتده مشروع اولندى پس قچان مصلى قعدهٔ اولى يى
ترك ايتسيدى وشفع ثانى يه قائم اولسيدى ايكى شفعده بزه انك كلنى صلاة واحده قيلمق ممكن اولدى ودرت ركعت
صاحبى اولان صلاتدن بر ركعتده فرض اولمز الا قعدهٔ اخيره فرض اولور واول قعده قعدهٔ ختم وتحللدر نتكيم
صلاة ظهرده اولديغى كبى صلاة فجر بونك خلافى اوزره در زيرا صلاة فجر ايكى ركعت مشروع اولندى غيرى دكل
وشفع ثانى يى ضم ايله كابسى صلاة واحده اولمز واشبو ذكر اولنان فقه دركه اول تحقيقا قعدهٔ اخيره اركاندن دكلدر
ولكن قعدهٔ اخيره ختم ايچون فرض قيلندى زيرا مفروضى ختم فرضدر و بو تقديرجه قعدهٔ اولى فرض اولمز
پس مصلى قچن قعدهٔ اولى مكانده ركعة ثالثه يه قائم اولسيدى اول صلاة درت ركعت صاحبى اولدى پس قعدهٔ
اولى ختم ايچون اولمدى فرض جهتندن دخى باقى قالمدى نتكيم فرضده اولديغى كبى معراج الدرايه ده بويله
ذكر اولندى (تنفل ركعتين وسهى فسجد) مصلى ايكى ركعت نافله نماز قيلوب وشفع اولده سهو ايتسيدى

پس اول مصلی سهو سجده اینسیدی (لایبنی) بنا ایلمز یعنی اول مصلی تحریمه یی تجدید ایتمکسزین اول تحریمه ایله نمازی قیلمز زیرا سجدهٔ سهو خلال صلاتده واقع اولدی (واو بنی صح) واکر مصلی اول نمازی بنا اینسیدی تحریمه نك بقاسیچون صحیح اولدی (واعاده) ولکن سجود سهوی اعاده ایدر زیرا مصلی سجوددن سهو سببیله ایتدیکی سجده خلال صلاتده واقع اولدی پس اول سجده ایله اعتبار اولنمز (سلام من علیه السهو یخرجه موقوفا) اوزرینه سهو سجده لازم اولان مصلینك سلامی اول مصلی یی صلاتدن موقوفا اخراج ایدر قطعا اخراج ایلمز (حتی یصح الاقتداء به و یبطل وضوءه بالقهقهة و یصیر فرضه اربعا بنیة الاقامة ان سجد) حتی اول مصلی یه اقتدا صحیح اولور و صلاة ایچنده قهقهه ایله ضحك ایلسه آبدستی باطل اولور و مسافر ایسه اقامته نیت ایله فرضی درت رکعت اولور اکر اول مصلی سهو ایچون سجده ایدرسه صحیح اولور (والا) واکر اول مصلی سجده ایتمزسه (فلا) اوزرینه احکام مذکوره ترتب ایلمز یعنی اقتدا صحیح اولمز قهقهه ایله وضوسی باطل اولمز اقامته نیت ایله فرضی درت رکعت اولمز (وسلامه للقطع) یعنی اوزرینه سهو سجده لازم کلان مصلینك قطع صلاة نیتیله سلامی اول صلاتی قطع ایلمز زیرا انك نیتی مشروعی تغییر ایچوندر پس اول نیت لغو اولور نتکیم اکر صلاة ظهره التی رکعت نیت اینسیدی لغو اولدیغی کبی بلکه انك اوزرینه سهو ایچون سجده ایتمك واردر تحریمه نك بقاسیچون شول صلاة بونك خلافی اوزره در که فیچان مصلی سلام ویرسیدی حالبو که اول مصلی رکن صلاة اولان سجده ایچون ترك ایتدیکنی ذاکر اولسه اول وقت صلاتی فاسد اولور و فرق اولدر که تحقیقا سجود سهو حرمة صلاتده سهو سببیله قیلنور حالبو که اول حرمت باقیدر و صلبیه اولان سجده صلاة سببیله صلاتك حقیقتنده قیلنور و تحقیق سلام ایله صلاة باطل اولور (مالم یتحول او یتکلم) مادامکه مصلی یوزینی قبله دن دوندرمدکجه یاخود بر کلام تکلم ایلمدکجه صلاتی قطع اولمز پس تحقیقا قبله دن تحویل و تکلم تحریمه یی ابطال ایدر (وقیل) بعضیلر تحویل ایله قطع اولمز (مالم یتکلم اولم یخرج من المسجد) مادامکه بر کلام تکلم ایتمدکجه یاخود مسجددن طشره چیقمدقجه دیدیلر واصل بودر که اول مصلی تکلم ایتمزدن اول یاخود مسجددن چیقمزدن اول سجده ایتمکدر اکرچه کیم یوریدیسه ده و قبله دن یوزینی دوندردی ایسه ده و بونی بعض مشایخ دیدی نهایه ده بویله ذکر اولندی (مصلی الظهر سلم علی الرکعتین بتوهم الاتمام) صلاة ظهری قیلان مصلی صلاتی اتمام ایتدم ظنیله ایکی رکعت اوزرینه سلام ویرسیدی یعنی تحقیقا اول مصلی صلاة ظهری تمام ایتدم ظن اینسیدی (اتمها) یعنی صلاة ظهری درت رکعت تمام ایدر (وسجد للسهو) وسهو ایچون سجده ایدر روایت اولنان شیٔ ایچونکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام بو یلجه ایشلدی (بخلاف ما لو سلم علی ظن انه مسافر او انها الجمعة) شول مصلی بونك خلافی اوزره در که اکر مصلی تحقیق مسافر اولمق ظنی اوزره سلام ویرسیدی یاخود تحقیقا اول مصلی اول صلاتی جمعه اولمق ظنی اوزره سلام ویرسیدی (او کان قریب العهد بالاسلام فظن ان الظهر رکعتان او کان فی العشاء فظن انها التراویح حیث تبطل) یاخود اول مصلی قریب عهد شرف اسلام ایله مشرف اولمش اولوب پس اول قریب عهد تحقیق ظهرك فرضی ایکی رکعتدر ظن اینسیدی یاخود اول مصلی صلاة عشاده اولوب پس تحقیقا اول صلاة عشا یی تراویحدر ظن اینسیدی اول وقت اول مصلینك صلاتی بو صورتلرك جمیعسنده ده باطل اولور زیرا اول مصلی عامدا سلام ویردی (لا یسجد للسهو فی الجمعة والعیدین) امام صلاة جمعه ده و صلاة عیدینده سهو ایچون سجده ایلمز (شك من لیس عادته) عادتی شك اولمیان کمسنه صلاتنده شك اینسیدی فقهانك عبارتنده (شك اول مرة) واقع اولدی صاحب کافی کافیده دیدیکه بو شك اول مرة عبارتنك معناسی تحقیقا شك انك ایچون عادت اولمیان کمسنه دیمکدر یوخسه تحقیق زمان ماضیده عمرنده سهو ایتمین کمسنه دیمك دکلدر (انه کم صلی) تحقیقا اول کمسنه قاچ رکعت صلاة قیلدیغنی شك اینسیدی شك قولنه متعلقدر (استأنف) اول مصلی اول صلاتی استئناف ایدر (وان کثر عمل بغالب ظنه) واکر مصلینك شکی کثیر اولسیدی ظننك غالبیله عمل ایدر (وان لم یغلب اخذ بالاقل) واکر مصلینك ظنی غالب اولمزسه اقل ایله اخذ ایدر (وقعد فی کل ما ظنه اخرها) واول مصلی ظن ایتدیکی شیئك کلیسنده صلاتك آخرنده اوتورر (شك فیها) مصلی صلاتده شك اینسیدی (وتفکر حتی استیقن) پس

اول مصلی اول صلاتده تفكر ایتسیدی حتی كندو یه یقین كلنجه (ان طال قدر ما یمكنه اداء ركن) اكر اول مصلینك تفكری اركان صلاتدن بر ركنك اداسی ممكن اوله جق مقداری اوزانسیدی (وجب السجدة) اول مصلینك اوزرینه سهو سجده‌سی واجب اولدی (والا) (واودونه لا) واكر اول مصلینك تفكری اركان صلاتدن بر ركنك اداسی ممكن اوله جق مقداری اوزون اولیوب بلكه اندن دون اولسیدی سهو سجده‌سی واجب اولمازدی زیرا فكر طویل اركان صلاتك مواضعندن تأخیر ایلدیكی شیئدندر وفكر قلیل اندن احتراز ممكن اولمیان شیئدندر پس مصلی اول فكری كأنه ایتمامش كبی اولدی تحفة الفقهاده بویله ذكر اولندی

(باب سجود التلاوة)

بو باب سجدهٔ تلاوتك بیانندهدر (تجب وسعا عند ابی یوسف وفی روایة عن الامام) سجدهٔ تلاوت وسعت جهتندن واجب اولور امام ابی یوسف قتنده ودخی امام اعظمدن بر روایتده (وفورا عند محمد وفی روایة عنه) وفور جهتندن واجب اولور امام محمد قتنده ودخی امام اعظمدن بر روایتده عنیده بویله ذكر اولندی (سجدة) تجب قولنك فاعلیدر یعنی سجدهٔ تلاوت واجب اولور (فیها تسبیح السجود) بویله سجده كه انده سجده‌لرك تسبیحی واردر یعنی سبحان ربی الاعلی دیمك واردر (بشروط الصلاة) صلاتك شرطلریله بیله وتحقیق اول شرطلر یوقاروده تقدم ایلدی مثلا عند التكبیر نیت واستقبال قبله وستر عورت وطهارتین كبی (بین تكبیرین) سجدة قولنه متعلقدر یعنی اویله سجده كه ایكی تكبیرك بیننده واجب اولور (بلا رفع ید) اول ایكی تكبیرده رفع ید ایتمكسزین یعنی تحقیقا سجدهٔ تلاوتی مراد ایدن كمسنه اولا تكبیر ایدر وایكی اللرین قالدرمقسزین سجده ایدر اندنصكره ینه تكبیر ایدر وباشنی سجده‌دن قالدرر سجدهٔ صلاته نظر ایله و بو قول ابن مسعود رضی الله عنهدن مرویدر (وتشهد وسلام) ودخی سجدهٔ تلاوت تشهد ایتمكسزین وسلام ویرمكسزین ایكی تكبیر بیننده واجب اولور زیرا تشهد وسلام تحلل ایچوندر حالبو كه تحلل تحریمه‌نك سبقنی استدعا ایدر و تحریمه ایسه اول مكانده منعدمدر (علی من تلا آیة) تجب لفظنه متعلقدر یعنی سجدهٔ تلاوت شول كمسنه اوزرینه واجب اولور كه بر آیت تلاوت ایلیه (ولو بالفارسیة) اكرچه كیم فارسی لسان ایله تلاوت ایدرسه ده بونی قاضیخان ذكر ایلدی (من الاربع عشرة المعروفة) سجدهٔ تلاوت معروفه اولان اون درت آیتدن بر آیتی تلاوت ایتسیدی واجب اولور اول معروفه اولان آیت سورهٔ عرافك آخرنده ودخی سورهٔ رعدده وسورهٔ نحلده وسورهٔ بنی اسرائیلده وسورهٔ حجك نصف اولنده وسورهٔ مریمده ودخی سورهٔ فرقانده وسورهٔ نملده وسورهٔ سجده‌ده وسورهٔ صده وسورهٔ حم السجده‌ده وسورهٔ نجمده وسورهٔ انشقتده وسورهٔ اقرأده‌در (ممن) ممن لفظی مصنفك علی من تلا قولنده اولان من ایچون بیاندر یعنی اول من شول منلردر كه (یلزمه الصلاة اداء وقضاء) یعنی قچان اوزرینه اداء وقضاء صلاة لازم كلان من سجده آیتنی تلاوت ایتسیدی انك اوزرینه سجده واجب اولور (فیجب علی الاصم) پس ایمدی سجدهٔ تلاوت اصم اوزرینه واجب اولور قچان اول اصم آیة سجده‌یی تلاوت ایتسیدی زیرا اصم اداء اهلندندر (والجنب والمحدث والسكران) ودخی سجدهٔ تلاوت جنب ومحدث وسكران اوزرینه واجب اولور قچان سجده آیتنی تلاوت ایتسه‌لردی زیرا انلر قضا اهلندندر (لا الكافر والمجنون والصبی والحائض والنفساء) سجدهٔ تلاوت كافر اوزرینه ومجنون وصبی وحائض ونفساء اوزرلرینه واجب اولماز زیرا انلر اداء ایچون وقضاء ایچون اهل دكلدر (او سمعها) تلا آیة قولی اوزرینه عطفدر یاخود اول اون درت آیتدن بر آیتی ایشیدن كمسنه اوزرینه سجدهٔ تلاوت واجب اولور (وان لم یتعمد) اكرچه كیم اول كمسنه ایشتمكی قصد ایتمدی ایسه‌ده كركسه اول كمسنه سجده‌یی فهم ایلسون كركسه فهم ایلمسون قچان اول كمسنه‌یه سجده آیتی قرائت اولندیغی تحقیق اخبار اولنسیدی سجده واجب اولور قاضیخان بویله ذكر ایلدی (ممن ذكر) شول كمسنه‌دن استماع ایتمكله كه بالاده ذكر اولندی اولكه اصمدن سكرانه كلنجه‌دگ (والنائم) ودخی سجدهٔ تلاوتی نائمدن ایشتمكله سجده واجب اولور قاضیخان دیدیكه اكر اول كمسنه سجدهٔ تلاوتی نائمدن ایشتسیدی بونده اختلاف اولندی وصحیح اولان سجده‌نك وجوبیدر دیدی (لا الطیر والمجنون المطبق والصدی والمؤتم) سجده آیتنی طیردن ومجنون مطبقدن وصدادن وامامه اقتدا ایدن كمسنه‌دن ایشیدن كمسنه اوزرینه سجدهٔ تلاوت واجب اولماز بونلرك قرائته اهلیتی منعدم اولدیغیچون

پس بونلردن قرائت قرائت اولمامش کبیدر و بونلردن مسموع مسموع اولمدق کبیدر اما اوچ اولکیلرك یعنی
طیرو مجنون مطبق و صدانك اهل اولمدقلری ظاهر در واما رابع یعنی مؤتمك اهل اولماسی پس زیرا امامه اقتدا
ایدن کسنه امامك انك اوزرینه تصرفنك نفاذی ایچون قرائتدن محجور در و محجورك تصرفی ایچون حکم
یوقدر جنب و حایض و بونلره مشابه اولنلر بونك خلافی اوزره در زیرا انلر قرائتدن نهی اولنمشلر در ونهی ایسه
حجرك عینیدر * جامع الکبیرك تلخیصنده دیدیکه مؤتمدن یعنی امامه اقتدا ایدن کسنه دن سجده آیتنی ایشتمك
مجنوندن وطیردن و صدادن ایشتمك کبیدر برشیء واجب اولمز دیدی ودخی قاضیخان دیدیکه سجدهٔ تلاوت انك
اوزرینه صلاة واجب اولان کسنه اوزرینه واجب اولور قچان آیهٔ سجده یی قرائت ایتسه یدی یاخود آیهٔ
سجده یی صلاة اوزرینه واجب اولان کسنه دن استماع ایتسه یدی واجب اولور یاخود حیض سببیله یاخود
جنون سببیله یاخود کفر سببیله یاخود صغیرلك سببیله اوزرینه صلاة واجب اولمیان کسنه دن استماع
ایتسه یدی سجده واجب اولور دیدی حالبوکه ایکیسنك بیننده جنون حقنده مخالفت ظاهر در * بن دیرمه
بونده وجه توفیق بودر که تحقیقا مجنون ایله قاضیخانك مرادی مجنون غیر مطبقدر وصاحب تلخیصك مرادی
مجنون مطبقدر * نوادر دن زاهدینك نقل ایلدیکی شیء بونی تأیید ایدر که تحقیقا جنون قچان قاصر اولسه یدی پس
اول جنون بر کون بر کیجه یاخود بر کون بر کیجه دن اقل اولسه یدی اول مجنونه آیهٔ سجده یی تلاوت ایتمك
یاخود ایشتمك ایله سجده لازم کلور دیدی پس بونك تحقیقی اولدر که تحقیقا جنون اوچ مرتبه در مرتبهٔ اولی
قاصر در تکیم مرور ایلدی و مرتبهٔ ثانیه کامل غیر مطبقدر و بو شول جنوندر که قاصر دن اکثر اولور لکن اول
جنون کاهیجه زائل اولور و مرتبهٔ ثالثه کامل مطبقدر و بو شول جنوندر که اصلا زائل اولمز و اشخاص دخی
جنون کبی سجدهٔ تلاوته نظر ایله اوچ مرتبه اوزره در اول مرتبه لرك اولکیسی شول کسنه در که اول کسنه نك
آیهٔ سجده یی تلاوتیله اوزرینه واول کسنه دن آیهٔ سجده یی ایشیدن غیری کسنه نك اوزرینه سجده لازم کلور
و مجنون قاصر بو قبیلدندر واول مجنون قاصر نوادرده مذکور اولاندر واول سجدهٔ تلاوته نظر ایله اولان
مرتبه نك ایکنجیسی شول اشخاصدر که انك آیهٔ سجده یی تلاوتیله اوزرینه سجده لازم کلمز لکن اندن آیهٔ
سجده یی استماع ایدن غیر اوزرینه سجده لازم کلور و مجنون کامل غیر مطبق بو قبیلدندر و بو شول جنوندر که
انی قاضیخان ذکر ایلدی واول مرتبه نك اوچنجیسی شول اشخاصدر که انك آیهٔ سجده یی تلاوتیله کندی
اوزرینه واندن استماع ایتمکله غیر اوزرینه برشیء لازم کلمز و بو شول جنوندر که انی صاحب تلخیص ذکر
ایلدی بو تحقیق ملك العلام اولان حق سبحانه وتعالینك عونیله بو مقامده بنم ایچون میسر اولان شیئدر الحمد لله
ملهم الصواب والیه المرجع والمآب (و یؤدی برکوع وسجود) یعنی سجود تلاوت رکوع ایله وسجود ایله
ادا اولنور اویله رکوع وسجود که صلاة رکوعنك غیری وصلاة سجودینك غیری اوله (فی الصلاة لها) یعنی
صلاة ایچنده تلاوت ایچون رکوع ایله وسجود ایله ادا اولنور (و برکوع الصلاة) ودخی سجدهٔ تلاوت
صلاتك رکوعیله ادا اولنور (علی الفور) فور اوزره رکوع ایله ادا اولنور یعنی قچان رکوع سجده آیتنك
قرائتی عقبی اوزره اولسه یدی (ان نواه) اکر مصلی رکوعك سجدهٔ تلاوت ایله بیله اولمسنی نیت ایتسه یدی
(و بسجودها کذلك) ودخی سجدهٔ تلاوت صلاتك رکوعیله ادا اولندیغی کبی کذلك عقیب قرائت اوزره
صلاتك سجده سیله دخی ادا اولنور (وان لم ینوه) اکرچه کیم مصلی سجدهٔ تلاوت اولمسنی نیت ایتمزسه ده
یعنی اکر مصلی صلاتی ایچنده آیهٔ سجده یی تلاوت ایتسیدی اکر دیلرسه تلاوت ایچون رکوع ایدر روا کر دیلرسه
تلاوت ایچون سجده ایدر اندنصکره قائم اولور پس قرائت ایدر زیرا سجده دن مقصود معبود ایچون
خشوعك اظهاری در واول خشوع رکوع ایله حاصل اولور سجده ایله حاصل اولدیغی کبی ودخی سجدهٔ تلاوت
صلاتیه سجده سیله ادا اولنور زیرا سجدهٔ صلاتیه هر وجهدن سجدهٔ تلاوته موافق اولور محیطده بویله ذکر
اولندی وخلاصه ده دیدیکه علما اجماع ایتدیلر که تحقیقا سجدهٔ تلاوت سجدهٔ صلاة ایله ادا اولنور اکرچه کیم
تلاوت ایچون نیت ایتمدی ایسه ده و علما رکوعده اختلاف ایتدیلر خواهر زاده دیمکله معروف اولان شیخ
الاسلام رکوعده سجدهٔ تلاوتیچون نیتدن لابد در حتی سجدهٔ تلاوتدن نائب اوله دیدی امام محمد بونك اوزرینه
تنصیص ایلدی (یسجد المؤتم بتلاوة الامام) مؤتم امامك آیهٔ سجده یی تلاوتیله سجده ایدر (وان لم یسمع)

اكرچه كيم مؤتم اول آيتى ايشتمدى ايسه ده مؤتمك امامه متابعتى التزامى ايچون (ولو تلا المؤتم لم يسجدا) واكر آية سجده‌يى مؤتم تلاوت ايتسه‌يدى امامده ومؤتمده سجده ايتمز زيرا ديكك شى ايچونكه تحقيقا مؤتم محجوردر ومحجورك فعلى ايچون حكم يوقدر (اصلا) اصلا سجده ايتمز يعنى نه صلاة ايچنده ونه صلاتدنصكره امام ومؤتم سجده ايتمز (بخلاف الخارج) صلاتدن خارج اولان كمسنه بونك خلافى اوزره در قچان اول خارج آية سجده‌يى مؤتمدن ايشتسه‌يدى بو تقديرجه انك اوزرينه سجده واجب اولور زيرا حجر مصلين حقنده ثابت اولدى پس اول خارج مصليندن عدا ولمزوالسلام (سمع المصلى من غيره) مصلى آية سجده‌يى مصلينك غيريدن استماع ايتسه‌يدى اول مصلى صلاة ايچنده سجده ايتمز زيرا آيت صلاتيه دكلدرزيرا مصليلرك بو سجده‌يى استماعلرى افعال صلاتدن دكلدر (سجد بعدها) بلكه اول مصلى صلاتدنصكره سجده ايدر اول سجده‌نك سببى متحقق اولديغيچون (ولو سجد فيها لم يجزه) واكر مصلى صلاة ايچنده سجده ايتسه‌يدى جائز اولمز زيرا مصلى اركان صلاتدن اولميان شيئى صلاته ادخالدن نهى اولندى وانجق سجدهٔ كامله خارج صلاتده برسببله واجب اولدى پس اكر مصلى صلاة ايچنده ادا ايتسه‌يدى ناقصا واقع اولور پس ايمدى نقصان سببيله عهده‌دن چيقمز (بل اعاده دونها) بلكه مصلى سجده‌يى اعاده ايدر صلاتى اعاده ايتمز زيرا مجرد سجود احرام صلاتى منافى اولمز (سمع من امام ولم يأتم) امام ايله بيله صلاتده اولميان بر رجل آية سجده‌يى امامدن ايشتسه‌يدى واول رجل اصلا امامه اقتدا ايتمسه‌يدى (او ائتم فى ركعة اخرى) ياخود اول رجل امامه بر آخر ركعتده اقتدا ايتسه‌يدى (سجد خارجها) اول رجل خارج صلاتده سجده ايدر سببك وجودى ايچون واداك عدميچون (وان ائتم فيها قبل سجود امامه) يعنى اكر اول رجل صلاتده سجده‌يى استماع ايتديكى ركعتده امام سجده ايتمزدن اول امامه اقتدا ايتسه‌يدى (سجد معه) اول رجل امام ايله بيله سجده ايدر زيرا اول رجل اكر آية سجده‌يى ايشتمسه‌يدى امامله بيله سجده ايدردى تكيم مرور ايلدى پس بومكانده سجده ايتمسى بطريق الاوليدر (وبعده لا مطلقا) يعنى واكر اول رجل آية سجده‌يى استماع ايتديكى ركعتده امام سجده‌يى ايتدكدنصكره امامه اقتدا ايتسه‌يدى اول رجل مطلقا سجده ايتمز يعنى كرك صلاتده وكرك خارج صلاتده سجده ايتمز زيرا رجل اول ركعته ادراكى ايله اول سجده ايچون مدرك اولدى (وسجدة محلها الصلاة لا تقضى خارجها) وبر سجدهٔ تلاوتكه اول سجده‌نك محلى صلاة ايچنده اوله خارج صلاتده قضا اولنمز زيرا اول سجده صلاتيه درودنى اول سجده ايچون صلاتك ارتقائى واردر پس ناقص اولمغله اداايتمك لازم كلمز * مصنف سجدهٔ تلاوت صلاة ايچنده واجب اولوب اول سجده‌نك اداسنك محلى خارج صلاتده اولان سجدهٔ تلاوتدن احترازا (وسجدة وجبت فى الصلاة) ديمدى تكيم قچان مصلى سجده‌يى انكله بيله اولمين كمسنه‌دن استماع ايتسه‌يدى ياخود مصلى سجده‌يى امامندن استماع ايتسه‌يدى حالبوكه اول مصلى امامه بر آخر ركعتده اقتدا ايتسه‌يدى سجدهٔ تلاوت واجب اولديغى كبى (تلا خارجها فسجد واعاد فيها سجد اخرى) بر كمسنه خارج صلاتده آية سجده‌يى تلاوت ايدوب عقيبنده سجده ايتسه‌يدى وصلاته شروع ايتدكده صلاة ايچنده آية سجده‌يى اعاده ايتسه‌يدى تكرار سجده ايدرزيرا اول كمسنه قچان صلاتدن اول سجده ايتسه‌يدى صلاة ايچنده واجب اولان سجده‌دن واقع اولمز (وان لم يسجد اولا كفته واحدة) واكر اول كمسنه صلاته شروع ايتمزدن اول سجده ايتمزسه صلاة ايچنده برسجده كفايت ايدر زيرا صلاة ايچنده اولان سجده صلاتك غيرى اولان سجده‌يى تابع قيلدى اكرچه كيم مجلس متحدد كل ايسه ده (كمن كررها فى مجلس) تكيم بركمسنه آية سجده‌يى برمجلسده تكرار ايتسه‌يدى بو تقديرجه برسجده كفايت ايتديكى كبى برابردر كركه اول كمسنه آية سجده‌يى برمجلسده ايكى كره قرائت ايتسون اندنصكره سجده ايتسون ياخود بركره قرائت ايدوب سجده ايلسون اندنصكره اول مجلسده آية سجده‌يى ينه قرائت ايلسون (لا مجلسين) ايكى مجلسده قرائت ايتسه‌يدى برسجده كفايت ايتمز پس ايمدى اكر اول كمسنه آية سجده‌يى ايكى مجلسده تكرار ايتسه‌يدى ايكى سجده واجب اولور (ولو بدلها فى مجلس) واكر اول كمسنه آية سجده‌يى برمجلسده تبديل ايتسه‌يدى يعنى اول كمسنه برمجلسده آية اولى نك بدلنه آية اخرى قرائت ايتسه‌يدى (لم يكف) برسجده كفايت ايتمز بلكه ايكى سجده واجب اولور واصل اولان بودركه تحقيقا سجده‌نك مبناسى تداخل اوزرينه در حرجى دفع ايچون واول سجده سببده تداخل ايتدى حكمده تداخل ايتمدى واول سببده تداخل احتياط ايچون عباداته اليقدر وحكمده

تداخل شرع صاحبنك كرمنی اظهار ایچون عفو باته الیفدر وتداخلك امكانی مجلسك متحد اولمسی قتنده در متفرقاتی جامع اولدیغی ایچون پس لخجان مجلس مختلف اولسیدی حكم اصله عودت ایدر (واسداء الثوب والانتقال من غصن الی غصن تبدیل) وچولهه نك بز چوزمسی و بر مكاندن بر مكانه انتقال ایلمسی مجلسی تبدیل ایدر حقیقت جهتندن اختلافك وجودی ایچون وحكم جهتندن جامعك عدمی ایچون * مسجدك و بیتك كوشه لری بونك خلافی اوزره در پس تحقیقا زوایا امامه اقتدانك صحتی دلیلی ایله مكان واحد حكمنده در (لاالفعل القلیل كالقیام) یعنی فعل قلیل مجلسی تبدیل دكلدر او تورركن قیام ایتمك كبی بو تقدیرجه سجدهٔ واحده كفایت ایدر برابردر كر كسه اول سجده فعل قلیلدن صكره واقع اولسون مثلا بركمسنه آیهٔ سجده یی تلاوت ایدوب عقبنده قیام ایدوب اندنصكره ثنا ایدوب درعقب سجده ایتمكله یاخود كر كسه اول سجده فعل قلیلدن اول اولسون مثلا بركمسنه آیهٔ سجده یی تلاوت ایدوب عقبنده سجده ایدوب اندنصكره قائم اولوب درعقب ثنا ایتمك كبی ایله سجدهٔ واحده كفایت ایدر (ومشی خطوة اوخطوتین واكل لقمة وشرب شربة والتكلم بكلام یسیر ونحوها) ودخی بر خطوه یاخود ایكی خطوه یورومك ودخی بر لقمه شیئی اكل ایتمك و بر ایچیم شربت ایچمك و بر كلام یسیر ایله تكلم ایلمك ودخی انكله مجلس تبدیل اولمین شیلردن بونلره مشابه قعود كبی و بر شیئه طیانمق كبی ودابه یه بنمك واینمك كبیلر مجلسی تبدیل ایلمز شول سجده بونك خلافی اوزره در كه لخجان بركمسنه بر آخر آیهٔ سجده یی تلاوت ایدوب یاخود برفعل كثیردنصكره مثلا برقاچ خطوه مشی كیدنصكره ثنا ایدیدی پس تحقیقا برسجده كفایت ایلمز (كررها راكبا غیر مصل تكرر) بركمسنه مصلی اولمیوب دابه اوزره راكب اولدیغی حالده آیهٔ سجده یی تكرار ایدیدی سجده یی تكرار ایدر زیرا دابه نك سیری دابه یه راكب اولانه مضاف اولور حتی اول راكب اوزرینه دابه نك اتلاف ایلدیكی شیئك ضمان واجب اولور پس راكبك مكانی ارضه اعتبار اولنور یوخسه دابه نك ظهرینه دكل ومصنف غیر مصل دیدكه باعث اولدركه زیرا حرمت صلاة امكنه یی مكان واحد كبی قیلر واكر بویله اولمیدی اول راكبك صلاتی نیجه صحیح اولوردی زیرا اختلاف مكان صلاتك صحتنی منع ایدر (وفی فلك وركعة وركعتین لا) یعنی بركمسنه آیهٔ سجده یی سفینه ده و بر ركعت صلاتده وایكی ركعت صلاتده تكرار ایدیدی سجده یی تكرار ایلمز اكرچه كیم اول كمسنه سفینه ده صلاتده اولمزسه ده زیرا سفینه بیت كبیدرز یرا سفینه نك جریانی اول كمسنه یه مضاف دكلدر حق سبحانه وتعالی كلام قدیمنده (وجرین بهم) بیوردی واكر مصلی آیهٔ سجده یی بر ركعت صلاتده تكرار ایدیدی قیاسا واستحسانا برسجده كفایت ایدر مجلس متحد اولدیغی ایچون واكر ایكی ركعتده تكرار ایدیدی امام ابو یوسف قتنده برسجده كفایت ایدر (تبدل مجلس السامع لاالتالی یوجب سجدة اخری علیه) آیهٔ سجده یی استماع ایدن كمسنه نك مجلسنك تبدیل اولمسی سامع اوزره سجدهٔ اخری ایجاب ایدر اما تلاوت ایدنك اوزرینه سجدهٔ اخری ایجاب ایلمز (لاعكسه) یعنی تلاوت ایدن كمسنه نك تبدیل اولمسی سامع اوزره سجدهٔ اخری ایجاب ایلمز (ولا یرفع رأسه قبل التالی) وآیهٔ سجده یی استماع ایدن كمسنه سجده دن باشن تلاوت ایدن كمسنه دن اول قالدرمز آیتی تلاوت ایدن كمسنه كأنه سامعه امام كبیدر (وكره قراءة امام یخافت) یعنی امام اخفا ایله قیلدیغی صلاتده آیهٔ سجده یی جهر ایله قرائت ایتمسی مكروه اولدی زیرا جهر قومك اوزرینه امرك اشتباهنه بادی اولور الامكر علی الفور ركوعه نیت ایدرسه مكروه اولمز (وترك آیتها وقراءة الباقی) ودخی امامك آیهٔ سجده یی ترك ایدوب باقیسنی قرائت ایتمسی مكروه اولدی زیرا امامك اول آیهٔ سجده یی ترك ایلمسی سجده دن عار ایلمك واوزرینه سجده نك لزومندن فرار ایلمسنی ایهام ایدر (وندب آیة اوا كثر الیها) ودخی آیهٔ سجده یه بر آیت و یادخی زیاده ضم ایلمك مندوب اولدی تفضیل توهمنی دفع ایچون (واخفاؤها عن السامع) وسامعه شفقت ایچون آیهٔ سجده یی قرائت ایدن كمسنه نك اخفا ایله قرائتی دخی مندوب اولدی (والقیام ثم السجود) ودخی قیام ایدوب بعده سجده ایتمك مندوب اولدی و بو حضرت عائشه رضی الله تعالی عنهادن روایت اولندی ودخی قیامدن یوزی اوزره دوشمك سجدهٔ تلاوتك ادا اولنمسنده اسهلدر والله اعلم

﴿ (باب الجنائز) ﴾

بو باب جنازه لرك احكامی بیاننده در جنائز جنازه نك جمعیدر جنازه جیمك فتحیله میتدر و كسریله تابوتدر

(سن توجيه المحتضر الى القبلة) يونه حاضر اولان كمسنه يى قبله يه توجه ايتدرمك مسنون اولدى صاغ جانبى
اوزره قبرده وضع اولنان حالت اعتباريله زيرا قبله يه توجه ميت اوزره اشرفدر (وجاز الاستلقاء وقدماه اليها)
وصرتى اوزره ياتروب ايكى اياقلرين قبله يه توجيه ايتمكده جائز اولدى زيرا روحك نزعنه آساندر واولكى
سنتدر (ويرفع رأسه قليلا) وباشى برمقدار قالديره لر يوزى قبله يه اولوب سمايه اولمسون ايچون (ويلقن
بذكر الشهادتين عنده) واول محتضر اولان كمسنه قتنده شهادتين ذكر ايتمكله تلقين اولنورز براشهادت اولى
شهادت ثانيه سز قبول اولنمز (ولا يؤمر بهما) وشهادت كتورديو امر اولنمز متضجر اولوب رد ايلمسندن
خوف ايچون (وبعد موته يشد لحياه ويغمض عيناه) وموتندن صكره چكه سى باغلنور وايكى كوزلرى
يومديريلور توارث بويله جارى اولدى وبونده صورتيچون تحسين وارد را عدى استحسان اولنور (ولا بأس
باعلام موته ويعجل فى تجهيزه فيوضع على تخت مجمر وترا ككفنه) وميتك موتنى ناسه اعلامده بأس يوقدر
وتجهيزينه عجله اولنور وترا رايحهٔ طيبه ايله مجمر اولمش يعنى تك اوچ كره ياخود بدى كره بخور لنمش سرير اوزره
وضع اولنور كفنى بخورلنديغى كبى * رايحهٔ طيبه ايله بخورلنمقده ميته تعظيم اولديغى ايچون وترا اختيار اولنمغه
باعث رسول عليه الصلاة والسلام (ان الله وتر يحب الوتر) قول شريفى ايچوندر (ويجرد) وثوبلرندن مجرد
قيلنور (ويستر عورته الغليظة وقيل مطلقا) وغليظه اولان عورتنى ستر اولنور بعض كركسه غليظه وكرك
خفيفه اولان عورتنى ستر اولنور ديدى (ويوضأ بلا مضمضة واستنشاق) ومضمضه واستنشاقسز آبدست
ويريلور مانك اخراجنده كوچلك اولديغى ايچون (ويصب عليه ماء مغلى بسدر وحرض) واوزرينه سدر ايله
وچوغان ايله قينامش صو دوكيلور مبالغه ايله پاك اولسون ايچون (والا) واكر سدر وچوغان بولنمزسه (فخالص)
خالص صو دوكيلور اصل مقصود حاصل اولسون ايچون (فيغسل رأسه ولحيته بالخطمى) وميتك باشى
وصقالى خطمى ايله غسل اولنورز براو سخك يعنى كيرك چيقارمسنده خطمى انسبدر واكر خطمى بولنمزسه
صابونله وصابون مثللى شيئله غسل اولنور (ثم يضجع على يساره) اندنصكره ميت صول طرفنه دوندريلور
غسلنه ابتدا صاغدن بدأ اولسون ايچون (ويغسل حتى يصل الماء الى ما يلى التخت منه) وماايله وسدر ايله
غسل اولنور حتى ميتك التى ولى ايدن موضعه ماء واصل اولنجه (ثم على يمينه) اندنصكره صاغ طرفنه
دوندريلور وغسل اولنور كذلك ماء ميتك آلتنى ولى ايدن موضعه واصل اولنجه (ثم يجلسه مسندا)
بوندنصكره غسل ايدن كمسنه ميتى كندونفسنه طيانجى اولديغى حالده اوتوردر (ويمسح بطنه) وقارننى مسح
ايدر كفن تلويث اولمقدن احترازا (والخارج يغسل وغسله لا يعاد) وخارج اولان غسل اولنور ميتك
غسلى اعاده اولنمز (ثم ينشف بثوب) اندنصكره برثوبله ميتك باشى النور كفنلرى ياش ايتمسون ايچون
(ولا يقص ظفره ولا يسرح شعره) وميتك طرناغى كسلمز وصاچى طرانمز زيرا طرنق كسلمك وصاچ طرانمق
زينت ايچوندر ميت اندن استغنا اولنور (ويجعل على رأسه ولحيته حنوط) وباشى اوزره وصقالى اوزره
بخور وضع اولنورز يرا رايحهٔ طيبه سنتدر (وعلى مساجده الكافور) ودخى سجده موضعلرينه يعنى آلننه
وبورننه ودیزلرينه واياقلرينه كافور وضع اولنورز يرا ميت صحتنده سجده ايدر اولدقده بونلر اوزره
سجده ايدردى پس زياده ايله تخصيص اولنورلر انلره تكريم ايچون وفاسد اولمرندن صيانت ايچون (واذا
جرى الماء على الميت اواصابه المطر لم يكن غسلا فالغريق يغسل) وچان ميتك اوزرينه ماء جريان
ايتسيدى ياخود يغمور اصابت ايتسيدى ميتك غسلى جهتندن كفايت ايلمز وصويه غرق اولان ميت
غسل اولنور (وسنة الكفن له) ورجل ايچون كفنك سنتى (ازار وقميص ولفافة) ازار وقميص ولفافه در ازار ايله
لفافه دن هر برى باشدن اياغه وارنجه در وقميص ايكى اوموزلرندن ايكى اياقلرينه وارنجه در وايتريزسز وجيبسز
وايكى يكسزاولور واطرافى ميتك اوزرينه دورلمز (واستحسن العمامة) وعمامه وضع اولنمق استحسان اولندى
يعنى صارق مثابه سنده باشنه بربزطولامق جائز اولدى (وابهادرع) ومرأه ايچون سنت اولان درعدر كوملك
اوزرينه كيدبكى ثوبدر (وازار وخمار) يعنى مرأه باشنه اورتو ثوبدر (ولفافة وخرقة لربط ثدييها) ودخى
لفافه درو ايكى ممه لرين بغلمق ايچون خرقه در (وكفايته له ازار ولفافة) ورجلك كفننده كفايت مقدارى
اولانى ازار درولفافه در (ولها ثلثما) ومرأه ايچون كفايتى كذلك ازار ولفافه در (وخمار) ودخى خماردر

وضرورته لهما) ورجل ومرأه ایچون کفنك ضروری اولانی (مایوجد) اثوابدن موجود اولاندر وچان میتی کفنلك مراد اولنسیدی (تبسط اللفافة) لفافه بسط اولنور (والازار علیها) وازار لفافه نك اوزرینه بسط اولنور (ویقمص المیت) ومیت قمصلندریلور (و یوضع علی الازار) وازار اوزره وضع اولنور (و یلف یساره) وازارك صول طرفی میتك اوزرینه دور یلور (ثم یمینه) اندنصکره صاغ طرفی دوریلور حیاتنده اولدیغی کبی (ثم اللفافة کذلك) بعده لفافه دخی ازار کبی اول صول طرفی صکره صاغ طرفی دوریلور (وهی تلبس الدرع) ومرأه اوزره درع یعنی کوملك کیدریلور (ویجعل شعرها ضفیرتین علی صدرها فوقه) ومرأه نك صاچنی ایکی بلوك ایدوب درعك اوستنه کوکسنك اوزرینه وضع اولنور (والخمار فوقه) وخماری درعك اوزرینه (تحت اللفافة) لفافه نك تحتنه وضع اولنور (وان خیف انتشاره) واکر کفنك چوزلمسندن خوف اولنور ایسه (عقد) ایکی طرفندن بغلنور (الغسیل والجدید فیه سواء) وکفنك یونمشیله جدیدی برابردر یعنی جدید ایچون رجحان یوقدر (ولابأس بالبرود والکتان) ومیت برود ایله وکتان ایله تکفین اولنمقده بأس یوقدر (وفی النساء بالحریر والمزعفر والمعصفر) ونساء حقنده حریر ایله وزعفران ایله وعصفر ایله بویانمش بز ایله تکفینده بأس یوقدر (من لامال له فکفنه علی من علیه نفقته) ومالی اولمیان میتك کفنی حیاتنده نفقه سی اوزرینه واجب اولان کمسنه نك اوزرینه واجب اولور (واختلف فی الزوج والاصح الوجوب علیه) میتك زوجی حقنده اختلاف اولندی بین الفقهاء بعض دیدیکه کفنی زوجی اوزره واجبدر و بعض واجب دکلدر دیدی حالبوکه اصح قول زوجه نك کفنی زوجی اوزره واجب اولمقدر ظهیریه ده بویله ذکر اولندی (وان لم یوجد) واکر میتك نفقه سی اوزرینه واجب اولور کمسنه سی بولنمسیدی (ففی بیت المال) اول میتك کفنی بیت المال اوزره واجب اولور (وصلاته فرض کفایة) میتك نمازی فرض کفایه در یعنی چان بعض ادا ایتسیدی کلی قومدن ساقط اولور واکر بعض ادا ایتمزسه قومك کلیسی آثم اولور (یصلی علی کل مسلم مات) هر مسلم اولوب فوت اولان کمسنه نك اوزرینه نماز قیلنور (الا البغاة وقطاع الطریق اذا قتلوا فی الحرب) الا مسلم اولوب وباغی اولان وقطاع طریق اولان قچان حربله قتل اولنورسه انلرك نمازی قیلنمز مصنفك بو قیدی قاضیخان نك ذکر ایلدیکی شیئه اشارتدر که تحقیقا اهل بغی سلاحلرینی وضع ایتدکلرندنصکره قتل اولنسه لردی انلرك اوزرلرینه نماز قیلنور وکذلك قطاع طریقی امام اخذ ایدوب بعده انلری قتل ایلسیدی نمازلری قیلنور دیدی (کذا المکابر فی المصر لیلا بالسلاح وان غسلوا) کذلك شهر ایچنده کیجه لکده سلاحله مکابر اولان کمسنه اول حالده قتل اولنسه اوزرینه نماز قیلنمز اکرچه کیم غسل اولنورلر ایسه (قاتل نفسه یغسل ویصلی علیه) کندو نفسنی قتل ایدن کمسنه غسل اولنور و اوزرینه نماز قیلنور (لا علی قاتل احد ابویه) باباسنی ویا اناسنی قتل ایدن کمسنه نك زجرا له نمازی قیلنمز (وهی) میتك صلاتی (اربع تکبیرات برفع یدیه فی الاولی فقط) درت تکبیر ایله در ایکی اللرین یالکز تکبیر اولده قالدرمقله وشافعی قتنده کلیسنده ایکی اللرین قالدیرر (وثناء بعدها) وتکبیر اولدنصکره سائر صلاة کبی (سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك وجل ثناؤك ولا اله غیرك) بونی اوقور (وصلاة علی النبی علیه السلام بعد الثانیة) وتکبیر ثانیه دنصکره نبی علیه الصلاة والسلام اوزره سائر صلواتده بعد التشهد اوقودیغی صلاتی اوقور (ودعاء بعد الثالثة) وتکبیر ثالثه دنصکره بالغ اولنلر ایچون بو دعایی اوقورلر (اللهم اغفر لحینا ومیتنا وشاهدنا وغائبنا وصغیرنا وکبیرنا وذکرنا وانثانا اللهم من احییته منا فاحیه علی الاسلام ومن توفیته منا فتوفه علی الایمان (وتسلیمتین بعد الرابعة) ودردنجی تکبیر دنصکره ایکی جانبه سلام ویرر وشافعی قتنده بر سلام ویرر صاغدن بدأ ایدوب یوزینی دور ایتدیروب صولنده ختم ایدر (لا قراءة فیها) وصلاة جنازه ده قرائت یوقدر وشافعی قتنده فاتحه اوقنور (ولا تشهد) وتشهد دخی یوقدر (ولو کبر خامسا لم یتبع) واکر امام بشنجی بر تکبیر دخی ایدرسه اکا تبعیت اولنمز زیرا منسوخدر (ولا یستغفر المصلی فی الثالث لصبی ومجنون) ومصلی تکبیر ثالثه ده صبی وصبیه ومجنون ایچون مغفرت طلب ایتمز زیرا انلرك کناهلری یوقدر (بل یقول اللهم اجعله لنا فرطا اللهم اجعله لنا ذخرا اللهم اجعله لنا شافعا مشفعا) معناسی یارب بو میتی بزم ایچون تقدم ایتمش اجر آخرت قیل یارب خیر باقی قبل یارب بو میتی بزم ایچون مقبول الشفاعة قیل دیمکدر (و یقوم

الامام بازاء صدر المیت مطلقا) وامام میتك صدری برابرنده قائم اولور مطلقا یعنی ارکك اول میت ار اولسون ارکك عورت اولسون زیرا صدر قلبك موضعیدر ونور ایمان اندهدر انك برابرنده قیام اول میتك ایماننه شفاعت ایچون اشارت اولور (الجنائز اذا اجتمعت فالافراد بالصلاة اولی) برقاچ جنازه جمع اولسیدی هر بری ایچون بشقه بشقه نماز قیلمق اولیدر بعده اول میتلرك اقدم اولاننی تقدیم ایلمك اولی اولور (فاذا اراد الجمع بهما) اول میتلرك مجموعی اوزره بر کره نماز اکتفا مراد اولنسیدی (جعلها صفا طولها مما یلی القبلة) امام اول میتلری بر صف ایده که اول میتلرك اوزونلقلری قبله یی ولی ایدن جانبه اوله شول حیثیتله که کاینك صدرلری امامك اوکننه کله (ویراعی الترتیب) ودخی ترتیبه رعایت ایلیه که رجالدن اولنلری امامی ولی ایدن جانبنده انلردن ایلروسنه صبیلری انلردن ایلروسنه خنثالری انلردن ایلروسنه عورتلری انلردن ایلروسنه صبیه لری یعنی قزجغزلری وضع ایدهلر وحر اولان صبی عبد اوزره تقدیم اولنور بوندنصکره مکان جهتندن وضعك کیفیتندن تکلم اولنور * ابن ابی لیلی دیدیکه رجل رجل آخرك اردینه وضع اولنور رجل آخرك رأسی رجل اولك رأسندن اسفل اولدیغی حالده بووجه اوزره درجاتیله وضع اولنورلر وامام ابو حنیفهدن روایت اولندیکه ابن ابی لیلانك قولی حسندر زیرا نبی علیه الصلاة والسلام ایکی صاحبلریله رضی الله عنهما ذکر اولنان وضع اوزره دفن اولندیلر پس اکر کاینك رأسنی صاحبنك رأسی برابرینه وضع اولنسهلردی بودخی حسندر زیرا مقصود حاصلدر اولکه اوزرلرینه صلاندر (سبق بتکبیرة اوتکبیرتین) امامدن صادر اولان بر یاخود ایکی تکبیر مقتدی یی سبقت ایتسیدی (ینتظر التکبیر الامام) مقتدی امامك تکبیرنه منتظر اولور (فاذا سلم قضی ماعلیه قبل رفع الجنازة) پس قچان امام سلام و یرسیدی مقتدی تکبیردن اوزرنده قلاننی قضا ایدر جنازه رفع اولمزدن اول قضا ایدر زیرا صلاة جنازه اول تکبیرلرسز متصور اولمز (ولاینتظر الحاضر فی التحریمة) یعنی مصلی جنازه حاضر اولوب امامله تکبیر ایتمسیدی تکبیر ثانی یه منتظر اولمز زیرا بوصورتده مصلی مدرك کبیدر (وان جاء بعد مایکبر الامام الرابعة فاتته الصلاة) واکر مصلی امام دردنجی تکبیری ایتدکدنصکره کلسیدی صلاة جنازه یی اول کمسنه فوت ایتدی امام اعظم ایله امام محمد قتنده وامام ابو یوسف قتنده اول صکره کلان مصلی بر تکبیر ایدر وامام سلام و یردکدنصکره اول کمسنه اوچ تکبیری قضا ایدر تکبیر اول مصلی حاضر اولوب امام دردنجی تکبیری ایدنجه تکبیر ایلمسه قضا ایلدیکی کبی وقول اصح امام اعظمله امام محمد قولیدر زیرا یالکز بر تکبیر ایتمکده وجه یوقدر زیرا صلاة جنازهدن بر تکبیر سائر صلاتدن بر رکعت کبیدر حالبوکه امام دورندنصکره تکبیر ایتمز که حتی اکا تابع اوله وامام اعظم ایله امام محمد قتنده بوبابده اصل اولان بودرکه تحقیقا امامك تکبیرنده داخل اولور پس قچان امام تکبیردن فارغ اولسیدی مقتدی اوزره دخول متعذر اولور وابو یوسف قتنده تحریمه باقی قالسیدی مقتدی داخل اولور بدابعده بو یلجه ذکر اولندی (الاولی بالامامة السلطان اونائبه) صلاة جنازهده امامته اولی اولان سلطاندر یاخود نائبیدر یعنی امیر بلدهدر امام ابو یوسف میتك ولیسی اولیدر دیدی قول اولك وجهی بودر که تحقیقا حسین بن علی رضی الله عنهما امام حسن وفات ایتدکده سعد بن عاصی حسنك صلاتنده تقدیم ایلدی ودیدیکه اکر سنت اولمیدی بن سنی تقدیم ایلمزدم واول کونده سعد بن عاص مدینه والیسی ایدی (فالقاضی فامام الحی فالاولی لاباس باذن الاولی لغیره فیها) سلطان یاخود امیر بلده بولنمزسه اولی اولان قاضیدر وقاضیده بولنمزسه اولی اولان قبیله امامیدر امام قبیله بولنمزسه ولی میتدر اولی نك صلاة جنازهده واینك غیری ایچون اذننه باس یوقدر زیرا تقدیم اولی نك حقیدر غیری تقدیمله ابطالنهده مالك اولور مصنف باذن الاولی دیوب باذن الولی دیدیکنه باعث اواویتده سلطانده وسلطانك غیریده داخل اولسون ایچون (فان صلی غیره بعدها ان شاء) پس اکر بلا اذن الاولی واینك غیری صلاة جنازه یی قیلسیدی ولی اکر مراد ایدرسه اول صلاتی اعاده ایدر ودیلرسه اعاده ایتمز کندو حقنده غیرك تصرفی اولدیغی ایچون (وان صلی الاولی لایصلی غیره بعده) واکر صلاة جنازه یی اولی اولان قیلسیدی اندنصکره غیری قیلمق جائز اولمز زیرا غرض اولی ایله حاصل اولور نافله بردخی قیلمق مشروع دکلدر والله اعلم (دفن بلاصلاة یصلی علی قبره مالم یظن فسخه) میتك نمازی قیلمدین دفن اولنسیدی میتك جسدی بوزلدیغی ظن اولنمدقچه قبری اوزره نمازی قیلنور و بونده معتبر اولان قول صحیح

اوزره رأیك اکثریدر زیرا میت زمانك ومکانك واشخاصك اختلافیله مختلف اولور وبعضیلر اوچ کونه دکین
قیلنور دیدیلر (ولم یجز صلاة نهارا کبا) ومیتك نمازی راکبا قیلنمق استحسانا جائز اولدی یعنی بندیکی دابه دن
اینمکه قدرتیله بیله جائز اولمدی * جنازه نمازینی جماعتك قیامه قدرتلری وار ایکن اوتوردقلری
حالده قیلسلر یدخی جائز اولمدی قیاس اولان جائز اولمسیدر زیرا دعادر (وکرهت فی مسجد هو فیه) ومسجد
ایچنده اولان میتك نمازی مسجدده مکروه اولدی اماشول موضعکه صلاة جنازه ایچون بنا اولنمش اوله انده
مکروه اولمز (واختلف فی الخارج) مسجددن خارج اولان میتك نمازنده اختلاف اولندی فقهانك
اختلافلری بنه بناء زیرا کراهت تلویث اجلیچوندر یاخود مسجد صلاة مکتوبات قلنمق ایچون بنا اولنوب
صلاة جنازه ایچون بنا اولنمدیغی ایچوندر (ولد ومات ان استهل یسمی ویغسل ویصلی علیه) بر ولد
طوغدیغی وقتده فوت اولسیدی اکر اول ولد اغلدی ایسه اکا اسم وضع اولنور وغسل اولنور واوزرینه نماز
قیلنور * استهلالدن مراد اول ولددن حیاته دلالت ایدر اغلمقدرو یاخود عضونك حرکتندن برشیء اولمقدر
(والا) واکر حیاته دلالت ایدر برشیء اولمزسه (غسل وادرج فی خرقة ودفن) غسل اولنوب و بر بز پارهسنه
صاروب دفن اولنور نمازی قیلنمز (کصبی سبی باحد ابویه) باباسیله یاخود اناسیله اسیر اولان صبی
کبیدر (ولو بدونه او به فاسلم هو او الصبی صلی علیه) واکر باباسندن واناسندن بریله اولمقسزین یاخود
ایکیسندن بریله اسیر اولسیدی پس اول ابوینندن بری صبی ایله بیله اسلامه کلسه اول صبی اوزره نماز
قیلنور زیرا اول صبی حکما مسلمدر (کافر مات یغسله ولیه المسلم) برکافر فوت اولسه برادر کرك قول
اولسون وکرك حر اولسون انك ولی مسلمی مولاسندن ویا اقرباسندن اولان ولی مسلمی انی غسل ایدر
(لاکالمسلم) یعنی مسلم غسل اولندیغی کبی غسل اولنمز (ویلفه فی خرقة ویدفنه فی حفیرة) اول فوت اولان
کافری ولی مسلمی اولان کسنه بر بزه صارر و بر کوچك چقوره دفن ایدر (یحمل الجنازة بوضع مقدمها
ثم مؤخرها علی الیمین کذا الیسار) جنازه یی کوتورمکده سنت اولان ابتدا باش طرفندن بعده ایاغی
طرفندن صاغ اوموزی اوزره وضع ایله یوکلنور وکذلك ابتدا باش طرفندن بعده ایاغی طرفندن صول
اوموزی اوزره یوکلنور (ویسرع بها لا خببا) وسرعتله یوریتور لکن یلیکلسزین (وکره الجلوس
قبل وضعها عن الاکتاف) وجنازه کوتورنلر اوموزلرندن ایندرمزدن مقدم سائرلرك اوتورمسی مکروه
اولدی رسول علیه الصلاة والسلامك (من تبع الجنازة فلا یجلس حتی توضع) قول شریفی ایچون
معناسی شریفی برکسنه جنازه یه تابع اولسه اوتورمیه حتی جنازه یره وضع اولنجه دیمکدر (وندب
المشی خلفها) ودخی جنازه ایله کیدن کسنه لر جنازه نك اردنجه یوریمك مندوب اولدی رسول
علیه الصلاة والسلامك (الجنازة متبوعة) قول شریفی ایچون ودخی جنازه نك اردنجه یورومك
یوکلنمکدن ابلغ اولدی واول جنازه یه اردندن باقدقچه اندن ارشاد اولوب نصیحت المغه ابلغدر ودخی
حمله معاونت ایتمك ایچون ابلغدر اکر احتیاج اولورسه (ویلحد القبر ولا یشق) وقبر لحد اولنور شق اولنمز
رسول علیه الصلاة والسلامك (اللحد لنا والشق لغیرنا) قول شریفی ایچون معناسی لحد بزم ایچوندر وشق
بزم غیریمز ایچوندر دیمکدر (الا فی ارض رخوة) الامکر که ارض کوشك اولوب لحد ممکن اولمزسه شق
ایتمکده وطاشدن یاتیموردن تابوت اتخاذ ایتمکده بأس یوقدر وانك ایچنده تراب فرش اولنور (ویدخل من
قبل القبلة) وقبله جانبندن ادخال اولنور (ویقول واضعه بسم الله وعلی ملة رسول الله) ومیتی قبره وضع
ایدن کسنه بونی تکلم ایدر یعنی بز سنی اسم الله ایله متلبسین اولدیغمز حالده وضع ایلدك ودخی رسول علیه
الصلاة والسلامك ملتی اوزره تسلیم ایلدك دیمکدر (ویوجه الیها) ومیتك یوزی قبله یه متوجه قیلنور زیرا
رسول علیه الصلاة والسلام بویله امر ایلدی (وتحل العقدة) وکفنك انتشارندن خوفدن بغلنان دوکم
چوزیلور (ویسوی اللبن والقصب لا الخشب والاجر) وکرپیج وقامش ایله تسویه قیلنور اغاجله
وکرمید والجی ایله دکل (وجوز فی ارض رخوة) واکر ارض کوشك اولورسه کرمید والجی ایله تسویه یه تجویز
اولنور کافیده بویله ذکر اولندی (ویسجی قبرها) ونسانك قبری ایچون پرده چکلور (لاقبره) رجالك
قبرینه چکلمز زیرا نسانك حالی استتار اوزره در ارلرك بونك خلافی اوزره در (ویهال التراب علیه) وقبرك

اوزرینه تراب یغیلور بویله متوارث اولدیغی ایچون (ویسنم القبر ولا یربع ولا یجصص) وقبر دوه اورکوجی کبی دوز یاور مربع قلنمز و کرج ایله دوزلنمز بو ایکیسی حقنده نهی اولندیغی ایچون (ولا یخرج منه) ومیت قبردن اخراج اولنمز (الا ان تکون الارض مغصوبة او اخذت بالشفعة) اذا کرارض مغصوبه اوله یاخود شفعه ایله اخذ اولنمش اوله بو تقدیرجه مالکک طلبیله اخراج اولنور (مات فی السفینة یغسل ویکفن ویصلی علیه ویرمی به فی البحر) وکمیده برکمسنه فوت اولسه‌یدی اول میت غسل اولنوب وکفنلنوب واوزرینه نماز قیلنوب کفنیله دریایه آتیلور ظهیریه‌ده بویله ذکر اولندی (ماتت حامل وولدها حی) برحامل عورت وفات ایدوب وقارنده‌کی ولدی دری اولسه‌یدی (یشق بطنها ویخرج ولدها) اول حامل عورتک قرنی صول جانبندن شق اولنوب ولدی اخراج اولنور خانیه‌ده بویله ذکر اولندی وذکر اولنان کبی خانیه‌ده ذکر اولندیکه قتیلک دفننده مستحب اولان بولندیغی مکانده مسلمین مقبره‌لرینه دفن اولنمسیدر واکر دفن اولنمزدن اول برمیل یا ایکی میل مقداری مکانه نقل اولنسه باس یوقدر وکذلک میت بلدینک غیریده فوت اولمش اولسه انده ترکی مستحب اولور واکر مصر آخره نقل اولنورسه انده باس یوقدر وروایت اولندیکه یعقوب پیغمبر علیه السلام مصردن شامه نقل اولندی و یهودک کمکلری قبرلرنده بولنسه‌یدی کسر اولنمز وقبور اوزره اوتورمق وقبور اوزره نابت اولان اشجاری قطع ایتمک واوتلغی قلع ایتمک مکروه اولدی اکر قوری ایسه لا باس در والله اعلم

(باب الشهيد)

بو باب شهیدک احوالی بیاننده در شهید تسمیه سنه باعث انک ایچون نص کریمده جنت ایله شهادت اولندیغی ایچون یاخود ملائکه انک موتنه اکرام ایچون حاضر اولدقلری ایچوندر یاخود عندالله تعالی حاضر اولدیغی حالده حی اولدیغی ایچوندر *معلوم اوله که بو بابده اصل اولان احد غزاسنک شهیدلریدر که تحقیقا انلر تکفین اولندیلر واوزرلرینه نماز قیلندی وغسل اولنمدیلر زیرا رسول علیه الصلاة والسلام انلرک حقنده (زملوهم بکلومهم ودمائهم ولا تغسلوهم) بیوردی معنای شریفی سزانلری جراحتلری وقانلریله تکفین ایدک وغسل ایلمک دیمکدر *وهر کیم بونلرک معناسنده اوله غسل اولنمقده انلره لاحق اولور وشول کمسنه که بونلرک معناسنده اولمیه ولکن اول کمسنه ظلما قتل اولنمش اوله یاخود انی آتش یاقوب یاخود صو یه غرق اولوب یاخود مطعونا فوت اولمش اوله انلر ایچون شهدا ثوابی واردر مع هذا بونلر غسل اولنورلر و بونلر رسول علیه الصلاة والسلامک اسانی اوزره شهیدلردر کورلمزمیکه تحقیقا حضرت عمر و حضرت علی رضی الله تعالی عنهما یی بعد الطعن بیتلرینه کتوردیلر وغسل اولندیلر ورسول علیه الصلاة والسلامک قول شریفیله ایکیسیده شهید اولدیلر کافیده بویله ذکر اولندی و بومقامده مقصود عدم غسلده شهداء احد معناسنه اولان شهیدی تعریفدر رضوان الله تعالی علیهم اجمعین (وهو مسلم طاهر بالغ قتل ظلما ولم یجب بنفس القتل مال ولم یرتث) شهید مسلم اولوب طاهر و بالغ اولوب ظلما قتل اولنان کمسنه درونفس قتل ایله مال واجب اولمیان ومرتث اولمیاندر* مسلم وطاهر دیمکله اوزرینه غسل واجب اولاندن احترازدر جنب وحایض ونفسا کبی بالغ دیمکله صبیدن احترازدر ظلما قتل اولنان دیمکله حد ایله وقصاص ایله قتل اولناندن احترازدر ونفس قتل ایله مال واجب اولمیان دیمکله نفس قتل ایله مال واجب اولاندن احترازدر ونفس قتل ایله دیمکله باعث اولدر که زیرا قیچان بابا اوغلنی ظلما قتل ایتسه‌یدی شهید اولورزیرا اکرمال واجب اولدیسه ده نفس قتل ایله واجب اولمدی بلکه ابوت شبهه سیچون قصاصک سقوطیله واجب اولور ولم یرتث قولی مفعول ایچون مبنیدر ارتث الجریح دینور یعنی مجروح اولان کمسنه‌ده روحدن بر بقیه وار ایکن معرکه‌دن قالدرلدی دیمکدر بویله اولورسه شهید دینلمز وعندالشرع ارتثاث مرافق حیاتدن برشیئله انتفاع ایلمکدر یاخود احکام حیاتدن انکیچون برحکم ثابت اولقدر عن قریب بیانی کلور (سواء قتله باغ او قطاع الطریق او حربی او بغیر آلة جارحة) برابردرکرک اول قتل اولان کمسنه‌یی باغی قتل ایلسون وکرک قطاع طریق قتل ایلسون و یاخود حربی قتل ایلسون و یاخود آلة جارحه‌نک غیری ایله قتل اولنسون شهیددر زیرا شهیدده اصل اولان شهداء احددر تکیم بیان ایدک حالبوکه انلرک کلیسی سیفله قتل اولنمدی پس انلرده باشی طاشله یارلمش وارایدی ودخی عصا ایله قتل اولنمش وارایدی وحضرت رسول اکرم علیه الصلاة والسلام بونلرک عمدا غسللرینک ترکیله امر ایلدی (اوغیرهم بها) یاخود ذکر اولنان قاتلرک غیری کمسنه آلة جارحه ایله قتل

ایتمش اوله زیرا باغی وقطاع طریق اولیان برمسلم برمسلمی وبرذمی برمسلمی ظلما قتل ایتسیدی مقتول شهید
اولور (اووجدجریحا میتا فی معرکتهم) قتل ظلما اوزره معطوفدر یاخود باغی وباغی مثلاینك معرکه لرنده
مجروحا میت بولنسه وجراحتك شرط قیلنمسی حتف انفه میت اولیوب مقتول اولدیغی معلوم اولمق
ایچوندر (ینزع عنه غیرالصالح للکفن) اول مقتوللردن کفنه صالح اولمیان اثواب چیقاریلور بورنجك
کبی وپنبه لی قفتان وتاج وسلاح وادیك کبی بونلر اخراج اولنور (ویزاد وینقص لیتم) وکفن ناقص
اولورسه زیاده واکر زیاده اولورسه ناقص اولنور کفن تام اولمق ایچون (ولایغسل) وغسل اولنمزاندن نهی
اولندیغیچون تتکیم مرورایتدی (ویصلی علیه) اکا تعظیما واکراما اوزرینه نمازقیلنور (ویدفن بدمه)
وقانیله دفن اولنور زیرابوقتیل شهداء احد معناسنه درونحقیق مرورایتدیکه رسول الله صلی الله علیه وسلم
بونك کبیلرك غسلندن نهی ایتدی وشافعی صلاتنده بزه مخالفت ایدر (فیغسل من وجد قتیلا فی مصر
فیما یجب فیه القسامة ولم یعلم قاتله) پس شهرایچنده مقتول بولنان کسنه غسل اولنور قچان شهرایچنده
قسامه واجب اولور موضعده بولنسیدی وقاتلی دخی معلوم اولسیدی بومقتول غسل اولنوردیمکله جامعده
وطریق عامده بولنان میتدن احترازدر * وهدایه ده دیدیکه برکسنه شهرایچنده مقتول بولنسیدی غسل
اولنور زیرا انده واجب اولان قسامه ودیتدر پس اثر ظلم خفیف اولورالا بیلنسه که اول مقتول ظلما برکسکین
شیئله قتل اولنمشدر زیرا انده واجب اولان قصاصدر * وصدرالشریعه دیدیکه بن دیرمکه بوروایت
ذخیره ده اولان روایته مخالفدر زیراهدایه نك روایتی قچان انك قاتلی معلوم اولدیغی زمانده در زیراقسامه نك
واجب اولمسنه تعلیل ایلدی حالبوکه قسامه اولمزالاقچان قاتلی معلوم اولمدیغی وقتده اولور پس قاتلی معلوم
اولمدیغی صورتده قچان مقتولك برکسکین شیئله قتل اولندیغی معلوم اولسیدی هدایه روایتنده غسل اولنمز
زیرابونفس قتل قصاص ایجاب ایدر واما دیت وقسامه نك واجب اولمسی اقامت قصاصدن عجز عارض اولدیغی
ایچوندر ایمدی اول منقولی بوعارض شهیداولمقدن اخراج ایدهمز واماذخیره روایتی اوزره اول مقتول غسل
اولنور وذخیره نك عبارتی بودرکه واکر قتل برکسکین شیئله حاصل اولدیسه پس اکر انك قاتلی معلوم اولمزسه
اهل محله اوزره دیت وقسامه واجب اولورایمدی مقتول غسل اولنور واکر قاتلی معلوم اولورسه بزم قتمزده
غسل اولنمز پس ذخیره ده نفس قتل ایله اعتبار اولنمدی پس وجوب دیت اکرچه کیم عارضله اولدی ایسه ده
مقتولی شهادتدن اخراج ایلدی پس صدرالشریعه متنده بوروایتی اخذ ایتدی * بن دیرمکه صدرشریعه
هدایه نك عبارتنده تأمل ایتمیوب وشرحلرینه دخی نظر ایتمدی زیراهدایه شارحلری تصریح ایلدیلرکه
هدایه نك الامکر قچان اول مقتول برکسکین شیئله ظلما قتل اولندیغی معلوم اولسیدی دیدیکی قچسان انده
قتل عیانا معلوم اولسیدی دیمك اوزره محمولدر واقفظ کتاب دخی اکا اشارت ایدر زیرا انده واجب اولان
قصاصدر دیدی واجب اولور قصاص بوقدرالاقاتل معلوم اوزره واردر وصدرالشریعه نك جدی تاج
الشریعه ظلما قولنك شرحنده (ای وعلم قاتله) دیدی یعنی قاتلی دخی معلوم اوله دیمکدر وکتابده اکا اشارت واردر
زیراقتل اول وقت ظلما اولورکه قچان قاتلی معلوم اوله حتی قاتلی معلوم اولمسیدی جائزکه اول مقتول متعدی
اولوب قتلی ظلما اولمیه * واماصاحب هدایه نك اولا برکسنه مصرده مقتول بولنسیدی قولنك معناسی
صدرالشریعه نك اعتراف ایلدیکی اوزره برکسنه مصرده مقتول بولنوب انك قاتلی معلوم اولمسه دیمکدر
زیرا انده واجب اولان قسامه ودیتدر قولی دلیلی ایله وعجبدرکه تحقیقا صدرالشریعه اولده دلیلدن
منفهم اولان قیده اعتبار ایلدی وثانیده ذکراولنان کبی دلیلدن فهم اولنور قیده اعتبار ایلمدی پس معلوم
اولدیکه تحقیقا هدایه نك وذخیره نك کلامی حالده ومآلده بردر بومقامده برروایتده اختلاف یوقدر ومخالفت
واختلافك منشئی هدایه ده الادن مقدم ذکراولنان ایله الادنصکره ذکراولانی فرق ایلمکدر ایمدی سن
تدبرایله * انه الهادی الی سواء السبیل وهو حسبی ونعم الوکیل (اوقتل بحد اوقصاص) یاخود ضرب
حدایله یاخود قصاص ایله قتل اولنمش اوله بومقتول غسل اولنور زیرا بوقتل ظالماقتل دکلدر (اوجرح
وارتث) یاخود برپاره دن فوت اولمش اوله واوزرینه احکام حیاتدن برحکم ثابت اولمش اوله (بان اکل
اوشرب اونام اوتداوی) اکل وشرب واویومق ودوا ایتمك ایله (اوآواه خیمة) یاخود برچادره نزول ایتمکله

(اومضى وقت صلاة وهو يعقل ويقدر على الاداء) ياخود بر صلاتك وقتى كچديكنى تعقل ايدوب اداسنه قادر اولمغله كه حتى تركيله اوزرينه قضا واجب اولور پس بونكله احكام دنيادن اولور (اونقل من المعركة) ياخود محل معركه دن نقل اولنمغله مرتث اوله بو صورتلرده غسل اولنور (الالخوف وطئ الخيل) الا مكرآت ديه دبو خوف ايچون نقل اولنورسه بو تقديرجه نقل شهادتى منافى اولمز بو استثنايى زيلعى ذكر ايلدى (اواوصى) ياخود امور دنيا ايله وصيت ايتمكله ياخود امور آخرت ايله وصيت ايتمكله و بو قول ابو يوسفكدر امام محمد ايچون خلاف واردر و بعض ديديكه ايكيسى بيننده اختلاف امور دنيا ايله وصيتده در وامور آخرت ايله وصيتده اول مجروح بالاجماع مرتث اولمز (او باع اواشترى اوتكلم بكلام كثير وقيل بكلمة) ياخود اول مجروح برشئى بيع ايتمكله ياخود برشئى اشترا ايتمكله ياخود چوق كلام سويلمكله مرتث اولور و بعض بر كلمه سويلمكله مرتث اولور ديدى و بونلرك كليسى معناى شهادتى نقض ايدر * پس بعد الموت غسل اولنور زيرا اول كمسنه بو ذكر اولنان شيئلر ايله حكم شهادتده خلف اولورمرافق حياتدن برشيئه نائل اولور پس شهداء احد معناسنده اولمز زيرا شهداء احد نقصان شهادتدن خوفلر ايچون عطشان اولدقلرى حالده تسليم روح ايتديلر حالبوكه كاس اوزرلرنده دور ايدردى (هذا) ارشادده ذكر اولنان شيئك غسل ايچون موجب اولمى (اذا وجد ماذكر بعد الحرب واوفيها الا) لكن ذكر اولنان شئ حربك منقضيه اولديغندنصكره بولنورسه درواكرذكر اولنان حربده بولنورسه ذكر اولنان شيئلردن برشئ مرتث اولمز زيلعى دخى بويله ذكر ايلدى (ويصلى عليهم) ويغسل من وجد قولى اوزره معطوفدر يعنى انلرك اوزرلرينه نماز قيلنور وغسل اولنور والله تعالى اعلم

❁ (كتاب الزكاة) ❁

بو كتاب زكاتك احكامى بياننده در * مصنف كتاب صلاتى كتاب زكات ايله عقيبلدى حق سبحانه وتعالينك (اقيموا الصلاة وآتوا الزكاة) قول شريفنه ودخى (يقيمون الصلاة ومما رزقناهم ينفقون) قول شريفنه اقتداء كتاب زكاتى صلاتك عقيبنده ذكر ايلدى (هى تمليك بعض مال جزما عينه الشارع) زكات مالك بعضنى جزما تمليك ايتمكدر اويله مالكه شارع انى تعيين ايلدى * كنزده زكات مالى هاشمى اولميان فقيره تمليك ايتمكدر ديدى الى آخر التعريف بن ديرمكه بو تعريف مطلق صدقه يه متناول اولور وتعريف ايچون زكاته تخصيص بو قدر بو مقامده اختيار اولنان تعريف انك خلافيدر كه زيرا تحقيقا عينه الشارع قولى تخصيص افاده ايدر زيرا صدقه ده تعيين بو قدرو ذكر اولنان كبى زيلعى ديديكه كنزك تعريفى اوزره كفارت ايچون سؤال وارد اولور قچان كفارتى تمليك ايدسيدى زيرا وصف مذكور ايله تمليك كفارتده موجود در واكر صاحب كنز تمليك المال على وجه لابد منه ديمش اولسيدى كفارت اول تعريفدن آيرلمش اولوردى زيرا زكاتده تمليك مال واجب اولور مالى بر وجه اوزره تمليكدركه اول مال ايچون اول وجهدن لابدر پس جزما ديدمكه كفارت ايچون سؤال وارد اولميه زيرا جزما لفظنك معناسى فى نفسه تمليك غيرى ايچون احتمالسز اباحت كبيدر ديمكدر زيرا كفارت نفسنده تمليك اقتضا ايتمز زكات انك خلافيدركه زيرا زكاتك ثبوتى حق سبحانه وتعالينك (وآتوا الزكاة) قول شريفيله در وايتاء زكاة ايسه نتكيم مفسرون بيان ايتديلر تمليك اقتضا ايدر واباحت ايله حكم زكات حاصل اولمز حتى بركمسنه بريتيمه كفيل اولسيدى اول يتيمه زكات نيتيله انفاق ايلسيدى جائز كورلمز كفارت بونك خلافيدر واكر اول يتيمى زكات نيتيله اكسا ايلسيدى تمليك موجود اولديغيچون جائز كوريلور (الفقير) تمليكه متعلقدر يعنى فقير ايچون تمليك ايتمكدر (مسلم غير هاشمى ولا مولاه) اويله فقيركه مسلم اوله وهاشمى اولميه ودخى هاشمينك قوليده اولميه فقير ايله غنيدن احتراز ايتدى مسلم ايله كافردن احتراز ايتدى وغير هاشمى ايله ومولاى هاشميله هاشمى ومولاى هاشمى اولنلردن احتراز ايتدى انلر هاشميلر اولديغى بيلور كن انلره زكات ويرمك جائز اولمز عن قريب ذكر اولنور * مولاى هاشمى ايله مراد هاشمينك معتقيدر * روايت اولنديكه رسول عليه الصلاة والسلامك مولاسى رسول عليه الصلاة والسلامه سؤال ايلديكه بزم ايچون صدقه المق حلال اولورمى رسول عليه الصلاة والسلام بيورديكه سن بزم مولامزسين (مع قطع المنفعة من المال من كل وجه) من كل وجه مالدن مالكك منفعتنك قطعى ايله يله فقير مسلم ايچون تمليكدر * بو قول ايله كندو فروعنه دفع ايتمكدن احتراز ايتدى فروعى نه قدر اشاغه كيدرسه ودخى اصولنه يعنى آباء واجدادينه دفعدن احتراز ايتدى نه مقدارى

بوقاروکیدرسه ودخی ارعورتنه وعورت اربنه دفعدن احتراز ایتدی عن قریب ذکر اولنور (لله تعالی)
یعنی زکات بعض مالی فقیرا ایچون تملیك الله تعالی‌نك امر شریفنه اطاعت ایدوب بومکدرز برازکات و بومك
عبادتدرایمدی انده الله تعالی ایچون خلوص قلبدن لابددرحق تبارك وتعالی حضرتلرینك (وما امروا
الا لیعبدوا الله مخلصین له الدین) بیوردیغی ایچون (وشرط وجوبها العقل والبلوغ) وزکاتك واجب اولمسنك
شرطی عاقل و بالغ اولمقدرزیرا بو ایکیسی اولمینجه تکلیف یوقدر (والاسلام) ودخی مسلم اولمقدرزیرا
اسلام کلی عباداتلرك صحتی ایچون شرطدر (والحریة) ودخی زکاتك واجب اولمسنك شرطی حر اولمقدر
تملیك متحقق اولسون ایچون زیرا قول تملیکه مالك اولمز (وسببه) وزکاتك واجب اولمسنك سببی (الملك
التام) ملك تامدر یالکز یدجهتیله اولمغله مال مکاتب کبی که زیرا مال مکاتب حقیقتده مولاسنك
ملکیدر وتحقیق کتب اصولده متقرراولدیکه زکاتك سبب وجوبی ملك مذکوردر اکرچه کیم کنزده وجوبك
شروطندن عداولندی ایسه ده (لنصاب فارغ عن الدین) دیندن فارغ نصاب ایچون ملك تامدر* نصاب اعتبار
اولندیکه زیرا رسول علیه الصلاة والسلام زکاتك سببنی نصاب ایله تقدیرایلدی ونصاب ایکیوز درهمدر
دینله مراد بر دیندرکه من جهة العباد انك مطالبی اوله حتی دین نذرو کفارتی منع ایلمز ونصابك بقاسی حالنده
دین زکاتی منع ایدر وکذلك نصابك استهلاکندنصکره دخی زکاتی منع ایدرزیرا امام زکاتی اموال ظاهره دن
مطالبه ایدرونائبلری اموال باطنه دن مطالبه ایدر واول نائبلر ملاکدر یعنی ایش ارلریدرزیرا امام حضرت
عثمان رضی الله عنه اموال باطنه ده ظلمه نك طمعنی قطع ایچون مطالبه یی اربابنه تفویض ایلدی پس
اول تفویض حضرت عثمان رضی الله تعالی عنهدن مطالبه‌نك اربابنه توکیل اولدی ودینك بطریق
الاصالة یاخود بطریق الکفاله اولمسنده فرق یوقدر بونی زیلعی وزیلعینك غیری ذکرایلدی وصدرالشریعه
زکاتی نذروکفارته ضم ایلدی وبوضم هدایه وهدایه‌نك غیریه مخالفدرپس کانه ناسخ اولدن سهو
اولدی (وعن حاجته الاصلیة) ودخی زکات حاجت اصلیه سندن فارغ نصاب ایچون ملك تامدر (نام
واوتقدیرا)اویله نصابکه نماسی حاصل اولور کرکسه اول نماتقدیرا اولسون *نماحقیقیدرکه اول توالد وتناسل
وتجارت ایله اولورو یاخودتقدیر یدرنمانك حصولی کندی یدنده یاخودنائبی یدنده اولمغله ممکن اوله پس قچان
اول نمافقد اولسه زکات واجب اولمز (فلا تجب علی مکاتب) الملك التام قولی اوزره تفریعدر پس مکاتب
اوزره زکات واجب اولمز زیرامکاتب ماله من وجه مالك دکلدر بلکه انجق یداما لکدر (ومدیون للعبد)
فارغ عن الدین قولی اوزره تفریعدر ودخی عباد الله ایچون مدیون اولانه دخی واجب اولمز (بقدر دینه)
فلایجب قولنه تفریعدر یعنی دینی مقداری ایله واجب اولمزیرا قچان مدیونك درتیوز درهم دینی اولسیدی
وانك مالیده درتیوزدرهم اولسیدی انك اوزرینه زکات واجب اولمز واکر دینی ایکیوز درهم اولسیدی
ایکیوزدرهمك زیاده‌سنك زکاتی واجب اولور (ولا فی دوراسکنی) وعن حاجته الاصلیة اوزره تفریعدر
وساکن اولدیغی اولری حاجت اصلیه دن اولمغله انده زکات واجب اولمز (ونحوها) ودخی بونك مثلی بدن
اثوابی کبی واثاث بیت وبنه جکی دابه وخدمتنی ایدن عبد واهلی اولانه کتابلرواهل حرفدن اولانه آلات صنعت
کبی بونلرده زکات واجب اولمز (والواصل من مال الضمار) ولوتقدیرا قولی اوزره تفریعدرو ضمارا کا وصول
متعذراولان مالدر ملکك قائم اولمسیله بیله آبق یعنی قاچقون قول ومال مفقود ومال مغصوب کبی قچان
اوزرینه بینه اولمزسه وبحره دوشن مال کبی وصحراده دفن اولنوب مکانی اونودیلان مال کبی ومصادره
جهتیله پادشاهك الدیغی مال کبی وامانت قویوب قودیغی کسنه‌یی اونیدیلان مال کبی حالبوکه امانت قودیغی
کسنه معارفه سی اولدیغی کسنه لردن اولمیه بلکه اجانبدن برکسنه اوله ودخی انکار اولنمش بردینی کبی که
اوزرینه بینه سی اولمیه اندنصکره برقاچ سنه دنصکره اول مدیون عندالناس اقرارایتمکله بینه اولسه پس
اول ماله برقاچ سنه دنصکره واصل اولسه اول مالك زکاتی واجب اولمز (للسنین الماضیة) کچمش سنه لرایچون
زکات واجب اولمزنماسنك منتفی اولدیغیچون کرکسه تقدیرا اولسون (بخلاف ما علی مقر ولو معسرا) مقر
اولان مدیون اوزرنده اولان دین ذکر اولنان مال مجحودك خلافی اوزره‌در کرکسه اول مقر معسراولسون
زیرا اول دینه مقرغنی ایسه ابتداء اول دینه وصول ممکن اولور یاخودفقیر ایسه تحصیل واسطه سیله وصول

ممکن اولور (اومفلسا) یاخود مدیونك افلاسنه حاکم حکم ایلدیسه (اوجاحد علیه بینة) یاخود مدیونك انکاری اوزرینه بینه اولسه (اوعلمه قاض) یاخود قاضینك علمی لاحق اولهپس بوذکر اولنان مالار قچان مالکنه واصل اولسه بچمش سنه لرك زکاتی واجب اولور (ولافی دورللسکنی) نام واونقدیرا قولی اوزره تقریبعد رسکنا ایچون اولمیان اولرده زکات واجب اولمز (ونحوها) ودخی بوذکر اولنانلرك امثالی اولنلرده * استعمال اولنمیان لباس واثاث بیت وبنلیان دابه واستخدام اولنمیان عبید واهلنك غیریده اولان کتاب ودخی بونلرك کبیلرده (ولم ینوالتجارة) حالوکه تجارته دخی نیت اولمیه نمای تقدیرینك منتفی اولدیغیچون زکات واجب اولمز * هدایه ده دیدیکه اهل ایچون کتب علم بونك اوزرینه در * نهایه ده دیدیکه بو مقامده اهل دیمکده فائده بوقدر انك ایچونکه تحقیقا اول کمسنه اول کتابلرك اهلندن اولمسه اول کتابلر تجارت ایچون اولسه ذکر اولنان کبی کرکسه چوق اولسون تمامی اولمدیغیچون انده ذکر اولنانلر کبی زکات واجب اولمز اهلك ذکری انجق مصرف زکات حقنده مفید اولور پس اول کتاب صاحبی قچان انکچون ایکیوز درهمه مساوی کتابلری اولسیدی وندر بس وندر ایسك غیری ایچون انلره محتاج اولسیدی اکا صرف زکات جائز اولور اما قچان اول کتابلره محتاج اولمسیدی حالبوکه اول کتابلر ایکیوز درهمه مساوی اولسیدی اکا صرف زکات جائز اولمز واهل حرفك آلتلری دخی بو منوال اوزره در (وسبب وجوب ادائها توجه الخطاب) وزکاتك اداسنك واجب اولمسنك سببی خطابك توجهیدر یعنی حق سبحانه وتعالینك (آتوا الزکاة) قول شریفیدر وجوبی فوریدر دین کمسنه نك قتنده بر سنه نك حولانی عقیبنده در * وآخر عمرده در زکات عمر یدر دین کمسنه نك قتنده وعن قریب بیانی کلور (وشرطه) یعنی زکاتك اداسنك واجب اولمسنك شرطی (الحول بتمیة المال) مالك تمیله بیله بر سنه نك کچمسیدر دراهم ودنانیر کبی (اوالسوائم) یاخود حیواناتك صحراده رعی ایله بر سنه حول حولان ایتمکدر (اونیة التجارة) یاخود زکاتك شرطی ذکر اولنانلرك غیریده تجارته نیت ایتمکدر * قچان بوشیئلر بولنمسیدی خطاب متوجه اولمزپس خطاب متوجه اولمیانه ترك ایلسه آثم اولمز (وشرط ادائها نیة) وزکاتك اداسنك شرطی نیتدر زیرا زکات عبادتدر نیتسز صحیح اولمز حتی خدمتنی ایتمز برعبدی اولسه یاخود کندو سکناسنك غیری برداری اولسه وتجارته نیت ایلمسه اکرچه کیم انلرك اوزرینه حول حولان ایتدی ایسه ده انلرده زکات واجب اولمز (مقارنة له) اداسنه مقارن اولمقله نیت ایتمکدر اول نیت اداسنه مقارن اولدیغی حالده (اومقارنة لعزل ماوجب) یاخود واجب اولان زکاتی آیرمغه مقارن اولدیغی حالده نیت ایتمکدر * زیرا اول کمسنه زکاتی نیت ایدیجی اولدیغی حالده نصابدن قدرواجبی آیرسیدی وبر فقیره نیتسز تصدق ایتسیدی انك زکاتی ساقط اولور (اوتصدق کله) نیه قولی اوزره عطفدر یاخود زکاتك اداسنك شرطی نصابك کلیسنی تصدق ایتمکدر زیرا اول کمسنه نصابك کلیسنی تصدق ایتسیدی واجب اولان جزء کلده داخل اولور استحسانا تعیینه حاجت یوقدر واکر نصابك بعضیسنی تصدق ایتسیدی امام محمد قتنده زکاتی ساقط اولور امام ابو یوسف قتنده ساقط اولمز (واما وجوبها فقیل عمری) واما زکاتك واجب اولمسی بعض عمریدر دیدی یعنی اکامنك اوزره واجب اولور زیرا عمرك جمیعسی وقت ادا در بو اجلدن تأخیر باعث نصکره نصابك هلاك اولمسیله ضامن اولمز (وقیل فوری) بعض زکاتك واجب اولمسی فوریدر دیدی یعنی علی الفور واجبدر زیرا امرك مقتضاسی مطلقدر و بوقول امام کرخی رحمة الله علیهك قولیدر پس تحقیقا امام مرقوم تمکندن صکره زکاتی تأخیر ایلیان صاحب نصاب آثم اولور دیدی وامام محمددن روایت اولندیکه برکمسنه زکاتی بلاعذر تأخیر ایلسه انك شهادتی مقبول اولمز دیدی (لاینبغی للتجارة ما اشتراه لها فنوی خدمته ثم لایصیر للتجارة) تجارت ایچون اشترا ایلدیکی قولی خدمتنه نیت ایلك لایق دکلدر اندنصکره تجارت ایچون اولمز کرکسه اکا تجارت ایچون نیت ایلسون (مالم یبعه) مادامکه انی بیع ایلیه مثلا تجارت ایچون برجاریه اشترا ایدوب پس خدمت ایچون نیت ایتسیدی نیة امساك استخدامه متصل اولدیغیچون زکات باطل اولور واکر بعده تجارته نیت ایتسیدی تجارت ایچون اولمزحتی اول جاریه یی بیع ایدنجیه دکین پس اول جاریه نك ثمننده اکر دراهم یاخود دنانیر اولسه زکات واجب اولور اکر اوزرینه برسنه کچدی ایسه نیتك اتصالی عمل ایله اولدیغی ایچون تجارت

ایچون اولمز زیرا تجارت اولنمدی ایسه تجارت ایچون نیته عتبار اولنمز بو اجلدن مسافر مجرد نیتله مقیم اولمز ومقیم نیتله مسافر اولمز الاسفر ایله اولور (ماورثه لا یکون للتجارة بالنیة) وارث اولدیغی شیئه نیتله اول شیء تجارت ایچون اولمز زیرا نیت عمل ایله متصل اولمز بر امال موروث وارثك صنعی یوغیکن وارث ایچون جبرا ملك اولور بو اجلدن جنین وارث اولور اکرچه کیم انده عمل متصور اولمدی ایسه ده (حتی یتصرف فیه) حتی اول وارث اولدیغی شیئده تصرف ایدر نیتك عمله اقترانی ایچون الاذهب وفضه ده دکل غایة البیانده دخی بو یله ذکر اولندی (وماملکه بهبة اووصیة اونکاح اوخلع وصلح عن قود کان لها بالنیة) وشول مالکه اکا هبه ایله یاخود وصیت ایله یاخود نکاح ایله و یاخود خلع ایله و یادیتدن صلح ایله مالك اوله نیتله تجارت ایچون اولور * نیتك عمله مقارنتی ایچون قبول عقددر بو امام ابو یوسف قتنده در وامام محمد قتنده تجارت ایچون اولمز زیرا نیت تجارتك عملنه مقارن اولدی و بعض دیدیکه امامین بیننده خلاف عکس اوزره در (لا زکاة فی اللآلی والجواهر) انجولرده وجوهرلرده زکات یوقدر اعل و یاقوت وزمرد و بونلرك امثالی کبی (الا ان یکون للتجارة) الامکر که اول لآلی وجواهر تجارت ایچون اوله تاتارخانیه ده بو یله ذکر اولندی

* (باب صدقة السوائم) *

بو باب سوائمك صدقه وزکاتی بیاننده در سوائم سائمه نك جمعیدر (هی المکتفیة بالرعی فی اکثر السنة) سوائم سنه نك اکثرنده کودلمك ایله اکتفا اولنان حیوانلردر حتی سنه نك نصفی مقداری علف و یروب کودلمسه سائم اولمز وانده زکات واجب اولمز (نصاب الابل خمس) دوه نك نصابی بشدر (وفی کل خمس الی خمس وعشرین بخت) و یکرمی بشه وارنجه هر بش بختلرده * بخت بختی نك جمعیدر اولکه عربی ایله عجمی بیننده متولد اولان ایکی اورکجلی دوه در بخت النصره منسو بدر (اوعراب) عراب عربینك جمعیدر یاخود یکرمی بشه وارنجه دکین هر بش عربی دوه لرده زکات (شاة) برقو یندر اول بونك اوزرینه متفق اولدی ورسول علیه الصلاة والسلامك حکمی بونك اوزرینه مشتهر اولدی وایکی نصابك ما بینی معفو درسائر کلجك نصابلرده دخی حکم بو یله در (وفیها بنت مخاض) و یکرمی بشده زکات بر بنت مخاضدر و بنت مخاض شول دیشی دوه درکه سنهٔ ثانیه یه داخل اولمش اوله زیرا انك اناسی مخاضه اولور یعنی اناسی اکثریا برآخر ینه حامل اولور (وفی ست وثلاثین بنت لبون) ودوه اوتوز التی یه بالغ اولدقده زکاتی بر بنت لبوندر و بنت لبون سنهٔ ثالثه یه بالغ اولاندر * سبب تسمیه زیرا اناسی برآخرن طوغروب ذات لبن اولور (وفی ست واربعین حقة) ودوه لر قرق التی یه بالغ اولدقده زکاتی بر حقه در حانك کسریله حقه سنهٔ رابعه یه داخل اولاندر انکیچون حقه تسمیه اولندیکه یوك کوتورمکه و بنلمکه یاخود ضرابه یعنی جماعه مستحق اولدی (وفی احدی وستین جذعة) ودوه لر التمش بر اولدقده زکاتی بر جذعه در یعنی بشنجی سنه یه داخل اولاندر اول معنایه جذعه تسمیه اولندیکه دوه جیلرانی دیشلرندن بیلورلر (وفی ست وسبعین بنتا لبون) ودوه لر یتمش التی یه بالغ اولدقده زکاتی ایکی بنت لبوندر (وفی احدی وتسعین) ودوه لر طقسان بر اولدقده (حقتان) زکاتی ایکی حقه در (الی مائة وعشرین) یوز یکرمی یه وارنجه (ثم یستأنف) بوندنصکره فریضه بکیدن بدأ اولنور یعنی دوه لر یوز یکرمی اوزره بش زیاده اولورسه (ففی کل خمس شاة بالحقتین) هر بشده ایکی حقه ایله برقیوندر (وفی مائة وخمس واربعین) ودوه لر یوز قرق بش اولدقده (بنت مخاض وحقتین) بر بنت مخاض وایکی حقه در (وفی مائة وخمسین ثلاث حقاق) ودوه لر یوز اللی اولدقده زکاتی اوچ حقه در (ثم یستأنف فی کل خمس شاة بثلاث حقاق) بوندنصکره فریضه یکیدن بدأ اولنور دوه لر بش زیاده اولدقچه هر بشده بر شاة اوچ حقه در (وفی خمس وعشرین بنت مخاض) یوز اللیدنصکره یکرمی بشده اوچ حقه ایله بر بنت مخاضدر (وفی ست وثلاثین بنت لبون) و یوز اللیدنصکره اوتوز التیده اوچ حقه ایله بر بنت لبوندر (وفی مائة وست وتسعین اربع حقاق) و یوز طقسان التی اولدقده زکاتی درت حقه در (الی مائتین) ایکیوزه وارنجه (ثم یستأنف ابدا کما فی الخمسین التی بعد المائة والخمسین) بوندنصکره فریضه دائما یکیدن بدأ اولنور که یوز اللیدنصکره اولان اللیده اولدیغی کبی حتی هر اللیده بر حقه واجب اولور * مصنفك بو قیدنه باعث استئناف اولدن یعنی یوز یکرمیدنصکره اولان استئنافدن احتراز درکه زیرا انده بنت لبون واجب اولمق یوقدر ودخی

درت حقه واجب اولق بوقدر بو ایکیسنك نصابلری اولمدیغی ایچون زیرا اول استئناف وقتا که بوز یکرمینك
اوزرینه یکرمی بش زیاده اولدیسه نصابك کلیسی بوز قرق بش اولور اولکه ایکی حقه ایله بر بنت مخاض
نصابیدر پس وقتا که انك اوزرینه بش دخی زیاده اولوب بوز للی اولدیسه اوچ حقه واجب اولدی (ونصاب
البقر والجاموس) و بقر ایله جاموسك نصابی (ثلاثون) اوتوزدر مصنف بقر وجاموسك ایکیسنی جمعه
باعث ایکیسی بیننده فرق اولمدیغی ایچوندر حتی فقهاء لفظ بقر ایکیسنده متناول اولوردیدیلر اوتوزدن اشاغی
اولانده صدقه یوقدر (وفیها تبیع) واوتوزده زکات بقر بر تبیعدر اولکه اوزرینه برسنه تمام اولاندر
(اوتبیعة) یاخود بر تبیعه در یعنی برسنه لك بردیشی طنه در (وفی اربعین مسن) و بقر وجاموس قرق
تمام اولدقده زکاتی بر مسندر اولکه اوزرینه ایکی سنه تمام اولاندر (اومسنة) یاخود مسنه در اولکه
ایکی یاشنه داخل اولمش دوکه در و بو ایکی نصابك بیننده اولانلر عفو اولنمشدر (وفی الزیادة لا) وقرق اوزرینه
زیاده اولان عفو اولنمز (بل تحسب الی ستین) بلکه التمشه وارنجه حساب اولنور پس واحدهٔ زائده ده
مسندنك قیمتنك عشرینك ربعیدر ایکیسنده مسنه نك قیمتنك نصف عشریدر و بو امام اعظمدن روایت
اصلدر زیرا عفو خلاف قیاس له نصا ثابت اولدی و عفوك اولدیغنه نص یوقدر (وفیها ضعف مافی ثلاثین)
یعنی التمشده اوتوزده اولانك ضعفی واردر یعنی ایکی تبیع واردر (ثم فی کل ثلاثین تبیع) اندنصکره
هر اوتوزده بر تبیع واردر بونده ایکی روایة اخری وارد هدایه ده ذکر اولندی وار مطالعه ایله (وفی کل
اربعین مسنة) وهر قرق بیننده بر مسنه زکات واردر وطقساننده اوچ تبیعه در و یوزده ایکی تبیعه ایله برمسنه
واردر و یوز اونده بر تبیع ایله ایکی مسنه واردر و یوز یکرمیده درت تبیعه یاخود اوچ مسنه واردر الی غیر النهایة
بومنوال اوزره در (ونصاب الغنم ضأنا اومعزا اربعون) وقیونك نصابی کرك قیون اولسون
وکرك کچی اولسون قرقدر (وفیها شاة) وقرقده قیونك زکاتی بر شاة در (وفی مائة واحدی وعشرین)
وقیون وکچی یوز یکرمی بر اولدقده زکاتی (شاتان) ایکی قیوندر (وفی مائتین وواحدة ثلاث شیاه)
وایکیوز بر اولدقده قیونك زکاتی اوچ قیوندر کتاب رسول علیه الصلاة والسلامده وکتاب ابی بکر رضی الله
عنهده بو یلجه وارد اولدی واجماع امت بونك اوزرینه منعقد اولدی (وفی اربعمائة اربع) ودرتیوز تمام
اولدقده درت قیوندر (ثم فی کل مائة شاة) بوندنصکره هر یوز قیونده زکات بر قیوندر (و یؤخذ فیها
الثنی) واول زکاتده اخذ اولنان ایکی یاشنده قیوندر (لا الجذع) جذع اخذ اولنمز واول اوزرینه سنه نك
اکثری کچمش اولاندر زیرا واجب اولان وسطدر جذع ایسه صغاردندر (ونصاب الخیل خمسة وقیل ثلاثة)
خیلك یعنی اتك نصابی بشدر و بعض اوچدر دیدی مجمع الفتاوی صاحبی خزانة الفتاواده وابوجعفر طحاوی
خیلك نصابی بشدر واکر بشدن اقل اولورسه زکات واجب اولمز دیدیلر وابواحمد عیاضی خیلك نصابی اوچدر
اکر اوچدن اقل اولورسه زکات واجب اولمز دیدی (وفی کل فرس من العراب اختلط به الذکور دینار اوربع
عشر قیمته) وعربی اولان فرسلرك هر برنده انلره ذکور مختلط اولدیغی حالده زکات بر دینار در یاخود قیمتنك ربع
عشریدر * صاحب مجمع شرحنده دیدیکه بو تخییر یعنی دینار و یاربع عشر قیمت اولمق عربی اولان فرسلره
مختصدر که هر فرسك قیمتی درتیوز درهم اولوب ودینارك قیمتی اون درهم اولدیغی وقتده در پس هر ایکیوز
درهمدن بش درهم اولور واماشول فرسلر که قیمتلری متفاوت اوله انلر تقویم اولنور (لاذکور الخیل) خیلك
ذکورنده منفرد اولدیغی حالده زکات اولمز زیرا انلره متناول اولمز (کاناثها فی روایة) بر روایتده اناثلرنده
اولمدیغی کبی زیرا انلرده منفرد اولدیغی حالده تناسل اولمز بر روایة اخراده اناثلرنده زکات واجب اولور زیرا
انلر عادة ارکك ایله متناسل اولور لر ذکور بونك خلافیدر (لاشیء فی حوامل) یوك کوتورمك ایچون
حاضرلنان فرسلرده (وعوامل) ودخی بر سورمك کبی عمل ایچون حاضرلنانده زکات اولمز (وعلوفة) یینك
فنجله علف و یریلوب کودلیان فرسدر بونده دخی زکاتدن برشی یوقدر (ولا بغل ولا حمار الا للتجارة)
و تجارت ایچون اولمیان قاطرده وحمارده دخی زکات یوقدر رسول علیه الصلاة والسلامك (لم ینزل علی فیهما شیء)
قول شریفیچون ومقدارلر سماعا ثابت اولور تجارت ایچون اولان بونك خلافی اوزره در که زیرا بو تقدیرده زکات
مالیته متعلق اولور سائر اموال تجارته متعلق اولدیغی کبی (ولا حمل وفصیل وعجل الا تبعا) ودخی بر یاشنه

كرمين قوزوده وكوشكده و بوزاغيده زكاتدن برشئ يوقدر الا تبعيت جهتيله واردر * صورة مسئله ده نوع اشكال واردر زيرا زكات برسنه كچمدكچه ثابت اولمز و برسنه كچدكدنصكره اسم حمل واسم فصيل واسم عجل باقى قالمز پس دينلديكه بو مسئله نك صورتى بر رجل كوشكلردن يكرمى بشنى و بوزاغيلردن اوتوزينى اشترا ايتسيدى ياخود قوزولردن قرقنى اشترا ايتسيدى ياخود اول رجله انلر هبه اولنسندى انك اوزرينه حول منعقد اولورمى يوخسه اولمزمى دينلسه پس امام اعظم وامام محمد رحمهما الله قوللرى اوزره حول منعقد اولمز بو ايكيسنك غيريلرى قتنده حول منعقد اولور حتى مالك اولدبغى وقتدن برسنه حولان ايتسيدى زكات ايجاب ايدر و بعض ديديكه قچان رجل ايچون نصاب سائمه اولسيدى واول سائمه اوزره التى آى كچسيدى پس اول سائمه عددى مقدارى طوغروب كندولرى هلاك اولوب اولادلرى باقى قالسيدى اصل اولنلرك حولى اولادلرى اوزره باقى قالورمى يوخسه قالمزمى امام اعظم ايله امام محمد قتنده باقى قالمز و باقى ائمه قتنده باقى قالور (ولا فى مال صبى التغلبى) ودخى تغلبى قبيله سندن اولان صبينك مالنده دخى زكات اولمز (وعلى المرأة ما على الرجل منهم) وانلردن اولان مرأه اوزره رجل اوزره اولان زكات واردر زيرا صلح مسلميندن اخذ اولنان زكاتك ضعفى اوزره جارى اولدى ونساء مسلميندن زكات اخذ اولنور صبيلرندن اخذ اولنمز (جاز دفع القيم فى الزكاة وكفارة غير الاعتاق والعشر والنذر) زكاتده واعتاقك غيرى كفارتده وعشرده ونذرده قيمتلرينى دفع ايتمك جائز اولدى * يعنى تحقيقا ذكر اولنان صورتلرده منصوص عليهك مكاننه قيمتنى ادا ايتمك جائزدر يوخسه قيمت واجبدن بدل اولمق اوزره جائزدكلدر زيرا بدله رخصت اصلك عدمى قتنده جائز اولدى ومنصوص عليهك ملكنده وجودبله بيله قيمتنك اداسى جائزدر امدى بزم قتمزده واجب اولان ايكيسنك بريدر يا منصوص عليهك عينيدر ياخود قيمتيدر بو مقامك تحقيقى كتب اصولده مذكوردر (لا يؤخذ الا الاوسط بلا جبر) ايكى جانبه رعايت ايچون اخذ اولنمز الاوسط اخذ اولنور جبر ايتمكسزين يعنى قچان اوزرينه زكات واجب اولان كمسنه زكاتك اداسندن امتناع ايتسيدى كرها اخذ اولنمز زيرا زكات عبادتدر ادا اولنمز الا اختياريله ادا اولنور امام شافعى قتنده زكات كرها اخذ اولنور زيرا زكات حق فقيردر پس عبد ايچون عبد اوزره دين كبيدر (لا من تركته) تركه سندن اخذ اولنمز يعنى اوزرنده زكات اولان كمسنه فوت اولسه تركه سندن زكات اخذ اولنمز (الا ان يوصى) الا مكر وصيت ايتمش اوله بو تقديرجه ثلثدن اعتبار اولنوب اخذ اولنور امام شافعى قتنده تركه سندن اخذ اولنور (لم يوجد ذات سن واجب) واجب اولان سن صاحبى بولنمز ايسه مثلا زكات ايچون واجب اولان بنت لبون بولنمسيدى (دفع الادنى مع الفضل) مالك اندن ادناسنى بركوشكله بيله دفع ايدر (او الاعلى ورد الفضل) ياخود بنت لبوندن اعلاسنى دفع ايدوب زكاتى الان كمسنه فضيلى مالكه رد ايدر (او دفع القيمة) ياخود مالك اول ذات سنك قيمتنى دفع ايدر هدايه ده زكاتى الان كمسنه اول ذات سندن اعلاسنى اخذ ايدوب وفضيلنى رد ايدر ياخود اول ذات سنك ادناسنى اخذ ايدوب وفضيلنى دخى اخذ ايدر ديدى نهايه ده ديديكه كتابده ذكر اولنانك ظاهرى خيار زكاتى الان كمسنه ايچون اولمغه دلالت ايدر ولكن صواب اولان تحقيقا خيار زكات واجب اولان كمسنه يه رفقله مشروع اولدى ورفق ايسه انى مخير قيلمقله متحقق اولور بو اجلدن بن اخذ مكاننده دفع ديدم (المستفاد اثناء الحول من جنس النصاب يضم اليه) جنس نصابدن اثناى حولده استفاده اولنان شئ نصابه ضم اولنور يعنى تحقيقا بر كمسنه ايچون نصاب اولسيدى واثناى حولده اول نصاب جنسندن فائده لنسيدى اول فائده يى نصابه ضم ايدوب انكله بيله زكاتى ادا ايدر پس بر كمسنه سنه نك اولنده ايكيوز درهمه مالك اولوب سنه نك وسطنده يوز درهم دخى فائده حاصل اولسيدى اول يوز درهمى ايكيوزه ضم ايدوب كليسنك زكاتنى اعطا ايدر (والزكاة فى النصاب لا العفو) وزكات نصابده در يوخسه عفوده دكلدر امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده پس تحقيق بر كمسنه يوز قيونه مالك اولسيدى آنك اوزرينه واجب اولان قرقده در مجموعنده دكلدر حتى برسنه دنصكره التمشى هلاك اولسيدى واجب على حاله قرقده در و امام محمد ايله امام زفر قتنده هلاك مقدارى ساقط اولور (وهلاكه بعد الحول يسقط الواجب) و بعد الحول نصابك هلاكى واجبى اسقاط ايدر (وهلاك البعض يسقط حصته) ونصابدن بعضنك هلاكى حصه سنى اسقاط ايدر (ويصرف الهلاك الى العفو)

وهلاك اولان عفوه صرف اولنور پس اكر هلاك عفوى تجاوز اتمزسه واجب حالى اوزره درنتكيم بعد الحول التمش قيونلردن بكرميسى هلاك اولسيدى ياخود التى دوه‌دن برى هلاك اولسيدى اول وقت وجوب شاه باقى قالور (ثم الى نصاب يليه) اندنصكره هلاك عفوى ولى ايدن نصابه يعنى عفودنصكره اولان نصابه صرف اولنور * يعنى اكر هلاك عفوى تجاوز يعنى عفودن زياده اولورسه هلاك عفوى ولى ايدن نصابه صرف اولنور نتكيم قيچان قرق بعيردن اون بش بعير هلاك اولسيدى اون بشك دردى عفوه صرف اولنور اندنصكره اون برى عفوى ولى ايدن نصابه صرف اولنور اولكه يكرمى بش ايله اوتوز التى ما بيننده در حتى بنت مخاض واجب اولور وبزديمزكه هلاك نصابه وعفوه صرف اولنور حتى قرقده بنت لبون واجب اولور ديمك لازم كلير حالبوكه قرقدن اون بش هلاك اولدى يكرمى بشى باقى قالدى پس تحقيق بنت لبوندن نصف وثمن واجب اولور ودخى ذكر اولنان كبى ايزديمزكه تحقيق شول هلاككه عفوى تجاوز ايليه نصابلرك مجموعنه صرف اولنور حتى هلاكك دردى عفوه صرف اولنور اندنصكره اون برى اوتوز آلتينك مجموعنه صرف اولنور يعنى اوتوز آلتيده واجب اولان بنت لبوندر ديمك لازم كلور حالبوكه اوتوز آلتينك اون برى هلاك اولوب يكرمى التى باقى قالدى پس واجب اولان بنت لبونك ايكى ثلثى ور بعنك تسعى واجب اولور (ثم وثم الى ان ينتهى) ثم وثم نهايت بولنجه بو يله درنتكيم اكر قرق بعيردن يكرميسى هلاك اولسه يكرمينك دردى عفوه واون برى عفوى ولى ايدن نصابه وبشى بو نصابى ولى ايدن نصابه صرف اولنور حتى درت شاة باقى قالور وقيچان يكرمى بشى هلاك اولسيدى بونك اوزرينه قياس ايله

(اخذ البغاة زكاة السوائم والعشر والخراج يعاد غير الخراج ان لم يصرف فى حقه) زكات سوائمى وعشرى وخراج ارضى بغاة اخذ ايلسيدى اكر بغاة حقنده صرف ايتمدى ايسه خراجك غيرى اعاده اولنور زيرا اخذ خراجك ولايتى امام ايچوندر وكذلك اموال ظاهره‌ده زكاتك اخذى اولكه عشر وخراج وزكات سوائم وزكات اموال تجارتدرمادامكه عاشرك حمايه سنده اوله * پس اكر بغاة ياخود سلاطين زمان خراجى اخذ ايلسه مالك اوزره اعاده لازم كلمز زيرا خراجك مصرفى مقاتله‌در وبغاة ايسه مقاتله دندرز يرا بغاة كفار ايله محاربه ايدرلر پس انلر زكات مذكوره يى اخذ ايلسه‌لر اكر ذكرى آتى مصارفلرينه صرف ايلديلرسه مالك اوزرينه اعاده لازم كلمز واكر مصارفلرينه صرف ايلمديلرسه مالك اوزره مستحقه اعاده لازم كلور بينهم وبين الله تعالى يعنى انلره امام اعاده اوزره جبر ايلمز

(غصب سلطان مالا وخلط بماله صار ملكاله حتى وجب عليه الزكاة وورث عنه) سلطان بركسنه‌نك مالنى غصبا الوب مالنه خلط ايلسه اول مال سلطانك ملكى اولور حتى سلطان اوزره اول مالك زكاتى واجب اولور واول مال وارثنه انتقال ايدر كافيده بو يله ذكر اولندى (عجل ذو نصاب لسنين اولنصب جاز) نصاب واحد صاحبى اولان كسنه برقاچ سنه ايچون ياخود برقاچ نصاب ايچون تعجيل ايدوب زكاتنى ويرسيدى جائز اولدى * تحقيقا سن بيلمش ايدككه زكاتك واجب اولمسنك سببى نماسى اولان مالدر وحولان اداسنك واجب اولمسيچون شرطدر وتحقيق اصولده متقرر اولديكه تحقيقا قيچان سبب موجود اولسيدى اداسى صحيح اولور اكرچه اداواجب اولمدى ايسه ده پس قيچان نصاب قبل الحولان موجود اولسه اكر اول نصاب صاحبى ايچون نصاب واحد اولورسه مثلا ايكيوز درهم كبى پس اول كسنه برقاچ سنه‌لك زكاتنى ادا ايتسيدى جائز اولدى حتى اول سنه‌لرك هر برنده برنصابه مالك اولسيدى اول سنه‌لردن مقدم ادا ايلديكى انلردن جائز اولور وكذلك قيچان اول كسنه ايچون نصاب واحد اولسيدى وبرقاچ نصاب ايچون ادا ايتسيدى جائز اولدى حتى قيچان اثناى حولده برقاچ نصابه مالك اولسيدى حول تمام اولدقدنصكره مقدم ادا ايتديكى جائز كوريلور (لايضمن مفرط غير متلف) تلاف صاحبى اولميان كسنه زكات ويرمكده تقصير ايتمكله ضامن اولمز * يعنى اوزرنده زكات اولان كسنه اداده تقصير ايتمكله نصاب هلاك اولسيدى اندن زكات ساقط اولور وزكاتك قدرينه ضامن اولمز * امام شافعى ساقط اولمز وضامن اولور ديدى اكر اختيارى ايله هلاك ايتديسه ضامن اولور زيرا نصاب واجب حقنده صاحب حق ايچون حق اولور پس استهلاك ايدن متعدى اولور ايمدى ضامن اولور وبالله التوفيق

* (باب زكاة المال) *

بو باب مالك زكاتى بياننده‌در (المراد بالمال غير السوائم) مال ايله مراد سوائمك غيرى اولان مالدر * لمال لفظنده

اولان لام رسول عليه الصلاة والسلامك (هاتوا ربع عشر اموالكم) قول شريفنده ذكر اولنان ماله اشارتدر پس تحقيق ربع عشر ايله مراد سائمه نك غيريدر زيرا سائمه نك زكاتی ربع عشر ايله تقدير اولنمش دكلدر (نصاب الذهب عشرون مثقالا والفضة مائتا درهم وزن سبعة) التونك نصابی يكرمی مثقالدر وكومشك نصابی ايكيوز درهمدر وزن سبعه اوزره * يعنی اول ايكيوز درهمدن هر اون درهم يدی مثقال اوله ومثقال يكرمی قيراطدر ودرهم اون درت قيراطدر وقيراط بش شعيردر * ومعلوم اوله كه تحقيقا دراهم حضرت عمر رضی الله عنه زماننده كلنجه مختلفه ايدی پس انلردن بعضی اون درهم اون مثقال وزنی اوزره ايدی وبعضی اون درهم آلتی مثقال ايدی وبعضی اون درهم بش مثقال ايدی پس حضرت عمر رضی الله عنه هر نوعدن ثلث اخذ ايتدی اوندن ثلث اخذ ايتدی اخذ واعطاده خصومت ظاهر اولمسون ايچون پس اون مثقالك ثلثی اوچ مثقال وثلث مثقالدر والتی مثقالك ثلثی ايكی مثقالدر وبش مثقالك ثلثی برمثقال وثلثان مثقالدر مجموعی يدی مثقالدر دیلر سك مجموعی جمع ايت يكرمی بر اولور ثلثی اخذ ايله يدی مثقال اولور بو اجلدن درهمه وزن سبعه تسميه اولندی (وفی مضروب كل ومعموله ولو حليا) وفی مضروب مقدم خبردر مبتداسی اشاغيده كلجك ربع عشر قوليدر يعنی ذهب وفضه نك مضروبنده ومعمولنده كركسه حلی اولسون اولكه ذهب وفضه دن انكله تحلی اولنانلدر (مطلقا) يعنی كركسه استعمالی مباح اولاندن اولسون كركسه اولمسون وشافعی قتنده حلی نساده ورجالك فضه خاتمنده زكات واجب اولمز زيرا استعمالی مباحدر پس ثياب بذله يه مشابه اولدی * وبزم ايچون ملك رسول عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنان حديث شريفدر كه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام اللرنده ذهبدن بلازكلی ايكی مرأه يه سؤال بيوروب اول بلازكك زكاتنی ادا ايتديكزمی ديدی اول ايكی مرأه دخی و يرمدك ديديلر رسول عليه الصلاة والسلام (اديازكاته) بيوردی يعنی ايكيكزده اول بلازكلرك زكاتنی ادا ايدك ديو بيوردی (وتبره وعرض التجارة قيمته نصاب من احدهما) تبرده وتجارت متاعنده اويله متاعكه قيمتی ذهب وفضه دن برينك نصابی مقداری اوله * قيمته لفظی نصاب لفظيله عرض لفظنك صفتيدر وعرض رانك سكونيله متاعدر كه كيله داخل اولمز ووزنه داخل اولمز وحيوان اولمز وعقار اولمز صحاحده بويله ذكر اولندی واما رانك فتحيله متاع دنيادر وجميع امواله متناول اولور پس بومقامده رانك فتحيله اولان عرضی مصنفك ذهب وفضه يه مقابل قيلمسنه حاجت بوقدر * زيلعی ديديكه مصنفك فی عروض التجارة قولی اطلاقی اوزره جاری دكلدر زيرا صاحب عروض بر ارض خراجی اشترا ايلسه وتجارته نيت ايلسه تجارت اولمز برا انده خراج واجبدر وكذلك ارض عشر اشترا ايلسه وزراعت ايلسه وياخود تجارت ايچون تخم الوب زرع ايلسه پس تحقيق انده عشر واجب اولور زكات واجب اولمز برا عشر ايله زكات مجتمع اولمزلر * بن ديرمكه زيلعيدن بو كلام غاية استبعادده در اما ولا يبالديكك شیٔ ايچونكه تحقيقا ارض عرضك غيريدر زيرا ارض عقاردندر وعرض عقاره مقابل اولور * ايكنجی استبعادز برابزرده زكاتك عدم وجوبی زراعتدنصكره حادث اولور بوايسه ضرر و برمز زيرا مجرد خدمتك نيتی تجارت ايچون اشترا اولنان عبدده وجوب زكاتی اسقاط ايتسيدی تتكيم مرور ايتدی زراعتده نيتدن اقوی اولان تصرفك اسقاط ايلمسی بطريق اولی اولور (مقوما بالانفع للفقير ربع عشر) تبرك وعرض تجارتك زكاتی فقيره انفع اولان تقويم ايله مقوم اولدبغی حالده ربع عشردر * ربع عشر ذهبده نصف مثقال وفضه ده بش درهمدر يعنی اكر درهمله تقويم ايلمك فقيره انفع ايسه عرض تجارت دراهم ايله تقويم اولنور واكر دنانير ايله تقويم اولنمق انفع ايسه دنانير ايله تقويم اولنور (ثم فی كل خمس زاد علی النصاب بحسابه) بوندنصكره نصاب اوزره زياده اولان هر خمس نصابده زكات ربع عشر حسابی اوزره در زيرا بزم قتمزده كسور زكات واجب اولمز الا مكر خمس نصابه بالغ اوله پس قچان ايكيوز درهم اوزره فرق درهم زياده اولسه زكاتنده بر درهم زياده اولور وزياده سكسان درهم اولسه زكاتی ايكی درهم زياده اولور فرقدن اقل زياده ده برشیٔ يوقدر (وما غلب خالصه خالص) وشول ذهب وفضه كه خالصی غالب اوله خالصدر يعنی كرك ذهب وكرك فضه خالصی غالب اولان خالص حكمنده در (وما غلب غشه يقوم) وغشی غالب اولان ذهب وفضه تقويم اولنور يعنی قيمت تقدير اولنور زيرا مغشوش متاع حكمنده در (واختلف فی المساوی) خالص ايله غشی مساوی اولان ذهب وفضه ده اختلاف

اولندی یعنی غشله فضه مساوی اولورسه ابو النصر ذکر ایلدیکه تحقیقا انده احتیاطا زکات واجب اولور وبعض اولمز دیدی وبعض ایکی بچق درهم واجب اولور دیدی (نقصان النصاب اثناء الحول هدر) نصابك اثنای سنه ده نقصان بولمسی هدردر * زیرا اوزرینه حول منعقد اولمدی الا نصاب اوزره منعقد اولدی زکات واجب اولمز الا نصابده واجب اولور پس نصاب سنه نك ابتداسنده وانتهاسنده بولنمقدن لابددر بینهما به اعتبار اولنمز زیرا آز اولور مال بر سنه حالی اوزره قالور لکن نصابدن برشیئك بقاسندن لابددر که حاصل اولان فائده اکا ضم اوله زیرا نصابك کلیسنك هلاکی سنه نك انعقادینی ابطال ایدر بلا مال انعقاد سنه یه اعتبار اولنمز (یضم قیمة العروض الی الثمنین) عروضك قیمتی ایکی ثمنه ضم اولنور یعنی قچان برکمسنه یوز درهمه یاخود اون مثقال ذهبه مالك اولسه ودخی قیمتی یوز درهم یاخود اون مثقال دینار ایدر متاعه ده مالك اولسه اول کمسنه نك اوزرینه زکات واجب اولور زیرا کلیسی تجارت ایچوندر اگرچه کیم اعداد جهتیله مختلف ایسه ده زیرا ثمنین وصفا وعروض جعلا تجارت ایچوندر (ویضم الذهب الی الفضة قیمة لا اجزاء) وذهب فضه یه قیمت جهتیله ضم اولنور اجزاء جهتیله ضم اولنمز واما بین قتنده اجزاء جهتیله ضم اولنور حتی برکمسنه یوز درهمه وقیمتی یوز درهم بش دینار مالك اولسه امام اعظم قتنده زکات واجب اولور واما بین قتنده واجب اولمز واگر برکمسنه یوز درهمه واون دیناره مالك اولسه یاخود یوز اللی درهمه وبش دیناره مالك اولسه یاخود اون بش دیناره واللی درهمه مالك اولسه اجماعا ضم اولنور اجزانك تکاملی قتنده اختلاف ظاهر اولمز زیرا ایکیسندن برینك قیمتی هر قچان منتقص اولورسه آخرك قیمتی زیاده اولور پس قیمتی منتقص اولانی زیاده اولاندن تکمیل ممکن اولور ایمدی بلا خلاف زکات واجب اولور خلاف ظاهر اولمز الا اجزانك نقصانی حالنده اولور والله اعلم بحقایق الامور

(باب العاشر)

بو باب عاشرك بیاننده در (هو من نصب لاخذ صدقة التجارة) عاشر صدقه تجارتی اخذ ایتمك ایچون امامك طریق اوزره نصب ایلدیکی کمسنه در * اوغریدن امین اولسونلر ایچون وصدقه تجارتی اول عاشر اموال ظاهره دن اخذ ایلدیکی کبی تجارك یاننده اولان اموال باطنه دن دخی اخذ ایدر عن قریب بیانی ذکر اولنور (صدق بالیمین من قال لم یتم الحول) سنه تمام اولمدی دین کمسنه یمینیله تصدیق اولنور یعنی تجار سنه نك تمامنی انکار ایلسه یمین ایدن کمسنه یی عاشر تصدیق ایدر (اوقال علی دین او ادیت الی عاشر آخر ان کان) یاخود بنم اوزریمده دینم واردر دیسه یاخود بن زکاتنی عاشر آخره ادا ایلدم دیسه اگر اول سنه ده عاشر آخر وار ایسه یمینیله تصدیق اولنور زیرا امانتی موضعنه وضع ادعا ایدر واگر اول سنه ده عاشر آخر یوغیسه یقینا کذبی ایچون تصدیق اولنمز (کذا الی فقیر) بنه یمینیله تصدیق اولنور بن فقیره ادا ایلدم دیسه (الا فی السوائم) الا سوائمك زکاتنده تصدیق اولنمز زیرا سوائمك زکاتنی اخذ سلطان ایچوندر اوزرنده کی جزیه یاخود خراجی مقاتله بنفسه صرف ایدن کمسنه کبی ودخی ثلث مالی فقرا ایچون وصیت وبر رجله دخی اول ثلثی فقرایه صرف ایله دیو وصیت ایدن کمسنه نك وارثی اول ثلثی فقرایه بنفسه صرف ایتدیکی حیثیله جائز اولمدیغی کبی تاج الشریعه نك هدایه شرحنده بویله ذکر اولندی (الاموال الباطنة بعد الاخراج کالظاهرة) اموال باطنه اخراج اولندقدنصکره اموال ظاهره کبیدر حتی صاحب مال بن مالی مدینه دن اخراج ایتدکدنصکره زکاتنی ادا ایتدم دیسه دی تصدیق اولنمز زیرا اول اموال باطنه اخراج سببیله اموال ظاهره یه ملحق قیلندی پس اندن زکاتنی اخذ امام ایچوندر (فیما صدق المسلم صدق الذمی) مسلمك تصدیق اولندیغی شیئده ذمی دخی تصدیق اولنور زیرا ذمیدن اخذ اولنان بزدن اخذ اولنان شیئك ضعفیدر رعایتی اولان بودر که شرطیکه تضعیف واجب اوله ورای تضعیفده اندن برشی تبدیل اولنمز نتکیم بنی تغلب قبیله سنك تضعیفنده اولدیغی کبی (الا فی قوله ادیت الی فقیر) لان فقیره ادا ایتدم دین کمسنه تصدیق اولنمز زیرا ذمیدن اخذ اولنان شی جزیه در وذمی جزیه ده تصدیق اولنمز قچن بن ادا ایتدم دیسه دی زیرا اهل ذمه نك فقراسی بو حقه مصارف دکللر رو ذمی ایچون مستحقه ولایة صرفده یوقدر وصرف مصالح مسلمیندندر زیلعی دخی بویله دیدی و بو ذکر اولنان استثنادن لابددر ومتنلر وندن خالیه (لا الحربی) حربی ذکر اولنان شیئلرك برنده تصدیق اولنمز

(الا في ام ولده) الاحر بينك ام ولدنده تصديق اولنور يعني حربي برجاريه بو بنم ام ولدمدر ديسيدي پس اول حربي تصديق اولنور زيرا انك حربي اولسي اولاد حاصل ايتمكي نفي دكلدر والك نسبيله اقراري صحيحدر پس كذلك ولدك امي ايله اقرار بده بويله در (يؤخذ منه ربع العشر ومن الذمي نصفه والحربي العشر) بزدن عشرك ربعي اخذ اولنور وذميدن عشرك نصفي وحربيدن عشرا نور حضرت عمر رضي الله عنه ساعيلرينه بومنوال اوزره امر ايلدي (ان بلغ ماله نصابا ولم يعلم قدر ما اخذوا منا) اكر حربينك مالي نصابه بالغ اولوب وبزدن اخذ اولنانك مقداريني بيلمزايسه (وان علم اخذ مثله) واكر حربي بزدن اخذ اولنانك مقدارني بيلورسه بزدن اخذ اولنانك مثلي اخذ اولنور (او بعضا وان لم يبلغه لا) واكر حربينك بزدن الدقلري بعض اولوب وانك مالي نصابه بالغ اولمدي ايسه اندن برشي اخذ اولنمز (وان اقر بباقي النصاب في بيته) اكرچه كيم نصابك باقيسني بيتنده اقرار ايدرسه ده (ولا يؤخذ شئ منه ان لم يأخذوا منا شيئا) وحربيدن برشي اخذ اولنمز اكر انلر بزدن شئ اخذ ايلمديلر ايسه • اخذ ايتمك اوزره مستمر اولسونلر ايچون ودخي مكارمه بزانلردن احق اولديغمز ايچون (عشر) حربيدن عشر اخذ اولنور تاج المصادرده العشر عشرستدن يعني عشر المغلق (ثم مر قبل الحول لم يعشر) اندنصكره حربي سنه تمامندن اول بردخي دار اسلامه مرور ايتسيدي عشر اخذ اولنمز * زيرا هر مرورده اخذ ايتمك مال ايچون استئصالدر يعني مالك كوكين كسمكدر حالبوكه اخذك حقي مالك حفظي ايچوندر (وعشر ثانيا ان جاء من داره) واكر حربي دار حربه واروب تكرار بزم دار بمزه كلديسه عشر اخذ اولنور * زيرا امان جديد ايله رجوع ايلدي وذكر اولنان كبي دارينه واروب كلدكدنصكره اخذ استئصاله مفضي اولمز (يعشر الخمر لا الخنزير) يعني خمرك قيمتندن عشر اخذ اولنور خنزيردن اخذ اولنمز قچان ذمي بو ايكيسيله مرور ايتسيدي * زيرا قيمت صاحبي اولان شيئده قيمت ايچون عينك حكمي واردر خنزير ايسه ذوات القيمدندر ذوات الامثال بونك خلافي اوزره در وخمر ايسه ذوات الامثالدندر (ولا بضاعة) وبضاعه دن دخي عشر اخذ اولنمز * بضاعه تاجر ايله اولوب ربحي غيرك اولان مالدر عشر اخذ اولنماسنه سبب زيرا اداي زكاتده مالكدن نائب دكلدر (ومضاربة) ومال مضاربدن دخي عشر اخذ اولنمز قچان مضارب مال مضاربه ايله مرور ايتسيدي زيرا مضارب مالك دكلدر ومالكك نائبي دخي دكلدر (وكسب مأذون مديون) ومديون اولان عبد مأذوندن دخي عشر اخذ اولنمز (اوليس معه مولاه) ياخود مولاسي بيلسنجه اولميان مأذوندن دخي عشر اخذ اولنمز يعني عبد مأذون مرور ايتسيدي اكر مديون ايسه برشي اخذ اولنمز اكر مديون دكل ايسه انك كسبي مولاسي ايچوندر اكر مولاسي انكله بيله ايسه عشر اخذ اولنور اكر مولاسي بيله دكل ايسه اخذ اولنمز (وثني ان عشر الخوارج) واكر خوارج يعني باغي اولان عاشر تاجردن عشري اخذ ايتديلر ايدي اندنصكره عاشر عادل اوزره مرور ايتدكده ثانيا عشر اخذ اولنور زيرا انلر اوزره مرور ايلديكي جهتله مقصردر اما قچان بغاة بلاد اوزره غالب اولوب تاجرك زكاتني وزكاتك غيري مال اخذ ايلسه لردي اول تاجردن ثانيا عشر اخذ اولنمز زيرا بو تقديرجه تقصير امامدندر والله اعلم

(باب الركاز)

بو باب ركازك بياننده در (هو مال تحت الارض مطلقا) ركاز مطلقا يرالتنده اولان مالدر يعني كرك خلقت جهتيله اولسون وكرك عباد الله دفن ايلسون (والمعدن خلقي والكنز مدفون) معدن الله سبحانه وتعالينك خلق ايلديكيدر وكنز مدفوندر (خمس معدن نقد) ذهب وفضه معدني تخميس اولنور يعني بشده بري اخذ اولنور (وحديد ونحوه) ودخي تيمور معدني وبونك مثلي اولان توج كبي ونحاس كبي وبو ايكيسي مثللي اولنلردن دخي خمس اخذ اولنور (في ارض خراج او عشر) اويله معدنكه ارض خراجده ياخود ارض عشرده بولنه ارض خراج ايله ارض عشرك بياني عن قريب كلور (وباقيه لمالكها ان ملكت) وخمسدن باقي قلان معدن اول ارضك مالكي ايچوندر اكر اول ارض كندويه تمليك اولنوب مالك اولديسه (والا فللواجد) واكر اول ارض كمسنه يه تمليك اولنمديسه خمسدن باقيسي بولان كمسنه ايچوندر (ولا شئ فيه ان وجده في داره) واكر معدني بولان كمسنه كندو دارنده بولندي ايسه اندن برشي اخذ اولنمز (وفي ارضه روايتان) وارضنده بولنورسه انده ايكي روايت واردر روايت اصلده بولان كمسنه دن برشي اخذ اولنمز دارنده بولديغي كبي

وجامع الصغيرك روايتنده خمس الحق واجب اولور باقيسى بولانكدر بو روايت امامين قوليدر مصنفك ارضه قيدى ايله مرادى ارض مباحه ده خمس الحق اتفاقا واجب اولور (ولا فى ياقوت وزمرد وفيروزج وجدت فى جبل) ودخى طاغده بولنان ياقوت وزمرد وفيروزج معدنلرندن برشئ اخذ اولنمز رسول عليه الصلاة والسلامك (لاخمس فى الحجر) قول شريفيچون معناى شريفى حجرده خمس يوقدر ديمكدر بو اجلدن جميع جواهرده و حجردن اولان خاتم طاشلرنده خمس واجب اولمز الا مكر زمان جاهليتدن دفينه اوله اندن خمس اخذ اولنور زيرا كنزده شرط قلمندى الا ماليت شرط قيلندى غنيمت اولديغى ايچون * زيلعيده دخى بويله ذكر اولندى (ولؤلؤ وعنبر) وانجو وعنبرده دخى خمس النمز وكذلك بحردن استخراج اولنان اشيانك جميعسندن حتى بحرك ديبنده كنز اولان ذهب وفضه دن خمس اخذ اولنمز (كنز فيه سمة الاسلام) بر كنز كه انده علامت اسلام اوله اوزرنده كلمهٔ شهادت يازلمق كبى (كاللقطة) لقطه كبيدر عن قريب موضعنده حكمى بيان اولنور (ومافيه سمة الكفر) و بر كنز ده كه علامت كفر اوله نتكيم اوزرنده صنم نقش اولنمق كبى (خمس وباقيه للمالك اول الفتح) خمس اخذ اولنور و باقيسى اول فتحده مالك اولان كمسنه حى ايسه انى اخذ ايدر واكر حى دكل ايسه وارثى اخذ ايدر واكر وارثى يوغيسه بيت المال اخذ ايدر (ان ملكت) اكر اول ارض مالكه تمليك اولندى ايسه (والا) واكر تمليك اولنمديسه يعنى اول كنز بولان كمسنه يه تمليك اولنيوب صحرا وطاغلر كبى ايسه (فللواجد) خمس اخذ اولنوب باقيسى بولان كمسنه ايچوندر اول كمسنه كرك حر اولسون وكرك عبد مسلم اولسون وكرك ذمى اولسون وكرك صغير اولسون وكرك كبير اولسون وكرك غنى اولسون وكرك فقير اولسون (غير الحربى المستأمن يسترد منه) كنزى بولان حربينك غيرى مستأمن اولسه اندن اخذ ايلديكى شئ ارضك مالكنه استرداد اولنور (الا اذا عمل بالاذن على شرط) الا مكر اول بولان صحراده امامدن اذنله برشرط اوزره عمل ايتدى ايسه مشروط امام ايچوندر باقيسى بولانكدر (وان خلا عنها) واكر كنز علامتدن خالى اولورسه (قيل يعتبر جاهليا) بعض ديديكه اول كنز جاهلى اعتبار اولنور خمسى اخذ اولنور زيرا كنز اكثريا كفره دندر (وقيل كاللقطة) وبعض لقطه كبيدر ديدى زيرا تحقيق عهد اسلام اوزادى (رجل دخل ووجد ركازا فى صحراء دار الحرب فله ولا خمس) بر رجل دار حربه داخل اولوب ودار حربك صحراسنده بر ركاز يعنى بر دفينه ياخود ذهب وفضه معدننده بر معدن بولسه بدى اول دفينه ويا اول معدن بولان رجل ايچوندر واندن خمس اخذ اولنمز بار در كرك اول رجل دار حربه امانله داخل اولسون وكرك بلا امان داخل اولسون واول مال انك ايچون اولمغه سبب انك الى مال مباحه سبقت ايتديكى ايچوندر وخمس واجب اولمامغه باعث زيرا اول رجل اول مالى صيت وصداسز خرسزلق ايله اخذ ايلدى (ولو جماعة ممتنعون) واكر بر جماعتكه عسكرلنمش وغلبه لرى اولديغى حالده دار حربه داخل اولوب وكفارك كنزلرينه ظفر بولسه لر (يخمس) خمسى اخذ اولنور (وان وجده مستأمن فى ارض مملوكة) واكر دفينه يى ياخود معدنى مسلم مستأمن اهل حربك ملكلرنده يعنى ملكلرى اولان ارضده بولسيدى (رده الى مالكها) اول مالى ارضك مالكى اولان اهل حربه رد ايدر عدونك خيانتدن حذرا (ولو اخرجه منها ملكه غير طيب) واكر اول مستأمن مالى مالك ارضه رد ايليوب دار اسلامه چيقاررسه اول ماله مالك اولور مال غير طيب اولمغله مالك اولور شراء فاسد ايله مالك اولمش كبى اولور (اوغيره) ياخود دار حربدن ارض مملوكه ده دفينه يى ويا معدنى مستأمن اولميان غيرى كمسنه بولسيدى (لم يرد ولا خمس) مالكنه رد ايلمز واندن خمس دخى اخذ اولنمز زيرا خرسزلق ايله اخذدر غاية البيانده بويله ذكر اولندى (وجد متاعهم فى ارضنا غير مملوكة خمس وباقيه للواجد) اهل حرب متاعلرينى بزم مملوك اولميان ارضمزده بولسيدى خمسى اخذ اولنوب باقيسى بولانكدر ووقايه ده ديديكه اكر اهل حرب متاعلرينك دفينه سنى انلردن ملك اولميان بر ارضده بولسيدى عشرى اخذ اولنوب باقيسى بولانكدر * ظاهر اولان بودر كه تحقيقا صاحب وقايه نك مرادى شول مسئله نك نقليدر كه هدايه ده بابك آخرنده بر متاعكه ركاز اولديغى حالده بولنسه اول متاع شول كمسنه ايچوندر كه انى بولدى واندن خمسى اخذ اولنور قوليله ذكر اولندى لكن صاحب وقايه نك عبارتى اول معنايه مساعده ايلمز زيرا تحقيقا ظاهر اولان بودر كه لفظ وجد فاعل ايچون مبنى اولان صيغه اوزره در ووجدك تحتنده اولان ضمير سابق

وسباق دليليله مستأمنه راجعدر ومنها ضميرى دارحربه راجعدر پس معنا اكر مستأمن اهل حربك متاعلرى دفينه سنى دارحربدن مملوك اولميان برارضده بولسيدى عشرى اخذ اولنوب باقيسى يه لانكدرديمك اولور وبو كلام عبارت هدايه يه مطابق اولمامغله بيله نفسنده صحيح دكلدر امااول يعنى عبارت هدايه يه مطابق اولمديغى ظاهردر وامّاثانى يعنى نفسنده صحيح اولمديغى وقتاكه هدايه شارحلرى وغيريلر تصريح ايتديلر ايسه كه تحقيقا خمس معناى غنيمتده اولان شيئده اولور بوايسه دارحرب اهلنك يدنده اولوب خيل وركاب ايجافيله مسلمين يدلرينه واقع اولان شيئده در وقايه ده ذكراولنان ايسه بويله دكلدر زيرا مستأمن خرسزلق ايدن كمسنه كبيدر وارض دارحربدندر ومسلمين يدلرينه دخى واقع اولمدى ايدى صواب اولان وجد لفظنى ماقبلندن قطع ومفعول ايچون بنا اوزره قرائت وافظ منهايى ترك ايدوب وارضى مسلمينه مضاف قيلمق ايدى بواجلدن بن عبارتى كورديكك كبى تغيير ايلدم

(باب العشر)

بو باب عشرك احكامى بيانندهدر (يجب فى عسل ارض عشرية) عشريه اولان ارضك عسلنده عشر واجب اولور كتاب جهادده قريبا ارض عشريه نك بيانى كاور (اوجبل) ياخود طاغك عسلنده (وثمره) ودخى طاغك ميوسنده عشر واجب اولور* وثمرطاشيده ذكراولنديكه طاغلرده وبريه لرده وارض مواتده يعنى مالكى اولميان يرلرده عسلدن وياش ميوه دن بولنان اكرامام انى قور ومديسه صيد كبيدر واكر قوروندى ايسه انده عشر واردر زيرامال مقصوددر وامام ابو يوسفدن روايت اولنديكه انده عشر يوقدر زيرا اباحه اوزره باقيدر (ومسقى مطر اوسيح) ويغمورصويى ايله ودره لرك صويى ايله صواريلان شيئلرده (بلاشرط نصاب) نصاب شرطى اولمقسزين عشر واجب اولور ونصاب بش وسقدر وسق التمش صاعدر وصاع سكز رطلدر ورطل اون ايكى وقيه در ووقيه قرق درهمدر (ولابقاء) ودخى برسنه باقى قالمسى شرط اولمقسزين عشر واجب اولور حتى خضروانده عشر واجب اولور وامامين حضروانده عشر واجب اولمز الا مكر انك باقى قالور ميوه سى اوله كه بش وسقه بالغ اوله ديديلر (الافى نحوالحطب) الامكر اودون مثللى اوله قور واوتلق وقامش كبى (ونصفه) يجب لفظنك ضميرى اوزره عطفدر يعنى عشرك نصفى واجب اولور وفصلده جائز اولور يعنى دخى نصف عشر واجب اولور (فى مسقى غرب اودالية) بيوك قوغه لرايله ياخود صغر دونديرن دولاب ايله سقى اولنان اشيارده (بلارفع المؤن) مؤنتلرين رفع ايتمكسزين يعنى اولكيده يغمورصويى ودره لرك صويى ايله سقى اولنانده عشر وثانيده يعنى بيوك غربه لرايله يادولاب ايله صواريلانده نصف عشر واجب اولور خدمتكارلرك اجرتن وبقرلك نفقه سن ونهرلرك مرمتن وبكجينك اجرتن ودخى بونلرك مثللى مصارفن رفع ايتمكسزين (واخراج البذر) ودخى تخمنى چيقارمقسزين واجب اولور زيرا هدايه شارحلرى وغيريلر خارجك كليسنده عشرك واجب اولمسنى تصريح ايلديلر (وضعفه فى عشرية تغلبى ولوطفلا اوانثى اواسلم اواشتراها منه مسلم اوذمى) وتغلبى قبيله سنك عشريه اولان ارضنده عشرك ضعفى واجب اولور كركسه اول تغلبى طفل اولسون وكركسه عورت اولسون وكرك اول تغلبى اسلامه كلسون ياخود برمسلم انك ارضنى اشترا ايتسون وكرك ذمى اشترا ايتسون اول ارضدن عشرك ضعفى اخذ اولنور پس تغلبينك اطفالندن انك ضعفى اخذ اولنور وتغلبى اسلامه كلكله اندن عشر مضاعف ساقط اولمز (والخراج فى عشرية مسلم شراهـا ذمى وقبض) ومسلمك عشريه اولان ارضنى ذمى اشترا ايدوب وقبض ايتسه خراج واجب اولور وكنزده قبض ذكراولنمدى وهدايه قبضى شرط قيلدى زيرا خراج واجب اولمز الا زراعت ممكن اولمغله واجب اولور بو ايسه قبض ايله حاصل اولور (والعشرعلى مسلم اخذهـا منه شفعة) ومسلمك شفعه طريقيله ذميدن اخذ ايلديكى ارضده مسلم اوزره عشر واجب اولور (اوردت عليه لفسادالبيع اوخيارالشرط اوالرؤية اوالعيب بقضاء) ياخود اول ارضك بيعى فاسد اولديغى ايچون مسلم اوزره رد اولنسيدى وياخود خيار شرطله ويا خياررؤيت ايله وياخيار عيبله قاضينك حكمى ايله رد اولنسيدى عشرواجب اولور بقضاء لفظنده اولان حرف جر ردت قوله متعلقدر يعنى قچان برذمى برمسلمدن ارض عشريه اشترا ايتسيدى اندنصكره اول ارضى مسلم شفعه طريقيله

اخذ ایلسیدی یاخود مسلم اوزره فساد بعله یاخود خیاردن برخیار ایله رد اولنسیدی کما کان عشریه یه عودت ایدر (وعلی ذمی جعل داره بستانا خراج) ودار ینی بستان ایدن ذمی اوزره خراج واردر (کذا المسلم ان سقاها بمائه) کذلك مسلم ارضنی خراجی اولان ارضك صویی ایله صوارسیدی اول مسلم اوزره خراج واردر (واو بماء العشر عشر) واکر عشریه اولان ارضك صویی ایله صوارسیدی اول ارضده عشر واردر عن قریب مالرك بیانی کتاب جهادده ذکر اولنور (ولاشئ فی عین قیر ونفط مطلقا) وزفت پیکارنده ونفطده مطلقا برشئ اولمز یعنی کرك اول زفت پیکاری ونفط پیکارینك ارضی ارض عشریه ده اولسون وکرك ارض خراجیه ده اولسون (وفی حریمها الصالح للزراعة خراج) واول زفت ونفط پیکارینك حریمنده زراعته صالح اولانده خراج واردر (او حریمها خراجیا) اکر اول پیکارك حریمی خراجی ایسه (ووقته عند ظهور الثمر) وعشرك اخذ اولنمسنك وقتی میوه نك دوشرلمسی وقتیدر وامام محمد قتنده انباره کیردیکی وقتیدر و ثمرهٔ خلاف اتلاف ایله ضمان لازم اولقده ظاهر اولور زیلعیده بویله ذکر ایلدی والله اعلم

* (باب المصارف) *

بو باب زکات صرف اولنه جق کمسنه لرك بیاننده در (هم الفقیر) زکات صرف اولنه جق کمسنه لر فقرادر فقیرانك مالی نصابدن ناقص اولانلردر (والمسکین) دخی مسکینلردر مسکین برشیئه اولمیانلردر (والعامل) دخی عاملدر یعنی صدقه عاملیدرا کا عملی مقداری اعطا اولنور اولکه کندویه واعوانیه ثمن ایله مقدار اولیوب کفایت ایدندزوا کرانك کفایتی مقداری زکاتی مستغرق اولورسه نصف اوزره زیاده قلنمزز یلعیده بویله ذکر ایلدی (والمکاتب افکه) ودخی مکاتبدر کتابتدن خلاص اولمسیچون (والغارم) ودخی مدیوندر غارم اکا دین لازم کلوب ودیندن فضله نصابه مالك اولمیاندر ویاخود انك ناس اوزره مالی اولوب اخذی ممکن اولمیاندر (وفی سبیل الله) ودخی سبیل اللهده اولاندر * امام ابی یوسف قتنده غزاتك فقراسیدر وامام محمد قتنده فقرای حاجدر صنف سبیل الله فقیرده ومسکینده داخل ایکن افرادبالذکر ایتمکه باعث انقطاع سبیله حاجتی زیاده اولدیغی ایچوندر (وابن السبیل) ودخی مالندن منقطع اولان مسافردر * ابن سبیل تسمیه سنه سبب طریقك لزومندن اولمغله در پس ابن سبیل ایچون حاجتی مقداری زکات اخذ ایلك جائز اولدی اکرچه کیم انك بلدنده مالی اولوب اول حالده اول ماله وصوله قادر دکل ایسه وابن سبیل ایچون زکاتی حاجتندن زیاده اخذ ایلك حلال اولمز پس هر ماندن غائب اولان کمسنه دخی ابن سبیله الحاق اولندی اکرچه کیم کندو بلدنده اولورسه ده (ویصرف الی کلهم وبعضهم تملیکا) وزکات ذکر اولنان اصناف سبعه نك کلیسنه وبعضیسنه تملیکا صرف اولنور یوخسه اباحت طریقیله صرف اولنمز وامام شافعی جائز اولمز الا هر صنفدن اوچ کمسنه یه صرف اولنمق جائز اولور دیدی (لاالی بناء المسجد) یعنی مال زکات ایله مسجد بنا ایلك جائز اولمز زیرا زکاتده تملیك شرطدر بناء مسجد ایسه تملیك اولنمز وکذلك کوپریلر بنا ایلك و یوللر اصلاح ایتمك ونهرلر قازدرمق وحج وجهاد وهرشیئکه انده تملیك اولمیه مال زکات جائز دکلدر (وکفن میت وقضاء دینه) ودخی مال زکات ایله میتك کفننی الق ودینك قضاسی جائز دکلدر واکر مال زکاتله رجی فقیرك دینی اول فقیرك امرینسز قضا اولنسیدی اول قضا اولنان دین تبرع اولور قضا ایدن کمسنه نك مالی زکاتدن جائز کورلمز واول فقیر مدیونك امریله قضا اولنورسه جائز اولور کانه مدیون اوزره تصدق اولنوب قابض اولان کمسنه صدقه نك قبضنده وکیل کبی اولور (وثمن ما یعتق) ودخی مال زکات ایله قول اشترا ایدوب اعتاق اولنسیدی زکاتدن جائز کورلمزانده تملیك منعدم اولدیغیچون (ولاالی من بینهما ولاد وزوجیة) ودخی شول کمسنه یه زکات اولمز که ایکیسی بیننده یاخود بینهماده زوجیت اولانه دخی جائز اولمز یعنی زوج زوجه سنه وزوجه زوجنه زکات ویرمك جائز اولمز عادتا منافعده مشترك اولدقلری ایچون (ومملوك المزکی) ودخی زکات ویرن کمسنه ملکی اولان قولنه یعنی مدبرینه ومکاتبنه وام ولدینه زکات ویرمك جائز اولمز (وعبد اعتق بعضه) ودخی زکات ویرن کمسنه بعضنی اعتاق ایلدیکی عبدینه زکات ویرمك جائز اولمز زیرا اول عبد مکاتب حکمنده در (وعبد اعتق الشریك المعسر حصته) ودخی فقیر اولان شریك حصه سنی اعتاق ایلدیکی عبده دخی زکات ویرمك جائز اولمز یعنی برعبد ایکی کمسنه مابیننده مشترك اولسیدی وایکیسندن

يرى فقير اولديغى حالده حصه سنى اعتاق ايتسه بدى شريك آخر اول عبده زكات ويرمك جائز اولمدى زيرا اول شريك آخر ايچون سعايت ايدرايدى مكاتبى كبى اولور وامامين جائز اولور ديديلر وانلرك قتنده اول عبد حر مديوندر وهدايه ده ديديكه ودخى بعضى اعتاق اولنان عبده زكات ويرلك جائز اولمز امام اعظم قتنده زيرا اول عبد امام اعظم قتنده مكاتب منزله سنده در وامامين زكات اول عبده دفع اولنور زيرا اول عبد حر مديوندر ديديلر وهدايه شارحلرى اتفاق ايتديلر كه تحقيقا هدايه نك (قد اعتق بعضه) قولى فاعل ايچون مبنى اولوب اعتق نك ضميرى مزكى يه راجع اولمق جائز اولمز زيرا (وقالا يدفع اليه لانه حر مديون عندهما) قولنه مناسب دكلدر زيرا اول حالده عبدك كليسى مزكى ايچون اولوب بعضى اعتاق ايلسيدى اول عبدك كليسى بلا دين حر اولور بلكه اعتق قولى مفعول ايچون بنا اوزره اولمق واجب اولور * ومسئله ايكى كشى بيننده اولوب فقير اولان بعضى اعتاق ايلديكى عبدده تصوير اولنور حتى بو تعليل حاصل اوله * واعتق نك فاعل ايچون مبنى اولمسى اكرچه تعليل صحيح دكل ايسه ده نفسنده صحيح اولدى ايسه وصورت مذكوره اوزره يعنى عبد ايكيسى بيننده اولوب احدهما نصيبنى اعتاق ايتديكى صورت اوزره (فاعتق بعضه) قولنك دلالتى غايت خفاده اولديغى ايچون تكيم خفى اولمز مسئلهٔ اولايى متنده ذكر ايلدم ودليللرينى هدايه ده ذكر اولنانك شرحنده ذكر ايلدم ومسئلهٔ ثانيه يى يعنى اعتق نك صيغهٔ مجهول اوزره اولمسنى بر عبارتله ذكر ايتدمكه اول عبارت ظاهرا مذكور اوزره دلالت ايدر وانك دليللرى هدايه ده ذكر اولنان كبيدر (وغنى ومملوكه) ودخى زكات غنى يه دفع اولنمق جائز اولمز رسول عليه الصلاة والسلام حضرتلرينك (لا تحل الصدقة لغنى) قول شريفى ايچون وغنينك مملوكنه دخى جائز اولمز زيرا ملك مولاسى ايچون واقع اولور (وطفله) ودخى غنينك طفلنه دخى زكات جائز اولمز زيرا طفل باباسنك ماليله غنى عد اولنور كبير بونك خلافى اوزره در اكرچه كيم اول كبيرك نفقه سى باباسى اوزره ايسه ده كذلك غنينك زوجه سيده بويله در زيرا اكر غنينك زوجه سى فقيره ايسه زوجنك غنى اولمسيله غنيه عد اولنمز ونفقهٔ مقدره ايله موسره ده عد اولنمز (وبنى هاشم) وبنى هاشمه دخى زكات جائز اولمز انلركه آل على وعباس وعقيل وحارث بن عبد المطلبدر رسول عليه الصلاة والسلام حضرتلرينك (يا بنى هاشم ان الله تعالى حرم عليكم غسالة اموال الناس واوساخهم) قول شريفى ايچون يعنى اى بنى هاشم تحقيق حق سبحانه وتعالى ناسك ماللرينك چركابنى وكرلرينى سزك اوزريكزه حرام ايلدى ديمكدر (ومواليهم) ودخى هاشمينك معتقلرينه زكات ويرلك جائز اولمز متقرر اولان شيدندر كه تحقيقا قومك معتقلرى انلردندر (وان جاز التطوعات والاوقاف لهم) اكرچه كيم صدقه دن تطوع اولنلر واوقاف انلر ايچون جائز اولديسه ده زكاتده ذكر اولنان علت تطوع واوقافده منتفى اولديغى ايچون (ولا ذمى) ودخى زكات ذمى يه ده ويرلك جائز اولمز رسول عليه الصلاة والسلامك معاذه (خذها من اغنيائهم وردها الى فقرائهم) قول شريفى ايچون يعنى يا معاذ سن زكاتى انلرك غنيلرندن اخذ ايدوب فقراء مسلمينه رد ايله ديمكدر (وان جاز غيرها له) اكرچه كيم ذمى ايچون زكاتك غيرى صدقه جائز اولدى ايسه ده وكذلك عشر وخراج انلر ايچون جائز اولمز (دفع بتحر) مزكى تحرى ايله زكاتنى بر كمسنه يه مصرف ظنيله دفع ايتسيدى (فظهر كونه عبده او مكاتبه يعيدها) بعده ظاهر اولديكه اول زكات ويرديكى كمسنه قولى ويا مكاتبيدر اول زكاتى اعاده ايدر زيرا اول مالى كندو عبدنه ويا مكاتبنه ويرمكله ملكندن اخراج ايتمش اولمز وتمليك ايسه ركندر واول مزكينك مكاتبنك كسبنده حقى واردر تمليك تمام اولمز (ولو غناوه او كفره او انه ابوه او ابنه او هاشمى لا) واكر زكات ويرديكى كمسنه غنى اولديغى ياخود كافر اولديغى ياخود اول كمسنه انك باباسى ويا اوغلو وياخود هاشمى اولديغى ظاهر اولسيدى اول زكاتى اعاده ايلمز زيرا بو ذكر اولنان اشتباهه ووقوف اجتهاد ايله در قطعله دكلدر ايدى امر انك قتنده واقع اولديغى اوزره بنا قيلنور تكيم قبله اول كمسنه اوزره مشتبه اولسيدى اكر اول كمسنه ادا ايتديكى صلاتى اعاده ايله امر اولنسيدى وقوف مجتهد فيه اولور ذكر اولنان كبى انده ايسه فائده يوقدر * مصنفك بتحر قولنده اشارت واردر كه مزكى بلا تحر دفع ايدوب خطا ايتسيدى اول دفع جائز كورلمز (وكره الاغناء) زكات ويرديكى كمسنه يى اغنا ايلمك مكروه اولدى يعنى ايكيوز درهم يادخى زياده ويرمك مع الكراهه جائز اولدى زيرا ادا فقره ملاقى اولور زيرا زكات اولمز الا تمليك ايله تمام اولور

وزكات دفع اولنان كمسنه حالا تمليكده فقيردر غنى اولمز الا تمليك تمام اولدقدن صكره اولور پس ضرورت جهتندن غنا تمليكدن تأخر ايدر لكن غنا اكا قريب اولديغيچون مكروه اولور قربنده نجاست اولان كمسنه نماز قيلديغى كبى (ونقلها الى بلد آخر لغير قريب او احوج) ومزكى زكاتى قريبنك ومحتاجك غيرى ايچون بلد آخره نقل ايلمسى مكروه اولدى * زيرا اول نقلده جوارك حقنى فوت ايتمك واردر يعنى قچان مزكى كندو بلدى اهالندن اولان قريبلرى ومحتاج اولان قومه نقل ايتسيدى مكروه اولمزاول نقلده صلهٔ رحم اولديغى ايچون ياخود انده دفع حاجت زياده اولديغيچون واكر انلرك غيرى يه نقل ايدرسه مكروه ايسه ده جائزدر زيرا مصرف مطلق فقرادر (وندب دفع مغنية عن سؤال يوم) وبر كون ايچون سؤالدن اغنا ايده جك مقدارى دفع ايتمك مندوب اولدى (ولا يسأل من له قوت يومه) وكوننك قوتى اولان كمسنه ايچون سؤال حلال اولمز والله تعالى اعلم

* (باب الفطرة) *

بو باب صدقهٔ فطرك احكامى بياننده در (يجب على كل حر مسلم ولو صغيرا له نصاب الزكوة فاضلا عن حاجته الاصلية وان لم ينم) صدقهٔ فطر هر حر مسلم اوزره واجب اولور اگر كسه صغير اولسون انكيچون حاجهٔ اصليه سندن فضله نصاب زكات اوله اگر كسه اول نصاب نامى اولمسون (وبه تحرم الصدقة) وبو نصاب ايله صدقهٔ فطرك اخذى حرام اولور وتحقيقى سبقت ايتدى (لنفسه) يجب قولنه متعلقدر يعنى صدقهٔ فطر اول حر مسلمك نفسيچون واجب اولور (وطفله الفقير) ودخى فقير اولان طفلى ايچون واجب اولور پس والد كبير ايچون وغنى اولان طفل ايچون واجب اولمز بلكه اول طفل غنينك مالندن واجب اولور (ومملوكه الخادم) ودخى خدمتده اولان عبيد واماء مملوكى ايچون واجب اولور * خادم قوليله تجارت ايچون اولان عبيد واماءلردن احترازدر زيرا انلر ايچون مالك اوزره صدقهٔ فطر واجب اولمز (ولو مدبرا او ام ولد او كافرا) اگر كسه اول عبيد واماء مدبر اولسون واگر كسه ام ولد اولسون ياخود كافر اولسون (لا لزوجته) صدقهٔ فطر زوجه سى ايچون واجب اولمز (لزوجته) قولى لنفسه اوزره عطفدر (وعبده الآبق الا بعد عوده) ودخى صدقهٔ فطر قاچقن عبدى ايچون واجب اولمز الا عودنده واجب اولور يعنى قچان عبد وقت فطرده قاچمش اولسه مادامكه قاچقندر انكيچون مالكى اوزره صدقهٔ فطر واجب اولمز عود ايدوب گلدكده ماضى ادا اولنور (ولا لمكاتبه) ومكاتبى ايچون دخى واجب اولمز ولايتى اولمديغى ايچون (ولا عليه لنفسه) ومكاتبك كندى اوزرينه دخى نفسيچون صدقهٔ فطر واجب اولمز فقير اولديغى ايچون زيرا انك يدنده اولان مال مولاسنكدر (ولا لمملوك بين اثنين على احدهما) ودخى ايكى كشى ما بيننده مشترك اولان مملوك ايچون ايكيسندن برينك اوزرينه صدقهٔ فطر واجب اولمز هر برينك حقنده ولايت ومؤنتك قصورى ايچون وكذلك ايكى كشى بيننده اولان عبيد مشترك ايچون يعنى برقاچ قوللر ايچون امام اعظم قتنده صدقهٔ فطر واجب اولمز (وان بيع بخيار احدهما) واگر ايكى كشى بيننده مشترك اولان مملوك ايكيسندن برينك خيار ايله بيع اولنسيدى بونك معناسى قچان يوم فطر چيقوب خيار باقى قالسيدى (فعلى من يصير له) ملك انكيچون اولان كمسنه اوزره واجب اولور زيرا ملك موقوفدر پس تحقيق مشترى اول مملوكى رد ايدرسه بايعك ملك قديمنه عود ايدر واگر مشترى جائز گورورسه ملك مشترى ايچون وقت عقددن ثابت اولور * ايمدى انك اوزرينه بنا اولنان شى توقف اولنور (من بر) يجب قولنه متعلقدر يعنى بغدايدن (او دقيقه او سويقه) ياخود بغدايك اونندن ياخود قاورلمشندن واجب اولور دقيق وسويق لفظلرى ضمير ايله ايراده باعث بغدايك دقيق وسويقى اولمغه اشارتدر واما شعيرك دقيقى همان شعير گبيدر (او زبيب) ياخود قورومش اوزومدن (نصف صاع) يجب قولنك فاعليدر يعنى ذكر اولنان اشيادن فطره بر صاعك نصفيدر (ومن تمر او شعير صاع) فطره خرمادن وارپه دن بر صاعدر (ما يسع الفا واربعين درهما) بيك قرق درهم صغان صاع ايله بر صاعدر ومعتبر اولان صاع بودر (من مج وعدس) يعنى ماشدن ياخود مرجمكدن بيك قرق درهم الان صاع ايله بغدايدن ويا بغدايك اونندن ويا بغدايك سويقندن نصف صاع وخرما وارپه دن بر صاعدر وصاعك ماش ومرجمك ايله تقدير اولنمسنه باعث ايكيسنكده حبه لرينك بيوكلكده

وكو چكلكده واجتماع وانضمام جهتندن تفاوتلری قليل اولمغله در سائر حبـوبات بونلرك خلافی اوزره دركه زيرا غيرلرده تفاوت غاية كثرتده در (بطلوع فجر الفطر) بودخی يجب قرائنه متعلقدر يعنی يوم فطرك طلوع فجرنده واجب اولور (فمن مات قبله اوولد بعده اواسلم لا تجب عليه) پس بركمسنه يوم فطرك طلوع فجرندن اول فوت اولسه يدی ياخود برولد طلوع فجردنصكره طوغسه يدی ياخود بركافر طلوع فجردنصكره اسلامه كلسه يدی اوزرلرينه فطره واجب اولمز هر برينه نظرايله سبب منتفی اولديغيچون (وصح لو قدم) واداء فطر صحيح اولور اكرچه بك وقتی اوزره اداء فطری تقديم ايتسه يدی زيرا سبب متقرر اولدقدنصكره ادا ايتدی واول سبب بر رأسدر كه اول رأسك مؤنتی يعنی نفقه وكسوه سنی كورمك اوزره دلالت ايدر پس كمال نصابدنصكره زكاتده تعجيله مشابه اولدی * حالبوكه مدتله مدتك بيننده فرق يوقدر (اواخر) ياخود اداء فطره يی وقتندن تأخير ايتسه يدی صحيح اولور وفطره ساقط اولمز پس اول فطره نك اخراجی انك اوزرينه واجب اولور زيرا انده قربتك وجهی معقولدر اولكه محتاجك حاجتنی سددر پس اداء فطره ده وقت مقدر اولمدی اضحيه بونك خلافی اوزره در كه زيرا اضحيه ده وجه قربت اراقهٔ دمدر بو ايسه قربت تعقل اولنمدی پس مورد نص اوزره اقتصار اولندی (وندب تعجيلها) ودخی فطره نك تعجيلی مندوب اولدی تعجيلدن مراد مصلايه خروجدن اول اداسيدر رسول عليه الصلاة والسلامك (اغنوهم عن المسئلة فی مثل هذا اليوم) قول شريفيچون يعنی بونك مثلی كونده سزفقرايی سؤالدن اغنا ايدك پس بو حديث شريف رسول كبريا عليه الصلاة والسلامك اشارهٔ شريفه سيله دلالت ايدركه اولی اولان مصلايه چيقمزدن اول فطره نك اداسيدر فقرا سؤالدن مستغنی اولسون ايچون واهل وعيالنك نفقه سندن فارغ البال صلات عيده حاضر اولسون ايچون (ووجب دفع كل شخص فطرته الی فقير واحد) وهر شخص فطره سنی فقير واحده ويرمك واجب اولدی حتی بر فطره يی آيروب ايكی فقيره ويرسه يدی جائز اولمدی زيرا منصوص عليه اولان فقيری اغنادر مرور ايدن حديث شريفده اغنوهم بيورلديغی ايچون حالبوكه بر فطره دن مادونيله اغنا اولنمز (وقيل) قائل امام كرخيدر ديديكه (جاز الی فقيرين لكن الاولی هو الاول) بر فطره يی ايكی فقيره ويرمك جائز اولدی لكن اولی اولان فقير واحده ويرمكدر (ويجوز دفع ما يجب علی جماعة الی فقير واحد) ودخی برجماعت اوزره واجب اولان فطره لرين بر فقيره ويرمك جائز اولور

* (كتاب الصوم) *

بو كتاب صومك احكامی بياننده در * مصنف زكاتی صومله عقيبلدكه باعث حديث شريفه اقتدادر كه رسول عليه الصلاة والسلام (بنی الاسلام علی خمس شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله واقام الصلاة وايتاء الزكاة وصوم رمضان) بيوردی (هو) صوم لغت جهتندن امساكدر وشرعا (ترك الاكل والشرب والجماع من الصبح الی المغرب) اكلی وشربی وجماعی وقت صبحدن مغربه دكين ترك ايتمكدر * مصنف نهار ايديمدی تتكيم بعض فقها نهار ايديدی زيرا نهار ازا اولور شمسك طلوعندن غروبنه دكين اطلاق اولنور نتكيم رسول عليه الصلاة والسلام (صلاة النهار عجماء) بيورمشدر (بنية) صومه نيتله ترك ايتمكدر زيرا اعمال نيتلرايله در (من اهلها) نيتك اهلندن صومه نيتله ترك ايتمكدر اهلها قيديله حائض ونفسا وكافردن احترازدر (وهو فرض كصوم رمضان اداء وقضاء) وصوم يا فرضدر فرضده ايكی نوعدر بری فرض معيندر كه رمضان شريفك اداء وقضاء صومی كبی وبونك فرضيتی كتابله وسنتله واجماع امت ايله ثابتدر (ونحو الكفارات) بر نوعی دخی غير معيندر صوم كفارات مثلی يعنی كفارت يمين وكفارت ظهار وكفارت قتل وجزاء صيدده واحرامده اداتك فديه سی كبی نتكيم قريبا ذكر اولنور (وواجب كالنذر المعين والمطلق ونفل كغيرها) وياخود صوم واجبدر نذر معين ونذر مطلق كبی وياخود صوم نافله در ذكر اولنانلرك غيری كبی هدايه ده ذكر اولنديكه تحقيقا رمضانك صومی فريضه در حق سبحانه وتعالينك (كتب عليكم الصيام) قول شريفی ايچون وفرضيتی اوزره اجماع منعقد اولدی بو اجلدن انكار ايدن كافر اولور وترك ايدن فاسق اولور وصوم منذور واجبدر حق تبارك وتعالينك (وليوفوا نذورهم) ودخی (واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم) قول شريفلر يچون * اكر سؤال اولنورسه كه منذور اولان صوم دخی صوم رمضان كبی

فرضا واجب اولدی کتابله ثابت اولدیغی ایچون * جواب و یرلدیکه کتاب عامدر جنسندن واجب اولمین اول عامدر تخصیص اولندی عیادهٔ مریض وهر صلات قتنده تجدید وضوء و بونلرك امثالی کبی * وصدر الشریعه هدایه اوزره اعتراض ایلدیکه تحقیقا صلات منذور وصوم وحج دخی بونلرك امثالی کبی قچان عبادات مقصوده دن اولسیدی پس انك لزومی اجماعله ثابتدر * ایمدی قطعی الثبوت اولور اگرچه کیم سند اجماع ظنی اولورسه ده اولکه عام مخصوصدر پس لایق اولان فرضا واجب اولمقدر دیدی * بن دیرم که اندن جواب بو مقامده فرضله مراد شول فرض اعتقادیدر که منکری کافر اولور نتکیم هدایه نك عبارتی انك اوزرینه دلالت ایدر و بو معنی اوزره فرضیت مطلق اجماعله ثابت اولمز بلکه تواترایله منقول اولان فرضیت اوزره اجماعله ثابت اولور نتکیم صوم رمضانده اولدیغی کبی * وقتاکه منذورده تواترایله فرضیت اوزره نقل اجماع ایله ثابت اولمدی ایسه وجوب مرتبه سنده باقی قالدی زیرا بطریق الشهره یاخود بطریق الآحاد منقول اولان اجماع بومعنا ایله وجوب افاده ایدر فرضیت افاده ایلمز نتکیم کتب اصولده متقرر اولدیغی اوزره حدیث شریفده اولدیغی کبی (صح صوم رمضان والنذر المعین والنفل بنیة من اللیل الی الضحوة الکبری لا عندها) رمضان شریفك ونذر معینك ونفلك صومی لیلدن ضحوهٔ کبرایه دکین نیتله صحیح اولور ضحوهٔ کبری قتنده صحیح اولمز زیرا نهار شرعی صبحدن غروبه وارنجه در وضحوهٔ کبری نهارك منتصفیدر پس نیت ضحوهٔ کبرادن اول موجود اولمق واجب اولدی نهارك اکثرنده موجود اولوب حکما نهارك کلیسنده بولنسون ایچون واصح اولان قول بودر بوخسه لیلدن زواله وارنجه صحیح اولور دیه نك قولی صحیح دکلدر زیرا زوال طلوع شمسدن غروبه وارنجه اولان نهارك منتصفیدر (و بمطلقها و بنیة النفل و بخطأ الوصف فی اداء رمضان) ودخی اداء رمضانده صوم نیتك مطلقیله ونفله نیتله ووصفده خطا اتمکله صحیح اولور اصولده متقرر اولان شیء ایچونکه تحقیقا اداء رمضانده وقت متعیندر ومتعینده اطلاق تعیندر خطا وصفده در وقتاکه خطا ایله باطل اولسیدی پس مطلق حکمنده اولور بونك نظیری دار ایچنده یالکز اولان برکمسنه کبیکه قچان اکا یا رجل دیو ندا اولنسه یاخود اسمنك غیری بر اسمله ندا اولنسه اول اسمله اول کمسنه مراد اولنور قضاء رمضان بونك خلافیدر شول جهتدنکه وقتده تعین یوقدر (الا من مریض او مسافر) الا قچان صومه نیت مریضدن یاخود مسافردن واقع اولورسه بو تقدیرجه تعیین وقته محتاج اولور رمضاندن واقع اولمز (بل عما نوی) بلکه نیت ایلدیکی شیئدن واقع اولور مریض ومسافره نظر ایله تعین اولمدیغی ایچون (والنذر المعین عن واجب نواه مطلقا) ونذر معین مطلقا نیت ایلدیکی واجبدن واقع اولور یعنی قچان برمعین کونك صومنه نذر ایلسیدی واول یوم معینده مطلقا واجب آخره نیت ایتسیدی صوم اول واجب آخردن واقع اولور گرك کسه اول کمسنه مسافر اولسون وگرك مقیم اولسون وگرك صحیح وگرك مریض اولسون (وشرط للباقی التبییت) ذکر اولنانلرك باقیسنده اولکه قضاء رمضاندر ونذر مطلق وکفارتدر بیتوتت شرط قیلندی بیتوتت ایله مراد لیلدن نیت اتمکدر (والتعیین) دخی تعیین شرط قیلندی زیرا انلر ایچون وقت معین یوقدر ایمدی ابتدادن تعیین اتمکدن لابددر (ولا یصام یوم الشك الا تطوعا) و یوم شکده صائم اولنمز الا تطوعا اولور و یوم شك ماه شعبانك یوم آخریدر که رمضاندن یوم اول اولمق احتمالی اولنور تطوع غیری مکروه اولمغه باعث صاحب السنندن ابن عباس رضی الله عنهك روایت ایلدیکی حدیث شریف ایچونکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام (لا تقدموا الشهر بصوم یوم او یومین الا ان یکون یصومه احدکم) بیوردی زیلعی دیدیکه صاحب هدایه نك روایت ایلدیکی (من صام یوم الشك فقد عصی ابا القاسم) ودخی (لا یصام الیوم الذی یشك فیه انه من رمضان الا تطوعا) قولنده انکچون اصل یوقدر (وکره فیه الواجب) و یوم شکده واجب نیتیله صوم مکروه اولدی بزم روایت ایلدیکمز شیء ایچون واصح قولده اول واجبدن واقع اولور وبعض دیدیکه تطوعا واقع اولور زیرا تطوعك غیری منهی عنهدر واجب نیتیله واجب ادا اولمش اولمز (فان صام تطوعا او واجبا وظهر رمضانیته فیهما) پس اگر یوم شکده برکمسنه تطوعا یاخود واجبا صائم اولسیدی و یوم شکك رمضان اولدیغی ایکی نیتده ظاهر اولسیدی (یقعان عنه) گرك تطوع نیت ایتسون وگرك واجب نیت ایتسون رمضاندن واقع اولور (والا) یعنی اگر رمضانیتی ظاهر اولمسیدی

(فعمانوى) تطوع وواجبدن هرقنغيسنه نيت ايتديسه اندن وقع اولور (وندب النفل ان وافق معتاده) ويوم شكده نافله صوم مندوب اولدى اكر يوم شك صائمك معتادنه موافق اولورسه يعنى يوم جمعه وخميس واثنين صوملر ينه معتاد اولمغله يوم شكه موافق اولورسه وكذلك شعبانك كليسنى ياخود نصف اخيرينى ياخود آخرندن اون كونى ياخود اوچ كونى صائم اولسيدى يوم شكده صوم نافله مندوب اولور (ويصوم فيه الخواص) ويوم شكده خواص صائم اولور مفتى وقاضى كبى احتياطله اخذ جهتندن صائم اولور (ويفطر غيرهم بعد الزوال) وخواصك غيرى اولنلر زوالدنصكره افطار ايدر نهى ارتكاب ايتمك تهمتنى نفى ايچون (لاصوم ان نوى انا صائم ان كان الغد من رمضان والافلا) اكر يارنكى كون رمضان ايسه بن صائمن رمضان دكل ايسه صائم دكلن ديو نيت ايدن كمسنه نك صومى صوم اولمز عزمده جزم بولنمدبغى ايچون نيت دخى بولنمدى (كذا ان لم اجد غداء فانا صائم والا فمفطر) كذلك اكر غدا بولمزسم بن صائمن بولورسم افطار ايدرين ديو نيت ايدرسه صوم اولمز (وكره ان قال انا صائم ان كان من رمضان والافمن واجب آخر) يوم شكده اكر يارنكى كون رمضاندن ايسه بن صائمن واكر رمضاندن دكل ايسه واجب آخردندر ديو نيت ايتسه مكروه اولدى نيت فرض ونيت واجب آخر ايله امرين مكروهين بيننده تردد اولدبغيچون (اوقال انا صائم والا فعن نفل) ياخود اكر يارنكى كون رمضان ايسه بن صائمن واكر دكل ايسه نافله در ديسيدى مكروه اولدى كراهته باعث زيرا قائل من وجه فرضه نيت ايديجيدر (فان ظهر رمضانيته فعنه) اكر اول كونك رمضان اولمسى ظاهر اولورسه رمضاندندر مطلق نيتك وجودى ايچون (والافنفل فيهما) واكر رمضان اولدبغى ظاهر اولمزسه واجبده ونفلده نفلدندر اما اولكى مسئله ده قائل واجب آخرده متردد اولدبغيچون واجب آخردن واقع اولمز پس مطلق نيت باقى قالور ايدى نفلدن واقع اولور * اما ايكنجى مسئله ده ذكر اولنان كبى مطلق نيتك وجودى نفلدن واقع اولور (غير مضمون عليه) اوزرينه قضا ايله مضمون اولمدبغى حالده نفلده قصدا شروع اولمدبغى ايچون بلكه ذمتنده واجب ايچون مسقط اولمق جهتيله شروع اولدبغيچون (لايبطل النية ضم ان شاء الله تعالى) نيته ان شاء الله تعالى ضم ايلمك نيتى ابطال ايتمز يعنى قچان قائل يارنكى كون صائم اولمغه نيت ايتدم ان شاء الله تعالى ديسيدى شمس الائمة حلوانيدن روايت اولندبكه تحقيقا بو صوم جائز اولور خلاصه ده بويله ذكر اولندى (رأى هلال رمضان او فطر وحده ورد قوله) بركمسنه هلال رمضانى ياخود هلال فطرى كورسيدى ومنفرد اولدبغى ايچون حاكم قولنى رد ايتسيدى (صام) اول كمسنه اولده وآخرده يعنى هلال رمضانده وهلال فطرده صائم اولور * اما اولكيده صائم اولمسى رسول عليه الصلاة والسلامك (صوموا لرؤيته وافطروا لرؤيته) قول شريفيچوندر واما هلال فطرده صائم اولمسى پس انده احتياط اولان اول كون صائم اولوب وافطارى ناسله بيله ايتمكدر رسول عليه الصلاة والسلام (صومكم يوم يصومون وفطركم يوم يفطرون) قول شريفيچون معناسى سزلك صومكز ناسك صائم اولدقلرى كوندر وافطاريكز ناسك افطار ايلدكلرى كوندر ديمكدر (وان افطر فى الوقتين قضى فقط) واكر اول هلالى كورن كمسنه افطار ايدرسه كفارت تسز انجق قضا ايدر زيرا قاضى انك شهادتنى دليل شرعى ايله رد ايلدى اول رد تهمت غلطدر پس شبهه ايراث ايتدى پس بو كفارت شبهه ايله مندفع اولور واكر قاضى انك شهادتنى رد ايتمزدن اول افطار ايتسيدى انده اختلاف اولندى صحيح اولان قول عدم كفارتدر واكر هلال رمضانى كورن كمسنه اوتوز كونى تمام ايتسيدى افطار ايتمز الا قاضى ايله بيله افطار ايدر واكر افطار ايتسيدى اوزرينه كفارت لازم كلمز (وقبل بلا دعوى ولفظ اشهد للصوم بعلة خبر عدل) يعنى قچان سماده غيم وغبار كبى شئ اولسيدى دعواسز ولفظ اشهد سز خبر عدل قبول قيلنور لفظ خبر قبل قولنك فاعليدر (ولو قنا او انثى او محدودا فى قذف تاب) كركسه اول عدل عبد اولسون ياخود انثى اولسون وياخود حد قذفله محدود تائب اولسون زيرا بو امر دينيدر پس روايت اخباره مشابه اولدى بو اجلدن لفظ شهادته مختص دكلدر وعدالت شرط قيلندى زيرا فاسقك قولى ديانات ده قبول قيلنمز (وشرط للفطر نصاب الشهادة) وهلال فطر ايچون قچان سماده علت اولسيدى نصاب شهادت شرط قيلندى ونصاب شهادت ايكى رجلدر وياخود بر رجل وايكى مرأه در (ولفظ اشهد) ولفظ اشهد دخى شرط قيلندى زيرا بو كا عبدك نفعى متعلق اولور اولكه

فطردر پس عبدك حقلرینه مشابه اولدی (لاالدعوی) دعوی شرط قیلنمدی زیرا عتق جاریه وطلاق حره كبیدر وهلال فطرده حد قذفله محدود اولان كمسنه نك كركسه تائب اولسون شهادتی قبول اولنمز شهادت اولدیغی ایچون (و بلاعلة شرط فیهما جمع عظیم) وسماده علت اولمدیغی وقتده صومده وفطرده جمع عظیم شرط قیلندی اویله جمع عظیم كه انلرك خبرلری ایله علم حاصل اوله وكذب اوزره تواطئلری اولمدیغنه عقل حكم ایلیه (وبعد صوم ثلاثین بقول عدلین حل الفطر) واوتوز كون صومدنصكره ایكی عدلك قولیله فطر حلال اولور نصاب شهادت بولندیغی ایچون (لا بعدل) عدل واحدك قولیله حلال اولمز زیرا هلال فطر واحدك قولیله ثابت اولمز امام محمد ایچون خلاف واردر (والاضحی كالفطر) هلال عید اضحی احكام مذكورده هلال فطر كبیدر (اختلف فی اختلاف المطالع) اختلاف مطالعده بین الفقهاء اختلاف اولندی بعض مشایخ مطالعه اعتبار ایندی بعضیلر اعتبار اتمدی * بونك معناسی اولدر كه قچان بر بلده نك اهلی هلالی كورسه لردی و بلدهٔ اخرانك اهلی كورمسیدی كورمینلر انلرك كورملریله نه كیفیتله اولورسه اولسون صائم اولملری واجب اولور مطالعه اعتبار ایلمینلر قولی اوزره واما مطالعه اعتبار ایدنلر قولی اوزره نظر اولنور اگر هلال كوریلان بلد ایله كورلمیان بلده بیننده مطالع مختلف اولمجق مقداری یقینلق وار ایسه صائم اولمق واجب اولور واگر مطالع مختلف اوله جق مقداری اراقلق وار ایسه واجب اولمز ومشایخك اكثری مطالعه اعتبار اولنماق اوزره در زیلعی اشبه اولان اعتبار اولنمقدر زیرا هر برقوم انلرك قتنده اولان شیئله مخاطبدر وهلالك شعاع شمسدن نقصانی افطارك اختلافی ایله مختلف اولور نتكیم وقتك دخول وخروجی اقطارك اختلافیله مختلف اولوردیدی * بن دیرمكه كتاب صلاتك اولنده مرور ایدن شئ بونی تأیید ایدر كه تحقیقا صلات عشاو وترك بونلرك وقتلری بتورن كمسنه ایچون صلات واجب اولمز

باب موجب الافساد

بو باب سیلردن اكل وشرب و بونلرك مثلی شیئدن صومی افساد ایدن شیئك بیانندهدر (وموجبه) ودخی احكامندن كفارتله قضا كبی یاخود یالكز قضا كبی افسادك ایجاب ایلدیكی شیئك بیانندهدر * معلوم اوله كه بو بابه متعلق اولان شیئده صائمدن صادر اولان افعال اوچ قسمدر اولكیسی مفسد توهم اولنان شیئدر حالبوكه مفسد دكلدر ایكنجیسی صومی افساد ایدوب كفارت ایجاب ایلمیندر اوچنجیسی صومی افساد ایدوب كفارت ایجاب ایدندر * پس مصنف اقسام ثلاثه یی ترتیب ایله بیان ایدوب قسم اولی (ان اكل اوشرب اوجامع ناسیا) قولیله ذكر ایلدی لفظ ناسیا ذكر اولنان اوچ شیئك جمیعسنه قیددر یعنی اگر صائم اونودوب برشئ اكل ایتسیدی یاخود رصوو یا برشربت ایچسیدی یاخود مجامعت ایتسیدی (اواحتلم اوانزل بنظر اوادهن اواكتحل اواحتجم) یاخود احتلام اولسیدی یاخود برمحبوبه نظر ایله انزال اولسیدی یاخود یاغلنسیدی یا خود سورمه چكنسیدی یاخود حجامت ایتدرسیدی (اواغتاب) غیبتندر یاخود بر كمسنه نك غیبتنی ایتسیدی (اودخل حلقه غبار اودخان اوذباب) یاخود بوغازینه غبار و یادخان ویاسینك داخل اولسیدی (واوذاكرا) كركسه اول صائم اولان صومنی ذكر ایدیجی اولسون (اواصبح جنبا اوصب فی احلیله دهن اوماء) یاخود صائم جنب اولدیغی حالده صباحلسیدی یاخود ذكرینك دلوكونه دهن یاخود صو دوكلسیدی بونی زیلعی ذكر ایلدی (اوفی اذنه ماء) یاخود قولاغنه صو كنسیدی ماء قیدی دهندن احترازدر زیرا قولاغنه دهن كنسیدی مفطردر (اودخل انفه مخاط فاستشمه فادخل حلقه واوعمدا) یاخود بورننه نازل اولان سومكی استشمام ایتمكله بوغازینه كنسیدی كركسه قصدا اولسون خلاصهده بویله ذكر اولندی (لم یفسد صومه) اول كمسنه نك صومی فاسد اولمز ان اكل قولی ایچون الی آخره جزادر * ومصنف قسم ثانی یی (وان افطر خطأ) قولیله ذكر ایلدی صائم صومی ذكر ایدیجی اولدیغی حالده خطأ قصد ایتمكسزین افطار ایتسیدی نتكیم قچان صائم مضمضه ایدوب بوغازینه صو داخل اولمق كبی (اومكرها) یاخود مكره اولمغله افطار ایتسیدی (اواكل ناسیا فظن انه افطر فاكل عمدا) یاخود صائم صومنی اونودوب اكل ایتدكده ناسیا اكل صومی بوزر قیاسیله قصدا اكل ایتسیدی (اواحتقن اواستعط) یاخود صائم احتقان ایتدرسیدی یاخود بورننه دواد و كوب دوا بورننك قصبه سنه واصل اولسیدی

(اوافطر فی اذنه) یاخود قولاغنه یاغ طاملاتسیدی (اوداوی جائفة) یاخود جوفه بالغ اولان جراحته علاجه
ایتسیدی (اوآمة) یاخود باشك یاریغی ام دماغه بالغ اولوب اکا مداوا ایتسیدی (فوصل الی جوفه اودماغه)
دوا صائمك جوفنه یاخود دماغنه واصل اولسیدی (اوابتلع حصاة) یاخود خرده طاش یوتسیدی (اولم ینو
فی رمضان کله لاصوما ولافطرا) یاخود رمضانك کاملنده نه صائم اولمغه ونه افطارا تمکه نیت ایلسیدی
(اواصبح غیرناو للصوم فاکل) یاخود صوم ایچون نیتسز صباحلیوب اکل ایتسیدی (اودخل فی حلقه مطر اوثلج
یاخود بوغازنه یغمور صویی یاخود قار داخل اولسیدی (اووطیء امرأة میتة اوبهیمة اوفخذ) یاخود
برمیت عورتی وطیء ایتسیدی یاخود بردرت ایاقلو حیوانی وطیء ایتسیدی یاخود او یلوغه منی آقتسیدی
(او بطن) یاخود بطنه منی آقتسیدی (اوقبل اولمس وانزل) لفظ انزل اووطیء قولندن اولمس قولنه
کلنجه قیددر یعنی صائم او پسیدی و یاخود یاپشسیدی وانزال اولسیدی حتی بو صورتلرده انزال اولمسه
قضا لازم کلمز (اوافسد غیررمضان) یاخود صوم رمضانك اداسنك غیری صومی افساد ایتسیدی
حتی رمضانك قضاء صومنی یاخود رمضانك غیری اداء صومنی افساد ایتسیدی کفارت واجب
اولمز زیرا کفارت حرمت رمضانك ترکنده وارد اولدی زیرا رمضانی صومدن خالی قیلمق جائز اولمز
زماندن رمضانك غیری اولان رمضانك خلافی اوزره در (اووطئت مجنونة) یاخود بر مجنونه وطیء
اولنسیدی اول مجنونه کیجه دن صومه نیت ایدوب اندنصکره نهارده مجنونه اولوب بر رجل اکا مجامعت
ایتسیدی بویله اولمسه مجنونه ایکن نه کیفیتله صائمه اولور (اونائمة) یاخود اویودیغی حالده بر مرأة وطیء
اولنسیدی (اوتسحر) یاخود سحور طعامی اکل ایتسیدی (اوافطر فی آخر النهار یظن الیوم لیلا) یعنی اول
وقتی لیل ظنیله بو ایکی فعلی ایشلسیدی حالبوکه اولکیده فجر طلوع ایتمش وثانیده شمس غروب ایتمامش
اولسیدی (قضی فقط) یالکز قضا ایدر وان افطر خطأ قولنك آخرنه وارنجه جزاسیدر (والاخیران) یعنی ایکی قول
اخیر که لیل ظنیله سحور وافطار ایدن (یمسکان بقیة یومهما) یوملرینك باقی قلانن امساك ایدرلر (کمسافر
اقام وحائض ونفساء طهرت ومجنون افاق ومریض صح وصبی بلغ وکافر اسلم) رمضان شریفده اقامته
نیت ایدن مسافر وطاهره اولان حائض ونفساء وصحت بولان مریض و بالغ اولان صبی واسلامه کلان کافر
بونلر باقی قلان کونلرینی امساك ایلدکلری کبی (وکلهم یقضون الا الاخیران) وذکر اولنانلرك کلیسی
اول کونی قضا ایدرلر الا بالغ اولان صبی واسلامه کلان کافر قضا ایلمز * اصل بودرکه تحقیقا آخر نهارده کی حالت
اوزره اولان کمسنه اول نهارده اولسه وقتك حقی ایچون قضا جهتندن صائم اولنلره تشبیها اکا امساك لازم
کلور نتکیم یونك بعضنده رؤیت هلاله شاهدلر شهادت ایتدکلرنده امساك لازم کلدیکی کبی غایة البیانده دخی
بو یله ذکر اولندی وایکی اخیرلر که بالغ اولان صبی واسلامه کلان کافردر افطار ده ایدرلرسه قضا لازم کلمدیکنه
باعث اولدرکه زیرا صومده سبب یومدن جزء اولدر حالبوکه اول جزء اول قتنده اهلیتلری معدومه در صلات
بونك خلافیدرکه زیرا صلات سبب ادایه متقارن اولان جزءدر یاخود بر جزءدرکه اول جزء دنصکره طهارت
وتحریمه جائز اولور * ومصنف قسم ثالثی (وان جامع فی اداء رمضان) قولیله ذکر ایلدی یعنی اداء اولان
رمضانده جماع ایتسیدی * اداقیدی ایله رمضانك قضاسندن احترازدر (اوجومع فی احد السبیلین اواکل
اوشرب غذاء اودواء) یاخود سبیلیندن برینه جماع اولنسیدی یاخود صائم برغدا اکل ایدوب و یا بردواء
ایچسیدی غدا ودوا قیدی تراب وحجردن احترازدر (عمدا) جامع قولندن بو محله کلنجه ذکر اولنانلر ایچون
قیددر یعنی ذکر اولنان افعالی صائم قصدا ایشلسیدی (اواحتجم وظن انه افطر فاکل عمدا) یاخود حجامت
ایتدیروب وصومی بوزلدی ظنیله افطار ایتسیدی (قضی وکفر) قضا ایدر وکفارت ایدر * قضی قولی
وان جامع قولندن الی آخر المقال جزادر واحتجام صورتنده کفارت واجب اولمغه باعث اولدرکه زیرا
صومك فسادی صائمك باطننه وصولیله در رسول علیه الصلاة والسلامك (الفطر مما دخل) قول شریفی ایچون
حالبوکه داخل برشیء بولنمدی الا اذا بر مفتی انك صومنك فسادنه فتوی و یره بو تقدیرجه انك اوزرینه
کفارت لازم کلمز زیرا عوامدن اولان کمسنه یه واجب اولان مفتینك فتواسیله عمل ایتمکدر پس انك حقنده
فتوی شبهه اولور اکرچه کیم اول شبهه نفسنده خطا ایسه ده واکر حدیث شریفی ایشتدی ایسه اولکه

رسول عليه الصلاة والسلامك (افطر الحاجم والمحجوم) قول شريفيدر حديث شريفك ظاهرينه اعتماد ايلدى امام محمدك قتنده كفارت واجب اولمز زيرا قول رسول مفتينك قولندن ادنى درجه ده اولمز وقچان مفتينك قولى عذره صالح اولسه قول رسول اولبدر واما حديث شريفى بو وجهله تأويل ايلديلركه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام حاجمله محجوم اوزرينه مرور ايتدى وحاجم ايله محجوم برآخر كمسنه يى غيبت ايدرلردى پس رسول عليه السلام (افطر الحاجم والمحجوم) بيوردى يعنى بونلرك ايكيسنكده صوملرينك ثوابى غيبتله كتدى ديمكدر ديديلركه بونك اوزرينه دلالت ايدركه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام حاجم ايله محجومك بيننى تسويه ايلدى وحاجمك صومى فاسد اولماسنده خلاف يوقدر (كالمظاهر) كفارت ظهار لازم كلان كمسنه كبى وظهارك كفارتى قول آزاد ايتمكدر واكر قادر دكل ايسه ايكى آى متتابعين اولديغى حالده يعنى ارهلغه فاصله كيرمكسزين صائم اولمقدر واكر اندن دخى عاجز ايسه التمش مسكينى اطعام ايتمكدر حق سبحانه وتعالينك (الذين يظاهرون من نسائهم ثم يعودون لما قالوا فتحرير رقبة من قبل ان يتماسا فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين فمن لم يستطع فاطعام ستين مسكينا) قول شريفيچون (ذرعه قئ طعام اوماء اومرة وخرج لم يفطر ملاء الفم اولا) اكر صائمه طعام ياخود صو ياخود صفرا قئ ايتمك غلبه ايدوب قئ ايتدكده اول طعام ياخود صو وياصفرا صائمك اغزينك طوليسى اولورسه اولا مفطر دكلدر رسول عليه الصلاة والسلامك (من ذرعه القئ فليس عليه قضاء ومن استقاء عمدا فليقض) قول شريفيچون (فان ملأه وعاد وهو ذاكر) پس اكر اغزى طولوب وينه عودت ايدرسه حالبوكه اول صائم صومنى ذكر ايديجى اوله (لم يفطر فى الصحيح) قول صحيح اوزره اول قئ مفطر اولمدى وبو قول امام محمدكدر نهايه ده بويله ذكر اولندى زيرا صورت افطار كه يوتقدر بولنمدى ومعناسى دخى بولنمدى زيرا عادتا اول قئ ايله غدالنمز (اواعاد افطر بالاجماع) ياخود اول صائم اغزى طوليسى اولان قئ كندو اعاده ايتسيدى يعنى يوتسيدى بعد الخروج ادخال بولنديغى ايچون بالاجماع افطار ايتدى ايمدى صورت افطار متحقق اولور (وان لم يملأ لم يفطر) اكر اول قئ صائمك اغزنده طولودكل ايسه مفطر اولمز بزم روايت ايلديكمز شئ ايچون (وان اعاد فى الصحيح) اكرچه كيم صائم كندو اعاده ايتدى ايسه ده قول صحيحده افطار ايتدى * زيرا تحقيق اول صائم اكرقئ قليل اعاده ايتدى ايسه امام محمد قتنده صنع بولنديغيچون صومى فاسد اولدى واما ابو يوسف قتنده خروج بولنمديغى ايچون صوم فاسد اولمدى وقول صحيح دخى بودر زيلعى بويله ذكر ايلدى (استقاء ملأه افطر بالاجماع) واكر صائم كندو صنعيله اغزى طوليسى قئ ايتسيدى بالاجماع افطار ايتدى بزم روايت ايلديكمز حديث شريف ايچونكه رسول اكرم عليه الصلاة والسلام (ومن استقاء فليقض) بيوردى پس انده عود واعادهنك تفريعى تصور اولنمز زيرا صائم قئ ايله افطار ايتدى (اواقل) واكر اغز طوليسندن ازقئ ايتسيدى امام محمد قتنده افطار ايتدى بزم روايت ايلديكمز حديث مطلق اولديغى ايچون پس ذكر اولنان تفريع امام محمد قولى اوزره حاصل اولمز (لا فى الصحيح) قول صحيح اوزره افطار ايتمدى بو قول ابو يوسفك قوليدر خروج بولنمديغى ايچون واما ابو يوسفك قولى اوزره تفريع حاصل اولور وبو اجلدن مصنف (فان عاد القئ) ديدى يعنى اكر قئ چقان بنفسه عودت ايدرسه (لم يفطر) افطار ايتمدى بزم ذكر ايلديكمز شئ ايچون (اواعاد فيه روايتان) اكر صائم كندو اعاده ايتسيدى انده ايكى روايت واردر بر روايتده خروج بولنمديغيچون افطار ايتمش اولمز وروايت اخرى صنعك كثرتى ايچون افطار ايتمش اولور بوذكر اولنان قئ طعام وياصو وياصفرا اولديغى صورتندهدر (واما البلغم فلا يفطر) واما قئ بلغم اولورسه امام اعظم وامام محمد قتنده افطار ايتمش اولمز وابو يوسف قتنده قچان اغزى طولو اولورسه افطار ايتمش اولور طهارتك انتقاضنده اختلاف اوزره اولديغنه بناء (اكل لحما بين اسنانه مثل حمصة قضى) واكر صائمك ديشلرى ارالغندهباقى قلان نخود مقدارى لحمى اكل ايتسيدى اول صومى قضا ايدر وكفارت لازم كلمز (وفى الاقل لا) ونخود مقدارندن اقل اكل ايتسيدى اول صومى قضا ايتمز وكفارت لازم كلمز (الا اذا اخرجه فاكل) الا مكركه اول نخود مقدارندن اقل اولان لحمى اغزندن چيقاروب اكل ايتسيدى قضا لازم كلور (اكل مثل سمسمة مفطر الا اذا مضغه) صوسام وصوسام مثالى برحبه اكل ايتسيدى مفطردر الا مكركه اول سمسمى وياحبه يى چينرسه مفطر دكلدر چينمكله اول

حبه محو اولدیغی جهتدن (وكره ذوق شیء ومضغه بلاعذر) بلاعذر برشیء طاتمق وچیکنمك مكروه اولدی اما
طاتمغك كراهتی صومك افسادینه مباشرت اولدیغی ایچوندر وفقهادن بعض ذكر ایلدیكه تحقیقاً امرأه نك زوجی
سوء الخلق اولسه بدی اول امرأه نك اسانیله طاتمسنده بأس یوقدر فقها دیدیلر كه بو فرض اولان صومده در
واما تطوعا اولان صومده مكروه اولمز واما چیكنمك كراهتی طاتمغك كراهتی كبی انده افساد صومه مباشرت
اولدیغی ایچوندر واكر امرأه نك صبیسی ایچون صائم اولمیاندن چیكنیوب و یره جك كمسنه سی اولماغله وطبخ
ولبن حلیب بولنماغله معذوره اولسه صبیسی ایچون چیكنمكده بأس یوقدر (ولو علكا) اكر صائمك چیكندیكی
صاقز اولورسه ده مكروه اولدی زیرا انده ذوقده اولدیغی كبی افساد ایچون مباشرت وار در ودخی افطار ایله متهم
اولدیغی ایچون زیرا بر كمسنه انی اراقدن كورسیدی برشیء اكل ایدر ظن ایدر • دینلدیكه بو ذكر اولنان چیکنن
شیئدن برشیء منفصل اولمدیغی صورتده در واكر چیکنلن شیء منفصل اولورسه صومی افساد ایدر زیرا چیكنمین
شیء طاغیلوب صائمك جوفنه اندن برشیء واصل اولور (وكره القبلة ان لم یأمن) واكر صائم نفسندن
امین دكل ایسه صائم ایچون آخری اوپمك مكروه اولدی (لا الدهن الشارب والسواك ولو عشیا) صائم بیغی
یاغلمق ومسواك طوتمق مكروه اولمدی اكرچه كیم سواك بعد الزوال ایسه ده وامام شافعی قتنده بعد الزوال
سواك مكروه اولدی زیرا سواك آغزده اولان رایحه یی ازاله ایدر

(فصل)

(حامل ومرضع خافت علی نفسها او ولدها ومریض الزیادة والمسافر افطر) افطر لفظی حامل الی آخره
خبر یدر كه اولان امرأه وامزكلی اولان امرأه نفسی اوزره یاخود ولدی اوزره خوف ایتسیدی ومریض
اولان كمسنه مرضی زیاده اولور دیو خوف ایتسیدی ومسافر افطار ایتمك جائز اولدی جوازه علت
عذر بولندیغی ایچوندر (وقضوا ماقدروا) یعنی ذكر اولنان كمسنه لرك اوزرینه كچن ایامك صومنی
قضا لازم كلور عذرك زوالی كونلرندن یتشدكاری مقدار ایله وقضا لازم كلمك فائده سی قضانك فقدی قتنده
طعامله وصیتك واجب اولمسیدر (بلا كفارة) كفارتسز قضا لازم كلور زیرا عذر ایله افطاردر (وفدیة)
ودخی فدیه سز لازم كلور زیرا فدیه خلاف قیاس اوزره شیخ فانی حقنده وارد اولدی فدیه نك غیری فدیه اوزره
قیاس اولنمز وفدیه بغدایدن نصف صاعدر وخرمادن و یاخود شعیردن بر صاعدر (وندب صوم مسافر
لایضره) ومسافرك صومی اكا ضرر و یرمزسه مندوب اولدی حق سبحانه وتعالینك (وان تصوموا خیر
لكم) قول شریفی ایچون واما رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلمك (لیس من البر الصیام فی السفر)
قول شریفی حالت مشقت اوزره محمولدر (فان ماتوا فیه فلا فدیة)واكر اول معذور اولنلر ذكر اولنان
عذرلرده فوت اولسه لردی فدیه ایله وصیت واجب اولمز (ولو بعد زواله فدی عنه ولیه) واكر عذرك
زوالندنصكره فوت اولسه لردی میتك ولیسی میتدن فدیه ایدر (بقدر ما قدر علیه وفات عنه) میتك صحتنده
قضاسنه قادر اولوب میتدن فوت اولان ایامك مقداری فدیه ایدر زیرا میتدن فوت اولان ایام فیچان اون كون
اولسیدی ورمضاندنصكره بش كون قائم اولوب بعده مرحوم اولسیدی پس اكر اول كمسنه ایام اقامتده
صحت اوزره اولسیدی انك اوزرینه رمضاندنصكره صحت اوزره قائم اولدیغی بش كونك فدیه سی لازم كلور
ماعداسنده لازم كلمز (ان اوصی المیت فیكون من الثلث) اكر میت وصیت ایتدیسه ولینك فدیه ایلدیكی
شیء میتك ثلث مالندن اولور (وان تبرع ولیه به) واكر ولیسی میت ایچون فدیه ایلدیكی شیء تبرع ایدرسه
(جاز) جائز اولور (وان صام او صلی عنه لا) واكر ولی میت ایچون صائم اولوب نماز قیلسیدی جائز
اولمز رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (لا یصوم احد عن احد ولا یصلی احد عن احد ولكن یطعم عنه) قول
شریفی ایچون بو حدیث شریفی نسائی روایت ایلدی (كذا كفارة الیمین والقتل بغیر الاعتاق) كذلك
اعتاقك غیری ایله كفارت یمین وكفارت قتلده دخی تبرع ذكر اولنان كبیدر یعنی فیچان كفارت یمین وكفارت
قتلده اطعامله وكسوه ایله تبرع ایتسیدی جائز اولدی اعتاقله تبرع جائز اولمدی انده میتك رضاسی
اولمقسزین میت ایچون الزام ولا اولدیغی ایچوندر والله اعلم (یقضی رمضان ولو بفصل)رمضان قضا
اولنور كركسه فصل ایله اولسون یعنی وصل وفصل جائز اولور مستحب اولان وصلدر حق واجبی اسقاطه

سرعت ایتمك جهتندن (وان جاء آخر صامه) واكر قضا طوتركن رمضان آخر كلسیدی اول كلان رمضانی صائم اولور* زیرا اول كون اول كلان رمضانك اداسنك وقتیدر (ثم قضى الاول) رمضان آخر ادا اولندقدنصكره رمضان اولك باقی قلان قضاسن ایدرز یرا قضانك وقتیدر (بلا فدیة) فدیه سز قضا ایدر زیرا قضانك واجب اولمسی تراخی اوزره در* یعنی اكلمك اوزره در حتی انكیچون قضا ایتمزدن اول تطوعا صائم اولمق جائز در وشافعی قتنده بغیر عذر تأخیر ایدرسه فدیه واجب اولور (وفدیة كل صلاة حتی الوتر كصوم یوم) وهر صلاة فائته نك فدیه سی بر كونك صومنك فدیه سی كبیدر قول صحیح بودر وبعضی بر كونك صلاتنك فدیه سی بر كونك صومنك فدیه سی كبیدر دیدی (والشیخ الفانی) وپیر فانی كه صوم اوزره قادر اولمیه (افطر وفدی) افطار ایدر وفدیه ویرر یعنی هر كون ایچون بر مسكین اطعام ایدر تكیم كفارانده ایتدیكی اطعام كبی (وقضى ان قدر) واكر صوم اوزره قادر اولورسه قضا ایدر* زیرا فدیه نك حكمی ابطال اولورز یرا خلفیتك شرطی عجزك مستمر اولمسیدر (یلزم نفل شرع فیه قصدا اداء وقضاء) اداء وقضاء قصدا شروع اولنان صوم نافله لازم كلور یعنی اتمامی واجب اولور* پس اكر شروع ایدن كمسنه اول صوم نافله یی افساد ایدرسه انك اوزرینه قضا لازم كلور (الا فی الایام المنهیة) الا اكر ایام منهیه ده شروع ایدرسه اتمام واجب اولمز زیرا اول ایامده شروع ملزم دكلدر وایام منهیه عید فطرك وعید اضحانك بش كونیدر واضحادنصكره اوچ كون ایله بیله (ولا یفطر بلا عذر فی روایة) نافله صومه شروع ایدن كمسنه بر روایتده بلا عذر افطار ایتمك جائز اولمز* زیرا عملی ابطال ایدر وتحقیق حق سبحانه وتعالى (ولا تبطلوا اعمالكم) بیوردی وروایت اخراده افطار جائز اولور* زیرا قضانك خلفیدر پس ابطال یوقدر (والضیافة عذر) وضیافت عذردر* یعنی اظهر روایت اوزره وامام حسن امام اعظمدن روایت ایلدیكه تحقیقا ضیافت عذر دكلدر وبو حكم ضیافتك صاحبنه وضیافته وارانه شامل اولور (نوى المسافر الافطار واقام فنوى الصوم فی وقتها) مسافر افطاره نیت ایدوب مقیم اولسیدی پس نیتك وقتنده اولكه ضحوه كبرایه وارنجه در قبل الزوال دكلدر صومه نیت ایتسیدی* وصومله مراد فرض ونافله یه عمومی اوزره در بو اجلدن مصنف (صح) دیدی* زیرا فرض ونافله صحتنده مختلف اولمزلر انجق وجوبده وعدم وجوبده مختلف اولورلر یعنی اول صومه مسافر ومقیمك نیتی صحیح اولور (وفی رمضان یجب) وذكر اولنان نیت قچان رمضانده اولسیدی صوم واجب اولور* زیرا سفر صومك واجب اولمسنی منافی اولمز (كما یجب على المقیم اتمام یوم منه سافر فیه) تكیم مقیم اولان بر كسنه نك اوزرینه رمضانده مسافر اولدیغی كونك صومنی اتمام واجب اولدیغی كبی (ولا كفارة فیهما بالافطار) یعنی مسافرك اقامتنده ومقیمك سفرنده افطار ایله كفارت یوقدر* اولنده وآخرنده شبهه بولندیغی ایچون اولكه سفردر تكیم شبهه ایچون نكاح فاسده حد ساقط اولدیغی كبی (قضى ایام الاغماء ولو كل الشهر) مغمی علیهك كونلری كركسه بر آی اولسون كلیسی قضا اولنور* زیرا مرضك بر نوعیدر قوایی ضعیف ایدر وعقلی زائل ایتمز پس وجوبی ادایی منافی اولمز (الا یوما حدث فیه او فی لیلته) الا اغمانك ظهور ایتدیكی كونده یاخود كیجه ده صوم بولندیغی ایچون اول مغمی علیه اولان كمسنه اول كونی قضا ایلمز زیرا ظاهر بودركه مسلمك صلاحنه حمل كیجه دن نیت ایلمسیدر حتی رمضانك كلیسنی اكل ایتمك معتادی اولمغله فاسق اولسیدی رمضانك كلیسنی قضا ایدر نیت بولنمیوب سبب موجود اولمغله (وایام جنون افاق بعدها) ودخی صومده یعنی رمضانده جنوندن افاقت بولان كمسنه نك ایام جنونی قضا اولنورز یرا سببكه شهر رمضاندر بولندی ونفس وجوبك اهلیتی ایسه ذمتله در بو دخی بلا مانع متحققدر* ایمدی قچان وجوب بلا مانع متحقق اولسیدی قضا متعین اولور (ولا كل الشهر المستوعب به) وجنونله مستوعب اولان شهر رمضانك كلیسی قضا اولنمز زیرا حرجه مفضی اولور اغمابونك خلافیدر كه زیرا اغما عادتا شهری استیعاب ایتمز وجنون اكثریا شهری استیعاب ایدر (مطلقا) یعنی رابردر كركسه اول كمسنه مجنون اولدیغی حالده بالغ اولسون وكرك عاقل اولوب صكره مجنون اولسون (نذر صوم الایام المنهیة او السنة صح) بر كسنه منهیه اولان ایامك یاخود ایام سنه نك صومنه نذر ایلسیدی اول نذر صحیح اولدی* زیرا صوم مشروعه نذر ایتدی ونهی غیری ایچوندر واول نهی الله سبحانه وتعالینك دعوتنه اجابتی ترك ایتمكدر پس انك نذری صحیح اولور

(وافطرها) لكن اول كمسنه اول نذر ايتديكى ايامده معصيته مجاورندن احترازا افطار ايدر (وقضاها)
واول ايام منذوره نك صومنى واجبى اسقاط ايچون قضا ايدر (وان صامها اجزأه) و كر اول ايام منهيه يى
صائم اولورسه جائز كورىلور وعهده سندن چيقار * زيرا اول كمسنه التزام ايلديكى كبى صومى ادا ايتدى
(فان لم ينوشيأ) واكر برشيئه نيت ايلميوب الله ايچون شوايامك ياخود سنه نك صومى بنم اوزرمده اولسون
ديسيدى بو مسئله التى وجه اوزره در بار شيئه نيت ايلمكدر (اونوى النذر فقط) ياخود يالكز نذره نيت
ايدوب يمينه نيت ايتمكدر (اوالنذر وان لايكون يمينا) يا خود يالكز نذره نيت ايدوب و يمين اولمامغه
نيت ايتمكدر (كان نذرا فقط) ذكر اولنان وجوه ثلاثه بالاجماع نذر اولور * زيرا بو كلام صيغه سيله نذردر
تحقيقى عزيمتله يعنى نيتله متقرر اولدى (وان نوى اليمين وان لايكون نذرا كان يمينا) واكر يمينه نيت
ايدوب ونذر اولمق مراد ايدرسه قولى يمين اولور * زيرا يمين كلامنك محتمليدر حالبوكه يمينى تعيين ايدوب غيرى
نفى ايلدى (وعليه الكفارة ان افطر) بو صورتده افطار ايدرسه اوزرينه كفارت لازم كلورتكيم يمينك
حكميده بودر (وان نوا هما اواليمين) واكر ايكيسنه ياخود نذرك تعيينسز يمينه نيت ايدرسه (كان
نذرا و يمينا) يمين ايله بيله نذر اولور حتى افطار ايتسيدى نذر ايچون قضا ايدر و يمين ايچون كفارت واجب
اولور * زيرا قائلك نذرى صيغه سيله نذردر وموجبيله يميندر بو مقامده اشكال مشهور واردركه كتب
اصولده ذكر اولنمشدر بو محلده ايراده حاجت يوقدر (ندب تفريق صوم الستة من شوال) شوالدن ايام سته نك
صومنى ايرمق مندوب اولدى يعنى تحقيقا ايام سته نك صومى افطاردنصكره متتابعه اولدقلرى حالده فقهادن
بعضى انى كريه كوردى اولكه امام مالكدر و بعضى كريه كورمدى واكر صوم سته يى شوالده تفريق
ايتسيدى اول تفريق كراهتدن ونصارايه تشبهدن ابعد اولور خلاصه ده بويله ذكر اولندى (نذر صوم شهر
غير معين متتابعا فافطر يوما يستقبل) واكر بر كمسنه معين اولميان برشهرك متتابعا صومنه نذر ايدوب
شروعدنصكره بركون افطار ايتسيدى يكيدن بدأ ايدر زيرا اول نذر وصفله مختلف اولدى (لا فى معين)
شهر معينه نذر ايتسيدى يكيدن بدأ ايلمز يعنى اكر بعينه برشهرك صومنه نذر ايتسيدى پس بركون افطار
ايتمكله يكيدن بدأ ايلمز واول افطار ايتديكى كونى قضا ايدر حتى صومك كليسى وقتك غيريده واقع اولمسون
ايچون كافيده بويله ذكر اولندى (لايختص نذر غير معلق بزمان ومكان ودرهم وفقير) معلق اولميان
نذر زمانه ومكانه ودرهمه وفقيره مختص اولمز * اما زمانه مختص اولميان تحقيقا نذر ايدن كمسنه الله ايچون
رجبى صائم اولمق بنم اوزريمه نذر اولسون ديرو ياخود رجبى اعتكاف ايتمك نذرم اولسون دير * پس رجبدن
اول برشهرى صائم اولورو ياخود اعتكاف ايدر ياخود وجه مذكور اوزره صلاتى ذكر ايلسه نذردن جائز اولور
وامام زفر جائز اولمز ديديلر * واما مكانه مختص اولميان تحقيقا اول نذر ايدن كمسنه كعبه ده نماز قيلمغه ياخود
صائم اولمغه ياخود تصدق ايتمكه نذر ايتسه ذكر اولنلرى كعبه نك غيرى مكانده ايشلسه بزم قتمزده جائز
اولدى امام زفر قتنده بونك خلافيدر * واما درهم وفقيره مختص اولميان الله ايچون بو درهملرى تصدق ايتمك
بنم اوزريمه نذر اولسون ياخود بو فقيره تصدق بنم اوزريمه نذر اولسون ديمكدر پس اول درهملرك غيرى
درهم تصدق ايلسه ياخود نذر ايلديكى فقيرك غيرى يه تصدق ايلسه بزم قتمزده جائز اولدى امام زفر بونك
خلافى اوزره در (بخلاف المعلق) نذر معلق غير معلقك خلافى اوزره در اكر نذر ايدن كمسنه اكر فلان
كمسنه كلورسه الله ايچون تصدق ايتمك ياخود صائم اولمق ياخود نماز قيلمق ياخود اعتكاف ايتمك بنم اوزريمه
اولسون ديسيدى اول كمسنه كلمزدن مقدم نذر ايلديكى فعلى ايشلسيدى جائز اولمز وفرق بودركه تحقيقا نذر
فى الحال سببدر ونذر تحتنده داخل اولان قربت اولان شيئدر اولكه اصل تصدقدر تعيين دكلدر پس تعيين
باطل اولوب قربت اكا لازم كلور معلق بونك خلافيدر كه زيرا تعليق نذرك سبب اولمسنى منع ايدر پس تعليقدن
مقدم تعجيل جائز اولمدى (نذر صوم رجب فدخل وهو مريض لايستطيعه الا بضرر افطر وقضى كرمضان)
اكر بر كمسنه ماه رجبك صومنه نذر ايتسيدى پس رجب داخل اولدقده اول كمسنه نك قدرتى بولنميوب
الامر ضنه ضرر ايله قادر اولسه اول كمسنه افطار ايدر ورمضان كبى قضا ايدر يعنى استرسه اول قضايى رجبه
وصل ايدر ياخود فصل ايدر والله اعلم

(باب الاعتكاف)

بو باب اعتكافك احوالی بیاننده‌در (الاعتكاف هو) اعتكاف لغت جهتندن اكلنمك و برشیء اوزره دائم اولمق معناسنه‌در وشرعا (لبث رجل فی مسجد جماعة) بر رجلك برجماعتك مسجدنده اكلنمسیدر (اوامرأة فی بیتها بنیته) یاخود برمرأه‌نك كندو بیتنده اعتكاف نیتیله اكلنمسیدر (وهو واجب فی المنذور) واعتكاف منذورده واجبدر (وسنة مؤكدة فی العشر الاخیر من رمضان) ورمضان شریفك عشر اخیرنده سنت مؤكده‌در (ومستحب فی ماسواه) وعشر اخیرك ماعداسنده مستحبدر (والصوم شرط لصحة الاول) وواجب اولان اعتكافك صحتی ایچون صوم شرطدر (لاالثالث) مستحب اولان اعتكافده صوم شرط دكلدر (فاقله) مستحب اولان اعتكافك اقلی صومك شرط قلنمامسی اوزره اولكه امامدن ظاهر روایتدر وامامینك مختارلریدر (ساعة) برساعتدر واعتكاف مستحب ایچون حد معین یوقدر حتی اكر بركمسنه مسجده داخل اولدقده مسجددن خروجنه دكین اعتكافه نیت ایلسه اعتكاف صحیح اولور زیرا نفلك مبناسی مساهله اوزره‌در حتی نافله صلاتنده قیامه قدرت وارایكن قاعدا جائز اولور واجب بویله دكلدر (وقیل شرط فیه ایضا) بعض دیدیكه مستحب اولان اعتكافده دخی صوم شرطدر وبو امام حسنك امام اعظمدن روایتیدر (واقله یوم فمن قطعه فیه) پس اعتكاف واجبك اقل مدتی بركوندر پس معتكف اولان كمسنه اول كونده اعتكافی قطع ایتسیدی (یقضی) اول كونك اعتكافنی قضا ایدر * زیرا اول كمسنه اعتكافه قصدا شروع ایدوب ابطال ایتدی (ولایخرج الالحاجة الانسان) ومعتكف مسجددن چیقماز الا بول وغوط كبی حاجت انسان ایچون چیقار زیرا بالضروره ثابت اولان قدرنجه تقدیر اولنور (اوجمعة) یاخود صلات جمعه ایچون خروج زیاده مهم حاجتدر ایمدی صلات اجلیچون خروجی ضرورة مباح اولدی (وقت الزوال) صلات جمعه‌ده شمسك زوالی وقتنده چیقار اكر معتكف اولدیغی مسجد جامعه قریب ایسه شول حیثیتله كه زوال شمسه منتظر اولسه خطبه فوت اولمیه (ومن بعد منزله فوقتا یدرکها) واكر معتكف اولدیغی مقام جامعه بعید ایسه جمعه‌یه یتشه‌جك مقداری وقتده خروج ایدر زوال شمسه منتظر اولمز بلكه اول وقتده چیقار كه جامعه واصل اولوب ایكی ركعت تحیة المسجد ودرت ركعت سنت قیلمق ممكن اوله (و یصلی السنن علی الخلاف) وصلات جمعه‌دنصكره خلاف اوزره اولان سنتلری قیله‌جق مقداری اكلنور یعنی اول سنتلر امام اعظم قتنده درت ركعت وامامین قتنده التی ركعتدر بوندن زیاده اكلنمز * زیرا حاجت ایچون خروج اولكه سنت حقنده باقیدر زیرا سنت فرضه تابعه‌در وانلرك فراغندنصكره مكثه حاجت یوقدر (ولایفسد بمكثه اكثر منه) وذكر اولناندن اكثر مكث اعتكافی افساد ایتمز اكر كسه مكث بركون بركیجه اولسون * زیرا اعتكافی افساد ایدن مسجددن خروجدر جامعده مكث دكلدر لكن جامعده مكث مستحب اولمز زیرا معتكف اعتكافی مسجد واحدده التزام ایلدی ایكی مسجدده تمام ایلمك لایق دكلدر كافیده بویله ذكر اولندی (وان خرج بلاعذر فسد) واكر معتكف مسجددن بلاعذر برساعت چیقسیدی اعتكاف فاسد اولور زیرا خروج اكلنمكی منافیدر * وشول شئكه آخری منافی اوله انده قلیل وكثیر مساویدر صومده اكل وطهارتنده حدث كبی وامامین معتكف نصف یومدن اكثر چیقمدقجه فاسد اولمز دیدیلر (وخص باكل وشرب ونوم وشراء و بیع فیه) واعتكافده اكل وشرب و بیع وشرا مخصوص اولدی یعنی معتكف اولان كمسنه مسجدده بوفعللری ایشلر * یعنی طعام یروصو ایچر واآور وصاتر مسجدك غیریده ایشلیه مز (وكره احضار المبیع) ولكن بیع وشرا ایلدیكی شیئی مسجده احضار ایتمك مكروه اولدی * زیرا انده ضرورت یوقدر (والصمت) وصمت دخی مكروه اولدی زیرا رسول علیه الصلاة والسلام صوم صمتدن نهی ایلدی وامام اعظم صوم صمتدن سؤال اولندی صائم اولوب تكلم ایلمكدر دیدی امام حمیدالدین دیدیكه صمتك مكروه اولمسی معتكف صمتی قربت اعتقاد ایلدیكی وقتده‌در واكر قربت اعتقاد ایتمزسه مكروه اولمز رسول علیه الصلاة والسلامك (من صمت نجا) بیوردیغیچون بو حدیث شریفی عبدالله ابن عمر رضی الله عنهما روایت ایلدی (والتكلم الابخیر) وتكلم دخی مكروه اولدی الاخیر ایله تكلم مكروه اولمدی * زیرا حق سبحانه وتعالینك (قل لعبادی یقولوا التی هی احسن) قول شریفی عمومی اوزره خارج

مسجدده معتكفك غيرى تكلم ايلميوب الاخبر ايله تكلم ايتمك اقتضا ايدرسه ظن ايدرسنكه معتكف مسجدده خيرك غيرى تكلم ايلمك جائز اوله (ويبطله الوطء فى فرج واوليلا) اعتكافى درجه وطء ابطال ايدر كرك مسجدده وكرك خارج مسجدده اكرچه كيم ايلده اولورسه ده زيرا ليل محل اعتكافدر صوم اعتكافك خلافيدر (اوناسيا) ياخود كركسه معتكف اعتكافى اونودوب وطء ايلسون * زيرا معتكف اولانلرك حالى مذكره در نسيان ايله معذور اولمز (وفى غيره ان انزل) وفرجك غيرنده دخى وطء اعتكافى ابطال ايدر اكر انزال اولورسه * زيرا انزال جماع معناسنه در حتى انكله صوم فاسد اولور واكر انزال اولمزسه اعتكافى افساد ايلمز نتكيم صومى افساد ايلمديكى كبى (كذا القبلة واللمس) وكذلك اعتكاف اوپمك ايله و يا يپشمق ايله باطل اولمز يعنى معتكف ايكن اوپمكله و ياپشمغله انزال اولورسه اعتكافى باطل اولور زيرا بو ايكيسيده جماع معناسنه در واكر انزال اولمزسه باطل اولمز (وان حرم الكل للمعتكف) اكرچه كيم وطء واوپمك و ياپشمق كبى دواعىء وطئدن اولدقلرى ايچون معتكفه بلا انزال حرام اولديسه ده (نذر اعتكاف ايام لزمت بليــاليها) بركمسنه برقاچ كونك اعتكافنه نذر ايتسه كيجه لريله بيله لازم كلور * زيرا على سبيل الجمع ايام ذكرى كيجه لرينه ده متناول اولور بين العرب ما رأيتك ايام ديور معناسى بن برقاچ كوندر سنى كورمدم ديمكدر مراد اولان كونلر كيجه لريله بيله در (ولاء) يعنى متابعة لازم كلور (وان لم يشترط) اكرچه كيم تتابع شرط قيلمدى ايسه ده (وفى يومين) وايكى كونك اعتكافنه نذرده (بليلتهما) ايكيسنده ده كيجه لريله لازم كلور زيرا مثناده جمع معناسى واردر عبادتده احتياطا جمعه الحاق اولنور (وصح نية النهار خاصة) وايكى صورتده ده نهارلرك اعتكافنه نيت ايتمك صحيح اولدى * زيرا حقيقة نيت ايلدى (نذر اعتكاف رمضان فصامه بدونه وجب قضاؤه) اكر بركمسنه رمضان شريفك اعتكافنه نذر ايدوب اول رمضانى اعتكافسز صائم اولسيدى اول نذر ايلديكى اعتكافك قضاسى واجب اولور (بصوم قصدى) صوم قصدى ايله واجب اولور حتى اعتكاف منذورى صومله معا ترك ايتسيدى بو صومك قضاسنده اعتكافله عهده دن چيقار حكما شهرك صومنه اتصالك باقى اولديغى ايچون جامع الصغيرده واصول شمس الائمه ده بونى تصريح ايلدى وصوم مقصود ايله واجب اولمغه باعث رسول عليه الصلاة والسلامك (لااعتكاف الا بالصوم) قول شريفيله اعتكافك شرطى اولان صوم كمال اصلى يه عود ايلديككى ايچوندر اول كمال اصلى اعتكافى موجب اولان نذر ايله مقصود اولديغى صومك مستقلا واجب اولمسيدر

(كتاب الحج)

بو كتاب حجك احكامى بياننده در مصنفك كتاب حجى تأخيرنه باعث زيرا حج عبادتك رابعيدر كه عبادة ماليه ايله عبادة بدنيه نك بينى جامعدر (هو زيارة مكان مخصوص فى زمان مخصوص بفعل مخصوص) وحج لغت جهتدن برشيئه قصد ايتمكدر وشرعا برمكان مخصوصى زمان مخصوصده فعل مخصوصله زيارت ايتمكدر وان شاء الله تعالى عن قريب تفصيلى كلور (فرض مرة) بركره فرض قيلندى زيرا حق سبحانه وتعاليك ولله على الناس حج البيت) قول شريفى وقتا كه نازل اولدى ايسه رسول اكرم عليه الصلاة والسلام بيور ديكه (ايها الناس حجوا) ناس ديديلر كه حج هرسنه ده مى يوخسه بركره ده مى * رسول عليه الصلاة والسلام حضرتلرى بيورديكه (لا بل مرة واحدة) ودخى حجك سبب وجوبى بيت الله در نتكيم اصولده متقرر اولديكه حج ايچون تعدد يوقدر (بالفور عند ابى يوسف وفى العمر عند محمد) امام ابو يوسف قتنده على الفور فرض اولور يعنى فعلى عام اولده فرض اولور وامام محمد قتنده فى العمر فرض اولور اصطلاح اصولينده وقت حجه مشكل تسميه اولنور زيرا اندهجهة معياريه وظرفيه واردر پس بالفوردين كمسنه ديمزكه بركمسنه حجى تأخير ايلسه فعلى قضا اولور وتراخى ايله دين كمسنه ديمزكه بركمسنه حجى عام اولدن تأخير ايلسه اصلا آثم اولمز نتكيم قيچان بركمسنه صلاتى وقت اولدن تأخير ايلديكى كبى بلكه جهة معياريه فور ايله قائل اولان قتنده راجعه در حتى تحقيقا بركمسنه حجى تأخير ايلسه فاسقدر دينلور وشهادتى رد اولنور لكن قيچان بالاخره حج ايتسيدى حجى اداء اولور قضا اولمز وجهة ظرفيه بونك خلافنى قائل اولان قتنده راجعه در حتى قيچان عام اولدن صكره حجى ادا ايتسيدى تأخير ايله آثم اولمز لكن اكر حج ايتمدين موت ارشرسه انك قتنده آثم اولور (على حر مسلم مكلف

صحيح) حج اوزره فرض اولور اوله حر که مسلمدر مكلفدر صحيحدر (بصيرله زاد وراحلة فضلا عما لا بد منه)
انك ايچون لازم اولان اشياسندن يعنى مسكنى وخادم و اثاث بيت وثياب دخى بونلرك مثليدن (ونفقة
عياله الى عوده مع امن الطريق) وعودتى وقتنه دكين عيالنك نفقه سندن زياده امن طريقله بيله زاد
وذخيره سى و بنه جك و يوكنى يوكله ده جك دابه سى وباديه سى اوله (ومحرم اوزوج لامرأة فى مسيرة سفر)
و مرأه ايچون مسافهٔ سفرده محرم و ياخود زوجى اوله * محرم مرأه نك نكاحى انكيچون ع‍لى
التأبيد قرابتله ياخود رضاعله ياخود مصاهره ايله حلال اولميان كمسنه در (فلو احرم صبى فبلغ) برصبى
احرامه كيردكده بالغ اولسه (اوعبد فعتق) ياخود برقول احرامه كيردكده آزاد اولنسيدى (فمضى لم يسقط)
وقت حج افعال حجه اوزره كيتسيدى ايكيسنكده فرضلرى ساقط اولمز زيرا اونلرك احراملرى نافله اداء حج ايچون
منعقد اولدى پس اداء نافله اداء فرضه منقلب اولمز (وتجديد البالغ احرامه للفرض قبل الوقوف مسقط)
بالغ اولان صبينك احرامنى فرض ايچون وقفه يه طورمزدن مقدم تجديد ايلمسى اوزرينه واجب اولان حجى
اسقاط ايدبجيدر (لاالعتيق) اعتاق اولنان عبدك دكل * زيرا انك احرامى تجديدى انك اوزرينه واجب
اولان حجى اسقاط ايدبجى دكلدر زيرا صبينك احرامى اهليتى اولمديغى ايچون لازم اولمدى وعبدك احرامى
لازمدر عبد اول احرامدن غيريه شروعله چيقمق ممكن اولمز (وفرضه الاحرام والوقوف بعرفة وطواف
الزيارة) وحجك فرضى احرام كيمكدر وعرفاتده وقفه يه طورمقدر وطواف زيارتدر * پس حجّان بونلردن برى
فوت اولسه حج باطل اولور وقابل اولان سنه ده قضاسى واجب اولور واولكى يعنى احرام شرطدر صلاتده اولان
تحريمه كبى وايكى باقيلرى يعنى وقوف وطواف زيارت حجك ايكى ركنلريدر وشافعى قتنده احرامده انلر كبى
ركندر وثمرهٔ خلاف اشهر حجدن مقدم احرامه كيرمك بزم قتمزده جائز شافعى قتنده جائز اولمديغنده ظاهر اولور
(وواجبه الوقوف بمزدلفة) وحجك واجبى مزدلفه ده وقوفدر * ومزدلفه يه جمعه تسميه اولنور مزدلفه
دينلديكى كبى زيرا آدم عليه السلام حوا ايله اول مقامده مجتمع اولوب حوايه قريب اولدى (والسعى ورمى
الجمار وطواف الصدر للآفاقى والحلق) وسعى حجك واجبى سعيدر وطاش آتمقدر وآفاقى يعنى اهل كعبه دن
اولميانلر ايچون طواف صدردر وتراش اولمقدر وحجّان بونلردن برينى بركمسنه ترك ايتسيدى حجى جائز اولور
وانك اوزرينه قربان ايتمك لازم كلور (وغيرها سنن وآداب) ذكر اولنان فرائض وواجباتدن غيريسى
سنتلردر وآدابلردر وعن قريب جمله سنك تقريرو موضعنده كلور (واشهره شوال وذوالقعدة وعشر ذى الحجة)
وحجك شهرلرى ماه شوال وماه ذى القعده وذى الحجه نك عشر اوليدر (وكره الاحرام له قبلها) ذكر اولنان
شوال وذى القعده وعشر ذى الحجه حجك شهرلرى اولدى ايسه بونلردن مقدم حج ايچون احرام كيمك مكروه اولدى
(والعمرة سنة وهى طوف وسعى) وعمره يعنى بيت شريفى طواف وبين الصفا والمروه سعى ايتمك سنتدر (وجاز
فى كل السنة) وعمره سنه نك كايسنده جائز اولدى (وكرهت يوم عرفة واربعة بعده) وعمره عرفه كوننده
وعرفه دنصكره درت كونده مكروه اولدى اول كونلر حجك وتوابعنك وقتلرى اولديغى ايچون (ومواقيت
الاحرام) احرامك ميقاتلرى يعنى شول موضعلر كه انسان اول موضعلرى تجاوز ايدهمز الامحرم اولديغى
حالده تجاوز ايدر (ذوالحليفة) مدنى اولنلر ايچون (وذات عرق) عراقى اولنلر ايچون (وجحفة)
شامى اولنلر ايچون واهل مصر واهل مغرب ايچون (وقرن) مغرب اللغه ده رانك سكونيله وصحاح
جوهريده رانك فتحيله بو ميقات نجدى اولنلر ايچون نجد بلاد عربدندر (ويلملم لاهلها) يعنى اولنلر ايچون
وبو موضعلرك اهلى اولنلر ايچون (ولمن مر بها) واهلندن خارج بو موضعلره مرور ايدنلر ايچون ميقاتلردر
(وجاز تقديمه عليها) واحرامى ذكر اولنان ميقاتلر اوزره تقديم ايلمك جائز اولدى (لاتأخيره عنها لقاصد
دخول مكة ولو لحاجة) يوخسه مكه يه دخول قصد ايدن كمسنه ايچون كرك حج وعمره وكرك حاجت
اخرى ايچون اول ميقاتلردن احرامى تأخير ايلمك جائز اولمدى * قصدى دخول ايله قيدده سبب اولدر كه زيرا
مكه يه دخول قصد ايتمه اول كمسنه اوزره محرم اولمق لازم اولمز * نهايه ده بويله ذكر اولنديكه معلوم اولسونكه
تحقيقا بيت الله وقتا كه معظم ومشرف اولديسه انكيچون حصن قيلندى اولكه مكه در وحصار قيلندى اولكه
حرمدر ومحرم ايچون دخى حرم واردر اولكه ميقاتلردر حتى اول ميقاتلره واصل اولان كمسنه ايچون تجاوز

ايلمك جائز اولمز الا احرام ايله اولور (الا ان يكون من داخل الميقات فله الحل) الا مكه يه قاصد مكه اولان
داخل ميقاتدن اولور سه انك ميقاتی حلدر يعنی فقان داخل ميقاتدن وخارج مكه دن اولورسه
انك ايچون ميقات حل تعبير اولنان موضعدر وحل شول موضعدر كه ميقاتلر ايله حرم بيننده در (ولمن بمكة
للحج الحرم وللعمرة الحل) يعنی اهل مكه دن اولان كمسنه يه حج ايچون ميقات حرمدر وعمره ايچون حلدر زيرا
عرفاتده در وعرفات ايسه حلده در پس اول كمسنه نك احرامی حرمدندر وعمره حرمده در ايمدی انك احرامی
حلدندر نوع سفر حاصل اولسون ايچون (من اراد احراما) بر كمسنه احرامه گيرمك مراد ايتسه بدی
(توضأ وغسله احب) آبدست آلور وغسل ايلمسی دخی سوكلودر (ولبس ازارا ورداء) ازار ستر عورت ايچون
وايدن وصغوقدن حفظ ايچون كيلمك ايچون بدر ورداء چكندن اشاغه برونيلور برتودر وايكيسی اكننه
آلور (طاهرين) اول ازار ورداء طاهر اولدقلری حالده (وتطيب) ودخی رايحهٔ طيبه استعمال
اولنور (وصلى شفعا) وايكی ركعت نماز قلار (وقال المفرد بالحج) وبالكز حجه نيت ايدن كمسنه دير
(اللهم انی اريد الحج فيسره لی وتقبله منی ثم لبی وينوی به الحج) معناسی ای بنم اللهم بن حج مراد ايلدم ايمدی اول
حجی بكا ميسر ايله واول حجی بندن قبول ايله ديمكدر اندنصكره تلبيه ايدر وحجه تلبيه ايله نيت ايدر (وهی لبيك)
وتلبيه ايلك ديمكدر لبيك تثنيه لفظيله وارد اولدی مراد مرهٔ بعد اخری تكثير اجابتدر ومعناسی بن سنك
طاعتكده مقيم اولورم اقامهٔ بعد اقامه ديمكدر الب بالمكان والب به دندر فقان اول مكانده اقامت وملازمت
ايدوب اندن مفارق اولمسه (للهم لبيك لا شريك لك لبيك ان الحمد والنعمة لك والملك لا شريك لك) تلبيه دن مراد
بو دعايی اوقومقدر وحجه نيت بونكله اولور (ولا ينقص منها وان زاد جاز) بو دعادن برشی ناقص ايتمك اولماز
واگر بوندن زياده اولورسه جائز اولور وحضرت عمر رضی الله تعالی عنهدن روايت اولنان تلبيه (لبيك ذا النعماء
والفضل الحسن لبيك مرغوبا ومرهوبا اليك) بو دعادر (واذا لبی ناويا للحج) ايمدی فقان محرم اولان كمسنه حج
ايچون ياخود عمره ايچون نيت ايدبجی اولديغی حالده تلبيه ايتسه بدی (او قلد بدنة نفل) ياخود نافله بر بدنه تقليد
ايتسه بدی *تقليد بدنه نك بوغازنه قلاده باغلقدر بدنه مكه ده قربان ايتدكلری ناقه يه ياخود بقره ديرلر اول كمسنه
تلبيه ده محرم اولديغی كبی بونكله ده محرم اولور (او نذر) ياخود برنذر ايلدبكی بدنه يه (او جزاء صيد) ياخود
برصيدك جزاسی اولان بدنه يه تقليد ايتسه بدی (او نحوه) ياخود جزاء صيد مثللی يعنی سنهٔ ماضيه ده جنايت سببيله
واجب اولمش قربان كبی بر بدنه يه قلاده طاقسه بدی (وتوجه معها) واول بدنه ايله بيله توجه ايتسه بدی
(يريد الحج او بعثها ثم توجه ولحقها) حجی مراد ايدبجی اولديغی حالده توجه ايتسه بدی ياخود اول بدنه بی ايلرو
گوندروب بعده توجه ايدوب بدنه يه لاحق اولسه بدی (او بعثها لمتعة وتوجه بنية الاحرام وان لم يلحقها فقد احرم)
ياخود اول بدنه بی متعه ايچون ارسال ايدوب واحرام نيتيله توجه ايتسه بدی اگرچه گيم اول متعه يه لاحق
اولمزسه ده اول كمسنه تحقيق محرم اولدی فقد احرم قولی واذا لبی ناويا قولنك الی آخره جزاسيدر بونك اصلی اولدر كه
تحقيقا حجه شروع ايلمك مجرد نيتله حاصل اولمز برا نيت صحيح اولمز الا فقان فعله مقارن اولورسه صحيح اولور پس
فقان نيت تلبيه يه مقارن اولورسه نيتی صحيح اولوب اول كمسنه محرم اولور پس فقان تقليد توجه ايله بيله مقارن
اولورسه نيتی فعله مقارن اولمغله شارع اولور وفعلك نيته مقارنتی احرامك خصايصندندر زيرا تقليد وقله يله افعال
حجدندر صاحب وقايه او قلد بدنة نفل قولنی بابك آخرنده ايراد ايلدی موضع مناسب دگلدر تكبير خفی دگلدر
(ولو اشعرها) اگر بدنه نك اورگجنی قربان اولديغی بيلنمك ايچون شق ايدرسه (او جللها) ياخود
ظهرينه برچول القا ايدرسه (او بعثها لغير متعة ولم يلحقها) ياخود بدنه بی متعه جك غيری ايچون
گوندروب وكندوسی اكا لاحق اولمزسه (او قلد شاة) ياخود برقيون تقليد ايدرسه (لا) يعنی اول
كمسنه محرم اولمز (وبعده) يعنی احرامدنصكره (يتقی الرفث) رفثدن اتقا ايدر اولكه جماعدر حق تبارك
وتعالی (احل لكم ليلة الصيام الرفث الی نسائكم) بيوردی بعضيلر رفثله مراد كلام فاحشدر ديدیلر زيرا كلام
فاحش جماعك داعيه لرندندر جماع كبی اولدخی حرام اولور ديدیلر (والفسوق) ودخی مناهی ومعاصيدن
اتقا ايدر ومناهی مطلقا حرامدر لكن احرامده حرام اولمسی اشددر صلاته حرير كيمك كبی وقرائت قرآنده
تطرب يعنی آواز چكمك كبی (والجدال) ودخی جدالدن اتقا ايدر جدال رفيقلری وخدمتكارلری

وكراجيلر ايله چكشمكدر (وقتل صيد البر) ودخى برى اولان صيددن اتقا ايدر بحريدن دكل حق سبحانه وتعالينك (وحرم عليكم صيد البر مادمتم حرما) قول شريفى ايچون (والاشارة اليه والدلالة عليه) ودخى اول صيده اليله اشارتدن ودخى صياده دليل اولمقدن اتقا ايدر اشارت حاضرده اولان صيد ايچون ودلالت غائبده اولان ايچون اقتضا ايدر (والتطيب وقلم الظفر وستر الوجه والرأس وغسل رأسه ولحيته بالخطمى) بعد الاحرام تطيبدن وطرنقلرين كسمكدن ويوزينى و باشنى اورتمكدن و باشنى وصقالنى خطمى ايله غسلدن اتقا ايدر خطميله قيدى باعث زيرا خطمينك رائحهٔ طيبه سى وارد امام اعظم قتنده طيب اولور وامامين قتنده باشده اولان هوامى قتل ايدر پس اجتناب اولنور وثمرهٔ خلاف دم واجب اولمقده ظاهر اولور پس امام اعظم قتنده دم واجب اولور وامامين قتنده صدقه واجب اولور (وقصها) ودخى محرم صقالنى قرقمقدن (وحلق رأسه وشعر بدنه ولبس قميص وسراويل وقباء وعمامة وخفين) ودخى محرم باشنى تراشدن وبدننك قللنى تراشدن وكوملك وطون وديكلمش قفتان وصارق وايكى ادكلرين كيمكدن اتقا ايدر (الا ان لا يجد نعلين فيقطع اسفل من الكعب) الا مكر كه ايكى نعلين بوله بوب طوپوغندن اشاغيسنى قطع ايليه (وثوبا صبغ بماله طيب) وبر ثوب كه طيب شيئله بوياغش اوله اندن دخى اتقا ايدر (الا بعد زواله) الا مكر كه صبغ طيب اندن زائل اولمش اوله (لا الاستحمام والاستظلال ببيت ومحمل) حمامه كيرمكدن و بر بيتك كو اكه سنده اوتورمقدن ومحمله كولكه لنمكدن * محمل ميم اولانك فتحى وميم ثانيه نك كسرى ايله وميم اولى نك كسرى وثانيه نك فتحيله هودج كبيره ديرلر بيوك محفه در (وشد هميان فى وسطه) و بلنه كمر بغلمقدن دكلمش اولورسه ده بو كرينه بغلمقده بأس يوقدر (واكثر التلبية رفع الصوت متى صلى) ونماز قلدقدنصكره رفع صوتله تلبيه يى چوق ذكر ايدر (او علا شرفا او هبط واديا) ياخود بر عالى يره چيقاركن ياخود بر دره يه اينركن (اولقى ركبانا او اسحر) ياخود راكبلره يعنى رازاتلو كمسنه لره ملاقى اولديغى حالده ياخود وقت سحرده رفع صوتله كثرت اوزره تلبيه ايدر (واذا دخل مكة بدأ بالمسجد) پس چونكه مكه يه داخل اولدقده مسجد حرام ايله بدء اولنور زيرا بيت انده در مقصود ايسه انك زيارتيدر (وحين رأى البيت كبر و هلل) و بيت شريفى كورديكى وقتده تكبير وتهليل ايدر (ثم استقبل الحجر مكبرا مهللا) اندنصكره حجر اسوده تكبير وتهليل ايدیجى اولديغى حالده (رافعا يديه كالصلوة) وصلاة كبى ايكى اللرين رفع ايديجى اولديغى حالده حجر اسوده استقبال ايدر (واستلمه) ودخى ايكى اللرى ايله حجر اسوده ياپشوب واوپر * استلام عند الفقهاء ايكى كفنى حجرك اوزرينه وضع ايدوب اغزى ايله اوپمكه ديرلر اكر اوپه مز ايسه ايكى كفى ايله مسح ايدر (ان قدر بلا ايذاء) اكر مسلمينه اذا ايتمكسزين استلامه قادر اولورسه (والا يمس مافى يده فيقبله) واكر قادر اولمزسه اليله مس ايدوب الن اوپر (وان عجز عنهما) واكر بو ايكيسندن دخى عاجز اولورسه (استقبله مكبرا مهللا حامد الله تعالى ومصليا على النبى عليه الصلوة والسلام) تكبير وتهليل والله عظيم الشانه حمد ايديجى ونبى محترم عليه الصلوة والسلامه تصليه ايديجى اولديغى حالده حجر اسوده استقبال ايدر (وطاف للقدوم مضطبعا) وقدوم ايچون طواف ايدر مضطبع اولديغى حالده يعنى رداسنى صاغ قولتوغى التنه الوب اوجنى صول اوموزى اوزره القا ايديجى اولديغى حالده (وراء الحطيم) حطيمك اردندن طواف ايدر حطيم التون اولوق طرفنده ديواردن بر قطعه در * حطيم حطمدندر كسر معناسنه حطيم دينمكه باعث زيرا بيتدن كسر اولنمش بر قطعه در زيرا اول بيتدن ايدى بويله اولديغى اجلدن وراسندن طواف اولنور حتى بر كمسنه يالكز حطيمه استقبال ايلسه جائز اولمدى زيرا كعبه يه توجهك فرضيتى كتابله ثابت اولدى ايمدى احتياطا خبر واحد ايله ثابت اولان ايله ادا اولنمز (آخذا عن يمينه مما يلى الباب) باب بيتى ولى ايدن جانبى اخذ ايديجى اولديغى حالده يعنى طواف ايدن كمسنه نك صاغ طرفنى ولى ايدن جانبى اخذ ايديجى اولديغى حالده وحجره استقبالده طائفك صاغى باب جانبنه اولور پس حجر اسوددن بدأ اولنور بو جانبه كيديجى اولديغى حالده وحجردن باب بيته وارنجه اولان مابينه ملتزم ديرلر (سبعة اشواط) يعنى يدى كره طواف ايدر (رمل فى الثلاثة الاول فقط من الحجر الى الحجر) انجق اولكى اوچ طوافده حجردن حجره رمل ايدر يعنى يلرر رمل يورومكده ايكى اوموزلرى حركت ايتمكدر ايكى صفت مابينده صالنوب صالنوب يورين بهادر كبى و بو اوچ طواف اضطباع ايله اولور وطوافده يلمنك سببى مشركين مسلمينك بدنلرينى يثربك حماسى ضعيف ايلدى ديدكلرى وقتده

مشركينه اظهار جلادت ايچون اولدى اندنصكره بعد زوال السبب رسول عليه الصلاة والسلام زمان
سعادتلرنده وبعده حكمى باقى قالدى وطوافك باقى فلان دردنده طايف كندو هيئتى اوزره يورر (وكلما مر به فعل
ما ذكر) وهر بر طوافده حجر اسوده مرور ايتدى كبى استلامدن ذكر اولنان شيئى ايشلر (وندب استلام الركن
اليمانى) وركن يمانى يى استلام مندوب اولدى وامام محمددن روايت اولنور كه ركن يمانينك استلامى سنتدر
بوايكسنك غيرى استلام اولنمز حجاجك بناسى اولديغى ايچون (وختم الطوف باستلام الحجر) وطوافك ختمى حجر
اسودك استلاميله در (ثم صلى شفعا يجب بعد كل اسبوع عند المقام او غيره من المسجد) بوندنصكره مقام
ابراهيم عليه السلام قتنده ياخود مسجد حرامدن برغيرى موضعده هر بر يدى شوطدنصكره ايكى ركعت نماز
قلمق واجب اولور وبو طوافه طوف قدوم وطواف تحيه تسميه اولنور (سنة للافاقى) آفاقى اولنلر ايچون يعنى
اهل كعبه دن اوليوب خارجدن اولنلر ايچون سنتدر (ثم عاد واستلم الحجر) وبعد الصلاة دونوب حجر
اسودى استلام ايدر (وخرج وصعد الصفا) ومسجددن چقيوب صفايه صعود ايدر (واستقبل البيت
وكبر وهلل وصلى على النبى عليه الصلوة والسلام ورفع يديه ودعا بما شاء) وبيت مكرمه استقبال ايدوب
وتكبير وتهليل ونبى عليه الصلوة والسلام حضرتلرينه تصليه ايدوب وايكى اللرين قالديروب ديلديكى دعايى
ايدر (ثم مشى نحو المروة ساعيا بين الميلين الاخضرين وصعد فيها) اندنصكره مروه جانبنه يورر وايكى يشل
ميلك ماينده سعى ايدر ومروه اوزره صعود ايدر (وفعل فعله على الصفا) وصفا اوزرنده ايشلديكى على
مروه اوزره دخى ايشلر (يفعل هكذا سبعا يبدأ بالصفا و يختم بالمروة) ذكر اولنديغى اوزره يدى كره عمل ايدر
صفادن بدأ ايدوب مروه ده ختم ايدر يعنى تحقيقا صفادن مروه يه وارنجه برشوطدر بعده مروه دن صفايه
وارنجه برشوط آخردر پس سعيك بدأ اولمسى صفادن وختمى اولكه يدنجى سعيدر مروه اوزره درو صحيح ولان
قول بودر وروايت اخراده صفادن مروه يه ومروه دن صفايه برشوطدر پس بو تقديرجه ختم صفا اوزره اولور
(ثم سكن بمكة محرما وطاف بالبيت نفلا ما شاء) اندنصكره مكه ده محرم اولديغى حالده ساكن اولور و نافله
ديلديكى مقدارى بيت شريفى طواف ايدر (فخطب الامام سابع ذى الحجة بعد الزوال وصلاة الظهر) پس امام
يعنى خليفه ياخود نائبى ذى الحجه نك يدنجى كونى بعد الزوال صلاة ظهردنصكره خطابت ايدر * معلوم اولسونكه
تحقيقا حجده اوچ خطبه واردر بريسى يوم ترويه دن بر كون مقدمدر اولكه ذكر اولنادر (يعلم فيها المناسك
والخروج الى منى والصلوة بعرفات والافاضة) وامام اول خطبه ده ناسه مناسك حجى ومنايه خروجى وعرفاته
توجهى وانده قلنان نمازى وعرفاتدن نزولى يعنى كيرودونمكى تعليم ايدر (فاذا صلى الفجر ثامن الشهر)
پس شهر ذى الحجه نك سكزنجى كونى صلاة فجرى مكه ده قيلسه لردى (خرج الى منى) منايه چيقلور فجر يوم ثامن
يوم ترويه نك طلك وقتيدر ترويه تسميه سنه باعث اول كونده دولرى اروا ايدرلر (ومكث بها الى فجر عرفة)
يوم عرفه نك فجرنه دكين منا ده مكث اولنور (ثم راح الى عرفات) اندنصكره جبل عرفاته كيديلور
(وكلها موقف الا بطن عرنة) وجبل عرفاتك كليسى موقفدر الا بطن عرنه موقف دكلدر حديثنده روايت
اولنان شئ ايچون * عرنه عينك ضمى ورانك فتحيله عرفاتك حذاسنده بر وادينك اسميدر نبى عليه الصلاة
والسلام شيطانى انده كورمش ايدى اندن احترازا امر ايلديكه اول مكانده براحد وقفه يه طورميه (فبعد
الزوال خطب الامام خطبتين) پس بعد الزوال صلاة ظهردن مقدم امام ايكى خطبه اوقور و بو خطبه حجك
ايكنجى خطبه سيدر (كالجمعة) جمعه نمازينك خطبه سى كبى يعنى ايكى خطبه بيننده امام اوتورر (يعلم فيها
الوقوف بعرفات ومزدلفة ورمى الجمار والنحر والحلق وطواف الزيارة) وامام اول خطبه ده عرفاتده
ومزدلفه ده وقوفى وجمره آتمغى وقربان ايتمكى وتراش اولمغى وطواف زيارتى تعليم ايدر (وصلى باذان واقامتين
الظهر والعصر وقت الظهر) پس امام وقت ظهرده براذان وايكى قامتله صلاة ظهرى وصلاة عصرى قلار
(بشرط الامام والاحرام للحج) امام و حج ايچون اولان احرام شرطيله زيلعى بويله ذكر ايلدى (فلو صلى
الظهر منفردا او بجماعة) بركمسنه صلاة ظهرى منفردا ياخود امامك ويا انبنك غيرى جماعتله قيلسيدى
بو تفريع صاحب وقايه نك تفريعندن احسندر تنكيم درايت اهلنه خفى دكلدر (ثم احرم لا يجمع)
اندنصكره اول صلاة ظهرى قلان كمسنه حج ايچون محرم اولسيدى ظهر ايله عصرك بيننى امام قتنده جمع ايلك

جائزاولمازالاصلاتعصرى وقتنده فاق جائز اولور (ثم ذهب الى الموقف بغسل مسنو) اندنصكره امام ناسله موقفه غسل مسنون ايله كيدر (ووقف الامام على ناقته بقرب جبل الرحمة مستقبلا) امام ناقه سنك اوزرنده جبل رحمتك قربنده كعبه يه استقبال ايديجى اولديغى حالده وقفه يه طورر (ودعى بجهد وعلم المناسك) وجهداله يعنى جمعيت خاطرايله دعا ايدوب ومناسك حجى ناسه تعليم ايدر (ووقف الناس خلفه بقربه مستقبلين سامعين قوله) وناس دخى امامك اردنده يقيننده كعبه يه استقبال ايدوب امامك قولنى سامعين اولدقلرى حالده وقفه يه طوررلر (فبعدالغروب اتى مزدلفة) وكون غروب ايتدكدنصكره مزدلفه يه كلورلر (وكلها موقف الاوادى محسر) مزدلفه نك كليسى موقفدرالا محسردره سى موقف دكلدر (ونزل عندجبل قزح) وامام جبل قزح قتنده نزول ايدر (وصلى العشائين باذان واقامة) وصلات مغربله صلات عشايى اذان واقامتله قلاربومقامده مغربله عشا جمع اولنور (واعاد المغرب ان اداه فى الطريق اوعرفات مالم يطلع الفجر) وصلات مغرب طريقده ياخود عرفاتده ادا اولنورسه مادامكه فجر طلوع ايليه اعاده اولنور اكر صلات مغرب وقت عشادن اول قلنورسه امام اعظم وامام محمد قتنده جائز اولماز * پس فجرك طلوعندن اول اعاده سى واجب اولور * زيرا عدم جوازايله حكم عشا ايله جمعك فضيلتنه يتشمك ايچوندر بواجلدن وقتى طلوع فجره وارنجه دك پس فجرك طلوعندن عشا ايله جمعك امكانى فوت اولسه قضا ساقط اولور * زيرا قضا واجب اولسه يا فضيلت جمعك قضاسى واجب اولور بو ايسه محالدر زيرا بونك مثلى يوقدر * وياخود نفس صلاتك قضاسى واجب اولور نفس صلات ايسه وقتنده ادا اولندى انى قضا ايلمكك وجهى يوقدر (وصلى الفجر بغلس) وصلات فجرى غلسده يعنى آخر ليلك ظلمتنده قلار (ثم وقف وكبر وهلل ولبى وصلى ودعا) اندنصكره وقفه يه طوروب تكبير وتهليل وتلبيه وتصليه ايدوب ودعا اولنور ومزدلفه ده بووقفه واجبدر حتى بلاعذر ترك ايتمكله دم واجب اولور (واذا اسفر اتى منى) وچقان صباح اغارسيدى منايه كلنور (ورمى جمرة العقبة من بطن الوادى سبعا) و بطن واديدن يدى عدد جمرة العقبه رمى ايدر يعنى يدى حصى رمى اولنور (خذفا) خذف بونلدن خاء معجمه ايله خذف پرمقلرى ايله خرده طاش آتمغه درلر ومغرب اللغه ده رميده باش پرمغى سبابه نك اوجنه وضع ايتمكدر (وكبر بكل) وهر بر رميده تكبير اولنور وبودعايى اوقور * بسم الله والله اكبر رغما للشيطان وحزبه اللهم اجعل حجى مبرورا وسعيى مشكورا وذنبى مغفورا (وقطع تلبيته باولها ثم ذبح ان شاء) ومفرد بالحج اولان كمسنه تلبيه سنى جمره عقبه نك حصياتندن حصاة اول ايله قطع ايدر اندنصكره ديلرسه قربان ايدر وديلرسه ذبح ايدر ان شاء ديمكه باعث * زيرا مفرد بالحجك قربانى تطوعا اولور كلام ايسه مفرد بالحجده در (ثم قص وحلقه افضل) اندنصكره باشنك قلنى پرمق اوجى مقدارى قرقار وتراش اولمسى افضلدر (وحل له غير النساء) ومنع اولنان اشيا نسادن غيريسى انكيچون حلال اولور (وخطب كما فى السابع يعلم فيها النفر وطواف الصدر) وامام ذى الحجه نك يدنجى كوننده ايتديكى خطابى ايدر وبو خطبه ثالثه درو بو خطبه ده منادن خروجى وطواف صدرى تعليم ايدر (ثم طاف للزيارة) اندنصكره زيارت ايچون طواف ايدر طواف زيارتك فرض اولديغى مرور ايتمش ايدى (يوما من ايام النحر سبعة بلا رمل وسعى ان فعلا قبل) ايام نحردن بر كونده بلا رمل و بلا سعى يدى شوطله طواف ايدر اكر رمل وسعيى اولكى طوافده اجرا ايتديسه (والا فيهما) واكر اولكى طوافده رمل وسعيى ايتمدى ايسه طواف زيارتى ذكر اولنديغى اوزره رمل وسعى ايله بيله طواف ايدر (فان اخره عنها وجب دم) واكر طواف زيارتى ايام نحردن تأخير ايدرسه دم واجب اولور عن قريب باب جنايتده ذكر اولنور (واول وقته) وطواف زيارتك وقت اولى (بعد طلوع فجر يوم النحر وهو فيه افضل) يوم نحرك فجرينك طلوعندنصكره در واول طواف يوم نحرده ايام نحرك سائرلرندن افضلدر (وبه حل النساء) وبو طواف زيارتى ايتمكله نساء منكوحه سى وملك يمينى اولان نسا ايله معامله ومجامعه حلال اولور (ثم اتى منى ورمى الجمار الثلاث بعد زوال ثانى النحر) اندنصكره ينه منايه كلنور وايام نحرك ايكنجى كوننك زوالندنصكره اوچنجى جمره رمى اولنور (يبدأ بما يلى مسجد الخيف ثم بما يليه ثم بالعقبة سبعا سبعا) مسجد خيفى ولى ايدن جمره دن بدء اولنور اندنصكره عقبه يى ولى ايدن جمره دن رمى اولنور يديشر يديشر خرده طاشجغزلر رمى اولنور (وكبر بكل) وهر بر طاشى آتدقجه تكبير اولنور (ووقف) ووقفه يه طوروب الله تعالى حضرتلرينه حمد وثنا وتهليل وتكبير ورسول اكرم عليه الصلاة والسلام

حضرتلرینه تصلیه اولنور (بعدرمی بعده رمی فقط) یعنی وقفه یه انجق رمی اولدن ورمی ثانیدن صکره طور یلور رمی ثالثدن صکره وقفه یه طورلمز و یوم نحرك رمیندن صکره دخی وقفه یه طورلمز (ودعا) وحاجتی ایچون دعا اولنور (ثم غدا کذلك و بعده کذلك) اندن صکره ارته سی کون کذلك ودخی ارته نك ارته سی کونی کذلك ذکر اولندیغی وجه اوزره عمل اولنور (ان مکث) اکر انده اکلنورسه (وهو احب) و بو مکث مستحبدر (وان رمی قبل الزوال فیه جاز) واکر یوم رابعده زوالدن اول رمی ایتسیدی جائز اولور (وله النفر قبل فجره لا بعده) واول کمسنه ایچون یوم رابعك طلوع فجرندن اول منابه خروج ایتمك واردر طلوع فجردن صکره خروج جائز دکلدر اکر طلوع فجره توقف ایدرسه اوزرینه جمره رمی واجب اولور (وجاز الرمی راکبا) ورمی راکب اولدیغی حالده جائز اولدی (وفی الاولیین مشیا افضل) وایکی اولکی کونلرده ماشیا رمی ایلمك افضلدر (لا العقبة) جمرایله اولیین اوزره عطفدر یعنی جمرهٔ عقبه ده ماشیا رمی ایلمك افضل دکلدر زیرا جمرهٔ عقبه دن صکره ثنا ودعا یوقدر و جمرهٔ عقبه قتنده توقف اولنمز ایچان رمی اولنسیدی زیرا جمره لرك عبادتی نهایت بولدی اولیین بونك خلافی اوزره در (وکره ان لا یبیت بمنی لیالی الرمی) ورمی کیجه لرنده منا ده یاتمامق مکروه اولدی زیرا رسول علیه الصلاة والسلام رمی کیجه لرنده منا ده یاتدی وحضرت عمر رضی الله عنه رمی کیجه لرنده مقامی ترك ایتمك اوزره تأدیب ایلدی (وتقدیم ثقله الی مکة) دخی ذکر اولنان کبی متاعنی وحوایجنی کندودن اول مکه یه کوندروب (واقامته بمنی للرمی) کندو منا ده رمی ایچون اقامت ایتمسی مکروه اولدی زیرا قلبنك شغلنی موجبدر (واذا رجع الی مکة نزل بالمحصب) و ایچان مکه یه رجوع ایتسیدی محصبه نزول ایدر محصب بر موضعك اسمیدر اکا بطحه دیرلر رسول علیه الصلاة والسلام انده نزول ایتمش ایدی (ثم طاف للصدر سبعة بلا رمل وسعی) اندن صکره صدر ایچون یدی شوط اوزره رملسز وسعیسز طواف ایدر (ثم شرب من زمزم وقبل العتبة) اندن صکره زمزم شربندن ایچر و کعبهٔ مکرمه نك یشکنی اوپر (ووضع صدره ووجهه علی الملتزم) ودخی کوکسنی و یوزینی ملتزم اوزره وضع ایدر اولکه حجر اسود ایله باب بیتك مابینیدر (وتشبث بالاستار ساعة ودعا مجتهدا او بکا) و کعبه نك اورتوسنه یاپشوب برساعت مقداری اجتهاد اوزره دعا ایدوب وفراق کعبه ایچون اغلیه (ورجع قهقری حتی یخرج من المسجد) واردین اردین مسجددن چیقانه دکین یورویوب رجوع ایلیه (جاز ترك طواف القدوم للواقف بعرفات قبل دخول مکة) مکه یه داخل اولمزدن اول عرفاتده وقفه ایدن کمسنه ایچون طواف قدومی ترك ایتمك جائز اولدی و ترك ایتمکله اوزرینه برشیء لازم کلمز زیرا طواف قدوم سنتدر (من وقف بها ساعة من زوال عرفة الی صبح یوم النحر) بر کمسنه یوم عرفه نك زوالندن صکره یوم نحرك صباحنه دکین اولان زمانك ایچنده برساعت وقفه یه طورسیدی (او اجتاز بالنوم) یاخود کیجه او یقو ایله کچسیدی (او الاغماء وجهل انها عرفات صح) یاخود کیجه اغما ایله یاخود بولندیغی ارض عرفات اولدیغنی بلمسیدی وقفه سی صحیح اولدی* زیرا رکن حج اولان شیئکه وقوفدر تحقیقا بولندیغی ایچون (کذا الواهل رفیقه عنه بالحج) یعنی ینه ذکر اولنان کبی مفرد بالحجك رفیقی انکیچون تهلیل ایدیورسه صحیح اولور زیرا اول رفیق وقتا که رفیقلق عقدینی بینلرنده عقد ایتدیلرسه هر بری آخرینه نفسه مباشرتندن عاجز اولدقلری شیده استعانت ایدرلر واحرام بو سفرده مقصوددر پس انکله اذن دلالت جهتندن ثابت اولور* زیرا ایچان بر انسان رفیقی ایچون احرامه کیرمکه مأذون اولوب اول مغمی علیه اولسه یاخود اویوراولسه پس رفیقی انکیچون احرامه کیرسه اتفاق اوزره صحیح اولور کذلك بو دخی انك کبیدر که ایچان اول مغمی علیه اولان کمسنه افاقت بولسه یاخود اویقودن اویانسه وافعال حجی برینه کتورسه جائز اولور پس اول رفیق بالاصاله نفسیچون وبالنیابه آخر ایچون محرم اولور (ومن لم یقف فیها) واکر بر کمسنه عرفاتده وقفه یه طورمسیدی (فات حجه) انك حجی فوت اولور (فطاف وسعی وتحلل وقضی من قابل) کلجك سنه طواف ایدر وسعی ایدر وتحلل ایدر وقضا ایدر (والمرأة کالرجل) ومرأه دخی ذکر اولنان احوالك جمیعسنده رجل کبیدر (لکنها تکشف وجهها لا رأسها) لکن مرأه یوزینی کشف ایدر وباشنی کشف ایتمز (ولا تلبی جهرا ولا ترمل ولا تسعی بین المیلین) دخی جهر ایله تلبیه ایتمز ورمل ایتمز ومیلین بیننده سعی ایتمز (ولا تحلق بل تقصر وتلبس المخیط) و باشنی تراش ایتمز بلکه صاچنی قصر ایدر ودیکلمش ثوب کیر

(ولا يقرب الحجر في الزحام) حجرا سوده زحام محلنده قريب اولماز (وحيضها لا يمنع نسكا غير الطواف) ومرأه نك حيضي طوافدن غيري مناسكي منع ايلمز * زيرا طواف مسجدده اولور حايض ايچون مسجده دخول جائز اولماز (وهو بعد ركنيه يسقط الصدر) وحيض حجك ايكي ركنندنصكره يعني وقوف عرفات وطواف زيارتدنصكره طواف صدري يعني طواف وداعي اسقاط ايدر (والبدن من الابل والبقر) بدن بانك ضمى ودالك سكونيله بدنه نك جمعيدر شرعده دوه در وصغردن اعتبار اولنور وهدي دوه دن و صغردن و غنمدن اعتبار اولنوران شاء الله تعالى عن قريب ذكر اولنور وبالله التوفيق

* (باب القران والتمتع) *

بو باب قران وتمتعك احوالي بياننده در (القران ان يهلل بحج وعمرة) قران لغت جهتندن ايكي شيئك مطلقا جمع اولمسيدر وعرف فقهاده اهلالدر اهلال حجله عمره ايچون تكبير ايله رفع صوتدر كنزده اهلال عمره وحجله ميقاتدن نه ايلدر ديدي وزيلعي اهلالك شرط قلنمسي اتفاقا واقع اولدي حتى بر كمسنه اهلنك دائره سندن ياخود بلدندن چيقدقدنصكره ميقاته واصل اولمزدن اول حج وعمره ايچون محرم اولسيدي جائز اولدي پس اول كمسنه قرانه نيت ايتمش اولور ايدي بواجلدن بو مقامده (من الميقات اوقبله في اشهر الحج اوقبلها) ديدم كافيده دخي بويله در حجك آيلرندن مقدم ميقاتدن ياخود ميقاتدن مقدم حج وعمره ايچون تكبير ايله رفع صوت ايتمكدر (ويقول بعد الصلاة) يعني احرام مراد ايدن كمسنه نك قيلديغي ايكي ركعت نماز دنصكره اول كمسنه دير (اللهم اني اريد الحج والعمرة فيسر هما لي وتقبلهما مني) يعني بو دعايي اوقور (وطاف للعمرة سبعة) وعمره ايچون يدي شوط ايله طواف ايدر (يرمل للثلاثة الاولى ويسعى بلا حلق) اوچ اولكي شوطده يلر وتراش اولمادين سعي ايدر متمتع بونك خلافي اوزره در (ثم حج) بوندنصكره افعال حجله بدأ ايدر پس طواف قدومله طواف ايدر (كامر) مفرد بالحجده بيان اولنديغي اوزره سعي ايدر (وكره طوافان وسعيان لهما) وحج وعمره ايچون ايكي طواف وايكي سعي ايتمك مكروه اولدي اون درت شوط طواف ايدوب يديسي عمره ايچون ويديسي حجك طواف قدومي ايچون اولوب اندنصكره ايكيسي ايچون سعي ايتمكله و بونك مكروه اولمسنه باعث عمره نك سعيني تأخير وطواف قدومي تقديم ايلديكي ايچوندر (وذبح للقران بعد رمي يوم النحر وان عجز صام ثلاثة) ويوم نحرك رميندنصكره قران ايچون قربان ايدر واكر قرباندن عاجز اولورسه اوچ كون صائم اولور كه (آخرها يوم عرفة) اول اوچ كونك آخري يوم عرفه در (وسبعة بعد ايام التشريق اين شاء) ويدي كون دخي ايام تشريقدنصكره نه وقت ديلرسه صائم اولور برابردر كرك مكه ده صائم اولسون وكرك مكه نك غيريده صائم اولسون (وان فات الثلاثة تعين الدم) واكر اول اوچ كون فوت اولوب صائم اولمازسه دم متعين اولور (و بالوقوف قبل العمرة بطلت وقضيت) وعمره دن اول وقوفله عمره باطل اولور وقضا اولنور (ووجب دم الرفض) وعمره نك ترك اولنديغي ايچون دم واجب اولور (وسقط دم القران) ودم قران ساقط اولور (والتمتع) القران قولي اوزره عطفدر (الجمع بين الحج والعمرة في اشهره في سنة واحدة بلا المام باهله الماما صحيحا بينهما) يعني تمتع حجك شهرلري ايچنده سنه واحده ده اهليله كندوسي مابينده المام صحيح ايله المامسز حج وعمره نك بيني جمع ايتمكدر المام نزول وجمع معناسنه در هدايه ده تمتع سفر واحده اهليله بينهماده المام صحيح اولمقسزين ايكي نسكك اداسني ترفقدر يعني ايكي عبادتي بربرينه رفيق ايتمكدر ديدي غاية البيانده ديديكه صاحب هدايه نك ديكي كلامله معناي تمتع تمام اولمز * زيرا ايكي عبادتك اداسنك ترفيقي چنان اهليله المام صحيح ايله المامسز حاصل اولسيدي اكا تمتع تسميه اولنماز چنان اول ايكي عبادتك بري اشهر حجك غيريده وبري اشهر حجده اولسيدي * وكذلك بنه تمتع تسميه اولنمز چنان ايكي عبادت اشهر حجده اولوب لكن بري بو سنه نك اشهر حجنده وآخري سنه اخرانك اشهر حجنده اولسيدي حال بو كه اهليله المام صحيح ايله المام بولنمادي و بوني امام ابي بكر رازينك كلاميله تأييد ايتدي بوندنصكره پس بو تقديرجه تمتع اهليله المام صحيح بولنمقسزين سنه واحده ده اشهر حجده حج ايله عمره نك بيني جمع ايتمكدر ديمكله قيد ايتمكدن لابددر ديدي وصاحب عنايه اكا جواب ويرديكه غاية البيان صاحبنك بو قولي صاحب هدايه نك ذكر ايلديكي وانك تفسير يدر واما ترفيقك اشهر حجده سنه واحده ده اولمسي شرطدر زاني

بقینده ذکر ایده‌رز دیدی بن دیرمکه بونده بحث واردر زیرا لفظك معنای اصطلاحیسی اوزره تفسیری
اولمز الا تعریف اسمی اولور پس جامع اولوب ومانع اولمق واجب اولور نتکیم موضعنده تقریر اولندی پس فن
محدودك افرادندن اولمیان تعریفده داخل اولورسه مانع اولمز واول تعریف صحیح اولمز بو اجلدن بومقامده ذکر
اولنان عبارتی اختیار ایلدم (فیحرم من المیقات فی الاشهر بعمرة فیطوف لها قاطعا للتلبیة اول طوافه
ویسعی ویحلق او یقصر) پس جمله عمره‌یی جمع ایدن متمتع اشهر حجده عمره نیتیله میقاتدن احرامه کیروب
وعمره ایچون اول طوافنده تلبیه‌یی قطع ایدیجی اولدیغی حالده طواف ایدر وسعی ایدر وتراش یاخود شعرنی
قرقار (وبعد ما حل منها احرم من الحرم) پس افعال عمره‌دن خلاص اولدقدنصکره حرمدن احرامه کیرر
احرام حجده اولمق شرطدکلدر (بالحج یوم الترویة وقبله افضل) یوم ترویه‌ده حج نیتیله احرامه کیرر ویوم
ترویه‌دن اول محرم اولسه افضلدر (وحج کالمفرد) مفرد بالحج کبی حج ایدر (لکنه یرمل فی طواف الزیارة
ویسعی بعده) لکن اول کمسنه طواف زیارتده یلر وبعد الطواف سعی ایدر * زیرا بو طواف حج ایچون طواف
اولور مفرد بالحج بونك خلافی اوزره‌در * زیرا مفرد بالحج برکره سعی ایدر (وذبح) وقربان ایدر اولکه تمتع
قربانیدر (ولم تنب الاضحیة عنه) واضحیه قربانی تمتع قربانك یرینه قائم اولمز (وان عجز) اکر تمتع
ایچون قرباندن عاجز اولورسه (صام کالقران) قرانده اولدیغی کبی اوچ کون حجده و یدی کون رجوع
ایتدیکی وقتده صائم اولور (وجاز صوم الثلثة بعد احرامها) وعمره‌نك احرامندنصکره اوچ کون صائم
اولمق جائز اولور (لاقبله) احرامدن اول جائز اولمدی (وندب تأخیره الی عرفة) وصومك عرفه‌یه دکین
تأخیری مندوب اولدی زیرا اشهر حج اوچ کون صوم ایچون وقتدر لکن سبب متحقق اولدقدنصکره اولکه
احرامدر وکذلك قرانده دخی حال بویله‌در لکن تأخیر افضلدر اوچ کون متتابعه یعنی فاصله سز صائم اولمقدر که
آخری یوم عرفه‌در زیرا صوم قربانك بدلیدر پس قربان اوزره قدیر اولمق رجاسیله آخر وقتنه دکین
صومی تأخیر ایتمك مستحب اولور (وان شاء سوق هدیه احرم وساقه) واکر هدیینی سوق مراد ایدرسه
احرامه کیروب اندن سوق ایدر وسوق ایلك یعنی اوکنجه سورمك یدمکدن افضلدر الا مکر هدی سوقه انقیاد
ایتمیه بو تقدیرجه یدمك اولیدر * (وقلد بدنته وهو اولی من التجلیل) ودخی بدنه‌سنك بوینه قلاده بغلر وقلاده
بدنه‌نك اوزرینه چول اورتمکدن اولیدر زیرا قلاده ایچون قرآن کریمده ذکر واردر که حق تبارك وتعالی
والهدی والقلائد) بیوردی (وکره اشعارها) وبدنه‌نك اورکوجنی صول طرفندن شق ایتمك مکروه
اولدی بو صوابه اشبهدر * زیرا نبی علیه الصلاة والسلام صول طرفندن قصدا طعن ایتدی وصاغ طرفندن
کیفما اتفق طعن ایتدی وامام بوصنیعی کریه کورمکه باعث * زیرا بدنه‌نك اورکوجنی شق ایتمك اشکنجه درونبی
علیه الصلاة والسلام بوفعلی اشلمکه باعث * زیرا مشرکین اول بدنه‌یه تعرضدن امتناع ایتمزلردی الا بدنه‌نك
اورکوجنی شق ایتمکله تعرضدن امتناع ایدرلردی و بعض دیدیکه امام کندو زمانی اهلنك اشعارلرن کریه
کوردی اشعارده مبالغه ایتدکلری ایچون حتی شقدن هلاك اولمسی خوف اولنوردی وبعض دیدیکه امام اعظمك
کریه کورمسی تقلید اوزره اختیار اولنمسیدر (واعتمر) وافعال عمره‌یی ایشلر (ولا یتحلل منها اذا ساقه)
وعمره‌دن چیقمز چونکه بدنه‌یی سوق ایدیجی اولورسه واما اکر بدنه‌یی سایق دکل ایسه عمره‌دن چیقار * نتکیم
مرور ایتدی (ثم احرم بالحج یوم الترویة وقبله افضل) اندنصکره متمتع بالحج یوم ترویه‌ده احرامه کیرر ویوم
ترویه‌دن اول احرامه کیرمسی افضلدر نتکیم مرور ایتدی (فیحلقه یوم النحر حل من احرامیه) ویوم نحرده تراش
اولمسیله ایکی احرامدن چیقار * زیرا حجده تراش اولمسی نمازایچنده سلام المق کبی محللدر یعنی احرامدن چیقارر
(المکی یفرد فقط) واهل مکه انجق مفرد بالحجدر یعنی انکیچون تمتع وقران یوقدر * زیرا تمتع وقرانك
مشروعیتلری ایکی سفرك برینی اسقاطله رفاهیتدر بو ایسه آفاقی حقنده‌در (من اعتمر بلا سوق ثم عاد الی بلده
فقد الم) برکمسنه سوق هدیسز افعال عمره‌یی ادا ایتدکدنصکره بلدنه عودت ایلسه اهلیله المام صحیح ایله المام
بولنمغله تمتعی باطل اولور فقد الم قولی ذکر ملزوم واراده لازم قبیلندندر * زیرا تحقیق سن معنای تمتعی بیلمش
ایدك که شول کمسنه که بلا سوق هدی افعال عمره‌یی ادا ایلیه وقتا که بلدنه عودت ایتسیدی المامی صحیح
اولوب تمتعی باطل اولور (ومع سوق تمتع) وهدیینی سوقله بیله متمتع اولورز راتحقیقا اول کیمسه هدیینی سوق

ایلمسیدی اهلیله المامی صحیح اولماز و بو تقدیرجه انکیچون تمتعدن خلاص اولمق جائز اولماز پس مکه یه عودی واجب اولور ایدی لکن عودت ایدوب حج ایچون احرامه کیرسه متمتع اولور (فان طاف لها دل من اربعة قبل اشهره وتمّمها فیها وحج فقد تمتع) پس اکر عمره ایچون اشهرندن اول درت شوطدن اقل طواف ایدوب و شهرنده اول طوافی تمام ایدوب حج ایلسه اول کمسنه متمتع اولور زیرا بزم قتمزده احرام شرطدر زیرا اشهر حج اوزره تقدیمی صحیح اولور وانده معتبر اولان افعالک اداسیدر حال بوکه ادای افعالک اکثری بواندی اکثر ایچون حکم کل واردر (ولو طاف اربعة قبلها لا) واکر اشهر حجدن مقدم درت شوط طواف ایتسیدی متمتع اولماز* زیرا اکثر افعالی اشهر حجدن مقدم ادا ایلدی (کوفی) مبتدادر خبری کلجک متمتع قولیدر (حل من عمرته فیها وسکن بمکة اوبصرة وحج فی ذلك متمتع) بر کوفی اشهر حجده افعال عمره دن خلاص ومکه ده یاخود بصره ده ساکن اولوب واول عمره نک سنه سنده حج ایتسیدی اول کمسنه متمتعدر* زیرا سفر اول بصره یه رجوعله نهایت بولدی کأنه میقاتدن چیقمش اولمدی (ولوا فسدها) واکر عمره یه نیت ایدوب اعمال عمره نهایت بولمدن جماعله عمره یی افساد ایتسیدی (ورجع من بصرة وقضاها وحج لا) و بصره دن مکه یه رجوع ایدوب عمره سنی قضا ایدوب وحج ایتسیدی متمتع اولماز* زیرا سفر اولک حکمی وقتا که بصره دن رجوعله باقی قالدی ایسه کأنه مکه دن چیقمامش اولدی ایمدی مکه ده ساکن اولان ایچون تمتع یوقدر (الا اذا الم باهله ثم اتی بهما) مکر اهلیله المام صحیح ایله المامدنصکره رجوع ایدوب حج وعمره نک ایکیسنیده ادا ایتدی ایسه متمتع اولور زیرا اول کمسنه لکن المام ایدوب بعده مکه یه رجوع وحج وعمره نک ایکیسنیده ادا ایلمسی اثناء سفرده اولدی سفر اول الماملة نهایت بولدیغی ایچون پس سفر واحدده ایکی نسك مجتمع اولمغله اول کمسنه متمتع اولور (وای افسدهما بلادم) وهر قنغیسنی افساد ایدرسه بلادم انی تمام ایدر* یعنی بر کیمسه اشهر حجده عمره یه نیت ایدوب واول عمره نک سنه سنده حج ایتسه واول سنه ده لکن عمره وحجدن هر قنغیسنی افساد ایدرسه قربانسز تمام ایدر زیرا عهده احرامدن انکیچون خروج ممکن اولماز الا افعال ایله اولور ودم متمتع ساقط اولور زیرا سفر واحدده ایکی نسك صحیحك اداسی مترفق اولمدی (القران افضل منه) حج قران حج تمتعدن افضلدر (وهو من الافراد) وتمتع مفرد بالحجدن افضلدر پس قران ایکیسندن دخی افضلدر اما اولك افضل اولمسی* زیرا انده ایکی عبادتك جمعی واردر صوم له اعتکافی وفی سبیل الله حراستی وصلات لیلی جمعه زیاده مشابه اولدیغیچون واما ثانینك افضل اولمسی زیرا تمتعده فی الجمله ایکی عبادتك جمعی واردر ایمدی قرانه مشابه اولدی والله تعالی اعلم

*(باب الجنایات) *

بو باب حجده جنایتلرك احوالی بیانندهدر* وقتا که مصنف احکام محرمینك بیانندن فارغ اولدیسه عوارضدن انلره عارض اولان شیئلرك بیانه شروع ایلدی واول عوارض جنایات واحصار وفواتدر * جنایات جنایتك جمعیدر و بو جنایتله مراد بر فعلدر که محرم ایچون اول فعلی ایشلمك یوقدر بوندنصکره بو جنایتله واجب اولان آزاولور بر قربان وآزاولور ایکی قربان وآزاولور تصدق اولور وآز اولور تصدق و دم اولور واز اولور بونلرك غیری اولور پس بونلرك تفصیلنی مراد ایدوب (وجب دم علی محرم بالغ ان طیب عضوا کاملا) دیدی یعنی بالغ اولان محرم اکر برعضو کاملی رائحه طیبه ایله مطیب ایدرسه وعضو کاملدن زیاده سنیده مطیب ایدرسه بردم واجب اولور عضو کامل باش کبی وایچك واو یلق کبی ودخی بونلرك امثالی اولان اعضادر (او خضب رأسه بحناء) یاخود باشنه حنا یاقسیدی زیرا حنا مطیبات دندر (او ادهن بی عضو) یاخود برعضونده دهن استعمال ایتسیدی (بزیت اوحل اوخالصین) زیتله ویادهن سمسمله اکر خالص اولورسه ده دم واجب اولور پس تحقیقا دهن مطیب دهن بنفشه کبی و بونك مثالی اولان ادهانده اتفاقا دم واجب اولور واما دهن خالص امام اعظم قتنده دم ایجاب ایدر واما مین قتنده صدقه ایجاب ایدر (اولبس مخیطا اوستر رأسه یوما) ودخی دیکلمش ثوب کیسیدی یاخود باشنی کاملا برکون ستر ایتسیدی اول کمسنه اوزره دم واجب اولور امام ابو یوسفدن روایت اولندیکه لکن بر کمسنه نصف یومدن زیاده باشنی اورتسیدی انك اوزرینه دم واجب اولور (او حلق ربع رأسه ومحاجمه اواحدی ابطیه اوعانته او رقبته اوقص اظفار یدیه ورجلیه فی مجلس او ید اورجل فیه) یاخود محرم باشنك ربعنی تراش ایتسیدی یاخود حجامت موضعنی یاخود ایکی

قولتغنڭ بر بنی یاخود قاصفنی یاخود بونی تراش ایتسیدی یاخود ایکی الینڭ وایاغینڭ طرنقلرین کسیدی مجلس واحدده یاخود برالینڭ و برایاغینڭ طرنقلرین مجلس واحدده کسیدی اول محرمه دم واجب اولور زیرا الینڭ بری و ایاغنڭ بری ایکی الیله ایکی ایاغنڭ ربعی اولور پس کل مقامنه قائم اولور پس مذکورلرڭ کلیسی مجلس واحدده اولورسه بردم واجب اولور بردم اوزره زیاده اولمز* زیرا جنایت نوع واحددندر واگر ایکی الینڭ وایکی ایاغنڭ طرنقلرین برقاچ مجلسده قطع ایدرسه الڭ اوزرینه درت دم واجب اولور اگر هر برمجلسده برالین یاخود برایاغن قطع ایدرسه * زیرا اانده غالب اولان معنای عبادتدر پس مجلسڭ اتحادی سبیله اول معنای عبادت تداخل ایله تقییداولنور تکرار آیة سجدهده اولدیغی کبی واگر برالڭ یاخود برایاغڭ طرنقلرین مجلس واحدده قطع ایتسیدی اوزرینه بردم واجب اولور تراشده اولدیغی کبی ربعی کل مقامنه اقامت ایچون واگر بش برمقدن اقلنی قطع ایدرسه صدقه واجب اولور عن قریب ذکراولنور (اوطاف للقدوم اوللصدر جنبا اوللفرض محدثا اوله جنبا وبدنة) یاخود جنب اولدیغی حالده طواف قدوم یاخود طواف صدر ایتسیدی یاخود محدث اولدیغی حالده فرض ایچون طواف ایتسیدی واگر طواف فرضده جنب اولسیدی بدنه واجب اولور یعنی فرضده جنابتله طواف ایتسیدی واجب اولان بدنه‌در زیرا جنابت حدثدن اغلظدر پس جبر نقصانی بدنه ایله واجب اولور بینهما ده تفاوت اولسون ایچون یاخود طوافڭ اکثرینی جنابتله ایتسیدی ینه بدنه واجب اولور زیرا اکثر ایچون حکم کل واردر (اوافاض من عرفات قبل الامام) یاخود عرفاتدن امامدن اول چیقسیدی (اوترك اقل سبع الفرض) یاخود یدی فرضڭ اقلنی ترك ایتسیدی یعنی طواف زیارتدن اوچ شوطی یاخود اوچدن اقلنی ترك ایتسیدی دم واجب اولور (وبترك اكثره) واوچ شوطڭ اکثرینی ترکله یعنی درت شوطنی و یاخود درتدن زیادهسنی ترك ایله (بقی محرما حتی یطوفه) اولکمسنه محرم اولدیغی حالده طواف ایدنجه باقی قالور (اوترك طواف الصدر اواربعة منه) یاخود طواف صدری ترك ایتسیدی یاخود طواف صدردن درت شوطی ترك ایتسیدی (اوالسعی) یاخود بین الصفا والمروه سعیی ترك ایتسیدی (اوالوقوف بجمع)یاخود مزدلفهده وقفه‌یی ترك ایتسیدی (اوالرمی کله اوفی یوم) یاخود رمیڭ کلیسنی و یابر کوننی (اوالرمی الاول اواکثره) یاخود درمی اولی و یارمی اولڭ اکثرینی ترك ایتسیدی یعنی یوم نحرده جمرهٔ عقبه‌نڭ رمیني یاخود اکثرینی ترك ایتسیدی (اومس بشهوة) ترك افضلی اوزره عطفدر یاخود شهوتله یاپشسیدی (اوقبل) یا خود شهوتله او پسیدی (اواخرالحلق اوطواف الفرض عن ایام) النحر یاخود تراش اولمغی یاخود طواف فرضی ایام نحردن تأخیرایتسیدی (اوقدم نسکا علی آخر) یاخود بر عبادتی عبادت اخری او زره تقدیم ایتسیدی رمیدن اول تراش اولمق کبی وقرانه نیت ایدن کمسنه‌نڭ رمیدن اول نحری وذبحدن اول تراش اولسی کبی (اوحلق فی حل حاجا اومعتمرا) یاخود ایام نحرده حاج اولدیغی حالده یاخود معتمر اولدیغی حالده تراش اولسیدی دم واجب اولور واما ایام نحرده حرمدن چیقوب حرمڭ غیرنده تراش اولسیدی انڭ اوزرینه ایکی دم واجب اولور امام اعظم قتنده زیلعی بویله ذکر ایلدی (اوخرج حاجا من الحرم قبل التحلل) یاخود خلاص اولمزدن اول حاج اولدیغی حالده حرمدن چیقسیدی (ثم عاد) بعده عودت ایتسیدی دم واجب اولور (بخلاف معتمر خرج ثم عاد وقصر) معتمر حاجڭ خلافی اوزرهدر که حرمدن چیقدقدنصکره عودت ایدوب وصاچنی قرقسیدی اول وقت دم لازم کلمز* وقایه‌ده دیدیکه یاخود حلده حج وعمره ایچون تراش اولسیدی دم واجب اولور حلدن رجوع ایدوب بعده صاچنی قرقن یاخود او پن ولمس ایدن معتمره دم واجب اولمزدیمکدر* بن دیرمکه بونده وجوهله تکلف واردر وجه اول اولدر که تخفیفا لحج اوعمرة قولیله مراد حجڭ وعمره‌نڭ احرامندن خروج اجلیچون حالبوکه لفظڭ انڭ اوزرینه دلالتی تکلفدن خالی دکلدر بواجلدن فقهادن بعض دیدیکه اوحلق قولی اول بابده ان طیب محرم قولنه متعلقدر اگرچه کیم واقعه مطابق دکل ایسه ده ووجه ثانی اولدر که لافی معتمر قولی ایچون معطوف علیه ظاهر دکلدر اگر ظاهرا مراد تخفیفا اولڭ معناسی معتمر حرمدن چیقوب بعده حرمه عودت ایدوب وصاچن قرقسیدی اکا دم لازم کلمزدیمك ایسه‌ده بلکه حق عباره *یاخود حاج تحللدن اول حرمدن چیقسیدی بعده حرمه عودت ایتسیدی دم واجب اولور قبل التحلل حرمدن چیقوب بعده حرمه عودت ایدن معتمر صاچن قصر ایتسه یاخود او پسه و یاپاپشه انڭ اوزرینه دم واجب اولمزدیمك

ایدی ووجه ثالث اولدر که تحقیقاً اوقبل قولنك ظاهری قصر قوانك اوزرینه عطف اولدیغی توهم اولنور مع هذا اوقبل قولی اوحلق قولی اوزره معطوفدر بواجلدن بومقامده بن عبارتی کوردیکك قوله تغییر ایلدم (اودمان) یاخود ایکی دم واجب اولور بابك اولنده وجب دم قولنده کی دم قولنه عطفدر (علی قارن حلق قبل ذبحه) ذبحندن اول تراش اولان قارن اوزره دمك بری قرانك اوانندن اول تراش اولدیغی ایچوندر زیرا قرانك اوانی ذبحدنصکره در وبری ذبحی تراشدن تأخیر ایتدیکی ایچوندر (وعلی من طاف للرکن جنبا او للصدر فی آخر ایام التشریق طاهرا ولو محدثا فی الاول فدم) ودخی رکن ایچون طوافی جنابتله ایدن کمسنه اوزره یاخود صدر ایچون طوافی ایام تشریقك آخرنده طاهرا صدر ایچون طواف ایدن کمسنه اوزره واکر رکن ایچون طوافده محدث اولورسه مرور ایلدیکی اوزره بردم واجب اولور * یعنی اکر طواف زیارتی جنابتله ایتسیدی وآخر ایام تشریقده طواف صدری طاهرا ایتسیدی امام اعظم قتنده ایکی دم واجب اولور وامامین بردم واجب اولور دیدیلر واکر طواف زیارتی محدث اولدیغی حالده ایتسیدی وطواف صدری آخر ایام تشریقده طاهرا ایتسیدی اتفاقاً دم واجب اولور فرق اولدر که تحقیقاً وجه ثانیده طواف صدر طواف زیارته منتقل اولمز * زیرا طواف صدر واجبدر وحدثله اولان طواف زیارتك اعادهسی مستحبهدر واجبه منتقل اولمز ووجه اولده طواف صدرك زیارته نقلی واجب اولدی * زیرا اعاده واجبدر وبو طواف صدرك طواف زیارت مقامنه اقامتندهاندن بدنهنك سقوط ایتمك فائدهسی واردر حالبوکه ابتداء احرامده مشروع اولان ترتیب اوزره افعال ایچون عزیمت بولندی پس ترتیب مشروعك خلافی اوزره تحکیم باطل اولدی ایمدی طوافی ترتیب مشروع اوزره صرف ایتمك واجب اولدی اوزرنده سجدهٔ اصلیه اولان کمسنه قچان سهو ایچون سجده ایتسیدی سجدهٔ اصلیه یه صرف اولنوب سهوه صرف اولنمدیغی کبی پس کأنه ایام تشریقده طواف زیارتی طواف صدر ایچون طواف ایلدی پس امام اعظم قتنده طواف صدری ترکی ایچون بردم واجب اولور وبردم دخی طواف زیارتی ایام نحردن تأخیر ایتدیکی ایچون واجب اولدی واما امامین طواف صدری ترکی ایچون بردم واجب اولور طواف زیارت ایچون برشی یوقدر دیدیلر (وتصدق) بابك اولنده اولان وجب قولنك فاعلی اوزره یاخود اودمان قولی اوزره عطفدر (بنصف صاع من بر ان طیب اقل من عضو) واکر بر عضودن اقلنی تطییب ایدرسه بغدایدن نصف صاع تصدق واجب اولور (او ستر رأسه او لبس اقل من یوم اوحلق اقل من ربع رأسه او قص اقل من خمسة اظفار او خمسة متفرقة) یاخود بر کوندن اقل وقتده باشنی ستر ایدوب ویادیکلمش ثوب کیرسه یاخود باشنك ربعندن اقلنی تراش ایدرسه یاخود بشدن اقل طرنقلرین کسرسه یاخود متفرق اولدقلری حالده بش پرمغك طرنقلرین کسرسه کذلك بغدایدن نصف صاع تصدق واجب اولور (او طاف للقدوم او للصدر محدثا او ترك ثلاثة من سبع الصدر او احدی جمار ثلاث او حلق رأس غیره) یاخود طواف قدومی وطواف صدری محدث اولدیغی حالده ایتسیدی یاخود طواف صدرك یدی شوطندن اوچنی ترك ایتسیدی یاخود اوچ کون جمرهنك برینی ترك ایتسیدی یاخود محرم آخرك باشنی تراش ایتسیدی بغدایدن نصف صاع تصدق واجب اولور (وذبح او تصدق بثلاثة اصوع طعام علی ستة مساکین) ودخی ذبح واجب اولور یاخود آلتی مسکین اوزرینه ذبحك لحمندن یاخود اوچ صاع بغدایدن طعام تصدق ایتمك واجب اولور (او صام ثلاثة ایام) یاخود اوچ کون صائم اولمق واجب اولور یعنی بو اوچ شیئك بیننده مخیردر (ان طیب او حلق بعذر) اکر محرم اولان کمسنه معذور اولمغله رائحهٔ طیبه استعمال ایدرسه یاخود تراش اولورسه (ووطؤه ولو ناسیا قبل وقوف فرض یفسد حجه) وطؤه مبتدادر خبری یفسد حجه قولیدر یعنی محرمك وطئی کرکسه اونوتمغله اولسون فرضه وقوفدن اول حجی فاسد ایدر (ویمضی ویذبح ویقضی) یعنی حجی اتمامی واجب اولور وبر قربان واجب اولور وا کاسنهٔ آتیهده حجی قضا لازم اولور (ولم یفترقا) حالبوکه اول کمسنه مرأهسندن وقت قضاسنده مفترق اولمق واجب اولدی (وبعد وقوفه لم یفسد) وفرضه وقوفدنصکره وطئی حجی افساد ایلمز (ویجب بدنة) وبر بدنه قربان ایتمك واجب اولور (وان بعد الحلق یجب شاة) وتراشدنصکره وطئ ایدرسه بر قیون قربان واجب اولور (وفی عمرته قبل طواف اربعة یفسدها) وعمرهسنده درت طوافدن اول وطئ ایتسیدی عمرهسنی افساد ایدر (فیمضی ویذبح ویقضی) پس فاسد اولان عمرهسنی اتمام ایدر وقربان ایدر وعمرهسنی قضا ایدر

(و بعدار بعة) وعمره سنك درت شوطنی طوافدنصكره وطیٔ ایتسیدی (ذبح ولم یفسد) برقربان ایدر
وعمره سنده وطیٔ ایتسیدی افساد ایتمز (او قتل محرم صیدا) یاخود محرم اولان كمسنه برصید قتل ایتسیدی
(او دل علیه قاتله مطلقا فعلیه جزاؤه) یاخود محرم صیدك قاتلنه دلالت ایتسیدی برابردركرك اول دلالت اول
امرده اولسون كركسه اولسون وكرك سهوا اولسون وكرك قصدا اولسون اول محرم اوزره صیدك جزاسی لازم
كلور یعنی جزاسی واجب اولور (ولو سبعا غیر صائل) اگرچه كیم صید سبع غیرصائل اولورسه ده (ولاشیٔ
فی الصائل) وسبع صائل ایچون برشیٔ یوقدر یعنی صید قصد ایدیجی ویرنجی حیوان اولورسه انكیچون محرم
اوزره جزا واجب اولمز (او مستانسا او حماما مسرولا) یاخود انسانه انوس اولمش حیوان اولورسه یاخود
مسرول كوكرجن اولورسه * مسرول بر كوكرجندر كه ایكی ایاقلری چاغشیر اوردر امام مالك حمام مسرول
الفت ایتمش قوشدر قاز كبی دردیدی بزدیرز كه اصل خلقتده صید دراغر لغندن اوچمز (او هو مضطر الی اكله)
یاخود محرم صیدك اكلنه آجلقدن یاخود بر غیری ضرورتله مضطر اولورسه صیدك جزاسی واجب اولور (وهو)
اول جزاء (ماقومه عدلان فی مقتله او فی اقرب مكان منه) صیدك قتل اولندیغی مكانده یاخود قتل اولندیغی
موضعه اقرب مكانده ایكی عادل كمسنه نك تقدیر ایلدیكی شیئدر (وفی السبع لایزید علی الشاة) وصید سبع
اولورسه جزاسی قیون اوزره زیاده اولمز اگرچه كیم صید قیوندن اكبر اولورسه ده (ثم له ان یشتری به هدیا
ویذبحه بمكة) اندنصكره اول صید ایچون بر هدی اشترا ایدوب مكه ده اول هدیی محرم ایچون ذبح ایلمك واردر
(او طعاما ویتصدق علی كل مسكین نصف صاع بر) یاخود اول محرم طعام اشترا ایدوب قنغی مكانده اولورسه
هر مسكینه بغدایدن نصف صاع (او صاع تمر او شعیر لا اقل منه) یاخود خرمادن و یا شعیردن بر صاع
تصدق ایتمك وار در برفقیره بوندن اقل تصدق اولمز (او یصوم عن طعام كل مسكین یوما) یاخود
هر مسكینك طعامی ایچون بركون صائم اولور (وان فضل عن طعام المسكین) واگر طعام مسكیندن
فضله باقی قالورسه طعام مسكین نصف صاعدر فضله قلان اندن اقلدر (تصدق به) اول فضله یی دخی
تصدق ایدر (او صام یوما) یاخود اول فضله بدلی بركون صائم اولور (ویجب مانقص بجرحه ونتف شعره
وقطع عضوه) واول محرم صیادك صیدی یاره سیله یاخود قیلنی یولمسیله و یاخود عضونك قطع اولنمسیله
ناقص اولان شی واجب اولور * یعنی محرم برصیدی یاره اسیدی یاخود تویں یولسیدی یاخود صیدك
برعضوین قطع ایتسیدی بعض ایچون كل ایله اعتبار جهتندن نقص اولان شیئه ضامن اولور (والقیمة)
وصیدك كامله قیمتی واجب اولور (بنتف ریشه وقطع قوائمه) قنادینی یولمغله وایقلرین قطع ایتمكله
حتی حیزامتناعدن چیقمش اولور * زیرا آلت امتناعی فوت ایتدرمسیله امنی فوت ایتدرمش اولدی
ایدی جزاسنه ضامن اولور (وكسر بیضه) یعنی صیدك یمورطه سنی قرمسیله اوزرینه یمورطه نك
قیمتی واجب اولور زیرا یمورطه صیدك اصلیدر واول یمورطه ایچون صید اولمغه لیاقت واردر پس اول یمورطه
احتیاطا صید منزله سنه تنزیل اولندی مادامكه فاسد اولمیه واگر اول قربلان یمورطه ایكدین اولمغله فاسد ایسه
قیران كمسنه اوزرینه برشیٔ لازم كلمز (وكسره وخروج فرخ میت) وصیدك یمورطه سی قرلمسیله وایچندن میت
یاوریسی چیقمغله اول یاورینك دیری اولدیغی حالده قیمتی واجب اولور * بو مسئله بیلنمدن خالی دكلدر كه اول
یاوری دیری ایدی یمورطه قیرلمغله فوت اولدی یاخود بیلنور كه تحقیقا اول یاوری یمورطه قرلمزدن اول میت ایدی
یاخود بیلنمز كه اول یاورینك موتی یمورطه قیرلمغله میدر یوخسه قیرلمغله دكلمیدر پس اول یاورینك دیری اولوب
یمورطه قیرلمغله فوت اولدیغی بلندیسه یمورطه نك قیمتنه قیران ضامن اولور واگر قیرلمزدن اول یاوری میت ایدیكی
بیلندیسه یمورطه یی قیران كمسنه اوزره برشیٔ لازم كلمز واگر یاورینك موتی قیرلمغله اولدیغی بلنمزسه قیاس بودر كه
یمورطه دن غیری یه ضامن اولمیه زیرا یاورینك حیاتی معلوم دكلدر واستحسانا اول یمورطه یی قیران كمسنه
اوزرینه یاورینك دیری اولدیغی حالده قیمتی واجب اولور * زیرا یمورطه دن یاوری دیری چیقمق ایچون
حاضر لنمشدر و وقتندن اول قیرمق موتنه سببدر اول سببله انك جزاسی احتیاطا اول یاورینك دیری اولدیغی
حالده قیمتنه نقل اولنور (وذبح الحلال صید الحرم) ودخی حرمك حلال صیدینك ذبحی ایله محرم اوزره قیمتی
واجب اولور اول قیمتی تصدق قله * حلال ایله قیدك فائده سی عن قریب ذكر اولنور * (وحلبه) ودخی صید حرمك

سودینی صاغمسیله سودینک قیمتی واجب اولور زیرا سود صیدک اجزاسندندر پس صیدک کندیسنه مشابه اولدی
(وقطع حشیشه وشجره النابت بنفسه) وحرمک قورو اولمیان اوتنی و کندو بتن شجرینی قطع جزا ایجاب ایدر (ولیس
ممّا ینبت) حالبو که ناسک تربیه سیله بتردیکی جنسندن اولمیه (ولو مملوکا) کرکسه اول شجر مملوک اولسون
*مصنفک بو قولی وقایه ده ووقایه نک غیرده واقع اولان غیر مملوک قوللرینه اشارتدر اول قول مفید دکلدر زیرا
هدایه شارحلری وانلرک غیرلری دیدیلر که حقیقتا حرمک قورو اوتنی وشجری ایکی نوعدر بری اول شجردر که
انی انسان تربیه سیله بتشدیرر و برنوعی بنفسه کندو بتندرر و بو ایکینک هر بری ایکی نوعدر *زیرا یا انسان
تربیه سیله بتن شیئک جنسندندر یاخود دکلدر نوع اول یعنی انسان تربیه سیله اولان ایکی نوعیله یعنی انسان
تربیه سیله بتن وانسان تربیه سیله بتن جنسندن اولان جزا ایجاب ایلمز ونوع ثانیدن صنف اولده بو یله در وجزا
انجق نوع ثانینک ایکنجی صنفنده در اولکه بنفسه بتوب وناسک تربیه سیله بتن جنسندن اولمیاندر وانکده انسانک
کندو ملکنده بنفسه بتوب مملوکی اولمغله ملکنک غیری برده بتمسی برابردر حتی فقها دیدیلر که بر رجل ملکنده
ام غیلان بتروب برانسان انی قطع ایتسیدی اول انسان اوزره اول شجرک مالکی ایچون قیمتی لازم کلور وحق
شرع ایچون برقیمت دخی لازم کلور (الاماجف) الامکر که اول شجر قورومش اوله اول وقت بلاغرم
قطعی جائز اولور (ولاصوم فی الاربعة) درت شیئده صوم اولمز یعنی محرم حرمک حلال اولان صیدینک
ذبحنده وسودینی صاغمغده وقورو اوتلوغنی وشجرینی قطعده قیمت بدلی صائم اولمق لازم کلمز زیرا بو مقامده
واجب اولان قیمت غرامتدر وکفارة دکلدر پس ضمان امواله مشابه اولدی ایمدی صومله ادا اولنمز
ومصنفک ذبح حلال دیمسنه باعث اولدر که ذبح ایدن کمسنه محرم اولسیدی کفارتی صومله ادا اولنور نهایه ده
بو یله ذکر اولندی (ولا رعی الحشیش ولا یقطع الا الاذخر) وحرمدن قورو اوتلق اوتارلمز وقطع اولنمز الامکه
آریغی نباتی قطع ورعی اولنور نبی علیه الصلاة والسلامک (لا یختلی خلاها ولا یعضد شوکها) قول شریفیچون
یعنی حرمک یاش اوتلغی بچلمز ودیکی قطع اولنمز دیمکدر واما که آریغی رسول علیه الصلاة والسلام استثنا
قیلدی پس انک قطعی ورعی جائز اولدی (والکمأة) ومنترک دخی قطعی جائز دکلدر زیرا منتر نبات
جمله سندن دکلدر (وصدقة وان قلت بقتل قملة او جرادة) ومحرم ایچون کهله نک وچکرکه نک قتلنه صدقه
واجب اولور اکرچه کیم اول صدقه قلیل ایسه ده (ولاشیء بقتل غراب وحدأة وعقرب وحیة وفارة وکلب
عقور) وقرغه نک ودولنکجک وعقربک و یلانک وفاره نک وکلب عقورک قتلیله محرمه برشیء لازم کلمز بعض
روایتلرده قورد دخی ذکر اولندی وبعض کلب عقور ایله مراد قورد در دیدی (و بعوض و برغوث وقراد
وسلحفاة) ودخی سوری سنکک و پیره و کنه وقپلوبغه نک قتلی ایله برشیء لازم کلمز (وله ذبح البقر والشاة
والبعیر والدجاج والبط الاهلی) ومحرم ایچون قره صغری وقیونی ودوه یی وطاوغی واوقازنی ذبح ایلمک جائز
اولور (واکل ما صاده حلال وذبحه بلا دلالة محرم وامر به) ودخی حلالک صید ایلدیکی یعنی محرم اولمیان
کمسنه نک صید ایلدیکی وذبح ایلدیکی شیئک اکلی شو یله که بر محرم اکا صید ایچون دلالت ایتمکسزین وذبحی
ایچون اکا امر ایتمکسزین اول صیدک اکلی محرم ایچون جائز اولور (حلال دخل الحرم بصید فی یده ارسله)
محرم اولمیان بر کمسنه النده صید ایله حرمه داخل اولسیدی اول صیدی صالیورمک اوزرینه لازم کلور
هدایه ده دیدیکه بر کمسنه حرمه صید ایله داخل اولسه اول کمسنه اوزره اول صیدی صالیورمک لازم کلور
اکر اول صید اول کمسنه نک النده ایسه *امام شافعی ایچون خلاف واردر وصاحب نهایه دیدیکه اول حرمه
صید ایله داخل اولان کمسنه محرم اولمیاندر حتی خلاف شافعی ظاهر اوله زیرا تحقیق محرم اولان کمسنه یه اول
صیدک صالیورلمسی بالکز احرامله بالاتفاق واجب اولور دیدی بو اجلدن (حلال دخل الحرم بصید فی یده
قولیله مراد یعنی شول ید حقیقیه سیدر که اول ید جارحه در حتی اول کمسنه نک قفسنده ایکن صید ایله حرمه داخل اولدقده
صیدانک یوکنده و یاخود قفسنده اولسیدی اول صیدی صالیورمک واجب اولمز بونی تاج الشریعه
ذکر ایلدی ارسله قولی صیدی صالیورمک اول کمسنه اوزره واجب اولور دیمکدر (وردّ بیعه ان بقی) و بیعی
رد اولنور اکر صید مبیعک عینی مشتری یدنده باقی ایسه * یعنی شول صیدک بیعی که محرم اولان و یا محرم اولمیان
اول صید ایله بیله حرمه داخل اولدقدنصکره واقع اوله اکر مشتری یدنده باقی ایسه رد اولنور *زیرا بیع فاسددر

باباطلدر (والاجزی) واکر صید مشتری یدنده باقی دکل ایسه بایع مشتریدن الدیغی قیمتی اعطا ایدر
(کبیع المحرم صیده) محرم اولان کمسنه صیدینی بیع ایلدیکی کبی یعنی محرمك بیع ایلدیکی صیدرد اولنوز
اکر صید قائم ایسه واکرضایع اولدیسه قیمتی واجب اولور برابردر کرك محرمه بیع ایتسون وکرك محرم اولمیانه
بیع ایتسون (لاصیدا فی بیته) ارسله لفظنك ضمیری اوزره عطفدر (اوصص ممدار احرم) محرم اولان
کمسنه نك بیتنده و یاخود بیله سنجه اولان قفسنده اولان صیدی محرم اولمغله صالیورمك واجب اولمز* زیرا
احرام صیدك مالکیتنی ومحافظه سنی منافی دکلدر مسئله اولی بونك خلافی اوزره درکه کرك محرم وکرك محرم
اولمیان صید ایله بیله حرمه داخل اولدقدنصکره صالیورمك لازم کلور* زیرا اول صید همان حرمك صیدی
اولدی ایمدی اکا تعرضی ترك ایتمك واجب اولدی (ارسل صیدا فی ید محرم ان اخذه حلال ضمن والا فلا)
اکر بر محرم اولمیان کمسنه محرمك یدنده اولان صیدی اخذ ایدوب صالیورسیدی اول صیدك قیمتنه ضامن
اولور اکر اخذ ایدوب صالیویرن محرم اولورسه ضمان لازم کلمز (قتل محرم صیدمثله یجزی کل) بر محرم
کندو کبی بر محرمك صیدینی قتل ایتسیدی اول صیدك جزاسی ایکیسنه ده لازم کلور یعنی هر برینه صیدك
جمیع قیمتی لازم کلور *زیرا صیدك آخذی اولان محرم صیدك امین اولمسنی فوت ایتمکه متعرضدر وقاتل
اولان اول امنك تفویتنی مقرر قلیجیدر ومقرر قیلمق ایسه تضمین حقنده ابتدا کبیدر قبل الدخول طلاق
شاهدلرینك شهادتدن رجوع ایتدکلرنده اولدیغی کبی (و یرجع آخذه علی قاتله) ایمدی اول صیدك
آخذی قاتلی اوزره رجوع ایدر * زیرا قاتل قتل سبیله فعل اخذی علت قیلدی پس علتك علتنه مباشرت
معنا سنده اولدی ایمدی ضماننه قاتل اوزره نقل اولنور (مابه دم علی المفرد فعلی القارن به دمان) شول شیکه
اول شیء سبیله مفرد بالحج اولانه بر دم لازم کله اول شیئله قارن اوزره ایکی دم لازم کلور بری حج ایچون و بری
عمره ایچون (الاالجواز المیقات غیرمحرم) الا محرم اولمدیغی حالده میقاتی تجاوز ایدرسه قارن ایچون بردم
واجب اولور* زیرا قارن اوزره میقات فقتنده واجب اولان احرام واحددر زیلعی شیخ الاسلامدن نقل ایتدیکه
تحقیقا قارن اوزره ایکی دمك واجب اولسی عرفه ده وقوفدن اول واقع اولدیغی وقتده در واما عرفه ده
وقوفدنصکره جماعده قارن اوزره ایکی دم واجب اولور ومحظوراتدن غیرده بردم واجب اولور (یشنی
جزاء صیدقتله محرمان) ایکی محرمك قتل ایلدیکی برصیدك جزاسی ایکی اولور* زیرا بو جزا فعلك جزاسیدر
فعل ایسه متعدد جزا دخی متعدد اولور (ویتحدلو قتل صیدالحرم حلالان) واکر حرمك برصیدنی محرم
اولمیان ایکی کمسنه قتل ایتسه لردی جزاسی متحد اولور* زیرا حرمك صیدنك جزاسی جزاء محلدر محل ایسه
بردر جزا دخی بر اولور (بطل بیع المحرم صیدا وشراؤه وحرم ذبحه وغرم قیمة مااکل) محرمك صیدی بیع
ایلمسی وشرا ایتمسی باطل اولدی وذبح ایلمسی حرام اولدی واکل ایلدیکنك قیمتنه ضامن اولور (لامحرم
لم یذبحه) یعنی ذبح ایتمین محرم آخر کل ایتسیدی ضامن اولمز لامحرم قولی غرم قولنك ضمیرینه عطفدر فصل
ایچون جائز اولدی (وادت ظبیة اخرجت من الحرم وماتا غرمهما) برکیك حرمده طوغورسیدی برکمسنه
اول کیکی ولدیله بیله حرمدن اخراج ایلدکده ایکیسیده فوت اولسیدی اخراج ایدن کمسنه ضامن اولور یعنی
کیکه و یاوریسنه ضامن اولور* زیرا صید حرمدن چیقدقدنصکره شرعا امین اولمغه مستحقدر بو اجادن اول
کیکی موضعنه رد ایتمك ایجاب ایدر ایمدی بورد برصفة شرعیه درکه اولاده دخی سرایت ایدر نتکیم حر اولمقده
ورق اولمقده وکتابتده و بونلر مثللیده اولاده سرایت ایتدیکی کبی (وان ادی جزاءها ثم ولدت لم یجزه)
و اکر کیکك جزاسی ادا اولندقدنصکره طوغورسیدی اول کمسنه اوزره ولدك جزاسی لازم کلمز
زیرا اناسنك جزاسی ادا اولندقدنصکره امنیت باقی قالمز * زیرا خلفك وصولی اصلك وصولی
کبیدر (آفاقی اراد الحج والعمرة) آفاقی اولان برکسنه حج وعمره یی مراد ایتسیدی حج وعمره نك
ارادتلری قیدنه باعث اولدرکه* زیرا بو ایکیسندن برینی مراد ایلمسه میقاتك مجاوزه سیله انك اوزرینه برشیء
واجب اولمز (وجاوز میقاته لزمه دم) واول حج وعمره یی مراد ایدن آفاقی میقاتی تجاوز ایتسیدی اکا بردم
لازم کلور (فان عادفا حرم اومحرما) پس اول میقاتی تجاوز ایدن آفاقی میقاته عودت ایتسه یاخود
طریقده محرم اولدیغی حالده عودت ایلسه (لم یشرع فی نسك ولبی) مناسکدن برنسکه شروع ایتمدین ابتدا

اولدیغی حالده تلبیه دخی ایتسه (سقط) اکا لازم کلان دم ساقط اولور مصنفك ولبی قولی امامین قوندن احترازدر که * زیرا امامین قتنده محرم اولدیغی حالده میقاته عود ایتمسی دمك سقوطنه کافیدر وامام اعظم قتنده محرم اولوب وتلبیه ایدیجی اولدیغی حالده عودندن لابدر (والافلا) واکر میقاته عودت ایتمزسه یاخود مناسکدن بر نسکه شروعدنصکره عودت ایتسه طواف یاخود استلام حجر ایتمکله ابتدا ایدوب بعده عودت ایتسه دم ساقط اولمز (کمکی یرید الحج ومتمتع فرغ من عمرته وخرجا من الحرم واحرما) مکی اولان کمسنه کبی که حج مراد ایده ومتمتع کبی که عمره دن فارغ اوله وحرمدن چیقه لر واحرامه کیره لر بونلره دم لازم اولمقده مسئلهٔ اولی یه مشابهدر * زیرا مکینك احرامی حرمدندر وعمره ایله متمتع اولان دخی وقتا که مکه یه داخل اولوب عمره کتوره * مکی اولوروا احرامی حرمدن اولور ایمدی بونلرك اوزرینه میقاتی احرامسز تجاوز ایتدکلری ایچون دم واجب اولور (دخل کوفی البستان لحاجة فله دخول مكة بلا احرام ومیقاته البستان کالبستانی) بر کوفی بر حاجت ایچون بستان نام موضعه داخل اولسیدی انکیچون بلا احرام مکه یه دخول واردر وانك میقاتی بستانی اولان کبی بستاندر * بستان بنی عامرده برموضعدر که میقاتك داخلنده ومکه نك خارجنده در پس کوفی اولان کمسنه حاجتی ایچون اکا داخل اولسیدی انك اوزرینه احرام واجب اولمز زیرا بستان واجب التعظیم دکلدر ایمدی کوفی اکا داخل اولسه اول بستان اهلنه ملحق اولور حالبوکه اهل بستان ایچون بلا احرام مکه یه داخل اولمق جائز اولور لکن اکر حج مراد ایدرسه انك میقاتی بستاندر یعنی حلك شول جمیعسیکه بستانله حرم بیننده در بستانی کبیدر (ولاشیٔ علیهما) بستانی وبستانه داخل اولانك اوزرلرینه برشیٔ لازم کلمز (ان احرما من الحل ووقفا بعرفات) حلدن احرامه کیروب وعرفاتده وقفه یه طورورلرسه زیرا انلر میقاتلرندن محرم اولدیلر (فاذ دخل مكة بلا احرام لزمه حج او عمرة وصح منه) ایمدی قچان بلا احرام مکه یه داخل اولسه اکا حج وياخود عمره لازم کلور ومکه یه بلا احرام دخول سببیله لازم کلان شیٔ اندن صحیح اولور (لو خرج) اکر اول مکه یه دخولی سنه سنده میقاته چیقوب احرامه کیررسه (وحج عما علیه فی ذلك العام) واول سنه ده اوزرینه لازم کلان حجی ایدرسه صحیح اولور (لابعده) اول سنه دنصکره صحیح اولمز وامام زفر صحیح اولمز قیاسده بودر نذر سببیله اکا لازم کلان شیٔ اعتباریله وسنه تحویل ایلدیکی وقتده ایتمش کبی اولوردیدی * وبزم ایچون صحیح اولدیغنه علت اولدر که تحقیقا اول کمسنه ترك ایلدیکی شیئی وقتنده تدارك ایلدی * زیرا تحقیق انك اوزرینه واجب اولان مکه یه دخولی وقتنده بو بقعه یه تعظیما محرم اولمقدر بو خصوص علی الیقین انك احرامی دخول مکه ایچون اولمق دکلدر سنه تحویل ایتدکدنصکره اولان بونك خلافیدر که زیرا ذمتنده دین اولدی اول ادا اولنمز الا احرامله مقصود اولدیغی حالده ادا اولنور نتکیم اعتکاف منذورده اولدیغی کبی * زیرا اعتکاف بوسنه نك رمضاننده صومله ادا اولنور ایکنجی سنه ده اولمز نتکیم مرور ایتدی (جاز میقاته فاحرم بعمرة وافسدها مضى وقضى ولا دم لترك میقاته) برکسنه میقاتنی بلا احرام تجاوز ایتسیدی پس عمره ایچون احرامه کیروب وعمره سنی افساد ایتسیدی وقت عمره یه کچدکدنصکره قضا ایدر ومیقاتی ترك ایتدیکی ایچون دم یوقدر * زیرا اول کمسنه قضاسنده حق میقاتی احرامله میقاتدن قضا ایدیجی اولدی (مکی طاف لعمرته شوطا فاحرم بالحج رفضه) بر مکی کمسنه عمره ایچون برشوط طواف ایتدکده حج ایچون محرم اولسیدی حجی ترك ایدر یعنی اول کمسنه اوزرینه حجی ترك لازم اولور امام اعظم قتنده انك اوزرینه بناء که تحقیقا مکی ایکی احرامك بینی جمعدن نهی اولنمشدر وامامین قتنده عمره یی ترك ایدر (وعلیه دم) وانك اوزرینه دم لازم کلور (وحج وعمرة) وحج وعمره نك قضاسی لازم کلور * زیرا اول کمسنه شروعدنصکره حجك مضیندن عاجز اولدیغی حیثیله حجی فوت ایتمش کبیدر ایمدی فائت حج اوزره حج وعمره نك قضاسی لازم کلور (ولو تمهما) واکر حج وعمره دن برینی ترك ایتمیوب ایکیسنیده تمام ایدرسه (صح) صحیح اولور * زیرا اول کمسنه التزام ایلدیکی ادا ایلدی لکن ایکیسنی جمع منهی عنهدر وافعال شرعیه دن نهی مشروعیتی محققدر (وذبح) ولکن عملنده منهی عنهی ارتکابله نقصانی ایچون دم لازم اولور وبودم مکی ایچون دم خیردر وآفاقی ایچون دم شکردر (من احرم بالحج ثم یوم النحر باخر) برکسنه حج ایچون محرم اولسیدی اندنصکره یوم نحرده حج آخر ایچون محرم اولسیدی (فان حلق الاول لزمه الآخر بلا دم) پس اکر اول کمسنه حج اول ایچون تراش اولدیسه حج اکا لازم کلور حتی سنهٔ آتیه ده بلادم قضا ایدر (والا)

واکر حج اول ایچون تراش اولدیسه (فیه) حج آخر ایچون دم لازم کلور (قصر اولا) احرام ثانیدنصکره
صاچینی کرك قصر ایتسون کرك ایتمسون بونك اصلی بودر که تحقیقا حج ایله عمره نك ایکی احرامنی جمع ایلمك بدعتدر
پس اکر اول کسنه احرام اولده تراش اولدیسه ایکی حجك بیننی جمع ایتمش اولدی انك ایچون جمعك دمی واجب
اولمز واکر احرام اولده تراش اولدی ایسه حج وعمره نك احراملرینی جمع ایتمش اولور بوندنصکره اکر تراش اولمسه
حج اولدن تحلل ایدرو ثانی اوزره جنایت ایدر* زیرا وقتنك غیرنده محرم اولدی ایمدی انك اوزرینه اجماعا دم
لازم کلور واکر سنهٔ آتیه ده حج ایدنجه تراش اولمدیسه امام اعظم قتنده انك اوزرینه اجماعا دم لازم کلور
تراشی احرام اولدن تأخیر ایتدیکی ایچون مصنفك والافیه قصر اولا قولنك معناسی بودر (اتی بعمرة
الاالحلق) برکسنه عمره نك افعالنی بالجمله ادا ایدوب انجق تراش قالدقده (فاحرم باخری ذبح) حج آخر
ایچون محرم اولسیدی اول کسنه اوزره دم لازم کلور* زیرا اول کسنه حج وعمره نك ایکی احراملرینی جمع
ایتدی بوایسه مکروه در ایمدی اکادم لازم کلور (آفاقی احرم به ثم بها لزماه) آفاقی اولان برکسنه حج
ایچون محرم اولوب اندنصکره عمره ایچون دخی محرم اولسیدی ایکیسیده لازم کلور* زیرا آفاقی ایچون حج
ایله عمره یی جمع ایتمك مشروعدر قران کبی (وبطلت بالوقوف قبل افعالها لا بالتوجه الی عرفات) وعمره نك
افعالنی ادا ایتمزدن مقدم عرفاتده وقفه یه طورمغله عمره باطل اولور یوخسه توجه ایتمکله باطل اولمز
(وان طاف له) واکر حج ایچون طواف قدومی ادا ایتسیدی (ثم احرم بها) اندنصکره عمره ایچون محرم
اولسیدی (مضی علیهما ذبح) پس وقت عمره اوزره کچسیدی انك اوزرینه دم لازم کلور* زیرا اول کسنه
افعال عمره یی افعال حج اوزره بنا ایدیجی اولدی (وندب رفضها) ایمدی عمره یی ترك مندوب اولدی *
زیرا احرام حج اعمالندن برشیله متأکد اولدی حج ایچون طواف ایدن بونك خلافیدر (فان رفض قضی) پس
اکر عمره یی ترك ایدرسه عمره ده شروعك صحتی ایچون قضا ایدر (وذبح) وعمره یی ترك ایتدیکی ایچون قربان
ایدر (حج فاهل بعمرة یوم النحر او فی ثلاثة بلیه لزمته) وبرکسنه حج ایدوب یوم نحرده یاخود یوم نحری ولی
ایدن اوچ کونده عمره ده رفع صورتله تلبیه ایتسیدی اول کسنه ایچون عمره لازم کلور* زیرا حج ایله عمره نك
احراملرینك بیننی جمع ایتمك صحیحدر (ورفضت) وعمره یی ترك ایتمکده لازم کلور * زیرا اول کسنه رکن
حجی اولمکله وقوفدر ادا ایتدی ایمدی افعال عمره یی افعال حج اوزره من کل وجه بنا ایتمش اولور حالبوکه بوایام
ایچنده عمره مکروه اولدی (وقضیت مع دم) وعمره یی ترك ایتدیکی ایچون قضا ایدر دم ایله بیله (واذا مضی
صح ویجب دم) واکر عمره یی ترك ایتمیوب وقت عمره اوزره کچرسه صحیح اولور ومکروه ایتدیکی ایچون
دم واجب اولور (فائت الحج اهل به او بها رفض وقضی وذبح) یعنی حجی فوت ایدن کسنه حجان حج ایچون
ویا عمره ایچون محرم اولسیدی احرامی ترك ایلمك واجب اولور وافعال عمره ایله تحلل ایدر* زیرا حجی فوت ایدن
کسنه بو بله ایتمك واجب اولدی اندنصکره حج وعمره دن قنغیسیله محرم اولدی ایسه انی قضا ایدر وقربان ایدر
وحجك احرامنی ترکه سبب اولدرکه * زیرا اول کسنه حج وعمره نك احراملری بیننی جمع ایتمش اولدی ایمدی
عمره یی ترك ایدر وعمره نك احرامنی ترکه باعث اولدرکه* زیرا اول کسنه حجی فوت ایلدیکی ایچون انك اوزرینه
عمره واجب اولدی پس احرامله ایکی عمره نك بیننی جمع ایتمش اولور ایمدی عمرۂ ثانیه یی ترك ایدر وانك اوزرینه
دم واجب اولمغه باعث اولدرکه اداسندن مقدم ترك ایله تحلل ایتدیکی ایچوندر

* (باب محرم احصر) *

بو باب احصار اولنان محرمك احوالی بیانندهدر* احصار لغت جهتندن منعدر (حصره العدو واحصره
المرض) دینلور وشرعا محرم اولان کسنه یی عدو یاخود مرضدن حجك یاخود عمره سنك تمامنه و اصل
اولمسندن خوفك منعنه دیرلر (فاذا احصر بعدو او مرض) حجان محرم عدو یاخود مرض خوفیله محاصره
اولنسیدی انك ایچون تحلل جائز اولور بونقدیرجه (بعث المفرد دما والقارن دمین) احصار اولنان
کسنه مفرد بالحج ایسه برقیون یاخود برقیونك قیمتنی وقارن بالحج اولان ایکی قیون ویا ایکی قیونك قیمتنی
کوندرر (وعین یوم الذبح فی الحرم) واول قیونك حرمده ذبح اولنه جغی کونی تعیین ایدر حلده تعیین ایتمز
یعنی قیون کوندردیکی کسنه حرمده ذبح ایتمکه بعینه برکون تعیین ایدر وقارن ایکی قیون کوندرمکه باعث

ایکی احرامدن تحلله محتاج اولدیغی ایچوندر (ولو قبل یوم النحر) اکرچه کیم ول تعیین ایلدیکی کونکه
یوم ذبحدر یوم نحردن مقدم اولورسه ده * واما بن فتنده عمره ایله محصر اولدی بعده ذکر اولنان ایدروکر
محصر بالحج اولورسه انك ایچون ذبح جائز اولمدی الا یوم نحرده جائز اولدی (و بذبحه تحل بلا حلق وتقصیر)
اول قبونك ذبح اولنمسیله محصر تراش اولمقسزین وشعرینی قرقمقسزین احرامدن محلل اولور بو قول وقایه نك
قبل حلق وتقصیر قواندن اولیدر (وعلیه ان حل من حج حج وعمرة) واول کمسنه اوزره اکرحجدن محلل اولدیسه
حج وعمره لازم کاور شروع ایله حج لازم کاور وتحلل ایچون عمره لازم کلور * زیرا اول تحلل فائت الحج
معناسنه در (ومن عمرة عمرة) واکر عمره دن محلل ایسه عمره لازم کاور اولکه عمره نك قضاسیدر (ومن
قران حجة وعمرتان) واکر محصر قران بالحج ایسه برحجله ایکی عمره لازم کاور اما حج ایله عمره نك برینه سبب مفرد
بالحجده اولدیغی کبی فائت الحج معناسنده اولمغله در واما عمره نك ایکنجیسنه سبب شروعك صحتندنصکره اندن
چیقدیغی ایچوندر (واذا زال احصاره) وقچان قارن اولان محرمك احصاری زائل اولسیدی (وامکنه
ادراك الهدی والحج توجه) واکاهدیه وحجه یتشمك ممکن اولسیدی اکاحجی ادا اتمك ایچون توجه لازم
کاور وانك ایچون تحلل جائز دکلدر * زیراهدی ارسالی هدیك ادراکندن عجزی ایچون ایدی ادراکدن بدل
حکمنده اولدی وتحقیق بدل ایله مقصودك حصولندن مقدم اصل اوزره قدرت حاصل اولدی ایمدی بدله
اعتبار ساقط اولدی عیننده عاجز اولمدیغی ایچون صومله کفارت ایدن کمسنه کبی که نچان صومدن فارغ
اولمزدن اول برقولك رقبه سنه قادر اولسه اول کمسنه اوزرینه عتق رقبه واجب اولور بودخی انك کبیدر
واول هدی ایچون دیلدیکنی ایدر * زیرا اول هدی انك ملکیدر وانی برجهته تعیین ایلدر پس اندن مستغنی
اولور (ومع احدهما فقط او بدونهما له ان تحل) واول محرم محصرك احصاری زائل اولدقده حج ایله هدیك
ایکیسندن برینه یتشمکله بیله یاخود ایکیسنه ده یتشمك اولمامغله انك ایچون تحلل جائزدر پس اکر هدیه یتشوب
حجه یتشمز ایسه تحلل ایدر * زیرا اصلدن عاجز اولدی وکذلك حجه یتشوب هدیه یتشمزسه استحسانا تحلل ایدر
زیرا تحلل ایلمسه مالی بحر ناضایع اولور مالك حرمتی ایسه نفسك حرمتی کبیدر ایمدی تحلل ایدر تاکیم نفسی
اوزره خوف ایدیلیدی تحلل جائزدر وکذلك ایکیسندن برینه یتشمك ممکن اولمیوب مقصود فوت اولدیغی
ایچون تحلل جائزدر (ومن منع بمکة عن رکنی الحج) ومحرمك مکه ده حجك ایکی رکنندن منع اولنمسی یعنی طوافدن
ووقوفدن منعی (احصار له) محرم ایچون احصاردر اکرانك اوزرینه افعاله وصول متعذر اولورسه
محصر اولور تاکیم حلده وصول متعذر اولدیغی کبی (لا عن احدهما) حجك ایکی رکننك بریندن منعی ایله
محصر اولمز یعنی نچان طوافله وقوفدن برینك افعالنك وصولنه قادر اولسه محصر اولمز اما طوافه قادر
اولورسه محصر اولدیغی فائت الحج اولمغله انك سببیله تحلل ایدرودم حج دخی تحللدن بدل اولور واما وقوفه قادر
اولورسه محصر اولمدیغی قواندن امنك وقوعی ایچون محصر اولمز (یحج فاحج) برکمسنه بنفسه حجدن عاجز
اولوب پس غیره کندو ایچون حج ایدیورمکه امر ایتسیدی (صح عنه) اول غیرك ایتدیکی اول عاجزدن صحیح
اولور (ان مات مستمر العجز ونواه عن العاجز) اکراول عاجز عجزنده مستمر اولدیغی حالده وفات ایدرسه واول
حجه مأمور اولان کمسنه دخی انك ایچون نیت ایدرسه پس بو شرط بولنورسه احجاج صحیح اولور اکر بولنمزسه
صحیح اولمز * قاضیخان دیدیکه بو ذکر اولنان شی نچان امر ایدن عاجز عجزك زوالنی رجا ایدرسه درمرض کبی
وحبس کبی وبونلر کبی واکر عجزك زوالنی رجا ایتمزسه کوترم اولمق کبی واعمی کبی حجه غیره امر ایتمك جائز واولور
(حج عن المیت بالامر یقع عنه) برمیت ایچون امر ایله حج اولنسه اول حجك ثوابی میت ایچون واقع اولور (فی اصح
قول) صحیحده و بعض میتدن واقع اولمزوت ایچو ن ثوابی اولوردیدی صحیح اولان قول بودر * بر آثارنك
اوزرینه دلالت ایدر بواجلدن حجك آمری اولان کمسنه ایچون نیت شرط قیلندی وحجی ادا ایدن کمسنه
تلبیه ده انی ذکر اتمسی شرط قیلندی واول کمسنه اللهم انی ارید الحج فیسره لی وتقبل منی ومن فلان دیر (فاذا
مرض فی الطریق لیس له دفع المال الی الغیر لیحج عن المیت) وقچان حجه مأمور اولان کمسنه طریقده مریض
اولسیدی اول مأمور ایچون غیری یه میتدن حج ایدیورمك ایچون مالی دفع ایتمك جائز دکلدر (الا اذ قیل له
وقت الدفع صنع ماشئت) الا مکرکه مال اول مأموره دفع اولندیغی وقتده دیلدیککی کبی ایشله دنیلورسه

(فحينئذ جاز) بو تقديرجه جائز اولور (مرض اولا) كركسه اول مأمور مريض اولسون كركسه اولمسون
زيرا اول مأمور وكيل مطلق اولدى (خرج الى الحج ومات فى الطريق) بركمسنه حج ايچون چيقوب يولده وفات
ايتسه‌يدى (واوصى بالحج عنه ان فسر شيئا فالامر على ما فسره) واول مكاندن حجله وصيت ايتسه‌يدى اكر برشى
تفسير ايتديسه امرانك تفسير ايلديكى اوزره در (والا فعند ابى حنيفة يحج عنه من بلده ان وفى به ثلثه)
اكر برشى تفسير ايلمدى ايسه امام اعظم قتنده اول ميت ايچون بلدندن حج اولنور اكر ثلث مالى اول حجه كفايت
ايدرسه (وعندهما يحج من حيث مات) امامين قتنده فوت اولنديغى مكاندن حج اولنور بو مسائل فتاواى
قاضيخاندندر (اوصى بالحج فتطوع عنه رجلان لم يجزه) بركمسنه حجله وصيت ايدوب اول كمسنه ايچون ايكى
رجل تطوعا حج ايتسه‌لردى انلرك حجى اول وصيت ايدن كمسنه ايچون جائز كورلمز تجريدده دخى بويله ذكر
اولندى (ومن حج عن آمريه لم يقع عنهما) وبركمسنه يه ايكى رجل بزم ايچون حج ايديوردى ديو امر ايلسه‌لر پس اول
كمسنه دخى انلر ايچون حج ايديورسيدى اول حج انلرك ايچون واقع اولمز (بل يقع عنه) بلكه اول حج مأمور
ايچون اولور (وضمن مالهما) ومأمور اول ايكى آمرك ماللرينه ضامن اولور اكر اول مالدن نفقه‌لندى ايسه
زيرا اول مأمور آخرك نفقه‌سنى كندو نفسى ايچون حجده نفقه‌لندى (ولا يجعله عن احدهما) واول مأمور
اول حجى آمرك ايكيسندن برى ايچون قيلمغه قادر اولمز (ولكن جاز عن احد ابويه) ولكن اول حجى
ابوينندن برى ايچون قيلمق جائز اولور * زيرا اول مأمور ابوينى ايچون حج ايتسه هرقنغيسى ايچون قيلمق ديلرسه
اول مأمور ايچون جائز اولور * زيرا اول متبرعدر عملنك ثوابنى برى ايچون ياخود ايكيسى ايچون قيلور واولكى
مسئله‌ده آمرك حكميله ايشلر ايمدى آمره مخالفت ايتمكله حج كندو ايچون اولدى (ودم الاحصار على
الآمر وفى ماله ميتا) ومحصرك ادا ايلديكى دم آمر اوزره در وآمر ميت اولورسه آمرك مالندندر * زيرا
آمر شول كمسنه‌در كه مأمورى بو ورطه‌يه ادخال ايتدى ايمدى ورطه‌دن تخليصى آمر اوزره واجب اولور
(ودم القران والجناية على الحاج) ودم قران ودم جنايت حاج مأمور اوزره‌در مادام قران مأموره اولمغه
باعث شكرا واجب اولديغى ايچوندر حق سبحانه وتعالى ايكى نسكك بيننى جمع ايتمكه موفق قيلديغى ايچوندر
وبو نعمت ايسه مأموره مختصدر * زيرا فعلك حقيقتى مأموردندر بو مسئله آمر قرانه اذن ويرديكى وقتده‌در
واكر اذن ويرمدى ايسه مأمور مخالفت ايتمش اولور نفقه‌يه ضامن اولور واما دم جنايتك مأمور اوزره لازم كلمسى
مأمور جنايت ايديجى اولمغله‌در پس جنايتك كفارتى دخى انك اوزرينه‌در (ضمن النفقة ان جامع قبل وقوفه
وعليه الحج) غير ايچون حج ايدن كمسنه نفقه‌يه ضامن اولور اكر وقوفدن اول جماع ايدرسه وسنه آتيه‌ده كندو ماليله
اوزرينه حج لازم كلور (وان مات او سرق نفقته فى الطريق يحج عن منزل آمره بثلث ما بقى من ماله) واكر حاج عن
الغير يولده فوت اولورسه ياخود نفقه‌سى سرقت اولنورسه آمرك باقى قالان مالنك ثلثى ايله آمرك منزلندن حج ايدر
وامام محمد قتنده مأموره حج ايچون افراز اولنوب دفع اولنان مالك باقيسى ايله حج اولنور اكر شئ باقى قالديسه
اكر باقى قالمديسه وصيت باطل اولور موصينك قسمتيله وصينك قسمتنه اعتبار باطل اولور * زيرا موصى
اكر حياتنده برمقدار مال تعيين ايدوب وكندويه حج ايديورمك ايچون بررجله دفع ايتسه‌يدى موصى فوت
اولوب مالى نائبى يدنده هلاك اولسيدى موصينك مالندن اول هلاك اولان مالك غيرى اخذ اولنمزدى كذلك وصى
مال ميتدن افراز ايدوب دفع ايتسه‌يدى بو حكم ذكر اولنان كبيدر * زيرا وصى موصينك قائم مقامدر وامام
ابو يوسف قتنده ثلث اولدن باقى قالان ماليله حج اولنور * زيرا وصيتك نافذ اولمسنك محلى ثلثدر اندن هرنه
مقدار باقى قالورسه تنفيذ اولنور وامام اعظم ايچون رعايت اولدركه تحقيقا وصينك قسمتى ومالى آيرمسى صحيح
اولمز لا وصينك تعيين ايلديكى جهت اوزره تسليم ايتمكله صحيح اولور حالبوكه اول وجه اوزره تسليم ايتمدى *
زيرا اول مال ضايع اولدى پس وصيتى باقى قالانك ثلثندن تنفيذ اولنور (لا من حيث مات) اول مأمورك
وفات ايلديكى مكاندن دكل عن منزل آمره قولى اوزره عطفدر تكميل امامين قولى وفات ايلديكى مكاندندر
وامامين قولنك وجهى اولدركه استحساندر تحقيقا اول مأمورك سفرى حق سبحانه وتعالينك (ومن يخرج
من بيته مهاجرا الى الله ورسوله) قول شريفى ايچون باطل اولمدى رسول عليه الصلاة والسلام (من مات
فى طريق الحج كتب له حجة مبرورة فى كل سنة) بيوردى وامام اعظمك قولنك وجهى اولدركه قياسدر تحقيقا

سفردن موجود اولان مقداری احکام دنیا حقنده باطل اولدی رسول علیه الصلاة والسلام (اذامات ابن آدم انقطع عنه عمله الامن ثلاث) بیوردی وتنفیذ وصیت احکام دنیادندر ایمدی وصیت موصینك وطنندن باقی قالدی کأنه اول وصیت وطنندن خروج ایدی حالبوکه وطنندن خروج بولنمدی (الهدی) هدی حرمه اهدا اولنان شیدرکه انك سببیله حرمده تقرب حاصل ایتمك ایچون (من ابل و بقر وغنم) دوه‌دن و بقردن وقیوندندر (ولاجب تعریفه) واول هدیك عرفاته بیله کتمسی واجب دکلدر و بعض دیدیکه مراد اعلامدر قلاده طاقق کبی (ولم یجز فیه الاجاز الاضحیة) وهدیه جائز اولدی الاضحیه‌ده جائز اولان اولدی واضحیه‌نك احکامی ذکر اولنور (وجاز الغنم) وقیون هرشیئده جائز اولدی (الافی طواف فرض جنبا) الافرض اولان طوافی جنب اولدیغی حالده طواف ایدرسه (ووطئه بعد الوقوف) ودخی وقوفدنصکره جماع ایدرسه بوایکیسندن قیون جائز اولمز بدنه جائز اولور (اکل من هدی تطوع ومتعة وقران فقط) هدیدن اکل ایتمك جائز اولدی بلکه مستحب اولدی انجق تطوع ومتعه وقران ایچون اولان هدیدن جائز اولدی * زیرا دم نسکدر پس انلردن اکل جائز اولور سائر هدیلر بونلرك خلافیدر کذیرا سائر هدیلر کفارتدر جنایت ایچون جزاء مشروع اولدی اکل اولنسه انلر ایله انتفاعدن حرمانه متعلق اولور زیاده زجر ایچون اکل اولنمز وتحقیق نبی علیه الصلاة والسلامدن انلرك اکلندن نهی صحیح اولدی (ویذبح الاخیرین یوم النحر) اخیرین یعنی متعه ایله قرانك هدیی یوم نحرده ذبح اولنور یعنی ذبحلرینه یوم نحری تعیین ایتمکله (وغیرهما متی شاء) متعه ایله قراندن غیری هدیلرهه نه وقت دیلرسه ذبح اولنور (وتعین الحرم للکل) وهدیلرك کلیسی ایچون تعیین حرم لازم اولور (لافقیره لصدقته) حرمك فقیرینه صدقه ایچون تعیین لازم دکل * وقایه‌ده دیدیکه یوم نحرك تعیینی ایکی اخیرك ذبحی ایچوندر وایکیسندن غیریسی نه وقت دیلرسه ذبح اولنور نتکیم حرم کل ایچون تعیین اولندی حرمك فقیرینه صدقه ایچون دکلدر * بن دیرم‌که وغیرهما متی شاء قولنك ما قبلنه ربطی تکلفه واعتسافه یعنی طریقدن خروجه محتاجدر نتکیم اهل معرفته واهل انصافه خفی دکلدر وبوقاعده مختار اولان عباره اخصردر ومقصوده ادلدر (ویتصدق بجله وخطامه) وهدیك چوالله و یولاریله تصدق اولنور (ولم یعط اجر جزاره منه) وقصابك اجری هدیك لحمندن اعطا اولنمز (ولا یرکب الاضرورة) ودخی هدیك اوزرینه بنلمز الامکر ضرورة اوله (ولایحلب لبنه) ودخی سودی صاغلمز (وینضح ضرعها بالماء البارد) وسودی قطع اولمق ایچون ممه‌لرینه صوق صو ضرب ایتمکله معالجه اولنور (ماعطب) شول هدیکه یولده هلاك اوله (اوتعیب بفاحش) یاخود عیب فاحش ایله معیب اوله ایاغی سقط یاخود اعمی اولمق کبی (ففی واجبه) پس هدیك واجبنده (ابدله) هلاك اولانی غیره تبدیل اولنور (والمعیب له) عیب فاحش ایله معیوب اولانی دیلدیکی کبی ایشلر (وفی نفله لاشیء علیه) وهدیك نافله اولانده هلاك اولسون معیوب اولسون هدیك صاحبی اوزره برشیء لازم کلمز (ونحر بدنة النفل ان عطبت فی الطریق) ونافله اولان بدنه یولده هلاکه قریب اولورسه قربان اولنور (وصبغ نعلها بدمها) وقلاده‌سی قانیله بویانور (وضرب به صفحة سنامها لیأکل منه الفقیر فقط) و دخی انجق فقیر اکل ایتسون ایچون اورکوجنك صفحه‌سی یعنی بر یوزی قانیله ضرب اولنور تانك فائده‌سی هدی اولدیغی معلوم اولوب فقرا اکل ایتسون ایچوندر (شهدوا بوقوفهم بعد وقته لاتقبل) یعنی قوم برکونده وقفه‌یه طورسه‌لردی وقوم آخر انلر وقفه‌یه یوم وقوفدنصکره طوردیلر یعنی یوم وقوفده طورمدیلر دیو شهادت ایتسه‌لر انلرك شهادتلری قبول اولنمز (وقبله قبلت) اکر وقفه‌یه وقتندن اول طوردیلر دیو شهادت ایتسه‌لر شهادتلری قبول قیلنور (ان امکن التدارك استحسانا) اکر تدارك ممکن اولورسه یعنی حج برکونده وقفه‌یه طورسه‌لر و برقوم انلرك یوم وقفه دنصکره طوردقلرینه شهادت ایتسه‌لر شهادتلری مقبول اولمز و حجلری استحسانا جائز کورلور وقیاس جائز کورلمك ایدی زیرا حج زمانله ومکانله عبادت مختصه بیلندی پس زمانسز ومکانسز عبادت اولمز نتکیم وقفه‌یه یوم ترویه‌ده طورمش کبی یاخود عرفاتك غیری مکانده طورمش کبی اولدیلر واستحسانك وجهی اولدر که تحقیقا بو قومك شهادتلری نفی اوزره شهادتدر * زیرا غرضلری حجاجك حجلرینی نفیدر ودخی خطادن احتراز ممکن اولیوب تدارك متعذر

واعاده ايله امرده حرج ظاهر اولديغى ايچون شهادتلرى مقبوله اولمز ايمدى عند الاشتباه شهادتلرى نفيه اولمغله
اكتفا ولنمق واجب اولدى و يوم ترويه ده وقوفلرينه شهادتلرى ذكر اولنانك خلافيدر (رمى فى اليوم الثانى
الجمرة الوسطى والثالثة) ايام نحردن يوم ثانيده جمرهٔ وسطايى وجمرهٔ ثالثه يى رمى ايتسيدى وجمرهٔ اولى يى ترك
ايتسيدى (فان قصد ورمى الاولى جاز) پس اگر تكميل قصد ايدوب انجق اولايى رمى ايتسيدى كالك
حصولى ايچون جائز اولدى گر كسه ترتيبسز اولسون * زيرا ترتيب شرط دگلدر (او الكل بالترتيب حسن)
مسنون اولان ترتيبه رعاية كليسنى ترتيب ايله رمى ايدرسه گوزلدر (نذر حجا ماشيا مشى حتى يطوف الفرض)
بر كمسنه طواف فرضى ادا ايدنجيه دگين پيادن حج ايتمكه نذر ايتسيدى يعنى نفسى اوزره ماشيا حج ايتمكى
واجب قيلسيدى ماشيا حج ايدر وطواف زيارتى ادا ايدنجه راكب اولمز (اشترى جارية احرمت
بالاذن) حاجدن برى بر جاريه اشترا ايتسيدى اول جاريه مولاسنك اذنيله محرم اولور حتى مولاسنك
اذنسز احرامه گيرسيدى محرم اولمز (له ان يحللها بقص شعر او قلم ظفر فيجامعها وهو اولى من التحليل بالجماع)
مشترى ايچون اول جاريه يى قص شعر ايله ياخود طرناق كسمكله تحليل ايدوب جماع ايتمك جائزدر و بو وجه
اوزره عمل امر حجه تعظيم ايچون جماعله تحليلدن اوليدر والله تعالى اعلم

(كتاب الاضحية)

بو كتاب اضحيه نك احكامى بياننده در بو كتابك كتاب حجه وجه مناسبتى اضحيه ايام حجده واقع اولمغله در و اضحيه
وقت ضحى يه داخل اولان شيئك اسميدر افاعيل وزننده اضاحى اوزره جمع اولنور اضحى يضحى دندر چونكه
ضحى يه داخل اولسيدى و ايام نحرده ذبح اولنان شئ اضحيه ايله تسميه اولندى * زيرا ايام نحرده
ذبح اولنان شئ وقت ضحاده ذبح اولنور وقتك اسميله تسميه اولندى و شرعده اضحيه سن مخصوصله يوم
مخصوصده تقرب نيتيله شرطلرينك و سببلرينك وجودى وقتنده ذبح اولنان حيوان ايچون اسمدر و شرطلرى
اسلامدر و اقامتدر و شول يساردر كه صدقهٔ فطرك وجوبى اكا متعلق اولور و سببى وقتدر اول كه ايام نحردر
وركنى ذبحى جائز اولان شيئى ذبح ايتمكدر (هى شاة من فرد) ضحيه بر فرددن بر قيوندر (و بدنة هى بعير
او بقرة منه) ودخى بر بعيردر ياخود بر بقردر بر فرددن يعنى فرد واحددن تكميل مرور ايتدى (الى سبعة) يدى
فرده وارنجه و قياس بو ايديكه بدنه نك كليسى جائز اولميوب الا واحددن جائز اوله * زيرا اراقهٔ دم قربهٔ واحده در
قربهٔ واحده ايسه تجزى قبول ايتمز الا ترقياسى اثر ايله يعنى كلام صحابه ايله ترك ايلدك و اول اثر جابر رضى الله
عنهدن مرويدر كه تحقيقا جابر رسول الله صلى الله عليه وسلم ايله معا بر بقره يى يدى كمسنه و بر بدنه يى يدى
كمسنه دن نحر ايلدك و قيون ثاننده نص اولمامغله اصل قياس اوزره قالدى و بقره ياخود بدنه التى كمسنه دن
ياخود بشدن ياخود اوچدن جائز اولور بونى امام محمد اصل نام كتابنده ذكر ايتمسى و يدى كشيدن اولسى (ان لم يكن
لاحدهم اقل من سبع) او يدى كمسنه نك بريسى ايچون سبعدن اقل اولمزسه در حتى چونكه بر رجل وفات
ايدوب بر اغلنى و بر زوجه سنى و بر بقره ترك ايتسيدى و اوغلى ايله زوجه سى اول بقره يى اضحيه ايتسه لردى
اوغلنك نصيبنده جائز اولمدى وصف قربت بعضنده فوت اولديغى ايچون و بو فلان قربت اولمسنده تجزى متعذر
اولديغى ايچون كافيه ده دخى بو بله ذكر اولندى (وصح شراك ستة فى بدنة مشرية لاضحية) و بر كمسنه نك
اضحيه ايچون اشترا ايلديكى بدنه ده آلتى كمسنه يى كندو يه شريك قيلمسى صحيح اولدى و قياسده جائز اولمامقدر
و لكن امام زفر قوليدر * زيرا اول بدنه يى اشترا ايدن كمسنه انى قربت ايچون حاضرلادى پس انك بيعى جائز اولمز
استحسانك وجهى اولدر كه تحقيقا اول كمسنه برسمز بقره بولدى و وقت شراده شريك بولدى ايمدى حاجت
شركته مس ايتدى (وندب كونه قبل الشراء) اشتراكك شرادن اول اولمسى مندوب اولدى خلافده
وقربتده صورت رجوعدن ابعد اولسون ايچون (و يقسم اللحم وزنا لا جزافا) مشترك اولان اضحيه نك لحمى
وزنله تقسيم اولنور جزافا تقسيم اولنمز يعنى تخمينله اولمز (الا اذا ضم معه من اكارعه او جلده) الا مگر تقسيم
اولنان جزئيله پاچه لردن ياخود دريسندن ضم اولنه يعنى هر جانبده لحمدن و پاچه لردن بولنه و جانب
آخرده لحمدن و دريسندن بولنه بو تقديرجه جنسى خلاف جنسه صرف جائز اولور (و يجب) اضحيه
واجب اولور و امامدن ابو يوسفدن روايت اولنديكه اضحيه سنتدر و بو قول شافعيدر و طحاوى ذكر ايلديكه

تحقیقا ضحیه امام ابو یوسف وامام محمد قولی اوزره سنت مؤکده در وواجب اولمسنك علی رسول علیه الصلاة والسلامك (من وجد سعة فلم یضح فلا یقربن مصلانا) بیوردیغی ایچون معنای شریفی برکمسنه وسعت بولوب اضحیه ایلمیه بزم مصلامزه قریب اولمسون دیمکدر بو حدیث شریفی احمد وابن ماجه روایت ایلدی و بونك کبی وعیده کمسنه لاحق اولمز الا ترك واجب ایله اولور (علی حر) حر اوزره واجب اولور* زیرا اضحیه قربت مالیه در وقربت مالیه حاصل اولمز الا املاك ایله حاصل اولور مالك ایسه حردر (مسلم) حر مسلم اوزره واجب اولور * زیرا قربت تصور اولنمز الا مسلمده اولور (مقیم) مقیم اولان حر مسلم اوزره واجب اولور* زیرا اضحیه نك اداسی مسافر اوزره مشقت ایله اولان سببلره مختصدر واول سببلر وقتك کچمسیله فوت اولور ایمدی مسافر اوزره حرجی دفع ایچون جمعه کبی واجب اولمز (موسر بیسار الفطرة) و یسار فطره ایله موسر اولان حر مسلم مقیم اوزره واجب اولور* زیرا تحقیقا عبادت واجب اولمز الا قادر اوزره واجب اولور وقادر غنیدر وغنانك مقداری اولدر که انکله اوزرینه صدقهٔ فطره واجب اوله (لنفسه) کندو نفسی ایچون واجب اولور یجب قولنه متعلقدر (لاطفله) طفلی ایچون واجب اولمز یعنی اولاد صغار ایچون کندو اوزرینه اضحیه واجب اولمز *زیرا اضحیه قربت محضه در وعباداتده اصل اولان برکمسنه اوزرینه غیر سببیله واجب اولمامقدر صدقهٔ فطر بونك خلافیدر * زیرا انده معنای مؤنت واردر وانده سبب بر رأسدر که اول رأسك مؤنتنی کوروب واوزرینه ولی اولمقدر و بو معنا ایسه ولد حقنده متحقق اولور وامام اعظمدن حسن روایت ایدر که تحقیقا اضحیه بابانك اوزرینه ولد صغیری ایچون واجب اولور *زیرا اول ولد صغیر معناهمان کندو نفسیدر (بل یضحی ابوه عنه من ماله) بلکه طفلك مالندن اول طفل ایچون باباسی اضحیه ایدیورر (ان کان له) اکر اول طفلك مالی وار ایسه (او وصیه بعده)یاخود اول طفلك باباسندن صکره طفلك وصیسی اضحیه سین ایدیورر (واکل الطفل) اول اضحیه دن طفل اکل ایدر (وباقیسه) و بعد الاکل باقیسنی (یبدل بما ینتفع بعینه) اول طفلك باباسی آلات بیتدن وآلات بیت مثللی اولاندن بعینه انتفاع اولنه جق شیئه تبدیل ایدر *هدایه ده دیدیکه اصح قول بودر که تحقیقا طفلك باباسی کندو مالندن ولد صغیری ایچون اضحیه ایدر وممکن اولدیغی مقداری اکل ایدر و باقی قلاننی عینیله انتفاع اولنه جق شیئه بیع ایدر و کافیده دیدیکه تحقیقا اصح قول بودر که اول طفل ایچون اضحیه واجب اولمز و بابا ایچون دخی طفلك مالندن اضحیه ایدیورمك لازم دکلدر (لاتذبح فی المصر قبل الصلاة) اضحیه شهرده صلات عیددن اول ذبح اولنمز (وتذبح فی غیره بعد طلوع فجر یوم النحر الی غروب الیوم الثالث) شهرك غیرنده یوم نحرك طلوع فجرندن اوچنجی کونك غروبنه دکین ذبح اولنور *زیرا اضحیه نك وقت اولی شهرلی حقنده صلات عید دنصکره وشهرلینك غیری حقنده طلوع فجردنصکره در ووقت آخری ایام نحرك اوچنجی کونك غروبندن مقدمجه وقتنه واریجه در (واعتبر الآخر للفقر والغنی والولادة والموت) وفقر وغنا ایچون وولادت وموت ایچون وقتك آخرینه اعتبار اولنور * زیرا قچان نحرك اولنده غنی اولوب آخرنده فقر اصابت ایدرسه اول کمسنه نك اوزرینه اضحیه واجب اولمز عکسنده واجب اولور اکر ولد یوم آخرده طوغرسه اضحیه واجب اولور یعنی باباسی اضحیه سین ایدیورر اکر یوم آخرده وفات ایتسیدی واجب اولمز (وکره الذبح لیلا) واضحیه یی کیجه لکده ذبح ایتمك مکروه اولدی اکرچه کیم جائز ایسه ده ظلمت لیلده غلط احتمالی ایچون مکروه اولدی (ترکت ومضت ایامها) برکمسنه اضحیه یی ترك ایدوب وایامی دخی کچسیدی * معلوم اوله که تحقیقا ایام نحر اوچ کوندر وایام تشریق کذلك اوچ کوندر کلیسی درت کونده کچر اولی یوم نحردر غیری دکل وآخری تشریقدر غیری دکل ومتوسط اولان ایکی کون نحر وتشریقدر و بوکونلره اضحیه سین اداایتمك اضحیه نك ثمنیله تصدق ایتمکدن افضلدر * زیرا اضحیه واجب و یاخود سنت واقع اولور تصدق ایسه تطوع محضدر* ایمدی قچان برکمسنه اضحیه یی ایام تضحیه کچنجه ترك ایتسیدی (تصدق بها حیة) اول اضحیه نك نفسیله دیری اولدیغی حالده تصدق ایدر (ناذر بعینة) معینه ایله نذر ایدن کمسنه دخی ایام نحر کچدکدنصکره منذورك نفسیله تصدق ایدر یعنی برکمسنه نك ملکنده موجود برقیونی اولوب الله ایچون بوقیونی اضحیه ایدهیم دیو نذر ایتسیدی دیری اولدیغی حالده اول قیونی تصدق ایدر (وایضا فقیر شراها لها) و بنه مسئله اولی کبیدر برفقیر اضحیه

ایچون برقیون اشترا ایتمسیدی ایام تضحیه کچدکدنصکره اول اشترا ایلدیکی اضحیه‌نك نفسیله دیری اولدیغی حالده تصدق ایدر * زیرا بزم مذهبمزده فقیرك تضحیه نیتیله اشترا ایلدیکی اضحیه‌نك اداسی واجب اولور (وبقیمتها غنی شراها اولا) وغنی اولان کمسنه وقتی کچمش اضحیه‌نك قیمتیله تصدق ایدر کرك اشترا ایتسون وکرك کندو ملکنده موجود اولسون یعنی اکر غنی ایسه اضحیه‌نك قیمتیله تصدق ایدر کرك اشترا ایتسون وکرك اشترا ایتمسون * زیرا اضحیه غنی ایچون واجبدر پس فقیر ان تضحیه فوت اولسیدی عهده‌سندن اخراج ایچون الك اوزرینه تصدق واجب اولور صلاة جمعه کبی که فواتندنصکره صلات ظهر قضا اولنور یاخود صوم کبی که عجزندنصکره فدیه واجب اولور (صح الجذع من الضأن) تضحیه ایچون قویروقلی التی ایلق قیوندن صحیح اولور ضأن قویروغی اولان قیونه دیرلر وجذع التی آیلق قیونه دیرلر (والثنی فصاعدا من الابل والبقر والغنم) ودخی دوه‌دن وصغردن وقیوندن ثنی وثنیدن زیاده اولان صحیح اولور (وهو ابن خمس من الاول) ثنی دوه‌دن بش یاشنده اولاندر (وحو ابن من الثانی) و بقردن ایکی یاشنده اولاندر (وحول من الثالث) وقیوندن بر یاشنده اولاندر پس حاصل کلام بودر که تحقیقا ثنی ودخی ثنیدن زیاده کلیسندن اضحیه جائز اولور الا ضأندن جذع یعنی التی آیلق اولانی تضحیه ایتمك رسول اکرم علیه الصلاة والسلامك (ضحوا بالثنایا الا ان یعسر احدکم فلیذبح الجذع من الضأن) قول شریفیچون جائز اولور معنای حدیث شریف سز ثنیا ایله تضحیه ایدك الا سزدن بریکز معسر اولورسه ضأندن جذع ذبح ایلسون دیمکدر (والجماء) ودخی بوینوزی اولمیاندن صحیح اولور (والخصی) وخادمدن دخی صحیح اولور (والثولاء) ودخی دیشی مجنون اولاندن صحیح اولور (لا العمیاء والعوراء) اعمی اولان و بر کوزی اولاندن صحیح اولمز (والعجفاء) وزبون اولوب کمیکنده ایلکی اولمیاندن دخی صحیح اولمز (والعرجاء لا تمشی الی المنسك) واغصق اولوب محل نسکه یوروییه میاندن دخی صحیح اولمز (ومقطوع یدها اورجلها) ودخی الی یاخود ایاغی کسلمش اولان (وما ذهب الاکثر من ثلث اذنها اوعینها اوالیتها) یاخود قولاغندن و یاقو یروغندن و یا کوزندن ویاقو یروغنك یاغندن ثلثدن اکثری کتمش اولورسه صحیح اولمز بعض ثلث دیدی و بعض ربع دیدی وامامین قتنده نصفدن اکثری باقی قالورسه جائز کورلدی (مات احد سبعة) اضحیه ایچون بر بقره اشترا ایدن یدی کمسنه‌دن بری فوت اولسیدی (وقال ورثته اذبحوها عنه وعنکم) اول متوفانك ورثه‌سی باقی قلان التی کشی‌یه انك وسزك ایچون ذبح ایدك دیسه‌لردی (صح) قول ورثه صحیح اولور وقیاس اولمق ایدی * زیرا اتلافله تبرعدر غیر یدن جائز اولمز میتدن اعتاق جائز اولمدیغی کبی ووجه استحسان اولدر که تحقیقا قربت آزا اولورمیتدن واقع اولور تصدق کبی * اعتاق بونك خلافیدر که زیرا انده میت اوزره ولایتی الزام واردر * ایمدی ذکر اولنان کبی یدی کشیدن جائز اولور کلیسنك قصدی قربت اولمق شرطیله اکرچه کیم جهتلری مختلف اولورسه‌ده (کبقرة عن اضحیة ومتعة وقران) بر بقره‌نك اضحیه‌دن ومتعه‌دن وقراندن جائز اولدیغی کبی پس جهتلری مختلف ایکن مقصود که قربتدر متحد اولمغله بزم قتمزده جائز اولور (ولو احدهم کافرا اوقاصد لحم لا) واکر یدی کشینك بری کافر اولسه یاخود لحمی قصد ایدیجی اولسه صحیح اولمز * زیرا کافر قربته اهل دکلدر وکذلك لحم قصد ایدن قربتی منافیدر (ویأکل ویؤکل غیره) واضحیه‌نك لحمندن اضحیه ایدن کمسنه اکل ایتمسی و کندونك غیری اغنیا وفقرا کمسنه‌لره یدرمسی جائز اولور (ویهب من یشاء) ودیلدیکنه هبه ایدر (ولا یعطی اجر الجزار منها) ونهی اولندیغیچون قصابك اجرتنی اضحیه‌دن ویرمز (وندب التصدق بثلثها) واضحیه‌نك ثلثی مقداریني تصدق ایتمك مندوب اولدی * زیرا جهات اوچدر اکل ایتمکدر وذخیره واطعام ایتمکدر (وترکه لذی عیال) وعیال صاحبی اولان کمسنه عیالی اوزره وسعت ایچون تصدقی ترك ایتمك مندوب اولدی (والذبح بیده احسن ان احسن الذبح والامر غیره) کندو الیله ذبح ایتمك احسندر اکر کوزل ذبح ایتمکه قادر ایسه واکر کوزل ذبح ایتمکه قادر دکل ایسه غیری‌یه امر ایده (وکره ذبح کتابی) وکتابی اولان کافرك ذبحی مکروه اولدی زیرا اضحیه قربتدر کتابی قربتك اهلی دکلدر واکر کتابی‌یه امر ایدوب کتابی انك امری ایله ذبح ایتسه جائزدر زیرا کتابی ذبح اهلندندر وقربت انك انابتیله ونیتیله حاصل اولدی اما مجوسی کتابینك خلافی اوزره‌در * زیرا

مجوسی ذبح اهلندن دکلدر (و یتصدق بجلدها او یجعله آلة کجراب وخف وفرو او یبدله بما ینتفع به باقیا لا مستهلکا کالاطعمة) واضحیه نك دریسیله ده تصدق اولنور یاخود جلدینی آلت قیلر طغرجق کبی وادیك کبی یاخود انکله انتفاع حاصل اولوب باقی قله جق برشیئله تبدیل اولنور اطعمه کبی هلاك اوله جق شیئله دکل وهلاك اوله جق شیء قربتی منافیدر (فان بیع اللحم او الجلد به) پس اکر لحمی وجلدی هلاك اوله جق منتفع به شیئله بیع ایدرسه (تصدق بثمنه) اول شیئك ثمنی ایله تصدق ایدر (غلطا وذبح کل شاة صاحبه صح بلا غرم) ایکی کمسنه غلط ایدوب هر بری آخرینك قیوننی ذبح ایلسه لردی استحسانا بلا غرم ذبحلری صحیح اولور قیاس صحیح اولیوب بربرلرینه ضامن اولمق ایدی * زیرا هر بری بلا امر غیرك قیوننی ذبح ایلدی ووجه استحسان اولدر که تحقیقا اول قیون ذبح ایچون تعیین اولندی حتی اول قیون اضحیه ایچون تعیین اولنمغله اول کمسنه لرك اوزرینه ایام نحرده بعینها انکله تضحیه ایتمك واجب اولدی * ایمدی مالك ذبح ایچون هر اهل اولاندن استعانت طلب ایدر اولدیغی حالده دلالة آخرینه اذن ویریجی اولدی * زیرا اضحیه بو ایامك کچمسیله فوت اولور ومحتملدرکه برمانع ایچون اقامتندن دخی عاجز اوله ایمدی قچان ایکی کشی غلط ایتسه لر اضحیه لرین یوزلمش اولدیغی حالده هر بری اخذ ایدرلر واحدهما آخره ضامن اولمز زیرا هر بری ایشلدیکی فعلده صاحبنك دلالة وکیلیدر واکر اول ایکی کشی غلطلرینه اکل ایتدکلرندنصکره واقف اولورلرسه هر بری صاحبنه حلال ایدر واکر بربرلرینه راضی اولمزلر ایسه هر بری صاحبنه قیوننك لحمی قیمتنه ضامن اولوب اول قیمتله تصدق ایدرلر * زیرا بو تصدق لحمك بدلیدر (وصحت بشاة الغصب لا الودیعة) واضحیه غصب اولنان قیونله صحیح اولور وامانت قونیلان قیون ایله صحیح اولمز وغاصب غصب ایلدیکی قیونه ضامن اولور * غصبده صحتك وامانتده عدم صحتك وجهی اولدرکه تحقیقا غصبده ملك وقت غصبدن ثابت اولور وامانتده غیرك ملکنده ذبحله غاصب اولور هدایه وکافیده وسائر کتب معتبره ده بویله ذکر اولندی صدر الشریعه مقدمات ذبحله غاصب اولور یاتروق وایاغنی باغلمك کبی پس ذبحدن اول غاصب اولور دیدی بن دیرمکه حقیقت غصب تکمیم موضعنده تقرر اولندی محققه اولان یدك ازاله سی ویدمبطله نك اثباتیدر و یاتروب ایاقلرین باغلمق غایتی یدمبطله نك اثباتیدر حالبوکه ید محققه نك ازاله سی ثابت اولمز و ید محققه نك ازاله سی حاصل اولمز الا ذبحله اولور تکمیم جمهور فقهها بوکا ذاهب اولدیلر و بالله التوفیق

* (کتاب الصید) *

بو کتاب صیدك احکامی بیانده در * مصنفك کتاب صیدی بو مقامده ایرادنه باعث کتاب جده ذکر اولندیغی ایچوندر صید لغت جهتندن آولامق معناسنه در ومصیده صید تسمیه سنه باعث مفعوله مصدر ایله تسمیه ایچوندر ضرب الامیر کبی (یحل بکل ذی ناب ومخلب) برنجی حیواندن دیش وطرنق صاحبی اولنلرك کلبیله صید حلال اولور مخلب قوشك طرنغیدر ومبسوطده ذکر اولندیکه ذی ناب وذی مخلبدن مراد دیشله وطرنق ایله صید ایدنلردر ذی ناب وذی مخلبك کلبسی دکلدر زیرا کوکرجنك طرنغی واردر ودوه نك دیشی واردر (الاول ککلب وفهد والثانی کباز ونحوها) اول یعنی ذی ناب اولان کلب کبی و پارس کبی وذی مخلب اولان طوغان کبی ودخی سباع وطیوردن بونلرك مثللی کبی (و یشترط لمایؤکل) صیددن انی ینن شیئلرك اکلنك جائز اولمسیچون (امور) نیجه امرلر شرط قیلندی * صیددن انی ینمیلر بونك خلافیدرکه انلردن صیدك جائز اولمسنده برشیء شرط دکلدر عن قریب بیانی کلور (منها) اول اموردندر (علمهما) یعنی اول ذی ناب وذی مخلبك کیفیت صیدی بیلمسی حق سبحانه وتعالینك (وما علمتم من الجوارح مکلبین تعلمونهن مما علمکم الله) قول شریفی ایچون ودخی رسول علیه الصلاة والسلامك ثعلبه یه (ماصدت بکلبك المعلم فذکرت اسم الله علیه فکل وماصدت بکلبك غیر المعلم فادرکت ذکاته فکل) بیوردیغی ایچون بو حدیث شریفی بخاری ومسلم روایت ایتدی (وجرحهما ای موضع منه) ودخی اول اموردندر ذی ناب وذی مخلبك صیددن برموضعی یاره لمسی وبو ظاهر روایتدر حتی کلب صیدی بوغوب یاره لمزسه اول صید یینمز امام اعظمدن وابو یوسفدن روایت اولندیکه تحقیقا جرح شرطدر (وارسال مسلم او کتابی ایاهما) ودخی اول اموردندر ذی ناب ویاخود ذی مخلب اولانی مسلمك ارسالی یاخود کتابینك ارسالی * یعنی شول کمسنه نك ارسالیدرکه انك ملتی

دعوى واعتقاد جهتندن توحيد اوله مسلم كبى ياخود دعوى جهتندن توحيد اولوب اعتقاد جهتندن اوليه
كتابى كبى وعن قريب كتاب ذبايحده كلور پس اكر طوغان ياخود كلب قالقوب صيدك اردنجه بغير ارسال
كيدوب صيدى اخذ ايدوب قتل ايلسه حلال اولمز (مسميا) واول اموردندر تسميه يعنى بسمله شريفه
ذكر ايلمك * مصنف بوكا مسميا قوليله اشارت ايلدى يعنى قصدا بسمله يى ترك ايده نك غيرى اولديغى
حالده * بونده اصل رسول عليه الصلاة والسلامك عدى بن حاتم ايچون (اذا ارسلت كلبك المعلم وذكرت اسم الله
عليه فكل وان اكل منها قليلا فلا تأكل) قول شريفدر معناسى قچان سن معلم اولان كلبكى ارسال ايتسيدك
واسم اللهى اوزرينه ذكر ايتسيدك اول صيدى اكل ايله واكر كلب اول صيددن برشئ قليل اكل
ايدرسه سن انى اكل ايليه سن ديمكدر (على ممتنع متوحش مأكول) ودخى اول اموردندر صيد امتناع
ايچى ووحشت ايدیجى اولمق * مصنف بوكا على ممتنع متوحش مأكول قوليله اشارت ايلدى يعنى اكل
شانندن اولان وحشى ممتنع اوزره ارسال ايتمك (وعدم شركة كلب لايحل صيده) ودخى اول اموردندر
كلب معلمك صيدى حلال اولميان كلب ايله شريك اولمسى * معلم اولميان كلب كبى ياخود كلب مجوسى كبى ياخود صيده
ارسال اولنميان كلب كبى ياخود قصدا تسميه سز ارسال اولنان كلب كبى (وعدم طول وقفته بعد ارساله الا
اذا كمن الفهد) ودخى اول اموردندر ارسالندنصكره توقفنك طولى اولمامق زيرا اول توقفى ارسالدنصكره اوزرسه
صيد ايتمك ارساله مضاف اولمز الا مكر كه ارسال اولنان پارس كيزلنمش اوله زيرا صيد ايتمكده كيزلنمك پارسك
حيله سيدر بونقديرجه ارساله مضاف اولور * امام شمس الأئمة السرخسى شيخى شمس الأئمة الحلوانيدن نقل
ايدوب ديديكه پارسك بنجه خصلتلرى واردر كه هر عاقله لايق اولان پارسدن اول خصلتلرى اخذ ايتمكدر
برى اولدر كه پارس صيد ايچون كيزلنور حتى اول كيزلنمكدن صيدى تحصيل ايدر و بوكيزلنمك پارسدن
حيله در * ايمدى عاقله لايق اولان عدوسنه خلافله مجاهر اولميوب ولكن فرصت طلب ايليه حتى نفسنه
تعب ويرمدين مقصود حاصل اوله واول خصلتك برى دخى اولدر كه تحقيقا پارس ضربله تعليم قبول ايتمز
الا انك قتنده قچان كلب صيددن اكل ايتديكى وقتده كلبى ضرب ايتمكله قبول ايدر و بونك كبى عاقله لايق
اولان غيريدن متيقظ يعنى متنبه اولمقدر تاكيم سعيد اول كمسنه در كه غيريدن عبرت اله و پارسك
برخصلتى دخى اولدر كه خبيث تناول ايتمز وصاحبندن لحم طيب طلب ايدر وانك كبى عاقله لايق اولان
خبيث تناول ايتميوب طيب تناول ايتمكدر و پارسك برخصلتى دخى اولدر كه اوچ كره وياپش كره حمله ايدوب
برتاب ايدر اكر صيدى تحصيل ايتدى ايسه خوش والا ترك ايدرودير كه غيرينك اكلى ايچون بن نفسمى اولدرمم
وهر عاقله لايق اولان بوخصلتلر ايله عامل اولمقدر (ويعلم المعلم بترك اكل الكلب ثلاث مرات ورجوع البازى
بدعائه) ومعلم كلب اوچ دفعه صيدك اكلنى ترك ايله وطوغان دعوت اولندقده رجوع
ايلمكله بيلنور وبو ابن عباسدن بويله مرويدر ودخى كلبك بدنى ضربه تحمل ايدر پس اكلى ترك ايدنجه ضرب
ممكن اولور وطوغانك بدنى ضربه تحمل ايتمز تعليمه دلالت ايدن غيرى شئ ايله اكتفا اولنور * زيرا طوغانك
طبعنده نفور واردر اول نفورك زوالى دعوت ايتدكده رجوعيله بيلنور (والفهد ونحوه بهما) و پارس
و پارس مثللى ترك اكل ايله ورجوعله تعليمى بيلنور يعنى تحقيقا پارس وانك مثللى اولان ضربه تحمل ايدر
وعادتى افتراسدر ونفوردر * ايمدى پارسده ترك اكل ودعوته اجابت شرط قيلندى كتاب اختيارده بويله
ذكر اولندى (ولايوكل مما اكل الفهد اوالكلب) و پارسك ياخود كلبك اكل ايتديكى صيددن اكل اولنمز
زيرا تحقيق بيلمش ايدك كه انك تعلمى ترك اكل ايله در وعن قريب كلور كه تحقيقا پارس قچان صيددن كل
ايتسيدى بيلنور كه تحقيق اول پارس متعلم اولمامش * ايمدى انك صيدى حرام اولور (بخلاف البازى) طوغان
بونك خلافيدر بيلديكك شئ ايچونكه تحقيقا طوغانك تعلمى ترك اكل ايله ذكلدر كه حتى ضدى جهلنه دليل اوله
(ولاما اكل منه بعد تركه ثلاث مرات ولاما صاد بعده) وذكر اولنان كبى كلب و پارسك اوچ كره دنصكره اكل
ايلديكى صيددن اكل اولنمز ودخى اوچ كره اكلى ترك ايدوب اكل ايتديكندنصكره صيد ايلديكندن
اكل اولنمز (حتى يتعلم اوقبله اوبقى فى ملكه) حتى اول كلب اوچ كره تركى تعلم ايدنجه ياخود بعد الترك اكل
ايلديكندن مقدم اولان صيد صيادك ملكنده باقى ايسه اول دخى اكل اولنمز * زيرا باقى قالميوب اتلاف ايلديكى
شيئده حرمت ظاهر اولمز محليت منعدم اولديغيچون وبوندنصكره صحراده اولمغله محرز اولميان صيدانده حرمت

اتفاقا ثابت اولدی وصیادك بیتنده محرز اولان امام اعظم قتنده حرام اولور وامامین ایچون خلاف واردر صدر الشریعه دیدیکه تحقیقا کلب صیدی اکل ایتسیدی معلوم اولور که تحقیق اول کلب کلب معلم اولدی پس انك ذکر اولنان اکلندن اول صید ایلدیکی شئ کلب جاهلك صیدیدر پس صیادك ملکنده باقی ایسه حرام اولور (وشرط للحل بالرمی التسمیة) رمیله صیدك حلال اولمسیچون تسمیه یعنی بسمله ذکر ایلك و بسمله یی قصدا ترك ایلملك شرط قیلندی (والجرح) و یارەلەمق دخی شرط قیلندی رسول علیه الصلاة والسلامك عدی بن حاتمه خطابا (اذا رمیت سهمك فاذکر اسم الله تعالی علیه فان وجدته قتل فکل الا ان تجده قد وقع فی ماء فانك لاتدری الماء قتله او سهمك) قول شریفی ایچون معناسی چان سن اوقوکی آتسیدك انك اوزرینه الله تعالینك اسم شریفنی ذکر ایله پس اکر صیدی اولمش بولدك ایسه اول صیدی اکل ایله الا مکر که صو ایچنه دوشمش بولدك ایسه وفرق ایده مزسك که انی صومی قتل ایتدی یوخسه سنك اوقوکی آنی اکل ایتمه دیمکدر (وعدم القعود عن طلبه او غاب متحاملا سهمه) ودخی صیدك طلبندن اوتورمامق شرط قیلندی اکر اوقی بوکلنوب غائب اولورسه یعنی بر صیاد صیده اوقن آتدقده صید صیادك اوقنی بوکلنوب صیادك کوزندن غایب اولسیدی پس اکر صاید اول صیده میت اولدیغی حالده یتشدی ایسه وصاید اوقن آتدقدنصکره صیدك طلبندن اوتورمدی ایسه اول صیدك اکلی حلال اولور وسعنی بذل ایتدیکی ایچون واکر اوتوروب بعده طلب ایتدی ایسه حرام اولور قچان طلب وسعنده وار ایسه تحقیق رسول اکرم علیه الصلاة والسلام (لعل هوام الارض قتلته) بیوردی یعنی جائزکه اول صیدی هوام ارض قتل ایلیه دیمکدر (فان ادرك المرسل او الرامی حیا بحیاة اقوی مما للمذبوح حل بالذکاة) پس اکر صیدی اخذ ایچون ارسال اولنان کمسنه و یاخود اوقی آتان کندوسی اول صیده هنوز ذبح اولنمش شیئك حیاتندن اقوی حیاتنده یتشدی ایسه ذبحله حلال اولور (والو مثلها حل بدونها) واکر صیدك حیاتی مذبوحك حیاتی کبی ایسه ذبحی واجب اولمز بلکه بلا ذبح حلال اولور اول مثللی حیاته اعتبار یوقدر واما یوکسکیردن دوشن صید یاخود براغاج ایله اوریلان و یاخود بوغیلان ویاخود برآخر حیوانك بوینوزی ایله اوریلان وقوردقارنی یاروب انده حیات اولان ومریض اولمش قیون پس فتوی انده حیات هر نقدر قلیل اولورسه معتبر اولمق اوزره در حتی ذکر اولنان اشیاده حیات قلیله وار ایکن ذبح اولنسه لر حلال اولورلر حق سبحانه وتعالینك (الا ما ذکیتم) قول شریفی ایچون (وحرم ان ترکها عمدا مع القدرة علیها فات) صایدك ذبح ایتمکه قدرتی وار ایکن قصد ترك ایدوب صید فوت اولمش ایسه حرام اولور * زیرا صیدك حیاتی وقتا که مذبوح ایچون حیاتدن اقوی اولدیسه ذبحی واجب اولدی قچان صاید انی ذبح ایتیوب ترك ایتسیدی حرام اولور (کذا اذا عجز) ذکر اولنان کبی ظاهر روایتده ینه حرام اولور قچان صاید ذبحدن عاجز اولسیدی * زیرا عجز بونك مثلنده حرامی حلال ایتمز (وقیل حل) بعض حلال اولور دیدی و بو امام اعظمدن روایتدر وابو یوسفدن روایتدر وقول شافعیدر رحمهم الله تعالی (او ارسل مجوسی کلبه فزجره مسلم فانزجر) یاخود بر مجوسی کلبنی صیده ارسال ایدوب بر مسلم اول کلبه زجر ایلدکده کلب منزجر اولسه * او ارسل قولی ترکها اوزره عطفدر یعنی مسلم کلبه چاغرمغله اغرا ایدوب کلبك اقدامی مشتد اولسه اول صید حرام اولور (او قتله معراض بعرضه) یاخود معراض عرضیله قتل ایلسه اول صید حرام اولور * معراض بر یلکسز اوقدر معراض تسمیه اولنور سبب تسمیه رمی اولندقده صیده عرضله اصابت ایدر پس اکر انك اوجنده کسکنلك اولوب انکله اصابت ایدرسه حلال اولور (و بندقة ثقیلة ذات حدة) یاخود صیدی طاشدن و یا ازایدن ویاغیری شیئدن دوزلمش حدت صاحبی آغر بندقه قتل ایدرسه اول صید حرام اولور بونك حرام اولمسی اغرلغیله قتل ایتمسی احتمالی ایچوندر حتی بندقه خفیف اولوب انده حدت اولورسه حلال اولور صیدك مونی جرحله اولدیغی متیقن اولدیغی ایچون (او رمی صیدا فوقع فی ماء) یاخود صیده اوق اتوب صید مایه واقع اولورسه حرام اولور صیدی صو قتل ایتمك احتمالی ایچون نتکیم حدیث شریفده وارد اولدی (او علی سطح او جبل فتردی منه الی الارض) یاخود صید دیوار اوزرینه دوشوب یاخود طاغ اوزرینه دوشوب اندن ارض اوزره دوشرسه حرام اولور * زیرا اول صید متردیه در (وا کل ان وقع ابتداء علی الارض) واکر صید ابتداء ارض اوزرینه دوشرسه اکل اولنوراندن

احتراز ممتنع اولدیغی ایچون و کذلك دیوار اوزرینه و یاطاغ اوزرینه و یا برقیا اوزرینه دوشوب اکر متردیه اولمزسه یعنی واقع اولدیغی موضعده قاورسه اکل اولنور (اوارسل مسلم کلبه فاغراه مجوسی فاخذ) یاخود بر مسلم کلبنی صیده ارسال ایلدکده بر مجوسی اول کلبی چاغرمغله اغرا ایدوب اول مسلم صیدی اخذ ایدرسه اکل اولور (اولم یرسل فاغراه مسلم فاخذ) یاخود کلبی کسنه ارسال ایتمیوب کلب کندو کیدر کن بر مسلم اول کلبی چاغرمغله اغرا ایدوب مسلم صیدی اخذ ایتسیدی اکلی حلال اولور * حاصل کلام بودر که قچان ارسال ایله اغرا بر صیدده مجتمع اولسه اعتبار ارساله در پس اکر ارسال مجوسیدن و اغرا مسلمدن اولورسه صید حرام اولور ارسال مجوسیدن اولدیغیچون و اکر ارسال مسلمدن و اغرا مجوسیدن اولورسه حلال اولور و اکر ارسال بولنمیوب اغرا بولنورسه اکر اغرا مسلمدن ایسه حلال و اکر اغرا مجوسیدن اولورسه حرام اولور (اواخذ غیرما ارسل علیه) یاخود کلب صایدك اوزرینه ارسال ایلدیکی صیدی اخذ ایتمیوب صید آخری اخذ ایلسه اکل اولنور صایدك کلبه تعیین ایلدیکنی اخذ ایتمك تعلیمی ممتنع اولدیغی ایچون * و اکر صایدك کلبی بر صیده ارسال اولندیغی وقتده اول صیدی قتل ایتدکدنصکره بر آخر صیدی دخی قتل ایتسیدی صیدك ایکیسیده اکل اولنور نتکیم صائد بر صیده براوق آتوب اول صیده اصابت ایتدکدنصکره بر آخر صیده دخی اصابت ایتسیدی ایکیسیده اکل اولندیغی کبی و کذلك اکر کلبی صید کثیره ارسال ایدوب بر کره بسمله ذکر ایلسیدی هر نقدر صید اخذ اولنورسه اکل اولنور ایکی قیونك ذبحی بونك خلافی اوزره در که هر بری ایچون بشقه بشقه بسمله ذکر اولنور (کذا صیدرمی فقطع عضو منه لاالعضو) و کذلك بر صید که اکا اوق اتیلوب اندن بر عضو قطع اولنه اول صیدك کندی اکل اولنور قطع اولنان عضو اکل اولنمز رسول علیه الصلاة والسلامك (ماابین من الحی فهو میت) قول شریفی ایچون معناسی شول عضو که حیدن قطع اولنه اول عضو میتدر دیمکدر (وکذا ماقطع اثلاثا اواکثره مع عجزه) و کذلك اثلاثا یاخود ثلثندن اکثری قوریغیله بیله قطع اولنان صید اکل اولنور یعنی صیدی ایکی قطعه اوزره قطع شول حیثیتله که باشندن طرفی ثلث و ذنبندن طرفی ثلثان اولسیدی (اوقطع نصف رأسه او اکثره اوقد نصفین) یاخود صیدك باشنك نصفی یاخود نصفندن اکثری قطع اولسیدی یاخود ایکی شق اولسیدی پس ذکر اولنانك کلیسی اکل اولنور * زیرا بو صورتده مذبوحك حیاتی فوقنده بر حیات دخی بوقدر رسول علیه الصلاة والسلامك (ماابین من الحی فهو میت) قولی بوکا متناول اولمز اما ثلثانی صیدك باشی طرفنده و ثلثی ذنبی طرفنده اولور ایسه اویله اولق ذکر اولنانك خلافیدر مذبوحك حیاتی فوقنده حیاتك امکانی ایچون و صیدك باشنك نصفندن اقلی قطع اولنسه ذکر اولنانك خلافیدر امکان مذکور ایچون (رمی صیدا ورماه آخر فقتله) بر کسنه بر صیده اوق آتدقده بر آخر کسنه دخی آتوب اول صیدی قتل ایتسیدی (فان اثخنه الاول فهوله) پس اکر رامیٔ اول صیدی حیز امتناعدن اخراج ایتدی ایسه یعنی اول رمی ایدن کسنه صیدی کندو نفسی صید اولمقدن منع ایدر هر بدن عاجز اولمغله حیز امتناعدن چقاردی ایسه اول صید اول رمی ایدن کسنه نکدر (وحرم وضمن الثانی له قیمته مجروحا) و رامیٔ ثانینك قتلی سببیله اول صید حرام اولور و رامیٔ ثانی اول صیدك مجروح اولدیغی حالده قیمتنه ضامن اولور (والا) واکر رامیٔ اول حیز امتناعدن چیقارمدیسه (فللثانی) صید رامیٔ ثانی ایچوندر * زیرا ثانی صید ایلدی (وحل) واول صید حلال اولور * زیرا اول صیدك ذبحی اضطراریه در (و یصاد مایؤکل وغیره) ولحمی اکل اولنان و اکل اولنمیان حیوانك صیدی جائز اولور زیرا لحمی اکل اولنمیانك خنزیر و قورد کبی جلدی ایله یاخود شعری ایله یاخود یلکیله صیدی سبب انتفاعدر یاخود شرینی دفعه سببدر و بونلرك کلیسی مشروعدر (وبه یطهر لحم غیر نجس العین) بو صید ایله عینی نجس اولمیان حیوانك لحمی طاهر اولور * زیرا صید ایتمك حکما ذبحدر حتی انك حاملنك صلاتی جائز اولور واول صید طاهر اولدیغی حالده اکا نجس دینلمز اکرچه کیم لحمی اکل اولنمزسه ده (وجلده) ولحمی کبی جلدی دخی صید اولنمغله طاهر اولور حتی اول جلدك اوزرنده صلات جائز اولور والله تعالی اعلم بحقایقه

* (كتاب الذبائح) *

بوكتاب ذبيحه لرك احكامى بياننده در * ذبائح ذبيحه نك جمعيدر وذبيحه ذبح ولنمق شاننده اولان حيواندر پس بالق وچكركه خارج قالدى * زيرا ذبح انلرك شانندن دكلدر ايمدى ايكيسيده ذبح اولنمقسزين حلال اولورلر ومترديه ونطيحه داخل اولورلر يعنى يوكسك يردن دوشن وحيوان آخرك فعلى ايله اولمش اولان ودخى بونلرك مثللرى داخل اولورلر * پس ذبح فقد اولمغله حلال اولمز (الذكاة تحل المأكول) ذكات اكل اولنمق شانندن اولان حيوانى حلال ايدر حق تبارك وتعالى (الا ما ذكيتم) بيورديغيچون ودخى لحم طاهرى نجس اولان دمدن تميز ايتديكى ايچون حلال ايدر (وتطهر غير نجس العين) ودخى ذكات عينى نجس اولميانى طاهر ايدر * پس تحقيقا ذكات يعنى بوغازلمق حلال اولمغى افاده ايتديكى كبى اكلى جائز اولنك وجائز اولميانك طهارتنى دخى افاده ايدر دم نجسى لحم طاهردن آيرمق افاده ايتديكى ايچون بوندنصكره ذكات ايكى نوعدر بريسى ضروريه در وبريسى اختياريه در (وضرورتها جرح عضو) وذكاتك ضروريه اولانى برعضوى يارهلمقدر وعن قريب بيانى كلور (والاختيارية ذبح فى الحلق) واختياريه اولان ذكات بوغازده ذبحدر و بوغاز لبه ايله لحيينك مابيننده در ولبه كوكسده قلاده موضعيدر ولحيين چكه در (واو فوق العقده) اكر ذبح حلقومك اعلاسنده اولان عقده دن يوقارو اولورسه ده (وقيل لا) و بعض عقده نك فوقنده ذبح اولمز ديدى * جامع الصغيرده بوغازده ذبحله باس يوقدر كلميسى يعنى وسطى واعلاسى واسفلى بردر ديدى و بونده اصل اولان رسول عليه الصلاة والسلامك (الذكاة بين اللبة واللحيين) بيورديغيدر وبو حديث شريف عقده دن اول بوغازك يوقنده ذبحك جائز اولمسنى اقتضا ايدر * زيرا عقده نك اعلاسى اكرچه كيم عقده دن اول ايسه ده لبه ايله لحيينك بيننده درو بو حلالدر دين كمسنه ايچون دليل ظاهردر شول ذبيحه كه چقان عقده حلقوم صدرى ولى ايدن جانبده باقى قاله و مبسوطك روايتى ذكر اولنان كبى اكا مساعده ايدر ولكن ذخيره نك ذبائحنده ذبح اعلاى حلقومده واقع اولسيدى حلال اولمز ديو تصريح ايلدى * وكذلك اهل سمرقندك فتواسنده دخى حلال اولمز زيرا موضع ذبحك غيريده ذبحدر ديدى حالبوكه ظاهر حديث شريفه مخالفدر نتكيم كوررسين ولبه ايله لحيينك مابينى طمرلرك مجموعى مجراسى اولمغله پس اول مابينده دمك آقمسى وجوهك ابلغى اوزره حاصل اولور * ايمدى كلك حكمى برابر اولدى وعقده يه اعتبار يوقدر عنايه ده بويله ذكر اولندى (وعروقه الحلقوم والمرى والودجان) مغرب اللغه ده عروق مجراى نفسدر ومرى مجراى علفدر وهدايه ده عكس اوزره در وحلقومك يعنى مجراى نفسك و مريك يعنى مجراى علفك طمرلرينى وايكى شاه طمرلرينى ذبحدر (وحل بقطع ثلاث منها) وعروقلر بعه دن اوچ طمرى قطعله حلال اولور قنغى اوچ اولورسه اولسون اكثرى كلى مقامنه اقامت جهتندن (بكل ما قطع الاوداج واسال الدم) هر آلت ايله كه اول آلت اوداج دينلان طمرلرى قطع ايدوب قان آقتمق انكله ممكن اوله كرك قامش قبوغى اولسون وكركسه كسكين طاش اولسون (الا السن اوظفرا قائمين) الا ديشله وطرنق ايله يرلرنده قائم ايكن بونلر ايله ذبح اولنورسه حلال اولمز رسول عليه الصلاة والسلامك (ماعدا الظفر والسن) بيورديغى ايچون زيرا بوايكيسيله ذبح زمان جاهليتده وقوم حبشه نك عادتلرى ايدى (وبالمنزوعين يكره) وبرلرندن چيقارلمش ديشله ياخود طرنقله ذبح مكروه اولور وامام شافعى قتنده حرام اولور بزم روايت ايلديكمز حديث شريف ايچون وبزانى يرلرنده قائم اولملرى اوزره حمل ايدرز * زيرا قوم حبشه دن صادر اولان بودر (وندب احداد شفرته قبل الاضجاع وكره بعده) وياتمزدن اول بچاغنى كسكين ايتمك مندوب اولدى وبچاغى ياتوردقدنصكره بيلهمك مكروه اولدى صحابه نك انده كلامى اولديغى ايچون وذبح اولنان حيوانه رفقله معامله ايچون (والجر برجلها الى المذبح) وآياغندن قاره يه چكوب سورومك مكروه اولدى (وذبحها من قفاها) ودخى اكسه سندن ذبح ايتمك مكره اولدى (فان بقيت حية تقطع عروقها) واكر بعدالذبح ديرى قالورسه عروقى قطع اولنور تكرار ذبح اولنمغه موتك وجودى ايچون حلال اولور ومكروه اولور * زيرا بوصورتده بلا حاجت زياده الم وارد در پس اول يارهلنوب بعده طمرلرين قطع ايتمش كبى اولدى (والا) واكر عروقنى قطع ايتمزدن اول ديرى باقى قالمزسه (حرمت) اول مذبوح حرام اولور انده ذكات اولميان شيئله موتك وجودى ايچون (والنخع) ودخى نخع مكروه اولور يعنى ذبح شديد نخعه بالغ اوله نخع لسان فارسيده حرام مغز دينور تركيده مردار ايلك ديرلر (والسلخ

قبل ان تبرد) ودخی اضطراب ایدن ساکن اولمزدن اول دریسنی یوزمك مكروه اولدی (وترك التوجه
الی القبلة) وذبح ایدن كسنه نك قبله یه توجهی تركایتمسی مكروه اولدی وذبیحه حلال اولور (وشرط كون
الذابح مسلما حلالا خارج الحرم) مذبوحك حلال اولمسنده ذبح ایده نك مسلم اولوب وحرمك خارجنده اولمسی
شرط قلندی اكر مذبوح صید ایسه (او كتابیا) یاخود كتابی اولمسی شرط قلندی * زیرا كتابی توحیدا دعا ایدر
بونده اصل حق سبحانه وتعالینك (لاما ذكیتم) قول شریفیدر ودخی (وطعام الذین اوتوا الكتاب حل لكم)
و بونكله مراد شول طعامدر كه اول طعامه ذكات انلرك جهتندن لاحق اوله * زیرا حق تبارك وتعالی اهل
كتابی ذكر ایله تخصیص قیلدی وذكات اكا لاحق اولمیان شیئده كتابی ایله مجوسی برابردر سمك كبی وسمكك
غیری كبی (ذمیا او حربیا) ذابح یاخود صاید برابردر كرك ذمی اولسون وكرك حربی اولسون وكرك كتابیدن
وغیر كتابیدن طوغمش اولسون انك صیدی وذبیحه سی حلال اولور * زیرا ولد ابوینك دین جهتندن
خیر اولانه تابعدر كافیده بویله ذكر اولندی (یعقل التسمیة) اول ذابح تسمیه یی تعقل ایلیه یعنی بیلور كه
تحقیقا ذبیحه نك حلال اولمسی اسم الله تعالی یی اول ذبیحه اوزره ذكره متعلق اولور (والذبح) وذبحی
دخی بیلور یعنی طمرلرك قطعنی ودخی انك امثالی شرائط ذبحی بیلور (ویقدر) وطمرلرك قطعی
اوزره قادر اولور وذبح اوزره قیامی كوزل ایدر (واو مجنونا او صبیا) كركسه اول ذابح مجنون اولسون
وكرك صبی اولسون * زیرا مجنون یاخود صبی قچان تسمیه یی وذبحی تعقل ایتسه لردی وذبحك اجراسنه قادر
اولسه لردی عاقل و بالغ كبی اولورلردی (او امرأة او اقلف او اخرس) یاخود امرأه اولسون ویاسنتسز
اولسون ویادلسز اولسون (فیحرم ذبیحة وثنی ومجوسی ومرتد) پس بت پرستك ومجوسینك ومرتدك ذبح
ایلدیكی حرام اولور * زیرا انلر ایچون ملت یوقدر زیرا اوزرینه لازم كلنی تركایتدی وانتقال ایلدیكی دینك
اوزرنده قرار ایتمدی كتابی بونك خلافیدر قچان دیننك غیری یه تحول ایتسیدی * زیرا اول دین اوزره قرار
ایدر بزم قتمزده وعند الذبح انك اوزرنده اولدیغی دینه اعتبار اولنور حتی بر یهودی و برنصرانی مجوسی اولسه لر
انلرك صیدی وذبیحه سی حلال اولمز اصلنده مجوسی اولمق منزله سنده در واكر مجوسی یهودی و یانصرانی اولسه
ذبیحه وصیدی اكل اولنور اصلنده یهودی ویانصرانی كبیدر كافیده بویله ذكر اولندی (وتارك التسمیة عمدا او
ناسیا حلت) وتسمیه یی قصدا تركایده نك ذبیحه سی حرام اولور واكر اونودوب ترك ایدرسه ذبیحه سی حلال
اولور وامام شافعی رحمه الله تعالی ایكی وجهده حلال اولوردیدی وامام مالك ایكی وجهده حرام اولوردیدی
(وحرمت ان ذكر مع اسمه تعالی غیره عطفا نحو بسم الله واسم فلان او وفلان) اكر ذابح الله تعالینك اسمنی غیری یی
عطف ایتمكله ذكر ایتسیدی حرام اولور مثالی بسم الله واسم فلان و یاوفلان دیمك كبی * زیرا الله تعالینك
غیری ایچون اهلال قیلدی پس تجرید بولنمدی تجرید ایسه شرطدر (وكره وصله بلا عطف نحو بسم الله محمد
رسول الله) وغیری یی بسمله شریفه یه بلا عطف وصل ایتسه مكروه اولدی وحرام اولمدی مثالی بسم الله محمد
رسول الله دیمك كبی * زیرا شركت بولنمدی عطف اولمدیغیچون پس اول ذبح محمد ایچون واقع اولمدی لكن
صورتا قران بولنمغله حرام اولمش صورتیله تصور اولنور بو ذكر اولنان ذابح لفظ محمدی مرفوع اوقورسه در
واما قچن جر ایله و یانصب ایله اولسیدی پس بو تقدیرجه حرام اولور غایت البیانده بویله ذكر اولندی (ولا بأس
اذا فصل صورة ومعنی كالدعاء قبل التسمیة والاضجاع) وقچن ذابح تسمیه دن وذبیحه یی یاتر مقدن اول غیری یی
اسم اللهدن فصل ایتسیدی مثالی دعا كبی انده بأس یوقدر روایت اولنان شیء ایچونكه تحقیقا رسول علیه
الصلاة والسلام ایكی كوسم قوچلر تضحیه ایلدی بری كندو مبارك نفسیچون وآخری امتی ایچون ایكیسنی
عند الذبح قبله یه توجه ایتدیروب بیوردیكه (وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض حنیفا وما انا
من المشركین قل ان صلاتی ونسكی ومحیای ومماتی لله رب العالمین لا شریك له وبذلك امرت وانا اول المسلمین)
واندن صكره ذبح ایلدی وعند الذبح بسم الله والله اكبر دیدی (او بعد الذبح نحو اللهم تقبل من فلان) یاخود
ذبحدن صكره اللهم تقبل من فلان دیمك كبی و بونكله بأس یوقدر نبی محترم علیه الصلاة والسلام ذبحدن صكره
(اللهم تقبل عن امة محمد ممن شهد لك بالوحدانیة ولی بالبلاغ) دیدی (والشرط هو الذكر الخالص) وتسمیه ده
شرط اولان دعالك وغیرینك شوبندن خالص اولان ذكردر (فبقوله اللهم اغفر لی لا تحل) ذابحك اللهم

اغفرلی قوایله ذبیحه‌سی حلال اولمز* زیرا بو محض دعادر (بخلاف الحمد لله او سبحان الله بقصد التسمیة)
الحمد لله وسبحان الله تسمیه قصدی ایله ذکر اولنسه اللهم اغفرلی دیمکك خلافیدر* زیرا بو ذکر خالصدر
(فلو عطس فقال الحمد لله لا تحل) پس ذابح عند الذبح عطسه اوروب الحمد لله دیسه‌یدی حلال اولمز تسمیه
قصدی اولمدیغی ایچون (والمشهور) وبین الالسنه متداول اولان (هو بسم الله والله اکبر) بودر
وبو ابن عباس رضی الله عنهمادن نقل اولنمشدر (وندب نحر الابل وکره ذبحها عکس البقر والغنم)
دوه‌نك نحری مندوب وذبحی مکروه اولدی وبقر ایله قیونك نحری مکروه وذبحی مندوب اولدی
نحر دوه‌نك طمرلرین قطع ایدر اوبله طمرلر که دوه‌نك صدری قتنده بوینك اسفلنده اولمشدر ودوه‌نك نحری
ذبحندن اسهلدر اما ایکی صورتده مندوب اولمق سنت متوارثه‌یه موافقت ایچوندر ودخی موضع نحرده
عروقك اجتماعی ایچوندر وبقر ایله غنمده عروقك اجتماعی موضع ذبحده اولدیغی ایچوندر واما کراهت‌سنده
مخالفتی ایچوندر وبو کراهت معنی جهتندن غیریده جوازی وحلی منع ایتمز (بذبح صید استأنس) مأنوس
اولان صید ذبح اولنور (ویکفی جرح نعم توحش) نعمك یعنی درت آیاقلو اولوب دوه وصغر وقیون کبی
وحشت حاصل ایدن حیوانی یاره‌لمق کفایت ایدر (او سقط فی بئر ولم یمکن ذبحه) یاخود برقیویه دوشوب
ذبحی ممکن اولمسه کذلك جرح کفایت ایدر* زیرا عجز قتنده ذکات اختیاریدن ذکات اضطراری‌یه نقل اولنور
تنکیم مرور ایتدی وعجز ثانیده موجود اولدیغی کلدر (الشاة اذا ندت خارج المصر تحل بالعقر واذا ندت فی
المصر لا) قچان برقیون خارج مصره قاچسه‌یدی جرح انی حلال ایدر وشهر ایچنه قاچسه‌یدی جرح ایله
حلال اولمز زیرا نفسندن دفعه قادر اوله‌مز عادتا شهر ایچنده فرار ایده‌نك اخذی ممکن اولور ذکات
اختیاریدن عجز متحقق اولمز* شهرلك طشره‌سنه فرار ایدن بونك خلافیدر (المصر کخارجه فی البقر والبعیر)
خارج مصر بقر وبعیر حقنده داخل مصر کبیدر زیرا انلر نفسلرندن دفع ایدرلر پس انلرك اخذلرینه قدرت
یوقدر واکر مصر ایچنده قاچسه‌لردی ذبح اختیاریدن عجز متحقق اولور (والصیال کالند) وحیوانك
انسانه حمله ایتمسی فرار کبیدر قچان اخذینه قادر اولمزسه حتی اکر اوزرینه حمله ایتدیکی کسنه انی قتل
ایتسه‌یدی ذکاتی مراد ایدیکی اولدیغی حالده اکلی حلال اولور (لا یتذکی جنین بذکاة امه) ناسی ذبح اولنمغله
قارنندن چیقان جنین ذبح اولنمش اولمز حتی بر دوه یاخود بر صغر یاخود بر قیون ذبح اولندقده قارنندن برمیت
جنین چیقسه اکل اولنمز (لا یحل ذو ناب او مخلب) برنجی حیواندن دیشلی اولان وطیوردن طرنقلی
اولنك اکلی حلال اولمز بونلرك ایکیسیله مراد شول حیواندر که دیشیله صید ایلیه وشول حیواندر که طرنغیله
صید ایلیه (والحشرات) وحشرات دواب ارضك کوچکلریدر (والحمر الاهلیة) واهلی اولان حمارلرك دخی
لحمنك اکلی حلال اولمز* بیان حماری اهلی اولانك خلافیدر که زیرا حمار وحشینك اکلی حلال اولور (والبغل
والخیل وعندهما یحل الخیل) ودخی قاطرك وآتك اکلی حلال اولمز* ابو یوسف ایله امام محمدك قتنده
خیلك اکلی حلال اولور بعض دیدیکه امام اعظم قتنده آتك کراهتی کراهت تنزیهیه‌در* زیرا معناجهتندن
کراهتی کرامتی ایچوندر اکلی مباح اولماسی آلت جهادك تقلیلی لازم کلمسون ایچوندر بو اجلدن آتك
سؤری طاهردر وبو ظاهر روایتدر وقول صحیح بودر فخر الاسلام وابو المعین جامعلرنده بویله ذکر ایلدیلر
وبعض آتك کراهتی تنزیهیه‌در دیدی وعبد الرحیم کرمانی حکایه ایدر که بن بو مسئله ده تردد اوزره ایدم رؤیاده
امام اعظم رحمة الله علیه حضرتلرینی کوردم آتك کراهتی کراهت تحریمیه‌در دیدی وصاحب دخی بو کا ذاهب
اولدی وحسن امام اعظمدن آتك سؤرینك کراهتنی روایت ایلدی تنکیم آتنده اولدیغی کبی وبعض ایتدی
بأس یوقدر دیدی زیرا تحقیقا لبنك ایچمسنده آلت جهادك تقلیلی یوقدر کافیده دخی بویله ذکر اولندی
(ولا الضبع والثعلب والضب) وصرتلان وتلکو وکلرك دخی اکلی حلال اولمز بونده شافعینك خلافی واردر
(والزنبور والسلحفاة والابقع الآکل للجیف والغداف) ودخی اری وقبلو بغه وجیفه اکل ایدن بیاضلی
وسیاهلی قرغه ودخی سیاه قوزغون قرغه بونلرك اکلی حلال اولمز (والفیل والیربوع وابن عرس) وفیلك
ودخی کوسده بکك وکلنجکك اکلی حلال اولمز (والحیوان المائی) ودخی تولدی وتعیشی صوده اولان
حیوانك دخی اکلی حلال اولمز (الا سمکا لم یطف) الا صوده فوت اولمیان بالق حلالدر سمك طافی شول
بالقدرکه حتف انفه بلاسبب صو ایچنده فوت اولوب بعده صو اوزره ظاهر اولاندر بزم اصحابمز مطلق حیوان

مائی بی کربه کوردیلر الا صو ایچنده بلا سبب فوت اولمیان حلالدر دیدیلر وابن ابی لیلی ومالك وشافعی حیوان
مائی بی مباح کوردیلر ومالکیه دن بعضی کلب مائی بی وخنزیر مائی بی وانسان مائی بی استثنا ایدوب حلال
اولمز دیدیلر وخلاف بعده در اکلده دکلدر اکلده بردر وبزم قتمزده باقده اصل اولان بودر که شول بالغکه
برسببله فوت اوله پس اول بالق حلالدر اندن اخذ اولنمش کبیدر وباقدن بلاسبب فوت اولان بالق سببسز فوت
اولمغله حلال اولمز سمك طافی کبی اکر بالق ضرب اولنوب بعضی قطع اولنسه اندن مقطوع اولان وباقی قلان
اکل اولنور * زیرا مونی سببله اولدی ودردیدن قطع اولان اکرچه کیم میت ایسه ده انك میتی حلالدر وارد
اولان حدیث شریف ایچون * وکذلك بالغك فارنده بر آخر بالق بولنورسه حلالدر زیرا مکالك طارلغی انك
موتنه سببدر وکذلك صو قوشلرندن بری بالغی قتل ایتسیدی یاخود برصوکوبنك ایچنده فوت اولسیدی
یاخود صو یك ایچنده برطاره جق موضعه جمع اولوب واول موضعدن چیقمغه قادر اولمسه لرحالبوکه انلر بلا
صید اخذ قادر اولورلر اول مکانده فوت اولسه لر اکل اولنور * زیرا مکالك طارلغی انلرك موتنه سببدر وکذن
بالقلر شبکه ده فوت اولسه لر شبکه دن خلاصه قادر اولمدقلری حالده اکل اولنور یاخود بالقلر یسون دیو
صویه برشیء القا اولوب اندن بالق فوت اولسیدی یاخود بالغی صودن بطایدوب اندن فوت اولسیدی یاخود
صوطوکوب باق بوزك ارالغنده فوت اولسیدی اکل اولنور واکر صو یك حرارتیله یاخود برودتیله فوت
اولسیدی بر روایتده اکل اولنور سببك وجودی ایچون وبر روایتده اکل اولنمز * زیرا صواسی اولمغله
وصوغق اولمغله بالغی اولدرمز کافیده بویله ذکر اولندی (ومنه الجریث والمارماهی) واکل اولنسان
باقدندر قلقان بالغی ویلان بالغی * مصنف بونك ایکیسنك ذکرینی تخصیصه باعث محمددن مفردة نقل اولنان
شیئك ضمننه اشارتدر که تحقیقا جمیع بالق قلقان باغیله یلان بالغندن غیریسی حلالدر دیو نقل اولندی وذکر
اولنان کبی غایت البیانده دیدیکه تحقیقا قلقان بالغی دیوث ایدی خلق حلیله سنه دعوت ایدردی پس اول
سببدن مسخ اولندی (وحل الجراد وانواع السمك بلا ذکاة) وچکرکه وسمکك انواعی بلاذبح حلال اولدی لکن
بینهماده فرق اولدرکه تحقیقا چکرکه حتف انفه فوت اولورسه اکل اولنور بالق بونك خلافیدر نتکیم مرور
ایتدی حضرت علی کرم الله وجهه دن سؤال اولندیکه بررجل چکرکه یی یردن اخذ ایدر حالبوکه
چکرکه نك دیریسیده ومیتلریده واردر حضرت علی رضی الله عنه بیوردیکه (کله کله) یعنی کلیسنی اکل ایله
دیدی بو کلام انك فصاحت وبلاغتندن عد اولندی (وغراب الزرع والارنب والعقعق بها) ونخم
قرغه سی وطاوشان وصقصغان ذبحله حلال اولدی (ذبح شاة لم یعلم حیاتها فتحرکت او خرج الدم حلت)
حیاتی معلوم اولمیان برقیون ذبح اولنور پس اکر حرکت ایتدی ایسه یاخود قان چیقدی ایسه حلال اولور
(والا) واکر حیاتی معلوم اولمیان برقیون ذبح اولنوب حرکت ایمزسه یاخود قان چیقمزسه (فلا) اکلی
حلال اولمز (وان علمت حلت وان عدما) واکر قیونك دیری ایدیکی معلوم اولورسه حلال اولور کرکسه
حرکت ایمسون وقانده چیقمسون * زیرا بوایکیسندن مقصود اولان حیاتی اوزره استدلال ایدی پس
حیات معلوم اولنجه ایکیسنه ده احتیاج قالمدی والله اعلم

* (کتاب الجهاد) *

بو کتاب جهادك احکامی بیانندهدر * وقتا که مصنف آخر کتاب حج اولان عبادات اربعه نك
بیانندن وجه مناسب اولان اضحیه وصید وذبایح ذکرندن فارغ اولدی ایسه الآن عباداتك
بشنجیسنك احکامنی بیانه شروع ایلدی اولکه جهاددر ایمدی (هو فرض کفایة بدأ) دیدی یعنی
ابتداء فرض کفایه در یعنی کفاره قتال ایله بدأ ایلمزبزم اوزر یمزه واجب اولور اکرچه کیم کفار
بزم ایله مقاتله ایلمزلر ایسه ده زیرا رسول علیه الصلاة والسلام ابتدای امرده صفحله ومشرکیندن اعراض
ایله مأمور اولدی نتکیم حق سبحانه وتعالی (فاصفح الصفح الجمیل) بیوردی ودخی (واعرض
عن المشرکین) بیوردی بوندنصکره کفاری کوزل طریقلرك انواعیله دینه دعوت ایتمکله امر اولندی
اول وقت حق تبارك وتعالی (ادع الی سبیل ربك بالحکمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتی هی احسن)
بیوردی اندنصکره بدایت انلردن اولورسه حق تبارك وتعالینك (اذن للذین یقاتلون بانهم ظلموا) قول
شریفیله قتاله امر اولندی تقدیر کلام اذن لهم فی الدفع معناسنه در اندنصکره بعض زمانلرده حق

سبحانه وتعالینك (فاذا انسلخ الاشهر الحرم فاقتلوا المشركین حیث وجدتموهم) قول شریفیله ابتداء قتال ایله امر اولندی اندنصكره مطلقا زمانلرك كلیسنده ومكانلرك جملهسنده قتال ایله امر اولندی حق تبارك وتعالینك (وقاتلوهم حتی لاتكون فتنة) و(قاتلوا المشركین كافة) و(قاتلوا الذین لایؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر) قول شریفیله آیاتدن ذكر اولنان آیاتك غیری آیاتله دخی امر اولندی وجهادك فرض كفایه اولمسنك وجهی تحقیقا جهاد لعینه مشروع اولمدی زیرا جهاد فی نفسه قتلدر وافساددر بلكه كلمة الله تعالی یی اعلا ایچون ودین حقی قوی ایلك ایچون وعباددن فسادی دفع ایچوندر بوتقدیرجه (ان قام به البعض سقط عن الكل) اگر ناسدن بعض جهاده كل زمانده اقامت ایدرسه ناسك كلندن ساقط اولور بعضك اقامتی ایله مقصود حاصل اولدیغی ایچون صلاة جنازه ودفن جنازه ورد سلام كبی * زیرا بونلردن بری قچان جماعتك بعضندن حاصل اولسه باقیلردن فرض ساقط اولور (والا) واگر بعض جهاده قایم اولمیوب بلكه دار اسلامده زمان جهاددن خالی اولسه (اثموا) مسلمونك جمیعسی آثم اولورلر اوزرلرینه لازم كلان فرضی ترك ایتدكلری ایچون نته كیم قچان جماعتك كلیسی صلاة جنازه یی یاخود دفنی یاخود رد سلامی ترك ایاسه لردی آثم اولدقلری كبی (لاعلی صبی وعبد وامرأة واعمی ومقعد واقطع) صبی وعبد ومرأة واعمی وكوتورم والی كسك اوزره واجب اولمز * زیرا بونلر عاجزلردر تكلیف ایسه قدرتله در (وعین ان هجموا) واگر كفار ثغور اسلامدن برثغره هجوم ایدرلرسه جهاد فرض عیندر پس اول ثغره قریب اولوب جهاده قادر اولنلر اوزره جهاد فرض عین اولور * صاحب هدایه ذخیره دن نقل ایدر كه تحقیقا قچان نفیر كلیسیدی یعنی امام سفره چیقمق ایچون عسكره امر ایتسیدی جهاد اولمز الا عدویه قریب اولان اوزره فرض عین اولور واما اول قریب اولانلرك وراسنده عدودن بعید اولنلر اوزره فرض كفایه در حتی انلر ایچون جهادی تركه وسعت واردر قچان انلره احتیاج اولمز ایسه پس اگر عدویه قریب اولنلرك جهاده قدرتلری ایله بیله كفاره مقاومتدن عاجز اولملریله بعید اولنلره احتیاج وار ایسه یاخود قریب اولنلر مقاومتدن عاجز اولمیوب لكن تكاسل ایدوب مجاهده ایتمزلرسه * ایمدی تحقیق انلری ولی ایدنلرك اوزرلرینه جهاد فرض عینله فرض قیلنور صوم وصلاة كبی انلر اوزره جهادی تركه وسعت اولمز ثم وثم شرقا وغربا بووجه اوزره جمیع اهل اسلام اوزره فرض قیلنور وبونك نظیری میت اوزره قلنسان صلاتدر كه پس اگر بركسنه شهرك جوانبندن برجانبنده وفات ایتسیدی اول میتك اسبابی ایله قایم اولمق انك قوكشیلری واهل محله سی اوزره فرض اولور ومیتدن بعید اولنلر اوزره اول اسبابله قایم اولمق لازم كلمز واگر میتدن بعید اولنلر بیورلر ایسه كه محله سی اهلی حقوق میتی اضاعت ایدوب یاخود اسبابنه قایم اولمقدن عاجز اولورلر ایسه اول بعید اولنلر اوزره قایم اولمق لازم كلور كذلك جهادده دخی بومنوال اوزره در (فتخرج المرأة والعبد بلا اذن) بوصورتده مرأة زوجندن وعبد مولاسندن اذنسز نفیر عامه چیقار * زیرا مقصود حاصل اولمز الا كلك اقامتیله اولور پس جهاد انلر اوزره دخی واجب اولور وزوج ومولانك حقی فرض عینده ظاهر اولمز صوم وصلاة كبی اما نفیردن مقدم اولان جهاد نفیرك خلافیدر كه زیرا مرأة وعبدك غیری ایله اكتفا حاصل اولور زوج ومولانك حقلرینی ابطاله ضرورت یوقدر (وكره الجعل مع فیء) وفیء ایله بیله جعل مكروه اولدی * جعل عامل اوزره عملی ایچون قلنسان شیدر بونكله مراد امامك ارباب اموال اوزره طیب نفسلری اولمقسزین شیء طلب ایتمسیدر غزاتك تقویت بولمق ایچون پس بوجعل فیء ایله یعنی بیت المالدن شیء موجود ایكن مكروهدر (وبدونه لا) یعنی بیت المالده شیء اولمدیغی وقتده جعل مكروه اولمز (فان حاصرناهم دعوناهم الی الاسلام فان ابوا فالی الجزیة) پس اگر بز كفاری محاصره ایاسیدك انلری اسلامه دعوت ایدرز پس اگر ابا ایدرلرسه یعنی اسلامدن امتناع ایدرلرسه بز انلری جزیه یه دعوت ایدرز (فان قبلوا فلهم مالنا وعلیهم ماعلینا) پس اگر جزیه یی قبول ایدرلرسه بزم ایچون دملرك ومالرك عصمتندن اولان شیء انلر ایچون اولور وبزم اوزریمزه دملرینه ومالرینه تعرضدن اولان شیء انلر اوزره اولور اشبو حكم عموم اوزره دكلدر زیرا عبادات حقنده صحیح اولمز بلكه مراد تحقیقا بز قچان انلر جزیه یی قبول ایتمزدن اول دملرینه ومالرینه تعرض ایدر اولسق وجزیه یی قبول ایتدكدنصكره انلره تعرض ایلمسك یاخود انلر بزه تعرض ایاسه لر انلر ایچون بزم اوزریمزه وبزم ایچون انلر اوزره بزم بعضمزك بعضمز اوزره تعرضی قتنده واجب اولان شیء واجب اولور بونی

تأييد ايدر انك اوزره استدلال جهتندن حضرت على كرم الله وجهه نك قوليكه كفار جزيه يى بذل ايلملرى دكلدر الادهلرى بزم دميز كبى ومالارى بزم ماليمز كبى اولمق ايچوندر بيوردى (ولا يقاتل من لم تبلغه الدعوة) كندوسنه اسلامه دعوت بالغ اولميان كفار ايله مقاتله اولنمز و بركمسنه دعوت اسلام كنديلرينه بالغ اولمزدن اول كفار ايله مقاتله ايدرسه نهى اولنديغى ايچون آثم اولور حالبوكه اول مقاتله ايله آثم اولان كمسنه دملرينه ومالارينه ضامن اولمز * زيرا انلر معصوم دكلدر (وندب تجديدها لمن بلغته) ودعوت اسلام كندوسنه بالغ اولان كفار ايچون دعوت اسلامى تجديد ايتمك مندوب اولدى (فان ابوا حاربناهم بمنجنيق وتحريق وتغريق ورمى ولو معهم مسلم) پس جزيه دن ابا ايدرلرسه انلر ايله محاربه ايدرز منجنيقدن طاش آتمغله وآتشه ياقمغله وصويه غرق ايتمكله واوق آتمغله اكرچه انلر ايله بيله مسلم وار ايسه ده (اوتترسوا به بنيتهم) رمى به متعلقدر يعنى انلر ايله بيله اولان تجاردن واسيردن مسلمى كندولره مترس ايدوب ستره ايلسهلر اوقى انلرك نيتيله اتارز (لا بنيته) مسلم نيتيله دكل آثم اولمق لازم كلمسون ايچون واكر اوق انلره اصابت ايدرسه ديت وكفارت لازم كلمز (وقطع شجر وافساد زرع بلا غدر وغلول) ودخى قطع شجر ايله كركسه ميوه سى اولسون وزرعك افسادى ايله محاربه ايدرز كركسه اول زرع حصاد وقتنده اولسون بلا غدر يعنى عهدسزوغلولسز يعنى سرقه ايله خيانتسزز زيرا رسول عليه الصلاة والسلام بوايكيسندن نهى ايتدى وبونك ايكيسيده خيانتدر لكن غلول خاصة سرقه ده استعمال اولنور وغدر عموم اوزره نقض عهده شامل اولور (ومثلة) ومثله سز * مثله اسمدر مثل به يمثل مثلا دن قتل يقتل قتلا كبى يعنى نكل به دبرلر اكا عذاب قيلدى وغيرى به عبرت قيلدى معناسنه قطع اعضا كبى يوزينه قره سورمك كبى وشرح طحاويده مثله بعد الظفر نهى اولنمشدر ظفردن اول مثله ده بأس يوقدر * زيرا كفارك ذليل اولملرى ايچون ابلغدر ديدى وزيلعى بواحسندر ديدى بونك نظيرى آتشه ياقمقدر (وقتل غير مكلف) ودخى كفارك مكلف اولميانلر يعنى صبيلرى ومجنونلرى كبى (ومقعد وشيخ فان واعمى وامرأة) وكوزم وپيرفانى اولان واعمى اولانى وعورتلرينى قتل ايتمكسزين محاربه ايدرز حديث شريفده كليسندن نهى اولنديغى ايچون (الا ان يكون احدهم مقاتلا) الامكركه بونلردن برى مقاتله ايليه اول مقاتله ايدن قتل اولنور (اوذا مال يحث به) ياخود مال صاحبى اولوب كفارى مال ايله مقاتله يه قندبره (اوذا رأى فى الحرب) ياخود جنك ايتمكده رأى صاحبى اوله (اوملكا) ياخود بك اوله بو تقديرجه قتل اولنورلر (واب كافر بدأ) ودخى كافر اولان باباسنى قتلسز يعنى اوغلى ايچون كافر اولان باباسنى ابتداء قتل ايتمك جائز اولمز حق سبحانه وتعالينك (وصاحبهما فى الدنيا معروفا) قول شريفى ايچون قتل ايله بدأ ايلمك معروفدن دكلدر ودخى بابا اوغلونك حياتنه سبب اولدى * ابعدى ابن بابانك افناسنه سبب اولمق اولمز ومصنفك بدأ قولنه باعث * زيرا بابا اكر اوغلنك قتلنه قصد ايلسه ودفعى قتلدن غيرى ايله ممكن اولمسه باباسنى قتل جائز اولور * زيرا بو قتل نفسندن دفعدر پس ابنك مسلم اولان باباسى ابنك قتلنه قصد ايلسه ابن ايچون باباسنى قتل جائز اولور كافر اولان باباسى قصد ايلسه اول كافر بابانك قتلى جائز اولمق اولى بالطريق اولور (فيقتله غيره) اول كافر بابايى اوغلونك غيرى بركمسنه قتل ايدر واول كافر بابانك اوغلى اول غيرى منع ايلمز (واخراج مصحف وامرأة فى سرية يخاف عليها) ودخى مصحف شريفى ومرأه سنى سريه ايله بيله دار حربه اخراج ايتمكسزين اوبله سريه كه اوزرينه خوف اولنور اكر كفار غالب اولورسه دبو انلرى اخراجده مصحفك استخفافى اوزره ومرأه نك ضايع اولمسى وفضايحى اوزره تعريض واردر (ويصالحهم) وامام اهل حربله مصالحه ايدر (ان خيرا) اكر صلح مسلمين ايچون خير ايسه واكر صلح مسلمين اوزره خير دكل ايسه صلح جائز اولمدى * زيرا صلح صورة ومعنى جهادى تركدر (ولو بمال) اكرچه كيم صلح مال ايله اولورسه ده (منهم) مسلمون انلردن اخذ ايتمك اوزره * زيرا صلح بلا مال جائز اولدبسه مال ايله اولمق اوليدر (ان احتجنا اليه) اكر اول ماله احتياجمز وار ايسه واكر احتياجمز يوغيسه صلح جائز اولمدى * زيرا صورة ومعنى جهادى تركدر ومالدن اخذ اولنان مصارف جزيه ايچون صرف اولنور * زيرا مسلمونك قوتيله اخذ اولنمشدر جزيه كبى الامكر مسلمون حرب ايچون انلرك اوزرلرينه نازل اوله لر بو تقديرجه اول مال غنيمت اولور قهر ايله اخذ اولنديغى ايچون وانك حكمى معروفدر واكر كفار مسلمنى محاصره ايلسهلردى ومسلمون مال ايله صلحى طلب ايلسهلردى

اول مالی کفار مسلمیندن اخذ ایتمك اوزره اول صلحه امام رضا ویرمز زیرا انده مسلمینی مذلت الحاق واردر وحدیث شریفده وارد اولدیکه (ولیس للمؤمن ان یذل نفسه الا اذا خاف الهلاك لان دفعه بای طریق امکن واجب) معنای شریفی مؤمن ایچون نفسنی ذلیل ایلمك یوقدر الا مکر که هلاك خوفی اوله زیرا هلاکی دفع ایتمك قنغی طریقله اولورسه واجبدر (وینبذ ان خیرا فیقاتل) وصلح نقض اولنور اکر نقض خیر ایسه یعنی اکر امام کفار ایله مصالحه ایتدکدنصکره نقض صلحی اصلح کورسه ایدی کفاره نقض خبری ارسال ایدر ومقاتله ایدر (وقبل نبذ او خانوا بدأ) واکر کفار خبر نقض ارسالندن اول خیانتله بدأ ایدرلرسه مقاتله اولنورلر (والباغین والمرتدین بلا مال) وباغیلر ومرتدلر ایله مصالحه اولنور حتی انلرك امرلرینه نظر اولنور یعنی انلره وسعت ویریلورکه امرلرنده باغیلقلرندن یاخود ارتدادلرندن اول اولدقلری حاللرینه رجوعه تدبیر ایدهلر وبونلر ایله بلا مال صلح اولنور زیرا بونلردن مال اخذ ایتمك انلری باغیلقلری ومرتدلکلری اوزره مقرر قلمقدر بو ایسه جائز دکلدر (ولا نرد ان اخذنا) ودخی اکر انلردن مال اخذ ایلدك ایسه اول مالك ردیده جائز اولمز زیرا مالی اوزرلرینه ردانلر ایچون قتال اوزره معونتدر (ولا یباع سلاح وخیل وحدید منهم) وانلره سلاح وآت ودمور بیع اولنمز (ولو بعد صلح) کرکسه بعد الصلح اولسون زیرا بو اشیایی انلره بیع ایتمکده حرب اوزره معونتلری واردر (صح امان حر وحرة) مسلمیندن حرك وحره نك امانی صحیح اولور یعنی بر کافرك یاخود کفارك یاخود بر قلعه اهالیسنك یاخود بر شهر اهالیسنك خوفنی ازاله ایتمك صحیح اولدی حتی مسلمیندن بر احد ایچون انلرك قتاللری جائز اولدی (فان شر انبذ) پس اکر صلح شر ایسه امام امانی نقض ایدر (وادب) وامانی ویرن کمسنه یی تأدیب ایدر اکر اول کمسنه انلره امان ویرمك شرعا منهی اولدیغنی بیلورسه واکر منهی اولدیغنی بیلمزسه تأدیب ایتمز بلکه تنبیه ایدر (لا امان ذمی) ذمینك امانی صحیح اولمز زیرا ذمی انلر ایله متهمدر وکذلك ذمینك مسلمین اوزره ولایتی یعنی والی اولمسی صحیح اولمز الا مکر امیر عسکر کفاره امان ویرمك ایچون ذمی یه امر ایلیه بو تقدیرجه جائز اولور بونی زیلعی ذکر ایلدی (واسیر مسلم) ودخی کفارك ایچنده اولان بر مسلم اسیرك امانیده صحیح اولمز (وتاجر معهم) وکفار ایله بیله بولنان تاجر مسلمك دخی امانی صحیح اولمز زیرا انلرك ایکیسیده کفارك یدلرنده مقهوردرلر انلردن کفار قورقمز وامان محل خوفده مختصدر (ولا من اسلم ثمة ولم یهاجر الینا) ودخی دار حربده اسلامه کلوب بزم دار یمزه هجرت ایتمین کمسنه نك امانیده صحیح اولمز علة مذکوره ایچون (وصبی وعبد محجورین ومجنون) ودخی قتالدن منع اولنان صبی وعبدك ومجنونك امانیده صحیح اولمز اما صبی اکر امانی تعقل ایتمزسه مجنون کبیدر واکر تعقل ایدرسه حالبوکه قتالدن محجوردر امام اعظم قتنده حکم بویله در امام محمد بونك خلافی اوزره درواکر صبی عاقل قتال ایچون مأذون ایسه اصح قول اولدرکه تحقیقا انك امانی بالاتفاق صحیح اولور واما عبد قتالدن حجر اولنورسه انك امانی صحیح اولمز امام اعظم قتنده امام محمد خلاف ایتدی واکر قتاله مأذون اولورسه امانی صحیح اولدی والله تعالی اعلم

(باب المغنم وقسمته)

بو باب مغنمك وقسمتنك احکامی بیانندهدر (ذا فتح الامام بلدة صلحا یجری علی موجبه) پس امام بر شهری صلح طریقیله فتح ایتسه دی اول صلحك موجبنی اجرا ایدر اول صلحی امام واماندنصکره امرادن کلان کمسنهلر دخی تغییر ایتمز (وارضها تبقی علی ملکهم) واول بلدهنك ارضی اهل بلدهنك ملکلری اولمق اوزره باقی قالور (ولو فتحها عنوة فهو مخیر) واکر امام اول بلدهیی قهرا فتح ایتدی ایسه امام اول ارض حقنده مخیردر (ان شاء خمسها ثم قسمها بیننا) اکر دیلرسه تخمیس ایدر اندنصکره بزم بیننزده تقسیم ایدر یعنی اهل غنیمت بیننده تقسیم ایدر پس اول ارض بزم ایچون ملك اولور نتکیم رسول علیه الصلاة والسلام ارض خیبری غانمینه تقسیم ایدوب اوزرلرینه عشر وضع ایتدیکی کبی زیرا مسلم اوزره ابتداء خراج وضع ایتمك جائز اولمز عن قریب بیانی کلور (او اقر اهلها علیها بجزیة) یاخود امام اول بلدهنك اهلنی جزیه ایله اول بلده اوزره قرار ایتدیر یعنی اکر دیلرسه اول بلدهنك اهلی اوزره انعام ایدوب مسلمین ایچون ذمت جهتندن احرار الاصل ترك ایدوب وارضلرینی کندولره تملیك واوزرلرینه جزیه وضع ایدر (وخراج) وارضلری اوزره خراج وضع ایدر نتکیم حضرت علی کرم الله وجهه سواد عراقی فتح ایلدکده اهلی اوزره انعام ایدوب دارلرین وعقارلرین یدلرنده ترك ورؤسلری اوزره جزیه بغلیوب وارضلری اوزره خراج وضع ایدوب غانمین بیننده تقسیم ایلدیکی

كبی * فقهاء بديلر كه غانمينك احتياجلری قتنده اولكی وجه اولادر وغانمينك احتياجلری اولمديغی وقتده ثانی اولادر غانمين ايچون زمان ثانيده ذخيره اولمق ايچون (اوبقاهم وانزل بها آخرين) ياخود امام اول بلده نك اهالی اول بلده دن نفی ايدوب يرلرينه قوم آخری انزال ايدر (ووضع عليهم الخراج او كفارا) واول انزال ايلديكی قوم آخرين اوزره خراج وضع ايدر اكر كافرلر ايسه تحفه ده دخی بويله ذكر اولندی يعنی اوزرلرينه خراج ونفسلری اوزره جزيه وضع ايدر ومصنفك او كفارا قولی قوم آخرين مسلمين اولورسه انلر اوزره وضع اولنمز الا عشر وضع اولنور اكا اشارتدر * زيرا عشر ابتداء مسلمين اوزره وضع اولنور وامام اهل فتحك حقنده ذكر اولندن كبی مخيردر (وان شاء قتل الاسرى) اكر ديلرسه اسيرلری قتل ايدر * زيرا رسول عليه الصلاة والسلام اسيرلری قتل ايلدی انده ماده شركك قطع اولنمسی اولديغی ايچون (او استرقهم) ياخود استرقاق ايدر مسلمين اوزره توفير منفعت ايچون (او تركهم احرارا ذمة لنا) ياخود حر اولدقلری حالده ترك ايدر مسلمين ايچون ذمت اولمق اوزره الا عرب مشركلری ومرتدلر ترك اولنمزلر بلكه يا اسلامه كلورلر وياخود قتل اولنورلر (وحرم منهم) واسيرلرك منی حرام اولدی ومن كافر اولان اسيری اندن برشیء اخذ ايتمكسزين ترك ايتمكدر (وفداؤهم) ودخی فدالری حرام اولدی وفدا اسير اولان كافردن مال ياخود اسير مسلم اخذ ايدوب انك مقابله سنده كندولری اطلاق ايتمكدر ومنده امام شافعی ايچون خلاف واردر واما حربدن فارغ اولمزدن اول مال ايله فدا جائز اولدی اسير مسلم ايله جائز اولدی وحربدن فارغ ولدقدنصكره مال ايله فدا بزم علمامز قتنده جائز اولمز امام اعظم قتنده نفسله فدا جائز اولمز وامام محمد قتنده جائز اولور وابو يوسفدن ايكی روايت واردر وشافعی قتنده مطلق جائز اولور (وردهم الى دارهم) واسيرلری كندو دارلرينه رد ايتمك دخی حرام اولدی * زيرا مسلمين اوزره انلر ايچون تقويت واردر (وعقر دابة شق نقلها) ودخی دار اسلامه نقل اولنمسی مشقتلو اولان دابه نك سكرين قطع ايتمك حرام اولدی يعنی قچان امام دار اسلامه عودت ايتمك مراد ايلدكده و يانلرنجه مواشی اولوب ودار اسلامه نقل اولنمسيچون قدرت اولمية اول مواشينك سكرلری قطع اولنمز امام مالك بونك خلافی اوزره در واول مواشی دار حربده ترك اولنمز امام شافعی بونك خلافی اوزره در (فتذبح وتحرق) پس اول مواشی ذبح اولنور واحراق اولنور اما ذبح لمصلحة جائز اولغله در وكفاره غيظ القا ايلمك اقوای مصالحدندر واما احراق كفاراندن انتفاع ايلمسون ايچوندر پس بنالرين تخريب وشجرلرين قطع ايتمك كبيدر وذبح اولنمزدن اول احراق اولنمز * زيرا نار ايله عذاب ايتمز الا ربيسی ايدر وسلاحلری احراق اولنور بعد الذبح مواشی كبی واحراق قبول ايلمين اشيا حديد كبی دفن اولنور (وقسمة مغنم ثمة) وغنيمتی دار حربده دار اسلامه اخراجدن اول تقسيم ايتمك حرام اولدی وامام شافعی هزيمة كفارك استقرارندنصكر جائز اولور ديدی وبو بزم قتمزده حرام اولديغی اكا بناء دركه دار اسلامه نقلدن اول ملك ثابت اولمز وشافعی قتنده ثابت اولور و بونك اوزرينه مسائل كثيره بنا اولنور (الا بالايداع فيردها ويقسم) واكر بيت المالده غنائمی يوكلدهجك حموله يوق ايسه بين الغانمين غنيمتی امانت طريقيله تقسيم ايدر دار اسلامه يوكلنوب كتورمك ايچون اندنصكره انلردن كيرو النوب تقسيم ايدر واكر حملندن امتناع ايدرلرسه مثل اجر يله قالدرمسنه اجبار اولنور لرسير كبيرك روايتی اوزره * زيرا انده ضرر خاصك تحملی ايله ضرر عامك دفعی اولديغيچون نتكيم بر كسنه براى تمامنه دكين بردابه استيجار ايليوب صحراده مدت شهر كچسبدی ياخود بر كمی استيجار ايدوب وسط بحرده مدت كچسبدی پس تحقيقا انك اوزرينه مثل اجر يله اجارهٔ اخرى دخی منعقد اولور وغانمين اوزره سير صغير روايتی اوزره جبر اولنمز * زيرا ابتداء عقد اجاره اوزره جبر اولنمز نتكيم دابه سی اتلاف اولوب يانجه يله اولان رفيقنك دابه سنی اجاره اوزره جبر اولنمز اشتشهاد اولنان امانت مسئله سی بونك خلافيدركه * زيرا اول ايجار بنادر ابتداء دكلدر بنا ايسه اندن اسهلدر (وبيعه قبلها) ودخی قسمتدن اول مغنمك بيعی حرام اولدی اندن حديثده نهی اولنديغی ايچون ودخی دار اسلامه احرازدن اول مالك اولمديغی ايچون نتكيم مرور ايتدی ودار اسلامه احرازدنصكره دخی بيعی حرام اولدی بايعك مغنمدن نصيبی جهالت فاحشه ايله مجهول اولديغی ايچون ايمدی قسمتدن اول بيعی ممكن اولمدی (والردء ومدد يلحقهم ثمة) وخدمتده مقاتلينه معين اولان ودار حربده غانمينه ملحق اولان امداد (كمقاتل) غنيمته مستحق اولمقده مقاتل كبيدر (لاسوقی لم يقاتل) مقاتله ايلمين اهل سوق مقاتل كبی دكلدر (ولا من مات ثمة) ودخی

دارحربده وفات ایدن مقاتل کبی دکلدر تا که بولنمدیغی ایچون (و یورث قسط من مات ههنا) ودار اسلامده
وفات ایدن مقاتلك قسطی میراث قیلنور ملك حاصل اولدیغی ایچون اکرچه کیم انك قسطی مشاع ایسه ده
(وحل فیها طعام وعلف وحطب ودهن وسلاح عند الحاجة بلا قسمة) ودارحربده طعام واوتلق واوطون
وباغ وسلاح حاجت وقتنده بلا قسمت حلال اولدی * ابن عمر رضی الله عنهدن روایت ایچونکه تحقیقا دیدیکه
(کنا نصیب فی مغازینا العسل والعنب فنأکله ولا نرفعه) معناسی بز مغازیلریمزده عسله وعنبه راست کلورز
انی اکل ایدرز ورفع ایتمزدیمکدر بونی بخاری روایت ایلدی ایمدی بوکلام محتاج اولدقلری شیئله انتفاع
عادتلری اولمق اوزره دلیلدر (لا بعد الخروج منها) دارحربدن چیقدقدنصکره حلال اولمز بحثك زوالی
ایچون اولکه ضرورتدر * زیرا انلرك حقی تحقیقا متأکد اولدی حتی نصیبی میراث قیلنور ایمدی انلرك رضاسی
اولمقسزین انتفاع جائز اولمز (ولا بیعها وتمولها فان باع احدهم) ودخی غنیمتك طعامی ایله وطعام
مثللی ایله بیعی حلال اولمز وتمولی دخی یعنی ذهب وفضه ایله بیعی حلال اولمز * زیرا غنیمت اخذ ایله مالك اولنمز
تناولك مباح اولمسی ضرورت ایچون اولدی ایمدی اکر غانمینك بری غنیمتی بیع ایلسه بدی ثمننی مغنمه رد ایدر
(ورد الفضل الی المغنم) یعنی دارحربده منتفع اولمق ایچون اخذ ایلدیکندن باقی قلان شیئی دار اسلامه
خروجندنصکره مغنمه رد ایدر حاجتك زائل اولدیغی ایچون بو قبل القسمتدر وقسمتدنصکره یدنده باقی قلان
اکر غنی ایسه بعینه تصدق ایدر اکر عینی قائم ایسه واکر هالك ایسه قیمتیله تصدق ایدر وفقیر عینیله انتفاع ایدر
اکر هلاك اولورسه فقیر اوزره برشیء لازم کلمز (ومن اسلم ثمة) واهل حربدن برکمسنه دارحربده اسلامه کلسه یدی
(عصم نفسه وطفله) کندوسی وطفلی معصوم اولور زیرا طفلی تبعا مسلم اولدی پس کندونك وطفلنك قتللری
واسترقاقلری جائز اولمز (وما لا معه او اودعه معصوما) ودخی اول مسلم اولان کمسنه نك منقول جنسندن
بیله سنجه اولان مالی معصوم اولور یاخود بر معصومه امانت قودیغی مالی دخی معصوم اولور برابردر کرك اول
امانت قودیغی معصوم مسلم اولسون وکرك ذمی اولسون * زیرا اول مال حکما انك یدنده در (لا ولده الکبیر
وعرسه وحملها) ولد کبیری وزوجه سی وزوجه سنك حملی معصوم اولمز * زیرا حمل امك جزئیدر (وعقاره)
وعقاریده معصوم اولمز * زیرا دار حرب جمله سندندر حالبوکه اهل دارك یدنده در (وعبده مقاتلا) ومقاتله
ایدن قولی (وماله مع حربی بغصب او ودیعة) ودخی حربی ایله اولان مالی بطریق الغصب اولسون یاخود
امانت اولسون بونلرده معصوم اولمز (ویعتبر فی الاستحقاق وقت المجاوزة) واستحقاقده وقت مجاوزه یه
اعتبار اولنور یعنی آتلونك یاخود یایانك سهمی ایچون استحقاقده مجاوزه وقتنه اعتبار اولنور یعنی دارحربك
مدخلنك مجاوزه سی وقتنه اعتبار اولنور (فمن دخل دارهم فارسا) یعنی برکمسنه کفارك دارلرینه آتلو
اولدیغی حالده داخل اولسه (فنفق فرسه) پس اول کمسنه نك فرسی هلاك اولوب وقعه ده یایان اولدیغی
حالده حاضر اولسه (فله سهمان سهم فارس) اول کمسنه ایچون ایکی سهم واردر سهم فارسدر (ومن
دخلها راجلا فشری فرسا) وبرکمسنه دارحربه یایان داخل اولسه وبعد الدخول برفرس اشترا ایدوب وقعه یه
آتلو اولدیغی حالده حاضر اولسه (فله سهم راجل) انك ایچون یایان سهمی واردر (ولا یسهم لغیر فرس واحد)
برفرسدن غیری فرس ایچون سهم اولمز یعنی ایکی فرس ایچون سهم ویرلمز وبوکیندن چکن فرس ایچون وقاطری
ایچون سهم ویرلمز (ولا لعبد وصبی وامرأة وذمی) ودخی قول ایچون وصبی ایچون ومرأه ایچون وذمی ایچون
سهم ویرلمز (ورضخ لهم) وانلر ایچون رضخ ویریلور * رضخ شیء قلیل اعطا ایتمکه دیرلر بو مقامده رضخله مراد
امامك معقول کوردیکی مقداردر انلری قتل اوزره قندیرمق ایچون وانلره رضخ قتاله مباشرت ایتدیکی
وقتده ویریلور ومرأه یاره لی اولنلره تداوی ایدوب انلرك مصلحتنده مداوم اولدیغی وقتده ویریلور پس مرأه نك
حالنه لایق اولان شیء جهاد اولور وذمی یه طریق دارحربده دلالت ایتدیکی وقتده ویریلور * زیرا انك
طریقه دلالت ایتمسی مسلمین ایچون منفعتدر ورضخ سهمه بالغ اولمز * زیرا اول رضخه لایق اولنلر عمل جهادده
جیشه مساوی اولمزلر الا ذمینك دلالتده رضخ سهم اوزره زیاده اولنور چونکه دلالتده منفعت عظیمه اولورسه
زیرا دلالت جهاد عملندن دکلدر اندن جهاده تسویه لازم کلمز * زیرا انك دلالتدن اخذ ایلدیکی اجرت
منزله سنده در پس بالغا ما بلغ اعطا اولنور (الخمس للیتیم والمسکین وابن السبیل وقدم فقراء ذوی القربی علیهم)

وخمس يتيم ومسكين وابن السبيل ايچوندر وذوی القربانك فقراسی يعنی فقراء بنی هاشم انلراوزره تقديم
اولنور (ولاشیء لغنيهم) وذوی القربانك غنيسی انلر اوزره تقديم اولنمدی (وذكره تعالی للتبرك) والله
تعاليك جل شانه (فان لله خمسه) قول شريفنده كی اسم شريفنی ذكر تبرك ايچوندر يعنی افتتاح كلام ايچون
تبركا الله تعالينك اسم شريفی ذكر اولندی *زيرا كه كل عالم انك ايچوندر واول برشيئه محتاج دكلدر (وسهم النبی
عليه الصلاة والسلام سقط بعده) وپيغمبر عليه الصلاة والسلام حضرتلرينك سهمی كندو وفاتندنصكره
ساقط اولدی *زيرا نبی عليه الصلاة والسلام اول سهمه رسالت ايله مستحق اولدی رسول عليه الصلاة
والسلامدنصكره ايسه رسول يوقدر (كالصفی) صفينك ساقط اولديغی كبی *صفی ريئسك كندو نفسيچون
انتخاب ايلديكی مالدر بومقامده مراد رسول عليه الصلاة والسلامك كندو نفسيچون غنيمتدن انتخاب
ايليوب انكله امور مسلمين اوزره استعانت ايتديكی شيئدر (ومن دخل دارهم فاغار) وبركمسنه دارحربه
داخل اولوب كفارك مالنی نهب وغارت ايتسه يدی (خمس) اول مالك خمسی اخذ اولنور (الامن
لامنعة له ولااذن) الامكر اول كمسنه نك عسكری اولميه وامامدن مأذون اولميه زيرا خمس اولنمز الامال
غنيمتدن اخذ اولنور ومال غنيمت ايسه كفاردن قهرا اخذ اولنان مالدر وقهرا اخذ اولنان مال يا عسكر ايله
اخذ اولنور ياخود اذن امام ايله اخذ اولنور بودخی عسكر ايله اخذ اولنان حكمندهدر *زيرا اول مأذون اذنله
نصرفنی التزام ايتدی (وللامام ان ينفل) وامام ايچون تنفيل ايلمك مستحبدر تنفيل سهم غنيمت اوزره
زيادهشیء اعطا ايتمكدر (وقت القتال حثا) قتال وقتنده عسكری حربه قندرمق ايچون (فيقول
من قتل قتيلا فله سلبه) وامام بركمسنه بركافر قتل ايدرسه سلبی قتل ايدهنكدر دير وسلبك معناسی عن قريب
ذكر اولنور وبو قندرمق امام ايچون مندوبدر حق سبحانه وتعاليك (يا ايها النبی حرض المؤمنين علی القتال)
قول شريفيچون (اومن اخذ شيئا فهوله) ياخود امام بركمسنه نه شیء اخذ ايدرسه اول شیء اخذ ايدهنكدر دير
(ويستحق الامام النفل فی من قتل قتيلا اذا قال) وامام من قتل قتيلا فله سلبه قولنده نفله مستحق اولورچقان
امام برقتيل قتل ايتسه يدی *زيرا نفل باب قضادن دكلدر وتحقيق بودركه غنيمته مستحق اولمق بابندندر
بو اجلدن سهما ياخودر ضخا غنيمته مستحق اولمقده كليسی داخل اولور ايمدی امام نفل ايله منهم اولمز (لامن
قتله انافلی سلبه) يعنی امام نفله مستحق اولمزچقان بن قتيل قتل ايلسيدم انك سلبی بنم ايچوندر ديسه يدی
زيرا نفسنه تخصيص ايلمش اولدی ايمدی امام بو صورتده منهم اولور (ولامن قتل منكم) وذكر اولنان كبی امام
نفله مستحق اولمزچقان سزدن بريكز برقتيل قتل ايتسه يدی انك سلبی بنم ايچوندر ديسه يدی زيرا نفسنی انلردن تميز
ايتدی (وذا اذا كان القتيل مباح القتل) اشبوشی يعنی استحقاق سلب اولمز الاچقان قتيل مباح القتل اولديغی
وقتده اولور حتی كفاردن نسايی وصبی ومجنونلری قتل ايدن نفله مستحق اولمز *زيرا تنفيل قتال اوزره
قندرمقدر بو ايسه مقاتلهده متحقق اولور حتی برصبی مقاتله ايلدكده برمسلم انی قتل ايتسه سلبه مستحق اولور
اول صبی قتال سببيله مباح الدم اولديغی ايچون ومسلم كفاردن برمريضی واجرتله طوتيلان كافری
وعسكرلرندن تاجری ونقض عهد ايله انلره واران ذمی يی قتل ايتسه يدی اول مسلم انك سلبنه مستحق اولور *زيرا
انلرك نيتلری قتاله صالحهدر زيرا انلر رأيلری ايله مقاتلاردر (اويقول لسرية) فيقول الامام
اوزرينه عطفدر سريه مقاتلاردن درتدن درتيوزه وارنجه اولانه ديرلر يعنی ياخود امام سريه ايچون دير (لا عسكر)
جمله عسكر ايچون دكل (جعلت لكم الكل اوقدرا منه) بن كلی ياخود كلدن شومقداری سزك ايچون
اهدا ايلدم دير *نهايهده سير كبيردن نقل اولنور كه تحقيقا امام چقان اهل عسكرك جميعسنه اصابت
ايلديككزشیء نفلا بعد الخمس علی السويه سزك ايچون اولسون ديسه بوجائز اولمز وكذلك اصابت ايلديككزشیء
سزك اولسون ديسه بعد الخمس ديمسه اكر بو كلامی سريه ايچون ايدرسه جائز اولدی بونك بيانی اولدركه
تنفيلدن مقصود مسلمينی قتال اوزره قندرمقدر بو ايسه حاصل اولمز الابعضی برشيئله تخصيص ايله اولور
وعموم اوزره اولمقده ايسه آنلو اولانی يان اولان اوزره تفضيلك ابطالی واردر ودخی انجلين خمسی دخی ابطال
واردر استثنا ايتديكی وقتده (لابعد الاحراز ههنا الامن الخمس) يعنی غنيمتی دار سلامه اخراجدنصكره
كفار قتال ايچون دار اسلامه داخل اولسه لر تنفيل جائز اولمز الاخمسدن جائز اولور *زيرا غانمينك حقی تحقيقا

اندهدار اسلامه اخراج بله متأكد اولدی بوأجلدن غانمیندن فوت اولانك سهمی وارثنه انتقال ایدر ایمدی انلرك حقنی ابطـال جائز اولمز (وسلبه مامعه) وقتيلك سلبی یانندە ثیابندن وسـلاحندن وکرندە اولان مالندن بولنـان شیئلردر (حتی مرکبه وماعلیه) حتی مرکبی ومرکبی اوزره اکردن وآلندن وهیبه سنده بولنان شیئلر سلبیدر (وهو للکل ان لم ینفل) و بوذکـر اولنان سلبی اکر امام تنفیل ایتمز ایسه عسکرك جمیعسی ایچوندر وقاتل وغیریلر انده برابردر والله اعلم بالصواب

* (باب استیلاء الكفار) *

بو باب کفارك استیلاسی بیـاننده‌در (اهل الحرب اذا سبوا اهل الذمة من دارنا لایملکونهم) قچـان اهل حرب اهل ذمتی بزم داریمزدن دارحربه سورسه‌لر اهل حرب اول اهل ذمته مالك اولمزلر * زیرا انلر حرلردر واقعات صدر الشهیدده بویله ذکـر اولندی (واذا سبی بعضهم بعضا واخذوا اموالهم او بعیرا ندالیهم) وقچـان اهل حربك بعضیسی بعضیسنی دارلرینه سورسه‌لر ومالارینی اخذ ایلسه‌لر و یاخود بزدن دارحربه ردوفرار ایدوب انی السه‌لر (اوغلبوا علی مالنا واحرزوه بدارهم) یاخود اهل حرب بزم مالیمز اوزره غالب اولوب اول مالی دارلرینه احراز ایلسـه‌لر (ملکـوه ولو عبدا مؤمنا) اهل حرب اول ماله مالك اولورلر اکرچه کیم بزم اول مالیمز عبد مؤمن و یا امهٔ مؤمنه اولورسه‌ده کافیده وغیریده مسئلهٔ آتیه‌نك شرحنده بونی ذکر ایلدیلر ومسئله قچـان برمستأمن یعنی امانله بزم دار یمزده ساکن اولان کافر برعبد مسلم اشترا ایدوب دارلرینه ادخال ایلسه دینلان مسئله درالی آخره ومصنفك واحرزوه بدارهم دیمسنه باعث اولدرکه* زیرا اهل حرب اول اخذ ایلدکاری اشیایی دارلرینه احرازدن اول اول اشیادن برشیئه مالك اولمزلر حتی برتاجر اهل حربك اخذ ایلدیکی اشیادن دارلرینه احرازدن اول برشیء اشترا ایلسه صاحبی اول شیئی مشتری یدنده بولسیدی بلاشیء اخذ ایدر (لاحرنا ومدبرنا وام ولدنا ومکاتبنا) بزم حر محضیمزه ومدبریمزه وام ولدیمزه ومکاتبیمزه مالك اوله‌مزلر حتی اکر اهل حرب ذکر اولنانلری بزم داریمزدن اخذ ایدوب دارلرینه احراز ایلسه‌لر بعده بز اهل حرب اوزره غالب اولدقده انلر قبل القسمه و بعد القسمه بلاشیء مالکلرینك اولورلر و بونك بیـانی اولدرکه استیلا سبب ملك اولمز الا ملك ایچون محله ملاقی اولورسه اولور اولکه مال مباحدر وحر ایسه ملك ایچون محل دکلدر وکذلك حرلك غیری اولان مدبر وام ولد ومکاتبده دخی حکم بویله‌درمن وجه حریتلری اولدیغیچون (وعبدنا آبقا دخل الیهم) یعنی بزم داریمزدن برعبد آبق برابردر اول عبد کرك مسلم وکرك ذمینك اولسون انلرك دارلرینه داخل اولسه دخل الیهم قیدی داراسلامده متردد اولان عبد آبقدن احترازدر پس کفار اول عبد آبقه مالك اولمزلر قچان انك اوزرینه استیلا ایلسه‌لردی (وان اخذوه) اکرچه کیم اول عبدی اخذ ایلدیلر ایسه‌ده *مصنفك وان اخذوه قولنه باعث امامینك خلافنه اشارت ایچوندرکه *زیرا کفار اول عبدی اخذ ایلسه‌لردی وایاغنه بوقاغی طاقسه‌لردی امامین قتنده اکا مالك اولورلر امام اعظم امامینك خلافی اوزره‌در * امامین ایچون علت اولدرکه تحقیقـا مالکك حقی ایچون عصمت یدمالکك قیامی ایچوندر حالبوکه عصمت زائل اولدی بوأجلدن اکر کفار اول عبدی داراسلامدن اخذ ایلسه‌لردی اکا مالك اولورلرایدی نتکیم مرور ایتدی وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا اول عبدك یدی بزم داریمزدن خروجیله کندو نفسی اوزره ظاهر اولدی * زیرا اعتبارك سقوطی یعنی عبدك نفسی اوزره ظهوری اعتبارك ساقط اولمسی عبد ایله انتفـاعدن مولاسی ایچون تمکین جهتندن عبد اوزره مولاسنك یدی متحقق اولمق ایچوندر حالبوکه یدمولا زائل اولدی ایمدی عبدك یدی نفسی اوزره ظـاهر اولدی ومعصوم اولدیغی حالده نفسده ظـاهر اولدی ایمدی ملکه محل باقی قالمدی * عبد متردد بونك خلافی اوزره‌درکه مولاسنك یدی عبد اوزره حکما باقیدر داراسلام اهلینك عبد اوزره یدی قائم اولدیغی ایچون پس کفارك عبدی تملکاری یدمولانك ظهورینی منع ایلدی بوأجلدن اول عبد متردده صغیر اوغلنه هبه ایلسیدی ابن صغیر اول عبده مالك اولوروا کر دارحربه دخولندنصکره هبه ایتسیدی اول ابن صغیر اول عبده مالك اوله‌مز (ونملك باغلبة حرهم) و بز کفاره غالب اولغله انلرك حر اولانلرینه ومدبرلرینه وام ولدلرینه ومکاتبلرینه (وملکهم) ودخی ملکلرینه مالك اولورز پس تحقیقا شرع انلرك عصمتلرینی جنایتلری اوزره جزا ایچون اسقاط ایلدی *زیرا انلر تحقیق حق تبـارك وتعالینك وحدانیتنی انکار ایلدیلرو الله تعـالینك عبادتنه عارلندیلر الله تعـالی انلری اول انکارلری

اوزره عبدك عبدی قیامله جزالندیردی ومماللری رقبه‌لرینه تابع اولدی * بوندنصکره کفار بزم اوزریمزه غالب اولوب مماللریمزی اخذ ایلدکلرندنصکره بزدخی انلرك اوزرلرینه غالب اولسق واهل غنیمت انلرك بزدن اخذ ایلدکلری شیئی اخذ ایلسه‌لر (فمن وجد منا ماله فی الغانمین اخذه مجانا قبل قسمتنا) پس بزدن بریمز مالنی غانمین یدنده غنیمتی قسمتمزدن اول بولورسه مجانا اخذ ایدر (وبالقیمة بعدها) وقسمتدنصکره بولورسه قیمتیله اخذایدر * ابن عباس رضی الله عنهمدن روایت اولنان شیء ایچونکه تحقیقا مشرکین مسلمیندن بر رجلك ناقه‌سنی دارلرینه اخذایلدیلر اندنصکره اول ناقه غنیمتده واقع اولدی پس مالك قدیم اول ناقه ایچون مخاصمه ایلدی پس رسول علیه الصلاة والسلام سن اول ناقه‌یی غنیمتك قسمتدن اول بولدك ایسه بلاشیء اخذایدرسین واکر قسمتدنصکره بولدك ایسه قیمتیله اخذایدرسین بیوردی * وبو ایکی حالك مابیننی فرق ایتمکه باعث * زیرا مالك قدیم رضاسی یوغیکن ملکنك کندودن زائل اولمسیله متضرر اولور واهل غانمدن ناقه‌نك عینی نصیبنه واقع اولان کمسنه دخی مجانا یدندن اخذ ایله متضرر اولور * زیرا او کمسنه اول ناقه‌نك عینه غنیمتدن سهمندن عوض اولمق جهتیله مستحق اولدی * ایمدی بزدیرزکه حق اخذ قیمتیله در ممکن اولدیغی مقداری ایکی ضررك خیراوسی اولمق جهتیله وقسمتدن مقدم اول ناقه ده ملك عامه ایچوندر وعامه دن هرفرده قوتیله قالیرلمق مقداری حصه اصابت ایلمز ایمدی ضرر متحقق اولمز وقبل قسمتاندیدیکمزه باعث بجمده وصاحب بجمك کندوشرحنده واقع اولان شیئی رد ایچوندر انده دینلدیکه بر قچان کفار اوزره قبل القسمه غالب اولسیدق بزدن الدقلری اشیالر بابی ایچون حلال اولوریاخود کفار بزدن الدقلری اشیایی قسمتلرندنصکره غالب اولسیدق اول اشیایی اربابی قیمتیله اخذایدرلر اکرمرادایدرلر ایسه وشرحنده دیدیکه قچان مسلمین کفار اوزره غالب اولسه‌لردی ومماللرین کفارك یدنده قسمتلرندن اول بولسه‌لردی اول مال بغیرشیء اربابی ایچوندر واکر قسمتلرندنصکره بولسه‌لردی قیمتیله اخذایدرلر اکر اختیار ایدرلرسه * زیرا قسمتی کفارك قسمتی اوزره حمل ایتمك جمیع کتابلره مخالفدر نته‌کیم بصیرت صاحبی اولنلره خفی دکلدر (واخذ بالثمن ان شراه منهم تاجر) ومال صاحبی مالنی ثمنیله اخذایدر اکر بر تاجر اول مالی دار حربده اشترا ایدوب بزم داریمزه اخراج ایتدی ایسه زیرا مالك قدیم مالنی اکرملك خاصده بولدی ایسه پس اکرذوالید اکا معاوضه صحیحه ایله مالك اولدی ایسه اول مالی عوضك مثلی ایله اخذایدر اکر مثلیاتدن ایسه وقیمتیله اخذایدر اکر قیمیاتدن ایسه * زیرا ذوالیددن مجانا اخذایله ذوالیده ضرر لاحق اولور * زیرا ذوالید عوضی اول مالك مقابله سنده دفع ایلدی واکرذوالید اول ماله عقد فاسدایله یاخود بلاعوض مالك اولدی ایسه کفار اول مالی بر مسلمه هبه ایتمکله مالك قدیم اول مالی قیمتیله اخذایدر اکر اول مال قیمیاتدن ایسه واکر مثلیاتدن ایسه اخذایلمز * زیرا اول مالك مثلی ایله اخذایلسه بونقدیرجه فائده ایتمز (وان اخذ ارش عینه مفقوءة) یعنی قچان کفار برعبدی اسیرایتسه‌لردی انی بر مسلم اشترا ایدوب بزم داریمزه اخراجدنصکره اول عبدك کوزی چیقارلسیدی واول مسلم اول عبدك کوزینی چیقاراندن کوزینك ارشنی اخذایلسیدی مالك قدیم اول عبدی اول مسلمك عدودن الدیغی ثمنیله اخذایدرفقدن مروایدن شیء ایچون وارشنی اخذایلمز * زیرا مالك قدیمك حقی اوزرینه مستولی اولدیغی عینده درواستیلا اول ارش اوزره وارد اولمدی واول حقی عیندن تولد ایتمز (تکرر الاسر والشراء) کفار برعبدی اسیرایدوب بر رجل اول عبدی بیك اقچه‌یه الدقدنصکره کفار اول عبدی ثانیا اسیر ایدوب دارحربه ادخال ایتدکده بر رجل آخر دخی اول عبدی بیك اقچه‌یه آلوب بزم داریمزه اخراج ایتمکله اسیرلکی واشترا اولنمسی متکرر اولسیدی پس مالك قدیم اول عبدی ایکنجی مشتریدن اخذ ایلمك بوقدر * زیرا اسیرلك مالك قدیمك ملکی اوزره وارد اولمدی (بل اخذ الاول من الثانی بثمنه) بلکه مشتریء اول مشتریء ثانیدن ثمنیله اخذ ایدر ملکی اوزره اسرك ورودی ایچون (ثم القدیم بالثمنین ان شاء) اندنصکره مالك قدیم مشتریء اولدن ثمنیله دیلرسه اخذایدر * زیرا مشتریء اول اوزره ایکی ثمنله قائم اولدی انك حقنه صیانت ایچون ثمندن برشیء اشاغه وارلمز (وقبل اخذ الاول لا) ومالك قدیم اول عبدی مشتریء اول مشتریء ثانیدن اخذ ایتمزدن اول اخذ ایلمز یعنی مشتریء اول غائب اولسه کذلك مشتریء ثانیدن مالك قدیم ایچون ینه اخذ ایلمك بوقدر مشتریء اول حاضر اولدیغی حالده اخذ ایده مدیکنه اعتبار ایله پس

اكر مشترئ اول بابنسبدی مالك قدیم مشتری ثابدن احذ ایلمز * زیرا ایكی ثمنله احذك حق مالك قدیم ایچون مشترئ اولك ملكنك عود ایتمسی ضمننده ثابت اولور پس قچان متضمن ثابت اولمسیدی ضمننده اولان شئ ثابت اولمز (ابق عبد بناع فشراهما منهم رجل اخذ العبد مجانا وغیره بالثمن) بر عبد متاعله بیله اباق ایدوب بر رجل انلری كفاردن اشترا ایتسیدی پس عبدك مالكی اول عبدی مجانا اخذ ایدر زیرا كفار اول عبده مالك اولمزلر ومتاعی ثمنله الور * زیرا كفار اول متاعه مالك اولورلر (ابتاع مستأمن عبدا مسلما وادخله دارهم) بر مستأمن كافر بر مسلم عبدی صاتون الوب دار حربه ادخال ایلسیدی بونده بش مسئله واردر وكلیسنده عبد بلا اعتاق آزاد اولور اول بش مسئله نك بری اولدر كه تحقیقا اول عبد مجرد دار حربه داخل اولمغله آزاد اولور ایكی دارك متباین اولمسی اعتاق مقامنه اقامت جهتندن * ایكنجی مسئله بی مصنف (او استولوا علیه وادخلوه فیها فابق) قولیله ذكر ایلدی یعنی یاخود كفار اول عبد اوزره مستولی اولوب و دار حربه انی ادخال ایتدكدنصكره اول عبد بنه انلردن فرار ایدوب دار اسلامه داخل اولسیدی آزاد اولور واوچنجی مسئله بی (او اسلم عبدهم وجاء نا) قولیله ذكر ایلدی یاخود اول عبد دار حربده اسلامه كلوب بزه چیقسیدی ینه آزاد اولور ودردنجی مسئله بی (او ظهرنا علیهم) قولیله ذكر ایلدی یاخود بز كفار اوزرینه غالب اولسیدق اول عبد ینه آزاد اولور وبشنجی مسئله بی (او خرج الی عسكر المسلمین عتق) قولیله ذكر ایلدی یعنی یاخود اول عبد عسكر مسلمینه مسلم اولدیغی حالده چیقسیدی بو بش صورتلرك جمیعسنده اول عبد آزاد اولور و بركسنه ایچون حق ولاء ثابت اولمز * زیرا بو عتقلر عتق حكمیدر بونی غایة البیانده شرح طحاویدن نقل جهتیله ذكر ایلدی والله اعلم

(باب المستأمن)

بو باب مستأمنك احكامی بیاننده در و مستأمن كندو دارینك غیریده امانله داخل اولانه دیرلر كرك مسلم اولسون كرك حربی اولسون (لایتعرض تاجرنا ثمة لدمهم ومالهم) یعنی بزم تاجرمز دار كفارده انلرك دملرینه ومالرینه تعرض ایلمز یعنی قچان بزم تاجرمز كفاره امانله داخل اولسه اول تاجر ایچون انلرك دملرندن ومالرندن برشیئه تعرض ایلمك حلال اولمز * زیرا مسلمین انلرك شرطلری قتنده در وتحقیق استیمانله انلره تعرض اولنمامق شرط قیلندی بوندنصكره تعرض غدردر وغدر حرامدر رسول علیه الصلاة والسلام نهی ایتدیكیچون (فما اخرجه ملكه حراما) ایمدی تاجرك بطریق التعرض اخراج ایلدیكی شیئه حرام اولمقله مالك اولور اما مالك اولسنه باعث مال مباح اوزره استیلانك ورودی ایچوندر واما حرام اولمغه باعث غدر حرام سببیله حاصل اولدیغی ایچوندر (فیتصدق به) پس اول اخذ ایلدیكی ماللہ تصدق ایدر ذمتی اول حرامدن آرىق ایچون (الا اذا اخذ ملكهم ماله) لایتعرض قولندن استثنادر یعنی الامكر كه قچان انلرك پادشاهلری اول تاجرك مالنی اخذ ایدرسه (او حبسه هو) یاخود قرال اول تاجری حبس ایدرسه (او غیره بعلمه ولم یمنعه) یاخود قرالك غیری انك معرفتیله تاجرك مالنی الوب یاخود حبس ایدوب قرال اول غیری منع ایتمزسه اول تاجرك تعرضی جائز اولور * زیرا انلر نقض عهد ایله بدأ ایلدیلر والتزام بو شرطله مقید اولور واسیر اولان مسلم تاجرك خلافی اوزره در كه انك ایچون دیلدیكی وقتده تعرض مباحدر وغدر اولمز اكرچه كیم اول اسیر مسلمی طوعا اطلاقده ایدرلرسه * زیرا اسیر مستأمن كبی دكلدر واندن التزام دخی بولنمدی (ولا یستبیح فروجهم) ودخی فرجلری مباح كورلمز * زیرا فرج حلال اولمز الا املاك ایله اولور ودار اسلامه احرازدن اول ایسه ملك اولمز نتكیم مرور ایتدی (الا اذا وجدامرأته المأسورة او ام ولده ومدبرته) الامكر قچان اسیر اولان زوجه سنی یاخود ام ولدینی یاخود مدبره سنی انده بولورسه انلر حلال اولور زیرا كفار انلره مالك اولمزلر (ولم یطأهن الحربی) حالبو كه انلری حربی وطی ایتمش اولەلر زیرا كفار انلری وطی ایلمش اولسه ومالك دخی وطی ایلسه نسبده اشتباه لازم كلور (لا امته المأسورة مطلقا) مطلقا اسیر اولان جاریه سنی بولسه انی وطی جائز اولمز اكرچه حربی انی وطی ایلمدیسه ده زیرا كفار اكا مالك اولدیلر (اداینه الحربی) یعنی حربی مستأمنی برنوع تصرفله مدیون ایلسیدی (او عكس او غصب احدهما من الآخر) یاخود مستأمن حربی یی مدیون ایتسه ویاخود ایكیسندن بری آخرك مالنی غصب ایتسیدی (وجاآ هنا) وایكیسیده بزم دار یمزه كلوب حربیده مستأمن

اولسیدی (لم یقض لاحد بشیء) دین وغصبدن ایکیسندن بریسنه برشیء قضا اولنمز امابنله قضا اولنمامغه باعث ولایته طیانور واداده وقتنده ایسه اصلا ولایت یوقدر ومستأمن اوزره قضا-نخی یوق* زیرا مستأمن افعالندن ماه‌ضاده حکم اسلامی التزام ایلمدی انجق مستقبلده التزام ایتدی واما غصبك قضا اولنمدیغنه باعث اول غصب اولنان شیء غاصب ایچون ملك اولدی اوله غاصبکه مال مغصوب اوزره مستولیدر معصوم اولمیان ماله مصادف اولدیغی ایچون نته کیم مرور ایتدی (وكذا حربیان وجاآ مستأمنین) وکذلك ذکر اولنان کبی دین ایله غصبی ایکی حربی ایشلیوب ایکیسیده مستأمن اولدقلری حالده بزم داریمزه کلسه‌لردی مسئله ذکر اولندیغی وجه اوزره‌در (فان جاآ مسلمین) پس اگر ایکیسیده مسلم اولدقلری حالده کلسه‌لردی (قضی بینهما بالدین لا الغصب) ایکیسی بیننده دین ایله قضا اولنور غصب‌ایله قضا اولنمز امادینك قضا اولنمسنه باعث تراضی ایله واقع اولمغله دین صحیح اولدیغی ایچون حالبوکه قضا حالنده ولایت ثابته‌در ایکیسیده اسلامله احکامی التزام ایلدکلری ایچون واما غصبك قضا اولنمدیغنه باعث ذکر اولنان شیء ایچونکه استیلانك مال مباح اوزره ورودی ایچون غاصب اکا مالك اولدی وحربینك ملکنده خبث یوقدر که ردایله امر اولنه (قتل مسلم مستأمن ثمة مثله عمدا او خطأ) برمسلم مستأمن دارحربده مثلی عمدا یاخود خطأ قتل ایتسیدی (ودی من ماله فیهما) قصدده وخطاده مالندن دیتنی ویرر (وكفر للخطأ) وخطا ایچون کفارت ایدر اما کفارت حق سبحانه وتعالینك (ومن قتل مؤمنا خطأ فتحریر رقبة مؤمنة) قول شریفنده دار اسلام ودار حرب ایله قید اولنمدیغندن واما کفارتی خطایه تخصیصك وجهی بزم قتمزده قصد اقتلده کفارت اولمدیغی ایچوندر واما دیت بزم داریمزه احرازایله ثابته اولان عصمت استیمان عارض ایله باطل اولمدیغی ایچوندر واما قصدا اقتلده قود اولمدیغنه باعث بوظاهر روایتدر* زیرا قودك استیفاسی ممکن اولمز الا عسکرایله اولور* زیرا واحدا کثر یا واحده مقاوم اولور وعسکر اولمز الا امامله واهل اسلام ایله اولور حالبوکه ایکیسیده دارحربده بولندی پس وجوبده فائده اولمدی ایمدی حد کبی واجب اولمدی واما قصد ایله قتلده دیتك مالندن واجب اولمسنه باعث عاقله‌لر قصدا قتلده دیت و یرمز نته‌کیم موضعنده تقریر اولنمشدر وخطاده عاقله‌لر ایچون دار بنك تباینی ایله بیله صیانت اوزره قدرتلری یوقدر وانلرك اوزرینه دیتك وجوبی ایسه صیانتی ترك ایتملری اعتباریله‌در (وفی الاسیرین) وایکی اسیرده قچسان ایکیسندن بریسی آخری قتل ایتسیدی (كفر فقط فی الخطأ) یالکز خطاده کفارت ایدر یعنی خطاده دیت یوقدر وقصدده اصلا برشیء یوقدر امام اعظم قتنده وکذلك قچسان تاجر مسلم براسیر کافری دارحربده قتل ایتسیدی اول مسلم اوزره برشیء یوقدر الا خطاده کفارت واردر امام اعظم قتنده واما بن ایکی اسیرده خطاده وقصدده قاتل اوزره دیت واردر زیرا عصمت اسیرلك عارضیله باطل اولمز استیمان عارضیله باطل اولمدیغی کبی دیدیلر وقصاصك ممتنع اولمسی عسکرك اولمدیغی ایچوندر ودیت مالندن واجب اولور مرور ایدن علت ایچون وامام اعظمك علتی تحقیقا اسیر اولمغله کفار تابع اولدی انلرك یدلرنده مقهور اولدیغی ایچون بو اجلدن انلرك اقامتی ایله مقیم اولور وسفرلری ایله مسافر اولور پس احراز اصلا باطل اولور و بزه مهاجر اولمیان مسلم کبی اولدی وخطا کفارتله تخصیص اولندی مرور ایدن علت ایچون (كقتل مسلم من اسلم ثمة) دارحربده اسلامه کلان مسلمی برمسلمك قتل ایلمسی کبی شول حیثیتله که انك قتلی ایله واجب اولمز الا خطاده انجق کفارت واجب اولور (لا یمكن حربی هناسنة) مستأمن اولدیغی حالده کلوب بزم داریمزه داخل اولان حربی برسنه اقامته مکنت وقدرت ویرلمز (ویقال له ان اقمت هناسنة اوشهرا نضع علیك الجزیة فان رجع قبل ذلك) واول حربی‌یه اگر بزم داریمزده برسنه یاخود برآی اقامت ایدرسك اوزریکه جزیه وضع ایده‌رز دینلور پس اگر اول حربی سنه‌دن وشهردن اول تقدیر اولنان مقداری تمامندن اول دارلرینه رجوع ایدرسه فبها ونعمت شرطك جزای محذوفیدر (والا فهو ذمی) واگر مدت مذکوره تمام اولدقده رجوع ایتمزسه اول حربی ذمیدر معلوم اولسونکه تحقیقا حربی‌یه بزم داریمزده دائما اقامت ایتمکه رخصت ویرلمز الا استرقاق ایله یاخود جزیه ایله رخصت ویریلور اول حربی کفار ایچون جاسوس اولوب و بزم ضرریمزه اوزره معاون اولمسون ایچون واقامت یسیره ایله رخصت ویریلور* زیرا اقامت یسیره‌نك منعنده جلب حوائجك قطعی واردر وباب تجاراتك سدی واردر ایمدی اقامت کثیره ایله اقامت یسیره‌نك ما بینی برسنه ایله فصل اولندی * زیرا سنه برمدتدر که انده

جزیه واجب اولور پس اقامت جزیه مصلحتی ایچون اولور پس اکر امامك قواندنصکره بر سنه تمامامکث ایدرسه جزیه بی التزام ایتمش اولور و امام توقیتی بر سنه نك مادوننی ایتمك کرکدر برشهر یاخود ایکی شهر کبی پس حچان حربی امامك قواندنصکره اول تعیین اولنان مدت مقداری اقامت ایدرسه ذمی اولور ذکر اولنان علت ایچون (لایترك ان یرجع) ذمینك دارحربه رجوعی ترك اولنمز * زیرا عقد ذمت بوزلمز زیرا عقد ذمت اسلامدن خلفدر واسلام ایسه بوزلمز کذلك خلفیده بوزلمز (کذا) یعنی ذکر اولنان کبی حربی ذمی اولور دارحربه رجوعی ترك اولنمز (اذا اقام سنة قبل التقدیر) حچان حربی امامك مدت تقدیرندن اول بزم دار بزده بر سنه اقامت ایلسه * زیرا تحقیقا امام مدت تقدیر ایلسه معتبر اولان بر سنه در * زیرا تقدیر عذری ازاله ایچوندر بر سنه ایسه ازالهٔ عذر ایچون حسندر تنکیم عنینك تأجیلنده ازالهٔ عذر بر سنه اولدیغی کبی (لکنها توضع بعد السنة فی الصورتین) لکن جزیه ایکی صورتده یعنی تقدیردنصکره و تقدیردن اول سنه تمامندنصکره وضع اولنور (الا ان یشترط اخذها بعدها فی الاولی) الا مکر جزیه نك اخذی سنه دنصکره اولمق صورة اولیده یعنی تقدیردنصکره اولدیغی صورتده شرط قیلنه و دینلور که بر سنه دنصکره شهرلك اولنده اخذ ایدرز بو تقدیرجه جزیه اندن سنهٔ اولی تمام اولدیغی کبی اخذ اولنور (وکذا) ذکر اولنان کبی حربی به ذمی اولور (اذا شری ارضا فوضع علیه خراجها) حچان حربی ارض اشترا ایدوب اول حربی اوزره اشترا ایلدیکی ارضك خراجی وضع اولنسه یدی * بونده اشارت واردر که ارض خراجی شرا سیله حربی ذمی اولمز حتی اول حربی اوزره خراج وضع اولنجیه دکین (فعلیه جزیة سنة من وقت الوضع) یعنی حچان اوزرینه خراج وضع اولنان مشتری ذمی اولدیسه انك اوزرینه بر سنه نك جزیه سی لازم کلور پس سنهٔ مستقبله اولور (او نکحت) شری ارضا اوزره عطفدر یعنی یاخود حربیه بی (ذمیا هنا) بزم دار بزده برذمی نکاح ایتسه یدی اول حربیه ذمیه اولور (بلاعکس) یعنی برذمیه بی برحربی نکاح ایتکله حربی ذمی اولمز زیرا انطلیق ایدوب وطننه رجوع ایتمك ممکن اولور (مستأمن رجع الیهم حل دمه) برمستأمن یعنی بزم دار بزه امانله کلان حربی دار حربه رجوع ایلسه اول مستأمنك قانی حلال اولور * زیرا امانی ابطال ایلدی و دار اسلامده اولان مالی تردد اوزره در (فان اسر) پس اکر دار حربه رجوع ایدن مستأمن اسیر اولسه (او ظهر علیهم) یاخود اهل حرب اوزره اهل اسلام غالب اولسه (فقتل سقط دینه علی معصوم) پس اول مستأمن قتل اولنسه انك معصوم اولان مسلم یاخود ذمی اوزره اولان دینی ساقط اولور * زیرا انك اوزرینه اثبات ید مطالبه واسطه سیله درحالبوکه مطالبه ساقط اولور و دین اوزرنده اولان کسنه نك یدی ایسه عامه نك یدندن اسبقدر ایمدی دین اول کسنه به مختص اولدی یعنی دینی اکا ملك اولدی (وادیء ودیعة له عنده) واول قتل اولنان مستأمنك بزم دار بزده معصوم قتنده اولان امانتی غنیمت اولور * زیرا تقدیرا کندو یدنده در * زیرا امانت قونلان کسنه نك یدی انك کندو یدی کبیدر ایمدی اول امانت قونلان شیء اول مستأمنه تبعیت ایله غنیمت اولور * وامام ابو یوسفدن روایت اولندیکه تحقیقا امانت عندنده امانت قونلان کسنه ایچون ملك اولور * زیرا انك یدی امانته اسبقدر ایمدی قونلان امانته اول کسنه احقدر (واخذ المرتهن رهنه بدینه عند ابی یوسف) واول مستأمنك رهن وضع ایلدیککی مرتهن رهنی دین مقابله سنده اخذ ایدر ابو یوسف قتنده (ویباع ویوفی بثمنه الدین والفاضل لبیت المال عند محمد) وامام محمد قتنده اول رهن بیع اولنوب ثمنیله دین ادا اولنور پس دیندن فضله قالورسه بیت المالکدر بونی زیلعی ذکر ایلدی (وان مات او قتل بلاغلبة علیهم فالدین والودیعة لورثته) واکر اول دارحربه کیدن مستأمن اجلیله فوت اولورسه یا اهل اسلام کفاره غالب اولمقسزین قتل اولنورسه ایل اوزرنده اولان دینی وامانتی ورثه سی اوزره رد اولنور ورثه انك مقامنه قائم اولدیغی ایچون (حربی هنا له ثمة عرس واولاد و ودیعة مع معصوم او غیره فاسلم فظهر علیهم فکله فیء) برحربی بزم دار بزده اولوب انك دارحربده خاتونی و اولادی اولوب برمعصوم و یا ذمی قتنده امانت وضع ایدوب کندوسی بونده اسلامه کلسه یدی پس اهل اسلام کفار اوزره غالب اولدقده انك خاتونی و اولادی کلهم غنیمتدر * اما خاتوننك و اولاد کبارینك و خاتوننك قارننده اولانك و عقارینك غنیمت اولمسنه باعث باب غنایمده ذکر اولنان علت ایچوندر واما اولاد صغارینك غنیمت اولمسنه باعث اولاد

صغار باباسنه تابع اولوب باباسنك اسلامیله مسلم اولسی دكلدر الاباباسنك یدنده وولایتی تحتنده اولدیغی وقتده در ودار اسلامله دارحربك تباینی ایله بیله باباسنك تابعی اولمق حاصل اولمز وكندونفسنی داراسلامده احراز ایله دارحربده اولان ماللری دخی محرز اولمز ایمدی كلیسی فیء اولمق اوزره یعنی غنیمت اولمق اوزره باقی قالور و بو مسئله ده اكرصبی اسیر اولوب داراسلامه كلسه باباسنه تبعیتله مسلم اولور ایكیسنك دار واحدده اجتماعی ایچون اما اول صبی دار اسلامده اخراج اولنمزدن اول فیء اولمسی بونك خلافیدر كه دارینك اختلافی ایچون دارحربده حالی اوزره غنیمتدر ذكر اولنان علت ایچون ومسلم اولمسی رقی منافی دكلدر موضعنده بیلدیكك علت ایچون بونی زیلعی ذكر ایلدی (وان اسلم ثمة وجاء هنا وظهر فطفله حر مسلم) واكرحربی دارحربده مسلم اولوب بزم دار بزه كلسیدی واهل اسلام كفار اوزره غالب اولسیدی انك طفلی حر مسلمدر دارحربده اسلامه كلدیكی ایچون دارك تحادی اولمغله طفلی اكا تابع اولور (وودیعته مع معصوم تكون له) وانك معصوم اولان مسلمده و یاخود ذمیده اولان امانتی دخی انكدر ایچوندر *زیرا اول امانت یدصحیحه ومحترمه ده در كأنه كندوده كبیدر (وغیره فیء) وغیریسی یعنی اولاد كباری وخاتونی وعقاری وحربی یدنده اولان امانتی غنیمتدر (اسلم ثمة وله ورثة فیها فقتله مسلم فلا شیء علیه) برحربی دار حربده مسلم اولسیدی وانك دار حربده مسلم وارثلری اولسیدی پس بركمسنه اول مسلم اولان حربیی قتل ایتسیدی اول قاتل اوزره برشیء لازم كلمز (الا الكفارة فی الخطأ) الا خطاده كفارت لازم كلور وعمدده برشیء لازم كلمز و بونك وجهی مقدما بیلنمش ایدی (یأخذ الامام دیة مسلم لا ولی له ودیة مستأمن اسلم هنا) امام ولیسی اولمیان مسلمك دیتنی اخذ ایدر ودار اسلامده مسلم اولان مستأمنك دخی دیتنی اخذ ایدر (من عاقلة قاتله خطأ) خطأ قتلده قاتلك عاقله سندن اخذ ایدر* زیرا اول نفس معصوم قتل ایلدی پس خطأ قتلده وارد اولان نصلر اكا متناول اولور* و یأخذ الامام قولنك معناسی حقیقا امامك اخذی بیت الماله وضع ایتمك ایچوندر * زیرا امام مسلمین ایچون ناظر نصب اولندی بوایسه نظردندر (و یقتل او یأخذ الدیة فی عمده) یعنی چاپان قتل عمدا وقصدا اولسیدی پس امام قود ایله و بطریق الصلح اخذ دیت بیننده مخیردر* زیرا قصدا قتلك موجبی قوددر یعنی قصاصدر وامامك ولایتی نظر یه در انده نظر ایدر هر قنغیسنی اصلح كوررسه انكله عمل ایدر وظاهر بودر كه بو صورتده دیت قوددن انفعدر (ولا یعفو) بو اجادن عفو ایلمز *زیرا حق عامه ایچوندر و بلاعوض عامه نك حقنی اسقاط ایلمك نظردن دكلدر والله اعلم بالصواب (تتمة) بو بحث ایچون تتمه دركه دارحربك دار اسلام وعكسی اولمسی بونده بیان اولنور (دار الحرب تصیر دار الاسلام باجراء احكام الاسلام فیها) دارحرب دار اسلام اولور احكام اسلام انده اجرا اولنمغله (كاقامة الجمع والاعیاد) جمعه لر اقامت اولنمق وعیدلر اقامت اولنمق كبی (وان بقی فیها كافر اصلی ولم یتصل بدار الاسلام) كرچه كیم اول دارحربده كافر اصلی باقی قالوب دار اسلامه متصل اولمزسه ده یعنی دارحرب ایله دار اسلام ما بیننده اهل حرب ایچون مصر آخر اولمغله (و بعكس) یعنی دار اسلام دار حرب اولور امور ثلاثه ایله * مصنف امر اولی (باجراء احكام الشرك فیها) قولیله ذكر ایلدی یعنی انده احكام شرك اجرا اولنمغله وایكنجی امری (واتصالها بدار الحرب بحیث لا یكون بینهما مصر للمسلمین) قولیله ذكر ایلدی یعنی اول دار اسلامك دار حربه متصل اولمسیله شول حیثیتله كه ایكیسی بیننده مسلمین ایچون برشهر اولمیه واوچنجی امری (وان لا یبقی فیها مسلم او ذمی آمنا بالامان الاول علی نفسه) قولیله ذكر ایلدی یعنی اول شهرده نفسی اوزره امان اول ایله امین اولیجی برمسلم ویاخود برذمی باقی قالمغله اولوز سیر كبیرده بویله ذكر اولندی (وعندهما اذا اجروا فیها احكام الشرك صارت دار الحرب) وامامین قتنده چاپان اول دار اسلامده احكام شرك اجرا اولنسیدی اول دار اسلام دارحرب اولور برابر دركرك دارحربه متصل اولسون وكرك منفصل اولسون وكرك انده مسلم باقی قالسون وكرك باقی قالسون والله تعالی اعلم بحقیقته

(باب الوظائف)

بو باب وظیفه لرك احكامی بیاننده در * وظائف وظیفه نك جمعیدر وظیفه انسان ایچون هر كون طعامدن و یارزقدن مقدر اولان شیئدر و بومقامده مراد عشر وخراجدر وظیفه تسمیه سی مجاز اولورشیئه باعتبار ما یؤول الیه تسمیه قبیلندندر (الاراضی العشریة ارض العرب) عشریه اولان اراضی ارض عربدر واول

عذیبدن بنده کی اقصای حجر ایله بیله مهره نام قریه مابیننده در طولا واما عرضی یبرین ورمل عالج مابینی ایله شام حدنه وارنجه دردر (وما اسلم اهله طوعا) ودخی اهلی طوعا اسلامی قبول ایدن اراضی عشریه در * زیرا ذلدن صیانت ایچون خراجله بدأ اولنمز * زیرا انده جزیه معناسی واردر (او فتح عنوة وقسم بین الغزاة) یاخود قهرا فتح اولنوب اراضیسی غزاة بیننده تقسیم اولنان اراضی عشریه در واکر امام بین الغزاة تقسیم ایدوب اوزرینه خراج وضع ایلسه اکر ماء خراج ایله صوارلورسه جائز اولور عتابیه نك جامع الصغیرنده بویله ذکر اولندی (والبصرة عشریة) ودخی اراضی بصره عشریه در صحابه نك عشریه اولمق اوزره اجماعی ایچون وقیاس خراجیه اولمسی ایدی * زیرا قهرا فتح اولنوب اهلی اراضیسی اوزره قرار قیلندی وارض بصره عراقك اراضیسی جمله سندندر (وبستان مسلم او کرم له کان داره) ومسلمك بستانی یاخود باغی که انك دیواری اوله عشریه در * زیرا مسلم اوزره ابتداء توظیفده عشر الیقدر * زیرا عشرده عبادت معناسی واردر ودخی اخفدر یاخود عشر نفس خارجه متعلق اولور (والخراجیة سواد العراق) واراضی خراجیه سواد عراقدر وبو سواد عراق عرضا عذیبله حلوان عقبه سنه وارنجه اولان مابیننده در وطولا ثعلبیه و بعض دیدیکه علثدن عبادانه وارنجه اولان مابیننده در (وما فتح عنوة واقر اهله علیه او صالحهم) ودخی قهرا فتح اولنوب اهلی اوزرینه قرار ویریلان اراضی یاخود اهلی ایله مصالحه ایلدیکی اراضی خراجیه در * زیرا کافر اوزره توظیفله ابتداده حاجت خراج کافره الیقدر (او اجلاهم ونقل آخرین) یاخود امام کفاری اخراج ایدوب کفار آخری یرلرینه نقل ایلسه ارضلری خراجیه در بیلدیککه شیء ایچونکه تحقیقا خراج وضع اولنمز الا انقل اولنان قوم اوزره وضع اولنور چونکه قوم کفار اولورلرسه واما چونکه قوم مسلمین اولورلرسه انلر اوزره عشر وضع اولنور (وموات احیاه ذمی بالاذن) ودخی ارض مواتکه انی امام اذنیله ذمی احیا ایتمش اوله ذکر اولنان کبی ارض خراجیه در ابتداء وضعی کافر اوزره اولدیغی ایچون (او رضخ له من الغنیمة اذا قاتل مع المسلمین) یاخود ذمی مسلمین ایله معا اهل حربله مقاتله ایلدیکی ایچون امام اول ذمی یه غنیمتدن رضخ اولمق اوزره ویردیکی ارض دخی خراجیه در (وما احیاه مسلم یعتبر بقربه) ومسلمك احیا ایلدیکی ارض قربیتی ایله اعتبار اولنور پس اکر اول مسلمك احیا ایلدیکی ارض اراضی خراجیه یه قریب ایسه خراجیه در واکر ارض عشریه یه قریب ایسه اول دخی عشریه در (وکل منهما) یعنی اراضی عشریه وخراجیه دن هر بری (اذا سقی بماء العشر یؤخذ منه العشر) چونکه ماء عشر ایله صوارلورسه عشر اخذ اولنور (الا ارض کافر تسقی بماء العشر) الا ماء عشر ایله سقی اولنان ارض کافردن عشر اخذ اولنمز بو تقدیرجه اندن خراج اخذ اولنور (فان سقی بماء الخراج یؤخذ منه الخراج) پس اکر ماء خراجله صوارلورسه خراج اخذ اولنور * جامع الصغیرده دیدیکه عشر وخراج ایکیسیده ارض نامیه یه متعلقلردر وارض نامیه نك نماسی اول ارضك ماسیله در ایمدی سقی ماء عشر ایله اعتبار اولنور یاخود ماء خراجله اعتبار اولنور وزیلعی دیدیکه مصنفك بو تفصیلدن مرادی مسلم حقنده در اما کافر حقنده قنغی ما ایله سقی ایدرسه ایتسون انك اوزرینه خراج واجب اولور * زیرا کافر عشر ایله ابتداء اولنمز حالة ابتداده اجماعا انده تفصیل ممکن اولمدیغی ایچون وکافرده خلاف اولمز الا حالة بقاده اولورکه کافر ارض عشریه یه مالك اولدیغی وقتده انك اوزرینه خراج واجب اولورمی یوخسه عشرمی واجب اولور * بوندنصکره وقتا که مصنف مائی ذکر ایلدی ایسه مائی بیان مراد ایدوب (ماء السماء وبئر وعین فی ارض عشریة عشری) دیدی ارض عشریه ده اولان یغمور صویی وقیوصویی وپیکار صویی عشریه در (وماء انهار حفرها العجم) ودخی عجمك قازدیغی نهرلر عشریه در (وماء بئر وعین فی ارض خراجیة خراجی) وارض خراجیه ده قیو وپیکار صویی ماء خراجیه در ومحیطده بویله ذکر اولندی واکر تحقیق مسلم یاخود ذمی ارضی برکره ماء عشریه ایله وبرکره ماء خراجیه ایله سقی ایلسه ایدی مسلم عشره احقدر وکافر خراجه احقدر معراج الدرایه ده بویله ذکر اولندی (کذا سیحون) کذلك نهر سیحون خراجیدر نهر ولایت خجنددر (وجیحون) یعنی نهر ولایت ترمد (ودجلة) یعنی نهر ولایت بغداد (والفرات) یعنی نهر ولایت کوفه (عند ابی یوسف) امام ابی یوسف قتنده خراجیه در (وعشری عند محمد) وامام محمد قتنده عشریه در (وهو) یعنی خراج ایکی نوعدر (خراج مقاسمة ان کان الواجب بعض الخارج) ایکی نوعك بری خراج مقاسمه در اکر واجب خارجك بعضی

اولورسه (كالخمس ونحوه) خمس كبي وخمس امثالى كبي (وخراج وظيفة) وايكنجيسى خراج
وظيفه‌در (ان كان شيئا فى الذمة يتعلق بالتمكن من الانتفاع بالارض) كرواجب ذمتده شيء اولورسه كه اول
شيء ارضله انتفاعدن تمكنه متعلق اولور (كما وضع عمر رضى الله عنه لكل جريب) نتكيم حضرت عمر رضى الله
عنه هر برجريب ايچون وضع ايلدى * جريب التمش كره التمش ذراعدر ذراع كرباس ايله * ذراع كرباس يدى
قبضه‌در وذراع مساحه يدى قبضه وبر برمق اوزونيدر واهل حساب قتنده يكرمى درت پرمقدر وبر پرمق التى
شعيردر بعضينك قارنى بعضينك قارننه ضم اولنمش اولدبغى حالده و بعض ديديكه بو ذكر اولنان سواد عراقك
جريبيدر وسواد عراقك غيريده جريب غيرك قتنده معتاد اولانلردر (يبلغه الماء) اويله جريب كه ماء كا بالغ
اوله (صاعا من براوشعير ودرهما) صاعا وضعنك مفعوليدر يعنى بغدايدن واريه دن هر برجريب ايچون
برصاع وبردرهم خراج وضع اولنور درهما صاعا اوزره عطفدر (ولجريب الرطبة خمسة دراهم) وياش
محصولك هر برجريبى ايچون بش درهم خراج وضع اولنور (ولجريب الكرم والنخل متصلة ضعفها)
وباغك وخرمانك بربرينه متصل اولدبغى حالده برجريبى ايچون بش درهمك ضعفى وضع اولنوب اون درهم
اولور (ولماسواه) وجريبك ماسواسى ايچون (كزعفران و بستان) زعفران و بستان كبي و جريبك
ماسواسى برارضدر كه انى ديوار احاطه ايتمش اوله واننده خرما واشجار متفرقه واوزملر اوله واشجارك
مابيننى زراعت ممكن اوله اكر اشجار ملتفه اولوب انى زراعت ممكن اولمسه اول برباغدر (مايطيق) طاقتى
يتديكى مقدارى وضع اولنور زيرا حضرت عمر رضى الله تعالى عنهك توظيفنده بوقدر وتحقيق ذكر اولنان
ارضده طاقته اعتبار ايلدى پس توظيف اولميان ارضده طاقته اعتبار اولنور فقها توظيف اولميان
ارضده (ونصف الخارج غاية الطاقة) ارضدن خارج اولان محصولك نصفى طاقتك غايتيدر ديديلر
انك اوزرينه زياده اولمز * زيرا تنصيف انصافك غايتيدر (وينقص ان لم يطق وظيفتها) واكر
اول ارضك وظيفه سنه طاقت كتورمزسه نقص اولنور (ولا يزاد ان اطاقت عند ابى يوسف) وامام
ابو يوسف قتنده طاقت كتوررسه زياده اولنمز وبو امام اعظمدن روايتدر (ويزاد عند محمد) وامام محمد قتنده
زياده اولنور نقصانه اعتبار ايله وابو يوسفك علتى اولدر كه تحقيقا توظيفك خراجى شرعا مقدردر وصحابه رضوان
الله تعالى عليهم اجمعين حضراتنك اتباعلرى اندن واجبدر * زيرا مقادير بيلنمز الا توقيف جهتيله بيلنور وتقدير
زياده‌يى منع ايدر * زيرا نقصان اجماعا جائز اولور ايمدى زياده‌نك منعى متعين اولدى تقدير فائده‌دن خالى
اولمسون ايچون (ولاخراج ان انقطع الماء عن ارضه اوغلب) وخراج وضع اولنان ارضدن ماسى منقطع
اولسيدى ياخود ماء ارضه غالب اولسيدى خراج اولمز خراجده معتبر اولان نماء تقديريكه زراعتدن تمكندر
منتفى اولدبغيچون (اواصاب الزرع آفة) ياخود زرعه برآفت اصابت ايتديكى ايچون خراج اولمز * زيرا
اصل خارج هلاك اولسيدى اصله متعلق اولان شيئده باطل اولور وفقها ديديلركه خراج ساقط اولمز الا ارضى
ثانيا زرع ايلمك ممكن اوله‌جق مقدارى زمان باقى قالمزسه اولور واما ثانيا زرع ممكن اوله‌جق مقدارى
زمان باقى قالورسه خراج ساقط اولمز (ويجب ان عطلها مالكها) واكر ارضك مالكى ارضى معطل
ايتدى ايسه خراج واجب اولور * زيرا زراعتدن تمكن ثابت اولدى حالبوكه مالك انى فوت ايتدى (ويبقى
ان اسلم المالك) واكر مالك ارض اسلامه كلورسه خراج باقى قالور * زيرا انده معناى مؤنت واردر مؤنت
حالت بقاده اعتبار اولنور ايمدى مؤنتك مسلم اوزره ابقاسى ممكن اولدى (اوشراها مسلم) ياخود ارضى
اهل خراجدن مسلم اشترا ايلسيدى ذكر اولنان علت ايچون خراج باقى قالور وتحقيق صحيح اولديكه صحابه
رضوان الله تعالى عليهم اجمعين اراضىء خراج اشترا ايلديلر وخراجى ادا ايدرلر اولديلر (ولا عشر فى خارج
ارضه) ارض خراجينك محصولنده عشر اولمز رسول عليه الصلاة والسلامك (لايجمع عشر وخراج فى ارض
مسلم) قول شريفى ايچون ودخى ائمهء عدل وجوردن براحد عشر وخراجك بيننى جمع ايلديكى ايچون ايمدى
ائمه نك اجماعلرى حجت جهتندن كفايت ايتدى (ويتكرر العشر بتكرر الخارج) وعشر محصولك تكرار يله
متكرر اولور * زيرا عشر محصولك كلسندن واجب اولمغله متحقق اولور (لا الخراج الموظف) خراج
موظفده دكل * زيرا خراج موظف محصولك برسنه ده تكرر يله متكرر اولمز * زيرا حضرت عمر رضى الله عنه

مكرر.وظف قيلدى ومصنفك خراجى موظفله قيدنه باعث اولدركه خراج مقاسمه محصولك تكريله متكرر اولور (يجب العشر فى الاراضى الموقوفة وارض الصبيان والمجانين لو عشرية والخراج وخراجية) ارض موقوفه ده وارض صبيانده وارض مجانينده اكر اول ارض عشريه ايسه عشر واجب اولور واكر خراجيه ايسه خراج واجب اولور * زيرا عشرك سببى محصولك حقيقتيله ارض ناميه در وخراجك سببى تمكن ايله ارض ناميه در صاحبنه اعتبار يوقدر وبالله التوفيق

* (فصل فى الجزية)

بو فصل جزيه نك بيانندهدر وجزيه ايكى نوعدر برنوعى اول جزيه در كه صلح وتراضى ايله وضع اولندى پس بو جزيه اتفاق انلك اوزرينه واقع اولان شئ حسبيله تقدير اولنور وبرنوعى دخى امام كفار اوزره غالب اولديغى وقتده وضع ايدر (ماوضع من الجزية بصلح لايقدر) جزيه دن صلح ايله وضع اولنان شئ تقدير اولنمز يعنى شارعدن تقدير اولنمز بلكه صلح هرنه شيئك اوزرينه واقع اولديسه تعيين اولنور (ولايغير) وزيادة ونقصله تغيير اولنمز (وماوضع بعدما غلبوا اواقروا على املاكهم) وشول جزيه كه مغلوب اولدقلرندنصكره ياخود املاكلرى اوزره قرار ويرلدكدنصكره وضع اولنه (يقدر على كتابى ومجوسى ووثنى عجمى ظهر غناه بان ملك عشرة آلاف درهم فصاعدا الكل سنة ثمانية واربعون درهما) الكل لفظنك لامى يقدر قولنه متعلقدر ثمانية يقدرنك فاعليدر * معنى كتابى ومجوسى وبت پرست عجمى اوزرينه كه غناسى اون بيك درهم ودخى زياده به مالك اولمغله ظاهر اوله هرسنه ايچون قرق سكز درهم تقدير اولنوراندن هر آيده وزن سبعه درت درهم اخذ اولنور وزن سبعه اون درهمى يدى مثقال اولاندر وهر مثقالى يكرمى درت قيراطدر پس بردرهم اون درت قيراط اولور (وعلى متوسط ملك مائتى درهم الى عشرة آلاف نصفها) ذكر اولنان كفارك ايكيوز درهمدن اون بيك درهمه وارنجه مالك متوسطلرى اوزره قرق سكز درهمك نصفى تقدير اولنور * پس يكرمى درت اولوب هر آيده ايكى درهم اولور (وعلى فقير لايملك المائتين ويكتسب ربعها) وايكيوز درهمه مالك اولميوب كسبه قادر اولنلرى اوزره قرق سكز درهمك ربعى تقدير اولنور يعنى اون ايكى درهم اولوب هر آيده بردرهم اولور (لاوثنى عربى فان ظهر عليه فعرسه وطفله فئ) ووثنى عربى اوزره جزيه تقدير اولنمز پس اكر اهل اسلام انلرك اوزرينه غالب اولسه انلرك خاتونلرى وطفللرى غنيمتدر (ولا على مرتد) ومرتد اوزره جزيه تقدير اولنمز (ولايقبل منهما الا الاسلام او السيف) ووثنى ايله مرتددن قبول اولنمز الا اسلام قبول اولنور اسلامه كلمزلرسه سيفله عمل اولنور * زيرا بو ايكيسنك كفرلرى زياده اغلظدر اما وثنى عربينك كفرلرى اغلظ اولمغه باعث رسول اكرم عليه الصلاة والسلام انلرك ظهرلرى بيننده بعث اولندى وقرآن كريم انلرك لغتلرى اوزره نازل اولدى وانلرك اوزرينه معجزه ظاهر اولدى ايمانه كلمدكلرى ايچون كفرلرى اغلظ اولدى وامامرتدك كفرى اغلظ اولمغه باعث اسلامه هدايت اولندقدنصكره واسلامك محاسننه واقف اولدقدنصكره ربيسنى انكار ايلديكى ايچون كفرى اغلظ اولدى (ولا على راهب لايخالط) ودخى ناسله مخالط اولميان وكار وكسبى اولميان كشش اوزره جزيه وضع اولنمز امام محمد امام اعظمدن روايت ايلديكه تحقيق راهب چالشمغه قادر اولورسه انك اوزرينه جزيه وضع اولنور وبوقول امام ابويوسفك قوليدر (وصبى وامرأة ومملوك واعمى وزمن وفقير لايكتسب) ودخى صبى وامرأة وقول واعمى وكوتورم وكار وكسبى اولميان فقير اوزره جزيه وضع اولنمز (وتسقط بالموت والاسلام) وجزيه موتله واسلامله ساقط اولور * زيرا عقوبتك دنياده شرعى اولمسى شرى دفع ايچوندر حالبوكه موت واسلام ايله شر مندفع اولدى (وتداخل بالتكرر) ودخى جزيه تكرر ايله متداخل اولور يعنى چالشان ذميدن ايكى سنه حولان ايدنجيه دكين اخذ اولنمسه امام اعظم قتنده ساقط اولور وامامين قتنده ساقط اولمز وبوقول شافعيدر (لايحدث بيعة وكنيسة وبيت نار هنا) دار اسلامده بيعه وكنيسه وبيت نار احداث اولنمز انلرك عبادت ايلدكلرى مكانلرينه كنيسة اليهود وكنيسة النصارى دينور وكذلك اصلده مطلقا بيعه ده دينلور اكرچه كيم كنيسه استعمالى يهودك عبادت ايلدكلرى مكان ايچون وبيعه استعمالى نصارانك عبادت ايلدكلرى موضع ايچون غالب ايسه ده وصومعه انده بالذكر اولمق ايچوندر بيعه منزلهسندهدر اوده اولان موضع صلاة بونك خلافيدر كه سكنايه تابعدر (ولهم اعادة المنهدمة) وذمى ايچون

منهدم اولان كنيسه‌لرك اعاده ايلمك جائزدر يعنى انلر ايچون منهدم اولان كنيسه‌نك موضعنه بناى اول
مقدارى اوزره كنيسه بنا ايتمك واردر و بو مقدار اولدن منع اولنمز بلكه موضع آخره نقلدن منع اولنور * زيرا
نقل احداثدر (الذمى اذا اشترى دارا فى المصر لا ينبغى ان يباع منه فلو اشترى يجبر على بيعها من مسلم) يعنى
برذمى شهر ايچنده بر دار اشترا ايلمك مراد ايلسه اول دارى اكا بيع ايلمك لايق دكلدر پس اكر اشترا ايتمش اولسه
مسلمه بيع ايتمسيچون اول ذمى يه جبر اولنور و بعض ديديلر كه ذمى شهر ايچنده دار اشترا ايلمك جائزدر و بيعى
اوزره جبر اولنمز الا مكر كثرت اوزره اوله قاضيخان بويله ذكر ايلدى (يميز الذمى فى زيه ومركبه وسرجه وسلاحه
فلا يركب خيلا ولا يعمل بسلاح) وذمى قيافتنده ومركبنده وسلاحنده اهل اسلامدن تمييز اولنور وآته بنمسى
وسلاحله عمل ايلمسى جائز دكلدر (ويظهر الكستيج) وكستيج اظهار ايدر كستيج بر معنى قالكلغى بو كدن و باقيلدن
بر غليظ ايپدر كه ذمى انى بلنه بغلر و بو زنارك غيريدر * زيرا زنار ابريشمدندر (ويركب على سرج كالاكاف)
ودخى ذمى براكر اوزره بنر كه پالان كبى اوله (وميزت نساؤهم فى الطرق والحمام) وذميلرك عورتلرنده اهل اسلام
عورتلرندن يولده وحمامده تمييز اولنور (ويعلم على دورهم لئلا يستغفر لهم) وذميلرك دارلرى اوزره علامت وضع
اولنور كه اهل اسلامدن اولان سائل انلردن شىء طلب ايلميه (ونقض عهده ان غلب على موضع لحرب
او لحق بدارهم) وذمينك عهدى نقض اولنور حتى قتله مستحق اولور اكر بزم حربمز ايچون بر موضعه غالب
اولورلرسه ياخود دار حربه داخل اولورلرسه * زيرا قوم ذمى بزم اوزريمزه حربى اولديلر پس شر حربى دفع ايچون
اولان عقد ذمت فائده‌دن عارى اولدى (وصار كمرتد فى الحكم بموته بلحاقه) وذمى مذكور دار حربه لحوقى
سببيله موتيله حكم اولنمقده مرتد حكمنده اولدى وديون مؤجله‌سى حال واولادينك انالرى ومدبرلرى
آزاد اولمقده ومالى ورثه‌سى بيننده تقسيم اولمقده مرتد كبى اولدى * زيرا تباين دار بنله موتا به قارشمش اولدى
(لكن لو اسر يسترق) ولكن اكر اسير اولورسه استرقاق اولنور (والمرتد يقتل) ومرتد قتل اولنور مرور ايدن
علت ايچون وعن قريب بيانى كلور الا مكر كه رجوع ايدوب اسلامه كلورسه قتل اولنمز (لا اذا امتنع عن الجزية
او زنى بمسلمة او قتل مسلما او سب النبى عليه السلام) يعنى عهد بوزلمز اكر ذمى جزيه‌دن امتناع ايدرسه ياخود
بر مسلمه زنا ايدرسه ياخود بر مسلمى قتل ايدرسه ياخود العياذ بالله تعالى سب نبى ايدرسه * امام شافعى رحمة الله
عليه سب نبى عليه الصلاة والسلام ايدرسه عهد بوزيلور زيرا عقد ذمت امان افاده ايتمكده ايماندن خلفدر پس
اصل قوى يى نقض ايلمز شىء خلف ادناىى نقض ايتمك بطريق اولى ايلر ديدى * وبزم ايچون علت اولدر كه تحقيقا
قتل انكله نهايت بولديغى شىء جزيه‌نك التزامى وقبول ايدر اداسى دكلدر والتزام باقيدر ايمدى قتال ساقط اولدى
هدايه‌ده وكافيده بويله ذكر اولندى * بن ديرمكه بونده اشكال واردر * زيرا جزيه‌دن امتناعك معناسى جزيه‌نك
اداء ايتمامسنى تصريحدر كانه بو كوندنصكره بن جزيه ويرمم ديرو ظاهر بودر كه تحقيقا بو معنا التزامك بقاسنى
منافيدر اللهم الا مكر كه التزام‌له جزيه‌نك تأخيرو اداسنده تعلل مراد اولنه بونك بعدى ايسه خفى دكلدر وسب
نبى عليه الصلاة والسلام كفردر وكفر مقارن عقد ذمتى منع ايلمز پس كفر عارض نه كيفيتله منع ايدر مع هذا دفع
رفعدن اسهلدر وذكر اولنان كبى بر يهودى جناب رسول عليه الصلاة والسلام حضرتلرينه السام عليك ديدى
پس اصحاب رضى الله عنهم حضرتلرى بز يهودى يى قتل ايدرز ديديلر رسول عليه الصلاة والسلام حضرتلرى
لا بيوردى بونى بخارى واحمد روايت ايلديلر بو كافر سب ايتديكى صورتنده‌در واما اكر رسول عليه الصلاة
والسلامه ياخود انبياء كرام عليهم الصلاة والسلامدن برينه مسلم سب ايتسيدى پس اول كمسنه حدا قتل اولنور
واصلا انك توبه‌سى قبول اولنمز برابردر كرك انك توبه‌سى قتلى اوزره قدرتدن وشهادتدنصكره اولسون وكرك كندو
نفسى طرفندن توبه ايديجى اولديغى حالده اولسون زنديق كبى قتل اولنور * زيرا بو قتل حدا واجبدر توبه ايله
ساقط اولمز وخلافى دخى تصور اولنمز * زيرا بو حد حق عبده تعلق ايدن حددر سائر حقوق آدميين كبى توبه ايله
ساقط اولمز حد قذف توبه ايله ساقط اولمديغى كبى حق سبحانه وتعالى يه سب ايتسه بونك خلافيدر * زيرا الله
تعالينك حقيدر ودخى نبى عليه الصلاة والسلام حضرتلرى بشردر وبشر بر جنسدر اكا عار لاحق اولور يعنى اول
جنس بشر اولديغى حيثيتله اكا عيب لاحق اولور اكرچه كيم اول جنس افرادينك بعضنه عصمت وكرامتله عيب
لاحق اولمزسه‌ده جنسه لاحق اولور الا مكر اكا الله تعالى اكرام ايتمش اوله وبارى تعالى ايسه جميع عيبلردن منزهدر

وارتداد دخی بونك خلافی اوزره‌در * زیرا مرتد اولمق برمعنادرکه مرتد انکله منفرد اولور وغیرینك حقی اولدیغیچون بزدیرزکه قچان سکران اولدیغی حالده شتم ایتسه‌یدی عفو اولنمز وذکر اولنان کبی حدا قتل اولنوردی بوقول ابوبکر صدیق رضی الله عنهك مذهبیدر وامام اعظم رحمة الله علیهك و بدرینك واهل کوفه‌نك مذهبلریدر ومالكك واصحابنك مشهور اولان مذهبیدر خطابی دیدیکه بن مسلمیندن برکمسنه بیلمدمکه سب نبی ایدن کمسنه مسلم اولدقده قتلنك واجب اولمسنده اختلاف ایلیه وابن سحنون دیدیکه مالکی علماسی اجماع ایلدیلرکه تحقیقا نبی علیه الصلاة والسلامك شاتمی کافردر وحکمی قتلدر برکمسنه انك عذابنده و کفرنده شك ایتسه کافر اولور فتاوای بزازیه‌ده بویله ذکر اولندی وبوبابده کلام منوفا سیف المسلول علی من سب الرسول ایله مسمی اولان کتابده‌در (یؤخذ من بالغ تغلبی وتغلبیة ضعف زکاتنا) تغلبی قبیله‌سنك بالغ و بالغه اولانندن بزم زکاتمزك ضعفی اخذ اولنور * زیرا حضرت عمر رضی الله عنه صحابه محضرلرنده انلر ایله وجه مذکور اوزره مصالحه ایلدی ولکن طفللرندن اخذ اولنمز * زیرا صدقه مضاعفه اوزره اولدی صدقه ایسه اطفال اوزره واجب اولمز مرأه اطفالك خلافی اوزره‌در * زیرا انلر اهل وجوبدر (ومن مولاه الجزیة والخراج) وتغلبینك قولندن نفسیچون جزیه اخذ اولنور وارضی ایچون خراج اخذ اولنور قبیله قریشك قوللری منزله‌سنده در انلردن جزیه وخراج اخذ اولندیغی حیثیله ورسول علیه الصلاة والسلامك قول شریفی که (مولی القوم منهم) در بوقول ایله صدقه حقنده عمل اولنورایدی بوحکمده هاشمینك قولی هاشمی کبیدر زیرا محرمات شبهات ایله ثابت اولور (وهما) یعنی جزیه وخراج (ومال التغلبی وهدیة اهل الحرب وما اخذ منهم بلا حرب یصرف فی مصالحنا کسد ثغر و بناء قنطرة) ومال تغلبی واهل حربك هدیه‌سی و بلا حرب انلردن اخذ اولنان بزم مصالحمزه صرف اولنوردر بنداغرنی سد ایتمك کبی و کوپری بنا ایتمك کبی * قنطره طاش ایله بنا اولنان کوپریه دیرلر (وجسر) ودخی جسر یاپمق کبی جسر قنطره‌نك خلافیدر کملری برینه شد ایتمك کبی (وکفایة العلماء والقضاة والعمال) ودخی علمانك وقاضیلرك وعامللرك کفایتی کبی (ورزق المقاتلة) ودخی اهل قتالك رزقی (وذراریهم) واولادلرینك رزقی کبی (من مات فی نصف السنة حرم من العطاء) اهل عطادن برکمسنه نصف سنه‌ده محروم اولسیدی عطادن محروم اولور بزم زمانمزده اهل عطا قاضی ومفتی ومدرسدر وعطا انلر ایچون دیوانده کتب اولنان شیدر بونلردن بری نصف سنه‌ده محروم اولسیدی انك ایچون عطادن برشی بوقدر زیرا عطا صله‌در قبل القبض مالك اولمز وعمده‌ده دخی ذکر اولندیکه مسجدك امامی قچان غله‌یی قالدیروب سنه کچمزدن اول کتسیدی سنه‌نك بعضینك غله‌سی اندن استرداد اولنمز اعتبار وقت حصاده‌در پس اکر امام وقت حصادده مسجدده قومه امامت ایدر اولدیسه امام غله‌یه مستحق اولدی پس غله جزیه کبی اولدی وقاضینك سنه ارالغنده مونی کبی اولدی وصدر الاسلام طاهر بن محمودك فوائدنده ذکر اولندی که برقریه که انده مسجدك امامی اوزره وقف اولنمش اراضی وار که وقت ادراکده اول اراضینك غله‌سی امامه صرف اولنه دیو شرط اولندی ایسه پس امام غله‌یی وقت ادراکده اخذ ایدوب اول قریه مذکوره‌دن کتسیدی سنه‌دن باقی قلانك حصه‌سی امامدن استرداد اولنمز و بو مسئله رزقی اخذ ایدوب وفات ایدن قاضینك نظیریدر واکر امام فقیر ایسه سنه‌دن باقی قلان شینك اکلی حلال اولور وکذلك مدرسه‌ده اولان طلبهٔ علمده دخی حکم منوال محرر اوزردر وصاحب محیطك فوائدنده ذکر اولندیکه امام ایله مؤذن ایچون وقف اولسیدی وایکیسیده وفات ایدنجه استیفا ایتمش اولمسه‌لردی پس انلرك اول وقفدن سهملری ساقط اولور * زیرا صله معناسنه‌در وکذلك قاضیده بویله‌در وبعضی ساقط اولمز زیرا اجرت کبیدر دیدی والله اعلم

* (باب المرتد) *

بو باب مرتدك احکامی بیاننده‌در (من ارتد العیاذ بالله تعالی عرض علیه الاسلام و کشفت شبهته وحبس ثلاثة ایام ان استمهل وقیل مطلقا) العیاذ بالله تعالی برکمسنه مرتد اولسه اکا اسلام عرض اولنور وشبهه‌سی کشف اولنور واکر مهلت طلب ایدرسه اوچ کون حبس اولنور و بعضی مطلقا حبس اولنور دیدی (فان تاب

بالتبری عن کل دین سوی الاسلام او عما انتقل الیه) پس اکر اسلامدن غیری جمیع دیندن بری اولمغله یاخود انتقال ایلدیکی دیندن بری اولمغله تائب اولورسه فبها ونعمت (والا) واکر تائب اولمزسه (قتل) قتل اولنور رسول علیه الصلاة والسلامك (من بدل دینه فاقتلوه) معناسی شریفی برکسنه دینی تبدیل ایلسه سز انی قتل ایدك دیو بیوردیغی ایچون بو حدیث شریفی احمد و بخاری روایت ایلدی و بوایکیسنك غیریده روایت ایلدی (ویکره قبل العرض) واسلام عرض اولنمزدن اول قتلی مکروه اولدی و بومحلده کراهتك معناسی مندوبی ترکدر (بلاضمان) یعنی قاتلی اوزره برشیء لازم کلمز* زیرا کفر قتلی مباح ایدیجیدر ودعوت بالغ اولدقدنصکره عرض اسلام لازم دکلدر (ولایسترق وان لحق بدار الحرب) کرچه کیم دارحربه داخل اولورسه ده مرتد استرقاق اولنمز* زیرا مرتدده مشروع اولمدی الا الاسلام یاخود سیف مشروع اولدی حق تبارك وتعالینك (تقاتلونهم او یسلمون) قول شریفیله وکذلك صحابه حضرت ابو بکر رضی الله عنه زمان شریفلرنده بو بابده اجماع ایتدیلر مر وراید علت ایچون (بخلاف المرتدة) مرتده اولان مرأه مرتدك خلافیدر که قچان دارحربه داخل اولسه اول مرتده استرقاق اولنور* زیرا مرتدهنك قتلی مشروع اولمدی وکافرلك کفری اوزره ابقاسی جائز اولمز الا الجزیه ایله اولور یاخود رق ایله اولور نسوان اوزره ایسه جزیه اولمز ایدی مرتدهنك کفری اوزره رقله بیله ابقاسی من غیر شیء ابقاسندن مسلمین ایچون انفع اولدی (الکفر ملة واحدة) کفر ملة واحده در شافعی ایچون خلاف واردر (فلو تنصر یهودی او عکس ترك علی حاله) پس یهودی نصرانی اولسه یاخود نصرانی یهودی اولسه حالی اوزره ترك اولنور واسکی دیننه عود ایتمسی ایچون جبر اولنمز (وردة احد الزوجین فسخ للنکاح) وزوجیندن برینك مرتد اولمسی امام اعظم وابو یوسف رحمهما الله تعالی قتنده نکاح ایچون فسخدر طلاق دکلدر وامام محمد قتنده زوجك مرتد اولمسی طلاقدر زوجك اباسی اوزره قیاس جهتیله (وبزول ملکه عن ماله موقوفا) ومالندن ملکی موقوفا زائل اولور (فان اسلم عاد) پس اکر اول مرتد اسلامه کلورسه اول مال کندویه عود ایدر (وان مات او قتل او لحق بدار الحرب وحکم به) واول مرتد ارتدادی حالنده فوت اولوب یاخود قتل اولنورسه یاخود دارحربه لاحق اولورسه وقاضی دارحربه لحوقنه حکم ایدرسه (عتق مدبره وام ولده وحل دین علیه) ول مرتدك مدبری وام ولدی آزاد اولور واوزرنده اولان دین حال اولور* زیرا دارحربه لاحق اولمغله میت حکمنده در دین مؤجل ایسه مدیونك موتیله حال اولور (وکسب اسلامه لوارثه المسلم) واسلامی حالنده ایتدیکی کسبی وارث مسلمی ایچوندر اکر دنلورسه که کافر مسلمه وارث اولمز مسلم کافره نه کیفیتله وارث اولور جوابنده بز دیرز که تحقیقا مرتدك بعد الرده اولان کسبنده ملکی باقیدر بیلدیکك شیء ایچون که مرتدك مالی موقوفدر پس انك اسلامنده کسب ایلدیکی وارثنه انتقال ایدر اول مالك انك ردتندن اول وجودی ایچون استنادی ممکن اولدیغی ایچون وردتی حالنده ایتدیکی کسبده استناد ممکن اولمز ردتندن اول کسبك عدمی ایچون واستنادك ردتندن اول کسبك وجودی شرطندندر پس مسلم مسلمدن وارث اولمش اولور (وکسب ردته فیء) وردتی حالنده اولان کسبی غنیمتدر (وقضی دین کل حال من کسبها) وحال اسلامله حال ردتندن هر حالك دینی اول حالك کسبندن قضا اولنور یعنی اسلامی حالنده اولانی اسلامی حالنده کسبندن وردتی حالنده اولان دینی ردتی حالنده اولان کسبندن قضا اولنور (وصح طلاقه) ومرتدك طلاقی صحیح اولور* زیرا نکاح وقتا که ردت ایله فسخ اولدیسه مرأه معتده اولور پس اکر اول مرأه معتده یی تطلیق ایدرسه طلاق واقع اولور وکذلك زوجله زوجه معا مرتد اولسهلردی پس زوج زوجه سنی تطلیق ایتسیدی پس ایکیسیده معا اسلامه کلسهلردی تحقیقا نکاح فسخ اولمز وطلاق واقع اولور (واستیلاده) ودخی مرتدك ولد حاصل ایتمسیده صحیح اولور * زیرا مرتدك جاریهسی قچان ولد کتورسیدی وولدمدر دیو ادعا ایتسیدی اول ولدك نسبی ثابت اولور وورثهسیله بیله وارث اولور (لاذبحه) مرتدك ذبحی جائز اولمز* زیرا مرتدك دینی یوقدر (وتوقف مفاوضته) ودخی مرتدك مالده مشارکتی موقوف قیلنور* زیرا مفاوضه دینده مساوات اقتضا ایدر مرتدك ایسه دینی یوقدر ایمدی موقوف اولور لکن اول مرتد رجوعه محتمل اولور (وبیعه وشراؤه وهبته واجارته وتدبیره وکتابته ووصیته) ودخی مرتدك بیع ایلدیکی وصاتون الدیغی و باغشلدیغی واجارهیه وبردیکی

ومدبر ایلدیکی قولی وکتابته ایتدیکی قولی ووصیت ایلدیکی موقوف اولور *زیرا بونلر موقوف اولمدقلری مقرر اولمق اقتضا ایدر (ان اسلم نفذ) اکر مرتد اسلامه کلورسه نافذ اولور وتصرفاتی صحیح اولور (وان هلك) یعنی اکر قتل اولنورسه یاخود فوت اولورسه (اولحق وحکم به بطل) یاخود دار حربه داخل ولحوقنه قاضی حکم ایدرسه احکام مذکوره نك هر بری باطل اولور (فان جاء مسلماقبله) اکر دار حربه لحوقنه حکمدن اول کلورسه (فکأنه لم یرتد) کأنه مرتد اولمامش کبیدر *حتی مدبری وام ولدی آزاد اولمز ووارثی اتلاف ایلدیکی ماله ضامن اولور * زیرا تحقیقا قاضینك قضاسی بو احکامك باطل اولمسی ایچون شرطدر *زیرا مرتدك دار حربه لحوقیله میت حکمنده اولمسی مجتهد فیهدر *ایمدی قاضینك قضاسندن لابددر که اول اجتهاد قاضینك قضاسیله متأکد اوله (وان جاء بعده) واکر مرتد قاضینك قضاسندنصکره مسلم اولوب کلورسه (وماله مع وارثه اخذه) وحالبوکه انك مالی وارثیله بیله اوله اول مالی اخذ ایدر * زیرا وارثك اول مالده اکا خلف اولمسی مرتدك دار حربه لحوقیله میت حکمنده اولمسیله استغناسی ایچوندر وفی الحال مسلم اولوب عودت ایتسیدی اول ماله محتاج اولدی (وان ازاله عن ملکه لا یأخذه) واکر وارث اول مالی ملکندن ازاله ایتدیسه مسلم اولوب کلان مرتد اول ازاله اولنان مالك قیمتنی اخذ ایدهمز *زیرا مال مباحك اتلافیله ضمان لازم کلمز (ویقضی عبادات ترکها فی الاسلام) واول مسلم اولان مرتدك مرتدلکی حالنده ترك ایلدیکی اسلامده کی عبادتلرینی قضا ایدر شمس الائمة الحلوانی دیدیکه اول مسلم اولان مرتد اوزره اسلامدن ترك ایلدیکی عباداتك قضاسی لازم کلور *زیرا صلاة وصومی ترك ایتمك معصیتدر ومعصیت ردتدن رجوع ایتدکدنصکره باقی قالور بونی قاضیخان ذکر ایلدی (ومادی منها فیه یبطل ولا یقضی الا الحج) وعباداتدن ردتندن اول اسلامده ادا ایلدیکی باطل اولور وقضا اولنمز الا حجی قضا اولنور *زیرا مرتد ردتله کافر اولمقدن زائل اولمامش اولدی پس اسلامه کلدی حالبوکه غنی در ایمدی انك اوزرینه حجی قضا ایتمك لازم کلدی وانك اوزرینه سائر عبادتلرك قضاسی لازم کلمز جلالیه ده بویله ذکر اولندی (مسلم اصاب مالا اوشیأ یجب به القصاص او الحد او الدیة) اوزرینه قصاص یاخود حد ویا دیت واجب اولان بر مسلمه مال ویاخود بر شیء اصابت ایتسیدی (ثم ارتد) اندنصکره اول مسلم العیاذ بالله تعالی مرتد اولسیدی (او اصابه وهو مرتد فی دار الاسلام) یاخود مال اکا دار اسلامده مرتد اولدیغی حالده اصابت ایلسه (ثم لحق) اندنصکره اول مرتد دار حربه لاحق اولسیدی ویرزمان مسلمین ایله محاربه ایلسیدی (ثم جاء مسلما اخذ بکله) اندنصکره دار اسلامه مسلم اولوب کلسیدی اول اصابت ایلدیکی مالك کلیسیله اخذ اولنور (واو اصابه بعد ما لحق مرتدا فاسلم لا) واکر اول مالی مرتد اولدیغی حالده دار حربه لحوقندنصکره اصابت ایتسیدی پس مسلم اولدقده اول مالدن بر شیء اخذ اولنمز بلکه اول مالك کلیسی اندن مرفوعدر *زیرا اول مال دار اسلامده اکا حربی ایکن اصابت ایلدی حربی ایسه اسلامدنصکره اصابت ایلدیکی شیئله مؤاخذه اولنمز مسلمینه محارب اولدیغی حالده (اخبرت بارتداد زوجها فلها التزوج بآخر بعد العدة) بر مرأه یه زوجنك مرتد اولدیغی اخبار اولنسیدی اول مرأه ایچون عدتندنصکره آخره تزوج جائزدر نته کیم موتله وطلاقیله اخبار اولندیغی کبی (لا تقتل مرتدة) مرتده اولان مرأه قتل اولنمز شافعی بونك خلافی اوزره در واکر برکسنه اول مرتده یی قتل ایتسیدی بر شیئه ضامن اولمز کرك اول مرتده حره اولسون وکرك جاریه اولسون نهایه ده ومبسوطده بویله ذکر اولندی (وتحبس حتی تسلم) واول مرتده حبس اولنور حتی اسلامه کلنجه *زیرا اول مرتده حق تبارك وتعالینك حقنی اقرار دنصکره وفادن امتناع ایلدی پس حبسله وفا ایلمسی اوزره جبر اولنور نته کیم حقوق عباده حبسله جبر اولندیغی کبی کرکسه اول مرتده حره اولسون وکرك جاریه اولسون وجاریه یه مولاسی جبر ایدر وروایت اولنور که هر کون ضرب اولنور اسلام اوزره حالده مبالغه ایچون (وصح تصرفها وکسبها اورثها) واو مرأه مرتده نك تصرفی وایکی کسبی ورثه سی ایچون صحیح اولور یعنی اسلامی حالنده وردتنده اولان کسبی ورثه سیچون صحیح اولور (ولدت امته) بر مرتدك جاریه سی ولد کتورسیدی کرك اول جاریه مسلمه اولسون وکرك نصرانیه اولسون (فادعاه فهو ابنه حر وارثه فی المسئلة مطلقا) پس اکر مرتد اول ولدی ادعا ایتسیدی یعنی ولدیندر دیو اقرار ایتسیدی اول ولد مسلمه دن تولد ایتدی ایسه اول ولد حر اولدیغی حالده اول مرتدك اوغلیدر واول مرتده وارث اولور یعنی برابر در کرك ارتداد یله ولادت بینده

التی آیدن اقل اولسون وکرك اکثر اولسون* زیرا ولد ابوینك دین جهتندن خیرلیسنه تابع اولور ایمدی مسلمه اولان اناسنه تابع اولوب مسلم اولور مسلم ایسه مرتده وارث اولور (ان مات او لحق) اکر مرتد فوت اولوب یاخود دار حربه لاحق اولورسه (کذا النصرانیة) کذلك نصرانیه اولان جاریه ولد کتورسیدی واول مرتد اول ولدی ادعا ایتسیدی اول ولد حر اولدیغی حالده مرتدك اوغلیدر اکا وارث اولور (الا اذا جاءت به لستة اشهر او اکثر منذ ارتد) الا بو قدر فرق واردر که چونکه اول جاریهٔ نصرانیه اول ولدی مرتدك مرتد اولدیغی کوندن التی آیده یاخود التی آیدن اکثرده کتورسیدی پس اکر التی آیدن اقلده کتورسیدی علوق حالت اسلامده اولور اول ولد مرتده وارث اولور واکر التی آیدن اکثرده طوغرسیدی علوق ماء مرتددن اولور بنه مرتده تابع اولور زیرا مرتد اسلامه اناسندن اقربدر* زیرا مرتد جبر اولنور ایمدی حالندن ظاهر اولان اول ولدك مسلم اولمسیدر پس چونکه اول مرتد فوت اولورسه وارث اولمز* زیرا مرتده وارث اولمز (لحق بماله وظهر علیه فهو فیء) مرتد مالیله بیله دار حربه لاحق واهل اسلام دار حربده انك اوزرینه غالب اولسیدی انك مالی غنیمتدر نفسی غنیمت اولمز* زیرا مرتد استرقاق اولنمزو مرتد اوزره برشیء بو قدر الا اسلام و یاخود سیف واردر ایمدی انك مالی فیء اولمق جائز اولور نفسی فیء اولمز عربك مشرك اولانی کبی (ولحق بدونه) ومرتد مالسز دار حربه لاحق اولسیدی (وحکم القاضی) وقاضی دار حربه لحاقنه حکم ایتسیدی (فرجع فلحق به) ودار اسلامه رجوع ایتدکدنصکره ثانیا دار حربه مالیله لاحق اولسیدی (وظهر علیه فهو لوارثه قبل القسمة) پس اهل اسلام انك اوزرینه غالب اولدقده انك مالی وارثی ایچوندر اول مال غانمین بیننده قسمت اولنمزدن اول* زیرا لحوق اولده وارث اولمق جائز کلدی وثانیده قاضینك دار حربه لحاقنه حکم ایتمکله ورثه سنه انتقال ایتدی پس وارث قدیم مالك اولدی (قضی بعبد لمرتد لحق لابنه) یعنی چونکه مرتد دار حربه لاحق اولدقده مرتدك عبدی اول مرتدك اوغلو ایچون قضا اولنسیدی (فکاتبه ابنه) پس مرتدك اوغلی اول عبدی کتابته کسیدی (فجاء مسلما) پس مرتد مسلم اولوب کلسیدی (فبدلها والولاء للاب) اول کتابتك بدلی وحق ولایت باباسنکدر* زیرا کتابتك باطل اولمسنده وجه بو قدر اول کتابت دلیل منفذ ایله نافذ اولدیغی ایچون پس شول وارثکه انك خلفیدر طرفندن وکیل کبیدر و انده عقد اولان حقوق موکله راجع اولور وحق ولا دخی عتق اندن واقع اولان کمسنه ایچوندر (قتل خطأ ولحق) بر مرتد بر رجلی خطأ قتل ایدوب دار حربه لاحق اولسیدی (او قتل) یاخود اول قاتل اولان مرتد دار حربه لحوقندن اول قتل اولنسیدی (فدیته فی کسب الاسلام) اول قتل ایلدیکی رجلك دیتی مرتدك اسلامی حالنده کی کسب ایتدیکی مالندن ویریلور* زیرا عاقله لری مرتد ایچون شیء ویرمزلر نصرت منعدم اولدیغیچون ردتنده کسب ایتدیکی مالندن ویرلمز انده تصرفی متوقف اولدیغی ایچون (قطع یده عمدا) بر مسلمك الی عمدا قطع اولنسیدی (فارتد والعیاذ بالله تعالی ومات منه) اول الی قطع اولنان مسلم العیاذ بالله تعالی مرتد اولوب اول قطعدن ردتی اوزره هلاك اولسیدی (او لحق) یاخود هلاك اولمیوب دار حربه لاحق اولسیدی ولحاقنه دخی قضا اولنسیدی (فجاء مسلما فمات منه) پس دار حربدن مسلم اولدیغی حالده کلوب واول قطعدن فوت اولسیدی (ضمن القاطع نصف الدیة) اول قاطع نصف دیتنه ضامن اولور (من ماله لوارثه) قاطع کندو مالندن مقطوع الیدك وارثی ایچون ضامن اولور* زیرا قطع محل معصومه حلول ایتدی وسرایت قطع محل غیر معصومه حلول ایتدی پس قطعه اعتبار اولنوب سرایته اعتبار اولنمدی ایمدی نصف دیت قاطعك کند و مالندن واجب اولدی زیرا قاطعك عاقله لری عمدا قتلده دیتی بوکلنمزلر تشکیم مرور ایتدی وارتداد شبهه سیچون قصاص دخی واجب اولمدی (وان اسلم هنا فمات منه) واکر اول الی قطع اولنان مسلم مرتد اولدقده دار حربه لاحق اولیوب دار اسلامده اسلامه کلوب فوت اولسیدی (ضمن کلها) قاطع دیتك کلیسنه ضامن اولور وقت قطعده ووقت سرایتده معصوم اولدیغیچون وامام محمد ایله امام زفر قتنده دیتك نصفی واجب اولور (مکاتب ارتد فلحق فاخذ بماله) بر مکاتب مرتد اولوب دار حربه لاحق اولسیدی و رازمال اکتساب ایدوب پس اول مرتد مکاتب اخذ اولندقده اسلامدن ابا ایتسیدی (فقتل فبدلها لسیده والباقی لوارثه) پس اول مرتد مکاتب قتل اولنسیدی انك کتابتنك بدلی سیدی ایچوندر

و باقیسی وارثی ایچوندر * زیرا مکاتب کسب ایلدیکی شیئه کتابته مالك اولور ومرتد اولمق کتابتده تأثیر ایلمز کذلك کسب ایلدیکی شیئ دخی تأثیر ایلمز (زوجان ارتدا فلحقا) زوج وزوجه ایکیسیده مرتد اولوب دارحربه لاحق اولسه‌لر ومرأه دارحربده حامل اولسیدی (فولدت هی ثم الولد فظهر علیهم) پس اول مرأه مرتده بر ولد کتورسیدی اندنصکره اول ولددن دخی بر ولد حاصل اولسیدی واهل اسلام دارحربه غالب اولوب زوج ایله زوجه‌یی وولدی وولدك ولدینی جمیعا اخذ ایلسه‌لردی (فالولدان فیء) ایکی ولدلر یعنی زوجینك ولدی وولدینك ولدی غنیمتدر یعنی بو ایکی ولد قول اولورلر * زیرا مرتده اولان مرأه استرقاق اولنور وادایسه انایه تابعدر وکذلك ولدك ولدی انایه تابع اولور (والاول یجبر علی الاسلام لا ولده) والد اول اسلام اوزره جبر اولنور ولدك ولدنه جبر اولنمز * زیرا اولاد دینده باباسنه تابعلردر ایمدی اسلام اوزره جبر اولنور باباسی اسلام اوزره جبر اولندیغی کبی (وقیل یجبران) بعض دیدیکه ایکیسیده جبر اولنورلر یعنی ولدی وولدنك ولدی ایکیسیده اسلام اوزره جبر اولنورلر و بو حسنك امام اعظمدن روایتیدر والدك ولدی جدینه تبعیتله اسلام اوزره جبر اولنور دیدی (صح ارتداد صبی یعقل) اسلام سبب نجات اولدیغنی تعقل ایدن صبینك مرتد اولمسی صحیح اولدی (واسلامه) واسلامی‌ده صحیح اولدی (فلا یرث ابویه الکافرین) پس کافر اولان اناسی وباباسنه وارث اولمز (ویجبر علیه بلا قتل ان ابی) واول صبی اوزره اسلام ایله جبر اولنور اکر ابا ایدرسه قتلنمز * امام اعظم وامام محمد قتنده وامام ابو یوسف صبینك مرتد اولمسی معتبر دکلدر اسلامی معتبردر دیدی وامام زفر ایله شافعی قتنده مرتد اولمسیده واسلامه کلمسیده معتبر دکلدر * بزدیرزکه تحقیقا حضرت علی کرم الله وجهه صبیلکی حالنده اسلامه کلدی ورسول علیه الصلاة والسلام انك اسلامنی صحیح قیلدی وحضرت علی کرم الله وجهه انکله افتخار ایدرلردی حتی بیوردی (سبقتکم علی الاسلام طرا * غلاما مابلغت اوان حلم

* (باب البغاة) *

بو باب باغی اولنلرك احکامی بیاننده در (هم قوم مسلمون خرجوا عن طاعة الامام فیدعوهم الیه ویکشف شبهتهم) باغیلر بر قومدرکه مسلملردر امامك اطاعتندن چیقدیلر پس بونلر اطاعته عود ایلملر ایچون دعوت اولنوب وشبهه‌لری کشف اولنور (فان تحیزوا مجتمعین فیه) پس بونلر بر مکان اتخاذ ایدوب اول مکانده مجتمع اولدیلر ایسه (حل لنا قتالهم بدأ) ابتداء قتاللری بزم ایچون حلال اولور امام شافعی بونك خلافی اوزره در * زیرا مسلمك قتلی ابتداء جائز اولمز و بزم ایچون دلیل اولدر که تحقیقا حکم دلیل اوزره دائر اولور واول دلیل انلرك عسکرلنوب مجتمع اولملریدر پس اکر امام انلرك بدئلرینه صبر ایدرسه ازا اولور که انلرك شرلرینی دفع ممکن اولمز (ونقتل جریحهم) ومجروح اولنلری قتل اولنور امام شافعی خلاف اوزره در (ونتبع مولیهم او لهم فئة) واکر انلرك جمعیتلری اولورسه یوزین دوندروب فرار ایدنلرینك اردنجه کیدوب قتل اولنور بونده دخی امام شافعینك خلافی واردر واکر جمعیتلری یوغیسه ذکر اولنان شیئلر ایله عمل اولنمز * زیرا قتالك جائز اولمسی خوف اجلیچون اولدی بو تقدیرجه جمعیت اولمدیغی ایچون خوف اولمز ایمدی خوف اولمینجه قتل دخی جائز اولمز باغی مسلم اولدیغی ایچون (ولا نسبی ذریتهم) وذریتلری دخی اسیر قیلنمز (وحبس مالهم حتی یتوبوا) ومالری حبس اولنور حتی توبه ایدنجیه دکین * زیرا اسلام نفسی ومالی معصوم قیلر وحبس انلرك شرینی دفع ایچون اولدی (واستعمل سلاحهم وخیلهم عند الحاجة) وامام انلرك سلاحلرین ودابه‌لرین حاجت محلنده استعمال ایدر * زیرا امام ایچون حاجت محلنده عادلك مالنی استعمال ایتمك جائزدر پس باغینك مالنی استعمال ایتمك اولی بالطریقدر (لاشیء بقتل الباغی مثله ان ظهر علیهم) باغی کندو مثللی بر باغی‌یی قتل ایتمکله برشیء لازم کلمز اکر اوزرلرینه غالب اولنورسه امامك ولایتی انلردن منقطعه اولدیغیچون (غلبوا علی مصر فقتل مصری مثله فظهر علی المصر قتل به) بغات اهل عدل شهرلرندن برشهره غالب اولوب ضبط ایلسه‌لر اول شهر اهلندن برکمسنه کندو مثللی اهل شهردن برکمسنه‌یی عمدا قتل ایتسیدی پس اهل عدل اول مصره غالب اولدقلرنده اول قاتل کندی مثللی‌یی قتل سببیله قتل اولنور (اذ لم یجروا فیه احکامهم) بغاة اول غالب اولدقلری شهرده احکاملرین اجرا ایده‌مدکاری وقتده * زیرا بوتقدیرجه امامك ولایتی اول

شهردن منقطع اولمدی پس احکامنی اجرا ایدوب اول قاتلی قصاصا قتل ایدر اما بغاة اول شهرده احکاملرینی اجرا ایدرلرسه قتل اولنمز (قتل عادل باغیا او قتله باغ) بر عادل بر باغی یی یاخود بر باغی بر عادلی قتل اینسیدی (مدعیا حقیته) اول عادل یاخود باغی قتلك حقیتنی ادعا ایدیجی اولدیغی حالده یعنی قاتل بن مقتولی حق اوزره قتل ایتدم و بن الآن حق اوزره یم دیو ادعا اینسیدی (ورثه) قاتل کرك عادل اولسون و کرك باغی اولسون حقیت ادعاسیله مقتوله وارث اولور اما اول یعنی عادل باغی یی قتل و مالنی تلف ایلسه عادل اول اتلافله آثم اولمز* زیرا محارب معصیتی ابطال ایدر حالبوکه بز باغیلر ایله مقاتله به حق سبحانه و تعالینك (فقاتلوا التی تبغی) قول شریفیله امر اولندق ایمدی انلرك قتلی بحق اولدی اهل حربك قتلی کبی پس ارثدن محروم اولمق ایجاب ایلمز نتکیم بر کمسنه موروثی اوزرینه قصاص لازم کلکله قتل ایتدکده محروم اولمدیغی کبی* زیرا ارثدن محروم اولمق قتل محظورك جزاسیدر پس قتل مباح اله ارثدن بعید اولمز و اما ثانی یعنی باغینك عادلی قتلنده وارث اولمسی قچان باغی عادلی قتل اینسیدی آثم اولور و ضامن اولمز بزم قتمزده و تأویل فاسد صحیح منزله سنه تنزیل اولنور ضمانك دفعی حقنده قچان اکا عسکر ضم اولنسیدی اهل حربك تأویلی کبی ایمدی قچان تأویل فاسد ایله ضمان واجب اولمسیدی ارثدن محروم اولمق دخی واجب اولمز وارث قرابتله مستحقدر (ومقرا ببطلانه لا) و قچان باغی عادلی قتل اینسیدی قتلك باطل اولدیغنی اقرار ایدیجی اولدیغی حالده وارث اولمز* زیرا قچان باغی بطلان قتلی اقرار اینسیدی ضمان واجب اولور پس ارثدن محروم اولمقده لازم کلور (کره بیع السلاح من اهل الفتنة) اهل فتنه یه سلاح بیع ایتمك مکروه اولدی* زیرا معصیته اعانتدر (وان لم یدرانه منهم لا) و اکر سلاحی مشتری اهل فتنه دن اولدیغی معلوم اولمدینی بیع ایدرسه مکروه اولمز* زیرا اصل سلاحك بیعنده کراهت اولمامقدر و عدم کراهتدن بر صرف ایدیجی یوقدر و مجمع الفتاواده دیدیکه قچان ناس مسلمیندن بر امام اوزره مجتمع اولسه لر و اول ناس اهل ایماندن اولوب و یوللر دخی امین اولسیدی پس اول جماعتك امامی اوزره مسلمین خروج اینسه لردی پس مسلمین ایچون لایق اولان امامه معاونت ایلملریدر اکر معاونت اوزره قادر اولورلرسه و اکر معاونته قادر اولمازلرسه هر مسلم اوزره واجب اولان فتنه دن بعید اولوب کندو بیتنده اوتورمقدر والله اعلم

(کتاب احیاء الموات)

بو کتاب اراضئ خالیه احیاسنك احکامی بیاننده در* وقتا که مصنف کتاب جهادك بعض ابوابنده احیاء مواتی ذکر ایدوب کتاب جهادك بیانندن فارغ اولدیسه کتاب جهادی کتاب احیاء موات ایله عقبلدی ایمدی موات لغت جهتندن اولمش حیوانه دیرلر بو مقامده مستعاردر و مستعارله (ارض لم تملك) قوالیدر یعنی دار اسلامده تملك اولنمیان ارضدر (اولم یعرف مالکها) یاخود مالکی معلوم اولمیان ارضدر (وتعذر زرعها بانقطاع الماء او غلبته) و دخی صویی منقطع اولمغله زراعتی متعذر اولان ارضدر یاخود صو اول ارض اوزره غلبه ایتمسیله زراعتی متعذر اولان ارضدر (او نحوها) یاخود ذکر اولنانلرك مثللی اولان ارضدر نته کیم صویی چکلوب مملحه اولسه ارض مواتندر (و بعدت من العامر) یعنی اول ارض خالیه معموردن بعید اوله شول حیثیله که اول معمورك اقصاسندن اول ارضده صوت استماع اولنمیه (ملکها محییها باذن الامام) اذن امام ایله اول ارضی احیا ایدن کمسنه اول ارضه مالك اولور امام اعظم قتنده و امامین اذن اولمدقده مالك اولور دیدیلر (ولو ذمیا) اکرچه کیم اول ارض مواتی احیا ایدن ذمی اولورسه ده (لا محجرها) بوخسه ارضی تحجیر ایدن مالك اولمز تحجیر حجردندر جیمك فتحی و یا سکونیله محجر تسمیه سنه باعث اولدر که* زیرا محجرلر اول ارض خالیه نك اطرافنه احجار وضع ایتمکله علامت ایدرلر یاخود اول ارضك احیاسندن غیری یی منع ایچون وضع احجاری علامت ایدرلر ایمدی اول علامت وضع اولنان اولکی ارضلرکبی مملوك دکلدر صحیح اولانده بودر بوندن صکره تحقیقا وضع علامت ازا اولور حجرك غیری ایله اولور اول ارض خالیه نك اطرافنه قوری اوتی و دیکنی و خار و خاشاکی بیچوب اطرافنه قویوب واوزرینه طپراق قومغله اولور یعنی صو بندلری تمام اولمقسزین (فلو حجره) بو کلام تحجیر ملك افاده ایلمك اوزره تفریعدر یعنی قچان اول تحجیر ایلدیکی ارض خالیه یه مالك اولیوب و تحجیر دخی ایتمش اولسه

(وترك ثلاث سنين دفعها الى غيره) و بعد التحجير اول ارضى اوچ سنه ترك ايلسيدى امام اول ارضى محجرى
غيرى به دفع ايدر حضرت عمر رضى الله عنهك (ليس لمحجر بعد ثلاث سنين حق) قولى ايچون يعنى محجر ايچون
اوچ سنه دنصكره حق يوقدر ديو بيورديغيچون * فقهاء ديديلر كه بوذكر اولنان شئ ديانت جهتيله در واما محجرك
غيرى بركمسنه اول تحجير اولنان ارضى اوچ سنه كچمزدن احيا ايتسيدى احيانك تحققى اول غيردن اولمغله
اول ارضه مالك اولور و تحجير ايدن كمسنه مالك اولمز (وماعدل عنه الماء وامتنع عوده اليه) وشول موضعكه
اول موضعدن ماء زائل اولوب اول موضع منكشف اولسيدى ومانك اول موضعه عودى ممتنع اولسيدى
(فموات ان لم يكن حريما لمعمور) پس اول منكشف اولان ارض مواتدر اكر بر معمور ايچون حريم اولمدى
ايسه واكر مانك اول موضع منكشفه عودى ممكن اولورسه انك احياسى جائز اولمدى * زيرا انده مسلمينك
حقى قائمدر (احيى مواتا ثم احاط الاحياء بجوانبه الاربع بالتعاقب فطريق الاول فى الرابعة) بركمسنه
برمقدار ارض موات احيا ايتسيدى اندنصكره انك درت اطرافنى احيا يرى برينك اردنجه احاطه ايتسيدى
اولا احيا ايدن كمسنه نك طريقى احاطه ايدنلرك دردنجيسنده در امام محمددن روايت اولنديغى اوزره * زيرا
اول احيا ايدن كمسنه احاطه ايدنلردن اولدن وثانيدن وثالثدن سكوت ايتسيدى باقى انك ايچون طريق اولور
پس خان اول باقى بى رابع احيا ايتسيدى محيىء اولك طريقنى معناحسبيجه احيا ايدر * ايمدى محيىء اول
ايچون طريق اولور (حفر بئرا فى موات بالاذن فله حريمها) بركمسنه ارض مواتده اذن امامله بر قيو قازسيدى
اول كمسنه ايچون اول قيونك حريمى واردر (للعطن والناضح) يعنى بئر عطن وبئر ناضح ايچون بئر عطن
بر قيودركه دوه اطرا فنى طولانوب صوبى استخراج اولنور وبئر ناضح دوه ودوه امثالنك يورومسيله
صوبى استخراج اولنور (اربعون ذراعا من كل جانب فى الاصح) اصح قولده هر جانبدن قرق ذراع حريمى
واردر * مصنفك فى الاصح قولى بعضينك حريم بئر جميع جوانبدن قرق ذراعدر ديديكى قولندن احترازدر (وللعين
خمسمائة كذلك) وپيكارك حريمى بشيوز ذراعدر كذلك يعنى هر جانبدن * حضرت رسول عليه الصلاة والسلامك
(حريم العين خمسمائة ذراع) قول شريفى ايچون وزراعت ايچون استخراج اولنان عينك ماسنك جريانيچون
بر موضعدن لابددر * ايمدى بواجلدن حريم عين زياده ايله تقدير اولندى بشيوز ذراعله تقدير توقيفله در واصح
اولان حريم عين هر جانبدن بشيوز ذراعدر (ومنع غيره من الحفر فيه) واول حريمده غيرك بئر عين قازمسى منع
اولندى * زيرا اول حريم اول قيونك ياخود پيكارك صاحبنك ملكى اولدى اول بئرك انتفاعندن
تمكنى ضرورتى ايچون پس اول قيو صاحبنك غيرى اوللر صاحب بئرك حريمنده تصرفلرى ايله تعدى
ايتمش اولديلر پس اكر بر غيرى صاحب بئرك حريمنى قازسيدى صاحب بئر اول ايچون سد ايتدرمك واردر ولكن
نقصاننى تضمين ايتدرمك يوقدر ولكن قازديغنك سبورنديسنى رفع ايچون اخذ ايلمك واردر * زيرا اول غيرك
قازمسنك جنايتى انك ازاله سيدر نتكيم بركمسنه غيرك دارنه كاسه يعنى سبورندى القا ايتدكده كاسه نك رفعيله
اخذ اولنديغى كبى و بعض نقصاننى تضمين ايتدكدنصكره كندو نفسه سبورنديى رفع ايدر ديدى نتكيم بركمسنه
غيرك ديوارينى هدم ايتدكده تضمين ايتديرلديكى كبى و صحيح اولان بعضك بو قوليدر (وان حفر الثانى بئرا)
واكر حافر ثانى يعنى قيويى صكره قازان امامك امرى ايله حريم اولك غيرى حريم اوله قريب موضعده
بر قيو قازسيدى پس اولكى قيونك صوبى غائب اولسيدى وصوبك غائب اولمسى ايكنجى قيونك قازلمسندن
اولديغى بيلنسيدى حافر ثانى يه برشئ لازم كلمز * زيرا ايشلديكى ايشده متعدى دكلدر وتحت الارض اولان
صو بركمسنه نك ملكى دكلدر * ايمدى حافر اول ايچون قيوسنك صوبى ايكنجى قيويه تحويل ايتمسنده مخاصمه
ايتمك يوقدر شول تاجركبى كه انك بر دكانى اولسه وبر آخر كمسنه دخى انك يانده تجارتى مثلى تجارت ايچون
بر دكان اتخاذ ايلسه * پس تاجر اولك تجارتى تاجر ثانينك تجارتى سببيله كساده وارسه تاجر اول ايچون
تاجر ثانى يه مخاصمه ايلمك جائز اولمديغى كبى كافيده بويله ذكر اولندى (وله) اول صاحب بئر اولك قيوسنه
متصل وراء حريمده قيو قزان كمسنه ايچون واردر (الحريم من ثلاث جوانب سوى جانب الاول) واولكى
قيونك حريمى جانبندن غيرى اوچ جانبدن حريمى واردر اولكى قيو جانبندن حافر اولك ملكى سابق اولديغى
ايچون واكر حافر ثانى قيوسنك جوانب اربعه سى اولاق ايچون توسيع مراد ايدرسه اولكى قيونك حريمندن

بعید قازر (وللقناة حریم قدر مایصلحها) وقناة ایچون حریم قناته صالح اولدیغی مقداریدر * قناة تحت الارض مالك مجراسیدر مجرانك حریمی ضبطی ممكن اولور برشیئله تقدیر اولنمدی وامام محمددن روایت اولنان تحقیقا مجرای ماء حریمه مستحق اولمقده قیو منزله سنده در وبعض دیدیكه بوذكر اولنان امامین قتنده دروامام اعظم قتنده تحت الارض ماء ایچون حریم بوقدر مادامكه وجه ارض اوزره ظاهر اولمدقجه دیدی (ولا حریم للنهر الا بحجة) ونهر ایچون حریم یوقدر الا حجتله واردر یعنی بركمسنه ایچون غیرك ارضنده نهر اولسیدی امام اعظم قتنده اول نهر ایچون حریم یوقدر * الا مكركه حریم اولمق اوزره بینه اقامت ایلیه وامامین دیدیلركه اول نهر ایچون مسناة نهر واردر كه صاحب نهر اوزرنده یورر واوزرینه طین القا ایدر وقچان نهر ایچون حریم اولیوب الا حجت ایله اولدیسه (فمسناة) مبتدادر خبری اشاغیده كلجك لاصحاب الارضدر (بین نهر رجل) مسناتك صفتیدر یعنی اویله مسناتكه بررجلك نهری بیننده (وارض الآخر) وآخرك ارضنك بیننده در (ولیست فی ید احد) واول مسناة براحدك یدنده دكلدر یعنی ایكیسندن بری ایچون اول مسناة اوزره غرس یوقدر یاخود القا ایلدیكی طین انك اولمق بوقدر ذكر اولنان مسناة (لاصحاب الارض) صاحب ارض ایچوندر اماقچان ایكیسندن بری ایچون غرس یاخود طین انك اوزره اولمق ممكن اولسیدی پس صاحب شغل اولی اولوردی * زیرا صاحب شغل ذی الیددر (فصل) معلوم اولسونكه تحقیقا صوایكی نوعدر بری ماء شربدر وایكنجی ماء شفه در ایكیسنك مابینی كاملرده مختلط اولدی بو مقامده مصنف ایكیسنك بینی تمییز ایدوب پس اولا ماء شربی واحكامنی اندنصكره ماء الشفه واحكامنی بیان ایلدی حیث قیل (الشرب نصیب الماء یشترك لكل فی ماء اودیة غیر مملوكة كدجلة ونحوها) شول حیثیتله كه شربك معناسی نصیب الماء اولمشدر پس كلیسی غیر مملوك اولان درهلرده مشتركلر در مثالی ماء دجله ودخی انك غیری كبی (فی عموم المنافع) منافعنك عام اولمسنده (ككری نهر ونصب رحی) شق نهر ایتمك ودكرمن بنا ایتمك كبی قچان اول شق نهر كندو ارضنده اولورسه واكر كندونك غیرینك ارضنده اولورسه جائز اولمدی (بلا ضرر العامة) عامه ایچون ضررسزلق ایله * زیرا ماء فی الاصل مباحدرلكن عامه یه ضرر ایدراولورسه اولكمسنه ایچون شق نهر ایتمك ودكرمن بنا ایتمك جائز دكلدر * زیرا عامه دن ضررك دفعی واجبدر واول ضرر قچان نهرك طرفی منكسر اولسیدی ماء نهر عامه جانبنه میل ایتمكله اولور * پس قریه لری وارضلری غرق ایدر (صح دعواه بلا ارض) بركمسنه نك ارضی یوغیكن یالكز شركت دعواسی صحیح اولدی استحسانا * زیرا مدعی ازاواور شربه ارضسز مالك اولور ارث جهتیله واز واور ارض بیع اولنور شرب انكچون باقی قالور و بومرغوب فیهدر (وقسم بقدر اراضی قوم اختصموا فیه) وقومك بربرلریله خصومت ایلدكاری شربده شرب قومك ارضلری مقداریله تقسیم اولندی یعنی قچان برقومك مابینلرنده برنهر اولوب وشربده بربرلریله خصومتلشسه لر واصل شركتك كیفیتی بینلرنده معلوم اولمسیدی اول شرب اول قومك مابینلرنده ارضلری مقداری اوزره اولور * زیرا مقصود اولان ارضنك سقی ایله انتفاعیدر * ایمدی انتفاع قدریله تقدیر اولنور اما طریق قسمتی مانك خلافیدر * زیرا مقصود یولدن مرور ایتمكدر ویولدن مرور ایتمك واسع اولان دارك یولی ایله ضیق اولان دارك یولی برسیق اوزره در (ومنع الاعلی منهم من سكر النهر بلا رضاهم) وقومدن اعلای نهرده اولان كمسنه قومك رضالری اولمقسزین نهری سد ایتمسندن منع اولندی (وان لم یشرب منه بدونه) اكرچه كیم سد ایتمدكچه نهردن نصیبن اخذ ایتمك ممكن كل ایسه ده یعنی انلردن اعلاده اولان نهری سد ایتمدكچه مادن نصیبن اخذ ایتمك ممكن دكل ایسه ده انلرك اذنسز نهری سد ایتمسی جائز دكلدر * زیرا سد نهرده قومك باقیلرینك حقلرینی ابطال واردر * پس اكر قوم اواعلی حصه سنی اخذ ایدنجیه دكین سد ایتمكه راضی اولسه لردی یاخود هر رجل نوبتنده سد ایلمك اوزره قول ایتسه لردی سد ایتمك جائز اولدی * زیرا حق انلر ایچوندر (وكل منهم) الاعلی اوزر معطوفدر یعنی قومدن هر بری منع اولنور (من شق نهر منه) اصل نهردن برنهر شق ایتمكدن (ونصب رحی او دالیة او جسر علیه بلا اذن شریكه) وشریكنك اذنسز اول نهر اوزره دكرمن یاخود صغر دوندیرن دولاب یاخود اغاج كوپری نصب ایلمكدن منع اولنور * زیرا انده نهرك طرفنی كسر واردر ومشترك اولان موضعی بنا ایله اشغال واردر (الا رحی نصب فی ملكه غیر مضر بالنهر والماء) لامكر نهره ومایه ضررسز كندو ملكنده دكرمن نصب ایلسه

منع اولنمز* زيرا اول دكرمنى نصب ايدن كمسنه كندو ملكنده تصرف ايتدى كندودن غيرينك حقنده ضرر
ايتمدى (ومنع من توسيع فم النهر) وكندو ارضنده اولان نهرك فمنى توسيعدن منع اولندى* زيرا اصل نهرك
طرفنى كسر ايدر وصو المسنده حقنك مقدارى اوزره زياده ايدر (ومن القسمة بالايام) وذكر اولنان كبى ايام ايله
قسمتدن منع اولندى (وقد كانت بالكوى) وتحقيق قسمت كوى ايله جائز اولدى* كوى كافك كسريله وفتحيله
كوه نك جمعيدر وازا اولور مفردنده كاف مضموم اولور پس جمعى كوى در عروه وعرى كبى وبو كوه بيتك
روزنه سى معناسنه در بو مقامده جداول ومزارعه جريان ايتمك ايچون اغاجده دلنن دلك ايچون استعاره
اولندى ومنعنك وجهى اولدر كه قديم قدمى اوزره ترك اولنور (ومن سوق شربه الى ارض له اخرى ليس لها
منه شرب) وذكر اولنان كبى صاحب شرب نهردن نصيبى اولميان ارض اخراسنه شربنى سوق ايتمكدن منع
اولندى* زيرا عهدك تقادمى ايله اول ارض اخرانك حق اولمق اوزره دليل اوله يعنى اول ارض اخرانك
صاحبى احتمالدر كه عهدك تقادمى ايله ارض اخرى ايچون شربده حق اولمق اوزره ادعا ايده (ويورث ويوصى
بنفعه لا بنفسه ولا يباع ولا يوجر ولا يوهب ولا يتصدق به ولا يجعل مهرا او بدل خلع وصلح) وحق شرب ميراث
اولور ونفعى ايله وصيت اولنور نفس مائله وصيت اولنمز وبيع وايجار اولنمز وهبه اولنمز وتصدق اولنمز ودخى
مهر قيلنمز وبدل خلع وبدل صلح قيلنمز وفرق بودر كه تحقيقا ورثه ميتك خليفه لريدر ميتك حقوقنده واملاكنده
انك مقامنه قائم اولورلر ودخى تمليكى جائز اولميان شيئده معا وصايات وتبرعات كبى ميتك مقامنه قائم اولملريده
جائز اولدى ديت وقصاص وخمر كبى* زيرا بونلر تحقيق ارثله تملك اولنورلر كذلك شرب ووصيت ميراثك
قز قرنداشلريدر ارثله تملك اولنورلر بيع واجاره وهبه ونفس مايله صدقه وبونلره مشابه اولنلر بوكا مخالفدر شول
حيثيتله كه غرر ايچون ياخود جهالت ايچون ياخود انده فى الحال ملك معدوم اولديغى ايچون ياخود شرب
مال متقوم اولمديغيچون واكر بر كمسنه بغير ارض شرب اوزره تزوج ايتسه ايدى پس اول نكاح جائزدر ولكن
اول مرأه يه حق شرب يوقدر* زيرا اول شرب ارضسز عقدده عوضه ايله تمليكى محتمل اولمز واول مرأه ايچون
مهر مثل واجب اولور* زيرا مهر جهالت فاحشه ايله مجهوله در پس تسميه سى صحيح اولمدى (ولا يضمن
من ملاء ارضه فنزت ارض جاره او غرقت) وارضى ماء نهر ايله طولدرمقدن قو كشينك ارضى نز ياخود غرق
اولسه ايدى ضامن اولمز* زيرا اول ارضى طولدرن كمسنه مسبب غير متعديدر قيو قازن وحجر وضع ايدن كمسنه
كبى* پس اكر بر كمسنه بو فعلى كندو ارضنده ايشلسه ايدى مباحدر ضامن اولمز* وفقها ديديلر كه ضامن اولمامق
عادتا ارضى اكا محتمل اولور سقى معتاد ايله سقى ايلديكى وقتده در اما خلاف عادتا ارضى محتمل اولمز سقى ايله
سقى ايتسه ايدى ضامن اولور* زيرا اول كمسنه ماءى تقدير جهتندن قو كشيسنك ارضنه اجرا ايتدى كافيده
بويله ذكر اولندى (ولا يضمن من سقى من شرب غيره فى رواية) وذكر اولنان كبى روايه اصل اوزرينه
ضامن اولمز شول كمسنه كه غيرك شربندن ارضنى سقى ايليه (وفى اخرى يضمن) وروايه اخراده ضامن اولور
اولكه فخر الاسلامك مختاريدر بونى كافيده ذكر ايلدى (وكرى نهر لم يملك من بيت المال) ملك اولمين
بر نهرك شقى بيت المالدن اولور* زيرا بيت المال حاجة عامه دندر (وان لم يوجد فعلى العامة) واكر بيت
المالده شئ بولنمسه شق نهر عامه اوزره لازمدر وامام ايچون نهرك شقى اوزره ناسه جبر ايلمك لازمدر* زيرا امام
ناظر نصب اولندى واول شق نهرك ترككنده ضرر عام واردر (وكرى المملوك على اهله) ونهر مملوكك شقى نهرك
اصحابى اوزره لازمدر* شول نهر مملوككه اول نهرك ماءى قسمت تحتنه داخل اوله يا عامدر وياخود خاصدر
وبينهما ده فرق اولدر كه تحقيقا شول نهر كه انك صاحبى شق ايله شفعه يه مستحق اولورلر كيم عن قريب
بيانده كلور اول نهر خاصدر وشول نهر كه صاحبى شفله شفعه يه مستحق اوليه اول نهر عامدر وبو ايكيسنك شقى
اهلى اوزره در بيت المال اوزره دكلدر* زيرا منفعت خصوص اوزره انلره عودت ايدر* يعنى شق نهرك مؤنتى
كذلك اهلى اوزره لازمدر زيرا ضرر فائده ايله در* وقتا كه مصنف ماء شربك واحكامنك بياننده فارغ
اولديسه ماء شفه نك احكامنك بيانه شروع ايدوب (والشفة شرب بنى آدم والبهائم) ديدى شفه بنى
آدمك وبهائمك نصيبيدر (والكل حقها) وبنى آدمدن وبهائمدن هر برى ايچون حق شفه واردر (فى كل ماء
لم يحرز بظرف) ظرف ايله محرز اولميان ماءك كليسنده (فيشتركون فيها فقط) پس ناس يالكز اول ماء
شفه ده مشترك اولورلر* يعنى انلر ايچون شربده اشتراك يوقدر* زيرا تحقيق انده اصل اولان حضرت رسول اكرم

عليه الصلاة والسلامك (الناس شركاء في ثلاث الماء والكلاء والنار) قول شريفيدر بو حديث شريف شربه وشفه‌يه متناول اولور اولاندن نصكره اجماع امت ايله مانك مقاسمه‌ده دخولندن نصكره شرب اندن تخصيص اولندى پس ماء شفه باقى قالدى ودخى قيو وقيو امثالى اولنلر احراز ايچون وضع اولندى ومباح ايسه بلا احراز تملك اولنمز مثالى كيك دينلان حيوان بركمسنه‌نك ارضنده مكان طوتديغى كبى (فى انهار مملوكة وبئر وحوض وقناة) اول ظرفده محرز اولميان ماء كه انده ناس يالكز شفه‌ده مشتركلردر اول ملك اولمش نهرلرده وقيوده وحوضده وقناتده در وقتا كه شفه شرب دواب ايچون متناول اولديسه انده اشتراك ايله اولان قول ذكر اولنان مالردن دواب سقى اولنمق جوازينى مقتضى اولديسه مصنف (لكن لا يسقى دوابه من نهر غيره ان خيف تخريبه لكثرتها) قوليله استدراك ايلدى لكن دواب صاحبى دوابنى غيرك نهرندن سقى ايلمك جائز اولمز اكر كثرت دواب ايچون نهرك تخريبندن خوف ايدرسه (ولا ارضه وشجره منه) ودخى غيرك نهرندن ارضنى وشجرينى سقى ايلمكده جائز اولمز (ومن قناته وبئره الا باذنه) وغيرك قناتندن وقيوسندن دخى سقى جائز اولمز الا غيرك اذنيله جائز اولور (ويسقى شجرا وخضرا فى داره حملا بجرارة فى الاصح) ودارنده اولان شجرينى وسبزه‌سنى سقى ايدر جراره ايله كتوروب سقى ايتمكله وائمهٔ بلخك بعضيسى ديديكه ذكر اولنان سقى اول كمسنه ايچون جائزدكلدر الا صاحب نهرك اذنيله جائزدر (طالب الشفة ان لم يجد ماء الا فى ملك شخص خلاه) طالب شفه اكر مانى بولميوب الا برشخصك ملكنده بولورسه كه اول شخص مانى تخليه ايدر يعنى اول طالب اخذ ايتمك ايچون اذن ويرر (او اخرجه اليه) ياخود اول طالبه مانى اخراج ايدر وشفه مراد ايدن رجلى اول شخص ملكنه دخولدن منع ايلمك واردر نجان بومانك يقيننده بولنور برماء اخر اولسيدى واكر قريبنده ماء آخر بولنميسه صاحب نهر ايچون دينلديكه يا شفه‌يى طالبه اعطا ايلمك ياخود اعطايى ترك ايدوب طالب شفه‌يى بنفسه مادن اخذ ايلمك واردر ومصنف فى ملك شخص ديمكه باعث اولدر كه * زيرا صاحب بئر نجان بئرى ارض مواتده قازسيدى انك ايچون مائى اخذايدنى منع ايلمك يوقدر * زيرا ارض موات مشتركدر قازمق حق مشتركى احيا ايچوندر ايمدى شفه‌ده شركت قطع اولمز (فان امتنع عنهما) پس اكر صاحب الماء تخليه‌دن واخراج ماءدن امتناع ايدرسه وطالب نفسنك ياخود دابه‌سنك تلفى اوزره خوف ايدرسه (قاتله بالسلاح) صاحب ماء ايله سلاحله مقاتله ايدر * زيرا صاحب ماء طالب شفه‌نك حقنى منع ايتمكله اولكه شفه‌در طالبك تلف اولمسنى قصد ايلدى حالبوكه ماء بئرده مباح غير مملوكدر (وفى ماء محرز قاتله بلا سلاح) اناده وانا امثالى اولان اشياده محرز اولان ماءدن منع ايتدكده سلاحسز مقاتله ايدر بلكه عصا ايله وعصا مثللى اشيا ايله مقاتله ايدر * زيرا صاحب ماء معصيت ارتكاب ايتدى * پس اول مقاتله صاحب ماء ايچون تعزير مقامنه قائم اولدى (كطعام عند المخمصة) عند المخمصة طعام طلب ايدن كمسنه كبى * زيرا تحقيق طعامك طالبى بلا سلاح مخاصمه ايتمك واردر وبالله التوفيق والارشاد

* (كتاب الكراهية والاستحسان) *

بو كتاب كراهت واستحسان احكامى بياننده‌در وقتا كه مصنف عبادات خمسه‌دن واكا متعلق اولان اشيانك بياندن فارغ اولديسه انلرى بو كتابله عقب ايلدى * زيرا بو كتابك مسئله‌لرينك بعضيسى عبادات خمسه‌يه تناسب تضاد ايله وبعضيسى تناسب تجانس ايله مناسب اولدى (ما كره كراهة التحريم حرام عند محمد ولم يتلفظ به لعدم القاطع) كراهة تحريم ايله مكروه اولان شى امام محمد رحمة الله عليه قتنده حرامدر نص قاطعك عدمى ايچون حرامله تلفظ اولنمدى * پس نجان امام محمد كتابلرنده كراهت استعمال ايلسه انكله حرام مراد ايدر (وعندهما الى الحرام اقرب) وامام اعظم ايله امام ابو يوسف قتنده حرامه اقربدر * پس كراهة تحريم ايله مكروه اولان شيئك حرامه نسبتى واجبك فرضه نسبتى كبيدر واما كراهة تنزيهيه ايله مكروه اولان حله اقربدر والله تعالى اعلم

* (فصل) *

(فرض الاكل بقدر دفع الهلاك) هلاك اولمغى دفع ايده‌جك مقدارى يمك فرض قيلندى (واستحب بقدر ما يقدر به على صلاته قائما وصومه) وصلاتنى قائما ادايه قادر اوله‌جق مقدارى وصومى ادا ايده‌جك مقدارى يمك مستحب اولدى (واييح الى الشبع ليزيد قوته وحرم ما فوقه) وقوتنى زياده اولمق ايچون شبعه دككين

يمك مباح قيلندی وشبعك مافوقی يمك حرام اولدی (الا لقصد قوة صوم الغد او دفع استحياء ضيفه) الاكر يارنكی صومنه قوت قصدی ايچون يرسه ياخود قونغنك اوتانمسنی دفع ايچون شبعدن زياده يرسه حرام اولدی (وكره لحم الاتان ولبنها) اتانك لحمی وسودی مكروه اولدی اتان حمار اهلينك ديشيسيدر نوربجه قانجق اواشكنك اتی وسودی مكروه اولدی حمار وحشی يعنی بيان اشكی بونك خلافيدر * زيرا حمار وحشينك اتی وسودی حلالدر مصنف حمار اهلی ايچون حرام ديمدی * زيرا حمار اهليده امام مالك رحمة الله عليهك خلافی واردر (كذا لحم الخيل ولبنه) كذلك آتك دخی لحمی ولبنی مكروه اولدی امام اعظم قتنده بعض كراهة تحريميه ايله مكروهدر ديدی و بعض كراهة تنزيهيه ايله مكروهدر ديدی (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر (وحرم بول الابل) ودوه نك بولی حرام اولدی (والاكل والشرب والادهان والتطيب من اناء ذهب وفضة للرجال والنساء) ورجال ونساء ايچون آلتون وكومش چناقدن يمك وايچمك وياغلنمق وبخورلنمق حرام اولدی * بعض ديديكه حرام اولان ياغلنمق صورتی آلتون وكومش چناغی اخذ ايدوب وياغی انكله باشی اوزره دوكمكدر اما الچان اول آلتون وكومش چناغك ايچنه النی ادخال ايدوب وياغی اخذ ايدوب اندنصكره باشی اوزره النددن دوكسيدی بوصورتده كراهة تحريم ايله مكروه اولمز كتاب نهايه ده ذخيره دن نقل ايله بو يله ذكر اولندی و بونك اوزرينه اعتراض اولنديكه تحقيقا بودليل ايله آلتون وكومش صحندن طعامی قاشق ايله الوب بعده اكل ايتسيدی مكروه اولمامق اقتضا ايدر وكذلك اليله اخذ ايدوب اليله اكل ايتسيدی لايق اولان مكروه اولمقدر اندنصكره دينلديكه ولكن لايق اولان بوكه آلتون وكومش صحنك باب استعمالی فتح اولنمسون ايچون بو روايتله فتوی ويرلمكدر * بن ديرمكه بو اختلافك منشائی عبارهٔ مشايخك معناسندن غفلتدر وانلرك مقصودلری اوزره وقوفك عدميدر اما اول يعنی عبارهٔ مشايخك معناسندن غفلت اولدر كه مشايخك من اناء ذهب قولنده لفظ من ابتدائيه در واما ثانی يعنی مقصودلرینه عدم وقوف اولدر كه * زيرا مشايخك مقصودی حرام اولان اشيادن ياپلان آلات واوانيدك استعمالی اولمدی الا لچن بين الناس متعارف اولديغی حسبيله اول استعمال ايچون ياپلان اوانيده استعمال ايدرسه حرام اولدی * زيرا آلتوندن وكومشدن اكل طعام ايچون اوانی كبيره نك استعمالی حرام اولمدی الا الچان رجل اندن اليله ياخود قاشق ايله اكل ايتديكی وقتده حرام اولدی * زيرا اول اوانی كبيره عرف ناسده اكل ايتمك ابتداسی اندن اليله ياخود قاشق ايله وضع اولندی واما الچان رجل اول ذهب وفضه دن ياپلان اوانی كبيره دن طعامی اخذ ايتسيدی و بر موضع مباح اوزره وضع ايتسيدی پس اول موضع مباحدن اكل ايتسيدی حرام اولمدی ابتداء استعمال اول اوانيدن منتفی اولديغی ايچون وكذلك ياغلنمق ايچون ذهب وفضه دن ياپلان اوانی صغيره و بونك امثالنك استعمالی اولمدی الا الچان رجل اوانی بی اخذ ايدوب ودهنی باشی اوزره اندن دوكديكی وقتده حرام اولدی * زيرا اول اوانی ياپلمدی الا اندن ياغلنمق اوله جهله اولمق ايچون ياپلدی وقچان رجل النی اول اوانی صغيره به ادخال ودهنی اندن اخذ ايدوب باشی اوزره دوكسيدی حرام اولمز استعمال ابتداء اول اوانيدن منتفی اولديغی ايچون ايمدی ظاهر اولديكه تحقيقا مشايخك مرادی استعمال متعارفك اول حرام اولان شيئدن اولمقدر وكومشلنمش چناق وكومشلنمش سرير مسئله سندن عن قريب كلجك شیٔ مشايخك (متقيا موضع الفضة) قوللرينك ملاحظه سيله بزم ذكر ايلديكمز شيئی تأييد ايدر ايمدی سن تدبر ايله (كذا الاكل بملعقتهما والاكتحال بميلهما ونحوها) كذلك آلتونك وكومشك قاشقلری ايله يمك وانلردن ياپلان ميللر ايله سورمه چكمك واستعمالاندن بونلره مشابه اولنلرك استعمالی حرام اولدی (وحل من اناء رصاص وزجاج وبلور وعقيق واناء مفضض) وقلايدن وصرچه دن و بللور وعقيقدن دوزيلان چناقدن اكل ايتمك حلال اولدی ودخی كومشلنمش چناقدن اكل حلال اولدی (والجلوس على سرير مفضض متقيا موضع الفضة) ورجلك كومشلنمش سرير اوزره اوتورمسی واكر اوزره اوتورمسی كومش وضع اولنان موضعندن اتقا ايدجی اولديغی حالده حلال اولور پس كومش چناقدن اكل وشرب وكومشلی سرير اوزره اوتورمق وكومشلی اكر اوزره اوتورمق و بونك مثلی شيئلر استعمال ايتمك حلال اولمدی الا اكل وشرب محلنده كومش موضعی اغزده اولمامق ايله واخذ ايتديكی محلده آل ياپشان موضعده اولمامقله وسرير اوزره واكر اوزره اوتوره جق موضعده كومش اولمامقله موضع فضه دن

اتفاق ایتدیکی حالده حلال اولدی پس تحقیقا بو تقدیرجه اول رجل ذکر اولنان اوانی یی وجه مذکور اوزره
استعمال ایدیجی اولمدی اما اللك واغزك واوتوره جغك موضعی ذهب وفضه دن خالی اولمسیدی ذکر اولنان
خلافدن حلال اولمز وکذلك التونله و یا کومشله یالدزلنان کرسینك استعمالی حلال اولمز ذکر اولنان
شیئلرك کلیسی امام اعظم قتنده در وابو یوسف قتنده کلیسی مکروهدر وامام محمدك قولی
امام اعظم ایله بیله روایت اولنور ابو یوسفله دخی روایت اولنور و بو اختلاف شول فضه وذهبده در که تحقیقا
اول ذهب و یا فضه خالص اولمش اوله واما مغشوش اولورسه انك استعمالنده بأس یوقدر روایت اولندیکه
تحقیقا بو مسئله یعنی یالدزلنمش چناق وسریر واکرام امام ابو جعفر دوانقی مجلس شریفلرنده واقع اولدی وامام
اعظم واول عصرك امامیری اول مجلسده حاضرلر ایدی پس امامیر مکروه اولور دیدیلر وامام اعظم ساکت
اولدی وامام اعظم حضرتنه سزنه یورر سز دیدیلر انلر دخی اکر رجلك اغزی فضه موضعنه واقع اولورسه
مکروه اولور والا مکروه اولمزدیو بیوردیلر پس امام اعظمه دینلدیکه سزك ایچون دلیل قاندن حاصل اولدی
پس حضرت امام اعظم سن کورمدکمی رجلك پرمغنده کومش خاتم اولسیدی پس اول رجل کفندن
صو ایچدکده مکروه اولورمی پس ائمه نك کلیسی واقف اولدیلر وابو جعفر امام اعظمك جوابنه تعجب ایتدی
و بو جواب دخی ذکر ایلدیکمز شیئی تأیید ایدر (وقبل قول کافر واو مجوسیا شریت اللحم من مسلم اوکتابی فحل)
وکافرك کرکسه مجوسی اولورسه ده بن لحمی مسلمدن و یا کتابیدن اشترا ایتدم دیدیکی قبول اولندی پس اول لحمك
اکلی حلال اولدی (او من مجوسی فحرم) یاخود مجوسیدن اشترا ایتدم دیدیکی قبول قیلندی پس اول لحمك
اکلی حرام اولدی * صاحب کنز کتابنده حل وحرمتده کافرك قولی مقبول اولوردیدی وزیلعی بو سهودر
زیرا حل وحرمت دیانتدندر کافرك قولی ایسه دیانتده قبول اولنمز الا ضرورت ایچون خاصة معاملاتده
قبول اولنوردیدی * بن دیرمکه صاحب کنز سهو ایدیجی دکلدر زیرا حل وحرمت ایله مرادی معاملات ضمننده
حاصل اولان شیئدر زیلعی توهم ایلدیکی کبی مطلق حل وحرمت دکلدر شول دلیل ایله که تحقیقا صاحب
کنز کافیده کافرك حل وحرمتده قولی مقبول اولوردیو حتی اکر اول آدمك برمجوسی اجیری یاخود برمجوسی
خادمی اولسه پس اول کافر خادمی لحم اشترا ایتمك ایچون ارسال ایتسیدی پس اول خادم مجوسی بن بو لحمی
بر یهودیدن اشترا ایتدم یاخود نصرانیدن یاخود مسلمدن اشترا ایتدم دیسیدی اول آدمه لحمك اکلی واسع
اولدی واکر اشترا ذکر اولنانلرك غیریدن اولورسه اول لحمك اکلی واسع اولمدی اندنصکره دیدیکه بونك اصلی
اولدر که تحقیقا کافرك خبری معاملاتده بالاجماع مقبولدر عقل جهتندن مانع وکذبدن دین جهتندن صادر
اولدیغی ایچون واول خبر کافرك قبولنه حاجتك مسی کثرت معاملات ایچوندر وکافر فی الجمله اهل شهادتدن
اولدیغی ایچوندر ایمدی ظاهر اولدیکه تحقیقا زیلعی رحمة الله علیهك مرادی بزم ذکر ایلدیکمز شیئدر وعجبدر که
تحقیقا زیلعی رحمة الله علیهك صاحب کنز اوزره بو اعتراضله اعتراض ایتدکدنصکره کلام کافینك محصولنی
نقل ایلدی * ایمدی زیلعی اوزره اعتراضدن بدل حل وحرمتله معاملات ضمننده حاصل اولان شیئی مراد
ایتدی دیمسی وکلام کافی یی انك اوزرینه قرینه قیلمسی لازم ایدی * ایمدی سن تدبر ایله (وقبل قول فرد
واو کافرا او انثی اوفاسقا اوعبدا فی المعاملات) و یالکز بر کسنه نك قولی کرکسه اول کسنه کافر اولسون
یاخود عورت اولسون یاخود فاسق اولسون یاخود عبد اولسون معاملاتده قبول قیلندی * زیرا بو ذکر
اولنان کسنه لر اجناس ناس بیننده چوق اولور پس اکر شرط زائد شرط قیلنسیدی حرجه مؤدی اولوردی
ایمدی حرجی دفع ایچون مطلقا اول فردك قولی قبول قیلندی (والتوکیل) بو ذکر اولنان کسنه لرك
هر برینك قولی توکیلده دخی قبول اولدی بن تحقیق شو شیئك بیعنه فلان کسنه نك وکیلم دیو خبر ویرمکله
شول حیثیتله که اول توکیلی اخبار ایدن کسنه دن شرا جائز اولور (وقول العبد والصبی فی الهدیة والاذن)
وعبدك وصبینك هدیه ده واذنده قولی قبول قیلندی نتکیم برصبی هدیه ایله کلسیدی وشو هدیه یی سکا
فلان کسنه اهدا ایلدی دیسیدی اول هدیه نك اندن قبولی حلال اولور یاخود عبد بن تجارته مأذونم
دیسیدی قولی قبول قیلنور (وشرط العدل فی الدیانات المحضة) و یالکز بر کسنه نك اخبارنده عدل شرط
قیلندی دیانات محضه ده (کالخبر عن نجاسة الماء) مائك نجس اولمسندن خبر کبی (فان اخبرها مسلم عدل واو
عبدا قبل و تیمم) پس اکر بر صالح مسلم کسنه کرکسه عبد اولسون مائك نجس اولمسیله خبر ویرسیدی قولی قبول

قيلنور ومائی سؤال ایدن كسنه تیمم ایدر (او فاسق او مستور حری) یاخود مالك نجس اولمسیله خبر ویرن
كسنه فاسق یا بر مستور كسنه اولسیدی مائی سؤال ایدن حری ایدر و كندونك ظن غالبی ایله عمل ایدر
(فالاحوط الاراقة) پس اولی اولان اول مائی دوكمكدر (فالتیمم فی غلبة صدقه والتوضی فالتیمم فی غلبة
كذبه) پس ایمدی تیمم خبر ویرن كسنه نك صادق اولمسی غالب اولدقده درواید ست لمق وهم تیمم ایتمك خبر
ویرن كسنه نك كاذب اولمسی غالب اولدقده در (دعی الی ولیمة فیها منكر وعلمه لم یحضر وان لم یعلم اوحدث
بعد حضوره فان كان مقتدی فان قدر علی المنع منع والاخرج البتة) بر رجل انده منكر اولان دوكون طعامنه
دعوت اولنسیدی واول رجل انده منكرك وقوعنه عالم اولسیدی رجل اول ولیمه یه حاضر اولمق جائز اولمدی
واكر اول رجل ولیمه ده منكر اولدیغین بیلسیدی یاخود رجل انده حاضر اولدقدنصكره حادث اولسیدی پس
چون اول رجل مقتدای ناس اولوب بوقدیرجه اول منكرك منعنه قادر اولسیدی منعی لازم اولور واكر منعنه
قادر اولمزسه اول ولیمه دن البتة چیقار (وغیره ان قعد واكل جاز) واكر اول رجل مقتدای ناس دكل ایسه
اوتورسه وطعام ولیمه دن اكل ایتسه جائز اولدی زیرا دعوتك اجابتی حضرت رسول علیه الصلاة والسلامك
(من لم یجب الدعوة فقد عصی ابا القاسم) قول شریفیله سنت اولدی معناسی بر كسنه دعوته اجابت ایتسه
تحقیق اول كسنه ابا القاسمه عاصی اولدی دیمكدر بدعتك اقترانی كندونك غیریده اولدیغیچون ترك اولنمز صلاة
جنازه كبی كه صوت اعلا ایله غیرك اغلشملری یچون صلاة جنازه نك ترك اولنمدیغی كبی والله تعالی اعلم

(فصـــل)

(لایلبس رجل حریرا الاقدر اربعة اصابع عرضا) رجل حریر كیمك جائز اولمز الاعرضا درت برمق مقداری
كیمك جائز اولور (وعندهما حل فی الحرب) ولكن امامین قتنده وقت حربده حریر كیمك حلال اولدی
(ویتوسده ویفترشه) ورجل حریری یاصدانور ودوشه نور (ویلبس ماسداه حریر ولحمته غیره) ودخی رجل
درازیسی حریر وارغجی حریرك غیری اولان ثوبی كیمك جائز اولور* زیرا صحابه كرین رضوان الله علیهم
اجمعین حریر كیرلر ایدی اولكه حریر ایله مسدی ثوب بدر و برعلت دخی اولدر كه زیرا ثوب اولمز الا طوقنق ایله
ثوب اولور معلوم اولان شیٔ ایچونكه تحقیقا عبرت علتك ایكی جزئنك جزء آخرنده در طوقنق ایسه ارغج ایله
اولور ایمدی معتبر اولان ارغج اولدی درازی اولمدی (وعكسه فی الحرب فقط) ورجل ارغجی حریر اولوب
ودرازیسی غیری اولان ثوبی انجق حربده كبر ضرورت ایچون وحربك غیریده كیمك مكروه اولدی ضرورت
اولمدیغیچون (فلا یتحلی بذهب او فضة لا بخاتم ومنطقة وحلیة سیف منها) پس ایمدی رجل ذهب و یا فضه
ایله زینتلنمز الا فضه دن خاتم ایله وفضه دن قوشاق ایله وفضه دن قلیجنك زینتی ایله زینتلنور ذهبله زینتلنمز
(ومسمار ذهب لثقب فص) وفص خاتمك دلوكنده التون چوی ایله زینتلنور* زیرا اول مسمار تابعدر رجل
انی كیمش اولمز (وحل للمرأة كلها) ومرأه ایچون ذكر اولنانلرك كلیسی حلال اولدی صحابه كرین رضی الله
عنهمدن نیجه كسنه حضرت علی كرم الله وجهه دن روایت ایلدكلری ایچونكه تحقیقا نبی محترم علیه الصلاة
والسلام مبارك ایكی الینك بری ایله حریر واخراسیله ذهب اخذ ایدوب چیقدی و بیوردیكه (هذان حرامان
لذكور امتی حلال لاناثهم) یعنی بو ایكی شیٔ بنم امتمك مذكرلری ایچون حرامدر وانثالری ایچون حلاللردر
دیمكدر (ولا یختم بالحدید والصفر) ورجل تیمور ایله وتوج ایله خاتم طاقمق جائز اولمز اما حدیدك عدم تجویزینه
علت اولدر كه* زیرا رسول علیه الصلاة والسلام بر رجل اوزره بر حدید خاتم كوردی پس بیوردیكه (مالی اری
علیك حلیة اهل النار) یعنی نه اولدیكه اهل نارك زینتنی سنك اوزركده كوررین پس اول رجله امر ایلدیكه
اول خاتم حدیدی ازله ایلیه پس اول رجل دخی رسول علیه الصلاة والسلامك امر شریفیله برمغندن اول
خاتم حدیدی ازاله ایتدی واما توج خاتمك عدم جوازینه علت اولدر كه* زیرا رسول علیه الصلاة والسلام بر رجل
اوزره توج خاتم كوردی و بیوردیكه (مالی اجد منك ریح الاصنام) یعنی نه اولدیكه سندن ریح اصنام
بولدم پس اول رجله اول توج خاتمك ازاله سیله امر ایلدی اول رجل دخی اول خاتمی ازاله ایتدی (اختلف فی الحجر
والیشب) وحجرده و یشبده اختلاف اولندی جامع الصغیر صاحبی كتابنده (ولا یختم الا بالفضة) دیدی یعنی
خاتم طاقمق جائز دكلدر الا فضه ایله جائزدر *وصاحب هدایه دیدیكه جامع الصغیر صاحبنك بو كلامی حجر ایله

و تمور ایله وتوج ایله خاتملنمك حرام اولمق اوزره نصدر * وصاحب كافی اكا موافقت ابتدی و بو قول اوزره ومن الناس من اطلق الیشب قولنی زیاده ایلمدی یعنی ناسدن بعضی یشب تعبیر اولنان حجرده اطلاق وشمس الائمة السرخسی دخی صاحب كافی‌یه میل ایتدی * زیرا اول دیدیكه اصح قول بودركه تحقیقا یشب عقیق كبیدر * زیرا نبی علیه الصلاة والسلام عقیقله خاتملندیلر و بیوردیلر كه سز عقیق ایله خاتملنك زیرا عقیق حجر مباركدر بن دیرمكه صاحب هدایه وصاحب كافی اوزره سؤال وارد اولور كه ولا یتختم الا بالفضة عبارتنك انلرك ذكر ایلدیكی شیء اوزره نص اولمسنی تسلیم ایلمرز نه كیفیتله تسلیم ایلرز حالبوكه قاضیخان جامع الصغیر شرحنده دیدیكه لفظ كتابك ظاهری اكا یشب دینلان شول حجر ایله خاتملنمك كراهت اقتضا ایدر واصح قول بودركه تحقیقا اول حجر یشبله خاتملنمك لابأسدر زیرا یشب ذهب وحدید وصفر دكلدر و تحقیق رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولندیكه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام عقیقله تختم بیوردیلر وقاضیخان فتاواسنده دیدیكه لفظك ظاهری یشب دینلان حجر ایله تختم كراهت اقتضا ایدر وصحیح اولان قول اول یشبله تختم لابأسدر * زیرا حجر ذهبدن وحدیددن وصفردن دكلدر بلكه اول یشب برحجردر * رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولندیكه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام عقیقله تختم بیوردیلر واكر ظاهر لفظك نص اولمسی تسلیم دخی اولنسه لكن لفظ مذكوركه لا یتختم الا بالفضة قولیدر تأویل ایله تخصیصك احتمالنی منافی اولمز نتكیم اصول فقهده تقریر اولنمشدر ولا یتختم الا بالفضة) قولنده كی قصر ایله ذهبه اضافتله قصر مراد ایلمك محتمل اولور پس ایمدی بو احتمال اول كلامك ذكری قتنده ذهنه تبادر ایدندركه حتی فقهاء حجران اطلاق اولنسیدی مراد اولنمزالا ذهب وفضه مراد اولنور وتسلیم ایدملم كه تحقیقا كلام مذكور حجرك نفینده صریحدر لكن فقهاء تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلامك شول حجر ایله كه اول حجر عقیقدر تختم بیوردقلری وسز عقیقله تختم ایدك زیرا عقیق حجر مباركدر دیدكاری ثابت اولدیسه حجر ایله تختم ایلمك رسول علیه الصلاة والسلامك قولیله وفعلیله جائز اولدی ایمدی جامع الصغیرك ولا یتختم الا بالفضة عبارتی بوكا نه كیفیتله معارض اوله بیلور ایمدی حاصل كلام تحقیقا رجال ایچون فضه ایله خاتملنمك حلالدر حدیث شریفله وذهب وحدید ایله وصفر ایله خاتملنمك حرامدر حدیث شریفله وحجر ایله خاتملنمك حلالدر شمس الائمة السرخسی اختیاری اوزره * وامام قاضیخان رسول علیه الصلاة والسلامك قول شریفی وفعل شریفیله اخذ ایلدی * زیرا حجر عقیقك حلال اولمسی وقتا كه بو ایكی حدیث شریفله ثابت اولدیسه سائر احجارك حلال اولمسی دخی بو ایكی حدیث شریفله ثابت اولدی حجر ایله حجر بیننده فرق اولمدیغی ایچون وصاحب هدایه وصاحب كافی اختیارلری اوزره حجر ایله تختم حرام اولدی جامع الصغیرك انده قصر ذهبه اضافتله مراد اولنمق احتمالی اولان عبارتنك ظاهرندن اخذ ایلدیلر و بو ایكی مأخذك ماینده اولان تفاوت خفی دكلدر (وترکه لغیر الحاکم اولی) وخاتمك تركی حاكمك غیری ایچون اولیدر * زیرا حاكم ختمه حاجتی اولدیغی ایچون تختم ایدر و حاكمك غیری اكا محتاج اولمز (ولا یشد سنه الا بفضة) ورجل دیشنی شد ایتمز لا فضه ایله ایدر یعنی بر كمسنه‌نك دیشی متحرك اولسیدی اول دیشی فضه ایله بغلر وامام محمد رحمة الله علیه قتنده ذهبله دهشد اینسه لابأسدر فضه كبی (وكره الباس الصبی ذهبا وحریرا) وصغیر اوغلانی ذهب وحریر كیدرمك مكروه اولدی وقتا كه حریر كیمك ذكور حقنده حرام اولمسی ثابت اولدیسه كیدرمك دخی حرام اولدی خمر مثلا وكه ایچمسی حرام اولدیغی كبی ایچرمسی دخی حرام اولدی (وجاز خرقة لوضوء ومخاط ونحوه) ورجل ابدست ایچون وسومكرمك ایچون ودخی بونلرك امثالی حاجت ایچون مقرمه استعمال ایلمك جائز اولدی * زیرا مسلمین جمیع شهرلرده ابدست ایچون مندیللر و یوز بن سیلمك ودربن سیلمك ایچون خرقه استعمال ایدرلر وشول شیئكه مسلمین آنی حسن كوردیلر اول شیء الله تعالی قتنده دخی حسندر واكر رجل ذكر اولنان مندیللری وخرقه‌لری بلا حاجة كنورسیدی مكروه اولورمربع اوتورمق واتكا ایله اوتورمق كبی كه بو ایكیسی حاجت قتنده مكروه دكللردر و بلا حاجت یعنی بلا عذر مكروهدر (والرتم) ورتم دخی جائز اولدی ورتم تذكر ایچون برمغه بغلنور براپدر یعنی شیء خاطرینه كتورمك ایچون بغلنور و بو رتم حقنده شاعر دیدیكه

(بيت) اذا لم تكن حاجاتنا فی نفوسهم * فلیس بمغن عنك عقد الرتائم

والله تعالی اعلم

﴿ فصل ﴾

* (فصـــل) *

(ينظر الرجل الى الرجل الا العورة) رجل رجله نظر ايدر الا عورتنه نظر ايلمز ورجلك عورتی كوبكك التندن دیزك التنه وارنجه‌ در * زيرا دیزی عورتدر كوبك عورت دكلدر اندنصكره ديزده عورتك حكمی كوبكده عورتك حكمندن اخفدر واو يلقده عورتك حكمی سوأتده يعنی كوبك ايله او يلق مابيننده اولان عورتك حكمندن اخفدر حتی دیزا چلقده رجل اوزره انكار اولنور واو يلق اچلقده رجل اوزره عنف اولنور وسوأة اچلقده رجل ضرب اولنور اكر رجل مصر اولورسه (والمرأة للمرأة والرجل كالرجل للرجل) ومرأه‌نك مرأه ورجله نظری رجلك رجله نظری كبيدر حتی مرأه ايچون رجل ومرأه‌دن شول شيئه نظر ايلمك جائز اولور كه اول شيئه رجلدن رجل ايچون نظر ايلمك جائز اولور لكن مرأه شهوتدن امين اولسيدی زيرا شول شيئكه عورت دكلدر اول شيئده نسا مختلف اولدی (و ينظر الى فرج زوجته وامته الحلال) ورجل زوجه‌سنك وحرام اولميان جاريه‌سنك فرجنه نظر ايدر رسول عليه الصلاة والسلامك (غض بصرك الاعن امتك وامرأتك) قول شريفی ايچون * مصنفك امه‌يی حلال ايله قيدی باعث اولدر كه زيرا اقچسان جاريه اول رجل اوزره حرام اولسيدی جاريه مجوسيه ومشركه كبی ياخود نظر اولنسان مرأه ناظرك انامی وياخود رضاعا قزقرنداشی ياخود كندی قزی اولسيدی انلرك فرجنه نظر حلال اولمز (مطلقا) يعنی رجل زوجه‌سنك وجاريه‌سنك فرجنه نظر ايدر مطلقا يعنی شهوتله وشهوتسز (والى الوجه والرأس والصدر والساق والعضد من محرمه) ورجل محرمنك يوزينه وباشنه وكوكسنه وانجكنه وبازوسنه نظر ايدر زيرا استيذانسز بعض بعضی اوزره داخل اولور ومرأه عادتا خانه سنده كهنه ثوبلرنده در پس اكر ذكر اولنان مواضعه نظر حرام اولسيدی حرجه مؤدی اولوردی (وامة غيره) وغيرك جاريه‌سنه دخی نظر ايدر * زيرا غيرك جاريه‌سنك حكمی محرمك حكمی كبيدر ثياب بذله‌ده ضرورت ايچون وبو كلام غيرك مدبره‌سی وام ولدی ومكاتبه‌سی اولان جاريه‌لره متناول اولور (ان امن شهوته) اكر ناظر شهوتندن امين اولورسه (لا الى الظهر والبطن والفخذ كامة غيره) رجل محرمنك ظهرينه وقارنته واويلوغنه نظر ايلمز غيرك جاريه‌سی كبی * زيرا ارقه وقارين واويلوغك كشفنده ضرورت بوقدر ماسبقده ذكر اولنان يوزو باش وكوكس وانجك وبازونك كشفنده ضرورت ايچون بونك خلافنه ملابسدر (وماحل نظره منهما حل مسه) وشول شيئكه محرمدن وغيرك جاريه‌سندن اكا نظر حلال اولدی اول شيئه يابشمق دخی حلال اولدی مسافرت ومخالطتده اول يابشمغه حاجت اولديغی ايچون (وله مس ذلك ان اراد شراءها وان خاف شهوته) ورجل ايچون جاريه‌دن نظری جائز عضوه مس ايلمك جائز اولور اكر اول جاريه‌يی اشترا ايتمك مراد ايدرسه اكرچه كيم كندو شهوتندن خوف ايدرسه‌ده ضرورت ايچون (وامة تشتهی) و برجاريه كه اكا اشتهاء اولنه يعنی انك مثلی مجامعت اولنور (لا تعرض على البيع فی ازار واحد) ازار واحد ايله بيعه عرض اولنمز ازار واحد ايله مراد كوبك ايله ديزارالغی ستر ايدن ثوبدر * زيرا اول جاريه‌نك ظهری وبطنی عورتدر واندن باقيه‌نك حالی معلوم اولور (وينظر الرجل الى وجه الاجنبية وكفيها فقط) ورجل مرأة اجنبيه‌نك انجق يوزينه وايكی آوجلرينه نظر ايدر * زيرا وجه وكفك نظرنده رجال ايله معامله‌يه اول مرأه‌نك اخذ واعطا جهتندن وبونلرك امثالی حاجتی ايچون ضرورت واردر (كذا السيدة) كذلك مرأة سيده دخی ذكر اولنان اجنبيه كبيدر يعنی سيده‌نك مملوكی سيده‌سنك انجق وجهنه وايكی اللرينه نظر ايدر لا قدميها ايكی اياقلرينه نظر ايتمز (وان خاف) واكر رجل اجنبيه اولان مرأه‌يه وعبد مملوكی سيده‌سنه نظرده شهوتدن خوف ايدرسه‌ده (لا ينظر الى وجهها الا لحاجة) مرأه‌نك يوزينه نظر ايتمز الا حاجت ايچون نظر ايدر حضرت رسول عليه الصلاة والسلامك (من نظر الى محاسن امرأة اجنبية عن شهوة صب فی عينيه الآنك يوم القيامة) قول شريفی ايچون يعنی بركمسنه براجنبيه خاتونك حسنلرينه شهوتله نظر ايلسه يوم قيامتده انك كوزلرينه الجودوكا ورديمكدر پس قچسان بركمسنه شهوتدن خوف ايتسيدی حرامدن احتراز ايچون من غير حاجة مرأة اجنبيه‌نك يوزينه نظر ايلمك جائز اولمز (كقاض يحكم وشاهد يشهد عليها وان خافا) حاجته مثال قاضينك اول مرأه اوزره حكمی وشاهدك شهادتی كبی پس قاضی وشاهد مرأة اجنبيه‌نك

یوزینه نظر ایتسیدی بو تقدیرجه جائز اولور اگرچه کیم شهوتدن خوف ایدرسه ده قضا واداء شهادتله باسك حقلری احیاسنه حاجت اولدیغی ایچون جائز اولور لکن لایق اولان اول نظر ایله اول مرأه یه حکم یاخود اداء شهادت قصد ایتمکدر یوخسه قضاء شهوت قصد ایتمك دکلدر قصد قبیحدن احتراز ایچون (ومن یرید نكاح امرأة) و برکسنه بر مرأه یی نکاح مراد ایتسیدی اول وقت شهوتدن خوف ایدرسه ده اول مرأه یه نظر ایتمك جائز اولور حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت اولنان شیء ایچونکه مغیره یه بیور دیکه (اذا اردت ان تتزوج امرأة ابصرها فانه احری ان یؤدم بینکما) یعنی قچان سن بر مرأه یی تزوج ایتمك مراد ایتسیدك اول مرأه یی سن کور زیرا کورمك ایکیکزك مابینی دائم اولمغه اولیدر دیمکدر (ورجل یداویها فینظر الی موضع مرضها بقدر الضرورة) و بر رجل مرأه یه دوا ایلسیدی پس ضرورت مقداری اول مرأه نك مرضی موضعنه نظر ایدر ولایق اولان رجل طبیب دوا ایتمکی بر آخر مرأه یه تعلیم ایتمکدر* زیرا جنسك جنسه نظری اخفدر کوربلمز میکه مرأه مرأه یی وفاتندنصکره غسل ایدر رجل غسل ایتمز (الخصی والمجبوب والمخنث فی النظر الی الاجنبیة کالفحل) ایکدیش وخادم و پوشت اجنبیه یه نظرده ارکك کبیدر اما خصی حضرت عائشه رضی الله عنهانك (الخصاء مثلة ولا یبیح ما کان حراما قبله) قولی ایچوندر یعنی خصی اولان رجل کبیدر خصی اولمزدن مقدم حرام اولان شیء حلال اولمز دیمکدر وبعض دیدیکه خصی جماع جهتندن نامك اشدیدر* زیرا آلتنه انك انزال ایله فتور کلمز واما خادم مسحق ایدوب انزال اولدیغی ایچوندر واگر صوبی قورومش خادم اولورسه پس تحقیق بزم شیخلر عمرانك حقنده نسا ایله اختلاطنه رخصت ویردیلر واصح قول بودر که خادمك نسا ایله اختلاطی حلال اولمز (ویعزل عن امته بلا اذنها) ورجل جاریه سنك اذنسز منیسنی عزل ایدر عزل اولدر که مرأه یی وطی ایلیوب قچان انزال قریب اولدقده چیقاروب طشره انزال ایلمکدر حضرت رسول علیه الصلاة والسلامك (اعزل عنها ان شئت) قول شریفی ایچون یعنی جاریه نك مولیسی ایچون اگر مراد ایدرسه اندن عزل ایلمك واردر دیمکدر (وعن زوجته به) وزوجه سندن اذنیله عزل ایلمك واردر رسول علیه الصلاة والسلامك حره دن عزل ایلمکدن نهی ایتدیکی ایچون الا مگر که زوجه سنك اذنیله اوله والله اعلم بالصواب

(فصل)

(ملك امة بشراء او نحوه) رجل بر جاریه یه شرا ایله یاخود شرا امثالی ایله مالك اولسیدی هبه کبی ووصیت کبی ومیراث کبی و بدل خلع وصلح کبی و بونلرك امثالی (ولو بكرا او مشرية من امرأة او عبد) کرکسه اول جاریه بکر اولسون یاخود بر مرأه دن اشترا اولنسون یاخود عبددن اشترا اولنسون واما قچان جاریه نك بایعی اولان عبد غیرك عبدی اولسیدی پس انده حکم ظاهردر واما قچان مشتری جاریه یی کندو عبدندن اشترا ایتسیدی بنه حکم ذکر اولنان کبیدر قچان اول عبد دینه مستغرق اولدیغی حالده انك مأذونی اولسیدی امام اعظم قتنده وامامین قتنده قیمت واجب اولمز* زیرا تحقیق اصل امام اعظمدندر که قچان عبد اوزرینه دین مستغرق اولسیدی مولاسی انك کسب ایتدیکی شیئه مالك اولمز واما امامین قتنده مالك اولور واگر مکاتبندن اشترا ایتسیدی حکم بنه ذکر اولنان کبیدر * زیرا مکاتبك مولاسی انك کسب ایلدکلرینه مالك اولمز (او من محرمها) یاخود رجل جاریه یی کرکسه محرمندن اشترا ایتمش اولسون (او من مال الصبی) یاخود اول جاریه مال صبیدن آلنمش اولسون صبینك باباسی یاخود وصیسی بیع ایتمکله وحکم بنه ذکر اولنان کبیدر قچان رجل مشتری اول جاریه یی ولد صغیرینك مالندن اشترا ایتسیدی بونی غایت البیان صاحبی ذکر ایلدی (حرم علیه وطئها ودواعیه) اول جاریه یه مالك اولان کمسنه اوزره جاریه نك وطیء حلال اولمز ودواعیسی دخی حرام اولور دواعی اوچشمق کبی واوپمك کبی وفرجنه نظر ایتمك کبی بعضلر دواعیسی حرام اولمز دیدی زیرا وطئك حرام اولمسی ماء مختلط اولمامق ایچوندر داعیه لرده انلر معدومدر و بو بعضك قولی رد اولندیکه تحقیقا وطیء غیرك ملکنده واقع اولمسی احتمالی ایچون حرامدر بو احتمال حرام اولدیغی کبی عند البیع جاریه حامل اولوب وبایع ولدی دعوی ایدوب رد اولنسه پس مشترینك وطیء ملك غیره مصادف اولدیغی ظاهر اولور بو معنا ایسه دواعیده موجوددر * ایمدی دواعی حرام اولدی (حتی

یستبرئ المالك) حتی مالك استبرا ایدنجه یعنی اول جاریه‌نك رحمنك ماء غیردن بری اولدیغنی بیلدکجه (بحیضة فیمن تحیض وبشهر فی ضدها) حیض کورن جاریه‌ده بر حیضله وضدنده یعنی صغیره‌ده وآیسه‌ده وحیضدن منقطعه‌ده بر شهر ایله بیلنمدکجه* زیرا شهر عدتده حیض مقامنده قائمدر کذلك استبراده دخی قائمدر وقچان اثنای شهرده حائض ایسه ایام ایله اولان استبرا باطل اولور* زیرا مقصودك بدل ایله حصولندن اول اصل اوزره قادر اولمق بدلی باطل قیلور واشهر ایله عدتده اولان مرأه کبیدر قچان اول مرأه حایض اولسیدی واکر اول جاریه‌نك طهری ممتد اولمغله حیضی مرتفع اولسیدی حالبوکه اول جاریه حایض اولانلردندر مشتری اول جاریه‌یی ترك ایدر حتی حامل اولمدیغی متبین اولنجه اندنصکره اول جاریه اوزره مالك واقع اولور یعنی وطی ایدر وبو حیضك وجه مذکور اوزره ارتفاعنده ظاهر روایتده تقدیر یوقدر ولکن امام محمد مالك اول جاریه‌دن ایکی شهر وبش کون بری اولوردیدی وفتوی دخی امام محمد قولی اوزره‌در* زیرا بو ذکر اولنان مدت جاریه‌لرده نکاحله توهم اولنور قچان شغلدن تعرف ایچون صالح اولدیسه پس ملك یمین ایله توهم اولنور شغلدن تعرف ایچونده صالح اولمق حالبوکه بو انك دونیدر اولی بالطریق قدر کافیده بویله ذکر اولندی (وبوضع الحمل فی الحامل) وحامل اولان جاریه وضع حمل ایله بری اولور وبو بابده اصل اولان حضرت رسول علیه الصلاة والسلامك اوطاس تسمیه اولنان موضعك اسیرلرنده یعنی حین غزاده اسیر اولان جاریه‌لرده (الا لاتوطأ الحبالی حتی یضعن حملهن ولا الحبالی حتی یستبرئن بحیضة) قول شریفیچون یعنی ای اصحابم سز آکاه اولك که حامل اولان جاریه مأسوره‌لر وطی اولنمز حتی انلر حمللرین وضع ایدنجه وحملی معلوم اولمیان جاریه مأسوره‌لر دخی وطی اولنمز حتی بر حیضله استبرا اولنجه وحدیث شریف اسیر اولان جاریه حقنده وارد اولدی لکن استبرانك سببی ملکك ویدك حدوثیدر* زیرا اول حدوث منصوص علیهده موجوددر واستبرا مالکك ماسی غیرك ماسنه مختلط اولمسون ایچون رحمك مادن بری اولسنك معلوم اولسی ایچوندر* زیرا قچان جاریه‌نك رحمك براتی معلوم اولمزدن اول مالك جاریه‌یی وطی ایتسیدی جاریه بر ولد کتورر که اول ولد مالکك میدر یاخود غیرك میدر معلوم اولمزایدی مالری اختلاطدن ونسللری اشتباهدن وولدلری هلاکدن صیانت ایچون رحمك بری اولسنك بیلنمسی واجب اولور* زیرا عند الاشتباه ولد ادعا اولنمز پس اول ولدك تربیه‌سنه قائم اولور کمسنه‌نك عدمیچون ولد هلاك اولور وبو حقیقت شغل یاخود توهمی قتنده‌در لکن اول توهم امر خفیدر پس حکم امر ظاهر اوزره اداره اولندی اولکه تجدد ملکدر اکر مولانك وطی ایتمدیکی معلوم اولورسه‌ده نته‌کیم امور معدومه‌ده اولدیغی کبی پس حکمك حکمتی جنسنده مراعات اولنور یوخسه فردا فردا هر برنده مراعات اولنمز* پس اکر سؤال اولنورسه که قچان مولانك وطی ایتمدیکی معلوم اولسیدی شغل رحم اختلاط ماء واشتباه لازم کلمسون ایچون نه کیفیتله توهم اولنور* بز جوابنده دیرزکه شغل مولادن اولمق لازم کلمز غیردن اولمق جائز اولسیچون وکذلك توهم بکرده دخی ثابتدر* زیرا شغل عذرلرك زوالی اولمقسزین تصور اولنور کافیده بویله ذکر اولندی* بن دیرمکه بو جواب اوزره دخی سؤال وارد اولور که تحقیقا شغل قچان مولانك غیریدن اولسیدی زنادن اولور وتحقیق متقرر اولدیکه مزنیه‌نك نکاحی ووطئی بلا استبرا جائزدر امام اعظم وابو یوسف قتنده پس زنادن شغلك توهمی نه کیفیتله استبرا ایجاب ایدر بو سؤالك دفعی انکله ممکن اولورکه تحقیقا شغل قچان مولانك غیریدن اولسیدی زنادن اولمق ایجاب ایلمز مولی اول جاریه‌یی آخره تزویج ایتمك جائز اولدیغی ایچون نته‌کیم عن قریب بیانی کلور وفقهانك حکمك حکمتی جنسنده مراعات اولنور فردا فردا کلسنده مراعات اولنمز دیدکلرینه حکم کلی فردده مراعات اولنمز لکن انواع مضبوطه‌ده مراعات اولنور دیمکله اعتراض اولندی پس قچان جاریه بکر اولسه یاخود جاریه‌نك ولدی اندن ثابت اولمز کمسنه‌دن الینمش اولسه ولد غیردن ثابت النسب اولمغله مولا جاریه‌سنی بر رجله تزویج ایلیوب پس جاریه اول رجلدن حامل اولوب اندنصکره رجل جاریه‌یی تطلیق وعدتی منقضیه اولدقدنصکره اول جاریه‌یی بر رجل آخره بیع ایتمکله ایدی لایق اولان مشتری اوزره استبرا واجب اولمق ظاهر اولادی* زیرا حمل ثابت النسبدر پس اختلاط میاه واشتباه نسب لازم کلمز وبو اعتراضه بونکله جواب ویرلدیکه استبرا اوطاسك اسیرلرنده ثابت اولدی الا حدیث شریف بفله ثابت اولدی نته‌کیم بیان ایدك وخفی دکلدرکه اوطاسك اسیرلرنده

بكر اولمق یاخود بر امر أهمك اسیری اولمق امثالی خلل و برمز ومع هذا رسول علیه الصلاة والسلام حكم عامله حكم ایلدی حكمنه مختص ایلدی تتکیم تحقیق حق سبحانه وتعالی حكمتی خمرك حرمتنده (انما برید الشیطان ان یوقع) قول شریفله بیان ایلدی پس بر احد بن خمری بر حیثیتله ایچر ینكه عداوت واقع اولمز و بنی صلاتدن منع ایلمز دیمك ممكن اولمز پس فی نفس مصلحت خمرك حرام اولمسنده غالب اولسیدی بو تقدیرجه شرع انی عموم اوزره حرام ایلدی تخصیصده اولان شیء اجلیچونكه اول شیء خبطدن وناسك تجاسرندن خفی دكلدر حكمت مر نفع اولمق حیثیتله * ایمدی حكم قیچان اسبرا اوزره ثابت اولدیسه كذلك قیاسا سائر اسباب ملكده دخی ثابت اولدی * زیرا بو تقدیرجه معلومدر اندنصكره حكم اجماعله متأیدا اولدی (ولم یكف حیضة ملكها فیها) ومالك جاریه یه مالك اولدیغی وقتده اولان حیضی كفایت ایتمدی * زیرا اول جاریه یه واجب بر حیضه در و حیضه كامل اولان حیضك اسمیدر ناقصك دكلدر (ولا التی بعد الملك وقبل القبض) دخی شول حیضه كه ملكدنصكره وقبضدن اول واقع اوله كفایت ایتمدی * زیرا اول حیضه علتدن اول بولندی اولكه یدك وملكك جمعیسیدر پس ایكیسندن بری معتبر اولمز (او بعد البیع وقبل الاجازة فی بیع الفضولی) یاخود بیع فضولیده بیعدنصكره واجازتدن اول واقع اولسیدی بر حیضه ده كفایت ایتمدی (وان كانت فی ید المشتری) اگرچه كه اول جاریه مشترینك یدنده ایسه ده (او بعد القبض فی الشراء الفاسد قبل ان یشتریها صحیحا) یاخود شراء فاسده قبضدنصكره صحیحا اشترا ایتمزدن مقدم واقع اولان حیضه ده كفایت ایتمدی (ولا ولادة كذلك) وذكر اولنان حیضه لرك كفایت ایتمدیكی كبی كذلك ولادت دخی كفایت ایتمدی یعنی ولادت سبب ملكدنصكره وقبضدن مقدم حاصل اولدی علتك انتفاسیچون تتكیم سبقت ایتدی (وكفت حیضة بعد القبض وهی مجوسیة او مكاتبة ثم اسلمت او عجزت) وقبضدنصكره بر حیضه كفایت ایتدی اول حایض مجوسیه و یاخود مكاتبه اولوب اندنصكره اول مجوسیه اسلامه كلوب ومكاتبه كتابتدن عاجز اولدقده یعنی بر رجل بر مجوسیه جاریه اشترا ایتسیدی یاخود بر مسلمه جاریه اشترا ایدوب قبل الاستبراء اول جاریه یی مكاتبه ایتسیدی اندنصكره مكاتبه حال كتابتده حایض اولسیدی یاخود جاریه مجوسیه مجوسیه لكی حالنده حایض اولسیدی اندنصكره مكاتبه كتابتدن عاجز اولسیدی ومجوسیه اسلام قبول ایتسیدی اول ذكر اولنسان بر دفعه حیض استبرادن جزء قلندی * زیرا اول حیضه سببدن وحالت حیضده وطئه مانع اولان حرمتدنصكره بولندی (اشتری من عبد المأذون من حاضت عنده) بر رجل كندو عبد مأذونی قتنده حایض اولان جاریه سنی عبدندن اشترا ایتسیدی (ان لم یستغرق دینه كفت) اگر اول عبدی دینی استغراق ایلمدیسه اول حیضه استبرادن كفایت ایدر * زیرا اول جاریه مولانك ملكنه وقبضنه وقت شرادن یعنی عبدك شراسی وقتنده داخل اولدی (والا فلا) واگر اول عبدی دین استغراق ایتدی ایسه اول كفایت ایتمدی امام اعظم رحمه الله قتنده امامین بونك خلافنه ملابسدر (ویجب بشراء حصة شریكه من المشتركة) ورجل اوزره استبرا واجب اولور جاریه مشتركه دن شریكنك حصه سنی اشترا ایتكله زیرا سبب اول وقتده تمام اولدی حكم ایسه علتك تمامنه مضاف اولور (لا عند عود الآبقة ورد المغصوبة والمستأجرة وفك المرهونة) جاریه آبقه نك عودی قتنده وغصب اولنان جاریه نك وخدمت ایچون استیجار اولنسان جاریه نك ردی قتنده ورهن قونلان جاریه نك فك رهنی قتنده استبرا واجب اولمز ملكك حادث قیلنمسی منتفی اولدیغی ایچون (ورخص حیلة اسقاطه عند ابی یوسف خلافا لمحمد ویفتی بالاول ان علم عدم وطی بایعها فی ذلك الطهر وبالثانی ان وطئ) و بو استبرانك اسقاطنه حیله یه امام ابو یوسف قتنده رخصت ویرلدی امام محمدك خلافنه ملابس اولدیغی حالده وفتوی ابو یوسف قولیله ویرلدی اگر اول طهر ایچنده بایع جاریه یی وطی ایتمدیكی معلوم اولورسه وامام محمد قولیله فتوی ویرلدی اگر بایعك جاریه یی وطی ایتدیكی معلوم اولورسه (وهی) اسقاط استبرانك حیله سی (ان یتزوجها المشتری ان لم یكن تحته حرة) اول جاریه یی قبل الشرا تزوج ایتمكدر اگر مشترینك تحت نكاحنده حره یوغیسه حتی تحت نكاحنده حره وار ایسه جاریه یی نكاح ایتمك جایز اولمدی تتكیم عن قریب كتاب نكاحده كلور (ثم یشتریها) اول جاریه یی تزوج ایتدكدنصكره اشترا ایتمكدر * زیرا نكاحله استبرا واجب اولمز اندنصكره زوجه سن اشترا ایتسیدی نكاح باطل اولور

ووطئ حلال اولور استبرا ساقط اولور فتاوای صغراده ظهیرالدین دیدیکه بعض مشایخ کتاب استبراده کوردمکه تحقیقا اول بعض مشایخ جاریه‌نك وطئنی مشتری ایچون حلال قیلمدی الا بو صورتله که اکر جاریه‌یی زوج ایتسه ووطئ ایتسه اندنصکره اشترا ایتسه حلال قیلدی * زیرا بوتقدیرجه جاریه مشتری مالك اولور حالبوکه جاریه انك عدتنده‌در واماحقان مشتری جاریه‌یی وطئ ایتمزدن اول اشترا ایتسیدی پس اول جاریه‌یی اشترا ایتدیکی کبی نکاح باطل اولور سببی متحقق اولدیغی ایچون اولکه ملك یمین ایله وطئك حلی حادث قیلندر وصاحب فتاوی دیدیکه بو ذکر اولنان شی کتابده ذکر اولنمدی و بو دقیق حسندر بو کلانجه لفظ فتاوای صغر یدر (فان کانت فهی ان یزوجها البایع قبل البیع) پس اکر مشترینك تحت نکاحنده حره وار ایسه بوتقدیرجه حیله بایع جاریه‌سنی بیع ایتمزدن اول تزویج ایتمکدر (اوالمشتری قبل القبض من یوثق به) یاخود مشتری جاریه‌یی قبض ایتمزدن مقدم اکا اعتماداولنور برکسنه‌یه تزویج ایتمکدر لفظ من یزوجها نك مفعولیدر یعنی جاریه‌یی تطلیق ایتمسی اوزره اعتماد اولنور برکسنه‌یه تزویج ایتمکدر (ثم یشتریها و یقبضها) اندنصکره مشتری اول جاریه‌یی بایعدن اشترا ایتمکدر وقبض ایتمکدر اندنصکره زوج اول اول جاریه‌یی تطلیق ایتمکدر واستبرا واجب اولمز * زیرا مشتری غیرك منکوحه‌سنی اشترا ایتدی ووطئنده حلال اولمز * ایمدی استبرا وقدرقچان زوج اول جاریه‌یی قبل الدخول تطلیق ایتسیدی مشتری اوزره حلال اولور و بوتقدیرجه حدوث ملك بولنمدی * ایمدی استبرا ساقط اولدی (اوالمشتری) یاخود مشتری اول جاریه‌یی قبل القبض اعتماد ایلدیکی برکسنه‌یه تزویج ایتمکدر (و یقبض فیطلق الزوج) وقبض ایدوب زوج اول جاریه‌یی تطلیق ایتمکدر * زیرا بوتقدیرجه استبرا بعدالقبض واجب اولور ووطئ حلال اولمز وقچان زوج تطلیق ایتدکدنصکره حلال اولدیسه ملکك حدوثی بولنمدی مصنفك فیطلق قولی ذکر اولنان کبی ماقبلنه متعلقدر (من فعل بشهوة احدی دواعی الوطئ بامتیه لایجتمعان نکاحا) بر رجل شهوتله وطئ داعیه‌لرینك برینی نکاحا جمعی جائز اولمیان ایکی جاریه‌سیله فعله کتورسیدی * لایجتمعان نکاحا بامتیه لفظنك صفتیدر کرکسه اول جاریه‌لر ایکی قرنداش اولسونلر و کرکسه جمعی نکاحا جائز اولمیان ایکی مرأه اولسونلر (حرم علیه وطئ واحدة) اول رجل اوزره ایکیسندن برینی وطئ حرام اولدی (ودواعیه حتی یحرم احدیهما علیه) ووطئ دواعیسی دخی حرام اولدی حتی ایکیسندن بریسنی کندوسنه تحریم ایدنجه‌یه دکین * یعنی تحقیقا شول کمسنه که ذکر اولندیغی کبی انك ایکی جاریه‌سی اولسیدی پس ایکیسندن برینی شهوتله اوپسیدی پس تحقیق اول رجل اول جاریه‌لرك ایکیسندن برینه مجامعت ایدمز ودخی ایکیسندن برینی شهوتله اوپمز وشهوت ایله یاپشمز حتی اول رجلك غیری برکسنه جاریه اخری نك فرجنه ملك یمین ایله یاخود نکاح ایله مالك اولنجه یاخود اول رجل اخرایی اعتاق ایدنجه و بونده اصل حق سبحانه وتعالینك (وان تجمعوا بین الاختین) قول شریفیدر (حرمت علیکم امهاتکم وبناتکم) قول شریفنده اولان امهاتکم اوزره عطف اولندیغی حالده اندنصکره انلرك تحریملرندن مراد بالاجماع قضاء شهوت واسباب قضاء شهوت حقنده تحریملریدر (وکره تقبیل الرجل وعناقه فی ازار واحد) ورجلك رجلی اوپمسی وقوجمسی ازار واحد ایله مکروه اولدی (ولوعلیه قمیص لا) واکر رجل اوزره کوملك و یاخود جبه اولورسه انك تقبیل ومعانقه‌سی مکروه اولمز وابن عباس رضی الله عنه عطایه معانقه‌دن سؤال ایلدی پس عطا دیدیکه معانقه ایدنلرك اولی حضرت ابراهیم خلیل الله‌در اول معانقه مکهٔ مکرمه‌ده واقع اولدی پس مکهٔ مکرمه‌یه اسکندر ذوالقرنین اقبال ایلدی وقتاکه ابطح نام موضعه واصل اولدقده ذوالقرنینه دینلدیکه بو بلده‌ده حضرت ابراهیم خلیل الرحمن واردر پس ذوالقرنین دیدیکه بنم ایچون لایق دکلدرکه ابراهیم خلیل الرحمن اولان بلده‌ده راکب اولهم ذوالقرنین آتندن اینه‌دی وابراهیم خلیل الله علیه السلامه ماشیا واردی وابراهیم علیه السلام ذوالقرنینه سلام و یردی وآنی قوجدی ومعانقه ایدن کمسنه‌لرك اولی اولدی وتحقیق معانقه‌دن نهیده وجائز کورلمسنده نیجه احادیث شریفه وارد اولدی * وشیخ ابومنصور ماتریدی بینهمایی توفیق ایدوب دیدیکه معانقه‌دن مکروه اولان علی وجه الشهوه اولان معانقه‌در واما علی وجه التبرك والکرامه اولان معانقه جائزدر * وشیخ امام شمس الائمة السرخسی و بعض متاخرین علی سبیل التبرك عالم متورعك الینی اوپمکه رخصت

وبردیلر (كمصافحته) رجلك مصافحه‌سی كبیدر یعنی اكر رجلك اوزرنده قمیص وجبه اولورسه الك اوپمسی وقوچمسی مصافحه‌سی كبیدر زیرا مصافحه مكروه اولمز * انس بن مالك حضرتلرینك روایت ایلدیكی حدیث شریف ایچونكه انس رضی الله عنه رسول الله علیه الصلاة والسلامه دیدیكه بزم بعضمز بعض ایچون اكلك جایزمیدر رسول علیه الصلاة والسلام لا بیوردی ودیدیكه بعضمز بعضله معانقه ایتمك جائز میدر رسول علیه الصلاة والسلام لا بیوردی وبردخی دیدیكه بعضمز بعضله مصافحه ایلك جائزمیدر رسول علیه الصلاة والسلام نعم بیوردی (وكره بیع العذرة صرفة) صرفه عذره‌نك بیعی مكروه اولدی عذره آدمینك رجیعیدر (وصح فی الصحیح مخلوطة) قول صحیحده تراب ایله مخلوط یاخود عذره‌یه غالب كل ایله مخلوط اولدیغی حالده بیعی صحیح اولدی (كبیع السرقین) حیوان ترسنك بیعی كبی یعنی قول صحیحده سرقینك بیعی صحیح اولدیغی حیثیتدن (والانتفاع بمخلوطها) وعذره‌نك مخلوط اولانیله انتفاع قول صحیحده صحیح اولدی هدایه‌ده دخی بو بله درر بلخی رحمه الله دیدیكه امام اعظمدن قول صحیح عذرهٔ خالصه ایله انتفاع جائزدر (وجاز اخذ دین علی كافر من ثمن خمره) ومسلم داینی اوزره كافر مدیونك خمری بهاسندن دینی اخذ ایتمك جائز اولدی (بخلاف المسلم) مسلم بوكا مخالفدر یعنی چونكه بر مسلمك بر كافر اوزرنده دینی اولسیدی كافر مدیونك خمرینی بیع وثمنی اخذ ایدوب مسلم داین اول ثمنی دینی ایچون اخذ ایلمسی جائز اولدی واكر خمری بیع ایدن مدیون مسلم اولسیدی اول ثمن خمرك دینی ایچون اخذی جائز اولمدی * زیرا خمرك بیعی باطلدر پس ثمنی حرام اولور الموفق هو الله تعالی

(وجاز تحلیة المصحف وتعشیره ونقطه) ومصحف شریفك تزیینی جائز اولدی انده مصحف شریفك تعظیمی اولدیغیچون ودخی عشرلنمسی ونقطه‌لنمسی جائز اولدی * زیرا قرآن وآیات توقیفیه درانده رأی ایچون مدخل یوقدر پس عشرلنمسیله آیت حفظ اولنور ونقطه ایله اعراب حفظ اولنور وقرآنی حفظ ایلین شول عجمی قرائت قادر اولمیوب الا نقطه ایله قادر اولدیغیچون * وشول حدیث شریفكه ابن مسعود رضی الله عنهدن روایت اولدی رسول علیه الصلاة والسلام (جردوا القرآن) بیوردی بو انلرك زمان شریفلرنده ایدی زیرا انلر رسول علیه الصلاة والسلامدن نازل اولدیغی وجه اوزره نقل ایدرلردی وقرائت انلر اوزره سهل ایدی وانلر نقطه‌لری اعراب حفظنه مخل كوررلردی وتعشیری آیتلرك حفظنه مخل كوررلردی وبزم زمانمزده اولان عجمی انلرك كبی دكلدر پس نقطه‌لر وتعشیر استحسان اولنور پس بو اجلدن سوره اسملرینی وآیتلرك عددینی یازمقده باس یوقدر اكر محدث ایسه‌ده وبیچه شیٔ واردركه زمان ومكانك اختلافیله مختلف اولور (وجاز دخول الذمی المسجد) ومسجده ذمینك داخل اولمسی جائز اولدی ومكروه اولمدی وامام مالك وامام شافعی قتنده مكروه اولدی (وجاز عیادته) ودخی مریض اولان ذمینك عیادت‌سنه وارمق جائز اولدی (وخصاء البهایم وانزاء الحمیر علی الخیل والحقنة وسفر الامة وام الولد والمكاتبة بلا محرم) وبهایمك خصیه‌لرین چیقارمق وحماری قصراغه چكمك ومریضه حقنه ایلك وجاریه وام ولد ومكاتبه محرمسز سفرایتمك جائز اولدی * زیرا بو انلرك اعضالرینه بندر مكده یاپشمق محرمه یاپشمق كبیدر وكافیده دیدیكه بو مسئله صحابهٔ كرین رضوان الله تعالی علیهم زمان شریفلرنده اهل صلاحك غلبه‌سیچون جائز اولدی ایدی واما بزم زمانمزده اهل فسادك غلبه‌سیچون جائز دكلدر وشیخ الاسلامه منسوب اولان نهایه‌ده دخی بونك كبی ذكر اولندی (وشراء عم واخ وام وملتقط مالابد منه لطفل فی حجرهم) ودخی عمك وارقرنداشك واناك وبردن الثان معصومك مربیسنك حجرلرنده اولان طفل ایچون اول طفله لازم اولان شیٔ اشترا ایدیورمك جائز اولدی * بونك اصلی اولدركه تحقیقا صغیر اوزره اولان تصرفلر اوچ نوعدر نوع اول نفع محضدر یدنده صغیر اولان كمسنه اول صغیری اول نفع محضه مالك قیلر كركسه اولكمسنه صغیرك ولیسی اولسون كركسه اولمسون مثالی هبه كبی وصدقه‌نك قبولی كبی واكر صبی ممیز ایدرسه بنفسه كندو مالك اولور وایكنجی نوعی ضرر درعتاق ایله طلاق كبی صغیروانك یدنده اولدیغی كمسنه اول طلاق وعتاقه مالك اولمز واوچنجی نوعی نفعله ضرر بیننده مترددر استرباح ایچون بیع

واجاره كبی كه بو كا مالك اولمزالا صغيرك باباسی ودده سی مالك اولوروانلرك وصيلری مالك اولور اكرچه
اول صغير باباسنك ودده سنك يدلرنده دكل ايسه ده * زيرا اول صغيره ولی اولملری حكميله متصرفلردر صغير
كندو يدلرنده اولمق شرط قيلنمدی كافيده بويله ذكر اولندی وصغير ايچون دايه استيجار ايتمك نوع اولندر
وبونده دردنجی برنوع دخی واردر كه نكاح ايتمكدر پس نكاح ايتمك عصبانك كليسندن وعصبه اولمديغی
وقتده ذوی الارحامدن جائز اولور عن قريب كتاب نكاحده بيان اولنور (وجاز اجارة امه فقط) واول
صغيری اناسی آخره ايجار ايتمك جائز اولدی وذكر اولانلر بوايجاره مالك اولمز وبو مسئله جامع الصغيرك روايتيدر
وطحطاوی شرحنده ديديكه مال صغير ده ولی لك باباننكدر و بابانك وصيسنكدر اندنصكره وصينك وصيسنكدر
پس اكر بابا وفات ايتسه و بركسنه يی وصی ايتمسه ولايت دده سنكدر اندنصكره انك وصی سنكدر اندنصكر
اول وصينك وصيسنكدر واكر بونلردن بری بوغيسه ولايت قاضينكدر وقاضينك نصب ايلديكی كسنه نكدر
وبو ذكر اولنان وليلرك كليسيچون مال صغير وصغيره ده تجارت معروفله ولايتلری واردر پس انلرك منقولات
وعقارات بيعلری واجاره لری قيمتنك مثلی ايله اولورسه ياخود ناس انده الدانه كلدكلری مقداری قيمت
امثلندن اقل اولورسه جائز اولدی واكر غبن فاحش ايله اولورسه جائز اولمدی وصغيرك ادراكندنصكره
جازت اوزره توقف اولنمز * زيرا بو برعقددر كه انك ايچون اجازت و يريجی بوقدر و كذلك ذكر اولنان كسنه لر
صغير ايچون استيجارلری وشرالری دخی بويله در اكر قدر معروف اوزره اولورسه اولياء اوزره نافذ اولور صغير
وصغيره يه اولمز وقچان صغير وصغيره مدت اجارده مدت منقضيه اولمزدن اول ادراك ايتسيدی اكر اجاره نفس
اوزره اولورسه اول صغير ايچون خيار واردر ديلرسه اجاره يی ابطال ايدر ديلرسه خوش كورور واكر اجاره املاكی
اوزره اولورسه اول صغير ايچون خيار يوقدر * وصاحب محيط فوائدنده ديديكه قچان بابا ياخود دده
ياخود قاضی صغيری اعمالدن بر عملده ايجار ايلسه لردی ديلديكه بو ايجار اولمز الا اجر مثله اولورسه جائز
اولور حتی انلردن بری اول صغيری اجر مثلندن اقل ايله ايجار ايلسيدی جائز اولمدی وقول صحيحده بودركه
تحقيقا اجاره جائز اولور كرکسه اقل ايله اولسون * وشمس الائمه وكالت كتابنده ذكر ايلديكه بابا ايچون
ولد صغيرينی عاريت و يرمك واردر صغيرك مالنی عاريت و يرمك يوقدر وديديكه بونك تأويلی قچان بو عاريت
و يرمك تعليم حرفتده اولورسه اكا حرفت تعليمی ايچون انی استاده دفع ايدوب واول صغير استادنه خدمت
ايليه واما بونك خلافی اولورسه جائز اولمز فصول عماديه ده بويله ذكر اولندی (و بيع العصير من متخذه خمرا)
وصقلمش اوزوم شيره سنی خمر اتخاذ ايدن كسنه يه بيع ايتمك جائز اولدی * زيرا معصيت بعينه قائم اولمز بلكه
تغييرندنصكره اولور اهل فتنه يه سلاحی بيع ايتمك بونك خلافی اوزره درتنكيم مرور ايتدی (وجاز حمل خمر
ذمی باجر) وذمينك خمرينی اجرتله كوتورمك جائز اولدی امامين ايچون خلاف واردر (لا اجارة
بيت بالامصار وبقرانا ليتخذ بيت النار او كنيسة او بيعة او يباع فيه الخمر) مصرلرده وقرالريمزده مجوسی يه
بيت نار اتخاذ ايتملری ايچون و يهودی ونصارايه كنيسه و بيعه اتخاذ ايلملری ايچون بيت ايجار ايلك جائز اولمدی
ياخود خمر بيع ايتمك ايچون بيت بيع ايتمك جائز اولمدی ومصنف انكيچون بقرانا ديديكه زيرا تحقيق امام
اعظمدن نقل اولنديكه ذكر اولنان شيئی سواده تجويز ايلدی لكن فقها ديديلر كه امام اعظمك سواد ايله
مرادی سواد كوفه در * زيرا اهلنك اكثری اهل ذمه در واما بزم بلاديمزك سوادی اسلام علامتلری انده
ظاهردر مصركبی انده ساكن اوله مزلر قول صحيحده بودر كافيده دخی بويله ذكر اولندی (وجاز بيع بناء بيوت
مكة) مكهٔ مكرمه نك بيتلرينك بناسنی بيع ايتمك بالاجماع جائز اولدی * زيرا مكه نك اولری بنا ايدننك ملكيدر
كور يلمزمی كه تحقيقا بركسنه ارض وقف اوزره بنا ايتسيدی بيعی جائز اولدی * ايمدی مكهٔ مكرمه نك دخی
اولری بويله در (واختلف فی بيع ارضها) ومكه نك ارضنك بيعنده اختلاف اولندی ابو يوسف ومحمد رحمهما
الله ارضنك بيعنی تجويز ايلديلر وبو قول امام اعظمدن ايكی روايتك بريدر (وتقييد العبد بخلاف الغل)
وعبدی قاچمسندن وتمردلكندن احترازا اياغنه بوقاغی طاقمق جائز اولدی بوغازينه لاله وزنجير طاقمق جائز
اولمدی * زيرا ظالملر عادتيدر وقنيه ده ديديكه علم وضع ايتمك يعنی عبدك بوغازينه تيمور لاله طاقمقده فی زماننا

بأس يوقدر اكثريا قرار ايتدكلر ايچون على الخصوص هنوزده (وقبول هديته تاجرا واجابة دعوته واستعارة دابته) وعبدك تاجرا اولديغى حالده هديه سنى قبول ودعوتنه اجابت ودابه سنى عاريت المق جائز اولدى قياسا كلبسى جائز اولمامق ايدى *زيرا هديه تبرعدر عبد ايسه اهل تبرع دكلدر لكن استحسانا ضرورت ايچون شئ يسيرده تجويز اولندى * زيرا اول عبد اول شئ يسيردن ضرر بولمز مثلا ضيافت كبى كه اكا اسباب سفر حاضرلين كمسنه لر مجتمع اولورلر وبيچه عاملرك قابلرين جذب ايدر * ايمدى بونلر تجارتك ضرورتلرندندر و بركمسنه برشيئه مالك اولسه اول شيئك ضرورتندن اولانه دخى مالك اولور (وكره كسوته ثوبا واهداؤه النقدين) وعبدك ثوب كيدرمه سى ودراهم ودنانير اهدا ايتمسى ضرورت منتفى ولديغى ايچون مكروه اولدى (وكره استخدام الخصى) ودخى خادم قوللنمق مكروه اولدى زيرا انده ناسى خادم استخدامنه تحريص واردر *زيرا خادمك نسا ايله مخالطه سى لايق كورلمز (واقراض بقال دراهم ليأخذ منه ماشاء) بقالدن ديلديكى شيئى اخذ ايتمك ايچون قرض اقچه ويرمك مكروه اولدى *زيرا بو قرض جر نفع ايدن قرضدر او يله جر نفع كه هلاك اولسه ضمان لازم كلمكدر بو قرضدن ايسه نهى اولنمشدر ولايق اولان بودر كه بقاله برمقدار اقچه امانت وضع ايدوب ديلديكى شيئى جزأ جزأ بقالدن اخذ ايتمكدر *زيرا بو قرض دكلدر حتى هلاك اولورسه بقالدن برشئ اخذ ايده مز (وكره اللعب بالشطرنج والنرد وكل لهو) وشطرنج ايله وتاوله ايله او ينامق وهر لهو يعنى نفس آرزو ايتديكى او يونلر مكروه اولدى رسول عليه الصلاة والسلامك (كل لعب ابن آدم حرام الا ثلاثة ملاعبة الرجل اهله وتأديبه لفرسه ومناضلته بقوسه) قول شريفى ايچون يعنى آدم اوغلانك او يونى حرامدر الا اوچ او يون حرام دكلدر اهلى ايله او يناشمق وآتنى تعليم ايتمك و ياى ايله اوق آتشمق ديمكدر وامام شافعى رحمه الله قمارسز وواجب اولان شيئلرك حفظنى اخلالسز يعنى اقتصار واختصارسز شطرنج ايله او ينامغى مباح قيلدى * زيرا شطرنجده تشحيذ خاطر واردر يعنى حدة خاطر واردر وانك اوزرينه بجث بزم روايت ايلديكمز حديث شريفدر (ولا بأس بالمسابقة فى الرمى والفرس والابل ان شرط المال من جانب واحد) اوق آتشمقده وات ودوه قوشمقده مسابقه ايله بأس يوقدر اكر مال جانب واحددن شرط قلندى ايسه احدهما آخره سن بنى كچرسك سكا شو قدر شئ و يره يم واكر بن سنى كچرسم بكا ايچون شئ لازم دكل ديمكله بأس يوقدر رسول عليه الصلاة والسلامك (لا سبق الا فى خف) يعنى سبق اولمز الا خفده اولور يعنى دوه ده اولور (او نصل) يعنى اوق آتمقده اولور (او حافر) يعنى فرسده اولور قول شريفى ايچون (وحرم لو من الجانبين بان يقول ان سبق فرسك اعطيتك كذا وان سبق فرسى فاعطنى كذا) احدهما آخره اكر سنك آتك كچرسه بن سكا شوقدر و يره يم واكر بنم كچرسه سن بكا بو قدر شئ و يرديمكله مسابقه حرام اولدى (الا اذا ادخلا ثالثا بينهما) الا اول ايكى يه اوچنجى بركمسنه ادخال ايدوب بو ايكى اكا ديه لركه اكر سن بزم ايكيمزى كچرسك مالك ايكيسيده سنك اولسون واكر بزسنى كچرسك سنك اوزريكه بزم ايچون برشئ لازم كل ديمكله حرام اولمز ولكن هرقنغيسى كچرسه مال مشروطى اول اخذ ايدر وكذلك ايكى كمسنه نفقه ايلسه لر چقسان مالى ايكيسندن صواب انكله بيله اولانه شرط اولنورسه صحيح اولدى واكر مالى ايكيسندن هر بر ايچون شرط اولنورسه مسابقه جائز اولمديغى كبى جائز اولمدى (وقوله بمقعد العز من عرشك) دعا ايدن كمسنه نك اللهم انى اسئلك بمقعد العز من عرشك قولى مكروه اولدى بمقعد لفظى ايكى عبارت ايله روايت اولنور روايت اولى عقددن وروايت ثانيه قعوددندر وروايت ثانيه نك كراهتنده شك يوقدر معناسنك الله تعالى اوزره استحاله سى ايچون يعنى محال اولديغى ايچون وكذلك روايت اولايده مكروهدر الله تعالينك عزتى عرشه متعلق اولمق ايهام ايدر حالبوكه عرش حادثدر بو وجه اوزره عرشه متعلق اولانده بالضروره حادث اولور والله تعالينك عزى قديمدر اندن ازلا وابدا منفك اولمز وامام ابو يوسف بودعاده بأس يوقدر ديدى * وفقيه ابو الليث دخى بأس اولمامغى اخذ ايتدى روايت اولنان حديث شريف ايچونكه * حضرت رسول عليه الصلاة والسلامك دعاسندن اولدى * اللهم انى اسئلك بمقعد العز من عرشك ومنتهى الرحمة من كتابك وجدك الاعلى وكلماتك التامة ورجا اولنور كه بو دعانك جائز اولسنده سر عزى عرشك صفتى قيلمق جائز اولسيدر * زيرا عرش قرآن*

عظیمده مجد ایله و کرم ایله موصوفدرو کذلك عز ایله دخی موصوفدر براحد اوزره خفی دکلدر که تحقیقا عرش اعظم هیبت وکمال قدرت موضعیدر اکرچه کیم حق سبحانه وتعالی اندن مستغنی ایسه ده (وقوله بحق فلان) ودخی دعا ایدن کسنه نك بحق فلان دیمسی مکروه اولدی وکذلك نبیلرك وولیلرك حقی ایچون دیمسی (و بحق نبیك ومشعر الحرام) دیمسی مکروه اولدی * زیرا الله تعالی اوزره خلق ایچون حق یوقدر الله تعالی دیلدیکی کسنه یی رحمتنه مختص قیلر اوزرینه واجب اولمقسزین * واکر بر رجل غیری یه بحق الله تعالی و بالله تعالی سن شویله ایده سن دیسه اول شیئی ایشلمك شرعا انك اوزرینه واجب اولمز اکرچه کیم اولی اولان اول شیئی ایشلمك ایسه ده (واحتکار قوت البشر والبهائم فی بلد یضر باهله) ودخی بر شهرده اولان انسانك وحیوانك ازیغی الوب اول شهرك اهلنه ضرر ایده جك قدر حبس ایتمك مکروه اولدی * رسول علیه الصلاة والسلامك (الجالب مرزوق والمحتکر ملعون) قول شریفی ایچون ودخی اول ازقده عامه نك حقی اولدیغیچون ودخی اول ازیغی بیعدن امتناعده اول بلده اهلنك حقلرینی ابطال اولدیغیچون احتکار مکروه اولدی ایمدی قاضی اوزره اول محتکرك کندونك واهلنك قوتندن فضله سنی بیع ایتمك ایچون امر ایلك واجب اولور پس اکر بیع ایلمزسه قاضی اول محتکری تعزیر ایدر قول صحیح بودر که اکر بیعدن امتناع ایدرسه قاضی آنی ائمه نك اتفاقی اوزره بیع ایدر واول ازیغی حبسك مدتنی فرق کوندر بعضی بر آیدر دیدی و بو مدت محتکرك دنیاده معاقب اولمسی حقنده در لکن مدت هر نه قدر قلیل اولورسه ده آثم اولور (لاغلة ارضه وبجلوبه من بلد آخر) کندو ارضنك غله سنده وبلد آخردن کندونك کتوردیکی غله ده بیع ایله امر اولنمز * زیرا او کندونك حق خالصیدر اکا عامه نك حقی تعلق ایتمدی (ولا یسعر حاکم الا اذا تعدی الارباب عن القیمة تعدیا فاحشا فیسعر بمشورة اهل الرأی) وحاکم نرخ و یرمز الا اهل سوق تعدی فاحش ایله قیمتدن زیاده تعدی ایدرسه اهل رأیك مشورتیله نرخ و یرر (یکره امساك الحمامات ان کان یضر بالناس) کوکرجن قوشلرین امساك ایتمك اکر ناسه ضرر اولورسه مکروه اولدی بونی قاضیخان ذکر ایلدی وقنیه ده ذکر اولندیکه بر کسنه نك کوکرجنلری اوا وب طام اوزرینه چیقوب مسلمانلرك عورتلری اوزره مطلع اولدیغی حالده اول کوکرجنلری اوچورسیدی اول کسنه تعزیر اولنور واشد منعله منع اولنور واکر ممنوع اولمزسه اول کوکرجنلری محتسب بوغازلر (و یستحب قلم اظافیره یوم الجمعة) ومسلم اولان کسنه به طرنقلرین جمعه کونی کسمك مستحب اولدی قاضیخان دیدیکه بر رجل طرنقلرینك کسمسیچون و باشنك تراشیچون یوم جمعه یی وقت تعیین ایتسیدی فقهاء دیدیلرکه اول کسنه طرنقلرین کسمکی وتراش اولمغی یوم جمعه نك غیرینده جائز کورمیوب اول کونه تأخیر فاحش ایله تأخیر ایتسیدی مکروه اولور * زیرا طرنقلری اوزون اولان کسنه نك رزقی ضیق اولور پس اکر حدی تجاوز اتمیوب اختیار ایله تبرکا تأخیر ایدرسه مستحب اولور * حضرت عائشه رضی الله عنها رسول اکرم علیه الصلاة والسلامدن روایت ایلدیکی حدیث شریف ایچونکه تحقیقا رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (من قلم اظافیره یوم الجمعة اعاذه الله تعالی من البلایا الی الجمعة الاخری وزیادة ثلاثة ایام) بیوردی یعنی برکسنه طرنقلرین جمعه کونی کسیدی الله سبحانه وتعالی جل شانه اول کسنه یی جمعهٔ اخرایه وارنجه وجمعه دن اوچ کون زیاده بلالردن امین ایدر دیمکدر (وحلق عانته وتنظیف بدنه بالاغتسال فی کل اسبوع مرة) ودخی مسلم هرهفته ده بر کره اوزرینی تراش ایدوب وبدننی غسل ایله پاك ایلمك مستحب اولدی * قنیه ده دیدیکه افضل اولان هرهفته ده طرنقلرین کسوب و یغنی قرقوب و بدننی غسل ایله پاك ایتمکدر اکر هرهفته ده ایدمزسه اون بش کونده بر کره ایتمك کرکدر وقرق کوندن صکره ترکنده عذر اولمز پس افضل اولان هرهفته ده واوسط اولان اون بش کونده در وابعدی قرق کونده در وقرق کونك ماوراسنده عذر اولمز وعیده مستحق اولور * ومحیطده ذکر اولندیکه تحقیقا عمر بن الخطاب رضی الله عنه حضرتلری یازدیکه اکر ارض عدوده طرنقلریکزی اوزادیکز تحقیقا اوزون طرنقلر سلاحدر ومجاهد ایچون دار حربده مندوب اولدی اکرچه مجاهد طرنقلرین کسمك فطرتدن ایسه ده * زیرا قچان مجاهدك الندن سلاح دوشسیدی واکا عدو قریب اولسیدی ازاولور مجاهد طرنقلر ایله عدونك دفعنه قادر اولورو طرنقلری دار حربده اوزاتمق یغنی قرقمنك نظیریدرکه مندر و غازی حقنده دار حربده اوزاتمسی مندوب الیهدر عدونك کوزینه زیاده مهابتلو کورنمك ایچون (رجل تعلم علم

الصلاة او نحوه ليعلم الناس وآخر ايعمل به فالاول افضل) بر رجل علم صلوتی ودخی عباداته متعلق اولان شیلری
ناسه بیلدرمك ایچون تعلم ایتسیدی ور رجل آخر انلر ایله عمل ایچون تعلم ایتسیدی رجل اول ثانیدن افضلدر* زیرا
خاقه تعلیمك منفعتی اکثردر خبرلرده وارد اولدیکه برساعت مذاکرهٔ علم بر کیجه‌یی احیا ایتمکدن افضلدر فتاوای
قاضیخانده بویله ذکر اولندی ودخی فتاوای مذکوره‌ده دیدیکه بر رجل والدینك اذنسز طلب علمه چیقسیدی
انده بأس یوقدر واول کسنه ابوینه عاصی اولمدی بعض دیدیکه ابوینك اذنسز طلب علمه چیقمسی صقال‌لو
اواورسه درو اکرامرد اولورسه خروجدن منع اولنمق لابددر قاضیخانك علم ایله مرادی علم شرعیدر و شرعده
منتفع به اولان علملدر علم کلام وانك امثالی دکلدر امام شافعیدن روایت اولنان شیء ایچونکه تحقیقا امام شافعی
الله تعالی برقولنی کبارك اکبرینه القا ایتمك علم کلامه القا ایتمکدن خیراودر دیدی پس انلرك
زمانلرنده متداول اولان علم کلامك حالی بویله اولدیسه فلاسفه‌نك هذیانلری ایله مخلوط ومزخرف اباطیلی
بیننده مغمور اولان کلامی نه ظن ایدرسین* ودخی قاضیخان دیدیکه بر رجل بیلدیکه تحقیقا فلان کسنه منکری
تعاطی ایدرانك بو حالنی باباسنه یازمق جائزمیدر فقهادیدیلرکه اکر بیلنورسه که باباسنه یازلسه باباسی اول
کسنه‌یی اول منکردن منع ایدر ومنعنه قادر اولور انك ایچون باباسنه یازلسه حلال اولور واکر باباسی منع
ایتمکه قادر اولدیغی بلنمزسه بینهماده عداوت واقع اولمسون ایچون یازمق جائز دکلدر وکذلك ایکی جل
ما بینده و سلطان ایله رعایا وعسکر ما بینده ذکر اولنان کبیدر امر بالمعروف واجب اولمز لاکن بیلنورسه که انلر
سمع ایدرلرسه اولور* چونکه بر رجل صائم اولوب ونماز بن قیلرسه والیله ولسانیله خلقه ضرر ایدرسه انده اولان
شیئی ذکر ایتمك غیبت اولمز واکرانك زجری ایچون سلطانه اخبار اولنسه اخبار ایدن آثم اولمز بر رجل بر مسلم
قرانداشنك مساویسنی اهتمام وجهی اوزره ذکر ایتسیدی انکله غیبت اوازغیبت اولزمان اولورکه غضب
وجهی اوزره سب مراد اولورسه اولور* حافظ ابو اللیثدن حکایه اولندی دیدیکه بن اوچ شیئك حقنده فتوی
ویرمشیدم اندن رجوع ایتدم* بری اولدرکه معلم ایچون تعلیم قرآن اوزره اجرت اخذ ایتمك حلال اولمزدیو
فتوی ویرمشیدم* وبری دخی عالم اولان کسنه ایچون سلطان اوزره داخل اولمق لایق دکلدر دیو فتوی
ویرمشیدم* وبری دخی عالم اولان کسنه قریه‌لر اوزره چیقوب کزمك لایق دکلدر پس اهل قریه انکیچون شیء
جمع ایتمکی مذکر اولورلر دیو فتوی ویرمشیدم پس بو اوچ فتوانك کلیسندن رجوع ایتدم دیمش* صلهٔ رحم
واجبه‌در کرکسه برسلامله وتحیتله وهدیه ایله اولورسه‌ده واقربارینه مقارنت وانلره احسان ایدوب وانلره
لطفله معامله ایتمك وانلرایله هم مجلس اولمق وانلرایله مکالمه ایتمك وذوی الارحامی غبایعنی بومابعد یوم زیارت
ایتمك* زیرا انلری زیارت الفت ومحبتی زیاده ایدر بلکه اقرباسی اولنلری هرجمعه یاخود آیده بر زیارت اولنور
وهرقبیله وعشیرت کندولرك ماسواسی اولان کسنه اوزره حق اظهار ایتمك ایچون نصرت ایدوب وازقلشمقده
یدواحده کبی اولور وبعضیسی بعضیسنك حاجتنی رد ایتمز* زیرا رد قطیعه‌دندر حدیث شریفده وارد اولدیکه
صلهٔ رحم عمری زیاده ایدر وحدیث آخرده قاطع رحم اولان قوم اوزره ملائکه نازل اولمز وبعض حدیثلرده
دخی وارد اولدیکه تحقیقا حق سبحانه وتعالی حضرتلری رحمی صله ایدن کسنه‌یه صله ایدرور حمی قطع ایدن
کسنه‌یی قطع ایدر والله اعلم (فصــل) ذخیره‌ده ذکر اولندیکه تحقیقا صفة ایمانی ناسه تعلیم ایتمك
واهل سنت وجماعتك خاصیتلرین بیان ایلمك اهم اموردندر وسلفده کلان علمانك انده تصنیفلری واردر
وصفة ایمانك اختصارا اوزره اولانی (ما مرنی الله تعالی به قبلته) شول شیئکه الله تعالی انکله امر ایلدی بن انی
قبول ایتدم (وما نهانی عنه انتهیت عنه) وشول شیئکه الله تعالی انی نهی ایلدی بن اندن اجتناب ایتدم پس چونکه
برکسنه بوکلامه قلبیله اعتقاد ایدوب ولسانیله اقرار ایدرسه انك ایمانی صحیح اولور ومؤمن
اولور* ودخی ذخیره‌ده ذکر اولندیکه چونکه بر رجل دیسیدیکه بنم ایمانم صحیحمیدر یوخسه دکلمیدر
اول کسنه خطا ایتدی الامکرکه اول شکی نفی مراد ایله شول کسنه کبی که برشیء نفیس ایچون بن بلم
بو شیئه براحد رغبت ایدرمی یوخسه ایتمزمی دیه وبرکسنه ایماننده شك ایتسه یاخود بن مؤمنم ان شاء الله
تعالی دیسه اول کسنه کافردر الامکرکه تأویل ایدوب دیه که دنیادن مؤمن اولدیغم حالده چقارمیم
بونقدیرجه کفر اولمز* ومحیطده ذکر اولندیکه برکسنه کفر اولان لفظی ایراد ایتسیدی مع هذا اول لفظك کفر

اولدیغنه علمی ایله بیله اکرعن اعتقاد تلفظ ایتدی ایسه شك یوقدر که اول کمسنه کافر اولور واکرعن اعتقاد
اولمیوب یاخود اول لفظك کفر اولدیغین بیلمیوب تلفظ ایتدی ایسه ولکن اول لفظی کندو اختیاریله
تلفظ ایتدی ایسه عامهٔ فقهاقتنده کافر اولور جهل ایله عذر اولمز واکر اول لفظی تلفظ قصد ایتمیوب
برلفظ آخر تلفظ ایتمك مرادی ایکن لساندن کفر اولان لفظ جاری اولدیسه مثلا اکر دیمك مراد ایدرسه که
حق بودر که سن خداسین و بزسنك قوللریکز پس لسانی اوزره بو کلامك عکسی جاری اولسیدی کافر اولمز*
واجناسده محمددن نصا روایت اولندیکه تحقیقا برکمسنه اکلت دیمك مراد ایدوب کفرت دیسیدی تحقیق
اول کمسنه کافر اولمز فقهاد دیدیلرکه بو سوز انك بینیله الله تعالینك بینی اوزره محمولدر فاما قاضی انی تصدیق
ایلمز و برکمسنه کفری اضمار ایلسه یاخود ابهام ایلسه اول کافردر و برکمسنه لسانیله طایعا کافر اولسه حالبوکه
قلبی ایمانله مطمئن اولسه اول کمسنه بزم قتمزده والله تعالی قتنده کافر اولدی محیطده بویله ذکر اولندی*وسیر
اجناسده ذکر اولندیکه برکمسنه غیره کفر ایله امر ایتمك ایچون عزم ایتسه اول کمسنه عزم ایتمسیله کافر اولور
و برکمسنه کلمهٔ کفر ایله تکلم ایتسه و برغیری کمسنه اکا کولسه اول کولن کمسنه کافر اولور الا مکر اول غیرك
کولمسی کلام مضحك اولمغله ضروری اوله بو تقدیرجه کولن کافر اولمز واکر کلمهٔ کفر ایله مذکر اولان کمسنه تکلم
ایتسیدی وقوم دخی اول مذکرك تکلمنی قبول ایتسه لردی پس اول قومك جمله سی کافر اولدیلر و کندو
نفسنك کفرینه رضا بالاتفاق کفردر واما غیرك کفرینه رضاده اختلاف اولندی وشیخ الاسلام خواهر
زاده سیرشرحنده ذکر ایتدیکه تحقیقا غیرك کفرینه رضا کفردر قچان کفره اجازت ویروب یاخود استحسان
ایدرسه واما قچان ذکر اولندیغی کبی دکل ایسه ولکن بطبعه شریر ومؤذی اولان کمسنه نك کفر اوزره موتنه
یاخود قتلنه محبت ایدرسه که حتی الله تعالی اکا انتقام ایلیه پس بو کفر اولمز* و برکمسنه حق تبارك وتعالینك
(ربنا اطمس علی اموالهم واشدد علی قلوبهم فلا یؤمنوا) قول شریفنی تأمل ایلسه بزم ادعا ایلدیکمز شیئك
صحتی اکا ظاهر اولور و بو قیاس اوزره قچان برظالم اوزره برکمسنه دعا ایدوب دیسه که الله تعالی سنی کفر اوزره
اولدرسون ودخی الله تعالی سندن ایمانی سلب ایلسون دیسه ودخی بونك امثالی کلام ایله دعا ایتسه اول کمسنه
اول ظالمك ظلمی وخلقه اذاسی اوزره الله تعالینك اکا انتقامنی مراد ایلسه بو دعا اول کمسنه یه ضرر ویرمز*
وذخیره صاحبی دیدیکه تحقیق امام اعظمدن روایت اوزره مطلع اولدقکه تحقیقا غیرك کفرینه رضا کفردر
من غیر تفصیل* ودخی برکمسنه نك خاطرینه کفر ایجاب ایدر شیئلر خطور ایتسیدی اکر انکله تکلم ایدرسه
حالبوکه اول تکلم ایچون کره اولنمش اولسیدی اکا ضرر ویرمز وبو محض ایماندر* و برکمسنه حلالی حرام
اعتقاد ایتسیدی یاخود حرامی حلال اعتقاد ایتسیدی کافر اولور اکر حلال اعتقاد ایتدیکی حرام لعینه
ایسه واکر حرام لغیره ایسه کافر اولمز اکرچه حلال اعتقاد ایدرسه ده وکافر اولمز الا اول شیئك حراملغی
دلیل قطعی ایله ثابت اولورسه اولور واما قچان اول شیئك حرمتی برکمسنه نك اختباریله اولورسه کافر اولمز
وتحقیق بو بابده کلام فتاواده مستوفی اولدی طالبه لازم اولان اکا مراجعت ایتمکدر* ومسلمه لایق اولان
صباحده واخشامده بو دعایه تعود ایتمکدر* زیرا بو دعا کفردن عصمته سببدر سید البشرك دعاسیله (اللهم انی
اعوذبك من ان اشرك بك شیئا وانا اعلم واستغفرك لما لا اعلم انك انت علام الغیوب) بوندنصکره قچان بر مسئله ده کفر
ایجاب ایدر وجهلر اولسیدی وانی منع ایدر وجه واحد بولنسیدی عالم اول منع ایدن وجهه میل ایدروجه
وجه واحد اوزره ترجیح اولنمز* زیرا ترجیح دلیللرك کثرتیله واقع اولمز ودخی شول احتمال ایچونکه تحقیقا متکلم
کفر ایجاب ایلمز وجه مراد ایلیه* بوندنصکره فتاوای قاضیخانده مسطور اولان مسائلدندرکه تحقیقا بشنك
توبه سی مقبوله دربشنك ایمانی مقبول دکلدر* زیرا کافر اجنبیدر الله سبحانه وتعالیی عارف اولنك
غیریدر وایمان وعرفان جهتندن مبتدیدر وفاسق عارفدر وحالی حال بقادر و بقا ایسه ابتدادن اسهلدر ومطلق
فاسقك توبه سنك قبولنه دلیل حق تبارك وتعالینك (وهو الذی یقبل التوبة عن عباده) قول شریفینك
اطلاقیدر* بزیدیرمکه فتاواده ذکر اولندی که برکمسنه توحیدایله اقرار ایدرورسالتی انکار ایدر قچان اول
کمسنه لا اله الا الله دیسیدی مسلم اولمز وقچان لا اله الا الله ایله بیله محمد رسول الله دیسیدی مسلم اولور کذلك
ابتداء محمد رسول الله دیسیدی مسلم اولور یاخود بن اسلامه کیردم دیسیدی مسلم اولو واما یهودی

ونصرانی قچان بونلر الیوم لا اله الا الله ومحمد رسول الله دیسه لر اسلاملرینه حکم اولنمز * زیرا انلر لا اله الا الله دیرلر پس قچان استفسار ایلسك حضرت محمد علیه الصلاة والسلام سزه رسولدر دیرلر پس بوانلك ایمانلرینه دلالت ایتمز مادامکه اولدیغی دیندن تبری یی کلمهٔ شهادته ضم ایتمدکچه وقچان نصرانی اشهد ان لا اله الا الله دیوب نصرانیلکدن دخی تبری ایتسه بدی اسلامنه حکم اولنمز یهودیلکه داخل اولماسی جوازی ایچون * زیرا یهودی لا اله الا الله دیراکر دین اسلامه داخل اولدم کلامنی زیاده ایدرسه احتمال زائل اولوب اسلامنه حکم اولنور وکذلك قچان بن مسلمن دیسه مسلم اولمز * زیرا بونك معناسی بن حقه انقیاد ایدهرین دیمکدر وهر دینك صاحبی زعمنجه کندو دینی اویله قیاس ایدر امام اعظمدن روایت اولندیکه قچان بر نصرانی یاخود بر یهودی بن مسلمن دیسه یاخود مسلم اولدم دیسه سؤال اولنورکه سن نه شی مراد ایدرسن اکر دیرسه که بن بو کلام ایله دین نصرانییی یاخود دین یهودییی ترك ایدوب دین اسلامه داخل اولمق مراد ایدهرین اول کمسنه مسلم اولدی واکر دیرسه که بن دین حقده مسلمن بویله دیمکله مسلم اولمز واکر سؤال اولندیغی صورتده جماعتله نماز قیلرسه مسلم اولور واکر سؤال اولنمزدن اول یاخود جماعتله نماز قیلمزدن اول فوت اولورسه مسلم اولمز واکر بت پرست اشهد ان لا اله الا الله یاخود اشهد ان محمدا رسول الله دیسه مسلم اولور * زیرا بت پرست ایکی امرك جمیعسنی منکردر پس هر قنغیسنه شهادت ایدرسه اسلامه داخل اولور بر مسلم و بر نصرانی برشیئك شراسنده نزاع ایلسه لردی دینلدیکه تحقیقا اول شیء مسلمه بیع اولنور نصرانی یه بیع اولنمز پس نصرانی دیسه که بن مسلمن بویله دیمکله مسلم اولمز الا مکر نصرانی بنده سنك کبی مسلمن دیه * فقها دیدیلر که لایق اولان انك مسلم اولماسیدر * زیرا کلامی غیرك کلامنه جواب اخراج ایلدی وامام اعظمدن روایت اولندیکه تحقیقا نصرانی بن مسلمن دیمکله مسلم اولور * ایکی نصرانی بر نصرانی اوزره شهادت ایتسه لر که تحقیقا بو نصرانی مسلم اولدی و نصرانی مسلم اولدیغن انکار ایتسیدی اول ایکی نصرانینك شهادتلری مقبوله اولمز وکذلك اهل اسلامدن بر رجل ایله ایکی مرأه شهادت ایتسه لردی شهادتلری مقبوله اولمز اول نصرانی دینی اوزره ترك اولنور وجمیع اهل کفر انده مساویدر واکر ایکی نصرانی بر نصرانیه مرأه اوزره بو مرأه مسلمه اولدی دیو شهادت ایلسه لردی جائز اولدی واول نصرانیه اسلام اوزره جبر اولنور وبونلرك جمله سی امام اعظم قولی اوزره در ونوادرده ذکر اولندیکه بر رجل ایله ایکی مرأه نك اسلامی اوزره شهادتلری قبول قیلنور ودخی ایکی نصرانینك بر نصرانی اوزره شهادتلری تحقیقا بو نصرانی مسلم اولدی دیو قبول قیلنور دیدی والله اعلم بالصواب

* (کتاب النکاح) *

بو کتاب نکاحك احکامی بیانندهدر * وقتا که مصنف کراهت واستحسانك بیانندن فارغ اولدیسه نکاحك احکامنی بیانه شروع ایتدی * زیرا نکاح کاه اولور استحسان اولنور وکاهی کراهه کوریلور * لغت جهتندن نکاح معناسنده اختلاف اولندی وصاحب محیط وصاحب کافی دخی اکا تابع اولوب وسائر محققین نکاحك معنای لغویسی ضم وجمع اولمق اوزره اختیار ایلدیلر شاعر دیدی (ان القبور تنکح الایاما * النسوة الارامل الیتاما) یعنی مرأه یی کندو نفسنده ضم وجمع ایدر معناسنه * نکاحه نکاح تسمیه سنه باعث انده شرعا ایکی زوجك یعنی زوجله زوجه نك بری آخرینی کندویه ضم ایتمش اولدیغی ایچون یاوطی جهتندن یاخود عقد جهتندن حتی اندهر قپونك ایکی قنادلرینه وادیکك ایکیسی بر برینه تشبیهی واردر وشرعا نکاحك معناسی (عقد موضوع لملك المتعة) ملك متعه ایچون وضع اولنمش عقددر یعنی رجلك مرأه دن استمتاعیدر و بو ملك متعه بیعندن احترازدر زیرا بیع ملك یمین ایچون وضع اولنمش عقددر اکرچه کیم بعض صورتلرده ملك یمین ملك متعه یه تابع اولدیسه ده پس بزم قولمزده فی محلها الفظنك زیاده اولماسنه حاجت بوقدر نته کیم نهایه ده غلمان وبهائم بیعندن احتراز زیاده اولنمشدر یعنی کبی زیرا غلمان وبهائمك تملیکی ملك متعه یه اولسه وطئلرینه سبب دکلدر * عقد ایله مراد مصدر اولان عقددر یوخسه متکلمك فعلی ایله اولان معنای مصدری دکلدر و بو عقد تصرف شرعینك اجراسی اولان ایجاب وقبولك ارتباطیدر بلکه عقد همان اجزاء مرتبطه دریعنی ایجاب وقبولدر مثالی زوجت کبی کذلك بعت واشتریت پس شارع بعض مرکبات اخباریه یی انشا قیلدی شول حیثیتله که قچان انشا بولنسدی اوزرینه حکم شرعی ترتب ایدر ومعنای شرعی انکله بیله بیلنور مثلا قچان زوجت وتزوجت

دينلسيدي معناى شرعى بولندى اولكه نكاحدرانك اوزرينه حكم شرعى ترتب ايدر اول حكم شرعى ملك متعه در وكذلك قچان بعت واشتريت دينلسيدي معناى شرعى ترتب ايدر اواكه ملك يميندر ودخى لفظ انشائى ايله معناسى بيننده علاقه قويه اولديغى ايچون معنا اول لفظ انشائيدن تخلف ايتمز * زيرا انشا بر معنانك لفظ ايله ايجاديدر كه اول معنا وجودده لفظه مقارن اولور الفاظ انشائيه به معانيسنك اساميله تسميه اولنور شول جهتله كه بيع ونكاح ذكر اولنور و بونلرك ايكيسيله ايجاب وقبول مراد اولنور بو اجلدن بو مقامده عقد اوزرينه نكاح اطلاق اولنور مع هذا عقد شرعا نكاح ايچون وضع اولنمشدر ديديكم بيلمش ايدك پس ظاهر اولديكه الملك المتعة قولنده اولان لام وضع ايچون صله دكلدر بلكه غايت ايچوندر پس كانه نكاح بر معنى ايچون وضع اولنمش بر عقددر كه اول معنى اوزره ملك متعه ترتب ايدر وتحقيق بو مقامده درت علت واردر علت فاعليه واردر كه ايكى عقد ايديجيلردر وعلت ماديه واردر كه ايجاب وقبولدر وعلت صوريه واردر كه ارتباطدر وعلت غائيه واردر كه استمتاعدر * امدى بو بحث صدر الشريعه نك ذكر ايلديكى قولك تحقيقيدر اكرچه كيم عبارتى افادهدن قاصره ايسه ده واوزرينه وارد اولان شى بو تحقيقله مندفع اولور كه تحقيقا صدر الشريعه اولان نكاحى (عقد موضوع لملك المتعة) قوليله تفسير ايلدى ونكاحك ذكر اولنان ارتباطه بيله ايجاب وقبول اولمسنى تصريح ايلدى پس بوندن لازم كلديكه ايجاب وقبول ارتباطه بيله معناى نكاح اوله اندن صكره (فان الشرع يحكم بان الايجاب والقبول الموجودين حسا يرتبطان ارتباطا حكميا فيحصل منه معنى شرعى يكون ملك المشترى اثراله فذلك المعنى هو البيع) قولندن ايجاب وقبولك معناسى هيئتيله نكاح اولق فهم اولندى حالبوكه بينهماده منافات واردر بوندن صكره فذلك المعنى هو البيع فالمراد بذلك المعنى المجموع المركب من الايجاب والقبول مع ذلك الارتباط الشرعى قولنك مفهومى بيع ونكاحك ايكيسى متحد اولمريدر بوخسه احدهما آخرك معناسنده اولمق دكلدر وبو دخى ايكى متنافيه منافيدر واندفاعك وجهى بزم تقرير ايلديكمز كلامدن ظاهردر سن تأمل ايله (يسن حال الاعتدال) نكاح حال اعتدالده مسنون اولور يعنى جماعه شوق قوى ايله جماعدن فتوربينده مسنون اولدى (ويجب فى التوقان) وشوق قويده واجب اولور (ويكره لخوف الجور) وجور خوفى ايچون مكروه اولدى يعنى حقوق زوجيته عدم رعايتدن خوف ايچون مكروه اولدى (وينعقد بايجاب وقبول) ونكاح ايجاب وقبول ايله حاصل اولور يعنى متحقق اولور بايجاب لفظنك باسى ملابسه ايچوندر ديديكم بنيت البيت بالحجر والمدرده اولديغى كبى استعانت ايچون دكلدر ديديكم كتبت بالقلمده استعانت ايچون اولديغى كبى * زيرا اكر باستعانت ايچون اولسه ايجاب وقبولك اجزاء ماديه اولمسنى منافى اولور وايجابله مراد عاقدينك كلامندن تقديم اولنان كلامدر * ايجاب تسميه سنه باعث زيرا بوكا قبول متصل اولسه عقدك وجودينى ايجاب ايدر ياخود آخرا ايچون مخير اولمسى ثابت اولور (وضعا للمضى) ايجاب وقبول اصل لغتده ماضى ايچون وضع اولديلر يعنى زمان ماضيده حادث اولان شيئدن اخبار ايچون وضع اولنديلر وبونك شرط قيلنمسنه باعث زيرا تصرف شرعينك انشاسى يعنى ايجاديدر ونكاح دخى كذلك بويله در وتصرف شرعى ايسه بيلنمز الا شرعله بيلنور وشرع لغة ماضيدن اخبار ايچون وضع ولنان لفظى تحقق وثبوته دلالت ايتسون ديو تحقيقا انشاده استعمال ايتدى پس بو تقديرجه قضاء حاجت اوزره زياده دليل اولور پس بونده اشارت واردر كه حاضرده كتابتله نكاح منعقد اولمز * زيرا تحقيق بر كمسنه بر شئ اوزره بر مرأه يه يازسه كه نفسكى بكا تزويج ايله ومرأه دخى اول شى اوزره رجلك يازديغى كلام عقبنده نفسمى سكا تزويج ايتدم ديو يازسه نكاح منعقد اولمز معراج الدرايه ده بويله ذكر اولندى (كزوجت) مثالى زوجت لفظى كبى يعنى زوجت نفسى معناسنده اكر بو لفظ مرأه دن صادر اولورسه ياخود زوجت بنتى معناسنه ياخود زوجت موكلى معناسنه وبونك امثالى كبى اكر رجلدن صادر اولورسه (وتزوجت) ودخى تزوجت لفظى كبى (و بما وضع له والاستقبال) وذكر اولنان كبى نكاح منعقد اولور شول وضع اولان ايكى لفظلر ايله كه برى ماضى ايچون وآخرى استقبال ايچون وضع اولنديلر يعنى صيغهٔ امر ايچون وضع اولنان لفظ استقبال ايچون موضوعدر (كزوجنى وزوجت) استقباله مثال زوجنى كبى وماضى يه مثال لفظ زوجت كبى و بما وضعا قولى ايجاب وقبول اوزره عطف اولمسنده استقبال ايچون وضع اولنان ايجاب وقبولدن اولمديغنه اشارت ايچوندر * زيرا اصحاب

هدايه ديديكه نكاح ايجاب وقبول ايله منعقد اولور ايكى لفظله كه اول ايكى لفظله ماضيدن تعبير اولنور اندنصكره ديديكه ونكاح ايكى لفظ ايله منعقد اولور ايكيسنك بريله ماضيدن تعبير اولنور وآخر ايله مستقبلدن تعبير اولنور و ينعقد بلفظين كلمه لرين اعاده ايلدى انك اوزرينه تنبيه ايچونكه شول ايكى لفظكه برى ماضى و برى مستقبلدر ايكيسيده ايجاب وقبول ايچون دكللردر بلكه زوجنى قولى توكيلدر وزوجت قولى حكما ايجاب وقبولدر* زيرا واحد نكاحده ايكى طرفده ولى اولور بيع بونك خلافى اوزره در نذكره عن قريب موضعنده كلور* وصاحب وقايه وصاحب كنز بو ايكيسيده كانه زعم ايتديلر كه تحقيقا هدايه نك ثانيا وينعقد بلفظين قولى محتاج اليهك غيرى اولمق زعمى اوزره بنا كه تحقيقا ماضى ومستقبل ايچون وضع اولنان لفظ ايجاب وقبولدر پس ايكيسيده اختصار قصد ايلديلر پس صاحب وقايه ديديكه (وينعقد بايجاب وقبول لفظهما ماض كزوجت وتزوجت او ماض ومستقبل كزوجنى فقال زوجت) يعنى نكاح ايجاب وقبول ايله منعقد اولور اول ايله ايجاب وقبولكه ايكيسنكده لفظلرى ماضيدر زوجت وتزوجت كبى ياخود اول لفظك برى ماضى و برى مستقبلدر مثلا زوجنى وزوجت ديلديكى كبى* وصاحب كنز ديديكه (وينعقد بايجاب وقبول وضعا للمضى او احدهما) يعنى نكاح ايجاب وقبول ايله منعقد اولور اول ايله ايجاب وقبولكه ايكيسيده ماضى ايچون وضع اولنديلر ياخود ايكيسندن برى ماضى ايچون وضع اولندى* وكنزك شارحى زيلعى ديديكه يعنى نكاح ايجاب وقبول ايله منعقد اولور اول ايله لفظلر ايله كه انلر ماضى ايچون وضع اولنديلر ياخود ايكيسندن برى ماضى ايچون وآخرى استقبال ايچون وضع اولندى پس مستقبل ايچون وضع اولنان لفظى ايجاب وقبولدن قيلديلر بو ايسه كتابلره مخالفدر عجبدر كه زيلعى بوندنصكره ديديكه وبو معنى ذكر اولنان كبى احدهما ماضى اولوب وآخرى مستقبل اولديغى وقتده دخى موجوددر مثلا احدهما زوجنى ديوب وآخر دخى زوجتك ديمك كبى* زيرا زوجنى قولى توكيلدر واناتدر وزوجتك قولى انك امرينه امتثالدر پس بونكله نكاح منعقد اولور* زيرا مصنف زوجنى لفظنى شطر عقد قيلدى وشارح انده مصنفه موافقت ايتدى اندنصكره زوجنى لفظنى توكيل واناتب قيلدى وبوندنصكره دخى زياده عجبدر كه تحقيقا صاحب هدايه بو دقيقه اوزره تنبيه ايتمش ايكن ذكر اولنان فاضللر بوكا نه كيفيتله متنبه اولمديلر * الحمد لله ملهم الصواب واليه المرجع والمآب واستقبال ايله مضارعه متناول اولورشى مراد اولنمق جائز اولور معراج الدرايه ده شيخ حميد الديندن نقل اولنان شى ايچونكه تحقيقا شيخ ديديكه ماضى ومستقبل ايله انعقاد نكاحك نظيرى رجل ديمكدر كه (انى اتزوجك) يعنى بن سنى تزوج ايدرم پس مرأه دخى زوجت نفسى منك يعنى بن نفسمى سكا تزويج ايلدم ديمكله رامدى نكاح صحيح اولور (وان لم يعلما معناه) اكرچه كيم ايكى عاقدك هر برى ذكر اولنان لفظلرك معناسنى بيلمزلر ايسه ده فتاواى ظهيريه ده ديديكه بر رجل بر مرأه يى لفظ عربيه ايله ياخود معناسنى بيلمديكى بر لفظله تزوج ايتسيدى اكر مرأه اول لفظله نفسنى تزويج ايتديسه اكر ايكيسيده بيلورلرسه كه بو لفظله نكاح منعقد اولور كلى فتنده نكاح صحيح اولور اكرچه كيم اول لفظك معناسنى بيلمزلر ايسه ده واكر ايكيسيده بو لفظله نكاح منعقد اولديغنى بيلمزلر ايسه لايق اولان نكاح منعقد اولمقدر پس بو عدم علم مسئله سى طلاق وعتاق وتدبير ونكاح وخلع وحقوقدن ابراء وبيع وتمليك مسئله لرينك جمله سنده جاريدر پس طلاق وعتاق وتدبير حكمده واقعدر مصنف انى اصلاك عناقنده ذكر ايلدى وقچان طلاق وعتاقده جواب بيلنسيدى لايق اولان بودر كه نكاح دخى انلر كبى اولمقدر* زيرا لفظك مضمونته علم قصد اجليچون اعتبار اولنور انده جد وهزل برابر اولان شيده علم شرط قيلنمدى بيع وبيع مثللى اولان بونك خلافى اوزره در (وبقولهما دادو پذيرفت بلا ميم بعد دادى وپذيرفتى) ودخى نكاح ايكى عاقدك لسان فارسيه ايله دادى وپذيرفتى قوللرندنصكره ميمسز دادو پذيرفت قوللريله منعقد اولور* يعنى قچان مرأه ايچون ديلسه كه (خويشتن زنى فلان دادى) يعنى نفسكى فلان كمسنه يه زوجه لكه ويردمسن پس مرأه دخى ميمسز داد ديسيدى اندنصكره رجله دينلسه كه پذيرفتى يعنى قبول ايدرمسن پس رجل دخى ميمسز پذيرفت ديسيدى نكاح صحيح اولور بوبله ديمكله عرفك جريانى ايچون نكاح صحيح اولور ومضمراتده ذكر اولنديكه احتياطا ميم ايله دادم وپذيرفتم ديمك كركدر ونجم الدين نسفيدن روايت اولنديكه تحقيقا نجم الدين ديرا ولديكه لايق اولان خاطب خويشتن بزنى دادى ديمكدر ومرأه دخى

خویشتن زنی دادم دیمکدر* زیرا نکاحك زنی ذکرنسز منعقد اولمسنده مشایخك اختلافی واردر امدی زنی لفظنی ذکردن لابددر مسئله متفق علیها اولسون ایچون ذخیره‌ده بویله ذکر اولندی (کبیع وشراء) بیع وشرا کبی چونکه بایعه دینلسه که فروختی یعنی بیع ایدرمیسن بایع دخی فروخت دیسیدی اندنصکره مشتری‌یه دینلسه که خریدی یعنی اشترا ایدرمیسن مشتری (خریدم) دیسیدی بیع صحیح اولور اکرچه کیمسه ایله خریدم وفروختم دیمدیلر ایسه ده عرفك جریانی ایچون (لا ینعقد بقولهما عند الشهود مازن وشوییم) شهود محضرنده بز ار ایله عورتز دیمکلریله نکاح منعقد اولمز وکذلك شهود قتنده بر رجل بر مرأه ایچون بو مرأه بنم زوجه‌مدر دیسیدی ومرأه دخی بو بنم زوجمدر دیسیدی نکاح اولمز وامام قاضیخان دیدیکه لایق اولان جواب تفصیل اوزره اولمقدر اکر رجل عقد ماضی‌یی اقرار ایتسیدی حالبوکه بینهماده عقد اولمسیدی نکاح اولمز واکر مرأه رجلك زوجی اولدیغنی اقرار ایتسیدی ورجل دخی اول مرأه‌نك زوجه‌سی اولدیغنی اقرار ایتسیدی بو نکاح اولور وایکیسنك بو قوللریله اقرارلری ایکیسی بیننده نکاحك انشاسنی متضمن اولور اصلی اولمیان عقدی اقرار ایلملری بونك خلافی اوزره‌در زیرا اول کذب محضدر (ولا بالتعاطی) وتعاطی ایله دخی نکاح منعقد اولمز وتعاطی ایکی عاقدلرك ایجاب وقبولدن برشی ذکر ایلمیوب بلکه مهردن برمقدار شی اوزره رضالشسه‌لر وزوج یاخود وکیلی اول مقداری تقید ایدوب ومرأه یاخود وکیلی اول مقداری اخذ ایدوب نفسنی تسلیم ایتمکدر وبونکله نکاح منعقد اولمغه باعث بضعلره هلاکدن صیانتده مبالغه ایچوندر ودخی بضعلرك شاننه احترام ایچون تعاطی ایله نکاح جائز اولمدی وبو تعاطی ایله بیع منعقد اولور* زیرا بیعده بو معنی یوقدر وبو اجلدن بعض دیدیکه بیع خسیسده منعقد اولور بیع نفیسده منعقد اولمز یعنی بیع امور جزئیه‌ده منعقد اولور امور عظیمه‌ده منعقد اولمز (وانما یصح بلفظ النکاح والتزویج وما وضع لتملیك العین) ونکاح صحیح اولمدی الا لفظ نکاح ایله ودخی تزویج ایله ودخی تملیك عین ایچون وضع اولنان لفظ ایله صحیح اولدی هبه کبی وتملیك کبی وصدقه کبی وبیع وشرا کبی پس نکاح لفظ اجاره ایله واعاره لفظیله صحیح اولمز* زیرا بو ایکیسی منفعتی تملیك ایچوندر (فی الحال) حالده یوخسه استقبالده دکل پس لفظ وصیت ایله ده صحیح اولمز* زیرا وصیت بعد الموت تملیك خبر ایچوندر وغایة البیانده دیدیکه بونك صحیح اولمدیغی اقتران وصیت بعد الموت قید اولندیغی وقتده‌در واما اقتران دینلسه که بن قزمی فلانه‌یی سنك ایچون الآن شهود محضرنده وصیت ایلدم دیسیدی ورجل مخاطب دخی قبول ایتدم دیسیدی نکاح اولور تاتارخانیه‌ده دیدیکه تملیك ایچون وضع اولنان لفظك کلیسیله نکاح منعقد اولور اکر مهر ذکر ایدرسه یعنی اکر مسمی مهر ذکر ایتدی ایسه مهر مسمی واجب اولور واکر مهر ذکر ایتمزسه نیت ایله منعقد اولور یعنی واکر مهر ذکر ایتمدیسه مهر مثل نیت ایله واجب اولور (وشرط سماع کل من العاقدین لفظ الآخر) وایکی عاقدلرك هر بری آخرك تلفظنی ایشتمسی شرط قلندی* زیرا بربرلرینك کلامنی ایشتمزلر ایسه طرفینك رضالری متحقق اولمز پس بو تقدیرجه نکاح منعقد اولمز وتحقیق ایلمش ایدك که نکاح حاضرده کتابته منعقد اولمز امدی بربرلرینك عبارتلرین ایشتمکدن لابددر (وحضور حرین او حر وحرتین مکلفین سامعین معا قولهما) ودخی ایکی حر مکلفك یعنی عاقل بالغ ایکی حرك یاخود بر حر مکلف ایله ایکی حره مکلفه‌نك حاضر اولملری شرط قلندی معا ایکی عاقدك قوللرین ایشیدیجی اولدقلری حالده* بعض دیدیکه ایکی شاهدك حاضر اولمسی شرط قلندی عاقدینك قوللرین ایشتملری شرط قلنمادی قول صحیح ایشتملریدر پس نکاح ایکی صاغرك حضوریله منعقد اولمز وعاقدینك کلاملرین فهم ایلمز ایکی هندینك حضوریله دخی نکاح منعقد اولمز وایکی سرخوشك حضوریله دخی منعقد اولمز اکرچه کیم سرخوشلقدن آیلدقدنصکره تذکر ایدرلر ایسه ده وایکی شاهدك بری ایشتسه وآخرك اوزرینه کلام اعاده اولندقده آخر ایشیدوب واولکی شاهد اعاده اولنان کلامی ایشتمسه نکاح صحیح اولمز الا امام ابو یوسفدن بر روایتده استحسانا مجلس متحد اولورسه صحیح اولور واکر ایکی شاهدك بری صاغر اولسیدی صاغر اولمیان شاهد اکا ایشیدیجیه دکین اعاده ایتسیدی جائز اولمدی واکر ایکی شاهدك بری زوجك کلامنی ایشتسیدی وشاهد آخر زوجه‌نك کلامنی ایشتسیدی اندنصکره اعاده اولندقده زوجك کلامنی ایشیدن زوجه‌نك کلامنی ومرأه‌نك کلامنی ایشیدن زوجك کلامنی ایشتسیدی عامه قتنده جائز اولمدی وابو سهیل

مجلس متحد اولورسه جائز کوردی ومصنفك قولی همان قولیدر یعنی عاقدینك قولی ووقایه نك لفظ الزوجین قولندن اولیدر ٭ زیرا وقایه نك قولی زوجینك وکیللرینه متناول اولمز (مطلقا) یعنی برابردر اول ایکی شاهدك شهادتلری کرك نکاح کافر ایچون اولسون وکرك نکاح مسلم ایچون اولسون (ومسلم لنکاح مسلمة) واول ایکی شاهدلرك مسلمه نك نکاحی ایچون مسلم اولملری شرط قلندی ٭ زیرا کافر ایچون مسلم اوزره شهادت جائز دکلدر (ولو فاسقین او محدودین فی قذف او اعمیین او ابنی الزوجین) کرکسه اول ایکی شاهدلر فاسق اولسونلر یاخود حد قذف ایله محدود اولسونلر یاخود اعمی اولسونلر یاخود زوجینك ایکی اوغللری اولسونلر یاخود زوجیندن برینك ایکی اوغللری اولسونلر ٭ زیرا بونلرك هر بری اهل ولایتدر پس اهل شهادت اولورلر تحمل جهتندن انجق اداء شهادتنك ثمرهسی فائتدر اول ثمرهنك فوتیله مبالات اولنمز (او احدهما وان لم یثبت بهما ان ادعی القریب) اکرچه کیم زوجینك اوغللریله یاخود ایکیسندن برینك ایکی اوغللریله نکاح ثابت اولمزسه ده اکر مدعی انلرك قریبی اولورسه ٭ زیرا قریبك شهادتی جائز اولمز علیهنه شهادت ایدرلرسه بونك خلافی وزره دربعنی شاهد قریبك علیهنه شهادت ایدرسه جائز اولور پس قچان زوجین زوجك ایکی اوغللری حضورنده نکاحلنسهلر اکر قریب ادعا ایدرسه انلرك شهادتلری قبول اولنمز واکر زوجه ادعا ایدرسه شهادتلری قبول اولنور واکر زوجهنك ایکی اوغللری قتنده نکاحلنسهلر اکر زوجه ادعا ایدرسه انلرك شهادتلری قبول قیلنمز واکر زوج ادعا ایدرسه انلرك شهادتلری قبول قیلنور (صح نکاح مسلم ذمیة عند ذمیین وان لم یثبت بهما ان انکر) انتهی کیم مسلمك ذمیهیه ایکی ذمی حضورنده نکاحلك صحیح اولدیغی کبی اکرچه کیم مسلم انکار ایتدکده اول ذمیلرك شهادتلری مقبوله اولمزسه ده زیرا کافرك مسلم اوزره شهادتی مقبوله اولمز واکر مسلم ادعا ایدرسه اول ایکی ذمینك شهادتلری مقبوله اولور (امر آخر ان ینکح صغیرته فانکح عند رجل او امرأتین ان حضر الاب صح والا فلا) صغیرهنك باباسی برشخص آخره صغیرهسنی نکاح ایتمك ایچون امر ایلسهیدی پس اول آخر دخی اول صغیرهیی بر رجل یاخود ایکی مرأه حضورنده نکاح ایتسهیدی اکر صغیرهنك باباسی اول مجلسده حاضر ولدیسه نکاح صحیح اولدی واکر صغیرهنك باباسی حاضر دکل ایسه صحیح اولمدی پس قچان باباانده حاضر اولسهیدی وکیلك عبارتی اکا انتقال ایدر پس حکما بابا عاقد اولور ووکیل اول رجل ایله یاخود ایکی مرأه ایله ایکی شاهد اولور (کأب زوج بالغة عند رجل آخر ان حضرت صح والا فلا) مثالی باباکبی که بالغه اولان قزینی بر رجلك حضورنده تزویج ایتسهیدی اکر اول مجلسده اول بالغه حاضره ایسه نکاح صحیح اولور واکر حاضره اولمزسه نکاح صحیح اولمز پس بالغه کانه عاقده وبابا اول حاضر اولان رجل ایکی شاهد اولورلر (حرم تزوج اصله وفرعه) رجل اوزره اصلنی تزوج ایتمك حرام اولدی نقدر یوقاری وارسه وفرعنی دخی تزوج ایتمك حرام اولدی نقدر اشاغی کیدرسه (واخته وبنتها وان سفلت) ودخی رجل اوزره قزقرنداشنی وقزقرنداشنك قزینی تزوج حرام اولدی نقدر اشاغی کیدرسه (وعمته وخالته وبنت اخیه بای جهة کانت) ودخی عمهسنی وخالهسنی ودخی ارقرنداشنك قزینی نقدر اشاغی کیدرسه قنغی جهتدن اولورسه اولسون تزوج حرام اولدی اما عمك وعمهنك وخالك وخالهنك قزلرینی تزوج حلال اولدی حق سبحانه وتعالینك (واحل لکم ما وراء ذلکم) قول شریفیچون ونلر محرماتده ذکر اولنمش دکلردر (وبنت زوجة وطئت وام زوجته وان لم توطأ) ودخی زوجهسنك قزینی اکر زوجهیی وطی ایتمش ایسه ودخی زوجهسنك اناسنی اکرچه زوجهیی وطی ایتمش دکل ایسهده بونلری تزوج حرام اولدی (وزوجة اصله وفرعه) ودخی اصلنك وفرعنك زوجهسنی تزوج نقدر اشاغی کیدرسه حرام اولدی (والکل رضاعا) وذکر اولنانلر رضاع جهتندن دخی کلیسی حرام اولدی یعنی اصلدن وفرعدن وغیرلردن ذکر اولنان حراملر رضاع جهتندن اولورسهده تزوجلری حرام اولدی وبو برقاج قسمه شامل اولور مثلا قزقرنداشك قزی کبی که نسبیه اولان قزقرنداشنك رضاعیه اولان قزینه ورضاعیه اولان قزقرنداشك نسبیه اولان قزینه ورضاعیه اولان قزقرنداشنك رضاعیه ولان قزینه شامل اولور (واصل مزنیته) وذکر اولنان کی زنا ایلدیکی مرأهنك اصلنی دخی تزوج حرام اولدی نقدر یوقارو کیدرسه (وممسوسته بشهوة) ودخی رجلك شهوت ایله بلا حائل مس ایلدیکی مرأهنك اصلیده حرام اولدی (وماسته) ودخی زوجه مس ایدن مرأهنك

اصلی ودخی رجلك ذكرینه نظر ایدن مرأه نك اصلی حرام اولدی (والمنظور بشهوة الى فرجها الداخل ولو من زجاج اوماء هی فیه) ودخی رجل شهوتله فرجنك داخلنه نظر ایلدیكی مرأه نك اصلیده حرام اولدی كركسه اول رجلك نظری زجاجدن اولسون وكركسه مرأه صو ایچنده اولدیغی صودن اولسون (وفروعهن) وكذلك ذكر اولنان مرأه لرك فروعلری دخی حرام اولدی* زیرا بزم قتمزده حرمت مصاهره ثابت اولور شافعی ایچون خلاف واردر (لامن مرآة اوماء بالانعكاس) مرأه نك فرج داخلنه نظر آینه دن یاخود مرأه ایچنده اولدیغی صودن انعكاس ایله اولورسه اول مرأه نك اصولی وفروعی حرام اولمزیعنی قچان رجل مرأه نك فرج داخلنه زجاجدن یاخود مرأه ایچنده اولدیغی ماءدن نظر ایدرسه اول مرأه نك اصلی وفرعی ناظره حرام اولور واما اكر ناظر مرأه نك فرج داخلنه آینه دن یاخود ماءدن انعكاس ایله نظر ایدرسه اول مرأه نك اصلی وفرعی ناظره حرام اولمز فتاوای قاضیخانده وخلاصه ده بو یله ذكر اولندی (قبل ام امرأته تحرم) رجل زوجه سنك اناسنی او پسیدی زوجه سی اول رجله حرام اولور (مالم یظهر عدم الشهوة) مادامكه شهوتله او پدیكی ظاهر اولمدقچه (وفی المس لامالم یعلم الشهوة) ورجل زوجه سنك اناسنی مس ایتسیدی حرام اولمز مادامكه شهوتله مس ایتدیكی بلنمدكجه* زیرا انسانی او پمك اكثریا شهوتله اولور وصارلمق او پمك منزله سنده در فتاوای قاضیخانده بو یله ذكر اولندی (ومادون تسع سنین لیست بمشتهاة) طقوز یاشندن اكسك اولان قز مشتهاة دكلدر* زیرا طقوز یاشنده اولان قز از اولور مشتهاة اولور واز اولور مشتهاة اولمز* زیرا طقوز یاشنده اولان قزجغه نك بیوكلكی وكوچكلكی ایله مختلف اولور واما طقوز یاشنده یتشمزدن اول مشتهاة اولمز وفتوی بونكله در (كذا الجمع نكاحا وعدة) یعنی رجل مزنیه سنك اصلنی تزوج ودخی امثالنی تزوج حرام اولدیغی كبی نكاحده وعدتده ایكی مرأه نك جمعی حرام اولدی (ولو من بائن) كركسه اول عدت طلاق بائندن اولسون بونده شافعینك خلافی واردر (ووطأ بملك یمین بین امرأتین) ودخی وطء جهتندن ملك یمین ایله ایكی مرأه نك بیننی جمع حرام اولدی (ایتهما فرضت ذكرا لم تحل له الاخری) اوله ایكی مرأه كه هر قنغیسی ارككلك فرض اولنسه آخری اول ذكر فرض اولنانه حلال اولمیه یعنی اول ایكی مرأه نك بیننی نكاحده ایكیسنی برعقد ایله یاخود هر برینی برعقد ایله جمع ایتمك یاخود بربنی اخرانك عدتنده جمع ایتمك حرام اولدی برابردر كرك اول عدت طلاق بائندن اولسون وكرك طلاق رجعیدن اولسون ودخی ایكی مملوكه كه ایكیسندن بری اركك فرض اولنسه اخری اكا حرام اوله انلرك ایكیسی بیننی وطء جهتیله جمع حرام اولدی* زیرا وجه مذكور اوزره ایكی مرأه بیننی جمع قطیعه رحمه مفضیدر* زیرا ضره لر ماییننده عداوت معتاده در (فجاز بین امرأة وبنت زوجها) پس مرأه ایله مقدمكی زوجنك قزینی جمعی جائز اولور یعنی مرأه نك زوج اولنك زوجه اخراسندن حاصل اولان قزی ایله بیننی جمع جائز اولور* زیرا مرأه ایله اول قزك بیننده نسبا ورضاعا قرابت یوقدر* زیرا زوجك قزی ذكر فرض اولنسه زوجك اوغلی اولور بوایسه حرامدر واما مرأه اخری ذكر فرض اولنسه اول مرأه نك اوزرینه حرام اولمز (وان تزوج اخت امة وطئها) واكر رجل وطی ایلدیكی جاریه سنك قزقرنداشنی تزوج ایتسیدی (صح النكاح) نكاح صحیح اولور (لكن لایطأ واحدة حتی تحرم احدیهما علیه) لكن منكوحه دن وموطوءه دن برینی وطء ایلمزحتی ایكیسندن بری كندو یه حرام اولمدقچه* زیرا منكوحه یی وطء ایتسیدی اول ایكیسنك بیننی حقیقة وطء جهتندن جمع ایتمش اولور واكر مملوكه یی وطء ایدرسه حكما وطئا ایكیسنك بیننی جمع ایتمش اولور وقچان مملوكه اسبابدن برسببله بیع كبی وتسلیم ایله هبه كبی واعتاق وكتابت كبی بونلردن بری ایله رجلك نفسی اوزره حرام اولسیدی منكوحه نك وطئی حلال اولور وقچان منكوحه یی وطئدن اول تطلیق ایتسیدی مملوكه نك وطئی حلال اولور* ورجل منكوحه یی وطء ایدرا كرمملوكه موطوءه دكل ایسه نه حقیقة ونه حكما وطء جهتندن جمع اولنمدیغیچون (وان تزوجهما بعقدین) واكر رجل ایكی قزقرنداشی ایكی عقد ایله تزوج ایتسیدی* مصنفك ایكی عقد قیدنه باعث ایكیسنی برعقد ایله تزوج ایتسیدی نكاح باطل اولور ایكی قزقرنداشك بیننی جمع ایتدیكی ایچون پس ایكیسیده مهردن برشیئه مستحقه اولمزلر (ونسی الاول) واولایی اونتسیدی و بوقیده باعث اولدركه* زیرا اولایی بیلوركن عقد ایتسیدی ثانیه باطل اولور (فرق) اول رجل ایله اول ایكی قزقرنداشلرك

يدنلري تفريقي اولنور *زيرا ايكيسندن برينك نكاحي بيقين باطل اولور و باطل اولان قنغيسي اولديغي تعيينه
وجه يو قدر اولويت معدوم اولديغيچون وبلا مرجح ترجيح ايسه باطلدر وجهالتله تنفيذه دخي وجه يوقدر فائده
اولمديغي ايچون *زيرا ايكيسندن بريله استمتاع ممكن اولمز قضاء حاجتك غيري وزوج زوجه اوزره نفقه
وكسوه نك ضرري اولديغيچون ودخي مرأه نك معلقه كبي اولمسيچون ومعلقه شول مرأه در كه انك زوجي اندن
اعراض ايده وفروجده تحري جائز اولمز يعني ظن غالب فروجده صواب طلب ايتمك اولمز امدي تفريق متعين
اولدي (فان قالتا لاندري الاولية لا يقضي لهما بشيء) اكر بو تفريق اولنسان ايكي مرأه مهر طلب ايدوب
ديسه لر كه بز اوليتي بيلمز زانلر ايچون برشيء قضا اولنمز الا مكر كه اول ايكي مرأه اصطلا حلشه لر *زيرا حق مجهول
ايچوندر امدي اوليت دعواسندن لابدر ياخود اصطلاحلشه لر كه حتي قاضي انلر ايچون قضا ايليه وصورة
اصطلاح اولدر كه ايكي مرأه قاضي حضورنده ديه لر كه بزم زوج اوزرنده مهريمز واردر ونصف مهر المغه ايكمز
راضيه اولدق بو تقديرجه قاضي قضا ايدر (وان ادعتها كل بلا بينة فلهما تمام المهرين ان فرق بعد الدخول)
واكر ايكي مرأه نك هر بري اوليت دعوي ايدرلرسه ايكيسيچون ايكي مهرك تمامي واردر اكر زوج بعد الدخول
تفريق اولندي ايسه *زيرا مهر دخول ايله مستقر اولدي اول مهردن برشيء ساقط اولمز (ونصف المهر لو قبله)
واكر زوج قبل الدخول تفريق اولندي ايسه (وتساوي مسمياهما) ومهر مسمالرينك مساوي يلكي قتنده
ايكي مرأه ايچون نصف مهر لازم كلور *زيرا نكاح اخير باطلدر مهري ايجاب ايلمز ونكاح اول صحيحدر ومرأه
اولي قبل الوطء مفارق اولدي پس نصف مهر واجب اولدي قنغيسيچون اولديغي معلوم اولمدي
امدي نصف مهر ايكيسي بيننده تنصيف اولنور (وان اختلفا) واكر اول ايكي مرأه مهر مسمالرنده
اختلاف ايدرلرسه (فان علما) پس اكر ايكيسنكده مهر مسمالرينك مقدارلري معلوم اولنورسه (فلكل
ربع مهرها) ايكيسندن هر بري ايچون مهر مسماسنك ربعي لازم كلور (والا) واكر مهر مسمالرينك
مقدارلري معلوم اولوب اكثري قنغيسنكدر واقلي قنغيسنكدر معلوم اولمزسه (فنصف اقل المسميين)
هر بريچون ايكي مسميانك اقلنك نصفي واردر (وان لم يسم فلهما متعة واحدة) واكر اول ايكي مرأه نك
مهرلري تسميه اولنمزسه ايكيسيچون متعهٔ واحده واردر (كذا الحكم في سائر المحرم جمعهما) كذلك نكاحده
ايكيسنك جمعي حرام اولنلردن سائر محرمده دخي حكم ذكر اولنلان كبيدر (صح نكاح الكتابية) كتابيه
اولان مرأه نك نكاحي صحيح اولدي اويله كتابيه كه نبي يه معتقده در صابئيه ذكرينه حاجت بوقدر *زيرا صابئيه
اكر كتابيه ايسه نبي يه معتقده در انك ذكري عبث اولور اكر صابئيه كتابيه دكل ايسه عن قريب انك ذكري كلور
(والمحرمة لحج واو لمحرم) ودخي حج ايچون ياخود عمره ايچون محرمه اولان مرأه نك نكاحي صحيح اولدي
اكر كسه اول نكاح بر محرم رجل ايچون اولسون *زيرا احرام نكاحك صحتني منع ايلمز (والامة ولو كتابية
او مع طول الحرة) ودخي بر جاريه يي نكاح ايتمك صحيح اولدي اكر كسه اول جاريه كتابيه اولسون ياخود اول
رجل اكر كسه حره نكاح ايتمكه قدرتي اولسون شافعي ايكيسنده بيله خلاف اوزره در *زيرا شافعي حر مسلم
ايچون كتابيه اولان جاريه يي تزوج ايتمكي جائز كورمز جاريه مسلمه اولورسه تجويز ايلدي حره تزوجنه قدرتي
اولمق شرطيله *طول حره ايله مراد حره نك نكاحنه قادر اولمقدر حره نك مهرني ونفقه سني كورمكه قدرت
اولمغله (والحرة عليها لا عكسه) وجاريه اوزرينه حره نك نكاحي صحيح اولدي لكن حره اوزره جاريه نك
نكاحي صحيح اولمدي (ولو في عدة الحرة) اكرچه كيم جاريه نك نكاحي حره نك عدتنده اولورسه دخي عقددن
مانع اولان نكاحك اثري باقي قالديغيچون (واربع من حرائر واماء فقط) وحر ايچون حره لردن وامه لردن
انجق درت مرأه نك نكاحي صحيح اولدي يعني حر ايچون درتدن زياده نكاح جائز اولمز حق سبحانه وتعالينك
(فانكحوا ما طاب لكم من النساء مثنى وثلاث ورباع) قول شريفنده نص ربع اولديغيچون امدي عدد اوزرينه
تنصيص اول رجل اوزره زياده يي منع ايدر امام شافعي قتنده اول كمسنه تزوج ايلمز الا برامه تزوج ايدر
(ونصفهما للعبد) ودخي عبد ايچون حره لردن وامه لردن دردك نصفي جائز اولدي (ونكاح حبلى من الزنا)
ودخي زنادن حامل اولان مرأه نك نكاحي جائز اولدي زيرا حق تبارك وتعالينك (واحل لكم ما وراء ذلكم)
قول شريفي تحتنده داخل اولديغيچون (ولكن لا توطأ قبل وضعها) لكن اول مرأه حملني وضع ايتمزدن

اول وطء اولنمق جائز اولمدی * زیرا اول مرأه‌یی وطء ایدن کمسه‌نك ماسیله غیرینك زرعنی صواریمش اولور و ایچ
بوخسه زانی‌یه احترام ایچون دکلدر امدی بو مرأه‌یی تزوج ایدن کمسه زانینك غیری اولدیغی وقتده در
اما اکر اول مرأه‌یی تزوج ایدن زانی کندی اولسیدی پس امدی کالك قتنده نکاح صحیح اولور وکالك قتنده
اول مرأه نفقه‌یه مستحق اولور وکالك قتنده اول مرأه‌یی وطء اول زانی ایچون حلال اولور نهایه‌ده بویله ذکر
اولندی (ونکاح الموطوءة بملك يمين) ودخی ملك یمین ایله وطء اولنمش جاریه‌نك نکاحی جائز اولدی جاریه‌نك
مولاسی اول جاریه‌یی وطء اینمکله ایله * مصنفك ونکاح الموطوءة بملك يمين قولنده ام ولد دخی داخل اولور
مادامکه ام ولدك وجاریهٔ موطوءه‌نك حملی ظاهر اولمیه نکاح جائز اولور زیرا جاریه‌نك فراشی ضعیفدر و بونك
ایچون جاریه‌نك ولدی مولاسنك نفی مجردیله منتفی اولور امدی مولا ایچون کندی ماءنی صیانت ایچون
اول جاریه‌یی استبرا اینمك مستحب اولور (اوزنا) یاخود زنا ایله موطوءه اولان مرأه‌نك نکاحی جائز اولدی
حتی اکر بر رجل بر مرأه‌یی زنا ایدر کورسیدی اول مرأه‌یی اول رجل تزوج ایلسیدی جائز اولدی
امدی اول رجل ایچون اول مرأه‌یی وطء اینمك دخی وار در امام محمد بونك خلافی اوزره در یعنی اول رجل
اول مرأه‌یی وطء اینمك جائز اولمدی (ونکاح المضمومة الى محرمة) ومحرمه‌یه ضم اولنمش مرأه‌نك نکاحی
دخی جائز اولدی پس بر رجل قچان ایکی مرأه‌یی تزوج اینسیدی ایکیسندن برینك نکاحی حلال اولمز اول
مرأه اول رجل ایچون محرم اولمقله یاخود زوج صاحبی یاخود بت پرست اولمقله حلال اولمز و اول رجل
ایچون مرأهٔ اخرانك نکاحی حلال اولور حلال اولان مرأه‌نك نکاحی صحیح اولدی واخرانك نکاحی باطل
اولدی زیرا مبطل ایکیسندن برنده در امدی مرأهٔ اخری اوزره اقتصار اولنور بیع بونك خلافی اوزره در * زیرا
مبیعك غیری قچان مبیعه ضم اولسیدی مبیعك غیرینك قبولی مبیعك قبولی ایچون شرط اولور امدی بو شرط
فاسددر حالبوکه شرط فاسد ایله بیع فاسد اولور نکاح بونك خلافی اوزره در (وماسمى من المهر كله لها)
ومهردن تسمیه اولنان شیئك کلیسی اول مضمومه مرأه ایچوندر * امامین مهر مثلی اوزره تقسیم اولور دیدیلر
پس امدی مضمومه‌یه اصابت ایدن شیء لازم کلور واخری‌یه اصابت ایدن شیء لازم کلمز (لانکاح امته
وسیدته) یعنی مولا ایچون امه‌سنی وعبد ایچون سیده‌سنی نکاح اینمك یوقدر یعنی مولانك کندو جاریه‌سنی
نکاح اینمك صحیح اولمز برابردر کرکسه اول جاریه مدبره اولسون یاخود ام ولد اولسون یاخود مکاتبه یاخود
مشترکه اولسون ودخی عبد سیده‌سنی نکاح اینمك صحیح اولمز ایکیسنك بطلانی اوزره اجماع اجلیچون
(ولا نكاح المجوسية والوثنية) ومجوسیه‌نك و بت پرستك نکاحی دخی صحیح اولمز زیرا مجوسیه ووثنیه
مشرکاتدندر تحقیقا حق سبحانه وتعالی (ولا تنكحوا المشركات حتى يؤمن) بیوردی (وصابئية عابدة كوكب
لا كتاب لها) وکوکبه عبادت ایدیجی صابئیه‌یی دخی نکاح صحیح اولمز اویله صابئیه که انلر ایچون کتاب اولمیه
صابئیه‌نك تفسیرنده مشایخ اختلاف ایتدیلر پس امدی امامین قتنده صابئیه عبدهٔ اوثاندر وتحقیقا
انلر نجومه عبادت ایدرلر وامام ابو حنیفه قتنده انلر عبدهٔ اوثان دکللردر زیرا انلرك نجومه تعظیم اینملری انجق
مسلمك کعبه‌یه تعظیمی کبیدر پس اکر صابئیه امام اعظمك تفسیر ایلدیکی کبی اولدیسه بالاجماع نکاحی صحیح
اولدی * زیرا امام اعظم قتنده صابئیه اهل کتابدر پس بوقارووده کچن شیئه داخل اولورو اکر امامینك تفسیر
ایلدیکی کبی اولدیسه بالاجماع نکاحلری صحیح اولمز * زیرا امامینك قتنده انلر مشرکیندر امدی بو اجلدن
ذکر اولنان شیء بومکانده قید اولندی کذلك ذکر اولنان مجوسیه ووثنیه وصابئیه‌نك ملك یمین ایله وطئلری دخی
جائز اولمز * زیرا نکاح انلرك وطئلری اوزره مجاز در یاخود بردیر زکه نکاح موضع تغلیبده واقع اولدی پس امدی
وطئه شامل اولور بونی زیلعی ذکر ایلدی (ولا نكاح خامسة فى عدة رابعة للحر وثالثة فى عدة ثانية للعبد)
ودخی رجل حر ایچون دردنجی مرأه‌نك عدتی ایچنده بشنجی مرأه‌یی ورجل عبد ایچون ایکنجی مرأه‌نك
عدتی ایچنده اوچنجی مرأه‌یی نکاح جائز اولمز یعنی پس اکر رجل حر نکاحنده اولان درت مرأه‌نك برینی
طلاق بائن ایله تطلیق اینسیدی اول تطلیق ایتدیکی مرأه‌نك عدتی منقضیه اولنجه آخر دردنجی مرأه‌یی تزوج
ایلمك اول رجل حر ایچون جائز اولمز بونده امام شافعینك خلافی وار در بونك نظیری بر قز قرنداشك عدتی ایچنده
آخر قز قرنداشك نکاحنك جوازیدر (ولا نكاح حبلى ثبت نسب حملها كحامل سبيت) ودخی بر حامل

حربيه نك نكاحی جائز اولمز او يله حربيه كه حملنك نسبی زوجندن ثابت اوله دار حربده حامل ايكن سبی اولنان حربيه كبی يعنی قچان زوجندن دار حربده حملنك نسبی ثابت اولان بر حامل حربيه سبی اولنسه يدی سبی ايدن كمسنه اول حربيه يی وضع حمل ايلمدكچه تزوج ايتمك جائز اولمز پس امدی تحقيقا اول حربيه نك حملنك نسبی دار حربده ثابت اولدی نتكيم بزم دار يمزده ثابت اولديغی كبی امدی بو عبارت قائلك (كحامل من سبی قولندن احسندر* زيرا بو عبارتدن متبادر اولان سبيدن صكره حملك حصوليدر بو ايسه باطلدر* زيرا بو تقديرجه نسب ثابت اولمز (او حامل من مولاها) ياخود حملنك نسبی مولاسندن ثابت اولان بر حامل جاريه نك نكاحی جائز اولمز اول مولا بو جاريه نك حملی بندندر ديو ادعا ايتمكله (او حامل من زوجها مولاها اياه) ياخود حملنك نسبی مولاسنك تزويج ايلديكی آخر كمسنه دن ثابت اولان بر حامل جاريه نك نكاحی دخی جائز اولمز پس تحقيقا بو حملك مولاده اولديغی كبی نسبی ثابتدر (ولا نكاح المتعة) ودخی مرأه متعه نك نكاحی جائز اولمز امدی نكاح متعه اولدر كه بر رجلك بر مرأه ايچون مالدن شو قدر شيئله شو قدر مدنده بن سكا تمتع ايتدم ديمسيدر (ولا نكاح الموقت) ودخی نكاح موقت جائز اولمز يعنی بو نكاح موقت بر رجلك بر مرأه يی ايكی شاهدك شهادتيله اون كونه دك تزوج ايلمسی كبيدر مصنف والموقت ديمدی* زيرا بو والموقت ديمسيله متعه اوزره عطف اولمسی فهم اولنمسون ايچون پس امدی بو معنا اولمديغله بيله هدايه يه مخالف اولدی شول حيثيله كه هدايه ده والنكاح الموقت ديدی (برهنت امرأة عليه انه تزوجها وقضی به ولم يكن تزوجها حل له وطئها) يعنی بر مرأه بر رجل اوزرينه انی تزوج ايتديكنه ادعا ايدوب وايكی شاهد اول رجل اول مرأه يی تزوج ايتديكنه شهادت ايدوب وزوجه سی اولديغنه قضا اولنسه يدی حالبوكه اول رجل اول مرأه يی تزوج ايتمامش ايدی اول رجل ايچون اول مرأه يی وطء حلال اولدی (ولها تمكينه فی عكسه) واول مرأه ايچون بو مسئله نك عكسنده نفسنی تمكين دخی واردر امدی بو فی عكسه قولی امام اعظم قتنده در حالبوكه ابی يوسف قولی اولكيدر كه يعنی مرأه نك اثبات ايلمسی ودخی مصنفك فی عكسه قولنده امام محمدك اول رجل ايچون وطئه وسعت بو قدر قولی واردر حالبوكه بو قول امام شافعينك قوليدر* زيرا قاضی جهتده خطا ايتدی زيرا شهود كاذبدر نتكيم قچان شهودك عبيد ياخود كفار اولديغی ظاهر اولسيدی كاذب اولديغی كبی اولدی ودخی ابو حنيفه ايچون روايت اولنان شیء واردر كه تحقيقا بر رجل بر مرأه اوزرينه بينه اقامت ايدوب حضرت علی كرم الله وجهه حضورنده تحقيقا بو مرأه اول رجلك زوجه سيدر ديو ايكی كمسنه شهادت ايلديلر پس حضرت علی كرم الله وجهه دخی اول شاهدلرك شهادتلريله قضا ايلدی پس امدی اول مرأه حضرت علی رضی الله عنهه يه اكر اول رجلدن بنم ايچون چاره اولمز ايسه بنی اكا تزويج ايدك ديدی پس حضرت علی كرم الله وجهه (شاهداك زوجاك ديدی امدی اكر نكاح منعقد اولميدی اول مرأه يه حضرت علی كرم الله وجهه طلب ايلديكی شيئه اجابت ايدردی (لا يصح تعليق النكاح بالشرط) شرطايله نكاحك تعليق صحيح اولمز يعنی بر رجل قزی ايچون اكر سن شو داره داخل اولور سن بن سنی فلان كمسنه يه تزويج ايتدم ديوب وفلان دخی بن اول قزی تزوج ايتدم ديمسی مثليدر امدی تعليق صحيح اولمز اكر نكاح صحيح اولورسه ده تقرير اولنان شیء ايچونكه تحقيقا شرطايله تعليق اسقاطات محضه يه مخصوص اولور ويله اسقاطات محضه كه انكله تحليف اولنور طلاق كبی وعتاق كبی امدی نكاحه اسقاطات محضه تعدی ايلمز ونكاح اسقاطات محضه دندكلدر (ولا اضافته الی امر فی المستقبل) ودخی مستقبلده بر امره نكاحی اضافت صحيح اولمز مثلا بر رجلك محرمده ديمسی مثللی كه بن انی صفرده فلانه تزويج ايتدم ديوب وفلان دخی بن انی قبول ايتدم ديسه نكاح صحيح اولمز (ويبطل الشرط دونه) يعنی شرط باطل اولور نكاح باطل اولمز (الا ان يكون كائنا) الا مكر كه اول شرط كائنا اولمق ايله باطل اولمز مجموعة النوازلدن عماديه ده نقل اولنديكه تحقيقا حال ايچون بر شرط معلوم ايله نكاحی تعليق جائز اولور ديدی امدی اول تعليق تحقيق اولور بر كمسنه آخر ايچون ديمسيله كه سن قزيكی بكا تزويج ايله ديوب پس آخر بن اول قزی فلان كمسنه يه بوندن اول تزويج ايتدم ديسيدی پس خاطب اول قولی تصديق ايتمسيدی پس امدی قزك باباسی اكر بن اول قزی فلان كمسنه يه تزويج ايتمدم ايسه تحقيق بن اول قزی سكا تزويج ايتدم ديسه ودخی اول كمسنه قبول ايلسيدی حالبوكه تحقيقا اول بابا بوندن اول اول قزی تزويج ايتمديكی ظاهر اولسيدی بو نكاح منعقد اولور* زيرا شرط كائن ايله تعليق تحقيقدر پس امدی اول نكاح

تجبیر اولور انشاءالله تعالی بونك تحقیقی بیوعك آخرنده كلور والله اعلم بالصواب

﴿ باب الولی والکفو ﴾

بو باب ولی و كفوك احكاملری بیاننده در* ولی لغت جهتندن صاحب معناسنه در و عرفا (الولی شرط صحة النكاح فی الصغیر والمجنون والرقیق) ولی یعنی ولایت صغیرده و مجنون و رقیقده نكاحك صحتنه شرطدر زیرا بونلرك ولی یه احتیاجلری علی عجزدر حال بو كه صغیر و مجنون و رقیقده عجز موجوددر ولینك صغیرده و صغیر مثللرنده نكاحك صحتنك شرط اولمسندن صغیر و صغیر مثللرینك اضدادینك نكاحنك صحت انعقادنده ولینك عدم اشتراطی بیلندكده مصنف بونك اوزرینه (فینعقد نكاح حرة مكلفة) قولیله تفریع ایلدی پس امدی حرهٔ مكلفه نك نكاحی منعقد اولور یعنی اویله حرهٔ مكلفه كه عاقله و بالغه اوله كرك اول بالغه بكر اولسون یاخود ثیب اولسون (بلا ولی) ولیسز نكاحی منعقد اولور پس تحقیقا حرهٔ مكلفه قچان نفسنی بلا اذن ولی تزویج ایتسه ایدی امام ابی حنیفه و ابی یوسف رحمهما الله قتلرنده نافذ اولور و دخی ابی یوسفدن برروایتده نافذ اولمز الا ولی اذنیله نافذ اولور و امام محمد قتنده ولینك اجازتنه موقوف اولدیغی حالده نافذ اولور و امام مالك و امام شافعی رحمهما الله قتلرنده اصلا نافذ اولمز (وله الاعتراض فی غیر الكفو) یعنی ولی ایچون كفوك غیریده اعتراض واردر اكر ولی دیلرسه فسخ ایدر و اكر دیلرسه اجازت ویرر (مالم تلد منه) مادام كه اول حرهٔ مكلفه كفوی اولمیان زوجدن ولد كتورمیه ولی ایچون اعتراض واردر اما قچان اول حرهٔ مكلفه اول زوجدن ولد كتورسیدی اولیاء ایچون حق فسخ یوقدر ولد ضائع اولمسون ایچون* زیرا اول ولدك مربیسی اولمغله ضایع اولور خانیه ده و خلاصه ده بویله ذكر اولندی ولكن شیخ اسلامك مبسوطنده ذكر اولندیكه تحقیقا حرهٔ مكلفهٔ بالغه نفسنی كفو ینك غیری یه تزویج ایتسه ایدی پس ولی نكاحی بیلوب اول حرهٔ مكلفهٔ بالغه برولد كتورنجیه دكین سكوت ایتسه ایدی اندنصكره اول ولی اول زوج ایچون خصومته بدأ ایتسه ایدی پس ولی ایچون اول زوجله زوجه بینینی تفریق ایتمك واردر* زیرا سكوت نكاح حقنده رضا قیلنمدی الا انصابكرك حقنده رضا قلندی امدی قیاس بویله نكل ایدی نهایه ده بویله ذكر اولندی (وروی عدم جوازه) وحرهٔ مكلفهٔ بالغه نك بلا اذن ولی نفسنی كفو ینك غیری یه تزویجنده ولی ایچون اعتراضك عدم جوازی روایت اولندی امام اعظمدن حسن روایت ایلدیكه تحقیقا اشیادن چوق شی واردر كه وقوعندنصكره انك رفعی ممكن اولمزامدی ولی ایچون اعتراض جائز اولمسی (وبه یفتی) فتوی دخی بونكله در زمانك فسادی اجلیچون (ورضی البعض كالكل) یعنی اولیاسانك بعضیسنك رضاسی كلینك رضاسی كبیدر حتی قچان اولیاسنك بری عقد ایتسه ایدی باقیسی عقدك فسخی اوزره قادر اولمزلر اكر اول اولیادرجهده برابر اولورلرسه اما قچان اول اولیادن بعضیسی عاقددن اقرب اولسه ایدی اقرب ایچون عقدی فسخ واردر (وقبضه المهر ونحوه) یعنی ولینك مهری و مهر مثللی اشیایی قبض ایتمسیكه قزك تجهیزی كبی و اسباب ولیمه یه مباشرتی كبی (رضی) رضادر* زیرا قبض عقدك تحكیمی ایچون تقریردر و اكر ولی مهر و نفقهده زوج ایله مخاصمه ایتسه ایدی پس قیاسده رضا اولمز و استحسانده رضا اولور اونی قاضیخان ذكر ایلدی (لاسكوته) ولینك سكوتی رضا دكلدر* زیرا تحقیقا اولینك مطالبه دن سكوتی محتمل اولور پس سكوت رضا قیلنمدی الا مواضع مخصوصهده رضا قیلندی امدی بو مواضع مخصوصه بوندن دكلدر (لاتجبر بكر بالغة علی النكاح) بكر بالغه نكاح اوزره جبر اولنمز یعنی بكر بالغه رضاسز نكاح اولنمز بالكه صغیره یه بزم قتمزده جبر اولنور كركسه اول صغیره ثیب اولسون و دخی امام شافعی قتنده بكر جبر اولنور كركسه بالغه اولسون پس امدی بكر صغیره اتفاقا جبر اولنور و دخی ثیب بالغه اتفاقا جبر اولنمز بوندنصكره بزم قتمزده هر ولی ایچون جبر واردر و امام شافعی قتنده جبر بوقدر الا بابا و بابانك باباسی جد ایچون جبر واردر (فان استأذنها هو) پس اكر ولی كندوسی اول بالغه دن نكاحه اذن طلب ایتسه ایدی (او وكیله او رسوله او زوجها) یاخود ولینك وكیلی یاخود ولینك رسولی یاخود بالغه نك زوجی (فعلت) پس امدی اول بالغه كندویه تزویج خبرینك وصولنی بیلسه ایدی (فسكتت او ضحكت غیر مستهزئة) پس اول بالغه سكوت ایلسه ایدی یاخود مستهزئ اولمدیغی حالده كولسه ایدی پس اكر اول بالغه استهزا جهتندن كولسه رضا اولمز و دخی قچان تبسم ایتسه ایدی تبسم رضادر قول صحیح بودر

نهايه ده بويله ذكر اولندى (او يكت بلاصوت) ياخود بلا صوت اغلسيدى (كان اذنا بشرط ان تعلم الزوج) زوجى كيم اولديغنى اول بالغه بيلمك شرطيله جمله سى اذن اولور يعنى تحقيقا اول بالغه نك سكوتى وسكوت اوزرينه عطف اولان شى اول بالغه دن اذن اولمز الا فى ــان اول بالغه زوجى كيم اولديغنى بيلدكده اذن اولورتا كه اول بالغــه نك زوجه رغبتى وعدم رغبتى ظاهر اولسون ايچون حتى اكر ولى بالغه ايچون بن سنى بر رجله تزويج ايتمك مراد ايدرم ديــيدى پس اول بالغــه سكوت ايلسيدى رضا اولمز زيرا اول رجله علم بولنمدى ودخى اكر ولى بالغه يه بن سنى فلان كمــنه يه ياخود فلان كمسنه يه تزويج ايده يم ديوب حالبوكه جماعت ذكر ايلسيدى پس اول بالغه سكوت ايلسه بورضادر ولى هر قنغيسنه ديلرسه تزويج ايدر زيلعى بويله ذكر ايلدى (لا المهر) يعنى اول بالغه نك مهرينى بيلسى شرط دكلدر زيرا مهرسز نكاح صحيح در امدى اكر تبليغ ايديجى كمسنه فضولى اولورسه اول مهرده عدد وعدالت امام اعظم قتنده شرط قيلندى امامين ايچون خلاف واردر (كذا) كذلك بونده دخى تحقيقا بكر بالغه نك سكوتى ذكر اولنان كبى اذندر (اذا زوجها الولى عندها فسكتت يكون اذنا فى الاصح) يعنى قچان بكر بالغه يى ولى اول بكر بالغه نك قتنده تزويج ايدوب پس اول بالغه سكوت ايلسيدى اصح قولده اذن اولور بونى زيلعى ذكر ايلدى (وان استأذنها غير الاقرب او ولى بعيد فاذنها) ودخى اكر ولى اقربك غيرى اجنبى وياخود ولى بعيد اول بالغه دن اذن طلب ايتسيدى پس اول بالغه نك اذنى سكوت ايله اولمز (بالقول) بلكه قولله اولور ✻ زيرا بو سكوت اجنبينك كلامنه التفات ازاولديغى ايچوندر پس امدى رضا اوزرينه دلالت ايلمز اما رسول بونك خلافنه ملا يسدر پس تحقيقا رسول ولى مقامنه قائمدر (كالثيب) ثيب كبى رسول عليه الصلاة والسلامك (الثيب تشاور) قول شريفى ايچون معناى شريفى ثيب ايله مشاوره اولنور ✻ زيرا تحقيقا نطق ثيبدن عيب عد اولنمز زيرا ممارسته حيا اقليل اولور پس امدى ثيبدن نطق مانع دكلدر ديمكدر ✻ كافيده ذكر اولنديكه قچن ثيبه رضا اوزرينه دلالت فعل بولنسيدى پس اول فعل قول كبيدر مثلا نفسنى تسليم كبى ومهرينى ونفقه سنى مطالبه ايتمك كبى زيرا دلالت اول بالغــه نك عمل صريحى ايشلسيدر ودخى محيطده ذكر اولنديكه اكر اول بالغه زوجنك هديه سنى قبول ايتسيدى ياخود زوجنه خدمت ايتسيدى ياخود طعامندن اكل ايتسيدى رضا اولمز (ويشترط) ودخى ولى اقربك غيرى اجنبينك استيذاننده شرط قيلندى (اعلامهما) يعنى مهرى وزوجى اعلام شرط قلندى ✻ دينلديكه ابك وجدك وبوايكيسنك غيرى كمسنه نكاحى استيمارده مهرى تسميه دن لازمدر ✻ زيرا بالغه نك رغبتى صداقك قلتنك وكثرتنك اختلافيله مختلف اولور امدى صحيح اولان تحقيقا مزوج قچان اب ياخود جد اولسيدى پس يالكز زوجى ذكر ايتسيدى كفايت ايدر ✻ زيرا اب مهردن نقص ايلمز الا ما فوقه غرض ايچون ايدر واكر مزوج اب ايله جدك غيرى اولسيدى پس زوجى ومهرى تسميه دن لازمدر كذلك كافيده بويله ذكر اولندى (ان زائل بكارتها بوثبة او حيض او جراحة او تعنيس) بالغه نك بكارتنى صيچرامغله ياخود حيض زياده اولمغله ياخود جراحت ايله ياخود تعنيس ايله زائل اولسيدى تعنيس بالغه نك اهلى يانندە بلوغه ادراكندن صكره بكارت عد اولنمقدن چيقنجيه دكين طول مكث ايدر (او زنا) ياخود زنا ايله زائل اولسيدى (بكر حكما) اول بالغه حكما بكردر يعنى تحقيقا اول بكارتى اولوب حكما بكرك سكوت ايلسنده رضا واردر (والقول لها ان اختلفا فى السكوت) وقول بكر بالغه ايچوندر اكر زوج ايله بكر بالغه سكوتده اختلاف ايلسه لردى يعنى قچان زوج بكر بالغه ايچون بن سكا نكاحى تبليغ ايتدم ديوب پس سن سكوت ايتدك ديسيدى ودخى بكر بالغه بلكه بن رد ايتدم ديسيدى پس امدى قول بكر بالغه نكدر ✻ زيرا زوج عقدك لزومنى وبضعك تملكنى ادعا ايتدى حالبوكه مرأه انى دفع ايتدى (وتقبل بينته على سكوتها ولا تحلف هى عند عدمها) ودخى مرأه نك سكوتى اوزره زوجك بينه سى قبول اولنور وامام اعظم قتنده بينه نك عدمى قتنده مرأه تحليف اولنمز نكاحده امام اعظم قتنده عدم تحليف اوزره تحليف اولنمز امامين ايچون خلاف واردر (للولى انكاح الصغير والصغيرة ولو ثيبا) ولى ايچون صغير وصغيره يى انكاح واردر كركسه اول صغيره ثيب اولسون امام شافعى ايچون خلاف واردر وذكرى مرور ايلدى (بغبن فاحش) غبن فاحش ايله انكاح واردر امدى غبن فاحش شول شيئدر كه اب صغيره قزينى تزويج ايتمكله ومهرندن

نقصان فاحش ایله نقص ایتمکله انده ناس مغبون اولمدیغی شیدر (او بغیر کفو) یاخود کفوك غیری یه انکاح
ایتمك واردر امدی اب صغیره قزینی عبده تزویج ایتمکله یاخود صغیر اوغلنه برامه یی تزویج ایتمکله در
(ان کان ابا او جدا) اکر ولی اب یاخود اب الاب جد اولورسه امامین ایچون خلاف واردر فقهاء دیدیلر که خلاف
قچان اب صاحی یعنی آیق اولدیغی وقتده در اکر اب سکران اولورسه اتفاقا انکاح صحیح اولمز وکذلك اکر ابدن
یاخود جددن بر الحق خوی بیلنسه یدی مثلا طمع خامی اولدیغی اجلدن یاخود سفیه اولدیغی اجلدن اتفاقا
انکاح صحیح اولمز امامین ایچون دلیل اولدر که تحقیقا انلرك ولایتلری نظر یدر پس قچان ضرره متضمن اولورسه
جائز اولمز ودخی امام اعظم ایچون دلیل اولدر که تحقیقا اب ایله جدك شفقتلری وافره در پس امدی ظاهر اولان
بودر که تحقیقا بو ضرر بر آخر فائده مقابله سنده مضمحل اولور مثلا زوجك حسن خلق صاحبی اولمسندن والفت
صاحبی اولسندن ونفقه سی واسع اولمسندن وعفیف اولمسندن امدی ظاهر اولان تحقیقا اب وجد اول
بالغه یی عقد ایله بونلری قصد ایتسه لردی پس امدی ضرر اولمز (والا) یعنی اکر ولی اب یاخود جد اولمز سه
(فلا) یعنی غبن فاحشله یاخود کفوك غیری ایچون انکاح اتفاقا صحیح اولمز زیرا اب ایله جدك غیریده علت ولایتده
صحت بولنمدیغی ایچون (فنی عقدهما) پس اولیادن اب ایله جدك عقدنده یعنی اب ایله جد قچان صغیر
وصغیره یی عقد ایلسیدی (اذا کان بمهر المثل او کفو) یعنی مهر مثل ایله یاخود کفوی ایله عقد ایتسیدی (لزم)
اول عقد واجب اولادی امدی بعد البلوغ ایکیسندن بری ایچون خیار بلوغ یوقدر (وفی عقد غیرهما خیار
فسخ بالبلوغ او العلم بالنکاح بعده) ودخی اولیادن اب ایله جدك غیرینك عقدنده بلوغله یاخود بعد البلوغ
نکاحه علمله خیار فسخ واردر * یعنی قچان صغیر وصغیره قبل البلوغ عقدی عالم اولسه لردی ایکیسندن
هر بری ایچون بلوغی وقتنده خیار فسخ واردر اکر دیلرلرسه نکاح اوزره قائم اولورلر واکر دیلرلرسه نکاحی فسخ
ایدرلر امام اعظم ایله امام محمد قتلرنده واکر ایکیسیده بلوغدن اول عقدی عالم دکللرایسه پس ایکیسندن بری
ایچون قچان بعد البلوغ عقدی بیلسه لردی خیار فسخ واردر * مصنفك غیرهما قولی قاضی یه وامه شامل اولور
حتی قچان قاضی ایله امدن بری صغیره یی تزویج ایلسیدی خیار ثابت اولادی صحیح اولان بودر وفتوی دخی
بونك اوزرینه در کافیده دخی بویله ذکر اولندی (بشرط القضاء) اویله خیار فسخکه قاضینك قضاسی شرطیله
یعنی قچان صغیر یاخود صغیره بلوغندنصکره فرقتی اختیار ایتسه لردی فرقت ثابت اولماز مادامکه بینهماده
اولان نکاحی قاضی فسخ ایلمدکجه (بخلاف خیار العتق) خیار عتق بونك خلافی اوزره در شول حیثیتله که
خیار عتقده قضایه محتاج اولمز (والمخیرة) ودخی خیار مخیره بونك خلافنه در پس تحقیقا مخیره قچان نفسنی
اختیار ایتسیدی بلا قضاء فرقت واقع اولور (فیتوارثان قبله) پس امدی صغیر وصغیره قضادن اول فوت
اولسه لردی بری برینه وارث اولورلر یعنی قچان فرقت قضایه شرط قلندیغی وجه اوزره قضادن اول صغیر
وصغیره نك بری فوت اولسیدی کرکسه اول صغیر وصغیره بالغ اولسون کرکسه اولمسون آخره وارث اولور
قضادن اول نکاحك بقاسیچون (وسکوت البکر هنا رضی) وبکرك بومکانده سکوتی رضادر یعنی بکرك
بلوغی وقتنده یاخود بعد البلوغ نکاحی بیلدیکی وقتده سکوتی رضادر (وخیارها لا یمتد الی اخر المجلس
وان جهلت به) یعنی بکرك خیاری مجلسك اخرینه ممتد اولمز اکرچه کیم اول بکر خیاری بیلمزسه ده پس
امدی تحقیقا بکر قچان خیاری بیلدیکی وقتده سکوت ایتسیدی انك اوزرینه بناءکه تحقیقا اول بکر
خیاری بیلمز که تحقیق انك ایچون خیار واردر اول بکرك خیاری باطل اولور وبکرك خیاری جهلیله عذر
اولمز امدی لایق اولان اول بکر نفسنی دمك رؤیتیله اول مجلسده اختیار ایتمکدر واکر بکر دمی لیلده
کورسیدی اول بکر لسانیله نفسنی اختیار ایدر پس امدی اول بکرین نکاحمی فسخ ایتدم دیوب وصباح
اولدقده اشهاد ایدروحالا بن دمی کوردم دیر پس اکر اول بکر حیض کوردیکی حینده الحمد لله بن نفسمی
اختیار ایتدم دیسیدی پس اول بکر خیاری اوزرینه در واکر اول بکر حیض کوردیکی حینده کندو خادمنی
کوندروب پس شاهدلری دعوت ایتسیدی پس اول بکر شاهدلر اوزرینه کندی کتمکه قادره اولسیدی
حال بوکه اول بکر برمکان منقطعه ده اولسه اول بکر ایچون نکاح لازم کلدی پس بو عذر اولماز واکر اول
بکر بلوغی وقتنده زوجنك اسمندن یاخود تسمیه اولنان مهرندن سؤال ایتسیدی یاخود شاهدلره

سلام و یرسیدی اول بکرك خیاری باطل اولور واكر اول بكر بلوغی وقتنده نفسنی اختیار ایدوب واشهاد دخی ایتمیدی حالبوكه ایكی آیه دكین قاضی یه وارمسیدی پس اول بكر خیاری اوزرینه در خیار عیب كبی زیلعی بو یله ذكر ایلدی (بخلاف المعتقة) معتقه بونك خلافی اوزرینه در یعنی قچسان برجاریه آزاد اولوب حالبوكه اول جاریه نك زوجی اولسیدی اول جاریه ایچون خیار عتق ثابت اولور اكرچه كیم اول جاریه تحقیق كندی ایچون خیار اولدیغنی بلمزایسه ده پس اول جاریه نك جهلی عذردر* زیرا تحقیقا اول جاریه نك مولاسنه خدمتی تعلمی منع ایدر حرلر بونك خلافی اوزرینه در پس تحقیقا طلب علم هر مسلم و مسلمه اوزرینه فریضه در واما صبی و صبیه پس قچسان ایكیسیده مراهق اولسه لردی ایكیسنك اوزرینه ایمانی وایمانك احكامنی تعلم واجب اولور یاخود اول مراهق و مراهقه نك ولیلری اوزرینه تعلیم واجب اولدی امدی مراهق ایله مراهقه سدایعنی كندی كیفلرینه ترك اولنمق لایق دكلدر* زیرا رسول علیه الصلاة والسلام (مروا صبیانكم بالصلاة اذا بلغوا سبعا واضربوهم اذا بلغوا عشرا) بیوردی معنای شریفی سز صبیلریكزه صلات ایله امر ایدك قچان صبیلریكز یدی یاشنه بالغ اولدقده ودخی سز صبیلریكزی ضرب ایدك قچان صبیلریكز اون یاشنه بالغ اولدقده دیمكدر (وخیار الصغیر والثیب) یعنی صغیر ایچون وثیب ایچون مجلسك خیاری (لایبطل بلا صریح رضی) قچان اول صغیر وثیب بالغ اولسه لردی صراحة رضاسز خیارلری باطل اولمز صراحة رضا رضیت یاخود قبلت دیمك ایله اولور (او دلالته) یاخود دلالت جهتندن رضاسز خیاری باطل اولمز یعنی دلالت رضا اوزرینه دلالت ایدر شی ایشلمك ایله اولور مثلا اوپمك كبی ومس ایتمك كبی وغلام ایله مهری كوندرمك كبی وثیبك مهری قبول ایتمسی كبی (ولا ببقیامهما عن المجلس) ودخی صغیرك وثیبك مجلسدن قیام ایتمسیله ده خیاری باطل اولمز* زیرا خیار بلوغ رضانك عدمیله ثابت اولور خلافك توهمی اجلیچون وعدم رضا ایله ثابت اولان شی رضا ایله باطل اولور الا تحقیقا بكرك سكوتی رضادر پس كوربلان شیئدن فضله مجلسك آخرینه ممتد اولمز غلامك سكوتی رضا دكلدر پس امدی سكوت ایچون مستلزم اولان قیام ایله غلامك خیاری باطل اولمز واما ثیبك مجلسدن قیامیله خیار بنتك باطل اولمسی پس تحقیقا ثیبك خیاری بلوغی زوجك اثباتیله ثابت اولمز وبو ظاهردر* ودخی شول شیئكه قیاله ثابت اولمیه مجلس اوزرینه اقتصار اولنمز پس امدی تحقیقا تفویض مجلسك اوزرینه اقتصار اولنمشدر تمكیم عن قریب محلنده بیانی كلور انشاء الله تعالی (الولی فی النكاح لا التصرف فی مال الصغیر) ولی نكاحده در مال صغیرده تصرفده دكل پس تحقیقا مال صغیرده تصرف اولا اب ایچوندر بوندنصكره جد ایچوندر اندنصكره اب ایله جدك وصیلری ایچوندر ثم وثم (العصبة بنفسه) بنفسه عصبه اولانكدر عصبه بنفسه مابینه انثی توسط ایتمكسزین میته متصل اولان ذكردر مصنف العصبة بنفسه قوالیه عصبة بالغیردن احتراز ایلدی بنت كبی قچان بنت ابن ایله عصبه اولسیدی پس بنت ایچون مجنونه اولان اناسی اوزرینه ولایت یوقدر ودخی مصنف عصبة مع الغیردن احتراز ایلدی بنت ایله یله اخت كبی شول حیثیتله كه اخت ایچون مجنونه اولان اناسی اوزرینه ولایت یوقدر (علی ترتیب الارث) ولی ارث ترتیبی اوزرینه عصبه اولاندر یعنی نكاحده ولی اولا ابن تقدیم اولنور نقدر اشاغی اولورسه ده اندنصكره اصل تقدیم اولنور اولكه ابدر ودخی جد تقدیم اولنور اولكه بابانك باباسیدر نقدر یوقارو اولورسه ده اندنصكره لابوین ارقرنداش بوندنصكره لاب ارقرنداش بوندنصكره لاب وام ارقرنداش اوغلو بوندنصكره لاب ارقرنداش اوغلو بوندنصكره لابوین عم بوندنصكره لاب عم بوندنصكره لاب وام عمی اوغلو بوندنصكره لاب عمی اوغلو بوندنصكره معتق تقدیم اولنور پس امدی مجنونه نك ولیسی بابانك وجودیله یله ابنكدر (والحجب) ودخی حجب ترتیبی اوزرینه در یعنی نكاحده ابعد اولان ولی اقرب ایله محجوبدر (بشرط حریة وتكلیف) اویله ولی عصبه كه حر اولمق ومكلف اولمق شرطیله پس عبد ایچون وصغیر ایچون ومجنون ایچون كندولرك غیری اوزرینه ولایتلری یوقدر* زیرا غیر اوزرینه ولایت كندو نفسی اوزرینه ولایتك فرعیدر امدی عبد وصغیر ومجنون ایچون كه كندی نفسلری اوزرینه ولایتلری اولمیه پس انلر ایچون غیر اوزرینه دخی ولایتلری یوقدر (واسلام فی مسلمة) ودخی اویله ولی عصبه كه مسلمه حقنده نكاح مراد ایلسه ولی اسلام اولمق شرطیله (وولد مسلم) ودخی نكاحده ولایت

مسلم اولان ولدی حقنده اسلام اولق شرطیله حق سبحانه وتعالینک (ولن یجعل الله للکافرین علی المؤمنین سبیلا) قول شریفی اجلیچون وکذلک مسلم ایچون کافرهاوزرینه ولایت یوقدر مگرصنفه لایق اولان الامکرکه اول ولی مسلم برکافره جاریه‌نک سیدی یاخود سلطانی اوله دیمک ایدی بونی زیلعی ذکرایدی (ثم الام ثم الاخت لاب وام ثم لاب ثم لام ثم ذوالرحم الاقرب فالاقرب ثم ولی الموالاة) یعنی نکاحده ولی عصبه بنفسه دنصکرهانادراندنصکره لابوین قزقرنداشدراندنصکره لاب قزقرنداشدراندنصکره لام قزقرنداشدر اندنصکره ذی رحم محرمدر الاقرب فالاقرب اندنصکره مولای موالاتدر مولای موالات شول عبددرکه انک ایچون وارث اولمیه ودخی اندن غیری ولی اولمیه شونک اوزرینه که اکراول عبد برجنایت ایتسیدی ارشی مولای موالات اوزرینه اوله‌ایدی اکراول عبد فوت اولسیدی میراثی مولای موالاتک ایچوندر (ثم السلطان) بوندنصکره نکاحده ولی سلطاندر رسول اکرم علیه الصلاة والسلامک (السلطان ولی من لاولی له) قول شریفی ایچون معنای شریفی سلطان انک ایچون ولی اولمیان کمسنه نک ولیسیدر دیمکدر (ثم قاضی کتب فی منشوره ذلک) بوندنصکره نکاحده ولی قاضیدر اویله قاضیکه سلطان طرفندن اعطا اولنان فرماننده ولیسی اولمیان کمسنه یی تزویج ایله دیو یازلمش اوله (الابعد التزویج بغیبة الاقرب) ودخی ولی ابعد ایچون صغیره‌یی غیبة منقطعه ایله غائب اولان ولی اقربک غیبتیله تزویج ایتمک واردر یعنی ابعد اولان ولی ایچون غیبة منقطعه جهتندن غائب اولان ولی اقربک غیبتیله صغیره‌یی تزویج جائز اولور پس فقهادن بعضیسی غیبة منقطعه‌یی تفسیر ایتدی ولی اقرب بر بلده ده اولمغله که اول بلده‌یه قافله واصل اولمز الاسنه ده برکره واصل اولورایدی بوتفسیر قدورینک اختیاریدر ودخی بعض ولی اقرب ادنی مدة سفرده (مسافة القصر) یعنی مسافهٔ قصرده اولورسه ابعد ایچون تزویج ایتمک واردر دیدی زیرا مدهٔ سفرک اقصاسیچون نهایت یوقدر پس ادنی اعتبار اولندی وبوقول فاضل نسفینک اختیاریدر ودخی مروزه منسوب اولان سعدبن معاذک و بزدوه منسوب اولان صدرالاسلامک وصدرالشهیدک اختیارلریدر وفتوی دخی بونک اوزرینه‌درکه فیدهٔ بویله ذکراولندی (وقیل مالم ینتظرالکفو الخاطب الخبرمنه) ودخی بعض دیدیکه مادامکه کفو خاطب ولی اقربدن خبره منتظر اولمیه ابعد ایچون تزویج جائز اولور دیدی بونی امام شمس الائمة السرخسی اختیار ایلدی شول حیثیتله دیدیکه اصح اولان تحقیقا اول ولی اقرب جانب برموضعده اولسیدی که اکرانک حضورینه منتظر اولنسیدی یاخود رأینه اطلاع طلب اولنسیدی اول حاضر اولان کفو خاطب فوت اولورسه پس غیبة منقطعه دررواکرانک حضورینه منتظر اولنبوب ورأینه اطلاع طلب اولنمسیدی واول حاضر اولان کفو خاطب فوت اولمزسه غیبة منقطعه دکلدر* زیرا ولی اقربک ولایتی نظر ایچون ایدی وتقدیرجه انک ولایتک ابقاسنده نظر اولمز (ولایبطل بعوده) یعنی ولی ابعد ایچون ولایت ثابت اولدقدنصکره قچان اول قزی تزویج ایلسیدی بعده ولی اقرب حاضر اولسیدی اول ولی اقرب ایچون نکاحی فسخ ایتمک یوقدر امدی فسخ جائز اولمز* زیرا عقد ولایة تامه ایله عقد اولندی حالبوکه خلف ایله مقصود حاصل اولدقدنصکره اصل اوزره قدرت حاصل اولدی (اقر ولی صغیر او صغیرة او وکیل رجل او امرأة او مولی العبد بالنکاح لم یصدق) برصغیرک ولیسی یاخود برصغیره نک ولیسی یاخود بررجلک وکیلی یاخود برامرأه‌نک وکیلی یاخود برعبدک مولاسی هر برینک نکاحلریله اقرار ایلسه‌لردی امام اعظم قتنده بونلردن برینک اقراری تصدیق اولنمز* زیرا غیر اوزرینه اقرار اولدیغی ایچون تصدیق اولنمز الامکرکه شاهدلر نکاح اوزرینه شهادت ایدرلرسه تصدیق اولنور یاخود صغیر صغیره نکاحی ادراک ایتمکله تصدیق اولنور یاخود موکل یاخود عبد تصدیق ایتمکله تصدیق اولنور امامین قتنده شهادتسز وتصدیقسز ولی تصدیق اولنور* بونک صورتی اولدرکه بررجل قاضی حضورنده برصغیره‌نک باباسی اوزرینه ادعا ایتمکله که تحقیقا اول رجل صغیره‌یی تزویج ایتدم دیسیدی حالبوکه اب اول نکاح ایله قاضی عندنده اقرار ایلسیدی پس تحقیقا قاضی مادامکه زوجک ادعا ایلدیکی نکاح اوزرینه بینه کتورمیجه نکاح ایله قضا ایده‌مز ودخی قاضی صغیره طرفندن برکمسنه‌یی وصی نصب ایدوب حتی اول وصی نکاحی انکار ایدوب پس اول رجل اول وصی اوزرینه بینه اقامت ایدرسه یاخود

صغیره نکاحی ادراك ایدوب پس رجلی و باباسی تصدیق ایدرسه بو تقدیرجه قاضی اول رجله نکاح ایله قضا ایدر (بخلاف الامة) جاریه بونك خلافی اوزره در پس تحقیقا ائمهٔ ثلاثه اجماع ایدیلر که تحقیقا قچسان بر رجل بر جاریه نك مولاسندن اول جاریه نك نکاحنی ادعا ایدنجه نصکره اول مولی جاریه نك نکاحیله اقرار ایلسیدی بینه سز و تصدیقسز جاریه نك نکاحیله قضا اولنور * زیرا مولی کندو نفسی اوزرینه مقردر * زیرا مولی اول جاریه نك نفسنه و بضعنه مالك اولور عبد بونك خلافی اوزرینه در پس تحقیقا مولی عبدك انجق نفسنه مالك اولور وقتا که مصنف ولیك احکامنی بیاندن فارغ اولدیسه کفوده اولان احکامك بیاننه شروع ایدوب (الکفاءة) دیدی یعنی کفاءت لغت جهتندن بر شیئك آخره نظیر اولمسیدر (تعتبر) کفاءت نکاحك لزومی ایچون رجال ایله نسا بینده نکاحده اعتبار اولنور امام مالك ایچون خلاف واردر (نسبا) عربده نسب جهتندن اعتبار اولنور پس تحقیقا عجم نسبلرینی ضائع قیلدیلر (فقریش اکفاء) یعنی قریشك بعضیسی بعض ایچون کفو اولور (والعرب) ودخی عرب یعنی قریشك غیری اولان عرب (اکفاء) بعض قبیله بعض قبیله یه کفو اولورلر قریش ایچون کفو اولمزلر (والموالی) ودخی عجم یعنی عجمه موالی تسمیه اولندی * زیرا انلر اهل حربی قتال اوزره عربه نصرت ایدرلر حال بو که نصرت ایدیجی یه مولی تسمیه اولنور حق سبحانه و تعالی کلام قدیمنده (وان الکافرین لا مولی لهم) بیوردی (اکفاء) عجمده بر رجل بر رجل ایچون کفو اولورلر انلرك نسبی اعتبار اولنمز وانلر عرب ایچون کفو دخی اولمزلر (وتعتبر اسلاما) ودخی کفاءت نسب جهتندن اعتبار اولندیغی کبی اسلام جهتندن دخی اعتبار اولنور (فمسلم بنفسه لیس کفوا الذی اب واحد فیه والابوان فیه کالاباء) پس کندو بنفسه مسلم اولان کمسنه اسلامده اب واحد صاحبی اولان کمسنه یه کفو اولمز و اسلامده ابوان صاحبی اولان کمسنه آباء مثلیدر یعنی شول کمسنه که اسلامده ابوان صاحبی اوله یعنی باباسی ودده سی مسلم اوله اسلامده آباء صاحبی اولان کمسنه ایچون کفو اولور * زیرا تعریف ابوین لفظیله واقع اولور زائد اعتبار اولنمز (وتعتبر حریة) ودخی کفاءت نسب و اسلام جهتندن اعتبار اولندیغی کبی حریت جهتندن دخی اعتبار اولنور (فعبد او معتق لیس کفوا الحرة اصلیة ولا معتق ابوه کفو الذات ابوین حرین) پس امدی بر عبد یاخود عبد معتق حرهٔ اصلیه ایچون کفو اولمز ودخی باباسی معتق اولان کمسنه حرین ابوین صاحبی اولان کمسنه ایچون کفو اولمز (وتعتبر دیانة) ودخی کفاءت حریت جهتندن اعتبار اولندیغی کبی دیانت جهتندن دخی اعتبار اولنور (فلیس فاسق کفوا الصالحة و بنت صالح) پس امدی فاسق صالحه ایچون و صالحك قزی ایچون کفو اولمز (ومالا) ودخی کفاءت دیانت جهتندن اعتبار اولندیغی کبی مال جهتندن دخی اعتبار اولنور مال جهتندن اعتبار رجل مهری و نفقه یی مالك اولمقلغله اولور ظاهر روایتده معتبر اولان بودر (فالعاجز عن المهر المعجل والنفقة لیس کفوا الفقیرة) پس مهر معجلدن ونفقه دن عاجز اولان کمسنه فقیره ایچون کفو اولمز اما مهر معجلدن عاجز اولدقده کفو اولمامسی زیرا مرأه نك بضعی مهردن عوض قلنمغله در پس امدی مهر معجلی تسلیمدن لابددر * زیرا مهر ایله مراد تعجیلی متعارف اولان شیئدر * زیرا متعارفدن ماعداسی عرف جهتندن مهر موجلدر واما نفقه دن عاجز اولمغله کفو اولمامسی پس ازدواجك قوامی بر دوامی نفقه ایله اولدیغی ایچوندر (لاغنی فی الاصح) اصح قولده غنا جهتندن کفاءت اعتبار اولنمز و شمس الائمة السرخسی و صاحب ذخیره دیدیکه اصح اولان غنا جهتندن کفاءت اعتبار اولنمز * زیرا کثرهٔ مال اصلنده مذمومدر رسول علیه السلام (هلك المکثرون الا من قال بماله هکذا وهکذا ای تصدق به) بیوردی معنای شریفی مالی چوق اولانلر هلاك اولدی شول کمسنه که مالی ایچون شو مال شو جهتدن تصدق اولنه اول کمسنه هلاك اولمدی دیمکدر (فالقادر علیهما) پس مهر ایله نفقه اوزرینه قادر اولان کمسنه (کفو لذات اموال عظام) چوق مال صاحبی اولان کمسنه ایچون کفو اولور غنایه اعتبار اولمدیغی ایچون (وحرفة) ودخی کفاءت مال جهتندن اولدیغی کبی صنعت جهتندن دخی اعتبار اولنور * زیرا تفاخر حرفت سببیله واقع اولور (فحائك) پس حائك مثللی حداد وخفاف کبی و بزایکیسی کبی (لیس کفوا لمثل عطار) عطار مثللی ایچون کفو اولمز بزاز کبی پس بزاز ایله عطار کفو اولورلر (العجمی العالم کفو للعربی الجاهل) عالم اولان عجمی جاهل اولان عربی ایچون کفو اولور

*زیرا شرف علم شرف نسبه مقابل اولور (والعالم الفقیر) ودخی عالم فقیر یعنی غنینك غیری عالم سنك
بیلدیكك شیئی ایچونكه تحقیقا اول فقیره مهر معجل ونفقه اوزرینه قادر اولق واجب اولور (كفو للجاهل الغنی)
غنی اولان جاهل ایچون كفو اولور بیلدیكك شیئی ایچونكه تحقیقا غنا معتبردكلدر (وللعلوی) ودخی عالم فقیر
علوی ایچون كفو اولور بیلدیكك شیئی ایچونكه تحقیقا شرف علم شرف نسبه مقاوم اولور (والقروی للمدنی)
ودخی قروی مدنی ایچون كفو اولور (نقصت عن مهر مثلها) یعنی بر مرأه نفسینی بر رجله مهر مثلندن
نقصان ایله تزویج ایتسه یدی (للولی ان یتم المهر او یفرق بینهما) ولی ایچون مهر مثلنی تمام ایتمك یاخود
بینهمانی تفریقی ایتمك واردر* زیرا مرأه مهر مثلندن نقصان تزوج ایتمكله اولیایه عار الحاق ایلدی* زیرا
اولیا ایچون مهر مثل ایله تفاخر ایتمك ونقصان ایله عار ایتمك واردر پس امدی اولیا ایچون حق اعتراض
واردر (امر بتزویج امرأه فزوجه امة جاز) بر رجل بر شخصه بر مرأه تزویج ایتمكله امر ایلسه یدی پس اول شخص
بر جاریه تزویج ایلسه جائز اولور * زیرا بو كلام مطلق صادر اولدی پس تهمت موضعنك غیرنده اطلاقی
اوزره جاری اولور نتكیم قچان اول شخص كندو جاریه سنی تزویج ایتسه یدی جائز اولدیغی كبی (ولم یكن مانع)
حالبوكه برمانع اولمیه نتكیم قچان اول جاریه بر حرك تحتنده اولسه مانع اولدیغی كبی (وامرأتین لا) یعنی
قچان شخص مأمور بر عقد ایله ایكی مرأه یی تزویج ایلسه یدی جائز اولماز* زیرا ایكی مرأه یی بردن التزامنه
وجه یوقدر* زیرا آمرك امر ینك خلافیدر ودخی اول ایكی مرأه نك ایكیسندن برینه تعیینی التزامه وجه
یوقدر اولوبت متعدم اولدیغی ایچون ودخی اول ایكی مرأه دن برینه تعیینسز التزامه ده وجه یوقدر* زیرا
نكاح مجهوله یه اضافتی محتمل اولماز اول شخص نكاحدن مقصود اولان شیئی تعطیل ایتدیكی ایچون اول
مقصود اولان شیئ وطیدر معینه نك غیری یی وطیء استحاله اجلیچون (زوجت نفسها من غائب) بر مرأه
كندی نفسنی بر غائب ایچون شهود محضرنده سز شاهد اولك كه تحقیق بن نفسمی فلان كمسنه یه تزویج ایتدم
دیمكله تزویج ایتسه یدی (فاجازه) پس اول غائب كندویه نكاحك خبری بلوغیله تزویجه اجازت ویرسه یدی
(فان كان قبل عنه واحد) پس اگر اول مجلسده غائب طرفندن قبول ایدر بر احد اولسه یدی برابر در كر كسه
اول احد فضولی اولسون یاخود وكیل اولسون (جاز النكاح) نكاح جائز اولدی (والا فلا) واگر اول
مجلسده غائب طرفندن قبول ایدر بر احد اولمسه یدی نكاح جائز اولماز* زیرا مرأه دن صادر اولان شیئ عقدك
شطری یعنی قارشولغیدر غائب طرفندن قبول ایدن احدك شطری ناكح غائبك قبولی اوزره توقف ایلمز
بلكه اول مجلسده اول احدك قبولی اوزره توقف ایدر كر كسه اول احد فضولیدن اولسون فضولی ده صورة عقد
متحقق اولدیغی ایچون* امدی بو عقدك تمامی ناكح غائبك اجازتنه توقف ایدر (یتولی طرفی النكاح واحد)
یعنی بر احد نكاحك ایجاب وقبولنه ولی اولوب ولایت ایدر (لیس بفضولی من جانب) فضولی ولی اولمز
الا بر جانبدن ولی اولور امدی فضولی ایجاب وقبولی تكلم ایتمك شرط قلنمدی بلكه بری شرط قیلندی قچان
فضولی ایجاب وقبولدن برینه وكیل اولسه یدی پس امدی فضولی زوجتها ایاه دیسه یدی كافی اولدی نكاحده ولی
اولان ایچون بر قاچ قسملر واردر یا ولی ایله ایله اصیلدر نتكیم ابن عم عمیسنك صغیره قزینی كندویه تزویج
ایتمك كبی یاخود وكیل ایله ایله اصیلدر نتكیم بر مرأه بر رجلی كندو نفسنه تزویجه وكیل ایتمك كبی یاخود ایكی
جانبدن ولیدر یاخود ایكی جانبدن وكیلدر یاخود بر جانبدن ولی وجانب آخردن وكیلدر جانب آخردن فضولی
اولق جائز اولمز نتكیم قچان فضولی ایله ایله اصیل اولق جائز اولمدیغی كبی یاخود بر جانبدن ولی وجانب آخردن
فضولی یاخود بر جانبدن وكیل وجانب آخردن فضولی یاخود ایكی جانبدن فضولی اولق جائز اولمدیغی كبی
(اذنت رجلا ان یتزوجها فعقد لنفسه عند شاهدین جاز) بر مرأه بر رجل ایچون كندویی تزویج
ایتمكله اذن ویروب پس اول رجل اول مرأه یی كندو نفسیچون ایكی شاهد قتنده تزویج ایتسه یدی نكاح جائز
اولدی* زیرا اول صورتده ایكی طرفی فضولینك غیری اولمغله ولایت ایتدی پس زوجت قولی شطرینی متضمن
اولور پس قبوله حاجت اولمز (كذا ابن عم زوج بنت عمه من نفسه) یعنی كذلك بو نكاح مرأه نك
رجله كندویی تزوجه اذن ویروب اول رجل اول مرأه یی كندو نفسیچون تزویج ایتسه یدی جائز اولدیغی كبی
ابن عم عمیسی قزینی كندو نفسنه تزویج ایتسه یدی نكاح جائز اولور* زیرا ابن عم ولی اولدیغیچون بر جانبدن

فضولی دکلدر (ولو وكلت رجلا بتزويجها فتزوجها لم يجز) واکر بر مرأه بر رجلی کندو یی تزویجه وکیل ایتسه یدی پس اول رجل اول مرأه یی کندو یه فضولی نکاح ایتسه یدی جائز اولمز ﷺ زیرا مرأه اول رجلی مزوج نصب ایتدی متزوج نصب ایتمدی والله اعلم بالصواب

باب المهر

بو باب مهرك احكامی بیاننده در (صح النكاح بلا تسمية وبنفيه) مهر تسمیه ایتمکسزین تزوج ایتمکله ومهر نفی اولنمق شرطیله تزوج ایتمکله نکاح صحیح اولدی حق سبحانه وتعالینك (واحل لكم ما وراء ذلكم ان تبتغوا باموالكم) قول شریفی ایچون پس تحقیقا باموالكم ده اولان باء لفظ خاص در معناسی الصاق در پس امدی جدا ابتغانك انفکاکینك امتناعی اوزره دلالت ایدرا ولکه مالدن عقد صحیحدر واکر دینلورسه که حق سبحانه وتعالینك (فانكحوا ما طاب لكم) قول شریفنده ابتغاء مال ایله الصاقدن مطلق وارد اولدی ومطلق بزم قتمزده مقید اوزره حمل اولنمز ومحصل استدلال بعضك قولی کبیدر تحقیقا حق تبارك وتعالی ابتغاء صحیحی یعنی طلب ایتدیکی مال ایله حلال قیلدی پس بونك مقتضاسی مالدن منفك اولان ابتغاء صحیح اولمامقدر یوخسه صحیح ومستوجب اولمق دکلدر مهردن نفی اولنان شیئك یاخود مهردن سکوت اولنان شیئك ثبوتی ایچون ﷺ بز دیرز که اولدن مراد یعنی ابتغاء مال ایله ملصق اولدیغی حالده الصاقدن مطلق وارد اولدی قواندن مراد تحقیقا مطلق بزم قتمزده مقید اوزره دخی حمل اولنور قچان حادثه ایله بیله حکم متحد اولسیدی ومقید ایله مطلق حکم مثبت اوزره داخل اولسیدی نتکیم اصولده تقرر ایراولدیغی کبی وبومکانده بو یله در وثانیدن مراد یعنی ابتغاء مال ایله صحیح اولور قولندن مراد تحقیقا حق سبحانه وتعالینك (لا جناح عليكم ان طلقتم النساء ما لم تمسوهن او تفرضوا لهن فريضة) قول شریفی مهر فرض اولنمق سبقت ایتمکسزین طلاقك تحققی اوزرینه دلالت ایدر حالبو که طلاق ترتب ایلمز الا نکاح شرعی اوزرینه ترتب ایدر ﷺ پس امدی اکر مهر تسمیه اولنمقسزین نکاح صحیح اولدی ایسه بزم حمل ایلدیکمزشی اوزرینه آیه مذکوره حمل اولنمق واجب اولدی (واقله قدر عشرة دراهم فضة وزن سبعة) یعنی مهرك اقلی فضه جهتندن اون درهم مقداریدر وهر اون درهم یدی مثقال اولمق اوزره ﷺ برابردر کرکسه اول اون درهم فضه مضروبه اولسون یاخود اون درهم غیر مضروبه فضه اولسون وکرکسه غیر مضروبه اولان اون درهم تبرك قیمتی اقل اولسون ﷺ نصاب سرقه بونك خلافی اوزره در بونی زیلعی ذکر ایلدی (ووجبت) ومرأه یه اون درهم مهر واجب اولدی (ان سمى دونها) قچان نکاحده اون درهمدن اقل تسمیه اولنسیدی (ووجب الاكثر ان سمى) ومرأه یه اکثر واجب اولور اکر نکاحده اون درهمدن زیاده تسمیه اولنسیدی تسمیه اولنان زیاده واجب اولدی (عند الوطء) وجوبه متعلقدر یعنی مرأه یی وطء عندنده (او الخلوة الصحيحة) یاخود خلوة صحیحه عندنده واجب اولور عن قریب خلوة صحیحه نك بیانی کلور (او موت احدهما) یاخود مهر ایکیسندن برینك موتیله واجب اولور ﷺ پس تحقیقا موت طلاق کبی مهری مؤکددر (ونصفه) یعنی مهر مسمانك نصفی واجب اولور (بطلاق قبل الوطء والخلوة) وطئدن وخلوة صحیحه دن اول طلاقله (ومهر المثل عند ما ذكر) ودخی ذکر اولنان شیلرقتنده یعنی وطئدن وخلوة صحیحه دن وموتدن بریله مهر مثل واجب اولور (في الشغار) شغارده شغار ایکی رجلدن هر بری قزینی یاخود قز قرنداشنی آخر ایچون تزویج ایدوب وآخر دخی قزینی یاخود قز قرنداشنی اکا تزویج ایتمك شرطیله ﷺ پس شغار بزم عندمزده صحیحدر وبونلردن هر بری ایچون مهر مثل واردر شغور تسمیه اولنمغه باعث اولدرکه ﷺ زیرا شغور لغة رفعدر واکر شغور رفع معناسنده اولسیدی مهر مثل واجب اولمزدی * پس امدی کأنه اول ایکی رجل بو شرطله مهری رفع وکندولردن بضعی تخلیه ایتدیلر (و) ودخی شغارده مهر مثل واجب اولدیغی کبی بونده مهر مثل واجب اولدی (فيما لم يسم المهر او نفي اذا لم يتراضيا على شيء) شول نکاحده که مهر تسمیه اولنمیه یاخود مهر نفی اولنه قچان زوجله زوجه بر معین شیء اوزرینه رضالشمسیدی (والا) واکر بر معین شیء اوزرینه رضالشسه لردی (فذاك) یعنی اول شیء واجب اولدی (او سمى خمر) مالم یسم اوزرینه معطوفدر یاخود نکاحده خمر تسمیه اولنه بونده مهر مثل واجب اولور (او خنزير او هذا الخل وهو خمر او هذا العبد وهو حر او ثوب او دابة

لم يبين جنسهما او تعليم القرآن او خدمة الزوج الحر لها سنة) ياخود نكاحده خنزير تسميه اولنسه ياخود شو سركه ديو تسميه اولنوب حالبوكه خمر اولسه ياخود شو عبد ديو تسميه اولنوب حالبوكه حر اولسه ياخود جنسلري بيان اولنميان ثوب ياخود دابه تسميه اولنسه ياخود قرآن تعليم ايتمك اوزره تسميه اولنسه ياخود حر اولان زوج مرأه ايچون بر سنه خدمت ايتمك اوزره تسميه اولنسه بونلرده مهر مثل واجب اولدي * زيرا مشروع اولان مال متقوم ايله ابتغادر حالبوكه تعليم متقومدن فضله مال دكلدر وكذلك منافع دخي بزم اصلمز اوزره بويله در واكر مرأه نفسني بر آخر حرك خدمتي اوزرينه تزويج ايلسيدي * پس خدمته مستحق اولمز ديديلر وصحيح اولان تحقيقا مرأه خدمته مستحق اولور خدمتك قيمتيله زوج اوزرينه رجوع ايدر واكر مرأه نفسني قيون رعي ايتمك اوزره ياخود اكين اكمك اوزره نكاح ايلسيدي اصلك روايتي اوزره جائز اولمز وصواب اولان اول مرأه ايچون كندويي حضرت موسى وحضرت شعيب عليهما السلام قصه لريله استدلالا جاتسليم ايتمكدر پس تحقيقا بزدن اول اولانلرك شريعتي قچان حق سبحانه وتعالى ورسول عليه السلامي بلا انكار قصه ايتديسه بزم ايچون شريعتدر كافيده بويله ذكر اولندي (ولو عبدا فالخدمة) واكر زوج عبد اولسيدي پس واجب اولان خدمتدر پس تحقيقا عبدك خدمتي مال ايله ابتغادر اول عبدك رقبه سنك تسليمني متضمن اولديغيچون (ومتعة) مهر المثل قولي اوزرينه معطوفدر ودخي مهر مثل واجب اولديغي كبي متعه واجب اولور (للمفوضة) مرأه مفوضه ايچون * مفوضه واوك كسريله شول مرأه در كه نفسني مهر ذكر ايتمكسزين ياخود كندو ايچون مهر اولمق اوزره تزويج ايتمكدر (طلقت قبل وطء) اويله مرأه مفوضه كه قبل الوطء تطليق اولنسيدي متعه واجب اولور (وهي درع وخمار وملحفة لا تزيد على نصفه) ومتعه درع وخماردر وملحفه در مهر مثلك نصفي اوزرينه زياده اولمز (ولو الزوج غنيا ولا تنقص عن خمسة لو فقيرا) كركسه زوج غني اولورسه ده واكر فقير اولورسه بش درهمدن ناقص اولمز (وتعتبر بحاله) ودخي متعه زوجك حاليله اعتبار اولنور زوجه نك حاليله اعتبار اولنمز صاحب هدايه نص كريم ايله عمل ايتديكي حالده صحيح اولان بودر ديدي ونص كريم حق سبحانه وتعالينك (وعلى الموسع قدره) قول شريفيدر وبعض متعه زوجله زوجه نك حالنه اعتبار اولنور ديدي بوني صاحب بدايع حكايت ايلدي ودخي آية كريمه ده بوكا اشارت واردر اولكه حق تبارك وتعالينك (بالمعروف) قول شريفيدر امدي بو قول فقهه اشبهدر نتكيم نفقه ده ديديكمز كبي * زيرا نفقه يي اكرسن يالكز زوجك حاليله اعتبار ايتسيدك متعه ده وضيعه ايله شريفه بيننده برابر ايتمك لازم كلوردي حالبوكه بو اعتبار ناس بيننده معروف دكلدر بلكه بو منكردر بوني زيلعي ذكر ايلدي (وتستحب لمن سواها) يعني مرأه مفوضه نك غيري قبل الوطء تطليق اولنسيدي متعه مستحب اولور (الا من سمي لها المهر وطلقت قبل وطء) الا شول مرأه كه انك ايچون مهر تسميه اولنوب قبل الوطء تطليق اولنسيدي متعه مستحب اولمز پس باقي استثنادن صكره در برمرأه مطلقه وطء اولنوب حالبوكه انك ايچون مهر دخي تسميه اولنمسيدي پس انك ايچون متعه واجب اولور ودخي برمرأه مطلقه وطء اولنوب انك ايچون مهر تسميه اولنسه متعه واجب اولور پس امدي ظاهر اولان تحقيقا مطلقات دردتدر اولكيسي برمرأه مطلقه وطء اولنميوب حالبوكه مهر تسميه اولنمسيدي پس انك ايچون متعه واجب اولور ايكنجيسي برمرأه مطلقه وطء اولنميوب وتحقيق انك ايچون مهر تسميه اولنه انك ايچون متعه مستحب اولمز واوچنجيسي برمرأه مطلقه وطء اولنوب حالبوكه انك ايچون مهر تسميه اولنمسيدي ودردنجيسي برمرأه مطلقه وطء اولنوب انك ايچون مهر تسميه اولنسيدي بو ايكي امرأه ايچون متعه مستحب اولور پس امدي حاصل اولان تحقيقا زوج قچان مرأه يي وطء ايتسيدي اول مرأه ايچون متعه مستحب اولور برابردر كركسه اول مرأه ايچون مهر تسميه اولنسون كركسه اولنمسون * زيرا زوج طلاق ايله اول مرأه يي وحشتده قودي شول شيئدن صكره كه اول مرأه معقود عليه اولان شيئي زوجه تسليم ايلدي اولكه بضعدر پس امدي زوجه مستحب اولان اول مرأه يه واجب اوزره برشيء زائد اعطا ايتمكدر اول واجب تسميه صورتنده مسمادر وعدم تسميه صورتنده مهر مثلدر كركسه اول مرأه وطء اولنمسه ده پس امدي مرأه تسميه صورتنده بضعي تسليم ايتمكسزين مسمانك نصفني اخذ ايدر پس مرأه ايچون برشيء مستحب اولمز ودخي مرأه يه تسميه نك عدمي صورتنده متعه واجب اولور * زيرا مرأه برشيء اخذ ايتمز وبضعك ابتغاسي مالدن

منفك اولور (مافرض بعد العقد اوزيد لايتنصف) عقددنصکره فرض اولنان شیء ياخود زياده اولنان
شیء تنصيف اولنمز يعنی قچان مرأه نفسنی تزويج ايتسيدی حالبوکه اول مرأه ايچون مهر تسميه اولنمسيدی
ياخود مهرنفی اولنسيدی بوندنصکره زوجله زوجه تسميه اوزرينه رضالشه‌لردی وعقددنصکره تسميه
اولنسيدی ياخود مرأه نفسنی مهر مسمی اوزرينه تزويج ايدوب اندنصکره مسمی اوزرينه زياده ايتسيدی
اندنصکره قبل الدخول زوج اول مرأه‌يی تطليق ايتسيدی عقددنصکره مسمی تنصيف اولنمز ومسمی اوزره
عقددنصکره زائد دخی تنصيف اولنمز بلکه اولده متعه واجب اولور وثانيده عقدقتنده اولان مسمانك نصفی
واجب اولور (وبسقط الزائد بالطلاق قبل وطء) ودخی قبل الوطء طلاق ايله زائد ساقط اولور لا يتنصف
قولنه متعلقدر وزائد تنصيف اولنمغه باعث اولدر که *زيرا زائد عقد ايله واجب ايچون تعيينده واول واجب
مهر مثلدر ايدی بو واجب تنصف اولنمز وكذلك بونك كبی مهر مثل منزله سنه تنزيل اولنان شیء دخی تنصيف
اولنمز وزائد ساقط اولمغه باعث طلاق قبل الدخول اولديغی ايچوندر پس تحقيقا عقد ايله بيله تسميه اولنميان
مهرنك كليسی قبل الدخول طلاق ايله باطل اولور حتی اكر طلاق دخولدنصکره اولسيدی مسمی ايله بيله زياده
واجب اولدی (وصح حطها عنه) يعنی مرأه‌نك زوج ذمتنده اولان مهر مثلندن حطی صحيح اولدی *
زيرا مهر بقاء مرأه‌نك حقيدر وحط ايسه حالة بقايه ملاقی اولور (الخلوة) خلوت مبتدادر خبری اشاغيده
كلجك كالوطء قوليدر وخلوت ايله مراد زوج ايله زوجه‌نك اجتماعيدر شول حيثيتله که زوج وزوجه‌نك
اذنسز براحدانلرك حاللری اوزره مطلع اوليان برمکانده انلر ايله بيله برعاقل اوليه ياخود ظلمت ايچون
زوج ايله زوجه‌نك حاللری اوزره براحد مطلع اوليه وزوج دخی تحقيق اول مرأه زوجه‌سی اولديغنی
عالم اوله (بلامانع) اوبله خلوتکه حسا ياخود طبعا ياخود شرعا وطئدن مانع اوليه اولکی يعنی
حسا مانع اولان (كمرض لاحدهما يمنع الوطء) مثلايدر يعنی زوج وزوجه‌دن بری ايچون وطء منع ايدر
برمرض كبی مانع اوليه وايکنجی يعنی طبعا مانع اولان (وحيض ونفاس) مثلايدر يعنی وطء منع ايدر
حيض ونفاس كبی مانع اوليه وبو حيض ونفاس طبعا مانع اولديغی كبی شرعا مانع اولمسنی منافی دكلدر
واوچنجی يعنی شرعا مانع اولان (واحرام وصوم فرض) مثلايدر يعنی وطء منع ايدر فرض ايچون ياخود
نفل ايچون احرام كبی مانع اوليه ودخی فرضك صومی كبی مانع اوليه اولکه صوم رمضاندر (كالوطء)
وطء كبيدر يعنی خلوت صحيحه مهر ايچون مؤكد اولده وطء كبيدر (ولو مجبوبا او خصيا او عنينا)
اكرچه كيم زوج مجبوب ياخود خصی ياخود عنين اولورسه‌ده (اوصائم فرض) ياخود زوج اصح قولده
قضاء فرضك صائمی اولورسه‌ده (اونذر فی رواية) ياخود زوج برروايتده نذرك صائمی اولورسه‌ده خلوت
وطء كبيدر (والصلاة كالصوم فرضا ونفلا) وصلات فرض ونفل جهتندن صوم كبيدر يعنی خلوت صوم
فرضله صحيحه اولمديغی كبی صلات فرضله بيله صحيحه اولمز وخلوت صوم نفلده صحيحه اولديغی كبی صلات نفل
ايله بيله صحيحه اولور (وتجب العدة فی الكل) وخلوة صحيحه‌نك كليسنده مرأه‌يه عدت واجب اولور يعنی
خلوت اقسامندن ذكر اولنان شيئلرك كليسنده كرکسه خلوة صحيحه اولسون كرکسه فاسده اولسون رحم
مرأه ماء مجبوب ايله مشغول اولور توهمی ايچون احتياطا اول مرأه‌يه عدت واجب اولور (قبضت الف
المهر ووهبته له وطلقت قبل وطء رجع بنصفه) برمرأه بيك اقچه مهرينی قبض ايدوب پس اول بيك اقچه‌يی
زوجنه هبه ايتسيدی وزوج اول مرأه‌يی وطئدن اول تطليق ايلسيدی زوج اول بيك اقچه‌نك نصفيله مرأه‌يه
رجوع ايدر يعنی برکسنه بيك اقچه اوزرينه برمرأه‌يی تزوج ايدوب پس اول مرأه بيك اقچه‌يی قبض ايتسيدی
واول بيك اقچه‌يی مرأه زوجنه هبه ايتسيدی اندنصکره زوج قبل الدخول اول مرأه‌يی تطليق ايتسيدی
زوج مرأه اوزرينه بيك‌نك نصفی اولان بشيوز اقچه ايله رجوع ايدر *زيرا زوجه قبل الدخول طلاق ايله
ايجاب ايدن شيئك عينی واصل اولمز *زيرا زوج اول شیء سببيله نصف مهره مستحق اولور حالبوکه مقبوض
مهر دكلدر بلکه اول شيئدن عوضدر *زيرا مهر ذمتده دينلدر حالبوکه مقبوض عيندر پس مقبوضك هبه‌سی
مال آخرك هبه‌سی كبيدر وزوجك حقی ايسه نصف مهرك تسليمنده‌در حالبوکه تسليم بولنمدی پس امدی
رجل ايچون نصف مهر ايله رجوع ايتمك واردر وكذلك زوج مرأه‌يه نصف مهر ايله رجوع ايدر قچان تسميه

اولنان مهر ذمتده مكيل ياخود موزون ذمتده برشئ آخر اولسيدى * زيرا مكيل وموزون مهركبي عينك غيري دينلدر (وان لم تقبضه اوقبضت نصفه فوهبت الكل اومابقي اوعرض المهر قبل القبض اوبعده فلا) واكر مرأه مهريني قبض ايدوب ياخود مهرك نصفني قبض ايتسيدي پس كلني ياخود قبضدن باقي قلاني زوجنه هبه ايتسيدي ياخود مهرك قماشني قبل القبض ياخود بعد القبض زوجنه هبه ايتسيدي پس امدي زوج ايچون رجوع يوقدر * يعني مرأه مهرندن برشئ قبض ايتمزدن اول كليسني زوجنه هبه ايدوب اندنصكره زوج مرأهيي قبل الدخول تطليق ايتسيدي زوج مرأه اوزره مهردن برشيئله رجوع ايلمز * زيرا زوج ايچون قبل الدخول طلاقله مستحق اولديغي شيئك عيني سالم اولدي پس مرأه اوزرينه برشئ اخراستيجاب ايلمز بونك غايتي بودركه تحقيقا بو سلامت طلاقك غيري برآخر سبب ايله حاصل اولدي ومقصودك سلامتي قتنده اسبابك اختلافيله مبالات اولنمز وكذلك اكر مرأه مهرك نصفني اولان بشيوزي قبض ايتسيدي اندنصكره قبض اولنان وقبض اولنميان بيكك كليسني هبه ايتسيدي ياخود مرأه زوج ذمتنده اولان باقي يي هبه ايتسيدي اندنصكره زوج قبل الدخول مرأهيي تطليق ايتسيدي زوج كچن كبي مرأه اوزرينه مهردن برشيئله رجوع ايلمز * زيرا زوجه مستحق اولديغي شيئك عيني واصل اولدي نتكيم مرور ايلدي واكر مرأه بيك اقچه مهرينك نصفندن اكثريني مثلا التيوز كبي قبض ايتسيدي وزوج ذمتنده قلان باقي يي زوجه هبه ايتسيدي اندنصكره زوج قبل الدخول اول مرأهيي تطليق ايتسيدي پس امام اعظم قتنده زوج يوز ايله مرأه اوزرينه رجوع ايدر وامامين قتنده اوچيوز ايله رجوع ايدر واكر مرأه مهرك نصفندن اقلني قبض ايتسيدي مثلا ايكيوز كبي امام اعظم قتنده زوج مرأه اوزرينه برشئ ايله رجوع ايلمز وامامين قتنده يوز ايله رجوع ايدر وكذلك اكر زوج مرأهيي تعيين ايله متعين اولور برشئ اوزرينه تزوج ايتسيدي مثلا قماش كبي پس مرأه اول قماشك نصفني ياخود كلني هبه ايتسيدي كركسه اول قماشي مرأه قبض ايتسون كركسه ايتمسون اندنصكره زوج اول مرأهيي قبل الدخول تطليق ايتسيدي زوج مرأه اوزرينه برشيئله رجوع ايدهمز * زيرا زوجك حقي قبل الدخول طلاق ايله مرأه جهتندن بلاعوض مقبوضك نصفنك سلامتيدر حالبوكه زوجه اكا واصل اولدي * زيرا قماش متعين اولان شيئلردندر پس موهوب مهرك عيني اولدي پس هرحال ايله زوجك مقصودي سلامت بولدي پس امدي زوج برشيئله رجوع ايلمز (نكحها بالف على ان لايخرجها اولايتزوج عليها اوعلى الف ان اقام بها والفين ان اخرجها) بركمسنه برمرأهيي كندي مقامندن اخراج ايتمك اوزره بيك اقچه ايله نكاح ايتسيدي ياخود اول مرأه اوزرينه تزوج ايتمك شرطيله نكاح ايتسيدي ياخود اكر زوج اول مرأه ايله بيله اقامت ايدرسه بيك اقچه اوزرينه واكر مقامندن اخراج ايدرسه ايكي بيك اقچه اوزرينه نكاح ايتسيدي (فان وفى) پس اكر زوج بو شرطه وفا ايدرسه يعني اكر زوج مقامندن اخراج ايتمك اوزره نكاح ايتديكي مرأهده ياخود اوزرينه آخر مرأه تزوج ايتمك اوزره نكاح ايتديكي مرأهده وفا ايتسيدي (واقام) يعني اكر زوج مرأه ايله اقامت ايدرسه بيك اقچه به واكر اخراج ايدرسه ايكي بيك اقچه يه نكاح ايتديكي مرأهده اقامت ايدرسه (فلها الالف) پس اول مرأه ايچون اول بيك اقچه واردر (والا فمهر المثل) واكر زوج شرطه وفا ايتميوب ومرأه ايله اقامت ايتمزسه اول مرأه ايچون مهر مثل واردر اما وفا صورتنده بيك اقچه وعدم وفا صورتنده مهر مثل اولمغه باعث اولدركه * زيرا مسمى مهر ايچون صالح اولدي حالبوكه وفاسيله مرأهنك رضاسي تمام اولدي واما عدم وفاده مهر مثل اولمغه باعث اولدركه * زيرا زوج مرأهيه انده نفع اولان شيئله تسميه ايلدي پس اول شيئك فوتيله مرأهنك بيك اقچه يه رضاسي منعدم اولدي پس امدي مرأهنك مهر مثلي تكميل اولنور بو امام ابي حنيفه قتنده در پس ابي حنيفه قتنده شرط اول صحيحدر شرط ثاني دكل وامامين قتنده شرطك ايكيسيده صحيحدر وامام زفر قتنده شرطك ايكيسيده فاسددر (لكن لايزاد المهر على الفين ولاينقص عن الالف في الاخيرة) لكن مسئله اخيره ده مهر مسمادن زياده اولمز اول مسئله اخيره مصنفك وبالف ان اقام قوليدر پس تحقيقا قچان زوج مرأهيي مقامندن اخراج ايتسيدي مهر مثل واجب اولدي لكن اول مهر مثل قچان ايكي بيكدن اكثر اولسيدي زياده واجب اولمز واكر مهر مثل بيك اقچه دن اقل اولسيدي بيك اقچه واجب اولدي واول بيكدن برشئ نقصان اولمز بكيسنك اتفاقي ايچون شونك اوزرينه كه

تحقیقا مهر ایکی بیک اوزرینه زیاده اولمز (نکح بهذا العبد او بهذا واحدهما اوکس) بر رجل بر مرأه یی شو عبد ایله
یاخود شو عبد ایله دیو نکاح ایتسیدی حالبوکه اول ایکی عبدك بریسی اوکس اولسیدی یعنی بریسی قیمت
جهتندن آخر عبددن اقل اولسیدی (حکم مهر المثل) یعنی مهر مثل حکم قلنور پس اکر مهر مثل اول
ایکی عبدك اوکسندن اقل اولسیدی اول مرأه ایچون عبد اوکس لازم اولور واکر مهر مثل اول ایکی عبدك
ارفعندن اکثر اولسیدی اول مرأه ایچون عبد ارفع لازم اولور * واکر مهر مثل عبد اوکس ایله عبد ارفع بیننده
اولسیدی اول مرأه ایچون مهر مثل واردر وبو امام ابی حنیفه قتنده در واما امامین قتنده اول مرأه ایچون اول
مسئله لرك کلیسنده اوکس لازم اولور (فان طلقت قبل وطء) پس اکر اول رجل مرأه یی وطئدن اول
تطلیق ایتسیدی (فنصف الاوکس) پس اوکسك نصفی لازم کلور یعنی اول مرأه ایچون بالاجماع
بو مسئله لرك کلیسنده قیمتی اقل اولان عبدك نصفی لازم کلور (امهر عبدین واحدهما حر فمهرها العبد
ان ساوی عشرة) برکسنه بر مرأه نکاح ایدوب واول مرأه یه ایکی عبدی مهر قیلسیدی حالبوکه ایکی عبدك
بریسی حر اولسیدی پس مرأه نك مهری عبددر اکر عبدك قیمتی اون درهمه مساوی اولورسه (ولا کمل
لها العشرة) واکر عبدك قیمتی اون درهمه مساوی اولمزسه اول مرأه ایچون اون درهم تکمیل اولور بونی
زیلعی ذکر ایلدی (شرط البکارة ووجدها ثیبا لزمه الکل) برکسنه بر مرأه نکاح ایدوب بکارتی شرط
ایتسیدی حالبوکه اول کسنه اول مرأه یی ثیب بولسیدی مهرك کلی لازم کلور وشرطه اعتبار یوقدر (صح
امهار فرس وثوب هروی وان لم یبالغ فی وصفه) فرس جنسی مهر قلق ودخی هروی جنسندن اولان ثوبی
مهر قلمق صحیح اولدی اکرچه کیم وصفی تبلیغ اولنمزسه ده (ومکیل وموزون بین جنسه لا صفته) ودخی
مکیل وموزون اولان شیئی مهر قلمق صحیح اولدی اویله مکیل وموزون که جنسی بیان اولنه صفتی دکل (ولزمه
الوسط او قیمته) مکیل وموزوندن اوسط لازم کلور یاخود وسطك قیمتی لازم کلور (وان بینهما ایضا)
واکر جنسی بیان اولندیغی کبی صفتی بیان اولنسیدی (فالموصوف) صفتی بیان اولنان لازم اولور (ویجب
فی الفاسد بالوطء لا الخلوة مهر المثل) ومرأه یه نکاح فاسدده وطء ایله مهر مثل واجب اولور خلوت صحیحه
ایله مهر مثل واجب اولمز یعنی تحقیقا نکاح فاسدده مهر مثل اولمز الا وطء ایله واجب اولور * زیرا مهر واجب
اولمز الا وطء ده بضعك منافعنی استیفاء ایله واجب اولور مجرد عقد ایله واجب اولمز ودخی خلوت ایله ده
واجب اولمز اول خلوتك صحتندن مانعك وجودیچون اولکه حرمتدر پس تحقیقا خلوت وطء مقامنه قائم اولمز
الا وطئدن تمکن ایچون اولور حالبوکه حرمت ایله بیله تمکن اولمدی بو اجلدن خلوت ایله حرمت مصاهره
واجب اولمز ودخی عدت واجب اولمز وزوجله زوجه دن هر بریچون بریسنك حضوری بولنمقسزین نکاح
فاسدی فسخ ایتمك واردر وبعضیلر زوجله زوجه دن بریسیچون بعد الدخول فسخ یوقدر الا اول بریسنك
تحضرنده واردر دیدیلر نتکیم بعض القبض بیع فاسدده اولدیغی کبی که بعد القبض احد عاقدینك بری اول
بریسی حاضر اولمدقچه فسخ ایدهمز (ولا یزاد علی المسمی) ومهر مسمی اوزره زیاده اولمز یعنی نکاح
فاسدده اکر مرأه نك مهر مثلی مسمی اوزره زیاده اولسیدی مسمی اوزره اولان زیاده یه اعتبار اولنمز مرأه اول
زیاده نك مادونیله راضی اولدیغیچون واکر مهر مثل مسمادن اقل اولسیدی مهر مثل واجب اولور تسمیه نك
صحتی منعدم اولدیغیچون بیع بونك خلافی اوزره در * زیرا بیع کندی نفسنه مال متقومدر پس اول بیعك بدلی
قیمتیله تقدیر اولنور واکر نکاح فاسدده مهر تسمیه اولنمزسه یاخود مجهولا تسمیه اولنسیدی بالغا ما بلغ اتفاقا
مهر مثل واجب اولور بونی زیلعی ذکر ایلدی (والعدة) ونکاح فاسدده عدت موضع احتیاطده عقد
شبهه سی ایچون حقیقة الحاق جهتندن واجب اولور ودخی نسب شبهه سندن احترازا واجب اولور واول عدتك
ابتداسی (من وقت التفریق) وقت تفریقدندر وطئلرك آخرندن دکلدر قول صحیح بودر * زیرا عدت نکاحك
شبهه سی اعتباریله واجب اولور واول شبهه نك رفعی تفریق ایله در (والنسب) ونکاح فاسدده نسب
ثابت اولور * زیرا نسب ولدی احیا جهتندن اثباتنده احتیاط اولنان شیدر پس ثبوت نسب من وجه
ثابت اوزره ترتب ایدر ونسبك مدتی (من الوطء) وقت وطئدن اعتبار اولنور پس اکر وقت وطئدن وقت
وضعه دکین آلتی ای اولسیدی نسب ثابت اولور واکر آلتی ایدن اقل اولسیدی نسب ثابت اولمز بو قول امام محمد

فقدنده در وبونکله افتا اولندی و امام ابو یوسف قتنده نسب وقت نکاحدن اعتبار اولنور نتکیم نکاح صحیحده اولدیغی کبی (ومهر مثلها) واصطلاح فقهاده مرأه نك مهر مثلی (مهر مثلها) یعنی اول مرأه یه مماثل اولان بر مرأه نك مهریدر (من قوم ابیها) و بله مرأه که باباسی قومندن مماثل بر مرأه نك مهریدر زیرا انسان باباسنك قومی جنسندن تعریف اولنور وشیئك قیمتی بیلنمز الا جنسنك قیمتنده نظر ایله معلوم اولور ومرأه نك ناسی ایله اعتبار اولنمز الا اول مرأه نك اناسی باباسی قومندن اولوب عمیسی قزی اولمق ایله اعتبار اولنور * صنف مماثلتدن بونده اولان شیئی (سنا وجمالا ومالا وعقلا ودیانة وبلدا) وبو ایله بیان ایلدی اول مرأه سن وجمال ومال وعقل ودیانت جهتندن وزوجه زوجه ایکیسی بر بلده دن اولمق ایله بلد جهتندن مماثل اوله (وعصرا وبکارة وثیوبة وعفة) ودخی عصر جهتندن وبکارت وثیوبت وعفت جهتندن مماثل اوله بو درت عباره هدایه ده ذکر اولندی (وعلما وادبا وکمال خلق) وعلم جهتندن وادب جهتندن وحسن خلق جهتندن مماثل اوله وبو اوچ عبارتی زیلعی ذکر ایلدی * مستفاده ذکر اولندیکه مهر مثلی مخبر اولان ایکی رجل یاخود بر رجل ایله ایکی مرأه اولمق شرط قلندی ولفظ شهاده دخی شرط قلندی پس اکر شهود بولنمزسه قول یمینیله زوجکدر (فان لم یوجد فمن الاجانب) پس اکر باباسی قبیله سندن اول مرأه یه مماثل کمسنه بولنمزسه اجانبدن اول مرأه نك باباسی قبیله سندن اولان مرأه نك مهر مثلیله اعتبار اولنور (وصح ضمان الولی مهرها) مرأه نك مهرینه ولینك ضامن اولمسی صحیح اولدی * زیرا ولی اهل التزامدندر یعنی قبول ایدیجیدر واکر ضمانی قبول ایلدیکی شیئه اضافت ایتسیدی پس صحیح اولور (ولو صغیرة) اکرچه کیم نکاح اولنان مرأه صغیره اولور سه ده * زیرا ولی نفسنی کفیل قیلدی حالبوکه کفیل اوده یجیدر وصنف ولو صغیرة دیمکله باعث مقالت توهمك دفعی اجلیچونکه تحقیقا مرأه فیجان صغیره اولسیدی پس مهرك مطالبی اولمز الا صغیره نك ولیسی اولور پس واحدك هم مطالب وهم مطالب اولمسی لازم کلور لکن بو وهمه اعتبار اولنمز * زیرا عقدك حقوقی بو مکانده اصیله یعنی مرأه یه راجعدر حالبوکه ولی رسول والجیدر بیع بونك خلافیدر پس تحقیقا بانجان مال صغیری بیع ایتسیدی ثمنه ضامن اولمق جائز اولمز * زیرا حقوق عاقده راجعدر (وتطالب ایا شاءت) ومرأه مهرینی زوجندن وولیدن هرقنغیسندن دیلرسه مطالبه ایدر سائر کفالاته اعتبار جهتندن (وان ادی رجع علی الزوج) واکر ولی مهری ادا ایتسیدی اول ولی زوج اوزرینه رجوع ایدر (ان امر) یعنی اکر زوج ولی یه ادایه امر ایتدی ایسه نتکیم کفالاتده ده عادت بودر (ولها منعه من الوطء والسفر بها عند وطء او خلوة رضیتها) مرأه ایچون زوجنی وطئدن وکندو ایله مسافردن منع ایتمك جائز اولور اکرچه اول زوج اول مرأه نی رضاسیله وطء ایدوب یاخود مرأه ایله خلوتده بولندی ایسه ده بو کلام شول سؤالی دفع ایچوندر که تحقیقا مرأه فیجان وطئه یاخود خلوته راضی اولسیدی اول مرأه ایچون حق منع باقی قالمز * زیرا معقود علیه اولان بضعی تسلیم ایتدی پس انك ایچون حق استرداد اولمز ودفعك وجهی اولدر که تحقیقا مهر بر وطء معقود علیهلردر پس انك بضعنی تسلیم ایتمکله باقیسنی تسلیم واجب اولمز (لاخذ مابین تعجیله) لاخذ قولی منعه یه متعلقدر یعنی مهردن بعضا وکلا تعجیلی بیان اولنان شیئی اخذ ایتمك ایچون مرأه ایچون زوجنی وطئدن وکندو ایله بیله سفردن منع جائز اولور (او قدر ما یعجل لمثلها عرفا) یاخود اول مرأه نك مثلی ایچون ربعله یاخود خمسله غیر مقدر مهر مثلندن عرفا تقدیر اولنسان مقداری شیئی اخذ ایچون زوجنی وطئدن وسفردن منع جائز اولور (ان لم یؤجل کله) اکر مهرك کلیسی مؤجل قلنمدی ایسه واکر مهرك کلیسی مؤجل یاخود معجل قلندی ایسه بو صورتده مهر شرط اولندیغی وجه اوزره اولور حتی مرأه ایچون مهرك کلیسنی اخذ ایدنجه حبس ایتمك واردر مهرك کلیسی معجل قلندی ایسه ولکن مهرك کلیسی مؤجل قلندیغی صورتده مرأه نفسنی حبس ایده مز * زیرا تصریح دلالتدن اقوادر (والنفقة) منعه اوزره معطفدر یعنی اول مرأه ایچون وطء وسفردن منع جائز اولور ودخی نفقه سنی اخذ ایتمك جائز اولور (والسفر والخروج للحاجة) ودخی زوجنك بیتندن خروج ایدوب حاجت ایچون سفر جائز اولور (وزیارة اهلها بلا اذنه) ومرأه ایچون زوجنك اذنسز اهلنی زیارت جائز اولور (مالم تقبضه) مادامکه اول مرأه مهرنی قبض ایتمدکجه * زیرا حق حبس مستحقك استیفاسی ایچوندر حالبوکه قبل الایفا زوج ایچون حق استیفا

يوقدر (ويسافر بها بعد اداثه) وزوج مهري ادا ايتدكدن صكره مرأه نك رضاسزلغيله مسافر اولور يعني
تعجيلي بيان اولنان مهرك ياخود مثلنك معجلي مقدارين اد ايتدكدن صكره مرأه ايله مسافر اولمق جائز اولور * حق
سبحانه وتعاليٰنك (اسكنوهن من حيث سكنتم) قول شريفيچون الله تعالي اعلم معناي شريفي سز مرأه لريكزي
قنغي مكانده ساكن اولور سكز اندە اسكان ايدك ديمكدر (وقيل لا) بعض ديديكه زوج مرأه يي بلدندن
غيري بلد آخره كوتوره مز * زيرا غريب سفرايله متأذي اولور (وبه يفتي) وفتوي بونك اوزرينه در فقيه
ابو الليث بونكله افتا ايلدي وابو القاسم صفار ده بوني اختيار ايلدي واندن صكره كلان فقها بوكا ذاهب
اولديلر (وينقلها فيما دون مدته) ومدة سفرك مادوننده اتفاقا زوج مرأه يي نقل جائز اولور * زيرا مصره قريب
قراده غربت متحقق اولمز * معلوم اوله كه حقيقا بو مقامده ذكر اولنان مهر تعجيلي متعارف اولان مهردركه حتي
موسر اولديغي وقته ياخود موته ياخود طلاقه دكين تأخيري متعارف اولان مهرده مرأه نفسني حبس ايده مز
زيرا متعارف مشروط كبيدر وبو تعارف بلدانك وازمانك واشخاصك اختلافيله مختلف اولور وبو تعجيل
وتأجيل اوزره تنصيص اولنمسان مهرده در واما قيمسان مهرك جميعنك تعجيلي ياخود تأجيلي تنصيص
اولنورسه بوصورتده شرط قيلدقلري وجه اوزره اولور بوني زيلعي ذكر ايلدي (احتلفا في المهر ففي اصله يجب
مهر المثل) يعني زوجيندن بري مهر تسميه اولنمدي ديدي وآخر تسميه اولندي ديدي پس مدعي بينه اقامت
ايدرسه بينه سي قبول اولنور واكر بينه اقامت ايده مزسه منكره يمين ويريلور واكر يميندن نكول ايدرسه تسميه
دعواسي ثابت اولور واكر منكر يمين ايدرسه مهر مثل واجب اولور * صدر الشريعه ديديكه واما ابو حنيفه
قتنده لايق اولان يمين ويرلمكدر * زيرا نكاحده يمين ويرلمامدي مهر مثل واجب اولور بن ديرمكه بونده بحث
واردر * زيرا بو مسئله نكاح مسئله سي دكلدر بلكه مسئلهٔ مهردر وبالاجماع بو مسئله ده يمين واردر وعجبدركه
تحقيقا مصنف كتاب دعوانك اوائلنده وكذا في النكاح اذا ادعت مهرها ديدي وشارح اول مقامده ديديكه
يعني قچن مرأه نكاح ادعا ايدوب مهر ونفقه كبي مال طلب ايتسيدي وزوج انكار ايتسيدي يمين ويريلور پس
اكر نكول ايدرسه مال لازم كلور پس اول كلام صحيح ايسه بو مقامده ذكر اولنان صحيح اولمز (وفي قدره) يعني
قچان زوجينك اختلافي مهرك مقدارنده اولورسه يعني زوج بيك اقچه مهر ايله تزوج ادعا ايتسيدي ومرأه ايكي
بيك اقچه مهر ادعا ايتسيدي مهر مثل ايله حكم اولنور بو تقديرجه (ان قام النكاح فالقول لمن شهد له مهر
المثل بيمينه) نكاحك قيامي حالنده قول مهر مثلك قولنه موافق اولان كمسنه نكدر يميني ايله يعني قچان
مهر مثل زوجك ادعا ايلديكي مقداره مساوي اولورسه ياخود مهر مثل ادعاسندن اقل اولورسه قول زوجكدر
يميني ايله واكر مهر مثل مرأه نك ادعا ايلديكي مقداره مساوي ياخود مهر مثل ادعاسندن اكثر اولورسه قول
يميني ايله مرأه نكدر (فاي برهن قبل) پس مهر مثل كرك زوجك ادعاسنه موافق اولسون كرك مرأه نك
ادعاسنه موافق اولسون هر قنغيسي بينه اقامت ايدرسه قبول قيلنور * زيرا مرأه زياده ادعا ايدر اكر بينه
اقامت ايدرسه قبول قلنور واكر بينه يي زوج اقامت ايدرسه اجلينه بودخي قبول قلنور * زيرا بينه يي رد
ايچون قبول اولنور نته كيم امانت قونلان كمسنه امانتي مالكنه رد ايلدم ديو بينه اقامت ايلدكده قبول قلنديغي
كبي (وان برهنا فبينة من لا يشهد له) واكر زوجينك ايكيسيده بينه اقامت ايدرلرسه اكر مهر مثل زوجك
ادعاسنه موافق اولورسه مرأه نك بينه سي مقبوله اولور واكر مهر مثل مرأه نك ادعاسنه موافق اولورسه زوجك
بينه سي مقبوله اولور * زيرا بينه لر خلاف ظاهرك ثباتي ايچون مشروعه اولدي ويمين ايسه اصلك ابقاسي
ايچوندر ونكاحده اصل اولان ايسه مهر مثلدر پس شول كمسنه كه مهر مثلك خلافني ادعا ايليه انك بينه سي
اولي اولدي (وان كان بينهما تحالفا) واكر مهر مثل ايكيسنك ادعا ايلدكلري مقدارك ما بيننده اولسيدي
هر بري آخرك ادعاسي اوزره يمين ويرر (فان حلفا وبرهنا قضي به) پس اكر ايكيسيده يمين ايدرلرسه
ياخود بينه اقامت ايتسه لردي مهر مثل ايله قضا اولنور (وان برهن احدهما قبل) واكر ايكيسندن بري
بينه اقامت ايدرسه قبول قلنور (وان طلقت قبل الوطء) بو قول ان اقام النكاح قولي اوزره عطفدر
واكر زوج مرأه يي قبل الوطء تطليق ايتسيدي (حكم متعة المثل) مثلنك متعه سي حكم اولنور يعني اكر
مثلنك نفقه سي رجلك ادعا ايلديكي مهرك نصفنه مساوي اولورسه ياخود اندن اقل اولورسه قول رجلكدر

واكر مرأه نك ادعا ايلديكى مهرك نصفنه مساوى اولورسه ياخود اكثر اولورسه قول مرأه نكدر وهر قنغيسى بينه اقامت ايدرسه قبول اولنور واكر ايكيسيده بينه اقامت ايدرلرسه اكر بينه زوجك ادعاسنه موافق اولورسه مرأه نك بينه سى اولنور واكر مرأه نك ادعاسنه موافق اولورسه زوجك بينه سى اولنور (وان كان بينهما تخالفا) اكر مهر مثل ايكيسنك ادعاسنك ما بيننده اولورسه برلرينه يمين ويررلر (وبعده وجبت) وبعد التحالف مهر مثل واجب اولور (وموت احدهما كحياتهما حكما) وايكيسندن برينك موتى حكما ايكيسنك حياتى كبيدر يعنى اول موتده واجب اولان حال حياتنده واجب كبيدر نكاحك قيامى حالنده اصلده وعدتده* زيرا مهر مثل اعتبارى ايكيسندن برينك موتيله ساقط اولمز كورمزميسنكه مفوضه ايچون ايكيسندن برى فوت اولدقده مهر مثل واردر (وبعد موتهما فى القدر القول لورثته) وايكيسندن برينك موتندنصكره مقدارده اختلاف ايدرلرسه امام اعظم قتنده قول وارثلرك در و مهر مثل تحكيم اولنمز* زيرا مهر مثلك اعتبارى ساقط اولور بو قول ايكيسنك موتندنصكره در (وفى اصله) واختلاف اصلنده اولورسه قول تسميه يى انكار ايدنكدر امام اعظم قتنده وبرشيئله قضا اولنمز الا مكر كه مهر مسمى اوزره بينه اقامت اولنه *زيرا امام اعظم قتنده ايكيسنك موتندنصكره مهر مثل ايچون حكم يوقدر* نتكيم مرور ايتدى وامامين قتنده (قضى بمهر المثل) مهر مثل ايله قضا اولنور نتكيم حال حياتنده اولديغى كبى وفتوى دخى بونلكدر بزم مشايخمز ديديلر كه بو قولك كليسى قچن مرأه نفسنى تسليم ايتمديكى صورتده در پس اكر مرأه نفسنى تسليم ايتدى ايسه اندنصكره حياتنده وبعد حياته اختلاف واقع اولورسه تحقيق كلام بودر كه مهر مثل تحكيم اولنمز بلكه مرأه ايچون دينلور كه يا اخذ ايلديكك شيئى اقرار ايدرسين والا اوزريكه معجل متعارف ايله حكم ايدرز اندنصكره باقيده بزم ذكر ايلديكمز كبى عمل اولنور* زيرا مرأه نفسنى تسليم ايلمز الا عادتا مهردن برشيئى قبض ايتدكدنصكره تسليم ايدر بونى زيلعى ذكر ايلدى (بعث اليها شيئا) زوج مرأه يه برشيئ ارسال ايتسه يدى بوندنصكره اختلاف ايدوب (فقالت هدية وقال مهر فالقول له) پس مرأه هديه در ديسه يدى وزوج مهر در ديسه يدى قول زوجكدر يمينى ايله بيله اكر مرأه نك بينه سى يوغيسه* زيرا زوج مملكدر پس تمليك جهتندن اعرف در نتكيم اصلا ملكى انكار ايتسه يدى ودخى قچان زوج برشيئى بن امانت ويردم ديدكده مرأه بلكه بكا هبه ايلدك ديسه يدى قول يمينيله زوجك اولديغى كبى ودخى ظاهر حال زوجك ادعاسنه شاهد اولديغى ايچون* زيرا اداء مهر واجبدر واهدا ايسه تبرعدر ظاهر حال دلالت ايدر كه زوج ارسال ايلديكى شيئى ذمتندن واجبى اسقاط ايچون ايتمش اوله (الا فى المهيأ للاكل) الا مكر اول ارسال اولنان شيئ اكل ايچون مهيا اولورسه مهردن عد اولنمز* زيرا اكل ايچون مهيا اولان طعام كبى ولحم مشوى كبى بونلر بحساب مهر اولمز* زيرا ظاهر حال زوجى تكذيب ايدر بونده قول مرأه نكدر واما ساير اموال آز اولور مهردن اولور وآز اولور هديه اولور پس زوج ايچون بيان لازم كلور (خطب بنت رجل وبعث اليه شيئا ولم يزوجها ابوها) بركمسنه بر رجلك قزينى طلب ايدوب اول قزه بر مقدار شيئى كوندرسه يدى واول قزك باباسى اول قزى اول طالبه تزويج ايتمسه يدى (فما بعث للمهر يسترد قائما) پس مهر ايچون كونديردكى اول شيئك عينى قائم اولديغى حالده رد اولنور اكر چه اول شيئ استعمال ايله متغير اولورسه ده* زيرا اول شيئ مالك قبلندن مسلط عليهدر اندن استعمال ايله ناقص اولان شيئ مقابله سنده برشيئ لازم كلمز (وقيمته هالكا) ياخود اول شيئ هلاك اولديغى حالده قيمتى رد اولنور* زيرا اول شيئ معاوضه در حالبوكه عوضى تمام اولمدى ايدى استرداد جائز اولدى (كذا كل ما بعث هدية وهو قائم) كذلك هر ارسال اولنان هديه لرك عينى قائم اولورسه استرداد اولنور (دون الهالك والمستهلك) ما هلاك واستهلاك اولنان هديه استرداد اولنمز زيرا انده هبه معناسى واردر* بر رجل قزينى بركمسنه يه تزويج ايدوب واول قزه جهاز تسليم ايلدى پس اول قز فوت اولدى واول قزك باباسى زعم ايتديكه اول قزه ايچون دفع ايلدكى جهاز امانتدر وقزينه هبه دخى ايتمدى انجق عاريت ويردى زعم ايتدى قول زوجكدر وبينه قزك باباسى اوزره در* زيرا ظاهر حال زوج ايچون شاهددر كه تحقيقا بابا قزينى تزويج ايتدكده قزينه جهازى بطريق التمليك دفع ايدر وبونده بينه صحيحه اولدركه قزينه جهازى تسليمى وقتنده بن بو جهازى قزيمه عاريت ويردم ديو اشهاد ايتمكله اولور ياخود بر نسخه معلومه كتابت ايدوب قزينك

اقرارینه ایکی شاهد شهادت ایدرلر که تحقیقا بو نسخه ایچنده اولان اشیانک جمیعسی یدنده عاریتدر والدمك ملکیدر ولکن وقول قضایه صالح اولور اما احتیاطه صالح اولمز جائز که قزك باباسی اول اشیایی قزینك صغری حالنده اشترا ایتمش اوله پس بو اقرار بابا ایچون اولمز باباله حضرت الله بیننده قالور واحتیاط اولدر که بابا بو نسخه ایچنده اولان اشیایی قزندن ثمن معلومه اشترا ایدوب بعده قز دخی ثمندن باباسنك ذمتنی ابرا ایتمکله اولور عمادیه ده بویله ذکر اولندی (نکح ذمی ذمیة او حربی حربیة ثمة بمیتة او دم) بر ذمی بر ذمیه یی یاخود بر حربی بر حربیه یی دار حربده بر میته ایله یاخود دم ایله یاخود بونلرك مثلی بر شیئله نکاح ایتسه یدی (او بلا مهر) یاخود بلا مهر نکاح ایتسه یدی بو بلا مهر اولق مهری نفیده محتمل اولور و مهردن سکوته ده محتمل اولور و هر برنده انلرك اعتقادلرینه رجوع اولنور (وهو جائز عندهم) حالبو که بو صورتلرده انلرك قتنده جائزدر (فوطئت او طلقت قبله) پس اول ذمی اول ذمیه یی یاخود اول حربی اول حربیه یی وطء ایتسه یدی یاخود قبل الوطء تطلیق ایتسه یدی (او مات) یاخود زوج فوت اولسه یدی (فلا مهر لها) اول ذمیه ایچون یاخود اول حربیه ایچون مهر یوقدر یعنی نکاح صحیحدر پس مهر واجب اولمز بو قول امام اعظم قتنده در و حربیه ده امامین دخی مهر واجب اولمز دیدیلر واما ذمیه ده مدخول بها اولان ذمیه مطلقه ایچون یاخود زوجی فوت اولان ذمیه ایچون مهر مثل واردر دیدیلر و قبل الدخول ذمیه مطلقه ایچون متعه واجب اولور وقول شافعیده بو نجلیدر و امام زفر دیدیکه حربیه ده دخی ذمیه ده اولدیغی کبی حربیه ایچون مهر مثل واجب اولدی دیدی ※ زیرا خطاب عموم اوزره در و نکاح بغیر مال مشروع اولمز دیدی واما مینك علتی اولدر که تحقیقا اهل حرب احکام اسلام ایله ملتزم دکللردر و تباین دارین ایچون ولایت الزام منقطعه در و اهل ذمت انلرك خلافی اوزره در که احکام اسلام انلر اوزره جاریه در و امام اعظمك دلیلی اولدر که تحقیقا مهر حق الله تعالیدر و کافر بو نکاله مخاطب دکلدر سائر احکام بونك خلافیدر امدی نکاح صحیح اولدی ※ زیرا بز انلری دینلریله ترك ایتمکله امر اولندق و بزم ذکر ایلدیکمز شیء ایچون مهر واجب اولمدی (وان نکحها بخمر او خنزیر معین فاسلما او اسلم احدهما فلها هو) واکر ذمی ذمیه یی خمر یاخود خنزیر معین ایله نکاح ایتسه یدی پس ایکیسیده اسلامه کلسه لردی یاخود ایکیسندن بری اسلامه کلسیدی اول ذمیه ایچون اول معین اولان شیء واردر (وفی غیر المعین قیمة الخمر فیها) وغیر معینده خمرده خمرك قیمتی واردر یعنی قچان مهر مسمی خمر اولورسه خمرك قیمتی لازم کلور (ومهر المثل فیه) وخنزیرده ذمیه ایچون مهر مثل واردر ※ زیرا خمر انلرك قتنده مثلیدر بزم قتمزده خل مثلی اولدیغی کبی پس خمرك اخذی حلال اولاز قیمتك واجب اولمسی خمردن اعراض ایچوندر واما خنزیر انلرك قتنده ذوات قیمتندندر بزم قتمزده قیونك ذوات قیمتدن اولدیغی کبی قیمتك واجب اولمسی اندن اعراض ایچون اولمز امدی خنزیردن اعراضه مهر مثل واجب اولور

﴿ باب نکاح الرقیق والکافر ﴾

بو باب رقیقك و کافرك نکاحی بیاننده در (وقف نکاح القن) قنك نکاحی توقیف اولندی رقیق کلا یاخود بعضا مملوك اولدرقن بالکز کلا مملوکدر (والمکاتب والمدبر والامة وام الولد) ودخی مکاتبك و مدبرك وامه نك وام ولدك نکاحلری توقیف اولندی (باذن المولی) مولاسنك اذنی اوزره توقیف اولنور باذن قولنده اولان با وقف قولنه متعلقدر و بو عبارت کنزك عبارتندن احسندر اولکه نکاح عبدی جائز کورمدی ※ زیرا نکاح عبد جائزدر لکن موقوفدر (ان اجاز نفذ) اکر ولی اجازت ویررسه نکاح نافذ اولور (وان رد بطل) اکر ولی رد ایدرسه اول نکاح موقوف باطل اولور (فان نکحوا به) اکر بو ذکر اولنانلر ولیلرینك اذنیله نکاح اولندیلرسه (فالمهر والنفقة علیهم) پس مهر و نفقه قنك وغیریلرینك اوزرینه لازم کلور (وبموتهم یسقطان) وانلرك موتلریله مهر و نفقه ساقط اولور محل استیفاء فوت اولدیغی ایچون (والمهر علی القن بعد العتق ان بغیر الاذن) و مهر قن اوزره بعد العتق لازم کلور اکر نکاح ولی اذنسز اولدی ایسه (وان به تعلق برقبته) واکر قنك نکاحی ولینك اذنیله اولدیسه مهر قنك رقبه سنه متعلق اولور منکوحه نك ضرربنی دفع ایچون ※ زیرا قنك ذمتی ضعیفه در پس اکر قنك رقبه سنه متعلق اولمسه منکوحه متضرره اولور شول شیء بونك خلافی اوزره در که قچان قن مولاسنك اذنسز تزوج ایدوب و مرأه اوزره داخل اولسیدی اول وقت قن

بو سببله بیع اولنمز بلکه مرأه نك مهری بعد العتق طلب اولنور نتکیم اقرار ایله دین الزام ایتدکده بعد العتق
طلب اولندیغی کبی (فیباع فیه مرة) پس ولیسی اذنیله تزوج ایدن قندن زوجه سی مهرین طلبده
اول قن بر کره بیع اولنور (فان لم یف) اکر قیمتی دینه کفایت ایتمدی ایسه ثانیا بیع اولنمز (طولب
بعد العتق) بلکه بعد العتق مطالبه اولنور * زیرا بو بیع اول مهرك جمیعسی ایچوندر (و یباع فیها مرارا)
ونفقه ده مرارا بیع اولنور * زیرا نفقه ساعت بساعت واجب اولور * پس بیع جمیع نفقه ایچون واقع اولمز وبو
قول عبد قیچان اجنبیه تزوج ایتدیکی وقتده در واما قیچان مولی عبدنی امه سنه تزویج ایتسیدی بونده
مشایخ اختلاف ایلدیلر بعض دیدی که مهر واجب اولور بعده ساقط اولور * زیرا مهرك واجب اولمسی
حق شرعدر و بعض دیدیلر که عبد اوزره مهر واجب اولمز مولی ایچون عبد اوزره مهرك وجوبی محال اولدیغی
ایچون مولا ایچون عبد اوزره مهرك ایجاب ایلسی اقتضا ایتدیکی ایچون * بن دیرمکه قول ثانی بی تأیید ایدرکه
تحقیقا مهرك وجوبنی مفید اولان نص کریم عبده متناول اولمز اولکه حق سبحانه وتعالینك
(واحل لکم ماوراء ذلکم ان تبتغوا باموالکم) قول شریفیدر الله اعلم معنی ذکر اولنانلرك ماعداسنی سزلك ایچون
ماللریکز ایله طلب ایتمك حلال اولدی دیمکدر تحقیق بو آیه کریمه ارباب اموال ایچون خطابدر عبد یسه
ماله مالك دکلدر امدی مهر واجب اولمز (والاخران یسعیان) یعنی مکاتب ایله مدبر مهر ونفقه یه سعی ایدرلر
زیرا بونلر کتابت وتدبیرك بقاسیله بیله برملکدن برملکه نقله محتمل اولمزلر (و بکسبه) یعنی مهر کسبنه
متعلق اولور علی رقبته قولی اوزره عطفدر (بعد ما فضل من دین التجارة) تجارتی دیندن فضله قالدقدنصکره
مهر کسبنه متعلق اولور * زیرا دین تجارت دین مهر اوزره مقدمدر (ان ثبت باقرار المولی) اکر مهر مولانك
اقراریله ثابت اولورسه (وان بالبینة تساوی المرأة الغرماء) واکر مهر بینه ایله ثابت اولورسه اول وقت مرأه
دائنلر ایله مهرنده مساویه اولور تحفه ده بویله ذکر اولندی (قوله طلقها رجعیة اجازة)، مولانك عبدینه
نکاح موقوفده مرأه یی رجعیة تطلیق ایله دیوامر ایلسه نکاحه اجازتدر * زیرا طلاق رجعیه اولمز الا نکاح
صحیحده اولور امدی اجازت اولور (لا طلقها اوفارقها) یعنی مولانك بلا اذن تزوج ایدن عبدینه مرأه یی تطلیق
ایله یاخود مفارقت ایله دیمسی اجازت اولمز مولانك بو قولنده رد احتمالی اولدیغی ایچون * زیرا بو عقدك ردی
وترك اولنمسی طلاق ومفارقت تسمیه اولنور و بو عبد متمردك حالنه الیقدر یاخود اسهلدر امدی اسهل اوزره
حمل اولی اولدی (والاذن بالنکاح یتناول الفاسد ایضا) عبده نکاحله اذن صحیحه متناول اولدیغی کبی
نکاح فاسده ده متناول اولور بو قول امام اعظم قولیدر واما امامین نکاح فاسده متناول اولمز دیدیلر و ثمره خلاف
ایکی امرده ظاهر اولور امر اولی مصنف (فیباع لمهرها ان وطئها) قولیله ذکر ایلدی یعنی قیچان عبد
برمرأه یی نکاح فاسد ایله تزوج ایتسیدی و مرأه اوزره داخل اولسیدی امام اعظم قتنده فی الحال عقد لازم
کاور و عبد مرأه نك مهری ایچون بیع اولنور واما امامین قتنده عبددن مهر طلب اولنمز الا بعد العتق طلب اولنور
وامر ثانی بی (واو نکحها ثانیا اواخری بعدها واو صحیحا وقف علی الاذن) قولیله ذکر ایلدی یعنی قیچان
عبد نکاح فاسد ایله برمرأه تزوج ایتسیدی و مرأه اوزره داخل اولسیدی امام اعظم قتنده اذن منتهی اولور
حتی اول عبد اول مرأه یی ثانیا نکاح ایتسیدی یاخود اول مرأه اولیدنصکره برمرأه اخری نکاح ایتسیدی
امامین قتنده صحیح اولور امام اعظم قتنده صحیح اولمز بلکه اذن اوزره موقوف اولور (زوج عبد له مأذونا مدیونا
صح وساوت المرأة غرماءه فی مهر مثلها) برکسنه تجارته اذن ویردیکی عبد مأذون مدیونه برمرأه تزویج
ایتسیدی اول نکاح صحیح اولور و مرأه مهر مثلنده عبدك دائنلری ایله برابر اولور اما نکاحك صحتنه علت
نکاحك ملك رقبه اوزره مبتنی اولدیغیدر * پس نکاح عبدی زنادن حفظ ایچون جائزدر واما مهر مثلده
غرما ایله مساواتنه علت مهرك بر سببله حکما لازم کلمسی ایچوندر که اول سبب رد اولنمز اولکه صحت نکاحدر *
زیرا نکاح بلا مهر مشروع دکلدر بو مثللی صورتده * پس اکر عبدك مولاسی مهر مثلدن اکثر اوزره تزویج
ایتسیدی مهر مثلدن زیاده سی غرمانك استیفا سندنصکره طلب اولنور دین مرضله دین صحت کبی (من زوج
امته لا یجب علیه التبوئة) برکسنه جاریه سنی آخره تزویج ایتسیدی اول کسنه نك اوزرینه جاریه سی بیننده
زوجی بیننی تخلیه ایدوب استخدام ایتمامك واجب اولمز لفظ تبوئه تفعله وزننده مصدردر بوأنه منزلا و بوأت له

دیملور یعنی مولا ایچون اول جاریه یی زوجنك بیتنده اسكان ایتمك وایكیسی بیننی تخلیه ایتمك واجب اولمز وقچان مولا اول زوج ایچون منزل حاضر ایتمسیدی جاریه یه تمكنی اولدیغی ایچون تبوئه مولایه اسنادا وانور امدی قچان مولا اوزره تبوئه واجب اولمیجه (فتخدمه) پس جاریه مولاسنه خدمت ایدر وتبوئه نك عدم وجوبنه علت حق مولی حق زوجدن اقوی اولدیغی ایچوندر *زیرا مولا جاریه نك هم ذاتنه وهم منافعنه مالكدر زوج مولانك خلافی اوزره در واكر تبوئه مولا اوزره واجب اولسیدی مولانك استخدامده حقی باطل اولوردی وزوجك حقی دخی جاریه نك مولاسنه خدمتی ایله باطل اولمز (یطأ الزوج ان ظفر بها) زیرا زوج جاریه یه ظفر بولدقده وطء ایدر (لكن یجب بها النفقة والسكنى) تبوئه ایله نفقه وسكنى زوج اوزره واجب اولور *زیرا نفقه وسكنى احتباسك جزاسیدر (وصح الرجوع بعدها) ومولانك تبوئه دنصكره رجوعی صحیح اولدی یعنی قچان مولا اول جاریه نك استخدامنی مراد ایلسیدی تبوئه دن رجوعی صحیح اولور *زیرا مولانك حقی تبوئه ایله ساقط اولمز نكاحله ساقط اولمدیغی كبی (وسقطت به) ونفقه تبوئه دن رجوعله ساقط اولور مرور ایدن علت ایچونكه جزاء احتباسدر *پس قچان مولا تبوئه دن رجوع ایتدكده نفقه زوجدن ساقط اولور (ولو خدمته بلا استخدامه لا) واكر جاریه تبوئه دنصكره مولاسنك استخدام ایتمسزین مولاسنه خدمت ایتسیدی زوجدن نفقه ساقط اولمز (وله اجبار عبده وامته على النكاح) ومولانك عبدینه وجاریه سنه نكاح اوزره جبر ایتمك واردر بو مقامده اجبارك معناسی عبد وجاریه نك رضالرنسز مولانك نكاحنك نافذ اولسیدر امام شافعی قتنده عبدده اجبار یوقدر وبو نكاحك نافذ اولمسی امام اعظمك وابو یوسفك روایتیدر وجوازه سبب اولدركه عبد مولانك رقبه جهتندن ویدجهتندن مملوكیدر *پس ملكنه صیانة آنده تصرف كلی ایله عبد اوزره مالك اولور (ویسقط المهر بقتله امته قبل الوطء) ومولا آخره تزویج ایلدیكی جاریه سنی زوجنك وطئندن اول قتل ایتسه ایله مهر ساقط اولور بو قول امام اعظمكدر فولیدر امامین مهر ساقط اولمز دیدیلر حتف انفهامونه اعتبارا *زیرا مقتول اجل ایله میتدر امام اعظمك علتی اولدركه تحقیقا مولا معقود علیهی زوجك وصوالیله تقرردن اول معقود علیهی اتلاف ایلدی * پس زوجك اوزرینه مولانك اخذی ایچون برشیء واجب اولمز تكیم مولی جاریه سنی بیع ایتسیدی ومشتری جاریه ایله بیله مصردن كتسیدی یاخود قبل الدخول اعتاق ایتسیدی اول جاریه نفسنه فرقت اختیار ایتسیدی یاخود مولا اول جاریه یی زوجنك اكا وصولی ممكن دكل برموضعه غائب ایتسیدی زوج اوزره مولا ایچون برشیء لازم كلمدیكی كبی وقتل احكام دنیا حقنده اتلاف قلندیكه حتی قصاص ودیت وارثدن حرمان واجب اوله هدایه ده وكافیده وغیریده بویله ذكر اولندی * وصدر الشریعه دیدیكه تحقیقا مولا قتل ایله اخذ مهره عجله ایتدی *پس حرمانله جزا اولندی *بن دیرمكه بونده بحث واردر *زیرا سقوط مهرك علتی اكر مولا قاتل اولمغله ارثدن حرمانی اولیدی بعد الدخول قتلده دخی مهری اخذ ایلمك لازم كاوردی حال بوكه بعده دیدی مصنف انكیچون قبل الوطء دیدیكه زیرا مهر بعد الوطء ایكی صورتده ده واجبدر (لا بقتل الحرة نفسها قبله) قبل الوطء حره نفسنی قتل ایتسیدی مهر ساقط اولمز امام زفر بو قولك خلافی اوزره دیدی كه تحقیقا اول حره مبدلی تسلیم ایتمزدن اول فوت ایلدی امدی بدل دخی فوت اولور مهر ساقط اولور مولانك جاریه سنی قتلی كبی اولور *وبزم ایچون مهرك ساقط اولمدیغنه علت اولدركه تحقیقا هر كسك نفسی اوزرینه جنایتی احكام دنیاده اصلا معتبره دكلدر بو اجلدن بركسنه نفسنی قتل ایتسیدی غسل اولنور واوزرینه نماز قلنور (وله الاذن فی العزل) ومولا ایچون عزلده اذن ویرمك واردر یعنی زوج جاریه یه عزلی جاریه نك مولاسی اذنیله ایدر جاریه اذنیله عزل جائز اولمز *زیرا عزل ولدحدوثندن منع ایچوندر بو ایسه حق مولادر (وخیرت امة ومكاتبة عتقت) واعتاق اولنان جاریه ومكاتبه فسخ نكاحده مخیر قلندی وكذلك مدبره وام ولد دخی اعتاق اولندقلرنده مخیر قلندی (ولو تحت حر) كركسه بو ذكر اولنان مرأه لر حرك تحت نكاحنده اولسونلر برابر در كر كسه نكاح رضالریله اولسون كركسه اولمسون *پس اكر انلردن هر بری عبدك تحت نكاحنده اولورلرسه عاری دفع ایچون بالاتفاق فسخ نكاحده مخیر قلندیلر وعاردن مراد حره نك عبد ایچون فراش اولمسیدر واكر نكاح تحت حره ده اولورسه آنده امام شافعینك خلافی واردر (نكح عبد بلا اذن فعتق نفذ)

برعبد مولاسنك اذنسز برامرأة نكاح ايتسه‌يدى مولاسى اول عبدى اعتاق ايتدكده اول نكاح نافذ اولور وكذلك اول عبدى مولاسى بيع ايتدكده مشترى اكا اجازت ويرسيدى اول نكاح نافذ اولور نهايه‌ده بويله ذكر اولندى (كذا الامة) كذلك برجاريه مولاسنك اذنسز نفسنى بركمسنه‌يه تزويج ايتسه‌يدى ومولاسى اول جاريه‌يى اعتاق ايتسه‌يدى اول نكاح نافذ اولور * زيرا اول جاريه اهل عبارتدندر ونفوذ نكاحك امتناعى ايسه حق مولادر حالبوكه اول زائل اولدى (بلاخيارلها) اول جاريه ايچون نكاحه جبر ايتمكله نافذ اولور * زيرا نكاح بعد العتق نافذ اولدى ونكاحك نفوذندنصكره اول جاريه اوزرينه ملك زياده اولمز * پس سبب خيار بولنمز ايمدى خيار فسخ ثابت اولمز تنكيح بعد العتق تزويج اولندينى كبى (فلو وطئ قبله فالمسمى له) * پس اكر زوج جاريه‌يى عتقدن اول وطء ايتدى ايسه مولا ايچون مهردن مسمى لازم كلور اكرچه كيم اول مسمى مهر مثلدن زياده اولورسه‌ده (او بعده فلها) واكر زوج جاريه‌يى عتقدنصكره وطء ايتسه‌يدى مهر مسمى جاريه ايچون لازم كلور يعنى قچان برجاريه مولاسنك اذنسز بيك آقچه مهر ايله بركمسنه‌يه نفسنى تزويج ايتسه‌يدى وانك مهر مثلى يوز آقچه اولسه‌يدى * پس زوج جاريه‌نك اوزرينه داخل اولدقدنصكره سيدى انى اعتاق ايتسه‌يدى اول بيك آقچه مهر مسمى مولا ايچون اولور * زيرا زوج مولا ايچون اولان منفعة مملوكه‌يى استيفا ايتدى ايمدى بدل مولا ايچون لازم كلور واكر زوج اول جاريه اوزرينه اعتاقدنصكره داخل اولدى ايسه مهر جاريه‌نك اولور * زيرا زوج جاريه ايچون مملوكه اولان منفعتى استيفا ايلدى ايمدى بدل جاريه ايچون واجب اولدى * معلوم اوله كه تحقيقا عبدك اعتاقنه مالك اولايان كمسنه تزويجنه دخى مالك اولمز اما جاريه بونك خلافى اوزره‌دركه جاريه مولاسنك باباسى وجده‌سى ووليسى ووصيسى وقاضى ومكاتب وشريك مفاوض بونلر امه‌نك تزويجنه مالك اولورلر عبدك تزويجنه مالك اولمزلر وعبد مأذون وصبى مأذون وشركة عنان ايله شريك اولان كمسنه بو دخى اول ذكر اولنانلر كبى جاريه‌نك تزويجنه مالك اولمزلر

(من وطئ امة ابنه فولدت فادعاه ثبت نسبه وهى ام ولده وعليه قيمتها لا مهرها) بركمسنه اوغلنك جاريه‌سنى وطئ ايتسه‌يدى وجاريه اندن برولد كتوردكده اول كمسنه ولد بندندر ديو ادعا ايتسه‌يدى اول ولدك نسبى ثابت اولوروجاريه اول كمسنه‌نك ام ولدى اولوروجاريه‌نك قيمتى اندن لازم كلور مهرى لازم كلمز يعنى عقرى لازم كلمز وولدك قيمتى دخى لازم كلمز كركسه بابا شبهه ادعا ايتسون كركسه شبهه ادعا ايتمسون واوغلو دخى انده باباسنى كرك تصديق ايتسون كركسه ايتمسون ونسب ثابت اولمز الا قچان جاريه وقت علوقدن وقت دعوته وارنجه ابنك ملكنده اولورسه ثابت اولور * زيرا املاك وقت علوقه استناد طريقى ايله ثابت اولور * پس ولايت تملكك قيامى وقت علوقدن وقت دعوته وارنجه استناد عائد روبونك بيانى اولدركه * زيرا بابا ايچون حاجت وقتنده ابنك مالنى نفسنه صيانت ايچون ولايت تملك واردر رسول عليه الصلاة والسلامك (انت ومالك لابيك) قول شريفى ايچون معناى شريفى سن وسنك مالك بابانك ايچوندر ديو بيوردى وبابانك ماءى ابنك جزئيدر ايمدى مائنك ضائع اولمقدن مصون اولمسى واجب اولدى و بو ابنك جاريه‌سنه تملك ايله اولور تاكه فعل استيلاد صحيح اوله * زيرا قچان ملكدن خالى قالسه‌يدى دعوة نسب لغو اولوروقچان تملك ايتسه‌يدى ابن ايچون جاريه‌نك قيمتنه غريم اولور زيرا بابانك حاجتى كامله دكلدر * زيرا حاجت ضرورات بقادن دكلدر بو اجلدن ابن باباسنه استيلاد ايچون جاريه اعطا ايتمكله جبر اولنمز * پس حاجتك قيامى ايچون تملكى واجب قيلدق وضرورتك عدمى ايچون ابنك مالنه صيانة جاريه‌نك قيمتنى واجب قلدق عقر واجب اولدى * زيرا وطئ بابانك ملكنده واقع اولدى وولدك قيمتنه ضامن اولمز * زيرا ولد جزء متعلق اولدى ملك استيلادك ما قبلنه مستند اولمغله (كذا الجد بعد موته) كذلك ذكر اولنان احكامده بابانك موتندنصكره جد بابا كبيدر (واو زوجها اباه لم تصر ام ولده) واكر ابن جاريه‌سنى باباسنه تزويج ايتسه‌يدى واول جاريه ابنك باباسندن بر ولد كتورسه‌يدى بابانك ام ولدى اولمز * زيرا اول جاريه‌نك بابانك ملكنه انتقالى بابانك ماسنه صيانت ايچون ايدى حالبوكه بابانك ماءى آنسزده مصون اولوب اكا حاجت قالدى (ويجب المهر لا القيمة وولدها حر) وبابانك اوزرينه بو صورتده مهر واجب اولور نكاحله التزامى ايچون واجب اولور قيمة جاريه لازم كلمز وجاريه‌نك ولدى حردر زيرا اول ولده قرنداشى مالك اولوب آنك اوزرينه معتق اولور (حرة قالت لمولى زوجها اعتقه عنى بالف

فاعتق فسد النكاح) يعني حره مرأه زوجنك وليسنه زوجم اولان عبدبكى بندن بيك اقچه ايله اعتاق ايله ديد كده زوجنك وليسى دخى اول عبدى اعتاق ايتسيدى نكاح فاسد اولور وكذلك بر رجل تحت نكاحنده اولان جاريه ايچون جاريه نك مولاسنه بندن بيك اقچه ايله بنم نكاحمده اولان جاريه كى اعتاق ايله ديد كده جاريه نك مولاسى اول جاريه يى اعتاق ايتسيدى نكاح فاسد اولور ومسئلهٔ اوليده مهر ساقط اولور مرأه نك عبدى اوزرينه مهرك وجودى محال اولديغيچون ومسئلهٔ ثانيه ده ساقط اولمز وامام زفر قتنده نكاح فاسد اولمز ملك معدوم اولديغيچون وبو خلافك تحقيقى تحقيقا قچان بدل ذكر اولنسيدى بزم قتمزده اقتضا ايله ملك ثابت اولور نته كيم اكر مرأه زوجم اولان عبدبكى بكا بيع ايله شو مقداره بعده بنم اوزريمه اعتاق ايله ديمش اولدى ومولانك اعتاق ايتدم قولى سكا بيع ايتدم وسنك ايچون اعتاق ايتدم ديمش اولور* پس قچان اقتضاء ملك ثابت اولسيدى نكاح فاسد اولور وامام زفر اقتضا ايله ملك ثابت اولور ديمز* پس انك قتنده ملك ثابت اولمديغيجه آنك قتنده نكاح دخى فاسد اولمز و بو مسئله نك تحقيقنك تمامى كتب اصولده مذكوردر (والولاء لها و يقع عن كفارتها) واول عبدك ولاسى اول حره ايچون اولور واكر كفارت ايچون نيت ايدرسه اول حره نك كفارتى ايچون واقع اولور *زيرا اول عبد مرأهٔ حره نك معتقيدر (واو تركت البدل لم يفسد) واكر زوجنك مولاسنه بندن اعتاق ايله ديديكى وقتده بدلى ترك ايتسيدى يعنى بيك اقچه ايله اعتاق ايله ديمسيدى نكاح فاسد اولمز ملك اولمديغى ايچون (والولاء له) واول عبدك ولاسيده وليسى ايچون اولور* زيرا بو صورتده ولى معتقدر بو امام اعظم ايله امام محمد قتنده در * وقتاكه مصنف نكاح رقيقك بياندن فارغ اولدى ايسه نكاح كافرك بيانه شروع ايدوب (سلم المتزوجان بلا شهود اوفى عدة كافر معتقدين ذلك اقرا عليه واو كان محرمين اواسلم احد المحرمين اوترافعا فرق بينهما) بلا شهود تزويج اولنان زوجين كافرين ايكيسى بردن اسلامه كلسه لردى ياخود بر كافرك عدتنده اولوب دينلرنده عدته معتقدين اولان زوجين كافرين اسلامه كلسه لردى اول نكاح اوزره قرار ويريلورلر واكر زوجين كافرين بر برلرينه محرم اولورلرسه ياخود ايكى محرمك برى اسلامه كلسيدى ياخود حال كفرلرنده امرلرين بزه عرض ايلسه لردى بينلرى تفريق اولنور محرميت ايچون محليت اولمديغى ايچون وشول شيئكه محله راجعدر ابتداء و بقاءانده برابر اولور اما مروايدن مسئله بونك خلافى اوزره در (و بمرافعة احدهما لا) وايكيسندن برينك امرينى عرض ايتمسيله تفريق اولنمز* زيرا ايكيسندن برينك حالنى عرض ايتمسيله آخرك حقى باطل اولمز احكام اسلامى التزام ايلمديكى ايچون وصاحبى ايچون ولايت الزاميده اولمز اما قچان ايكيسندن برى اسلامه كلسه ذكر اولنانك خلافيدر تفريق اولنور *زيرا اسلام عالى اولور واسفل اولمز (الولد يتبع خير الابوين دينا) كافر اسلامه كلدكده ولد ابوينك دين جهتندن خيرلوسنه تابع اولور واكر ايكيسندن برى مسلم اولورسه ولد دخى مسلمدر ياخود برى كتابى وآخرى مجوسى اولورسه ولد كتابى اولور *زيرا كتابى ولد ايچون نظردر وبو قول قچان دار مختلف اولمزسه در ايكيسيده دار اسلامده اولمغله در ياخود ايكيسيده دارحربده اولديغى صورتده در ياخود صغير دار اسلامده ووالدى دارحربده مسلم اولمغله در*زيرا ولد حكما دار اسلام اهلندندر واما قچان ولد دارحربده ووالد دار اسلامده اولوب اسلامه كلسيدى ولد اكا تابع اولمز ومسلمه اولمش اولمز *زيرا ولدك والدينى دارحرب اهلندن قلمق ممكن دكلدر اما عكسى بونك خلافى اوزره در بونى زيلعى ذكر ايلدى (والمجوسى ومثله) ومجوسى وانك مثللى يعنى بت پرست اولنلر وسائر مشركين (شرمن الكتابى) كتابيدن شردر *زيرا كتابى ايچون دين سماوى دعواسى واردر بو اجلدن ذبيحه سى اكل اولنور ومسلمينه نسالرينى نكاح جائز اولور امدى مجوسى شر اولدى حتى قچان كتابى ايله مجوسى بيننده ولد حاصل اولسه اول ولد كتابى اولور تبعا (وفى اسلام احد الزوجين المجوسيين اوامرأة الكتابى يعرض الاسلام على الآخر فان اسلم فهى له والافرق) زوجين مجوسيينك بريسى اسلامه كلسيدى ياخود كتابينك مرأه سى اسلامه كلسيدى آخر اوزره اسلام عرض اولنور * پس اكر اول آخر اسلامى قبول ايدرسه مرأه انك اولور واكر قبول ايتمز ايسه بعد الاباء بينلرى تفريق اولنور بو قول كنزك قچان احد زوجين اسلامه كلسيدى آخر اوزره اسلام عرض اولنور قولندن احسندر* زيرا كنزك بو قولى مجوسيينده مستقيم اولمز زيرا مطلقا ايكيسندن برينك اسلاميله بعد الاباء ايكيسنك

بینی تفریق اولنور واما قچان ایکیسیده کتابی اولسه لر اکر مرأه اسلامه کلسه زوجنه اسلام عرض اولنور اکر زوج دخی اسلام قبول ایدرسه زوجه سنه تعرض اولنمز مسلم ایچون ابتداء تزوجی جائز اولدیغی ایچون وکذلك قچان زوجه کتابیه وزوج مجوسی اولدیغی صورتده دخی زوج اسلامه کلدکده ذکر اولنان کبی اولور یعنی تفریق اولنمز (وابائه طلاق لاابائها) زوجك اسلامدن اباسی طلاقدر اما زوجه نك اباسی طلاق دکلدر یعنی قچان قاضی بینلرینی تفریق ایلدکده اسلامدن ابا رجل طرفندن اولورسه تفریق طلاق اولور واکر ابا مرأه طرفندن اولورسه نکاح فسخ اولور طلاق اولمز * زیرا طلاق رجال طرفندن اولور نسا طرفندن اولمز (ولا مهر فی هذا الاللموطوءة) و بو مرأه نك اسلامدن اباسیله فسخ نکاحده مهر یوقدر الا مکر که موطوءه اوله * زیرا موطوءه اولمیان مرأه مبدلی یعنی بضعی بدلك یعنی مهرك تأکدندن اول فوت ایلدی * پس ردته وطاوعته مشابه اولدی یعنی زوجنك ابنیله یله ملاعبه ایتمش کبی اولدی واما زوجك اسلامدن اباسی صورتنده اکر مرأه موطوءه ایسه انك ایچون مهرك کلیسی لازم کلور واکر موطوءه دکل ایسه مهرك نصفی لازم کلور * زیرا بو مقامده تفریق قبل الدخول طلاقدر (ولوکان ذلك ثمة) اکر

مجوسیندن برینك یاخود کتابینك مرأه سنك اسلامی دارحربده اولورسه (لم تبن حتی تحیض ثلاثا قبل اسلام الاخر) اول مرأه باین اولمز حتی آخرك اسلامندن اول اوچ دفعه حائض اولمینجه * زیرا اسلام سبب فرقت دکلدر وعرض اسلام ولایتك قصوری ایچون متعذردر * پس فسادی دفع ایچون فرقتدن دخی لابددر امدی شرطکه حیضك کچمسیدر سبب مقامنه اقامت ایلدك تنکیم حفر بئرده اولدیغی کبی و بزم کتابینك مرأه سی دیمز باعث * زیرا قچان مسلم زوج اولسه ومرأه کتابیه اولسه انلرك ایکیسیده نکاحلری اوزره قالورلر (اسلم زوج الکتابیة لم تبن) کتابیه نك زوجی اسلامه کلسه دی کتابیه بائن اولمز * زیرا زوج ایچون اول مرأه یه ابتداء تزوج جائز ایدی بقاسی دخی اولی اولور (تباین الدارین سبب للفرقة لا السبی) زوجله زوجه نك دارلرینك تباینی سبب فرقتدر سبی سبب فرقت دکلدر حتی ایکیسندن بری بزم دار یمزه مسلم اولدیغی حالده یاخود ذمی اولدیغی حالده چیقسیدی یاخود بزم دار یمزده اسلام قبول ایتسیدی یاخود بزم دار یمزده عقد ذمت قبول ایتسیدی یاخود دارحربدن سبی اولنوب داراسلامه ادخال اولنسیدی ایکیسی بیننده فرقت واقع اولور واما اکر ایکیسی معاسبی اولنسه لردی فرقت واقع اولمز وشافعی قتنده سبب فرقت سبیدر تباین دارین دکلدر (حائل) حامل اولمیان مرأه (مهاجرت) دارحربدن بزم داریمزه مسلمه اولدیغی حالده یاخود ذمیه اولدیغی حالده هجرت ایتسیدی (تنکح بلاعدة) اول مرأه بلاعدة نکاح اولنور اما حامل بونك خلافیدر که حملنی وضعدن اول نکاح اولنمز جواز نکاحك وجهی حق سبحانه وتعالینك (فلاجناح علیکم ان تنکحوهن) قول شریفیدر که مطلقا مهاجره اولان مرأه نك نکاحنی مباح قیلدی بعدالعدة اولان نکاحله تقییدی نص اوزره زیاده در حالبوکه اولزیاده نسخدر تنکیم اصولده تقرر اولندی (ارتداد احدهما فسخ عاجل) زوجیندن برینك العیاذ بالله مرتد اولمسی نکاح ایچون فسخ عاجلدر حکم اوزره موقوف دکلدر و فسخ اولمسنك فائده سی تحقیق قاعدت طلاق بونکاه منتقض اولمز بو قول امام اعظم ایله ابی یوسف قتنده در واما محمد دیدیکه اکر ردت مرأه دن اولورسه ذکر اولنان کبیدر واکر زوجدن اولورسه طلاقدر دیدی (فللموطوءة کل المهر) کرزوجه موطوءه ایسه برابر در ردت کرك زوجدن وکرك مرأه دن اولسون مهرك کلیسی مرأه موطوءه ایچون لازم کلور * زیرا زوج دخول ایله مهری متأکد قیلدی امدی سقوطی تصور اولنمز (و بغیرها) وموطوءه نك غیریده (النصف اوارتد) مهرك نصفی لازم کلور اکر زوج مرتد اولورسه * زیرا فرقت قبل الدخول زوج جهتندن اولدی نصف مهر واجب اولور (ولاشیء لوارتدت) واکر ردت مرأه دن اولورسه موطوءه نك غیریده مهردن برشیء یوقدر * زیرا فرقت قبل الدخول مرأه جهتندن مهرك سقوطنی موجب معصیت سببیله واقع اولدی (والاباء نظیره) اسلامدن اباء ارتدادك نظیریدر حتی قچان بعدالدخول ابا ایتسیدی اباء هر قنغیسندن اولورسه اولسون مهرك کلیسی واجب اولور واکر قبل الدخول ابا ایدرسه اکر ابا زوجدن اولورسه نصف مهر واجب اولور واکر ابا مرأه دن اولورسه برشیء واجب اولمز (ارتدا واسلما معا لم تبن) اکر زوجین ایکیسی معا مرتد اولسه لر یاخود ایکیسی معا اسلامه کلسه لر مرأه

بائن اولمز (وان اسلما معا فبابانت) واكر برى برى اردنجه اسلامه كلسه‌لردى مرأه بائن اولور * زيرا قچان ايكيسندن برينك اسلامى تقدم ايتسيدى آخرى ردتى اوزره باقى قالور * پس اختلاف متحقق اولور والله اعلم

* (باب القسم) *

بو باب قسمك بياننده در * قسم قافك فتحيله وسينك سكونيله مصدردر * قسم القاسم المال بين الشركاء ديلور قاسم مالى شركا بيننده قسمت ايلدى ديمكدر شركانك بينلرنده تفريق ايلدى ونصيبلرن تعيين ايلدى ديمكدر و بين النساء قسم دخى بو معنايه در يعنى نسانك بينلرنده انلرك قتنده صحبت ايچون وموانست ايچون بيتوتنده حقلرين اعطا ايلمك معناسنه در مجامعتده دكل * زيرا مجامعت نشاط اوزره مبنيدر * پس زوج انده تسويه يه قادر اوله مز محبتده اولديغى كبى (يجب العدل فيه وفى الملبوس والمأكول) قسمده وكيان لباسده ويننان طعامده عدل واجب اولور (والبكر والجديدة والمسلمة كاضدادها فيها) ودخى بكر ومرأه جديده ومرأه مسلمه قسمده اضدادلرى كبيدر يعنى قسمده وملبوسده ومأكولده بكر ثيب كبى وجديده قديمه كبى ومسلمه كتابيه كبيدر (وللحرة ضعف الامة والمكاتبة والمدبرة وام الولد المنكوحات) ومرأه حره ايچون منكوحات اولان جاريه نك ومكاتبه نك ومدبره نك وام ولدك ضعفى واردر حره نك شرفنى اظهار ايچون (ويسافر بمن شاء) وانلردن ديلديكى ايله مسافرت ايدر يعنى سفرده قسم اولمز حتى اول زوج ايچون سفرده انلرك برينى استصحاب ايتمك جائز اولور (والقرعة اولى) واول زوجه لرك قلبلرينى تطييب ايچون قرعه ايله عمل ايتمك اوليدر (وانها ان رجعت ان تركت قسمها الاخرى) واول مرأه ايچون قسمنى اخرى مرأه ايچون ترك ايتمش اولسه رجوعى جائز اولور * زيرا اول مرأه فيمابعد واجب اولمز حق اسقاط ايلدى امدى اول حق ساقط اولمز * زيرا تحقيقا اسقاط قائمده اولور * پس رجوع امتناع اولور عاريت منزله سنده شول حيثيتله كه معيرديلديكى وقتده عاريتده رجوع ايدر بزم ذكر ايلديكمز شى ايچون (ولا يسقط بمرضها) ومرأه نك مرضى سببيله قسم ساقط اولمز والله اعلم

* (كتاب الرضاع) *

بو كتاب رضاعك احوالى بياننده در (هو مص الرضيع من ثدى آدمية) رضاع معصومك آدمى ممه سندن امه سيدر آدميه قيديله قيونك وقيون امثالى حيوانك ممه سندن احترازدر * زيرا ايكى رضيع قچان برقيونك وقيون مثللى برحيوانك ممه سندن مص ايتسه‌لردى انك اوزرينه حكم رضاع ترتب ايتمز نتكيم قريبا ذكر اولنور (فى وقت مخصوص) وقت مخصوصده امه سيدر (هو عنده حولان ونصف) اول وقت مخصوص امام اعظم قتنده ايكى بچق سنه در (وعندهما حولان) وامامين قتنده انجق ايكى سنه در وفقها اتفاق ايلديلر كه تحقيقا قچان مدت رضاع مطلق ذكر اولنسيدى ايكى سنه دنصكره بابانك اوزرينه اجرت رضاع لازم كلمز بوندنصكره تحقيقا قچان مدت رضاع كچسيدى مدتدن زياده سيله تحريمه متعلق اولمز رسول عليه الصلاة والسلامك (لارضاع بعد الفصال) قول شريفيچون ومدتك تمامندن اول فطامه يعنى سوددن كسلمكه اعتبار اولنمز الامام اعظمدن بر روايتده اعتبار اولنور قچان ولد رضاعدن استغنا حاصل ايتسيدى ومدت ذكر ايلديكه قچان مدت كچمزدن اول ولد سوددن كسلسيدى وطعام ايله سوددن مستغنى اولسيدى رضاع اولمز واكر استغنا ايتمزسه آنكله حرمت ثابت اولور ديدى و بو قول دخى امام اعظمك روايتيدر وفتوى بو قول اوزره در بونى زيلعى ذكر ايلدى (ولا يباح الارضاع بعده) وارضاع خلاف اوزره اولان وقت مخصوصدنصكره مباح اولمز * زيرا ارضاعك اباحتى ضروريه در * زيرا جزء آدميدر پس ضرورت مقدار يله تقدير اولنور (و يثبت به وان قل امومة المرضعة للرضيع) وارضاعله اكرچه قليل اولورسه ده مرضعه نك رضيع ايچون آنالغى ثابت اولور وامام شافعى قتنده تحريم ثابت اولمز الا بش دفعه ده وهر دفعه ده صبى يه كفايت ايديكى مقدارى ارضاعله ثابت اولور (وابوة زوج مرضعة لبنها منه له) ورضيع ايچون مرضعه نك زوجنك بابالغى دخى ثابت اولور مرضعه نك لبنى اول زوجدن اولمق شرطيله يعنى رضيع ايچون مرضعه نك ام اولمسى وزوجك اب اولمسى قچان مرضعه نك

لبنی اول زوجدن اولدیغی صورتنده در* زیرا لبنی اول زوجدن اولمزسه بر امر کلی مرأه‌یی بر رجل تزوج
ایتدکده اول لبنله مرأه برصبی‌یی ارضاع ایتسه‌یدی رضیع اول ابن صاحبی اولمیان زوجك رضاعا ولدی
اولمزبلکه رضاعا ربیبی اولور حتی اول ولد رضیع ایچون زوج ثانینك غیری مرأه‌دن اولان اولادیله واخواتیله
تزوج جائز اولور نسبده اولدیغی کبی واول رضیع مرضعه‌نك زوج اولنك رضاعا ولدی اولور مادامکه زوج
ثانیدن ولد کتورمدکجه* پس فیما ان زوج ثانیدن ولد کتورسه و برصبی ارضاع ایدرسه اول صبی بالاتفاق
زوج ثانینك رضاعا ولدی اولور* زیرا ابن زوج ثانیدندر بوندنصکره بوقیدك منتفی اولمسی باباللغك
انتفاسنی اقتضا ایدر لکن بوقیددن زوج ثانی بینی ایله اول مرضعه‌ء موطوءه‌نك بیننده مفارقتدنصکره
رضیع ایچون زوج ثانینك نکاحنك جائز اولمسی لازم کلمز * زیرا امهاتك وطء بناتی حرام ایدر کرکسه
رضاع جهتندن اولسون (فیحرم به مایحرم بالنسب الاام اخته واخیه) پس نسبله حرام اولان کمسنه
ارضاعله دخی حرام اولور الا قرقرنداشك وارقرنداشك نسبا اناسی ارضاعله حرام اولمز* زیرا نسبدن قزقرنداش
وارقرنداشك اناسی یا انادر یاخود بابانك موطوءه‌سیدر و بونلرك ایکیسیده حرامدر حالبوکه رضاعدن
حرام دکلدر و بو مسئله اوچ صورت اولور* صورة اولی اولدر که نسبا اخت ایچون یاخود اخ ایچون رضاعا
ام شونك کبیدر که بر رجلك نسبا قزقرنداشی اولوب واول قزقرنداشك رضاعا اناسی اولسیدی اول
رجل ایچون رضاعا قزقرنداشنك اناسی تزوج ایتمك جائز اولور *وصورة ثانیه اولدر که رضاعا اختنك
و یاخود اختنك نسبا اناسی اولسیدی یعنی بررجلك رضاعا اختنك نسبا اناسی اولسیدی اول رجل ایچون
رضاعا اختنك نسبا اناسنی تزوج ایتمك جائز اولدی * وصورة ثالثه شول وجهله اولور که اجنبیلر اولان
صبی ایله صبیه براجنبیه مرأه‌نك ممه سندن امسه‌لردی واول صبیه‌نك رضاعا بر آخر اناسی اولسیدی اول
صبی ایچون رضاعا اختنك اناسنی تزوج ایتمك جائز اولور (واخت ابنه) ونسبا ابنك اختی دخی حرام اولور
*زیرا ابنك اختی یا بنتدر یاخود ربیبه‌در که آنك اناسی موطوءه‌در امدی رضاعا ابنك اختی حرام اولمز
(وجدة ابنه) ونسبا ابنك جده‌سی دخی حرام اولور *زیرا ابنك نسبا جده‌سی موطوءه‌سنك اناسیدر
یاخود کندی اناسیدر ورضاعا حرام اولمز (وام عمه وعمته) ونسبا عمه‌سنك وعمه‌سنك اناسی دخی
حرامدر (وام خاله وخالته) وخالنك وخالته سنك نسبا اناسی دخی حرامدر الا رضاعا حرام دکلدر
(للرجل) لاام اخته قولنده مستثنایه متعلقدر یعنی ذکر اولنان نسالرك بریسی رجل ایچون حرام اولمز
کر رضاعا اولورسه (وتحل اخت ابنه مطلقا) ومطلقا ارقرنداشنك قزقرنداشی حلال اولور یعنی رجل
ارضاعا ارقرنداشنك قزقرنداشنی تزوج ایتمك حلال اولور* نتکیم نسبا ارقرنداشنك اختنی تزوج جائز اولدیغی
کبی بابادن ارقرنداشی کبی که اول ارقرنداشك انادن برقزقرنداشی اولسیدی بابادن ارقرنداشی ایچون
انی تزوج ایتمك جائز اولدی (ولا حل بین رضیعی امرأه) برمرأه‌نك ایکی رضیعه‌نك بینی حلال اولمدی * زیرا انلر
رضاعا ایکی قرنداشلردر برابردر اول مرأه انلری زمان واحده‌ده ارضاع ایلسون و کرکسه ازمنهٔ مختلفه‌ده ارضاع
ایلسون و کرکسه برممه‌دن ارضاع ایتسون و کرکسه برینی برممه‌دن وآخرینی اخردن ارضاع ایلسون (بخلاف
الشاة) قیون وقیون مثللی بونك خلافی اولوره درقیونك لبنی اوزره حکم رضاع ترتب ایلمز * زیرا حرمت ثابت
اولمز الا بطریق الکرامة حرمت شبهه‌سی واسطه‌سیله دروانده اصل مرضعه درغیری یه تعدی ایلمز وآدمی بینیله
بهایم بیننده ولادت جزئیه اولمز *پس کذلك رضاعا دخی غیری یه تعدی ایلمز (ولا بین رضیعة وولد مرضعتها)
ورضیعه بینیله مرضعه‌سنك ولدی بیننده دخی حلاللق یوقدر *زیرا انلر قرنداشلردر (وولد ولدها)
ومرضعه‌سنك ولدینك ولدی بیننده دخی حلاللق یوقدر *زیرا اول ولد ولد اختنك ولدیدر (ویحرم ابن
البکر) وبکرك لبنی تحریمی موجبدر * زیرا اول ابن نشو ونمایه سببدر * پس بوسببله بعضیت شبهه‌سی
ثابت اولور نسادن غیرینك ابنی کبی (والمیتة) ومیته اولان مرأه‌نك ابنی دخی تحریمی موجبدر*زیرا میته‌نك
ابنی دخی ذکر اولنان کبی حقیقة لبندر (کذا المخلوط بماء اودواء اولبن اخری اوشاة اذا غاب) کذلك
مرأه‌نك مائله مخلوط اولان ابنی یاخود دوا ایله مخلوط اولان لبنی یاخود مرأه اخرانك ابنیله مخلوط اولان
ابنی تحریمی ایجاب ایدر یاخود قیون سودیله مخلوط اولان ابن مرأه دخی قیون سودینه غالب اولورسه

تحریمی ایجاب ایدر*زیرا لبن مرأه‌ده انبات لحم وانشاز عظم واردر یعنی لبن لحمك بتمسنه وکمكك جمع وترکیبنه باعثدر و بو انبات لحم بو بابده معتبردر (لا المخلوط بالطعام) طعامله مخلوط اولان لبن تحریم ایجاب ایلمز بو قول اطلاق اوزره امام اعظمك قولیدر* زیرا بوندە غلبه شرط قلنمدی وامامین قیچان لبن طعامه غالب اولسیدی واول لبنی نارمس اینمسیدی اکا تحریم تعلق ایدردیدیلر وقدوری امام اعظم قولی اوزره طعامك ثریدکبی مستبین اولمسنی شرط قیلدی بعض بو شرط اکر قاشق ایله طعام قالقدیغی وقتده لبن طاملمزسه حرام اولمز *زیرا لبنك قاشقدن متقاطر اولمسیله حرمت ثابت اولوردیدی و بعض دیدیکه علی کل حال حرمت ثابت اولمز وامام شمس الدین السرخسی بو قوله میل ایتدی صحیح اولان بو قولدر زیلعی بویلجه ذکرایلدی (ولا ابن لرجل ولا ابنها اذا احتقن به الصبی)ودخی رجلك لبنی ومرأه‌نك لبنی ایله صبی‌یه احتقان اولنسیدی حرمت ایجاب ایلمز رجلك لبننك تحریم ایجاب ایتمدیکنه علت اولدرکه زیرا رجلك لبنی حقیقةً لبن دکلدر*زیرا لبن اندن ولادت متصور اولان کمسنه‌دن تصور اولنور وامام مرأه‌نك لبنی ایله احتقانده عدم تحریمه باعث آنده نشو ونما بولنمدیغی ایچوندر تحریم ایسه نشو اعتبار یله‌در ونشو غذا ایله بولنور غذا ایسه اعلادن اولور اسفلدن اولمز (ارضعت ضرتها حرمتا) برمرأه اور تاغنی امزرسیدی ایکیسیده اررلرینه حرام اولورلر یعنی بررجلك تحت نکاحنده برصغیره و برکبیره مرأه‌لری اولسیدی اول مرأهٔ کبیره مرأهٔ صغیره‌یی امزرسیدی اول رجله ایکیسیده حرام اولورلر*زیرا رضاعا انا ئله قزینی جمع ایتمش اولور (ولا مهر للکبیرة ان لم توطاء) اکر اول مرأهٔ کبیره موطوءه دکل ایسه انك ایچون مهر یوقدر*زیرا فرقت قبل الدخول انك طرفندن حاصل اولدی حتی فرقت اکر انك طرفندن کلمسیدی مکرهه اولمغله یاخود اول مرأه اویورکن مرأهٔ صغیره انك ابن امسیدی یاخود رجل اول مرأهٔ کبیره‌نك ابنی اخذ ایدوب صغیره‌یه ایچرسیدی یاخود اول کبیره مجنونه اولسیدی انکیچون نصف مهر واردر فرقت اکا مضاف اولمدیغی ایچون (وللصغیرة نصفه) وصغیره ایچون دخی نصف مهر واردر*زیرا فرقت قبل الدخول انك طرفندن دکلدر اول صغیره‌نك ارتضاعنه اعتبار یوقدر (ورجع به علی المرضعة ان تعمدت الفساد والا فلا) وزوج اول صغیره‌نك نصف مهریله مرضعه اوزره رجوع ایدر اکر فساد قصد ایدوب صغیره‌یی امزردی ایسه واکر فساد قصد ایتمدی ایسه زوج مرضعه‌یه رجوع ایدەمز (طلقت ابون فاعتدت وتزوجت آخر فحبلت وارضعت فحکمه من الاول حتی تلد) برامزکلی مرأه تطلیق اولنوب *پس بعد العده آخره تزویج اولندقده اول آخردن حامل اولسیدی و بعد الحمل اندن لبن نزول ایتمسیدی واول لبنله برصبی‌یی ارضاع ایتسیدی امام اعظم قتنده اول مرأه وضع حمل ایدنجه لبنك حکمی زوج اولدن اولور *پس قیچان اول مرأه ولد کتورسیدی لبن زوج ثانیدن اولور* زیرا اول لبن یقین زوج اولدن اولدی وزوج ثانیدن اولدیغنه شك ایلدك امدی یقین شك ایله زائل اولمز(رضیعتا اجنبیة علی التعاقب حرمتا علیه) یعنی بررجلك ایکی رضیعه مرأه‌لری اولوب بونلرك ایکیسنیده براجنبیه مرأه تعاقب اوزره ارضاع ایتسیدی اول رجل اوزره ایکیسیده حرام اولورلر* زیرا انلر رضاعا ایکی قزقرنداشلر اولدیلر ایکی قزقرنداشك بینینی نکاحا جمع حرامدر (قال هذه رضیعتی ثم رجع صدق) بررجل برمرأه‌یه اشارت ایدوب بومرأه بنم رضاعا انامدر دیدکدنصکره قولندن رجوع ایتسیدی رجوعنده تصدیق اولنور زیرا انده غلط جاری اولور شبهله اقرار ایتدی امدی معذور اولدی* پس آز اولور که بررجل ایله فلانه بیننده رضاع واقع اولور پس اول رضاعدن اخبار ایدر بعده حقیقة حالدن تفحص ایدرانکیچون مبین اولور که اول قولده غلط وار * پس قیچان انده غلط اولدیغن اخبار ایتسیدی قولی تصدیق اولنور و کذلك برکمسنه برمرأه ایچون اشارت ایدوب بو بنم رضاعا قزقرنداشمدر یاخود انامدر یاخود قزمدر دیسیدی بعده اول اشارت ایتدیکی مرأه‌یی تزوج مراد ایدوب بن اولکی قولمده خطا ایتدم یاخود اویله وهم ایتدم یاخود اونتدم دیسیدی اول مرأه دخی اول رجلی تصدیق ایتسیدی اول رجلك رجوعی ومرأه‌نك تصدیقی اول رجلی مصدقدر واول رجل ایچون اول مرأه‌یی تزوج جائز اولور (واو ثبت علیه) واکر اول رجل قولی اوزره ثابت اولوب بو قول حقدر دیدیکم کبیدر دیدکدنصکره اول مرأه‌یی تزوج ایتسیدی (فرق بینهما) بینلری تفریق اولنور واکر مرأه رضاعله اقرار ایتسیدی بعده نفسی تکذیب ایدوب بن خطا ایتدم دیو اول رضاع اقرار ایلدیکی

رجله تزوج ایتسیدی جائز اولدی وکذلك نسبده دخی اکا لازم کاور دکلدر الا اوزرینه ثابت اولان شی لازم کاور حتی برجل بو مرأه بنم اختمدر یاخود انامدر دیسیدی واول رجلك نسبی معروف اولمسیدی بعده بن اوبله وهم ایتدم دیسیدی تصدیق اولنور واکر قول اولی اوزره ثابت اولورسه بینلری تفریق اولنور (ویثبت بثبت الملك كالبينة) ورضاع ملکی اثبات ایدنله ثابت اولور یعنی ایکی رجلك یاخود بر رجل ایله ایکی مرأه نك شهادتلریله ثابت اولور (والتصادق) ودخی بربرلرین تصدیق ایتمکله ثابت اولور وبو تصادقله ثابت اولمسیله تکاذبله حکمنك ارتفاعی منافی دکلدر تتمیم ینباش ایدك

﴿ كتاب الطلاق ﴾

بو کتاب طلاقك احوالی بیاننده در ٭ طلاق لغتجهتدن مطلقا قیدی رفع معناسنه در اطلق الفرس دینلور واطلق الاسیر دینلور ولکن نکاحده استعمالی سلام وسراح لفظلرینك تسلیم وتسریح معناسنده استعمال اولندقلری کبی صیغه تفعیل ایله تطلیق معناسنه درو حق سبحانه وتعالینك (الطلاق مرتان) قول شریفنده اولان لفظ طلاق دخی بو قبیلدندر یعنی تطلیق معناسنه در وغیر یده صیغه افعال ایله اطلاق معناسنه در بو اجلدن چون بر رجل مرأه سنه انت مطلقة دیسیدی لامك تشدیدی ایله نیته احتیاج اولمزو لامك تخفیفیله مطلقة دیسیدی طلاقه نیته محتاجدر بونی زیلعی ذکر ایلدی وطلاق شرعا (رفع قید ثابت شرعا) شرعا ثابت اولان قیدك رفعی معناسنه در شرعا دیمکله حسا قید ثابت خارج قالدی وثاقك حلی کبی (بالنكاح) نکاحله شرعا ثابت اولان قیدك رفعی معناسنه در وبالنكاح لفظیله عتق خارج قالدی ٭ زیرا عتق شرعا قید ثابتك رفعیدر لکن بو قید نکاحله ثابت اولمدی کنزده بو بلجه واقع اولدی ٭ بن دیرمکه بونمر بعنده فسخك داخل اولمسی ایچون مانع دکلدر بو اجلدن بن (یزید الی الثلاثة) قولنی زیاده ایلدم یعنی اول رفع واحددن اوچه وارنجه دردیدم پس بو زیاده ایله فسخ دخی خارج قالدی زیرا فسخده عدد یوقدر ٭ معلوم اوله که تحقیقا طلاق اوچ نوعدر نوع اول احسندر ونوع ثانی حسندر ونوع ثالث بدعیدر ٭ پس مصنف نوع اولی (طلقة فی طهر لا وطء فیه احسن) قولیله ذکر ایلدی مرأه نك طهری حالنده قبل الوطء تطلیق اولنمق احسندر یعنی تحقیقا طلاقك احسنی مرأه نك انده وطء اولنمیان طهرنده طلقه واحده ایله تطلیقدر ودخی اول مرأه نك عدتی منقضیه اولنجه زوجك انی ترك ایتمسیدر روایت اولنان شی ایچونکه تحقیقا اصحاب رسول علیه الصلاة والسلام ذکر اولندیغی اوزره عمل ایدرلر دی ٭ زیرا بو وجهله عمل تدارکی ممکن اولمغله ندامتدن ابعد اولور ٭ ومصنف نوع ثانی یی (وطلاق غیر موطوءة ولو فی حیض وموطوءة بتفریق الثلاث فی اطهار لا وطء فیها فیمن تحیض واشهر فی حق الآیسة والصغیرة والحامل حسن وسنی) قولیله ذکر ایلدی یعنی تحقیقا غیر موطوءه نك واحده تطلیقی کرکسه اول طلاق حیضده اولسون وموطوءه نك انده وطء اولنمیان اوچ طهرده متفرقه اوچ طلاقله تطلیقی وآیسه وصغیره وحامل مرأه لرك حقنده اوچ شهرده تطلیقی حسندر وسنت اوزره در امام مالك طلاق ثلاث بدعتدر دیدی ٭ زیرا طلاق محظوردر یعنی حرامدر مباح اولمز الا خلاص حاجتی ایچون اولور بو ایسه واحده ایله مندفع اولور وبزم ایچون دلیل رسول علیه الصلاة والسلامك حضرت عمر رضی الله عنه یه اوغلیکه امر ایله اهانه مراجعت ایلسون بعده حائض اولوب طاهره اولنجه ترك ایلسون اندنصکره تطلیق ایلسون وینه حائض اولوب طاهره اولنجه ترك ایلسون اندنصکره تطلیق ایلسون اکر محبت ایدرسه بیوردیغیدر ورسول علیه الصلاة والسلام ابن عمر رضی الله عنهما یه سن سنته خطا ایلدك الله تعالی جل شانه نك سکا امر ایلدیکی اوبله دکلدر تحقیقا سنتدندر که سن طهره استقبال ایلیه سن وهر بر حیض ایچون بر تطلیق ایلیه سن پس الله تعالینك انده تطلیقله امر ایلدیکی عدت بو در حق سبحانه وتعالینك (فطلقوهن لعدتهن) قول شریفی مراددر وبو قولله سنی تسمیه سنك وجهی ظاهر اولور (وحل طلاقهن عقیب الوطء) یعنی آیسه وصغیره وحامله نك تطلیقلری وطئك عقیبنده حلال اولدی ٭ زیرا کراهت حائض اولان نساده در بو کلی اولمسی توهمی ایله بو ایسه ذکر اولنان نسادن مفقوددر ٭ مصنف طلاقك نوع ثالثنی (وثلاث اوثنتان بمرة او مرتين فی طهر لا رجعة فیه او واحدة فی طهر وطئت فیه او حیض موطوءة بدعی) قولیله ذکر ایلدی ثلاث مبتدأ وخبری بدعی لفظیدر یعنی اوچ طلاقله بر کره ده یاخود ایکی طلاقله ایکی کره ده اندن رجعت

اولمیار حالت طهرده مرأه یی یاخود حالت طهرنده موطوءه اولان مرأه یی بر کره ده یاخود حیضده موطوءه
اولان مرأه یی بر کره ده تطلیق ایلمك بدعیدر * زیرا طلاق احسنه و طلاق حسنه مخالفدر امدی بدعی اولان
قبیح اولمق لازم کلور (والاصح وجوب الرجعة فی الاخیرة) اصح قول اخیره ده یعنی حالت حیضده تطلیق اولنان
مرأه ده رجعتك واجب اولمسیدر امرك حقیقتیله عمل ایدوب و ممکن اولدیغی مقداری اثری اولان عدتی رفعله
معصیتی دفع ایتمك ایچون و بعض مشایخمزك بعضی قتنده رجعت مستحب اولور (فاذا طهرت طلقها ان شاء)
پس قیچان مرأه حائض بعد الرجعة طاهر اولدقده زوج جانبی دیلرسه تطلیق ایدر و دیلرسه امساك ایدر (قال
لموطوءته ممن تحیض انت طالق ثلاثا للسنة بلا نیة) حائض اولان مرأه موطوءه سنه زوجی بلا نیة سن سنت ایچون
اوچ طلاقله طالقسین دیسه یاخود هر بر طهرده بر طلقه واقع اولمغه نیت ایتسه یدی (یقع عند کل طهر
طلقة) هر بر طهرده بر طلقه واقع اولور * زیرا زوجك کلامی مطلقدر کامله متناول اولور ممن تحیض دیدیکه
باعث اولدر که * زیرا قیچان مرأه ذوات الاشهردن اولورسه اول حالده بر طلقه واقع و بر شهر دن صکره طلقهٔ
اخری واقع اولور و کذلك حامل اولان مرأه یه بلا نیت و یاخود نیتله اول حالده طلقهٔ واحده واقع اولور و بر
آیدن صکره طلقهٔ اخری واقع اولور و اکر مرأه موطوءه دکل ایسه اول حالده طلقهٔ واحده واقع اولور اندن صکره
اول مرأه اوزره نه وجهدن اول بر شیء واقع اولمز * زیرا بو کلامك تقدیری اولدر که سنت وقتنده دکن ثلاثا
طالقسین دیمکدر حال بو که عدت اولدیغی ایچون انك حقنده وقت سنت باقی قالمدی (الا ان ینوی الکل الآن)
الا مکر که الآن کلك واقع اولمسنه نیت ایتمش اوله (او واحدة عند کل شهر) یاخود هر بر آیده طلقهٔ واحده یه
نیت ایتمش اوله او تقدیرجه نیت ایلدیکی شیء واقع اولور زیرا کلامی محتملدر * زیرا نیت ایلدیکی طلاق سنی
الوقوعدر * زیرا ثلاثك جملةً وقوعی سنت ایله معروف اولدیغی بو خصوصده زوجك کلام مطلقی متناول اولمیان
ایماع کلدر * زیرا زوجك کلامی کامله منصرف اولور نکیم مرور ایتدی اولکه وقوعا ایقاعا طلاق سنیدر
(یقع طلاق کل زوج عاقل بالغ حر او عبد) هر زوج که عاقل و بالغ اوله حر اولسون عبد اولسون انك طلاقی
واقع اولور رسول علیه الصلاة والسلامك (لا یملك العبد والمکاتب الا الطلاق) قول شریفی ایچون معنای
شریفی عبد و یاخود مکاتب برشیئه مالك اولماز الا طلاقه مالك اولور دیو بیوردقلری ایچون (ولو مکرها) کرکسه
اول عبدك و یاخود اول مکاتبك طلاقی کرها اولسون * زیرا انك طلاقی صحیحدر لکن طلاقه اقراری صحیح
دکلدر (او هازلا) یاخود اول زوج هزل ایدیجی اولسون * هازل کلامنك حقیقتنی قصد ایتمین کمسنه در
(او سفیها) یاخود کرکسه سفیه اولسون یعنی کرکسه عقلی ضعیف اولسون (او سکران) یاخود کرکسه
سرخوش اولسون یعنی کرکسه عقلی زائل اولسون زیرا انك طلاقی واقعدر و کذلك خلعی و اعتاقیده واقعدر
(او اخرس) کرکسه اول زوج دلسز اولسون * بنابرین ذکر اولندیکه بو دلسزك طلاقی واقع اولمق دلسز
طوغدی ایسه یاخود صکره دن عارض اولوب و دوام اوزره دلسز قالدیغی صورتده در و اکر دائم اولمزسه
طلاقی واقع اولمز (باشارته المعهودة) اشارت معهوده سیله واقع اولور * زیرا قیچان انك ایجون اشارت
اولسه که نکاحنده و طلاقنده و بیع و شراسنده اول اشارت ایله بلنه اول اشارت استحسانا نطقدن عبارت
کبیدر کافیده بویله ذکر اولندی (او ساهیا) یاخود اول زوج سهو ایدیجی اولورسه دخی طلاقی واقع اولور
مثلا سبحان الله دیمك مراد ایدوب لسانندن انت طالق کلامی جاری اولسیدی طلاق واقع اولور * زیرا کلام
صریح در نیته حاجت اولمز (فلا یقع طلاق المولی امرأة عبده) پس مولا عبدینك مرأه سنی تطلیق ایتمکله طلاق
واقع اولمز * زیرا مولا زوج دکلدر (والمجنون والصبی) و مجنونك و صبینك طلاقی واقع اولمز رسول علیه الصلاة
والسلامك (کل طلاق جائز الا طلاق الصبی والمجنون) بیوردقلری ایچون معنای شریفی هر طلاق جائزدر الا صبی
و مجنونك طلاقی جائز دکلدر دیمکدر (والمبرسم) اول کمسنه که مرض برسامدندر بودخی طلاقی جائز اولمدیغنه جنون
کبی علت معروفه در (والمغمی علیه والمعتوه والنائم) و دخی مغمی علیه و معتوهك و نائمك اولان کمسنه نك
طلاقی واقع اولمز بونلرك طلاقلری عدم وقوعنه باعث انلرده تمییز و عقل اولمدیغی ایچوندر (اذا ملك احدهما الآخر
او بعضه بطل النکاح) قیچان زوجینك بری آخرك کلمه یاخود بعضنه مالك اولسیدی نکاح باطل اولور * زیرا مالك
اولمق ابتدا نکاحی منافیدر پس بقاسنی دخی منع ایدر (واو حررته حین ملکته فطلقها فی العدة) و اکر مرأه مالك

اولدیغی زوجنی مالك اولدیغی وقتده تحریر ایتدکده زوج اول امرأه‌یی عدتده تطلیق ایتسه‌یدی (او خرجت مسلمة ثم خرج مسلما) یاخود امرأه دار حربدن مسلمه اولدیغی حالده دار اسلامه چیقسه‌یدی بعده زوجی دخی مسلم اولدیغی حالده دار حربدن دار اسلامه چیقسه‌یدی (فطلقها) پس اول زوج انی عدت ایچنده تطلیق ایتسه‌یدی (الغاه ابو یوسف) امام ابو یوسف بو ایکی مسئله‌ده طلاقی لغو ایلدی یعنی طلاق واقع اولمز دیدی (واوقعه محمد) وامام محمد ایکیسنده بیله طلاق واقع اولور دیدی (واعتباره بالنساء فطلاق الحرة ثلاثة والامة اثنان) امام محمدك طلاقده اعتباری مرادی عدد دیدر پس نسایه اعتبار ایله زوجی کرك حر اولسون و کرك عبد اولسون حره‌نك جمیع طلاقی اوچدر وامه‌یه اعتبار ایله زوجی کرك حر اولسون و کرك عبد اولسون امه‌نك طلاقی ایکیدر (ویقع الطلاق بلفظ العتق بلا عکس) وطلاق لفظ عتقله واقع اولور ولفظ طلاق ایله عتق واقع اولمز یعنی قچان زوج امرأه‌سنه سنی اعتاق ایتدم دیسه‌یدی طلاق واقع اولور قچان طلاقه نیت ایتسه‌یدی یاخود حال طلاق اوزره دلالت ایتسه‌یدی وقچان مولا جاریه‌سنه سنی تطلیق ایتدم دیسه‌یدی اول جاریه معتق اولمز * زیرا ملكك ازاله‌سی قیددن اقوادر واولی ثانیه ایچون لازمه دکلدر پس ثانیه‌نك استعاره‌سی اولی ایچون صحیح اولمز اما عکسی صحیح اولور یعنی اولی‌نك استعاره‌سی ثانیه ایچون لازمه اولور والله اعلم

﴿ باب ایقاع الطلاق ﴾

بو باب طلاقك ایقاعی یعنی پیدا اسی بیانندهدر * طلاق ایکی نوعدر صریحدر و کنایه‌در طلاق صریح ارباب اصول قتنده مرادندن ظهور بین ایله ظاهر اولان کلامدر حتی مکشوف المراد اوله شول حیثیتله که کرك حقیقت کرك مجاز مجرد سماعیله سامعك فهمنه سبق ایلیه (صریحه) طلاقك صریحی (ما لم یستعمل الا فیه) شول لفظدر که اول لفظ استعمال اولنمز الا طلاقده استعمال اولنور (کطلقتك وانت طالق ومطلقة وطلاق) مثال بن سنی تطلیق ایتدم دیمك کبی وسن طالقه‌سین وسن مطلقه‌سین وسن طلاقسین دیمك کبی بر شاعر (فانت طلاق والطلاق عزیمة) دیدی زیرا بو لفظلر استعمال اولنمزلر الا طلاقده استعمال اولندی (ویقع به واحدة رجعی) وبو صریحله طلاق واحد رجعی واقع اولور اما زوجك امرأه‌سنه انت طالق قولی هدایه‌ده دینلان قول ایچونکه تحقیقا بو قول فردك نعتیدر حتی ایکی زوجه ایچون طالقان واوج زوجه ایچون طوالق دینلور پس عدده محتمل اولمز * زیرا فرد عددك ضدیدر وطلاق ذکری امرأه‌نك صفتی اولان طلاق ایچون ذکردر بو خصوصده تطلیق اولان طلاق ایچون ذکر دکلدر وشول عدد که طلاقه مقارن اوله مصدر محذوفك صفتیدر معناسی طلاقا ثلاثا دیمکدر وبونك توضیحی صاحب توضیحك دیدیکی شیدر که تحقیقا زوجك انت طالق قولی لغت یوننده امرأه‌نك صفتی اولان طلاق اوزره دلالت ایدر واقتضا یوننده رجلك صفتی اولان طلاق اوزره دلالت ایدر پس شول طلاق که امرأه‌نك صفتیدر انده نیت ثلاث صحیح اولمز * زیرا اول طلاق ذاتنده متعدد دکلدر وتعدد اولمز الا حقیقة تطلیقده اولور ودخی تطلیقك تعددی اعتباریله اول تطلیقك لازمی تقدیر ایتمکله یعنی امرأه‌نك صفتی اولان طلاقی تقدیر ایتمکله اولور پس امدی امرأه‌نك صفتی اولان طلاقده نیت ثلاث صحیح اولمز واما شول طلاق که رجلك صفتیدر ذکر اولنمشان کبی انده دخی نیت ثلاث صحیح اولمز * زیرا اقتضا ثابتدر وصاحب تلویح آنك اوزرینه بر شی زیاده اولیه‌جق وجهله بیان ایلدی وبونکله ظاهر اولدیکه تحقیقا زیلعینك صاحب هدایه ایچون طالق لفظی فردك صفتیدر * زیرا کلام طلاقده‌در امرأه‌ده دکلدر دیدیکی قولی مستقیم اولمز امدی سن بو محلی تأمل ایله واما باقیلرنده مثلا انت الطلاق یاخود انت طالق الطلاق یاخود انت طالق طلاقا لفظی کبی و بونلر امه اخبار ایچون اولوب شارع انلری انشایه نقل ایدوب لکن جمیع اوضاعیله معنی لغویه اعتباریله بالکلیه معنای اخبار ساقط اولیوب حتی انشا ایچون الفاظ ماضی کبی فی الحال معنالرینك ثبوتی اوزره دلالت ایدر الفاظ اخبار ایلدیکه زیرا قچان زوج طلقتك دیسه‌یدی بو لفظ اقدم اخبار ایچون اولمغله امرأه‌نك فی الحال طلاقله موصوله اولمسی واجب اولور امدی شرع متکلم طرفندن بو کلام صحیح اولمق ایچون مقتضاء ایقاعی ثابت قیلدی پس طلاق اقتضا ثابت اولور وانده نیت ثلاث صحیح اولمز * زیرا مقتضاء ایچون عموم یوقدر ودخی نیت ثلاث بطریق المجاز صحیح اولدیغی ایچون ثلاث واحد اعتباری اولور ونیت مجازیه‌ده صحیح اولمز لانفس لفظده اولورنیده تخصیص کبی (مطلقا) یعنی کرك باین واحده

نیت ایتسون وکرکسه اندن اکثره وکرکسه برشینه نیت ایتسون طلاق رجعی اولور* زیرا کلام ظاهر المراددر
پس حکم عین کلامه متعلق اولور وکلام معناسنك مقامنه قائم اولور امدی نیتدر استغنا اولنور وابانه نیتی
ایله شارعك اکا تعلیق ایلدیکی شی انقضاء عدتله تنفیذ اولنور امدی متکلمك قصدی لغو اولور تنکیر مصلی
قیجان سلام ویروب قطع صلات مراد ایتدکده اوزرینه سهو سجده لازم کلدیکی کبی وکذلك نیت ثلاث دخی
لفظك مقتضاسی ایچون تغییردر عن قریب بیان اولنور پس لغو اولور (ولایمنع الارث اصلا) وطلاق رجعی
مرأه نك وارث اولمسنی اصلا منع ایلمز یعنی نه صحتده ونه مرضده منع ایلمز (وصدق فی نیة الوثاق دیانة)
ومتکلم نیت وثاقده دیانة تصدیق اولنور یعنی قیچان متکلم انت طالق دیوب وبولفظله وثاقدن طلاقه نیت
ایتسیدی قضاء تصدیق اولنمز* زیرا خلاف ظاهردر ومرأه طالقدر حتی اول مرأه ایچون ممکن حلال اولمز
قیچان زوجدن بوکلامی ایشتسیدی یاخود بوکلامه شاهد عدل اول مرأه قتنده شهادت ایتسیدی لکن نیتی
بینه وبین الله تعالی اعتبار اولنور (ولو صرح به) اکر وثاقله تصریح ایتسیدی یعنی انت طالق
عن وثاق دیسیدی (صدق مطلقا) مطلقا تصدیق اولنور یعنی قضاء دخی رشی واقع اولمز* زیرا متکلم لفظك
محتمل اولدیغی شیئله تصریح ایلدی امدی دیانة وقضاء تصدیق اولنور (وفی نیة العمل لم یصدق اصلا)
یعنی نه دیانة ونه قضاء عمل نیتنده متکلم تصدیق اولنمز* زیرا طلاق قیدی رفع ایچوندر ومرأه ایسه عمل ایله
مقید دکلدر (کذا) ووقوع طلاقده ذکر اولنانلر کبیدر (انت الطلاق او طالق الطلاق او طالق طلاقا او طالق
تطلیقة لکن یقع بها واحد رجعی ان لم ینو او نوی واحدة) زوجك مرأه سنه سن طلاقسن یاخودسن طلاق
طلاقسن یاخودسن طلاقا طالقسن یاخود تطلیقة طالقسن دیمسی بالاده ذکر اولنانلر کبیدر لکن بونلر ایله اکر
نیت ایتمدی ایسه یاخود واحده نیت ایتدی ایسه واحد رجعی واقع اولور مرور ایدن علت ایچونکه کلام ظاهر
المراددر (او ثنتین) یاخود ایکی طلاق واقع اولور اکر ایکیه نیت ایتدی ایسه مرور ایدن علت ایچونکه
زیرا لفظ ثنتین عدد محضدر مفرده متناول اولمز (وان نوی تمام العدد صح) واکر عدد طلاقك تمامنه نیت ایتدی
ایسه یعنی حره ده ثلاثه وجاریه ده ایکی نیت ایتدی ایسه طلاق صحیح اولور اصولده تقریر اولنان علت ایچونکه
تحقیقا لفظ مصدر مفرددر عدد اوزره دلالت ایتمز وثلاث ایسه واحد اعتباریدر زیرا جنسك تمامیدر
وکذلك ثنتان امه حقنده تمام جنسدر واما حره حقنده عدد محضدر نیتی صحیح اولمز (ان اضاف الطلاق الیها)
اکر طلاقی مرأه یه مضاف قیلرسه صحیح اولور مثلا انت طالق دیسیدی (او الی مایعبر به عنها) یاخود مرأه نك
برجزئنه اضافت ایده که اول جزء ایله جمله دن تعبیر اولنور اکا مثل (کالرقبة) حق سبحانه وتعالینك (فتحریر
رقبة) قول شریفنده رقبه ایله جمله دن تعبیر اولندیغی ایچون (والعنق) حق تبارك وتعالینك (فظلت اعناقهم
لها خاضعین) قول شریفنده عنقدن جمله مراد اولدیغی ایچون (والروح) ودخی روحه اضافت ایتمسی که
هلك روحه دینلور (والبدن والجسد والفرج) ودخی بدنه وجسده وفرجه اضافتی کبی که رسول علیه
الصلاة والسلامك (لعن الله الفروج علی السروج) قول شریفی ایچون (والوجه) ودخی وجهه اضافتی کبی که
یاوجه العرب دینور (والرأس) ودخی رأسه اضافتی کبی که فلان رأس قومدر دینور (او الی جزء شائع)
یاخود مرأه نك نصفی ویا ثلثی کبی جزء شائعنه اضافتی کبی (وقع) طلاق واقع اولور لفظ وقع ان اضاف
قولنك جزاسیدر* زیرا جزء شائع بیع کبی وبیعك غیری کبی سائر تصرفات ایچون محلدر پس طلاق ایچون دخی
محل اولور لکن طلاق حقنده متجزی اولمز پس ضرورت حسبیله کلیده ثابت اولور (والی الید والرجل
والظهر والبطن والقلب لا) واکر زوج طلاقی مرأه نك النه یاخود ایاغنه یاخود ظهر ینه یاخود بطننه
یاخود قلبنه اضافت ایدرسه طلاق واقع اولمز* زیرا بو اعضا ایله کلدن تعبیر اولنمز اکر سؤال اولنورسه که ید ایله
وقلبله حق سبحانه وتعالینك (تبت یدا ابی لهب) قول شریفی ایچون رسول علیه الصلاة والسلامك (علی الید
ما اخذت) قول شریفی ایچون ودخی حق تبارك وتعالینك (فانه آثم قلبه) قول شریفی ایچون کلدن تعبیر اولندی
ودخی حق سبحانه وتعالینك (ما الفت بین قلوبهم) قول شریفی ایچون بینهم ایله تفسیر اولندی بو اجلدنکه حق
تعالی (ولکن الله الف بینهم) بیوروب بونلرده ید ایله وقلبله کلدن تعبیر اولندی بوکا جواب ندر دینلورسه جواب
ویرلدیکه* زیرا بونلرك کلده استعمالك استمراری نه لغة ونه عرفا معروف اولمدی انجق علی وجه القلة وارد

اولدی حتی قچان بر قومك قتنده جمله دن تعبیر اولنمویه فاولسه اضافة طلاق هر فنی عضوه اولورسه انکله طلاق واقع اولور بونی زیلعی ذکر ایلدی (و بنصف طلقة اوثلثها) مقدر اولان یقع لفظنك فاعلی کلمك واحدة قولیدر یعنی قچان زوج مرأ ینه نصف تطلیقه ایله تطلیق ایلسه یعنی سن نصف طلاقه طالقسن دیسیدی یاخود ثلث طلاقله طالقسن دیسیدی طلقهٔ واحده واقع اولور وکذلك هر جزء شایعه اضافت ایله طلقهٔ واحده واقع اولور * زیرا تجزی قبول ایلمین شیئك بعضنی ذکر ایلمك کلی ذکر ایتمك کبیدر (و من واحدة الی ثنتین او مابین واحدة الی ثنتین) وکذلك ذکر اولنان کبی واحده دن ثنتینه وارنجه و یاخود واحده ایله ثنتین بیننده طالقسن دیسیدی (واحدة) طلقهٔ واحده واقع اولور (والی ثلاث ثنتان) وواحده دن اوچه وارنجه سن طالقسن دیسیدی ایکی طلاق واقع اولور بو امام اعظم قتنده در * زیرا امام اعظم قتنده غایت اولی مغیا تحتنده داخل اولور غایة ثانیه داخل اولمز وامامین قتنده غایتك ایکیسیده مغیا تحتنده داخل اولور حتی غایت اولیده ایکی طلاق واقع اولور وغایت ثانیه ده طلاق ثلاث واقع اولور وامام زفر قتنده ایکی غایت مغیاده داخل اولمز حتی غایت اولیده برشی واقع اولمز وغایت ثانیه ده طلقهٔ واحده واقع اولور (و بثلثة انصاف طلقتین) وایکی طلقه نك اوچ نصفنه ضم ایتسیدی (ثلاث) طلاق ثلاثه واقع اولور * زیرا ایکی طلقه نك نصفی بر طلقه در پس قچان اوچ نصف جمع اولسیدی بالضروره اوچ تطلیقه اولور (و ثلثة انصاف طلقة) و بر طلقه نك اوچ نصفنه اضافت ایتسیدی ایکی طلقه واقع اولور * زیرا بر طلقه نك اوچ نصفی بر بچق طلقه اولور پس نصف تکمیل اولنوب ایکی طلقه حاصل اولور (وقیل ثلاث) بعضیلر اوچ طلقه واقع اولور دیدیلر * زیرا هر بر نصف تکمیل اولنوب اوچ طلقه حاصل اولور (و واحدة فی ثنتین واحدة ان لم ینو) ودخی زوجك مرأ ینه واحده لفظنك نصبیله انت طالق واحدة فی ثنتین دیسه ایله طلقهٔ واحده واقع اولور اکر برشیئه نیت ایتمدیسه لفظ صریح اولدیغی ایچون (او نوی الضرب) یاخود ضربه نیت ایتدی ایسه ینه طلقهٔ واحده واقع اولور * زیرا مضروبده برشی زیاده اولمز (وان نوی واحدة وثنتین فثلاث) واکر واحده یه وثنتینه نیت ایتدی ایسه اوچ طلاق واقع اولور * زیرا ثلاث لفظك محتملیدر بو بزه ذکر ایلدیکمز موطوءه اولان مرأه حقنده در (وفی غیر الموطوءة واحدة) وغیر موطوءه ده طلقهٔ واحده واقع اولور (کواحدة وثنتین) یعنی تکلم قچان غیر موطوءه ایچون بلانیة انت طالق واحدة وثنتین دیدیکی وقتده طلاق وحده واقع اولوب ثنتین ایچون محل باقی قالمدیغی کبی (وان نوی مع ثنتین فثلاث) واکر ثنتین ایله بیله واحده یه نیت ایتسیدی طلاق ثلاثه واقع اولور * زیرا ثلاث لفظك محتملیدر (و بثنتین فی ثنتین ثنتان) یعنی ضرب نیتیله انت طالق بثنتین فی ثنتین دیسیدی ایکی طلاق واقع اولور بلدیکك شی ایچونکه مضروبده برشی زیاده اولمز * زیرا انکیچون نیت اولمدی واکر ثنتینه نیت ایتدی ایسه یاخود ثنتینله بیله واحده یه نیت ایتسیدی یاخود ثنتینده ثنتینه نیت ایتسیدی حالو که اول مرأه موطوءه اولسیدی اوچ طلاق واقع اولوردی وراید ن علت ایچونکه ثلاث لفظك محتملیدر (و من هنا الی الشام واحدة رجعیة) زوجك بو مقامدن شامه وارنجه طالقسن دیسه ایله طلقهٔ واحدهٔ رجعیه واقع اولور وامام زفر دیدیکه طلقهٔ بائنه واقع اولور * زیرا زوج طلاقی طول ایله وصف ایله کانه انت طالق طویلة دیمش اولدی واکر بویله دیسیدی بائن اولوردی بونده دخی بائن اولوردیدی * بز دیرز که طول ایله وصف ایتمدی بلکه قصر ایله وصف ایتدی * زیرا طلاق واقع اولسه مکانلرك کابسنده واقع اولوردی ونفس طلاق قصره محتمل اولمز * زیرا جسم دکلدر وطلاق رجعی اولمسی اوزره حکمی قصر اولندی (وقوله بمکة وفی مکة وفی الدار تنجیز) وزوجك مرأ ینه سن مکه یه ملاصق اولدقده طالقسن ومکه ده طالقسن ودارده طالقسن دیمسی منجزدر یعنی فی الحال طلاق واقع اولور * زیرا طلاق مکانه مختص دکلدر واکر انکله تعلیق مراد ایدرسه دیانة تصدیق اولنور وقضاء تصدیق اولنمز وکذلك سن کولکه ده طالقسن یاخود شمسده طالقسن دیمسنده دخی حکم ذکر اولنان کبیدر (وقوله اذا دخلت مکة وفی دخولك الدار تعلیق) وزوجك مرأ ینه قچان مکه یه داخل اولدقده یاخود داره داخل اولدقده سن طالقسن دیمسی تعلیقدر * اوله علت زوجك طلاقی دخوله تعلیق ایتدیکی ایچوندر وثانی یه علت لفظ فی ظرف ایچون اولمغله در وفعل حقیقة ظرفیت ایچون صالح اولمز پس شرط معناسی اوزره حمل اولنور بینهما مناسبت اولدیغی ایچون ایکیسندن هر بری جمع ایچون

اولمله زیرا ظروف ظرفی جمع ایدروکذلك مشروط شرطی جمع ایدر وشرطسز مشروط بولنمز وشرط
مشروط اوزره سابق اولوروکذلك ظرف دخی مظروف اوزره سابق اولور پس بربرلرینه متقارب اولورلر امدی
استعاره جائز اولدی (وبانت طالق غدا اوفی غد یقع عند الصبح) وزوجه لك مرأه سنه انت طالق غدا دیسیله
یاخود انت طالق فی غد دیمسیله طلاق وقت صبحده واقع اولور معلق بهك وجودی ایچون (وصح فی الثانی نیة
العصر) وانت طالق فی غدده عصرنیتی صحیح اولور یعنی آخر نهارنیتی صحیح اولور ومصنفك مرادی قضاء
صحیح اولمقدر واما دیانة ایکیسنده دخی تصدیق اولنور امام اعظم قتنده واما امامین قتنده ایکیسنده ده قضاء
تصدیق اولنمز ودیانة ایکیسنده ده تصدیق اولنور (وفی الیوم غدا اوغدا الیوم یعتبر الاول) وانت طالق
الیوم غداده اول اعتبار اولنور وثانی لغو اولور یعنی صورت اولیده اول کون مرأه مطلقه اولور وغدا ذکری
لغو اولور وصورت ثانیه ده طلاق غدده واقع اولور یوم ذکری لغو اولور *زیرا قچان طلاق ذکر اولنسه تعلیقا
یاخود تنجیزا طلاقك حکمی ثابت اولور ثانی یی ذکر تغییره محتمل اولمز *زیرا معلق تنجیزی قبول ایتمز وتنجیز تعلیق
قبول ایتمز شول کلام بوکا مخالفدر که قچان متکلم انت طالق الیوم اذا جاء غد دیسیدی یعنی قچان یارینکی کون
کلدکده سن بو کون طالقسن دیسیدی اول وقت یارینکی کوندن اول طلاق واقع اولمز *زیرا متکلم طلاقی
یارینکی کونك کلمسنه تعلیق ایلدی یارینکی کوندن مقدم طلاق واقع اولمز ویوم ذکری وقت تعلیقی بیان ایچون
اولور (انت طالق واحدة ولا اومع موتی اومع موتك لغو) زوج مرأه سنه سن طلقهٔ واحده طالقسن یاخود
دکلسن دیسیدی یاخودسن طالقسن بنم موتم ایله بیله یاخودسن طالقسن سنك موتك ایله بیله دیسیدی
لغودر اولکینك لغو اولمسی وصف مرنه زمان عدده مقارن اولورسه وقوع طلاق عددلنه ذکری ایله اولور پس
شك ایقاعده داخل اولور بو جهتدن طلاق واقع اولمز واما مع موتی دیدیکی صورتده متکلم طلاقی حالت منافیه یه
اضافت ایتدی *زیرا متکلمك موتی ایقاعك اصابتنی منافی اولور ومرأه نك موتی دخی طلاقك محلیتنی
منافی اولور ومحلیتدن ایسه لابددر امدی بو اوچ کلام لغو اولور (کذا انت طالق قبل ان اتزوجك اوامس
ونکحها الیوم) کذلك متکلمك کلامی ینه لغو اولور قچان بن سنی تزوج ایتمزدن اول یاخود سن دونکی کون
طالقسن دیسیدی حالبوکه اول مرأه یی بو کون نکاح ایتمش اولسیدی لغو اولور • زیرا اول متکلم طلاقی
مرأه یه مالك اولمدیغی کونه اضافت ایتدی امدی لغو اولورنتکیم قچان متکلم انت طالق قبل ان اخلق دیسیدی
یعنی بن خلق اولنمزدن اول سن طالقسن دیسیدی یاخودسن خلق اولنمزدن اول طالقسن دیسیدی یاخود بن
سنی صبی اولدیغم حالده تطلیق ایتدم دیسیدی یاخود بن سنی اویودیغم حالده تطلیق ایتدم دیسیدی لغو اولوب
طلاق واقع اولمدیغی کبی اما قچان مولی عبدینه بن اشترا ایتمزدن اول سن حرسین دیسیدی ویاخود دونکی
کون سن حرسین دیسیدی حالبوکه عبدی اول تکلم ایتدیکی کون اشترا ایتمش اولسیدی عبد اول کسنه
اوزره معتق اولور مالك اولمزدن اول عبدك حریتی ایله اقرار ایتدیکی ایچون کورلمزمی که برکسنه غیرك عبدی
ایچون بونی مولاسی اعتاق ایلدی دیوب بعده اشترا ایتسیدی اول کسنه اوزره معتق اولور بزم ذکر ایلدیکمز
علت ایچون بونی زیلعی ذکر ایلدی (وان نکحها قبل امس وقع الان) واکر دونکی کوندن مقدم نکاح ایتدی
ایسه دونکی کون سن طالقسن دیسیدی اول وقت طلاق واقع اولور *زیرا طلاقی منافیه اولان حالته اسناد
ایتمدی وکندو نفسنك طلاقندن وغیرینك طلاقندن اخبار جهتندن تصحیحی ممکن اولمز نفسك وغیرینك
طلاقی دونکی کونده منعدم اولدیغی ایچون وانکچون اسناد اوزره قدرتده یوق امدی انشا متعین اولوب اول
آن طلاق واقع اولور (قال انت طالق قبل موتی بشهرین اواکثر ومات قبل مضی الشهرین لم تطلق) رجل
مرأه سنه سن طالقسن بنم موتمدن ایکی آی مقدم یاخود ایکی ایدن اکثرده دیسیدی وایکی آی کچمزدن اول اول
رجل فوت اولسیدی شرط بولنمدیغی ایچون اول مرأه مطلقه اولمز (وان مات بعده طلقت) اکر اول ایکی آی
کچدکدنصکره وفات ایتسیدی شرط بولندیغی ایچون اول مرأه مطلقه اولور (ولا میراث لها) واول مرأه
ایچون میراث دخی یوقدر *زیرا عدت ایکی آیدن اوچ حیضله منقضیه اولدی جامع الکبیر شرحی تهذیبده بویله
ذکر اولندی (قال انت طالق مالم اطلقك اومتی لم اومتی مالم اطلقك وسکت طلقت) اکر رجل مرأه سنه
مادامکه بن سنی تطلیق ایتمیم سن طالقسن دیسیدی یاخود نه زمانکه بن سنی تطلیق ایلیم سن طالقسن دیسیدی

یاخود مادامکه هرنه زمانکه بن سنی تطلیق ایلمیم سن طالقسن دیدکدنصکره سکوت ایتسه یدی مرأه مطلقه اولور * زیرا اول رجل طلاقی تطلیقدن خالی اولان زمانه اضافت ایلدی حالبوکه طلاقی سکوت ایتدیکی وقتده بولندی * زیرا لفظ متی وقتده صریحدر ظروف زماندن اولدیغی ایچون وکذلک لفظ مادخی وقتده استعمال اولنور (ولو ان لم اطلقك لا) واکر بن سنی تطلیق ایتمدم ایسه سن طالقسن دیسه یدی سکوت ایتمسیله مرأه مطلقه اولمز بلکه نکاح ممتد اولور (حتی یموت احدهما) حتی ایکیسندن بری تطلیق ایتمزدن اول فوت اولنجه نکاح ممتد اولوب پس طلاق قبیل موتده واقع اولور زیرا شرط اول وقتده متحقق اولور (واذا واذا ما بلا نیة کان عنده ومتی عندهما) یعنی لفظ اذا واذاما امام اعظم قتنده نیتسز ان لفظی کبیدر وامامین قتنده متی لفظی کبیدر انلرك حکملری مرور ایتدی حتی قچان انت طالق اذا لم اطلقك دیسه یدی یاخود اذا ما لم اطلقك دیسه یدی امام اعظم قتنده حیاتك جزء آخرنده مرأه مطلقه اولور وامامین قتنده متی کبیدر یعنی سکوتی محلنده طلاق واقع اولور (وان نوی الوقت او الشرط فذاك) اکر رجل وقتی یاخود شرطی نیت ایتسه یدی نیتی کبی واقع اولور * زیرا لفظك ایکیسندن هر برینه احتمالی ایچون (وفی انت طالق ما لم اطلقك انت طالق نطلق بالاخیرة) ورجل سن طالقسن مادامکه بن طلاق ایتمیم سن طالقسن قولنده مرأه اخیره ده دیدیکی انت طالق ایله مطلقه اولور بونك معناسی قچان رجل بو کلامی موصولا دیدیسه اولور وقیاس بودرکه اکر مرأه مدخول بها ایسه ایکی طلاق واقع اوله اولکه قول زفردر * زیرا رجل طلاقی تطلیقدن خالی زمانه اضافت ایتدی وحالبوکه اول زمانده بولندی اکرچه کیم اول زمان قلیل اولورسه ده اولکه طلاقله اشتغالی زمانیدر اندن فارغ اولمزدن اول * وجه استحسان اولدرکه تحقیقا زمان برینده داخل دکلدر حالبوکه اول زمان برمقصود دیمکدر وانك تحقیقی ممکن اولمز الا یمیندن اول مقداری اخراجله اولور وخلافك اصلی بن ثوبی کیم دیو یمین ایدن کمسنه ده ظاهر اولور حالبوکه اول ثوب اکننده کیلش ایکن ودخی بونك امثالنده عن قریب بیانی کلور (وفی انت طالق یوم اتزوجك فنکحها لیلا حنث بخلاف الامر بالید) ورجل مرأه سنه سنی تزوج ایتدیکم کون سن طالقسن قولنده اول مرأه یی کیجه نکاح ایتسه یدی حانث اولور امر بالید بونك خلافی اوزره در * معلوم اوله که قچان لفظ یوم بر فعل ممتده مقارن اولسه انکله نهار مراد اولنور واکر غیر ممتده مقارن اولورسه مطلق وقت مراد اولنور * زیرا ظرف زمان قچان فی لفظندن بر فعله متعلق اولسه معیار اولور مثالی (صمت السنة) قولی کبی بن سنه یی صائم اولدم دیمکدر وصمت فی السنة قولی بونك خلافیدر بن سنه ده صائم اولدم دیمکدر پس قچان فعل ممتد اولسه امر بالید کبی معیارده ممتد اولور پس یوم ایله نهار مراد اولنور وقچان فعل ممتد اولمسه وقوع طلاق کبی معیار دخی ممتد اولمز پس یوم ایله مطلق وقت مراد اولنور وبونك تحقیقنك تمامی تلویحده دروزانی تلویح حاشیه لرنده واضح قیلدق (وفی انت طالق ثنتین مع عتق سیدك فاعتق له الرجعة) یعنی بررجل غیرك جاریه سنی تزوج ایدوب اول جاریه یه بو عبارتی دیسه یدی پس مولاسیده اول جاریه یی اعتاق ایتسه یدی اول جاریه ایکی طلاق ایله مطلقه اولور وظاهر اولان بودرکه اول زوج رجعته مالك اوله * زیرا جاریه حقنده ایکی طلاق اوچ کبیدر لکن اول زوج رجعته مالك اولور * زیرا مولانك اعتاقی تطلیق ایچون شرطدر مع لفظی انی منافی دکلدر * زیرا لفظ مع بعد معناسنه استعمال اولنور مثالی حق سبحانه وتعالینك (فان مع العسر یسرا) قول شریفنده اولدیغی کبی پس اعتاق طلاق اوزره تقدیم اولنور طلاق واقع اولدقده جاریه حره بولنور پس طلاقك تمامی ایکی اولمز بلکه سائر حره لر کبی اوچ اولور امدی اول رجل ایکی طلاقدنصکره رجعته مالك اولور (ولو علق طلاقها وعتقها بمجیء الغد) واکر مسئلهٔ مذکوره ده زوج مرأه نك طلاقنی ومولی جاریه نك عتقنی یارینکی کونك کلمسنه تعلیق ایتسه یدی یعنی مولی جاریه سنه قچان یارینکی کون کلدکده سن حره سن دیسه یدی وزوجی قچان یارینکی کون کلدکده سن ایکی طلاق ایله طالقسین دیسه یدی (فجاء لا) یعنی غد کلدکده اول زوج ایچون رجعه یوقدر * زیرا طلاقك وقوعی جاریه نك عتقنك وقوعنه مقارندر اول جاریه ایچون ایکی طلاق واقع اولور جاریه اولدیغی جهتدن زوجی ایچون رجعت یوقدر اما مسئلهٔ اولی بونك خلافی اوزره در که زیرا اول انده عتق رتبةً مقدمدر نتکیم بیان ایلدك وامام محمد قتنده زوج رجعته مالك اولور * زیرا عتق حالهٔ اصلیه یه رجوع اولدیغی ایچون وقوعی اسرعدر بوایسه برامر مستحسندر طلاق عتقك خلافیدرکه

زيرا طلاق مباحاتك ابغضيدر (بر امند كالحرة) بلكه اول جاريه حره كبي عدت چكر بالاتفاق احتياط
ايچون (انت طالق بانا ملك باين) زوجك مرأه سنه بن سندن بائنم قوايله مرأه مطلقه اولور (او عليك حرام
انا نوى) ياخود زوج مرأه سنه طلاقه نيتله بن سنك اوزريكه حرامم ديسيله طلاق باين ايله مطلقه اولور
(لا باباننك طالق وان نوى) بن سندن طالقم ديسيله مطلقه اولمز كرك سه طلاقه نيت ايلسون وكرك سه نيت
ايتمسون مرأه مطلقه اولمز * زيرا طلاق قيدى ازاله ايچوندر حالبوكه قيد مرأه ده در زوجده دكلدر واكر
ملكي ازاله ايچون اولسيدى ملكه مرأه اوزره اولور زيرا مرأه زوجك مملوكه سيدر وزوج مالكدر امدى زوجك
بن سندن طالقم ديمسي لغو اولور * ابانه بونك خلافي اوزره در كه زيرا ابانه وصلتي ازاله ايچوندر وصلت ايسه
زوج ايله زوجه بيننده مشتركدر وتحريم دخي ابانه كبي خلاف اوزره در كه زيرا تحريم حلي ازاله ايچوندر
وبو دخي ابانه كبي زوجين بيننده مشتركدر امدى ابانه ايله تحريمك زوجله زوجه يه اضافتي صحيح اولور
بو جهتدن طلاق واقع اولور واما طلاقك اضافتي صحيح اولمز الامر أه يه صحيح اولور ووقايه ده (ولا طلاق بعدملك
احدهما صاحبه اوشقصه) قوللك ذكر اولنمديغنده باعث ايقاع طلاق باينك قبيلنده (ان احدهما اذا ملك الآخر
بطل النكاح) قوايله اكتفا ولنديغي ايچوندر * زيرا قيچان نكاح باطل اولسه وقوعه محتمل اولمز يعني وقايه نك
زوجيندن برى آخره مالك ياخود برپارسنه مالك اولدقدنصكره طلاق واقع اولمز ديديكي قولني بومقامده
عدم ذكره باعث ايقاع طلاق باينده مقدمجه تحقيقا زوجيندن برى آخرينه مالك اولسيدى نكاح باطل اولور
قولمز ايله اكتفا اولنديغي ايچوندر كه زيرا قيچان نكاح باطل اولسه وقوعه محتمل اولمز (وبانت طالق هكذا
يشير ببطن الاصبع عددالمنشور) وزوجك مرأه سنه پرمقلك بطننه پرمقدن منصوب اولان عدد ايله اشارت
ايدوب سن بو عدد مقداريله طالقسن ديو اشارت ايتسيدى طلاق واقع اولور (وبظهره بعددالمضموم) ودخي
مضموم اولان پرمقلك ظهرنه عدد ايله منصوب اولان پرمغله اشارتيله مرأه مطلقه اولور پس عادتا كفك بطني
مخاطب جانبنده اولمقدر عدد منصوب اعتبار اولنور وقيچان پرمق عقد اولنسيدى بطن كف عاقدك جانبنده
اولمقدر عدد مضموم اعتبار اولنور طريق الحساب وعرفلر ينه اعتبار جهتندن (وبانت طالق باين اواشد
الطلاق اوافحشه اواخبثه اوطلاق الشيطان اوالبدعة اوكالجبل وكالف اوملاء البيت اوتطليقة شديدة
اوطويلة اوعريضة بلانية ثلاث) وزوج حره اولان مرأه سنه سن طالقسن باينسن ديسيدى ياخود اشد طلاقله
طالقسين ديسيدى ياخود طلاقك افحشيله ياخود اخبثيله ياخود طلاق شيطانله ياخود طلاق بدعتله ياخود
طاغ كبي طلاقله ياخود بيك كبي طلاقله ياخود بيت طولوسي طلاقله ياخود تطليقه شديده ايله ياخود طويله
ايله ياخود عريضه ايله طالقسين ديسيدى ثلاثه يه نيتسز * وبلانية ثلاث قولي قيچان زوج عدده نيت ايتمسيدى
ياخود واحده يه نيت ايتسيدى ياخود ايكي يه نيت ايتسيدى بونلره ده شامل اولور بو ايكي يه نيتك شمولي حره
اولان مرأه ده در واما جاريه ده ايكي يه نيت ايله ثلاثه منزله سنده ايكي طلاق واقع اولور مصنف بوني ذكر ايتمدي
مراد معلوم اولمغله اكتفا ايچون (واحدة بائنة) امدى بو ذكر اولنان اقوالك جميعسنده حره ده تطليقه
واحده بائنه واقع اولور وبو واحدة قولي مسئله نك اولده مقدر اولان يقع لفظنك فاعليدر يعني قيچان زوج
طلاقي زياده دن ياخود شدتدن بر نوعله وصف ايتسيدى طلاق بائن واقع اولور * زيرا زوج طلاقي محتمل
اولديغي شيئله وصف ايلدى پس بو وصف ايكي محتملك بريني تعيين ايچون اولدى (وبه ثلاث) وثلاث نيتيله
طلاق ثلاث واقع اولور مرور ايتمش ايديكه ثلاث جنسك تماميدر لفظ انكا محتمل اولور امدى نيتله ثلاثك
اوزرينه حمل اولنور (قال لغير الموطوءة انت طالق ثلاثا وقعن) زوج موطوءه سي اولميان منكوحه سنه
سن ثلاثا طالقسن ديسيدى اوچ طلاق واقع اولور * حسن بصرى رضى الله عنه قيچان زوج غير موطوءه سنه سن
ثلاثا طالقسن ديسيدى طلقه واحده واقع اولور ديو بيوردى وقيچار بن سنك اوزريكه اوچ تطليقه واقع قيلدم
ديسيدى اوچ تطليقه واقع اولور * زيرا زوجك سن طالقسن قوايله بائن اولدى عدده حاجتسز وثلاثا قولي بائنه
مصادف اولدى حالبوكه مرأه بائن اولمغله اجنبيه بواندى پس عطف ايتمش كبي اولدى وزوجك بن سنك
اوزريكه اوچ تطليقه واقع قيلدم ديمسي بونك خلافي اوزره در واما تحقيق بودر كه قيچان عدد ذكر اولنسه وقوع
طلاق عدد ايله اولور عن قريب بياني كلور عطف عددك خلافي اوزره در بو عبارت كنزك ووقايه نك عبارتندن

احسندر* زيرا انده كنز ووقايه‌نك خلافنه خلاف مذكوره اشارت واردر تتكيم انلره نظر ايدن كمسنه اوزره خفی دكلدر سن تأمل ايله (وان فرق) واكر زوج غير موطوءه ايچون طلاقی حرف عطفله انت طالق واحدة وواحدة ديمكله تفريق ايتسيدی ياخود انت طالق طالق طالق ديمكله ياخود انت طالق انت ديمكله تفريق ايتسيدی (بانت بالاولى) عدنه حاجت اولقسزين طلقهٔ اولى ايله باين اولور (ولم تقع بالثانية) طلقهٔ ثانيه ايله واقع اولمز محل منتفی اولمغله (و يقع بعدد قرن به) وطلاق مقارن اولديغی عدد ايله واقع اولور (لابه) طلاقله واقع اولمز يعنی قچان زوج انت طالق واحدة ديسيدی طلاق واحده لفظيله واقع اولور يوخسه انت طالق لفظيله واقع اولمز* زيرا صدر كلام عدد ذكرنه موقوفدر* پس عدد ذكرندن اول حكم افاده ايتمز نتكيم اصولده تقرر اوالندی (فلو ماتت قبل ذكر العدد لغا) واكر زوج انت طالق ديدكده عدد ذكر ايتمزدن اول مرأه فوت اولسيدی زوجك انت طالق قولی لغو اولور *پس طلاق واقع اولمز مصنف موتی مرأه‌نك موتيله قيد ايتمسنه باعث اولدركه زيرا عدد ذكرندن اول زوجك موتيله طلقهٔ واحده واقع اولور* زيرا زوج لفظ طلاقی عدد ذكری ايله مرأه‌نك موتنده وصل ايلدی وذكر عدد مرأه‌نك موتندن صكره حاصل اولدی كورنلمزميكه تحقيقا زوج مرأه‌سيچون انت طالق ديوب وثلاثا ديمك مراد ايتسيدی وثلاثا لفظنی ذكر ايتمزدن اول بركمسنه زوجك اغزينی طوتسيدی وزوج ذكر طلاقدن برشئ سويلمسيدی طلقهٔ واحده واقع اولور * زيرا وقوع طلاق زوجك لفظيله در يوخسه قصدی ايله دكلدر معراج الدرايه‌ده بويله ذكر اولندی (وبواحدة وواحدة) يعنی زوجك انت طالق واحدة وواحدة ديمسيله (اوقبل واحدة اوبعدها واحدة طلقة واحدة) ياخود زوجك انت طالق واحدة قبل واحدة ديمسيله ياخود انت طالق واحدة بعد واحدة ديمسيله طلقهٔ واحده واقع اولور *اما انت طالق واحدة وواحدة قوليله طلقهٔ واحده اولمغه باعث حرف عطفله تفريق ايتديكی ايچوندر وبوظاهردر واما باقی كلامنده واحده اولمغه باعث واحدهٔ اوليده تطليقه قبليت ايله وصف اولنديغی ايچوندر وقتاكه اول واحده واقع اولدقده ثانيه ايچون محل باقی قالمديغی ايچوندر (و بواحدة قبلها واحدة اوبعد واحدة اومع واحدة اومعها واحدة ثنتان) يعنی زوجك مرأه‌سنه انت طالق واحدة قبلها واحدة ديمسيله ياخود انت طالق واحدة بعد واحدة ديمسيله ياخود انت طالق واحدة مع واحدة ديمسيله ياخود انت طالق معها واحدة واحدة ديمسيله ايكی طلقه واقع اولور اما كلام اوله علت اولدركه قبليت حرف كنايه‌يه متصل اولديغی ايچون واحدهٔ ثانيه‌نك صفتيدر* پس تطليقهٔ واحده‌نك ايقاعی ماضيده وتطليقهٔ ثانيه فی الحال واقع اولمق اقتضا ايتدی لكن ماضيده ايقاع حالده ايقاعدر * پس ايكيسيده معتبر اولوب ايكی طلاق واقع اولدی واما كلام ثانی‌يه علت بعديت واحدهٔ اولی‌نك صفتی اولديغی ايچون واحده‌نك ايقاعی فی الحال اولوب وآخرك ايقاعی بوندن اول اولمق اقتضا ايتدی *پس ايكيسی مقترن اولديلر وايكی طلاق واقع اولديلر واما كلام ثالثه وكلام رابعه علت لفظ مع‌نك قران ايچون اولمسيدر (و بان دخلت الدار فانت طالق واحدة وواحدة واحدة ان دخلت) وزوجك مرأه‌سنه اكر داره داخل اولورسن طالقسن طلقهٔ واحده ايله وواحده ايله ديسيدی طلقهٔ واحده واقع اولوراكر مرأه داره داخل اولورسه *زيرا شرطه معلق اولان طلاق وقوعی وقتنده منجز كيبدر منجزده ايسه طلقهٔ واحده واقع اولور* زيرا ثانی ايله ثالث ايچون محل باقی قالمز بومقامده دخی آنك كيبدر (وان اخر الشرط فثنتان) واكر زوج شرطی تأخير ايدرسه ايكی طلاق واقع اولور يعنی زوج غير موطوءه اولان مرأه‌سنه سن طالقسن وطالقسن اكر داره داخل اولورسن ديسيدی ايكی طلاق واقع اولور* زيرا ايكی جزء شرطه دفعةً معلق اولديلر امدی ايكی طلاق واقع اولديلر (وفی الموطوءة ثنتان فی كلها) ومرأهٔ موطوءه‌ده ذكر اولنان كلماتك كلسنده ايكی طلاق واقع اولور عدت موجود اولمغله نكاحك اثری باقی اولديغی ايچون بوحل بوعبارت ايچون محلدر وقايه‌ده محلك غيريده واقع اولدی (قال امرأتی طالق وله امرأتان اوثلاث تطلق واحدة وله خيار التعيين هو الصحيح) يعنی ايكی مرأه‌سی ياخود اوچ مرأه‌سی اولان بررجل بنم مرأه‌م طالقه‌در ديسيدی بريسی مطلقه اولور واول رجل ايچون خيار تعيين واردر يعنی مطلقه‌در ديديكم مرأه بومرأه‌در ديمك ايچون مخيرلك واردر قول صحيح بودر* قول صحيح بودر ديمكله اول مرأه‌لرك هر بری ايچون طلاق واردر ديدنلان قولدن احترازدر قول صحيح اولمكی فواد ر

بونی باب ایلانك آخرنده زیلعی ذکر ایلدی برکمسنه مرأه سنی قبل الدخول ثلاثا تطلیق ایلسه یدی طلاق ثلاث واقع اولور * زیرا زوجك سن طالقسن ثلاثا قولی مصدر محذوف ایچون ایفاده در تقدیر کلام طلاقا ثلاثا دیمکدر امدی ثلاث واقع اولور * پس ثلاث جمله واقع اولور زوجك انت طالق قولی علی حده ایقاع دکلدر اختیارده دخی بویله ذکر اولندی دینلمز که نص مدخول بهاده وارد اولدی شول حیثیله که حق تبارك وتعالی (حتی تنکح زوجا غیره) بیوردی * زیرا جوابنده بز دیرز که تحقیق اصولده متقرر اولدیکه اعتبار لفظك عمومنه در خصوصیچون دکلدر ونص کر بعده زوج اولك دخولی اوزره دلالت بو قدر (او قال لنسائه الاربع بینکن تطلیقة طلقت کل واحدة تطلیقة) زوج درت نساسنه سزك بینکزده بر تطلیقه واردر دیسه یدی هر بری تطلیقهٔ واحده ایله مطلقه اولور (وکذا لو قال بینکن تطلیقتان او قال ثلاث او اربع) وکذلك درت نساسنه سزك بینکزده ایکی تطلیقه واردر یاخود اوچ تطلیقه واردر یاخود درت تطلیقه واردر دیسه یدی هر بری ایچون تطلیقهٔ واحده ایله مطلقه اولورلر (الا ان ینوی قسمة کل واحدة بینهن فتطلق کل واحدة ثلاثا) الا مکر که اول زوج انلرك بینلرنده هر برینك قسمتنه نیت ایتمش اوله پس هر بر مرأه یه اوچ طلاق واقع اولور (ولو قال بینکن خمس تطلیقات) واکر زوج مرأه لرینه سزك بینکزده بش تطلیقه واردر دیسه یدی (یقع علی کل واحدة طلاقان) هر برینك اوزرینه ایکی طلاق واقع اولور (هکذا الی ثمان تطلیقات) سکز تطلیقه یه وارنجه ایکی تطلیقه واقع اولور (فان زاد علیها طلقت کل واحدة ثلاثا) پس اکر زوج سکزدن زیاده ایله تکلم ایدرسه هر بری اوچر طلاق ایله مطلقه اولور خانیه ده بویله ذکر اولندی (وکنایته مالم یوضع له) کنایه اصولیین قتنده مرادی ستر ایدن شیدر اول ستر کرك حقیقة اولسون وکرکسه مجازا اولسون وکنایه بو مقامده طلاق ایچون وضع اولنمیوب (واحتمله وغیره) طلاقه وطلاقك غیره محتمل اوله بونکله طلاق واقع اولمز الا نیت ایله واقع اولور یاخود حالك دلالتیله واقع اولور * زیرا کنایه وقتا که طلاق ایچون وضع اولنیان کلام اولوب طلاقه وطلاقك غیره محتمل اولدی ایسه نیت ایله تعیین یاخود دلالتیله تعیین واجب اولدی دلالت حال حال مذاکرهٔ طلاق کبی وحال غضب کبی (وهو) وبو طلاق ایچون وضع اولنمیان شیء اوچ قسمدر * مصنف قسم اولی (اما صالح للجواب فقط) قولیله ذکر ایلدی یا بالکز مرأه نك طلاقی سؤالندن جواب ایچون صالح اولور (کاعتدی) زوجك مرأه سنه سن اعتداد ایله دیمسی کبی * زیرا اعتدی لفظی محتمل اولور که آنکله الله تعالینك نعمتلرینی یاخود بنم نعمتلریمی تعداد ایله دیمك مراد اوله یاخود نکاحدن اعتداد ایله دیمك اوله * پس قچان نکاحدن اعتداده نیت ایتدی ایسه ابهام زائل اولور و بونکله بعد الدخول اقتضاء طلاق واجب اولور کأنه زوج مرأه سنه بن سنی تطلیق ایتدم یاخود سن طالقسن اعتداد ایله دیمش اولدی وقبل الدخول اعتدادی طلاقدن مستعار قیلدی * زیرا طلاق اعتدادك سببیدر فی الجمله اکرچه کیم انده سبب دکل ایسه ده وقچان سبب حکمه مختص اولسه حکمك سبب ایچون استعاره سی جائز اولور (استبرئی رحمك) الفاظ کنایه دندر که زوج مرأه سنه سن رحمکی استبرا ایله دیسه یدی بونکله طلاق واقع اولمز * زیرا استبرا اعتداد معناسنه استعمال اولنور * زیرا استبرا عدتله مقصود اولان شیئك تصریحیدر * پس استبرا اعتداد منزلنده اولدی وبو استبرا مرأه نك رحمنك فراغی حالنده تطلیق ایتمك ایچون اولمغه دخی محتمل اولور یعنی سن رحمکی عاری ایله سنی تطلیق ایلیم ایچون دیمش اولور (انت واحدة) الفاظ کنایه دندر که زوج مرأه سنه سن واحده سن دیسه یدی یعنی سن قومك قتنده واحده سن یاخود بنم قتمده منفرده سین بنم ایچون سنکله بیله غیری یوقدر دیسه یدی طلاق واقع اولمز الا نیت ایله یاخود دلالت حال ایله اولور وبو انت واحدة لفظی مصدر محذوفك صفتی اولمغه ده محتمل اولور وعامهٔ مشایخ قتنده اعراب واحده اعتبار یوقدر * زیرا اعرابك عوامی وجوه اعرابی فرق ایلمزلر پس سؤال طلاقدن جواب اولمق احتمالی وارددر وسب احتمالی یوقدر (امرك بیدك) بو دخی الفاظ کنایه دندر زوج مرأه سنه امرك سنك یدکده در دیسه یدی بلا نیت طلاق واقع اولمز یعنی عملك سنك یدکده در معناسنه تکیم حق سبحانه وتعالی (وما امر فرعون برشید) قول شریفنده امر عمل معناسنه اولدیغی کبی وامری یدایله اراده ایلك طلاق اولمغه ده محتمل اولور (اختاری) بو دخی الفاظ کنایه دندر یعنی زوج

مرأەسنە نفسکی اختیار ایلە دیسەدی سن نفسکی طلاقدە فراغلە اختیار ایلە یاخود سن نفسکی طلاقك غیری امر آخردە اختیار ایلە دیمکدر * پس بو ایکی لفظلر یعنی امرك بیدك و اختیاری لفظلری رد و شتمە صالح اولمزلر سؤال طلاق ایچون جواب اولورلر (ومرادفها) والفاظ کنایەدن ذکر اولنان الفاظك مرادفلری کبی قنغی لفظدن اولورسە اولسون بونلر ایلە بلا نیت طلاق واقع اولمز (وفی الاخیرین لاتطلق مالم تطلق نفسها) یعنی امرك بیدك و اختیاری لفظلرندە مرأە مطلقە اولمز مادامکە مرأە نفسنی تطلیق ایتمە کچە بو بابی ولی ایدن بابدە قریبا بیان اولنور * ومصنف الفاظ کنایەنك قسم ثانیسنی (واماللجواب والرد) قولیلە ذکر ایلدی یامرأەنك طلاق سؤالندن رد ایلە جواب ایچون صالح اولور (کاخرجی) اخرجی لفظی کبی یعنی بنم قتمدن چیق * زیرا بن سنی تطلیق ایلدم دیمکدر یاخود بنم قتمدن چیق وطلاق طلب ایلە دیمکدر وکذلك (اذهبی قومی) دیمك کبی کە یعنی بنم قتمدن کیت و بنم قتمدن قالق * زیرا بن سنی تطلیق ایلدم دیمکدر (وتقنعی) دیمك بو لفظ یاقناعتدر اولسە اورتی معناسندەدر یعنی کندیکی اورتی ایلە ستر ایلە کە زیرا بن سنی تطلیق ایلدم دیمك اولور یاقناعتدر اللە تعالینك امر معیشت جهتندن سنی بندن ازقلندردیغنە قناعت ایلە طلاق طلب ایلە دیمکدر وکذلك (وکذا تخمری استتری) لفظلری کبی یعنی خماران وکندیکی ستر ایلە * زیرا بن سنی تطلیق ایلدم دیمکدر (واما اغربی) لفظی غربتدندر یعنی غربت اختیار ایلە * زیرا بن سنی تطلیق ایلدم دیمکدر یاخود واراهلکی زیارت ایلە دیمکدر وبعض دیدیکە اعزبی لفظی یاعزوبتدندر کە زوجدن تجرد معناسنە یاخود بعد معناسنەدر یعنی سن عزبی اختیار ایلە یاخود بندن ایراق اول * زیرا بن سنی تطلیق ایلدم دیمکدر یاخود اهلکی زیارت ایچون بندن بعید اول وطلاق طلب ایلە دیمکدر (تزوجی) لفظی کبی یعنی وار زوج ایلە * زیرا بن سنی تطلیق ایلدم دیمکدر (ابتغی الازواج) دیمك کبی وار زوجلر طلب ایلە * زیرا بن سنی تطلیق ایلدم یاخود وار نسادن ازواج طلب ایلە طلاق طلب ایلە دیمکدر * زیرا زوج رجل ایلە مرأە بیننده مشترکدر (الحقی باهلك) لفظی کبی واراهلکە ملحق اول دیمك کبی یعنی واراهلکە ملحق اول * زیرا بن سنی تطلیق ایلدم دیمکدر یاخود سن واراهلکە ملحق اول * زیرا بن سکا اذن ویردم طلاق طلب ایلە دیمکدر (حبلك علی غاربك) دیمك کبی غارب دوەنك اورکجیلە بوینی مابیننە دیرلر یعنی سنك ایپك بویندەدر دیمکدر یعنی واردیلدیکك یرە کیت * زیرا بن سنی تطلیق ایلدم یاخود دیلدیکك یرە کیت طلاقی طلب ایتمك ایچون وحبلك علی غاربك لفظنك معناسندە سرحتك واردر یعنی صالیویردم معناسی واردر اول جهتدن مصنف بو لفظی افراد بالذکر ایتدی (لاسبیل لی علیك لانکاح بینی وبینك لاملك لی علیك) یعنی زوج مرأەسنە سنك اوزریکە طریق یوقدر وسنکلە بنم بیننده نکاح یوقدر بنم ایچون سنك اوزریکە ملك یوقدر دیمك کبی بو الفاظك طلاقدە احتمالی ظاهردر واما ردجواب احتمالی بونلردن هر برندە نکاح ایچون انکار اولمغلە طلاق واقع اولمز بلکە کذب اولور قریبا بیانی کلور امدی ابلغ وجه ایلە رد اولورزە حمل واجب اولدی (ومرادفها) وقنغی لغتلە اولورسە اولسون ذکر اولنان الفاظك مرادفلرندە دخی حکم بو ذکر اولنان الفاظك حکمی کبیدر * ومصنف الفاظ کنایەنك قسم ثالثی (واماللجواب والشتم) قولیلە ذکر ایلدی یامرأەنك طلاقی سؤالندن جواب ایچون وشتم ایچون صالح اولور (کخلیة بریة بتة بتلة باین فارقتك حرام) دیمك کبی کە خلیة لفظی کبی یعنی زوج مرأەسنە سن خالیەسن دیمکدر بریة لفظی کبی یعنی سن بریسن دیمکدر بتة بتلة باین لفظلری کبی یعنی سن منقطعە ومفارقەسن دیمکدر فارقتك لفظی کبی یعنی بن سنی تفریق ایتدم دیمکدر حرام لفظی کبی یعنی سن حرامسن دیمکدر بو لفظلرك طلاقدە احتمالی ظاهردر واما شتم احتمالی پس زوجك مرأەسنە خلیة لفظیلە سن خیردن خالیسن دیمکی سنك ایچون حیا یوقدر دیمکی سن طاعات ومحامددن بریسن دیمکی بتة بتلة باین لفظلر بنك کلیسی منقطعە معناسنەدر یعنی سن کلی رشددن واخلاق حسنەدن منقطعەسن دیمکی بن سنی مفارقت صوریە ایلە تفریق ایتدم سنکلە صحبت وعشرت حرامدر دیمکی مراد ایتمکك جوازی ایچون اولمغلە در بوندنصکرە تحقیقا احوال یوقدر ودە. کنایەنك الفاظی اوچ قسم اولدیغی کبی حاللر دخی اوچ قسمدر بریسی حال رضادر و بریسی دخی زوجە طلاقنی یاخود یاجنبی زوجەسنك طلاقنی زوجدن سؤال ایتمکلە حال مذاکرۀ طلاقدر و بریسی دخی

حال غضبدر (ففي الرضا) پس امدی حال رضاده (لايقع بشیء منها الا بالنية) بو لفظلردن بر ندن برشیء ایله طلاق واقع اولمز الا طلاقه نیت ایله واقع اولور احتمال اجلیچون وعدم نیتده قول یمینیله زوجکدر (وفي مذاكرة الطلاق) وحال مذاكرهٔ طلاقده (يقع بالصالح للجواب والرد بالنية) مرأهنك طلاقی سؤالندن جواب ورد ایچون صالح اولان قسم ثابتدنیتله طلاق واقع اولور* زیرا حال مذاكرهٔ طلاق وقتاكه جواب وردی محتمل اولدیسه نیتسز ادنی ثابت اولور اولكه رددر* زیرا رد ابقاء ماكان على ماكاندر وقچان نیت بولنسیدی جواب متعین اولور (و بالباقين) ودخی مذاكرهٔ طلاقده ایکی باقیلرایله طلاق واقع اولور اول ایکی باقیلر مرأهنك طلاقی سؤالندن یالكز جواب ایچون صالح اولان قسم اول وجواب وشتم ایچون صالح اولان قسم ثالثدر (بدونها) یعنی نیتسز طلاق واقع اولور اما قسم اوله علت اولدركه پس زیرا حال حال جوابدر پس اول جوابك اوزرینه دلالت حال ایله حمل اولندی پس امدی حال طلاق اولدی كذلك قسم ثالثده بویله در یعنی جواب وشتم ایچون صالح اولان قسم ثالثك علتی زیرا مذاكرهٔ طلاقده حال شتم ایچون صالح اولمز پس امدی جواب متعین اولدی (وفي الغضب) وحال غضبده (يقع بالصالح له فقط بلا نية) یالكز جواب ایچون صالح اولور حال ایله نیتسز طلاق واقع اولور* زیرا حال شول طلاق ایچون صالح اولوركه اول طلاق اوزرینه غضب دلالت ایدر رد وشتم ایچون صالح اولمز (و بالباقين) ودخی حال غضبده ایکی باقیلرایله طلاق واقع اولور اول ایکی باقیلر جواب ورد ایچون صالح اولور قسم ثانی وجواب وشتم ایچون صالح اولور قسم ثالثدر (بها) یعنی نیت ایله طلاق واقع اولور* زیرا حال غضب وقتاكه جوابه وجوابك غیره محتمل اولدیسه جواب ترجیح اولنان شیئه محتاج اولدی (وتطلق بالثلاث الاول) وثلاثهٔ اول ایله مرأه مطلقه اولور یعنی اعتدی استبرئی رحمك انت واحدة لفظلریله (واحدة رجعية) واحدهٔ رجعیه ایله مطلقه اولور اما اعتدی لفظنده واحدهٔ رجعیه ایله مطلقه اولمسنه باعث* زیرا امرك حقیقتی حساب ایله اولدیغی ایچوندر ودخی اعتدی لفظی محتمل اولوركه انكه الله تعالینك نعمتلرینی یاخود بنم سنك اوزریكه اولان نعمتلریمی تعداد ایله یاخود نكاحدن اعتداد ایله دیمك اوله* پس قچان اخیر ایله یعنی نكاحدن اعتداد ایله نیت ایتدی ایسه ابهام زائل اولور و بونكله بعد الدخول اقتضاء طلاق واقع اولور كأنه زوج مرأهسنه سن طالقسن اعتداد ایله دیمش اولدی وقبل الدخول طلاقدن اعتدادی مستعار قیلدی* زیرا طلاق اعتدادك شبیدر وقچان حكم سببه مختص اولسه حكمك سبب ایچون استعارهسی جائز اولور نتكیم اصولده بویله تقریر اولندی وطلاق رجعت ایچون معقب اولور واما استبراء عدتله مقصود اولان شیئله تصریح ایجدر پس استبرا اعتداد منزلهسنده اولدی وبو استبرا مرأهنك رحمنك فراغی حالنده تطلیق ایتمك ایچون اولمغه دخی محتمل اولور یعنی سن رحمكی عاری ایله سنی تطلیق ایتم ایچون دیمش اولور واما انت واحدة* زیرا انت واحدة لفظی محتمل اولوركه آنكلهسن قومكك قتنده واحده سن یاخود بنم قتمده منفرده سن بنم ایچون سنكله بیله غیری یوقدر ودخی بونلره مشابه كلاملر ادا ایتمش اوله ودخی بو انت واحدة لفظی مصدر محذوفك صفتی اولمغه ده محتمل اولور یعنی سن طلقهٔ واحده ایله طالقسن دیمك اولور وتحقیق مرور ایلدیكه عامهٔ مشایخ قتنده اعراب واحده اعتبار یوقدر زیرا اعرابك عوامی وجوه اعرابك بیننی فرق ایلمزلر* پس قچان نیت ایله ابهام زائل اولسیدی صریح اوزرینه دلالت اولدی اول دلالتك موجبیله عمل ایدیجی اولمدی اولكه بینونتدر وصریح رجعتی تعقیب ایدر (ولا تصح نية الثلاث) وبو اوچ لفظده طلاق ثلاثهیه نیت صحیح اولمز* زیرا انت طالق قولی اعتدی واستبرئی رحمك قولارنده اقتضا جهتندن ثابت اولدی وانت واحدة قولنده مضمر جهتندن ثابت اولدی واكر انت طالق قولی مصرح اولسیدی انكله واقع اولمز الا واحده واقع اولور پس قچان انت طالق قولی بو لفظلرده مقتضا یاخود مضمر اولدی ایسه واقع اولمیوب الا واحده واقع اولمق بطریق الاولیدر* اكر سؤال اولنورسه كه مصدر وقتاكه انت واحدة قولنده مضمر اولدیسه آنده نیت ثلاث صحیح اولمق واجب اولدی* جوابنده بر ذیرزكه واحده اوزره تنصیص ثلاثهیه نیتی منافی اولوركا فیده بویله ذكر اولندی (و بغيرها) والفاظ كنایهدن اعتدی واستبرئی رحمك وانت واحدة لفظلرینك غیریله (واحدة بائنة) مرأه طلقهٔ واحدهٔ بائنه ایله مطلقه اولور (وان نوى ثنتين) اكرچه كم زوج ثنتینه نیت

ایتدی ایسه دخی مرأه واحده بائنه ایله مطلقه اولور اما بینونت اولمسنك علتی * زیرا بینونت مجرد طلاقدن کنایه اولمز بلکه بینونت وجهی اوزره طلاقدن کنایه اولور واما اراده ثنتین امتناعنه باعث اعواده تقرر اولنان علت ایچونکه تحقیقا لفظ طلاق مصدردر محض عدده محتمل اولمز (ویصح نیة الثلاث) الفاظ کنایاتدن بو اوچ لفظلرك غیریده طلاق ثلاثه یه نیت صحیح اولور (الافی اختاری) الا اختاری لفظنده نیت ثلاث صحیح اولمز بونك بیانی بوبابی ولی ایدن بابده قریبا کلور که تحقیقا اختیار متنوع اولمز و بو استثنادن لابددر و کنز ده استثنا واقع اولمدی (قال اعتدی ثلاثا) یعنی زوج مرأه سنه اوچ کره اعتدی اعتدی اعتدی دیسیدی (ونوی بالاول طلاقا) یعنی زوج بن اول ایله طلاقه نیت ایتدم دیوب (وبالباقی حیضا) وباقی ایله حیضه نیت ایتدم دیسیدی (صدق) قضاء تصدیق اولنور (وان لم ینو به شیأ) یعنی زوج بن باقیله برشیئه نیت ایتمدم دیسیدی (فثلاث) پس ثلاثه واقع اولور * زیرا زوج وقتا که اول ایله طلاقه نیت ایتدی ایسه حال حال مذاکره طلاق اولدی پس ایکی باقیلر طلاق ایچون اولدیغی متعین اولدی پس امدی زوج نیتی نفیده تصدیق اولنمز (لست لی بامرأة) بودخی الفاظ کنایاتدندر که زوج مرأه سنه لست لی بامرأة دیسیدی یعنی تحقیقا زوجك امرأه سیچون سن بنم ایچون مرأه دکلسن قولی (ما انا لك بزوج) وکذلك زوجك مرأه سیچون بن سنك ایچون زوج دکلیم قولی (طلاق) طلاق بایندر (ان نواه) اگر زوج طلاقه نیت ایتدیسه واما بین زوجك بو کلاملری ایله طلاق اولمز دیدیلر * زیرا بو کلام نفی نکاحدر حالبوکه نفی نکاح طلاق اولمز بلکه کذب اولور زوجیت معلومه اولمغله پس کأنه زوجك مرأه سنه بن سنی تزوج ایتمدم دیمسی کبی اولدی یاخود زوجدن سنك ایچون مرأه وارمیدر دیو سؤال اولندقده پس زوج یوقدر دیمسی کبی اولدی وطلاقه نیت ایدرسه ده واقع اولمز وکذلك بونده دخی بویله دردیدیلر واما اعظم ایچون علت اولدر که تحقیقا بو لفظلر زوجك نکاحی انکاری ایچون صالح اولور ودخی طلاق انشاء ایچون صالح اولور کورلمزمیکه تحقیقا زوج مرأه سنه سن بنم ایچون مرأه دکلسن * زیرا بن سنی تطلیق ایلدم دیمکلك جائز اولور نتکیم زوج مرأه سنه سن بنم ایچون امرأه دکلسن * زیرا بن سنی تزوج ایلدم دیمکلك جائز اولدیغی کبی پس قچان زوج بونکله طلاقه نیت ایتدیسه پس ازا اولور که لفظنك محتمل اولدیغه نیت ایتمش اولدی پس امدی نیت صحیح اولور نتکیم زوج مرأه سنك ایله بنم بینمده نکاح یوقدر دیسیدی نیت صحیح اولدیغی کبی (طلقها واحدة فجعلها ثلاثا صارت ثلاثا) زوج مرأه سنی طلاق واحده ایله تطلیق ایتسیدی عقیبنده اول رجل اول طلاقی ثلاثا قیلدم دیسیدی اول طلاق ثلاث اولدی واما بین بو طلاق اولمز الا واحده اولور * زیرا واحده ثلاث اولمغلق تصور اولنمز دیدیلر واما اعظم ایچون علت اولدر که تحقیقا واحده ثنتین انضمامیله ثلاث اولور پس زوجك کلامنی تصحیح ایچون بونك اوزرینه حمل اولنور (طلقها رجعیا فجعله قبل الرجعة باینا صار باینا) یعنی زوج مرأه سنی رجعیا تطلیق ایدوب پس اول زوج قبل الرجعه بن اول طلاقی باین قلدم دیسیدی رجعی باین اولور واما محمد باین اولمز دیدی * زیرا زوج مشروعك تغییرینی قصد ایلدی واول تغییر رجعتك ثبوتندنصکره ولایت رجعتی ابطالدر پس امدی لغو اولور واما اعظم ایله ابو یوسفك علتی اولدر که تحقیقا زوج ابتداء بینونت وصفیله طلاق ایچون مالکدر اول وصفه حاجت بولندیغی ایچون پس بو وصفی طلاقه الحاق صحیح اولور واول زوج تصرفنی تصحیح وغرضنی تحصیل ایتمك ایچون مصنف قبل الرجعه دیمکه باعث بیطدر (هذا اذا کان قبل الرجعة) دیدیکی ایچوندر زیرا رجل اگر مرأه یه مراجعت ایتسیدی بوندنصکره رجل بن مرأه یی باینه قیلدم دیسیدی اتفاقا صحیح اولمز * زیرا اول رجل طلاقك عملنی رجعت ایله ابطال ایلدی پس طلاقی باینه قیلمق متعذر اولدی (الصریح یلحق الصریح) صریح صریحه ملحق اولور یعنی قچان زوج مرأه سنه انت طالق انت طالق دیسیدی یاخود انت طالق طالق دیسیدی ثنتین ایله مطلقه اولور وبو ظاهردر (والباین) ودخی صریح باینه ده ملحق اولور یعنی قچان زوج مرأه سنی ابانه ایتسیدی اندنصکره سن طالقسن دیسیدی طلاق باین واقع اولور * زیرا حق سبحانه وتعالی (فلا جناح علیهما فیما افتدت به) بیوردی یعنی مراد خلعدر بوندنصکره حق تبارك وتعالی قول شریفنده (فان طلقها فلا تحل له من بعد حتی تنکح زوجا غیره) بیوردی فاء وصل ایله بیله تعقیب ایچوندر پس امدی بو کلام ثلاثه وقوعی اوزره نص اولدی شول خلعدنصکره که اول خلع طلاق بایندر وبو بحث تاویحده تحقیق اولندی

وتلويح حاشيه سنده بزاني واضح قيلدق امدی بو بحثی مراد ایدن کمسنه اول حاشیه یه مراجعت ایلسون (والبائن یلحق الصریح) یعنی بائن صریحه ملحق اولور قچان زوج موطوءه مرأه سیچون سن طالقسن دید کدنصکره سن بائنسن دیسیدی طلاق بائن واقع اولور (لا البائن) یعنی بائن بائنه ملحق اولمز (الا اذا کان معلقا) الا مکر که قچان زوج مرأه سنه سن داره داخل اولورسك سن بائنسن دیمکله برشرطه تعلیق ایدرسه اندنصکره زوج سن بائنسین دیسیدی اندنصکره مرأه عدت ایچنده داره داخل اولسه‌دی بائن بائنه ملحق اولور پس تحقیق اول مرأه مطلقه اولور* امابائنك صریحه ملحق اولمسی پس بو ظاهردر* زیرا قید حکمی عدتك بقاسیله باقیدر واما بائنك بائنه عدم لحوقنه علت پس زوج بائن ثانیی اولدن خبر قیلمه‌سنك امکانی ایچوندر حالبوکه اول خبر صادقدر پس زوج انی انشاء قیلمسنه حاجت یوقدر* زیرا بائن اقتضاء ضروریدر حتی اکر زوج بن بائن ثانی ایله بینونه غلیظه قصد ایلدم دیسیدی لایق اولان اعتبار اولنوب وانکله حرمه غلیظه ثابت اولمقدر* زیرا حرمه غلیظه محلده ثابت دکلدر پس زوج انی ثابتدن اخبار قیلمسی ممکن اولمز پس ضرورة انشا قیلنر و بو اجلدن معلق واقع اولور نتکیم ذکر اولندی* زیرا زوجك انشادن اول تعلیقك صحتی ایچون خبر قیلمسی ممکن اولمز و شرطك وجودی وقتنده اول حرمت طلاق ایچون محل اولور پس امدی طلاق واقع اولور کافیده وغیریده بویله ذکر اولندی بن دیرمکه کافینك وغیرینك (حتی اوعنی به البینونة الغلیظة) قوللری آخر کلامه دکین قطعا شول معنا اوزرینه دلالت ایدر که قچان زوج مرأه سنی ابانه ایتسیدی اندنصکره عدت ایچنده سن ثلاثا طالقسن دیسیدی ثلاثه واقع اولور زیرا حرمه غلیظه قچان محلده انك ثبوتی بولنمدیغی ایچون ثلاثه ذکر نسز مجرد نیت ایله ثابت اولدی ایسه پس ثلاثه ایله تصریح اولندیغی وقتده ثابت اولمقلق بطریق الاولی ایدر ودخی کیچن کبی بو معنا اوزرینه دلالت ایدرکه زیرا صریح بائنه ملحق اولور* زیرا زوجك مرأه سنه سن ثلاثا طالقسن قولی بلا شك صریحدر و کافینك وغیرینك (انت طالق ثلاثا یفید البینونة الغلیظة) قوللرینك معناسی تحقیقا او معنا حرمه غلیظه وفرقه کامله افاده ایدر کنایاتدن مستفاد اولان بینونتی افاده ایتمز (طلق امرأته قبل الدخول ثلاثا وقعن) زوج مرأه سنی قبل الدخول ثلاثا تطلیق ایتسیدی ثلاثه واقع اولور* زیرا زوجك مرأه سنه سن ثلاثا طالقسن دیمسی مصدر محذوف ایچون ایقاعدر بونك تقدیری طلاقا ثلاثا دیمکدر پس امدی ثلاثا جمله واقع اولور وزوجك سن طالقسن دیمسی علی حده ایقاع دکلدر اختیارده بویله ذکر اولندی* بن دیرمکه بو مسئله ایله ظاهر اولورکه تحقیقا اکر زوج مرأه سنی قبل الدخول ثلاثا تطلیق ایتسیدی ثلاثه واقع اولمز* زیرا آیه کریمه مرأه موطوءه حقنده نازل اولمشدر دیو مشکلاتدن نقل اولنان شیء باطل محضدر بونك منشائی اصولده متقرر اولان قاعده دن غفلتدرکه تحقیقا نص کریمك سبب نزولی خصوصی بزم قتمزده معتبر دکلدر امام شافعی ایچون بونده خلاف واردر والله اعلم بالصواب

﴿ باب التفویض ﴾

بو باب طلاقك تفویضی بیاننده‌در (اذا قال طلقی نفسك او امرك بیدك او اختاری) قچان زوج مرأه سیچون سن نفسکی تطلیق ایله دیسیدی یاخود امرك سنك یدکده‌در دیسیدی یاخود نفسکی اختیار ایله دیسیدی (ینوی بهما الطلاق) زوج بو ایکیسیله طلاقه نیت ایتسیدی یعنی زوج قوالین اخیرینله طلاقه نیت ایدرسه مصنف ینوی بهما لفظنی قید ایتمکه باعث* زیرا بو قولین اخیرین یعنی امرك بیدك واختاری قوللری طلاقك کنایاتندندر پس بونلر ایله بلا نیت عمل اولنمز (لم یصح رجوعه) زوجك رجوعی صحیح اولمز یعنی زوج مرأه سنی عزله مالك اولمز* زیرا بو قوللر تفویض تملیکدر مرأه نك نفسی حقنده امتناع ایچون توکیل دکلدر* زیرا وکیل کندی نفسیچون تصرف جائز اولمز انك ایچون توکیل دکلدر (وتقید بمجلس علمها) و بو تفویض مرأه نك علمی مجلسیله تقیید اولندی پس اکر مرأه زوجك کلامنی ایشیدر اولدی ایسه مرأه نك اول ایشتدیکی مجلس اعتبار اولنور واکر مرأه ایشتمز ایسه پس مرأه یه خبرك بلوغی مجلسیله اعتبار اولنور پس اکر اول مجلسده مرأه نفسنی تطلیق ایتسیدی صحیح اولدی واکر مرأه اول مجلسده تطلیق ایتمز ایسه صحیح اولمز* زیرا مخیره ایچون خیار مجلس صحابه رضی الله عنهمك اجماعیله ثابتدر (وان طال) اکرچه کیم اول مجلس

اوزارسه ده بونك بيانى قريبا كاور انشاء الله تعالى (الا اذا زاد) الامكر كه قچان زوجك طلقى نفسك قولى اوزرينه اخواتنى كه امرك بيدك واختارى قوللرينى زياده ايتسه يدى بو استثنا مصنفك (تقيد بمجلس علمها) قولندن استثنادر (متى شئت او متى ما او اذا او اذا ما) متى شئت ياخود متى ماشئت ياخود اذا شئت ياخود اذا ماشئت قوللرينى طلقى نفسك واخواتى اوزرلرينه زياده ايتسه يدى مرأه نك مجلس علمنه مقيد اولمز* اما متى ايله متى ما زياده سيله مجلس علمله مقيد اولمامغه باعث اولدركه زيرا متى ايله متى ما وقتلرك عمومى ايچوندر كانه زوج مرأه سنه هر قنغى وقتده ديلرسك تطليق ايله ديمش اولدى پس مجلس اوزره اقتصار اولنمز واما اذا واذا ما زياده سيله مجلس علمله مقيد اولمامغه باعث اولدركه تحقيقا اذا ايله اذا ما ومتى امامين قتنده برابردر واما امام اعظم قتنده اذا ايله اذا ما شرط ايچون استعمال اولنور لكن ظرف ايچون استعمال اولنديغى كبى لكن امر مرأه نك يدنده اولدى پس امدى امر شك ايله خارج اولمز (وفى طلقى ضرتك او طلق امرأتى عكسها) وزوجك مرأه سنه سن اورتاغكى تطليق ايله ياخود براجنبى يه بنم مرأه مى تطليق ايله ديمسى بو اوچ مسئله نك عكسيدر يعنى قچان زوج مرأه سنه سن اورتاغكى تطليق ايله ديسه يدى ياخود براجنبى يه بنم مرأه مى تطليق ايله ديسه يدى زوجك رجوعى صحيح اولدى* زيرا بو تفويض توكيل محضدر توكيله تمليك مخلوط اولمز ودخى مجلس علمله مقيد اولمز نتكيم توكيلك حكمده بويله اولديغى كبى (الا اذا قيده بالمشيئة) الامكر كه قچان زوج بونى مشيئت ايله قيد ايتسه يدى بو تقديرجه زوجك رجوعى صحيح اولمز ومجلس اوزره اقتصار اولنور واما امام زفر ديديكه بو مشيئت قيدى ايله اولكى مشيئتسز طلق امرأتى قولى برابردر زيرا بو مشيئت قيدى اولكى كبى توكيلدر وغيرى ايچون عاملدر حالبوكه مشيئت ذكريله نفسيچون عامل اولمز ومالك دخى اولمز* زيرا وكيل مشيئت ايله تصرف ايدر برابردر كركسه موكل مشيئتى ذكر ايتسون كركسه ايتمسون پس امدى بيعه وكيل كبى اولديكه قچان موكل وكيل ايچون اكر ديلرسن سن بيع ايله ديسه يدى ديدى* وبزم ايچون دليل اولدركه تحقيقا مأمور وكيل اولمغه صالح اولور ودخى مالك اولمغه ده صالح اولور* زيرا وكيل شول كمسنه دركه غيرك رأيله تصرف ايدر ومالك شول كمسنه دركه كندو نفسى رأيله تصرف ايدر برابردر كركسه بوندن نفسيچون تصرف ايلسون كركسه غيرى ايچون تصرف ايلسون پس قچان زوج مأمور ايچون اكر ديلرسك مرأه بى سن تطليق ايله ديسه يدى بو تمليك اولدى* زيرا امرى مأمورك رأينه تفويض ايلدى ومالك شول كمسنه دركه مشيئتندن تصرف ايدر واما وكيل فعلى مالكدن مطلوبدر كركسه ديلسون كركسه ديلمسون وامام زفرك (لان الوكيل يتصرف عن مشيئته) قولى ايچون الى آخره بزدركه مشيئت ايله مراد ان شئت صيغه سيله ثابت اولان مشيئتدر ومشيئتدن امام زفرك ذكر ايلديكى مشيئت بويله دكلدر انجق موكلى الزام اوزره عدم قدرتدن نشئت ايتدى حالبوكه بزم كلاممز صيغه موجبنجه در (فان لم ينو فى الاول) كلامك اولنه متعلقدر يعنى قچان زوج مرأه سنه سن نفسكى تطليق ايله ديدكده پس اكر زوج برشيئه نيت ايتمزسه (او نوى واحدة) ياخود واحده يه نيت ايتسه يدى (فطلقت نفسها فيه) پس مرأه اول مجلسده نفسنى تطليق ايتسه يدى (وقعت رجعية) طلقهٔ رجعيه واقع اولور* زيرا زوج صريحى مرأه يه تفويض ايتدى (ولو ثلاثا فطلقت وقعن) يعنى اكر زوج ثلاثه يه نيت ايتسه يدى پس مرأه ثلاثا تطليق ايتسه يدى ثلاثه واقع اولور *زيرا زوج تطليق لغت جهتندن امر ايتدى پس مصدر اولمق اقتضا ايدر اولكه اسم جنسدر پس سائر اسماء اجناس كبى كلى احتمال ايله بيله ادنى اوزرينه واقع اولور (وفى اختارى) وزوجك مرأه سنه اختارى قولنده (ان اختارت نفسها) اكر مرأه بن نفسمى اختيار ايتدم ديمكله نفسنى اختيار ايتسه يدى (بانت بواحدة) مرأه طلقهٔ واحده ايله باينه اولور وقياس بونكله برشئ واقع اولمامق ايدى اكرچه كيم زوج طلاقه نيت ايتدى ايسه ده *زيرا زوج بو لفظ ايله ايقاعه مالك اولمز حتى اكر زوج مرأه سنه بن نفسمدن سنى اختيار ايتدم ديسه يدى ياخود بن نفسمى سندن اختيار ايتدم ديسه يدى برشئ واقع اولمز لكن فقهاء صحابه نك اجماعى ايچون استحسان ايديلر وباين وقوعنك وجهى اولدركه تحقيقا مرأه نك نفسنى اختيار ايلمسى اولمز الا امرأه نك نفسنه اختصاصك ثابت اولمسيله اولور بو ايسه طلاق باينده در *زيرا طلاق رجعيده زوج مرأه نك رضاسنسز مرأه اوزره رجعته قادر اولور ياخود مرأه بن نفسمى اختيار ايدرم ديسه يدى قياس بودركه برشئ واقع اوليه *زيرا مجرد وعددر

باخود وقوعه محتمل اولور* زيرا اختيار ايدرم ديمك معناسى حال ايله استقبال بينده مشتركدر پس شك ايله
مطلقه اولمز تنكيم قچان زوج زوجه سنه سن نفسكى تطليق ايله ديدكده مرأه بن نفسمى تطليق ايدرم ديسه‌يدى
مطلقه اولمديغى كبى ووجه استحسان اولدركه تحقيقا بو صيغه يعنى نفس متكلم حالده استعمالى غالب اولدى
تنكيم كلمهٔ شهادتده اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا رسول الله اولديغى كبى ودخى اداء شهادتده شاهدين
شهادت ايدرين ديلديكى كبى پس شهادتى قلبده اخبار ندن حكايه اولور مرأه نك انا اطلق نفسى قولى يعنى بن
نفسمى تطليق ايدرم ديمسى ذكر اولننك خلافيدركه* زيرا اول حالتده تطليقدن حكايه قيلنق ممكن اولمز زيرا فعل
لساندر واول حالتده بولنمدى (ولم يصح نية الثلاث) ونيت ثلاث دخى صحيح اولمدى اكرچه كيم زوج نيت
ايدرسه* زيرا اختيار متنوع اولمز* زيرا خاوصدن منبئ اولور وخاوص طلاق كبى غلظت وخفته متنوع
اولمز بينونت بونك خلافى اوزره در (وفى انت طالق متى شئت او نحوه) وزوجك زوجه سنه سن طالقسن قنغى
وقتده ديلرسن قولنده ودخى بو كلام مثلنده يعنى انت طالق متى ماشئت باخود انت طالق اذا شئت باخود
انت طالق اذا ماشئت قوللرنده (لا يتقيد) مرأه مجلس ايله مقيد اولمز (ولا يرجع) وزوج رجوع ايده‌مز
(ولا يرتد الامر) وامر مرأه نك ردى ايله رد اولمز (بل تطلق متى شئت) بلكه مرأه هرنه وقت ديلرسه
نفسنى تطليق ايدر اما ايكى اولكى كلاملرده يعنى عدم تقييد ايله عدم رجوعه باعث مرور ايدن علت ايچوندر
واما ثالثده يعنى مرأه نك رد ايله رد اولمامغه باعث زوجه نك ديلديكى وقتده طلاقه مالك اولديغى ايچوندر پس
قبل المشيئه تمليك يوقدركه رد ايله رد اولنه امدى مرأه نفسنى تطليق ايلمز (الا واحدة فقط) الا انجق واحده
ايله تطليق ايدر* زيرا مرأه نك مشيئتى زمانلره عام اولور فعللره عام اولمز پس مرأه كلى زمانده تطليقه مالك اولور
بوخسه تطليقدنصكره تطليقه مالكه اولمز (وفى كلما تطلق الى الثلاث) يعنى مرأه سنه سن نفسكى تطليق ايله
هرنه وقت ديلرسك باخود سن طالقسن هرنه وقت ديلرسك قولنده مرأه نفسنى ثلاثه يه دككين تطليق ايدر
(بالتفريق) متفرقه تطليق ايدر* زيرا كلما انفرادك عموم افاده ايدر اجتماعى افاده ايتمز (ولا تطلق بعد
زوج آخر) ومرأه زوج آخردنصكره نفسنى تطليق ايده‌مز يعنى مرأه نفسنى تطليق ايدوب زوج آخره
واردقدنصكره ينه زوج اولنه واردقده زوجك اولكى كلاميله نفسنى تطليق ايده‌مز* زيرا تعليق ملك قائمه
منصرف اولور زوج آخردنصكره ملك حادثه متناول اولمز (وفى حيث واين لا) وزوجك مرأه سنه سن
طالقسن ديلديكك مكانده قولنده حتى ديلدكچه مطلقه اولمز (ويتقيد بالمجلس) ومجلس ايله مقيد اولور* زيرا
حيث واين اسماء مكاندندر وطلاق ايسه مكانه تعلق ايتمز حتى قچان زوج سن شامده طالقسن ديسه‌يدى الآن
مطلقه اولور پس ذكر مكان لغو اولور ومطلق ذكر مشيئت باقى قالور پس مجلس اوزره مقتصر اولور زمان بونك
خلافى اوزره دركه* زيرا زمانك طلاقه تعلقى واردر حتى برزمانده واقع اولور برزمانده واقع اولمز امدى زمانك
خصوص بوندن اعتبارى واجب اولدى تنكيم اكر زوج سن طالقسن يارنكى كون ديسه‌يدى باخود عموم
بوندن اعتبارى واجب اولور تنكيم اكر سن طالقسن قنغى وقتده ديلرسن ديسه‌يدى (وفى كيف يقع رجعية)
وزوجك مرأه سنه سن طالقسن نه كيفيتله ديلرسك قولنده قبل المشيئه طلقهٔ رجعيه واقع اولور* زيرا بو حكم
لفظك مقتضاسيدر (فان شاءت باينة) پس اكر مرأه ديلرسه يعنى بن طلاقى باينة ديلدم ديرسه (او ثلاثا
ونواه) باخود ثلاثا ديلدم ديرسه وزوج دخى بنده اكا نيت ايتدم ديرسه (وقع) اول واقع اولور مرأه نك
ديلديكى نيتى ايله زوجك ارادتى بينده مطابقتك ثابت اولديغى ايچون (وان اختلف نيتاهما) واكر
ايكيسنك نيتلرى مختلف اولورسه زوجه ثلاث مراد ايدوب زوج واحده مراد ايتمكله باخود زوج ثلاث مراد
ايدوب زوجه واحده مراد ايتمكله نيتلرى مختلف اولورسه (فرجعية) رجعيه واقع اولور* زيرا مرأه نك
تصرفى موافقت اولمديغيچون لغو اولدى پس زوجك ايقاعى باقى قالدى (وان لم ينو فما شاءت) واكر زوج
نيت ايتمدى ايسه زوجه نك ديلديكى واقع اولور* يعنى زوجه نك مشيئتنه اعتبار اولنور تخيير موجبى اوزره
حكم جارى اولمق ايچون (وفى كم او ما طلقت ما شاءت فى المجلس) وزوجك مرأه يه سن طالقسن نه قدر
ديلرسك باخود سن طالقسن نه شئ ديلرسك قولنده اول مجلسده مرأه ديلديكى مقدار ايله مطلقه اولور زيرا
كم وماعدد ايچون استعمال اولنورلر پس تحقيق زوج قنغى عددى ديلرسه مرأه يه تفويض ايلدى واكر

زوجه اول مجلسدن قائم اولورسه باطل اولور ❊ زيرا بو امر واحددر وفي الحال خطابدر پس جواب دخي في الحال اقتضا ايدر (وان ردت ارتد) واكر مرأه زوجك كلامني رد ايدرسه كلام رد اولور ❊ زيرا زوجك كلامي تمام ايكدر ردي قبول ايدر (وفي من ثلاث ماشئت تطلق مادونها) وزوجك مرأه سنه سن طلقمن اوچدن دلديككك مقداري قولنده اوچك مادوني ايله مطلقه اولور يعني طلقهٔ واحده ياخود ايكي ايله مطلقه اولور اوچله اولمز وامامين قتنده اكر مرأه ديلرسه اوچله ده واقع اولور ❊ زيرا لفظ ما عمومده محكم اولنور ولفظ من ازاولور تميز ايچون استعمال اولنور پس جنسك تميزي اوزره حمل اولنور نته كيم قچان زوج بنم طعاممدن ديلديككي اكل ايله ديسيدي ياخود بنم نسالرمدن ديلديككي تطليق ايله ديسيدي جنسك تميزي اوزره حمل اولنديغي كبي وامام اعظمك علتي اولدر كه تحقيقا لفظ من حقيقة تبعيضده استعمال اولنور ولفظ ما تعميده استعمال اولنور پس ايكيسيله ده عمل اولنور وامامينك استشهاد ايلدكلرنده ترك تبعيض ترك وار در اظهار سماحته دلالت ايتسون ايچون يعني بنم طعاممدن ديلديكك شيئي اكل ايله سماحتي اظهاره دلالت ايتسون ايچون تبعيض ترك اولندي ياخود صفتك عمومي ايچون تبعيض ترك اولندي اولكه مشيئتدر حتي قچان زوج من شئت ديسيدي خلاف اوزره اولور ❊ بوندنصكره وقتا كه مصنف مجلس ذكر ايلدي ايسه مجلس ايله مختلف اولاني واولمياني بيان ايتمك مراد ايليوب (والمجلس انما يختلف بقيامها) ديدي ومجلس مختلف اولمدي الا زوجه نك قياميله مختلف اولدي اكر زوجه اوتورديغي حالده ايسه (اوذهابها) ياخود كتمكله مختلف اولور اكر زوجه قائم اولديغي حالده ايسه (اوشروعها في قول اوعمل لايتعلق بماضي) ياخود زوجه تفويض طلاقدن ماضي يه متعلق دكل بر كلامه ويا بر عمله شروعيله مختلف اولور پس قائمه نك جلوسي يعني اياغ اوزره ايكن اوتورمسي واوتورركن طيانمسي وطيانوركن اوتورمسي وباباسني مشورت ايچون دعوت ايتمسي واشهاد ايتمك ايچون شاهدلر دعوت ايتمسي وبنديكي دابه سني طوردرمسي مجلسي قطع ايلمز يعني مرأه نك خياريني ابطال ايلمز ❊ زيرا بونلردن هربري رأيي جمع ايچوندر پس ماضي يه متعلق اولور واعراض اوزره دليل اولمز صرف وسلمه شروع ايلسه بونك خلافي اوزره در ❊ زيرا بو محلده مبطل اولان قبض ايتمكسزين افتراقدر اعراض دكلدر (والفلك كبيتها وسير دابتها كسيرها) وزوجه نك كميسي بيتي كبيدر ودابه سنك يورومسي كندونك يورومسي كبيدر حتي كمينك يورومسيله مجلس متبدل اولمز ودابه سنك يورومسيله مجلس متبدل اولور ❊ زيرا دابه نك يورومسي وطورمسي راكبنه مضافدر وكمينك يورومسي وطورمسي راكبنه مضاف دكلدر امدي سير دابه ايله سير سفينه مفترق اولديلر (وشرط ذكر النفس من احدهما) وزوجله زوجه دن برندن طلاق وقوعنده نفس ذكري شرط قلندي * زيرا وقوع طلاق صحابه نك اجماعيله بلندي وبو اجماع مفسره ده در يعني لفظ اختيار ايله طلاق واقع اولمق زوجله زوجه دن برنده ذكر نفسله در (فلو قال اختاري فقالت اخترت بطل) پس زوج مرأه سنه اختيار ايله ديدكده مرأه اختيار ايتدم ديسيدي باطل اولدي وبونكله طلاق واقع اولمدي شرطك انتفاسي ايچون (الا ان يتصادقا على اختيارها) الا مكر كه نفسي اختيار ايلدكلريني بربرلريني تصديق ايده لر بو تقديرجه طلاق واقع اولور * هدايه شرحنده تاج الشريعه ديديكه معلوم اولسونكه تحقيقا ذكر نفسك شرط اولمسي مرأه نك نفسني اختيار ايلديكنه زوج تصديق ايلمديكي وقتده در اما قچان زوج مرأه نك نفسني اختيار ايلديكنه تصديق ايتسيدي ايكيسنك بربرلريني تصديقلري ايله طلاق واقع اولور اكرچه كه كيم كلام انلردن مجمل خارج اولديسه ده (او يقول اختاري اختيارة فتقول اخترت) ياخود زوج مرأه سنه بر اختيار ايتمكله اختيار ايله ديسيدي ومرأه دخي اختيار ايتدم ديسيدي طلاق واقع اولور ❊ زيرا اختياره ذكري نفس ذكري كبيدر * زيرا تاء وحدت اتحاددن منبئ اولور ومرأه نك نفسني اختيار ايتمسي شول شيئدر كه كاه متحد اولور وكاهي متعدد اولور زوج زوجه يه نفسكي اختيار ايله ديلديكك شيئله ياخود اوچ تطليقه ايله ديمكله (واو ثلثها) واكر زوج اختاري لفظني اوچ كره تكرار ايتسيدي (فقالت اخترت اختيارة) مرأه دخي بر اختياره اختيار ايلدم ديسيدي (او اخترت الاولى والثانية او الاخيرة) ياخود اولايي اختيار ايتدم ديسيدي ياخود ثانيه يي ياخود اخيره يي اختيار ايتدم ديسيدي (فثلاث) اوچ طلقه واقع اولور اما اوليده ثلاث واقع اولمق امام اعظم رحمة الله عليه قتنده در

وامامین طلقهٔ واحده واقع اولوردیدیلر * زیرا اولی ذکری وامثالی اکر ترتیب جهتیله مفید اولمزسه افراد جهتیله
مفید اولور پس انکیچون مفید اولان شیئده اعتبار اولنور وامام اعظمك علی تحقیق اولی ذکری وصف اغوورد
زیرا ملکده مجتمع اولاندر ترتیب اولمزمکانده مجتمع اولان کبی وترتیبده وافرادده کلام ملکك ضروراتندندر
پس بجان وصف اصل حقنده لغو واسیدی بنا حقنده دخی لغو اولور پس بن اختیار ایتدم باقی قالور امدی
ثلاث واقع اولور بزم ذکر ایلدیکمزشیٔ اوزره یعنی وقوع ثلاث اوزره دلالت حال ایله متأید اولور * زیرا اختیار
ایتدم لفظی مرأه یه تفویض اولنان شیئك کلیسنه جواب اولور (بلا نیة من الزوج) زوجدن نیتسز ثلاث
واقع اولور تکرارك ثلاث اوزره دلالتی ایچون * زیرا اختیار طلاق حقنده تکرار اولنان شیئدر (واوقالت
طلقت نفسی اواخترت بتطلیقة) واکر زوجك اوچ کره اختیاری قولنك جوابنده مرأه بن نفسمی تطلیق ایتدم
دیسیدی یاخود بن نفسمی برتطلیقه ایله اختیار ایتدم دیسیدی (فبائنة) واحده ایله باینه اولور * زیرا
اندعامل زوجك تخییریدر ثلاثك ایقاعی دکلدر مبسوطده وجامع کبیرده وزیاده وقاضیخانك جامع صغیر
شرحنده وجوامع الفقهده بویله ذکر اتدی بواجلدن هدایه نك فهی واحدة تملك الرجعة قولی اوزره
توغلطدر کاتبدن سهوا وقوع ایتدی دیو اعتراض اولندی وصواب اولان زوج رجعته مالك اولمه مقدر زیرا
مرأه انجق تفویض ایچون حکمه متصرف اولور وتفویض ایسه طلقهٔ باینه ایله در اختیاری لفظی کنایاتدن
اولدیغی ایچون امدی مرأه ابانه یه مالك اولور غیری دکل پس دینلدیکه بونده ایکی روایت واردر بریسی واحدهٔ
رجعیه نك وقوعیدر * زیرا لفظی صریحدر بونی جامع الصغیرده صدر الاسلام ذکر ایلدی و بریسی دخی باینه
وقوعیدرو بو باینه وقوعی اصحدر (وبامرك بیدك فی تطلیقة اواختاری تطلیقة فاختارت نفسها یقع رجعیة)
بامرك لفظنده اولان باآخر کلامده اولان یقع قولنه متعلقدر * وزوجك مرأه یه سنك امرك سنك یدکده در
برتطلیقه ده قولیله یاخود سن برتطلیقه اختیار ایله قولیله پس مرأه نفسنی اختیار ایتسه یدی طلقهٔ رجعیه
واقع اولور * زیرا زوج اختیاری مرأه یه تفویض قیلدی اکن برتطلیقه ایله که اول تطلیقه رجعی معقبه در پس
اکر سؤال اولنورسه که زوجك امرك یدکده در قولی واختیار ایله قولی بینونت افاده ایدرلر اندن غیری یه صرف
ایتمك جائز اولمز * جواب ویررز که وقتا که زوج قولنی صریحه مقارن قیلدی ایسه معلوم اولدیکه تحقیقا زوج
رجعی مراد ایلدی نتکیم قول صریحی باینه مقارن قیلسیدی سن طالقسن باینسن قولنده اول وقت باین واقع
اولدیغی کبی (وبامرك بیدك) وزوجك مرأه سنه سنك امرك یدکده در قولیله باءاشاغیده کلجك یقعن یه
متعلقدر (ونوی الثلاث) وثلاثه یه دخی نیت ایتسیدی (فقالت اخترت نفسی بواحدة اوبمرة واحدة
یقعن) پس مرأه دخی بن نفسمی واحده ایله یاخود برکره ایله اختیار ایتدم دیسیدی ثلاث واقع اولور * زیرا
اختیار امرك یدکده در قولنه جواب ایچون صالح اولور امر بالید تملیك اولدیغی ایچون تخییر کبی وواحده
ایسه اختیارهنك صفتیدر پس کأنه مرأه بن نفسمی مرهٔ واحده ایله اختیار ایتدم دیدی امدی بونکله ثلاث
واقع اولور (اوطلقت نفسی واحدة اواخترت نفسی بتطلیقة) یاخود مرأه زوجك امرك یدکده در قولنك
جوابنده بن نفسمی واحده ایله تطلیق ایلدم دیسیدی یاخود بن نفسمی برتطلیقه ایله اختیار ایلدم دیسیدی
(یقع بائنة) باینه واقع اولور مرور ایدن شیٔ ایچونکه تحقیقا معتبر اولان زوجك تفویضیدر ثلاثك وقوعی
دکلدر پس تفویضده مذکور اولان صفت موافقت ضرورتی ایچون جوابده دخی مذکوره در (ولایدخل
اللیل فی امرك بیدك الیوم و بعد غد) وزوجك امرك یدکده در بوکون وبارنکی کوندنصکره قولنده لیل
داخل اولمز یعنی اکر زوج مرأه سنه سنك امرك بوکون وبارندنصکره یدکده در قولنده لیل داخل اولمزحتی
مرأه ایچون لیلده خیار اولمز * زیرا ایکی یومك هربری مفرد اذکر اولندی و یوم مفرد ایله متناول اولمز
(و ردها امر الیوم رد) ومرأه نك زوجی اختیار ایلسیله امر یومی ردی ایله امر یوم رد اولنور (لا الامر
بعد غد) غدد نصکره اولان امر اولدن رد اولنمز یعنی قچان مرأه امری یومنده رد ایلسیدی امر اول یومده
باطل اولور وغدد نصکره اولان امر مرأه نك یدنده اولور یعنی غددنصکره تفویض اولنان امر مرأه نك یدنده
باقی قالور باطل اولمز * زیرا ثابت اولان شیٔ ایچونکه زوجك ایکی کلامی ایکی امردر وقتلری منفصل اولدیغی
ایچون ایکی وقتك هربرنده علی حدة خیار ثابت اولدی پس برینك ردی ایله آخر رد اولنمز (ویدخل فی قوله الیوم

وغدا) وزوجك مرأه سنه امرك بوكون ويارين بدكده در قولنده ليل داخل اولور * زيرا ايكي وقتك بيني يعني يوم ايله بعدغد بيني ايكيسنك جنسندن امر متناول اولمز بروقت تخلل ايلدي امدي امر امر واحد اولدي وليلك تخللي ايسه ايكي وقتك بيني تخلل ايلمز * زيرا قوم مشورت ايچون اوتورر لر پس ايل داخل اولور ومشورتلري ومجلسلري منقطع اولمز (و بردها امر اليوم ردامر غد) ومرأه نك زوجي اختيار ايدوب امر يومي رد ايلمسيله امر غد دخي رد اولنور حتى مرأه ايچون غدده خيار باقي قالمز مرورايدن عات ايچونكه ايكيسي امر واحددر بعد الرد خيار باقي قالمز تتكيم قچان زوج مرأه سنه سنك امرك بوكون يدكده در ديدكده پس مرأه اول امري اول نهارده رد ايتسيدي آخر نهارده انك ايچون خيار باقي قالمز (قال طلقي نفسك فطلقتها ثلاثا ان نواها وقعت) زوج مرأه سنه نفسكي تطليق ايله ديدكده مرأه ثلاثا تطليق ايتسيدي اكر زوج ثلاثه يه نيت ايتدي ايسه ثلاث واقع اولور (والا) واكر زوج ثلاثه يه نيت ايتمدي ايسه برابردر كرك اصلا نيت ايلمسون ياخود واحده نيت ايلسون (فرجعية) طلاق رجعي واقع اولور (ولغا نية الثنتين) وايكي يه نيتي لغو اولدي * زيرا زوجك طلقي قوالنك معناسي يعني سن تطليق ايله ديمك سن طلاق ايشله ديمكدر وطلاق لفظ فرددر واحد اعتبارينه محتمل اولور اولكه ثالثدر * زيرا ثلاث جنسك تماميدر نتكيم مرورايتمش ايدي عدد محضه محتمل دكلدر اولكه ايكيدر (كذا اخترت نفسي) يعني زوجك ايكي يه نيتي لغو اولديغي كبي زوجك مرأه سنه سن نفسكي تطليق ايله قوالنك جوابنده مرأه نك بن نفسمي اختيار ايتدم قولي دخي لغو اولدي طلاق واقع اولمديغي جهتدن لغو اولدي * زيرا بن نفسمي اختيار ايتدم قولي الفاظ طلاقدن دكلدر (وبانت نفسي رجعية) وزوجك مرأه سنه سن نفسكي تطليق ايله قوالنك جوابنده مرأه نك بن نفسمي باين قيلدم قولي زوجك سن نفسكي تطليق ايله قوالنه جوابدر حالبوكه مرأه ايچون باين ايقاعي بوقدر بلكه مطلق طلاقدر امدي مرأه نك بن نفسمي باين قيلدم ديديكي قولنده ابانه باطل اولوب ومطلق طلاق باقي قالدي اولكه طلاق رجعيدر (امرت بالثلاث) مرأه ثلاث ايله امر اولنسيدي يعني زوج مرأه سنه سن نفسكي اوچله تطليق ايله ديو امر ايتسيدي (فطلقت واحدة فواحدة) پس مرأه مطلقة واحده ايله تطليق ايتسيدي طلقهٔ واحده واقع اولور * زيرا مرأه ثلاثك ايقاعنه مالك اولدي پس بالضروره واحده نك ايقاعنه دخي مالك اولدي * زيرا بركمسنه برشيئه مالك اولسيدي اول شيئك اجزاسندن هرجزءه مالك اولور (وانعكسه) يعني زوج مرأه سنه سن نفسكي طلقهٔ واحده ايله تطليق ايله ديدكده مرأه ثلاث ايله تطليق ايلسه امام اعظم قتنده برشيء واقع اولمز واما بن قتنده طلقهٔ واحده واقع اولور (امرت بالباين اوالرجعي فعكست) يعني زوج مرأه سنه سن نفسكي واحدهٔ باينه تطليق ايله ديدكده مرأه بن نفسمي واحد رجعي ايله تطليق ايتدم ديسيدي ياخود زوج واحد رجعي ايله تطليق ايله ديدكده مرأه واحدهٔ باينه تطليق ايتدم ديسيدي (وقع ما امر به الزوج) زوجك امر ايلديكي شيء واقع اولور ومرأه نك وصف ايلديكي لغو اولور زيرا زوج مرأه يه طلاقك ذاتني وصف ايله بيله تفويض ايلدي ومرأه ايسه زوجك اكا تفويض ايلديكي شيئك ذاتني كتوروب وصفنده مخالفت ايتدي پس مرأه اصله موافقت بولندن وصفنده مخالفت ايتدي ووصفله اصلي ابطال ايسه جائز اولمزپس اصل واقع اولور امدي مرأه زوجك ذكر ايلديكي وصفي استتباع ايلدي يعني كندويه اويدردي (ولا يقع بطلقي نفسك ثلاثا ان شئت او طلقت واحدة) وزوجك مرأه سنه سن نفسكي ثلاثا تطليق ايله اكر ديلرسك قولنده طلاق واقع اولمز اكر مرأه واحده تطليق ايدرسه (ولا بعكسه ايضا) يعني زوج سن نفسكي واحده تطليق ايله قولنده اكر مرأه ثلاثا تطليق ايدرسه ذكر اولنان كبي طلاق واقع اولمز اما اولكي يه علت اولدركه زوجك قوالنك معناسي سن اكر ثلاثي ديلرسك ديمكدر پس مرأه نك ثلاثي ديلمسي طلاقك وقوعي ايچون شرط اولدي * زيرا بو مثللي كلامدن فهم اولنان سبقت ايتديكي اوزره بنادر وقچان ماسبق اوزره بنا اولنسيدي ظاهر اولديكه تحقيقا شرط ثلاثي ديلمكدر وديلك بولنمدي الا واحده يي ديلك بولندي پس شرطك اجزاسي مشروطك اجزاسي اوزره منقسم اولمز امدي برشيء واقع اولمز مسئلهٔ مرسله بونك خلافي اوزره دريعني مسئلهٔ متقدمه كه مصنفاني امرت بالثلاث قوليله ذكر ايلدي سن نفسكي ثلاثا تطليق ايله ديدكده اندهزوج مرأه يي ثلاثه مالك قيلدي وثلاثك وقوعي ثلاثك ديلمسي ايچون تعليق ايلدي پس مرأه

ايچون مالك اولديغى شيئك بعضيني واقع قيلمق وارد رامدي مرأه اكر بو مسئله ده بر واحده وواحده وواحده ديلدم ديسيدى پس اكر واحده كرك بعضيسى بعضيسنه متصل اولورسه كرك اول مرأه مدخول بها اولسون كرك اولسون ثلاثا مطلقه اولور* زيرا ثلاثى ديلك بولندى وطلاق واقع اولمز الا ثلاثى ديلك ايله واقع اولور ومرأه نك ديلسى ايسه بولنمدى الا كلامدن فراغدنصكره بولندى پس مرأه زوجك نكاحنده ايكن ثلاثى ديلك بولندى امدى مرأه ثلاثله جملة باينه اولدى واكر واحده لرك بعضيسى بعضيسندن منفصل اولورسه اولكى واحده قتنده ياخود ثانيه ده ساكته اولوب اندنصكره باقى يى ديلكله برشى واقع اولمز* زيرا ثلاثى ديلك بولنمدى سكوتى فاصل اولديغى ايچون واما مسئلهٔ ثانيه يعنى زوجك مرأه يه سن نفسكى تطليق ايله واحده ايله اكر ديلرسك قولنده اول محلده ذكر اولنان يعنى زوجك امرى اوزه واقع اولمق امام اعظم قولى اوزره در واما مين قتنده واحده واقع اولور وبو تقدم ايدن شى اوزره بنادر كه تحقيقا ثلاثك ايقاعى واحده ايچون ايقاعدر امامين قتنده* وامام اعظم قتنده دكلدر (ولا بانت طالق ان شئت فقالت شئت ان شئت فقال شئت ينوى الطلاق) وذكر اولنان كبى بنه طلاق واقع اولمز زوجك مرأه سنه سن طالقسن اكر ديلرسك ديسيدى پس زوجه دخى اكر سن ديلرسك بنده ديلرم ديدكده زوج دخى طلاقه نيت ايدر اولديغى حالده ديلرم ديسيدى اول وقت امر باطل اولور* زيرا زوج مرأه نك طلاقنى مشيئت مرسله يه يعنى مطلقه يه تعليق ايلدى وزوجه معلقه ايله كتوردى پس شرط بولنمدى ومرأه نك معلقه ايله كتورمسى مالا يعنيسى ايله اشتغالدر پس مرأه نك يدندن امرك خروجنى ايجاب ايدر وزوجك ديلدم ديمسيله اكرچه كيم نيت ايتدى ايسه ده طلاق واقع اولمز* زيرا مرأه نك كلامنده ذكر طلاق يوقدر كه حتى زوج مرأه نك طلاقنى ديلمجى اوله ونيت ايسه مذكورك غيريده عمل ايلمز حتى زوج سنك طلاقكى ديلدم ديسيدى نيت ايتديكى وقتده طلاق واقع اولور* زيرا بو كلام ايقاع مبتدادر* زيرا مشيئت وجوددن منبىء اولور بونى قاضى تفسيرنده تحقيق ايلدى امازوجك بن سنك طلاقكى مراد ايلدم قولى بونك خلافيدر كه اراده وجوددن منبىء اولمز (كذا كل تعليق بمعدوم) كذلك معدومله تعليقك كليسى ذكر اولنان كبيدر نتكيم قچان زوج ديلدم اكر باباm ديلرسه ديسيدى ياخود ديلدم اكر امر بويله ايسه ديسيدى بر امر ايچونكه بوندنصكره كلمدى مرور ايدن شى ايچونكه تحقيقا مرأه نك كتورديكى شى مشيئته معلقه در پس طلاق واقع اولمز وامر باطل اولور (بخلاف الموجود) موجود بونك خلافيدر كه تحقيقا مرأه تحقيق ديلدم اكر امر بويله ايسه ديسيدى اول امر دخى تحقيقا كچمش اولسيدى مرأه مطلقه اولور* زيرا شرط كائن ايله اولان تعليق تنجيزدر

﴿باب التعليق﴾

بو باب طلاقك تعليقى بياننده در (شرط صحته الملك كقول الزوج لزوجته) تعليقك صحتنك شرطى ملكدر مثالى زوجك زوجه سنه (ان ذهبت فانت طالق) قولى كبى اكر سن كيدرسك پس سن طالقسن (او الاضافة اليه) ياخود ملكه اضافتدر (كان تزوجتك) ديمك كبى يعنى اكر بن سنى تزوج ايدرسم سن طالقسن* زيرا تزوج ملك دكلدر لكن تزوج ملكه سبب اولديغى ايچون ملك مقامنه اقامت اولندى وبو ايكيدن ربنك شرط قلنمسنه باعث* زيرا شرطك جزاسى معناى يمين متحقق اولمق ايچون مخيف اولمقدن لابدر ومخيف اولمق نفسى منع اوزره ذنوادر امدى اكر فى الحال ملك اولمسه وملكه اضافت اولمسه يميندن طلب اولنان فائده نيجه حاصل اولوردى* زيرا فى الحال ملكده جزا يوقدر كه حتى شرطدن تحرز ايليه وملكه اضافتده يوق كه حتى تحصيل ملكدن تحرز ايليه* زيرا يمين قچان فائده سنى افاده ايلمسه اصلا منعقد اولمز وثانيده شافعينك خلافى واردر يعنى ملكه اضافتده شافعينك خلافى واردر پس اجنبيه مطلقه اولمز (ولا تطلق اجنبية قال لها ان كلمتك فانت طالق فنكحها فكلمها) بر كمسنه اجنبيه بر مرأه يه اكر سكا تكلم ايدرسم سن طالقسن ديسيدى پس اول كمسنه اول مرأه يى نكاح ايدوب وتكلم ايتسيدى ملك وملكه اضافت اولمديغى ايچون مطلقه اولمز وشرطدنصكره مرأه مطلقه اولور اكر زوج زوجه سنه اكر سكا تكلم ايدرسم سن طالقسن ديسيدى اندنصكره تكلم ايتسيدى مطلقه اولور وقت تعليقده ملك بولنديغى ايچون ياخود بر اجنبيه مرأه ايچون بن سنى نكاح ايدرسم سن طالقسن ديسيدى مطلقه اولور ملكه اضافت بولنديغى ايچون (ويبطله زوال المحل لا الملك) وتعليقى محلك زوالى ابطال ايدر ملكك زوالى ابطال

ایلمز (فتنجیز الثلاث یبطل تعلیقها الاتنجیز مادونها) پس ثلاثك تنجیزی تعلیقنی ابطال ایدر ثلاثك مادوننك تنجیزی تعلیقنی ابطال ایلمز یعنی قچان اکرسن داره داخل اولورسك سن طالقسن ثلاثا دیسیدی وقبل الدخول ثلاثا تطلیق ایلسیدی اندنصکره اول مرأه زوج آخره تزوج ایدوب وزوج آخر اکا داخل اولدقدنصکره زوج اوله رجوع ایتسیدی پس اول مرأه داره داخل اولسیدی برشیء واقع اولمز* زیرا جزا بو مالکك طلقهلر یدر زیرا بو طلقهلر ملك ایچون مانعه در* زیرا ظاهر اولان حادث اولان شیئك عدمیدر و یمین اثباتده منع ایچون عقد اولور ونفیده حمل ایچون عقد اولور وقچان جزا بزم ذکر ایلدیکمز اولسیدی یعنی بو ملکك طلقهلری اولسیدی حالبوکه محلیتی مبطل اولان ثلاثك تنجیزی ایله اول طلقهلر فوت اولدی پس یمین باقی قالمدی اما قچان زوج مرأهیی باین قلسیدی ذکر اولنانك خلافیدر* زیرا جزانك محلی باقی اولمغله جزاده باقیدر و بونکله معلوم اولورکه تحقیقا وقایهنك (والتنجیز یبطل التعلیق) قولی الی آخره اطلاقی اوزره مسامحهدن خالی اولمز (والفاظ الشرط ان واذا واذاما) وشرطك لفظلری ان واذا واذاما در (وکل) ودخی کل لفظیدر و بوکل لفظی حقیقة شرط دکلدر* زیرا بو کل لفظنی ولی ایدن اسمدر و شرط ایسه جزا اکا متعلق اولان شیئدر و جزا لرافعال متعلقدر لکن بو کل لفظی شرطه الحاق اولندی فعلك کلی ولی ایدن اسمه تعلق اولدیغی ایچون سنك (کل امرأة اتزوجها فکذا) قولك کبی یعنی هر مرأه که بن انی تزوج ایلیم بو یله اولسون دیدیکك کبی (وکلما ومتی ومتی ما) ودخی الفاظ شرط کلما ومتی ومتی ما در (وفی کلها یحل الیمین) و بو کلمالفظنده یمین منحل اولور یعنی تعلیقك باطل اولمسیله یمین دخی باطل اولور (بعد الثلاث) طلاق ثلاثك وقوعندنصکره یمین منحل اولور یعنی قچان زوج موطوءهسنه هر نه زمان داره داخل اولورسك سن طالقسن دیسیدی پس مرأه عدتده اوچ کره داره داخل اولسیدی ثلاثا مطلقه اولور (فلا یقع ان نکحها بعد آخر) پس زوج اول مرأهیی زوج آخردنصکره نکاح ایتسیدی طلاق واقع اولمز اول مرأه داره داخل اولمغله یمینك باطل اولدیغی ایچون (الا اذا دخلت فی التزوج) الا قچان کلما لفظی نفس تزوج اوزره داخل اولسیدی طلاق واقع اولور یعنی زوج مرأهیه هر نه زمان سنی تزوج ایدرسم سن طالقسن دیدیکله پس اول مرأه قچان ثلاثا مطلقه اولسیدی وزوج آخردنصکره بنه زوج اول انی تزوج ایتسیدی بو صورتده مطلقه اولور* زیرا کلما لفظی افعالك عمومن افاده ایدر نتکیم کل لفظی اسمانك عمومنی افاده ایلدیکی کبی (وفیما سواهما) حروف شرطدن کلمادن غیر یسنده (اذا وجد الشرط فی الملك ینحل الی جزاء) قچان شرط ملکده بولنورسه یمین جزایه منحل اولور یعنی یمین باطل اولور واوزرینه جزا مترتب اولور (واذا فی غیره) وقچان شرط ملکك غیرنده بولنسیدی (ینحل لا الیه) یمین منحل اولور لکن جزایه منحل اولمز یعنی یمین باطل اولور واوزرینه جزا ترتب ایلمز پس اکر زوج مرأهسنه اکرسن داره داخل اولورسك سن ثلاثا طالقسن دیسیدی وزوج مرأهیی داره ادخال مراد ایدوب وثلاث واقع اولمامق مراد ایلسیدی بونك حیلهسی زوج اول مرأهیی واحده تطلیق ایدر پس عدتی دخی منقضیه اولور پس مرأه داره داخل اولور حتی یمین باطل اولور وثلاثه واقع اولمز اندنصکره ینه تزوج ایدر پس اکر مرأه داره داخل اولورسه برشیء واقع اولمز یمین باطل اولدیغی ایچون وعدت منقضیه اولدقدنصکره دیمرز باعث* زیرا اکر مرأه عدت ایچنده داخل اولورسه ثلاث واقع اولور (اختلفا فی وجود الشرط فالقول له الا ان تبرهن) زوجله زوجه شرطك وجودنده اختلاف ایلسهلر دی قول زوجکدر الا مکر مرأه شاهد کتوروب اثبات ایلیه* زیرا زوج اصل ایله متمسك اولدی اولکه عدم شرطدر و دخی زوج وقوع طلاقی و زوال ملکی منکر اولدی ومرأه مدعیه اولدیغی ایچون (وفی شرط لا یعلم الا منها کان حضت فانت طالق وفلانة صدقت فی حقها فقط) و بر شرطده که بیلنمز الا مرأهدن بیلنور مثالی اکرسن حایض اولورسك سن طالقسن وفلانه دخی یعنی ضرتك دخی دیسیدی ومرأه دخی حایض اولدم دیسیدی اول مرأه یالکز کندو حقنده تصدیق اولنور ضرهسی حقنده تصدیق اولنمز وقیاس ضرهسی کبی مرأهنك نفسی حقنده تصدیق اولنمامق ایدی* زیرا شرطدر مرأه شرطده تصدیق اولنمز نتکیم دخولده تصدیق اولنمدیغی کبی ووجه استحسان اولدرکه تحقیقا مرأه نفسی حقنده امینهدر* زیرا رؤیت حیض بیلنمز الا انك جهتندن بلنور پس انك قولی قبول قلنور نتکیم طلاق وعدت حقنده ووطئده حل حقنده قولی قبول قلندیغی کبی لکن مرأه

ضرەسی حقندە شاهددربلکه مرأه متهمه درضرەسی حقندە قولی قبول قلنمز ❊ نهایەدە شرح طحاویدن نقل اولندیکه تحقیقا بو تصدیق مرأه عمرمی اوزره جاری دکلدربلکه بو تصدیق زوجی آنی بن حایض اولدم قولندە تکذیب ایلدیکی وقتدەدروامافیحان زوج آنی تصدیق ایتدیکی ایکیسنکدە اوزرینە جمیعا طلاق واقع اولور (فیحکم بالطلاق بعدالدم ثلاثة ایام من اولها) پس دمك اولندن اوچ كوندنصکره طلاقله حکم اولنور یعنی قچان مرأه دمی كورسیدی طلاق اولمازحتی اوچ کون مستمر اولدقجه ❊ زیرا اوچ کوندن اکسکده منقطعه اولان دم حیض اولمز پس قچان اوچ کون تمام اولسیدی حایض اولدیغی وقتدن طلاقله حکم ایدرز ❊ زیرادم امتداد ایله بلنورکه تحقیقا دم رحمدندر امدی ابتدادن حیض اولور (وبان حضت حیضة تطلق اذاطهرت) یعنی قچان زوج مرأه سنە اکرسن برحیضه ایله حائض اولورسك سن طالقسن دیسیدی مرأه طاهره اولدیغی وقتده مطلقه اولور ❊ زیراهاء هوزیله حیضه حیضدن کامله اولانه دینور وانك کمالی انتهاسیله در انتهاسی ایسه طهرایله در (وبان صمت یوما اذا غربت) وزوج مرأه سنه اکر بر کون صائم اولورسك سن طالقسن دیسیدی مرأه صائم اولدیغی کونده شمس غروب ایتدکده مرأه مطلقه اولور مروز ایدن شیٔ ایچونکه تحقیقا یوم فعل ممتده مقارن اولسیدی آنکله بیاض نهار مراداولنور (بخلاف ان صمت) اکرسن صائم اولورسك دیوب یوماد یسیدی ذکر اولنانك خلافیدرکه زیرا زوج معیارایله تقدیر ایلمدی حالبوکه صوم رکنیله بولندی اولکه امساکدرودخی شرطیله بولندی اولکده نهارونیتدر (علق طلقة بولادة ذکر وطلقتین بانثی) یعنی زوج مرأه سنه قچان اوغلان طوغررسك سن واحده ایله طالقسن وقچان قزطوغررسك سن ایکی طلقه ایله طالقسن دیسیدی (فولدتهما ولم یعلم الاول طلقت واحدة قضاء وثنتین تنزها) پس مرأه توأمین براوغلان وبرقزطوغرسیدی حالبوکه قنغیسنی اولده طوغردیغی معلوم اولمسیدی قضاء طلقهٔ واحده ایله مطلقه اولور واحتیاطا ایکی طلقه ایله مطلقه اولور (وانقضت العدة بالاخیر) وعدت ایکی ولدك اخیری ایله منقضیه اولور ❊ زیرا مرأه اکرغلامی اولا طوغردی ایسه طلاق واحده واقع اولوروعدتی قزك وضعیله منقضیه اولور بوندنصکره طلقهٔ اخری واقع اولمز ❊ زیراوضع جاریه عدتك انقضاسی حالندەدروا کرمرأه قزی اولا طوغردیسه ایکی طلقه واقع اولورومرأه نك عدتی غلامك وضعیله منقضیه اولور بوندنصکره طلقهٔ اخری واقع اولمز مرور ایدن شی ایچونکه تحقیقاوضع جاریه عدتك انقضاسی حالندەدر بوتقدیرجه برحالده واحده واقع اولورو برحالده ایکی واقع اولور پس ثانیه شك ایله واقع اولمزامدی اولی اولان احتیاطا ایکی طلقه ایله اخذ ایلمکدرحتی اکرزوج مرأه یی عیندن اول واحدهٔ تطلیق ایتسیدی وزوج آخردن اول تزوج مراد ایلسیدی پس احوط اولان آنی تزوج ایلمکدر جاریه نك ولادتی اول اولمق جوازیچون (علق الثلاث بشیئین یقع الثلاث ان وجد الثانی فی الملك) زوج ثلاثی ایکی شیئه تعلیق ایتسیدی اوچ واقع اولور اکر شیٔ ثانی ملکده بولنورسه شرطك ایکیسیده ملکده بولنمغه یاخودیالکزشرط ثانی ملکده بولنمغەدە شامل اولور مثالی اکرزوج مرأه یه سن زیده تکلم ایدرسك و بکره تکلم ایدرسك سن ثلاثا طالقسن دیمکله پس مرأه بائنه اولوب عدتی دخی منقضیه اولدقده زیده تکلم ایتسیدی اندنصکره زوجی انی ینه تزوج ایتدکده مرأه بکره ده تکلم ایتسیدی اول مرأه ثلاثا طالقدر (والافلا) واکر زوجك ثلاثی تعلیق ایلدیکی ایکی شی ملکده بولنمزسه یاخود شیٔ اول بولنوب شیٔ ثانی بولنمزسه ثلاث واقع اولمز بو استثناء بونلره شامل اولور وبوواقعدرکه زیرا کلامك صحتی متکلمك اهلیتی ایله درلکن ملك حال تعلیقدە شرط قلندی استصحاب حال ایله جزا غالب الوجود اولسون ایچون حتی یمین صحیح اوله ودخی ذکر اولنان ملك شرطك تمامی وقتده شرط قلندی جزا نازل اولسون ایچون ❊ زیراجزا نازل اولمز الا ملکده نازل اولور وتعلیقله نزول جزا بینندە اولان حال ایسه حال بقاء یمیندر پس قیام ملکدن استغنا اولندی ❊ زیرا یمینك بقاسی یمینك محلندەدراولکه ذمتدر (علقه اعو) زوج ثلاثی (او مولی الامة العتق بالوطء) یاخود جاریه نك سیدی عتق وطئه تعلیق ایتسیدی یعنی زوج مرأه سنه اکرسنی وطء ایدرسم سن ثلاثا طالقسن دیسیدی یاخود جاریه نك مولاسی اکر بن سنی وطء ایدرسم سن حره سن دیسیدی (فاولج) پس حشفه یی ادخال ایدوب حتی ختانین برزینه ملتقی اولسیدی مرءه مطلقه اولور وجاریه آزاد اولور

شرط بولندیغی ایچون (وابث) و بعد الایلاج بر ساعت مقداری اکلنسیدی وثلاث واقع اولدقدنصکره اخراج ایتسیدی (فلاعقر به علیه) پس زوج اوزره وجاریه نك مولاسی اوزره عقر لازم کلمز یعنی مهر لازم کلمز بعض دیدیکه عقر اجرت وطئك مقداریدر زنا حلال اولمق ممکن اولسیدی (ولم یصر به مراجعا فی الرجعی) ودخی زوج ایله طلاق رجعیده رجعت ایتمش اولمز ٭ زیرا جماع فرجی فرجه ادخالدر بو ایسه بعد الطلاق و بعد العتق بولنمدی ٭ زیرا ادخال ایچون دوام یوقدر که حتی دوامی ایچون حکم ابتدا اوله بو اجلدن اکر بر کمسنه یمین ایتسه که دابه سنی آخوره ادخال ایلیه حالبوکه دابه سی اول آخورده در اول کمسنه اول دابه یی اول آخورده امساك ایله حانث اولمز (بل بایلاجه ثانیا) بلکه اولکیده یعنی طلاق ثلاثه زوج اوزره عقر واجب اولور وثانیده یعنی طلاق رجعیده مراجع اولور ثانیا ایلاجی ایله حرمت ثابت اولدقدنصکره حقیقة انده جماع بولندیغی ایچون لکن مجلسك اتحادینه نظر ایله حد واجب اولمز ومقصود قضاء شهوتك وجودیدر پس قیجسان شبهه ایچون حد ممتنع اولدی ایسه مهر واجب اولدی ٭ زیرا مهر شبهه ایله بیله واجب اولور (قال انت طالق ان شاء الله متصلا وماتت قبل ذکر الشرط لم یقع) زوج مرأه سنه سن طالقسن ان شاء الله دیسیدی ان شاء اللهی متصل قیلیجی اولدیغی حالده یاخود شرطی ذکردن مقدم مرأه فوت اولسیدی طلاق واقع اولمز ٭ اما اولکی به علت وجودی معلوم اولمز شرطله تعلیق صدر کلامی مغیر اولدیغی ایچوندر بو اجلدر مغیرك متصل اولمسی شرط قلندی واما ثانینك علتی کلام استثنا ایله ایجاب اولمقدن چیقدیغی ایچوندر وموت مرأه موجبی منافی قیدر مبطلی منافی دکلدر (وان مات وقع) واکر زوج قبل الشرط فوت اولسیدی یعنی سن طالقسن دیدکدنصکره ان شاء الله دیمدن فوت اولسیدی طلاق واقع اولور ٭ زیرا زوجك کلامنه شرط متصل اولمدی (قال انت طالق ثلاثا وثلاثا ان شاء الله وانت حر وحر ان شاء الله طلقت ثلاثا وعتق) زوج مرأه سنه طالقسن ثلاثا وثلاثا ان شاء الله دیسیدی یاخود عبدینه سن حرسن وحرسن ان شاء الله دیسیدی مرأه ثلاثا مطلقه اولور وعبد آزاد اولور واما مین دیدیلر که مرأه مطلقه اولمز وعبد آزاد اولمز ٭ زیرا قولك کلاملرنده کلامی تصحیح ایچون تکرارلری شایعدر انك اوزرینه حمل اولنور شرطك اتصالی باطل اولمز وامام اعظمك علتی اولدر که تحقیقا لفظ ثانی لغودر ٭ زیرا اولکی ثلاثك افاده ایلدیکی شیئك فوقنده افاده ایلمز واوله فصل ایلدیکیچون لفظ ثانینك تأکید اولمسیچون دخی وجه یوقدر امدی معطوف یعنی لفظ ثانی شرطك لفظ اوله اتصالندن منع ایدر پس لفظ اولکه ثلاثادر واقع اولور (کذا ان شاء الله انت طالق) کذلك زوجك مرأه سنه ان شاء الله سن طالقسن قولنده دخی حکم ذکر اولنان کبیدر ٭ زیرا بو کلام امام اعظم وامام محمد قتنده تطلیقدر وابویوسف قتنده تعلیقدر امام ابو یوسفك علتی اولدر که تحقیقا مبطل یعنی انشاء الله ایجابه متعلقدر پس ایجابك حکمنی باطل ایدر تکیم تأخیر اولنسه دخی ابطال ایتدیکی کبی امدی طلاق واقع اولمز وامام اعظم ایله امام محمدك علتی تحقیقا جملتینك ارتباطی ایچون موضوع اول افادر فجسان الفا منتفی اولسیدی ارتباط دخی منتفی اولور پس انت طالق قولی منجزا باقی قالور شرطك تأخیری بونك خلافی اوزره در که زیرا بو تقدیرجه مغیر اولور صدر کلامنك اوزرینه متوقف اولور (و بانت طالق بمشیئة الله او بارادته او بمحبته او برضاه لا) وزوجك مرأه سنه سن طالقسن الله تعالینك مشیئتی ایله یاخود ارادتیله یاخود محبتیله یاخود رضاسیله دیسیدی مرأه مطلقه اولمز ٭ زیرا بو کلام اوزرینه توقف اولنمیان شیئه تعلیقدر مثالی انشاء الله قولی کبیکه زیرا بمشیئة اللهده اولان باء الصاق ایچوندر وتعلیقده جزانی شرطه الصاقدر (واضافتها) و بو مشیئتدن ومشیئتك غیریدن ذکر اولنان الفاظك اضافتی (الی العبد تملیك منه) عبددن عبده تملیکدر (کان شاء فلان) مثالی فلان دیلرسه دیمك کبی یاخود فلان مراد ایدرسه یاخود فلان محبت ایدرسه یاخود فلان راضی اولورسه دیمك کبی پس مجلس اوزره اقتصار اولنور پس اکر عبد انی مجلسده بیلوب دیلرسه طلاق واقع اولور (وبامره او حکمه او قضائه او اذنه او علمه او قدرته تنجیز) وزوجك مرأه سنه سن طالقسن اللهك امریله دیسیله یاخود حکمی ایله یاخود قضاسیله یاخود علمی ایله یاخود قدرتیله دیسیدی تنجیزدر بونکله طلاق فی الحال واقع اولور (سواء اضیف الیه تعالی او الی العبد) برابردر کرك الله تعالی یه اضافت ایتسون یاخود عبده

اضافت ایتسون* زیرا بونك مثالی ایله عرفا تنجیز مراد اولنور مثالی سن طالقسن قاضینك حكمیله دیمك كبی (وباللام) واكر زوج مرأه سنه حرف لام ایله سن طالقسن مشیئة الله ایچون یاخود امری ایچون وحكمی ایچون دیسیدی الی آخره (یقع فی الكل) یعنی وجوه عشره نك كاینسنده طلاق واقع اولور برا بر دز كرك الله تعالی یه اضافت ایتسون یاخود عبده اضافت ایتسون* زیرا لفظ لام تعلیل ایچوندر كانه زوج طلاقی واقع قیلدی وتعلیل ایلدی مثالی انت طالق لدخولك الدار قولی كبی یعنی سن طالقسن داره داخل اولدیغك ایچون دیمكدر (وبفی) یعنی زوج مرأه سنه حرف فی ایله انت طالق فی مشیئة الله دیسیدی یعنی سن طالقسن مشیئة اللهده وامر اللهده وحكم اللهده دیسیدی الی آخره (فان اضاف الی الله تعالی لایقع) پس اكر زوج الله تعالی یه اضافت ایدرسه طلاق واقع اولمز وجوهك كاینسنده* زیرا لفظ فی شرط معناسی اوزرینه توقف اولنمیان شیئه تعلیق اولور پس طلاق واقع اولمز (الا فی العلم) الا سن طالقسن اللهك علمنده قولنده طلاق واقع اولور* زیرا اذكر اولنور وآنكله معلوم مراد اولور معلوم ایسه واقعدر ودخی علك الله تعالی بدن نفی برحالده صحیح اولمز* زیرا الله تعالی اولانی واولمیانی بیلور پس امر موجوده تعلیق اولور وقدرته سؤال لازم كلمز* زیرا بو مقامده مراد تقدیردر وحق تبارك وتعالی شیئی تقدیر ایدر وشیئی تقدیر ایتمز حتی اكر تقدیر ایله علی وفق الاراده تأثیر ایدر صفت مراد اولنسیدی فی الحال واقع اولور (والی العبد صح تمليكا فی الاربع الاول تعليقا فی غيرها) واكر عبده مضاف قلسیدی تملیك بونلردن درت اولكیده صحیح اولور پس مجلس اوزره اقتصار اولنور وغیریسنده تعلیق بونلردن اولكه باقی فلان التیسیدر حاصل كلام تحقیقا الفاظ عشره دن دردی تملیك ایچوندر اولكه مشیئت وارادت ومحبت ورضادر والتی باقیسی تملیك ایچون دكلدر اولكه امردر وحكم وقضا واذن وعلم وقدرتدر بو جمله سی ایكی وجه اوزره در یا الله تعالی یه مضاف اولمقدر یاخود عبده مضاف اولمقدر هر وجه اوچر وجه اوزره در یا بایله یا خود لامله یاخود فی ایله در (بانت طالق ثلاثا الا اثنتين يقع واحدة) زوجك مرأه سنه سن ثلاثا طالقسن الا ایكی دكل دیمكله طلقه وحده واقع اولور (وبالا واحدة ثنتان) وسن ثلاثا طالقسن الا واحده دكل دیمكله ایكی طلاق واقع اولور (وبالا ثلاثا ثلاث) وسن طالقسن ثلاثا الا ثلاثا دكل دیمكله ثلاث واقع اولور زیرا استثنا بعد الاخراج باقی ایله تكلمدر پس استثنانك صحتنك شرطی مستثنانك وراسنده شی باقی قالمقدر آنكله تكلم اولنمق ایچون حتی سن طالقسن ثلاثا الا ثلاثا دكل دیسیدی ثلاثا طلقه اولور* زیرا تكلم ایلدیكی شیئك جمیعنی استثنا ایدوب بعد الاستثناء برشی باقی قالدی كه آنكله تكلم ایده (لابان نكحتها عليك فهي طالق فنكح عليها في عدة البائن) یعنی زوج مرأه سنه اكر بن سنك اوزریكه آخر نكاح ایدرسم اول نكاح ایلدیكم طالقدر دیوب پس اول مرأه اوزره عدت بائنده برمرأه نكاح ایتمكله مرأه جدیده مطلقه اولمز یعنی شول كمسنه كه قچان تحتنده اولان مرأه سنه اكر سنك اوزریكه مرأه تزوج ایدرسم اول زوج ایلدیكم مرأه طالقدر دیسیدی پس كندوایله بیله اولانی تطلیق ایدوب اول مرأه عدتده ایكن برمرأه اخری تزوج ایتسیدی اول مرأه جدیده مطلقه اولمز* زیرا شرط بولنمدی زیرا مرأه اولینك اوزرینه تزوج اتنك اوزرینه فراشده اكا نزاع ایدوب وقسمده اكا مزاحم ایدن كمسنه دربو ایسه حال عدتده بولنمدی (سألت الطلاق فقال انت طالق خمسين تطليقة فقالت ثلاث تكفيني فقال ثلاث لك والباقي لصواحبك وله ثلاث نسوة غيرها تطلق المخاطبة ثلاثا لاغيرها اصلا) بركمسنه به مرأه سی طلاقدن سؤال ایتدكده زوجی سن اللی طلاقله طالقسن دیسیدی پس مرأه بكا اوچی كفایت ایدر دیدكده زوج دخی اوچی سنك ایچون وباقیسی صاحبه لرك ایچوندر دیوب اول زوجك مرأه مخاطبه دن غیری اوچ زوجه سی دخی اولسیدی مخاطبه ثلاثا مطلقه اولور اندن غیریسی اصلا مطلقه اولمز واقعات صدر الشهیدده بویله ذكر اولندی

باب طلاق لفار

بو باب طلاق فارك بیاننده در (من غالب حاله الهلاك) شول كمسنه كه انك غالب حالی هلاك اوله من مبتدا در خبری كلمك فار بالطلاق قولیدر (كمريض عجز عن اقامة مصالحه خارج البيت) بیتك خارجنده مصالحلری اقامتدن عاجز اولان مریض كبی پس بیتنده مصالحنی قضا ایدوب حالبوكه اشتكا ایدر اول كمسنه

فار اولمز * زيرا انسان آزاولور اشتكادن خالى اولمز قول صحيح بودر (ومن بارز رجلا) ودخى محاربه ده
برجل ايله محارب اولان كمسنه (اوقدم ليقتل بقصاص اورجم) ياخود قصاصله قتل ايچون ياخود
رجم ايچون تقديم اولنان كمسنه * مشايخدن بعضى قچان قصاص ايچون تقديم اولنسه فار اولمز ديدى زيرا
عفو مندوب اليهدر امارجم بونك خلافى اوزره در واعتماد اوله در يعنى روايه متنده در بونى زيلعى ذكر
ايلدى (اوركب سفينة فانكسرت فبقى على لوح اوافترسه السبع وبقى فى فيه) ياخود شديدكى كمى
پاره اولوب برالواح اوزره باقى قلان كمسنه ياخود يرتجى حيوان آنى اخذ ايدوب اغزنده باقى قلان كمسنه
ودخى كوترم ومفلوج اولان كمسنه مادامكه انك فلجى وكوترملكى زياده لكده اوله مريض كبيدر پس
اكر قديم اولوب زياده لنمدى ايسه اول كمسنه صحيح كبيدر طلاقده وغيرنده (والمرأة فى جميع ماذكر كالرجل)
ومرأه دخى ذكر اولنان شيلرك جميعنده رجل كبيدر حتى مرأه سبب فرقته مباشرت ايتسه ايدى خيار
بلوغ وخيار عتق كبى ودخى زوجنك اوغلنه تمكين كبى وارتداد كبى مرضدن وغيريدن ذكر اولنان شئ
انكچون حاصل اوله قدنصكره زوج اكا وارث اولور فاره اوله يغيچون بونى زيلعى ذكر ايلدى وحامل
اولان مرأه صحيحه كبيدر پس اكر انى طلاق اخذ ايلسه ايدى يعنى وضع حمل بوروسى طوتسه ايدى اول مرأه
مريضه كبيدر * زيرا انك هلاكى مادامكه اول بوروآنى اخذ ايتمديكچه غالب اولمز كافيده بويله ذكر اولندى
(فار بالطلاق) مبتدانك خبريدر امدى ذكر اولنان كمسنه لردن هر برى طلاقله فاردر (ولا يصح تبرعه
الامن الثلث) وانك تبرعى صحيح اولمز الاثلث مالندن صحيح اولور (ولو ابانها بلارضاها) پس اكر زوج
مرأه سنك رضاسى يوغيكن بر طلاق باين ايله تطليق ايتسه ايدى حتى مرأه باينا تطليقه راضيه اولسه ايدى
زوج فار اولمز (ومات واو بغير ماذكر) وزوج فوت اولسه ايدى اكرچه كيم زوج مرضدن ومبارزتدن
وبونلرك مثليدن غيرى ايله قتل اولنمغله ده اولورسه ياخود مرض آخر ايله فوت اولورسه ده (وهى
فى العدة ترث) حالبوكه مرأه عدتنده اولسه ايدى اول مرأه زوج متوفايه وارث اولور بو باين ايله مطلقه
اوله قده در واما طلاق رجعيده پس اول مرأه متوفايه مطلقا وارث اولور يعنى كرك صحتنده وكرك مرضده
تطليق ايلسون قچان زوج مرأه نك عدتنده فوت اولورسه بينهماده زوجيت باقيه اوله يغى ايچون * زيرا
زوجيت زوجنك مرضى موتنده وارث اولمسنه سببدر زيرا زوج ارثك ابطالنه قصد ايتسه ايدى پس
زوجك قصدى اوزرينه رد اولندى زوج عملى انقضاء عدت زماننه تأخير ايلسه له رد اولندى مرأه دن
ضررى دفع ايچون بو اجلدن زوجه مرأه يه وارث اولور قچان مرأه فوت اولسه ايدى اما طلاق باين بونك
خلافى اوزره در * زيرا سبب اولكه نكاحدر باينله زائل اولدى (كذا طالبة رجعى طلقت ثلاثا)
كذلك رجعى يه طالبه اولان ثلاثا تطليق اولنسه ايدى وارث اولور * زيرا طلاق رجعى نكاحى ازاله ايتمز
بو اجلدن زوج ايچون وطء حلال اولور وميراثدن رجعى ايله محروم اولمز ومرأه نك زوجنه سؤلى ايله
حقنك بطلاننه راضيه اولمدى وكذلك زوج مرأه سنى طلقة واحدة باينه ايله تطليق ايتسه ايدى حكم ذكر
اولنان كبيدر (وكذا مبانة قبلت ابن زوجها) وكذلك باين ايله مطلقه اولان زوجه زوجنك اوغلنى
تقبيل ايتسه ايدى وارث اولور يعنى بر مريض كمسنه مرأه سنى طلاق باينله تطليق ايتسه ايدى پس اول
زوجه زوجنك اوغلنى تقبيل ايتسه ايدى انك تقبيلى ارثى منع ايلمز * زيرا بينونت زوجك باينله تطليقى ايله
واقع اولدى مرأه نك تقبيلى ايله واقع اولمدى تقبيل ايله باينه اولان بونك خلافيدر زيرا تقبيل ايله باينه
اولان مرأه وارث اولمز (وكذا من لاعنها اوالى منها فيه) وكذلك مرض حالنده ملاعنه اولنان مرأه
ياخود ايلا اولنان مرأه دخى وارث اولور * اما اول يعنى ملاعنه اولنان مرأه نك وارث اولمسى پس زوج
مرأه سنه قذف ايتسه ايدى حالبوكه اول صحيح المزاج اولسه ايدى اندنصكره مرضى حالنده ملاعنه
ايتسه ايدى اول مرأه وارث اولور وكذلك مرضى حالنده مرأه سنه قذف ايتسه ايدى وارث اولور * زيرا
لعان تعليق طلاقه ملحقدر بر فعل ايله كه مرأه يه اول فعلدن لابددر نتكيم عن قريب بيانى كلور * زيرا
مرأه ايچون نفسندن عارى رفع ايتمك ايچون خصومتدن لابدر واما ثانى يعنى ايلا ايله وارث اولمسى پس
زوج مرض موتنده درت آى مرأه يه قريب اولماملق يمين ايتسه ايدى پس زوج اول مرأه يه مدت كچنجه

قريب اولمدى و بيونت واقع اولدى اندن فوت اولدى مرأه وارث اولور (ولو آلى فى صحته وبانت به فى مرضه لا) واكر زوج صحتنده ايلاء ايتسيدى و مرأه ايلائله زوجك مرضنده بائنه اولسيدى مرأه سى وارث اولمز واكر ايلاء مرضنده اولدى ايسه وارث اولور * زيرا ايلاء وقاعدن خاليه درت آيك كچمسيله تعليق طلاق معناسنده در امدى ايلاء وقتك كچمسيله تعلقه ملحق اولور عن قريب بيانى كلور (بخلاف من فى صف القتال اوحم اوحبس لقصاص اورجم اوحصر فان المطلقة حينئذ لا ترث) الى آخر الكلام بخلاف لخ كرايض عجز قوانه متعلقدر يعنى صف قتالده اولان من ياخود قصاص ايچون و يارجم ايچون حبس اولنان ياخود محاصره اولنان كمسنه لر ذكر اولنانك خلافيدر كه زيرا بو تقديرجه مطلقه وارث اولمز * زيرا بونلرده هلاك غالب دكلدر (كذا المختلعة) كذلك زوجك مرضنده مختلعه اولان مرأه (ومخيرة اختارت نفسها فيه) ودخى مخيره اولان مرأه كه زوجك مرضنده نفسنى اختيار ايتمش اوله بونلر دخى وارث اولمز (ومن طلقت ثلاثا بامرها) ودخى شول كمسنه كه مرأه سنى مرأه نك امريله تطليق ايدوب اندنصكره مرأه عدتده ايكن فوت اولسيدى اول مرأه دخى وارث اولمز * زيرا بو مرأه حقنك باطل اولمسنه راضيه اولدى وتأخيرى حقى ايچون اولدى (اولابه ثم صح) ياخود زوج مرأه نك امر نسز مرضنده ثلاثا تطليق ايدوب اندنصكره مرضدن صحت بولوب اندنصكره زوج عدتده فوت اولسيدى اول مرأه دخى وارث اولمز * زيرا اول زوج فار اولمز زيرا وقتاكه زوج مرضدن صحت بولدى ايسه متبين اولديكه تحقيقا موت مرض موت دكلدر بو اجلدن انك تبرعلرى جمع مالندن اعتبار اولنور وكذلك قچان زوج دينله اقرار ايتسيدى صحت داينلرى مرض داينلرى اوزره تقديم اولنمز (تصادقا على ثلث فى الصحة ومضى العدة) زوجله زوجه بربرلرينى طلاق ثلاث اوزره ومضى عدت اوزره صحتده تصديق ايلسه لردى (او ابانها بامرها ثم اقر لها) ياخود زوج مرأه نك امريله مرأه يى بائنه تطليق ايدوب اول مرأه ايچون مالله اقرار ايتسيدى (اواوصى فلها الاقل منه ومن الارث) ياخود زوج وصيت ايتسيدى پس اول مرأه ايچون اول اقرار ايلديكى وارثمدن اقل واردر يعنى زوج مرضى حالنده زوجه سنه بن سنى صحتم حالنده تطليق ايلدم پس عدتك دخى منقضيه ولدى ديدكده مرأه دخى زوجنى تصديق ايتسيدى اندنصكره اول مرأه ايچون مالله اقرار ايتسيدى ياخود مرأه ايچون مال ايله وصيت ايتسيدى ياخود مرأه نك امريله مرأه يى مرضنده بائنا تطليق ايدوب آنكيچون مال اقرار ايتسيدى ياخود وصيت ايدوب بعده فوت اولسيدى اول مرأه ايچون اقرار ايلديكى مالدن وميراثدن اقل واردر (اذا علق طلاقها بفعل اجنبى او بمجئ الوقت والتعليق والشرط فى مرضه) قچان زوج مرأه سنك طلاقنى براجنبينك فعلنه ياخود بروقتك كلسنه تعليق ايتسيدى وتعليق وشرط اول زوجك مرضنده اولسيدى (او بفعل نفسه وهما فى المرض) ياخود نفسنك فعلنه تعليق ايتسيدى وتعليق وشرط ايكيسيده مرضنده اولسيدى (اوالشرط فقط فيه) ياخود يالكز شرط مرضنده اولسيدى (او بفعلها ولابد لها منه وهما فى المرض او الشرط) ياخود مرأه نك برفعلنه تعليق ايتسيديكه مرأه ايچون اول فعلدن لابد اوله وتعليق وشرطك ايكيسيده مرضى حالنده اولسيدى ياخود يالكز شرط مرضنده اولسيدى (ورثت) اذانك جوابيدر زوج فار اولديغيچون اول مرأه وارث اولور (وفى غيرها لا) يعنى بو ذكر اولنان صورتلرك غيرسنده مرأه وارث اولمز و بو تعليق وشرط وجوهك كايسنده صحتده اولديغى وقتده در ياخود تعليق صحتده اولوب قچان فعل اجنبى يه ياخود مجئ وقته تعليق ايلديكى وقتده در ياخودنه كيفيتله اولورسه اولسون قچان مرأه ايچون اندن لابد اولان فعلنه تعليق ايتديكى وقتده در پس بو صورتلرده مرأه وارث اولمز * معلوم اولسونكه بو مسئله درت وجه اوزره در يا طلاقى زمانك مجيئنه تعليق ايتكله ياخود فعل اجنبى يه تعليق ياخود كندو نفسى فعلنه تعليق ياخود مرأه نك فعلنه تعليق ايتكله در و بو درت وجهدن هر برى ايكى وجه اوزره در يا تعليق صحتده وشرط مرضده ياخود تعليق وشرط ايكيسيده مرضده اولمقله در اما ايكى اولكى وجهلر يعنى طلاقى زمانك مجيئنه ياخود فعل اجنبى يه تعليق ايلديكى اكر تعليق وشرط ايكيسيده مرضده اولورسه مرأه وارث اولور زوج فار اولديغيچون وكر تعليق صحتده وشرط مرضده اولورسه مرأه وارث اولمز اما وجه ثالث اولكه زوج كندو نفسنك فعلنه

تعلیق ایلدیکی مرأه وارث اولورنه کیفیتله اولورسه اولسون شرط مرضده بولنورسه واردر تعلیق کرک صحتده اولسون کرك مرضده اولسون وفعل دخی آنکچون بد اولسون کرکسه اولسون * زیرا زوج مرأه نك حقنی تعلیق وشرطله یاخود بالکز شرطله ابطاله قصد ایدیجی اولدی * زیرا شرط ایچون علتده مشابهت واردر * زیرا معلقك وجودی شرطك قتنده در پس زوج من وجه متعدی اولور مرأه نك حقنه صیانت بوندن وزوجك اضطراری غیرك حقنی ابطال ایلمز نتکیم حال اضطرارده یاخود ندم حالنده غیرك مالنی اتلاف ایتمك کبی واما وجه رابع اولکه طلاقی مرأه نك فعلنه تعلیق ایلمسی اکر اول تعلیق اولنان فعل مرأه ایچون بد ایسه مطلقا مرأه وارث اولمز واردر کرك تعلیق وشرط مرضده و کرك تعلیق صحتده وشرط مرضده اولسون * زیرا مرأه شرطه راضیه اولدی وشرطه رضا مشروطه دخی رضا اولور (ابانها فی مرضه) زوج مرأه سنی مرضی حالنده طلاق باین ایله تطلیق ایتسهدی حالبوکه اول مرأه زوجك مدخول بهاسیدر (فصح فمات) پس زوج مرضدن صحت بولدقدنصکره فوت اولسیدی (او ابانها فارتدت فاسلمت فمات لم ترث) یاخود زوج مرأه یی ابانه ایتدکدنصکره مرأه مرتده اولسیدی پس مرأه اسلامه کلدکده زوج فوت اولسیدی اول مرأه وارث اولمز * اما اولکینك علتی صحت طلاق فله موت بینده تخلل ایلدیکندن متبین اولدیکه تحقیقا زوج فارد کلدر واما ایکنجی بو علت مرأه مرتده اولمغله ارثه اهلیتی باطل اولمله در * زیرا مرتد برکسنه یه وارث اوله مز پس قچان مرأه بعده اسلامه کلیسهدی سببك عودی ممکن اولمز (قال لها ان مرضت فانت طالق ثلاثا کان فارا) زوج مرأه سنه اکر بن مریض اولدم ایسهم سن ثلاثا طالقسن دیسیدی زوج فار اولور حتی قچان مریض اولوب اول مرضده فوت اولسیدی مرأه وارث اولور (قالت لزوجها المریض طلقنی فطلقها ثلاثا ورثت) مرأه مریض اولان زوجنه بنی تطلیق ایله دیدکده زوج انی ثلاثا تطلیق ایلسیدی مرأه وارث اولور * زیرا بنی تطلیق ایله دیمك مداولی طلاق رجعینك طلبیدر ورجعی یه رضادن ثلاثه رضا لازم کلمز پس زوج طلاقی ثلاثله کتورسهدی زوج فار اولور ومرأه وارث اولور (قال آخر امرأة اتزوجها طالق ثلاثا فتزوج امرأة ثم اخری ثم مات طلقت الاخری عند التزوج ولا یصیر فارا ولا ترث) برکسنه آخرده تزوج ایلدیکم مرأه ثلاثا طالقدر دیوب پس زوج بر مرأه تزوج ایدوب اندنصکره بر مرأه اخری دخی تزوج ایتسهدی اندنصکره اول زوج فوت اولسهدی اول مرأه اخری تزوج قتنده مطلقه اولور وزوج فار اولمز ومرأه اکا وارث اولمز امام اعظم قتنده واما بن قتنده زوجك موتی قتنده مطلقه اولور پس زوج فار اولوب مرأه اکا وارث اولور * زیرا آخریت متحقق اولمز الا بو مرأه دنصکره بونك غیری مرأه تزوج ایتمکله متحقق اولور بوایسه متحقق اولمز الا زوجك موتیله متحقق اولور وشرط عند الموت متحقق اولور پس انك اوزرینه اقتصار اولنور وامام اعظمك علتی تحقیقا موت معرفدر وآخریتله متصف اولمسی شرطك وقتندر امدی مستندا ثابت اولدی

﴿ باب الرجعة ﴾

بو باب طلاق رجعی بیاننده در (هی استدامة القائم فی العدة) رجعت عقد قائمك عدتده دائم اولمسیدر یعنی نکاحك اولدیغی وجه اوزره ابقاسیدر مادامکه مرأه عدتده اوله * زیرا نکاح عدتده قائمدر حق سبحانه وتعالینك (فامسکوهن بمعروف) قول شریفی ایچون * زیرا امساك قائمك دائم اولمغندن عبارتدر زائلك عادهسندن عبارت دکلدر پس رجعتك شرعیتی و بقاء عدتك شرطینی اوزره دلالت ایدر * زیرا استدامت اولمز الا مادامکه عدت باقیه اولمله متحقق اولور * زیرا ملك عدتده باقیدر عدتك انقضاسندنصکره زائلدر (بجوز راجعتك و بما یوجب حرمة المصاهرة) بن سکا مراجعت ایتدم دیمك مثللی ایله ودخی حرمت مصاهره ایجاب ایدن شیئله وطئدن وغیریدن یعنی بدون الانزال شهوتله مس ایتمکله دخی بونك امثالی اوپمك کبی وفرج داخلنه نظر کبی ایله مرور ایلدیکی وزره بونده شافعینك خلافی واردر * زیرا شافعی قتنده رجعت اولمز الا قولله اولور انك قتنده قولله رجعتدن اول وطء جائز اولمز (وتصح فیما دون الثلاث) ورجعت بر طلقه دن وایکی طلقه دن ثلاثك مادوننده صحیح اولور وبو حره ده در وجاریه ده ایکی حره ده ثلاث کبیدر وتحقیق مرارا مرور ایتدی (وان ابت) اکرچه کیم مرأه رجعتدن ابا ایدرسه ده صحیح

اولور * زیرا امساکله امر مطلقدر تقادیره شامل اولور یعنی طوعه وعدم طوعه شامل اولور (وندب
اعلامها) وزوجك مرأه یه رجعتی اعلام ایلامسی مندوب اولدی * زیرا زوج رجعتی مرأه یه اعلام ایلمسه
آزاولور مرأه معصیتده واقع اولورز یرا مرأه آزا واولور زوج کندویه مراجع اولمزو عدت منقضیه اولدی زعمیله
زوج آخره تزوج ایدوب زوج ثانی آنی وطء ایدوب پس مرأه عاصیه اولور وشول زوج که مرأه یی
اعلامی ترکله معصیته اوغراندی کناهکار اولور ولکن بونك بریله اکر زوج اعلام ایتمزسه ده رجعت صحیح اولور
* زیرا رجعت فائی دائم قطعدر وانشاءدکلدر امدی رجعتله حقنك خالصنه متصرف اولدی وانسانك حق
خالصنده تصرفی غیرك علمنه متوقف اولمز * کرسؤال اولنورسه که مرأه علمی اولمجق نه کیفیتله عاصیه اولور *
جواب و یرلدیکه قچان مرأه بغیر سؤال تزوج ایتسیدی تحقیق تثبتی ترك ایتدی امدی معصیته واقعه اولدی *
زیرا تقصیر مرأه جهتندن کلدی (والاشهاد) ودخی رجعتی اشهاد دخی مندوب اولدی اعلام کبی
بو اشهاد تجاحددن وتهمت موقعلرنده وقوعدن احترازدر * زیرا ناس اول زوجی مطلق بیلدیلر پس
مرأه ایله بیله اوتورمسیله متهم اولور واکر اشهاد اولنمسه اول تهمت صحیحه اولور (وعدم دخوله علیها
بلا اذنها ان لم یقصد الرجعة) ودخی ذکر اولنان کبی رجعتی قصد ایتمزسه مرأه نك اذنسز مرأه اوزره داخل
اولمسیده مندوب اولدی یعنی مرأه اوزرینه دخولنی ندا ایله یاخود اوکسرمکله یاخود نعل صوتیله اعلام
ایلیه تاکیم مرأه حاضرلنه یعنی مرأه نك اوزرینه دخولنی ندا ایله اعلام ایلیه که اول دخولده زوجك نظری
حلال اولمیان شیئه واقع اولمسون ایچون * زیرا مرأه فی الجمله مطلقه در (ادعی بعد العدة الرجعة فیها
ان صدقته فرجعة) زوج بعد العدة عدت ایچنده رجعت ادعا ایتسیدی اکر مرأه زوجی تصدیق ایدرسه
رجعت صحیح اولور * زیرا نکاح زوجینك بربرلرینه تصدیقلری ایله ثابت اولور پس رجعتك ثابت اولمسی
بالطریق اولی در (وان کذبته فلا) واکر زوجك رجعت ادعاسنی مرأه تکذیب ایدرسه رجعت اولمز *
زیرا زوج مدعیدر انکچون بینه یوق وفی الحال انشاسنه ده مالك اولمز پس مرأه منکره در امدی قول
منکرك قولیدر (ولا یمین علیها) حالبوکه مرأه اوزره یمینده لازم کلمز کتاب دعواده کلجك علت ایچونکه
تحقیقا رجعت انده یمین اولمیان اشیاء ندر (کافی راجعتك) نتکیم بن سکا مراجعت ایتدم قولنده رجعیه
اولمدیغی کبی قچان بن سکا مراجعت ایتدم دیوب انشاء مراد ایتسیدی (فقالت مجیبة له مضت عدتی)
مرأه زوجی ایچون جواب و یریجی اولدیغی حالده بنم عدتم کچدی دیسیدی * زیرا بو رجعتی انقضاء عدت حالنه
مضاف ایلدی امدی بو رجعت صحیح اولمزو بو واقعدرکه زیرا زوجه اخبارده امینه در امدی قولینك
قبولی واجب اولدی پس قچان مرأه اخبار اولنسیدی بو اخبار انقضانك سبقی اوزره دلالت ایدر وانقضانك
اقرب احوالی زوجك بن سکا راجعت ایتدم قولنك حالیدر امدی انقضاء عدته مقارن اولوب رجعت
صحیح اولمز امامرأه سکوت ایتسیدی اندنصکره انقضا ایله اخبار اولنسیدی بوخلاف اوزره در * زیرا انده
اقرب احوال حال سکوتدر پس سکونه رجوع اولنور (وکما فی زوج امة اخبر بعدها بالرجعة وصدقه
سیدها وکذبته) ودخی برجاریه نك زوجنده اولدیغی کبی که اول جاریه نك زوجی عدتدنصکره رجعتله
اخبار ایلدکده جاریه نك سیدی اول زوجی تصدیق ایلیوب جاریه تکذیب ایلسیدی پس تحقیقا قول جاریه
ایچوندر * زیرا رجعتك صحتی عقدك قیامی اوزره بنادر عدتده ایسه قول بقاء جهتندن وانقضاء جهتندن
زوجه نکدر امدی اوزرینه بنا اولنان شیئده انك کبیدر (اوقالت مضت وانکرا) یاخود جاریه بنم
عدتم کچدی دیدکده زوجی وجاریه نك سیدی انکار ایلسه لردی پس تحقیقا قول جاریه ایچوندر * زیرا
جاریه کندو شاننی بلك بیلور (تنقطع اذا طهرت من الحیض الاخر لعشرة) قچان مرأه عدتده حیض
ثالثدن اون کونده طاهره اولسیدی عدت منقضیه اولور (وان لم تغتسل) اکرچه مرأه غسل ایتمزسه ده
حتی بعد الانقطاع وقتدن اغتسال ممکن اولوب وصلوة ایچون تحریمه ایده جك مقداری باقی قالسیدی پس
اولمقداری کتدکده مرأه نك طهارتیله حکم اولنور * زیرا حیض اون کون اوزره زیاده اولمز پس
مجرد انقطاعله مرأه نك حیضدن خروجی ایله تیقن جهتندن عدت منقضیه اولدی ورجعت دخی منقطعه
اولدی (ولا قل لا) وحیضدن اون کوندن اقلده طاهره اولسیدی عدت منقطعه اولمز (حتی تغتسل

او بعضی وقت صلوة اوتیمم وتصلی) یعنی عدت منقطعه اولمز حتی مرأه غسل ایتمد کجه یاخود بر وقت صلاة کچمدکجه یاخود تیمم ایله بر صلاة مکتوبه یاخود تطوع قیله جق قدر کچمدکجه * زیرا حیض عشره مادونده منقطع اولسه یدی دمك عودینه محتمل اولور مرأه نك حیضدن خروجنه تیقن حاصل اولمز امدی اول دم حیض اولور * زیرا مدت اغتسال حیضدندر قچان ایامی عشره دن اقل اولورسه * پس اغتسال انقطاعی تأکید ایدیجی اولور کذلك وقت صلاتك کچمسیده * زیرا صلاتك وقتنك کچمسیله صلات ذمتنده دین اولور وبو احکام طاهراتدندر * زیرا صلات دین اولمز الا حیضدن طاهره اولنده دین اولور وقچان طاهره اولدقدنصکره مایه قادره اولمسه وایامی دخی عشره نك مادونی اولسه پس اول مرأه تیمم ایدوب نمازی قیلر * پس رجعت منقطعه اولور * زیرا بزانك طهارتنه حکم ایدرز صلاتنی تیمم ایله تجویز ایلدیکمز حیثیتله (نسیت غسل عضو راجع) مرأه بر عضو کاملك غاسنی اونتسه یدی مثلا ید ورجل کبی زوج مراجع اولور (ومادونه لا) وعضو کاملك مادوننك غلسنی اونتسه یدی مثلا اصبع کبی زوج مراجع اولمز وبو استحساندر وعضو کاملده قیاس رجعت باقی قالمامق ایدی * زیرا مرأه اکثر بدننی غسل ایتدی وعضو کاملك مادونده قیاس حق رجعت باقی قالمق ایدی * زیرا جنابت وحیضك حکمی تجزی قبول ایلمیان شیئلردندر ووجه استحسان اولکه فرقدر تحقیقا عضو کاملك مادونی قلتی ایچون جفاف الکا سرعت ایدرماه الکا واصل اولدقدنصکره امدی مانك الکا واصل اولمامسی متیقن اولمز * پس بو جهتدن رجعت منقطعه اولدی وزوج حلال اولمز دیدك که رجعت وتزوجده احتیاطی اخذ ایلمك بوندندر * عضو کامل بونك خلافی اوزره درکه زیرا عضو کامله جفاف سرعت ایدهمز وعادتا اندن غافل اولنمز امدی بو ایکیسنك مابیننی تفریق ایلدك (طلق حاملا منکرا وطئها فراجعها فولدت لاقل المدة صحت) برکمسنه نك حامل مرأه سی اولوب وطئنی منکر اولدیغی حالده تطلیق ایدوب عقبنده اول رجل اول مرأه یه مراجعت ایتسیدی * پس مرأه اقل مدة حملده بر ولد کتورسیدی اول رجعت صحیح اولدی یعنی بر رجل مرأه حاملنی تطلیق ووطئنی انکار ایتسیدی اندنصکره اول رجل اول مرأه یه مراجعت ایتسیدی اندنصکره وقت نکاحدن اقل مدة حملده اول مرأه ولد کتورسیدی اول رجلك رجعتی صحیح اولور وانك وطئی انکارینه اعتبار یوقدر * زیرا شرع ولدی فراش ایچون قیلمغله اول رجلی تکذیب ایدر وبو عبارت وقایه نك وکنزك عبارتندن احسندر * زیرا انلرك عبارتی مسامحه دن خالی دکلدر بونی صدر الشریعه ذکر ایلدی (وطلق من ولدت قبله منکرا وطئها فله الرجعة) یعنی بر رجلك مرأه سی مدة حملدن اقلده ولد کتوروب وطلاقدن اول مرأه نك وطئنی منکر اولدیغی حالده تطلیق ایتسیدی اول رجل ایچون رجعت واردر وانك وطئی انکارینه اعتبار یوقدر مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقا شرع آنی تکذیب ایلدی (وان خلا بها فانکر فلا) واکر اول رجل اول مرأه ایله خلوت صحیحه ایله خالی اولوب * پس وطئی انکار ایتدی ایسه اول مرأه یه رجعتی صحیح اولمز * زیرا اول رجل وطئی انکار ایتدی حالبوکه شرع آنی تکذیب ایلمدی * پس اول انکاری کندو اوزرینه حجت اولدی (فان طلقها) یعنی اکر زوج مرأه ایله خلوت صحیحه ایدوب ومرأه نك وطئی انکاردنصکره تطلیق ایدوب (فراجعها) پس عقبنده زوج مرأه یه مراجعت ایتسیدی (فولدت لاقل من سنتین صحت) پس اول مرأه ایکی سنه دن اقلده ولد کتورسیدی اول رجعت صحیح اولدی * زیرا تحقیق اول مرأه وقت طلاقدن ایکی سنه دن اقلده ولد کتورسیدی اول ولدك نسبی ثابت اولور * زیرا مرأه انقضاء عدت ایله مقره اولمدی وولد مرأه نك بطننده بو مدتده باقی قالدی امدی زوجی قبل الطلاق وطء ایدیجی قلمقدن لابد اولدی بوخسه طلاقدنصکره دکل * زیرا زوجی اکر قبل الطلاق واطء اولمسیدی نفس طلاق قله ملك زائل اولوب بعد الطلاق واطء اولور * پس مسلمك فعلنی حرامدن صیانت واجب اولور * پس قچان قبل الطلاق واطء قلنسیدی رجعت صحیح اولور (قال اذا ولدت فانت طالق فولدت ولدا ثم آخر ببطنین فهو رجعة) برکمسنه مرأه سنه قچان ولد کتوردیکده طالقسن * پس اول مرأه بر ولد کتوروب واندنصکره بر ولد آخر دخی ایکی بطنده کتورسیدی رجعتدر * ایکی بطنله مراد ایکی ولادتك مابیننده التی آی یاخود دخی زیاده اولمقدر اما قچان التی آیدن اقل اولسیدی بطن واحددن اولور ورجعتك ثبوتنه باعث * زیرا مرأه ولادة اولی ایله مطلقه اولدی بوندنصکره ولادة ثانیه زوجك

مرأه‌یه ولادة اولیدقدنصکره رجعتنه دلالت ایتدی وطء حلال اولسون ایچون اما قچان ولادت بطن واحد ایله اولسیدی رجعت ثابت اولمزدی * زیرا ولد ثانینك علوقی ولادة اولیدر اول اولوردی (وکلما ولدت وولدت ثلاثة ببطون یقع ثلاث) وزوج مرأه‌سنه هر نه زمان ولد کتوردیککده‌سن طالقسن دیسیدی * پس اول مرأه اوچ بطنله اوچ ولد کتورسیدی طلاق ثلاث واقع اولور (والثانی والثالث رجعة) وولد ثانی وثالث رجعتدر * زیرا مرأه ولد اول ایله مطلقه اولدی ومعتده اولدی وولد ثانی ایله زوج طلاق اولدده مراجع اولدی * زیرا علوق عدتده حادث وطئله تحدیث قیلنور امر مسلمی صلاح اوزره حمل جهتندن ومرأه ولد ثانی ایله ثانیا مطلقه اولدی * زیرا یمین کلما ایله عقد اولدی وولد ثالثله زوج طلاق ثانیده مراجع اولدی مرور ایدن علت ایچون ومرأه ولد ثالثله اوچ طلاقله مطلقه اولدی (فتعتد بالحیض) پس مرأه حیضله معتده اولور * زیرا مرأه غیر حامله‌لر ذوات اقرادن اولمغله طلاق وقوعی وقتندن معتده اولور (الرجعی) یعنی نوع طلاقدن طلاق رجعی (لایحرم الوطء) وطئی حرام ایلمز اصل نکاح باقی اولدیغی ایچون * تشکیم مرور ایتدی حتی زوج وطء ایتسیدی عقره غریم اولمز عقر شبهه ایله اولان وطئك اجرتیدر وشافعی وطئی حرامدر حتی عقره غریم اولوردیدی (ومطلقته) یعنی طلاق رجعی ایله مطلقه اولان مرأه (تتزین) زینتلنور زوج انك رجعتنه راغب اولسون ایچون (ولایسافر بها بلااشهاده علی رجعتها) وزوج انکله بیله مسافر اوله مز رجعتی اوزره اشهاد ایتمدکجه حق سبحانه وتعالینك (لاتخرجوهن من بیوتهن) قول شریفی ایچون بو آیة کریمه طلاق رجعیدن معتده‌لر حقنده نازل اولدی حق تعالینك (فاذا طلقتم النساء) قول شریفنك سیاقی ایچون وطلاقك صریحی بالاجماع رجعیدر (ینکح مبانته بلاثلاث) فی العدة و بعدها) وزوج بلاثلاث بائنا مطلقه‌سنی عدتده وعدتدنصکره نکاح ایدر * زیرا محلیتك حلی باقیدر * زیرا حلك زوالی طلاق ثلاث ایله معلقدر * پس زوال حل طلاق ثلاثه‌دن اول منعدم اولور وعدتده غیرك منعی اشتباه نسب ایچوندر حالبوکه زوجك حقنده اشتباه نسب یوقدر (لامطلقته بها) زوج ثلاث ایله مطلقه‌یی عدتده نکاح ایده مز (لوحرة) اکر مرأه حره ایسه (و بالثنتین لوامة حتی یطئها غیره) واکر مرأه جاریه ایسه ایکی ایله مطلقه اولدقده عدتده نکاح ایده مز حتی حره اولسون جاریه اولسون زوجك غیری آنی نکاح ایدوب وطء ایتمدکجه حق تبارك وتعالینك (فان طلقها فلاتحل له حتی تنکح زوجا غیره) قول شریفی ایچون * پس آیة کریمه‌ده اولان طلاقدن مراد طلقه ثالثه‌در وجاریه‌ده ایکی طلقه حره‌ده ثلاث کیبیدر * زیرا رق محلیتك حلی ایچون تنصیف ایدیجیدر تعریف اولندیغی اوزره وآینده اولان نکاح عقد اوزره حمل اولندی ووطئك لزومی حدیث مشهور ایله ثابت اولدی کتاب اوزره زیاده بو حدیثله تجویز اولنور اولکه حدیث عسیله‌در و بو بحث کتب اصولده تحقیق اولندی بعون الله تعالی وتوفیقه مرقات شرحنده وتلویح حاشیه‌لرنده بونك اوزرینه زیاده ایله واضح قیلدق (واو مراهقا) واول غیر کرکسه مراهق اولسون یعنی بالغ اولسون * زیرا مراهق تحلیلده بالغ کبیدر زیرا شرط اولان ایلاجدر انزال دکلدر ایلاج ایسه مراهقده موجوددر (بنکاح صحیح) بابطئها قولنه متعلقدر یعنی حتی نکاح صحیح ایله وطء ایتمدکجه (ویمضی عدته) یطئها اوزره عطفدر یعنی زوج ثانینك عدتی کچمدکجه (لاسیدها) غیره اوزره عطفدر یعنی جاریه‌نك سیدینك وطئی محلل اولمز یعنی جاریه حله اولمش اولمزملك نکاحك تحلیل ایچون نصله تعیین اولندیغی ایچون (وکره بشرط التحلیل وان حلت للاول) وزوج ثانینك نکاحی تحلیل شرطیله اولمق مکروه اولدی اکرچه کیم زوج اول ایچون حلال اولورسه‌ده * زوج ثانی مرأه‌یه بن سنی حله ایتمك ایچون تزوج ایلدم دیمکله یاخود مرأه ویاخود مرأه‌نك وکیلی بن سکا حله اولمق ایچون واردم دیمکله نکاح اولنمق مکروه اولندی اما اکر زوج ثانی ومرأه قلبلرنده حله‌یی مضمر قیلسه لرعامة مشایخ قتنده مکروه اولمز (ویهدم الزوج الثانی ما دون الثلاث ایضا) وزوج ثانی طلاق ثلاثك مادوننی ابطال ایدر یعنی بر طلاق وایکی طلاق حکم ثلاثی ابطال ایلدیکی کبی یعنی بر حره بر تطلیقه ایله یاخود ایکی تطلیقه ایله مطلقه اولسه وعدتی دخی کچمش اولسه وزوج آخر تزوج ایدوب اندنصکره زوج اوله کلسه اوچ تطلیقه ایله عود ایدر وزوج ثانی حرمة خفیفه‌دن ثلاثك مادوننك حکمنی ابطال ایدر

تنكيم حرمت غليظه دن ثلاثك حكمنى ابطال ايلديكى كبى امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده وامام محمد وامام زفر وشافعى قتنده مادون ثلاثى ابطال ايلمز وبو بحث ذكر اولنان ايكى كتابده مستوفى ذكر اولنمشدر (مطلقة الثلاث اخبرت بمضى العدتين) طلاق ثلاث ايله مطلقه اولان مرأه زوج اولدن وزوج ثانيدن ايكى عدتك كچمسيله خبرو يرسيدى (والمدة تحتملهما) ايكى عدتك كچمسنى تحمل اولور مدتده خبرو يرسيدى وحين قريب عدتك كچمسنك بيانى باب عدتك آخرنده كاوركه تحقيقا عدتك كچمسى حيضله در وتصديق اولنانك اقلى امام اعظم قتنده ايكى آى واما مين قتنده اوتوز طقوز كوندر (له تصديقها ان ظن صدقها) زوج اول ايچون مرأه يى تصديق جائزا اولورا كرظن غالبى مرأه نك صدقى اولورسه * زيرا نكاح يا معاملاتدندر عند الدخول بضع مقدم اولديغيچون ياخود ديانتدندر حدك اكانعلق اولديغيچون وقول واحد ايكيسنده دخى مقبولدر والله اعلم

﴿ باب الايلاء ﴾

بو باب ايلانك احكامى بيانندهدر (هو) وبو ايلا لغت جهتندن مطلقا يمين معناسنهدر وشرعا (حلف على ترك قربانها مدته) مرأه نك قربانك يعنى وطئنك مدة ايلاده تركى اوزره يميندر * وبو ايلانك حكمى طلقه بائنه درا كرزوج بار اولورسه واكر حانث اولورسه كفارت وجزادر (واقلها للحرة اربعة اشهر وللامة شهران) وايلانك اقل مدتى حره ايچون درت آيدر وجاريه ايچون ايكى آيدر واكثر مدتنده حد يوقدر * پس زوج ايكى اقلك اقلى اوزره يمين ايتسيدى ايلا يوقدر يعنى زوج مرأه سنه الله حقيچون بن سكا ايكى آى ياخود اوچ آى قريب اولمم ديسكله ايلا يوقدر (فلوقال والله لااقربك اولااقربك اربعة اشهر) پس اكر زوج الله حقيچون بن سكا قريب اولمم ديسيدى ياخود بن سكا درت آى قريب اولمم ديسيدى يمين اول مؤبدو ثانى موقتدر (اوان قربتك فعلى حج اونحوه) ياخود زوج اكر بن سكا قريب اولورسم حج بنم اوزريمه اولسون ياخود حج مثللى صوم وياصدقه اوزريمه اولسون ديسيدى (اوفانت طالق) ياخود اكر بن سكا قريب اولورسم سن طالقسن ديسيدى (اوعبده حر) ياخود اكر بن سكا قريب اولورسم عبدم حر اولسون ديسيدى (فان قربها فى المدة حنث) پس اكر حالف مدة ايلاده مرأه يه قربان ايدرسه حانث اولور * پس قچان حانث اولسيدى (ففى الحلف بالله وجب الكفارة) حلف بالله ده حانث اولورسه كفارت واجب اولور (وفى غيره الجزاء) وحلف باللهك غيريده جزاء واجب اولور (وسقط الايلاء) وايلاده ساقط اولور (والا) يعنى مرأه يه قريب اولمزسه (بانت وسقط الحلف الموقت) مرأه طلقه واحده ايله بائنه اولور * پس اكر يمين درت آى موقت اولورسه ومرأه يه قريب اولمزسه طلقه واحده ايله بائنه اولورو يمين ساقط اولور حتى زوج آنى نكاح ايلسه وبوندنصكره درت آى قريب اولمسه مرأه بائنه اولمز (لا المؤبد) يعنى يمين مؤبد ساقط اولمز مصنف بونك اوزرينه تفريع ايدوب (فلونكحها ثانيا وثالثا ومضت المدتان بلا فىء بانت باخريين) ديدى * پس اكر زوج يمين مؤبده مرأه يى ثانيا وثالثا نكاح ايتسيدى ومدتلرى دخى بلا فىء كچسيدى اخر يدله بائنه اولوردبدى يعنى يمين مؤبد ساقط اولمز * پس اكر ثانيا نكاح ايتسيدى ودرت آى مرأه يه قريب اولمسيدى ثانيا بائنه اولوراندنصكره ينه نكاح ايدوب درت آى قريب اولمسيدى ثالثا بائنه اولور (فان نكحها بعد زوج آخر) پس اكر زوج اول مرأه يى زوج آخردنصكره ينه نكاح ايتسيدى (لم تطلق) يعنى ايلا باقى قالمز (فان وطئها) پس اكر زوج اول مرأه يى وطء ايدرسه (كفر) يمين باقى اولمغله كفارت ايدر اكريمين مرأه نك طلاقنك غيرى ايله ايسه واكر طلاقى ايله ايسه يمين باقى قالمز بلكه شيء ايچون نكه تحقيقا ثلاثك تنجيزى تعليقنى ابطال ايدر (وقوله والله لااقربك شهرين وشهرين بعد هذين الشهرين ايلاء) زوجك الله حقيچون بن سكا ايكى آى قريب اولمم وبو ايكى آيدنصكره ايكى آى دخى قريب اولمم ديمسى ايلادر * زيرا زوج ايكى قولك بيننى حرف جمع ايله جمع ايلدى * پس زوجك قولى جمع لفظيله جمع ايتمش كبى اولدى ايمدى مدت متحقق اولدى (لاقوله بعد يوم والله لااقربك شهرين بعد الشهرين الاولين) وزوجك الله حقيچون بن سكا ايكى آى قريب اولمم وشهرين اولينده بركونصكره ايكى آى دخى قريب اولمم ديمسيله ايلا اولمز * زيرا زوج وقتا كه شهرين اولين ايله شهرين آخرينك بيننى بوبله فصل ايتدى ايسه مدة ايلاء

تكمل اولمش اولمز اولكه درت آيدر (وكذا والله لاافربك سنة الايوما) وكذلك زوجك مرأه سنه الله حقيچون بن سكابر سنه ده قريب اولمم الا بر كون قريب اولورم ديمسيله ايلاء اولمز * زيرا مستثنا يوم منكردر * پس زوج حالف ايچون قنغي كون ديلرسه اول كوني مستثنا قيلمق واردر * پس زوج اوزره ايام سنه دن بر كون مرور ايلمز الا اول كوني مستثنا قيلمق ممكندر وكذلك قچان الله حقيچون بن سكا بو سنه ده قريب اولمم الا بر كون كه اول كونده سكا قريب اولورم ديمسيله ايلاء ايتمش اولمز * زيرا مرأه يه انده قريب اولديغي كونك كليسني استثنا ايتدي * پس ابدا ممنوع اولمق تصور اولنمز واكر زوج مرأه يه بر كون قريب اولدقده سنه دن درت آي باقي قالسه ياخود دخي زياده باقي قالسه ايلا ايتمش اولور استثنا ساقط اولوب مدت باقي قالديغيچون * زيرا يوم مستثنا وقتا كه كچدي ايسه حالفه مرأه نك وطيء ممكن اولمز الا كفارتله اولور (وقوله بالبصرة والله لاادخل كوفة وامرأته بها) وكذلك حالف بصره ده ايكن الله حقيچون بن كوفه يه داخل اولمم ديمسيله امرأه سي كوفه ده اولديغي حالده ايلا اولمز بر شيء لازم كلمكسزين مرأه يي كوفه دن اخراج ايتمكله زوجك قرباني يعني زوجه سني وطيء ممكن اولديغيچون (الرجعية كالزوجة فيه) طلاق رجعي ايله مطلقه اولان مرأه ايلاء حقنده زوجه كبيدر بينهماده زوجيت باقيه اولديغيچون حكم مرور ايتدي (لاالمبانة واجنبية نكحهابعده) طلاق باين ايله مطلقه اولان مرأه ايلاء حقنده زوجه كبي دكلدر وايلادنصكره نكاح ايلديكي مرأه اجنبيه دخي ايلا حقنده زوجه كبي دكلدر * زيرا ايلا بو ايكيسي حقنده تصور اولنمز * زيرا ايلانك محلي نص كريمه بزم نسالريمزدن اولان مرأه در * مبانه وياجنبيه اولان مرأه ايسه نص كريم ايله محلي اولان نسالردن دكلدر * پس طلاق ايچون موجب اولور ايلا منعقد اولمز حتى اكر زوج ايلادنصكره مبانه يي ياخود اجنبيه يي تزوج ايتسيدي ايلاء ايتمش اولمز و بونك تحقيقي اولدر كه تحقيقا ايلاء زمانك كچمسيله تعليق طلاق منزله سنده در * پس صحيح اولمز الاملكده صحيح اولور ياخود ملكه مضاف اولانده او ور تكلم سبقت ايتديكه اكر بن سني تزوج ايدرسم * پس الله حقيچون بن سكا قريب اولمم ديمكله حالبوكه ملك بولنمدي واكر حالف اول مرأه يي بعد النكاح وطء ايدرسه يميندن كفارت ايدر * زيرا يمين حانث اولدقده كفارتك وجوبي حقنده منعقده اولدي (عجز عن الوطء لمرض باحدهما) مولي اولان كمسنه كنديك ياخود مرأه نك مرضي ايچون وطئدن عاجز اولسيدي (اوصغرها) ياخود مرأه نك صغيره اولسيچون (اورتقها) ياخود مرأه نك أرصلق اولسيچون (اولمسافة اربعة اشهر بينهما فقوله فئت اليها) ياخود ايكيسي بينده درت آيلق مسافه اولسيچون * پس زوجك ايلادن رجوعي بن ايلادن رجوع ايتدم ديمسيدر امدي بو كچدكدنصكره مرأه مطلقه اولمز اولكه زوجك عاجز اولسيدر (وان قدر في المدة ففيؤه الوطء) واكر زوج مدت ايلاده جماعه قادر اولورسه انك ايلادن رجوعي وطئدر * زيرا لسانله ايلادن رجوع ايلادن جماعه رجوعك خلفيدر * پس قچان بدل ايله مقصود حاصل اولمزدن اول اصل اوزره قادر اولسيدي بدل باطل اولور مثالي متيمم اولان كمسنه نك ماني كوردكده تيممي باطل اولديغي كبي (قوله انت على حرام ايلاء ان نوي التحريم اولم ينوشيأ) زوجك مرأه سنه سن بنم اوزريمه حرامسن ديمسي ايلادر اكر تحريمه نيت ايدرسه ياخود بر شيئه نيت ايتمزسه * زيرا بو لفظ مجملدر امدي مجملك بياني لازم كلدي پس اكر زوج بن بو كلامله يمين مراد ايلدم ديرسه ياخود بونكله بن بر شيء مراد ايلمدم ديرسه يمين اولور و بو كلامله ايلاء ايتمش اولور * زيرا حلالك تحريمي يميندر (وظهار ان نواه) ايلاء اوزره عطفدر اكر ظهاره نيت ايدرسه ظهار اولور * زيرا ظهارده حرمت واردر * پس اكر ظهاره نيت ايتديسه ظهار صحيح اولور * زيرا زوجك قولي اكاده محتمل اولور وامام محمد قتنده ظهار اولمز ظهارك ركني بولنمديغيچون اولكه محلل أولاني محرمه تشبيهدر (وهدر ان نوي الكذب) ولغو اولور اكر كذبه نيت ايتدي ايسه * زيرا زوج محللي محرمه ايله وصف ايتدي * پس حقيقت ايله كذب اولدي قچان زوج كذبه نيت ايتسيدي تصديق اولنور (وبائنة ان نوي الطلاق وثلاث ان نواها) واكر زوج طلاقه نيت ايتسيدي تطليقه بائنه در وطلاق ثلاثه نيت ايتدي ايسه طلاق ثلاثدر و بو مسئله كناياتده تحقيق اوّلنور وابندي والفتوى على انه طلاق وان لم ينوه) وفتوا دخي طلاق اولمق اوزره در اكرچه كيم نيت ايتمدي ايسه ده وعرفا

نیت ایتمش قیلندی بو اجلدن بو کلامله یعنی سن بنم اوزریمه حرامسن قولیله یمین ایلمزالا رجال یمین ایدرو فقهابونك
ایچون دیدیلرکه اکر طلاقك غیری یه نیت ایلسه قضاء تصدیق اولنمزو اکر بر رجلك درت زوجه سی اولسه مسئله
بنه حالی اوزره در درتندن هر برینك اوزرینه طلقه بائنه واقع اولور و بعض دیدیکه درت مرأه دن بری مطلقه
اولورو قائل ایچون تعیینی اولدیغنی بیان لازمدر و بو قول اظهردر و اشبهدر بونی زیلعی ذکر ایلدی (کذا کل
حل علی حرام وهرچه بدست راست کیرم بروی حرام) کذلك طلاق باین وقوعیله افتا اولنور برکمسنه
هر حلال اولان بنم اوزریمه حرامدر دیسیله وهرنه که بنم صاغ الده در بنم اوزریمه حرامدر دیسیله اکرچه کیم
اول کمسنه طلاقه نیت ایتمدی ایسه ده و اکر هرنه که صول المده در دیسیدی طلاق واقع اولمزبو کلام عرف ناس
اولمدیغیچون و اکر هرنه که الده طوتارم حرامدر دیسیدی طلاق اولور نهایه ده بو بله ذکر اولنمدی والله تعالی
اعلم بالصواب

* (باب الخلع) *

بو باب خلعك احکامی بیانندهدر خلع خانك ضمیله و فتحیله لغت بونندن مطلق ازاله معناسنه در و خانك ضمیله
شرعا ازالهٔ مخصوصه در (هو فصل من النكاح بمال بلفظ الخلع غالبا) خلع نکاحدن مال ایله قطعدر اکثریا
لفظ خلع ایله در * لفظ خلع ایله دیدیکه باعث زیرا خلع آزاو ر لفظ بیعله و لفظ شرا ایله ودخی بونلرك امثالی ایله دخی
اولور نتکیم قریبا بیانی کلور (ولا بأس به عند الحاجة) و بو خلعده بأس یوقدر حاجت وقتنده حق سبحانه
وتعالینك (فلا جناح علیهما فیما افتدت به) قول شریفی ایچون (بما یصلح للمهر) مهره صالح اولور شیئله * زیرا
متقوم ایچون عوض اولان شی غیر متقومه عوض اولمق اولیدر لکن بدل خلع ایچون صالح اولان شی
نکاحده مهر اولمق واجب اولمز عشره نك مادونی کبی * زیرا مادون عشره بدل خلعده صالح اولور مهره اولمز
(و یفتقر الی ایجاب وقبول) و بو خلع سائر عقدلر کبی ایجاب وقبوله محتاج اولور (وهو فی جانب الزوج یمین حتی
لم یصح رجوعه قبل قبولها) و بو خلع زوج جانبنده یمیندر زیرا خلع مرأه نك مالی قبولی شرطیله تعلیق
طلاقدر حتی زوجك رجوعی زوجه نك قبولندن اول صحیح اولمز نتکیم یمینده رجوعی صحیح اولمدیغی کبی
(ولم یبطل بقیامه عن المجلس قبل قبولها) وزوجه نك قبولندن اول زوجك مجلسدن قیامیله خلع
باطل اولمز نتکیم یمینده زوجك قیامیله باطل اولمدیغی کبی بلکه مرأه مجلسدن صکره قبول ایدرسه ده خلع
صحیح اولور (ولم یتوقف علی حضورها فیه) ودخی خلع مرأه نك مجلس خلعده حاضر اولمسنه متوقف اولمز نتکیم
یمین مرأه مجلسده حضورینه متوقف اولمدیغی کبی (بل علی علمها) بلکه خلع مرأه نك بیلمسنه متوقف اولور
پس قچان مرأه یه خبر خلع یتشیدی کند و مجلسنده انکچون قبول واردر (وجاز تعلیقه بشرط و وقت) ودخی
خلعك برشرطه و یاخود بروقته تعلیقی جائز اولدی نتکیم یمینده جائز اولدیغی کبی (لا بشرط الخیار له) زوج ایچون
شرط خیار جائز اولمدی یمینده جائز اولمدیغی کبی (وهو فی جانبها) وخلع مرأه جانبنده * فی جانبه قولی اوزره
عطفدر (کبیع) بیع کبیدر زیرا خلع معاوضه در * زیرا زوجه نفسنی اکا سالم اولمق ایچون مال بذل ایدر
(حتی انعکس الاحکام) حتی احکام منعکس اولدی یعنی زوجك خلعی قبولندن اول مرأه نك رجوعی جائز
اولدی و مرأه نك مجلس علمندن قیامی ایله خلع باطل اولدی وزوجك خلعی شرطه و وقته تعلیقی جائز اولمدی
و مرأه ایچون شرط خیار جائز اولدی نتکیم احکام معاوضه ده اولدیغی کبی (وطرف العبد فی العتق کطرفها
فی الطلاق) و عبدك عتاقده طرفی مرأه نك طلاقده طرفی کبیدر پس عتاق طرف عبددن معاوضه
و مولاسی طرفندن یمین اولورو اول یمین عبدك قبولی شرطیله عتقی تعلیقدر ایمدی احکام معاوضه عبد جانبنده
مترتب اولور مولا جانبنده اولمز (وقد یکون بلفظ البیع والشراء والطلاق والمباراة) و بو خلع آز اولور بیع
وشرا و طلاق و مباراه لفظلری ایله اولور * مباراه کندو حقندن بری اولمق معناسنه در یعنی زوج مرأه یه بن سنی
بیك اقچه یه خلع ایتدم دیمکله یاخود نفسکی بیك اقچه یه بیع ایتدم دیمکله یاخود طلاقك بیك اقچه اوزرینه دیمکله
یاخود مرأه بن نفسمی بیك اقچه یه اشترا ایتدم دیمکله یاخود بنم طلاقم سندن بیك اقچه ایله دردیمکله یاخود
زوج مرأه یه بن سنی بیك اقچه یه تطلیق ایتدم دیمکله یاخود سنك ارادتك بیك اقچه یه در یاخود بن سنی بیك اقچه
ایله مفارق قیلدم دیمکله پس زوجه دخی قبول ایتدم دیمکله اولور (و بالفارسیة) و از اولور خلع کلام فارسیه

ايله ده اولور (كما لو قال خويشتن ازمن خريدى فقالت خريدم) نتكيم رجل مرأه سنه كنديكى بندن اشترا ايتدكمى ديدكده مرأه دخى اشترا ايتدم ديسه يدى (فقال فروختم) پس زوج دخى بيع ايتدم ديسه يدى (بانت) مرأ بائنه اولور يعنى مرأ يه بر طلقهٔ واحدهٔ بائنه واقع اولور بونى قاضيخان ذكر ايلدى (والواقع به و بالطلاق على مال) ومال اوزرينه خلع ايله وطلاقله واقع اولان اولكه زوجك مرأه سنه بن سنى مالدن شو مقدارى اوزره تطليق ايلدم ويا خود مالدن شو مقدار ايله سن طالقسن ديمسيدر ياخود مرأه نك زوجنه بنى مالدن شو مقدار اوزره تطليق ايله ديدكده زوج دخى اول مقدار مال اوزره سنى تطليق ايلدم ديمسيدر و بينهماده فرق اولادر كه تحقيقا مال اوزرينه طلاق احكامده خلع منزله سنده در الا بو قدر فرق وار كه تحقيقا بدل خلع باطل اولسه يدى طلاق بائنا باقى قالور وطلاقك عوضى چيقان باطل اولسه يدى طلاق رجعى واقع اولور محيطده دخى بويله ذكر اولندى وعن قريب متنده كلور (طلاق باين) والواقع مبتدأ طلاق خبريدر يعنى مال اوزرينه خلع ايله وطلاقله واقع اولان طلاق بائندر * زيرا مرأه مالى تسليم ايلمز الا مرأه يه نفسى سالم اولمق ايچون تسليم ايدر بوايسه بينونت ايله اولور (وهو من الكنايات) و بو خلع كنايات‌دندر خلعك طلاقه وطلاقك غيرى يه احتمالى اولديغى ايچون (فيعتبر فيه ما يعتبر فيها) كناياتده معتبر اولان شئ خلعده دخى اعتبار اولنور واول كناياتده اعتبار اولنان قرينه‌لر جانب طلاقى ترجيح ايدر (وان قال لم انو به الطلاق فان ذكر بدلا لم يصدق) واكر زوج بن بو كلام ايله طلاقه نيت ايتمدم ديوب پس اكر بدل ذكر ايتسيدى صورارى بعده دن برشيئده طلاقى نفينده تصديق اولنمز بلكه طلاق اوزره حمل اولنور و بدل ذكرى نيتدن مغنى اولور (والا) واكر بدل ذكر ايتمزسه (صدق فى الخلع والمبارأة) خلع ومبارأه لفظلرى ايله واقع اولان خلعده تصديق اولنور * زيرا بو ايكى لفظلر كنايه‌لردر پس نيتدن لابددر ياخود نيت مقامنه قائم اولور شيئدن لابدر اولكه بدل ذكر بدر حالبوكه نيت وذكر بدل تحقيق منتفى اولديلر ولفظ بيع ولفظ طلاقده زوج تصديق اولنمز ايكيسيده صريح اولدقلرى ايچون كافيده دخى بويله ذكر اولندى و بونك اوزرينه لفظ بيع طلاقده صريح دكلدر ديو اعتراض اولندى و بو اعتراض ظاهردر * بن ديرمكه لفظ بيعك صريح اولمسيله مراد قطعا طلاق اوزره دلالت ايتديكى ايچوندر شول حيثيتله كه اول دلالت طلاقدن اصلا تخلف ايتمز و بو واقعدر كه زيرا بيع ملك يمينك زوالنى ايجاب ايدر پس ملك يمينك زوالى قطعا ملك متعه نك زوالنى مستلزم اولور بو اجلدن لفظ عتقله طلاق واقع اولور لفظ طلاقله عتق واقع اولمز نتكيم مرور ايتدى ايمدى سن بونى تأمل ايله * زيرا بو محل دقيقه‌در وقبوله حقيقدر (وكره اخذه ان نشز) وزوجك مرأه دن خلعده قليل اكر كثير بدل اخذ ايلمسى مكروه اولدى اكر زوج مرأه يه بغض ايدرسه حق سبحانه وتعالينك (وان اردتم استبدال زوج مكان زوج وآتيتم احديهن قنطارا فلا تأخذوا منه شيئا) قول شريفى ايچون ودخى زوج زوجه‌يى استبدال ايله وحشته قويديغى ايچون پس وحشتى اخذ مال ايله زياده ايلمسون (وكره اخذ الفضل ان نشزت) واكر مرأه ناشزه اولورسه مهردن زوجه‌يه دفع ايلديكى شئ اوزره زياده‌سنى اخذ ايتمك مكروه اولدى وجامع الصغيرك روايتنده مكروه اولمز حق سبحانه وتعالينك (فلا جناح عليهما فيما افتدت به) قول شريفنك اطلاقى ايچون (اكرهها عليه تطلق) زوج مرأه سنه خلع اوزرينه اكراه ايتسيدى مرأه مطلقه اولور * زيرا مكرهك طلاقى واقعدر (بلا مال) يعنى مال لازم كلمكسزين اكر مرأه نك زوج اوزرنده مالى يوغيسه بلكه مرأه زوجنه مال اعطا ايتمكى التزام ايدر خلاص اولمق ايچون ياخود مرأه مال ساقط اولمقسزين مطلقه اولور اكر مرأه نك زوجى اوزره مهر كبى ومهر مثلى مالى وار ايسه عن قريب كلجك شئ ايچونكه تحقيقا مالك لازم كلمسنده وساقط اولمسنده رضا شرطدر واكراه ايسه رضانى معدوم قيلر (هلك بدله فى يدها) بدل خلع مرأه نك يدنده هلاك اولسيدى يعنى مرأه زوجيله بيله مال اوزرينه مخالعه ايدوب پس زوج اول مالى كندو به مرأه دفع ايتمسى اوزره خلعى قبول ايتسيدى ومال مرأه نك يدنده هلاك اولسيدى (او استحق فعليها قيمته) ياخود اول ماله بركمسنه مستحق چيقسيدى اول مالك قيمتى مرأه اوزره لازم كلور اكر قيمياتدن ايسه ياخود مثلى لازم كلور اكر اول مال مثلياتدن ايسه وخلع باطل اولمز * زيرا خلع فسخ قبول ايلمز بلكه مرأه اوزره ضمان واجب اولور معاوضه‌يى تحقيق ايچون (خلع او طلق بخمر او خنزير او ميتة او نحوها وقع باين فى الخلع رجعى فى غيره مجانا) زوج مسلم مرأه سنى خمر ايله و ياخنزير ايله و يا ميته ايله

ودخی بونك امثالی مال اولمیان شیئله خلع ویا تطلیق ایتسیدی خلعده طلاق بائن واقع اولور غیرنده مجانا یعنی بغیرشیء طلاق رجعی واقع اولور* زیرا ایقاع قبول ایله معلقدر حالبوکه بولندی ایمدی خلعده بائن واقع اولور وطلاقده رجعی واقع اولور نتکیم لفظك مقتضاسیده بودر وتحقیق بز بونی محیطدن نقل ایلدك ومرأه اوزره برشیء واجب اولمز* زیرا ذکر اولنان مال متقوم تسمیه اولنمزکه حتی مرأه اول مال ایچون غاره اوله وذکر اولنان کبی اسلام مانع اولمغله تسمیه اولنان شیئك واجب اولمسنده وجه یوقدر ومسمانك غیرینك دخی واجب اولمسنده وجه یوقدر التزام معدوم اولدیغی ایچون ایمدی مرأه غاره اولمز واما قچان زوج مرأه یی بعینه خل اوزره مخالعه ایتسیدی پس خمر ظاهر اولسیدی ذکر اولنانك خلافی اوزره در* زیرا خل متقدم تسمیه اولندی پس بوتقدیرجه مرأه غاره اولور (کخالعنی علی مافی یدی ولاشیء فی یدها) نتکیم طلاق مجانا واقع اولدیغی کبی قچان مرأه بنی الده اولان شیئله خلع ایله دیسیدی حالبوکه مرأه نك یدنده برشیء اولمسیدی* زیرا مرأه مال متقوم تسمیه ایلمدی ایمدی مرأه اول ماله غاره اولدی ورجوع ایسه غرور ایله در وبو مقامده یدایله مراد یدحسیدر (وان زادت من مال اودراهم) واکر مرأه بر یدنده اولان قولنك اوزرینه مالدن یاخود دراهمدن زیاده ایلسه (ردت مهرها) یعنی مرأه یدنده اولان مالدیاخود یدنده اولان دراهمله خلع ایله دیوب حالبوکه یدنده برشیء اولمسه اولیده زوجدن اخذ ایلدیکی مهری رد ایدر (اوثلاثة دراهم) یاخود ثانیه ده اوچ درهم دفع اولنور واکر مرأه نك یدنده ایکی درهم وار ایسه اوچ درهمك اتمامیله امر اولنور واکر مرأه نك یدنده اوچ درهمدن زیاده وار ایسه اول زیاده دخی زوج ایچوندر نهایه ده دخی بویله ذکر اولندی اما اولیده مرأه نك اخذ ایلدیکی مالك ردینه باعث اولدرکه زیرا وقتاکه مال تسمیه ایتدی ایسه زوج ملکنك زوالنه راضی اولمدی الا برعوضله راضی اولدی ومسمانك وقیمتك مجهول اولمغله واجب اولمسنده وجه یوق ودخی بضعك قیمتنك واجب اولمسنده دخی وجه یوقدر اولکه مهرمثلدر * زیرا مهرمثل حال خروجده غیر متقومدر ایمدی بضعك زوج اوزره اتکاله قائم اولدیغی شیئك واجب اولمسی متعین اولدی زوجدن ضرر غروری دفع ایچون واما ثانیه ده اوچ درهمك دفعنه باعث اولدرکه پس مرأه لفظ جمله تسمیه ایلدی جمعك اقلی ایسه اوچدر پس مرأه اوزره اول اوچ درهم واجب اولور تاکه شبهه دن خلاص اولور یقین حاصل اولق ایچون نتکیم دراهمله اقرار یاخود وصیتده اولدیغی کبی (خالعت علی عبد آبق لها علی برائتها من ضمانه) زوجه بر عبد آبقك ضماننده بری اولق اوزره مخالعه ایتسیدی یعنی اکر عبد بولنمزسه زوجه اوزره برشیء لازم کلمك اوزره خلعی قبول ایتسیدی (لم تبرأ) مرأه اول ضماندن بری اولمز بلکه عبدك عینی تسلیم مرأه اوزره لازم کلور اکر تسلیمه قادره اولور ایسه واکر عبدی بولمقدن عاجزه اولور ایسه عبدك قیمتی لازم کلور* زیرا خلع عقد معاوضه در پس عوضك سلامتنی اقتضا ایدر واول عبدك ضماندن بری اولمق شرط قلنمسی شرط فاسددر پس اول شرط باطل اولور خلع باطل اولمز* زیرا خلع شروط فاسده ایله باطل اولمز (طلبت ثلاثا بالف اوعلی الف) مرأه زوجنه بنی بیك اقچه ایله اوچ طلاقله تطلیق ایله دیو طالبه اولسیدی یاخود بیك اقچه اوزره طلاق ثلاثه یه طالبه اولسیدی (فطلقها واحدة یقع فی الاولی بائنة بثلث الالف وفی الثانیة رجعیة مجانا) پس زوج مرأه یی طلقه واحده ایله تطلیق ایتسیدی صورة اولیده بیك اقچه نك ثلثی ایله طلاق بائن واقع اولور وصورة ثانیه ده مجانا طلاق رجعی واقع اولور* زیرا قچان مرأه بنی بیك اقچه ایله تطلیق ایله دیسیدی اول بیك اقچه طلاق ثلاثه ایچون عوض قلندی پس زوج مرأه یی طلقه واحده ایله تطلیق ایدیجك بیك اقچه نك ثلثی واجب اولدی * زیرا عوضك اجزاسی معوضك اجزاسی اوزره منقسم اولور اما قچان مرأه بنی بیك اقچه اوزرینه ثلاث ایله تطلیق ایله دیسیدی پس لفظ علی امام اعظم قتنده شرط ایچون قلندی وطلاقك تعلیقی ایسه شرطله صحیح اولور واجزاء شرط مشروط اوزره منقسم اولمز ایمدی بلاشیء طلاق رجعی واقع اولور واما امامین قتنده بیك اقچه نك ثلثی ایله طلاق بائن واقع اولور * زیرا امامین لفظ علی یی باء معناسنه عوض اوزره حمل ایلدیلر نتکیم عبدك بایعی بن عبدی بیك اقچه ایله بیع ایتدم یاخود بن عبدی بیك اقچه اوزره بیع ایتدم دیدکده علی نك باء معناسنه اولدیغی کبی امام اعظمك عاتی تحقیقا بیعك شرطله تعلیقی صحیح اولمز بالضروره عوض اوزره حمل اولنور وطلاقده ایسه شرطله تعلیق صحیح اولدیغی ایچون ضرورت یوقدر (وان قال طلق نفسك ثلاثا بالف

اوعلى الف فطلقت واحدة لم يقع) زوج مرأه سنه نفسكى بيك اقچه ايله وياخود بيك اقچه اوزره ثلثا تطليق ايله ديدكده مرأه نفسنى طلقهٔ واحده ايله تطليق ايتسه‌يدى برشئ واقع اولمز * زيرا زوج بينونته راضى اولمدى الابيك اقچه‌نك كاملسى كندويه تسليم اولنمق ايچون راضى اولدى امام مرأه‌نك زوجنه بنى بيك اقچه ايله ثلاثا تطليق ايله ديديكى بونك خلافى اوزره‌در * زيرا مرأه بينونته بيك اقچه‌يى ويرمكه راضيه اولدى بيك اقچه‌نك بعضنى ويرمكله بينونته راضيه اولمسى بطريق اولادر (وبانت طالق بالف اوعلى الف فقبلت بانت ولزم) وزوجك مرأه‌سنه سن بيك اقچه ايله طالقسن ديمسيله ياخود بيك اقچه اوزره طالقسن ديمسيله مرأه دخى قبول ايتسه‌يدى مرأه باينه اولور وبيك اقچه مرأه‌يه لازم كلور * زيرا مبادله‌در ياخود تعليقدر پس ايكى بدلك سلامتنى اقتضا ايدر ياخود شرطك وجودينى اقتضا ايدر (وبانت طالق وعليك الف اوانت حر وعليك الف طلقت وعتق مجانا) يعنى زوج مرأه‌سنه سن طالقسن واوزركده بيك اقچه واردر ديسه‌يدى ياخود رجل عبدينه سن حرسين واوزركده بيك اقچه واردر ديسه‌يدى مرأه مطلقه اولور وعبد حر اولور مجانا برابردر مرأه اكر عبد كرك قبول ايتسونلر كرك قبول ايتمسونلر امام اعظم قتنده واما امين ديديلر كه مرأه‌دن وعبددن هر برينك اوزرينه قبول ايتدكارى صورتده لازم كلور وطلاق وعتاق بلا قبول واقع اولمز * زيرا بوكلام معاوضه ايچون استعمال اولنور پس سن بو متاعى كوتورسنك ايچون بنم اوزريمده بر درهم واردر ديناورو بوكلام عربك بدرهم قولى منزله‌سنده اولور امام اعظمك علتى اولدركه تحقيقا عليك الف قولى جملهٔ تامه‌در وماقبلنه ارتباطى يوقدر الادلالة حالله * زيرا انده اصل استقلالدرو بومقامده دلالت دخى يوقدر * زيرا طلاق وعتاق مالدن منفك اولورلر بيع واجاره بونلرك خلافى اوزره‌در * زيرا بونلر مالسز بولنمزلر (قال طلقتك امس على الف فلم تقبلى فقالت قبلت فالقول له وفى البيع للمشترى) زوج مرأه‌سنه بن سنى دونكى كون بيك اقچه اوزرينه تطليق ايلدم قبول ايتمدك ديدكده مرأه قبول ايتدم ديسه‌يدى قول زوجككدر وبركمسنه برغيرى كمسنه‌يه بن سكا دونكى كون بو عبدى بيك اقچه ايله بيع ايلدم قبول ايتمدك ديدكده مشترى دخى قبول ايتدم ديسه‌يدى قول مشترينككدرو بو ايكى صورتك بيننده فرق اولدر كه تحقيقا مال الله طلاق زوج جانبندن يميندرو قبول حانث اولمغك شرطيدر پس يمين مرأه‌نك قبولنسز تمام اولور پس يمينله اقرار حانث اولمق شرطيله اقرار دكلدر شرطسز يمينك صحيح اولديغى ايچون ايمدى قول زوجك قولى اولدى * زيرا زوجين حقان شرطك وجودنده اختلاف ايتسه‌لردى قول زوجككدر * زيرا زوج منكردر واما بيع پس ايجاب وقبولدر ايكيسندن برينه آخرسز صحت يوقدر پس بيعله اقرار تمام اولميوب الاقبول ايله تمام اولان اقراردر پس قچان بايع اول اقرارى انكار ايتسه‌يدى تصديق اولنمز (ويسقط الخلع والمبارأة) وخلع ومبارأة اسقاط ايدر * مبارأه همزه‌نك فتحيله زوجيندن هر برى آخرك ذمتى اوزرينه دعوادن برى قيلمق معناسنه‌در (كل حق لكل منهما على الآخر مما يتعلق بالنكاح) زوجيندن هر برينك آخر اوزره نكاحه متعلق اولان حقنك كليسنى خلع ومبارأه اسقاط ايدر مهر مثالى كبى كه مقبوض اولسون وغير مقبوض اولسون وقبل الدخول اولسون وبعد الدخول اولسون ودخى نفقهٔ ماضيه كبى واما نفقهٔ عدت ساقط اولمز الاذكر اولنورسه ساقط اولور مصنفك بالنكاح قيدينه باعث زيرا نكاحه متعلق اولميان حق خلع ومبارأتله ساقط اولمز مثالى قرض كبى واشترا ايلديكى شيئك ثمنى كبى ودخى بونلرك امثالى كبى (خلع صغيرته بمالها اومهرها طلقت ولم يلزم ولم يسقط) صغيره‌نك باباسى صغيره‌سنى صغيره‌نك ماليله وياخود مهريله خلع ايتسه‌يدى اول صغيره مطلقه اولور واوزرينه مال لازم كلمز ومهرى دخى ساقط اولمز اما طلاقك وقوعى اصح اولان قول اوزره باباسنك قبولنه تعليق اولديغى ايچوندر پس سائر افعالنه تعليق كبى اولور واما اوزرينه مال واجب اولمق بدل خلع تبرع اولوب ومال صبى تبرع قبول ايلديكى ايچوندر (فان خلعها ضامنا له) پس اكر صغيره‌نك باباسى بدل خلعه ضامن اولمقله خلع ايتسه‌يدى * ضمانله صغيره‌يه كفيل اولمق مراد اولنمدى * زيرا مال اول صغيره‌يه لازم كلمز بلكه ضمانله مراد مالى ابتداء التزام ايتمكدر (صح والمال عليه) خلع صحيح اولور ومال دخى باباسى اوزره لازم كلور * زيرا بدل خلعك اجنبيدن شرط قبلنمسى صحيحدر بابا اوزره اولمسى بالطريق الاوليدر (بلاسقوط المهر) مهر ساقط اولمقسزين * زيرا مهر بابانك ولايتى تحتنده

داخل اولدی (وان شرط الضمان علیها) واکر زوج بدل خلعك ضماننی صغیره اوزره شرط قیلسه‌یدی (فان قبلت وهی من اهله) پس اکر صغیره اول شرطی قبول ایتسه‌یدی اول صغیره خلعك طالب اولوب نكاحك جالب اولدیغن تعقل ایتمکله اهل قبولدن اولدیغی حالده (طلقت بلاشئ) شرط بولندیغی ایچون بلاشئ مطلقه اولور زیرا صغیره اهل غرامتدن دکلدر * غرامت نیئت اودنمسی واجب اولنه‌دیرلر (قال خالعتك فقبلت) زوج مرأه‌سنه بنسنی خلع ایتدم دیوب ومال ذکر ایتمسه‌یدی پس مرأه دخی قبول ایتسه‌یدی (طلقت) اول مرأه مطلقه اولور ایجاب وقبول بولندیغی ایچون (وبرئ عن المهر لو کان علیه) وزوج اوزره مهر مؤجل وار ایسه اندن بری اولور (والا) واکر زوج اوزره مهر مؤجلدن برشئ یوغیسه (ردت ماساق الیها من المهر) مهر معجلدن اول مرأه‌یه سوق اولنان شیئی رد ایدر * زیرا تحقیق اول مرأه خلعی قبول ایتسه‌یدی تحقق ثابت اولدیکه تحقیقا خلع مرأه حقنده معاوضه‌در ایتدی تحقق عوضی التزام ایتدی پس بقدر الامکان اول عوضك اعتباری واجب اولدی (خلع المریضة یعتبر من الثلث) مریضه اولان مرأه‌نك خلعی ثلثدن اعتبار اولنور خلع تبرع اولدیغی ایچون * زیرا بضع خروج حالنده غیر متقومدر

(باب الظهار)

بو باب ظهارك احکامی بیاننده‌در (هو) وظهار لغت جهتندن ظهرك ظهره مقابله‌سی معناسنه‌در * زیرا ایکی شخصك بیننده عداوت اولسه‌یدی ایکیسندن هر بری ظهر یعنی آخرك ظهرینه قیلر وشرعا (تشبیه مایضاف الیه الطلاق من المنکوحة) منکوحه‌دن طلاقك مضاف اولدیغی شیئی تشبیه‌در واول تشبیه اولنان منکوحه‌نك کلیدر یاخود انکله کلدن تعبیر اولنان شیئدر یاخود منکوحه‌دن نصف یاخود ثلث یاخود ربع کبی برجزء شایعدر پس رجلك جاریه‌سندن ظهاری صحیح اولمزودخی شول مرأه‌دن ظهار صحیح اولمزکه زوجی انك امرنسز نكاح ایلیه اندنصکره زوج اندن مظاهره ایده اندنصکره مرأه نكاحه اجازت ویره (بما یحرم النظر الیها) نظرا کا حرام اولان شیئه تشبیه‌در (من عضو محرمه نسبا اورضاعا) نسب جهتندن یاخود رضاع جهتندن محرمنك عضونه نظرا کا حرام اولان شیئه تشبیه‌در (وحکمه حرمة وطئها ودواعیه حتی یکفر) وظهارك حکمی منکوحه‌نك وطئنك ودواعیسنك یعنی یاپشمق واوپمك کبی حرام اولمسیدر حتی کفارت ایدنجیه دکین حق سبحانه وتعالینك (والذین یظاهرون من نسائهم ثم یعودون لماقالوا فتحریر رقبة من قبل ان یتماسا) قول شریفی ایچون (للظهار والعود) ظهار ایچون ووطئ اوزره عزم ایله مفسر اولان عود ایچون کفارت ایدنجیه دکین * زیرا کفارتك واجب اولسنك سببی ظهار وعوددر * زیرا کفارت عقوبتله عبادت بیننده دائردر ودخی ذکر اولنان کبی کفارتك سببی حظر ایله اباحه بیننده دائردر حتی عقوبت محظوره متعلق اولور وعبادت مباحه متعلق اولور وکفارت عود اوزره انکیچون تقدیم اولندیکه زیرا کفارت ذات مرأه‌ده ثابت اولان حرمتك رفعیچون واجب اولدی پس کفارت اول ذکر اولنان کبی ثابت اولدقدنصکره جائز اولدیکه کفارت بله اول حرمت رفع اولنسون ایچون * تکبیر بزم کتاب طهارتنده ذکر ایلدیکمز شئ کبی که تحقیقا طهارت صلوتی مراد ایتمزدن اول جائز اولدی مع هذا صلوة طهارتك سببیدر * زیرا طهارت حدثك رفعیچون مشروع قیلندی پس حدثك وجودندنصکره جائز اولدی بو اجلدن زوج مرأه‌یی بائنا تطلیقدنصکره یاخود ارتداد ایله ویاارتدادك غیری ایله عقد منفسخ اولدقدنصکره کفارت جائز اولدی * زیرا بو حرمت ظهار کفارتك غیری حلال اولمق سببلرندن ملك یمین کبی وزوج ثانینك اصابتی کبیلر ایله زائل اولمز ومرأه ایچون زوجنه وطئله طالب اولمق واردرودخی زوجی استمتاعدن کفارت ایدنجیه دکین منع ایتمك دخی واردر وقاضی اوزره دخی مرأه‌دن ضرری دفع ایچون زوجی کفارت اوزره جبر ایتمك واردر بونی زیلعی ذکر ایلدی (واووطئ قبله استغفر وکفر للظهار فقط) واکر زوج کفارت ایتمزدن اول ظهار لازم کلان زوجه‌سنی وطئ ایتسه‌یدی الله تعالیه استغفار ایدر وانجق ظهار ایچون کفارت ایدر یعنی زوج اوزره کفارت اولیدن غیری کفارت واجب اولمز وسعید بن جبیر زوج اوزره ایکی کفارت لازم کاور دیدی (وذا) یعنی ظهار (کانت علی کظهر امی اوراسك) سن بنم اوزریمه والده‌مك ظهری کبیسن دیمك یاخود

سنك باشك بنم والده مك ظهری كبیدر دیمكدر یاخود بونلرك امثالی یعنی سنك بویننك دیمك كبی یعنی انكله كلدن تعبیر اولنان اعضادن سنك فلان عضوك بنم والده مك ظهری كبیدر دیمك كبی (او نصفك كظهر امی) یاخود سنك نصفك بنم والده مك ظهری كبیدر ودخی جزء شایعدن ثلث كبی د بع كبی (او كبطنها او فخذها) یاخود سنك نصفك و یا جزء شایعكدن برجزءك بنم والده مك قارنی كبیدر یاخود اویلغی كبیدر دیمك كبی (او كظهر اختی او عمتی) یاخود قرقرنداشمك ظهری كبیدر و یا عمته مك ظهری كبیدر و یا بطنی كبیدر و یا اویلغی كبیدر دیمك كبیدر (وهی) وبو ذكر اولنان صورتلرو بونلرك نظیرلری (ظهار وان لم ینو) ظهاردر اكرچه كیم زوج ظهاره نیت ایتمدی ایسه ده* زیرا بو صورتلرده تشبیه اولنان شیء یا مشبه بهك كابدر یاخود انكله كلدن تعبیر اولنان عضودر یاخود اول كلدن جزء شایعدر و بو مرأه حقنده شرطدر و محرم جانبنده اولان شرط مشبه بهك اكا نظر جائز اولمیان عضو اولمسیدر نتكیم ذكر اولندی حالبوكه شرط بولندی (لا طلاق وان نواه) ظهار طلاق دكلدر اكرچه زوج طلاقه نیت ایدرسه ده وایلاده دكلدر* زیرا لفظ ایكیسنده ده محتمل اولمز (وفی انت علی كامی او مثل امی) وزوجك مرأه سنه سن بنم اوزریمه والده م كبیسن یاخود والده م مثلیسن قولنده واردر (ما نواه من الكرامة او الظهار او الطلاق) كرامتدن یاخود ظهاردن یاخود طلاقدن زوجك نیت ایلدیكی شیء واردر* زیرا لفظ ذكر اولنانلرك هر برینه محتمل اولور پس نیتله ترجیح اولنان متعین اولور (وان لم ینوه لغا) واكر زوج برشیئه نیت ایتمدی ایسه كلامی لغو اولور معانینك تعارضی و مرجحك عدمی ایچون (وفی انت علی حرام ما نواه من الظهار او الطلاق) وزوجك زوجه سنه سن اوزریمه حرامسن قولنده زوجك ظهاردن یاخود طلاقدن نیت ایلدیكی شیء واردر* زیرا لفظ ظهار وطلاقه محتمل اولور نیت ایله مرجح اولان متعین اولور (وانت علی حرام كظهر امی ظهار وان نوی طلاقا او ایلاء) وزوجك سن بنم اوزریمه حرامسن والده مك ظهری كبی قولی ظهاردر اكرچه طلاقه یاخود ایلایه نیت ایدرسه ده* زیرا ظهری ذكر جانب ظهاری ترجیح ایدر (وبانتن علی كظهر امی لنسائه) وزوجك نسالری ایچون سز بنم اوزریمه والده مك ظهری كبیسكز قولی ایله نسالر ینك جمیعسنه مظاهر اولور زیرا زوج ظهاری نسالرینه مضاف قیلدی نتكیم طلاقی نسالرینه مضاف قیلدقده هر بری ایچون واقع اولدیغی كبی بو تقدیرجه (یجب لكل كفارة) نسالرندن هر بری ایچون كفارت واجب اولور وكفارت عتق رقبه در واكر عتق رقبه یه قادر دكل ایسه ایكی آی متتابعا صائم اولمقدر اكر بوكاده قادر دكل ایسه التمش مسكینك قارنن طویورمقدر ظهارده وارد اولان نص كریم ایچون ومصنف بو نصی (وهی تحریر رقبة) قولیله تفصیل ایلدی یعنی كفارت رقبه نك تحریریدر كرك اول رقبه مؤمنه اولسون وكرك كافره اولسون وكرك اركك اولسون وكرك دیشی اولسون وكرك صغیره اولسون وكرك كبیره اولسون (لم تكن فائت جنس المنفعة) اویله رقبه كه جنس منفعتی فائت اولمیه وفائت مانعدر واما اكر چان رقبه نك منفعتی مختلط اولسه یعنی قار یشق اولسه مانع اولمز حتی كوزلری شاشی اولسه وشاشی مثللی و یا معیوب اولسه ده جائز اولدی وصاغر دخی جائز اولدی وقیاس جائز اولمق ایدی* زیرا فائت جنس منفعتدر لكن فقهاجائز اولمسنی استحسان ایتدیلر زیرا اصل منفعت باقیدر زیرا صاغرلك اوزرینه صیحه اولنسه ایشیدر حتی اكر برحالده صاغر اولسه انادن صاغر طوغمسیله مثلا اولسه دلسزدر انكله كفارت جائز اولمز (واو بشراء قریبة بنیتها) اكرچه بو تحریر رقبه كفارت نیتیله شراء قریبه ایله اولورسه ده مانع اولمز ومصنف جنس منفعتك فوت اولمسنی (كالاعمی) قولیله بیان ایلدی (والمجنون لا یعقل) ودخی عقلی كلمز مجنون كبی* زیرا جوارحله انتفاع دكلدر الا عقلله در ایمدی مجنون لا یعقلك نافعی فائت اولدی وشول مجنونكه كاهی مجنون كاهی افاقت بولور اول جائز اولور* زیرا اختلال مانع دكلدر (والمقطوع یداه) ودخی ایكی اللری مقطوع اولان كبی* زیرا بونی اخذ ایلك منفعتی فائتدر (او ابهاماه) یا ایكی باش برمقلری مقطوع اولان كبی* زیرا اخذك قوتی ایكی باش برمقلری ایله در واللرك فوت اولمریله اخذ منفعتی فوت اولور (او رجلاه) یاخود ایكی ایاقلری مقطوع اولان كبی* زیرا بو دخی یورومك منفعتنی فوت ایتمشدر (او یده ورجله من جانب) یاخود برجانبدن برالی و برایاغی مقطوع اولان كبی* زیرا بو دخی ذكر اولنان كبی یورومك منفعتنی فوت ایتمشدر* زیرا بونك اوزرینه یورومك متعذردر

امابرالی برجانبندن و برایاغی جانب آخرندن مقطوع اولان ذکر اولنانك خلافی اوزره در که جنس منفعت فوت اولمشدر (ولامدبرا) مالم یکن فائت جنس المنفعة اوزره عطفدر یعنی کفارت اولنان قول مدبر اولمیه (اوام ولد) یاخود ام ولد اولمیه ام ولدك حریته برجهتله استحقاقی اولمغله انده رق ناقص اولدی (اومکاتبا ادی بعض بدله) یاخود بدلنك بعضنی ادا ایدن مکاتب اولمیه *زیرا بونك تحریری عوضله تحریردر بونکله کفارت حاصل اولمز* زیرا کفارت عبادتدر ایمدی خالصة لله تعالی اولمقدن لابددر واکر بعوض اولورسه خالص اولمز*زیرا بعوض اولورسه تجارت اولور واکر بدلندن برشیئ ادا ایتمین مکاتب اولورسه انکله کفارت جائز اولور (اوعبدا مشترکا عتق نصفه ثم باقیه بعدضمانه) یاخود عبد مشترکی ظهاردن کفارت ایدن غنی نصفنی اعتاق ایدوب اندنصکره باقیسنی دخی ضامن اولدقدنصکره ظهاردن اعتاق ایتسیدی *زیرا اعتاق امام اعظم قتنده تجزی قبول ایدر تکیم عن قریب بیانی کلور ونقصان نصف آخرده حاصل اولدی رقك دائم اولسی متعذر اولدیغی ایچون و بونقصان شریکك ملکنده حاصل اولور اندنصکره ضمانله اکا نتقال ایدر ایمدی کفارتدن جائز اولمز(اوعبدا اعتق نصفه عن تکفیره ثم باقیه بعدوطئ من ظاهر منها) یاخود کفارتندن نصفنی اعتاق ایدوب ظهار اندن اولان مرأه یی وطئدنصکره نصف باقیسنی دخی اعتاق ایلدیکی عبددن کفارت جائز اولمز * زیرا اعتاق امام اعظم قتنده تجزی قبول ایدر ومأمور به یعنی عتقك شرطی ایسه قبل المسیس یعنی قبل الوطئ اولان عتقدر پس اول عتق بولنمدی *زیرا عتقك نصفی وطئدنصکره واقع اولدی (وان عجز عن العتق صام شهرین ولاءلیس فیهما رمضان ولا الایام المنهیة) واکر کفارت ظهار لازم کلان کسنه عتق رقبه دن عاجز اولورسه متوالیة ایکی آی صائم اولور که اول ایکی آیده رمضان اولمیه وصومدن نهی اولنان کونلر اولمیه ولاء تتابع معناسنه در اولکه نص ایله ثابتدر ورمضانك صومی ایسه غیریدن واقع اولمز ایمدی رمضانله کفارت اولمز وصوم انده منهی اولمسی ذکر اولنان ایامده اولان صوم ناقص اولور پس اول صوم ناقص ایله واجب کامل حاصل اولمز(وان افطر یوما ولو بعذر) واکر اول مظاهر برکون صومنی افطار ایتسیدی کرکسه عذر ایله اولسون مرض کبی وسفر کبی(اووطئها) یاخود ظهار اندن اولان مرأه سنی وطئ ایتسیدی (فی الشهرین) ایکی آیك بیچنده افطار ایتسیدی یاخود وطئ ایتسیدی (الیلاعمدا او یوما سهوا) یعنی اول ایکی آیك ایچنده عمدا اکرسهو ایر کون افطار ایتسیدی یاخود کیجه ده اکر نهارده قصدا واکرسهوا وطئ ایتسیدی (استأنف) اول صومه یکیدن بدأ ایدر اما افطارده یکیدن بدأ باعث افطار ایله تتابع ایام منقطع اولدیغی ایچوندر بو ر عذردر که اندن احتراز ممکندر* زیرا ایکی آی بولنور که انك ایکیسنده دخی عذر اولمز واما وطئده یکیدن بدأه باعث *زیرا اول مظاهر اوزره واجب اولان صوم مس ایتمزدن اول ایکی شهر متتابع در واول ایکی آیك مس ایتمزدن اول اولمسی ضرورتندن اول ایکی آیك مدن خالی اولسیدر اما اکر مظاهر ظهار اندن اولان مرأه نك غیری مرأه سنی ناسیا وطئ ایتسیدی اول کسنه یه ضرر ویرمز نهایه ده دخی بویله ذکر اولندی (لاالاطعام ان وطئ خلاله) یعنی ظهار اندن اولان مرأه سنی مظاهر اطعام اراسنده وطئ ایتسیدی اطعامه یکیدن بدأ ایتمك لازم کلمز* زیرا نص کریم اطعام حقنده مطلقدر تماسك ماقبلنه مقید دکلدر وتماس اعتاق وصیامده تنصیص اولنمشدر (واوقدر علی الاعتاق فی آخر الیوم الاخیر) واکر صومله کفارت ایدن مظاهر ایکی آیدن یوم اخیرك آخرنده اعتاقه قادر اولسیدی یعنی شهر ثانینك یوم اخیرنده شمسك غروبندن مقدم اعتاقه قادر اولسیدی (لزمه) اکا عتاق لازم کلور وصومله کفارتی صحیح اولمز واول صومی تطوع اولور وافضل اولان یوم اخیرك صومنی تمام ایتمکدر واکر اول یوم اخیری افطار ایتسیدی اوزرینه قضا لازم کلمز بونی زیلعی ذکر ایلدی (وان عجز عنه اطعم عنه هو) واکر مکفر ظهار اولان کسنه صومدن دخی عاجز اولورسه اول مظاهر ظهاردن اطعام ایدر (اونائبه ستین مسکینا) یاخود اول مظاهرك نائبی التمش مسکینه اطعام ایدر یعنی اول مظاهر برغیری کسنه یه ظهارندن اطعام ایدیور دیو امر ایدوب اول غیر دخی اطعام ایتسیدی جائز کوریلور *معلوم اولسونکه تحقیقا طعام یاخود طعام لفظیله شروع اولان شیئده تملیك واباحه جائز اولور ولفظ ایتاء واداء ایله شروع اولانده تملیك شرط قیلنور ایدی مصنف صورة تمایکی اطعم عنه هو او نائبه ستین مسکینا قولیله ذکر ایلدی (کلا فقیر ا فطرة او قیمته من غیر

المنصوصة) اطعمش مسكينك كلبسه يعنى هر برينه فطره مقداريله اطعام ايدر ياخود غير منصوصه دن
فطره نك قيمتنى اطعام ايدر وشافعى قتنده فطره مقدار ينك قيمتنى دفع منصوص اولمايندن جائز اولمز فطره
ايچون منصوص اولان اشياء بغداى وبغدايك اونى وسويقى كبى وقوزواوزم كبى وخرما كبى وشعير كبيدر
و بونلرك غيرى برنج ومرجمك وطاروكبى ودخى بونلرمثللى كبيدر * زيرا خرمادن برصاعك ربعى چقان بغدايدن
نصف صاعه ياخود شعيردن برصاعه قيمتده برابر اواسيدى دفعى جائز اولورو بوجامع الكبيرك شرحلرنده
نقر براولنان اصل اوزره مبنيدر كه تحقيقا منصوص قرنداشنى نائب قيلمز (اوواحدا شهرين) ياخود
برمسكينى التمش كون اطعام ايدر يعنى طعامك كلبسنى برمسكينه التمش كونده اعطا ايدربو بزم قتمزده جائز
اولدى * زيرا مقصود مسكينك حاجتنى وفقرينى سدو آچلغنى رد ايتمكدر بوايسه ايامك تجددى ايله متجدد
اولور پس يوم ثانيده سبب استحقاقك تجددى ايله مسكين آخر كبى اولور (لافى يوم قدر الشهرين الاعن يومه)
ايكى آيك اطعامى مقدارينى شخص واحده بركونده اعطا ايتمك جائز اولمز الا هر فطره مقدارى اطعامى برشخصه
بركونده اعطا ايتمك جائز اولدى برابردر كركسه اول ايكى آيلق اطعامى برشخصه بردفعده اعطا ايتسون كركسه
دفعاتله اعطا ايتسون * زيرا شخص واحديوم واحده التمش مسكينك اطعامنى استيفا ايده من پس حقيقة
وحكما فرض اولنان عدد بولنمز حاجتك تعددى بولنمديغى ايچون ومصنف صورة اباحتى (واذا اشبعهم)
قوليله ذكر ايلدى يعنى التمش مسكينى طويورسيدى اكل ايلدكلرى اكر قليل ايسه ده (بالغداء) غدا ايله
طويورسيدى اولكه نصف النهاردن اول اولان طعامدر (والعشاء) وعشا ايله طويورسيدى اولكه
نصف النهاردن صكره اولان طعامدر (اوغدائين) ياخود التمش مسكينى نصف النهاردن اول ايكى كره
طويورسيدى (اوعشائين) ياخود نصف النهاردن صكره دايكى كره طويورسيدى * فخر الاسلام ديديكه
طعام اباحت هر مسكين ايچون قبل نصف النهار وبعد نصف النهار ايكى اكله در ونصف النهاردن اول ايكى
كره جائز كوريلور ونصف النهاردن صكره ايكى كره كذلك جائز كوريلور ونصف النهاردن صكره بركره وسحورده
بركره كذلك جائز كوريلور واطعامك اوفق واعدل اولانى نصف النهاردن اول بردفعه ونصف النهار
دن صكره بردفعه اولمسيدر واطعام اباحتده معتبر اولان طويمقدر مقدار دكلدر وتمليكده معتبر اولان مقدار در
طويمق دكلدر وسحور آز اولور استيفايه صالح اولور وغدا مقامنه قائم اولور وايكى اكله اعتبار ينه باعث حق
تبارك وتعالينك (فاطعام ستين مسكينا) قول شريفيدر واطعامدن واجب وسط اولاندر اولكه ايكى اكله در
زيرا عادتده اكثر اولان اوچ كره در واقل اولان بركره در غاية البيانده بويله ذكر اولندى (بخبز براوخبز شعير
بالادام) بغداى اتمكى ايله ياخود ارپه اتمكى ايله قاتق ايله بيله اطعامدر * زيرا مسكين ارپه اتمكندن
استيفا ايتمز الا قاتقله استيفا ايدر بغداى اتمكى ارپه نك خلافى اوزره در يعنى قاتقسز استيفا اولنور
(اواعطى كلا ربع صاع بر ونصف صاع شعير اوتمرا ومن بر ومنوى تمر اوشعير جاز) بو اذا اشبعهم قولنك
وآنك اوزرينه عطف اولنانلرك جزاسيدر يعنى ياخود التمش مسكينك هر برينك طوبرملرى اوزره
بغدايدن ربع صاع ونصف صاع شعير ياخود نصف صاع خرما ياخود بربطمان بغداى وايكى بطمان خرما
ياخود بربطمان شعير اعطا ايتمك جائز اولدى * زيرا بغدايدن ربع صاع شعيردن ياخود خرمان نصف صاع
وزنله بغدايدن نصف صاعه ياخود شعيردن وياخرمادن برصاعه بالغ اولور وقتا كه بوذكر اولنان
اشيانك جنسلرى متحد اولديسه * زيرا اطعام جهتندن جنس واحدر احدهما ايله آخرى تكميل جائز
اولدى وقيمت بويله دكلدر نتكيم بيان ايدك (بخلاف اعتاق نصف رقبة وصيام شهر) امارقبه نك نصفنى
اعتاق ايدوب وبرآى صائم اولمغله تكميل جائز اولمز بينهماده معنى اختلاف اولمغله احدهمانى آخر ايله
تكميل متعذر اولديغيچون * زيرا عتق تخليص رقبه ايچون مشروع اولدى وصوم ايسه نفسى
آجقدرمق ايچون مشروع اولدى (واطعام نصف صاع تمر قيمته نصف صاع بر) ودخى قيمتى بغدايك
نصف صاعى مقدارى اولان نصف صاع خرما ايله اطعام ذكر اولنانك خلافى اوزره در ييلمديكك شى ايچونكه
منصوصه دن اولان شيئك عدادى قيمت جهتندن شرعك تقدير ايلديكى قيمتدن اقل اولورسه انك اداسى جائز
اولمدى اكرچه كيم قيمت جهتندن آخردن اكثر ياخود مساوى اولورسه ده (اطعمهم كلا صاع برعن ظهارين

لم يدفع التمش مسكيندن هر بريني ايكي ظهاردن برصاع بغداي ايله اطعام صحيح اولمدي (الا عن احدهما) الا ايكي ظهارك برندن صحيح اولدي (وعن افطار وظهار صح عنهما) واكر التمش مسكينك هر بري برصاع بغداي ايله رمضاندن بر كونك فطاري ايچون وبر ظهاردن اطعام ايدرسه افطاردن وظهاردن صحيح اولور * زيرا نيت اختلاف جنسده عمل ايدر افطار ايله ظهار كبي جنسك اتحادي قتنده عمل ايتمز * پس قچان نيت لغو اولسه برصاع كفارة واحده ايچون صالح اولور * زيرا نصف صاع مقدارلك ادناسيدر * پس ادا اولنان برصاع كفارة واحده در ايمدي اني ايكي ظهار ايچون قيلمغه صالح اولمز بلكه بر ظهار ايچون صالح اولور اما قچان برصاع دفعه ده تفريق اولنسه بونك خلافيدر كه * زيرا مسكين واحد دفعه ثانيه ده مسكين آخر حكمنده در (كصوم اربعة اشهرا واطعام مائة وعشرين مسكينا واعتاق عبدين عن ظهارين) مثالي ايكي ظهادن درت آي صائم اولمق كبي ياخود يوز يكرمي مسكيني اطعام ايتمك ياخود ايكي عبدي اعتاق ايتمك كبي بونلر صحيحدر (وان لم يعين واحد الواحد) اكرچه كيم واحد واحد ايچون تعيين اولنمدي ايسه ده * زيرا جنس ايكي ظهارده متحددر * پس تعيين واجب اولمز (وله في اعتاق عبد عنهما) ومظاهر ايچون بر عبدي ايكي ظهاردن اعتاقده (او صوم شهرين ان يعين لاي منهما شاء) ياخود ايكي آي صائم اولقده ايكي ظهاردن قنغيسني ديلرسه تعيين ايلمك واردر (وان اعتق عن قتل وظهار لم يجز عن واحد) واكر بر عبدي قتلدن وظهاردن اعتاق ايتسيدي برندن جائز اولمدي * زيرا جنس متحده تعيينك نيتي لغودر وجنس مختلفده مفيددر * پس قچان نيتك تعييني لغو اولسيدي نيت مطلق باقي قالور ايمدي مظاهر ايچون قنغيسني ديلرسه تعيين لازم كلور نتكيم ابتداده اعتاقني مطلق ايتسيدي تعيين لازم كلديكي كبي بونك توضيحي اولدر كه تحقيقا مكفر اولان كمسنه اكر رمضاندن ايكي كونك قضاسنه نيت ايتسيدي يوم واحددن جائز كوريلور واكر قضادن ونذردن ياخود قضادن وكفارتدن نيت ايتسيدي ايكيسندن بري ايچون جائز كورلمز (عبد ظاهر كفر بالصوم فقط) بر عبد مظاهر اولسيدي انجق صوم ايله كفارت ايدر يعني ايكي آي صائم اولور * زيرا آنك ملكي يوقدر كه مال ايله اهل تكفيردن اوله ونخعي ديديكه عفو بته اعتبار ايله بر آي صوم ايله كفارت ايدر * زيرا كفارت حدود كبي زاجر اولديغي حالده مشروع اولدي (لا سيده عنه بالمال) عبدك سيدي يعني افنديسي عبدك ظهارندن كفارت ايتمز يعني عبدك ظهارندن اعتاق ايله ياخود اطعام مساكين ايتمك جائز كورلمدي * زيرا عبد اهل ملكدن دكلدر پس سيدنك تمليكي ايله اكا مالك اولمز وكفارت عبادتدر آخرك فعلي آنك فعلي اولمز . والله اعلم .

* (باب اللعان) *

بو باب لعانك احكامي بيانندهدر (هو) لعان لغت جهتندن لعندندر لعن طرد معناسنه وبعيد قيلمق معناسنه ولعان تسميه سنه باعث رحلك بشنجيده نفسنه لعن ايتديكي ايچوندر ومرأهنك لعني مستلزم اولان غضب اللهي اوزرينه قبول ايتديكي ايچون ولعان شريعتده رجلك زوجهٔ عفيفه سنه قذف ايتمسيدر (شهادات مؤكدات بالايمان مقرونة باللعن قائمة مقام حد القذف في حقه) ولعان شرعا زوجك حقنده حد قذف مقامنه قائمه لعن ايله مقرونه يمينلر ايله تأكيد اولنمش شهادتلردر * شول معنايه كه تحقيقا زوجين قچان ملاعنه ايدشسه لردي زوجدن حد قذف ساقط اولور (ومقام حد الزنا في حقها) وزوجه حقنده حد زنا مقامنه قائمه لعنه مقرونه يمينلر ايله تأكيد اولنمش شهادتلردر شول معنايه كه تحقيقا زوجين ملاعنه ايدشسه لردي زوجه دن حد زنا ساقط اولور * وزوجك حقنده حد قذف مقامنه قائم ولمسي اوزره دليل اولدر كه تحقيقا هلال بن اميه رضي الله عنه رسول عليه الصلاة والسلامه كلدي وديديكه امرأه مدن ايكي سنه غائب اولدم وقتا كه رجوع ايتدم شريكي امرأه مك بطني اوزره مرأه مله زنا ايدر كوردم * پس رسول الله صلى الله عليه وسلم واردرت شاهد كتور يوحسه سنك ظهرك اوزره حد جارم بيوردي * پس هلال كوزم ايله كوردم يا رسول الله ديدي وبوقه لهي اعانه ايلدي اندنصكره ديديكه بن الله تعاليدن رجا ايدرمكه بنم ايچون بر مخرج قيله * پس حق سبحانه وتعالى بو آيتي انزل ايلدي (والذين يرمون ازواجهم ولم يكن لهم شهداء الا انفسهم فشهادة احدهم اربع شهادات) ايمدي تحقيقا لعان زوج جانبنده حد قذف مقامنه قائم اولمق اوزره دلالت ايتدي بو جهتله

هلاله قذفیله حد چالنمدی بوندنصکره مرأه جانبنده حد زنا مقامنه قائم اولمق اوزره دلیل وقتاکه هلال زوجه سنی شریك ابن سمحا ایله کوردی ایسه اول وقت مرأه نك بطنی اوزره شریکی بولدم مرأه مله زنا ایدر دیدی رسول علیه الصلوة والسلام بیوردیکه اکر مرأه شو یله برصفت اوزره احمر ولد کتوررسه اول ولد هلال ایچوندر واکر مرأه براسود و قورجق صاچله ودوه کبی عظیم الخلق ولد کتوررسه اول شریك ایچوندر* پس اول صفت مکروهه اوزره کلدی *پس رسول علیه الصلاة والسلام بیوردیکه اکر یمینلر سبقت ایتمیدی بنم ایچون ومرأه ایچون امر عظیم اولوردی ایمدی بو حدیث مرأه جانبنده لعان حد زنا مقامنه قائم اولدیغنه اشارندر مبسوطده دخی بو یله ذکر اولندی (وحکمه حرمة الوطئ و لاستمتاع) و بو لعانك بعدالتلاعن حکمی وطئ واستمتاعك حرام اولمسیدر بینونت تامه حاصل اولسون ایچون (وشرطه قیام الزوجیة) و بولعانك شرطی زوجیتك قائم اولمسیدر حتی چقان زوج مرأه یی باینا یاخود ثلاثا تطلیق ایتسیدی لعان ساقط اولور وحد واجب اولمزو عن قریب آخر بابده بیانی کلور ان شاء الله تعالی (وکون النکاح صحیحا) ودخی لعانك شرطی نکاحك صحیح اولمسیدر (فمن قذف بالزنا امرأته العفیفة) پس برکسنه عفیفه اولان مرأه سنی یعنی زنادن بریه اولوب زنا ایله متهمه اولمیان مرأه سنی قذف ایتسیدی *متهمه اولان مرأه نك مثالی اول مرأه ایله بیله اولان ولدك معروف باباسی اولمق کبی (وصلحا للاداء الشهادة علی المسلم) حالبوکه زوجینك ایکیسیده مسلم اوزره اداء شهادته صالح اولسهلردی یعنی ایکیسیده حر اولوب ومسلم عاقل و بالغ وحد قذفله محدود اولمدقلری جهتله اهل شهادتدن اولسهلردی حتی لعان ایکی زوجین کافرین بیننده جاری اولمزو دخی کافر ایله مسلم بیننده جاری اولمز اکرچه مثلی اوزر شاهد اولمغه صالح اولورسه ده (اونفی ولده) قذف اوزره عطفدر یاخود زوجه عفیفه سنك ولدنی نفی ایتسیدی ولدها قولی حملنی نفیدن احترازدر *تحکیم عن قریب بیانی کلور (وطالبت به) ومرأه دخی موجب قذفه مطالبه ایتسیدی اولکه حددر *زیرا حد اول مرأه نك حقیدر * پس سائر حقلری کبی مرأه نك طلبندن لابدر ودخی طلب لعانك شرطندندر وچقان مرأه عفیفه اولمسه انك مطالبه سی بوقدر شرطی فوت اولمغله اولکه عفتدر (لاعن) فمن قذف قولك خبریدر ،بعدالطلب زوج ملاعنه ایدر (فان ابی حبس حتی یلاعن او یکذب نفسه فیحد)پس اکر زوج لعاندن ابا ایدرسه حتی ملاعنه ایدنجه حبس اولنور یاخود نفسنی تکذیب ایدر بوتقدیرجه حد چالنور * زیرا لعان حدك خلفیدر پس اکر خلفیله کلزسه اوزرینه اصل واجب اولور (فان لاعن لاعنت) پس اکر زوج ملاعنه ایدرسه زوجه دخی ملاعنه ایدر لکن زوجله ابتداء اولنور * زیرا زوج مدعیدر اولاندن بحث طلب اولنور (والا) واکر مرأه دخی ملاعنه دن ابا ایدرسه (حبست حتی تلاعن اوتصدقه) حتی ملاعنه ایدنجه مرأه حبس اولنور یاخود زوجنی تصدیق ایدر زیلعی دیدیکه قدورینك بعض نسخه لرنده یاخود مرأه زوجنی تصدیق ایدوب تحدید اولنور تحریر اولندیغی غلطدر زیرا حد برکره اقرار ایله واجب اولمز*پس برکره تصدیقله نه کیفیتله واجب اولورو حد درت کره تصدیقله واجب اولور* زیرا تصدیق قصدا اقرار دکلدر حد واجب اولمق حقنده اعتبار اولنمزو حدك دفعنده اعتبار اولنور *پس اول اقرار ایله لعان دفع اولنوب حد واجب اولمزو اکر مرأه زوجنی نفی ولدده تصدیق ایتسیدی *پس انده حد ولعان یوقدر واول نفی اولنان ولد انلرك ولدیدر *زیرا نسب لعان ایله حکما منقطع اولور*پس لعان بولنمدی ونسب ولدك حقیدر انك ابطالنده ایکیسیده تصدیق اولنمزلر و بونکاه صدرالشریعه نك مرأه نك ولدینك نسبی زوجدن منتفی اولور دیدیککی صحیح اولمدیغی ظاهر اولور (فان لم یصلح للشهادة) زوج کافر اولمغله یاخود عبد و یا حد قذفله محدود اولمغله شهادته صالح اولمسیدی (حد او هی من اهلها) زوج حد اولنور اکر مرأه شهادته اهل اولورسه * زیرا لعان زوج جهتندن معنا متعذر اولدی شهادته اهل اولمامغله * پس واجب اصلی یه صرف اولنور اولکه حق سبحانه وتعالینك (والذین یرمون المحصنات) قول شریفیدر وزوج کافر اولوب زوجه مسلمه اولمق تصور اولنمز الا چقان زوجینك ایکیسیده کافر اولوب زوجه اسلامه کلدکده زوج کافر اوزره اسلام عرض اولنمزدن اول اسلامه کلان مرأه سنه قذف ایتسیدی (وان صلح لها) واکر زوج شهادته صالح اولورسه (وهی لاتصلح)زوجه شهادته صالحه اولمسیدی جاریه اولمغله یاخود

كافره اولمغله ياخود قذفله محدوده ياخود صبيه ياخود مجنونه اولمغله (اولا يحد قاذفها) ياخود زانيه اولمغله انى قذف ايدن تحديد اولنماميدر (فلاحد عليه) زوج اوزره حد لازم كلزنتكيم انى اجنبى قذف ايتدكده حد لازم كلمديكى كبى (ولالعان) ودخى زوج اوزره لعانده لازم كلمز* زيرالعان حدك خلفيدر (وصورته) لعانك صورتى (ماانطق به النص) قرآن كريمك ناطق اولديغيدر وحاصل كلام زوج اولادرت كره *الله حقيچون بن شهادت ايدرم تحقيق بو مرأه يه زنادن رمى ايتديكم شيئده بن صادقم ديمكدر وبشنجيده الله تعالينك لعنتى انك اوزرينه اولسون اكر زنادن بو مرأه يه رمى ايتديكى شيئده كاذب اولورسه ديركلسنده مرأه اوزره اشارت ايديجى اولديغى حالده اندنصكره مرأه دخى الله حقيچون بن شهادت ايدرم تحقيقا زوج زنادن انكله بكا رمى ايتديكى شيئده كاذبدر ديمكدر وبشنجيده الله تعالينك غضبى انك اوزرينه اولسون اكر بكا زنادن آنكله رمى ايتديكى شيئده زوج صادق ايسه دير* زيرا عورتلر لعنى كلاملرنده چوق استعمال ايدرلر نتكيم آنكله حديث وارد اولدى (انكن تكثرن اللعن وتكفرن العشير) بيورلدى وانلرك كوزلرنده لعنك حرمتى ساقط اولدى * پس انلر شايد لعنى اختيار ايدرلر وغضبى اختيار ايتمزلر (فان التعنا فرق القاضى بينهما) پس اكر زوجين بربرلرينه ملاعنه ايتدكده قاضى بينلرين تفريق ايدر وقاضينك تفريقندن اول باين اولمز حتى اكرايكيسندن برى تفريقدن اول فوت اولسيدى آخرا كى وارث اولور واكر بو حالتده لعانه اهليت زائل اولسيدى نفسنى تكذيب ايتمكله ياخود برانسانه قذف ايدوب آنكيچون تحديد اولنمغله ياخود بونلر كبى ايله لعانه اهليت زائل اولسيدى بينلرى تفريق اولنمز (ونفى نسب ولد ان قذفها به والحقه بامه) ودخى قاضى ولدك نسبنى نفى ايدر اكر زوج مرأه يه نفى ولد ايله قذف ايتدى ايسه واول ولدى اناسنه الحاق ايدر واول مرأه برطلقه ايله باينه اولور ونفيك شرطى علوق وادينهماده لعانك جريانى حالنده حاصل اولمقدر حتى ولد جاريه دن حاصل اولسه ياخود كافره دن اولسه اندنصكره جاريه اعتاق اولنسه ياخود كافره اسلامه كلسه نفى اولنمز وملاعنه ده اولنمز* زيرا ولدك نسبى بر وجهله ثابت اولديكه قطعى ممكن اولمز واندنصكره تغيير اولنمز (فان كذب نفسه حد) پس اكر زوج نفسنى تكذيب ايلسه حد قذفله تحديد اولنور حدك وجوبيله اقرار ايتديكيچون (فله ان يتزوجها) يعنى زوج تحديد اولندقدنصكره آنكيچون مرأه يى تزوج ايلمك جائز اولدى ورسول عليه الصلوة والسلامك (المتلاعنان لايجتمعان ابدا) قولنك معناسى تحقيقا زوجين مادامكه متلاعنيندر مجتمع اولمزلر ديمكدر نتكيم مصلى تكلم ايلمز مادامكه مصليدر ديناديكى كبى (كذا ان قذف غيرها بعده) كذلك اكر زوج ملاعنه دنصكره مرأه سنك غيريسنى قذف ايتسيدى (فحد اوزنت) اول زوج حد اولنسه ياخود مرأه زنا ايتسيدى زوج اول ملاعنه ايتديكى مرأه يى زوج جائز اولور* زيرا زوج حد قذفله لعان ايچون اهل اولمق باقى قالمدى وكذلك مرأه زنادنصكره لعان ايچون اهل اولمق باقى قالمدى ايمدى انى تزوج ايتمك جائز اولدى ومصنف اوزنت قولندنصكره مرأه تحديد اولنور ديمديكنه باعث نتكيم هدايه ده وغيريده اويله واقع اولدى زيرا مرأه نك مجرد زناسى انك محصنه اولمسنى اسقاط ايدر ايمدى حدذكرينه حاجت قالمدى قذف بونك خلافى اوزره در *زيرا قذفله احصان ساقط اولمز حتى تحديد اولنجه *فقيه مكيدن روايت اولندى تحقيقا فقيه دير اولديكه زنت نونك تشديديله يعنى غيريسنى زنايه نسبت ايتدى معناسنه اول نسبت ايسه قذفدر *پس بواجلدن قذف ايچون حدذكرى غيريده شرط اولدى نتكيم ذكر اولندى واشكال باقى قالمدى (لالعان بقذف الاخرس) دلسزك قذفيله لعان اولمز * زيرالعان حد قذف مقامنه قائمدر ودلسزك قذفى ايسه شبهه دن عارى اولمز وحدود شبهه ايله مندفع اولور (ولابنفى الحمل وان ولدت لاقل المدة) ومرأه نك حملى نفى ايله لعان اولمز اكرچه كيم مرأه ولدى اقل مدتده كتوررسه ده *زيرا حملك قيامى عند الحمل معلوم دكلدر حملك انتفاخ اولمسى يعنى ريح اولمسى احتمالى ايچون واما مين لحيان مرأه ولدى اقل مدتده كتوررسه زوجك حملى نفى ايله لعان واجب اولور ديديلر (تلاعنا بزنيت وهذا الحمل منه) وزوجين ملاعنه ايدشهلر سن زنا ايتدك وبو حمل اول زنادندر ديمكله *زوجدن سن زنا ايتدك ديمسيله صريح قذفك بولنديغى ايچون (ولاينفى القاضى الحمل) وقاضى حملى نفى ايلمز يعنى قاذفدن حملك نسبنى قاضى نفى ايلمز * زيرا زوجينك

ملاعنه لری زوجك سن زنا ایتدك قولی سببیله اولدی حملی نفیله اولمدی بلکه نسبی اندن ثابت اولور * زیرا قبل الولاده حمل اوزره احکام ترتب ایلمز احتمالی ایچون (نفی الولد عند التهنیه) تهنیه قتنده ولدك نفیی وتهنیه نك مدتی عادت جهتندن یدی کوندر نهایه ده دخی بویله ذکر اولندی (اوشراء آلة الولادة صح) یاخود آلة ولادتك شراسی قتنده نفی صحیح اولدی (و بعده لا) وتهنیه دنصکره یاخود شراء آلة ولادتدنصکره نفی صحیح اولمدی * زیرا زوجك تهنیه یی قبولی یاخود تهنیه نك قتنده سکوتی یاخود آلة ولادتی شراسی یاخود زوجك ذلك الوقتك کچمسی قتنده نفیدن سکوتی ولدك اندن اولدیغنه اقراردر * زیرا ولد قچسان اندن اولمسیدی آنکچون بعد الولاده ولدك نفیندن سکوتی حلال اولمزدی ایمدی سکوتدنصکره نفی صحیح اولمزتکیم صریحا اقرار بولندقده نفی صحیح اولمدیغی کبی (ولاعن فیهما) وایکی صورتده ملاعنه ایدر یعنی قچان نفی صحیح اولدیغی وقتده وقچان نفی صحیح اولمدیغی وقتده ملاعنه اولنور نفی ولد ایله قذف بولندیغی ایچون (نفی اول التوأمین واقر بالثانی) زوج ایکز اولان ایکی ولدك اول طوغانی نفی ایدوب صکره طوغانی اقرار ایتسیدی (حد) زوج تحدید اولنور * زیرا اول زوج ولد ثانینك دعواسیله نفینی اکذاب ایلدی (وان عکس) یعنی اولی اقرار ثانی یی نفی ایتسیدی (لاعن) زوج ملاعنه ایدر * زیرا اول زوج ولد ثانینك نفییله قذف ایلدی واندن رجوع ایلمدی وعفت ایله اقرار قذف اوزره سابقدر * پس کأنه مرأه نك عفتی ایله اقرار ایلدی اندنصکره زنا ایله قذف ایلدی (وصح نسبهما فیهما) ومسئله نك ایکیسنده ده اول ایکز ولدلرك نسبلری صحیح اولدی * زیرا انلرك ایکیسده ماء واحددن خلق اولندیلر * پس ایکیسندن برینك نسبنك ثابت اولمسیله آخرك نسبنك ثابت اولمسی لازم کلور (اجتمع شرائط اللعان فیهما) زوجینده لعانك شرطلری مجتمع اولسیدی (ثم طلقها بائنا او ثلاثا سقط ولم یجب الحد) اندنصکره زوج مرأه یی بائنا یاخود ثلاثا تطلیق ایتسیدی لعان ساقط اولور وحد دخی واجب اولمز بیلدیکك علت ایچونکه تحقیق لعانك شرطی زوجیتك قائم اولمسیدر * پس زوجیت منتفی اولسیدی لعانده منتفی اولور (کذا ولو تزوجها بعد ذلك) کذلك اندنصکره اول مرأه یی تزوج ایلسه لعان وحد لازم کلمز * زیرا ساقط عود ایلمز (ولو طلقها رجعیا لا یسقط) واکر زوج مرأه یی طلاق رجعی ایله تطلیق ایلسه لعان ساقط اولمز بیلدیکك شی ایچونکه زیرا اصل زوجیت باقیدر

(باب العنین وغیره)

بو باب عنینك وعنینك غیری مجبوب وخصی کبیلرك احکامی بیاننده در (هو من لا یقدر علی الجماع) عنین مطلقا جماعه قادر اولمیان کسنه در (او یصل الی الثیب لا الابکار) یاخود ثیبه واصل اولوب بکرلره واصل اولمیان کسنه در (او لا یصل الی واحدة بعینها) یاخود بعینها مرأه یه واصل اولمیاندر سحر سببیله اکرچه اول مرأه دن غیری مرأه یه واصل اولورسه ده * عنین عن لفظندن مشتقدر قچان عنه ده حبس اولنسیدی وعنه دوه آغلنه دیرلر (وجدت زوجها مجبوبا) مرأه زوجنی مجبوب بولسیدی مجبوب ذکری وخصیتینی مقطوع اولان کسنه در (فرق فی الحال ان طلبت) حاکم بینلرین فی الحال تفریق ایدر اکر مرأه تفریقی طلب ایدرسه * زیرا تفریق مرأه نك حقیدر تأجیلده یعنی مهل ویرمکده فائده یوقدر اما عنین بونك خلافیدر که عن قریب بیانی کلور وبونده اشعار واردر که تحقیقا اول مجبوب اول مرأه یه واصل اولدقدنصکره مجبوب اولسیدی مرأه ایچون خیار اولمز نتکیم واصل اولدقدنصکره عنین اولسه مرأه مخیره اولمدیغی کبی ومجبوبله زوجك مریض اولسی یاخود صغیر اولمسی بیننده فرق یوقدر عنین بونك خلافی اوزره در که صبینك بلوغنه ومریضك صحتنه دکین مرأه منتظره اولور زائل اولمسی احتمالی ایچون نتکیم مرأه صغیره اولدقده زوجك منتظر اولدیغی کبی شول حیثیتله که زوج مجبوب اولسون یاخود عنین اولسون صغیره نك بلوغنه دکین منتظر اولور صغیره اول حاله راضیه اولمق احتمالی ایچون (او وجدت عنینا او خصیا) یاخود مرأه زوجنی عنین بولسیدی یاخود بالکز مقطوع خصیتین بولسیدی (فان اقر) یعنی مرأه زوجنی عنین یاخود خصی بولدقدنصکره اکر زوج قرار ایدرسه که (انه لم یصل اجل) تحقیقا زوج مرأه یه واصل اولمدی زوج تأجیل اولنور یعنی قاضی انی تأجیل ایدر مرأه کرك بکر اولسون کرك ثیب اولسون قول صحیحده

(سنة قرية) رسنة قريه تأجيل اولنور و رسنة قريه اون ايكى آيدر واون ايكى آيك مدتى اوچيوز اللى درت كون و بركونك ثلثى و بركونك ثلثك عشرى قدر در وحسنك امام اعظمدن روايتنده تحقيقا زوج رسنة شمسيه تأجيل اولنور وآيك مدتى شمسك اول كون برجدن مفارقت ايتديكى نقطه دن ينه اول نقطه يه واصل اولنجه اولان زماندر و بوزمان اوچيوز التمش بش كون و ربع يومدر* زيرا مرض بومقداى زمانده اكثريا زائل اولور * زيرا مرض برودتك ياخود حرارتك ياخود يبوستك ياخود رطوبتك غالب اولمسيله اولور وفصول سنه ايسه بونلر اوزره مشتمله در* پس فصل ربيع حار رطبدر وفصل صيف حار يابسدر وفصل خريف بارد يابسدر وفصل شتا بارد رطبدر پس قيشدن سنه كچوب ومرض زائل اولمسه ظاهر اولور كه تحقيقا مرض خلقيدر زائل اولمز (سوى مدة مرضه ومرضها) زوجك وزوجه نك مرضلرينك مدتندن ماعدا رمضان شريف وايام حيض بونك خلافى اوزره در كه * زيرا انلر سنه ده داخللردر (ان لم تكن رتقاء) اكر مرأه رتقا دكل ايسه يعنى ارصلق دكل ايسه مصنفك اجل قوليچون قيددر * پس اكر مرأه ارصلق اولورسه تأجيل فائده ايتمز تنكيم زوجك مجبوب اولمسنده فائده ايتمديكى كبى (فان وطئ) پس اكر زوج مدة تأجيلده وطئ ايدرسه (فيها والا بانت بالتفريق) واكر وطئ ايده مزسه قاضينك ايكيسى بيننى تفريقيله باينه اولور وقاضينك تفريقى طلاق باين اولور * زيرا مقصود ظلمى مرأه دن دفعدر طلاق رجعى ايله اول دفع حاصل اولمز (ان طلبت) اكر مرأه تفريق طلب ايدرسه مرور ايدن علت ايچونكه * زيرا تفريق مرأه نك حقيدر (ولها كل المهران خلا بها) واول تفريق اولنان مرأه ايچون مهرك كليسى لازم كلور اكر زوج اول مرأه ايله خلوت ايتديسه * زيرا عنينك خلوتى صحيحدر (وتجب العدة) ومرأه او زره عدت دخى واجب اولور احتياط ايچون (وان اختلفا) فان اوزره عطفدر يعنى اكر زوجين اختلاف ايدوب مرأه عدم وصول ادعا ايدوب زوج عدم وصولى انكار ايدرسه (وكانت ثيبا اوبكرا فنظرت النساء فقلن ثيب حلف) ومرأه ثيب اولسون ياخود بكر اولسون پس نسا اكا نظر ايدلر * پس ثيبدر ديرلر ايسه زوج تحليف اولنور * زيرا ثيبلك نسانك قوللرى ايله ثابت اولور وزوجك اكا وصولى ثيبلكك ثابت اولمسى ضرورتندن دكلدر برشئ آخر ايله بكارتك زائل اولمسى احتماليچون *پس زوج تحليف اولنور بكارت بونك خلافيدركه * زيرا بكارتك ثابت اولمسى اكا وصولى نفى ايدر بالضروره پس نسانك قوللرى ايله مرأه مخيره اولور يعنى نسا بكردر ديدكلرنده مرأه فى الحال اقامتله فرقت بيننده مخيره اولور (فان حلف بطل حقها) پس اكر زوج يمين ايدرسه مرأه نك حق تفريقى باطل اولور * پس زوجك مرأه سى اولور (كما او اختارته عند او فدا و بعده) تنكيم مرأه عقد نكاح وقتنده زوجنى اختيار ايتدكده حقى باطل اوليغى كبى *زيرا تحقيقا مرأه زوجنى اختيار ايتديكى طلب تفريقده حقى باطل اولور *زيرا ايكى شيئك بيننده مخير اولان كمسنه ايچون اولمز لا ايكى شيئك برى اولور (وان نكل) واكر زوج يميندن نكول ايدرسه (وقلن بكراجل) ياخود نسا مرأه بكردر ديرلرسه زوج رسنه تأجيلى اولنور (فان اختلفا) وكر رسنه تأجيلدن صكره زوجين اختلاف ايدرلرسه مرأه عدم وصول ادعا ايدوب وزوج عدم وصولى انكار ايدرسه (فالحكم كالاول) پس حكم بالاده ذكر اولنان كبيدر يعنى اكر زوج مرأه يى تصديق ايدرسه مرأه مخيره اولور واكر انكار ايدرسه نسا مرأه يه نظر ايدلر پس اكر بكردر ديرلرسه مرأه مخيره اولور واكر نسا مرأه ثيبدر ديرلرسه قول يمينيله زوجكدر * پس اكر يمين ايدرسه مرأه نك زوجه سيدر (لكنها خيرت ههنا حيث اجل ثمة) لكن زوجه بومقامده تخيير اولنور شول حيثيتله كه زوج اول مكانده تأجيل اولنور *زيرا ول مكانده تأجيل ايله مقصود مرأه نك تخييريچون عنته علم حاصل اولمقدر حالبوكه بومقامده عنته علم حاصل اولدى ايمدى مرأه تخيير اولنور بوندن صكره چونكه مرأه مجلسندن قائمه اولورسه ياخود مرأه برشئ اختيارا ايدن اول قاضينك اعراضى مرأه يى قائمه قيلرلرسه مرأه نك خيارى باطل اولور * زيرا مرأه نك قيامى زوجى تخيير منزله سنده در مجلسك ماوراسنه متوقف اولمز بلكه قيامله باطل اولور پس اكر مرأه فرقت اختيار ايدرسه قاضى زوجه طلقه بائنه ايله تطليق ايله ديو امر ايدر پس اكر زوج تطليقدن ابا ايدرسه قاضى بينلرينى تفريق ايدر و بعض ديديكه بينهماده فرقت نفسهامر أه نك اختيار يله دفع اولور خيار عتق كبى قاضينك قضاسنه حاجت اولمز

واكر بينلرى تفريق اولنسيدى وزوج مرأه يى ثانيا تزوج ايتسيدى مرأه ايچون خيار اولمز زوجك حالنه راضيه اولديغى ايچون واكر زوج بر مرأه ٔ اخرى تزوج ايتسيدى حالبوكه مرأه ٔ اولى زوجك حالنه عالمه اولسيدى اصلده ذكر اولنديكه تحقيقا اصل اولان زوجك عننى بيلديكى ايچون مرأه ايچون خيار يوقدر وخصاف ذكر ايلديكه تحقيقا مرأه ايچون خيار واردر * زيرا مرأه يى وطئدن عجزانك غيرى مرأه يى وطئدن عجزه دلالت ايتمز وفتوى قول اول اوزره در (ولا يتخير احدهما بعيب الآخر) احد زوجين آخرك عيبيله مخير اولمز شافعى بونك خلافى اوزره در عيوب خمسه ده انلركه جنون وجذام وبرص وقرندر وقرن شول شيئدركه ذكرك فرجه سلوكنى منع ايدر وبوشى ٔ يا غده ٔ غليظه ويا برلحمه ٔ مرتفعه در يا كمكدر وبشنجى رتقدر اولكه ارصلق ديدكلرى اتلمكدر وامام محمد قتنده اكر زوجك جنونى ياخود جذامى ياخود برصى اولورسه مرأه خيار ايله در واكر امراض مذكوره مرأه ده اولورسه مرأه مخيره اولمز * زيرا زوج ايچون نفسندن ضررى دفع طلاقله ممكن اولور (ظهر زوج الامة عنينا فالخيار للمولى) برجاريه نك زوجى عنين اولديغى ظاهر اولسيدى خيار جاريه نك مولاسى ايچوندر تنكيم غرمده اولديغى كبى

* (باب العدة) *

بو باب عدتك احكامى بياننده در (هى) عدت لغت جهتندن احصاء معناسنه در عددت الشئ ٔ دينلور احصيته معناسنه وشرعا (تربص) يعنى عدت انتظار وتوقفدر (يلزم المرأة مدة معلومة) مرأه يه لازم كلور بر مدت معلومه در عن قريب مدتك بيانى كلور (بزوال ملك نكاح متأكد بالموت او الدخول ولو حكما) بزوال قولى يلزم قولنه متعلقدر ومتأكد قولى ملكك صفتيدر يعنى موتله ويا دخول ايله كركسه حكما اولسون متأكد اولان ملك نكاحك زوالى ايله لازم كلور مدت معلومه در دخول ايله مراد خلوت صحيحه در (او فراش معتبر) ياخود فراش معتبرك زوا ليله لازم كلور مدت معلومه در معتبر قولى موطؤه اولوب ولد كتورمين جاريه نك فراشندن احترازدر * زيرا انك ايچون عدت يوقدر اما مولاسى وفات ايدن يا اعتاق اولنان ام ولد بونك خلافى اوزره در كه عن قريب بيانى كلور ايمدى بو معتبر قولى قيد لازمدر وقوم بونى ذكر ايتمديلر (وبوطء بشبهة النكاح) بزوال قولى اوزره عطفدر وشبهه ٔ نكاحله وطى ٔ ايتمكله لازم كلور مدت معلومه در عن قريب بيانى كلور (فلا عدة بالطلاق قبل الدخول) قبل الدخول واقع اولان طلاقله عدت لازم كلمز ملك نكاحك تأكدى اولمديغى ايچون (ومن حكمها) عدتك حكمندندر (منع جواز تزوج غيره) زوجنك غيرى يه تزوجك جائز اولمسنك منعى (ونكاح اختها واربع سواها) ودخى معتدنك اختنك نكاحنك جائز اولمسنك منعى واختندن ماعدا درت مرأه نك نكاحنك جائز اولمسنك منعى مرور ايدن علت ايچونكه اصل نكاح باقى اولمسى ايچون (وصحة الطلاق فيها) ودخى عدتك احكامندندر عدتده طلاقك صحيح اولمسى وصحة لفظى منع جواز قولى اوزره عطفدر ووجهى مرور ايدن شيئدر ذكر اولنان كبى (وهى فى حرة تحيض للطلاق والفسخ) وحره حقنده طلاق ايچون وفسخ نكاح ايچون عدت (ثلاث حيض كوامل) اوچ حيض كامللر ايله حايض اولمقدر فسخ نكاح خيار بلوغله وكفوى اولمامغله واحد زوجين آخرك ملكى اولمغله ومرأه زوجنك اوغلنى شهوتله اوپمك ايله واحد زوجينك مرتد اولمسيله نكاح زائل اولمسى كبى بونلر ايله فسخ نكاح صورتنده حره ايچون عدت اوچ حيض كامله در حتى قچان مرأه حيضده تطليق اولنسه اول حيضه يى حيضه ٔ رابعه نك بعضيله تكميل ايتمك واجب اولور * زيرا حيضه وقتا كه تجزى قبول ايتمدى ايسه انك تمامنه اعتبار اولنور تنكيم كتب اصولده تقرير اولندى وبو عدت اوچ حيض ايله واجب اولمغه باعث حق سبحانه وتعالينك (والمطلقات يتربصن بانفسهن ثلاثة قروء) قول شريفى ايچوندر وفسخ طلاق معناسنه در * زيرا عدت نكاح اوزره طارى اولان فرقتده رحمك برائتندن تعرف ايچون واجب اولدى ايمدى بو طلاقده وفسخده متحقق اولور (كذا ام ولد مات مولاها او اعتقها) كذلك مولاسى فوت اولان ياخود اعتاق اولنان ام ولد حقنده دخى عدت اوچ حيضدر * زيرا بونلرك دخى حره كبى عدتى قچان حيض كورندن اولسه لردى اوچ حيض كامللردر (وموطؤة بشبهة) وكذلك شبهه ايله وطى ٔ اولنان مرأه ده دخى عدت اوچ حيض كامللردر تنكيم بركسنه مرأه سنك غيرى مرأه ايله زفاف واقع اولسه حالبوكه

اولانی بیلیوب وطی ابتدیکی کبی (اونکاح فاسد) یاخود نکاح فاسد ایله وطی اولنان مرأه ده عدت مثالی نکاح موقت کبی (فی الموت والفرقة) موتده وفرقتده شبهه ایله ونکاح فاسد ایله وطی اولنان مرأه لرده عدت ذکر اولنانلر کبی اوچ حیضدر برابردر زوج کرك فوت اولسون وکرك بینهماده فرقت واقع اولسون (وفیمن لم تحض اصغر اوکبرا او بلغت بسن ولم تحض ثلاثة اشهر) وصغیره یاخود کبیره یعنی اختیاره اولمغله حایض اولمیان یاخود بلوغنه سن ایله حکم اولنوب حایض اولمیان مرأه حره حقنده طلاقله عدت اوچ آیدر حق سبحانه وتعالینك (واللائی یئسن من المحیض) قول شریفیچون (ان وطئت) اگر مرأه وطی اولندی ایسه مرور ایدن علت ایچونکه قبل الدخول طلاقله عدت اولمامقدر (وللموت للطلاق والفسخ اوزره معطوفدر یعنی بوذکر اولنان حره لر حقنده موت ایچون عدت (اربعة اشهر وعشر مطلقا) درت آی واون کوندر مطلقا یعنی برابردر کرك موطوءه اولسون کرکسه اولمسون حق تبارك وتعالینك (والذین یتوفون منکم ویذرون ازواجا) قول شریفی ایچون (و فی امة تحیض) فی حرة تحیض اوزره عطفدر یعنی حیض کورن جاریه نك طلاق ایچون وفسخ ایچون عدتی (حیضتان) ایکی حیضه در رسول علیه الصلاة والسلامك (طلاق الامة تطلیقتان وعدتها حیضتان) قول شریفی ایچون یعنی جاریه نك طلاق ایکی تطلیقه در وعدتی ایکی حیضه در دیمکدر رودخی رق منصف اولوب وحیضه تجزی قبول ایتمدیکی ایچون حیضه تکمیل اولنوب پس ایکی حیضه اولدی (وفی امة لم تحض اومات عنها زوجها نصف ما للحرة) وحیض کورمین جاریه ده طلاق وفسخ ایچون عدت بریچق آیدر وموت ایچون ایکی آی و بش کوندر بیلدیککك شی ایچونکه تحقیقا رق منصفدر (وفی الحامل الحرة اوالامة وان مات عنها صبی وضع حملها) وحامل اولان مرأه حره یاخود جاریه ده عدت اگرچه کیم فوت اولان زوجی صبی اولورسه ده حاملك وضع حملیدر حق سبحانه وتعالینك (واولات الاحمال اجلهن ان یضعن حملهن) قول شریفنك مطلق ذکر اولندیغی ایچون (فیمن حبلت بعد موت الصبی عدة الموت) وصبی اولان زوجنك موتندنصکره حامل اولان مرأه ده عدت عدهٔ موتدر * زیرا اول مرأه وقتاکه صبی اولان زوجنك موتی وقتنده حامل اولمدی ایسه عدهٔ موت متعین اولدی (ولا نسب فیهما) صبینك موتندن اول وبعده حامل اولان مرأه نك ولدنده نسب یوقدر * زیرا صبی ایچون ماء یوقدر پس اندن علوق تصور اولنمز ونکاح تصور موضعنده مائك مقامنه قائم اولور (وفی امرأة الفار للبائن ابعد الاجلین) وطلاق بائن ایچون فار اولان مرأه حقنده عدت عدهٔ طلاقدن وعدهٔ وفاتدن اجلینك ابعدیدر پس اگر عدهٔ طلاق منقضیه اولسه اولکه اوچ حیضدر مثلا وعدهٔ موت منقضیه اولسه عدهٔ موت منقضیه اولنجه انتظار وتوقف ایتمکدن لابددر واگر عدهٔ موت منقضیه اولوب عدهٔ طلاق منقضیه اولسه عدهٔ طلاق منقضیه اولنجه توقفدن لابددر (وللرجعی ما للموت) وطلاق رجعی ایچون موت ایچون اولان عدت واردر * زیرا طلاق رجعی ایله مطلقه اولان مرأه وقتاکه وارث اولدیسه نکاح وفاته دکین قائم اولدی * زیرا انك ایچون ارث یوقدر الا نکاحله واردر پس کذلك عدت حقنده ذکر اولنان کبیدر بلکه اولیدر * زیرا عدت شکله بیله واجب اولور انله واجب اولمز ایمدی اول مرأه رجعیا مطلقه کبی اولدی (وفیمن اعتقت فی عدة رجعی کعدة حرة) وعدهٔ رجعیده اعتاق اولنان جاریه حقنده عدت عدهٔ حره کبیدر * زیرا طلاق رجعیده نکاح باقیدر پس انك عدتی حره لر عدتنه انتقال ایتمك واجب اولدی (وفی امة فی عدة بائن اوموت کامة) وعدهٔ بائنده یاخود عدهٔ موتده اعتاق اولنان جاریه حقنده عدت جاریه عدتی کبیدر * زیرا ملك ناقصده طلاق حره لرك عدتنی ایجاب ایلمز پس انك عدتی انتقال ایلمز (آیسة رأت الدم بعد عدة الاشهر تستأنف بالحیض) یعنی تحقیقا بر مرأه آیسه اولسیدی شهور ایله معتده اولدقدنصکره عادهٔ معروفه سی اوزره دم کورسیدی عدتندن کچن ایام منتقض اولور ویکی باشدن حیضدن عدت چکمکه باشلر * زیرا دمك عودی ایاسی ابطال ایدر وصحیح اولان قول بودر پس ظاهر اولدر که تحقیقا ایاس خلف اولمدی * زیرا خلفینك شرطی ایاسك تحققیدر بو ایسه شیخ فانی حقنده فدیه کبی مماته دکین عجزك دائم اولمسیدر پس بو تقریردن معلوم اولدیکه صدر الشریعه نك عبارتنده واقع اولان شیئکه فقبل انقضائها ابها قولیدر ناسخدن سهو اولدی وصواب اولان بعد انقضائها ابها

دیمکدر (کما تستأنف بالشهور من حاضت حيضة ثم ايست) نتکیم برحیضه ایله حایض اولوب شهور ایله استیناف ایتدکدنصکره آیسه اولان مرأه کبی یعنی تحقیقا معتده اولان برمرأه برحیضه یاخود ایکی حیضه کوروب اندنصکره آیسه اولسه یعنی دمی منقطعه اولسه حالبوکه اول مرأه سن ایاسده اولسه شهور ایله معتده اولور بدل ایله مبدل منهك جمعندن احتراز اهدایه‌ده بویله ذکر اولندی * زیرا شهور ایله عدت حیضله عدتدن بدلدر پس اکر اول مرأه‌نك قبل الایاس کوردیکی حیض عدتدن محسوب اولسون ایچون وقت اولدیغی حیثیدن وقت اوزره مشتمل اولور ممنوع اولان جمع لازم کلور وصدر الشریعه‌دن عجبدر که تحقیقا هدایه‌نك عبارتنی بزم نقل ایلدیکمز کبی واقع اولمش ایکن نه کیفیتله اقول ایله ایراد ایدوب استیناف مشکلدر دیدی * زیرا اول مشکل اکر مرأه‌نك عدتی وقت طلاقدن اشهر ایله اولدیغی ظاهر اولسیدی پس قبل الایاس کوردیکی حیضه وقت اوزره مشتمل اولور ایمدی وقت اولدیغی حیثیندن عدتدن محسوب اولمق واجب اولور (معتدة طلاق وطئت بشبهة) طلاقله معتده اولان مرأه شبهه ایله وطیٔ اولنسیدی وتحقیق بونك بیانی مرور ایتسدی معتدة مبتدادر وخبری (عليها عدة اخرى) قولیدر یعنی اول مرأه اوزره عدت اخری لازم کلور سبب متجدد اولدیغی ایچون (وتداخلتا) وایکی عدت تداخل ایدرلر (فالمرأة) یعنی نقچان ایکی عدت متداخل اولدقده شبهه ایله وطئدنصکره اول مرأه‌نك حیضدن کوردیکی (منهما) ایکی عدتدن اولور (واذاتم الاولى) وقچان عدة اولی تمام اولوب عدة ثانیه تکمیل اولنمسیدی (وانقضى بعض الثانية) وعدت ثانیه‌نك بعضی منقضیه اولسیدی عدة ثانیه‌نك اتمامی اول مرأه اوزره لازم کلور نقچان مرأه اوزره ایکی عدت واجب اولسیدی فاما اول ایکی عدت ایکی رجلدن اولسیدی یاخود رجل واحدن اولسیدی پس اکر رجل واحددن اولورسه نتکیم نقچان زوج مرأه‌یی ثلاثا تطلیق ایدوب بن حلال ظن ایلدم دیسیدی یاخود زوج اول مرأه‌یی الفاظ کنایه ایله تطلیق ایدوب وعدتده مرأه‌یی وطیٔ ایلسیدی پس شك یوقدر که ایکی عدت متداخل اولورلر واکر عدتلر ایکی رجلدن اولورسه پس ایکی عدت ایکی جنسدن اولورلر مثالی زوجی متوفی اولان مرأه‌نك شبهه ایله وطیٔ اولنمسی کبی نتکیم عن قریب بیانی کلور یاخود ایکیسی جنس واحددن اولور مرأه مطلقه کبی که نقچان اول مطلقه‌نك عدتنده تزوج ایدوب زوج ثانی انی وطیٔ ایلدیکی کبی و بینهماده فرق واردر بزم قتمزده ایکی عدت متداخل اولور ومرأه‌نك حیضدن کوردیکی جمیعا ایکیسندن حساب اولنور وقچان عدة اولی منقضیه اولوب عدة ثانیه تکمیل اولنمسه اول مرأه اوزره عدة ثانیه‌یی اتمام لازم کلور و بونك صورتی تحقیقا وطیٔ ثانی مرأه برحیضه کوردکدنصکره اولورسه وطیٔ ثانیدنصکره انك اوزره ذکر اولنان کبی اوچ حیض کورمك لازم کلور پس حیضه‌ٔ اولی عدة اولیدندر واندنصکره اولان ایکی حیضه ایکی عدتدن اولور وعدة اولی تمام اولوب عدة ثانیه تمام اولمق ایچون حیضه‌ٔ رابعه واجب اولور واکر وطیٔ مرأه حیضه کورمزدن اول اولورسه مرأه اوزره برشیٔ لازم کلمز الا اوچ حیض لازم کلور وبو اوچ حیض التی حیض منابنه منوب اولور (ومعتدة وفاة وطئت بها) وزوجی وفاتندن معتده اولان مرأه شبهه ایله وطیٔ اولنسیدی (تمتد بالشهور وتحتسب بما تراه من الحيض فيها) شهور ایله معتده اولور وانك حیضدن کوردیکی شهورده حساب اولور مبسوطده دیدیکه اکر مرأه عدة وفاتده تزوج ایدوب زوج ثانی اکا داخل اولسیدی بینلری تفریق اولنور عدتی زوج اولدن درت آی واون کون تماما اعتبار اولنور ودخی اول مرأه اوزره زوج آخر ایچون اوچ حیض لازم کلور وبعد التفریق کوردیکی حیض ذکر اولنان کبی عدة وفاتدن حساب اولنور بقدر الامکان تداخلی تحقیق ایچون وعدتدن بوشق وقایه وکنزده مذکور دکلدر (وعدة الطلاق والموت تنقضي وان جهلت بهما) وعدة طلاق وعدة موت طلاق وموتله منقضیه اولور اکر مرأه طلاق وموتی بیلمزایسه‌ده حتی تحقیقا زوج قچان زوجه‌دن غائب اولسه وزوجه‌نك انی تطلیقی خبری اوچ حیض کوردکدنصکره بالغ اولسه وياخود موتی خبری درت آی اون کون کچدکدنصکره اکا بالغ اولسه انك عدتی منقضیه اولور (وابتداؤها) وعدتنك ابتداسی (عقيبهما) طلاقك وموتك عقیبندن اولور طلاق وموتك علی عقیبندن اولمز * زیرا حق تبارك وتعالی مطلقه اوزره وزوجی اندن متوفی اولان مرأه اوزره وبو ایکیسی مطلقه

ومتوفى عنها زوجها ايله متصفه لردر ابتداء عدتى طلاق وموتك عقبنده واجب قيلدى (وفى نكاح فاسد عقيب تفريقه) ونكاح فاسدك عدتنك ابتداسى قاضينك تفريقى عقبنده در (او عزمه على ترك الوطئ) ياخود وطئنك تركى اوزره زوجك عزمى عقبنده در عزم زوجك بن سنى ترك ايلدم ياخود سبيلكى تخليه ايلدم ودخى بونلرك امثالى كلاملر ايله اولور يوخسه مجرد عزم ايله اولماز بونى زيلعى ذكر ايلدى (قالت مضت عدتى وكذبها حلفت) زوجه بنم عدتم كچدى ديدكده زوج آنى تكذيب ايتسه يدى مرأه تحليف اولنور * زيرا يمينى ايله قول زوجه نكدر * زيرا مرأه خبرو يرديكى شيئده امينه در و تحقيقى باب رجعتك آخرنده مرور ايتدى (نكح معتدته من بائن) يعنى بركسنه زوجه سنى اوچك مادونيله طلاق بائنله تطليق ايدوب اندنصكره عدت ايچنده نكاح ايتسه يدى (وطلق قبل الوطئ وجب مهر تام) وقبل الوطئ تطليق ايتسه يدى اول كسنه اوزره مهر تام واجب اولدى (وعدة مبتدأة) واول مرأه يه يكى باشدن عدت لازم كلور * زيرا اول مرأه زوجك يدنده وطئه اولى ايله مقبوضه در وقبضك اثرى دخى باقيدر اولكه عدتدر * پس ثانيا نكاح تجديد اولنسه يدى حالبوكه مرأه مقبوضه در اول ذكر اولنان قبض بو نكاح جديدده واجب اولان قبضدن نائب اولدى مثالى غاصب كبى كه كندو يدنده كى مغصوبى اشترا ايدر پس اول غاصب مجرد عقد ايله قابض اولور ايمدى اول طلاق بعد الدخول طلاقى اولور (لاعدة على مسبية افترقت بتباين الدارين) تباين دارين ايله افتراق واقع اولان مرأه مسبيه اوزره عدت اولماز * زيرا عدت واجب اولديغى حيثيله عبد ايچون حق اولمغله واجب اولدى وحربى ايسه جماده و بهائمه ملحقدر حتى تملك ايچون محل اولدى پس حربينك فراشنده حرمت يوقدر (الا الحامل) الا مكر كه حامل اولانده حرمت واردر * زيرا قارننده ثابت النسب ولد واردر (ولا على ذمية طلقها ذمى اذا اعتقدوا عدمها) ودخى ذمينك تطليق ايلديكى ذميه اوزره دخى عدت يوقدر فيما ان عدتك عدمنه اعتقاد ايدرلرسه * زيرا عدتك واجب اولمسى حق شرع اولمق ايله جائز اولماز زيرا انلر حقوق شرعله مخاطبه دكللردر وعدت واجب اولمسى حق زوج ايچون اولمقده جائز اولماز * زيرا زوجك اعتقادينك خلافيدر ايمدى بزلر انى تركهم وما يدينون ايله امر اولندق (ولا على حربية خرجت الينا مسلمة اوذمية اومستأمنة ثم اسلمت اوصارت ذمية) ودخى بزم داريمزه مسلمه اولديغى حالده چيقان ياخود ذميه ياخود مستأمنه اولديغى حالده چيقوب بعده مسلمه اولان ياخود ذميه اولان حربيه اوزره دخى عدت يوقدر حق سبحانه وتعالينك مطلقا بلاقيد (ولا جناح عليكم ان تنكحوهن) قول شريفى ايچون ودخى بيلديكك شى ايچونكه تحقيقا حربى جماده وبهائمه ملحقدر پس فراشنده حرمت يوقدر (الا الحامل) الا حرمت حامل اولانده واردر بيلديكك شى ايچونكه تحقيقا بطننده ثابت النسب ولد واردر والله تعالى اعلم

﴿ فصل فى الاحداد ﴾

بو فصل احداد بياننده در حد منع معناسنه در اولكه ترك زينت وترك طيبدر (تحد معتدة البائن والموت) بائنا مطلقه اولان مرأة وزوجى وفات ايدن مرأه ترك زينت ايدر وترك مطيبات ايدر نعمت نكاحك فوتنه تأسفى اظهار ايچون اويله كه حكه اول مرأه نك صونته ومؤنتك كفايتنه سببدر بو اجلدن رجعيا مطلقه ترك زينت ايلمز * زيرا نعمت نكاح فائته اولديغى ونكاح باقى اولديغى ايچون بو اجلدن وطئ حلال اولور وانك اوزرينه احكام زوجات جارى اولور (كبيرة مسلمة) كبيره مسلمه اولديغى حالده * زيرا صغيره وكافره شرايله مخاطبه دكللردر (ولو امة) اكرچه كبيره ومسلمه اولان مرأه جاريه اولورسه ده * زيرا مولاسنك حقى انده ابطال اولنمبان شيئده حقوق الله ايله مخاطبه در خروجدن منع بونك خلافى اوزره دركه * زيرا انده مولاسنك حقى ابطال واردر وحق عبد ايسه عبدك حاجتى ايچون مقدمدر (بترك الزينة) تحد فوله متعلقدر ترك زينتله تحديد اولنور (واللبس المزعفر) ودخى زعفرانله بويانمش ثوب كيمكدن (والمعصفر) ودخى عصفر ايله بويانمش ثوب كيمكدن تركله تحديد اولنور * زيرا اندن رائحه طيبه قوقار (والحناء والطيب والدهن والكحل) ودخى حنايا قنمقدن ورائحه طيبه استعمالندن وكوزلرينه سورمه چكمكدن تركله تحديد اولنور (لابعذر) الا مكر كه بعذر اوله * زيرا ضرورات محظوراتى

مباح قيلر (لا) يعنى تحديد اولنمز (معتدة عتق) عتق معتده سى اولان يعنى مولاسى ام ولدنى اعتاق ايلسيدى ذكر اولنان شيئلر ايله تحديد اولنمز (ونكاح فاسد) ودخى نكاح فاسدك معتده سى دخى تحديد اولنمز * زيرا احد ادنعمت نكاحك فوت اولسى اوزره تأسفى اظهار ايچوندر نكاح فاسدك وعتقك معتده سى نعمة نكاحى فوت ايلمزلر (ولا تخطب معتدة الا تعريضا) ومعتده خطاب اولنمز الا تعريض يوندن خطاب اولنور حق سبحانه وتعالينك (ولا جناح عليكم فيما عرضتم به من خطبة النساء) قول شريفى ايچون (ولكن لا تواعدوهن سرا الا ان تقولوا قولا معروفا) قول شريفنه وارنجه فقهاديديلر كه تعريض بن سنى تزوج ايتمك مراد ايدرم تحقيق سن جميله سين وتحقيق سن صالحه سين ديمكدر ودخى انكله تزوج ارادتى اوزره دلالت ايدر شيئدن بونلرك امثالى كلام كبى وقول معروف تحقيق بن سكا راغبين بن سنكله مجتمع اولق مراد ايدرين ديمكدر ودخى انكله تزوج ارادتى اوزره دلالت ايدر شيئدن مراد بونك امثالى كلامدر (ولا تخرج معتدة الطلاق من بيتها) طلاق معتده سى اولان مرأه كرك باين اولسون وكرك رجعى اولسون ليلا ونهارا بيتندن چيقمز (وتخرج معتدة الموت نهارا وبعض الليل وتبيت فيه) وموت معتده سى اولان مرأه نهارده بيتندن چيقار وليلك دخى بعضنده چيقار وبيتنده ساكن اولور زيرا موت معتده سى اولان مرأه نك نفقه سى كندو اوزرينه در كسب ايچون نهارده چيقمغه محتاج اولور وآزا اولور كيجه قراكو اولنجه ممتد اولور ومطلقه بويله دكلدر انك اوزرينه نفقه زوجنك مالندن دار اولديغى ايچون (وتعتدان) طلاق معتده سى وموت معتده سى (فى بيت وجبت فيه) اكا عدت واجب اولديغى بيتده معتده اولورلر يعنى فرقت وموت واقع اولديغى حالده سكنى اكا مضاف اولان بيتده معتده اولورلر حق تبارك وتعالينك (لا تخرجوهن من بيوتهن) قول شريفيله يعنى بيوت سكنادن (الا ان يظهر عذر) مكر عذر ظاهر اوله ميتك داردن نصيبى اكا كفايت ايتمكله وورثه انك حصه سنى نصيبلرندن چيقارمغله ياخود مرأه مالنك تلف اولمسندن خوف ايتمكله ياخود اول دارك منهدم اولمسندن خوف ايتمكله ياخود كرا ايت بوله مز ايسه چيقار (لا بد من سترة بينهما فى البائن) معتده اولديغى بيتده طلاق باينده زوجيله كندو بيننده بر ستره دن لابددر حتى اجنبيه ايله خلوت واقع اولميه وستره دنصكر برمنزل واحدده اولمرنده باس يوقدر * زيرا زوج حرمتله معترفدر وظاهر اولان بودركه تحقيقا زوج قچان مرأه يى كورمسيدى حرامه مباشر اولمز (وان ضاق المنزل عليهما) واكر منزل زوجله مرأه معتده سى اوزره ضيق اولسيدى (او كان فاسقا) ياخود زوج فاسق اولسيدى (فالاولى خروجه) اولى اولان زوجك اول منزلدن خروجيدر اكرچه كيم مرأه نك خروجى جائز ايسه ده (وندب ان يجعل بينهما ثقة قادرة على الحيلولة) وايكيسى بيننه احتياطا حيلولت اوزره قادره بر مرأه ثقه قومق مندوب اولدى (بانت اومات عنها فى سفر وبينها وبين مصرها دون ثلاثة ايام رجعت) بر مرأه سفرده زوجندن طلاق باين ايله مطلقه اولسه ياخود زوجى اول سفرده فوت اولسه واول مرأه ايله مرأه نك شهرى مابيننى اوچ كوندن ناقص اولسه اول مرأه شهرينه رجوع ايدر زيرا سفر ابتداء خروج دكلدر بلكه بنادر (واو ثلاثة خيرت) واكر مرأه ايله شهرينك بينى اوچ كونلك وار ايسه مرأه مخيره اولور يعنى كتمك ايله رجوعى بيننده مخيره اولور برابر دركرك يانجه ولیسى اولسون كركسه اولمسون (وندب الرجوع) ورجوع مندوب اولدى زوجك منزلنده معتده اولمق ايچون بوقچان مقصد اولان موضعه اوچ كونلك مقدارى اولورسه در واكر موضع مقصد اوچ كونلكدن اقل اولورسه اول مرأه موضع مقصدينه كيدر وبوشقى مصنف متنده ذكر ايلدى ماقبلندن منفهم اولمقلغه اعتمادا ومنفهم اولان اولدركه تحقيقا منزل زوجله موضع مقصدك مساوى اولمسى صورتنده حكم مرأه نك مخيره اولمسيدر وايكى طرفك برى اقل اولمق صورتنده ايكيسندن برينك متعين اولمسيدر (ولو فى مصر) فى سفر قولى اوزره معطوفدر يعنى مرأه نك زوجى اول مرأه يى شهرلردن برشهرده باينة تطليق ايدرسه ياخود فوت اولورسه (لا تخرج) مرأه اول شهردن چيقمز (بل تعتد فيه) بلكه مرأه اول شهرده معتده اولور (فتخرج بمحرم) پس اكر اول مرأه نك محرمى وار ايسه محرميله چيقر (من لم تحض فقط تعتد بالاشهر) شول مرأه كه اصلا حيض كورميه اول مرأه شهورايله معتده اولور (كذا من رأت يوما ما فانقطع حتى مضت سنة) كذلك بركون دم كوروب

حتی یرسنه کلنجه دمی منقطع اولان مرأه دخی شهور ایله معتده اولور زیرا بوده اصلا حیض کورمین مرأه حکمنده‌در (واعتبار الشهور فی العدة بالایام لا بالاهلة) عدتده شهوره اعتبار ایام ایله در اهله ایله دکلدر یعنی هلال ایله دکلدر فتاوی صغراده دخی بویله ذکر اولندی (طلقها فصالحته من نفقة العدة او بالشهور جاز) زوج مرأه‌سنی تطلیق ایدوب ونفقهٔ عدتنی شهور ایله مصالحه ایتسه‌لر دی جائز اولدی (واو بالحیض لا) واکر حیض ایله مصالحه ایتسه‌لردی جائز اولمدی حیض مجهول اولدیغی ایچون (اخبرت بمضی عدته وعدة المحلل وغلب ظنه بصدقها والمدة تحتمل) مرأهٔ معتده زوج اولنك عدتنی وزوج محللك عدتنك کچمسنی خبر ویرسیدی وزوج اولك ظنی مرأه‌نك صدقنه غالب اولسیدی ومدت دخی مرأه‌نك خبر ویردیکی مقداره محتمل اولسیدی (نکحها) زوج اول انی نکاح ایتمك جائز اولدی (مضیها لو بحیض فاقل ماتصدق فیه شهران) عدتك کچمسی حیض ایله اولورسه اول مرأه‌نك انده تصدیق اولندیغی مدتك اقلی ایکی آیدر امام اعظم قتنده (وعندهما تسعة وثلاثون یوما) وامامین قتنده اوتوز طقوز کوندر طلاق حیض اولدن مقدم اولق احتمالی ایچون پس انك حیض اولنك مدتی اوچ کوندر اندنصکره اون بش کون طاهر اولور اندنصکره اوچ کون حائض اولور واون بش کون دخی طاهر اولور اندنصکره اوچ کون حائض اولور پس عدت تکمیل اولور وشیخ الاسلام اوچ ساعت دخی اغتسال ایچون زیاده قیلدی زمان اغتسال حیضدن اولمق اوزره بناء امام اعظمك علتی اولدر که تحقیقا مرأه‌نك بووجه اوزره رؤیتی نادره‌در پس انك اوزرینه حکم شرعی بنا اولنمز بلکه اعم واغلب اوزره بنا اولنور پس مدت حیضك اکثری ومدت طهرك اقلی اعتبار اولنور حتی ایکیسندن هربری اعتدال اوزره اوله ایمدی اوچ حیضك اکثر مدتی اوز کوندن برآی اولور واوچ حیضك بینلرنده اولان طهرك اقل مدتی اوتبشر کوندن برآی اولور

(باب ثبوت النسب)

بو باب ثبوت نسبك احکامی بیاننده‌در (اکثر مدة الحمل سنتان) مدت حملك اکثری ایکی سنه در حضرت عائشه رضی الله عنهانك (الولد لا یبقی فی البطن اکثر من سنتین ولم بظل مغزل) قول شریفی ایچون (واقلها ستة اشهر) وحملك مدتنك اقلی التی آیدر حق سبحانه وتعالینك (وحمله وفصاله ثلاثون شهرا) قول شریفی ایچون بوندنصکره حق تبارك وتعالی (وفصاله فی عامین) بیوردی ایمدی حمل ایچون التی آی باقی قالدی (فیثبت ولد معتدة الرجعی) معتدهٔ رجعینك ولدینك نسبی ثابت اولور (وان ولدت لاکثر من سنتین مالم تقر بمضی العدة) اکرچه کیم ایکی سنه‌دن اکثرده ولد ایسه‌ده مادامکه عدتك کچدیکنی اقرار ایلمدکجه مرأه‌نك ممتدة الطهر اولمسی جائز اولمغله علوق حال عدتده اولمق احتمالی ایچون (وبانت فی الاقل) یعنی مرأه ولدی ایکی سنه‌دن اقلده کتورسیدی زوجندن بائنه اولور عدت منقضیه اولدیغی ایچون وولدك نسبی ثابت اولور نکاحده یاخود عدتده علوقك موجود اولدیغی ایچون وزوج مراجع اوله‌مز *زیرا ولد قبل الطلاق علوقه محتمل اولورو بعد الطلاق علوقه ده محتمل اولور ایمدی زوج شك ایله مرجع اوله‌مز (وکان مراجعا فی الاکثر) وزوج اکثرده مراجع اولور یعنی قجان مرأه ولدی ایکی سنه‌دن اکثرده کتورسیدی مراجع اولور *زیرا علوق بعد الطلاق درو ظاهر اولان بودر که تحقیقا ولد اندنمرأه‌دن زنامشنی اولدیغی ایچون ایمدی مراجع اولور (کذا مبتوتة ولدته لاقل منهما) کذلك طلاق بائن ایله مطلقه اولان مرأه ولدی ایکی سنه‌دن اقلده کتورسیدی نسبی ثابت اولور یعنی ولد مبتوته‌نك نسبی ثابت اولور قجان ولدی ایکی سنه‌دن اقلده کتورسیدی بلادعوه یعنی زوج ولدك نسبنی ادعا ایتمکسزین ولدك نسبی ثابت اولور وقت طلاقده ولد قائم اولمق احتمالی ایچون پس زوال فراشله تیقن حاصل اولمز احتیاطا نسب ثابت اولور (ولو لتمامهما لا) واکر مرأه ولدی وقت فرقتدن ایکی سنه‌نك تمامنده کتورسیدی اول ولدك نسبی ثابت اولمز *زیرا حمل بعد الطلاق حادثدر پس اول ولد زوجدن اولمز وطئك حرام اولدیغی ایچون (الا بدعوة) الامکر زوج ولدك نسبنی ادعا ایدرسه نسبی اندن ثابت اولور *زیرا زوج ولدی التزام ایلدی وذکر اولنان کبی زوج مرأه‌یی عدتده وطیء ایتمکه محتمل اولور (ومراهقة اذا ولدت لاقل من تسعة اشهر) وکذلك سنی طقوزو طقوزدن زیاده اولوب انده امارات بلوغ ظاهر اولمیان صبیه قجان طوز آیدن اقلده ولد کتورسیدی ولدینك نسبی ثابت اولور زوج‌نی تطلیق ایلدیکی کوندن کرك بائن اولسون

كرك رجعی اولسون طقوز آیدن اقلده ولد كتورسیدی* زیرا علوق بو تقدیرجه عدتده اولور (ولتسعة لا) یعنی اول مراهقه والدی طقوز آیده كتورسیدی ولدك نسبی ثابت اولمز * زیرا بو تقدیرجه علوق خارج عدتده اولورو بو واقعه در كه اول مراهقه یقین صغیره در و یقین احتمال ایله زائل اولمز وصغیرلك حملی منافیدر پس چقان انده صغیرلك صفتی باقی قالسه اوچ آی ایله عدتنك چكمسنه حكم اولنور وحمل حادث اولمق اوزره حمل اولنور ایمدی نسب ثابت اولمز كورلمزمیكه تحقیقا اول مراهقه عدتنك چكمسیله اقرار اینسیدی اندنصكره التی آیده ولد كتورسیدی نسب ثابت اولمز انقضاء عدتك دلیلی بو اندیغی ایچون اولكه انك اقرار بدر ایمدی كذلك نسب بونده ثابت اولمامق اولیدر* زیرا انك اقراری كذبه محتمل اولور وانقضاء عدتله شرعك حكمنده ایسه تردد یوقدر (ومعتدة اقرت بالمضی) ومعتدهٔ طلاق اولان مرأه عدتنك چكمسیله اقرار اینسیدی (وولدت لاقل من نصف سنة من وقت الاقرار) واول مرأه اقرار وقتندن نصف سنه دن اقلده ولد كتورسیدی بو من وقت الاقرار قولی هدایه ده وكنزده وغیریده مسطور اولاندر وصواب اولان قول بودر كه تعلیله موافقدر وصدر الشریعه ده من وقت الاقرار مكاننه من وقت الطلاق واقع اولدیغی ناسخ اولدن سهودر اول مرأه نك ولدینك نسبی ثابت اولور مرور ایدن علت ایچونكه تحقیقا علوق بو تقدیرجه عدتده اولور یقین مرأه نك كذبی ظاهر اولدیغی ایچون شول حیثیتله كه انقضاء عدتنه اقرار ایتدی حالبوكه رحمی مایله مشغول ایدی (والنصفها الا) واول مرأه والدی سنه نصفنده كتورسیدی ولدینك نسبی ثابت اولمز مرور ایدن علت ایچونكه تحقیقا بو تقدیرجه علوق خارج عدتده اولور (اوظهر حبلها او اقر الزوج به) قرت اوزره عطفدر یعنی كذلك معتدهٔ طلاق اولان مرأه نك كبه لكی ظاهر اولسیدی یاخود زوج اول كبه لك كندودن اولدیغنی اقرار اینسیدی ولدینك نسبی ثابت اولور یعنی معتدهٔ طلاقك ولدینك نسبی ثابت اولور اول مرأه ولدینك ولادتنی ادعا ایدوب وزوج انك ولادتنی انكار اینسیدی وحالبوكه قبل الولاده مرأه نك حبلی ظاهر اولسیدی یاخود زوج اول حبل ایله اقرار اینسیدی (والا) یعنی اگر مرأه نك حبلی ظاهر اولمیوب یاخود زوج حبلی اقرار ایتمسیدی (فیثبت) پس نسب ثابت اولور (اذا ثبت ولادتها بحجة تامة) چقان مرأه نك ولادتی حجت تامه ایله ثابت اولسیدی یعنی ایكی رجلك یاخود بر رجل ایله ایكی مرأه نك شهادتیله مرأه بر بیته داخل اولوب وانكله بیله بر احد بولنمیوب و بیتده دخی بر احد بولنمیوب واول مرأه ولد كتور دیكی وقتده اول ایكی رجل قپوده اولوب مرأه نك ولد كتور دیكنی كورمكله وولدك صوتنی سماعلری ایله شهادت ایتدكلری ایله مرأه نك ولادتی ثابت اولسیدی نسب ثابت اولور مصنف حجت تامه ایله قید ایتمكه باعث اولدر كه* زیرا ولادت اوزره مرأه واحده نك شهادتیله نسب ثابت اولمز امامین بونك خلافی اوزره در حاصل كلام بودر كه تحقیقا معتده ولد كتورسیدی امام اعظم قتنده انك نسبی ثابت اولمز مگر كه ایكی رجل یاخود بر رجل ایله ایكی مرأه اول مرأه نك ولادتنه شهادت ایدرلر الا مگر كه اول محلده حبل ظاهر اوله یاخود زوج قبلندن اعتراف اوله پس بلا شهادة نسب ثابت اولور وامامین قتنده جمیعنده مرأهٔ واحدهٔ مسلمهٔ حرهٔ عادله نك شهادتیله نسب ثابت اولور كافیده دخی بویله ذكر اولندی (ومعتدة وفات ولدت لاقل منهما) وكذلك معتدهٔ وفات اولان مرأه ایكی سنه دن اقلده ولد كتورسیدی نسبی ثابت اولور بو مسئله هدایه ده زوجی متوفی اولان مرأه معتده نك ولدینك نسبی ثابت اولور قولیله الی آخره مسطوردر یعنی معتدهٔ وفاتك ولدی نسبنك ثابت اولمسی موت زوجیله ولدینك ما بینی ایكی سنه دن اقلده اولورسه وامام زفر مرأه عدة وفاتك انقضاسندن التی آیده ولد كتورسیدی نسب ثابت اولمز زیرا اول مرأه نك عدتنك منقضیه اولمسی شهور ایله حكم اولندی جهة عدت متعین اولدیغی ایچون ایمدی انقضاء عدتله اقرار ایتدیكی كبی اولدی نتكیم صغیره ده بیان اولندی دیدی و بزم ایچون علت اولدر كه تحقیقا اول مرأه نك عدتنك منقضیه اولمسی ایچون جهت واردر اولكه وضع حملدر صغیره بونك خلافی اوزره در كه زیرا صغیره ده اصل حمل اولمامقدر زیرا قبل البلوغ صغیره حمله محل دكلدر وبلوغده شك واردر وصغیره اولمسی یقین ثابتدر شك ایله یقین زائل اولمز (اوولدت) ولدت لاقل منهما قولی اوزره عطفدر بو مسئله دخی هدایه ده ثانیا فان كانت معتدة عن وفات وصدقها الورثة قولیله ذكر اولندی یعنی كذلك معتدهٔ وفاتك ولدینك نسبی ثابت اولور ورثه اول مرأه یی تصدیق اینسه لردی (فی العدة واقر الورثة بالولادة) یاخود

عدنده ولد کتوروب وورثه دخی ولادتله اقرار ایدرلرسه و یا واحد ولادت اوزره شهادت ایتمسه اول ولد اتفاقاً توفانك اوغلیدر و بو وارث حقنده ولدك وارث اولمسی ظاهردر زیرا ارث ورثه نك خالص حقلریدر پس انده ورثه نك تصدیقلری قبول قیلنور اما نسب حقنده تصدیق اولنمیان کمسنه دن غیری حقنده نیجه ثابت اولور فقهاء دیدیلر که چون ورثه تصدیق اولنمنه ایکی رجل و یا بر رجل ایله ایکی مرأه کبی اهل شهادتدن اولسه لردی حجت قائمه اولدیغی ایچون نسب ثابت اولور و بعض ورثه نك اهل شهادتدن اولملری شرط قلنمدی دیدی * زیرا انلرك غیری حقنده ثبوت اقرارلری ایله کلدی و حقلرنده ثبوت ایچون تبعدر و شول شیئکه تبعاً ثابت اوله انده اصلك شرائطنه رعایت اولنمز اقامت حقنده مولاسیله بیله عبد و سلطانله بیله جندی کبیدر و بو قول صحیحدر کافیده دخی بو بله ذکر اولندی (ومنكوحة ولدته لستة اشهر اقر الزوج او سكت) وکذلك برمنكوحه والدی آلتی آیده کتورسیدی اول ولدك نسبی ثابت اولور یعنی بر رجل بر مرأه تزوج ایدوب اول مرأه آلتی آیده ودخی زیاده ده ولد کتورسیدی اول ولدك نسبی اول رجلدن ثابت اولور برابردر کرك زوج اقرار ایتسون و کرك سکوت ایتسون * زیرا فراش قائم و مدت تامه در (وان انكر ولادتها ثبت بشهادة امرأة) واکر زوج اول مرأه ولد کتوردیکی انکار ایتسیدی مرأه واحده نك شهادتیله ولادت ثابت اولور (فان نفاه تلاعنا) پس اکر اول رجل اول ولدی نفی ایدرسه ملاعنه اولنورلر * زیرا نسب فراش قائم ایله ثابت اولور و لعان ایسه قذفله واجب اولور حالبوکه بو مقامده موجوددر * زیرا زوجك بندن دکلدر دیمسی مرأه ایچون زنا ایله قذفدر زیرا ولدك وجودینی مستلزم دکلدر قابله نك شهادتیله ثابت اولان ولده اعتبار اولنمز قابله نك شهادتیله لعان لازم کلسون ایچون بلکه لعان قذفه اضافت اولندی ولددن مجرد اولدیغی حالده * بن دیرمکه بونك ظاهرینه سؤال وارد اولور که بز تسلیم ایدهلم که تحقیقاً قذف مطلق ولدك وجودینی اقتضا ایتمسون لکن تحقیقاً ولد ایله قذف ولدك وجودینك اقتضا ایلمدیکنه تسلیم ایلمزز حالبوکه کلام ولد ایله قذفده در و بو سؤالك دفعی اولدر که تحقیقاً قومك وجود ایله مرادی وجود خارجیدر و ولد ایله قذف عبارتده وجودی اقتضا ایدر خارجده دکل مثلا قچان زوج ایشتسه که تحقیقا اول زوجك مرأه سی بر ولد کتوردی پس اول رجل اول ولد بندن دکلدر دیدی اول رجل اول مرأه ایچون زنا ایله قاذف اولدی زیرا کأنه اول رجل مرأه زنا ایتدی پس ولد اول زنادن حاصل اولدی دیمش اولدی اکرچه ولد خارجده موجود دکل ایسه ده (وان لاقل منها لا يثبت) واکر مرأه آلتی آیدن اقلده ولد کتورسه اول ولدك نسبی ثابت اولمز علوق نكاح اوزره سابق اولدیغی ایچون (فان ولدت) واکر مرأه ولد کتوروب اندنصکره اختلاف ایتسه لردی (وادعت نكاحها منذ ستة اشهر) و مرأه نكاحنی اول کونه کلنجه آلتی آی اولدی دیو ادعا ایتسیدی (والزوج الاقل صدقت بلا يمين) وزوج آلتی آیدن اقلدر دیو ادعا ایتسیدی امام اعظم قتنده مرأه بلا یمین تصدیق اولنور امامین ایچون خلاف واردر نته کیم عن قریب ذکر اولنور (قال ان نكحتها فهي طالق) برکمسنه اکر بن فلانه یی نكاح ایتدم ایسه اول فلانه طالقدر دیسیدی اندنصکره نكاح ایتسیدی (فولدت لنصف سنة منذ نكحها لزمه نسبه) پس اول مرأه نكاح اولندیغی کوندن نصف سنه ده ولد کتورسیدی اول ولدك نسبی زوجه لازم کلور (ومهرها) و اول مرأه نك مهری دخی لازم کلور علوق عدد ایچنده بولندیغی ایچون (علق طلاقها بولادتها) زوج منكوحه سنك طلاقنی ولادتنه تعلیق ایتسیدی یعنی قچان زوج مرأه سنه قچان بر ولد کتورسك سن طالقسن دیسیدی (فشهدت امرأة بها) پس اول مرأه نك ولد کتوردیکنه یالکز بر مرأه شهادت ایتسیدی (لم يقع) امام اعظم قتنده طلاق واقع اولمز امامین قتنده واقع اولور * زیرا ولادت یالکز بر مرأه نك شهادتیله ثابت اولور اندنصکره طلاق تبعیتله ثابت اولور و امام اعظم ایچون علت اولدر که زیرا ولادت ضرورت جهتیله ثابت اولور پس ضرورت مقداریله تقدیر اولنور طلاقه تعدیه ایلمز حالبوکه طلاق ولادته تابع دکلدر * زیرا طلاقله ولادتدن هر بری آخرینسز بولنور هدایه شارحلرینك بعضیسی اعتراض ایدوب دیدیلر که تحقیقا بزم کلاممز ولادته تعلیق اولنان طلاقده در و برشیئه معلق اولان اول شیئك لوازمندندر حالبوکه ولادت یالکز بر مرأه نك شهادتیله ثابت اولور و شیء قچان ثابت اولسه جمیع لوازمیله ثابت اولور * بن دیرمکه قچان شیء ثابت اولسه جمیع لوازمیله ثابت اولور دینلدیکی اطلاقی اوزره دکلدر بلکه اول قول موضعنده در که لازم ایله ملزومك

بیننده بر برلردن منفك اولمق تصور اولنمیه نتکیم لزوم عقلیده اولدیغی کبی وصاحب هدایه بوکا والطلاق
ینفك عنها قوليله اشارت ایلدی یعنی طلاق ولادتدن منفك اولوردیدی وتحقیق کتب اصولده اقتضا بحثنده
متقرر اولدیغکه تحقیقا برکمسنه یه سن عبدکی بندن بیك اقچه یه اعتاق ایله دیدیکی وقتده عتقك صحیح
اولمسی ضرور تیچون بیعی اقتضا ایدرکاٴنه اول قائل سن عبدکی بکا بیك اقچه یه بیع ایله وبنم طرفمدن اعتاقه
وکیلم اول دیمش اولدی پس بقدر الضروره بیع ثابت اولور حتی ارکان وشرائطدن برشی ثابت اولمز الا اصلا
سقوطی محتمل اولمیان شیٔ ثابت اولور (وان اقر بالحبل ثم علق) واکر زوج مرأه نك بوکلی اولدیغن اقرار
ایتدکدنصکره مرأه نك طلاقنی ولادته تعلیق ایتسیدی پس مرأه ولد کتوردم دیدکده زوج انی تکذیب
ایتسیدی (یقع بلا شهادة) امام اعظم قتنده قابله نك شهادتنسز طلاق واقع اولور وامامین قتنده قابله نك
شهادتنی شرط قیلندی * زیرا مرأه زوجك حانث اولدیغن ادعا ایدر ایمدی حجتدن لابدر وامام اعظمك علتی
تحقیقا زوجك حبله اقراری حمله مفضی اولان شیئه اقراردر اولکه ولادتدر (نکح امة فطلقها فشراها)
برکمسنه برجاریه نکاح ایدوب پس تطلیق ایتدکدنصکره اول جاریه یی اول کمسنه اشترا ایتسیدی (فان
ولدت لاقل من ستة اشهر منذ شراها) پس اکر اول جاریه اشترا ایلدیکی کوندن التی آیدن اقلده ولد
کتورسیدی (لزمه) اول ولدك نسبی اول کمسنه دن لازم کلور (والافلا) واکر التی آیده والتی آیدن
زیادهده ولد کتورسیدی نسبی اندن لازم کلمز * زیرا اوجه اولده ولد معتده ولدیدر * زیرا علوق شرا اوزره
سابقدر ووجه ثانیده ولد مملوکه ولدیدر بوتقدیرجه حادث اولان اقرب اوقاتنه مضاف اولور ایمدی دعوتدن
لابدر (قال لامته ان کان فی بطنك ولد فهو منی فشهدت امرأة علی الولادة لاقل من ستة اشهر منذ اقر فهی
ام ولده) برکمسنه جاریه سنه اکر سنك بطنکده کی ولد ایسه اول ولد بندندر دیسیدی پس برمرأه اول جاریه
زوجك اقرار ایلدیکی کوندن التی آیدن اقلده ولد کتوردیکنه شهادت ایتسیدی اول جاریه اول کمسنه نك
ام ولدی اولور * زیرا ثبوت نسبك سببی اولکه دعودر مولانك اول ولد بندندر دیمسیله دعوت بولندی انجق
حاجت ولدك تعیننه قالدی وتعیین دخی قابله نك شهادتیله ثابت اولور ومصنفك اقرار ایلدیکی کوندن آلتی
آیدن اقلده دیمسنه باعث * زیرا اول ولد التی آیده یاخود التی آیدن زیادهده کلسیدی نسب ثابت اولمز
مولاسنك مقالهسندنصکره جاریه حامل اولمق احتمالی ایچون پس مولا بوولدی مدعی اولهمز اما اولکی
وجه بونك خلافیدر که مولا ولد بندندر دیدیکی وقتده جاریه نك بطننده ولدك قیامیله یقین حاصل ایلدیکی
ایچون پس دعوت صحیح اولدی (اولطفل) لامته قولی اوزره عطفدر (هو ابنی) یاخود برکمسنه
برمعصوم ایچون بو بنم اوغلمدر دیسیدی (ومات) واول کمسنه وفات ایتسیدی (فقالت امه هوابنه)
پس اول طفلك اناسی بوطفل اول مقردندر (وانا زوجته یرثانه) وبن دخی اول کمسنه نك زوجه سیم
دیسیدی ایکیسیده اول کمسنه یه وارث اولورلر یعنی اول طفل واول طفلك اناسی اول مقردن وارث اولورلر زیرا
مسئله مرأه نك حریت ایله معروفه اولمسنده واول طفلك اناسی اولمسندهدر واول طفلك مقر ایچون اوغلو
اولمسنه طریق بو قدر الا اول ولدك اناسی نکاح صحیح ایله نکاح ایتمکله واردر * زیرا نکاح حلال اولمق
ایچون وضع اولنمشدر (وان قال وارثه انت ام ولده وجهلت حریتها لاترث) واکر متوفانك وارثی مرأه سنه
سن متوفانك ام ولدیسین دیسهلردی واول مرأه دخی کندینك حر اولدیغنه جاهله اولسیدی وارثه اولمز * زیرا
حریتك ظاهر اولمسی رقی دفعده دار اعتبار یله حجتدر ارثه استحقاق ایچون حجت دکلدر (زوج امته من عبده
فجاءت بولد فادعاه المولی لم یثبت نسبه) برکمسنه جاریه سنی عبدینه تزویج ایتسیدی پس اول جاریه بر ولد
کتورسیدی ومولی اول ولد بندندر دیسیدی انك نسبی ثابت اولمز زیرا اول ولدك نسبنك ثابت اولمسی
نکاحك فسخنی اقتضا ایدر وتحقیق ثابت اولدیکه تحقیقا نکاح صحیح اولدقدنصکره فسخی قبول ایلمز بیع
بونك خلافیدر * زیرا مولی قچان جاریه سنی بیع ایتسیدی واول جاریه مشتری قتنده ولد کتورسیدی
بوندنصکره بایع اول ولد بندندر دیو ادعا ایتسیدی نسبی اندن ثابت اولور وبیع فسخ اولور (وعتق) واول
ولد دخی معتق اولور * زیرا مولانك ملکیدر حال بوکه انك اوغلو اولدیغن اقرار ایلدی پس اول ولدك حر اولمسی
ثابت اولدی اکرچه کیم ملزوم ثابت اولمدی ایسه اولکه ثبوت نسبدر نته کیم معروف النسب اولان عبدینك

بنوتنی اقرار ایلدیکی کبی (وتصیرام ولده) واول جاریه بایعك ام ولدی اولور اول ولد بندندر دیو اقراریله (ولدت امته الموطوءةله ولدالم یثبت نسبه حتی یدعیه) برکسنه نك جاریه ٔ موطوءه سی برولد کتورسیدی اول ولدك نسبی ثابت اولمز حتی اول کسنه بو ولد بندندر دیمدکجه * زیرا فراش اوچ مرتبه اوزره در بری فراش قویدر اولکه منکوحه نك فراشیدر وانك حکمی انکله نسب ثابت اولمقدر بلا دعوه یعنی بو ولد بندندر دیمکسزین ومجرد نفیله منتفی دخی اولمز بلکه نکاح صحیحده لعانله منتفی اولور * زیرا نکاح فاسدده لعان اولمز تکیم مرور ایتدی و بری دخی فراش ضعیفدر اولکه جاریه نك فراشیدر و بونك حکمی ضعیف اولدیغیچون بونکله نسب ثابت اولمیوب الا بو ولد بندندر دیمکله اولور و بری دخی فراش متوسطدر اولکه ام ولدك فراشیدر و بونك حکمی انکله بلا دعوه نسب ثابت اولمقدر پس مجرد نفی ایله نسب منتفی اولور لکن بلا دعوه نسبك ثبوتی اول ام ولدك وطیء مولاسی ایچون حلال اولدیغی صورتده اولور وقچان وطیء حلال اولمسه بلا دعوه نسب ثابت اولمز مولاسنك مکاتبه ایلدیکی ام ولد کبی وایکی کسنه بیننده مشترکه اولان جاریه کبی که اول کسنه لر استیلاد ایتدیلر برندن اول جاریه برولد کتوردی بلا دعوه انك نسبی ثابت اولمز خزانة المفتینده بو یلجه ذکر اولندی

* (باب الحضانة) *

بو باب حق حضانه بیاننده در * حضانه حضن الطائر بیضته دندر قچان قوش یومرطه سنی قنادلری تحتنده نفسنه ضم ایتسه یدی قوش یومرطه سنی حضن ایتدی دینور وکذلك مرأه دخی ولدینی حضن ایتدی دینور (هی الام ولو بعدا الطلاق مالم تتزوج) حضانه ولدك اناسی ایچوندر اکرچه کیم طلاقدنصکره ده اولورسه مادامکه اول طفلك اناسی طفله محرم دکل زوج آخره وارمدقچه تکیم عن قریب بیانی کلور بونك اوزرینه امتك اجماعی ایچون ودخی والده غیریدن شفقتلو اولدیغی ایچون (الا ان تکون مرتدة) الا مکر که طفلك والده سی مرتده اوله پس اول مرتده حبس اولنور وضرب اولنور ایمدی اول مرتده حضانه یه فارغ اولمز (او فاجرة) یاخود مکر فاجره اوله کافیده دخی بویله ذکر اولندی (بلا جبرها) اول امه ولدك اخذی ایچون جبر ایتمکسزین اکر ابا ایدر یاخود طلب ایتمزسه حضانه دن عاجز اولمسی احتمالی ایچون جبر اولنمز (الا اذا تعینت) الا مکر که ولد اناسنك غیریتك ممه سنی المدیغی متعین اوله یاخود اول ولدك اناسندن غیری ذی رحم محرمی اولمیه اول وقت حضانه ایچون جبر اولنور * زیرا اجنبیه نك اول ولد اوزره شفقتی اولمز (ثم امها) یعنی حضانت ولدك اناسنك اناسی ایچوندر (وان علت) نقدر یوقارو کیدرسه ده * زیرا بو ولایت امهات قبلندن مستفاد اولور (ثم ام ابیه) یعنی اندنصکره حق حضانه ولدك باباسنك اناسی ایچوندر (کذلك) نقدر یوقارو کیدرسه ده * زیرا بونلر دخی امهاتندر و بو اجلدن امهاتك میراثی اولان سدسی احراز ایدرلر ودخی بابا اناسی ولادت اجلیچون شفقته اوفر اولدیغیچون (ثم اخته لاب وام) اندنصکره ولدك انا بابا بر قز قرنداشی ایچوندر * زیرا زیاده شفقتلودر (ثم لام) اندنصکره حق حضانه انابر قز قرنداشی ایچوندر * زیرا بو امرده انابابابر قز قرنداشه قریبدر (ثم لاب) اندنصکره ولدك بابا بر قز قرنداشی ایچوندر * زیرا ابوین قزلری اجداد قزلرندن اولیدر (ثم خالته) اندنصکره حق حضانه ولدك اناسنك قز قرنداشی ایچوندر زیرا بو امرده انایه قرابت ارجحدر (کذلك) یعنی انابابا بر اولان انابر اولاندن اولیدر اندنصکره انابر اولان بابا بر اولاندن اولیدر اندنصکره بابابر اولان ایچوندر وخاله ار قرنداش قزلرندن اولیدر زیرا خاله انا ایله منسوب اولور ار قرنداش قزلری قرنداشله منسوب اولورلر (ثم عمته) اندنصکره حق حضانه ولدك عمه سی ایچوندر ذکر اولنان ترتیب اوزره * عمه لك وخاله نك قزلری ایچون حق حضانه یوقدر زیرا انلر محرم دکللردر (بشرط حریتهن) ذکر اولنان مرأه لرك حر اولملری شرطیله رقیقك مولاسنك خدمتنه اشتغالله حضانه دن عاجز اولدیغی ایچون زیرا حق حضانه ولایتدن برنوعدر رقیقك ایسه نفسنه ولایتی یوقدر قنده قالدیکه غیر اوزره ولایته قادره اوله (فلا حق لامة وام ولد قبل عتقهما) جاریه ایچون وام ولد ایچون حق حضانه یوقدر ایکیسنکده عتقلرندن اول بلکه حق مولی ایچوندر اکر صغیر رقیق ایسه واول صغیر بینی ایله اناسنك بینی تفریق اولنمز اکر ایکیسیده مولانك ملکنده ایسه تکیم بیوعده بیانی کلور واکر صغیر حر ایسه حق حضانه حر اولان اقرباسی ایچوندر وقچان جاریه وام ولد اعتاق اولنسه لردی احرار اولان اولادلرنده حق حضانه انلر ایچوندر

زیرا انلر ولادلری حقك ثابت اولمسی حالنده حرلردر (الذمیة کالمسلمة) یعنی مرأة ذمیه والده مسلمی ایچون
احقدر (حتی یعقل دینا) حتی ولد دینی تعقل ایدنجه‌یه قدر زیرا حضانه شفقت اوزره مبنیدر وانا ایسه ولدی اوزره
اشفقدر مادامکه ولد دینی تعقل ایلیه اناسنه دفع ایلمك اول ولد ایچون انظردر پس قچان دینی تعقل ایلیه ضرر
احتمالی ایچون اناسندن تفریق اولنور (او یخاف ان یألف الکفر) یاخود ولد کفره مألوف اولمسندن
خوف اولنه زیرا کفره مألوف اولمق آزا اولوردینی تعقل ایتمزدن اول اولور پس بوندن خوف اولنورسه ولد
تفریق اولنور (یسقط حقها) اول ذمیه‌نك حق حضانه‌سی ساقط اولور ذمیه کرك اناسی اولسون کرکسه
غیری اولسون جده سی کبی (بنکاح غیر محرمه) ولدك محرمی اولمیان کمسنه‌یه نکاحله ساقط اولور
شفقت منتقض اولدیغی ایچون حتی قچان محرمنه نکاح اولنسیدی حق حضانه‌سی ساقط اولمز ولدك اناسی
عمیسنه نکاح اولندیغی کبی وجده‌سی جدینه نکاح اولندیغی کبی (و یعود بالفرقة) وغیر محرمدن فرقتله
حق حضانه بنه عودت ایدر * زیرا مانع قچان زائل اولسیدی ممنوع عود ایدر (طلبت اجرا فلو فی النکاح
او فی عدة الرجعی لم تستحق) ولدك اناسی ارضاع ایچون اجرت طلب ایتسیدی پس اکر نکاحده
اولدیغی حالده یاخود طلاق رجعیده طلب ایدرسه اجره مستحق اولمز * زیرا اناتك اوزرینه ولدینی امزرمك
دیانت جهتیله لازمدر اکرچه کیم دین جهتیله لازم دکل ایسه‌ده. حق سبحانه وتعالی (والوالدات یرضعن
اولادهن) بیوردیغی ایچون لکن انالر معذوره اولدیلر عاجزه اولملری احتمالی ایچون پس قچان ولدك والده‌سی
ارضاع اوزره اجرایله اقدام ایتسه انك قدرتی ظاهر اولوب انك اوزره فعل واجب اولور ایمدی ارضاع اوزره
اجرا اخذ ایلمك جائز اولمز (ولو بعد عدة او فیها لابنه من غیرها تستحق) و اکر مرأه عدتندن صکره یاخود
عدتی ایچنده ارضاع اوزره اجر طلب ایتسیدی لکن زوجنك زوجهٔ اخراسندن اولان ابنی ایچون اجر طلب
ایتسیدی اول مرأه اجره مستحق اولور * اما اولکی وجهه علت یعنی عدتندن صکره مستحق اولمسی نکاح الکلیه زائل
اولوب اجنبیه کبی اولدیغی ایچوندر واما ثانیده علت یعنی عدت ایچنده زوجنك غیری مرأه‌سندن اولان
اوغلو ایچون اجره مستحق اولمسی انك اوزرینه ارضاع لازم اولمدیغی ایچوندر * معلوم اولسونکه تحقیقا اناتك
عدتی منقضیه اولدقدن صکره ولدك ارضاعی ایچون اولیدر مادامکه اجنبیه‌نك اجرتندن زیاده طلب ایتمدکچه *
زیرا انا صبی ایچون اشفق وانظردر وولدی انادن اخذ ایتمکده والده اضراردر پس اکر انا اجرا اجنبیه‌دن زیاده
اجرا ایچون حاکمه التماس ایلسه اول زیاده اجرت اوزره بابا اجبار اولنمز بابادن ضرری دفع ایچون حق تبارك وتعالی
(لا تضار والدة بولدها ولا مولود له بولده) بیوردیغی ایچون یعنی والده‌دن ولدی اخذ ایتمکله والده متضرره
اولمز ویابا دخی اجنبیه‌نك اجرتندن اکثری الزامله متضرر اولمز واکر اجنبیه بلا اجر ولدی ارضاعه راضیه
اولورسه یاخود اجر مثلدن اقله راضیه اولوب انا اجر مثله راضیه اولورسه بو صورتده اجنبیه بزم ذکر
ایلدیکمزدن اولیدر بونی زیلعی ذکر ایلدی (وفی المبتوتة روایتان) وطلاق باینله مطلقه اولان مرأه‌ده
ایکی روایت واردر برروایتده انك استیجاری جائز اولدی * زیرا تحقیق نکاح زائل اولدی مرأه اجانبه ملحق
اولدی وروایت اخراده جائز اولمدی * زیرا عدت احکام نکاحدندر بو اجلدن انده نفقه وسکنی واجب اولدی
ودخی اکا زوجك زکات ویرمسی وانك ایچون شهادت ایلمسی جائز اولمز (قال الاب اجد مرضعة بلا اجر وابادون)
یعنی ولدك اناسی عدتندن صکره بن ولدی ارضاع ایتم الا اجرایله ارضاع ایدرم دیدیکی وقتده بابا بن بلا اجر مرضعه
بولدم دیسیدی یاخود انا بن ولدی ارضاع ایتم الا شو مقداری اجرایله ارضاع ایدرم دیدکده بن سنك طلب
ایتدیککك اجردن اقل ایله مرضعه بولدم دیسیدی (لیس لها منعه) اول انا ایچون ولدك بابا یی منع وقدر
(ولکن ترضع الظئر فی بیتها مالم تتزوج) ولکن اناتك بیتنده طایه ولدی ارضاع ایدر طرفینه رعایت ایچون
مادامکه انا آخره تزوج ایتمدکچه (لا تدفع صبیة الی عصبة غیر محرم) معصومه قز محرم اولمیان عصبه‌یه
دفع اولنمز مولای عتاقه کبی وعمی اوغلو کبی فساد احتمالی ایچون (مع وجود محرم غیر عصبة کالخال
عصبه اولمیان محرمك وجودی ایله بیله ولدك اناسنك قرنداشی کبی فساد احتمالی اولمدیغی ایچون (ولا تدفع
الی فاسق ماجن) ودخی ذکر اولنان کبی صبیه فاسق ماجنه دفع اولنمز وفاسق ماجن ایشلدیکی ایشه
قایرمیاندر * زیرا بویله اولان کمسنه فساددن تحاشی ایلمز (ولا یخیر طفل) ودخی طفل باباسیله

انامی یننده مخیر قلنمز اکرچه کیم تمییزه قادر اولورسه ده وامام شافعی رحمة الله علیه اکرسن تمییزه یتشدی ایسه مخیر قلنور واختیار ایلدیکنه تسلیم اولنور دیدی (والام والجدة احق به) وانا ایله جده صبی ایچون بابادن احقدر (حتی یستغنی) حتی اکل وشرب ده وکیوب قوشانمقده وبالکز استنجاده غیریدن مستغنی اولنجه زیرا اوچان مستغنی اولسه تأدیبه وآداب رجال واخلاق رجال ایله تخلقه محتاج اولور حالبوکه بابا بونلره قادردر (وقدر بسبع سنین وبه یفتی) واستغنای طفل یدی سنه ایله تقدیر اولندی و یدی سنه یی خصاف تقدیر ایلدی وفتوی ده بونکله در کافیده بو یلجه ذکر اولندی (والام والجدة احق بها) وانا ایله جده صبیه ایچون دفعه بابادن احقدر (حتی تحیض) حتی حیض کورنجه * زیرا صبیه بعد الاستغنا آداب نسانك معرفتنه محتاجدر ومرأه ایسه اول آداب اوزره قادره در وبالغه اولدقدنصکره تحصین وحفظه محتاج اولور و بو خصوصده ایسه بابا قادردر (وروی حتی تشتهی) وامام محمددن روایت اولندیکه صبیه اناسنه یاخود جده سنه دفع اولنور حتی مشتهاة مرتبه سنه وارنجه دیدی یعنی تحقیقا صبیه قچان حد شهوته یتشسیدی بابا سنه دفع اولنور صیانته حاجت متحقق اولدیغی ایچون (وهو الاحوط) فساد زمان ایچون یکرك اولانده بودر (وغیرهما) یعنی انا ایله جده نك غیری صبیه نك محرملرندن حاضنه اولان مرأه (احق بها) بنته بابا ایله دده دن احقدر (حتی تشتهی) حتی حد شهوته یتشنجه * زیرا حاضنه اولان مرأه قتنده بنت مشتهانی ترك ایتمك استخدامدن بر نوعدر وانا ایله جده دن غیری مرأه ایسه انك استخدامنه قادره اولمز ودخی مقصود اولان آداب نسایی تعلیم در تعلیم ایسه استخدام ایله حاصل اولور وام ایله جده نك غیری استخدامه مالك اولمز بو اجلدن صبیه خدمت ایچون ایجار اولنمز ومقصود حاصل اولمز ام ایله جده بونك خلافیدر شرعا استخدامه قدرتلری اولدیغی ایچون (لا تسافر مطلقة بولدها) مرأه مطلقه ولدی ایله بیله مسافره اوله مز والدك باباسندن اذنسز اول مسافرتده ولده اضرار ایچون (الا الی وطنها الذی نکحها فیه) الا مکر که اول مرأه نك نکاح اولندیغی وطننه مسافره اوله حتی تزوج مرأه نك وطنی اولمیان بر بلده ده اولسیدی اول مرأه ایچون اول بلده یه نقل ایتمك بو قدر ووطننه دخی نقل ایتمك بو قدر هر برنده ایکی امر بولندیغی ایچون وبو کتاب طلاقده اصلدن روایتدر اولکه اصح روایتدر بو ذکر اولنان مسئله قچان ایکی موضعك ما بیننده تفاوت اولورسه در واکر ایکی بلده بر برلرینه قریب اولسه لردی شول حیثیتله که برکونده ولدینه کلوب قاویشوب بنه اهلنه رجوعی لیلدن اول ممکن اولورسه اول مرأه ایچون اول مقداری موضعه نقل ایتمك جائز اولدی مطلقا دار اسلامده * واول نقل ایلدیکی بلده ده تزوجك وقوعی شرط قلنمدی ووطن دخی شرط قلنمدی الا مکر شهردن قریه یه نقل ایلامسی شرط قلندی * زیرا قریه یه انتقال بر بلده ده بر محله دن بر محله یه انتقال منزله سنده در لکن شهردن قریه یه انتقالده ولد ایچون ضرر واردر * زیرا اول ولد اهل قریه اخلاقیله خلقلنور پس مرأه بو نقله مالك اولمز الا مکر مرأه نك وطنی اولدیغندن نکاح دخی انده اوله بزم بیان ایلدیکمز علتلر ایچون (وخص هذا بالام) و بو ذکر اولنان انا ایله بیله سفره مخصوص اولدی وانانك غیری ایله بابانك اذنسز ولدی نقل یعنی جده سیله بیله جائز دکلدر (للصغیرة عمة موسرة واب معسر) بر صغیره نك مالدار عمه سی اولوب وز کورد باباسی اولسیدی (ارادت العمة امساك الولد مجانا) وعمه سی ولدی مجانا امساك مراد ایلسیدی (ولا تمنعه عن الام) عمه ولدی اناسندن منع ایلمز (وهی تأبی) حالبوکه ام حضانه دن ابا ایدر (وتطالبه بالاجر ونفقة الولد) وام ولدی اجر ایله وولدك نفقه سیله مطالبه ایدر (فالصحیح ان یقال لها اما ان تمسکی الولد مجانا وتدفعی الی العمة) پس صحیح اولان مسئله بودر که انا ایچون یا مجانا ولدی امساك ایله یاخود عمه سنه دفع ایله دینکدر خلاصه ده دخی بو یله ذکر اولندی

(باب النفقة)

بو باب نفقه بیاننده در * نفقه انفاق معناسنه اسمدر هشام دیدیکه بن محمد نفقه دن سؤال ایتدم نفقه طعامدر وکسوه در وسکنادر دیدی خلاصه ده بو یلجه ذکر اولندی (هی تجب باسباب منها الزوجیة فتجب علی الزوج ولو صغیرا وفقیرا) نفقه ر قاچ سببلر ایله واجب اولور اول سببلردندر زوجیت ونسب دخی اول سببلردندر * و ملك دخی اول سببلردندر * مصنف زوجیتی تقدیم ایلدی زیرا زوجیت نسلك اصلیدر ونسب

دخی ملکدن اقوادر پس نفقه زوج اوزره واجب اولور کرکسه زوج صغیر اولوب وطئه قادر اولمسون یاخود فقیر اولوب انك نفقه مقداری شیئی اولمسون (لزوجته) زوجه سیچون واجب اولور (مسلمة او كافرة كبيرة او صغيرة توطأ) برابردر اول زوجه کرك مسلمه اولسون وکرك کافره اولسون وکرك کبیره یاخود وطیء اولنور صغیره اولسون یعنی وطیء اولنمق شانندن اوله حتی بویله اولمسه مانع زوجه نك طرفندن اولور پس تسلیم بضع بولنمز ایمدی نفقه واجب اولمز امازوج صغیر اولوب وطئه قادر اولمدیغی صورت بونك خلافیدر * زیرا مانع زوجك طرفندندر واکر زوجله زوجه ایکیسیده صغیرلر اولوب جماعه قادر اولمسه لر زوجه ایچون نفقه اولمز * زیرا منع معنا زوجه قبلندندر پس بو بابده اولان شیئك غایتی زوجك طرفندن اولان منع معدوم کبیدر زوجه نك طرفندن اولان منع قائمدر وزوجه نك طرفندن اولان منعك قیامیله بیله نفقه یه مستحق اولمز نهایه ده بویله ذکر اولندی (فقيرة او غنية) اول زوجه کرك فقیره اولسون وکرك غنیه اولسون نفقه یه مستحقه اولور (موطوءة اولا) وکرك وطیء اولنمش اولسون وکرك اولمسون نتکیم قچان زوج صغیر اولوب وطئه قادر اولمدیغی کبی حالبوکه زوجه کبیره اوله (بقدر حالهما) زوجله زوجه نك حاللرینه کوره واجب اولور وبوخصافك مختاریدر وفتوی بونك اوزرینه در (فى الموسرين نفقة اليسار وفى المعسرين نفقة العسار) ایکیسیده غنیلر اولدقده غنی نفقه سی واردر وایکیسیده فقیرلر اولدقده فقیر نفقه سی ویریلور (والمختلفين) وایکیسندن بری غنی وآخر فقیر اولمغله وبوایکی صورته متناول اولور صورتك بری زوجه فقیره وزوج غنی اولمقدر وصورت اخری زوجه غنیه وزوج فقیر اولمقدر (بين الحالين) ایکی حالك مابینی ایله تقدیر اولنور یعنی غنیلرك نفقه سندن دون وفقیرلرك نفقه سندن زیاده جه اولمقدر وامام کرخی زوجك حالنه اعتبار اولنور دیدی اولکه قول شافعیدر صاحب بدایع قول صحیح بودر دیدی وصاحب مبسوط معتبر اولان غنیلکده وفقیرلکده زوجك حالیدر ظاهر روایتده دیدی (ولو فى بيت ابيها) اکرچه زوجه باباسنك اونده ایسه ده ● هدایه ده دیدیکه قچان زوجه نفسنی زوجك منزلنه تسلیم ایلسیدی انك نفقه سی زوجی اوزره لازمدر ونهایه ده دیدیکه بوشرط ظاهر روایتده لازم دکلدر * زیرا مبسوطده وظاهر روایتده ذکر ایلدیکه عقدك صحتندنصکره زوجه ایچون نفقه واجبه در اکرچه کیم زوجك بیتنه نقل ایلمز ایسه ده اندنصکره دیدیکه ائمهٔ بلخك متأخرلرندن بعضی زوجه نفقه یه مستحقه اولمز زوجك بیتنه نقل ایلمدکجه دیدی وفتوی کتابك جوابی اوزره در اولکه زوجنك بیتنه نقل ایلمز ایسه ده نفقه نك واجب اولمسیدر (او مرضت فى بيت الزوج) یاخود زوجه زوجنك بیتنده مریضه اولورسه انك ایچون نفقه لازم کلور وقیاس قچن زوجه نك مرضی جماعی منع ایدر اولسه استمتاع ایچون اولان احتباسك فوتی ایچون نفقه لازم کلمك ایدی واستحسانا نفقه لازم کلمك وجهی اولدرکه تحقیقا احتباس قائمدر * زیرا زوج اول مریضه اولان مرأه ایله انسیت ایدر وانی مس ایدر وبیتنده حفظ ایدر وعارض اولان مانع حیضه مشابهدر پس بوجهتدن استحسانا نفقه لازم کلور وامام ابو یوسفدن روایت اولندیکه تحقیقا زوجه قچان نفسنی تسلیم ایتدکدنصکره مریضه اولسیدی تسلیم متحقق اولدیغیچون نفقه واجب اولوردیدی واکر قبل التسلیم مریضه اولوب نفسنی بعده تسلیم ایدرسه نفقه واجب اولمز * زیرا تسلیم صحیح اولمز وبونی هدایه ده استحسان ایلدی (لا الناشزة) ناشزه اولان مرأه ایچون نفقه واجب اولمز ومصنف ناشزه یی (خرجت من بيته بلا حق) قولیله بیان ایلدی یعنی مرأهٔ ناشزه زوجنك بیتندن بلاحق چیقوب کیدندر حتی زوجنك منزلنه عودت ایدنجه * زیرا احتباسك فوت اولمسی زوجه نك کندودندر وقچان زوجنك بیتنه عودت ایدیسیدی نفقه واجب اولور امازوجنك بیتنده تمکیندن امتناع ایدن مرأه ذکر اولنانك خلافی اوزره در * زیرا احتباس قائمدر وزوج انی جبرا وطیء ایتمکه قادردر ومصنفك بلاحق قولی بحق خروجدن احتراز درنته کیم زوج اکا مهر معجلنی اعطا ایلدیکی ایچون زوجك بیتندن خروجی کبی (ومحبوسة بدين) ودخی دین سببیله حبس اولنان مرأه نك دخی نفقه سی زوجی اوزرینه واجب اولمز * زیرا دینی اداده مماطله ایله امتناع مرأه قبلندن کلدی اکرچه امتناع مرأه دن اولیوب مرأه عاجزه اولدیغیچون ایسه ده زوجدن دکلدر (ومريضة لم تزف) ودخی زوجنك منزلنه نقل ایلمین مریضه ایچون دخی زوجی اوزره نفقه لازم کلمزانکله

استمتاع اجلیچون احتباس معدوم اولمغله (ومغصوبة) ودخی مرأهٔ مغصوبه ایچون دخی نفقه واجب
اولمز یعنی بررجل انی کرها اخذ ایدوب بلسنجه کوتوردیکیدر *زیرا نفقه زوجك بیتنده احتباسك جزاسیدر
حالبوکه احتباس فوت اولدی (وحاجة بدونه) ودخی زوجنسزجه کیدن مرأه ایچون دخی نفقه
واجب اولمز اکر بلسنجه محرمی اولورسه *زیرا احتباسك فوتی زوجه نك طرفندندر (ولو به) اکر مرأه
زوجی ایله بیله مسافر اولورسه (فنفقة الحضر) انك نفقه سی حضرده اولان نفقه در یعنی واجب اولان
حضر نفقه سیدر * زیرا احتباس قائمدر زوجك زوجه اوزره قائم اولمسیچون (لاغیر) غیری دکلدر یعنی
سفر نفقه سی دکلدر وسفر ایچون زوج اوزره کرا دخی لازم دکلدر (ولخادمها الواحد او موسرا) ولیابده
لزوجته اوزره عطفدر یعنی زوجه ایچون نفقه واجب اولور وزوجه سنك برخدمتکاریچون نفقه واجب
اولور اکر زوج غنی ایسه * زیرا زوجه نك کفایتی زوجك اوزرینه واجبه در بو ایسه کفایتك تمامندندر
واکر زوج فقیر اولورسه اصح قولده خادم ایچون نفقه لازم کلمز (لایفرق بینهما بعجزه عنها) زوجك نفقه دن
عاجز اولمسیچون زوجله زوجه بینلری تفریق اولنمز (ولابعدم ایفائه غائبا حقها) ودخی زوج زوجه نك
حقنی غائب اولدیغی حالده ایفا ایتمك ایله دخی تفریق اولنمز (ولو موسرا) اکرچه کیم زوج غنیده اولورسه
معلوم اولسونکه تحقیقا شافعی قتنده فسخی تجویز ایدن ایکی امر در بریسی زوجك فقیر لیکیدر وطریقی
عندالحاکم زوجك فقیر ایکی ثابت اولمقدر پس حاکم اکا اوچ کون مهل ویرر دردنجی کونك صبحه سنده
زوجه یی اکا تمکین ایتدیرر غایة قصوی ده بویله ذکر اولندی ایکنجی امر زوج غائبك نفقه دن زوجه نك حقنی
غنیده اولورسه ایفا ایلمدیکیدر *غایة قصوانك شرحنده دیدیکه اکر زوج اداء نفقه یه قادر اولدیغی حالده غائب
اولسیدی ولکن زوجه نك حقنی ایفا ایلمسیدی ایکی وجهك اظهری انده فسخ یوقدر ولکن اکر اول زوج
غائبك موضعی معلوم ایسه حاکم زوجك اولدیغی بلده حاکمنه انی طلب ایچون آدم کوندرر وایکی وجهك
ایکنجیسی فسخك ثابت اولمسیدر بزم اصحابمزك جمیعسی بوکا میل ایتدیلر وبونکله افتا ایتدیلر مصلحت ایچون
وحاوی شرحنده دیدیکه اولکه قاضیٔ طبرینك وابن صباغك اختیاریدرور ویانیدن وقرنداشی اوغلو صاحب
العده دن روایت اولندیکه تحقیقا مصلحت وفتوی بونکله در ومصنف خلاف اوله بعجزه عنها قولیله اشارت
ایلدی وخلاف ثانی یه ولابعدم ایفائه قولیله اشارت ایلدی الی آخره * بن دیرمکه تحقیق بو مسئله تحریر
اولنان کتب شافعیه دن نقل اولنان شیئدن بیلندیکه تحقیقا شافعی قتنده عجز ایله حکم حاضره نظر ایله در
واما غائبه نظر ایله حکم عدم انفاقله در وعجز ایله عدم انفاقدن هر بری بالضروره معلوم اولور ایدی ذکر اولنان
شیٔ ایچون هدایه شرحنده وغیرنده شافعی اوزره رد ده وجه یوقدر که تحقیقا نفقه دن عجز اولمز الا زوجك
ظهوری وقتنده در واما چونکه زوج غیبهٔ منقطعه ایله غائب اولسه عجز بیلنمز قادر اولمسی جوازی ایچون
پس بو انفاقی ترك اولور یوخسه انفاقدن عجز اولمز پس بو قضا قاضیٔ آخره رفع اولنسه قضاسی جائز اولور
پس صحیح اولان تحقیقا بو حکم نافذ اولمز * زیرا بو قضا مجتهد فیه دکلدر بزم ذکر ایلدیکمز شیٔ ایچونکه
تحقیقا عجز ثابت اولمدی بلی شافعیه دن مذهبنی بیلیوب انفاقدن عجز ایله غائب اوزره حکم ایدن کسنه
اوزره رد اولور شافعی رحمة الله علیه اوزره رد اولمز ودخی مذهب شافعی ایله عمل ایدن کسنه دخی رد اولمز
ایمدی سن تأمل ایله (وتؤمر بالاستدانة) یعنی قاضی اول زوجه یه زوجك اوزرینه استدانه ایله دیو امر ایدر
یعنی ویره سی یه طعام اشترا ایله ثمنی زوجك مالندن قضا ایتمك اوزره دیر (فرض نفقة الاعسار) فقیر نفقه سی
تقدیر اولندی زوج وزوجه فقیرلر اولدیغیچون (فیسر تمم لها نفقة الیسار) پس زوج ایچون غنا
حاصل اولورسه زوجك غناسنك نفقه سی تتمیم اولنور (ان طلبت) اکر زوجه طلب ایدرسه * زیرا نفقه
غنا وفقر حسبیله مختلف اولور وشول قضا ایله تقدیر اولنان نفقه واجب اولمدی *زیرا نفقه شیئا فشیئا
واجب اولور پس چونکه زوجك حالی تبدیل اولسه زوجه ایچون حقنك تمامنی مطالبه واردر اولکه غنیلرك
نفقه سنك مادونی وفقیرلرك نفقه سنك ما فوقیدر (وتسقط ما مضت) ونفقه دن کچمش اولان ساقط اولور
(الا اذا فرضت) الا مکر که قاضی تقدیر ایتمش اوله (او رضیا بشیٔ) یاخود برشیٔ اوزره صلح اولمش
اولهلر زیرا نفقه صله در عوض دکلدر متأکد اولمز یعنی تأکید اولنمش اولمز الا قاضینك قضاسیله اولور

هبه كبی كه هبه ملك ایجاب ایلمز الا برتأكید ایدیجی شیئله ایجاب ایدر اولكه هبه نك قبضیدر وصلح قضا
كبیدر * زیرا زوجك نفسی اوزره ولایتی قاضینك ولایتندن اقوادر اما مهر بونك خلافیدر كه زیرا
مهر ملكدن عوضدر (و بموت احدهما اوطلاقها تسقط المفروضة) وزوجیندن برینك موتیله یاخود
زوجه مطلقه اولمغله تقدیر اولنان نفقه ساقط اولور یعنی ایكیسندن بری فوت اولسیدی زوج اوزره نفقه
تقدیر اولندقدنصكره لكن قاضی زوجه یه استدانه ایله امر ایتمش اولمسیدی و برقاچ آیلر كچمش اولوب زوجه
نفقه سنی اخذ ایتمسیدی تقدیر اولنان نفقه ساقط اولور مرورایدن شیء ایچونكه تحقیقا نفقه صله در
وصله لر ایسه قبل القبض موتله ساقط اولور (الا اذا استدانت بامر القاضی) الا مكر كه زوجه قاضینك
امریله دین ایدنمش اوله * زیرا بوتقدیرجه نفقه تأكید اولنمش اولور نته كیم مرور ایتدی (ولا تسترد
المعجلة) یعنی اكر زوجه برسنه لك نفقه سنی معجلا السیدی اندنصكره زوجینك ایكیسندن بری سنه
تمامندن اول فوت اولسیدی زوجه دن برشیء استرداد اولنمز * زیرا نفقه صله در واول صله یه قبض متصل
اولدی وصله لرده بعد الموت رجوع یوقدر هبه ده اولدیغی كبی حكمی منتهی اولدیغیچون (یباع القن
المأذون بالنكاح فی نفقة زوجته) نكاح ایله مأذون اولان قول زوجه سنك نفقه سنده بیع اولنور * زیرا بدل
نفقه دیندر اول قولك ذمتنده واجب اولدی دینك سببیكه زوجیتدر بولندیغی ایچون * وتحقیق دینك
واجب اولمسی مولانك حقنده ظاهر اولدی * زیرا سبب مولانك اذنیله حاصل اولدی پس دین قنك رقبه سنه
متعلق اولدی عبد تاجرده تجارت دینی كبی ومولی ایچون فدا ایتمك واردر * زیرا زوجه نك حق
نفقه ده درعین رقبه ده دكلدر (مرة بعد اخری) تكرار بتكرار بیع اولنور مثلا برعبد مولاسنك اذنیله
برمرأه تزوج ایدوب پس قاضی اول عبد اوزره زوجه سیچون نفقه تقدیر ایتسیدی واول عبد اوزره بیك اقچه
جمع اولسیدی پس اول عبد قیمتی اولان بشیوز اقچه یه بیع اولنور ومشتری دخی انك اوزرنده نفقه دینی اولدیغن
عالم اولسیدی تكرار ینه بیع اولنور اما قچان اول عبد اوزرنده اولان دین برسبب آخر ایله اولسیدی قیمتی اولان
بشیوز اقچه یه بركره بیع اولنوب بركره دخی بیع اولنمز (وتسقط بموته) وعبدك موتیله نفقه ساقط اولور (وقتله)
ودخی اول عبدك قتل اولنمسیله ساقط اولور واول عبدك مولاسی برشیئله مؤاخذه اولنمز محل استیفا فوت
اولدیغی ایچون (وفی دین غیرها مرة) ونفقه نك غیری دینده بركره بیع اولنور پس اكر عبدك قیمتی داینلر ینه
وفا ایدرسه فبها واكر وفا ایتمزسه حریتدنصكره طلب اولنور وفرق بودر كه تحقیقا دین نفقه هر زمانده متجدد
اولور پس بیعدنصكره دین آخر حادث اولورسا ئر دینلر بونك خلافی اوزره در واكر اول عبد مدبر یاخود
مكاتب اولورسه نفقه ایچون بیع اولنمز بیع جائز اولمسی معدوم اولدیغی ایچون لكن مكاتب قچان كتابتدن عاجز
اولسیدی بیع اولنور زیرا عجزدنصكره نقل قبول ایدر (نفقة الامة المنكوحة انما تجب بالتبوئة) جاریهٔ
منكوحه نك نفقه سی واجب اولمز الا تبوئه ایله واجب اولور یعنی قچان مولی جاریه سنی غیری كسنه یه تزویج
ایتسیدی زوجی اوزره نفقه واجب اولمق قچان اول جاریه یی افندیسی تبوئه ایدرسه واجب اولور یعنی جاریه
له زوجنك بیتنی تخلیه ایدوب كندیسی استخدام ایلمامسیله زوجی اوزره نفقه واجب اولور * زیرا احتباس
متحقق اولمز الا تبوئه ایله اولور واستخدام ایلمامسیله اولور (ولو استخدمها المولی بعدها تسقط) واول
جاریه یی مولاسی زوجیله جاریه نك بیتنی تخلیه دنصكره استخدام ایلسه واجب اولان نفقه ساقط اولور نفقه
ایجاب ایدن شیء زائل اولدیغی ایچون واكر اول جاریه احیانا مولاسنه خدمت ایدرسه مولاسی استخدام
ایتمكسزین نفقه ساقط اولمز * زیرا مولاسی انی استخدام ایلدكچه مسترد اولمز یعنی جاریه یی كیرو المش
اولمز وزوجك حر اولسنده یاخود عبد یاخود مدبر یاخود مكاتب اولسنده فرق یوقدر * زیرا نفقه ایجاب ایدن
معنا تخلیه در زوجلرك اختلافیله مختلف اولمز (كذا المدبرة وام الولد ای) یعنی كذلك مدبره وام ولدقنه
كبیدر حتی بونلركیسنكده نفقه لری واجب اولمز الا تبوئه ایله واجب اولور (بخلاف المكاتبة) مكاتبه جاریه
مدبره وام ولد كبی دكلدر قچان اول مكاتبه مولاسنك اذنیله تزوج ایتسیدی شول حیثیتله كه تبوئه دن مقدم
انك نفقه سی حره كبی واجب اولور * زیرا مولا بوحون انی استخدام ایلمك یوقدر اول مكاتبه نفسنه ومنافعنه
احق اولدیغیچون (ویجب السكنی) وزوج اوزره زوجه سیچون ساكنه اوله جق برمنزل واجب اولور

حق تبارك وتعالانك (اسكنوهن من حيث سكنتم) بيورديغي ايچون (في بيت خال عن اهل الزوجين) زوجله زوجه اهلندن خالى بر بيتده سكنى واجب اولور زيرا زوجين نانله بيله سكناده متضرر اولورلر * زيرا متعلرى اوزره امين اولمزلر و بر برلرينه استمتاعدن ومعاشرتدن ناس انلرى منع ايدر (الا ان يختارا) الامكر كه زوجين انلرى اختيار ايدهلر * زيرا حق انلرايچوندر پس زوجين ايچون اهلى ايله بيله ساكن اولوب واهلى اوزره اتفاق ايلمك واردر (ولاهلها النظر والكلام معها متى شاؤا) يعنى زوجه نك اهلى يعنى محرمى ايچون اكا نظرى وانكله بيله كلامى دىلدكلرى وقتده جائز اولور وزوج بوندن انلرى منع ايدەمز * زيرا منعده قطيعهٔ رحم واردر وزوج اوزره بونده ضرر دخى يوقدر (لا الدخول عليها بلا اذنه) امازوجك اذنى يوغيكن زوجه نك محرمى زوجه اوزره دخولى جائز دكلدر * زيرا بلا اذن الزوج محرمك دخولى جائز اولمز * زيرا بيت زوجك ملكيدر زوج ايچون اول دخولدن منع واردر (والصحيح ان لا منع من خروجها الى الوالدين) ودخى قول صحيح بودر كه زوج زوجه سنى والدينه خروجدن منع ايلمەكدر (ولا من دخولهما عليها كل جمعة) ودخى هر جمعه كونلرنده والدينك زجه اوزره دخولنى منع ايلمەكدرا (ودخول محرم غيرهما كل سنة) وهر سنه والديندن غيرى محرمنك دخولنى منع ايلمەكدر * مصنفك والصحيح قولى محمد بن مقاتلك قولندن احترازدر * زيرا محمد زوج هر آيده زوجه سنك محرملرينى زيارتدن منع ايلمك جائز اولمز دير (تفرض لزوجة الغائب وطفله وابويه فى ماله من جنس حقهم) غائبك زوجه سيچون ومعصومى ايچون وناسى و باباسيچون غائبك مالندن انلرك حقلرى جنسندن يعنى اقچه والتون وطعام جنسندن نفقه ياخود انلرك حقلرى جنسندن كسوه تقدير اولنور * اماانلرك حقلر ينك خلاف جنسندن اولان مالندن تقدير اولنمز * زيرا بيعه محتاج اولور * ومال غائب وفاقا نفاق ايچون بيع اولنمز (ان اقر من عنده المال به) اكرانك قتنده مال اولان كمسنه يعنى مضارب ياخود امانت قونلان ياخود مديون اول مالله اقرار ايدرسه (وبالزوجية والاولاد) ودخى غائب ايچون زوجيتى وزوجه سنك اندن والد كنورديكنى اقرار ايدرسه (اوعلم القاضى ذلك) ياخود قاضى مالى وزوجيتى وولادتى عالم اولسيدى وقتنده مال اولان كمسنه ماله اعتراف ايلسيدى نفقه وكسوه تقدير اولنور (ويحلفها على انه لم يعطها النفقة) ودخى قاضى اول غائبك زوجه سنه زوجى اكا نفقه اعطا ايتديكنه يمين ويرر (ويكفلها) ودخى انى كفيله ويرر * زيرانا سدن بعض كمسنه كفيل ويرر يمين ويرمز وبعض يمين ويرر كفيل ويرمز * پس قاضى احتياطا غائبه نظر ايله ايكيسنك بيننى جمع ايدر (لا باقامة بينة على النكاح) تفرض لزوجته اوزره عطفدر * يعنى زوجه نك نكاح اوزره بينه اقامت ايتسيله قاضى نفقه تقدير ايدەمز (ولا ان لم يترك مالا) ودخى غائب مال ترك ايلمدى ايسه قاضى نفقه تقدير ايدەمز (فاقامتها ليفرضها عليه ويأمرها بالاستدانة) پس زوجه نك بينه اقامتى زوج غائبى اوزره قاضى نفقه تقدير ايتسون ايچون واستدانه ايله امر ايتسون ايچوندر * زيرا انده غائب اوزره قضا واردر (ولا يقضى به) نكاحله قضا اولنمز * زيرا ذكر اولنان كبى بوده غائب اوزره قضادر (وقال زفر يقضى بها لا به) امام زفر غائب اوزره نفقه ايله قضا ولنور نكاحله اولنمز ديدى * زيرا نفقه ايله قضاده زوجه ايچون نظر يعنى مرحمت واردر * وغائب اوزره ضرر يوقدر زيرا زوج حاضر اولسه وزوجه يى تصديق ايلسه * پس زوجه حقنى اخذ ايدر واكر انكار ايدرسه يمين ويريلور پس اكر يميندن نكول ايدرسه زوجه يى تصديق ايتمش اولور واكر زوجه بينه اقامت ايدرسه حق ثابت اولور واكر بينه دن عاجزه اولورسه كفيل ضامن اولور ياخود زوجه ضامنه اولور (وبهذا يعمل) وامام زفرك بوقوليله نفقه يه حاجت اولدقده عمل اولنور نكاحده عمل اولنمز * معلوم اوله كه تحقيقا قاضى مال غائبده نفقه ايله قضا ايلمز الا ذكر اولنان كمسنه لر ايچون قضا ايدر زيرا غائب اوزره قضا جائز اولمز * پس ذكر اولنان كمسنه لرك نفقه سى قبل القضا واجبه اولور بو اجلدن انلر ايچون قبل القضا زوجك رضاسز اخذ ايلمك واردر * پس انلرك حقنده قضا قاضيدن اعانت وفتودر * اما اقاربدن ذكر اولنان كمسنه لرك غيريسى بونلرك خلافى اوزره در * زيرا بونلردن غيرينك نفقه لرى قبل القضا واجبه دكلدر بو اجلدن غيريلر ايچون غائبك مالندن قبل القضا برشى اخذ ايلمك بوقدر چونكه اول غيريلر غائبه ظفر بولسه لردى انلرك حقنده قضا ايجابك ابتداسى اولور * پس قبل القضا ايجاب غائب اوزره

جائز اولمز (ولمعتدة الطلاق) ومطلقه اولوب عدتده اولان مرأه ایچون دخی واجب اولور طلاق کرك طلاق
رجعی اولسون وکرك طلاق باین اولسون (والتفریق لابمعصیة) ودخی معصیتسز تفریقله معتده
اولان مرأه ایچون واجب اولور خیار عتق وخیار بلوغ کبی (اولعدم الکفاءة النفقة والسکنی) یاخود
کفوی اولمدیغی ایچون تفریق اولنان مرأه معتده ایچون نفقه وسکنی واجبه اولور * اما طلاق
رجعیده واجب اولمغه باعث اولدرکه زیرا نکاح طلاق رجعیدن صکره قائمدر باخصوص بزم مذهبمزده
زیرا زوج ایچون وطئی حلال اولور * واما طلاق باینده واجب اولمغه سبب اولدر که نفقه احتباسك جزاسی
اولدیغی ایچون نتکیم ذکر اولنمشدی حالبوکه احتباس نکاحله مقصود اولان حکم حقنده قائمدر *
اول حکم که ولددر * زیرا عدت ولده صیانت ایچون واجبه در ایمدی نفقه واجبه اولور * بواجلدن اول مرأه
معتده ایچون بالاجماع سکنی واجب اولدی (لاالموت والمعصیة) یعنی موت زوجله معتده اولان
مرأه ومعصیتله تفریقدن معتده اولان مرأه ایچون نفقه واجبه اولمز ومعصیت ایچون اولان تفریق
زوجه مرتده اولسی کبی وزوجك اوغلنی اوپمسی کبی * اما اولسبب یعنی موتده نفقه واجب اولمامغه
سبب زیرا نفقه زوجك مالندن شیئا فشیئا واجب اولور وبعد الموت انك مالی یوقدر وورثه نك مالندن
نفقه نك واجب اولسی ممکن اولمز * وثانیه یعنی معصیتده نفقه واجب اولمامغه سبب زوجه
ارتدادی ایله بغیر حق نفسنی حبس ایدیجی اولدی * ایمدی مرأه ناشزه کبی اولدی (وتسقط بارتداد معتدة
الثلاث لابتمکینها ابنه) ودخی اوچ طلاقله مطلقه اولان مرأه معتده نك مرتد اولسیله نفقه ساقط اولور *
زوجك اوغلنه تمکینله نفقه ساقط اولمز * زیرا فرقت طلاق ثلاثله ثابت اولدی انده ردت وتمکین ایچون عمل
یوقدر الا مرتده توبه ایدنجه حبس اولنور ومجوسیه ایچون دخی نفقه یوقدر وممکنه حبس اولنمز پس
انکچون نفقه واردر (ومنها النسب) ونفقه نك واجب اولسی سببلرندندر نسب (فتجب علی الاب خاصة)
پس بابا اوزره خاصه نفقه واجب اولور بابا ایله اول نفقه ده براحد مشترك اولمز (کنفقة ابویه وزوجته)
یعنی ابوینك وزوجه نك نفقه سنده کمسنه مشترك اولمدیغی کبی (واوفقیرا) کرکسه بابا فقیر اولسون * حق سبحانه
وتعالینك (وعلی المولود له رزقهن وکسوتهن) قول شریفی ایچون * ومولود له بابادر (لولده الفقیر
صغیرا) ولد فقیری ایچون اول ولد صغیر اولدیغی حالده نفقه سی بابا اوزره واجب اولور حتی اول ولد صغیر غنی
اولسیدی نفقه سی انك کندو مالندن اولور (اوکبیرا عاجزا عن الکسب) یاخود اول ولد کبیر
وکسبدن عاجز اولدیغی حالده نفقه واجب اولور حتی کسبدن عاجز اولمسه نفقه سی باباسی اوزره واجب اولمز
وخلاصه ده ذکر اولندیکه چقان ولد کبیر ابناء کرامدن اولوب وناس انی استیجار ایتمسه لر اول ولد عاجزدر *
وکذلك طالب علمدن اولوب چقان کسبه اهتدا ایتمدی ایسه پس انلرك نفقه سی بابالرندن ساقط اولمز (وعلی
الموسر) علی الاب اوزره عطفدر * یعنی غنی اولان بابا اوزره واجب اولور * زیرا چقان بابا فقیر اولورسه عاجز
اولور عاجز اوزره ولد کبیری ایچون نفقه اولمز امازوجه ایله اولاد صغار بونك خلافیدر * زیرا
زوج عقد نکاحله بدل نفقه یی التزام ایتدی فقرایله ساقط اولمز * وغناده فقهاء اختلاف ایلدیلر * وفتوی
صدقه دن محروم اولمق نصابنه مالك اولمغله تقدیر اولنمشدر وانکله مراد فطره یساریدر (لاصوله)
اصولی ایچون یعنی اناسی وباباسی ودده لری وجده لری ایچون نفقه واجب اولور امابابا ایله انا حقنده واجب
اولسی * حق تبارك وتعالینك (وصاحبهما فی الدنیا معروفا) قول شریفی ایچوندر * بوآیة کریمه یی نبی
علیه الصلاة والسلام حسن معاشرتله تفسیر ایلدی وابوین چقان اچ قسه لر انلری اطعام ایتمکله * وچقان
عاری اولسه لر کسوه اندرمکله * وبوآیة کریمه ابوین کافرین حقنده نازله اولدی ماقبلنك دلیلی
ایله پس بوآیة کریمه نفقه نك کافر حقنده واجب اولمسنی عبارتیله افاده ایتدی ومسلم حقنده اولویت
طریقی ایله افاده ایتدی * واما اجداد وجدات حقنده واجب اولمسی انلر بابالردن وانالردن اولدقلری ایچوندر
وبواجلدن دده بابا مقامنه قائم اولور بابانك عدمی قتنده (الفقراء) فقرادن اولان اصول ایچون واجب
اولدی فقرا ایله قیده باعث اکر انلر اغنیادن اولسه لر انلرك نفقه لری کندو مالرندندر (وان قدروا علی
الکسب) اکرچه کیم اول فقرادن اولان اصول ووالد کسب اوزره قادر اولورلرسه دخی زیرا انلر کسبله متضرر

اولورلر * حالبوکه والدانلردن ضرری دفعه مأمور در (بالتسوية بين الذكور والاناث) اولادك ذكور واناثى بيننده برابرلك ايله ظاهر روايتده اولكه قول صحيحدر * زيرا انا ايله بابانك نفقه يه استحقاقلرى اولدى الا وادك مالنده بحق الملك اولدى رسول عليه الصلاة والسلامك (انت ومالك لابيك) قول شريفى ايله * يعنى سن ومالك باباك ايچوندر ديمكدر ايمدى بو معنا اولاددن ذكور واناثه شامل اولور * ايمدى بو استحقاق بو اجلدن ابو بن ايچون ثابت اولدى ملكك اختلافى ايله بيله * اكرچه كيم وارث اولمق منعدم ايسه ده (ويعتبر فيه القرب والجزئية لا الارث) ونفقه واجب اولمقده يقينلك وجزئيت اعتبار اولنور وارث اولمق اعتبار اولنمز * ذكر اولنان علت ايچون (فنى من له بنت وابن ابن) پس شول كسنه نك كه قزى اوله واوغلنك اوغلو اوله (النفقة على البنت) نفقه قزى اوزره درمع هذا ايكيسى بيننده ارث ايكى نصفدر (وفى ولد بنت واخ على ولدها) وشول كسنه نك كه قزينك ولدى وكندو قرنداشى اوله نفقه قزينك ولدى اوزره در مع هذا ارثك كليسى قرنداشى ايچوندر قزينك ولدى ايچون ارثدن برشئ يوقدر زيرا قزينك ولدى ذوى الارحامدندر (ولكل ذى رحم محرم) لاصوله اوزره عطفدر * يعنى ذى رحم محرمنك كلى ايچون دخى نفقه واجب اولور * ذى رحمله محرم بيننده فرق عموم وخصوص من وجه در بنت واخت اوزره صادقلر اولدقلرى ايچون * اول يعنى ذى رحم بنت عم اوزره صادق اولور ثانى يعنى محرم بنت عم اوزره صادق اولمز نكاحنك صحتى ايچون * وثانى يعنى محرم زوجه نك اختى اوزره صادق اولور نكاحى صحيح اولمديغى ايچون واول يعنى ذى رحم صادق اولمز (صغيرا وانثى بالغة) اويله ذى رحم محرمكه صغير اوله يا انثاى بالغه اوله (اوذكرا عاجز) ياخود مذكرا جزا اوله زمن اولمغله * يعنى كسب اوزره قادر اولمامغله ياخود اعمى اولمغله ياخود مجنون اولمغله (فقراء) ذكر اولنانلرك مجموعى فقيرلر اولدقلرى حالده حتى بونلر غنيلر اولسه لردى انلرك نفقه لرى انلرك غيرى اوزره واجبه اولمز وانلرك نفقه لرينك واجب اولمسنه باعث زيرا قرابة قريبه ده صله واجبه اولور قرابة بعيده ده واجبه اولمز وفاصل ذى رحم محرم اولمقدر * وتحقيق حق تبارك وتعالى (وعلى الوارث مثل ذلك) بيوردى وابن مسعودك قرائتنده (وعلى الوارث ذى الرحم المحرم مثل ذلك) قرائت اولندى وانك قرائتى مشهوره در ايمدى خبر مشهور منزله سنده اولدى نتكيم علم اصولده بلندى * پس بونكله كتابك اطلاقنك تقييدى جائز اولدى بوندنصكره حاجتدن لابدر وصغيرلك وانثالق وكسبه قادر اولمامق واعمالق حاجت اماراتندندر عجز متحقق اولسون ايچون * زيرا كسب اوزره قادر اولان كسبله غنيدر * اما ابوين بونك خلافى اوزره در نتكيم سبقت ايتدى (بقدر الارث) مقدر يجب يه متعلقدر يعنى ذكر اولنان كسنه ايچون نفقه بقدر الارث واجب اولور * وارثك قدرى اعتبار ينه باعث حق تبارك وتعالينك (وعلى الوارث مثل ذلك) قول شريفندن اخذ اولنمغله در * زيرا وصف اوزره حكمك ترتبى علت اولمقلغنى مشعردر * ودخى اودك غناءله اولديغيچوندر (ويجبر عليه) وذكر اولنان كسنه لرك نفقه لرى اوزرينه واجب اولان كسنه انفاق اوزره جبر اولنور مستحقك حقنى ايفا ايچون پس بالغه اولان قزك وكسبه قادر اولميان بالغ اوغلانك نفقه سى بابالرى واناثرى اوزره اثلاثا واجب اولور * بابالرى اوزره ثلثان واناثرى اوزره ثلث واجب اولور * زيرا انلر ايچون ميراث بو مقدار اوزره در وظاهر روايتده نفقه نك كليسى بابا اوزره در حق تبارك وتعالينك (وعلى المولود له رزقهن وكسوتهن) قول شريفى ايچون ووالدينك غير يده قدر ميراث اعتبار اولندى روايت واحده ايله * مصنف بونك اوزرينه (فنفقة من له اخوات متفرقات عليهن اخماسا كارثه) قولنى تفريع ايلدى * يعنى پس قزقرنداشلرى متفرقه لر وغنيه لر اولان فقيرك نفقه سى اول قزقرنداشلرى اوزره اخماسا انك ارثى كبيدر اوچ خمسى لاب وام قزقرنداشى اوزره در * وبرخمسى دخى لاب قزقرنداشى اوزره در * وبرخمسى لام قزقرنداشى اوزره درانلرك ميراثلرينك مقدارى اوزره در (ويعتبر فيه اهلية الارث) وذى رحم محرمده محروم اولمامق اوزره اهليت ارث اعتبار اولنور (لاحقيقته) ميراثى احرازاتمسيله دكل * زيرا ميراثى احراز اتمسى بيلنمز الا بعد الموت بيلنور * ومصنف بونك اوزرينه (فنفقة من له خال وابن عم على الخال) قوليله تفريع ايلدى * يعنى غنى خالى وغنى ابن عمى اولان فقيرك نفقه سى خالى اوزره واجب اولور زيرا محكندركه ابن عم فوت اولوب * ميراث خال ايچون اوله زيرا ابن عم محرم دكلدر

وانك اوزرینه نفقه دخی یوقدر وخال محرمدر پس نفقه انك اوزرینه لازم اولور (لا نفقة مع الاختلاف دینا)
دین جهتیله اختلاف ایله بیله نفقه جائز اولماز * زیرا استحقاق اولماز الا اسم وارثله ثابت اولور * واختلاف
دین ایسه وارث اولمغی منع ایدر * ایمدی نصرانی اوزره مسلم قرنداشی ایچون نفقه واجب اولماز ودخی مسلم
اوزره نصرانی اولان قرنداشی ایچون نفقه واجب اولماز (الا للزوجة) الا مسلمك زوجهٔ نصرانیه سیچون نفقه
واجب اولور * زیرا بونك نفقه سی عقد نكاحله مستحق اولان حبس اعتباریله واجب اولورو بو صحت عقده
طیانور بوخسه اتحاد ملته طیانماز حتی نفقه نكاح فاسد ایله واجب اولماز وشبهه ایله وطئده دخی واجب
اولماز (والاصول) للزوجة اوزره عطفدر یعنی اصول ایچون * یعنی ابوین واجداد وجدات ایچون نفقه واجب
اولور * حق تبارك وتعالینك (وصاحبهما فی الدنیا معروفا) قول شریفی ایچون وبو آیهٔ كریمه یی رسول علیه
الصلاة والسلام حسن عشرت ایله تفسیر بیوردی نتكیم مرور ایتدی واجداد وجدات ابوین كبیدر * نتكیم
مرور ایتدی ودخی مسلم حربیلر اولان ابوینك انفاقی اوزره جبر اولنمز ودخی حربی مسلم اولان یاخود ذمی
اولان باباسنك انفاقی اوزره جبر اولنمز زیرا استحقاق صله طریقیله در وحربی ایسه صله یه مستحق اولماز حق
تبارك وتعالینك (انما ینهیكم الله عن الذین قاتلوكم فی الدین) قول شریفیله انلره ایلكدن نهی اولندیغیچون
بو اجلدن بزم دار یمزده اولان كمسنه ایله انلرك بیننده ارث جاری اولماز اگرچه كیم ملتلری متحد اولور سه ده
(والفروع) وفروع ایچون دخی نفقه واجب اولور * زیرا فروع اصلك جزئیدر ایمدی جزئك نفقه سی كفر ایله
منع اولنمز نفسنك نفقه سی كبی (الذمیین) او یله اصول وفروعكه ذمیلردر بو قیدده باعث حربیدن
ومستأمندن احتراز درامااولكی زیرا نزمله مقاتله ایدنلرك حقنده ایلكدن نهی اولندی نتكیم مرور ایتدی
واما ایكنجیسی یعنی مستأمن دار حربه التحاق ایتمك غرضنده اولدیغی ایچوندر (یبیع الاب عرض ابنه
لاعقاره لنفقته) بابا اوغلنك متاعنی نفقه سیچون بیع ایدر عقارینی بیع ایدمز زیرا بابا ایچون ولدغائبنك
مالنده ولایة حفظ واردر زیرا وصی ایچون ولایة حفظ واردر پس باباسنك شفقتی زیاده اولمغله بابا ایچون
ولایة حفظ اولی بالطریقدر * ومنقولك بیعی باب حفظدندر كه منقولك تلف اولمسندن خوف اولنور وعقار
بویله دكلدر كه زیرا عقار بنفسها محفوظه در واقاربدن بابانك غیری بابانك خلافی اوزره در كه زیرا انلر
ایچون صغیرك مالنده اصلا تصرفده ولایتلری یوقدر كه حتی بعد البلوغ ول تصرفك اثری باقی قاله وكبیر
اولدقدنصكره حفظده دخی ولایتلری یوقدر بابا بونك خلافی اوزره در وچون منقولك بیعی جائز اولسه ثمن
حقنك جنسندندر اول حقكه نفقه در اول بابا ایچون اندن استیفا جائز اولور (لا لدین له علیه غیرها) بابانك
نفقه سنك غیری اوغلنك اوزرنده اولان دینی ایچون اوغلنك متاعنی بیع جائز اولماز بو امام اعظم قتنده دروااما
امامین قتنده ذكر اولنانلرك كلیسنك بیعی جائز اولماز اولكه قیاسدر زیرا بابا ایچون ولایت یوقدر بلوغله منقطعه
اولدیغی ایچون * بو اجلدن اوغلنك حاضر اولدیغی حالده متاعنه مالك اولماز * ونفقه نك غیری دیننده بیعه دخی
مالك اولماز * واستحسانك وجهی بزم ذكر ایلدیكمزدر وزیلعی دیدیكه مسئله ده نوع اشكال واردر
واشكال نچسان بابا ایچون اوغلنك غیبتی حالنده ولایة حفظ اجماعا اولسیدی امامین قتنده بابا ایچون
نفقه ایله بیعدن وبا خود عند الكل دینله بیعدن مانع نه شیدر دیمكدر * بن دیرم كه اصلا اشكال یوقدر
زیرا بو مقامده ایكی مقدمه واردر * بری اولدر كه تحقیقا بابا ایچون اوغلنك غیبتی حالنده ولایة حفظ واردر
وایكنجیسی اولدر كه تحقیقا منقولك بیعی باب حفظدندر واولینك اجماعیه اولمسندن ثانیه دخی اجماعیه
اولمسی لازم گلمز * پس امامین قتنده نفقه ایله بیعدن مانع اولان حفظ ایچون منافی اولمسیدر امادینله بیعدن
مانع پس اول مانع تحقیقا دینك ثابت اولمسی قضایه محتاجدر نفقهٔ ولادبونك خلافی اوزره در نتكیم سبقت
ایتدی * وتعجب اولنور كه بونك كمال ظهوریله فضل ایله مشهور اولان كمسنه یه نه كیفیتله خفی
اولدی * صدر الشریعه دیدیكه فقها دیدیلر كه تحقیقا بابا ایچون اوغلنك مالنی حفظ ایچون ولایت واردر
ومنقولاتك بیعی باب حفظدندر وعقارك بیعی جائز دكلدر زیرا عقار فی نفسه محفوظدر وچون بابا اوغلنك
منقولنی بیع ایلسه پس ثمن حقنك جنسندن اولسه اولكه نفقه در اول ثمنی نفقه یه صرف ایدر اندنصكره
دیدیكه بن دیرمكه بابایه نفقه اجلیچون متاعك بیعی حلال اولورمی كلام انده در یوخسه محافظه

اجلیچون بیعه دکلدر اندنصکره ثمندن انفاق تحقیقا علت اکر محافظه اولورسه نفقه نك غیری دین ایچون
بودلیلك عینی ایله بیع جائز اولمق اوزره دردیدی * بن دیرمکه قوم محافظه اجلیچون بیعك جائز اولمسنی ذکر
ایلدیلر الا لاجل النفقة بیعك جائز اولمسنی اثبات ایچون ذکر ایلدیلر زیرا انلرك کلامنك معناسی تحقیقا
منقولاتك بیعی نفقه اجلیچون جائز اولورز یرا محافظه اجلیچون بیعی جائز اولور محافظه ایچون وصینك بیعی
جائز اولمق دلیلی ایله اولیه اولنجه بابانك بیعی جائز اولمسی اولی بالطریقدر * زیرا وصی ولایتی بابادن استفاده ایدر پس
قچان بابانك بیعی محافظه ایچون جائز اولدیسه و بیع ایتدی ایسه نفقه جنسندن مال حاصل اولدی پس اول
مالی بابا نفقه سنه صرف ایلمك جائز اولدی واما صدر الشریعه نك علت اکر محافظه اولسه نفقه نك غیری دین
ایچون بیع جائز اولوردی دیدیکی باطل محضدر ییلدکلکشی ایچونکه تحقیقا دینله بیعدن مانع اولدر که تحقیقا
ثبوتی غائب اوزره قضایه محتاجدر وغائب اوزره قضا ایسه جائز اولمزنفقه اولادبونك خلافی اوزره در ایمدی
اولك جائز اولمسندن ثانینك جائز اولمسی لازم کلمز (ولاتبیع الام ماله ابهما) وانا اوغلنك مالنی کندونك
نفقه سیچون بیع ایدهمز زیرا انا ایچون اوغلنك صغیرلغی حالنده تصرفده وکبیر اولدقدنصکره حفظده ولایت
یوقدر * اکر دینلورسه که تحقیق سبقت ایتدیکه تحقیقا انا ایچون بابا کبی اوغلنك مالنده حدیث شریفله حق
تملك وار در ایمدی انا بابا کبی نفقه ایچون ولدینك مالنی بیع ایلمك جائز اولور * بز دیرز که تحقیقا بیعك
جائز اولمسنك مداری حق تملك دکلدر بلکه ولدك مالنده ولایة تصرفدر پس برکمسنه ایچونکه مالده ولایت
اوله اول کمسنه ایچون بیع جائز اولدی مالده ولایتی اولمیان کمسنه ایچون بیع جائز اولمدی (ضمن مودع الابن
او نفقهما علی ابویه بلا امر قاض) ابنك امانت وضع ایلدیکی کمسنه اکر امانتی قاضینك امر نسز ابوینی اوزره
انفاق ایتسیدی ضامن اولدی ابانسز و ولایتسز غیرك مالنده تصرفی ایچون اما قچان قاضی انك یعنه امر
ایلسیدی ضامن اولمز * زیرا قاضی الزام ایدیجیدر (لا الابوان) یعنی ابن غائبك مالنی ابوینی نفسلری اوزره
انفاق ایلسهلردی ضامن اولمزلر قچان نفقه جنسندن اولسیدی * زیرا ابوینك نفقهلری قبل القضا بنك
اوزرینه واجبه در ایمدی حقلرینی استیفا ایدرلر (قضی بنفقة غیر الزوجة) زوجه دن غیرینك یعنی اصول
وفروع وقریبلره نفقه ایله قضا اولنسیدی (ومضت مدة) ومدت کچوب انلر اول مدتده نفقه واصل اولمسیدی
(سقطت) اول نفقه ساقط اولور * زیرا ذکر اولنان کمسنهلرك نفقه سی حاجت اعتباریله در پس مدت کچسیدی
حاجت مندفعه اولور وزوجه نك غیری دیمکه باعث * زیرا قاضی قچان زوجه نك نفقه سیله قضا ایتسیدی مدت
کچمکله ساقط اولمز * زیرا اول نفقه احتباسك جزاسیدر حاجت ایچون دکلدر نتکیم مرور ایتدی و بو اجلدن
زوجه نك نفقه سی غنیلکی ایله بیله واجب اولور پس ماضیده استغنا حاصل اولمغله ساقط اولمز (الا اذا
استدانوا) یعنی مکر اول اصول وفروع وقریبلر استدانه ایتمش اولهلر (باذن القاضی) قاضینك اذنیله یعنی قاضی
انلره استدانه ایله اذن و یرمش اوله پس غائب اوزره استدانه ایلیهلر بونقدیرجه انلرك نفقهلری ساقط اولمز نتکیم
زوجه نك نفقه سی مجرد قاضینك تقدیری ایله اکرچه کیم مدت کچدی ایسه ده ساقط اولمدیغی کبی (و منها الملك
وملك دخی نفقه نك واجب اولمسی سببلرندندر (فتجب علی المولی لمملوکه) پس مولی اوزره مالك اولدیغی
قولی ایچون نفقه واجب اولور (فان ابی) پس اکر مولی مملوکی اوزره انفاقدن امتناع ایدرسه
(کسب ان قدر) اول مملوك اکر کسبه قادر ایسه کسب ایدر (وانفق) ونفسی اوزره انفاق ایدر (والا)
یعنی اکر کسبه قادر دکل ایسه (امر ببیعه لو رقیقا) قاضی مولاسنه اول مملوکك بیعنه امر ایدر اکر اول
مملوك رقیق ایسه (وفی المدبر وام الولد اجبر) ومدبرده وام ولدده انفاقله جبر اولنور ایکیسنده ده انفاقدن
امتناع ایلدیکی ایچون (والمکاتب علی المال یکسب) ومال اوزره مکاتب اولان کسب ایدر * زیرا مکاتب
یداما حردر اکرچه کیم رقبه یوننده مملوك ایسه ده ومکاتب علی المال ایله مصنف خدمت اوزره مکاتبدن احتراز
ایتدی * زیرا خدمت اوزره مکاتب رقیق کبیدر * زیرا انکچون اصلا یدیوقدر (رجل لاینفق علی عبده
ان قدر علی الکسب) بر رجل عبدی اوزره انفاق ایلمز اکر عبد کسب اوزره قادر ایسه (لیس له اکل مال
مولاه بلا رضاه) اول عبد ایچون مولاسنك مالنی مولاسنك رضاسز اکل ایتمك یوقدر (والا) واکر اول
عبد کسبه قادر دکل ایسه (جاز که بلا رضا) مولاسنك مالنی مولاسنك رضاسز اکلی جائز اولور * زیرا

اول عبد مضطردر (كذا) يعنى مولاسنك مالنى اكل ذكر اولنان كبى جائز اولدى (ان منع عنه) اكر مولاسى اول عبدى كسبدن منع ايدرسه (غصب عبدا) برشخص برعبدى غصب ايتسبدى (فنفقته عليه) انك نفقه سى اول غاصب اوزره در (الى ان يرد) عبد مغصوب مالكنه رد اولنجه (فان طلب الغاصب من القاضى الامر بالنفقة) پس اكر غاصب قاضيدن نفقه ايله امر طلب ايدرسه يعنى غاصب عبد اوزره انفاق ايتمكه (اوالبيع) ياخود غاصب اول عبد مغصوبى بيع ايلمكه قاضيدن امر طلب ايدرسه (لايجيبه) قاضى اكا اجابت ايتمز وكلامنى دخى قبول ايلمز (الاان يخاف على العبد فيبيعه القاضى) الامكر كه عبد ضايع اولمسى اوزره خوف اولنورسه اول عبد مغصوبى قاضى بيع ايدر غاصبه بيع ايتدرمز (ويمسك ثمنه لمالكه) وقاضى اول عبدك ثمننى مالكى ايچون امسك ايدر (اودع عبدا فغاب) برشخص زيدك قتنده برعبدى امانت وضع ايدوب پس اول شخص غائب اولسيدى (فطلب المودع من القاضى الامر بالنفقة) پس اول امانت قونلان زيد قاضيدن اول عبد ايچون نفقه ايله امر طلب ايتسيدى (فالقاضى لايأمربها) قاضى اول زيده نفقه ايله امر ايلمز عبدك قيمتنى نفقه استيعاب ايلمك احتمالى ايچون عبدك مولاسى بو امر ايله متضرر اولمسون ايچون (بل يؤجره فينفق عليه منه) بلكه قاضى اول عبدى ايجار ايدوب اجرتندن اول عبد اوزره انفاق ايدر (او يبيعه ويحفظ ثمنه لمولاه) ياخود اول عبدى بيع ايدوب ثمنى عبدك مولاسيچون حفظ ايدر

* (كتاب العتاق) *

بو كتاب عتاق بيانندهدر * عتق وعتاق مطلق لغت جهتندن قوتدر وشرعا قوة حكميه در كه آدمى حقندهاندن غير يلرك حقنك منقطع اولمسيله ظاهر اولور (والاعتاق) اعتاق لغت جهتندن مطلق قوتدر وشرعا (اثبات القوة الشرعية) وشرعا قوة شرعيه نك اثباتيدر اوله قوة شرعيه كه اول قوتله معتق شهادتلر ايچون وولايتلر ايچون اهل اولور وغيريده تصرفلر اوزره ودخى نفسندن غيريلرك تصرفنى دفع اوزره قادر اولور مطلقا دكل (بازالة الملك) بلكه ازالهٔ ملكله قادر اولور اوله ملككه اول ضعف حكميدر ضعف حقيقى كه مرض درانك زواليله بدنده حاصل اولان قوة حقيقيه كبى (اوازالة الملك مطلقا) ياخود اعتاق مطلق ازالهٔ ملكدر يعنى ملكى اولمغله مقيد دكلدر حاصل كلام مملوكك براحد ايچون مملوك اولمامسنى حاصل قيلمقدر پس بونكله بيع وهبه خارج اولور * زيرا بيع وهبه ده غيرى ايچون مملوك قيلمق حاصلدر واكا قوة شرعيه نك اثباتى لازم كلور وعن قريب تحقيقى كلور انشاء الله تعالى (ويصح من حر) واعتاق حر اولان كمسنهدن صحيح اولور * زيرا مملوك اولان مالك اولمز اكرچه تمليك اولنورسه ده وعتق بوقدر الاملكده اولور (مكلف) اوله حر كه مكلفدر يعنى عاقلدر وبالغدر امااول يعنى عاقل اولسى جنونك تصرفه اهل اولمسنى منافى اولديغى ايچوندر بواجلدن عاقل وبالغ اولان كمسنه بن اعتاق ايلدم بن صبين ياخود مجنون ديسيدى وجنونيده ظاهر اولسيدى قول انك اولور تصرفى حالة منافيه يه اسناد ايلديكى ايچون واما بالغ اولمسى اعتاق ضررظاهر اولديغى ايچون بواجلدن وصى وولى اعتاقه مالك اولمز وصبى ضار محض ايچون عتاقه اهل دكلدر * نافع محض و بوايكيسى بيننده متردد اولان بونك خلافيدر شول حيثيتله كه اول ايچون قبل الاذن اهل اولور ثانى ايچون بعد الاذن اهل اولور (فى ملكه) مملوك انك ملكنده اولديغى حالده فى ملكه لفظى يصح لفظنك ضميرندن حالدر يعنى اعتاق مملوك انك ملكنده اولديغى حالده حر مكلفدن صحيح اولور وبونك شرط قلنمسنه باعث رسول عليه الصلاة والسلامك (لاعتق فيمالا يملكه ابن آدم) قول شريفى ايچوندر معنا ابن آدمك مالك اولمديغنده عتق يوقدر ديمكدر (واوبالاضافة اليه) اكرچه كيم اعتاقى ملكه اضافت ايدرسه ده صحيح اولور يعنى اعتاق صحيح اولور اكر اعتاقى ملكه اضافتله ده اولورسه مثالى غيرك عبدى ايچون اكر بن اكا مالك اولورسم اول حردر ديمك كبى فجن اكا مالك اولسه معتق اولور و بونك مثلى طلاقده مرورايتدى (بصريحه) اعتاقك صريحى ايله صحيح اولور وصفا وشرعا اعتاقده مستعمل اولمغله (بلانية) نيتسز صحيح اولور * زيرا نيتك شرط قلنمسى متكلمك مرادى مشتبه اولدقدهدر وفى حال اشتباه اولميه نيتده يوقدر وصريحه مثال (كانت حراوعتيق اومحررا وحررتك اواعتقتك اومااانت الاحر) سن حرسن ياخودسن اعتاق اولنمشسين ياخودسن تحرير اولنمشسين ياخود بن تحرير ايلدم ياخود بن سنى اعتاق ايلدم ياخودسن دكلسين الاحرسين ديمك كبيدر * سن دكلسين الاحرسين نفيله اثبانى

مشتملدر و بو کلام یالکز اثباتدن زیاده آکددر کلمهٔ شهادت دلیلی ایله و یالکز حریتله وصف ایتمکله معتق اولور پس قچان اول وصفی تأکید ایلسیدی معتق اولمقلغی اولی بالطریق اولور (او هذا مولای او یا مولای) یاخود بو بنم مولامدر یاخود یا بنم مولام دیمکله معتق اولور * زیرا لفظ مولی مشترکدر معنالرینك بری معتقدر و عبدده اولمز الا معتق معناسی مراد اولنور پس بلا نیة معتق اولور (او یا حر او یا عتیق) یاخود یا حر یاخود یا عتیق دیمکله دخی معتق اولور * زیرا لفظ اخبار تصرفات شرعیه ایچون انشا قلنور حاجتی دفع ایتمك ایچون نته کیم نکاحده و طلاقده و بیعده و بونلرك مثللرنده اولدیغی کبی زیرا بقدر الامکان عاقلك کلامنی تصحیح واجبدر و انکیچون وجه بوقدر الا عتقك و عتق مثللرینك محلده ثبوتنك تقدیمی ایله واردر بو اخبارندن متحقق اولسون ایچون * پس اکر بن کذب مراد ایلدم یاخود عملده یعنی خدمتده حریتی مراد ایلدم دیسه دیانة احتمال ایچون تصدیق اولنور قضاءً تصدیق اولنمز * زیرا نداء منادانك حاضر قلنمسی ایچوندر پس قچان انشاسنه مالك اولدیغی وصفله مملوکه ندا ایتسیدی اول ندا اول وصفی تحقیق ایچون اولور (الا اذا سماه به) الا مکر که عبده حر ایله یاخود عتیقله اسم قودی ایسه بو تقدیرجه معتق اولمز * زیرا انك مرادی عبدك علی اولان اسمله اعلامدر و اول علم مولانك عبدی لقبلدیکی شیئدر (ثم اذا نادی بالعجمیة) بوندنصکره یعنی عبده حر ایله تسمیه ایتدکدنصکره عجمیه ایله ندا ایتسیدی و یا آزاد دیسیدی حالبوکه اول عبده حر ایله تسمیه ایتمش ایدی (او عکس) یاخود آزاد تسمیه ایتدکدنصکره یا حر دیو ندا ایتسیدی (عتق) اول عبد معتق اولور زیرا بو ندا اسمله ندا دکلدر پس وصفدن اخبار ایتمکلکی اعتبار اولنور (کذا رأسك حر و نحوه مما یعبر به عن البدن) کذلك بنه معتق اولور سنك باشك حردر دیسه و دخی بونك مثللی یعنی انکله بدندن تعبیر اولنان اعضا ایله یعنی سنك یوزك حردر و قبهك حردر دیمسی کبی یاخود جاریه سنه سنك فرجك حردر دیمسی کبی تحقیقا بو ذکر اولنان الفاظ انکله بدندن تعبیر اولنان الفاظدر و تحقیق طلاقده مرور ایتدی (وان اضافه الی جزء شایع) و اکر اعتاقی عبددن برجزء شایعه نصف کبی ثلث کبی و بو ایکیسی مثللی برجزء شایعه اضافت ایدرسه (یقع فی ذلك الجزء) عتق اول جزءده واقع اولور و عن قریب و بابی ولی ایدن بابده بونلرك ماوراسنده اولان خلافك بیانی کلور (و بقوله لعبده وهبت لك نفسك او بعت منك نفسك عتق) و مولانك عبدی ایچون بن سکا نفسکی هبه ایلدم یاخود نفسکی سکا بیع ایلدم دیمسیله عبد معتق اولور (وان لم یقبل ولم ینو المولی) اکرچه کیم عبد بیعی و هبه یی قبول ایتمدی ایسه ده و مولی دخی اعتاقه نیت ایتمدی ایسه ده عبد معتق اولور * زیرا عبدك نفسنی اکا بیع اعتاقدر و کذلك عبدك نفسنی اکا هبه اعتاقدر (و او زاد بکذا لم یعتق مالم یقبل) و اکر مولی بن سکا نفسکی بیع ایتدم دیدکدنصکره شو مقداری شیئه دیو کلامنی زیاده ایدرسه مادامکه عبد قبول ایتمدکجه معتق اولمز عنایه‌ده بویله ذکر اولندی (و بکنایته) بصریحه قولی اوزره معطوفدر و دخی مولانك اعتاقی کنایه ایتمسیله عبد معتق اولور (ان نوی) اکر مولی اشتباه و احتمالی ازاله ایچون عتقه نیت ایتدی ایسه عبد معتق اولور (کلا ملك لی علیك او لا رق او لا سبیل) مثلی بنم ایچون سنك اوزرکده ملك یوقدر یاخود سنك اوزرکده رق یوقدر یاخود سنك ایچون سبیل یوقدر دیمسی کبی (و خرجت من ملکی و خلیت سبیلك) و دخی سن بنم ملکمدن چیقدك و بن سنك طریقکی تخلیه ایلدم دیمك کبی * زیرا بو ذکر اولنان اشیانك نفیی بیعه یاخود کنایه به محتمل اولور نته کیم عتقه محتمل اولدیغی کبی ایمدی قچان عتقه نیت ایتسیدی عتق متعین اولور و اکر مولی عبدی ایچون وار دیلدیککك مکانه کیت دیسیدی یاخود الله تعالینك بلادندن دیلدیککك یره توجه ایله دیسیدی اکرچه کیم عتقه نیت ایتدی ایسه ده معتق اولمز * زیرا بو کلام یدك زوالنی افاده ایدر عتق اوزره دلالت ایتمز نته کیم مکاتبده اولدیغی کبی غایة البیانده بویله ذکر اولندی (و کقوله لامته اطلقتك) و دخی مولانك جاریه سنه بن سنی اطلاق ایلدم دیمسی کبی که اعتاق نیتیله معتق اولور * زیرا اطلقه من السجن دینور قچان سبیلی تخلیه اولنسیدی پس بو خلیت سبیلك دیمسی کبیدر (لا بطلقتك و انت طالق) جاریه معتقه اولمز بن سنی تطلیق ایلدم یاخود سن طالقسن دیمکله کتاب طلاقك اوائلده سبقت ایدن شیئکه تحقیقا طلاق لفظ عتقله واقع اولور بلا عکس دینلدیکی ایچون * زیرا ملك رقبه‌نك ازاله سی ملك متعه‌نك ازاله سنی مستلزمدر بلا عکس و دخی کنایات طلاقله ده معتق اولمز اکرچه کیم نیت ایدرسه ده ذکر اولنان وجه ایچون یعنی ملك رقبه‌نك ازاله سی

ملك متعه نك ازاله سنى بلاعكس مستلزم اولديغى وجه ايچون (كذا) يعنى كذلك ذكر اولنان كبى بنه
معتق اولمز (بقوله يا ابنى ويا ابن) نونك ضميله (ويابنى ويابنية ويااخى وياسيدى و يامالكى) مولانك يا ابنم
اوغلم ديمكله ويااوغل ويا ابنم اوغلجغم و يا ابنم قزجغزم و يا ابنم قرنداشم و يا ابنم مالكم ديمسيله *زيرا نداتكريم بيلمش
ايدك منادانك حاضر قلنمسى ايچوندر پس اكر انشاسنه مالك اولديغى وصفله عبده ندا ايتسيدى حريت كبى
اولندا اول وصفى تحقيق ايچون اولورو اكر انشاسنه مالك اولمدى ايسه يالكز اعلام ايچون اولور وصفى تحقيق
ايچون اولمز وصفى تحقيق متعذر اولديغيچون ايمدى ذكر اولنان اوصاف بو قبيلدندر (ولا سلطان لى عليك)
ودخى بنم ايچون سنك اوزركده سلطان يوقدر قوليله ده معتق اولمز اكرچه كيم نيت ايدرسه ده *زيرا سلطان
حجتدر حق تبارك وتعالى (اوليأتينى بسلطان مبين) بيوردى يعنى بحجة ديو تفسير اولندى ولفظ سلطان
ذكر اولنوب انكله يد مراد اولنور واستيلا مراد اولنور وسلطانه سلطانله تسميه اولنور يدينك قائم اولمسى
ايچون واستيلا سيچون ايمدى مولى كأنه سنك اوزركده بنم ايچون حجت يوقدر ديمش اولدى واكر لاحجة لى عليك
قوليله تنصيص ايلسه معتق اولمدى كذلك لاسلطان لى قوليله معتق اولمدى (ولا انت مثل الحر) ودخى
مولانك عبدينه سن حر مثللى سين ديمسيله ده معتق اولمز * زيرا مثل مشاركت ايچون استعمال اولنور عرفا
بعض اوصافده پس حريتده شك واقع اولوب ايمدى شك ايله حريت ثابت اولمز (بخلاف ما اذا قال هذا ابنى للاكبر
سنا) شول قول بونك خلافيدر كه قچان مولى سن جهتندن اكبر ايچون (اوالاصغر ثابت النسب) ياخود
نسبى ثابت اصغر ايچون بو بنم اوغلمدر ديمسيله بلانية معتق اولور * زيرا اولده اكبريت وثانيده ثبوت نسب
معناى حقيقى مراد ايلمكى منع ايدرلر اول معناى حقيقى اوغللغك ثابت اولمسيدر پس مجازه حمل اولنور وبونك
لازمى اولان حريتك ثابت اولمسى مراد اولنور و بونده امامينك وشافعينك خلافى واردر (واما غير ثابته
واما غير ثابت النسب يعنى مجهول النسب (فى مولده) يعنى وطن اصليسنده * مجهول النسب تفسيرنده
خلافه اشارت وار در قنيه ده ديديكه كتابلرده ذكر اولنان مجهول النسب شول كمسنه دركه اولديغى بلدده انك
نسبى بيلنميه وهدايه شارحلرندن محققينك وغيرى بلرك اختيار ايلدكلرى تحقيقا مجهول النسب شول كمسنه دركه
انك طوغديغى بلده ده ومسقط رأسنده انك نسبى بيلنميه * اسير اولان حالك والدى ثابت النسب اولمق
اوزره وفاق دليلى ايله * پس قچان دارحربدن چيقان حالك نسبى زنادن اولميوب نكاحدن اولمق اعتباريله ثابت
اولنجه دارحربدن چيقان شخصك نسبى ثابت اولمق اولى اولدى پس جليب اولمدى الا مجهول النسب اولدى
قچان اول جليبك نسبى طوغديغى مكانده وبطن اصليسنده بلنميدى (فيعتق ويثبت نسبه جليبا) پس اول
وطن اصليسنده مجهول النسب اولان بو بنم اوغلمدر ديمك ايله معتق اولور وانك نسبى ثابت اولور جليب اولديغى
حالده يعنى دارحربدن مجلوب اولديغى حالده (او مولدا) ياخود دار اسلامده طوغمش اولديغى حالده * علامه
نسفى كافيسنده ديديكه دارحربدن مجلوب اولمغله دار اسلامده مولد اولمق بيننده فرق يوقدر * زيرا مولانك
دعوتنك صحيح اولمسى ملك اعتباريله ومملوكك نسبه حاجتى اعتباريله دركفايه ده ديديكه جليبا قولى ايله نسب
ثابت اولمز الا قچان جليب مسقط رأسنده ثابت النسبك غيرى اولورسه واما قچان مولدنده ثابت النسب
اولسيدى انك نسبى مولاسندن ثابت اولمز بو اجلدن بو مقامده غير ثابته فى مولده ديدم واكر مولى عبدى
ايچون بو بنم قزمدر ديسيدى ياخود جاريه سيچون بو بنم اوغلمدر ديسيدى بعض ديديكه بو كلام ذكر اولنان
خلاف اوزره در وبعض ديديكه بالاجماع معتق اولمز * زيرا اشارت اولنان كمسنه مسمى جنسندن دكلدر (كذا)
يعنى كذلك خلاف اوزره در بو بنم اوغلمدر قوليله معتق اولديغى كبى (هذا ابى وامى) بو بنم بابامدر و بو بنم
انامدر ديمسيله دخى بطريق المجاز معتق اولور تكريم ذكر اولندى (لاهذا اخى) بو بنم قرنداشمدر ديمسيله
معتق اولمز ظاهر روايتده يعنى قچان باباق واناق ملكده بولنسيدى باباق واناق ايكيسيده بلا واسطه عتق
موجبلردر پس حريت بكيسى ايچون لازمه اولور ايمدى مجاز واسطه سنى ذكر ايلمكسزين صحيح اولور
قرنداشلق بونك خلافى اوزره دركه زيرا قرنداشلق اولمز الا انا واسطه سيله اولور زيرا قرنداشلق صلبده
ياخود رحمده مجاورتدن عبارتدرو بر واسطه ذكر اولنمش دكلدر و ملكده بو كلمه ايچون موجب يعنى ذكر اولنان
ايچون واسطه سز حكم يوقدر ايمدى قچان واسطه ذكر اولنمدى ايسه صحت مجازه عدم اولمغله كلام لغو اولدى

(الا اذا قال من النسب اولاب اولام) الا مكر كه بو بنم نسب جهتندن ياخود لاب ياخود لام قرنداشمدر
ديديكده عبد معتق اولور مبسوطده ديديكه تحقيق قرنداشده ايكى روايتك اختلافى مطلق ذكر اولنديغى وقتده
اولور بو بنم قرنداشمدر ديمكله واما قچان مقيد ذكر ايلسهدى بو بنم ابامدن ياخود انامدن قرنداشمدر ديسهدى
بلا نزاع معتق اولور * زيرا قرنداشلقت مطلق ذكرى مشترك در و آرا اولورانكله دينده قرنداش مراد اولنور
حق تبارك وتعالى (انما المؤمنون اخوة) بيوردى ايمدى مشترك حجت اولمز واما قچان ذكر اولنان كلامله
قيدايلسه مراد متعين اولور * كر قول اولنورسه كه اوغلانده قرنداشلق كبى نسبله رضاع بيننده
مشتركدر بو بنم اوغلمدر ديوب مطلق ذكر ايلدكده نه كيفيتله معتق اولور * جوابنده بزدرزكه بونك
مثالى مجاز حقيقته معارض ولمز پس قچان حقيقت ممتنعه اولسه بر مجازه صرف اولنور كه اول مجاز ايله
حقيقت بيننده دلالت اوله اولسه بوحردر ديمكدر * زيرا حر اولمق اوغلانك لازميدر پس ملزومدن لازمه
انتقال اولور (كذا) يعنى بو بنم قرنداشمدر ديديكى كبيدر (هذا جدى) بو بنم جدمدر ديمكله معتق اولمديغى
جهتندن (الا اذا قال ابو ى) الا مكر كه باباك باباسيدر ديه * زيرا بو بنم جدمدر ديديكى كلام عتق افاده
ايتمز الا واسطه ايله افاده ايدر زيرا انكيچون ملكده حكم بوقدر الا باباك باباسيدر ديسه لهوار درنتكيم سبقت
ايتدى (من ملك ذارحم) من ملك مبتدادر خبرى كلجك عتق عليه قوليدر بر كمسنه رحم صاحبنه مالك
اولسه * رحم اصلنده والدك انالك قارننده كى ظرفيدر ولاد جهتندن قرابته رحم تسميه اولنور ذوالرحم دخى
بو قبيلندر (محرم) ايكى محرملر ايكى شخصلردر كه اكر بريسى ذكر بريسى انثى اولورسه نكاح جائز
اولميه و بو لفظ محرم ذا لفظنك صفتيدر مجرور اولمسى جر جوارى ايله در واندن اصل اولان رسول عليه الصلاة
والسلامك (من ملك ذارحم محرم منه فهو حر) قول شريفيدر و لفظ عموميله هر قرابته متناول اولور محرمينى
تأكيد ايتجى اولديغى حالده كركسه ولادا اولسون وكرك غيرى جهتدن اولسون و دار اسلامده مالكك
مسلم اولمسيله كافر اولمسى بيننده فرق يوقدر علتك عمومى ايچون وقچان مكاتب قرنداشنى اشترا ايتسهدى
قرنداشى اوزرينه كتابت ايلمز * زيرا انك ايچون اعتاق اوزره قدرت يوقدر ولزوم ايسه قدرت قنده در
(اوصبيا اومجنونا) كركسه اول مالك صبى اولسون وكرك مجنون اولسون حتى قريب اول صبى و يا مجنون
اوزره اعتاق اولورملك قنده * زيرا اعتاقده حق عبد تعلق ايتدى پس نفقه يه مشابه اولدى (اواعتق
لوجه الله تعالى) ملك لفظى اوزره عطفدر ياخود مالك عبدينى لوجه الله تعالى اعتاق ايتسهدى
(اوللشيطان اوللصنم) ياخود شيطان ايچون ياخود بت ايچون عبدينى اعتاق ايتسهدى ذكر
اولنان كبى بنه معتق اولور ركن اعتاق اهلندن محلنده بولنديغيچون و لفظ اولده قربت وصفى
اولدى لوجه الله دينلديكى زياده در لفظين آخرينده قربت وصفنك عدميله عتقه خلل ويرمز بلكه
معتق عاصى اولور * زيرا شيطان وصنم ايچون اعتاق كافرلك و بلكه طپانك فعليدر (اومكرها
اوسكرانا) ياخود مالك مكره اولديغى حالده و يا سرخوش اولديغى حالده اعتاق ايتسهدى * زيرا بو ايكيسنكده
اعتاقلرى صحيحدر اعتاق كه مضاف اولديغى حالده اهلندن صادر اولديغى ايچون * پس اسقاطيتده
شرط قلنمدى حالبوكه اكراهله رضا منعدم اولور ايمدى ملك منعدم اولمسنده عدم رضا ايچون تأثير يوقدر
رسول عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنان حديث شريفى كورمزميكه (ثلاث جدهن جد وهزلهن جد
النكاح والطلاق والعتاق) معناى شريفى اوچ شيئكه انلرك جدى يعنى قصدى جددر وهزلى جددر
كه اول اوچ شيء نكاح وطلاق وعتاقدر وهزل حكمه راضى اولمز (اواضاف عتقه الى شرط ووجد)
اواضاف قولى اعتق لفظى اوزره عطفدر يعنى ياخود مالك عبدك عتقنى بر شرطه مضاف ايدوب حالبوكه
اول شرط دخى بولندى مثلا مالك عبدينه اكر سن داره داخل اولورسك سن حرسين ديمكله پس عبد داره داخل
اولسهدى (عتق عليه) مبتدانك خبريدر يعنى اول عبده مالك اولان كمسنه واندن صكره ذكر اولنان
كمسنه لر اوزره عبد معتق اولور (كعبد الحربى خرج الينا مسلما) حربينك عبدى كبى كه بزم داريمزه
مسلم اولديغى حالده چيقدى پس و عبد معتق اولور عبد طائفك رسول اكرم عليه الصلاة والسلامه مسلمين
واردقلرى حالده چيقدقلرند (هم عتقاء الله) قول شريفى ايچون و دخى اول عبد نفسنى حفظ ايلدى حالده كه

مسلمدر ایمدی مسلم اوزره ابتداء استرقاق یوقدر (والحمل یعتق بعتق امه) اناسی قارننده اولان ولد اناسنك عتقیله معتق اولور اناسنه متصل اولدیغی ایچون اناسنه تبعیتله معتق اولور واول حملك بیعی وهبه اولنمسی صحیح اولمز * زیرا نفس تسلیم هبه ده شرطدر وبیعده تسلیم اوزره قدرت دخی شرطدر حالبوکه حمله اضافتله شرط بولنمدی وبوایکیسندن بریسی اعتاقده شرط دکلدر بوندنصکره اعتاق وقتنده حملك قائم اولمسی بیلنمز الا (اذا ولدت بعد عتقها لاقل من ستة اشهر) فچان اول حامل عتقدنصکره التی آیدن اقلده ولد کتوررسه بیلنور * زیرا التی آی اقل مدة حملدر نتکیم مرور ایتدی * معلوم اولسونکه تحقیقا کتب قومده مسطور اولان حمل اناسنك اعتاقیله مطلقا اناسنه تبعیتله معتق اولور پس اکر حامل اعتاق اولنسیدی اکر عتقندن آلتی آیدن اقلده ولد کتوررسه حمل معتق اولوروانك ولاسی جر اولنمز اکر جاریه اعتاق اولندقده حمل معلوم دکل ایسه واکر التی آیدن اکثرده ولد کتوررسه اناسنه تبعا معتق اولور لکن ولاسی اناسنك مولاسی جرایدر نتکیم مرور ایتدی وبونکله ظاهر اولور که تحقیقا صدر الشریعه نك معلوم اوله که تحقیقا حمل اناسنك عتقیله معتق اولور تبعیت طریقیله دکل بلکه بطریق الاصاله معتق اولور حتی ولاسی باباسنك مولاسنه منجر اولمز وبو فچان حامل عتقدنصکره التی آیدن اقلده ولد کتوررسه دردیدیکی عبارتنده تسامح واردر * زیرا بوقولك ظاهری قومك عبارتنه مخالفدر شول حیثیتله که قوم اکر حامل اعتاق اولنسه اکا تبعا حملیده معتق اولور دیدیلر وذکر اولنان کبی صدر الشریعه نك فچان عتقدنصکره التی آیدن اقلده ولد کتوررسه قولی اناسنك عتقی ایله معتق اولور قولنه قیددر وانك ایچون متمدر حالبوکه بوقولی قول اولدن منفصل ایتدی بلکه حق عبارت بویله اولمقدر * معلوم اوله که تحقیقا حمل اناسنك عتقی ایله معتق اولور اول انا که حامله در التی آیدن اقلده ولد کتور مکله حتی اول ولدك ولاسی باباسنك مولاسنه منجر اولمز ایمدی حاصل کلام حمل اناسنك عتقیله مطلقا معتق اولور پس عتق حملك اوزرینه قصدا واقع اولورسه التی آیدن اقلده ولد کتورمکله معتق اولور واول ولدك باباسنك مولاسنه ابدا ولاسی انتقال ایلمز واکر اعتاق مجرد اناسنه تبعیتله واقع اولیدی التی آیدن اکثرده ولد کتورمکله ذکر اولنان کبی معتق اولور لکن اکر بابا التی آیدنصکره معتق اولورسه ولدینك ولاسنی کندو موالیسنه جرایدر و بونك تحقیقنك تمامی عن قریب ولاء بحثنده کلور (بلاعکس) یعنی تحقیقا انا حملك اعتاقیله معتق اولمز بلکه مطلقا حمل معتق اولور * زیرا انانك اعتاقی مقصود اولمقده وجه یوقدر انایه اضافت اولمدیغی ایچون * زیرا بونده قلب موضوع واردر (الولد یتبع الاب فی النسب) ولد نسبده بابایه تابع اولور * زیرا تعریف ایچوندر وانا مشتهر اولمز (و یتبع الام فی الملك) وملکده انایه تابعدر حتی فچان انا رکسنه نك ملکی اولوب و بر ولد کتورسیدی ولد دخی اول کسنه نك ملکی اولور واکر انا مالك ایله غیری بیننده مشترك اولسه ولد دخی ایکیسی بیننده مشترك اولور (والرق) ودخی رق اولمقده انایه تابع اولور * رقله ملك بیننده فرق اولدر که تحقیقا رق شول شیئدر که حق سبحانه وتعالی بعض قوللری اوزره وضع ایدر طاعتدن یوزدوندردکلرینك جزاسی ایچون واول جزا حق اللهدر یاخود حق عامه در خلاف اوزره وملك شخصك اول ملکده تصرفه قدرتیدر واول تصرف انك حقیدر ومأسورا ولا اخذ اولندقده رقله وصف اولنور ملك ایله وصف اولنمز الا دار اسلامه اخراج اولندقدنصکره ملك ایله وصف اولنور وملك جادده وانسانك غیری حیوانده بولنور رق انجق آدمیده بولنور وبیعله مالکك ملکی زائل اولور رق زائل اولمز وعتقله مالکك ملکی قصدا زائل اولور * زیرا ملك معتقك حقیدر ورق ضمنا زائل اولور حقوق عباددن فراغتك ضرورتی ایچون وبینهماده اولان فرق مذکور قندوام ولدده ومکاتبده متبین اولور * زیرا رق وملك قن اولان رقیقده کاملدر وام ولدك ومدبرك رقی ناقصدر حتی کفارت ایچون اعتاقی جائز اولمز وام ولدایله مدبرده ملك کاملدرو مکاتبك رقی کاملدر حتی کفارت ایچون اعتاقی جائز اولور وملکی ناقصدر مولاسنك یدندن خارج اولدیغی ایچون ومکاتب مولاسنك بنم هر مالك اولدیغم حر اولسون قولنك تحتنده داخل اولمز بلعی بویله ذکر ایلدی (والعتق وفروعه) ودخی ولد عتقده وعتقك فرعلرنده تدبیر واستیلاد وکتابت کبی انایه تابع اولور بونك اوزرینه اجماع امت ایله ودخی بابانك ماسی اناسنك ماسنده مستهلك اولدیغی ایچون اناجانبی ترجیح اولندی ودخی ولدك اناجانبندن اولدیغی متیقن اولدیغی ایچون بواجلدن ولد الزنانك وولد ملاعنه نك نسبی انادن ثابت اولور حتی انا اکا واول انایه

وارث اولور ودخی ولد انادن منفصل اولمزدن اول حسا وحكما انادن برعضو كبی اولدیغی ایچون حتی ولد اناسنك اكل ایتدیكی غذا ایله غذالنور واناسنك برمكاندن برمكانه انتقالی ایله منتقل اولور ودخی بیعده وعتقده وتصرفاتدن بوایكیسنك غیریده انایه تبعیتله داخل اولور ایمدی اناجانبی راجح اولدی بواجلدن انا جانبی انسانده اولدیغی كبی بهایمده دخی اعتبار اولندی حتی قچان برحیوان وحشیله اهلی بیننده تولد ایتسه یاخود لحمی ینور حیوانله لحمی ینمز حیوان بیننده تولد ایتسه اكر اناسنك لحمی ینورسه اول دخی ینور بونی زیلعی ذكر ایلدی (وخیرهما فی الدین) وولد اناسیله باباسنك دینده خیرلو اولاننه تابع اولور (فولد الامة من زوجها ملك لسیدها) ایمدی جاریه نك زوجندن اولان ولدی جاریه نك سیدنك ملكیدر مصنفك بوقولی ولد ملكده انایه تابع اولمسی اوزره تفریعدر (ولو من سیدها فحر) واكر ولد جاریه نك سیدندن اولورسه اول ولد حردر * زیرا سیدنك ماسندن مخلوقدر پس سیدی اوزره معتق اولور واناسنك ماسی باباسنه معارض اوله مز * زیرا انانك ماسی سیدنك مملوكیدر غیرك جاریه سی بونك خلافی اوزره در * زیرا غیرك جاریه سنك ماسی سیدنك مملوكیدر ایمدی متعارض اولورلر پس اناجانبی ترجیح اولنور بزم ذكر ایلدیكمز شیٔ ایچون وزوج بوكا بیلدیكی ایچون راضی اولور (وولد المغرور حر بالقیمة) ومغرورك ولدی قیمتیله حردر مثلا بركمسنه برجاریه یی بایعك ملكی اولمق اوزره اشترا ایتسه یدی یاخود برمرأه یی حره اولمق اوزره نكاح ایتسه یدی پس اول جاریه یاخود اول مرأه والدكتور سیدی پس ظاهر اولسیدیكه اول جاریه بایعك غیرینك ملكیدر یاخود اول مرأه جاریه ایمش بوتقدیرجه ایكیسنك ولدلری قیمتیله حردر اما حر اولمسنك علتی ماء حردن خلق اولندیغی ایچوندر ووالده سی رق اولمسنه راضی اولمز صورة اولبده راضی اولدیغی كبی پس انایه تابع اولمز واما قیمتیله حر اولمسنه باعث تبعیة اصلیه جانبنه رعایت اولنمق ایچوندر والله تعالی اعلم

(باب عتق البعض)

بو باب عبدك بعضنی اعتاق ایلمك بیاننده در (اعتق بعض عبده لم یعتق كله خلافا لهما) عبدك مولاسی عبدك بعضنی اعتاق ایتسه یدی اول عبدك كلی معتق اولمز امامین ایچون وشافعی ایچون خلاف واردر شول حیثیتله كه انلر عبدك كلی معتق اولور دیرلر وخلافك حاصلی تحقیقا عبدك بعضنی اعتاق رقك كلنك محلدن زوالنی ایجاب ایدرمی یوخسه ایتمزمی امام اعظم قتنده ایجاب ایلمز بلكه محل رقیق اولدیغی حالده باقی قالور ولكن اول بعضك مقداری ملك زائل اولور واما امامین ایله شافعی قتنده زوالی ایجاب ایدر * انلرك علتی تحقیقا اعتاق قوة حكمیه اولان عتقك اثباتیدر واول قوتك اثباتی عتقك ضدی اولان رقك ازاله سیله در وبوایكیسی یعنی عتقله رق بالاتفاق تجزی قبول ایتمزلر ایمدی اعتاق دخی تجزی قبول ایتمز واكر تجزی قبول ایتسیدی معلولك علتدن تخلفی لازم كلور یاخود عتقك تجزیسی لازم كلور * زیرا عتق قچان متجزی اولسه پس یا بعضك اعتاقیله كلك اعتاقی ثابت اولور یا برشیٔ ثابت اولمز یاخود بعضی ثابت اولور ایكی اولكیلرك هربری اوزره معلولك علتدن تخلفی لازم كلور واخیر اوزره عتقك تجزیسی لازم كلور ایمدی اعتاق تجزی قبول ایلمكده طلاق كبی وقصاصدن عفو واستیلاد كبی اولدی وامام اعظمك علتی تحقیقا اعتاق ملكی ازاله ایله عتقی اثباتدر یاخود ابتداء ملكی ازاله در یوخسه ملكك ضدی اولان رقی ازاله ایله عتقی اثبات دكلدر وتجزی لازم كلمك ایچون رقی ازاله دخی دكلدر وبونك بیانی اولدركه زیرا تحقیقا اعتاق تصرفدر وهرشیكه اول تصرفدر متصرفك ولایتنه تعدی ایلمز ومتصرفك ولایتی اولمز الاحق اولان شیٔ اوزره اولور ومتصرفك حقی ایسه ملكدر وولایتی اولمز الاملك اوزره اولور وملك ایسه بالاجماع تجزی قبول ایدر لكن اكا تجزی قبول ایتمز برامر متعلق اولور اولكه عتقدر واول تجزی قبول ایلاین عتقك تعلقی ملكك تجزیسنی مستلزم اولمز صلاتك جوازی كبی كه زیرا صلوتك جوازی تجزی قبول ایتمز برامردر كه تجزی قبول ایدنه تعلق ایتمشدر اولكه اركان صلاندر ایمدی بومقال بومحلده قومك ذكر ایلدیكی شیئك ملخصیدر وسن خبیرسنكه تحقیقا شان كلام انلرك دلیلارینه جواب فائده ایتمز الا امام اعظمك مرادینی تحقیق ایله ایدر وامام اوزره بومقامده وارد اولان اشكالك دفعی تحقیقا عتق اعتاق ایچون مطاوعدر پس فعلك یعنی اعتاقك تجزی قبول ایتمسی ومطاوعنك یعنی عتقك تجزی قبول ایتمامسی نه كیفیتله

متصور اولور پس اکر سن تحقیق مرام اوزره اطلاع مراد ایدرسك کلامدن سکا القا اولنان شیئدن استماع ایله * ایمدی بن دیرم که وبالله التوفیق وبیده مقالید التحقیق * تحقیقا اعتاقك معنای حقیقیسی تسکیم فقها دیمشلر در شول عتق ثبات در که اول عتق قوۂ شرعیه در وظاهر اولاندر که اول عتقدن قوۂ شرعیه اولدیغی حیثیتدن قدرۂ بشردن خارجدر ودکلدر الا خالق قوی وقدرك مقدور یدر ایمدی نچسان معنای حقیقی ممتنع اولسه مجازه صرف ایتمك واجب اولور تسکیم قاعدۂ مقرره در ومعنیٔ مجاز بهنك بو مقامده حقیقیه یه اقرب اولانی ایکی امر در اول ایکی امرك بریسی ازالهٔ ملك ایله قوۂ شرعیه یی اثبات در عبددن صادر اولان ازالهٔ ملك اولمغله قوتك ثبوتی انك اوزرینه مترتب اولور وبونك نظیری افعال عبادده کسب وخلقدر پس تحقیقا اول یعنی کسب عبدك مقدوریدر انك اوزرینه مقدور الله ترتب ایدر اولکه عتقدر ومعنای ثانی ازالهٔ ملکدر وبو ظاهردر بو اجلدن انلرك ذکر اولنان دلیللرینه جواب چیقار وانجلین اشکال مشهور دخی مندفع اولور اما اول یعنی جواب دینلور که تحقیقا اعتاق قوۂ شرعیه نك اثباتی اولدیغنه بز تسلیم ایتمزز * زیرا عبددن صادر اولمسی محالدر پس اثباتك عبده اسنادی حقیقة نه کیفیتله صحیح اولور ایمدی بو مقدمه نچان باطل اولدیسه اول مقدمه اوزره ترتب ایدن شیئده باطل اولور واما ثانی یعنی دفع اشکال دینلور که عتقك اعتاق ایچون مطاوع اولمسیله کذلك عتقك معنای حقیقیسی حسبله اعتاق ایچون اولمسی مراد ایلدیلرسه بز بوکا تسلیم ایدرز لکن بو مقامده مراد اول معنادکلدر تسکیم بیلمش ایدك بلکه انك معنای مجازیسیدر وفملك مطاوعنك معنای مجازیدن تخلفی جائز اولور تسکیم کسرته فلم ینکسر کلامنده اولدیغی کبی * زیرا انك معناسی بن انك قرمسنی مراد ایتدم پس اول قرلمدی دیمکدر واکر انلر عتقله اعتاقك معنی ایچون مطاوع اولمسنی بو مقامده مراد اولان معنی ایچون مراد ایدرلرسه بز بوکا تسلیم ایتمزز * زیرا بو مقامده مراد اولان معنا یا ازالهٔ ملکدر یاخود ازالهٔ ملکك مسببی اولاندر وظاهردر که اکر ازالهٔ ملك تجزی قبول ایلمسه عتقك تجزیسنی مستلزم اولمز بلکه زوال ملکك تجزیسنی مستلزم اولور حالبوکه انده محذور یوقدر بلکه امر ذکر اولنان کبیدر پس تحقیق کلام بودر که نچان بعض اعتاق اولنسه ملك مولانك بعضی زائل اولور اولکه ملك یدر وملك رقبه باقی قالور ایمدی مکاتب کبی اولور بو اجلدن مصنف بو مسئله یی انی ولی ایدن مسئله ایله عقبلدی وانوار توفیقدن بنم اوزریمه فایض اولان تحقیقله صاحب بدایعك دیدیکی شیٔ مضمحل اولدیکه تحقیقا قومك اکثری امام اعظم قتنده متجزی اولان اعتاق اولوب عتق متجزی اولمامق اوزره در بو ایسه صوابك غیریدر * زیرا اعتاق وقتا که متجزی اولدیسه عتقده متجزی اولور ضرورت ایچونکه تحقیقا عتق اعتاقك حکمیدر حکم ایسه علته موافقت اوزره ثابت اولور وبو وجهله اولان قول علتك تخصیصی ایله قوادر بو تقدیرجه اعتاق نصفده بولنور وعتق عبدده وقت ضمانه دکین یاخود سعایت وقتنه دکین تأخیر اولنور وبو علتك وجودیله حکمدر حالبوکه وجود علت ایچون حکم یوقدر وبو تخصیص علتك تفسیریدر وهدایه محشیلرندن بعضك تحقیقاشان کلام بدایع صاحبنك نقریرندن لازم کاور که تحقیقا عتق عدم تجزیده اعتاقدن تخلف ایتمز * زیرا اعتاق تجزی قبول ایتمز دیدیکی صاحبینك قوانك قوتنی اظهار ایدر واشکالك مضمحل اولمسنك وجهی ذکر اولنان شیئه تأملدن ظاهر اولور ایمدی سن تأمل ایله بوندنصکره نچان اعتاق ملکك بعضنك زائل اولمسیله تجزی قبول ایتدیسه امام اعظم قتنده عبدك مالیتنك بعضی حبس اولوب اول عبد اوزره سعایت واجب اولور (وسعی فی الباقی وصار کالمکاتب) واول عبد قیمتنك اول بعضدن باقی قلاننده مولاسیچون سعایت ایدر زیرا سعایت ایدن عبد مکاتب کبیدر امام اعظم قتنده حتی اول عبد ایچون درت نکاح جائز اولمز وتبرعاته مالك ولمز * زیرا عتقك بعضنه اضافتی عبدك نفسنك کلنه مالکیتنك ثبوتنی ایجاب ایدر وعبدك بعضنده ملکك بقاسی کلنده مالکیتك ثبوتنی منع ایدر پس بو ایکی دلیل ایله عبدك مکاتب منزله سنه انزالی معلوم اولدی * زیرا مولی یدا مالکدر قبة مالك دکلدر وسعایت بدل کتابت کبی اولدی پس ولی ایچون اول عبدی سعایت ایتدرمك واردر ومولی ایچون اعتاق ایلمکده جائز اولور * زیرا مکاتب اعتاق ایچون قابلدر

(بلارداالی الرق لوعجز) اکر عبد سعایتدن عاجز اولورسه رقه رد ایتمکسزین یعنی بینهماده فرق نحوقا
بعضی معتق اولان عبدچقان اندادن عاجز اولسه رقه رد اولنمز * زیرا اسقاط محضدر فسخی قبول ایتمز کتابت
مقصوده بونك خلافیدر که زیرا کتابت مقصوده فسخی قبول ایدر برعقددر وطلاقده وقصاصده حالۀ
متوسطه یوقدر بو کلام انلرك طلاق وقصاصدن عفو واستیلاد کبی اولور دیدکلرینه جوابدر بو محلده
بویله در * زیرا رقیت ایله حریت بیننده حالۀ متوسطه واردر پس بز طلاق وقصاصدن هر برینی کلده اثبات
ایلدك محرمی ترجیح ایچون واستیلاد امام اعظم قتنده تجزی قبول ایدر حتی کندو ایله غیری بیننده مدبره
اولان جاریه برولد کتورسیدی انك اوزرینه اقتصار اولنور ومدبر اولیانده وقتاکه شریکنك نصیبنه
افساد ایله ضامن اولسیدی ضمانله اول نصیبه مالك اولوب پس استیلاد کامل اولور (اعتق حصته)
بر رجل کندو ایله غیری بیننده مشترك مملوکدن حصه سنی اعتاق ایتسیدی (فلشریکه الاعتاق والاستسعاء
والولاء لهما) اول رجلك شریکی ایچون دخی اعتاق ایتمك واردر یاخود سعایت ایتدرمك واردر
وایکیسی ایچون حق ولا واردر * زیرا ایکیسیده اعتاق ایدیجیلردر (اوتضمینه) یاخود شریکی ایچون
تضمین ایتدرمك واردر (لوموسرا) اکر اول اعتاق ایدن رجل شریکنك نصیبنك قیمتی مقدارنجه قادر
اولمغله غنی ایسه واکر فقیر ایسه شریکی ایچون انجق اعتاق یاخود سعایت ایتدرمك واردر وولاء ویکیده
اولدیغی کبی ایکیسی ایچون اولور (ویرجع به علی العبد) وضامن اولان معتق ضامن اولدیغی شیئه
عبد اوزره رجوع ایدر * زیرا معتق ساکت مقامنه قائمدر یعنی اداء ضمانله شریك ساکت مقامنه قائم
اولدی ایمدی تحقیق ساکت ایچون سعایت ایتدرمك واردر کذلك معتق ایچون دخی سعایت ایتدرمك
واردر (والولاء له) وولاء ضامن ایچوندر زیرا عتقك کلیسی انك طرفندندر * زیرا عبدك کلنه ضمان ایله
مالك اولدی (شهد کل بعتق نصیب الآخر سعی لهما) ایکی شریکدن هر بری آخرك نصیبنك عتقنه
شهادت ایتسیدی عبد ایکیسی ایچون سعایت ایدر کرکسه اول ایکی شریك غنی اولسونلر کرکسه فقیر
اولسونلر وکرکسه بری غنی وآخر فقیر اولسون بو امام اعظم قتنده در وامامین قتنده اکر ایکیسیده غنی اولورلرسه
عبد اوزره سعایت یوقدر واکر ایکیسیده فقیر اولورلرسه ایکیسی ایچونده سعایت ایدر واکر بری غنی
و بری فقیر اولورسه فقیر ایچون سعایت ایدر غنی ایچون ایتمز (والولاء لهما) وحق ولا ایکیسی ایچون اولور
امام اعظم قتنده * زیرا ایکیسندن هر بری بنم شریکمك عبد اوزره نصیبی انك اعتاقیله معتق اولدی
واول نصیبنك ولاسی انك ایچوندر وبنم نصیبم سعایت ایله معتق اولدی نصیبمك ولاسی بنم ایچوندر در
وامامین قتنده ولا ذکر اولنانك جمیعنده موقوفدر * زیرا ایکیسندن هر بری عتق شریکنه حواله
ایدر و شریکی اندن بری اولور ایمدی ولاء موقوفا باقی قالور تا کیم ایکیسندن برینك اعتاقی اوزره اتفاق ایدنجه
(علق احدهما عتقه بفعل غدا) ایکی شریکك بری عبدك عتقنی یارینکی کون برفعله تعلیق ایتسیدی
پس اکر فلان عبد بو داره یارینکی کون داخل اولورسه حردر دیسیدی وشریك اکر داخل اولمزسه
حردر دیسیدی (فمضی الغد وجهل شرطه) پس یارینکی کون کچوب شرطی دخی بیلنمسه یعنی اکر معلوم
اولمسه که عبد داره داخل اولدیمی یوخسه داخل اولمدیمی (عتق نصفه) اول عبدك نصفی معتق اولور
(وسعی فی نصفه لهما) وعبد باقی قالان نصفنده ایکیسی ایچون سعایت ایدر و امام محمد قتنده کلنده سعایت
ایدر * زیرا سعایتك سقوطی ایله اوزرینه قضا اولنه جق شینکه عبدك داره داخل اولمسی یاخود اولمامسی
مجهولدر مجهول اوزره قضا ایسه ممکن اولمز و امام اعظم ایله امام ابی یوسفك عاتی تحقیقا سعایتك نصفی یقینا
ساقطدر پس ایکی شریکدن هر بری آخره تحقیقا نصف باقی بنم نصیبمدر وساقطنك نصیبکدر دیر پس
سعایت ایکیسی بیننده تنصیف اولنور (ولا عتق فی عبدین) ومشترك اولان ایکی عبدده عتق وعدر یعنی
ایکی عبدده مشترك اولان ایکی رجلك اکر فلان کسنه یارینکی کون داره داخل اولورسه بنم عبدم حردر دیوب
ورجل آخر دخی اکر یارینکی کون فلان داره داخل اولمزسه بنم عبدم حردر دیسیدی ایکی عبددن هر بری
معتق اولمز * زیرا عتقله اوزرینه قضا اولنه جق شینکه دخول داردر وعتقله انکچون قضا ولنه جق اکی عبدك
ریدر مجهوللردر پس جهالت فاحشه اولدی ایمدی ایکی عبددن هر بری معتق اولمز (لا ملك لاحدهما)

ایکی کمسنه ایکیسندن برینك ولدینه ایکیسی شرا ایله یاخود هبه ایله یاخود وصیت ایله مالك اولسه‌لردی (او اشتری نصف ابنه من مولاه) یاخود اول ایکی کمسنه‌نك بری اوغلنك نصفنی اوغلنك مولاسندن اشترا ایتسیدی (او علق عتقه بشراء نصفه) یاخود اجنبی برکمسنه برعبدك عتقنی اول عبدك نصفنك شراسنه تعلیق ایتسیدی مثلا زید بکرك عبدینه اگر بن سنك نصفکی اشترا ایدرسم سنك نصفك حر در دیمکله تعلیق ایتسیدی (ثم اشتراه هو وآخر) اندنصکره اول عبدی زید و بر رجل آخر اشتراك ایله اشترا ایتسه‌لردی (عتق حصته) یعنی ایکی صورة اولیده بابانك حصه‌سی معتق اولور * زیرا بابا قریبنك شقصنه یعنی نصفنه مالك اولدی و بابانك شراسی اعتاقدر تکیم مرور ایتدی اوچنجی صورنده حالفك حصه‌سی معتق اولدی شرطك بولندیغی ایچون (ولم یضمن علم الشریك حاله اولا) امام اعظم قتنده بابا شریکنك نصیبنه ضامن اولمز نه دی بولندیغی ایچون برابردر کرك اول عبدی شریکنك اوغلو اولدیغنی بیلسون کرکسه بیلسون (کما او ورثاه) یعنی بابا شریکنك نصیبنه ذکر اولنان صورة ثالثه‌ده ضامن اولمز نتکیم بابا و بابانك شریکی اوغلنه وارث اولدقلرنده بابا شریکنك نصیبنه ضامن اولمدیغی کبی * بونك صورتی اولدرکه بر مرأه فوت اولوب اول مرأه‌نك برعبدی قالسیدیکه اول عبد زوجه‌نك اوغلی اولسیدی واول مرأه زوجنی وارقرنداشنی ترك ایتسیدی پس بابا اوغلنك نصفنه وارث اولوب باباسی اوزره معتق اولور واول مرأه‌نك ارقرنداشنك حصه سنه اتفاقا ضامن اولمز * زیرا ارث بابا ایچون ضرور یدر ارثك ثبوتنده بابا ایچون اختیار یوقدر (فالآخر اعتقه اواستسعی) پس شریك اول عبدی اعتاق ایدر یاخود سعایت ایتدیرر یعنی قچان شریك ایچون ولایت تضمین اولمدی ایسه اول شریك ایچون ایکی امرك بری باقی قالور یا اعتاق و یاخود سعایت * وامامین دیدیلر که ارثك غیریده بابا غنی اولدیغی حالده اوغلنك قیمتنك نصفنه ضامن اولور وفقیر اولدیغی حالده اوغلو نصف قیمتنی باباسنك شریکی ایچون سعایت ایدر * زیرا قریبنك شراسی اعتاقدر اگر مشتری غنی ایسه ضمان واجب اولور واگر فقیر ایسه عبد سعایت ایدر وامام اعظم دیرکه تحقیقا شریك نصیبنك افسادینه راضی اولدی پس بابا ضامن اولمز نتکیم قچان نصیبنك اعتاقنه اذن ویرسیدی علت عتقده اولکه شرادر بابایه مشارك اولدیغی حیثیله بابانك ضامن اولمدیغی کبی واگر بابا ضامن اولمدیغی جاهل اولورسه پس جهل عذر اولمز (وان اشتری نصفه ثم الاب موسرا فیه ضمنه) واگر عبدك نصفنی براجنبی اشترا ایدوب بعده نصف باقیسنی دخی غنی اولدیغی حالده عبدك باباسی اشترا ایتسیدی بابانك شریکی اولان اجنبی نصیبنی بابایه تضمین ایتدیرر * زیرا اول اجنبی نصیبنی افسادنه راضی اولمدی (اواستسعی) یاخود اول اوغلان قیمتنك نصفنده سعایت ایدر بابانك قتنده مالیتنی حبس ایتدیکی ایچون و بو امام اعظم قتنده‌در * زیرا اغناسعایتی منع ایلمز امام اعظم قتنده وامامین اول شریك ایچون مخیرلك یوقدر بابا اوغلینك نصف قیمتنه ضامن اولور دیدیلر * زیرا امامین قتنده معتقك غناسی سعایتی منع ایدر (وان اشتراه الاب موسرا من مالك کله لم یضمن له) واگر عبدك باباسی غنی اولدیغی حالده اوغلنك کلنه مالك اولان کمسنه‌دن نصفنی اشترا ایتسیدی بابا مالك ایچون ضامن اولمز * زیرا مالك عبدی باباسنه بیعی ایله نصیبنك افسادینه راضی اولدی (دبره احد الشرکاء واعتقه آخر وهما موسر ان ضمن الساکت مدبره فقط) برعبده شریك اولان اوچ کمسنه‌نك بری عبدی مدبر ایتسیدی وآخری اعتاق ایتسیدی و بری سکوت ایتسیدی ساکت انجق عبدك مدبری اولان شریکنه نصیبنی تضمین ایتدیرر معتقه تضمین ایتدیرمز (والمدبر معتقه ثلثه مدبرا) ومدبر دخی عبدك مدبرلکی حالنده اولان قیمتنك ثلثنی عبدك معتقنه تضمین ایتدیرر (لا بعضمنه) ضامن اولدیغی شیئی تضمین ایتدیرمز قچان عبد اوچ نفرك بیننده اولسه بریسی اول عبدی مدبر ایدوب وآخر اعتاق ایلسیدی و بو ایکیسیده غنی اولسه‌لردی واوچنجی ساکت اولسیدی پس ساکت ومدبر ضمان مراد ایلسه‌لردی پس ساکت ایچون مدبره تضمین ایتدیرمك واردر معتق ایچون یوقدر ومدبر ایچون دخی معتقه عبدك مدبر اولدیغی حالده قیمتنك ثلثنی تضمین ایتدیرمك واردر یوخسه مدبرك ضامن اولدیغی ثلثی تضمین ایتدیرمز بونك توضیحی اولدرکه تحقیقا عبدك قیمتی مثلا یکرمی یدی دینار اولسه تحقیقا ساکت مدبره طقوز دیناری تضمین ایتدیرر ومدبر دخی معتقه التی دینار تضمین ایتدیرر

وبو واقعدركه زيرا مدبرك قيمتی قنك قيمتنك ثلثانيدر عن قريب كلجك شیئ ايچون پس تدبير سببيله مدبردن طقوز دينار تلف اولدی واعتاقله اولان اتلاف مدبرك قيمتی اوزره واقع اولدی اولكه قنك قيمتنك ثلثانيدر اولكه اون سكز دينار در واون سكزك ثلثی التی دينار در ايمدی مدبر معتقه انجق التی ديناری تضمين ايدر بر وخسه ساكتك نصيبی اولان طقوز ديناری ذكر اولنان التی دينار ايله بيله تضمين ايدرمز بو امام اعظم قتنده در واماميندیديلر كه عبد مدبر كدر وشريكی عبدك قيمتنك ايكی ثلثنه ضامن اولور كركسه اول مدبر غنی اولسون وكركسه فقير اولسون * زيرا بو ضمان ضمان تملكدر غنا ايله وفقر ايله مختلف اولمز ضمان اعتاق بونك خلافيدركه زيرا ضمان جنايتدر (قال هی ام ولد شريكی وانكر شريكه) بر كسنه بر جاريه سی ايچون بو بنم شريكمك ام ولديدر ديوب وشريكی انكار ايتسيدی (تخدمه يوما وتوقف يوما) اول جاريه شريك منكره بركون خدمت ايدر وبركون توقف ايدر امام اعظم قتنده * زيرا مقر اول جاريه اوزره حق اولمديغنی اقرار ايتدی اقرار يله مؤاخذه اولنور ومنكر اول جاريه ده اول اولديغی كبی كندو ايچون حق بو قدر الاجاريه نك نصفنده واردر زعم ايدر * وامامين قتنده منكر ايچون اول جاريه بی قيمتنك نصفنده سعی ايتدرمك واردر اندن صكره اول جاريه حره اولور * زيرا منكر وقتا كه بونك ام ولديدر ديو اقرار ايدن شريكنی تصديق ايتمدی ايسه اول شريكك مقرك اقراری كندو اوزرينه منقلب اولدی كأنه اول مقر جاريه به ولد كتورمش كبی اولدی ايمدی اول جاريه منكر ايچون سعايت ايله معتق اولدی (لا قيمة لام ولد) ام ولد ايچون قيمت يوقدر وامامين ديديلر كه ام ولد ايچون قيمت واردر * زيرا ام ولد مملوكه محرزه در انكله وطی جهتندن واجاره واستخدام جهتندن انتفاع اولنور پس مدبره كبی متقومه در وبو اجلدن بر كسنه بنم كل مملوكم شويله در ديسيدی ام ولد انده داخل اولور ووطئك مباح قيلنمسی ملكه دليلدر * زيرا وطی حلال اولمز الا نكاحله ياخود ملك يمينله اولور واول منتفيدر پس ثانی متعين اولدی وملكك بقاسی بقاء ماليتك وتقوم اولمننك دليليدر * زيرا آدميده مملوكيت ماليت وتقومك غيری دكلدر وحق حريت تقومی منافی اولمز مدبر كبی وبو اجلدن نصرانينك ام ولدی اسلامه كلسيدی سعايت ايدر وبو تقوم علامتيدر وامام اعظمك علتی رسول عليه الصلاة والسلامك (اعتقها ولدها) قول شريفيدر معناسی ام ولدی ولدی اعتاق ايلدی ديمكدر بو حديث شريفی ابن ماجه ودارقطنی روايت ايلديلر وحريتك مقتضاسی تقومك زواليدر لكن اول حديث شريف حريت افاده سنده متقاصر اولدی معارض ايچون واول معارض رسول عليه الصلاة والسلامك (ايما امرأة ولدت من سيدها فهی معتقة عن دبر منه) قول شريفيدر وبر روايتده من بعده در معناسی شريفی قنغی مرأة كه سيدندن ولد كتوره اول مرأة سيدنك عقبندن معتقه در ياخود سيدندن صكره معتقه در ديمكدر بو حديث شريفی احمد روايت ايلدی وبو حديث شريف ايچون زوال تقومده معارض يوقدر ايمدی تقوم ثابت اولور (فلا يضمن غنی اعتقها مشتركة) پس تقومك زائل اولمسی ثابت اولنجه غنی اولان كسنه ام ولدينی كندو ايله غيری بيننده مشترك اولديغی حالده ولد كتورتمكله اول غنی ولدی ادعا ايتسيدی شريكنك حصه سنه امام اعظم قتنده ضامن اولمز اول ام ولدك تقومی جائز اولمديغنه بناء وامامين قتنده تقومی جائز اولديغنه بناء ضامن اولور (رجل له ثلاثة اعبد) بر رجلك اوچ عبدی اولسيدی (قال لاثنين عنده احدكما حر) اول رجل صحتی حالنده اوچ عبدك ايكيسی كندو قتنده اولدقلری حالده ايكيكزدن بريكز حردر ديسيدی (فخرج واحد ودخل آخر فاعاد) پس اول ايكی عبدك بری طشره چيقوب اوچنجی عبد داخل اولدقده اول كلامی اعاده ايدوب ايكيزدن بريكز حردر ديسيدی پس اكر اول رجل صحتنده ديديسه بيان ايله ديو امر اولنور (وان مات مجهلا) واكر اول رجلك مقصودی بلنمديكی حالده فوت اولدی ايسه (عتق ثلاثة ارباع الثابت ونصف كل من الآخرين) رجلك قتنده ثابت اولان عبدك اوچ ربعی وايكی آخر عبدلردن هر برينك نصفی معتق اولور امام اعظم ايله ابو يوسف رحمة الله عليهما قتلرنده (وعند محمد ربع من دخل وغيره كما قالا) وامام محمد قتنده داخل اولان عبدك ربعی وخارج ايله ثابت اولانك هر بری امام اعظم ايله ابو يوسفك ديدكلری كبی اولور وبو واقعدركه زيرا اولا واجب اولان خارج ايله ثابت بيننده دائردر ايمدی ايكيسی بيننده تنصيف

اولنور اندنصکره واجب اولان ثابته داخل بیننده دائردر پس شول نصفده ایجاب ثابتدن ثابته
اصابت ایتدی مشاع اولدی وشول نصفکه ایجاب اول ایله معتق اولدی اول لغو اولدی ونصف فارغه
اصابت ایدن اولکه ربعدر باقی اولدی ایمدی ثابتك اوچ ربعی معتق اولدی واما داخل اولان عبدك ربعی
امام محمد قتنده معتق اولور* زیرا ایجاب وقتاکه ایجاب ثابتدن ربعك عتقی ایجاب ایتدی ایسه داخلدن
دخی انجاینك ربعك عتقنی ایجاب ایتدی ایکیسی بیننده تنصیف اولندیغی ایچون وامام اعظمله ابو یوسف
نصفك عتقندن مانع ثابته مختصدر وداخلده مانع بو قدر ایمدی داخلك نصفی معتق اولور دیرلر (ولو فی المرض)
واکر بو قول اول رجلك مرضی حالنده اولورسه وقبل البیان فوت اولوب واول عبدلرك قیمتلری متساویه
اولورسه پس اول رجلك ثلث مالندن معتقك مقداری چیقارسه واول مقدار معتقکه امام اعظمله ابو یوسف
قتنده بر رقبه و بر رقبه نك اوچ ربعیدر وامام محمد قتنده نصف رقبه در یاخود بو مقدار ثلثدن چیقمیوب
واکن ورثه اجازت ویررلرسه جواب ذکر اولنان کبیدر واکر انك بو عبدلردن غیری مالی یوغیسه
وورثه دخی اجازت ویرمزلر ایسه (قسم الثلث علی هذا) اول عبدلرك بیننده ثلث تقسیم اولنور یعنی
بزم وصف ایلدیکمز اوزره وانك بیانی اولدر که تحقیقا عبد خارجك حقی نصفدر وعبد ثابتك حقی اوچ ربعده
وعبد داخلك حقی امام اعظمله ابو یوسف قتنده عبد خارج کبی نصفدر پس بر مخرجه محتاج اولنور که
اول مخرج ایچون نصف ور بع اوله و بو مخرجك اقلی دردر یدی یه عول ایدر پس خارجك حقی ایکی سهمدر
وثابتك حقی اوچ سهمدر وداخلك حقی ایکی سهمدر پس عتقك سهملری یدی یه بالغ اولدی پس ثلث
مالیدی قلنور * زیرا عتق مرضده وصیتدر ومحل نفاذی ثلثدر وچون مالك ثلثی یدی اولدیدی ایکی
ثلثی اون درت اولور و بو سعایتك سهملریدر ومالك جمیعسی یکرمی بر اولور ور جل متوفانك
مالی ایسه اوچ عبددر پس هر عبد یدی اولور ایمدی عبد خارجدن ایکی سهم معتق اولور بشنده سعایت
ایدر وعبد داخلدن ایکی سهم معتق اولور و بشنده سعایت ایدر وثابتدن اوچ سهم معتق اولور ودردنده
سعایت ایدر پس وصیتلرك سهملری یدی یه بالغ اولدی وسعایتك سهملری اون درده بالغ اولدی ایمدی
ثلث وثلثان مستقیم اولدی وامام محمد قتنده عبد داخلك حقی بر سهمدر وانك قتنده سهام عتق
آلتیدر ایمدی هر رقبه آلتی سهم قلنور وسهام سعایت اون ایکی ومالك جمیعسی اون سکز قلنور پس
ثابتدن اوچ سهم معتق اولور واوچنده سعایت ایدر وعبد خارجدن ایکی سهم معتق اولور دردنده سعایت ایدر
وعبد داخلدن بر سهم معتق اولور بشنده سعایت ایدر ایمدی ثلث وثلثان مستقیم اولور * بن درمکه
بونك ظاهری اوزره سؤال وارد اولور که تحقیقا ارباب فرائض درت عول ایلمك اوزره تصریح ایلدیلر
پس نصفله ربعك خارج اولان مخرجی دردر یدی یه عول ایدر قولی نه کیفیتله صحیح اولور بو سؤالك
دفعی اولدرکه تحقیقا انلرك کلامنك شارحلرینك ذکر ایلدیکی شی اوزره معناسی بر مسئله ده اصلا ایکی
نصفله بر ربعك اجتماعی تصور اولنمز دیمکدره او کلام فقط ترکه نك ماعداسنده درده عولك اقتضاسنی
مانعدکلدر (ولو طلق کذلك قبل وطء سقط ربع مهر من خرجت وثلاثة اثمان من ثبتت وثمن من دخلت)
واکر بر رجل عبدلرك اعتاق اولندیغی وجه اوزره وطئدن اول اوچ زوجه سنی تطلیق ایتسیدی خارجه
اولان زوجه نك مهرینك ربعی وثابته اولان زوجه نك مهرینك اوچ ثمنی وداخله اولان زوجه نك
مهرینك بر ثمنی ساقط اولوردیمنی بر رجلك اوچ زوجه سی اولوب مهرلری برابر اولسیدی ذکر اولندیغی
وجه اوزره انلری وطئ ایتمزدن اول تطلیق ایتسیدی پس ایجاب اول ایله برینك مهرینك نصفی ساقط اولور
اول نصف خارجه اولانله ثابته اولانك بیننده تنصیف اولندیغی حالده ایمدی ایکیسندن هربرینك
مهرینك ربعی ساقط اولور اندنصکره ایجاب ثانی ایله ربع ساقط اولور ثابته ایله داخله بیننده تنصیف
اولندیغی حالده ربع ساقط اولور پس هر برینه ثمن اصابت ایدر بو ایله ایجق ثابته نك مهرینك اوچ ثمنی
ایکی ایجاب ایله ساقط اولور وداخله نك مهرینك بر ثمنی ساقط اولور وبو مسئله طلاقده قبل الوطئ فرض
اولنمغه باعث ایجاب اول بیتونتی موجب اولمق ایچوندر پس ایجاب اولك اصابت ایلدیکی مرأة ایجاب
ثانی ایچون محل اولدیغی حالده باقی قالمز ایمدی بو مناده عتق کبی اولور (الوطء والموت بیان فی طلاق مبهم)

مرأه بی وطی ایلك ودخی مرأه نك موتی طلاق مبهم ایچون بیاندر * یعنی چون رجل ایکی مرأه سنه ایکیکزدن
بریکز طالقدر دیسه دی پس بعده ایکیسندن برینی وطی ایتسه دی یاخود ایکیسندن بری وفات اولسه دی وطئله
موتدن هر بری بیاندر که تحقیقا طلاقله مراد مرأه اخرادر یعنی موطوئه نك یاخود متوفیه اولان مرأه نك
اخراسیدر اما وطئك طلاق مبهم ایچون بیان اولمسنه باعث * زیرا تحقیقا نكاح بر عقددر که وطئك حلال
اولمسی ایچون وضع اولندی وطلاق ملك نكاحی ازاله ایچون وضع اولندی یعنی وطئك حلال اولمسنی ازاله
ایچون وضع اولندی یا فی الحال یاخود عدت منقضیه اولدقدنصکره پس وطی دلیلدر که تحقیقا اول کیمسه نك
طلاقله مرادی موطوئه اولان مرأه دکلدر واما موتك طلاق مبهم ایچون بیان اولمسنه باعث معلوم اولان شی
ایچوندر که تحقیقا بیان من وجه انشادر یعنی ایجاددر ایمدی انشا ایچون بر محلدن لابددر (کبیع وموت وتدبیر
واستیلاد وهبة وصدقة مسلمتین فی عتق مبهم) عتق مبهمده اولان بیع وموت وتدبیر واستیلاد وتسلیم اولنان
هبه وصدقه نك بیان اولدیغی کبی * یعنی چون برکمسنه ایکی عبدینه ایکیکزدن بریکز حردر دیدکدنصکره
ایکیسندن برینی بیع و یاخود تدبیر ایتسه دی واحدکا حرقولندنصکره ایکی جاریه سنك برینی استیلاد
ایتسه دی یاخود ایکیسندن برینی آخره هبه ایدوب یاخود صدقه ایدوب تسلیم ایلسه دی پس بونلرك کلیسی
بیاندر که تحقیقا انکله مراد آخردر * زیرا شول کیمسنه که انشا انکیچون حاصل اوله اصلا موتله عتق ایچون محل
باقی قالمز وبایع جهتندن بیعله عتق ایچون محل باقی قالمز وکل وجهدن تدبیر واستیلاد یعنی ایکیسندن برینی
مدبر ایدوب و یاخود ولد کتورتمکله عتق ایچون محل باقی قالمز * ایمدی آخر متعین اولور وهبه وصدقه تسلیم ایله
بیع منزله سنده در * زیرا هبه وصدقه هر بری تسلیم ایله تملیکدر (لا وطء فیه) یعنی عتق مبهمده وطی بیان اولمز
یعنی برکمسنه ایکی جاریه سیچون ایکیکزدن بریکز حره در دیسه دی اندنصکره برینی وطی ایتسه دی امام
اعظم قتنده بیان اولمز واما مین قتنده بیان اولور * زیرا وطی حلال اولمز الا ملکده اولور پس وطی اوزره
اقدام دلیل استقادر وامام اعظمك عاتی تحقیقا ملك جاریه نك ایکیسنده ده ثابتدر بو اجلدن مالك ایچون
ایکیسنده استخدام ایلك واردر ودخی مالك ایچون انلر اوزره ارش واردر قچان جنایت ایتسه دی ودخی مهر
واردر قچان شبهه ایله وطی اولنسه لردی * زیرا عتق مبهم بیان ایله متعلقدر وشرط ایله معلق اولان شرطدن اول
نازل اولمز (ولو باولدت ولدینه اوابنا) یعنی مالك جاریه سیچون سنك کتوره جکك ولد ایلکك اول اکر اوغلان
اولورسه (فانت حرة) سن حره سین دیسه دی (ان ولدت ابنا و بنتا ولم یدر الاول عتق نصف الام والبنت
والابن عبد) اکر بر اوغلان و بر قز طوغورسه واول طوغان قنغیسی اولدیغی بیلنمسه انانك نصفی معتق اولور
وقزك دخی نصفی معتق اولور واوغلان عبد اولور * زیرا انا ایله قزدن هر بری بر حالده معتق اولور اول حال که
قچان اول اغلام طوغدیغی وقتدر انا شرطله وقز انا یه تبعیتله طوغدیغی وقتده حره اولدیغی ایچون وبر حالده رق
اولور وبو حال قچان اول قز طوغرسه در شرط بولنمدیغی ایچون * پس هر برینك نصفی معتق اولوب نصف
آخرنده سعایت ایدرلر واما غلام ایکی حالده ده معتق اولمز یعنی غلام کرك قزدن مقدم طوغسون کرك صکره
طوغسون (شهدا بعتق احد مملوکیه) ایکی رجل زید اوزره ایکی مملوکنك برینك عتقیله شهادت ایتسه لردی
اول ایکی مملوك ایکیسیده کرك عبد اولسون وکرك جاریه اولسون (الغت) امام اعظم قتنده اول شهادت ایکی
صورتده ده لغو اولور * اما صورة اولی یعنی مملوکك ایکیسیده عبد اولدیغی صورتده شهادتك لغو اولمسنه باعث
عبدك عتقی اوزره شهادت عبد دعوی ایتمدیجه امام اعظم قتنده قبول اولنمز ومعتق مجهول اولدیغیچون
عبددن دخی بو مقامده دعوی اولمدیغی ایچون شهادت لغو اولور واما مین قتنده دعواسز شهادت قبول
قیلنوب لغو اولمز واما صورة ثانیه ده یعنی ایکیسیده جاریه اولدیغی صورتده اکرچه کیم دعوی جاریه ده شرط
دکل ایسه ده لکن عتق مبهم اوزره شهادت مردوده در ایکی عبدك برنده اولدیغی کبی (الا ان تکون فی وصیته)
الا مکر که اول شاهدلرك شهادتی زیدك وصیتنده اوله اول وقت قبول قلنور * هدایه ده دیدیکه چون ایکی
رجل تحقیقا زید مرض موتنده ایکی عبدینك برینی اعتاق ایتدی دیو شهادت ایتسه لردی یاخود صحتنده
یاخود مرضنده مدبر ایتدی یکنه شهادت ایتسه لردی واداء شهادت دخی زیدك مرض موتنده یاخود
وفاتندنصکره اولسیدی اول شهادت استحسانا قبول قلنور * زیرا تدبیر اتمك واقع اولدیغی وقتده وصیتدر

و كذلك اعتاق ايتمك دخى مرض موتده وصيتدر ووصيتده خصم دكلدر الا وصيت ايدن كمسنه در اول ايسه
معلومدر واول وصيت ايدن كمسنه دن خلف واردر واول خلف وصيدر ياخود وارث ياخود قاضيدر *
بن ديرمكه صاحب هدايه نك مرادى تحقيقا قياسك مقتضاسى ذكر اولنسان كبى بو شهادتك لغو اولمسيدر
مدعانك جهالتى ايچون لكن بو شهادت استحسانا قبول قلنور مدعى تقديرا و مدعى عليه تحقيقا موجود
اولديغيچون زيرا بو وصيتدر ووصيتده خصم موصيدر * زيرا عتقك نفعى موصى به عود ايدر پس تقديرا
مدعى اولور و انك خلفى مخاصمتده وغيريده انك مقامنه قائم اولور واول خلف وصيدر ياخود وارثدر پس
ايكيسندن هر برى تحقيقا مدعى عليه اولور پس كأنه موصى حقنى يعنى تنفيذ وصيتنى ايكيسندن برينك
اوزرينه ادعا ايدر وايكى شاهدى اقامت ايدر پس موصى من وجه مدعى اولور ومن وجه آخر مدعى عليه اولور
بو حل ايله صدر الشريعه نك ديديكى شئ مضمحل اولور دليل اول مشكلدر * زيرا انده تنازع اولنان فچن
مولى ايكى عبدندن برينك تدبيرينى انكار ايتدكده ياخود وارث انى مورثك موتندن صكره انكار ايتدكده
واول ايكى عبد دخى تدبيرك اثباتنى مراد ايدلر پس نه كيفيتله تحقيقا مدعى موصيدر ياخود نائبيدر ديه اولور *
زيرا صدر الشريعه نك بو كلامنه تسليم ايتمزز كه تحقيقا متنازع فيه ذكر اولنسان شئ اوله بلكه مولى ايكى
عبدينك برينى تدبير ايتديكنى انكار وايكى عبدك اثباتنى مراد ايلمسى دكلدر الا فقط ايكى رجل مولانك
صحتنده ايكى عبدينك برينى اعتاق ايلديكنه شهادت ايلدكارى وقتده در باخصوص هدايه ده ديديكه
بونك كليسى فقط ايكى رجل زيدك صحتنده تحقيقا زيد ايكى عبدينك برينى اعتاق ايلدى ديو شهادتلرى
وقتنده در وبعده اما فقط ايكى رجل تحقيقا زيد مرض موتنده ايكى عبدينك برينى اعتاق ايلدى ديو
شهادت ايلسه لردى ديدى وذكر اولنان كبى صاحب هدايه تحقيقا مدعى موصيدر وياخود نائبيدر ديمدى
بلكه موصيسنى مدعى ونائبنى مدعى عليه قيلدى تنكيم بز آنى بيان ايلدك بزم ذكر ايلديكمزى تأييد ايدر
غاية البيانده ديديكى كه وقتا كه مرض موتده عتق ياخود تدبير وصيت اولدى ايسه مقضى له معلوم اولدى زيرا
تنفيذ وصيتده خصم موصيدر حالبوكه مدعى معدوم وانك خلف واردر اولكه وصى ياخود وارثدر ايمدى
شهادت قبول قلنور حال حياتده بونك خلافيدر كه زيرا شهادت عبد ايچوندر مولى ايچون دكلدر زيرا مولا
ادعا ايتمز وشول عبد كه شهادت انكيچون واقع اولدى مجهولدر وصدر الشريعه نك قولنده كافيده ديلان
شئى دخى ايچيدر وزيلعى دخى كافى به تابع اولدى استحسانك وجهى اولدركه تحقيقا مرض موتده عتق
وصيتدر حتى ثلثدن اعتبار اولنور وتدبير دخى وصيتدر برابردر كرك صحتنده اولسون وكرك مرض موتنده
اولسون وخصم تنفيذ وصيتده موصيدر * زيرا تنفيذ وصيتك واجب اولمسى وصيتك حقى ايچوندر ونفعى دخى
كنديه عود ايدر وانكارى مردوددر زيرا كانفعى واردر اولكه معلومدر واول موصيدن خلف واردر
اولكه وصيدر ياخود وارثدر ايمدى وصيتك ياخود وارثك هر برندن دعوى محقق اولوردى پس كافينك
بو قولى صحيح دكلدر اما اولا صحيح اولمديغنه باعث مولانك انكارى بو صورتده اولميوب بلكه مولانك صحتنده
شهادت ايتدكارى وقتده اولديغى ايچوندر تنكيم مرور ايتدى واما ثانيا صحيح اولمديغى دعوانك وارثدن
بو صورتده تحققى اصلا مقبول اولمديغى ايچوندر زيرا وارث فقط مورثم ايكى عبدينك برينى اعتاق ايتدى
ديسيدى اقرار اولور دعوى اولمز پس شاهده محتاج اولمز ايمدى سن بو مقامده تأمل ايله * زيرا بو محل
مزالق اقدامدندر والله الهادى الى سواء السبيل وحسبنا الله ونعم الوكيل (اوطلاق مبهم) يعنى ياخود
اول ايكى رجلك شهادتلرى طلاق مبهمده اولورسه لغو اولمز بر كمسنه ايكى امرأتنه ايكيكزدن بريكز
طالقدر ديمكله پس بونده شهادت دعواسز قبول قلنور فرجك حرام اولمسى متضمن اولمغله حق الله تعالى
اولديغى ايچون ايمدى دعوى طلاقده اجماعا شرط قلنمدى والله تعالى اعلم

(باب الحلف بالعتق)

بو باب عتقله يمين ايتمك بياننده در (قال ان دخلت فكل مملوك لى يومئذ حر) بر كمسنه بن بو داره اكر داخل
اولورسم داخل اولديغم كون بنم مملوكمك كليسى حردر ديسه يدى (عتق من له وقت الدخول مطلقا)
مطلقا وقت دخولنده انك مملوكى اولانك كليسى معتق اولور يعنى آزاددر كرك اول كمسنه نك ملكنده مملوكى

اولوب مملوكي اشترا ايدەجككه دەنصكره داخل اولسون ياخود يمين ايتديكي كونده ملكنده مملوكي اولوب دارە داخل اولنجه ملكنده باقي والسون * زيرا معتبر اولان وقت دخولده ملكك قياميدر بوايسه ايكي صورتده حاصلدر (و بلا يومئذ من له يوم حلفه فقط) واكر حالفك كلامنده يومئذ بوغيسه انجق حلف ايلديكي كونده مملوكي اولان معتق اولور يعني اكر يمينده يومئذ ديميوب بلكه اكر بن دارە داخل اولورسم بنم مملوككم كليسي حردر ديسه بدي بعدالیمین مالك اولديغي معتق اولمز * زيرا انك بنم هر مملوكم قولي حال ايچوندر وجزا مملوكك حالده حر اولمسيدر الا بوقدر فرق وار كه شرطك جزا اوزره دخولي سببيله شرطك وجودنه دكين متأخر اولدي يعني شرطك وجودنه دكين ملكي اوزره باقي قالورسه معتق اولور واول شرط دخولدر يمينده نصكره اشترا ايلديكنه متناول اولمز ملكه ياخود سببنه اضافت بولنمديغي ايچون (كذ كل مملوك لي او كل ما املكه حر بعد غد) كذلك بركمسنه بنم مملوككم كليسي ياخود بنم مالك اولديغمك كليسي يارنكي كوندنصكره حردر ديسه بدي و بوقئل ايچون ايكي صورتده مملوك وار در * پس بر آخر دخي اشترا ايدوب اول آخر يارنكي كوندنصكره كاسيدي (او بعد موتي) ياخود بنم مملوككم كليسي ياخود بنم مالك اولديغمك كليسي موتمدنصكره حردر ديسيدي انكچون مملوك اولوب آخر دخي اشترا ايتسيدي (يتناول من ملكه مذ حلف فقط) بو يمين عتقه وتدبيره انجق يمين ايلديكي كون مالك اولديغنه متناول اولور وحالفك بعدالیمین اشترا ايلديكنه يمينك ايكيسيده متناول اولمز * زيرا انك بنم مملوككم كليسي ديديكي حال ايچوندر وكذلك هو مملوكي كه بن اكا مالك اولم ديديكي دخي حال ايچوندر بواجلدن قرينه سز حالده استعمال اولنور واستقبالده سين قرينه سيله ياخود سوف قرينه سيله استعمال اولنور * پس مطلق حاله منصرف اولور ايدي جزا مملوكك حريتي ياخود تدبيري حالده اولور انك بعدالیمین اشترا ايلديكنه متناول اولمز (لكن بموته عتقا من ثلثه) لكن مولانك موتيله بعدالیمین وقبل الیمین مالك اولديغي قول متوفانك ثلث مالندن معتق اولورلر وامام ابو يوسف بعدالیمین مالك اولديغي معتق اولمز ديدي * زيرا لفظ حالده حقيقتدر تكيم مرور ايتدي پس بو لفظ تملك ايدەجكنه متناول اولمز ومعتق اولمز بواجلدن وقت يمينده ملكنده اولان مدبر اولور ملكنده اولميان اولمز * امام اعظم ايله امام محمدك علتي تحقيقا بو كلام بطريق الوصية عتقك ايجابيدر حتى ثلثدن اعتبار اولندي وصيت ايسه اولمز الا بعدالموت واقع اولور واندن مقصود حال موت اولور كورلمزميكه تحقيقا ثلث مالني وصيت ايتسيدي حالبوكه انك مالي اولمسيدي ياخود انك مالي اولوب اول مالك غيريسني دخي حادث قيلسيدي ايكيسنده متناول اولور فحسان ملكنده موته دكين باقي قالسيدي (المملوك لايتناول الحمل) لفظ مملوك حمله متناول اولمز يعني شامل اولمز * زيرا انك متناولي مملوك مطلقدر وحمل من وجه مملوكدر جاريه يه تبعا بواجلدن انك اعتاقي كفارة يميندن صحيح اولمز ودخي من وجه دكلدر عضو اولديغي ايچون واسم مملوك انفسه متناول اولور اعضايه متناول اولمز (فلا يعتق حمل جارية من قال كل مملوك لي ذكر فهو حر) پس ايدي بنم كل مملوكم كه ذكردر اول حردر دين كمسنه نك جاريه سنك حملي معتق اولمز * ذكر قيدينه سبب زيرا ذكر قيد ايليوب مطلق ذكر ايتسيدي جاريه معتق اولمغله تبعا اول جاريه نك حمليده معتق اولوردي (ولا المكاتب) ودخي مكاتبەده ذكر اولان كبي متناول اولمز زيرا مكاتب مطلق مملوك دكلدر زيرا مولي اكا يدا مالك دكلدر والله تعالی اعلم

(باب العتق علی جعل)

بو باب جعل اوزره عتق بيانندەدر * جعل جيمك ضميله شول شيدر كه انسان ايچون ايشلديكي شي اوزره قلنان شيدر وكذلك جيمك كسريله جعاله دخي بويله در (عتق علی مال اوبه) بركمسنه عبدني مال اوزره اعتاق ايتسيدي سن حرسين بيك درهم اوزره ياخود سن حرسين بيك درهمله ديمكله (فقبل عتق) پس عبد دخي قبول ايتسيدي في الحال عبد معتق اولور * زيرا بو كلام معاوضة ماليدر كركسه مالك غيريله اولسون زيرا عبد نفسنه مالك اولەمز ومعاوضه نك مقتضاسي عوضي قبول ايله حكمك ثبوتيدرتتە كم بيعده اولديغي كبي پس فحسان عبد قبول ايتسيدي حر اولور (والمال دين له حتي يكفل به بخلاف بدل الكتابة)

وشول مال كه مولى اني شرط ايلدى عبد اوزرندن صحيح اولور حر اوزرينه دين اولاديغى ايچون حتى اول دينه كفيل اولنور واكر دين صحيح اولمسيدى كفالت نيجه صحيح اولوردى * بدل كتابت بونك خلافيدر كه اول بدله كفالت صحيح اولمز * زيرا بدل كتابت منافى ايله بيله ثابت اولدى واول منافى رقلك قائم اولمسيدر نته كيم عن قريب ذكر اولنور ومال نقده ومتاعه وحيوانه شامل اولور اكرچه كيم حيوان متعين اولمدى ايسه ده وقتا كه مال مالك غيرى ايله معاوضه سى جائز اولدى ايسه نكاحه وطلاقه وقصداً دمك صلحنه وكذلك طعامه ومكيله وموزونه مشابه اولدى قچان جنسى معلوم اولسيدى ووصف جهتندن جهالت ضرر ويرمز زيرا شئ يسيردر (المعلق عتقه بالاداء) عتقى اداسيله معلق اولان عبد يعنى مولاسى اكر بكا بيك درهم اداايدرسك سن حرسين ديمكله (مأذون) كسبله مأذوندر يعنى عبد مأذون معتق اولمز الاداء مال بله معتق اولور (لامكاتب) مكاتب دكلدر يعنى عتقى اداسيله معلق اولان عبد كسبله مأذون اولور يوخسه مكاتب اولمش اولمز * زيرا مولانك عتقى اداسيله تعليقده صريحدر وانكچون مأذون اولور كه * زيرا مولى اول عبدى اكتسابه ترغيب ايدراندن ادانك طلبيله * ومولانك مرادى تجارتدر يوخسه جراراق دكلدر پس عبد ايچون دلالت يوندن اذن اولور (فجزيمه) يعنى قچان عتقى اداايله معلق اولان عبد مأذون اولوب مكاتب اولمديسه مولاسى ايچون انك بيعى جائز اولدى مكاتبك بيعى جائز اولمدى (ولايكون احق بمكاسبه) ودخى اول عبد كسب ايلديكى ماله احق اولمز حتى مولاسى اول كسب ايلديكى مالى عبدك رضاسى يوغيكن اخذ ايلمك جائز اولدى مكاتبك كسب ايلديكى مالى اخذ ايلمسى جائز اولمدى (ولايسرى الى الولد قبل الاداء) واول عتقه تعليقك حكمى عبدك قبل الاداء طوغان ولدينه سرايت ايتمز مكاتبده سرايت ايتديكى كبى (وعتق باداء كله ولو بالتخلية) عبد مالك كليسنى اداايله معتق اولور كرك سه مال بيني ايله مولاسى بيني تخليه ايله اولسون يعنى تحقيقا عبد قچان مالى احضار ايلسيدى شول حيثيتله كه مولايه اول مالى قبضى ممكن اوله ومولاسيله مال بيني تخليه ايتسيدى حاكم اول مولايه جبر ايدوب قابض منزله سنه تنزيل ايدر وعبدك عتقيله حكم ايدر مولى اول مالى كرك قبض ايتسون كرك سه ايتمسون (وببعضه لا) وعبد مالك بعضنك اداسيله معتق اولمز معلق به متنفى اولديغيچون (ولواجبر على القبول) اكرچه كيم مولى اول بعضك قبولى ايله جبر اولنورسه ده جزء ايچون كل ايله اعتبار جهتندن (فان كان مما كسبه قبل التعليق رجع به المولى عليه)پس عبدك ادا ايلديكى مال تعليقدن مقدم كسب ايلديكى مالدن ايسه مولى انكله عبد اوزره رجوع ايدر زيرا اول مال مولانك ملكيدر (واوبعده لا) واكر عبدك ادا ايلديكى مال تعليقدن صكره كسب ايلديكى مالدن ايسه مولى عبد اوزره رجوع ايدممز * زيرا عبد مولانك طرفندن كسب ايلديكى مالدن اداايله مأذوندر (وعتق فى حاليه) وعبد ايكى حالنده معتق اولور يعنى كسبندن اداسى حالنده معتق اولور كرك قبل التعليق كسبندن اولسون كرك بعد التعليق كسبندن اولسون شرط بولنديغيچون (فان علق بان) پس اكر مولى ان لفظيله تعليق ايدرسه مثلا ان اديت الف درهم فانت حر ديمكله يعنى اكر سن بيك درهمى اداايدرسك سن حرسين ديسيدى (تقيد اداؤه بالمجلس)عبدك اداسى ياخود مالك اداسى مجلسله مقيد اولور پس اكر اول مجلسده اداايدرسه عبد معتق اولور واكر اول مجلسده ادا ايدمزسه معتق اولمز * زيرا بو تعليق تخييردر نته كيم طلاقده مرور ايتدى (وباذا لا) واكر اذ لفظيله تعليق ايدرسه مجلسله مقيد اولمز* زيرا اذا وقت ايچون استعمال اولنور مقى كبى نته كيم مرور ايتدى (قال انت حر بعد موتى بالف ان قبل بعده واعتقه الوارث عتق به) بركمسنه عبدنه سن حرسين بنم موتمدنصكره بيك درهمله ديسيدى اكر عبد مولانك موتندنصكره قبول ايدرسه ووارث دخى آنى اعتاق ايدرسه اول بيك درهم ايله معتق اولور (والافلا) واكر عبد مولانك موتندنصكره بيك درهم ايله عتقى قبول ايتمزسه ياخود عبد قبول ايدوب ووارث انى اعتاق ايتمزسه معتق اولمز يعنى اول عبد معتق اولمز واكر وارث مجانا عتاق ايتمكى جائز كوررسه عبدك بعد الموت قبولنه اعتبار اولنور * زيرا عتقك ايجابى موتك مابعدنه مضاف اولور وقبولك وجودى ايجابك وجودندن اول معتبر اولمز* پس سن يارنكى كون طاقسن اكر ديلرسك ديمك كبى اولور اول وقت عبدك يارنكى كوندن اول مراد ايلمسى معتبر اولمز وارثك اعتاقى معتبر اولور حتى تحقيقا عبد بعد الموت قبول ايتسه

مادامکه وارث انی اعتاق ایلمدکجه معتق اولمز * زیرا میت اعتاق ایچون اهل دکلدر زیرا عتق بونده تعلیق
اولنمش دکلدر و بونک مثلایده معتق اولمز الا وارثک اعتاقیله معتق اولور نتکیم سن بنم موتمدن برآی صکره
حرسین دیسیدی بودخی اولمز الا وارثک عتاقیله اولور * مدبر بونک خلافیدر که زیرا بونک عتقی نفس موته
تعلق ایتدی پس بونده براحدک اعتاقی شرط قلنمدی (حرره علی خدمته سنة فقبل عتق) مولی عبدینی
عبدک برسنه خدمت ایلمسی اوزره تحریر ایتدکده عبد قبول ایتسیدی معتق اولور * زیرا برشیٔ اوزرینه
اعتاق قبولک وجودینی اقتضا ایدر مقبولک وجودینی اقتضا ایتمز سائر عقود کبی * بونک صورتی بن سنی
اعتاق ایلدم بکا برسنه شووجه ایله خدمت ایتمک اوزره دیمکدر واماقچان مولی عبدینه اکر شووجهله بکا
برمدت خدمت ایدرسک سن حرسین دیسیدی حتی خدمتی تمام ایتمدکجه معتق اولمز * زیرا بوقول شرطله
معلقدر اما قول اول معاوضه در (ولزمته) مولایه عبدک خدمتی لازم کاور قچان عبد ایچون مبدل که
عتقدر تسلیم اولنسیدی پس عبدک اوزرینه بدلی تسلیم ایتمک لازم کاور اولکه خدمتدر (فان مات
هواومولاه قبلها تجب قیمته) پس اکر قبل الخدمه عبد یاخود مولاسی وفات ایتسیدی عبدک قیمتی اوزرینه
واجب اولور عبدک ترکه سندن احذ اولنور اکر میت عبد ایسه امام اعظم وابو یوسف قتنده وامام محمد قتنده
عبد وزرینه خدمتک موتده قیمتی واجب اولور (کبیع عبد منه بعین وهلکت تجب قیمته) مثالی برکسنه
عبدینک نفسنی اول عبده برعینه مثلا برجاریه یه بیع ایلیوب پس اول جاریه هلاک اولسیدی اول عبدک
اوزرینه کندو قیمتی واجب اولدیغی کبی * یعنی اول عبد کندو قیمتی مولاسنه ادا واجب اولور یعنی
بوخلاف خلاف آخر اوزره مبنیدر واول خلاف شول شیئدر که برکسنه عبدینه بن نفسکی سکا وعینه
بیع ایلدم دیوب پس اول عین هلاک اولسیدی امام اعظم ایله امام ابو یوسف قتنده اول عبدک اوزرینه
کندو قیمتی واجب اولور وامام محمد قتنده عینک قیمتی واجب اولور * امام محمدک علتی تحقیقا بو بیع مالی مالک غیری
ایله معاوضه در * زیرا عبدک نفسی کندو حقنده مال دکلدر زیرا عبد کندو نفسنه مالک اولمز پس بو اکا بکزر که
برکسنه برمرأه یی برعبد اوزرینه تزوج ایتسیدی واول عبده برکسنه مستحق چیقسیدی پس اول مرأه زوجک
اوزرینه اول عبدک قیمتیله رجوع ایدر یوخسه مهر مثلی اولان بضعک قیمتیله رجوع ایتمز وامام اعظم ایله امام
ابو یوسفک علتی تحقیقا بو بیع مالی ماله معاوضه در * زیرا عبد مولاسی حقنده مالدر پس کذلک منافعی دخی
مال اولور واول منافع اوزره عقد ایرادی ایله * یعنی انک کبی اولدیکه برکسنه باباسنی برجاریه ایله اشترا ایدوب
اول جاریه قبل القبض فوت اولوب یاخود برکسنه اول جاریه یه مستحق چقسیدی پس بایع مشتری اوزرینه بابانک
بابانک قیمتی ایله رجوع ایدر یوخسه هلاک اولان جاریه نک قیمتیله رجوع ایتمز (قال اعتقها بالف علی ان
تزوجنیها) برجل برجاریه نک مولاسنه بو جاریه کی بنم اوزریمه بیک اقچه ایله اعتاق ایله اول جاریه یی بکا تزویج
ایتمک اوزره دیسیدی (ان فعل) یعنی جاریه نک مولاسی اول جاریه یی اعتاق ایتسیدی (وابت) پس اول جاریه
اول کمسنه یه نکاحدن امتناع ایتسیدی (عتقت ولاشیٔ علیه) اول جاریه معتق اولور واول قائل
اوزره برشیٔ لازم کلمز * زیرا بدلک اجنبی اوزره شرط قلنمسی طلاقده جائزدر عتاقده جائز دکلدر نتکیم مرور
ایتدی (واوضم عنی) واکر عنی لفظنی ضم ایلسه یعنی بو جاریه کی بندن بیک درهمله اعتاق ایله بکا نکاح
جاریه یی تزویج ایتمک اوزره دیسیدی (قسم الالف علی قیمتها ومهر مثلها فحصة القیمة علیه وحصة المهر تسقط)
اول بیک درهم جاریه نک قیمتی ومهر مثلی اوزره تقسیم اولنور پس قیمتک حصه سی اول قائل اوزره لازم کاور
ومهر مثلنک حصه سی ساقط اولور * زیرا اول قائل وقتا که عنی دیدی ایسه اقتضاء شرایی متضمن اولدی نتکیم
نکاح رقیق بابنک آخرنده مرور ایتدی پس قچان امر بو یله اولدیسه ایمدی اول بیک درهم رقبه ایله شراء
و بضعله نکاحا مقابل اولوب ایکیسنک اوزرینه تقسیم اولندی واول قائل ایچون تسلیم اولنان شیٔکه رقبه در
انک حصه سی قائل اوزره واجب اولدی واندن قائل ایچون تسلیم اولنمیان شیٔکه بضعدر انک حصه سی ساقط
اولدی ونکاح شرط قیلنمغله بیع باطل اولمدی * زیرا بیع اول قائلدن عتقک صحتی مقتضیدر پس بیع عتقده
درج اولنمش اولور ومقتضی که عقدلرانک شرطلرینه رعایت اولنمز نتکیم اصولده تقریر اولندی بو اجلدن
تسمیه اولنان بیک درهمدن بیعک حصه سی اول قائل اوزره واجب اولدی واکر بیع فاسد اولسیدی اول قائل

اوزره جاریه‌نك قیمتی واجب اولوردی (ولو تزوجت) پس اكر اول جاریه قائلدن ابا ایتمسیدی بالكه قائله تزوج ایتسیدی (فمهرها حصة مهر المثل منه) اول جاریه‌نك مهری اول بیك درهمدن مهر مثلدر اولكه بیك درهمك قسمیدر (فی صورتی الضم وتركه) یعنی لفظی ضم ایتمك وترك ایتمك صورتنك ایكیسنده‌ده واكر بر كمسنه جاریه‌سنی نفسنی كندویه تزویج ایتمك اوزره اعتاق ایدوب ونفسنی كندویه تزویج ایتسیدی اول جاریه‌نك مهری امام اعظم وامام محمد قتنده مهر مثلی اولور * زیرا عتق مال دكلدر مهر ایچون صالح اولمز وابو یوسف قتنده جائز اولور * زیرا رسول علیه الصلاة والسلام صفیه‌یی اعتاق ایلدی وانی نكاح ایلدی وانك عتقی مهری قیلدی * بز دیرز كه رسول علیه الصلاة والسلام مهرسز نكاح ایله ممتاز اولدی پس اكر اول جاریه بعد العتق مولاسنی تزوجدن ابا ایدرسه قیمتی اول جاریه‌نك اوزرینه در ائمه‌نك جمیعسنك قولنده ولذلك مرأه بر عبدینی كندویی تزوج ایتمك اوزره اعتاق ایتسیدی پس اول عبد اول مرأه‌یی تزوج ایدرسه اول مرأه‌نك مهری واردر واكر اول عبد مرأه‌یی تزوجدن ابا ایدرسه عبدك قیمتی كندو اوزرینه لازم كلور

(باب التدبیر)

بو باب تدبیرك بیاننده‌در تدبیر لغت بوندن امرك عاقبتنه نظردر پس كأنه مولی عاقبت امرینه نظر ایدوب عبدینی كندودن صكره حریته چیقاردی * وشرعا لفظ تدبیر ولفظ مدبر دن هر بری مطلقده ومقیدده استعمال اولنور وظاهر اولان بودر كه تحقیقا لفظك مطلقله مقید بیننده اشتراكی معنویدر * زیرا اشتراك لفظی وضعك تعددینه محتاج اولور وعین لفظی كبی بو ایسه خلاف ظاهردر پس دلیلسز انی صرف اولنمز حالبوكه بو مقامده دلیل بوقدر ایمدی تعدد وضعه دخی رجوع یوقدر پس بو مقامده اول معنای مشتركی اولا بیان ایدوب اندن صكره ذكر اولنان ایكی قسمه تقسیم وهر برینك احكامنی بیاندن لابد در تكیم بو مقامده واقع اولدی اول جهتدن بن (هو تعلیق العتق بالموت) دیدم یعنی تدبیر مولانك عتق مملوكنی موته تعلیقیدر زیرا بر در كرك كندو موتی اولسون وكرك غیرك موتی اولسون تكیم عن قریب مدبر مقیدده ذكری كلور * اندن صكره اول تعلیقی ایكی قسمه تقسیم ایلدم وایكی قسمك احكاملرینی بیان ایلدم وتدبیرك مطلقله مقید بیننده اشتراكنك معنوی اولمسنی امام شمس الائمه مبسوطده تدبیر مالكك موتندن صكره مملوكده واقع اولان عتقدن عبارتدر قولی تأیید ایدر پس بوندن معلوم اولدیكه تحقیقا كنزك تدبیر عتقی موت مولانك مطلقی ایله تعلیقیدر دیدیكی وشارحی زیلعینك شیخ موت مولانك مطلقی ایله دیمسی مدبر مقیددن احتراز ایتدی دیدیكی ووقایه‌نك بر كمسنه عبدینی مطلقا كندندن صكره اعتاق دیدیكی وشارحی صدر الشریعه‌نك مطلقا دیمكه باعث مقیددن احترازدر دیدیكی لایق اولان كبی دكلدر * نعم ذكر اولنان كبی مبسوط اوزره‌ده سؤال وارد اولور كه تحقیقا انك مالكك موتندن صكره قولی كما ینبغی دكلدر مطلقك موت غیر ایله مقیددن خروجی ایچون * الا اكر دیمك ممكن اولور كه مبسوطك كلامی اعم اغلب اوزره مبنیدر وبزم ذكر ایلدیكمز نادر الوقوعدر (وهو اما مطلق كان مت فانت حر او انت حر یوم اموت او انت حر عن دبر منی او انت مدبر او دبرتك او حر ان مت الی مائة سنة وغلب موته قبلها) تدبیر یا مطلقدر مثالی اول انسان بن فوت اولدیغمده سن حرسن یاخود سن حرسن بنم فوت اولدیغم كونده یاخود سن حرسن بنم اردیمه قالدیغمكده یاخود سن مدبرسن یاخود بن سنی مدبر ایتدم یاخود سن حرسن اكر بو وقتدن یوز سنه‌یه وارنجه فوت اولورسم دیمك كبی حالبوكه اول رجلك موتی یوز سنه‌دن مقدم اولق سكسان یاشنده اولمغله غالب اوله * زیرا بو كلام صورتده مقید ومعناده مطلقدر زیرا بو مدتدن اول فوت اولمسی غالبدر بوندن صكره مصنف تدبیر مطلقك حكمنی (فلا یرهن ولا یخرج من الملك الا بالاعتاق او الكتابة) قولیله بیان ایلدی پس مدبر رهن قونلمز وبیعله ویا هبه ایله وبونلرك مثللری ایله ملكدن اخراج اولنمز الا اعتاقله اخراج اولنور وامام شافعی قتنده بر ملكدن ملك آخره انتقالی جائز اولور (ویستخدم ویستأجر) واستخدام اولنور واستیجار اولنور (والامة توطأ وتنكح) ومدبره اولان جاریه وطأ اولنور ونكاح اولنور (والمولی احق بكسبه وارشه ومهر المدبرة) ومولی مدبرك كسبنه وارشنه ومدبره‌نك مهرینه احقدر فی الجمله ملكك باقی اولدیغی ایچون (وبموته یعتق من الثلث ویسعی فی ثلثیه) ومولانك موتیله مدبر ثلثدن معتق اولور وثلثنده سعایت ایدر

(ان لم يترك غيره) اكر مولى مالدن مدبرك غيرى ترك ايتمدى ايسه (وله وارث ولم يجزه) حالبوكه مولانك وارثى اولوب تدبيرى جائز كورمدكارى صورتده ثلثى معتق اولوب ثلثاننده سعايت ايدر حتى مولانك وارثى اولمسه ياخود وارثى اولوب اكن تدبيرى جائز كوررسه مدبرك كلى معتق اولور* زيرا تدبير وصيت حكمندهدر پس وصيت بيت المال اوزره تقديم اولنور ووارثك اجازتيله جائز اولور (وفى كله مديونا) ومدبر كل قيمتنده سعى ايدر اكر مولى مديونا فوت اولورسه عتقى بوزمق ممكن اولمز پس مدبر ايچون قيمتك ردى واجب اولور ومدبرهنك والدى مدبردر صحابهنك اجماعى ايچون ودخى انامنه تابع اولديغى ايچون (واما مقيد) امامطلق قولى اوزره عطفدر (كان مت فى سفرى هذا او مرضى هذا او مات فلان او مت الى سنة او نحوها مما يقع غالبا) مثلا بن بو سفرمده فوت اولورسم ياخود بو مرضمده فوت اولورسم ياخود اكر فلان فوت اولورسه ياخود اكر بر سنه يه دكين فوت اولورسم ياخود اكثريا واقع اولان شيئدن بونك امثالى يعنى يكرمى سنه يه دكين مثلا* بو عبارت وقايهنك اكثريا ممكن اولان شيئدن عبارتندن احسندر (فيباع ويوهب ويرهن) پس مدبر مقيد بيع اولنور وهبه اولنور ورهن قونيلور* زيرا ذكر اولنان صفت اوزره موت لامحاله اولميجى دكلدر پس حالده سبب اولمامغله منعقد اولمز وفى الحال ثبوتله عدم بيننده متردد اولديغيچون معناى سببيت منتفى اولسيدى تعليق اولديغى حالده سائر تعليقات كبى باقى قالور پس شرطك وجودندن اول بيعى وبيع مثللى اولانلرى منع ايلمز (ويعتق من الثلث ان وجد الشرط) واكر شرط بولنورسه مدبر مقيد ثلثدن معتق اولور* زيرا صفت وقتا كه اجزاء حياتدن آخر جزءده معينه اولدى ايسه مدبر مطلقك حكمن اخذايدر موته اضافتك وجودى وترددك زائل اولمسى ايچون (صحيح قال انت حر قبل موتى بشهر فمات بعد شهر عتق من كل ماله) بر رجل صحيح عبدى ايچون بنم موتمدن براى اول سن حرسن ديوب پس اول رجل بر آيدنصكره فوت اولسيدى عبد اول رجلك كل مالندن معتق اولور* يعنى بر رجل صحيح عبدى ايچون بو كلامى ديسيدى بعده بر آيدنصكره فوت اولسيدى فقهانك بعضيسى ثلث مالدن معتق اولوردبدى وبعضلرى اول عبد جميع مالدن معتق اولورديدى قول صحيح بودرز يرا امام اعظم قولى اوزره عتق قبل الموت واقع اولان آيك اولنه مستند اولورو بو عتق اول وقتده صحيح اولور خانيهده بو يله ذكر اولندى (واو مات قبله لم يعتق) واكر رجل بر آيدن مقدم فوت اولورسه معتق اولمز زيرا مدبر مقيددر حالبوكه قيد بولنمدى اول سببدن معتق اولمز (ولو قال بعد موتى بشهر فمات بعده لم يعتق بالموت) واكر رجل عبدى ايچون سن بنم موتمدن بر آى صكره حرسن ديوب پس اول رجل بر آيدنصكره فوت اولسيدى موتله معتق اولمز مولانك اعتاق ايچون اهليتى معدوم اولمغله معلق بهك وجودى وقتنده يعنى معلق به كه فوتندنصكره بر آيدر موجود ايكن عبدانك موتيله معتق اولمز (بل يعتقه الوصى او الوارث او القاضى) بلكه اول عبدى وصى ياخود وارث ياخود قاضى اعتاق ايدر ولايت اول رجلك فوتندنصكره بونلره انتقال ايتديكى ايچون تحفهده بو يله ذكر اولندى (قيمة المطلق نصف قيمته او قنا) مدبر مطلقك قيمتى اكر قن ايسه قيمتنك نصفيدر (والمقيد قوم قنا) ومدبر مقيد قنا تقويم اولنور مدبرك قيمتنده فقها اختلاف ايلديلر بعضلر قن اولديغى حالده قيمتنك نصفيدر ديديلر وبعضيسى قن اولديغى حالده قيمتنك ثلثانيدر ديديلر وبعض ديديكه مدت عمرنده تخمين وظن ايله نه مقداره استخدام اولنورسه قيمتى اولدر ديديلر وفقيه ابو الليث قن اولديغى حالده قيمتنك نصفيدر ديدى وشيخ الاسلام خواهر زاده دخى بو يله ذكر ايتدى* زيرا قن ايچون ايكى منفعت واردر برينى منفعة بيعدر ودخى دينله ومهر ايله تمليكيدن ودخى بونلرك غيريدن بيعه مشابه اولانلردر وايكنجى منفعة اجاره واستخدامدر ايمدى تدبير منفعة اولايى فوت ايدوب منفعة ثانيه باقى قالدى پس مدبرك قيمتى قن اولديغى حالده اولان قيمتنك نصفى اولور واكر تدبير مقيد ايسه قنا تقويم اولنور خانيهده بو يله ذكر اولندى

(باب الاستيلاد)

بو باب استيلادك احكامى بياننده در استيلاد لغت جهتندن ولد طلب ايتمكدر وشرعا مولى جاريه سندن وطى ايله ولد طلب ايتمكدر (امة) مبتدادر خبرى اشاغيده كلهجك لم تملك كلمه سيدر * يعنى بر جاريه كه (ولدت من مولاها باقراره) مولاسندن ولد كتوره مولاسنك ولد كندوندن اولديغى اقرارايله (واو حملا)

اکرچه کیم مولانك اقراری جاریه‌نك حامل اولدیغی حالده اولورسه‌ده (او من زوجها فاشتراه) یاخود اول جاریه‌یی مولاسی بر رجله تزویج ایدوب اول رجلدن ولد کتوروب اول جاریه‌یی زوجی مولاسندن اشترا ایتدی ایسه (لم تملك) اول جاریه ملك تامله مملوك اولمز اکرچه کیم اول جاریه‌ده فی الجمله ملك باقی ایسه‌ده (وحکمها کالمدبرة) واول ولد کتورن جاریه‌نك حکمی مدبره حکمی کبیدر وتحقیق بونك بیانی مرور ایتدی (لکنها) لکن بو ماده‌ده بوقدر فرق وار که تحقیقا مستولده (تعتق بموته من الکل) ولینك موتیله ولینك کل مالندن معتق اولور ومدبره ثلثدن معتق اولور (ولم تسع لدینه) مولانك دینی ایچون سعایت ایتمز ومدبره سعایت ایدر (فان ولدت ثبت بلا دعوة) پس اکر مستولده بر ولد آخر دخی کتورورسه اول ولد آخرك نسبی مولاسی بندندر دیمکسزین ثابت اولور* زیرا اولد اولك دعوتیله اول جاریه‌دن مقصود اولان ولد متعین اولدی پس اول جاریه منکوحه کبی فراش اولدی بو اجلدن کا بعد العتق اوج حیضله عدت لازم کلدی (وینتفی بنفیه) ومولانك نفی ایله ولد منتفی اولور* زیرا جاریه‌نك فراشی ضعیفدر حتی مولی اول فراشك نقلنه تزویجله مالك اولور منکوحه بونك خلافیدر شول جهتله که زوجك نفی ایله ولد منتفی اولمز لا ملاعنه اولور فراشك تأکدی ایچون حتی تزویجله فراشك بطلانه مالك اولمز ومصنفك بو ذکر ایلدیکی شیء قضانك حکمیدر واما دیانت پس اکر مولی جاریه‌سنی وطیء ایدوب وحفظ ایدوب واندن آیرلمدی ایسه مولایه اعتراف ودعوت لازم کلور* زیرا ظاهر حال بودر که تحقیقا ولد اندندر واکر اندن آیریلوب یاخود حفظ ایتمدی ایسه انکچون ولدی نفی ایتمك جائز اولور زیرا بو ظاهر ظاهر آخره مقابل اولور واکر مولی ام ولدینی آخره تزویج ایتسیدی پس اول ام ولد زوجندن بر ولد کتورسیدی اول ولد اناسنك حکمندهدر* زیرا حق حریت ولده سرایت ایدر تدبیر کبی وولدك نسبی زوجدن ثابت اولور* زیرا فراش زوجکدر واکر مولی اول ولد بندندر دیو ادعا ایتسیدی اول ولدك نسبی مولادن ثابت اولمز وولد معتق اولور پس ولدك اناسی مولانك اقراری ایچون ام ولدی اولور وقچان مولی وفات ایتسیدی اول ام ولد جمیع مالدن معتق اولور هدایه‌ده بویله ذکر اولندی (وام ولد الذمی اذا اسلمت عرض علیه فان اسلم فهی له والا تسعی فی قیمتها وعتقت بعدها) وذمینك ام ولدی فی ان اسلامه کلسیدی اول ذمی اوزره اسلام عرض اولنور پس اول ذمی اسلامی قبول ایدرسه اول ام ولد انك ینه ام ولدی اولور واکر اسلامی قبول ایتمزسه اول ام ولد قیمتنده سعایت ایدر وسعایتدنصکره معتقه اولور (ادعی ولد امة مشترکة یثبت نسبه منه) برجاریهٔ مشترکه‌نك ولدینی ایکی شریکك بری ادعا ایتسیدی نسبی اول مدعیدن ثابت اولور* زیرا تحقیقا نسب قچان ولدك نصفنده ثابت اولسیدی اول ولد مدعینك ملکنه مصادف اولدیغی ایچون نصف باقیده دخی ثابت اولور ولدك تجزی قبول ایلدیکی ضرورتیله* زیرا ولدك نسبی که علوقدر تجزی قبول ایلمز* زیرا ولد واحد ایکی مادن حاصل اولمز (وهی ام ولده) واول جاریه مدعینك ام ولدی اولور* زیرا استیلاد امامین قتنده تجزی قبول ایتمز وامام اعظم قتنده انك نصیبی ام ولدی اولور اندنصکره شریکنك نصیبنه مالك اولور* زیرا اول نصیب شریکك تملکه قابلدر* زیرا اول جاریه ایچون حریت سبیلرندن تدبیر کبی وتدبیرك غیری کبی برشیء حاصل اولمدی (وضمن نصف قیمتها) واول مدعی جاریه‌نك نصف قیمتنه ضامن اولور* زیرا اول مدعی شریکنك نصیبنی استیلادی تکمیل ایلمك وقتنده تملك ایتدی واول جاریه‌نك قیمتی یوم علوقده اعتبار اولنور* زیرا ولدك امومیتی اول وقتدن ثابت اولور کرکسه اول مدعی غنی اولسون وکرك فقیر اولسون* زیرا بو ضمان ضمان تملکدر ضمان عتق بونك خلافیدر نتکیم موضعنده تقریر اولندی (ونصف عقرها) واول جاریه‌نك مدعی عقرینك نصفنه ضامن اولور یعنی عقر که شبهه ایله وطیء اولنان عورتك مهر بدرانك نصفنه ضامن اولور* زیرا جاریهٔ مشترکه‌یی وطیء ایلدی زیرا انك ملکی استیلاده حکم ایچون بعد الوطیء ثابت اولور پس شریکنك نصیبنده ملك وطیء عقبلربابا بونك خلافیدر که قچان اوغلك جاریه‌سنه ولد کتورتسیدی اول وقت بابانك اوزرینه عقر واجب اولمز (لا قیمة ولدها) جاریه‌نك ولدینك قیمتنه ضامن اولمز* زیرا اول ولد حر الاصل حاصل اولدی زیرا نسب وقت علوقه مستند اولدیغی حالده ثابت اولور وضمان اول وقتده واجب اولور پس ولد ملکی اوزره حادث اولور شریکنك ملکی اوزره اندن برشیء بولنمز (وان ادعیاه معا) واکر ایکی شریکدن هر بری معا اول ولدی ادعا

ایدرلرسه (فهما) یعنی والد ایکیسندن ثابت النسبدر و بونك معناسی فی‌ن جاریه ایکیسنك ملکنده
بوکلی اولسیدی و کذلك قچان ایکی شریك بوکلی برجاریه‌یی اشترا ایتسه‌لر ایکیسندن نسبك ثابت اولمسی
حقنده اختلاف اولنمز بلکه عقرك واجب اولمسی حقنده وولاده وام ولدك قیمتنك ضمانده اختلاف اولنور
حتی هر برینك اوزرینه شریکی ایچون عقر واجب اولمز ملکنده وطیٔ معدوم اولدیغی ایچون ایمدی هر برینك
اوزرینه ولدك نصف قیمتی واجب اولور اکر مدعی واحد اولورسه وهر بری ایچون ولده ولا ثابت اولور
زیرا نحریر پدر موضعنده بیلنان شیٔ اوزره وولدك ولاسی هر برندن اولمغه باعث سبب استحقاقده برابر
اولدقلری ایچون ایمدی ولاده برابر اولورلر (وهی ام ولدهما) واول جاریه ایکی شریکك ام ولدی اولور
ایکیسندن هر برینك ولده اولان نصیبنده دعواسنك صحیح اولدیغی ایچون پس ایکیسندن هر برینك اول
جاریه‌ده اولان نصیبی انك ایچون ام ولد اولور ولدینه تابع اولمغله (وعلی کل نصف عقرها) وایکی شریکدن
هر برینك اوزرینه جاریه‌نك نصف عقری لازم کلور وهر برینك آخر اوزره اولان حقی ایچون قصاصلشیرلر (ویرث
من کل ارث ابن کامل) واول ابن ایکی شریکك هر برینه ابن کامل ارثی ایله وارث اولور * زیرا بابانك اقراری
ابنك میراثنك کلنه‌در واول اقرار ابن حقنده حجتدر (وورثاه ارث اب واحد) واول ایکی شریك ابنه بر بابا
ارثی ایله وارث اولورلرسیبده برابر اولدقلری ایچون نتکیم قچان ایکیسیده اوغوللق اوزره بینه اقامت ایلسه‌لر
شبیده برابر اولدقلری کبی (ادعی ولد امة مکاتبه) یعنی قچسان برکسنه مکاتبنك جاریه‌سنی وطیٔ ایدوب
اول جاریه بر ولد کتوروب واول کسنه اول ولد بنمدر دیسیدی (وصدقه) ومکاتب دخی مولاسنی
تصدیق ایتسیدی (لزمه عقرها) اول جاریه‌نك عقری مکاتبك مولاسی اوزره لازم کلور * زیرا اول
جاریه‌یی اول مولی نکاحسز وملك یمینسز وطیٔ ایلدی حالبوکه شبهه ایچون اندن حد ساقط اولدی (ونسب
الولد) واول جاریه‌نك ولدینك نسبی اول مولادن لازم کلدی مولی ایله مکاتب بر برلرینی تصدیق
ایلدکلری ایچون نتکیم براجنبینك جاریه‌سی ولدینك نسبنی ادعا ایتدکده اول اجنبی انی تصدیق
ایلدیکی کبی اولدی (وقیمته) وولدك قیمتی دخی لازم کلور * زیرا مولی مغرور معناسنده‌در مولانك دلیله
اعتماد ایلدیکی حیثیتله ودلیل اولدر که تحقیقا والد مولانك کسبنك کسبیدر پس مولی اول ولدك رقیق اولمسنه
راضی اولمدی ایمدی اول ولد قیمتیله حر اولدی مولادن ثابت النسب اولدیغی حالده نتکیم مغرور دلیله اعتماد
ایلدیکی کبی واول دلیل ظاهرا ملکدر اکرچه حقیقة ملك دکل ایسه (لاالامیة) امیت لازم کلمز یعنی
جاریه مولانك ام ولدی اولمز * زیرا حقیقة مولی ایچون جاریه‌ده ملك یوقدر وحقدن انك ایچون اولان شیٔ
استیلادك صحتی ایچون کافیدر پس تقدیم ملکه نقله حاجت یوقدر اوغلنك جاریه‌سی بونك خلافیدر * زیرا
بابا ایچون اوغلنك جاریه سنده حقیقة ملك یوقدر وانك ایچون حق یوقدر انجق بابا ایچون حق تملك واردر
بو ایسه صحت استیلاد ایچون کافی دکلدر ایمدی بز اول جاریه‌یی بابانك ملکنه نقله محتاج اولدق استیلاد
صحیح اولسون ایچون (وان لم یصدقه) واکر مکاتب مولاسنی تصدیق ایلمدی ایسه (فلا یثبت نسبه)
ولدك نسبی مولادن ثابت اولمز وامام ابو یوسف ثابت اولوردیدی * زیرا جاریه مولانك کسبنك کسبیدر پس
اوغلنك جاریه‌سی کبی اولور بالکه اولادر * زیرا مولی ایچون مکاتبده ملك رقبه واردر ابن بونك خلافیدر وجه
فرق بودر که تحقیقا بابا ایچون اوغلنك مالنی تملك ایتمك جائزدر قچان اکا محتاج اولورسه * بو اجلدن بابا اوزره
جاریه‌نك عقری وولدك قیمتی واجب اولمز وجاریه انك ام ولدی اولور ومولی ایچون مکاتبنك مالنی تملك ایتمك
یوقدر * زیرا عقد کتابت ایله نفسنی حجر ایدوب اجنبی یه الحاق ایلدی بو اجلدن مولی اوزره جاریه‌نك عقری
وولدینك قیمتی واجب اولور وجاریه ام ولدی اولمز پس مکاتبك مولاسنی تصدیق ایلمسی شرط قیلندی اما قچان
مولی مکاتبه‌سنی وطیٔ ایدوب مکاتبه ولد کتورسیدی ومولی اول ولدی ادعا ایتسیدی ذکر اولنانك
خلافیدر که ولدك نسبی مولادن ثابت اولور مکاتبه‌نك مولاسنی تصدیقی شرط قیلنمدی * زیرا مکاتبه‌نك
رقبه‌سی مولانك مملوکه‌سیدر (الا اذا ملکه یوما) الا مکر که مولی برکون ولده مالك اوله یعنی مکاتب
کتابتندن عاجز اولوب رقه رد اولنمغله ولده مالك اولورسه بو تقدیرجه نسبی مولادن ثابت اولور وذکر اولنان کبی
قچان مولی مکاتبه‌یه دخی مالك اولورسه ولدك اناسی مولانك ام ولدی اولور * زیرا استیلاد ایله اقرار باقیدر اولکه

ام ولد اولمغی موجبدر وحق مکاتب زائل اولدی اولکه مانعدر (وطیٔ جاریة امرأته او والده او جده فولدت فادعاه لا یثبت النسب ویدرأ عنه الحد للشبهة) برکمسنه زوجه سنك یاخود باباسنك یاخود دده سنك جاریه سنی وطیٔ ایتسیدی واول جاریه ولد کتوردکده اول کمسنه بو والدبندندر دیسیدی نسب ثابت اولمز واندن حد ده ساقط اولور شبهه ایله وطیٔ ایتدیکی ایچون (فان قال احلها لی المولی) پس اکر اول کمسنه جاریه نك مولیسی بنم ایچون حلال ایلدی دیسیدی (لا یثبت النسب الا ان یصدقه فیه وفی ان الولد منه) نسب ثابت اولمز الا مکرکه مولی انی بکا حلال ایلدی دیدیکی قولنده وولد اندن اولدیغنده مولی تصدیق ایدرسه نسب اول کمسنه دن ثابت اولور (واو فی احدهما فقط لا) واکر ایکی قولك یالکز برنده تصدیق ایدرسه یعنی مولی یالکز بکا حلال ایتدی دیدیکی قولنده یاخود یالکز ولد اندن اولدیغی قولنده تصدیق ایدرسه نسب ثابت اولمز (وان کذبه ثم ملکها یوما یثبت النسب) واکر جاریه نك مولاسی اول کمسنه یی تکذیب ایدوب بعد زمان اول کمسنه اول جاریه یه مالك اولورسه اقرار باقی اولمغله نسب ثابت اولور

(کتاب الکتابة)

بو کتاب کتابتك احکامی بیاننده در مصنف بو کتابی بو مقامده ایراده باعث زیرا کتابت عتق توابعندندر تدبیر واستیلاد کبی (وهی) یعنی کتابت لغت جهتندن ضم وجمع معناسنه در وجیش عظیمه کتیبه دینلدیکی بو جهتندندر وکتب خطده حروفی جمع ایتمکدر وشرعا (جمع حریة الرقبة مآلا مع حریة الید حالا) مآل جهتندن رقبه نك حریتنی حال جهتندن یدك حریتیله بیله جمع ایتمکدر * زیرا مکاتب ید جهتیله مالکدر رقبه جهتیله مملوکدر وعن قریب بیانی کلور وبو کتابتك رکنی ایجاب وقبولدر مثالی مولی عبدینه اکر بکا بیك درهم ادا ایدرسك سن حرسن دیمك کبی یاخود بن سنی بیك اقچه یه کتابته کسدم دیمك کبی پس عبد دخی قبول ایلدم دیه * زیرا کتابت معاوضه در ایمدی ایجاب وقبولدن لابددر وکتابتك شرطی بدل کتابت کرك مال اولسون یاخود عمل اولسون معلوم اولمقدر وما بدلك منجم یاخود مؤجل اولمسی شرط دکلدر حتی کتابت مال حال ومنجم اوزره جائز اولور وامام شافعی قتنده کتابت جائز اولمز الا ایکی نجمله یعنی ایکی شهر ایله جائز اولور وکتابتك عبد جانبنده حکمی حجرك منتفی اولمسیدر وحریتك ثابت اولمسی یدحقنده در رقبه ده دکلدر حتی منافعنه ومکاسبنه احق اولور * زیرا کتابتدن غرض مولانك بدل کتابته واصل اولمسیدر وعبدك بدلی اداسیله حریته واصل اولمسیدر بو سببدن حریته وصول محقق اولمز الا بدلك اداسیله اولور وکتابتك مولی جانبنده حکمی عبدك رقبه سی مولانك ملکی اوزره باقی اولمسیدر ودیلدیکی وقتده بدل کتابتله حق مطالبه نك ثابت اولمسیدر واول عبد کتابتدن عاجز اولدقده مولی انی ملکنه استرداد ایتمسیدر (اذا کاتب قنه واو صغیرا) برکمسنه عبد قننی مکاتب ایتسیدی کرکسه اول کمسنه صغیر اولسون اویله صغیر که بیع وشرایه عقلی یتشور * زیرا عقلی ایریشن صغیر اهل قبولدن اولور وتصرف کندی حقنده نافع اولور (بمال حال اومؤجل) مال حال ایله یاخود برسنه یاخود ایکی سنه مؤجل مال ایله مکاتب ایتسیدی (اومنجم) یاخود مال منجم له مکاتب ایتسیدی یعنی معین زمانلر ایله موقت مال ایله مکاتب ایتسیدی * لفظ منجم طلوع نجمله توقیتدن اخذ اولندی اندنصکره مطلق توقیتده شایع اولدی (او قال جعلت علیك الفا تؤدیه نجوما اولها کذا وآخرها کذا فان ادیته فانت حر وان عجزت فقن وقبل) یاخود اول کمسنه قننه دیسه که بن سنك اوزریکه نجوما یعنی توقیتله بیك اقچه الزام ایلدم اول نجومك اولی فلان زماندر وآخری فلان زماندر پس اکر اول بیك اقچه یی ادا ایدرسك سن حرسن واکر ادادن عاجز اولورسك سن قنسن دیدکده اول قن دخی قبول ایتسیدی وقبل لفظی کاتب اوزرینه عطفدر قنك قبولی شرط قلندی * زیرا مولی مالی الزام ایتدی قنك دخی التزامندن لابددر (صح) اذا کاتب قولنك جوابیدر ذکر اولنان ایجاب وقبول ایله عقد کتابت صحیح اولدی برابردر کرك لفظ کتابتله تعبیر ایتسون وکرك کتابتك معناسنی افاده ایدر اداایله تعبیر ایتسون عقد کتابتك رکنی بولندیغی ایچون اولکه ایجاب وقبولدر (وعتق ان ادی کله وان لم یقل اذا ادیتها فانت حر) وقن معتق قیلنور اول بیك اقچه نك کلینی ادا ایدرسه اکرچه مولی بیك درهم ادا ایتدیکك وقتده سن حرسن دیمدی ایسه ده * زیرا کتابتك موجبی ادا قتنده عتقدر زیرا کتابت حریة یدی حریة رقبه یه عند الادا جمعدن

منبیء اولورو بونده شافعینك خلافی واردر (فخرج من یده) پس اول مكاتب مولانك یدندن چیقار زیرا كتابتك مقتضاسی مكاتب حقنده یدك مالكیتیدر بواجلدن مولی ایچون مكاتبی خروجدن وسفردن منع ایتمك اولمز (لاملكه) یوخسه مولانك ملكندن خارج اولمز * زیرا عقد كتابت عقد معاوضه‌در متعاقدین بیننده مساواتی اقتضا ایدر و بدل كتابتك اصلی مولی ایچون مكاتبك ذمتنده واجب اولور لكن اول وجوب ضعیفدر مولانك ملكی اول بدلده تمام اولمز الاقبض ایله اولور * زیرا بدل مكاتبك ذمتنده منافی ایله بیله ثابت اولور * زیرا مولی عبدی اوزره دین واجب قیله‌مز بواجلدن بدل كتابته كفالت صحیح اولمز ایمدی عبد ایچون بدلك مقابله‌سنده مالكیة ضعیفه ثابت اولور ذمتنده منافی ایله بیله ثابت اولدیغی كبی پس قیچان مولی ایچون قبضله ملك تمام اولسیدی عبد ایچون دخی مالكیت تمام اولور مولانك ملكی تمام اولدیغی ایچون ومالكیتك تمامی اولمز الاحریتله اولور ایمدی مكاتب مالكیت ضرورتیله معتق اولور پس بوجهتله مساوات ابتداء وانتهاء متحقق اولدی (وعتق مجانا ان اعتق مولاه) واكر مكاتبی مولاسی اعتاق ایدرسه مجانا معتق اولور یعنی مولانك حقی ساقط اولدیغی ایچون بلابدل معتق اولور (وغرم العقران وطیٔ مكاتبته) واكر مولی مكاتبه‌سنی وطئ ایدرسه مكاتبه‌نك مهر مثلی مقداره غریم اولور (اوان جنی علیها) یاخود مولی اكر مكاتبه اوزره جنایت ایدرسه (اوعلی ولدها) یاخود مكاتبه‌نك ولدی اوزره جنایت ایدرسه یاخود مال مثلی یاخود مالك قیمتنی اتلاف ایدرسه مولی غریم اولور * زیرا مكاتبه عقد كتابتله مولانك یدندن خارج اولوب اجنبی كبی اولدی ایمدی نفسنه وولدینه ومالنه احق اولدی (اذا كاتب علی قیمته) قیچان مولی عبدینی قیمتی اوزره مكاتب ایتسیدی مثلا اكر بكا قیمتكی ادا ایدرسك سن حرسن دیمكله یاخود بن سنی قیمتك اوزره مكاتب ایتدم دیمكله (اوعلی عین لغیره) یاخود غیرك برعینی اوزره مكاتب ایتسیدی بن سنی شوعبد اوزره مكاتب ایتدم دیمكله حالبوكه اول عبد غیرك عبدیدر بوظاهر روایتده‌در وامام اعظمدن روایت اولندیكه تحقیقا عین اوزره كتابت صحیح اولور حتی قیچان مكاتب اول عینه مالك اولوب وتسلیم ایدرسه معتق اولور واكر عاجز اولورسه رقه رد اولنوردیدی (یتعین بالتعیین) اویله عینكه اول عین تعیینله متعین اولور بوكلام غیرك دراهم ودنانیرندن احترازدر * زیرا انلر اوزره كتابت تعیینلری اولدیغی ایچون جائزدر (اوعلی مائة لیرد مولاه وصیفا) یاخود یوزدرهمه ویایوز دینار اوزره مكاتب ایدوب مولاسی اول مكاتبه برخادم رد ایلمك شرط ایتسیدی برابردر كرك اول خادم عبد اولسون یاخود جاریه اولسون حتی اكر برعبد معینه یاخود برجاریهٔ معینه‌یه شرط ایتسیدی عقد كتابت صحیح اولور (اوالمسلم علی خمر اوخنزیر فسد) یاخود مسلم اولان مولی عبدینی خمر اوزرینه یاخود خنزیر اوزره مكاتب ایتسیدی ذكر اولنان صورتلرده عقد كتابت فاسد اولور مصنفك فسد قولی اذا كاتب قولنك جوابیدر اما صورهٔ اولیده عقد كتابتك فاسد اولمسی عبدك قیمتی قدرا وجنسا ووصفا مجهوله اولدیغی ایچوندر پس عقد كتابت جهالتله متفاحش اولدی واما صورهٔ ثانیه‌ده فاسد اولمسی غیرك ملكنی تسلیمدن عاجز اولدیغی ایچوندر واما صورهٔ ثالثه‌ده فاسد اولمسی بوعقد بیع وكتابت اوزره مشتمل عقد اولدیغی ایچوندر * زیرا شول شیئكه یوز درهمدن مولانك رد ایلدیكی خادم اراسنده اولدی اول بیعدر وشول شیئكه یوز درهمدن مكاتبك رقبه‌سی اراسنده اولدی اول كتابتدر پس صفقه صفقه ایچنده اولدی پس اندن نهی اولندیغی ایچون جائز اولمز كذلك زیلعی دیدیكه بونك اوزرینه سؤال وارد اولور كه تحقیقا مولانك بوكلامی عقدك عدم صحتنی اقتضا ایدر قیچان مولی عبد اوزره برعبد معین یاخود برجاریهٔ معینه رد ایلمك شرط ایتسیدی حالبوكه قوم خلافیله تصریح ایلدیلر صواب اولان كافیده اولان شیئدر كه تحقیقا بدل كتابت بوصورتلرده مجهول القدردر ایمدی صحیح اولمزنته كیم مولی عبدی خادمك قیمتی اوزره مكاتب ایلدیكی كبی وبوواقعدر كه زیرا عبدك دنانیردن استثناسی ممكن اولمز انجق عبدك قیمتدن استثنا اولنور وقیمت ایسه قدرا جهالتله بدل كتابت اولمز وكذلك بدلك بدلندن دخی مستثنا اولمق صحیح اولمز واما صورهٔ رابعه‌ده عقد كتابتك فاسد اولمسی خمر ایله خنزیر مسلم حقنده مال اولمدیغی ایچوندر پس معاوضه حقنده عوض ایچون صالح اولمز (وعتق فیهما) خنزیر ایله خمرك اداسنده معتق اولور * زیرا خمر ایله خنزیر فی الجمله مالدر پس انده معنای عقد اعتباری ممكن اولور پس اول اعتبارك موجبی عوض

مشروطی اداقتنده عتقدر (ثم يسعى فی قيمة نفسه) يعنی مسمانك اداسيله معتق اولدقدنصكره اول عبد نفسنك قيمتنده سعايت ايدر وامام زفر اول عبد معتق اولمز الا نفسنك قيمتنی اداايله اولور زيرا بدل اولان قيمتدر ديدی وكفايه ده وهدايه نسخه لرنده اول عبد معتق اولمز الا خمرك قيمتنی اداايله اولور ديدی وبو كلام جدا مشكلدر عامهٔ كتابلرك روايتلرينه مخالفدر * زيرا اول كتابلرده معتق اولمز الا عبد نفسنك قيمتنی اداايله اولور دينلدی (لاينقص منه ويزاد عليه وان زائد زيدت عليه) اول قيمتدن نقص اولنمز واوزرينه زياده اولنور بو مسئله نك ماقبلنه برنوع تعليقی واردركه اول تعلق ماقبلنه مختص دكلدر يعنی تحقيقا كتابة فاسده ده قيمت مسمانك جنسندن اولسيدی پس قچان قيمت مسمادن ناقصه اولسيدی مسمادن نقص اولنمزوا كر قيمت مسمادن زائده اولسيدی مسمااوزره زياده اولنور * زيرا عبد اوزره واجب اولان عقد كتابتك فاسد اولديغی ايچون رقبه سنك رديدر حالبوكه ردرقبه عتقله متعذر اولدی ايمدی بالغةمابلغت قيمتنك ردی واجب اولدی * زيرا مولی نقصانه راضی اولمز وعبد ايسه عتقده حقی باطل اولمسون ايچون زياده يه راضی اولور ايمدی قيمتك ردی واجب اولدی (ولو علی ميتة ونحوها بطل) واكر عقد كتابت ميته اوزره اولورسه باطل اولور * زيرا ميته مال دكلدر پس مكاتب اوزره برشیٔ لازم كلمز (وصحت علی حيوان ذكر جنسه فقط) وعقد كتابت انجق جنسی ذكر اولنان حيوان اوزره صحيح اولدی نوعی وصفتی ذكر اولنمسه بيله (ويؤدی الوسط او قيمته) اول حيواندن وسط الحال اولان ادا اولنور يا وسط الحالك قيمتی ادا اولنور * زيرا وسط وقيمة وسطدن هر بری من وجه اصيلدر اما وسطك اصيل اولديغی ظاهردر * زيرا وسط خير الامور در واما قيمتك اصيل اولمسی زيرا وسط قيمتله بيلنور ايمدی قيمت اصيل اولدی ايمدی قيمتك دفعی اداء معناسنده قضادرنتكيم اصولده تقرر اولندی (ومن كافر) علی حيوان اوزره عطفدر يعنی كتابت كافردن صحيح اولدی (كاتب عبدا مثله) كندومثللی بركافر عبدينی (بخمر مقدرة) شومقداری خمره مكاتب ايتسيدی بدل معلوم اولمق ايچون تقدير اعتبار اولندی وبو عقدك صحتنه باعث * زيرا خمر كافرلرك قتنده مالدر بزم قتمزده سركه منزله سنده در (وای اسلم المولی فيتهما) وهر قنغيسی اسلامه كلورسه مولی ايچون خمرك قيمتی لازم كلور * زيرا مسلم خمری تملكدن وآخره تمليكدن منع اولنمشدر (وعتق بقبض الخمر) ومولانك خمری قبضی ايله عبد معتق اولور * زيرا عتق خمرك قبضنه تعليق اولنمشدر لكن بونكله عبدك اوزرينه نفسنك قيمتی واجب اولورنتكيم مرور ايتدی (وعلی خدمة شهر له اولغيره) علی حيوان اوزره عطفدر يعنی مولی ايچون ياخود مولانك غيری بركسنه ايچون برآی خدمت اتمك اوزره كتابت ايتسيدی (اوحفر بئر) ياخود برقيو قازمق اوزره (او بناء دار اذا بين قدر المعمول والاجر بما يرفع النزاع) ياخود بردارك بناسی اوزره عقد كتابت ايتسيدی قچان نزاعی رفع ايدر شيئله معمولك مقداری واجری بيان اولنسيدی بوذكر اولنلر صحيح اولدی (والف علی ان يؤديها الی غريمه) ومولانك غريمنه ادا اتمك شرطيله بيك اقچه اوزره (والف ووصيف) وبيك اقچه ايله برخادم ادا اتمك اوزره (والف وخدمته سنة) وبيك اقچه ايله عبدك برسنه خدمتی اوزره (وخدمته ابدا) وابدا خدمتی اوزره عقد كتابت (لا) جائز اولمز * زيرا مقتضای عقدی منافيدر * زيرا كتابتدن مقصود مملوكك يدا مالك اولمسيدركر كسه بعض زمانلرده اولسون عبد بعد عقد الكتابه مطلقا مالك اولسون ايچون نتكيم برسنه خدمت اوزره كتابتده اولديغی كبی بوايسه آنی نفی ايدر (لاتفسد بشرط الا ان يكون فی صلب العقد) كتابت شرطله فاسد اولمز الا مكركه شرط عقدك صلبنده اوله * هدايه ده ديديكه كتابت بيعه مشابهدر يعنی انتهاء زيرا كتابت انتهاسنده مالی مالله مبادله در ونكاحه مشابهدر يعنی ابتداء زيرا نكاح مالی مالك غيری اولان بضعله مبادله در ابتداء ايمدی بز كتابتی صلب عقدده حاصل اولور شرطده بيعه الحاق ايلدك نتكيم قچان مولی عبد اوزره خدمة مجهوله شرط ايلديكی وقتده اولديغی كبی * زيرا عقد بدلده در وصلب عقدده حاصل اولميان شرطده نكاحه الحاق ايلدك اصل اولانده بودر والله اعلم

* (فصل فی تصرفات المكاتب) *

بو فصل مكاتبك تصرفاتی بيانندهدر (صح بيعه وشراؤه ولو بالمحاباة) مكاتبك بيعی وشراسی صحيح اولدی كركسه محاباتله يعنی مسامحه ايله اولسون * زيرا محابات تجارك صنيعندندر زيرا تجار آزاولور برصفقه ده

مسامحه ایدر صفقه‌نك اخراده فائده اتمك ایچون (وسفره وان شرط ترکه) ومکاتبك سفری دخی صحیح اولور
اکرچه کیم مولی سفرك ترکنی شرط ایلدی ایسه ده (وتزویج امته) ومکاتب جاریه‌سنی آخره تزویج
اتمسی دخی صحیح اولور زیرا تزویج مال افاده ایدر اولکه مهردر (لا عبده) مکاتب عبدینی تزویج
صحیح اولمز* زیرا عبدی تزویج عبدی تنقیصدر ومعیوب قیلقدر وذمتنی مهر ایله ونفقه ایله مشغول اتمکدر
(وکتابة رقیقه) ودخی مکاتب رقیقنی مکاتب قیلمق صحیح اولدی* زیرا بو عقد مال ایچون عقد اکتسابدر
پس مکاتب بو عقده مالك اولور جاریه‌سنی تزویج صحیح اولدیغی کبی (والولاء له) ومکاتب ثانینك ولاسی
مکاتب اوله ایچوندر (ان ادی بعد عتقه) اکر مکاتب ثانی مکاتب اولك عتقندنصکره ادا ایدرسه* زیرا
عاقد ولانك ثبوتنی اهلندندر اولکه اصلدر ایمدی انکیچون ثابت اولور (والا) یعنی اکر مکاتب اولك
عتقندنصکره ادا اتموب بلکه عتقندن اول ادا ایدرسه (فلمولاه) مکاتب اولك مولاسی ایچوندر* زیرا
مکاتب اوله ایچون انده نوع ملك واردر وفی الجمله اعتاقك اکا اضافتی صحیح اولور پس حقیقت اعتاقك اضافتی
مباشرك اهلیتی اولمدیغی ایچون متعذر اولسه‌یدی مباشر مولاسنه اضافت اولنور نتکیم عبد مأذونك
برشیئی اشترا ایلدیکی وقتده اولدیغی کبی (وان ادیا جمیعا فولاؤهما للاولی) واکر ایکی مکاتب بدللرینی
جمیعا معا ادا ایلسه‌لردی پس ایکیسینك ولالری مولی ایچون اولور (وان عجز الاول) واکر مکاتب اول بدلك
اداسندن عاجز اولوب (ورد الی الرق ولم یؤد الثانی بدله بقی مکاتبا) ورقه رد اولنسیدی ومکاتب ثانی بدلنی
مکاتب اوله ادا ایلمسیدی ثانی مکاتب اولدیغی حالده باقی قالور پس اکر بدلی مولایه ادا ایدرسه معتق اولور
واکر بدلی ادادن عاجز اولورسه کالاول رقه رد اولنور (لا التزوج بلا اذنه) یعنی قولی اوزره عطفدر یعنی
مکاتبك مولاسنك اذنسز تزوجی صحیح اولمز (ولا التسری) تسری سریه اتخاذ اتمکدر* یعنی جاریه
اشترا ایدوب واول جاریه ایله وطئ جهتندن استمتاع ایلمك صحیح اولمز (واو به) کرکسه تسری مولانك
اذنیله اولسون (کذا المأذون والمدبر) عبد مأذونله مدبر دخی بو یله در بونلرك تزوج وتسریلری صحیح اولمز
زیرا تسرینك مبناسی ملك رقبه اوزره درملك متعه ایچون دکلدر پس رقیق اکرچه کیم مکاتب اولسون
یاخود مأذون اولسون یامدبر اولسون ملك احکامندن برشیئه مالك اولمزهر برینك رقبه‌سی مملوکه
اولدیغی ایچون ایمدی مولانك اذنی نافع اولمز (ولا الهبة ولو بعوض والتصدق الا بیسیر) ومکاتبك
هبه‌سی دخی صحیح اولمز کرکسه عوضله اولسون وتصدقی دخی صحیح اولمز الا شئ قلیل ایله اولورسه صحیح اولور
(والتکفل والاقراض واعتاق عبده ولو بمال) ودخی مکاتبك آخره کفیل اولمسی وقرض ویرمسی
وعبدینی اعتاق اتمسی صحیح اولمز کرکسه مال مقابله‌سنده اولسون (وبیع نفسه منه) وعبدك
نفسنی عبده بیع اتمك صحیح اولمز* زیرا بو ذکر اولنان شیئلر تبرعلردر مکاتب انلره مالك اولمز (الاب والوصی
فی رقیق الصغیر کالمکاتب) صغیرك باباسی ووصیسی صغیرك رقیقنده مکاتب کبیدر* یعنی هر تصرفکه مکاتب
عبدنده اکا مالك اوله باباایله وصی صغیرك رقیقنده اول تصرفه مالك اولورلر وشول تصرفکه مکاتب عبدنده
کا مالك اولمیه بابا ایله وصی دخی مالك اولمزلر پس تحقیقا بابا ایله وصی اول رقیق صغیرده بر تصرفه مالك اولورلرکه
اول تصرفله صغیر ایچون مال حاصل اوله مکاتبك کسب ماله مالك اولدیغی کبی پس بابا ایله وصینك حکمی
مکاتب کبیدر پس بابا ایله وصی صغیرك عبدینك کتابتنه مالك اولورلر مال اوزره اعتاقنه مالك اولمزلر وعبدینی
نفسنه بیعه دخی مالك اولمزلر و بابا ایله وصی صغیرك جاریه‌سنی آخره تزویجه مالك اولورلر مال اوزرینه اعتاقه
مالك اولمزلر (ولا یملك شیئا منهما مضارب وشریك) ومضارب ایله شریك ذکر اولنانلردن برشیئه مالك اولمزلر
شریك کرك شرکة مفاوضه اولسون وکرکسه شرکة عنان اولسون زیرا مضارب ایله شریك مالك اولمزلر
الا تجارته مالك اولورلر وتزویج ایله کتابت ایکیسیده تجارتدن دکللردر (ویکاتب علیه بالشراء من بینهما اولاد)
مکاتبك اوزرینه اشترا ایلدیکی کمسنه که مکاتب ایله اول کمسنه بیننده ولاد اوله اول کمسنه دخی مکاتب قیلنور یعنی
مکاتب کندی باباسنی یاخود دده‌سنی نقدر یوقاری کیدرسه‌ده و یاخود فرعنی نقدر اشاغی کیدرسه‌ده اشترا
ایتسه‌یدی اول اشترا ایلدیکی کمسنه مکاتبك کتابتنده داخل اولوب اول دخی مکاتب اولور* زیرا مکاتب
آخری مکاتب قیلمق اهلندندر اکرچه عتق ایچون اهل دکل ایسه‌ده پس مکاتبك ولاد جهتندن اشترا ایلدیکی

كمسنه دن هر بری مكاتبه يله مكاتب اولور بقدر الامكان صلهٔ رحمی تحقيق ايچون وانلرك كتابتنده داخل
اولمق جهتندن فوائدی مكاتبك كتابتی ايامنده طوغان ولديدر واندنصكره اشترا ايلديكی ولديدر
اندنصكره مكاتبك باباسی واناسيدر و بو ترتيب ايچون احكامده بر برلرندن تفاوتلری واردر * زيرا مكاتبك
كتابتی حالنده طوغان مولودك حكمی باباسنك حكمی كبيدر حتی باباسی فوت اولوب وفا ايدر شیٔ ترك
ايلمسه باباسنك توقيت نجومنسی اوزره سعايت ايدر ومكاتبك اشترا ايلديكی ولدی بدل كتابتی حالا
بالكليه ادا ايدر واكر عاجز اولورسه رقه رد اولنور ومكاتبك اشترا ايلديكی اناسی و باباسی مكاتب فوت
اولديغی وقتده رقه رد اولنورلر حالا ومؤجلا بدل كتابتی ادا ايتمزلر و بويله اولمغه باعث زيرا مكاتبك كتابتی
حالنده طوغان مولودك باباسنه تبعيتی ملكه وايكيسی بيننده بعضيله عقد حقنده حكما ثابتدر عقد حقنده
حقيقة ثابته دكلدر زيرا اينهماده بعد الانفصال حقيقة بعضيت يوقدر و باباايله انا ولده باعتبار الملك تابع
اولورلر بعضيله تابع اولمزلر * زيرا بابا ايله انا ولدك بعضی دكللردر بو جهتدن احكام انلر ايچون مختلف اولدی
(لاغيره او محرما كالاخ والعم) مكاتب ولادا اولان قريبنی اشترا ايتمكله انك كتابتنده داخل اولمز كركسه
محرم اولسون قرنداشی وعمی كبی بو امام اعظم قتندهدر وامامين محرم دخی مكاتبك اوزرينه شرا ايله
مكاتب قلنور ديديلر * زيرا صله نك يعنی شفقتك واجب اولمسی قرابة محرميه شامل اولور بو اجلدن حرك
اوزرينه ذی رحم محرمك كلمسی معتق اولور ونفقه لری اول حرك اوزرينه واجب اولور وانلره هبه
ايلديكی شيئده رجوع ايدهمز وانلردن برشیٔ سرقت ايلسه الی قطع اولنمز احكامدن بونلرك غيری به وارنجه *
امام اعظمك علتی اولدر كه تحقيقا مكاتب ايچون كسب واردر حقيقة ملكی دكلدر انی نفی ايدر
شیٔ اولديغی ايچون اولكه رقدر بو اجلدر قچان مكاتب مرأه سنی اشترا ايتسهدی نكاحی فاسد اولمز
ومكاتبه بركسنه زكات ويرسه جائز اولور اكرچه كنز بو اولورسه ده الاولاد مسئله سنده مكاتبك كسبی صلهٔ
رحم ايچون كفايت ايدر كورينمز ميكه تحقيقا كسبه قادر اولان كمسنه والدينك وولدينك نفقه سيله
مخاطب اولور وغيريده كفايت ايتمز حتی قرنداش قرنداشنك نفقه سيله مخاطب اولمز الا مكر غنی اوله و كتابته
داخل اولمق صله طريقيله در پس وجوب صله محلنه مختصدر (حتی جازله بيعهم) حتی مكاتب ايچون
اشترا ايلديكی ذی رحم محرمنك بيعی جائز اولدی * زيرا مكاتب انلره مالك اولمديكه انلرك بيعی ممتنع
اوله زيرا مكاتبك كنديسی مملوكدر (لكنه اذا ادی البدل عتقوا) لكن قچان مكاتب بدل كتابتی ادا
ايتسهيدی انلر معتق اولورلر * زيرا مكاتبك كسبی بدل كتابتی ادا ايدوب كسب كندو ايچون متقرر
اولمق بيننده بدلی ادادن عاجز اولوب كسب مولی ايچون متقرر اولمق بيننده موقوفدر و بو مقامده
كسب مكاتب ايچون متقرر اولوب ايمدی اشترا ايتديكی ذی رحم محرملری انك اوزرينه معتق اولديلر
(ولا سعاية عليهم) وانلر اوزره سعايت دخی لازم كلمز * زيرا مكاتب ابتداء قريبنی اشترا ايتمش كبی اولدی
(اشتری المكاتب ام ولده لو كانت معه لم يجز بيعها) مكاتب ام ولدينی اشترا ايتسهيدی اكر اول امك ولدی
كندو ايله بيله ايسه اول ام ولدك بيعی جائز اولمز * زيرا ولد وقتا كه اناسنك كتابتنده داخل اولديسه انك بيعی
ممتنع اولدی ذكر اولنان علت ايچون اناسنه تبعيتله وامنك دخی بيعی ممتنع اولدی ولدينه تبعيتله ورسول
عليه الصلاة والسلام (اعتقها ولدها) بيوردديغی ايچون (والا) واكر اول امك ولدی كندو ايله بيله
دكل ايسه (جاز) اول امك بيعی جائز اولدی امام اعظم قتنده وامامين قتنده جائز اولمز زيرا ام ولديدر بيعی
جائز اولمز امام اعظمك علتی تحقيقا قياس اول ام ولدك بيعنك جائز اولمسيدر اكرچه كيم ولدی بيله اولورسه ده
زيرا مكاتبك كسبی موقوفدر فسخه محتمل اولمیان اكا تعلق ايلمز اما قچان ولدی كندو ايله بيله اولسيدی
بو تقديرجه حديث شريف ايچون تبعيتله بيعی ممتنع اولور و ولد سزا كر بيعنك ممتنع اولمسی ثابت اولسه
ابتداء ثابت اولوردی قياس انی نفی ايتدی (زوج امته من عبده وكاتبهما فولدت دخل فی كتابتها
وكسبه لها) مكاتب جاريه سنی عبدينه تزويج ايدوب ايكيسنیده مكاتب ايتدكده * پس اول جاريه بر ولد
كتورسيدی اول ولد اناسنك كتابتنده داخل اولور و كسبی اناسنك اولور زيرا اناسنه تبعيتی ارجحدر بو اجلدن
حريتده ورقده اناسنه تابع اولور تكيم مرور ايتدی (مكاتب او مأذون نكح بالاذن حرة بزعمها) بر مكاتب

یاخود بر عبد مأذون مولاسنك اذنیله حره نكاح ایتسیدی واقعده حره اولمیوب بلكه بن حره یم دیمسیله حره اولدیغنی زعم ایدوب نكاح ایتسیدی (فولدت) پس اول مرأه بر ولد كتورسیدی (فاستحقت فولده عبد) پس اول مرأیه بركمسنه مستحق چیقسیدی اول ولد عبد اولور امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده و امام محمد قتنده حر در دیدی * زیرا مكاتب بو حقك ثابت اولمسی سببنده حره مشارك اولدی اولكه غرور در * پس مكاتب اول مرأه نك نكاحنه رغبت ایتمدی الا حریت اولاده رغبت ایلدی و امام اعظم ایله امام ابو یوسفك علتی تحقیقا اول ولد ابیكی رقیه لك بیننده طوغدی ایمدی رقیق اولور و تحقیق مرارا مرور ایتدیكه تحقیقا ولد رقده و حریتده انایه تابع اولور لكن بو اصل مغرورده ترك اولندی صحابه نك اجماعیله و بو ایسه مغرور معناسنده دكلدر حتی اكا ملحق اوله * زیرا مكاتب مغرور اولدیغی وقتده قیمة منجزه ایله مجبوردر و بو مقامده عتقك ما بعدنه قیمت متأخره ایله مجبوردر ایمدی اصل اوزره باقی قالدی مسئله غروره ملحق اولمدی (وطی امة اشتراها فاسدا فردت او صحیحا فاستحقت ضمن عقرها حالا) مكاتب بیع فاسد ایله اشترا ایلدیكی جاریه یی وطی ایتسیدی بیع فاسد اولمغله اول جاریه مولاسنه رد اولنسیدی یاخود اول جاریه شرا صحیح ایله اشترا اولنوب بركمسنه اكا مستحق چیقسیدی مكاتب انك عقرنه حالا یعنی حال كتابتده ضامن اولور (نكحها بلا اذن فاستحقت ضمن بعد عتقه) مكاتب مولاسندن اذنسز بر مرأه نكاح ایتسیدی و بركمسنه اول مرأه یه مستحق چیقسیدی انك عقرنه مكاتب عتقندنصكره ضامن اولور و فرق بودر كه اولكی مسئله ده دین مولی حقنده ظاهر اولدی * زیرا تجارت و توابعی كتابت تحتنده داخلدر و بو عقر ایسه تجارت توابعندندر * زیرا شرا اولمسیدی حد ساقط اولمزدی و حد ساقط اولمیانده عقر واجب اولمدی و مسئله ثانیه ده دین مكاتب حقنده ظاهر اولدی * زیرا نكاح اكتسابدن دكلدر كتابتده داخل اولمز * صدر الشریعه دیدیكه بر قائل ایچون دیمك واردر كه تحقیقا عقر وطئیله ثابت اولور شرا ایله ثابت اولمز و شرایه اذن وطئه اذن دكلدر و وطی پرشیده تجارتدن دكلدر ایمدی مولا حقنده ثابت اولمز * جوابنده بن دیرمكه بز تسلیم ایدرزكه تحقیقا عقر وطئیله ثابت اولور شرا ایله اولمز ابتدا لكن وطی شرایه مستنددر * زیرا شرا اولمیدی وطی بلاشبهه حرام اولوردی بونكله عقر ثابت اولمیوب حد واجب اولوردی ایمدی شرا ایله اذن وطئه اذن اولدی و نفس وطی اگرچه كه تجارتدن دكل ایسه ده لكن شرا تجارتدندر ایمدی عقر مولی حقنده ثابت اولدی (للمولی ان یدبره) یعنی مكاتبك مولاسی مكاتبی مدبر ایتمك جائز اولور (فان عجز بقی مدبرا والا سعی فی ثلثی قیمته او ثلثی البدل بموته معسرا) پس اگر مكاتب مدبر بدلنی ادادن عاجز اولسیدی مدبر اولدیغی حالده باقی قالور و اگر مكاتب مدبر بدل كتابتی ادا ایتمكه عاجز اولمزسه قیمتنك ثلثانده سعایت ایدر یاخود مولاسنك معسرا فوت اولمسیله بدل كتابتك ثلثانده سعایت ایدر یعنی تحقیقا مكاتب بعد التدبیر مخیردر یا نفسی تعجیز ایدر و مدبر اولور یاخود كتابت اوزره یورر پس اگر كتابت اوزره زمان مرورنده مولاسی فوت اولوب مكاتبدن غیری مالی اولمسیدی * پس مكاتب خیار ایله در یا قیمتنك ثلثانده سعایت ایدر یاخود بدل كتابتك ثلثانده سعایت ایدر و معسر قیدنه باعث زیرا مولی غنیا فوت اولسیدی شول حیثیتله كه مدبر ثلثدن خارج اوله اول مكاتب تدبیر ایله معتق اولور واندن بدل كتابت ساقط اولور (و یستولدها) یدبره اوزره عطفدر یعنی مولی مكاتبه سی وطی ایله ولد طلب ایتسیدی پس اول مكاتبه ولد طوغرسیدی و مولی اول ولدی ادعا ایتسیدی اول مكاتبه انك ام ولدی اولور (ومضت علیها) اول مكاتبه كتابت اوزره یورر (و عجزت و كانت ام ولد) یاخود كتابتدن عاجزه اولوب ام ولد اولور یعنی اول مكاتبه كتابت اوزره قالوب بدل كتابتی ادا ایدوب و مولاسنك موتندن اول معتق اولوب واندن عقرنی اخذ ایتمك یعنی ایله نفسنی كتابتدن عاجزه قیلوب و مولاسنك موتندنصكره آزاد اولمق بیننده مخیره اولور (و یكاتب ام ولده و عتقت بموته) یدبره اوزره یاخود یستولدها اوزره عطفدر یعنی مولی ایچون ام ولدینی مكاتب ایتمك جائز اولور و اول مكاتبه مولانك موتیله معتقه اولور عتقی مولانك موتنه معلق اولدیغی ایچون (مجانا) یعنی اندن بدل كتابت ساقط اولور * زیرا بدل كتابتك واجب اولمسندن غرض بدلی ادا ایلدیكی وقتده عتقدر * پس قچان موتندن اول معتقه اولسیدی انك اوزرینه غرضی توفیر ممكن اولمز (و مدبره) ام ولده اوزره عطفدر یعنی مولی ایچون مدبرینی مكاتب

ایتمك جائز اولور (وسعی فی ثلثی قیمته او کل البدل بموته معسرا) اول مکاتب مولاسنك فقیر اولدیغی حالده
موتیله قیمتك ثلثانده سعایت ایدر یاخود بدلك کلنده سعایت ایدر بو امام اعظم قتنده در و امام ابو یوسف قتنده
قیمتله بدلك اقلنده سعایت ایدر و امام محمد قتنده قیمتك ثلثاندن اقلده یاخود بدلك ثلثاندن اقلده سعایت ایدر
وخیار وعدم خیار تجزی ایله عدم تجزینك فرعیدر تنکیم مرور ایتمشدی (بصالح مع مکاتبه من الفین
مؤجل علی الف حال) مولی مکاتبیله مثلا بر سنه یه دکین مؤجل ایکی بیك درهمی بیك درهم حال ایله
مصالحه ایتمك جائز اولور وقیاس جائز اولمامق ایدی * زیرا بو صلح اجلدن حاله اعتیاضدر ووجه استحسان
اولدر که تحقیقا مکاتب حقنده اجل من وجه مالدر * زیرا مکاتب بدلی ادا اوزره قادر اوله مز
الا اجل ایله قادر اولور و بدل کتابت من وجه مال دکلدر حتی اکا کفالت صحیح اولمز ایمدی تعدیل اولندیلر
(مات مریض کاتب عبده) مرضی حالنده عبدینی مکاتب قیلان مریض فوت اولمش ایدی وعبددن غیری
مالی دخی اولمسه یدی (علی ضعف قیمته باجل) عبدك قیمتك ضعفی اوزره عبدك قیمتی بیك درهم
اولوب ایکی بیك درهمه اجل ایله مکاتب قیلمش ایدی (وردورثته) واول فوت اولان مریضك وارثلری
بو تصرفی رد ایتمشلردی (ادی ثلثی البدل حالا و باقیه مؤجلا او استرق) اول مکاتب بدل کتابتك ثلثانی
حالا ادا ایدوب باقیسنی مؤجلا ادا ایدر یاخود رقی قبول ایدر * یعنی تحقیقا عبد بدلك ثلثانی حالا ادا ایدر
و باقیسنی مؤجلا ادا ایتمك بینیله رقی قبول ایتمك بیننده مخیردر و بو امام اعظمله ابو یوسف قتنده در و امام
محمد قتنده بیك درهمك ثلثانی حالا ادا ایدر و باقیسنی اجل تمامنه دکین ادا ایدر * زیرا مریض ایچون
قیمتك ثلثانده تأجیل بو قدر * زیرا انکچون انده حق یوقدر و ثلثان قیمتك زیاده سنده انك ایچون
ترك صحیح اولور ایمدی تأخیر صحیح اولور و امام اعظم ایله ابو یوسفك علتی تحقیقا مسمانك جمیعسی بدل رقبه در
وورثه نك حق بدله متعلقدر ایمدی ثلثنده تأخیر جائز اولمز (واو کاتبه المریض علی نصفها) واکر مریض
عبدینی قیمتك نصفی اوزره مکاتب ایتسیدی عبدك قیمتی ایکی بیك درهم اولوب بیك درهمه مکاتب ایتمکله
(ادی ثلثیها حالا او استرق) یعنی عبد ایکی امرك بیننده مخیردر یا قیمتك ثلثنی حالا ادا ایدر و یاخود رقی قبول
ایدر * زیرا محابات مقدارده واقعه اولدی و تأخیرده ثلثله تنفیذ اولنور ثلثانله اولمز (حر کاتب عن
عبد بالف وادی عتق ولا یرجع وان قبل فکاتب) عبدك مولاسنه بر حر کمسنه بیك درهمه عبدیکی
مکاتب ایله دیوب واول بیك درهمی اول حر ادا ایلسه عبد معتق اولوب اول حر اولان کمسنه بعد الاداء
عبده رجوع ایده مز واکر عبد اول کتابتی قبول ایدرسه مکاتب اولور * بونك صورتی اولدر که عبدك مولاسنه
بر حر کمسنه عبدکی بنم اوزریمه بیك درهمه مکاتب ایله شول شرط اوزره که اکر بن سکا بیك درهمی ادا ایدرسم
اول عبد حردر عبدك مولاسی دخی بو وجه اوزره مکاتب ایلسه بحکم الشرط اول حرك اداسیله معتق اولور
واکر بو کتابتی عبد قبول ایدرسه مکاتب اولور * زیرا کتابت عبدك اجازتنه موقوفه در و عبدك قبولی اجازتدر
وشول شرطله اکر بن سکا بیك درهمی ادا ایدرسم اول عبد حردر دیمسیدی و اقچه یی ادا ایتسیدی قیاسا معتق
اولمزدی * زیرا شرط معدومدر و عقد کتابت دخی موقوفدر انك ایچون حکم یوقدر ایمدی استحسانا معتق
اولور * زیرا عبد غائب ایچون عتقی قائلك اداسنه تعلیق ایتمکده ضرر یوقدر ایمدی بو حکمك حقنده عقد
کتابت صحیح اولور و بیك درهمك عبده لازم کلمسنده توقف اولنور واکر بدل کتابتی اول حر ادا ایدرسه
عبد اوزره رجوع ایده مز * زیرا اول حر متبرعدر (کوتب حاضر وغائب وقبل فای ادی قبل جبرا عتقا)
یعنی بر رجلك ایکی عبدی اولوب ایکیسندن بری اول رجله بنی نفسمدن و فلانی بیك اقچه ایله مکاتب ایله دیسیدی
واول رجل دخی ایکیسنیده اول وجه اوزره مکاتب ایدوب و حاضر اولان قبول ایتسیدی اول ایکی عبدك
هر قنغیسی بیکی ادا ایدرسه مولی اول بدلی جبرا و عتقا قبول ایدر * پس قیاس حاضرك حصه سنده صحیح
اولوب غائبك قبولی اوزره متوقف اولمق ایدی و استحسانك وجهی اولدر که تحقیقا حاضر اولان عبد عقد
کتابتی ابتداء کندو نفسنه اضافت ایتمکله کندو نفسنی اصیل و غائبی تابع قیلدی شول جاریه که
مکاتبه قالنوب تبعا اولادی داخل اولوب حتی جاریه بدلی اداسیله اولادلریده معتق اولوب اولادلری اوزره
بدلدن بر شئی لازم کلمدیکی کبی پس کتابت حاضردن صحیح اولدیسه مولی ایچون حاضری اصیل اولمغله بدلك

كامل ايله خدا ايلمك واردر ايمدى بدلى هر قنغيسى ادا ايدرسه مولى انك قبولى اوزره جبر اولنور اما حاضردن قبولى بدل انك اوزرينه اولديغى ايچوندر واما غائبدن قبولى اول غائبك حريت شرفنه نائل اولديغى ايچوندر اكرچه كيم بدل آنك اوزرينه اولمدى ايسه ده رهنك معيرى كبى كه قچان دينى ادا ايتسه بدى مرتهن قبول اوزره جبر اولنور دينى تخليصه حاجتى اولديغى ايچون اكرچه كيم دين اوزرينه دكل ايسه ده (ولم يرجع على الآخر) وهر قنغيسى ادا ايدرسه آخر اوزره رجوع ايده مز * زيرا ادا ايدن متبرعدر (وقبول الغائب لغو) وعبد غائبك قبولى لغودر بر شيئله اخذ اولنمز عتق حاضر اوزره نافذ اولديغى ايچون (فان حرره) پس اكر مولى اول غائبى اعتاق ايدرسه (سقط حصته) غائبك حصه سى حاضرك ادا ايلديكى بدلدن ساقط اولور * زيرا عقدده مقصود اولديغى حالده داخل اولدى پس بدل ايكيسى اوزره منقسم اولدى اكرچه كيم غائب انكله مطالب دكل ايسه ده * كتابتده طوغان مولود بويله خلافيدر شول حيثيتله كه اول ولدك عتقيله امه نك بدلندن برشى ساقط اولمز * زيرا اول مقصود اولديغى حالده عقدده داخل اولمدى و يوم عقدده موجود اولمدى و كتابتده داخل اولمسى تبعادر و كذلك امه نك اشترا ايلديكى ولدده بويله در (وان حرر الحاضر او مات) واكر مولى عبد حاضرى اعتاق ايلسيدى ياخود اول حاضر فوت اولسيدى (ودى الغائب حصته حالا والا رد قنا) وغائب كندو حصه سنى حالا ادا ايدر واكر ادا ايتمزسه قنا رد اولنور مرور ايدن علت ايچونكه تحقيقا اول عبد غائب مقصود اولديغى حالده عقدده داخل اولدى كتابتده طوغان ولدك خلافيدر شول جهتدنكه قچان والدى فوت اولسه والدينك توقيت نجوميسى اوزره سعايت ايدر (ولو ثبت امة وطفلان لها فقبلت واديا لم يرجع وعتقوا) وجاريه وانك ايكى طفلى مكاتب قيلنسيدى واول جاريه اول كتابتى قبول ايلسيدى هر قنغيسى بدل كتابتى ادا ايدرسه انلردن هر برى غيرا اوزره مولايه ادا ايلديكى بدل كتابتله رجوع ايده مز ومعتق اولورلر مسئله اولده مرور ايدن علت ايچون

(باب كتابة العبد المشترك)

بو باب عبد مشتركك كتابتى بياننده در (احد شريكى عبد اذن للآخر بكتابة حصته بالف وقبضه) بر عبده شريك اولان ايكى كمسنه نك برى آخر ايچون اول آخر حصه سنى بيك درهمه كتابتى ايچون و بدل كتابتى قبضى ايچون اذن ورسيدى (ففعل وقبض بعضه ثم عجز) پس اول شريك دخى وجه مذكور اوزره عبدى حصه سى ايچون مكاتب ايدوب بدل كتابتك بعضنى قبض ايلسه اول قبض ايلديكى بعض اول شريكك اولور اكر اول عبد مكاتب عاجز اولورسه * امامين عبد ايكى شريك بيننده مكاتبدر وادا ايلديكى دخى ايكيسى بيننده مشتركدر ديديلر * زيرا امامين قتنده كتابت تجزى قبول ايتمز پس شريكنك نصيبنى كتابته اذن كلك كتابتنه اذندر پس قابض بعضده اصيلدر و بعضده وكيلدر و مقبوض ايكيسى بيننده مشتركدر بعد العجز دخى بويله باقى قالور وامام اعظم قتنده كتابت تجزى قبول ايدر پس اذن شريكك نصيبى اوزره مقتصر اولور و اذنك فائده سى اولدر كه تحقيقا اول شريك شريك آخره اذن ويرمسه شريك آخر ايچون حق فسخ واردر * پس اذنله حق فسخ باقى قالمز انك شريكنه قبضله اذنى عبد ايچون بدلى اكا ادايه اذندر پس اول قابضك نصيبنده قابض اوزره متبرع اولور ايمدى مقبوض انك اولور (واو كان عتق نصيبه) واكر بدل كتابتى قبض ايدرسه قابضك نصيبى معتق اولور (مكاتبة لرجلين جاءت بولد فادعاه احدهما ثم وطئها الآخر فادعاه فعجزت فهى ام ولد للاول) ايكى رجلك مكاتبه جاريه سى بر ولد كتوروب ايكيسندن برسى اول ولدى ادعا ايتسيدى اندنصكره رجل آخر وطئ ايدوب اولدخى ولد ثانى بى ادعا ايتسيدى پس اول مكاتبه كتابتدن عاجزه اولسيدى اول مكاتبه رجل اولك ام ولدى اولور * زيرا ايكى رجلدن برى وقتا كه ولدى ادعا ايتدى ايسه ملكى قائم اولديغى ايچون انك دعوتى صحيح اولور پس انك نصيبى انك ايچون ام ولد اولور * زيرا مكاتبه بر ملكدن ملك آخره نقل قبول ايتمز پس ولدك امومتى نصيبى اوزره اقتصار اولنور مدبره مشتركه ده ولديغى كبى * پس قچان رجل ثانى ولد ثانى بى ادعا ايتسيدى رجل اول كبى انك دخى دعوتى صحيح اولور ملكى قائم اولديغى ايچون بوندنصكره قچان مكاتبه عاجزه اولسيدى انك كتابتى اولمامش كبى اولدى ومتبين اولديكه تحقيقا جاريه نك كليسى رجل اول ايچون ام ولد اولدى * زيرا انتقالدن مانع اولان كتابت زائل اولدى و رجل

اولك وطئی سابقدر (وضمن للآخر نصف قيمتها) ورجل اول رجل آخر ايچون جاريه‌نك نصف قيمتنه ضامن اولور * زيرا رجل اول استيلادينی تكميل ايچون آخرك نصيبنی تملك ايدر (ونصف عقرها) ونصف عقرينه دخی ضامن اولور * زيرا رجل اول جاريهٔ مشتركه وطئ ايتدی (وضمن شريكه عقرها) ورجل اولك شريكی جاريه‌نك بالتمام عقرينه ضامن اولور * زيرا اول شريك حقيقةً غيرك ام ولدينی وطئ ايتدی پس تماما جاريه‌نك عقری لازم كلور (وقيمة الولد) وولد ثانينك قيمتنه ده ضامن اولور (وهو ابنه) اول ولد ثانی كه انك ابنيدر انك قيمتنه ده ضامن اولور * زيرا اول شريك مغرور منزله سنده‌در زيرا اول شريك وطئ وقتنده ملكی قائم وظاهر ايدی و مغرورك والدينك نسبی مغروردن ثابتدر وقيمتله حردر نتكيم معلوم اولمش ايدی (وای دفع اليها العقر صح) وعقری اول ايكی شريكك هرقنغيسی دفع ايدرسه صحيح اولور * زيرا مادامكه كتابت باقيه‌در حق قبض جاريه ايچوندر اول جاريه‌نك كندو منافعنه وابدالنه اختصاصی ظاهر اولديغی ايچون وقچان كتابتدن عاجزه اولسه مولايه رد اولنور مولانك اختصاصی ظاهر اولديغی ايچون (وان دبر الثانی ولم يطأها فعجزت بطل التدبير) واكر شريك جاريه‌يی وطئ ايتمدين مدبره ايتسيدی جاريه عاجزه اولدقده تدبير باطل اولور * زيرا تدبير ملكه مصادف اولور اما امامين قتنده ظاهردر كه زيرا مستولد اول جاريه‌يی قبل العجز تملك ايتدی واما امام اعظم قتنده پس تحقيقا اول جاريه‌نك عجزی ايله اول مستولد نصيبنه وقت وطئدن تملك ايتدی پس متبين اولديكه ملك غيره مصادف اولدی وتدبير ملكه طيانور نسب بونك خلافيدركه * زيرا نسب غروره طيانور نته كيم مرور ايدی (وهی ام ولد للاول) واول جاريه شريك اولك ام ولديدر مرور ايدن علت ايچونكه شريكنك نصيبنی تملك واستيلادی كامل قيلدی (والولد له) وولد دخی انك اولور مرور ايدن علت ايچونكه تحقيقا انك دعوتی صحيحه‌در صحيح قائم اولديغی ايچون (وضمن لشريكه نصف عقرها) وشريكی ايچون جاريه‌نك نصف عقرينی ضامن اولور جاريهٔ مشتركه‌يی وطئ ايتديكی ايچون (ونصف قيمتها) وجاريه‌نك قيمتنك نصفنه ده ضامن اولور * زيرا جاريه‌نك نصفنی استيلاد ايله تملك ايتدی اولكه قيمتله تملكدر (فان حررها احدهما غنيا) يعنی اكر ايكی شريك جاريه‌يی مكاتب قلوب اندنصكره ايكيسندن بری غنی اولديغی حالده آزاد ايتسيدی (فعجزت ضمن المحرر نصف قيمتها لشريكه) پس اول جاريه كتابتدن عاجزه اولسيدی آزاد ايدن شريكی ايچون جاريه‌نك نصف قيمتنه ضامن اولور واول ضامن نصف قيمتله جاريه‌يه رجوع ايدر امام اعظم قتنده وامامين قتنده رجوع ايده‌مز وبو مسئله مرور ايدن شئ اوزره مبنيدركه تحقيقا ساكت قچان معتقه ضامن اولسه امام اعظم قتنده عبد اوزره رجوع ايدر امامين قتنده رجوع ايده‌مز (عبد لرجلين دبره احدهما فحرره الآخر غنيا او بالعكس) ايكی رجلك بر عبدی اولوب ايكيسندن بری مدبر ايدوب وآخری غنی اولديغی حالده آزاد ايتسيدی ياخود ايكيسندن بری غنی اولديغی حالده آزاد ايدوب وآخر مدبر ايتسيدی (اعتق المدبر واستسعی فيهما) اول عبدی مدبر ايدن اعتاق ايدر وايكی صورتده عبد سعايت ايدر (او ضمن شريكه فی الاولی فقط) مدبرك شريكی انجق صورة اولیده ضامن اولور و بو مسئله قچان ايكيسندن بری اولا مدبر ايتديكی صورتده‌در پس تحقيقا ايكيسندن بری اولا مدبر ايتدكده شريكی ايچون انك تضمينی واردر ياخود حصه‌سنی اعتاق ايتمك واردر ياخود عبددن سعايت ايتمك واردر امام اعظم قتنده پس قچان شريك آخر اعتاق ايتسيدی اول شريك آخر ايچون ولاية تضمين واردر وسعايت باقی قالمز ومدبرك نصيبی اعتاق سببيله فاسد اولور ايمدی مدبر ايچون دخی عبدی اعتاق ايتمك واردر ياخود عبد سعايت ايدر ياخود مدبرلكی حالنده قيمتنه ضامن اولمق واردر واول قيمت ايسه قنّ قيمتنك نصفيدر ياخود ثلثانيدر نته كيم مرور ايتدی وضمانله عبده مالك اولمز زيرا مدبر برملكدن برملكه انتقال ايتمز و صورة ثانيه ده اولكه عكسيدر قچان شريك اول اعتاق ايتسيدی آخر ايچون خيارات ثلاثه واردر امام اعظم قتنده پس اكر مدبر ايدرسه آنكيچون ولاية تضمين باقی قالمز بلكه ولايةٔ اعتاق وسعايت ايتديرمك قالور پس ولاية اعتاق وسعايت ايتدرمك ايكی صورتده ده ثابتدر وتضمين صورهٔ اولايه مختصدر وامامين قتنده قچان ايكيسندن بری مدبر ايتدكده آخرك اعتاقی باطلدر * زيرا تدبير امامين قتنده تجزی قبول ايتمز پس صاحب تدبيرك نصيبنه مالك اولور وقنّ نصف قيمتنه

ضامن اولور كرك غنى وكرك فقير اولسون * زيرا ضمان ضمان تملكدر غنا وفقر ايله مختلف اولمز واكر ايكيسندن برى اولا اعتاق ايدرسه آخرك مدبر ايتمسى باطلدر * زيرا اعتاق تجزى قبول ايتمز امامين قتنده پس ثنا عبدك نصف قيمتنه ضامن اولور اكر غنى ايسه وعبد سعايت ايدر اكر فقير ايسه * زيرا بو ضمان ضمان اعتاقدر غنا وفقر ايله مختلف اولور والله اعلم

(باب الموت والعجز)

بو باب مولى عجزك بياننده در (مكاتب عجز عن نجم اوله مال سيصل لم يعجزه الحاكم) ومكاتب بدل نجوميسندن عاجز اولسه ودى اكر مكاتبك قريبا واصل اوله جق مالى وار ايسه حاكم انك عجزى ايله حكم ايلمز (الى ثلاثة ايام) اوچ كونه دكين * نجم طلوع ايدن كوكبه دبرلر اندن صكره نجمله وقته تسميه اولندى * زيرا وقت نجمله معلوم اولور اندن صكره وقتله اول وقتده ادا اولنان شيئه تسميه اولندى بينهماده ملابسه اولديغيچون * اوچ كونه دكين عجزنه حكم اولنمامغه باعث ايكى جانبه نظر ايله در * زيرا اوچ كون برمدتدر كه عذرلرك اظهارى ايچون ضرب اولندى خصمك دفعى ايچون مهل وبرلمسى كبى وقضا ايچون مديونه مهل وبرلمسى كبى (والا) يعنى اول مكاتبه نك قريبا واصل اوله جق مالى يوغيسه (عجزه) حاكم انك عجزنه حكم ايدر بو امام اعظمله امام محمد قتنده در ابو يوسفك قتنده حاكم نك عجزنه حكم ايلمز تاكيم ايكى وقت كچمدكجه (وفسخها) وحاكم اول كتابتى مكاتبك عجزندنصكره فسخ ايدر (بطلب مولاه) مولاسنك طلبى ايله فسخ ايدر (اومولاه برضاه) ياخود مكاتبك مولاسى مكاتبك رضاسيله فسخ ايدر واكر عبد فسخه راضى اولمزسه ده قاضينك قضاسيله فسخدن لابددر زيرا عقد كتابت برعقد لازم تامدر فسخنه قضادن لابددر ياخود رضا ايله فسخ اولور نته كيم هبه دن رجوعده اولديغى كبى وبعض روايتلرده مولى فسخله منفرد اولور مكاتبك رضاسى شرط قلنمدى ديلدى نته كيم نچسان مشترى قبل القبض عيب بولسه يدى تحقيقا مشترى فسخده منفرد اولور كافيده دخى بويله ذكر اولندى * معلوم اوله كه كتابة فاسده نك حكمى مولى ايچون حق فسخ اولمقدر وعبدك رضاسى بوغيكن رده اعاده حق اولمقدر وعبد ايچون كتابة جائزه ده وفاسده ده مولانك رضاسى يوغيكن فسخ ايتمك واردر عماديه ده بويله ذكر اولندى (وعاد رقه) اول مكاتب رقه عود ايدر كتابت منفسخ اولديغى ايچون (ومافى يده لمولاه) واكتسابدن عبدك يدنده اولان شئ مولاسى ايچوندر نچان اول شئ عبدينك كسبى ايديكى ظاهر اوله (وان مات عن وفاء لم ينفسخ) واكر مكاتب عن وفاء فوت اولورسه يعنى بدل كتابته وفا ايدر مالى وار ايسه كتابت فسخ اولنمز (وقضى بدله منه) وبدلى انك مالندن قضا اولنور (وحكم بموته حرا) وحر اولديغى حالده فوت اولمسيله حكم اولنور (والارث منه) واندن ارثله حكم اولنور (وعتق بنيه سواء ولد فى كتابته اوشراهم) واوغللرينك عتقنده ده حكم اولنور برابردر كرك اول اولاد كتابنده طوغسون وكرك كتابنده شترا ايتسون (اوكوتب هو وابنه صغيرا اوكبيرا معه) ياخود مكاتب اوغلى ايله كرك صغير وكرك كبير كتابة واحده ايله مكاتب اولنمش اولسون * زيرا نلرك هر برى كتابنده انك تابعلريدر مكاتبك عتقيله معتق اولورلر (وان لم يترك وفاء فى ولدفى كتابته سعى على نجومه)واكر اول فوت اولان مكاتب مال ترك ايتمدى ايسه كتابنده طوغان ولدى باباسنك نجومى اوزره سعايت ايدر (وباداته حكم بعتق ابيه قبل موته وبعتقه) واول ولدك بدلى اداسيله باباسنك موتندن اول عتقنه وولدك عتقنه حكم اولنور * زيرا كتابنده داخلدر واول كسبى باباسنك كسبى كبيدر اراده باباسنه خلف اولور ايمدى وفا ترك ايتمش كبى اولدى (ترك ولدا شراه فيها ادى) مكاتب فوت اولوب كتابنده اشترا ايتديكى ولدينى ترك ايتسيدى اول ولد بدلى حالا ادا ايدر (اورد رقيقا) ياخود رقه رد اولنور امام اعظم قتنده وامامين قتنده اجلنه دكين ادا ايدر كتابنده مولوده اعتبار او امام اعظمك علتى تحقيقا اجل عقدده شرط اولديغى حالده ثابت اولدى پس عقد تحتنده داخل اولان كمسنه حقنده داخل اولدى ومشترى اولان ولد داخل اولمدى * زيرا عقد اكا مضاف ولمدى وعقدك حكمى اكا انفصالى ايچون سرايت ايتمز * كتابنده طوغان مولود بونك خلافيدر كه زيرا كتابنده طوغان مولود وقت كتابته متصلدر پس حكم اكا سرايت ايدر ونچسان عقد كتابتك حكمنده داخل اولسيدى باباسنك بدل نجوميسى اوزره سعايت ايدر (ترك ولدا من حرة ودينا بفى البدل فجنى الولد وقضى [illegible]

على عاقلة امه لم يكن تحجيراً الابيه) مكاتب فوت اولوب حره دن بر ولد ولدله وفا ايدر ناس اوزره دين ترك ايتسيدى پس اول ولد جنايت ايدوب واناسنك عاقله سى اوزره موجب جنايتله قضا اولنسيدى باباسى ايچون تحجير اولمز زيرا بوقضا كتابتى مقرر قيلر * زيرا كتابت ولدى اناسنك مواليسنه الحاقنى اقتضا ايدر وعقلك اول موالى اوزره ايجابنى اقتضا ايدر لكن بروجه اوزره كه معتق اولوب ولايتى باباسنك مولاسنه جرايتمك محتمل اولور وعقد كتابتك حكمنى مقرر قيلان تحجير اولمز * ومصنفك ودينابنى ديمسنه باعث زيرا اكر عين اولسيدى ولدى اناسنك مواليسنه الحاقله قضا حاصل اولمزدى فى الحال وفا ممكن اولديغى ايچون (وان اختصم قوم امه وابيه فى ولائه فقضى به لقوم امه فهو تحجيز) واكر اول ولدك اناسنك وباباسنك قومى اول ولدك ولاسنده خصومت ايتدكلرنده پس اناسنك قومنه ولا ايله قضا اولنسيدى بوقضا تحجيزدر * زيرا ولدك ولاسى اناسنك مولاسيچون اولمغله قضانك معناسى تحقيقا بابا رفيق اولديغى حالده فوت اولدى وكتابت منفسخ اولدى پس قضا فصل مجتهد فيهده اولور ايمدى نافذ اولور وكتابت منفسخ اولور (طاب لمولاه صدقة اداها اليه فعجز) مكاتبك مولاسنه ادا ايلديكى صدقه مولاسنه طيب اولدى پس مكاتب عاجز اولدى يعنى تحقيقا مكاتبك مولاسى قچان صدقه ايچون مصرف اولسيدى اول صدقه كرك زكات اولسون وكرك زكاتك غيرى اولسون مثلا مكاتب مصارفدن اولمغله زكات اخذ ايدوب وآنى بدل كتابت ايله مولاسنه ادا ايتسيدى اندنصكره مكاتب عاجز اولسيدى پس ظاهر اولسه كه مولى اول زكاتى غنى اولديغى حالده اخذ ايتدى ومع ذلك اول زكات مولى ايچون طيب اولور * زيرا مولى اول مالى اخذ ايلديكى زمانده عتقدن عوضا اخذ ايلدى وعبد ايسه اول مالى صدقه اولديغى حالده اخذ ايلدى واصول مقررهدندر كه تحقيقا ملكك تبدلى ذاتك تبدلى مقامنه قائمدر رسول عليه الصلوة والسلامك بريره نام مرأه ايچون (هي لك صدقة ولنا هدية) قول شريفندن اخذ اولنديغى ايچون (جنى جناية اوجنايات خطأ كان عليه حالا) مكاتب خطاء برجنايت ياخود برقاچ جنايتلر ايتسيدى اول جنايتلرك موجبى مكاتبك مكاتبلكى حالنده اوزرينه كسبنده لازم كلور مولاسى اوزره لازم كلمز * زيرا مولانك رقبة وذاتا مملوكيدر يدا وتصرفا حردر پس تحقيقا اول مكاتب رقبة مملوك اولديغى اعتبار ايله جنايتك موجبى مولاسى اوزرهدر وكسبا موجب جنايتى كندو اوزرينه اولاق واجب اولور مولاسى اوزره اولاق واجب اولمز پس موجب جنايتى كسبنده قلنديكه حتى موجب جنايتى ايكيسنك اوزرينه اوله * زيرا مكاتبك اكتسابنده كندو ايله مولاسى ايچون حق واردر حالبوكه عبدى جنايت ايچون دفعى كتابت سببيله متعذر اولدى اولكه ايكيسنك حقيدر ايمدى ايكيسنك مالندن قيمت واجب اولدى (الاقل من قيمته ومن الارش) يعنى مكاتب خطأ جنايت ايتسيدى قيمتندن وارشدن اقل لازم كلور * زيرا مكاتب عبددر لكن عبدى دفع ايلمك كتابت سببيله متعذر اولدى واكر عبدك دفعى ممكن اوليدى عبدك دفعى ايله مولى خلاص اولوردى اكرچه كيم ارش عبدك قيمتندن اكثر اولورسهده پس قچان عبدك دفعى متعذر اولسيدى قيمتك دفعى ايله عبد خلاص اولور مدبرده اولديغى كبى (وان تكررت قبل القضاء لزمته قيمة واحدة) واكر جنايت قبل القضا متكرر اولورسهده مكاتب اوزره قيمة واحده لازم كلور واكر مكاتب برجنايت ايدوب اوزرينه قضا اولندقدنصكره برجنايت دخى ايتسيدى اوزرينه برقيمت اخرى دخى لازم كلور * زيرا مكاتبك جنايتى دينا اولمز الاقضا ايله اولور ياخود صلحله اولور ياخود معتق اولوب ياخود فوت اولمغله دفعهدن يأسله اولور ايمدى قيمتك واجب اولمسى اشياء ثلثهنك برى ايله جنايتك توكيدينى ايجاب ايدن شئ اوزره متوقف اولور (اقر بجناية خطأ لزمته فى كسبه) مكاتب خطاء برجنايتله اقرار ايتسيدى اول جنايتك موجبى مكاتبك كسبنده لازم كلور يعنى اكر مكاتب خطاء برجنايتله اقرار ايتسيدى اول جنايت اكا لازم كلور واوزرينه جنايتله حكم اولنور * زيرا مكاتبك جنايتى كسبنده مستحقهدر ومكاتب اكسابنه احقدر پس اقرارى حر كبى تنفيذ اولور وقچان عاجز اولنجهدكين اوزرينه حكم اولنمزسه اقرارينك صحتى باطل اولور قاعدهسنده بويله ذكر اولندى (جنى عبد فكاتبه مولاه جاهلا) برعبد جنايت ايتسيدى ومولاسى اول عبدك جنايتنى جاهل اولديغى حالده اول عبدى مكاتب ايتسيدى (فعجز) پس اول مكاتب عاجز اولسيدى (اومكاتب فلم يقض به) ياخود مكاتب جنايت

ایدوب موجب جنایتله قضا اولنمسه (فعجز) پس اول مکاتب عاجز اولسه (دفع) مولی اول جنایت ایدن عبدی ولی جنایته دفع ایدر (اوفدی) یاخود فدا ایدر یعنی مولی عبدك دفعیله جنایتی ارشنك اداسی بیننده مخیردر * زیرا فدا اصلنده عبدك جنایتی ایچون موجبدر حالبوکه مولی جنایته عالم اولدیغی فدا ایچون مختار اوله لکن کتابت عبدك دفعی ایچون مانعه در پس عجزدن مانع زائل اولسیدی حکم اصلی عود ایدر (وان قضی به علیه مکاتبا فعجز بیع فیه) واکر مکاتب اوزره موجب جنایتله مکاتبلکی حالنده قضا اولنسه پس اول مکاتب عاجز اولسه اول موجبده بیع اولنور رقبه سندن قیمتنه قضا ایله حقك انتقالی ایچون (ولا تنفسخ بموت مولاه) وکتابت مولاسنك موتیله منفسخ اولمز * زیرا کتابت حریتك سببیدر وانسانك حقنك سببی دخی انك حقیدر (ویؤدی البدل الی ورثته علی نجومه) واول مولیسی فوت اولان مکاتب بدل کتابتی توقیت نجومیسی اوزره مولاسنك ورثه سنه ادا ایدر * زیرا مکاتب حریته بو وجه اوزره مستحق اولدی وسبب دخی اول وجه اوزره منعقد اولدی ایمدی بو صفت اوزره باقی قالوب تغییر اولنمز لکن ولانك وارثلری استیفاده مولایه مخالفلردر (فان اعتقه بعضهم لایعتق) پس اکر ورثه نك بعضی اول مکاتبی اعتاق ایتسه معتق اولمز * زیرا اول بعض اکا مالك اولمدی زیرا مکاتب اسباب ملکدن برسیله مالك اولنمز ووارث اولمق اول سببلردندر (وان اعتقوه عتق مجانا) واکر ورثه نك کلیسی اعتاق ایدرلرسه مجانا معتق اولور قیاس معتق اولمامسی ایدی واستحسانك وجهی اولدر که تحقیقا اعتاق بدل کتابتدن ابرا قلنور * زیرا بدل کتابت ورثه نك حقیدر واول حقده ارث جاری اولدی ایمدی انلردن اعتاق اقتضاء ابرادر وبدلدن استیفا ایله اقراردر پس انك ذمتی ابرا اولنوب معتق اولور نته کیم قچان مولی انی بدل کتابتك کلندن ابرا ایتدکده معتق اولدیغی کبی ورثه نك اعتاق ایتملرینك شرطی مجلس واحدده اعتاق ایتملریدر حتی متفرقا اعتاق ایتسه لر معتق اولمز بعضیلر بعض ورثه اعتاق ایتمکله معتق اولور قچان باقیلر بعده ایتسه لردی مادامکه اولکی بعض رجوع ایتمدکچه دیدیلر (تحته امة طلقها ثنتین) مکاتبك تحت نکاحنده برجاریه اولوب اول جاریه یی ثنتین ایله تطلیق ایتسیدی پس حرمت غلیظه حاصل اولور (فملکها الاتحل له) پس اول جاریه یه مکاتب مالك اولسیدی انکچون اول جاریه یی وطی ایتمك ونکاح ایتمك جائز اولمز (حتی تنکح زوجا غیره) حتی اول مرأة نفسنی زوج آخره نکاح ایتمدکچه اول مکاتبه حلال اولمز حق سبحانه وتعالینك (فلاتحل له حتی تنکح زوجا غیره) قول شریفی ایچون * زیرا بو مقامده نکاح عقد صحیح اوزره محمولدر ودخولك شرط قلنمسی عسیله حدیث شریفی ایله ثابت اولدی نته کیم موضعنده تقریر اولندی

*(کتاب الولاء)

بو کتاب ولانك بیاننده در * ولاء لغتده بوندن ولیدندر قرب معناسنه وشرعا (هو قرابة حکمیة حاصلة من العتق او الموالاة) ولا برقرابه حکمیه درکه عتقدن حاصله در یاخود موالاتدن حاصله در (الاول) یعنی عتقدن حاصل اولان ولا (لمعتق غیر حربی) حربی اولمیان معتق ایچوندر یعنی برحربی دار حربده عبدینی اعتاق ایتسیدی اول حربی ایچون ولا یوقدر حتی قچان ایکیسیده مسلم اولدقلری حالده بزم دارمزه چیقسه لردی اول حربی اول عبده وارث اولمز امام ابو یوسف بونك خلافی اوزره در کافیده بویله ذکر اولندی وز بلمی ذمیلر بربرلرینه ولا ایله مسلمین کبی وارث اولورلر * زیرا ولا اسباب ارثك بریدر دیدی (واو بتدبیر او کتابة او ایلاد) کرکسه اول اعتاق مدبر قیلمغله یاخود مکاتب قیلمغله یاخود جاریه سنی ام ولد قیلمغله اولسون (اوملك قریب) یعنی کرکسه قریبنه مالك اولمغله اولسون پس بونلردن هربری اعتاقدر بونکله ولا ثابت اولور رسول علیه الصلاة والسلامك (الولاء لمن اعتق) قول شریفی ایچون (وان شرط عدمه) اکرچه معتق ارثك عدمنی شرط ایتدی ایسه ده یعنی مولی عبدینی اعتاق ایلدکده اکا وارث اولمامغی شرط ایتسیدی اول شرط لغو اولور حکم شرعه مخالف اولدیغی ایچون پس وارث اولور نته کیم نسبده وارث اولمامغی شرط ایتسیدی لغو اولدیغی کبی برسؤال ایراد اولنسه که تدبیر ایله یاخود استیلاد ایله مولی ایچون ولا نه کیفیتله اولور حالبوکه ام ولد ایله مدبر اولمزلر الا مولانك موتندنصکره معتق اولورلر * جواب ویرلدیکه تحقیقا بو مسئله نك صورتی مولی مرتد اولوب دار حربه داخل اولسیدی حتی مدبرینك وام ولدینك عتقیله حکم اولنسیدی اندنصکره اول مولی

مسلم اولوب كلسه‌يدی پس انك مدبری وام ولدی وفات اينسه‌لردی پس ولا اول مسلم اولوب كلن مولالرينكدر
واحسن اولان دينلمكدر كه تحقيقا مولانك عصبه‌سی ايچون ولانك ثابت اولمسی اولمز الا ولانك مولا ايچون
ثبوتنك سببيله اولور * زيرا مولی ولا ايچون اولا مستحقدر عتقك سببی مولادن صادر اولديغی ايچون
اندنصكره مولادن عصبه‌سنه سرايت ايدر (اعتق امة زوجها قن الغير) زوجی غيرك قنی اولان جاريه‌سنی
مولاسی اعتاق اينسه‌يدی * بو عبارت وقايه‌نك زوجها قن عبارتندن احسندر (فولدت لا قل من نصف
حول فله ولاء الولد بلا نقل عنه) اول جاريه برسنه‌نك نصفندن اقل زمانده ولد كتورسيدی اول
ولدك ولاسی جاريه‌نك مولاسی ايچوندر اندن نقل ايتمكسزين نيچان بر رجلك عبدی آخرك جاريه‌سنی تزوج
ايتدكده جاريه‌نك مولاسی اول جاريه‌يی اعتاق اينسيدی حالبوكه جاريه اول عبددن حامل اولسيدی اول
جاريه معتق اولور وحملی دخی معتق اولور وحملك ولاسی اناسنك مولاسی ايچوندر ابدا مولادن نقل اولنمز * زيرا
اول حمل قصدا اعتاق قبول ايدر * زيرا جنين على حدة برشخص كبی عتقك حكمنده در شول حيثيتله كه اول
جنينك عتقله انفرادی جائز اولور وانك ولاسی معتقدن منتقل اولمز بزم روايت ايلديكمز شیء ايچون وكذلك
نيچان اول جاريه وقت اعتاقدن التی آيدن اقلده ولد كتورسيدی حكم بويله‌در وقت اعتاقده حملك قيامنه يقين
حاصل اولديغی ايچون (كذا لو ولدت ولدين احدهما الاقل منه) كذلك اول جاريه ايكی ولد كتوروب بريسی
وقت اعتاقدن التی آيدن اقلده وثانيسی اكثرده اولسيدی (و بينهما اقل من الاقل) وايكی ولدك بيننده حملك اقل
مدتندن اقل وقت اولسيدی يعنی نصف سنه‌دن اقل اولسيدی * زيرا بز متيقن اولورز كه تحقيقا ولد اول وقت
عتقده موجود اولدی ودخی متيقن اولورز كه تحقيقا بو ايكی ولد توأملردر بو ايكيسنه جملة حامل اولدی
ايكيسی بيننده اقل مدت حملك تخللی معدوم اولديغی ايچون پس نيچان اعتاق ولد اوله متناول اولسه انجلاين ولد
آخره دخی الضروره متناول اولور ايمدی مولی ايكيسی ايچون معتق اولدی وايكيسنكده ولالری مولی ايچون
اولدی اندن ابدا منتقل اولمز (و الا الاكثر) واكر اول جاريه عتقندن التی آيدن اكثرده ولد كتورسيدی (فولاؤه
لمولاها) اول ولدك ولاسی اناسنك مولاسی ايچوندر * زيرا اول ولد اناسنه تبعا معتق اولدی اناسنك عتقی
وقتنده اناسنه اتصالی ايچون وتحقيق ولدی باباسنه تابع قيلمق متعذر اولدی باباسنك رقيتی اولديغی ايچون
(فان اعتق الاب جر ولاء ابنه الی قومه) پس اكر اول ولدك باباسی اعتاق اولنسه اوغلانك ولاسنی قومنه
جرايدر * زيرا ولا نسب منزله‌سنده‌در رسول عليه الصلاة والسلامك (الولاء لحمة كلحمة النسب لا يباع ولا يوهب
ولا يورث) قول شريفی ايچون معنای شريفی ولا برار غجدر نسب ارغجی كبی بيع اولنمز وهبه اولنمز وميراث اولنمز
ديمكدر بوندنصكره نسب بابالر ايچوندر پس كذلك ولا دخی انك كبيدر وولانك مولای امه نسبت اولنمسی
باباسنك اهليتی اولمديغی ايچون ضرورت جهتيله ايدی پس نيچان بابا اهل اولسيدی ولا بابايه عودت ايدر (عجمی
له مولی موالاة نكح معتقة) بر عجمی كمسنه كه انك مولای موالاتی اوله بر معتقه‌يی نكاح اينسيدی برابردر
كرك اول معتقه‌يی اعتاق ايدن عربدن اولسون كرك عربك غيری اولسون (فولدت وولاؤه لمولاها) پس اول
معتقه بر ولد كتورسيدی اول ولدك ولاسی اناسنك مولاسی ايچوندر امام اعظم ايله امام محمد قتنده وابو يوسف
قتنده اول ولدك حكمی باباسنك حكميدر * زيرا نسب بابا ايچوندر نتكيم بابا عربی اولدقده حكم باباسنك
حكمی اولديغی كبی * قيچان بابا عبد اولسيدی بونك خلافيدر زيرا عبد معناها لكدر وامام اعظمله امام
محمدك علتی اولدر كه تحقيقا اعتاقه‌نك ولاسی قويدر احكام حقنده معتبردر حتی انده كفائته اعتبار اولنور يعنی
تاجرك معتقه‌سی عطارك معتقه‌سنه كفو اولور دباغك معتقه‌سنه كفو اولمز ونسب عجم حقنده ضعيفدر نسبلرينی
ضايع قيلدقلری ايچون بو اجلدن انلرك بيننده نسبله كفائته اعتبار اولنمز ضعيف ايسه قوی‌يه معارض اولمز
باباسی عربی اولان بونك خلافی اوزره‌در * زيرا عربك نسبلری قويه‌در حكم كفائتده وحكم عقلده
معتبره‌در عقل عاقله ديندر بر برلرينه ياردملقلری انسابله اولديغی ايچون پس انساب ولادن مغنی اولدی
(الام اذا كانت حرة الاصل بمعنی عدم الرق فی اصلها فلا ولاء علی ولدها) قيچان ولدك اناسی اصلندرق
اولمق معناسنه حرة الاصل اولسيدی اول انانك ولدی اوزره ولا اولمز (والاب اذا كان كذلك فلو عربيا
لا ولاء عليه مطلقا) وولدك باباسی قيچان اصلنده رق اولمامق معناسنه حر الاصل اولسيدی اكر اول بابا

عربی ایسه اول ولد اوزره مطلقا ولا اولمز کرکسه اول ولدك اناسی جاریهٔ معتقه اولسون کرکسه اولمسون (واو عجمیا لاولاء علیه لقوم الاب) واکر ولدك باباسی حر عجمی ایسه اول ولد اوزره باباسنك قومی ایچون ولا اولمز (ویرث معتق الام وعصبته) وانانسنك معتقی ومعتقنك عصبه‌سی وارث اولور (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر* معلوم اوله که تحقیقا حر الاصل فقهاء قتنده ایکی معناده استعمال اولنور اول معنانك بری اولدر که حر الاصل شول کمسنه‌در که انك کندی نفسی اوزره رق جاری اولمیه بلکه اول کمسنه بر معتقه‌دن وقت نکاحدن ووقت علوقدن آلتی آی کچدکدنصکره تولد ایلیه یاخود اصلنده رقیق اولان کمسنه‌دن تولد ایلیه* وایکنجی معنی اولدر که حر الاصل شول کمسنه‌در که اصلنده اصلا رقیق اولمیه وتحقیقا ولا صاحب هدایه‌نك وغیریسنك تصریح ایلدکاری کبی ملکك زوالی اوزره مبنیدر بو اجلدن ولاده تسامع ایله شهادت مقبوله اولمز دیدیلر نتکیم عتقده مقبوله اولدیغی کبی وملکك زوالی ثبوتنك فرعیدر وولد اوزره ملکك ثبوتی اناسی جانبندن اولور نتکیم تقرر اولندیکه تحقیقا ولد امه تابع اولور رقده وحریتده* وبابانك مملوك اولمسی ولده سرایت ایتمز پس ملکك ولددن زوالی اولمز الا اناسنك معتقی جانبندن اولور وانانسنك معتقنك عصبه‌سیده معتقك حکمنده‌در پس قچان اناسی جانبنده رق اولمسیدی ولد اوزره ولاء تصور اولنمز وتحقیقا لفظ قچان بر معناده قطعی اولسیدی انك اوزرینه انك ایچون وغیری ایچون محتمل اولان ظاهری حمل ایتمك واجب اولور وتحقیقا مطلق روایتلرده مقید اوزره حمل اولنور * قچان سن بو مقدماتی بیلدك ایسه معلوم اوله که تحقیقا بدایع صاحبی بدایعده ذکر ایلدیکه تحقیقا ولانك ثابت اولمسی شرطلرندندر انا حرهٔ اصلیه اولمامق* پس اکر حرهٔ اصلیه اولورسه اول انانك ولدی اوزره براحد ایچون ولا یوقدر اکرچه کیم اول ولدك باباسی معتق اولورسه‌ده بزم ذکر ایلدیکمز شیٔ ایچونکه تحقیقا ولد رقده وحریتده انایه تابع اولور حالبوکه براحد ایچون اول ولدك اناسی اوزره ولا یوقدر پس والدی اوزره دخی براحد ایچون ولا یوقدر پس تحقیقا صاحب بدایع حریهٔ اصلیه ایله معنای ثانی ایله اولان حریهٔ اصلیه مراد ایلدی اناسی اوزره براحد ایچون ولا یوقدر قولنك قرینه‌سیله * وتحقیق سن بلدك که تحقیقا ولا ملکك زوالی اوزره مبنیدر وبالواسطه ملکك زائل اولمسی اولمز الا انا جانبندن اولور پس قچان انا بو معنا ایله حرة الاصل اولسه ولد اوزره ملك ثابت اولمز پس اول ولد اوزره ولا دخی ثابت اولمز * وشیخ رشید الدین محمد نیسابورینك تکمله شرحنده کلامی * وصاحب محیطك مختصر محیطده کلامی *وشیخ ابی محمد مسعود بن حسنك مسعودی ایله مشتهر مختصرنده کلامی *وشیخ مذکورك فرایضده تصنیف ایلدیکی کافیسنده کلامی صاحب بدایعه موافق اولدی وامامنیه ده دینلان شیئکه ولد اکرچه کیم حر الاصل علوق ایسه‌ده اناسی حرهٔ صلبیه یاخود حرهٔ عارضیه اولمغله اول ولدك اوزرینه ولا ثابت اولمق جائز اولور باباسی قومی ایچون یاخود اناسی قومی ایچون اندنصکره دیدیکه اکر بابا حر الاصل اولورسه بابانك قومی ایچون ولا یوقدر وکذلك قچان انا حرة الاصل اولورسه انانك قومی ایچون ولا یوقدر زیرا حر الاصل اوزرینه عتق جائز اولمز بو کلامك ظاهرندن متبادر اولان تحقیقا انا قچان مطلقا حرة الاصل اولسیدی ولدی اوزره ولا ثابت اولمق جائز اوله حالبوکه بویله دکلدر بلکه حریهٔ اصلیه ایله بر محلده مرادی معنای اول ایله اولان حریهٔ اصلیه‌در اول قرینه ایله که تحقیقا صاحب منیه حرهٔ عارضیه که معتقه‌در اندن متولد اولان ولدی حر الاصل قیلدی اندنصکره حرهٔ اصلیه‌یی عارضیه ایچون مقابله قیلدی ایمدی بونك بینیله حقدن ماسبقك بیننده مخالفت یوقدر پس ولا بابانك قومی ایچون اولمسنك صورتی بابانك نسبنده رقیق اولوب وولد معتقه‌دن طوغدیغی وقتده‌در یاخود معتقه‌دن تولد ایدن طوغدیغی وقتده‌در و ولا انانك قومی ایچون اولمسنك صورتی بابا نبطی حر الاصل اولوب بر انسانك معتقه‌سنی تزوج ایدوب ولداندن حاصل اولدیغی وقتده یاخود بابا معتقه‌دن تولد ایدن کمسنه اولدیغی وقتده‌در نبطی عربده برشوم طائفه‌در پس تحقیقا قسم اولده ولدك ولاسی اتفاقا باباسی قومی ایچوندر وقسم ثانیده امام اعظم ایله امام محمد قتنده ولدك ولاسی اناسی قومی ایچوندر* حاصل کلام تحقیقا انا وبابا قچان ایکیسیده معنای ثانی ایله حر الاصل اولورلرسه ولا بابا قومی ایچوندر وقچان بابا معتق یاخود بابانك اصلنده معتق اولوب وانا حرة الاصل اولسه معنای ثانی ایله کرکسه اول اباعربیه اولسون کرکسه اولمسون اول ولد اوزره بابا قومی ایچون ولا یوقدر وقچان

انا معتقه اولوب بابا معناى ثانى ايله حر الاصل اولورسه پس اكر باباعربى اولورسه اول ولد اوزره انا قومى ايچون ولا يوقدر واكر باباعربيدنك غيرى اولورسه امام اعظمله امام محمد قتنده اول ولد اوزره انا قومى ايچون ولا يوقدر ابو يوسف ايچون خلاف واردر * و بو مقامده فوائد كثيره واردر كه بز اول فوائدى ولاده معموله رساله مزده ذكر ايلدك اول فوائدى مراد ايدن كمسنه اول رساله يه مراجعت ايتسون (المعتق عصبة) معتق عصبه در يعنى بر شخصدر كه صاحب فرضدن باقى قلانى اخذ ايدر وصاحب فرض بولنمديغى وقتده مالك كلنى اخذ ايدر (اخرت عن النسبية) ذكر اولنان عصبه عصبهٔ نسبيه دن تأخير اولندى وعصبهٔ نسبيه على فرائضده تقرر اولنديغى اوزره ياعصبه بنفسه در يعنى براردر كه انك ايچون فرض يوقدر وميتك نسبتنده انثى داخل اولمز وياعصبه بغيره در واول براناثدر كه انى ذكر عصبه قيلر وياعصبه مع غيره در اول لاب وام ياخود لاب قزقرنداشدر ميتك قزى ايله عصبه اولور و بونلرك كليسى معتق اوزره مقدمدر (وقدمت على ذى الرحم) و بو عصبه ذى رحم اوزره تقديم اولندى وذى رحم انك ايچون فرض اولميوب وميته نسبتنده انثى داخل اوله (فان مات السيد ثم المعتق فارثه لاقرب عصبة سيده) يعنى اكر سيد فوت اولوب بعده معتق فوت اولسيدى واول ميتك وارثى اولسيدى اول معتقك ارثى سيدنك عصبه سنك اقربى ايچوندر ترتيب معروف اوزره (وثبت به العقل) و بو ولا ايله عقلده ثابت اولور عقل عاقله دندر كتاب معاقلده عن قريب بيانى كلور (وولاية النكاح) ونكاحك ولايتى دخى ثابت اولور كتاب نكاحده مرور ايتدى (ادعيا ولاء ميت و برهن كل انه اعتقه يقضى بالولاء والميراث لهما) ايكى شخص بر ميتك ولاسنى ادعا ايدوب وهر برى بو اعتاق ايلدى ديو اثبات ايلسه لردى ولا ايله قضا اولنور وميراث ايكيسى ايچون اولور ولاده ايكيسنك اشتراكى جائز اولديغى ايچون تنكيم ملكده جائز اولديغى كبى بونى متنده ذكر ايلدى (لاولاء للنساء الا ما اعتقن كما فى الحديث) نساء ايچون ولا يوقدر الا نسانك اعتاق ايلديكنده واردر تنكيم حديث شريفده ذكر اولندى وحديث شريف رسول عليه الصلاة والسلامك (ليس للنساء من الولاء الا ما اعتقن او اعتق من اعتقن او كاتبن او كاتب من كاتبن او دبرن او دبر من دبرن او جر ولاء معتقهن او معتق معتقهن) قول شريفيدر يعنى نساء ايچون ولا يوقدر الا اعتاق ايلديكى كمسنه نك ولاسى واردر ومعتقنك اعتاق ايلديكى كمسنه نك ولاسى واردر واما ولاء مدبر پس تحقيقا سن انك بيانى ايكى وجهله بيلمش ايدك وانجلين جر ولايى دخى بيلمش ايدك (والثانى) يعنى موالاتدن حاصل اولان ولاء (اذا والى حر مكلف) قچان بر حر مكلف يعنى عاقل و بالغ اولان كمسنه موالات ايتسيدى مصنفك حر مكلف قيدنه باعث * زيرا عقد موالات بر تصرفدر كه نفع ايله ضرر بيننده دائردر * زيرا انده ارثك واجب اولمسى والتزام عقل واردر حر مكلف اولمدقچه صحيح اولمز (مجهول النسب) اويله حر مكلف كه نسبى معلوم اولميه بو قيده باعث اولدركه * زيرا نسبى معلوم اولورسه غيرى يه موالات جائز اولمز (غير عربى) وعربى دخى اولميه بو قيده دخى باعث اولدركه زيرا عربك قبيله لرينه نصرت ايتملرى ولادن اغنا ايدر (او صبى عاقل) ياخود صبى عاقل موالات ايلسه بو قيده باعث * زيرا قچان عاقل اولسيدى انك تصرفى اصلا معتبر اولمز (باذن ابيه او وصيه) باباسنك ياخود وصيسنك اذنيله موالات ايلسه * زيرا صبى ولاء عتاقه انك ايچون ثابت اولور اهلندر قچان قرينه مالك اولمغله نسبى ثابت اولسيدى ياخود باباسى ياخود وصيسى اول صبينك عبدينى مكاتب ايليوب معتق اولسيدى ولاسى صبى ايچون اولور ايدى اول صبى ايچون ولاء موالات ثابت اولمق جائز اولور قچان اندن اذنله عقد موالات صادر اولسه (او باذن سيده) ياخود سيدينك اذنيله موالات ايلسه * زيرا اول صبى عقد موالات ايچون سيدندن وكيل اولور (او والى عبد باذن سيده) ياخود بر عبد سيدينك اذنيله موالات ايتسيدى زيرا اول عبد عقد موالات ايچون سيدندن وكيلدر (آخر) بر آخر كمسنه ايله مولات ايتسيدى (على ان يرثه) وارث اولمق اوزره موالات ايتسيدى * لفظ على والى قولنه متعلقدر وعقد موالاتى بياندر يعنى اكر اسفل فوت اولورسه اعلى اكا وارث اولور (و يعقل عنه) يعنى اكر اسفل جنايت ايدرسه ديتى اعلى اوزره اوله (اسلم فى يده) برابردر اول عبد كركسه اعلانك يدنده اسلامه كلسون (او لا) كركسه غيرينك يدنده اسلامه كلسون * زيرا فقهادن بعضك عبارتنده الاسلام فى يده ذكرندن واقع اولان شى تحقيق غالب

مخرجنه اخراج اتدیکی حالبوکه اسلام شرط دکلدر (صح) وعقد موالات صحیح اولدی امام شافعی ایچون
خلاف واردر (وعقله علیه وارثه له فی الارثین) ولی آخرك عقلی اول والینك اوزرینه در وارثی دخی اولك
ایچوندر ایکی صورة اولیدیعنی حر مکلف وصبی عاقل ایچوندر * زیرا حر مکلف بله صبی عاقلدن هر بری ارثه
والتزام ماله اهلدر (وللسید فی الاخیر) یعنی عبدده سیده ایچوندر * زیرا عبد ارث ایچون وعقل ایچون
اهل دکلدر بلکه اهلدن وکیلدر نتکیم مرور ایتدی (ولو شرط من الجانبین فکذلك) واکر ولاء موالات
ایکی جانبدن شرط قیلندی ایسه بربرلرینه وارث اولورلر (بخلاف ولاء العتاقة) ولای عتاقه بونك
خلافی اوزره در شول جهتدنکه وارث اولمز لا اعلی وارث اولور (واخر عن ذی الرحم) وولای موالات
ذی رحمدن تأخیر اولندی * زیرا موالات ایکیسنك عقدیدر ایکیسنك غیریدن لازم کلمز وذو رحم شرعا وارثدر
شرعك ابطالنه موالات ایدنلر مالك اولمز (وللاسفل التحول عنه الی غیره) یعنی اسفل ایچون ولاسنی اعلادن
غیری یه نقل ایتمك جائز اولور (مالم یعقل عنه) مادامکه اعلا دیتنی عاقل اولمدقجه * زیرا اعلی اسفلدن
عقل اولسیدی انك ایچون ولاسنی تحویل ایتمك یوقدر غیرك حقی تعلق ایتدیکی ایچون (او عن ولده)
یاخود اعلا انك ولدندن معاقل اولمدقجه * زیرا اعلا ایله ولدی ولاء حقنده شخص واحد کبیدر (وللاعلی
التبری عنه) واعلی ایچون ولای اسفلدن تبری ایلك واردر (بمحضر منه) اسفلك محضرنده * هدایه ده
دیدیکه اعلا ایچون ولاسندن تبری ایتمك واردر لزومت عدمی ایچون الا بو قدر فرق واردر که تبری آخرك
محضرنده اولمق شرط قیلندی نتکیم وصی اعزال وکیله اولدیغی کبی ما اسفلك غیری ایله عقدی اولدر بغیر
محضر تبریسی ذکر اولنانك خلافیدر یعنی آخرك محضرنده اولمق شرط دکلدر * زیرا بو فسخ حکمیدر کاتنده
عزل حکمی منزله سندهدر (لمعتق لا یوالی احدا) معتق واحده موالات ایتمك جائز اولمز * زیرا ولاء عتاقه
لازمدر نقضه محتمل اولمز (والت امرأة) بر امرأه بر شخصه ایله ولاء موالات عقد ایله عقد ایتسیدی (وولدت
مجهول النسب) یعنی اول امرأه باباسی نامعلوم ولد طوغرسیدی (صح هذا) بو عقد صحیح ولدی
(وتبعها ولدها) واول امرأه نك ولدی اول امرأه یه تابع اولدی وامرأه وولدی ذکر اولنان شخصك مولای
موالاتی اولورلر (کذا لو اقرت به) کذلك اول امرأه عقد موالاته اقرار ایلسه (او انشأته ومعها)
یاخود عقد موالاتی خبار ایتسیدی حالبوکه انکله ایله اولان ولدی مجهول النسب اولسیدی بو عقدده دخی
صحیحدر وولدی اول امرأه یه تابع اولور امام اعظم قتنده واما بنن بو عقد ایله اون ولد اناسنه تابع اولمز * زیرا
انا ایچون ولدك مالنده ولایت یوقدر ولدك نفسنده ولایتی اولمامق بالطریق الاولیدر دیدیلر وامام اعظمك دلیلی
تحقیقا ولا نسب کبیدر وولا صغیر حقنده نفع محضدر واول ولد ایچون بابا دلالت ایدر بس انا اول ولایه مالکه
اولور هبه نك قولی کبی * محیطده دیدیکه ذمی مسلم ایله عقد موالات ایتسیدی یاخود ذمی ایله عقد
موالات ایتسیدی جائز اولدی واول ذمی اول مسلمك مولاسیدر زیرا ذمی ایچون مسلم اوزره ولای عتاقه اولق
جائز اولور * پس کذلك ولاء موالات دخی جائز اولور * وکافر حربیدك یدنده اسلامه کلسیدی اول مسلمك
ولاسی صحیح اولورمی بو کتابده ذکر اولنمدی وبونده خلاف واردر که بعض صحیح اولور * زیرا حربی ایچون
مسلم اوزره ولاء عتاقه اولمق جائز اولور پس کذلك ولاء موالات دخی جائز اولور نتکیم ذخیره ده اولدیغی کبی دیدی
* وبعض صحیح اولمز زیرا حربی ایله عقد موالات ایتمك حربی یه نصرتدر موالات واردر حالبوکه حربی یه
نصرتدن نهی اولندق ذمی بونك خلافی اوزره در * ینابیعده دیرکه بونك ظاهری مشکلدر زیرا ارث ولا ایچون
لازمدر وتحقیق متقرر اولدیکه اختلاف دینین ارثدن مانعدر * الا انکه دینله که بونك معناسی تحقیقا ارث سببی
اول وقتده ثابت اولور ولکن مادامکه ایکیسنده حاللری اوزره اوله لر اول سبب ظاهر اولمز ایچون مانع زائل
اولسیدی ممنوع عود ایدر نتکیم عصبه یاخود صاحب فرض کافر اولسه کفر ارثدن مانعدر پس اکر قبل الموت
کفر زائل اولسه ارث اکا عود ایدر

(کتاب الایمان)

بو کتاب ایمانك بیانندهدر * مصنف بو کتابی کتاب عتاق عقبنده ذکر ایتدی باعث هزل واکراه ایکیسنده
اولدیغی مناسبتله در (الیمین تقویة الخبر بذکر اسم الله تعالی) یمین لغتده بونیدن قوت معناسندهدر وشرعا

حق سبحانه وتعالى لينك اسم شريفيله خبرك تقويه ايدر مثالى والله بن بو ايشى شويله ايشلرم ديمك ياوالله بن شويله ايشلمم ديمك كبى (او التصديق) ياخود يمين تعليقدر جزانى شرطله تعليق معناسنه مثالى اكر بو ايشى ايشلدم ايسه شويله اولسون ياخود اكر بن بو ايشى ايشلرسم شويله اولسون ديمك كبى و بوندن مقصود يمين ايدن كمسنه فعل اوزره عزمنك ياخود فعلى ترك اوزره عزمنك تقويه ايدر و بو وضع ايمين ديكلدر فقهانك بو كا يمين تسميه سنه باعث اندن معناى يمين حاصل اولديغى ايچوندر اولكه ايجاب ياخود منعدر (والمعتبر من الاول ثلاثة) قسم اولدن معتبر اولان اوچدر يعنى شول يمينلر كه شرع انلره اعتبار ايليوب احكامى انلر اوزره ترتيب ايلدى اوچ نوعدر واحكام ترتب ايتمين مطلق يمين اوچدن اكثردر صادق اولديغى حالده فعل ماضى اوزره يمين كبى واوزرينه احكام ترتبى ايله مراد يمين غموس اوزره مؤاخذهٔ اخرويه نك ترتبدر و يمين لغو اوزره مؤاخذه نك عدم ترتبيدر و يمين منعقده اوزره كفارتك ترتبيدر (احدها) اوچ نوع يمينك اولكيسى (الغموس) يمين غموسدر بو يمينه غموس تسميه سنه باعث * زيرا بو يمين صاحبنى دنياده كناهه وعقباده ناره طالدرر (وهى حلفه على كذب يعلم كذبه) و بو يمين غموس حالفك كذب اوزره يمينيدر كه حالف كذب اولديغنى بيلور لكن حتى كذب اولديغنى بيليوب صدق ظن ايدرسه اول يمين لغو اولور وعن قريب بيانى كلور (كوالله ما فعلت كذا عالما بفعله) مثالى الله حقيچون بن شويله ايشلمدم دير ايشلديكنى بيليجى اولديغى حالده (ووالله ماله على دين عالما بخلافه) ودخى الله حقيچون بنم اوزرمده انكيچون دين يوقدر دير خلافنى عالم اولديغى حالده (ووالله انه زيد عالما بانه غيره) ودخى الله حقيچون اول كمسنه زيددر ديرزيدك غيرى اولديغنى عالم اولديغى حالده * قولك عبارتنده مشهور اولان تحقيقا غموس قصدا كاذب اولديغى حالده يكمش بر فعل اوزره ياخود فعلك تركى اوزره يميندر وتحقيق هدايه شارحلرى وانلرك غيرى تصريح ايلديلر كه تحقيقا فعلك ذكرى وكچمسى شرط دكلدر بلكه ذكر فعل وكچمسى اكثر اوزره بنادر و مثالين اخيرينك ايرادى بوكا اشارتدر * صدر الشريعه نك ارتكاب ايتديكى تكلفه احتياج يوقدر شول مكانده ديديكه اكر سن ديرسك كه فجار دينلسه كه الله حقيچون تحقيقا شوشى حجردر بو فعل اوزره يميندر ديمك نه كيفيتله صحيح اولور * جوابنده بن ديرمكه ماضيده كان كلمه سى مستقبلده يكون كلمه سى تقدير اولنور اكر يمين زمان ماضيده ياخود زمان مستقبلده مراد اولنورسه ديدى * حالبو كه ارادهٔ حال متعين اولديغى ايچون يمينده ماضى ياخود استقبال اعتبارى باطلدر ايمدى سن تدبر ايله يعنى تفكر ايله * ومصنف يمين غموسك حكمنى (ويأثم بها) قوليله بيان ايلدى يعنى حالف بو يمين غموس ايله كناهكار اولور رسول عليه الصلاة والسلامك (من حلف كاذبا ادخله النار) بيورديغى ايچون معناسى بر كمسنه كاذب اولديغى حالده يمين ايلسه اول كذب انى ناره ادخال ايدر ديمكدر (واللغو) ايكنجى يمين لغودر بو يمينه لغو تسميه سنه باعث اكا اعتبار اولنمديغى ايچوندر زيرا لغو فائده سى اولميان شيئك اسميدر قچان بر كمسنه فائده سز برشئ تكلم ايتسه لغو ايتدى دينلور (وهى حلفه كاذبا يظنه صادقا) و بو يمين لغو حالفك صادق اولمق ظنيله كاذب اولديغى حالده يميندر نتكيم قچان حالف تحقيقا شو برداقده صو واردر ديو يمين ايتسه كاذبا كه تحقيقا حالف اول برداغى صو ايله كورمش ايدى اندنصكره اول برداقدن صو دوكيلوب بوش قالديغنى بيلمدى * ومصنف بو يمين لغوك حكمنى (ورجى عفوه) قوليله بيان ايلدى پس اكر دينلورسه كه مؤاخذه رجا ايله تعليقك معناسى نه شيدر حالبو كه حق تبارك وتعالى لا يؤاخذكم الله باللغو فى ايمانكم) بيوردى * جوابنده بز ديرز كه نعم لغو مذكورده مؤاخذه نفينده نص كريمده شك يوقدر وشك دكلدر الا يزم ذكر ايلديكمز صورتك لغو اولمسندهدر * زيرا شافعى قتنده لغو بلا قصد لسان اوزره جارى اولاندر برابردر كرك ماضيده اولسون وكرك آتيده اولسون مثلا تسبيح قصد ايدوب لسانى اوزره يمين جارى اولمقله * واوچنجى (واليمين المنعقدة وهى حلفه على آت) يمين منعقده در و يمين منعقده حالفك مستقبلده كلجك شئ اوزره يمينيدر كرك فعل اولسون وكرك ترك اولسون * صدر الشريعه ديديكه اكر سن ديرسك كه يمين ماضى وآتى اوزره اولديغى كبى انجلين حال اوزره ده اولور مصنف انى ذكر ايلدى حالبوكه حال اوزره يمين يمينك اقسامندندر * جوابنده بن ديديكه ذكر اولنمدى الا معناى دقيق ايله ذكر اولندى و اول معناى دقيق تحقيقا كلام اولانقده حاصل اولور بعده اندن ماضيله تعبير اولنور زمان حاله متعلق اولان اخبار قچان نقده

حاصل اولسیدی واندن اسالله تعبیر اولنسیدی یمین منعقد واولور پس زمان حال انعقاد یمینك زمانه نسبتله
ماضی اولور پس قچان حالف بن كتابت ایتدم دیسیدی تكلمك ابتداسندن اول كتابتدن لابددر وقچان قریبا
كتابت ایدرم دیسیدی تكلمدن فارغ اولدقدنصكره كتابتدن لابددر و بو تقدیرجه شول زمان باقی قالدیكه
تكلمك ابتداسندن آخرینه وارنجه‌در اولكه بحسب العرف زمان حالدر واول زمان حال آن فراغه نسبتله
ماضیدر اولكه آن انعقاد یمیندر ایمدی انك اوزرینه یمین ماضی اوزره یمیندر * بن دیرمكه حاصل جواب تحقیقا
یمینك حال اوزره اولسندن ظن اولنان شیء پس اول یمین بالحقیقة ماضی اوزره یمیندر حقیقة حال اوزره یمین
بولنمز بو اجلدن انی ذكر ایلمدی و بونده بحث واردر زیرا ماضی ایچون یاخود مستقبل ایچون مقابل اولان حال
رضی الدینك و بعده محققیندن اكا تابع اولانك ذكر ایلدیكی اوزره ماضینك اواخرندن و مستقبلك اوائلندن
اجزادر بحسب العرف امتدادی معتبر اولور حتی دیدیلر كه تحقیقا زید نمازی قیلدی پس زید حال صلاتنده
مادام مصلی اولدیغی حالده وز یدكتابت ایتدی دیدیلر حالبوكه زید حال كتابتده مادامكه كتابت ایدیجی
اولدیغی حالده پس قچان زید كتابتی وقتنده الله حقیچون بن كاتبم دیسیدی حال اوزره یمین اولور بلاشبهة
وماضی اعتباری ممكن اولمز پس سؤال باقیدر بلكه جوابده صواب اولان اولا تحقیقا مطلق یمین اوجدن
اكثردر دیدكدنصكره بو سؤالك وجهی بو قدردیمكدر * ومصنف یمین منعقدهنك حكمنی (و كفر فیه فقط)
قولیله بیان ایلدی وحالف یمینك انجق بو قسمنده كفارت ایدر یعنی اولكی ایكی قسملرده كفارت لازم گلمز حق
سبحانه وتعالینك (ولكن یؤاخذكم بما عقدتم الایمان فكفارته) قول شریفی ایچون بونكله مراد یمین مستقبلدر
حق تبارك وتعالینك (واحفظوا ایمانكم) قول شریفی دلیلی ایله وحانث اولمقدن وهتكدن حفظ تصور اولنمز
الامستقبلده تصور اولنور (ان حنث) اگر حالف حانث اولورسه كفارت ایدر مصنفك فقط قولی امام
شافعینك یمین غموسده اولان خلافنه اشارتدر كه * زیرا شافعی قتنده كفارت غموسده دخی واجب اولور
(ولو مكرها او ناسیا) اگرچه كیم حالفك حنثی مكره اولدیغی حالده یاخود خطا ایدیجی اولدیغی حالده
اولورسه ده كفارت ایدر نتكیم قچان حالف بنی مائله اسقا ایله دیمك مراد ایلیوب والله بن ماء ایچمدم دیمسی كبی
وبعض دیدیكه حالف حنثله تلفظی اونتمش اولدیغی حالده انكچون دینلمك ایله كه بوزه گلمزمیسن پس حالف یمین
قصد ایدیجی اولمدیغی حالده بلی و الله دیمش اولورسده كفارت لازم گلور ومكرها یاخود ناسیا كفارتك
واجب اولمسنه باعث رسول علیه الصلاة والسلامك (ثلاث جدهن جد و هزلهن جد) قول شریفی ایچوندر
معنای شریفی اوچ شیدركه نكاح وطلاق و یمیندر بونلرك جدلری جددر وهزللری ده جددر دیمكدر (فی الیمین
او الحنث) اول اكراه ونسیان گركسه یمینده اولسون وگرك حنثده اولسون یعنی یمین منعقدهده كفارت
واجب اولور برابردر اول اكراه و یانسیان گرك یمینده اولسون وگركسه حنثده اولسون * زیرا فعل حقیقی بی
اكراه ونسیان معدوم ایلمز و كذلك اغماء وجنون دخی ذكر اولنان اكراه ونسیان كبیدر پس نه كیفیتله
اولورسه حنثله كفارت واجب اولور (والقسم بالله او باسم آخر من اسمائه تعالی كالرحمن والرحیم والحق)
وقسم بالله لفظی ایله اولور یاخود حق سبحانه وتعالینك اسملرندن رحمن ورحیم وحق كبی اسم آخر ایله ده اولور
و یمینده حق تبارك وتعالینك جمیع اسملری ایله حانث اولور برابردر گرك ناس یمینده اول اسمله یمین ایلمك متعارف
اولسون گركسه اولمسون بزم اصحابمز مذهبندن ظاهر اولانده بودر وقول صحیحده بودر و بعض هر اسمكه الله
تعالیدن غیری به تسمیه اولنمز اول اسم یمیندر الله ورحمن ورحیم كبی وشول اسمكه انكله الهك غیری به تسمیه
اولنور حكیم وعالم وقادر كبی پس قچان حالف اول اسمله یمین مراد ایدرسه یمین اولور یمین مراد ایتمزسه یمین
اولمز دیدی كافیده بو یله ذكر اولندی ولفظ حق الله سبحانه وتعالینك اسملرندندر الله تعالی (ان الله هو
الحق المبین) بیوردی (او بصفة یحلف بها من صفاته كعزة الله تعالی وعظمته وقدرته) یاخود قسم حق سبحانه
وتعالینك صفتلرندن بر صفتله اولور كه انكله یمین اولنور مثالی بعزة الله و بعظمة الله و بقدرة الله دیمك كبی
زیرا یمینلر عرف اوزره مبنیدر پس الله تعالینك صفتلرندن شول صفتكه ناسك انكله یمین ایتمسی متعارف اوله
اول صفت یمین اولور متعارف اولمیان صفت یمین اولمز * زیرا یمین اولمز الا ایجاب ایچون یاخود منع ایچون
منعقد اولور وهر مؤمن الله تعالینك تعظیمنه وصفاتنه اعتقاد ایدر حالبوكه الله تعالی جمیع صفاتیله

معظمدر پس الله تعالینك ذاتك وصفاتنك حرمتی حالف ایچون حامل اولدی یاخود مانع اولدی و بو ولمز الا قچان اول صفتله یمین متعارف اولدیغی وقتده در اما قچان اول صفتله یمین متعارف اولمزسه یمین اولمز (لا بغیر الله تعالی کالنبی علیه السلام والقرآن والکعبة) الله تعالینك غیریله نبی علیه الصلاة والسلام و قرآن کریمله وکعبهٔ مکرمه ایله یمین ایتسه یمین اولمز رسول علیه الصلاة والسلامك (من کان منکم حالفا فلیحلف بالله او لیذر) بیوردیغی ایچون بونك یمین اولماسی قچان حالف نبی حقیچون وقرآن حقیچون دیدیکی وقتده در اما قچان حالف بن قرآندن بریئم یاخود نبی علیه الصلاة والسلامدن بریئم دیسیدی تحقیقا حالفك بو قولی یمین اولور * زیرا قرآن ونبی علیه الصلاة والسلامدن بری اولمق کفردر و کفرك شرطله تعلیقی یمیندر واکر حالف بن مصحفدن بریئم دیسیدی یمین اولمز اکر مصحفده اولان شیئدن بریئم دیسیدی یمین اولور زیرا مصحفده اولان شیء قرآندر پس کانه بن قرآندن بریئم دیمش اولور کافیده بویله ذکر اولندی (ولا بصفة لا یحلف بها عرفا) ودخی عرفا انکله یمین اولنمیان صفتله یمین ایتسه یمین اولمز (کرحمته وعلمه ورضائه وغضبه وسخطه وعذابه) الله تعالینك رحمتی ایچون وعلمی ورضاسی وغضبی وسخطی وعذابی ایچون دیمك کبی صفت ایدن علت ایچونکه تحقیقا بونلرك معناسی عرف اوزره در (واما قوله لعمر الله) اماك جوابی کلجك وقسم قولیدر * لعمر الله قولنك قسم اولمسنك وجهی تحقیقا عمر الله الله تعالینك بقاسیدر بقا ایسه انك صفتیدر ولعمر لفظی ابتدا ایله مرفوعدر ولام ابتدا تأکید ایچوندر وخبری محذوفدر وتقدیر کلام لعمر الله قسمیدر ومعناسی ان الله تعالینك بقاسیله ودوامیله یمین ایدرم دیمکدر صحاحده دخی بویله ذکر اولندی (وایم الله) ودخی حالفك ایم الله قولی * بونك معناسی کوفیین قتنده ایمن الله در پس ایمن یمینك جمعیدر نونی حذف اولندی کثرت استعمالی ایچون * بصریین قتنده ایم ادوات قسمدندر ومعناسی والله دیمکدر (وعهد الله ومیثاقه) ودخی الله تعالینك عهدی ایچون ومیثاقی ایچون * زیرا عهد یمیندر زیرا الله تعالی (واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم) بیوردی اندنصکره (ولا تنقضوا الایمان بعد توکیدها) بیوردی ومیثاق دخی عهد معناسنه در (واقسم واحلف واشهد واعزم) بن قسم ایدرم و بن یمین ایدرم و بن شهادت ایدرم و بن عزم ایدرم دیمك (وان لم یقل بالله) اکرچه حالف بالله دیمدی ایسه ده (وعلی نذر او یمین او عهد) ونذر بنم اوزریمه اولسون یاخود یمین اوزریمه اولسون یاخود عهد بنم اوزریمه اولسون دیمك * زیرا بونلردن هر بری قسم اولور (وان لم یضف الی الله تعالی) اکر الله تعالی یه مضاف اولنمزسه ده حتی قچان حالف اکر سن شو فعلی ایشلرسه‌ك بنم اوزریمه نذر اولسون دیسیدی پس اکر قربته نیت ایتسیدی شول قربتکه انکله نذر صحیح اوله اول نذر اکا لازم کلور واکر قربته نیت ایتمدی ایسه اول حالف اوزره کفارت یمین لازم کلور رسول علیه الصلاة والسلامك (من نذر نذرا ولم یسم فعلیه کفارة یمین) قول شریفی ایچون معناسی برکمسنه بر نذر نذر ایدوب تسمیه ایلمسه اول کمسنه اوزره کفارت یمین لازم کلور دیمکدر وکذلك (علی یمین) دیمکده بویله در زیرا معناسی موجب یمین بنم اوزریمه اولسون دیمکدر وعهد یمین معناسنه در تکریم مرور ایتدی (وان فعل کذا فهو کافر) واکر برکمسنه شویله ایشلرسه اول کافردر دیسیدی پس بو کلام قچان حانث اولسه کفارتی ایجاب ایدر قسمدر اکر مستقبلده اولورسه واکر ماضیده بر شیء ایچون اولورسه که تحقق اول شیئی فاعل ایشلدی اول یمین غموسدر امام ابو یوسفدن روایت اولندیغی اوزره ماضی یی مستقبله اعتبار جهتندن کفارت ایلر * زیرا حالف بونکله یمین قصد ایلدی و بونکله تحققنی قصد ایتمدی بلکه مقالهسنده تصدیق اولنمق قصد ایلدی ومحمد بن مقاتل کفارت ایلر * زیرا حالف کفری موجود اولان شیئه تعلیق ایلدی وامر کائنه تعلیق ایسه تنجیزدر پس کانه حالف اول کافردر دیمش اولدی دیدی (والاصح) و صحیح قول بودرکه تحقیقا حالف (لم یکفر) ماضیده ومستقبلده کفارت ایلمز (وان علم انه یمین) اکر بیلورسه که بو کلام یمیندر (وکفر ان اعتقد انه کفر) اکر جاهل اولوب تحقیقا بو کلام کفردر دیو اعتقاد ایدرسه ماضیده ومستقبلده کفارت ایدر * زیرا حالف اول فعلی اقدام ایدرسه وانك قتنده تحقیقا انی بونکله کافر اولورسه پس تحقیق کفره راضی اولدی (وسوکندی خورم بخدای) ودخی خدای حقیچون یمین ایدرم دیمك (وقسم) قسمدر مبتدانك خبریدر یعنی ذکر اولنان شیئلر بالجمله قسمدر * زیرا حالف ایچوندر (لا حقا) حقا فعل کذا دیسیدی یمین دکلدر

زيرا تنكر ايله وعدك تحققي مراد اولنور معناسي بن بوني ايشلرم لامحالة ديمكدر پس يمين اولمز واكر والحق
ديسيدي يمين اولور (ولاحق الله) ودخي حق الله ديسيدي يمين اولمز اولز امام اعظمله امام محمد قتنده
و بو ابو يوسفدن روايتدر * زيرا حق قيچان الله تعالى يه مضاف ولسيدي بونكله طاعة لله مراد اولنور * زيرا
طاعتلر الله تعالينك حقلري بدرتكيم حديثده وارد اولدي پس غير الله ايله يمين اولور (وحرمته) ودخي حرمة الله
ديسيدي يمين اولمز زيرا بونكله عرفا يمين اولمز (وسوكند خورم بخداى) خدايه يمين ايدرم ديسيدي بعض يمين
اولمز زيرا بووعددر ديدي (او بطلاق زن) ياخود يمين ايدرم مرأتك طلاقنه ديسيدي تحقيقا بودخي ذكر
اولنان كبي يمين اولمز متعارف اولمديغي ايچون * ومصنفك اوقولي وقايه نك عبارتنده فارسيه ايله اومكاننده
واقعه اولان لفظه ياصحيحه اولمديغنه اشارتدرسن تفكر ايله (وان فعله فعليه غضبه او سخطه او لعنته) ودخي
اكراني ايشلرسه الله تعالينك غضبي ياخود سخطي ياخود لعنتي الك اوزرينه در ديسيدي (اوفانا زان او سارق
اوشارب خمر او آكل ربي) ياخود اكراني ايشلرسه پس بن زانيم ياخود سارقيم ياخود شارب خمرم ياخود ربا اكل
ايديجيم ديسيدي پس تحقيقا بونلرك هر بري يمين اولمز * زيرا بونلردن هر بري حالفك نفسي اوزره دعادر
وبونلردن هر بري شرطله معلق اولمز ودخي بونلردن هر بري يمينده متعارف اولمديغي ايچون يمين اولمز
(وحروفه) يعني قسمك حروفي (الواو) واودر مثالي والله ديمك كبي (والباء) ودخي بادر مثالي بالله ديمك كبي
(والتاء) وتادر مثالي تالله ديمك كبي * زيرا بونلرك هر بري يمينلرده معهوددر وقرآن كريمده مذكوردر (وقد
تضمر كالله لافعله) وتحقيق حروف يمين مضمر اولور پس قائل حالف اولور مثلي الله لا افعله ديمك كبي معنا
الله حقيچون بن اول شيئي ايشلمم ديمكدر * زيرا حروف جرك حذفي ايجاز ايچون عربك عادتندندر وبعض نزع
خافض اوزره منصوب اولور ديدي و بعض محذوف اوزره دلالت ايچون خفض اولنور ديدي *
بوندنصكره وقتاكه مصنف موجب يمينك بياندن يعني انعقاد يميني ايجاد ايدن الفاظك بياندن فارغ اولديسه
يمينك موجبي بيانه شروع ايلدي اولكه كفارتدر لكن يمينك موجبي انقلاب قتنده در * زيرا يمين
كفارت ايچون مشروع اولمدي بلكه حانث اولمغله بوزلديغي وقتده كفارته منقلب اولور (وكفارته اعتاق
رقبة) ويميندن حانث اولمقك كفارتي رقول آزاد ايتمكدر * كفارة مبالغه ايله اسم فاعلدر وحرف تاتأكيد
ايچوندر سبب تسميه كناهي ستر ايتديكي ايچوندر (اواطعام عشرة مساكين كما في الظهار) ياخود اون مسكيني
اطعام ايتمكدر نتكيم ظهارده اولديغي كبي وتحقيق بزاني محلنده بيان ايلدك (اوكسوتهم اكل ثوب يستر عامة
بدنه) ياخود اون مسكينك عامة بدنلريني ستر ايدر ثوبله هر بريني كسوه لر بدر (فلم يجز السراويل)سراويل
كيدرمك جائز اولمدي زيرا عرفا سراويل كين كمسنه به عريان تسميه اولنور (هو الصحيح) امام اعظمدن وابي
يوسفدن روايت اولنان قول صحيح بودر امام محمددن روايت اولنان دكلدر كه تحقيقا اول ثوبك ادناسي انده
صلاة جائز اولان ثوبدرد بوروايت اولندي (فان عجز عنها) پس اكر حانث اولان كمسنه بواوچ شيئدن عاجز
اولورسه (وقت الاداء) يعني ادامراد ايلدبكي وقتده عاجز اولورسه (صام ثلاثة ايام ولاء) اوچ كون صوم
اولور و بونده اصل حق سبحانه وتعاليك (وكفارته اطعام عشرة مساكين) قول شريفيدر (ولم يكفر قبل
حنث) وحانث اولمزدن مقدم كفارت جائز اولمدي يعني كفارتي حنث اوزرينه تقديم ايتمك جائز اولمزو امام
شافعي رحمة الله عليه قيچان ماله اولورسه جائز اولور ديدي * زيرا كفارتك سببي اولان يميندنصكره ادا
ايلدي * زيرا كفارت يمينه مضاف اولور كفارة يمين دينلور واضافت سببيتك دليليدر و بعد السبب ادا اتفاقا
جائزدر ايدي بعد الجرح قبل الموت كفارت ايتمكه مشابه اولدي وبزم مذهبمزده علت اولدركه تحقيقا
كفارت جنايتي ستر ايدر بومقامده ايسه جنايت يوقدر * زيرا كفارت الله تعالينك اسم شريفنك حرمتني
حنثله هتك ايتمكله حاصل اولدي پس سبب حنث اولدي يمين اولمدي * زيرا سببك مرتبه اقلي حكمه مفضي
اولمقدر يمين ايسه كفارته مفضي دكلدر زيرا كفارت حنثله بوزلدقدنصكره واجب اولور وكفارتك يمينه
مضاف اولمسنه باعث * زيرا كفارت بعد اليمين حنثله واجب اولور نتكيم كفارتك صومه مضاف اولمسي كبي
جرح بونك خلافيدركه زيرا جرح موته مفضيدر (حلف على معصية كعدم الكلام مع ابيه) بركمسنه معصيت
اوزره يمين ايتسه يدي مثلا باباسيله كلام سويلشمك كبي وصلوتي ترك ايتمك و بونك مثللي معصيت اوزره يمين

ایتسیدی (حنث وکفر) حانث اولوب وکفارت ایدر یعنی اکا لایق اولان حانث اولوب وکفارت ایتمکدر رسول علیه الصلاة والسلامك (من حلف علی یمین ورأی غیرها خیرا منها فلیأت بالذی هو خیر ثم لیکفر یمینه) قول شریفی ایچون معناسی برکسنه بر یمین اوزره حالف اولسه یدی واول یمینك غیرینی اندن خیرلی کورسه یدی اول خیرلی اولان ایله کلسون اندنصکره یمینی کفارت ایتسون دیمکدر (لا کفارة فی حلف کافر وان حنث مسلما) کافرك یمیننده کفارت یوقدر اکرچه کیم مسلم اولدیغی حالده حانث اولورسه ده * زیرا کافر یمین ایچون اهل دکلدر زیرا یمین الله تعالینك تعظیمی ایچون عقد اولنور کفر ایسه تعظیمی منافیدر وکفارت ایچون اهلده دکلدر * زیرا کفارت عبادتدر اکرچه کیم عقوبت معناسنه تابع ایسه ده (ومن حرم ملکه لا یحرم) و برکسنه ملکنی حرام ایلسه حرام اولمز یعنی برمالك اولدیغی شیئی نفسی اوزره حرام ایلسه اول شیٔ انك اوزرینه حرام اولمز (وان استباحه کفر) واکر حرام اولان شیئله مباح معامله سیله معامله ایلسه اول کسنه کفارت ایدر وامام شافعی رحمة الله علیه انك اوزرینه کفارت اولمز * زیرا یمین دکلدر الا کر نساء وجاریه لرده اولورسه کفارت ایدر دیدی * زیرا حلال اولانی حرام ایتمك مشروعی قلب ایتمکدر و یمین بر عقد مشروعدر پس مشروعك قلبی اولان لفظله منعقد اولمز عکسی کبی اولکه حرامی حلال ایتمکدر و بزم مذهبمز ایچون علت حق تبارك وتعالینك (یاایها النبی لم تحرم) قول شریفیدر (قد فرض الله لکم تحلة ایمانکم) قول شریفنه وارنجه * اندنصکره دینلدیکه نبی علیه الصلاة والسلام عسلی نفسی اوزره حرام ایتدی و بعض دیدیکه ماریه یی نفسی اوزره حرام ایتدی اولکی یه تمسك ظاهردر وکذلك ثانی یه دخی ظاهردر * زیرا عبرت لفظك عمومی ایچوندر یوخسه سببك خصوصی ایچون دکلدر (کل حل علی حرام) یعنی قچان بررجل هر حلال بنم اوزریمه حرامدر دیسیدی (یحمل علی الطعام والشراب) طعام وشراب اوزره حمل اولنور الا کرکه طعام وشرابك غیری یه نیت ایلیه * وقیاس اولان فعل مباحه اولکه تنفسدر یاخود بونك مثللی نظر کبی وجلوس کبی اکا مباشرتنك فراغی عقبنده حانث اولمقدر تکیم امام زفر اکا ذاهب اولدی واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا مقصود بردر عموم اعتبار بله بیله حاصل اولمز وقچان انك اعتباری ساقط اولسه عرفا طعامه وشرابه صرف اولنور (والفتوی علی بینونة امرأته بلا نیة) وفتوی اول کسنه نك مرأه سنك بلانیة طلاق باین ایله مطلقه اولمسیدر انده استعمالك غلبه سیچون (کذا حلال بروی حرام) کذلك هر حلال بنم اوزریمه حرامدر دیمك کبیدر معناسی حلال انك اوزرینه حرامدر دیمك ذکر اولنان کبیدر بو کلامك طلاقده استعمالی غالب اولدیغی ایچون (المنذور اذا کان له اصل فی الفروض لزم الناذر کالصوم والصلاة والصدقة والاعتکاف) قچان منذور ایچون فروضده اصل اولسه یدی صوم وصلاة وصدقه واعتکاف کبی نذر ایدن کسنه یه لازم کاور (ومالا) وفروضده آنکچون اصل اولمیان منذور (فلا) ناذر اوزره لازم کلمز (کعیادة المریض وتشییع الجنازة ودخول المسجد و بناء القنطرة والرباط والسقایة ونحوها) فروضده آنکچون اصل اولمیان مریضك عیاده سی و جنازه نك تشییعی و کوپری بنا ایتمك وخان یاپمق وصودولابی یاپمق کبی ناذره بونلر لازم کلمز ایمدی بو اصل کلیدر (نذر مطلقا) برکسنه مطلق نذر ایتسیدی یعنی الله ایچون بو شهرك صومی بنم اوزریمه اولسون دیسیدی (او معلقا بشرط یریده) یاخود مراد ایلدیکی برشرطه معلق نذر ایتسیدی مثالی بنم اوزریمه شویله اولسون اکر بنم غائبم کاورسه دیمك کبی (فوجد فی) پس اول شرط بولنسیدی انك اوزرینه وفا لازم کلور صورتك ایکیسنده بیله رسول علیه الصلاة السلامك (من نذر وسمی فعلیه الوفاء بما سمی) قول شریفی ایچون معنی برکسنه نذر ایدوب وتسمیه ایلسیدی اول کسنه نك اوزرینه تسمیه ایلدیکی شیئله وفا ایتمك لازم کلور دیمکدر (او بما لا یریده کان زنیت) یاخود برشرطه معلق نذر ایدرسه که اول شرطك انك مراد ایلدیکی شیٔ اولمیه مثالی اکر بن زنا ایدرسم بنم اوزریمه شویله اولسون دیمك کبی (وفی او کفر و به یفتی) وفا ایدر یاخود کفارت ایدر یعنی ناذر نذرینی ثبوتنی مراد ایلدیکی برشرطه تعلیق ایتسیدی زنا کبی و بونك مثللی شی کبی پس حانث اولسه اول کسنه التزام ایلدیکی منذورك وفاسیله کفارت بیننده مخیر قلنور اولکه شافعینك قولیدر قول جدیدنده * زیرا امام شافعینك اکثر مسائلده ایکی قولی واردر بری قدیم و بری جدیددر * وروایت اولندیکه تحقیقا امام اعظم موتندن یدی کون مقدم قول

شافعی یه رجوع ایلدی وامام شمس الائمة السرخسی وکبار وقهادن غیریلر بونکله افتا ایلدیلر * ربو واقعدرکه زیرا ناذرک کلامی ظاهری ایله نذر درمعناسیله یمیندر * زیرا ناذر بو نذر ایله شرطک ایجادندن منع قصد ایتدی پس قنغی جهته دیلرسه میل ایدر اما قیچان بونی مراد ایلدیکی شرطه تعلیق ایدرسه بونک خلافیدر * زیرا معنای یمین که منع قصد ایتمکدر انده موجود دکلدر * زیرا قصدی شرط قلدیغی شیئده رغبتی اظهار ایتمکدر صدر الشریعه بن دیرمکه اکر شرط حرام اولورسه مثلا اکر بن زنا ایدرسم دیمک کبی لایق اولان مخیرا ولمامسیدر زیرا مخیرلق تخفیفدر وحرام ایسه تخفیف ایجاب ایلمز دیدی * بن دیرمکه تخفیفی موجب اولان حرام دکلدر بلکه تخفیفک دلیلنک وجودیدر * زیرا لفظ وقتا که من وجه نذر اولوب ومن وجه یمین اولدی ایسه ایکی وجهک مقتضاسیله عمل ایتمک لازم کلور وایکیسندن برینک اهداری جائز اولمدی اعدم بالضروره تخفیفی موجب تخییر لازم کلدی ایمدی سن تفکر ایله واستقامت ایله (نذر بعتق رقبة یملکها وفی بها) برکمسنه مالک اولدیغی رقبه نک عتقیله نذر ایتسیدی اول رقبه ایله وفا یدر (والاثم ولا یجبره القاضی) واکر وفا ایتمزسه کنهکار اولور وقاضی اکا جبر ایتمز یعنی اکر نذر ایدن کمسنه مالک اولدیغی رقبه سنه شورقبه یی اعتاق ایلمک بنم اوزریمه اولسون دیسیدی اول رقبه نک اعتاقیله وفا ایتمک انک اوزرینه لازم کلور واکر وفا ایتمسیدی آثم اولور ولکن قاضی اکا جبر ایدمز (نذر لفقراء مکة جاز الصرف الی فقراء غیرها) برکمسنه مکه نک فقراسیچون نذر ایتسیدی اول منذوری مکه فقراسنک غیری یه صرف ایتمک جائز اولور * زیرا مقصود الله تعالی یه تقرب در فقیرک حاجتنی دفعله واندهمکانک خصوصیچون مدخل یوقدر * فقیه ابو اللیث دیدیکه بو بزم علماء ثلاثه مزک قولیدر وامام زفر دیدیکه جائز اولمز الا مکه فقراسنه تصدق جائز اولور (نذر بتصدق عشرة دراهم خبز افتصدق بغیر الخبز) برکمسنه اون اقچه لق اتمک تصدق ایتمکه نذر ایدوب اون اقچه یه مساوی اتمکک غیری شیء تصدق ایتسیدی (او تصدق ثمنه جاز) یاخود اتمکک بهاسی اون درهمی تصدق ایتسیدی جائز اولور اما اولک علة جوازی * زیرا اتمکک خصوصی ایچون دفع حاجتده مدخل یوقدر واما ثانینک علة جوازی اتمکک بهاسی فقیره انفع اولدیغی ایچوندر (قال ان برأت من مرضی هذا ذبحت شاة لم تلزمه) برکمسنه اکر بن شو مرضمدن بری اولورسم برقیون ذبح ایدیم دیسیدی اکا قیونک ذبحی لازم کلمز (الا ان یقول فلله علی ان اذبحها) الا مکر اول کمسنه الله ایچون برقیون ذبح ایتمک بنم اوزریمه اولسون دیه بو تقدیرجه لازم کلور * زیرا لازم کلمک اولمز الا نذر ایله اولور ونذر اوزره دلالت ایدن ثابتدر اول دکلدر (نذر بصوم شهر بعینه لزمه متتابعا) برکمسنه بعینه برآیک صومنی نذر ایتسیدی اول شهرک صومی اول کمسنه یه متتابعا لازم کلور (لکن اذا افطر یوما قضاه) لکن برکون افطار ایتسیدی انی قضا ایدر (ولا یلزمه الاستقبال) واکا استقبال لازم کلمز یعنی برکمسنه الله ایچون شعبانی صائم اولمق بنم اوزریمه اولسون دیسیدی مثلا پس اول کمسنه برکون افطار ایتسیدی یالکز اول کونی قضا ایدر وکلجک زمانه وقف ایتمز اکرچه کیم نذرنده متتابعا دیدی ایسه ده * زیرا شرطک بعینه برشهرده تتابعی لغودر زیرا شهر ایامک تتابعی ایچون متتابعدر وذکر اولنان کبی استقبال ممکن اولمز * زیرا معیندر (نذر بتصدق الف درهم من ماله وهو لا یملك الا المائة) برکمسنه مالندن بیک اقچه تصدق ایتمکه نذر ایتسیدی حالبوکه اول کمسنه مالک اولمسه الا یوز اقچه یه مالک اولسیدی (لزمته فقط) اول کمسنه یه انجق اول یوز اقچه لازم کلور وقول صحیح بودر * زیرا مالک اولمدیغی شیئده نذر ملکده بولنمدی ودخی سبب ملکه مضافده بولنمدی ایمدی صحیح اولمز نته کیم قیچان بنم مالم مسکینلره صدقه اولسون دیسیدی واول کمسنه ده مال دخی اولمسیدی صحیح اولمز یعنی لازم کلمز (نذر بتصدق هذه المائة یوم کذا علی فلان فتصدق بمائة اخری قبل ذلك الیوم علی فقیر آخر) برکمسنه شو اقچه نک تصدقی ایله فلان کون فلان کمسنه اوزره نذر ایتسیدی پس برغیری یوز اقچه ایله اول کوندن مقدم برفقیر آخره تصدق ایتسیدی (جاز) جائز اولور بلدیککشیء ایچونکه تحقیقا بو خصوصیات فقیرک حاجتنک دفعی حاصل اولدقدنصکره معتبر اولمز (قال علی نذر فسکت ولا نیة له یلزمه کفارة یمین) برکمسنه بنم اوزریمه نذر اولسون دیوب سکوت ایتسیدی وانک نیتی دخی اولمسیدی اول کمسنه یه کفارة یمین لازم کلور نوازلده بو بله ذکر اولندی (وصل بحلفه ان شاء الله تعالی بطل)

برکسنه یمیننه ان شاءالله تعالی وصل ایتسیدی انك یمینی باطل اولور یعنی قچان برکسنه فعل اوزره یاخود فعلی ترك اوزره یمین ایتسیدی وبعده اول قولنه متصلا ان شاءالله تعالی دیسیدی حانث اولمز عبادلهٔ ثلاثه‌دن موقوفا ومرفوعا روایت اولنان حدیث شریف ایچونکه (من حلف علی یمین وقال ان شاءالله فقد استثنی ومن استثنی فلاحنث علیه ولاکفارة لکن لابد من الاتصال لانه بعد الانفصال رجوع ولایصح الرجوع فی الایمان) بیورادی معنای شریفی برکسنه بر یمین اوزره حالف اولسیدی وان شاءالله دیسیدی پس تحقیق اول کسنه استثنا ایتدی وبرکسنه استثنا ایتسیدی اول کسنه اوزره حانث اولمق یوقدر وکفارت دخی یوقدر لکن اتصالدن لابدر * زیرا بعد الانفصال رجوعدر ویمینلرده ایسه رجوع صحیح اولمز * عبادله عبداللهك جمعیدر ومراد فقهادن اجتهاد ایله معروف اولان عبدالله بن مسعود وعبدالله بن عباس وعبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنهمدر * وحدیث موقوف صحابه‌نك اقوالندن وافعالندن روایت اولنوب ورسول علیه الصلاة والسلامه تجاوز ایلمیندر و بو کاثر ایله تعبیر اولنور واما حدیث مرفوع رسول علیه الصلاة والسلامه خاصة قولا وفعلا مضاف اولاندر * وابن عباس رضی الله عنهمادن روایت اولندی تحقیقا ابن عباس التی آیه دکین استثنای منفصلی تجویز ایلدی حق سبحانه وتعالینك (واذکر ربك اذا نسیت) قول شریفی ایچون یعنی قچان سن استثنای متصلی اونتدك ایسه منفصلا استثنا ایله معناسنه در بزم مشایخمز استثنای منفصلك تصحیحنده بیوعدن وانکحه‌دن وغیریدن کلیسنده لزمه اولمقلقدن عقودك اخراجی واردر و محلله احتیاج یوقدر دیدیلر * زیرا نطلیق ایدیجی قچان نادم اولسه استثنا ایدر واما حق سبحانه وتعالینك (واذکر ربك اذا نسیت) قول شریفنك معناسی قچان سن کلامکك اولنده ان شاءالله ذکرایتمزسك کلامکك آخرنده کلامکه موصولا ذکر ایله دیمکدر * روایت اولندیکه تحقیقا مغازی نام کتاب صاحبی محمد ابن اسحاق منصورك قتنده ایدی مغازی نام کتابنی اوقوردی وامام اعظم انده حاضر ایدی * پس محمد بن اسحاق امام اعظم ایچون خلیفه‌یی اغضاب مراد ایدوب بو شیخ سنك جدك ابن عباسه استثنای منفصلده مخالفت ایتدی دیدی پس خلیفه امام اعظمه دیدیکه بنم جدیمه مخالفت ایتمکه قدرتك باقمی اولدی امام اعظم دیدیکه تحقیقا بو محمد بن اسحاق ملککی سنك اوزره افساد مراد ایدر * زیرا اکر استثنای منفصل جائز اولسه ناس سنکله مبایعه ایدرلر و یمین ایدرلر اندنصکره چیقارلر واستثنا ایدرلر اندنصکره مخالفت ایدرلر وقورتیلورلر پس خلیفه نه کوزل سویلدك دیوب ومحمد بن اسحاقه غضب ایدوب مجلسندن اخراج ایلدی

* (باب حلف الفعل) *

بو باب فعلك یمینی بیاننده‌در * اصل بودرکه تحقیقا یمینلرده استعمال اولنان الفاظ بزم مذهبمزده عرف اوزره مبنیه‌در وشافعی قتنده حقیقت اوزره مبنیه‌در * زیرا حقیقت مراد اولنمق مجاز مراد اولنمقدن اولادر وامام مالك قتنده کلام اللهك معانیسی اوزره‌در (حلف لایدخل بیتا یحنث بدخول صفته) برکسنه بیته داخل اولمامغه یمین ایتسیدی اول بیتك صفه‌سنه داخل اولمغله حانث اولور * زیرا بیت سقفلی بنا ایچون اسمدرکه انك مدخلی برجانبندن اولوب بیتوتت ایچون بنا ولنمشدر برابر در انك دیوارلری درت اولسون وکرك اوچ اولسون بو معنی ایسه صفه‌ده موجود درالا بوقدر فرق واردرکه صفه‌نك مدخلی زیاده‌واسعدر پس اسم بیت اکادخی متناول اولور ایمدی صفه‌نك سکناسیله حانث اولور الا مکرکه صفه‌نك ماعداسنه نیت ایتمش اوله اول تقدیرجه صفه‌یه دخول ایله حانث اولمز (هو الصحیح) قول صحیح دخی بودر * هو الصحیح قولی قچان صفه درت دیوارلی اولورسه حانث اولوردین قیلك قولندن احترازدر اهل کوفه‌نك صفه‌لری درت دیوارلی بنا اولنمشدر (لاالکعبة اومسجد او بیعة اوکنیسة) بیته داخل اولمامغه یمین ایدن کسنه کعبه‌یه ومسجده وبیعه‌یه وکنیسه‌یه داخل اولمغله حانث اولمز * بیعه ایله کنیسه‌نك معنالرینك بیانی مرور ایتدی * زیرا بیت تکیم بلمش ایدك بیتوتت ایچون بنا اولنمشدر وبو بیت کعبه ایسه اوبله دکلدر (اودهلیز) یاخود دهلیزه داخل اولمغله ده حانث اولمز * زیرا دهلیز ذکر اولنان کبی انده بیتوتت ایچون بنا اولنمش دکلدر بعض دهلیزه دخول ایله حانث اولور زیرا انده عادتا بیتوتت اولنوردیدی * بن دیرمکه بومقدار ایله دهلیزك بیت اولمسنده کفایت ایتمز بلکه بنا سنك بیتوتت ایچون اولمسندن لابدر نته‌کیم سبقت

ابتدی قچان اده عادتا بیتوتت اولنورسه انك بناسی بیتوتت ایچون اولو دیلمز* زیرا ملازمه ممنوعه در (اوطله باب دار) یاخود دارك قپوسی کولکه لکنه داخل اولمغله حانث اولمز* ظله شول شیدر که دارك قپوسی اوزره اولور وفوقنده بنا اولمز لکن ظله دارك قپوسی اوزره صوقاق اوزره اولسیدی بیت اولمز پس اکا داخل اولان حانث اولمز (ودارا لم یحنث بدخولها خربة) ودار داخل اولمامغه یمین ایدوب دار خراب اولدیغی حالده داخل اولسه حانث اولمز (وفی هذه الدار یحنث وان صارت صحراء او بنیت بعد تهدمها دارا اخری) وشو داره داخل اولمامق اوزره یمینده حانث اولور اگر اول دار صحراء اولدی ایسه یاخود اول دارك انهدامندنصکره دار اخری بنا اولندی ایسه ده* زیرا دار عرب وعجم قتنده عرصه نك اسمیدر دار عامره ودار غامره دینلور وتحقیق بوکا اشعار عرب شهادت ایتدی وبنا انده وصفدر بونك غیری ایله که تحقیقا وصف حاضرده لغودر وغائبده معتبردر بو عبارت هدایه نکدر وبونك تحقیقی اولدر که تحقیقا هدایه نك وصفله مرادی جوهری ایله قائمه صفة عرضیه دکلدر بیکتلك وقوجه لق کبی وبونلرك امثالی کبی بلکه اول وصف صفت عرضیه یه وجوهر آخر ایله قائم بر جوهره دخی متناول اولور که اول جوهر آخرك انکله قیامی حسن وکمالنی زیاده ایدر واول جوهرك جوهر آخردن انتقاصی قبح ونقصانی ایراث ایدر حتی وصفله قدرك بیننی انکله تفریق ایلدیلر که نته کیم عن قریب اوائل بیوعده کلور انشاالله تعالی تحقیق وصف شول شیدر که انك تشقیصی اصلنه ضرر ایراث ایدر وقدر انی ایراث ایلمز ومذروعاتده ذرعه مساوی اولان شیئی وصف قلدیلر ومکیلاتده کیله مساوی اولانی قدر قلدیلر پس قچان دار عرصه ایچون اسم اولوب وبنا وصف اولسیدی پس دار منکره اولدیغی حالده غائبه اولور ایدی اول دارده بنا اعتبار اولنور وقچان بنا بولنمزسه حانث اولمز وقچان دار معرفه اولسیدی اول دار حاضره اولور اول دارده بنا اعتبار اولنمز وقچان بنا بولنمزسه حانث اولور سن بو مقاله یی بیلدك ایسه معلوم اوله که تحقیقا صدر الشریعه دن ومقامده صادر اولان شیئ ذکر اولنان کبی غرائبدندر * زیرا ائمه دن جمهوره رأی غیر صائب ایله مخالفت ایتدی اول مکانده دیدیکه معلوم اوله که تحقیقا فقهاء شو داره داخل اولمم دیو یمین ایدن کسنه دار منهدم اولدیغی حالده داخل اولورسه اول حالف حانث اولور * زیرا اسم دار خرابه اوزره اطلاق اولنور دیدیلر پس بو علت داره دخل اولمامغه یمین ایدوب خراب اولدیغی حالده داخل اولدقده حانث اولمغی ایجاب ایدر اندنصکره حاضرده وصف لغو اولمغله فرق ایتدیلر بو فرق فرق ضعیفدر * زیرا وصفك معناسی تحقیقا اول معنی قچان اشارت اولنان شیئ بر صفتله وصف اولنسیدی مثالی شو شاب ایله تکلم ایلم دیمك کبی پس بو حالف اول شابه شیخ اولدیغی حالده تکلم ایتسیدی حانث اولور * زیرا شاب ایله وصف لغودر وبزم شو داره داخل اولم یاخود داره داخل اولم قولمرده وصف قنده در که حتی ایکیسندن برنده لغو اولوب آخرنده لغو اولیه اندنصکره بو معنی شو بیته داخل اولم دیمکده حانث اولمغی ایجاب ایدر وبیته داخل اولم دیمکده حانث اولمامق ایجاب ایلر اگر منهدم صحرا اولدیغی حالده کیررسه * زیرا بیتوتت وصفدر اشارت اولنان شیده لغو اولور پس بیتك اسمنك زائل اولسی اشارت اولنان شیده لایق اولان اعتبار اولنمامقدر بوندنصکره فقها دیدیلر که شو داره داخل اولم دیمکده اول دار حمام بنا اولندقدنصکره اول حمامه داخل اولسیدی اول حالف حانث اولمز* زیرا دار اولدیغی حالده باقی قالمدی * پس صدر الشریعه نك دیدیکی فاسددر اما اولا فاسد اولسی بو علت داره داخل اولمامغه یمین ایدن خراب اولدیغی حالده داخل اولورسه حانث اولمق ایجاب ایدر دیدیکی هدایه نك (غیر ان الوصف فی الحاضر لغو وفی الغائب معتبر) قولندن غافل اولمسندن ناشیدر واما ثانیا فاسد اولسی * زیرا وصفك معناسی قچان اشارت اولنان بر صفتله وصف اولنسیدی مثالی شو شاب ایله تکلم ایلم دیمك کبی پس بو حالف اول شابه شیخ اولدیغی حالده تکلم ایتسیدی حانث اولور زیرا شاب ایله وصف لغودر دیدیکی الی آخره وصفك معناسندن غافل اولمسندن ناشیدر وتحقیق مرور ایتدیکه تحقیقا بنا دارده وصفدر نته کیم بونکله هدایه ده تصریح اولندی واما ثالثا فاسد اولسی بو معنی شو بیته داخل اولم دیمکده حانث اولمغی ایجاب ایدر وبیته داخل اولم دیمکده حانث اولمامغی ایجاب ایدر دیدیکی الی آخره غلط محضدر بیتله دارك بیننی عدم تفرقه دن ناشیدر وذکر اولنان کبی بیتوتت بیت ایچون وصف دکلدر* زیرا وصفنده کم بیلش

ایلدذات اوزره برامر زائددن عبارتدر که اول امر زائد اول ذاته قائمدر بیتوتت ایسه بویله دکلدر بلکه
بیتك بناسیچون علت غائیه در * دار بونك خلافیدر که زیرا بنا دار اوزره زائددر اولا دار که اول عرصه در
واما ر بعد فاسد اولمسی بونده نصکره فقها شوداره داخل اولمیه دین حالف اول دار حمام بنا اولندقدنصکره
داخل اولسه حانث اولماز * زیرا دار اولدیغی حالده باقی قالمدی بونك حاصلی تحقیقا دار قچان عرصه دن عبارت
اولسه حمام بنا اولندقده داخل اولسیدی حانث اولمق لایق اولوردی عرصه نك وجودی ایچون حالوکه
بو فاسددر * زیرا دار عرصهٔ مجرده اوزره اطلاق اولنور ودخی بناء داردن عرصه نك اوزرینه بنا اولنان
شی ایله بیله عرصه اوزرده ده اطلاق اولنور واما قچان اول عرصه اوزره بنا اولنان دارك غیری بنا اولنسیدی
یاخود انده برتصرف ایله تصرف اولنسیدیکه اول تصرفله اسم داردن زائل اولسیدی پس اول دار اولماز
کأن بو فاضل هدایه نك الفاظ وعبارتنه نظر ایلدیکندن فضله اعتبارلرینه دخی تأمل وتفکر ایلمدی الحمد لله
الهم الصواب والیه المرجع والمآب (کذا لوقوف علی سطحها) کذلك سطحی اوزره طورمغله حانث اولور
زیرا دارك سطحی اوزره طورمق حانث اولمغی ایجاب ایدر * زیرا سطح داردندر کورمزمیکه معتکف اولان
کمسنه مسجدك سطحی اوزره چیقمغله انك اعتکافی فاسد اولماز (وقیل لا) وبعض بزم عرفزده حانث
اولمزدیمی (کما او جعلت مسجدا اوحماما اوبستانا اوبیتا) نته کیم اکر دار مسجد یاخود بستان ویا بیت
ویاحمام قلنسیدی (لا یحنث) اول وقتده حانث اولماز * زیرا دار اولدیغی حالده باقی قالمدی اوزرینه اسم
آخر عارض اولدیغی ایچون (اودخلها بعد هدم الحمام واشباهه) یاخود حمام وحمامه بکزینلرك
هدمندنصکره داخل اولسیدی حانث اولماز * زیرا اسم دار بوکا عود ایلمز (وهکذا البیت) وبیت دخی دار کبیدر
یعنی قچان شو بیته داخل اولمیه دیو یمین ایتسیدی (فادخله منهدما صحراء لم یحنث) قچان منهدم اولوب صحرا
اولدیغی حالده داخل اولسیدی حانث اولماز اسم بیت زائل اولدیغی ایچون * زیرا انده بیتوتت اولنمز حتی اکر
دیوارلری باقیه اولوب سقف ساقط اولسیدی اکا داخل اولدقده حانث اولور * زیرا انده بیتوتت اولنور وسقف
انده وصفدر (او بعد ما بنی بیتا آخر) یاخود بیت آخر بنا اولندقدنصکره داخل اولسیدی حانث اولماز * زیرا
اسم انهدامندنصکره باقی قالمدی (او هذه الدار فوقف فی باب دار لو اغلق کان خارجا) یاخود شوداره داخل
اولمیه دیو یمین ایدوب دارك قپوسی قپالو ایکن اول قپونك خارجنده طورسیدی حانث اولماز * زیرا قپو داری
ودارده اولان شیئی احراز ایچوندر پس قپونك خارجی داردن دکلدر (او لا یسکنها وهو ساکنها) یاخود دارده
ساکن اولدیغی حالده شو دارده ساکن اولمیه دیو یمین ایتسیدی (او لا یلبسه وهو لابسه) یاخود شو ثوبی کیمیه یم
دیو یمین ایدوب حالبوکه ثوبی کیمش اولسیدی (او لا یرکبها وهو راکبها) یاخود دابه اوزره راکب اولدیغی
حالده شو دابه یه بنمیه یم دیو یمین ایتسیدی (فاخذ فی نقله) پس اول حالف اولکیده داردن فی الحال نقله شروع
ایتسیدی (ونزع) ایکنجیده ثوبی اکندن چیقارمغه شروع ایتسیدی (ونزل) واوچنجیده دابه دن
انمکه شروع ایتسیدی (بلا مکث) مکث ایتمکسزین اوچ صورتده قیددر تحقیقا حالف اوچ صورتدن
بریسی ایله حانث اولماز وامام زفر شرط بولندیغی ایچون حانث اولور دیدی اکرچه قلیل ایسه ده وبزم
ایچون علت اولدر که تحقیقا یمین بر ایچون عقد اولنور پس اول بردن انك زمانی تحقق استثنا اولنور پس اکر حالف
حالی اوزره برساعت اکلنورسه حانث اولور * زیرا بو فعللر ایچون دوام واردر که امثالی متجدد اولور حتی اول
دوام ایچون مدت ضرب اولنوب برکون بندم وبرکون کیدم دینلور * دخول بونك خلافیدر زیرا مدت وتوقیت
معناسنده برکون داخل اولدم دینلمز اکرچه کیم ظرف معناسنده جائز اولورسه ده واکر ثوبی کیمکك ابتداسنه
نیت ایدرسه مثلا تصدیق اولنور * زیرا کلامنك محتملیدر پس اکلنمك ایله حانث اولماز (او لا یدخلها وهو فیها)
وشو داره داخل اولمیه دیو یمین ایدوب حالوکه حالف اول دارك ایچنده اولوب پس انده اوطورسیدی اول
حالف انده اوطورمغله حانث اولماز (الا بخروجه ثم دخوله) الا مکر اول حالف خروج ایدوب اندنصکره
داخل اولمسیله حانث اولور وقیاس اوطورمسیله حانث اولمسی ایدی * زیرا دوام ایچون حکم ابتدا واردر
استحسانك وجهی اولدر که تحقیقا دخول ایچون دوام یوقدر * زیرا دخول خارجدن داخله انفصالدر
(فی لا یسکن هذه الدار او البیت او المحلة لا بد من خروجه باهله ومتاعه) حالفك شو داره یاخود شو بیتده

باخود شو محله ده ساكن اولمامغه يمينده اول حالف اهليله ومتاعيله خروجندن لابدر حتى بر چوبيى
باقى قالسه يدى حانث اولور بو امام اعظم قتنده در ابو يوسف اكثر متاعك نقلنه اعتبار ايدر * زيرا كلينك
نقلى آزار اولور متعذر اولور ديدى و امام محمد كدخدايه انكله قائم اولان شيئه اعتبار ايدر يعنى مهمات ضروريه
انكله قائم اولان شيئه اعتبار ايدر * زيرا انك ماعداسى سكنادن دكلدر فقها ديديلر كه امام محمدك قولى ناسه
احسن واوفقدر وفتوى بونك اوزرينه در متكلم زهدى بيان ايلدى (بخلاف المصر والقرية) شهر وقريه
ذكر اولنانلرك خلافيدر كه زيرا شهر وقريه ده بر اهلك ومتاعك نقلنه متوقف اولمز زيرا حالف عرفا اندن
انتقال ايتديكنده ساكن عد اولنمز اولكى بونك خلافى اوزره در (وحنث فى لا يخرج ان حمل واخرج بامره)
وشو داردن چيقمم ديو يمين ايدن حالف حانث اولور اكر بر كمسنه انى انك امريله يوكلنوب داردن چيقاررسه
زيرا مأمورك فعلى آمره مضافدر متكلم بر دابه يه بنوب دابه ايله چيقدوغى كبى اولور (وبدونه لا) وحالفك امرنسز
حامل اوزره كره اولنمغله چيقررسه حانث اولمز * زيرا فعل حالفه منتقل اولمز امرى اولمديغى ايچون (ولو راضيا)
كركسه حامل چيقرمغه راضى اولسون * زيرا انتقال امر ايله اولور مجرد خروجله اولمز (ومثله لا يدخل اقساما وحكما)
وشو داردن چيقمم ديو يمين ايدنك اقسامنكه امر ايله وبلا امر ومكرها ياخود راضيا چيقمسيدر اولكيسنده
حكم حانث اولمقدر واخيرنده حانث اولمامقدر (وفى لا يخرج من داره الا الى جنازة) ودخى داردن چيقمیوب
الا جنازه يه چيقمق اوزره يمين ايدن حالف حانث اولمز (ان خرج اليها ثم اتى الى امر آخر) اكر جنازه يه چيقوب
اندنصكره امر آخر ايشلرسه * زيرا انك چيقمسى اولمدى الا جنازه ايچون اولدى وقايه ده (ان خرج اليها ثم اتى الى
امر آخر) يعنى اكر جنازه يه چيقوب بعده امر آخره چيقارسه ديدى كأنه ناسخك اولدن سهودر * زيرا مفهوم
كلام حالفك جنازه نك غيرى يه خروجنى اقتضا ايدر پس حصر باطل اولوب حانث اولور بو اجلدن (ثم اتى
الى امر آخر) ديدم يعنى اكر جنازه يه چيقوب بعده امر آخره كلورسه ديدم متكلم هدايه ده فخرج اليها ثم اتى الى
حاجة اخرى ديديكى كبى (وحنث فى لا يخرج الى مكة فخرج اليها ورجع) ومكه يه چيقمامق اوزره يمين ايدن
كمسنه پس مكه ايچون چيقوب مرجوع ايلسه حانث اولور مكه قصدى اوزره خروج بولنديغى ايچون اولكه
شرطدر (لا فى لا يأتيها حتى يدخلها) مكه يه كلمك اوزره يمين ايدن كمسنه حتى مكه يه داخل اولمدقجه حانث
اولمز * زيرا اتيان اولمز الا دخول ايله اولور (والذهاب كالخروج) يعنى حالفك مكه يه كتمك اوزره يمينى مكه يه
چيقمامق اوزره يمينى كبيدر بعضيلر مكه يه كلمك اوزره يمينى كبيدر ديدى و بعض مكه يه چيقمامق اوزره
يمينى كبيدر ديدى واصح قول بودر * زيرا حالفك عدم ذهابى زوالدن عبارتدر (وحنث فى ليأتين مكة
فى آخر حياته) يعنى اكر حالف تحقيق مكه يه كلورم ديو يمين ايدوب حتى فوت اولنجه مكه يه كلمسيدى
حياتنك اجزاسندن آخر جزئنده حانث اولور * زيرا اول جزء آخردن اولبار اولسى مرجودر و يأس اول
وقتده حاصل اولور (وفى ليأتينه غدا ان استطاع ان لم يأته غدا بلا مانع كمرض اوسلطان ودين نيته الحقيقة)
وحالف حانث اولور تحقيق يارنكى كون قادر اولورسه فلان محله كلمك اوزره يمينده اكر يارنكى كون بلا مانع
كلمزسه مانعه اعتبار اولنور مرض كبى وياخود منع سلطان كبى وحقيقته نيتى تصديق اولنور يعنى فعله مقارن
استطاعة حقيقيه مراد ايلدم ديرسه متكلم كتب كلاميه ده تقرير اولندى ديانة تصديق اولنور قضاء تصديق
اولنمز * زيرا استطاعت عرفده اسباب وآلاتك سلامتى اوزره اطلاق اولنور ومعناى آخر خلاف ظاهردر
(حلف لا يدخل دار فلان يراد به نسبة السكنى) بر كمسنه فلانك دارينه داخل اولمامغه يمين ايتسه يدى بونكله
نسبة سكنى مراد اولنور عادتك دلالتى ايله واول دلالت تحقيقا داره عداوت اولنمز وذاتى ايچون هجرت اولنمز
بلكه دارك ساكننه بعض ايچون اولور زيرا بو قدر وار كه تحقيقا سكنى آزاولور حقيقة اولور بو ظاهردر وآزا اولور
دلالة اولور دارك ملكى اولمغله آنده سكنايه قادر اولور پس حالف فلانك ملكى اولان داره دخول ايله حانث
اولور حالوكه فلان انده ساكن اولمز برابردر كرك فلانك غيرى ساكن اولسون كرك سه اولمسون سكناى
تقديرينك دلالتك قائم اولمسى ايچون اول دليل كه ملكدر خانيه ده وظهيريه ده بونكله تصريح اولندى لكن
شمس الائمه ذكر ايلديكه تحقيقا اول داره فلانك غيرى ساكن اولسه يدى حالف اكا داخل اولمغله حانث اولمز

فلان غيرينك فعليله نسبت منقطع اولديغي ايچون (ولايضع قدمه في دار فلان حنث بدخولها مطلقا) ياخود فلانك دارينه اياغني باصمامغه يمين ايدن حالف مطلق اول داره داخل اولمغله حانث اولور * يعني برابر دركرك راكب اولديغي حالده اولسون ياخود يبان ويالن اياق وياخود نعلين ايله اولسون * زيرا بو مقامده معناي حقيقي مهجور در * زيرا اكر باني اوزره ياتوب وايكي اياقلرين داره وضع ايلسه شول حيثيتله كه جسدينك باقيسي دارك خارجنده اولسه عرفده اول كمسنه اياغن داره وضع ايتدي دينلمز پس فيجان حقيقة مهجور اولسه معناي مجازي مراد اولنور اولكه عرف قرينه سيله مطلقا دخولدر (وشرط في لايخرج الاباذني لكل خروج اذن) حالفك مرأه سيچون چقمه الابنم اذنمله چيق ديو يميننده يار اولمسنده هر خروج ايچون اذن شرط قيلندي * زيرا استثناي مفرغدر ومعناسي برخروجله خارج اولمه الابنم اذنمله خارج اول ديمكدر ونكره سياق نفيده عام اولور پس فيجان نكره دن بعض خارج اولسه ماعداسي عموم اوزره باقي قالور و بونده حيله اولدركه اول مرأه يه هر نه زمان چيقمق مراد ايدرسك بن سنك ايچون اذن ويردم ديمكدر (لاالاان آذن لك) چيقمه الااكر سكا اذن ويررسم چيق ديو يميننده هر خروج ايچون اذن ايجاب ايلمز * زيرا استثنانك حقيقتي اوزره بونك حملي ممكن اولمز زيرا اذن خروج جنسندن دكلدر پس بينهماده مناسبت ايچون غايت اوزره حمل اولندي * زيرا غايت امتداد مغيا ايچون قصر وانتهاسي ايچون بياندر نتكيم استثنا مستثنى منه ايچون قصر وحكمنك انتهاسي ايچون بيان اولديغي كبي وبومقامده مباحث شريفه واردر بزاني مرقات شرحنده ايراد ايلدك مراد ايدن اندن طلب ايلسون (وللحنث في ان خرجت مثلا لمريدة الخروج فعله فورا) يعني اكر مرأه خروج مراد ايلسه مثلا پس زوج مرأه سنه اكر چيقرسك سن طالقسن ديسيدي ومرأه اول ساعت اوتوروب بعده خروج ايتسيدي حانث اولمزا كايمين فور تسميه اولنور وامام اعظم بومثله نك اظهارنده تفرد ايتدي ووجهي اولدركه تحقيقا متكلمك مرادي اول ذكر اولنان خروجدن عرفا منعدر يمينك ايسه مبناسي عرفدر (وفي ان تغديت بعد تعال تغدمعي) و حانث اولمق ايچون طالبك كل بنم ايله بيله غدالن قولنده نصكره اكر غدالنورسم ديو يميننده (تغديه معه) انكله بيله غدالنمسي شرط قلندي * تغديه معه قولي شرط مقدرك مفعولي مقامنده قائمدر يعني فيجان زيد بكره اوتور بنم ايله غدالن ديدكده بكر اكر غدالنورسم بنم عبدم حردر ديسيدي پس اول كمسنه منزلنه رجوع ايدوب غدالنسيدي حانث اولمز * زيرا انك كلامي جواب مخرجنده خارج اولدي پس سؤاله منطبق اولور ايدي اكا دعوت اولنان شيء غدايه منصرف اولور (وان ضم اليوم) واكر يوم ضم ايدرسه اكر بوكون غدالنورسم ديدي ايسه (كفي مطلق التغذي) حانث اولمقده مطلق غدالنمق كفايت ايدر * زيرا جوابك قدرندن زياده ايلدي پس مبتدأ قلنور يعني يوم زياده اتمكله بيلنوركه مبتدأ كلامدر پس مطلق غدالنمكله حانث اولور (مركب المأذون ليس لمولاه في حق اليمين) عبد مأذونك مركبي يمين حقنده عبدك مولاسي ايچون دكلدر (الااذالم يستغرق دينه ونواه) الامكر عبدك ديني مستغرق اولميوب واكا نيت ايدرسه مولاسي ايچوندر * يعني فيجان عبد مأذونك مولاسي فلانك دابه سنه بنمكه يمين ايتسيدي پس اول عبد مأذونك دابه سنه بنسيدي امام اعظم قتنده حانث اولمز اكر اول عبد مأذونك رقبه سي وكسبي ايچون دين مستغرق وار ايسه زيرا بو تقديرجه دابه زيدك دكلدر واكر اول عبد مأذونك اوزرنده دين مستغرق يوغيسه وخاصة زيدك دابه سنه بنمكه نيت ايتدي ايسه حانث اولمز واكرزيدك ملكي اولان دابه يه بنمكه نيت ايتدي ايسه برابر دركرك اول دابه زيدك خاصة كندو ايچون وكرك عبد مأذوني ايچون اولسون بو تقديرجه حانث اولور وابو يوسف قتنده نيت ايتدي ايسه مطلق حانث اولور ديدي وامام محمد كركسه نيت ايتسون حانث اولور ديدي (يردبلا كل من الشجر ثمره) شجردن اكل ايله ميوه سي مراد اولنور يعني فيجان بركمسنه شو شجردن اكل ايتميه يم ديو يمين ايتسيدي بو كلامله ميوه سي مراد اولنور * زيرا معناي حقيقي حساً مهجوردر (وبعد االبر فضمه) وشو بغدايدن اكل ايتميه يم ديو يميننده چكنمسي مراد اولنور امام اعظم قتنده حتى اول بغدايك اتمكندن يسيدي امام اعظم قتنده حانث اولمز واماميين قتنده بو كلامله ذكر اولنان كبي حانث اولور و بو خلاف بينهماده خلاف آخر اوزره مبنيدر وخلاف آخر اولدركه تحقيقا لفظك معناي حقيقيء مستعملي اولسه ومعناي مجازيء متعارفي اولسه

امام اعظم معنای حقیقی یی ترجیح ایدر و امامین معنای مجازی یی ترجیح ایدرلر پس امامین قتنده مراد مه زا
باطنك اكلیدر پس مطلقا انك اكلی ایله حانث اولور مجازك عمومی ایله عمل جهتندن (وهذا الدقيق ما يتخذ
منه) وشو اوندن اكل ایتمیه یم دیو یمیننده اول اوندن اتخاذ اولنان شیء مراد اولنور * زیرا عادتا اونك عینی
مأكول دكلدر پس كرك اتمك و كرك اتمكك غیری اول اوندن اتخاذ اولنان شیئه منصرف اولور وقایه ده بأكل
خبزه دیدی یعنی اول اونك اتمكنك اكلی ایله دیدی * بن دیرمكه بو صحیح دكلدر زیرا باكل لفظنده اولان با قیدقونه
متعلقدر و قیچان انكله قید اولنسیدی غیره متناول اولماسی واجب اولور انك بطلانی ظاهر در آنی صدر
الشریعه نك (ای باكل ما یتخذ منه كالخبز ونحوه) قولی تصحیح ایلمز بلكه فسادی ظاهر اولور * زیرا قیچان معین
ایله قید اولنسیدی اطلاق صحیح اولماق واجب اولور پس بو تفسیر ایله نه كیفیتله صحیح اولور ایدی سن ندر ایله
واستقامت ایله (وبالشواء اللحم) و بریانله لحم مراد اولنور باطنجان وهاوج مراد اولنمز (وبالطبخ طبخ اللحم)
وطبخله طبخ لحم مراد اولنور (وبالرأس رأس يكبس فى التنانير ويباع فى مصره) ورأسله مراد تنورلره داخل
واوب حالفك شهرنده بیع اولنان رأسدر * زیرا اول تنورلر متعارفه در (وبالشحم شحم البطن) وشحمله شحم بطن
مراد اولنور امام اعظم قتنده وامامین قتنده شحم ظهرده انجاین متناول اولور (وبالخبز ما اعتاده بلده)
واتمكله حالفك بلدنده معتاد اولان اتمك مراد اولنور واكثر شهرلرده معتاد اولان بغدای واریه اتمكیدر
اگرچه كیم بعض شهرده طارو ودوكو اتمكی معتاد ایسه ده بغدای واریه معتاد اولدیغی كبی (وبالفاكهة
التفاح والبطيخ والمشمش لا العنب والرمان والرطب والقثاء والخيار) وفاكهه ایله الما وقار بوز وزردالو مراد
اولنور یاش اوزم وانارو یاش خرما و چجور و خیار مراد اولنمز امام اعظم قتنده وامامین قتنده یاش اوزم وانار
و یاش خرما فاكهه در (وبالشرب من نهر الكرع) ونهردن شربله كرع مراد اولنور وكرع مایی موضعندن
اغز ایله تناولدر حتی بر كمسنه دجله دن ایچمكه یمین ایدوب دجله دن چناق ایله ایچسیدی حانث اولمز حتی اغز ایله
ایچمدكچه (لا بمن مائه) ما نهردن ایچمكه یمیننده كرع مراد اولنمز بلكه نهردن چناق ایله و چناق مثلی ایله
ایچرسه حانث اولور * زیرا ما بعد الاغتراف نهره منسوب اولدیغی حالده باقی قالور اولكه شرطدر (لا يحنث
فى حلفه لا يأكل من هذا البسر بأكل رطبه او من هذا الرطب واللبن بأكله تمرا او شیراز) حالف یمیننده حانث
اولمز شو قوروق خرمادن اكل ایتمیم دیوب اول خرمانك یاشنی یمكله وشو یاش خرمادن یمم دیوب قورو خرما یمكله
وشو سودی یمم دیو یمیننده سوزلمش یوغورد یمكله * زیرا بونلر یمینه داعیه صفتلردر یمین بونلر ایله منعقد اولور
شو قوزو ونك لحمندن یمم دیو یمین ایتسیدی وشو صبی ایله یاخود شو یكیت ایله تكلم ایتمیم دیو یمین ایتسیدی پس
قوزو قوچ اولدقدنصكره لحمندن یسیدی وصبی یاخود یكیت پیر اولدقدنصكره تكلم ایتسیدی پس بو حالف
حانث اولور زیرا ذكر اولنان اوصاف یمینه داعیه دكلدر * زیرا شرع بزه یكیتلر اخلاقیله تحمل و صبیانه
مدارا ایله امر ایلدی و تحقیق كافیده تصریح ایلدیكه یمینده صفت لغودر مگر كه یمینه داعیه اوله تكیم یاش
خرما مسئله سنده اولدیغی كبی * زیرا آراولور یاش خرما حالفه ضرر و یرر قورو خرما ضرر و یرمز (ولا بسرا
باكل رطب) وقوروق خرما اكل ایتمیم دیو یمیننده یاش خرما یدیسه حانث اولمز * زیرا یاش خرما قوروق دكلدر و
بو مسئله ایله ما قبلنده اولان مسئله نك بیننده فرق تحقیقا بسورت و رطبیت صفتی بو محلده معیننده بولندیلر
وفقهانك صفت معیننده لغودر قوللرینك مقتضاسی لغو اولمسی اولدی لكن اول صفت یمینه داعیه اولان
صفت اولدیغی ایچون لغو اولمدی و بو مقامده صفت منكرده بولندی ایدی صفت معتبره در پس
بوندن ظاهر اولدیكه تحقیق صدر الشریعه نك معلوم اوله كه تحقیقا شان كلام بزم شو بسردن
یمم دیو یمیننده رطب اكل ایتسیدی قوللرك بینیله بسر یمم دیو یمین ایدوب رطب اكل ایتسیدی قوللرك
بیننده فرق بو قدر اكابناء كه تحقیقا رطب و بسر اسماء اجناسدندر پس قچان بسر رطب اولسه ماهیة اخری
اولور تكیم زانی یمینه داخل اولمم مسئله سنده بیان ایلدك قولی بابك اولنده كی كلام مزبنی اوزر مبنی اولدیغی
حالده هدایه نك و كافینك و بونلرك غیرینك كلامنه مخالفدر كه تحقیقا صفة بسورت و رطبیت یمینه داعیه در
زیرا صفة بسورتك و بونك مثللرینك اعتباری بسرك و بونك امثالنك اسماء اجناسدن اولمسی اعتبار ینه
بنادر اگرچه كیم بسر وامثالی واقعده اسم جنس ایسه ده ایدی سن نفكر ایله (ولا لحما باكل سمك)
وحالف لحم كل ایتمیم دیو یمیننده بالق اكل ایتمكله حانث اولمز قیاس حانث اولمسی ایدی * زیرا بالق قرآن

کر بعده لحم ایله تسمیه اولندی واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا بوتسمیه مجازیدر * زیرا لحمك منشئی قاندندر و باقی ایچون قان بوقدر صوده ساکن اولدیغی ایچون (ولا لحما او شحما باکل لیة) وحالفك لحم یاخود شحم اکل ایلیم دیو یمیننده قویروق اکل ایتمسیله حانث اولمز * زیرا قویروق نوع آخردر حتی قویروق لحوم وشحوم استعمالی کبی استعمال اولنمز (ولا یحنث فی لایشتری رطبا باشتراء کباسة بسر فیها رطب) حالف رطب اشترا ایتمکه یمیننده بسرك صالقمنی اشترا ایتسه که انده رطب اوله حانث اولمز * زیرا اشرا جمله یه مصادف اولور ومغلوب تابعدر واکر یمین اکل اوزره اولسورسه حانث اولور * زیرا اکل شیئا فشیئا مصادف اولدی پس اندن هر بری مقصود اولدی نتکیم شعیر اشترا ایتمکه یاخود اکل ایتمکه یمیننده بغدای اشترا ایدوب انده شعیر حبه لری اولسیدی اکل ایتدکده حانث اولوب اشترا سنده حانث اولمدیغی کبی اولدی ذکر اولنان علت ایچون (وحنث فی لا یاکل رطبا او بسرا باکل المذنب)وحالف رطب یاخود بسر اکل ایتمکه یمیننده مذنب اکل ایتمکله حانث اولور بسر مذنب قوینك کسر بله شول شیدرکه اکثری بسردر وانده رطب واردر ورطب مذنب انك عکسیدر وحانث اولمغه باعث * زیرا حالف اوزرینه یمین اولنانی وزیاده سنی اکل ایتدی پس حانث اولدی (وفی لا یاکل لحما باکل کبد او کرش)ودخی حالف لحم اکل ایتمکه یمیننده جکر یاخود اشکنبه یمکله حانث اولور زیرا بواشیانك نشوی قاندندر واسم آخر ایله اختصاص نقصان ایچون دکلدر رأس کبی و پاچه کبی صاحب محیط دیدیکه بواهل کوفه نك عرفیدر و بزم عرفزده حانث اولمز * زیرا انلر لحم عد اولنمز ولحوم استعمالی کبی استعمال اولنمز (اولحم خنزیر او انسان) وخنزیر یاخود انسان لحمی اکل ایتمکله دخی حانث اولور * زیرا بو ایکیسندن هر بری حقیقة لحمدر وعتابی ذکر ایلدیکه تحقیقا حالف حانث اولمز وفتوی انك اوزرینه در و کافیده دخی بویله ذکر اولندی (لا دام مایصطبغ به کالخل والملح والزیت لا اللحم والبیض والجبن) قاتق اتمك اتکله ملون اولان شیدرسرکه وطوز وزیت کبی لحم و یمرطه و پنیر قاتق دکلدر یعنی اکر قاتق اکل ایتمکه یمین ایتسیدی پس هر شیکه اتمك اتکله ملون اوله اول شئ قاتقدر اتمك ایله ملون یعنی اتمکه بولشمین قاتق دکلدر بو امام اعظم قتنده در وامام محمد اکثریا تمك ایله اکل اولنان شئ قاتقدر دیدی و بو امام ابو یوسفدن روایتدر (الغداء الاکل من طلوع الفجر الی الظهر)غدا طلوع فجردن ظهره وارنجه اولان زمانده اکل ایتمکدر پس حالف بوکون غدا ایتمیه یو یمین ایتسه اول وقتده اکل ایتسیدی حانث اولور کذلك عرفده بویله در (والعشاء منه الی نصف اللیل) وعشا ظهردن یعنی وقت زوالدن ایلك نصفنه وارنجه اولان زمانده اکلدر * زیرا زوالك مابعدینه عشا تسمیه اولنور حالف عشاده اکل ایتمین دیو یمین ایتسه نصف اللیلدن نصکره اکل ایتسه حانث اولمز (والسحور منه الی الفجر)وسحور نصف لیلدن فجره وارنجه اولان زمانده اکلدر * زیرا سحور سحردن مأخوذدر نصف اللیله قریب اولان وقتده اکله اطلاق اولندی پس برکمسنه تغدی یاخود تعشی یاخود تسحر ایلمك اوزره یمین ایتسیدی بو معنالر مراد اولنور (قال ان اکلت او شربت او لبست ونوی معینا لم یصدق اصلا) اکر اکل ایدرسم یاخود ایچرسم یاخود کیرسم دیوب مفعولی ذکر ایتمسیدی ومأکول یاخود مشروب یاخود ملبوس معینه نیت ایتسیدی اتمکه یاخود لحمه نیت ایتدم دیدیکی کبی تصدیق اولنمز * زیرا نفی اولنان بو افعالك یعنی اکل وشرب ولبسك ماهیتیدر وانلر ایچون مفعول اوزره دلالت بوقدر الا اقتضاء واردر وتحقیق تقرر اولندیکه تحقیقا بزم قتمزده مقتضا ایچون عموم یوقدر * پس نیه تخصیص صحیح اولمسون ایچون اصلا یعنی قضاء ودیانة تصدیق اولنمز (واو ضم طعاما او شرابا او ثوبا دین) واکر طعام و یا شراب و یا ثوب ضم ایدرسه تصدیق اولنور یعنی اکر طعام اکل ایدرسم یاخود اکر شراب ایچرسم و یاخود ثوب کیرسم دیرسه بو تقدیرجه دیانة تصدیق اولنور وقضاء تصدیق اولنمز * زیرا بو تقدیرجه لفظ عامدر تخصیص قبول ایدر لکن تخصیص ظاهرك خلافیدر ایمدی قضاء تصدیق اولنمز (امکان البر شرط صحة الحلف) برك ممکن اولمسی یعنی یمینده صادق اولمغك ممکن اولمسی یمینك صحتنك شرطیدر یعنی تحقیقا یمین امام اعظم وامام محمد قتنده اولمز الا ایچون اوزرینه یمین اولنان شئ ممکن الوقوع ایسه منعقد اولور برابردر کرك حلف بالله تعالی اولسون کرکسه طلاق یاخود عتاق ایله اولسون امام ابو یوسف ایچون خلاف واردر وحاصل کلام بودرکه تحقیقا یمین سائر عقودات شرعیه کبی برعقددر پس انك ایچون

بر محالدن لابددر وامام اعظم قتنده انك محلی مستقبلده خبردر برابردر كرك حالف اول خبر وزره قادر اولسون كرك اولمسون * كور يلمزميكه تحقيق سمانك مسی ياخود حجرك ذهبه تحويلی اوزره يمين منعقده در * زيرا حالف يمينی مستقبلده خبر اوزره عقد ايلدی اكرچه كيم اول خبر اوزره قادر دكل ايسه ده وامامين قتنده انده صدق رجا اولنان خبردر * زيراشيئك محلی حكمی قابل اولان شيدر و يمينك حكمی بار اولمقدر با اولمق ايسه انده صدق رجا اولنمبان شيده متحقق اولمز ايمدی يمين غموس كبی اصلا منعقد اولمز (وفی والله لاشربن ماء هذا الكوز اليوم) حالفك والله شو برداغك صوينی بوكون ايچرم قوانده ياخود اكر شو برداقده اولان صوينی بوكون ايچمزسم شويله اولسون قولنده (ولاماء فيه اوكان فيه فصب) حالبوكه اول برداقده صو اولمسيدی ياخود اول ماء اولوب ليلدن اول ماء دوكلمش اولسيدی (اواطلق) ياخود حالف اطلاق ايدوب بوكون ديمسيدی (ولاماء فيه) و برداقده صو اولمسيدی (لم يحنث) امام اعظم ايله امام محمد قتنده يمينك شرطی كه برك ممكن اولمسيدر منتفی اولمسيله يمينك عدم صحتی ايچون حانث اولمز * وامام ابو يوسف قتنده حانث اولور انك قتنده يمينك صحتی ايچون (وان كان وصب حنث) واكر اول برداقده صو اولوب دوكلمش اولورسه حانث اولور * زيرا حالف اوزره تكلمدن فارغ اولدقده بر واجب اولدی * لكن عمرنده فوت ايتمك شرطيله وسعت بولنديغی حالده حالبوكه تكلمدن فراغی قتنده بر ممكندر * ايمدی يمين منعقد اولدی حتی يمينك عقيبنده اكلمكسزين ماءی دوكلكله امتناع ايتسيدی يمين منعقد اولمز اكر سؤال اولنورسه كه الله تعالينك برداقده ايجاد ايلديكی ماء اوزره يمين نيجه منعقد اولمزز برا ايجاد ممكندر * جوابنده بزديرزكه اول ماء اوزرينه يمين منعقد اولان ماء دكلدر * پس اكر بری ايجاب ايدر يمينك انعقادی ايله قول ممكن اولور بروجه اوزره كه يمين حقنده ظاهر اولور * اولكه كفارتدر ديو سؤال اولنورسه جوابنده بزديرزكه يمين حقنده سببك انعقادينك شرطی اصل حقنده انعقادك احتمال ايدر بومقامده برك عدم امكانی ايچون احتمال يوقدر (وفی ليصعدن السماء وليقلبن هذا الحجر ذهبا حنث الحال) وحالفك سمايه صعود ايدرين ديو يمينده و بن شوحجری ذهبه قلب ايدرين ديو يمينده فی الحال حانث اولور وامام زفر قتنده حانث اولمز * عادتا برك استحاله سی ايچون وبرم ايچون علت اولدركه تحقيقا سمايه صعود ممكندر حتی انبيادن بعض ايچون وجن ايچون واقع اولدی اول جهتدنكه حق تبارك وتعالی (وانا لمسنا السماء) بيوردی وكذلك فی نفسه حجرك ذهبه قلبی ممكندر و بعض اخيار ايچون واقعدر * بعدی بر ممكن اولنجه يمين منعقد اولور * پس ظاهرا برك تحقيقندن عجزی ايچون فی الحال حانث اولور * بو اجلدن حنث ايچون كافيدر (كذا ليقتلن فلانا عالما بموته) بن تحقيق فلانی قتل ايدرم ديو يمينده دخی كذلك حانث اولور اول فلانك موتنه عالم اولديغی حالده زيرا بو تقدير جه الله تعالی اول فلانی احيا ايتدكدنصكره قتل ايتمك مراد اولنور بو ايسه ممكندر * پس يمين منعقد اولوب فی الحال حانث اولور يعنی زمان موته بلاتوقف حانث اولور عادتا عاجز اولديغی ايچون اما حين اول فلانك موتنه عالم اولمسيدی مراد قتل متعارف اولور وقتا كه اول فلان ميت اولدی ايسه قتل حقيقة ممتنع اولدی (شهر علی انسان سيفا وحلف ليقتلنه فهو علی حقيقته) بركمسنه بر انسان اوزره قلج چكوب واول انسانی قتل ايچون يمين ايتسيدی پس اول يمين حقيقتی اوزره در * پس اكر قتل ايدرسه يميننده بار اولور واكر قتل ايتمزسه حانث اولور زيرا قلج قتل ايچون آلتدر (واو شهر عصا وحلف ليقتلنه) واكر عصا چكوب واول انسانی قتل ايچون يمين ايتسيدی پس اول يمين حقيقتی اوزره در * پس اكر قتل ايدرسه يميننده بار اولور واكر قتل ايتمزسه حانث اولور زيرا قلج قتل ايچون آلتدر (واو شهر عصا وحلف ليقتلنه) واكر عصا چكوب بر انسانی قتل ايچون يمين ايتسيدی (فعلی الايلام) پس اول يمين اول انسانه الم ويرمك اوزره واقع اولور قتلك حقيقتی اولمز * پس اكر بركمسنه يه الم ويررسه يميننده بار اولور والا حانث اولور زيرا عصا قتل ايچون آلت دكلدر بلكه ضرب ايله الم ويرمك ايچوندر * سلمينك جامع الكبير شرحنده بويله ذكر اولندی (تحليف الوالی ليعلمه كل داعر فی مصره بطل بزوال ولايته) يعنی حاكم والی اهل فساد اوزره شعوری اولان بر رجله اول بلده كلان هر مفسدی والی به اعلام ايچون يمين ويرسيدی اول يمين والينك ولايتی حالنه مقيددر اكرچه ذكر اولنمسی ايسه ده پس اكر والينك ولايتی حالنده اعلام ايدرسه يميننده بار اولور والا حانث اولور واول والی عزل اولندقدنصكره اعلام لازم كلمز (والضرب والكسوة والكلام والدخول عليه مقيد بالحيوة) يعنی اكر بركمسنه فلان كمسنه يی ضرب ايتمك اوزره ياخود فلان كمسنه يی كيدرمك اوزره ياخود انكله تكلم ايتمك اوزره

یاخود اوزرینه داخل اولمق اوزره یمین ایتسه‌یدی اول یمین اول فلانك حیاتنه مقیداولور حتی بوذکر اولنان
فعللری اول فلانك موتندنصکره ایشلسه حالف یمیننده باراولمز زیرا ضرب بدنه متصل اولوب الم ویریجی برفعلك
اسمیدر الم ویرمك میتده متحقق اولمز عذاب قبره جواب ندر دیو سؤال اولنور برکمسنه قبرنده معذب اولسه
اول کمسنه‌یه حیاتدن برمقدار وضع اولنور وکذلك میت ایچون کسوه‌ده متحقق اولمز* زیرا کسوه ایله عند
الاطلاق تملیك مراد اولنور تملیك ایسه میتده متحقق اولمز الامکر که کسوه ایله ستر نیت ایلیه وکذلك کلام
دخی میتله متحقق اولمز زیرا تکلمدن مقصود افهامدر موت ایسه افهامی منافیدر * وکذلك دخولده دخی
متحقق اولمز زیرا دخولدن مقصود زیارتدر بعدالموت ایسه زیارت اولنان قبردر کندودکلدر (لاالغسل) یعنی
برکمسنه فلانك غسلی ایچون یمین ایتسه‌یدی یمین اول فلانك حیاتنه مقیداولمز * زیرا غسل اساله‌در معناسی
تطهیردر بو ایسه میتده متحقق اولور (والقریب مادون الشهر فی لیقضین دینه الی قریب) قریبا دیمکی
قضا ایچون یمیننده شهرك مادونیله مقیددر (فالشهر بعید) پس شهر وشهردن زیاده‌سی بعیددر بواجلدن
شهرك بعدی قتنده بن برآیدر سکا لاقی اولمدم دینور (مدشعرها وخنقها وعضها کضربها) مرأه‌سنی
ضرب ایتمکه یمین ایدن کمسنه مرأه‌سنك صاچنی چکمك وبوغازینی صقمق وایصرمق مرأه‌یی ضربی کبیدر
یعنی بوفعللری ایتسه حانث اولور زیرا بونلرك هر بری الم ویریجی فعلك اسمیدر حالبوکه الم حاصل اولدی بعض
ملاعبه حالنده حانث اولمز دیدی زیرا بوافعاله ممازحه دیرلر ضرب دیمزلر (قال ان لبست من غزلك فهدی)
برکمسنه مرأه‌سنه اکر سنك ایپلکگدن ثوب کیرسم هدیدر دیسه‌یدی یعنی اول ثوبله مکه‌ده تصدق اوزره
اولسون دیسه‌یدی زیرا هدی مکه‌ده اهدا اولنان شیدر (فاشتری قطنا فغزلته ونسج وخیطه ولبس فهدی)
پس زوج پنبه اشترا ایدوب مرأه‌سی ایپلك اکیرسه وزوج اول ایپلکی طوقیوب ودیکوب وکیسه اول لباس امام
اعظم قتنده هدیدر وامامین دیدیلر که اول زوج اوزره آنی اهدا ایتمك یوقدر حتی زوج اول ایپلکی یوم حلفده
کندو ملکی اولان پنبه سندن اکیرمدکچه * زیرا ندراولمز الاملکده یاخود ملکك سببنه مضاف اولدیغی حالده
صحیح اولور حالبوکه بولنمدی زیرا کیمك ومرأه‌نك اکیرمسی ملکك سببلرندن دکلدر * وامام اعظمك علتی
تحقیقا مرأه‌نك اکیرمسی عادتدر که زوجك پنبه سندن اولور مراد اولان ایسه معتاددر واول معتادانك
سبب ملکیدر بواجلدن مرأه زوجك ملکی اولان پنبه سندن وقت نذرده اکیرسیدی حانث اولورز یرا پنبه ذکر
اولنمدی حتی نفسنه مضاف قلمغله پنبه‌یی ذکر ایتسیدی اکر بنم پنبه مدن اکیردیکك ایپلکدن ثوب کیرسم
دیسه‌یدی پس اول ثوب بالاجماع هدیدر یعنی مکه‌ده تصدقی واجبدر واکر زوج پنبه‌یی مرأه‌یه مضاف قیلوب
اکرسن کندو پنبه کدن اکیردیکك ایپلکدن ثوب کیرسم هدیدر دیسه اول ثوب بالاجماع هدی اولمز (عقد لؤلؤ
لم یرصع وخاتم ذهب حلی لاخاتم فضة) ترصیع اولنمدق اینجودن بوغماق والتون خاتم حلیدر کومش خاتم حلی
دکلدر * یعنی برکمسنه حلی کیممکه یمین ایدوب ترصیع اولنمدق اینجو بوغماق طاقنسه‌یدی امام اعظم قتنده حانث
اولمز وامامین حانث اولور دیدیلر زیرا اینجو حقیقة حلیدر حتی قرآن کریمده حلی ایله تسمیه اولندی دیدیلر
وامام اعظمك علتی اولدر که تحقیقا اینجو ایله عرفا تحلی اولنمز * لاترصیع اولندیغی حالده تحلی اولنور وعینلرك
مناسی ایسه عرف اوزره‌در * وبعض دیدیکه بوعصر وزمانك اختلافیدر وامامینك قولیله افتا اولنور زیرا
انجو ایله منفردا تحلی معتاددر واکر ذهب خاتمله تختم ایدرسه حانث اولور زیرا ذهب حلیدر وبواجلدن
رجال ایچون استعمالی حلال اولمدی واکر فضه خاتم ایله ایدرسه حانث اولمز * زیرا عرفا وشرعا حلی دکلدر حتی
رجال ایچون استعمالی مباح قلندی (حلف لایجلس علی الارض فجلس علی بساط اوحصیر) برکمسنه ارض
اوزره اوتورمغه یمین ایدوب پس بساط اوزر یاخود حصیر اوزره اوتورسیدی (اولاینام علی هذا الفراش فنام
علی فراش فوقه) یاخود شو دوشه‌کك اوزرنده اویومیم دیو یمین ایدوب اول دوشه‌كك فوقنده اولان دوشك
اوزره اویوسیدی (اولایجلس علی هذا السریر فجلس علی سریر فوقه) یاخود شو سریرك اوزرینه اوتورمیم
دیو یمین ایدوب اول سریرك فوقنده اولان سریر اوزره اوتورسیدی (لم یحنث) اول کمسنه حانث اولمز (ولوحال
بینه وبینها لباسه اوجعل علی الفراش قرام اوعلی السریر بساط اوحصیر حنث) پس اکر اول حالفك
ارضله کندو بیننده لباس حائل اولسیدی یاخود دوشك اوزره چارشب قویسیدی یاخود سریر اوزره بساط

یاخود حصیر قویوب اوتورسیدی حانث اولوراما ولکی صورنده حانث اولمدیغنه باعث زیرا اول کسنه ارض اوزره اوتوردی دینلمز* واما ایکنجی واوچنجی صورتلرده حانث اولمدیغنه باعث زیرا شیئك مثلی اول شیئه تابع اولمز* پس اولادن نسبت قطع اولور (واوحال بینه و بینها لباسه) واکر صورة اولیده حالفك کندو بینی ایله ارض بینه لباسی حائل اولسیدی (اوعلی الفراش قرام اوعلی السریر بساط اوحصیر حنث) یاخود ایکی صورة اخیره ده فراش اوزره چارشب یاخود سریر اوزره بساط ویا حصیر قویوب اوتورسیدی حانث اولور* اما صورة اولاده حانث اولسنه باعث لباسی کندویه تابع اولوب حائل عد اولنمدیغی ایچوندر واما ایکنجی صورتده حانث اولسنه باعث چارشب دوشکه تابع اولمغله همان دوشکده اوتورمش عد اولنور واما اوچنجی یه علت سریر فوقنده اولان بساط یاخود حصیر اوزره اوتورمسی سریر اوزره اوتورمقدر زیرا سریر اوزره اوتورمقده عادت اویله در* مصنفك علی هذا السریر قولی هدایه ده ووقایه ده وکنزده واقع اولان تنکیر سریره اشارتدر که کانه ناسخدن سهو اوله * زیرا هدایه نك حچان حالف سریرك فوقنه سریر آخر قوسیدی بونك خلافیدر * زیرا سریر آخر سریر اوللك مثلیدر قولی بونك اوزرینه مستقیم اولمز* زیرا بو مستقیم اولمز الامعینده مستقیم اولور بلکه صواب سریرك تعریفندن کافیده اولان شیئدر پس ایمدی سن تأمل ایله (لایفعله یقع علی الابد) یعنی حچان حالف والله لاافعل کذا دیسیدی یعنی الله حقی ایچون بن ایشلمم شو مثللی دیسیدی ابدا انی اشلمك واجب اولور* زیرا بو قول معنا ده سیاق نفیده نکره در (و یفعله علی مرة) وحچان افعل کذا دیسیدی یعنی الله حقیچون بن اشلرم شو مثللی دیسیدی برکره ایشلك اوزره واقع اولور* زیرا بو قول سیاق اثباتده نکره در (بعلی المشی الی بیت الله تعالی او الکعبة) یعنی حالفك بیت الله تعالی یه یاخود کعبه یه مشی یتم اوزریمه اولسون قولیله * برابر کرك اول کعبه ده اولسون کرکسه کعبه نك غیرده اولسون (یجب حج) انك اوزرینه حج واجب اولور (اوعمرة ماشیا) یاخود عمره واجب اولور بیان اولدیغی حالده (ودم ان رکب) واکر راکب اولورسه انك اوزرینه دم لازم اولور وقیاس اولان اصلانه قربة واجبه ومقصوده اولمیان شیئی التزام ایتدیکی ایچون اوزرینه برشیء واجب اولمز لکن واجب اولمق اثر ایله مستحسندر زیرا علی کرم الله وجهه ورضی الله عنهدن روایت اولندی) لاشیء بعلی الخروج اوالذهاب الی بیت الله اوالمشی الی الحرم اوالمسجد اوالصفا اوالمروة)یعنی حالفك بیت الله چیقمق یاخود کتمك یاخود حرمه ویا مسجده ویا صفایه ویا مروه یه کتمك یتم اوزریمه اولسون دیسیله برشیء لازم کلمز دیمکدر • زیرا بو افعالك بو عبارتلر ایله التزامی متعارفك غیریدر والفظك حقیقتی اعتبار یله واجب اولمری ممکن اولمز * زیرا قربت مقصوده دکلدر (قال ان لم احج العام فانت حر فشهدا بنحره بکوفة لم یعتق) برکسنه عبدینه اکر بو سنه حج ایتمزسهم سن حرسین دیسیدی اندنصکره بن حج ایتدم دیدکده عبدانك حجنی انکار ایتسیدی پس اول کسنه کوفه ده قربان ایتدیکنه ایکی کسنه شهادت ایتسهلردی امام اعظم ایله امام ابو یوسف قتنده اول عبد معتق اولمز امام محمد قتنده معتق اولور* زیرا شهادت امر معلوم اوزره شهادتدر که اول تضحیه در وحجك منتفی اولسی اول امر معلومك ضرورتندندر ایمدی شرط متحقق اولور امام اعظم ایله ابو یوسفك علتی تحقیقا بو شهادت نفی اوزره قائم اولدی *زیرا بو مقامده مقصود حجك نفیدر تضحیه نك اثباتی دکلدر * زیرا تضحیه ایچون مطالب یوقدر ایمدی بو سنه حج ایتمدی دیو شهادت ایتمش کبی اولدی بونك غایتی تحقیقا بونفی شاهدك علی احاطه ایلدیکی شیئدندر ولکن شاهد نفیله نفیك بینی تیسیرا ایچون تمیز ایلمدی هدایه وکافیده وکتب فروعدن غیریلرده دخی بویله ذکر اولندی لکن کتب اصولده تقریر اولنانه مخالفدر که تحقیقا نفی حچن شاهدك علی محیط اولدیغی حالده محصور اولسیدی اول نفی اثبات کبی اولور (فی لایصوم حنث صوم ساعة بنیة) یعنی برکسنه صائم اولمغه یمین ایتسیدی وصومه نیت ایدوب برساعت صائم اولسیدی اندنصکره اول کون افطار ایتسیدی شرطك وجودی ایچون حانث اولور* زیرا صوم تقرب قصدی اوزره نهارده افطاردن امساکدر (واوصم یوما اوصوما لایحنث حتی یتم یوما) واکر حالف یمیننده یوم صم ایتسیدی یعنی بوکون صائم اولمم دیو یمین ایتدکدنصکره نیت ایله صائم اولسیدی حتی اول کون تمام اولمجه حانث اولمز* زیرا انکله مراد شرعا معتبر اولان صوم تامدر و بو ایسه یومك آخرینه دکین صومك اتمامیله اولور

(وفی لا یصلی حنث برکعة لا بمادونها) و نماز قیلمغه یمین ایدن بر رکعت نماز قیلدقده حانث اولور بر رکعتك مادونیله یعنی یالکز قیامله یاخود یالکز قرائتله یاخود رکوعله حانث اولمز و اکر بونلرایله سجده ایدوب اندن قطع ایدرسه حانث اولور وقیاس افتتاح ایله صومده شروعنه اعتبار ایله حانث اولمق ایدی استحسانك وجهی اولدرکه تحقق صلات ارکان مختلفه دن عبارتدر پس ارکانك کلیسی ادا اولمدقجه صلات دینلمز صوم صلاتك خلافیدر * زیرا صوم رکن واحددر اولکه امساکدر صومك باقی اجزاسنده متکرر اولور (ولو ضم صلاة ویشفع لا قبل) واکر حالف صلاة لفظنی ضم ایتسیدی بر شفع صلاتله حانث اولور * زیرا شرعا معتبره اولان صلاتدر وانك اقلی ایکی رکعتدر رکعة واحده دن نهی اولندیغی ایچون (او بان ولدت فانت کذا بولد میت) یعنی حالف مرأه سنه اکر سن ولد طوغررسك سن طالقسن دیسیدی پس اول مرأه ولد میت طوغرسیدی اول مرأه مطلقه اولور وکذلك جاریه سنه اکر سن ولد طوغوررسن حره سن دیسیدی اول جاریه میت ولد طوغررسه اول جاریه حره اولور * زیرا مولود حقیقة ولددر و عرفا دخی ولد ایله تسمیه اولنور و شرعده دخی ولد اعتبار اولنور حتی بونکله عدت منقضیه اولور و اول ولد طوغدقدنصکره آقان قان نفاسدر و اول ولدك ناسی اول حالفك ام ولدی اولور ایمدی شرط متحقق اولور (وفی ان ولدت فهو حر عتق الحی ان ولدت میتا ثم حیا) واکر سن طوغررسك اول ولد حردر دیسیدی حی معتق اولور اکر ولد میت طوغروب ولد حی صکره طوغرسه واما مین دیدیلرکه حی معتق اولمز * زیرا شرط ولادت میتله متحقق اولدیغنه کیم ذکر اولندی ایمدی یمین منحل اولدی شرطك جزاسنه دکل * زیرا میت حریت ایچون محل دکلدر و امام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا اسم والدك مطلق حیاتك وصلیله مقید قیلنور عاقلك کلامنی تصحیح ایچون * زیرا اکر وصف حیاتله مقید اولمسه لغو اولور * زیرا حالف حریتك اثباتنی خبر اقصد ایلدی و حریت ایسه میتده ثابت اولمز ایمدی وصف حیاتله تقیید اولنور نته کیم قچان حالف اکر ولدی حی طوغوررسك دیمه سی کبی جزاء طلاق و امك حریتی بونك خلافی اوزره در * زیرا تقییده صالح اولمز (وفی لیقضین دینه الیوم وقضاء زیوفا او نبهرجة او مستحقة او باعه به شیئا وقبضه بر) یعنی حالف فلانه دینی بوکون قضا ایتمکه یمین ایتسیدی و دینی قضا ایدوب اول فلان بعضیسنی زیوف بولسیدی یاخود نبهرجه یعنی زیوفدن دخی ردی بولسیدی یاخود مستحقه بولسیدی حانث اولمز * زیرا زیوف اولمق عیبدر عیب جنسی معدوم قیلمز پس بواجلدن زیوفله تجویز ایلسه دینی ایچون مستوفی اولور و برك شرطی بولنور وکذلك نبهرجه و مستحقه نك قبضی صحیحدر وانك ردی ایله متحقق اولان بر مرتفع اولمز وکذلك داینه دینی ایچون بر عبد بیع ایلسه و داین اول عبدی قبض ایلسه حالف بار اولور * زیرا دینك قضاسی مقاصه طریقه سیدر * زیرا دیون امثالیله قضا اولنور اعیانیله قضا اولنمز ایمدی بیعله متحقق اولور پس کأنه حالف قضاء دینی اول بیعله متقرر اولمسون ایچون قبضی شرط قیلدی (ولو کان ستوقة او رصاصا) واکر حالفك قضا ایلدیکی دین نبهرجه دن دخی الحق اولورسه یعنی وردیکی اقچه نك ظاهری کومش و باطنی تونج اولورسه یاخود قلای اولورسه (او وهبه له) یاخود داین دینی حالف مدیونه هبه ایدرسه (لا) دینندن بری اولمز اما ستوقه و رصاص و یرمکله بار اولمغه باعث زیرا ستوقه و رصاص جنس دراهمدن دکلدر حتی بو ایکیسیله صرفده و سلمده تجویز جائز اولمز واما هبه ده مقاصه معدوم اولمغله در (قال لا یقبض دینه درهما دون درهم لا یحنث حتی یقبض کله متفرقا غیر ضروری) یعنی قچان حالف دینی درهما دون درهم قبض ایلمکه یمین ایدوب بعضنی قبض ایلسیدی حانث اولمز حتی دینك کلیسنی متفرقا قبض ایتمدکجه * زیرا شرط تفرق وصفیله کلك قبضیدر * زیرا حالف قبضی نفسنه اضافت ایله معرف اولان دینه اضافت ایلدی پس دینك کله منصرف اولور ایمدی بعضی قبضله حانث اولمز الا کلنی قبضله حانث اولور پس اکر حالف دینی ایکی وزنده قبض ایتسیدیکه داینله مدیون بیننده تشاغل اولنیوب الا عمل وزنله اولسیدی حانث اولمز * زیرا و عمل تفریق دکلدر * زیرا آزا اولور دفعة واحده ایله کلك قبضی عادتا متعذر اولور پس بو مقداراندن مستثنی اولور ایمدی مصنف بوکا غیر ضروری قولیله اشارت ایلدی (ولافی ان کان لی الامائة فکذا ولم یملك الا خمسین) وینه حانث اولمز اکر حالف بنم ایچون الا یوز درهم اولورسه شویله اولسون دیوب حالبوکه اولیوب الا اللی درهمه مالك اولسیدی * زیرا عرفا اندن مقصود یوز درهم اوزره زیاده اولان شیئی نفیدر و کذلك یوز درهمك

غیری اولورسه یاخود بوزدرهمك ماسواسی اولورسه دیو یمین ایتسه‌یدی حانث اولمز* زیرا بونلرك كلیسی اداة استثنادر (ولا فی لا یشم ریحانا ان شم وردا او یاسمینا) وریحان قوقولمیم دیو یمین ایدوب اكر كل و یاسمین قوقولرسه دخی حانث اولمز زیرا ریحان ساقی اولمیانك اسمیدر كل و یاسمینك ساقلری واردر (والبنفسج والورد علی الورق) یعنی اكر بنفشه و كل اشترا ایتمیم دیو یمین ایدوب ورقلرین اشترا ایتسه‌یدی حانث اولور واكر یاغلرین اشترا ایتسه‌یدی حانث اولمز* زیرا بنفشه ایله كل بزم عرفمزده ورق اوزره واقع اولورلر كافیده دخی بویله ذكر اولندی

* (باب الحلف علی القول) *

بو باب قول اوزره یمینك بیانندهدر (حنث فی لا یكلمه ان كلمه نائما فایقظه) بركمسنه فلان ایله تكلم ایتمیم دیو یمین ایتسه‌یدی اكر اول فلان اویورکن اكا تكلم ایدوب پس اول فلانی اویارسه‌یدی حالف حانث اولور* زیرا اكا تكلم ایتدی و كلامنی ایشتدردی ایمدی حانث اولور اكرچه اویارمه‌یه ایسه‌ده قدوری ذكر ایلدیكه تحقیقا اول فلان شول حیثیتله ایشیدرا واسه كه او یوراولمیوب قولاغینه اكا طوتارسه حالف حانث اولور ومختار اولان اولدر (وفی لا یكلمه الا باذنه ان اذن ولم یعلم فكلمه) وفلان ایله تكلم ایتمیم الا انك اذنیله تكلم ایدهرین دیو یمین ایتسه‌یدی اكر اول فلان اذن ویروب حالفه اذنی اعلام ایتمسه‌یدی حانث اولور* زیرا اذن اذاندن مشتقدر اعلام معناسنه‌در یاخود اذنده وقوعدن مشتقدر بونلرك كلیسی متحقق اولمز الا سماعله اولور (وفی لا یكلم صاحب هذا الثوب فباعه فكلمه) وبركمسنه شو ثوبك صاحبی ایله تكلم ایتمیم دیو یمین ایدوب پس ثوبك صاحبی اول ثوبی بیع ایلدكده حالف اول صاحب ثوب ایله تكلم ایتسه‌یدی حانث اولور* زیرا بو اضافت یعنی ثوبك صاحبنه اضافتی اولمز الا تعریفه محتمل اولور زیرا انسان ثوب ایله اولان معنا ایچون امتناع ایتمز واكر ثوبك معناسی ایچون امتناع ایتسه مشتری ایله تكلم ایتدكده حانث اولور ایمدی ذات مراد اولنور (وفی لا یكلم هذا الشاب فكلمه شیخا) وبركمسنه شو یكیت ایله تكلم ایتمیم دیو یمین ایدوب پس اول یكیت شیخ اولدیغی وقتده تكلم ایتسه‌یدی اول كمسنه حانث اولور* زیرا حكم ذاته تعلق ایدر* زیرا صفت حاضرده لغودر و بو صفت یمینه داعیه دكلدر كه حتی اعتبار اولنه (وفی هذا حر ان بعته او شریته ان عقد بالخیار) یعنی فلان بركمسنه عبدی ایچون بو عبد حردر اكر بن آنی بیع ایدرسم یاخود شرا ایدرسم دیوب پس خیار ایله بیع ایدرسه عبد معتق اولور* زیرا عبد ملكندن خارج اولمدی حالبوكه انده شرط بولندی واكر بر غیری كمسنه‌نك عبدی ایچون اكر بن بو عبدی اشترا ایدرسم حردر دیوب پس خیار ایله اشترا ایتسه‌یدی اول عبد معتق اولور اما امامینك قتنده معتق اولمغه باعث مشترینك ملكنه داخل اولدیغی ایچوندر واما امام اعظمك قتنده معتق اولمغه علت عتقی شرایه تعلیق ایتدیكی ایچوندر بو خصوصده ملكه تعلیق ایچون دكلدر وشرطه معلق اولان وقوعی قتنده منجز كبیدر پس كأنه خیار ایله شرادنصكره بو عبد حردر دیمش اولدی وبركمسنه بر عبد اشترا ایتدكدنصكره اعتاق ایلسه انك خیاری ساقط اولور وعبدك اوزرینه سابق اولدیغی حالده اعتاقی مقتضی اولان ملك ثابت اولور كذلك بو مقامده دخی بویله‌در اكر سكا مالك اولورسم سن حرسن دیسه‌یدی ذكر اولنانك خلافیدر كه پس اول كمسنه اول عبدی خیار ایله اشترا ایتسه‌یدی معتق اولمز زیرا حنثك شرطی اولمكه مالكدر بولنمدی* زیرا مشتری خیار ایله امام اعظم قتنده اكا مالك اولمز پس شرطك جزاسی نازل اولمز واكر حالف اول عبدك یعنی خیار ایله عقد ایتدوب بیع باته بیع ایدرسه عبد معتق اولمز* زیرا بیع تمام اولدیغی كبی ملك زائل اولور وجزا ملكك غیریه نازل اولمز (وبالفاسد والموقوف) وبیع فاسد ایله وموقوفله حانث اولور یعنی حالف عبدینی بیع ایتمیم دیو یمین ایتسه‌یدی بیع فاسد ایله حانث اولور بیعك حدی بولندیغی ایچون اولكه تملیكدر وتملیك ایكی جانبدندر (لا بالباطل) بیع باطل ایله بیع ایتسه‌یدی حانث اولمز بیعك حدی بولنمدیغی ایچون (وفی ان لم ابعه فكذا فعتق او دبر) واكر حالف بن بو عبدی بیع ایتمزسم حر اولسون یاخود مدبر اولسون دیسه‌یدی ذكر اولنان كبی معلق علیه بولندیغی ایچون اول عبد معتق اولور یاخود مدبر اولور (وبفعله وفعل وكیله فی حلف لا نكاح) وحالفك كندو فعلی ایله یاخود وكیلنك فعلی ایله نكاح ایتمیم دیدكده حالف حانث اولور (والطلاق والخلع والكتابة والعتق والصلح عن دم عمد والهبة والصدقة والقرض والاستقراض) بو جمله‌سنك یمیننده دخی حانث اولور

بن ديرمكه فقهانك استقراضي بوندن عدايلملري مشكلدر * زيرا فقهيا استقراضه توكيل باطلدر ديو
تصريح ايلديلر پس انك اوزرينه حنث ترتب ايلمك واجب اولور * زيرا باطل اوزره حكم ترتب ايلمز (والايداع

والاستيداع والاعارة والاستعارة والذبح وضرب العبد وقضاء الدين وقبضه والبناء والخياطة والكسوة
والحمل) وبو جملهدنده حالف فعليله وياخود وكيلنك فعليله حانث اولور يعني قچان بركمسنه اكر تزوج ايدرسم
شويله اولسون ديو يمين ايدوب پس اول كمسنه بنفسه تزوج ايتسيدي ياخود وكيلي اني تزويج ايتسيدي
اول كمسنه حانث اولور وكذلك سائر صورتلردهدخي حال بويلهدر وبونك وجهي اولدركه تحقيقا وكيل رسول
محضدر حتى تحقيقا حقوق آمره راجع اولور پس كانه آمر بنفسه ايشلدي (وبفعله فقط) وبالكز كندي
فعلي ايله حانث اولور يعني وكيلنك فعلي ايله حانث اولمز (في حلف البيع والشراء والاجارة والاستيجار والصلح
عن مال والخصومة والقسمة وضرب الولد) بو جملهدهدخي بالكز كندو فعلي ايله حانث اولور * وسن خبيرسن كه
استقراضده واردا ولان شئ بو مقامده ضرب والدهده واردر * زيرا ضرب ولد فعل حسيدر بر محلدن محل آخره
منتقل اولمز الا انجق توكيل صحيح اولورسه منتقل اولور وصحتي امر الدهاولور ايمدي عبده نظر ايله صحيح اولور
ووالده نظر ايله باطل اولور (ولا يحنث في لا يتكلم وقرأ القرآن او سبح او هلل او كبر في صلاته او خارجها)
وتكلم ايليم ديو يمين ايدن كمسنه قرآن كريم اوقومغله ياخود تسبيح ايتمكله ياخود لا اله الا الله ديمكله ياخود
صلاتنده وياخارج صلاتده تكبير ايتمكله حانث اولمز بزم قتمزده * زيرا اول كمسنه يه عرفا وشرعا متكلم
تسميه اولنمز وشافعي قتنده حانث اولور اولكه قياسدر (يوم اكلمه على الملوين) يعني قچان حالف فلان ايله
تكلم ايلديكم كون عبدم حردر ديسيدي يمين ليل ونهار اوزره واقع اولورمر ورايدن علت ايچونكه تحقيقا يوم
فعل غير ممتده مقارن اولسيدي اول بو مله مطلق وقت مراد اولنور (وصح نية النهار) وبو مله نهاره نيت ايتمك
صحيح اولدي * زيرا يوم وقتده استعمال اولنديغي كبي نهاردهده استعمال اولنور وابو يوسف قتنده قضاء
تصديق اولنمز * زيرا يومك نهارده استعمالي متعارفك خلافيدر (وليلة اكلمه على الليل خاصة) فلانله تكلم
ايلديكم كيجه عبدم حردر ديسيدي يمين انجق ليل اوزره واقع اولور * زيرا ليل مطلق وقتده استعمال اولنمز
(الا ان للغاية كحتى) الا ان لفظي غايت ايچوندر حتى غايت ايچون اولديغي كبي (ففي لا اكلمه الا ان يقدم
زيد او حتى يقدم حنث ان كلمه قبل قدومه) بن فلانله تكلم ايليم الا مكر زيد كله ياخود بن فلانه تكلم ايليم
حتى زيد كلنجه ديسيدي اكر زيدك قدومندن اول تكلم ايدرسه حانث اولور واكر الا ان لفظي غايت ايچون اولمزسه
مدت ضربي لغو اولور (لا يكلم عبده) يعني قچان فلانك عبدينه تكلم ايليم ديو يمين ايتسيدي (او لا يلبس ثوبه)
ياخود فلانك ثوبني كيميم ديسيدي (او لا يدخل داره) ياخود فلانك دارينه داخل اوليم ديسيدي
(او لا يأكل طعامه) ياخود فلانك طعامني يميم ديسيدي (او لا يركب دابته) ياخود فلانك دابه سنه بنيم
ديو يمين ايتسيدي (ان اشار) اكر مضافه اشارت ايدرسه مثلا فلانك شو عبدينه تكلم ايليم ديمكله
(وزالت اضافته) فلانك شيئه اضافتي زائل اولسيدي اول فلان اول شيئي ملكندن اخراج ايتمكله * زيرا
يمين بر عين اوزره عقد اولور كه اول عين اضافه ملك ايله فلانه مضافدر پس ملكك زوالندنصكره يمين باقي قالمز
نتهكيم اشارت ايلمسيدي * زيرا بو عينلر كه عبددر ثوبدر داردر طعامدر دابهدر بذاتها بونلرك ترك اولنملري
قصد اولنمز بلكه فلانك ملكي اولدقلري ترکي قصد اولنور ويمين حالفك مقصوديله منعقد اولور ايمدي كانه حالف
مادامكه فلانك ملكيدر ديمش اولدي (كالمجدد) تجديد اولنان ملك كبيدر يعني حالف اشياء مذكورهده
ملك تجديد اولنورسه اجماعا حانث اولمز اول فلان بر عبد آخر ويا بر ثوب آخر ويا بر دار ويا بر دابه اخرى اشترا
ايتمكله (وان لم يشر) واكر حالف اشارت ايتمدي ايسه يعني يميني فلانه مضاف ايدوب ومضافه اشارت
ايتمدي ايسه (لا يحنث بعد الزوال) اضافتك زوالندنصكره حانث اولمز * زيرا حالف يميني فلانه مضاف
بر محلده واقع فعل اوزره عقد ايلدي پس اول فعل بولنمدي ايمدي حالف حانث اولمز (ويحنث بالمجدد)
وتجديد اولنان شيئده ملك اولديغي حالده فعل ايله حالف حانث اولور * زيرا لفظ مطلقدر پس اطلاقي اوزره
اجرا اولنور (وفي الصديق والزوجة يحنث في المشار اليه بعد الزوال) وصديق وزوجهده حالف اشارت
اولنان شيئده بعد الزوال حانث اولور يعني اكر حالف فلانك شو صديقيله ياخود فلانك شو زوجهسيله تكلم

ایلیم دیو یمین ایتسه یدی وصداقت وزوجیتك زوالندنصكره تكلم ایتسه یدی جمیع علماء حانث اولور* زیرا حرز كه
مقصوددر پس اضافت تعریف محض اولوب مضاف الیهده داعی ظاهر اولمدی* زیرا یمینی اولدیغی
حالف بن فلانك صدیقنه تكلم ایتم زیرا ایلان ثم عدوم در دیمدی پس اضافت دوامی شرط قلنمدی اما آنفا
مرور ایدن شیئ بونك خلافی اوزره در كه زیرا اذا اولنان اعیان ایچون ذاتلری ترك اولنمز واما عبدك غیرتك
ترك اولنمسی ظاهردر وكذلك عبد دخی ظاهر روایت اوزره ترك اولنمز* زیرا عبد خسیس ومنزلتك ساقط
اولمسی ایچون جماداته الحاق اولندی ایدی اضافتی معتبر اولوب حالف انك زوالندنصكره حانث اولمز
(وفي غيره لا) یعنی مشار الیهك غیرنده بن فلانك صدیقنه یاخود فلانك زوجه سنه تكلم ایتم دیمكله صدیقنه
عداوت ایتمكله یاخود زوجه سنی بائنا طلاق قلمه سبب زائل اولدقده حانث اولمز* زیرا مجرد حرك غیری ایچون
ترك اولنمسی محتملدر پس تعیین اشارت ترك اولنسه یدی اول ترك اول محتمله دلالت ایدر* زیرا حالف فلانك [illegible]
اولسه یدی اضافتك زوالندنصكره حانث اولمزدی ذكر اولنان احتماللك وجودیله (حين وزمان بلا نية نصف
سنة نكرا وعرف) حالف یمیننده بلا نیت حین وزمان كلمه لرینی ذكر ایدرسه مراد اولنان نصف سنه در* زیرا
حین كلمه سیله زمان قلیل مراد اولنور حق سبحانه وتعالی (حين تمسون) بیوردی بو آیه كریمه ده اولان حین ایله
آز اولور قرق سنه مراد اولنور (هل اتى على الانسان حين من الدهر) بیوردی و آز اولور بو حین ایله التی آی مراد
اولنور (تؤتي اكلها كل حين) بیوردی ابن عباس رضي الله عنه بو حینی التی آی ایله تفسیر ایلدی و بو تفسیر
اوسطدر ایمدی التی آیه منصرف اولور ولفظ زمان حین استعمالی كبی استعمال اولنور (وبها نوى) یعنی نیت ایله
نیت اولنان شیئ مراد اولنور* زیرا نیت ایلدیكی شیئ كلامنك حقیقتیدر (ودهر لم يدر) ولفظ دهر ایله
مراد معلوم اولمدی امام اعظم منكراده لك ذكر ایله مراد نه شیدر بن بیلم دیدی یعنی فقهی شیئله تقدیر اولنور
بیلم دیدی واما امامین قتنده حین وزمان كبی نصف سنه در (والدهر ابد) ولفظ دهر معرف اولدیغی حالده
انكله ابد مراد اولنور (وايام منكرة ثلاثة) ولفظ ایام منكر اولدیغی حالده اوچ كون مراد اولنور* زیرا لفظ جمعدر
منكر ذكر اولندی ایمدی جمعك اقلنه متناول اولور اولكه اوچدر (وايام كثيرة واشهور عشرة) یعنی حالف قچان
عبدینه اگر سن بكا ایام كثیرده خدمت ایدرسك حرسن دیسه یدی بو ایام كثیره امام اعظم قتنده اون كوندر* زیرا
بو لفظ اسم ایامك متناول اولدیغی معنانك اكثریدر واگر حالف ایامده تكلم ایتمم دیو یمین ایتسه یدی امام اعظم
قتنده اون كون اوزره در و امامین قتنده ایام اسبوع اوزره یدی كوندر واگر معرفا شهورده تكلم ایتمم دیو
یمین ایتسه یدی امام اعظم قتنده اون آی اوزره در و امامین قتنده اون ایكی آی اوزره در* زیرا اشهوره لفظنده
اولان لام عهد ایچوندر اولكه ذكر اولنان شیدر* زیرا لفظ شهور اون ایكی اوزره دائردر و امام اعظمك
علتی تحقیقا لفظ شهور جمعدر پس لفظ جمع ذكر اولنان شیئك اقصاسنه منصرف اولور اولكه اوندر (فان
اول عبد اشتريته حر فاشترى عبدا عتق) حالف بر عبد كه انی اولا اشترا ایدم اول عبد حردر دیسه یدی پس
بر عبد اشترا ایتسه یدی اول عبد معتق اولور* زیرا اول عبدك اول اشترا اولنمسی عبد آخر اشتراسنه محتاج اولمز
(وان اشترى عبدين ثم آخر فلا اصلا) واگر ایكی عبدی بردن اشترا ایدوب بعده بر عبد آخر دخی اشترا ایتسه یدی
انلردن بری اصلا معتق اولمز* زیرا اول فرددر غیری انك اوزرینه سابق اولمز و انكچون مقارنده اولمز حالبوكه
اولیت بولنمدی (فان ضم وحده عتق الثالث) واگر حالف وحده لفظنی ضم ایدرسه یعنی بر عبد كه انی الكز
اشترا ایلیم حردر دیمش اولسه یدی اوچنجی عبد معتق اولور نه اولیت موجود اولدیغی ایچون (وفي آخر لا)
یعنی قچان حالف بر عبد كه انی آخرا اشترا ایدم اول حردر دیسه یدی (ان مات بعد شراء عبد لا يعتق ا)
اگر حالف بر عبد اشترا ایتدكدنصكره فوت اولسه یدی اول عبد معتق اولمز* زیرا آخر ایچون اولدن لابددر حالبوكه
بوندن اول عبد اشتراسی بولنمدی (وان اشترى آخر ثم مات عتق) واگر بر عبد آخر شراسندنصكره فوت
اولسه یدی اتفاقا اول عبد آخر معتق اولور (يوم شرى من الكل عنده) جمیع مالدن اشترا ایلدیكی كوندن
امام اعظم قتنده معتق اولور واما امامین قتنده فوت اولدیغی كوندن ثلث مالدن معتق اولور* زیرا آخریت
حالفك موتیله متحقق اولدی ایمدی اول وقتدن معتق اولور پس ثلثدن معتق اولور امام اعظم ایچون علت
اولدركه اول عبدك وقت شراده آخر اولمسی موت ایله بیان اولدی ایمدی وقت شرادن معتق اولور او كل

عبدیمی بکا بشارت ویرن حر اولور (وثلاثة بشروه متفرقين) وحالفك هر عبد كه بنی شو شیله خبر ایله تبشیر ایلیه
اول عبد حردر دیمسیله اوچ عبد متفرق اولدقلری حالده تبشیر ایتسه‌لردی اوچ عبدك اول تبشیر ایدنی معتق
اولور زیرا بشارت بشره‌ده تغیر ایدن خبرك اسمیدر ایمدی اول خبرك عرفه ساری اولمسی شرط دانندی وبو ایسه
اولمز الا عبد اولدن متحقق اولور (والكل ان بشروه معا) واكر اوچی معا كلوب تبشیر ایدرلرسه كلیسی
معتق اولور * زیرا بشارت كلیسندن متحقق اولدی (وصح شراء ابیه للكفارة) حالف باباسنی كفارت ایچون
اشترا ایلك صحیح اولدی یعنی حالف باباسنی كفارة یمینی ایچون نیت ایدوب اشترا ایتك جائز كورلدی
وكذلك وغلی كفارة یمین نیتیله شرا ایتك جائز اولدی امام زفر وامام شافعی بونك خلافی اوزره‌در
(لا من حلف بعتقه) عتقنه یمین ایلدیكی عبدی كفارته یمین نیتیله اشترا جائز اولمدی یعنی قچان حالف
اكر شو عبدی اشترا ایدرسم اول عبد حردر دیوب واول عبدی اشترا ایتدكده كفارة یمینی ایچون نیت
ایلسه‌یدی جائز اولمدی * زیرا كفارتك صحتنك شرطی نیة كفارته علت عتقك قرانیدر حالا عتق ایسه یمیندر
وبو قاعده عتقك علتی اكر اشترا ایدرسم قولیدر واما شرا عتقك شرطیدر * زیرا عتق شرا اقتضا ایلدی
الا یمین سابقه مضاف اولدی ایمدی وقت یمینده نیة كفارت بولنمدی (ولا مستولدة بنكاح علق عتقها على
كفارته بشرائها) یعنی حالف نكاحله ولد كتوردیكی جاریه‌یه اكر بن ما نكده‌یی اشترا ایدرسم بنم
كفارة یمینم ایچون حره‌سین دیوب بعده اشترا ایتسه‌یدی اول جاریه شرط بولندیغی ایچون معتق اولور ولكن كفارت
ایچون جائز اولمز * زیرا انك حریتی ولد كتورمكله مستحقه‌در من كل وجه یمینه مضاف اولمز اما قچان حالف
برونه‌یه اكر بن سنی اشترا ایدرسم بنم كفارة یمینم ایچون حره‌سین دیسیدی مسئله اولیك خلافیدر كه
بو مقامده اكر اول قندی اشترا ایدرسه كفارت ایچون جائز اولور * زیرا بونك حریتی امر آخره مستند كلدر
وتحقیق حالفك حریتی نیته مقارن قیلدی (وبان تسریت امة فهی حرة تعتق من تسراها وهی ملكه حینئذ)
وحالفك اكر بن جاریه تسری ایدرسم حره‌در دیمسیله تسری ایلدیكی جاریه معتق اولور حالوكه وقت یمینده
اول جاریه ملكیدر * زیرا انك حقنده یمین ملكه مصادفه سیله منعقد اولدی (لا من شراها فتسراها) لكن
اشترا ایدوب فراشنه الدیغی جاریه دكل * زیرا اول تسری ایلدیكی جاریه معتق اولمز وامام زفر معتق اولور زیرا
اشترا اولمز الا ملكده اولور پس تسرینك ذكری دلالت جهتنده ملكك ذكریدر یاخود اضمار جهتندن ذكریدر
دیدی * زیرا امام زفر اقتضا ایله قائل دكلدر وبزم ایچون علت اولدر كه تحقیقا ملك شرا ضرورتی ایچون ذكر
اولنمش اولمادی ایمدی تسری ضرورتنك قدریله تقدیر اولنور پس صحة جزانك حقنده ظاهر اولمز اولكه حریتدر
(وبكل مملوك لی حر امهات اولاده ومدبروه وعبیده) ودخی حالفك مالك اولدیغمك كلیسی حردر دیمسیله
اولادینك انالری ومدبرلری وعبیدلری معتق اولورلر رقبة ویدا انلرده ملكك ثابت اولمسیله انلرده اضافه مطلقه
بولندیغی ایچون (لا مكاتبوه الا بنیتهم) لكن مكاتبلری معتق اولمز الا مكر انلره دخی نیت ایدرسه معتق
اولور یدجهتندن ملكك ثبوتی معدوم اولدیغی ایچون بو جهتدن مكاتبك اكتسابنه مالك اولمز وانك ایچون
مكاتبی وطیء حلال اولمز (وبهذا حر او هذا وهذا العبید ثالثهم) وحالفك اوچ عبدینك بری ایچون بو حردر
دیمسیله یاخود بو حردر و بو حردر دیمسیله فی الحال اوچنجی عبد معتق اولور (وخیر فی الاولین) وایكی
اولكیلر عتقنده حالف مخیر قیلندی * زیرا حالفك سوق كلامی ایكی اولكینك برنده عتقك ایجابیدر
وانك ایچون سقفت ایدن كلامنده ثانی ایكی اولكینك برینه شریك قیلنسیدر ایكیسندن بری حردر وبو دخی حردر
دیمك كبی معطوف علیه صدر كلامدن مأخوذ اولاندر تعیینله ذكر اولنان ایكینك بری دكلدر بو محلده
مباحث شریفه واردر بزده مرقاة الاصولده ذكر ایلدك (كالطلاق) طلاق كبی یعنی قچان اوچ
مرأه‌سی اولان كمسنه بو مرأه طالقدر یاخود بو مرأه وبو مرأه دیسیدی مرأه اخیره مطلقه اولور وایكی
اولكی مرأه‌لرده زوج مخیر قیلنور (والاقرار) دخی اقرار كبی یعنی قچان بر كمسنه بنم اوزرمده فلان كمسنه‌نك
یاخود فلان كمسنه‌نك وفلان كمسنه‌نك بیك درهمی واردر دیو اقرار ایتسه‌یدی بیوز درهمی آخره اذكر
ایلدیكی فلانك اولوب بیوزی یكی اولكی فلانله فلانك بیننده اولور (ولام بعنی بفعل فعل بابه غیر كبیع
وشراء واجارة وخیاطة وصیاغة وبناء اقتضی امره لیخصه به) لام مبتدادر خبری اقتضی كلمه‌سیدر

وحرف لام كه غيرك نيابتنى قبول ايدر بر فعله متعلق اولسه بيع وشرا واجاره وترزيلك ديو باجيلق وخياطلك كبي متكلم ايچون اول غيرك امرينى اقتضا ايدر اول حرف لام اول فعلك اختصاصى ذلك لغيره افاده ايتمك ايچون زيرا لامك وضعى اختصاص ايچوندر اختصاص ايسه بو مقامده متحقق اولمزالا توكيلي افاده ايدن امر ايله متحقق اولور (ولم يحنث في ان بعت لك ثوبا ان باعه بلا امر) حالف اكر بن سنك ايچون بر ثوب بيع ايدرسم ديو يمين ايتسه‌يدى اكر مخاطبك امرى اولمقسزين ثوبنى بيع ايدرسه حانث اولمز توكيل متحقق اولديغى ايچون (ملكه اولا) برابردر كرك مخاطب اول ثوبه مالك اولسون كرك اولمسون اما ايچون حالف غيريسنك ثوبنى بيع ايدرسم ديو يمين ايتسه‌يدى ذكر اولنانك خلافيدر كه حالف حانث اولور * زيرا ثوب اول غيرك ملكى اولمق اقتضا ايدر نتكيم عن قريب بيانى كلور (وان تعلق بعين اوفعل لا يقبلها) واكر لام بر عينه ياخود نيابت قبول ايتمز بر فعله مقارن اولسيدى (كاكل وشرب ودخول وضرب الولد) اول نيابه فعل ايتمك وايچمك وداخل اولمق و ولدينى ضرب ايتمك كبي * ضرب غلامدن احترازدر زيرا ضرب غلام غيرك نيابتنى قبول ايدر (قضى ملكه) مخاطبك ملكى اولمق اقتضا ايدر * زيرا بو اختصاصك كماليدر (وحنث في ان بعت ثوبا لك ان باعه بلا امره) وحالف اكر بن سنك ثوبكى بيع ايدرسم ديو يميننده حانث اولور اكر مخاطبك ثوبنى انك امرى اولمقسزين بيع ايدرسه كرك بايع اول ثوب مخاطبك ايدوكنى بيلسون و يميننك ايچون اولان مخاطب ثوبنى حالفك نيابنده كيزليوب پس حالف انى بيلمبوب بيع ايتمكله كرك بيلسون * بو مسئله لامك عينه مقارن اولمسنك نظيريدر واما لامك نيابت قبول ايلين فعله مقارن اولمسنك نظيرى اكر بن سنك طعامكى اكل ايدرسم ياخود بن سنك شرابكى ايچرسم ديمك كبي پس تحقيقا لام اكرچه صورتا كلمه تعلق ايتمشدر معنا طعامه متعلقدر اما ضرب ولدده حقيقة ملك تصور اولنمز بلكه اختصاص مراد اولنور (قالت نكحت على امرأة فقال كل امرأة لي فهي طالق) بر امرأه زوجنه بنم اوزريمه بر امرأه نكاح ايتدك ديدكده زوج بنم امرأه‌لرمك كلي طالقدر ديسه‌يدى قائله اولان امرأه دخى مطلقه اولور كل امرأه تحتنده داخل اولديغى ايچون (وصحح نية غيرها) وقائله‌نك غيريده نيتى صحيح اولدى * زيرا زوج بو كلامى اول قائله‌يى ارضا ايچون سويلدى وانك مرادى قائله‌نك غيريدر لكن ظاهرك خلافيدر (فيصدق ديانة) پس ديانت جهتيله زوج تصديق اولنور وقضاءً تصديق اولنمز

(كتاب الحدود)

بو كتاب حدودك بياننده در (الحد عقوبة مقدرة تجب حقا لله تعالى) حد لغت جهتندن منعدر وشرعا تقدير اولنمش عقوبتدر اقامتى سلطان اوزرينه حقا لله تعالى واجب اولور يعنى الله تعالى به تعظيما وامرينه امتثالا واجب اولور بو تعريفله تعزير خارج اولدى * زيرا تعزيرده تقدير يوقدر يعنى انده بر قدر معين يوقدر * زيرا تعزيرك اكثرى اوتوز طقوزدر واقلى اوچ قامچيدر نتكيم قريبا بيانى كلور * زيرا حدك شرعيتندن مقصد اصلى عباد اللهك انكله متضرر اولديغى شيدن منزجر اولمقدر يعنى زجر الله حد اولورلقدر بونكله قصاص حدك تعريفندن خارج اولدى * زيرا قصاص حق عبددر (والزنا وطئ مكلف) وزنا كه حدى موجب اوله مكلف اولان كمسنه‌نك وطئيدر * بونكله مجنونك وصبينك وطئى خارج اولدى و وطئ انزالدن مجرد اولان ايلاجه متناول اولور * زيرا انزال بو محلده شرط دكلدر نتكيم جنابتده شرط اولمديغى كبي (في قبل مشتهاة) اشتها كتورن امرأه‌نك فرجنه وطئيدر بونكله مشتهات اولميان خارج قالدى اشتها كتورمز صغيره كبي ميته اولان امرأه‌يى وحيوانات كبي * زيرا بونلرك وطئى حدى ايجاب ايلمز (خال عن ملك) ملكدن خالى اولان مشتهاتك قبلنه وطئيدر فقط ملك ملك نكاحه و ملك يمينه عامدر (وشبهته) ودخى ملكك شبهه‌سندن خالى اولان مشتهاتك قبلنه وطئيدر وانده شبهه اشتباه داخل اولور قريبا بيانى كلور (عن طوع) يعنى واطئك كندو مراديله اولان وطئيدر بونكله كرهله ايتديكى وطئى خارج اولدى * زيرا اكراه حدى اسقاط ايدر فقط بو تفصيلى كتاب الاكراهده كلور بو ذكر اولنان زنا رجل حقنده اولنندر واما امرأه‌نك زناسى بو منوالله فعله تمكينيدر يعنى رضاو بر مسيدر نهايه‌ده بويله ذكر اولندى (ويثبت بشهادة اربعة في مجلس واحد) زنا رجالدن درت كمسنه مجلس واحدده

شهادتیله ثابت اولور حتی متفرق اولدقلری حالده شهادت ایتسه لردی شهادتلری مقبول اولمزدی یعنی
بویله ذکر ایلدی (بالزنا) زنا ایله شهادت ایلرسه ثابت اولور بالزناده اولان حرف جر شهادته متعلقدر یعنی
زنایه متلبس شهادتله ثابت اولور * زیرا لفظ فعل حرامه دالدر یاخود حرامک معناسنی افاده ایدن شیئه دالدر
قریبا بیانی کلور (لا لوطء الجماع) یوخسه مجرد لفظ وطی وجماع ایله ثابت اولمز * زیرا زنانک فائدهسنی
افاده ایتمز (فیسألهم الامام عنه ما هو) پس امام شاهدلره اول زنادن نه شیدر دیو سؤال ایدر یعنی زنانک
ماهیتندن سؤال ایدر * زیرا زنا آز اولور هر حرام اولان وطئه اطلاق اولنور وبونک کبی شارع زنایی بو فعلک
غیری اوزره اطلاق ایدر مثلا (عینان تزنیان) کبی معنا یعنی کوزلر زنا ایدرلر دیمکدر (وکیف هو)
ونه کیفیتله در دیه * زیرا وطی التقاء ختانینسز واقع اولور (واین زنی) وقنغی مکانده زنا ایتدی دیر * زیرا
زنا دار الحربده اولسه حد ایجاب ایلمز (ومتی زنی) وقنغی وقتده زنا ایتدی دیر * زیرا متقادم اولان زنا حد
ایجاب ایلمز (وبمن زنی) وقنغی عورته زنا ایتدی دیر * زیرا آز اولور زنانک وطئنده شبهه اولور (فان بینوه
وقالوا رأیناه وطئها فی فرجها کالمیل فی المکحله) مکحله ایکی ضمه ایله کحلک قابیدر * پس اکر اول شاهدلر
زنایی بیان ایدوب بز انی ذکرینی مرأهنک فرجنده کالمیل فی المکحله انی وطی ایلدی کوردک دیرلرسه
(وعدلوا سرا وعلنا) واول شاهدلر سرا وعلنا تعدیل اولنورلرسه (حکم به) امام زنانک ثبوتنه حکم ایدر
(وباقراره عاقلا بالغا) ودخی عاقل بالغ اولان کسنهنک اقراری ایله زنانک ثبوتنه حکم ایدر * واو بشهادة
قولی اوزره عطفدر عقل ایله بلوغ شرط قیلندی * زیرا مجنونک وصبینک اقرارینه اعتبار یوقدر حدک
وجوبنه مخصوص اولدیغی حالده اسلام شرط قیلنمدی * زیرا ذمی بزم قتمزده اقرار ایله حد اولنور امام مالک
بونک خلافی اوزرهدر وحریت دخی شرط قیلنمدی * زیرا عبدک زنا ایله اقراری اوزرینه حد ایجاب ایدر کرکسه
اول عبد مأذون اولسون وکرکسه محجور اولسون امام زفر بونک خلافی اوزرهدر (اربعا) درت کره
اقراری ایله ثبوتنه حکم ایدر بزم قتمزده * وامام شافعی قتنده بر کره اقرار ایله حد اولنور سائر حقوقده اولان اقرار کبی
(فی اربعة مجالس) مقرک مجلسلرندن درت مجلسده اقرار ایله ثبوتنه حکم ایدر حاکمک مجلسی دکل یعنی
هر مجلس حاکم حضورنده اولمق شرط دکل ماعز نام کسنهنک قضیهسی ایچون زیرا رسول علیه الصلوة والسلام
ماعزک درت کره ودرت مجلسده اقرار ایدنجهیه قدر اقامه حدینی تأخیر ایلدی پس دردنجی دونده اقامه حد ظاهر
اولسیدی وجوبک ثابت اولدیغی ایچون انی تأخیر ایلمزدی (رده کل مرة الا الرابعة) امام اول اقراری
رد ایدر ودردنجی کرهده رد ایتمز * پس اول مقر زنایی درت کره اقرار ایتسهیدی امام اول اقراری قبول ایدر
(ثم سأله کامر) رد ایتدکدنصکره اولکی کبی سؤال ایدر دیمک ایدیکه الاچین زنا ایتدک دیو سؤال ایتمز تقادمدن
احتراز ایچون وتقادم شهادتی منع ایدر اقراری منع ایتمز وبعض سائر سؤال کبی قنغی زنا ایتدک دیو سؤال
ایدردی اول زنا صبیلکنده یاخود جنونی حالنده اولمق احتمالی ایچون (فان بینه ندب تلقینه رجوعه) پس
اکر زنایی بیان ایتسهیدی امامک مقره رجوعنی تلقین ایتمسی مندوب اولدی (بلعلک لمست او قبلت او وطئت
بشبهة) بن اول ایدهرم که سن یاپشمش اولهسین یاخود اوپمش اولهسین یاخود شبهه ایله وطی ایتمش اولهسین
دیمکله (فان رجع قبل حده اوفی وسطه خلی) پس اکر حدن اول یاخود حدک وسطنده رجوع ایتسهیدی
صالیویریلور (ولا حد) واکر رجوع ایتمزسه حد اقامت اولنور (وهو للمحصن) وحد زنا ایکی نوعدر
بریسی محصن یعنی اولی اولان کسنه ایچوندر وایکنجیسی محصن اولمیان کسنه ایچوندر واحصان دخی حد کبی
ایکی نوعدر بری احصان زنادر ایکنجیسی احصان قذفدر وعن قریب حد قذفده بیان اولنور ومصنفک للمحصن
قولی مبتدادر خبری کلجک رجمه قولیدر ومحصنی بروجه اوزره بیان ایتدیکه اندن احصان زنا بیان اولنور (الحر)
قولیله زیرا احصان نکاح صحیح اوزره ذات حره اطلاق اولنور حق سبحانه وتعالی (فمن لم یستطع منکم طولا
ان ینکح المحصنات) بیوردی حرائر معناسنهدر اجماع امت ایله (المکلف) ویله حر که مکلفدر یعنی عاقل
بالغدر * زیرا مکلف اولمیان عقوبته اهل دکلدر (المسلم) ویله حر مکلفدر که مسلمدر * زیرا رسول
علیه الصلوة والسلام (من اشرک بالله تعالی فلیس بمحصن) بیوردی معناسی کسنه که الله تعالیه شریک
قوشدی اول کسنه محصن دکلدر دیمکدر (الواطئ بنکاح صحیح) ویله حر مکلف مسلم که نکاح صحیح ایله وطی

ایدیجیدر حتی اکر نکاح فاسد ایله یاخود ملك یمینله وطئ ایتسیدی بالاجماع رجم اولنمز بو قول ایکی شرطی
متضمندر اولکه نکاح ونکاحله وطئدر اولك شرط قلنمسی * زیرا احصان اوله اطلاق اولنور حق سبحانه
وتعالینك (والمحصنات من النساء) قول شریفی ایچونکه منکوحات ایله مفسردر ودخی حق سبحانه وتعالی
(فاذا احصن) بیوردیکه تزوجن معناسنه‌در وثانینك شرط قلنمسی رسول علیه الصلاة والسلامك (الثیب
بالثیب) قول شریفی ایچوندر وثابت بلا دخول اولمز و بو دخول حریتدن حال آدمینك اصلی اولان اوزرینه
اولمز الا نکاحله اولور و بیلمك واجب اولور که تحقیقا نکاح صحیح ایله وطئك حاصل اولمسی صفة احصانك
حاصل اولمسی ایچون شرطدر واحصانك باقی اولمسی ایچون شرطك بقاسی واجب اولمز حتی برکسنه عمرنده
نکاح صحیح ایله تزوج ایدوب داخل اولسه بعده نکاح زائل اولوب اول کسنه مجرد اولدیغی حالده باقی قالدقده
زنا ایتسه انك اوزرینه رجم واجب اولور (وهما) یعنی حالبوکه تحقیقا زوجین (بصفة الاحصان)
احصان صفتیله متصف اولدقلری حالده پس بو جمله واطئ وموطوءه‌دن ما قبلندن فهم اولنان شیئدن حالدر
وبونك نظیری لقیت زیدا راکبین‌در وبو کلامك حاصلی صفة احصانك واطئ وموطوءه‌ده شرط قلنمسی
دخول قتنده‌در حتی تحقیقا ایکی مملوك که چفت انلرك بیننده نکاح صحیح ایله حال رقده وطئ اولسیدی
اندنصکره اعتاق اولنسه‌لردی انلرك ایکیسیده محصن اولمزلر وکذلك ایکی کافرده بویله‌در وکذلك چفت حر
برجاریه تزوج ایتسیدی یاخود برصغیره یاخود برمجنونه تزوج ایدوب ووطئ ایلسیدی وکذلك مسلم
برکتابیه تزوج ایدوب وطئ ایتسیدی وکذلك زوج ذکر اولنان صفتلرك بری ایله موصوف اولسیدی یعنی
زوج کافر ویاصبی ویا مجنون اولسیدی وزوجه حره عاقله بالغه مسلمه اولسیدی زوج انی وطئ ایتمزدن اول
اسلامه کلمکله بعده بینلری تفریق اولنمزدن اول زوج کافر انی وطئ ایتسیدی اول موطوءه بو دخول ایله
محصنه اولمز * زیرا دخول اولمدی الا حرامدن مشبع اولدیغی ایچون شرط قلندی وحرامدن مشبع اولمدی
الارغبته مخل اولان صبیلك ومجنون ورق اولمق وکافر اولمقدن خالی اولورسه اولدی (رجمه فی فضاء حتی
یموت) امام اول زانئ محصنی بعد الثبوت برآچق یرده رجم ایدر تاکیم اول زانی اولنجه (یبدأ شهوده)
رجمه اول زانینك شاهدلری بدأ ایدر (فان ابوا او غابوا او ماتوا سقط الحد) پس اکر اول شاهدلر رجمدن
ابا ایدرلرسه یاخود غائب اولوب یاخود فوت اولورلرسه حد ساقط اولور (ثم الامام ثم یرمی الناس) اندنصکره
امام رجم ایدر اندنصکره ناس آتارلر (وفی المقر یبدأ الامام ثم یرمی الناس) واقرار ایدن زانیده رجمه امام بدأ
ایدر بعده ناس آتارلر (وغسل وکفن وصلی علیه) واول رجم اولنان کسنه غسل اولنور وتکفین اولنور
واوزرینه نماز قیلنور وحد زنانك نوع ثانیسنی مصنف (ولغیر المحصن) قوله ذکر ایلدی (حرا مائة جلدة)
اول محصن اولمیان زانی حر اولدیغی حالده انك حدی یوز قامچیدر حق سبحانه وتعالینك (الزانیة والزانی فاجلدوا
کل واحد منهما مائة جلدة) بیوردیغی ایچون لکن بو قول محصن حقنده نسخ اولنوب محصن اولمیان حقنده
معمول به اولدیغی حالده باقی قالدی (وسطا) اول جلده مهلك ایله غیر مؤلم بیننده متوسط اولدیغی حالده
اولك هلاکه مفضی اولوب ثانینك مقصود اولان انزجاردن خالی اولدیغی ایچون (بسوط لا عقدة له) آنکیچون
دوکم اولمیان قامچی ایله یوز قامچیدر * زیرا حضرت علی کرم الله وجهه وقتا که اقامهٔ حد مراد ایلدکده
قامچینك دوکنی چوزدی (وینزع ثیابه) واول زانینك ثوبلری نزع اولنور * زیرا نزع ثوب اکالم وبرمکه
ابلغدر وبو حدك مبناسی ضربده شدت اوزره اولمقدر (الا الازار) الا ایچ طونی چیقرلمز * زیرا آنده
کشف عورت واردر (ویفرق علی بدنه) وضرب زانینك بدنی اوزره تفریق اولنور * زیرا ضربی عضو
واحده جمع ایلك تلفه مفضی اولور حالبوکه بوحد زاجردر متلف دکلدر (الا رأسه وفرجه ووجهه)
الا باشنه واودبرینه ویوزینه ضرب اولنمز رسول علیه الصلاة والسلامك اکا حدی ضرب ایتمکه امر
ایلدیکی کسنه‌یه (اتق الوجه والمذاکیر) قول شریفی ایچون یعنی یوزدن وذکرلردن اتقاء ایلك
لازمدر دیمکدر (قائما فی کل حد) هر بر حدده ایاق اوزره طوریجی اولدیغی حالده * زیرا اقامهٔ
حدك مبناسی تشهیر اوزره درایمدی انده قیام ابلغدر (بلا مد) مدسز ضرب ایلمکدر بعض دیدیکه
مد مضروبی ارض اوزره یاتروب ایکی ایاقلرین مد ایتمکدر نتکیم بزم زمانمزده ایدرلر و بعض

دیدیکه مدقاقجی بی ضرب ایدن کمسنه باشندن وقارو قالدیروب آ اوزانمقدر وبعض دیدیکه قامجی یی ضربنده نصکره اوزاتمقدر (وعبد انصفها) عبد اقولی حرا قولی اوزره عطفدر یعنی زانی عبد اولدیغی حالده حدی بوز قامچینک نصفیله اقامت اولنور اولکه اللی قامچیدر حق تبارك وتعالینك (فعلیهن نصف ما علی المحصنات من العذاب) قول شریفی ایچون بو آیة کریمه جاریه لر حقنده نازل اولدی (ولایحده سیده بلا اذن الامام) وزنا ایدن عبده امامك اذن ویرمزسیدی حد اورمز * زیرا حد حق الله تعالیدر زیرا حددن مقصود عالمی فساددن خالی قیلمقدر بو اجلدن حد عبدك اسقاطیله ساقط اولمز ایمدی طرف شرعدن نائب استیفا ایدر اولکه امامدر یاخود امامك نائبیدر * تعزیر بونك خلافیدر که زیرا تعزیر حق عبددر بو اجلدن صبی بلا اذن الامام تعزیر اولنور وحق شرع اندن ساقطدر (ولاینزع ثیابها الا الفرو والحشو) ومحصنانك ثوبلری چیقارلمز الا قیون دریسندن وغیریدن اولان ثوبی وپنبه لو قپه مه سی نزع اولنور * زیرا ثوبك جمله سنی چیقارمقده کشف عورت واردر وفرو ایله حشو ایسه مضروبه ضربك اثرینك واصل اولمسنی منع ایتدیکی ایچون چیقاریلور (ویحد جالسة) وزانیه اوتوردیغی حالده حد اولنور * زیرا زانیه ایچون زیاده ستردر (وجاز الحفر لها) وزانیه نك رجمی ایچون بر چقور قازمق جائز اولدی * زیرا رسول علیه الصلاة والسلام غامدیه ایچون برچقور قازدی وعلی کرم الله وجهه شراحه ایچون چقور قازدی واکر چقور ترك اولنسه بأس یوقدر * زیرا رسول علیه الصلاة والسلام بونکله امر ایلمدی واول زانیه ثیابی ایله اورتلمش اولدیغی حالده (لاله) زانی ایچون دکل * زیرا رسول علیه الصلاة والسلام ماعز ایچون چقور قازمدی (ولایجمع بین جلد ورجم) وجلد ایله رجمك بینی جمع اولنمز * زیرا رسول علیه الصلاة والسلام جمع ایلمدی (ولا جلد ونفی) ودخی زانی وزانیه بکر اولورسه جلد ایله نفیك بینی جمع اولنمز وشافعی رحمه الله جمع ایدر پس یوز قامچی اوروب وبرسنه مکانندن ایراق ایدر رسول علیه الصلاة والسلامك (البکر بالبکر جلد مائة وتغریب عام) قول شریفی ایچون وبزم ایچون علت اولدر که حق تبارك وتعالینك (فاجلدوا) قول شریفیدر شول حیثیتله که تغریب یعنی بلدندن اخراج ونفی ایلمك ذکر اولنمدی وبیانه حاجت اولان موضعده سکوت بیانك تمامیدر نته کیم اصول فقهده تقریر اولندی پس شافعینك روایتی منسوخدر (الا سیاسة) الا مکر که سیاست اوله * زیرا امام قچان اول نفیده بر مصلحت کورسیدی کوردیکی شیء مقداری نفی ایدر * زیرا نفی بعض احوالده فائده ایدر (ویرجم مریض زنی) ومریض محصن زنا ایتسیدی رجم اولنور * زیرا رجم اتلافا مشروع اولدی مرض سببیله ممتنع اولمز (ولا یجلد حتی یبرأ) ویرمریضك که حدی جلد اوله حد اورلمز حتی مرضدن بری اولنجه * زیرا حد جلد زاجرا مشروع اولدی یوخسه متلفا مشروع اولمدی ومرضده جلد آزا اولور متلفا اولور (وحامل زنت) وحامل اولان مرأه زنا ایتسیدی حد اورلمز حتی وضع حمل ایدنجه * زیرا اول حدده جنایت ایتمین ولدایچون ضرر ایتمك واردر وماء زنادن مخلوق اولان غیری کبی احترام اولنور پس اکر حامله نك حدی رجم اولورسه (ترجم حین وضعت) وضع حمل ایتدیکی وقتده رجم اولنور * زیرا تأخیر ولد اجلی ایچوندر حالبوکه ولد چیقدی ومرض ایسه رجمی اقامتی منافی اولمز اکر حامله نك حدی جلد اولورسه (وتجلد بعد النفاس) اول زانیه یه بعد النفاس حد اوریلور * زیرا نفاس مرضك بر نوعیدر نفاسدن بری اولمسنه انتظار اولنور

(باب وطیء یوجب الحد اولا)

بو باب حد ایجاب ایدن وایتمین وطئك بیانندهدر (الشبهة دارئة للحد) شبهه حدی مانعهدر رسول علیه الصلاة والسلامك (ادرؤا الحدود بالشبهات ما استطعتم) قول شریفی ایچون بو برحدیثدر که امت انی تلقی بالقبول ایلدیلر * وایمدیلر الاشبهه نك ثبوتنده وتعریفنده اختلاف ایلدیلر پس تعریف وتنویعنه محتاج اولدی ایمدی بز دیرز که شبهه ثابت اولان شیئه مشابهدر وثابت دکلدر وبو تعریفله محدود اولان شبهه اوچ نوعدر اولکیسی فعلده اولان شبهه دربو کا شبهة الاشتباه تسمیه اولنور (وهی شبهة تثبت فی الفعل بظن غیر الدلیل دلیلا) وبو شبهة الاشتباه فعلده یعنی وطئده دلیل حل ظنیله ثابت اولور برشبهه درواول شبهه اشتباه ایتك اوزرینه اولان کمسنه حقنده متحقق اولور یوخسه اشتباه ایتك اوزرینه اولمیان کمسنه حقنده

متحقق اولمزايمدى اشتباه متحقق اولمق ايچون ظندن لابددر مثالى برقوم كبى كه خمر اسقا اولنديلر انلردن سقى اولنان خمر ايديكن بيلنه حد اوريا اور بلينه حد اورلمز (فلم يحد من ظن الحل) حلال ظن ايدن كمسنه يه حد اولمزسكز موضعده * اول سكز موضعى مصنف (فى وطئ امة ابويه) قوليله ذكر ايلدى باباسنك واناسنك جاريه سنى وطئنده حد اورلمز * زيرا اصول وفروع بيننده املاكك اتصالى ابن ايچون افاده ايدركه تحقيقا ابن ايچون باباننك جاريه سنى وطئ حلال اوله نتكيم ابنك جاريه سنى بابايه ولابنة وطئ حلال اولديغى كبى (وامرأته) وايكنجيسى زوجه سنك جاريه سنى حلال ظن ايدوب وطئ ايلسه بدى حد اولمز * زيرا زوجه سنك ماليله زوجك غناسى حق سبحانه وتعاليك (ووجدك عائلا فاغنى) آيه كريمه سندن استفاده اولنمشدر يعنى حضرت خديجه رضى الله عنهانك ماليله ديمكدر آزا اولور شبهه ايراث ايدركه تحقيقا زوجه نك مالى زوجك ملكى اوله (وسيده) واوچنجيسى دخى عبد مولاسنك مالنى حلال ظنيله وطئ ايلسه يله حد اورلمز * زيرا عبيدك احتياجى مولالر ينك مالل ينه در * زيرا اول عبيد ايچون مولاى واحدك مماليكى بيننده كمال انبساطله يله منتفع اوله جق مال يوقدر ومع هذا اول عبيد جهل ايله معذور اولدقلرى حالده مظنه در مولانك جاريه لرينك وطئنى حلال اعتقاد ايتدكلرى ايچون (والمرتهن المرهونة) وبرى دخى رهن قونلان كمسنه نك مرهونه جاريه يى وطئ ايلسه يله حد اورلمز * زيرا رهن آلان كمسنه نك مرهونه يه مالكيتى ملك يددر مرهونه نك وطئ حلال اولق ظننى افاده ايدر (والمعتدة بثلاث) وبرى دخى بر كمسنه نك طلاق ثلاث ايله معتده سنده وطئ ايله حد اورلمز اثر نكاحك بقاسى اولمكه عدتدر زوجى اوزره وطئك حلال اولمسى اشتباهى ايچون سبب اولمق بعيد اولمز (وبطلاق على مال) وبرى دخى مال اوزره طلاقله معتده سنك وطئنده حد اورلمز (وباعتاق وهى ام ولده) وبرى دخى اعتاقله معتده سنى حالبوكه اول معتقه ام ولدى اوله آنى وطئ ايلسنده حد اورلمز ايمدى بو سكز مواضعده حد بو قدر اكر جنايت ايدن كمسنه بن آنى كنديمه حلال ظن ايلدم ديرسه واكر بن انك حرام اولديغن بيلوردم ديرسه حد واجب اولور * وانواع شبهه نك ايكنجيسى محلده شبهه در و بوكا شبهه حكميه ديرلر (وهى فى المحل بقيام دليل ناف للحرمة ذاتا) و بو شبهه حكميه ذاتنده حرام اولمغى نفى ايديجى دليلك قائم اولمسيله محلده شبهه در * يعنى قچان زد ليله نظر ايتسيدك مانعدن نظرى قطعله يله حرمتى منافى اولور وزانينك ظننه واعتقادينه متوقف اولمز (فلم يحد مطلقا) پس بو شبهه ايله اول زانى يه مطلقا حد اولمز يعنى كركسه زانى بن بيلوردم تحقيقا اول مرأه بنم اوزرينه حرام اولديغن ديسيدى * و بو شبهه حكميه التى مواضعده در مصنف بونى (بوطئ امة ابنه) قوليله ذكر ايلدى * زيرا بونده حرمتى نفى ايديجى اولان دليل رسول عليه الصلاة والسلامك (انت ومالك لابيك) قول شريفيدر يعنى سن وسنك مالك باباك ايچوندر ديمكدر (ووطئ معتدة الكنايات) ودخى كنايه لرله معتده اولان مرأه نك وطئنده حد اورلمز * زيرا انده دليل بعض صحابه نك (ان الكنايات رواجع) قوليدر تحقيقا كنايه لر راجعه لردر ديمكدر (ووطئ البايع المبيعة) ودخى بايع بيع ايلديكى جاريه نك وطئنده حد اورلمز (والزوج الممهورة) ودخى زوج ايلديكى مرأه سنه مهر قيلديغى جاريه يى وطئ ايتمسيله حد اورلمز (قبل تسليمهما) ايكيسنكده تسليملرندن اول يعنى اولكى يى مشترى يه وثانيه يى زوجه سنه تسليمدن اول * زيرا بيع اولنان جاريه نك بايعك يدنده اولمسى شول حيثيله كه اكر هلاك اولسه بيع منتقض اولسى اوليده دليل ملكدر ومهرك صله اولمسى يعنى مال مقابلنده اولمسى ثانيه ده ملكك زائل اولمامسنه دليلدر (ووطئ الشريك المشتركة) ودخى ايكى كشى بيننده مشترك اولان جاريه يى شريكك برى وطئ ايتمسيله حد اورلمز * زيرا مشترك اولان جاريه ده ملك وطئك جوازينه دليلدر (واذا ادعى النسب يثبت ههنا) وقچان نسب ادعا ايتسيدى شبهه محلده نسب ثابت اولور (لا الاولى) شبهه فعلده ثابت اولمز * زيرا شبهه فعلده فعل محض زنا ايله در اكرچه كيم كنديه راجع اولان امر ايچون حد ساقط اولورسه ده اولكه انك اوزرينه امرك اشتباهيدر اما ثانيه بونك خلافى اوزره در (وبالعقد) وانواع شبهه نك اوچنجى نوعى شبهه عقددر و بو شبهه عقدعقد نكاحله ثابت اولور (عنده) امام اعظم قتنده (فى وطئ محرم نكحها) نكاح ايلديكى محرمنك وطئ ايلسنده اكرچه كيم محرمك وطئنك حرام اولديغى متفق عليها ايسه ده حالبوكه حرام اولديغن عالم ايكن امام اعظم قتنده اول واطئك

اوزرینه ازل وقت حدیوقدر ولکن اکر حرام اولدیغنی بیلورسه امام اعظم قتنده عقوبة ایجاع اولنور یعنی
اکا ضرب مولم ایله تعزیر اولنور وامام اعظمك غیری قتنده اکر حرام اولدیغنی بیلورسه حد اوربلور واکر
بیلمزسه حد اورلمز وعن قریب بیانی کلور (وحد بوطئ امة اخیه واخته اوعمه اوعمته) وار قرنداشنك
جاریه سنی وطئ ایتمسیله حد اوربلور یاخود قز قرنداشنك جاریه سنی وطئ ایتمکله حد اوربلور یاخود عمنك
ویاعمته سنك جاریه سنی وطئ ایتمکله حد اوربلور حالبوکه واطئ بن آنی بکا حلال ظن ایتدم دیرسه ده وکذلك
ولدلرینك جاریه سندن غیری سائر محرملرینك جاریه لرینك وطئنده دخی حد اوربلور *زیرا اول واطئ
ایچون انلرك مالارنده بسوطت یوقدر پس انك ظنی یردلیله طیانمدی ایمدی انك حلال ظن ایتدم دیدیکنه اعتبار
اولنمز (واجنبیة وجدها علی فراشه) ودخی کندو دوشکی اوزره بولدیغی مرأه اجنبیه یی وطئله حد اوربلور
حالبوکه بن آنی کندو زوجه می قیاس ایتدم دیرسه ده *زیرا طول صحبتدنصکره زوجه سی اولدیغنده اشتباه
قالمز (ولوهو اعمی) اکرچه کیم اول واطئ اعمی ایسه ده *زیرا اعمی حرکات وهیئاتله فرق ایتمکه قادر اولور
الا مکر چاغردقچان اول مرأه یی دعوت ایدوب اجنبیه اولدیغی حالده مرأه اجابت ایدوب وبن سنك زوجه کم دیرکن
وطئ ایدرسه حد اورلمز* زیرا اخبار دلیلدر کافیده بویله ذکر اولندی حتی چاغردقچان فعلیله اجابت ایدوب بن سنك
زوجه کم دیمیوب آنی وطئ ایتسیدی اول اعمی اوزره حد واجب اولور ایضاحده بویله ذکر اولندی (وذمیة)
مروراید ن حدنك ضمیری اوزره عطفدر وفصل ایچون جائز اولدی (زنی بها حربی وذمی زنی بحربیة) ودخی
برذمیه یه برحربی و برذمی برحربیه یه زنا ایتسیدی ذمیه یه وذمی یه حد اوربلور اهل ذمت عقوباتله مخاطبلر
اولدقلری ایچون (لاالحربی والحربیة) حربی ایله حربیه یه حد اورلمز* زیرا بونلر عقوباتله مخاطبلر دکللردر
(ولامن وطئ اجنبیة زفت الیه وقلن هی عرسك وعلیه مهرها) ودخی برکمسنه یه براجنبیه یی کلن کتوروب
بومرأه سنك کلنکدر دینلسیدی اول کمسنه انی وطئ ایلمسیله حد اورلمز واول مرأه نك مهری اول کمسنه اوزره
لازم کلور بونکله عمر رضی الله عنه وبر روایتده علی کرم الله وجهه قضا ایلدی واول مرأه ایچون عدت ایله دخی
قضا ایلدی (ومحرم ما نکحها) ودخی نکاح ایلدیکی محرم اولان مرأه یی وطئ ایدن کمسنه یه حد اورلمز امام اعظم
قتنده *زیرا امام حدك منعنده عقد نکاحی شبهه قیلدی تنکیم سبقت ایتدی (وبهیمة) ودخی درت ایاقلی
حیوانی وطئ ایدن کمسنه یه حد اورلمز *زیرا وطئ بهیمه جنابت اولقده زنا معناسنده دکلدر بوندنصکره اکر
اول وطئ اولنان بهیمه لحمی اکل اولنمیاندن اولورسه ذبح اولنوب بعده نار ایله احراق اولنور وقبل الذبح احراق
اولنمز واول وطئ ایدن کمسنه دابه نك قیمتنه ضامن اولور اکر دابه غیرینك ایسه *زیرا دابه انك سببیله قتل
اولندی ونار ایله احراق ایتمك واجب دکلدر انجق اول دابه باقیه قالوب رجل آنکله تعییر اولنموب آنك تحدثی
منقطع اولسون ایچوندر واکر لحمی اکل اولنانلردن ایسه ذبح اولنوب واکل اولنور امام اعظم قتنده
وابو یوسف قتنده بعد الذبح احراق بالنار اولنور (اواتی فی دبر) وطئ اوزره عطفدر یاخود دبره فعل شنیع ایدن
کمسنه یه حد اورلمز امام اعظم قتنده وامامین وامام شافعی قتنده حد اوربلور *زیرا زنا معناسنده در علی سبیل
الکمال محل مشتهاده قضاء شهوتدر ایمدی زنا ولمق اوزره حرام بیلندی *زیرا اصحابه احراقدن واوزرینه دیوار
یقمقدن ویوکسك یردن اشاغه براغوب اوزرینه طاشلر یوارلمقدن موجبنده اختلاف ایلدیلر پس امام
اعظم قتنده بوذکر اولنان امورك امثالیله تعزیر اولنور (اوزنی فی دار الحرب اودار البغی) یاخود دار
حربده ویاخود دار بغیده زنا ایدوب بعده دار اسلامه چیقسیدی حد اورلمز* زیرا دار حربده (لانقام الحدود
فی دار الحرب) حدیث شریفی ایله حدود اقامت اولنمز ودار حربدن دار اسلامه چیقانه دخی حد اورلمز *زیرا
حدود موجبه اولدیغی حالده منعقد اولمدی ایسه موجبنه منقلب اولمز (ولا بزنی غیر مکلف بمکلفة مطلقا)
ودخی صبی ومجنون کبی مکلف اولمیانك مکلفه اولان مرأه یه زنا ایتمسیله مطلقا حد اورلمز یعنی نه فاعله ونه
مفعوله اورلمز (وفی عکسه حدهو فقط) وعکسنده یعنی مکلف اولان رجل صبیه ومجنونه کبی مکلف
اولمیانه زنا ایتمسیله انجق اول رجل مکلفه حد اوربلور (ولا بالزنا بمستأجرة له) یعنی برمرأه یه زنا ایتمك ایچون
استیجار ایدوب انکله زنا ایتسیدی انلره دخی حد اورلمز امام اعظم قتنده وامامین ایکیسینه ده حد اوربلور دیدیلر
و بوشانمینك قولیدر *زیرا ایکیسی بیننده ملك یوقدر وشبهه دخی یوقدر پس بو تقدیرجه زنای محض اولور

وامام اعظمدن علی روایت اولنان شیئدر که تحقیقا برمرأه بر کسنه‌دن مال دیلندی اول رجل اکا مال اعطا ایتمکدن ابا ایلدی حتی نفسنی اکا تمکین ایتدیکچه پس حضرت عمر رضی الله عنه ایکیسندن بیله حدی رفع ایتدی و بیوردیکه بو اجرت مرأه‌نك مهریدر (ولا باکراه) و کرهله زنا ایدن کسنه‌یه دخی حد اورلمز کره اولنان کسنه کرك زانی اولسون و کرك زانیه اولسون (ولا باقراره ان انکره الآخر) و دخی زنا ایله درت دفعه اقرار ایدن کسنه‌یه حد اورلمز کر آخر انکار ایدرسه بو مسئله ایکی وجه اوزره‌در بریسی بن فلانه ایله زنا ایلدم دیو درت کره اقرار ایدوب فلانه دخی تحقیقا بو مقر بنی تزوج ایتدی دیمکله دریاخود مرأه فلان بنم ایله زنا ایتدی دیو درت کره اقرار ایدوب و اول فلان بن انی تزوج ایتدم دیمکله اتفاقا حد اورلمدی و ایکنجی نوعی درت کره فلانه‌یه زنا ایتدم دیو اقرار ایدوب فلانه دخی فلان بنمله زنا ایتمدی و بن انی کیمدر بیلمم دیمکله دریاخود فلانه بن فلان ایله زنا ایتدم دیو اقرار ایدوب و فلان دخی بن انکله زنا ایتمدم و بن فلانه‌یی کیمدر بیلمم دیمکله امام اعظم قتنده مقره حد اورلمز (وفی قتل امة بالزنی یجب الحد والقیمة) و دخی رجل جاریه‌یی زنا ایله قتل ایلدی قاتله حد اوربلوب و قیمت جاریه واجب اولور زیرا اول کسنه ایکی جنایت ایتدی پس هر برینك اوزرینه موجبیله حکم ترتب ایدر زنا ایله حد و قتل ایله قیمت واجب اولور (والخلیفة لا یحد) یعنی شول خلیفه که انك فوقنده خلیفه اولمیه اکا حد اورلمز * زیرا حد حق الله تعالیدر و حدك اقامتی خلیفه نکدر غیری یننك دکلدر ایمدی کندو نفسی اوزره اقامتی ممکن دکلدر (ویقتص ویؤخذ بالمال) و خلیفه قصاص اولنور و مالله مؤاخذه اولنور * زیرا قصاص و مال ایکیسده حقوق عباددندر حقك ولیسی آنی استیفا ایدر یا خلیفه تمکینی ایله و یاخود عسکر اسلامدن یاردم طلبیله

(* باب شهادة لزنی و لرجوع عنها *)

بو باب زنانك شهادتنی و اول شهادتدن رجوعی بیانندەدر (شهد بحد متقادم بلا عذر) بر کسنه بر حد متقادمه بلا عذر شهادت ایتسیدی یعنی شهادت ایتمکه عذری یوغیکن تأخیر ایدوب قضاء واجب اولمش بر حد متقادمه یعنی حد ایجاب ایدن بر شیئه اقامة حده بلا تأخیر قادر اولان امامنه قریب اولمقله شهادت ایتسیدی (لم تقبل) اول شهادت قبول قبلنمز * زیرا شاهد حدود ده ایکی حسبت بیننده یعنی واجب ایله ثواب بیننده مخیردر انلرکه اداء شهادت و ستردر پس اداء شهادتنی تأخیرا کرستری اختیار ایسه بعده اداء شهادته اقدام ایلمسی انك باطننده حقد و عداوتدن سوء حالی واردر که انی تحریك ایلادی پس اول شهادتده متهم اولور و اکر ستری اختیار ایتیوب تأخیر ایتدیسه فاسق و آثم اولور آنکچون شهادتی مقبوله اولمز اقراره شهادت بونك خلافی اوزره‌در و عن قریب بیانی کلور (الا فی حد قذف) الا حد قذفده قبول اولنور * زیرا حد قذفده دعوی شرطدر شاهدرلك تأخیری دعوانك انعدامی اوزره حمل اولنوب شاهدرك فاسق اولمرین ایجاب ایلمز (ویضمن السرقة) یعنی چان سرقه‌نك شاهدلری تقادمدنصکره شهادت ایتسه‌لردی سارقه حد اورلمز سرقه تضمین اولنور * زیرا سرقه حق عبد اولدیغیچون تقادم ضرر و برمز (ولو اقر به) و اکر بر کسنه بعد التقادم حد ایجاب ایدر شیئله اقرار ایتسیدی (یحد) اول مقره حد اوربلور حقد و عداوت تهمتی منعدم اولدیغیچون * زیرا انسان نفسی اوزره تهمت ایتمز (الا فی الشرب) الا شرب خمرده بعد التقادم اقرار ایله حد اوریلمز (وتقادمه بزوال الریح) و شربك تقادمی رائحۀ خمرك زائل اولسیله‌در (وفی غیره بمضی شهر) و شربك غیریده تقادم بر آیك کچمسیدر اصح قول بودر بعضیلر انی آیك کچمسیدر دیدیلر (شهدوا بزنی وهی غائبة حدت) بر مرأه‌نك زنا شاهدلری شهادت ایلدکده زانیه مجلس قاضیدن غائبه اولسیدی اول زانیه‌یه حد اوربلور (وبسرقة من غائب لا) و غائبك سرقه‌سنه شهادت ایتسه‌لر حد اورلمز * زیرا دعوی سارقك غائب اولمسیله منعدم اولور و شهادت سرقه‌ده سارقك مواجهه‌سنده اولمق شرطلیو زناده شرط دکلدر عن قریب بیانی کلور (واواختلف اربعة فی زاویة البیت او اقر بالزنا وجهها حد) و اکر درت شاهد بیتك زاویه‌سنده اختلاف ایتسه‌لردی یا زانی بیلمدیکی بر مرأه‌یه زنا ایله اقرار ایتسیدی حد اوربلور * اما مسئله اولینك معناسی درت شاهدلك هر ایکیسی زنا اوزره بر زاویه اوزره شهادت ایتمکدر ایمدی قیاس حد واجب اولمامق ایدی حقیقة مکانك اختلافی ایچون وجه استحسان

بودر که تحقیقا توفیق ممکندر کا ابتداء فعل روز به ده اولوب انتهاسی زاویه اخراده اوله اضطرابله * وکافیده بو قول بیت صغیر اولدیغی وقتده بوکا محتمل اولور اما ایچار بیت کبیر اولورسه محتمل اولمزدیدی و اما مسئلهٔ ثانیه نک معناسی مقرك مرأه بی جهلی حدی دفع ایلمز * زیرا اکر کندو مرأه سی یاخود جاریه سی اولسیدی انك حقی اولمزدی (وان شهدوا کذلك) واکر شاهدلر کذلك یعنی بیلادکاری بر مرأه یه زنا ایتدی دیو شهادت ایلسه لر حداور یلور (اواختلفوا فی طوعها) یاخود طوعا زنا ایتدیکنده اختلاف ایلسه لردی یعنی درت شاهدك ایکیسی تحقیقا فلان فلانه یی کرها ایدوب زنا ایتدی دیو شهادت ایدوب وآخرلری مرأه طوعا زنا ایلدی دیو شهادت ایتسه لردی (اوبلد زناه) یاخود زانینك زنا ایلدیکی بلدده اختلاف ایتسه لردی یعنی شاهدك ایکیسی تحقیقا زانی بو مرأه یه کوفه ده زنا ایتدی دیو شهادت ایتسه لری وایکی آخری اول زانی مرأه یه بصره ده زنا ایتدی دیو شهادت ایتسه لردی (اواتفق جهتاه فی وقته واختلفا فی بلده) یاخود زنانك ایکی جهتلری وقتده اتفاق ایدوب وزنانك بلدنده اختلاف ایتسه لردی (اوشهدوا بزناه وهی بکر) یاخود زنایه شهادت ایتسه لردی حالبوکه مشهود علیه دخی بکر اولسیدی (اوهم فسقة اوشهود علی شهودلم یحد احد) یاخود شاهدلر فاسقلر اولسه لردی یاخود شاهدلر اوزره شاهد اولسه لر برا حده حد اورلمز یعنی سبب قذفله نه شهادت اولانلرك ایکیسنه ونه شاهدلره حد اورلمز (وان شهد الاصول بعدهم) اکرچه فروع اولان شاهدلردن صکره اصول اولان شاهدلر دخی شهادت ایدرلرسه ده * اما اولکیده مشهود علیها اوزره حدك عدمی ظاهر اولان بودر که تحقیقا مرأه انك زوجه سی یاخود جاریه سی اولمقدر واما شهود اوزره حدك عدمی پس شاهدلرك لفظ شهادتله زنایه نسبت اوزره اتفاقلری کلاملرینی قذف اولمقدن اخراج ایلدیکی ایچوندر وامامسئلهٔ ثانیه ده حدك عدمی شهادت اولنان فعل زنا اکر واحد ایسه شاهدك بعضیسی کاذبدر * زیرا فعل واحدهم طوعا وهم کرها اولمز واکر واحد اولمزسه هر برینك اوزرینه شهادت ایچون نصاب اولمز واما شهود اوزره حدك عدمی لفظ شهادتله کتوردکلری ایچوندر واما ثالثده حدك عدمی فعل واحد ایکی موضعده اولمدیغی ایچوندر وشاهدلره دخی ذکر اولنان شیٔ ایچون حد اورلمز واما رابعده حدك عدمی ثابت اولان علت ایچوندر واما خامسده حدك عدمی زنا بکارت ایله محقق اولمدیغی ایچوندر پس شاهدلرك یقینا کذبلری ظاهر اولدی پس ایکیسنکده اوزرینه حد واجب اولمز * زیرا انلرك قوللری اسقاطنه حجتدر حدك واجب اولمسنه حجت دکلدر وشهود اوزره دخی حد واجب اولمز لفظ شهادتله عددلر کامل اولدیغیچون وکذلك قچان شاهدلر بر رجل اوزره زنا ایله شهادت ایتسه لردی حالبوکه اول رجل مجبوب اولسیدی اول رجله حد اورلمز شاهدلرك کذبلری ظاهر اولدیغی ایچون وشهود اوزره ده اورلمز لفظ شهادتله بیله عددلری کامل اولدیغی ایچون نته کیم قچان بر مرأه اوزرینه زنا ایله شهادت ایلیوب اول مرأه ده رتق بولنسیدی اول وقت رجل ومرأه نك وشاهدلرك اوزرلرینه حد اقامت اولنمز اماسادس فاسق اهل تحملدن واهل ادادن اولدیغیچوندر اکرچه کیم فاسقك فسق تهمتیله اداسنده قصورا اولورسه ده بواجلدن فاسقك شهادتیله قضا ایتسیدی بزم قتمزده نافذ اولور پس انلرك زنایه شهادتلری من وجه اهلیت اعتباریله ثابت اولور قصور اعتباریله من وجه ثابت اولمز ایمدی رجل ایله مرأه دن عدم ثبوت اعتباریله حد ساقط اولور وثبوت اعتباریله شاهدلردن ساقط اولور واماسابعده یعنی شهادت اوزره شهادتده زیاده شبهه اولدیغیچون * زیرا انده کذب احتمالی ایکی موضعده در بری شهادة اصولده و بری شهادة فرعده در ایمدی فروعه حد اورلمز * زیرا انلر زنایی مشهود علیه اوزره نسبت ایتمدیلر بلکه اصولك شهادتنی حکایت ایلدیلر وانلرك شهادتلرینك رد اولنمسی اولمدی الا نوع شبهه ایچون اولدی واول شبهه حدك منعی ایچون کافیه در اثباتی ایچون کافیه دکلدر واکر اصول کلوب بعینه اول زنانك معاینتی اوزره شهادت ایلسه لر قبول اولنمدی وانلره فروع کبی حد دخی اقامت اولنمدی * زیرا انلرك اول حادثه ده فروعلرینك شهادتلری رد اولنمغله کندولرك شهادتلری دخی تحقیق من وجه رد اولندی * زیرا فروع اصولك مقامنه قائملردر وشهادتلری دخی اصولك شهادتلریدر و بر شهادت بر حادثه ده قچان رد اولنسیدی اول حادثه ده ابدا قبول قیلنمز (فان شهدوا بالزنا عمیا او محدودین فی قذف او ثلاثة) پس اکر شاهدلر اعمی اولدقلری حالده یاخود حد قذفله محدود اولدقلری حالده یاخود اوچ اولدقلری حالده زنایه

شهادت ایلسه‌لر حالبوکه درت شاهد اولملری واجب ایکن (او احدهم محدود) یاخود درت شاهدك بری حد قذفله محدود اولسیدی (او عبد) یاخود دردك بری عبد اولسیدی (وجد کذا) واول عبد حد قذفله محدود اولسیدی (او بعد الحد) یاخود حد قذفدنصکره عبد اولسیدی (حدوا) بو ذکر اولنان شاهدلره حد اوریلور شهادت اولنان اوزره حد اورلمز واقفظ حد واقان شهد واقوانه جوابدر وانلره حدك تخصیص اولنمسی زیاده شهادته اهلیتلری اولمدیغی ایچوندر یاخود نصاب شهادت معدوم اولدیغی ایچوندر پس زنا ثابت اولمز و انلر قذفه اولدقلری ایچون حد واجب اولور (وارش جرح جلده هدر) یعنی شاهدلر زنایه شهادت ایلسه‌لر وزانی محصن اولمسیدی پس زانی به ضرب اولندقده دریسی مجروح اولسیدی اندنصکره اول شاهدلرك بری عبد اولدیغی یاخود حد قذفله محدود اولدیغی ظاهر اولسیدی اول مجروح اولانك دریسنك ارشی هدر در امام اعظم قتنده اما مین ایچون خلاف واردر (ودیة رجمه فی بیت المال) رجمك دیتی بیت المالدن ویریلور یعنی شاهدلر بر محصنك زناسنه شهادت ایدوب زانی رجم اولندقدنصکره شاهدلرك بری عبد اولدیغی یاخود عبد مثلی اولدیغی ظاهر اولسیدی رجمك دیتی بیت المالدن ویریلور (وای رجع من الاربعة بعد رجم حد وغرم ربع الدیة) ودرت شاهددن هر قنغیسی رجوع ایدرسه حد قذفله حد اوریلور یعنی بالکز رجوع ایدنه حد اوریلور امام زفر بونك خلافی اوزره دروديتك ربعنه غریم اولور امام شافعی بونك خلافی اوزره‌در (وقبله حدوا) ورجمدن اول هر قنغیسی رجوع ایدرسه حد اوریلور یعنی شاهدلرك جمیعسنه حد اقامت اولنور * زیرا انلرك کلامی فی الاصل قذفدر واول قذفك شهادت اولمسی قضانك قذفه اتصالی ایله اولور پس چونکه قضا متصل اولمسیدی قذف اولدیغی حالده باقی قالور ایمدی جمله سنه حد اوریلور (لاشیء علی خامس رجع) رجوع ایدن بشنجی شاهده اوزره برشی یوقدر * زیرا اول خامس کلی حقه شهادتلری ایله باقی قالان درت شاهددن باقی قالدی (فان رجع الآخر حدا وغرما الربع) پس اگر دردندن بر آخر دخی رجوع ایدرسه خامس ایله ایکیسنه حد اوریلور ومرجومك دیتنك ربعنه غریم اولورلر * زیرا شاهدلك اوچی شهادت اوزره باقی قالملری ایله حقك اوچ ربعی باقی قالدی * زیرا عددك کمالی بقاء حق ایچون شرط دکادر بلکه کلی رجلك قسطی باقی قالور ایمدی راجعینك اوزرلرینه ربع دیت لازم اولور و بو راجعینك هر برینك اوزرینه حد کامل واردر * زیرا حد تجزی قبول ایتمز (ضمن المزکی دیة المرجوم ان ظهروا عبیدا اوکفارا) مزکی مرجومك دیتنه ضامن اولور اگر شاهدلر عبید اولدقلری یاخود کفار اولدقلری ظاهر اولورسه یعنی درت کمسنه بر رجل اوزره زنا ایله شهادت ایدوب تزکیه اولنسه‌لر * پس زانی رجم اولنسیدی پس بو تقدیرجه شاهدلر کفار یاخود عبید اولدقلری ظاهر اولسیدی مرجومك دیتی مزکی اولنلرك اوزرینه‌در امام اعظم قتنده وامامین قتنده بیت المال اوزره‌در * فقهاء دیدیلرکه بونك معناسی چونکه تزکیه‌دن رجوع ایدوب شاهدلر عبید ایدی یاخود کفار ایدی دیرلرسه و بعضیلر دیدیکه بو چونکه مزکیلر بزانلرك حاللرینی علمز ایله بیله تزکیه‌ده قصد ایلدك دیرلرسه‌در (کما او قتل من امر رجمه فظهروا کذلك) نتکیم رجمنه امر اولنان کمسنه‌یی بر رجل قتل ایتسیدی پس شاهدلر عبید یاخود کفار اولدقلری ظاهر اولسیدی * یعنی درت کمسنه بر رجل اوزره زنا ایله شهادت ایدوب پس قاضی اول زانیك رجمنه امر ایلدکده بر رجل بونی اولدیرسیدی اندن شاهدلر عبید یاخود کفار اولسیدی قاتل اوزره دیت لازم کلور قیاس قصاص واجب اولمق ایدی * زیرا قبر حق نفس معصومه قتل ایتدی واستحسانك وجهی اولدرکه حقیقةً قضا اوقت قتلده صحیح ظاهر در ایمدی شبههٔ اباحت اورات ایتدی قبل القضا قتل ایتسیدی بونك خلافی اوزره‌در یعنی قصاص واجب اولوردی * زیرا شهادت حجت اولمزدی قتلدنصکره * ودیت قاتلك مالندن واجب اولور زیرا قصدا قتل ایتدی وعن قریب بیانی کلورکه تحقیقا عاقله‌لر قصدا اولان دمه مشارك اولمزلر (وبیت المال ان لم تزك فرجم) ومرجومك دیتی بیت المالدن واجب اولور اگر شاهدلر تزکیه اولنمدی ایسه * زیرا قاتل امامك امرینه امتثال ایلدی پس فعلی اکا نقل ایلدی اگر امام قتله بنفسه مباشرت ایتسیدی دیت بیت المالدن واجب اولور کذلك مأموره بو بله‌در (او شهود الزنا نظرهم عمداً قبلت) زنا شاهدلری زنایه عمدا نظرلرینی اقرار ایتسه‌لردی قبول اولنور شهادتی تحمل ضروری ایچون نظرك اباحتی ایچون (وان انکر الاحصان) وزانی سائر شرائطنك وجودندنصکره

محصن اولدیغنی انکار ایتسیدی (فشهد علیه رجل وامرأتان) اوزرینه بر رجل ایله ایکی امرأة شهادت ایتسه‌لردی (اوولدت زوجته منه رجم) یاخود زوجه‌سی اوندن ولد کتورسیدی پس اول منکر رجم اولنور * اما ولکی صورتده امام زفرك وشافعینك خلافی واردر * زیرا امام زفر دیرکه تحقیقا احصان علت معناسنده شرطدر انده امرأه‌نك شهادتنی قبول اولنمزدر ایچون احتیاطا وامام شافعی اصلی اوزره اجرا ایدرکه تحقیقا اموالك غیرنده امرأه‌لرك شهادتنی مقبوله دکلدر و بزم ایچون علت اولدرکه تحقیقا احصان خصال حمیده‌دن عبارتدر وخصال حمیده ایسه زنادن مانعه‌در پس علت معناسنده اولمز * زیرا علتك ادناسی درحالی معلوله مفضیه اولمقدر بوایسه مانعده معقول دکلدر

(باب حد الشرب)

بو باب حد شربك احکامی بیانندهدر (اذا شرب خمرا) قچان برکسنه خمر ایچسیدی اذانك جوابی اشاغیده کله‌جك حد اقدیدر یعنی تحقیقا مجرد شرب (ولو قطرة) اکرچه کیم قطرهٔ واحده اولورسه‌ده (واخذ بریحها وان زالت لبعد الطریق) واول شرب خمر ایدن خمرك رایحه‌سیله اخذ اولنسیدی اکرچه کیم طریق بعید اولمغله خمرك رایحه‌سی زائل اولدیسه‌ده (او سکر وزال عقله) شرب اوزره عطفدر یاخود سرخوش اولوب وعقلی زائل اولسه شول حیثیتله که ارایله عورتی فرق ایده‌میه وزال قولی سکر قولیچون عطف تفسیردر زیرا حدك واجب اولمسی حقنده امام اعظم قتنده سکر ایله مراد بو معنادر واشربه‌نك حرمتی حقنده شاربك هذیان سویلمسیدر وامامین قتنده مطلق هذیان سویلمسیدر (بنبیذ) خرما شرابیله ودخی خمرك غیری مسکراتدن بونك امثالیله (واقر به) وشرب خمرایله یاخود خمرك غیرنده سکرایله اقرار ایلیه (اوشهد به رجلان) یاخود ایکی رجل شهادت ایلیه‌لر بوخسه بر رجل ایله ایکی امرأة شهادتیله دکل * زیرا بونلرك شهادتنی حدودده قبول قیلنمز (وعلم شربه طوعا) وطوعا ایچدیکی بیلنه * زیرا اکراهله شرب حد ایجاب ایلمز (حد صاحیا) آیق اولدیغی حالده حد اقامت اولنور اول حدایله متأدب اولوب و منزجر اولسون ایچون زیرا ظاهر اولان بودرکه حال سکرده متألم اولمز (ثمانین سوطا للحر ونصفها للعبد) وحد شرب حر ایچون سکسان قامچیدر وسکسانك نصفی عبد ایچوندر صحابه‌نك اجماعی ایچون رضی الله تعالی عنهم عامة (ینزع ثوبه) یعنی ایچ طونندن غیری ثوبی چیقاریلور (ویفرق جلده کما فی الزنا) وجلدینك ضربی تفریق اولنور حد زناده اولدیغی کبی مرور ایدن علت ایچون (وان اقر به اوشهد علیه بعد زوال الریح) واکر شارب شرب خمرایله اقرار ایلسه یاخود اوزرینه شهادت اولنسه ریحك زوالندنصکره * ریحك زوالی اقرار ایله شهادتك مجموعی ایچون قیددر یعنی ریحك زوالندنصکره شرب خمرایله اقرار ایلسه یاخود شهادت اولنسه (اوتقیأها) یاخود شاربك قوصمسیله خمری ایچدیکی بلنسیدی (اووجد ریحها منه) یاخود خمرك ریحی انده بولنسیدی بلا اقرار یاخود بلا شهادة (اورجع عن اقرار شرب الخمر والسکر) یاخود شرب خمرك یاخود مشتد اولمش رطب عصیرینك شربنی اقرارندن رجوع ایتسیدی * سکر ایکی فتحه ایله یاش خرمانك مشتد اولان عصیریدر بعضیلر سکر هر مسکر اولان شرابدر دیدیلر (اواقر سکران) یاخود سکران اولدیغی حالده اقرار ایتسیدی (لا) یعنی حد اورلمز اما ریحك زوالندنصکره حدك عدمی حد شرب صحابه رضوان الله تعالی علیهمك اجماعیله ثابت اولدی واجماع بوقدر الا ابن مسعود رضی الله تعالی عنهك رأییله در اولکه قیام رایحه‌نك شرطیدر واما شاربك خمری قیئ ایدوب وخمرك رایحه سنك بولنمسنده حدك عدمی رایحه محتمله اولدیغیچوندر وکذلك آز اولور کرهله یاخود مضطر اولمغله اولور وسکران حد اولنمز حتی شارب نبیذدن سرخوش اولوب وطوعا ایچدیکی بیلنمیجه * زیرا سکر مباحدندر حد ایجاب ایلر بنج کبی وقسراق سودی کبی وکذلك کرهله ایچمك دخی حد ایجاب ایلمز وامام اقراردن رجوعیله حدك عدمینك شربی اقراری حق الله تعالینك خالصیدر پس حق اللهده رجوعه عمل اولنور واما سکران اقرارنده حدك عدمی اقرارنده کذب احتمالی زیاده اولمغله در پس خلاص ایچون طلب اولندی * زیرا الله تعالینك حق خالصیدر حد قذف بونك خلافیدرکه زیرا انده حق عبد واردر وسکران حد قذفده آیق کبیدر اوزرینه عفو بت بوندن تکیم سائر تصرفاتنده اولدیغی کبی (ولو ارتد لا تحرم عرسه) واکر سرخوش عقلی زائل اولدیغی حالده العیاذ الله

مرتد اولسیدی انك زوجه‌سی حرام اولمز * زیرا کفر اعتقاد باینده‌در عقلك زائل اولمسیله بیله متحقق اولمز (اویم علیه بعض الحد) اول مرتد اولان سرخوش اوزره حدك بعضی اقامت اولنه‌رق (فهرب وشرب ثانیا یستأنف) پس اول سرخوش قاچوب ثانیاً ینه شرب خمر ایدرسه حد ابتداءً ینه اقامت اولنور (کذا فی الزنا) کذلك حد زناده دخی حکم بویله‌در عن قریب کله‌جك شیء ایچونکه تحقیقا حدود جنس واحددن اولورسه متداخل اولور

(باب حد القذف)

بو باب حد قذفك بیانده‌در (هو کحد الشرب کمیة) قذف لغت جهتندن سب ایتمکه دیرلر حد قذف مقدار بوندن حد شرب کبیدر یعنی عدد جهتندن حر ایچون سکسان وغیری ایچون سکسانك نصفی قرق قامچیدر (وثبوتا) وثبوت جهتندن دخی حد شرب کبیدر شول حیثیتله که کرك حد شرب و کرك حد قذف ایکی رجالك شهادتیله ثابت اولور وانده نسانك شهادتلری قبول اولنمز نته کیم سائر حدودده اولدیغی کبی (اذ قذف محصنا او محصنة) قچان محصن و یاخود محصنه قذف اولنسیدی وقتا که بو مقامده احصانك معناسی زناده اولان احصانك معناسنه مغایر اولدی ایسه مصنف محصنی (مکلف) قولیله تفسیر ایلدی یعنی عاقل و بالغ اولدیغی حالده و مکلف اولق شرط قلنمغه سبب * زیرا عار صبی و مجنونه لاحق اولمز بونلرك ایکیسندنده زنا متحقق اولدیغی ایچون (مسلما) اویله مکلف که مسلم اوله رسول علیه الصلوة والسلامك (من اشرك بالله فلیس بمحصن) قول شریفی ایچون معنا هر کسنه که الله تعالی یه شریك قوشه اول کسنه محصن دکلدر دیمکدر (عفیفا عن الزنا) اویله مکلف و مسلم که زنادن عاری اوله * زیرا عفیف اولمیانه عار لاحق اولمز وذکر اولنان کبی قاذف اولان کسنه دخی عفیفك غیری حقنده صادق اوله و مقذوفك عفتی نکاح صحیح ایله وطی ایدن کسنه ایله نکاح فاسد ایله وطی ایدن کسنه‌یه عامدر و بو تعمیم ایله احصان قذف احصان زنادن ممتاز اولور (بصریحه) قذف قولنه متعلقدر یعنی صراحةً زنا لفظیله قذف ایتسیدی زنا ایتدك یاخود یا زانیه یاخود سن زانیه‌سین دیمك کبی دخی بونك امثالی (او بزنأت فی الجبل) یاخود سن طاغده زنا ایتدك دیمکدر زنأت قولنك معناسی زنیت دیمکدر زیرا زنیت لفظی همزه ایله ده کلور یا ایله کلدیکی کبی و امام محمد قتنده زنأت دیمکله حد اولورلمز * زیرا مهموز صعوددر یاخود مشترکدر و شبهه دارئه‌در * بزدیرز که حالة غضب زنأت قولنك زنا معناسنه اولدیغنی ترجیح ایدر (است لابیك) یاخود بابا کدن دکلسن دیمك کبی (او لست ابن فلان ابیه) یاخود سن فلان کسنه‌نك اوغلی دکلسین دیمك کبی یعنی سن زیدك اوغلی دکلسین اویله زید که مقذوفك باباسیدر ابیه قولی مصنفك لفظیدر (فی غضب) زنأت‌ه متعلقدر و زنأت‌دن صکره اولان ایکی معطوفلره دخی متعلقدر یعنی غضب حالنده سن طاغده زنا ایتدك دیمکله یاخود حال غضبده سن بابا کدن دکلسن یاخود سن بابا فلانك اوغلی دکلسن دیمکله و غضبك غیریده اوغلانی نفی ایتمك معاتبه‌یه محتمل اولور (حد بطلب المقذوف) قاذف مقذوف محصنك طلبیله حد اولنور * مقذوفك طلبی شرط قلندی زیرا مقذوفك حدده حقی واردر عارندن رفع اولمق جهتندن (ولو غائبا حال القذف) اکرچه کیم حال قذفده مقذوف مجلس قاذفدن غائب اولورسه‌ده بو تعمیمی مضمراتدن نقلا تاتارخانیه‌ده ذکر ایلدی ایدی حفظندن لابدر زیرا اکثریا واقع اولور (بنزع الفرو والحشو فقط) کورك وقپامه نزع اولنور حد لفظنه متعلقدر یعنی ثیابدن مجرد قیلنمز نته کیم حد زناده اولدیغی کبی * زیرا حد قذفك سببی مقطوع به دکلدر قاذفك صادق اولمسی احتمالی ایچون اکن کورك وقپامه چیقاریلور زیرا قپامه قاذفه المك ایصالنی منع ایدر (لابلست بابن فلان جده) سن فلانك اوغلی دکلسن دیمکله حد اورلمز اوله فلانکه مقذوفك جدیدر * جد لفظی فلانك صفتیدر یاخود اندن بدلدر و حد اولنمغه باعث زیرا قاذف نفینده صادقدر (ونسبته الیه) وذکر اولنان کبی مقذوفی جدینه نسبت ایتمکله‌ده حد اولمز یعنی سن جد کدنسن دیمکله (او الی خاله او عمه او رابه) یاخود دایسنه یاخود عمیسنه یاخود اوکی باباسنه نسبت ایتمکله حد اورلمز * زیرا بونلردن هر برینه بابا تسمیه اولنور حالبوکه حقیقتده بابا دکلدرلر ینه‌ده حد اورلمز (ولا بقوله یا ابن ماء السماء) و دخی یا ماء سمانك اوغلی دیمکله‌ده حد اورلمز * زیرا بو قولك ظاهرنده باباسنك اوغلی اولدیغنی نفی واردر حالبوکه مراد اولیه دکلدر بلکه جومردلکده و سخاوده

وصفاده تشبيهدر (ولا بقوله يا نبطى لعربى) ودخى عربى اولان كمسنه ايچون يانبطى ديمكله دخى حد اورلمز زيرا نبطى سواد عراقده نامدن برطائفه دركه اخلاق ذميمه ايله وعدم فصاحتله مختصلردر پس صلابتده وعدم فصاحتده انلره تشبيهه محتمل اولور ايدى حد اورلمز وابن ابى ليلى ديديكه يانبطى ديمك قذفدر قاذف انده حد اولنور زيرا قاذف مقذوفى باباسنك غيرى يه نسبت ايلدى والك اوزرينه حجت ابن عباس رضى الله تعالى عنهمدن روايت اولنان شيدركه تحقيقا بر رجل ايچون سؤال اولنديكه اول رجل بر رجله يانبطى ديدى پس ابن عباس رضى الله عنه انك اوزرينه حد يوقدر ديدى (ويطلب من يقع القدح فى نسبه بقذف الميت) بطلب المقذوف اوزره عطفدر يعنى ميته قذف اتمكله حد اورلمز الا انك قذفيله اول ميتك نسبنده ذم واقع اولان كمسنه نك طلبيله اورر (كالوالد وان علا والولد وان سفل) اول نسب ميتك باباسى كبى نقدر يوقارى كيدرسه وولدى كبى نه قدر اشاغى كيدرسه ده * زيرا انلره ميتك جزئى اولدقلرى سببيله عار لاحق اولدى پس قذف انلره متناول اولور وشافعى قتنده حد قذف ميراث اولوب هر وارث ايچون حق مطالبه واردر (ولو محروما) اكرچه كيم طالب قذف ميتك ميراثندن قتل ايله ياخود كفر ويا رقله محروم اولورسه ده * زيرا مقذوف فى ن محصن اولسيدى انك كافر اوغلى ياخود عبدى ايچون حد قذفى مطالبه اتمك جائز اولدى امام محمد ايچون خلاف واردر وميتك والدينك ولدى ايچون ولدك قيامى حالنده حق مطالبه ثابت اولور امام زفر بو ايكى مسئله ده خلاف اوزره در (اوولد بنت) ياخود ميتك قزينك ولدى كبى * زيرا انكچون حق مطالبه واردر جزئيت متحقق اولديغى ايچون وامام محمد قتنده مطالبه ايلمز الاعصبه لقله وارث اولان كمسنه ايدر (قال يا بن الزانيين وقدمات ابواه فعليه حد واحد) بركمسنه يا ايكى زانينك اوغلو ديسيدى حالبوكه تحقيق انك والدينى فوت اولمش ايدى قاذفه حد واحد اقامت اولنور * زيرا حدودده غالب اولان بزم قتمزده حق الله تعاليدر پس متداخل اولور حتى اكر بر رجل مرارا قذف ايتسيدى ياخود بر جماعت بر رجله قذف ايتسه لردى هر برى ايچون واجب اولمز الا حد واحد واجب اولور نته كيم عن قريب بيانى كلور * بى ليلادن حكايت اولنديكه كوفه ده قاضى ايدى بر كون مسجدك قپوسنده ايشتديكه بر رجل رجل آخره يا ايكى زانينك اوغلو ديدى پس قاضى اول قاذفك اخذى ايچون امر ايدوب انى مسجده ادخال ايدوب اكا سكسان سكسان ايكى حد ضرب ايلدى مقذوفك والدينك قذفى ايچون پس بو واقعه نك خبرى ابو حنيفه يه بالغ اولدقده العجب كه بلده مز قاضيسى مسئله واحده ده بش وجهدن خطا ايلدى اولا مقذوفك خصومتى يوغيكن حد اوردى * وايكنجى بيك قذفده ايلسه بر حد واجب اولور كن ايكى حد اوردى * واوچنجى ايكى حدك بيننى موالات قيلدى حالبوكه واجب اولان بينهما بر كون وياخود بر كوندن اكثر فصل اتمك ايدى * ودردنجى خطا حدى مسجد ايچنده ايتدى حالبوكه رسول عليه الصلاة والسلام (جنبوا صبيانكم مساجدكم ومجانينكم وسل سيوفكم واقامة حدودكم) بيوردى معناى شريفى سز مسجدلريكزى صبيلريكزدن ومجنونلريكزدن وقليجلريكزى چيقارمقدن وحدوديكزى اقامت اتمكدن مجنب قيلك ديمكدر * وبشنجى خطا كشف اتمك كرك ايديكه قذف اولنان ايكى كمسنه صحتنده ميدر يوخسه ميتلرميدر حتى خصومت انلرك اوله ياخود ولدلرينك اوله واكر بر كمسنه اوزره اجناس مختلفه قذف وزنا وشرب خمر وسرقه جمع اولسيدى انك اوزرينه حدلرك كليسى اقامت اولنور وبو حدودك ما بينلرى هلاكدن خوف ايچون موالات اولنمز بلكه اولكى حددن برى اولنجه انتظار اولنور حد قذفله ابتدا اولنور * زيرا انده حق عبد واردر بوندنصكره امام ايچون مخيرلك واردر دلرسه حد زنا ايله بدأ ايدر دلرسه قطع يد ايله بدأ ايدر كتابله ثابت اولوب قوتده برابر اولدقلرى ايچون وحد شرب تأخير اولنور * زيرا حد شرب حد زنا وحد سرقه دن ضعيفدر بلعى بو يله ذكر ايلدى (ولا يطالب احد سيده ولا اباه بقذف امه) وعبيددن بر احد سيدينه قذفنه مطالبه ايلمك جائز اولمز ودخى اولاددن بر احد حره مسلمه اولان اناسنك قذفيله باباسنه مطالبه اتمك جائز اولمز * زيرا مولى عبدينك سببيله معاقب اولمز وبابا دخى اوغلنك سببيله معاقب اولمز واكر اول انانك برغيرى زوجندن اوغلو وار ايسه انك ايچون حق واردر سبب موجود ومانع منتفى اولديغى ايچون (وليس فيه ارث) وحدده ارث يوقدر يعنى فى حال مقذوف فوت اولسيدى بزم قتمزده حد باطل اولور وشافعى بونك خلافى اوزره در زيرا ارث حقوق عباده جارى اولور وبو مقامده بزم قتمزده حق شرع غالبدر (ولا رجوع) وحد قذفده رجوع دخى يوقدر يعنى

بر كمسنه قذفله اقرار ايدوب بعده رجوع ايتسه‌يدى رجوعى قبول قيلنمز * زيرا مقذوفك انده حقى واردر پس رجوع ايدن مقذوفى تكذيب ايدر اما بر حدكه اول خالص حق الله تعالى اوله بونك خلافى اوزره‌در * زيرا انده انى تكذيب ايدن يوقدر (ولا اعتياض) وحد قذفدن عوض اخذ ايلمك صحيح اولمز * زيرا عوض اخذ ايتمك حقوق عباده جارى اولور (قال يازانى فرد بلا بل انت حدا) بر رجل رجل آخره يا زانى ديدكده رجل آخر دخى بل انت لفظيله رد ايتسه‌يدى ايكيسنده حد اولنور * زيرا بو كلامك معناسى بن زانى دكلم بلكه سن زانيسن ديمكدر (ولو قال امرأته يا زانية فردت به حدت ولا لعان) واكر بر كمسنه زوجه‌سنه يا زانيه ديدكده زوجه رد ايتسه‌يدى يعنى بلكه زانى سنسن ديسه‌يدى انجق اول مرأه اوزره حد اقامت اولنور ولعان دخى لازم كلمز زيرا ايكيسندن هر برى آخرى قذف ايلدى وزوجك قذفى لعان ايجاب ايدر زوجه‌نك قذفى حد ايجاب ايدر پس حد ايله بدأ اولنور * زيرا حدك ابتدا اولنمسنده لعانك ابطالنك فائده‌سى واردر * زيرا قذفده محدود اولان كمسنه اهل لعاندن دكلدر عكسنده ابطال يوقدر * زيرا مرأه ملاعنه حد قذفله حد اولنور * زيرا زوجك محصن اولمسى لعانى ابطال ايلمز وحد قذفله محدوده اولان مرأه ملاعنه اولنمز شهادت ساقط اولديغى ايچون پس لعانى دفع ايچون حد اختيار اولندى * زيرا لعان حد معناسنده‌در (وزنيت بك هدر) يعنى قچان زوج زوجه‌سنه يا زانيه ديسه‌يدى پس زوجه دخى سنكله زنا ايتدم ديسه‌يدى هدردر * يعنى نه حد واردر ونه لعان واردر ايكيسندن هر برنده شك وقوعى ايچون احتمالدر كه تحقيقا مرأه قبل النكاح زنا مراد ايليه پس حد واجب اولوب لعان واجب اولمز واحتمالدر كه مرأه بنم زنام شول زنادركه بعد النكاح سنكله ايله اولدى * زيرا سنك غيريكه تمكين ايلمدم ديمك مراد ايليه وبونك مثللى حالنده مراد اولنده بودر ايمدى بونك اوزرينه لعان واجب اولور حد واجب اولمز قذفك وجودى زوجدن اولوب زوجه‌دن اولمديغى ايچون ايمدى شك كلدى (اقر بولد فنفى لاعن وان عكس حد) بر كمسنه بر ولدى اقرار ايدوب بعده نفى ايتسه‌يدى ملاعنه اولنور واكر اول نفى ايدوب بعده اقرار ايتسه‌يدى حد اولنور * زيرا نسب اقرار ايله ثابت اولدى بعده نفى ايله قاذف اولدى ايمدى لعان واجب اولدى وقچان ولدى نفى ايدوب بعده اقرار ايتسه‌يدى پس تحقيق نفسنى تكذيب ايلدى ايمدى حد واجب اولدى (والولدان) ايكى ولدك برينى اقرار ايدوب بعده نفى ايتسه‌يدى وولد آخرى نفى ايدوب صكره اقرار ايتسه‌يدى (له) ايكيسنكده نسبلرى اقرارى ايچون اندن ثابت اولور (قال لامرأة يا زانى حد ولرجل يا زانية لا) بر كمسنه بر مرأه‌يه يا زانى ديسه‌يدى حد لازم كلور وبر رجله يا زانيه ديسه‌يدى حد اورلمز تحفة الفقهاده بويله ذكر اولندى (لاشئ فى ليس بابنى ولا بابنك) حد ولعاندن برشئ يوقدر بو بنم اوغلم دكلدر ديمكله ودخى زوجه‌سنه بو سنك اوغلك دكلدر ديمكله * زيرا ولادتك نفيدر بونكله قاذف اولمز (ولا حد بقذف من لها ولد لا اب له) ودخى باباسز ولدى اولان مرأه‌يه قذفله حد يوقدر اول مرأه‌ده امارهٔ زنانك قيامى ايچون اولكه باباسز ولدك ولادتيدر پس اول امارته نظر ايله عفت فوت اولدى (اومن لاعنت بولد) ياخود ولد ايله ملاعنه اولنان مرأه‌يه قذفله حد يوقدر حالوكه ولد حيدر ياخود اول مرأه‌نك ولدك موتندن صكره قذف ايتسه‌يدى حد يوقدر زيرا اول مرأه‌ده امارهٔ زنانك قيامى ايچون تتكيم مرور ايتدى اما بلا نفى الولد ملاعنه اولنان مرأه‌يه قذف بونك خلافيدركه قاذف اولديغى حالده حد اورلور امارت منتفى اولديغيچون (اورجل وطئ فى غير ملكه) ياخود كلى وجهله غيرك ملكنى وطئ ايدن رجله قذفله حد يوقدر (او بوجه كالامة المشتركة) ياخود بر وجه ايله غيرك ملكنى وطئ ايدن رجله قذفه حد يوقدر جاريهٔ مشتركه كبى * زيرا بو ايكى صورتده وطئ عينه حرامدر واصل بودركه تحقيقا حرام عينه اولان وطئ ايله وطئ ايدن كمسنه‌يه قذفله حد واجب اولمز (اوفى ملكه المحرم ابدا كامة هى اخته رضاعا) ياخود ابدا محرمى اولان ملكنى وطئ ايدن كمسنه‌يه قذفله حد واجب اولمز اول ملك رضاعا اختى اولان جاريه كبى (اومن زنت فى كفرها) رجل وطئ اوزره عطفدر ياخود كفرى حالنده زنا ايدن مرأه‌يه قذفه حد يوقدر يعنى ملك منعدم اولديغيچون شرعا اندن زنانك تحقق ايچون وزنا جميع اديانده حرامدر (او مكاتب مات عن وفاء) ياخود مكاتب اولان بر كمسنه‌يه قذفله حد يوقدر اويله مكاتبكه فوت اولمقده تركه‌سى بدل كتابته وفا ايدر انك حريتنده صحابه‌نك اختلافى اولمغله شبهه‌نك تمكنى ايچون (وحد مستأمن قذف مسلما) دار اسلامده مسلمى قذف ايدن مستأمن حد اورلور * زيرا

انده حق عبد واردر تحقیق اول مستأمن حقوق عبادك ایفاسنی التزام ایتدی (وقاذف وطئ عرسه حائضا)
وحالة حیضده زوجه سنی وطئ ایدن کسنه نك قاذفی حد اولنور * زیرا حرمت موقته (او مملوکة حرمت
موقتة کامته المجوسیة او مکاتبته) یاخود موقتة تحریم اولنان جاریة مملوکه سنی مجوسیه اولان جاریه سی
یاخود مکاتبه سی کبی وطئ ایدن کسنه نك قاذفی حد اولنور (ومجوسی نکح امه فاسلم) ودخی اناسنی نکاح
ایدوب بعده اسلامه کلان مجوسینك قاذفی حد اولنور امام اعظم قتنده امامین ایچون خلاف واردر و بوماسبق
اوزره مبنیدر که تحقیقا محرملر ایله تزوج ایدن مجوسی ایچون بینلرنده حکم صحت واردر امام اعظم قتنده
امامین ایچون خلاف واردر (اذا اقر بالقذف یطلب بالبینة) قچان قاذف قذفنی اقرار ایتسیدی مقذوفك زانی
اولمسی اوزره قاذف بینه ایله طلب اولنور (فان اقام اربعة علی زنائه او اقراره به) پس اکر قاذف مقذوفك زناسی
اوزره یاخود زنا ایله اقراری اوزره درت شاهد اقامت ایدرسه (کامر) مرور ایتدیکی اوزره درت کره درت
مجلسده (حد المقذوف) مقذوف حد اولنور (وان عجز للحال) واکر قاذف اقامهٔ بینه دن فی الحال عاجز
اولورسه (واستاجل لاحضار شهود فی المصر یؤجل الی قیام المجلس) ومصرده اولان شهودك احضار ایچون
اجل طلب ایدرسه مجلسك قیامنه دکین اجل ویریلور (فان عجز حد ولا یکفل لیذهب فیطلبهم) پس اکر
احضار شهوددن عاجز اولورسه حد اولنور و کیدوب شاهدلری طلب ایتمك ایچون کفیل دخی النمز
(بل یحبس) بلکه حبس اولنور واکا شاهدلری احضار ایچون برکسنه کوندر دینلور تحفة
الفقهاده بویله ذکر اولندی (کفی حد لجنایات اتحد جنسها بخلاف ما اختلف) جنسی متحد اولان جنایتلر
ایچون حد واحد کفایت ایدر و جنسی مختلف اولان جنایتلرده کفایت ایتمز و تحقیق تفصیلی مرور ایتدی

(فصل التعزیر)

بو فصل تعزیرك بیاننده در (هو تأدیب) تعزیر تأدیبدر کشافده ذکر اولندیکه عزر معناسنه دیرلر تعزیرده
عزردنندر * زیرا تعزیر قبیح اولان شیئك معاوده سندن منع ایدر (دون الحد) حدك دونیدر یعنی
مقداری بوندن حددن ادنادر و بو تعزیر آزار اولور حبس ایله اولور یاخود شتم ایله اولور یاخود قولاغن بورمغله
اولور یاخود عنفله سویلمکله اولور یاخود قاضی یوزینه عبوس وجه ایله نظر ایتمکله اولور یاخود ضرب ایله اولور
پس بو تقدیرجه (اکثره تسعة وثلاثون سوطا واقله ثلاثة) تعزیرك اکثری اوتوز طقوز و اقلی اوچ قامچیدر
زیرا تعزیر لایق اولان حدودك حدینه بالغ اولمقدر و حدك اقلی قرقدر و بو فرق قذفده و شربده عبدك حدیدر
و ابو یوسف حد احراره اعتبار ایتدی * زیرا احرار اصلدر حالبوکه انلرك حدی سکساندر بر روایتده
سکساندن بر قامچی نقص ایتدی و روایة اخراده بش قامچی نقص ایتدی و تعزیرك اقلی اوچ اولمغه باعث اولدر که
* زیرا اوچدن مادوننده انکله زجر واقع اولمز (ولا یفرق ههنا) تعزیرده اعضا اوزره ضرب تفریق اولنمز حدده
تفریق اولندیغی کبی کلجك علت ایچون * و تعزیر درت مرتبه اوزره در اولکی تعزیر اشراف الاشرافدر
فقها کبی و علویه کبی و ایکنجی مرتبه اشرافك تعزیریدر اهل قریه نك کباری کبی و تجارك کباری کبی
واوچنجی مرتبه ناسك وسط الحال اولنلرینك تعزیریدر دردنجی مرتبه تعزیر خسایسدر پس اولکی اعلامدن
غیری دکلدر و بو اعلام قاضینك بکا بنشدر دیلرکه سن شویله شویله ایش ایدر ایمشسن دیمکدر و ایکنجی
تعزیر اعلامدر و قاضی قپوسنه کتورمکدر و تعزیر اوسط انلرکه ارباب سوقدر اعلام و باب قاضی یه کتوروب
و حبس ایتمکدر و تعزیر خسایس اعلام و قاضی قپوسنه کتوروب و حبس و ضربدر (وصح حبسه مع ضربه)
تعزیره مستحق اولان کسنه نك ضرب ایله بیله حبس اولنمسی صحیح اولدی قچان زیاده تأدیبه محتاج اولورسه
(وضربه اشد) و تعزیرك ضربی حدك ضربندن اشددر * زیرا تعزیرده تخفیف عدد جهتندن جاری اولدی
وصف جهتندن تخفیف اولنمز مقصودك فوت اولمسنه مؤدی اولمسون ایچون بو اجلدن اعضا اوزره تفریق
جهتندن تخفیف اولنمدی و ازار و احدده قائما ضرب اولنور (ثم للزنا) بوندنصکره زنانك ضربی باقیدن
شددر * زیرا ضرب زنا کتاب الله ایله ثابتدر و حد شرب صحابه رضی الله تعالی عنهمك اجماعیله ثابت اولدی
حضرت علی کرم الله وجهه بیوردیکه (واذا شرب سکر واذا سکر هذی واذا هذی افتری وعلی المفترین ثمانون
جلدة) یعنی قچان برکسنه شرب خمر ایتسیدی سرخوش اولور و قچان سرخوش اولسیدی هرزوات و هذیان

سوبلر وقچان هر زوات سویلسیدی افترا ایدر و مفتریلر اوزره سکسان قامچی وار در دیمکدر و صحابه رضوان الله تعالی علیهم اجمعین بونك اوزرینه اجماع ایلدیلر (ثم للشرب ثم للقذف) اندنصکره حد شرب حد زنادن خفیفدر اندنصکره حد قذف حد شربدن خفیفدر * زیرا جنایه شرب مقطوع بهادر و حد قذف دکلدر قاذف قذفنده صادق اولمق احتمالی ایچون و قاذفك بینه اقامتندن عجزی کذبی اوزره دلالت ایتمز شاهدلری غیبت ایتمك احتمالی ایچون یاخود شاهدلر اداء شهادتدن ابا ایلملری احتمالی ایچون و شارب الخمر آزا اولور قذفدن خالی اولمدیغیچون پس هر شارب شربله قذفك بینی جمع ایدیجیدر ایمدی اندن ایکی جنایت متحقق اولور و قاذفدن جنایه واحده متحقق اولدی بو جهتدن قاذفك ضربی شاربك ضربندن اخف اولدی اگرچه کیم منصوص علیه ایسه ده کافیده دخی بویله ذکر اولندی * پس صدر الشریعه نك بن دیرمکه حد قذف نصله ثابتدر اولکه حق سبحانه و تعالینك (فاجلدوهم ثمانین جلدة) قولیدر شرب یقیدر و حد شرب حد قذف اوزره قیاس اولندی دیدیکی مضمحل اولدی * زیرا حد شرب قیاسله ثابت اولدی بلکه اجماع صحابه ایله ثابت اولدی غایتی تحقیقا اجماعك سندی قیاسدر و تحقیق اصولده متقرر اولدی که تحقیقا حکم اجماعه مستند اولور بو خسه اجماعك سندینه مستند اولمز (وعزر بقذف مملوك) و برکسنه مملوکی قذفله تعزیر اولنور مملوك عبد اولسون کرك جاریه اولسون و کرك ام ولد اولسون (اوکافر بزنا) یاخود کافر اولسون زنا ایله قذف ایدن کسنه تعزیر اولنور * زیرا جنایت قذفدر و تحقیق حدك واجب اولمسی احصانك فقدی ایچون ممتنع اولوب پس تعزیر واجب اولدی بو اجلدن تعزیرده غایتنه بالغ اولور و کلجك صورتلرده رأی امام اوزره ذر وایکی صورت اخراده ایکیسنده دخی تعزیرده غایتنه بالغ اولمق واجب اولور ایکیسندن بری شول تعزیردر که جماعك غیری کلی حرام اولان اجنبیه دن اصابت ایلدیکی وقتده اولان تعزیردر و ایکنجیسی سارق مناعی جمع ایدوب اخراجدن اول اخذ اولندیغی وقتده اولان تعزیردر کافیده دخی بویله ذکر اولندی (وبقذف مسلم بیا فاسق الا ان یکون معلوم الفسق) و برمسلمه یافاسق لفظیله قذف ایتمکله تعزیر اولنور الامکر که اول قذف اولنان مسلمك فسقی معلوم اوله بو تقدیرجه تعزیر اولنمز بونی قاضیخان ذکر ایلدی (قاله فار اد اثباته لدفع التعزیر لایسمع) یافاسق دیوب پس تعزیری دفع ایچون اثبات مراد ایلسیدی استماع اولنمز زیرا بو جرح مجرد اوزره شهادتدر اما قچان یازانی دیوب اثباتنی مراد ایتسیدی اول وقت استماع اولنور * زیرا اوزرینه حد ثابت اولور اولکه حق الله تعالیدر پس جرح مجرد اولمز نته کیم بیانی باب شهادتده کلور (وعزر بیا کافر یا خبیث یا سارق یا فاجر یا مخنث یا خائن یا لوطی یا زندیق یا لص) و دخی یا کافر دیمکله و یا خبیث و یا فاجر و یا مخنث و یا خائن و یا لوطی و یا زندیق و یا لص دیمکله تعزیر اولنور الامکر کیم مقذوف اص اوله خانیه ده دخی بویله ذکر اولندی (یادیوث) یادیوث دیمکله دیوث اهلنك زناسی اوزره عار ایلمین کسنه در (یاقرطبان) بو قلتبانك معربیدر دیوثك مرادفیدر (یاشارب الخمر یا آکل الربا یا ابن القحبة) بو ذکر اولنان الفاظك هر برن دیمکله تعزیر اولنور فتاوای ظهیریه ده دیدیکه قحبه زانیه درکه ایدن اخذ اولنمشدر و قحاب اوکسرکدر و عربده زانیه وار درکه قچان بررجل مرور ایتسیدی اول زانیه اول رجلدن حاجتنی قضا ایچون اوکسرر بو اجلدن اول زانیه به قحبه تسمیه اولندی و بعض دیدیکه همتی زنا اولان کسنه در و بعض دیدیکه قحبه زانیه دن اخشدر * زیرا زانیه آز اولور سرا ایشلر و انی استکراه ایدر و قحبه اجرتله تجاهر ایدندر * بن دیرمکه بونك ظاهرینه سؤال وارد اولور که تحقیقا بو معنالرك مقتضاسی قحبه ده زنا معناسی مع زیادة امر قبیح اولمقدر پس لایق اولان بودر که انده حد واجب اولمقدر نته کیم یا ابن الزانیه دیدکده واجب اولدیغی کبی * الامکر دینله که تحقیقا حد واجب اولمز الا قچان صریح زنا ایله یاخود لفظ اقتضاء زنا اوزره دلالت ایتمکله صریح زنا حکمنده اولان کلامله قذف ایدرسه اولور * نته کیم قچان حال غضبده سن باباکدن دکلسن یاخود ابنك باباسی فلان ایچون سن فلانك اوغلو دکلسن دیسیدی نتکیم مرور ایتدی ولفظ قحبه زانیه معناسنه وضع اولنمدی بلکه معنای آخره وضعندنصکره معنای زانیه ده استعمال اولندی نته کیم مرور ایتدی و ذکر اولنان کبی زنا اوزره اقتضاء دلالت ایتمز و بو ظاهردر بونی زیلعینك ذکر ایلدیکی شیء تأیید ایدر که غیری ایچون سن باباکدن دکلسن قولیله حد واجب اولور دیمز حالبو که اول قول زیاده صریح دکلدر باباسنك غیریدن شبهه ایله وطندن حاصل اولمق

احتمالی ایچون * زیرا بز دیرز که بونده غیرك اناسنی زنایه نسبت واردر اقتضاء وقچان اقتضاء ثابت اولسه جمیع لوازمی ایله ثابت اولور ایمدی حد واجب اولور * زیرا اقتضاء ثابت اولان عبارتله ثابت اولان کبیدر وبو مقامده ممکن اولانك غایتیدر لکن بو مقام هنوز موضع تأملدر (یا ابن الفاجرة) یا فاجره نك اوغلو دیمکله ده تعزیر اولنور * زیرا فاجره کل معصیته مباشرت ایدن کمسنه در ایمدی زانیه معناسنده اولمز وزانیه نك معناسی حکمنده ده اولمز پس فاجره دیمکله حد اولنمز (انك مأوی اللصوص وانت مأوی الزوانی یا من یلعب بالصبیان یا حرام زاده) سن خرسزلرك بتاغیسن وسن زانیلرك بتاغیسن یا صبیلر ایله اوینایان ویا حرام زاده دیمکله دخی تعزیر اولنور * حرام زاده نك معناسی وطئ حرامدن متولد اولان دیمکدر وبو زنایه اعمدر حالت حیضده اولان وطئ کبی وعرفده بو لفظدن مراد اولنمز الا ولد زنا مراد اولنور وچوق یرده حرام زاده ایله حیله وخدعه صاحبی ولئیم رجل مراد اولنور وانده تعزیر اولنمغه باعث * زیرا قائل مسلمه اذیت ایتدی وبونکله اول مسلمه شین لاحق اولدی وحدوده قیاسك مدخلی یوقدر ایمدی تعزیر واجب اولدی (لا بیا حمار یا خنزیر یا کلب یا تیس یا قرد یا حجام یا ابنه) یعنی ابن حجام (وابوه لیس کذا) یعنی حال بوکه اول کمسنه نك باباسی حجام دکلدر بونلر ایله تعزیر اولنمز (یا مؤاجرا) ویا مؤاجر ایله تعزیر اولنمز زیرا مؤاجر اهلنی زنا ایچون ایجار ایدن کمسنه ده استعمال اولنور لکن بو استعمال متعارف اولان معنای حقیقیسی دکلدر بلکه مؤجر معناسنه در ایمدی انده تعزیر یوقدر (یا ضحکة) نقطه وزنیله ناس انك اوزرینه کولدکلری کمسنه در ووزن همزه ایله ناس اوزره کولن کمسنه در (یا مسخره) بو دخی ذکر اولنان ضحکه کبیدر وبعض دیدیکه بزم عرفمزده یا کلب یا خنزیر یا حمار یا قرد دیمکله تعزیر اولنور * زیرا بونلرك هر بریله شتم مراد اولنور وخلق بونکله متأذی اولورلر ودینلدیکه اکر سب اولنان کمسنه فقها وعلویه کبی اشرافدن ایسه قائل تعزیر اولنور * زیرا انلره ذکر اولنان کلامله وحشت لاحق اولور واکر سب اولنان عوامدن ایسه تعزیر اولنمز کذبنه یقین حاصل اولدیغیچون وبو حسندر کافیده دخی بویله ذکر اولندی (ادعی سرقة) بر کمسنه قاضی قتنده بر رجل اوزره سرقت ادعا ایلدی (وعجز عن اثباتها) واول سرقه یی اثباتدن عاجز اولدی (لا یعزر) اول عاجز تعزیر اولنمز * زیرا مدعینك مقصودی مالنك تحصیلیدر سب وشتم دکلدر (بخلاف دعوی الزنا) دعوای زنا بونك خلافیدر * زیرا زنا اکر ثابت اولمسه حد اولنور نته کیم مرور ایتدی (وهو حق العبد) یعنی حق عبد انده غالبدر (فیجوز فیه الابراء والعفو والیمین والشهادة علی الشهادة وشهادة رجل وامرأتین) پس انده ابرا وعفو ویمین وشهادت اوزره شهادت وبر رجل ایله ایکی مرأه نك شهادتنی بوجمله جائز اولور اما خالص حق الله تعالی بونك خلافی اوزره در شول حیثیتله که انده ذکر اولنان اشیادن برشی یوقدر (یعزر المولی عبده والزوج زوجته علی ترکها الزینة وغسل الجنابة وعلی الخروج من المنزل وترك الاجابة الی الفراش) مولی عبدینی تعزیر ایدر وزوج زوجه سنی زینتی ترکی اوزره وغسل جنابتی ترکی اوزره ومنزلدن بلا اذن خروجی اوزره وذوشکنه دعوت ایتدکده اجابتی ترکی اوزره تعزیر ایدر (لا علی ترك الصلاة) صلاتی ترکی اوزره زوج زوجه سنی تعزیر ایلمز (والاب یعزر الابن علیه) وبابا اوغلنی ترك صلات اوزره تعزیر ایدر نهایه ده دیدیکه تحقیقا زوجك زوجه سنی تعزیری مرأه زوجنه عود ایدر بر منفعت ایچون ضرر ایدرسه در یوخسه مرأه نك کندویه عود ایدر منفعت ایچون ضرر ایدرسه زوجه سنی شرعا تعزیر ایده من کورنلرمی که تحقیقا زوج ایچون زوجه نك ترك صلات اوزره ضرری یوقدر وترك زینت وبونك مثالی یی ترکی اوزره زوج ایچون ضرری واردر (من حد او عزر فمات فدمه هدر) بر کمسنه یه شرعا حد اورلدقده یاخود تعزیر اولندقده فوت اولسه یدی اول کمسنه نك دمی هدردر ضاربه برشی لازم کلمز * زیرا ضارب شرعك امریله ایشلنان ایشی ایشلدی پس اول فعل ضرب آمره منسوب اولور پس کأنه حتف انفه فوت اولمش کبیدر (الا امرأة عزرها زوجها فماتت) الا بر مرأه که انی زوجی بزم ذکر ایلدیکمز مثالی شی ایچون تعزیر ایلدکده مرأه فوت اولسه یدی اول مرأه نك دمی هدر دکلدر زیرا زوجك تأدیبی مباحدر سلامت شرطیله مقید اولمشدر بر مرأه زوجی اوزره ضرب فاحش ادعا ایدوب زوجك اوزرینه مرأه نك مدعاسی ثابت اولسه یدی زوج تعزیر اولنور وکذلك معلم بر صبی یی ضرب فاحش ایله ضرب ایتسه یدی اول معلم تعزیر اولنور مجمع الفتاواده بویله ذکر اولندی بر کمسنه بر رجلی مرأه سیله یاخود محرمیله کورسه یدی واول ایکیسی بر برلرینه مطاوعت اوزره

اولسه‌لردی اول کسنه رجل ومن أبی جمیعا قتل ایدر و منبه‌ده‌دخی بویله ذکر اولندی

(کتاب السرقة)

بو کتاب سرقه‌نك بیاننده در سرقه لغت جهتندن شیئی غیریدن کیزلی اخذ ایتمکه دیرلر قنغی شیٔ اولورسه اولسون وشرعا (هی اخذ مکلف) مکلفك یعنی عاقل بالغك اخذ ایلمسیدر (خفیة قدر عشرة دراهم مضروبة جیدة محرزا بمکان او حافظ) بر مکانده محرزا اولدیغی حالده جید ضرب اولنمش اون درهم مقداری مالی کیزلی اخذ ایتمکه دیرلر * محرزا قولی قدر قولنك صفتیدر یاخود اندن حالدر پس معنای لغویسی اوزره شرعا اوصافی زیاده اولدی اول اوصافدن بری سارقده در اولکه سارقك مکلف اولمسیدر و بر وصفی دخی مسروقده در اولکه متقوم ومقدر اولمسیدر و بر وصفی دخی مسروق منهده یعنی سرقت اولنان مالك صاحبنده در اولکه انك محرز اولمسیدر انشاءالله تعالی عن قریب بیانی کلور ومعنای لغوی سرقه‌ده رعایت اولنمشدر اما ابتداء یعنی وقت اخذده وانتهاء یعنی وقت خروجده نتکیم قچان سارق اخذك سبینه کیزلی مباشرت و کیزلی اخذ ایتمسیدی یاخود باللیل ابتداء رعایت اولنور نتکیم قچان کیزلی دیواری دلوب ومالی مالکدن جهر اوزره مکابره یعنی سلاحله مقاتله اخذ ایتمسیدی * بو ندنصکره تحقیقا سرقه یا صغرادر اولکه سرقهٔ مشهوره‌در وانده مال مالکك مسارقه‌سی واردر یاخود مالکك مقامنه قائم اولان کسنه‌نك مالنك مسارقه‌سی واردر مودع ومستعیر کبی * ویا سرقهٔ کبرادر اولکه قطع طریقدر وانده مال امامك مسارقه‌سی واردر * زیرا امام اعوانیله حفظ طریقه متصدیدر ودخی سارقك مکلف اولمسی شرط قلندی * زیرا جنایت عقل و بلوغك دوننده متحقق اولمز وقطع جنایتك جزاسیدر ودخی اخذ اولنان شیٔ اون درهم مضروبه جیده اولمق یادخی زیاده اولمق شرط قیلندی یاخود قیمت جهتندن مقداری اون درهم یادخی زیاده اولمق شرط قلندی * زیرا سرقه حقنده وارد اولان نص مسروقك قیمتی حقنده مجملدر وتحقیق مسروقك فی الجمله بیاننده حدیث وارد اولدی شول حیثیتله که رسول علیه الصلاة والسلام (لا یقطع السارق الا فی ثمن المجن) بیوردی یعنی سارق قطع اولنمز الا ثمن مجنده اولورویزم اصحابمز دیدیلرکه شول مجن که عهد نبی علیه السلام اوزره انده ید قطع اولندی اون درهمه مساوی ایدی بونی ابن عباس وابن عمر رضی الله عنهما روایت ایلدی ودخی سرقه‌نك یدی مثقال وزننده اولمسی شرط قلندی * زیرا یدی مثقال اکثر بلدانده وزن دراهمده معتبر اولاندر ومضروبه اولمسیده شرط قلندی * زیرا مضروبه اسم دراهمه عرفا متناوله اولاندر و بوظاهر روایتدر وصحیح اولانده بودر حتی اکر اون درهم تبر سرقت ایتسیدی اون درهم مضروبه مساوی اولمز قطع واجب اولمز * زیرا عقوبانك شرطلری وجودنده صفة کمال ایله مراعات اولنور تبرایسه قیمت بوندن مضروبدن اقلدر بو اجلدن جید اولمسی شرط قیلندیلر حتی اکر اون درهم ردیه سرقت ایتسیدی امام اعظم وامام زفر قتنده قطع اولنمز ودخی انده شبهه اولمیان حرزدن اخذ اولنمق شرط قلندی زیرا شبهاتله ادرا اولنان شبهه ایله مستوفی اولمز وحرز آزا اولور مکانله اولور وآزا اولور حافظ ایله اولور وعن قریب بیانی کلور (فیقطع السارق ان قرمرة) پس اکر سارق بر کره اقرار ایدرسه یمینی قطع اولنور نتکیم حد قصاصده وحد قذفده اولدیغی کبی و ابی یوسفدن روایت اولندیکه قطع اولنمز الا ایکی کره اقراری ایله اولنوردیدی (او شهد رجلان) یاخود ایکی رجلك شهادتیله قطع اولنور نتکیم سائر حقوقده اولدیغی کبی (وسألهما) وامام اول ایکی شاهده سؤال ایدرکه (کیف هی وماهی واین هی ومتی هی وکم هی وممن سرق وبیناها) نه کیفیتله سرقت ایتدی وسرقه ایلدیکی نه شیدر وقنغی مکاندن سرقه ایتدی ونه وقتده سرقه ایتدی ونه مقداری شیٔ سرقه ایتدی و کیمدن سرقه ایتدی واول ایکی شاهد دخی بیان ایدرلرسه زیاده احتیاط ایچون نتکیم حدودده مرور ایتمش ایدی وامام سارقی شاهدلردن سؤال ایدنجه حبس ایدر تهمتدن احترازا اندنصکره قطعله حکم ایدر (وان شارك جمع واصاب کلا قدر نصاب) واکر سرقه‌ده بر قاج سارق جمع اولوب وهر برینه نصاب مقداری اون درهم اصابت ایتسیدی (قطعوا وان اخذ بعضهم) جمله قطع اولنورلر اکرچه کیم مالك کلیسنی بعضلری اخذ ایتدی ایسه‌ده * زیرا سارقلر بیننده معتاد بعضیسی اخذه متولی اولور وبعضیسی دفعه مستعد اولور پس اکر بو مثللی ایله حد ممتنع اولسه سارقلرك اکثرندن قطع ممتنع اولوب باب فسادك فتحنه مؤدی اولور (یقطع بالساج) ساج ایله قطع اولنور ساج هنددن کلور

مقوم براغاجدر (والقنا) ودخی قنا ایله قطع اولنور سکودا غاجیدر (والابنوس) دخی آبنوس ایله آبنوس برسیاه
صلب اغاجدر وصحاحده طیب الرائحة بر شجردر دیدی (والعود والمسك والادهان والورس) دخی عود
ومسك وطیب دهنلر ایله وورس ایله قطع اولنور * ورس سمسم کبی بر نباتدر اولمز الایمنده اولور * زرع اولنور پس
یکرمی سنه باقی قالور قاموسده بو یله ذکر اولندی (والزعفران والعنبر والفصوص الخضر) وزعفران وعنبر
وزمرد کبی یشل بوزك طاشلری ایله (والیاقوت والزبرجد واللؤلؤ والکحل والفیروزج) و بونلر ایله دخی قطع
اولنور و بالجمله کل شیئکه اموالك اعزی وانفسی اولوب دار اسلامده مباحة الاصل وغیر مرغوب بولنمیه
انکله قطع اولنور مادامکه قیمتی نصابه بالغ اوله (واناء و باب من خشب) وچناغله واغاجدن قپو ایله دخی قطع
اولنور * زیرا ابوابکیسنده ده صنعت اصل اوزره غالبدر پس اموال نفیسه یه الحاق اولندیلر و بابده قطع اولنمعه
باعث قپان باب محرز اولوب خارج بینده دیوار اوزره نصب اولنمیه وخفیف اوله یعنی بر آدم اوزره حملی ثقیل
اولمیوب خفیف اولورسه قطع اولنور (لابتافه یوجد مباحا فی دارنا کخشب وحشیش وقصب وسمك وصید
وزرنیخ ومغرة ونورة) سارق تافه ایله قطع اولنمز یعنی دار اسلامده مباح بولنان شیء حقیر ایله قطع اولنمز قور و
اغاج واوتلق وقامش و بالق وصید وزرنیخ وقرمزی آشی طپراغی ونوره کبی (ولا بما یفسد سریعا) ودخی سریعا
اززمانده فاسد اولان شیئله ده قطع اولنمز (کاللبن واللحم وفاکهة رطبة وثمر علی شجر) سود کبی ولحم کبی
و یاش میوه کبی واغاج اوزرنده میوه کبی احراز اولنمدیغی ایچون (وبطیخ وزرع لم یحصد) وقار پوز وحصاد
اولنمامش اکین کبی ذکر اولنان شیئلر محرز اولمدقلری ایچون (ولا فی اشربة مطربة وآلات لهو وصلیب من
ذهب اوفضة اوشطرنج ونرد) ودخی مسکره اولان شرابلرده وآلات لهوده والتوندن یاخود کومشدن کافر
خاچنده یا شطرنج وطوله ده قطع اولنمز زیرا بونلرك جمله سی قیرمغله ودوکمکله تأویل اولنور اما اوزرنده صورت
اولان دراهم بونك خلافیدر * زیرا عبادت ایچون حاضر لنمشدر بلکه تمول ایچون حاضر لنمشدر پس انده
قیرمق تأویلی ثابت اولمز (و باب المسجد) ودخی سارق مسجدك قپوسیله ده قطع اولنمز احراز اولمدیغی ایچون
(ومصحف) دخی مصحف سرقه اتمکله ده قطع اولنمز * زیرا تمول ایچون محرز دکلدر وآخذی انده قرائتله
تأویل ایدر (وصبی حر ولو محلیین) و بر صبی حر دخی سرقه ایله قطع اولنمز اگرچه مصحف وصبی اوزرلرنده
حلی اولورسه ده * زیرا انلرده اولان شیء انلره تابعدر پس اعتبار اولنمز (وعبد کبیر) ودخی عبد کبیر
سرقه ایله ده قطع اولنمز * زیرا عبد کبیرك اخذی غصبدر وحیله در سرقه دکلدر (ودفاتر غیر الحساب) ودفتر
حسابك غیری دفترلك سرقه سنده قطع اولنمز زیرا مقصود اول دفترلرده اولان شیئلردر حسابك غیری ایسه
مال دکلدر ودخی انکیچون قطع اولنمز که زیرا اول دفترلر اگر شرعیه ایسه تفسیر وحدیث وفقه کتابلری کبی
پس بونلر مصحف کبیدر واگر اشیاء مکروهه ایسه طنبور کبیدر واما حساب دفترلری کافیده ذکر اولنان بودر که
تحقیقا مراد اولان حسابی کچمش دفترلردر * زیرا اول دفترلر اخذ ایله قصد اولنمز مقصود اولان انجق
کاغدلر بدر ایمدی اگر قیمتی نصاب سرقه یه بالغ اولورسه قطع اولنور ومحیطده دیدیکه بر انسانك حساب
دفترلری سرقه اولنوب وسارق انی استهلاك ایتسیدی مالك انك قیمتلرینی سارقه تضمین ایتدیرر واول تضمین
اوزره نظر اولنور که مالك اول دفترلری نه مقداری اقچه یه اشترا ایتمشدر * بو بر کمسنه بر انسانك صکنی خرق
ایتسیدی صکك یازلمش اولدیغی حالده قیمتنه ضامن اولدیغنك نظیریدر اکثر مشایخك قولی اوزره وماله نظر اولنمز
(وکلاب وفهد) ودخی کلبك و پارسك سرقه سنده قطع اولنمز * زیرا کلب و پارس مباح الاصل بولنورلر (وخیانة)
ودخی خیانت ایله قطع اولنمز شیء مأموندن مودعك یده اولانه خیانتی کبی (وخاس) ودخی الدن سرعتله
قابمغله قطع اولنمز (ونهب) ونهبله دخی قطع اولنمز * ونهب بلده نك یاخود قریه نك ظاهرندن علی وجه
العلانیه اخذ ایتمکدر مستصفیده ابو یله ذکر اولندی (ونبش) ونبشله دخی قطع اولنمز رسول علیه الصلاة
والسلامك (لا قطع علی المختفی) قول شریفی ایچون مختفی اهل مدینه لغتی اوزره نباشدر یعنی کفن صویجیدر
(ومال عامة) ودخی عامه نك مالنی سرقه ایله ده قطع اولنمز مال بیت المال کبی (ومال فیه شرکة) ودخی سارق ایله
اندن سرقه اولنان کمسنه بیننده مشترك اولان مالی سرقه ایله ده قطع اولنمز (ومثل حقه حالا اومؤجلا)
سارقك آخر اوزرنده حالة یاخود مؤجلة دراهمی اولمغله اول آخردن اول دراهمك مثلنی سرقه ایتسیدی

قطع اولنمز* زيراسارق حقنى استيفا ايتدى وحال ومؤجل انده برابردر* زيرا اجل ويرمك مطالبه نك تأخيرى
ايچوندر (ولوبزائد) اكرچه كيم حقندن زائد اخذ ايدرسه ده قطع اولنمز* زيرا حق مقدارى اخذده سارق
شريك اولور وبوشايعدر واكر اول دراهمى اولان آخردن متاع سرقه ايدرسه قطع اولنور* زيرا سارق ايچون
متاعدن حق استيفا بوقدر الا تراضى ايله بيع بوندن حق استيفا واردر (وما قطع فيه ولم يتغير) وبر مسروقكه
انده قطع اولنه تغير اولمدين بنه سرقت ايلسه قطع اولنمز* يعنى برسارق برمالى سرقت ايدوب قطع اولندقده
اول مالى رد ايتدكدنصكره عودت ايدوب اول مالى بنه سرقت ايتسيدى حالبوكه اول مال مسروق حالى اوزره
اولسيدى قطع اولنمزمن قريب كلجك عات ايچون حتى لجان اول مال مسروق متغير اولسيدى وبعد
التغير ثانيا بنه سرقت ايتسيدى مثالى ابيلك كبى كه انده قطع اولنوب بعد الرد طوقندقدنصكره بنه سرقت
ايتسيدى قطع اولنور (ولا بسرقة من ذى رحم محرم واومال غيره) ودخى ذى رحم محرمدن سرقت ايتسيدى
كرك مال مسروق ذى رحمك مالى اولسون وكرك غيرك مالى اولسون قطع ايجاب ايلمز حرزده شبهه ايچون
(بخلاف ماله من بيت غيره) اما سارق محرمنك مالنى غيرك بيتندن سرقت ايتسيدى ذكر اولنانك خلافيدر
اول وقت قطع اولنور حرز متحقق اولديغى ايچون (ومال مرضعته مطلقا) ودخى مطلق مرضعه سنك
مالن سرقتده ذكر اولنانك خلافيدر يعنى برابردر كرك مرضعه نك بيتندن اولسون وكرك غيرك بيتندن اولسون
حرز متحقق اولديغى ايچون قطع اولنور (ولامن زوج وعرسه واومن حرز خاص له) ودخى زوجه زوجدن
وزوج زوجه دن سرقت ايله ده قطع اولنمز اكرچه كيم زوج ايچون حرز خاص اولورسه ده * زيرا ايكيسندن
هر بر ايچون مال آخرده يدك بسوطتى قطعدن مانعدر (ولامن سيده اوعرسه) ودخى عبد سيدندن
ياخود سيدينك زوجه سندن سرقت ايله ده قطع اولنمز (اوزوج سيدته) ياخود عبد سيده سنك زوجندن
سرقت ايله ده قطع اولنمز بوصورتلرده عادتا دخوله اذن بولنديغى ايچون (ولامن مكاتبه) ودخى مولى
مكاتبندن سرقه ايله ده قطع اولنمز* زيرا مولى ايچون مكاتبك كسبنده حق واردر (ولامن ضيفه) ودخى
قونق ضيافت ايدندن سرقت ايله ده قطع اولنمز* زيرا بيت قونق حقنده حرز اوزره باقى قالمدى (ولامن مغنم)
ودخى مال غنيمتدن سرقت ايله ده قطع اولنمز * زيرا اول سارق ايچون انده نصيب واردر (وحمام نهارا)
ونهارده حمامدن سرقت ايله دخى قطع اولنمز عادتا اولكيده اذنك بولنديغى ايچون وثابت حقيقة اذن
بولنديغى ايچون حرز مختل اولدى كذلك تجارك دكانلرى وخانلردخى حمام كبيدر الا مكركه بونلردن كيجه ايله
سرقت ايدرسه قطع اولنور* زيرا بونلر اموالى احراز ايچون بنا اولنديلر واذن نهاره مختصدر (اوسرق شيئا
ولم يخرجه من الدار) ياخود سارق برشى سرقت ايدوب داردن اخراج ايتمدى ايسه ذكر اولنان كبى قطع اولنمز
زيرا دارك كليسى حرز واحددر پس داردن اخراجندن لابدر (اودخل بيتا وناول من هو خارج) ياخود بيته
داخل اولوب خارجده اولان كمسنه يه اوا شدرسيدى اول وقت ايكيسنكده اوزرينه قطع يوقدر* زيرا داخل
اولان اخراج ايلمدى مالك خروجندن اول مال اوزره معتبر اولان يدك اعتراضيچون وطشره ده اولان حرزى
هتك ايتمدى وهر برندن سرقت تمام اولمدى (اونقب بيتا فادخل يده واخذ نصابا) ياخود بيتى دلوب والن
ادخال ايدوب نصاب مقدارى اخذ ايتكده ده قطع اولنمز على كرم الله وجهه دن روايت اولنان شئ ايچون
(اللص اذا كان ظريفا لا تقطع يده) بيورديغى ايچون وفقهاانى بويله تفسير ايلدى (اوطر صرة خارجة من
كم غيره) ياخود غيرك يكنك خارجندن صره يى شق ايدوب اخذ ايتكده دخى قطع اولنمز نهايه ده ديدبكه صره
دراهمك ظرفيدر بومقامده بونكله مراد نفس يكدر وحكمك بويله اولسنه باعث اولدركه * زيرصره نك
باغى خارجده در شق ايله اخذ ظاهردن متحقق اولور پس حرزى هتك بولنمدى واكر صره داخلده ايسه انى
شق ايدوب اخذ ايتدكده قطع اولنور* زيرا صره نك باغى داخلدر پس شقله صره نك ايچنده باقى قالور پس اخذ
داخلدن بولنور واكر شق برينه باغى چوزمكله سرقت ايلسه حكم منعكس اولور على منعكس اولديغى ايچون
(اوسرق جملا من قطار اوحملا) ياخود قطاردن دوه سرقت ايتكده ياخود يوك سرقت ايتكده دخى قطع اولنمز
برابردر كرك دوه يى سوق ايدر برسائق اولسون ياخود دوه يى بيدر برقائد اولسون كركسه اولمسون * زيرا
سائقك وقائدك مقصودى سوقدر وقوددر وقطع مسافه در حفظ دكلدر (وقطع ان حفظ صاحبه اونام عليه)

وسارق جمل ويوك سرقت ايتمكله قطع اولنور اكر دوه نك ويوكك صاحبي حفظ ايدوب ياخود دوه نك اوزرنده اويورسه * زيرا دوه اوزره اويومق ياخود دوه يه قريب اولمق انى حفظدر (اوشق الحمل واخذ منه شيئا) ياخود سارق يوكى شق ايدوب وايچندن شئ اخذ ايتسيدى اوبله شيئكه نصابه بالغ اوله * زيرا چواللر حرزدر (اوادخل يده فى صندوق غيره اوكمه اوجيبه) ياخود سارق الني غيرك صندوقنه ياخود يكنه ياخود جيبنه اخذ ايچون ادخال ايدوب نصاب مقدارى اخذ ايتسيدى (اواخرج من مقصورة دار فيها مقاصير الى صحنها) ياخود دارده مقصوره لر اولان دارك مقصوره سندن دارك صحننه اخراج ايتسيدى (اوسرق صاحب مقصورة من اخرى) ياخود بر مقصوره نك صاحبي مقصوره اخرادن سرقت ايتسيدى يعنى بر دار كه انده حجره لر اولوب وهر برنده بر كمسنه ساكن اولسه كه اول ساكن اولان كمسنه نك غيرى ساكن اولديغى حجره ده علاقه سى اولميه اوبله دكل كه بر كمسنه نك دارى اولوب بيتلرى اول كمسنه نك متاعيله وخدميله مشغول اولوب وبيتلرنده انبساط اوله (اوالقى شيئا من حرز فى الطريق ثم اخذ) يا خود حرزدن برشى طريقه آتوب بعده اخذ ايتسيدى * زيرا طريقه آتمق برحيله در سارقلر اكا معتاد اولمشلردر انده اغراض فاسده لرى ايچون وانك اوزرنده يد معتبره اعتراض ايلمدى پس كل فعل واحد اعتبار اولنوب قطع اولندى وچقان بيتدن اخراج ايدوب اخذ ايلسيدى اول كمسنه مضيعدر سارق دكلدر پس انده قطع اولنمز (اوحمله على حمار فساقه فاخرجه) ياخود مسروقى بر حمار اوزره يوكلدوب حمارى سوق ايدوب چيقارسيدى قطع اولنور * زيرا حمارك سيرى سارقه مضافدر ومنيه ده ذكر اولندبكه امام ايچون سياسة سارقى قتل ايتمك جائزدر ارضده فساد ايله سعى ايتدبكى ايچون

(فصل يقطع يمين السارق)

بو فصل سارقك يمينى قطعك بياننده در اما قطع نص كريم ايله در واما يمينى ابن مسعود رضى الله عنهك (فاقطعوا ايمانهما) قرائت ايلديكى ايچوندر وقراءة مشهوره كه (فاقطعوا ايديهما) در بزم قتمزده انكله عمل اولنور (من زنده) بلكك مفصلندن قطع اولنور * زيرا نبى عليه الصلاة والسلام سارقك قطعيله زنددن امر ايلدى (ويحسم) وداغلنور رسول عليه الصلاة والسلامك (فاقطعوا واحسموا) قول شريفى ايچون (لا فى حر وبرد شديدين) الاغايتله شديد اسى كونده وغايتله شديد صغوق كونده قطع اولنمز * زيرا قطع آز اولور تلفه مفضى اولور وحد ايسه زاجردر متلف دكلدر (ثم رجله اليسرى ان عاد) اندنصكره اكر ينه سرقته عودت ايدرسه صول اياغى قطع اولنور (فان عاد لا) پس اكر سارق بردخى عودت ايدرسه قطع اولنمز (وحبس حتى يتوب) وحبس اولنور حتى توبه ايدنجه وتعزير اولنور حبس اولنديغى كبى امام شافعى رحمه الله اوچنجى دفعه ده صول الى قطع اولنور دردنجيده صاغ اياغى قطع اولنور ديدى رسول عليه الصلوة والسلامك (من سرق فاقطعوه فان عاد فاقطعوه فان عاد فاقطعوه فان عاد فاقطعوه) قول شريفى ايچون وبزم ايچون علت صحابه رضى الله عنهمك اجماعى على كرم الله وجهه نك بن الله تعاليدن استحيا ايدرم سارق ايچون يايشه جق الو يورويه جك اياق قالمامغه بيورديغى قوليله حجتلشدكلرى وقنده انلردن براحد بو حديثله احتجاج ايتمدى پس حديثك عدمى اوزره دلالت ايتدى وامام طحاوى بن بو خبرلرى ايشتدم پس اصلا انلردن برشى بولمدم واكر صحيح اولسه سياست وياخود نسخ اوزره حمل اولنور ديدى (فان كانت يده اليسرى اوابهامها اواصبعاها اورجله اليمنى مقطوعة اوشلاء) بو شرطك جوابى كلجك لم يقطع قوليدر واما سارقك صول الى وباش بارمغى ياخود ايكى بارمغى ياخود صاغ اياغى مقطوعه اولوب ياخود چولاق اولدقده قطع اولنمامغه باعث جنس منفعتك فوت اولديغى ايچوندر واول جنس منفعت يابشمق ويورمكدر باش بارمغك غيرى بر بارمق مقطوعه وياخود چولاق اولورسه ذكر اولنانك خلافى اوزره در يمنى قطع اولنور * زيرا بر بارمغك فوتى ظاهر زوالنده قطعى منع ايلمزواما (اورده الى مالكه قبل الخصومة) ياخود سارق مال مسروقى خصومتدن اول مالكنه رد ايتسيدى قوليله ذكر اولنان شيئده عدم قطعه باعث اولدر كه * زيرا بو تقديرجه دعوى ممكن اولمز پس سرقه ظاهر اولمز (اوملكه بهبة) واما ياخود قبضله بيله هبه ايله ياخود بيعله مالك اولسيدى (اونقصت قيمته من النصاب قبل القبض) ياخود مسروقك قيمتى قبل القبض نصابدن ناقص اولسيدى

قولیله ذکر اولنان شیئده عدم قطعه باعث عندالاستیفا خصومتك قیامی قطعك شرط اولدیغی ایچوندر حالبوکه اولمکه قولنده قیام خصومت منتفی اولدی وعنداجراء الحکم نصابك کامل اولمسی ذکر اولنان کبی قطعك شرطیدر حالبوکه ثانیده یعنی اونقصت قیمته قولنده نصابك کمالی منتفی اولدی واما (اوسرق فادعی ملکه) یاخود سارق سرقه ایدوب واوزرینه ایکی شاهد شهادت ایتدکدنصکره مسروق سارقك ملکی اولدیغن ادعا ایتسیدی قولیله ذکر اولنان شیئده عدم قطعه باعث اکرچه اثبات ایده مز ایسه ده حدایچون شبهه دارئه اولوب مجرد دعوی ایله احتمال شبهه ثابت اولدیغی ایچوندر واما (اواقراوادعاه احدهما) یاخود ایکی سارق سرقتی اقرار ایدوب ایکیسندن بری مسروق ملکی اولدیغن ادعا ایتسیدی قولیله ذکر اولنان شیئده اکرچه کیم اثبات ایده مز ایسه ده اول وقت ایکیسیده قطع اولنمزلر عدم قطعه باعث پس رجوع راجعك حقنده عمل ایدیجیدر وآخرك حقنده شبهه ایراث ایدیجیدر * زیرا سرقه شرکت اوزره ایکیسنك اقراریله ثابت اولور * وقایه ده دیدیکه یاخود سرقه ایدوب ملکی اولدیغن ادعا ایتسیدی یاخود ایکی سارقك بری ملکی اولدیغن ادعا ایتسیدی * بن دیرمکه بونده بحث واردر زیرا عبارتدن فهم اولنان مطلوب دکلدر و مطلوب اندن مفهوم دکلدر اما اولی وقایه نك ایکی سارقك بری قولی فاعی قولك ضمیرینه عطفدر پس معنا یاخود ایکی سارق سرقت ایلدیلر پس ایکیسندن بری ادعا ایتسیدی دیمکدر بومعنی ایسه مطلوب دکلدر واما ایکنجی ایکی سارق اقرار ایدوب ایکیسندن بری ملك ادعا ایتمسی مطلوب اولدیغی ایچوندر نتکیم هدایه ده وکافیده و بونلرك غیرنده مذکور اولان بودر حالبوکه بولازم دکلدر * زیرا عبارتده اقرار ایله اشعار یوقدر واما (اولم یطالب المالك وان اقر السارق) یاخود مسروق مالکك مالی اولدیغنی سارق اقرار ایدرسه ده مالك مطالبه ایتمزسه قولیله ذکر اولنان شیئده عدم قطعه باعث دعوی شرط اولوب مطالبه دن لابد اولدیغی ایچوندر (لم یقطع) قطع اولنمدی * بالاده ذکر اولنان وان کان قولنك جوابیدر (فان سرقا وغاب احدهما فبرهن علی سرقتهما قطع الحاضر) ایکی کمسنه سرقت ایدوب ایکیسندن بری غائب اولسیدی پس ایکیسنك سرقت ایلدیکی مال مسروقك مالکی اثبات ایلسیدی سارق حاضر قطع اولنور زیرا سرقت غائب اوزره اثبات اولنمسه اجنبی اولور واجنبینك دعواسی ایله شبهه ثابت اولمز ودخی غائبدن دعواده شبهه احتمالی شبهه نك شبهه سیدر پس اعتبار اولنمز (وقطع بخصومة ذی ید حافظة) وسارق ید حافظه صاحبنك خصومتیله قطع اولنور بابا کبی وصی ومودع کبی وصاحب ربا کبی ومستعیر ومستأجر ومضارب وسوم شرا اوزره قابض ومرتهن ومستبضع کبی (والمالك ن سرق منهم) وذکر اولنان کمسنه لرك خصومتیله قطع اولندیغی کبی انلردن سرقت ایدن کمسنه یه مالکك خصومتیله دخی قطع اولنور * من سرق قولی خصومتك مفعولیدر واما ید حافظه صاحبنك خصومتی سرقت فی نفسها قطعی موجبه درحالبوکه سرقت عندالقاضی خصومه معتبره اوزره بینه حجة شرعیه ایله ظاهر اولدی ایمدی قطعده مستوفی اولور وانلرایچون ید صحیحه واردر واول ید صحیحه مالك کبی مقصوده در پس قچان اول ید صحیحه ازاله اولنسه انلرایچون کندو نفسلرندن استردادلری ایچون اصالة مخاصمه ایتملری جائز اولدی نیابة دکل * زیرا اول ید حافظه صاحبی اولان کمسنه اکر امین ایسه امانتك اداسنه قادر اولمز الا استرداد ایله اولور واکر ضمین ایسه نفسندن ضمانك اسقاطنه قادر اولمز الا استرداد ایله اولوربندن سرقه اولندی دیمکله پس قچان خصومتده اصیل اولسه عندالثبوت مالك حاضر اولمسه زین استیه لواجب اولور * زیرا قطع حق الله تعالیدر قصاص بونك خلافیدرکه زیرا حق عبددر واما انلردن سرقت ایدن کمسنه یه مالکك خصومتی پس اول مالك ایچون حقیقه ملك واردر وحقیقه ملك ایسه ید حافظه دن اقوادر پس قچان ثانیه ایله جائز اولدی ایسه اولی ایله جائز اولمق اولیدر (لامن سارق قطع) یعنی قطع اولنان سارقدن سرقه ایدن کمسنه قطع اولنمز یعنی قچان بر رجل برشیء سرقت ایدوب اول سرقت سببیله قطع اولندقده اول مسروق سارقك یدنده باقی قالسیدی واول شیئی سارقدن برآخر کمسنه سرقت ایتسیدی سارق ثانی قطع اولنمز * زیرا سرقت قطع ایجاب ایتمز الا قچان مالکك یاخود امینك یاخود ضمینك یدندن اولورسه ایجاب ایدر نتکیم آنفا مرور ایتدی بومقامده انلردن برشیء بولنمدی * زیرا سارق اول مالك دکلدر وامین وضمین دکلدر حتی اول شیء مسروقی اتلاف

ایلسه ضامن اولمزنتکیم عن قریب بیانی کلور اما سارقدن قبل القطع آخر سرقت اینسیدی بونك خلافی اوزره در که اووقت سارق اول ایچون ورب مال ایچون حق قطع واردر* زیرا سارق اول قبل القطع غاصب معناسنده در (وقطع عبد اقر بسرقة) وسرقت ایله اقرار ایدن عبد قطع اولنور* زیرا اول عبد آدمی اولدیغی جهتدن انك اقراری صحیحدر* زیرا عبد اوزره جزا جنایت سببیله در وجنایت متحقق اولمز الا تکلیف واسطه سیله اولور وتکلیف متحقق اولمز الا آدمی اولدیغی حیثیتله متحقق اولور یوخسه اول عبد مال اولدیغی حیثیتدن متحقق اولمز اندنصکره مالینه متعدی اولور ایمدی مال اولدیغی حیثیتدن تکلیف صحیح اولور زیرا مالده تهمت یوقدر* کورینمزمیکه تحقیقا عبدك قولی هلال رمضانده مقبولدر تهمتك عدمی ایچون (وماقطع به مطلقا ان بقی ردالی صاحبه) ومطلق قطع انك سببیله اولان شی یعنی مقطوع کرك حر اولسون وکرك عبد اولسون اکر اول شیٔ باقی ایسه صاحبنه رد اولنور مسروق مالکك ملکی اوزره باقی قالدیغی ایچون (والا لایضمن وان اتلف) واکر اول مال مسروق باقی دکل ایسه ضامن اولمز اکرچه کیم اتلاف ایتدی ایسه ده رسول علیه الصلوة والسلامك (لاغرم علی السارق بعدما قطعت یمینه) قول شریفی ایچون معناسی سارقك یمینی قطع اولندقدنصکره ضمان یوقدر ومصنفك ان اتلف قولی حسنك امام اعظمدن روایت ایتدیکی شیئك ردینه اشارتدر وتحقیقا ضمان استهلاك ایله واجب اولور (ولامن سرق مرات فقطع ولو ببعضها شیئا منها) لایضمن قولنك ضمیرینه عطفدر وفصل ایچون جائز اولدی ودخی نیجه کره سرقت ایدوب قطع اولنان کمسنه ◦ اکر کسه قطع اول سرقه لرك بعضنده اولسون سرقه لرك کلیسندن برشیئه ضامن اولمز شیئا قولی لایضمن قولنك مفعولیدر* یعنی تحقیقا بر کمسنه سرقات کثیره سرقت اینسیدی پس سرقه لرك اربابندن بریسی اولوب حقنی ادعا ایدوب اثبات اینسیدی پس اول سرقتده قطع اولنسیدی اول قطع سرقتلرك جمیعسی ایچوندر امام اعظم قتنده برشیئه ضامن اولمز واول ارباب مسروقات جمیعا حاضر اولسه لردی اول سارقك یدی انلرك حضورنده قطع اولنور سرقه لردن برشیئه ضامن اولمز وفاق اوزره (ولاقاطع یسار من امر بقطع یمینه بسرقة) ودخی سارقك سرقتی سببیله یمینك قطعی ایله امر اولندقده یساری قطع ایدن قاطعده ضامن اولمز* زیرا اتلاف ایدوب یساردن خیرلو اولان شیئی تخلیف ایتدی اکر سؤال اولنورسه که یمینك تخلیفی یسرانك قطعیله حاصل اولمدی بلکه یمینك قطعندن اول حاصل اولدی جوابنده بزدیرزکه یمینی صاغ ال اتلافه مستحق ایدی پس صول الك قطعی ایله یمینی سالم اولدی پس یسری قطعله یمینی ایچون حاصله کبی اولدی (قال انا سارق هذا الثوب بالاضافة قطع) سارق اضافتله بن شو ثوبك سارقیم دیسیدی قطع اولنور* زیرا سرقت ایله اقراردر (وبدونها لا) واکر اضافتسز بلکه سارق لفظنك تنوینی ایله بن سارقم شو ثوبی دیسیدی قطع اولنمز وعدا اولوب اقرار اولمدیغی ایچون (وقطع من شق ماسرق فی الدار فاخرجه وهو یساوی العشرة) وسارق سرقه ایلدیکی شیئی دارده شق ایدوب یعنی خرق فاحش ایله عیبلی ایدوب اول شیئی اخراج اینسیدی واول شیٔ بعد الشق اون درهم مضروبه یه مساوی اولسیدی قطع اولنور* مصنف بونی ایکی قیدایله تقیید ایلدی بری شقك دارده اولمسی و بری مسروق دارده شقدنصکره اون درهمه مساوی اولمسی* زیرا سارق چقان اول مسروقی شقسز اخراج ایلسیدی واون درهمه مساوی اولسیدی اندنصکره شق ایدوب شقله قیمتی عشره دن ناقص اولسیدی پس اول سارق قول واحد ایله قطع اولنور وچقان دارده شق ایدوب قیمتی ناقص اولدقدنصکره اخراج اینسیدی قطع اولنمز زیرا سرقت اولده نصاب کامل اوزره تمام اولدی ثانیده تمام اولمدی ایمدی ظاهری اولدیکه قید ثانیدن لابددر بو اجلدن هدایه ده وکافیده وبوایکیسنك غیریده ذکر اولندی ووقایه وکنزده ترك اولندی (لامن سرق شاة فذبح فاخرج) سارق مکان محرزدن قیون سرقت ایدوب وذبح ایدوب اخراج ایلسه قطع اولنمز* زیرا سرقت لحم اوزره تمام اولدی وتحقیق سبقت ایتدیکه تحقیقا لحمك سرقتی قطع ایجاب ایلمز (ومن جعل ماسرق دراهم ودنانیر صنع) وسارق فضه وذهبدن نصاب مقداری سرقت ایلدیکی شیئی درهملر ودینارلر قیلسیدی سارق قطع اولنور (وردت) واول دراهم ودنانیر مسروق منهه یعنی صاحب ماله رد اولنور امام اعظم قتنده امامین رد اولنمز دیدیلر انلرك قتنده صنعة متقومة اولوب امام اعظم قتنده اولمدیغی ایچون (وان حمره)

واكر سارق سرقت ایلدیكی ثوبی تحمیر ایلسه یعنی قرمزی بویاسه (وقطع فلارد ولا ضمان) پس اول سارق قطع اولنور و رد و ضمان یوقدر امام اعظم ایله ابی یوسف قتنده وامام محمد دیدیكه ثوب اندن اخذ اولنوب انده صبغ ایله زیاده سی اعطا ولنور* زیرا مالكك حقی من كل وجه قائمدر واول مال اصلدر وصبغ اكا تابعدر پس اصله اعتبار اولنور* امام اعظمله امام ابو یوسفك علتی تحفهده اصبغ صورة ومعنی قائمدر وصاحب ثوبك حقی صورة قائمدر معنی دكلدر قطعله تقومك زوالی ایچون تحكیم مرور ایتدی ایمدی حق سارق ترجیحه احق اولدی (وان سود رد) واكر سارق ثوبی سیاهه بویاسه یدی ثوبك مالكی اوزره امام اعظم قتنده رد اولنور *زیرا سواد نقصاندر حق مالكك انقطاعنی ایجاب ایلمز (سرق فی ولایة سلطان لیس لسلطان آخر قطعه) سارق بر سلطانك ولایتنده سرقت ایتسیدی سلطان آخر ایچون اول سارقی قطع یوقدر * زیرا اقامت حدنده اولیان كسنه اوزره آنكچون ولایت یوقدر

(باب قطع الطریق)

بو باب قطع طریق ایدن سارقلرك بیانندهدر * وقتاكه مصنف سرقهٔ صغرانك بیانندن فارغ اولدی ایسه سرقهٔ كبرانك بیانته شروع ایدوب (من قصده) دیدی یعنی بر كیمسه كه طریقك قطعنی قصد ایتسیدی برابردر كرك امامك طاعتندن امتناع ایدیجی جماعت اولوب طریقی قطع قصد ایتسونلر یاخود امامك طاعتندن امتناعه قادر اولور بر كسنه اولوب طریقی قطع ایتسون* من قصده مبتدادر خبری كلجك حبس قولیدر (معصوما) یعنی اول قاصد معصوم الدم اولدیغی حالده مسلم اولوب یاخود ذمی اولمغله پس تحقیقا اول قاصد اكر مستأمن اولورسه اوزرینه حد اقامتنده خلاف واردر (علی معصوم) قصدده اولان ضمیر بارزه متعلقدر یعنی طریقی مسلم اوزره یاخود ذمی اوزره قطع قصد ایلیه حتی اكر مستأمن اوزره طریقی قطع ایتسیدی انك اوزرینه حد واجب اولمز (فاخذ قبل اخذ شیء) پس اول قاطع طریق مرور ایدنلردن بر شیء اخذ ایتمزدن اول (وقتل) دم وروایدنلردن برینی یاخود دخی اكثرینی قتل ایتمزدن اول طوتلسیدی (حبس) منكره مباشرتی ایچون بعد التعزیر حبس اولنور (حتی یتوب) حتی توبه ایدنجه مجرد قولیله دكل بلكه ندن صلحاسیماسی ظاهر اولنجه (وان اخذ مالا وتصیب كل منه نصاب قطع یده ورجله من خلاف) واكر اول قاصد مال اخذ ایدوب حالوكه هر بریسنك نصیبی اول مالدن نصاب اولورسه الی وخلافدن اباغی قطع اولنور اكر صحیح الاطراف ایسه تحفة الفقهاده دخی بو یله ذكر اولندی (وان قتل بلا اخذ قتل حدا لا قصاصا) واكر اول قاصد مال اخذ ایتمكسزین قتل ایدرسه حدا قتل اولنور قصاصا دكل (فلا یعفوه ولی) پس اول قاصد حدا قتل اولندیغیچون ولی مقتول انی عفو ایدهمز* حدا قتل اولنمسی اوزره تفریعدر واكر اول قاصدك قتلی قصاصا اولیدی ولی قصاص عفو ایدردی (وان قتل واخذ) واكر اول قاصد طریقدن مرور ایدنی قتل ایدوب ومالن اخذ ایدرسه (قطع ثم قتل او صلب) قطع اولنوب اندنصكره قتل اولنور یاخود صلب اولنور صلب قتل اوزره عطفدر (او قتل) قطع اوزره عطفدر یعنی بلا قطع ابتداء قتل اولنور اندنصكره قطع اولنور یاخود صلب اولنور (او صلب حیا) یاخود دیری ایكن صلب اولنور (او یبعج بطنه برمح حتی یموت) یاخود قارنی رمحله شق اولنور حتی اولنجیه دك بن بونده اصل حق سبحانه وتعالینك (انما جزاء الذین یحاربون الله ورسوله) قول شریفیدر ای یحاربون اولیاء الله مضاف محذوف اولمق اوزره زیرا احد الله تعالی ایله محاربه ایدهمز بودخی مسافر بریه لرده وصحرالرده الله تعالینك امانتنده وحفظندهدر پس اول مسافره اعتراض ایدن الله تعالی ایله محاربه ایتمش اولور بونكله مراد احوال اوزره توزیعدر كانه (ان یقتلوا ان قتلوا) دیدی تخییر دكلدر تحكیم امام مالكك اولفظك ظاهرینه تشبث ایدیجی اولدیغی حالده مراد تخییردر دیدیكی كبی بو احوال اوزره توزیع رسول علیه الصلوة والسلامك (من اخذ المال قطع ومن قتل قتل ومن اخذ المال وقتل صلب) قول شریفی ایله ثابت اولدی یعنی بر كسنه مال اخذ ایدرسه قطع اولنور وقتل ایدن كسنه قتل اولنور ومال اخذ ایدوب وقتلده ایدرسه صلب اولنور دیمكدر وتحقیق روایت اولندیكه تحقیقا جبرائیل علیه السلام بو تقسیم ایله اصحاب ابی برده حقنده نازل اولدی (ویترك ثلثة ایام) اوچ كون مصلوب ترك اولنور غیری انكله عبرت ایتسون ایچون اوچ كوندن زیاده ترك اولنمز* زیرا

اوج کوندنصکره متغیر اولور وناس انکله متاذی اولور (وما اخذ فتلف او اتلف لایضمن) وسارق اخذ ایلدیکی شیء تلف اولسیدی یاخود سارق اتلاف ایتسیدی ضامن اولمز یعنی قچان قاطع الطریق قتل اولنسیدی سرقهٔ صغرایه اعتبارا اخذ ایلدیکی مالده اوزرینه ضمان لازم کلمز نتکیم مرور ایتدی (و بقتل احدهم حدوا) وقاطع الطریقدن بریسی مرور ایدنلردن برینی قتل ایتمکله کلیسی اوزره حد اقامت اولنور * زیرا حد محاربه نك جزاسیدر و محاربه ایسه بعضیسی بعضیسنه معین اولمغله متحقق اولور حتی قچان انلرك ایاقلری طاینسیدی انلره معاونت ایچون مجتمع اولورلر وشرط اولان انلردن برینك ابنای سبیلی قتل ایتمسیدر حالبوکه قتل بولندی (وحجر وعصا لهم کالسیف) وطاش وعصا انلر ایچون قلج کبیدر *زیرا قطع طریق قتلنی آلته اولورسه اولسون قتل ایله حاصل اولور بلکه مجرد اخذ مال ایله وقورقوتمغله اولور (وان جرح واحد قطع) واکر قاطع الطریق برکسنه یی یاره لیوب ومالنی اخذ ایتسیدی قطع اولنور یعنی الی وایاغی خلافدن قطع اولنور (وهدر جرحه) وقاطع الطریقك یاره لدیغی هدردر * زیرا حد وقتا که حق الله تعالی واجب اولدی ایسه عبدك حقی اولدیغی حالده نفسك عصمتی ساقط اولدی نتکیم عصمهٔ مال ساقط اولدیغی کبی زیرا ضمانله حد ایله قطع مجتمع اولمزلر (وان جرح فقط) واکر یالکز یاره لرسه یعنی قاطع قتل ایتمسه ومال اخذ ایتمسه بو شرطك جوابی کلجك فلا حد قولیدر (اوقتل عمدا واخذ المال فتاب) یاخود عمدا برحدیده ایله قتل ایدوب ومالده اخذ ایدوب طوتلمزدن اول تائب ومستغفر اولسه (اوکان منهم غیر مکلف) یاخود قطاعدن بری مکلفك غیری صبی یاخود مجنون اولسه (اوذو رحم محرم من المارة) یاخود قطاعدن بری کاربانك ذو رحم محرم اولسه (اوقطع بعض المارة علی البعض) یاخود کاربانك بعضیسی بعضیسنی قطع ایتسیدی (اوقطع الطریق لیلا اونهارا بمصر او بین مصر بن متقار بین فلا حد) یاخود کیجه ده و یا کوندزده شهرده یاخود ایکیسی بربرینه قریب شهرلر بیننده قطع ایتسیدی ذکر اولنان صورتلرده حد یوقدر اما یالکز یاره لدیغی حینده حدك سقوطنه باعث پس بو جنایتده حد یوقدر حق عبد ساقط اولمز * زیرا حق عبدك ساقط اولمسی حدك استیفاسی ضمننده در استیفای حد ایسه بولنمدی ایمدی عبدك حقی باقی قالور (فلا ولی القصاص) ایمدی ولی مجروح ایچون حق قصاص واردر اکر یاره انده قصاص ایجاب ایدن یاره ایسه (اوالارش) یاخود ارش واردر اکر یاره ارش ایجاب ایدن یاره ایسه (فی الاولی) صور مذکوره دن صورهٔ اولیده اولکه یالکز یاره لدیغیدر واما عمدا قتل ایدوب ومالی اخذدنصکره تائب اولدقدنصکره اخذ اولنورسه حدك سقوطنه باعث حق سبحانه وتعالینك (الا الذین تابوا من قبل ان تقدروا علیهم) قول شریفیدر پس قچان حد ساقط اولسیدی انده حق عبد ظاهر اولور (وله القود) وولی ایچون قود اولور یعنی قاطع الطریق قتل اولنور (اوالعفو فی غیرهما) یاخود صورهٔ مذکوره دن بو ایکی صورتك غیریده ولی ایچون عفو واردر واما قچان قطاعدن بری غیر مکلف یاخود ذورحم محرم اولدقده سقوط حده باعث جنایت واحده اولوب کل اوزره اقامت اولندیغی ایچوندر پس قچان بعضیسنك فعلی موجب واقع اولمدی ایسه باقیلرینك فعلی علتك بعضی اولدی و بونکله حکم ثابت اولمز و قچان حد ساقط اولسه قتل اولیایه مفوض اولور اکر دیلرلرسه قتل ایدرلر واکر دیلرلرسه عفو ایدرلر واما قچان کاربانك بعضی بعضیسنی قطع ایتدکده حدك سقوطنه باعث حرز واحددر * پس قافله دار واحد کبی اولدی واما قچان لیلده یاخود نهارده شهرده وایکی متقارب شهرلر بیننده قطع طریقده حدك سقوطنه باعث مدد طلب ایتمك ظاهر اولدیغی ایچوندر الا بو قدر فرق واردر که تحقیقا اول قطاع مالی مستحقنه ایصال ایچون اخذ اولنورلر وتأدیب اولنورلر وحبس اولنورلر جنایت ارتکاب ایتدکلری ایچون واکر اول قطاع قتل ایلدیلر ایسه بو تقدیرجه امر اولیانکدر وابی یوسفدن روایت اولنور که تحقیقا اول قطاع اکر کیجه ایله شهرده اولسه لر یاخود ایکی شهرك بر قوناق مقداری ما بیننده اولسه لر اوزرلرینه قطاع طریق احکامی اجرا اولنور اختیارده وعلیه الفتوی دیدی مصلحهٔ ناس ایچون اولکه متلصصه اولان متغلبه نك شرینی دفعدر (وفی الخنق دیة) نونك کسریله خنق لفظنك مصدریدر یعنی قچان قاطع بررجلی بوغسیدی حتی بوغمغله قتل ایتسیدی اول رجلك دیتی انك اوزرینه دروغن قریب جنایانده وجهی بیان اولنور انشاءالله تعالی (ومن اعتاده فی المصر قتل به) و برکسنه شهرده خنقی معتاد

ايدنسيدى بو حيله قتل اولنور * زيرا ارضده فساد ايله ساعى اولور پس انك شرّى قتل ايله دفع اولنور (مع القطاع امرأة فقتلت واخذت المال دون الرجال لم تقتل) قطاع طريقله بر مرأه ايله اولوب پس اول مرأه قتل ايدوب ومال اخذ ايتسيدى رجال قتل واخذ مال ايتسه لردى مرأه قتل اولنمز (ه قتل الرجال) ورجال قتل اولنور (عشرة نسوة قطعن الطريق واخذن المال وقتلن قتلن وضمن المال) اون عورت جمع اولوب قطع طريق ايدوب ومال اخذ ايدوب وقتل ايتسه لردى اول عورتلر قتل اولنورلر وماله دخى ضامن اولورلر منيه ده دخى بويله ذكر اولندى

(كتاب الاشربة)

بو كتاب شرابلرك بياننده در * بو كتاب كتاب حدوده وجه مناسبتى خفى دكلدر وقوم فقها بو كتابى آخر كتابه تأخير ايلديلر وشربه اشرابك جميدر (الشراب) شراب لغت جهتندن مسكر اولسون اولمسون هر ايچيلن شيدر وشرعا (مائع يسكر) مسكر ويرمايعدر * معلوم اوله كه تحقيقا اندن اشربه استخراج اولنان شيئك كليسى درتدر ياش اوزم وخرما وقوره اوزم وحبه بدر بغداى وار په وطارى كبى بوندنصكره انلردن استخراج اولنان ماء ايچور ايكى حالت واردر چيكدر وپشمشدر وپشمش اولان آز اولور ثلثى باقى قالنجه طبخ اولنور وآز اولور ثلثانى باقى قالنجه طبخ اولنور وآز اولور نصفى باقى قالنجه طبخ اولنور واشربه دن حرام اولان دخى ذكر اولنان كبى درتدر وحلال اولان دخى كذلك درتدر اما حرام اولان دردك اولكيسنى مصنف (حرم الخمر وان قلت وهى التى من ماء العنب اذ غلى واشتد وقذف بالزبد) قوليله بيان ايلدى يعنى خمر اكرچه كيم قليل اولورسه ده حرام اولدى اولكه چيك ماء عنبدر قچان غليان ايدوب ومشتد اولوب وكوپكن اتديغى وقتده خمر دينور * بو خمر اسمى بو شرابه تخصيص قلندى اهل لغتك اجماعيله وبعض هر مسكر اولان خمردر ديدى * زيرا خمره خمر تسميه سنه باعث عقلى مخامره سيچوندر وسائر مسكرانده بويله در جوابنده بز ديرزكه بز بوكا تسليم ايتمزز بلكه خمر تسميه سنه باعث اختمارى ايچوندر يعنى رائحه سى متغير اولديغى ايچوندر * ابن اعرابى ديديكه خمره خمر تسميه اولندى * زيرا خمر ترك اولنوب مختمر اولدى وخمرك اختمارى رائحه سنك متغير اولسيدر صحاحده دخى بويله ذكر اولندى واكر تسليم اولنسه معنايه رعايت ايلمك سبب اطلاق اولمسنه تسليم ايتمزز بلكه سبب وضعدر واسمى غيراوزره ترجحدر * وقاروره نك قاروره ايله تسميه سنه باعث مائك انده قرارى ايچوندر يوخسه دن وكوز اوزره اطلاق اولنمز حالبوكه مائلرده دخى قرار ايدر وتحقيق موضعنده تقرير اولنديكه تحقيقا قياس لغتده جارى اولمز بوندنصكره امام اعظم قتنده كوپكن اتمق شرطدر وامامين قتنده قچان مشتد اولسيدى مسكر اولور كركسه كوپكن آتسون كركسه آتمسون * ومسكرك ايكنجيسنى مصنف (وكذا الطلاء وهو ماء عنب طبخ فذهب اقل من ثلثيه) قوليله بيان ايلدى يعنى كذلك طلا تسميه اولنان شرابده حرامدر وبو طلا ثلثانندن اقلى طبخله كيتمش ماء عنبدر هدايه وكافيده بويله ذكر اولندى * ومحيطده ديديكه طلا مثلث ايچون اسمدر واول ماء عنبدن طبخ اولنان مادر حتى ثلثانى كيدوب ثلثى باقى قالنجه ومسكر اوله * زيلعى ديديكه اولكه قول صوابدر روايت اولنان شئ ايچونكه تحقيقا كبار صحابه رضوان الله تعالى عليهم اجمعين ثلثانى كيدوب ثلثى باقى قلان طلادن ايچر اولديلر (وغلظا نجاسة) بو ايكيسى يعنى خمر وثلثاندن اقلى كيدن ماء عنب نجاست يوندن غليظ اولديلر اما خمرك نجاسة غليظه اولمسى دلائل قطعيه ايله ثابت اولديغيچوندر شول حيثيله كه حق سبحانه وتعالى رجس ايله تسميه ايلدى ورجس نجس العين اولان حرام ايچون اسمدر كافيده دخى بويله ذكر اولندى وانك حقنده معناسى متواتر اولان احاديث شريفه وارد اولمشدر واما ثلثاندن اقلى كيدن ماء عنب نجس اولمسى بو تقديرجه خمر حكمنده اولديغى ايچوندر (وحرم المسكر وهو النئ من ماء الرطب) ومسكر حرام اولدى اولكه ياش خرمانك ماسندن چيك شرابدر هدايه ده وكافيده بويله ذكر اولندى * ومصنف حرام اولان شرابك دردنجى قسمنى (ونقيع الزبيب نيأ) قوليله بيان ايلدى يعنى چيك اولديغى حالده قورو اوزمك صويى (اذا غلت) يعنى طلا ومسكر ونقيع قچان غليان ايتسه لردى (واشتدت وقذفت بالزبد) ومشتد اولوب كوپكن آتسه لردى حرام اولدى پس بو ذكر اولنان اشربه امام اعظم قتنده بو اوچ صفات حاصل اولورسه حرام اولور وامامين

فقدهاشتداد قاوبدرخمرده اولدیغی کبی (وحرمة الخمر اقوی) وخمرك حراملغی اوچ اقیلك حراملغندن اقوادر وخمرك حرمتنك ثابت اولمسی انده اصلا شبهه اولمیان دلیللر ایله در نتکیم مرور ایتدی (ویکفر مستحلها) پس خمری حلال دیین کافر اولور (ولم یجز بیعها) وخمرك بیعی جائز اولمدی (ولم یضمن متلفها) وخمری اتلاف ایدن ضامن اولمدی الا مکر کذمینك خمری اولورسه اتلاف ایدن ضامن اولور (ویحد شاربها ولو قطرة) وخمری ایچنه حد اقامت اولور کرکسه برقطره سنی ایچسون (وشارب غیرها ان سکر) وخمردن غیریسنك شاربی اکرسرخوش اولورسه حد اقامت اولنور * واما حلال اولان شرابلر پس مصنف انلردن اولکی شرابی (وحل المثلث العنبی) قوالیله بیان ایلدی مثلث اولکه ماء عنبدن ثلثانی کیدوب ثلثی باقی قالنجه طبخ اولنان شرابدر حلال اولدی (ان غلی واشتد وسکن من الغلیان) اکرچه کیم قینایوب ومشتد اولوب غلیاندن ساکن اولورسه ده و بو امام اعظم ایله ابی یوسف قتنده در وامام محمد ومالك وشافعی قتنده قلیلی وکثیری حرامدر ابی حفص کبیر اندن یعنی محمددن سؤال اولندی انك شربی حلال اولمز دیدی پس اکا دینلدیکه امام اعظم ایله ابی یوسفه مخالفت ایتدك وابی حفص یوق مخالفت ایتمدم * زیرا انلر شئی حلالدر دیدکلری استمرء طعام ایچون در و بزم زمانمزده ناس فجور ولهو وطرب ایچون ایچرلر پس معلوم اولدیکه تحقیقا خلاف شربیله تقوی قصد اولندیغی وقتده در واما انك شربیله تلهی قصد اولندیغی وقتده اتفاقا حلال اولمز * وشول مثلثکه طبخله ثلثانی کتدکدنصکره اوزرینه صو دوکلوب اندن طبخ اولنه انك حکمی بنه حکم مثلثدر * زیرا اوزرینه صو دوکلمکی زیاده ایتمز الا ضعف ویر اما قچان ماء عصیر اوزره دوکلوب اندنصکره کاینك ثلثانی کیدنجه طبخ اولنسه ذکر اولنانك خلافیدر که زیرا اولاما کیدر لطیف اولدیغی ایچون یاخود مادن وعصیردن کیدر پس کیدن ماء عنبك ثلثانی اولمز * وحلال اولان شرابك ایکنجیسنی مصنف (ونبیذ التمر والزبیب مطبوخا ادنی طبخة وان غلی واشتد) قوالیله بیان ایلدی وقورو خرمانك وقورو اوزمك صقندیسی ادنی طبخله مطبوخ اولدیغی حالده اکرچه غلیان ایدوب ومشتد اولوب غلیاندن ساکن اولورسه ده حلال اولدی امام اعظمله ابی یوسف قتنده وامام محمد وشافعی قتنده حرامدر و بونده اولان کلام مثلثده اولان کلام مذکور کبیدر * وحلال اولان شرابك اوچنجیسنی مصنف (والخلیطان) قوالیله بیان ایلدی و بو خلیطان قورو خرمانك صو یله قورو اوزمك صولری ادنی طبخله مطبوخ اولدقلری حالده جمع ایدوب غلیان ایدوب مشتد اولنجه ترك اولنانلدر پس بو دخی ذکر اولنان کبی لهو وطربسز ایچلدکده حلال اولور مادامکه سکر ویرمدکچه * وحلال اولان دردنجی شرابی مصنف (ونبیذ العسل والتین والبر والشعیر والذرة وان لم یطبخ) قوالیله بیان ایلدی یعنی عسلك وانجیرك وبغدایك وشعیرك وطاریك صقندیلری دخی حلال اولدی اکرچه کیم طبخ اولنمزسه ده و بو ذکر اولنان شربلرده قچان سکر ویرسیدی حد لازم کلور می دینلورسه دینلدیکه حد لازم کلمز * فقهاء دیدیلرکه اصح ولان قول بودرکه تحقیقا ذکر اولنان اشربه دنك سرخوش اولان شاربنه مطبوخله نیئی تفصیل ایتمکسزین حد اقامت اولنور * زیرا فاسقلر فی زماننا انلك اوزرینه مجتمع اولورلر ماأشربه محرمه اوزرینه اجتماعلری کبی بلکه اندن زیاده و کذلك سودلردن اتخاذ اولنان شرابده فتحی نمشتد اولسه بیدی ذکر اولنان کبیدر (ذشرب) حل قوالنه قیددر یعنی ذکر اولنان درت نوع شربلر حلال اولدی قچان برمسلمان ایچسیدی (مالم یسکر) مادامکه سکر ویرمدکچه وقچان بو شربه دن بری سکر ویرسیدی قدح اخیر حرام اولور * زیرا قدح اخیر مفسددر (بلا لهو وطرب) لهو وطربسز ایچرسه حلال اولور و بو قید بو اشربه یه مختص دکلدر بلکه صو ایچسه وصو یلك غیری مباحاتدن لهو وطربله فسقه هیئتی اوزره حرام اولورلر * معلوم اولسونکه تحقیقا سکر برحالتدرکه ابخره متصاعده دن انسانك دماغنك طولمسندن انسانه عارض اولور برحالتدر پس اول سکر ایله امور حسنه ایله امور قبیحه نك بیننی ممیز اولان عقلی متعطل اولور بو ایسه بالاجماع حرامدر لکن سکره مفضی اولان طریق آزاولور ذکر اولنان کبی حرام اولور نتکیم اربعهٔ سابقه کبی و آز اولور مباح اولور نتکیم اربعهٔ لاحقه کبی وشرب خمره مضطر اولانك سکری کبی وعنبك غیریدن حاصل اولان دوارك وغدالرك سکری کبی * پس اکر دینورسه که حل وحرمت افعال اختیاریه صفتلرندندر حتی تحقیقا حرام

واجب الترك اولور وسكر ذكر اولندیغی اوزره فعل دكلدر اختیاری اولدیغندن فضله * جوابنده بز دیرز كه
حرام اولمسنك معناسی سكرك تحصیلنه مباشرتك وحصولنك سببلرین اكتسابك حرمتیدر نتكیم فقهاء ایمانك
واجب اولوب وكفرك حرام اولمسی بیاننده دیدیلر كه بو ایكیسی یعنی ایمان وكفر كیفیات نفسانیه دندر اذا مال
اختیار یه دن دكلدر ایمدی سن تدبر ایله (وخل الخمر ولو بعلاج) معناث اوزره عطفدر یعنی خمرك خلی
حلال اولور یعنی شول خل كه خمر اكن تحول اوله اكر تحولی علاج ایله اولورسه ده مثلا خمره طوز واتمك القا ایلمك كبی
(ولا یكره تخلیلها) وخمری سر كه ایلك مكروه اولمز شافعی مكروه اولور واندن حاصل اولان سر كه
حلال اولمز دیدی اكر اكا برشیء القا ایتمكله اولورسه قول واحد ایله مكروه اولور واكر برشیء القا ایتمكسزین
اولورسه انك ایچون ایكی قول واردر (والانتباذ فی الدباء) یعنی قرعده نبیذ اتخاذ ایتمك حلال اولدی (والحنتم)
ودخی حنتمده حاء مهمله ونونله حنتم جره خضرایه دیرلر (والمزفت) ودخی مزفتده یعنی زفتله مطلی اولمش
ظرفده (والنقیر) وبو بر ظرفدر كه پاره لنمش اغاجدن اولور پس بو ظرفلر خمره مختص ایدی پس چونكه
خمر حرام اولدی ایسه نبی علیه الصلاة والسلام بو ظرفلرك استعمالن تحریم ایلدی یانده شرب خمره تشبیه
اولدیغی ایچون اوله ویانده خمر اثری اولدیغی ایچون اوله پس وقتا كه زمان كچدی ایسه نبی علیه الصلاة
السلام اول ظرفلرك استعمالنی مباح قیلدی وذكر اولنان كبی شیئك تحریمنك ابتداسنده مبالغه وتشدید
اولنور ناس انی بركره ترك ایتسونلر ایچون پس چونكه ناس انی ترك ایتسیدی امر مستقر اولدقده تشدید زائل
اولور (وكره شرب دردی الخمر والامتشاط به) وخمرك تورتوسنی ایچمك وانكله امتشاط ایتمك یعنی صاچه
وصقاله اورمق بلكه انكله انتفاع ایتمك مكروه اولدی * مصنف بو كراهتله حرمت مراد ایلدی زیرا انده اجزاء
خمر واردر كراهتله تعبیر ایلمسی انده نص قاطع اولمدیغی ایچوندر نتكیم كراهت واستحسان كتابنك اولنده
مرور ایتدی (ولا یحد شاربه بلا سكر) وبو تورتونك شاربنه حد اورلمز بلا سكر * زیرا حدك واجب اولمسی
خمرك قلیلنده در كثیره داعی اولدیغی ایچون وتورتو ایسه اویله دكلدر پس حقیقة سكره اعتبار اولندی

(كتاب الجنایات)

بو كتاب جنایتلرك بیاننده در * بو كتابك كتاب حدود وكتاب اشربه به وجه مناسبتی خفی اولمز * جنایت برفعلك
اسمیدر كه اول فعل شرعا حرام اوله برابر در كرك ماله تعلق ایتسون وكرك نفسه تعلق ایتسون واصطلاح فقهاده
نفوسه واطرافه تعلق ایدنه تخصیص قیلندی وغصب وسرقه اموال تعلق ایدنه مخصوص اولدی (القتل)
بو برفعلدر كه روحك ازهاقنده مؤثردر (وهو) وقتل مبسوطده ذكر اولندیغی اوزره اوچ قسمدر قصد
وخطا وشبه عمددر * وابو بكر رازی قتل بش قسمدر دیدی قصد وشبه قصد وخطا وخطا مجراسنه جاری
وسببله قتل * ومتأخرون بونی اختیار ایلدیلر و بونكله ابو بكرك مرادی احكام آتیه نك قتله متعلق اولان
انواعنی بیاندر والا قتلك انواعی كثیره در رجم وقصاص وقتل حربی وصلبا قطاع طریق حقنده اولان قتللر كبی
ومصنف قسم اولی (اما عمد وهو قتل آدمی قصدا) قولیله بیان ایلدی یعنی قتل یا عمدا اولندر اولكه آدمینك
قصدا قتلیدر بونكله خطادن احتراز ایلدی وصاحب وقایه لم ضربه قصدا قولنده تسامح اولدیغی خفی اولمز
(بنحو سلاح) یعنی قصدا اولان قتل سلاح وسلاح مثللی ایله (فی تفریق الاجزاء) اجزانك تفریقنده
زیرا تحقیقا قصد قلبك فعلیدر قلب اوزره واقف اولنمز پس آلة مقاتله نك استعمالی اكثریا قلب مقامنه قائم
اولدی نتكیم سفر مشقت مقامنه قائم اولدیغی كبی (كلیطة ونار وزجاج ومحدد من خشب وحجر) قامش وآتش
وصرچه واغاچدن یاخود طاشدن قطع ایدیجی برآلات كبی * زیرا اكثریا آلة مقاتله محدده در * زیرا قتل ایچون
حاضرلنمشدر حتی اكر بر بیوك طاشله ضرب ایتسیدی یاخود بر بیوك اغاچله ضرب ایتسیدی یاخود
حدیدك یاخود نحاسك صنجه سیله ضرب ایتسیدی امام اعظم قتنده قصاص واجب اولمز وعن قریب
شبه عمدده كلور وخانیه ده دیدیكه تحقیقا حدیدده واكا مشابه اولانده نحاس وشاسك غیری كبی ظاهر
روایتده جرح شرط دكلدر (وشرطه) یعنی قتل عمدك شرطی (كون القاتل مكلفا) قاتلك مكلف
اولمسیدر یعنی عاقل و بالغ اولمسیدر نتكیم حدودك اولنده مرور ایتدیكه تحقیقا مكلف اولیان عقوبانه اهل
دكلدر وخلاصه ده دیدیكه صبی ومجنون ایچون عمد یوقدر وقتل ایكیسندنده خطادر (وكون المقتول

معصوم الدم) ومقتولك دخی معصوم الدم اولسی شرطدر مسلم وياخود ذمی اولمغله (ابدا) ابدا معصوم الدم اولمسیدر بونكله مستأمندن احتراز ايدر* زيرا مستأمنك دمنك عصمتی رجوعنه دكين موقتدر (بالنظر الی القاتل) قاتله نظر ايله ابدا مقتولك معصوم الدم اولمسيدر بو قيداندن احترازدر كه قچان زيد بكری زيدك اوزرينه قصاص واجب اولور عمد ايله قتل ايتسيدی اندنصكره زيدی بشر قتل ايتسيدی تحقيقا زيد بكرك وليلرينه نظر ايله معصوم الدم اولمدی لكن بشره نظر ايله ابدا معصوم اولدی بو اجلدن بشر اوزره ديت واجب اولور اكر خطأ اولورسه وعن قريب بيانی كلور(وان لا يكون بينهما شبهة ولاد وملك)وعمدا قتلك برشرطی دخی قاتل ايله مقتول بيننده شبههٔ ولاد وشبههٔ ملك اولمقدر قريبا كلجك علت ايچونكه تحقيقا بو تقديرجه قتل اوزرينه قصاص ترتب ايدر عمد ايله قتل اولمز(وحكمه الاثم) وعمدا قتلك حكمی آثم اولمقدر حق سبحانه وتعالينك (ومن يقتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم خالدا فيها) قولی شريفی ايچون وبونده احاديث كثيره واردا اولدی واوزرينه اجماع امت منعقد اولدی (والقود عينا) وعمدا قتلك برحكمی دخی عينا قصاصدر وشافعی قصاص معين دكلدر بلكه ولی قصاص ايله ديت بيننده مخيردر ديدی وبزم ايچون علت حق سبحانه وتعالينك (كتب عليكم القصاص فی القتلی) قول شريفيدر ومراد عمدا قتلدر *زيرا حق تبارك وتعالی خطاده ديت واجب قيلدی(ومن يقتل مؤمنا خطأ) قول شريفيچون ودخی نبی عليه الصلاة والسلامك (العمد قود) بيورديغی ايچون يعنی عمدك موجبی قوددر ديمكدر زيرا نفس عمد قود اولمز* بن ديرمكه ايكی دليلك هر برنده اشكال واردر اما دليل اولده اولان اشكال پس اول اشكال تحقيقا اصولده قواعد مقرره دندر كه تحقيقا ذكر ايله تخصيص حصر اوزره دلالت ايتمز پس خطايی ذكر ايله تخصيص خطا اوزره ديتی قصر اوزره دلالت ايتمز بلكه ديت عمد ايله خطا بيننده مشترك اولور نته كيم شافعی اكا ذاهب اولدی واما دليل ثانيده اولان اشكال پس اول اشكال تحقيقا اصولده مقرره اولان قواعددندر كه ذكر اولنان كبی تحقيقا مطلقك تقييدی نسخدر بو ايسه خبر واحد ايله جائز اولمز وظاهر اولان بودر كه تحقيقا بو حديث دخی خبر واحد كبيدر و بركسنه شهرت ادعا ايدرسه انك اوزرينه بيان لازم كلور وتحقيقا كتابك عامنك تخصيصی كلام مستقل موصول ايله تخصيص اولنمزدن اول خبر واحد ايله جائز اولمز وآيهٔ كريمه ده اولان لفظ قتلی يا مطلقدر ويا عامدر وايكی تقدير اوزره خبر واحد ايله عمل جائز اولمز بلكه وجه ديمكدر كه تحقيقا آياتك بعضيسی بعضيسنی مفسردر پس حق سبحانه وتعالينك (ولكم فی القصاص حياة) قولی شريفی عمدك موجبی بالكز قصاص اولمق اوزره دلالت ايدر زيرا تفسيرلرده وكتب معانيده ذكر اولنديغی اوزره آيتك معناسی تحقيقا قاتل ملاحظه ايلسه كه تحقيقا اكر قتل ايدرسه قتل اولنور بالضروره قتلدن نفسنی منع ايدر پس قچان قتل ايتميدی قتل اولنمز ايدی ايكيسنده حيات اوزره باقی قالورلر وظاهردر كه تحقيقا بو عمده مختصدر*زيرا تحقيق خطاده قاتل اولان كمسنه قتل اولنمز بلكه ديت ايله خلاص اولور وبو سببدن شافعينك ذاهب اولديغی شئ اوزره رد ظاهر اولور ايدی سن تأمل ايله پس بومقال بنم انكله تفرد ايتديكم شيئدندر * الحمدلله ملهم الصواب واليه المرجع والمآب (الا ان يعفو وليه) الا مكر كه مقتولك وليسی بلا بدل عفو ايليه (اويصالح)ياخود بدل ايله مصالحه اوله زيرا حق ولی ايچوندر(وحرمان الارث)وذكر اولنان حكم كبی عمدا قتلك برحكمی دخی ارثدن محروم اولمقدر رسول عليه الصلاة والسلامك (لا ميراث لقاتل) قول شريفی ايچون (ولا كفارة فيه)ودخی عمدا قتلده كفارت يوقدر بزم قتمزده برابردر كرك انده قصاص ايجاب ايدن عمدا اولسون كركسه اولمسون اوغلنی قصدا قتل ايدن بابا كبی ودخی دار حربده مسلم اولان كمسنه‌يی بزم داريمزه هجرتندن اول بر رجل قتل ايلديكی كبی نهايه ده بويلجه ذكر اولندی * وشافعی كفارت واجب اولور زيرا كفارت اسمی كبی ماحيهٔ الاثم مشروع قلندی وعمدده اثم اكثردر ايمدی كفارتك واجب اولمسنی اقتضا ايدر اولدی وبزم ايچون علت اولدركه تحقيقا كفارت عبادتله عقوبت بيننده دائره‌در يمين غموسده مرور ايدن شئ ايچونكه كفارت واجب اولمز لاحظر ايله اباحت بيننده دائر برسبيله واجب اولور خطا كبی زيرا خطا اصل فعله نظر ايله مباحدر واصابت ايتديكی محله نظر ايله حرامدر تذنبی ترك سبيله* ومصنف قتلك ايكنجی قسمنی (واما شبه العمد وهو قتله قصدا بغير ما ذكر) قوليله ذكر ايلدی واما عمدك شبهی اولان قتل عمدده ذكر اولنان

شیلرك غیری ایله قصداً قتلدر عصا ایله وحجر ایله وقامچی ایله وحجر صغیر ایله قتل کبی واما حجر ایله کبیر وکبیر اغاچله ضرب ذکر اولنان کبی شبه عمدندر امام اعظم قتنده غیری ایچون خلاف واردر وشبه عمد تسمیه سنه باعث زیرا بو فعلده فاعلك ضربه قصدی اعتباریله معنای عمدیت واردر ومعنای خطاده واردر قتله قصدینك عدمی اعتباریله * زیرا انك استعمال ایلدیکی آلت آلت قتل دکلدر وعاقل هر فعله قصد ایلمز الا اول فعلك آلتیله قصد ایدر پس فعلك آلتنك غیریسنی استعمال قتله قصد ایلمدیکنه دلالدر ایمدی عمده مشابه خطا اولدی (وحکمه الاثم) و بو شبه عمد ایله قتلك حکمی اثمدر یعنی کناهدر قاتلك شرعا حرام قلنمش شیئه قصدی ایچون (والکفارة) ودخی شبه عمدك حکمی کفارتدر * زیرا بو شبه عمد آلته نظر ایله خطادر ایمدی حق تبارك وتعالینك (ومن قتل مؤمنا خطأً) قول شریفی تحتنده داخل اولدی ومصنف کفارتی (تحریر رقبة مؤمنة ان قدر) قولیله بیان ایدوب کفارت بر رقبهٔ مؤمنه یی آزاد ایتمکدر اکر تحریره قادر اولورسه دیدی (والا) یعنی اکر رقبه یی تحریره قادر اولمزسه (فصیام شهرین متتابعین) ارالقده فاصله سز ایکی آی صائم اولمقدر حق سبحانه وتعالینك (ومن قتل مؤمنا خطأً فتحریر رقبة مؤمنة) قول شریفیچون واطعام انده مشروع اولمز زیرا منصوص علیه دکلدر ورأیله ابدالی اثبات جائز اولمز * وتحریر رقبه ایچون ابو یندن بری مسلم اولان رضیع یعنی ممه امر معصوم جائز کورلدی * زیرا اول رضیع دیناً خیر ابوینه تبعیتله مسلمدر واطرافنده سلامت ظاهر او غالباً ثابتدر واما اناسی قارننده اولان ولد جائز کورلمدی * زیرا انا قارننده اولان ولد من وجه عضودر پس اسم رقبه تحتنده داخل اولمدی (ودیة مغلظة علی العاقلة) وشبه عمدك بر حکمی دخی قاتلك عاقله سی اوزره دیهٔ مغلظه در عن قریب دیهٔ مغلظه نك بیانی کلور (بلا قود) یعنی انده قصاص یوقدر خطایه مشابه اولدیغی ایچون تکیم بلمش ایدك (وهو) شبه عمد (فیما دون النفس) اطرافدن نفسك مادوننده (عمد) عمددر یعنی بچاق بر عضو آلهٔ جارحه ایله مجروح اولسیدی انده قصاص واجب اولور انده مماثلته رعایت اولنور شیئدن اولورسه نته کیم عن قریب بیانی کلور (فلیس فیه شبهة) پس انده شبههٔ عمد یوقدر نته کیم نفسده اولدیغی کبی * زیرا اتلاف آلتنك اختلافیله مختلف اولور ونفسك مادونی اولان اویله دکلدر * ومصنف قتلك اوچنجی قسمنی (واما خطأً) قولیله بیان ایلدی (وهو اما فی القصد کرمیه مسلما واو صید ایظنه صیدا او حربیا) و بو خطأً قتل یا قصدده در قاتلك مسلمه کرکسه عبد اولسون صید یاخود حربی ظنیله رمی ایتمسی کبی زیرا قاتل رمیی قصد ایلدیکی شیئك اصابتی وقتنده فعلده خطا ایتمدی وخطایی ایتمدی الا قصدده ایتدی یعنی ظننده ایتدی شول حیثیتله که آدمی یی صید ظن ایلدی یاخود مسلمی حربی ظن ایتدی واو عبد ادیکه باعث عبدك مال اولمق توهمنی دفع ایچون واو عبد ادیدی وامواللك ضمانی عاقله اوزره اولمز * زیرا معتبر اولان آدمیتدر مالیت دکلدر (او فی الفعل کرمیه غرضا فاصاب آدمیا) یاخود خطأً فعلده در قاتلك غرضه رمی ایدوب آدمی یه اصابت ایتدیکی کبی * غرض فتحتیله اوق آتیلان نشاندر یعنی قاتل نشانه اوق یاخود فندق آتوب انسانه اصابت ایلدیکی وقتنده خطا فعلده اولور پس قاتل فعلده خطا ایتدی قصدده خطا ایتدی پس قاتل معذور اولور محلك اختلافی ایچون * اما قیجان قاتل مقتولك جسدندن بر موضعه ضرب قصد ایدوب اول جسددن موضع آخره اصابت ایدوب فوت اولسیدی ذکر اولنانك خلافیدر بو تقدیرجه قصاص واجب اولور * زیرا جمیع بدن محل واحددر مقصوده راجع اولان شیئده پس معذور اولمز وخطا ایکی نوع اولمغه باعث اولدرکه زیرا انسان فعل قلبله وجوارحله متصرف اولور پس علی الانفراد هر برنده خطا اولمغه محتمل اولور نته کیم ذکر اولندی یاخود ایکیسنك اجتماعیله اولمغه ده محتمل اولور آدمی یی صید ظن ایدوب رمی ایتدکده نامدن غیری یه اصابت ایلدکده * ومصنف قتلك دردنجی قسمنی (واما جار مجری الخطا) قولیله بیان ایلدی (کنائم انقلب علی رجل او سقط من السطح علیه فقتله) او یوریکن بر رجلك اوزرینه منقلب اولمق کبی یاخود دیوار اوزرندن رجلك اوزرینه دوشوب رجلی قتل ایلمسی کبی پس بو حقیقة قتل دکلدر او یویان کسنه نك بر شیئه قصدی اولمدیغی ایچون حتی مقصودنده خطا ایتمش اوله لکن وقتا که فعلی حقیقة بولندی ایسه انك اتلاف ایلدیکی شیئك ضمانی لازم کلور طفلك فعلی کبی ایمدی خطا کبی قلندی زیرا مخطی کبی معذوردر (وحکمها) یعنی خطانك وخطا مجراسنه جاری اولانك حکمی (الاثم دون اثم القتل) ثم قتلدن دون اثمدر

اما اثم اولمسی تحرزی ترك ایتدیکی ایچوندر زیرا فعال مباحه‌نك مباشرتنی جائز اولمز الا براحده اذا اولمامق شرطیله جائز اولور پس قچن اذا اینسیدی بونقدیرجه تحقیق تحرزی ترك ایتمش اولور ایدی آثم اولور واما اثم قتلدن دون اولمسی قصدی اولمدیغی ایچوندر (والکفارة والدیة) ودخی خطا مجراسنه جاری اولان قتلك حکمی کفارتدر ودیتدر* ما کفارت ایله دیت خطانك حکمی اولمری نص ایله در واما خطا مجراسنه جاری اولان قتلك حکمی اولمری ظاهردر که خطا حکمنده‌در (وحرمان الارث) وبر حکمی دخی ارثدن محروم اولمقدر میراثك استعجالنی قصد ایلمسی احتمالی ایچون ونفسندن قصدینی محل آخره اظهار ایلك واوبور کبی یاتوب اویومیوب ارثك استعجالنی قصد ایلمك احتمالی ایچون* ومصنف قتلك بشنجی قسمنی (واما قتل بالسبب) قولیله بیان ایلدی (کالاتلافه بحفر البئر اووضع الحجر فی غیر ملکه) قیوقازمقله اتلاف کبی وغیرك ملکنده طاش وضع ایتمك کبی* غیر ملکه حفر بئر ووضع حجرك ایکیسنه ده قیددر (او خشبة علی قارعة الطریق ونحوه) یاخود طریقك ایکی طرفلرینه اغاج وضع ایتمك کبی وسبب اتلاف اولنلردن بونك کبی (الا ان مشی علیه بعد علمه بالحفر ونحوه) الامکر که هلاك اولان کمسنه بئر قازلدیغنی و بونك امثالنی بیلدکدنصکره یورودی ایسه بونقدیرجه حافر اوزره وبونك کبیلری ایدن کمسنه اوزره برشی لازم کلمز (وحکمه الدیة علی العاقلة) وسبب ایله قتلك حکمی عاقله اوزره دیتدر* زیرا فاعل سبب تلفدر واول فاعل انده متعدیدر کانه قیویه دوشرمش وحجر اوزره دوشرمشدر ایمدی عاقله اوزره دیت واجب اولور (بلا کفارة ولا اثم القتل) کفارتسز واثم قتلسز زیرا حقیقتده اندن قتل معدومدر وضمان حقنده اولان خطا بوکا لحاق اولندی غیری حقنده اولان خطا اصل اوزره باقی قالدی* ولا اثم القتل دیمکه باعث زیرا غیرك ملکنده حفر بئر ایله اثم اولور (ولا ارث الاهنا) وارث بوقدر الا بومقامده واردر* زیرا حرمان قتلك سببیدر بونده ایسه قتل یوقدر

(باب ما یوجب القود وما لا یوجبه)

بو باب قصاص ایجاب ایده‌نك وایتمیانك بیاننده‌در (یجب بقتل معصوم الدم عمدا) قصاص قصدا معصوم الدمك قتلی ایله واجب اولور (بشرائط ذکرت) قاتلك مکلف اولمسندن دخی سائر شرطلردن ذکر اولنان شرطلر ایله (فیقتل الحر بالحر) پس حر حر ایله قتل اولنور مماثلتك تمامی ایچون (وبالعبد) ودخی حر عبد ایله قتل اولنور وشافعی قتنده حر عبد ایله قتل اولنمز حق سبحانه وتعالینك (الحر بالحر والعبد بالعبد) بیوردیغی ایچون وبزم ایچون علت حق سبحانه وتعالینك (ان النفس بالنفس) قول شریفنك مطلق ذکر اولنمسیدر وتخصیص بالذکر یعنی الحر بالحر قول شریفی ماعداینی نفی ایتمز اکر ماعداینی نفیه دلالت ایدرسه عبد حری قتل ایتدکده عبد قتل اولنمق واجب اولوردیتمز* زیرا شافعی بو سؤالدن عبد نقصانله متفاوت اولمغله منع ایلمز دیو جواب ویرر* و بونکله صدر الشریعه‌نك اکر (الحر بالحر) قول شریفی ماعداینی نفیه دلالت ایدرسه حر ایله عبد قتل اولنمق واجب اولور حق تبارك وتعالینك (العبد بالعبد) قول شریفی ایچون دیدیکی قولی مندفع اولدی (والمسلم بالذمی) ودخی مسلم ذمی یی قتل ایله قتل اولنور وشافعی قتنده قتل اولنمز رسول علیه الصلوة والسلامك (لایقتل مؤمن بکافر) قول شریفی ایچون وبزم ایچون علت روایت اولنان خبردر که تحقیق رسول علیه الصلوة والسلام ذمی یی قتل ایدن مسلمی قتل ایلدی ودخی حضرت علی کرم الله وجهه‌نك (انما اعطوا الجزیة لتکون اموالهم کاموالنا ودماؤهم کدمائنا) قول شریفیدر یعنی اهل ذمتك جزیه ویرملریماللری بزمماللریمز کبی وقانلری بزم قانمز کبی اولسون ایچوندر دیمکدر وامام شافعینك دلیلی اولان حدیث شریفده‌کی کافر ایله مراد حربیدر حدیث شریفك سیاقی بیچون یعنی سیاق حدیثك معونتی ایچون وعهدنده صاحب عهد کافر وعهد ایله مراد عهدذمتدر بوخسه ذمت وامانته شامل اولان عهددکافر والمسلمده اولان عطف مغایرت ایچوندر پس کانه مؤمن وذمی کافر ایله قتل اولنمز دیدی ایمدی کافر ایله مراد بالضرورة مستأمن اولور (لا بمستأمن) یعنی مسلم ایله ذمی علی التأبید معصوم الدم اولیان مستأمن ایله قتل اولنمز نتکیم مرور ایتدی (بل هو بمثله) بلکه اول مستأمن مثلی ایله قتل اولنور یعنی مستأمن مستأمن ایله قتل اولنور ایکیسی بیلننده مساوات ایله قیاساً واستحسانا مستأمن مستأمنله قتل اولنمز مبیح القتلك قیامی ایچون اولکه دارحرب اهلندن اولدیغیدر (العاقل بالمجنون والبالغ بالصبی والصحیح بالاعمی والزمن وناقص الاطراف

﴿ والرجل ﴾

والرجل بالمرأة) وعاقل مجنونله وبالغ صبی ایله وصحیح اعمی ایله و کوترم ایله والی اباغی اولیوب ناقص ایله ورجل
مرأه ایله قتل اولنور غومات ایچون اولکه حق تبارك وتعالینك (النفس بالنفس) قول شریفیدر (والفرع
باصله وان علا) وفرع اصلیله قتل اولنور نقدر یوقاری کیدرسه قصاصدن اسقاط ایدیجی اولمدیغی ایچون
(لا عکسه) یعنی اصل فرعیله قتل اولنمز اصل بابایه وانایه ودده یه وابه یه متناول اولور رسول علیه الصلاة
والسلامك (لایقاد الوالد بولده) قول شریفی ایچون (ولا سید بعبده ومدبره ومکاتبه وعبد ولده) ودخی سید
عبدی ایله ومدبری ایله ومکاتبی ایله ووالد ولدینك عبدی ایله قتل اولنمز* زیرا سید نفسی ایچون نفسی اوزره
قصاص واجب قیلمز ووالد عبدی ایله والدی اوزره قصاص واجب قیلمز (وعبد بعضه له) وبعضی کندی ایچون
اولان عبد ایله دخی سید قتل اولنمز *زیرا قصاص تجزی قبول ایتمز (ولا قاتل عبد الرهن) ودخی رهن اولان
عبدك قاتلیده قتل اولنمز (حتی یجتمع عاقداه) حتی رهنك ایکی عاقدری مجتمع اولمیجه یعنی راهنله مرتهن
زیرا مرتهن ایچون ملك یوقدر پس قصاصه ولی اولمز وراهن اکر ولی اولورسه مرتهنك حقی رهنده باطل اولور
ایمدی راهنله مرتهنك اجتماعی شرط قیلندی مرتهنك حقی رضاسیله ساقط اولسون ایچون وعیونده وفخر
الاسلامك جامع الصغیرنده وبونلرك غیریده ذکر اولندیکه تحقیقا قصاص راهنله مرتهن ایچون ثابت اولمز
کرکسه مجتمع اولسونلر کافیده دخی بویله ذکر اولندی (ولا مکاتب قتل عمدا عن وفاء) ودخی اوزرنده بدل
کتابتدن وفا ایدر مالی اولان مکاتبی عمدا قاتل دخی قتل اولنمز یعنی اول قتل اولنان مکاتب بدلی ایچون اندن
باقی قلان مالی ترك ایلدی ایسه (ووارث وسید) ودخی وارثی ایچون وسیدی ایچون باقی قلان مالی ترك ایلدی
(وان اجتمعا) واکرچه وارثله سید مجتمع اولورلرسه ده اول مکاتبك قاتلی قتل اولنمز* زیرا صحابه رضی الله
تعالی عنهم حرا موتنده ورقیقا موتنده اختلاف ایلدیلر حرا موتنده ولی وارثدر ورقیقا موتنده ولی مولاسیدر
پس حق انك ایچون اولان کسنه یه مشتبه اولدی وقصاص دخی مرتفع اولدی (فان لم یترك وارثا غیر سیده
اوترك ولا وفاء اوقاد سیده) واکر مقتول سیدندن غیری وارث ترك ایتمدی ایسه یاخود وارث ترك ایدوب بدل
کتابته وفا ایدر مالی اولمزسه اول سیدی قودینه مستحق اولور متعین اولدیغی ایچون (لاقود بقتل مسلم مسلما
ظنه مشرکا بین الصفین بل بکفر ویدی) ایکی صفك مابیننده مشرك ظنی ایله بر مسلم بر مسلمی قتل ایلسه قود
لازم کلمز بلکه کفارت ایدر ودیتی ویرر *زیرا قصدا دکلدر بلکه خطأ قتلدر (مات بفعل نفسه) بر شخص
کندی فعلی ایله باشنی یارمغله (وزید) وزید دخی باشنی یارمغله (واسد) وارسلان اصرمغله (وحیة)
ویلان صوقمغله فوت اولسیدی (ضمن زید ثلث الدیة) زید دیتك ثلثنه ضامن اولور *زیرا اول شخص اوچ
فعلله فوت اولدی *زیرا ارسلانله یلانك فعلی دنیاده وآخرتده هدر اولمقده جنس واحددر وکندی فعلی دنیاده
هدر وعقباده معتبردر حتی بالاجماع آثم اولور واجنبینك فعلی دنیاده وعقباده معتبردر ایمدی افعال اوچ
جنس اولدی پس نفسك دیتی اثلاثا توزیع اولنور پس ثالث فعل اجنبی ایله دیتك ثلثی اولور ایمدی زیده ثلث
دیت لازم کلور لکن زیدك مالندن لازم کلور *زیرا قصددر وعاقله عمده ضامن اولمز نته کیم عن قریب بیانی کلور
(شهر سیفا علی المسلمین وجب قتله) برکسنه مسلمین اوزرینه قلج حواله ایلسیدی انك قتلی واجب اولور
رسول اکرم علیه الصلاة والسلامك (من شهر سیفا علی المسلمین فقد احل دمه) قول شریفی ایچون یعنی انك
مسلمین اوزره قلج حواله ایتمسی کندو نفسنك دمنی هدر ایلدی وقتلنك واجب اولمسی دفع ضرر ایچون واجب
اولدیغی ایچوندر (ولا شیء به) وانك قتلی ایله برشیء لازم کلمز وقتلی واجب اولور دیدکدنصکره ولا شیء به دیدیکه
باعث دفع شر ایچون قتل اولنوب وقتلدنصکره برشیء واجب اولمق جائز اولدیغیچوندر نته کیم هجومله قصد ایدن
جملك دفع شر ایچون قتلنده ومجنونك قتلنده شیء واجب اولدیغی کبی نته کیم عن قریب بیانی کلور
(کذا قتل شاهر سلاح علی رجل مطلقا) کذلك ذکر اولنان کبی کیجه ده وکوندزده وشهرده وشهرك غیریده
بررجلك اوزرینه سلاح حواله ایده نك قتلیله برشیء واجب اولمز (اوعصا لیلا فی مصر اونهارا فی غیره فقتله
المشهور علیه عمدا) یاخود کیجه ایله شهرده ویا شهرك غیریده نهارده رجل اوزره قلج حواله ایدن عصا حواله
ایلدیکی رجلی قصدا قتل ایلدیکی وقتده قاتل اوزره برشیء واجب اولمز مرور ایدن عادت ایچون یعنی دفع ضرر
واجب اولدیغی ایچون (تبع سارقه المخرج بسرقته لیلا وقتله جاز) کیجه لکده سرقه سنی اخراج ایدن

سارقه بركسنه تابع اولسيدى وصاحب مال اول تابعى قتل ايتسيدى جائز اولدى وصاحب مال اوزره اول
تابعك قتلى ايله برشى واجب اولمز رسول عليه الصلاة والسلامك (قاتل دون مالك) قول شريفى ايچون لفظ
قاتل مفاعله بابندن امر صيغه سيدر ودون بو مقامده عند معناسنه در معنىسى مالك عندنده اولانى قتل ايله
ديمكدر (اذا تعين لخلاص ماله) چونكه تابعك قتلى خلاص مال ايچون اولديغى متعين اولسيدى واكر
خلاص مال ايچون قتل اولنديغى متعين اولمز ايسه جائز اولمدى وكذلك سارق اخذ ماله قصد ايتدكده
صاحب مال قبل الاخذ قتل ايتسيدى برشى واجب اولمز سارقك دفعى قتلدن غيرى ايله ممكن اولمدقده
وكذلك چونكه بر رجل سلاحله داره داخل اولدقده صاحب دارك ظنى اول رجل كندوبى قتله قصد ايلمسى
اوزره غالب اولسيدى اول داره داخل اولان رجلك قتلى حلال اولور (شهر عصا نهارا فى مصر فقتل من
قتله عمدا) بركسنه شهر ايچنده نهارا عصا چكسيدى اول كسنه بى عمدا قتل ايدن كسنه قتل اولنور *زيرا
عصا سلاح كبى دكلدر وظاهر اولان بودر كه نهارا شهر ايچنده مدد طلب ايتسه يتشمك ممكن اولديغى ايچون
پس ايمدى نهارا شهر ايچنده عصا چكمك قتله مفضى دكلدر (شهر فضرب فانصرف فقتله المضروب يقاد
القاتل) بركسنه سلاح چكسيدى پس اول كسنه ضرب اولنوب ضرب سببيله منصرف اولسيدى پس
اول منصرف اولان مضروبى بر آخر كسنه قتل ايتسيدى قاتل قصاص اولنور * زيرا اول كسنه نك زائل
اولان عصمتى ضرب سببيله عودت ايلدى پس چونكه آخرانى قتل ايتسيدى معصوما قتل ايتدى اوزرينه قود
لازم كلور (وضمن قاتل مجنون وصبى شاهرين) وسلاح چكن مجنون وصبينك قاتلى (ولو عمدا الدية
فى ماله) كركسه ايكيسنكده قتللرى عمدا اولسون ديتنه ماليله ضامن اولور *مرور ايدن علت ايچونكه تحقيقا
عاقله لر عمده ضامن اولمز (وقاتل جمل صال عليه القيمة) واوزرينه هجوم ايدن دوه نك قاتلى دوه نك قيمتنه
ضامن اولور وبونك بيانى اولدركه زيرا مجنونك وصبينك ودابه نك فعلى خطر ايله متصف دكلدر پس بغيا واقع
اولمز وعصمت ساقط اولمز وآدميده نفس معصومه قتلنك مقتضاسى قصاصك واجب اولسيدر لكن قصاص
مبيحك وجودى ايچون ممتنع اولدى اولكه شرعى دفعيدر ايمدى آدميده ديت ودابه ده قيمت واجب اولور
(يقتص بجرح ثبت عيانا او بشهادة جعله مجروحا وذا فراش حتى مات) عيانا ثابت اولان جرحله ياخود قاتل
مقتولى مجروح قيلوب حتى فوت اولنجه صاحب فراش اولديغى شهادتله قصاص اولنور *يعنى تحقيقا اقراردن
غيرى ثبوت قصاصك طريقى ايكى امردر اولكيسى بر رجلى بر رجلى جماعت محضرنده مجروح ايدوب اول
جرحدن فوت اولقدر وايكنجيسى ايكى رجلك تحقيقا قاتل مقتولى مجروح قيلدى وفوت اولنجه صاحب
فراش ايدى ديو شهادت ايلملريدر (ولو بحو مسلة) كركسه اول جرح چوالدوز ايله اولسون* مسله ميمك
كسريله ولامك تشديدى ايله بيوك ايكنه يه ديرلر اكا فارسيه ايله چوالدوز ديرلر (لا بحو ابرة وان تعمد)
يوخسه ايكنه مثللى ايله اكرچه قتل قصد ايلدى ايسه ده قصاص اولنمز* زيرا ايكنه سلاح معناسنده دكلدر
(الا ان يغرز فى مقتله) الا مكركه ايكنه يى انك قتل اولنجق موضعنده باترسه اول تقديرجه
قصاص واجب اولور كافيده بو يله ذكر اولندى (ويحدمر) مسلة اوزره عطفدر ودخى قصاص مسله كبى
حدمرك جرحيله قصاص اولنور* مر فارسيه ايله كلنكه ديرلر زيرا كلنك سلاح معناسنده در (لا ظهره)
كلنكك ظهريله اوردى ايسه قصاص اولنمز* زيرا ظهرى اوجى كبى دكلدر وامام اعظمدن روايت اولنديكه
قچان كلنكك ظهرى مجروح ايدرسه انكله قصاص واجب اولور (ولا عوده) ودخى كلنكك اغاج
صاپى ايله ده قصاص اولنمز (او مثقل او خنق) ياخود براغر نسنه ايله ياخود بوغاجق آلتله قصاص اولنمز
خنق نونك كسريله سنك خنقه يخنقه قولنك مصدريدر صحاحده بويله ذكر اولندى (او تغريق) وغرق
ايتكده ده قصاص اولنمز (او سوط والى فى ضربه فات) ياخود قامچينك متتابعا ضربنده فوت اولسيدى
قصاص اولنمز * زيرا قصاصك واجب اولمسى قصد محضه مختصدر وقتل ايسه قتلك آلتى ايله قتله مباشر
اولقدر وقتلك آلتى آلة جارحه در* زيرا جرح ظاهرا وباطنا بنيه نك نقضنده عمل ايدر آلة جارحه نك غيرى
بنيه نك نقضنده باطنا عمل ايدر ظاهرا ايتمز وبنيه نك قوامى ايسه ظاهر وباطنله در (كل ما هو من جنس الحديد
كالصفر والنحاس والرصاص والذهب والفضة والآنك كالحديد اوله حدة تفرق) هر حديد جنسندن اولنلر توج

وباقر وقلاى والتون وكومش وقورشون حديد كبيدر اكرنك ايچون تفريق ايدر حدث وار ايسه • زيرا بوذكر اولنانلرك هر برى سلاح معناسنده‌در (رماه بمقدار حديد يقتل به) انكله قتل ايتمك شاننده اولان مقدارى حديد اتوب (فجرحه اولا فمات منه قتل) پس حديدى آتديغى كسنه‌يى مجروح ايدوب اول جرحدن فوت اولسيدى اول حديدى آتن كسنه قتل اولنور (كذا او ضربه بعصار أسه مضبب بالحديد وقد اصابه الحديد فجرحه اولا او ضربه بقدر حديد او قعمته او عوده فمات منه) كذلك بر كسنه‌يى باشى دمورلى بر عصا ايله ضرب ايدوب ومضروبه اصابت ايتسيدى اولا مجروح ايتسيدى ياخود قتل انك شاننده اولان مقدارى حديد ايله ياخود حديدك قعمه‌سيله ياخود حديدك عودى ايله ضرب ايدوب مضروب اول ضربدن فوت اولسيدى اول ضارب قتل اولنور مبسوطده دخى بويله ذكر اولندى وطحاوى امام اعظمدن روايت ايلديكه تحقيقا كلام بودر كه قصاص اولمز چونكه مجروح ايلمسيدى نتكيم عصاى كبير ياخود مدور حجر ايله ضرب مجروح ايلمدكجه امام اعظمك قولنده قصاص واجب اولمديغى كبى قاضيخان ديديكه ظاهر روايتده حديدده وحديده مشابه اولنلرده نحاس كبى ونحاسك غيرى كبى قصاص واجب اولقده جرح شرط قيلمندى (قتل من له ولى واحد فله قتل القاتل قصاصا قبل قضاء القاضى بنفسه) ولى واحد اولان بر كسنه قتل اولنسيدى اول ولى مقتول ايچون قاضينك قصاصله قضاسندن اول بنفسه اول قاتلى قتل ايتمك واردر بنفسه قتل القاتل قولنه متعلقدر يعنى اول ولى ايچون بنفسه اول قاتلى قتل ايتمك واردر (او امر الغيربه ولا ضمان عليه) ياخود اول ولى بر غيره قتل ايله امر ايتمك واردر و اول غير اوزره دخى ضمان لازم كلمز (اذا كان الامر ظاهرا) چونكه اول امر ظاهر اولورسه * بو مقتولك ولى واحدى اولمق ماسبقك جمعسنه قيددر يعنى چونكه بر رجل بر رجلى جماعت محضرنده قتل ايلسه واول مقتولك ولى واحدى اولسه اول ولى ايچون قاضينك قضاسندن اول بنفسه قتل ايلك جائز اولدى حتى اكر ولى متعدد اولسه‌لر پس اتفاق ايلسه‌لر واحد كبى اولورلر واكر اتفاق ايتمزلر ايسه قتل جائز اولمدى وذكر اولنان كبى قاتلك قتلى ايله آخره امر ايلمكده جائز اولدى واما ولى ايچون قبل القضا قصاصك جائز اولمسى ايچون قيد اولمسى عيانا ثابت اولان جرحله قصاصك جوازندن مرور ايدن شى ايچوندر واما قتل امرك جوازى ايچون قيد اولمسى بنفسه قتل ايلمسى جائز اولديغى ايچون غيرى منابنه نائب ايتمك دخى جائز اولدى واما غير اوزره عدم ضمان ايچون قيد اولمسى قتلك جائز اولمسى امرك ظاهر اولديغى ايچون اولمغله ضمانى منافى اولور (واما اذا قتل) راما قچان اول قاتلى اجنبى قتل ايتسيدى (وقال الولى امرته لم يصدق ويقتل) وولى مقتول بن اول اجنبى‌يه امر ايلدم ديسيدى تصديق اولنمز واول اجنبى قتل اولنور جواز قتلك شرطى منتفى اولديغى ايچون اولكه امرك ظهوريدر (وولى القصاص من يرث) يعنى مقتوله هر وارث اولان كسنه ايچون ولاية قصاص واردر (وان زوجا او زوجة) واكرچه وارث زوج وزوجه‌ده اولورسه‌ده (كذا الديه) يعنى كذلك هر وارثه مستحق اولان ديته دخى مستحق اولور (وليس لبعض الورثة استيفاؤه اذا كانوا كبارا حتى يجتمعوا) وورثه كبيرلر اولدقلرى وقتده بعضيسى ايچون استيفاى قصاص يوقدر حتى جمله‌سى مجتمع اولمدقچه وارث غائبك عفوى ياخود صلحى احتمالى ايچون (ويستوفى الكبير قبل كبر الصغير) ووارث صغيرك كبرندن اول وارث كبير استيفاى قصاص ايدر * زيرا استيفا تجزى قبول ايتمز برحقدر تجزى قبول ايتمز برسببله ثابت اولديغى ايچون اول سببكه قرابتدر وصغيردن عفو وصلح احتمالى ايده منقطعدر ايدى ورثه‌نك هر برى ايچون كاملا ثابت اولدى نته كيم ولاية انكاحده اولديغى كبى يعنى قچن ولى اقرب موضع بعيدده اولسيدى انك عدم قبولى احتمالى منقطع اولديغى كبى (ولا يجوز التوكيل باستيفائه) وقصاصك استيفاسى ايچون توكيل جائز اولمز (بغيبة الموكل) موكلك مجلسدن غيبتنده * زيرا قصاص شبهاتله مندرئ اولور وعفو شبهه‌سى ايسه موكلك غيبتى حالنده ثابتدر بلكه ندب شرعى ايچون ظاهر اولانده بودر (قتل عمدا رجلا لا ولى له فللامام قتله والصلح) بر رجل واليسى اولميان بر رجلى عمدا قتل ايتسيدى امام ايچون قتلى وصلحى واردر * زيرا سلطان واليسى اولميانك وليسيدر (لا العفو) امام ايچون عفو يوقدر • زيرا انده عامه ايچون ضرر واردر (ويقيد ابو المعتوه قاطع يده او قاتل قريبه) يعنى قچان بر رجل بر معتوهك النى عمدا قطع ايتسيدى ياخود معتوهك قريبنى قتل ايتسيدى ولدى كى اول معتوهك باباسى اول قاطعى اول معتوهك

جانبندن قصاص ایدر * زیرا اول معتوهك باباسی ایچون معتوه اوزرہ ولایتی واردر پس معتوه ایچون
ومعتوهك قریبی ایچون ولایت ایدر انکاح کبی (ویصالح) ومصالحه ده ایدر * زیرا صلح معتوه ایچون
استیفادن انفعدر وقتا که معتوهك باباسی استیفایه مالك اولدیسه صلحه مالك اولمسی اولی اولور وبونك
جوازی فقان صلح دیت مقداری ویا اکثر اولدیغی وقتده در واکر دیتدن اقل اولورسه صلح صحیح اولمز ودیة
کامله واجب اولور زیلعی بو وجهه ذکر ایلدی (ولایعفو) واول اب معتوه عفو ایلمز * زیرا عفو معتوهك
حقنی ابطالدر (وللوصی الصلح فقط) ووصی ایچون انجق صلح واردر * زیرا ولایة قصاص ولایة نفسه
تابعه در بو ایسه بابایه مختصه در (والصبی کالمعتوه والقاضی کالاب) احکام مذکوره ده صبی معتوه کبیدر
وقاضی بابا کبیدر (ویسقط قود نفس ومادونها ورثه علی ابیه) ونفسك قودی ونفسك مادوننك قودی
ساقط اولور اویله قود که اول نفس باباسی اوزره وارث اوله مثلا بر بابا اوغلنك اناسنی عمدا قتل اینسیدی یاخود
اوغلنك اناسنك عمدا یدینی قطع اینسیدی اول بابانك اوغلو باباسندن اول قودی یعنی قصاصی استیفا ایده مز
بلکه قصاص ساقط اولور بابانك حرمتیچون (وبموت القاتل) ودخی قصاص قاتلك موتیله ده ساقط
اولور محلك فوت اولدیغیچون (وبعفو الاولیاء وصلحهم علی مال وان قل) ومقتولك ولیلرینك عفو ایلملری ایله
ومال اوزره صلح اولملری ایله اکرچه اول مال قلیل اولورسه ده قصاص ساقط اولور * زیرا قصاص انلرك
حقیدر نه کیفیتله دیلرلرسه تصرف ایدرلر (ویجب حالا) واول مال حالا واجب اولور اکرچه کیم حلول
وتأجیل ذکر اولنمدی ایسه ده * زیرا عقد ایله واجب اولمش مالدر حال بو که امثالنده اصل اولان حلولدر مهر کبی
وثمن کبی (ویسقط بصلح احدهم وعفوه) ودخی ذکر اولنان کبی قصاص ولیلرك برینك صلحی ایله وعفوی ایله
ساقط اولور زیرا قصاص فقان ولیلرك جمیعسی ایچون ثابت اولسه هر بری صلحه وعفوه قادر اولور وقصاصده
بعضك حقنك ساقط اولمسی ضرورتی ایچون انده باقیلرینك حقنك سقوطی دخی لازم کلور * زیرا قصاص
تجزی قبول ایتمز (وللباقی حصته من الدیة) وباقیلر ایچون دیتدن حصه لازم کلور * زیرا قصاصك استیفاسی
قاتلده اولان معنی ایچون متعذر اولدی واول معنی بعضك عفویله قاتلك عصمتنك ثابت اولمسیدر ایمدی مال
واجب اولور تکیم خطأ قتلده اولدیغی کبی * زیرا اول مکانده قصاصدن عجز قاتلده اولان معنی ایچوندر
واول معنی قاتلك خاطیء اولمسیدر وعفو ایدن ولی ایچون حصه یوقدر انك حقی ساقط اولدیغی ایچون (صالح
بالف وکیل مولی عبد وحر قتلا) قاتلر اولان بر عبدك مولاسنك وبر حرك وکیلی بیك اقچه ایله مقتولك
ورثه سیله صلح اولسیدی (بالصلح عن دمهما به) یعنی عبد وحرك ایکیسنك اوزرلرینه واجب اولان دملرندن
صلحه وکیلی بیك اقچه یه صلح اینسیدی (ینصف بینهما) اول بیك اقچه عبد ایله حرك بینلرنده تنصیف اولنور
یعنی بر حر و بر عبد عمدا بر رجلی قتل ایلسه لردی حتی ایکیسنك اوزرینه دم واجب اولسیدی پس اول حر
قاتل ایله عبد قاتلك مولاسی ایکیسنك اوزرینه واجب اولان دملرندن بیك اقچه یه مصالحه یه بر رجلی وکیل
ایلسه لردی پس اول وکیل دخی بیك اقچه یه صلح اولسیدی اول بیك اقچه اول حر قاتل ایله عبدك مولاسی
اوزره تنصیف اولنور یعنی بشیوزینی حر قاتل و بشیوزینی عبدك مولاسی ویرر (ویقتل جمع بفرد) وجمع
فرد ایله قتل اولنور یعنی بر جماعت عمدا بر کمسنه یی قتل ایلسه لردی اول فرد ایله اول جماعت قتل اولنور
صحابه رضی الله تعالی عنهمك اجماعلری ایچون (وبالعکس) یعنی بر کمسنه عمدا بر جماعتی قتل ایلسیدی
اول کمسنه قتل اولنور (ویکتفی به) ومقتولینك جمیعسی ایچون اول قاتل واحدك قتلی ایله اکتفا
اولنور ومالدن برشیء یوقدر (ان حضر ولیهم) اکر مقتولینك ولیلری حاضر ایسه وشافعی
رحمه الله دیدیکه اکر اول جماعت تعاقبله بری بری ازدنجه قتل اولندی ایسه اول جماعتدن اول
ایچون اول قاتل قتل اولنور وبعده قتل اولنلر ایچون قصاص اولنسان قاتلك ترکه سندن دیتی قضا
اولنور * زیرا عاقله عمدا قتلده ضامن اولمز واکر اول جماعتك جمیعسنی معا قتل ایلسیدی و یاخود
اول قتل اولنان معلوم اولمسه بیننده قرعه ایله عمل اولنور قرعه هر قنغیسنه چیقارسه انك ایچون
قصاص ایله قضا اولنوب باقیلری ایچون دیت ایله قضا اولنور * وبعض دیدیکه اول قاتل واحد مقتولینك
جمیعسی ایچون قتل اولنور ودیات بینلرنده تقسیم اولنور * زیرا مقتولیندن موجود اولان قتلردر وقاتل

واحددن موجود اولان قتل واحددر پس مماثله بوقدر وفصل اولدقده فاسده بودر لكن ترك ونى اجماع ايچون ترك ايلدك * وبزم ايچون علت اولدركه تحقيقا مقتوللرك وليلرندن هر برى كامل اوزره قاتللر درلكدى ثابتدر حاصل اولور * كورلمزميكه تحقيقا جماعتك واحدى قتلنده واجب اولان قصاصدر واكر تماثل اولسيدى قصاص نيجه واجب اولوردى (ولو اواحد فتل وسقط حق البقية) واكر مقتوللرندن برينك ولبسى حاضر اولسيدى قاتل اول ولى ايچون قتل اولنوب مقتوللرك باقى قلان وليلرينك حقى ساقط اولور (لموت القاتل) يعنى حتف انفه فوت اولان قاتلك موتى سببيله ساقط اولديغى كبى محل استيفا فوت اولديغى ايچون تنكيم مرور ايتسيدى (قودبين اثنين دمقا احدهما ثم قتل الآخران علم ان عفو البعض مسقط له يقاد والاولا) ايكى كمسنه بيننده برقاتل اوزره قصاص اولوب پس ايكيسندن برى عفو ايلدكدنصكره آخر اول قاتلى قتل ايتسيدى اكر اول آخر بعضك عفو ايلمسى آنكچون حق قصاصى اسقاط ايلديكن بيلورسه اول آخر قصاص اولنور واكر بيلمزسه قصاص اولنمز * يعنى تحقيقا قصاص ايكى كمسنه بيننده واقع اولوب ايكيسندن برى عفو ايتسيدى وآخر ظن ايتسه كه تحقيقا قرنداشنك عفو ايتمسى كندو حقنده تأثير ايلمز * پس بو ظنله قاتلى قتل ايتسيدى پس اول آخر قصاص اولنمز ومعلومدركه تحقيقا بو آخر اول كمسنه يى بغير حق قتل ايتدى ولكن وقتاكه بو قتل متأول ومجتهد فيه اولديسه كه زيرا عند البعض احدهمانك عفوى ايله قصاص ساقط اولمز پس اول تأويل وجوب قصاصه مانع اولدى محيطده دخى بويله ذكر اولندى * بر رجل بر رجلى مجروح ايتسيدى پس اول مجروح نفسى اوزره شهادت ايتسه كه بنى فلان كمسنه مجروح ايتدى اندنصكره اول مجروح فوت اولسيدى اول فلان اوزره برشى لازم كلمز واوزرنه بينه دخى قبول اولنمز واكر مجروح ياخود اوليا بعد الجرح وقبل الموت عفو ايتسه لردى استحسانا عفو جائز اولدى فتاواى مسعوديده بويله ذكر اولندى (لايجب القود بقتل عبد الوقف عمدا) عبد وقفك عمدا قاتلى ايله قصاص واجب اولمز خلاصه ده بويله ذكر اولندى (ولايقاد الا بالسيف) وقصاص اولمز الا سيفله اولور رسول عليه الصلاة والسلامك (لاقود الا بالسيف) قول شريفى ايچون يعنى قصاص مستوفى اولمز الا سيفله اولور وسيفله مراد سلاحدر صحابه رضى الله تعالى عنهم بو بيجه فهم ايلديلر وصحاب ابن مسعود رضى الله عنه لاقود الا بالسلاح ديدى انجق سيفله سلاحدن كنايه ايلدى كافيده بويله ذكر اولندى

* (باب القود فيما دون النفس) *

بو باب مادون نفسده اولان قصاص بياننده در (هو فيما يمكن حفظ المماثلة فيه) مادون نفسك قصاصى حفظ مماثلت انده ممكن اولان شيده در (فيقاد قاطع اليد عمدا من المفصل) پس عمدا مفصلدن قطع يدايدن كمسنه قصاص اولنور حتى قچان ساعدك نصفندن يعنى دِرسكله كف بيننده قطع ايتمش اولسيدى قصاص اولنمز حفظ مماثلت ممتنع اولديغى ايچون (وان يده اكبر منها) اكرچه كسيم قاطعك يدى مقطوعك يدندن اكبر ايسه ده (كذا الرجل) كذلك اياقده دخى حكم يد كبيدر پس تحقيقا اياق قچان مفصلدن قطع اولندى ايسه قصاص اولنور طوپوقله دزما بيندن قطع اولندى ايسه قصاص اولنمز (والمارن) وكذلك بورونك يومشق يرندن قطع اولندى ايسه قصاص اولنور واكر قصبه سندن يعنى پك يرندن قطع اولندى ايسه قصاص اولنمز (والاذن) كذلك قولاق عمدا قطع اولندى ايسه قصاص اولنور بورون كبى (وعين ضربت فزال ضوءها وبقيت) وكذلك كوز ضرب اولنوب ضياسى زائل اولوب عين باقى قالدى ايسه قصاص اولنور وكوزده اولان قصاصك طريقنى مصنف (فيجعل على وجهه قطن رطب ويقابل عينه بمرآة محماة) قوليله بيان ايلدى يعنى ضاربك يوزى اوزره ياش پنبه قونوب ومقابلنه حديدن قزغين آينه طوتيلور پس ضاربك كوزينك ضياسى زائل اولور مضروب كبى (ولو قلعت لا) واكر مضروبك كوزى چقدى ايسه قصاص اولنمز حفظ مماثله ممتنع اولديغى ايچون مصنفك (وكل شجة) قولى الرجل اوزره عطفدر يعنى كذلك هر يارق (يراعى فيه المماثلة) انده مماثلته رعايت اولنور شول حيثيتله كه انده قصاص ثابت اولور موضحه كبى اولكه كمك ظاهر اولقدر نته كيم عن قريب بيانى كلور (لاقود فى عظم الا السن) كمكده قصاص يوقدر الا ديشده واردر رسول عليه الصلاة والسلامك (لاقصاص فى العظم)

قول شريفيچون * وعمر وابن مسعود رضي الله عنهما لاقصاص في عظم الا في السن ديديلر يعني كمكده قصاص يوقدر الا ديشده واردر ديدي وحديث شريفده ده مراد بودر (وان تفاوتا) اكرچه ديشك بيوكلكنده و كوچكلكنده تفاوت اولورسه ده ديش قصاص اولنور * زيرا ديش منفعتنده تفاوت اقتضا ايلمز (فتقلع ان قلعت) پس ضاربك ديشي چيقاريلور اكر مضروبك ديشن چيقارديسه (وتبرد ان كسرت) واكر ضارب مضروبك ديشني قيردي ايسه ضاربك ديشي تورپولنور تا برابر اولنجه (ولا في طرفي رجل وامرأة) ورجل ايله مرأة طرفلرنده كمكده اولمديغي كبي قصاص يوقدر (وحر وعبد وعبدين)ودخي حر ايله عبد بيننده وايكي عبد بيننده اطرافده قصاص يوقدر يعني مرأة نك طرفنك قطعي ايله رجلك طرفي ورجلك طرفنك قطعي ايله مرأة نك طرفي قطع اولنمز وايكي عبد بيننده قيمتك تفاوتي ايچون اطرافي قطع اولنمز * زيرا اطراف اموال حكمنده در * پس قيمتده تفاوت ايچون مماثله متعذر در (ولا في قطع يد من نصف الساعد) وكذلك ديرسك بيندن قطع يدده دخي قصاص يوقدر مروايدن علت ايچون (وجائفة برئت) باشك وبطنك جوفنه بالغ اولان جراحتك اوكلمسنده قصاص يوقدر * زيرا جائفه ده اوكولمق نادر در پس ثاني بي يعني ضاربي اندن بري اولمق وجهي اوزره مجروح ايلك ممكن اولمز پس انك كبي مجروح ايلمك اهلاكدر اولور پس جائز اولمز اما قچان جائفه اوكلمسه پس اكر سرايت ايدرسه قود واجب اولور واكر سرايت ايتمزسه اوكلمقدن وسرايتدن حال ظاهر اولنجه قصاص اولنمز (وفي لسان وذكر) وذكر اولنان كبي اسانده وذكرده دخي قصاص يوقدر ايكيسنده ده حفظ مماثله ممتنع اولديغي ايچون زيرا انقباض وانبساط ايكيسنده ده جاري اولور وابو يوسفدن روايت اولندي كه اكر قطع ديبندن اولورسه قصاص اولنور (الا اذا قطع الحشفة) لامكر كه ذكردن حشفه قطع اولندي ايسه حفظ مماثله ممكن اولديغي ايچون بونقديرجه قصاص اولنور (وطرفي الذمي والمسلم سواء) وذمي ايله مسلك طرفلري برابردر ارشده ايكيسي بيننده تساوي ايچون (وخير المجني عليه ان كان يد القاطع شلاء اوناقصة اورأس الشاج اكبر بين القود والارش الكامل) واكر يدك قاطعي چولاق اولورسه ياخود پارمقلري ناقص اولورسه ياخود باش ياران كمسنه نك باشي ياريلان كمسنه نك باشندن اكبر اولورسه مجني عليه يعني الي قطع اولنان ياخود باشي ياريلان كمسنه قصاص ايله ارش كامل بيننده مخير قلندي * اما اول اولكه قچان قاطعك يدي چولاق اولسه ياخود پارمقلري ناقص اولسه ومقطوعك يدي صحيحه وتامه اولسه مخير اولمسنك علتي بكماله حقني استيفا متعذر اولديغي ايچوندر پس يدن حقه قاطعك يد معيبه سنك قطعنده تجوز ايله ارش كامل اخذ ايلمك بيننده مخير قلندي بر كمسنه بر انسانك مثلياتدن بر شيئني اتلاف ايدوب واول شيء مثلي ناسك يدلرندن منقطع اولوب واندن باقي قالمبوب الارديسي باقي قالدقده ناقص اولديغي حالده اول موجودي اخذ ايتمك بيني ايله قيمتني اخذ ايلمك بيننده مخير قلنديغي كبي * واما ثاني اولكه قچن يارق ياريلان باشك ايكي جانبلرينك مابيني استيعاب ايدوب باش يارانك باشنك ايكي جانبلرينك مابيني استيعاب ايتمامكله يارانك باشي ياريلديغي باشدن اكبر اولدقده باشي ياريلان مخير اولمسنك علتي اولدركه پس يارق اولمدي الاشين وير بجي اولديغيچون قصاصي موجب اولدي ايمدي يارق زياده اولدقچه شين دخي زياده اولور وباش يارانك باشنك ايكي جانبلرينك مابينني يارق استيعاب ايلسنده كندونك ياريلديغي اوزره زياده واردر وحقي مقدارني استيفا ايله باشي ياريلنه لاحق اولان شينك مثلي باش يارانه لاحق اولمز بلكه زياده اولور ايمدي باشي ياريلان قصاص ايله ارش كامل بيننده مخير قلنور چولاق ايله صحيحده اولديغي كبي (لا بقطع يدين بيد ان امر السكين عليهما فقطعت) ايكي يد بريد ايله قطع اولنمز اكر ايكي كمسنه بريد اوزره بچاغي مرور ايتدير وب قطع ايلسه لردي * يعني قچان ايكي رجل بر بچاغي بر جانبدن اخذ ايدوب بر رجلك يدي اوزره مرور ايتديروب حتى يد منفصل اولنجه قطع ايلسه لردي اول ايكي رجلك اللري قطع اولنمز وامام شافعي انفس اعتباريله ايكيسنكده يدلري قطع اولنور زيرا انفسه تابعه درديدي * اما قچان ايكيسندن بري يدك بر جانبندن وآخري جانب آخردن بچاغي مرور ايتدرسه حتى ايكي بچاق وسطده بر برينه ملاقي اولوب و يد دوشسه اول وقت انده ايكيسندن هر بري اوزره قصاص واجب اولمز * زيرا ايكيسنك هر برندن سلاح مرور ايتدرمك بولنمدي الا بعض عضو اوزره بولندي ديدي * ولزوم ايچون علت اولدركه تحقيقا ايكيسندن هر بري يدك بعضني قطع

ایدیجیدر* زیرا ایکیسندن برینك قوتیله قطع اولنان شیء آخرك قوتیله قطع اولنمز پس کلی بعضله قطع جائز اولمز وایکی دخی واحد ایله قطع اولنمز بر الك تقدم اولدیغی ایچون پس تنکیم فی ن ایکیسندن هر بری بچاغی جانب آخردن مرور ایتدیردیکی کبی اولدی نفس بونك خلافیدر که زیرا انده شرط انجق عصمتده برابرلکدر وطرفده برابرلك منفعتده وقیمتده اعتبار اولنور (وضمنا دیتها) واول یدی قطع ایدن کسنه‌لر یدك دیتنه ضامن اولورلر زیرا تلف ایکیسنك فعلی ایله حاصل اولور پس ایکیسنك اوزرینه نصف دیت واجب اولور وهر برینك اوزرینه مالترندن ربع دیت واجب اولور مرور ایدن ملك ایچون (وان قطع رجل یمینی رجلین) واکر بر رجل ایکی رجلك صاغ اللرین قطع ایلسه‌یدی برابردر کرك معا قطع ایلسون وکرك تعاقبله قطع ایلسون (فلهما یمینه) فیچان حاضر اولسه‌لردی اول ایکی رجل ایچون قاطعك یمینی قطع واردر (ودیة ید) وبر یدك دیتی واردر یعنی نصف دیه نفس واردر پس ایکیسی بینده تقسیم اولنور اما ایکیسی ایچون قطعك ثبوتنه باعث سبب استحقاقده برابرلکلری استحقاقده تساویلرین ایجاب ایتدیکی ایچوندر متقدم ومؤخر اولمغه اعتبار یوقدر ترکه‌ده ایکی غریم کبی وبونك بیانی اولدر که زیرا اول ایکی یدلری قطع اولنان ایکی رجلدن هر برینك حقلری یدك کاملنده ثابتدر ثانینك حقنده سببك متقرر اولدیغی ایچون واما بنك ایکیسی ایچون ثابت اولمسی پس بیلدیکك شیء ایچونکه تحقیقا بو مقامده اطراف اموال حکمنده‌در ودخی ذکر اولنان کبی بیلمش ایدککه تحقیقا کامل اوزره قصاص ایکیسی ایچون ثابتدر لکن هر بری حقنی کاملا وحقه استیفا ایلدی ایمدی بالضروره ذکر اولنان کبی اطرافك مالیتنه اعتبار لازم کلدی حق مظلوم ظالم اوزره باقی قالسون ایچون بو اجلدن دیت واجب اولدی قصاص نفس اولدیغی وقتده بونك خلافی اوزره‌در که اول وقت قتل ایله ایکیسی ایچون دیتسز اکتفا اولنور * مصنف یمینی رجلین ایله قید ایلمکه باعث زیرا قاطع اکر رجلك برینك صاغنی وآخرك صولنی قطع ایلسه‌یدی بو ایکیسیله قاطعك ایکی یدلری قطع اولنور وکذلك بر رجل بر رجلك ایکی یدلرین قطع ایلسه‌یدی قاطعك ایکی یدلری قطع اولنور (فان حضر احدهما) واکر یدلری قطع اولنان ایکی رجلك بری حاضر اولسه‌یدی (وقطع) وقاطعك یدی قطع اولنسه‌یدی (فللآخر الدیة) رجل آخر ایچون دیت واردر یعنی ید واحده‌نك دیتی وار * زیرا حاضر ایچون حقنی استیفا ایلمك لازمدر آخر حاضر اولنجه تأخیر ایتمك اوزرینه واجب اولمز یقین حقی ثابت اولدیغی ایچون وآخر حق طلب ایلامك یاخود مجانا عفو ایلمك یاخود صلح اولمق احتمالی ایچون * پس قچان رجل اول حقنی قصاصله استیفا ایتسه‌یدی رجل ثانینك حقی ید واحده‌نك دیتنك تمامنده باقی قالور* زیرا اطراف نفوس کبی دکلدر نتکیم مرور ایتدی (رمی عمدا فنفذ الی آخر فماتا یقتص للاول) برکسنه برکسنه‌یه عمدا اوق آتوب اوقی اول کسنه‌دن چیقوب برکسنه‌یه دخی نفوذ ایدوب ایکیسیده اول اوقدن فوت اولسه‌لردی اوقك اول اوردیغی کسنه ایچون اوقی آتان کسنه قصاص اولنور زیرا عمدا آتدی (وعلی عاقلته الدیة للثانی) واوق آتان کسنه‌نك عاقله‌سی اوزره رجل ثانی ایچون دیت لازم کلور * زیرا خطأ فوت اولدی (قطع ید رجل) بر رجل بر رجل آخرك یدینی قطع ایتسه‌یدی (ثم قتله اخذ بهما) اندنصکره قاطع اول آخری قتل ایتسه‌یدی اول قاتل قطعنك وقتلنك موجبیله اخذ اولنور (فی عمدین ومختلفین) قطعك وقتلك ایکیسنده یله عمدده وعمدا قطع وخطأ قتلده یاخود خطأ قطع وعمدا قتلده (بری بینهما اولا) قطع ایله قتل بینده کرکسه قطعك جرحی بری اولسون کرکسه اولسون * بری قولی عمدین ومختلفین قولنه متعلقدر * اما ایکی عمدده اکر قطعله قتل بینده قطعك یاره‌سی ایو اولورسه قطعله قصاص اولنور اندنصکره قتل اولنور واکر قطعله قتل بینده یاره‌سی ایو اولمدیسه امام اعظم قتنده ینه قطعله قصاص اولنوب بعده قتل اولنور * زیرا قطع بعده قتل صورة ومعنی مثلدر واما بن قتنده قتل اولنوب قطع اولنمز * پس قطعك جزاسی قتلك جزاسنده داخل اولور واما مختلفینده پس تحقیقا قاطع قچان عمدا قطع بعده خطأ قتل ایتدیسه قطع ایچون قصاص اولنوب ودیه نفس اخذ اولنور وعکسنده قطع ایچون دیت اخذ اولنوب وقتل ایچون قصاص اولنور ایکی جنایتك مختلف اولمسیله ایکیسندن بری عمدا وآخری خطأ اولدیغی ایچون (وفی خطأین بینهما برء) وذکر اولنان کبی قطع ودیت ایله اخذ اولنور ایکی خطانك بینده برء اولورسه یعنی دیه قطع ودیه قتل ایله اخذ اولنور (وبدیة فی خطأین

لابرء بينهما) ومابينلرنده برء اولميان ايكى خطاده يعنى خطاى قطع وخطاى قتلده قاتل دية واحده ايله اخذ اولنور *زيرا قطعك ديتى قتلك اثر ينك استحكامى قتلده واجب اولور واول استحكام سرايتك عدمى معلوم اولمقدر وبو صورتك بينيله بينلرنده برء اولميان ايكى عمدك بيننده فرق اولدركه تحقيقا ديت غير معقول مثليدر پس اصل اولان ديتك واجب اولماسيدر قصاص بونك خلافى اوزره در كه زيرا قصاص مثل معقولدر حاصل كلام تحقيقا قتل يا عمدا ويا خطادر وقطع دخى كذلك يا عمدا يا خطادر ايمدى درت اولدى بوندنصكره قطع قتل بيننده برء اولمق واراولمامق وار پس سكز اولدى وهر برينك حكمى بيان اولندى (كما فى ضرب مائة سوط برئ من تسعين ولم يبق اثر ومات من عشرة) انه كيم يوز قامچينك ضربندن مضروب طقساننك المندن برى اولوب اثرى باقى قالميوب اون قامچيده فوت اولمسى كبى اول وقت ديت واحده ايله اكتفا اولنور *زيرا مضروب برى اولوب وقتا كه طقسان قامچيدن برى اولدى ضمان حقنده طقسان قامچى معتبره باقى قالمدى الا تعزير حقنده باقى قالدى وكذلك هر جراحتكه اوكلوب واندن اثر باقى قالميه امام اعظم وابو يوسف قتنده مثلنده حكومة عدل واردر وامام محمد قتنده طبيبك اجرتى ودوالرينك قيمتى واردر (وان بقى وجب حكومة عدل ودية لما واكر اثردن باقى قالورسه حكومة عدل وقتل ايچون ديت واجب اولور وعن قريب دياتده بيانى كلور (عفا المقطوع عن القاطع فات منه ضمن ديته) يعنى بر رجل بر رجلك يدينى عمدا قطع ايتسيدى *پس مقطوع قاطعدن عفو ايتسيدى اندنصكره اول قطعدن مقطوع فوت اولسيدى * پس قاطع اوزره مالنده ديت لازم كلور (ولو عما يحدث منه ايضا) وذكر اولنان كبى قطعدن حادث اولان شيدن عفو ايتسيدى (او عن الجناية فهو عفو) ياخود جنايتدن عفو ايتسيدى اول عفو نفسدن عفودر (ولا شئ عليه) وقاتل اوزره برشئ لازم كلمز (فالخطأ من الثلث والعمد من الكل) پس خطا ثلثدن وعمد كلدندر يعنى اكر جنايت خطا اولورسه وجنايتدن عفو اولنورسه پس اول عفو ديتدن عفودر ثلثدن معتبر اولور *زيرا ديت مالدر پس اكا حق ورثه متعلق اولور وعفو وصيتدر ايمدى ثلثدن صحيح اولور واما عمد پس انك موجبى قصاصدر واول قصاص مال دكلدر اكا حق ورثه متعلق اولمز ايمدى اندن عفو كامل اوزره صحيح اولور بو امام اعظم قتنده در واماماين قتنده قطعدن عفو نفسدن عفو كبيدر ذكر اولنان كبى (كذا الشجة) كذلك شجه ده ذكر اولنان كبيدر يعنى تحقيقا باش يارلغندن عفو قطعدن عفو كبيدر امام اعظم قتنده واماماين قتنده قطعدن عفو كبى نفسدن عفودر (قطعت امرأة يد رجل عمدا فنكحها على يده ثم مات فلها مهر مثلها وعليها الدية فى مالها) بر مرأة بر رجلك عمدا اليدينى قطع ايتسيدى پس رجل اول قطع اولنان يدى اوزره اول مرأه يى نكاح ايتدكدنصكره اول رجل فوت اولسيدى اول مرأه ايچون مهر مثل واردر و مرأه اوزره كندو مالنده ديت واردر (وعلى عاقلتها لو خطأ) وديت مرأه نك عاقله سى اوزره در اكر خطا اولورسه بو امام اعظم قتنده در *زيرا يدن ياخود قطعدن عفو قطعدن حادث اولان شيدن عفو اولمز پس كذلك يد اوزره ياخود قطع اوزره تزوج قطعدن حادث اولان شيدن تزوج اولمز امام اعظم قتنده *بوندنصكره اكر قطع عمدا اولورسه طرفده قصاص اوزره تزوج اولور قصاص ايسه استيفا تقديرى اوزره مال دكلدر وسقوط تقديرى اوزره اولمسى اولبدر پس مهره صالح اولمز ايمدى مهر مثل واجب اولور *اكر دينلورسه كه تحقيق سبقت ايتديكه تحقيقا قصاص طرفده رجل ايله مرأه بيننده جارى اولمز قصاص اوزره مرأه نك تزوجى نه كيفيتله صحيح اولور *جوابنده بز ديرز كه عمد ايچون موجب اولان اصل قصاصدر حق سبحانه وتعالينك (والجروح قصاص) قول شريفى ايچون وساقط اولمسنه باعث تعذر ايچوندر يعنى مانعك قيامى ايچون استيفا متعذر اولديغى ايچون *اندنصكره مرأه قاطعه اوزره ديت واجب اولور زيرا تزوج اگرچه كيم عفوى متضمن ايسه ده لكن طرفده قصاصدن عفودر پس قچان سرايت ايتسيدى متبين اولديكه تحقيقا قطع عفوه متناول اولمز قتلدر پس ديت واجب اولور نفسدن عفوك صحتى اولمديغى ايچون واول واجب اولان ديتك اداسى كندو ماليله در * زيرا عمدا واقع اولمشدر وعاقله ايسه عمدى تحمل ايلمز پس قچان اول قطع ايچون ديت واجب اولديسه اول مرأه قاطعه ايچون مهر واردر اكر مهر ديته برابر اولورسه برابرينه تقاص اولنور واكر ايكيسندن برى اكثر ايسه اكثرك صاحبى آخره رجوع ايدر واكر قطع خطا ايسه تزوج يدك ارشى اوزره اولور وقچان اول قطع نفسه سرايت ايدرسه متبين اولور كه تحقيقا يد ايچون ارش

بوقدر ومهر مسمى دخى معدوم دراعدى مهر مثل واجب اولور نته كيم قچان رجل مرأه‌نى يدنده اولان
شى اوزره تزوج ايدوب حال بوكه رجلك يدنده برشى اولميوب مهر مثل واجب اولديغى كبى ودية نفس قتل ايله
واجب اولور * زيرا بو خطادر ومقاصه دخى واقع اولمدى زيرا ديت عاقله اوزره‌در * بن دير مكه لايق اولان
قول مختار اوزره ديتده مقاصه واقع اولمقدر اولكه عاقله اوزره ديتك واجب اولماسيدر نته كيم عن قريب
تحقيقى كاور (ولو على يده ومايحدث منها) واكر يدى قطع اولان رجل يدينى قطع ايدن مرأه‌يى يدى اوزره
واندن حادث اولان سرايت اوزره تزوج ايتسيدى (او على الجناية فمات منه فلها مهر مثلها لو عمدا)
ياخود جنايت اوزره تزوج ايدوب رجل اول قطعك سرايتندن فوت اولسيدى اكر قطع عمد ايسه
اول مرأه ايچون مهر مثل واردر * زيرا قصاص اوزره نكاحدر وقصاص ايسه مال دكلدر مهر ايچون
صالح اولمز ايدى مهر مثل واجب اولور * نته كيم قچان رجل مرأه‌يى خمر وياخنزير اوزره نكاح ايلديكى كبى
(ولاشئ عليها) ومرأه اوزره برشى بوقدر يعنى نه ديت ونه قصاص واردر * زيرا رجلك حق قصاصدر حال بوكه
اول قصاص مهر اولمق اوزره سقوطنه راضى اولدى وقصاص ايسه مهره صالح اولمز ايدى اصلا ساقط اولدى
(ورفع عن العاقلة قدر مهر مثلها لو خطأ) واكر قطع خطأ واقع اولدى ايسه عاقله دن مرأه‌نك مهر مثلى
مقدارى رفع اولندى * زيرا بو تقديرجه تزوج ديت اوزره‌در ديت ايسه مهره صالح اولور (فان ساوى الدية
ولا مال له سواه)واكر ديت مهر مثله مساوى اولورسه ومهر مثلدن غيرى مالده اولمسيدى (فلا شئ عليهم)
عاقله اوزره برشى لازم كلمز * زيرا تزوج حوايج اصليه‌دندر پس جميع مالدن اعتبار اولنور وعاقله لراندن يعنى
مساواتدن مرأه ايچون برشيئه غرم اولمزلر * زيرا عاقله لر مرأه‌نك جنايتى سببيله تحمل ايدرلر انكچون
نه كيفيتله غريم اولورلر (وفى الاكثر لم تجب الزيادة) يعنى اكر مهر مثل ديتدن اكثر اولورسه زياده‌سى
واجب اولمز * زيرا مرأه مهر مثلدن اقله راضيه اولدى (والزائد فى الاقل) يعنى اكر مهر مثل ديتدن
اقل اولورسه عاقله دن مهر مثل رفع اولنوب وديتدن زياده‌سى (وصية لهم) عاقله ايچون وصيتدر واول
وصيت صحيح اولور * زيرا عاقله اجانبدندر پس اول وصيت اولان زياده ثلثدن چيقارسه عاقله دن انك كبى
رفع اولنور واكر ثلثدن چقمازسه عاقله دن ثلث مقدارى ساقط اولور وفضله‌يى ولى‌يه ادا ايدرلر * زيرا وصيت
نافذ اولمز الا ثلثدن اولور (قطعت يده) يعنى مثلا زيد بكرك يدينى قطع ايدوب بكر قاضى قتنده اثبات ايدوب
قاضى قصاصله امر ايلدكده (فاقتص له) پس زيد بكر ايچون قصاص اولنسيدى زيدك يدى قطع اولنمغله
(فمات) پس مقطوع اول كه بكردر فوت اولسيدى (قتل المقتص منه به) بكر ايچون قصاص اولنان
زيد مقدم قطع ايلديكى يد ايچون قتل اولنور * زيرا سرايت ايله متبين اولديكه تحقيقا زيدك جنايتى عمدا قتل
اولدى وبكرك قصاصده حق نفسده اولدى وزيددن قطعك استيفاسى بكرك قتلده حقنك سقوطنى
ايجاب ايلمز (وضمن دية النفس من قطع قودا فسرى) قصاصا بنفسه غيرك يدينى قطع ايدن كمسنه‌يه
سرايت ايدوب مقطوع اليد فوت اولورسه قاطع دية نفسه ضامن اولور * يعنى تحقيقا انك ايچون طرفده حق
قصاصى اولان كمسنه حاكمك حكمنسز بنفسه استيفا ايدوب قاطعك طرفنى قطع ايتدكدنصكره نفسه
سرايت ايدوب فوت اولسيدى امام اعظم قتنده دية نفسه ضامن اولور امامين قتنده ضامن اولمز امام شافعينك
قوليده بودر * زيرا قاطع ثانى حقنى استيفا ايلدى اولكه قطعدر پس سرايتك حكمى ساقط اولدى * زيرا
سرايتدن احتراز قاطعك وسعندن خارجدر پس قطع شرط سلامتله تقييد اولنمدى باب قصاص منسد
اولمسون ايچون * پس قاطع امام كبى اولدى قچان سارق قطع اولنوب سرايتله فوت اولدقده ودخى بزاغ
يعنى حيواناتدن قان آليجى وقان آليجى وحجامت ايديجى وسنتجى كبى وامام اعظم ايچون علت اولدركه تحقيقا
قاطع ثانى قاطع اولى بغير حق قتل ايتدى * زيرا انك حق قطعده در موجود ايسه قتلدر الا بو قدر فرق
واركه قصاص شبهه ايچون ساقط اولدى * زيرا قاطع ثانى مخطى معناسنده‌در * زيرا حقنى استيفا قصد
ايلدى قتل قصد ايلمدى وخطأ قتل ايسه ديت ايجاب ايدر * مسائلدن ذكر ايلدكلرى بونك خلافى اوزره‌در
زيرا قاضى اوزره قضايه تقليدى ايله انده قصاص ايله حكم واجب اولور و بزاغ وفصادو بونلرك كبى اوزره
عقد اجرتله واقامت واجب ايله عمل سلامت شرطيله تقييد اولنمدى حربى‌يه رمى ايتمك كبى وبزم مسئله مزده

قاطع ثانی استیفا ایله عفو بیننده مخیردر بلکه عفو مندوبدر پس انك استیفاسی بشرط السلامه درصیده
رمی ایتمك کبی فقهانك دیدکاری بودر * و بونك ظاهری اوزره سؤال وارد اولور که تحقیقا قصاصك
بنفسه استیفاسی بوصورتده نیچون شبهه ایراث ایدوب اول شبهه ایله قصاص ساقط اولور سه لایق اولان
صورة اولیده حکم قاضی شبهه ایراث ایدب اول شبهه ایله قصاص ساقط اولمق ایدی زیرا قاضینك حکمی
بنفسه مباشرتدن ادنی دکلدر * بو سؤالك دفعنده بن دیرمکه تحقیقا حکم قاضی انکله قصاص ساقط
اولور شبهه ایراث ایتمز بلکه قطعك مدعیسی اوزره قصاصی ایجاب ایدر * زیرا قیچان مدعی قاضی قتنده
قطعی ادعا و اثبات ایدیدی مدعینك اثباتی قاضی اوزره قطع ایله حکمی ایجاب ایدر پس مدعی قاضی ایچون
کره ایدیجی حکمنده اولور نته کیم بنفسه قصاصی استیفا ایدن مخطی حکمنده اولدیغی کبی بلکه قاضی
حقیقة کره اولنمش اولور اکراهك تعریفی مقتضاسی اوزره اولکه برایشه رضاسی اولیان کمسنه اوزره
اول ایشه حملدر اختیار ایله دکل * پس قیچان مدعی مکره حکمنده یاخود قاضی حقیقة مکره اولدی ایسه
قاضی اوزره قصاص ایله حکم واجب اولدی * زیرا قاضی بو تقدیرجه قصاص ایچون آلت اولدی و حکم
قاضی ایله اولان قتل عمد ایچون مباشرت کبی اولدی نته کیم موضعنده تقریر اولندی (وارش الید) دیة
النفس قولی اوزره عطفدر یعنی ارش ید ضامن اولور (من قطع ید من له علیه قود نفس فعفا عنه) یعنی
مقتولك ولیسی قاتلك یدینی قطع ایتدکدنصکره قتلدن عفو ایتدیدی امام اعظم قتنده یدك ارشنه
ضامن اولور و امامین قتلرنده ضامن اولمز * زیرا ولی مقتول جمیع اجزاسیله نفسك اتلافنه مستحق اولوب
بعضی اتلاف ایتدی * پس قتلدن انی عفو ایتدی ایمدی قطع اولان بعضك ماعداسنی عفو ایتدی و امام اعظم
رحمة الله علیهك علتی اولدر که تحقیقا ولی مقتول حقنك غیریسنی استیفا ایتدی لکن شبهه ایچون قصاص
واجب اولمز

* (باب الشهادة فی القتل واعتبار حالته)

بو باب قتلده شهادتك و حالة قتلك اعتباری بیاننده در (القود یثبت للورثة بدأ لا ارثا) قصاص ورثهٔ
مقتول ایچون بدأ ثابت اولور بو خسه ارثا ثابت اولمز * معلوم اولسونکه بو مقامده ایکی طریق وارد ر اولکیسی
طریق خلافتدر و بو طریق اول مورث حقنده منعقد اولان سبب ایله ابتداء وارث ایچون ملك ثابت اولمقدر
نته کیم قیچان عبد هبه قبول ایتسیدی پس تحقیقا اول ملك موهوب ابتداء عبددن بطریق الخلافه
مولی ایچون ثابت اولدیغی کبی زیرا ملك ایچون اهل دکلدر * و طریق ثانی طریق وراثتدر و بو طریق ملك
مورث ایچون ثابت اولدقدنصکره مورثدن وارثه نقل ایله وارث ایچون ثابت اولمقدر * پس امامین طریق
وراثته ذاهب اولدیلر که تحقیقا قصاص میتدن موروثدر حتی انده سهام ورثه اجرا اولنور و قبل الموت
عفوی صحیح اولور و قصاص ماله منقلب اولدقده میتك دینلری اندن قضا اولنور و اندن وصیتلری تنفیذ اولنور
دینده اولدیغی کبی دینلدیکی ایچون و امام اعظم طریق اوله ذاهب اولدی تحقیقا قصاص موروث
دکلدر * زیرا بعد الموت ثابت اولور تشفی ایچون و مقتولك انتقامنی الق ایچون و میت ایسه بونك اهلندن
دکلدر و قصاص میت ایچون منعقد اولان سبب ایله بطریق الخلافه ورثه ایچون ثابت اولمغك معناسی یعنی ورثه
میت مقامنده قائم اولوب میت ایچون ثابت اولمقسزین ابتداء مستحق اولورلر * زیرا قصاص محلنده فعلك
مالکیدر مجروحك موتندن صکره میتدن ایسه فعل متصور اولمز و بو جهتدن مجروحك موتندن اول
ورثه نك عفوی صحیح اولور و مجروحك عفو یتك صحتنه باعث * زیرا سبب مجروح ایچون منعقد اولدی و حق
سبحانه و تعالینك (ومن قتل مظلوما فقد جعلنا لولیه سلطانا) قول شریفی قصاص ابتداء ورثه ایچون ثابت
اولمسی اوزره نصدر * دین ایله دیت بونك خلافیدر که زیرا میت مالك ملکی ایچون اهلدر بو اجلدن برکمسنه
شبکه نصب ایدوب موتندنصکره اول شبکه یه صید واقع اولسه میت اول صیده مالك اولور و اختلافك اصلی
امام اعظم قتنده استیفاء قصاص ورثه نك حقی اولدی امامین قتنده میتك حقی اولمغه راجعدر پس قیچان
قصاص امام اعظم قتنده ابتداء ورثه ایچون حق ثابت اولدی ایسه (فلا یصیر احدهم خصما عن الباقی)
پس انلردن بریسی باقیلرندن وکالتسز باقیلرینك حقلرینی اثباتده خصم اولمز و حاضرك بینه اقامتیله غائب

حقنده قصاص ثابت اولماز (فلو برهن بغيبة اخيه على قتل ابيه) واكر قرنداشنك غيبتنده باباسنك
قتلی اوزره بینه اقامت ایتسیدی (فحضر یعیدها) پس اول غائبده اولان قرنداشی حاضر اولدقده اول
بینه‌یی اعاده ایدر استیفایه قدرت حاصل اولمق ایچون (ویحبس القاتل) وقاتل حبس اولنور حاضر بینه
اقامت ایتدکده بالاجماع * زیرا قاتل قتل ایله متهم اولدی متهم ایسه حبس اولنور (بخلاف الخطأ والدین)
خطا ایله قتل ودین بونك خلافی اوزره‌در * حرف جر یعیدها قولنه متعلقدر یعنی اکر قتل خطأ اولورسه
بینه‌یی اعاده‌یه حاجت اولماز * زیرا موجبی مالدر وطریق ثبوتی میراثدر وکذلك دینده بویله‌در فچون
ورثه‌دن بری بینه اقامت ایتسه که تحقیقا باباسی ایچون فلان کمسنه اوزرنده شو مقداری اله جغی واردر
پس قرنداشی حاضر اولدقده بینه‌یی اعاده ایتمز (برهن القاتل على عفو الغائب فالحاضر خصم ویسقط
القود) یعنی فچان ورثه‌نك بعضی غائب وبعضی حاضر اولسیدی پس قاتل حاضر اوزره بینه اقامت ایتسه که
تحقیقا غائب عفو ایلدی پس حاضر خصمدر * زیرا قاتل قصاصده حاضرك حقنك سقوطنی وماله انتقالنی
ادعا ایدر * پس فچان سقوط حقله قضا اولنسه غائب اوزره قضا اولنمش اولور حاضره تبعیت ایچون (كذا
لو قتل عبد لرجلين احدهما غائب) کذلك ایکی رجلك عبدی عمدا قتل اولنسیدی اول ایکی رجلك بری غائب
اولسیدی * پس قاتل حاضر اوزره تحقیقا غائب قصاصدن عفو ایتدیکنی ادعا ایتسیدی حاضر خصمدر
وقصاص ساقط اولور اکر ثابت اولدیسه ذکر اولنان علت ایچون (اخبر ولیا قود بعفو شریکهما فهو عفو
للقصاص منهما) یعنی تحقیقا بر رجل عمدا قتل اولنسیدی واول رجلك اوچ ولیسی اولسیدی پس اول
اوچ ولینك ایکیسی صاحبلری اولان اوچنجی ولی اوزره عفو ایلدی دیو شهادت ایتسه‌لردی پس اول
ایکیسنك اخباری ایکیسندن قصاص ایچون عفودر * وبو مسئله درت وجه اوزره‌در * مصنف
وجه اولی (فان صدقهما) قولیله ذکر ایلدی * پس اکر قاتل ایله شریك اول ایکی مخبرلری تصدیق ایدرلرسه
(فلا شیء له) اول شریك ایچون برشیء یوقدر * زیرا تصدیقیله نصیبنی ابطال ایلدی (ولهما ثلثا الدیة)
واول ایکی مخبر ایچون دیتك ثلثانی واردر زیرا انلرك نصیبلری مال اولدی * ومصنف وجه ثانی‌یی
وان کذبهما) قولیله ذکر ایلدی یعنی شریکله قاتل اول ایکی مخبری تکذیب ایدرلرسه (فلا شیء للمخبرين)
اول مخبرلر ایچون برشیء یوقدر * زیرا ایکیسیده اخبارلری ایله قصاصده اولان حقلرینی اسقاط ایدوب
پس قصاص ماله منقلب اولدی واول مخبرلر ایچون مال یوقدر قاتل ایله شریکك تکذیبی ایچون
(وللشريك ثلثها) واول ایکی مخبرك شریکی ایچون دیتك ثلثی واردر * زیرا اول مخبرك حقی وقتا که
قصاصده ساقط اولدی ایسه اول ایکیسنك قصاصده شریکنك حقی دخی تجزی منعدم اولمغله ساقط اولوب
ماله انتقال ایتدی واول ایکیسنك مالده حقلری دخی قصاصده ساقط اولدیغی کبی ساقط اولدی ذکر اولنان
علت ایچون * پس اول ایکیسنك شریکنك حقی باقی قالدی اولکه ثلث دیتدر * ومصنف اوچنجی وجهی
(وان صدقهما القاتل وحده) قولیله ذکر ایلدی واکر یالکز قاتل تصدیق ایدوب شریك اول ایکیسنی
تکذیب ایدرسه (ولكل منهم ثلثها)اوچ ولیدن هربری ایچون ثلث دیت واردر * زیرا قاتل وقتا که اول ایکی
مخبرلری تصدیق ایلدی ایسه اول ایکیسی ایچون دیتك ایکی ثلثنی اقرار ایلدی * پس دیت لازم کلدی وشریکك
حقنك بطلاننی ادعا ایلدی پس تصدیق اولنموب ماله محول اولدی وقاتل دیته ثلاثا غریم اولدی ومصنف
دردنجی وجهی (وان صدقهما الشريك فقط) قولیله ذکر ایلدی یعنی اکر اول ایکی مخبری یالکز شریك
تصدیق ایدوب قاتل تکذیب ایدرسه (وله ثلثها)اول شریك ایچون دیتك ثلثی واردر یعنی قاتل ثلث
دیته غریم اولور اولکه شریکك نصیبیدر (ویصرف الى المخبرين)واول ثلث ایکی مخبره صرف اولنور
زیرا شریکك زعمی تحقیقا کندوبی عفو ایتدی قیاس ایلدی ایکی مخبری تصدیق ایلدیکی ایچون پس
قاتل اوزره برشیء یوقدر وایکی مخبر ایچون قاتل اوزره دیتك ایکی ثلثی واردرو بونده اولان شیکه ثلث دیتدر
مال قاتلدر واول مال ایکی مخبرك حقی جنسندندر پس اول ایکیسنه صرف اولنورو قیاس قاتله برشیء
لازم کلمك ایدی زیرا اول ایکی مخبر قاتل اوزره مال ادعا ایتدیلرو قاتل انکار ایدر پس ثابت اولمدی وقاتلك
شریك ایچون اقرار ایلدیکی شیء تکذیبی ایله باطل اولدی یعنی عفو ایلدی انکیچون بنم اوزرمده حقی واردر

دیمسیله وجه استحسان اولدرکه تحقیقا قاتلك ایکی مخبری تکذیبی ایله مشهود علیه ایچوب ثلث دیتله اقرار ایتدی وتحقیقا قصاص انلرك عفوایله اخبار ایلملری ایله ساقط اولدی زعم ایتدیکی ایچون اول ایکی مخبردن ابتداء عفو کبی ومقرله قاتلی حقیقة تکذیب ایلمز بلکه وجوبی غیره مضاف قیلرو بونك کبیده اقرار تزویر اولنمز یعنی دوندرلمز مثالی برکمسنه فلان کمسنه ایچون بنم اوزریمده یوزدرهم واردر دیدکده اول فلان بنم ایچون دکلدر لکن اول یوزدرهم فلان ایچوندر دیدیکی کبی پس مال فلان ثانی ایچون اولور کذلك بومقامده دخی بویله در (اختلفا شاهدا القتل فی زمانه اومکانه اوآلته) قتلك ایکی شاهدلری قتلك زماننده یاخود مکاننده یاخود آلتنده اختلاف ایتسه‌لردی ایکیسندن بری عصا ایله وآخری قلج ایله قتل ایتدی دیمکله (اوقال شاهد قتله بعصا وقال الآخر جهلت آلة قتله لغت) یاخود برشاهد عصا ایله قتل ایتدی دیوب وشاهد آخر آلة قتلنی بیلمم دیسیدی اول شهادت لغو اولدی * زیرا قتل زمانك ومكانك وآلتك اختلافی ایله مختلف اولور وآلتك احکامیله دخی مختلف اولور ومطلق مقیده مغایر اولور پس هرقتل اوزره شهادت فرد اولدی ایمدی رد اولندی (شهدا بقتله وقالا جهلنا آلته وجب الدیة) ایکی کمسنه برکمسنه نك قتلنه شهادت ایدوب ودیدیلر که قتلك آلتنی بیلمز قاتل اوزره دیت واجب اولور قیاس برشیٔ واجب اولمامق ایدی * زیرا قتل آلتك اختلافیله مختلف اولور پس مشهود به مجهول اولدی ووجه استحسان اولدرکه تحقیقا انلر مطلق قتله شهادت ایلدیلر مطلق ایسه مجمل دکلدر قبل البیان انکله عمل ممتنع اولدیغی ایچون ایمدی موجب قتلك اقلی واجب اولور اولکه دیتدر وقاتلك مالندن واجب اولور * زیرا قتلده اصل اولان عمددر پس عاقله یه لازم کلمز رار امر ورایدن علت ایچون (اقر کل من رجلین بقتل زید وقال الولی قتلتماه فله قتلهما) ایکی رجلدن هربری زیدك قتلی ایله اقرار ایتسه‌لردی وزیدك ولیسی اول ایکی رجل مجتمعین اولدقلری حالده قتل ایلدیکز دیسیدی اول ولی ایچون انلرك قتللری جائز اولور * زیرا اول ایکی رجلدن هربری بانفراده قتلك کلی ایله اوزرینه واجب اولان قصاص ایله اقرار ایلدی ومقرله ذکر اولنان کبی اوزرینه قتلك وجوبنده تصدیق ایلدی لکن ولی مقری قتل ایله انفرادنده تکذیب ایلدی ومقرلهك مقری اقرار ایلدیکی شیئك بعضنده تکذیب ایلمسی باقیده اقرارینی ابطال ایلمز * زیرا اول تکذیب مقرك تفسیقنی ایجاب ایدرو مقرك فسقی اقرارنك صحتنی منع ایلمز (ولو کان مکان الاقرار شهادة لغت) یعنی ایکی رجل زید عمروی قتل ایلدی دیو شهادت ایلسه‌لر وایکی آخر کمسنه دخی عمروی بکر قتل ایلدی دیو شهادت ایلسه‌لر وولی زید وعمروایکیسی معا قتل ایلدی دیو ادعا ایدر ایکی شهادتلر لغو اولور * زیرا مشهود له کوولیدرانك شاهدی شهادت ایلدیکی شیئك بعضنده تکذیب ایلمسی شاهدك شهادتنی ابطال ایدر * زیرا تکذیب تفسیقدر وشاهدك فسقی شهادتنك ردینی ایجاب ایدر (شهدا بقتله خطأ وحکم بالدیة فجاء المشهود بقتله حیا ضمن العاقلة الولی) ایکی کمسنه برکمسنه نك خطأ قتلنه شهادت ایدوب ودیتله حکمندنصکره قتلنه شهادت اولنان کمسنه دیری اولدیغی حالده کلسیدی عاقله دیتی ولی یه تضمین ایتدیرر زیرا ولی دیتی بغیر حق قبض ایلدی (اوالشهود) یاخود شاهدلره تضمین ایتدیرر * زیرا مال انلرك شهادتیله تلف اولدی (ورجعوا علیه) وشاهدلر ولی اوزره رجوع ایدرلر * زیرا شاهدلر مضمونه مالك اولدیلر اولکه ولینك یدنده اولان شیئدر غاصبك غاصبی ایله غاصب کبی (والعمد کالخطأ الا فی الرجوع) وعمد خطا کبیدر الارجوعده دکل یعنی اکر شهادت عمدا اوزره ایسه پس بو شهادت ایله اوزرینه شهادت اولنان کمسنه قتل اولنسیدی بوندنصکره قتل اولندی دنیلان کمسنه حیا کلسیدی قتل اولان کمسنه نك وارثلری دیتی ولی یه تضمین ایله یاخود شاهدلره تضمین بیننده مخیر قلنور پس اکر ورثه شهوده تضمین ایتدیررلرسه شهود ولی اوزره رجوع ایتمزلر امام اعظم قتنده * زیرا انلر بومقامده ولی ایچون مال اولمیان شیئی واجب قیلدیلر اولکه قصاصدر پس مال ایله رجوع علرینه وجه یوقدر * زیرا ایتهماده مماثله بوقدر وامامین قتنده ولی اوزره رجوع ایدرلر خطاده اولدیغی کبی (ولو شهدا علی اقراره) واکر شاهدلر قاتلك خطأ قتلی ایله اقرارینه شهادت ایدرلرسه اندنصکره قتلنه شهادت اولنان کمسنه حیا کلسیدی (لم یضمنا) شاهدلر ضامن اولمزلر اکر شهادتلرنده کذبلری ظاهر اولمزسه (اوشهدا علی شهادة غیرهما فی الخطأ) یاخود کندولرك غیرینك خطاده شهادتنه شهادت ایلسه‌لر وعاقله اوزره دیتله قضا اولندقدنصکره قتلنه شهادت اولنان کمسنه حیا کلسیدی اول ایکی شاهدلر ذکر

اولنان کبی ضامن اولازلر * زیرا شهادتلرنده کذبلری ظاهر اولمدی * زیرا شهودبه اصولاً قتل اولوزره شهادتیدر بوخسه نفس قتله شهادت دکلدر (ضمن اولی الدیة) ایکی صورتده ده ولی دیتی عاقله ایچون ضامن اولور * زیرا ظاهر اولدیکه حقیقةً ولی عاقله دن دیتی بغیر حق اخذ ایلدی * بوندنصکره وقتاکه مصنف قتلده مسائل شهادتك بیانندن فارغ اولدی ایسه حال قتلك اعتباری مسئله لرینك بیانه شروع ایدوب (العبرة بحالة الرمی لا الوصول) اعتبار حالة رمیه در وصوله دکلدر دیدی * معلوم اوله که تحقیقاً اصل تحقیق ضمان وحل حقنده اعتبار وقت رمی ایچوندر * زیرا ضمان اولمز الا جنایتله واجب اولور و شخص جانی اولمز الا شخصك اختیاری تحتنده داخل بر فعل ایله اولور و اول فعل رمیدر وصول دکلدر (فتجب الدیة علی من رمی مسلما فارتد) پس دیت شول کمسنه اوزره واجب اولور که اول کمسنه بر مسلمه رمی ایتدی پس اوقی اکا واصل اولادن مسلم العیاذبالله تعالی مرتد اولدی (فوصل السهم الیه) پس اوق اکا واصل اولوب فوت اولسیدی پس رامی اوزره اول مرتدك وارثلری ایچون دیت لازم کلور امام اعظم قتنده وامامین رامی اوزره برشی لازم کلمز دیدیلر * زیرا تلف معصوم اولمیان محلده حاصل اولدی ومعصوم اولمیانك اتلافی هدردر وامام اعظمك عندی تحقیقاً اوق اتلاف کمسنه وقت رمیده معصوم ایدی حالبوکه اعتبار وقت رمیده در (وتجب القیمة لسید عبد رمی الیه) رمی صیغه مجهول ایله یعنی مرمیا الیه اولدی (فاعتقه فوصل الیه) رمی اکا واصل اولادن عبدك سیدی ایچون قیمة عبد واجب اولور پس سیدی انی اعتاق ایتدکدنصکره واصل اولوب فوت اولسیدی * زیرا عبد وقت رمیده مملوك ایدی پس امام محمد مرمیا قیمتیله مرمی اولدیغی قیمتك ما بینی فضله سی واجب اولور دیدی (والجزاء علی محرم رمی صیدا) صیده اوق رمی ایدن محرم اوزره جزا واجب اولور (فحل) پس احرامدن چیقسه (فوصل) بعدالخروج اوق اکا واصل اولسیدی * زیرا اول محرم وقت رمیده محرم ایدی (لا علی حلال رمی فاحرم فوصل) محرم اولمیان کمسنه صیده رمی ایدوب محرم اولدقدنصکره اوق صیده واصل اولسیدی جزا واجب اولمز * زیرا وقت رمیده محرم دکل ایدی (ولا یضمن من رمی مقضیا علیه برجم فرجع شاهده فوصل) ودخی رجم اوزره قضا اولنان کمسنه اوزرینه رمی ایدن کمسنه ضامن اولمز رمی اول مرجومك شاهدی رجوع ایتدکدنصکره واصل اولسیدی * زیرا مرجوم وقت رمیده مباح الدم ایدی

(کتاب الدیات)

بو کتاب دیتلرك بیانندهدر * دیات دیتك جمعیدر ودیت مصدردر ودی القاتل المقتول دیةً تعبیر اولنور ولی مقتوله بدل نفس اولارق مال اعطا اولنسیدی بوندنصکره اول ماله مصدر ایله دیت دینلدی مصدر ایله تسمیه بوندن وفاء الغملی محذوف فدر عدة ده اولدیغی کبی مغرب اللغه ده بو وجهه ذکر اولندی وارش مادون نفس اوزره واجب ایچون اسمدر (الدیة الف دینار من الذهب وعشرة آلاف درهم من الفضة ومائة من الابل فقط) دیت التوندن بیك دینار در وکوموشدن اون بیك درهمدر ودوه دن یوزدوه در انجق * یعنی تحقیقاً دیت امام اعظم قتنده اولمز الا بو اوچ اموالدن اولور وامامین بو اوچدن اولور و بقردن ایکیوز بقره در وقیوندن بیك قیوندر وحله دن ایکیوز حله در وهر حله ایکی ثوبدر دیدیلر (وهذه فی شبه العمد ارباع) و بو یوزدوه شبه عمدده درت نوع ربع اوزره در مصنف بو ارباعی (من بنت مخاض) قولیله بیان ایلدی بنت مخاضدن یکرمی بشدر (و بنت لبون) و بنت لبوندن کذلك یکرمی بشدر (وحقة) وحقه دن کذلك یکرمی بشدر (وجذعة) وجذعه دن کذلك یکرمی بشدر (وهی المغلظة) و بو دیه مغلظه در غایة البیانده شرح قدوریدن نقل اولندیکه تحقیقاً دیتك تغلیظی عمر وعلی وابن مسعود وزید وابی موسی الاشعری ومغیرة بن شعبه دن روایت اولندی اکرچه تغلیظك کیفیتنده اختلاف اولندی ایسه ده پس امام اعظم وابو یوسف قتنده بو مقامده ذکر اولناندر وامام محمد وشافعی قتنده اوتوز حقه واوتوز جذعه وقرق ثنیه در وکابسنك اولادلری قارنلرنده خلق اولنمش اوله (وفی الخطأ) شبه العمد قولی اوزره عطفدر یعنی خطأ قتلده دوه (اخماس منها ومن ابن مخاض) ذکر اولنان درت قسمدن وابن مخاضدن بش قسم اوزره در یعنی یکرمی بنت مخاض ویکرمی بنت لبون ویکرمی حقه ویکرمی جذعه ویکرمی ابن مخاضدر و بو ابن مسعود رضی الله عنهك قولیدر پس بز بو قولی اخذ ایلدك

(وكفارتها ماذكر فى النص) وخطاقتلك كفارتى نص كريمده ذكر اولنان شيدر اولكه عتق رقبهٔ مؤمنه در واكراندن عاجز اولورسه ايكى آى متوالية صائم اولمقدر (ولا يصح الاطعام) واطعام صحيح اولمز* زيرا نص ايله اطعام وارد اولمدى ومقدارلر توقيفله يعنى شرع جانبندن سماعله بيلنور (والجنين) وعتق جنين دخى صحيح اولمز* زيرا حياتى وسلامتى بيلنمز (ويصح رضيع احد ابويه مسلم) وابويندن برى مسلم اولان معصوم امر كفارته صحيح اولور* زيرا تبعيله مسلمدر وظاهر اولان بودركه اطرافى سلامت اوزره اوله (ودية المرأة نصف دية الرجل فى النفس ومادونها) ومرأه نك ديتى رجلك ديتنك نصفيدر قتل نفسده ومادون نفسده وتحقيق بولفظ موقوف اولديغى حالده على رضى الله عنهدن ونبى عليه الصلاة والسلامه مرفوع اولديغى حالده وارد اولدى (والذمى كالمسلم) وديتده ذمى مسلم كبيدر رسول عليه الصلاة والسلامك (دية كل ذى عهد فى عهده الف دينار) قول شريفى ايچون يعنى هر عهد صاحبنك عهدى حالنده ديتى بيك ديناردر ديمكدر وبو حديث شريفله ابو بكر وعمر رضى الله عنهما قضا ايوردیلر (وفى النفس) بو وبونك اوزرينه عطف اولان كلجك دية قولنك خبريدر يعنى قتل نفسده واردر (والمارن واللسان ان منع النطق اواداء اكثر الحروف والذكر والحشفة والعقل والسمع والبصر والشم والذوق واللحية ان لم ينبت وشعر الرأس دية) يعنى قتل نفسده وبورونك يمشق يرنده ودلده اكر نطقى منع ايدرسه ويا اكثر حروفك اداسنى منع ايدرسه وذكرده وذكرك باشنده وازالهٔ عقلده وازالهٔ سمعده يعنى صاغر اولمقده وبورندن ازالهٔ شمده وآغزدن ازالهٔ ذوقده وصقالده اكر تراش ايدوب بتمزسه وباشك قيللرنده اكر تراش اولنوب غيرى بتمزسه بونلرده ديت واردر* معلوم اوله كه اكر جنايت ايدن كمسنه اطرافده كمال اوزره اولان منفعت جنسنى فوت ايدرسه ياخود كمال جمالدن آدميده قصد اولنان شيئى ازاله ايدرسه اول كمسنه اوزره ديتك كلى واجب اولور من وجه نفسى اتلاف ايتديكى ايچون وبو من كل وجه اتلافه ملحقدر آدمى يه تعظيم ايچون* بو الحاقك اصلى رسول عليه الصلاة والسلامك اسانده وبورنده ديتك كلى ايله قضا ايوردقلريدر وحضرت عمر رضى الله عنه بر رجل ايچون بر رجل اوزره باشى اوزره واقع اولان ضربهٔ واحده ده مضروبك عقلى وسمعى وبصرى وكلامى زائل اولمغله درت ديتله قضا ايلديلر (كذا كل ما فى البدن اثنان) كذلك بدن انسانده ايكيشر اولان شيئلر دخى ذكر اولنان كبيدر يعنى ايكى قاش وايكى كوز وايكى ال وايكى اياق وايكى دوداق وايكى قولاق وايكى خايه ومرأه نك ايكى ممه سى كبى پس بونلرده هر ايكيده واجب اولان دية كامله در (وفى احدهما نصفها) وهر ايكينك برنده ديتك نصفى واجب اولور سعد بن المسيب رضى الله عنه نبى عليه الصلاة والسلامدن بر حديثده بويله روايت ايلدى وذكر اولنان اشيانك هر برنده نصف ديت واردر نبى عليه الصلاة والسلامك عمر بن حزم ايچون كتب ايلديكى شيئده* وايكى كوزده ديت كامله وايكيسندن برنده نصف ديت واردر* زيرا انلردن ايكيسنك فوت اولمسنده جنس منفعتك ياخود كمال جمالك فوت اولمسى واردر ايمدى كمال ديت واجب اولور وايكيسندن برينك فوت اولمسنده جنس منفعتك وكمال جمالك نصفنك فوت اولمسى واردر ايمدى نصف ديت واجب اولور (وكذا اشفار العينين) وكذلك ايكى كوزك كربكلرى ازاله اولنسيدى كليسنده واوسنده كربكلرك كليسنده دية كامله واردر وانلردن ايكيسنده نصف ديت واردر (وفى احدها ربعها) وكربكلرك برنده ربع ديت واردر (وفى كل اصبع يد اورجل عشرها) والك ياخود اياغك هر بر پارمغنده عشر ديت واردر رسول عليه الصلاة والسلامك (لكل اصبع عشر من الابل) قول شريفى ايچون (ومافيها مفاصل) وشول پارمقكه انده اوچ مفصل اوله (ففى احدها ثلث دية اصبع) پس اول مفصللك برنده بر پارمغك ديتنك ثلثى واردر* زيرا بر مفصل پارمغك ثلثيدر (ونصفها لو فيها مفصلان) وديتك نصفى واردر اكر پارمقده ايكى مفصل اولورسه باش پارمق كبى* زيرا بر مفصل انك نصفيدر وبو ديت بدلك پارمقلرى اوزره انقسامك نظيريدر (كما فى كل سن) نته كيم ديشك كليسنده اولديغى كبى يعنى هر برديشده عشر ديتك نصفى واردر اولكه ابلدن بشدر رسول اكرم عليه الصلاة والسلامك ابى موسى الاشعرى رضى الله عنه حديثنده كى (فى كل سن خمس من الابل) قول شريفى ايچون ودراهمدن بشيوز درهمدر* اكر سؤال اولنورسه كه اكر بويله ديرسك دية واحده اوزره زياده اولور چونكه بر كمسنه نك ديشلرينك كليسى اتلاف اولنسيدى* زيرا اكثريا اوتوز ايكى ديشدر وكليسنك اتلافنده جنس منفعتك

فوت اولمسی ایچون من وجه اتلاف نفسدر * زیرا دیشلر معنی هالکه کبی اولور ومن وجه اتلاف حکمی من کل وجه اتلاف اوزره زیاده اولمق جائز اولمز * جوابنده بزدیرز که بو خلاف قیاس اوزره نص ایله ثابتدر پس سؤال وارد اولمز غایة البیانده دخی بویله ذکر اولندی وقچان بو خلاف قیاسله ثابت اولدی ایسه معقول المعنانك غیری اولدی پس انك ایچون وجه معقول ذکر ایتمك واجب اولمز واکر بو سؤال بطریق الشرع مراد اولنسه پس وجه صدر الشریعه نك ذکر ایلدیکی شیدر که تحقیقا دیشلرك عددی اکرچه اوتوز ایکی ایسه ده اخیرده اولان درت دیش حلم دیشلریدر آزا اولور بعض ناس ایچون بتمزوا زا اولور بعض ناس ایچون بتر و بعض ایچون کلیسی بتر پس دیشلر ایچون عدد متوسط اوتوزدر بوندنصکره دیشلر ایچون ایکی منفعت واردر بری زینت وبری چکنمکدر پس قچان بر دیش ساقط اولسیدی انك منفعتی بالکلیه باطل اولور و دیشك نصف منفعتی ایله منفعتکه دیته مقابل اولور اول منفعت مضغدر اکرچه کیم نصف آخری که زینتدر باقی اولورسه ده وقچان دیشك عدد متوسطی اوتوز اولدی ایسه پس بر دیشك منفعتی ثلث عشردر و بر دیشك منفعتك نصفی سدس عشردر وایکیسنك مجموعی نصف عشردر (وفی عضو زال نفعه بضربه دیته کید شلت وعین عمیت وصلب انقطع نسله) وضربله نفعی زائل عضوده دیت واردر چولاق اولان آل کبی واعمی اولان کوز کبی ونسلی کسیلن صلب کبی زیرا دیتك واجب اولمسی جنس منفعتك فوت اولمسنه متعلق اولور ومنفعتسز صورته اعتبار اولمز قچان اتلاف فقط منفعتدن مجرد اولسه بو تقدیرجه انده حکومة عدل واجب اولور اکرانده جمال بولنسه چولاق ال کبی ویاخود کاملا ارش واجب اولور اکرانده جمال وار ایسه اذن شاخصه کبی انی زیلعی ذکر ایلدی

(فصل لا قود فی الشجاج الا فی الموضحة عمدا)

بو فصل قصاص اولمیان بیانندهدر یعنی باش یارقلرنده قصاص یوقدر الا عمدا موضحه اولان یارقده واردر وموضحه شول یارقدر که باشك کمکنی آشکاره ایلیه اول موضحه ده مساوات اعتباری موضحه نك در کلکنی مسبار ایله یعنی فتیل جراحیته یوقلمغله یاخود میل ایله یوقلمغله ممکن اولدیغیچون اندنصکره انك مقدارنجه بر کسکین شیء اخذ ایدوب قطع اولان مقداری اول کسکین شیء ایله قطع اولنور وظاهر روایتده موضحه نك مادوننده ده موضحه کبی قصاص واجب اولور بونی محمد اصلده ذکر ایلدی موضحه ذکر اولنان اعتبار ایله موضحه نك مادوننده دخی مساوات اعتباری ممکن اولدیغی ایچون بونی زیلعی ذکر ایلدی (وفیها خطأ نصف عشر الدیة) وخطا اولان باش یارقلرنده عشر دیتك نصفی واردر (وفی الهاشمة عشرها) وهاشمه اولان باش یارغنده اولکه کمکی قیریلان یارهدر دیتك عشری واردر (والمنقلة عشرها ونصف عشرها) ومنقله ده یعنی کمکی قیرلدقدنصکره کمکی ایریلاندر انده دیتك عشری ونصف عشری واردر (والآمة) وآمه ده وآمه شول یارقدر که ام دماغه واصل اوله وام دماغ بر اینجه جلددر بیدر دماغی جمع ایدر وآمه دنصکره بر یارق دخی اولدر که اکا دامغه تسمیه اولنور غین معجمه ایله واول دامغه دماغه واصل اولان یارقدر بو دامغه یی محمد ذکر ایلمدی * زیرا اندنصکره عادتا نفس باقی اولمز پس دامغه قتل اولور یوخسه یارقلردن اولمز حالو که کلام یارقلرده در (او الجائفة) یاخود جائفه ده اولکه جوف دماغه واصل اولان یارقدر (ثلثها) دیتك ثلثی واردر ذکر اولنانلرك کلیسی حدیثله ثابت اولدی (وفی جائفة نفذت) وجانب آخره نافذ اولان جائفه ده (ثلثاها) دیتك ایکی ثلثی واردر * زیرا حضرت ابو بکر رضی الله عنه بو وجه اوزره حکم ایلدی ودخی جائفه ایکی اولدیغی ایچون دیتك ثلثانی لازم کلور (وفی الحارصة) وحارصه ده وحارصه حارصه اوزره عطف اولنلر کلجك حکومة عدل قولی ایچون خبردر * وحارصه حاء مهمله ایله دریسی طرملنوب قان چیقمیاندر (والدامعة) ودخی دامعه ده دامعه عین مهمله ایله طرملنوب وقان چیقوب اقماندر بلکه موضع جراحتده کوز یاشی کبی جمع اولاندر (والدامیة) ودخی دامیه ده دامیه قانی اساله ایدندر (والباضعة) ودخی باضعه ده اولکه بضع یعنی قطع ایدندر (والمتلاحمة) ودخی متلاحمه ده باشك لحمنی اخذ ایدوب یعنی لحمنی یاروب واول لحمی قطع ایتمکدر (والسمحاق) ودخی سمحاقده وبو سمحاق باشك لحمیله کمکی بیننده اولان اینجه دریه واصل اولان یارقدر بوکا سمحاق تسمیه اولنور (حکومة عدل) بو ذکر اولنانلرده حکومة عدل واردر * زیرا بونلرده شرعا تقدیر اولنمش ارش یوقدر وبونلرك هدر اولملری دخی ممکن اولمز اعدی انلرده حکومة عدل لازم کلور . بو حکومت

ابراهیم حنفیدن وعمر بن عبدالعزیزدن مأثوردر* پس مصنف حکومت عدلی (فیقوم عبدا بلا هذا الاثر ثم معه فقدر التفاوت بین القیمتین من الدیة هو الحکومة) قولیله بیان ایلدی پس اول باشی مجروح اولان کمسنه یه بلااثر عبد اولدیغی حالده قیمت تقدیر اولنور واول اثر ایله عبد اولدیغی حالده قیمت تقدیر اولنوب ایکی قیمتك ما بیننده اولان مقدار دیتدن حکومت عدلدر پس اول باشی یارلان حر عبد فرض اولنورو بو اثر سزانك قیمتی بیك درهم واثر ایله طقوز یوز درهم اولسه پس ایکی قیمت بیننده تفاوت یوز درهمدر و یوز درهم بیك درهمك عشر یدر پس دیتدن بو تفاوت اخذ اولنور ودیت اون بیك درهمدر عشری بیك درهمدر پس حکومت عدل بودر (وبه یفتی) وفتوی بونکله درو بو قول کرخینك ذکر ایلدیکی شیئدن احترازدر که تحقیقا کرخی موضحه دن بو یار یغك مقدار ینه نظر اولنور عشر دیتك نصفندن اول مقدار واجب اولور دیر و شیخ الاسلام کرخینك قولی اصحدر* زیرا حضرت علی کرم الله وجهه بوطر یقه اعتبار ایتدی دیشلر ینك طرفی قطع اولنان کمسنه ده دیدی بونی زیلعی ذکر ایلدی (وفی اصابع ید بلا کف و بها نصف الدیة) واللك پارمقلرنده کفسز و کفله نصف دیت واردر یعنی تحقیقا ارش کف سببیله زیاده اولمز* زیرا کف تابعدر بلکه واجب اولان هر بر پارمقده ایلدن عشره در پس بش پارمقده بالضروره اللی اولور اولکه نصف دیتدر (ومع نصف الساعد نصف دیة والحکومة) وقولك نصفیله بیله نصف دیت وحکومت عدل واجب اولور نصف دیت پارمقلر ایچون وحکومت قولك نصفی ایچون (وفی کف فیها اصبع عشرها) واندہ پارمق اولان کفك قطعنده دیتك عشری واجب اولور بر پارمق ایچون (وان کان اصبعان فخمسها) واکر کفك پارمغی ایکی اولورسه انده دیتك خمسی واجب اولور (ولاشیٔ فی الکف) کفده برشیٔ یوقدر مروایدن شیٔ ایچون (وفی اصبع زائدة) وکفده زائده اولان پارمقده واردر* بو وبونك اوزرینه عطف اولنلرکلجك الحکومة قولی ایچون خبردر (وعین صبی وذکره ولسانه ان لم یعلم صحته) صبینك کوزنده وذکرنده ولساننده اکر بو اوچ شیئك هر برینك صحتی (بما دل علی نظره وبحرکة ذکره وکلامه) کوزده نظر ینه وذکرنده حرکتنه ولساننده کلامنه دلالت ایدر شیئله معلوم اولمزسه (الحکومة) بونلرده حکومت عدل واجب اولور (وان علمت) واکر بو شیئلردن هر برینك ضررلر ینك صحتی معلوم اولورسه (فالدیة) بو تقدیرجه دیت واجب اولور* زیرا بوندنصکره عمده وخطاده اول صبی بالغ حکمندہ در (ودخل ارش موضحة اذهبت عقله اوشعر رأسه فی الدیة) یعنی بر رجلك باشی موضحه یار یلوب عقلی ازاله یاخود باشنك توییکیدوب بتمسه ارش موضحه دیتده داخل اولور* زیرا عقلك فوت اولمسی جمیع اعضانك منفعتی ابطال ایدر* زیرا عقلسز انتفاع اولمز پس باشی موضحه یار یلوب فوت اولمش کبی اولور وموضحه نك ارشی باشك شعرندن برجزؤ ایله واجب اولور حتی اول شعر بتسیدی ارشی ساقط اولور ودیت شعرك کلیسنك فوت اولمسیله واجب اولور وجمیعا دیته تعلقلری سبب واحد ایله اولدی اولکه شعرك کلیسنك فوت اولمسیدر پس جزء اول کلده داخل اولور بر رجلك بر پارمغی قطع اولنوب الك سببیله یدی تلف اولدیغی کبی (بخلاف اذهاب السمع او البصر او النطق) یعنی بر کمسنه نك موضحه باشی یارلدقده قولاغی صاغر یاخود کوزی کورمز یاخود نطقه قادر اولمسیدی ذکر اولنانك خلافیدر که بو اوچ اشیانك بری کتسیدی موضحه نك ارشی انلردن برینك ارشنده داخل اولمز* زیرا انلردن مادون نفسده جنایتدر ومنفعت اکا مختصدر ایمدی اعضاء مختلفه یه مشابه اولدی عقل بونك خلافیدر که زیرا نفعی جمیع اعضایه عائددر تنکیم مرور ایتدی (طریق معرفة ذهاب السمع ان یترك المجنی علیه حتی یعقل) سمعك کندیکینك بیلنمسنك طریقی جنایت انك اوزره اولان کمسنه یی حتی عقلی کلنجه ترك ایلمکدر (ثم ینادی ان اجاب او التفت علم انه لم یذهب) اندنصکره اکا ندا اولنور اکر جواب و یررسه یاخود التفات ایدرسه بیلنور که تحقیقا انك سمعی کتمدی فتاوای صغراده دخی بویله ذکر اولندی (وطریق معرفة ذهاب البصر ان یری اهل البصیرة) وبصرك کندیکینك بیلنمسنك طریقی اولدر که اهل بصیرته کوسترلمکدر (فان قالوا بذهابه وجب الدیة) اکر اهل بصیرت بصر ینك کندیکنی خبر و یررلرسه دیت واجب اولور (وان قالوا لاندری اعتبر الدعوی والانکار) واکر اهل بصیرت بلمدك دیرلرسه دعوی وانکار اعتبار اولنور مجنی علیه که مضروبدر جانی یه یعنی ضاربه بنم بصرم کتدی دیو دعوی ایدوب وضارب انکار ایتمکله مدعی بینه ایله طلب اولنور

پس مدعی بینه دن عاجز اولورسه پس قول ضاربکدر بصرک ثباتی اوزره یمینی ایله یعنی علم اوزره دکل یعنی تحقیقا
بو جنایت اندن صادر اولمدیغنه یمین ویریلور پس اکر یمیندن نکول ایدرسه ارشله حکم اولنور
بونی دخی فتاوای صغراده ذکرایلدی اولکی کبی (لاقود فی اذهاب عینیه بل دیة الموضحة والعینین)
ایکی کوزلک کتمسنده قصاص یوقدر بلکه موضحه نک وایکی کوزک دیتی واردر * یعنی بر رجلک موضحة
باشی یاریلوب ایکی کوزلری کتسیدی انده قصاص یوقدر بلکه موضحه ده وایکی کوزده دیت واجب اولور
زیرا سرایتک فعلی ابتداء فعل ایله بیله شیء واحد کبیدر پس تحقیقا سرایت بوجنایتدن منفصل اولمز
وحالبو که من وجه محلده متحد اولدی احدهمانک آخر ایله اتصالی واسطه سیله وقچان فعلک آخری قصاصی
موجب اولسه فعلک اولی دخی قصاصی موجب اولمز * زیرا فعل ابتدایه نظر ایله اکرچه عمدا اولورسه ده انتهایه
نظر ایله خطادر پس من وجه خطا اولدی ومن وجه اولمدی ایمدی شبهه ایچون قصاصی موجب اولدی
(ولا بقطع اصبع شل جاره) وبر پارمغکه یاننده اولان پارمغی چولاق ایلیه اول پارمق قطع اولنمز * زیرا
بو دخی ذکر اولنان کبی سرایت قبیلندندر (بل الدیة فیهما) بلکه اول ایکیسنده دیت واردر * زیرا وقتاکه
قصاص ساقط اولدی ایسه ایکیسندن هر برینک ارشلری واجب اولدی ایکیسیده مستقل عضولر
اولدقلری ایچون (او اصبع قطع مفصله الاعلی فشل ما بقی) یاخود شول پارمغکه انک مفصل اعلاسی
قطع اولنمغله باقیسی چولاق اوله انده دخی ذکر اولنان کبی قود یوقدر * زیرا بو دخی ذکر اولنان کبی سرایت
قبیلندندر (بل دیة المفصل فقط) بلکه انجق اول قطع اولنان مفصلک دیتی واردر * زیرا شرعا مقدردر
اکر باقی قلانی ایله انتفاع اولنمزسه (والحکومة فیما بقی) واول پارمغک باقی قلانده حکومة عدل واردر انده
تقدیر شرعی منتفی اولدیغی ایچون (ان انتفع به) اکر اول باقی ایله انتفاع ممکن ایسه وبو وجه اوزره
اولمغه باعث مقطوعله باقی قلان عضو واحد اولدیغی ایچوندر بونی زیلعی ذکر ایلدی (ولا بکسر نصف سن
اسود باقیها او احمر او اخضر او دخلها عیب بوجه ما بل کل دیة السن) ودخی بر دیشک نصفی قیریلوب باقیسی
سیاه یاخود قزل یاخود یشل اولوب یاخود اول دیشک باقیسنه بر وجه له عیب داخل اولمغله ذکر اولنان کبی
قود یوقدر بلکه اول قیریلان دیشک کاملنک دیتی واجب اولور کافیده دخی بویله ذکر اولندی * وخلاصه ده
دیدیکه بوندن صکره قچان اول دیشک باقیسی یشل ویا سیاه ویا قزل اولسیدی دیتک واجب اولمسنه باعث
اذاقات منفعة المضغ) قچسان چکنمک منفعتی فوت اولدیغی وقتده در (والا) واکر منفعة مضغ
فوت اولمزسه (فلو مما یری) پس اول دیش تکلم حالنده کورینورسه (یجب ایضا) وجه اولده
ذکر اولندیغی کبی دیت واجب اولور (والا فلا شیء) واکر کورنمزسه برشیء لازم کلمز وبو وجه اوزره صاحب
کافینک کلامی اطلاقی اوزره باقی قالمز (واختلف فی الاصفرار والمختار الدیة) نصفی قیریلان دیشک
صارر مسنده اختلاف اولندی ومختار اولان دیتک واجب اولمسیدر صاری بونلرده اولدیغی کبی خلاصه ده دخی
بویله ذکر اولندی (اقاد) یعنی بر رجل بر رجلک دیشنی چیقارسیدی دیشی چیقان کمسنه چیقارن کمسنه نک
دیشنی چیقاردقده (فنبت سن الاول) پس اکر اول چیقان دیشک یرینه بر دیش بتسیدی (او قلعها) یاخود
بر رجل بر رجلک دیشنی چیقاردقده (فردت مکانها ونبت علیها اللحم ووجب الارش) پس اول چیقان
دیشی صاحبی یرینه وضع ایتدکده اوزرینه ات بتسیدی ایکی صورتده اول چیقان دیشک ارشی واجب اولور
اما اولی به علت بغیر حق استیفا ایتمش اولدیغی ایچوندر لکن شبهه ایچون قصاص واجب اولمز ایمدی مال واجب
اولور * زیرا قصاصی موجب اولان دیش بتمکلک فساددر حالبو که فاسد اولمیوب دیشک مکانه بر آخر دیش
بتدی پس جنایت منعدم اولدی واما ثانینک علتی انک دیش اوزرینه بتمسنه اعتبار اولمدیغی ایچوندر *
زیرا عروق عود ایلمز (کذا الاذن) کذلک قولاقده بویله در یعنی قچان برکمسنه نک قولاغی قطع اولندقده
اول مقطوعی یرینه یاپشدردقده ملتحم اولوب بتسیدی ارش واجب اولور * زیرا اول مقطوع اولکی اولدیغی
حاله عود ایلمز (لان قلعت سن فنبتت اخری) یعنی ارش واجب اولمز اکر برکمسنه نک دیشی چیقاریلوب
یرینه بر آخر دیش بتسیدی وبواجلدن اکر بر صبینک دیشی قلع اولنوب یرینه بر آخر دیش بتسیدی
بالاجماع اکا برشیء لازم کلمز دیشک موضعنده فساد معدوم اولوب مکانته بر آخر دیش بتوب منفعت وزینت

منتفی اولدیغی وقتده (والتحم شجة) یعنی برکسنه‌نك باشی یاریلوب پس اول یارق ملتحم اولوب یعنی اوکولوب ویارقدن اثر قالیوب قیل بنسیدی ارش ساقط اولور ارشی ایجاب ایدن شین زائل اولدیغی ایچون (اوجرح بضرب) یعنی مثلا اکر بر رجله بوزقامچی اورلمغله مجروح اولوب اوکولدقده (ولم یبق اثر) پس اول جرحدن اثر قالسیدی ارش ساقط اولور شین زائل اولدیغی ایچون * ولم یبق اثر قولی ایکی صورت ایچون قیددر (صبی ضرب سن صبی فانتزعها ینتظر بلوغ المضروب ان بلغ ولم ینبت یجب علی عاقلته الدیة واو من التجم ففی ماله) برصبی برصبینك دیشنی اوروب چقارسیدی ضرب اولنان صبینك بلوغنه دکین منتظر اولنور اکر بالغ اولوب اول چقان دیش بترمزسه اول ضاربك عاقله سی اوزره دیشك دیتی واجب اولور واکر ضارب بجمدن ایسه دیت مالندن واجب اولور خلاصه ده دخی بویله ذکر اولندی وعن قریب کتاب معاقلده بیانی کاور که تحقیقا مختار اولان بودر (اطع رجلا فکسر بعض اسنانه یستحق من سن الضارب ذلك القدر) بر رجل بر رجلی چاربوب دیشلرینك بعضسنی قیرسیدی اول مضروب ضاربك دیشندن اول مقدار دیشه مستحق اولور خلاصه ده دخی بویله ذکر اولندی * وطریقی اولدر که برتورپی ایله توربیلکدر حتی ضاربك دیشی مضروبك دیشی کبی اولنجه * اکرسن دیرسك که بو قصد دکلدر بلکه قصده مشابهدر وتحقیق مرور ایتدیکه قصدك مادوننده قودیوقدر * جوابنده بن دیرمکه تحقیق ذکر اولنان کبی مرور ایتدیکه تحقیقا مادون نفسده قصده مشابه اولان دخی قصددر ایمدی بوندن غافل اوله (لایقاد جرح الا بعد برء) قود واجب اولمز الا باره اوکولدقدنصکره اولور رسول علیه الصلاة والسلامك (یستأنی فی الجراحات سنة) قول شریفی ایچون یعنی یارلرده برسنه منتظر اولنور دیمکدر ودخی جراحتده معتبر اولان انك ما کیدر حالی دکلدر نفسه سرایت ایلك احتمالی ایچون پس ظاهر اولدر که تحقیقا جارح قتل ایتدی وامر منتظر اولمز الا برئله اولور (عمد المجنون والصبی خطأ وعلی عاقلته الدیة) مجنونك وصبینك قصدی خطادر ومجنونك خطاسی عاقله سی اوزره در حضرت علی کرم الله وجهه دن روایت اولنان خبر ایچون که تحقیقا حضرت علی رضی الله عنه مجنونك دیتن عاقله سی اوزره قیلدی ودیدیکه مجنونك قصدی وخطاسی برابر در ودخی صبی مظنه مرحمت اولوب وعاقل خاطی وقتا که تخفیفه مستحق اولدی ایسه حتی دیت عاقله اوزره واجب قیلندی پس صبی که اعذر در بو تخفیفه اولیدر (ان لم یکن من التجم) اکر اول مجنون بجمدن دکل ایسه واکر بجمدن ایسه دیت مالندن واجب اولور مرور ایدن علت ایچونکه مختار اولان بودر (بلا کفارة) کفارتسز واجب اولور * زیرا کفارت اسمی کبی ستاره در ومجنون وصبی ایچون کنا یوقکه کفارت انی ستر ایلیه * زیرا مجنون وصبی مرفوع القلمدر (وحرمان ارث) ودخی ارثدن محروم اولمقسزین زیرا حرمان عقوبتدر حالبوکه مجنونله صبی عقوبته اهل دکلردر

(فصل)

(ضرب بطن امرأة حرة) برکسنه بر مرأه حره‌نك قارننی ضرب ایتسیدی (فالقت جنینا میتا وجب غرة) پس اول مرأه بر میت جنین دوشرسیدی غره واجب اولور * حرة قیدی جاریه دن احترازدر وعن قریب جاریه‌نك حکمی بیان اولنور (هی نصف عشر دیة الرجل اوذکرا) رجلك دیتنك عشرینك نصفیدر وبو نصف عشر بشیوز درهمدر اکر جنین ارکك ایسه (وعشر دیة المرأة اوانثی) ومرأه‌نك دیتنك عشریدر اکر جنین انثی ایسه وبو دخی بشیوز درهمدر ذکر کبی رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنان خبر ایچون جنین حقنده (فی الجنین غرة عبد اوامة قیمته خمسمائة) بیوردی یعنی غره عبد اولسون یاخود جاریه اولسون انك قیمتی بشیوز درهمدر دیمکدر اوخمسمائة دخی روایت اولندی پس غره عشر دیتك نصفی اولور ورقبه‌ده غره تسمیه سنه باعث زیرا رقیق مالك اولنان شیئك خیری وافضلیدر یاخود غره اولکه وجهدر جمله بدن اوزره اطلاق اولندی نته کیم جمله بدنه رقبه دینادیکی کبی قاقده دخی بویله ذکر اولندی (فی سنة) برسنه ده واجب اولور محمد بن حسندن روایت اولنسان خبر ایچونکه تحقیقا محمد بن حسن دیدیکه بزه یتشدیکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام غره‌یی عاقله اوزره برسنه‌ده واجب قیلدی (وتقسم بین ورثته سوی ضاربه) واول غره ورثه بیننده تقسیم اولنور ضاربدن ماعداسنه اکر ضارب وارث ایسه مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقا قاتل وارث اولمز امام مالك فی الحال وامام شافعی اوچ سنه ده واجب اولور دیدی بزم ایچون

علت تحقيقا رسول عليه الصلوة والسلام عاقله اوزره غره ايله برسنده قضا ايلدى (ولا كفارة عليه) وضارب اوزره كفارت لازم كلمز * زيرا كفارتده عقوبت معناسى واردر و تحقيق سن نفوس مطلقده بيلمش ايدك كه كفارت نفوسدن ايلرو كچمز (ودية) غرة اوزره عطفدر يعنى انده دية واحده واردر (ان كان حيا فمات) اكر جنين دیرى طوغوب بعده اولدى ايسه * زيرا ضارب ضرب سابق ايله حى اتلاف ايلدى (وديتان ان جنينين) وايكى ديت واجب اولور اكر مضروب ايكى جنين اولوب دوشدكدنصكره اولمشلر ايسه * زيرا جراجنايتك تعددى ايله متعدد اولور (وغرة ودية) وبر غره ايله بر ديت واجب اولور (ان كان ميتا فماتت الام) اكر جنين ميت دوشوب وانامى اولمش ايسه غره جنين ايچون وديت اناسى ايچون واجب اولور (ودية الام فقط ان ماتت فالقت ميتا) وانجق انانك ديتى واجب اولور اكر انا فوت اولدقدنصكره ميت جنين دوشردى ايسه * زيرا انك فوتى جنينك موتى ايچون ظاهرا سببدر * زيرا جنينك حياتى انانك حياتى ايله در و تنفسى انانك تنفسى ايله در (وديتان ان القت حيا فمات) وايكى ديت واجب اولور اكر انا فوت اولدقدنصكره حيا جنين دوشروب پس جنين دخى فوت اولدى ايسه ديتك برى انا ايچون و برى جنين ايچوندر پس همان حيا دوشروب بعده ايكيسيده فوت اولمش كبى اولدى (وفى جنين الامة نصف عشر قيمته فى الذكر وعشر قيمته فى الانثى) و جاريه نك جنيننده ذكرده جاريه نك قيمتك نصف عشرى وانثاده قيمتك عشرى واجب اولور * زيرا جاريه ده قيمت حره ده ديت كيدر و بوندن انثاده واجب اولان ذكرده واجب اولاندن اكثر اولمق لازم كلمز چونكه جاريه نك قيمتى غلامك قيمتندن اكثر اولديغى وقتده * زيرا جاريه نك قيمتى غلامدن اكثر اولمق نادر واقع اولور اكثر زمانده غلامك قيمتى جاريه نك قيمتى اوزره چوق زياده واقع اولور حتى جاريه نك قيمتى بيك درهمله تقويم اولنسه صفات مرغوبه ده اول جاريه مثللى غلام ايكى بيك درهمله تقويم اولنور پس اكثريت لازم كلمز * بو كلام چونكه جنين مولاسنك غيريدن و مغرورك غيريدن اولديغى وقتده در واما چونكه جنين مولاسندن و يا مغروردن اولديغى حالده حره ده ذكر اولنان جنينك غره سى واجب اولور جنين كرك ذكر اولسون وكرك انثى اولسون * زيرا جنين حردر بونى زيلعى ذكر ايلدى (فان ضربت فاعتق سيدها حملها) پس اكر بر حامل جاريه نك قارننى مالكنك غيرى ضرب ايلدكده ضربك عقبنده جاريه نك سيدى جاريه نك حملنى اعتاق ايتسه بدى * وقايه نك عبارتى سيده واقع اولدى كانه نسخدن سهودر زيرا ضمير حمل ايچوندر حالبوكه حمل مطلقا مؤخردر (فالقته فات وجبت قيمته حيا لا ديته) پس اول جاريه اول حملى حيا دوشروب بعده اول حمل فوت اولسيدى ضارب اوزره اول دوشن حملك حيا قيمتى واجب اولور ديتى واجب اولمز * زيرا انك قتلى ضرب سابقله در حالبوكه اول ضرب حملك حالة رقنده ايدى و تحقيق مرور ايتديكه اعتبار حالة رميه در وصوله دكلدر بوندن قيمتك ولى ايچون اولمسى لازم كلدى بو خسه مورثى ايچون لازم كلدى (وما استبان بعضه كالتام) يعنى شول جنين كه بعض خلقتى مستبين اوله جنين تام حكمنده در (فيما ذكر) احكامدن ذكر اولنان شيلرده بزم روايت ايلديكمز شيئك اطلاقى ايچون (امرأة اسقطت ميتا بدواء او فعل) بر مرأه دوا ايله ياخود بر ايش ايشلمكله بر ميت دوشرسيدى مثلا كندو قارننى ضرب ايتمك كبى (وفيه الغرة) پس اول جنين ميتده اول مرأه نك عاقله سى اوزره سنه واحده ده غره واجب اولور (الا ان يكون باذن الزوج) الا مكر كه زوجنك اذنيله دوشردى ايسه بو تقديرجه برشى كلمز (ولو امرت امرأة ففعلت لا تضمن المأمورة) واكر حامل بر مرأه يه دوشرتمسى ايچون امر ايدوب اول مأموره انى دوشرسيدى مأموره يه ضمان لازم كلمز خلاصه ده بويلجه ذكر اولندى

*(باب ما يحدث فى الطريق وغيره)

بو باب طريق اوزره وغيرى اوزره احداث اولنان شى بياننده در (احدث فى طريق العامة كنيفا او ميزابا او جرصنا) بركمسنه طريق عام اوزره بر مستراح ياخود صو يولى ياخود ديواردن صو آقه جق براولوق احداث ايتسيدى وبعضيلر جرصن ديواردن چقار براغاج اوزيدر اوزرنه بنا ايتمك ايچون (او دكانا جاز ان لم يضر بهم) ياخود دكان احداث ايتسيدى اكر انلردن ناسه ضرر اولمزسه انك احداثى جائز اولور (ولكل نقضه) واول موضعه مرور ايدنلرك كليسيچون اول محدثى بوزمق حقى واردر (ان اضر برحم

اكرناسه ضرري اولورسه * زيرا مرور ايدنلر دن هر بري بنفسه مروريله ودابه سيله حق صاحبيدر ايمدي انك ايچون بوزمق حقي واردر تنكيم ملك مشتركده اولديغي كبي (وفي الخاصة لا) ونافذ اولميان طريق خاصه ده انلردن برشي احداث ايلمك جائز اولمز (بلا اذن الشركاء وان لم يضر) شريكلرينك اذنسز احداث ايلك جائز اولمز اكرچه كيم ضرري دخي يوغيسه ده * زيرا اول طريق خاص انلرك ملك خاصي كبيدر (وضمن دية من مات بسقوطها) وطريق عام وخاصده احداث اولنان كنيف وميزابك وبونلر مثلينك بركمسنه اوزرينه دوشمسيله فوت اولسه اول كمسنه نك ديتنه احداث ايدن كمسنه ضامن اولور * زيرا اول احداثي ايدن اول كمسنه نك موتنه سبب اولدي (كما لو وضع حجرا اوحفر بئرا في الطريق اوفي غير ملكه فتلف به نفس) تنكيم يخان طريق اوزره و ياخود ملكينك غيرنده برطاش وضع ايتسيدي ياخود برقيو قازسيدي وانك سببيله برنفس تلف اولدقده ضامن اولديغي كبي (وقيمة بهيمة تلفت) وذكر اولنان حادثلرك بريله تلف اولان درت آياقلو برحيوانك قيمتنه دخي محدث ضامن اولور (ان لم يأذن به الامام) اول شيئي احداث ايدن كمسنه يه امام اذن ويرمدي ايسه * زيرا ذكر اولنان شيئلرك جميسنك طريق عامه ده احداثيله ضمان اولمز الا امام اكا اذن ويرمدي ايسه اولور (لان اذن به) يوخسه اكر امام اكا اذن ويردي ايسه ضامن اولمز (اومات في بئر طريق جوعا اوغما) ياخود طريقك قيوسنه دوشوب آچلقدن وياخود قيونك هواسندن بوغيلوب فوت اولسه اكا دخي اول قيويي احداث ايدن كمسنه ضامن اولمز * غم غينك ضميله كربت معناسنده در وكربت برغمدر كه نفسدن طشره چيقمازبو مقامده غمله مراد قيونك هواسيله بوغلمقدر وابو يوسف قتنده اكر غما فوت اولور سه ضمان واجب اولور * زيرا غم دوشمك سببيله در (نحى حجرا وضعه آخر فعطب به رجل ضمن المنحى) بركمسنه آخرك وضع ايتديكي طاشي كيدرسيدي پس بررجل اول طاش سببيله هلاك اولسيدي اول طاشي كيدرن كمسنه هلاك اولان رجلك ديتنه ضامن اولور * زيرا اول طاشي اولا وضع ايدن كمسنه نك فعلي صكره كيدرن كمسنه نك فعلي الله بوزلدي ايمدي ضمان اول طاشي كيدرن كمسنه اوزره واجب اولور (كمن حمل على رأسه اوظهره شيئا في الطريق فسقط على آخر) باشي اوزره وياخود صرتي اوزره يولده شيء يوكلنن كمسنه كبي كه اول يوكلنديكي شيء برآخر اوزره دوشوب اول آخر تلف اولسيدي اول شيئي يوكلنن كمسنه هلاك اولانه ضامن اولور (اوادخل حصيرا اوقنديلا اوحصاة في مسجد غيره) ياخود بركمسنه غيرك مسجدنه برحصير ياخود قنديل ياخود خرده طاشجغزلر ادخال ايتسيدي پس انلردن برشي دوشوب اول شيئك دوشمسيله برانسان تلف اولسيدي اول شيئي ادخال ايدن كمسنه ضامن اولديغي كبي * مصنفك مسجدي غيره ايله قيد ايتمسنه باعث زيرا مسجده كندي وقبيله سنك مسجدي اولورسه ضامن اولمز * زيرا مسجده متعلق تدبير مسجدك اهلي ايچوندر اهل مسجدك غيري ايچون دكلدر امام نصب ايلك كبي ومتولي اختيار ايتمك كبي ودخي بونلرك امثالي كبي ايمدي انلرك فعلي مطلقا مباح اولدي شرط سلامت ايله غيره مقيد اولديغي حالده وانلرك غيرينك فعلي تعدي ايله اولسون ياخود مباح اولسون شرط سلامت ايله مقيد اولدي (اوجلس في مسجد غيره مصلي) ياخود مصلي اولميان كمسنه برمسجدده اوتورسيدي برابردركرك اول مسجد كندو وقبيله سي مسجدي اولسون وكرك غيرك مسجدي اولسون (فعطب به) بركمسنه بونك سببيله هلاك اولسيدي اوزرينه براعمي دوشوب تلف اولمغله اول مسجدده اوتوران كمسنه هلاك اولانه ضامن اولديغي كبي * مصنفك غير مصلي قيدينه باعث زيرا اول كمسنه مصلي اولسيدي كرك فرض وكرك نافله اولسون ضامن اولمدي * زيرا مسجد صلوة ايچون بنا اولندي واكر مصلي اولمزايسه كرك قراءة قرآن ايچون وكرك تعليم ايچون اولسون وكرك اثناء صلاتده مسجدده اويوسن ضامن اولور (لا من سقط منه رداء لبسه) كيديكي رداسي برانسان اوزره دوشوب انك دوشمسيله هلاك اولسيدي ضامن اولمز * مصنفك لبسله قيدينه باعث زيرا اول ردايي كيمش اولمسه بلكه يوكلنمش اولسه پس اول ردا انسان اوزره دوشمسيله اول انسان هلاك اولسيدي ياخود انك دوشمسيله برانسان سورچسيدي ضامن اولور وفرقي اولدركه تحقيقا برشيئي يوكلنن كمسنه حفظنه قصد ايدر پس سلامت وصفيله قيد ايلمكده حرج يوقدر اما كيين كمسنه ايچون سلامت وصفيله قيد ايلمكده حرج لازم كلور ايمدي مطلقا مباح قيلندي (وضمن ذو حائط مال الى طريق العامة فطلب نقضه مسلم اوذمي) وطريق عامه يه ميل ايدن ديوارك صاحبي

ضامن اولور پس اول دیوارك یقلمسنی مسلم اكر ذمی رجل اكر مرأه طلب ایدر اول رجل و مرأه حر اولسون
مكاتب اولسون طلب ایدر * زیرا ناس طریقده مرور ایلمكده شریكلردر وطلبك طریقی بن بو رجله
دیوار ینك هدمی ایچون تقدم ایلدم دیمكدر بو مقداری كفایت ایدر اشهاده حاجت یوقدر وطلبك صورتی
تحقیقا بو دیوار میل ایتمشدر یاخود مخوفدرسن بونی تعمیر ایله دیمكدر وكتابلرده اشهادك ذكر اولنمسی انكار
فتنده اثباتدن تمكن ایچوندر (ممن یملكه) اول دیوارك نقضنه مالك اولاندن طلب ایدر (كالراهن) اول
دیوارك نقضنه مالك اولان كمسنه دیوارك راهنی كبیكه (یملكه بفكه) اول دیواره مالك اولور فك رهن ایدوب
مرهونی كندو یدینه ارجاعی سبیله (واب الطفل والوصی) ودخی طفلك باباسی كبی ووصیسی كبیكه
زیرا بو ایكیسی ایچون صبینك مالنده ولایة تصرف واردر (والمكاتب) ودخی مكاتب كبی كه زیرا مكاتب
یدا مالك اولدی پس انك ایچون ولایة نقض واردر (والعبد التاجر) ودخی عبد تاجر كبیكه كرکسه مدیون
اولسون انكیچون ولایة نقض واردر بوندنصكره دیوارك سقوطیله تلف اولان شیء اكر مال اولورسه پس اول
مالك ضمانی عبد تاجرك مالندن واجب اولور اكر تلف اولان نفس اولورسه پس اول نفسك دیتی عبد تاجرك
مولاسنك عاقله سی اوزره واجب اولور * زیرا اشهاد من وجه مولی اوزره در ایمدی مالك ضمانی عبد تاجره
ونفسك ضمانی عبد تاجرك مولاسنه الیقدر (فلم ینقض فی مدة یمكن فیها) پس اكر مالك اول دیوارك نقضی
ممكن اوله جق مدتده اول دیواری نقض ایلمدی ایسه (مالا) مال جهتندن عبد ضامن اولور (وعاقلته نفسا)
ونفس جهتندن مولاسنك عاقله سی ضامن اولور (تلفاته) اول دیوارك سقوطیله تلف اولان مال ونفسی
(لامن اشهد علیه فباع وقبضه المشتری اولا) شول كمسنه ضامن اولمز كه اول كمسنه اوزره اشهاد اولنوب
اول دخی دار ینی بیع ایلسیدی ومشتری قبض ایتمش اولسون كركسه قبض ایتمسون كافیده
بویله ذكر اولندی وهدایه ده لفظ اولا یوقدر (فسقط) پس اول دیوار بعد البیع ساقط اولوب انك دوشمسیله
مال یاخود نفس تلف اولسیدی وبایعك ضامن اولمامسنه باعث اولدر كه زیرا جنایت دیوارك هدمی ممكن
ایكن تركی سببیله در حالبو كه بیعله اول زائل اولدی اما اشراع جناح دیوارك خلافی اوزره در * اشراع جناح
دیواردن طشره اغاچلر وضع ایدوب اوزرینه بنا ایتمكدر * زیرا بایع اشراع جناحك وضعی وقتنده جنایت
ایدیجی اولدی بو صورتده بیعله اول جنایتك منفسخ اولمدی ومشتری اوزره دخی ضمان لازم كلمدی * زیرا
شرا سندن اول انك اوزرینه اشهاد اولنمدی واكر شراسندنصكره اشهاد اولنسیدی بو تقدیرجه ضامن اولور
بعد الطلب هدمی ممكن اولسیله بیله طریقك تفریغنی تركك ایتدیكی ایچون (او طلب ممن لا یملك نقضه) یعنی
یاخود دیوارك نقضنه مالك اولمیان كمسنه دن طلب اولنسه اولدخی ضامن اولمز اكرچه كیم اندن طلب
اولنورسه ده (كالمرتهن والمستأجر والمودع والساكن) مالك اولمین كمسنه رهن وضع اولنان كمسنه
كبی ومستأجر كبی وامانت قونلان كمسنه كبی ودارده ساكن اولان كمسنه كبی ذكر اولنان كمسنه لرك تصرفه
قدرتلری اولمدیغی ایچون (مال الی دار رجل فله الطلب) دیوار بر كمسنه نك دارینه میل ایتسیدی
اول دار صاحبی ایچون طلب ایتمك واردر * زیرا حق طلب انكیچوندر (یصح تأجیله وابراؤه منها) پس
اول رجلك تأجیلی وجنایتدن ابراسی صحیح اولور (لان مال الی الطریق فاجله القاضی او الطالب) طریقه
مائل اولان دیوار ایچون قاضی یاخود طالبك تأجیلی صحیح اولمز * زیرا عامه نك حقیدر قاضی وطالب ایچون
عامه نك حقنی ابرا جائز اولمز (وان بنی مائلا بداء ضمن بلا طلب كما فی اشراع الجناح) واكر صاحب
دیوار ابتداء اكری بنا ایتدی ایسه بلا طلب ضامن اولور نته كیم اشراع جناحده ضامن اولدیغی كبی اولكه
دیواردن طریقه اغاچلر چیقاروب اوزرینه بنا ایتمكدر (ونحوه) مثلا كنیف كبی (حایط لخمسة طلب
نقضه من احدهم وسقط علی رجل) بش كمسنه یه اكری دیوارده مشترك اولوب اول بش كمسنه نك برندن اول
دیوارك نقضی طلب اولنسیدی واول دیوار بر رجل اوزره دوشوب اول رجل هلاك اولسیدی (ضمن
عاقلته منه) اول رجلك عاقله سی اول طلب اولنان كمسنه دن (خمس الدیة) خمس دیتی تضمین ایدیرلر
زیرا حصه سنده اندن طلب صحیح اولدی پس اول كمسنه متعدی اولدی * اكر سؤال اولنورسه كه بش شریكك
بری اولان كمسنه دیواردن بر شیء هدم ایتمكه قادر دكل ایكن اندن خمس دیتی طلب نه كیفیتله صحیح اولور

جوابنده بزدیرز که اکر اول بش شریکله بری نصیبنك هدمنه قادر دکل ایسه من وجه اصلاحنه قادراولور اولکه حاکمه ضورنده مرافعه‌در وبو سبیله غرض حاصل اولور* پس قچان ترك ایتسیدی عاقله خمس دیتی اکا تضمین ایدیرر (کما ضمنوا ثلثیها ان حفر احد ثلاثة فی دارهم بئرا اوبنی حائطا) تنکیم عاقله دیتك ثلثانی تضمین ایتدیردکلری کبی قچان اوچ کمسه‌نك مشترك اولان دارلرنده بریسی قیو قازوب یاخود دیوار بنا ایلیوب انك سببیله بر انسان هلاك اولسیدی* زیرا قیو بی قازان یاخود دیواری بنا ایدن ثلثنده متعدیدر

(باب جنایة البهیمة)

بو باب بهیمه‌نك جنایتی بیاننده‌در (والجنایة علیها) ودخی بهیمه اوزره جنایت ایلمك بیاننده‌در* اصل بودرکه حقیقة طریق مسلمینده مرور بشرط السلامه مباحدر* زیرا مرور ایدن کمسه من وجه کندی حقنده ومن وجه غیرك حقنده تصرف ایدر زیرا اول طریق کل ناس بیننده مشترکدر ایمدی بز بشرط السلامه مباحدر دیرزاندن احتراز ممکن اولان شیئده* ایکی جانبدن نظرك اعتدالی ایچون بو خصه‌اندن احتراز ممکن اولمیانده دکل* زیرا طریق مسلمینده مرورك مطلقا سلامتله تقییدی تصرفدن منعه وباب تصرفی سدی مؤدی اولور حالبوکه باب تصرف مفتوحدر ایمدی قچان ذکر اولنان شیٔ متقرر اولدی ایسه بزدیرز (ضمن الراکب فی طریق العامة ما وطئت دابته وما اصابت بیدها اورجلها اورأسها اوکدمت) طریق عامه‌ده دابه‌یه بنن کمسنه دابه‌سنك باصدیغی شیئه ودابه‌نك الیله یاخود ایاغی ایله یاخود باشیله اصابت ایلدیکی شیئه یاخود اوك دیشلری ایله اصردیغی شیئه (اوخبطت بیدها) یاخود اوك ایاقلرین شدتله باصمسیله (اوصدمت) یاخود دابه بنفسها برشیئه طوقونمسیله راکب ضامن اولور (اصطدم الفارسان) دینور قچان احدهما آخری بنفسه ضرب ایتسیدی پس بو ذکر اولنان اشیادن احتراز ممکندر* زیرا بو نلر سیرك ضرورتلرندن دکلدر ایمدی انکیچون بشرط السلامه قید اولندی (فلو حدث فی السیر فی ملکه لم یضمن) پس اکر ذکر اولنان اشیا ملکنده یورر کن حادث اولسه ضامن اولمز* زیرا متعدی دکلدر (الا فی الوطء) الا راکب دابه اوزره ایکن دابه‌نك وطئنده ضامن اولور* زیرا وطیٔ ایلمك مباشرتدر زیرا مرکوب موطوءه‌یی راکبك آغرلغیله قتل ایلدی حتی راکب مقتولك وارثی اولسه میراثدن محروم اولور واکا کفارت لازم اولور ووطئك غیریسی سبب اولمغله دروانده تعدی شرط قیلندی پس ملکنده قیو قازان کبی اولدی ومباشرتده تعدی شرط قلنمدی (ولو فی ملك غیره) واکر راکب غیرك ملکنده یوررکن حادث اولسیدی (فلو باذنه) پس اکر راکبك سیری غیرك اذنیله اولورسه (کان کملکه) اول ملك غیر راکبك کندو ملکی کبی اولور واننده یورومك کندو ملکنده یورومك کبی اولور اول وقت راکبه ضمان لازم کلمز (والا ضمن ماتلف مطلقا) واکر غیرك اذنیله اولمزسه مطلقا تلف اولان شیئه ضامن اولور زیرا راکب متعدیدر (لا ما نفحت) وطئت دابته قولی اوزره عطفدر حاء مهمله ایله دابه‌نك نفحی طرنغنك اوجیله ضرب ایدر (برجلها اوذنبها سائرة) یعنی دابه ایاغیله یاخود قویروغیله یوردیکی حالده ضرب ایتده راکب ضامن اولمز* زیرا راکبه اندن احتراز ممکن اولمزبور مسئله بیله حتی راکب دابه‌یی طریقده طوردرسیدی ضامن اولور دابه‌نك طوردیغی وقتده احتراز ممکن اولدیغیچون اکرچه کیم راکبه نفحه‌دن احتراز ممکن دکل ایسه‌ده دابه‌یی طوردرمسیله متعدی اولور (اوعطب بما راثت اوبالت فی الطریق سائرة) یاخود دابه طریقده یوربیجی اولدیغی حالده ترسله مسئله یاخود ایشه مسئله برشیئی هلاك ایتسیدی راکب ضامن اولمز احترازك ممکن اولمسندن مرور ایدن علت ایچون (اوا وقفها له) یاخود راکب ترسلمسی ایچون دابه‌یی طوردرسیدی ضامن اولمز* زیرا دوابك بعضیسی طوزدرمدقچه ترسله مز وایشه مز (فلو اوقفها لغیره ضمن) پس اکر راکب دابه‌یی برغیری شیٔ ایچون طوردردیغی وقتده هلاك ایتسیدی اول وقت ضامن اولور (الا فی موضع اذن بایقافها فیه) الا مکر دابه‌یی بر موضعده طوردرسیدیکه امام قبلندن اول موضعده دابه‌نك طوردرمسنه اذن اولمش اوله بو تقدیرجه تعدی اولمدیغی ایچون ضامن اولمز (وان اصابت بیدها اورجلها حصاة اونواة اواثارت غبارا اوحجرا صغیرا ففقأ عینا اوافسد ثوبا لا یضمن) واکر دابه اوك ایاغیله یاخود قیچ ایاغیله جاغل طاشی یاخود خرما چکردکی یاخود غبار

باخود كوچك طاش قابدروب بركمسه‌نك كوزين چيقارسيدى ياخود برثوب افساد ايتسيدى احتراز
متعذر اولديغيچون راكب ضامن اولمز (وبالكبير يضمن) وكبير طاش قابدروب چقارسيدى احتراز
ممكن اولديغيچون ضامن اولور (ضمن السائق والقائد مااصابت بيدها الارجلها) دابه‌يى سوق ايدن وبدن
دابه‌نك الى اصابتيله هلاك اولان شيئه ضامن اولور اياغى اصابتيله هلاك اولانه ضامن اولمز يعنى هرصورتكه
راكب انده ضامن اوله انده سائق وقائد ضامن اولور * زيرا ايكيسيده راكب كبى دابه‌نك وطئنك
قريده سببلردر پس اول ايكى سببده تعدى ايله ضمان واجب اولور راكب كبى وبو حكم قول صحيحده مطرددر
ومنعكسدر * وقدورى ذكرايتديكه تحقيقا سائق دابه اياغيله نفحه سنده ضامن اولور * زيرا اول ضرب سائقك
كوزى كورديكى محلده در پس اندن احتراز ممكندر بورومكله بيله ونفحه راكبك وقائدك بصرندن غائبه‌در
پس انلرايچون احتراز ممكن دكلدر وبعض مشايخ بوقوله ذاهب اولديلر واكثر مشايخ قول اوله ذاهب اولديلر
(وعليه الكفارة) وراكب اوزره كفارت واجب اولور * زيرا راكب مباشردر وكفارت اولمز
الامباشرتله اولور (ولايرث) واكر مقتول راكبك وارثى ايسه وارث اولمز ذكر اولنان كبى مباشر
اولديغيچون (بخلافهما) يعنى سائقله قائد بونك خلافى اوزره‌در كه انلر اوزره كفارت واجب اولمز ووارث
اولور * زيرا مسببلردر كفارت وارثدن محروم اولمق احكام تسببدن دكلدر (ضمن عاقلة كل حرفارس اوراجل
دية الآخران اصطدما) هرحرفارسك عاقله‌سى ياخود هرحر راجلك عاقله‌سى آخرك ديتنه ضامن اولورلر
اكر طوقشسه‌لردى (ومانا ولم يكونا من العجم)وايكيسيده هلاك اولسه حالبوكه عجمدن اولمسه‌لردى
(وكان خطأ) وطوقشمه‌لرى خطا اولسيدى * زيرا هر برينك موتى آخرك فعلنه مضافدر * زيرا نفسنده فعلى
مباحدر اولكه طريقده بورومكدر پس كندو نفسنه نسبتله ضمان حقنده اعتبار اولنمز واكر اعتبار اولنسه
طريقك ايكى طرفنده اولان قيويه دوشوب فوت اولان ايچون نصف ديت واجب اولوردى * زيرا اكر بورومسى
واغرلغى اولميدى قيويه نيجه دوشردى وصاحبك فعلى دخى اكرچه كيم مباح ايسه ده لكن اول صاحب
غيرى حقنده سلامت شرطيله مقيددر ايمدى انكله تلفك وجودى قتنده ضمانه سببدر وبونده امام
زفرك وامام شافعينك خلافى واردر (ولو عمدا فنصفها) واكر بربريله طوقشمق قصدا اولورسه اتفاقا
واجب اولان نصف ديتدر * زيرا هر برى كندونك وآخرك فعلى ايله فوت اولدى پس نصف ديت اعتبار اولنوب
نصفى هدر اولور تنكيم قچان ايكيسندن هر برى كندويى وصاحبنى جرح ايتسنده اولديغى كبى وهدايه
وكافيده صريحا عمد صورتى ذكر اولنمدى بلكه دليل خصم ضمننده ذكر اولندى بو اجلدن كفايه‌ده ديديكه
يعنى عمدده هر برينك عاقله‌سى اوزره نصف ديت واجب اولور وخطاده ديت كامله واجب اولور كتابلرده
ذكر اولنديغى اوزره الاصحاب كفايه بوندن ماعدا خطايى وضع مسئله‌ده وعمدى خصمك قولنى بيانده
ذكر ايلدى (ولو عبدين يهدر دمهما) واكر بربريله طوقشان ايكى عبد اولسيدى ايكيسنكده دملرى
هدر اولور * زيرا جنايت ايكيسنكده رقبه‌لرينه تعلق ايدر دفع اوفدا ايچون حالبوكه خلقسز رقبه‌لرى فوت اولدى
(ولو احدهما حرا والاخر عبدا فعلى عاقلة الحر قيمة العبد فى الخطأ) واكر ايكيسندن برى حر اولوب
وآخر عبد اولورسه حر مقتولك عاقله‌سى اوزره خطاده عبدك قيمتى واجب اولور پس قيمتى حر مقتولك وارثلرى
اخذ ايدر * زيرا امام اعظمك وامام محمدك اصلى اوزره قيمت عاقله اوزره واجب اولور * زيرا امام اعظمله
امام محمد قتنده اصل اولان ضمان آدميدر پس اول جنايت ايدن عبد بومقدار ايله بدل خلف ايلدى ايمدى
اول بدلى حر مقتولك ورثه‌سى اخذ ايدر واوزرينه زياده اولان باطل اولور خلفك عدمى ايچون (ونصفها
فى العمد) يعنى حرك عاقله‌سى اوزره عبدك قيمتنك نصفى واجب اولور * زيرا عبدده ضمان لازم كلان نصفدر
وبومقدارى مقتولك وليسى اخذ ايدر وعبد اوزره اولان شى رقبه سنده‌در اولكه ديه حرك نصفيدر ساقط اولور
الابدالدن خلف ايتديكى مقدارى دكل اولكه نصف قيمتدر (وضمن عاقلة سائق دابة وقع بعض ادواتها
على رجل فمات) ودابه‌نك بعض آلاتى اكركبى ولجام وبونلر مثللى بر رجلك اوزرينه واقع اولسيله
اول رجل هلاك اولسيدى اول دابه‌يى سوق ايدن كمسنه‌نك عاقله‌سى مقتولك ديتنه ضامن اولور * زيرا اندن
احتراز ممكن اولان شيئدندر زيرا اول شيئك سقوطى دابه اوزره شدى اولديغى ايچوندر ياخود محكم

بغلنمدیغی ایچوندر (وقائد قطار وطئ بعیر منه رجلا ضمن) ودوه‌نك قطاریندن قائدك عاقله سی ذکر اولنان
سایقك عاقله سی کبی اول قطاردن بردوه بر رجلی ایاغیله باصوب اولدرسیدی دیتنه ضامن اولور * زیرا قطارك
حفظی قائده اوزره لازمدر واندن احترازدخی ممکندر * ایمدی انده تقصیری ایله متعدی اولور الا بوقدر فرق
وار که نفسك ضمانی عاقله اوزره‌در ومالك ضمانی قائدك مالنده‌در کافیده دخی بویله ذکر اولندی (ولو معه
سائق فی جانب الابل ضمنا) واکر قائد ایله بیله ابلك جانبنده برسایق دخی وار ایسه ایکیسی معا ضامن اولورلر اکر
ایکیسنکده عاقله لری یوغیسه واکر عاقله لری وار ایسه عاقله لری ضامن اولور * زیرا قائد واحد کالك قائددر
کذلك سایق واحد کالك سایقدر بولارلرك اتصالی ایچون (واما اذا توسطها) واما اکر سایق قطار ابلك جانبنده
اولمیوب بلکه ابلك ماییننه داخل اولوب وسط قطارده اولورسه (واخذ زمام واحد ضمن وحده) ودوه‌لردن
برینك یولارینی اخذ ایلدی ایسه یالکز اول سایق ضامن اولور انك اردنده اولان دوه هلاك ایتدی ایسه
وایکیسی معا ضامن اولورلر ایکیسنك ماییننده کی اولان دوه هلاك ایتدی ایسه * زیرا قائد سایقك اردنده اولانی
یده‌مز بولار منقطع اولدیغی ایچون وسایق اوکنده اولانی سوق ایدر (قتل بعیر ربط علی قطار یسیر بلا علم قائده
رجلا ضمن عاقلة القائد الدیة) قائد قطارك علی بوغیکن بردوه قطاره یورر کن چاقیلوب بر رجلی قتل ایتسیدی
قائدك عاقله سی مقتولك دیتنه ضامن اولور * زیرا قائد کالك قائددر پس اول بعیرك دخی قائدی اولور
وبدمك ضمان واجب اولمغه سببدر وسبب ضمانك تحققی ایله بیله قائدك جهلی ایله ضمان ساقط اولمز (ورجعوا
بها علی عاقلة الرابط) وقائدك عاقله سی اول دیتله اول دوه‌یی قطاره ربط ایده‌نك عاقله سی اوزره رجوع ایدرلر
زیرا رابط شول کمسنه‌در که بو ضمانده قطاره دوه‌یی ربط ایلدیکی جهتدن اول قتلی واقع قیلدی ایمدی اول رابط
ایشبلدیکی شیئده متعدیدر پس تقدیرده اول رابط جنایت ایدیجی اولدی (فلو ربط والقطار واقف ضمنها عاقلة
القائد بلا رجوع) پس اکر رابط دوه‌یی قطار طورر کن ربط ایتسیدی قائدك عاقله سی مقتولك دیتنه بلا رجوع
ضامن اولورلر * زیرا قائد غیرك دوه‌سنی صریحا ودلالة غیرك اذنسز یدراولدی پس قائدك عاقله سی انلره
لاحق اولان شیئله برکمسنه اوزره رجوع ایده‌مزلر غایت امر بودر که تحقیقا رابط دوه‌یی ربطله متعدیدر حالبوکه
قطار یول اوزرنده طوردی لکن اول تعدی قائدك یدمسیله زائل اولدی ایمدی تکیم طریق اوزره برحجر
وضع ایدوب غیری اول حجری دوندردیکی کبی اولدی (کذا اذا علم القائد) کذلك چفان قائد دوه‌نك ربطنه
عالم اولسیدی قائدك عاقله سی ضماندن انلره لاحق اولان شیئله رابطك عاقله سی اوزره رجوع ایده‌مزلر
زیرا قائد اول دوه‌نك ربطنه راضی اولدی وتلف تحقیقا قائدك فعلنه متصل اولدی پس بوسبیله رجوع
جائز اولمز (ارسل کلبا او طیرا وساقه) برکمسنه کلب ویاخود طوغان صالیویروب وکندو آردنجه کلبی
وباطیری سوق ایلدی یعنی کلبله بیله آردنده یوریدی اکرچه اردنده یوریمزسه ده مادامکه کلبك فورنده‌در
یعنی ارسالده یمینا وشمالا میل ایلیه پس اول کمسنه حکمده اول کلب ایچون سایقدر پس سوقه ملحق اولور
واکر اول سایق اکلندرسه سوق منقطع اولور بونی زیلعی ذکر ایلدی (فاصاب فی فوره ضمن
فی الکلب) پس فورنده بر آدمی به اصابت ایتسیدی کلبده اول سائق کلبك اتلاف ایلدیکی شیئه ضامن اولور
زیرا اتلاف کلب جهتندن سایق اوزره محمول‌در پس کلبك فعلی اول سایقه مضاف اولور کره اولان کمسنه‌نك
فعلی کره ایدن کمسنه‌یه مضاف اولدیغی کبی انك ایچون آلت اولمغه صالح اولان شیئده (لا فی الطیر) یعنی
طوغانده ضامن اولمز وفرق اولدر که تحقیقا کلب سوقه محتمل اولور پس کلبك سوقی اعتبار اولنور وطوغان
سوقه محتمل اولمز سوقله سوقك عدمی برابر اولدی (ولا کلب لم یسقه) ودخی سوق اولنمیان کلبده ده ضامن
اولمز سبب ضمان معدوم اولدیغی ایچون (ولا دابة منفلتة اصابت نفسا او مالا لیلا او نهارا) ودخی دابهٔ منفلته
یعنی بنفسها کندوسی چیقوب کیدن دابه‌نك کیجه‌ده ویا کندوزده نفسه ویا ماله اصابت ایدوب تلف ایلدیکی شیئده
دخی ضمان لازم کلمز رسول علیه الصلوة السلامك (جرح العجماء جبار) قول شریفی ایچون معناسی عجمانك
جرحی هدردر دیمکدر وعجما منفلته درودخی فعل صاحب دابه‌یه مضاف اولمدیغی ایچون ضامن اولمز * زیرا
صاحب دابه‌دن ارسال وسوقدن وبونلرمثللریدن اکا نسبت ایجاب ایدرشیٔ بولنمدی برکمسنه‌نك کلبی
برکرومك اوزومنی اکل ایتسیدی واول کمسنه اوزره کلبك اوزومی کلنده اشهاد اولنسیدی پس اول کمسنه

كلبی حفظ ایلیوب حتی کلب اوزومی اکل ایدنسیدی اول کمسنه ضامن اولمزاول زمان ضامن اولور که چپان بنی آدم تلف اتمسندن خوف اولنان کلبده اوزرینه اشهاد اولنورسه حفظ ایلمدیکی وقتده تلف یلدیکی شیئه ضامن اولور واکوز سوسمسنده وکلب عقورك اصرمسنده حفظ ایلمزسه تلف ایلدیکی شیئه صاحبی ضامن اولور (ضرب دابة علیها راکب اونخسها) برکمسنه اوزرنده بررجل راکب اولان دابه‌یی ضرب ایدوب یاخود براغاجله واغاج مثلی شیئله درتسیدی (فنفحت اوضربت بیدها شخصا آخر) پس اول دابه برشخص آخری تپسیدی یاخود الیله اول شخص آخری اورسیدی (اونفرت) یاخود اودابه ضاربك ضربندن وناخسك نخسندن اورکسیدی (فصدمته وقتلته) پس اول دابه اول شخص آخری جسدی ایله ضرب ایدوب وقتل اینسیدی (ضمن هو) اول ضارب یاخود ناخس اول شخصك دیتنه ضامن اولور (لا الراکب) دابه‌یه راکب اولان ضامن اولمز* زیرا بوضعان عمر بن سعد رضی الله عنهمادن مرویدروسبب اولمقده ناخسك متعدی اولدیغیچون ضامن اولور وراکب فعلنده متعدی دکلدر پس تفریعده متعدینك جانبی ترجیح اولنور حتی راکب دابه‌یی طریق اوزره طوردرسیدی ضمان راکبله ناخس اوزره ایکی نصف اولور * زیراراکب دابه‌یی طودرمقده متعدیدرناخس کبی واکر دابه ناخسی دیوب قتل اینسیدی انك دمی هدر اولور* زیرانفسی اوزره جنایت ایدیجی کبی اولدی واکر دابه راکبی اوزرندن آتوب هلاك اینسیدی دیتی ناخسك عاقله‌سی اوزره اولور * زیراناخس متعدیدر سبب اولمقلقده بوندنصکره ناخس ضامن اولمز الاچپان دابه‌نك وطئی فورنخسده اولورسه اولور حتی سوق ناخسه مضاف اوله وچپان وطئی نخسك فورنده اولمزسه ضمان راکب اوزره اولور نخسك اثری منقطع اولوب سوق راکبه مضاف اولدیغی حالده باقی قالدیغی ایچون (وفی فقأ عین شاة القصاب مانقصها) وقصابك قیونك کوزی چیقمسنده مالیت حیثیتندن قیوندن نقص ایلدیکی شیئه ضامن اولور *زیراقیوندن مقصود اولان لحمدر انده نقصانه اعتبار اولنمز الاحسبی مقداریله اولور (وفی عین بقر جزار وجزوره) وقصابك بقرینك وذبح ایچون حاضرلنمش دوه‌سنك کوزی چقمسنده (والحمار والبغل والفرس ربع القیمة) ودخی حمارك وقاطرك وآتك کوزی چقمسنده قیمتك ربعی واجب اولور رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنان شیئ ایچونکه دابه‌نك کوزنده ربع قیمتله قضا ایلدی وحضرت عمر رضی الله عنه دخی ربع قیمتله قضا ایلدی* زیرا عملك اقامتی اولمز الادرت کوزایله تقدیر اولنور کوزك ایکیسی دابه‌نك وایکیسی اول دابه‌یی استعمال ایده‌نکدر پس کأنه اول دابه درت کوزلی اولمش اولدی ایمدی اول درت کوزك بری فوت اولمغله ربع قیمت واجب اولور

(باب جنایة الرقیق)

بو باب رقیقك جنایتی بیانده‌در رقیق قوللق ایدیجی معناسنه در (والجنایة علیه) ورقیقك اوزرینه اولان جنایت بیانده‌در (جنی عبد عمدا فی النفس یجب القود الا ان یصالح) برعبد جنایت اینسیدی تلف نفسده قصاص واجب اولور نتکیم مرور اینسدی الا مکر که ولی مقتول ایله عبدك مولاسیله مصالحه واقع اوله (اویعفی) یا خود ولی مقتولدن عفو واقع اوله (ولم یجز الاسترقاق) واول جنایت ایدن عبدی رق ایلمك جائز اولمدی دمی مباح اولدیغیچون (ویثبت باقراره) عبدك اقراری ایله قصاص ثابت اولور (لا باقرار المولی) مولاسنك اقراریله ثابت اولمز * زیرا عبددن بواقرارده تهمت یوقدر اول اقرار عبد اوزره ضرر ایله عائد اولدیغیچون پس اول اقرار قبول قیلنور واول اقرار آدمیت اعتباریله دمه راجع اولان شیئده اصل حریت اوزره جاری اولور بواجلدن مولانك اقراری حد ایله وقصاص ایله عبد اوزره قبول قیلنمز اکرچه کیم بواقرار حق مولایه مصادف اولورسه ده لکن اول حق ضمنیدر اکا رعایت اولنمق واجب اولمدی (وفی مادونها) فی النفس قولی اوزره عطفدر یعنی عبدك نفسنك دوننده اقراری (کالخطأ) یعنی حکمده خطا کبیدر ومصنف حکمی (دفعه سیده بها) قولیله ذکر ایلمدی یعنی اول عبدی سیدی جنایت مقابله سنده دفع ایدر (و یملکه ولیها) وجنایتك ولیسی اکا مالك اولور (اوفداه بارشها) یاخود جنایتك ارشنه فدا ایدر یعنی تحقیقا عبدك سیدی عبدی دفعیله ارشله فدا بیننده مخیردر عبدینی تخلیصی ایچون لکن

اصل واجب اولان قول صحیحده دفع ایتمکدر بو اجلدن عبدك موتیله واجب ساقط اولور محل واجبك فوت اولمسی ایچون * حرفانلك مونی بونك خلافی اوزره درکه اول وقت ارش عاقله سی اوزره واجب اولور (حالا) یعنی دفعله فدادن هر بری حلول اوزره اولدیغی حالده، اما دفعك حلول اوزره اولمسنه باعث دفع عین اولوب اعیانده تأجیل اولمدیغی ایچون حالا واجب اولور واما فدانك حالا اولسنه باعث عینك بدلی اولوب عین حکمنده اولدیغی ایچون حالا واجب اولور واکر عبد فوت اولنجه برشی اختیار ایتمسه‌یدی مجنی علیك حقی باطل اولور حقنك محلی فوت اولدیغی ایچون نته کیم مرور ایتدی واکر فدایی اختیار ایتدکدنصکره عبد فوت اولسه‌یدی ابرا ایتمش اولمز حق عبدك رقبه سندن مولانك ذمته متحول اولدیغیچون (فان فداه فجنی فهی کالاولی) پس اکر ولی مقتول اول عبدی ارشیله فدا ایتسه‌یدی درعقب عبد ینه جنایت ایتسه‌یدی پس جنایت ثانیه جنایت اولی کبیدر * زیرا ولی مقتول چونکه فدا ایتسه‌یدی مولی اول جنایتدن عبدی تخلیص ایتدی ایمدی جنایت اولی اولمامش کبی اولدی پس جنایت ثانیه ایله دفع یاخود فدا واجب اولور (وان جنی جنایتین دفعه بهما الی ولیهما یقتسمانه بنسبة حقیهما) واکر عبد ایکی جنایت ایتسه‌یدی عبدك سیدی عبدی جنایتك ولیلرینه دفع ایدر ایکیسینك حقلری نسبتجه تقسیم ایدرلر یعنی ایکی جنایتك ارشی مقداری اوزره تقسیم ایدرلر (او فداه بارشهما) یاخود عبدك سیدی عبدی ایکیسینك ارشیله فدا ایدر * زیرا عبدك رقبه سنه جنایت اولانك تعلقی جنایت ثانیه نك رقبهٔ عبده تعلقنی منع ایلمز دیون متلاحقه کبی کورلمز میکه تحقیقا مولانك ملکی جنایتك تعلقنی منع ایلمز پس مجنی علیه اولانك حقنی منع ایلمسی بطریق اولی اولور واکر ولیلر جماعت اولورسه عبد مدفوعی حصه‌لری مقداری اوزره تقسیم ایدرلر واکر عبدك سیدی عبدی فدا ایدرسه انلرك جمیع ارشلری ایله فدا ایدر ذکر اولنان علت ایچونکه تحقیقا عبدك رقبه سنه جنایت اولانك تعلقی جنایت ثانیه‌نك تعلقنی منع ایلمز (وان وهبه) واکر جنایت ایدن عبدی مولاسی هبه ایتسه‌یدی (او باعه او اعتقه او دبره او استولدها) یاخود بیع ایلسه یاخود اعتاق ایلسه یاخود مدبر ایلسه یاخود جاریه ایسه ولد کتورتسه‌یدی (ولم یعلم بها ضمن الاقل من قیمته ومن الارش وان علم غرم الارش) وجنایتی بیلمسه‌یدی قیمتدن اقل ایله ضامن اولور وارشدن اقل ایله ضامن اولور واکر جنایتی بیلورسه ارشه غریم اولور * زیرا مولی بو تصرفاتدن مقدم دفع ایله فدا اینده مخیر اولمش ایدی وقتا که مولانك جنایته علمی وغیری دفع ایچون محل باقی قالمدی ایسه ارش ایچون مخیر اولدی پس قیمت عبد مقامنه قائم اولدی واقل ایله اکثر بینده مخیر لکده فائده یوقدر ایمدی اقل قیمت واجب اولدی جنایته علمی اولمق بونك خلافیدر کمزیرا بو تقدیرجه مولی ارش ایچون مخیردر (کما وعلق عتقه بقتل زید او رمیه او شجه فقعل) نته کیم مولی عبدك عتقنی زیدك قتلنه یاخود رمینه یاخود باشنی یارمسنه تعلیق ایتسه‌یدی پس عبد دخی اول فعلی ایشلسه‌یدی انلك کبی اولدی یعنی مولی عبده دیسه‌یدیکه اکر سن زیدی قتل ایدرسك سن حرسین دیدکده عبد دخی قتل ایتسه‌یدی یاخود اکر سن زیده رمی ایدرسك سن حرسین دیدکده عبد دخی رمی ایتسه‌یدی یاخود اکر سن زیدك باشنی یاررسك سن حرسین دیدکده عبد دخی زیدك باشنی یارسه‌یدی ارشه غریم اولدیغی کبی * زیرا مولی فدا ایچون مختار اولور اول حیثیتله انی اعتاق ایدر جنایتك وجودی تقدیری اوزره (وقطع عبد ید حر عمدا ودفع الیه) بر عبد بر حرك الینی عمدا قطع ایلسه‌یدی ومولای عبد قاضینك قضاسیله یاخود بغیر قضاء عبدی اول حره دفع ایتسه‌یدی (فاعتقه) پس اول حر دخی عبدی اعتاق ایتسه‌یدی (فسری فمات منه) پس اول جرح سرایت ایدوب اول حر فوت اولسه‌یدی (فالعبد صلح بها) پس عبد جنایته صلحدر * زیرا اول حر چونکه عبدی اعتاق ایتسه‌یدی دلالت ایدرکه تحقیقا انك قصدی صلحی تصحیحدر * زیرا اول صلح ایچون صحت یوقدر الاجنایتده وجنایتدن حادث اولان شیدن صلح اولمغله صحیح اولور (وان لم یعتقه رد علی سیده) واکر اول حر انی اعتاق ایتمدی ایسه اول عبد سیدینه رد اولنور * زیرا اول حر انی اعتاق ایتمدین سرایتله فوت اولسه‌یدی ظاهر اولدیکه تحقیقا واجب اولان مال دکلدر بلکه قصاصدر پس دفعی باطل اولوب عبد سیدینه رد اولنور (فیقتله الولی او یعفو) پس ولی مقتول اول عبدی قتل ایدر یاخود انی عفو ایدر یعنی ولی قتل ایله عفو بینده مخیر قیلنور * زیرا اول عبد مباح الدمدر نته کیم مرور ایتدی (جنی مأذون مدیون خطا) بر عبد مأذون

مديون خطا جنايت ايتسيدى (فاعتقه سيده بلا علم بها) پس اول عبد مأذونى سيدك جنايتنى بلا علم
اعتاق ايتسيدى (غرم لرب الدين الاقل من قيمته ومن دينه) پس اول سيد معتق دين صاحبنه عبدك
قيمتندن ودينندن اقلنه غريم اولور (ولوليها الاقل منها ومن الارش) وولى جنايت ايچون قيمتندن
وارشندن اقل ايله غريم اولور * زيرا سيد عبد چقان عبد مأذون مديونى اعتاق ايتسيدى رب دين ايچون
قيمتندن ودينندن اقل ايله غريم اولور وچقان خطا جنايت ايدن عبدى اعتاق ايتسيدى قيمتندن
وارشندن اقل ايله غريم اولور پس عند الاجتماع انك كبى اولور بينهما مزاحم اولمديغى ايچون زيرا
اگر اعتاق اولميدى اول عبد ولى جنايته دفع ولنوب بعده دين ايچون بيع اولنوردى (ولدت مأذونة
مديونة ولدا لايدفع معها الجنايتها ويباع لدينها) بر مأذونه مديونه جاريه بر ولد كتورسيدى انك
جنايتى ايچون اول ولد انكله معا دفع اولنمز ودينى ايچون بيع اولنور * زيرا ذمتنده اولان دين انك رقبه سنه
متعلقدر پس اول تعلق ولده سرايت ايدر وجنايت ايچون دفع مولاسنك ذمتنده در وجاريه ملاقى اولان
الافعل حقيقيده اولور اولكه دفعدر وسرايت امور شرعيه ده اولور حقيقتده اولمز (عبد لرجل زعم آخر
ان مولاه اعتقه) بر رجلك عبدينى رجل آخر اول عبدى مولاسى اعتاق ايلدى زعم ايتدى (فقتل وليا له
خطأ فلا شئ له) پس اول عبد معتق اول معتق زعم ايدن رجلك وليسنى يعنى بر قريبنى خطأ قتل ايتسيدى
اول زعم ايدن كمسنه ايچون برشئ بوقدر يعنى مولاسى اول عبدى اعتاق ايتمزدن اول وصكره زاعم ايچون
برشئ لازم كلمز * زيرا اول زعم ايدن رجل وقتا كه اول عبدى مولاسى اعتاق ايلدى زعم ايتدى ايسه پس
اول زاعم عبدك مولاسى اوزره دفعنه وارشله فدايه مستحق اولايوب انجق حر اولمغله عاقله اوزره ديته
مستحق اولديغنى اقرار ايتمش اولدى پس اول زاعم نفسى حقنده تصديق اولنوب پس دفع وفدا ساقط اولور
وعاقله اوزره ديت دعواسنده تصديق اولنمز الا حجتله تصديق اولنور * صورة مسئله زيدك بر عبدى اولوب بكر
اول عبدى زيد اعتاق ايلدى زعم ايتسيدى بعده عبد بكرك وليسى اوزره جنايت ايدوب اول ولى بكرى خطأ
قتل ايتسيدى بكر ايچون زيد اوزره وزيدك عبدى اوزره قليلا وكثيرا برشئ يوقدر (قال قتلت اخا زيد
قبل عتقى خطأ) بر عبد معتق ديديكه بن عتقمدن اول زيدك قرنداشنى خطأ قتل ايلدم (وقال زيد بل بعده
صدق الاول) وزيد دخى بلكه بعد العتق قتل ايلدك ديدى اول تصديق اولنور يعنى عبد معتق تصديق اولنور
زيرا زيد عبد اوزرينه شئ ادعا ايدر اگر عبد انى اقرار ايتسيدى اوزرينه ضمان لازم كلور عاقله اوزره
لازم كلمز * زيرا زيد عبد اوزره بعد العتق خطأ قتل ادعا ايدر پس اگر عبد اول قتلى بعد العتق اقرار ايتسيدى
عبد اوزره ضمان لازم كلور * زيرا اقرار ايله ثابت اولانى عاقله ر تحمل ايلمز پس عبدك قبل العتق قتل ايلدم
ديمكدن مرادى بعده قتل ايلدم ديمكدر اوزرينه ضمان لازم كلمكدن حذر ايتديكى ايچون بوخصه
معناى ظاهر دكلدر ضمانك لزومى مولى اوزره قيمتندن ودينندن اقل ايله فهم اولنمق ايچون اگر جنايتى
مولى عالم دكل ايسه وديتدن اقل ايله فهم اولنمق ايچون اگر جنايتى عالم ايسه مع هذا عبدك قولى مولى اوزره
حجت دكلدر (وان قال قطعت يدها قبل اعتاقها وقالت كان بعده صدقت وكذا فى اخذ منها) واگر بر رجل
جاريه سيچون النى قطع ايتدم انى اعتاق ايتمزدن اول ديسيدى وجاريه دخى بلكه اعتقدن صكره ايتدك
ديسيدى جاريه تصديق اولنور وكذلك اول جاريه دن اخذ ايتديكى دخى بويله در * يعنى بر كمسنه جاريه سنى
اعتاق ايتدكدن صكره جاريه بن سنك الكى قطع ايتدم ياخود بومالى سندن اخذ ايتدم سنى اعتاق ايتمزدن
اول ديسيدى وجاريه دخى بلكه قطعى واخذى اعتاقدن صكره ايتدك ديسيدى پس قول جاريه ايچوندر * زيرا
رجل سبب ضمانله اقرار ايتدى وبعده برائت ادعا ايتدى حالوكه جاريه انكار ايدر ايدى قول منكر ايچوندر
(لا الجماع والغلة) جماعله غله ده جاريه تصديق اولنمدى يعنى چقان قبل لاعتاق جماع ايتدم ديسيدى
ياخود غله يى قبل الاعتاق اخذ ايتدم ديسيدى قول منكر ايچون اولمز پس بونقدير جه قول رجل ايچوندر
زيرا ظاهر اولان حال رقده اولمز بدر (امر عبد محجورا وصبى صبيا بقتل رجل فقتله فالدية على عاقلة
القاتل) بر عبد محجور ياخود بر صبى بر صبى يه بر رجلك قتلى ايچون امر ايلسيدى پس اول صبى اول رجلى
قتل ايتسيدى دية مقتول قاتلك عاقله سى اوزره واجب اولور * زيرا قتله مباشر اولان امر اولان صبيدر

ایمدی انك عاقله سی دیة مقتوله ضامن اولور (ورجعوا علی العبد بعد عتقه) واول عاقله عبدك عتقندن صكره
عبد اوزره رجوع ایدرلر* زیرا اول عبد صبی قاتلی بو ورطه یه اوغراتدی لکن اول عبدك قولی مولاسی حقنده
معتبر دکلدر پس بعد العتق ضامن اولور (لا علی الصبی الآمر) عاقله صبی آمر اوزره رجوع ایده مزلر
آمرده اهلیتك قصوری ایچون (ولو مأمور العبد عبدا مثله دفع السید القاتل اوفداه فی الخطأ بلا رجوع
حالا) واکر بر عبد محجور کندو مثللی بر عبد محجورك مأموری اولمغله قاتل اولسیدی اول عبد محجور
قاتلك سیدی انی دیت ایچون ورثهٔ مقتوله دفع ایدر قصدا قتلده یاخود اول عبد قاتلی سیدی خطأ قتلده
عبد آمره یاخود مولاسنه بلا رجوع فی الحال فدا ایدر * زیرا امر قولدر ومحجورك قولی معتبر دکلدر
انکله فی الحال مؤاخذه اولنمز (بل بعد عتقه) بلکه آمرك عتقندن صکره رجوع ایدر مانع زائل
اولدیغیچون اول مانع مولانك حقیدر (بالاقل من قیمته ومن الفداء) عبدك قیمتندن وفدادن اقل ایله
رجوع ایدر* زیرا زیاده نك دفعنده مختار در مضطر دکلدر (کذا فی العمد) کذلك عمدا قتلده دخی حکم
بو یله در یعنی قاتلك سیدی قاتلی دفع ایدر یاخود فدا ایدر اندنصکره عبد آمر اوزره قیمتندن وفدادن اقل ایله
رجوع ایدر (ان کان العبد القاتل صغیرا) اکر عبد قاتل صغیر اولورسه* زیرا صغیرك عمدی خطا کبیدر
(ولو کبیرا اقتص) واکر عبد قاتل کبیر ایسه قصاص اولنور* زیرا قصاص عبد ایله حر بینده جاری اولور
(قتل قن عمدا حرین لکل ولیان فعفا احد ولیی کل منهما دفع نصفه الی الآخرین اوفدی بدیة) بر قن یعنی بیع
وشراسی جائز اولیان بر قول ایکی حری قتل ایتسیدی او بله ایکی حر که هر بر ینك ایکیشر ولیلری اولسیدی
پس هر برینك ایکی ولیلرندن بری عفو ایتسیدی اول عبد قاتلك مولاسی عبدك نصفنی اول باقی قلان
ایکی ولیلره دفع ایدر یاخود دیهٔ کامله ایله فدا اولنور اولکه اون بیك درهمدر* زیرا رقبه قصاص حکمیله
انلرك هر بری ایچون قصاصلر یعنی اولدی پس قچان ایکیسی حقلرینی عفو ایتدکده انلرك حقلری باطل اولوب
ایکی آخرلرك حقی نصفده باقی قالدی بو اجلدن اول مولای عبده عبدك نصفنی دفع ایله دینور واما فداء پس دیت
یکرمی بیك اولدی پس قچان ایکیسی حقلرینی عفو ایتدیلرسه ایکی باقی قلان ولیلرك هر برینك حقی بش بیکده باقی
قالدی پس بو اجلدن انی اون بیك ایله فدا ایدر اکر مراد ایدرسه (وان قتل احدهما خطأ والآخر عمدا) واکر قن
ایکی حرك برینی خطأ و برینی عمدا قتل ایتسیدی (وعفا احد ولیی العمد) وایکی ولی عمدك بریسی عفو ایتسیدی
(فدی بدیة لولی الخطأ) اول عبد قاتلك مولاسی ولی خطا ایچون دیت ایله فدا ایدر (و بنصفها لاحد ولیی
العمد) ودیتك نصفیله ولی عمدك بریسی ایچون فدا ایدر اولکه ولی عمدك عفو ایلمیانیدر* زیرا حقك نصفی
عفو ایله باطل اولوب نصفی باقی قالدی ومال اولدی وبش بیك درهم اولدی وولی خطانك حقندن بر شیء باطل
اولمدی وایکی ولی خطانك حقلری دیتك کلیسنده اون بیك درهم اولدی (اودفع الیهم) یاخود مولای قن قنی
انلره دفع ایدر یعنی تحقیقا اول عبد قاتلك سیدی فدا ایله دفع بینده مخیردر پس اول عبدك سیدی عبد قاتلی
دفع ایلسیدی عبدی انلره (اثلاثا) دفع ایدر ثلثانی ایکی ولی خطا ایچون وثلثی ولی عمدك عفو ایلمیانی ایچون
(عولا عند ابی حنیفة) امام اعظم قتنده عول جهتندن پس ولی خطا کله ضرب اولنور وعفو ایلمین ولی
عمد نصفه ضرب اولنور* زیرا انك حقی نصفده وانلرك حقلری کلده در پس هر نصف بر سهم اولوب ولی خطانك
حقی ایکی سهمده وعفو ایلمین ولی عمدك حقی بر سهمده اولور ایمدی بینلرنده اثلاثا تقسیم اولنور (وارباعا
منازعة عندهما) وامامین قتنده بطریق المنازعه ارباعا تقسیم اولنور دیتك اوچ ربعی ایکی ولی
خطا ایچون ور بعی ولی عمد ایچون اولور* زیرا نصف دیت ایکی ولی خطا ایچون اولمسی بلا منازعه مسلمدر
ونصف آخرده ایکی فریقك منازعه سی برابر اولدی ایمدی اول نصف آخر تنصیف اولنور پس بو اجلدن ارباعا
تقسیم اولنور (قتل عبدهما قریبهما وعفا احدهما بطل کله) ایکی شریکك عبدی اول ایکی
شریکك قریبلرینی قتل ایتدکده ایکی شریکك بری عفو ایتسیدی جمیعسی باطل اولور* زیرا مالدن
واجب اولان شیء مقتولك حقی اولور* زیراده انك بدلیدر بو اجلدن مقتولك دینلری اول مالدن ادا اولنور
ووصیتلری تنفیذ اولنور اندنصکره مقتولك حاجتلرینك فراغی قتنده وارثلری انك خلیفه لری اولورلر ومولی
عبدی اوزره دین واجب قیلمز پس ورثه انده خلیفه اولمز

﴿ فصل ﴾

(فصل)

(دية عبد وامة قيمته) عبدك ياخود جاريه نك ديتى قيمتيدر (فان بلغت دية حر وحرة نقص من كل عشرة) پس اكر عبدك قيمتى حرك ديتيكه اون بيك درهمدر اكا بالغ اولسيدى ياخود جاريه نك قيمتى حره نك ديتيكه بش بيك درهمدر اكا بالغ اولسيدى عبد ايله جاريه نك هر برينك ديتلرندن اون درهم نقص اولنور رقيتك درجه سى حردن الحق اولديغنى اشعار ايچون وبو اون درهم نقص اولنمغك سببى عبد الله بن عباس رضى الله عنهمانك اثريدر (واو اكثر من عشرة آلاف فى العبد) واكر عبدك قيمتى اون بيك درهمدن اكثر اولوب (وخمسة آلاف فى الامة) وجاريه نك قيمتى بش بيك درهمدن اكثر اولورسه وابى يوسفله امام شافعى قتنده بالغة مابلغت نه قدر اكثرده اولورسه قيمتى واجب اولور (وفى الغصب تعتبر قيمته كل بالغة مابلغت) وغصبده هر برينك قيمتلرى هر نه قدر اكثر اولورسه اكا اعتبار اولنور پس بركمسنه قيمتى يوز آلتون ايدر برعبدى غصب ايدوب ويدنده هلاك اولسيدى اول كمسنه يه اول يوز دينار لازم كلور (وما قدر من دية الحر قدر من قيمة القن) وشول شيكه حرك ديتندن تقدير اولنور اول شى قنك قيمتدن تقدير اولنور *زيرا قنده قيمت حرده ديت كبيدر زيرا بدل دمدر (ففى يده نصف قيمته) يعنى قنك يدينك تلف اولمسنده قنك قيمتنك نصفى لازم كلور نته كيم حرك يدينك تلف اولمسنده ديتنك نصفى لازم كلديكى كبى (بالغة ما بلغت فى الصحيح) عبدك قيمتى هر نه مقداره بالغ اولورسه قول صحيحده نصفى لازم كلور الا امام محمددن بر روايتده عبدك يدينك قطع اولنمسنده بش بيك درهم واجب اولور (عبد قطع يده عمدا فاعتق فسرى ان ورثه سيده وطقط) برعبدك يدى عمدا قطع اولنوب عقبنده اول عبد اعتاق اولنسيدى پس اول قطع سرايت ايدوب عبد هلاك اولسيدى اكر اكا الكز سيدى وارث اولورسه يعنى اول عبد معتقك وارثى انجق سيدى اولورسه امام اعظم ايله امام ابى يوسف قتنده اول عبدك يدينى عمدا قطع ايدن كمسنه قصاص اولنور وامام محمد قتنده قصاص اولنمز *زيرا قصاص وقت جرحه مستندا ولديغى حالده موتله واجب اولور پس اكر وقت جرحه اعتبار اولنورسه سبب ولاية ملكدر واكر وقت موته اعتبار اولنورسه ولايتك سببى ولا ايله وراثتدر پس سبب استحقاقك مجهول اولمسى قصاصى منع ايدر مستحقك مجهول اولمسى كبى وامام اعظمله ابو يوسفك علتى تحقيقا سببك جهالته حق كندى ايچون اولديغى كمسنه متيقن اولديغى وقتده اعتبار اولنمز (والافلا) يعنى اول عبدك وارثى يالكز سيدى اولميوب بلكه انك سيدينك غيرى وارثى وارايسه اول عبدك قاتلى بالاتفاق قصاص اولنمز * زيرا معتبر اولان اكر وقت جرح اولورسه مستحق سيددر واكر معتبر اولان وقت موت اولورسه اول وارث اولور ياخود سيدى ايله معا اول وارث اولور پس مقضى لهك جهالتى حكمى منع ايدر (قال احد كما حر فشجا) مولى ايكى عبدينك برينه ايكيكزدن بريكز حردر ديسيدى پس ايكيسنكده باشى يارلسيدى (فعين واحدا فارشهما له) پس مولى حريت ايچون بونى مراد ايلدم ديمكله تعيين ايتسيدى ايكيسنكده ارشلرى مولى ايچوندر (فان قتلهما رجل وجب دية حر وقيمة عبد) واكر مولى ايكيكزدن بريكز حردر ديدكدنصكره بركمسنه اول ايكى عبدى قتل ايتسيدى مولى ايچون حرك ديتى وعبدك قيمتى واجب اولور وفرقى اولدر كه تحقيقا بيان محل حقنده انشادر مولى حقنده اظهاردر بو اجلدن فچان مولى بياندن اول فوت اولسيدى عتق بينهما عتق مشاع اولور وشجه دنصكره بيان ايچون محل باقى قالور پس ايكيسنك حقنده انشا اعتبار اولندى وبعد الموت بيان ايچون محلى باقى قالمدى واظهار محض اعتبار اولندى حالبوكه ايكيسندن برى يقينا حردر ايمدى عبدك قيمتى وحرك ديتى واجب اولور (واو كلا قيمة العبدين) واكر ايكى عبددن هر برينى بر رجل قتل ايتسيدى ايكى عبدك قيمتى واجب اولور * زيرا زهر برينك حرا قتل اولنديغنه متيقن اولمدق وايكى قاتلدن هر برى دخى حر اولديغنى انكار ايدرلر ايمدى ايكى عبدك قيمتلرى اول ايكى قاتل اوزره واجب اولور (وفى فقء عينى عبد دفعه سيده واخذ قيمته اوامسكه بلا اخذ النقصان) يعنى فچان بر رجل برعبدك ايكى كوزين چيقارسيدى اول عبدك مولاسى ديلرسه عبدى اول كوزين چيقارن كمسنه يه دفع ايدوب اندن كاملا قيمتنى اخذ ايدر ياخود ديلرسه عبدى امساك ايدر عبدك قيمتنك نقصانى اخذ ايلمز بو امام اعظم قوليدر وامامين

دیدیلرکه سیدعبدی دفعله امساك بیننده مخیرقیلنور نقصانی اخذ ایله بیله *زیرا مالیتك معناسی وفقا که وفاقا معتبراولدی ایسه مولی وجه مذکور اوزره مخیر اولمق واجب اولورنته کیم سائر اموالده اولدیغی کبی* زیرا بر کمسنه غیرك ثوبنی خرق فاحش ایله خرق ایتسه‌یدی اول ثوبك مالکی ثوبی خرق ایدنه دفع ایدوب قیمتنی تضمین بیننده ثوبی امساك ایدوب نقصانی تضمین بیننده مخیردر وامام اعظمك علتی اولدر که تحقیقا مالیت اکرذاتده معتبر اولورسه انده آدمیت مهدر دکلدر واکر مالیت اطرافده اولورسه ذکراولنان کبیدر ایمدی بو اجلدن اکر برعبد برعبدآخرك یدینی قطع ایتسه‌یدی مقطوع الیدك مولاسی دفعله یاخود فدا ایله امر اولنوردی واکر مال محض اولسیدی انده بیع اولنمق واجب اولوردی بوندنصکره احکام آدمیتدندر که ضمان اجزایه منقسم اولماق وجثه تملك اولنماق ودخی احکام مالیتدندر که ضمان منقسم اولوب وجثه تملك اولنمق ایمدی بز حکمدن ایکی شبهك نصیبلرین تمام ایتدك

(فصل)

(اقر مدبر اوام ولد بجنایة خطأ لم یجز ولاشیٔ علیه) برمدبر یاخود ام ولد خطأ برجنایتله اقرار ایتسه‌یدی اقراری جائز اولمدی وایکیسندن برینك اوزرینه برشیٔ لازم اولمدی (واو بعد العتق) کرکسه عتقدنصکره اقرار ایتسون* زیراکه جنایة خطانك موجبی سیدی اوزره دروانك اقراری سیدی اوزره نافذ اولمز (و بعد اثباتها ضمن مولاه الاقل من الارش والقیمة) و بینه ایله اول جنایتك اثباتندنصکره اول مدبرك یاخود ام ولدك مولاسی ارشدن وقیمتدن اقل ایله ضامن اولور روایت اولنان شیٔ ایچونکه تحقیقا اباعبیدة الجراح شام شریفده امیرایکن صحابه رضی الله عنهم محضرلرنده جنایة مدبر ایله مولاسی اوزره قضا ایلدی پس بو اجماع اولدی ودخی مولی تدبیر ایله واستیلاد ایله عندالجنایة رقبه‌نك دفعنه مانع اولوب دیت ایچون مختار اولمدی *زیرا مولی اول مدبرجنایت ایتدیکنی عالم دکلدر پس کأنه مولی تدبیر واستیلادی جنایته عالم اولمدیغی حالده جنایتدنصکره ایتمش کبی اولدی ومولی اوزره قیمتدن وارشدن اقل واجب اولدی زیرا اصل اولان جنایت ایله دفعك وجوبیدر وتحقیق مولادن برسببله دفع رقبه متعذر اولدی ایمدی مولی اوزره قیمت واجب اولدی دفعدن منعی ایچون ومولادن قیمتدن اکثرده منع یوقدر وولی جنایت ایچون ارشدن اکثرده حق یوقدروتحدالجنسده اقل ایله اکثر بیننده خیار ثابت اولمزقن بونك خلافی اوزره دردفعله فدا بیننده مخیر اولدیغی حیثیتله حالبوکه جنسلری مختلفدر (وان جنی جنایات لم یلزمه الاقیمة واحدة) واکر مدبر برقاچ جنایتلر ایتسه‌یدی اکا لازم کلمز الاقیمة واحده لازم کلور عین واحده مقابله‌سنده (فیشارك ولی الثانیة ولی الاولی فی قیمة دفعت الیه بقضاء) پس جنایة ثانیه‌نك ولیسی جنایة اولینك ولیسنه اکا بقضاء دفع اولنان قیمتده مشارك اولور وولی جنایة ثانیه مولادن برشیٔ طلب ایده‌مز* زیرا مولی دفعده مجبوردر (ویتبع مولاه اوولی الاولی) ومدبرك مولاسندن یاخود جنایة اولانك ولیسندن طلب ایدر (او بدونه) اکر قیمة مدبر ولی اولیه بدون القضا دفع اولندی ایسه * زیرا مولی بونقدیرجه دفعه مجبور اولمدی (جنی خطأ فمات لم یسقط القیمة عن مولاه) مدبر خطأ جنایت ایدوب پس درعقب فوت اولسیدی مولاسندن قیمت ساقط اولمز* زیرا جنایت مولانك اوزرینه تدبیر سببیله ثابت اولدی مدبرك موتیله اول قیمت ساقط اولمز (قتل المدبر مولاه خطأ یسعی فی قیمته) مدبر مولاسنی خطأ قتل ایتسه‌یدی قنا قیمتك تمامنده سعی ایدر*زیرا تدبیر مدبرك رقبه‌سنه وصیتدر واول رقبه مدبر ایچون سالم اولدی *زیرا مدبر مولاسنك موتیله معتق اولدی وقاتل ایچون ایسه وصیت اولمز پس اول قاتل اوزره رقبه‌سنی رد ایتمك واجب اولدی حالبوکه رقبه‌سنی رددن عاجز اولدی ایمدی رقبه‌سنك بدلی اولان قیمتی رد ایتمك واجب اولدی (ولو عمدا قتله الوارث اواستسعاه فی قیمته ثم قتله) واکر مدبر مولاسنی عمدا قتل ایتدیسه وارث انی قتل یاخود قیمتنه سعی ایتدیروب بعده قتل ایدر* اما اول یعنی وارثك انی قتل ایتمسی ظاهردر واما سعی ایتدیروب بعده قتل ایتمسی ذکر اولنان شیٔ ایچونکه تحقیقا تدبیر وصیتدر الی آخره (غصب عبدا فقطع سیده یده) برکمسنه سیدی یدینی قطع ایلدیکی برعبدی غصب ایتسه‌یدی (فسری ضمن قیمته اقطع) پس اول قطع عبدك بدننه سرایت ایدوب فوت اولسیدی اول غاصب عبدك یدی کسلمش اولدیغی حالده کی قیمتنه ضامن اولور (وان قطعه سیده

في يد غاصبه فسرى عنده لم يضمن) واكر عبدك بدى عبدك يدينى عبد غاصبك بدنده ايكن قطع ايدوب غاصبك قتنده سرايت ايدوب فوت اولسيدى غاصب ضامن اولمز* زيرا غصب غصب اولنان شيئك ضمانني ايجاب ايدر وغاصب مغصوبك استردادى ايله مولانك عبد اوزره استيلاسيله برى اولور* پس مسئله اوليده وقتا كه مولى عبدك يدينى عبد كندو يدنده ايكن قطع ايتدى ايسه عبدك قيمتى ناقص اولدى پس غاصب اوزره عبدك قيمتى يدى مقطوع اولديغى اوزره واجب اولدى ومسئلهٔ ثانيه ده وقتا كه مولى عبدك يدينى غاصبك يدنده ايكن قطع ايتديسه مولانك يدى عبد اوزره مستولى اولديغى اوزره عبدى مسترد اولدى وعبد مولانك ملكنه وصولى ايچون غاصب ضماندن برى اولدى (وضمن محجور غصب مثله فمات بيده) وعبد محجور كندو كبى برعبد محجورى غصب ايدوب يدنده فوت اولسيدى ضامن اولور* زيرا عبد محجور افعاليله مؤاخذه اولنور حتى غصب بينه ايله ثابت اولسيدى انده بيع اولنور اقوالنده مؤاخذه اولنمز حتى محجور غصبنى اقرار ايتسيدى بيع اولنمز بلكه عتقندنصكره مؤاخذه اولنور (جنى مدبر عند غاصبه ثم عند مولاه ضمن قيمته لهما) برمدبر غاصبى قتنده جنايت ايتسيدى بعده مولاسى قتنده جنايت ايتسيدى اول مدبرك مولاسى مدبرك قيمتيله ايكى جنايتك وليلرى ايچون ضامن اولور* يعنى بررجل برمدبرى غصب ايتسيدى مدبر اول غاصبك قتنده برجنايت ايتسيدى بوندنصكره غاصب مدبرى مولاسنه رد ايتدكده مولاسى قتنده برجنايت دخى ايتسيدى مدبرك مولاسى ايكى جنايتك وليلرى ايچون ضامن اولور پس مدبرك قيمتى ايكى ولى جنايتك بيتلرنده ايكى نصف اولور * زيرا مدبرك جنايتنك موجبى جنايت هرنه قدر كثير اولورسه قيمهٔ واحدهٔ در پس مدبرك مولاسى اوزره ديت واجب اولور *زيرا مولى عبدك جنايتندن اول فدا ايچون مختار اولمسزين نفسنى عاجز قيلدى نته كيم عبدك جنايتنى بيلمكسزين بعد الجناية فى اعتاق ايلدكده فدادن عاجز اولديغى كبى وايكى ولى جنايت بيننده قيمهٔ مدبر نصفين اولمغه باعث سببده بربر اولدقلرى ايچوندر (ورجع بنصفها على الغاصب) ومولاى مدبر قيمهٔ مدبردن ضامن اولديغى شيئك نصفيله غاصب اوزره رجوع ايدر نصفى غاصب قتنده اولديغى سببله ونصف آخرى كندو قتنده اولديغى سببله ايمدى غاصب جهتندن كندويه لاحق اولان سببله غاصب اوزره رجوع ايدر پس كانه مولى عبدك نصفنى رد ايتمامش اولدى زيرا غاصب قتنده اولان مستحقك ردى كلارددر (ودفعه الى الاول) ومولى غاصبدن اخذ ايلديكى نصف قيمتى جنايهٔ اولينك وليسنه دفع ايدر امام اعظمله ابى يوسف قتنده وامام محمد ديديكه اكا دفع ايلمز زيرا مولانك غاصبه انكاه رجوع ايلديكى نصف جنايهٔ اولينك وليسى ايچون تسليم ايلديكى شيئك عوضيدر زيرا مولى غاصب اوزره انك سببيله رجوع ايتدى ايمدى اكا دفع ايلمزملك واحدده ايكى بدل مجتمع اولمسون ايچون وامام اعظم ايله ابى يوسفك علتى تحقيقا جنايهٔ اولانك وليسنك حق قيمتك جميعسنده در* زيرا مدبرك انك اوزره جنايتى وقتنده براحد اكا مزاحم اولميوب قيمتك كليسنه مستحق اولور نقصاننه باعث جنايهٔ ثانيه مزاحم اولمسيدر پس قچان ولى جنايهٔ اولى عبدك بدلندن يد مالكده فارغ اولديغى حالده شئ بولسيدى حقى تمام اولمق ايچون اندن اخذ ايدر (وبعكسه) يعنى مدبر مولاسى قتنده جنايت ايدوب بعده بررجل اول مدبرى غصب ايلدكده غاصبك قتنده برجنايت دخى ايتسيدى (لايرجع) مولى غاصبه رجوع ايدمز زيرا جنايهٔ اولى كندو يدنده واقع اولدى (والقن فى الفصلين كالمدبر) وقن ايكى فصلده مدبر كبيدر يعنى قچان قن غاصبى قتنده جنايت ايدوب اندنصكره مولاسى قتنده جنايت ايتسيدى ياخود اول مولاسى قتنده صكره غاصبى قتنده جنايت ايتسيدى مدبر كبيدر (لكن المولى يدفع القن وقيمة المدبر) لكن فرقى بوقدردر كه مولى قنك نفسنى ايكى جنايتك وليلرينه دفع ايدر ومدبرك قيمتنى دفع ايدر پس قچان مولى قنى ايكى جنايتك وليلرينه دفع ايتسيدى نصف قيمتيله غاصب اوزره رجوع ايدر واخذ ايلديكنى مالكه تسليم ايدر امام محمد قتنده وامام اعظمله ابى يوسف قتنده مالكه تسليم ايلمز بلكه جنايهٔ اولينك وليسنه قنى دفع ايدر وقچان قنى جنايهٔ اولينك وليسنه دفع ايتسيدى فصل اولده غاصب اوزره رجوع ايدر وفصل ثانيده رجوع ايتمز (مدبر غصب مرتين فجنى فى كل مرة) برمدبر ايكى كره غصب اولنسيدى وهر غصبده جنايت ايتسيدى يعنى بررجل برمدبرى غصب ايتسيدى پس اول مدبر غاصبك قتنده جنايت ايتدكدنصكره مولاسنه رد

اولنسیدی اندنصکره اول رجل اول مدبری نه غصب ایتدکده برجنایت دخی ایتسیدی (ضمن مولاه قیمته لهما) اول مدبرك مولاسی ایکی جنایتك ولیلری ایچون مدبرك قیمتنی ضامن اولور* زیرا اول مولی عبدك عینی دفعدن تدبیرایله منع ایتدی ایمدی مولانك اوزرینه مدبرك قیمتی واجب اولدی (ورجع بها علی الغاصب) واول ضامن اولدیغی قیمته تدبیرایله غاصب اوزره رجوع ایدر* زیرا جنایتك ایکیسیده غاصبك یدنده اولدی پس مولی قیمتك کلیسنه مستحق اولدی غاصبك یدنده اولدیغی سببله ایمدی غاصب اوزره کل ایله رجوع ایدر مسئلهٔ سابقه بونك خلافی اوزره درکه زیرا انده مولی نصفه مستحق اولور نصف کندو قتنده اولوب ونصف آخر یدغاصبده اولدیغی سببله (ودفع نصفها) ومولی اول رجوع ایدوب اخذ ایلدیکی کلی قیمتك نصفنی (الی الاول) جنایهٔ اولینك ولیسنه ثانیا دفع ایدر حقنی تکمیل ایچون* زیرا ولی جنایهٔ اولی جنایتك وجودی وقتنده مزاحم اولمدیغی ایچون کلی قیمته مستحق اولدی وانك حقنك نقصاننه باعث اندنصکره اولان مزاحك حکمیله در (ورجع به علی الغاصب) یعنی جنایهٔ اولینك ولیسی ثانیا دفع ایلدیکی نصف ثانی ایله غاصب اوزره رجوع ایدر* زیرا بونصفك ثانیا استحقاقی غاصبك یدنده اولدیغی سببله در ایمدی انکله غاصب اوزره رجوع ایدر وغاصب انی مولایه تسلیم ایدر ومولی انی جنایهٔ اولینك ولیسنه دفع ایلمز* زیرا اول حقنی استیفا ایلدی وجنایهٔ ثانیه نك ولیسنه دخی دفع ایلمز زیرا انك ایچون حق بوقدر الانصفده درحق اولی اوزرینه سبقت ایتدیکی ایچون حالبوکه اول نصفده اولان حق ایسه اکا واصل اولدی (وام الولد فی کلها) وام ولداحکام مذکوره نك کلیسنده (کالمدبر) مدبر کبیدرمولی طرفندن جنایت ایچون دفعدن مانع اولمقده اشتراکاری اولدیغیچون (غصب صبیا حرافات عنده فجاءة اوبحمی لم یضمن واوبصاعقة اونهش حیة ضمن عاقلته الدیة) برکمسنه برصبی حری غصب ایدوب پس اول صبی اول غاصبك قتنده فجاءة یاخود حماایله فوت اولسیدی اول غاصب ضامن اولمز واکراول صبی صاعقه ایله وباخود ییلان صوقمغله فوت اولسیدی غاصبك عاقله سی دیته ضامن اولور بو حکم استحساندر وقیاس ایکی وجهده ضامن اولمق ایدی نتکیم امام زفروشافعی اکا ذاهب اولدیلرحرده غصبك تحققی اولمدیغی ایچون کورنلزمیکه غصب مکاتبده متحقق اولمز اکرچه کیم صغیر اولورسه ده* زیرا مکاتب یداحردر مع هذا رقبهٔ رقیقه در پس بداورقبهٔ حراولان غصبله ضامن اولمق اولیدر* استحسانك وجهی اولدرکه تحقیقابوضمان غصبك ضمانی دکلدر بلکه اتلافه سبب اولمغله ضماندر غاصبك صبی یی انده صاعقه لراولان ویا یلانلراولان مکانه نقل ایتدیکی ایچون حتی اکر غاصب اول صبی یی انده حمی غالب اولان موضعه نقل ایتسیدی ضامن اولور کافیده بو یله ذکراولندی (کمافی صبی اودع عبدافقتله) یعنی عبدك مولاسی عبدینی برصبی یه امانت قویوب صبی اول عبدی قتل ایتسیدی اول صبینك عاقله سی اول عبدك قیمته ضامن اراولرلر (وان اتلف مالا بایداع لایضمن) واکرامانت قونیلان مالی تلف ایتسیدی امام اعظمله امام محمد قتنده انك عاقله سی اول ماله ضامن اولمز وابی یوسفله امام شافعی قتنده ضامن اولور* زیرا اول صبی مال معصوم اتلاف ایلدی وامام اعظمله امام محمدك علتلری اولدرکه تحقیقا عبدك عینی سیدینك حقی ایچون معصومدر حالبوکه سیدی آنی صبینك یدینه دفعله فوت ایلدی واما عبدك عصمتی کندو حقی ایچوندر اصل حربت اوزره دم حقنده انك باقی اولسی ایچون (وبدونه یضمن) امانت قونلش اولمسه صبی ضامن اولورمی وراید ملت ایچونکه تحقیقاصبی افعالیله مؤاخذه اولنور

(باب القسامة)

بو باب قسامت بیانندهدر (هی ایمان تقسم علی اهل المحلة الذین وجدالقتیل فیهم) قسامه یمینلردرکه اهل محله اوزره قسم قیلنوراو یله اهل محله که مقتول انلرده بولنه مصنفك (میت به جرح) قولی مبتدادر خبری کلیجك حلف له قولیدر برمیت که انده جراحت اوله (اواثرضرب اوخنق) یاخود برضربك اثری اوله یاخود بوغلمك اثری اوله (اوخروج دم من اذنه اوعینه وجدفی محلة) یاخودقولاغندن یاخود کوزندن قان چقمش اوله واول میت محله ده بولنه (اواکثره) وجدنك ضمیری اوزره عطفدر وبوعطف فصل ایچون جائزدر یعنی یاخود اول میتك بدننك اکثری بولنه برابردر اول بدنله باشی یله اولسون یاخود اولمسون

(اونصفه مع رأسه) یاخود باشیله بیله نصفی بولنه (لا یعلم قاتله) وقاتلی معلوم اولمیه * زیرا اکر قاتلی معلوم
اولسه قسامه ساقط اولور (وادعی ولیه القتل علی اهلها) واول بولنان میتك ولیسی اهل محله نك کلیسی
اوزره قتل ادعا ایلیه (اوبعضهم) یاخود اهل محله نك بعضیسی اوزره ادعا ایلیه قصدا وباخود خطأ
واول ولینك بینه سی دخی اولمیه (حلف له) اول ذکر اولنان میت اجلیچون یمین ویریلور (خمسون
رجلا منهم) اول اهل محله دن اللی رجله * ابن عباس رضی الله عنهمك روایت ایلدیکی ایچونکه تحقیقا نبی
علیه الصلاة والسلام اهل خیبره یازدیکه تحقیقا بو میت مقتول سزك بیکزده آشکاره بولندی بو مقتولی
عهده کزدن اخراج ایدك بیوردی پس انلر دخی رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه یازدیلر که تحقیقا بو حادثه نك
مثلی بنی اسرائیلده واقع اولدی پس حق تعالی موسی علیه السلامه امر انزال ایلدی پس اکر سن دخی
حق نبی ایسك بونی الله تعالیدن سؤال ایله دیدیلر پس رسول علیه الصلاة والسلام انلره یازدیکه تحقیقا
الله تعالی بکا بیلدردیکه سزدن اللی رجل اختیار اولنوب انلر بالله بز قتل ایلمدك واول قتیل ایچون
بر قاتل بیلمزز دیو یمین ویریلور بعده دیته غریم اوله سز انلر دیدیلر که تحقیقا سن بزه وحی ایله قضا ایلدك (یختارهم
الولی) واول اللی رجلی ولی مقتول اختیار ایلیه مصنفك بو قولی اللی رجل تعیینك خیاری ولی ایچون
اولدیغنه اشارتدر * زیرا یمین وایننك حقیدر ظاهر اولان بودر که تحقیقا ولی قتل ایله اتهام ایلدکلری بدر
انلر که فاسقلر وشریرلردر یاخود محله نك صالحلریدر که زیرا انلرك یمین کاذبه دن احترازلری ابلغ اولمغله قاتل
ظاهر اولور (قائلا کل بالله ما قتلت ولا علمت قاتلا له) پس اول اللی رجلدن هر بری بالله بن قتل ایلمدم
واول قتیل ایچون قاتل دخی بیلمم دیه جکی اولدیغی حالده (لا الولی) یعنی ولی مقتول قتیلی اهل محله نك قتل
ایلدکلری اوزره تحلیف اولنمز * وامام شافعی دیدیکه نجاس اهل محله ده علامة قتل وار ایسه قتیلك ولیلرینه
دعواسی اوزره اللی یمین ویریلور پس اکر یمین ایدرلرسه بر قولده اهل محله نك مدعی علیه اولدقلری اوزره
دیت ایله قضا اولنور دعوی کرك عمدا اولسون کرك خطأ اولسون و بر قولده قصاص ایله قضا اولنور اکر دعوی عمد ده ایسه
واکر مدعی یمیندن نکول ایدرسه اهل محله نك مدعی علیه اولدقلری تحلیف اولنور پس انلر یمین ایدرلرسه انلر ترك
اولنور انلر اوزره برشی لازم کلمز پس اکر یمیندن نکول ایدرلرسه انلر اوزره بر قولده قصاص لازم کلور و بر قولده
دیت لازم کلور ومصنفك ذکر ایلدیکی لوث یعنی علامة قتل قرینه حالیه درکه مدعینك صدقنی قلبده واقع قیلر
اهل محله دن بعینه برینك اوزرینه علامت اولمغله دم کبی یاخود عداوت ظاهره دن مدعی ایچون ظاهر حال
شهادت ایلمك کبی یاخود بر عدلك شهادتی یاخود عدولك غیری بر جماعتك شهادتی کبی که تحقیقا ول قتیلی
اهل محله قتل ایلدی واکر ظاهر حال شهادت ایلمزسه اهل محله تحلیف اولنور امام شافعی ایچون واینك
یمینی ایله بدأ ایلدکده علت رسول علیه الصلاة والسلامك اولیاء مقتول ایچون (فیقسم منکم خمسون انهم
قتلوه) قول شریفیدر یعنی سزدن بر کز تحقیقا اهل محله قتل ایلدیلر دو تحلیف اولور دیمکدر ودخی ظاهر
حال اکا شهادت ایلدیکی کمسنه ایچون یمین حجت اولدیغی ایچوندر نته کیم سائر دعولرده اولدیغی کبی
زیرا ظاهر حال مدعی علیهه شهادت ایدر * زیرا ذمتلرده اصل اولان برائتدر وظاهر حال علامة قتلك
وقرب عهدك قیامی وقتنده مدعی ایچون شهادت ایدر ایمدی یمین مدعی ایچون حجت اولور ولکن بو ذکر
اولنان حجتده نوع شبهه واردر وقصاص عقوبت اولمغله وشبهه ایله ساقط اولور پس بو اجلدن حدیثنده دیت
ایجاب ایلدی وبزم ایچون علت رسول علیه الصلاة والسلامك (البینة للمدعی والیمین علی المدعی علیه)
قول شریفیدر وابن المسیب رضی الله عنه روایت ایلدیکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام قسامه ده
قوم یهود ایله بدأ ایلدی وانلرك ظهرلری بیننده قتیل بولندیغی ایچون دیتی انلره قضا بیوردی و بر علت
دخی اولدر که زیرا یمین فلوسك استحقاقنه حجت اولمز استحقاق نفس ایچون نه کیفیتله حجت اوله بیلور ایمدی یمین
بزم قتمزده یمین کاذبه دن احترازلری ایله قتل ظاهر اولمق ایچوندر پس قتلی اقرار ایدرلرسه قصاص واجب اولور
وتنها ن یمین ایدرلرسه قصاصدن بری اولملری حاصل اولور (ثم قضی علی اهلها بالدیة) بونده صکره
مقتول بینلرنده بولندیغی ایچون اهل محله اوزره دیت ایله قضا اولنور وتحقیق ثابت اولدیکه رسول علیه الصلاة
والسلام دیت ایله قسامه بی جمع ایلدی . کذلك عمر رضی الله عنه دخی جمع ایلدی (وان ادعی علی واحد من غیرهم

سقط القسامة عنهم) واكر قتيلك وليسى قتلى اهل محله نك غيرى بركمسنه اوزره ادعا ايدرسه اهل محله دن
قسامه ساقط اولور يعنى قتيلك وليسى قتلى اهل محله نك غيرى بررجل اوزره ادعا ايتسيدى اول ادعا اهل
محله ايچون وليدن ابرا اولور حتى بوندنصكره اهل محله دن دعواسى مسموعه اولمز (وان منهم فلا) واكر
بعينه اهل محله نك برندن ادعا ايدرسه قسامه وديت اهل محله دن ابطال اولمز وامام اعظمدن برروايتده
اهل محله ايچون ولى قتيلدن ابرا اولور خانيه ده بويله ذكر اولندى (وان لم توجد فيها) واكر اول محله ده
اللى رجل بولنمزسه (كرر الحلف عليهم الى ان تتم) يمين انلرك اوزره تكرار اولنور اللى يمين تمام اولنجه (ومن
نكل منهم حبس حتى يحلف) انلردن برى يميندن نكول ايدرسه حتى يمين ايدنجه حبس اولنور* زيرا يمين انده
واجبدر امر دمك تعظيمى ايچون بو اجلدن يمين بينى ايله ديت بينى جمع اولنور* اموالده نكول بونك خلافى اوزره در
زيرا اموالده يمين اصل حقدن بدلدر بو اجلدن مدعينك بذلى ايله ساقط اولور وبو مقامده يمين ديت بذلى ايله
ساقط اولمز (ومستحلف قال قتله زيد حلف بالله ما قتلت ولا عرفت قاتلا غير زيد) ومقتولى زيد قتل
ايلدى دين كمسنه بالله بن قتل ايلمدم وزيددن غيرى بر قاتل دخى بيلمم ديكه يمين ويريلور *زيرا اول كمسنه قوليله
نفسندن خصومتى اسقاط مراد ايدر پس انك قولى قبول اولنمبوب ذكر اولنديغى اوزره يمين ويريلور
زيرا اوقتاكه اول كمسنه قتل ايله انلردن برينك اوزرينه اقرار ايتسيدى يميندن مستثنا يعنى خارج اولوراندن
غيريسى باقى قالور انلر اجليچون يمين ويريلور (ولا قسامة على صبى ومجنون) وصبى ومجنون اوزره قسامه
اولمز* زيرا انلر قول صحيح اهلندن دكلدر حالبوكه يمين ايسه قولدر (وامرأة وعبد)ومرأه وعبد اوزره
دخى قسامه اولمز* زيرا بونلر اهل نصرتدن دكللردر حالبوكه يمين ايسه نصرت اهلى اوزره اولور (ولا قسامة
ولا دية فى ميت لا اثر به) ودخى برميت كه انده قتل اثرى اولميه اول ميتك حقنده قسامه وديت اولمز(او خرج
دم من فمه او انفه او دبره او ذكره) ياخود شول ميت كه انك اغزندن ياخود بورنندن و يا دبرندن
و يا ذكرندن قان چقمش انده دخى قسامه وديت اولمز* زيرا اول ميت قتيل دكلدر زيرا قتيل اولمسنه
دلالت ايدر انده برا ثردن لابددر اول اثر يابك اولنده ذكر اولنان شيئدر بو محلده ذكر اولنان انك خلافيدر
زيرا قان بو ذكر اولنان موضعلردن عادة بركمسنه نك فعلنسز چقـار (وما تم خلقه كالكبير)وشول
جنين كه خلقتى تمام اوله حكمده كبير كبيدر يعنى چقان برخلقتى تمام سقط بولنوب انده ذكر اولنان
اثرلردن براثر اولسيدى پس اول سقط احكام مذكوره ده كبير كبيدر* زيرا ظاهر اولان بودركه تحقيقا تام
الخلقه اولان سقط حيا منفصل اولور (رجل يسوق دابة عليها قتيل ضمن عاقلته ديته)بررجل برقتيلى
بردابه يه يوكلدوب اول دابه يى سوق ايدر بولنسيدى اول رجلك عاقله سى اول ميتك ديتنه ضامن اولور
(لا اهل المحلة) بوخسه بولنديغى محله نك اهلى ضامن اولمز (كذا لو قادها او ركبها) كذلك اول
اوزرنده قتيل اولان دابه يى بررجل يدسيدى ياخود اول دابه يه بنسيدى .كذلك هر برينك عاقله لرى
ضامن اولور (فان اجتمعوا) پس اكر دابه يى يدن وسوق ايدن واوزرينه بنن اوچى مجتمع
اولسه لردى (ضمنوا) انلرك عاقله لرى دية قتيله ضـامن اولوب وقسامه دخى انلر اوزره اولور*زيرا
قتيل انلرك يدلرنده بولندى (ولو بين قريتين او قبيلتين فعلى اقربهما)واكر قتيل ايكى قريه نك ياخود ايكى
قبيله نك مابيننده بولنسيدى ايكى قريه ياخود ايكى قبيله نك قتيله قنغيسى اقرب ايسه ديت وقسامه انلرك
اوزرينه در * زيرا عهد نبى عليه الصلاة والسلامده ايكى قريه مابيننده برقتيل بولندى پس رسول عليه
الصلاة والسلام ايكى قريه نك مابينى مساحه ايلمكه امر ايلدى پس ايكى قريه نك برى اقرب بولندى قسامه
وديتله قضا ايلدى و بونك مثلى عمر رضى الله عنهدن دخى روايت اولندى (وان استويا فعليهما) واكر
ايكى قريه نك مابينى قتيله برابر اولسيدى ديت وقسامه اول ايكى قريه اوزره در (ان كان فى موضع يسمع
منه الصوت) شول شرطله كه صورة اوليده قتيل اهل قريه يه صوت ايشدبلور موضعده اولورسه
وصورة ثانيه ده ايكى قريه يه صوت ايشدبلور يرده اولورسه * زيرا قچان قتيل صوت بنشور مكانده
اولسيدى اكا مدد لاحق اولور واهل قريه نصرت ايتمك ممكن اولور حالبوكه مددايتميوب تقصير ايلديلر
واكر قچان قتيل صوت ايشدلمز موضعده اولسيدى اهل قريه يه نصرت لازم كلمز پس انلر تقصير نسبت اولنور

پس نقدير اقاتلار قيلمزلر (وجد في دار رجل فعليه القسامة وتدى عاقلته اذا ثبت انهاله بالحجة) قتيل بر رجلك دارنده بولنسيدى قسامه اول رجل اوزره در وديتنى عاقله سى ويررلر چونكه اول دار حجت ايله يعنى شاهد ايله اول رجلك ملكى اولديغى ثابت اولسيدى * زيرا ملك خاصه ده تدبير مالك ايچوندر وديت عاقله سى اوزره در زيرا اول رجلك تصرفى وقوتى عاقله سيله در وبوچقان اول رجلك عاقله سى اولديغى وقتده در واكر عاقله سى بولنميسه ديت كندو اوزرينه در ديكيم مرار امر وار ايتدى (لا بمجرد اليد) مجرد اول دارانك يدنده اولمغله ديت لازم كلمز حتى اكر قتيل مجرد يدنده اولان دارده بولنسيدى عاقله سيده وكندو نفسيده ديت ويرمز (واوفى دار نفسه تدى عاقلة ورثته) واكر قتيل كندو دارنده بولنسيدى ديتى وارثلرينك عاقله سى ويررلر امام اعظم قتنده * زيرا دار قتلك ظهورى حالنده وارثلرينكدر پس ديت وارثلرك عاقله سى اوزره لازم كلور وامامين وامام زفر قتنده انده برشئ يوقدر وفتوى بونكله در فقهانك ديدكلرى شئ ايچونكه تحقيقا دار قتلك ظهورى حالنده قتيلك يدنده در پس كأنه كندو نفسنى قتل ايلدى ايدى انك دمى هدر اولدى واكر دار ورثه نك اولسيدى پس عاقله ورثه اوزره واجب اولان شيئ انلره تخفيف ايچون تحمل ايدرلر يعنى تضمين ايدرلر ايدى ورثه ايچون ايجاب ممكن اولمز (والقسامة على اهل الخطة) وقسامه اهل خطة اوزره در يعنى املاك قديمه صاحبلرى اوزره در اويله اصحاب املاك كه امام بلده يى فتح ايلديكى وقتده انلر اول املاكى تملك ايلديلر وامام بين الغانمين برخطه هر برينك نصيبلرينى تميز اولنمق ايچون افراز ايلدى يعنى ارض غنيمتى انلره اعطا ايلدى (لا مع السكان) سكانله بيله دكل يعنى مستأجرلر وعارية ساكن اولانلر قسامه ده اصحاب املاكه بيله داخل اولمزلر امام اعظمله امام محمد قتنده وابى يوسف قسامه مستأجر ومستعيرلر اوزره در جميعا ايدى * زيرا ولايت تدبير يعنى حفظ سكنا ايله اولور ملكله اولديغى كبى * كورنلزمى كه تحقيقا نبى عليه الصلوة والسلام قسامه وديتى يهود اوزره حكم قيلدى اكرچه كيم خيبرك سكانى اولديلر ايسه ده وامام اعظم ايله امام محمدك علتى تحقيقا مالك قمه نك نصرتنه مختصدر سكان دكلدر واهل خيبر املاكلرى اوزره قرار بولمشلردر (ولا المشترين) سكان داخل اولمدقلرى كبى مشتريلرده امام اعظم ايله امام محمد قتنده قسامه ده داخل اولمزلر وابى يوسف ديديكه كليسى مشتركاردر * زيرا ضمانك واجب اولمسى ولاية حفظانك ايچون اولان كسنه حفظى ترك ايتمسيله در ولاية حفظ ايسه ملك ايله اولور ايدى ملكده برابر اولديلر وامام اعظم ايله امام محمدك علتى تحقيقا صاحب خطه تدبير محله مختص اولاندر تدبير محله ايسه صاحب خطه يه نسبت اولنور مشتريلره نسبت اولنمز وآزاولور مشترى خطه يه تدبيرده ومحله نك حفظى ايله قيامنده مزاحم اولور پس قسامه وديت صاحب خطه يه مختص اولور مشتريه اولمز * وبعض ديديكه امام اعظمك بووجه اوزره جوابنه باعث زماننده اهل كوفه نك عادتلرندن مشاهده ايلديكى شئ اوزره بنادر كه تحقيقا صاحب خطه هر محله ده تدبير محله ده قائم اولوب مشتريلرى قسامه وديتده مشارك ايلمزلر ايدى (فان باع كلهم) اكر اصحاب خطه نك كليسى ملكلرينى بيع ايدرلر سه يعنى اكر اهل خطه دن برايسى باقى قالورسه پس حكم ينه ذكر اولنديغى اوزره در * زيرا مشتريلر اهل خطه ايچون تابعلردر پس اصلدن برشئ باقى قالسيدى حكم اول باقى ايچوندر تبع ايچون دكلدر واكر باقى قالميوب بلكه كليسنى بيع ايدرلرسه (فعلى المشترين) بو تقديرجه حكم مشتريلر اوزره اولور اتفاقا امام اعظم ايله امام محمد قتنده انلرى تقدم ايدنلرك زوالى ايچون ياخود امام ابى يوسف قتنده انلرك مزاحم اولادى قلركسنه لرك زوالى ايچون پس امام اعظمله امام محمد قتنده املاك انلره انتقال ايتدى وابى يوسف قتنده املاك انلر ايچون خالص اولدى (وجد قتيل في دار بين قوم لبعضهم اكثر) قتيل برقومك بينلرنده مشترك بر دارده بولنسيدى اول قومدن بعضك حصه سى اكثر اولسيدى مثلا نصفى بر رجلك وعشرى بر رجلك وباقيسى دخى آخرك اولمغله (فهى على الرؤس) قسامه وديت رؤس اوزره در نصيبلرينك مقدارينه اعتبار اولنمز حفظده وتقصيرده قليل وكثيرك صاحبى برابر اولديغى ايچون (وان بيعت ولم تقبض فعلى عاقلة البائع) واكر قتيل بولنان دارى مالكى بيع ايدوب نده قتيل ابولنجه ثمن قبض ايلسيدى پس اول قتيلك ديتى بايعك عاقله سى اوزره اولور (وفى البيع بخيار فعلى عاقلة ذى اليد) ومخير بيع اولنان دارده بولنسيدى ديت ذواليدك عاقله سى اوزره اولور امام اعظم قتنده وامامين قتنده اكر بيعده مخيرلك بوغيسه

دیت مشترینك عاقله سی اوزرینه در واکر بیعده مخیرلك وار ایسه دارانك اولان کسنه نك عاقله سی اوزره اولور
برابردر خیار کرك بایع ایچون وکرك مشتری ایچون اولسون *زیرا امام اعظم نزدنده اعتبار ایدر وامامین ملکه
اعتبار ایدر (وان وجد فی الفلك فعلی من فیه) واکر قتیل کمیده بولنسیدی دیت وقسامه کمینك ایچنده بولنانلرك
اوزرینه لازم کلور کرك کمینك مالکی وکرك کمیجیلر وکرك خارجدن کمی یه بنلر انده برابردر (وكذا
العجلة) وکذلك قتیل عربه ده بولنسیدی انده دخی حکم کمیده اولدیغی کبیدر (وفی مسجد محلة وشارعها
علی اهلها) وقتیل بر محله نك مسجدنده ومحله نك طریقنده بولنسیدی دیت وقسامه اول محله نك اهلی
اوزره اولور *زیرا اهل محله تدبیرده ناسك احقیدر *محله نك شارعی دیمك شارع اعظمدن احترازدر انك بیانی
قریبا کلور (وفی سوق مملوك علی المالك) وملك اولان چارسوده بولنان قتیلك دیت وقسامه سی مالکی
اوزره در (وفی غیره والشارع الاعظم او السجن او الجامع لاقسامة) وقتیل مملوك اولمیان چارسوده
واولو یولده وزندانده وجامعده بولنسیدی انده قسامه یوقدر *زیرا قسامه ایله مقصود تهمة قتلك نفیدر
بو ایسه عامه حقنده متحقق اولمز (والدية علی بیت المال) ودیتی بیت المال اوزره در *زیرا غرم یعنی اودك
غنم ایله در یعنی غنیمت ایله در *معلوم اوله که تحقیقا طریق ابتدا ایکی قسمدر بر یسی طریق خاصدر وبو طریق
بر کسنه یه ویاخود بر قاچ کسنه یه مختصدر واول طریقك مدخلی اولوب مخرجی اولمز نتکیم زائغة
مستطیله بحثنده ذکر اولندی وایکنجی قسمی طریق عامدر بو طریق بر کسنه یه یاخود زیاده یه مختص دکلدر
وانك مدخلی ومخرجی اولور وبو طریقه شارع تسمیه اولنور وبو شارع دخی ایکی قسمدر بر قسمی شارع محله در
بونده مرورا کثریا اهل محله ایچوندر وازاولور انده مرور غیر ایچونده اولور وبو نافع نام کتابده دینلان شیدر
ومحله نك مسجدنده بولنان قتیل محله نك شارعنده بولنان کبیدر وشارعك ایکنجیسی شارع اعظمدر
وبو جمیع طوایفك انده مروری برابر اولان طریقدر چارسولرده اولان وشهرك خارجنده اولان طریق واسعه
کبی وبو هدایه ده دینلان شیدر ایدی جامعده وشارع اعظمده بولنان قتیلده قسامه یوقدر بو مقامی
بو یلجه بیلمك واجبدر که حتی شبهه مندفع واوهام مضمحل اوله (وفی قوم التقوا بالسیف واجلوا عن قتیل)
بر قوم قلج ایله بر برینه ملاقی اولوب متفرق اولدقلرنده انلرك اجتماعلری موضعنده بر قتیل بولنسیدی
(علی اهل المحلة) انك دیتی اهل محله اوزره اولور *زیرا محله نك بونك امثالی شیدن حفظی اهل محله اوزره در
پس انك مباشری بلنمدیکی وقتده دیت وقسامه انلر اوزره واجب قیلندی (الا ان یدعی الولی علی القوم
او علی بعض منهم) لاکر که ولی قتیل قوم قاتل اوزره ادعا ایلیه یاخود انلردن بعضی قوم اوزره ادعا
ایلیه پس اول تقدیرجه اهل محله اوزره برشی لازم کلمز *زیرا بو دعوی اهل محله نك قسامه دن برائتلرینی
متضمن اولور وقومك اوزرینه ده برشی لازم کلمز (حتی یقیموا البینة اذ مجرد الدعوی لا یثبت الحق) حتی
اولیاء مقتول بینه اقامت ایتدکلرنجه *زیرا مجرد دعوی ایله حق ثابت اولمز لکن حق اهل محله دن ساقط اولور
زیرا اولیانك قولی کندو نفسی اوزره حجتدر (وجد فی بریة لا عمارة بقربها) قربنده عمارت اولمیان
بر بریه ده قتیل بولنسیدی قربك معناسی سبقت ایتدیکی اوزره صوت ایشدلمکدر (او نهر کبیر) یاخود
بر بیوك نهرك ایچنده بولنسیدی نهر کبیر ایله مراد کسنه یدنده وملکنده اولمیاندر مثلا نهر فرات کبی
شول نهر بونك خلافی اوزره در که انده شفعه یه مستحق اولنه اول نهر اهلنك یدلرینك قیامی ایچون اول نهرك
اهلنه اختصاصی ایچون پس بو تقدیرجه قسامه ودیت اول نهرك اهلی اوزره لازم کلور وقایه نك (او ماء یمر به)
قولی اطلاقی اوزره دکلدر (وهدر) یعنی بریه ده ونهر کبیرده بولنان قتیلك دمی هدردر *زیرا اول قتیل
ذکر اولنان حالت ایله اولسیدی اکا غیریدن مدد لاحق اولمز پس تقصیر ایله وصف اولنمز (ولو محتبسا با شاطئ
فعلی اقرب القری) واکر قتیل بر دره نك کنارنده حبس اولنمش بولنسه انك دیتی اول موضعه قریه لرك
اقرب اولانی اوزره در یعنی صوت ایشدیلان قریه اوزره اولور (وفی ارض او دار موقوفتین علی ارباب
معلومة فعلیهم) واکر قتیل ارباب معلومه یه وقف اولنمش بر ارض یاخود بر دارده بولنسیدی انك دیتی اول
ارباب معلومه اوزره در *زیرا اول ارباب اول ارضده ویا اول دارده تدبیر ایله ناسك احقیدر (ولو علی مسجد
واکر اول ارض ویا اول دار مسجده اوزره وقف اولنمش ایسه (فکالمسجد) قتیلك مسجدده بولندیغی کبی اولور

حکم مسجد ایسه مرور ایتدی (واوفی معسکر فی فلاة غیر مملوکة ففی الخیمة والفسطاط علی ساکنیهما) یعنی اکر قتیل مملوك اولمیان صحراده اولان عسکر بیننده بولنسه چادرلرك وقیادن اولرك ساکنلری اوزرهدر (وفی خارجهما ان کانوا قبائل) واکر چادرلرك وقیادن اولرك ساکنلرینك خارجلرنده قبیله لر اولورسه (فعلی قبیلة وجد فیها) قتیلك بولندیغی قبیله اوزرهدر (واو بین القبیلتین کان کما فی القریتین) واکر ایکی قبیله نك مابیننده بولنسیدی حکم ایکی قریه نك مابیننده اولدیغی کبی اولور (وان نزلوا جملة مختلطین فعلی اهل العسکر کلهم) واکر عسکر وقبائل صحرایه مختلط اولدقلری حالده نزول ایتدیلر ایسه دیت عسکر وقبائلك کلیسی اوزره لازم کلور * زیرا انلر وقتا که جملة نازل اولدیلر ایسه اول مکانلرك کلیسی انلره منسوب محله واحده منزله سنده اولور پس چادرلرك خارجنده بولنان غرامت انلر اوزره واجب اولور (واو مملوکة فعلی المالك) واکر عسکرك نازل اولدقلری ارض مملوکه ایسه قسامه ودیت ارضك مالکی اوزرهدر بالاجماع زیرا عسکر مکاندر قسامه ودیتده مالکه یاردم ایتمزلر (جرح فی حی ونقل الی اهله وبقی ذا فراش فمات فالقسامة والدیة علی الحی) برکسنه بر قبیله ده مجروح اولوب اهلنه نقل اولنسیدی پس صاحب فراش اولوب اهلنده باقی قالدقده فوت اولسیدی قسامه ودیت مجروح اولدیغی قبیله اوزره واجب اولور * امام ابو یوسف ایچون خلاف واردر زیرا جرح قچان موته متصل اولسیدی اول جرح قتل اولور و بو اجلدن جارحه قصاص واجب اولور صاحب فراش اولمزسه بونك خلافی اوزرهدر بر رجلك یاننده بر یاره لی اولوب بر آخر اول یاره او بی و کتوب اهلنه کوتوردکده برزمان مکث ایتدکدنصکره اول یاره لو فوت اولسیدی انی کتورن کسنه امام ابی یوسف وامام محمد قتنده ضامن اولمز وامام اعظمك قیاسنده ضامن اولور * زیرا اول کتورن کسنه نك یدی محله منزله سنده در یاره لو اولدیغی حالده انك بدنده بولنمسی محله ده بولنمسی کبیدر (رجلان فی بیت بلا ثالث وجد احدهما قتیلا ضمن الآخر دیته عند ابی یوسف خلافا لمحمد) ایکی رجل بر بیتك ایچنده اولوب اوچنجی برکسنه دخی یوغیکن اول ایکی رجلك بری قتیل بولنسیدی امام ابی یوسف قتنده آخرانك دیتنه ضامن اولور امام محمد ایچون خلاف واردر * زیرا امام محمد قتنده اول آخر ضامن اولمز تحقیقا اول قتیل نفسنی کندی قتل ایتمك احتمالی ایچون امام ابی یوسفك علتی تحقیقا ظاهر اولان انسان کندی نفسنی قتل ایتمز (وجد فی قریة امرأة کرر الحلف علیها وتدی عاقلتها) قتیل بر مرأه نك قریه سنده بولنسیدی اول مرأه اوزره یمین تکرار اولنور وعاقله سی دیتنی ویررلر امام اعظم ایله امام محمد قتنده وابی یوسف قتنده قسامه دخی دیت کبی عاقله سی اوزره در یمنی مرأه اوزره برشی لازم کلمز * زیرا قسامه اهل نصرت اوزره لازم کلور ومرأه ایسه اهل نصرت دکلدر پس صبی یه مشابه اولور وامام اعظم ایله امام محمدك علتی تحقیقا قسامه تهمتی نفی ایچوندر تهمت ایسه مرأه دن متحققه در (بطل شهادة اهل المحلة بقتل غیرهم) یعنی قچان ولی مقتول قتلی اهل محله نك غیریدن دعوی ایتدکده محله دن ایکی شاهد غیرك قتلنه شهادت ایتسه لردی انلرك شهادتنی قبول قیلنمز امام اعظم قتنده * واما ابن قبول قیلنور دیدیلر زیرا انلر خصم اولمق صددنده اولدیلر حالبوکه ولی قتیلك غیریدن دعواسیله اول خصم اولمقلق باطل اولدی ایمدی انلرك شهادتی قبول اولنور خصومته وکیلك خصومتدن اول عزل اولندقده شهادتی قبول اولندیغی کبی وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا انلر انزالری ایله کندولردن صادر اولان تقصیر ایچون قاتلین اولدقلری حالده خصملردر ایمدی بو تقدیرجه شهادتلری قبول اولنمز اکرچه کیم خصومتدن چیقارلر ایسه ده وصی قچن وصایتی قبول ایتدکدنصکره وصایتدن چیقوب شهادت ایتدکده قبول اولنمدیغی کبی (او واحد منهم) یاخود اهل محله دن برینك اوزرینه شهادت ایتسه لردی شهادتلری باطل اولور ولی قتیل بعینه اول واحد اوزره ادعا ایتدکدنصکره * زیرا اهل محله نك کلیسی ایله بیله ذکر اولنان شی اوزره خصومت قائم در وشاهد اول خصومتی نفسندن دفع ایدر پس انلر متهم اولور

(کتاب المعاقل)

بو کتاب معاقلك بیانندهدر * معاقل میمك فتحیله وقافك ضمیله معقله نك جمعیدر عقل معناسنه یعنی دیتدر دیته معقل ایله تسمیه به باعث زیرا دیت قاتلری دوکه دن عقل ایدر وعقاله بوندندر زیرا عقل قاتلی

منع ايدر (العاقلة اهل الديوان لمن هو منهم يؤخذ من عطياتهم فى ثلاث سنين من وقت القضاء) عاقله
اهل ديواندر كه انلردن قاتل اولان كمسنه ايچون ديتك قضاسى وقتندن اوچ سنه ده انلرك وظيفه لرندن اخذ
اولنور واهل ديوان شول عسكردر كه انلرك اسامیلرى ديوانده يازلمشدر بو بزم قتمزده در* وامام شافعى قتنده
عشيرتدر روايت اولنان شىء ايچونكه تحقيقا نبى عليه الصلاة والسلام عشيرت اوزره حكم ايتدى واندن صكره
نسخ بوقدر ودخى انكچونكه زيرا ديت صله در ايمدى صله اقارب ايچون اوليدر ارث ونفقه كبى* وبزم ايچون علت
عمر رضى الله عنهك قصه سيدر كه وقتا كه ارباب ديوانى جمع ايلدى ايسه صحابه محضرنده ديتى اهل ديوان
اوزرينه قيلدى صحابه دن انكار سز ايمدى اجماع اولدى وبو نسخ دكلدر بلكه معنا تقرير در بو كلام يعنى ولا نسخ
بعده قول شافعينك قولنه جوابدر* زيرا عقل اهل نصرت اوزره اولدى واهل نصرت انواع اوزره در ولاء عتاقه
كبى وحلف كبى* حلف حانك كسرى ولامك سكونيله عهددر بو محلده مراد ولاء موالاتدر ودخى عد كبى وعد
بر رجل برقبيله دن تقدير اولنمقدر وعمر رضى الله عنه زماننده ديوانله اولدى پس عمر رضى الله عنه معنايه
اتباع ايديكى اهلى اوزره قيلدى وبو اجلدن ديديلر كه اكر قوم حرفله تفاخر ايدرلر سه انلرك عاقله سى اهل حرفتدر
واكر عهد ايله متناصر اولورلر سه عهدلك اهليدر پس ديت صله در يعنى بخششدر نتكيم شافعى ديدى لكن ديتك
واجب اولمسى صله اولديغى جهتدن اولمكه عطادر اولى اولوربونلرك اصللرندن واجب اولسندن اوليدر* زيرا صله
اولديغى جهتدن واجب اخفدر وعاقله تحمل ايلزلر الا تخفيف ايچون تحمل ايدرلر واوچ سنه تقديرى نبى عليه
الصلاة والسلامدن مرويدر وعمر رضى الله عنهدن حكايه اولنمشدر (كذا ما يجب فى مال القاتل) ديتدن
مال قاتلده واجب اولان دخى ذكر اولنان كبيدر يعنى بزم قتمزده اوچ سنه ده اخذ اولنور وشافعى قتنده
حالا واجب اولور وامثله سى يعنى ادله سى عن قريب ذكر اولنور ان شاء الله تعالى (وان خرجت لاكثر منها
او اقل) واكر وظايف اوچ سنه دن اكثرده ياخود اوچ سنه دن اقلده چيقارسه (يؤخذ منه) اندن اخذ اولنور
يعنى اكثردن ياخود اقلدن اخذ اولنور (والحى) اهل ديوان اوزره عطفدر يعنى عاقله اهل ديواندر ودخى
قبيله در وقبيله (لمن ليس منهم) اهل ديواندن اولميان قبيله دن قاتل ايچون ديت (يؤخذ من كل
فى ثلاث سنين ثلاثة دراهم او اربعة فقط) آحاد عاقله نك هر برندن انجق اوچ سنه ده اوچ درهم ياخود درت
درهم اخذ اولنور شول حيثيتله كه انلرك هر برندن (فى كل سنة درهم) هر سنه ده بر درهم اخذ اولنور
اوچ سنه ده اخذ اولنان اوچ درهم اولسون ايچون (اوم ثلث) ياخود هر سنه ده بر درهم ايله بيله ثلث
درهم اخذ اولنور اوچ سنه ده اخذ اولنان درت درهم اولسون ايچون وقايه نك عبارتى (وحيه لمن ليس منهم)
واقع اولدى كأنه ناسخدن سهودر* زيرا حيه نك ضميرى منه راجع اولمسنده وجه يوقدر پس صواب اولان بزم
والحى لمن ليس منهم قولمزدر (وان لم يتسع الحى ضم اليه اقرب الاحياء نسبا) واكر قبيله ده وسعت اولمدى ايسه
نسب جهتندن اولان قبائلدن اقرب اولانى ضم اولنور (الاقرب فالاقرب كما فى العصبات) عصباتده
اولديغى كبى الاقرب فالاقرب ايله عمل اولنور وامابابالر واوغللر انلرك داخل اولملرنده اختلاف اولندى
(والقاتل كاحدهم) وقاتل انلرك بريسى كبيدر* زيرا جنايت ايديجيدر انك اخراجنده وجه يوقدر وانده
شافعينك خلافى واردر (وللمعتق حى مولاه) ومعتق اولان قاتلك عاقله سى مولاسنك قبيله سيدر* زيرا
معتقك مولاسنك تصرفى قبيله سيله در رسول عليه الصلاة والسلامك (مولى القوم منهم) قولى شريفى
انى تأييد ايدر (ولمولى الموالاة مولاه وحيه) ومولاى موالاتك عاقله سى موالاتك مولاسيدر اويله مولاكه
موالاتك عاقديدر ودخى مولاسنك قبيله سيدر* زيرا عرب مولاى موالاتك قبيله سيله تصرفاشر لر پس
مولاى عتاقه يه مشابه اولدى (ويحمل العاقلة ما يجب بنفس القتل) وعاقله قاتل اوزره نفس قتل ايله واجب
اولان ديتى تحمل ايدرلر عاقله اوزره خطا ايله وشبه عمد ايله ديتك واجب اولمسنده اصل نبى عليه الصلاة والسلامك
ضاربه نك وليلرى ايچون (قوموا فدوه) قول شريفيدر كه سز جنينك ديتنى اعطا ايدك ديمكدر بو كلامى بر مرأه
بر مرأه نك بطننى ضرب ايتمكله برجنين القا ايدوب پس امرى رسول عليه الصلاة والسلامه رفع ايلدكلرى
وقتده بيوردى ودخى خطانك ابدن معذور اولديغى ايچوندر وكذلك شبه عمد ايله مباشر اولان دخى معذور
اولديغى ايچوندر* زيرا آلت تأديب ايچوندر قتل ايچون دكلدر ونفس ايچون احترام واردر واول نفسك

هدر اولمسی جائز اولمز ومباشر اوزرە قصاص واجب اولمق ایچون وجه یوقدر وانکیچون مال عظیم ایجابندە استیصال واردر یعنی کوکندن قوپارمقدر ایمدی عاقلە اکا ضم اولندی * زیرا خاطئ وباشبه عمد ایلە مباشر اولان کمسنە نفسندە اولان قوت ایلە قتلدن احترازدە تقصیر ایتدی واول قوت انک انصاری ایلە در واول انصار عاقلەدر یعنی اول قوت عاقلە انک نصرتیلەدر ایمدی عاقلە انک حقندە قورقمغی ترک ایتملری ایلە تقصیر ایدنجیلر اولدیلر ایمدی انک سببیلە دیتە لایق اولدیلر (وقدر ارش موضحة فصاعدا) وموضحە وموضحەنک زیادەسنک ارشی مقداری یعنی تحمل ایدرلر فصل شجاجدە مرور ایدن شی ایچونکە تحقیقا موضحەدە وموضحەدن زیادەدە واجب اولان دیتدر یعنی اکر خطا ایسە نصف عشر دیتدر واول دیت عاقلە اوزرەدر (لاما یجب بصلح او اقرار لم تصدقه العاقلة او عمد سقط قودە بشبهة او قتله ابنه عمدا ولا جنایة عبد او عمد او ما دون ارش موضحة) قاتلک صلحی ایلە یاخود عاقلەنی تصدیق ایلمدیکی اقراری ایلە یاخود شبهە ایلە قصاصی ساقط اولان عمد ایلە یاخود اوغلنی عمدا قتل ایتمکلە واجب اولان دیتی عاقلە تحمل ایلمزلر وعبدک جنایتی ایلە یاخود نفسدە وطرفدە عمد ایلە یاخود ارش موضحەنک مادونی ایلە واجب اولان دیتی عاقلە تحمل ایلمزلر روایت اولنان حدیث شریف ایچونکە تحقیقا نبی علیه الصلاة والسلام (لا یعقل العواقل عمدا ولا عبدا ولا صلحا ولا اعترافا ولا ما دون ارش الموضحة) بیوردی یعنی عاقلەلر نە قصدا ونە عبدا ونە صلحا ونە اعترافا ونە ارش موضحەنک مادوننەدن دیتی تحمل ایتمزلر ودخی تحمل استیصالدن یعنی هلاکدن تحرز ایچوندر وقلیلدە ایسە استیصال یوقدر وتقدیر فاصل سمعلە بیلندی وشول شیئکە تقدیردن ناقص اولە عاقلە انی تحمل ایلمزلر (بل الجانی) بلکە جنایت ایدن تحمل ایدر واکر جنایت ایدن کمسنەنی عاقلە تصدیق ایلسەلر انلر ایچون دیت لازم کلور * زیرا دیت انلرک تصادقلری ایلە ثابت اولور وممتنع اولمق انلرک حقی ایچون اولور وعاقلە ایچون نفسلری اوزرە ولایتلری واردر پس ایمدی انلر اوزرە دیت واجب اولور (ومن لیس له دیوان ولا حی فعاقلته بیت المال) وانک دیوانی اولمیان وقبیلەسی اولمیان کمسنەنک عاقلەسی بیت المالدر ظاهر روایتدە وفتوی بونک اوزرینەدر خلاصەدە بویلە ذکر اولندی (وروی محمد عن ابی یوسف عن ابی حنیفة رحمه الله انه یجب فی مال الجانی ولا یجب فی بیت المال بالاجماع) وعصام دیدیکە ابو یوسفک امام اعظمدن روایتنی امام محمد ابی یوسفدن روایت ایلدیکە تحقیقا ارش جانی اهل دیواندن اولمیوب وقبیلەسی اولمزسە بالاجماع جانینک مالندن واجب اولور بیت المالدن واجب اولمز خلاصەدە بویلە ذکر اولندی (ولا عاقلة للعجم) وعجم ایچون عاقلە اولمز وخلاصەدە ذکر اولندیکە اکر رجل عربک غیری عجم اولورسە شمس الائمة الحلوانیدن نقل اولندیکە تحقیقا ائمە عجمدە اختلاف ایلدیلر ائمەدن بعضیلر اهل عجم ایچون عاقلە اولمز دیدی بو قول فقیه ابو جعفرک اختیار ایلدیکیدر وبو قول ایلە شیخ امام ظهیر الدین المرغینانی فتوی ویردی دیدی

(کتاب الآبق)

بو کتاب آبقک بیانندەدر بو کتابک کتاب جنایتە وتوابعنە مناسبتی خفی دکلدر وآبق قصدا مالکندن فرار ایدن مملوکدر (ندب اخذه لقادر علیه) اخذ ایتمکە قادر اولان کمسنە ایچون آبقی اخذ ایلمک مندوب اولدی زیرا اول آبقی اخذ ایتمکدە انک مالیتنی احیا واردر ومال ایچون نفس کبی حرمت ایتمک لازمدر ودخی اول آبقک مولاسنە اعانت واردر (واختلف فی الضال) وضالدە یعنی یولنی غائب ایدن عبددە اختلاف اولندی بعض دیدیکە ضالی اخذ افضلدر آنی احیا بوندن ضیاع احتمالی ایچون وبعض دیدیکە ضالی اخذدن ترک ایتمسی افضلدر * زیرا ضال مکانندن زائل قیلماز پس مولاسی اکا ملاقی اولور واکر واجد ضالک مولاسنک بیتنی بیلورسە پس اولی اولان ضالی مولاسنک بیتنە ایصال ایتمکدر (ویأتی به الی القاضی فیحبسه) پس اول آبقی اخذ ایدن کمسنە آنی قاضیە کتوروب قاضی اول آبقی حبس ایدر اول آبقە تفریق ایچون ودخی ثانیا فراردن امین اولمق ایچون وبو اجلدن انی ایجار ایلمز اکرچە کیم مولاسی ایچون منفعت اولورسەدە وقاضی آبق اوزرە بیت المالدن نفقە تعیین ایدر واول نفقەیی مالکی اوزرەدین قیلر پس چان مالکی کلدیکی وقتدە اول نفقەیی اندن اخذ ایدر یاخود چان بیع اولندقدە ثمندن اخذ ایدر وضال حبس اولنمز یعنی یولنی یتروب کزر کن اخذ اولنان ضالی قاضی حبس ایلمز * زیرا تمرد ایلە مستحق اولمز فرارە ایلمز واکر مولاسنە منفعت اولورسە ضالی

اجر ایدر و جرتیه الانفق یدر (لی بمجیء مولاه فاذ جاء واقام البینة) اول آبقك مولاسی کلوب کندی مملوکی اولدیغنه بینه اقامت ایدنجیه دکین (قیل علی القاضی وقیل علی من ینصبه بحلفه) فقهادن بعض دیدی قاضی و بعض دیدیکه قاضینك اول آبقك حفظی ایچون نصب ایلدیکی کمسنه اول مولای آبقه (بالله ما اخرجه عن ملکه بوجه) وجوهدن بر وجهله آبقی ملکندن اخراج ایلدیکنه یمین بالله و یرر (فیدفعه الیه قیل بالکفیل وقیل لا) پس اول آبقی مولاسنه دفع ایدر بعض کفیل ایله دفع ایدر دیدی و بعض کفیلسز دفع ایدر دیدی دفع بعد الاثبات اولدیغیچون (وان لم یقمها) اقام البینة قولی اوزره عطفدر واکر مولای آبق بینه اقامته قادر اولمدی ایسه (واقر انه عبده) وعبدانك مملوکی اولدیغنی اقرار ایدرسه (اووصف المولی علامته وحلیته) یاخود اول مولی عبدنك علامتنی واشکالنی وصف ایتدی ایسه (دفعه الیه بالکفیل) قاضی اول آبقی کفیل ایله اکا دفع ایدر (وان انکر المولی اباقه منه یحلف) واکر مولی جعل اخذندن خوف ایله عبدنك فرار یتی انکار ایدرسه فرار ایلدیکنه یمین بالله و یروب آبقی اندن صکره دفع ایدر (فان طال مجیئه) پس مولانك کلمسی اوزارسه (باعه القاضی وان علم مکانه) قاضی آبقی بیع ایدر اکرچه کیم مکان آبقی بیلورسه ده کثرة نفقه ایله مولاسنه ضرر اولمسون ایچون بیع ایدر (وامسك ثمنه وینفق علیه منه) وثمنی امساك ایدوب وآبق اوزره ثمنندن انفاق ایچون اخذ ایدوب (ودفع الباقی الیه) و باقی فلانی مولاسنه دفع ایدر (ان اثبته انه له) اکر بینه ایله کندینك اولدیغی اثبات ایدرسه (او بین الحلیة والعلامة) یاخود آبقك اشکالنی وعلامتنی بیان ایدرسه (ولیس له فسخه) ومولی ایچون قاضینك بیعنی فسخ جائز دکلدر زیرا قاضینك بیعی حکمی کبیدر منتقض اولمز واکر مولی زعم ایدرسه که تحقیقا مولی اول آبقی مکاتب یامدبر ایتمش اوله نقض بیع اوزره تصدیق اولنمز ابن مسعود افنداو اسنده بویله ذکر اولندی (ولموصله الیه) ومقدم خبردر کلجك اربعون قولی مؤخر مبتداسیدر یعنی اول عبد آبقی مولاسنه ایصال ایدن کمسنه ایچون واردر برابردر کرك اول آبق (محجورا اوماذونا اومدبرا اوام ولد) عبد محجور اولسون وکرك ماذون اولسون وکرك مدبر اولسون وکرك ام ولد اولسون* زیرا بونلر مملوکلر در بونلری اخذ وایصال ایله بو وجهدن احیاء مالیت واردر مکاتب بونلرك خلافی اوزره درکه * زیرا مکاتب مکاسبنه احقدر زیرا ید ایله مملوك دکلدر عن قریب ذکر اولنور (من مدة سفر) بر کونلك سفرك مدتندن یاخود اکثردن ایصال ایدن کمسنه ایچون (اربعون درهما) قرق درهم واردر (وان لم یعدلها) اکرچه کیم آبقك قیمتی قرق درهمدن اقل اولورسه ده (ان اشهد انه اخذه للرد) اکر موصل اول عبد آبقی مالکه رد ایچون اخذ ایلدیکنه شهادت اولنورسه واکر شهادت اولنمزسه اول موصل ایچون برشیء لازم کلمز نتکیم عن قریب بیانی کلور (ومن اول منها بقسطه) واکر مدت سفردن اقلده ایصال ایدرسه حسابنجه ویریلور* زیرا عوض معوض اوزره مقابله ضرورتیله توزیع اولنور (وفی الاخیرین) یعنی مدبر ایله ام ولدده (اذا مات المولی قبل وصولهما الیه فلا جعل له) پس چونکه مدبر ایله ام ولد مولالرینه وصوللرندن اول مولی فوت اولنیدی اول موصل ایچون جعل یوقدر * زیرا ام ولد مولاسنك فوتیله معتقه اولور پس حر اولور حرده ایسه جعل اولمز وکذلك مدبر اکر ثلثدن چیقارسه جعل اولمز واکر ثلثدن چیقمزسه کذلك امامین قتنده انده دخی جعل اولمز* زیرا حر مدیوندر زیرا امامین قتنده اعتاق متجزی اولمز وامام اعظم قتنده ثلثدن چیقمزسه مکاتبدر ومکاتبده ایسه جعل اولمز نتکیم عن قریب بیانی کلور (فان اشهد) پس اکر آبقك اخذی آبقی مولاسنه رد ایچون اخذ ایلدیکنه شهادت اولنسه (وابق منه لم یضمن) وابق مولاسنه ایصالدن اول آخذك یدندن فرار ایتسیدی اول آخذ ضامن اولمز* زیرا انك یدنده امانتدر وتعدی دخی ایلمدی (والا) واکر وجه مذکور اوزره آخذ اخذ ایلدیکنه شهادت اولنمزسه (ضمن) آخذ ضامن اولور* زیرا غاصبدر (ولا شیء له) ایکی وجه اوزره آخذ ایچون برشیء یوقدر یعنی جعل لازم کلمز اما وجه اولده یعنی شهادت اولندیغی صورتده مولاسنه رد ایتمدیکی ایچون ووجه ثانیده اشهادی ترك ایدوب غاصب اولدیغیچون بو امام اعظم ایله امام محمد قتنده در وابی یوسف قتنده ضامن اولمز وجعله دخی مستحق اولور اکر مولاسنه رد ایتدی ایسه* زیرا ابی یوسف قتنده اشهاد انده شرط دکلدر واقعه ده دخی شرط دکلدر (لا جعل برد المکاتب) مکاتبك ردی ایله جعل اولمز* زیرا مکاتب ید ایله مملوك دکلدر (وعلی المرتهن جعل الرهن) ومرتهن اوزره

رهنك جعلی واردر * زیرا ردایدن کمسنه ایچون جعلك واجب اولمسی عبدك مالیتك وحق مرتهنك مالیتك احیا سیله در * زیرا رهنك موجبی مالیتدن یداستیفانك ثابت اولمسی ایله در پس رد ایدن کمسنه مرتهن ایچون عامل اولور ایمدی بو اجلدن مرتهن اوزره جعل واجب اولور (وان رد بعد موت الراهن) واکر آبقی ردایدن کمسنه راهنك مو تندنصکره ردایتسه‌یدی * زیرا رهن موتله باطل اولمز وبو یعنی رهنك موتله باطل اولمسی (اذا کانت قیمته مثل الدین اواقل منه) چونکه رهنك قیمتی دینك مقداری یاخود رهنك قیمتی دیندن اقل اولدیغی وقتده‌در (وفی الاکثر قدر الدین علیه والباقی علی الراهن) ورهنك قیمتی دیندن اکثر اولدقده دینك مقداری مرتهن اوزره‌در وباقیسی راهن اوزره‌در * زیرا مرتهنك حقی مضمونك قدریله‌در ودوانك ثمنی کبی اولور وجنایتدن تخلیص فدا ایله‌در * زیرا رهنده فدا مرتهن اوزره مضمونك قدریله‌در (وان کان مدیونا فعلی المولی ان اختار القضاء) واکر عبد مرهون مدیون اولورسه جعل مولاسی اوزره‌در اکر عبد اوزره اولان دینی قضا اختیار ایدرسه (وان ابی بیع فیبدأ بالجعل) واکر مولی عبدك دینی قضادن ابا ایدرسه عبد بیع اولنور وجعل ایله بدأ اولنور یعنی جعل صاحبی جعلنی اولا اخذ ایدر (والباقی للغرماء) وباقیسی داینلر ایچوندر * زیرا جعل ملکك مؤنتیدر پس ملك انلك ایچون مستقر اولان اوزره واجب اولور (وان کان جانیا فعلی المولی فی الفداء) واکر عبد جنایت ایتمش اولورسه جعل مولاسی اوزره‌در اکر فدا اختیار ایدرسه زیرا جعل اول عبدی جنایتدن مولانك فدایی اختیاری ایله تطهیر ایلدی ومتبین اولدیکه تحقیقا اول عبدی ردایدن کمسنه ولی ایچون عبدك مالیتنی احیا ایلدی (والاولیاء فی الدفع) وجعل دفعده اولیا اوزره‌در اکر مولی عبدی اولیای مقتول اوزره دفع اختیار ایدرسه * زیرا عبدی ردایدن کمسنه اولیانك حقلرینی احیا ایلدی (وان کان العبد موهوبا) واکر عبد موهوب ایسه (فعلی الموهوب له) جعل هبه اولنان کمسنه اوزره‌در (وان رجع الواهب فی هبته بعد الرد) اکرچه کیم هبه ایدن کمسنه عبد رد اولندقدنصکره هبه‌دن رجوع ایدرسه‌ده * زیرا ملك حین رده هبه اولنان کمسنه ایچوندر * پس ملکك رجوعله زائل اولمسی موهوب لهك تقصیری ایله در اولکه اول عبده تصرفی ترك ایلمشیدر مثلا بیع کبی وغیری کبی ایمدی اندن واجب اولان جعل ردایله ساقط اولمز (وان کان لصبی ففی ماله) واکر اول عبد آبق بر صبینك اولورسه جعل اول صبینك مالی اوزره‌در * زیرا جعل انك ملکنك مؤنتیدر (وان رده وصیه فلا جعل له) واکر عبدی رد ایدن کمسنه صبینك وصیسی ایسه وصی ایچون جعل یوقدر * زیرا صبینك تدبیری وصی اوزره واجبدر پس اجره مستحق اولمز (ابق بعد البیع وقبل القبض خیر المشتری) اکر عبد بیع اولنوب مشتری قبض ایتمزدن اول فرار ایتسه‌یدی مشتری تخییر اولنور یعنی مشتری مخیردر اکر دیلرسه صبر ایدر (حتی یرجع) حتی آبق رجوع ایدنجه (اورفع الی القاضی یفسخ) یاخود دیلرسه امری قاضی یه رفع ایدر عقدی فسخ ایتمك ایچون بایعك تسلیمده عجزی حکمله * کافی بونی رهنك تصرفی بابنده ذکر ایلدی

(کتاب المفقود)

بو کتاب مفقودك بیاننده‌در * لغت جهتندن مفقود فقدت الشیء غاب عنیدن مشتقدر انا فاقد وهو مفقود دینور واصطلاح جهتندن (غائب لم یدر اثره ولم یسمع خبره) بر غائبه مفقود دیرلر که انك اثری بیلنمیه ودیریمیدر وفوت اولمشمیدر خبری ایشدلمیه (حی فی حق نفسه) اول مفقود کندی نفسی حقنده دیریدر استصحاباله یعنی علی ماکان ابقا اولنمغله (ولا نکاح امرأته) مفقودك زوجه سیچون نکاح یوقدر حق سبحانه وتعالینك (والذین یتوفون منکم الی آخره) قول شریفنه مخالف اولدیغیچون (ولا یقسم ماله) ومفقودك مالی دخی قسمت اولنمز (قبل ان یعرف حاله) حالی بیلنمزدن اول * زیرا ظاهر حالی حیاتدر قسمت ایسه بعد المماتدر (ولا تفسخ اجارته) ومفقودك اجاره‌سی دخی فسخ اولنمز * زیرا اجاره موتدن مقدم فسخ اولنمز (ویقیم القاضی من یقبض حقه) وقاضی ذممنده اولان مالنی قبض ایتمك ایچون برکمسنه یی قائم دیکر (ویحفظ ماله ویبیع مایخاف فساده) واول قائم مفقودك مالنی حفظ ایدوب وفسادندن خوف اولنان شیئنی بیع ایدر * زیرا قاضی نفسنه نظردن عاجز اولنلرك کلیسنه ناظر نصب اولندی صبی ومجنون ومفقود دخی انلرك کبیدر ومفقود ایچون حافظ ومالنك اوزرینه قائم نصب ایتمکده مفقود ایچون نظر واردر * زیرا اول قائم غله‌لرینی قبض ایدر وداینلرینك

اقرار ایلدکاری مالی قبض ایدر *زیرا انلر حفظ بابنده‌در وعقدی واجب اولان هر دیننده مخاصمه ایدر *زیرا قائم انك حقلرنده اصیلدر وشول دینکه مفقودانی کندی بنفسه عقد ایتمش اوله انده مخاصمه ایده‌مز ودخی آخر یدنده اولان عقار وعروضده مفقودك نصیبی اوله انده دخی مخاصمه ایده‌مز *زیرا قیم قاضی کبی مالکدر ومفقودك نائبیده دکلدر بلکه قیم قاضی طرفندن قبضه وکیلدر ومال مفقود اوزره قیم اولان کمسنه بلاخلاف خصومته مالك اولمز خلاف انجق وکیل اولانده‌در مالك طرفندن دیننده قبضه وکیلدر پس اکر برکمسنه مفقوددن حقوقدن برحق ادعا ایلسه انك دعواسنه التفات اولنمز وانك بینه‌سی قبول اولنمز وقاضینك وکیلی وورثه‌دن برکمسنه خصم اولمز پس اکر قاضی مفقود اوزره بینه نك استماعنی رأی حسن کوروب وانکله حکم ایلسه اول قاضینك حکمی نافذ اولمز *زیرا اختلاف قضانك نفسنده‌در بونی زیلعی ذکر ایلدی (وینفق علی اقربائه بالولاد) وقیم مفقودك مالندن ولاد جهتندن اقرباسی اوزره انفاق ایدر والدی وابوینی کبی (وعرسه) وزوجه‌سنه دخی انفاق ایدر نفقات بابنده مرور ایدن علت ایچونکه نفقه‌ده اصل تحقیقاهر مفقود حاضر ایکن مالندن قاضینك قضاسی اولمقسزین نفقه‌یه مستحق اولان کمسنه‌لر اوزره مفقودك غیبتی حالنده انفاق اولنور *زیرا بوتقدیرجه قضاء قاضی اعانت اولور ومفقود حاضر ایکن نفقه‌یه مستحق اولمیوب الاقاضینك قضاسیله مستحق اولان کمسنه اوزره مفقودك مالندن انفاق اولنمز *زیرا بوتقدیرجه نفقه قضاایله واجب اولور حالبوکه غائب اوزره قضا جائز اولمز (لایفرق بینه وبینها) ومفقود بینیله زوجه‌سنك بینی تفریق اولنمز رسول علیه الصلاة والسلامك (انها امرأته حتی یأتی البیان) قول شریفی ایچون یعنی تحقیقا مفقودك عرسی انك زوجه‌سیدر حتی بیان کلنجه دیمکدر (ولولاربع سنین) کرکسه درت سنه مرور ایتمش اولسون وامام مالك قتنده‌ چان درت سنه کچیدی مفقودایله زوجه‌سنك بینی تفریق اولنور وعده وفاتله معتده اولور اندنصکره مراده دیلرسه اره وارر (ومیت) حتی قولی اوزره عطفدر (فی حق غیره فلایرث من غیره ولایستحق فیما اوصی له اذامات الموصی) ومفقود غیری حقنده میتدر پس غیریدن وارث اوله‌مز ودخی کندی ایچون وصیت اولنان شیئه مستحق اوله‌مز چان وصیت ایدن کمسنه فوت اولسیدی (بل یوقف قسطه من مال مورثه وموصیه الی موت اقرانه فی بلده) بلکه مفقودك مورثندن وموصیدن نصیبی ولایتنده اقرانك موتنه دکین موقوف قیلنور * مفقودك حیاتی مدتنك تقدیرنده اختلاف اولندی وظاهر روایت بومقامده ذکر اولنان‌در یعنی اقرانك موتیدر تحقیقا برشیئکه انك معرفتنه حاجت واقع اوله پس شرعده انك طریقی امثالنه رجوعدر تالف اولان اشیانك قیمتلری کبی ونسانك مهرمثلی کبی واقرانك کابسندنصکره باقی اولمسی نادردر واحکام شرعیه نك بناسی ظاهر روایتده غالب اوزره‌در * واقرانك بلدنده اعتباره باعث زیرا اقرانك حالنی کلی بلدلردن تفحص امکاندن خارجدر وزیلعی دیدیکه مختار اولان امامك رأینه تفویض ایتمکدر * زیرا حال اقران بلادك اختلافیله مختلف اولور وکذلك ظنك غالب اولمسی اشخاصك اختلافیله مختلف اولور * زیرملك عظیم چان خبری منقطع اولسه ادنای مدتده ظن اوزره غالب اولدرکه تحقیقا اول ملك فوت اولدی باخصوص که قچسان برمهلکه‌یه داخل اوله واول ملکك مدتنده ناسك اختلافی سبب اولمدی الاانده رأیلرینك اختلافی سبب اولدی ایمدی انکیچون مدت تقدیرده معنا بوقدر (فان ظهر قبله حیافله ذلك) پس اول مفقود اقرانك موتندن اول حیا ظاهر اولورسه اول موقوف قونیلان اشیا انك مالیدر (وبعده یحکم بموته فی ماله) واقرانك موتندنصکره مالی حقنده موتنه حکم اولنور (یوم تمت المدة) مدت تمام اولدیغی کونده* ظرف ماله‌یه متعلقدر یعنی مالی حقنده موتنه حکم اولنور یعنی یدنده حقیقة ویاحکما تحت تصرفنده اولان مالی حقنده موتنه حکم اولنور مدتك تمام اولدیغی کونده (فتعتد عرسه) پس زوجه‌سی معتده اولور (للموت) موت ایچون زیرا کأنه الآن فوت اولدی دیو معتده اولور موت ایچون یعنی درت آی واون کون (ویقسم ماله بین من یرثه لاآن) والآن موجود اولوب اکا وارث اولنلر بینده مالی قسمت اولنور ووارثلرندن مدت تمام اولمزدن مقدم فوت اولنلر مفقوده وارث اوله‌مزلر * زیرابو وارث فوت اولدیغی حینده مفقودك موتنه حکم اولنمدی (وفی مال غیره) غیرك مالی حقنده دخی موتنه حکم اولنور (من حین فقد) فقد اولندیغی وقتدن حتی فقدندنصکره غیرك مالنه مالك اوله‌مز * زیرا میت اولدی میت ایسه ماله مالك اولمز (فیردما وقف له الی من یرث مورثه عند

موته) ومفقود ایچون موقوف اولان شیء مورثك وارثنه رد اولنور مفقودك موتنه حكم اولندیغی وقتده
زیرا اول وارث الی الآن اول مال موقوفه مستحقدر و بونك بیانی اولدركه وقتا كه اصولده تقرر اولندی ایسه كه
تحقیقا استصحاب اولكه ظاهر حالدرحجت دافعه درجه مثبته دكلدر پس مفقود تمام مدتدن مقدم
حیدر پس شول وارثكه مفقودك فقدی وقتنده حی اولوب مفقودك موتنه حكمدن اول فوت اوله اول
وارث اولمز * زیرا ظاهر حال بودركه تحقیقا مفقود حیدر پس مفقودك حی اولمسی غیرك اكا وارث اولمسنی
دفع ایچون حجت اولمغه صالح اولور ومفقود غیرك مالنده میتدر * زیرا ظاهر حال بودركه غیردن ارث واجب
اولمق ایچون حجت اولمغه صالح اولمز ایمدی مفقود ایچون موقوف اولان شیء مفقودك مورثك موتی كوننده كی
وارثنه رد اولنور (لیس للقاضی تزویج امة الغائب والمجنون وعبدهما وله ان یكاتبهما و یبیعهما) قاضی
ایچون غائبك ومجنونك جاریه سنی وایكیسنك عبدلرینی تزویج ایلمك یوقدر ولكن غائبك ومجنونك جاریه لرینی
وعبدلرینی مكاتب ایلمك وبیع ایلمك واردر فصول عمادیه ده بویله ذكر اولنمشدر

(كتاب اللقيط)

بو كتاب لقیطك بیاننده در * لقیط لغت جهتندن لقط اولنان شیدر یعنی یردن رفع اولنان شیدر فعیل
بمعنی مفعولدر بوندنصكره الدن براغیلان صبی اوزره تسمیه سی غالب اولدی مالی اعتبار ایله *
زیرا اول صبی ارضدن رفع اولنور وشرعا لقیط بر مولوددر كه آنی اهلی عیله دن یعنی فقردن خوف ایتمكله
یاتهمتدن فرار ایتمكله براغور (ندب رفعه) اول لقیطك رفعی مندوب اولدی اگر هلاكندن خوف ایلمزسه
شهرلرده بولنمغله * زیرا اول لقیطی رفعده اطفال اوزره اظهار شفقت واردر واظهار شفقت ایسه افضل
اعمالدندر (ووجب ان خیف هلاكه) پس اگر هلاكندن خوف ایدرسه رفعی واجب اولدی صحراده
ومهالكدن صحرا امثالی یرده بولنمغله اعمایی كورن كمسنه كبی قیویه دوشردیو وبونك مثالی شیئك
وقوعندن خوف ایچون اول اعمایی كورن كمسنه اوزره انك حفظی واجب اولدیغی كبی و بو حفظ فرض
كفایه در مقصود بعضله حاصل اولدیغی ایچون (وهو حر الا بحجة رقه) واول لقیط حردر الا رقیتی
حجت ایله ثابت اوله * زیرا بنی آدمده اصل اولان حریتدر حضرت آدم وحوا علیهما السلامك اولادی
اولدقلری ایچون ودخی دار اسلامده حریت اصل اولدیغیچون حردر بوندنصكره تحقیقا اول لقیط
جمیع احكامده حردر حتی بر كمسنه اكا قذف ایتسه اول قاذفه حد اورلور اول لقیطك اناسنه قذف ایتسه
حد اورلمز اول انادن باباسی معلوم اولمدق ولدی حاصل اولدیغیچون (فنفقته وجنایته فی بیت المال وارثه له) پس
اول لقیطك نفقه سی وجنایتی بیت المالدندر روانك ارثی بیت المال ایچوندر * زیرا غرم غنم ایله اولور (انفاق
الملتقط علیه تبرع لا یكون دینا علیه) اول لقیطی آلوب حفظ ایدن كمسنه نك لقیط اوزره انفاقی تبرعدر
لقیط اوزره دین اولمز (وان امره القاضی به فی الاصح) اگرچه كیم قاضی اول ملتقطه امر ایدرسه ده اصح
قولده لقیط اوزره دین اولمز (الا ان یقول علی ان یكون دینا علیه) الا مگر كه قاضی لقیطك اوزرینه دین
اولمغی دیدی ایسه بو تقدیرجه انفاقی لقیط اوزره دین اولور ملتقط اول دینله لقیط اوزره رجوع ایدر * زیرا
قاضینك انك اوزرینه ولایتی واردر * فی الاصح قولنه باعث اولدر كه زیرا قاضینك مجرد لقیط اوزره انفاقله
امر ایلمسی لقیط اوزره رجوعده كفایت ایدر طحاوینك ذكر ایلدیكی شیئده نتكیم چونكه بر شخص اوزره
قاضینك امریله دین قضا اولنسه اول كمسنه اول شخص اوزره رجوع ایدر واصح قولده رجوع ایلمز الا مگر كه
ذكر اولنان شیئی تصریح ایدرسه * زیرا امرك مطلقی آزاولور قدرمق ایچون وترغیب ایچون اولور پس
احتمال ایله لقیط اوزره رجوع ایدهمز (فاذا ادعی الملتقط الانفاق كما ذكر) پس قچان ملتقط انفاقی ذكر
اولندیغی اوزره یعنی قاضینك لقیط اوزره دین اولسون دیدیكی اوزره ادعا ایتسیدی (فكذبه) پس لقیط
ملتقطی تكذیب ایتسیدی (لا یرجع الا ببینة) ملتقط رجوع ایدهمز الا بینه ایله رجوع ایدر وصی بونك
خلافی اوزره در كه قچان وصی صغیر اوزره انفاق ایتسیدی اول وقت وصی متعارف اولان انفاقده تصدیق
اولنور وبینه یه احتیاج اولمز (ابی الملتقط ان ینفق علیه وسأل القاضی ان یأخذه منه فانه لا یقبله الا ببینة)
ملتقط لقیط اوزره انفاق ایلمكه ابا ایتسیدی قاضی ملتقطك لقیطی اخذ ایلمسندن سؤال ایدر * زیرا قاضی

لقيطي قبول ايتمز الا وافعده لقيط اولديغنه بينه ايله قبول ايدر* زيرا ملتقطك كندي ولدي اولمق احتمالي ايچون
متهمدر ياخود بعض نفقه سي كندويه لازم اولاندن اولوب بو حيله ايله نفسندن نفقه يي دفع طلب ايليه وقيجان
اول ولد لقيط اولديغنه بينه اقامت ايدرسه قاضي اول بينه يي بلا خصم حاضر قبول ايدر (و بعدها)
و بينه دنصكره (الاولى قبوله ان علم عجزه) اكر ملتقطك عجزيني بيلورسه اولى اولان قاضينك لقيطي
قبول ايلمسيدر (فان وضعه عند آخر فطلبه الاول) پس اكر قاضي لقيطي قبول ايتدكدنصكره آخر كمسنه
قتنه وضع ايتدكده ملتقط اول اني طلب ايتسيدي (فهو مخير) قاضي دفعله عدمي بيننده مخيردر
(لايؤخذ من آخذه) لقيط ملتقطدن جبرا اخذ اولنمز اخذ ايتمكده سابق اولديغيچون (وان دفعه الى آخر
ليس له لاخذ منه) واكر ملتقط كندي اختياري ايله لقيطي آخره دفع ايتسيدي ملتقط ايچون آخردن اخذ
بوقدر حقني اسقاط ايتديكي ايچون (ونسبه ممن ادعاه) واول لقيطك نسبي ادعا ايدن كمسنه دن ثابت
اولور (ولو رجلين) اكرچه كيم لقيطي ادعا ايدن ايكي رجل اولورسه ده پس اول لقيط ايكي رجل ايچون ولد
اولور نته كيم جاريهٔ مشتركه ده اولديغي كبي (او من يصف منهما علامة به) ياخود ايكي مدعي اولان
رجلدن بريسي ايچون ثابت اولور لقيطك جسدنده بر علامت وصف ايدرسه پس بو تقديرجه ولد وصف
ايدنك اولور آخرك اولمز (اوذات زوج) ياخود مدعي اولان زوج صاحبه سي بر مرأه اولورسه پس
لقيط اول مرأه نك ولدي اولور (ان صدقها) اكر اول مرأه يي زوجي تصديق ايدرسه (او برهنت)
ياخود لقيط اول مرأه نك ولدي اولديغني اثبات ايدرسه (اوامرأتين فبرهنت كل) ياخود مدعي ايكي مرأه
اولوب پس اول ايكي مرأه نك هر بري اول لقيط ولدي اولديغني اثبات ايدرسه پس لقيط اول ايكي مرأه نك
ولدي اولور (اوعبدا) ياخود مدعي عبد اولورسه لقيطك نسبي اول عبددن ثابت اولور (فيكون حرا)
پس لقيط حر اولور زيرا دار اسلامده اصل حريتدر (اوذميا) ياخود مدعي ذمي اولورسه نسبي اندن ثابت
اولور (فيكون مسلما ان لم يكن في مقرهم) پس اول لقيط مسلم اولور اكر ذميلرك مقرلرنده بولنمدي ايسه
بلكه مسلمين شهرلرندن برشهرده بولندي ايسه ياخود مسلمين قريه لرندن برقريه ده بولندي ايسه ياخود انده كفار
ومسلمين اولور برموضعده بولندي ايسه (وذميا ان كان فيه) واول لقيط ذمي اولور اكر ذميلرك مقرلرنده
بولندي ايسه اهل ذمت قريه لرندن برقريه ده ياخود بربيعه ده ياخود بركنيسه ده بولندي ايسه (ماشدعليه)
مبتدا در خبري له قوليدر ولقيط بولنديغي وقتده اوزرينه مالدن شد اولنان يعني باغلنان شيء (او على دابة هو
عليها له) ياخود لقيطك اوزرنده اولديغي دابه يه شد اولنان مال لقيطك ايچوندر ظاهره اعتبارا (صرفه اليه
بامر القاضي) ملتقط اول ذكر اولنان مالي لقيطه قاضينك امريله صرف ايدر* زيرا اول مال ضايع اولمش
مالدر وقاضي ايچون بونك مثللي مالي لقيطه صرفه ولايتي واردر (وقيل بدونه) بعض قاضينك امرنسز
صرف ايدرديدي* زيرا اول مال ظاهرا لقيطكدر وملتقطك لقيط اوزره ولايهٔ انفاقي واردر (للملتقط
قبض هبته) ملتقط ايچون لقيطه هبه اولنان شيئي قبض واردر* زيرا اول هبه نك قبضي نفع محضدر (ونقله
حيث شاء) وملتقط لقيطي ديلديكي مكانه نقل ايدر بوني قاضيخان ذكر ايلدي (وتسليمه في حرفة)
ودخي لقيطي اهل حرفته تسليمي جائز اولور* زيرا حرفته تسليمي لقيطك تأديبيدر ودخي لقيطك مالني حفظ
ملتقط ايچون جائزدر (لاانكاحه) نكاح ايلمسي جائز اولمز قرابتدن وملكدن وحكومتدن ولي اولمسنه
سبب منتفي اولديغيچون (ولاتصرف ماله) ودخي ملتقط ايچون لقيطك مالني تصرف ايلمسيده جائز اولمز
انانك تصرفي جائز اولمديغي كبي* زيرا ولايهٔ تصرف مالك آرتمسي ايچوندر بوايسه رأي كامل ايله وشفقهٔ
كامله وافره ايله اولور ملتقط ايله انانك هر برنده موجود اولان ايكيسنك بريدر يعني اناده شفقت وار رأي كامل
يوق ملتقطده رأي كامل وار شفقهٔ كامله وافره يوق بو سببدن تصرف جائز اولمز (ولااجارته) ودخي اجاره سنده ده
تصرفي جائز اولمز* زيرا ملتقط لقيطك منفعتلريني اتلافه مالك اولمز پس عمه مشابه اولور انا بونك خلافي اوزره در
زيرا مالك اولور نته كيم كتاب كراهيته ده ذكر اولندي (في الاصح) اصح قولده بو ولااجارته قولي بعضك ملتقطك
لقيطي اجاره سي جائز اولور* زيرا انك تأديبنه راجع اولور ديديكندن احترازدر وقول اولكه جائز اولمسيدر
جامع الصغيرك روايتيدر (ولان ختنه فان فعل وهلك به ضمن) ودخي ملتقط لقيطي سنت ايتمكده

جائز اولماز پس اکر سنت ایتسه و اک سببیله هلاك اولسه دینه ضامن اولورخابدده ... د ... و ...

(كتاب اللقطة)

بو کتاب لقطه بیاننده در *لقطه معناده التقاطك اسمیدر لکن التقاطك استعمالی آدمیده ولقطه نك استعمالی آدمینك غیر یده غالب اولدی (ندب رفعها لصاحبها) لقطه نك صاحبی ایچون رفعی مندوب اولدی* زیرا آنی کورن کمسنه ترك ایتسیدی آزا اولورا کا بدخائنه واصل اولور پس آنی مالکندن کتم ایدر و اول مالکك مالنی ضایع ایدر پس اول لقطه نك رفعی حق مستحقنه ایصاله وسیله اولور بو اجلدن لکن ضایع اولسندن خوف اولنورسه رفعی واجب اولور نتکیم التقاطه مرور ایتدی (فان اشهد علیه) پس اکر اول کورن کمسنه صاحبنه رد ایتمك ایچون اخذ ایلدیکن اشهاد ایدرسه (وعرف) ودخی بولندیغی مکانده و مجامعده یعنی ناس جمع اولدیغی یرده ندا ایتمکله که بن بر لقطه بولدم مالکنی بیلم انك مالکی کلسون انك صفتنی بیان ایلسون لقطه یی انك اوزرینه رد ایدرم دیمکله تعریف ایدر (والی ان صاحبها لا یطلبها او انها تفسد) تا معلوم اولنجه که تحقیقا اول لقطه نك صاحبی انی طلب اتمز وحالبوکه لقطه اول وقته دکین فاسد اولور بعث ایچون حاضرلنان طعاملر کبی و بعض میوه کبی (کانت امانة) انی بولان کمسنه قتنده امانت اولور حتی اکر تعدیسز هلاك اولسه ضامن اولماز (قلت او کثرت او اخذت من الحل او الحرم) اول لقطه کرك قلیل اولسون وکرك کثیر اولسون کرك حلدن اخذ ایلسون وکرك حرمدن اخذ ایلسون وشافعی قتنده حرمك لقطه سنی صاحبی کلنجه تعریف واجب اولور (فینتفع بها او فقیرا) پس اکر لقطه یی رفع ایدن کمسنه فقیر ایسه انکله انتفاع اولنور (والا تصدق بها) واکر غنی ایسه انکله بر فقیر اوزره تصدق ایدر (ولو علی اصله) واکر آبا وامهاتندن فقیر اولنلره (وفرعه) ودخی اولادندن فقیر اولنلره (وعرسه) ودخی فقیره اولان زوجه سنه تصدق ایدر (فان جاء صاحبها اجازه) پس اکر لقطه نك صاحبی کلورسه اول تصدقی جائز کورر (وله اجره) واول صاحب لقطه ایچون اول تصدقك ثوابی واردر (او اخذها من الفقیر) یاخود لقطه یی فقیردن (قائمة) لقطه قائمه اولدیغی حالده اخذ ایدر (والا ضمن الآخذ او الفقیر) واکر لقطه نك عینی قائمه دکل ایسه صاحب لقطه آخذه تضمین ایتدیرر یاخود فقیره تضمین ایتدیرر (بلا رجوع بینهما) یعنی اکر آخذی تضمین ایدرسه فقیره رجوع ایده مز واکر فقیر تضمین ایتدی ایسه آخذه رجوع ایده مز (وان لم یشهد) فان اشهد قولنه عطفدر واکر اشهاد ایتمدی ایسه (فان اقر باخذها له) پس اکر ملتقط لقطه یی نفسیچون اخذ ایلدیکن اقرار ایدرسه (ضمن وفاقا) و یدنده هلاك اولورسه اتفاقا ضامن اولور* زیرا تعدی ایتمش اولور (وان تصادقا علی اخذها لصاحبها لم یضمن وفاقا) واکر ملتقط ایله صاحب لقطه بر برلرینی لقطه نك صاحبی ایچون اخذ اولندیغن تصدیق ایدرلرسه بالاتفاق ضامن اولماز *زیرا انلرك بر برلرینی تصدیق ایلملری حقلری اوزره حجتدر اعدی بینه کبی اولدی (وان اختلفا) واکر ملتقط صاحبنه سنك ایچون اخذ ایلدم دیسه وصاحب لقطه دخی ملتقطه سنك ایچون اخذ ایلدك دیو اختلاف ایلسه لر (ضمن) امام اعظم ایله امام محمد قتنده ملتقط ضامن اولور (الا عند ابی یوسف) الا ابی یوسف قتنده ضامن اولماز زیرا که قول ملتقطکدر ردایچون اخذ ایلسنده مرور ایدن علت ایچون (وان لم یجد من یشهده) واکر ملتقط اشهاد ایده جك کمسنه بولمدی ایسه (او وجد لکنه ترك لخوفه من اخذ الظالم ایاها) یاخود اشهاد ایده جك بولوب لکن لقطه یی ظالمك اخذ ایلسندن خوفی ایچون اشهادی ترك ایتسیدی (قالوا لم یضمن) فقها دیدیلر که ضامن اولماز بونی زیلعی ذکر ایلدی (کذا البهیمة) کذلك لقطه بهیمه اولورسه یعنی دورت ایاقلو حیوان اولورسه احکام مذکوره ده لقطه کبیدر (وما انفق علیها بلا اذن القاضی تبرع وبه دین علی صاحبها) وبهیمه اوزره ملتقطك قاضی اذننسز انفاق ایلدیکی شی تبرعدر واذن قاضی ایله بهیمه نك صاحبی اوزره دیندر پس نجان صاحب بهیمه حاضر اولسه ملتقط انفاق ایلدیکی شیئی صاحب بهیمه دن قاضینك حکمیله اخذ ایدر (وآجر القاضی ماله نفع) ونفعی اولان شیئی قاضی ایجار ایدر یعنی انك اجرتیله انتفاع اولنور فرس کبی وقاطر وحمار واو کوز کبی (وانفق علیها منه) واول بهیمه اوزره قاضی اجرتندن ایکی کون یاخود اوچ کون قاضینك قتنده واقع اولدیغی مقدار ایله انفاق ایدر تحقیقا مالك اکرچی ایسه حاضر اولور* زیرا ایجارده

عینی مالکك ملکی اوزره دین الزامنسز ابقا واردر* هدایه ده وکافیده بو مقامده دیدیلر که کذلك آبقده دخی بویله عمل اولنور* وبن بو ایکی کتابدن غیریده بو قولی بوله مدم بلکه محیطده وبدایعده وخلاصه ده بونك خلافنی بولدم اول محلده آبقك اجارهسی جائز اولماز دیدیلر فرار ایلمسی احتمالیچون بو اجلدن آنك ذکرینی ترك ایلدم (ومالانفع له) وبهایمدن نفعی اولمیان قیوز وقیون مثللی کبی (اذن القاضی بالانفاق علیها وشرط لرجوع علی صاحبها) قاضی انك اوزرینه انفاقه اذن ویروب وصاحبی اوزرینه رجوعی شرط قیلمرور ایدن شیء ایچونکه حقیقا بو قول اصحدر (ان کان هو الاصلح اولا امر ببیعها) اکر اصلح اولان انفاق ایسه واکر اصلح اولان انفاق دکل ایسه ابتداء انك بیعله امر ایدر (وحفظ ثمنها) ودخی ثمننی حفظله امر ایدر* زیرا نفقة داره مستأصله در یعنی دیندن قوپاریجیدر (وللمنفق حبسها) وبهیمه یه انفاق ایدن کمسنه بهیمه یی حبس ایلك جائز اولور یعنی بهیمه یی صاحبندن منع جائزدر (لاخذ نفقتها) بهیمه نك نفقه سنی اخذ ایچون زیرا بهیمه نك الی الآن بقاسی نفقه ایله اولدی پس کانه ملك انفاقدن مستفاد اولدی (فان هلکت بعد حبسه سقطت) پس اکر بهیمه ملتقطك حبسندنصکره هلاك اولسیدی نفقه ساقط اولور* زیرا معنای رهنده در پس حبس ایلدیکی شیئله هلاك اولور (وقبله لا) وحبس ایتمزدن اول هلاك اولسیدی نفقه ساقط اولمز زیرا امانتدر انك ایچون رهنه تعلق یوقدر وحکم رهنی اخذ ایلمسی حبسی اختیار قتنده در (بین مدعیها علامتها حل الدفع) اکر لقطه نك مدعیسی لقطه نك علامتنی بیان ایتسیدی دفعی حلال اولور رسول علیه الصلاة والسلامك (وان جاء صاحبها وعرف عفاصها وعددها فادفعها) قول شریفیچون یعنی واکر لقطه نك صاحبی کلوب علامتنی وعددینی تعریف ایدرسه لقطه یی صاحبنه دفع ایله دیمکدر و بو امر اباحت ایچوندرز یرا دفعك واجب اولسی اولمدی الا بینه ایله در حدیث مشهور ایله عمل جهتندن و اول حدیث مشهور رسول علیه الصلاة والسلامك (البینة للمدعی والیمین علی من انکر) قول شریفیدر (ولا یجب بلا حجة) بزم ذکر ایلدیکمز شیء ایچون بلا حجت دفع واجب اولمز وشافعی قتنده علامت بیانیله دفع واجب اولور (رجل مات بالبادیة جاز لرفیقه بیع متاعه ومرکبه وحمل ثمنه الی اهله) بر رجل بیابانده فوت اولسیدی رفیقی ایچون متاعنی ومرکبنی بیع ایدوب ثمننی اهلنه کوتوروب ویرمك جائز اولدی فصول عمادیه ده بویله ذکر اولندی (حطب وجد فی الماء ازله قیمة ولقطة) صو ایچنده بولنان اوطونك اکر قیمتی اولورسه اول اوطون لقطه در انده لقطه نك حکمندرعایت اولنور (والا فحلال لمن اخذ) واکر قیمتی اولمزسه پس انی اخذ ایدن کمسنه ایچون حلالدر سائر مباحات اصلیه کبی

(کتاب الوقف)

بو کتاب وقف بیاننده در* وقف لغت جهتندن حبس معناسنه در پس شول وقف کلمه سیکه مصدری وقفدر متعدیدر معناسی ذکر اولنان شیدر وشول وقف کلمه سیکه انك مصدری وقوفدر لازمدر ولزوم ایله مراد واقف ایچون حیاتنده وبعده وارثی ایچون انك بطلی جائز اولمقدر وشرعا (حبس العین علی ملك الواقف والتصدق بالمنافع) واقفك ملکی اوزره عینی حبسدر ومنافعله تصدقدر عاریت منزله سنده حتی انده واقفك رجوعی قتنی وقت دیلرسه جائز اولورو قیچان واقف فوت اولورسه میراث اولور وبیع اولنور وهبه اولنور بونی زیلعی ذکر ایلدی (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر* زیرا امامین قتنده وقف حق سبحانه وتعالی ملکنك حکمی اوزره عینك حبسیدر پس واقفك ملکی اول عیندن الله تعالی یه زائل اولوب بروجه اوزره که اول عینك نفعی عبده عود ایدر پس وقف لازم اولوب وبیع اولنمز و میراث دخی اولمز* امامین ایچون علت اولدرکه تحقیقا حضرت عمر رضی الله عنه رسول الله صلی الله علیه وسلمه سؤال ایدوب دیدیکه یا رسول الله بن بر مقدار مال استفاده ایلدم واول مال بنم قتمده در و مال نفیسدر اول مالی نه وجه اوزره تصدق ایلیم رسول علیه السلام بیوردیکه اصل اوزره تصدق ایله که بیع اولنمیه وهبه اولنمیه ومیراث اولمیه ولکن ثمره سنی انفاق ایله بیوردی ایمدی تحقیقا وقف لازم اولمق اوزره نص اولدی وامام اعظمك علتی رسول علیه الصلاة والسلامك (لا حبس عن فرائض الله تعالی) قول شریفیدر یعنی مالکك موتندنصکره ورثه سی بیننده قسمتدن حبس اولنور مال یوقدر* ایمدی شول کمسنه که مال واقفك ملکی اوزره باقی قالمزدیدی اول کمسنه یی (لا حبس عن فرائض الله

تعالی) قولی انی الزام ایدرودینلدیکه فتوی امامینک قولی اوزره درکافیده بویله ذکر اولندی ایمدی مصنف
والتصدق بالمنافع قولی اوزره تفریع ایدوب (فلم یصح فی روایة) پس وقف بر روایتده صحیح اولمدی یعنی
نیچون وقف منافعله تصدقی متضمن اولسه جائز اولمز * زیرا منفعت معدومه در معدومله تصدق جائز اولمز
(وصح فی الاصح) واصح قولده صحیح اولور یعنی تحقیقا قول اصح اجماعا صحیحدر * زیرا منافعله تصدق
امامین قتنده جائزدر نتکیم عبدینک خدمتیله ودارینک سکناسیله وغله لری ایله وصیت جائز اولدیغی کبی لکن
امام اعظم قتنده غیر لازمدر * بو اجلدن مصنف (ولم یلزم) دیدی ملکک باقی اولدیغی ایچون عاریتده اولدیغی کبی
ولزوم ایله مراد وقفک ابطالی واقف ایچون وموتندنصکره وارثی ایچون جائز اولمقدر پس اکر واقف فقرا اوزره
وقف ایتسیدی یاخود بر صودولابی بنا ایتسیدی یاخود ابنای سبیل ایچون برخان یاخود بر رباط بنا ایتسیدی
یاخود واقف بر ارضی مقبره قیلسیدی واقفک ملکی زائل اولمز وعدم لزوم اوزره (فصح تملیکه) قولیله
تفریع ایلدی ایمدی واقفک حیاتنده تملیکی صحیح اولور (وارثه) ودخی موتندنصکره میراث اولمسیده صحیح
اولور (والرجوع عنه) واندن رجوع ایده صحیح اولور کرکسه وقف مرض موتنده اولسون (الا بالقضاء)
لم یلزم قولیدن استثنادر * یعنی وقف لازم اولمز الا امور اربعه نک بریله اولور * مصنف اول درت امرک اولکیسنی
بالقضاء قولیله ذکر ایلدی (من قاض مولی) یعنی وقف لازم اولمز الا امور وقفی کورمکه طرف سلطاندن
مولی اولان قاضیدن قضا ایله اولور خصمینک تحکیمیله قاضی اولمغله امر وقفی کورمکه محکم اولمز پس
حکم ایلسه نافذ اولمز حتی مولی ایچون اول حکمی نقض ایلمک جائز اولور نتکیم موضعنده تقریر اولندی
وقضانک طریقی اولدر که واقف وقف ایلدیکی شیئی متولی یه تسلیم ایدر اندنصکره غیر لازم اولمسی حکمیله
رجوع ایدر پس نیچان حاکمه مترافع اولسه لردی وحاکم وقفدن ملکنک انقطاعنه حکم ایتسیدی بالاجماع
وقف لازم اولور * زیرا بو حکم انده اجتهاد اولنمش بر فصلدر پس نیچون مولانک حکمی اکا لاحق اولسیدی
حکامدن صادر اولان سائر احکام کبی لازم اولور وصک وقفده ذکر اولنان شیئکه تحقیقا قضادن بر قاضی
بو وقفک لزومنه قضا ایتدی وحق رجوعک بطلانی قول صحیحده برشیئ دکلدر کافیده وخانیه ده بویله ذکر اولندی
وامور اربعه نک ایکنجیسنی (او بالموت اذا علق به) قولیله ذکر ایلدی یاخود واقف نیچان وقفی موته تعلیق
ایتسیدی موتله لازم اولور نیچان فوت اولورسم داریمی شووجه اوزره وقف ایتدم دیمکله اندنصکره فوت
اولدقده وقف صحیح ولازم اولور اکر ثلث مالندن چیقرسه * زیرا بعد موته وصیت جائزدر منافعله وصیت کبی
نتکیم مرور ایتدی ومیتک ملکی انده حکما باقی اولور پس اندن دائما تصدق اولنور واکر ثلث مالندن چیقمزسه
ثلث مقداریله جائز اولور باقیسی باقی قالور مال آخر ظاهر اولنجه یاخود ورثه جائز کوررلرسه جائز اولور
واکر مال آخر ظاهر اولمیوب وورثه دخی تجویز ایتمزسه غله بینلرنده تقسیم اولنور ([illegible]) ثلثی
وقف ایچون وثلثانی ورثه ایچون * مصنفک او بالموت اذا علق به قولنده مجرد موته تعلیق ملکک زوالنی افاده
ایلدیکنه اشارت واردر بلکه بعد التعلیق موتدن لابدر حتی زوال ملکی افاده ایلیه * واوچنجی امری مصنف
(او بقوله وقفتها فی حیاتی وبعد مماتی مؤبدا) قولیله ذکر ایلدی یاخود واقف بن انی حیاتمده ومماتمدنصکره
مؤبدا وقف ایلدم دیمکله وقف لازم اولور لکن امام اعظم قتنده مادامکه واقف حی اوله بو غله نک تصدقیله نذر
اولور پس واقف اوزره نذر ایله وفا لازم کلور وواقف ایچون اندن رجوع ایتمک واردر واکر فوت اولنجه
رجوع ایتمزسه ثلثدن جائز اولور وطریقی عبدینک خدمتنی بر انسانه وصیت ایدن کمسنه نک طریقیدر * پس
تحقیقا اول خدمت وصیت اولنان کمسنه ایچون اولور ورقبه سی مالکک ملکی اوزره در حتی نیچان اول
خدمت وصیت اولنان کمسنه فوت اولسه عبد مالکک ورثه سی ایچون میراث اولور الا بو قدر فرق وار که
تحقیقا وقفده انلره وصیت اولنانلرک انقطاعی تصور اولنمز پس بو وصیت مؤبد اولور * وامور اربعه نک
دوردنجیسنی (او بناء مسجد وافرازه بطریقه) قولیله ذکر ایلدی یاخود بر مسجد بنا ایدوب واول مسجدی
طریقیله افراز ایتمکله وقف لازم اولور افراز شرط قیلندی * زیرا مسجد خالصا لله تعالی اولمقدن لابددر
حق سبحانه وتعالینک (وان المساجد لله) قول شریفی ایچون یعنی الله تعالی ایچون مختصه در پس خالص اولمز
الا افراز ایله اولور (والاذن للناس بالصلاة فیه وصلاة جماعة) ودخی کل ناس ایچون اول مسجدده کل صلاتی

وجماعتك صلاتنه اذنله خاص اراو (وقيل في وحده) وبعض دديكه صلاة جماعته ذنه حاجت يوقدر
بلكه بريسي كفايت ايدرچقان واحد انلر ايچون اذن شرطيله اول مسجدده نمازي قيلسيدي *زيرا مسجد
اولمسي ايچون امامين قتنده تسليم شرطدر امام ابي يوسف ايچون خلاف واردر وهرنوعده اكالايق اولور تسليم
شرط قيلندي وبو تسليم مسجدده اندهصلاتله درو بو وجهله وجه اولك مي افاده لري ايله بيله واقفه ووارثنه
نظر ايله وقفك ملك واقفدن خروجي افاده ايدرو وجه ثاني واقفك موتيله لزوم وقفي افاده ايدرو وقفه نظر ايله
وملكندن خروجني افاده ايدر لزومي افاده ايتديكي كبي واكر ثلثدن چيقارسه وارثه نظر ايله لزومني افاده ايدر
واوچنجي وجه ملكندن خروجني افاده ايلزمادامكه واقف حي وله وواقفه نظر ايله لزومني افاده ايلمز رجوعنك
جوازي ايچون بلكه ثلثدن چيقارسه وارثه نظر ايله ملكندن خروجني افاده ايدر بوندنصكره تحقيقا امامين ملك
واقفك زائل اولمسنده امام اعظمه خلاف ايدوب زوالنه قائل اولدقدنصكره وقف انكله تمام اوله جق
شيئده اختلاف ايلديلر پس مصنف اني (ولم يتم) قوليله ذكر ايلدي ولم يلزم قولي اوزره عطفا يعني وقف
ذكر اولنان درت امرك بريله لازم اولدقدنصكره دخي وقف تمام اولمز (الا بذكر مصرف مؤبد عند محمد)
وقف تمام اولمز الا مؤبد مصرف ذكر ايتمكله تمام اولور امام محمد قتنده *زيرا مصرف منفعتله ياخود غله ايله
تصدقدر انكيچونكه آزاولور موقت اولور وآزاولور مؤبد اولور ومطلق تأبيدا اوزره دلالت ايتمزايمدي تنصيصدن
لابددر (فلو وقف على اولاده) پس اولادي اوزره وقف ايتسيدي مثلا بن اني اولادم اوزره وقف ايتدم ديمكله
وبو كلام اوزره زياده ايتسيدي (وانقرضوا عاد الى الملك عنده) واولاد منقرض اولسه لردي وقف ملكه عود ايدر
امام محمد قتنده كلام منقطع الآخر اولديغي ايچون (ولو وقت) واكر واقف توقيتله ذكر ايتسيدي مثلا بن اني
اون سنه يه دكين وقف ايتدم ديمكله (بطل) اتفاقا باطل اولور زيرا بو بيعده توقيت كبي اولور (وعند ابي يوسف
يتم بدونه) وابي يوسف قتنده تأبيد ذكر ايتمكسزين وقف تمام اولور زيرا مقصود الله تعالى يه تقربدر وبو مقصود
بعض وقتده برجهته صرفله اولور كه انك انقطاعي توهم اولنور وبعض وقتده برجهته صرفله اولور كه انك
انقطاعي توهم اولنمز *ايمدي واقفك مقصودبني تحقق ايچون ايكي فصلده وقف صحيح اولور (واذا انقطع)
وچقان موقوف عليه منقطع اولسه مثلا اولاد كبي (صرف الى الفقراء) فقرايه صرف اولنور امام ابي يوسف قتنده
پس قول صحيح بودر كه تحقيقا تأبيد اتفاقا شرطدر لكن تأبيدك ذكري ابي يوسف قتنده شرط دكلدر *زيرا
واقفك بن وقف ايتدم وتصدق ايتدم ديمسي الله تعالى يه ازاله يي اقتضا ايدر بواسه تأبيدي مقتضيدر پس
ذكرينه حاجت يوقدر اعتاق كبي وعن قريب ذكري كلور وامام محمد قتنده تأبيدك ذكري شرط قيلندي مرو
ايدن علت ايچون (وهو عنده) ووقف ابي يوسف قتنده (اسقاط) اسقاطدر يعني عيندن ملك واقفي
اسقاط ايچون مشروع قيلندي (كالاعتاق) اعتاق كبي زيرا اعتاق حق مولي ايچون اسقاطدر
(لاتمليك) يوخسه الله ايچون تمليك دكلدر حق سبحانه وتعالى اندن مستغني اولديغي ايچون *زيرا الله تعالى
واقفك ووقفك مالكيدر وعبد ايچون دخي تمليك دكلدر واكر عبد ايچون تمليك اولسيدي بيعي وسائر تصرفلري
جائز اولوردي (فيخرجه) پس ابي يوسف وقفي ملكدن اخراج ايدر (بنفس القول) نفس قولله اخراج ايدر
قضايه وغيري يه حاجتسز يعني بن اني شو وجه اوزره وقف ايتدم ديمكله (ويجيز الشيوع) وشيوعي دخي
جائز كورر يعني مشاعك قسمتني جائز كورر *زيرا قسمت قبضك تتمه سندندر زيرا قبض حيازت ايچوندر
يعني جمع وضم ايتمك ايچوندر وجمع وضمك تمامي ايچوندر قسمتله مقسوم اولان شيئده وانك قتنده قبضك اصل
اولمسي شرط دكلدر وتحقيق سن بيلمش ايدك كه انك قتنده وقف اعتاق كبي اسقاط ملكدر وشيوع اعتاقي
منع ايلمز پس انجلاين وقفي دخي منع ايلمز (وبه يفتي مشايخ العراق) ومشايخ عراق بونكله افتا ايدر اولديلر (وعند
محمد صدقة) وامام محمد قتنده وقف صدقه دررسول عليه الصلاة والسلامك عمر رضي الله عنهه (تصدق باصلها
لايباع ولايوهب ولايورث) قول شريفي ايچون (فيشترط التسليم) پس امام محمد واقفك وقفي متولي يه
تسليمني شرط قيلدي (والقبض) ودخي متولينك وقفي قبضني شرط قيلدي تتكيم صدقه منفذه ده اولديغي كبي
وصيت اولان صدقه دكل *زيرا صدقه منفذه متصدقك ملكندن مجرد قول ايله زائل اولمز بلكه تسليمي ايله
وفقيرك قبضيله زائل اولور وبونك بياني اولدركه *زيرا تمليك من الله تعالى قصدا متحقق اولمزمي وايدن

علت ایچونکه الله تعالی ایدن مستغندر الاصدقده حقدن انکچون ثابت ولان شیء عدد تسلیم ضمننده ثابت اولور* ایدی صدقات وزکات منزله سنده تنزیل اولنوره اکر قبل التسلیم تمام اولسه ایدی انده دی مستحقا مالک او دی وتبرع متبرع اوزره اختلاف ایچون سبب ا (... شیوع فیما یقسم ...)
قبول ایدن شیئده شیوع وفقی منع ایدر* زیرا اصل قبض امام محمد قتنده شرطدر پس کذلک ... اولان شیئده منع ایدروقبضك تمامی قسمته محتاجدر ... لان شیئده قسمتله در قسمتی محتمل اولمیان شیئده ...
وقف صحیح اولور حتی نصف حمامی وقف ایلسه جائز اولور (كالصدقة) صدقۂ منفذه کبی* زیرا امام محمد بونکله وقفه اعتبار ایلدی* زیرا صدقه تقسیم قبول ایدن مشاعده تمام اولمزنته کیم قچان واقف بش درهمك نصفنی شو فقیره تصدق ایلدم دیسیدی تمام اولمز مادامکه اول فقیر قبض ایلمیجه وقسمت قبول ایتمین مشاع تماع اولور نصف حمام کبی (وبه یفتی مشایخ بخاری) وشیخ بخاری بو کلامله افتا ایدر اولدیلر* مجمع الفتاویده دیدیکه بوندنصکره امام محمد قولی اوزره اکر برارض ایکی رجل بیننده اولسیدی واول ارضی مساکین اوزره صدقۂ موقوفه ایله تصدق ایلسه لردی یاخود وجوه بردن بر وجه اوزره اولیه جوهکه اوزرینه وقف ایلك جائز اولور واوزرینه قائم اولور برقیمه دفع ایلسه لردی جائز اولورزیرا امام محمدك قولی اوزره جوازدن مانع وقت قبضده شیوعدر وقت عقدده یعنی وقت قولده دکلدر وبو مقامده عند العقد شیوع بولنمدی زیرا اول ایکی رجل ارضله جمله تصدق ایتدیلر ووقت قبضده دخی شیوع بولنمدی* زیرا انلر ارضی جمله تسلیم ایلدیلر واکر ایکیسندن هر بری بو ارضك نصفنی مشاعا صدقۂ موقوفه اولمغله تصدق ایده لردی وایکیسندن هر بری وقفی ایچون بشقه متولی قیلسه لردی شیوعك وقت عقدده وجودی ایچون جائز اولمزدی* زیرا انلردن هر بری علی حده عقده مباشرت ایتدی وذکر اولنان کبی شیوع وقت قبضده دخی متمکن اولدی* زیرا ایکی متولینك هر بری نصف شایع قبض ایلدی پس اکر ایکی رجلدن هر بری متولیسنه بنم نصیبمی شریکمك نصیبیله بیله قبض ایله دیسه جائز اولور واکر ایکیسندن بری ارضك نصفنی مساکین اوزره صدقۂ موقوفه اولمغله تصدق ایلسه اندنصکره رجل آخر کذلك ارضك نصف آخرینی تصدق ایلسه وایکیسی انك ایچون قیم واحد قیلسه لر جائز اولدی* زیرا وقت عقدده اکرچه شیوع بولندی ایسه ده وقت قبضده بولنمدی* زیرا متولی ارضی جمله قبض ایتدی واول ایکی رجل متولیه جمله تسلیم ایلدیلر وکذلك اکر تولیتی ایکی کمسنه یه معا قیلسه لردی زیرا بو ایکی متولی بر متولی کبی اولدیلر وکذلك جهة وقف مختلف اولسه جائز اولور وکذلك واقف بر رجل اولوب ارضك نصفنی فقرایه مشاعا وقف ایدوب ونصف آخرین امر آخر اوزره وقف ایلسه جائز اولور بوذکر اولنانلرك کلیسی امام محمد قولی اوزره در اما امام ابی یوسف قتنده کلیسنده وقف جائز اولور* زیرا انك قتنده وقف غیر مقبوض وغیر مقسوم جائز اولور وبزم زمانمز مشایخندن بعض ابی یوسف قولیله افتا ایلدیلر (واذا لزم وتم) وقچان وقف لازم اولوب وتمام اولسیدی (لايملك) صاحبی ایچون مملوك اولمز (ولا يملك) وغیری بیع ایله وبیع مثلی ایله تملیك دخی قبول ایتمز تملیك صاحبنك ملکندن خارجه تبدیل اولدیغیچون (ولا يعار ولا يرهن) وعاریت ویرلمز ورهن قونلمز عاریت ورهنك اقتضاری ملك اولدیغیچون (ولا يقسم الا عندهما) وتقسیم اولنمز الا امامین قتنده تقسیم اولنور (اذا كانت بين الواقف والمالك) قچان قسمت واقفله مالك بیننده اولسیدی* یعنی قچان قاضی مشاعك وقفنی جائز المسیله قضا ایتسیدی وقضاسی نافذ اولسیدی سائر مختلفات کبی متفق علیه اولور پس بعضیلری قسمت طلب ایلسه امام اعظم قتنده تقسیم اولنمز ومصلحتده بیدرلر وامامین قتنده تقسیم اولنور* وفقها اجماع ایلدیلرکه تحته قسادکل وقف اکر ارباب اوزره وقف اولسه قسمت مراد ایلسه لردی تقسیم اولنمز محیطده دخی بویله ذکر اولندی وبو مصنفك (لا الوقف ...) قولینك معناسیدرکه اوزرلرینه موقوف اولان وقف تقسیم اولنمز امامین قتنده تقسیمك جوازینه باعث وار که تحقیقا قسمت تمییز وافرازدر بیع وتملیك دکلدر ایدی تقسیم جائز اولور وامام اعظمك علی تحقیقه ال قسمته بعدر مبادله اوزره مشتمل اولدیغی ایچون وجهۂ مبادله مثلیاتك غیرنده راجحدر (وازال ابو يوسف المسجد) امام ابو یوسف مسجدی واقفك ملکندن زائل ایلدی (بقوله جعلته مسجدا) وقفك بونی مسجد قیلدم قولیله* زیرا انك قتنده تسلیم شرط دکلدر زیرا اعتاق کبی اسقاطدر (وشرطا ... ...)

وامامین صلاتنی شرط قیلدیلر نته کیم مرور ایتدی *مصنفك مسجد ذکرینی اعاده سنه باعث اولدر که زیرا مسجدی اولا موجبات لزومك تعدادنده دیمش ایدی و بو مقامده ذکری مسجدك احکامنك امام محمد قتنده متولی یه تسلیم شرط اولمامقده وابی یوسف قتنده شیوعك مانع اولمسنده وامام اعظم قتنده واقفك ملکندن خروجنده سائر اوقافه مخالفتی ایچوندر اکرچه کیم حاکم انکله حکم ایلمزسه ده (وان جعل تحته سردابا) واکر واقف مسجدك تحتنی سرداب ایدرسه *سرداب سردابه دن معربدر وسرداب بر بیتدر که تحت الارض تبرید ایچون اتخاذ اولنور (لمصالحه جاز) مسجدك مصالحی ایچون جائز اولدی نته کیم بیت مقدسده اولدیغی کبی (واوجعل لغیرها) واکر سردابی مسجدك مصالحنك غیری ایچون اتخاذ ایدرسه (اوفوقه بیتا وجعل باب المسجد الی الطریق وعزله عن ملکه فلا) یاخود مسجدك اوزرنده بیت اتخاذ ایدوب ومسجدك قپوسنی طریقه آچوب ملکندن عزل ایدرسه جائز اولمز *یعنی مسجد اولمز وواقف ایچون بیعی جائز اولور وقچان واقف فوت اولدقده اندن میراث اولور *زیرا مسجدك خلوصی لله تعالی واجب اولور وبونده خلوص اولمز عبدك حقی مسجدك اسفلنده ویا اعلاسنده متعلق اولدیغی حالده باقی اولدیغیچون پس احکامی ثابت اولمز وامام ابی یوسفدن روایت اولندیکه تحقیقا ابی یوسف ایکی وجهده تجویز ایلدی بغداده کلدیکی وقتده منزللرك ضیقلغی ضرورتیچون وامام محمددن روایت اولندیکه خراسانده ریه داخل اولدیغی وقتده کلیسنی جائز کوردی ضرورت ایچون (کما لوجعل وسط داره مسجدا واذن للصلاة فیه) نته کیم برکسنه دارینك وسطنده یعنی حوالیسی ایچنده مسجد بنا ایدوب وانده صلاته اذن ویرسه مسجد اولمدیغی کبی واقف ایچون انك بیعی جائز اولور واندن میراث اولور * زیرا واقفك ملکی اول مسجدك جانبلرینی احاطه ایتمشدر پس انك ایچون حق منع واردر ومسجد ایسه انده برکسنه نك حق منعی اولمیاندر *زیرا حق سبحانه وتعالی (ومن اظلم ممن منع مساجد الله ان یذکر فیها اسمه) بیوردی (فلو خرب ما حوله واستغنی عنه یبقی مسجدا عند ابی حنیفة وابی یوسف) پس اکر اول وسط دارده اولان مسجدك اطرافنده اولان ملك خراب اولوب واندن استغنا اولنسه امام اعظم وابو یوسف قتنده مسجد اولدیغی حالده باقی قالور و بنا ایدن کسنه نك ملکنه عود ایلمز اکر بانی حی ایسه واکر بانی فوت اولدی ایسه وارثنه دخی عود ایلمز (وعاد الی الملك عند محمد) وامام محمد قتنده ملکه عود ایدر * زیرا بانی اول مسجدی قربة معینه ایچون تعیین ایلدی وقچان اول قربة معینه منقطعه اولسیدی بانینك ملکنه عود ایدر محصر کبی که قچان هدی ایله بعث ایلسه اندن صکره احصار زائل اولوب حجه یتشسه انکچون هدینی نه دیلرسه ایدر امام اعظمله امام ابی یوسفك علتی اولدر که تحقیقا بانی مسجدك قصد ایلدیکی قربت مسجدك اطرافنده ملکك خراب اولمسیله زائل اولمدی *زیرا ناس مسجدلرده برابردر پس انده مسافرلر ومرور ایدن نماز قیلرلر واحصارك هدینی بوغازلمدن اول ملکندن زائل اولماز (ومثله حصیر المسجد وحشیشه اذا استغنی عنهما) ومسجدك حصیری واوتلغی دخی انك کبیدر قچان انلردن استغنا اولنسه اول وقت امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده ملکه داخل اولمزلر امام محمد ایچون خلاف واردر (والرباط والبئر اذا لم ینتفع بهما) ورباط وقیو قچان بونلر ایله انتفاع اولنمزسه بونلر دخی حصیر وحشیش کبی ذکر اولنان خلاف اوزره در (فیصرف وقف المسجد والرباط والبئر الی اقرب مسجد اورباط اوبئر الیه) پس مسجدك ورباطك وقیونك وقفی اقرب اولان مسجد ورباط وقیویه صرف اولنور بو قول امام اعظم ایله امام ابو یوسفك قولی اوزره تفریع در (اذا اتحد الواقف والجهة) قچان واقف وجهت متحد اولورسه صرف اولنور *بر رجل ایکی مسجد بنا ایدوب وهر برینك مصالحی ایچون وقف تعیین ایلمکله (وقل مرسوم بعض الموقوف علیه) وموقوف علیه اولانلرك بعضیسنك مرسومی قلت بولسیدی ایکی مسجددن برینك امامنك یاخود مؤذننك مرسومی منتقص اولمغله مثلا وقفی خراب اولمق سببیله (جاز للحاکم ان یصرف من فاضل الآخر الیه) حاکم ایچون وقف آخرك فاضلندن اکا صرف ایلمك جائز اولدی (اختلف احدهما) واکر ایکی رجل ایکی مسجد بنا ایدوب ایکیسی ایچون بشقه وقفلر وقف ایلسه لردی (فلا) صرف جائز اولمز یعنی حاکم ایچون ایکی وقفدن برینك فاضلنی آخره صرف ایلمك جائز اولمز (وقف ضیعة علی الفقراء وسلمها الی المتولی ثم قال لوصیه اعط من غلتها فلانا کذا وفلانا کذا فعل ما رأیت من الصواب فجعله لهم باطل) برکسنه بر ضیعه یعنی بر قریه یرینی فقرا اوزره وقف

ایدوب متولی‌یه تسلیم ایتدکدنصکره وصیتنه سن بوضیعه‌نك غله‌سندن فلانه شو مقداری وفلانه بو مقداری اعطا ایله صواب کوردیککی ایشله دیسه پس اول وصیتك انلر ایچون اعطا ایلمسی باطلدر* زیرا وقف بعد التسجیل ملکندن خارج اولدی انك وصیتنه تصرف اوزره قادر اولمز (الا اذا کان شرط فی الوقف ان یصرف غلتها الی من شاء) الا مکرکه چان وقفده قبل التسجیل مراد ایلدیککی کسنه‌یه غله‌سندن صرف ایتمکی شرط ایلمش اوله خانیه‌ده بویله ذکر اولندی (جاز جعل شیء من الطریق مسجدا وعکسه) طریقدن برمقدار مکانی مسجد قیلمق وعکسی جائز اولدی *یعنی قچان مکان مسجد ضیق اولوب طریق واسع اولسه طریقدن مسجده الحاق وکذلك عکس اوزره اولسه جائزدر خلاصه‌دن کتاب کراهیه‌ده وعمادیه‌دن فصل عاشرده بویله ذکر اولندی (وجعل الطریق مسجدا لا عکسه) وذکر اولنان کبی طریقی مسجد قیلمق جائز اولدی عکسی جائز اولمدی (واخذ ارض بجنب المسجد اذا ضاق علی الناس بالقیمة کرها) ومسجدك یاننده اولان ارضی کرها قیمتیله اخذ ایلمك جائز اولدی مسجد ناس اوزره ضیق اولدیغی وقتده مجمع الفتاویده دخی بویله ذکر اولدی (وجعل الولایة لنفسه) وذکر اولان کبی واقف ولایتی کندی نفسیچون قیلمق جائز اولدی* زیرا متولی ولایتی واقفدن استفاده ایدر پس بالضروره انکیچون ولایت اولور لکن بوندنصکره اکر واقف وقف اوزره مأمون دکل ایسه پس قاضی ایچون فقرایه نظر ایله یدندن آرمق واردر وکذلك اکر سلطان یاخود قاضی یدندن اخراج ایلمکه شرط ایلسه سلطان ویا قاضی وقفی یدندن آروب غیری‌یی متولی ایلك واردر* زیرا بو شرط حکم شرعه مخالفدر (واجاز ابو یوسف جعل غلة الوقف لنفسه) وامام ابی یوسف واقف غله‌ء وقفی کندی نفسیچون قیلمغی جائز کوردی* یعنی قچان وقف ایدوب کلنی یاخود بعضنی کندی حیاتنده اولادیچه نفسی ایچون وبعده فقرا ایچون شرط ایلسه امام محمد وهلال قتنده وقف باطل اولدی ملکی لله تعالی ازاله ایله قربتك معناسی فوت اولدیغیچون وابو یوسف ابتدایه انتها ایله اعتبار جهتندن صحیح اولور دیدی پس تحقیقا بو شرط برجهت اوزره جائز اولور که اول جهت منقطعه اولوب مالکك ملکنه عود ایدر ومشایخ بلخ ابو یوسفك قولنی اخذ ایلدیلر وفتوی دخی بونك اوزرینه‌در ناسی وقفده ترغیب ایچون خانیه‌ده وغیریده بویله ذکر اولندی (وشرطان یستبدل به او یبیعه ویشتری بثمنه ارضا اخری اذا شاء فاذا فعل صارت الثانیة کالاولی فی شرائطها بلا ذکرها ثم لا یستبدلها بثالثة) وذکر اولنان کبی واقفك اکر دیلرسه وقفی تبدیل ایلمکه یاخود بیع ایدوب ثمنیله بر ارض اخری اشترا ایلمکه شرطی جائز اولدی پس قچان بویله اولسه بدی شرطلرینی ذکر ایتمکسزین ثانیه اولی کبی اولور اندنصکره او چنجیده تبدیلی جائز اولمز* زیرا تبدیل حکمدر که شرطله ثابت اولدی وشرط اولیده بولندی ثانیه‌ده بولنمدی (واما بدون الشرط فلا یملکه) واما تبدیله شرط ایتمکسزین تبدیل ایلمکه مالك اولمز (الا القاضی) الا قاضی مالك اولور خانیه‌ده بویله ذکر اولندی (صح وقف العقار ببقره واکرته) عقارك وقفی صحیح اولدی واقفك بقری واکنجیلر یله انلر که عبدلر یدر (وسائر آلات الحراثة) ودخی اکنجیلکك سائر آلتلری ایله عقاره تبعیتله (لا المنقول) منقولك وقفی صحیح اولمدی* زیرا منقول متأبد دکلدر (وعن محمد صحته فی المتعارف وقفیته) وامام محمددن وقفیتی متعارف اولان منقولده وقفیت صحیح اولمسی روایت اولندی بالطه کبی وکسرو بچقی وتابوت کبی وتابوتك ثوبلری وچومله‌کار وقزغان کبی وقفی صحیح اولدی وقچان واقف قرائت قرآن ایچون مسجد اوزره مصحف شریف وقف ایتسیدی اکر قرائت ایدنلرك عددی معلوم ایسه جائز اولور واکر مسجد اوزره وقف ایتدی ایسه جائز اولور ومسجدده قرائت اولنور ومسجد اوزره مقصور اولمز واما کتابلر وقف ایلمك پس محمد بن سلمه انی جائز کورمدی ونصیر بن یحیی جائز کوردی وکتابلرین وقف ایلدی وفقیه ابو جعفر جائز کوردی وبزدخی جائز کورلمسین اخذ ایلدك خلاصه‌ده بویله ذکر اولندی اصحابمزدن انصاریدن دراهم یاخود طعام یاخود اولچکدن یچن یاخود وزن اولنان اشیانك وقف اولمسی جائز اولورمی دیو سؤال اولندی انصاری اولور دیدی نه کیفیتله اولور دینلدی دیدیکه دراهم مضاربه دفع اولنور اندنصکره فضلی ایله تصدق اولنور وقف ایلدیکی وجه اوزره واولچولوب ووزن اولنان بیع اولنوب ثمنی مضاربه دفع اولنور یاخود بضاعة دفع اولنور دراهم کبی پس بونك اوزرینه ذر بغدایدن کریمی التمش اولچك خلاصه‌ده بویله ذکر اولندی (بنی علی ارضه فوقفه بدونها لم یجز) واقف کندی ارضی اوزره بنا ایدوب

اول بناسی ارضسز وقف ایدلدی جائز اولمز* زیرا وقفده اصل عقاردر زیرا عقار متأبد اولان شیئدندر
. کالتابع اولان شیء کالحق اولندی و بنده آثار وارد اولمدی واند تعامل دخی یوقدر ایمدی اصل قیاس اوزره
باقی قالدر (وقیل جاز) بعضلر بدون لارض بنانک وقفی جائزدر دیدی * کاشیده ذکر اولندیکه واکر وقف
بنایی قصدا وقف ایدلدی جائز اولمدی قول صحیحده قاعدیه ده امام اعظمدن روایت اولندیکه تحقیقا
امام اعظم مقبره نک وطرقک وقف اولمسنی جائز کوردی نته کیم مسجدک وقف اولمسنی جائز کوردیکی کبی
وکذلک مسلمین ایچون رجالک اتخاذ ایلدیکی کوپریکه مسلمین اندن کچرلر انک بناسی ورثه ایچون میراث اولمز
بوندنصکره دیدیکه وبو مسئله بدون لاصل بنانک وقفی جائز اولمسنه دلیلدر حال بوکه اصلده ذکر اولنان تحقیقا
اصل دارسز بنانک وقفی جائز اولمز (و بنی علی ارض موقوفة بجهة فوقفها جاز بالاجماع) وواقف برجهته
موقوفه اولان ارض اوزره بنا ایدوب اول جهت ایچون وقف ایتسیدی بالاجماع جائز اولدی جهت متحد
اولدیغی ایچون (ولو لغیرها) واکر اول ارض وقف اوزره اولان بنایی اول جهتک غیری یه وقف
ایتسیدی (اختلف فیه) انده اختلاف اولندی بعض جائز و بعض جائز دکلدر دیدی بوندنصکره
وقف قچان عمارته محتاج اولسیدی (تجب عمارته) عمارتی واجب اولور (شرطا اولا) کرکسه واقف
عمارتی شرط ایلسون و کرکسه ایلسون* زیرا عمارت نصا مشروطه اولمدی پس عمارت اقتضاء شرط اولدی
زیرا واقفک مقصودی مؤبد غله نک مصارفی اوزره ادراریدر بو ایسه حاصل اولمز الا وقفک اصلاحی و عمارتیله
اولور ایمدی شرط عمارت اقتضاء ثابت اولور واقتضاء ثابت اولان نصا ثابت کبیدر (علی الموقوف علیه)
یجب یه متعلقدر یعنی وقفک عمارتی وقف انک اوزرینه اولان کمسنه اوزره واجب اولور یعنی وقفک عمارتی نفس
میتک مالیله واجب اولور وغله دن برشیء اخذ اولنمز (لو معینا) اکر موقوف علیه معین اولورسه مثلا واقف
برداروقف ایدوب سکناسنی اولادینه شرط ایلکله* زیرا سکنا منتفع به دروغرم غنم ایله دربو اجلدن خدمتیله
وصیت اولنان عبدک نفقه سی عبدک خدمتی موصی له اولان کمسنه اوزره در (والا یبدأ بها من غلته)
واکر موقوف علیه معین دکل ایسه بلکه فقرایه وقف اولمش ایسه عمارتی غله دن بدأ اولنور* یعنی غلهٔ وقفدن
بدأ اولنور* زیرا قچان وقف غیر معین اولورسه کثرتلری ایچون انلردن مطالبه ممکن اولمز وغلهٔ وقف انلرک اقرب
اموالیدر ایمدی غلهٔ وقفدن واجب اولور (ولم یزد فی الاصح) واصح قولده زیاده اولمز یعنی اول وقف اوزره
عمارت واجب اولنمز الا مالکک وقف ایلدیکی صفت اوزره باقی قاله جق مقداریله اولور واکر خراب اولورسه
بنا اول صفت اوزره بنا اولنور* زیرا وقف صفتیله اولورسه غله سی موقوف علیهه صرفه مستحق اولور اما بنا
وقفک صفتندن زیاده اولورسه غلهٔ وقف صرفه مستحقه اولمز وغله مستحقه لهدر پس مستحق له اولان غله یی
غیر مستحقه اولان جهته صرف ایتمک جائز اولمز الا مستحق اهلک رضاسیله جائز اولور (واوابی) واکر معین
وقفک عمارتندن ابا ایدرسه (اوعجز) یاخود عمارتندن عاجز اولورسه (عمره الحاکم باجرته فرده الیه)
حاکم اول وقفی ایجار ایدوب اجرتیله تعمیر ایدر وموقوف علیهه رد ایدر (ولا یجبر علیها) وحاکم اول ابا ایدن
کمسنه یه عمارت اوزره جبر ایلمز* زیرا جبرده انک مالنه اتلاف واردر وانسان اتلاف اوزره جبر اولنمز نته کیم
مزارعه ده صاحب بذر اولان کمسنه ابا ایلسیدی جبر اولنمدیغی کبی واول اباسی حقنک بطلاننه رضا اولمز
زیرا اول کمسنه حینئذ تردده در حقنک بطلانیله رضادن امتناع ایتمک و مالنک اتلافندن حذر
ایتدیکی ایچون امتناع ایتمک احتمالی ایچون پس شک ایله حق باطل اولمز (ولا یجوز اجارة من له السکنی) وسکنی
کندو ایچون اولان کمسنه نک اجاره سی جائز اولمز* زیرا اول کمسنه نک اجاره اوزره ولایتی یوقدر* زیرا
مالک دکلدر و مالکک نائبی ده دکلدر بلکه اول وقفی متولی یاخود قاضی ایجار ایدر (وصرف نقضه او ثمنه الیها)
واول وقفک نقضی یاخود نقضک ثمنی عمارتنه صرف اولنور اکر وقف عمارته محتاج اولورسه یعنی تحقیقا وقفک
نقضی اکر اول وقفک عمارتنه صرفه صالح ایسه اکا صرف اولنور واکر اول وقفک نقضی عمارتنه صالح دکلسه
حاکم اول نقضی بیع ایدوب ثمنی عمارتنه صرف ایدر بدلی مبدله صرف بوندن (وان لم یحتج حفظه للحاجة
لم یقسم بین مصارفه) واکر وقفک عمارته احتیاجی یوغیسه حاکم اول ثمن نقضی حاجت ایچون حفظ
ایدوب مصارف بیننده تقسیم ایلمز* زیرا عیندن جزء در وانلرک حقی منافعی ایله انتفاعده در عیننده دکلدر

زیرا حق الله تعالیدر یاخود حق واقفدر انلرك حقی اولیان شیئی انلره صرف اولنمز (الواقف اذا افتقر واحتاج الی الموقوف یرفع الی القاضی لیفسخه ان لم یکن مسجلا) واقف قچان مفتقر اولوب موقوفه محتاج اولسه قاضی یه رفع ایدر یعنی حالنی عرض ایدر اکر موقوف مسجل اولمدی ایسه تحقیق قاضی انی فسخ ایدر خلاصه ده بویله ذکر اولندی (وفسخه لوارث الواقف کان ذلک حکما ببطلان الوقف) وقاضینك فسخی واقفك وارثی ایچون اولور سه اول فسخ وقفك بطلانیله حکم اولور (والا فلا) واکر واقفك وارثی ایچون اولمز ایسه بطلانیله حکم اولمز و مجمع الفتاواده دیدیکه قاضی قچان مسجل اولمیان وقفك بیعنه اجازت ویرسه اکر بیعه واقفك وارثی ایچون اجازت ویرسه اول اجازت قاضیدن وقفك بطلانیله حکم اولور و وقفك بیعی جائز اولور واکر بیعی غیری یه اجازت ویرسه جائز اولمز * زیرا وقف قچان ابطال اولنسه واقفك وارثنك ملکنه عود ایدر وغیرك مالنی بیع ایسه جائز اولمز (اقر بوقف صحیح وبانه اخرجه من یده ووارثه یعلم خلافه) وقف وقف صحیح ایله اقرار ایدوب وتحقیق واقف اول وقفی یدندن اخراج ایلسیدی وانك وارثی خلافنی اعلام ایلسیدی یعنی وقف ایلمدی و یدندن اخراج ایلمدی دیسیدی (جاز) وقف جائز اولور (ولیس له ان یأخذه ولا یسمع دعواه) ووارث ایچون اول وقفی اخذ ایلمك یوقدر ودعواسی دخی مسموعه اولمز یعنی قضاده مسموعه اولمز خانیه ده بویله ذکر اولندی (الوقف فی مرض الموت کالهبة فیه) مرض موتده وقف مرض موتده هبه کبیدر پس ثلثدن معتبر اولور وقبضدن وافرازدن هبه ده شرط قیلنان شیء مرض موتده اولان وقفده شرط قلنور (فان خرج من الثلث او اجازه الوارث) پس اکر اول مرض موتده اولان وقف ثلثدن چیقارسه یاخود انی وارث جائز کورورسه (نفذ) کلیده نافذ اولور یعنی ثلثك تمامی کلیدن نافذ اولور (والا بطل فی الزائد علی الثلث) واکر ثلثدن چیقمزسه ثلث اوزره زائدده باطل اولور واکر وارثك بعضی جائز کوروب بعضی جائز کورمزسه جائز کوریلان مقدار ایله جائز اولوب باقیده باطل اولور الا مکر که میتك غیری مالی ظاهر اوله ثلثك کلیسی نافذ اولور خانیه ده بویله ذکر اولندی (الوقف اما للفقراء) وقف یا فقرا ایچوندر و بو ظاهردر (او للاغنیاء ثم الفقراء) یاخود اغنیا ایچوندر اندن صکره فقرا ایچوندر اغنیادن اولان اولاد وقف کبی (او یستوی فیه الفریقان کالرباطات والخانات والمقابر والمساجد والسقایات والقناطر) یاخود انده ایکی فریق برابر اولور رباطلر وخانلر ومقبره لر ومسجدلر وسقایه لر وکوپریلر کبی ودخی بونلرك امثالی کبی

(فصل یتبع شرط الوقف فی اجارته)

وقفك اجاره سنده شرط واقفه تبعیت اولنور حتی واقف قچان بر سنه دن زیاده ایجار اولنمسون دیو شرط ایلسیدی حالبوکه ناس بر سنه ایجارینه رغبت ایلسه لردی و بر سنه دن زیاده اجاره سنده وقف اوزره ادر اولوب یعنی زیاده خیر اولوب وفقرایه انفع اولسیدی قیم ایچون واقفك شرطنه خلاف ایدوب سنه دن اکثره ایجار ایلمك یوقدر بلکه بو امری قیم قاضی یه رفع ایدر حتی قاضی وقفی بر سنه دن اکثره ایجار ایلیه * زیرا قاضینك فقرا ایچون وغائب ومیت ایچون ولایت نظری واردر اکر واقف وقفی سنه دن زیاده یه ایجار اولنیه دیو شرط ایلمدی ایسه قیم ایچون سنه دن اکثر بلا اذن قاضی ایجاز ایلمك جائزدر خانیه ده بویله ذکر اولندی (فلو اهمل مدتها قیل یطلق) پس اکر واقف اجاره نك مدتنده اهمال ایلسیدی یعنی مدتی بیان ایتمسیدی بعض اطلاق اولنور دیدی یعنی اطلاقی اوزره باقی قالور برمدت ایله قید اولنمز پس قیم ایچون دیلدیکی کمسنه یه ایجار ایدر واقفك سنی اوزره اجرا ایتمکله (وقیل یقید بسنة) وبعض دیدیکه بر سنه مدتیله قید اولنور برابردر کرکسه وقف دار اولسون وکرك ارض اولسون امر وقفه زیاده احتیاط ایچون (وبها یفتی فی الدار) و بر سنه ایله دارده فتوی ویریلور زیرا مدت قچان طویله اولسه وقفك ابطالنه مؤدی اولور زیرا انده تصرفی طول زمان اوزره مالکلر تصرفی کبی کورن کمسنه انی مالك زعم ایدر (وبثلاث سنین فی الارض) وارضده اوچ سنه مدت قید اولنور یعنی تحقیقا ارض اکر هر سنه زرع اولنانلردن ایسه بر سنه دن اکثره اول اراضی قیم ایجار ایلمز واکر هر ایکی سنه ده برکره یاخود هر اوچ سنه ده برکره زرع اولنانلردن اولورسه قیم انی مستأجرك انده زراعتندن صکره تمکینی مقداری مدت ایله ایجار ایدر (وبالمثل یؤجر) واجر مثلی ایله ایجار ایدر مثلك اجرتندن اقل ایله ایجار ایلمز وقفدن ضرری دفع ایچون (فلو رخص اجره) پس اکر وقفك اجرتی اهد

عقد الاجاره اسبابدن بر سببله بر مقدار اوزره رخیص اولسه (لایفسخ) ضرر لازم کلدیکیچون عقد اجاره
فسخ اولنمز (ولوزاد علی اجر مثله) واکر وقفك اجری اجر مثل اوزره زیاده اولورسه (قیل یعقده ثانیا الاتی)
دینلدیکه زمان آتی ایچون ثانیا اجر مثلی ایله عقد اولنور واما ماضی پس انك ایچون اجر اولدن حصه سی واردر
(وقیل لا) بعض دیدیکه ثانیا اجر مثل ایله عقد اولنمز (کزیادة واحد تعنتا) برکسنه نك تعنتیله زیاده سی کبی
ذخیره ده ذکر اولندیکه نه قچان برکسنه بر وقف ارضی اوچ سنه استیجار ایتسیدی اجرة معلومه ایله اولکه اجر
مثلدر حتی اجاره جائز اولسون ایچون پس اول ارضك اجرتی رخیص اولسیدی اجاره فسخ اولنمز و قچان اجاره
مدتی کچدکدنصکرا اجر مثلدن زیاده اولسیدی سمرقندیلرك روایتی اوزره عقد اجاره فسخ اولنمز و شرح طحاوینك
روایتی اوزره فسخ اولنور و عقد تجدید اولنور و وقت فسخده وارنجه مسمی واجب اولور و اجرتك زیادسی قچان
عند الکل زیاده اولورسه معتبر اولور حتی برکسنه تعنتا زیاده ایلسه اعتبار اولنمز و شرحك روایتی اوزره اجرت
زیاده اولسه مستأجر اولك زیاده ایله رضاسی غیریدن اولیدر (ولا یؤجره الموقوف علیه) موقوف علیه امام
ومدرس واولاد واقف و بونلرك مثللی ایجار ایلملری جائز اولمز وقفك عیننده تصرفلری اولمدیغی ایچون
(الا بتولیته) الامکر واقف انی متولی قیلمش اوله و تقدیرجه انکیچون انده حق تصرف اولور (متول آجره
بدون اجر المثل لزمه تمامه کذا اب آجر منزل صغیره بدونه) بر متولی وقفی اجر مثلسز ایجار ایتسیدی اجر مثلك
تمامی اندن لازم کلور کذلك بابا صغیرك منزلنی اجر مثلدن نقصانله ایجار ایتسیدی تمامی اکا لازم کلور * زیرا
بو ایکیسنکده هر برینك حط واسقاط ایچون ولایتلری یوقدر عمادیه ده بویله ذکر اولندی (لا ینفسخ بموت المؤجر)
اجارهٔ وقف موجرك فوتیله فسخ اولمز * زیرا غیری ایچون عقد وکیل و بابا کبیدر (ولا یعار ولا یرهن) و وقف
عاریت و یرلمز و رهن و یرلمز موقوف علیهك حقنه رعایت ایچون * زیرا عاریت ایله رهنده موقوف علیهك حقنی
ابطال واردر پس اکر مرتهن انده ساکن اولسه اوزرینه اجر واجب اولور (و یفتی بالضمان باتلاف منافعه)
و وقفك منافعنی اتلاف ایلسه ضمانیله فتوی و یریلور یعنی قچان بر رجل وقفك دارنده ساکن اولسه یاخود
متولی انی بلا اجرة اسکان ایلسه دینلدیکه ساکن اوزره برشی لازم کلمز و عامهٔ متأخرین انك اوزرینه اجر مثل
لازم کلك اوزره در و فتوی انك اوزرینه در و کذلك مال یتیمك منافعی دخی بویله در عمادیه ده دخی بویله ذکر
اولندی (و غصب عقاره) و دخی وقفك عقاری بنی غصبده یعنی تحقیقا فتوی عقارك غصبنده وموقوفه اولان
دارزلك غصبنده ضمانله در وقفه نظر اوقچان اوزرینه قیمتله قضا اولنسیدی اول غاصبدن قیمت اخذ اولنوب
پس اول قیمتله بر ضیعهٔ اخری اشترا ایتسیدی پس اول ضیعه وقفك سبیلی اوزره اولور * زیرا بو اولینك بدلیدر
استروشنیه ده بویله ذکر اولندی (و یقبل فیه الشهادة علی الشهادة و شهادة الرجال بالنساء و الشهادة بالشهرة لاثبات
اصله) و وقفده شهادة علی الشهاده و رجال ایله نسانك شهادتی و شهرت ایله شهادت وقفك اصلنی اثبات ایچون مقبوله
اولور (وان صرحوا به) اکر تصریح ایدرلرسه دخی یعنی تسامعله شهادت ایدوب عند القاضی بز تسامعله شهادت
ایدرز دیرلرسه قبول قلنور سائرانده تسامعله شهادت جائز اولنلر نسب کبی بونك خلافی اوزره در * زیرا انلر تسامعله
شهادت ایتدکلرین تصریح ایدرلرسه وقفك غیرینده مقبوله اولمز * زیرا حق الله تعالیدر و تصریح تسامعله
قبولك تجویزنده اوقاف قدیمه بی استهلاکدن حفظ واردر (لا شرطه فی الاصح) اصح قولده وقفك شرطنی
اثبات ایچون تسامعله تصریح ایدرلرسه قبول اولنمز * زیرا اصل وقف اوزره شهرت ایله شهادت جواب مختار
اوزره جائز اولور اکرچه کیم اعیانلریله بیله برقومك اوزرینه اوله رسه ده اما شرائط وقف مختار اولنان جائز دکلدر
عمادیه ده بویله ذکر اولندی (و بیان المصرف من الاصل) وقفك مصرفنی بیان اصلدندر یعنی قچان
شهادت ایلسه لرکه تحقیقا بو ضیعه شو وجه اوزره وقفدر انده شهادت تسامعله جائز اولور (متول بنی
فی عرصة الوقف فهو للوقف) بر متولی عرصهٔ وقفه بنا ایتسیدی اول بنا وقفك اولور پس غله سی مصارف
وقفه صرف اولنور (ان بناه من مال الوقف او مال نفسه و نواه للوقف) اکر بناسی مال وقفله ایسه یاخود
کندی مالیله بنا ایدوب وقف ایچون نیت ایدرسه (اولم ینو شیئا) یاخود برشیئه نیت ایتمزسه (وان بنی
لنفسه واشهد علیه کان له) واکر کندی نفسیچون بنا ایدوب وانك اوزرینه اشهاد ایدرسه متولینك نفسیچون
اولور (والاجنبی اذا بنی ولم ینو له ذلك) واجنبی قچان عرصهٔ وقف اوزره بنا ایدوب برشیئه نیت ایتمزسه

اول بنا اول اجنبینك اولور (كذا الغرس) كذلك غرسده بویله دریعنی اول غرس بنا كبیدر ذكر اولنان قیدلرك جمیعنده (والغرس فی المسجد للمسجد) ومسجدده غرس مسجدك اولور (مطلقا) یعنی كرك نیت ایتسون كرك ایتمسون (باع دارا ثم ادعی انی كنت وقفتها اوقال وقف علی لایصح للتناقض) بركمسنه برداری بیع ایدوب بعده بن داری وقف ایلدم دیو ادعا ایتسیدی یاخود بنم اوزریمه وقف اولندی دیو ادعا ایتسیدی دعواسی تناقض اولدیغیچون صحیح اولمز پس انكیچون مشتری یه یمین ویرمك لازم كلمز (ولوقامت البینة قبلت) واكر بینه اقامت ایدرسه مقبوله اولور نتكیم برجاریه نك عتقی اوزره شهادت ایلسه لردعوا سز قبول قلنور (الولایة للواقف) امر وقفده ولایت واقف ایچوندر (وان لم یشترطها) اكرچه كیم ولایتی شرط قیلدی ایسه ده *زیرا واقف اجنبیدن ولایته احقدر (ویعزل لوخان) ومتولی عزل اولنور اكر وقفده خیانت ایدرسه مصلحة وقفه رعایة (وان شرط ان لایعزل) اكرچه كیم واقف عزل اولنمامغنی شرط ایلدی ایسه ده *زیرا مقتضای شرعه مخالفدر (ولاه واخرجه صح) واقف متولی قیلدیغی كمسنه یی چیقارسیدی صحیح اولدی اكرچه كیم اول متولی ایچون جرمه بولنمسه ده (وان شرط ان لایخرج) اكرچه چیقارمامغنی شرط ایلدی ایسه ده *زیرا توكیل معناسنده در شرطنه اعتبار اولنمز (طالب التولیة لایولی) تولیته طالب اولان متولی قلنمز نتكیم قضایه طالب اولان مولی اولنمدیغی كبی (مرض المتولی وفوض التولیة الی غیره جاز) متولی مرض موتله مریض اولوب وتولیتی غیری یه تفویض ایتسیدی جائز اولور *زیرا متولی وصی منزله سنده در ووصی ایچون غیری یی وصی ایلمك جائزدر خانیه ده بویله ذكر اولندی (واومات واكر متولی غیره تفویض ایتمدین فوت اولسیدی (فالرأی فی نصب المتولی الی الواقف لاالقاضی) پس اول وقت متولی نصبنده رأی واقفكدر قاضی ایچون دكلدر (ثم الی وصیه) بوندنصكره اكر واقف فوت اولورسه متولی نصبنده رأی واقفك وصیسی ایچوندر (ثم الی القاضی) بوندنصكره اكر وصیده فوت اولورسه متولی نصبنده رأی قاضینكدر وقاضی متولی یی واقفك اهلندن ممكن اولانی قیلر اجنبی متولی قلمز (البانی اولی بنصب الامام والمؤذن فی المختار) مسجدك بانیسی امامك ومؤذنك نصبنده قول مختارده اولیدر (الا اذا عین القوم اصلح ممن عینه) الا مكر كه قوم بانی مسجدك تعیین ایلدیكندن اصلح امام ومؤذن تعیین ایده لر (اشتری المتولی بمال الوقف دارا له لایكون وقفا فی الاصح) متولی مال وقفله وقف ایچون بردار اشترا ایتسیدی اول دار وقف اولمز اصح قولده *زیرا وقفك صحتنده و وقف لازم اولسنك شرطلرنده چوق كلام واردر حالبوكه دارده اول شرطلر بولنمدی عمادیه ده بویله ذكر اولندی (جاز للحاكم تزویج امة الوقف لاعبده واومن امته وجنایة عبده فی ماله) حاكم ایچون وقفك جاریه سنی تزویج ایتمك جائز اولدی وعبدینی تزویج جائز اولمدی كركسه اول عبدی وقفك جاریه سنه تزویج اولورسه ده ووقفك عبدینك جنایتی مال وقفدن اولور خلاصه ده بویله ذكر اولندی

(فصل فیما یتعلق بوقف الاولاد)

بو فصل اولاده وقفه متعلق اولان شیئلرك بیاننده در (قال ارضی هذه موقوفة علی ولدی كانت الغلة لولده صلبه) بركمسنه بنم شو ارضم ولدم اوزره موقوفه در دیسیدی اول ارضك غله سی واقفك ولد صلبی ایچون اولور (یستوی فیه الذكر والانثی) انده اركك ودیشی برابر اولور *زیرا اسم ولد ولادتدن مأخوذدر ولادت ایسه ایكیسنده دخی یعنی ذكورده واناثده موجوددر (الا ان یقید بالذكور) الا مكر واقف ذكور ایله قید ایلیه ولدمدن ذكور اوزرینه وقف ایتدم دیمكله پس انده اناث داخل اولمز وچقان بو وقف جائز اولدقده (فان یوجد واحد من الولد الصلبی كانت له)ولد صلبیدن بری بولنسیدی غله انك ایچون اولور غیری ایچون اولمز (واذا انتفی)یعنی چقان ولد صلبی منتفی اولسیدی (صرفت الی الفقراء لاولد الولد) غله فقرایه صرف اولنور ولدك ولدینه صرف اولنمز موقوف علیه منقطع اولدیغیچون بو چقان حین وقفده ولد صلبی اولورسه در (وان لم یكن حین الوقف صلبی بل ولد الابن ذكرا كان اوانثی)واكر حین وقفده ولد صلبی اولیوب الكه اوغلنك ولدی بولنورسه برابردر كرك اوغلنك اوغلی ذكر اولسون كركسه انثی اولسون (كانت له خاصة) غله خاصة اول ولد ابن ایچون اولور اول غله ده بطوندن انك دونی اكا مشارك اولمز وولد ابن ولد صلبی اولمدیغی وقتده

والدصلبی منزله سنده در (ولایدخل فیه ولد البنت فی الصحیح) قول صحیحده قزولدی انده داخل اولمز بو ظاهر روایتدر وهلال بونی اخذ ایلمدی * زیرا اولاد بنات بابالرینه منسوب اولورلر یوخسه انالرینك بابالرینه منسوب اولمزلر والدابن بونك خلافی اوزره در (ولوزاد) واكر واقف زیاده ایدرسه یعنی واقف عبارهٔ اولی اوزره زیاده ایدرسه (وقال وولد ولدی فقط) و بالكز ولدمك ولدی دیسیدی یعنی بو عبارت اوزره زیاده ایتمسیدی (یدخل فیه الصلبی واولاد بنیه یشتركون فی الغلة) انده ولدصلبی داخل اولور واوغلنك ولدلری غله ده مشترك اولورلر و ولدصلبی ولدابن اوزره تقدیم اولنمز * زیرا واقف ذكرنده انلرك بینلرینی تسویه ایلمدی وبونده ولد بنت داخل اولورمی دینلورسه هلال داخل اولوردیدی (ولوقیدبالذكور) واكر واقف ذكور ایله قیدایدرسه یعنی بنم شوار ضم ولدم وولد ولدمك ذكوری اوزره موقوفه در دیسیدی هلال دیكه (یدخل فیه الذكور من ولد البنین والبنات) انده اوغللرینك وقزلرینك ارككلری داخل اولور وقول صحیحده بودر * زیرا اسم ولد اوغل اولادلرینه متناول اولدیغی كبی قزاولادلرینه ده متناول اولور امام سرخسینك دیدیكی شیء ایچونكه تحقیقا ولد والدشول كمسنه نك اسمیدر كه او كمسنه یی واقفك ولدی طوغردی یعنی واقفك قزی طوغردی ایمدی شول كمسنه كه انی واقفك قزی طوغوره اول كمسنه حقیقة ولد ولددر شول شیء بونك خلافی اوزره در كه نچان ولدم اوزره وقف ایلدم دیسیدی پس بواجلدن ولدبنت ظاهر روایتده داخل اولمز تكیم مرور ایتدی * زیرا اسم ولد واقفك ولدصلبیسنده متناول اولور ولدابنه متناول اولمسی ولدابن عرفا باباسنه منسوب اولدیغی ایچوندر بوندنصكره نچان اولاد واولاد اولاد ذكر اولنان ایكی صورتده منقرض اولسیدی غلهٔ وقف فقرایه صرف اولنور موقوف علیه منقطع اولدیغی ایچون (ولوزاد البطن الثالث) واكر واقف بطن ثالثی زیاده ایلسیدی یعنی ولدم وولدمك ولدی وولدمك والدینك ولدی اوزره وقف ایلدم دیسیدی (صرف الی اولاده ماتناسلوا) غلهٔ وقف واقفك اولادینه صرف اولنور متناسل اولدقلرنجه (لاالفقراء مابقی واحدمن اولاده) اولادندن برولد مادامكه باقی اوله فقرایه صرف اولنمز (وان سفل یستوی فیه الاقرب والابعد) نقدر اشاغی كیدرسه انده اقرب وابعد برابر قلنور (الاان یذكر مایدل علی الترتیب) الا مكر كه واقف ترتیبه دلالت ایدر شیء ذكر ایلیه الاقرب فالاقرب دیمكله یاخود ولدم اوزره دیمكله اندنصكره ولدمك ولدی اوزره دیمكله یاخود بطنا بعد بطن دیمكله بوتقدیرجه واقفك بدأ ایلدیكی ایله بدأ اولنور * زیرا واقف وقتا كه بطن ثانی ذكر ایتدی ایسه تفاوت فاحش اولدی پس حكم نفس انتسابه تعلق ایتدی غیری دكل وانتساب ایسه قریب اولان سنك وبعید اولان منك حقنده موجود در بطن ثانی بونك خلافی اوزره در كه زیرا انك ایچون واسطه بردر خلاصه ده بویله ذكر اولندی (كذا اذا قال علی ولدی واولاد اولادی او علی اولادی) یعنی كذلك غلهٔ وقف واقفك اولادینه صرف اولنوب متناسل اولدقلرنجه فقرایه صرف اولنمز نچان واقف ولدم اوزره واولادمك اولادی اوزره وقف ایتدم دیدی ایسه یاخود ابتداء اولادم اوزره وقف ایتدم دیدی ایسه انده اقرب وابعد برابر اولور الا مكر كه ترتیبه دلالت ایدر كلام ذكر ایلیه نتكیم مرور ایتدی (وقف ضیعة علی اولاده ثم الفقراء) واقف اولادینه برضیعه وقف ایدوب واولادندنصكره فقرایه وقف ایتسیدی (فمات بعضهم صرف الغلة الی الباقی) پس اولادینك بعضی فوت اولسیدی غلهٔ وقف باقی قلان اولاده صرف اولنور زیرا واقف اولادینه وقف ایلدی پس انلردن براحد باقی قالسه نقدر اشاغی اولورسه غله فقرایه صرف اولنمز (ولووقفها علی اولاده وسماهم) واكر واقف ضیعه سنی اولادینه وقف ایدوب وانلرك هربرینك اسملرینی فلان وفلان وفلان دیو ذكر ایلسیدی (وجعل آخره للفقراء) وكلامنك آخرینی فقرا ایچون قیلسیدی (فمات احدهم صرف نصیبه الی الفقراء) واولاددن بری فوت اولسیدی انك نصیبی فقرایه صرف اولنور زیرا واقف انلردن هربرینه وقف ایلدی وآخرینی فقرا ایچون قیلدی پس نچان انلردن بری فوت اولسیدی انك نصیبی فقرایه صرف اولنور مسئلهٔ اولی بونك خلافی اوزره در * زیرا واقف انده كل اوزره وقف ایلدی هربرینك اوزرینه وقف ایلدی (ولوعلی امرأته واولاده ثم ماتت لایكون نصیبها لابنها خاصة) واكر واقف زوجه سی اوزره واولاد واقف اوزره وقف ایلسیدی اندنصكره اول مرأه متوفیه اولسیدی انك نصیبی اول مرأه نك خاصه واقفدن متولد اولان ابنی ایچون اولمز (اذالم یشرط) نچان واقف شرط ایلمدیكی وقتده

(ردنصيب الميت الى والده) يعنى اولاددن برى فوت اولدقده انك نصيبى ولدينه رد اولنورا كرانك نصيبى ولدينه ويريله ديو شرط ايلدى ايسه (بل للجميع) بلكه فوت اولانك نصيبى اولادك جميعسى ايچون اولور (ولو قال على ولدى وولد ولدى ابدا ماتناسلوا ولم يقل بطنا بعد بطن) واكر واقف ولدم وولد ولدم اوزره ابدا متناسل اولدقلرنجه وقف ايلدم ديوب بطنا بعد بطن ديمسه (لكن شرط الشرط المذكور) لكن شرط مذكورى شرط ايلسه يعنى فوت اولانك نصيبى اوغلنه ويراسون ديو شرط ايلسه (فالغلة لجميع ولده ونسله بينهم على السوية) پس غلهٔ وقف ولدينك وولدى نسلنك بينلرنده على السويه صرف اولنور (ولو مات بعض ولد الواقف وترك ولدا ثم جاءت الغلة تقسم على الولد وولد الولد وان سفلوا) واكر واقفك ولدينك بعضى فوت اولوب بر ولد ترك ايلسه اندنصكره غله حاصل اولسه واقفك ولدى وولدينك ولدى اوزرينه قدر اشاغى كيدرسه تقسيم اولنور (وعلى الميت) ودخى ميت اوزره تقسيم اولنور • زيرا اول ميت نصيبنه موتندن مقدم مستحق اولدى (فما اصابه كان لولده) پس غله دن ميته اصابت ايدن ارث طريقيله ولدينك اولدى (فيصير له سهمه الذى عينه الواقف) پس ولد ميت ايچون واقفك تعيين ايلديكى سهمى واقفك تعيينى حكميله اولور (وسهم والده) ووالدينك سهمى ارثله اولور (ولو على ولديه فاذا انقرضا فعلى اولادهما ابدا ماتناسلوا) واكر واقف ايكى ولدينه وقف ايدوب پس چان اول ايكى ولد منقرض اولدقده ايكيسنك اولادلرى اوزره ابدا متناسل اولدقلرنجه ديسيدى (فاذا مات احدهما وخلف ولدا صرف نصف الغلة الى الباقى والنصف الى الفقراء) پس چان اول ايكى ولدك برى فوت اولوب بر ولدى قالسيدى غله نك نصفى باقى قلان ولده ونصفى فقرايه صرف اولنور نتكيم اولاددن اسملرينى ذكر ايتديكى صورتده اولديغى كبى (فاذا مات الآخر صرف الكل الى اولاد الاولاد) پس چان اول ايكى ولدك باقى قلانيده فوت اولسيدى غله نك كليسى اولاد اولاده صرف اولنور * يعنى ايكيسندن برينك اولادى بيله اولاد آخرك هر برى بيننده على السويه تقسيم اولنور (وقف على ذوى قرابته لم يدخل والده وجده وولده) بر واقف صاحب قرابتم اوزره وقف ايلدم ديسيدى واقفك باباسى ودده سى وولدى داخل اولمز بر رجل بنم شوارضم اقاربم اوزره وقرابتم اوزره ياخود صاحب قرابتم اوزره موقوفه در ديسيدى هلال ديديكه وقف صحيح اولور وذكرانثى اوزره تفضيل اولنمز واندن واقفك والدى وجدى وولدى داخل اولمز خانيه ده بويله ذكر اولندى (دار فى يده برهن آخر انها وقفت عليه) بر كسنه نك يدنده بر دار اولوب آخر كسنه بنم اوزريمه وقفدر ديو بينه اقامت ايتسه (وبرهن قيم الوقف انها للمسجد) ووقفك قيمى مسجدك وقفيدر ديو اثبات ايلسه (فان ارخا فللسابق) پس اكر تاريخلرين بيان ايدرلرسه اول دار تاريخى سابق اولانك اولور (والا فبينهما نصفان) واكر تاريخلرى مبين اولمزسه اول ايكيسى بيننده ايكى نصف اولور دعواى ملكده اولديغى كبى * ايكى قرنداشك بيننده بر وقف اولوب ايكيسندن برى فوت اولدقده وقف حى اولانله ميتك اولادلرى يدنده باقى قالسيدى اندنصكره حى اولان قرنداش ميتك اولادلرندن برى اوزرينه بينه اقامت ايتسه كه بطنا بعد بطن وقفدر واولادلرك باقيسى غائبلر اولدقده وواقف بر ووقف بر اولسيدى اول بينه قبول قيلنور واولادك باقيلرى ايچون برخصم نصب اولنور واكر قرنداش اولادلرى عميلر بينه وقف سنكله بزم اوزريمزده مطلقدر ديو بينه اقامت ايدرلرسه پس مدعى وقفك بطنا بعد بطن دعواسى اوليدر قنيه ده بويله ذكر اولندى

تم

تم الجزء الاول من الدرر والغرر ويليه الجزء الثانى منه

جزء ثانی ترجمهٔ درر

بسم الله الرحمن الرحیم

کتاب البیوع

بو کتاب بیعلرك بیاننده در (هو) بیع یعنی شول بیعکه بیعلرانك اوزرینه دلالت ایلیه لغت جهتندن مطلقا مالی ماله مبادله ایتمکدر و بو مطلق اولان بیع اضداددندر باع الشیٔ دینور ققان فروخت ایتسیدی یاخود اشترا ایتسیدی و حرفسز مفعول ثانی یه تعدیه ایدر و حرفله تعدیه ایدر باع لشیٔ دینور و باعه منه دینور وجمع صیغه سیله بیوع تعبیرینه باعث درت نوع اولدیغی ایچوندر مبیع اعتبار یله * زیرا انواع یا سلعه نك مثلی ایله بیعدر بوکا مقایضه تسمیه اولنور یاخود سلعه نك ثمنله بیعیدر بوکا بیع تسمیه اولنور انواع بیعك اشهری اولدیغیچون * یاخود ثمنی ثمنله بیعدر ایکی نقودك بیعی کبی و بوکا صرف تسمیه اولنور یاخود دینی عینله بیعدر و بوکا سلم تسمیه اولنور و ثمن اعتباریله ده درت نوعدر * زیرا ثمن اول ایله اعتبار اولنمزسه مساومه تسمیه اولنور یاخود معزیادهٔ اعتبار اولنورسه مرابحه تسمیه اولور یاخود زیادهسز اعتبار اولنورسه تولیه تسمیه اولنور یاخود نقصله اعتبار اولنورسه وضیعه تسمیه اولنور (مبادلة مال بمال بطریق الاکتساب) وشرعا بر مالی بر ماله بطریق الاکتساب یعنی بطریق التجارة مبادله در* بو تعریفله ایکی رجلكماللرین تبرع طریقیله مبادله یاخود عوض شرطیله هبه ایتملری خارج اولدی * زیرا مبادله ابتداء بیع دکلدر اگرچه حکمنده بقاء بیع اولورسه ده * علی طریق التراضی دیمکله باعث بیع مکرهه متناول اولسون ایچوندر * زیرا بیع مکره منعقددر اگرچه لازم کلمزسه ده (ینعقد) بیع منعقد اولور انعقاد ایکی عاقدك برینك آخر ایله شرعا کلامنك بروجه اوزره تعلقیدر که انك اثری محلده ظاهر اولور (بالایجاب) ایجابله منعقد اولور اولکه اثباندر احد عاقدینك اول کلامی ایجابله تسمیه اولندی برابردر کرك بیع ایتدم دیسون کرك اشترا ایتدم دیسون * زیرا بو کلام یعنی ایجاب آخر ایچون خیار قبولی اثبات ایدر (والقبول) ودخی قبول ایله منعقد اولور وقبول احد عاقدینك کلامنك ثانیسیدر برابردر کرك بیع ایتدم دیسون کرك اشترا ایتدم دیسون (المضیین) اول کلام اول وثانی ایکیسیده صیغهٔ ماضی ایله اولدیغی حالده* هدایه ده دیدیکه بیع ایجابله وقبول ایله منعقد اولور ققان اول ایجاب وقبول لفظ ماضی ایله اولورسه اندنصکره دیدیکه زیرا بیع تصرفك انشاسیدر وانشا شرعله بیلنور واخبار ایچون موضوع اولان تحقیق انشاده استعمال اولنور *پس ماضیدن اخبار له منعقد اولور واخبار ایچون موضوع اولان لفظله ماضی مراد ایلدی *زیرا انده اولان لام عهد ایچوندر پس انك اوزرینه برشیٔ ضمنندن لابددر دیو اعتراضك

وجهی بوقدر واول شیٔ معنی استعمالی لفظ ماضی ایله اوله دیمکدر واکر او یله اولمزسه دلیل تمام اولمز بوندن صکره
دیدیکه وایکی لفظك بری لفظ مستقبل اولورسه بیع منعقد اولمز نکاح بونك خلافی اوزره در وتحقیق بیع
ایله نکاحك فرقی کتاب نکاحده مرور ایتدی ولفظ مستقبل ایله صیغهٔ امر مراد ایلدی مثالی
مشتری شومقداری درهمه بکا بیع ایله دیوب بایع دخی بیع ایتدم دیمك کبی * زیرا اول مقامده یعنی کتاب
نکاحده مثالی بر مرأه بنی تزوج ایله دیدکده رجل سنی تزوج ایلدم دیمك کبی دیمش ایدی * ایمدی مضارع
اوزره حالك وجهی بوقدر نتکیم هدایه شارحلرندن بعض اکا ذاهب اولدی نعم بونکله بیع منعقد اولور چونکه
بینه یه مقارن اولورسه نتکیم صاحب نهایه طحاویدن وتحفة الفقهادن نقل ایلدی (و یعنی معناهما)
ودخی بیع ایکی لفظ ماضینك معناسنده اولان کلامله منعقد اولور مثالی راضی اولدم وسکا شومقداره
اعطا ایلدم اخذ ایله دیمك کبی یعنی تحقیقا هر بعت واشتریت معناسنه دلالت ایدن کلامله بیع ذکر اولنان
کبی منعقد اولور پس چونکه شوشیٔی سکا شومقداره بیع ایتدم مشتری دخی راضی اولدم دیسیدی یاخود
بن شوشیٔی شومقداره سندن اشترا ایتدم دیدکده بایع دخی بوشیٔی اخذ ایله یعنی سکا اول مقدار ایله بیع ایتدم
دیسیدی * زیرا بو یله دیمك بدل ایله اخذه امر در بو ایسه اولمز الا بیعله اولور کانه بونی سکا بیع ایلدم اخذ ایله
دیمش اولدی اقتضاء * پس عقد اقتضا اعتباریله عقد اولدی یوخسه ایکی لفظك بری امر اولمغله ثابت اولمدی
مرور ایدن کلامی منافی اولسون ایچون زیرا بو عقودده معتبر اولان معنادر اکرچه کیم لفظ عقودك بعضنده
اعتبار اولنور سه ده شرکهٔ مفاوضه کبی اول وقت بیع صحیح اولمز چونکه بیعك اقتضا ایلدیکی شیٔك جمیعنی
اول ایکی شریك بیان ایلمزسه (حتی التعاطی) حتی تعاطی ایله بیع منعقد اولور یعنی ایکی جانبدن بیع
اولنان شیٔی یاخود ثمنی اعطا ایتمکله زیرا بیع لفظك وجودنسز منعقد اولور ایکی ماضیدن فضله مقصودك
وجودی ایچون اولکه تراضیدر (مطلقا) یعنی نفیس وخسیسده منعقد اولور قول صحیحده بودر
یوخسه امام کرخینك بالکز خسیسده منعقد اولور دیدیکی دکل بقل کبی و بقل مثللرده (و ینعقد بلفظ
واحد کما فی بیع الاب من طفله) ودخی بیع لفظین ماضیین ایله منعقد اولدیغی کبی لفظ واحد ایله ده منعقد
اولور نتکیم بابانك طفلنه بیعی کبی بن بوشیٔی طفلمه شووجه اوزره بیع ایتدم دیمکله (وشرائه منه) ودخی
طفلندن شراسی کبی بن شوشیٔی اوغلومدن اشترا ایتدم دیمك کبی * زیرا بابانك عبارتی کمال شفقتی ایچون
ایکی عبارت مقامنه قائم اولور پس قبوله محتاج اولمز و بابا کندو نفسی حقنده اصیل وطفلندن نائب اولور
حتی چونکه اول طفل بالغ اولسه عهده یعنی ضمان انك اوزره اولور باباسی اوزره اولمز شول شیٔ بونك خلافی
اوزره در که چونکه بابا طفلنك مالنی اجنبی یه بیع ایلسیدی پس طفل بالغ اولدقده اول وقت عهده یعنی ضمان
بابانك اوزرینه اولور * زیرا ثمن بابانك شراسی صورتنده بابا اوزره لازم اولدیسه دینندن بری اولمز حتی
قاضی طفل ایچون قبضه بر وکیل نصب ایتدکجه پس وکیل دخی بابا اوزره رد ایدر پس بابانك قتنده امانت
اولور و کذلك اکر بایع بن بوشیٔی سکا بر درهمه بیع ایلدم دیدکده پس مشتری انی قبض ایتسیدی و برشیٔ
دیمسیدی بیع منعقد اولور (و یخیر القابل فی المجلس) وقبول ایدیجی اولان کمسنه مجلسده مخیر اولور * زیرا
مخیر اولمسه حکم عقد جبرا اولمق لازم کلور جبر ایسه منتفیدر (بین قبول الکل بالکل والترك) کلی کل ایله
قبول ایله ترك بیننده مخیر اولور * یعنی تحقیقا بایع برشیٔده جواب ویرسیدی مشتری دخی اول شیٔك بعضنده
قبول ایتسیدی یاخود مشتری برشیٔده جواب ویروب بایع اول شیٔك بعضنده قبول ایتسیدی جائز اولمدی *
زیرا انده صفقه یی تفریق واردر وایکی عاقدك بری اکا مالك اولمز زیرا انده مشتری و یا بایع ایچون ضرر واردر
زیرا اکر بیع اولنان شیٔ واحد ایسه مشتری ایچون ضرر شرکت لازم کلور واول شیٔ متعدد ایسه پس عادت
یکی یی اسکی یه ضم واسکی یی ترویج ایچون بکینك ثمنی تنقیص ایتمکدر پس اکر قبول عقدك خیاری ثابت
اولسه مشتری جیدده اولان عقدی قبول ایدوب ردی یی ترك ایدر پس جید بدبایعدن ازل شیٔله
زائل اولور حالبوکه بونده بایع ایچون ضرر واردر * پس چونکه بعضی بعضله اخذ ایتمك جائز اولمیجه کلی بعضله
اخذ جائز اولمق اولی اولور واکر صفقه متعدد اولورسه بیع مشتری ایچوندر بایعدن ضرر منتفی اولدیغی ایچون
(الا اذا کرر لفظ بعت وفصل الثمن) الا مکر چونکه بایع بیع ایتدم لفظنی تکرار ایدوب وثمنی تفصیل ایلیه

مصنفك بو قولی کافیده ذکر اولنان شیئه اشارتدر که تحقیقا صاحب کافی صاحب هدایه‌نك هدایه‌ده الامکر
قچان مبیعك هر برینك ثمنی بیان ایلیه * زیرا معنا صفقاندر قولی تمام اولمز الامکر که لفظ عقدك تکراریله
ادراج ایلیه * زیرا صفقه بونکله متعدد اولور مجرد هر برینك ثمنی بیانله صفقه متعدد اولمز دیدی وزیلعی دیدیکه
مشتری ایچون مبیعك بعضنی قبول ایدوب بعضنی قبول ایتمك یوقدر اگرچه کیم ثمنی تفصیل ایدرسه ده
الامکر بایع قچان بیع ایتدم لفظنی مبیعك هر بری ایچون ثمنك ذکری ایله بیله تکرار ایلیه امام اعظم
قتنده واما مین قتنده مبیع متمیز یتکدر اگر بایع ثمنی تفصیل ایدرسه * بن بو ایکی شیئك هر برینی شو مقداره بیع
ایتدم دیمکله ویاخود بن شو اون شیئك هر برینی شو مقداره بیع ایتدم دیمکله (اورضی بقوله اشتریت
هذا بکذا) یاخود بایع مشترینك بو شیئی شو مقداره اشترا ایتمکه راضی اولدم دیمسیله بیع منعقد اولور
* قدوری دیدیکه اگر بایع مجلسده تفریق صفقه ایله راضی اولورسه بیع صحیح اولور وتفریق صفقه حقیقتده
مشتریدن ایجابی استئنافدر قبول دکلدر وبایع قبوله راضیدر و بونك اوزرینه اعتراض اولندیکه تحقیقا
بیع شول بعض ایچون صحیح اولور که مشتری ثمندن اول بعضك حصه‌سنی قبول ایلیه صورت مذکوره کبی
وایکی قفیز اون درهمه بیع اولندیغی کبی * زیرا ثمن ایکی قفیز اوزره اجزا اعتبار یله منقسمدر * پس هر بعضك
حصه‌سی معلوم اولور اما قچان عقدی ایکی عبده یاخود ایکی ثوبه مضاف ایدرسه ایکیسندن برینك قبولیله
عقد صحیح اولمز اگرچه بایع راضی اولورسه ده زیرا ابتداء حصه ایله بیع لازم کاور حالا وکه بو بیع جائز اولمز *
بن دیرم که بونك منشئی قدورینك مرادندن غفلتدر * زیرا انك عبارتی مشتری‌یه ایجابك و بایعك رضاسنه
قبول تسمیه‌سی انك اوزرینه دلالت ایدر که مشتری و بایعك عبارتنده ثمن ذکری مبیعك بعضی
مقابله‌سنده‌در * زیرا مشترینك ثمن ذکرنسز مجرد اشترا ایلدم دیمسی ایجاب اولمز و بایعك راضی اولدم دیمسی
قبول اولمز بیعك تعریفی انك اوزرینه صادق اولمدیغی ایچون اولکه مالی ماله مبادله‌در * پس ابتداء بیعك
حصه ایله لازم کلمدیکی ظاهر اولدی * بو اجلدن بن یاخود بایع مشترینك بن بو شیئی شو مقداره اشترا ایتدم
دیمسیله بیع منعقد اولور دیدم (ویمتد الی آخر المجلس) خیار قبول مجلسك آخرینه وارنجه ممتد اولور و بیع
آخر مجلسه تأخیر ایله باطل اولمز * اگرچه کیم مجالس نقدر اوزارسه ده * زیرا مجالس متفرقاتی
جامعدر نتکیم کتاب طهارتنده مرور ایتدی پس قچان امور متعدده مجلس سببیله واحده عد اولنسیدی
مجلسك ساعتلرینی ساعت واحده اعتبار ایلمك عسری دفع و یسری تحقیق ایچون اولیدر ومال اوزره خلع
وعتقده ذکر اولنان کبی اولیوب بلکه ایکیسنده ده ماوراء مجالس اوزره ایجابه توقفه باعث ندر دیر سك
مرور ایدن شیئ ایچونکه خلع وعتق جانب زوجدن وجانب مولادن یمین اوزره مشتمل اولدیلر پس بویله اولمغله
مجلسده رجوعدن مانع اولدی (والکتاب والرسالة کالخطاب) ومکتوب کوندرمك ورسول کوندرمك
خطاب کبیدر یعنی قچان بایع یازسه که * اما بوندنصکره سکا عبدم فلانی شو مقداره بیع ایتدم دیسیدی یاخود
رسولنه بن بو شیئی غائبده کی فلانه شو مقداره بیع ایلدم دیسیدی پس اول غائبه خبر ویر دیسیدی پس مکتوب
مکتوب الیهه واصل اولوب وخبر رسول مرسل الیهه واصل اولدقده مکتوبك ورسالتك یتشدیکی مجلسده
مکتوب الیه ویا مرسل الیه اشترا ایتدم یاخود قبول ایتدم دیسیدی بینهما ده بیع تمام اولور * زیرا
غائبده کتاب حاضرده خطاب کبیدر ورسول معبردر یعنی تعبیر ایدیجیدر وایلچیدر انك کلامی ارسال ایدن
کسنه‌نك کلامی کبیدر * زیرا رسول علیه الصلوة والسلام بعض وقتده کتابله تبلیغ ایدر اولدی وکاهی خطاب
ایله تبلیغ ایدر اولدی (ویبطل الایجاب قبل القبول بالرجوع) وایجاب قبولدن اول رجوعله باطل اولور
یعنی قابل قبول ایتمزدن اول جواب صاحبنك جوابنده رجوعیله اول جواب باطل اولور * زیرا رجوعدن
مانع اولان حق غیرك ابطالنك لازم کلمسیدر بو مقامده ایسه غیرك حقی منتفیدر زیرا ایجاب قبولسز حکم
افاده ایلمز بو قوله اعتراض اولنوب دینلدیکه تحقیقا حق ملکده منحصر دکلدر بلکه حق تملك انجلین
حقدر وانده ابطالی واردر و بو اعتراض رد اولنوب دینلدیکه تحقیقا ایجاب قچان مشتری ایچون ملك افاده
ایلمسیدی بایعك ملکی ایچون مزیل اولمز * پس مشتری ایچون حق تملك بایعك ملکنك حقیقتنه معارض
اولمز مشترینك تملکندن اقوی اولدیغیچون قبل الحول عامل زکاته دفع اولنان زکاتك منتقض اولمدیغی

شئله بو منتقض اولمز * زیرا زکاتی ویرن کمسنه استردادده قادر اولمز دفع اولنان زکاته غیرك حقی تعلق ایتدیکی
ایچون * زیرا ملکك حقیقتی زکاتی ویرندن زائل اولدی پس حق فقیردن اقوی اولان شیء منتفی اولمغله
حق فقیر اثر ایتدی (وبقیامهما عن مجلسه) وجواب ویرن کمسنه ایله قبول ایدیجینك هر قنغیسی اولورسه
مجلسدن قبل القبول قائم اولسه دخی ذکر اولنان کبی ایجاب باطل اولور * زیرا قیام رجوعك دلیلیدر
دلالت ایسه عمل صریح کبی ایدر بوکا اعتراض اولندیکه تحقیقا دلالت صریح عملی کبی عمل ایدر لکن اکا
معارض اولور صریح بولنمدیغی وقتده وبو مقامده ایسه اکر مشتری بعد القیام قبول ایتدم دیسیدی
صریح بولنور حالبوکه اعتبار اولنمز و بو اعتراض رد اولنوب دینلدیکه تحقیقا صریح دلالتدن صکره
بولندی بواجلدن صریح دلالته معارض اولمز (ولزم بهما بلا خیار) و بیع ایجاب وقبول ایله ایکیسندن
برینك مجلسده خیار نسز لازم کلور امام شافعی دیدیکه بایع ایله مشتریدن هر بری ایچون خیار مجلس واردر
رسول علیه الصلوة والسلامك (المتبایعان بالخیار مالم یتفرقا) قول شریفی ایچون وبزم ایچون علت اولدر که
تحقیقا فسخده آخرك حقنی ابطال واردر بو ایسه جائز اولمز معنی بایع ایله مشتری مادامکه متفرق اولمیه لر خیار
ایله دردیمکدر * بن دیرمکه ابطال حقك ظاهری اوزره سؤال وارد اولور که تحقیقا اکر حق آخر ایله
حق تملك مراد اولنورسه پس مسلمدر لکن فائده ایتمز مرور ایدن علت ایچون واکر حقیقة ملك مراد اولنورسه
پس بو ممنوعدر بلکه بو مسئله نك اولیدر وانك دفعی ممکن اولور که تحقیقا حق تملك قبل القبول ثابتدر واکر
حقیقة ملك قبولدن صکره ثابت اولسه قبول ایچون برفائده زائده اولمزدی بلکه قبولك وجودی وعدمی برابر
اولوردی وجودك رکن اولمسیله پس احسن اولان دیمکدر که بزم ایچون علت تحقیقا ایجاب وقبول
ایکیسیده حقیقة ملك افاده ایدرلر تکیم حق سبحانه وتعالی (یا ایها الذین آمنوا لاتأکلوا اموالکم بینکم
بالباطل الا ان تکون تجارة عن تراض منکم) بیوردی معنای شریفی الله تعالی اعلم ای بنم وحدانیتمه ایمان
کتورن قوللرم مالاریکزی بینکزده باطل ایله اکل ایلمك الا سزدن بر بکزدن رضا ایله تجارت اولمغله اکل ایدك
دیمکدر پس اکل مباح اولدی کرکسه مجلسده اولسون تراضیدن نشئت ایدن تجارتك موجود اولمسیله وبیع
تجارتدر پس اطلاقیله خیارك نفیی ومشتری ایچون ملکك وقوعنك صحتی اوزره دلالت ایتدی وخیار ایله
قول تقییددر تقیید ایسه نسخدر پس جائز اولمز وحدیث شریفدن جواب تحقیقا حدیث قبولك خیاری اوزره محمولدر
یعنی متعاقدیندن هر بری عقدی مجلسده قبولیدر وخیار قبولك فائده سی توهمی دفعدر تحقیقا جواب
ویرن کمسنه جواب ویردکدنصکره انکچون رجوع ایلمك یوقدر یوخسه بعد الایجاب والقبول خیار فسخ
دکلدر وحدیث شریفده خیار قبوله اشارت واردر که تحقیقا احوال اوچدر * حالك بری اولدر که انده ایجاب
وقبول بولنمیه * وایکنجی حال دخی اولدر که آنده ایجاب وقبول بولنوروب منقضی اوله * واوچنجی حال اولدر که
انده ایجاب وقبولدن بری بولنه وآخر موقوف اوله وایکیسنك اوزرینه متبایعین اسمنك اطلاقی حال اولیده در
مجازا باعتبار مایؤلدر وایکنجیده مجازا باعتبار ماکاندر واوچنجیده حال حقیقتدر موضعنده تقریر اولنان
شیء ایچونکه تحقیقا اسم فاعل حالده حقیقتدر ماضینك آخرلرندن ومستقبلك اوللرندن اجزا معناسنه
وبو حال ثالث حال مباشرتدر ایکیسندن بری مجلسده قبول ایتمکله وآخرانده متوقف اولمغله حال مباشرتك
نه ماقبلی ونه مابعدیدر یاخود حال حقیقتده محتمل اولور پس حقیقت اوزره حمل اولنور حق آخرك ابطالی لازم
کلمسون ایچون وحدیثده ذکر اولنان تفرق اقوالك تفرقی اوزره محمولدر ایکیسندن بری بیع ایتدم وآخر
اشترا ایتدم دیمکله یاخود ایکیسندن بری اشترا ایتدم وآخر بیع ایلمدم بو جهتدن اقوال ایله تفرقدنصکره
خیار باقی قالمز * پس اکر دینلورسه که تفرق بعد الاجتماع اولور اجتماع ایسه بو مقامده تصور اولنمز * جوابنده
بز دیرزکه تفرقله مراد ابتداء اجتماعك عدمیدر وبو عدم اجتماع مفتاحده وکشافده قاعدهٔ مقرره اوزره مبنیدر
تحقیقا عرب (ضیق فم الرکیة ووسع کم الثوب) دیرلر یعنی قیونك اغزینی طار وثوبك یکنی بول ایله دیمکدر
اولکیده مراد قیونك اغزینی ابتداء طار قیلق وثانیده ثوبك یکنی ابتداء بول قیلمقدر پس بوندن غافل اولمه
(وکفی الاشارة فی الاعواض غیر ربویة) وبیعك صحتنده عوضلرده اشارت کافی اولدی عوضلر مبیعه وثمنه
عامدر اوبله عوضلرکه مال ربانك غیری اوله یعنی حرام فائده نك غیری اوله درهمك ودینارك وحنطه نك

وبونلر مثلیاتك جنسیله بیعندن احترازدر * زیرا تحقیقا اندہ یعنی بیع مذکورده اشارت کفایت ایتمز بلکه قدر جهتندن انلرك مساواتندن لابددر ربا احتمالی ایچون نتکیم عن قریب بیانی کلور واشارت کفایت ایتمکه باعث اولدر که * زیرا اشارت تعریفك طریقلرینك ابلغیدر پس قدر بیانه ووصفه حاجت اولمز سلم بونك خلافی اوزره در * زیرا مسلم فیهك قدرینك ووصفنك معرفتی سلمده واجبه در * زیرا مسلم فیه مشار الیه دکلدر عن قریب ذکری کلور (وشرط معرفة مبیع یسلم) وتسلیم اولنان مبیعك معرفتی شرط قیلندی یعنی بایع مبیعی تسلیمه محتاج اولور بو شول شیئدن احترازدر که قچان برکمسنه کندو قتنده اولان متاعی فلان ایچون اندن صکره اشترا ایلدیکنی اقرار ایلسه یدی حالبوکه مبیع بایع ایله مشتری ایچون مقدار معلوم اولمسه پس اول بیع جائز اولور وتسلیمه حاجت اولمدیغی ایچون بونی زاهدی ذکر ایلدی (بما یرفع الجهالة) نزاعه مفضیه اولان جهالتی رفع ایدر شیئله مبیعك معرفتی شرط قیلندی اویله نزاعکه بیعك فسادنه مفضی اوله غائبی بیع ایلیوب اول غائبك مکاننه اشارت ایتمك کبی حالبوکه اول مکانده اول اسمله مسمی اول غائبك غیری یوق پس بو بیع جائزدر عن قریب خیار رؤیتده کلور (ومعرفة قدر ثمن فی الذمة) وذکر اولنان کبی ذمتده اولیجی ثمنك مقدارینك معرفتی دخی شرط قیلندی مثالی عشره کبی سبقت ایدن مشار الیهدن احترازدر وذمتده حاصل اولان اشیا کیلیاتدر ومتقاربه اولان عددیاتدر وموزوناتدر دراهم ودنانیر کبی وسائر وزن اولنان شیئلردر قچان بونلر اعیانله قبضه مقابل اولسه لر (ووصفه) ودخی مبیعك وصفنك معرفتی شرط قیلندی مثالی بخاری یاخود سمرقندی اولمسنك جهالتی نزاعه مفضی اولور پس مقصوددن عقد عاری اولور (وصح بحال ومؤجل) وبیع ثمن حال ایله وثمن مؤجل ایله صحیح اولور حق سبحانه وتعالینك (واحل الله البیع) قول شریفنك اطلاقی ایچون ورسول علیه الصلوة والسلامدن روایت اولندیکه تحقیقا رسول علیه الصلوة والسلام بر یهودیدن اجل ایله بر ثوب اشترا ایلدی ودرعنی رهن قودی واجل معلوم اولمقدن لابددر * زیرا اجلده جهالت عقدده واجب اولان تسلیمدن مانعه در پس بو بایع مشتری یی تسلیم ثمن ایله مدة قریبه ده مطالبه ایدر واول مشتری دخی تسلیم ثمنی زمان بعیدده مراد ایدر هدایه وکافیده وغیریده بویله ذکر اولندی * بن درمکه بونده اشکال واردر * زیرا بیعك نصی مطلقدر نتکیم دینلدی ودلیل عقلی ایله اجلك معلوم اولمسنك شرط قیلنمسی مطلق رأیله تقییددر بو مطلق ایسه صحیح دکلدر اصولده متقرر اولان شی ایچونکه تحقیقا مطلقی تقیید فسخدر وکتابی رأیله فسخ جائز اولمز وبو اشکالك دفعی ممکن اولور شونکله که تحقیقا نص نفس اجله نظر ایله در ونفس اجل ایسه معلومیتله تقیید اولنمز عن قریب خیار شرطده کلور که تحقیقا قچان بایع شو شیئی سکا اجل ایله بیع ایتدم یاخود مؤجلا بیع ایتدم دیسه یدی بیع صحیح اولور وبو اجل نصف یومه یاخود اوچ کونه یاخود برشهره صرف اولنور ومعلومیتله مقید اولان دکلدر الا وقت اجلدر ونص ایسه وقت اجله نظر ایله مطلق دکلدر * ایمدی بو اجلدن بن (معلوم الوقت) دیدم حتی قچان اجلك وقتنی بیلمسه یدی بیع فاسد اولور حصاده بیع ایتمك کبی وبونك تحقیقی اولدر که تحقیقا بیع مطلقدر ومطلق ذات ایچون معترضدر صفات ایچون دکلدر نه نفیله ونه اثباتله وذات بیع وحقیقتی نتکیم بیلمش ایدك مالك ماله مبادله سیدر وثمن بیعك مفهومنده معتبردر وتأجیل ثمنك صفاتندندر پس تأجیل بیعك صفاتندن اولور بو اجلدن بیع مؤجل دینور پس تأجیله نظر ایله بیع مطلق اولور دلیل ظنیله تأجیلك تقییدی جائز اولمز واما وقت اجلك تعیینی بیعك صفاتندن دکلدر بلکه بر امردر که اول امرك بیعك صفتنه نوع تعلقی واردر پس اول امره نظر ایله بیع مطلق اولمز ایمدی بیعك رأیله تقییدی جائز اولور پس اشکال مندفع اولور واجل بیلندکدن صکره اکر بایع فوت اولسه اجل باطل اولمز واکر مشتری فوت اولورسه مال حل اولور * زیرا تأجیلك فائده سی تجارت ایتمکدر پس ثمن نماء ماله مؤدی اولور پس قچان اجل انك ایچون اولان کمسنه فوت اولسه یدی آنك ترك ایلدیکی قضاء دین ایچون متعین اولور پس تأجیل فائده ایتمز (واذا منع البایع السلعة سنة الاجل فللمشتری اجل سنة ثانیة) یعنی برکمسنه معین دکل برسنه اجل ایله متاع اشترا ایتسه یدی واول متاعی بایعك منعی ایله برسنه کچنجه قبض ایلمسه یدی مشتری ایچون قبضدن صکره سنه ثانیه نك اجلی واردر واما مین مشتری ایچون سنه ثانیه نك اجلی یوقدر دیدیلر (وبمطلق) یعنی صفت ذکرندن مطلق قدر ذکرندن مطلق دکل ثمنله بیع صحیح اولور وقدرك ذکری بیلدکك شی

ایچون واجب اولمغله (فالعقد ح على غالب النقد) یعنی بو تقدیرجه عقد رواجده بلدك نقدینك غالبی اوزره
واقع اولور * زیرا اول نقد متعارفدر (فان استوى الرواج) یعنی اكر نقودده غالب بولنمیوب بلكه رواج برابر
اولورسه (لا المالیة) مالیه دكل بلكه مالیتده تفاوت اولورسه (فسد ان لم یبین) بیع فاسد اولور اكر
ثمن قنغی نوعدن اولدیغی بیان اولنمزسه * زیرا جهالت نزاعه مفضی اولور تتکیم مرور ایتدی
(او المالیة ایضا) یاخود رواج برابر اولدیغی كبی مالیه برابر اولورسه (واختلف الاسم) واسم دخی مختلف
اولسه برلك وایكیلك واوچلك كبی (صح ان اطلق اسم الدرهم على كل منهما) بیع صحیح اولور اكر
هر برینك اوزرینه درهم اطلاق اولنورسه شول حیثیله كه برلكدن واحد اوزرینه وایكیسی برلكدن ایكی
اوزرینه واوچی برلكدن اوچ اوزرینه اسم درهم اطلاق اولنه * زیرا اختلافك عدمی قتنده مالیتده نزاع
اولمز اولكه جوازدن مانع اولان اختلافدر (وصرف الى ماقدر به من كل نوع) وهر برنوعدن انكله تقدیر
اولنان شیئه صرف اولنور مثلا قچان برعبدی بیك درهمه بیع ایلسیدی مشتری ایچون بری برلكدن بیك درهم
یاخود ایكیسی برلكدن ایكی بیك درهم یاخود اوچی برلكدن اوچ بیك درهم اعطا ایلك لازم كلور بو كافیده
ذكر اولنان شیئدر وصاحب الهدایه انی مراد ایلدی اكرچه كیم صاحب هدایه نك عبارتنده نوع غموض
یعنی كوز یومق وار ایسه ده (ولا یتعین النقدان) وایكی نقد متعین اولمز نقد ذهب وفضه دن مصوغ
اولمیاندر كرك مسكوك اولسون كرك اولمسون (والفلوس النافقة) ورایج اولان مانقر دخی متعین اولمز
وعمادیه ده دخی بویله ذكر اولندی (فی صحیحه) یعنی بیعك صحیحنده (وان عینا) یعنی قچان ایكی نقدلر
معین اولسه لرده مثلا اندنصكره مشتری درهم آخره انك تبدیلنی مراد ایلسیدی بزم قتمزده جائز اولور و بایعك
نزاعی ممنوع اولمز وشافعی قتنده نقدین تعیین ایله متعین اولورلر حتی درهم آخره تبدیلی جائز اولمز واكر قبل
التسلیم ثمن هلاك اولسه یاخود تسلیمدنصكره ویا اول مستحق چیقسه شافعی قتنده بیع منتقض اولور بزم
قتمزده اولمز بلكه مثلنك تسلیمی ایله مطالبه اولنور وفی صحیحه دیمكه باعث اولدركه عمادیه ده ذكر اولنان
شیء ایچونكه تحقیقا دراهم ودنانیر تعیین ایله متعین اولورلر اصلنده بیع فاسدده وصحتدنصكره منتقض اولانده
متعین اولمزلر اركك صورتی شول كمسنه كه قچان برعبد بیع ایدوب وثمنی قبض ایتسه پس ظاهر اولسه كه تحقیقا
اول ثمن حردر یاخود برجاریه بیع ایدوب پس ظاهر اولسه كه اول جاریه ام ولددر ثمنك دراهمی ردی ایچون
متعین اولور * زیرا بو قبض ایچون حكم غصب واردر وثانینك صورتی شول كمسنه كه قچان برعبد بیع ایدوب
قبل التسلیم هلاك اولسیدی ثمن مقبوض برروایتده متعین اولمز اصح اولان قول بودر (وصح فی الطعام)
وبیع طعامده صحیح اولدی طعام بغدای واونیدر * زیرا طعام عرفا بغدای واونی اوزره واقع اولور عن قریب
وكالتده كلور (والحبوب) وبیع حبوبده دخی صحیح اولدی وحبوب بغدای ایله اونك غیریدر
مرجمك كبی ونخود كبی وبونلرك مثللری كبی (واوجزافا) اكر بیع بطریق المجازفة یعنی كتور بجه اولورسه ده
جزاف كذافك معربیدر (او بغیر جنسه) اكر بیع جنسنك غیری ایله اولورسه رسول علیه الصلوة
والسلامك (اذا اختلف النوعان فبیعوا كیف شئتم) قول شریفیچون معنا قچان ایكی نوع مختلف اولسیدی
سز دیلدیككز كبی بیع ایلك دیمكدر شول بایع بونك خلافیدركه قچان مجازفه جنسیله بیع ایلسه * پس تحقیق اول
بیع صحیح اولمز ربا احتمالیچون (وصح) ودخی ذكر اولنان كبی مكیلات وموزوناتك بیعنده صحیح اولدی
(باناء او بحجر معین جهل قدره) برمعین چناق یاخود برمعین طاش ایله بیع اویله چناق واویله طاشكه قدری
مجهول اوله * زیرا بیعی صحتدن مانع برجهالتدركه نزاعه مفضی اوله بو مكانده ایسه نزاعه مفضی دكلدر * زیرا
بیعده تسلیم مبیع متعجلدر اناك وحجرك هلاكنه باعث اولور سلم بونك خلافیدركه * زیرا سلمده تسلیم متأخردر
پس هلاك تسلیمدن اول نادردكلدر * پس منازعه متحقق اولور وابی یوسفدن روایت اولندیكه تحقیقا بیعك
جائز اولمسی شول شیئده دركه قچان اوچلنك طوادرمغله زیاده اولمدیغی كبی اول شیئی طورادمغله طولیه چناق
وچناق مثللی شیء كبی واما قچان اول مكیل زنبیل وزنبیل مثللی اولورسه بیع جائز اولمز وكذلك قپسان
طاش متفتت اولور یعنی چورك واز یاور اولورسه جائز اولمز یاخود برشیئك وزنیله بیع ایتسه كه اول شیء
قورودلسه قورویه خیار وقاون كبی اول قورو یجق شیئه وزن اولنان شیئك بیعی جائز اولمز (وفی القدر المسمى)

وذکر اولنان کبی بیع تسمیه اولنان مقدار ایله صحیح اولور اول مسمی کرك واحد اولسون و کرك اکثر اولسون
(اذا بیع صبرة کل قفیز او قفیزین بکذا) مثلا قچان بغدای چچنك هر برقفیزی یاخود هر ایکی قفیزی شومقداره
دیو بیع ایلسیدی یعنی قچان بایع شو بغدای چچنك هر براو چلکنی یاخود هر ایکی او چلکنی یاخود هر اوچ
او چلکنی سکاشو مقداره بیع ایتدم دیسیدی پس قدر مسماده او چلکلرك عددندن بیع جائز اولور امام اعظم قتنده
باقیده جائز اولمز الا مکر قچان او چلکلرك جمیعسی تسمیه سیله بیلنوب جهالت زائل اولسیدی یاخود قبل
الافتراق اول مجلسده او چیلورسه جائز اولور وامامین عطلقا جائز اولمزدیدیلر (لا صبرتان) ایکی بغدای چچنك
بیعی صحیح اولمز یعنی امام اعظم قتنده قدر مسماده ایکی صبره نك بیعی صحیح اولمز (من جنسین) اول ایکی
صبره ایکی جنسدن اولدیغی حالده مثلا بری بغدای چچی وبری اربه چچی کبی که هر براو چلکی یاخود هر ایکی
او چلکی شومقداره بیع اولنه براو چلکده امام اعظم قتنده بیع صحیح اولمز ایکی چچك تفاوتی اولدیغی ایچون
وامامین قتنده ایکیسنده دخی صحیح اولور ذکر اولنان کبی ومحیطده وایضاحده ذکر اولندیکه تحقیقا
عقد بغدایدن وار یه دن قفیز واحد اوزره امام اعظم قتنده صحیح اولور (ولا متفاوت کالثلة) وامام اعظم قتنده
ذکر اولنان صبره کبی قدر مسماده بیع صحیح اولمز قچان ثله کبی یعنی بر بولك قیون کبی متفاوت اولسه
هر برقیون یاخود هر ایکی قیون شومقداره بیع ایتدم دیسه (او العدل) یاخود عدل کبی یعنی بربرینه
مشابه اثواب متفاوته کبی که هر برثوب یاخود ایکی ثوب شومقداره بیع ایتدم دیسه صحیح اولمز * زیرا اول ثوبلك
بعضیلرنده تفاوت نزاعه مؤدی اولان جهالته مفضی اولور صبره بونك خلافیدر (وان سمی الجملتین) یعنی
مبیعله ثمن جملهسنه تسمیه اولنورسه شوئله یعنی شو بولك قیون یوزدر بیك درهمه بیع ایلدم دیمکله یاخود
شو عدلکه اون ثوبدر یوزدرهمه بیع ایلدم دیمکله (بلا تفصیل) یعنی هر قیون شومقداره یاخود هر ثوب
شومقداره دیمکسزین (صح فی الکل متفاوتا اولا) بلا تفصیل کلیسنده اجماعا بیع صحیح اولور کرك
متفاوت اولسون کرکسه اولمسون مبیع وثمنك معلومیتی ایچون (فان باعها) بو وان سمی الجملتین قولی
ایچون تفصیلدر یعنی مبیعله ثمن جملهسنه تفصیل اتمکسزین تسمیه ایتدکدنصکره صبره یی بیع ایدرسه
(علی انها مائة) اول صبره یوز قفیز اولمق اوزره (بمائة) یوز درهمه (صح) بیع صحیح اولور بومقامده
حکم هر قفیز ایچون ثمن تسمیه ایتمك یعنی ایله هر قفیز بردرهمه دیمکله وتفاوت اولمغله تسمیه هر قفیز ایچون
تسمیه ایتمك بیننده تفاوت بوقدر عددیات متفاوته بونك خلافی اوزره تکلم عن قریب ذکر اولنور
(وهی) بغدای چچی (اقل) یوزدن اقل بولنسیدی (اخذه بحصته) مشتری ثمندن حصهسیله اقلی
اخذ ایدر (او فسخ) یاخود عقدی فسخ ایدر یعنی مشتری ایکی امرك بیننده مخیر قیلنور عقد اوزره
صفقه نك تفرقی ایچون پس مشترینك رضاسی موجود ایله تمام اولمز (او اکثر) یاخود صبره یوزدن اکثر
بولنسیدی (فالزائد للبائع) یوزدن زیادهسی بایعکدر و یوزی مشترینکدر * زیرا بیع مقدار معین اوزره واقع
اولدی * پس معین بولندی عقد صحیح اولدی وقدر وصفدکلدر حتی بیعده داخل اوله تکلیم ثوبك بیعنده
داخل اولدیغی کبی ایدی زائد بایعك اولور (وان باع المذروع هکذا) واکر مذروع بیع اولنسیدی انك
کبیدر یعنی مبیع وثمن جملهسنه تسمیه ایدوب وهر ذراع یاخود ایکی ذراع شومقداره دیمسیدی بیع صحیح اولور
اکر مشتری آنی تمام بولسیدی اول تمامی ثمنك کلی ایله اخذ ایدر بلا خیار واکر اقل بولورسه مشتری مخیر
قیلنور اکر دیلرسه (اخذ الاقل بالکل) اول بولدیغی اقلی ثمنك کلی ایله اخذ ایدر (او ترك) یاخود ترك ایدر
زیرا او چلك ثوبده وصفدر ثوب ایچون صفة عرضیه معناسنه اولمغله دکل بلکه اصطلاح فقهاده وصف
برشیئك تابعی اولوب اندن منفصل اولمیاندر قچان اول وصف اول شیئده حاصل اولسه اول شیئك حسنی زیاده
ایدر اکرچه کیم اول وصف نفسنده جوهر ایسه ثوبدن ذراع کبی وداردن بنا کبی تکلیم ایمانده سبقت ایتدی
پس زیرا برثوب که اون ذراع اولهواون درهمه مساویه اوله قچان اندن برذراع ناقص اوله طقوز درهمه
مساوی اولمز مکیلات وعددیات بونك خلافی اوزرهدر زیرا اندن بعض قدر واصل تسمیه اولنور وبعض
آخره منضم اولمسی مجموع ایچون کمال افاده ایلمز * پس زیرا بغدای که اون قفیز اوله قچان اون درهمه مساوی
اولسه اندن طقوز درهمه مساوی اولور وتحقیق وصفك واصلك تفسیرنده اختلاف اولندی کلیسی بزم ذکر

ایلدیکمز شیئه راجعدر وبومعنا ایله وصف ثمندن برشی اکا مقابل اولمز حیوانک اطرافی کبی الا قصدا
تناول ایله مقصود اولورسه اولور تتکیم عن قریب بیانی کلور (واخذ الاکثر بلاخیار للبائع) ومشتری
اکثری بایعك خیارنسز اخذ ایدر * زیرا اکثر وصفدر تتکیم قچان مبیعی معیب دیو بیع ایلسه حالبوکه اول
مبیع سلیمدر (وان باع المتفاوت هکذا) واکر متفاوت اولان شیئی مبیع وثمن جمله سنه تسمیه ایدوب تفصیلسز
بیع ایلسیدی (صح فی الکل) بیع کلیده صحیح اولور حتی قچان مبیع وثمن متساوی اولسه لردی بیع لازم اولور
هر برینك معلومیتی ایچون (لا الاقل والا اکثر) اقل واکثرده بیع لازم اولمز * غایت البیانده ایضاحدن نقلا
دیدیکه قچان بایع شو بلوکی اللی رأس اولمق اوزره سکا شو مقداره بیع ایتدم دیسیدی یاخود شو بولکدنکی
اللی ثوب اولمق اوزره سکا شو مقداره بیع ایتدم دیسیدی پس بیع جائز اولور * زیرا مبیع وثمن جمله سی تسمیه ایله
معلوم اولدی پس قچان مبیع زیاده بولنسه یاخود ناقص بولنسه بیع فاسد اولور * زیرا زیاده نك
اوزرینه عقد واقع اولمدی پس کانه اللی برثوبدن اللی ثوب بیع ایتمش اولدی بو ایسه مجهول متفاوت
اولمغله فاسد اولدی واکر مبیع ناقص اولورسه پس ناقص اولان ثوبك حصه سنی حط ایلمکه محتاج اولور بودخی
مجهوله در پس ذکر اولنان کبی فاسد اولور وسائر قیمت جهتندن مختلف اولان شیئك بیعده بونك کبیدر
(وان زاد کل ذراع بدرهم) واکر ذرع اولنان شیئك بیعنده مبیع وثمنی ذکردنصکره هر بر ذراع بر درهمه
کلامنی زیاده ایلسه * صبر ذکری ایچون تعرض اولنمدی ذکر اولنان علت ایچونکه تحقیقا بو قاعده بوقیدك
ذکری بینله تفاوت اولمغله ترکی بیننده حکم مختلف اولمز (صح فی الکل) ذکر اولنان شیئك کلیسنده
بیع صحیح اولور (فان وجده اقل او اکثر اخذ الاقل بالاقل اوترك) پس اکر صورت اولیده مشتری ذرع
اولنان مبیعی اقل یاخود اکثر بولسیدی اقلی اقل ایله اخذ ایدر یاخود ترك ایدر * زیرا وصف اکرچه کیم
تابع اولوب ثمندن برشیئه مقابل اولمز ایسه ده بو قاعده ثمن ذکری ایله افرادینه اصل اولدی * زیرا افقها وصف
ثمندن برشیئه مقابل اولور قچان حقیقت تناول ایله مقصود اولورسه دیدیلر تتکیم قچان بایع بیع ایلدیکی عبدك
یدینی مشتری قبض ایتمزدن اول قطع ایتسیدی نصف ثمن ساقط اولور یاخود بایعك حقی ایچون حکما تناول
مقصود اولورسه تتکیم قچان مشتری قبضنده عیب حادث اولسه یاخود مشتری حقی ایچون تناول مقصود
اولورسه تتکیم قچان مشتری ثوب مبیعی دیکدردکدنصکره عیبی اوزره مطلع اولسیدی ثمندن وصف ایچون
قسط اولور پس قچان وصف اصل اولورسه ومبیعی ناقص اولورسه مخیرلك ثابت اولور اکر دیلرسه حصه ایله
اخذ ایدر ودیلرسه ترك ایدر اوزرینه صفقه نك تفرقی ایچون یاخود انده اولان وصف مرغوبك فوت
اولمسی ایچون (و) صورت ثانیه ده (اخذ الاکثر بالاکثر) اکثری اکثر ایله اخذ ایدر (او فسخ) یاخود بیعی
فسخ ایدر * زیرا مشتری اکرانکچون مبیعده زیاده حاصل اولورسه اول مبیعه ثمنك زیاده لکی لازم اولور
ذکر اولنان علت ایچون پس برنفع اولور که ضرره مختلط اولور * ایمدی مشتری مخیر قلنور پس اکر مبیعی
اقل ایله اخذ ایدرسه لفظك مقتضاسیله عمل ایتمش اولمز ومصنفك اولیده اوترك دیوب بو مقامده او فسخ دیمسنه
باعث اولدرکه * زیرا مبیع وقتاکه اولیده ناقص اولدیسه مبیع بولنمدی وحقیقت بیع منعقد اولمدی
واقلی اقل ایله اخذ ایلمك تعاطی ایله بیع کبی اولدی وثانیه ده بیع مع زیادة بولندی زیاده ایسه حقیقتده تابعدر
پس سن تدبر ایله (وان وجده عشرة ونصفا او تسعة ونصفا اخذه فی الاول بعشرة بلاخیار وفی الثانی
بتسعة به) واکر مشتری مذروعی اون ذراع ونصف ذراع بولسیدی یاخود طقوزبچق ذراع بولسیدی
اولکیده بلاخیار عشره ایله اخذ ایدر وثانیده خیار ایله تسعه ایله اخذ ایدر وامام ابو یوسف دیدیکه اولکی
فصلده مشتری اول مذروعی خیار ایله اون بر ایله اخذ ایدر وفصل ثانیده خیار ایله اون ایله اخذ ایدر وامام محمد
دیدیکه فصل اولده مشتری مبیعی خیار ایله اون بچقله اخذ ایدر وفصل ثانیده خیار ایله طقوزبچقله اخذ ایدر
زیرا ذراعك درهمله مقابله سنك ضرورتندندر که ذراعك نصفی درهمك نصفنه مقابل اوله پس حکمی انك
اوزرینه جاری اولور وابو یوسفك علتی وقتاکه بایع هر ذراعی بربدل ایله افراد بالذکر ایتدی ایسه هر برذراعی
برثوب منزله سنه تنزیل ایلدی حالبوکه ثوب منتقص اولدی وامام اعظمك علتی تحقیقا ذراع اصلده
وصفدر مقدارك حکمنی شرطله اخذ ایتدی شرط ایسه ذراعله مقیددر پس قچان ذراع معدوم اولدیسه حکم

اصله عود ايندي وبعض ديديكه شول كرباس كه جوانبي متفاوت اوليه مشروط اوزره زياده اولان شئ مشتري ايچون طيب اولمز * زيرا كرباس بو تقديرجه وزن كبيدر اول وقت فضل وزنه ضرر ويرمز پس اول كرباسدن ذراعك بيعي جائز اولور (وان زاده) واكر بايع قيد مذكوري يعني هر بر ذراع بر درهمه قيديني زياده ايدرسه (في بيع المتفاوت صح في الاقل بقدره) متفاوتك بيعنده اقلده مقداريله صحيح اولور * زيرا بايع وقتا كه اندن هر بر ايچون ثمن بيان ايتدي ايسه المردن هر بري مبيع اولدي پس بيع موجود اولان عدده صحيح اولور لكن مشتري مخير اولندي صفقه نك انك اوزرينه تفرقي ايچون (وفسد في الاكثر) واكثرده بيع فاسد اولور * زيرا قچان مبيع زائد اولسيدي مردود متفاوتده جهالت باقي قالور پس نزاعه مؤدي اولور (وصح بيع عشرة اسهم من مائة سهم من دار) وبر دارك يوز سهمندن اون سهمك بيعي صحيح اولدي اجماعا (لاعشرة اذرع من مائة ذراع منها) وداردن يوز ذراعدن اون ذراعك بيعي صحيح اولمدي امام اعظم قتنده وامامين قتنده جائزدر غاية البيانده صدر الشهيددن نقلا ذكر اولنديكه تحقيقا امامينك بيعك جوازيله قوللري دار يوز ذراع اولديغي وقتده در وامامينك ذكر اولنان كبي تعليللرندن بو فهم اولنور وامام عتابيدن نقلا شول حيثيتدنكه زيرا اون ذراع يوز ذراعدن دارك عشريدر پس يوز سهمدن اون سهمه مشابه اولدي ديلر وامام اعظمك علتي تحقيقا بيع داردن قدر معين اوزره واقع اولدي مشاع اوزره واقع اولمدي * زيرا ذراع اصلنده بر خشبه نك اسميدركه انكله ذرع اولنور بو مقامده اندن حال اولان شئ ايچون استعاره اولندي اولكه معيندر مشاع دكلدر * زيرا مشاع ذرع اولنمق تصور اولنمز پس قچان ذراعله ذراعك حل ايلديكي شئ مراد اولنسيدي اولكه معيندر لكن اول معين مجهول الوضعدر عقد باطل اولور (ولا ثوبين على انهما هرويان فاذا احدهما مروي) وايكي ثوبك ايكيسيده هروي اولمق اوزره بيعي صحيح اولمز ايكيسندن بري رانك سكونيله مروي اولديغي تقديرجه (وان بين ثمن كل) اكرچه كيم كلك ثمني بيان ايتدي ايسه ده * زيرا بايع مرويده قبولي هرويده عقدك جوازينه شرط قيلدي پس معدومك قبولني عقدده شرط قيلمق عقدي افساد ايدر والله اعلم بالصواب

فصل

معلوم اولسونكه تحقيقا بو مقامده اصول واردر اولكيسي اولدر كه تحقيقا عرفا اسم مبيعه متناول اولان شيئك كابسي بيعده داخل اولور اكرچه كيم صريحا ذكر اولنمدي ايسه ده * وايكنجي تحقيقا اتصال قراريله مبيعه متصل اولان شيئك كابسي مبيعه تابعدر بيعده داخل اولديغي حالده وذكر اولنان كبي اولميان تابع دكلدر فقها ديديلر كه تحقيقا شول شيئكه بشر آني آخرته يعني اخيرا اولقلغله تفصيل ايتمك ايچون وضع اولنه اتصال قراردكل وشول شيئكه بشر آني آخرته تفصيل ايتمك ايچون وضع اولنميه اول شئ اتصال قراردر * واوچنجي تحقيقا شول شيئكه ايكي قسمدن اوليه اكر مبيعك حقوقندن ومرافقندن اولورسه بيعده اول حقوقك ومرافقك ذكري ايله داخل اولور واكر اول شئ مبيعك حقوقندن ومرافقندن اولمزسه بيعده داخل اولمز قچان بو اصول تقرير اولندي ايسه يزديرزكه (لا يدخل العلو بشراء بيت بكل حق له ونحوه) بيتك شراسنده علويسي انك ايچون اولان حقك كابسي ايله ومرافقي ايله داخل اولمز ياخود اول بيتده اولان ياخود اول بيتدن اولان قليل وكثيرك كابسي داخل اولمز * زيرا بيت انده بيتوتت اولانك اسميدر وعلو اندن اولان قليل وكثيرك مثليدر وشئ ايسه مثلني تابع قيلمز * ايمدي انده داخل اولمز الا اوزرينه تنصيصله اولور (ولا منزل الا به) وذكر اولنان كبي علو منزل شراسيله ده داخل اولمز الا قيد مذكور ايله داخل اولور * زيرا منزل دار ايله بيت بينده در * زيرا انده مرافق سكني نوع قصور ايله حاصل اولور انده دواب مربطي منتفي اولمغله پس داره مشابه اولوب تبعا انده علو داخل اولدي حقوقك ذكري قتنده وبيته مشابه اولديغيچون علو بدون التنصيص بيتده داخل اولمز (ويدخل هو والبناء ومفتاح غلق متصل) وعلو وبناء وباب داره متصل غلقك مفتاحي شرا بيتده داخل اولور متصل بونك خلافي اوزره در اولكه قفلدر * زيرا قفل وقفلك مفتاحي بو قيد ايله داخل اولمزلر (والكنيف بشراء دار بحدودها بدونه) ومستراح دارك شراسنده دارك حدودي ايله داخل اولور ذلك القيدي ذكر ايتمكسزين اما علوك داخل اولمسنه باعث دار حدودانك اوزرينه دار اولانك اسميدر وعلو دخي اندندر وكذلك بنا دخي اندندر

واما مفتاح غلاق متصل اندن جزء اولمغله در ومفتاح غلاقك بيعنده بلا تسميه داخل اولور* زيرا اندن جزء كبيدر
وغلاقله انتفاع اولنمز الا انكله انتفاع اولنور وقفل وانك مفتاحي داخل اولمز وبنا به متصل اولان نردبان داخل
اولور* كركسه اغاجدن اولسون ومتصل اولميان نردبان داخل اولمز* وسرير نردبان كبيدر كافيده بويله ذكر
اولندي (لا الظلة والطريق والشرب والمسيل الابه) دارك بيعنده سايبان وطريق وحق شرب يعني مادن
نصيب وسيل اقه جق مكان داخل اولمز الا قيد مذكور ايله داخل اولور* اما سايبانك داخل اولمامسي اول ظله
طريقك هواسي اوزره مبنيه در پس طريقك حكمني اخذ ايدر * واما طريق وحق شرب ومسيل حدوددن
خارج اولدقلري ايچون داخل اولمزلر لكن بونلر حقوقدندر بونلر حقوقك ذكري ايله داخل اولورلر وبونلري ذكر
ايتمكسزين اجاره ده داخل اولورلر *زيرا اجاره انتفاع ايچون منعقد اولور وانتفاع حاصل اولمز الا انله فقد
ايله حاصل اولور بيع بونك خلافي اوزره در كه *زيرا بيع ازا اولور تجارت ايچون اولور (ويدخل الشجر) ودارك
بيعنده شجر داخل اولور اكرچه كيم تسميه اولنمدي ايسه ده (لا الزرع بشراء الارض) شراء ارضده زرع
داخل اولمز الا تسميه ايله داخل اولور* زيرا شجر ارضه متصلدر قرار ايتديكي ايچون پس بنايه مشابه اولدي
وزرع دخي ارضه متصلدر فصل اولنمغيچون پس اول دارده اولان متاعه مشابه اولدي (ولا الثمر بشراء
شجره) وشجره نك شراسنده ميوه داخل اولمز *زيرا اتصال اكرچه كيم قطع ايچون خلق ايسه ده بقا ايچون
دكلدر* ايمدي زرع كبي اولدي (الا بكل ما فيها ومنها) الا شجرده اولان شيئك كليسي ايله ياخود اول
شجردن اولان شيئك كليسي ايله شرا اولورسه داخل اولور* زيرا بوتقديرجه شجرك ميوه سي مبيعدن
اولور (لا بحقوقها) شجرك حقوقيله دكل زيرا ميوه شجرك حقوقندن دكلدر (لا يصح بيع الزرع قبل
صيرورته بقلا) زرعك بيعي صحيح اولمز اول زرعك بقله اولمسندن اول زيرا زرع منتفع به دكلدر وارضه
نابعدر پس وصف كبي اولدي* ايمدي زرعك منفرد اولمسيله اوزرينه عقد ايرادي جائز اولمز واكر بقله بي
ادراك وقتنه دكين ترك ايتمك اوزره بيع ايتسيدي جائز اولمدي وكذلك ياش بونجه وبقول يعني سبزوات دخي
بومنوال اوزره در (وبعدها يصح ان شرط تخلية المشتري) وبقل اولدقدنصكره بيع صحيح اولور* اكر اشترا
اولنان شيئك تخليه سي شرط قلندي ايسه يعني قطع ايتمكله واوزرينه دابه سني ارسال ايله يدرمكله ارض
بقلي تخليه بي شرط قيلدي ايسه بوتقديرجه بيع صحيح اولور* زيرا شرط عقدك مقتضاسيدر اني افساد ايتمز
(ويجوز بيع حصة من شريكه) وحصه سني شريكنه بيع جائز اولور مقتضانك وجودي ومانعك عدمي
ايچون* زيرا بايع شريكنه نظر ايله اصل كبيدر ايكيسنك ملكي مختلط اولديغي ايچون (مطلقا) يعني كرك
آوان حصاده بالغ اولسون كركسه اولمسون (ومن غيره بغير اذنه ان لم يفسخ الى الحصاد) وشريكنك
غيري به شريكنك اذنسزدخي بيع جائز اولور اكر وقت حصاده دكين مشتري اول زرعي بوزمزسه* پس زيرا
بوتقديرجه جوازه منقلب اولور* نتكيم فقان سقفده جذع بيع ايدوب حتى اخراج ايدوب تسليم ايدنجه فسخ
ايتمسيدي جائز اولديغي كبي واكر زرع وارض مشترك اولسيدي پس شريكك بري ارضك نصفي زرعك نصفيله
بيله شريكنه ياخود اجنبي يه شريكنك رضاسنز بيع ايتسيدي جائز اولدي ومشتري بايع مقامنه قائم اولدي
بوندنصكره زرعك نصفني ارضسنز بيعك جائز اولمامسي شول موضعده دركه صاحب زرعك انده حق القراري
اوله كندونفس ملكنده زرع ايلمكله اما قيچان زراعتنده متعدي اولسه غاصب كبي پس زرعك نصفني بيع جائز
اولدي خلاصه ده بويله ذكر اولندي (كذا منفرد باع كله) كذلك زرع مشترك كبيدر زرعك منفرد
اولديغي حالده كليسني بيع ايتسيدي ذكر اولنان كبي بيع جائز اولور *اكر وقت حصاده دكين بوزلمزسه* زيرا
بوتقديرجه فساد مرتفع اولور (باع سمكة فيها درة لم تدخل في البيع) يعني بركمسنه قارننده اينجو اولان
بالغي صيد اليوب بالغه قارننده اولان اينجويه مالك اولور ايكسنده اوزرينه يدك ثبوتيچون پس اكر بالغي
اول صياد بيع ايتسيدي اينجو بالغك بيعنده داخل اولمز* زيرا اينجو بالغك اجزاسندن دكلدر هدايه ده
وكافيده بابر كازده بويله ذكر اولندي (صح بيع البر في سنبله) بغداينك سنبله سنده بيعي صحيح اولدي
(والباقلي) ودخي باقلانك سنبله سنده بيعي جائز اولدي* لام تشديدي ايله وقصر ايله باقلي دينور وقيچان
مد ايله باقلاء ديسيدي لام تخفيف اولنور صحاحده بويله ذكر اولندي (والارز والسمسم في قشرها

الاول) و پرنج وسمسم اولکی قاوغنده بیعی صحیح اولدی وکذلك جوزو بادم وفستق دخی ذکر اولنان کبیدر وشافعی ذکراولنانلرك کابسی جائز اولمز دیدی وشافعی ایچون بیع سنبله ده ایکی قول واردر و بزم قتمزده ذکر اولنانلرك کلیسنك بیعی جائز اولور شافعینك علتی اولدرکه تحقیقا معقود علیه یعنی بغدای منفعتی اولمیان شیئله مستوردر پس قیومجی ترابنه مشابه اولدی یعنی ذهب وفضه ایله مختلط اولمش ترابه مشابه اولدی خلاف جنسی ایله بیع اولنسیدی و بزم ایچون علت نبی علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنان شیئدرکه تحقیقا نبی علیه الصلاة والسلام خرمانك قزرمدقجه بیعنی نهی ایلدی وسنبله نك اغرمدقجه وآفتدن امین اولمدقجه بیعندن نهی ایلدی وشیئك غایتدنصکره اولان حکمی غایتك ماقبلنده اولان حکمك خلافیدر کتاب عنایه ده دیدیکه بونده نظر واردر* زیرا غایتك مفهومیله استدلالدر اولی اولان نهی قولیله استدلال ایتمکدر زیرا نهی مشروعیتی اقتضا ایدر بن دیرمکه بونده بحث واردر * زیرا شول مشروعیتکه افعال شرعیه دن نهی اقتضا ایلیه اول اصلك مشروعیتیدر وصفك مشروعیتنك عدمی ایله بیله بوایسه عین فسادد ر پس دلیل مدعانك خلافنی افاده ایدر* زیرا مدعا بیعك صحتیدر ودلیل ایسه بیعك فسادینی افاده ایدر بلکه صواب اولان تحقیقا نهی ایله استدلال صاحب المجمعك بدایه ده تحقیقا غایت بزم قتمزده اشارت قبیلندندر مفهوم قبیلندن دکلدر دیدیکی شی اوزره مبنیدر دیمك ایدی یاخود صاحب تاویحك معارضه وترجیح بحثنده تحقیقا غایتك مفهومی متوقف علیهدر دیدیکی قول اوزره مبنیدر دیمك ایدی (وصح بیع ثمرة وان لم یبد صلاحها) میوه بیعی صحیح اولدی اگرچه کیم صلاحی ظاهر اولمدی ایسه ده* زیرا میوه مال متقومدر حالا یاخود مآلا (ولزم قطعها) ومشتری اوزره میوه نك قطعی لازم اولور قچسان مشتری اول میوه یی مطلق اشترا ایتسیدی یاخود قطع شرطیله اشترا ایتسیدی (وشرط بقائها یفسده) ومیوه نك شجر اوزره حال بیعده ابقاسی شرط قیلمق اول بیعی افساد ایدر* زیرا بوشرط ابقا بر شرطدرکه عقد آنی اقتضا ایتمز وانده مشتری ایچون نفع واردر (وجده زیوفا لیس له استرداد السلعة وحبسها به) بایع ثمن مبیعی زیوف بولسیدی بایع ایچون متاعی رد ایتدیروب ثمنله حبس ایتمك یوقدر یعنی قچان برکسنه ثمنله متاع بیع ایلدکده اول بایع ایچون متاعی حبس حقی واردر حتی ثمنی استیفا ایدنجه پس اگر بایع متاعی مشتری یه تسلیم ایتدی ایسه حبسده حقی باطل اولور و بایع ایچون متاعی رجوع ایتدرمك یوقدر بایع ایچون انجق ثمنك مطالبه سی واردر واگر بایع ثمنی قبض ایدوب مبیعی تسلیم ایتدکدنصکره ثمنی زیوف بولدی ایسه بایع ایچون متاعی رجوع ایتدرمك یوقدر انجق حقی ایچون مطالبه واردر وامام زفر بایع ایچون متاعك رجوع ایتدرمسی واردر دیدی (قبض زیوفا بدل الجیاد) بایع خالص یرینه زیوفی قبض ایتسیدی یعنی بایعك آخر کسنه اوزرنده دراهمی اولوب پس خالص ظنی ایله زیوغله استیفا ایدوب واول زیوفی اتلاف ایتسیدی (ثم علم) اندن بیلسیدیکه تحقیقا اول قبض ایلدیکی دراهم زیوفدر (ان کانت قائمة یردها و یسترد الجیاد) اگر اول زیوف قائم ایسه آنی رد ایدر وخالصنی استرداد ایدر (والافلا) واگر اول زیوف قائم دکل ایسه برابر در کرك هالك اولسون وکرك مستهلك اولسون رد اولنمز واسترداد ده اولنمز وامام ابو یوسف زیوف مثللی رد اولنوب وخالص ایله رجوع ایدر* زیرا نقصانله رجوع باطلدر ربا لازم کلدیکی ایچون وخالص اولمقده حقنی ابطال ایچون وجه یوقدر رضاسی اولمدیغیچون پس نظر بایعله مشترینك تعیین ایلدکلرنده در وامام اعظم ایله امام محمدك علتی تحقیقا قضاء دینك حقنك جنسنی قبضله حاصل اولدی وبعد العلم انك حقی اول قضانك فسخیدر واول فسخ ایسه قضاء دینك انکله حاصل اولان شیئك هلاکی ایچون ممتنعدر مصنفك زیوفا دیمسنه باعث اولدرکه* زیرا اگر اول دراهم رصاص اولسیدی یاخود ستوقه یعنی ایچی باقر طشره سی قپله کومش اولسیدی اتفاقا رد اولنور وثم علم دیمسنه باعث* زیرا اگر عند القبض بیلسیدیکه تحقیقا اول دراهم ستوقه در حقی ساقط اولوردی (اشتری شیئا وقبضه ومات مفلسا قبل نقد ثمنه فالبایع اسوة للغرماء) برکسنه برشیء اشترا ایدوب ثمنی نقد و یرمزدن اول مفلسا فوت اولسیدی پس بایع غرماء ایله برابر اولور یعنی برکسنه برشیء اشترا ایلیوب اول شیئی قبض ایدوب وثمنی نقد ویرمسیدی حتی مفلسا فوت اولدقده بایع سائر غرما ایله برابردر اول شیئی بینلرنده تقسیم ایدرلر و بایع اول شیئه غرمادن احق اولمز وشافعی قتنده بایع اول شیئه غرمادن احقدر ومصنفك وقبضه دیمسنه باعث واگر مشتری

اول شیئی قبض ایلمسیدی بایع اول شیئه انفسا قا احق اولور والسلام

﴿ باب خیار الشرط والتعیین ﴾

بو باب شرطك مخیرلکی وتعیین بیاننده‌در معلوم اوله که تحقیقا بیع کاهی لازم اولور وکاهی غیرلازم اولور ولازم شرائطنك وجودندنصکره انده خیار اولمیاندر وغیرلازم انده خیار اولان بیعدر ولازم اولان بیع اقوی اولدیغی ایچون مصنف آنی تقدیم ایدوب اندنصکره خیارشرط وتعیینی ذکر ایلدی واوّل ایله یعنی خیارشرط ایله اصل عقدك قبولی ایله ردی بیننده عاقدك مخیر اولمسنی مراد ایلدی وثانی ایله یعنی تعیین ایله ایکی شیئك یاخود اوچ شیئك برینی هرقنغیسنی دیلرسه تعیین ایتمك اوزره اشترا ایلمکی مراد ایلدی وبو ایکیسنی سائرخیارات اوزرینه تقدیم ایلدی *زیرا بوخیار شرط وتعیین حکمك ابتداسنی منع ایدرلر اندنصکره خیار رؤیتی ذکر ایلدی وخیارعیبی تأخیر ایلدی * زیراخیارعیب حکمك لزومنی منع ایدر وخیار شرط برقاچ نوعدر نوع اوّل وفاقا فاسددر نتکیم چنان مشتری تحقیقا بن مخیر اولمق اوزره اشترا ایتدم دیسیدی یاخود بن برقاچ کون مخیر اولمق اوزره اشترا ایتدم دیسیدی یاخود ابدا مخیر اولمق اوزره اشترا ایتدم دیسیدی ونوع ثانی وفاقا جائزدر وبونوع بن بوشیئی اوچ کونه دکین واوچ کونك مادوننده مخیر اولمق اوزره اشترا ایتدم دیمکدر ونوع ثالث مختلف فیهدر وبو بن بوشیئی برآیه دکین یاخود ایکی آیه دکین مخیر اولمق اوزره اشترا ایتدم دیسیدی پس بونوع امام اعظم وامام زفر وامام شافعی قتنده فاسددر وابو یوسف وامام محمد قتنده جائزدر (جاز للمتبایعین) خیار شرط متبایعین ایچون یعنی ایکیسندن هر بری ایچون معا جائز اولدی * پس مادامکه ایکیسده راضی اولمیه‌لر بیع بولنمز (ولاحدهما ولغیرهما) ومتبایعینك ایکیسندن بری ایچون وایکیسنك غیری ایچون (الی ثلاثة ایام) اوچ کونه دکین یعنی اوچ کونك آخرینه دکین جائز اولدی رسول علیه الصلوة والسلامك حبان بن منقذ ایچون (اذابایعت فقل لاخلابة ولی الخیار ثلاثة ایام) قول شریفیچون معناسی چنان مبایعه ایتسیدك پس سن دیکه بلاخدعه بنم ایچون اوچ کون مخیرلك واردر دیمکدر بوحدیث ایله وجه استدلال بودرکه تحقیقا شرط خیار مقتضای عقده مخالفدر اولکه لزومدر پس عقد ایچون مفسد اولور لکن بیع وشراده خیار اوزره دلالت ایدن بونص ایله تجویز اولندی خلاف قیاس اوزره بایعت لفظیله دلالت ایله پس نصده مدت مذکوره که اوچ کوندر انك اوزرینه اقتصار اولندی (لااکثر) اوچ کوندن زیاده ده تجویز اولنمدی وامامین چنان مدت معلومه تسمیه اولنورسه جائز اولور دیدیلر (وان اجاز فیها جاز) واکر اوچ کوندن زیاده‌یه مخیر اولان کمسنه بعدالعقد اوچ کونده مخیر اولمغی جائز کورسه اول بیع جائز اولور مفسدك مقرر اولمسندن مقدم زوالی ایچون (ان شری) مصنف بوفوائده قاعده ذکر ایتمدیکنه باعث وقایه‌ده ذکر اولندیغی کبی اکا اشارتدر که تحقیقا بوقول حقیقةً خیار شرط صورتلرندن دکلدر خیارشرط اوزره متفرع اولمسیچون بلکه خیار شرطك عقیبنده ایراد ایلدی *زیرا بومعنی خیار شرط حکمنده‌در (علی انه ان لم ینقد الثمن الی ثلاثة ایام فلابیع صح) اکر برکمسنه اوچ کونه دکین ثمنی نقد ایلمزسه بیع اولمامق اوزره اشترا ایتسیدی بیع صحیح اولدی (والی اکثرلا) واوچ کوندن زیاده نقد ایتمك اوزره اشترا ایدرسه بیع صحیح اولمز (الاان ینقده فی الثلاثة) الامکرکه اوچ کونده ثمنی نقد ایدرسه صحیح اولور * فقهادیدیلرکه زیرا بوشراء خیارشرطك معناسنده‌در *زیرا نقدك عدمی قتنده بیعنك منفسخ اولمسنه حاجت مس ایدر فسخده مماطلتدن یعنی مدافعه‌دن احترازا خیارشرطه ملحق اولدی بن دیرمکه بونك ظاهری اوزره سؤال وارد اولور تحقیقا سن بیلمش ایدك که خیار شرطده وارد اولان نص قیاسه مخالفدر وتحقیق کتب اصولده متقرر اولدیکه تحقیقا اول شیئکه خلاف قیاس اوزره ثابت اوله غیرانك اوزرینه قیاس اولنمز وبو سؤالك دفعی اولدرکه تحقیقا کتب اصولده تقریر اولنان قیاس جلینك جائز اولمامسی خلاف قیاس جلی ایله ثابت اولان شیئ اوزره‌در * زیرا کتب اصولده انجلین خلاف قیاس اوزره ثابت اولان حکمك غیره الحاقنك جوازی دخی تقریر اولندی دلالت نص طریقیله واستحسان طریقیله اویله طریق استحسانکه اول قیاس خفیدر وبومقامده ایکیسندن هر بری محتملدر نتکیم ناظرمتأمل اوزره خفی دکلدر (ولایخرج المبیع بخیار البایع عن ملکه) ومبیع بایعك خیاری ایله ملکندن خارج اولمز * زیرا

بوسببك تمامی رضا اشمك ایله در وخیار ایله تمام اولمز و بو اجلدن اكر بایع عبد مبیعی اعتاق ایتسه یدی نافذ اولور و مشتری انده تصرفه مالك اولمز اكرچه كیم بایعك اذنیله قبض ایتدی ایسه در (فان قبضه المشتری فهلك فی یده ضمن قیمته) پس اكر مشتری مبیعی قبض ایدوب مدت خیارده مبیع یدنده هلاك اولسیدی مشتری مبیعك قیمتنه ضامن اولور هلاكله بیعك منفسخ اولدیغی ایچون * زیرا مبیع موقوف اولدی حالبوكه محلسز نفاذ اولمز پس مشتری بنك یدنده سوم شرا اوزره مقبوضا باقی قالور واكر بایعك یدنده هلاك واسه بایعك اوزرینه هلاك اولور و بیع منفسخ اولوب مشتری اوزره برشی لازم كلمز بیع مطلقده اولدیغی كبی (و یخرج بخیار المشتری) و مبیع بایعك ملكندن مشتری بنك مخیر اولسیله خارج اولور یعنی چقان خیار یالكز مشتری ایچون اولسه مبیع بایعك ملكندن خارج اولور بایعك جانبنده بیعك لزومی ایچون خیارك منتفی اولسیله (فان هلك عنده) پس اكر مبیع مشتری قتنده هلاك اولسه (ضمن الثمن) مشتری ثمنه ضامن اولور * پس زیرا هلاك عیب مقدمه سندن خالی اولمز عن قریب بیانی كلور كه تحقیقا مشتری مبیعه عیب ادخال ایلسیدی رد ممتنع اولور و چقان رد ممتنع اولسیدی عقد لازم اولوب بیع تمام اولور ایدی تسمیه اولنان ثمن لازم كلور خیار بایعك اولمق بونك خلافی اوزره در * زیرا خیار بایع ایچون اولوب مبیع هلاك اولسه بیع موقوفدر نته كیم مرور ایتدی پس قیمت لازم كلور (ولا یملكه) و مشتری مبیعه مالك اولمز واما مین مشتری مبیعه مالك اولور دیدیلر * زیرا مبیع ملك بایعدن چقدی پس اكر مشتری بنك ملكنه داخل اولمسه اول مبیع مالكسز بر ملك اولور و شرعده ایسه بونك نظیری یوقدر و امام اعظمك دلیلی تحقیقا ثمن مشتری بنك ملكندن چیقمدی پس اكر مبیع مشتری بنك ملكنه داخل اولسه برشخصك ملكنده ایكی بدل مجتمع اولور معاوضه ایچون حكم یوقدر و بونك ایچون شرعده نظیر یوقدر ایمدی بو امام اعظمك قولی ترجیح اولندیكه تحقیقا خیار مشتری به نظرا مشروع قلندی تاكه تأمل و تفكر ایدوب مصلحت اوزره واقف اوله پس اكر مبیع مشتری بنك ملكنه داخل اولورسه آزاد اولور مشتری اوزره اولور بایع ایچون اولمز مثلا مبیع مشتری بنك قریبی اولمغله پس اوزرینه معتق اولور (وله) و مبیعه مشتری بنك تملكنك عدمی ایچون (فروع الاول اواشتری زوجته بقی النكاح) فروع واردر اولكیسی اكر مشتری زوجه سنی اشترا ایتسیدی نكاحی باقی قالور نكاحی ازاله ایدن ملك یمین معدوم اولدیغی ایچون (الثانی ان وطئها) یعنی مشتری خیار ایله اشترا ایتدیكی زوجه سنی وطئ ایتسیدی جائز اولدی (له ردها) مشتری ایچون انك ردی واردر * زیرا وطئ نكاحله در ملك یمینله دكلدر كه حتی ردی ممتنع اوله (لا فی البكر) الا بكر اولوب وطئ ایدرسه ده قادر اولمز * زیرا بكری معیوبه ایلدی عن قریب بیان اولنور كه تحقیقا مشتری ردی ابطال ایتدی (الثالث قریبه لایعتق علیه فی المدة) اوچنجی فرع اولدر كه مشتری خیار ایله قریبنی یعنی ذی رحم محرمنی اشترا ایتسیدی مدت خیارده مشتری اوزره معتق اولمز مدت خیارده ملك معدوم اولدیغی ایچون و عتق ایسه ملك اوزره مرتبدر (الرابع كذا من شراه قائلا ان ملكت عبدا فهو حر) فروعك دردنجیسی اكر بر عبده مالك اولورسم اول عبد حردر دینكنه خیار ایله بر عبد اشترا ایتسیدی ذكر اولنان كبی انك اوزرینه معتق اولمز شرطك وقوعی معدوم اولدیغیچون (الخامس حیضها فی المدة لایعد من الاستبراء) فروعك بشنجیسی جاریه مشترینك مدت خیارده حیضی استبرادن عد اولنمز * زیرا استبراء ملكك ثبوتندنصكره واجب اولور حالبوكه ملك ثابت اولدی (السادس ان ردت به علی البایع فلا استبراء علیه) فروعك التنجیسی اشترا اولنان جاریه خیار ایله بایع اوزره رد اولنسیدی بایع اوزره استبراء لازم كلمز * زیرا اكا مشتری مالك اولمدی حتی ملك مجدد اولوب استبراء واجب اوله (السابع من ولدت فی المدة بالنكاح لم تصر ام ولد) فروعك یدنجیسی مدت خیارده نكاحله ولد كتورن جاریه مشتری بنك ام ولدی اولمز یعنی بر كسنه زوجه سنی خیار ایله اشترا ایلدكده مدت خیارده بایعك یدنده ولد كتورسیدی مشتری بنك ام ولدی اولمز * پس رده مالك اولور و بایعك یدنده دیمزه باعث * زیرا اول جاریه اكر مشتری یدنده ولد كتورسیدی بیع لازم كلوب خیار باطل اولور زیرا ولادت عیبدر (الثامن انه یهلك علی البایع ان قبضه المشتری باذنه واودعه عنده) فروعك سكزنجیسی خیار ایله اولان مبیع بایع اوزره هلاك اولور اكر مشتری بایعك اذنیله قبض ایدوب بایعك قتنده امانت قودی ایسه ملك معدوم اولمغله رد ایله قبض مرتفع اولدیغی ایچون (التاسع

بنی خیار مأذون شری وابرأه بایعه عن ثمنه فی المدة) خیار ایله شرا ایدوب ومدت خیارده بایع مبیعك ثمنندن
ابرا ایلاین عبد مأذونك خیاری باقی اولدی یعنی برعبد مأذون خیار ایله برشی اشترا ایتسه یدی واول شیئك
ثمنندن بایعی مدت خیارده ابرا ایتسه یدی عبدك خیاری باقی قالور * زیرا اول عبد مأذون وقتا که سبب خیار ایله
مبیعه مالك اولمدی ایسه انك مدت خیارده ردی تملکدن امتناعا اولدی ومأذون ایچون تملکك ولایتی واردر
پس اکا برشی هبه اولنسه اول هبه یی قبول ایلمك ایچون ولایت واردر (العاشر بطل شراء ذمی من ذمی
خمرا بالخیار ان اسلم) اونجی فرع ذمینك ذمیدن خمرده خیار ایله شراسی باطل اولور اکر مشتری اسلامی قبول
ایدرسه خیارینی اسقاطله مسلم خمری تملك ایتمك جائز اولمدیغی ایچون (ومن له الخیار) وشول کمسنه که خیار
انکیچون اوله برابردر کر کسه اول کمسنه بایع اولسون وکر کسه مشتری اولسون وکر کسه اجنبی اولسون انکیچون
بیعی فسخ ایتمك واردر وانکیچون اجازه ویرمکده واردر پس اچان اجازه مراد ایلیه (یجیز بلا علم صاحبه ولا
ینقض بدونه) صاحبنك علمی اولمقسزین مجیز اولور وصاحبنك علمی اولمقسزین نقض ایدهمز اکرچه کیم صاحبی
غائب اولورسه ده وابو یوسف وشافعی صاحبنك علمی اولمقسزین انکیچون نقض ایتمك واردر اجازتی کبی دیدیلر
زیرا مجیز اولان کمسنه مجیز اولیان اوزرینه انك طرفندن نقضه مسلطدر بو اجلدن بیعه وکیل اولان کمسنه
کبی رضا شرط قلنمدی زیرا وکیل ایچون توکیل اولندیغی شیئده وکالتك علمسز تصرف ایلمك واردر * زیرا وکیل
موکل قبلندن مسلطدر وامام اعظم ایله امام محمد قتنده تحقیقا نقض غیرك حقنده دفعله تصرفدر وضرردن
خالی اولمز * زیرا خیار اکر بایع ایچون اولورسه مشتری عقدك تمامنه اعتماد ایتمك جائز اولور پس انده متصرف اولور
بو تقدیرجه مبیعك هلاکیله قیمتك غرامتی مشتری یه لازم کلور واکر خیار مشتری ایچون ایسه بایع مناعی
ایچون مشتری آخر طلب ایتمك جائز اولور وبو نوع ضرردر ایمدی خیار انکیچون اولیانك علمی اوزره متوقف
اولور عزل وکیل کبی اجازت بونك خلافی اوزره درکه زیرا انده الزام بوقدر مع هذا اجازت الزام انکیچون موافقدر
وبز تسلیم ایتمزز که تحقیقا خیار انکیچون اولان کمسنه نقض اوزره مجیز اولیانك قبلندن مسلط اولور باخصوص
مجیز اولیان بنفسه کندو نقضه مالك اولمز ونقض عقد غیر لازم اولدیغیچون اولور ومعارضه اولندیکه التزام
ضرردن سزلك ذکر ایلدیککز شی اکرچه کم علمك شرط قلنمسی اوزره دلالت ایدرسه ده ولکن بزم قتمزده اشتراطی
نفی ایدن شی واردر واول شی تحقیقا خیار انکیچون اولان کمسنه اکر نقضله منفرد اولمدی ایسه ازا اولور خیار
انکیچون اولیان کمسنه مدت کچنجه مختفی اولور پس بیع لازم کلور بوکا جواب ویرلدیکه تحقیقا خیار غیبت خوفی
ایچون کفیل اخذیله برکیمکی ترك حیثیتندن برضرر مرضی بهدر (وان نقض) واکر خیار انکیچون اولان کمسنه
عقدی بوزارسه (فلو علمه فی المدة انتقض) پس اکر آخر مدت خیارده نقضی بیلورسه بیع منتقض اولور نقضه علم
حاصل اولدیغی ایچون (والا) یعنی اکر آخر نقضی مدت خیارده بیلمزسه بلکه مدت خیاردن صکره بیلورسه (تم
العقد) عقد بیع تمام اولور قبل الفسخ مدتك کچدیکی ایچون (ولا یورث هذا) یعنی خیار شرط میراث اولمز یعنی عقد
بیع وارثك فسخ ایتمسیله منفسخ اولمز حال حیاتنده مورثك فسخی ایله منفسخ اولدیغی کبی پس اچان خیار بایعك
اولوب فوت اولسه مشتری مبیعه مالك اولور بایعك وارثی مشتری یه منازعه ایدهمز واچان خیار مشترینك
اولوب فوت اولسه مشترینك وارثی بلاخیار مبیعه مالك اولور پس اکر دینلورسه که وارث نه کیفیتله مالك اولور
حالبوکه مورث مالك اولمدی جواب ویررزکه ملکی موجب اولان عقد مورثك حقنده موجود اولدی ولکن
خیار مانع اولدی * پس اچان خیار وارث حقنده باطل اولورسه اثرك موجبی ظاهر اولور پس بوندن ایله وامام
شافعی خیار میراث اولور دیدی * زیرا خیار شرط حقوق بیعدن برحقدر خیار عیب وتعیین کبی وحنفیه ایله
شافعیه اجماع ایتدیلرکه تحقیقا خیار انك اوزرینه اولان کمسنه فوت اولسه اولکه انکیچون خیار اولیان کمسنه در
خیار باقی قالور وبزم ایچون علت اولدرکه تحقیقا ارث انتقال قبول ایلین شیئده در وخیارده کذلک الامشیئت
واراده در حالبوکه خیار عیب وتعیینده ارث بوقدر عن قریب کلجك علت ایچون (ولا خیار الرؤیة) وذکر
اولنان خیار شرط کبی خیار رؤیتده میراث اولمز زیرا خیار رؤیت دخی کذلك الامشیئت واراده در حتی تحقیقا
مشتری کورمزدن اول فوت اولسه یدی پس ورثه سی ایچون رؤیتدن صکره ردیوقدر کندو ایچون اولدیغی کبی
(ولا التعیین) وخیار تعیین دخی میراث اولمز ذکر اولنان علت ایچون بلکه ابتداء وارث ایچون ثابت اولور

ملكى غيرك ملكى ايله مختلط اولديغى ايچون وقچان خيار باطل اولسيدى بيع لازم كلور وتمام اولور (ولا العيب) وخيار عيب دخى ميراث اولمز بلكه مورث مبيعه سالما مستحق اولور پس كذلك وارث دخى مستحق اولور مورث مقامنه قائم اولديغى ايچون بواجلدن وارث ايچون خيار قبل التسليم بايعك يدنده معيوب اولان شيئده مورثك موتندنصكره ثابت اولور اكرچه كيم مورث ايچون ثابت اولمزسه ده (شرطه احدهما لغيرهما) بايعله مشترينك ايكيسندن برى ايكيسنك غيرى بركسنه يه خيارى شرط ايتسيدى جائز اولدى (فاى اجاز اونقض صح) بايع ومشترى وغيردن هر قنغيسى اجازت ويروب ونقض ايدرسه استحسانا بيع صحيح اولور وقياس صحيح اولمامق ايدى اولكه قول زفردر* زيرا خيار عقداحكامندندر پس غير ايچون اشتراطى صحيح اولمز ثمن كبى يعنى مشترينك غيرى اوزره ثمنك شرط قلنمسى صحيح اولمديغى كبى واستحسانك وجهى اولدر كه تحقيقا عاقدك غيريچون خيار عاقددن نيابتله ثابت اولور پس خيار عاقد ايچون اقتضاء تقديم اولنور* پس اول غير عاقددن نائب قيلندى عاقدك تصرفنى تصحيح ايچون ايمدى اصلدن ونائبدن هر برى ايچون خيار اولور (وفى اجازة احدهما) اصل ونائبدن برينك اجازتنده (ونقض الآخر) وآخرك نقضنده (الاول اولى) اول اوليدر اول اولك برزمانده بولنديغى ايچونكه اول زمانده اوله غيرى مزاحم اولمز (وفى المعية) ومعيتده يعنى ايكيسندن ايكى كلام معا خارج اولورسه بزروايتده عاقدك تصرفنى اعتبار اولنور كرك نقض اولسون وكرك اجازت اولسون* زيرا نائب عاقددن تصرف استفاده ايدرونافضك تصرفنى روايت اخرادهاعتبار اولنوربرابردرناقض كرك وكيل اولسون وكرك موكل اولسون متنده اولان اولى قولى بوروايت اوزره سوق ايديجيدر زيرا مجازه نقض لاحق اولور ومنقوضه اجازت لاحق اولمز * پس قچان نقض واجازه مجتمع اولسه لر (النقض اولى) نقض اوليدر حره نك نكاحى جاريه نك نكاحيله مجتمع اولديغى وقتده حره نك نكاحى اولى اولديغى كبى* زيرا جاريه نك نكاحى اوزره بلاعكس سؤال وارداولور ونقضك اولى اولمسى اوزره برعلت دخى نقضده اختيار اولديغيچوندر زيرا فسخ مشترى اوزره حرمت ايجاب ايدرواجازت اباحت ايجاب ايدر محرم ايسه مبيح اوزره راجحدر (باع عبدين بالخيار فى احدهما ان فصل وعين صح) بركسنه ايكى عبدى ايكيسندن برنده خيار ايله بيع ايتسيدى اكر ثمنى تفصيل ايدوب ومحل خيارى تعيين ايتدى ايسه عقد صحيح اولور (والافلا) اكر ثمنى تفصيل ايتيوب ومحل خيارى تعيين ايتمدى ايسه عقد صحيح اولمز بومسئله درت وجه اوزره در * اولكيسى ثمنى تفصيل ايتيوب وخيارانده اولان عبدى تعيين ايلمكدر وبوعقد فاسددر مبيع وثمنك معلوم اولمديغى ايچون زيرا خيارانده اولان عبد عقددن خارج كبيدر زيرا عقد خيار ايله حكم حقنده منعقد اولمز پس ايكيسندن برى عقدده داخل اولوب باقى قالور حالبوكه مجهولدر * وايكنجى وجه اولدر كه بايع ثمنى تفصيل ايدوب وخيارانده اولان عبدى تعيين ايتمكدر وبوعقد جائزدر مبيع وثمن معلوم اولدقلرى ايچون وخيارانده اولان عبدده عقدك قبولى ايچون اكرچه كيم عقدك آخرده منعقد اولمسيچون شرط ايسه ده لكن اول شرط عقدى مفسد دكلدر مبيعه محل اولديغى ايچدن قنله مدبرك بينن جمع كبى* واوچنجى وجه اولدر كه ثمنى تفصيل ايدوب وخيارانده اولان عبدى تعيين ايتمكدر* ودردنجى وجه اولدر كه ثمنى تفصيل ايتيوب خيارانده اولانى تعيين ايتمكدر وبوايكيسنده ده عقد فاسددر مبيعك ياخود ثمنك جهالتى ايچون واكر بركسنه كيلى اولان ياخود وزنى اولان برشئ ياخود برعبدى نصفنده مخير اولمق اوزره اشترا ايتسيدى بوعقد صحيح اولور ثمنى تفصيل ايتسون كركسه ايتمسون* زيرا شئ واحدك نصفى متفاوت اولمز پس قيمتى دخى كندوكبى متفاوت اولمز پس قچان كلك ثمنى معلوم اولسه نصفنك ثمنى دخى معلوم اولور حالبوكه مبيع ايسه معلومدر زيرا شيوع جوازى منع ايلمز كافيده بويله ذكر اولندى (وصح التعيين فيمادون الاربعة) ودردك مادونى اولان شيئده تعيين صحيح اولور وبوخيار تعيندر يعنى ايكى ثوبك هر قنغيسنى ديلرسه انى اون درهم ايله اخذ ايتمك اوزره اشترا ايتسيدى جائز اولدى واوچ ثوب اولورسه ينه بويله در استحسانا تعيين صحيح اولور واكر ثوب درت اولورسه فاسد اولوز وبوفاسد اولمق كلده قياسدر مبيعك جهالتى ايچون وبوقول امام زفرك وشافعينك قوليدر واستحسانك وجهى اولدر كه تحقيقا خيار تعيين شرط خيار معناسنده در زيرا شرط خيارده جواز تأمله حاجت اولمغله در حق اوفق اولانى اختيار ايلمه مع هذا عقدك مقتضاسيچون مخالفدر پس كذلك بومقامده يعنى خيار تعيينده بركسنه اختيارينه محتاج اولور كه

اول كمسنه ايله بيله مشورت ايليه ياخود اول مبيعى الك ايچون اشترا ايده بر كمسنه يه محتاج اولور پس بو وجه
اوزره بيع تجويز اولنور حاجتى دفع ايچون وجهالتك فساد ايجاب ايلمسى نزاعه مفضى اولديغى وقتده در
و فقهان خيار مشترى ايچون شرط قيلنسيدى نزاعه مفضى اولمز * زيرا امر اكا مفوض اولور پس قنغيسنى
ديلرسه اختيار ايدوب آخرين رد ايدر و حاجت اوج ايله مندفع اولور اوچك اعلى و اوسط و ادناسنه مشتمل
اولديغى ايچون و دردنده نزاع اولمز لكن حاجت بولنمدى و بو رخصت ايسه حاجت ايله نزاعك ايكيسيله قائمه در
پس ايكيسندن بريله رخصت حاصل اولمز بوندن صكره ديلنديكه بو عقدده خيار شرط اولمق شرط قيلندى
و بعض شرط قيلنمدى ديدى و فقهان خيار شرط ذكر اولنمسيدى خيار تعيينك اوچ كون توقيتندن لابد در امام
اعظم قتنده و امامين قتنده مدة معلومه ايله توقيتندن لابد در (اشتريا بالخيار فرضى احدهما لا يرده الآخر)
ايكى كمسنه خيار ايله اشترا ايدوب ايكيسندن برى راضى اولسه آخر آنى رد ايده مز يعنى ايكى رجل بر عبدى اوچ
كون مخير اولمق اوزره اشترا ايتسيدى پس ايكى رجلك برى راضى اولوب آخر راضى اولمسيدى آخر ايچون
اول عبدى رد ايلمك يوقدر امام اعظم قتنده و امامين قتنده آخر رد ايدر ديديلر (وكذا خيار العيب) يعنى ايكى
كمسنه بر عبد اشترا ايتسه لردى پس اول عبدك عيبى ظاهر اولوب ايكيسندن برى عيبى ايله راضى اولوب آخر
راضى اولمسه حكم ذكر اولنان كبيدر (والرؤية) و خيار رؤيت دخى ذكر اولنان كبيدر يعنى ايكى كمسنه
كورمدين برشيئى اشترا ايليوب ايكيسندن برى كوردكده راضى اولوب آخر راضى اولمسيدى پس امامين
بوخلاف اوزره در امامينك دليلى اولدر كه تحقيقا اول ايكى كمسنه ايچون خيارك ثباتى ايكيسندن هر برى
ايچون اثباتيدر زيرا اثبات غبنى دفع ايچون مشروع اولدى و ايكيسندن هر برى نفسندن غبنى دفعه
محتاج اولور پس اكر خيار آخرك خياربنى ابطال ايله باطل اولسيدى مقصودى حاصل اوليوب بو سببله
اكا ضرر لاحق اولور و امام اعظمك دليلى اولدر كه تحقيقا مشروط اول ايكى كمسنه نك خياريدر بو خصوصده
ايكيسندن هر برينك منفرد اولمريله خيارى دكلدر پس ايكيسندن برى رد ايله منفرد اولمز * بن ديرمكه بونك
تحقيقى اولدر كه تحقيقا خيار بر تصرفدر كه انده رأيه محتاج اولنور بيع كبى و خلع و بونلرك امثالى و هر بويله
اولان فقهان ايكى رجله تفويض اولنسيدى انده ايكيسندن برى مستقل اولمز وكالت كبى پس موكل فقهان ايكى
رجلى بيعه و بيع مثللى يه وكيل ايتسيدى اول ايكى وكيلك برى آخر نسز تصرف اوزره قادر اوله مز موكل
انلرك ايكيسنك رأينه راضى اولدى بوخسه ايكيسندن برينك رأينه راضى اولدى بلا عوض زوجه سنك
طلاقنه توكيل ياخود امانتى رده ياخود بونلرك مثللى يه توكيل ذكر اولنانك خلافيدر زيرا طلاقه توكيل
رأيه محتاج اولمز بلكه تعبير محضدر و واحدك و اثنينك انده عبارتى برابردر (و يبطله الاخذ بالشفعة دارا)
و خيار شرطى دارى شفعه ايله اخذ ايدن ابطال ايدر (بيعت بجنب ما شرط الخيار فيه) اويله داركه انده
خيار شرط اولنان دارك جنبنده بيع اولندى اولكه دار مشترا اندر يعنى بركمسنه اوچ كون مخير اولمق اوزره
بردار اشترا ايتسيدى پس اول دارك ياننده بردار بيع اولنسيدى پس دار اولى مخير اشترا ايدن كمسنه شفعه ايله
اول بيع اولنان دارى اخذ ايتسيدى پس انك اخذى دار اول ايچون رضادر زيرا شفعه نك طابى دارده
ملكى اختيار بنه دليلدر * زيرا شفعه ايله اخذ ثابت اولمسى دخيلك ضرريني دفع ايچوندر حالبوكه اول دفع
ملكك دائم اولمسيله اولور پس خيارك ساقط اولمسى اخذ اوزره سابق اولديغى حالده متضمن اولور پس ملك
وقت شرادن استناد ايله ثابت اولور ايعدى متبين اولديكه تحقيقا جوار ثابت اولدى خيار رؤيت بونك خلافى
اوزره در كه تحقيقا بركمسنه بردار اشترا ايدوب و اول دارى كورمسيدى و اول دارك ياننده بردار بيع اولندقده
شفعه ايله اخذ ايتسيدى اول كمسنه ايچون دار اولى بى خيار رؤيت ايله رد ايتمك واردر و اكر دارى بيعه
عرض ايتسيدى ذكر اولنان كبى خيار رؤيت باطل اولمز و خيار شرط باطل اولور * زيرا اول كمسنه شرطى
ابطال ايتدم ديسيدى خيار ساقط اولور و اكر خيار رؤيتى ابطال ايتدم ديسيدى باطل اولمز * زيرا انك ثبوتى
رؤيت اوزره موقوفدر عن قريب بيانى كلور غاية البيانده بويله ذكر اولندى (وتعيبه) و ذكر اولنسان
كبى خيار شرطى ابطال ايدر انده خيار شرط اولنسان شيئك عيبلنمسى (بما لا يرتفع) بر عيب ايله كه اول
عيب مرتفع اولمز * مثالى قطع يد كبى پس بو تقديرجه رد ممتنع اولور حتى مبيع مرض اولوب و اول مرض زائل

اولسه ردی جائز اولور (ومضی المدة) وخیار شرطی مدة خیارك كچمسی دخی ابطال ایدر * زیرا خیار انكچون ثابت اولدی الا اول مدتده ثابت اولدی مثالی وقت مقدرده مخیر كبی یعنی نفسنی تصلیقه مخیر قیلنان مرأه كبی اول مخیره ایچون مدت كچدكدنصكره خیار باقی قالمدی (وتصرف لایفسخ) وخیار شرطی ذكر اولنان كبی فسخ ایتمین برتصرف دخی ابطال ایدر (كالاعتاق والتدبیر) اعتاق وتدبیر كبی یعنی مخیر اولمق اوزره اشترا ایلدیكی عبدی اعتاق وياخود مدبر ایتمكله خیار باطل اولور (اولا یحل الا فی الملك) یاخود برتصرف كه حلال اولمز الا ملكده حلال اولور بونكله دخی خیار باطل اولور (كالوطئ والتقبیل واللمس بشهوة) مثالی وطئ كبی واوپمك كبی وشهوتله یاپشمق كبی (او لا ینفذ الا فیه) یاخود برتصرف كه نافذ اولمز الا ملكده اولور (كالبیع والرهن والاجارة والهبة) مثالی مخیر اشترا ایلدیكی شیئی بیع ایتمك كبی ورهن قومق وایجار ایلمك وهبه ایلمك كبی * زیرا بونلردن هر بری ملكی اختیار ایتمك وبقا قیلمغك دلیلیدر (لا اللبس والركوب مرة) مخیر اشترا ایلدیكی ثوبی بركره كیمك وياخود بركره بنمك وبونك مثللی خیار شرطی ابطال ایتمز * زیرا كیمك وبنمك ایله مشتری امتحان وتجربه یی ایشلر پس ابقا قیلمسی اوزره دلالت ایلمز (اشتری بالخیار الی الغد دخل) بركمسنه یارنكی كونه دكین خیار ایله بر شیئی اشترا ایتسه یدی یارنكی كون اول خیارده داخل اولور پس یارنكی كونده ده مخیر اولور بو كونده مخیر اولدیغی كبی وكذلك قچان ظهره والیله وارنجه دیو مخیر اشترا ایتسه یدی ظهر ولیل داخل اولور امام اعظم قتنده * واما بینلر قتنده ظهر ولیل داخل اولمز * زیرا یارنكی كون وبونك امثالی غایت قیلندی غایت ایسه مغیاده داخل اولمز صومده لیل كبی وامام اعظم ایچون دلیل اولدر كه تحقیقا غایت قچان حكمی غایته مد ایچون اولسه یدی غایت مغیاده داخل اولمز صومده لیل كبی * زیرا صوم برساعتك صومنه متناول اولور پس قچان لیله دكین دینلسه یدی حكم موضع غایته دكین مد اولنوروقچان غایتك ماوراسنی اخراج ایچون اولسه یدی موضع غایت داخل اولدیغی حالده باقی قالور وبو مقامده خیار ایله اولمق اوزره اقتصار اولنسه خیار مؤبدا ثابت اولور ایدی بیع فاسد اولوب غایت ماوراسنی ساقط قیلر تأجیل بونك خلافی اوزره در كه تحقیقا بایع رمضانه دكین مؤجل بیع ایتسه یدی رمضان داخل اولمز * زیرا مطلق تأجیل سكا مؤجلا بیع ایتدم دیوب ووقت ذكر ایتمسه اجل مؤبد اولمز بلكه نصف یومه یاخود اوچ كونه یاخود برشهره صرف اولنور وشهر ایله افتا اولنور پس غایت حكمی غایته مد ایچون اولور اونقدر برجه غایت داخل اولمز (والقول للمنكر فی الخیار) وخیارده قول منكر ایچوندر یعنی ایكی عاقد خیارك شرط قیلنمسنده اختلاف ایتسه لردی پس قول یمینیله خیاری انكار ایدنكدر ظاهر روایتده * زیرا خیار ثابت اولمز الا شرطله ثابت اولور پس عوارضدن اولور ایدی قول آنی نفی ایدنكدر اجل دعواسنده اولدیغی كبی (والمضی) ومدة خیارك كچمسنده اختلاف ایلسه لردی قول منكر ایچوندر * زیرا انلر خیارك ثبوتی اوزره بربرلرین تصدیق ایلدیلر بوندنصكره ایكیسندن بری مدتك كچمسیله سقوط خیاری ادعا ایتدی ایدی قول منكرك اولدی (والزیادة) ودخی شرطك زیاده لكنده اختلاف ایتسه لردی یعنی قچان خیارك قدرنده اختلاف ایتسه لردی پس قول ایكی وقتك اقصرین ادعا ایدن كمسنه ایچوندر * زیرا آخر خیار اوزره شرطك زیاده لكنی ادعا ایدر بو ایسه انكار ایدر (اشتری عبدا بشرط خبزه او كتبه ووجد بخلافه اخذه بالثمن او ترك) بركمسنه برعبدی اكمكجی یاخود كاتب اولمق شرطیله اشترا ایتسه یدی وشرطك خلافی بولسه یدی ثمنله اخذ ایدر یاخود ترك ایدر * زیرا شرط عبدده وصف مرغوبدر پس عقدده شرطله مستحق اولور بوندنصكره اول وصف مرغوبك فوت اولمسی مخیرلك ایجاب ایدر * زیرا مشتری اول وصف مرغوبك دونی بو شرطله راضی اولمز وبونك بیانی اولدر كه عبدك اكمكجیلك وكتابت ایتمكله اوزرینه اكمكجی وكاتب اسمی اطلاق اولنه جق مقداری قدرتی اولمامغله در پس بو تقدیرجه جمیع ثمنله قبول بیعی ایله رد ایلمك بیننده مخیر قیلنور قچان ردی اسبابدن برسبب منع ایتمزسه (كشراء شاة علی انها حلوب او لبون) سودلی اولق اوزره یاخود صغاور اولمق اوزره قیون شرا ایتمك كبی حالبوكه ذكر اولنان كبی بولنمدی پس تحقیق مشتری مخیر اولور ذكر اولنان علت ایچون (بخلاف شرائها علی انها حامل او تحلب كذا رطلا) قیونك حامل اولمق اوزره یاخود بر رطل

سودی صاغلق اوزره شراسی ذکر اولنانك خلافیدر که عقدی افساد ایدر * زیرا وصف قبیلندن دکلدر بلکه شرط فاسد قبیلندندر * زیرا قوینك حامل اولسی و بر رطل سودی چیقاجغی حقیقة معلوم اولمز (اشتری جاریة بالخیار فرد غیرها بادعا الشتراة) برکسنه خیار ایله برجاریه اشترا ایدوب اشترا ایلدیکم جاریه در دیوب انك بدلی غیری جاریه رد ایتسیدی پس بایع ایله مشتری نزاع ایدوب بایع بو جاریه بی تغییر ایلدك بیع ایلدیکم جاریه بو جاریه دکلدر دیوب و مشتری تغییری انکار ایتسیدی و بایعك بینه سی دخی اولمسیدی (فالقول له) قول یمینیله مشترینکدر (وللبایع وطئها) وبایع ایچون اول رد اولنان جاریه بی وطئی جائز اولدی * زیرا مشتری وقتا که اول جاریه بی رد ایتدکده اول ثمنله بایعك تملکنه راضی اولدی ایمدی بایع ایچون اول جاریه یی تملك ایلمك جائز اولدی واقعاتده بویله ذکر اولندی والله اعلم بالصواب

﴿ باب خیار الرؤیة ﴾

بو باب خیار رؤیت بیانندهدر (جاز البیع والشراء لمالم یراه) بایعك و مشترینك کورمدکاری شیء ایچون بیع و شرالری جائز اولدی یعنی بر رجل کورمدیکی بر شیئه مالك اولدقده انك بیعی جائز اولدی نتکیم قچان وراثتله مالك اولسیدی * وکذلك بر رجل کورمدیکی بر شیئی اشترا ایتمك جائز اولدی روایت اولنان شیء ایچونکه تحقیقا حضرت عثمان رضی الله عنه طلحة بن عبدالله یه بصرهده واقع ارضنی بیع ایلدی پس طلحه یه دیندیکه تحقیق سن آلداندك طلحه دیدیکه بنم ایچون خیار واردر * زیرا بن کورمدیکم شیئی الدیم پس جبیر ابن مطعم رضی الله عنهی بینهماده حکم نصب ایدوب حضورنده مرافعه اولدیلر پس جبیر طلحه ایچون خیار ایله قضا ایلدی و بو قضا صحابه رضوان الله تعالی علیهم اجمعین محضرنده واقع اولدی (حضر المبیع فی المجلس) برابردر کرکسه کورلمیان مبیع مجلسده حاضر اولسون طولم ایچنده زیت کبی و چوال ایچنده بغدای کبی یاخود حقه ده اینجو کبی یاخود بك ایچنده ثوب کبی یعنی زیت طولم ایچنده و بغدی چواللر ایچنده و اینجو حقه ایچنده و ثوب بك ایچنده اولمغله و جاریهنك یوزی اورتولو اولمغله کرکسه مجلسده حاضر اولسون * واتفاق ایتدیلر که تحقیقا مبیع بایعك ملکنده موجوددر حالبوکه مشتری مبیعدن بر شیء کورمدی (اوغاب واشیر الی مکانه الخالی عن سمیه) یاخود مبیع مجلسدن غائب اولوب مبیعك تسمیهدن خالی اولان مکانئه بایع اشارت ایتسیدی یعنی اول اشارت اولنان مکانده مبیعك اسمیله مسمی مبیعك غیری اولمسیدی بیع جائز اولور (وللمشتری الخیار عندها) ولکن مشتری مبیعی کوردکده انکچون خیار واردر اکر دیلرسه اخذ ایدر و دیلرسه رد ایدر و امام شافعی مشتری مبیعی کورمدیکی وقتده عقد صحیح اولمز مبیعك جهالتی ایچون دیدی و بزم ایچون علت اولدر که بیعی تجویز ایدن عمولر یعنی نصوص عامه رؤیت قید نسزدر انك اوزرینه رؤیت قیدی زیاده اولنمز * زیرا قید رؤیت زیاده ایلمك نسخ کبیدر و تحقیق رسول علیه الصلاة والسلامدن روایت اولندی بیوردیکه (من اشتری شیئا لم یره فله الخیار اذا راه) یعنی برکسنه کورمدیکی شیئی اشترا ایتسیدی قچان اول شیئی کوردکده انکچون خیار واردر دیمکدر و دخی مبیعك جهالتنك بیعی افساد ایلمسی قچان نزاعه مفضی اولدیغی وقتده در مثلا بر سوری قیوندن بر قیونك بیعی کبی و اما قچان نزاعه مفضی اولمسه بیع فاسد اولمز خرمن چچندن بر اولجك اشیئك بیعی کبی و عدم رؤیتله جهالت نزاعه مفضی اولمز * زیرا اکر مبیع مشتری یه موافق اولمزسه مشتری مبیعی رد ایدر پس معاین و مشار الیهده وصفك جهالتی کبی اولور بر ثوب اشترا ایدوب ذراعنك عددینی بیلمکله (وان رضی قبلها) اکرچه کیم کورمزدن اول راضی اولسهده یعنی قچان مشتری مبیعی کورمزدن اول راضی اولدم دیوب صکره کورسیدی انکچون رد ایلمك واردر * زیرا ثبوت خیار کورمکه تعلیق اولنمشدر بزم روایت ایلدیکمز حدیث ایچون ایمدی کورمزدن اول خیار ثابت اولمز فقها بویله بیوردیلر * بن دیرمکه بونده بحث واردر اما بحث اول اولدر که وقتا که کتب اصولده تقریر اولندیکه تحقیقا هر شیئکه اکا حرف شرط داخل اوله شیئك وجودی انك اوزرینه متوقف اولمق معناسنه شرط اولمق واجب اولمزحتی اول شرطك منتفی اولمسیله مشروطك منتفی اولمسی لازم کله و اما بحث ثانی اولدر که بو دلیل شرطك مفهومیله استدلالدر و ز بویله دیمزز پس وجه دیمکدر که اکر عقد کورمزدن اول رضا ایله لازم کلسیدی کوردیکی وقتده خیارك امتناعی لازم کلوردی حالبوکه خیار نصله ثابتدر ایمدی انك ابطالنه مؤدی اولان شیء باطل اولور

(دون البائع ولا يتوقف) يعنى بايع ايچون خيار رؤيت يوقدر جيبرى مطعمت قصاسنده مرور ايدن شئ ايچون
ووقت معيني يوقدر زيرا حديث مشترى به خيار مطلق ايله وارد اولدى پس وقت تعيين نص اوزره زياده در پس آنى
ابطال ايديجى بولنجه وارد اولان خيار رؤيت باقى قالور (ولا يثبت الا فى الشراء والاجارة والقسمة والصلح عن
دعوى المال على شئ معين) ونوقيت ثابت اولمز الا اشراده واجاره وقسمتده ومال دعواسندن بر معين شئ اوزره
صلحده ثابت اولور زيرا بونلرك هر برى معاوضه در (وكفى رؤية ما يعلم به المقصود) ومقصود انكله معلوم اولان
شيئك كورلمسى كفايت ايدر پس زيرا مبيعك جميعسى كورلمك لازم دكلدر كورلمسى متعذر اولديغى ايچون
پس مقصودى بيلمك اوزره دلالت ايدن شيئك كورلمسى كفايت ايدر پس اكر مبيع جنس واحددن اشياء كثيره
ايسه اكر اول اشيانك آحادى متفاوت اولمزسه اوچلن ووزن اولنان شئ كبى واول آحادى متفاوت اولميان
شيئك علامتى نموذج عرض ايلمكدر يعنى مثلنى كوسترمكدر اول اشيادن برينك كورلمسى كفايت ايدر
الا مكر چقان باقيسى كوريلندن الحق ايسه بوتقديرجه مشترى مخير اولور واكر اول اشياء مبيعه متفاوت ايسه
ثياب ودواب كبى هر برينك كورلمسى لازم كلور امام كرخينك ذكر ايلديكى اوزره جوز وبادم بو قبيلدندر
وصاحب هدايه ديديكه لايق اولان جوز وبادم وبغداى واربه مثلى اولمقدر * زيرا جوز وبادم متقاربه در
ايمدى چقان بونقرر اولندى ايسه پس بزدر زكه مقصود انكله معلوم اولان (كوجه الصبرة) خرما چچنك
يوزى كبيدر * زيرا خرمانك يوزى بقيه سنك حالنى تعريف ايدر واكر بقيه يوزندن الحق بولنورسه مشترى مخير
قيلنور (والرقيق) ودخى رقيقك وجهى كبى * زيرا آدميده مقصود اولان وجهدر (والدابة وكفلها)
ودخى دابه نك يوزى وصاغريسى كبى * زيرا دابه ده مقصود اولان بو ايكيسيدر وفقهادن بعض دابه نك درت
آيقلرين كورمكى شرط قيلدى ويوزيله صاغريسنى كورمك ابى يوسفدن مرويدر (وكضرع شاة القنية)
ودخى صاغلور قيونك آقن سوديني كورمك كبى كه بودخى مقصود انكله معلوم اولان شيدندر پس انك
كورلمسى كفايت ايدر (وظاهر ثوب مطوى غير معلم) ودخى دورلمش نشانسز ثوبك ظاهرينى كورمك
كفايت ايدر * زيرا ظاهرى ذكر اولنان كبى بقيه سنى تعريف ايدر اما چقان مقصود اولان شئ موضع نشان
كبى باطنده اولسيدى كورلمكدن لابددر (موضع علمه معلما) نشانلنمش اولديغى حالده موضع نشانى
كورمك لازمدر (وجس شاة اللحم) وقيونك لحمنى اليله مس ايتمك كفايت ايدر * زيرا مقصود اولان لحمدر
مس ايله معلوم اولور (وذوق ما يطعم) ودخى يننلن شيئى طاتمق كفايت ايدر * زيرا مقصودى بيلديرر
(لا خارج الدار او صحنها) دارك خارجنى وصحننى كورمك كفايت ايتمز بلكه جميع بيتلرينى كورمك واجب
اولور وعدم خياردن روايت اولنان شيئكه دارك صحننى وخارجنى كورن كمسنه ايچون دكلدر الا بنالرده
قدمانك عادتى اوزره در زيرا انلرك دارلرى اول ايامده متفاوته دكل ايدى پس ظاهر بنه نظر داخلنه
علم واقع قيلردى فاما بو ايامده اويله دكلدر (او الدهن فى الزجاج) ياخود شيشه ده دهن كورمك كفايت ايتمز
* زيرا شيشه ده دهن كورمك حقيقة دهن كورمك دكلدر حايلك وجودى ايچون (وكفى نظر وكيله بالقبض
لا وكيله بالشراء لا رسوله) ومشترينك قبضه وكيلنك نظرى كفايت ايدر شرايه وكيلى كبى رسولنك نظرى
كفايت ايتمز * معلوم اوله كه بو مقامده شرايه وكيل وار وقبضه وكيل وار ورسول وار شرايه وكيلك صورتى موكل
غيرى ايچون شوشيئى شرايه بندن وكيل اول ديمكدر وقبضه وكيلك صورتى موكل بنم اشترا ايتديكم وكورديكم
شيئى قبضه وكيل اول ديمكدر ورسالتك صورتى بنم اشترا ايلديكم شيئى قبضه بندن رسول اول ديمكدر وكيل
اولك كورمسى بالاجماع خيارى اسقاط ايدر ووكيل ثانينك كورمسى امام اعظم قتنده خيارى اسقاط ايدر
چقان اول شيئه ناظر اولديغى حالده قبض ايتسيدى پس بوتقديرجه اول وكيل ايچون رد ايلمك بو قدر
الا عيبى ظاهر اولورسه رد اولنور واما اول وكيل اول شيئى مستورا قبض ايتدكدنصكره كوروب خيارى
اسقاط ايتسيدى پس خيار ساقط اولماز * زيرا اول وكيل چقان اول شيئى مستورا قبض ايتسيدى توكيل قبض
ناقصه منتهى اولور پس انك اسقاطنه قصدا مالك اولمز اول وكيل اجنبى اولديغى ايچون واكر اول شيئك قبضنه
رسول ارسال ايتسيدى پس اول رسول اول شيئى كوردكدنصكره قبض ايتسيدى پس مشترى ايچون اول
شيئى رد ايتمك وارددر واما مين ديديلر كه قبضه وكيل ورسول برابردر كه كوردكدنصكره قبضلرى خيار مشترى يى

اسقاط ایتمزلر (صح عقد الاعمی وسقط خیاره) اعمانك عقدی صحیح اولدی یعنی بیع وشراسی صحیح اولدی
وخیاری ساقط اولدی (بجسه) جسیله ادراك اولنان شیئده (وشمه) ودخی اعمانك قوقوسیله قوقوق ایله
ادراك اولنان شیئده عقد صحیح اولدی (وذوقه) ودخی طعمیله ادراك اولنان شیئده اعمانك عقدی صحیح اولدی
(ووصف العقار) وعقارك وصفیله دخی عقد صحیح اولدی یعنی قچان اعمی ایچون ممکن اولان مرتبه دنك
ابلغی ایله عقار وصف اولندقده اعمی راضی اولدم دیسیدی انك خیاری ساقط اولور * زیرا عقارك وصفنك
ذکری اعمی ایچون کورمك مقامنه قائم اولور واعمانك برمکانده طورمسنده اعتبار یوقدر اویله مکانکه
اکر بصیر اولسیدی اشترا ایلدیکی عقاری کوروردی نتکیم امام ابی یوسفدن روایت اولندی (ونظر وکیله)
ودخی اعمانك وکیلنك نظری ایله عقد صحیح اولور (رأی احد الثوبین فاشتراهما ثم رأی الآخر) مشتری
ایکی ثوبك برینی کوروب ایکیسنی بیله اشترا ایتسیدی اندنصکره ثوب آخری کوردکده عیبلی بولسیدی
(فله ردهما لاغیر) مشتری ایچون ایکیسنیده رد ایلمك واردر یالکز عیبلی اولانی رد ایتمك یوقدر صفقه تمام
اولمزدن اول تفریق لازم کلسون ایچون * زیرا صفقه خیار رؤیت ایله بیله قبل القبض وبعده تمام اولمز
(شری ما رأی ان تغیر خیر) قبل الشراء کوردیکی شیئی اشترا ایتسیدی * اکر متغیر اولدی ایسه مشتری
مخیر قلنور * زیرا مشتری کورمدیکی شیئی اشترا ایتدی زیرا تغیر ایله شیء آخر اولدی (والا) واکر متغیر
اولمدی ایسه (فلا) انکیچون خیار یوقدر * زیرا کوردیکی شیئی اشترا ایتدی الا اکر مشتری قبل العقد
کوردیکی شیء اولدیغنی بیلمینجه * زیرا مشتری اکا راضی اولمز (وان اختلفا فی التغیر) واکر تغیرده اختلاف
ایدرلرسه مشتری متغیر اولدی دیر * وبایع تغییر اولمدی دیر (فالقول للبایع) قول بایعکدر یمینیله
ومشتری اوزره بینه لازم کلور * زیرا عقدك لازم کلمسنك سببی اولکه سابقا کوردیکیدر ظاهر در وتغیر
حادثدر وقول ظاهر ایله تمسك ایدنکدر بوقچان مدت قریبه ده اولورسه که تحقیقا مبیع بومثللی مدتده متغیر
اولمز * پس اکر مدت بعیده اولورسه مثلا برجاریه شابه کوروب ویکرمی سنه دنصکره اول جاریه یی اشترا ایتکده
وبایع تغیر اولمدی زعم ایتسیدی قول مشترینکدر * زیرا ظاهر حال مشتری ایچون شاهددر (اوفی الرؤیة
فللمشتری) واکر کورمکده اختلاف ایتسه لردی قول مشترینکدر یمینیله * زیرا مشتری امر حادثی انکار ایدر
اولکه کورمکدر (شری عدل ثوب وقبض فباع ثوبا منه اووهب وسلم لم یرده) مشتری برثوب یوکنك
دنکنی اشترا ایدوب وقبض ایتسیدی واول دنکدن برثوب بیع ایدوب یاخود هبه ایدوب وتسلیم ایتسیدی اول
دنکی بایعه رد ایده مز (بخیار رؤیة اوشرط بل بعیب) خیار رؤیتله وخیار شرطله رد ایده مز بلکه خیار
عیبله رد ایدر * زیرا ملکندن خارج اولان شیئده رد متعذر اولدی وباقیسنك رد نده صفقه نك تملکدن
اول تفریق واردر * زیرا خیار رؤیت وخیار شرط صفقه نك تمامنی منع ایدرلر نتکیم مرور ایتدی واما خیار
عیب بعد القبض صفقه نك تمامنی منع ایتمز وحالبوکه مسئله نك وضعی قبضده در * زیرا رد قبل القبض
اولسیدی انده تصرف نیجه جائز اولوردی پس اکر مشترینك بیع ایلدیکی ثوب مشتریه برسبب ایله عود ایتسیدی
اول فسخ اولور مشتری ثانی اکا عیبله قضاء رد ایتمکله یاخود مشتری اول هبه ده رجوع ایتمکله پس مشتری
اول خیار اوزره اولور ایمدی کلیسنی خیار رؤیتله رد ایتمك جائز اولور اصلدن مانع مرتفع اولدیغی ایچون اولکه
تفریق صفقه نك لزومیدر وامام ابی یوسفدن روایت اولندیکه تحقیقا خیار رؤیت بعد السقوط خیار شرط کبی
عود ایلمز وقدوری دخی بونك اوزرینه اعتماد ایتدی (وبطله مبطل خیار الشرط) وخیار رؤیتی خیار
شرطك مبطلی ابطال ایدر وتحقیق ذکری مرور ایتدی (مطلقا) یعنی برابردر کرك کورمزدن اول اولسون
وکرك کوردکدنصکره اولسون (ومالا یوجب حق الغیر بعد الرؤیة) وخیار رؤیتی حق غیر ایجاب ایلمین شیء
بعد الرؤیة ابطال ایدر * خیار ایله بیع کبی ومساومه کبی وبلا تسلیم هبه کبی قبل الرؤیة بطال ایلمز * زیرا
بو تصرفات رضانك تصریحی اوزره زیاده اولمز وحق غیر ایجاب ایلمین شیء بعد الرؤیة بطال ایدر واما
تصرفات اول یعنی فسخ اولمیانلر استاق کبی وتدبیر کبی پس بونلر اقوادر * زیرا بعضیسی فسخ قبول ایدر
وبعضیسی حق غیر ایجاب ایدر پس ابطالی ممکن اولمز (کذا طلب الشفعة بالم یره) کذلك کورمدیکی دار ایله
شفعه طلبیده بویله در یعنی بعد الرؤیة ابطال ایدر قبل الرؤیة ابطال ایدمز والله اعلم بالصواب

﴿ باب خيار العيب ﴾

بو باب خیار عیب بیانندەدر (مشتر وجد بمشتراه ماينقص ثمنه عندالتجار) برمشتری اشترا ایلدیکی شیئده عندالتجار ثمندن نقص ایدر شیء بولسەیدی اولکه شرعا معتبر اولان عیبدر و بونکله مراد بایع قتنده موجود اولان عیبدر حالبوکه مشتری حین بیعده انی کورمدی و قبض قتنده کورمدی* زیرا حین قبضده کورسه رضادر (اخذه بكل الثمن اورده) مشتری اول شیئی ثمنک کلیسی ایله دیلرسه اخذ ایدر و یاخود رد ایدر* زیرا مطلق بیعدر مبیعک عیبدن سلامتنی اقتضا ایدر پس قچان سلامت فوت اولسەیدی مشتری مخیر قیلنور راضی اولمدیغی شیئک لزومیله متضرر اولدیغی ایچون (لاغير) یعنی معیبی امساک ایلیوب نقصانیله اخذ ایتمک دکلدر* زیرا اوصاف ثمندن برشیء مقابل اولمز الا مکر قچان اوصاف تناول ایله مقصود اوله تکریم مرور ایتدی وعن قریب بیانی کلور (كالاباق) عبدک قاچمسی کبی کرکسه برکونلک سفردن اکسک اولسون (والبول فى الفراش) ودوشکه ایشمک کبی (والسرقة) وخرسزلق ایتمک کبی (وكلها تختلف بالصغر والكبر) وبونلرک کلیسی کوچکلک و بیوکلک ایله مختلف اولور* زیرا بواشیادن هر برشیء قچان تمییزه قادر دکل صغیرده بولنورسه عیب اولمز واکر تمییزه قادر اولان کبیرده بولنورسه عیب اولور وبلوغله زائل اولور پس قچان بعدالبلوغ عود ایدرسه عیب حادث اولور* ایمدی عیب قدیم وعیب حادث سببلرینک اختلافیله مختلفین اولورلر* پس قچان عیب بایع قتنده صغرلکنده حاصل اولسەیدی ومشتری قتنده کبرلکنده حاصل اولسەیدی مشتری بایع اوزره رد ایدهمز عیب قدیم اولدیغنه بناء (وكالجنون وهو لاتختلف بهما) ودخی خیار عیب جنون کبی وبو کوچکلک وبیوکلک ایله مختلف اولمز* یعنی قچن بایعک یدنده صغری حالنده جنون حاصل اولوب ومشتری یدنده کبیرلکی حالنده عود ایلسەیدی عیب واحد اوله مشتری بونکله بایع اوزره رد ایدر* زیرا بوجنون باطنده اولان فساد ایچوندر* زیرا عقلک معدنی قلبدر وشعاعی دماغده در وجنون اول شعاعک منقطع اولسیدر وبو انقطاع اختلاف سببیله مختلف اولمز (وكالبخر) ودخی اغزینک رایحه‌سی چرکین اولمق کبی (والذفر) ذال معجمه ایله وفانک تحریکی ایله قولتغک رایحه‌سی بد اولمق کبی (والزنا والتولد منه) ودخی زانی اولمق وزنادن طوغمق کبی (فيها) یعنی جاریه‌ده یعنی ذکر اولنان درت عیب جاریه‌ده اولورسه عیب شرعیدر* زیرا مقصود ازاواور اول جاریه فراش ایچون اولور حالبوکه بو عیبله مخله‌در غلام بویله دکلدر زیرا ذکر اولنان درت عیب غلامده عیب دکلدر* زیرا اندن مقصود اولان خدمت ایتمکدر واول غلام بوعیبله مخل اولمز (الا ان يفحش الاولان فيه) الا مکر اول غلامده ایکی اولکیلرک یعنی اغزینک رایحه‌سیله قولتغنک رایحه‌سی زیاده بد اوله شول حیثیتله که ناسده انک مثلی نادر اوله پس بومقدار بدنده بردرد اولور ودرد ایسه ثمنی نقص ایدر (ويكون الزنا عادة له) ودخی اول غلامک زنا عادتی اوله* زیرا زانیه‌لره تابع اولمسی خدمت ایچون مخلدر (والكفر فيهما) وجاریه وغلامده کفر کبی* زیرا مسلمک طبعی کافرک صحبتندن نفرت ایدر ودخی کفر بعض کفاراته صرفنی منع ایدر* ایمدی رغبتی مختل ایدر واکر مشتری کافر اولمق اوزره اشترا ایدوب مسلم بولسەیدی انی رد ایدهمز* زیرا اسلام عیبک زوالندندر (والسعال القديم) واسکی اوکسرک کبی* زیرا مرضدر ثمنی نقص ایدر (والدين) ودخی مبیعک دینی کبی* زیرا اول عبدک مالیتی غرمانک حقی ایله مشغول اولور (والشعر والماء فى العين) ودخی کوزنده قل اولمق کبی وکوزی صولو اولمق کبی* زیرا ایکیسیده بصری ضعیف ایدرلر (وارتفاع حيض بنت سبع عشرة والاستحاضة) واون یدی یاشنده اولان قزک حیضنک ارتفاعی کبی ومستحاضه اولمسی کبی* زیرا بوایکیسندن هر بری باطنده درد در (ولو حدث آخر عند المشترى) مشتر وجد بمشتراه قوله متعلقدر الی آخره یعنی عیب قدیم ظاهر اولدقدنصکره اکر برعیب آخر مشتری قتنده حادث اولسەیدی (رجع بنقصانه) مشتری نقصان عیبله رجوع ایدر عیبله تقویم اولنوب وبلاعیب تقویم اولنمغله پس ایکی تقویمک مابیننده اولان تفاوت قیمتک عشری اولورسه مشتری عشر ثمنله رجوع ایدر واکر قیمتک نصف عشری اولورسه ثمنک نصف عشریله رجوع ایدر (اورده برضى البايع) یاخود بایعک رضاسیله بایعه رد ایدر (الا لمانع) مکر مشترینک ردینه و بایعک اخذینه برمانع اوله (كثوب شراه فقطعه فظهر عيبه ولم يأبه اخذه كذلك) مثالی مشتری برثوب شرا ایدوب

﴿ کسدکده ﴾

كسدكده عيبى ظاهر اولسهدى بايع اول ثوبى كسلش اولديغى حالده اخذ ايلمسى جائز اولدى (ولا يرجع مشتريه ان باعه) مشترى اكر اول ثوبى بيع ايتدى ايسه رجوع ايدهمز * زيرا بايع ايچون بن عيبله انك اخذ ايدهجكسى بن ديمك واردر پس مشترى اول ثوبى بيع ايتمسيله مبيعى حبس ايدهجى اولدى پس نقصانله رجوع ايدهمز (واءة وطئها) كثوب قولى اوزره عطفدر يعنى برجاريه كبى كه مشترى انى اشترا ايدوب وعيبلرندن بريدر ديدلدن مشترى اول جاريهيى وطئ ايلسهيدى (بكرا اوثيبا اوقبلها بشهوة اولمسها بها فوجد بها عيبا) اول جاريه كرك بكر اولسون ثيب اولسون ياخود شهوتله اوپسهيدى ياخود شهوتله ياپشسهيدى پس اول مشترى جاريهده برعيب بولسهيدى اول وقت نقصان ثمنله رجوع ايدر وبايع اوزره رجوع ايدهمز الا بايعك رضاسيله * زيرا بايع ايچون اول عيبله بن انى اخذ ايدرين ديمك جائزدر * زيرا بو مقامده اخذدن مانع بوقدر عن قريب ذكر اولنهجقده اولديغى كبى * بوندنصكره مصنف بايعك رضاسيله رددن مانعى (فان خاط المقطوع) قوليله بيان ايتدى پس اكر مشترى ثوب مقطوعى ديكدى ايسه (اوصبغه بغير سواد) ياخود اونى سياهدن غيرى اوناله بويهسيدى * بو قيده باعث بيعده زيادهلك اتفاقى اولسون ايچوندر * زيرا قره بويهسيدى امامين قتندهدخى جواب زيادهدر قرمز باق كبى وصاريلاق كبى وامام اعظم قتنده سياه بويه نقصاندر (اولت السويق بسمن) ياخود قورقهيى ياغ ايله قارشدرسيدى وبالجمله مشترى ملكنى ملك بايعله خلط ايلسيدى (فظهر عيبه لا باخذه) پس اول مبيعك عيب قديمى ظاهر اولسهيدى بايع اول مبيعى اخذ ايلمز (ويرجع به) مشترى نقصان عيبله رجوع ايدر وبايع بن عيبله اخذ ايدرين ديمز مشترينك ملكى مبيعله مختلط اولديغى ايچون اولكه ثوبى ديكمك وبويهمق وياغلامقدر * زعمادهده ذكر اولنديكه تحقيقا ردشريعت جهتندن ممتنعدر * زيرا مشترى مبيعى رد ايدوب بايع آنى قبول ايدر الا تحقيقا شريعت آنى رددن منع ايدر وفسخ ربانك حصوليچوندر (كما وباعه بعد رؤية عيبه) نتكيم اكر مشترى دكلش ثوبى وبونك مثلى بى عيبنى كوردكدنصكره بيع ايتسيدى (اومات العبد اواعتقه قبلها مجانا) ياخود عبد مبيع فوت اولسيدى ياخود عيبنى كورمزدن اول عبدى مجانا اعتاق ايتسيدى (اودبره) ياخود مشترى مدبر ايتسيدى (اواستولدها) ياخود مشترى جاريهٔ مبيعهيه ولد كتورتسيدى پس مشترى بوصورتلردهبايع اوزره نقصانله رجوع ايدر اما كوردكدنصكره بيعنده رجوعنه باعث ديكمك سببيله قبل البيع رد ممتنع اولديغى ايچوندر پس مشترى بيعله مبيع ايچون حبس ايدهجى اولمز حتى اكر بيع ديكمكدن اول اولسيدى حبس ايدهجى اولوردى واما موتده رجوعنه باعث ملك موتله نهايت بولديغى ايچوندر ورد ممتنع اولمسى موت ايچون حكما ثابت اولور بوخصوصده مشترينك فعليله اولمز * ايمدى رجوع ممتنع اولمز واما اعتاقده رجوعنه باعث اندهقياس نقصانله رجوع ايتمك ايدى اولكه شافعينك قوليدر * زيرا ردك ممتنع اولمسى مشترينك فعلى ايله در پس اعتاق قتل كبى اولدى واستحسانده رجوع ايدر * زيرا اعتاق ملكى انهاايچوندر يعنى ملكى اتمام ايچوندر ديمكدن اول بيع بونك خلافيدر * زيرا بوبيع بايعك ملكى ايچون غيريه قطعدر بوخصوصده عبدده ملك ايچون اتمام دكلدر بوجهتدن مشترئ ثانى اكا مالك اولوب پس بايع ثانى ملكى ايچون ابقا ايدهجى اولور ايمدى نقصانله رجوع ايدهمز واعتاق ملك ايچون اتمامدر ديمزه باعث * زيرا آدميده ملك دايلك منافاتى اوزره غابت عتقده ثابت اولوروشئ مدتنك بحسبله منتهى اولور ومنتهى شئ نفسنده متقرردر بوجهتدن ولاء عتقله ثابت اولدى عتق ايسه ملكك اثرلرندندر * پس ولانك باقى اولمسى اصل ملكك بقاسى كبيدر * ايمدى اعتاق كبى اولدى بلكه موت كبى اولدى واماتدبير واستيلاددده رجوعنه باعث بونلر ملكى ازاله ايلدكلرى ايچوندر ولكن بونلرك ايكيسندهده محل برملكدن برملكه نقل ايچون قابل اولمقدن چيقار پس تحقيق رد متعذر اولور حقيقة ياخود حكما اشتراكيله مستفاد اولان ملكك بقاسيله بيله ايمدى نقصان عيبله رجوع ايدر * زيرا اول ملكه يعنى مبيعه سلامت وصفيله مستحق اولدى نتكيم بايعك قتنده معيب اولديغى كبى (فان اعتق على مال اوكاتب اوقتل اواكل كل الطعام اوبعضه اولبس الثوب فتخرق لم يرجع) پس مشترى مخبر اشترا ايلديكى عبدى مال اوزره اعتاق ايتسيدى ياخود كتابته كسيدى ياخود قتل ايتسيدى ياخود اشترا ايلديكى طعامك كليسنى ياخود بعضيسنى اكل ايتسيدى ياخود اشترا ايتديكى ثوبى كيوب دلنسيدى بايع اوزره رجوع ايدهمز

اما اعتاقده عدم رجوعنه باعث عبدك بدلنی حبس ایتدیکی ایچوندر وبدلك حبسی ایسه مبدلك حبسی کبیدر وامام اعظمدن روایت اولندیکه تحقیقا مشتری اعتاقده نقصان عیبله رجوع ایدر * زیرا اعتاق ملکی انمام ایچوندر اکرچه کیم عوضله اولورسه‌ده واما کتابتده عدم رجوعنه باعث کتابت علی مال اعتاق کبی اولدیغی ایچوندر انده عوض حاصل اولمغله واکر مکاتب عاجز اولسه لایق اولان آنی عیبله رد ایلمکدر مانع زائل اولدیغی ایچون وبو واقعدر نتکیم فقها دیدیلرکه قچان عبد مبیع فرار ایلسه اندنصکره عیبی ظاهر اولسه مشتری نقصانله رجوع ایده‌مز * زیرا رجوع ردك خلفیدر پس مادامکه عبد حیدر خلف ایله عمل اولنمز * زیرا عبدك رجوعی محتملدر ردی ممکن اولور پس قچان عبد رجوع ایتسیدی مانع زائل اولمغله رد ایدر واما قتلده وقتلك مابعدنده اولنلرده انده اصل اولان تحقیقا ردك ممتنع اولمسی مشتریدن قتل کبی وغیره تملیك کبی برفعل مضمونله اولورسه برشیئه رجوع ایده‌مز * زیرا فعل قچان مضمون اولورسه معنا مبیع ایچون ممسك اولق ونقصانله رجوعك شرطندندر انکیچون ممسك اولمامق وقچان رد ممتنع اولسه لکن مشتریدن صادر فعلك غیریله هلاك اولمغله یاخود مشتریدن مضمون اولمز فعلله ممتنع اولسیدی امساکی منتفی اولدیغی ایچون رجوع ایدر اندنصکره قتل فعل مضموندر * زیرا اکر اول فعل مضمونه مولی غیرك ملکنده مباشرت ایتسیدی ضامن اولور وبو مقامده ضماندن بری اولمغه باعث انده ملکی اولدیغی ایچوندر پس اندن سقوط ضمان ملك سببیله قیلندی پس ملك ایله عوض استفاده ایتمش کبی اولدی واما اکل ولبس خلاف اوزره‌در امام اعظم قتلده رجوع ایده‌مز وامامین قتلده رجوع ایدر * زیرا مشتری مبیعده انده فعلنك معتادی اولان شیئی ایشلادی وانك اجلیچون اشترا ایلدی پس رجوعدن منع اولنمز اعتاق کبی وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا مشتری ردی کندودن مبیعده فعل مضمونله متعذر قیلدی ایمدی رجوع ایده‌مز احراق وقتل کبی (شری نحو بطیخ اوبیض و وجده فاسد اینتفع به فی الجملة فله نقصانه) مشتری قاون مثلی یاخود یمورطه مثلی شیٔ اشترا ایدوب انی فی الجمله انتفاع ممکن اولور فاسد بولسیدی کرکسه دوابه نظر ایله اولسون مشتری ایچون انك نقصانی واردر یعنی مشتری انی رد ایده‌مز * زیرا قرلمق عیب حادثدر ولکن مشتری نقصانله رجوع ایدر بقدر الامکان ضرری دفع ایچون (والا) یعنی اکر منتفع به دکل ایسه (فکل الثمن) ثمنك کلیسی ایله رجوع ایدر یعنی مشتری ایچون ثمنك کلیسی واردر * زیرا منتفع به اولمیان شیٔ مال دکلدر وجوزده قابوغنك صلاحی معتبر دکلدر * زیرا جوزك مالیتی لبی اعتباریله در (باع مشریه ورد علیه بعیب بقضاء) مشتری اشترا ایلدیکی شیئی بیع ایتدکده عیبله اوزرینه بقضا رد اولنسیدی (رده علی بایعه) اول شیٔ بایع اول اوزره رد اولنور یعنی اکر برکسنه عبدینی بیع ایدوب مشتری دخی آخره بیع ایتدکدنصکره مشتری اول اوزرینه عیب سببیله رد اولنسیدی ایکیدن خالی دکل پس مبیع مردودی یا قاضینك قضاسیله قبول ایتمك وار یاخود کندو قبول ایتمك وار پس اکر قاضینك قضاسیله قبول ایتدی ایسه بو دخی ایکیدن خالی دکل یا اقرار ایله در یعنی تحقیقا مشتری ثانی بایع ثانی اوزره عیبله اقرارینی ادعا ایدوب وبایع ثانی انکار ایتمکله مشتری ثانی بینه ایله اثبات ایتمکدر وبوناو یله محتاج اولمغه باعث * زیرا بایع ثانی عیبی اقرار ایلدیکی اقرار ایتسیدی رد قضایه محتاج اولمزدی بلکه عیبله اقرار ایلسیله اوزرینه رد اولنوردی پس بایع ثانی ایچون بایع اول اوزره رد ایلمك اولمزدی * زیرا رد اقاله‌در ویا مبیع مردودك قبولی بینه ایله یاخود یمیندن نکولیله رد اولنمقدر وبو ایکیسنك هر برنده بایع اول اوزره اشترا ایچون رد ایلمك واردر * زیرا مشتری اول اوزره رد اصیلدن فسخدر پس بیع ثانی معدوم کبی قیلندی وبیع اول قائمدر پس مشتری ثانی ایچون خصومت وعیبله رد وار در امرك غایتی اولدرکه تحقیقا مشتری عیبك قائم اولمسنی انکار ایلدی پس تناقض لازم کلدی لکن مشتری شرعا قضاء قاضی ایله مکذب اولدی پس تناقض مرتفع اولدی وشول کسنه کبی اولدیکه اول کسنه برشیٔ اشترا ایدوب واقرار ایتدیکه تحقیقا بایع کندو نفسی ملکنی بیع ایلدی اندنصکره مستحق ظاهر اولدی انك اقراری ثمنله بایع اوزره رجوعده حقنی ابطال ایلمز واکر ثانی اولورسه یعنی قاضینك قضاسیله رد اولمدی ایسه (وبرضی لا) اولکه رد مشتریدن رضا ایله اولان رددر مشتری ایچون بایع اول اوزره ردیوقدر * زیرا بو رد اقاله‌در واقاله ایسه ثالث حقنده بیع جدیددر وبایع ایکیسنك ثالثیدر بو قول مذکور قچن مشتری ثانی بعد القبض مشتری اول

اوزره رد ایلدیکی صورتنده در اماقچان قبل القبض رد ایتسیدی بینهماده فرق بوقدر برابردر کرك بقضاء رد ایتسون وکرك غیری ایله رد ایتسون * زیرا عیبله رد قبل القبض اصلدن کالی حقنده فسخدر پس خیار رؤیت ایله یاخود خیار شرطله رد کبی اولور بوندنصکره قچان مشتری بغیر قضاء بایع اوزره مثلی حادث اولمز عیبله رد ایتسیدی زائد پاره فی کبی اول مشتری ایچون بایعله مخاصمه ایتمك یوقدر قول صحیح بودر (قبض مشریه وادعی عیبا لم یجبر علی دفع ثمنه) مشتری اشترا ایلدیکی شیئی قبض ایدوب عیب ادعا ایتسیدی مشتری عیب دعوی ایتدکدنصکره مبیعك ثمنی دفع اوزره جبر اولنمز * زیرا ثمن دفع اولنسیدی جائزکه عیب ظاهر اولوب قضا بوزلق اقتضا ایدر قاضی قضاسنك نقضندن احترازا جبر ایله قضا ایلمز (بل یبرهن) بلکه عیبك ثبوتی اوزره برهان طلب اولنور اکر ممکن ایسه عیبلی اولنی رد ایدر والا نقصانله رجوع ایدر نتکیم مرور ایتدی (او یحلف) یاخود مشتری عیبی اولمدیغنه بایعه یمین تکلیف ایدر اکر مشتری بنك شاهدی یوغیسه و بعد الیمین ثمنی دفع ایدر (وان غاب شهوده دفعه ان حلف بایعه) واکر مشتری بنك شاهدی اولوب وشاهدی غائب ایسه ذکر اولنان ثمنی دفع ایدر اکر مبیعك بایعی تحلیف اولنورسه * زیرا انتظارده بایعه ضرر واردر حالبوکه دفعده مشتری ایچون ضرر کثیر یوقدر * زیرا مشتری هرنه وقت بینه اقامت ایدرسه مبیع بایع اوزره رد وثمنی اخذ اولنور (ولزم عیبه ان نکل) واکر بایع یمیندن نکول ایدرسه عیبی لازم کلور * زیرا نکول عیبك لازم کلسنده بجتدر وهدایه ده واقع اولان عبارت بودر که اکر برکمسنه برعبد اشترا ایدوب اول عبدی قبض ایتدکده عیب ادعا ایتسیدی دفع ثمن اوزره جبر اولنمز حتی بایع یمین ایدنجه یاخود مشتری بینه اقامت ایدنجه وشراح عبارهٔ مذکوره نك توجیهنده نیجه تکلفات ایتدیلر وحق بودرکه تحقیقا هدایه نك عبارتی لف ونشر تقدیری قبیلندندر بونك تقدیری اولدرکه مشتری دفع ثمن اوزره جبر اولنمز ومشتری ایچون بایع اوزره حق رد یوقدر حتی بایع یمین ایدنجه یاخود مشتری بینه اقامت ایدنجه وبو برفائده درکه صاحب کشف الکشاف (یوم یأتی بعض آیات ربك لاینفع نفسا ایمانها لم تکن آمنت من قبل او کسبت فی ایمانها خیرا) قول شریفنك تحقیقنده افاده ایلدی تحقیقا لف ونشر تقدیری قبیلندندر ومعنا لاینفع نفسا ایمانها ولا عملها لم تکن آمنت من قبل او کسبت فی ایمانها خیرا دیمکدر (ادعی اباقا) یعنی مشتری برعبد اشترا ایدوب ادعا ایتسه که تحقیقا عبد فرار ایلدی وعبد بایعك قتنده فرار ایلدیکنده بایعه یمین و یرمك مراد ایتسیدی (لم یحلف البایع حتی یثبت انه ابق عنده) بایعه یمین و یرلمز حتی مدعی عبدك کندو قتنده آبق اولدیغنی اثبات ایدنجه * زیرا تحقیق قول اکرچه کیم قول بایع ایسه ده لکن انك انکاری عند المشتری عیبك عبد ایله قیامندنصکره معتبر اولور و بیلنمسی بینه ایله اولور (ثم حلف) بوندنصکره قچان مشتری عیبی اثبات ایتسیدی بایع علی البتات تحلیف اولنور مع هذا فعل غیردر * شمس الائمة الحلوانی دیدیکه فعل غیر اوزره تحلیف جمیع مسائلده مطرد اولدیغی حالده علم اوزره اولور الاباق دعواسنده اولدیغی وقتده بتات اوزره تحلیف اولنور * زیرا بایع مبیعی سلیما تسلیم ادعا ایدر پس استحلاف بنفسه ضامن اولدیغی شیئه راجع اولور و تحلیفده (ویقال بالله ماابق قط اوماله حق الرد علیك من دعواه هذه اولقد سلمه ومابه هذا العیب لابالله ماابق عندك قط) الله حقیچون عبد اصلا فرار ایتدیمی یاخود مشتری بنك بو دعواسندن سنك اوزر یکده مشتری ایچون حق رد یوقیدر یاخود تحقیق مشتری یه عبدی تسلیم ایتدکده بو عیب ایله دکلیدر دیو یمین و یریلور الله حقیچون عبد سنك قاتکده اصلا فرار ایتدیمی دیمز پس تحقیقا بو عبارت اکرچه کتابلرده واقع اولدی ولکن متأخرون دیدیلرکه بو تحلیفده مشتری ایچون نظری ترك واردر زیرا محتمل اولور که تحقیقا بایع عبدی بیع ایدوب غیری قتنده فرار ایتمسیله اوزرینه رد اولنمش اوله و بونده اول احتمالدن غفلت واردر (ولابالله لقدباعه ومابه هذا العیب) والله حقیچون عبدی بیع ایلدیکنده بو عیب انکله بیله دکلی ایدی دیو یمین و یرلمز * زیرا بو یمینده دخی ذکر اولنان کبی مشتری ایچون نظری ترك واردر * زیرا عیب ازاولور بیعدنصکره قبل التسلیم حادث اولور بو ایسه ردی موجبدر (ولابالله لقدباعه وسلمه ومابه هذا العیب) ودخی الله حقیچون تحقیق بیع وتسلیم ایلدیکنده بو عیب انکله بیله دکلی ایدی دیو یمین و یرلمز * زیرا بو یمین ایکی شرطه تعلقنی ایهام ایدر یعنی وقت بیعده عیبك نفیینی و تسلیمی ایهام ایدر پس حالف ایکی حالتك برینك قیامی قتنده انی تأویل ایدر یعنی بو عیب حالتیله حالة تسلیمك مجموعنده عبد ایله بیله دکلدر بلکه حالة

يمينده واحده در اولكه حالة تسليمدر (واذا لم يثبته) حتى يثبت قولنه متعلقدر يعنى قچان تحقيقا عبدك فرارى
مشترينك قتنده عبدك آبق اولديغى ثابت اولمدى ايسه (يحلف بائعه عندهما) امامين قتنده عبدك بايعى
تحليف اولنور (انه لايعلم انه ابق عنده) تحقيقا بايعه عبدك مشترى قتنده فرار ينى بيلديكنه يمين و يريلور *
زيرا دعوى صحيحه در حتى اوزرينه بينه ترتب ايدر كذلك يمين دخى ترتب ايدر (واختلفوا على قول الامام)
وامام اعظم قولى اوزره فقهـا اختلاف ايتديلر وامام اعظم ايچون بعضك ديديكى اوزره علت اولدركه
تحقيقا دعوى صحيح اولمز الا خصمله صحيح اولور ومشترى خصم اولمز الا عيبك قيامندنصكره اولور وقچان
بايع يميندن نكول ايتسيدى امامين قتنده ثانيا تحليف اولنور مشترى بايع اوزره ردطلبى ايله زيرا انك
نكولى ايله عيب عند المشترى ثابت اولدى پس قچان مشترى بايع اوزره بوعيبله ردمراد ايتسيدى بايع على
البتات تحليف اولنور نتكيم تقدم ايتديكى كبى الله حقيچون سنك اوزرك كه مشترينك حق ردى يوقيدر ديو
يمين و يرلدكه يمين ايدرسه رد اولنمز اكر نكول ايدرسه رد اولنديغى كبى بوندنصكره اكر دعوى كبيرك فرارنده
اولورسه الله حقيچون مبلغ رجاله بالغ اولديغى كوندن فرار ايلدمى ديو يمين و يريلور* زيرا صغيراق حالنده كى
فرار بعد البلوغ رد ايجاب ايلمز هدايه ده دخى بويله ذكر اولندى* بن ديرمكه لايق اولان فراشه بولده وسرقه ده
دخى حكم ذكر اولنان كبى اولمقدر بو ايكيسنك اباقله علتده اشتراكلرى اولديغى ايچون و بوكا غايت البانده
زيرا حالتك اتحـادى عيوب ثلاثه ده شرطدر ديو اشارت ايلدى (اختلفـا بعد التقابض فى قـدر
المبيع) بايعله مشترى قبض ايلدكلرندنصكره مبيعك مقدارنده اختلاف ايتسه لردى يعنى مشترى برعبد
اشترا ايدوب ومشترى مبيعى و بايع ثمنى قبض ايلدكلرندنصكره مشترى عبد ايله بيله برعيب بولسيدى پس بايع
بن بونى سكا برآخر ايله بيله بيع ايتدم ديسيدى ومشترى يالكز بيع ايلدك ديسيدى بايعك دعواسنك فائده سى
ردتقديرى اوزره ثمنى حصه حصه قيلماق نفعى جردرو بواجلدن قبض ايدشسه لرديدى (اوالمقبوض)
ياخود مقبوضك مقدارنده اختلاف ايلسه لر ايكى عبد اشترا اتمكله پس بايع عبدك ايكيسنيده قبض ايلدك
ديوب ومشترى قبض ايلمدم الا ايكيسندن برين قبض ايلدم ديسيدى (فالقول للمشترى) قول ايكى صورتده
مشترينكدر تحقيقا مشترى قبض ايديجيدر وقول قابضكدر نتكيم غصبده اولديغى كبى (اشترى عبدين
صفقة واحدة) مشترى صفقهٔ واحده ده يعنى بركره ال اله الشعقده ايكى عبدى اشترا ايتسيدى (وقبض احدهما
ووجد به او بالآخر عيبا اخذهما اوردهما) وايكيسندن برينى قبض ايتدكده انكله بيله ياخود عبد آخر
ايله بيله عيب بولسيدى ايكيسنيده اخذ ايدر ياخود ايكسنيده ردايدر (ولوقبضهما ردالمعيب فقط)
واكر ابتداء ايكيسنيده قبض ايلسيدى انجق عيبلى اولانى ردايدر* زيرا صفقه نك تمامى قبضله در وقبضدن
اول تفريقى جائز اولمز* زيرا ابتداء حصه ايله بيع اولور بوايسه جائز اولمز وبعد القبض تفريقى جائز اولور* زيرا
بقاء حصه ايله بيع اولور بوايسه جائزدر نتكيم كتب اصولده تقرير اولندى (قبض كيليا اووزنيا ووجد
ببعضه عيبا رد كله اواخذ) مشترى كيلى اولان ياخود وزنى اولان برشئ اشترا ايدوب وبعضنده عيب
بولسيدى كليسنى رد ياخود اخذ ايدر* زيرا او كلان ووزن اولنان شئ قچان جنس واحددن اولسيدى
شئ واحد كبى اولور *ديلديكه بوقچان برقابك ايچنده اولورسه در واكر ايكى قابك ايچنده اولورسه ايكى
عبد منزله سنده اولور حتى شول قابكه عيب انده اوله اول رد اولنور آخر رد اولنمز (ولو استحق بعضه) يعنى
او كلان ووزن اولنـان شيئك بعضنه مستحق چيقسه (لم يخير بعد القبض فى رد مابقى) مشترى قبض
ايتدكدنصكره باقى قلانك رد نده مخير قيلنمز *زيرا بعضه مستحق چيقماق اكا ضرر و يرمز واستحقاق صفقه نك
تمامنى منع ايلمز* زيرا صفقه نك تمامى عاقدك رضاسيله درمالكك رضاسيله دكلدر واما قچان استحقاق قبضدن
اول اولسيدى مشترى ايچون باقى يى رد ايلمك واردر قبل التمام صفقه نك تفريقى ايچون (وفى الثوب خير)
وثوبده مشترى مخير قيلنور * زيرا ثوبده بعض قيلماق عيبدر حالبوكه وقت بيعده اول عيب موجود
ايدى واستحقاقله ظاهر اولدى (اشترى جارية ولم يتبرأ من عيوبها فوطئها اوقبلها اومسها بشهوة ثم وجد بها
عيبا لم يردها مطلقا) مشترى برجاريه اشترا ايدوب وعيبلرندن ابرا اتمدين مشترى اول جاريه يى وطئ ايلدى
ياخود شهوتله اوپدى ياخود شهوتله ياپشدى اندنصكره اول جاريه ايله بيله عيب بولدى مطلقا ردايده مز يعنى

كرك بكر اولسون وكرك ثيب اولسون وطئ انى نقص ايتسون وكرك ايتمسون * زيرا بونلردن هر برى عيب
حادثدر (ويرجع بالنقصان) ونقصان ثمنله بايع اوزره رجوع ايدر ردممتنع اولديغى ايچون (الا اذا رضى
البائع باخذها) الامكر بايع اول جاريه نك اخذنه راضى اوله * زيرا رددن امتناع بايعك تحقيقا حقيدر پس
قچان بايع راضى اولسيدى امتناع زائل اولور (الحادث اذا زال فالقديم يوجب الرد) يعنى قچان مشترى
برشى اشترا ايتسيدى پس اول شيئله برعيب حادث اولسه بوندنصكره عيب قديمى اوزره مطلع اولسه
مشترى اول شيئى ردايده مز * زيرا انك قتنده عيبك حدوثى رددن مانعدر وقچان اول عيب حادث زائل
اولسيدى رد جائز اولور مانعك زوالى ايله ممنوعك عودايلسى ايچون (ظهر عيب مبيع الغائب عند القاضى
فوضعه عند عدل فهلك كان على المشترى) غائبك بيع ايلديكى شيئك قاضى قتنده عيبى ظاهر اولدقده قاضى
انى برعدالت قتنه وضع ايلسيدى پس اول شئ هلاك اولدقده مشترى اوزره هلاك اولور (الا اذا قضى بالرد
على البائع) الامكر قاضى بايع اوزره رده قضا ايتمش اوله يعنى مشترى بر رجالدن برجاريه اشترا ايدوب
بايع غائب اولسيدى پس مشترى جاريه نك عيبى اوزره مطلع اولدقده قاضى يه امرى رفع ايتسيدى وقاضينك
حضورنده شراسنى وعيبنى اثبات ايتسيدى پس قاضى اول جاريه يى اخذ ايدوب برعدالت يدينه وضع ايتدكده
اول عدالت يدنده جاريه فوت اولسيدى وبايع حاضر اولدقده مشترى ايچون ثمنى استرداد ايتمك يوقدر * زيرا بايع
اوزره ردبايعك غيبتى وجودى ايچون مكاننده ثابت اولمدى پس هلاك مشترى اوزره اولدى * خلاصه ده
ديديكه بن دير مكه لايق اولان قاضى بايع اوزره ردايله قضا ايليوب بلكه جاريه يى اخذ ايدوب وانى
برعدله وضع ايلكله اولمقدر اما قچان قاضى بايع اوزره ردايله قضا ايتسيدى پس لايق اولان بايعك مالندن
هلاك اولوب مشترينك ثمنى استرداد اولنمقدر * زيرا بوبابده اولان شيئك قضاسى تحقيقا بوقضا غائب اوزره
قضادر خصمسزدر ولكن بونافذ اولور بزم اصحابمزدن ايكى روايتك اظهرنده (مداواة المعيب وعرضه على البيع
ولبسه واستخدامه وركوبه فى حاجته رضا) عيبلى اولان شيئه دوا ايلمك وبيعه عرض ايلمك وكيدرمك
وخدمت ايتدرمك وحاجتده بنمك رضادر * زيرا ذكر اولنانلردن هر برى دليل استبقادر (واو للرد لا) واكر
بنمسى ردايچون ايسه رضا اولمز * زيرا بنمك رده وسيله در (كالسقى وشراء العلف عن ضرورة) صوارمق
كبى واوتلق اشترا سيچون بنمك كبى * زيرا بونلرك ايكيسيده قچان ضرورتدن اولورسه دابه يى سوق ايدوب
اردندن سورلمك ايله ياخود علف عدل واحده اولمغله بوايكيسى رضا اولمز وقچان ضرورت معدوم اولسه
سقيله شراء علف دخى رضا اولور (قطع المقبوض) قبض اولنان مبيعك يدى قطع اولنسيدى (او قتل
بسبب كان عند البائع ردالمقطوع) ياخود بايع قتنده حاصل اولوب برسببله قتل اولنسيدى عينى باقى اولمغله
مقطوع رد اولنور (واخذ ثمنيهما) يعنى مقطوعك ومقتولك ثمنلرى اخذ اولنور يعنى مشترى برعبد اشترا
ايتديكه اول عبد بايع قتنده تحقيق سرقت ايتدى ومشترى انك سارق اولديغن بيلمدى پس مشترى قتنده
اول عبدك يدى قطع اولندى مشترى ايچون انى رد ايدوب ثمنى اخذ ايتمك واردر واماميندير لركه مشترى
اول عبدى مقطوع اليد رد ايتمز بلكه سارق اولديغى حالده كى قيمتى ايله سارق اولمديغى قيمتك ما بينى مقدارى
ايله بايعه رجوع ايدر وبوخلاف اوزره در كه قچان عبد مشترينك يدنده بايعده بولنان برسببله قتل اولنسيدى
ايدى اول قطع وقتل استحقاق منزله سنده در امام اعظم قتنده وعيب منزله سنده در امامين قتنده امامينك
علتى اولدركه تحقيقا بايعك يدنده موجود اولان سبب قطع وقتلدر واول سبب ماليتى منافى دكلدر پس انده
عقد نافذ اولور لكن عبد معيب اولدى ايدى مشترى نقصانيله بايعه رجوع ايدر رد متعذر اولديغى ايچون وامام
اعظمك علتى تحقيقا وجوبك سببى اولان قطع وقتل بايعك يدنده حاصل اولدى ووجوب وجوده مفضى
اولور پس وجود سبب سابقه مضاف قيلنور * بزم حالبوكه مشترى انك سارق وياقاتل اولديغن بيلمدى قولمز
امامينك ذاهب اولدقلرينى افاده ايدر * زيرا عيبله علم رضادر امام اعظم قولى اوزره افاده ايتمز قول صحيحده *
زيرا استحقاقله علم رجوعى منع ايتمز مباحث استحقاقده عن قريب كلور (باع بشرط البراءة من كل عيب)
٣بايع مبيعى كلى عيبندن برى اولمق شرطيله بيع ايتدى وعيوبى عدديله تسميه ايتمدى (صح) بيع صحيح اولدى
وامام شافعى صحيح اولمز ديدى مذهبى اوزره بناء كه تحقيقا حقوق مجهوله دن ابراء صحيح اولمز * زيرا ابراده

٣بو مقامده قلم ناسخدن سهو
واقع اولمغله صواب اولان بايع
مبيعك هر برعيبدن تنزيه
تبريه شرطيله بيع ايتسه يعنى
مبيعك عيبنه قارشمامق شرط
صانسه واو عيبى ذكر وتعبير
اولنمامش اولسه بيع صحيحدر
(لمحرره طاهر)

تمليك معناسي واردر حتى رد ايله رجوع ايدر و مجهولك تمليكي ايسه صحيح اولمز و بزم ايچون علت اولدر كه تحقيقا
اسقاطده جهالت نزاعه مفضي اولمز اگرچه تمليكي متضمن اولورسه ده تسليمه حاجت اولمديغي ايچون پس
جهالت ابراء ايچون مفسد اولمز (ويدخل فيه الموجود) و بو ابراده عيب موجود اولسه حال عقدده داخل
اولور (والحادث قبل القبض) وعيب حادث بعد العقد قبل القبض داخل اولور ابي يوسف قتنده وامام
محمد انده عيب حادث بعد العقد داخل اولمز ديدي و بو قول امام زفرك قوليدر (قال مشتري العبد لمن ساومه
اشتره فلا عيب به) عبدك مشتريسي اولان كسنه عبدي بازارلشن كسنه ايچون بو عبدي اشترا ايله بونك
عيبي بوقدر ديسيدي بونك صورتي اولدر كه زيد بكردن بر غلام اشترا ايتدم پس زيد عبدي بشره بيع ايلمك مراد
ايدوب بشره بازارلشمق محلنده بو غلامي اشترا ايله بونك عيبي بوقدر ديسيدي (ولم يبع) وغلام بشره بيع
اولنمسيدي (فوجد به عيبا) پس زيد اشترا ايتدكدنصكره غلامه بيله عيب بولسيدي لايق اولان زيدك
عيبي بوقدر بو اقراري ايله بايع اوزره رد جائز اولمق ايدي لكن اول غلام (يرده على بايعه ولا يبطله الاقرار
السابق) بايعي اوزره رد اولنور وزيدك عيبي بوقدر ديو اقرار سابقي ردي ابطال ايلمز * زيرا زيدك كلامي
ترويجدن مجازدر غلامك بردر لو عيبدن خالي اولمديغي ظاهر اولمغله پس قاضي تحقيقا زيدك كلامنك ظاهري
انك مرادي دكل ايديكنه يقين حاصل ايدر (ولو عينه لا) واگر زيد عيبي تعيين ايليدي شاشي وچولاق دكلدر
ديمكله اول وقت بايعنه زدايده مز علماني احاطه ايتديكي ايچون الامكر مثلي حادث اولمز بر عيب اوله اول
وقت رد ايدر پس اگر بو غلامك زائد پارمغي بوقدر ديسيدي بعده بر زياده پارمق بولسيدي مشتري ايچون
رد ايتمك واردر اقرارنده كذبي متيقن اولمديغي ايچون مثالي غيره بن سنك الك قطع ايتدم ديمك كبي حالبوكه
اول غيرك الي صحيحه دز (قال لآخر عبدي هذا آبق فاشتره مني فاشتراه وباع من آخر فوجده الثاني آبقا
لا يرد بما سبق من اقرار الاول مالم يبرهن انه آبق عنده) عبديني آخره بيع ايدن بايع مشتريه بنم بو عبدم فرار
ايديجيدر بندن اشترا ايله ديدكده مشتري دخي اشترا ايدوب بر آخر كسنه يه بيع اينسيدي پس مشتري ثاني
عبدي آبق بولسيدي بايع اولك سبق ايدن اقراريله رد اولنمز مادامكه بايع اول مفرك قتنده اباقي ثابت اولميجه
زيرا بايع ثانيدن موجود بايع اولك اقراري قتنده سكوتدر وبايع ثانينك اقراري مشتري اول اوزره حجت
دكلدر واول مشتري اول بايع ثانيدر (مشتر قال اعتق البائع اودبر او استولد الامة وهو حر الاصل وانكر البائع)
بر عبدك و يا بر جاريه نك مشتريسي بايع بو عبدي ياخود بو جاريه يي اعتاق ايتدي ياخود مدبر ايتدي ياخود
بو جاريه دن بايعك والدي اولدي ياخود بو عبد وياخود بو جاريه حر الاصلدر ديوب وبايع انكار اينسيدي
(وخلف قضى عليه بالعتق والتدبير والاستيلاد) مدعي اثباتندن عاجز اولمغله بايع منكر تحليف اولنوب
مشتري اوزره عتقله ويا تدبيرله ويا استيلاد ايله قضا اولنور (ورجع بالعيب ان علم به) ومشتري عيبله
بايعه رجوع ايدر اگر عيبي بلنورسه * زيرا رجوع ايچون مبطل اولان مبيعي ملكندن غيره انشاسيله ياخود
اقراريله ازاله در حالبوكه ازاله بولنمدي حتى اگر بو فلانك ملكيدر ديو بيع ايتدي ديسيدي واول فلان اني تصديق
ايدوب اخذ اينسيدي نقصانله رجوع ايده مز * زيرا ظاهرده اقراريله ملكندن اخراج ايتدي كانه اكاهبه
ايلدي جامع كبيرده بويله ذكر اولندي (باع الامام اوامينه غنيمة محرزة) پادشاه ياخود اميني غنيمه محرزه يي
بيع اينسيدي حتى اگر محرز اولمسيدي بيعي جائز اولمزدي * زيرا محرز اولميان غنيمت ملك اولمز نتكيم كتاب
سيرده مرور ايتدي (ووجد المشتري عيبا لا يرد عليهما) ومشتري اول مبيعده عيب بولسيدي پادشاه
واميني اوزره رد اولنمز * زيرا امين خصم نصب اولنمز (بل الامام ينصب له خصما ولا يحلفه) بلكه امام
مشتري ايچون خصم نصب ايدر واول خصم تحليف اولنمز * زيرا يمينك فائده سي نكول ادروانك نكولي واقراري
اينسه صحيح اولمز (فاذا ثبت عليه العيب ورد يباع ويدفع الثمن اليه والنقص او الفضل يرجع الى محله) وچان
اول مبيعك اوزرينه عيب ثابت اولوب اول نصب اولنان خصم رد اولندقده اول مبيع بيع اولنوب ثمن
مشتري يه دفع اولنور ونقصاني وفضله سي محلنه رجوع ايدر يعني اگر ثمن آخر ثمن اولدن ناقص اولورسه
اگر مبيع ذرت خمسدن ايسه اندن نقصاني اعطا اولنور واگر خمسدن ايسه يعني حصهٔ بيت المالدن ايسه
اندن اعطا اولنور وكذلك ثمن آخر ثمن اولدن زياده ايسه مبيع اخماسك قنغيسندن ايسه اول زياده اكا وضع

اولنور* زيرا غرم غنيمتله در والسلام

﴿ باب البيع الفاسد ﴾

بو باب بيع فاسدك بياننده در بو باب بيع فاسد ايله ملقب اولندى اگرچه كيم بو بابده بيع فاسد ذكر اولندى كبى بيع باطل و بيع موقوف و بيع مكروهده وار ايسه بيع فاسدك سببلرى متعدد اولمغله وقوعنك كثرتى ايچون فاسد ايله ملقب اولدى و بيع باطل اصلا و وصفا صحيح اولماز و بر وجهله ملك افاده ايتمز حتى مشترى بر عبدى ميته ايله اشترا ايدوب قبض ايلسه واعتاق ايلسه معتق اولماز و بيع فاسد شول بيعدر كه اصلا صحيح اولور و وصفا صحيح اولماز و قبضه متصل اولديغى وقتده ملك افاده ايدر حتى مشترى خمر ايله بر عبد اشترا ايدوب وقبض ايلسه واعتاق دخى ايلسه معتق اولور و بيع موقوف اصليله و وصفيله صحيح اولور و توقف طريقى اوزره ملك افاده ايدر و ملكك تمامنى افاده ايتمز غيرك حقى تعلق ايتديكى ايچون و بيع مكروه اصليله و وصفيله صحيح اولور لكن اكا منهى اولنمش بر شئ مجاور اولور جمعه اذانى وقتنده بيع كبى* پس اوبو مذكورات تقرير اولندى ايسه معلوم اولسونكه تحقيقا شان كلام (بطل بيع ما ليس بمال والبيع به) مال اولميان شيئك بيعى باطل اولدى و مال اولميان شيئك اوزرينه با دخال ايله ثمن قيلق دخى باطل اولدى (كالدم و الحر والريح والميتة) مال اولميان شئ قان كبى و حر و ريح كبى يانك سكونيله ميته كبى و دخى مال اولميان يعنى شول ميته كه يانك تشديديله ميته كبى (ماتت حتف انفها) يعنى اويله ميته كه كندو دوشوب هلاك اولمش اوله* زيرا حتف انفها اولميان ميته موقوذه كبى يعنى اغاج ضربيله اولان خمر ايله خنزير كبى اهل ذمت قتنده مال ز عن قريب بيانى كلور (والمعدوم) كسر ايله كافك مدخولى اوزره معطوفدر يعنى معدوم كبى (وحق التعلى) وحق تعلى معدوم كبى معدومدندر* زيرا بو حق تعلى معدوم محضدر بوندن مراد صاحب علوك علو يدر* زيرا او علو چونكه ساقط اولسه حقى بيع جائز اولماز* زيرا مال دكلدر و عينه تعلق ايدر حق دخى دكلدر بلكه هوايه متعلقدر (والمضامين) مضمونه نك جمعيدر و مضمونه مادن اركك صلبنده اولان شيئدر يعنى اركك صلبنده منيدن اولان شيئدر بودخى معدومدندر (والملاقيح) و بودخى معدومدندر ملقوحه نك جمعيدر ملقوحه عورتلرك بطننده جنيندن اولان شيئدر و بوملاقيح جنيى عن قريب اولمق اوزره حمت واجب اولور اگرچه حمل ايسه ده و عن قريب ذكر اولنور كه حملك بيعى فاسددر باطل دكلدر (والنتاج) نونك كسريله نتاج نجت الدابة دندر بناء مفعول اوزره اولكه حبلى نك حبليدر (وبيع امة تبين انه عبد) انه ضميرينك مذكر اولمسى خبرك تذكيرى ايچوندر ودخى بر جاريه نك بيعى كه عبد اولديغى متبين اوله (وعكسه) ودخى بر غلامك بيعى كه جاريه اولديغى متبين اوله زيرا جاريه عبده مشابه اولور و عكسى دخى ايمدى بيع معدوم اولور و بو ذكر اولنان اشيانك مال اولمامسنه باعث زيرا طبع مال موجوده ميل ايدر وانده بذل و منعى اجرا ايدر يعنى تحصيلى ايچون بذل ثمن ايدر و ثمن بذلنسز تسليمدن منع ايدر و بو ذكر اولنان اشيا ايسه بويله دكلدر* زيرا شئ ايچون ماليتك حقتى كلى ناسك ياخود بعضنك تمولى ايله ثابت اولور انكله انتفاعك اباحتيله ثابت اولور حالبو كه صفة تقوم صفة ماليتسز ثابت اولدى* زيرا بغدايدن بر حبه مال دكلدر كه حتى بيعى صحيح اوله اگرچه كيم انكله انتفاع مباح اولدى ايسه ده انده ناسك تمولى اولمديغى ايچون كافيده بويله ذكر اولندى (ومتروك التسمية عامدا) و قصدا تسميه سى ترك اولنان شيئك بيعى دخى باطلدر اگر دينلورسه كه لايق اولان اول تسميه سى ترك اولنان شيئه ضم اولنانك بيعى جائز اولمق ايدى* زيرا اول تسميه سى ترك اولنان شيئك بطلانى مجتهد فيه در شافعينك بونده خلافى واردر مدبر كبى پس مدبره ضم اولنان شيئده قاضيك قضاسيله بيعى نافذ اولور جوابنده بز ديرز كه متروك التسميه نك حرام اولمسى منصوص عليهادر و مورد نصده اجتهاد ايچون مساغ يوقدر پس خلافى معتبر اولماز و قضا ايله نافذ اولماز كافيده بويله ذكر اولندى (ومافى حكمه) و شول شيئك مال اولميان شئ حكمنده اوله ما ليس بمال اوزره عطفدر (كام الولد والمكاتب والمدبر) ام ولد كبى و مكاتب و مدبر كبى* زيرا بونلرك دخى بيعى باطلدر لكن حرك بيعنك باطل اولمسى كبى دكلدر* زيرا حرك بيعى ابتداء و بقاء باطلدر اصلا بيعك محلى اولمديغى ايچون حريتك حقيقتى ثابت اولمسيله و انلرك بيعى بقاء باطلدر حريتك حقيچون ابتداء حقيقتلرى معدوم اولمغله

بو جهتدن انلرك كندو نفسلرندن بيعلرى جائز اولدى پس دينلورشى باطل اوله كه اكر انلرك بيعى باطل اولسيدى حرك بيعى كبى اولوردى و بيعده انلره ضم اولنان قنك بيعنك باطل اولمسى حره ضم اولنان كبى اولمق لازم كلوردى وبو واقعدر كه *زيرا انلر ابتداء بيعده داخل اولديلر فى الجمله بيعه محل اولدقلرى ايچون ندنصكره بيعدن خارج اولديلر حقلرينك تعلقى ايچون پس قن ثمندن حصه سيله باقى قالدى و بيع بالحصه بقاء جائزدر تنكيم مرور ايتدى عن قريب كلور حر بونك خلافى اوزره در *زيرا حر وقتا كه بيعه داخل اولمدى ايسه محليتك معدوم اولديغى ايچون ابتداء بيع بالحصه لازم كلور و بيع بالحصه ايسه ابتداء باطلدر تنكيم مرور ايتدى وعن قريب كلور (وبيع مال غير متقوم كالخمر والخنزير وميتة لم تمت حتف انفها) بيع ماليس بمال قولى اوزره عطفدر وتقويم اولنمايان مالك بيعى دخى باطلدر خمر كبى وخنزير كبى وحتف انفه هلاك اولميان ميته كبى بو قيده باعث اولدر كه * زيرا حتف انفها هلاك اولسه مال اولمز اهل ذمت قتنده دخى مال اولمز اهل اسلام قتنده اولمديغى كبى (بالثمن) ثمنله بيع باطل اولور و بيع مال اوزره متعلقدر يعنى دراهم ودنانير وفلوس رائجه كبى* وثمنله بيعنك باطل اولمسنه باعث اولدر كه زيرا بو بيع طرف مبيعده حكم افاده ايتمز زيرا مبيع بيعده اصلدر بيع انك وجودينه متوقف اولديغى ايچون ثمن بونك خلافى اوزره در واصل بودر كه ثمن تملك ايچون محل دكلدر وكذلك مبيع دخى محل دكلدر *زيرا ثمن مبيعك ذمتده ثابت اولمسى اولمز الا حكما اولور مال آخرك تملكى مقابله سنده بايعك تملكى ايچون پس قچان تملك بولنمسيدى مال آخر ذمتده ثابت اولمز وانده ملك ثابت اولمز ملك ثبوتى معدومه استحاله ايتديكيچون واكر ثمنك غيرى بر متاعله مقابل قيلنسه بيع فاسد اولور حتى بايع اكا مقابل اولنه مالك اولمز اكرچه كيم عين خمره وعين خنزيره مالك اولمزسه ده تنكيم عن قريب بيانى كلور (وبيع قن ضم الى حر وذكية الى ميتة ماتت حتف انفها) وذكر اولنسان كبى حره ضم اولان قنك بيعى وحتف انفها هلاك اولان حيوانه ضم اولنان بوغزلنمش حيوانك بيعى دخى باطل اولدى بو قيده باعث حر كبى اولسون ايچوندر وقنك وبوغزلنمش حيوانك بيعنك باطل اولمسنه باعث (وان سمى ثمن كل) اكرچه كيم كلبسنك ثمنى تسميه اولندى ايسه* زيرا حر اصلا بيعده داخل دكلدر مال اولمديغى ايچون وحرك قنه ضمله قنك قبولى ايچون شرط قيلدى ومال اوليانى مبيعك قبولى ايچون شرط قيلمق بيع ايچون مبطلدر (وصح بيع قن ضم الى مدبر او قن غيره وملك ضم الى وقف) وقن مدبره ضم ايله بيعى ياخود فى قنك غيريه ضمله بيعى وملكى وقفه ضم ايله بيعى صحيح اولدى *زيرا بو ضم اولنسان قنلر عند البعض محل بيعدر پس انلرك بطلانى غيريلرينه سرايت ايتمز (وبيع مالا يجيزه حال العقد كبيع الصغير ووصيه ماله بغبن فاحش) وحال عقدده انكيچون مجيز اوليان بيعكه صغيرك ووصيسنك بيعى كبى انكيچون غبن فاحش اولمبه صحيح اولدى عماديه ده ديديكه انلرك يعنى باباك ودده نك وبو ايكيسنك صيلرينك قاضينك قيمتك مثلى ايله بيعلرى واجاره لرى ياخود انك مثلنده ناسك تغابنى مقدارى اقل قيمتله بيعى جائز اولدى واكر ناسك انده تغابن ايلمدكلرى مقدارى قيمتله اولورسه جائز اولمز وبعد الادراك اجازته متوقف اولمز * زيرا بو عقدك حالة عقدده مجيزى يوقدر (وبيع نفى فيه الثمن) ودخى انده ثمن نفى اولنان بيع صحيح اولمدى *زيرا قچان ثمنى نفى ايتسيدى ركنى نفى ايتمش اولور پس بيع اولمز وبعض منعقد اولور ديدى* زيرا نفى صحيح اولمدى *زيرا عقدى نفى ايتدى وقچان نفى صحيح اولمسيدى كانه ثمن ذكرندن سكوت ايتمش اولدى واكر بيع ايتسه وثمندن سكوت ايتسه بيع منعقد اولور وقبض ايله ملك ثابت اولور تنكيم عن قريب بيانى كلور (وحكمه) يعنى بيع باطلك حكمى (ان المبيع به لا يملك) تحقيقا مبيع باطل ايله ملك اولمز يعنى مبيع مشترى ايچون ملك اولمز زيرا باطل اوزره حكم ترتب ايتمز بيع فاسد بونك خلافى اوزره در مرور ايدن علت ايچون (فان هلك عند المشترى لم يضمن) پس مبيع عند المشترى هلاك اولسه مشترى ضامن اولمز* زيرا مقبوض انك قتنده امانتدر *زيرا عقد قچان باطل اولسه مجرد قبض باقى قالور مالك اذنيله وبو ضمان ايجاب ايلمز الا تعدى ايله ايجاب ايدر وبعض ضامن اولور *زيرا مقبوض كبيدر شرانك بهاسى اوزره ديدى اولكه ثمن تسميه ايتمكدر پس وار بو ثمنله كت اكر بو ثمنله راضى اولدك ايسه ذكر اولنان ثمن اوزره اشترا ايتدك دير واما اكر ثمن تسميه ايلمسه پس تسميه سز آلوب كتسه پس مبيع انك قتنده هلاك اولسه ضامن اولمز فقيه ابو الليث بونك اوزرينه تنصيص

ایلدی وفتوی بونك اوزرینه در دینلدی عنایه ده بویله ذکر اولندی * بوندنصکره وقتاکه مصنف بیع اعلاك بیانندن فارغ اولدی ایسه بیع فاسدك بیانه شروع ایدوب (وفسد ماسکت فیه عن الثمن) دیدی یعنی شول بیعکه انده ثمندن سکوت واقع اولدی اول بیع فاسد اولدی پس زیرا بیع سکوتله باطل اولمز بلکه منعقد اولوب وقبضله ملك ثابت اولور * زیرا بیع مطلق معاوضه اقتضا ایدر پس چقان ثمندن سکوت ولنسه الك عوضی قیمت اولور پس کانه قیمتله بیع ایلدی پس اول بیع فاسد اولور وباطل اولمز (وبیع عرض بالخمر وعکسه) ودخی متاعی خمر ایله بیع وخمری متاعله بیع فاسد اولدی * زیرا متاعك مشتریسی اول متاعی خمر ایله تملك اتمك قصد ایدر وانده متاع ایچون اعزاز وار در خمر ایچون دکل پس خمرك ذکری باقی قالور متاعك تملکنده معتبر اولدیغی حالده نفس خمرك حقنده دکل حتی تسمیه فاسد اولسیدی متاعك قیمتی واجب اولدی خمرك دکل وکذلك خمری متاعله بیع اینسیدی متاعده باادخال اتمکله بونقدیرجه متاعك شراسی اعتبار اولنور خمرك شراسی اعتبار اولنمز مقایضه اولدیغیچون یعنی برابرلشمك اولدیغیچون (وبیعه بام الولد والمکاتب والمدبر) وذکر اولنان کبی متاعك ام ولد ایله ومکاتب ایله ومدبر ایله بیعی فاسد اولدی (حتی اوتقایضا ملك المشتری العرض) حتی اکر مقایضه ایلسه لر مشتری متاعله متاعه مالك اولور * زیرا انلر عقدده داخل اولورلر حتی انلردن برینه ضم اولوب انکله بیله بیع اولنان شیئده عقد باطل اولمز واکر انلر حر کبی اولسه لردی بیع باطل اولوردی (وبیع سمك لم یصد) ودخی صید اولنمیان بالغك بیعی فاسد اولدی * زیرا مالك اولمدیغی شیئی بیع اتمکدر (اوصید والقی فیما) یاخود صید اولنوب بر حظیره ده صو ایچنده اوله یعنی صو جمع اولمش بر موضعده اوله (لا یؤخذ منه الا بحیلة) وباقی اول حظیره دن اخذ اولنمیوب الا بر حیله ایله اخذ اولنه بونك دخی بیعی فاسد اولدی * زیرا تسلیمنه قادر اولنان شیئك غیریدر (وان اخذ بدونها صح) واکر بالغك حیله سز اخذ اولنمسی ممکن ایسه بیعی صحیح اولور * زیرا اول باقی بونقدیرجه مقدور التسلیمدر (الا اذا دخل ولم یسد مدخله) الا مکرکه باقی حظیره یه کندو داخل اولوب وبالغك کیردیکی موضع سد اولنمش اولمیه بیعی فاسد اولور ملك معدوم اولدیغی ایچون (وطیر فی الهواء) ودخی هواده اوچان قوشك بیعی فاسد اولدی * زیرا هواده اوچان قوش قبضدن اول مملوك دکلدر پس فساد بطلان معناسنه اولور وقوشك هواده اوچمسی اخذ و تملك ایتدکدنصکره (لا یرجع) رجوع اتمز قوش اولورسه تسلیمنه قادر اولنمیان قوش اولور ومصنفك لا یرجع قوانه باعث زیلعینك چقان قوش هواده اوچوب رجوع اتمزسه بیعی جائز اولمز واما چقان قوشك بادیه ك قتنده یاوریسی اولوب اول یاوریسندن اوچوب بعدینه یاوریسنه رجوع ایدر قوش اولورسه انك بیعی جائز اولدی وکوکرجنك چقان عددی بلنسیدی وتسلیمی ممکن ایسه انك بیعی جائزدر * زیرا تسلیمنه قادر اولنان قوشدر (والحمل) ودخی ذکر اولنان کبی حملك بیعی فاسد اولدی نتاجك بیعی باطل وحملك بیعی فاسد اولدی * زیرا اولك معدوم اولمسی مقطوع بهدر وثانینك معدوم اولمسی مشکوك فیهدر (وامة الا حملها) وذکر اولنان کبی جاریه بیع ایدوب الا حملنی بیع اتمك دخی بیع فاسددر تقریر اولنان شیء ایچونکه تحقیقا عقد ایله افراری صحیح اولمیان شیئك عقددن استثناسیده صحیح اولمز وحمل دخی کذلك بویله در * زیرا حمل حیوانك اطرافی منزله سنده در حملك جاریه به خلقت جهتیله اتصالی ایچون واصلك بیعی اول حمله متناول اولور پس استثنا خلاف موجب اوزره اولور ایدی صحیح اولمیوب پس شرط فاسد اولدی وبیع اول شرط فاسد ایله فاسد اولدی (وبیع لبن فی ضرع) وقیونك ممه سنده اولان سودك دخی بیعی فاسد اولدی خطر ایچون اول سودك انتفاخ اولمسی احتمالی ایچون (ولؤلؤ فی صدف) وصدفده اولان اینجونك دخی بیعی فاسد اولدی خطر ایچون (وصوف علی ظهر غنم) وقیونك صرتنده اولان یوکنك بیعی دخی فاسد اولدی * زیرا رسول علیه الصلاة والسلام اندن نهی ایلدی (وجذع فی سقف وذراع من ثوب) وچقن سقفده اولان مرتکی بیع اینسیدی وثوبده اولان ذراعی بیع اینسیدی یعنی بر ثوبکه انی تبعیض اتمك ضرر ویره کوملك کبی کرباس دکل پس بیع جائز اولمز اکر اولا قطعی ذکر اینسیدی * زیرا انك تسلیمی ممکن اولمز الا عقد ایجاب ایلمز ضرر ایله ممکن اولور و بونك مثللی لازم اولمز پس رجوع حاصل اولور ومنازعه متحقق اولور تبعیضی ضرر اتمین ونك خلافی اوزره در

كومش سبيكه سندن اون درهمك و ارباسندن بر ذراعنك بيعى كبى پس بونك بيعى جائزدر مانع منفى اولمغله وبو تقدير اوزره تحقيقا بو ضرر مرضى به در دنلانشی مندفع ولدى پس لا بقا لان مفسد اولمامقدر واكر رنك معين اولمسه ضررك لازم كلمسى ايچون جائز اولمز ودخى جهالت ايچون انجلين جائز اولمز واكر بايع كرباسدن ذراعى قطع ايلسه ياخود مرتكى قوپارسه مشترى بيعى فسخ ايتمزدن اول بيع صحيحا عود ايدر قبل الحظر مفسدك زائل اولمسيله (وضربة القانص) ودخى صيادك ضربتك بيعى فاسد اولور اولكه بالق آوجيسنك بركره مايه ضرب ايدوب چيقه جق بالغى بيع ايتمكدر بو بيع فاسددر * زيرا مجهولدر (والمزابنة) اولكه اوچ نقطه او ثابله ثمرك خرما غاجنك اوزرنده بيعى فاسد اولدى قطع اولنمش خرما ايله ثمر ايكى نقطه لو ثابله در اول خرمانك تقدير بوندن كيلى كبى اندن منهى اولنديغى ايچون ودخى ربا شبهه سى اولديغى ايچون (والملامسة والمنابذة والقاء الحجر) پس بونلر بيعلردر كه زمان جاهليتده اولوردى ايكى رجل بر بريله بر سلعه يعنى بر قماش اوزرنده بازار لشمق ايله پس چن مشترى اول قماشه يابشيدى ياخود متاعى بايع مشترى اوزره القا ايتسيدى ياخود مشترى اول متاع اوزره بر طاش بحجر قوسيدى بيع لازم كلوردى مالك كرك راضى اولسون كرك اولمسون اولكى ملامسه ايكنجى منابذه اوچنجى القاء حجردر حال بوكه رسول عليه الصلاة والسلام ايكى اولكيدن نهى ايلدى وثالث انلره الحاق اولندى نصك دلالتى ايچون (و ...) ودخى قصر ايله كلاء نبادن ارضك حاصل ايتديكى شيئدر بونك بيعى دخى فاسد اولدى (كذا اجارته) كذلك كلاءك اجاره سيده فاسد اولدى بيعى كبى اما بيعنك فسادى بايعك مملوكى اولمامق اوزره حديث وارد اولديغى ايچوندر * زيرا كلاء مجرد بايعك ارضنده بتمكله اندن شركة ناس منقطع اولمز وانكچون مملوك اولمز پس ايمدى اصل اباحت اوزره باقى قالور مادام كه احراز بولنميه رسول عليه الصلاة والسلام (الناس شركاء فى ثلاث فى الماء والكلاء والنار) بيوردى واما اجاره سنك فسادى پس عينك استهلاكى اوزره وارد اولديغى حالبوكه محل اجاره منافعدر اعيان دكلدر وبو بابجى بى ودابه بى استيجار ده بويه وسود لازم كلمز زيرا عين بونده اجاره يه مستحق اولان عملك اقامتى ايچوندر وانده حيله اولدر كه ارضدن بر موضعى استيجار ايتمكدر اندن فسطاط ضرب ايتمك ايچون ياخود قيونه اغل ايتمك ايچون پس اجاره صحيح اولور وصاحب رعى ايچون اغل ايله انتفاع مباح اولور پس ايكيسنكده مقصودى حاصل اولور كافيده بويله ذكر اولندى (والنحل) وآرينك بيعى دخى فاسددر زيرا آرينك بيعى امام اعظم وابى يوسف قتنده فاسددر وامام محمد قتنده چن محرز اولسيدى صحيحدر زيرا آرى حيواندر حقيقة وشرعا منتفع به حيواندر واكرچه بغل وحمار كبى اكل اولنمزسه ده وامام اعظمله ابى يوسفك علتى تحقيقا آرى هوامندر پس بيعى جائز اولمز زنبورلر كبى وانتفاع آريله دكلدر بلكه آريدن چيقان شيئله در پس اندن عسل چيقمزدن اول منتفع به دكلدر (الا مع كوارات فيها عسل) الا مكر كه ايچنده عسلى اولان قوانلرى ايله بيله اوله پس بو تقديرجه بيعى جائز اولور اول قوانلره تبعيت ايله * قدورى بونى شرحنده ذكر ايلدى وامام كرخى قوانلرى ايله بيله ده جائز اولمز قوانسز جائز اولمديغى كبى * زيرا شيئك غيرى يه تبعا بيعده داخل اولمسى چن اول شيئ غيرك حقوقندن اولورسه در شرب وطريق كبى آرى ايسه عسلك حقوقندن دكلدر كافيده بويله ذكر اولندى (ودود القز وبيضه) وايپك قوردينك ويمورطه سنك بيعى دخى فاسد اولدى پس تحقيقا ايكيسنكده بيعى امام اعظم قتنده ابى يوسف ايله بيله قوردند وامام محمد ايله بيله يمورطه سنده جائز اولمز * زيرا ايپك قوردى هوامندر وبعض ديديكه قورد ده دخى امام محمد امام اعظمله بيله در وامام اعظمك علتى تحقيقا ايپك قوردى هوامندر ويمورطه سى منتفع به دكلدر پس خنافس ووزغانه وانلرك يمورطه سنه مشابه اولدى وامام محمدك علتى اولدر كه تحقيقا ايپك قوردى منتفع بهدر ويمورطه سيده كذلك مالدر منتفع بهدر پس حمارك سيپى سى وفرسك طايى كبى اولدى زيرا ناس انكله تعامل ايدرلر پس اكا ضرورت مس ايدوب صنعت ايشلك كبى اولدى (وبه يفتى) وبونكله افتا اولندى كافيده بويله ذكر اولندى (والابق) ودخى قاچقين قولك بيعى فاسد اولدى رسول عليه الصلاة والسلام نهى ايتديكى ايچون ودخى تسليمنه قادر اولمنك غيرى اولديغى ايچون (الا ممن يزعم انه عنده) الا مكر كه شول كمسنه يه بيع ايده كه اول كمسنه آبق كنده و قتنده زعم ايليه * زيرا منهى عنه اولان آبق مطلق آنقدر اولكه متعاقدينك حقنده آبق اوله قدر بو ايسه مشترى حقنده آبق دكلدر

پس اكر مشتری دیسه كه آبق فلانك قتنده در بكا بیع ایله جائز اولمدی زیرا متعاقدین حقنده آبقدر واكر آبق بیع ایلدكدنصكره ابافدن عود ایلسیدی عقد تمام اولمز بعض تمام اولور دیدی (ولبن امرأة) ومرأه نك سودینی بیع فاسد اولدی اول مرأه كرك حره اولسون وكرك جاریه اولسون * زیرا مرأه نك سودی آدمینك جزئیدر آدمی ایسه جمیع اجزاسیله مكرمدر بیعله ابتذالدن مصوندر * وابی یوسفدن نقل اولندیكه تحقیقا ابی یوسف جاریه نك سودینك بیعنی تجویز ایلدی * زیرا جاریه نك نفسی اوزره عقدك ایرادی جائز اولور كذلك اجزاسی اوزره ده جائز اولور * بزدیرزكه جاریه نك نفسی رق ایچون محلدر رقك ضدی اولان محل قوة رقك اختصاصی ایچون واول محل قوة حیدر سودده ایسه حیات یوقدر (فی وعاء) اول مرأه نك سودی وعاده اولدیغی حالده ووعاء كرك قدح اولسون كرك قدحك غیری اولسون بو وعاء قیدینه باعث كچن شیئ دفع ایچوندر كه تحقیقا مرأه نك سودینك بیعی سائر حیوانات سودلری كبی ضرعده اولدیغی حالده جائز اولوب وعاده اولدیغی حالده جائز اولمق توهم اولنمیه (وشعر الخنزیر) ودخی خنزیرك قیلنك بیعی فاسد اولدی * زیرا شعر خنزیرك عینی نجسدر بیعی جائز اولمز (وجاز الانتفاع به للخرز) وشعر خنزیرایله انتفاع جائز اولدی ادیك دیكمك ایچون وانك امثالی ضرورت ایچون * زیرا باشمقجیلر واسكیجیلر مسلرك وادیكلرك دیكمسنده اكا محتاج اولورلر * زیرا انك دیكمسی حاصل اولمز الا انكله اولور وشراسنده ضرورت یوقدر مباح الاصل بولندیغی ایچون واكر شعر خنزیر برماء قلیله واقع اولسیدی اول مائی افساد ایدر ابی یوسف قتنده افساد ایتمز * زیرا انكله انتفاعك مطلق اولمسی اول مائك طهارتنه دلیلدر وابی یوسفك علتی تحقیقا الطلاق ضرورت ایچوندر پس ضرورت ظاهر اولمز الا حالة استعمالده اولور وشعر خنزیرك حالة وقوعی حالة استعمالنه مغایردر (وشعر الانسان مبتذلا) وانسانك قیلنك دخی بیعی فاسد اولدی * زیرا آدمی مكرمدر ابتذال قبول ایتمز پس آدمینك اجزاسندن برشیئ حقیر ومهان ومبتذل اولمق جائز اولمز (كذا لا یجوز الانتفاع به) یعنی انسان قیلنك بیعی جائز اولمدیغی كبی انكله انتفاع ایتمك دخی جائز اولمز (وجلد المیتة قبل الدبغ) دباغت اولنمدن میته نك دریسنك بیعی دخی فاسد اولدی * زیرا منتفع به دكلدر رسول علیه الصلوة والسلامك (لا تنتفعوا من المیتة باهاب) قول شریفی ایچون یعنی سز میته نك دریسندن انتفاع ایلمك اولیكه اندن دباغت اولنمیان خام دریدر (ویباع وینتفع به بعده) ودباغت اولندقدنصكره بیع اولنور وانتفاع دخی اولنور زیرا اول خام دری دباغتله طاهر اولور (كعظم المیتة وعصبها وصوفها ووبرها وقرنها) میته نك دیشی وسكری ویوكی وتیفتكی وبوینوزی كبی پس بونلردن هر بری بیع اولنور وانكله انتفاع اولنور اصل خلقتیله طاهر اولوب انلره حیات حلول ایلدیكی ایچون نتكیم كتاب طهارتنده مرور ایتدی (والفیل كالسبع) وفیل سبع كبیدر حتی كوكنك بیعی وانكله انتفاع جائز اولور وامام محمد قتنده نجس العیندر (وبیع زیت علی ان یوزن بظرفه ویطرح عنه بكل ظرف كذا رطلا) ودخی ظرفیله وزن اولنوب واندن هر ظرفك مقابله سنده شوقدر رطل طرح اولنمق اوزره زیتك بیعی دخی فاسد اولدی (بخلاف شرط طرح وزن الظرف) وظرفك وزنی طرح اولنمق شرطیله بیع اولنورسه بیع صحیح اولور * زیرا شرط اول عقد اقتضا ایتمز وشرط ثانی عقد اقتضا ایدر وبو واقعدر كه * زیرا عقدك مقتضاسی ظرفك وزنی زیتدن چیقمقدر پس چقان شوقدر رطل طرح اولنسیدی ظرفدن اكثر اولمغه محتمل یاخود ظرفدن اقل اولمغه محتمل اولور الا چقان وزن زیت شوقدر رطل اولدیغی بیلنسیدی پس بوتقدیرجه بیع جائز اولور * زیرا مقتضای عقددر (اختلفا فی الزق) بایعله مشتری طولمده اختلاف ایتسه لردی یعنی بركسنه طولمایله یاغ اشترا ایدوب طولمی بایعه رد ایتدكده مشتری وزن ایدوب اول طولم اون رطل كلسیدی وبایع طولم غیر طولمدر واول ظرف بش رطلدر دیسیدی (فالقول للمشتری) قول مشترینكدر * زیرا بو اختلاف یاقبض اولنان طولمك تعیننده اعتبار اولنور یاخود یاغك مقدارنده اعتبار اولنور پس اكر اول اعتبار اولنورسه مشتری قابضدر پس قول قابضك قولیدر ضامن اولدیغی حالده غاصب كبی اولور یاخود امین اولدیغی حالده مودع كبی اولور واكر ثانی اعتبار اولنورسه پس بو اختلاف حقیقتده یاغده اختلافدر قول مشترینك اولور * زیرا مشتری زیاده یی انكار ایدر وقول ایسه یمینیله بیله منكركدر (وشراء ما باع بالاقل) بو بیع عرض قولی اوزره عطفدر یعنی بایع بیع ایلدیكی شیئ بیع ایلدیكی

ثمندن اقل ایله اشترا ایلمك فاسد اولدی (قبل النقد) ثمن اولك نقدندن اول بونك صورتی اولدر که برکمسنه
برجاریه‌یی بیك اقچه‌یه حالة یاخود وره‌سیه اشترا ایدوب وجاریه‌یی قبض ایتدکدنصکره بنه بایعه بشیوز
اقچه‌یه ثمن اولی نقد ایتمزدن اول بیع ایتسیدی بیع ثانی فاسد اولدی وامام شافعی جائز اولوردیدی* زیرا جاریه‌ده
ملك قبضله تمام اولدی پس بایعه بیعله غیره بیع برابر اولدی دیدی نتکیم اکر ثمن اولك مثلی ایله بیع ایتسیدی
یاخود زیاده بیع ایتسیدی یاخود متاعله بیع ایتسیدی انك کبی اولدی و بزم ایچون علت اولدر که تحقیقا
ثمن بایعك ضمانته داخل اولمدی پس فچان بایعه مبیع واصل اولسیدی ومقاصه واقعه اولسیدی انکچون
بشیوز اقچه بلاعوض باقی قالور بوایسه ربادر پس جائز اولمز متاعله بیع ایلسیدی بونك خلافی اوزره‌در که
زیرا فضل اولمز الا مجانسه‌ده ظاهر اولور (بخلاف ماضم الیه وبیع المجموع بالثمن الاول قبل نقده) شول
شیء بونك خلافی اوزره‌در که جاریه‌یی متاعه ضم ایدوب ثمن نقدندن اول مجموعنی ثمن اول ایله بیع ایتسیدی
بونك صورتی اولدر که مشتری بشیوز اقچه‌یه برجاریه اشترا ایتدی اندنصکره اکا برجاریهٔ اخری ضم ایدوب
بایعه بشیوز اقچه‌یه بیع ایتدی ثمن اولك نقدندن اول پس بو بیع بایعدن اشترا ایتدیکی جاریه‌ده فاسددر
و بایعدن اشترا ایتمدیکی جاریه‌ده صحیحدر* زیرا ثمنك بعضی اندن اشترا ایتمدیکی جاریه مقابله‌سنده قیلمقدن
لابددر پس بایع اول جاریهٔ اخرایه بیع ایلدیکندن اقل ایله مشتری اولور بوایسه فاسددر حالبوکه بو معنی
جاریهٔ اخرانك صاحبه‌سنده بولنمدی وفسادی مشیع اولمز* زیرا فساد ربا شبهه‌سی اعتباریله‌در پس اکر
اکا ضم اولنان جاریه‌یه اعتبار اولنسه شبهه‌نك شبهه‌سی اعتباری اولور بوایسه معتبر دکلدر (صح بیع
الطریق حد) طریقك تحدید اولنمغله بیعی صحیح اولدی یعنی طول وعرضی بیان اولنمغله (اولا) یاخود
تحدید اولنمدین اما اولك بیعی صحیح اولمسی ظاهردر واما تحدید اولنمدین بیعی صحیح اولمسی انکچوندر که فچان
طول وعرضی بیان اولنمسه دارك باب عظمانك عرضیله تقدیر اولنور نهایه‌ده بویله ذکر اولندی
وایکی تقدیر اوزره عین معلوم اولور ایدی بیعی صحیح اولور (وهبته) وطریقك هبه‌سی دخی صحیح اولور
تاتارخانیه‌ده بویله ذکر اولندیکه طریق اوچدر بریسی طریق اعظمه اولاشاندر و بریسی ایلروسی نافذ دکل
سکه‌یه اولاشاندر وبریسی دخی انسانك ملکنده طریق خاصدر پس انسانك ملکنده اولان طریق خاص آنی ذکر
ایتمکسزین بیعه داخل اولمز یانص جهتیله یاخود حقوق ذکری ایله یاخود مرافق ذکری ایله داخل اولمز
وایکی طریق اخیرلر بیعه ذکر ایتمکسزین داخل اولورلر (لابیع مسیل الماء وهبته) سیل جریان ایدن
موضعك بیعی وهبه‌سی صحیح اولمز* زیرا مجهولدر زیرا اول موضعه مادن نه مقداری شاغل اولور ادرا
اولنمز (وصح بیع حق المرور تبعا بالاجماع وحده فی روایة) وارضه تبعیتله حق مرورك بیعی صحیح اولدی
بالاجماع وارضه تبعیتسز یالکز صحیح اولدی برروایتده اولکه ابن سماعه‌نك روایتیدر وزیاداتك روایتنده جائز
اولمز وفقیه ابو اللیث بونی حقوقدن برحق اولمغله تصحیح ایلدی وحقوقك بالانفراد بیعی ایسه جائز اولمز (والشرب
کذلك) وکذلك حق شربك بیعی دخی ارضه تبعیتله بیعی صحیح اولدی و یالکز بیعی دخی برروایتده صحیح
اولدی اولکه مشایخ بلخك اختیار ایلدکاری روایتدر* زیرا حق شرب مادن نصیبدر وروایت اخراده صحیح
اولمدی اولکه مشایخ بخارانك اختیارلریدر جهالت ایچون صحیح اولمز دیدیلر (لابیع حق التسییل وهبته) حق
تسییلك بیعی وهبه‌سی صحیح اولمدی* زیرا حق تسییل اکر سطح اوزرنده اولورسه حق تعلی اولور وتحقیق حق
تعلینك بیعی باطل اولدیغی مرور ایتدی واکر حق تسییل ارض اولورسه مجهول اولور محلنك مجهول اولمسیله
وایکی روایتك بری اوزره حق مرور بینیله حق تعلی بیننده فرقك وجهی اولدر که تحقیقا حق تعلی باقی قالمز
برعینه متعلق اولور اولکه بنادر پس منافعه مشابه اولدی وحق مرورایسه باقی قالور برعینه متعلق اولور
اولکه ارضدر پس اعیانه مشابه اولدی (ولاالبیع الی النیروز) ونیروزه دکین بیع دخی صحیح اولمدی
نیروز نوروزدن معربدر اولکه فصل ربیعك یوم اولیدر (والمهرجان) ودخی مهرجانه دکین بیع صحیح اولمدی
اولکه فصل خریفدر وجائز اولمامغه باعث* زیرا نیروز نیروز سلطانله نیروز دهاقین بیننده ونیروز مجوس
بیننده مختلفدر کفایه‌ده بویله ذکر اولندی (والی صوم النصاری وفطر الیهود اذالم یعرفاه) ودخی صوم نصارایه
دکین وفطر یهوده دکین بیع جائز اولمدی فچان اول صوم نصاری وفطر یهودك یوم مخصوصنی متبایعان

بیلمه‌لردی جهالت ایچون جائز اولمدی واول یوم مخصوصی بیلورلرسه جائز اولدی (بخلاف فطر النصاری بعد ماشرعوا فی صومهم) نصاری صوملرینه شروعدن صکره فطرلرینه دکین بیع ذکر اولنانك خلافی اوزره درکه صحیح اولور * زیرا انك مدتی تمرتاشی ذکر ایلدیکی ایام معلومه ایله اللی کوندر (وقدوم الحاج والحصاد) ودخی حجاج کانجیه دکین ودخی حصاده دکین بیع جائز اولمدی حصاد حانك فتحیله وکسریله زرعك قطعیدر (والدیاس) ودخی حیوانانك طعامی دوکنجیه دکین (والقطاف) ودخی خرمالك واوزومك قطعنه دکین (والجزاز) ودخی قیونك ظهرندن یوکینك قطعنه دکین بیع جائز اولمدی جائز اولمسنه باعث * زیرا بونلرکاهی مقدم وکاهی مؤخر اولور (ویکفل الیها) وبوذکر اولنان اوقاته کفیل اولنور * زیرا جهالة یسیره کفالتده محتمله در وبو جهالة یسیره در صحابه رضوان الله تعالی علیهم اجمعینك بیعك جائز اولمسنی منعده وعدم منعده اختلافلری اولدیغی ایچون (وصح ان اسقط الاجل قبل حلوله) واکر حلول ایتزدن اول اجلی اسقاط ایدرسه بیع صحیح اولدی مقرر اولمزدن اول مفسدك زوالی ایچون واکر مطلقا بیع ایدوب بعده ثمنی ذکر اولنان تأجیل ایدرسه بیع صحیح اولور * زیرا بو تأجیل دینك تأجیلیدر ودبونده جهالت محتمله در (وبشرط لایقتضیه العقد وفیه نفع لاحدهما) الی النیروز قولی اوزره عطفدر یعنی عقد اقتضا ایلمز شرطله یعنی نفس بیعله عقد ایجاب ایلمین شرطله دخی بیع صحیح اولمز حالبوکه انده متعاقدینك ایکیسندن برینه نفع اوله (اوللمبیع یستحقه) یاخود انده مبیع ایچون مبیعك مستحق اولدیغی برنفع اوله یعنی مبیع برحق ثابت اوله مبیع آدمی اولمغله مثلا برعبدی مشتری ملکندن اخراج ایلمك شرطیله بیع ایتمك کبی یاخود برجاریه‌یی ولد کتور تمك شرطیله یاخود مکاتب ویامدبر ایلمك شرطیله بیع ایتمك کبی پس بونلرك هربری بیعی افساد ایدر وبوذکر اولنان شرطلر ایله بیعك فاسد اولمسنه باعث اولدر که * زیرا متعاقدین مبیع ایله ثمن بیننده مقابله قصد ایلسه‌لر شرط عوضدن خالی قالور وانده بیع شرطله واجب اولور پس عقد معاوضه ایله عوضدن خالیه مستحقه اولان زیاده ربا اولور وهر عقد که انده ربا شرط اوله اول عقد فاسد اولور (کشرط ان یقطعه البایع ویخیطه قباء) مثالی بایع ثوبی کسدیروب ودیکدیروب قفتان ایلمك شرطیله بیع ایتمك کبی پس بو عقد اقتضا ایتمز برشرطدر وبو متعاقدینك ایکیسندن برینه نفع واردر (او یحذوه نعلا) یاخود مبیعی اولکه قایشدر نعل دوزمك شرطیله بیع کبی (اوان یشترکها) یاخود نعلی شراکلمك شرطیله بیع کبی یعنی نعل اوزرینه شراك وضع ایلمك شرطیله اولکه نعلك شراکی یعنی ناصمه سیدر که ایاغك اوزرینه کلور مغرب اللغه ده بویله ذکر ایتدی (وصح فی النعل استحسانا) ونعلده بیع استحسانا صحیح اولدی انده ناسك تعاملی اولدیغی ایچون پس ثوبك بویاسی کبی اولدی (اوان یستخدمه شهرا) یاخود بایع مبیعی برآی استخدام ایتمك شرطیله بیع ایتمك کبی واول مبیع عبددر بوعقد اقتضا ایلمین شرطك نظیریدر که بونده بایع ایچون نفع واردر وبرآی دیمسنه باعث مرور ایدن شی ایچونکه تحقیقا خیار قچان اوچ کون اولسیدی انده خدمت ایتدرمك شرطی جائز اولوردی (او یدبره او یکاتبه او یستولدها اولا یخرج القن عن ملکه) یاخود مشتری مبیعی مدبر ایلمك ویا مکاتب ویا ولد کتورتمك یاخود عبد اولسون وکرك جاریه اولسون ملکندن اخراج ایلمك شرطیله بیع بو مثال عقد اقتضا ایلیوب وانده مبیع ایچون نفع اولدیغنه مثالدر که مبیع اول نفعه مستحق اولور * زیرا قنه ناسك بدلرنده متداول اولمامسی خوش کلور پس عوضدن خالیه زیاده بولنور ایمدی بیع فاسد اولور * ومصنف اصل مذکور اوزره (فصح بشرط یقتضیه العقد کشرط الملك للمشتری اولا یقتضیه ولانفع فیه لاحد کشرط ان لایبیع الدابة) فولیله تفریع ایلدی پس بیع عقد اقتضا ایدن شرطله صحیح اولدی مبیع مشترینك ملکی اولمق شرطیله بیع ایتمك کبی یاخود عقد اقتضا ایتیوب وانده براحد ایچون نفع اولمامق شرطیله بیع کبی مثالی بیع ایلدیکی دابه‌یی مشتری بیع ایلمك شرطیله بیع ایتمك * زیرا دابه نفعه اهل دکلدر (جاز امر المسلم ذمیا ببیع خمر او خنزیر وشرائهما وامر المحرم غیره ببیع صیده) مسلمك ذمی‌یه خمرك وخنزیرك بیعی ایله وشرالریله امر ایتمسی جائز اولدی واحرامده اولان کندونك غیری کمسنه‌یه کندو صیدینك بیعی ایله امر ایلمسی جائز اولدی واما مین جائز اولمز دیدیلر * زیرا موکل بنفسه بیعه ولی اولمز پس غیری ولی ایده‌مز مسلمك برمجوسی‌یی برمجوسیه تزویج ایچون وکیل ایتمسی جائز اولمدیغی کبی ودخی وکیل ایچون ثابت اولان شی موکله منتقل اولوب کانه بنفسه مباشرتی

كبی اولدیغی ایچون وامام اعظمك علتی اولدر كه تحقیقا بوبابده معتبراولان ایكی اهلیتدر بری و كیلك اهلیتیدر كه امراولدیغی شیئده تصرفك اهلیتیدر و بو تصرفده نصرانی ایچون اهلیت واردر وایكی اهلیتك بری دخی موكلك اهلیتیدر اولكه موكل ایچون حكمك ثبوتنك اهلیتیدر و موكل ایچون بواهلیت واردر عقد ایچون حكم یوندن ملزوملك لازمدن منفك اولمسی لازم كلمسون ایچون یعنی عقد ثبوت حكمدن منفك اولمسون ایچون * كورلمزمیكه مسلم ایچون بطریق الارث ملك خمرك ثبوتنك صحتی نچان نصرانی اولان مورثی مسلم اولوب فوت اولدقده خمر وخنزیری ترك ایتمسیدی وذكر اولنان كبی مسلمك عبد مأذون نصرانیسی نچان خمر وخنزیر اشترا ایتمسیدی اول خمرده ملك مولای مسلمی ایچون اتفاقا ثابت اولدی و نچان ایكی اهلیت ثابت اواسیدی عقد اسلام سببیله ممتنع اولمز * زیرا اسلام جالبدر سالب دكلدر بوندن نصكره موكل به اكر خمر ایسه انی سركه ایدر واكر خنزیر ایسه سیب قیلر یعنی كافره بغشلر یاخود بیانه صالبویرر و تحقیق فقهابو وكالت اشد كراهتله مكروهدر دیدیلر (وحكمه ان المشتری اذا قبض المبیع برضی بایعه صریحا او دلالة ملكه) وبیع فاسدك حكمی تحقیقا مشتری نچان مبیعی بایعك صریحا و یادلالة رضاسیله بایعك حضورنده مجلس عقدده قبض ایتمسیدی وبایع اول قبضی نهی ایتمسیدی اول مبیعه مالك اولور وامام شافعی مالك اولمز اكرچه كیم مشتری اول مبیعی قبض ایلدی ایسه ده * زیرا حرامدر نعمت ملكه نائل اولمز دیدی ودخی نهی مشروعیت ایچون نسخدر نهیله مشروعیتك بیننده منافات اجلیچون وبو اجلدن قبل القبض ملكی افاده ایلمز ومبیعی میته ایله بیع ایلمش كبی اولدی یاخود خمری دراهمله بیع ایلمش كبی اولدی وبزم ایچون علت اولدر كه تحقیقا بیعك ركنی اهلندن صادر اولدی ومحلنده واقع اولدی پس بیعك منعقد اولمسیله قول واجب اولدی واهلیتده ومحلیتده وركنده شك یوقدر كه مالی مال الله مبادله دربو ایسه حاصلدر وافعال شرعیه دن نهی شرعیتك تقررنی اقتضا ایدر * زیرا نهی منهی عنهك تصورنی اقتضا ایدر و تصور اولنمیان شیئدن نهی لغودر و بونك تحقیقی مرآة الاصولده بنم ذكرایلدیكیم شیئدر كه تحقیقا امر ونهیك مداری مقدوریتدر پس افعال حسیه دن نهی اول افعالك حساً مقدوره اولمقی اقتضا ایدر وامور عقلیه دن نهی عقلا مقدوره اولمق اقتضا ایدر وافعال شرعیه دن نهی شرعا مقدوره اولمق اقتضا ایدر والا عبث محض اولور * زیرا اوچق امور حسیه دندر پس قچان برشخص ایچون اوچه دیسیدك هرایشیدن كمسنه انی انكار ایدر اوچمغه قدرت منتفی اولدیغی ایچون وكذلك قچان اعمی ایچون كورمز دیسیدك ذكر اولنان كبیدر و بیع افعال شرعیه دندر پس قچان بیعدن نهی اولنسه شرعا مقدور اولمق واجب اولور و بوبزم علمامزك فعل شرعیدن نهی مشروعیتنی اصلی ایله اقتضا ایدر وغیر مشروعیتنی وصفیله اقتضا ایدر دیدكلرینك معناسیدر پس اول یعنی مشروعیتی اصلی ایله اقتضا ایدن شرعا مقدوریته ناظردر وثانی وصفیله اقتضا ایدن نهیه ناظردر پس نفس بیع مشروعدر و مشتری نعمت ملكه بونكله نائل اولور حرمت دكلدر الا امر عارض ایچوندر وقبل القبض ملكك ثابت اولمامسی متصل اولان فسادك مقرر اولمسندن حذر ایچوندر * زیرا فسادك استرداد ایله دفعی واجبدر پس مطالبه دن امتناعله دفع اولنور * زیرا دفع رفعدن اسهلدر ومیته مال دكلدر پس ركن منعدم اولدی واكر خمر مكیلات وموزونات كبی ثمن اولورسه پس انك وجهی مرور ایتدی (ولزمه مثله حقیقة) یعنی اكر مقبوض مشتری یدنده هلاك اولورسه حقیقة مثلی مشتری یه لازم كلور وحقیقة مثلی صورة ومعنا كامماثل اولان شیئدر اكر هلاك اولان شیء مثلی ایسه (او معنی فقط) یاخود یالكز معنی مثلی لازم كلور اولكه قیمتیدر اكر هلاك اولان شیء قیمتی ایسه * زیرا غصب كبی قبض ایله مضموندر وقیمت یوم قبضده اعتبار اولنور اكرچه كیم مشترینك یدنده قیمتی زیاده اولوب اتلاف ایتدی ایسه ده * زیرا ضماننه قبضله داخل اولدی مغصوب كبی تغییر اولنمز كافیده بویله ذكر اولندی (وعلی كل منهما فسخه قبل القبض) ومتبایعینك هر برینك اوزرینه قبل القبض فسادی رفع ایچون بیعك فسخی واجب اولور مصنفك لاملی لكل منهما دیمدیكنه باعث فسخك واجب اولدیغنه اشارت ایچوندر ولام جواز افاده ایدر (وكذا بعده مادام فی ید المشتری) وكذلك قبضدن نصكره ده فسخی واجب اولور مادامكه مبیع مشترینك یدنده اوله مصنف فساد نفس عقدده اوله دیمدی مثالی بردرهمی ایكی درهمه بیع ایتمك كبی ودخی شرط انكچون اولان كمسنه ایچون فسخ واردر اكر شرط

زائد ایله اولورسه صدر الشریعه نك ذخیره دن وصاحب خلاصه نك تجریدندن نقل ایلدیکی شیٔ ایچونکه
تحقیقا شرط زائد امام محمدك قولیدر واما امام اعظم له ابو یوسف قتنده عاقدینك ایکیسندن بری ایچون حق
فسخ واردر * زیرا فسخ حق شرعدر عاقدینك بری ایچون دکلدر پس عاقدین عقده راضیلردر (فان باعه)
پس اکر مشتری شراء فاسد ایله قبض ایلدیکی شیٔی بیع ایلسه یدی (او وهبه وسلمه او اعتقه) یاخود هبه
ایلسه یدی وتسلیم دخی ایلسه یدی یاخود اعتاق ایلسه یدی اول مشترینك بیعی وهبه سی واعتاقی
نافذ اولور * زیرا مشتری اول مبیعده ملك تصرف ایله مالك اولدیغی ایچون انده فسخ تصور اولنمز
بیع ثانی ایله انده غیرك حقی تعلق ایتدیکی ایچون وبیع اولك فسخی حق شرع ایچون اولدی
وعبدك حقی حاجتی اوزره تقدیم اولنور (فعلیه قیمته) پس مشتریٔ اول اوزره مبیعك قیمتی لازم کلور
مروراید ن علت ایچونکه غصب کبی قبض له مضموندر وکتابت ورهن بیع کبیدر * زیرا کتابت ورهن لازملردر
پس عینك ردندن عجزی ثابت اولور ایمدی مشتری یه قیمتی لازم کلور الا بو قدر فرق وار که مکاتبك عاجز اولسیله
حق استرداده عود ایدر وحق قیمته تحویل اولمزدن اول مانع زائل اولمغله فك رهن ایله حق استرداده عود ایدر
کافیده بویلجه ذکر اولندی (ولا یشترط القضاء فی فسخ الفاسد) وفاسدك فسخنده قاضینك قضاسی شرط
قیلنمدی * زیرا شرعا واجب اولان قضایه محتاج اولمز (ولا یبطل حق الفسخ بموت احدهما) وبایع
ومشتریدن برینك موتیله حق فسخ باطل اولمز وفتوی بونکله در خلاصه ده بویله ذکر اولندی وبونده زیاده
تفصیل واردر پس مراد ایلین کسنه خلاصه یه نظر ایلسون (ولا یأخذه البایع) یعنی مبیعك بایعی بعد
الفسخ مبیعی اخذ ایلمز (حتی یرد ثمنه) حتی ثمنی مشتری یه رد ایلدکجه * زیرا مبیع ثمنك مقابلیدر پس
مبیع رهن کبی ثمن ایچون محبوس اولور (فان مات فالمشتری احق به) پس اکر بایع فوت اولسه
مشتری اول اشترا ایلدیکی شیٔه احقدر (حتی یأخذ ثمنه) حتی مبیعك ثمنی اخذ ایدنجه * زیرا مشتری
بایعك حیاتنده اوزرینه تقدم ایتدی پس کذلك وفاتندنصکره ورثه لری اوزره وغرماسی اوزره تقدم ایدر
زیرا مشتری مرتهن کبیدر پس قچان راهن فوت اولسه مرتهن وارثلری وغرماسی اوزره تقدم ایدر
بونصکره اکر ثمنك دراهمی قائمه ایسه مشتری بعینها آنی اخذ ایدر * زیرا دراهم اصح قول اوزره بیع
فاسده متعین اولور وثمنك دراهمی هلاك اولمش ایسه مثلنی اخذ ایدر * زیرا دراهم مثلیه در (طاب للبایع
ماربح فی الثمن لا للمشتری فی المبیع) بایع ایچون ثمنده ربح اولان شیٔ حلال اولدی مشتری ایچون مبیعده
حلال اولمدی * بونك صورتی اولدر که برکسنه بیع فاسد ایله برجاریه اشترا ایلدی وبایع ومشتری قبض اشدیلر
پس مشتری جاریه یی بیع ایلدی پس اکر اول جاریه ده ربح حاصل اولدیسه مشتری اول ربحی تصدق ایدر
وبایع ایچون ثمنده ربح حلال اولور هدایه ده دیدیکه فرق اولدر که تحقیقا جاریه متعین اولان شیٔلردر اول
جاریه یه عقد متعلق اولور پس ربحده خبث حاصل اولور دراهم ودنانیر عقودده متعین اولمزلر پس بعینها عقد
ثانیده متعلق اولمدی پس خبث حاصل اولمز وتصدق واجب اولمز وصدر الشریعه دیدیکه اکر سؤال
اولنورسه که مسئلهٔ سابقه ده هدایه ده ذکر اولندیکه ثمن دراهم اولوب قائمه اولدیغی حالده مشتری انك عینی
اخذ ایدر * زیرا دراهم بیع فاسده تعیین ایله متعین اولور واصح قول ده بودر * زیرا بیع فاسد غصب منزله سنده در
پس بو کلام دراهم ودنانیرك عدم تعیینندن بزم دیدیکمز شیٔه مناقض اولور دینلورسه بز دیرز که بینهما توفیق
ممکندر اول جهتدنکه تحقیقا بو عقد ایچون ایکی شبهه واردر بری غصب شبهه سیدر وبری بیع شبهه سیدر پس
قچان دراهم قائمه اولورسه غصب شبهه سی اعتبار اولنور عقد فاسدك رفعنه سعی بوندندر واکر دراهم قائمه
اولمیوب انکله برشیٔ اشترا ایتدی ایسه بیع شبهه سی اعتبار اولنور حتی بدلنه فساد سرایت ایلسون ایچون شبهه
شبهه سندن بزم ذکر ایلدیکمز شیٔ ایچون * بن دیرم که انصاف ایدیجی تأمل صاحبی اوزره خفی دکلدر که تحقیقا
ذکر اولنان شیٔ هدایه نك ایکی کلامنك بینی توفیق افاده ایلمز انجق مسئله ایچون بردلیل افاده ایدر که صدر
الشریعه اوزره وارد اولان سؤال هدایه اوزره وارد اولمز * زیرا وجه عنایه ده دینلان شیٔدر که تحقیقا
کلام صاحب هدایه روایت صحیحه اوزره مستقیم اولمز واول روایت صحیحه تحقیقا دراهم اصح قولك غیری
اوزره متعین اولمز وبومروایدن شیٔدر که تحقیقا دراهم بیع فاسدده متعین اولور * معلوم اوله که مالده خبث

ایکی نوعدر برنوعی ظاهرا ملکك عدمی ایچون خبثدر و برنوعی ملکده فساد ایچون خبثدر وخبثله مراد مال طیب اولمقدر ومال دخی کذلك ایکی نوعدر برنوعی متعین اولاندر عروض کبی یعنی متاع کبی و برنوعی متعین اولمیاندر نقود کبی پس ملکك عدمی ایچون خبث اولان ایکی نوعده تأثیر ایدر یعنی متعین اولانده واولمیانده تأثیر ایدر امانت قونلان کمسنه ودخی غاصب کبی قچان متاعده یاخود نقدده تصرف ایتسه لردی وقچان اربابح ایتسیدی امام اعظم وامام محمد قتنده تصدق ایدر ظاهرا متعین اولان شیئده یعنی متاعده عقدك مال غیره تعلق ایچون پس حقیقة خبث حاصل اولور ومتعین اولمیان شیئده شبهۀ خبث حاصل اولور عقدك متعین اولمیان شیئه یعنی دراهمه تعلق اولدیغیچون مبیعك سلامتی متعین اولمیان شیٔ ایله اولدیغی حیثیتدن اکر متعین اولمیان شیٔ مبیع اولورسه یاخود ثمن نقدر اولمق حیثیتدن اکر متعین اولمیان شیٔ ثمن اولورسه پس من وجه ملك غیر بعه وسیله اولور ایمدی اند شبهۀ خبث حاصل اولور واما فساد ملك ایچون خبث متعین اولان شیئده عمل ایدر متعین اولمیان شیئده عمل ایتمز * زیرا ملکك فسادی ملکك عدمی دکلدر پس متعین اولان شیئده حقیقة خبث انده ملك اولمیان شیئده شبهه یه منقلب اولور فساد ملکده پس معتبر اولور وخبثك شبهه سی متعین اولمیان شیئده عدم ملکده شبهه شبهه یه منقلب اولور فساد ملکده پس معتبر اولمز (کما طاب ربح مال ادعاه فقضی ثم ظهر عدمه بالتصادق) نتکیم مدعی برکمسنه دن مال ادعا ایدوب اول کمسنه اول مالی مدعی به ادا ایلدکدنصکره اول مال مدعی علیه اوزرنده اولمدیغنه بربرلرینه تصدیق ایلدکلرنده مدعینك اول مالده حاصل ایتدیکی ربحك مدعی یه طیب اولدیغی کبی * صورت مسئله اولدرکه بررجل بررجلدن مال ادعا ایتدی پس مدعی علیه اول مالی مدعی یه ادا ایلدی ومدعی اول مالده ربح حاصل ایتدکدنصکره بربرلرینی تصدیق ایتدیلرکه اول مال مدعی علیه اوزرنده دکلدر پس اول ربح مدعی به طیبدر زیرا بو مقامده خبث ملکك فسادی ایچوندر * زیرا دین اقرار ایله واجب اولدی بوندنصکره تصادقله مستحق اولدی ومستحقك بدلی مملوکدر پس متعین اولمیان شیئده عمل اولنمز (بنی فی دار شراها فاسدا او غرس لزمه قیمتهما) برکمسنه شراء فاسد ایله اشترا ایلدیکی داری بنا ایتسیدی یاخود شراء فاسد ایله اشترا ایلدیکی ارضه غرس ایتسیدی مشتری یه دار ایله ارضك قیمتلری لازم کاور واما بین بنا یقلوب دار صاحبنه رد اولنور وکذلك غرس قلع اولنوب ارض صاحبنه رد اولنور دیدیلر * زیرا شفیعك حق بایعك حقندن اضعفدر * زیرا حق شفیع قضایه و یاخود رضایه محتاجدر وتأخیر ایله باطل اولور ومیراث اولمز حق بایع بونك خلافی اوزره در وقچان اضعف برشیئله باطل اولمسیدی اقوی باطل اولمیانده اولیدر وحق شفیع بنا ایله وغرسله باطل اولمز پس حق بایع دخی انلك کبیدر وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا بنا وغرس مشتری ایچون بایع طرفندن تسلیط ایله حاصل اولدیلر وهر بونك کبی اولان شیلر ایله حق استرداد منقطع اولور مشتریدن حاصل اولان بیع کبی شفیع بونك خلافیدرکه زیرا شفیعدن تسلیط بولنمدی بو اجلدن اکر مشتری اول ولدی و یا اول ارضی آخره هبه ایلسیدی حق شفیع باطل اولمدی وکذلك اکر آخره بیع ایتسیدی پس شفیع شفعه ایله اخذ ایدر بیع ثانیده ثمنله یاخود بیع اولده قیمتله اکرچه کیم بیع فاسدده شفعه اولمزسه ده * زیرا حق بایع بو مقامده منقطع ایدی وبو اجلدن شفیعدن تسلیط اولمدیغی ایچون حق شفیع حق بایعدن اقوی اولدی بایعدن تسلیطك وجودی ایچون بوندنصکره وقتاکه مصنف بیع فاسدك بیانندن واحکامندن فارغ اولدی ایسه بیع موقوفك بیاننه واحکامنه شروع ایدوب (ووقف بیع مال الغیر) دیدی یعنی غیرك مالنی بیع غیرك اجازتنه موقوف اولدی (وبیع العبد والصبی المحجورین) ومنع اولنان عبدك وصبینك بیعلری عبدك مولاسنك اجازتنه وصبینك باباسنك یاخود وصینك اجازتنه موقوف اولدی (وبیع ماله من فاسد عقل غیر رشید) و بایع کندو مالنی عقلی فاسد اولوب رشید اولمیان کمسنه یه بیع ایتمك قاضینك اجازتی اوزره موقوف اولدی (وبیع المرهون والمستأجر وارض فی مزارعة الغیر) مرهون مرتهنك ومستأجر مستأجرك وارض مزارعك اجازتنه موقوف اولدی واکر اجاره یی فسخ ایدشسه لر بایعه مبیعی مشتری یه تسلیم لازم کاور وکذلك راهن مالی ادا ایتسیدی ومرتهن آنی ابرا ایدوب رهنی اوزرینه رد ایتسیدی بیع تمام اولور (وبیع شیٔ برقمه) وشیٔی رقمیله بیع ایتمك اکر بایع اول رقمی بیلوب ومشتری بیلمزسه توقف اولنور اکر مجلس بیعده مشتری بیلورسه اول بیع نافذ

اولوروا کر مشتری بیلزدن اول متفرق اولورلرسه اول بیع باطل اولور (وبیع المبیع من غیر المشتری) ومبیعی
مشترینك غیری به بیع موقوفدر یعنی برشیئی زیده بیع ایدوب اندنصکره بکره بیع ایتسه‌یدی بیع ثانی منعقد اولمز
حتی بیع اولده بوزشسه‌لردی بیع ثانی نافذ اولمز لکن بیع ثانی مشتری اولك اجازتنه توقف اولنور اکر مشتری
اولك قبضندنصکره بیع ایلدی ایسه واکر مشترینك قبضندن اول ایسه‌ده منقولده توقف اولنور وعقارده
توقف اولنمز عن قریب ذکر اولنه جق خلاف معروف اوزره (و بیع المرتد) ومرتدك بیعی دخی موقوفدر
امام اعظم قتنده تکیم بابنده مرور ایتدی (والبیع بما باع فلان) وفلان کمسنه بیع ایتدیکی شیئله بیع موقوفدر
بایع بیلوب مشتری بیلمزسه واکر مجلس بیعده مشتری بیلورسه صحیحدر والا باطلدر (والبیع بمثل مابیع الناس به
او بمثل مااخذ به فلان) وناس انکله بیع ایلدیکنك مثلی ایله بیع یاخود فلان کمسنه انکله اخذ ایلدیکنك
مثلی ایله بیع موقوفدر * شافی شرحنده ذکر اولندیکه تحقیقا بو بیع جائز اولمز وامام سرخسینك نسخه‌سنده
ذکر اولندیکه بو مسئله چان مشتری بیلدیکی وقتده‌در پس اکر مشتری مجلسده انی بیلورسه امام اعظمدن
انده ایکی روایت واردر (وبیع الشیٔ بقیمته) وشیئی قیمتیله بیع جهالت ایچون جائز اولمدی واکر مجلسده معین
اولورسه جائز اولور (و بیع فیه خیار المجلس) وانده خیار مجلس اولان بیع دخی موقوفدر کتاب بیوعك
اولنده مرور ایتدی (وبیع الغاصب) وغاصبك بیعی جائز اولمدی تحقیقا بو بیع مالکك اجازتنه موقوفدر
اکر غاصب مالك ایچون اقرار ایدرسه بیع تمام اولور واکر غاصب انکار ایدرسه اندن غصب اولنان کمسنه
ایچون بینه لازم کاور بینه قائم اولدقده بیع تمام اولور واکر بینه یو غیسه ومبیعی هلاك اولنجه تسلیم
ایتمدی ایسه بیع منتقض اولور (وحکمه) بیع موقوفك حکمی (انه انما یقبل الاجازة اذا کان البایع
والمشتری والمبیع قائما) تحقیقا بیع موقوفك اجازتی قبول ایتمسی چان بایع ومشتری ومبیع قائم اولد یغی
وقتده‌در ومبیعك قائم اولمسندن مراد متغیر اولمسیدر شول حیثیتله که شیٔ آخر عد اولنمیه * زیرا بایع
غیرك ثوبنی غیرك امرنسز بیع ایتسه‌یدی پس مشتری اول ثوبی بویاسیدی وثوبك صاحبی بیعه اجازت ویرسیدی
اول بیع جائز اولور واکر مشتری اول ثوبی کسوب دیکسیدی اندنصکره ثوبك صاحبی اجازت و یرسیدی جائز
اولمز * زیرا اول ثوب شیٔ آخر اولدی (کذا الثمن او عرضا) کذلك ثمنك دخی قیامی شرط قیلندی اکر ثمن متاع
اولورسه یعنی مبیعك قیامی شرط قیلندیغی کبی چان ثمن متاع اولورسه ثمنك دخی قیامی شرط قیلندی
(وصاحب المتاع ایضا) ومتاع صاحبنك دخی ذکر اولنان مبیع وثمنك قیامی شرط قیلندیغی کبی مبیع
اولان متاعك صاحبنك دخی قیامی شرط قیلندی حتی برکسنه غیرك متاعنی بیع ایتسیدی پس متاعك
صاحبی بیعه اجازت و یرمزدن اول فوت اولسیدی ووارثی اکا اجازت ویرسیدی بیع جائز اولمز
(وحکمه ان اخذ الثمن) وذکر اولنان کبی بیع موقوفك حکمی تحقیقا صاحب متاعك ثمنی اخذ ایتمسی
(او طلبه) یاخود ثمنی مشتریدن طلب ایلمسی (لیس باجازة) بیع موقوف ایچون اجازت دکلدر
(واختلف فی احسنت) صاحب متاعك بایعه ایو ایلدك دیمسنده اختلاف اولندی بعضیلر اجازتدر دیدیلر
وبعضیلر دکلدر دیدی (وقوله لااجیز رد له) وصاحب متاعك بن بو بیعه اجازت ویرم دیمسی بیع موقوف
ایچون رددر مستأجر بونك خلافی اوزره‌در * زیرا مستأجر قچان آجرك بیعنه اجازت ویرم دیسیدی
اندنصکره اجازت ویرسیدی بیع جائز اولور بو ذکر اولنانلرك جمله‌سی خلاصه‌دندر * بوندنصکره وقتا که
مصنف بیع موقوفدن واحکامندن فارغ اولدیسه بیع مکروهك بیاننه شروع ایدوب (وکره البیع عند
الاذان الاول للجمعة) جمعه‌نك اذان اولنده بیع مکروه اولدی * زیرا انده واجب اولان سعیه اخلال یعنی
ترك واردر قچان بایعله مشتری اوتورسه‌لر یاخود ایاق اوزره توقف ایلیوب مبایعه ایلسه‌لر واما قچان
یوررلرکن مبایعه ایلسه‌لر انده کراهت یوقدر (والنجش) ونجش دخی مکروه اولدی نجش ثمنده زیاده ایتمکدر
غیری راغب اولمسون ایچون حالبوکه کندو شرا مراد ایلمز رسول علیه الصلاة والسلامك (لاتناجشوا) قول
شریفی ایچون یعنی شرا مراد بکرزدکل ایکن ثمنی زیاده ایلمك دیمکدر (والسوم علی سوم غیره بعد رضاهما بثمن)
بایعله مشترینك رضالرندنصکره غیرك بازاری اوزره بازار ایتمك مکروه اولدی رسول علیه الصلاة والسلامك
(لایستام الرجل علی سوم اخیه ولا یخطب علی خطبة اخیه) قول شریفی ایچون یعنی رجل قرنداشنك بازاری

اوزره بازار ایلمك وقرنداشنك خطبه‌سی اوزره خطبه ایلمك مكروهدر دیمكدر * زیرا رسول علیه الصلاة والسلام نفی صیغه‌سیله نهی ایلدی زیرا نفی صیغه‌سیله نهی ابلغدر واماچون مشتری برشیئی بازار ایتسه‌یدی وبایع ایله مشترینك وایكیسندن بری صاحبنه میل ایلمسیدی غیری كمسنه ایچون اول شیئی بازار ایدوب اشترا ایتمكده بأس یوقدر * زیرا اول بیع بیع من یزیددر بو اجلدن مصنف (بخلاف بیع من یزید) دیدی بیع من یزیدذكر اولنانك خلافیدركه زیرا انك اشتراسی جائزدر اثرك وارد اولدیغی ایچون واول اثر بیع من یزیدده اولدیغی كبی خطبه ده نهیك محملیدر یعنی نچان مرأه‌نك قلبی خاطبه میل ایتسه‌یدی غیرك خطبه‌سی مكروه اولور واكر میل ایتمزسه مكروه اولمز (وتلقی الجلب) وذكر اولنان كبی قارشو واروب جلب ایلمك دخی مكروه اولدی یعنی اهل بلددن بعض خارج بلددن طعامدن بلده جلب اولنان شیئه قارشو واروب المق مكروه اولدی (المضر لاهل البلد) اویله قارشو وارمق كه اهل بلده مضر اوله اندن نهی اولدیغی ایچون مكروه اولدی ودخی انده حاضر اولنلر اوزره امری تضییق اولدیغی ایچون مكروه اولدی پس اكر اهل بلده مضر اولمزسه انده بأس یوقدر الا مكركه واردیغی اوزره نرخی كیزلیوب قیمتدن اقل ایله اشترا ایلیه مكروه اولور (وبیع الحاضر للبادی زمان القحط) وشهرده مقیم اولان كمسنه بدوی اولانه زمان قحطده آغر بها ایله بیع ایتمك ایچون شیئی المق مكروه اولدی وبو نچان اهل بلد زمان قحطده اولورسه‌در وبو بیع مقیمك اهل بدوه آغر بهایه رغبة بیع ایتمسیدر ایمدی بو بیع مكروه اولور * زیرا اهالی به اضرار در پس اكر زمان قحطده كل ایسه اضرار اولمدیغی ایچون بأس یوقدر * وبعض دیدیكه بومسئله‌نك صورتی بدوی طعامله شهره كلوب شهرده مقیم اولان كمسنه اكا وكیل اولوب اول طعامی بیع ایدوب ونرخی ناس اوزره آغر ایتمكدر پس بو بیع منهیدر * زیرا مقیم آنی ترك ایدوب بدوی بنفسه بیع ایدر ونرخ اوجوز اولور (والتفریق بین صغیر وذی رحم محرم منه) ودخی صغیر بینیله انك ذی رحم محرمنی تفریق ایدوب بیع ایتمك مكروه اولدی رسول علیه الصلاة والسلامك (من فرق بین والدة وولدها فرق الله بینه وبین احبته یوم القیامه) قول شریفی ایچون یعنی بركسنه والده‌یی ولدندن آیرسه حق تبارك وتعالی انی یوم قیامتده محبت ایتدیكی كمسنه‌دن تفریق ایدر دیمكدر ورسول علیه الصلاة والسلام حضرت علی كرم الله وجهه‌یه ایكی صغیر غلام هبه ایلدی اندنصكره حضرت علی كرم الله وجهه‌یه دیدیكه اول غلاملری نیلدك علی كرم الله وجهه بیوردیكه برینی بیع ایلدم رسول علیه الصلاة والسلام بیوردیكه ادرك ادرك یعنی كیرو آل كیرو آل دیمكدر وارد داردد دخی روایت اولندی یعنی ثمنی رد ایدوب بیعی اقاله ایله دیمكدر زیرا صغیر صغیر وكبیر ایله مأنوس اولدیغی ایچون مكروه اولدی وكبیر صغیر اوزره انفاق ایتدیكیچون وقرب قرابتدن نشئت ایدن شفقت اعتباریله كبیر صغیرك حوایجنه قائم اولدیغیچون پس ایكیسندن برینك بیعنده مأنوسیتی قطع ایتمك اولدی وشاننی اصلاحدن منع اولدی ایمدی بونده صغیرلر اوزره مرحمتی ترك واردر وترك مرحمت اوزره رسول علیه الصلاة والسلامك (من لم یرحم صغیرنا فلیس منا) قول شریفیله وعید وارد اولدی (بخلاف الكبیرین) ایكیسیده كبیرلر اولدقده صغیرینك خلافی اوزره‌در * زیرا بو محلده انلر اوزره ترك مرحمت یوقدر (والزوجین) وزوجین خلاف اوزره‌در * زیرا نص نكاح ایچون محرمه اولان قرابتله معلولدر حتی انده قریب اولمیان محرم رضاعا قرنداش وام كبی ومحرم اولمیان قریب عمی كبی داخل اولمز وبایعك ملكنده ایكیسنك اجتماعندن دخی لابددر حتی ایكی صغیرك بری بایعك و بری آخرك اولسه ایكیسندن برینی بیعده بأس یوقدر واكر تفریق حق مستحقله اولورسه آنی بیعده بأس یوقدر ایكیسندن برینی جنایتله دفع ایتمك كبی ودخی صغیرك مالنی استهلاك ایتمكله دین لازم كلوب بیع ایتمك كبی ودخی عیبله رد ایلمك كبی * زیرا منظور الیه انك غیریدن ضرری دفعدر بوخسه اندن ضرری دفع دكلدر (وحكمه) وبیع مكروهك حكمی (انه لا یفسد) تحقیقا بیع مكروه فاسد اولمز * زیرا نهی بیعه مجاور اولان معنی اعتباریله در یوخسه بیعك صلبنده دكلدر وشرائطنك صحتنده ده دكلدر وبونك كبی نهی فسادی ایجاب ایلمز بلكه كراهت ایجاب ایدر (ولا یجب فسخه) وبیع مكروهك فسخی دخی واجب اولمز * زیرا فسخك بیع فاسدده واجب اولمسی حرمتی دفع ایچوندر وبیع مكروهده ایسه حرمت یوقدر (وهلاك المبیع قبل القبض) ومشتری مبیعی قبض ایتمزدن اول مالك اولور مرور ایدن شیئ

ایچوندر که تحقیقا بیع فاسده ده قبل القبض ملک ثابت اولمامسی فساد مجاورک طاری اولماسندن حذر ایچوندر بوحقا مده ایسه فساد بوقدر ایمدی قبل القبض بیعه مشتری مالک اولور (ویجب الثمن لاالقیمة) وثمن واجب اولور قیمت واجب اولماز اکر قبض اولنان مبیع مشتری یدنده هلاک اولورسه * زیرا مثلک یاخود قیمتک بیع فاسدده واجب اولماسی غصب حکمنده اولدیغی ایچوندر بو ایسه اویله دکلدر والله اعلم بالصواب

﴿ باب الاقالة ﴾

بو باب اقاله بیاننده‌در اقاله لغت یوندن اسقاط ورفعدر (هی رفع البیع) وشرعا بیعی رفع ایتمکدر (وتصح بلفظین احدهما مستقبل) واقاله ایکی لفظله صحیح اولور اول ایکی لفظک بری مستقبلدر قدوری شرحنده اقاله ایکی لفظله ثابت اولور بری انکله ماضیدن تعبیر اولنور وآخرایله مستقبلدن تعبیر اولنور دیدی رجلک بکا اقاله ایله قولی کبی واول رجلک صاحبی دخی اقاله ایتدم دیر وامام محمد دیدیکه اقاله ایجاب بیع کبیدر صحیح اولماز الا ایکی لفظله اولور اول ایکی لفظله ماضیدن تعبیر اولنور رجلک اقاله ایتدم دیوب صاحبی دخی قبول ایتدم قوللری کبی وفتاواده امام محمدک قولنی اختیار ایتدی خلاصه ده بویله ذکر اولندی (ویتوقف علی قبول الآخر فی المجلس) واقاله مجلسده آخرک قبولنه متوقف اولور * تجریدده ذکر اولندیکه اقاله‌نک قبولی مجلس اوزره متوقف اولور واقاله‌نک قبولی نصا قولله مجلسده صحیح اولدیغی کبی دلالة فعل ایله قبولی دخی صحیح اولور نته‌کیم قچان بایع مبیعی مشترینک مقاله‌سی عقبنده کوزلک قطع ایتمسی کبی (وهی فسخ فیما هو من موجبات العقد) واقاله عقدک موجبلرندن اولان شیده فسخدر یعنی من غیر شرط نفس عقد ایله ثابت اولان شیده فسخدر زیلعی دیدیکه فسخ قولی متعاقدین حقنده در اطلاقی اوزره جاری دکلدر * زیرا فسخ من غیر شرط عقدک موجبلرندن اولان شیده فسخ اولور واما قچن عقدک موجباتندن اولمسه بلکه برشرط زائد واجب اولسه انده اقاله ذکر اولنان کبی متعاقدین حقنده بیع جدید اعتبار اولنور نته‌کیم برکمسنه دین مؤجل ایله یعنی مشترینک بایع اوزره ثابت دینی ایله اولدینک اجلی حلول ایتمزدن اول برعینی اشترا ایتسیدی اندنصکره بایعله مشتری اقاله ایدشسه‌لردی دین حاله عود ایدر کانه مشتری اول عینی بایعه بیع ایلدی ودخی قچان بایع ایله مشتری اقاله ایدشدکدنصکره بر رجل اول مبیع ملکی اولدیغن ادعا ایتدکده مشتری اکا شهادت ایتسه انک شهادتی قبول اولنمز کانه مشتری اول شیئی کندی بیع ایلدی اندنصکره شهادت ایتدیکه مبیع غیرکدر واکر اقاله فسخ اولسیدی اول شهادت قبول اولوردی کورلمزمیکه تحقیقا مشتری اکر مبیعی برعیبله بقضاء رد ایتسیدی و بر رجل دخی مبیعی ادعا ایدوب مشتری شهادت ایتسیدی شهادتی قبول اولنور * زیرا فسخ ایله ملک قدیمی عود ایلدی پس مشتری جهتندن اقاله اولنمش اولماز من کل وجه فسخ اولدیغی ایچون * وتحقیق مصنف فسخ اولمق اوزره فروع کثیره تفریع ایدوب اول فروعدن اولکی فرعی (وبطلت بعد ولادة المبیعة) قولیله ذکر ایلدی پس مبیعه‌نک ولادتندنصکره اقاله باطل اولور زیاده سببیله فسخ ممتنع اولدیغی ایچون واکر بیع محض اولورسه جائز اولوردی * دقه ایدیلرکه بو اقاله‌نک باطل اولماسی قبضدنصکره ولادت ایدرسه‌در واما قچن قبضدن اول ولدلسیدی امام اعظم قتنده اقاله صحیحه‌در * ومصنف ایکنجی فرعی (وصحت بمثل الثمن الاول الا ذا باع لمتولی اوالوصی شیئا باکثر من قیمته) قولیله ذکر ایلدی واقاله ثمن اولک مثلی ایله صحیح اولور الا مکر که متولی یاخود وصی قیمتندن اکثر ایله شی بیع ایتمش اوله اول وقت اقاله جائز اولماز اکرچه کیم ثمن اولک مثلی ایله بیع ایدرسه ده جانب وقفه وحق صغیره رعایت جائز اولماز (وان شرط غیر جنسه) اکرچه کیم ثمن اولک جنسنک غیری یه شرط ایتدی ایسه ده (او اکثر منه والاقل) یاخود ثمن اولدن اکثر یاخود اقله شرط ایتدی ایسه ده یعنی ثمن اولک مثلی ایله اقاله صحیح اولور اکرچه ثمن اولک مثلنک غیری یه شرط ایتدی ایسه اما اول یعنی ثمن اولدن اکثرک علتی اقاله فسخ اولدیغی ایچوندر فسخ ایسه اولماز الاثمن اول اوزره اولور واما ثانی یعنی ثمن اولدن اقلک علتی شرط فاسد اولدیغی ایچون اقاله ایسه شرط فاسد ایله فاسد اولمزعن قریب ذکری کلور (الا ذا تعیب) الا مکر مبیعک مشتری قتنده عیبی ظاهر اوله بو والاقل قولندر استثنادر پس بو تقدیرجه تحقیقا اقاله ثمن اولدن اقل ایله جائز اولور * زیرا

ثمنك نقصانى مبيعدن عيبله فايت اولانك مقابله سنده اولور * ومصنف وچنجى فرعى (ولا تفسد بالشرط)
قوليله ذكر ايلدى واقاله شرطله فاسد اولمز * زيرا بيعك شرطله فسادى ربا لازم كلمامسى ايچوندر تكيم مرور
ايتدى فسخده ايسه ربا يوقدر * ومصنف دردنجى فرعى (وجاز للبايع بيع المبيع قبل قبضه) قوليله ذكر
ايلدى وبايع مبيعى قبض ايتمزدن اول بيعى جائز اولدى يعنى قچان بايع ايله مشترى اقاله اتشوب وبيعى
مشترى رد ايلسه حتى بايع مبيعى مشترى به ثانيا بيع ايلسه جائز اولدى واكر اقاله بيع اولسيدى
فاسد اولوردى * زيرا قبل القبض بيع ايلدى واكر مشترينك غيرى به بيع ايتسيدى جائز اولمزدى * زيرا اقاله
مشترينك غيرى حقنده بيع جديددر * وبشنجى فرعى مصنف (والمكيل والموزون بلا اعادة الكيل والوزن)
قوليله ذكر ايلدى يعنى قچان مبيع اولچيلور ياخود وزن اولنور اولسه وبايع انده كيل ووزنله بيع ايليوب
اندنصكره اقاله ايدشه لردى ومبيعك كيلنى ووزننى اعاده ايلمدن مبيعى مشترى دن ايلسيدى جائز اولدى واكر
بيع اولسيدى جائز اولمدى * والتنجى فرعى مصنف (وهبة المبيع للمشترى بعد الاقالة قبل القبض) قوليله
ذكر ايلدى يعنى قچان بايع مبيعى بعد الاقاله قبضدن اول مشترى به هبه ايلسه هبه جائز اولدى واكر بيع
اولسيدى جائز اولمزدى * زيرا بيع مبيعك هبه سيله منفسخ اولور (وبيع فى حق ثالث) بيع قولى وهى فسخ قولى
اوزره عطفدر يعنى بايع ايله مشترينك ثالثى حقنده اقاله بيعدر * نهايه ده ديديكه خلاف قچان فسخ لفظ اقاله ايله ذكر
اولنان شيئده در واكر مفاسخه ياخود متاركه لفظيله ذكر اولنسيدى اتفاقا بيع قيلنمز موضوع لغوسى ايچون
اعمال بوننده ن * وتحقيق اقاله نك بيع اولمسى اوزره مصنف فروع كثيره تفريع ايدوب فرع اولى (فتسليم الشفعة
فى البيع لا ينافى اخذها فى الاقالة) قوليله ذكر ايلدى پس بيعده شفعه يى تسليم اقاله ده شفعه نك اخذينى منافى
دكلدر يعنى اكر مبيع عقار اولسه پس شفيع شفعه يى تسليم ايلسه اندنصكره اقاله ايدشه لر شفيع ايچون شفعه
ايله قضا اولنور شفيع حقنده بيع جديد اولديغيچون كانه بايع مشتريدن اشترا ايلدى * ومصنف فرع ثانى بى
(ولا يرد البايع الثانى على الاول بعيب علمه بعدها) قوليله ذكر ايلدى وبايع ثانى بايع اول اوزره عيب ايله
رد ايلمز عيبى اقاله دنصكره بيلسيدى يعنى مشترى مبيعى آخره بيع ايتسيدى اندنصكره اقاله يدشه لردى
اوندنصكره مبيعك بايع اول يدنده اولان عيبنه مطلع اولسيدى پس مشترى بايع اول اوزره رد مراد
ايتسيدى مشترى ايچون اول رد جائز اولمز * زيرا بايع اول حقنده بيعدر كانه بايع ثانى مبيعى مشترئ ثانيدن
اشترا ايلدى * ومصنف فرع ثالثى (وليس للواهب الرجوع اذا باع الموهوب له الموهوب من آخر وتقايلا) قوليله
ذكر ايلدى وواهب ايچون رجوع يوقدر قچان هبه اولنان كمسنه موهوبى آخره بيع ايلسيدى اندنصكره اقاله
ايدشه لردى واهب ايچون هبه سنده رجوع يوقدر * زيرا هبه اولنان كمسنه واهب حقنده اشترا ايدن
كمسنه دن مشترى كبيدر * ومصنف فرع رابعى (والمشترى اذا باع المبيع من آخر قبل النقد جاز للبايع شراؤه
منه بالاقل) قوليله ذكر ايلدى ودخى مشترى قچان ثمنى نقددن اول مبيعى آخره بيع ايتسيدى بايع ايچون
مشتريدن ثمندن اقل ايله اشترا ايتمك جائز اولدى يعنى قچان مشترى برشئ اشترا ايدوب اول شيئى قبض وثمنى نقد
ايتمزدن اول آخره بيع ايتسيدى اندنصره اقاله ايدشه لردى واول شئ مشترى به عود ايتسيدى پس بايع
اول ادن ثمننى نقددن اول ثمن اولدن اقل ايله اشترا ايتسيدى جائز اولدى ومبيع بايع اول حقنده مشترئ ثانيدن
شراء جديد ايله ملوك كبى اولدى * ومصنف فرع خامسى (واذا اشترى بعروض التجارة عبدا للخدمة بعد ما حال
عليها الحول ووجد به عيبا فرده بغير قضاء واسترد العروض فهلكت فى يده لم تسقط الزكاة) قوليله ذكر ايلدى
يعنى قچان مشترى تجارت متاعيله اوزرينه برسنه حلول ايتدكدنصكره خدمت ايتمك ايچون برعبد اشترا
ايتسيدى پس اول عبدده برعيب بولوب بغير رضا اول عبدى بايعه رد ايدوب واول متاعى دخى استرداد
ايتدرسيدى پس اول متاع مشترينك يدنده هلاك اولسيدى اندن زكاة ساقط اولمز * زيرا ثالث حقنده بيع
جديددر حالبوكه اول ثالث فقيردر * زيرا بغير قضا رد اقاله در (وهلاك المبيع يمنعها) ومبيعك هلاك اولمسى
اقاله يى منع ايدر (لا الثمن) ثمنك هلاكى منع ايلمز * زيرا اقاله بيعى رفعدر وانده اصل مبيعدر ثمن دكلدر بوا جلدن
قچن قبل القبض مبيع هلاك اولسه بيع باطل اولور ثمنك هلاكى بونك خلافيدر (وهلاك بعضه بقدره) ومبيعك
بعضنك هلاكى قدريله منع ايدر بعض ايچون كل ايله اعتبار بونندن واكر مقايضه ايدشه لر ايكسندن

برینك هلاك كندنصكره اقاله جائز اولور وایكیسندن برینك هلاكیله باطل اولمز * زیرا ایكیسندن هر بری من وجه مبیعدر ومن وجه ثمندر ایمدی بیع باقی اولدی والسلام

﴿ باب المرابحة والتولية والوضيعة ﴾

بو باب مرابحه وتولیه ووضیعه بیاننده‌در (الاولی بیع ماملكه) اولی یعنی مرابحه مالك اولدیغی شیئی بیعدر * مصنف رانك فتحیله مشترانك بیعی دیمدی غاصبك قتنده ضایع اولان مغصوبه غاصب قیمتنه ضامن اولدقدنصكره غاصب اول ضایعی بولدقده غاصب ایچون اول مغصوبی اكرچه كیم انده شرا یوغیسه‌ده ضامن اولدیغی اوزره مرابحه وتولیه بیعی جائز اولدیغنه متناول اولسون ایچون مالك اولدیغی شیئك بیعیدر دیدی (بمثل ماقام علیه) مالكك اوزرینه قائم اولان شیئك مثلی ایله بیعدر ومصنف اولی ایله دیمدی * زیرا مالكك مشتری اولان كمسنه‌دن اخذ ایلدیكی ثمن مشترینك ثمن اولی دكلدر بلكه ثمن اولك مثلیدر واوزرینه قائم اولان شیئك مثلی ایله بیعدر دیدی كلجك شیء ایچونكه تحقیقا مالك ایچون ثمنه اجر قصاری وبونك مثلی شیء ضم ایلك واردر واول مالك بنم اوزریمه بومقداره قائم اولدی دیر انكیچون ماقام علیه دیدی (بزیادة) مالكك اوزرینه قائم اولاندن زیاده ایله بیعدر اكرچه كیم اول زیاده بیع ایلدیكی شیئك جنسندن دكل ایسه‌ده (والثانیة بیعه به) وایكنجی یعنی تولیه مالك اولدیغی شیئی اوزرینه قائم اولان شیئله بیعدر (بدونها) مالك اولدیغی شیئدن زیاده‌سز بیعدر (والثالثة بیعه باقل منه) واوچنجی یعنی وضیعه مالكك اوزرینه قائم اولدیغندن اقل ایله بیعدر (وشرطها) وبو ذكر اولنان اوچ بیعك شرطی (شراؤه) مشتری اولك بایعدن شراسیدر یعنی مرابحه ومرابحه مثلی ایله بیع ایلدیكی شیئك شراسیدر (بمثلی) موزونات ومكیلات وعددیات متقاربه‌دن مثلی اولان شیئله شراسیدر (او مملوك من البایع الاول للمشتری) یاخود مشتری ایچون مملوك بایع اولدن مملوك اولان شیئله شراسیدر او مملوك قولی مثلی اوزره عطفدر والمشتری ده اولان لام مملوك لفظنه متعلقدر (والربح مثلی معلوم) حالبوكه ربح ایسه مثلی معلومدر یعنی تحقیقا بوذكر اولنان بیعلر صحیح اولمز الا ایله‌ك سابقا اشترا ایلدیكی مبیعك عوضی قیمتی اولورسه صحیح اولور عبد وثوب كبی * زیرا اشترا ایلدیكی مبیعك مبناسی خیانتدن وخیانت شبهه‌سندن احتراز اوزره‌در وقیمیاتده خیانتدن احتراز ممكن اولورسه خیانتك شبهه‌سندن احتراز ممكن اولمز * زیرا مشتری مرابحه‌دن مبیعی اشترا ایتمز الا ثمن اولدن مرابحك مبیعده دفع ایلدیكی شیئك قیمتی ایله اشترا ایدر * زیرا مرابحك دفع ایلدیكی شیئك عینی دفع ممكن دكلدر مشتری اكا مالك اولمدیغی جهتدن ودخی اول عینك مثلنده دفع ممكن دكلدر * زیرا غرض اول مثلك عدمیدر ایمدی بالضروره قیمت متعین اولور حالوكه اول قیمت مجهوله‌در مشتری اول قیمتی ظن وتخمین ایله بیلور پس بو تقدیرجه انده خیانت شبهه‌سی حاصل اولور الا چون مشتری اسبابدن بر سببله یعنی شرا كبی وشرا مثلی ایله بایع اولدن اول بدله مرابحة مالك اولان كمسنه اوله پس اول كمسنه دراهمدن ربح معلوم ایله یاخود مكیلدن یاخود موزون وموصوفدن بر شیئله التزام ایلدیكی وفاسی اوزره اقتداری اولدیغیچون اشترا ایلدی واماقچان اونی اون بر ربحله اشترا ایتسیدی بو اشترا جائز اولمز * زیرا رأس ماله وقیمتك بعضیله اشترا ایلدی * زیرا قیمتك بعضی ذوات الامثالدن دكلدر پس بایع اول ثمنده قیمتی ایله بایع اولور مثلا ثوب كبی وثوبك اون برجزئندن برجزایله بایع اولور واون برنجی جزء بیلنمز الا قیمتله بیلنور حالبوكه اول قیمت مجهوله‌در ایمدی جائز اولمز (وله ضم اجر القصار والصبغ) وبایع ایچون قصارك اجرتنی مبیعه ضم ایتمك جائزدر وصبغ فتحله مصدردر وكسرایله بویاق انكله اولان شیئدر وآنی دخی ضم ایتمك جائزدر (والطراز) ودخی طراز یعنی ثوبك علامتی اجرتنی ضم ایتمك جائزدر (والفتل) ودخی بوكك اجرتنی ضم ایتمك جائزدر (والحمل وطعام المبیع وكسوته) وبوكك كراسنی ومبیعك طعامنی وكسوه‌سنی ضم ایتمك جائزدر (وسوق الغنم) وقیونی سورمك خرجی (والسمسار المشروط اجره فی العقد) وعقد مبیعده سمسارك شرط اولنان اجرتنی ضم ایلمك جائزدر * زیرا سمسارك اجرتی اكر عقدده مشروطه ایسه ضم اولنور واكر مشروطه دكل ایسه اكثر مشایخ ضم اولمامغه ذاهبلردر اجرة دلال بونك خلافیدر * زیرا اجرة دلال اتفاقا مبیعه ضم اولنمز (الی ثمنه) مبیعك ثمنه ضم اولنور ثمنه ضم اولنمغه

باعث * زيرا ثمن عين مبيعه زيادة اولور بو باعق كبي و بونك مثلي كبي ياخود كونورمكده وسوقده زيادة اولور
زيرا قيمت مكانك اختلافيله مختلف اولور پس انك اجرتي رأس ماله ملحق اولور واكر مشتري كندو يديله ذكر
اولنان شيئلري ايشلرسه بوكث كبي وبونك امثالي كبي ضم اولنمز وبالجمله هر شيكه مبيعده ياخود قيمتنده زياده
اوله ضم اولنور واكر مبيعده ياخود قيمتنده زياده اولمزسه ضم اولنمز بلمي بويلجه ذكر ايلدي (لا ضم اجر الطبيب)
يعني طبيبك اجرتني ضم ايلمك بوقدر * زيرا اجر عينده وقيمتده برشي زياده ايلمز (والمعلم) ودخي معلمك اجرتني
مبيعه ضم اولنمز * زيرا معلمك بايع ايچون اجرتي مبيعك ماليتنه زياده اولمدي * زيرا تعلم مبيعده ذهني
وشغلي حاصل اولمق ايچوندر بو امرك غايتي معلمك تعليمي شرط اولمقدر بوايسه ضمده كفايت ايتمز (والدلال
والراعي ونفقة نفسه) ودخي دلالك وچوبانك اجرتلري وبايعك كندو نفسنك نفقه سي مبيعه ضم اولنمز * زيرا
بونلر مبيعده برشي زياده ايلمز مشروط اولان سمسارك اجرتي ومبيعك نفقه سي بونك خلافي اوزره در تحكيم
مرور ايتدي (وجعل الآبق وكراء بيت الحفظ) وفرار ايدن عبدك مژده سي ومبيعي حفظ ايلديكي بيتك
كراسي ضم اولنمز * زيرا بو ايكيسي برشي زياده ايلمز مبيعك كراسي بونك خلافي اوزره در * زيرا بو ضم اولنور
مبيعك قيمتنده زياده افاده سي ايچون (ويقول) وبايع حين بيعده وضمي جائز اولاني ضم ايلديكي وقتده
(قام علي بكذا) بنم اوزريمه بو مقداره قائم اولدي دير (لا اشتريته بكذا) بو مقداره اشترا ايتدم ديمز كذبدن
احترازا (خان في المرابحة) يعني قچان بايعك خيانتي مرابحه ده بينه ايله ياخود اقراري ايله ظاهر اولسيدي
مشتري امام اعظم قتنده مخير قيلنور (اخذه بثمنه) اكر مشتري ديلرسه مبيعي ثمني ايله اخذ ايدر (اورده)
ياخود رد ايدر (وفي التولية) واكر بايعك خيانتي توليه ده ظاهر اولورسه (حط) ثمندن اشاغه وارر زيرا
اكر توليه ده ثمندن اشاغه وارر سه توليت باقي قالمز زيرا ثمن اول اوزره زياده اولور پس مرابحه اولور وتصرف
بونكله متغير اولور ومرابحه ده اشاغه وارمسه حالي اوزره مرابحت باقي قالور اكرچه كيم ربح مشترينك ظن
ايلديكي شيئدن زياده ايسه ده ايدي اول عقد مرابحه باقي قالسيدي تصرف متغير اولمز ورضا فوت اولمغله خيار
دخي ثابت اولور (ولو هلك المبيع قبل الرد) واكر مشتري مرابحه ده مبيعي رد ايتمزدن اول هلاك اولسيدي ياخود
مشتري مبيعي هلاك ايتسيدي (او حدث به مانع منه) ياخود مشترييه رد ايتمكدن برمانع حادث اولسيدي
(لزمه بكل الثمن وسقط خياره) مشترييه ثمن مسمانك كلي لازم كاور ومخيرلغي دخي ساقط اولور * زيرا مجرد
اختيار در ثمندن برشيئه مقابل اولمز خيار رؤيت وخيار شرط كبي خيار عيب بونك خلافيدر * زيرا مشتري
ايچون خيار عيبدن مستحق اولان فوت اولان جزءدر وتسليمدن عجز قتنده ثمندن اول جزءه فايته مقابل اولان
شي ساقط اولور (شري ثانيا بعد بيعه بربح) بايع مبيعي ربحله بيع ايتدكدنصكره اشترا ايتسيدي (فان رابح)
يعني اكر مشتري مرابحه بيع مراد ايتسيدي (طرح عنه ما ربح) اول بيعدن اول اولان ربحك كاباسي طرح
اولنور (وان استغرق الربح الثمن) واكر ربح ثمني استغراق ايتسيدي (لم يرابح) ربحله بيع ايلمز بونك صورتي اولدركه
بركمسنه برثوبي يكرمي آقچه به اشترا ايدوب بعده مرابحه اوتوز آقچه يه اشترا ايتسيدي پس اول بايع اول ثوبي
مرابحه اون اقچه يه بيع ايدر وبر ثوب بنم اوزريمه اون اقچه يه قائم اولدي دير واكر يكرمي اقچه يه اشترا ايدوب مرابحه
فرق اقچه يه بيع ايتسيدي بوندنصكره اول ثوبي يكرمي قچه يه اشترا ايتسيدي اول ثوبي اصلا مرابحه بيع
ايلمز * زيرا ربح اولك عقد ثاني ايله حصولنك شبهه سي ثابته در * زيرا ربح اول عقد ثاني ايله متأكد اولدي
ربح اولك عيب اوزره وقوفله شرف زوال اوزره اولديغندن وبيع مرابحه ده شبهه احتياطا حقيقت كبيدر
شول شي بونك خلافيدر كه قچان ثالث تخلل ايتسيدي بايع اول مرابحه مشترينك مشترييسندن اشترا
ايتمكله * زيرا تأكيد غيري ايله حاصل اولدي (يرابح سيد شري من مأذونه المحيط دينه برقبته) يعني ديني
رقبه سني محيط اولان عبد مأذونك سيدي اول عبددن اشترا ايلديكي شيئي مرابحه بيع ايتمك جائز اولدي
مصنف عبد مأذونك ديني رقبه سني محيط اولمغي قيده باعث * زيرا عبد اوزره دين اولمسيدي پس مولاسنه
برشي بيع ايتسيدي صحيح اولمزلق ايچون صحيح اولمزكه زيرا مولا برشي فائده بيتمز اويله شيئكه بيعدن اول اول
عبد ايچون نه ملك رقبه ونه ملك تصرف اولمدي (علي ما شري المأذون) عبد مأذونك شرا ايلديكي شي
اوزره مرابحه بيع جائز اولور * وبونك صورتي اولدركه بركمسنه نك تجارنده عبد مأذوني برثوبي اون اقچه به

اشترا ایتمشیدی واول عبد مأذونك رقبه سنی محیط دینی اولمشیدی پس اول ثوبی مولاسنه اون بش اقچه یه بیع
ایتمشیدی پس مولی اول مبیعی مرابحة اون اقچه یه بیع ایدر (کعکسه) عکسی کبی وعکسی مولی اون
اقچه یه برثوب اشترا ایدوب عبد مأذون مدیونه اون بش اقچه یه بیع ایتمشیدی اول عبد اول ثوبی مرابحة
اون اقچه یه بیع ایدر* زیرا بو عقدده اکرچه کیم نفسنده صحیح ایسه ده شبهۀ عدم واردر* زیرا عبد اول
ثوبه مالك اولدی وانك بدنده اولان شیء انك حقندن خالی اولمز ایدی مرابحه حقنده عدم اعتبار اولندی
امانت اوزره مبنی اولدیغی ایچون پس اعتبار مشتری اول ایچون باقی قالوب ایدی کانه عبد فصل اولده
مولاسی ایچون اون اقچه یه اشترا ایدوب وفصل ثانیده مولاسی ایچون اون اقچه یه بیع ایلمش اولدی (ورب
المال علی ماشراه مضاربه بالنصف اولا) ومال صاحبی نصفله مضاربینك اولا شراسی اوزره مرابحة بیع
جائز اولور (ونصف ماربح بشرائه ثانیا منه) ومضاربندن ثانیا شرا ایلدیکی شیئك ربحنك نصفی اوزره
بیع ایدر یعنی نصفله مضاربی ایله یله اون درهم اولمشیدی پس مضارب اون درهمه برثوب اشترا ایتمشیدی
وصاحب ماله اون بش درهمه بیع ایتمشیدی پس صاحب مال اول ثوبی مرابحة اون ایکی بچق درهمه بیع
ایدر* زیرا بو بیع اکرچه کیم بزم قتمزده جوازی ایچون قضا اولندی ایسه ده نقصان ربح معدوم اولمشیدی
تنکیم بو مقامده اویله در* زیرا ربح حاصل اولمز الا نقصان اجنبی یه بیع اولنسه وانده شبهۀ عدم واردر* زیرا
مضارب بیع اولده صاحب مالدن من وجه وکیلدر پس بیع ثانی ربحك نصفی حقنده عدم اعتبار اولنور (ورابح
بلا بیان بالتعیب ووطئ الثیب) مشتری مبیعی تعیبله وثیبی وطئ ایله بیان ایتمکسزین مرابحة بیع
ایتمشیدی جائز اولور یعنی برکمسنه برجاریه اشترا ایلدی ومشتری قتنده اول جاریه آفت سماویه ایله عیبلی
اولمشیدی ویاخود مشتری اول جاریۀ ثیبی وطئ ایلمشیدی ووطئ آنی نقص ایلمشیدی مشتری مرابحة اول
جاریه یی بیع ایدر واول مشتری بایعك اوزرینه اول عیبی وتصرفی بیان واجب اولمز* زیرا انك قتنده ثمن اول
اکا مقابل اولور برشیء محتبس اولمدی* زیرا اوصاف ثمنه مقابل اولمز الا نقصان اتلافله مقصود اولورسه اولور
تنکیم مرارا مرور ایتدی بو اجلدن (ولم ینقصها الوطئ) دیدی زیلعی دیدیکه بلا بیان مرابحة بیع
ایدر قولیله مراد تحقیقا مشتری آنی سالم اولدیغی حالده ثمندن شو مقدار ایله اشترا ایتدی اندنصکره انك قتنده
اکا عیب اصابت ایتدی دیمکدر واما نفس عیبك بیانندن لابددر وثمنی وعیبی بیان ایدوب عیبسز اشترا ایدوب
اندنصکره قتنده عیب حادث اولدیغن بیانسز (کقرض الفار وحرق النار للمشتری) شترا اولنان
ثوبك قطعی ونار ایله حرقی کبیدر* زیرا قطع وحرق ایله ضایع اولان شیء اکرچه کیم برجزء اولوب ثمندن
اکا برشیء مقابل اولورسه ده قرنك قرانغی کبی که مشتری قتنده حبس اولمدی (ورابح بیان بالتعیب)
وتعیبله بیان ایتمکله مرابحة بیع جائز اولور جاریه نك کوزینی نفسه چیقارمغله یاخود اجنبی چیقاروب
ارشنی اخذ ایتمکله* زیرا بیان اتلافله مقصود اولدی پس ثمندن اکا برشیء مقابل اولور (ووطئ البکر)
ودخی بکرك وطئنی بیان ایتمکله مرابحة بیع جائز اولور* زیرا قزاق جاریه نك وجودندن اکا ثمن مقابل
اولور برجزءدر حالبوکه آنی حبس ایلدی (کتکسره بنشره وطیه) ثوبك چوزمسی ودورمسی کبی* زیرا
بیان اتلافله مقصود اولدی (شری بنسیئة ورابح بلا بیان) برکمسنه ورسیه اشترا ایلدیکی شیئی بیان
ایتمکسزین مرابحة بیع جائز اولور یعنی بیك اقچه یه ورسیه اشترا ایدوب بوز اقچه ربحله بیع ایتدکده ورسیه
اشترا ایتدیکن بیان ایتمسیدی (خیر مشتریه) انك مشتریسی مخیر قیلنور اکر دیلرسه قبول ایدر واکر
دیلمزسه قبول ایتمز* زیرا ورسیده اجل مبیعه مشابه اولور حتی اجل اجلیچون مبیعده زیاده اولور
ومرابحه ده شبهه حقیقته ملحقه در ایدی کانه بایع ایکی شیئی اشترا ایدوب بریسنی ایکیسنك ثمنی ایله مرابحة
بیع ایتمش اولور پس مشتری ایچون بایعك خیانتنی بیلمسی قتنده خیار ثابت اولور (فان اتلفه ثم علم لزمه
کل ثمنه) پس اکر مشتری بایعك خیانتنی مبیعی اتلاف ایتدکدنصکره بیلسیدی مشتری یه مبیعك ثمنك کاملسی
لازم کلور اولکه بیك یوز درهمدر* زیرا اجل ثمندن برشیئه مقابل اولمز (کذا التولیة) تولیه دخی ذکر
اولنان مرابحه کبیدر یعنی مشتری مبیعی اشترا ایلدیکنك مثلی ایله بیع ایدوب بیان ایتمسیدی مشتری
مخیر اولنور* زیرا تولیه ده خیانت مرابحه ده خیانت مثللیدر* زیرا تولیت ثمن اول اوزره بنادر واکر مشتری

بايعك خيانتي مبيعي استهلاك ايتدكدنصكره بيلسيدي مشتري به پشين بيك درهم لازم كاور مرورايدن علت ايچونكه اجل ثمندن برشيئه مقابل اولمز (ولي شيئا بما قام عليه ولم يعلم مشتريه قدره) بركمسنه بررجل اوزره برشيئي كندو اوزرينه قائم اولديغي شئ اوزره توليه بيع ايتسيدي ومشتريسي انك اوزرينه قائم اولان مقداريني بيلسيدي (فسد) بيع فاسد اولور ثمنك جهالتي ايچون (وان علم في المجلس صح) واكر مشتري مجلس بعده بايع اوزرينه قائم اولان مقداري بيلسيدي بيع صحيح اولور مقرر اولمزدن اوّل مفسدك زوالي ايچون (وخير المشتري) ومشتري مخير قيلنور اكر ديلرسه قبول ايدر واكر ديلرسه رد ايدر* زيرا بيلمزدن اوّل رضا تمام اولمدي علم معدوم اولديغي ايچون ايدي مشتري مخير قيلنور نتكيم خيار رؤيتده مخير اولديغي كبي

﴿ فصـــــل ﴾

(صح بيع العقار قبل قبضه لا المنقول) عقارك بيعي قبضدن اوّل صحيح اولور منقولك بيعي صحيح اولمز بو امام اعظم وابي يوسف قتنده در وامام محمد قتنده جائز اولمز رسول عليه الصلوة والسلامك (اذا اشتريت شيئا فلا تبعه حتى تقبضه) قول شريفي ايچون يعني چقان سن برشئ اشترا ايتسيدك قبض ايلمدكجه اني بيع ايلمه ديمكدر ودخي قبضدن اوّل تسليمي اوزره قادر اولمديغي ايچون منقول كبي عقارك دخي بيعي جائز اولمدي وامام اعظمله ابي يوسفك علتي اولدركه تحقيقا بيعك ركني اهلندن صادر اولدي ومحلنده واقع اولدي وحديث شريف هلاك احتماليله معلولدر وهلاك ايسه عقارده نادردر حتى عقارك قبضدن اوّل هلاكي تصور ايتسيدي مبيع شط نهر اوزره اولمغله وبونك مثللي ايله فقهاء بيعي جائز اولمز ديديلر پس منقول اوزره قياس اولنمز و بو مقامده هدايه شارحلرينك وغيريلرك كلماتي مضطرب اولدي واظهر اولان قواعد اصوله موافق اولان عنايه ده ذكر اولنان شيئدركه اول شئ تحقيقا اصل منقولك وغير منقولك قبل القبض بيعي جائز اولمقدر حق سبحانه وتعالينك (واحل الله البيع) قول شريفي ايچون لكن اول بعده ربا دليل مستقل مقارن ايله تخصيص اولندي اولكه حق سبحانه وتعالينك (وحرم الربا) قول شريفيدر وعام مخصوصك خبر واحد ايله تخصيصي جائز اولور واول روايت اولنان شيئدركه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام قبض اولنميان شيئك بيعندن نهي ايلدي بوندنصكره حديث يا انفساخ خطري ايله معلول اولمقدر ويا اولممقدر پس اكر خطر انفساخله معلول اولورسه مطلوب ثابت اولور شول حيثيتله كه عقاره متناول اولمز واكر خطر انفساخله معلول اولمزسه قبل القبض بيعك نهي اوزره دلالت ايدن حديثله ابي هريره دن اخرجه مسند اولان حديث بيننده تعارض واقع اولوركه تحقيقا نبي عليه الصلاة والسلام خطر بيعندن نهي ايلدي ودخي بيع خطر بيني ايله اداة جواز بيننده تعارض واقع اولور و بو تعارض تركي مستلزم اولور و بو حديثي انكله معلول قيلمق بو تقديرجه ثبوت توفيق ايچون اعمالدر يعني بو حديثي خطر انفساخله معلول قيلمق توفيقك امكاني ايچون اعمالي مستلزم اولور اعمال ايسه اهمالدن خيرلودر ولا محاله اعمال متعيندر پس برعقده مختص اولوركه اول عقد قبضدن اوّل معوضك هلاكي ايله منفسخ اولور (شرى الكيلي كيلا لا جزافا) بركمسنه كيلي اولان شيئي كيل شرطيله اشترا ايتسيدي جزافا يعني كوتوري اشترا ايتمسيدي نتكيم مرور ايتمش ايدي كذا فدن معربدر وجزافك جيمنده حركات ثلاثه جائز اولور (لم يبعه ولم يأكله حتى يكيله) اول اشترا ايلديكي كيلي بيحتي اولچمدكچه بيعي واكلي جائز اولمدي نبي عليه الصلاة والسلامك نهي ايتديكي ايچون حتى انك اوزرندن ايكي اولچك چمدكچه يعني بايعك ومشترينك اولچكلرندن كچمدكچه ودخي مشروط اوزره زياده لك احتمالي ايچون بيعي واكلي جائز اولمدي وبو زياده لك بايع ايچوندر جزافا بيع ايتسيدي بونك خلافيدر* زيرا زياده لك مشتري ايچوندر ودخي ثوبي ذراعلمك شرطيله بيع ايتسه بونك خلافيدركه* زيرا زياده لك بايع ايچوندر* زيرا ذرع ثوبده وصفدر قدر بونك خلافيدر نتكيم مرور ايتدي* مصنف شري ذكر ايتدي* زيرا چقان مالك مكيل وموزونه هبه ايله ياخود وصيت ايله مالك اولسيدي مالك ايچون قبض ايتمزدن واولچمزدن اوّل انده تصرف جائز اولدي ومكيلك مبيع اولمسني قيد ايلدي* زيرا مكيل چقان ثمن اولسيدي مطلق انده تصرف جائز اولدي نهايه ده بويله ذكر اولندي (الا ان يكيل البايع بعد بيعه عند المشتري) الا مكركه بايع مكيلي بيع ايتدكدنصكره مشتري قتنده كيلدن كچره* زيرا مبيع كيل واحد ايله معلوم اولور پس تسليم متحقق اولور

وحديثك محلی ايكی صفقه‌نك اجتماعيدر نتكيم عن قريب سلمده بيانی كلور ان شاء الله تعالى پس قچان بایع
قبل البيع اولچسيدی اگرچه كيم مشترينك حاضر لغنده اولورسه ده اعتبار اولنمدی * زيرا بايعله مشترينك
اولچكی دكلدر اولكه شرطدر وكذلك اگر اولچمك بعد نصكره مشترينك غيبتنده اولورسه ده اعتبار اولنمدی
زيرا اولچمك باب تسليمدندر * زيرا بونكله مبيع معلوم اولور وتسليم اولمز الا مشترينك حضورنده اولور
(كذا الموزون والمعدود) موزونله معدود دخی ذكر اولنان كبيدر يعنی بيع اولنمز واكل اولنمز حتی وزن
اولمدقجه ياخود بعد نصكره ثانيا وزن اولنمدقجه واگر بعد البيع مشتری حضورنده وزن ايدرسه وعد ايدرسه
كفايت ايدر (لا المذروع) يعنی ذكر اولنان اشيا ذراع اولنان شيلرده شرط قيلنمدی اگرچه كيم ذراعلمك
شرطيله اشترا ايلدی ايسه ده مرارا ورايدن عات ايچونكه تحقيقا ذراع ثوب ايچون بر وصفدر كه ثمندن
اكا برشی مقابل اولمز ايمدی مشتری ايچون اولور زيادهی ديديكه بو قچان هر ذراع ايچون ثمن تسميه اولنمزسه در
پس انك ايچون تصرف حلال اولمز حتی ذراعلنمدكجه (جاز التصرف فی الثمن قبل قبضه) ثمنده قبضندن اول
تصرف جائز اولدی برابردر كركسه متعين اولميان شيئدن اولسون نقود كبی ياخود متعين اولان شيئدن
اولسون مكيل وموزون كبی حتی اگر بر قاچ درهمه دوه بيع ايتسيدی ياخود بغدايدن بر كری يعنی التمش
اولچك بغدايی بيع ايتسيدی ايكيسنكده بدللری ايچون شیء آخر اخذ ايلمك جائز اولدی بجوزك وجودی
ايچون اولكه ملكدر ودخی مانعك منتفی اولديغيچون اولكه هلاكله خطر انفساخدر مرور ايدن علت
ايچونكه تحقيقا بيعده اصل مبيعدر وانك هلاكی ايله بيع منفسخ اولور ثمن بونك خلافيدر اما قچان ثمن نقوددن
اولسيدی پس اوظاهردر واما قچان مكيلدن ياخود موزوندن اولسيدی من وجه مبيع ومن وجه ثمن
اولديغی ايچون قبل القبض انده تصرف جائز اولدی بو اجلدن مقايضه صورتنده ايكيسندن برينك هلاكی
ايله اقاله باطل اولمز (وجاز زيادة المشتری فيه ان قام المبيع) واگر مبيع قائم ايسه مشترينك ثمنده زيادهسی
جائز اولدی * زيرا اگر مبيع قائم اولمدی ايسه انده عوضلشمق صحيح اولمدی * زيرا عوضلشمق موجودده
اولدی وشیء ايسه ثابت اولور اندنصكره مستند اولور حالبوكه زياده ثابت اولمدی اكا مقابل اولورشیء اولمديغی
ايچون (فلا يستند) ايمدی مستند اولمز يعنی استنادايله اصل عقده ملحق اولمز (وحط البايع عنه) وثمندن
بايعك حطی يعنی اشاغی دوشرمسی جائز اولدی * زيرا حط برحالله بدلی يعنی ثمنی ثمنيدن مقابلی اولان شيئدن
اخراج ممكن اولور اسقاط اولديغی ايچون واسقاط ايسه ثمنك مقابلی اولان شيئك ثبوتنی مستلزم اولمز ايمدی
فی الحال حط ثابت اولور واستناد اصل عقده ملحق اولور (وزيادته فی المبيع) وبايعك مبيعده زيادهسی جائز
اولدی * زيرا بايع حقنده وملكنده تصرف ايتدی (وتعلق الاستحقاق بالكل) وبايع ومشترينك استحقاقی
كله متعلق اولور يعنی ثمنك ومبيعك وزائد ومزيد عليهك كانه متعلق اولور وزياده وحط اصل عقده ملحق
اولورلر * زيرا بايع ومشتری حط وزياده ايله عقدی وصف مشروعدن وصف مشروعه تغيير ايدرلر واول تغيير
رابح اولوب ياخود خاسر ياخود عدل اولمسيدر وبايع ومشتری ايچون اقاله ايله ولايت رفع واردر انلر ايچون
وصفدن وصفه ولايت تغيير اولمق اوليدر * صدر الشريعه ديديكه ديمك ممكن اولور كه تحقيقا بايع قچان
مبيعه ياخود ثمنه مستحق اولمقله مستحق اولسه پس استحقاق مزيددن ومزيد عليهدن اكا مقابل اولان
شيئك جميعسنه متعلق اولور پس زائد مبتدأ صله اولمز نتكيم امام زفرك وشافعينك مذهبی بودر * بن ديرمكه
بو ممكن اولمز * زيرا بو استحقاقك مداری دعوی وبينه اوزره‌در پس اگر مستحق مجرد مزيد عليه ايله ادعا ايدوب
واثبات ايدرسه آنی اخذ ايدر واگر مزيد عليهی زياده ايله بيله ادعا ايدوب واثبات ايدرسه انی اخذ ايدر وكذلك
يالكز زيادهيی ادعا ايدرسه انی اخذ ايدر اندنصكره حكم استحقاق توليه‌ده ومرابحه‌ده ظاهر اولور (فيرابح
ويولی عليه) پس كل اوزره مرابحه وتولية بيع ايدر (ان زيد) اگر زياده ايدرسه (وعلى الباقی ان حط)
وباقی اوزره مرابحه وتولية بيع ايدر اگر ثمندن حط ايدرسه * زيرا بايع قچان ثمنك بعضنی مشتريدن حط ايلسه
ومشتری دخی آخر ايچون بو شيئی تولية بيع ايلدم ديسه عقد توليت ثمندن بعد الحط باقی قالان شیء اوزره واقع
اولور پس حط بعد العقد اصل عقده ملحق اولور پس ثمن ابتداء عقدده اول مقدار اولور وكذلك قچان مشتری
اصل ثمن اوزره زياده ايلسه ياخود بايع اصل مبيع اوزره زياده ايلسه حكم ذكر اولنان كبيدر (والشفيع

بأخذ بالاقل فيهما) وشفيع ثمن اوزره زياده ده وثمندن حطده اقل ايله اخذ ايدر اكرچه اصله الحاقك مقتضاسی صورة زياده ده كل ايله اخذ ايتمك ايسه ده * زيرا شفيعك حقی عقد اولده متعلق اولدی وزياده ده شفيع ايچون ابطال واردر وبايع ومشتری ايچون ابطال يوقدر (قال بع عبدك من زيد بالف) بررجل آخر ايچون عبدكی زيده بيك اقچه يه بيع ايله (علی انی ضامن كذا من الثمن سوی الالف) بيك اقچه دن غيری ثمندن شو مقداره بن ضامن اولمق اوزره ديسه (اخذه من زيد والزيادة من الضامن) پس بايع اول بيك اقچه يی زيددن وزياده يی ضامندن اخذ ايدر (ولولم يقل من الثمن فالالف علی زيد) واكر رجل ثمندن ديمدی ايسه پس بيك اقچه زيده اوزره لازم كلور (ولا شیء عليه) قايل اوزره برشیء لازم كلمز بونك اصلی اولدر كه تحقيقا زياده لك ثمنده ومثمنده بزم قتمزده جايزدر واصل عقده ملحق اولور كانه عقد ابتداء اصل وزياده اوزره وارد اولدی نتكيم مرور ايتدی وتحقيقا اصل ثمن مقابلی اوليان شيئك غيری ايله مشروع اولمدی بواجلدن اجنبی اوزره واجب اولمسی صحيح اولمز * زيرا اجنبی ايجابك ازاسنده مال استفاده ايلمز واما ثمنك فضولی اولمسی پس اندن بايع استغنا ايدر كه حتی زياده اجنبيدن صحيح اوله نتكيم مشتريدن صحيح اولديغی كبی * زيرا مشتری واجنبی ايچون زياده مقابل اولور برشیء تسليم اولنمز واول زياده بدل خلع كبی اولور * زيرا بدل خلع مرأه نك غيری اوزره صحيح اولور * زيرا مرأه يه ومرأه نك غيری ايچون برشیء تسليم اولنمز * زيرا بضع قبدنكاحدن خروجی حالتنده متقوم دكلدر لكن تسميه وصورت جهتندن مقابله زياده نك شرطندندر يعنی زياده نك تسميه سندن لابدر كه حتی صورت مقابله متحقق اوله حتی مقابله واسطه سيله وجوب ثمن مثلی واجب اوله پس قچان ثمندن ديسيدی پس تحقيق بوزاقچه يی صورة مبيع مقابله سنده قيلمش اولدی پس زياده نك شرطی بولندی ايمدی زياده صحيح اولدی واكر قچان ثمندن ديمسيدی صورة ومعنی مقابله بولنمدی پس زياده نك شرطی بولنمدی ايمدی زياده صحيح اولمدی واجنبينك ابتداء مالی الزامی باقی قالدی دارينی غيری يه بيع ايچون اولكه رشوتدر رشوت ايسه حرامدر (صح تأجيل الديون) دينلرك تأجيلی صحيح اولدی اكر اصلنده حاله ايسه ده زيرا دين داينك حقيدر پس مديون اوزره آسان اولمق ايچون دينك تأخيری داين ايچون صحيحدر نتكيم مديونك ذمتنی ابرا ايلديكده صحيح اولديغی كبی (الی اجل معلوم) بروقت معلومه تأخيری صحيح اولدی (او مجهول جهالة يسيرة) ياخود جهالت قليله ايله مجهول بروقته تأخيری صحيح اولور وقت حصاده تأخيری كبی وجهالت فاحشه ايله مجهول وقته تأخيری صحيح اولمز روزكارك اسمسنه تأخيری كبی (سوی القرض) قرض اولان دينك ماعداسنده صحيح اولدی * زيرا قرض اولان دينك تأخيری صحيح اولمز * زيرا دين قرض دراهم ايله دراهمی بيع اولور * زيرا قرض انتهاء معاوضه در اكرچه كيم ابتداء اعاره وصله ايسه ده (الا اذا اوصی به) الا مكر كه قرضك تأجيلی ايله وصيت اولنمش اوله * زيرا وصيت ايدن كمسنه قچان مالندن بيك درهمی فلانه برسنه يه دكين قرض ويرمكه وصيت ايتسيدی ثلث مالندن قرض ويرمك لازم كلور وسنه دن مقدم ورثه سی انی طلب ايده مزلر * زيرا اول قرض تبرعله وصيتدر ووصيتده موصی يه نظرا تسامح اولنور بواجلدن وصيت خدمتله وسكناايله تجويز اولندی ولازم كلدی (او احال المستقرض المقرض علی آخر بدينه فاجله المقرض مدة معلومة) ياخود قرض دين الان كمسنه قرض ويرن كمسنه يی آخره حواله ايليه كه مقرض اول دينی مدت معلومه ايله تأجيل ايتمش اوله پس بو تأجيل صحيح اولور حتی اكر مقرض اول دينی مستقرضدن طلب ايتمك مراد ايلسه انكچون طلب يوقدر * زيرا حواله بر روايتده براءة دينی اسقاط ايد يجيدر ورواية اخراده برأت مطالبه يی اسقاط ايد يجيدر عماديه ده بو يله ذكر اولندی

﴿ باب الربوا ﴾

بو باب ربانك بياننده در (هو) ربا لغت بوندن مطلقا فضلدر وشرعا (فضل احد المتجانسين علی الآخر) ايكيسی برجنسدن اولان ايكی شيئك برينك آخر اوزره فضليدر پس شعيرك ايكی اوقيهنك بغدايك براوقيهسی اوزره فضلی ربا اولمز ايكيسی برجنسدن اولمديغی ايچون (بالمعيار الشرعی) اوبله فضل كه معيار شرعی ايله ملابس اوله ومعيار شرعی كيلدر ووزندر پس ثوب هرويدن اون ذراعك بنه ثوب هرويدن بش ذراع اوزره فضلی ربا اولمز مقدار شرعی منتفی اولديغی ايچون (خاليا عن عوض) عوضدن خالی اولديغی حالده فضلی

ربادر بو قید بغدایدن بر کرایله شعیردن بر کری بغدایدن ایکی کرایله شعیردن ایکی کره بیعدن احتراز در * زیرا ثانی
اول اوزره فاضلدر لکن جنسی خلاف جنسه صرفله عوضدن خالی دکلدر (شرط لاحد العاقدین) حد
متجانسینك فضلی عاقدینك بری اوازور شرط قیلدی حتی اکر غیر ایچون شرط اولسه ربا اولمز
(فی المعاوضة) معاوضه ده شرط قیلدی حتی عوضدن خالی اولان فضل هبه در ربا اولمز (وعلته
القدر بالجنس) وفضلك ربا اولمسنك علتی جنسله بیله قدردر یعنی مکیلاتده کیل وموزوناتده وزندر * زیرا
رباده اصل حدیث مشهوردر واول حدیث رسول علیه الصلاة والسلامك (الحنطة بالحنطة مثلا بمثل یدا بید
والفضل ربا) قول شریفیدر یعنی بغدای بغدای ایله مثلا بمثل یدا بیددر وفضلی ربادر یعنی سز بغدای مثلا
بمثل بیع ایدك دیمکدر یاخود حنطه بی حنطه ایله بیع مثلا بمثل در دیمکدر وخبر امر معناسنه در وفتا که
امر وجوب ایچون اولوب و بیع مباح اولدی ایسه وجوب مماثلته رعایت اولنمسنه صرف اولندی تکیم حق
سبحانه وتعالینك (فرهان مقبوضة) قول شریفنده ایجاب قبضه صرف اولندیغی کبی پس قبض رهن ایچون
شرط اولدی وایکی شیء مابیننده مماثلت صورتله معنی معا اعتبار اولندی وقدر یعنی کیل ووزن صورتی
تسویه ایدر وجنسیت معنایی تسویه ایدر پس ربا اولان فضل ظاهر اولور ووصف اعتبار اولنمز رسول
علیه الصلاة والسلامك (جیدها وردیئها سواء) قول شریفی ایچون (فان وجدا) پس اکر قدر وجنس
ایکیسیده بولنسه لردی (حرم الفضل) فضل حرام اولور مثالی بغدایدن براولچکی بغدایدن ایکی اولچکه
بیع کبی (والنساء) نساء فتحله ومدایله تأخیر معناسنه در ونساء دخی حرام اولور اکرچه تساوی ایله
اولورسه ده بغدایدن براولچکی بغدایدن براولچکه ایکیسندن بری یاخود ایکیسیده اودنج ویرمك کبی
(وان عدما) واکر قدر وجنسك ایکیسیده بولنمزسه (حلا) ایکیسیده حلال اولور یعنی فضلده ونساده
حلال اولور (وان وجد احدهما فقط) واکر ایکیسندن بری بولنورسه انجق (حل الفضل) فضل حلال
اولور تکیم بغدایدن براولچك بغدایدن ایکی اولچك شعیره یدا بید بیع ایتدیکی حلال اولور *زیرا علتك ایکی جزئنك
بری اولان کیلدر بونده موجوددر جزء آخر موجود دکلدر اولکه جنسدر واکر ثوب بدن بش ذراعی ثوب بدن التی
ذراعه یدا بید بیع ایتدیکی ذکر اولنان کبی حلال اولور جنسیت موجود اولدیغی ایچون اکرچه کیم قدر
معدوم ایسه ده (لا النساء) یعنی ذکر اولنان ایکی صورتده نساء حلال اولمز اکرچه تساوی ایله اولورسه ده
پس فضلك ربا اولمسنك حراملکی وصفین ایله در یعنی قدر وجنسله در ونسئه نك ربا اولمسنك حراملکی
ایکیسنك بریله در * زیرا علتك جزئی حکمی ایجاب ایلمز لکن شبهه ایراث ایدر شبهه ایسه باب رباده حقیقته
ملحقه در اکرچه کیم شبهه حقیقتدن ادنی ایسه ده پس طرفینك اعتبارندن لابددر پس نسئه ده ایکی بدلك بری
معدوم ومدروم ومعدومك بیعی جائز دکلدر پس بو معناذکر اولنان شبهه ایچون محرم ایمدی حلال اولمدی ونسئه نك
غیر بده شبهه اعتبار اولنمدی ذکر اولنان علت ایچونکه تحقیقا شبهه حقیقتدن ادنادر (کسلم ثوب هروی
فی هروی) ثوب هروی بی ثوب هروی یه سلم ویرمك کبی * زیرا بو سلم جنسدن متحد اولدیغی ایچون جائز اولدی
(وبر فی شعیر) وبغدایی شعیره سلم ویرمك کبی پس بو دخی ذکر اولنان کبی قدر بولندیغی ایچون جائز اولمدی (والجید
والردی سواء) ویکی ایله اسکی برابردر رسول علیه الصلاة والسلامك (جیدها وردیئها سواء) قول شریفی ایچون
یعنی بغدایك وشعیرك ایکیسنده یکیسی واسکیسی برابر دیمکدر ودخی بونك اعتبارنده باب سوغاتی سد اولدیغی
ایچون یکیسی واسکیسی برابر اولدی * بوندنصکره مصنف (فان وجدا حرم الفضل والنساء) قولنك اوزرینه
(فحرم بیع الکیلی والوزنی بجنسه) قولنی تفریع ایلدی یعنی کیلی اولان شی کیلی ایله ووزنی اولانی وزنی ایله
بیع حرام اولدی (متفاضلا) فضله سی اولدیغی حالده حرام اولدی (ولو غیر مطعوم) کرکسه یمز اولسون کرج
کبی پس *زیرا کرج مکیلاتدندر وتیمور کبیکه * زیرا موزوناتدندر وطعم بزم قتمزده بلکه شافعی قتنده معتبر
دکلدر (وبالنساء) ونسئه بیع دخی حرام اولدی متفاضلا اوزره عطفدر و بوکلا تفریع تام اولور (الا ان یتفقا)
الا مکر ایکی عوض متفقلر اولمیه لر (فحرم بیع الوزن بجنسه) قولندن استثنادر (فی صفة الوزن) وزن صفتنده
متفق اولمزلرسه ایکیسندن بری آخرك وزن اولندیغی شیئك غیری ایله وزن اولنمغله بیع حرام اولمز (کالنقود
والزعفران والقطن والحدید ونحوها) نقود ایله زعفران کبی و پنبه ایله دمور کبی پس تحقیقا وزن ظاهر ایکیسی

جمع بدر لكن بكيسى يعنى نقود وزعفران صفت وزنده ومعنده وحكمنده مختلفلردر اما ثالثى يعنى صفت
وزنده مختلف اولملرى زعفران بطمانلرايله وزن اولنوب ونقود سنجاتله وزن اولنديغى ايچوندر سنجات سنجه نك
جمعيدر سنكدن معربدر يعنى نقود وزن ايتدكلرى طاشدر واماثانى يعنى معناسنده مختلف اولملرى پس
زعفران ثمندر تعيين ايله متعين اولور ونقود ثمندر تعيينله متعين اولمز واماثالث يعنى حكمنده مختلف اولملرى
پس تحقيقا زعفران اكر نقود ايله موازنة بيع اولنسيدى بن بو زعفرانى بو اشارت اولنان نقود ايله اشترا ايتدم
ديمكله اول اشارت اولنان نقود اون دينار اولق اوزره مثلا وبايع دخى انى قبض ايلسيدى انده قبل الوزن
تصرف صحيح اولوروا كرزعفران ايكى بطمان اولمق اوزره بيع ايلسيدى مثلا ومشترى دخى انى قبول ايلسيدى
حتى وزن اعاده اولمدقچه مشترى ايچون انده تصرف يوقدر * ايمدى چون زعفران ونقود صفت وزنده ومعناده
وحكمنده مختلف اولسه من كل وجه وزن انلرى جمع ايلمز پس انده شبهه شبهه سنه نزول ايدر * زيرا ايكى
موزون قچان متفق اولسه لردى منع شبهه ايچون اولور وقچان وزن اولانده ايكى موزون متفق اولسه لردى
اول ذكر اولنان منع وزن شبهه سى اولور ووزن برشبهه در پس عدم اتفاق شبهه نك شبهه سى اولور
بو ايسه معتبر دكلدر (وحل متساويان) حرم قولى اوزره عطفدر يعنى كيلى ووزنينك مبيعى بلا تفاضل
متساوى اولدقلرى حالده حلال اولدى (بلا قدر كما دون نصف صاع) وذكر اولنسان كبى
كيلى ووزنينك بيعى بلاقدر حلال اولدى نصف صاعك مادوننك بيعى كبى * زيرا مكيلاتك قدرنده
معتبر اولان نصف صاعدر مادوننده معتبر دكلدر * زيرا شرعده نصف صاعك مادوننده تقدير يوقدر
(باقى منه) بيع مقدره متعلقدر يعنى نصف صاعك مادوننك بيعى كبى قدر شرعيدن اقل ايله بيع حلال اولدى
(كحفنتين من بر بحفنة منه) بغدايدن ايكى اوبجى براوجه بيع كبى * زيرا ايكى ال طواوسنى برال طواوسنه بيع
جائزدر اكرچه فضل بولندى ايسه ده قدر شرعى منتفى اولديغى ايچون جائز اولدى (الاان يكون بالنساء)
بلاقدر قولندن استثنادر يعنى قدر شرعيدن اقل ايله بيعك حلال اولمسى حالا اولورسه درامانچان نساء
اولورسه پس حلال اولمز علتدن برجزئك وجودى ايچون او يله جزء كه نساء ايچون حرام اولمشدر اولكه جنسدر
يعنى چون جنس قدر شرعى كبى منتفى اولسيدى مطلقا بيع حلال اولور كركسه نسيئة اولسون يعنى علتك
ايكى جزئيده منتفى اولديغى ايچون حلال اولدى مثالى بغدايدن برال طواوسنى ايكى ال طواوسى شعيره نسيئة بيع
كبى (كذا حكم كل عددى متقارب) كذلك هر متقارب اولان عددينك حكمى دخى ذكر اولنان كبيدر
زيرا عددى متقاربك جنسنده متفاضل اولديغى حالده اكر ايكيسنده موجود اولورلرسه حالده بيعى جائز اولدى
معيار منعدم اولديغى ايچون واكر ايكيسندن بر نسئه اولورسه جائز اولمز * زيرا جنس منفرد اولورسه
نساىى حرام قيلر (والمعتبر فى غير الصرف التعيين لا التقابض) وصرفك غيريده معتبر اولان تعييندر تقابض
دكلدر حتى اكر بغدايى بغداى ايله بعينهما بيع ايدوب قبل القبض متفرق اولسه لردى جائز اولدى وامام شافعى
طعامى طعام ايله بيعده قبل الافتراق تقابضه اعتبار ايدر رسول عليه الصلاة والسلامك حديث معروفده
(يدا بيد) قول شريفى ايچون و بزم ايچون دليل اولدر كه تحقيقا بو بيع متعيندر انده قبض شرط دكلدر ثوب كبى
و يدا بيد قولنك معناسى عينا بعين ديمكدر بونى عبادة بن الصامت رضى الله عنه روايت ايلدى (البر والشعير
والتمر والملح كيلى والذهب والفضة وزنى) بغداى وار په و خرما وطوز كيليدر و التون وكومش وزنيدر پس تحقيقا
هر شيئكه رسول عليه الصلاة والسلام انده كيلا تفاضلك حرام اولمسى اوزره تنصيص ايلدى اول شى كيليدر
اكرچه ناس انده كيلى ترك ايدرلرسه ده بغداى وار په و خرما وطوز كبى وهر شيئكه رسول عليه الصلوة والسلام
اول شيئده وزنا تفاضلك حرام اولمسى اوزره تنصيص ايلدى اول شى وزنيدر ابدا اكرچه كيم ناس انده وزنى
ترك ايدرلرسه ده التون وكومش كبى (لا يتغيران بعرف) كيلى ووزنى اولان شى عرف ناس ايله تغير اولنمزلر * زيرا
نص عرفدن اقوادر واقوى ادنا ايله ترك اولنمز (بخلاف ماعداها) ذكر اولنانلرك ماعداسى خلاف
اوزره در يعنى التى شيئدن ماعداسى پس تحقيقا اول شيئكه انك اوزرينه نص اولمدى پس اول شى ناسك
عادتلرى اوزره محمولدر رسول عليه الصلوة والسلامك (ماراه المؤمنون حسنا فهو عند الله حسن) دوقول شريفى
ايچون يعنى مؤمنلر كوزل كوردكلرى شى حق سبحانه وتعاليك قتنده كوزلدر ديمكدر (ولم يجز بيع البر بالبر

متساويا وزنا) يعني بغدايي بغداي ايله وزنا برابر بيع ايتمك جائز اولدي (والذهب بالذهب متساويا كيلا) والتوني آلتون ايله اولچك ايله برابر بيع جائز اولدي (كما لم يجز مجازفة) كوتوري بازار بيع جائز اولمديغي كبي اگرچه كيم بو تعارف اولورسه ده انده اولان معيار اوزره فضل احتمالي ايچون جائز اولدي الا بغدايده وبغداي مثليده وزنا سلم جائز اولدي سلم معلومده بولنديغي ايچون (وجاز بيع الفلس بالفلسين باعيانهما) و بر فلسك يعني بر منقرك ايكي منقره سيلري ايله بيع جائز اولدي يعني بر منقرك وايكي منقرك معين اولدقلري ايله جائز اولدي امام اعظم وابي يوسف قتنده ، وامام محمد جائز اولمز ديدي * زيرا ثمنيت كلي ناسك اصطلاحيله ثابت اولور بايعله مشترينك اصطلاحيله باطل اولمز وقچان ثمن اولدقلري اوزره باقي قالسه لر متعين اولمز ايدي بو بيع بر درهمي ايكي درهمه بيع كبي اولوردي وامام اعظم ايله ابو يوسفك عللي اولدر كه تحقيقا بايعله مشترينك حقنده ثمنيت انلرك اصطلاحيله ثابت اولور انده تصرفلريني تصحيح ايچون * زيرا انلرك اوزرينه غيرك ولايتي يوقدر كه حتى انلرك اصطلاحني باطل ايليه وقچان ثمنيت باطل اولسه تعيين ايله متعين اولور نقود بونك خلافي اوزره دركه زيرا انلر ايچون خلقت بوننده ثمنيت واردر (والرطب بالرطب وبالتمر) وياش خرمايي ياش خرما ايله وياتي قورو ايله بيع جائز اولدي (وبيع التمر بالبسر) وقورو خرمايي بسر ايله يعني قوروق ايله بيع جائز اولدي (وبيع العنب بالزبيب) وقورو اوزومي ياش اوزوم ايله بيع جائز اولدي (وبيع البر رطبا او مبلولا بمثله او باليابس) وياش بغدايي ياخود اصلانمش بغدايي مثلي ايله ياخود قورو بغداي ايله بيع جائز اولدي (والتمر او الزبيب المنقع بالمنقع منهما) وقورو خرمانك ياخود قورو اوزومك صقلاشني صقلاش مثلي ايله بيع جائز اولدي والدقيق بمثله) ودخي اوكنمش اوني مثلي ايله بيع جائز اولدي محمد بن فضلدن نقل اولنديكه تحقيقا اونك اونله بيعي جائز اولمسي ايكيسيده طولمش وبرابر اولورسه در واگر طولمش وبرابر اولمزسه جائز اولمز (متساويا) قولي تعداد اولنان اشياده بيعك جائز اولمسي ايچون قيددر يعني ذكر اولنان اشيانك بيعلرينك جائز اولمسي متساوي اولدقلري حالده در وجائز اولمسنك وجهي اولدر كه تحقيقا جائز اولمق اگر جنسك جنسيله بيعي اولورسه صفت اختلافسز مساويا جائز اولدي وكذلك صفتك اختلافيله ده جائز اولدي رسول عليه الصلاة والسلامك (جيدها ورديئها سواء) قول شريفي ايچون واگر جنسي جنسك غيري به بيع اولورسه نه كيفيتله اولورسه اولسون جائز اولدي رسول عليه الصلاة والسلامك (اذا اختلف النوعان فبيعوا كيف شئتم) قول شريفي ايچون يعني قچان ايكي نوع مختلف اولسه لر سز آني نه كيفيتله مراد ايدرسكز بيع ايدك ديمكدر (وبيع اللحم بالحيوان) ولحمك حيوان ايله بيعي جائز اولدي * زيرا موزوني ناموزون ايله بيع جائزدر (واللحوم والالبان المختلفين) ومختلف اولان لحملرك وسودلرك بيعي دخي جائز اولدي يعني قيون اتني صغر اتيله وصغر اتني قيون اتيله بيع جائز اولدي وكذلك سودلرله ده بيع يعني قيون سودني صغر سوديله وصغر سودني قيون سوديله بيع جائز اولدي (بعضها ببعض) اول لحملرك وسودلرك بعضيسني بعضيسيله بيع جائز اولدي (والكرباس بالقطن وبالغزل) وبزي پنبه ايله وايپلك ايله بيع جائز اولدي (وخل الدقل بخل العنب) وخرمانك الجقنك سركه سني ياش اوزومك سركه سيله بيع جائز اولدي (وشحم البطن بالالية) وقارن ياغني قويروق ياغيله بيع جائز اولدي (او باللحم) ياخود قارن ياغني لحم ايله بيع جائز اولدي (والخبز بالبر والدقيق متفاضلا) واكمكي بغداي ايله واون ايله بيع جائز اولدي متفاضلا يعني تعداد اولنان اشيانك جمله سيده متفاضل اولدقلري حالده متفاضلا قيدي لحمدن دقيقه كلنجه تعداد اولنان اشيانك بيعي جائز اولمسي ايچون قيددر ومتفاضلا بيعك جائز اولمسنك وجهي جنسلرينك اختلافيدر (وبالنساء في الاخير) متفاضلا اوزره عطفدر يعني اكمكي بغداي ايله واونله بيع متفاضلا جائز اولديغي كبي نسيئه ده جائز اولدي (وبه يفتى) وبونكله افتا اولنور حاجة ناس ايچون لكن وقت قبضده احتياط واجب اولور كه حتى تسميه اولنان جنسدن قبض ايليه قبل القبض انده سلم ايله استبدال اولمسون ايچون (لا بيع البر بالدقيق او بالسويق او بالنخالة) بغدايي اونله ياخود بو اغور ايله ياخود كپكله بيع جائز اولمدي * زيرا بغدايك انلر ايله بيعي مطلقا يعني متفاضلا ومتساويا جائز اولمز من وجه مجانست باقي اولديغي ايچون * زيرا انلر بغداي اجزاسندندر وانده معيار كيلدر لكن كيل انلر ايله بغداي بيننده برابرلكدر كيلده مجتمع اولدقلري ايچون

وبغدایك حبه‌لرینك تحلخلی ایچون اعدی بیع جائز اولمز اکرچه کیلا بکیل اولورسه ده (ولا الدقیق بالسویق مطلقا) ودخی اونك قاوت ایله یعنی قاورلمش اونله بیعی جائز اولمز ذکر اولنان کبی مطلقا یعنی متفاضلا ومتساویا جائز اولمدی * زیرا اونك پشمش ایله بیعی جائز اولمز وبو اعورکبغدای ایله دخی بیعی جائز اولمز کذلك اجزالرینك بیعی دخی جائز اولمز من وجه مجانستی قائم اولدیغی ایچون (ولا الزیتون بالزیت والسمسم بالشیرج حتی یکون الزیت والشیرج اکثر مما فی الزیتون والسمسم) وزیتونی زیتله وسیسامی شیرلغله بیع جائز اولمز حتی زیت وشیراغن زیتونده وسیسامده اولان زیت وشیراغندن زیاده اوله قجه دهن مثلی ایله وزیاده صفقندیسیله اولوب ربالازم کلمیه واکرانده اولان مقدار بیلنمزسه بیع جائز اولمز ربا احتمالی ایچون وتحقیق مرور ایتدیکه انده شبهه حقیقت کبیدر (ویستقرض الخبز وزنا لا عددا) اکمك وزنله قرض اولنور عددا ایله قرضی جائز اولمز امام ابی یوسف عندنده * زیرا اکمکك هرری عددا ایله متفاوت اولور وزنله متفاوت اولمز (وبه یفتی) وبونکله افتا اولنور (والفلوس بهما) ومنقر عددا ایله ووزنله استقراض اولنور * زیرا انده نص یوقدر (والدرهم والدنانیر الوزن فقط) وکومش اقچه والتون انجق وزنله استقراض اولنور زیرا ایکیسنده نص ایله موزونات‌دندر (کذا ما غشه خالص) کذلك غشی خالص اولان دراهم ودنانیر وزنله استقراض اولنور * زیرا حکم غالبکدر (وما غشه خالص بعدد ان تعاملوا به) وثلثی خالص اولان درهم عددا ایله استقراض اولنور اکر ناسی عددا ایله تعامل ایدرلرسه (وبوزن به) ووزنله استقراض اولنور اکر ناس وزنله تعامل ایدرلرسه زیرا انده نص وارد اولاندن دکلدر نتکیم مرور ایتدی (ولا یستقرض القیمی) وقیمی اولان شیء استقراض اولنمز * زیرا استقراض مثلی‌یه مخصوصدر ومثلی هر شیئدرکه اولچیلور ووزن اولنور مثلا بغدای وارپه وسیسام وخرما واوزوم وبونلرك امثالی وتجربده تفاوت فاحش ایله متفاوت اولمیان عددیاتده استقراض جائز اولوردیدی یمرطه وجوز کبی وکافیده دیدیکه تحقیقا قرض عاریت لفظیدر عینیله انتفاعك اطلاقی ایچون مشروع اولدی اویله دکل که مکیل وموزون وعددی متقاربله انتفاع ممکن اولمز الا عینلرینی استهلاکله اولور ومنفعت انلرك ذاتنه عائده‌در پس مثلی ذمتده عینك مقامنه قائم اولدی کانه عینیله انتفاع ایدوب اول عینی رد ایلدی وبو اولمز الا مثلیاتده حاصل اولور ذمتده مثلك واجب اولمسی ممکن اولسون ایچون یوخسه حیوان وثیابده حاصل اولمز * زیرا حیوان وثیاب ایچون مثل اولمز (ولا ربا بین السید وعبده مأذونا غیر مدیون) وسیدایله مأذون اولوب مدیون اولمیان عبدینك بیننده ربا اولمز * زیرا عبد وبدنده اولان شیء مولاسنك ملکی اولور پس ایکیسی بیننده ربا متحقق اولمجق بیع اولمز حتی قچان عبد اوزره دین اولورسه ربا متحقق اولور بیعك متحقق اولدیغی ایچون (ولا بین مسلم وحربی ثمة) ودخی مسلم ایله حربی بیننده دار حربده ربا اولمز رسول علیه الصلوة والسلامك (ولا ربا بین المسلم والحربی فی دار الحرب) قول شریفی ایچون یعنی مسلم ایله حربی بیننده دار حربده ربا اولمز دیمکدر وکذلك قچان مسلم ایله حربی دار حربده بیع فاسد ایله مبایعه ایتسه‌لر جائزدر بونی زیلعی ذکر ایلدی تحقیقا انلرك دار حربده مالاری مسلم ایچون مباحدر وعقد امانله حربی معصوم اولمز لکن انلره غدر اولنیوب والارنده اولان شیئه رضالری اولمقسزین تعرضا لتمق التزام اولندی پس قچان مسلم انلركماللرین رضالری ایله اخذ ایلسیدی بلاغدر مال مباح اخذ ایدر (ومن امن ثمة) ودار حربده ایمانه کلان حربی ایله مسلم مستأمن بیننده دخی ربا اولمز امام اعظم قتنده * زیرا دار حربده ایمانه کلان حربینك مالی ایچون عصمت یوقدر پس انك مالی مال حربی کبی اولدی ومسلم مستأمن ایچون حربینك رضاسیله ماینی اخذ جائز اولور واما بین دار حربده ایمانه کلان حربی ایله مسلم مستأمن بیننده اولان ایکی مسلم بیننده جاری اولان ربادر ایکی مسلم بیننده اولان ربا ایسه حرامدر دیدیلر والله اعلم بالصواب .

﴿ باب الاستحقاق ﴾

بو باب استحقاق بیاننده‌در مصنف حقوق ذکر ایلدی نتکیم سائر متنلرده ذکر اولندی * زیرا حقوق کتاب بیوعك اواخرنده ذکر اولندی (هو نوعان) استحقاق ایکی نوعدر * بریسی (مبطل للملك) ملکی باطل قلیجیدر یعنی ملکی بالکلیه ازاله ایدیجیدر شویله که انك اوزرنده برکمسنه ایچون حق تملك قالمز (کالحریة الاصلیة) حریت اصلیه کبی (والعتق وفرعه) ودخی عتق وعتقك فرعلری کبی مدبر اولمق ومکاتب

اولق ووالد كتورمك كبى * واستحقاقك ايكنجى نوعى (ناقل له) ملكى بر شخصدن بر شخصه نقل ايدنجيدر (كالاستحقاق بالملك) ملكله استحقاق كبى زيد بكرك اوزرينه تحقيقا بكرك يدنده اولان عبد بنم ملكمدر ديو ادعا ايدوب واوزرينه اثبات ايتمكله * واستحقاقك ايكى نوعى مستحق اولان كمسنه بى وشى يدنده بولنان مشترى اخيرى مدعى عليه قيلملرنده اتفاقلرندنصكره ومدعى عليه اول شيئى مشتروناقدمون جهتندن اوزرلرينه مستحق اولنمغله تملك ايدوب حتى انلردن برى ادعا ايدوب ملك مطلق اوزرينه بينه اقامت ايتدكده بينه سى قبول اولنمز ايكن ايكى نوع استحقاق وجه آخر ايله مختلف اولورلر (الاول يوجب انفساخ العقود) نوع اول بايعلرك بيننده جاريه اولان عقدلرك منفسخ اولمسنى ايجاب ايدر روايتك اختلافنسز عقدلرك هر برينك منفسخ اولمسى حكم قاضى يه بلاحاجة ايجاب ايدر * مصنك بونك اوزره (فلكل من الباعة) قوليله تفريع ايلدى پس بايعلرك هر برى ايچون (الرجوع على بايعه) بايعى اوزره رجوع ثابت اولق واردر (وان لم يرجع عليه) يرجع صيغهٔ مجهولدر يعنى اكرچه اوزرينه رجوع حاصل اولمزسه ده (ويرجع هو) واول بايع دخى كذلك (على الكفيل) كفيل اوزره رجوع ايدر (وان لم يقض على المكفول عنه) اكر مكفول عنه اوزره قضا اولنمزسه ده پس اكر بعضك بعض اوزره رجوعى قاضينك حكمنه متوقف اولورسه وتوقف اولمز الاعقدك اثرى باقى اولديغى وقتده اولور اول اثر كه ملكدر تحكيم نوع ثابت اولديغى كبى واكر عقدك اثرى باقى قالمزسه حكم قاضى يه احتياج اولنمز * واكر سؤال وارد اولورسه كه بايعلرك اوزرينه رجوع اولنمزدن اول بايع رجوع ايدرسه ملك واحدده ايكى ثمنك اجتماعى لازم كلمزمى ديلورسه * جوابنده ذكر اولنان كبى حرك بدلى مملوك دكلدر پس ملك واحدده ايكى ثمن مجتمع اولمز ملكله استحقاق بونك خلافى اوزره در تحكيم عن قريب ذكر اولنور (والحكم بالحرية الاصلية حكم على الكافة) وحريهٔ اصليه اوزره حكم كافهٔ ناس اوزره حكمدر (حتى لاتسمع دعوى الملك من احد كذا العتق وفروعه) حتى برفردك ملك دعواسى استماع اولنمز وكذلك عتقله حكم دخى حريهٔ اصليه ايله حكم كبيدر وعتق وفروعيله حكم دخى انك كبيدر زيرا حريت حق الله تعاليدر حتى حرك كندو رضاسيله استرقاقى جائز اولمز وناسك كليسى الله تعالينك حقلرينى اثباتده حق تعالى قبلندن نيابة خصملردر ناس انك قوللرى وارضده خلفاسى اولدقلرى ايچون * پس ناسدن برفردك حاضر اولمسى كلينك حاضر اولمسى كبيدر ملك بونك خلافيدر كه ملك خاصهٔ حق عبددر * پس حاضر غائبدن خصم نصب اولنمز حاضرك خصم نصب اولنمسنى ايجاب ايدر شئ اولديغى ايچون الامكر برحاضر غائبدن خصم نصب اولنور كه حاضر اول ملكى غائب جهتندن قبول ايتمش اوله پس اول غائبك حاضر كبى اوزرينه قضا اولنور ملكك اتحادى سببيله اثر قضانك اكا تعديه سى ايچون وبر كمسنه نك اوزرينه برحادثه ده قضا اولنسه اول كمسنه اول حادثه جهتندن مقضياله اولمز (واما الحكم فى الملك المؤرخ فعلى الكافة من التاريخ لاقبله) واما تاريخلى اولان ملكده حكم كافه اوزره اول تاريخدندر اول تاريخدن اول دكلدر يعنى فجان زيد بكره ايچون سن بنم عبدمسن بن سكا مالك اوله لى بوكون بش سنه دردييدى بكر دخى بن بشرك عبدي بن بشر بكا مالك اوله لى بوكون التى سنه در مذكور بشر بنى اعتاق ايلدى ديوب مدعاسنى زيد اوزره اثبات ايتسيدى زيدك دعواسى مندفع اولور بوندنصكره عمرو بكره سن بنم قولمسن بن سكا مالك اوله لى يدى سنه در والآن سن بنم ملكمسن ديوب بكرك اوزرينه مدعاسنى اثبات ايتسيدى عمروك شاهدلرى قبول اولنور وبكرك حريتنه حكم فسخ اولوب عمروك ملكى قيلنور وبونك اوزرينه دلالت ايدر كه تحقيقا قاضيخان شرح زياداتده بيوعك اواخرنده مسئله بى حق تحقيق اوزره تحقيق ايتدكدنصكره ديديكه پس بابك مسئله لرى ايكى قسم اولدى * اولكيسى ملك مطلقده عتقدرو بوحريهٔ الاصل منزله سنده در وبونك اوزرينه قضا كافهٔ ناس اوزره قضادر ايكنجيسى تاريخلى اولان ملكده عتقله قضادر وبودخى وقت تاريخدن كافهٔ ناس اوزره قضادر واول تاريخدن اول قضا اولمز ايمدى سن بونى سكا ذكر اولنانك اوزرينه قياس ايله * زيرا مشهور اولان كتابلر بوقاعده دن خاليلردر فافهم (والثانى لايوجب انفساخها) استحقاقك ايكنجى نوعى منفسخ اولمق ايجاب ايلمز يعنى ظاهر روايتده بايعلر بيننده جارى عقدلرك منفسخ اولمسنى ايجاب ايلمز * زيرا نوع ثانى ملكك باطل اولمسنى ايجاب ايلمز (والحكم به حكم على ذى اليد) يعنى استحقاقدن نوع ثانى ايله حكم ذى اليد اوزره حكمدر حتى

ادعا ولقان ذی الیدك یدندن اخذ اولنور (ومن تلقی ذوالید الملك منه) ودخی ذی الیدك ملكی اندن اخذ
ایلدیكی كمسنه اوزره حكمدر واسطه سز یاخود واسطه ایله (فلا یسمع دعوی الملك منهم) پس انلردن ملك
دعواسی استماع اولنمز محكوم علیه اولدقلری ایچون (فلا یسمع دعوی الملك قولی (والحكم به حكم علی ذی الید
قولی اوزره تفریعدر الی آخره (بل دعوی النتاج) بلكه نتاج دعواسی استماع اولنور بایعلردن بر بایعك
اوزرینه ثمنله رجوع اولندیغی وقتده بن ثمنی ویرمم زیرا مستحق كاذبدر * زیرا مبیع بنم ملكمده طوغدی
یاخود بایعك ملكنده طوغدی واسطه سز یاخود واسطه ایله دیمسیله پس بایعك دعواسی استماع اولنور واگر
اثبات ایدرسه حكم اول باطل اولور (اوتلقی الملك من المستحق) یاخود ملكی مستحقدن اخذ ایتمش اوله
بن ثمنی ویرمم زیرا بن مبیعی مستحقدن اشترا ایلدم دیمسیله ذكر اولنان كبی بونك دخی دعواسی استماع
اولنور (ولا تعاد البینة للرجوع) بو دخی والحكم به قولی اوزره تفریعدر الی آخره * یعنی قچان مستحق ایچون
حكم اولنسیدی بایعلر اوزره حكم اولور پس قچان مشتریلردن بری بایعی اوزره ثمنله رجوع مراد ایتسیدی
بینه نك اعاده سنه حاجت اولمز (ولكن لا یرجع احد من المشترین قبل الرجوع علیه) ولكن مشتریلردن برفرد بایعی
اوزره رجوع ایده مز كندو اوزرینه رجوع اولنمدقجه حتی مشتری اوسط ایچون بایعی اوزره رجوع جائز اولمز
حتی مشتری اخیرانك اوزرینه رجوع ایلمدكجه (ولا یرجع علی الكفیل قبل القضاء علی المكفول عنه) ولا یرجع
صیغه مجهولدر یعنی محكوم علیه اوزره رجوع حاصل اولمز یعنی ضامن اوزره رجوع اولنمز مكفول عنه اوزره
قضا اولنمزدن اول * زیرا مكفول عنه اصلدر وحكم كفیله اندن سرایت ایدر واصل اوزره رجوعدن اول
كفیل اوزره رجوع اولنمامغه باعث شخص واحدك ملكنده ایكی ثمن مجتمع اولمسون ایچوندر بریسی مستردن
اخذ ایتدیكی وایكنجیسی اول اندن اخذ ینی مراد ایلدیكیدر * زیرا مستحقك بدلی مملوكدر (ثم رجوع انما یكون
اذا ثبت الاستحقاق بالبینة) بوندنصكره رجوع اولمز الا استحقاق بینه ایله ثابت اولدیغی وقتده اولور نتكیم سن
بیلمش ایدك كه تحقیقا بینه حجت متعدیه در واما قچان مشترینك اقراریله ثابت اولسه یاخود یمیندن نكولی ایله
یاخود مشترینك خصومته وكیلنك اقراریله یاخود وكیلك یمیندن نكولیله ثابت اولسه ثبوت استحقاق
ثمنله رجوع ایجاب ایلمز * زیرا مشترینك اقراری غیریسی حقنده حجت اولمز وابی بكر بن حامد
البخارینك روایتنده زیاداتده ذكر اولندیكه بر كمسنه بردار اشترا ایدوب بر رجل اول داره مشترینك اقراری ایله
یاخود یمیندن نكولیله مستحق چیقسیدی مشتری بایعی اوزره ثمنله رجوع ایده مز پس اگر مشتری تحقیقا دار
مستحقك ملكیدر دیو بینه اقامت ایتسیدی بایعی اوزره ثمنله رجوع ایتمك ایچون بینه استماع اولنمز واما اگر مبیع
مستحقك ملكیدر دیو بایعك اقرارینه بینه اقامت ایلسیدی بینه قبول قیلنور وبایعی ثمنله اخذ ایدر واگر مشتری
بایعك اقرارینه بینه اقامت ایلمسه مستحقك ملكی اولمغله ولكن مشتری بایعدن یمین طلب ایتسه كه بالله بو دار
مدعینك دكلدر دیو مشتری ایچون یمین طلب ایتمك جائز اولور * زیرا احتمالدر كه یمیندن نكول ایدوب پس
نكولیله اقرار ایتمش كبی اولوب بوندنصكره اندن ثمن استرداد اولنور عمادیه ده بویله ذكر اولندی وبو مسئله
حفظی واجب اولاندندر وناس بوندن غافللردر * ومصنف ثم الرجوع قولی اوزره تفریع ایدوب (فبیعه ولدت)
دیدی پس بر امه مبیعه مشتری قتنده ولد كتورسیدی یوخسه مشترینك استیلادی دكل (فاستحقت ببینة
تبعها ولدها) پس اول امه مبیعه بینه ایله مستحقه اولسه ولدی اكا تابع اولور یعنی مستحق مبیعه یی وولدنی
اخذ ایدر (وان اقر بها) واگر مشتری اول مبیعه یی بر رجل ایچون اقرار ایتسیدی (لا) یعنی ولدی مبیعه تابع
اولمز لكن مقرله مبیعه یی اخذ ایدر ولدنی اخذ ایده مز وفرقی اولدر كه تحقیقا بینه ملكی اصلدن اثبات ایدر وولد
مبیعه یه متصل اولور حتی استحقاق بینه ایله ایكیسنده بیله ثابت اولدی واقرار حجت قاصره در خبر ویریلان
شیئده انكله ملك ثابت اولور صحت خبرك ضرورتی ایچون وضرورتله ثابت اولان شیئ بقدر الضرورة تقدیر
اولنور (التناقض یمنع دعوی الملك) تناقض ملك دعواسنی منع ایدر * زیرا مدعی اول دعواده متهم اولور
(لا الحریة) حریت دعواسنده منع ایتمز اما حریة اصلیه ده منع ایتمدیكنك علتی حال علوقك خفی اولدیغی ایچوندر
زیرا ولد صغیر اولدیغی حالده دار حربدن جلب اولنور وباباسنك واناسنك حریتی معلوم اولمز پس رقله اقرار ایدر
بوندنصكره اناسنك وباباسنك حریتی معلوم اولور وحریت ادعا ایدر وطریقنده خفا اولان شیئده تناقض صحت

دعوایی منع ایلمز واما حریة عارضیه مولا عبدك علی بوغیكی اعتاق ومدبر ایتمكله منفرد اولدیغی ایچون ذكر اولنان كبی انده خفا جاری اولور پس انده تناقض عفو قیلنور و چان مكاتب كتابتدن اول سیدینك اعتاقی اوزره بینه اقامت ایلسهیدی اول بینه قبول قیلنور سیدینك تحریریله استقلالی ایچون (والطلاق) وتناقض طلاق دعواسنی دخی منع ایلمز پس زیرا مرأه چان مخالعه اولنسه بوند نصكره مرأه مخالعه دن اول زوجنك تطلیق ایلمسی اوزره بینه اقامت ایلسهیدی استماع اولنور اگرچه كیم تطلیقنده خفا ایچون تناقض اولورسه زوجك استقلالی ایچون مرأه نك بینه سی استماع اولنور جائزكه زوج مرأه یی تطلیق ایدوب مرأه انی بیلیه (والنسب) ونسب دعواسنی دخی تناقض منع ایلمز تنكیم چان بركسنه اوغلی ایچون بنم اوغلم دكلدر دیوب اندنصكره بو بنم اوغلمدر دیسیدی دعواسی استماع اولنور وكذلك چان بركسنه بن فلانه وارث دكلین دیوب اندنصكره وارثی دیو ادعا ایلسهیدی وجهه ارثنی بیان ایلسهیدی دعواسی صحیح اولور * ومصنف بونك اوزرینه تفریع ایدوب (فلو قال رجل لآخر اشترنی فانا عبد) دیدی پس بر رجل آخره بنی اشترا ایله زیرا بن عبدین دیسیدی (فاشتراه فاثبت حریته) اول رجل دخی انی اشترا ایتدكدنصكره اول آخر حریت ادعا ایدوب حریتنی اثبات ایلسهیدی (ضمن ان لم یعلم مكان بائعه) اگر اول عبدی بیع ایدن كسنه نك مكانی بیلنمزسه عبد ضامن اولور * زیرا عبد اولمقله اقرار ایدن نفسنك سلامتنه یاخود ثمنك سلامتنه ضامن اولور بایعدن ثمنك استیفاسی متعذر اولدیغی حینده پس مشتری مغرور قیلندی ومعاوضه ده تغریر ایسه ضمانك سببیدر بقدر الامكان ضررك دفعی ایچون پس چان عبدك حریتی وضمانه اهلیتی ظاهر اولسیدی وبایعدن ثمنك استیفاسی متعذر اولسیدی عبد اوزره ضمانله حكم اولنور (ورجع علیه) وعبد دخی بایع اوزره رجوع ایدر چان بایعی بولدیغی وقتده * زیرا عبد بایع اوزره دینی قضا ایلدی حالبوكه عبد انده مضطردر پس معیر رهن رهنی خلاص ایچون دینی قضا ایتدیكی وقتده متبرع اولمیوب مدیون اوزره رجوع ایتدیكی كبی واگر عبد بنی اشترا ایله دمسیدی یاخود بنی اشترا ایله دیوب بن قولن دیمش اولمسه عبد اوزره برشیء لازم گلمز (وان علم فلا) واگر عبدك بایعنك مكانی بیلنورسه عبد ضامن اولمز (بخلاف الرهن) رهن بونك خلافی اوزره در * زیرا بنی رهن قو زیرا بن عبدین دیسیدی عبد ضامن قیلنمز * زیرا ضمان عقد معاوضه به مختصدر ورهن ایله دكلدر بلكه اكا مقابل عوضسز حبس اولنور وبو اصل اوزره بطریق التفریع بومسئله نك ذكرنده فائده اول امردن اشكالی دفع ایچوندر كتب مشهوره ده ذكر اولندیكه تحقیقا عبدك حریتنده دعوی شرطدر امام اعظم قتنده وتناقض دعوایی افساد ایدر (لاعبرة لتاریخ الغیبة) تاریخ غیبت ایچون اعتبار یوقدر بلكه اعتبار تاریخ ملكه در (فلو قال المستحق غابت عنی منذ سنة) پس اگر مستحق بندن غائب اوله لی الیوم بر سنه در دیسیدی یعنی بر رجل آخرك یدنده اولان بر دابه یه مستحق چیقسیدی وعند الدعوی مستحق بو دابه بندن غیبت ایده لی بوكون بر سنه در دیسیدی پس قاضی مستحق ایچون دابه ایله قضا ایتمزدن اول مستحق علیه بایعه قصه دن خبر ویرسیدی (فقال البائع لی بینة انها كانت ملكالی منذ سنتین لاتندفع الخصومة) پس بایع بو دابه بنم ملكم اوله لی بوكون ایكی سنه اولدیغنه بینه م واردر دیسیدی خصومت مندفع اولمز بلكه قاضی مستحق ایچون دابه ایله قضا ایدر * زیرا مستحق تاریخ ملك ذكر ایتمدی بلكه دابه نك تاریخ غیبتنی ذكر ایلدی ایدی مستحقك ملك دعواسی بلا تاریخ باقی قالدی وبایع ایسه ملك ایچون تاریخ ذكر ایلدی وبایعك دعواسی مشترینك دعواسیدر * زیرا مشتری ملكی بایعدن اخذ ایتدی پس كانه مشتری بایعنك ملكنی ایكی سنه تاریخله ادعا ایتدی الا بوقدر فرق واردر كه تحقیقا تاریخ حال انفراده اعتبار اولنمز تنكیم عن قریب بیانی كلور پس تاریخ ذكرینك اعتباری ساقط اولوب دعوی ملك مطلقده باقی قالدی ایدی دابه ایله قضا اولنور (العلم بالاستحقاق لایمنع صحة الرجوع) استحقاقه عالم اولق رجوعك صحتنی منع ایلمز یعنی چان بركسنه بر رجلدن برشیء اشترا ایدوب بیلور كه اول بایعك ملكی دكلدر بلكه غیرینكدر پس اول غیره مستحق چیقوب ومشترایی مشترینك یدندن اخذ ایلسهیدی مشتری بایع اوزره رجوع ایدر ومشترینك استحقاقله علی رجوعنك صحتنی منع ایلمز (فاذا استولد مشترية یعلم غصب البائع اباها كان الولد رقیقا ورجع بالثمن) پس قچان مشتری اشترا ایلدیكی جاریه یه ولد كتورتسیدی بایع اول جاریه یی غصب

ایلدیکنی بیلورا ولدیغی حالده اول ولد رقیق اولور وثمنیله بایع اوزره رجوع ایدر * یعنی برکمسنه غصب اولنمش برجاریه یی اشترا ایدوب حالبوکه اول جاریه یی بایع غصب ایلدیکن بیلسیدی و اول جاریه دن بر ولدی حاصل اولسیدی اول ولد قول اولور حقیقة حاله علمی ایله غرورك منعدم اولدیغی ایچون ولکن مشتری ثمنله بایع اوزره رجوع ایدر واکر بایع مشترینك مبیع مستحقك ملکی اولدیغن اقرار ایتدیکنه بینه اقامت ایدر سه ده ثمنله رجوعنك حقی باطل اولمز عمادیه ده بویله ذکر اولندی (لا یحکم بسجل الاستحقاق بشهادة انه کتاب بل بالشهادة علی مضمونه) سجل استحقاقه تحقیقا سجل شو وجه اوزره یازلدی دیو شهادتله حکم اولنمز بلکه اول سجلك مضمونی اوزره شهادتله حکم اولنور * یعنی بخارن بر بخاری مشتری یدنده بر دابه یه مستحق چیقسه ومستحق علیه سجلی قبض ایدوب دابه نك بایعنی سمرقندده بولوب اول بایعك اوزرینه ثمنله رجوع مراد ایلسیدی وبخارا قاضیسنك سجلنی اظهار ایدوب واول سجلی بخارا قاضیسنك حجتی اولدیغنه بینه اقامت ایلسیدی سمرقند قاضیسی ایچون اول حجته عمل ایدوب ومستحق علیه ایچون ثمنله رجوع اوزره قضا ایتمك جائز اولمز مادامکه شاهدلر تحقیقا بخارا قاضیسی بخارا ده مستحق علیه اوزره بو بایعدن اشترا ایلدیکی دابه ایله قضا ایلدی ودابه یی بر مستحق علیهك یدندن اخراج ایلدی دیو شهادت ایتمدکجه * زیرا خط خطه مشابه اولور پس نفس سجل اوزره اعتماد اولنمز بلکه قاضینك قضاسنه ومستحق علیهك قصر یدینه شاهدلرك شهادتی شرط قیلندی عمادیه ده بویله ذکر اولندی (کذا ماسوی نقل الشهادة والوکالة) وکذلك نقل شهادتدن ووکالتدن ماعداسنده دخی حکم بویله در نقل شهادت ووکالتدن ماعداسیله مراد محضرلر وسجللر وصکلردر * زیرا انلردن هر برنده مکتوبك مضمونی اوزره شهادت واجب اولور * زیرا انلردن هر بریله مقصود خصم اوزره حجتدر حجت ایسه اولمز الا بونکله یعنی شهادتله اولور نقل وکالت وشهادت بونك خلافی اوزره درکه زیرا بو ایکیسیله مقصود قاضی ایچون علمك حاصل اولمسیدر بو اجلدن یول شاهدلری کافر اولمق جائز اولمز اکرچه کیم خصم کافر اولورسه ده (قبض کل المبیع فاستحق بعضه بطل البیع فی قدره) مشتری مبیعك کلیسنی قبض ایتدکده بعضنه مستحق چیقلسه اول بعضك مقدارنده بیع باطل اولور (فان اورث العیب فی الباقی) پس اکر بعضك استحقاقی باقیده عیب ایراث ایدرسه (او کان شیئین کشیء واحد) یاخود مستحق ایکی شیء اولوب برشیء کبی اولورسه مثالی قنی ایله قلج کبی ویابله کرشی کبی (خیر فیه) مشتری اول باقیده مخیر قیلنور وبو ظاهردر (والا) واکر بعضك استحقاقی باقیده عیب ایراث ایتمزسه وایکی شیء اولوب برشیء کبی اولمزسه (لزمه بحصته من الثمن) مشترانك باقیسی ثمندن حصه سیله لازم کلور بونك توضیحی اولدرکه تحقیقا بیع بعض مستحقك قدرنده باطل اولورسه نظرا اولنورا کر مستحق چیقلن شیئه استحقاق باقیده عیب ایراث ایدرسه تنکیم مقصود علیه تبعیضنده ضرر اولان شیئدن شیء واحد اولورسه دار کبی وارض کبی وباغ وعبد کبی وبونلرك امثالی کبی پس مشتری باقیده مخیردر اکر دیلرسه ثمندن حصه سیله راضی اولور واکر دیلرسه رد ایدر وکذلك قچان معقود علیه ایکی شیء اولوب حکمده برشیء کبی اولسه ایکیسندن برینه مستحق چیقلورسه مشتری ایچون خیار باقیده در واکر استحقاق مستحق چیقلن شیئك باقیسنده عیب ایراث ایتمزسه تنکیم معقود علیه ایکی ثوب اولوب یاخود ایکی عبد اولوب برینه مستحق چیقلورسه یاخود بغدای چیچی یاخود وزنی اولان شیئك بوکی ایسه پس تحقیقا انك تبعیضنده ضرر یوقدر مشترانك باقیسی ثمندن حصه سیله لازم کلور ومشتری ایچون خیار یوقدر شرح طحاویده بویله ذکر اولندی (او بعضه) یاخود مشتری مبیعك بعضینی قبض ایتدکده کل المبیع قولی اوزره عطفدر (فاستحق المقبوض او غیره) یعنی یاخود مشتری مبیعك بعضیسنی قبض ایتدکده پس مقبوضه مستحق اولسون یاخود مقبوضك غیری به مستحق اولسون (بطل فیه ایضا) یعنی کلنی قبض صورتنده قدر مستحقده بیع باطل اولدیغی کبی بعضنی قبض ایتدیکی وقتده دخی قبض اولنان شیئده بیع باطل اولور (وخیر فی الباقی) ومشتری اول مستحق چیقلن بعضك باقیسنده مخیر قیلنور (اورث العیب فیه اولا) برابردر کرك اول بعضك استحقاقی باقیده عیب ایراث ایتسون کرکسه ایتمسون قبل التمام استحقاق سببیله مشتری اوزره صفقه نك متفرقا اولدیغی ایچون مشتری مخیر قیلندی (ادعی حقا فی دار فصولح علی شیء) برکمسنه بر دارده

حق مجهول ادعا ایدوب پس بر مقدار شیء معلوم اوزره مثلا یوز درهمده صلح اولسه‌یدی (فاستحق بعضها) پس اول دارك بعضنه مستحق چیقلسه‌یدی (لم یرجع بشیء) صاحب دار بدل صلحدن برشیئله اول مدعی اوزره رجوع ایدەمز اول مدعینك دعواسی باقی قالدیغی اولمق جائز اولدیغی ایچون اول باقی هرنقدر قلیل قالورسه ده (او كلها) یاخود اول دارك كلنه مستحق چیقلسه‌یدی (رد كل العوض) عوضك كلیسی رد اولنور بیلندیكی ایچونكه تحقیقا اول مدعی مالك اولمدیغی عوضی اخذ ایلدی پس اول عوضك كلیسی رد اولنور (وان ادعاها فصولح على شیء) واكر مدعی دارك كلیسنی ادعا ایدوب مثلا یوز درهمده صلح اولسه‌یدی (فاستحق بعضها رجع بحصته) واول دارك بعضنه مستحق چیقلسه‌یدی صاحب دار اول حصه مقداری ایله رجوع ایدر * زیرا صلح یوز درهم اوزره دارك كلیسی اوزره واقع اولدی پس اول داردن برشیئه مستحق چیقلسه‌یدی متبین اولدیكه تحقیقا مدعی اول مقداره مالك اولمز ایمدی عوضدن حصه‌سی مقداری حسابیله رد ایدر (صالح من الدنانیر على دراهم وقبضها فاستحقت بعد التفرق رجع بالدنانیر) بركمسنه دینارلردن درهملر اوزره صلح اولوب واول درهملری قبض ایدوب بربرلرندن آیرلدقدنصكره اول درهملره مستحق چیقلسه‌یدی دینارلر ایله رجوع ایدر * زیرا بو صلح صرف معناسنده‌در پس قبضدن بدله مستحق چیقلسه‌یدی صلح باطل اولدی پس دینارلره رجوع واجب اولدی (جاز اعتاق مشتر من غاصب باجازة بیعه) غاصبدن اشترا اولنان عبدك اعتاقی مالكنك غاصبه عبدك بیعنه اجازت ویرمسیله مشترینك اول عبدی اعتاقی جائز اولدی * یعنی اكر بررجل برعبد غصب ایدوب وعبدك مالكنك اجازتیله بیع ایتسه‌یدی اول عبدی اشترا ایدن كمسنه‌نك اول عبدی اعتاقی جائز اولدی امام اعظم وابی یوسف قتنده وامام محمد قتنده جائز اولمز * زیرا ملكسز اعتاق اولمز رسول علیه الصلاة والسلامك (لا عتق فیما لا یملك ابن آدم) قول شریفی ایچون یعنی ابن آدمك مالك اولمدیغی قولده اعتاق جائز اولمزدیمكدر وموقوف ملك افاده ایلمز واكر افاده ایلسه وقت اجازته مستند اولدیغی حالده ثابت اولور بو ایسه من وجه ثابت ومن وجه ثابت دكلدر وعتق ایچون صحیح اولان ملك حدیث ایچون ملك كاملدر وامام اعظم ایله ابو یوسفك دلیلی تحقیقا ملك ملكی افاده ایچون وضع اولنان تصرف مطلق ایله موقوف اولدیغی حالده ثابت اولور پس اعتاق اول تصرف اوزره مرتب اولدیغی حالده متوقف اولوب اول تصرفك نفاذی ایله نافذ اولور ایمدی راهندن اشترا اولنان عبدك عتاقی كبی اولدی ووارثك دینله مستغرق اولان تركه‌دن عبدی اعتاق ایتمسی كبی كه اول وقتده اعتاق صحیح اولور وبعده دینی قضا ایتدكده نافذ اولور (لا بیعه) یعنی غاصبدن اشترا اولنان عبدك بیعی جائز اولمز اكر مالك غاصبك بیعنه اجازت ویرسه ده * زیرا اجازتله بایع ایچون ثابت اولور اول بابده كه مشتری اوله ملك باتله ثابت اولور پس قچان ملك بات غیری ایچون موقوف اولان ملك اوزره طاری اولسه‌یدی ملك موقوفی ابطال ایدر ملك باتله ملك موقوفك محل واحدده اجتماعی محال اولدیغیچون (باع عبد غیره بغیر امره وبرهن المشتری على اقرار البایع والمولى انه لم یأمر بالبیع واراد رد المبیع) بركمسنه غیرك عبدینی غیرك امرنسز بیع ایتسه‌یدی ومشتری بایعك یاخود مولای عبدك اقراری اوزره بینه اقامت ایتسه كه تحقیقا مولا بیع ایله امر ایتمدیكنی اقرار ایلدی دیوب ومبیعك ردینی مراد ایلسه‌یدی (لم تقبل) اول بینه قبول اولنمز دعواده تناقض اولدیغی ایچون * زیرا بایعله مولانك عبدك شراسی اوزره اقداملری بیعك صحتی ونفاذیله انلردن اقراردر * زیرا مسلم عاقلك حالندن ظاهر اولان صحیح نافذ اولان عقده مباشرتدرو بینه ایسه دعوای صحیحه اوزره مبنیه‌در پس قچان دعوی باطل اولسه‌یدی بینه قبول اولنمز (وان اقر البایع به عند القاضی) واكر بایع عبدك مالكنك امرینك عدمیله قاضی قتنده اقرار ایتسه‌یدی (بطل ان طلب المشتری) بیع باطل اولور اكر مشتری طلب ایدرسه * زیرا تناقض اقرارك صحتنی منع ایلمز * زیرا بایع اول اقرارده متهم دكلدر * زیرا بركمسنه برشیء اقرار ایدوب بعده انكار ایتسه‌یدی انك اقراری صحیح اولور دعوی بونك خلافی اوزره‌در * زیرا دعواده اقرار ایدوب بعده اقرار ایتمسنده متهمدر پس مشتری ایچون بایعك اقراری اوزره مساعده ایتمك واردر ایمدی ایكیسی بینده اتفاق متحقق اولور بو جهتدن مشترینك طلبی شرط قیلندی (باع دار غیره بلا امره واعترف بالغصب وانكر المشتری لم یضمن البایع) بركمسنه غیرینك داری‌نی

اول غيرك امر نسز بيع ايتسيدى وغصبله اعترافده ايتسيدى ومشترى انكار ايتسيدى بايع ضامن اولمز وكنزده ديديكه بركمسنه غيرينك دارينى بيع ايتسيدى پس مشترى اول دارى كندو بناسنه ادخال ايتسيدى بايع ضامن اولمز وزيلعى ديديكه مسئله نك معناسى اولدركه چان بركمسنه غيرى بركمسنه نك دار بنى اول غيرك اذنسز بيع ايتسيدى اندنصكره بايع غصبله اعتراف ايدوب ومشترى انكار ايتسيدى بايع داره ضامن اولمز* زيرا بايعك اقرارى مشترى اوزره تصديق اولنمز وبينه اقامتندن لابدر حتى دارى اخذ ايليه پس قچان مستحق بينه اقامت ايتمزسه اولكه صاحب داردر تلف اقامت بينه دن عجزينه مضاف اولور يوخسه عقد بايعه مضاف اولمز* زيرا غاصبك بيعى جائز اولمز پس بو تقدير اوزره معلوم اولوركه تحقيقا (وادخلها المشترى فى بنائه) قولى اتفاقا واقع اولدى* زيرا بنايه ادخالك ايچون تأثير يوقدر بو اجلدن بو مقامده اول عبارتك ترك اولندى والله اعلم بالصواب

باب السلم

بو باب سلمك بياننده در (هو) سلم لغت جهتندن سلف معناسنه در سلفك معناى لغويسى قاش ويرم ديوا اچه المقدر* وفقها اكا سلم ديرلر پس تحقيقا سلم عاجلك آجل ايله اخذيدر يعنى معجل اولان شيئى مؤجل ايله اخذ ايتمكدر بو عقده سلم تسميه سنه باعث وقتى اوزر بنه معجل اولديغى ايچوندر* زيرا بيعك وقتى ملك بايعده مبيعك وجودندن صكره در وسلم عادتا بايعك ملكنده موجود اولميان شيئده اولور پس عقد معجل اولور و بو سلم كتاب ايله مشروعدر اولكه حق سبحانه وتعالينك (اذا تداينتم بدين الى اجل مسمى) قول شريفيدر تحقيقا بو آيت كريمه سلمه وثمن مؤجل ايله بيعه و بعد الحلول تأجيله مشتمل اولور ودخى سنت ايله ده مشروعدر اولكه رسول عليه الصلاة والسلامك (من اسلم منكم فليسلم فى كيل معلوم ووزن معلوم الى اجل معلوم) قول شريفيدر يعنى سزدن بر بكز سلم مراد ايلسيدى كيل معلوم ووزن معلوم ووقت معلومده سلم ايدك ديو بيورمشدر ودخى اجماع امت ايله ده مشروعدر وقياس جواز سلمدن امتناع ايلدى* زيرا سلم معدومك بيعيدر لكن قياس ذكر اولنان شئ ايچون ترك اولندى وروايت اولنان شيئله استدلال اولنديكه تحقيقا رسول عليه الصلاة والسلام انسانك قتنده اولميان شيئك بيعندن نهى ايلدى وسلمده رخصت ويردى* زيرا محمد بن عبد العزى الحنفى هدايه حاشيه لرنده ديديكه بو لفظ بو وجه اوزره كتب حديثده صحابه دن براحددن روايت اولنمدى وكانه فقهادن براحدك قوايدر ديدى وسلم شرعا (بيع الشئ على ان يكون دينا على البايع بشرائط معتبرة شرعا) شيئك بايع اوزره دين اولمسى اوزره بيعدر شرعا معتبر اولان شرطلر ايله وعن قريب اول شرطلرك بيانى كلور (والبايع مسلم اليه) وبايع اصطلاحده مسلم اليه در (والمشترى رب السلم والمبيع مسلم فيه) ومشترى رب سلمدر ومبيع مسلم فيهدر (والثمن رأس المال) وثمن رأس مالدر (ويصح فيما يعلم قدره) وسلم قدرى معلوم اولان شيئده صحيح اولور يعنى مقدارى كيل ووزن وذرعدن اعمدر (وصفته) ودخى سلم صفتى معلوم اولان شيئده صحيح اولور يعنى يكيلكى واسكلكى و بونلرك امثالى صفتلرى معلوم اولان شيئده صحيح اولور (كالمكيل والموزون الثمن) مكيل كبى وموزون مثمن كبى* مثمن قولى دنانير ودراهمدن احترازدر* زيرا انلر موزونلردر لكن مثمنه دكللردر بلكه كندورى ثمنلردر پس انلرده سلم جائز اولمز (والعددى المتقارب كالجوز والبيض والفلس واللبن والاجر بملبن معين والذرعى كالثوب مبينا قدره) ودخى عددى متقارب اولان جوز و بيض كبى وفلس كبى و كرپيج كبى ومعين قالبله كرميد وقدرى مبين ثوب ذرعى كبى يعنى طولى وعرضى مبين اوله (وصفته) وصفتى مبين يعنى قالكلفى وايجه لكى مبين اوله (ووزنه) ودخى وزنى مبين اوله (ان بيع به) اكر وزنله بيع اولنورسه حرير ثوب كبى (فصح فى السمك المليح) پس سلم طوزلنمش يعنى طوزايله قديد اولمش بالقده صحيح اولدى اسان عربده سمك مليح ومملوح دينور مالح دينلمز الا لغت رديه ده مالحده دينور (والطرى حين يوجد) ودخى بولنديغى حينده تازه بالقده دخى صحيح اولور بروقته مقيد اولوب بروقته مقيد اولمديغى حالده حتى بر بلدده منقطع اولمسه مطلقا سلم جائز اولور (وزنا وضربا معلومين) طوزايله قديدى وتازه بى وزنا ونوعا معلوم اولدقلرى حالده صحيح اولور (وفى الطشت والقمقمة والخفين) ودخى سلم طاسده واكنده وقمقمه ده وايكى ادكده صحيح اولور (اذاعين) بونلردن هر برى نزاعى رفع ايدر شيئله معين

اولورسه (لافيما لايعلمان) سلم قدر وصفتی بيلنمين شيئده صحيح اولمز فيما يعلم قدره وصفته اوزره عطف در
(كالحيوان واطرافه واللحم والجلود عددا) حيوان وحيوانك اطرافی كبی ولحم كبی وعدد بوننددن دريلر كبی
(والحطب حزما) واوطون كبی حزم بوننددن يعنی اوطونك باغی بوننددن (والرطبة جرزا) وباش اوتلق
كبی دمتلر بوننددن * جرز جرزه نك جمعيدر جرزه فارسيده ايله دست تره در يعنی بر قبضه باش اوت ديمكدر
(والجوهر والخرز) وجوهر كبی وخرز كبی خرز تحريك ايله شول شيدر كه ديزلمش اوله يعنی بونلرده سلم جائز اولمز
زيرا بونلرك هر برنده سلمی منع ايدر تفاوت فاحش واردر حتی اكر طول وعرض وصفت دريلرده بيان اولنورسه
وشد اولنان سنبك باغنك مقداری بيان اولنسه انده سلم جائز اولور (والمنقطع الی حين المحل) واجل
وقتنه وارنجه منقطع اولان شيئده دخی سلم صحيح اولمز يعنی حين عقددن حين اجله وارنجه بولنيوب عقددن
اجله وارنجه جميع وقتی عدم مستغرق اولمغله سلم صحيح اولمز (ولا بكيل اوذراع معين لم يعلم قدره) ودخی
مقداری معلوم اولميان كيل وذراع معين ايله دخی صحيح اولمز * زيرا انده تسليم متأخر اولور آز اولور ضايع
اولوب منازعه يه مؤدی اولور (ولا بر قرية اوتمر نخلة معينة) ودخی بر معينه قريه نك بغدايی ايله وبر معين
خرما اغاجنك خرماسيله سلم صحيح اولمز * زيرا آز اولور آفت ايريشوب تسليمه قادر اوله مز (وشرط صحته
بيان الجنس) وسلمك صحتنك شرطی جنسی بياندر بغدای كبی واريه كبی (والنوع) دخی نوعنی بياندر
صوارولان بغدای كبی وصوار لميان كبی (والصفة) ودخی صفتنی بياندر بكيلكی واسكلكی كبی
(والقدر) دخی مقدارينی بياندر مثلا كيل بوننددن شو كيل ايله كه نه منقبض ونه منبسط اوله (والاجل)
ودخی اجلنی بياندر (واقله شهر) واجلك اقلی بر آيدر قول اصح ده وفتوا ده انك اوزرينه در وبعضيلر اوچ
كون دردی بو طحاوينك قوليدر وبعض اقلی نصف يومدن اكثردر ديدی بو قول امام زفردر (وقدر رأس
المال فی الكيلی والوزنی) ودخی كيليده ووزنيده رأس مالی بياندر (والعددی) ودخی عددی متقاربده
يعنی رأس مالك مقدارينی بياندر يعنی عقدك مقداری اوزره متعلق اولان شيئده رأس مال مشار اليه ايسه ده
مكيل وموزون ومعدود (المتقارب) ومعدود متقارب كبی بيان شرط قيلندی جوز وبيض كبی واماماين
اشارتله تعيين اولندقدنصكره قدرك بيلنمسی شرط قيلنمدی ديديلر حتی اكر فقيری يه بن سكاشو دراهمی بغدايك
بركرنده سلم ويردم ديوب ودراهمك وزننی بيان ايتمسه يدی ياخود بن سكا شو بغدايی زعفراندن شو قدر بطمانه سلم
ويردم ديوب وبغدايك قدرين بيان ايتمسه يدی امام اعظم قتنده سلم صحيح اولمز واماماين قتنده صحيح اولور
وفقها اجماع ايتديلركه تحقيقا رأس مال چوان ثوب اولسه يدی ياخود حيوان اولسه يدی اشارتله معلوم اولور
(ومكان ايفاء ماله حمل مؤنة) ودخی بر كلفتی ايچون مؤنت اولان شيئده مثلا بغدای كبی اعطا ايده جكی مكانی
بيان شرط قيلندی (والا) واكر يو كلنمسنده مؤنت اولمزسه مسك وكافور كبی (فيوفيه حيث شاء)
ديلديكی مكانده اعطا ايدر واصح قول بودر * زيرا مكانلرك كافه سی برابردر محالده وجوب يوقدر (كذا الثمن)
كذلك ثمن مؤجلده بيان شرط قيلندی عبد حاضری ذمتده موصوف اولان بغدای ايله الی اجل بيع ايتمكله
اول وقت مكان اعطاسی بيان شرط قيلندی (والقسمة) وايكی كمسنه برداری تقسيم ايدوب واحدهما آخر
اوزره شی شرط ايلسه كه اول شی ايچون حمل ومؤنت اوله غرسك ياخود بقالك نصيبنده زيادهلكی ايچون مكان
اعطاسی بيان شرط قيلندی (والاجر) ودخی اجری بيان شرط قيلندی يو كلنمسيچون مؤنت اولان شيئله بر دار
استيجار ياخود بر دابه استيجار ايدوب ذمتنده دين اولدیغی حالده مكان اعطانك بيانی شرط قيلندی (وشرط
بقائهما) وصحت سلمك بقاسينك شرطی (قبض رأس المال قبل الافتراق) قبل الافتراق رأس مالك قبضيدر
پس سلم صحيحا منعقد اولور بوندنصكره قبض افترا قله باطل اولور (فان سلم مائة نقد اومائة على
المسلم اليه فی كربر) پس اكر رب السلم مسلم اليهه يوز درهم نقد ايله ويوز درهم دين جهتيله بر كر بغدايه يعنی التمش
اوجكه سلم ويرسيدی (بطل فی حصة الدين) حصه دينده سلم باطل اولور مجلسده قبض منتفی اولدیغی
ايچون وحصه نقدده جائز اولدی شرطلری مجتمع اولدیغی ايچون وفساده مشيع اولمز * زيرا ابتداء صحيحا
سلمك وقوعی ايچون طاريدر حتی اكر رأس مالی مجلسده نقد ايتسه يدی صحيح اولور (لايتصرف فی رأس المال
والمسلم فيه قبل القبض) رأس مال اليده مسلم اليه قبل القبض تصرف ايتمز ورب السلم مسلم فيهده قبل القبض

تصرف ايتمك جائز اولمز اما اولمك جائز ولمسى عقد ايله واجب اولان قبضك دوت اولمسى ايچوندر وثابده
جائز اولمسى مسلم فيه مبيع اولوب وآنى قبضدن اول تصرف جائز اولمديغى ايچون تنكيم مرور ايتدى
(بشركة) شركتله تصرف جائز اولمز لا يتصرف قولنه متعلقدر رب سلم مسلم اليهه رأس مالك نصفنى بكا وير مسلم
فيهك نصفى سنك اولمق ايچون ديمكله (اوتولية) ياخود توليت ايله تصرف جائز اولمز رب سلم بر آخر كمسنه يه مسلم
اليهه ويرديكم رأس مالك مثلنى بكا وير سنك مسلم فيه سنك اولمق ايچون ديمكله (اونحوهما) ياخود بو ايكيسنك
مثللى اقوال ايله تصرف جائز اولمز وبو ايكيسنى ذكرك تخصيصنه باعث * زيرا بو ايكيسى مرابحه ده ووضيعه ده
اكثريا واقع اولدقلرى ايچوندر * ومصنف لا يتصرف قولى اوزره الى آخره (فان تقايلا السلم لم يشتر من المسلم
اليه شيئا برأس المال حتى يقبضه) قوايله تفريع ايلدى * يعنى اكر رب سلم مسلم اليه ايله سلمى عقد
ايدوب ورأس مالى مسلم اليه قبض ايتدكدنصكره مقابله ايلسه لر يعنى اقاله ايدسه لردى رب سلم
مسلم اليهدن رأس مال ايله برشئ اشترا ايلمز حتى مسلم اليهدن مالك كليسنى استرداد ايدوب قبض ايلمدكجه
قبضدن اول رأس مالده تصرف لازم كلسون ايچون (اشترى كرا وامر رب السلم بقبضه
قضاء لم يصح) يعنى رب سلم بغدايدن بركره سلم ويروب وقتاكه اجل حلول ايتدكده مسلم اليه بر رجلدن
بر كر بغداى اشترا ايدوب رب سلم اول كرك قضاء قبضيله امر ايلسيدى صحيح اولمز يعنى قضاء اولمزوا كررب سلمه
اول كرك رب سلم ايچون قبضيله امر ايلسيدى اندنصكره كندو نفسى ايچون قبضيله امر ايتسيدى پس اول
كرى رب سلم ايچون كيله ليوب اندنصكره كندو نفسيچون كيلاسيدى جائز اولور بشرط الكيل صفقتينك
اجتماعى ايچون پس ايكى دفعه كيلدن لابددر رسول عليه الصلاة والسلامك بيع طعامدن نهى ايلديكى
ايچون حتى اندە ايكى اولچك جارى اولمدقچه (وان امر مقرضه صح) يعنى اكر كر بغداى سلم اولمش اوليه
وقرض اوله پس مقرضنه اكر قبضيله امر ايتسيدى جائز اولور * زيرا قرض عاريت آلمقدر بو اجلدن اعاره
لفظيله منعقد اولور پس مردود مطلقا مأخوذك عينى اولور حكما ايكى صفقه مجتمع اولمز (كذا) يعنى
ذكر اولنان صورة اوليده صحيح اولور (اواشترى وامر رب السلم بقبضه له) اكر مسلم اليه كرى اشترا ايدوب ورب
سلمه مسلم ليه ايچون قبض ايله امر ايلسيدى (ثم لنفسه ففعل) اندنصكره كندو نفسيچون قبضله امر
ايلسيدى پس رب سلم مسلم اليه ايچون كيلايوب اندنصكره كندو نفسيچون كيلاسيدى صحيح اولور وبونك
صحتنه باعث ايكى كيلك اجتماعى ايچوندر (ولو امره رب السلم) واكر رب سلم مسلم اليهه (ان يكيل)
مسلم فيهى رب سلمك ظرفنده كيلمكه امر ايتسيدى (فكال فى ظرفه بغيبته) پس مسلم اليه دخى رب سلمك
غيبتنده رب سلمك ظرفنده كيلاسيدى (او المشترى البائع فكال فى ظرفه) ياخود مشترى بايعه مبيعك
كيلى ايله امر ايتسيدى پس بايع كندو ظرفنده كيلاسيدى (لم يكن قضاء) قضا اولمز * زيرا كيل ايله امر
صحيح اولمدى كيلك ملك آمره مصادفتى اولمديغى ايچون * زيرا آمرك حقى دينده در عينده دكلدر پس مسلم
اليه رب سلمك ظرفى ايچون مستعير اولدى واول ظرفده كندو نفسى ملكنه وضع ايدیجى اولدى (بخلاف
كيله فى ظرف المشترى بامره) مشترينك امريله مشترينك ظرفنده بايعك كيلى ذكر اولنانك خلافى اوزره در
يعنى اكر مشترى بر معين بغداى اشترا ايدوب مشترى بايعه مشترينك ظرفيله مشترينك غيبتنده كيلمكه
امر ايتسيدى مشترى قابض اولور * زيرا مشترى بغدايه شرا ايله مالك اولدى پس انك امرى ملكنه مصادف
اولدى (كيل العين ثم الدين فى ظرف المشترى قبض وعكسه لا) مشترينك ظرفنده عينك كيلى
اندنصكره دينك كيلى قبضدر عكسى قبض دكلدر * بونك صورتى اولدر كه بر رجل بر كر بغدايده عقد سلم ايتدى
وقتاكه اجل حلول ايتدكده رب سلم مسلم اليهدن بعينها اول بغدايك كرين اشترا ايتدى رب سلم مسلم اليهه
بر ظرف ويرديكه كر مسلم فيهى وكر مشترايى اول ظرفه قويه پس اكر مسلم اليه ظرفده عين مشترانك كيلى ايله بدأ
ايدرسه عينك قابضى اولور اندە امر صحيح اولديغى ايچون ودين مسلم فيه ايچون قابض اولور ملكنه مصادفه سى
ايچون شول كمسنه كبى كه اول كمسنه بغداى استقراض ايدوب مقرضك ارضنه زرع ايتمك ايچون مقرضه
امر ايلسيدى * واكر دينله بدأ ايدرسه عينله دينك ايكيسندن برينه قابض اولمز دين ايچون قابض اولمديغنه

باعث اندهامر صحیح اولمدیغی ایچوندر وعنده قابض اولمدیغنه باعث قبل التسلیم لکنه خلط ایتدیکی ایچون
امام اعظم قتنده مستهلك اولدی پس بیع منتقض اولدی و بو خلط راضی اولمش دکلدر جائز که مرادی عینله
بدأ ایتمش اوله واماماین قتنده مخیردر اکر دیلرسه بیعی نقض ایدرو دیلرسه مخلوطده مشارك اولور * زیرا خلط
امامین قتنده مستهلك دکلدر (اسلم امة فی کر وقبضت) برکمسنه برجاریه‌یی بغدایدن بر کره عقد سلم ایتدی
ومسلم الیه اول جاریه‌یی قبض ایتدی (فتقایلا فماتت بقی) پس بعد القبض اول رب سلم مسلم الیه ایله اقاله
ایدشدیلر پس جاریه‌یی رددن اول فوت اولدی اقاله باقی قالدی (اوماتت فتقایلا صح) یاخود جاریه فوت
اولدقدنصکره اقاله ایدشدیلر اقاله‌لری صحیح اولدی (وعلیه قیمتها) وجاریه‌نك قیمتی مسلم الیه اوزره لازم
کلدی (فیهما) ایکیسنده‌ده یعنی قبل الاقاله فوت اولسون کرك بعد الاقاله فوت اولسون جاریه‌نك قبضی
کوننده‌کی قیمتی مسلم الیه اوزره لازم کلدی * یعنی برکمسنه عقد سلم ایله برکر بغدای اشترا ایتدی ورأس مالی برجاریه
قیلدی واول جاریه‌یی مسلم الیهه تسلیم ایتدی اندنصکره عقد سلمی اقاله ایدشدیلر اندنصکره جاریه مسلم الیهك
یدنده فوت اولدی اقاله‌لری باقی قالدی اکرچه جاریه فوت اولدقدنصکره اقاله ایتدیلر ایسه‌ده * زیرا جاریه
رأس مال دکلدر وعقدده ثمن حکمنده‌در ومبیع مسلم فیهدر واقاله‌نك صحتی مبیعك قیامنه طیانور ثمنه
طیانمز تسلیم مرور ایتدی پس جاریه‌نك هلاکی مسئله اولیده یعنی اقاله جاریه‌نك موتندن اول اولدیغی
صورتنده بقادن حال اقاله‌یه تغیر اولمز وثانیه‌ده یعنی اقاله جاریه‌نك موتندنصکره اولدیغی صورتنده صحتنه
تغیر اولمز پس چونکه مسلم فیهده عقد فسخ اولسه‌یدی ثمنا جاریه‌ده دخی فسخ اولور ایدی جاریه‌نك ردی واجب
اولور حالبوکه جاریه‌نك رددن عاجز اولدی ایدی جاریه‌نك قیمتنك ردی واجب اولدی (کالمقایضة)
کذلك مقایضه‌ده ذکر اولنان کبیدر اولکه عینی عینله بیعدر تسلیم مرور ایتدی (فی وجهیه) ایکی
وجهنده‌ده یعنی اقاله باقی قالور وایکی عوضك برینك هلاکندنصکره صحیح اولور * زیرا ایکی عوضك هر بری
من وجه مبیع ومن وجه ثمندر باقی قالان عوضده مبیعه اعتبار اولنور وهلاکده ثمنه اعتبار اولنور (بخلاف
الشراء بالثمن فیهما) ثمنله شرا اولنك خلافی اوزره‌در یعنی قچان برکمسنه برجاریه‌یی بیك اقچه‌یه اشترا ایتسه‌یدی
اندنصکره بایعله مشتری اقاله ایدشسه‌لردی پس جاریه مشتری یدنده فوت اولسه‌یدی اقاله باطل اولور اکرچه
جاریه‌نك موتندنصکره اقاله ایتدیلر ایسه‌ده پس اقاله باطله‌در * زیرا جاریه بیعده اصلدر هلاکندنصکره اقاله
باقیه قالمز پس اقاله ابتداده صحیح اولمز وانتهاده باقیه قالمز اقاله‌نك محلی معدوم اولدیغی ایچون (القول
لمدعی الرداءة والاجل) قول ردیلك واجل ادعا ایدن کمسنه‌نکدر یعنی قچان سلمك عاقدی ردیلك شرطنده
واجلده اختلاف ایتسه‌یدی قول ردیلکك واجلك مدعیسی ایچوندر اما ردیلك اختلافی مسلم الیه بز ردیلکی
شرط ایلمدك دیوب ورب سلم برشی شرط اولنمدی دیمکدر عقد فاسد اولسون ایچون پس قول مسلم الیه ایچوندر
* زیرا رب سلم صحتی انکارنده متعنتدر * زیرا مسلم فیه عادتا رأس مال اوزره زائددر واکر رب سلم ردیلك شرطی
ادعا ایتسه‌یدی ومسلم الیه برشی شرط قیلنمدی دیسه‌یدی قول رب سلمکدر * زیرا رب سلم صحت ادعا ایدر
وبالجمله قول ایکی صورتده صحت ادعا ایدنکدر امام اعظم قتنده واماماین قتنده قول منکر ایچوندر واما اجل
پس هر قنغیسی اجل ادعا ایدرسه قول انککدر امام اعظم قتنده * زیرا صحت ادعا ایدر واماماین قتنده قول
منکرکدر (الاستصناع) استصناع اولدر که برکمسنه اهل صنعتدن بریسنه مثلا پابوججی‌یه اکی بنم
ایچون مالکدن براذیك اشلیوو بر که شوجنسدن شوصفتده شوقدر اقچه‌یه دیسه‌یدی (باجل) اجل ایله
مثلا برآیه دکین (سلم) بو استصناع سلمدر (تعاملوا) برابردر کرك ناس تعامل ایتسونلر مثالی ادیك ولکر
کبی وقمقمه کبی (اولا) کرکسه ناس تعامل ایتمسونلر ثیاب وثیاب مثللی اشیا کبی اما استصناعك اجل
ایله سلم اولسی قچان ناس آنی تعامل ایتمزلرسه پس اول استصناع وفاقیه‌در واما قچان ناس تعامل ایدرلرسه
امام اعظم قتنده سلم اولور واماماین قتنده سلم اولمز * زیرا لفظ استصناع مقتضاسی اوزره حفظ اولنسان
شینده‌در واجل تعجیل اوزره حمل اولنور انده تعامل ناس اولدیغی شی بونك خلافی اوزره‌در * زیرا استصناع
فاسددر پس سلم صحیح اوزره حمل اولنور وامام اعظمك علتی تحقیقا استصناع بیندر سلم محتمل اولور وسلمك
ایسه جوازی لاشبهه فیه اجماعله‌در ونامك استصناعی تعاملاندنده نوع شبهه واردر پس سلم وزره حمل اولی

اولدی (وبدونه) واجلسز استصناع (صح) استحسانا صحیح اولدی زمان نبی علیه الصلاة والسلامدن بوآنه کلنجه تعامل ثابت اولان اجماع ایچون وقیاسده جائز اولمز * زیرا استصناع معدومك بیعیدر وصحیح اولان قول بودر که تحقیقا استصناع (بیعا لاعدة) بیعا صحیح اولور مواعده ایله صحیح اولمز نتکیم شهیددن نقل اولندی * ومصنف وصح بیعا قولی اوزره (فالصانع یجبر علی عمله) قوله تفریع ایلدی پس صنعت ایشلین کسنه عملی اوزره جبر اولنور واکر مواعدة اولورسه جبر اولنمز (والامر لا یرجع عنه) وصانعه امر ایدن کسنه اندن رجوع ایدهمز واکر مواعده اولورسه رجوعی جائز اولور (المبیع هو العین لا عمله) مبیع عیندر عمل دکلدر نتکیم ابو سعید بردعی اکا ذاهب اولدی قولا استصناع صنعدن استفعالدر اولکه عملدر دیدی * ومصنف مبیعك عین اولدیغی اوزره (فلو جاء بما صنعه قبل العقد اوغیره) قوله تفریع ایلدی پس اکر صانع عقددن اول ایشلدیکی شیئله یاخود داشلدیکنك غیری ایله کلسیدی (صح) صحیح اولدی واکر مبیع عملی اولسیدی نیجه صحیح اولوردی (ولا یتعین له) وآمر ایچون مبیع متعین اولمز (بلا رضاه) آمرك رضاسز (فصح بیعه قبل رؤیة الامر) وآمر مبیعی کورمزدن اول مبیعك بیعی صحیح اولور واکر آمر ایچون متعین اولیدی بیعی نیجه صحیح اولوردی (وله الخیار) وآمر ایچون مخیرلك واردر کوردکدنصکره * زیرا آمر کورمدیکنی اشترا ایتدی (ولم یصح فی غیر المتعامل کالثوب الاباجل) وتعاملك غیریده سلم صحیح اولمدی ثوب کبی الاجل ایله صحیح اولدی یعنی اکر جلاحه برکسنه ثیاب طوقومق ایچون امر ایلسه شول کسنه نك ایلکی ایله که انك قتنده دراهمله معلومه در جائز اولمدی * زیرا انده تعامل جاری اولمدی پس اصل قیاس اوزره باقی قالدی الاقچسان انده اجل شرط ایتسیدی بو تقدیرجه بطریق السلم جائز اولور والله تعالی اعلم

﴿ مسائل شتی ﴾

شتی شتیتك جمیدر متفرق معناسنه (صح بیع کل ذی ناب ومخلب) هر آزو دیش صاحبی اولان وطرنقلی پنجه صاحبی اولان حیوانك بیعی صحیح اولدی کلب کبی وپارس کبی وبرنجی حیوانلرو برنجی قوشلر کبی کرکس معلم اولسون کرکسه اولمسون * زیرا ذی ناب اولان حیوان مال متقومدر صید ایتمك ایچون آلندر (الا الخنزیر) خنزیرك بیعی صحیح اولمدی * زیرا خنزیرك عینی نجسدر (والذمی فیه کالمسلم) وخنزیرده ذمی مسلم کبیدر رسول علیه الصلاة والسلامك (فاعلمهم ان لهم ما للمسلمین وعلیهم ما علی المسلمین) قول شریفی ایچون یعنی سزانلری اخبار ایدیك که انلر ایچون اولان شیء مسلمینه اولان شیئدر وانلر اوزره لازم کلان شیء مسلمین اوزره لازم کلان شیئدر دیمکدر ودخی ذمیلر مکلفلر ومحتاج اولدقلر ایچون مسلمین کبیدر (الا فی بیع الخمر والخنزیر) الاخمرك وخنزیرك بیعنده مسلم کبی دکلدر * زیرا خمر ایله خنزیرده انلرك عقدی مسلمك بکمز ایله قیونده اولان عقدی کبیدر (ومیتة لم تمت حتف انفها) وبوزی اوزره دوشوب فوت اولمیان میته ده مسلم کبی دکلدر * زیرا ذکر اولنان میته دخی خنزیر کبیدر ولم تمت حتف انفها دیمکه باعث اولدر که * زیرا حتف انفها دوشوب هلاك اولسه اتفاقا انك بیعی باطلدر * زیرا حتف انفها دوشوب هلاك اولان میته براحدك قتنده مال دکلدر وتحقیق بیع فاسدده ذکری مرور ایتدی * ومصنف والمسلم فیه کالذمی قولی اوزره تفریع ایدوب (فاذا اشتری عبدا مسلما او مصحفا یصح) دیدی پس قچان ذمی بر عبد مسلم یاخود بر مصحف شریف اشترا ایتسه صحیح اولور حدیث شریفك اطلاقی تحتنده ذمی داخل اولدیغی ایچون (ویجبر علی بیعه) ولکن اول عبد مسلمك یاخود مصحف شریفك بیعی ایله اول ذمی جبر اولنور * زیرا انك یدنده ابقا اولنمقده اول عبد ایچون اذلال واردر (وطئ زوج المشتراة قبض لا نکاحها) زوجك مشترابی وطئ قبضدر نکاحی قبض دکلدر یعنی برکسنه برجاریه اشترا ایدوب قبضدن اول تزوج ایلسه صحیح اولور پس قچان زوجی آنی وطئ ایلسه اول اشترا ایلدیکی جاریه یی قبض ایتمش اولور واکر وطئ ایتمدی ایسه مجرد تزوج ایتمکله اول جاریه نك قابضی اولمز (اشتری شیئا فغاب فبرهن البایع علی بیعه) برکسنه برشیء اشترا ایدوب اول شیئی قبضدن اول مشتری غائب اولسیدی پس بایع بیعنی واول شیئك ثمننی قبض ایلمدیکنی اثبات ایتسیدی (ان علم مکانه لم یبع لدینه) اکر مشترینك مکانی بیلنورسه دینی ایچون اول شیء بیع اولنمز اول شیء بیع

اولمدین بایع حقنه واصل اولمق ممکن اولدیغی ایچون و بو وجه اوزره بیعده مشترینک حقنی ابطال اولدیغی ایچون (والا) واکر مشترینک مکانی معلوم اولمزسه (بیع العبد) قاضی عبدی بیع ایدر وثمنی مشتری ایچون بایعه ادا ایدر * زیرا مشترینک ملکی بایعک اقراریله ظاهر اولدی پس شول وجه اوزره ظاهر اولدیکه بایع حقنه مشغول اولدیغی حالده بیله اقرار ایتدی وقچان بایع حقنی استیفاسی مشترینک مکانی معلوم اولمدیغیله متعذر اولسیدی قاضی اول عبدی بیع ایدر بایعک حقنی احیا ایچون قچان راهن مفلسا فوت اولسه قاضی رهنی بیع ایدوب دینی قضا ایلدیکی کبی (وان اشتریا وغاب احدهما فللحاضر دفع کل الثمن) واکر ایکی کمسنه برشیء اشترا ایدوب قبل اداء الثمن ایکیسندن بری غائب اولسیدی ثمنک کلیسنی ادا حاضر اولان ایچون لازم کلور (وقبضه وحبسه حتی ینقد شریکه) واول حاضر مبیعی قبض ایدوب وحبس ایدر حتی شریکی ثمندن حصه سنی نقدا صاینجه زیرا حاضر دفعده مضطردر * زیرا جمیع ثمنی ادا ایتمکد کچه نصیبی ایله انتفاع اکا ممکن اولمز * زیرا بیع صفقهء واحده در وبایع ایچون حق حبس واردر مادامکه انده برشیء باقیدر ومضطر رجوع ایدر معیر رهن کبی معیر رهن متاعنی آخره ویرن کمسنه درکه اول متاعی آخر داینده رهن قویه وقچان مضطر ایچون شریکی اوزره رجوع اولنجه انکچون شریکنک حق حبس واردر تاکیم مشتریء حاضر حقنی استیفا ایدنجه * شرایه وکیل اولان کمسنه کبی قچان ثمنی کندو مالندن قضا ایتسیدی (باع شیئا بالف مثقال ذهب وفضه نتصفابه) برکمسنه برشیئی بیك مثقال التونه وکومشه بیع ایتسیدی اول ذهب وفضه مثقال ایله تنصیف اولنور یعنی بشیوز مثقال ذهبدن وبشیوز مثقال فضه دن ایجاب ایتمکله * زیرا بایع مثقالی علی السویه ذهب ایله فضه نك ایکیسنه اضافت ایلدی (وباع بالف من الذهب والفضة) یعنی برکمسنه برشیئی التون وکومشدن بیکه بیع ایتسیدی (تنصفا بمثقال ودرهم وزن سبعة) ذهب مثقال ایله وفضه وزن سبعه درهمله تنصیف اولنورلر یعنی التوندن مثقاللر واجب اولور وکومشدن وزن سبعه درهملر واجب اولور * زیرا بایع بیکی التون وکومشك ایکیسنه اضافت ایلدی پس بو ایکیسندن هر برنوع فقها بیننده معهود اولان وزنه صرف اولنور (قبض زیفا عن جید بلا علم وتلف اواتلف کان قضاء) برکمسنه جیددن یعنی جید یرینه بیلمزایکه زیوف قبض ایلدی پس اول زیوف تلف اولسیدی یاخود کندو اتلاف ایتسیدی اول دین قضا اولنور یعنی قچان برکمسنه نك آخر اوزره جید اون درهم حقی اولوب بیلمزایکه زیوفی جید صانوب قبض ایتد کدنصکره اول زیوفی انفاق ایتسه یاخود هلاك اولسه اول دین قضادر امام اعظم وامام محمد قتنده وابی یوسف الدیغی زیوفك مثلنی رد ایدروجیدینه رجوع ایدردیدی * زیرا انك وصفده حقی اصلده اولان حقی کبی معتبردر واول حقك رعایتی وصفك ضماننك واجب اولمسیله ممکن اولمز * زیرا وصف ایچون جنسیله مقابله قتنده قیمت وقدر ایمدی بزم تبدیکمز شیئه رجوع واجب اولدی دیدی وامام اعظمله امام محمدك علتی تحقیقا زیوف مقبوض انك حقی جنسندندر حتی اکر بدلی صرفدن وسلمدن تبدیل ایلمسی جائز اولمیان شیئده جنس زیوفله تجویز اولنسه جائز اولور پس جنس زیوفله استیفا واقع اولور وحق باقی قالمز الا جیدلکده باقی قالور وضماننك واجب اولمسیله تدارکی ممکن اولمز مرورایدن علت ایچون واصلا ضماننك واجب اولمسی دخی ممکن اولمز * زیرا بو ایجاب اصلا ضمانی ایچون هلاك اوزره ایجابدر حالبوکه انکچون نظیر یوقدر کتب مشهوره ده بویله ذکر اولندی * صدر الشریعه دیدیکه بونك اوزرینه سؤال وارد اولورکه تحقیقا بونك مثلی شرعده کثیردر * زیرا تکالیف شرعیه نك جمیعسی بوقبیلدندر * زیرا تکالیف نفع کثیر ایچون ضرر قلیلك ایجابیدر * بن دیرمکه تکالیف شرعدن برشیء بوقبیلدن دکلدر * زیرا تکالیف ضرر دنیویدر ونفع اخرویدر وعبد ایچون نفع اخروی بی ترك ایتمك جائز اولمز * زیرا نفع اخروی حق الله تعالیدر بزم صددمزده اولدیغمز بونك خلافی اوزره درکه زیرا انده اولان نفع وضرر ایکیسیده دنیویلردر وعبد ایچون نفع دنیوی بی ترك ایتمك جائز اولور * زیرا نفع دنیوی انك حقیدر بواجلدن انکله یعنی جنس زیوفله تجوز جائز اولدی تتکیم مرور ایتدی * مصنفك بو محلده صدر الشریعه حقنده تحریر ایلدیکی دخلی تأدبا ترجمه ده جرائت ایده مدك ترك ایلدك (افرخ طیرا و باض او تکنس ظبی فی ارضه کان للآخذ) برکمسنه نك ارضنده قوش یاوری چیقرسیدی یاخود بر طه طوغرسیدی

یاخود کیك مکان طوتوب طوغرسیدی دوشك یاوری ویرطه‌سی و کیکك والدی اخذیدن کسنه نکدر ارض صاحبنك دکلدر فی ارضه لفظی جمیعسی ایچون قیددر * زیرا انلری اخذ مباحدر آخذك یدی اکا سبقت ایتدی (کصید تشبث بشبکة نصبت للجفاف) قوروتمق ایچون نصب اولنان شبکه‌یه صاریلان صید کبیدر (ودرهم اوسکر نثر فوقع علی ثوب لم یعدله) ودخی بر درهم یاخود شکر داغیلوب بر ثوب اوزرینه واقع اوله که اول ثوب سابقا صاحب درهم ایچون حاضر اولنمیه (ولم یکف) واول ثوبی جمع ایتمش اولمیوب اکا لاحق اولیه اول درهم وشکر آخذ ایچون مباحدر حتی قچن ثوب صاحب درهم ایچون اعداد اولنسه اول درهم صاحب ثوبك اولور وکذلك ثوب صاحب درهم ایچون اعداد اولنمیوب لکن انك کنی اول ثوب اوزره واقع اولغله بوفعل ایله اول درهم ویا شکر انکیچون اولور اما قچان برکسنه‌نك ارضنده آری عسل حاصل ایلسه ذکر اولنانلرك خلافی اوزره‌در * زیرا عسل صاحب ارضك اولور زیرا عسل صاحب ارضك نزللرندن یعنی نماوفضله سندن عد اولندی ارضنه تبعیت ایله تملکی ایچون ارضنده بتن شجر کبی وجریان مائله جمع اولان تراب کبی (ما یبطل بالشرط الفاسد ولا یصح تعلیقه بالشرط) شول شیئکه شرط فاسد ایله باطل اولور ودخی شرطه تعلیق صحیح اولمیان * مالفظی مبتدادر خبری کابحث البیع قوایدر بو مقامده ایکی اصل واردر بری اولدر که تحقیقا هر شیئکه مالی مال ایله مبادله‌در شروط فاسده ایله فاسد اولور * زیرا شروط فاسده باب ربادندر وربا معاوضاتده مالیندر معاوضات وتبرعاتدن غیری دکلدر * زیرا ربا عوضدن خالی اولان فضلدر وشروط فاسده‌نك حقیقتی تحکیم مرور ایندیکه اول حقیقة عقد اقتضا ایتمین شیئت وعقدك ملایمی اولمیان شیئت زیاده سیدر پس اول شرطده عوضدن خالی فضل اولور اولکه ربادر وربا مالیه‌نك غیری اولان معاوضاتده تصور اولنمز نکاح کبی ومال اوزرینه طلاق وخلع کبی وتبرعاتده دخی تصور اولنمز هبه کبی بلکه شرط فاسد اولور وتصرف صحیح اولور واصلك ایکنجیسی اولدر که تحقیقا شرط محضله تعلیق تملیکاتده جائز اولمز * زیرا قمار بابندندر وشول شیئکه انکله تحلیف اولنان اسقاط محض بابندندر مطلقا آنك تعلیقی جائز اولور وبو وافعه‌در طلاق کبی وعتاق کبی وشول شیئکه اطلاقات وولایات بابندندر شرط ملایمله انك تعلیقی جائز اولور کذلك تحریضاتده ذکر اولنسان کبیدر رسول علیه الصلاة والسلام (من قتل قتیلا فله سلبه) بیوردی شرط فاسد ایله تعلیقی باطل اولان شیء اون درتدر (البیع) اولکیسی بیعدر بونك بیانی بیع فاسدده ذکر اولندی (واجازته) وبری بیعه اجازتدر * زیرا بیعك اجازتیده بیع کبیدر حتی قچان فلان کسنه تمنده زیاده ایدرسه تحقیق بن بیعه اجازت ویردم دیسیدی اجازت باطل اولور (والقسمة والاجارة) وبری دخی قسمت وبری اجاره‌در * زیرا قسمتده مبادله معناسی واردر واجاره ده منفعت واجرتی تملیك معناسی واردر (والرجعة) وبری دخی رجعتدر * زیرا رجعت ملك نکاحی دائم قیلقدر پس ملکك ابتداسیله معتبر اولور شرطله تعلیقی جائز اولمز (والصلح عن مال بمال) وبری دخی مالدن ماله صلحدر پس صلح مالی ماله معاوضه اولور پس بیع اولور (والابراء عن الدین) وبری دخی دیندن ابرادر پس ابرا من وجه تملیکدر حتی رد ایله مرتد اولور اکرچه کیم انده اسقاط معناسی وار ایسه ده پس تملیکاتله معتبر اولور (الا اذا علق بکائن) الا مکر که دیندن ابرایی شرط واقعه تعلیق ایلیه حتی اکر مدیونه مالی بکا ویردیسه مدیون دخی بن مالی سنك شریککه ویردم دیسیدی پس مدعی دخی اکر ویردك ایسه سندن فارغ اولدم دیسیدی حالبوکه شریکنه ویرمش اولسیدی برائت صحیح اولور * زیرا بو برائتی شرط کائنه تعلیقدر استروشنیه ده بویله ذکر اولندی (وعزل الوکیل والاعتکاف) وبری دخی عزل وکیلدر وبری اعتکافدر * زیرا بو ایکیسیده انکله تحلیف اولنساندن دکللردر پس شرطله تعلیقلری جائز اولمز (والمزارعة والمعاملة) ودخی بری مزارعه وبری معامله‌در * زیرا بو ایکیسی اجاره‌در * بو ایکیسنی جائز کورن کسنه جائز کورمدی الا اجاره اعتباریله جائز کوردی پس ایکیسیده مالی ماله معاوضه اولدیلر پس ایکیسیده شرطله فاسد اولورلر (والاقرار) وبری دخی اقراردر * زیرا اقرار صدقله کذب بیننده متردد اخباردر پس اکر کذب اولورسه شرط فوت اولدیغی ایچون صدق اولمز عکسیله دکل مجالنده تعلیق اولمدی الا قبل وجود الشرط اخبار واقع دکل ایدوکی متبین اولسون ایچون اولدی (والوقف) وبری دخی وقفدر پس تحقیقا وقفده تملیك منفعت واردر

(والتحكيم) وبرى دخى تحكيمدر پس تحقيق تحكيم صورة توليتدر ومعناً صلحدر * زيرا كا عمل اولنمز
الا خصمينك راضى اولملريله اولور بينلرنده خصومت قطع اولمق ايچون پس تحكيم صلح اولمسى اعتباريله تعليق
وتعليقه اضافتى صحيح اولمز وتوليت اولمسى اعتباريله صحيح اولور پس شك ايله تحكيم صحيح اولمز (ومالا يبطل به)
وشرط فاسد ايله باطل اولميان يكرمى درت شيدر (القرض والهبة والصدقة والنكاح والطلاق والخلع
والعتق والرهن والايصاء والوصية والشركة والمضاربة والقضاء والامارة والكفالة والحوالة والوكالة
والاقالة والكتابة) بو جمله شرط فاسد ايله باطل اولمز (الا اذا كان الفساد فى صلب العقد) الا مكر كه فساد
عقدك صلبنده اوله شيئك صلبى شئ انكله قائم اولان شيدر و بيعك قيامى ايكى عوضله در پس هر فساد كه ايكى
عوضك برنده اوله فساد عقدك صلبنده اولور * زيلعى ديديكه كتابت اولمز الا شرط مفسد ايله فاسد اولور قچان
شرط صلب عقدده داخل اولمزسه عبد بلددن چيقمامق شرطيله كتابت ايتدرمكله ياخود فلانله معامله
ايتمك شرطيله كتابت ايتدرمكله * زيرا بو شرطله كتابت صحيح اولوب شرط باطل اولور واما قچان شرط
صلب عقدده داخل اولسه مسلمى خمر اوزره ياخود خنزير اوزره كتابتله * زيرا بو شرطله كتابت فاسد اولور
بويله اولمغه باعث * زيرا كتابت بيعه مشابهدر شو جهتدنكه تحقيقا عبد مولا حقنده مالدر ونكاحه
مشابهدر شول جهتدنكه تحقيقا كندو نفسى حقنده مال دكلدر ايمدى بز ايكى شبهه ايله عمل ايلدك پس بيعه
مشابه اولديغى ايچون فاسد اولور قچان شرط مفسد صلب عقدده اولورسه ونكاحه مشابه اولديغى ايچون
شرط زائد باطل اولمز * بن ديرمكه بونكله معلوم اولوركه تحقيقا استروشنيه نك وعماديه نك اولا ديديكى
شئ كتابى شرطله تعليق جائز اولمامسى وتحقيق كتابتك شرط فاسد ايله باطل اولمسى فسادك صلب عقدده
اولمسى اوزره مبنيدر وانلرك ثانيا ديدكارى شيئكه كتابت شرط متعارف وشرط غير متعارف ايله صحيح اولور
ديدكار يدر شرطك زائد اولوب انكله بيله صلب عقدده فساد اولمامق اوزره مبنيدر بو اجلدن شرطى اولده
فاسد ايله قيد ايلدى ثانيده قيد ايلمدى پس مصنفلردن بعضك بو كلام اطلاقى اوزره تمام اولمز ديديكنك وجهى
يوقدر * زيرا مولا عبدينى مدينه دن چيقمامق شرطيله مكاتب ايتسه دى كتابت صحيح اولوب شرط باطل
اولور پس بو صورتده شرطك فساديله كتابت باطل اولمدى (واذن العبد فى التجارة) وشرط فاسد ايله باطل
اولميانك برى دخى تجارتده عبده اذندر مولا عبدينه برآى ياخود برسنه ياخود بونلرك امثالى توقيت شرطيله
اذن ويرمكله (ودعوة الولد) وبرى دخى دعوت ولددر مولا جاريه سيچون حملى وارايسه اول حمل بندندر
ديمكله (والصلح عن دم العمد) وبرى قصدا دمك صلحيدر وكذلك قصدا دمك ابراسيدر مصنف ابرايى ذكر
ايتمدى صلح ايله اكتفا ايتدى * زيرا ايكيسى بيننده چوق فرق يوقدر * زيرا ولى مقتول قچان عمدا قاتل
ايچون ذمنكى ابرا ايتدم بو شهرده قائم اولمامق شرطيله مثلا ياخود شهرده قائم اولمامسى اوزره صلح اولسيدى
ابرا وصلح صحيح اولور وشرط معتبر اولمز (والجراحة التى فيها القصاص) وشول جراحتدن صلحكه انده
قصاص اوله * زيرا صلح قچان خطأ قتلدن اولورسه ياخود شول جراحتدنكه انده ارش اوله قسم اولدن
اولور (وجناية الغصب) ودخى غصب جنايتندن صلح يعنى مغصوب جنايتندن صلح (والوديعة
والعارية) ودخى امانتك وعاريتك جنايتندن صلح (اذا ضمنها رجل) يعنى قچان صورت مذكوره ده
موجبات صلحه بررجل ضامن اولسه (وشرط فيها كفالة او حوالة) وانده كفالت ياخود حواله شرط
ايلسه پس تحقيق بو صلح صحيح اولور وشرط باطلدر (وعقد الذمة) وبرى دخى عقد ذمتدر پس تحقيقا امام
قچان بر بلده يى فتح واهلنى انده ملكارى اوزره اقرار وانلر اماله بيله عقد ذمت ايدوب طريق الاهه نه جزيه ويرمكه
شرط ايتسه لر تحكيم بو مشروعدر پس عقد صحيح وشرط باطلدر (والرد بالعيب) وبرى دخى عيبله رد
ايتمكدر (وبخيار الشرط) ودخى خيار شرطله رد ايتمكدر مشترى اكر بوثوبى سنك اوزريكه بوكون رد ايتمزسم
عيبله راضى اولدم ديمكله وكذلك خيار شرطله دخى رد بن مخيرلكمى يارنكى كون ابطال ايلدم ديمك كبى
حالبوكه انك مخيرلكى يارنكى كوندن زياده اولسه انكيچون عيبله رد وخيار شرطله رد باطل اولور (وعزل
القاضى) وبرى دخى عزل قاضيدر امام قاضى ايچون قچان سكا مكتوب واصل اولسيدى سن معزولسن ديمكله
بعض ديديكه شرط صحيح اولور وقاضى معزول اولور وبعض شرط صحيح اولمز وقاضى معزول اولمز ديدى

وفتوی بونکه‌در عمادیه‌ده واستروشنیه‌ده بویله ذکر اولندی و بو تصرفات شرط فاسد ایله باطل
اولمامسنه باعث اولدر که * زیرا بو تصرفات مالیه اولمیان معاوضاتدندر یاخود تبرعاتدندر یاخود
اسقاطاتدندر (ومایصح اضافته الی المستقبل) وشول شیلکه مستقبله اضافتی صحیح اولور اون
درت شیدر (الاجارة وفسخها) مثلا فلان آیك ابتداسی کلدکده شو داری سکا شو قدر اقچه‌یه ایجار
ایتدم دیمکله بزم قتمزده جائز اولور وکذلك آیك ابتداسی کلدکده اجاره‌یی فسخ ایدرز دیمکله اما اجاره‌نك
مستقبله اضافتنك صحتنه باعث اجاره منافعك تملیکی اولوب ووجودی فی الحال تصور اولنمدیغی ایچون پس
ضرورت مضافده اولورو بو بزم علمامزك اجاره ساعت بساعت منعقد اولور اجاره‌نك حادث اولمسی حسبیله
دیدکلری بدر واما فسخك مستقبله اضافتی صحیح اولمسنه باعث حدوثله معتبردر پس فسخی مضافا جائز اولور
تنکیم بیعك فسخی اقاله اولوب بیعده معتبر اولدیغی کبی حتی بیعك شرطه تعلیقی وزمانه اضافتی بیع کبی جائز
اولمز * بن دیرمکه بو عبارهٔ فسخ اجاره معتبر آندن فصولینده وغیرنده اجاره‌یه منضم اولمقلغله واقع اولدی ووجهی
ذکر اولنان شیدر و بوندنصکره فصولینده بونك مخالفی نقل اولندی اول مکانده دینلدیکه فتاوای قاضی
ظهیر الدینده ذکر اولندیکه اکر برکسنه بن سکا بو داری هر آیك ابتداسنده شو مقداره ایجار ایتدم دیسیدی
قوللرنده جائز اولدی واکر فلان آیك ابتداسی کلدکده سنی فسخ ایتدم دیسیدی اجماعا صحیح اولمدی کذلك
فوائد صاحب محیطده دخی بویله ذکر اولندی واکر سنی یارینکی کون فسخ ایتدم دیسیدی فسخ مضاف نیجه
صحیح اولور بونك ایچون روایت یوقدر واندده مشایخ اختلاف ایتدیلر ظهیر الدین صحیح اولمامسنی اختیار ایتدی
ایکی کلامك بیننده تنافی ظاهردرسن تأمل ایله (والمزارعة والمعاملة) ومستقبله اضافتی صحیح اولنك
ایکیسیدخی مزارعه ومعامله‌در مثلا بن سکا ارضمی یاخود باغمی آیك ابتداسی کلدکده دفع ایلدم دیمکله
صحیح اولمز * زیرا مزارعه ومعامله اجاره‌در حتی تحقیقا برکمسنه انلری جائز کورسه جائز کوره‌مز
الا ایکیسنکده طرفلری ایله وشرطلرینه رعایتله جائز کورر (والمضاربة والوكالة) ایکیسیدخی مضاربه
ووکالتدر مثلا فلانده اولان مالمی قبض ومضاربه اعمال ایله دیمکله وکذلك فلان آیك ابتداسی کلدکده
بنم ایچون بیعه وکیلم اول دیمکله صحیح اولمز * زیرا بو ایکیسی اطلاقات واسقاطاتدندر * زیرا مضاربك ووکیلك
قبل العقد مالکك وموکلك مالنده تصرفی مالکك حقی اولدیغی حالده موقوف اولدی پس مالك عقد ایله
وتوکیل ایله اول حقی اسقاط ایدر پس اسقاط اولور تعلیق قبول ایدر (والکفالة) مستقبله اضافتی صحیح
اولنك بری دخی کفالتدر پس بو کفالت التزامات بابندندر پس زمانه اضافتی وشرط ملایمه تعلیقی جائز اولور
تنکیم موضعنده تقرر اولندی وکالت بونك خلافیدر شول حیثیتله که مطلقا شرطه تعلیقی جائز اولور ذکر
اولنان شیء ایچون (والایصاء) بری دخی ایصادر یعنی برشخصی وصی قیلمقدر مثلا اکر بن فوت اولورسم
بنم ترکه‌ی ایلدیکم شیئه وصی اول دیمکله (والوصیة) وبری دخی مالله وصیتدر مثلا بن فوت اولورسم ثلث مالم
فلان کمسنه ایچوندر دیمکله پس تحقیق بو ایکیسی فائده ایتمزلر الا موتدنصکره ایدرلر ابدی ایکیسنکده
تعلیقلری واضافتلری جائز اولور (والقضاء والامارة) ایکیسیدخی قضادر وامارتدر مثلا خلیفه برکسنه‌یه
فلان شهرك ابتداسی کلدکده سن قاضی بلده‌سن دیمکله وکذلك فلان بن فوت اولورسم سن امیر بلده‌سن دیمکله
پس بو ایکیسیده تولیت وتفویض محضدر پس بونلرك اضافتلری جائز اولدی (والطلاق والعتاق) وایکیسیدخی
طلاقدر وعتاقدر مثلا سن طالقسن یاخود معتقسن رمضانك اولندن دیمکله پس بو ایکیسی اطلاقات
واسقاطات بابندندر و بو ظاهردر (والوقف) بری دخی وقفدر * زیرا بونك موتك مابعدینه تعلیقی جائزدر (ومالا
یصح) ومستقبله اضافتی صحیح اولمیان اون شیدر (البیع واجازته وفسخه والقسمة والشرکة والهبة والنکاح
والرجعة والصلح عن مال والابراء عن الدین) بونلردر * زیرا بو ذکر اولنان اشیا تملیکاتدر پس بونلرك زمانه
اضافتی جائز اولمز تنکیم شرطه تعلیقلری جائز اولمدیغی کبی انده قمار معناسی اولدیغی ایچون والله تعالی
اعلم بحقیقة الحال

باب الصرف

بو باب صرفك بیاننده‌در فقهانك اکثری صرفی کتابله معنون قیلدیلر حالبوکه صرفك کتابله معنون اولمسی

مناسب دکلدر * زیرا صرف ربا کبی وسلم کبی بیعك انواعندندر احسن اولان بومقامده اختیار اولنانذر هو) صرف لغت جهتندن فضل معناسنه در بوعقده صرفله تسمیه یه باعث اولدر که * زیرا بعینه انتفاع اولنمز واندن طلب اولنمز الا الزیاده لك طلب اولنور ودخی صرف نقل معناسنه در صرفله تسمیه اولندیکه ایکی بدلنده بر بدلدن بریده قبل الافتراق نقله محتاج اولدیغی ایچون وشرعا (بیع الثمن بالثمن) ثمنی ثمنله بیعدر یعنی ثمنیت ایچون خلق اولنان شیء دیمکدر ذهب وفضه کبی برابر درکرك جنسی جنسله بیع اولسون وکرك جنسی جنسك غیریله بیع اولسون ذهبی ذهبله وفضه یی فضه ایله بیع کبی یاخود ذهبی فضه ایله یاخود فضه یی ذهبله بیع کبی (فان تجانسا) پس اکر ایکیسی برجنسدن اولورسه یعنی ایکی ثمن برجنسدن اولورسه ایکیسیده ذهب یاخود ایکیسیده فضه اولمغله (لزم التساوی والتقابض) برابرلك وتقابض لازم کلور تنکیم رسول علیه الصلاة والسلامك ربادهمروی ایدن (الذهب بالذهب والفضة بالفضة مثلا بمثل یدا بید والفضل ربا) قول شریفیچون (قبل الافتراق) بدنلری ایله افتراقدن اول تساوی وتقابض لازم کلور حتی اکر جهة واحده ده عاقدین یورو یه رك کتسه لردی یاخود مجلسده اویوسه لردی یاخود ایکیسیده مغمی علیه اولسه لردی اندنصکره افتراقدن اول قبض ایدشسه لردی صرف صحیح اولور وتحقیق عمر رضی الله تعالی عنه اکر برسطحدن قالقرسه سنده انکله برله قالق دیو بیوردی خیار ایله مخیر اولان مرأه بونك خلافی اوزره در * زیرا مخیر قیلمق تملیکدر رد اوزره دلالت ایدن شیئله باطل اولور وقیام ردك دلیلیدر (ولو اختلفا جودة وصیاغة) اکرچه اول ایکیسی برجنسدن اولان شیلر جیدلك وقبو بجی استاد لکی جهتندن مختلف اولورلرسه ده * زیرا جودت وصیاغت ایچون اعتبار یوقدر تنکیم ربا ده مروی اولندی (والا) واکر ایکیسی برجنسدن اولمزلرسه (فالتقابض) تقابض لازم کلور مروی ایدن علت ایچونکه تحقیقا علتك ایکی جزئنك بری نسیئه یی یعنی ویره سیه یی حرام ایدر فضلی دکل (فلو باع احدهما بالاخر) پس ایکیسندن بری آخر ایله بیع اولنسه یعنی ایکی جنسلری مختلف اولان مثلا ذهب فضه ایله یاخود فضه ذهبله بیع اولنسه (جزافا او بفضل وتقابضا فیه) کوتوری بازار ایله یاخود برفضله ایله بیع اولنوب واول مجلسده قبض ایدشسه لردی (صح) بیع صحیح اولدی مصنف تساوی یی ذکر ایتمدی * زیرا تساوی محل اشتباه دکلدر (ولا یتعینان) وعقد صرفده ایکی عوضلر متعین اولمدیلر سائر عقودده اولدیغی کبی حتی ایکی عاقدك قللرنده برشیء اولمسه پس استقراض ایدوب قبل الافتراق ادا ایلسه لر یاخود ایکی عوضك هر برینه مستحق چیقلوب ایکیسندن هر بری مستحق چیقلان شیئك جنسندن بدلنی صاحبنه ویرسیدی یاخود عقدده اشارت اولنان شیئی امساك ایدوب یعنی ویرمیوب ومثلرینی اعطا ایلسه لردی جائز اولدی (ویفسد بخیار الشرط) وصرف خیار شرطله فاسد اولور * زیرا قبضك استحقاقی خیار شرطله در خیارك باقی قالانده قبض ممتنع اولور * زیرا قبضك استحقاقی ملك اوزره مبنیدر وخیار ایسه ملکی منع ایدر (والاجل) واجل ایله دخی فاسد اولور * زیرا اجل عقد صرفله واجب اولان قبضی منع ایدر (ویصح ان اسقطا) وصرف صحیح اولور اکر عاقدین خیار شرط واجلی اسقاط ایدرلرسه (فی المجلس) مجلسده اسقاط ایدرلرسه فساد مقرر اولمزدن اول مفسدك ارتفاعی ایچون (ظهر بعض البدل زیفا فرد انتقض فیه فقط) بدلك بعضی زیوف اولدیغی ظاهر اولسیدی پس اول زیوفی رد ایتسیدی صرف انجق اول زیوفده بوزیلور یعنی صرف مردودده منفسخ اولور غیریسنده باقی قالور انده قبض مرتفع اولدیغی ایچون (لا یتصرف ثمن الصرف قبل قبضه) قبضدن اول صرفك ثمننده تصرف جائز اولمز * زیرا قبض حق الله تعالی واجبدر وانك تصرفی تجویزده واجبی ترك واردر (فلو شری به ثوبا فسد) پس برکسنه اکر صرفك ثمنیله برثوب اشترا ایتسیدی مثلا برآلتونی اون درهمه بیع ایدوب اول درهمی قبض ایتمدین انکله برثوب اشترا ایتسیدی ثوبك بیعی فاسد اولور (اشتری امة مع طوق ذهب قیمة کل الف درهم بالفین نسیئة فسد فی الکل) برکسنه برجاریه ذهبدن برطوقله بیله هر برینك قیمتی بیك درهم اولوب ویره سیه ایکی بیکه اشترا ایتسیدی کلیسی فاسد اولور اما صرفده فاسد اولمسی تقابضك فواتی ایچوندر واما جاریه ده فاسد اولمسی مفسد عقده مقارن اولدیغی ایچوندر وتحقیق فساد مقتضاکلی عقدده متقرر اولدی شول حیثیتده نکه تحقیقا عقدك بعضنده قبولی بعضك باقیسنك قبولی

ایچون شرطدر (ولو نقد الفا) ذکر اولنان مسئلهٔ سابقه ده یعنی قبل الافتراق ایکی بیکه بیکی صایسیدی
(او اشتراهما بالفین احدهما نقد والاخر نسیئة) یعنی جاریه ایله طوقی بیکی نقد و بیکی ویره سیه اولمق اوزره اشترا
ایتسیدی (فهو ثمن الطوق) پس اول قبض اولنان ثمن طوقك ثمنیدر اما مسئلهٔ سابقه ده طوقك ثمنی اولمغه
باعث حصهٔ طوقك قبضی مجلسده واجب اولدیغی ایچوندر * زیرا صرفك بدابدراندن ظاهر اولان واجبله
اتباندر واما مسئلهٔ ثانیه ده طوقك ثمنی اولمغه باعث اجل صرفده باطل وجاریه ده جائز اولدیغی ایچوندر
وبوندن ظاهر اولان عاقدینك علی وجه الجواز مباشر تیدر (وان لم یبین) اکرچه کیم اول بیك
درهم طوقك ثمنی ایدیکی بیان اولنمدی ایسه ده (او قال من ثمنهما) یاخود شو بیکی اخذایله ایکیسنك
ثمنندن دیسیدی اما چفان بیان ایلمسیدی ظاهردر * زیرا بایع وقتا که صحت قصدیله بیع ایلدی ایسه حالبوکه
صحت یوق الا مقبوضی فضه مقابله سنده قیلمغله اولور واما چفان بونی اخذ ایله ایکیسنك ثمنندن دیسیدی
پس زیرا بونك معناسی سن بونی اخذ ایله ایکیسنك مجموعنك ثمننك بعضی اولمق اوزره ظاهر اولدیغی ایچونکه
تحقیقا بیك مجموعك ثمنی دکلدر وفضه نك ثمنی مجموع ثمنك بعضیدر پس ثمن فضه اوزره حمل اولنور جواز ایچون
تحری بوندن تحری * ظن غالبله صواب طلب ایتمکدر (کذا اذا باع سیفا حلیته خمسون بمائة ونقد
خمسین فهو حصتها) کذلك چفان حلیه سی اللی درهم برقلیجی یوز اقچه یه بیع ایتسیدی واللی درهم
نقد قبض ایتسیدی اول اللی حلیه نك حصه سیدر (ان تخلص بلا ضرر) اکر ضررسز تخلص ایدرسه
مقبوض حلیه نك حصه سی اولور اکرچه کیم حلیه نك حصه سی اولدیغی بیان اولنمدی ایسه ده * بزم ذکر
ایتدیکمز علت ایچونکه ظاهر اولان واجبله اتباندر وکذلك چفان سن بو اللی یی ایکیسنك ثمنندن
اخذ ایله دیسیدی مقبوض حلیه نك حصه سی اولور پس اکر متفرق اولنجه یه دك قبض اولنمدیلر ایسه
عقد حلیه ده باطل اولور سیفده اولمز * زیرا عقد حلیه ده صرفدر (والا) واکر بلا ضرر تخلص ایتمدی
ایسه (بطل فیهما) سیفده و حلیه ده عقد باطل اولور اما حلیه ده باطل اولمسی مرور ایدن علت ایچوندرکه
عقد حلیه ده صرفدر واما سیفده باطل اولمسی بغیر ضرر تسلیمی ممکن اولمدیغی ایچوندر (باع اناء
فضة وقبض بعض ثمنه وافترقا صح فیما قبض واشترکا فی الاناء) برکیسنه برکومش چناق بیع ایدوب ثمننك
بعضینی قبض ایدوب ومفترق اولسه لردی قبض ایلدیکی بعضده بیع صحیح اولوب وچناقده مشترك اولورلر
زیرا عقد چناغك کلنده صرفدر وقبضك شرطی بولنانده صحیح اولور بولنمیانده باطل اولور پس فساد
طاریدر * زیرا عقد صحیح اولور ایدی نصکره افتراقله باطل اولور پس فساد شایع اولمز (وان استحق بعضه اخذ
المشتری باقیه بقسطه اورده) واکر اول اناءنك بعضنه مستحق چیقسه مشتری باقیسنی قسطیله اخذ ایدر یاخود
رد ایدر زیرا چناقده شرکت عیبدر (وان استحق بعض قطعة نقرة بیعت اخذ الباقی بقسطه بلا خیار) واکر غیر
مضروب بیع اولنور کومش کلچه سنك بعضنه مستحق چیقسه مشتری باقیسنی بلا خیار قسطیله اخذ ایدر
زیرا اکا تبعیض ضرر ویرمز (صح بیع درهمین ودینار بدرهم ودینارین) ایکی درهمله بر دینارك
بر درهمله ایکی دیناره بیعی صحیح اولدی (وبیع کر بر و کر شعیر بضعفهما) و بغدایدن برکری وشعیردن برکری
ایکیسنکده ضعفلری ایله بیع صحیح اولدی یعنی بر کر بغدایی ایکی کر بغدایه و بر کر شعیری ایکی کر شعیره بیع صحیح
اولور وامام زفر وامام شافعی قتنده صحیح اولمز * زیرا بایع جمله یی جمله یه مقابل ایلدی وشیوع اوزره انقسام
تقابلك ضرورتندندر وشیوعك معناسی ایکی بدلك هر بری ایچون آخردن حظی اولمقدر وجنسی خلافنه
صرفده تصرفنی تغییر واردر * بزدیرز که مقابلهٔ مطلقه صرف مذکوره محتمل اولور تصرفی تصحیح ایچون صرفه
حمل اولنور وحالبوکه بزم دیدیکمزده اصل تصرفی تغییر یوقدر بلکه وصفنی تغییر واردر * زیرا انك موجبی
ملکك کلده ثبوتیدر کل مقابله سنده بو ایسه بو وجه اوزره حاصلدر (وصح احد عشر درهما بعشرة دراهم
ودینار) اون بر درهمی اون درهم و بر دینار ایله بیع صحیح اولدی اون درهم اون درهمه و بر درهم بر دیناره
اولمق اوزره طریق مذکور ایله (ودرهم صحیح ودرهمین غلة) و بر درهم صحیحی وایکی درهم غله یی
(بدرهمین صحیحین ودرهم غلة) ایکی درهم صحیحله بر درهم غله یه بیع صحیح اولدی غله بیت المالك رد اولنان
شیئدر که تجار انی اخذ ایدرلر وزنده وجیدلك اعتبارینك سقوطنده برابرلك متحقق اولسون ایچون

(من له على آخر عشرة دراهم فباع من هي عليه دينارا بها صح) بر كمسنه نك آخره اوزره اون درهم حقی اولوب اول اوزرنده اون درهم اولان كمسنه نك ارزرنده اولان اون درهمی بر ديناره بيع ايتسه‌يدی بالاجماع صحيح اولدی ونفس عقد ايله مقاصه واقع اولدی (وان باعه بعشرة مطلقة) واكر ديناری مطلق اون درهمله بيع ايتسه‌يدی يعنی اون درهم اوزرنده اولمق قيدنسز (ودفعه) واول ديناری دفعده ايتسه‌يدی (وتقاصا العشرة بالعشرة صح ايضا) واون درهمی اون درهم ايله تقاص ايدشه‌يدی ذكر اولنان كبی صحيح اولدی زيرا هر برينك آخره اوزره اون درهمی اولوب اون درهمله تقاص ايدشديلر پس تقاص دينارك مطلق اون درهمله بيعی ايچون فسخ اولور وعمرو اوزره اولان عشره ايله دينار ايچون بيع اولور* زيرا معنای مذكور اوزرينه حمل اولنمسه بدل صرفله استبدال اولور (الغالب الفضة والذهب فضة وذهب) دراهمدن فضه‌سی غالب اولان حكما فضه‌در ودنانيردن ذهبی غالب اولان حكما ذهبدر وبوايكيسنده تفاضل تحريمندن خالصده اعتبار اولنان معنا اعتبار اولنور (ولا يصح بيع الخالص به) پس خالصك خالص ايله بيعی صحيح اولمز (ولا بعضه ببعض) وبعض غالبی فضه وذهب اولانی اول غالبدن بعضله دخی بيع صحيح اولمز (الا متساويا وزنا) الا وزن جهتندن متساوی اولورلرسه صحيح اولور وكذلك غالبی فضه اولانله استقراضده جائز اولمز الا وزن جهتيله صحيح اولور وبو واقعدر كه زيرا نقود عادتا غش قليلدن خالی اولمز پس قليل رديلكده لاحق اولور وجيد ايله ردی برابر اولور (والغالب الغش فيهما) ودراهم ودنانيرده غشی غالب اولان (فی حكم العروض) متاع حكمنده‌در (فصح بيعه بالخالص) پس دراهم ودنانيردن غشی غالب اولانك خالص ايله بيعی صحيح اولدی (ان كان اكثر) اكر خالص مغشوشدن اكثر اولورسه جنسی جنسنه صرف جهتندن وزائدی جنسك غيری به صرف جهتندن (وبجنسه متفاضلا) وغشی غالب اولانی جنسيله متفاضلا بيع دخی ذكر اولنان كبی صحيح اولدی متفاضلا جنسی خلاف جنسه صرف ايچون (بشرط التقابض فی المجلس) مجلسده قبضلشمك شرطيله ايكی صورتده بيله وتقابضك شرط قيلنمسنه باعث اولدركه زيرا خالصده قبض شرطدر پس غشده دخی شرط قيلندی تميز اولنمديغی ايچون (وان كان مثله) واكر خالص غشی غالب اولانك مثلی اولورسه (او اقل) ياخود خالص غشی غالبدن اقل اولورسه (اولايدری فلا) ياخود مثلی اولوب ويا اقل اولديغی بيلنمزسه مثلی اولوب مثلدن اقل اولديغی ايكی صورتده ربا ايچون بيع صحيح اولمز وثالثده ربا احتمالی ايچون صحيح اولمز (وذارج) وچنان غشی غالب اولان بين الناس رائج اولسه‌يدی (لم يتعين بالتعيين) تعيين ايله متعين اولمز (والا) واكر بين الناس رائج اولمزسه (يتعين به) تعيين ايله متعين اولور* زيرا مادامكه رائج اولور اول ثمن اولور تعيين ايله متعين اولمز واكر رائج اولمزسه سلعه‌در يعنی متاعدر پس تعيين ايله متعين اولور واكر ناسدن بعض قبول ايدوب بعض قبول ايتمزسه پس اول دخی زيوف كبيدر عينه عقد تعلق ايتمز بلكه عقد زيوف جنسنه متعلق اولور اكر بايع غشی غالبك حالنی بيلوب وبايعدن رضا متحقق اولورسه واكر بايع حالنی بيلمزسه عقد جيد جنسنه متعلق اولور بايعك رضاسی اولمديغی ايچون (فالمبايعة والاستقراض بما يروج منه يكون وزنا او عددا او بهما) وغشی اولانك رائج اولانی ايله مبايعه واستقراض وزن ايتمكله ياخود عد ايتمكله ياخود ايكيسيله اولور يعنی اكر وزنله رائج اولورسه انده مبايعه واستقراض وزنله اولور واكر عدد ايله رائج اولورسه انده مبايعه واستقراض عدد ايله اولور واكر وزن وهم عدد ايله رائج اولورسه كذلك ايكيسيله اولور *زيرا انده نص اولميان شيده معتبر اولان بين الناس متعارف اولاندر (والمتساوی كغالب الخالص فی المبايعة والاستقراض) غشی فضه به وغشی ذهبه برابر اولان مبايعه واستقراضده خالصی غالب اولان كبيدر حتی اول متساوی ايله بيع جائز اولمز واقراضی دخی صحيح اولمز الا وزنله اولور دراهم رديه منزله‌سنده‌در وبايعك مشتری به تسليمدن اول اول دراهمك هلاكيله عقد بوزلمز ومشتری اول دراهمك مثلنی اعطا ايدر* زيرا خالص انده حقيقة موجوددر حالبوكه مغلوب اولمديكی اعتباری شرعا وزنله واجب اولور الا مكر كه مبايعه‌ده اكا اشارت ايليه قدری ووصفی بيان اولنمق ايچون تحكيم خاصه‌ده يعنی دراهم جيده‌يه اشارت اولنديغی كبی (وكغالب الغش فی الصرف) وصرفده غشی غالب اولان كبيدر حتی فضه‌دن غشی مساوی اولان جنسيله بيع اولنسه‌يدی علی وجه الاعتبار جائز اولور

وغشى مساوى اولانى خالص ايله بيع ايتسه جائز اولمز حتى خالص ذهب وفضه دن بيع اولان خالصدن اكثر اوله* زيرا متساوى بيننك برى وقتاكه آخر اوزره غالب اولمدى ايسه ايكيسنكده اعتبارى واجب اولدى (اشترى به او بفلوس نافقة فكسد قبل التسليم بطل البيع) بركمسنه غشى غالب اولانله ياخود رايج اولان فلوسله برشئ اشترا ايتسه يدى پس ثمنى تسليم ايتمزدن اول اول غشى غالب اولان ياخود فلوس رايج كاسد اولسيدى امام اعظم قتنده بيع باطل اولور* زيرا ثمن كساد ايله هلاك اولدى* زيرا ثمنيت اصطلاحله در حالبوكه انده ثمنيت باقى قالمدى پس بيع بلا ثمن باقى قالدى ايمدى بيع باطل اولدى وقتاكه بيع باطل اولسيدى (فيرد المبيع ان قام والا فمثله) پس مبيع رد اولنور اگر مبيع قائم ايسه وهلاك اولمدى ايسه واگر مبيع هلاك اولدى ايسه مثلى رد اولنور اگر مبيع مثلياتدن ايسه (اوقيمته) ياخود قيمتى رد اولنور اگر مبيع قيمياتدن ايسه (صح بفلوس نافقة بلا تعيين) فلوس رايجه ايله بيع بلا تعيين صحيح اولدى* زيرا فلوس رايجه اصطلاح ايله ثمندر (وبكاسدة به) وفلوس كاسده ايله بيع تعيين ايله صحيح اولدى* زيرا فلوس كاسده متاعدر پس تعييندن لابدر (استقرض فلوسا فكسدت رد مثلها) بركمسنه فلوس استقراض ايدوب ادادن اول كاسد اولسيدى مثلنى رد ايدر امام اعظم قتنده* زيرا عاريت المقدر عاريتك موجبى عينى رد ايتمكدر* زيرا مثليدر وكساد ايله مثليتدن چيقمدى بو اجلدن بعد الكساد استقراضى صحيح اولدى (شرى بنصف درهم فلوس اودانق فلوس او قيراط فلوس صح) بركمسنه فلوسك نصف درهميله ياخود فلوسك دانقى ايله ياخود فلوسك قيراطى ايله شرا ايتسيدى صحيح اولدى امام زفر صحيح اولمز زيرا اول كمسنه فلوسله اشترا ايتدى فلوس ايسه عدد تقدير اولنور دانق ودرهمله عد اولنمز ايمدى عددينى بياندن لابدر ديدى* بزدير زكه فلوسدن نصف درهمله ياخود دانقله بيع اولنان شئ عندالناس معلومدر پس بياندن استغنا اولندى (وعليه قدرما يباع بهامنها) ومشترى اوزره فلوسدن نصف درهمله ياخود دانق ياخود قيراط ايله بيع اولنان شيئك قدرينى بايعه دفع ايتمك لازم كلور (قال لمن اعطاه درهما) مشترى كندويه اعطا ايدن صيرافى يه (اعطنى بنصفه فلوسا وبنصفه نصفا) بردرهمك نصفيله فلوس وير ونصفيله فضه نك مضروبندن نصف درهم وزنى وير (الاحبة) لا برحبه وير مه ديسيدى (فسد فى الكل) بيع كابسنده فاسد اولور ربا لازم كلديكى ايچون (بخلاف اعطنى نصف درهم فلوس ونصفا الاحبة) نصف درهمك فلوس ونصف درهم وير الا برحبه وير مه ديسيدى ذكر اولنانك خلافى اوزره در* زيرا نصف الاحبه ده مثلى ايله اولور وباقيسى فلوسله اولور (ولو كرر اعطنى) واگر مشترى اعطنى لفظنى تكرار ايتسيدى درهمك نصفيله فلوس اعطا ايله ونصفيله نصف درهم اعطا ايله الاحبه ديمكله (صح فى الفلوس فقط) بيع انجق فلوسده صحيح اولور ونصف درهم اعطا ايله الاحبه وير مه قولنده بيع صحيح اولمز* زيرا وقتاكه اعطانى تكرار ايتدكده عقد ايكى اولدى وثانيده ربا بولندى وايكى بيعك برينك فسادى آخرك دخى فسادنى ايجاب ايدر والله اعلم

تذييل لكتاب البيع

بو كتاب بيع ايچون ذيلدر يعنى ذكر اولنه جق مسائلى كتاب بيع ايچون ذيل ايتمكدر (بيع الوفاء قيل رهن) بيع بالوفايه بعض رهندر ديدى شيخ امام نجم الدين النسفى فتاواسنده ديديكه شول بيع كه بزم زمانمزك اهلى ربادن احترازا متعارف قيلوب وبيع وفا تسميه ايديلر بو حقيقتده رهندر وبو مبيع مشترى يدنده مرتهن يدنده كى رهن كبيدر مشترى اكا مالك اولمز وانتفاعده مشترى ايچون اطلاق اولنمز الا مالكنك رضاسيله واذنيله اطلاق اولنور ومشترى ميوه سندن اكل ايتديكنه ياخود شجرندن هلاك ايتديكنه ضامن اولور ودين اول شجرك هلاكيله ساقط اولور واول هلاك اولان شيئه دينله وفا اولورسه وقچان صنعتك غيرى ايله هلاك اولسه زياده ده ضمان يوقدر وقچان مديون دينى ادا ايتسيدى بايع ايچون مبيعى استرداد واردر بزم قتمزده رهنله انك بيننده احكامدن بر حكمده فرق يوقدر* زيرا ايكى عاقد اگرچه بو كابيع تسميه ايدرلرسه ده لكن انلرك غرضلرى رهندر ودينه كنيل المقدر* زيرا بايع هر كسه بو عقددن صكره ملكمى فلانه رهن ايتدم دير ومشترى دخى فلانك ملكنى رهن الدم دير واعتبار ايسه مقصودلر ايچون ومعانى ايچون تصرفاتده در الفاظده ومبانيده دكلدر زيرا بزم اصحابمز ديديلركه اصيلك برائتى شرطيله كفالت حواله در وحواله اصيلك برائتى اولمامق

شرطيله حواله كفالتدر وحركتشهود محضرنده مهرتسميه سيله يله نفسنى هبهسى نكاحدر واستصناع
فاسده بخان اجل ضرب اولنسيدى سلمدر ديدلرو بونك نظيرلرى چوقدر وامام سيد ابوشجاع بونك اوزرينه
اولدى (وقيل بيع) وبعض بيع بالوفا بيعدر ديدى * مجمع النوازلده ذكر اولنديكه بزم مشايخمز بوزمانده
بيع وفانك صحتى اوزره اتفاق ايتديلر بعض سلف انك اوزرينه ذاهب اولدقلرى اوزره * زيرا بايع ايله مشترى
لفظيله تلفظ ايتديلرايسه شرط ذكر ايلكمسزين واعتبار نصا تلفظ اولنمش ايچوندر مقصود ايچون دكلدر
پس بركسنه برمرأه تزوج ايدوب انى مجامعتدنصكره اطلاقنه نيت ايتمش اولسه عقد صحيح اولوردى
(وقيل) بعض ديديكه قاضيخاندر (الصحيح انه) صحيح اولان قول بودركه تحقيقا شول عقد كه ايكى
كسنه بيننده جارى اوله (ان كان بلفظ البيع لايكون رهنا) اكر بيع لفظيله اولورسه رهن اولمز * زيرا
ايكيسندن هربرى شرعا مستقل عقددر وايكى عقددن هربرى ايچون احكام مستقله واردر بلكه بيع اولور
(فان شرطا الفسخ فيه) پس اكر ايكى عاقد عقدده فسخى شرط قيلسه‌لر (فسد) فاسد اولور * زيرا بيع
فسخ شرطيله فاسد اولور (كذا) كذلك ذكر اولنان كبى ينه فاسد اولور (ان لم يشترطاه) يعنى اكر ايكى
عاقد عقدده فسخى شرط قيلمسه‌لردى (وتلفظا بلفظ البيع بشرط الوفاء) ولكن لفظ بيع ايله بشرط الوفا
تلفظ ايلسه‌لردى ينه فاسد اولور * زيرا بوشرط اول بيع ايچون مفسددر (او بالبيع الجائز) ياخود بيع جائز ايله
تلفظ ايدرلرسه فاسد اولور (وعندهما) يعنى حالبوكه اول ايكى عاقدك زعملرنده (هو بيع غير لازم)
اول بيع بيع غير لازمدر پس بودخى ذكر اولنان كبى بو تقديرجه انلرك زعملرينه عمل جهتندن فاسد اولور
(وان ذكرا البيع من غير شرط ثم ذكراه) واكر ايكى عاقد بيعى شرطسز ذكر ايدوب اندنصكره شرطى (على
وجه الميعاد) وعد وجهى اوزره ذكر ايدرلرسه (جاز) بيع جائز اولور بيعك مفسددن خالى اولديغى ايچون
(ويلزم الوفاء به) ووعد ايله وفادخى لازم كلور * زيرا مواعيد آزاولور لازم اولور پس بوميعاد حاجة ناس
ايچون لازم قيلنور (صح فى العقار استحسانا) بيع الوفاء عقارده استحسان جهتيله صحيح اولدى تعامل ناس
ايچون (واختلف فى المنقول) ومنقولده اولان بيع وفاده اختلاف اولندى بعض صحيح اولور ديدى حاجتك
عام اولديغى ايچون وبعض تعاملك خصوصى ايچون صحيح اولمز ديدى والله اعلم

كتاب الشفعة

بو كتاب شفعه‌نك بياننده‌در وفتا كه مصنف انواعيله بيعك بيانندن فارغ اولدى ايسه بيع اوزره ترتب ايدن
شيئك بيانه شروع ايلدى وبو محلده ذكر اولنمسى كتابلرك آخرلرينه تأخيردن احسندر تكيم سائر كتابلرك
اواخرنده واقع اولدى (وهى) شفعه لغت جهتدن شفعدندر وشفع ضم معناسنه‌در شفعه تسميه‌سنه باعث
اندراشترا اولنان ملكك شفيعك ملكنه ضم اولنديغى ايچوندر وشرعا (تملك العقار) عقارى تملك ايتمكدر
وعقار ضيعه‌در يعنى ارضدر وبعض داردن وضيعه‌دن انكچون اصل وقرار اولان شيئدر ديدى مغرب
اللغه‌ده بويله ذكر اولندى (وما فى حكمه) ودخى عقار حكمنده اولان شيئك تملكيدر علو كبى كافيده
ديديكه علو شفعه‌يه مستحق اولور وعلو سببيله سفلده شفعه‌يه مستحق اولور اكرچه كيم سفلده علوك طريقى
اولمدى ايسه‌ده * زيرا علو عقاره ملحق قيلندى انكچون حق القرار اولان شئ سببيله (جبرا على مشتريه
بمثل ماقام عليه) مشتريسى اوزره ثمندن قائم اولان شيئك مثلى ايله مشتريسى اوزره جبرا عقارى تملك
ايتمكدر (وتثبت بعد البيع للخليط فى نفس المبيع) وشفعه مبيعك خيار بايعدن خالى بيع صحيح ايله
بيعندنصكره نفس مبيعده شريك ايچون ثابت اولور (ثم فى حقه) يعنى شريك نفس مبيعى تسليمدنصكره
شفعه شريك ايچون مبيعك حقنده ثابت اولور (كالشرب والطريق الخاصين) شرب خاص وطريق خاص
كبى شروط نقك خصوصلرينك معناسى شرب كبى بورمان نهردن وطريق چيقمز طريقدن اولمقدر
(ثم لجار ملاصق ولو ذميا او مأذونا او مكاتبا) يعنى شريك حق مبيعى تسليمدنصكره شفعه جار ملاصق
ايچوندر وجار ملاصق اولدركه ارضى ارض مبيعه و بناسى مبيعك بناسنه متصل اوله كرك اول جار ذمى
اولسون كرك عبد مأذون اولسون وكرك مكاتب اولسون رسول عليه الصلاة والسلامدن روايت اولنان
قول شريفك اطلاقى ايچونكه (الشفعة لشريك لم يقاسم) يعنى شفعه مقاسم اولميان شريك ايچوندر بيوردى

ودخی رسول علیه السلامدن روایت اولنان (وجار الدار احق بالدار والارض ينتظر له وان كان غائبا اذا كان طريقهما واحدا) قول شريفنك اطلاقی ایچون شفعه جار ملاصق ایچوندر جار ایله مراد طريقده شريك اولان جاردر وشريده حكم دلالت جهتندن ثابت اولور * زيرا شفعه طريقده شركتله ثابت اولمز الا اختلاط اعتباريله ثابت اولور حالبوكه شريده دخی خلطه بولندی (بابه فی سكة اخرى) اويله جار ملاصق كه قپوسی سكه اخرايه اوله * زيرا اكر قپوسی ذكر اولنان چيقمز سكه ده اولسه حق بيعده شريك اولورلر پس جار ملاصق اولمز بونك صورتی اولدر كه قوملق چيقمز سكه سنده واقع بر دارده ايكی كسنه بيننده مشترك بر منزل اولوب چان ايكی شريكك بری اول منزلدن نصيبنی بيع ايتسه يدی شريك آخر اول منزلده شفعه يه احقدر پس اكر اول شريك تسليم ايتسه يدی دارده اولان شريكلر سكه ده اولان شريكلردن شفعه يه احقدر * زيرا دارده اولان شريكلر بينلرنده صحن دارده اولان شركت اقربدر پس اكر انلر دخی تسليم ايدرلرسه طريقده شريك اولانلر شفعه يه احقدر پس اكر انلر دخی تسليم ايدرلرسه حق شفعه جار ملاصق ایچوندر شول جار ملاصقكه بو منزلك ظهرنده اولوب وقپوسی سكه اخرايه اوله (واو واضع الجذع على حائطه) اكرچه اول جار ملاصق مبيعك ديواری اوزره كرش وضع ايدیجی اولدی ايسه ده (اوشريكا فی خشبته عليه) ياخود ديوار اوزرنده بر غاجده بايعله مشترك اولورسه ده پس جار بو مقدار ايله (لايكون خليطا) بيع حقنده خليط اولمز وجار ملاصق اولمقدن دخی خارج اولمز هدايه ده وكافيده وغيريده بويله ذكر اولندی وبو عبارت وقايه نك عبارتندن احسندر * زيرا اندن متبادر اولان مبيعك ديواری اوزره كرش وضعيله ديوار اوزره خشبده شريك اولانك جار ایچون متغاير اولمريدر (على عدد الرؤس) وتثبت قوله متعلقدر يعنی عدد رؤس اوزره ثابت اولور (لا قدر الملك) ملكك قدری اوزره ثابت اولمز وشافعی قتنده ملكك قدری اوزره ثابت اولور بونك صورتی بر دار اوچ كسنه ما بيننده اولوب دارك نصفی برينك وسدسی آخر ایچون وثلثی اوچنجينك اولسه يدی پس صاحب نصف نصيبنی بيع ايتسه يدی ايكی آخری شفعه يی طلب ايتسه يدی عند الشافعی ايكيسی بيننده مبيعك شقصيله قضا اولنور اثلاثا ملكلرينك قدرنجه واكر صاحب سدس بيع ايدرسه ايكيسی بيننده اخماسا قضا اولنور واوچنجی صاحب ثلث بيع ايدرسه ايكيسی بيننده ارباعا قضا اولنور وبزم قتمزده كلبسنده ايكی نصفله قضا اولنور (وتستقر بالاشهاد) وشفعه اشهاد ايله مستقر اولور * زيرا مؤاخذه طلبندن لابددر * زيرا حق شفيع ضعيفدر اعراضله باطل اولور پس چان ابتداء طلبی اوزره اشهاد ايتسه يدی حكم قاضی ايله مقصودك اخذی آسان اولور وبينه حاجت قالمز عن قريب كلجك شیء ایچون (ويملك بالقضاء او الاخذ بالرضاء) يعنی عقار وعقار حكمنده اولان شيئه مشتری قضا ايله مالك اولور ياخود شفيع ايله مشتری بيننده رضا ايله اخذ ايتمكله مالك اولور ووقايه وكنزده (ويملك بالتراضی او بقضاء القاضی) ديدی وايكيسنده ده شارحلری اوبقضاء القاضی قولی اخذ اوزره عطفدر تراضی اوزره عطف دكلدر ديو تصريح ايديلر * زيرا قاضی چان حكم ايتسه يدی اخذندن اول شفيع ایچون ملك ثابت اولور وقنا كه متنك عبارتی قضاء القاضی قولنك تراضی اوزره عطفنی ايهام ايدر اولدی ايسه بلكه انده ظاهر ايسه بن عبارتی انلردن احسن اولان عبارته تغيير ايلدم بوندنصكره چان اخذ ايتمزدن اول شفيع ایچون ملك ثابت اولسيدی قاضينك حكمندنصكره * بو عبارت هدايه نك عبارتندن احسن اولدی ذكر اولنان كبی شول جهتدنكه هدايه ويملك بالاخذ اذا سلمها المشتری او حكم بها حاكم ديدی * زيرا اوحكم قولی سلمها قولی اوزره عطفدر پس اخذ تسليم مشتری ايله حكم قاضينك هر برنده معتبر اولمق لازم كاور وثانيده ايسه بويله دكلدر (ويطلبها) وشفيع شفعه يی طلب ايدر * معلوم اولسونكه تحقيقا طلب بو مقامده اوچ طلبدر بری طلب مواثبه در * وبری دخی طلب شهاد وتقريردر * وبری دخی طلب اخذ وتملكدر * طلب اولی مصنف (فی مجلس علمه بالبيع بسماعه) دويله ذكر ايلدی يعنی شفيع شفعه يی بيعی سماعيله بلديكی مجلسده طلب ايدر (من رجلين او رجل وامرأتين او واحد عدل) ايكی رجلدن ياخود بر رجل ايله ايكی مرأه دن ياخود الكز بر عدل كسنه دن شفيع سماعله بلديكی مجلسده طلب ايدر واما بر كسنه كفايت ايدر اول كسنه كرك حر اولسون وكرك عبد اولسون وكرك صبی وكرك مرأه اولسون چان خبر صدق اولورسه (وان امتد) كركسه اول مجلس ممتد اولسون * زيرا اخيار

تملك شفيع ايچون ثابت اولمغله زمان تأمله محتاج اولدی تتكيم مخيرده اولديغی كبی پس اكر شفيعه بيعك خبری بالغ اولدقدنصكره الحمد لله ديسيدی ياخود لاحول ولاقوة الا بالله ديسيدی ياخود سبحان الله ديسيدی شفعه سی باطل اولمز * زيرا اولكی بايعك جوارندن خلاص اوزره حمددر وشفعه ايله دخيلك ضررندن امن ايله بيله وايكنجی شفيعدن تعجبدر اضراری قصدی ايله واوچنجی افتتاح كلامدر نتكيم بعض ناسده عرفدر پس اندن برشیٔ اعراض اوزره دلالت ايتمز (بلفظ يفهم منه طلبها) برلفظ ايله طلب ايليه كه اول لفظدن شفعه نك طلبی فهم اولنه مثلا بن شفعه يی طلب ايتدم ياخود بن شفعه نك طالبيم ياخود بن شفعه طلب ايدرين ديمك كبی و بونلرك امثالی الفاظ كبی * زيرا اعتبار معنايه در وعرف ناسده بوذكر اولنان الفاظله حال مراد اولنور بوخسه امر ماضيدن وامر مستقبلدن خبر مراد اولنمز حتی شيخ ابو بكر محمد بن الفضل چونكه شفيع ارضك يانده بارضك بيعنی ايشتدكده بن اول ارضه شفيع اولمغله شفعلدم ديسيدی بو كلام اندن طلب اولوريدی كافيده بويله ذكر اولندی (وقيل تبطل بادنی سكوت) و بعض ديديكه شفعه ادنای سكوتله باطل اولور حتی شفيع برمكتوبله اخبار اولنسه وذكر شفعه مكتوبك اولنده ياخود وسطنده اولسه وشفيع اول مكتوبی آخرينه وارنجه قرائت ايلسه شفعه سی باطل اولور * ايضاحده اول اصحدر ديدی (ويسمی طلب المواثبة) وبو طلبه طلب مواثبه تسميه اولنور غاية تعجيله دلالت ايتسون ايچون شفيع قالقوب شفعه يی طلب ايدر وانده اشهاد لازم دكلدر واشهاد منكرك مخالفتی ايچوندر هدايه ده وكافيده دخی بويله ذكر اولندی وعن قريب زياده تحقيقی كلور ان شاء الله تعالی ومصنف طلب ثانيی (ثم يشهد عند الدار) قوليله ذكر ايلدی اندنصكره دارك قتنده اشهاد ايدر * زيرا حق شفعه داره متعلقدر (او علی البايع) ياخود بايع اوزره اشهاد ايدر اكر دار بايعك يدنده ايسه ومشتری يه تسليم ايتمدی ايسه * زيرا دارچونكه مشتری يه تسليم اولنسيدی بايع اوزره اشهاد صحيح اولمز خصم اولمقدن چيقديغی ايچون * زيرا بايع ايچون يدوملك يوقكه حتی خصم اوله (او المشتری) ياخود مشتری اوزره اشهاد ايدر اكرچه كيم مشتری صاحب يد دكل ايسه ده انك اوزرينه اشهاد ايدر * زيرا مالكدر (قائلا اشتری فلان هذه الدار وانا شفيعها وكنت طلبت الشفعة واطلبها الآن) شفيع ديمجی اولديغی حالده كه فلان كمسنه شو داری اشترا ايلدی وبن بودارك شفيعيم ومجلس اولده شفعه طلب ايتدم والآن بومجلسده دخی شفعه يی طلب اوزره يم (فاشهدوا عليه) ايمدی بو طلب اوزره شاهد اولك ومحاكمده شهادت ايدك دير (ويسمی طلب الاشهاد) وبو طلبه طلب اشهاد تسميه اولنور و بوذكر اولنان طلب واجبدر حتی چونكه دارك قتنده وذی اليد اوزره اشهاددن تمكن اولسيدی واشهاد ايتمسيدی شفعه سی باطل اولور پس چونكه شفيع مكان بعيده اولوب طلب مواثبه ايله طلب ايتسيدی وعند الدار ياخود ذی اليد اوزره اشهاددن عاجز اولسيدی بركمسنه يی وكيل ايدر اكر وكيل اولور بركمسنه بولورسه واكر بولمزسه بر رسول ارسال ايدر ياخود برمكتوب ارسال ايدر واكر بونلره دخی قادر اولمزسه پس اول شفيع شفعه سی اوزره در چونكه حاضر اولورسه طلب ايدر واكر وكيل ياخود رسول ياخود مكتوب ارسالنه قادر اولوب بونلردن بری ايله عمل ايتمزسه شفعه سی باطل اولور ذخيره ده بويله ذكر اولندی (واذا اشهد فی الاول عند احدها) يعنی چونكه شفيع طلب مواثبه ده دارك ياخود بايعك ياخود مشترينك برينك قتنده اشهاد ايتسيدی (استغنی عنه) ثانيده اشهاددن مستغنی اولور انلردن برينك قتنده طلب مواثبه ايكی طلب مقامنه قائم اولديغی ايچون بونی فتاوای ظهيريه دن كافيده نقل ايتدی وهدايه شرحنده شيخ الاسلامك مبسوطندن نقل ايتدی وانلردن برينك قتنده قيد ايتمكه باعث * زيرا انلردن برينك حضور ينك غير يده مجرد طلب مواثبه بلا اخفاء ايكی طلب مقامنه قائم اولمز (ثم يطلب عند قاضی قائلا اشتری فلان دار كذا وانا شفيعها بدار كذا فمره يسلم الی) اندنصكره شفيع قاضينك حضورنده فلان كمسنه شويله بر دار اشترا ايلدی و بن اول دارك شويله بر دار ايله شفيعيم پس اول مشتری بكا اول داری تسليم ايتمك ايچون امر ايله ديمجی اولديغی حالده طلب ايدر (ويسمی طلب تمليك وخصومة) و بو طلبه طلب تمليك وطلب خصومت تسميه اولنور (وبتأخيره مطلقا لا تبطل) وشفيع بو طلبی برآی ويادخی اكثر تأخير ايتمكله شفعه باطل اولمز امام اعظم قتنده وامام محمد بعد الاشهاد بلا عذر برآی تأخير ايدرسه شفعه باطل اولور ديدی وقول زفرده بودر * زيرا شفعه برآی تأخير ايله ساقط اولمسه مشتری

متضرر اولور* زیرا مشتری ایچون تصرف ممکن اولمز شفیع جانبندن تصرفنك بعضندن خوف وحذر یوندن
و برشهر تقدیرینه باعث اولدر که زیرا برشهر آجلدر ومادونی عاجلدر تتکیم کتاب ایمانده ذکری مرور ایتدی
شیخ الاسلام الیوم فتوی بونك اوزرینه در دیدی غیره اضرار قصدنده احوال ناسك تغیری ایچون ووقایه ده
دخی بونی اختیار ایلدی وابو حنیفه رحمة الله علیهك قولی که ظاهر مذهبدر وجهی اولدر که تحقیقا
شفیعك حق شرعا متقرر اولدی پس سائر حقوق کبی تأخیر یله باطل اولمز الا مکر شفیع لسانی ایله اسقاط ایلیه
وضرردن ذکر اولنان شینك قاضی یه امری رفع ایتدکده دفعی ممکن اولور حتی قاضی شفیعه اخذ ایله یاخود ترك
ایله امر ایدنجه پس قچان عامل اولمزسه شفیع نفسنه مضردر (وبه یفتی) وبونکله افتا اولنور هدایه ده
وکافیده دخی بویله ذکر اولندی واکر بلده شفیعده قاضی اولمدیغن بیلمزسه اتفاقا تأخیر ایله شفعه سی باطل اولمز
زیرا خصومتدن برشیء حاصل اولمز الا قاضی قتنده اولور ایمدی عذر اولور (واذا طلب) وقچان شفیع
شفعه یی قاضی قتنده طلب ایتسیدی (سأل القاضی الخصم عن مالکیة الشفیع لما یشفع به) قاضی مدعی
علیهه شفیع شفعه یی انك سببیله دعوی ایلدیکی دارك مالکیتندن سؤال ایلیه (فان اقر بها) پس اکر
مدعی انی اقرار ایدرسه (او نکل عن الحلف علی العلم) یاخود انکار ایدوب شفیع بینه دن عاجز اولمغله
شفیع مالکیته علی اوزره بالله سن شفیع شفعه یی انك سببیله دعوا ایلدیکی داره مالك اولدیغنی بیلمزمیسن دیو یمین
ویرادکده یمیندن نکول ایدرسه (او برهن الشفیع) یاخود شفیع انکله شفیع اولدیغی داره مالك اولدیغنه
بینه اقامت ایلسه (سأله عن الشراء) قاضی مدعی علیهه شرادن سؤال ایلیه (فان اقر به او نکل عن الیمین
علی الحاصل او السبب) پس اکر مدعی علیه شرایی اقرار ایدرسه یاخود حاصل اوزره یاخود سبب اوزره یمیندن
نکول ایدرسه* زیرا ثبوت شفعه متفق علیه اولورسه حاصل اوزره یمین ویریلور بالله بو شفیع بنم اوزریمه حق
شفعه اثبات ایلمدی دیمکله واکر ثبوت شفعه مختلف فیه ایسه شفعهٔ جوار کبی سبب اوزره یمین ویریلور بالله
بن بو داری اشترا ایلمدم دیو یمین ایدر* زیرا آز اولوز حاصل اوزره مذهب شافعی ایله تحلیف اولنور (او برهن
الشفیع) یاخود شفیع بینه سی اقامت ایدر (قضی له بها) قاضی شفیع ایچون شفعه ایله قضا ایدر
(وان لم یحضر الثمن وقت الدعوی) اگرچه کیم شفیع وقت دعواده ثمنی حاضر ایتمدی ایسه ده (وبعد القضاء
لزمه) وقاضینك قضاسندنصکره شفیعه ثمنك احضاری لازم کلور (وللمشتری حبس الدار لقبضه) وثمنی
قبض ایتمك ایچون مشتری داری حبس ایتمك جائز اولور (وبتأخیر ادائه) وثمنی اداده تأخیری (لا تبطل)
شفعه یی ابطال ایتمز یعنی قچان شفیعه ثمنی ادا ایله دینلدکده تأخیر ایلسه شفعه باطل اولمز (والخصم
البائع قبل التسلیم) وشفیعك خصمی مبیعی مشتری یه تسلیمدن اول بایعدر* زیرا بائع ذی الید در
(ولا تسمع البینة علیه) لکن شفیعك بینه سی بایع اوزره استماع اولنمز (بغیبة المشتری) مشترینك
غیبتنده استماع اولنمز (ویفسخ بحضوره) وبیع مشترینك حضورنده فسخ اولنور* زیرا مشتری مالکدر
(ویقضی بالشفعة والعهدة علی البایع) وشفعه ایله قضا اولنوب وعهده بایع اوزره در یعنی بیع اوزره ترتب
ایدن احکام بایع اوزره در یعنی حتی دارك تسلیمی بایع اوزره در واستحقاق قتنده ثمنك عهده سی بایع اوزره اولوب
اندن طلب اولنور مشتری مبیعی بایعك یدندن قبض ایتدی ایسه بونك خلافی اوزره در اول وقت بایعك
حضوری معتبر اولمز وعهده دخی انك اوزرینه اولمز* زیرا بو تقدیرجه بایع اجنبی اولور (الوکیل بالشراء
خصم للشفیع) مشترینك شرایه وکیلی شفیع ایچون خصمدر* زیرا وکیل بیعك عاقدیدر وشفعه ایله اخذ
ایتمك عقدك حقوقندندر (ما لم یسلم الی الموکل) مادامکه وکیل مبیعی موکله تسلیم ایلیه پس قچان وکیل
موکله مبیعی تسلیم ایتسیدی موکل خصم اولور* زیرا وکیل ایچون ید وملك باقی قالمدی پس شفیع ایچون
خصم موکل اولدی (للشفیع خیار الرؤیة والعیب وان شرط المشتری البراءة منه) شفیع ایچون خیار رؤیت
وخیار عیب واردر اگرچه کیم مشتری عیبدن بری اولمغی شرط ایتدی ایسه ده* زیرا شفعه ایله اخذ
مشتریدن شرادر اگر اخذ قبضدنصکره اولورسه واگر اخذ مشترینك قبضندن اول اولورسه اخذ بایعدن
شرادر صفقه نك بایعه تحولی ایچون ایمدی شفیع ایچون خیار رؤیت وخیار عیب ثابت اولور نتکیم قچان
بایعله مشتریدن اشترا ایلدیکی وقتده اولدیغی کبی وشفیعك خیاری مشترینك کورمسیله ساقط اولمز

ومشتریدن برائت شرطیله ده ساقط اولمز * زیرا مشتری شفیعك نائبی دکلدر شفیعك حقنده مشترینك شرطنه
ورؤیتنه عمل اولنمز (اختلفا فی الثمن) شفیع ایله مشتری ثمنده اختلاف ایلسه‌لر مشتری بیك یوز اقچه در
دیوب وشفیع بیکدر دیسیدی (فالقول المشتری مع یمینه) پس قول یمینیله مشترینکدر * زیرا شفیع نقدك
اقلی قتنده دارك استحقاقنی ادعا ایدر ومشتری انی انکار ایدر (واو برهنا فالشفیع اولی) واکر ایکیسیده اثبات
ایلسه‌لر شفیعك بینه‌سی اولیدر زیرا شفیعك بینه‌سی اثبات جهتندن معنا اکثردر اکرچه مشترینك بینه‌سی اثبات
جهتندن صورة اکثر اولورسه ده * زیرا بینه‌لر الزام ایچوندر وشفیعك بینه‌سی الزام ایدیجیدر مشترینك بینه‌سی
انك خلافی اوزره‌در * زیرا اقچان شفیعك بینه‌سی قبول اولنسه مشتری اوزره داری بیکه تسلیم ایتمسی واجبدر
کرك دیلسون وکرك ابا ایتسون وقچان مشترینك بینه‌سی قبول اولنسه شفیع اوزره برشی واجب اولمز بلکه
اخذ ایله ترك مابیننده مخیر اولور (ادعی المشتری ثمنا وبایعه اقل منه بلا قبضه فالقول له) مشتری ثمنی ادعا ایتدکده
وبایعی اندن اقل ادعا ایتسیدی ثمنی قبض ایلمدین قول بایع ایچوندر (وبه) وبایع اقلی قبضله ادعا ایتسیدی
(للمشتری) قول مشتری ایچوندر یعنی اکر مشتری ثمن ادعا ایدوب وبایع اندن اقل ادعا ایتسیدی حالبوکه
ثمنی قبض ایتمسیدی داری شفیع بایعك دیدیکی شیئله اخذ ایدر * زیرا امر بایعك دیدیکی کبی ایسه پس
شفیع انکله اخذ ایدر واکر امر مشترینك دیدیکی کبی ایسه اقل دعواسیله مشتریدن حط اولوز وبعضك
حطی شفیعك حقنده ظاهر اولور تکیم مرور ایتدی وعن قریب کاور پس داری انکله اخذ ایدر واکر بایع ثمنی
قبض ایتدی ایسه شفیع داری مشترینك دیدیکی ایله اخذ ایدر قچان ثمن بینه‌ایله یاخود یمینی ایله ثابت
اولسیدی * زیرا بایع ثمنی استیفا ایله ارادن چیقدی واجنبیلره ملحق اولدی پس اختلاف شفیع ایله مشتری بیننده
باقی قالدی حالبوکه ثابت اولدی تحقیقا نده قول مشترینکدر (حط البعض یظهر فی حق الشفیع)
بعضك حطی حق شفیعده ظاهر اولور اول وقت مبیعی اقل ایله اخذ ایدر * زیرا حط عقدك اصلنه ملحق اولوب
پس ثمن باقی قلان اولور یعنی اکر بایع ثمنك بعضنی مشتریدن حط ایدرسه اول حط شفیع حقنده معتبر اولوب
شفیع مبیعی حطدنصکره باقی قلان ایله اخذ ایدر مثلا بایع مشتری‌یه بیکه بیع ایتدکدنصکره مشتریدن بایع
یوز درهمی حط ایتسیدی شفیع طقوزیوزه اخذ ایدر (لاحط الکل) کلك حطی دکل یعنی کلك حطی
شفیعك حقنده ظاهر اولمز * زیرا کلك حطی اصل عقده ملحق اولدیغی تقدیرجه بیع باطل اولوز یاخودهبة
باطله اولور وایکی تقدیر اوزره شفعه صحیح اولمز یعنی اکر بایع ثمنك کلیسنی مشتریدن حط ایتسیدی شفیع
اکر دیلرسه ثمنك کلی ایله اخذ ایدر زیرا حط کل اصل عقده ملحق اولمز * زیرا اصل عقده ملحق اولسه مبیع بلاثمن
باقی قالور بو ایسه باطلدر (ولا الزیادة) وثمن اوزره زیاده دخی شفیع حقنده ظاهر اولمز * زیرا شفیعك
استحقاقی اول زیاده‌نك مادونیله در یعنی شفیعه عقد واقع اولان مقدار لازم کلور * زیرا زیاده‌یه اعتبار
شفیعه ضرر الحاق ایدر (وفی الشراء بمثلی یاخذ بمثله) ومثلی ایله شراده شفیع مثلی ایله اخذ ایدر (وفی قیمی
بالقیمة) وقیمی ایله شراده قیمت ایله اخذ ایدر یعنی دراهم ودنانیر ومکیلات وموزونات وعددیات متقاربه ایله
شراده شفیعه آنك مثلی لازم کلور وقیمی ایله شراده یعنی متاع ومتاع مثللرده شفیع اول شیئك قیمتی ایله اخذ ایدر
قچان مبیعی شفعه ایله اخذ ایتسیدی قیمتك مثلی کاملندن عاجز اولدیغی ایچون (فی عقار بعقار یاخذ
کلا بقیمة الآخر) یعنی قچان بر عقار بر عقار ایله بیع اولنسیدی ایکی عقاردن هر برینك شفیعی ایکیسندن
هر برینی آخرك قیمتیله اخذ ایدر * زیرا آخرك قیمتی انك بدلیدر وعقار ذوات القیمه‌دندر (وفی ثمن بثمن مؤجل یاخذ
بحال اویطلب الآن ویاخذ بعد الاجل) وثمن مؤجل ایله بیعده شفیع بحال اخذ ایدر یعنی اکر ثمن اجل
معلوم ایله ایسه شفیع مخیردر اکر دیلرسه مبیعی ثمن حال ایله اخذ ایدر بایعك مشتری اوزره اولان مقداری ایله
پس ثمنی مشتری‌یه نقد ویروب مبیعی اندن اخذ ایدر یاخود شفعه‌یی فی الحال طلب ایدر وثمنی مشتری‌یه حالا
ویرمیوب اجل منقضی اولنجه صبر ایدوب اجل تمامنده ثمنی مشتری‌یه نقد ویروب مبیعی اخذ ایدر * زیرا
اجل شرطیله ثابت اولدی حالبوکه شرط اجل عقدك لوازمندن دکلدر واجلك مشتری حقنده شرط اولمسی
شفیع حقنده شرط اولمز خیار کبی وعیوبدن برائت کبی وبایعك مشتری حقنده اجله راضی اولمسی شفیع
حقنده اجله دلالت ایتمز احوال ناس متفاوت اولدیغی ایچون (واوسکت) واکر شفیع فی الحال طلب

أتمیوب سکوت ایلسه ووقت اجلده طلب ایتمك ایچون صبر ایلسه (بطلت شفعته) شفیعك شفعه سی
باطل اولور * زیرا حق شفیع ثابت اولدی بو اجلدن شفیع ایچون فی الحال ثمنله اخذ ایلمك واردر بعد الثبوت
مبیعی حق طلبدن سکوت شفعه یی ابطال ایدر (وفی شراء ذمی بخمر اوخنزیر بمثل الخمر وقیمة الخنزیر)
وذمینك عقاری خمر یاخود خنزیر ایله شراسنده شفیع اول عقاری خمرك مثلی ایله وخنزیرك قیمتی ایله اخذ ایدر
(لو ذمیا) اکر شفیع ذمی ایسه (وقیمتهما لو مسلما) وایکیسنکده قیمتلری ایله اخذ ایدر اکر شفیع مسلم
ایسه خنزیر ذوات القیمدن اولدیغی ایچون اما خمرك قیمتیله اخذه باعث مسلم خمرك تسلیمندن عاجز اولمغله
ذوات القیمه ملحق اولدی (وفی بناء المشتری وغرسه بالثمن) مشترینك دارده یاخود ارضده بناسنده
وغرسنده شفیع اول ارضی عقدده متبین اولان ثمنله اخذ ایدر (وقیمتهما مستحق القلع) ارضك وغرسك
یاخود بنانك ایکیسنکده مقلوعا قیمتلری ایله اخذ ایدر اول بنا یاخود غرس مستحق القلع اولدقلری حالده
(اوکلف المشتری قلعهما) یاخود شفیع مشتری یه بنانك یاخود غرسك قلعنی تکلیف ایدر یعنی قچان مشتری
اشترا ایلدیکی ارض اوزره بنا ایدوب یاخود اشجار غرس ایتسیدی اندنصکره اول ارض شفیع ایچون قضا
اولنسیدی پس شفیع مخیردر اکر دیلرسه اول داری یاخود ارضی ثمنیله و بنانك یاخود غرسك مستحق القلع
اولدقلری حالده قیمتلری ایله اخذ ایدر واکر دیلرسه مشتری یه بنانك یاخود غرسك قلعنی تکلیف ایدر غصبده
اولدیغی کبی (وان قلعهما الشفیع فاستحقت یرجع بالثمن فقط) واکر بناسنی وغرسی قلع ایتسیدی پس
ارضه مستحق چیقلسیدی شفیع یالکز ثمنله رجوع ایدر شفیعدن ثمن ارضی اخذ ایدن کرك بایع اولسون وکرك
مشتری اولسون انك اوزرینه فقط ثمنله رجوع ایدر و بنا ایله غرسك قیمتیله رجوع ایدمز مشتری شفیعك
خلافی اوزره در که زیرا مشتری بایع اوزره بنانك وغرسك قیمتیله رجوع ایدر مشتری بایع طرفندن مسلطدر
شفیع مشترینك خلافی اوزره در که زیرا شفیع جبرا اخذ ایتدی (فان خربت او احترق بناؤها اوجف
شجر البستان) واکر دار خراب اولسیدی یاخود بناسی احراق اولنسیدی یاخود بستانك اشجاری قورو سیدی
براحدك فعلنسز بو تقدیرجه شفیع مخیردر اکر دیلرسه (اخذها بتمام الثمن) ثمنك تمامیله اخذ ایدر * زیرا
بنا وغرس تابعدر حتی بلاذکر بیعده داخل اولورلر پس ثمندن برشیء انلره مقابل اولمز الا مکر که اتلاف
عن اختیار قصده متعلق اوله تکیم مرور ایتدی (او ترك) یاخود شفیع مبیعی ترك ایدر * زیرا شفیع
ایچون اول دارك ماله تملکندن امتناع ایتمك واردر * بونك صورتی اولدرکه بر رجل بر دار بیع ایلدیکه اول دارده
بنا یاخود شجر وار ایدی پس مشتری قبضده اول بنا یقلدی یاخود شجر قورودی اندنصکره شفیع داری
شفعه ایله اخذ مراد ایلدی پس شفیع اول داری ثمنك کلی ایله اخذ ایدر وشفیع ایچون اول منهدم اولان بنانك
یاخود قوروبان شجرك ثمننی اسقاط ایلمك یوقدر * زیرا بنا وغرس مبیعده تابعلردر وتابع اولان شیئه ثمندن
برشیء مقابل اولمز مادامکه مقصوده اولمیه پس بقاسی وهلاکی برابردر جمیع ثمنك وجوبی حقنده * زیرا ثمن
اولمز الا اصله مقابل اولور تابعه مقابل اولمز پس شفیع عرصه یی ثمنك کلیسی ایله اخذ ایله ترك بیننده مخیر قیلنور
(وبحصة العرصة ان نقض المشتری البناء) وشفیع عرصه یی ثمندن حصه سیله اخذ ایدر اکر بنایی مشتری
نقض ایتدی ایسه * زیرا مشتری اتلاف قصد ایتدی پس شفیعدن ثمنك حصه سی ساقط اولور وشفیع ایچون
دینلور که اکر دیلرسك عرصه یی حصه سیله اخذ ایله واکر دیلرسك ترك ایله * زیرا بنا اتلافله مقصود اولدی
پس ثمندن اکا برشیء مقابل اولور * اولکی بونك خلافی اوزره در که زیرا اندهلاك آفت سماویه ایله در
(والنقض له) و بنانك نقضی مشتری ایچوندر شفیع ایچون دکلدر * زیرا نقض منفصل اولدی پس تبعا باقی
قالمدیکه حتی شفیع ایچون اوله (وفی شراء ارض بنخل علیها ثمر) واوزرنده میوه سیله خرما اغاجی اولان
ارضك شراسنده (واثمرت عنده یأخذها والثمر بکل الثمن فیهما) اول اغاج میوه یی مشتری قبضده حاصل
ایتسیدی شفیع اول ارضی میوه یی ثمنك کلی ایله اخذ ایدر یعنی قچان برکسنه ایچنده میوه یی نخلی ایله
برارضی اشترا ایتسیدی ونخلك میوه سن ذکره باعث * زیرا ذکرسز داخل اولمز یاخود ارضی
نخل ایله بیله اشترا ایدوب نخل اوزره میوه سی اولمسیدی شفیع ایکی فصلده دخی ثمنك کلی ایله اخذ ایدر
اما اولکی صورتده اتصال اعتبار یله عقاره تابع اولدیغی ایچون دارده بنا کبیدر واما صورة ثانیه ده تبعا مبیع

اولدیغی ایچون * زیرا بیع اکا سرایت ایدر نته‌کیم بر حامل اشترا ایدوب مشتری قتنده ولد کتورسه‌یدی تبعا مشتری‌نك ملکی اولدیغی کبی (واذا جزه المشتری ثم جاء الشفیع لا یأخذ الثمر فیهما) وقچان مشتری اول میوه‌یی دردکدنصکره کلسه‌یدی شفیع میوه‌یی اخذ ایلمز وقتا خذده انفصال ایله عقاره تبعیتی معدوم اولدیغی ایچون (لکن فی الاول) لکن اولده اولکه ارضی میوه‌لی نخلی ایله اشترا ایتدیکی صورتده (سقط حصته من الثمن) ثمندن مشتری‌نك حصه‌سی ساقط اولدی * زیرا قصدا بیعده داخل اولدی وانك ایچون ثمندن قسط اولدی پس میوه‌نك قسطی میوه‌نك فوت اولمسیله فوت اولدی (لا الثانی) ثانیده فوت اولمدی * زیرا اکا ثمندن برشی مقابل اولمدی بعد القبض حادث اولدیغی ایچون پس انك اوزره عقدمر اداولنمدی وشول قبضکه عهده مشابهدر اول دخی مراد اولنمدی پس انك فوت اولمسی ثمندن برشینك سقوطنی ایجاب ایلمز والله اعلم بالصواب

باب ما یکون هی فیه او لا

بو باب انده شفعه اولانك واولمیانك بیاننده در (وما یبطلها لا تثبت قصدا الا فی عقار) وشول شیئکه شفعه‌یی ابطال ایلیه قصدا ثابت اولمز الا عقارده ثابت اولور وقصدا قیدینه باعث اولدر که * زیرا شفعه عقارك غیریده عقاره تبعیتله ثابت اولور شجر وثمر کبی (ومافی حکمه کالعلو) وعقار حکمنده اولانده ثابت اولور علو کبی (ملك بمال) اویله عقار که مال ایله مالك اولندی یعنی عوض مالی ایله مالك اولندی حتی اکر عوضله مالك اولسه بلکه هبه ایله مالك اولسه انده شفعه ثابت اولمز وکذلك قچان عوض مالك غیری ایله اولورسه‌ده شفعه ثابت اولمز حتی برکسنه زوجه‌سنی دار اوزره مخالعه ایلسه اول دارده شفعه ثابت اولمز (وان لم یقسم) اکرچه کیم عقار وعقار حکمنده اولان تقسیم قبول ایتمزسه‌ده مال ایله مالك اولنانده شفعه ثابت اولور مصنفك تقسیم اولنمیانی ذکره باعث * زیرا شافعی قتنده تقسیم قبول ایتمینده شفعه ثابت اولمز * زیرا شفعه شافعی قتنده قسمت ضررینی دفع ایچون ثابت اولور وبزم مذهبمزده جوارك ضررینی دفع ایچون ثابت اولور (کحمام ورحی وبئر وبیت صغیر) قسمت قبول ایتمین عقار وعقار حکمنده اولان حمام ودکرمن وقیو وکوچك بیت کبی شول حیثیتله که تقسیم اولندقده انتفاع حاصل اولمیه (ونهر وطریق) ودخی مملوك اولان نهر وطریق کبی (لا بناء ونخل) بناء کبی ونخل کبیده شفعه ثابت اولمز * زیرا بنا ونخل ایکیسیده عقار وعقار حکمنده دکللردر (بیعا قصدا) اویله بنا ونخل که قچان قصدا بیع اولنسه‌لردی وتحقیقی سن بیلمش ایدنکه بنا ونخل قچان عقاره تبعا بیع اولنسه‌لردی ایکیسنده دخی شفعه ثابت اولدی (وعرض وفلك) ودخی متاعده وکمیده شفعه ثابت اولمز مالك ایچون خلاف واردر یعنی مذهب مالکیده ثابت اولور (وارث) یعنی ملك موروثده دخی شفعه ثابت اولمز پس زیرا قچان داره ارثله مالك اولنسه انده شفعه ثابت اولمز (وصدقة وهبة الا بشرط عوض بلا شیوع فیهما) ودخی صدقه‌ده یعنی داره صدقه ایله مالك اولنسه یاخود هبه ایله مالك اولنسه انده شفعه ثابت اولمز الا مکر وهو بده وعوضنده بلا شیوع عوض شرطیله اولورسه شفعه ثابت اولور زیرا بلا شرط عوض هبه مالی مال ایله معاوضه دکلدر پس هبه ارث کبی اولدی الا مکر عوض مشروطه اوله زیرا عوضله هبه انتهاءً بیعدر ولکن موهوب بده وعوضنده عدم شیوعله تقابض شرط قیلندی * زیرا ابتداء هبه‌در واکر عوض شرط قیلنمدی ایسه انده شفعه یوقدر (ولا فی دار قسمت) وشریکلر ما بیننده تقسیم اولنان دارده دخی شفعه اولمز * زیرا انلرده قسمت افرازدر یعنی حقلرینی آیرمقدر بو اجلدن انده جبر جاری اولور شفعه ایسه مشروع اولمدی الا مبادلهٔ مطلقه‌ده اولدی (او جعلت اجرة) یاخود داری دار اخری ایچون اجرت قیلنه (او بدل خلع او عتق او صلح عن دم عمدا ومهرا) یاخود داری بدل خلع ویا بدل عتق ویا قصدا دمدن بدل صلح قیلنه یاخود مهر قیلنه شفعه اولمز (وان قوبل ببعضها مال) اکرچه کیم دارك بعضنه مال مقابل اولورسه‌ده برکسنه برمرأه‌یه بر دار وبرمك اوزره ومرأه زوج مذکوره بیك درهم ویرمك اوزره تزوج ایتمکله پس اول دارك اجزاسندن برشینده شفعه اولمز * زیرا بزم قتمزده شفعه مالی مال مطلق ایله معاوضه‌یه مختصدر * زیرا شفعه خلاف قیاس اوزره آثار ایله مالی مال مطلقك معاوضه سنده ثابت اولدی پس آنك اوزرینه اقتصار اولندی (او بیعت) جملت اوزره عطفدر (بخیار البایع

ولم يسقط خياره) يعنى بايع ايچون خيار ايله بيع اولنان دارده دخى شفعه اولمز حالبوكه بايعك خيارى ساقط
اولمدى * زيرا خيار بايعدن ملكك زوالنى منع ايدر واكر خيار ساقط اولسه شفعه واجب اولور ملكك زوالنه
مانع اولان خيارك زوالى ايچون * لكن قول صحيحده خيارك سقوطى قتنده شفعه نك طلبى شرط قيلندى * زيرا
خيارك سقوطى قتنده بيع ملكك زوالنه سبب اولور (او بيعا فاسدا) ياخود دار بيع فاسد ايله بيع
اولنسيدى انده شفعه اولمز يعنى بركمسنه بر دارى شراء فاسد ايله اشترا ايتسيدى انده شفعه اولمز اما قبل القبض
شفعه اولمديغى اول دارده بايعك ملكنك بقاسى ايچوندر واما بعد القبض فسخ احتمالى ايچوندر * زيرا بايع ايله
مشترينك هر برى ايچون بيعك فسخى ايچون طريق واردر (ولم يسقط فسخه) حالبوكه اول بيع فاسد
ايله بيع اولنان دارك بايعنك فسخيده ساقط اولمدى * زيرا دار قچان بيع فاسد ايله بيع اولنوب وحق فسخ ساقط
اولسه مشترى انده بنا ايتمكله شفعه ثابت اولور (اورد بخيار رؤية اوشرط اوعيب بقضاء) ياخود دار
قاضينك قضاسيله خيار رؤيتله ياخود خيار شرطله ياخود خيار عيبله رد اولنه (بعد ماسلمت) شفعه ايله
تسليم اولندقدنصكره مبيع ذكر اولنان شيلرك بريله قاضينك قضاسيله رد اولنسيدى انده شفعه اولمز بونك
صورتى اولدر كه بررجل بر دار اشترا ايدوب شفيع انده حقنى اسقاط ايتسيدى اندنصكره مشترى خيار رؤيت
وياخيار شرطله بايع اوزره رد ايتسيدى برابردر كرك بقضاء اولسون كرك بغير قضاء اولسون ياخود مشترى
دارى خيار عيبله بقضاء رد ايتسيدى انده شفعه اولمز * زيرا رد اصلندن عقدى فسخدر پس ملك مالك قديمى
اوزره عود ايدر وشفعه ايسه عقد جديده جارى اولور وبونده مشترينك قبضندن اول وياصكره اولسنده
فرق يوقدر اكرچه قبض عقدك تماميى افاده ايدرسه ده رد ايله حكمى باطل اولور (بخلاف ماردبلاقضاء)
قاضينك قضاسى اولمقسزين رد ذكر اولنانك خلافى اوزره در * زيرا رد وقتا كه واجب اولمدى ايسه پس انى
رضا ايله اخذ ايتدى وكأنه مبيعى اشترا ايلدى (اوباقالة) ياخود اقاله ايله شفعه اولمز * زيرا اقاله ثالث
حقنده بيعدر وشفيع ايسه بايع ايله مشترينك ثالثيدر (وتثبت للعبد المستغرق بالدين) ودينله مستغرق
اولان عبد ايچون شفعه ثابت اولور شوجهتله كه دينى رقبه سنى وكسبنى محيط اوله (فى مبيع سيده)
عبدك سيدينك مبيعنده ثابت اولور (وله فى مبيعه) وسيد ايچون عبدك مبيعنده ثابت اولور * زيرا عبدك
يدنده اولان بوتقديرجه عبدك مولاسنك ملكى دكلدر (ولمن شرى) ومبيعى شرا ايدن كمسنه ايچون دخى
ذكر اولنان كبى شفعه ثابت اولور برابردر كرك اصالة شرا ايتسون كرك وكالة شرا ايتسون (اواشترى له)
ياخود انكيچون اشترا اولنان كمسنه ايچون دخى شفعه ثابت اولور يعنى آخرى شرايه وكيل ايدوب وكيل دخى
موكل ايچون اشترا ايتسيدى وموكل شفيع اولسه انكيچون شفعه ثابت اولور بونك صورتى اولدر كه اوچ كشى
بيننده مشترك بر دارك جار ملاصقى اولسيدى پس قچان دار بيع اولندقده شركادن برى دارى اشترا ايتسيدى
شفعه مشترى ايچون ثابت اولور اول مشترى كرك اصالة اشترا ايتسون وكرك وكالة اشترا ايتسون وكذلك وكيل
موكل ايچون اشترا ايتسيدى شفعه موكل ايچون ثابت اولور وكذلك شريك آخر ايچونده ثابت اولور
وبونك فائده سى اولدر كه تحقيقا شفعه جار ملاصق ايچون ثابت اولمز * زيرا شريك جار اوزره مقدمدر
(لالمن باع) كرك اصل وكرك وكيل اولسون مبيعى بيع ايدن ايچون شفعه ثابت اولمز * زيرا بايعك شفعه ايله
اخذى كندو جهتندن تمام اولان شيئى نقضه سعى اولور وكندو جهتندن تمام اولان شى ملك ويده مشتريدر
وانسانك كندو جهتندن تمام اولان شيئى نقضنده سعيى مردوددر (اوبيع له) ياخود موكل ايچون بيع
اولنان مبيعده دخى شفعه ثابت اولمز * زيرا بيعك تماميى موكل ايله اولور * زيرا موكلك توكيلى اولمسه مبيعك
بيعى نجسه جائز اولور (اوضمن الدرك) ياخود دركه ضامن اولان ايچون دخى شفعه اولمز يعنى بركمسنه
بايعدن دركه ضامن اولسه حالبوكه اوشفيعدر انكيچون شفعه ثابت اولمز * زيرا ضمان درك بيعى تقرير ايدر
پس اول كمسنه بايع كبى اولدى (كذا) يعنى كذلك ذكر اولنانده شفعه ثابت اولمديغى كبى (فيمابيع الاذراع)
شول دار كه بيع اولنوب الا برذراع مقدار بنى بيع ايتمامكله شفعه ثابت اولمز وقايه ده الاذراعا قولندن نصبله
واقع اولان عبارت كأنه ناسخدن سهودر (من طول حدالشفيع) يعنى حد شفيعك طولندن عرضى
برذراع ياخود برقارش ياخود برپارمق مقدارى يرى اليقو يوب بو مقداردن ماعداسنى بيع ايتمكله انده شفعه

ثابت اولمز واول مقدارك طولی دارشفیعه ملاصق اولان موضعك تمامیدر * زیرا انك ملاصقی قچان بیع اولنمشیدی انده شفعه ثابت اولمز جوارمنقطع اولدیغی ایچون وبو مسئله جوارك شفعه سنی اسقاط ایچون حیله در کذلك اول ذکر اولنان مقداری بایع مشتری یه هبه ایدوب مشتری انی قبض ایتدکدنصکره جوارك شفعه سی ساقط اولور واسقاط ایچون حیلهٔ اخری واردر مصنفك (اوشری سهماً بثمن ثم باقیها بثمن آخر) قولیله ذکر ایلدیکی یاخود مشتری داردن بر سهمی بر ثمنله اشترا ایدوب باقیسن ثمن آخر ایله اشترا ایتمشیدی (فالجار شفیع فی الاول) پس جار سهم اولك بیعنده شفیعدر یعنی جار ایچون شفعه انجق سهم اولده در * زیرا اول سهم مبیع اولور سهم ثانیده جار شفیع دکلدر بلکه شفیع ثانیده جاردر (والمشتری شریك فی الثانی) ومشتری سهم ثانینك بیعنده شریکدر وشریك شفعه ده جارا وزره مقدمدر وبو مسئله ابتداء حق شفعه یی ابطال ایچون حیله در وبو مقامده برحیله واردر که شفیعك شفعه یه رغبتنی تقلیل افاده ایدر واول حیله اولدر که تحقیقا مشتری داری بیك اقچه یه اشترا ایتمك مراد ایتمشیدی بیك سهمدن بر سهمی طقوز یوز طقسان طقوز اقچه یه اشترا ایدراندنصکره بیك سهمدن باقی قلانی بر اقچه یه اشترا ایدر پس شفیع سهم اولی شفعه ایله اخذ ایلمز الا ثمنیله اخذ ایدر باقی ایله اخذ ایده مز * زیرا مشتری بایعه شریك اولور وشریك ایسه جاردن احقدر واسقاط شفعه ایچون برحیله دخی واردر انی مصنف (اوشری بثمن غال ودفع ثوبا دبثمنه) قولیله ذکر ایلدی یعنی یاخود مشتری داری آغر ثمنله مثلا بیك اقچه یه اشترا ایدوب ثمن مقابله سنده قیمتی اون اقچه ایدر بر ثوب ویرر (فالشفعة بالثمن لا الثوب) پس شفعه ثمنله در ثوبله دکلدر * زیرا ثوبك دفعی عقد آخردر وثمن داردن عوضدر وبوده برحیله درکه شرکته وجواره عام اولور پس قیمتی یوز اقچه اولان داری بیك اقچه یه اشترا ایدر واول بیك اقچه ایچون قیمتی اون اقچه اقی بر ثوب ویرر لکن منزله قچان مستحق ظهور ایلسه مشتری بایعه بیك اقچه ایله رجوع ایدر عقد ثانینك بقاسی ایچون پس بایع متضرر اولور پس اولی اولان اولدر که دارك ثمنی اولان دراهمله بر التونه بیع ایتمکدر حتی قچان داره مستحق چیقارسه صرف باطل اولوب انجق التونك ردی واجب اولور * زیرا ظاهر اولدیکه تحقیقا اول بیك درهم انك اوزرنده اولدی پس مشتری آخردن بر التونی اون اقچه یه اشترا ایتمش کبی اولدی اندنصکره اوزرنده دین اولمدیغن بر برلرینی تصدیق ایلدیلر پس انجق دیناری رد ایدر واسقاط شفعه ایچون برحیلهٔ اخری دخی واردر که احسن واسهلدر * مصنفك (اوشری بدراهم معلومة بقبضة فلوس اشیر الیها وجهل قدرها وضیع الفلوس بعد القبض) قولیله ذکر ایلدی یاخود مشتری عددی معلومه دراهم ایله وقبضه سنده قدری مجهول فلوسه اشارتله داری اشترا ایدر وبایع فلوسی قبض ایتدکدنصکره هوایه ضایع ایدر پس تحقیقا ثمن مال عقدده معلومدر وحال شفعه ده مجهولدر وثمنك جهالتی شفعه یی منع ایدر (کره الحیلة لاسقاط الشفعة الثابتة وفاقا) شفعهٔ ثابته یی اسقاط ایچون حیله اتفاقا مکروه قیلندی مثلا شفیعك شفعه یی اثباتندنصکره مشتری شفیعه (انا ابیعها منك بما اخذت فلا فائدة فی الاخذ بها فیسلم الشفیع) بن بو داری سکا اخذ ایلدیکم مقدار ایله بیع ایدرم شفعه ایله اخذ ایلدیککده فائده بو قدر دیمکله پس شفیع بو قوله تسلیم اولوب وشفعه یی اثباتدنصکره داری اخذ ایتمسیدی پس شفعه ساقط اولور لکن بو حیله مکروهدر (واما لعدم ثبوتها ابتداء فعند ابی یوسف لا یکره) واما ابتداء شفعه ثابت اولمق ایچون اولان حیله ابی یوسف قتنده مکروه اولمدی * زیرا مشتری نفسندن جار سوءك ضرر ینی دفع ایچون حیله ایدر * زیرا مالکك رضاسز شفیعك داری اوزرینه تملکده مالك اوزره ضرر واردر ونفسندن ضرری دفع ایچون حیله جائزدر اکر بو حیله ضمننده آخره ضرر وار ایسه ده (وعند محمد یکره) وامام محمد قتنده مکروه اولور * زیرا شفعه ضرری دفع ایچوندر وحیله نك مباح اولمسنده ضرری ابقا واردر (وبالاول یفتی ههنا) وبو مقامده ابی یوسفك قولیله افتا اولنور (وبالثانی فی الزکاة) وزکاتده امام محمدك قولیله افتا اولنور * صدر الشریعه دیدیکه شفعه اولمدی الا جوارك ضرر ینی دفع ایچون مشروع اولدی پس اکر مشتری جیران اندن متضرر اولور کمسنه لردن ایسه شفعه نك اسقاطی حلال اولمز واکر مشتری رجل صالح اولوب جاراندن منتفع اولور کمسنه ایسه وشفیع متعنت اولوب جواره محبتی اولمیان کمسنه ایسه بو تقدیرجه شفعه نك اسقاطنده حیله جائز اولور (وبطلها ترك طلب المواثبة او الاشهاد علیه) شفعه یی مواثبه

طلبنی ترك ایلمك وطلب مواثبه یه اشهادی ترك ایلمك ابطال ایدر (قادرا علیهما) ایکیسنکده اوزرینه قادر اولدیغی حالده ترکی ابطال ایدر اما طلب مواثبتی ترك ایله ابطاله باعث پس شفیع دارك بیعنه عالم اولدیغی حینده اغزینی برکسنه اخذ ایتمکله یاخود صلوة ایچنده اولمغله طلب مواثبته قادر اولدیغی حالده ترك ایتسیله پس شفعه اعراضله باطل اولور واما طلب مواثبته اشهادی ترك ایتمکله ابطالك وجهی اولدر که شفیع دارك بیعنه عالم اولدیغی حینده یاننده ایکی رجل یاخود بر رجل ایله ایکی مرأه بولنمش ایکن شفعه طلبنه قادر اولدیغی حالده سکوت ایدوب طلبی اوزره انلری اشهاد ایلدیکنی ذکر اولنان کبی اعراضه دلیل اولدیغی ایچوندر هدایه ده دیدیکه قچان شفیع دارك بیعنه علی قتنده اشهاده قادر ایکن ترك ایتسیدی شفعه سی باطل اولور حالبوکه تحقیق بوندن اول طلب شفعه بابنده طلب مواثبتده اشهاد لازم دکلدر دیدی وبونك اوزرینه اعتراض اولندیکه ایکی کلامنك بیننده تناقض واردر ومنشئ وهو یقدر علی ذلك قولندن غفلتدر* زیرا مرادی تحقیقا شفیع شهوددن خالی اولان مکانده دارك بیعنی ایشتدکده سکوت ایتسیدی شفعه سی باطل اولور دیمکدر وقچان شفیع بن شفعه یی طلب ایتدم دیسیدی براحد آنی ایشتمدی ایسه شفعه باطل اولمزحتی قچان قاضی قتنده بن شفعه یی طلب ایتدم وترك ایتمدم دیسیدی وبونك اوزرینه یمین ایتسیدی یمیننده بار اولور وطلب مواثبه ثابت اولور وبونك زیاده تحقیقی عن قریب کلور (وصلحه منها بعوض فیرده) ودخی ذکر اولنان کبی شفیعك شفعه دن عوض ایله صلح اولمسیله شفعه سی باطل اولور* زیرا تسلیمدر پس صلحی باطل اولدیغی ایچون عوضی رد ایدر* زیرا شفعه بلا ملك مجرد حق تملیکدر اندن عوض ویرمك صحیح اولمز زیرا عوض رشوتدر پس رد ایدر (وموت الشفیع بعد البیع قبل القضاء بها) وذکر اولنان کبی شفعه دارك بیعندنصکره وقاضینك شفعه ایله قضاسندن اول شفیعك موتیله باطل اولور یعنی شفیعك وارثلری ایچون شفعه ایله اخذلری جائز اولمزحتی شفیع قچان قاضینك شفعه ایله قضاسندنصکره فوت اولسیدی کرکسه ثمنی نقد ایدوب ومالك دارثمنی قبضدن اول ده فوت اولورسه ده باطل اولمز قضا ایله شفعه متقرر اولدیغی ایچون وبطلاننك وجهی اولدرکه تحقیقا شفعه مجرد حق تملیکدر بوایسه صاحب حقك موتندنصکره باقی قالمز پس نه کیفیتله موروث اولور (لا المشتری) یعنی مشترینك موتیله شفعه باطل اولمز* زیرا مستحق باقیدر پس مستحق علیهك فوت اولمسیله سبب استحقاق متغیر اولمز (وبیعه مایشفع به قبل القضاء بها) وشفیعك شفعه یی انکله طلب ایلدیکی داری قاضینك شفعه ایله قضاسندن اول بیع ایلمسی دخی ذکر اولنان کبی شفعه یی ابطال ایدر یعنی قچان شفیع شفعه یی انکله طلب ایلدیکی داری مشتری اشترا ایتدکدنصکره قاضی شفیع ایچون شفعه ایله قضاء ایتمزدن اول مشترینك اشترا ایلدیکن بیلسون وکرکسه بیلسون بیع ایلمسیله شفعه سی باطل اولور* زیرا استحقاق جوار ایله وشرکتله درحالبوکه قبل التملیك استحقاق زائل اولدی (وجعله مسجدا اومقبرة اووقفا مسجلا) وکذلك شفیعك شفعه ایله طلب ایلدیکی داری مسجد قیلمسی یاخود مقبره یاخود وقف ایدوب مسجل ایتمسی شفعه سنی ابطال ایدر* قاضیخان دیدیکه شفعه یه وقت قضاده مستحق چیقلدقده شفیعك ملکنك قیامی شرط قیلندی پس اکر شفیع مستحق چیقلان داربنی مسجد ویامقبره قیلسیدی یاخود وقف مسجل ایتسیدی اندنصکره قاضی شفیع ایچون شفعه ایله قضا ایتسیدی مبیع ایچون شفیع اولامز زیرا مسجد یاخود مقبره ووقف مسجل ملکندن زائل منزله سنده در (قال الشفیع طلبت حین علمت فالقول له بیمینه) شفیع بن دارك بیعنی بیلدیکم وقتده طلب ایتدم دیسیدی پس یمینیله قول شفیعکدر مصنفك فالقول له قولی انك اوزرینه دلالت ایدرکه تحقیقا اصل اولان مشتری بینه اقامت ایدوب یا شفیع ایچون سن طلبی ترك ایلدك دیمکله صورت اثبات بولنسون ایچون یاخود سن شفعه طلب ایتمدك دیمکله* زیرا ماطلبت دیمك اکرظاهرا نفی ایسه ده لکن نفی محصوردر پس اثبات حکمنده در نتکیم اصولده متقرر اولدی وایکی تقدیر اوزره اکر مشتری بینه اقامت ایدرسه بینه سی قبول قیلنور واکر بینه اقامت ایدهمز ایسه شفیع تحلیف اولنور ترك ایلدیکنه یاخود شفعه طلب ایلدیکنه واکر مشتریك شفیعك ترکنه بینه سی اولمیوب شفیع طلبی اوزره بینه اقامت ایدرسه قبول قیلنور واکر ایکیسنکده بینه سی اولورسه مشترینك بینه سی ترجیح اولنور* زیرا شفیع ظاهر ایله متمسکدر بواجلدن قول انك اولدی وشفیع بینه اقامتیله تکلیف اولنمدی

شفیعك دونکی کون بیلدم وطلب ایتدم دیدیکی بونك خلافی اوزره در وعن قریب ذکری کلور و بونك اوزرینه
تلخیص جامعك بعض شرحلرنده ذکر اولنان شی بوکا دلالت ایدر که تحقیقا شفیعك حاضر اولدیغی محلده
استماع ایده جك یرکنده بولنمسه لایق اولان طلب ایتمکدر * زیرا طلب بلا اشهاد صحیح اولور اشهاد
مشروع اولمدی الا مشتریلرینك طلب شفعه یی انکاری ایچون مشروع اولدی پس لایق اولان طلب ایتمکدر
حتی قچان مشتری شفیعه یمین ویررسه شفیعه بیع داری ایشتدیکی وقتده طلب ایلدیکنه یمین ایتمك ممکن
اولسون ایچون ایمدی ظاهر اولدیکه تحقیقا بومقامده حکم تحقیقا مشتری اکر بینه اقامت ایدرسه دار
اکا حکم اولنور واکر مشتری بینه دن عاجز اولوب شفیع بینه اقامت ایدرسه شفعه ایله حکم اولنور
واکر ایکیسیده بینه دن عاجز اولورلرسه شفیعه یمین ویریلوب بعد الیمین شفعه ایله حکم اولنور (واوقال علمت
امس وطلبت کلف اقامة البینة) واکر شفیع دونکی کون دارك بیعنه عالم اولدم وطلب ایتدم دیسیدی بینه
اقامت ایله دیو تکلیف اولنور وقولی قبول اولنمز * زیرا شفیع طلبی وقت ماضی یه اضافت ایلدی پس حال
ایچون استئنافنه مالك اولمدیغی شیئی حکایت ایلدی وحال ایچون استئنافنه مالك اولدیغی شیئی حکایت
اینسیدی حکایت ایلدیکی شیئه بلا بینه تصدیق اولنمز وقچان طلبی وقت ماضی یه اضافت ایتمیوب بلکه
کلامی اطلاقا اطلاق ایلسیدی بو تقدیرجه حال ایچون استئنافنه مالك اولدیغی شیئی حکایت ایلدی * زیرا
بزانی کانه شرایه الآن عالم اولدی وشفعه یی الآن طلب ایتدی قیلرز بوا جادن قول انك قولی قیلندی عمادیه ده
وغیریده دخی بویله ذکر اولندی (سمع شرائك فسلمها) شفیع سنك شرا ایلدیکك ایشیدوب شفعه یی
تسلیم اینسیدی (فظهر شراء غیرك) پس شرا سنك غیرینك اولدیغی ظاهر اولسیدی (او بیعه بالف فسلم)
یاخود مبیعك بیك اقچه یه بیع اولندیغن ایشیدوب شفعه یی تسلیم ایتسیدی (وکان باقل) حالبوکه مبیع
بیکدن اقله بیع اولنسیدی (او بکیلی اووزنی اوعددی متقارب قیمته الف اواکثر فهی له) یاخود
قیمتی بیك ویا اکثر ایدر کیلی یاخود وزنی یاعددی متقاربله بیع اولنمش اولسیدی شفعه شفیع ایچون جائز اولدی
وشفیعك تسلیمی شفعه سنه مانع اولمز (و بعرض کذلك لا) ومتاعله بیع اولندیغن بیلسیدی شفعه شفیع
ایچون اولمز یعنی قچان شفیع قیمتی بیك ویا اکثر متاع ایله بیع اولندیغن بیلسیدی شفعه شفیع ایچون حکم اولنمز
و بونده اصل اولدر که تحقیقا شفعه ده غرض ثمنك مقداریله وجنسیله ومشتری ایله مختلف اولور پس قچان
شفیع شفعه یی بعض وجوه اوزره تسلیم ایدوب اندنصکره خلافی ظاهر اولسیدی شفعه حالی اوزره باقیه اولور
زیرا تسلیم مستحق اولدیغی وجه اوزره بولنمدی بونك بیانی اولدر که تحقیقا قچان شفیع خبر آلسیدیکه دار بیك
درهمه بیع اولندی پس شفعه یی تسلیم ایلدی اندنصکره بیلدیکه دار بیکدن زیاده یه بیع اولندی پس تسلیم
صحیحدر * زیرا شفیع ثمنی استکثار ایچون تسلیم ایلدی پس قچان ثمن شفیعك استکثارندن زیاده اولسیدی تسلیمه
راضی اولور واکر بیلورسه که بیکدن اقله بیع اولندی یاخود قیمتی بیك اقچه لق و یا اکثر بغدای ویاشعیر ایله بیع
اولندیغن بیلسیدی پس شفیع شفعه اوزره در * زیرا ثمنك کثرتی قتنده تسلیمی ثمنك قلتی قتنده تسلیمنه دلالت ایلمز
وکذلك دراهم ودنانیردن ایکی جنسك بریله تسلیمی آخرده تسلیمنه دلالت ایتمز آزاولور شفیع اوزره ایکیسندن
برینك اداسی سهل وآخر متعذر اولور وکذلك هر موزون ومکیل وعددی متقاربله بیعده ذکر اولنان کبیدر
اما قیمتی بیك ویا بیکدن زیاده اولان متاعله بیع اولندیغن بیلدکه تسلیمی ذکر اولنانلرك خلافی اوزره دریعنی
بونده تسلیمی صحیحدر * زیرا شفیع متاعك دراهم ودنانیر اولان قیمتیله اخذ ایدر واکر دار قیمتی بیك ویا اکثر
اولان دنانیر ایله بیع اولنسیدی تسلیم صحیح اولور بودخی انك کبیدر واکر قیمتی بیکدن اقل متاعله بیع اولنسیدی
بوتقدیرجه شفیع شفعه سی اوزره در (یشفع حصة احد المشترین لا احد الباعة بل اخذ الکل اوترك) مشتریلرك
برینك حصه سی ایچون شفعه ایله مؤاخذه اولنور بایعلرك برینك بیع ایلدیکی حصه سیچون شفعه ایله
مؤاخذه اولنمز بلکه شفیع کلی اخذ ایدر یاخود ترك ایدر یعنی قچان برجماعت برکسنه دن بر دار اشترا
ایتسه لردی اول مشتریلردن برینك حصه سنده شفعه صحیح اولور واکر برجماعت برکسنه یه دار بیع ایتسه لردی
اول بایعلردن برینك حصه سنده شفعه صحیح اولمز * زیرا صورة اولیده جارك ضرر ین دفع واردر صورة
ثانیه ده یوقدر (ویشفع نصفا مفرزا بیع مشاعا من دار قسمها) یعنی برکسنه برداری نصفنی اشترا ایدوب پس

بایع ایله تقسیم ایلسه‌لردی شفیع مشترینك الدیغی نصفی اخذ ایدر یاخود ترك ایدر وشفیع ایچون قسمتی فسخ ایلمك لازم کلمز * زیرا قسمت قبض تتمه‌سندندر * زیرا قبض انتفاع ایچوندر وشو ایمده انتفاع تمام اولمز الا قسمت ایله تمام اولور (صح الاب والوصی تسلیمها علی الصغیر) شفیعك باباسیچون ویتیمك وصیسیچون صغیرك شفعه‌سنی تسلیم ایلملری صحیح اولدی * زیرا بو تسلیم تجارت ایچون ترکدر ایمدی تجارته مالك اولان کمسنه‌دن صحیح اولور یعنی برکمسنه بردار اشترا ایدوب اول دارك شفیعی صغیر اولسیدی صغیرك باباسی یاخود وصیسی شفعه‌یی تسلیم ایتسه‌لردی تسلیملری صحیح اولور وصغیر ایچون بعد البلوغ شفعه ایله دارك اخذی لازم کلمز بو امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده در امام محمد وامام زفر بونك خلافی اوزره‌در زیرا بو ایکیسی دیرلر که تحقیقا صغیر شفعه اوزره ثابتدر وبعد البلوغ انکچون اخذ واردر * زیرا شفعه صبی ایچون حق ثابتدر باباوصی اول حقك ابطالنه مالك اولمزلر مثالی قصاصدن عفو ایلملری کبی وشیخین دیرلر که تحقیقا شفعه ایله اخذ تجارت ضمننده‌در * زیرا اخذ اولمز الا بدل بذلیله اولور پس ترکنده ده مالك اولورلر * کورمزمیکه تحقیقا صغیر ایچون بیعی ایجاب ایدن شیئك باباوصی ایچون ردی دخی صحیح اولور * زیرا بذل بدل نفعله ضرر بیننده دائردر وآزاولور صغیر ایچون ترکده نظر واردر بدل صغیرك ملکی اوزره باقی قالسون ایچون وولایت ایسه نظر اوزره مبنیه‌در ایمدی باباوصی رده مالك اولورلر (وکذا اذا بلغهما شراء دار بجوار الصبی فسکتا) وکذلك قچان بابا ایله وصی‌یه صبینك جوارنده اولان دارك شراسنك خبری بالغ اولسیدی پس بابا یاخود وصی سکوت ایتسه‌لردی سکوتلری سببیله تسلیم صحیح اولور * زیرا تسلیمه مالك اولان کمسنه‌دن سکوت تسلیم منزله‌سنده‌در (الوکیل بطلبها اذا سلم او اقر علی الموکل بتسلیمه صح او عند القاضی) شفعه‌نك طلبنه وکیل اولان کمسنه قچان شفعه‌یی تسلیم ایتسیدی یاخود موکلنك شفعه‌یی تسلیمنه اقرار ایتسیدی اکر اول تسلیم یاخود اقرار قاضی قتنده اولورسه صحیح اولور واکر غیرنده اولورسه جائز اولمز الا ابو قدر فرق واردر که خصومتدن چیقار وابو یوسف مطلقا جائز اولور دیدی وامام زفر مطلقا جائز اولمز دیدی والله تعالی اعلم

﴿ کتاب الهبة ﴾

بو کتاب هبه‌نك بیاننده‌در وقتاکه مصنف عینی برعوضله تملیك اولان بیعك واکا تابع اولان شفعه‌نك بیانندن فارغ اولدی ایسه بلاعوض تملیك اولان هبه‌نك بیاننه شروع ایلیوب (هی تملیك عین بلا عوض) دیدی لغت یوننده هبه تبرعدر ومطلقا موهوب لهه نفعی اولان شیئله تفضلدر نتکیم حق سبحانه وتعالی (فهب لی من لدنك ولیا) بیوردی ودخی حق تبارك وتعالی (یهب لمن یشاء اناثا ویهب لمن یشاء الذکور) بیوردی وشرعا هبه عینی بلاعوض تملیکدر یعنی عوض شرطنسز تملیکدر یوخسه انده عوضك عدمی شرط اولمق دکلدرکه حتی بشرط العوض اولان هبه منتقض اولمق لازم کله پس سن ندرایله (وتصح بایجاب کوهبت) وهبه ایجابله صحیح اولور وهبت دیمك کبی یعنی بن هبه ایتدم دیمك کبی * زیرا وهبت لفظی هبه‌ده صریحدر (ونحلت) ودخی نحلت دیمك کبی یعنی بن اعطا ایتدم دیمك کبی کذلك ذکر اولنسان کبی بین العرب نحله کذا دینور یعنی بلا عوض طیب نفسیله اکا اعطا ایلدی دیمك کبی (واعطیت) ودخی بن اعطا ایتدم دیمك کبی (واطعمتك هذا الطعام فاقبضه) وبو طعامی سکا اطعام ایتدم پس سن انی قبض ایله دیمك کبی صاحب هدایه دیدیکه تحقیقا اطعام قچان عینی مطعم اولان شیئه مضاف اولسیدی انکله عینك تملیکی مراد اولنور اما قچان بن سکا بو ارضی اطعام ایلدم دیسیدی اول وقت ارض عاریة اولور * زیرا ارضك عینی مطعم اولمز وصاحب محیط دیدیکه طعامك عینی مطعم اولان شیئه اضافتی بغیر عوض تملیکه واباحته محتملدر بو تقدیرجه ایکی امره محتمل اولور پس قچان قبض ایله دیسیدی بو دلالت ایدرکه تحقیقا مراد تملیکدر بو اجلدن مصنف بو مقامده فاقبضه قولنی زیاده ایلدی (وجعلت هذا لك) ودخی شونی سنك ایچون حاضر قیلدم دیمك کبی * پس زیرا لك ده اولان لام تملیك ایچوندر (واعمرتك) ودخی اعمرتك دیمك کبی رسول علیه الصلاة والسلامك (من اعمر عمری فهو للمعمر له فی حیاته واورثته بعده) قول شریفی ایچون یعنی برکسنه برعمری تعمیر ایلسه یعنی طول عمرنجه برشی اعطا ایلسه اول عمری

حیاتنده کندی ایچون وکندیدنصکره ورثه سیچوندر دیمکدر بونك بیانتك تمامی عن قریب ذکر اولنور
(وجعلته لك عمری) ودخی بن سنك ایچون مدت عمرمده تملیك ایتدم دیمك کبی (وحملتك علی هذه الدابة لونوی)
وبن سنی شودابه اوزره بندردم دیمك کبی اکر هبه نیت ایتدی ایسه یعنی بندرمکله هبه نیت ایتدی ایسه * زیرا
بو کلام هبه ده صریح دکلدر پس نیته محتاج اولور * زیرا حملتك لفظیله آزاولور هبه مراداولنور حمل الامیر
فلانا علی الفرس دینلور یعنی امیرفلان کسنه یی آته بندردی دینوب بونکله تملیك مراداولنور (وکسوته)
بن بوثوبی سکا کیدردم دیمك کبی * زیرا کسوه ایله تملیك اولنور حق تبارك وتعالی (اوکسوتهم) بیوردیغی
ایچون (وداری لك هبة تسكنها) ودخی بنم دارم هبه اولدیغی حالده سنك ایچون تملیکدر سن انده ساکن اول
دیمك کبی هبه صحیح اولور داری مبتدألك خبردر هبة لفظی ظرفك ضمیرندن حالیت اوزره منصوب قیلندی
ولفظ لك ده اولان لام تملیك ایچوندر تسکنها لفظی هبه یی منافی دکلدر بلکه مقصوداوزره تنبیهدر هذا
الطعام لك تأکله منزله سنده در وهذا الثوب لك تلبسه منزله سنده در (لا سكنی) بنم دارم سنك ایچون هبه در
سکنا بونندن دیمکده هبه اولمز * زیرا سکنی قولی تمیزدر پس ماقبلنی تفسیراولور پس عاریت اولور هبه اولمز
(اوعکسه) یاخود بونك عکسی ایله یعنی سنك ایچون بنم دارم سکنادر هبه بونندن دیمکله هبه اولمز * زیرا بونك
معناسی بنم دارم سکنا طریقیله سنك ایچون سکنادر هبه اولدیغی حالده پس عاریت اولور هبه اولمز (او نحلی سكنی)
یعنی بنم دارم سنك ایچون سکنی یونندن بنم اعطامدر دیمك هبه اولمز * زیرا بونك تقدیری نحلتها نحلة دیمکدر
یعنی بن داری سکا اعطا ایلدم سکنی یونندن دیمکدر سکنی تمیزدر (اوسكنی صدقة) یاخود بنم دارم سنك
ایچون سکنادر صدقه یونندن یعنی بطریق السکنی صدقه در سکنی صدقه اولدیغی حالده (اوصدقة عارية)
یاخود بنم دارم سنك ایچون صدقه در عاریت اولدیغی حالده یعنی بنم دارم سنك ایچوندر بطریق العاریة صدقه
اولدیغی حالده دیمکله ده هبه اولمز عاریة قولی تمیزدر اندن منفعت فهم اولنور (اوعارية هبة) یاخود بنم
دارم منافعی عاریت اولدیغی حالده سنك ایچون هبه در دیمکله دخی هبه اولمز * زیرا بو عبارتلر عاریته دلالت
ایدر هبه یه دلالت ایتمز (وقبول) ایجاب اوزره عطفدر یعنی هبه ایجاب ایله ودخی قبول ایله صحیح اولور
زیرا هبه بیع کبیدر صحیح اولمز الا الایجاب والقبول ایله اولور (وتتم بالقبض) وهبه نك تمامی قبض ایله اولور امام
حمیدالدین دیدیکه هبه نك رکنی واهبك حقنده ایجابدر * زیرا هبه تبرعدر پس متبرع جهتندن تمام اولور
واما موهوب له حقنده تمام اولمز الا القبول ایله تمام اولور بوندنصکره موهوب اهبك موهوبده ملکی نافذ اولمز
الا القبض ایله نافذ اولور (الكامل) اویله قبضکه موهوبده ممکن قبض کامل اوله ومنقولده قبض کامل منقوله
مناسب اولان قبضدر وعقارده عقاره مناسب اولان قبض کاملدر پس دارك مفتاحنی قبض دار ایچون
قبضدر وقبض کامل قسمته محتمل اولان شیئده قسمتله در حق موهوب اوزره قبض بالاصاله واقع اولوب کلك
قبضنه تبعیله اولمقسزین وقسمته محتمل اولمیان شیئده قبض کامل کلك قبضنه تبعیله اولور (ولوشاغلا
لملك الواهب لامشغولا به) کرکسه اول موهوب مظروف اولمغله واهبك ملکی شاغل اولسون قبض ایله
تمام اولور واهبك ملکیله مشغول اولسه دکل یعنی قبض ایله تمام اولمز (فتتم بالقبض فی مجلسها) بوقول وتتم
بالقبض الكامل قولی اوزره تفریعدر یعنی مجلس هبه ده قبض ایله تمام اولور (بلا اذنه) واهبك اذنسز
(وبعده به) ومجلس هبه دنصکره قبضله تمام اولور واهبك اذنیله (ولونهاه) واکر واهب موهوب لهی یعنی
هبه ایتدیکی کسنه یی قبضدن نهی ایدرسه (لم یصح مطلقا) کرك مجلس هبه ده وکرك بعده قبض صحیح اولمز *
زیرا تصریح مقابله سنده دلالته اعتبار اولنمز یعنی وهبت قولی قبضه دلالت ایدر وقچان قبضدن نهی ایتسه ایله
تصریح اولدی ایسه ایدی قبض صحیح اولمز (فی محوز) محوز حاء مهمله وزاء معجمه ایله حازالشیئدندر قچان شیئی
جمع ایدوب ونفسنه ضم ایتسیدی تتم بالقبض قولنه متعلقدر یعنی محوزده قبضله هبه تمام اولور و بو محوزایله
مراد موهوب واهبك ملکندن وحقندن مفرغ اولمقدر و بو محوز ایله نخل اوزره اولان میوه نك هبه سندن
وبونك مثللرندن احترازدر نتکیم عن قریب بیانی کلور (مقسوم) یعنی اویله محوزکه اکا قسمت تعلق ایدوب
مشاع باقی قالمیه قبضله هبه تمام اولور (ومشاع لایقسم) ودخی قسمت اولنمق شانندن اولمیان مشاعده که
بعد القسمه اصلا منتفع اولنه باقی قالمیه عبد واحد کبی ودابهٔ واحده کبی یاخود قبل القسمه اولان انتفاع جنسندن

بعد القسمه منتفعابه باقی قالمیه بیت صغیر کبی وحمام صغیر وثوب صغیر کبی قبضله هبه تمام اولور (لاغیمایقسم) یعنی قسمت شانندن اولان مشاعده قبضله هبه تمام اولماز ارض کبی وذراع اولنمش ثوب کبی و بونلرك امثالی کبی (ولولشریکه) کرکسه هبه واهبك شریکی ایچون اولسون هبه تمام اولماز *زیرا بونده قبض کامل تصور اولنماز (فان قسمه وسلمه) پس اکرواهب جزء موهوب مشاعی افراز ایدوب موهوب لهه تسلیم ایدرسه (تمت) هبه تمام اولور* زیرا هبه نك تمامی قبضله در وقبض قتنده موهوب بده شیوع یوقدر واکر واهب موهوبی شایعا تسلیم ایلسیدی موهوب له اکا مالك اولماز حتی موهوب لهك انده تصرفی نافذ اولماز وهلاك اولسه موهوب اوزره ضامن اولور وانده واهبك تصرفی نافذ اولور بونی قاضیخان ذکر ایلدی (کلبن فی ضرع وصوف علی غنم وزرع ونخل فی ارض وثمر فی نخل) بونلر مشاعك نظیرلریدر امثله سی دکلدر *زیرا بونلردن برنده شیوع یوقدر لکن مشاع حکمنده در ممه ده اولان سودك وقیونك اوزرنده اولان یوکك وارضده اولان شجرك ومزروعك وشجر اوزرنده اولان میوه نك هبه سی کبی حتی بوذکر اولنان واهبك ملکندن آیریلوب وموهوب لهه تسلیم اولنسه هبه سی صحیح اولور مشاعده اولدیغی کبی (بخلاف دقیق فی برودهن فی سمسم وسمن فی لبن حیث لایصح اصلا) بغدایده اولان اونك وسیسامده اولان شیروغنك وسودده اولان یاغك هبه سی ذکر اولنانلرك خلافیدر اول جهتدن اصلا هبه لری صحیح اولماز رابردر کرك افراز ایدوب تسلیم ایتسون کرکسه ایتسون *زیرا موهوب معدوم حکمنده در وسری اولدر که تحقیقا بغدای تبدیل اولوب اون اولدی وکذلك غیریلری دخی تبدیل اولدی وتبدیلدنصکره اول موهوب عین آخر اولدی غصبده بیلدیکك شیء اوزره مشاع بوکه مخالفدر که* زیرا لاك ایچون نمحلدر حتی بیعی جائزاولور لکن تسلیمی ممکن اولماز پس قچان مانع زائل اولسه بیعی جائزاولور (وتم) ودخی هبه تمام اولور فتم بالقبض قولی اوزره عطفدر واوشاغلا بملك الواهب لامشغولا به قولی اوزره تفریعدر (فی متاع فی داره) واهبك دارنده اولان متاعده (وطعام فی جرابه اذا سلمهما فیهما) وطغرجغنده اولان طعامده هبه تمام اولور قچان واهب اول داری انده اولان متاعیله واول طغرجغی ایچنده اولان طعامله تسلیم ایلسیدی (بخلاف العکس) عکسی بونك خلافی اوزره در یعنی واهب ایچنده متاعی اولان داری وایچنده طعامی اولان طغرجغی هبه ایتسیدی وکلنی موهوب لهه تسلیم ایتسیدی هبه صحیح اولماز واصل بودر که تحقیقا موهوب هرقچانکه واهبك ملکیله مشغول اوله تسلیمی منع ایدر بونقدیرجه هبه نك صحتنده منع ایدر وهرقچانکه موهوب شاغل اوله تسلیمی منع ایتمز ایدی هبه صحیح اولور پس فصل اولده موهوب شاغلدر مشغول دکلدر وثانیده موهوب ملك واهب ایله مشغولدر وسن بونی حفظ ایله که* زیرا مظروف ظرفی مشغول ایدر واماظرف مظروفی مشغول ایتمز (الااذاوهب المتاع والطعام ایضا فقبض الکل باذنه فصح فی الکل) الامکر واهب متاعی وطعامی ذکر اولنان کبی هبه ایلیوب موهوب له واهبك اذنیله کلی قبض ایلیه کلینده هبه صحیح اولور یعنی واهب داری هبه ایدوب حتی متاعی هبه ایدنجه تسلیم ایتمسه یاخود طغرجغی هبه ایدوب طعامی هبه ایدنجه تسلیم ایتمسه وکلی تسلیم ایلسه کلینده هبه صحیح اولور* زیراواهب قچان کلی جملة تسلیم ایلسه کانه کلی جملة هبه ایتمش اولورامّاقچان تسلیمی متفرق ایتسیدی ذکر اولنانك خلافی اولور واذنیله دیمکه باعث* زیرا اکرواهب موهوب لهه قبضله اذن ویرسیدی موهوب له قبض ایتسیدی ضامن اولور* زیرا موهوب له غیرك مالنی افساد ایتدی کافیده بویله ذکر اولندی (وینوب القبض مناب القبول) ومجلس هبه ده قبض قبول مقامنه قائم اولور یعنی قچان واهبدن ایجاب صادر اولسیدی پس موهوب له عقدی قبول ایتمزدن اوّل واهبك اذنیله موهوبی قبض ایتسیدی هبه صحیح اولور* زیرا مجلسده قبض قبولك دلیلیدر بوندنصکره تحقیقا مجلسده قبض موهوب ایله موهوب لهك بینی تخلیه ایله حاصل اولورمی دینلورسه بونده مشایخ اختلاف ایلدیلر حتی امام ابو اللیث دیدیکه بو تخلیه امام محمد قتنده قبضدر ابو یوسف قتنده قبض دکلدر (ویصح فی صحیحها بالتخلیة لافاسدها) ومختار اولان تحقیقا هبه نك صحیحنده تخلیه ایله صحیح اولور فاسدنده تخلیه ایله صحیح اولماز فتاوای ظهیریه ده دخی بویله ذکر اولندی (وهب دارا بمتاعها وسلمها فاستحق صحت فی الدار) واهب برداری متاعیله هبه ایدوب داری ومتاعی تسلیم ایتسدی پس متاعه مستحق چیقسیدی

دارده هبه صحیح اولور* زیرا استحقاقله ظاهر اولدیکه تحقیقا واهبك یدی متعدی یدغصب اولدی تکیم برکسنه داری ومتاعی غصب ایدوب اندنصکره دار اکا هبه اولنوب یاخود دار ومتاع اکا امانت قونوب صکره دار اکا هبه اولنوب هبه صحیح اولدیغی کبی اولدی (ولو وهب ارضا وزرعا وسلمهما فاستحق بطلت فی الارض) واکر واهب ارضی وزرعی هبه ایتسیدی پس زرعه مستحق ظاهر اولسیدی ارضده هبه باطل اولور* زیرا زرع ارضله بیله اتصال حکمیله شئ واحد کبیدر پس چونکه ایکیسندن برینه مستحق چیقدقده کانه قسمت قبول ایدن شیئده بعض شایعه مستحق اولندی پس باقیسنده هبه باطل اولدی کافیده بویله ذکر اولندی صدر الشریعه دیدیکه مفسد اولان شیوع مقارندر شیوع طاری دکلدر تکیم چونکه واهب هبه ایدوب اندنصکره بعض شایعده رجوع ایلسیدی یاخود بعض شایعه مستحق چیقسیدی مفسد اولمدیغی کبی رهن بونك خلافیدرکه زیرا شیوع طاری مفسددر وفصولینده ذکر اولندیکه تحقیقا شیوع طاری بالاتفاق هبه یی افساد ایتمز وشیوع طاری هبه نك بعضنده شایعا رجوع ایتمکدر اما استحقاق کلی افساد ایدر* زیرا مقارندر طاری دکلدر* شیخ الاسلام ابو بکر محیطك هبه سنده بویله ذکر ایتدی* بن دیرمکه صدر الشریعه نك صورة استحقاقی شیوع طاریدن عد ایلمسی صحیح دکلدر صحیح اولان کافیده وفصولینده اولان قولدر* زیرا استحقاق چونکه بینه ایله ظاهر اولسه هبه نك ماقبلنه مستند اولور پس هبه یه مقارن اولور هبه اوزره طاری اولمز (الهبة الفاسدة تفید الملك بالقبض وبه یفتی) هبه فاسده قبض ایله ملك افاده ایدر وبونکله افتا اولنور فصولینده بویله ذکر اولندی (و یلی لقریب الرجوع فیها) وقریب اوزره هبه فاسده ایله هبه ایتسیدی اول هبه فاسده ده رجوع واردر یعنی چونکه هبه فاسده ده ملك ثابت اولسیدی واهب ایچون ذی رحم محرمنه هبه فاسده ایله هبه ایلدیکی شیئدن ولایت رجوع ممکن اولورمی دینلورسه مشایخدن بعض مسئله واقعة الفتوادر وبن هبه صحیحه ایله هبه فاسده نك بینی تفریق ایدوب ورجوعله افتا ایلدم دیدی وامام استروشنی وامام عماد الدین بوجواب مستقیمدر دیدیلر اما هبه فاسده ده قبضله ملکك ثابت اولمسنی جائز کورمینك قولی اوزره ظاهردر واما جائز کورنك قولی اوزره پس مقبوض هبه فاسده نك حکمی ایله تقریر اولندیغی اوزره مضموندر پس قچن مقبوض بعد الهلاك قیمتیله مضمون اولدیسه قبل الهلاك رده مستحق اولور ایمدی واهب رجوع واسترداده مالك اولور (قال وهبتك هذه الغرارة الحنطة او الزق السمن صحت فی الحنطة والسمن فقط) برکسنه شو بغدای غراره سینی سکا هبه ایلدم دیسیدی یاخود شو یاغ طولی سکا هبه ایلدم دیسیدی هبه انجق بغدایده وباغده صحیح اولور یلادیکك شی ایچونکه بغدای ایله یاغدن هر بری واهبك ملکی ایچون شاغلدر مشغول به دکلدر (وهبت دارها لزوجها وهما بمتاعهما اکان فیها جازت) برمرأه داریی زوجنه هبه ایتسیدی وایکیسیده اول دارده متاعلری ایله ساکن اولدقلری حالده اول هبه جائز اولور وزوج اول داری قبض ایتمش اولور* زیرا مرأه ومتاعی زوجك یدنده در پس تسلیم صحیح اولور بونی قاضیخان ذکر ایلدی (وهب ثیابا فی صندوق مقفل ودفعه لا یکون قبضا) برکسنه کلیدلی صندوقده اولان ثیابی هبه ایدوب وصندوقی موهوب لهه دفع ایلسیدی قبض اولمز پس هبه تمام اولمز* زیرا قبض حاصل اولمز الا قچان اول قبضله انتفاع صحیح اولدیغی وقتده اولور کلیدلی اولان شیئده ایسه انتفاع اولمز (وتم هبة مامع الموهوب له بلا قبض جدید) وموهوب لهك یدنده اولان شیئك هبه سی قبض جدیدسز تمام اولور یعنی قچان موهوبك عینی موهوب لهك یدنده امانت یاخود عاریت اولسیدی یاخود صاقلاق ایچون ویرسیدی موهوب له اول شیئه مالکك هبه سیله وموهوب لهك قبولی ایله مالك اولور اکرچه کیم انده بکیدن قبض بولنمدی ایسه ده* زیرا باب هبه ده قبض مضمون دکلدر پس انده اصل قبض اعتبار اولنور بونده ایسه قبض موجوددر پس قبض هبه مقامنه قائم اولور (بخلاف البیع) بیع بونك خلافی اوزره در یعنی قچان امانت اولان شئی امانت یدنده اولان کسنه یه بیع ایلسیدی قبض جدیده محتاج اولور* زیرا بیع قبض مضمون اقتضا ایدر ومودعك قبضی قبض امانتدر قبض ضمان مقامنه قائم اولمز بلکه قبض جدیده محتاج اولور بونده اصل اولدرکه تحقیقا ایکی قبض چونکه برجنسدن اولسه لردی احدهما آخرمنابنه نائب اولور جنس بونلردن متحد اولدقلری ایچون وچونکه ایکیسی مختلف اولورلرسه اقوی اولان اضعف مقامنه

قائم اولور بلاعكس* زيرا اقوادہ ادنانك مثلى وزيادہ واردر وادناده اقوادہ اولان يوقدر (وتم ماوهب
اطفله بالعقد) وذكر اولنان كبى هبه تمام اولور بابانك طفلى ايچون هبه‌سى عقد ايله تمام اولور* زيرا اول
موهوب بابانك قبضنده‌در پس صغيرك قبضى منابنه نائب اولور* زيرا بابا طفلنك وليسيدر پس بابانك قبضى
شرط قيلندى برابردر كرك حقيقة يدنده اولسون وكرك مودعنك يدنده اولسون* زيرا مودعك يدى كبيدر
اما يدغاصبده اولانى ياخود مستأجر يدنده اولانى ومرتهن يدنده اولانى هبه ذكر اولنانك خلافيدر كه اول وقت
هبه جائز اولمز بابانك قبضى معدوم اولدیغى ايچون* زيرا انلردن هر بريسى كندو نفسى ايچون قابضدر
(اذا كان معلوما) نچان موهوب معلوم اولورسه تمام اولور نهايه‌ده ديديكه لفظ مبسوط هر شيئكه بابانى
صغير اوغلنه هبه واول هبه اوزره اشهاد ايليه واول شيء معلوم اوله پس بو هبه جائزدر وانده قبض هبه ايلديكن
اعلامدر ياخود هبه اوزرينه اشهاددر بوندنصكره ديديكه واشهاد شرط دكلدر بلكه هبه اعلام ايله تمام اولور
الا بوقدر فرق واركه اشهادى احتياطا ذكر ايلدى موتندنصكره سائر ورثه‌نك انكارندن احتراز ايچون
وولدك ادراكندنصكره بابانك انكارندن احتراز ايچون ذكر ايلدى (وتم ماوهب اجنبى له بقبضه عاقلا) ودخى
ذكر اولنان كبى اجنبينك عاقل اولان طفله هبه ايلديكى شيئى طفلك قبضيله تمام اولور* زيرا طفل منافع محضده
بالغه ملحقدر (او قبض ابيه او جده او وصى احدهما) ياخود طفلك باباسنك ياخود جدينك قبضيله تمام
اولور ياخود بابايله دده‌نك ايكيسندن برينك وصيسنك قبضيله تمام اولور* زيرا اول وصى انلرك مقامنه قائمدر
(اوام هو معها) ياخود اوطفلى يانه‌سنده تربيه ايدن اناسنك قبضيله تمام اولور (او اجنبى يربيه
وهو معه) ياخود طفلى يانه‌سنده تربيه ايدن اجنبينك قبضيله تمام اولور (اوزوجها لها) ياخود
صغيره‌نك زوجينك قبضيله تمام اولور (لكن بعد الزفاف) لكن زفافدنصكره قبضله تمام اولور* زيرا
بابا زوجى صغيره‌نك حفظنده واول صغيره ايچون هبه‌نك قبضنده كندو مقامنه قائم قيلدى واكر بابا قبض
ايدرسه زوج كبى صحيح اولور* زيرا اصل ولايت بابا ايچوندر وزوجك ولايتى بابادندر (ولم يجز هبة الحمل)
وحملك هبه‌سى جائز اولمدى حملك جاريه‌يه اتصالى اطرافى منزله‌سنده وصف اولدیغى ايچون (ولاله) وحمل
ايچون دخى هبه جائز اولمدى اكرچه حمل ايچون اقرار جائز اولدى ايسه‌ده اكر سبب صالح بيان ايدرسه وبونك
بيانى ان شاء الله تعالى اقرار بحثنده كلور (صح هبة اثنين دارا لواحد) ايكى كمسنه بر دارى بركمسنه‌يه هبه
ايتسه‌لر هبه‌لرى صحيح اولدى* زيرا اول ايكى كمسنه دارى جملة تسليم ايلديلر وموهوب له دخى دارى قبض
ايلدى پس شيوع دخى يوق (وعكسه لا) وبركمسنه ايكى كمسنه‌يه بردارى هبه ايلسه‌يدى صحيح اولمدى زيرا
بو هبه هر برينه نصفك هبه‌سيدر پس شيوع لازم كلور (كتصدق عشرة على غنيين) اون اقچه‌يى ايكى
غنى‌يه تصدق كبى كه زيرا بو جائز اولمز زيرا غنى‌يه تصدق هبه‌در پس شيوع ايچون جائز اولمز (وصح هو
او هبتها على فقيرين) اون اقچه‌نك ايكى فقيره تصدقى ياخود هبه‌سى صحيح اولدى* زيرا فقيره هبه تصدقدر
وصدقه ايله وجه الله تعالى ابتغا اولنور وجه الله ايسه واحددر وفقير انك نائبيدر اما غنى اوزره هبه بونك
خلافيدر (وهب نصف الدار وسلم ثم الباقى لم يجز) بركمسنه دارك نصفنى آخره هبه ايدوب اول نصفى تسليم
ايتدكدنصكره باقيسنى دخى هبه ايتسه‌يدى (واو وهبه قبل التسليم صحت فى الكل) ودارك نصفنى هبه
ايدوب تسليم ايتمزدن اول نصف باقيسنى هبه ايليوب كافنى جملة تسليم ايتسه‌يدى كايسنده هبه صحيح اولور* زيرا
قچان كافنى جملة تسليم ايتسه‌يدى كانه همان كافنى جملة هبه ايتمش اولدى اما تسليمى متفرق ايتسه‌يدى جائز اولمدى
(هبة دار مشتراة قبل القبض تجوز) اشترا اولنان دارك قبل القبض هبه‌سى جائز اولور يعنى بركمسنه بردارى
اشترا ايدوب اول دارى قبض ايتمزدن اول آخره هبه ايتسه‌يدى جائز اولدى بيلديكك شيء ايچونكه تحقيقا عقارده
قبل القبض تصرف جائز اولور (كذا هبة درهم صحيح لرجلين) كذلك بر درهم صحيحك ايكى رجله هبه‌سى
جائز اولور* زيرا اول قسمت اولنمز مشاعك هبه‌سيدر ومصنفك صحيح قولنه باعث* زيرا درهم مغشوش متاع
حكمنده‌در تكيم بيلش ايدك كه متاع قسمت اولناندن اولور ايدى ايكى رجله هبه‌سى شيوع ايچون صحيح اولمز
(معه درهمان قال لرجل وهبت لك درهما منهما ان استويا لم يجز والاجازت) بركمسنه يانده اولان ايكى
درهمى بر رجله بونك ايكيسندن برينى سكا هبه ايتدم ديسه‌يدى اكر ايكيسى مقدارده برابر اولورسه هبه جائز

اولدی واکر قدرده برابر دکل ایسه هبه جائز اولدی وفرق بودر که تحقیقا وجه اولده هبه ایکیسندن برینه متناول اولدی حالبوکه مجهولدر ایمدی جائز اولمدی وایکنجی وجهده هبه ایکیسندن مقدارده همه متناول اولدی اول ایسه قسمته محتمل اولور مشاعدر ایمدی هبه جائز اولور (وهبة آبق متردد فی دار الاسلام لطفله) ودار اسلامده متردد اولان عبد آبقی طفلنه هبه سی دخی ذکر اولنان کبی جائز اولور* زیرا اول عبد آبق اوزره مولاسنک یدی حکما باقیدر اول عبد آبقک اوزرینه اهل دار اسلامک یدی قائم اولدیغی ایچون پس مولانک یدینک ظهوری منع عبد دار حربه داخل اولوب کفارک انی تملک ایلمزلر یدر واکر مولا اول عبد آبقی دار حربه داخل اولدقدنصکره هبه ایدرسه جائز اولمز وتحقیقی استیلای کفار بابنده مرور ایتدی (وهبة البناء دون العرصة اذا اذن له الواهب فی نقضه) وکذلک عرصه سز بنانک هبه سی دخی جائز اولور چونکه واهب بنانک موهوب له ایچون نقضنه اذن ویرسیدی (وارض فیها زرع دونه) وایچنده اولان ارضی زرعسز هبه دخی جائز اولور (اونخل فیها ثمر دونه) یاخود اوزرنده میوه سی اولان شجرک میوه سز هبه سی جائز اولور (اذا امره بالحصاد والجزاز) چونکه واهب موهوب لهه زرعده حصاد ایله ومیوه ده دوشرمکله امر ایدرسه زیرا جواز ایچون مانع مولانک ملکی ایله اشتغالدر پس چونکه مولا نقضده وحصادده وجزازده اذن ویرسیدی وموهوب له دخی اول فعل ایله عمل ایله مانع زائل اولوب هبه جائز اولور والله اعلم

﴿ باب الرجوع عنها ﴾

بو باب هبه دن رجوعک بیانندهدر (صح فی اجنبی) رجوع اجنبیده صحیح اولدی مصنف اجنبی ایله واهبدن ذی رحم محرم اولمیانی مراد ایلدی بوقولله ذی رحم اولوب محرم اولمیان خارج قالدی ودخی محرم اولوب ذی رحم اولمیان خارج قالدی بواجلدن مصنف (ومنعه المحرمیة بالقرابة) دیدی یعنی هبه دن رجوعی قرابتله محرم اولمق منع ایلدی بوقولله مصنف سببله محرمیتدن احتراز ایتدی نسبله محرمیتدن دکل رضاعا آباء وامهات واخوة واخوات کبی ودخی مصاهره ایله محرمیتدن احتراز ایلدی امهات نساء وربائب کبی یعنی بسلمسی واوغلنک وقزلرینک زوجه لری وزوجلری کبی وامام شافعی هبه ده رجوع یوقدر رسول علیه الصلاة والسلامک (لایرجع الواهب فی هبته الا الوالد فیما یهب لولده) بیوردیغی ایچون دیدی وبزم ایچون دلیل رسول علیه الصلاة والسلامک قول شریفندن روایت اولنان شیئدر که (الواهب احق بهبته مالم یثب منها) یعنی واهب هبه سنه احقدر مادامکه هبه یه عوض اولدقجه دیمکدر ومراد بعد التسلیم اولان حق رجوعدر* زیرا هبه قبل التسلیم حقیقة هبه اولمز وروایت اولنان شیئله مراد واهب بلاقضاء ولارضاء تفرد ایتمکدر الا والد چونکه اول موهوبه محتاج اولورسه تفرد ایدر* زیرا والد انفاقه حاجتی اولدیغی ایچون موهوبی اخذ ایله بلاقضاء ولارضاء تفرد ایدر واول اخذه رجوع تسمیه اولندی ظاهره نظر ایله اکرچه کیم حقیقة رجوع اولمدی ایسه ده انک اوزرینه که تحقیقا بوحکم هبه یه مختص دکلدر بلکه بابا چونکه محتاج اولسیدی انکیچون اوغلنک مالندن اخذ ایلمک جائزدر کرکسه اوغلو غائب اولسون نتکیم نفقات بابنده ذکر اولندی* صدر الشریعه دیدیکه بزدخی بوقوله ذاهبز یعنی رجوع ایلمک لایق دکلدر الا والد ایچون لایقدر* زیرا والد حاجتی ایچون تملک ایدر دیدی پس صدر الشریعه نک بوقولندن بعض ناس توهم ایتدیلر که تحقیقا بابا ایچون اوغلنه هبه ایلدیکی شیئده رجوع ایلمک ذکر اولنان امام شافعینک قولی کبی مطلقا بزم قتمزده دخی صحیح اوله بوتوهم ایسه باطلدر بوتوهمک منشئی صدر الشریعه نک* زیرا بابا حاجت ایچون تملک ایدر قولندن غفلتدر* زیرا صدر الشریعه نک مرادی بزم ذکر ایلدیکمز شیئدر حتی بابا محتاج اولمسه اوغلنک مالندن اخذ جائز اولمز پس اول توهم اولنان شیئ بزم علمامزک تصریحلرینه مخالفدر قاضیخان کبی وانک غیری کبی وتحقیقا قرابة ولاد موانع جمله سندندر کما فی الاباء والامهات) نتکیم بابالرده وانالرده اولدیغی کبی (وان علوا) هرنه قدر یوقارو کیدرسه (والاولاد وان سفلوا) ودخی اولادده اولدیغی کبی هرنه قدر اشاغی کیدرسه (والاخوة والاخوات واولادهما وان سفلوا) ودخی ارقرنداشده وقزقرنداشلرده وانلرک اولادلرنده اولدیغی کبی هرنه قدر اشاغی کیدرسه والاعمام والعمات والاخوال والخالات فقط) ودخی انجق عملرده وعمه لرده وخاللرده وخاله لرده اولدیغی کبی* زیرا بونلرک اولادلری محارم دکللردر نتکیم کتاب نکاحده مرور ایتدی بوندنصکره تحقیقا هبه ده

رجوعك مانعلری يدیدر* اولکیسی مصنف (المحرمیة بالقرابة) قوليله ذكر ايلدی و بونك رجوعه مانع اولسنك وجهی تحقيقا مقصود اولان صله رحمدر هبه ايله حاصل اولور* زيرا صله رحم محارمده واجبدر وهر عقدكه مقصودينی افاده ايدر لازم كلور* وموانع رجوعك ايكنجيسی مصنف (وزيادة متصلة) قوليله ذكر ايلدی لمحرمية بالقرابة قوله عطفدر (كبناء وغرس وسمن) وموهوبه متصل اولان زياده دخی مانع رجوعدر بنا كبی وغرس كبی وسمن كبی يعنی موهوب لهك موهوب اوزره بنا ايتمسی و يا غرس ايتمسی كبی وموهوبك سمرمسی كبی و بونلرك رجوعه مانع اولسنك وجهی اولدركه رجوع اجق موهوبده صحيح اولور زياده ايسه موهوبده دكلدر ايمدی زياده ده رجوع صحيح اولمز وفصل دخی ممكن دكل كه اصله رجوع ايدوب زياده يه ايتميه ايمدی رجوع اصلا ممتنع اولدی* واوچنجی مانعی مصنف (وموت احدهما) قوليله ذكر ايلدی يعنی واهب ايله موهوب لهدن برينك فوتی دخی رجوع هبه يه مانعدر اماقچان موهوب له فوت اولمغله منعه باعث ملك موهوب لهك وارثلرينه انتقال ايلديكی ايچوندر واما واهبك فوتيله مانع رجوعه باعث تحقيقا نص حق رجوعی ايجاب ايلمز الاواهب ايچون ايجاب ايدر وارث ايسه واهب دكلدر* ودردنجی مانعی مصنف (وعوض) قوليله ذكر ايلدی زيرا هبه ده حق رجوع واهبك مقصودنده خلل اولديغی ايچون اولدی حالبوكه عوض اكا واصل اولمغله اول خلل بولنمدی (اضيف اليها) هبه يه مضاف اولديغی حالده موهوب لهك بونی اخذ ايله هبه نك عوضيدر ديمكله ياخود هبه نك بدليدر ديمكله ياخود هبه نك مقابله سنده ديمكله ياخود هبه نك مكاننه ديمكله پس واهب دخی قبض ايتمكله رجوع ايده مز پس اكر واهب هبه ايدوب موهوب له عوضی مضاف ايلمسه واهب كليسنده هبه سنه رجوع ايدر (مطلقا) يعنی برابردر كرك عوض موهوب لهدن اولسون وكرك موهوب لهك امريله اجنبيدن اولسون كرك سه اولمسون* زيرا عوض واهبه تسليم اولنمشدر پس رجوع باقی قالمز وكذلك عوضی ويرن اجنبی ايچون عوضنده رجوع ايتمك يوقدر* زيرا اجنبی موهوب لهدن حق رجوعی اسقاط ايله تبرع ايديجيدر و بو جائزدر حالبوكه موهوب له اوزره عوضه رجوع ايده مز قچان موهوب لهك امری نسنزا اولورسه زيرا متبرعدر وكذلك امريله اولورسه ده رجوع ايده مز الا اكر موهوب له قچان بندن واهبه عوض ويرن اول عوضده ضامن اولمق اوزره ديمش اوله ايضاحده بويله ذكر اولندی* ومصنف بشنجی مانعی (وخروجها عن ملكه) قوليله ذكر ايلدی يعنی موهوب موهوب لهك ملكندن چيقمسی دخی مانع رجوعدر* زيرا ملكك تبدلی عينك تبدلی كبيدر وتحقيق ملك سببك تبدلی ايله تبدل ايتدی* والتنجی مانعی مصنف (والزوجية) قوليله ذكر ايلدی پس تحقيقا زوجيت ايكيسی بيننده بلا حجب و بطلان توارث جريانی دليلی ايله تواصلده قرابة محرميتك نظيريدر پس مقصود صله اولدی حالبوكه مقصود حاصل اولدی (وقت الهبة) وقت هبه ده زوجيت رجوعه مانعدر حتی اكر بر امرأه يه برشیء هبه ايدوب بعده نكاح ايلمسه واهب ايچون اول هبه ده رجوع ايتمك واردر واكر تحت نكاحنده اولان زوجه سنه هبه ايتسيدی اندن باينا تطليق ايتسيدی اول واهب ايچون رجوع ايتمك يوقدر اول هبه ايدوب صكره نكاح ايلديكنده وقت هبه ده بينهمانده علاقه اولمديغی ايچون وثانيده يعنی زوجه سنه هبه ايدوب صكره باينا تطليق ايتديكنده وقت هبه ده علاقه اولديغی ايچون* ويدنجی مانعی مصنف (وهلاك الموهوب) قوليله ذكر ايلدی يعنی موهوبك هلاك اولمسی دخی رجوع هبه يه مانعدر* زيرا قچان موهوب هلاك اولسيدی رجوع متعذر اولور پس اكر موهوب له هلاك ادعا ايتسيدی بلا حلف تصديق اولنور كافيده بويله ذكر اولندی (وضابطها) بو موانع سبعه نك ضابطی (حروف دمع خزقه) ذكر اولنان موانع سبعه دن اخذ اولنمشدر *ومانع عن الرجوع فی الهبة* وهبه ده رجوعدن مانع* يا صاحبی حروف دمع خزقه در* پس دال زياديه وميم احدهمانك موتنه وعين عوضه وخاء ملكدن خروجه وزاء زوجيته وقاف قرابته وهاء هلاكه اشارتدر خزق طعن معناسنه در وخازق مزراقدر كانه دمعی سنانه تشبيه ايلدی (وهب لاخيه واجنبی عبدا فقبضاه) بركسنه برعبدی قرنداشی ايله براجنبی كسنه يه هبه ايدوب وانلر دخی عبدی قبض ايتسه لردی (له الرجوع فی نصيب الاجنبی) واهب ايچون اجنبينك نصيبنده رجوع واردر* زيرا هبه اجنبی حقنده صحيحه در عبدك قسمت اولنمسان شيئدن اولديغی ايچون ورجوعدن دخی مانع يوق اما قرنداش بونك خلافيدر* زيرا انده قرابت هبه نك

زجوعندن مانعدر (وهب لرجل شيئا وقبضه دوهبه لآخر ثم رجع الثاني اورد عليه فللاول الرجوع فيه) بررجل برزجله برشیٔ هبه ایدوب پس اول رجل ثانی ذلك الشیئی بررجل آخرك عبدينه هبه ایتسهدی اندنصکره رجل ثانی اول آخر اوزره رجوع ایتسهدی یاخود اول آخر واهب ثانی به رد ایتسهدی پس رجل اوّل ایچون رجل ثانی اوزره اول شیئده رجوعی صحیح اولور * زیرا موهوب وقتاکه رجل ثانی یه سبب جدیدسز عود ایتدی ایسه رجل اوّل ایچون اول هبهده رجوع واردر (ولو تصدق به الثالث على الثاني) واکر اول موهوبی رجل ثالث ثانی یه تصدق ایتسهدی اکر فقیر ایسه (او باعه منه) یاخود بیع ایتسهدی اکر غنی ایسه (لم يرجع الاول) رجل اوّل ثانی یه رجوع ایدهمز * زیرا تصدق ویاخود بیع ملك جدیدر اکا سبب جدید ایله عود ایتدیکی ایچون وحق رجوع بو ملکده ثابت اولدی ایدی رجل اوّل بو تقدیرجه رجوع ایدهمز محیطده بویله ذکر اولندی (يرجع في استحقاق نصفها) موهوب له واهب اوزره هبهنك نصفنك استحقاقیله رجوع ایدر ومراد موهوبدر (بنصف عوضها) هبهنك عوضنك نصفیله رجوع ایدر یعنی موهوب له واهبه ویردیکی عوضك نصفیله رجوع ایدر * زیرا موهوب له عوضی واهبه دفع ایتمهدی الا موهوبك کلی ایچون دفع ایلدی پس چقسان کالك بعضی فوت اولسهدی اول بعضك مقدارنجه واهب اوزره رجوع ایدر معاوضاتدن غیری کبی (لا في استحقاق نصفه) عوضك نصفنك استحقاقنده واهب موهوب له اوزره برشیئله رجوع ایدهمز (حتى يرد ما بقي) حتی عوضك باقیسنی رد ایدر یعنی واهب ایچون خیار واردر دیلرسه عوضدن باقی قلانه راضی اولور ودیلرسه باقی یی رد ایدوب موهوبك کلنه رجوع ایدر * زیرا اول باقی موهوبك کلندن ابتداء عوض اولمغه صالح اولور واستحقاقله ظاهر اولدیکه تحقیقا عوض اولمدی الا اول باقی اولدی ایدی واهب مخیر اولدی * زیرا رجوعده حقی ساقط اولمدی الاکاك عوضنی تسلیم ایله اولدی حالبوکه کالك عوضنی تسلیم ایتمدی پس دیلرسه باقی قلان عوضی رد ایدوب موهوبك کلنه رجوع ایدر ودیلرسه اول باقی یی امساك ایدوب برشیئله رجوع ایتمز اما اکر عوض مشروط اولورسه بونك خلافی اوزرهدر * زیرا عوضی مشروط اولان هبه بیعا تمام اولور پس بدل مبدل اوزره توزیع اولنور پس قچان بعضنه مستحق چیقاسه واهب اکا مقابل اولان عوضله رجوع ایدر اسرارده بویله ذکر اولندی (ولو عوض نصفها رجع بما لم يعوض) واکر موهوب له هبهنك نصفنه عوض ویرسه واهب عوض ویرلمیانه رجوع ایدر * زیرا عوض ویرمك رجوعه مانعدر پس قچان عوض نصفده بولنسهدی نصفك مقدارنجه رجوع ممتنع اولور (ولو باع نصفها ولم يبع رجع في النصف) واکر واهب هبهنك نصفنی بیع ایلسه یاخود بیع ایتمسه نصفده رجوع ایدر * زیرا واهب ایچون کلده رجوع واردر بعضده رجوع اولی اولور ونصفنی بیع رجوعی منع ایتمز (وذا) یعنی رجوع صحیح اولمدی الا اولدی شول حیثیتلهکه موهوب موهوب لهك یدندن اخذ اولنور (بتراض) ایکی طرفك بیننده تراضیله اخذ اولنور (او حکم قاض) یاخود قاضینك حکمی ایله اخذ اولنور * زیرا هبهده رجوع مختلف فیهدر فقهادن بعض کمسنه جائز کوردی و بعض ابا ایتدی ورجوع هبهنك اصلنده وهاء واردر یعنی ضعف واردر وهاء شول امردر که انده استدلال اولمیه * زیرا واهب حقنی طلب ایدرسه موهوب له انك ملکنی منع ایدر ومقصودك حصولنده وعدم حصولنده خفا واردر * زیرا جائز اولاندر که واهبك مرادی ثواب اوله وهدیه اوله پس بو اجلدن واهبك مقصودی حاصل اولدیغی ایچون رجوع ایتمزودخی جائز اولاندر که واهبك مرادی عوض اوله پس بو اجلدن رجوع ایدر پس رضا ایله یاخود قضا ایله فصلدن لابددر (فصح اعتاق الموهوب) پس موهوب لهك عبد موهوبی اعتاق ایتمسی صحیح اولدی (بعد الرجوع قبل القضاء) واهبك رجوعندنصکره قاضینك قضاسندن اوّل اعتاقی صحیح اولدی * زیرا موهوب موهوب لهك ملکندن چیقمز الا قاضینك قضاسیله چیقار ایدی قبل القضاء اعتاقی صحیح اولدی (ولم يضمن بهلاكه بعد المنع) ورجوعدنصکره وقضادن اوّل موهوبك هلاکیله موهوب له ضامن اولمز واهبدن منعدنصکره موهوب یده ملکنك قائم اولمسیله وکذلك بعد القضاء موهوب موهوب لهك یدنده هلاك اولسهدی ضامن اولمز * زیرا موهوب لهك قبضنك اصلی مقبوضك ضمانی ایجاب ایلمز و بو اصل قبض اوزره دوامدر وشیئك دائم اولمسی اصلیله معتبره در (وضمن به

بعد القضاء و لم ع) ولكن بعد القضاء منع ايتدكدنصكره هلاك اولمسيله ضامن اولور * زيرا بو تقديرجه موهوب وهوب له قتنده امانتدر و بعد الطلب منع امانتده ضمانی ايجاب ايدر (ومع احدهما) وايكيسنك بريله رجوع بتراض قولی اوزره عطفدر يعنی تراضی ايله رجوع ياخود حكم قاضی ايله رجوع (فسخ لعقد الهبة) هبه نك عقدی ايچون اصلدن فسخدر وملك قديم ايچون اعاده در (لاهبة للواهب فلم يشترط قبضه) رجوع واهب ايچون هبه دكلدر پس واهبك قبضی شرط قيلنمدی * زيرا قبض اعتبار اولنمز الا املاكك انتقالنده اعتبار اولنور بوخسه ملك قديمه عودنده اعتبار اولنمز (وصح فی المشاع) وقسمته قابل اولان مشاعده رجوع صحيح اولدی (كنصف دار وهبت) نصفی هبه اولنان داركبی واكر هبه اولیدی انده رجوع نيجه صحيح اولوردی (تلف الموهوب فی يد الموهوب له فاستحق فضمن لم يرجع) موهوب موهوب لهك يدنده هلاك اولوب پس اول موهوبه مستحق چيقاوب موهوب له ضامن اولسيدی موهوب له واهب اوزره رجوع ايده مز زيرا هبه عقد تبرعدر پس موهوب له موهوبده سلامته مستحق اولمز (قضی ببطلان الرجوع لمانع ثم زال عاد الرجوع) برمانع ايچون رجوعك بطلانيله قضا اولندقدنصكره اول مانع زائل اولسيدی رجوع عود ايدر بونك بيانی اولدركه دار موهوبده موهوب له بنا ايتسيدی وقاضی بنا سببيله واهبك رجوعنی ابطال ايتسيدی پس موهوب له اول بنايی هدم ايتسيدی ودار اولكی حالنه عودت ايتسيدی واهب ايچون اول دارك هبه سنده رجوع ايتمك جائز اولور اما نچان بركمسنه برعبدی اوچ كونه دكين مخير اشترا ايتسيدی پس مدة خيارده عبد محموم اولدقده مشتری بايعه عبدی رد ده مخاصمه ايدوب قاضی مدة خيارده حمی سببيله ردده مشترينك حقنی ابطال ايتسيدی مشتری ايچون اول عبدی رد ايتمك جائز اولمز محيطده بويله ذكر اولندی (وهی بشرط العوض هبة ابتداء) وهبه بشرط العوض ابتداء هبه در بونچان واهب عوضی علی كلمه سيله ذكر ايتديكی وقتده در مثلا واهب بن بو عبدی سكا هبه ايلدم شو شويی بكا عوض ويرمك اوزره ديدكده واما نچان عوضی حرف باايله ذكر ايتسيدی ابتداء وانتهاء بيع اولور مثلا واهب موهوب لهه بن سكا شو شويی هبه ايلدم شو عبدك ايله ديسيدی ياخود بيك درهم ايله ديسيدی وموهوب له دخی قبول ايتسيدی بالاجماع ابتداء وانتهاء بيع اولور هدايه شرحلرنده وغيريده بويله ذكر اولندی (فيشترط قبضهما للعوضين) پس عاقدينك ايكی عوضی قبضلری شرط قيلندی ايكی عوضك هربری هبه اولديغی ايچون (وبطلت بالشيوع) وهبه شيوعله باطل اولدی تكميم شيوعله باطل اولمق هبه نك حكميدر (ولم تجز هبة الاب مال طفله بشرطه) وبابا طفلنك مالنی عوض شرطيله هبه ايتمك جائز اولمدی تكميم عوضله طفلك هبه سی جائز اولمديغی كبی (وبيع انتهاء) وعوض شرطيله هبه انتهاء بيعدر (فيرد بالعيب وخيار الرؤية) پس اول عوض شرطيله اولان هبه عيبله وخيار رؤيتله رد اولنور (وتستعقب الشفعة) وهبه شفعه يی دخی استعقاب ايدر تكميم حكم بيعده اولديغی كبی بو بزم قتمزده در وامام زفر ايله شافعی قتنده ابتداء وانتهاء بيعدر * زيرا اعتبار معانی يه در و بزم ايچون علت اولدركه تحقيقا بو بيع ايكی جهت اوزره مشتمل اولدی پس ايكی شبهه ايله عمل بونلر بينهما ممكن اولان شیء جمع اولندی * اكر سؤال اولنورسه كه هبه عينی بلاعوض تمليكدر و بيع عينی بعوض تمليكدر ايكيسنك بينی نيجه جمع اولنور وذكر اولنان كبی تمليكده شرط جاری اولمز وعلی كلمه سی شرطيت افاده ايدر جوابنده بن ديرمكه تحقيق سن بيلدك كه هبه نك بلاعوض تمليك اولمسنك معناسی بلاشرط تمليك اولمسيدر بوخسه عوضك عدمی شرط اولمق دكلدر اعدی بيع اولمسنی منافی اولمز وذكر اولنان كبی دخی بيلمش ايدك كه تحقيقا انده تمليك ايچون منافی اولان شرط ربا ياخود قمار معناسنه در مطلق شرط دكلدر حتی بايع بن بو شيئی سكا بيع ايتدم سكا ملك اولمق اوزره ديسيدی بيع صحيح اولور پس ما نحن فيه عبارته نظر ايله ابتداء شرط اولور حتی قبل القبض بيع كبی لازم اولمز ومآل الهبه نظر ايله عوض معناسنه شرط اولور حتی حالة بقاده اوزرينه احكام بيع ترتب ايدر (وهب كرباسا فقصره الموهوب له لا يرجع) بركمسنه بر بز هبه ايدوب موهوب له اول بزی قصار اسيدی واهب اكا رجوع ايده مز قصاريه ايله غسلك بينی تفريق اولندی اول جهتله كه قصارلنمقده زيادهٔ متصله وار در غسلده يوقدر (كذا عبد كافر اسلم فی يد الموهوب له) كذلك عبد كافر موهوب لهك يدنده اسلامه كلسيدی (وجارية علمها الموهوب له القرآن او الكتابة او نحوها) و برجاريه كه

موهوب له اكا قرآن يا خود كتابت يا خود بونلرك امثالى شى تعليم ايتسيدى بو صورتلرده واهب رجوع ايدەمز زيرا اسلامله و تعلم قرآنله و كتابتله و بونلرك مثلى ايله موهوب زيادەلنور ايدى بو سببله رجوع باطل اولور (وكذا لو وهب بغداد نخله الموهوب له الى بلخ) وكذلك بغداده خرما هبه ايدوب موهوب له اول خرمايى بلخه كوتورسيدى اول مكانده حق رجوع باطل اولور موهوبك قيمتنده زيادۀ متصله اولديغى ايچون (تصدق على غنى) يعنى بركمسنه برغنى كمسنه يه بن شو دراهمى سكا تصدق ايلدم ديسيدى (ووهب لفقير) يا خود برفقير ايچون سكا شو دراهمى هبه ايلدم ديسيدى (لا يرجع) مسئلۀ اولده لفظه اعتبارا ومسئلۀ ثانيه ده معنايه اعتبارا رجوع ايدەمز كافيده بويله ذكر اولندى

﴿ فصـــــل ﴾

(وهب امة الا حملها او على ان يردها عليه او يعتقها او يستولدها او وهب دارا او تصدق بها على ان يرد عليه شيئا منها او يعوضه شيئا منها صحت) بركمسنه برجاريه يى هبه ايدوب الا جاريه نك حملنى هبه ايتمسيدى يا خود جاريه يى ينه كندواوزرينه رد ايتمك اوزره هبه ايتسيدى يا خود جاريه يى اعتاق ايتمك اوزره يا خود جاريه دن ولد حاصل ايلك اوزره هبه ايتسيدى يا خود بر دارى هبه يا خود تصدق ايدوب اول داردن برشى كندو اوزرينه رد ايتمك اوزره يا خود اول هبه و صدقه ده اول داردن برشى عوض ويرمك اوزره شرط ايتسيدى اول هبه صحيح اولدى * زيرا هبه شروط فاسده ايله باطل اولمز نتكيم مرور ايتدى حالبوكه نبى عليه الصلاة والسلام عمرى يى جائز كوردى وشرطى ابطال ايلدى نتكيم عن قريب بيانى كلور (وبطل الاستثناء) وحملك استثناسى باطل اولور * زيرا استثناء شول محلده عمل اولنور كه اول محلده عقدلره عمل اولنه وتحقيق سن بيلدك كه حملك هبه سى جائز اولمز پس استثناسى دخى جائز اولمز (وبطل الشرط) ومسئلۀ ثانيه ده شرط باطل اولور شرطك مقتضاى عقده مخالفتى اولديغى ايچون واول مقتضى مطلقا ملك ثابت اولمسيدر پس قچان ذكر اولنان شرطلره اعتبار اولنورسه اول شرطلر ايله ثبوت ملك مقيد اولور تقييد ايسه اطلاقى منافيدر و زيلعى فقهانك او يعوضه شيئا منها قولى اوزره يا خود اول داردن برشى عوض شرطيله قولنه اعتراض ايدوب بونكله مراد يا بشرط العوض هبه در پس اول هبه و شرط جائزدر ايمدى بطل الشرط قولى مستقيم اولمز واكر بو قوليله موهوبه نك عيندن برشى عوض اولمق مراد ايدرسه بو ايسه تكرار محضدر * زيرا بونى على ان يرد شيئا منها قوليله ذكر ايلدى * بن ديرمكه برنشق اولى اختيار ايلەمك زيلعينك فهى والشرط جائزان قولى ممنوعدر وهبه جائز اولمز الا قچان عوض معلوم اولورسه جائز اولور نتكيم مباحثـه بقەدن بيلمش ايدك وبو بزم جوابمزى شراح هدايه نك بعضى تصريح ايلدى وكذلك صدقه ده حال بويله در (اعتق حملها ووهبها صحت) بركمسنه جاريه نك حملنى اعتاق ايدوب جاريه يى هبه ايتسيدى جاريه ده هبه صحيح اولور * زيرا جنين واهبك ملكى اوزره باقى قالدى پس موهوب ملك واهب ايله مشغول اولمدى (بخلاف التدبير) تدبير بونك خلافى اوزره در يعنى جاريه نك حملنى مدبر ايدوب جاريه يى هبه ايتسيدى هبه صحيح اولمز * زيرا حمل واهبك ملكى اوزره باقى قالدى (لا يجوز تعليق الابراء عن الدين بشرط الا بكائن) دينـدن ابرانك تعليقى برشرطله جائز اولمز الا شرط كائنله جائز اولور (فلو قال لمديونه اذا جاء غد فانت برى منه) پس دائن مديونه قچان يارنكى كون كلسيدى سن دينـدن برىسن ديسيدى (بطل) ابرا باطل اولور * زيرا شرط محضه تعليقدر (ولو قال ان كان لى عليك دين ابرأتك عنه وله عليه دين) واكر دائن مديونه اكر بنم ايچون سنك اوزرنكده دين وار ايسه سنى اندن ابرا ايتدم ديسيدى وفى الواقع مخاطبك اوزرنده قائل ايچون دين دخى اولسه (صح) ابرا صحيح اولدى * زيرا شرط حاصله تعليقدر پس منجزا صحيح اولور (جاز العمرى لا الرقبى) عمرى اولان هبه جائز اولور رقبى اولان جائز اولمز عمرى اولدر كه دار بنى آخره عمرى اولدقجه قيلقدر و قچان اول آخر فوت اولسه واهب اوزره رد ايليه ايمدى تمليك صحيح اولور وشرط باطل اولور ورقبى اولدر كه اكر بن سندن اول فوت اولورسم دار سنك ايچوندر پس زمانه مضاف تمليك اولور و بو رقبى ارتقابدندر اولكه انتظاردر كانه واهبك مونه منتظر اولور پس بو صحيح اولمز فى الحال تمليك اولمديغى ايچون وابو يوسف رقبى عمرى كبى صحيح اولور حال ايچون تمليك اولمسى اوزره بناء وموتندنصكره استردادك شرط قيلمسى ابو يوسفك قتنده نزاع لفظى اولور والله اعلم بالصواب

كتاب الاجارة

بو كتاب اجارهنك بياننده در * وقتا كه مصنف عينك بلا عوض تمليكى بحثلرندن فارغ اولدى ايسه بعوض منفعتى تمليك بحثلرينه شروع ايدوب (هى تمليك نفع بعوض) ديدى ايمدى اجاره لغت بونندن فعاله وزننده آجر يؤجر دندر طالب وضرب بابندن اجرت ايچون اسمدر واجرت اجيرك كراسندن اعطا اولنان شيدر وشرعا نفعى عوضله تمليكدر ومصنفك فقهانك (تمليك نفع معلوم بعوض كذلك) قوللرندن عدولنه باعث زيرا قوملك قولى اكر اجارهٔ صحيحه ايچون تعريف اولورسه شرط فاسد ايله وشيوع اصلى ايله اجارهٔ فاسده يه متناول اولمسنى مانع اولدى واكر اعم ايچون تعريف اولورسه نفعى وعوضى معلوميت ايله تقييد صحيح اولمدى وبو مقامده بزم اختيار ايلديكمز اعم ايچون تعريفدر نتكيم بيعك تعريفى دخى بويله اولدى شو حيثيتله كه بيع فاسده دخى متناول اولور (عين اودين اونفع) برابردر كرك اول عوض عين اولسون عبد كبى وثياب كبى وكرك دين اولسون نقدين كبى ومكيل وموزون كبى ياخود نفع اولسون * عين ايله دين ايكيسى ظاهرلردر واما ثالثك نفقه ده عن قريب توضيحى كلور (وتنعقد باعرتك هذه الدار شهرا بكذا اووهبتك منافعها) واجاره بن شودارى سكا برآيده شومقدار شيئه اعاره ايتدم ديمكله ودخى بودارك منفعتلرينى سكا هبه ايلدم ديمكله منعقد اولور يعنى تحقيقا اجاره اعاره لفظيله منعقد اولور حتى بر كسنه آخره بن بودارى سكا برآيده عاريت ويردم شومقدارى شيئه ديسيدى ومخاطب دخى قبول ايتسيدى اجارهٔ صحيحه اولور اما عاريت اجاره لفظيله منعقد اولمز حتى بركسنه غيرى يه بن بودارى سكا بلا عوض ايجار ايتدم ديسيدى اجارهٔ فاسده اولور عاريت اولمز واكر غيرى يه بن بودارلرك منفعتلرينى سكا برآيده شومقدار شيئه هبه ايتدم ديسيدى جائز اولور واجاره اولور فتاواى صغراده ده بويله ذكر اولندى (واختلف فى انعقادها بلفظ البيع) واجارهنك لفظ بيعله منعقد اولمسنده اختلاف اولندى شيخ الاسلام ذكر ايتديكه تحقيقا بوانعقادده مشايخك اختلافى واردر وقچسان حر اولان كسنه غيرى ايچون بن نفسمى سكا برآيده برعمل ايچون شومقداره بيع ايتدم ديسيدى بواجاره در ديدى وكرخيدن روايت اولنديكه تحقيقا اجاره لفظ بيعله منعقد اولمز ديدى بعده بو قولندن رجوع ايدوب منعقد اولور ديدى خلاصه ده بويله ذكر اولندى (ويعلم النفع ببيان المدة) ونفع كاهى مدت بيانيله معلوم اولور مدت كرك طويله اولسون وكرك قصيره اولسون (كالسكنى والزراعة مدة كذا) دارده سكنى كبى وارضده زراعت كبى برآيده ياخود برسنه ده شومقداره (اوالعمل كالصياغة والصبغ والخياطة ونحوها) وكاهى نفع عمل بيانيله اولور قيوبجيلق وبويه جيلق كبى وترزيلك و بونلرك امثالى كبى (اوالاشارة) ياخود نفع ذكر اولنان كبى اشارتله معلوم اولور (كنقل هذا الى ثمة) شو طعامى شو موضعه نقل ايتمك كبى زيرا نفع مشار اليه دكلدر لكن اشارتدن معلوم اولور كه تحقيقا نفع فعل مخصوصدر (لايلزم الاجر بالعقد) عقد ايله اجر لازم كلمز يعنى موجر نفس عقد ايله مالك اولمز واجرك تسليمى عقد ايله واجب اولمز اجر كرك عين اولسون كرك دين اولسون * زيرا عقد معاوضه در وايكى عوضك برى منفعتدر كه شيئا فشيئا حادث اولور وعوض آخر مالدر ومعاوضهنك مقتضاسى مساواتدر پس تراخى ضرورتيله يعنى منفعت جانبندن اكا نك ضرورتيله تراخى بدلده اولور (بل بتعجيله) بلكه اجر مستأجرك تعجيلى ايله لازم كلور اجل حلولدن اول اعطا ايتمكله * زيرا بدل عقد ايله واجب اولور حتى انكچون حق استرداد اولمز (اوشرطه) ياخود حال عقدده تعجيلك شرطيله لازم كلور پس بونقديرجه اجر واجب اولور (اوالاستيفاء) ياخود منفعت اوزره معقود اولان استيفا ايله لازم كلور * زيرا ذكر اولنان كبى اجر واجب اولور (اوتمكنه منه) ياخود استيفادن تمكن ايله لازم كلور وبونك اوزرينه مصنف (فيجب الدار قبضت ولم تسكن) قوليله تفريع ايلدى استيفادن تمكنك وجودى ايچون پس اجر قبض اولنوب وساكن اولنميان دار ايچون واجب اولور (ويسقط بالغصب) ودخى اجر غصب ايله ساقط اولور قوليله تفريع ايلدى يعنى قچان دارى مستأجرك يدندن غاصب غصب ايتسيدى اجر ساقط اولور (للموجر طلب الاجر للدار والارض لكل يوم وللدابة لكل مرحلة) وموجر ايچون دارده وارضده هر كون ايچون ودابه ده هر منزل ايچون اجر طلب ايتمك واردر وقياس هر ساعتده مساواتى تحقيق ايچون حسابيله طلب ايتمكدر نتكيم بيلاش ايدك لكن حرجه مفضى اولور * زيرا حصه معلوم

اولمز الامشقتله معلوم اولور ايدى بزم ذكر ايلديكمزه رجوع ايدر (والخياطة ونحوهما) وترزيلكده
وبونك مثللى صنعتلرده موجرايچون طلب اجر لازم كاور (اذا فرغ) قچان عملدن فارغ اولدقده لازم كاور
هر كون ايچون لازم كلمز (وان عمل فى بيت المستأجر) اكرچه كيم عمل مستأجرك بيتنده اولورسه ده حتى
قچان عمل مستأجرك بيتنده اولوب عملدن فارغ اولمه اجردن برشيئه مستحق اولمز هدايه ده وجريده ده ذكر
اولنديغى اوزره ومبسوطينده وفوائد ظهيريه ده وذخيره ده وجامع الصغير شرحلرنده ذكر اولنديكه تحقيقا
ترزى قچان بعضى مستأجرك بيتنده ديكسه‌يدى حسابنجه انكچون اجر واجب اولور حتى قفطان ثوبك بعضى
ديكلدكدنصكره سرقه اولنسه‌يدى ديكلن بعضك حسابنجه اجر لازم كلور (والخبز ىه) واكمكجى ايچون
مستأجرك بيتنده انك ايچون طلب اجر لازم كلور (بعد اخراجه من التنور) تنوردن اتمكى
چيقاردقدنصكره (فان احترق بعده فله الاجر ولا غرم) پس اكر اتمك تنوردن چيقدقدنصكره محترق
اولورسه اتمكجى ايچون اجر لازم كلور وغرم لازم كلمز عن قريب ذكر اولنان ايچون كه تحقيقا جرايله ضمان
مجتمع اولمزلر (وقبله لا اجر ويغرم) وتنوردن چيقارمزدن اول محترق اولورسه اجر لازم كلمز غرامت اولنور
وقايه ده ديديكه اكر اتمك تنوردن چيقدقدنصكره محترق اولسه اتمكجى ايچون اجر لازم اولور واكر چيقمزدن
اول محترق اولورسه اجر لازم كلمز وايكى صورتده ده غرامت وارمز * صدر الشريعه ديديكه قبل الاخراج
احتراقده اجر طلب ايدر * بن ديرم كه بونده بحث واردر اما [illegible] قبل الاخراج اجر لازم كلمك هدايه
شرحلرنده اولانه مخالفدر كه قبل الاخراج احتراقده غرم لازم [illegible] حتى تمامه [illegible] ديديكه بعد الاخراج
احتراقده عدم ضمانله قيد ايتمكه سبب اولدركه * زيرا قبل الاخراج محترق اولسه‌يدى اتمكجيه اوزرينه
ضمان لازم كلور بزم صحابمز قوللرنده جميعا اولمادنيا بحث ايلدركه يعنى بعد الاخراج لازم اتمك ذكرى كلجك
قاعدهٔ مقرره‌يه مخالف اولديغيچون كه تحقيقا اجير مشترك عمليله تلف اولان شيئه ضامن اولور * اكر
ديلورسه كه مسئله‌نك وضعى مستأجرك بيتنده خبازلق ايلديكى [illegible] در و [illegible] مستأجرك غيرى ايچون
خبازلق ايلمكى منع ايدر پس اجير خاص اولور وهى [illegible] تحقيقا اجير خاص عمليله تلف اولانه
ضامن اولمز * جوابنده بزدير زكه تحقيق شارحلر اول اجير اجير مشترك [illegible] بو تصريح
ايلديلر واول مكانده بيديلركه اجير واحد شول كمسنه‌در كه [illegible] حقنده عقد مدت اوزره تخصيصه
واقع اولاندر نتكيم عن قريب بيانى كلور مثلا برآى خدمت ايچون غيرى به خدمت ايتمك اوزره
استيجار اولنسان كمسنه كبى وماتحن فيه يعنى بزم بحث ايتديكمز ده اولمز مدت بيانسز عمل اوزره مستأجردر
وبيتنده فعل ايچون مدخل يوقدر پس اول اجير مشترك اولور بوايلمن عبارتى كوريديكى كبى غير ايلدم
وبوغفلتك يعنى بوخطانك منشئى تحقيقا صاحب هدايه [illegible] احتراق [illegible] بيتندن
دوشسه بوقبل الاخراجده اتمكجى ايچون اجرت [illegible] قبل التسليم هلاك اولديغى ايچون پس اكر اتمكى
اخراج ايلوب اندنصكره اتمكجينك [illegible] احتراق اولسه‌يدى اتمكجى ايچون اجر لازم كلور * زيرا بيتنده
وضعله مسلم اولدى واوزرينه ضمان لازم كلمز * زيرا [illegible] وصاحب وقايه ولا ضمان عليه
قولنى بما قبل الاخراج ايصال [illegible] لازم كلور [illegible] والله اعلم بالصواب واليه
المرجع والمآب (من لعمله اثر كالصباغ والقصار) قصر بالنشاء ونحو) شول كمسنه كه عملى ايچون عينده اثرى
اوله بوياجى كبى ونشاايله تقصير ايدن قصار كبى بونك مثالى كبى (يحبس العين للاجر) اجر ايچون اول
عينى حبس ايدر نشاايله قيده باعث عملنده اثر واردر ايچوندر بوتكه غاسل ثوبدن احتراز ايتمه‌يدى نتكيم
عن قريب بيانى كلور انكيچون حبس ايدركه * زيرا معقود عليه [illegible] يعنى ثوبده وصفدر پس بوياجى ايچون
وقصار ايچون حق حبس بدلك استيفاسى ايچوندر نتكيم بيعده اولديغى كبى (فلا غرم ان ضاع) پس
اكر اول عين بعد العمل ضايع اولسه ضمان لازم كلمز * زيرا عينى صباغك يدنده امانتدر (ولا اجر) وصباغ
وقصار ايچون اجر دخى لازم كلمز * زيرا معقود عليه قبل القبض هلاك اولدى (ومن لا اثر لعمله كالحمال
والملاح وغاسل الثوب) وشول كمسنه كه عملى ايچون اثر اولميه حمال كبى وكميجى كبى وجامه شوى كبى ذكر
اولنانلردن غيرى (لا يحبس له) اجر ايچون عينى حبس لازم كلمز نهايه ده ذكر اولنديكه تحقيقا قصارك

عملنده اولیوب الاکبری ازاله اولسیدی انده اختلاف اولندی واصح قول بودر که انك ایچون حق حبس واردر
هرحالده* زیرا بیاض مستتر اولوب قصارك عملیله ظاهر اولدی اول بیاض استتار ایله هلاك اولدقدنصکره
پس کانه قصارك اظهار یله حادث اولدی صاحب نهایه بو قولی قاضیخانك جامع الصغیرینه نسبت ایتدی
(بخلاف راد الآبق) آبقك رادی بونك خلافیدر شول جهتله که انکچون حق حبس واردر اکرچه عملی ایچون
اثر بوغیسه ده استیفاء جعل ایچون حق حبس واردر* زیرا آبق شرف هلاکه اوزره اولوب کانه آبقی احیاء
ایدوب صاحبنه جعل ایله بیع ایلدی (ان شرط عمله لا یستعمل غیره) واکر عملی شرط قیلندی ایسه غیرك
استعمالی جائز اولمز مثلی شوثوبی کندو الکله دیکرسك شو مقداری اجرت ویره یم دیمکله* زیرا معقود علیه
محل معیندن عمله دراناك مقامنه غیری قائم اولمز سلم بونك خلافی اوزره درکه* زیرا معقود علیه سلمده عیندر عمل
دکلدر پس غیری عمل ایتسه جائز اولور (والا) واکر عمل شرط قیلنمدی ایسه (جاز) غیرك استعمالی جائز اولور زیرا
انك اوزرینه واجب اولان معقود علیهی احداثدر ایفا نفسه وغیرك معاونتی ایله ممکن اولور (استأجر رجلا
لیجیء بعیاله فمات بعضهم فجاء بمن بقی فله الاجر بحسابه) برکسنه عیالنی کتوروب ویرمك ایچون بر رجلی استیجار
ایتسه دی پس اول عیالك بعضی فوت اولوب رجل باقی قلان ایله کلسه یدی اول رجله فوت اولنلرك حسابنجه اجر
لازم کلور (او معلومین) اکر اول کسنه نك عیالی معلوم اولورلر ایسه *زیرا معقود علیهك بعضنده وفا ایدوب
مقدارنجه عوض مستحق اولور (والا) یعنی اول کسنه نك عیالی معلوملر اولمزسه (فکله) اجرك کلیسی لازم
کلور (لا یصال قط اوزاد الی زید ان رده لوته او غیبته) ودخی برکسنه بررجلی نصیبنی یعنی حصه سنی یاخود
نامه سنی یاخود آزغی زیده ایصال ایچون استیجار ایتسه یدی اکر اول رجل اول ایصال اولنان نامه یی وآزغی زیدك
موتی ایچون یاخود غیبتی ایچون کیرو رد ایتدی ایسه نهایه ده ذکر ایلدیکه (لاشیء له) اول اجیر ایچون برشیء
یوقدر* زیرا مکتوبده معقود علیه اولان انك نقلیدر* زیرا مقصود نقلدر یاخود مقصوده وسیله در واول مقصود
مکتوبده اولانی بیلمکدر لکن حکم یعنی اجرك وجوبی مقصودك حصولنه تعلق ایتدی حالبوکه عودی
ایله یعنی مکتوبی میتك اهلنه تسلیم ایتدن کیرو ردی ایله عقد اجاره یی نقض ایلدی پس آجر ساقط اولدی وبو
رجل ثوبی دیکوب بعده نقض ایدن ترزی کبی اولدی* زیرا اول ترزی ایچون اجر لازم کلمز وکذلك ازقده
دخی حکم بویله در* زیرا اول رجل عودی ایله معقود علیهك تسلیمنی نقض ایلدی (فان دفع القط الی ورثته)
پس اکر اول رجل صورت موتده ارسال اولنان شیئی ورثه میته دفع ایتسه یدی (او من یسلم الیه اذا حضر)
یاخود زیدك غیبتی صورتنده زید حاضر اولدیغی وقتده اکا تسلیم ایده جك کسنه یه دفع ایتسه یدی (وجب
الاجر بالذهاب) بالاجماع ذهابله اولان اجر واجب اولور اما که تسمیه اولنان اجرك نصفیدر* زیرا اول
رجل وسعی مرتبه سنك اقصاسی ایله عمل ایتدی (وان وجد ولم یوصله ایضا لم یجب شیء) واکر اول رجل زیدی
بولوب ارسال اولنان شیئی زیده ایصال ایتمسه یدی اول رجله برشیء واجب اولمز معقود علیه منتفی اولدیغیچون
اولکه ایصالدر (صح استیجار دار او دکان بلا ذکر ما یعمل فیه) بردارك یاخود بردکانك انده عمل اولنه جق
شیئی ذکر ایتمکسزین استیجاری صحیح اولور* زیرا ایکیسنده ده متعارف اولان عمل سکنادر پس عقد سکنایه
صرف اولنور* زیرا عرفا معروف مشروع کبیدر متفاوت اولمز ایمدی عقد صحیح اولور (وله کل العمل)
ومستأجر ایچون هرعمل جائز اولور عقدك اطلاقی ایچون (سوی موهن البناء کالقصارة) بنایه وهن
ویره جك عملدن ماعداسنده قصاراق کبی وتیمور جیلك کبی ویاغجیلق کبی* زیرا قصارلقده ظاهرا ضرر
واردر پس عقدك تقییدی دلالت جهتندن قصارك وانك مثللرینك ماوراسیله در (اوارض) دار قولی اوزره
عطفدر یعنی ارضك استیجاری صحیح اولدی (ابناء او غرس) بنا ایتمك ایچون یاخود غرس ایتمك ایچون
صحیح اولدی* زیرا بو استیجار منفعت معلومه در عادتا عقد اجاره ایله قصد اولنور (فاذا مضی المدة قلعهما) چنان
مدت اجاره بکسیدی اول بنایی وبنا مثللی یی قالع ایدوب ارضی فارغة تسلیم ایدر (الا ان یضمن المؤجر قیمته)
الا مکر ارضی ایجار ایدن کسنه بنانك وغرسك قیمتنه ضامن اوله (مستحق القلع) قلعه مستحق اولدیغی حالده
ضامن اولورسه پس قچان موجر بنایه ویاغرسه ضامن اولسیدی اول بنایی یاخود غرسی مستأجرك رضاسی
اولمقسزین تملك ایدر اکر قالع ارضی نقض ایدرسه واکر نقض ایتمزسه مستأجرك رضاسیله تملك ایدر اورضی بترکه

یاخود موجر بنانك علی حاله ترك اولنمسنه راضی اولورسه پس بو تقدیرجه بنا و یاغرس صاحبلرینك وارض دخی صاحبنك اولور (والزرع يترك باجر المثل الى ان يدرك) وزرعك قچان مدتی منقضی اولسیدی قلعی اوزره جبر اولنمز بلکه ادراکی وقتنه دکین اجر مثل ایله ترك اولنور * زیرا زرع ایچون نهایه معلومه وار در امده ایکی جانبه رعایت اولنور (والرطبة كالشجر) و یونجه شجر کبیدر * زیرا یونجه نك ارضده بقامی وار در زرع کبی دکلدر وشجرك ایسه حکمی معلوم اولدی (او دابة) ارض اوزره عطفدر یعنی دابه نك استیجاری صحیح اولدی (للركوب او الحمل) بنمك ایچون یاخود یوك یوكلتمك ایچون (او ثوب للبس) یاخود کیمك ایچون بر ثوبك استیجاری صحیح اولدی (ان بين الراكب والحمل واللابس) اکر دابه یه بنه جك کمسنه و یوك و ثوبی کیجك کمسنه بیان اولنورسه کمزده ودابه رکوب ایچون وحمل ایچون وثوب کیمك ایچوندر دیدی (صح اجارة ادور) قولنده کی دور اوزره عطف اولدیغی حالده بوندن فهم اولندیکه تحقیقا دابه نك اجاره سی واوزرینه عطف اولنان شیئك اجاره سی مطلق جائز اوله وحالبوکه کافیده پس اکر دابه یه بنجك کمسنه مبین اولمسه یاخود اوزرینه یوکلنجك یوك بیلنمسه یاخود ثوبی کیجك کمسنه بیلنمسه پس اجاره فاسده در دیدی بو اجادن بن اکر راکب مبین اولورسه دیدم (فان عمم) پس اکر موجر تعمیم ایدرسه دیلدیکی بندرمك یاخود بیلدیکنه کیدرمك ودیلدیکنی یوکلتمك اوزره قول ایتدی ایسه (اركب والبس من شئت وحمل ما شئت) دیلدیکی کمسنه یی بندرر ودیلدیکنه کیدرر ودیلدیکی یوکی یوکلر موجردن اذن اولندیغی ایچون لکن قچان کندو بنفسه بنسیدی یاخود بر کمسنه یی بندرسیدی انکیچون برغیری یی دخی بندرمك جائز اولمز * زیرا مستاجر مرادینی اصلدن تعیین ایلدی کانه ابتداء کندونك بنمسی اوزره تنصیص ایتمش اولدی کافیده بویله ذکر اولندی (وان خصص) واکر مستاجر بر راکبه و یا برلابسه تخصیص ایتسیدی (فخالف ضمن) پس اول تخصیصه مخالف عمل ایتسیدی ضامن اولور * زیرا تعدی ایلدی (وكذا كل ما يختلف بالمستعمل كالفسطاط) وکذلك استعمال ایدیجیسی مختلف اولان هر شیئده حکم ذکر اولنان کبیدر مثالی فسطاط کبی یعنی قیلدن اوکبی حتی فسطاطی بر کمسنه استیجار ایدوب آخره اجاره ایله یاخود عاریة دفع ایلسه پس و بردیکی کمسنه آنی قوروب ایچنده ساکن اولسه ابو یوسف قتنده ضامن اولور انك قورلمسنده ومکاننی اختیار ایتمکده ومیخلرین قاقمقده ناسك تفاوتی اولدیغیچون وامام محمد قتنده ضامن اولمز * زیرا فسطاطه ساکن اولمق ایچون معمولدر پس دار کبی اولور (وفيما لا يختلف به بطل التقييد) واستعمال ایدیجیسی مختلف اولمیان شیئده تقیید باطل اولدی * زیرا مقید دکلدر (فان سمى نوعا وقدرا ككر بر له حمل مثله) پس اوکات نوعی وقدری تسمیه اولنسیدی مثلی بغدایك التمش اوقه کبی مستاجر ایچون اول بغدایك مثلی یوکلتمك لازم کلور یعنی دابه یه ضرر ایدرسه کرکسه وزنده برابر اولسون (والاخف كالسمسم والشعير) وبغدایدن اخف اولانی یوکلتمك لازم کلور مثالی سیسام وشعیر کبی (لا الاضر كالملح والحديد) بغدایدن آغر ضرر اولانی یوکلتمك لازم کلمز مثالی طوز کبی وتیمور کبی حتی قچان دابه نك اوزرینه پنبه یوکلتمك ایچون استیجار ایدوب تسمیه ایتسیدی پس موجر ایچون اول دابه اوزره پنبه نك وزننده تیمور یوکلتمك جائز اولمز * زیرا آز اولور تیمور دابه یه زیاده مضر اولور * زیرا تیمور دابه نك ظهرنده بر موضعده مجتمع اولور پنبه ایسه دابه نك ظهری اوزره منبسط اولور (وضمن بارداف رجل ان ذكر ركوبه اصف قيمتها) واکر موجر کندو نفسی ایچون بنمکی ذکر ایتدی ایسه بر رجلی دابه نك آردنه بندرسیدی دابه نك قیمتنك نصفنده ضامن اولور * مردف ایله ردیفك بیننده آغرلغه اعتبار ایتمزلر * زیرا فارسلکه جاهل اولان خفیف فارسلکه عالم اولان ثقیلدن ضررلودر مصنف اردافی ذکر بنه باعث اولدرکه زیرا مستاجر دابه یه کندوسی بنوب غیریسنی قوجاغنه المش اولسیدی دابه نك جمیع قیمتنه ضامن اولور اکرچه کیم دابه نك ایکیسنك یوکلتمسنه طاقتی وار ایسه ده * زیرا اکیلك آغرلغی قوجاغنه الدیغی غیرك آغرلغی ایله بر مکانده جمع اولوب دابه اوزره کوجلك زیاده اولور اما اکر دابه نك ایکیسنك آغرلغنه طاقتی یوغیسه مستاجر اوزره ضماننك جمله سی هر حالده لازم کلور ومصنف بر رجل ارداف ایلسه دیدی * زیرا اکر مستاجر استمساکه قادر کل صبی یی ارداف ایتسیدی آغرلغك زیاده سنده ضامن اولور واکر استمساکه قادر صبی بندرسیدی اول صبی رجل کبیدر کفایه ده بویله ذکر اولندی (وضمن بالزيادة على حمل

معلوم مازاد ان اطاقت الحمل) ومستأجر حمل معلوم اوزره زیاده ایتدكله اكر دابه یوكه طاقت كتورر سه
حمل معلومدن زیاده یه ضامن اولور یعنی آغرلغی معلوم اولان یوكك مقداری اوزرینه زیاده یوكلتمكله اول
زیاده اولان مقداره ضامن اولور * زیرا دابه نده اذن اولانله واولمیانله هلاك اولدی ایمدی سبب ثقل ایكیسنك
اوزرینه تقسیم اولنور (والا) یعنی اكر دابه انك مثلی یوكه طاقت كتورمز سه (كل قیمتها) مستأجر
دابه نك قیمتنك كاملنه ضامن اولور انده اذن اولمدیغی ایچون پس اهلاك اولور (كهلاكها بضربه)
راكبك ضربیله دابه نك هلاكی كبی (وكبحه) ودابه نك یورویوب توقف ایتسون ایچون لجامنی
كندو نفسنه جذبیله هلاكی كبی اولور ایمدی ایكیسیله ده ضامن اولور * زیرا اذن سلامت شرطیله مقیددر
كمسنه نك حقوقنه متعدی اولدیغی ایچون (وجوازه بها عما استؤجرت الیه واو ذاهبا وجائیا) ومستأجرك دابه ایله
استیجار ایلدیكی مكاندن تجاوز ایلمسی كبی كرك اول تجاوز كتمكده اولسون وكرك كلمكده اولسون كلی
قیمتنه ضامن اولور (وردها الیه) علی جوازه بها اوزرینه عطفدر یعنی قچسان بركمسنه دابه یی موضعه وارنجه
استیجار ایتسیدی پس اول دابه ایله بر موضع آخره تجاوز ایدوب اندنصكره دابه یی موضع اوله رد ایتسیدی
اندنصكره دابه هلاك اولسیدی اول كمسنه دابه یه ضامندر مادامكه صاحبنه دفع ایتمدیكجه * دینلدیكه
بو مسئله نك اویلی قچان مستأجر كتمكه استیجار ایدوب كلمكه استیجار ایتمدیكی وقتدهدر موضع اوله وصول
ایله عقد منتهی اولسون ایچون پس دابه عود ایله ید مالكه منتهی دوده اولمز اما قچان دابه یی كتمكه وكلمكه
استیجار ایلسه مستأجر مودع منزله سنده یعنی امانت قونلان كمسنه منزله سنده اولور قچان مودع ودیعنده
خلاف ایدوب بعده وفاقه عود ایتسیدی ضماندن بری اولدیغی كبی ودخی دینلدیكه جواب اطلاقی اوزره
جاری اولور حتی ضماندن بری اولمز الا مالكنه رد ایله اولمز وفرق اولدركه تحقیقا امانت وضع اولنان كمسنه
حفظ ایله مأموردر حفظ مقصود اولدیغی حالده پس وفاقه عود ایتدكدنصكره حفظ ایله امر باقی قالدی
پس مالكك نائبنده رد حاصل اولور واجاره وعاریتده حفظ استعمال تبعیتله مأمور به اولور
مقصود اولمز پس قچان استعمال منقطع اولسه مستأجر نائب اولدیغی اوزره باقی قالمز پس عود ایله ابرا
اولمز هدایه ده صحیح قول بودر دیدی وكافیده قول اول اصحدر دیدی (ونزع سرج حمار مكتری وایكافه)
اكرانمسی حمارك اكرینی چقارمسی یعنی آیرمقله ضامن اولور یعنی بركمسنه اكرلی بر حماری كرالیوب واكرینی
چیقاروب پلان وضع ایلسیدی (مطلقا) ضامن اولور برابر در كرك اول پلان بو حماره اورلنه كلان
پلان مثلی اولسون كركسه اولمسون مثالی ظاهردر واما اول پلان اكر جنسندن اولیوب
صورته ونی اختلافلری ایچون حمار هلاك اولورسه قیمتنه ضامن اولور نتكیم بغدایی یرینه تیمور یوكلندكده
دابه یه ضامن اولدیغی كبی (واسرجه بمالا یسرج بمثله) ومستأجر حمارده استعمال اولنمیان اكرایله
اكراسیدی اول وقت حمارك قیمتنك كاملنه ضامن اولور * زیرا اول اكر دابه ایچون اتلاف عد اولنور بغدایی
تیموره تبدیل ایلدكده ضامن اولدیغی كبی (وسلوكه غیر ما عینه) وحمال یوكلندیكی متاعك قیمتنه ضامن
اولور اكر متاع مستأجرك تعیین ایلدیكی طریقك غیری یه سالك اولمسیله هلاك اولورسه لكن ناس اول غیر معین
اولان طریقده ده سالك اولورلر (وقد تفاوتا) حالبوكه ایكی طریق طول وقصرده یعنی ایراقلقده ویقینلقده
وكرجلكده وآمانلقده متفاوت اولورلرسه ضامن اولور حتی اكر متفاوت اولمسه لر حمال اوزره ضمان لازم كلمز
اكر متاع هلاك اولورسه زیرا بو تقدیرجه مستأجرك تعیینده فائده اولمز (او سلوكه مالا یسلكه الناس)
یاخود ناسك سالك اولمدیغی طریقه سالك اولورسه ذكر اولنان كبی ضامن اولور قچان ناسك سالك اولمدیغی
طریقه سلوكیله هلاك اولسیدی تقییدك صحتی ومخالفتك حصولی ایچون (وحمله فی البحر) ودخی حمالك
یوكی دریا یه یوكلتمسی ایله ده ضامن اولور یعنی ناسك یوكلندیكی بحره حمالك یوكلتمسی ایله ضامن اولور قچان
متاع تلف اولورسه * زیرا بحر تلف ایدیجیدر حتی امانت وضع اولنان كمسنه اول امانتله یله قریه مسافر اولمق
كركدر بحره كتمك كركدر (وله الاجر ان بلغ) وحمال ایچون اجرت لازم كلور اكر متاع سالما منزله
یتشورسه مقصود حاصل اولدیغی ایچون (استأجر ارضا لزرع بر فزرع رطبة ضمن ما نقصت) بركمسنه بغدای
اكمك ایچون ارض استیجار ایدوب یونجه اكسه یدی ارضك نقصانه ضامن اولور * زیرا یونجه نك ارضه ضرری

بغدایدن زیاده در بونجه‌نك عروقی ارضه منتشر اولدیغی ایچون وسفینه کثرهٔ حاجت ایچون پس مستأجر شره خلاف ایتمکله مخالفت ایدوب ارضك نقصانه ضامن اولور (بلااجر) اجرسز ضامن اولور اجرایله ضمان مجتمع اولمدیغیچون * زیرا مستأجر غاصب اولدی شول جهتله که ارضی امر اولندیغی شیئك غیری جنس آخر ایله مشغول قیلدی (دفع ثوبا الیخیطه قمیصا) برکمسنه ترزی‌یه برثوب ویرسیدی که ومك دیکمك ایچون بردرهمه (فخاطه قباء) پس ترزی اول ثوبی قفتان دکسیدی ویرن کمسنه مخیر قیلنور (ضمنه قیمة ثوبه اواخذ القباء باجر مثله ولم یزد علی المسمی) اکر دیلرسه اول ثوبك قیمتنی تضمین ایدیر یاخود قفتانی اجر مثلی ایله اخذ ایدر ومسمی اوزره زیاده ایلمز قبانك معناسی شول ترلکدر که ذوطاقدر کوملك استعمالی کبی استعمال اولنور و بعض دیدی قبا اطلاقی اوزره جاریدر * زیرا ایکیسیده منفعتده بر برلرینه متقاربلردر زیرا قبانك وسطی شد اولنوب انکله کوملك انتفاعی کبی منتفع اولنور پس انده موافقت ومخالفت واردر پس موجر قنغی جهته دیلرسه میل ایدر لکن لابسك موافقت جهتنك قصوری ایچون اجر مثل واجب اولور و درهم مسماءیی تجاوز ایلمز تنکیم اجارهٔ فاسده‌نك حکمیده بودر (دفع غلامه الی حائك مدة معلومة لیعلمه النسج علی ان یعطی الاستاد المولی کل شهر کذا جاز) برکمسنه غلامنی برجلاحه مدهٔ معلومه ایله بزطوقمق تعلیمی ایچون مولی استاذه هر آیده شوقدر شیء اعطا ایتمك اوزره دفع ایتسیدی جائز اولدی (ولم یشترط علی اخذ اجر فبعد تعلمه طلب الاستاد من المولی اجرا وهو منه ینظر الی عرف البلد) واکر اجری اخذ اوزره شرط قیلنمسیدی پس غلامك تعلمندنصکره استاذ مولادن اجر طلب ایتدکده مولادخی استاددن اجر طلب ایتسیدی اول عملده عرف بلده نظر اولنور پس اکر عرف بلد استاد ایچون شهادت ایدرسه اول عملك تعلیمنك اجر مثلی ایله حکم اولنور واکر مولی ایچون شهادت ایدرسه غلامك اجر مثلی استاد اوزره حکم اولنور وکذلك غلام برینه اوغلنی دفع ایتمش اولورسه حکم ذکر اولنان کبیدر بونی قاضیخان ذکر ایلدی والله اعلم

﴿ باب الاجارة الفاسدة ﴾

بو باب اجارهٔ فاسده‌نك احکامی بیانده‌در (تفسد) اجاره برقاچ امرلر ایله فاسد اولور مصنف اول امرك اولکیسنی (بالشرط المفسد للبیع) قولیله ذکر ایلدی یعنی اجاره بیعی افساد ایدن مفسد ایله فاسد اولور زیرا منافع اجاره ایچون عقد ایله قیمت اولور ومنافع عقد سببیله مال اولور پس اجاره معاوضهٔ مالیه ایله اعتبار اولنور نکاحدن وخلعدن ودم عمددن صلحدن و بونلرك مثلی مالیتك ماسواسنده اعتبار اولنمز * واول امورك ایکنجیسنی (والشیوع) قولیله ذکر ایلدی دارندن برنصیبی ایجار ایتمکله یاخود دار مشترکدن نصیبنی شریکنك غیری‌یه ایجار ایتمکله اجاره فاسد اولور و بونك فاسد اولمسنه باعث * زیرا اجاره‌دن مقصود انتفاعدر وانتفاع ایسه برامر حسیدر مشاعده ممکن اولمز و تسلیمی تصور اولنمز پس جائز اولمز * بیع بونك خلافیدر که زیرا بیعدن مقصود ملکدر ملك ایسه برامر حکمیدر مشاعده ممکن اولور ایدی جائز اولور (الاصلی) اویله شیوعکه اصلی اوله بونکله شیوع طاریدن احتراز ایتدی * زیرا شیوع طاری ظاهر روایتده اجاره‌یی افساد ایتمز تنکیم قاضیخان دارك کلنی ایجار ایدوب بعده دارك نصفنده فسخ ایلسه‌لردی یاخود ایکی رجل دارلرینی برکمسنه‌یه ایجار ایدوب ایکیسنك بری فوت اولسیدی یاخود برکمسنه دارینی ایکی رجله ایجار ایدوب ایکیسنك بری فوت اولسیدی بو اجاره فاسد اولمز (الامن شریکه) الا مکرکه نصیبنی شریکنه ایجار ایله فاسد اولمز * زیرا منفعتك کلیسی بوتقدیرجه شریکنك ملکی اوزره حادث اولور بعضی ملك حقیقی حکمیله و بعضی اجاره حکمیله پس شیوع معناسی ظاهر اولمز واختلاف انجق سبب حقنده ظاهر اولور وسببك اختلافنده ایسه حکمك اتحادی ایله بیله اعتبار اولنمز پس قاچان شیوع ظاهر اولمینجه عقد صحیح اولور بونك بریله ابی حنیفه‌دن برروایتده صحیح اولمز * ومصنف اوچنجی امری (وجهالة المسمی) قولیله ذکر ایلدی اجاره‌یی افساد ایدن امرك اوچنجیسی مسمانك جهالتیدر برثوبی یاخود بردابه‌یی بلاتعیین اجرت قیلنمله * ومصنف دردنجی امری (وعدم التسمیة) قولیله ذکر ایلدی بن دار یمی سکا برآیه یاخود برسنه‌یه ایجار ایتسدم دیوب شومقداری دیمکله اجاره فاسد اولور وذکر اولنان کبی اجاره فاسد اولور قاچان بردکانی یاخود برداری برسنه‌ده یوزدرهمه مستأجر اول داری مرمت ایتمك اوزره استیجار ایتسیدی اجاره

فاسد اولور ومستأجر اوزره اجر مثل بالغا ما بلغ لازم كلور * زيرا موجر وقتا كه مرمتی مستأجر اوزره شرط ايتدی
ايسه مرمت اجردن اولدی پس اجر مجهول اولدی ايمدی اجاره فاسد اولور بونی قاضيخان ذكر ايلدی مصنف
بو مسئله بی بو مقامده ذكر ايتمدكه باعث وجهالة المسمی قولنك تحتنده داخل اولديغی ايچوندر
(فان فسدت بهما) پس اكر اجاره بو ايكی صورة اخيره ايله فاسد اولسيدی (وجب اجر المثل لاستيفاء
المنفعة بالغا ما بلغ) منفعتك استيفاسيچون بالغا ما بلغ اجر مثل واجب اولور * زيرا استيفاسندن اول اجره
مستحق اولمز (والا) يعنی اكر اجاره بو ايكی مسئلهٔ اخيره ايله فاسد اولميوب بلكه شرطله وشيوعله فاسد اولورسه
(لم يزد علی المسمی) اجر مثل مسمی اوزره زياده اولمز يعنی قچان اجر مثل مسمی اوزره زياده اولسه زياده
واجب اولمز * زيرا موجر ايله مستأجر حقلرينك اسقاطنه راضی اولديلر شو جهتله كه اقله تسميه ايلديلر
(وينقص عنه) يعنی اكر اجر مثل مسمادن ناقص اولورسه مسمانك مقداری واجب اولمز تسميه نك فاسد
اولديغی ايچون وايكی مسلهٔ اخيره ايله فسادده اجر مثل بالغا ما بلغ لازم كلوب بو ايكيسنك غيريله فسادده مسمی
اوزره زياده اولمامغه باعث اولدركه * زيرا بزم قتمزده منافع ايچون نفسنده قيمت يوقدر انجق عقد ايله تقويم
اولنور ياخود عقدك شبهه سيله تقويم اولنور اولكه عقد فاسددر پس قچان منافع نفسنده تقويم اولنمزسه عقدده
تقويم اولنان شيئه رجوع واجب اولور واوزرينه زياده اولان شئ ساقط اولور اول زياده نك اسقاطنه
رضالری ايچون وقچان مسمی مجهول اولسه ياخود تسميه اولنمسه رجوع منتفی اولوب موجب اصلی واجب
اولور اولكه قيمتك بالغا ما بلغت واجب اولسيدر بو محلده لايق اولان بو كلام بو يله تقرير اولنمقدر * زيرا
بو مقامده قومك عبارتی مضطربه در (فان آجر داره بعبد) وجهالة المسمی قولی اوزره تفريعدر يعنی اكر
بر كمسنه اوينی بر عبد مجهوله ايجار ايتسيدی (فسكن مدة) اول كمسنه اول دارده مثلا التی آی ساكن
اولسيدی (ولم يدفعه) وعبدی موجره دفع ايتمسيدی (فعليه للمدة اجر المثل بالغا ما بلغ) اول كمسنه
اوزره ساكن اولديغی مدت ايچون بالغا ما بلغ اجر مثل لازم كلور ومدتك باقيسنده اجاره فسخ اولور
(آجر دارا كل شهر بكذا) بر كمسنه دار ينی هر آيده شو مقداره ايجار ايتسيدی (صح فی واحد فقط) يالكز بر آيده
صحيح اولور و باقيسنده فاسد اولور * زيرا مجهول اولمغله شهورك جمله سی اوزره عقدك تصحيحی ممكن اولمز
ودخی شهورك كلی ايله ادنی بيننده يعنی اقرب بيننده اولان شهر اوزره دخی تصحيح عقد ممكن اولمز بعضينك
بعضندن اولويتی معدوم اولديغی ايچون ايمدی ادنی يعنی اقرب متعين اولدی وقچان شهر اول تمام اولسيدی
پس موجر ايله مستأجردن هر بری ايچون اجاره يی بوزمق جائز اولور عقد صحيح منتهی اولديغی ايچون (وفی كل
شهر سكن فی اوله) هر آيده دار ينی شو مقداره ايجارده مستأجر شهر اولده ساكن اولوب پس اول مستأجر
قچان شهر ثانيدن بر ساعت دخی ساكن اولسيدی (صح العقد فيه) اول شهر ثانيده عقد اجاره صحيح اولور
وموجر ايچون آنی اخراج جائز اولمز تا كيم شهر ثانی منقضی اولنجيه دكين الا مكر كه عذر شرعی ايله اخراج
ايده وكذلك هر شهر كه اول شهرك اولنده مستأجر ساكن اوله انك حكمی دخی ذكر اولنان كبيدر * زيرا موجر
ايله مستأجردن عقد ايله تراضی شهر ثانيده سكنا ايله تمام اولور وقياسده بودر ومتأخريندن بعض بو كا ميل ايتدی
وظاهر روايتده يعنی جامع الصغير وجامع الكبير وزيادات وسير ومبسوطده ذكر اولنان موجر ايله مستأجردن
هر بری ايچون داخل اولان شهر ثانينك اولكی كيجه سنده واول كيجه نك يومنده خيار واردر * زيرا اول كيجه
ياخود اول كون آيك باشيدر وقول اوله اعتبارده نوع حرج واردر (الا ان يسمی الكل) بن سكا بو داری التی آی
ايجار ايلدم هر شهرده شو مقداره ديمكله شهورك كلی ايچون تسميه ايدرسه اجاره فاسد اولمز يعنی قچان موجر
شهورك جمله سن بيان ايدوب وهر شهرك حصه سنی تعيين ايلسه هر برنده عقد اجاره جائز اولور * زيرا مدت
معلومه اولور پس جوازدن مانع مرتفع اولور (آجرها سنة بكذا صح) بر كمسنه دار ينی بر سنه ده
شو مقداره ايجار ايتسيدی صحيح اولور (وان لم يسم اجر كل شهر) اكرچه هر آيك اجرين تسميه ايتمدی
ايسه ده * زيرا مدت معلومه در كورلمزميكه تحقيقا شهر واحدك اجاره سی صحيح اولور اكرچه هر كونك قسطنی
تسميه ايتمزسه ده (واول المدة ما سمی) ومدتك اولی تسميه اولنان شيدر بو سنه نك شهر رجبنده ديمكله (والا)
واكر بر شيئه تسميه ايتمزسه (فوقت العقد) مدتك اولی عقد اجاره وقتندر * زيرا مقاتك كليسی اجاره نك

حمکنده برابردر و بونك مثللرنده سببی عقبلیان زمان تعیینی ایله در تنکیم برشهرده دکین بیع ایتمکله اجلرده ودخی فلانله تکلم ایلم دیو یمین ایتمکله یمینلرده اولدیغی کبی اول وقت ایکیسنده ده مدتك ابتداسنده تکلمدن فارغ اولمقدن صکره اعتبار اولنور (فان کان حین یهل اعتبر الاهلة) پس اکر عقد هلال کورندیکی وقتده اولورسه اهله یه اعتبار اولنور یعنی سنه نك شهرلرینك کابیسند هلاللر ایله اعتبار اولنور* زیرا هلاللر شهرلرك اصلیدر نتکیم حق تبارك وتعالی (قل هی مواقیت للناس) بیوردی (والافالایام) واکر عقد هلال وقتنده اولمزسه معتبر اولان ایامدر* زیرا قچان اصل متعذر اولسیدی بدله احتیاج اولنور (استأجر عبدا باجر معلوم وبطعامه لم یجز) برکمسنه برعبدی اجر معلومه وطعامیله بیله ایجار ایتسیدی جائز اولمدی بعض اجزانك جهالتی ایچون یعنی اجرك بعض اجزاسنك جهالتی ایچون (اجاز اجارة الحمام) حمامك اجارهسی جائز کورلدی پس حمامك اجرتنی اخذ ایتمك جائز اولدی رسول علیه الصلاة والسلامك جحفهده حمامه کیروب اجرتنی اعطا ایتدیکیچون ودخی ناسك تعارفی ایچون (والحجام) ودخی فان الحجینك اجارهسی جائز اولدی رسول علیه الصلاة والسلام احتجام ایدوب اجرتنی ویردیکیچون (والظئر باجر معین) ودخی اجر معین ایله مرضعه نك اجارهسی جائز اولدی وقیاس جائز اولمامق ایدی* زیرا اجرت عینك استهلاکی اوزره وارد اولور اولکه سوددر پس بقره نك یاخود قیونك سودنی ایچمك ایچون استیجار کبی اولور یاخود میوهسن یمك ایچون بستان استیجاری کبی اولور ووجه استحسان اولدرکه حق سبحانه وتعالینك (فان ارضعن لکم فاتوهن اجورهن) قول شریفیدر واجماع بونك اوزرینه منعقد اولدی و بلا انکار تعامل ناس عصرلرده بونکله جاری اولدی و بز تسلیم ایلمزز که تحقیقا عقد استهلاك عین اوزره وارد اوله بلکه منفعت اوزره وارد اولور اولکه صبینك حضانه سیدر ومحمد سنی صبینك آغزینه تلقیم ایتمسی وتربیه ایتمسی و خدمت ایتمسیدر وسود تابعدر ومرضعه نك اجرته مستحق اولماسی قچان قیون سودیله ارضاع ایدرسه ده در* زیرا مرضعه اوزرینه واجب اولمیان عمل ایله عمل ایتدی* زیرا ایجاردر ارضاع دکلدر (وبطعامها وکسوتها) ودخی مرضعه نك طعامی وکسوهسیله ایجار جائز اولور روامامین قتنده جهالت ایچون جائز اولمز وامام اعظمك علتی تحقیقا جهالت عقدی افساد ایتمز الا منازعه یه مفضی اولورسه افساد ایدر و بو مقامده اویله دکلدر* زیرا بین الناس عادت مرضعهلر اوزره توسعهدر* زیرا انك منفعتی ناسك اولادلرینه راجع اولور (والزوج وطئها الافی بیت المستأجر الاباذنه) ومرضعه نك زوجی ایچون وطئی جائز اولور لکن مستأجرك بیتنده دکل الا مستأجرك اذنیله جائز اولور یعنی مستأجر ایچون مرضعه نك زوجنی وطئدن منع ایلمك یوقدر* زیرا وطئ زوجك حقیدر پس زوجك حقنی ابطاله قادر اولمز لکن مستأجر کندو منزلنده وطئدن منعه قادر اولور* زیرا منزل انك ملکیدر پس مستأجرك اذنسز داخل اولمق جائز اولمز (وله فی نکاح ظاهر فسخها او بغیراذنه) ومرضعه نك بین الناس نکاحی ظاهر یاخود نکاحی اوزره شاهدلری اولان زوجی ایچون مرضعه نك اجارهسنی فسخ ایلمك جائز اولور اکر زوجك اذنیله استیجار اولنمدی ایسه برابردر کرك اول زوج انك مرأهسی مرضعه اولمقدن حالنه شین و برن کمسنهدن اولسون کرکسه اولمسون* زیرا بو اجاره زوج حقنده خلل ایجاب ایدر ایمدی زوج حقنده خلل ایجاب ایدن شیئدن مرأهسنی منع ایلمك واردر (وفیما باقرارها) ونکاحی ظاهر اولمیوب بلکه مرأهنك اقراریله اولان زوجده اجارهٔ مرضعه یی فسخ یوقدر عقد اجاره مرأهیه لازم اولدی وانك قولی انی استیجار ایدن کمسنه حقنده مقبول دکلدر (وبجاره فسخها ان مرضت او حبلت) ومستأجر ایچون اجارهنك فسخی جائز اولدی اکر مرضعه مریضه اولوب یاخود حامل اولورسه* زیرا انك سودی ولده ضرر ایدر (وعلیها غسل الصبی وثیابه واصلاح طعامه ودهنه) وصبینك غسلی وثیابنك غسلی وطعامنك اصلاحی ودهنی مرضعه نك اوزرینهدر* زیرا عادتا مرضعه شول مرأهدرکه ذکر اولنان امورك اوزرینه متوالیه اولمشدر ایمدی اول امور مشروط کبی اولدی (لاثمن شیء منها) ذکر اولنان شیئلر ثمنی مرضعه اوزرینه دکلدر یعنی ثیابدن وطعامدن ودهندن برشیئك ثمنی مرضعه اوزره لازم دکلدر ودهنله مراد رایحهٔ طیبهدر (وهو واجره) ودهنك ثمنی ومرضعه نك عملنك وارضاعنك اجری (علی ابیه) ولدك باباسی اوزرهدر ومصنف بونك اوزرینه تفریع ایدوب (فان ارضعته بلبن شاة وغذته بطعام ومضت المدة فلا اجر)

دیدی پس اکر مرضعه ولدی قیون سودیله ارضاع ایتسیدی وطعامله تربیه ایتسیدی ومدة رضاع دخی
چکسیدی اجر لازم کلمز * زیرا ارضاعك اجری وقتاکه ولدك باباسی اوزره واجب اولدی ایسه ارضاعك
ترکی اجردن حرمانه سبب اولدی زیرا ارضاع مرضعه صبینك اغزینه ممه سنك اوجنی ادخاله کندی
سودینی ایچرمکدر بو اجلدن صاحب هدایه * زیرا بو ایجاردر ارضاع دکلدر دیدی پس فقهانك فان ارضعته
قولی مشاکله قبیلندن اولور (بخلاف ما اداد فعته الی خادمتها حتی ارضعته) اما قچان مرضعه کندی
خادمه سنه ولدی ارضاع ایتسون ایچون دفع ایتسیدی بونك خلافیدر اول وقت بو تقدیرجه اجرت مستحق
اولور کفایه ده بو یله ذکر اولندی (ولم یصح للاذان والامامة والحج وتعلیم القرآن والفقه والغناء والملاهی
والنوح) واذان ایچون وامامت ایچون وحج وتعلیم قرآن وتعلیم فقه وتغنی ونفس آرزو ایلدیکی لهو وطرب
ایچون وصاغو صاغمق ایچون ملامیت اوکنجه اغلایجی ایچون اجرت صحیح اولمدی ومحیطده کتاب
استحسانده ذکر اولندیکه قچان بونلر مالی بلاشرط اخذ ایتسیدی مباح اولور * زیرا اول مال عقدسز
من طوع اعطادر دیدی (وعسب التیس) ودخی کچیلرك بوکرمسیچون تکه یی ایجار ایلمك یعنی ارککی
دیشی حیوان اوزره چفتلشدرمك ایچون ایجار ایلمك دخی صحیح اولمدی ومراد انك اوزرینه اجرت اخذ
ایتمکدر واصل بودرکه تحقیقا بزم قتمزده طاعات ومعاصی اوزره اجاره جائز اولمز لکن وقتاکه امور دینیه ده
فتور واقع اولدیغی ایچون متاخرون اجاره یی تجویز ایلدیلر بو اجلدن مصنف (ویفتی الیوم بصحتها) دیدی
یعنی ذکر اولنان شیئلرده الیوم اجاره نك صحتیله افتا اولنور (لتعلیم القرآن والفقه والامامة والاذان)
تعلیم قرآن وتعلیم فقه وامامت واذان ایچون دیدی (ویجبر المستأجر علی دفع الاجر ویحبس به وعلی الحلوة
المرسومة) ومستأجر اجری دفع اوزره جبر اولنور ودفع ایتمزسه حبس اولنور ودخی حلوۀ مرسومه اوزره
جبر اولنور * حلوۀ مرسومه بر هدیه در که سور قرآندن بعض سوره لرك اولنده معلمه اهدا اولنور بو کا حلوه
تسمیه سنه باعث * زیرا عادت حلاوی اهداسیله جاری اولدی (نفسدان دفع الی آخر غزلا لیسنجه بنصفه)
اجاره فاسد اولور اکر جلاحه ایپلك ویروب نصفنه طوقیو ویرمك ایچون لکن جلاح ایچون اجر مثل
لازم کلور (اواستأجر حمارا یحمل زاده ببعضه) یاخود برکمسنه نك حماری ازغنی یوکلتمك ایچون اول ازغك
بعضیله استیجار ایتسیدی اجاره فاسد اولور (اوثورا لیطحن بره ببعض دقیقه) یاخود براوکوزی بغدایی
او کتمك ایچون اونك بعضیله استیجار ایتسیدی اجاره فاسد اولور بو اجرته قفیز الطحان تسمیه اولنور
رسول علیه الصلاة والسلام اندن نهی ایلدی * زیرا مستأجر عملندن چیقان شیئك بعضنی اجر قیلدی وایکی
اولکیلر دخی قفیز طحانك معناسنده در (اومن یخبز له کذا الیوم بکذا) یاخود بر رجلی برکمسنه شو اون
اولجك اونی اتمك ایدیورمك ایچون بو کون شو مقداری درهمه استیجار ایتسیدی امام اعظم قتنده
فاسد اولدی معقود علیهك جهالتی ایچون * زیرا وقتك ذکری معقود علیه منفعت اولمق اقتضا ایدر وعملك
ذکری اونك تقدیری ایله بیله معقود علیه عمل اولمق اقتضا ایدر وایکیسندن بری ایچون آخر اوزره
ترجیح یوق مع هذا مستأجرك نفعی اجرتك وقوعنده عمل اوزره در * زیرا اجیر اجره مستحق اولمز
الا عمل ایله اولور اجیر مشترك اولدیغی ایچون واجیرك نفعی اجرتك وقوعنده منفعت اوزره در * زیرا
اجیر مدتك بکمسیله اجرته مستحق اولدی عمل ایتسون ایتسون پس مدت عقد اجاره فاسد اولدی واکر
معقود علیه عمل ایله منفعتك ایکیسی اولسه یعنی معقود علیه بوکونی مستغرق اولدیغی حالده بو عملی
ایشلمك اولسه بو ایسه عادة مقدور دکلدر وامام اعظمدن روایت اولندیکه قچان مستأجر عملی تسمیه ایدوب
فی الیوم دیسیدی یعنی بوکونده دیسیدی اجاره جائز اولور * زیرا فی ظرف ایچوندر تقدیر مدت ایچون دکلدر
پس استغراق اقتضا ایتمز ومعقود علیه عمل اولور عمل ایسه معلومدر دیدی (او ارضا بشرط ان یثنیها
او یکری انهارها او یسرقنها) یاخود برارضی نطاس ایتمك شرطیله یعنی ایکی دفعه سورمك شرطیله یاخود
نهرلرین قازمق شرطیله یاخود ارضه فشقی دوکمك شرطیله استیجار ایتسدی اجاره فاسد اولور * زیرا افعالك
اثری مدتك منقضیه اولدیغندنصکره باقی قالور حالبوکه بو افعال عقدك مقتضیاتندن دکلدر واول شرطده
صاحب ارضه نفع واردر ایمدی بیع کبی فاسد اولور (بخلاف استیجارها علی ان یکربها او یزرعها)

اما

امااراضی چفتله سوروب وزرع ایتمك اوزره استیجار ایلك (او یسقیها و یزرعها) یاخود صواروب اکث
اوزره استیجار ایتمك ذکر اولنانك خلافی اوزره درکه اجاره فاسد اولماز* زیرا بو شرط عقداقتضا ایدر شرطدر
*زیرا زراعت عقد ایله مستحق در حالبوکه زراعت سورمکله وصوارمغله حاصل اولور ایمدی بو شرطله اجاره
فاسد اولمز (و بلاذکر زراعتها اومایزرع فیها لم تصح) وارضك زراعتنی واکازرع اولنه جق شیئی ذکر
ایتمکسزین صحیح اولمز اما اولکینك علتی زیرا ارض زراعت و بنا وغرس ایچون استیجار اولنور پس
مادامکه بونلردن برشی ذکر اولنمیه معقود علیه معلوم اولمز واما ایکنجینك علتی زراعات انواعنك تفاوتی ایچون
و بعضیسنك ارضه ضرری اولدیغی ایچوندر پس انواع زراعتدن برشیکه مبین اولمیه معقود علیه معلوم اولمز
(الاان یعمم الموجر) الا اکرموجر تعمیم ایلیه دیلدیککك شیئی زرع ایله دیمکله بو تقدیرجه اجاره صحیح اولور
موجردن عموم اوزره اذن بولندیغی ایچون (واوزرعها فمضی الاجل عاد صحیحا) اکرمستأجر زراعتی وزرع
اولنه جق شیئی ذکر اولنمقسزین زراعت ایتسیدی و مدت دخی کچسیدی عقد صحیح اولدیغی حالده عود ایدر
وموجر ایچون تسمیه اولنان شیئ لازم کلور عقد تمام اولمزدن اول زراعتله جهالت مرتفع اولدیغی ایچون
مستأجر جلا الی بغداد ولم یسم حمله فحمل معتادا فهلك لم یضمن) برکسنه بغداده وارنجه یه دك دوه استیجار ایدوب
و یوکنی تسمیه ایتمسیدی پس مستأجر یوکنی معتاد اوزره یوکلتسیدی پس دوه هلاك اولسیدی مستأجر ضامن
اولمز زیرا اجاره فاسده دریعنی دوه عین امانتدر و تعدی دخی بولنمدی (وان بلغ فله المسمی) واکردوه مکان
معهوده یتشسیدی موجر ایچون اجردن مسمی لازم کلور استحسانا وقیاس اجرمثل واجب اولمق ایدی * زیرا
عقد فاسد اواقع اولدی واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا جهالت عقد تمام اولمزدن اول مرتفع اولدی
(فان تنازعا قبل الزرع) پس ایکی عاقد صورت اولیده قبل الزرع نزاعلشسه لردی (اوالحمل) یاخود
صورت ثانیه ده یوکی یوکلتمزدن اول نزاع ایدرلرسه (فسخت الاجارة) اجاره فسخ اولنور یعنی فسادی
دفع ایچون قاضی اجاره یی فسخ ایدر (وان تعدی وضمن) واکرمستأجر دابه اوزره تعدی ایدوب ودابه یی
ضامن اولسیدی (اوحمل طعاما مشترکا) یاخود آخر ایله کندی بیننده مشترك طعام یوکلتمك ایچون
ایکیسندن بری آخری استیجار ایتسیدی یاخود حماربنی فلان مکانه دکین شو مقداره استیجار ایدوب طعامك
کلیسنی یوکلتسیدی (فلااجرله) انك ایچون اجر یوقدر نه مسمی ونه اجرمثل *اما اولکیده اجراولمامغه باعث تقرر
اولنان شیدرکه تحقیقا اجر ایله ضمان مجتمع اولمز واما ثانیده اجر اولمامغه باعث پس عقد وجودك تحمل ایتمدیکی
شیئ اوزره وارد اولدیغی ایچوندر ایمدی انکیچون منفعت اولمیان اجاره کبی باطل اولور*زیرا معقود علیه
نصف شایعك حملیدر ونصف شایعك حملی ایسه متصور دکلدر * زیرا نصف شایعك حملی برفعل حسیدرکه
شایعده تصور اولنمز شول حیثیتدنکه تحقیقا نصف شایعدر بیع بونك خلافیدرکه زیرا تصرف شرعیدر
واکا وجود تحمل ایدر (کما فی الجحود فی الطریق) نتکیم طریقده اجاره یی انکار کبی یعنی برکسنه
ردابه استیجار ایدوب طریقك بعضنده اجاره یی انکار ایتسیدی قبل الانکار یتدیکی زمانك اجری واجب
اولور انکارندنصکره اجر واجب اولمز ابی یوسف قتنده *زیرا مستأجر انکار ایله غاصب اولدی حالبوکه اجر ایله
ضمان مجتمع اولمز وامام محمد قتنده انکیچون اجرك کلیسی حکم اولنور *زیرا دابه استعمالدن سالم اولدی پس
ضمان ساقط اولندی کافیده بویله ذکر اولندی ومصنفك مجمع شرحنده سقط الضمان قوالندنصکره وعقد الاجارة
قائم قولنی زیاده ایلدی یعنی عقد اجاره قائمدر زیرا اجاره بالکز بو انکار ایله منفسخ اولمز ایمدی موجر ایچون
اجرمسمی مستأجر اوزره واجب اولور انی التزام ایلدیکی ایچون (اجارة النفع بالنفع یجوز اذا اختلفا
واذا اتحدالا) نفعك نفعله اجاره سی جائز اولور قچان ایکی نفع مختلف اولورلرسه وقچان متحد اولسه لر
جائز اولمز یعنی قچان برکسنه دار ینی ساکن اولمق ایچون دار اخرانك سکناسی ایله ایجار ایتسیدی یاخود بردابه یی
بنمك ایچون دابه اخرانك بنمسیله ایجار ایتسیدی یاخود برثوبی کیمك ایچون ثوب آخرك کیمسیله ایجار
ایتسیدی بزم قتمزده جائز اولمدی * زیرا معقود علیه منفعتدن حادث اولان شیدر اول ایسه فی الحال
موجود دکلدر پس قچان جنس متحد اولسه شیئ جنسیله و یرسیه مبادله کبی اولور وجنس ایسه بانفراده بزم
قتمزده و یرسیه یی حرام ایدر اما جنس مختلف اولدیغی وقتده بونك خلافی اوزره در * زیرا او یرسیه جنس مختلفده

حرام دكلدركافيده بويله ذكر اولندى * بن ديرمكه بونك ظاهرى اوزره سؤال وارد اولور كه تحقيقا * زيرا و برسيه جنس مختلفده حرام دكلدر قولى باب ربادە ذكر اولنان مقوله مخالفدر كه اكر قدر وجنس بولنورسه فضل وو برسيه حرام اولور علت ربابولنمغله و اكر ايكيسندن برى بولنوب آخر بولنمزسه فضل حلال اولور وو برسيه حرام اولور مثالى ثوب هروى بى هروى به سلم ايتمك كبى ياخود بغداى بى شعيره سلم ايتمك كبى و اكر قدر وجنس معدوم اولسه لردى فضل وو برسيه حلال اولور زيرا بغداى ايله شعير ايكى جنس مختلفلردر حالبوكه و برسيه انده حرام اولدى بو سؤالك دفعى اولدركه تحقيقا كافينك جنس مختلف ايله مرادى انده قدر اوليان شيئدر بر آوج بغداى ايكى آوج شعيره بيع كبى بو نقديرجه انده و برسيه جائز اولدى جنسك اختلافى وقدرك منتفى اولمسيچون نتكيم ربابابنده مرور ايتدى و بو مقامده دخى حكم بويله در * زيرا قچان جنس نفع مختلف ونفع مقدورات شرعيه دن اولميه و برسيه حرام اولمز علت ربانك ايكى جزئيده منتفى اولديغى ايچون ايمدى اكر قدر وجنس معدوم اولسه لردى فضل وو برسيه حلال اولور قولنده داخل اولور * بن بونى حفظ ايله و تحقيق محيطده عدم جوازى معلل قيلدى قچان جنس متحد اولسه ايكى طرفده منافع معدومه اولمغله پس و برسيه اولور عين اولمز ديدى حالبوكه نبى عليه الصلاة والسلام كالى بى كالى ايله بيعدن نهى ايلدى الا بو قدر فرق واركه اندن خلاف جنس بالاجماع تخصيص قيلندى والله اعلم

*(باب من الاجارة) *

بو باب اجارەدن برنوعدر (الاجير المشترك) اجير ايكى نوعدر اول ايكى نوعك بريسى اجير مشتركدر وايكنجيسى اجير خاصدر اجير خاصك بيانى عن قريب كلور * اولكى (من يعمل لاواحد) اجير مشترك شول كمسنه دركه عمل ايدر واحد ايچون عمل ايتمز ترزى كبى و بونك مثللى كبى (او يعمل له) ياخود واحد ايچون عمل ايدر (غير موقت) يعنى واحد ايچون توقيتسز عمل ايله عمل ايدر زيرا قچان مستأجر يالكز بر جلى ترزيلك ايچون ياخود كندى بيننده اككك پايدرمق ايچون بر كون و يا ايكى كون قيدنسز استيجار ايتسيدى اجير مشترك اولور اكرچه غيره عمل ايتمزسه ده (او موقتا بلا تخصيص) ياخود بلا تخصيص عمل موقت ايله عمل ايدر اجير مشترك اولور يعنى قچان بر كمسنه بر رجلى بر آى قيونى كوتمك ايچون بر درهمه استيجار ايتسيدى اول رجل اجير مشتركدر الاغيرك قيونى كوتمه ديمكله بو تقديرجه اجير وحده اولور و بونك تحقيقى عن قريب كلور (وانما يستحق الاجر بعمله كالصباغ ونحوه) و بو اجير مشترك اجره مستحق اولمز الا عملى ايله مستحق اولور بو يانجى كبى و بونك امثالى كبى * زيرا اجاره عقد معاوضه در پس ايكى عوضك بيننده مساوات اقتضا ايدر پس مادامكه معقود عليه كه عملدر مستأجر ايچون سالم اولميه اجير ايچون عوضكه اجردر سالم اولمز (ولا يضمن ما هلك فى يده) واجير مشترك يدنده هلاك اولان شيئه ضامن اولمز برابردراندن تحرز ممكن اولورسيله هلاك اولسون سرقه كبى ياخود تحرز ممكن اوليان شيئله هلاك اولسون حريق غالب وفاره كبى * زيرا صبيانك قتنده امانتدر زيرا اجير مشترك اول صبى منفعت ايچون مالكك اذنيله قبض ايلدى اولكه عينده مالك ايچون عملى اقامتدر پس ايمدى اجير مشترك اوزره مضمون اولمز امانت قونيلان كمسنه كبى واجير خاص كبى (وان شرط عليه الضمان) اكرچه كيم اجير مشترك اوزره ضمان شرط قيلندى ايسه ده ضامن اولمز * زيرا بو شرط بر شرطدر كه عقد اقتضا ايتمز وانده ايكى عاقدك بريسى ايچون نفع واردر اما انده تحرز ممكن اوليان شيئده ضامن اولماسى بالاجماعدر واما تحرز ممكن اولان شيئده ضامن اولماسى خلاف اوزره در پس امامين قتنده شرط ضمان جائز اولور * زيرا شرط امامين قتنده عقد اقتضا ايدر وامام اعظم قتنده شرط فاسد اولور ذكر اولنان علت ايچون يعنى يدى يد امانت اولوب مالكك اذنيله منفعت ايچون قبض ايتمكله (وافتى المتأخرون بالصلح على النصف) وفقهاء متأخرون اجير مشترك ايچون ضمان بالنصف اوزره صلحله فتوى ويرديلر صحابه رضى الله عنهمك اختلافلرى ايچون عماديه ده بويله ذكر اولندى (بل يضمن ما هلك بعمله كالخرق) بلكه كندى عمليله هلاك اولان شيئه ضامن اولور خرق كبى (من الدق) يعنى قصارك دقندن حاصل اولان خرق ثوب كبى (وزلق الحمال) وحمالك دوشمسى كبى * زيرا حمالك دوشمسيله حاصل اولان تلف يورومكده تثبتى يعنى احتياطى ترك ايتمسندندر (وانقطاع حبل

یشدبه الحمل) و یوك باغلنان ایپك قیرلمسی کبی * زیرا بونکله حاصل اولان تلف بوکی محکم باغلمقده توثیق ترك ایتمسندندر (وغرق السفینة من مده) وچکمسندن کمنك غرق اولمسی کبی (الا آدمیا غرق) الا کمی‌یی چکمسیله غرق اولان آدمی به ضامن اولمز (او سقط من دابة) یاخود دابه دن دوشوب هلاك اولانه ضامن اولمز اگرچه کیم سوقی ایله یاخود یدمسیله دخی اولورسه ده * زیرا آدمینك ضمانی عقد ایله واجب اولمز بلکه جنایتله واجب اولور وجنایتله واجب اولان شیٔ عاقله اوزرینه واجب اولور وعاقله ایسه عقودك ضماننه تحمل ایتمز بو ایسه جنایت دکلدر * زیرا اجیر مشترك انده مأذوندر (او هلك من حجامة او فصد لم یجز المعتاد) یاخود معتادی تجاوز ایلمین حجامتدن ویا فصددن هلاك اولسه ضمان واجب اولمز (کذا دابة لم یجزه) کذلك دابه ده دخی حکم ذکر اولنان کبیدر یعنی دابه نك معتادی تجاوز ایلمین فصددن وفصد مثلیدن هلاك اولسیدی ذکر اولنان کبی ضامن اولمز * زیرا فصاد اول فصدی عقد ایله التزام ایتدی پس فصادك اوزرینه واجب اولدی و واجب ایسه ضمانی جامع اولمز نتکیم قاضی برکسنه یه حد اورسیدی یاخود تعزیر ایتدکده مضروب اول ضربله فوت اولسیدی ضمان لازم کلمدیکی کبی الا اندن تحرز ممکن اولورسه ضامن اولور قصارك ثوبی دق ایتمسی کبی و بونك مثلی کبی * زیرا ثوبك اینجه لکی وقوتیله قصارك دقندن تحمل ایده جکی اجتهاد ایله معلوم اولور پس عمل قصارك سلامتله تقییدی ممکن اولور اما فصد و فصد مثلی بونك خلافی اوزره در * زیرا فصد طبعك قوتی وضعفی اوزره مبتنیدر حالبوکه طبعك قوتی وضعفی بنفسه بیلنمز ودخی جرحدن تحمل ایده میه جکیده بیلنمز ایمدی فصدك سلامتله تقییدی ممکن اولمز پس فصادك اعتباری ساقط اولدی الا مکرکه معتادی تجاوز ایلیه معتاددن زیاده نك کلیسنه ضامن اولور اگر هلاك اولمزسه وقچان هلاك اولسه دیت نفسنك نصفنه ضامن اولور * زیرا نفس انده فصادك مأذون اولدیغی فعله وغیر مأذون اولدیغی فعله هلاك اولدی پس حسابنجه ضامن اولور اولکه نصفدر حتی ختان یعنی سنتجی حشفه یی قطع ایتسیدی ومقطوع اوکلسیدی ختان اوزره دیت کامله واجب اولور * زیرا معتادی زائد حشفه در حشفه ایسه عضو کاملدر پس ختان اوزره دیت کامله واجب اولور واگر فوت اولورسه ختان اوزره نصف دیت واجب اولور و بو مسئله غرائبدندر شول جهتدنکه برء ایله اکثر واجب اولور هلاکله اقل واجب اولور بونی زیلعی ذکر ایلدی (فان انکسر دن فی الطریق ضمن الحمال قیمته فی مکان حمله بلا اجر او مکان کسره بحصة اجره) پس اگر کوپ یولده قیرلسیدی حمال یوکلندیکی مکانده اولان قیمته بلا اجر ضامن اولور یاخود قیردیغی مکانده اجرتنك حصه سیله ضامن اولور اما ضمانك لازم کلمسنه علت اول کوپك قیرلمسی حمالك فعلیله تلفدر * زیرا عقد تحتنده داخل اولان عمل سلیمدر عمل مفسد داخل دکلدر واما مخیر اولمسی قچان کوپ طریقده منکسر اولسیدی حالبوکه بوك شیٔ واحد در متبین اولدیکه تحقیقا حمل بو وجهدن ابتدا تعدی واقع اولدی وانکچون وجه آخر دخی واردرکه اول وجه تحقیقا حملك ابتداسی مالکك امریله حاصل اولدی پس تعدی اولمدی الا قیرلدیغی وقتده اولدی پس دیلدیکی جهته میل ایدر پس اگر متعدی اولمسنه میل ایدرسه ابتداده قیمتنه ضامن اولور واجر واجب اولمز * زیرا متبین اولدیکه تحقیقا حمال ابتدادن متعدی اولدی واگر ابتداده انده مأذون اولمسنه میل ایدرسه متعدی اولمدی الا قیرلدیغی وقتده متعدی اولدی پس قیرلدیغی مکانده قیمتنه ضامن اولور واجرنی حسابنجه اعطا ایدر * واجیرك ایکنجی نوعی (والخاص) اجیر خاصدر بوکا اجیر خاص دینلدیکی کبی اجیر وحد دخی دینلور و بو (من یعمل لواحد عملا مؤقتا بالتخصیص) تخصیصله موقت عمل ایله واحد ایچون عمل ایدن کمسنه در و بو قیدلرك فائده لرینی ماسبقده بیان ایتدك (ویستحق الاجر بتسلیم نفسه مدته وان لم یعمل) اجیر خاص نفسنی عقد اجاره نك مدتنده تسلیم ایله اجره مستحق اولور اگر عمل ایتمزسه ده (کاجیر شخص لخدمته او لرعی غنمه) مثلا برشخصك خدمتی ایچون یاخود قیوننی کودمك ایچون اجیری کبی وانکچون غیری ایچون عمل ایتمك یوقدر * زیرا انك منافعی اول شخص ایچون مستحقه اولدی واجر منافعه مقابله اولدی پس اجره مستحق اولور مادامکه عملدن مانع اولمیه مرض کبی ویغمور کبی و بونلرك امثالی عملدن قدرتی منع ایدر موانع کبی معلوم اولسونکه تحقیقا خدمت ایچون و یا قیون کودمك ایچون اجیر اولمز الا اجیر خاص اولور قچان انك اوزرینه غیره خدمت ایلمامك تسمیه ایتمکله شرط قیلنورسه وغیرك

قیون كوتمك شرط قیلنورسه اولور یاخود مدتی اولا ذكر ایتمكله مثالی برچوبانی برآی قیون كوتمك ایچون اجر معلوم ایله استیجار ایتمك كبی پس اول چوبان اول كلامله اجیر خاص اولور* بن دیرمكه بونك سری تحقیقا مستأجر كلامنك اولنده مدت اوزره كلامی واقع قیلدی پس اول مدتده منافعی مستأجر ایچون اولدی پس منافعی اول مدتده غیر ایچون ممتنع اولور ذكر اولنان كبی ومستأجرك اندنصكره قیون كوتمك ایچون دیدیكی عقد عمل اوزره واقع اولمغه محتمل اولور پس اجیر مشترك اولور* زیرا اجیر مشتركك عقدی عمل اوزره واقع اولان كمسنه در ودخی مدت معلومه ده اجیر خاص اوزره واجب اولان عملك نوعنی بیان ایچون محتمل اولور* زیرا تحقیق مدت اوزره اجاره اجیر خاصده صحیح اولمز مادامكه نوع عمل متبین اولمدقچه بن سنی برآی خدمت ایچون یاخود حصاد ایچون استیجار ایتدم دیمكله پس كلام اولك حكمی احتمال ایله متغیر اولمز ایمدی اجیر خاص باقی قالور مادامكه خلاف اوزره نص اولمدقچه غیرك قیوننی بنم قیونمله بیله كوتمك اوزره دیمكله و بو ظاهر در یاخود مدتی تأخیر ایله اجیر خاص اولمز تسمیه اولنان قیونی شومقداری اجر معلوم ایله كوتمك اوزره برآی دیوب استیجار ایتسیدی بو تقدیرجه اول كلامله اجیر مشترك اولور عقد كلامك اولنده عمل اوزره واقع اولدیغی ایچون ومستأجرك آخر كلامده برآی دیمسی مدت اوزره عقده ایقاع ایچون اولمغه محتمل اولور پس بو احتمال ایله اجیر خاص اولور ودخی اوزرینه عقد واقع اولان عملك تقدیری ایچون اولمغه محتمل اولور پس مستأجرك اول كلامی احتمال ایله تغیر اولمز مادامكه خلافیله تصریح ایلمدكچه (ولا یضمن ماهلك فی یده او بعمله) واجیر خاص یدنده هلاك اولان شیئه یاخود عملیله هلاك اولانه ضامن اولمز اما یدنده هلاك اولانه ضامن اولمدیغنه باعث پس عین انك یدنده بالاجماع امانت اولدیغی ایچوندر امام اعظم قتنده امانت اولمسی ظاهر در اما امامین قتنده امانت اولدیغی امامین قتنده اجیر مشتركك تضمینی استحسان نوعندندر اموال ناسه صیانت جهتندن* زیرا اجیر مشترك خلقك اكثرندن اعمالی اجرك كثرتنده طمع جهتیله قبول ایدرحالبوكه قیامدن عاجز اولوب انك قتنده طول زمان مكث ایدر ایمدی اوزرینه ضمان واجب اولور قیچان اندن تحرز ممكن اولان شیئ ایله هلاك اولسه حفظنده مساهله ایلدیكی ایچون واجیر وحد اعمالی تقبل ایلمز پس امامین انده قیاسله اخذ وعمل ایدوب ضمان لازم كلمز دیدیلر واما عملیله هلاك اولانه ضمان لازم كلمدیكنه باعث منافع مستأجر ایچون مملوكه اولدی پس قیچان اجیره منافعی ملكنه صرف ایله دیو امر ایلسیدی صحیح اولدی واجیر مستأجرك منابنه نائب اولدی ایمدی اجیرك فعلی مستأجره منقول اولدی كانه مستأجر بنفسه عمل ایتمش اولدی* ومصنف بو مسئله اوزره (فلا یضمن ظئر صبی ضاع) قوایله تفریع ایدوب ضایع اولان صبینك ظئری ضامن اولمز دیدی (فی یدها او سرق ماعلیه) ظئرك یدنده اولان صبی به یاخود صبینك حلیدن اوزرنده اولان شیئ سرقت اولنسیدی ضامن اولمز* زیرا ظئر اجیر وحد در (صح تردید الاجر بالتردید فی العمل) عملك تردیدی ایله اجرك تردیدی صحیح اولدی مثالی اكر شوثوبی فارسی دیكرسك بر درهم واكر رومی دیكرسك ایكی درهم اجرویریم دیمك كبی (وزمانه) ودخی عملك زماننك تردیدی ایله اجرك تردیدی صحیح اولور مثالی اكر شوثوبی بوكون دیكرسك بر درهمه واكر یارینكی كون دیكرسك یارم درهم ویریم دیمك كبی (ومكانه) ودخی عملك مكاننك تردیدی ایله اجرك تردیدی صحیح اولور مثالی اكر شودارده ساكن اولورسك بر درهم واكر بودارده ساكن اولورسك ایكی درهم آلورم دیمك كبی (والعامل) ودخی عاملك تردیدی ایله اجرك تردیدی صحیح اولور مثالی اكر بودكانده عطار ساكن اولورسه بر درهمه واكر تیمورجی ساكن اولورسه ایكی درهمه ایجار ایتدم دیمك كبی (والمسافة) ودخی مسافه نك تردیدی ایله اجرك تردیدی صحیح اولور مثالی اكر كوفه یه كیدرسم بر درهم واكر واسطه كیدرسم ایكی درهم ویریم دیمك كبی (والحمل) ودخی یوكك تردیدی ایله اجرك تردیدی صحیح اولور اكر بودابه یه شعیر یوكلدرسم بر درهم واكر بغدای یوكلدرسم ایكی درهم اجرویریم دیمك كبی و كذلك قیچان موجر مستأجری اوچ شیئ بیننده مخیر قیلسیدی صحیح اولور واكر درت شیئ بیننده مخیر قیلرسه جائز اولمدی بعضده جائز اولمدیغی كبی واوچ شیئی جمع ایدن ثلاثه دفع حاجتندر* زیرا اعلی واوسط وادنایه مشتمل اولور لكن بعضده خیار تعیینك شرط قیلنمسی واجب اولدی اجاره ده واجب اولمدی* زیرا اجاره عمل ایله واجب اولور وقیچان عمل بولنسه معقود علیه معلوم اولور و بیعده ثمن نفس عقد ایله

واجب اولور حالبوکه مبیع مجهولدر پس جهالت متحقق اولوب شول حیثیله نزاع مرتفع ولمز الا انکچون خیاری اثباتله مرتفع اولور (ویجب اجر ماوجد) وایکی امردن موجود اولانك اجری واجب اولور اویله ایکی امر که مستأجر ایکیسنده ده متردد در کرك قلیل و کرك کثیر (الان اذا کان فی الزمان) لکن تردید نه زمانده اولاسیدی مثالی بوکون بونی دیکرسك برآقچه یارین دیکرسك یارم آقچه اجرو یره یم دیمك کبی (یجب فی الاول عمل فیچان تردد اولنسان ایکی کونك یوم اولنده بولنورسه (ماسمی) تسمیه اولنسان اجر واجب اولور (وفی الثانی اجر المثل غیر زائد علی المسمی) واکر عمل تردد اولنان ایکی کونك یوم ثانیسنده بولنورسه اجر مثل واجب اولور یوم ثانیده کی مسمی اوزره زیاده اولمدیغی حالده واما بن فقندد ایکی شرط جائزلردر وامام زفر قتنده شرطك ایکیسیده فاسدلردر * زیرا یومك ذکری تعجیل ایچوندر و یارنکی کونك ذکری توسیع ایچوندر وهر کونده ایکی تسمیه مجتمع اولور واجب اولان ایسه ایکیسنك بریدر اول ایسه مجهولدر نتکیم اکر بوکون بونی دیکرسك بر درهم یاخود نصف درهم اجر ویره یم دیسیدی فاسد اولدیغی کبی واما بنك علتی اولدر که تحقیقا تعجیل ایله توسیعدن هر بری مقصوددر پس نوعینك اختلافی کبی اولدی رومیه ایله فارسیه کبی وامام اعظمك علتی تحقیقا یارنکی کونه مضاف اولان عقد یوم اولده ثابت اولدی پس بر کونده ایکی تسمیه مجتمع اولمز پس یوم اولده اجر مجهول اولمز و یومه مضاف اولان عقد یارنکی کونه باقی قالدی پس یارنکی کونده ایکی تسمیه مجتمع اولدی بری بر درهم و بری نصف درهم پس اجر مجهول اولدی اجرك مجهول اولمسی ایسه عقدك جوازینی منع ایدر ایمدی اجر مثل واجب اولور (بنی المستاجر تنورا او کانونا فی الدار المستأجرة واحترق بعض بیوت الجیران او الدار لاضمان علیه مطلقا) مستأجر استیجار ایلدیکی دارده تنور یاخود کانون بنا ایتسیدی وقومشولرندن بعضك بیتلری یاخود داری محترق اولسیدی مطلقا اول مستأجر اوزره ضمان لازم کلمز بارد در کرك دار صاحبنك اذنیله بنا ایتسون کرکسه اذنسز بنا ایتسون * زیرا بو بنا دارك ظاهری ایله انتفاعدر شول وجه اوزره که یاقینك هیئتی نقصانه تغیر ایلمیه (الاان یصنع مالایصنعه الناس) الا مکر بونك بنا ایلدیکی تنور یاخود کانون ناسك یاپدقلری کبی اولمیه تنوری وضعده احتیاطی ترکدن وناری تنورده وکانونده ناسك یاقدیغی کبی یاقیوب زیاده یاقمغله اول وقت ضامن اولور عمادیه ده بویله ذکر اولندی (استأجر حمارا فضل عن الطریق ان علم انه لایجده بعد الطلب لم یضمن) برکمسنه برحمار استیجار ایتدی پس اول حمار یولدن ضایع اولدی پس اول مستأجر اول حماری طلب ایتدکدنصکره یعنی تجسس ایدوب بولمدیغی معلوم اولورسه ضامن اولمز (کذا راع ندشاة من قطیعه فخف علی البقی ان یتبعها) کذلك چوبان قیوننك سوریسندن بر قیون قاچدقده اول چوبان قیونی سورو یه تابع قیلق ایچون باقیلرینك دخی ضایع اولمسندن خوف ایتسیدی ضامن اولمز خانیه ده بویله ذکر اولندی (لایسافر بعبد موجر للخدمة بلا شرط) مسافر اولان کمسنه بلاشرط خدمت ایچون استیجار ایلدیکی عبد موجر ایله بیله مسافر اولمز زیرا سفرك خدمتنده مشقت زیاده در مطلق خدمت ایچون عقد اولمغله اول مشقتی منتظم قیلمز (لایسترد مستأجر اجر عمل عبد محجور) مستأجر عبد محجورك عملنك اجرینی استرداد ایدهمز یعنی برکمسنه برعبد محجوری برآی استیجار ایدوب واجری اعطا ایتسیدی پس اول مستأجر ایچون اول عبددن اجری اخذ ایتمك جائزدکلدر اجاره فاسده اولدیغنه بناء * زیرا بو اجاره استحسانا بعد الفراغ یعنی عبد خدمتدن سلیما فارغ اولدقدنصکره صحیحه در * زیرا بو اجاره نك فسادی مولاسنك حقنه رعایت ایچوندر پس بعد الفراغ مولانك حقنه رعایت صحتنده در واجرك مولا ایچون واجب اولمسنده در (ولایضمن اکل غلة عبد غصبه فآجره و نفسه) غصب اولنان عبد نفسنی ایجار ایدوب عملدن سالم اولسه اجاره صحیحه اولور مولاسنك حقنده ایجار نفع اولدیغی ایچون پس عبد اجری اخذ ایتدکده غاصب اجری آندن اخذ ایدوب اکل ایتسیدی ضامن اولمز امام اعظم قتنده واما بن ضامن اولور دیدیلر * زیرا غاصب بلا تأویل غیرك مالنی تلف ایلدی زیرا اجر مولانك مالیدر امام اعظمك دلیلی اولدر که تحقیقا غاصب مال غیر متقوم تلف ایلدی متلف حقنده پس ضامن اولمز قطع یددنصکره سرقه نك نصابی کبی (کما اذا آجره الغاصب) نتکیم فیچان غاصب مغصوبی ایجار ایدوب اجرنی اخذ ایتدکده ضامن اولمدیغی کبی پس تحقیقا غاصب فیچان غصب ایلدیکی عبدی ایجار ایدوب واجرنی

اخذ ایدوب اتلاف ایتسه یدی ضامن اولمز * زیرا اجر غاصب ایچوندر (وصح للعبد قبضها) وعبد ایچون اجاره‌یی قبض صحیح اولدی یعنی عبد نفسنك اجارسندن حاصل اولان اجرتی قبضی صحیح اولدی اتفاقا * زیرا عبد نافع محضدر انده مأذوندر قبول هبه کبی و بونك فائده‌سی مستأجرك عهده‌ٔ اجردن خروجی حقنده ظاهر اولور * زیرا عهده‌دن خروج عبده اجرتی ادا ایتمکله حاصل اولور (و بأخذها مولاه قائمة) واول اجرتی قائمه اولدیغی حالده عبدك مولاسی اخذ ایدر * زیرا مالنك عینی بولدی وتقومك باطل اولمسندن ملکك باطل اولمسی لازم کلمز نتکیم قطع یددنصکره نصاب سرقه‌ده اولدیغی کبی * زیرا نصاب سرقه متقوم دکلدر ومالك ایچون ملکدر (استأجر عبدا شهرین شهرا باربعة وشهرا بخمسة صح علی الترتیب) برکمسنه برعبدی ایکی آیه استیجار ایدوب برآی درت درهمه و برآی بش درهمه عقد ایتسه‌یدی علی الترتیب ایجار صحیح اولور زیرا اول ذکر اولنان آی عقدی ولی ایدنه منصرف اولور جوازی ایچون تحری جهتندن وشهر ثانی بالضروره شهر اولی ولی ایدن شهره منصرف اولور (حکم الحال ان اختلفا فی اباق العبد ومرضه) اکر عبدك قاچسنده ومرضنده مستأجر ایله موجر اختلاف ایدرلرسه حال حکم اولنور * یعنی اکر برکمسنه برعبدی برآیه بردرهمه استیجار ایتسه‌یدی پس عبد اول بردرهمی شهرك اولنده قبض ایتسه‌یدی اندنصکره شهرك آخری کلدکده عبد قاچوب یاخود مریض اولسه‌یدی وموجر ایله مستأجر اختلاف ایدوب مستأجر عبد مدتك اولنده مریض اولدی یاخود قاچدی دیسه‌یدی وموجر مدتك آخرنده مریض اولدی یاخود قاچدی دیسه‌یدی حال حکم اولنور اکر عبد اول حالده مریض یاخود قاچمش ایسه اول مدتدن مریض اولوب یاخود قاچمش اولمسی اوزره حکم اولنور واجر واجب اولمز واکر عبد آبق ومریض اولمیوب اول حالده صحتده وموجود اولورسه مدتك اولندن دخی اول حالده اولمسی اوزره حکم اولنور واجر واجب اولور (وجری ماء الرحی) ودکرمنك صوینك جریننده دخی حکم بویله‌در (القول لرب الثوب فی القمیص و القباء والصفرة والحمرة) کوملکده وقفتانده وصارلقده وقرمزلقده قول ثوب صاحبنکدر یعنی خیاط ثوبك صاحبی ترزی‌یه دیسه‌یدیکه بن سکا ثوبمی کوملك دیکویر دیو امر ایتدم سن قفتان دیکمشسن یاخود بوباجی‌یه بن سکا ثوبمی قرمزی بویه دیدم سن صاری بویامشسن دیسه‌یدی وترزی و یاخود بوباجی سنك امر ایتدیکك شیئی ایشلدم دیسه‌یدی ایکی صورتده‌ده قول یمینیله ثوب صاحبنکدر * زیرا اذن ثوب صاحبنك قبلندندر پس قول انده اذنی اولان شیئده انك قولیدر پس قچان ایکیسنکده شاهدلری اولمسه‌یدی صورة اولیده صاحب ثوب یمین ویربلوب مخیر قیلنور دیلرسه معمول اولمدیغی حالده ثوبك قیمتنی تضمین ایتدرر وترزی ایچون اجر لازم کلمز واکر دیلرسه اول ثوبی اخذ ایدوب ترزینك اجر مثلنی اعطا ایدر واجر مثل بو سبیله مسمایی تجاوز ایتمز * زیرا ترزی صاحب ثوبك امرینه کسمکده ودیکمکده امتثال ایتدی لکن صفتده اکا مخالفت ایتدی پس قنغی صورتی دیلرسه انی اختیار ایدر وصورة ثانیه‌ده دخی مخیردر دیلرسه ثوبك بیاضلغی حالنده اولان قیمتنی تضمین ایتدرر ودیلرسه ثوبی اخذ ایدوب بویاجینك اجر مثلنی ویرر واجر مثل ذکر اولنان کبی مسمایی تجاوز ایتمز (وفی الاجر وعدمه) ودخی اجرده واجرك عدمنده قول رب ثوبکدر یعنی موجر ایله مستأجر اجرده وعدمنده اختلاف ایتسه‌لر صاحب ثوب یمینیله تصدیق اولنور سن بوثوبی بنم ایچون مجانا ایشلدك دیدیکی قوانده‌ٔ وصانع بلکه اجر ایله ایشلدم دیسه‌یدی تصدیق اولنمز * زیرا صاحب ثوب عقدی واجرك واجب اولمسنی وصانعك وعملنك متقوم اولدیغنی انکار ایدر والله اعلم

(باب فسخ الاجارة)

بوباب اجاره‌نك فسخی بیاننده‌در (تفسخ) مستأجر اجاره‌یی فسخ ایدر یعنی مستأجر ایچون ولایة فسخ واردر یوخسه اجاره بروجه آخر ایله انتفاع احتمالی ایچون منفسخ اولمز بوا جادن مصنف منفسخ اولور دیمدی (بخیار الشرط) خیار شرطله فسخ ایدر بر داری برسنه‌یه مستأجر اولمق اوزره استیجار یاخود برسنه‌یه دکین موجر اولمق اوزره اول دارده اوچ کون خیار ایله استیجار ایتمکله وبو خیار شرطله فسخ اولنمسنه باعث اولدرکه زیرا بو عقد معاوضه‌در مجلس عقدده قبضی واجب اولمز و بیع کبی اقاله ایله فسخه محتمل اولور پس انده شرط خیار جائز اولور (والرؤیة) ودخی خیار رؤیتله فسخ ایدر * زیرا رسول علیه الصلاة والسلام

(من اشترى شيأ لم يره فله الخيار اذا رآه) بيوردیغی ایچون معناسی بر کمسنه کورمدیکی بر شیئی اشترا ایتسه‌یدی کوردکده انکیچون خیار واردر دیمکدر واجاره دخی منافعی اشترا ایتمکدر پس حدیث شریفك ظاهری لفظا ودلالة اکا متناول اولور (وعیب) ودخی مستأجرا جاره‌یی خیار عیبله ده فسخ ایدر (قبل العقد وبعده) برابردر کرك اول عیب عقد اجاره‌دن اول حاصل اولسون کرك بعده حاصل اولسون اما عقد اجاره‌دن اول حاصل اولان عیبله ردینك جائز اولمسی ظاهردر واما بعد العقد ردینك جائز اولمسنه باعث معقود علیه منافع اولوب واول منافع شیأ فشیأ بولندیغی ایچوندر وهر بو یله اولان شیئدن هر جزء ابتدا منزله‌سنده‌در پس قبل القبض عیب حاصل اولدی بوایسه خیاری ایجاب ایدر نتکیم بعده اولدیغی کبی وبواجلدن عیب مستأجرك قبضندن اول یاخود قبضند نصکره حادث اولمسنده فرق یوقدر * زیرا شول عیبکه مستأجرك قبضند نصکره حادث اوله معقود علیه که منافعدر انك قبضندن اول اولدی شروح هدایه‌ده بو یله ذکر اولندی (بفوت النفع) اوله عیبکه نفعی فوت ایلیه (کخراب الدار) مثالی دارك خراب اولمسی کبی (وانقطاع ماء الرحی) ودخی دکرمنك صو ینك کسلمسی کبی (وماء الارض) ودخی ارضك صو ینك کسلمسی کبی * زیرا بونلرك هر بری نفعی فوت ایدر ایمدی خیار فسخ ثابت اولور (او یخل به) یفوت اوزره عطفدر یاخود نفعه خلل و یره یعنی تحقیقا عیب نفعی بالکلیه فوت ایتمز بلکه خلل و یرر شول حیثیتله که انکله فی الجمله انتفاع ایتمك ممکن اولور (کمرض العبد ودبر الدابة) مثلی استیجار اولنان عبدك مرضی کبی ودابه‌نك ظهرنده‌کی یاره کبی پس بونلرکله دخی مستأجر اجاره‌یی فسخ ایدر (فلولم یخل) پس اکر عیب نفعه خلل و یرمزسه (اوانتفع المخل) یاخود مستأجر اول مخل ایله بیله انتفاع ایدوب منفعتی استیفا ایدرسه بو حالده عیبله راضی اولورسه (اوازاله الموجر سقط خیاره) یاخود موجر اول خالل و یرن شیئی ازاله ایدرسه سببك زائل اولمسیله خیار عیب دخی ساقط اولور بواجلدن فقها تحقیقا عیب مقصود اولان نفعه خلل و یرمزسه فسخی یجوز اولمز دیدیلر مثالی دارك حسنی ایچون بر دیوار اولوب وسکناسنده انکله انتفاع اولنمیه واول دیوار ساقط اواسیدی مستأجر ایچون ولایة فسخ یوقدر * زیرا معقود علیه منفعتدر پس چونکه انده خلل حاصل اولمزسه خیار ثابت اولمز (وبعذر لزوم ضرر لم یستحق بالعقد ان بقی) و بعذر قولی خیار شرط قولی اوزره عطفدر یعنی مستأجر خیار عذر ایله دخی فسخ ایدر اویله عذر که عقد ایله مستحق دکل ضرر لازم کلور اکر عقد باقی قالورسه (کما فی سکون وجع ضرس استؤجر جراح لقلعه) نتکیم جراحی آغر یین دیشنك اخراجی ایچون استیجار ایتدکده دیشنك آغریسی ساکن اولمسی کبی پس اکر عقد باقی قالورسه صحیح دیشك قلعی لازم کلور صحیح دیشك اخراجی عقد اجاره‌یه مستحق دکلدر (وموت عرس واختلاعها استؤجر لطبخ ولیمتها) ودوکن طعامی طبخ ایتمك ایچون بر آشجی‌یی استیجار ایلدکده کلینك فوت اولمسیله یاخود مخالعه اولنمسیله اجاره فسخ اولنور * زیرا اکر عقد اجاره باقی قالسه مستأجر ولیمه‌نك غیر یده مالنك اتلافیله متضرر اولور (ولزوم دین لا یقضی الا بثمن الموجر) ودخی قضا اولنمز الا ایجار اولنان شیئك ثمنیله قضا اولنور دینك لازم کلمسی عذریله اجاره فسخ اولنور * زیرا موجر قچان بر دکان ویاخود بر دار ایجار ایدوب اندنصکره مفلس اولوب واوزرینه دیون لازم اولدقده اول دیونك قضاسنه قادر اولمیوب الا اول ایجار ایلدیکی دکانك ویا دارك ثمنیله قادر اوله وایجارك فسخنی مراد ایلیه فسخنه قادر اولور واکر فسخ ایلمسه اکا ضرر حبس لازم کلور ایمدی بو عذر ایله عقد اجاره‌یی فسخ ایدر (وسفر مستأجر عبد للخدمة) ودخی بر عبدی مصرده یاخود مطلق خدمت ایچون استیجار ایدن کمسنه سفر ایتمسیله اجاره فسخ اولنور مطلق ایله مراد یعنی خدمتك مصرده اولمسی مقید اولمامقدر واکر مصرده خدمت ایتمك اوزره مجمول اولورسه پس عبدك مالکی سفردن منع ایدرسه مستأجر ایچون فسخ واردر عذر موجود اولدیغی ایچون واکر مستأجر عبدك سفرینی مراد ایدرسه عذر موجود اولدیغی ایچون عبدك مالکی ایچون فسخ واردر واکر مالك عبدك سفرینه راضی اولورسه عذر منتفی اولمغله مستأجر ایچون فسخ یوقدر (وافلاس مستأجر دکان لیتجر) وانده تجارت ایتمك ایچون دکان استیجار ایدن کمسنه‌نك افلاسی ایله اجاره فسخ اولنور * زیرا تحقیقا اجاره اکر باقیه اولسه دکانك اجرینك اداسی لازم کلور اداء اجر ایسه افلاسیله متعذر ایمدی بو عذر ایله اجاره‌یی فسخ ایدر

(وخياط يعمل به له استأجر عبدا ليخيط فترك عمله) ودخى كندو ماليله عمل ايدن ترزى ثوب ديكدرمك ايچون بر عبدى استيجار ايدوب خياطلك اولامسى سببيله ماليله عمل ايتمكى ترك ايتسيدى اجاره يى فسخ ايده مز * زيرا مالى اولميوب اجرايله عمل ايدن ترزينك رأس مالى ايكنه درومقراصدر انك حقنده عذر متحقق اولمز (وبداء مكترى الدابة من سفره) وسفر ايچون دابه كرالين كمسنه سفرندن پشيمانلق اولسيدى اجاره يى فسخ ايدر زيرا عذردر زيرا سفر موجب عقد اوزره جارى اولسيدى اكا ضرر زائد لازم كاور انك قصدى سفر حج اولمق احتمالى ايچون پس حجك وقتى كچدى وياخود غريمى يعنى مديوننى بولغه كنسه كرك ايمش مديوننى حاضر اولدى و ياخود تجارته كتسه كرك ايمش فقره مبتلا اولمق احتمالى ايچون اجاره يى فسخ ايدر (بخلاف ترك مستأجره له) بخلاف قولى وخياط يعمل به له استأجر عبدا اوزره عطفدر ترزينك ثوب ديكمك ايچون استيجار ايلديكى عبدى ترك ايتمسى بونك خلافيدر (ليعمل فى الصرف) اويله عبد كه كندى صرفده عمل ايتمك ايچون استيجار ايدوب ترك ايتمسيله اجاره يى فسخ ايده مز زيرا بو ترك عذر اولمز زيرا ممكندر كه غلام دكانك برجانبنده اوتوروب ترزيلك ايدوب و كندى جانب آخرنده صرفله عمل ايليه (و بداء المكارى) و بداء مكترى قولى اوزره عطفدر وكراجينك رأيى ظهور ايتكه فارغ اولمسى عذر اولوب اجاره يى فسخ ايده مز پس تحقيقا بو مكارى ذكر اولنان كبى عذر اولمز * زيرا ايكچون كندى اوتوروب دابه لرينى شاكردى يديله ياخود اجيرى ايله كوندرمك ممكندر (و بيع ما اجره) ولزوم دين قولنه متعلقدر و ايجار ايلديكى شيئى لزوم دين ايچون بيع ايتمك دخى عذر اولمز يعنى قچان بر كمسنه عبدينى آخره ايجار ايلسه بعده لزوم دين ايچون عبدى بيع ايتسه ذكر اولنان كبى فسخ اجاره ده عذر اولمزدين لاحق اولمقسزين تكيم مرور ايتدى (وتنفسخ بموت احدهما او عقدها لنفسه) و اجاره يى فسخه حاجت يوغيكن ايكى عاقدك برينك فوتيله منفسخ اولور اكر كندى نفسى ايچون عقد ايتدى ايسه * زيرا اجاره باقى اولسه منفعت مملوكه ياخود اجره مملوكه عاقدك غيرى ايچون عقده مستحقه اولور وارثه انتقال ايتديكى ايچون بو ايسه جائز اولمز (واو لغيره لا) واكر اجاره يى غيرى ايچون عقد ايتدى ايسه فوت اولمسيله اجاره منفسخ اولمز (كالوكيل والوصى) وكيل كبى ووصى كبى (والمتولى) ودخى متولى كبى مستحق عليهك و مستحقك باقى اولملرى ايچون حتى اكر معقودله فوت اولسه اجاره باطل اولور بزم ذكر ايلديكمز علت ايچون (و بموت احد المستأجرين او المؤجرين فى حصته فقط) ودخى اجاره ايكى مستأجرك برينك ياخود ايكى موجرك برينك فوت اولمسيله بالكز انك حصه سنده منفسخ اولور ديرى قلانك حصه سنده باقيه در و امام زفر ايكيسنده ده مبطلدر * زيرا شيوع مانعدر ديدى بز ديرزكه شروطك ابتدا ده وجودينه رعايت اولنور بقاسنه اعتبار اولنمز نكاحده شهادت كبى والله اعلم بالصواب

* (مسائل شتى) *

بو باب متفرق مسئله لر بياننده در (احرق حصايد ارض استأجرها او استعارها فاحترق ما فى ارض غيره لم يضمن) بر كمسنه استيجار ايلديكى ياخود عاريت آلديغى ارضك اكيزينى احراق ايتدكده اول آتش غيرك ارضنده اولان ماليلى محصولنى احراق ايتسيدى اكا ضامن اولمز * زيرا وسبب اولمقده مباشرت دكلدر پس اول كمسنه متعدى اولمز ملكنه قيو قازان كمسنه كبى * حصايد حصيدك و حصيده نك جمعيدر بو ايكيسيده زرع محصودك اسميدر و بو مقامده حصايدايله مراد ارضده محصود اولان قصب زرعك كوكار يدركه ترك ديه اكا اكز تعبير ايدرلر (ان لم تضطرب الرياح) اكر روزكار حركتده دكل ايسه * شمس الائمة السرخسى ضمانك عدمى قچان روزكار ساكن اولوب اندنصكره مضطربه اولورسه در و اما قچان روزكار مضطربه اولورسه ضامن اولور ديدى * زيرا نارى بقان كمسنه بيلور كه تحقيقا آتش كندى ارضنده قرار ايتمزايدى بو تقديرجه مباشر اولور (وضع جمرة فى الطريق فاحرقت شيأ ضمن) بر كمسنه يولده بر آتش كوز وضع ايتدكده اول كوز برشيئى احراق ايتسيدى اول كوزى وضع ايدن كمسنه احراق اولان شيئه ضامن اولور * زيرا اول كمسنه وضع سببيله متعدى اولور و اكر روزكار اول كوزى رفع ايدوب برشيئه دوشوب احراق ايتسيدى ضامن اولمز * زيرا روزكار اول كوزى وضع ايدنك فعلنى نسخ ايتدى نهايه ده بويله ذكر اولندى (سقى ارضه سقيا لا تحتمله)

برکسنه ارضی برسوق ایله سقی ایتسیدیکه اول ارض اول سقیه تحمل ایلمیه (فتعدی الی جاره) پس صوقو مشوسنه تعدی ایتسیدی (ضمن) ضامن اولور * زیرا مباشردر مسبب دکلدر (اقعد خیاط ونحوه فی دکانه من یطرح علیه العمل بالنصف جاز) برترزی یاخود ترزی مثللی اهل صنعتدن برکسنه دکاننه برکسنه یی اوتوردوب اول کسنه نك اوزرینه اول دکانده نصفله عمل طرح ایلسه بوعقد جائز اولدی زیرا صاحب دکان آزاواور جاه وحرمت صاحبی اولور ولکن صنعتده حاذق اولمز پس اوصنعتده حاذق اولان کسنه یی دکاننه اوتوردوب انك اوزرینه عمل طرح ایدر بوعقد جائز اولدی وقیاس اولان جائز اولمامق ایدی زیرا عملدن خارج اولان شیئك نصفیله استیجار ایلدی اول ایسه مجهولدر اون صانجینك اوچلکی کبی لکن استحسانا جائز اولدی زیرا حقیقتده شرکة وجوهدر * زیرا صاحب دکان وجاهتیله ناسك اعمالنی قبول ایدر واوتوردیغی کسنه ایسه حذاقتیله عمل ایدر پس مصلحت منتظم اولوب وحاصل اولانده جهالت ضررویرمز (کاستیجار جمل لیحمل علیه محملا وراکبین وحمل محملا معتادا) بردوه اوزرینه محفه یوکلدوب ایکی کسنه بنمك ایچون استیجار ایدوب ومعتاد اولان محفه یی یوکلاندکده جائز اولدیغی کبی زیرا بوده استحسانا جائزدر وقیاسده جائز اولمز وعدم جواز امام شافعینك قولیدر * زیرا محفه متفاوت مجهولدر پس نزاعه مفضی اولور واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا جهالت معتاده صرف ایتمکله زائل اولور (واراءته اجود) ودوه جینك محفه یی کورمسی احسندر * زیرا مشاهده جهالتی زیاده نفی ایدر (استأجره لحمل قدر زاد فاکل منه) برکسنه بردوه یی معلوم المقدار ازق یوکلتمك ایچون استیجار ایدوب یولده اول ازقدن اکل ایتسیدی (زاد عوضه) اول ازقدن اکل وشرب مقداری باقیسنك اوزرینه زیاده ایدر * زیرا دوه جی اجره اول مقدار یوکی طریقك جمیعنده یوکلتمکله مستحق اولور ایمدی انکچون استیفا لازم کلور (قال الغاصب داره فرغها والافاجرتها کل شهر بکذا فلم یفرغ وجب المسمی) برکسنه داریی غصب ایدن کسنه یه یا دارمدن فارغ اول والا هر آیده شو مقداری اجرت ویره سین دیدی غاصب فارغ اولمسیدی صاحب دارك تسمیه ایلدیکی شی غاصب اوزره واجب اولور * زیرا صاحب دار قچان اجرتی تعیین ایتسیدی غاصب ظاهرا اول اجری ویرمکه راضی اولدی وایکیسی بیننده عقد اجاره منعقد اولدی (الا اذا انکر الغاصب ملکه) الا مکر غاصب صاحب دارك ملکی اولدیغنی انکار ایلیه * زیرا غاصب قچان انك ملکی اولدیغنی انکار ایتسیدی اجاره یه راضی اولمش اولمدی (وان ثبته اواقربه ولم یرض بالاجر) اکرچه صاحب دار ملکی اولدیغنی اثبات ایدرسه ده یاخود غاصب صاحب دارك ملکی اولدیغنی اقرار ایدوب اجره راضی اولمدم دیرسه ده یعنی اجره رضاسی اولمدیغنی تصریح ایدرسه بو تقدیرده ظاهر ارضاسی فائده ایتمز (للمستأجر ان یوجر الاجیر من غیر موجره) مستأجر ایچون موجرینك غیری برکسنه یه اجیر ایدوب ایجار ایلمك جائز اولدی وموجرینه ایجار ایلمك جائز اولمز * زیرا اجاره منفعتی تملیکدر ومستأجر منفعت حقنده موجرك قائمقامیدر پس مالکی تملیك ایتمك لازم کلور کافیده بویله ذکر اولندی (و یعیرو یودع فیما لا یختلف الناس فی الانتفاع به) واستیجار اولنان شیء عاریت ویریلور وامانت قونیلور انتفاعده انکله ناسك اختلاف ایلمدیکی شیئده * زیرا مستأجر وقتاکه منافعه مالك اولدی ایسه انك ایچون اول منافعی آخره تملیك ایتمك جائز اولور لکن انکله انتفاعده ناسك اختلافی اولمیان شیئده جائز اولور واکر ناسك اختلافی اولانده اولورسه جائز اولمز * زیرا بو تقدیرده متعدی اولور (فاذا استأجر دابة لیرکب لا یوجر غیره ولا یعیره) پس اکر برکسنه بردابه یی کندی بنمك ایچون استیجار ایتسیدی آخره ایجار ایدهمز وعاریت ویرهمز * زیرا انکله ناسك انتفاعده اختلافی اولان شیئدر (وکله لاستیجار دار ففعل وقبض ولم یسلمها الیه حتی مضت المدة رجع الوکیل بالاجر علی الآمر) برکسنه بردار معینه یی استیجار ایتمك ایچون بررجلی وکیل ایتسیدی پس اول وکیل دخی اول داری استیجار ایدوب قبض ایلسیدی ولکن اول داری وکیل مدت اجارهنك مدتی کچنجه موکله تسلیم ایلمسیدی اول وکیل اجریله امر ایدن کسنه اوزره رجوع ایدر (کذا ان شرط تعجیل الاجر وقبض ومضت المدة ولم یطلب الآمر) کذلك اکر اجری پشین ویرمکی شرط ایدوب داری قبض ایتسیدی ومدت اجاره دخی کچسیدی وآمر داری طلب ایتمسیدی حکم ذکر اولنان کبیدر (وان طلب وابى لیعجل لا) واکر آمر داری طلب ایدوب اجرك

تعجیلی ایچون ابا ایتسیدی وکیل موکل اوزره اجر ایله رجوع ایدەمز * یعنی بر رجل بر رجلی بردار معینی استیجار ایچون وکیل ایدوب وکیل اول داری استیجار وقبض ایدوب واول داری مستأجر آمردن منع ایتسیدی یاخود منع ایتمسیدی حتی مدة اجاره بجسیدی پس اول اجر وکیل اوزره لازم کاور * زیرا وکیل حقوقده اصلدر وو کیل دخی آمر اوزره رجوع ایدر * زیرا وکیل قبضده موکلك نائبیدر ملك منفعت حقنده * پس وکیل حکما موکل ایچون قابض اولدی واکر وکیل اجرك تعجیلنی شرط قیاسیدی وداری قبض ایدوب ومدة اجاره بجسیدی وآمر دخی وکیلدن طلب ایتسیدی وکیل اجرایله آمر اوزره رجوع ایدر * زیرا آمر وکیلك قبضی ایله قابض اولدی مادامکه وکیلدن منع ظاهر اولمدقچه واکر آمر داری وکیلدن طلب ایدوب وکیل اجری تعجیل ایچون داری تسلیمدن ابا ایتسیدی اجرایله آمر اوزره رجوع ایدەمز * زیرا وکیل وقتاکه داری آمردن حبس ایتدی وانکچون حق حبس وار ایسه ده وکیلك یدی یدنیابت اولمقدن چقدی پس بوتقدیرجه موکل حکما قابض اولمدی ومنافع یدموکلده حکما حادث اولمدی ایمدی اجر موکل اوزره واجب اولمدی کافیده بویله ذکر اولندی (للقاضی الاجرة علی کتب المکاتب قدر مایجوز لغیره) قاضی ایچون مکاتب تحریری اوزره اجرت آلمق قاضینك غیری ایچون جائز اولان مقدار یدر * زیرا قاضینك کتبی افعال قضادن دکلدر حرام اولمق ایچون (المستأجر لایکون خصما لمدعی الاجارة والرهن والشراء) مستأجر اجارەنك مدعیسی ایچون ورهن مدعیسی ایچون وشرا مدعیسی ایچون خصم اولمز * زیرا دعوی اولمز الاعینك مالکی اوزره اولور (بخلاف المشتری) مشتری ذکر اولنانك خلافی اوزرەدرکه زیرا مشتری عینك مالکیدر عمادیه ده بویله ذکر اولندی والله اعلم بالصواب

(کتاب العاریة)

بو کتاب عاریتك احکامی بیاننده‌در * وقتاکه مصنف عوضله تملیك نفعك کتابی بیانندن فارغ اولدی ایسه بلاعوض تملیك نفعك کتابی بیانه شروع ایتدی * صحاحده ذکر اولندیکه عاریت تشدیدایله‌در کأنه عاره منسوبدر * زیرا عاریه نك طلبی عار وعیبدر وهدایه ده ذکر اولندیکه عاریت عریتدندر عریت ایسه عطیه‌در وکافیده ذکر اولندیکه عاریت تعاورندر وتعاور تناوب معناسنه‌در پس کأنه معیر ملکی ایله انتفاعده غیر ایچون نوبت قیلورکندو یه عود اید نجیه دکین (هی) عاریت لغت جهتندن ذکر اولنان شیئدر * وشرعا (تملیك نفع بلاعوض) بلاعوض نفعی تملکیدر وبلاعوض قوایله اجاره خارج اولدی (وتصح باعرتك) وعاریت سکا اعاره ایلدم دیمکله صحیح اولور * زیرا اعرتك لفظی عاریتده صریحدر (واطعمتك ارضی) ودخی بن ارضمی سکا اطعام ایلدم دیمکله صحیح اولور * زیرا اطعام قچان یتملین شیئه مضاف اولسیدی مثالی ارض کبی کدانکله ارضك غله سی مراد اولنور اسم محل ایله حال اوزره اطلاق بوندندر (ومنحتك ثوبی هذا) ودخی بن سکا شو ثوبمی اعطا ایلدم یاخود جاریه می سکا اعطا ایلدم دیمکله صحیح اولور قچان هبه مراد اولنمسه * زیرا منح عرفا عینی تملیك ایچون استعمال اولنور وتملیك عین مراد اولنمدیغی وقتده تملیك منافع اوزره حمل اولنور وبونك اصلی سودنی ایچمك ایچون بردوەبی یاخود قیونی اعطا ایتمکدر که اندنصکره صاحبنه رد ایلیه وتملیك عینده منحك استعمالی کثیر اولدی پس قچان منحله هبه مراد اولنورسه تملیك عین افاده ایدر واکر هبه مراد اولنمزسه اصل وضعی اوزره باقی قالور (وحملتك علی دابتی هذه) ودخی سنی شو دابه‌م اوزره یوکلتدم دیمکله صحیح اولور قچان هبه مراد اولنمزسه * زیرا بو حملتك لفظی عرفا هبه ده استعمال اولنور ماسبقده عربك (حمل الامیرفلانا علی الفرس) دیملر یله تملیك مراد ایلدکلری مرور ایتمش ایدی ولغت جهتندن معناسی بندرمکدر وحمل بونده دخی مستعملدر عرفا استعمال اولندیغی کبی پس قچان ایکیسندن برینه نیت ایدرسه اعاره صحیح اولور واکر ایکیسندن برینه نیت ایتمدی ایسه ادنی اوزره حمل اولنور اولکه ارکاب معناسیدر اعلایه شك لازم کلمسون ایچون * بن دیرمکه بو تقریرایله صاحب کافینك هدایه اوزره اعتراضی ایکی وجه ایله دفع اولور بری اولدرکه تحقیقا صاحب هدایه کتاب عاریتده بو ایکی لفظی یعنی منحتك وحملتك لفظلرینی حقیقة تملیك عین ایچون ومجازا تملیك منفعت ایچون قیلدی اندنصکره کتاب هبه ده هبه نك الفاظنی بیانده وحملتك علی هذه الدابة ذنوی بالحملان الهبة یعنی بن سنی شو دابه اوزره بندردم دیدیکده قچان حملانله هبه مراد ایدرسه هبه صحیح اولور دیدی وتعلیل ایلدیکه تحقیقا حمل ایله مراد حقیقة

ارکابدر پس حمل عاریت اولور لکن هبه یه محتمل اولور و ایکنجی اعتراض اولدر که بو تختك وحملنك افظلری قچان حقیقة تملیك عین ایچون اولسه‌لردی وحالبوکه بلانیه افظله حقیقت مراد اولنور پس هبه مراد اولنمدیغی وقتده تملیك منفعت اوزره حمل اولنمز بلکه هبه اوزره حمل اولنور * اما اعتراض اولك مندفع اولمسی صاحب هدایه بو ایکی افظی کتاب عاریتده حقیقة تملیك عین ایچون قیلماله بو ایککی افظی حقیقة تملیك عین ایچون قیلمالر بنی عرفا مراد ایلدی ایمدی اول ایکی افظلر بالضروره عرفا تملیك منفعت ایچون مجازی اولورلر وحملی حقیقة ارکاب ایچون قیلماله حقیقة ارکاب ایچون اولمسی افة مراد ایلدی ایمدی حمل مجازا تملیك عین ایچون اولور افة ضرورة پس بینهماده منافات اولمز واما اعتراض ثانینك مندفع اولمسی حقیقتك لفظ ایله بلا قرینة مراد اولنمسی قچان اول حقیقته مجاز مستعمل معارض اولمدیغی وقتده در * زیرا نیت قچان منتفی اولسه مستعمل معنای عرفی ایله معنای لغوی ارادنده برابر اولورلر ایمدی افظی ادنی اوزره حمل واجب اولور اولکه عاریتدر اعلاشك ایله لازم کلسون ایچون (واخدمتك عبدی) ودخی بن عبدیمی سکا خدمت ایچون وردم دیمکله عاریت صحیح اولور * زیرا بو افظ عبد ایچون استخدامه اذندر ایمدی عاریت اولور (وداری لك سکنی) ودخی دارم سنك ایچون سکنادر دیمکله عاریت صحیح اولور (وداری لك عمری سکنی) ودخی بنم دارم مدة عمر مده سنك ایچون سکنادر دیمکله عاریت صحیح اولور * زیرا لفظ سکنی نفعی مراد ایلدکده محکمدر پس لك قولنده اولان لام افاده ملك اوزره صرف اولنور (و یرجع المعیر متی شاء) وعاریت ویرن کمسنه هر نه وقت دیلرسه رجوع ایدر * زیرا منافع شیأ بعد شیء تملك اولنور اول منافعك حدوثی حسبنجه پس قچان منافع بولنمیه تملکده بولنمز ایمدی رجوع صحیح اولدی (ولا یضمن ان هلکت بلا تعد) ومستعیر عاریته ضامن اولمز اگر عاریت النان شیء بلا تعدی هلاك اولسه‌یدی * زیرا عاریت امانتدر (ولا تؤجر) وعاریت ایجار دخی اولنمز (ولا ترهن) ورهن قونلمز * زیرا اعاره اجاره‌دن ورهندن ادنادر وشیء ایسه مافوقنه ضامن اولمز (فان آجر اورهن) پس اگر مستعیر عاریت الدیغی شیئی ایجار ایلسه و یاخود رهن قوسه (فهلکت ضمنه المعیر) عاریتی ویرن کمسنه الوب ایجار ایدنه و یارهن قوینه تضمین ایندرر * زیرا عاریت اجاره ایله رهنه متناول اولمسه ایکیسندن هر بری غصب اولور (ولا یرجع علی احد) ومستعیر ضامن اولدقدنصکره واحد اوزره رجوع ایدمز * زیرا ضماننله ظاهر اولدیکه بو مستعیر نفس ملککنی ایجار و یارهن قودی (اوالمستأجر و یرجع علی الموجر) یاخود اول هلاك اولان شیئه عاریتی استیجار ایدن کمسنه ضامن اولوب اکا ایجار ایدن کمسنه اوزره رجوع ایدر اندن غرور ضرر بن دفع ایچون (ان لم یعلم انه عاریة معه) اگر استیجار ایلدیکی شیئی مستأجر عاریت اولدیغن بیلمزسه موجر اوزره رجوع ایدر واکر بیلورسه رجوع ایدمز * زیرا موجرانی مغرور ایتمدی پس غاصبدن مستأجر کبی اولدی غصب اولدیغن بیلدیکی حالده (وتعار مطلقا) وعاریت مطلقا عاریت ویریلور یعنی برابردر کرك استعمالنده اختلاف اولنان شیء اولسون عبد وارض کبی وکرك اولسون دستره کبی (ان لم یعین منتفعا) اگر انکله انتفاع تعیین ایلمدی ایسه * زیرا عاریت وقتا که منافعی تملیك ایچون اولدی ایسه عاریت ویرمك جائز اولدی زیرا مالك تملکه مالك اولور مستأجرك اجاره مالك اولدیغی کبی ودخی خدمتله وصیت اولنان عاریت و یرمکه مالك اولدیغی کبی (ومالا یختلف استعماله ان عینه) واستعمالنده اختلاف اولنمیان شیء اگر انتفاع تعیین ایلدی ایسه عاریت ویریلور * ومصنف وتعار مطلقا قولی اوزره (فمن استعار دابة مطلقا) قولیله تفریع ایلدی پس برکمسنه بر دابه‌یی عاریت السیدی دیلدیککنی اوزرینه یوکلدر (ویعیرله) و یوك ایچون عاریت و یرر (ویرکب) و بنفسه اوزرینه بنزوغیری بیندرر (وایاً فعل تعین وضمن بغیره) وهرقنغیسنی ایشلرسه متعین اولنانی ایشلروغیری ایله ایشلرسه ضامن اولور حتی اگر مستعیر بنفسه بنرسه انکچون غیری بیندرمك جائز اولمز زیرا انك بنمسی متعین اولدی واکر غیری بیندررسه کندی ایچون بنفسه بنمك جائز اولمز حتی اگر بنرسه ضامن اولور (وان اطلق الانتفاع فی الوقت والنوع انتفع ماشاء) واگر معیر انتفاعی وقتده ونوعده اطلاق ایدرسه قنغی وقتده دیلرسه انتفاع ایدر * زیرا مستعیر غیرك ملکنده تصرف ایدر مستعیر ایچون اذن وجهی اوزره تصرفه مالك اولور (وان قید ضمن بالخلاف الی شر فقط) واگر معیر مقید ایلدی ایسه مستعیر انجق شره خلاف ایتمکله ضامن اولور تقیید

يا وقتده درنوعده دكلدر ياخود نوعده در وقتده دكلدر ياخود ايكيسنده در پس اكر مستعير قيدده موافق عمل
ايدرسه ظاهردركه ضامن اولمز واكر شره خلافله عمل ايدرسه ضامن اولور واكر قيدك مثلى ايله ياخود خيره
خلافله عمل ايدرسه ضامن اولمز (عارية الثمنين و المكيل والموزون والمعدود المتقارب قرض) ايكى ثمنك
عاريتى يعنى نقدينك عاريتى ومكيلاتك يعنى بغدايك وشعيرك عاريتى وموزونك يعنى فضه وذهبك ومعدود
متقاربك يعنى جوزك و يمورطه نك عاريتلرى قرضدر * زيرا عاريت ويرمك منفعتى تمليكدر و بو ذكر اولنان
شيلرايله انتفاع اولمز الا عينلرين استهلاك كله اولور و بونلرك استهلاكنه مالك اولمز لاقچان انلره مالك اولورسه ايمدى
بالضروره عينلرين تمليك اقتضا ايتدى وبو ايسه هبه ايله ياخود قرض ايله اولور وقرض ضرر يوننده ادكيسنك
اداناسيدر قرض مثلنك ردينى موجب اولديغى ايچون بو مسئله (اذالم يعين الجهة) قچان جهت
تعيين اولنمديغى وقتده در اما قچان جهت تعيين اولنسه مثالى درهملر استعاره ايتمك كبى انلر ايله ميزان عيار ايتمك
ايچون ياخود انكله دكان تزيين ايتمك ايچون وانتفاعلردن بونلرك امثالى پس بو تقديرجه امانة عاريت اولور
مستعير ايچون انلرك اهلاكى ايله انتفاع اولمز پس حلينك وسيف محلانك عاريتنك نظيرى اولور * ومصنف
عاريتك قرض اولمسى اوزره (فيضمن بهلاكها قبل الانتفاع) قوليله تفريع ايلدى ايمدى قرض اولنجه
قبل الانتفاع هلاكيله مستعير ضامن اولور (صح الاعارة للبناء والغرس) ارضك اوزرينه بنا ايچون
واشجار غرس ايتمك ايچون عاريت ويرمك صحيح اولدى * زيرا ارضك منفعتى معلومه در اجاره ايله تملك اولنور
پس اعاره ايله ده تملك اولنور (وله ان يرجع) وعاريت ويرن كمسنه ايچون رجوع ايتمك دخى جائزدر * زيرا
اعاره لازمه دكلدر (ويكلف قلعهما) و بنا وغرسك قلعلرى تكليف اولنور * زيرا مستعير ارضى ملكيله
مشغول قيلدى پس فارغ قلمسى ايچون امر اولنور الا مكر قچان ارض و بنا وغرسك قلع اولنمسيله ضرر
ايدرسه ومعير بنا وغرسى قيمتلرى ايله اخذ ايتمك مراد ايدرسه بو تقديرجه معير بنا وغرسك قلع اولنمش
اولدقلرى حالده قيمتلرينه ضامن اولور بنا وغرس معيرك اولورلر معيرك ارضى قلع اوزره اتلاف اولنيوب
ضمان سببيله ارض مستقلا كندونك اولور * زيرا معير اصل صاحبيدر وقچان ارض قلعدن ضرر ايتمزسه ترك
جائز اولمز الا معير ايله مستعيرك اتفاقيله اولور وقلعده اتفاق شرط قلنمدى بلكه قلعى هر قنغيسى
طلب ايدرسه آخر اجابت ايتمكدر (وضمن ما نقص ان وقت) ورب ارض بنا وغرسدن قلع ايله ناقص اولان
شيئه تضمين ايتدرر اكر عاريته وقت تعيين ايتدى ايسه * زيرا مستعير معيرك جهتندن مغروردر انكچون
وقت تعيين ايلديكى حيثيتدن وظاهر اولان بودركه عهدينه وفا ايليه پس مستعير معير اوزره رجوع ايدر
نفسندن ضررى دفع ايچون (وكره قبله) وتعيين اولنان وقتدن اول معيرك رجوعى مكروه اولدى *
زيرا انده خلف وعد واردر (واو اعار للزرع لا تؤخذ حتى يحصد) واكر معير ارضنى زرع ايچون عاريت
ويردى ايسه حصاد وقتنه دكين ارضى اخذ ايدهمز يعنى مستعير ايچون حصاد ينتجه ترك ايدر
(مطلقا) يعنى وارد كرك وقت تعيين ايتسون كرك ايتمسون * زيرا زرع ايچون نهاية معلومه واردر
وتركده معير ومستعيرك حقلرينه رعايت واردر غرس زرعك خلافيدركه زيرا انده نهاية معلومه يوقدر
مالكدن ضررى دفع ايچون قلع اولنور (واذا كتب يكتب قد اطعمتني ارضك لا اعرتني) وقچان مستعير
تمسك يازسيدى يازركه بن سنك ارضكى اطعام ايچون اخذ ايتدم يوخسه استعاره ايلدم ديو يازمز يعنى قچان
بر ارض بيضا زرع ايتمك ايچون اعاره اولنسيدى مستعير يازركه تحقيق سن بنى شويله بر ارض ايله اطعام ايلدك
بن اول ارضى زرع ايدرم يوخسه بكا عاره ايلدك ديو يازمز امام اعظم قتنده واما بن سن بكا ارضكى اعاره ايلدك
ديو يازر ديديلر * زيرا اعاره بو عقد ايچون وضع اولنمشدر وموضوعله كتابت اولادر ديديلر وامام اعظمك علتى
تحقيقا لفظ اطعام مراد اوزره اعارهدن زياده دلالت ايدر زيرا لفظه اطعام زراعته مخصدر وارضك
اعارهسى كاهى زراعت ايچون اولور وكاهى بنا ايچون وچادر قورمق ايچون اولور پس لفظ اطعام ايله كتابت
ايتمك اوليدر غرضى زراعت اولديغى معلوم اولسون ايچون (صح التوكيل برد العارية والمغصوب)
مستعير عاريتى رد ايچون وغاصب مغصوبى رد ايچون بر كمسنهيى وكيل ايتمك صحيح اولدى زيرا فعل واجبى
التزام ايتدى (ولو بوكل به لا يجبر) واكر مستعير رد عاريت ايله بر كمسنهيى وكيل ايتسيدى اول وكيل عاريتى

معيرك منزلنه نقل ايله جبر اولنمز بلكه معيري هر قنده بولورسه عاريتي اكا دفع ايدر * زيرا وكيل برشينه ضامن اولمز بلكه آمر اوزره متبرع ايلكه وعد ايدر كفيل بونك خلافي اوزره‌در * زيرا ضامن اولور (كالوكيل بقضاء الدين) قضاء دينه وكيل اولان كمسنه كبي * زيرا قضاء دينه وكيل اولان كمسنه قچان اداء دينندن امتناع ايتسه‌يدي انك اوزرينه جبر اولنمز (رد المستعير الدابة) رد مبتدادر خبري كلجك تسليم قوليدر يعني مستعيرك استعاره ايلديكي دابه‌يي ردايلمسي (واو مع عبده) كركسه مستعيرك عبدي ايله بيله اولسون (او اجيره مسانهة ومشاهرة) ياخود كركسه سنوي ياخود شهري اجيري ايله بيله اولسون (لا مياومة الى اصطبل مالكها) يومي اجيرايله ردي دكل دابه‌نك مالكنك آخورينه ردي (او العبد) ياخود مستعيرك عاريه آلديغي عبدي (الى دار مالكه) عبدك مالكنك داريه ردي يوخسه مالكنك نفسنه دكل (تسليم) ذكر اولنان ردلر بالجمله تسليمدر حتى قچان دابه و ياخود عبد هلاك اولسه مستعير ضامن اولمز استحسانا وقياس ضامن اولمق ايدي * زيرا مستعير عاريتي مالكنه رد ايتمدي ودخي مالكنك وكيلنه‌ده رد ايتمدي بلكه مالكك ضيعه سنه رد ايتدي واستحسانك وجهي اولدركه زيرا تسليم متعارف ايله عمل ايتدي * زيرا مستعير عاريتي مالكك دابه‌ باغلبه جق مكاننه ياخود دارينه رد ايلدي انلر ايسه مالكك حكمايدنده‌در پس كانه همان دابه وعبدي مالكك يدينه رد ايتمش كبي اولدي (كردها مع عبد المعير مطلقا) نتكيم مستعير دابه‌يي معيرك عبدي ايله بيله رد ايتمسي كبي مطلقا يعني برابردر اول عبد اول دابه‌نك خدمتي اوزره قائم اولسون كركسه اولمسون وصحيح اولان بودر (او اجيره كامر) ياخود معيرك بوقاوده ذكر اولنديغي كبي سنوي وياشهري اجيرايله رد ايلمسي كبي * زيرا مالك دابه عادتا بوكار اضيدر (لو كان غير نفيس) اكر استعاره اولنان شي نفيس دكل ايسه يعني مستعارك صاحبنك غلامي وياجيري يديله ردينك جائز اولمسي ويادارينه وياآخورينه وضعنك جائز اولمسي عادتا غلام يدنده واجير يدنده اولان شيلرده‌در وكذلك غير يده بويله‌در اما قچان عاريت بويله اولمسه يعني نفيس اولسه اينجو ديزيسي كبي وذي قيمت شيلر كبي اولسه قچان مستعير عاريتك مالكنك غلامنه رد ايتسه‌يدي ياخود دارينه وياآخورينه وضع ايتسه‌يدي بو تقديرجه مستعير ضامن اولور * زيرا بونلكه عادت جاري دكلدر بواجلدن اكر امانتي غلامنه دفع ايتسه‌يدي ضامن اولور (بخلاف الاجنبي) اجنبي بونك خلافي اوزره‌در يعني مستعير عاريتي اجنبي ايله بيله رد ايتسه‌يدي پس مستعير ضامن اولور (ورد الوديعة والمغصوب الى دار المالك) امانتك ومغصوبك مالكك دارينه ردي دخي ذكر اولنانك خلافي اوزره‌در زيرا مودع وغاصب قچان امانتله مغصوبي مالكك دارينه رد ايتسه‌يدي وايكيسنده‌ده مالكه تسليم ايتسه‌يدي ضامن اولور اما امانته ضامن اولمسنك علتي امانت حفظ ايچون اولوب آخري حفظنه راضي اولمديغي ايچوندر واكر بويله اولسه انك قتنه نه ايچون امانت قودي اما غصبك ضماننه باعث غاصبك اوزرينه واجب اولان فعل غصبي ابطال ايتمكدر بو ايسه مالكه رد ايله حاصل اولور (العبد المأذون يملك الاعارة) عبد مأذون يدنده اولان شيئي عاريه ويرمكه مالك اولور خلاصه‌ده بويله ذكر اولندي (والمحجور اذا استعار واتلفه يضمن بعد العتق) عبد محجور قچان برشيئ استعاره ايدوب وهلاك ايتسه‌يدي عتقندنصكره ضامن اولور * زيرا معير اول عبد محجوري اتلافي اوزره تسليط ايتدي وانك اوزرينه ضمان شرط ايتدي ايدي تسليطي صحيح اولدي ومولي حقنده شرط باطل اولدي (ولو اعار هذا المحجور مثله فاستهلكه ضمن الثاني للحال) وبو عبد محجور كندو مثللي بر محجوره عاريت ويرسه‌يدي اول دخي هلاك ايتسه‌يدي ايكنجي محجور حالا ضامن اولور * زيرا محجور مالي اتلافيله ضامن اولور (استعار ذهبا فقلد صبيا فسرق فان كان الصبي يضبط ما عليه لم يضمن) بركمسنه برذهب استعاره ايدوب برصبينك باشنه طاقيويردي پس اول ذهب اول صبيدن سرقت اولندي اكر اول صبي كندو اوزرنده حفظ ايتمكه قادر ايسه مستعير ضامن اولمز * زيرا مستعير اول ذهبي ضايع ايلمدي ومستعيرايچون ايسه عاريت ويرمك جائزدر (والا ضمن) واكر صبي اول اوزرنده اولان شيئ حفظه قادر دكل ايسه ضامن اولور * زيرا مستعير عاريتي ضايع قيلدي شول جهتله كه حفظني تعقل ايدەمين صبينك قتنه وضع ايتدي محيطده بويله ذكر اولندي (وضعها بين يديه فنام فضاعت لم يضمن) مستعير عاريتي اوكنه وضع ايدوب اويودقده عاريت ضايع اولدي ايسه مستعير ضامن اولمز (او جالسا) اكر او نقومي اويورركن

ایسه * زیرا بوشکل اویوق عادتا حفظدر (وضمن لو مضطجعا) اکر یانی اوزره یاتوب اویور کن ضایع اولدی ایسه مستعیر ضامن اولور (لیس للاب اعارة مال طفله) بابا ایچون طفلنك مالنی اعاره ایتمك جائز دكلدر خلاصه ده بویله ذکر اولندی (واجرة الرد) عاریتك ردینك اجرتی وامانتك واستیجار اولنان عینك ومغصوبك ورهنك ردینك اجرتی (علی المستعیر والمودع والموجر والغاصب والمرتهن) عاریتك اجرتی مستعیر اوزره وامانتك اجرتی مودع اوزره واستیجار اولنان عینك اجرتی موجر اوزره ومغصوبك اجرتی غاصب اوزره ورهنك اجرتی مرتهن اوزرینه در * زیرا منفعت انلر ایچون حاصل اولدی والله اعلم بالصواب

* (كتاب الوديعة) *

بو کتاب امانتك احکامی بیانده در کتاب عاریته وجه مناسبتی خفی دکلدر (هی امانة ترکت للحفظ) ودیعه لغت یوندن مطلق ترکدر وشرعا حفظ ایچون ترك اولنان امانتدر (ورکنها الایجاب کاودعتك) وبو امانتك رکنی مودعدن ایجابدر سکا امانت قودم دیمك کبی (اوما ینوب منابه قولا اوفعلا) یاخود قولا ویافعلا اودعتك منابنه نائب اولور شیئه ایجابدر پس تحقیقا برکسنه ثوبنی بررجلك اوکنه وضع ایتسیدی برابر در کرك اول کسنه سنك قاتکده امانتدر دیسون یاخود سکوت ایدوب صاحب ثوب کیتسون اندنصکره آخر غائب اولوب ثوبنی اومکانده ترك ایندکده پس اول ثوب ضایع اولسیدی اول آخر ضامن اولور * زیرا بو وضع عرفا امانتدر قاضیخان بونکله تصریح ایلدی (والقبول) ایجاب اوزره عطفدر امانتك برر کنی دخی قبولدر (حقیقة) حقیقت یوندن قبولدر قبول ایتدم یاخود اخذ ایتدم یاخود بونلرك امثالی کلام سویلکله (اوعرفا) یاخود عرفا قبولدر ثوبنی وضع ایتدیکی وقتده سکوت ایتمکله واکر بن امانتی قبول ایلم دیسیدی صاحب ثوب اوکنه وضع ایدوب کتسیدی پس ثوب ضایع اولسیدی ضامن اولمز * زیرا مودع ودیعه یی رد ایله تصریح ایلدی پس بلا قبول مودع اولمز بونیده قاضیخان ذکر ایلدی (وشرطها کون المال قابلا لاثبات الید علیه) وامانتك شرطی امانت اولان مالك اوزرینه اثبات یده قابل اولمقدر * زیرا امانت قومق حفظ ایلمکه عقدیدر واوزرینه اثبات ید اولمیان شیئك حفظی ایسه محالدر هواده اوچان قوشك وفرار ایتمش عبدك ودریایه دوشمش مالك امانت قونلمسی صحیح دکلدر (وحکمها وجوب الحفظ) وامانتك حکمی مودع اوزره حفظك واجب اولمسیدر (وصیرورة المال امانة) ومودع قتنده مالك امانت اولمسیدر * ومصنف بونك اوزرینه (فلا یضمن) قولیله تفریع ایدوب (ان هلکت اوسرقت) امانت قونیلان کسنه قتنده اکر امانت هلاك اولوب یاخود سرقت اولنورسه ضامن اولمز دیدی رسول علیه الصلاة والسلامك (لیس علی المستودع غیر المغل ضمان) قول شریفی ایچون یعنی امانت قونیلان کسنه که مغلك غیری اوله انك اوزرینه ضمان اولمز بیوردی ومغل خائندر واغلال خیانت معناسنه در (واووحدها) کرکسه سارق امانت اولان مال ایله مودعك مالنی سرقت ایتدی ایسه ده وامام مالك تهمت ایچون ضامن اولور دیدی وبونك اوزرینه حجت بزم نقل ایلدیکمز شیئدر (الا ان یموت مجهلا) الا مکر که مودع مجهلا فوت اوله یعنی حال امانتی بیان ایلمدین فوت اولسیدی پس بو تقدیرجه مودع متعدی اولوب ضامن اولور (کذا الامناء) کذلك امینلر دخی بویله در یعنی هر امینکه مال امانت ایچون مجهلا فوت اوله امانته ضامن اولور (الا متولیا اخذ الغلة ومات مجهلا) الا متولی که غله یی اخذ ایدوب مجهلا فوت اوله (وسلطانا اودع بعض الغانمین بعض الغنیمة ومات مجهلا) ودخی سلطانکه مال غنیمتك بعضینی غانمینك بعضنه امانت قویوب مودعی بیان ایتمکسزین فوت اولسیدی (وقاضیا اودع مال الیتیم ومات مجهلا) ودخی قاضیکه مال یتیمی امانت قویوب مودعی بیان ایتمدین مجهلا فوت اولسه ضامن اولمز خانیه ده بویله ذکر اولندی (ویحفظها بنفسه وعیاله) ومودع امانتی بنفسه حفظ ایدر ودخی عیالیله حفظ ایدر یعنی زوجه سیله ووالدینی ایله وسنوی وشهری اجیری ایله حفظ ایدر (ویضمن بغیرهم) ذکر اولنانلرك غیری ایله حفظ ایدرسه یا بونلرك غیریه امانت قورسه ضامن اولور * زیرا مالك مودعك کندو یدیله حفظنه راضیدر ومودعك تحت یدنده اولانلرك حفظنه راضیدر غیری یه راضی دکلدر ایمدی غیری یه تسلیم ایله ضامن

اولور (الا اذا خاف حرقا او غرقا فسلم الى جاره او فلك آخر) الا مكر مودع حرقدن یاخود غرقدن خوف ایدوب قومشوسنه یاخود آخر کمی یه تسلیم ایدرسه ضامن اولمز * زیرا بو حاللرده امانتك اکا حفظی ممکن اولمز الا بو طریقله ممکن اولور ایمدی انده مأذون اولور وانك اوزرینه تصدیق اولنمز الا بینه ایله تصدیق اولنور زیرا مودع ضمانی اسقاط ایدر ضرورت ادعا ایدر سببی متحقق اولدقدنصکره ایمدی ایداعده اذن ادعا ایتمش کبی اولدی (کذا اذا طلب ربها فمنع قادرا علی تسلیمها) کذلك ذکر اولنان مودع امانته ضامن اولور قچان امانتك صاحبی طلب ایتدکده مودع امانتك تسلیمنه قادر ایکن منع ایتسیدی * زیرا صاحب امانت امانتی رد ایله طلب ایتسیدی اندنصکره مودعك امساکنه راضی اولمامش اولور پس مودع منعله متعدی اولدی ایمدی ضامن اولور (او تعدی) یاخود مودع امانته تعدی ایلیه (فلبس ثوبها او رکب دابتها او انفق بعضها) مصنف تعدی لفظنی فلبس ثوبها قولیله تفسیر ایلدی یعنی مودع امانت وضع اولنان ثوبی کیسیدی یاخود دابه یه بنسیدی یاخود امانتك بعضنی نفقه لنسیدی اندن نفقه لندیکنه ضامن اولور وکلیسنه ضامن اولمز (او خلط مثله بما بقی) یاخود نفقه لندیکنك مثلنی باقی قلانه خلط ایتسیدی پس تحقیق مودع انفاق ایلدیکنك مثلی ایله کلوب آنی باقی یه خلط ایتسیدی جمیعسنه ضامن اولور * زیرا مودع خلط ایله کلنی استهلاك ایتمش اولدی کافیده بویله ذکر اولندی (او جحدها عنده) یاخود مودع صاحب امانتك قتنده امانتی انکار ایلیه (ثم اقر اولا) اندنصکره کرك اقرار ایتسون کرك ایتمسون ضامن اولور * زیرا مالك امانتی رد ایله طالب اولدیغی وقتده مودعی حفظدن عزل ایتدی پس مودع اندنصکره امساك ایله غاصب در ایمدی ضامن اولور پس اکر مودع اقراره عود ایدرسه ضماندن بری اولمز زیرا عقد مرتفع اولدی عود ایتمز الا عقدی تجدید ایله عود ایدر و مالك عقدی تجدید ایتمدی * مالکك قتنده انکار ایلمسه دیمکله باعث زیرا مودع امانتی مالکك غیرینك قتنده انکار ایتسیدی براجنبی اکا فلانك سنده امانتی واره یدر دیدکده یوقدر دیمکله ضامن اولمز * زیرا مالکك غیابنده انکار حفظدندر * زیرا مودع اول انکار ایله طمع ایدیجیلرك طمعن قطع ایدر * پس بو سببدن ضامن اولمز (او حفظ فی دار امر به فی غیرها) یاخود مالك امانتی حفظ ایچون امر ایلدیکی دارك غیری دارده حفظ ایتسیدی ضامن اولور مالکك امرینه مخالفتی ایچون (او خلط بماله حتی لم یتمیز) یاخود مودع امانتی مالیله خلط ایتسیدی حتی تمییز اولنمیه برابردر کرك جنسیله خلط ایتسون کرك خلاف جنسیله خلط ایتسون * زیرا خلط امام اعظم قتنده استهلاکدر مطلقا (وان اختلطت به) واکر امانت مودعك صنعنسز مودعك مالیله مختلط اولسه نتکیم ایکی کیسه شق اولوب ایکسی بر برینه مختلط اولسه‌لردی (اشترکا) مالك ایله مودع مشترك اولورلر وضمان دخی لازم کلمز * زیرا مودعدن تعدی اولمدی وبو اتفاقیدر (وان ازال التعدی) واکر مودعك تعدیسی ازاله اولسیدی یعنی قچان مودع امانته تعدی ایتسیدی ودیعتی غیرك قتنه وضع ایتمکله اندنصکره تعدی ازاله اولسیدی پس امانتی مالکك یدینه رد ایتسیدی (زال الضمان) ضمان زائل اولور بر معنایه که تحقیقا امانت مالکك یدینه عود ایتدکدنصکره ضایع اولسیدی مودع ضامن اولمز امام شافعی ایچون خلاف وار در بو ذکر اولنان احکام ودیعتك حکمیدر (واختلف فی سائر امانات) سائر امانتلرده اختلاف اولندی عمادیه‌ده دیدیکه اکر برکسنه بر مکان معینه برداببه استعاره ایتسیدی مستعیر اول دابه ایله مکان معینی تجاوز ایتسیدی اندنصکره مکان معینه کلسیدی اول مستعیر دابه‌یی مالکنه رد ایدنجه‌دکین ضامن اولور دینلدیکه بو قچان مستعیر دابه‌یی اول مکان معینه کتمك ایچون استعاره ایدوب کلمك ایچون ایتمدیکی وقتده‌در اما قچان اول مکان معینه واروب کلمك اوزره استعاره ایدرسه مستعیر بری اولور و بو قائل مودعله مستعیر و مستأجر بینینی برابر قیلدی قچان بونلر مخالفت ایدوب اندنصکره وفاقه عود ایلدکلرنده ضماندن بری اولملرنده قچان امانتك وعاریتك مدتلری باقیه اولورسه دور مشایخدن برکسنه عاریتده دیدیکه مستعیر ضماندن بری اولمز مادامکه مالکی اوزره رد ایتمدکجه برابردر کرك کیدوب وکلمك ایچون استعاره ایتسون وکرك یالکز کتمك ایچون استعاره ایتسون و بو قائل دیرکه تحقیقا مستعیر و مستأجر قچان مخالفت ایدوب صکره وفاقه عود ایتسه‌لر ضماندن بری اولمزلر مودع بونلرك خلافی اوزره‌در قچان مودع مخالفت ایدوب صکره

وفاقه عود ايتسيدى اول وقت ضماندن برى اولور قول اول اشبه در شيخ الاسلام خواهرزاده دخى قول اوله ميل ايتدى (وله السفر بها) ومودع ايچون امانتله سفر ايتمك جائز اولدى كركسه مودعك يوكى ومؤنتى اولسون جائز اولور (ان امن) اكر طريق امن ايسه ياخود اكا غالب اولديغى حالده قصد ايتمكله واكر ياخود اكا قصد ايدوب مودع نفسيله ورفيقلرى ايله دفعى ممكن اولورسه (ولم ينه) حالبوكه مودع سفردن نهى اولنمدى ايسه امانتله سفر جائز اولور واكر طريق امن دكل ايسه ياخود امانتى وضع ايدن سفردن نهى ايتديسه امانت ضايع اولدقده مودع ضامن اولور (اودعاه مثليا) ايكى كمسنه برر جله مثلى اولان شيئى امانت قوسه لر دى يعنى مكيلات وموزونات وعدديات متقاربه دن امانت قوسه لر دى (لم يدفع الى احدهما حصته بغيبة الآخر) اول رجل ايكيسندن برينك حصه سنى آخرك غيابنده دفع ايتمك جائز اولمدى واكر دفع ايدرسه ضامن اولور واما بن دفع ايدر وضامن اولمز ديديلر* ديدلديكه بو خلاف مثلياتده وقيمياتده در معا وقول صحيح بودركه خلاف انجق مثلياتده در بوا جلدن مصنف (كما فى القيمى) ديدى يعنى نتكيم قيمياتده ايكيسندن برينك غيبتده آخره دفع جائز اولديغى كبى (اودعهما مايقسم) بركمسنه قسمت اولنور شيئى ايكى كمسنه يه امانت قوسيدى (اقتسماه وحفظ كل نصفه فيما يقبل التجزى) وال ايكى مودع اول شيئى تقسيم ايدوب هر برى نصفنى حفظ ايتسه لر دى بو ايكى مودعك هر برى امانتك كابسنى آخره دفع ايلمك جائز اولمز واكر تقسيم قبول ايلمز شيئ اولسيدى ايكيسندن هر برى آخرك اذنيله حفظ ايتمك جائز اولوردى و بوواقعه در كه زيرا مالك ايكيسنك حفظنه راضى اولدى وايكيسندن برينك حفظيله كلى حفظه راضى اولمدى زيرا فعل حفظ كيبدر هر قچانكه تجزى قبول ايدن شيئده ايكى يه مضاف اولسيدى بعضه متناول اولوركه متناول اولمز پس آخره تسليم مالكك رضاسنسز واقع اولور (وضمن دافع كله لا قابضه) وامانتك كلنى دفع ايدن ضامن اولور قبض ايدن ضامن اولمز* زيرا مودعك مودعى امام اعظم قتنده ضامن اولمز (بخلاف مالا يقسم) تقسيم قبول ايلمين امانت ذكر اولنانك خلافى اوزره در پس اكر كلنى آخره دفع ايلسه ضامن اولمز* زيرا مالك اول ايكى مودعه امانت قوديغى شيئك حفظنده ايكيسنك ليلا ونهارا اجتماعنك ممتنع اولديغى ونوبتله حفظ ايتمك ممكن اولديغى علمى ايله امانتك كلنى احدهمانك آخره دفعنه بعض احوالده راضى اولدى (كذا المرتهنان والوكيلان بالشراء اذا سلم احدهما الى الآخر مايقسم) كذلك تقسيم قبول ايدن شيئده ايكى مرتهنك وايكى شرايه وكيل اولان كمسنه لر قچان ايكيسندن برى آخره تسليم ايتسيدى اول وقت ضامن اولور تقسيم قبول ايلمين شيئده ضامن اولمز (نهى عن الدفع الى عياله) مالك مودعى امانتى عيالنه دفعدن نهى ايلدى مثلا زوجه سكه وياخود ولديكه وياخود اهليكه دفع ايلمه ديسيدى (فدفع الى من له بدمنه) پس مودع امانتى شول كمسنه يه دفع ايتديكه اول كمسنه نك مدفوعدن انفكاكى اوله مع هذا عيالندن اوله (ضمن) اول مودع ضامن اولور مثلى حالى نا معلوم اجيرينه دفع ايتمك كبى مع هذا حفظه قادر ولدى وزوجه سى وار ايكن اجيرينه دفع ايدوب ضايع اولسيدى ضامن اولور (والدفع الى من لا بدله منه) واكر مودع امانتى بركمسنه يه دفع ايتسه كه اول كمسنه نك مدفوعدن انفكاكى اولميه (كدفع الدابة الى عبده وما يحفظه النساء الى عرسه لا) مثلا دابه يى عبدينه ونسانك حفظ ايده كلديكى شيئى زوجه سنه دفع ايتمك كبى ضامن اولمز يعنى بررجل برجله امانت قويوب و بو امانتى مرأه كه وعبديكه وجاريه كه وولديكه واجيريكه دفع ايلمه ديدى حالبوكه ذكر اولنان كمسنه لر مودعك عيالنده در پس مودع امانتى بونلردن برينه دفع ايتسيدى واول امانت هلاك اولسيدى پس اول دفع ايلديكى كمسنه مدفوعدن منفك بولنور اولدى ايسه حالبوكه مودعك انك ماسواسى اهلى وخدمتكارلرى اولمغله اول مودع ضامن اولور واكر انلردن غيرى اهلى وخدمتكارلرى يوغيسه ضامن اولمز* زيرا بو شرط مفيددر پس آز اولور انسان مالى اوزره بررجلدن امين اولور وعيالندن امين اولمزلكن بقدر الامكان شرطه رعايت مودعه لازمدر پس اكر مودعك امانتى دفع ايلديكى كمسنه مالكك دفعندن نهى ايلديكى كمسنه لردن اولوب مدفوعدن منفك اولور بولنور اولورسه حالبوكه اول كمسنه امانتك حفظنه مالكك امر ايلديكى وجهه اوزره قادر اولسه ده پس مودع امانتى نهى اولنديغى وجه اوزره حفظ ايلديكى ايچون ضامن اولور واكر اول كمسنه مدفوعدن منفك اولمز بولنور اولورسه

ضامن اولمز * زیرا مودعه حفظ ممکن اولمز الا انکله اولور و بو شرطه رعایت امکانیله حفظه عمل ممکن اولماز
ایمدی مالکک تقییدی مفید اولمیوب باطل اولدی پس کانه حفظ ایله دیمش اولدی پس مالکک کلامی اصله
مناقض اولدی و بوکا بکزر که مالک قیچار دابه سنی امانت قویوب دیسه که بو دابه یی غلامکه دفع ایله ویاخود
امانتی مودعک زوجه سنه دفعدن نهی ایتسیدی حالبوکه امانت دخی انلر ایدنده حفظ اولنور شی * اولسه و مودعک
دخی اول زوجه سندن غیری بولنمز پس بو شرط اصلنه مناقض اولوب ایمدی باطل اولدی (کما لو امر بحفظها
فی بیت معین من دار او صندوق معین فیه فحفظ فی آخر منها او آخر منه) نتکیم اگر مالک بر داردن بیت معینده
امانتک حفظیله مودعه امر ایتسیدی یاخود اول بیت معینده بر صندوق معینده حفظیله امر ایتسیدی پس
مودع اول امانتی اول داردن بیت آخرده یاخود اول بیت معینده صندوق آخرده حفظ ایتسیدی تحقیقا مودع
بو تقدیرجه ضامن اولمز (بخلاف دار اخری) یعنی دار آخرده حفظ ایدرسه ذکر اولنانک خلافیدر زیرا مودع ضامن
اولور * بونده اصل اولدر که تحقیقا شرط صحیح اولمدی الا قیچان مفید اولوب انکله عمل ممکن اولورسه صحیح اولور
و دار آخرایله وضعدن نهی مفیددر * زیرا ایکی دار حفظده و اماننده مختلفلردر پس شرط صحیحدر اما عمل ممکن
اولدی اما دار واحدده اولان ایکی بیت آز اولور حرزده مختلف اولورلر پس اخذدن ایکیسندن بریندن حاصل
اولان تمکن اخذدن آخرندن دخی حاصل اولور پس شرط مفید اولمدی و انکله عمل متعذر اولدی ایمدی اول
شرط معتبر اولمدی و کذلک ایکی صندوق دخی بویله در پس بو صورتده صندوقک تعیینی فائده بخشدر * زیرا ایکی
صندوق بیت واحدده درظاهرا متفاوت اولمزلر (الا ان یکون لها خلل ظاهر) لکن اگر امانت وضع اولنان بیتله
صندوقده خلل ظاهر اوله بو تقدیرجه شرط مفیددر مودع خلافیله عمل ایتسه ضامن اولور (اودع المودع
فهلکت ضمن الاول فقط) مودع امانتی آخره امانت قویوب امانت مودع ثانینک یدنده هلاک اولسیدی مالک
مودع اوله تضمین ایتدیرر انجق امام اعظم قتنده واما امامین مالک هر قنغیسندن دیلرسه تضمین ایتدیرر دیدیلر پس
اگر مالک مودع ثانی یه تضمین ایتدیررسه مودع ثانی مودع اوله رجوع ایدر (ولو اودع الغاصب ضمن ایا شاء) و اگر
غاصب مغصوبی امانت قویسیدی پس اول مغصوب مودع یدنده هلاک اولسیدی مالک هر قنغیسنه دیلرسه
تضمین ایتدیرر اما غاصبک ضمانی ظاهردر و مودعک ضمانی باعث مالکک رضاسی یوغیکن غاصبدن قبض
ایتدیکی ایچوندر بوندن صکره تحقیقا مودع اگر غاصب اولدیغنی بیلمزسه غاصبه اوزره رجوع ایدر قول واحد ایله
واگر غاصب اولدیغنی بیلورسه کذلک ظاهرده رجوع ایدر و ابو الیسر حکایت ایلدیکه مودع رجوع ایدهمز
و کاشمس الائمه دخی اشارت ایلدی نهایه ده بویله ذکر اولندی (کما فی الغاصب وغاصبه والغاصب والمشتری
منه) نتکیم غاصبده و غاصبک غاصبنده وغاصبدن مغصوبی اشترا ایدنده اولدیغی کبی * یعنی
مغصوب غاصبک غاصبنده هلاک اولسیدی مالک هر قنغیسندن دیلرسه تضمین ایتدیردیکی کبی وغاصب
مغصوبی اشترا ایدن مشتری یدنده مغصوب هلاک اولسیدی مالک هر قنغیسندن دیلرسه تضمین ایتدیردیکی
کبی * زیرا غاصبک غاصبی و مشتری غاصبک مثلی اولدیلر مالکک اذنی اولمدیغی ایچون ابتداء غاصبدن قبول
ایله و کذلک بقاء دخی غاصبک مثلی اولدیلر (معه الف ادعی رجلان کل منهما انه له اودعه ایاه) بر کمسنه نک
یاننده بیک اقچه اولوب ایکی رجلک هر بری ادعا ایدیلر که اول بیک اقچه مدعینک اولوب اول کمسنه یه امانت
قومش اوله یعنی بر کمسنه نک یدنده بیک اقچه اولوب ایکی رجلدن هر بری ادعا ایدرلر که اول بیک اقچه یی بن
امانت قودم دیرلر (فنکل لهما) پس اول بیک اقچه یدنده اولان کمسنه اول ایکی مدعیلر ایچون یمیندن
نکول ایتسیدی (فهو لهما) اول بیک اقچه اول ایکی مدعیلر ایچوندر (وعلیه الف آخر بینهما) و اول
یمیندن نکول ایدن کمسنه نک اوزرنده اول ایکی مدعیلر بیننده بیک اقچه دخی لازم کلور * زیرا اول ایکی مدعیدن
هر برینک دعواری صحیح اولدی پس اول ایکی مدعینک هر بری ایچون اول کمسنه یه یمین توجه ایلدی
وقاضی اول ایکی مدعینک هر بری ایچون بانفراده اول کمسنه یه یمین ویرمکه باعث اول بیک اقچه یی منفردا ادعا
ایلدیلر و مسئله درت وجه اوزره اولدی * زیرا اول کمسنه یا اول ایکی مدعیلر ایچون یمین ایدر و یاخود اول ایچون
یمین ایدر ثانی ایچون نکول ایدر و یاخود ثانی ایچون یمین ایدر اول ایچون نکول ایدر و یاخود ایکیسی ایچون
نکول ایدر پس اگر اول کمسنه ایکی مدعیدن هر بری ایچون یمین ایدرسه ایکیسی ایچونده شیء لازم کلمز و اگر

مدعی اول ایچون یمین ایدوب ثانی ایچون نکول ایدرسه بیك اقچه ثانی ایچوندر بذلی ایله امام اعظم قتنده یاخود اقرار ایله امامین قتنده ومدعی اول ایچون برشی لازم کلمز واکر مدعی ثانی ایچون یمین ایدوب اول ایچون نکول ایدرسه بیك اقچه اولك اولوب ثانی ایچون برشی لازم کلمز واکر مدعی اول ایچون نکول ایتدیکی کبی ثانی ایچون دخی نکول ایدرسه اول بیك اقچه ایکیسی بیننده اولور* زیرا نکول ایکیسندن هر بری ایچون اول کمسنه اوزره حقی ایجاب ایلدی بذلی ایله یاخود اقرار ایله واول کمسنه اوزره ایکی مدعی بیننده بیك اقچه دخی لازم کلدی زیرا اول کمسنه نك نکولی ایکی مدعینك هر بری ایچون بیك اقچه ایجاب ایتدی انکله بیله بیکدر غیری دکلدر کبی پس قچان اول موجود اولان بیك اقچه ایکی مدعی یه صرف اولنسه پس برینك نصیبنك نصفی آخره وآخرك نصیبنك نصفی اکا صرف اولنور ایمدی ایکیسنه بیك اقچه دخی مدیون اولور (اودع محجور مثله) بر حر کمسنه بر عبد محجوره امانت قودی اول محجور دخی کندو کبی بر عبد محجوره امانت قودی (وضاع ضمن الاول فقط) اول امانت قونیلان شی ضایع اولسه یدی محجور اول ضامن اولور انجق* زیرا محجور اول محجور ثانی یی اول شیئك اتلافی اوزره مسلط قیلدن وضمانی اوزرینه شرط ایتدی پس مولاسی حقنده تسلیط صحیح اولدی وشرط باطل اولدی ومحجور ثانی ضامن اولمز زیرا مودعك مودعی امام اعظم قتنده ضامن اولمز قچان تعدی ایتدی ایسه (بعد العتق) اول محجور اول بعد العتق ضامن اولور مولاسنك حقنه رعایة (واوضاع عند ثالث) واکر امانت قونیلان شی محجور ثانینك قتنده ضایع اولسه یعنی محجور ثانی کندو کبی محجور ثالثه امانت قویوب ثالثده هلاك اولسه انك اوزرینه ضمان لازم کلمز اکرچه کیم اعتاق اولنورسه ده* زیرا مودعك مودعیدر مودعك مودعی ایسه امام اعظم قتنده ضامن اولمز (وغرم الاول بعد عتقه) ومحجور اول عتقندن صکره غریم اولور مرور ایدن علت ایچون* زیرا انی اتلافه تسلیط ایلدی (وغرم الثانی فی الحال) وایکنجی محجور فی الحال غریم اولور* زیرا اوچنجی محجوره دفعی ایله مدفوعی استهلاك ایتدی ومودعك مودعی امام اعظم قتنده قچان تعدی ایدرسه ضامن اولور والله اعلم بالصواب

(كتاب الرهن)

بو کتاب رهنك بیاننده در کتاب رهنك کتاب ودیعته مناسبتی تحقیق رهنك عینی مرتهنك یدنده امانتدر نته کیم عن قریب بیانی کلور ایمدی ودیعه کبی اولدی (هو) رهن لغت یوزندن مطلق حبس معناسنه در وشرعا (حبس المال بحق یمکن اخذه منه) اندن اخذی ممکن اولور بر حق ایله مالی حبسدر* مال قولی حر کبی ومدبر کبی وخمر کبی و بونلرك امثالینك رهن اولمسندن احترازدر* زیرا بونلر مال دکلدر نته کیم خفی دکلدر (وهو الدین حقیقة) یعنی ذلك الحق حقیقة دیندر واول حق ظاهر او باطنا دین واجبدر یاخود انجق ظاهرا دین واجبدر زیرا رهن بر عبدك ثمنی ایله وخلك ثمنی ایله و بر ذبیحه نك ثمنی ایله وعن انکار بدل صلح ایله صحیح اولور اکر عبده بر کمسنه مستحق چیقرسه یاخود حر چیقرسه یاخود رهن خمر اولورسه یاخود میته اولورسه یا ایله مدیون بر بر لرینك دین اولمدیغنی تصدیق ایتسه لرده رهن صحیح اولور* زیرا دین ظاهرا واجب اولدی وظاهرا واجب اولمق کافیدر* زیرا ظاهرا واجب اولان دین موعود اولان دیندن آکدر نته کیم عن قریب بیانی کلور (او حکما) یا اول حق حکما دیندر مثلی ایله یاخود قیمتی ایله مضمون اولان عینلر کبی وقرم انلر بنفسها اعیان مضمونه تسمیه ایدرلر ووجه تسمیه نك تحقیقی عن قریب کلور (ینعقد غیر لازم) رهن غیر لازم اولدیغی حالده منعقد اولور* زیرا رهن هبه وصدقه کبی تبرعدر (بایجاب وقبول) هبه ده اولدیغی کبی ایجاب وقبول ایله منعقد اولور (وللراهن تسلیمه والرجوع عنه) پس راهن ایچون رهنك تسلیمی واندن رجوعی جائزدر بو قول غیر لازم قولی اوزره تفریعدر (فاذا سلم) پس قچان راهن رهنی تسلیم ایتسه یدی (وقبض) ومرتهن طرفندن قبض اولنسه یدی (محوزا) مجموع اولدیغی حالده قبض اولنسه یدی* محوزا قولی شجر اوزره ثمرك رهنندن وارضده زرعك رهنندن احترازدر* زیرا مرتهن انی جمع ایدهمز (مفرغا) راهنك ملکندن مفرغ اولدیغی حالده یعنی حق راهنله مشغول اولمدیغی حالده و بو عکسندن احترازدر وعکسی شجری میوه سز رهندر وارضی زرعسز رهندر ودارده راهنك متاعی واراکن داری رهندر (متمیزا) وایرلمش اولمدیغی حالده بو مشاعدن احترازدر عبدك نصفنی رهن ایتمك

ودارك نصفی رهن ایتمك كبی غایت البانده بو یله ذكر اولاندی و بو مثالر بواسطه مناسبه دربوخسه بعضك اول رهن مشاعدن احترازدر و ثالث ثمری شجر اوزره شجر سزرهن ایتمكدن احترازدر دیدیكی مناسب دكلدر تنكیم اهل نظره خفی دكلدر (لزم) اذا علم فوائك جزاسیدر یعنی راهن رهنی تسلیم ایتدكده رهن لازم اولدی (والتخلیة فیه) در رهنده تخلیه (قبض) قبضدر تخلیه ایله مراد یعنی قبض ممكن اوله جق زمانده مانعی رفع ایتمكدر پس مانع فع اولیجق مرتهنك قبضی حكمنده در حتی قچان رهن راهندن مرتهنك حضرتنده بولنسیدی مرتهن آنی اخذ ایتیوب ضایع اولسیدی مرتهن ضامن اولور * معنای لغویسنك ظاهر ینه بناء زیلعینك دیدیكی شیء ایچون وجه یوقدر كه تحقیقا صواب اولان بودر كه تحقیقا تخلیه تسلیمدر * زیرا تسلیم قبضدن مانعی رفعدن عبارتدر و مانعی رفع ایسه تسلیم ایدیجینك فعلیدر تسلیم اولنمشك فعلی دكلدر حالبو كه قبض تسلیم اولنمشك فعلیدر (كالبیع) تنكیم بیعده تخلیه قبض اولدیغی كبی قوم اوزره اعتراض اولندیكه تحقیقا تخلیه قبض رهنده لایق اولان كفایت ایتمامك ایدی * زیرا قبض رهنده منصوصدر بیع اتك خلافی اوزره در حتی قبضك رهنده شرط اولمسی اوزره حق سبحانه و تعالینك (فرهان مقبوضة) قول شریفیله استدلال ایلدیلر پس اصل اولان بودر كه مقبوضك وجودینه اكمل جهات اوزره رعایت اولنور * بن دیرمكه مقبوضك وجودینه اكمل جهات اوزره رعایت اتك اوزرینه استقلال ایله تنصیص اولندیغی وقتده در واما قچان منصوصه تبعا ذكر اولنسه مقبوضك وجودینه اكمل جهات اوزره رعایت واجب اولمز ذكر اولنان كبی * زیرا بیعده تراضی حق سبحانه و تعالینك (الا ان تكون تجارة عن تراض) قول شریفیله منصوص علیهدر پس اكره مترضك قولی صحیح اولیدی مكرهك بیعی باطل اولوب فاسد اولمزدی حالبو كه او یله دكلدر وعن قریب بیانی كلور (واو هلك) واكر رهن هلاك اولسیدی * معلوم اولسونكه تحقیقا رهن امانت محضه در امام شافعی قتنده حتی شافعی رهنی مضمون قیلمز و بزم قتمزده امانتدر لكن مرتهنك یدی ید استیفادر و هلاك ایله متقرر اولور * زیرا استیفا مالیتدن حاصل اولور عیندن حاصل اولمز پس عینله استیفا تنكیم شافعی اكا ذاهب اولدی استبدال اولور و مرتهن ایسه مستوفیدر مستبدل دكلدر و استیفا حاصل اولمز الا حق جنسندن اولور و اموال بیننده مجانست صفت مالیه اعتبار یله در عین اعتبار یله دكلدر ایمدی بو تقدیرجه مرتهن عینده امین اولدی حقیقة استیفاده كیسه كبی و بو اجلدن رهنك نفقه سی حیاتنده راهن اوزره در و مماتنده تكفینی دخی راهن اوزره در و بو رسول علیه الصلاة والسلامك (علیه غرمه) قول شریفنك معناسیدر معنای شریفی راهن اوزره انك غرمی لازم كلور پس قچان رهن هلاك اولسیدی (ضمن بالاقل من قیمته ومن الدین) مرتهن رهنك قیمتنك و دینك اقلی ایله ضامن اولور لفظ اقلی لام ایله تعریف واجب اولدی من قیمته ده و من الدین ده اولان من تفضیلیه اولمق توهم اولنمسون ایچون حالبو كه تفضیلیه دكلدر بلكه بیانیه در و معنا بو ذكر اولنان قیمتدن و یادیندن هر قنغیسی اقل ایسه انكله ضامن اولور دیمكدر و لفظ اقل وقایه نسخه لرنده منكر او واقع اولدی (واواستو یا) واكر دینله قیمة رهن ایكیسی برابر اولورسه (سقط دینه) راهنك دینی ساقط اولور یعنی مرتهن دینی ایچون استیفا ایتمش اولور (واو قیمته اكثر) واكر رهنك قیمتی دیندن اكثر اولورسه (فالفضل امانة) دیندن فضله سی مرتهنده امانتدر * زیرا مضمون استیفا انكله واقع اولان شیئك مقدار یله در اولكه دینك قدر یله در (واو اقل منه سقط من الدین قدره و یرجع المرتهن بالفضل) واكر هلاك اولان رهنك قیمتی دیندن اقل ایسه دیندن اقلی مقداری ساقط اولور و مرتهن فضل یله رجوع ایدر مثلا قچان راهن قیمتی اون اقچه ایدر بر ثوبی اون اقچه دینه رهن قوسیدی پس اول ثوب مرتهن قتنده هلاك اولسیدی راهنك دینی ساقط اولور پس اكر ثوبك قیمتی بش اقچه اولسیدی مرتهن راهنه آخر بش اقچه ایله رجوع ایدر واكر ثوبك قیمتی اون بش اقچه ایسه بش اقچه فضله سی مرتهن یدنده امانتدر (وضمن بدعوى الهلاك بلا بينة مطلقا) و مرتهن بلا اثبات هلاك دعوى ایتمكله ضامن اولور یعنی قچان مرتهن رهنك هلاكنی دعوى ایتسیدی اكر راهن اوزره بینه اقامت ایدمزسه ضامن اولور یعنی برابردر كرك رهن اموال ظاهره دن اولسون حیوان كبی و عبید و عقار كبی یاخود اموال باطنه دن اولسون نقدین كبی یعنی التون و كومش كبی و حلی و عروض كبی و امام مالك انجق اموال باطنه ده ضامن اولوردیدی (له طلب دينه من راهنه) مرتهن ایچون دینی راهندن طلب ایتمك جائزدر * زیرا

رهنی طلب دینی اسقاط ایدهمز (وحبسه به) ودخی مرتهن ایچون راهنی دینی ایله حبس ایتمك جائزدر
اکرچه کیم رهن مرتهنك یدنده ایسه ده * زیرا مرتهنك حقی رهنده نصکره باقیدر و حبس ظالك جزاسدر پس
قیجان راهنك عند القاضی اوزاتمسی ظاهراولدیسه ظلمی دفع ایچون حبس اولنور (وله حبس رهنه
بعد الفسخ حتی یقبض دینه او یبرأ) ومرتهن ایچون بعد الفسخ رهنی حبس ایتمك واردر حتی دینی قبض
ایدنجه یاخود ابراء ذمت ایدنجه * زیرا رهن مجرد فسخ ایله باطل اولمز بلکه مرتهن رهنی راهنه اوزره بطریق
الفسخ رد ایدر پس رهن مضمونا باقی قالور یعنی قبض رهن ید مرتهنده ودین راهنك ذمتنده باقی قالور
(لاالانتفاع به) رهنله انتفاع جائزاولمدیله طلب دینه قول اوزره مطلقدر (مطلقا) یعنی نه استخدام ایله
ونه سکنا ایله ونه لبس ایله ونه اجاره ایله ونه اعاره ایله انتفاع جائزاولمدیغی رایدر کرك اول انتفاع مرتهندن اولسون
وکرك راهندن اولسون (الا بالاذن) الا راهنك اذنیله جائزاولور اکر منتفع مرتهن اولورسه یاخود
مرتهنك اذنیله اولور اکر منتفع راهن اولورسه (ولوفعل) پس اکر رهنله انتفاع ایدرسه اذندن اول
(تعدی ولم یبطل به) متعدی اولور ورهن تعدی ایله باطل اولمز (واذا طلب دینه ولوفی غیر بلد العقد امر
باحضار الراهن) واکر مرتهن دینی راهندن طلب ایتدیسه اکر مرتهنك طلبی عقد رهن اولان بلدك غیرنده
ایسه رهننك احضاریله اولنور * زیرا مرتهنك رهنی قبضی قبض استیفادر پس مالنك قبضنه یداستیفانك
قیامله بیله وجه یوقدر * زیرا رهنك هلاکی محتملدر پس قیچن رهن مرتهن یدنده هلاك اولسه استیفا تکرار اولور
(ان لم یکن لحمله مؤنة) ولوفی غیر بلد العقد قولنه متعلقدر یعنی مرتهنه رهنك احضارینه امر اولنور اکر رهنك
حملی ایچون کوجلك یوغیسه * زیرا مکانلرك کاپسی تسلیم حقنده مکان واحد حکمنده در رهنك حملنده
کوجلك اولیان مکانده (فان احضر) پس اکر مرتهن رهنی احضار ایدرسه (سلم الراهن الدین ثم المرتهن
الرهن) راهن دینی مرتهنه تسلیم ایدر اندنصکره مرتهن رهنی راهنه تسلیم ایدر مرتهنك حقی متعین اولسون
ایچون تسلیم راهنك حقی رهنك حاضر اولمسیله متعین اولمسی کبی تسویه نك تحققی ایچون تسلیم مبیع
وثمنده مبیع حاضر اولوب اندنصکره ثمن تسلیم اولندیغی کبی (وان کانت لحمله مؤنة) واکر رهنك حملنده
کوجلك اولورسه (سلم الدین بلا احضار الرهن) راهن دینی رهنی احضار ایلمدن تسلیم ایدر یعنی مرتهنه
رهنی احضار ایچون تکلیف اولنمز * زیرا مرتهن اوزره واجب اولان رهنی تخلیه معناسنه تسلیمدر بوخسه
بر مکاندن مکان آخره نقل دکلدر ولکن راهن ایچون مرتهنه رهنك هلاك اولمدیغنه یمین ویرمك جائزاولور
کافیده بویله ذکر اولندی (مرتهن طلب دینه لایکلف احضار رهن وضع عند عدل بامر الراهن) بر مرتهن
دینی راهندن طلب ایتسیدی ورهنی راهنك امری ایله بر عدل کمسنه نك قتنده وضع ایتمش اولسیدی مرتهن
رهنك احضاریله تکلیف اولنمز رهن راهنك امریله غیرك یدنده اولدیغی ایچون (ولاثمن رهن باعه المرتهن
بامره) ذکر اولنان کبی مرتهن رهنك ثمننك احضاریله تکلیف اولنمز اولیله ثمن رهنکه مرتهن راهنك امریله بیع
ایلدیکی رهنك ثمنیدر (حتی یقبضه) حتی مرتهن ثمنی قبض ایدنجه * زیرا اول ثمن رهنك بیعنك امر
اولنمسیله دین اولدی کانه راهن انی رهن قومش اولدی حالبوکه اول دیندر وقیچان انی قبض ایتسیدی انك
احضاری تکلیف اولنور بدلك مبدل مقامنه قیامی ایچون یعنی رهنك ثمنی اولان بدلك بیع اولنان رهن
مقامنه قائم اولدیغی ایچون (ولامرتهن معه رهنه تمکینه من بیعه لیقضی دینه) یعنی اکر راهن دینی
رهنك ثمنیله قضا ایتمك مراد ایلسیدی مرتهن اوزره بیعه تمکین ایلمك واجب اولمز * زیرا رهنك حکمی
دین قضا اولنجه یه دکین حبس دائمدر ثمنندن قضاسنه کیفیتله صحیح اولور (ولامن قضی بعض دینه تسلیم بعض
رهنه حتی یقبض البقیة) وذکر اولنان کبی دینك بعضنی قضا ایدن راهنك رهننك بعضنی مرتهنه تسلیمه
تکلیف اولنمز حتی دیندن باقی قلانی مرتهن قبض ایلدکجه * زیرا مرتهن ایچون رهنك کاپسنی حبس ایلمك
جائزدر حتی باقی قلان دینی استیفا ایدنجه تکلیم مبیعك حبسنده اولدیغی کبی (ویحفظه بنفسه وعیاله)
ومرتهن رهنی بنفسه حفظ ایدر وعیالیله ده حفظ ایدر زوجه سی کبی وولدی کبی وخادمی کبی وشهری اولان
اجیری کبی یاخود سنوی اولان اجیری کبی او بله عیالکه مرتهنله بیله ساکن اوله لر اعتبار ساکن
اولملرینه در نفقه ده دکلدر حتی تحققا مرتهنه اولان مرأة اکر رهنی حفظ ایچون زوجنه دفع ایلسه ضامنه

اولمز بونی زیلعی ذکر ایلدی (وضمن بحفظه بغیرهم) وذکر اولنانلرك غیری ایله حفظ ایلسه ضامن اولور * زیرا حفظ واجبی مرتهن ترك ایلدی (وتعدیه وایداعه) ودخی مرتهن تعدیسیله یعنی صریحا تعدی ایتمکله وامانت قومسیله ضامن اولور تقریر اولنان علت ایچونکه تحقیقا رهنك عینی امانتدر (وجعل خاتم الرهن فی خنصره الیمنی اوالیسری) ودخی مرتهن رهن اولان خاتمی صاغ الینك یاخود صول الینك کوچك پرمغنه طاقمغله دخی ضامن اولور * زیرا استعمال ایتمش اولور وغیری پرمغنه طاقسیدی حفظدر (وتقلد سیفی الرهن) ودخی رهن اولان ایکی قلیجی طاقنسیدی ضامن اولور * زیرا ذکر اولنان کبی بودخی استعمالدر (لاالثلاثة) اوچ رهن قلیجی طاقنسیدی ضامن اولمز زیرا بو حفظدر * زیرا شجاعت صاحبلری عادتا ایکی سیف طاقنورلر اوچ طاقمزلر و بو ذکر اولنان صورتلرده ضمان قیمتك جمیعیسیله ضمان غصبدر * زیرا مقدار دیندن زیاده‌سی ذکر اولنان کبی امانتدر وامانت ایسه اتلافله تضمین اولنور (وفی لبس خاتمه فوق آخر یرجع الی العادة) ورهن خاتمی خاتم آخرك اوزرینه طاقمق عادته راجع اولور پس اگر مرتهن ایکی طاقمغه تحملی اولاندن ایسه ضامن اولوروا گر دکل ایسه حافظ اولور ضامن اولمز (وعلیه مؤن حفظه) ورهنك حفظنك مؤنتی مرتهن اوزره‌در مثالی رهنی حفظ ایده‌جك بیتك اجری وحافظك اجری کبی * زیرا حفظك تمامی مرتهن اوزره‌در اگر رهنك قیمتی دیندن اکثر اولورسه‌ده * زیرا حفظك واجب اولمسی حبس سببیله‌در وحق حبس مرتهن ایچون کلی رهنده ثابتدر (وامامؤن رده اودرجزء منه الی یده) وامارهنی راهنك یدینه ردینك یاخود رهندن جزئنك ردینك مؤنتی (فتقسم الی المضمون والامانة) پس اول مؤنت مضمون وامانته تقسیم اولنور یعنی تحقیقا رهنك مرتهنه ردینك مؤنتی اگر مرتهنك یدندن جیقدی ایسه آبقت جعلی کبی مرتهن اوزره‌در اگر رهنك قیمتی دینك مثلی ایسه وکذلك رهندن جزئنك مرتهنك یدینه ردینك مؤنتی جروحه مداوات کبی مرتهن اوزره‌در اگر رهنك قیمتی دینك مثلی ایسه اماچقان رهنك قیمتی دیندن اکثر اولورسه مضمون وامانت اوزره تقسیم اولنور پس مضمون مرتهن اوزره وامانت راهن اوزره‌در وکذلك قروحه مداوات وامراضه معالجه وجنایتدن فدا دخی ذکر اولنان کبیدر (وعلی الراهن خراج الرهن ومؤنة تبقیته واصلاح منافعه) ودخی رهنك خراجی و بقاسنك مؤنتی ومنافعنك اصلاحی راهن اوزره‌در رهنك نفقه‌سی وکسوه‌سی وچوبانك اجری ورهن اولان ولدك مرضعه‌سنك اجری و بستانك صواره‌سی وامورینی اوزره قیامك اجری کبی * پس حاصل کلام تحقیقا رهنك بقاسنه راجع اولان شیئ راهن اوزره‌در برابردر کرك رهنده فضل اولسون کرك اولسون * زیرا عین راهنك ملکی اوزره باقی قالور وکذلك رهنك منافعی دخی راهن ایچون مملوکه‌در و رهنك حفظنه راجع اولان شیئ مرتهن اوزره‌در یا خاصة ویاخود تقسیم ایله تشکیم مرور ایتدی (وکل ماوجب علی احدهما) وهرشیئکه راهنله مرتهندن برینه واجب اوله (فاذا اداه الآخر کان متبرعا) پس قچان انی آخرادا ایتسیدی متبرع اولور * زیرا غیرك دینی غیرك امرینسز قضا ایدر (الا ان یأمر به القاضی) الا مگر قاضی انك اداسیله امر ایلیه تبرع اولمز * زیرا قاضی ایچون ولایت عامه واردر پس کأنه صاحب رهن امر ایتمش کبی اولدی والله اعلم

* (باب ما یصح رهنه والرهن به اولا) *

بو باب رهنی صحیح اولان شیئك ودخی رهن اولنمغله صحیح اولوب وصحیح اولمیانك بیانندهدر (صح رهن الحجرین) حجرینك رهنی صحیح اولدی یعنی ذهب وفضه‌نك رهن اولملری صحیح اولدی (والمکیل والموزون) ودخی کیل ایله ووزنله آلنوب ویریلان شیئلرك رهن اولملری صحیح اولدی محل استیفا اولدقلری ایچون (فلو) پس اگر ذکر اولنان شیئلر خلاف جنسلرینه رهن اولنسه‌لردی هلاك اولدقلرنده سائر اموال کبی قیمتلری ایله هلاك اولورلر وبو ظاهردر (بجنسها) واگر کندو جنسلرینه رهن اولوب پس هلاك اولسه‌لردی (هلکت بمثلها من الدین) دیندن مثللری ایله هلاك اولورلر ومماثله مقدارده معتبر اولور اولکه وزندر یاخود کیلدر (بلا عبرة للجودة) یعنی کیلده وقیمته اعتبارسز زیرادین قچان وزنی اولسه ورهن دخی کذلك دین کبی وزنی اولوب پس هلاك اولسه اگر رهن دینله برابر اولسه‌لردی دین ساقط اولور واگر دین رهندن زیاده اولسه اندن رهنك قدری ساقط اولوب زیاده‌سی راهنك ذمتنده باقی قالور واگر رهن دیندن

زياده اولورسه اندن دينك مقدارى ساقط اولوب فضله سى راهنك اولور (لامشاع) مشاع ولان شيئك
رهن اولمسى صحيح اولمز * زيرا بيلمش ايدك كه رهنك حكمى يد استيفانك ثابت اولمسيدر بوايسه مشاعده
متصور اولمز مشاع مشاع اولديغى حيثيتدن (مطلقا) يعنى وار ايسه ورك قسمتى محتمل اولان شيئدن اولسون
كرك كه اولسون وكرك شريكندن رهن اولسون وكرك اجنبيدن اولسون وطارى مقارن كبيدر قول صحيح بو
بودر خلاصه ده بويله ذكر اولندى (وثمر على شجر دونه) ودخى شجر اوزرنده اولان ميوه شجردن غيرى رهنى
صحيح اولمسى (وزرع ارض او نخلها دونها) ودخى ارض اوزره زرعك ونخلك رهنى بدون ارض صحيح اولمدى
زيرا رهن اولان شى رهن اولميان شيئه خلقت جهتندن متصلدر ايمدى مشاع معناسنده در (كذا العكس)
كذلك عكسيده صحيح اولمز يعنى ميوه سى اوزرنده اولان شجرى ميوه سز وزرعى اوزرنده اولان ارضى زرعسز
رهن ايتمك صحيح اولمدى * زيرا اتصال طرفينله قائم اولور پس اصل بودر كه حقيقتا رهن اولنان شى قچان
رهن اولنمسانه متصل اولسيدى جائز اولمز مرهونى يالكز قبض ممتنع اولديغى ايچون (ورهن حر ومدبر
ومكاتب وام ولد ووقف وخمر) وحرك ومدبرك ومكاتبك وام ولدك ووقفك وخمرك رهنى صحيح اولمز زيرا رهنك
حكمى يد استيفانك ثبوتيدر بونلردن ايسه استيفا ثابت اولمز حرده ماليت اولمديغى ايچون و ماعداسنك
بيعلرينك جائز اولمديغى ايچون (ولا ارتهانها من مسلم او ذمى للمسلم) وذكر اولنان كمسنه لرك بر مسلمدن
ياخود بر ذميدن بر حر مسلم ايچون مرتهن اولملرى دخى صحيح اولمز *للمسلم قوانك لامى رهن حر قولنه
متعلقدر يعنى مسلم ايچون حرى وامثالنى رهن و بر مسلك ياخود بر مسلمه ويا بر ذمى يه مرتهن اولمق
جائز اولمز مسلم حقنده ايفا واستيفا متعذر اولديغى ايچون (ولا يضمن له مرتهنها الذمى) ومسلم ايچون خمرك
مرتهنى اولان ذمى خمرك هلاكيله ضامن اولمز يعنى اگر راهن مسلم اولوب مرتهن ذمى اولسه ذمى خمره مسلم
ايچون ضامن اولمز تتكيم ذمى مسلمدن خمرى غصب ايتسه ضامن اولمديغى كبى *زيرا خمر مسلم حقنده مال دكلدر
(وفى عكسه الضمان) عكسنده ضمان واردر يعنى قچان خمرك راهنى ذمى اولوب مرتهن مسلم اولسه مسلم
ذمى ايچون صامن خمر ضامن اولور تتكيم مسلم خمرى ذميدن غصب ايتسيدى مسلم ذمى ايچون خمره ضامن
اولديغى كبى * زيرا خمر ذمى ايچون مالدر (ولا بامانات) ودخى ذكر اولنانلر كبى امانتلرك رهنى صحيح اولمز
امانت كبى وعاريت كبى ومال مضاربه ومال شركت كبى * زيرا رهنك موجبى مرتهن ايچون يد استيفانك
ثبوتيدر پس قبض رهن مضمون اولدى ايمدى ضمان ثابتدن لابددر قبض مضمونا واقع اولوب واندن
استيفاى دين ثابت اولمق ايچون وامانانك قبضى ايسه مضمون دكلدر حتى انلرايله رهن صحيح اوله (ومبيع
فى يد البايع) و بايع يدنده اولان مبيع ايله دخى رهن صحيح اولمز يلديكك علت ايچونكه تحقيقا رهن حقيقة
ياخود حكما دين مقابله سنده اولمغله واجب اولور و بايعك يدنده اولان مبيع ايسه حقيقة دين دكلدر و بوظاهردر
وحكما دخى دين دكلدر * زيرا دين حكمى مثلى ايله ياخود قيمتى ايله مضمون اولمق واجب اولاندر و بايعك يدنده
اولان مبيع ايسه بويله دكلدر بلكه قچان هلاك اولسه ثمنكه بايعك حقيدر ساقط اولور واندن ضمان بوقدر وقوم
بوكا عين مضمونه بغيرها تسميه ايدرلر و بونك تحقيقى عن قريب كلور ان شاء الله تعالى (ودرك) ودركك دخى رهنى
صحيح اولمدى * رهنك دركك تفسيرى اولدر كه بر رجل بر متاعى بيع و متاعك ثمنى قبض ايدوب متاعى تسليم
ايتدكده مشترى استحقاقدن خوف ايدوب ثمنى بايعدن قبل الدرك رهن اخذ ايتسيدى پس تحقيق بو رهن
باطلدر حتى مشترى رهنى حبسه مالك اولمز درك كرك حل اولسون كرك حل اولمسون و قچان رهن هلاك
اولسه انك قتنده امانت اولدى درك كرك حز اولسون كرك اولمسون * زيرا عقد بوقدر بو جهتدن باطل واقع
اولور كافيده بويله ذكر اولندى (واجرة نائحة ومغنية وثمن حر) وميت او كنجه اغلاين عورتك اجرتى
ومغنيه عورتك اجرتى وحرك ثمنى رهن اولمسى صحيح اولمدى حتى رهن هلاك اولسه مضمون اولمز * زيرا برشى
مضمون اكا مقابله اولنمز (وكفالة بالنفس) ونفسه كفالت دخى رهن اولمز استيفا متعذر اولديغى ايچون
(وشفعة) وشفعه ايله دخى رهن صحيح اولمز * زيرا مبيع مشترى اوزره مضمون دكلدر (وعبد جان
او مديون) ودخى جنايت ايدن ومديون اولان عبدك رهن اولمسى صحيح اولمز * زيرا مولاسى اوزره مضمون
دكلدر * زيرا هلاك اولسه مولى اوزره برشى لازم كلمز (وقصاص مطلقا) ودخى مطلق قصاص واجب

اولان كفيله رهن اولمز يعنى قصاص كرك نفسده اولسون و كرك نفسك مادوننده اولسون استيفا متعذر اولمغله
رهنى صحيح اولمز (بخلاف الجنايه خطأ) خطاء جنايت ايدن عبدك رهن اولمسى ذكر اولنانك خلافيدر كه
زيرا رهندن ارشك استيفاسى ممكندر (ويصح بعين مضمونة بالمثل او القيمة) ورهن مثليله ياخود قيمتيله
مضمون اولان عينله صحيح اولور مال مغصوب كبى و بدل خلع ومهر كبى ودم عمددن بدل صلح كبى * معلوم
اولسونكه تحقيقا اعيان اوچ قسمدر * اولكيسى اصلا عين غير مضمونه درامانتلر كبى * زيرا ضمانهالكك
مثلنى رددن عبارتدر اكر مثلى ايسه ياخود قيمتى رددن عبارتدر اكر قيمى ايسه * پس اكر امانت بلا تعدى هلاك
اولورسه انك مقابله سنده برشى يوقدر ياخود تعدى ايله هلاك اولسه امانت باقى قالميوب بلكه مغصوبه باقى
قالور * ايكنجيسى بنفسها عين مضمونه در مغصوب كبى ومغصوب مثلى كبى و بوكا قوم اعيان مضمونه
بنفسها تسميه ايدرلر واعيان مضمونه بى حد ذاتنده مراد ايدرلر ووجهى اولدر كه تنكيم بيلمش ايدك تحقيقا
ضمان هالكك مثلى ياخود قيمتنى رددن عبارتدر پس شى قچان مثلى اولسه ياخود قيمى اولسه شول حيثيله
اولور كه اكر هلاك اولسه مثل ياخود قيمت متعين اولور ايمدى حد ذاتنده مضمون اولور عوارضدن نظرى قطع
ايله بيله * اوچنجيسى عين مضمونه دكلدر ولكن عين مضمونه يه مشابه اولور بايعك يدنده اولان مبيع كبى
زيرا اول مبيع يد بايعده هلاك اولسه براحد مثليله ياخود قيمتيله ضامن اولمز لكن ثمن مشتريننك
ذمتندن ساقط اولور اولكه مثلك وقيمتك غيريدر پس مجرد بو اعتبار ايله قوم بوكا عين مضمونه بغيرها ايله تسميه
ايدرلر پس كانه مشاكله قبيلندن اولدى (وبدين) ورهن دينله صحيح اولور تنكيم اصل اولان بودر وبو
(ولو موعودا فهلكه فى يد المرتهن عليه) قولنه توطئه در يعنى كركسه اول دين موعود اولسون پس رهن
مرتهنك يدنده هلاك اولسه يدى مرتهن اوزره هلاك اولور (بما وعد من الدين) دينندن وعد اولنان شيئله يعنى اكر
راهن مرتهندن بيك اقچه قرض الق ايچون رهن و يرسيدى ورهن مرتهنك يدنده هلاك اولسيدى پس اول
رهن مرتهنك وعد ايلديكى بيك اقچه مقابله سنده مرتهن اوزره هلاك اولور پس اول بيك اقچه يى راهنه
تسليم مرتهن اوزره واجب اولور (اذا لم يكن الدين اكثر من قيمة الرهن) قچان رهنك قيمتندن دين اكثر اولمزسه
بلكه مساوى اولوب ياخود ديندن اقل اولورسه حتى قچان رهنك قيمتى ديندن اكثر اولسه دينله مضمون
اولمز بلكه قيمتيله مضمون اولور (و برأس مال السلم وثمن الصرف) ودخى ذكر اولنان كبى رهن مال سلمك
رأسيله وصرفك ثمنيله ده صحيح اولور زيرا مقصود مالك ضمانيدر ومجانست مابينده ثابتدر ايمدى مال جهتندن
استيفا ثابت اولور (فان هلك) پس اكر رأس مال سلمله اولان ياخود ثمن صرفله اولان رهن هلاك اولسيدى
(تم العقد) عقد تمام اولور يعنى سلمك وصرفك عقدى تمام اولور (واخذ حقه) ومرتهن حقنى اخذ ايتمش اولور
يعنى مرتهن راهنك دينى ايچون استيفا ايتمش اولور حكما قبض متحقق اولديغى ايچون (وان افترقا قبل نقد وهلك
بطل) واكر راهنله مرتهن نقددن اول مفترق اولسهلر ورهن هلاك اولسه عقد سلم وعقد صرف باطل اولور
حقيقة وحكما قبض فوت اولديغى ايچون * وقتا كه مصنف مسلم فيهده بو تفصيلى كتورمدى ايسه مسلم فيهى افراد
بالذكر ايدوب (وبالمسلم فيه) ديدى يعنى رهن مسلم فيه ايله ده صحيح اولور (فان هلك تم العقد وصار عوضا
للمسلم فيه) پس اكر رهن هلاك اولسه عقد تمام اولوب رهن مسلم فيه ايچون عوض اولور پس مرتهن كانه
دينى استيفا ايتمش اولور (وان فسخ) واكر عقد سلمى فسخ ايتدى ايسه (صار رهنا ببدله) رهن مسلم
فيهك بدلى اولان رأس ماله رهن اولور پس رهنى حبس ايدر يعنى رب سلم رهنى حبس ايدر حتى رأس مالى
قبض ايدنجه پس رهن مغصوب كبى اولور كه قچان مغصوب هلاك اولسه و بونكله رهن اولسه قيمتيله رهن
اولور (وهلك رهنه بعد الفسخ هلك به) واكر رهنى بعد الفسخ هلاك اولسيدى مسلم فيه ايله هلاك اولور
حتى رب سلم اوزره مسلم فيهك مثلنى رد واجب اولور رأس مالى قبض ايچون * زيرا مسلم اليه انى مسلم فيهه
رهن ايلدى اكرچه كيم غيرى ايله محبوس ايسه ده اولكه رأس مالدر (وبدين عليه عبد طفله) ودخى ذكر
اولنان كبى بابانك اوزرنده اولان دين ايچون طفلنك عبدينى رهن ايلمك صحيح اولور * زيرا بابا اول عبدى
امانت قومغه مالك اولور ورهن قومق صبينك حفظنده امانتدن اولبدر * زيرا مرتهنك حفظه قيمى غرامت
خوفندن ابلغدر واكر عبد هلاك اولسه مضمونا هلاك اولور وامانت ايسه امانت هلاك اولور ووصى دخى

بابا کبیدر وامام ابو یوسفله امام زفردن روایت اولندیکه بابانك ووصینك صبینك عبدینی رهن قوملری جائز اولمز (و بثمن عبد او خل او ذکیة ان ظهر العبد حرا والخل خمرا والذکیة میتة) ودخی ذکر اولنان کبی عبدك ثمنیله یاخود سرکه نك ثمنیله یاخود بوغازلنمش حیوانك ثمنیله رهن صحیح اولور اکر عبدك حر اولمسی وسرکه نك خمر اولمسی وذکیه نك میته اولمسی ظاهر اولورسه (و ببدل صلح عن انکار ان اقران لادین) ودخی عن انکار بدل صلح ایله رهن صحیح اولور اکر دین اولمدیغنی اقرار ایدرسه * بو مسئله نك صورتی اولدرکه بر رجل عن انکار مصالحه ایلدی و بدل صلحه برشیئ رهن ایلدی اندنصکره بر برلرینی دین اولمدیغنی تصدیق ایلدیلر پس رهن مضموندر و بو مسئله لرده اصل اولان کتاب رهنك اولندهمرور ایتدیکه تحقیقا دینك ظاهرا واجب اولمسی دینك صحتنه کفایت ایدر حقیقة وجوبی شرط قیلنمدی (شری علی ان یرهن شیأ او یعطی کفیلا) برکسنه برشیئ اشترا ایتدیکه انك ثمنی ایچون برشیئ رهن قومق اوزره یاخود کفیل و یرمك اوزره (معینین لثمنه) اول رهن یا کفیل ایکیسیده معین اولدقلری حالده اشترا ایلدیکی شیئك ثمنی ایچون رهن قویوب و یا کفیل و یرمك اوزره (وابی) واول مشتری تسمیه ایلدیکی شیئ رهن قومقدن و یا تسمیه ایلدیکی کسنه یی کفیل و یرمکدن ابا ایتسیدی (صح استحسانا) بوشرا استحسانا صحیح اولدی قیاسا صحیح اولمدی * زیرا بو برشرطدرکه عقد اقتضا ایلمز و بونده ایکی عاقدك بری ایچون نفع واردر ودخی بوشرا صفقه یی صفقه ده ادخالدر بوایسه منهی عنهدر نتکیم مرور ایتدی واستحسانك وجهی اولدرکه بوشرط عقده ملایم برشرطدر * زیرا کفالت ورهن استیثاق ایچوندر یعنی کفیل آلمق و کفیل و یرمك قویلمق ایچوندر بوایسه وجوب ثمنه ملایم اولور پس قچان کفیل حاضر ورهن معین اولسه معنای شرط اعتبار اولنور اولکه استیثاقدر ایمدی عقد صحیح اولور واکر کفیل حاضر اولمیوب رهن معین اولمزسه عین شرطه اعتبار اولنور ایمدی عقد فاسد اولور (ولا یجبر علی الوفاء) ومشتری وفا اوزره جبر اولنمز * زیرا راهن جانبندن رهنك عقدی تبرعدر متبرع اوزره ایسه جبر یوقدر و بو وفا بایعك حقوقندن برحق اولور قچان وفا بولنورسه حالبوکه اشترادنصکره وفا بولنمدی ورهنله وعد ایسه رهنك فوقنده اولمز واکر رهن ایتسیدی مادامکه تسلیم ایلمدکجه لازم کلمز وعد ایله لازم کلمسی اولی بالطریقدر (وللبایع فسخه) و بوشرا یی بایع ایچون فسخ واردر (الا اذا سلم ثمنه حالا او قیمة الرهن رهنا) الا مکرکه مشتری حالا مبیعك ثمنی یاخود رهنك قیمتنی رهنا تسلیم ایلیه • یعنی قچان مشتری تسلیمدن ابا ایتسیدی حالبوکه وفا اوزره جبر ده اولنمز بایع ایچون عقدی فسخ ایتمك جائز اولور زیرا بایعك بیعه رضاسی بوشرطله اولدی شرطه وفاسز اولمدی وقچان بایعك رضاسی تمام اولسیدی انك ایچون عقدی فسخ ایتمك جائزدر یاخود رهنی ترك ایله راضی اولور الا مکرکه ذکر اولنان شیئ اولسیدی بونقدیرجه مقصود حاصل اولدیغی ایچون فسخ عقد ایده مز * زیرا ید استیفا اولمز الا معنی اوزره ثابت اولور اولکه قیمتدر * زیرا صورة امانتدر (قال لبایعه) مشتری بایعنه مبیعك غیری برشیئ اعطا ایدوب دیسیدیکه (امسك هذا حتی اعطی ثمنك کان رهنا) شونی حفظ ایله حتی ثمنکی ساکا ویرنجه اول شیئ رهن اولور * زیرا رهنه دلالت ایدر کلام ذکر ایلدی * زیرا اعتبار معانی یه در بونده امام زفرك خلافی واردر (رهن عینا من رجلین بدین لکل منهما صح) برکسنه ایکی رجله اولان دینی ایچون برعینی رهن ایتسیدی صحیح اولدی (وکله رهن عند کل منهما) واول عینك کلی اول ایکی رجلك هر بری ایچون رهن اولور یوخسه اول عینك نصفی رجلك برینه ونصف آخری رجل آخر ایچون اولمز * زیرا رهن دینك جمیعنه مضاف اولدی صفقة واحده ایله حالبوکه اندهشیوعده یوقدر وموجبی دینله حبسدر واول عین تجزی قبول ایتمز پس ایکی مرتهنك هر بری ایچون محبوس اولور واندهتنافی یوقدر نتکیم قچان برکسنه برجماعتی قتل ایتسیدی وقتل اولنانلرك ولیلرندن بری حاضر اولوب استیفا ایتسیدی کندی نفسی ایچون و باقیلری ایچون استیفا ایتمش اولور ایکی رجلدن هبه بونك خلافی اوزره در شول حیثیتدنکه امام اعظم قتنده جائز اولمز * زیرا هبه دن مقصود ملکك ایجابیدر وعین واحده ایسه ایکیسندن برینه کاملا ملك اولمق تصور اولنمز پس انقسامدن لابدر بوایسه مقصودی منافیدر (وفی نوبتهما یکل فی نوبته کالعدل فی حق الاخر) واول ایکی مرتهن اول عینك حفظنده مناوبه ایلرلرسه مثلا برکون بری و برکون آخری حفظ ایتمکده هر بری نوبتلرنده آخر حقنده عدل کبیدر

(وان هلك ضمن كل حصته) واكر اول عين هلاك اولسه هر برى حصه سنه ضامن اولور يعنى دينك حصه سنه ضامن اولور* زيرا هلاك قتنده هر برى حصه سنى مستوفى اولور زيرا استيفا متجزى اولور (فان قضى دين احدهما فكله رهن للاخر) پس اول ايكى مرتهندن برينك دينى قضا اولنسه ايدى اول عينك كلى آخر ايچون رهن اولور* زيرا عينك جميعسى هر برينك يدنده رهندر بلاتفرق (رهنا من رجل رهنا دين عليهما صح بكله) ايكى كسنه نك بر رجله دينلرى اولوب اول رجله اولان دينلرى ايچون برر رهن دينك كلى ايچون صحيح اولور (يمسكه الى قبض الكل) دينك كلنى قبض ايدنجه مرتهن اول رهنى امساك ايدر زيرا رهنك قبضى بلا شيوع كلنده حاصل اولور (بطل حجة كل من شخصين انه رهنه عبده وقبضه) ومسئله مسئله درماسبقه تعلق يوقدر يعنى ايكى رجلدن هر برى بر رجل اوزرينه اقامت ايدوب ايكى شخصك هر برى ايچون شهادت ايده لركه بو رجل يدنده اولان عبدينى فلانه رهن ويردى واولدخى قبض ايلدى ديسه لردى بو شهادت باطلدر* زيرا اول شخصلرك هر برى بينه له اثبات ايتديكه اول رجل عبدك كلنى رهن ويردى حالبوكه اول ايكى شخصك هر برى ايچون عبدك كلى ايله قضانك وجهى يوقدر* زيرا عبد واحدك كليسى بر شخص ايچون رهن اولوب وكليسى شخص آخر ايچون رهن اولمق حالة واحده ده ممكن اولمز وكلى ايله بينه ايكيسندن برينه قضا ايچون وجه يوقدر اولويت معدوم اولديغى ايچون وايكيسندن هر برينه نصفله قضا ايچون دخى وجه يوقدر شيوع لازم كلديكى ايچون امدى تهاتر متعين اولدى يعنى برى برلرين دعوادن دوشورملرى متعين اولدى (ولو مات راهنه والرهن معهما فبرهن كل كذلك) واكر رهنك راهنى فوت اولسه ورهن ايكى مرتهنك يدلرنده اولسه پس ايكيسندن هر برى ثبت ايلسه لركه تحقيقا راهن متوفى عبدينى بوكا رهن ويردى وبو دخى قبض ايلدى ديسه لردى (كان نصفه مع كل رهنا بحقه) اول عبدك نصفى ايكيسندن هر برى ايله حقى ايچون رهن اولور* زيرا بونك حكمى راهنك حياتنده حبس ايدى وشيوع مضر ايدى وموتندن صكره دينده استيفا بعله در وشيوع اكا ضرر ويرمز والله اعلم بالصواب

* (باب الرهن يوضع عند عدل) *

بو باب عدل قتنده وضع اولنور رهنك بياننده در* عدل ايله تسميه به باعث راهنله مرتهنك زعمنده عدالتى اولديغى ايچوندر (وضعاه عنده صح) رهننه مرتهن رهنى عدل قتنده وضع ايلسه لردى صحيح اولور امام مالك ايچون خلاف واردر (ولا يأخذه منه احدهما) رهنله مرتهندن برى رهنى عدلدن اخذ ايده مز عدلك يدى ايله وامانتى ايله راهنك حفظده حقنك تعلقى ايچون ومرتهنك رهنده حق استيفادر پس ايكيسندن برى آخرك حقنى ابطاله مالك اولمز (ويضمن بدفعه اليه) واول عدل رهنى ايكيسندن برينه دفعله ضامن اولور* زيرا اول عدل عين حقنده راهنك مودعيدر ومالية حقنده مرتهنك مودعيدر وايكيسندن برى آخره اجنبيدر ومودع اجنبى يه دفعله ضامن اولور (ويهلك على المرتهن) ورهن مرتهن اوزرينه هلاك اولور يعنى اكر رهن عدلك يدنده هلاك اولورسه مرتهنك ضماننده هلاك اولور* زيرا عدلك يدى يد مرتهندر (وكل المرتهن او العدل او غيرهما ببيعه عند حلول الاجل صح) اكر راهن مرتهنى ياخود عدلى ياخود ايكيسنك غيرى بر كسنه يى رهنك بيعى ايچون اجل حلولنده يعنى مدت تمامنده وكيل ايتسه يدى وكالتى صحيحه اولور* زيرا بو توكيل راهنك مالنى بيع ايچون توكيلدر (فان شرط في الرهن لم ينعزل) پس اكر توكيل عقد رهنده شرط قيلندى ايسه عزل ايله وراهنك ياخود مرتهنك موتيله منعزل اولمز (الا بموت الوكيل) الا وكيلك فوتيله منعزل اولور برابردر وكيل كرك مرتهن اولسون وكرك عدل اولسون وكرك ايكيسنك غيرى اولسون وچونكه وكيل فوت اولسيدى وكيلك ورثى و وصيسى انك مقامنه قائم اوله مز* زيرا وكالتده ارث جارى اولمز ودخى انى وكيل ايدن كسنه انك رأيه راضى اولوب غيرى به راضى اولمديغى ايچوندر (وله بيعه بغيبة ورثته) و وكيل ايچون راهنك وارثلرينك غيابلرنده رهنى بيع ايلمك جائزدر نته كم وكيل ايچون راهنك حال حياتنده راهنك غيابنده رهنى بيع ايتمسى جائز اولديغى كبى واكر مرتهن فوت اولورسه وكيل وكالتى اوزره در* زيرا وكالت راهنله مرتهنك موتيله باطل اولمز وايكيسندن برينك موتيله ده باطل اولمز (ويجبر عليه ان حل الاجل والراهن غائب) و وكيل رهنك بيعى اوزره جبر اولنور اكر اجل

حائل ایتدی ایسه حالبوکه راهن غائب اولورسه ده مرتهن ضرر یتمسون ایچون وجبرلک کیفیتی
اولدرکه قاضی اول وکیلی برقاچ کون حبس ایدر بیع ایتسون ایچون پس اکر بونده صکره عناد ایدوب
بیع ایتمزسه پس قاضی اول رهنی اول دین اوزره بیع ایدر (کوکیل بالخصومة غاب موکله) موکلی غائب
خصومته وکیل اولان کمسنه کبی شول جهتدن که اول وکیل خصومت اوزره جبر اولنور ضرری دفع
ایچون (واو وکل بالبیع مطلقا ثم نهاه عن النسیئة لم یفد) واکر مطلقا بیعه وکیل ایتدکدنصکره ویره سیه
بیعدن نهی ایتسیدی نهی فائده ایتمز کافیده بوبله ذکر اولندی (ولابیعه الراهن اوالمرتهن الابرضی الاخر)
ورهنی راهن یاخود مرتهن بیع ایده من الاآخرک رضاسیله بیع ایدر * زیرا ایکیسندن هربرینک رهنده حقی
واردر راهن ایچون حق ملک واردر ومرتهن ایچون حق استیفا واردر (باعه العدل) بیعه وکیل اولان
عدل رهنی بیع ایتسیدی حتی دین رهدن چیقسیدی (فالثمن رهن) پس رهنک ثمنی رهن مقامنده رهن
اولور (وان لم یقبض) اکرچه کم مرتهن ثمنی قبض ایلمدی ایسه ده ثمن غیرمقبوض مقامنه قائم
اولدیغی ایچون (فهلکه هلاك علی المرتهن) پس عدل اول ثمنی هلاك ایتسیدی مرتهن اوزره هلاك اولور
عقد رهنک ثمنده بقاسی مبیع مرهون مقامنه قائم اولمسی ایچون (کذا قیمة عبد رهن قتل) یعنی نجه رهن
اولان عبد قتل اولنوب قاتل عبدک قیمتنه غریم اولسیدی عبدک بدلی رهن اولور (وعبد وله ودفع به)
وکذلك برعبد رهن اولان عبدی قتل ایدوب قاتلك مولاسی مقتولك برینه دفع ایتسیدی اول عبد
قاتل دخی مقتول کبی رهن اولور عبد مقتولك بدلی اولدیغی حالده (فان اوفی ثمنه المرتهن فاستحق) پس
اکر عدل رهنی بیع ایدوب ثمنی مرتهنه ایفا ایتسیدی پس رهنه مستحق ظاهر اولسه (فی الهلك) پس
رهنك هلاکنده یعنی نجه رهن مشتری یدنده هلاك اولسه (ضمن المستحق الراهن) مستحق راهنه رهنك
قیمتنی تضمین ایتدرر * زیرا راهن مستحق حقنده غاصبدر (وصح البیع والقبض) وبیع وقبض صحیح اولور
یعنی ثمنك قبضی صحیح اولور * زیرا راهن اکا اداء ضمانله مالك اولدی (اوالعدل) یاخود مستحق رهنك
قیمتنی عدله تضمین ایتدرر * زیرا عدل بیع وتسلیم ایله متعدیدر (فهو) پس بو تقدیرجه عدل مخیر اولور
(ان شاء ضمن الراهن) اکردیلرسه راهنه رهنك قیمتنی تضمین ایتدرر * زیرا عدل راهنك وکیلیدر پس راهن
اوزره راهن جهتندن غروردن اکا لاحق ولان شیئله رجوع ایدر (وصحا) یعنی بیع وقبض صحیح اولدیلر * زیرا
عدل ضمانله مالك اولدی پس متبین اولدیکه تحقیقا عدل کندو ملکنی بیع ایلمش اولدی پس مرتهن
عدل اوزره دینی ایله رجوع ایده من (اوالمرتهن ثمنه) یاخود عدل مرتهنه ادا ایلدیکی ثمنی تضمین
ایتدرر * زیرا تحقیقا متبین اولدیکه تحقیقا مرتهن ثمنی بغیرحق اخذ ایلدی * زیرا عدل عبده ضمانله مالك
اولدی (وهوله) پس اول ثمن عدل ایچون اولدی * زیرا ملکنك بدلیدر ومرتهنه ادا ایتمسنه باعث مبیع
راهنك ملکیدر ظنی اوزره * پس نجه‌ن مبیع راهنك ملکی اولدیغی متبین اولدقده عدل ادا ایتدیکی ثمنه
راضی اولمدی امدی انك ایچون مرتهن اوزره رجوع جائز اولدی (ورجع المرتهن علی راهنه بدینه)
ومرتهن دخی راهنی اوزره دینی ایله رجوع ایدر * زیرا عدل نجه‌ن رجوع ایتسیدی مرتهنك ثمنی قبض ایلمسی
باطل اولدی بالضروره مرتهن دینی ایله راهنی اوزره رجوع ایدر (وفی القائم) فی الهلك اوزره عطفدر
یعنی نجه‌ن رهنی عدل بیع ایدوب رهن مشتری یدنده قائم ایکن مستحق ظاهر اولسه (اخذه من مشتریه)
مستحق رهنی مشتریسندن اخذ ایدر * زیرا مستحق مالك عینی بولدی (ورجع هذا علی العدل بثمنه)
ورهنك مشتریسی دخی عدل اوزره ثمنله رجوع ایدر * زیرا عدل عاقددر وعقدك حقوقی ایسه عاقده
متعلق اولور (ثم هو علی الراهن به) ندنصکره عدل دخی راهن اوزره ثمنله رجوع ایدر زیرا راهن عدلی
توکیلی ایله عهدهٔ ضمانه ادخال ایتدی پس راهنك اوزرینه عدلك تخلیصی واجب اولدی (وصح قبض
المرتهن الثمن) امدی نجه‌ن عدل راهن اوزره رجوع ایتسیدی مرتهنك ثمنی قبض ایتمسی صحیح اولدی
ومقتضی انك ایچون تسلیم ایلدی (اوعلی المرتهن بثمنه) یاخود عدل رهنك ثمنیله مرتهن اوزره رجوع
ایدر * زیرا عقد وقتاکه بوزلدی ایسه ثمن باطل اولدی حالبوکه مرتهن ثمنی قبض ایلدی پس نجه‌ن ثمن باطل
اولسیدی بالضروره قبضك بوزلمسی دخی واجب اولدی (ثم هو علی الراهن بدینه) ندنصکره

مرتهن دخی دینیله راهن اوزره رجوع ایدر * زیرا عدل قچان مرتهن اوزره رجوع ایدوب قبضی بوزلسیدی
مرتهنك دینده حقی کما کان عود ایلدی پس بوسببله راهن اوزره رجوع ایدر (وان لم یشرط) فان شرط
اوزره معطوفدر یعنی اکر عقد رهنده توکیل شرط قیلنمدی ایسه (بل وکل بعده) بلکه بعدالعقد توکیل
ایتدی ایسه * یعنی تحقیقا تفصیلدن ذکر اولنان شئ کتورلمز الا قچان عقد رهنده توکیل شرط قیلندیغی
حینده واما قچان عقد رهنده توکیل شرط قیلنمسه‌دی بلکه راهن عدلی عقددنصکره توکیل ایتسیدی
پس عدله عهده‌دن برشئ لاحق اولسه (رجع به العدل علی الراهن فقط) عدل راهن اوزره انجق اول شئ ایله
رجوع ایدر یعنی مرتهن اوزره رجوع ایدهمز * زیرا توکیل قچان بعدالعقد اولسیدی مرتهنك حقی
اکا تعلق ایلمز پس مرتهن اوزره رجوع اولنمز تکیم رهندن مجرد اولان وکالتده اولدیغی کبی * مثلا برانسان
برشیئی بیع ایدوب ثمندن دینی قضا ایدیویرمك ایچون بر وکیل ایلسه پس اول وکیل مرادی اوزره عمل
ایلدکدنصکره اکا عهده لاحق اولسه قابض اوزره رجوع ایده‌مدیکی کبی * رهنده مشروطه اولان وکالت
بونك خلافی اوزره در قچان اکا حق مرتهن تعلق ایلسه و بیع دخی انك حقی ایچون واقع اولسه ومرتهن
ایچون حقی تسلیم اولنسه اکا ضمان لازم اولمق جائز اولور (وقبض المرتهن ثمنه اولا) مرتهن ثمنی قبض
ایلسون کرکسه ایلسون ثمنی قبض ایلدیکنك صورتی اولدرکه تحقیقا عدل راهنك امری ایله رهنی بیع ایدوب
وثمنی عدلك یدنده تعدیسز ضایع اولسیدی بوندنصکره مرهونه مستحق ظاهر اولسیدی عدله لاحق اولان
ضمان راهن اوزره راجع اولور (هلك الرهن مع المرتهن فاستحق وضمن الراهن قیمته هلك بدینه) یعنی قچان
هالك اولان رهنه بررجل مستحق اولسیدی اول مستحق ایچون مخیرلك واردر اکر دیلرسه قیمتنی راهنه تضمین
ایتدیرر ودیلرسه مرتهنه تضمین ایتدیرر زیرا ایکیسندن هربری مستحق حقنده تسلیم ایله یاخود قبض ایله
متعدیلردر پس اکر راهنه تضمین ایتدیررسه پس تحقیقا راهنك دینی ایله هلاك اولدی * زیرا اداء ضمانله
مالك اولدی پس ایفا صحیح اولدی (وان ضمن المرتهن رجع علی الراهن بقیمته) واکر مستحق رهنی مرتهنه
تضمین ایتدیررسه مرتهن راهن اوزره رهنك ضامن اولدیغی قیمتیله رجوع ایدر (وبدینه) ودخی دینی ایله
رجوع ایدر اما قیمتیله رجوعی راهن جهتندن تسلیم ایله مغرور اولدیغی ایچوندر واما دینی ایله رجوعی قبضی
منتقض اولوب حقی کما کان عود ایتدیکی ایچوندر والله اعلم بالصواب

(باب التصرف والجنایة فی الرهن)

بو باب رهنك تصرفی وجنایتی بیانندهدر (وقف بیع الراهن) راهنك رهنی بیعی موقوف اولدی یعنی
قچان راهن رهنی مرتهنك اذنسز بیع ایتسیدی بیع موقوفدر مرتهنك حقنك تعلقی ایچون پس مرتهنك
اجازتنه متوقف اولور (ان اجاز المرتهن اوقضی دینه نفذ) اکر مرتهن رهنك بیعنه اجازت ویررسه یاخود
راهن دینی قضا ایدرسه بیع نافذ اولور اما اول توقف انك حقی اولوب حقنك سقوطنه راضی اولدیغی ایچوندر
واما ثانی رهنك بیعنك نافذ اولمسنه مانع زائل اولوب ونفوذ بیعه مقتضی اولور اولکه محلنده اهلدن صادر
اولان تصرفدر موجود اولدیغی ایچوندر (والثمن رهن) وثمن رهن اولور زیرا بیع قچان مرتهنك اجازتیله
نافذ اولسه مرتهنك حقی رهنك بدلنه منتقل اولور (وان فسخ) واکر مرتهن عقد رهنی فسخ ایلسه
(لم ینفسخ) اصح روایتده منفسخ اولمز * زیرا توقف نفاذ ایچون مقتضی ایله ایلمز الا مرتهنك حقنه
جنایت ایچون اولدی وانك حقی ایسه بیعك موقوفا منعقد اولمسیله مصان اولور (وصبر المشتری الی فکه اورفع
الامر الی القاضی لیفسخ) وقچان بیع موقوفا باقی قالسیدی مشتری فك رهنه دکین صبر ایدر یاخود امری
قاضی‌یه رفع ایدر قاضی راهنك تسلیمدن عجزی حکمیله عقدی فسخ ایتمك ایچون (باع من رجل ثم باع من
اخر قبل الاجازة) راهن رهنی بررجله بیع ایتسیدی اندنصکره مرتهنك اجازتی یوغیکن بررجل آخره دخی
بیع ایتسیدی (وقف الثانی) بیع ثانی مرتهنك اجازتی اوزره موقوف اولور (ایضا) بیع اول موقوف
اولدیغی کبی * زیرا بیع اول موقوفدر وموقوف اول ایسه ثانینك توقفنی منع ایلمز (فلو اجاز) پس اکر
مرتهن بیع ثانی‌یه اجازت ویررسه (جاز) ثانی جائز اولور اول اولمز (ولو باع ثم آجر اورهن اووهب من غیره)
واکر راهن رهنی بیع ایتدکدنصکره اول رهنی ایجار ایلسه یاخود رهن ایلسه یاخود مشترینك غیری‌یه

هبه ایلسه (فاجازها المرتهن) پس مرتهن بیع وغیر بیع بو تصرفاته اجازت ویرسه (جاز الاول) اول جائز اولور اولکه بیعدر باقیلری اولمز و بوایکی مسئله نك بیننده فرق مسئلهٔ اولیده اجازتله بیع ثانی جائز اولوب ومسئلهٔ ثانیه ده بیعدن صکره بیعك ماسواسی اولان تصرفات مذکوره نك جائز اولماسی مع هذا کلی ایچون اجازتك وجودی ایله بیله تحقیقا مرتهن ایچون بیعده فائده اولدیغی ایچوندر مرتهنك حقی رهنك بدلنه تعلق اولنمغله * عقود مذکوره بونك خلافی اوزره در زیرا هبه ده ورهنده رهن ایچون بدل یوقدر واجاره ده اولان بدل ایسه بدل منفعتدر بدل عین دکلدر مرتهنك حقی ایسه عینك مالیتنده در منفعتده دکلدر امدی مرتهنك اجازتی حقی ایچون اسقاط اولدی پس مانع زائل اولوب بیع نافذ اولدی (وصح اعتاقه) وراهنك رهنی اعتاقی صحیح اولدی (وتدبیره واستیلاده) ومدبر ایلمسی وولد کتورمسی صحیح اولدی زیرا بونلردن هر بری اهلندن صادر اولور تصرفدر ومحلنده واقع اولدی پس رهن باطل اولدی محلی فوت اولدیغی ایچون (فلو موسرا طولب بدینه الحال) پس اکر راهن دولتلی ایسه اوحالده دینی ایله مطالبه اولنور زیرا راهنك قیمت رهنی الزام ایلمسنده معنا بوقدر دینك حلولی ایله بیله (وفی المؤجل اخذ منه قیمته) ومؤجل اولان دینده راهندن رهنك قیمتی اخذ اولنور (وجعلت رهنا بدله) واول قیمت رهن قیلنور رهنك بدلی اولدیغی حالده حتی دینك وقتی حلول ایدنجه سبب ضمان متحقق اولسون ایچون و بونك فائده سی تضمینده در اولکه حصول استیثاقدر امدی مرتهن اول قیمتی اجل حلول ایدنجه حبس ایدر پس قچان حلول ایدرسه مرتهن حقنی استیفا ایدر اکر اول قیمت حقنك جنسندن ایسه زیرا غریم ایچون حقنی استیفا ایتمك واردر قچان غریمنك مالندن حقی جنسنه ظفر بولسه پس اکر اول قیمتده دیندن فضله وار ایسه اول فضلی راهن اوزره رد ایدر رهنك حکمی استیفا ایله نهایت بولدیغی ایچون واکر اول قیمت حقندن اقل ایسه زیاده سیله راهن اوزره رجوع ایدر اول باقی یی اسقاط ایدرشی اولدیغی ایچون (ولو معسرا ففی العتق سعی العبد) واکر رهنی بیع ایدن راهن فقیر ایسه عبد مرتهن ایچون سعایت ایدر (فی الاقل من قیمته ومن الدین) عبدك قیمتی یوم اعتاقده و یوم رهنده دیندن قل ایسه قیمتده سعایت ایدر واکر دین عبدك قیمتندن اقل ایسه دینده سعایت ایدر (ویرجع علی سیده اذا صار غنیا) واول سعایت ایدن عبدك قچن سیدی غنی اولورسه سیدینه رجوع ایدر * زیرا عبد انك دینی قضا ایتدی حالبوکه حکم شرع له قضاده مضطر ایدی پس سیدینك اوزرینه اندن تحمل ایلدیکی شیئله رجوع ایدر (وفی اختیه) یعنی تدبیر واستیلادده (سعی) مدبر ایله مستولده دن هر بری مرتهن ایچون سعایت ایدرلر (فی کل الدین) دینك کلیسنده (بلا رجوع) سیدی اوزره رجوع ایتمکسزین سعایت ایدرلر * زیرا مدبر ومستولد اول دینی مولانك مالندن ادا ایلدیلر * زیرا انلرك کسبلری مولالرینك مالیدر (واتلافه) وراهنك رهنی اتلاف ایلمسی (کاعتاقه غنیا) عبدی غنی اولدیغی حالده اعتاق ایلمسی کبیدر یعنی اکر دین حالا اولورسه راهندن دین اخذ اولنور واکر دین مؤجل اولورسه راهندن رهنك قیمتی اخذ اولنوب اجل حلولنه دکین اول قیمت رهن اولور (واجنبی اتلفه ضمنه المرتهن) واکر رهنی بر اجنبی اتلاف ایدرسه مرتهن انك مثلنی یاخود قیمتنی تضمین ایتدیرر (وکان رهنا بدله) واول اخذ اولنان مثل وقیمت انك بدلنه مرتهن ایچون رهن اولور تنکم مرور ایتدی (اعاره مرتهنه راهنه) رهنك مرتهنی رهنی راهننه عاریت ویرسیدی (او احدهما باذن صاحبه الآخر) یاخود مرتهنله راهندن بریسی رهنی آخرك اذنیله اجنبی یه عاریت ویرسیدی واول اجنبی رهنی قبض ایتسیدی (سقط ضمانه حالا) مرتهندن رهنك ضمانی حالا ساقط اولور بدعاریت ایله یدراهنك بیننده منافات اولدیغی ایچون (وان بقی الرهن) اکرچه کیم رهن باقی اولورسه ده حتی واجلدن مرتهن ایچون رهنی مستعیرك یدنده رد ایتدیرمك واردر * مصنف سقط ضمانه قولی اوزره (فهلکه مع مستعیره) قوایله تفریع ایلدی یعنی پس اکر رهن مستعیری ایله بیله هلاك اولسه یعنی راهنی ایله بیله اکر راهن مستعیر ایسه یاخود اجنبی ایله بیله اکر اجنبی مستعیر ایسه (هلاك بلا شیء) قبض مضمون فوت اولمغله بلاشیء هلاك اولور یعنی دین مرتهن اوزره مضمونا باقی قالمز (ولکل منهما) وراهنله مرتهندن هر بری ایچون (رده رهنا) رهنی اجنبی مستعیردر کما کان رهن اولدیغی حالده رد ایتدیرمك واردر * زیرا راهنله مرتهندن هر بری ایچون رهنده

حق محترم واردر (فان مات الراهن قبله) پس اكر رهن اعاره صورتنده مرتهنه رد ايتمزدن اول فوت اولسه‌يدی (فالمرتهن احق به من الغرماء) پس مرتهن رهنه سائر غرماسندن احقدر * زيرا عاريت لازمه دكلدر وضمان قطعا رهنك لوازمندن دكلدر پس رهنك وارلغی ثابتدر مع هذا اول وادده هلاكه مضمونك غير يدرو قچان رهن باقی قالسه پس مرتهن انی اخذ ايلسه ضمان عود ايدر قبضك عودی ايچون ايمدی رهن صفتيله عود ايدر (فاذا آجر او وهب او باع احدهما باذن الآخر من اجنبی خرج عن الرهن ولا يعود الا بعقد مبتدا) پس قچان راهن رهنی ايجار ايتسه‌يدی ياخود هبه ايتسه‌يدی ياخود راهن له مرتهندن بری آخرك اذنيله براجنبی‌يه بيع ايتسه‌يدی رهندن چيقار پس عود ايلمز الا ايكی باشدن عقد ايله عود ايدر (ولو مات الراهن قبل الرد الی المرتهن فالمرتهن اسوة للغرماء) واكر راهن رهنی مرتهنه رد ايتمزدن اول فوت اولسه‌يدی مرتهن سائر غرما ايله برابردر قچان بو تصرفات ايله رهنه حق لازم تعلق ايتسه‌يدی بونكله حكم رهن باطل اولور اعاره بونك خلافی اوزره‌در شول جهتله كه اعاره‌يه حق لازم تعلق ايتمز ايمدی مفترق اولديلر (رهن عبدا فغصبه ثم اشتراه من مالكه لا ينفذ الرهن) بركمسنه غصب ايلديكی عبدی رهن قودقدنصكره عبدی مالكندن اشترا ايتسه‌يدی رهن نافذ اولمز * زيرا اول رهن مالكنك اجازتنه متوقف اولدی غيرك اجازتيله نافذ اولمز وهلاكيله دخی ساقط اولمز * زيرا راهنك ملكی عقد رهندنصكره ثابت اولدی شول شيئك خلافيدر كه قچان رهن مرتهن يدنده هلاك اولسه ومالك راهنه تضمين اختيار ايلسه * زيرا راهن ضمانله رهنه وقت غصبدن مالك اولدی ايمدی راهنك ملكی رهن اوزره سابق اولور فائده‌يه ده بويله ذكر اولندی (مرتهن اذن باستعماله) بر مرتهنكه رهنك استعمالی ايچون اكا اذن ويريله يعنی راهن مرتهنه رهنك استعمالنه راهندن بلا طلب اذن ويرسه‌يدی استعاره‌يه مغاير اولور اكرچه رهن عاريت ايسه‌ده (او استعارة منه ان هلك حال العمل لم يضمن) ياخود مرتهن راهندن رهنی استعمال ايچون استعاره ايتسه‌يدی اكر عمل حالنده رهن هلاك اولسه اذن واستعاره صورتنده مرتهن ضامن اولمز يد عاريت استعمال ايله ثابت اولديغی ايچون ويد عاريت يد رهنه مخالفدر ايمدی ضمان منتفی اولور (وفی طرفيه) يعنی عملك ايكی طرفنده هلاك اولسه‌يدی يعنی رهنی استعمال ايتمزدن اول ياخود استعمالندنصكره هلاك اولسه‌يدی (ضمن كالرهن) مرتهن ضامن اولور رهنك ضمانی كبی ضمانله ضامن اولور اولكه معلومدر (صح استعارة شیء ليرهن) رهن قومق ايچون برشيئی استعاره ايلمك صحيح اولدی * زيرا مالك مستعيرك دينك مالنه تعلقنه راضی اولدی ومالك اول دينك مالنه تعلقنه مالك اولور كفالتله ذمتنه متعلق اولمغه مالك اولديغی كبی وقچان بو صحيح اولدی ايسه (يرهن بما شاء) مستعير اول شيئی ديلديكی كبی قليلدن وكثيردن رهن ايدر * زيرا اطلاق واجب الاعتباردر خصوصا اعاره‌ده * زيرا انده جهالت منازعه‌يه فابض اولمز (فان عين المعير تقيد بما عينه من قدر) پس اكر معير تعيين ايلسه اول شیء ايچون قدردن تعيين ايلديكی شيئله مقيد اولور * زيرا معير قچان قدر تعيين ايلسه مستعير ايچون اندن زياده ياخود اقله رهن قومق جائز اولمز * زيرا تقييد مفيددر و معير زياده‌يی نفی ايدر كه زيرا معيرك غرضی دينك اداسی ميسر اولنجه حبسدر و زياده‌يی نفی ايتديكی كبی نقصانيده نفی ايدر * زيرا معيرك غرضی مرتهن رهنك هلاكی قتنده رهن مقابله‌سنده اكثر ايچون استيفا ايلمكدركه معير مستعيرك اوزرينه اكثر ايله رجوع ايتمك ايچون واكر مستعير تعيين ايلديكی شيئدن اقله رهن قوسه‌يدی باقی امانت هلاك اولور پس مستعير اوزرينه رجوع ايده‌مز (وجنس ومرتهن وبلد) ودخی جنسندن ومرتهندن وبلددن معيرك تعيين ايلديكی شيئله مقيد اولور * زيرا بونلر كابستك تعيينی مفيددر بعض نسبتله بعض معير اولمق ايچون وامانتده وحفظده اشخاصك متفاوت اولديغی ايچون (فان خالف) پس اكر مستعير تقييد اعتبارندنصكره اكر معيره مخالفت ايدرسه (ضمنه المعير) مستعيرك معيره مخالفتی ايچون معير مستعيره عاريت ويرديكی شيئی تضمين ايدرر (ويتم الرهن) ورهن تمام اولور زيرا مستعير اول شيئه ضمانله مالك اولدی پس متبين اولديكه تحقيقا مستعير كندو ملكنی رهن ايلدی (او المرتهن) ياخود مرتهنه تضمين ايدرر زيرا مرتهن دخی مستعير كبی متعديدر ايمدی راهن غاصب كبی ومرتهن غاصبك غاصبی كبی اولدی (ورجع بما ضمن) ومرتهن قيمتدر ضامن اولديغی شيئله (ويدينه علی الراهن) ودخی دينله راهن اوزره رجوع ايدر امافيله

رجوعنه باعث * زيرا مرتهن راهن جهتندن مغرور اولديغي ايچوندر ودينيله رجوعنه باعث مرتهنك قبضي بوزلوب كما كان حقي عود ايلديكي ايچوندر (وان وافق) واكر مستعير معيرك امر ايلديكي مقدار ايله رهن ايتمكله موافقت ايدرسه (وهلك عند المرتهن استوفى كل دينه لو قيمته كالدين او اكثر) ورهن مرتهن قتنده هلاك اولورسه مرتهن دينك كليسني استيفا ايدر اكر رهنك قيمتي دين كبي ياخود دينندن اكثر اولورسه هلاك ايله استيفا اتمام اولسي ايچون (ووجب مثله للمعير على المستعير) ومعير ايچون مستعير اوزره اولكه راهندر دينك مثلي واجب اولور * زيرا معير اول مقدار ايله مستعيرك دينني قضا ايلدي اكر رهنك كلي مضمون ايسه والا قدر مضمونه ضامن اولور باقي امانتدر (لا القيمة) قيمتي واجب اولمز زيرا مستعير تحقيق موافقت ايلدي ومتعدي اولمدي (وبعض دينه) كل دينه اوزره عطفدر يعني مرتهن دينك بعضني استيفا ايدر (لو قيمته اقل) اكر رهنك قيمتي دينندن اقل ايسه (وباقيه على الراهن) ودينك باقيسي مرتهن ايچون راهن اوزره در زيرا مرتهن رهنك قيمتي اوزره زياده ايله استيفا ايلمدي (ولو افتكه المعير) اكر معير اول رهني فك ايتسيدي يعني تحقيقا معير قپار دينندن ملكني فك ايچون مرتهنك دينني قضا اتمك مراد ايتسيدي مرتهن ايچون آني تسليم رهندن منع ايتمك يوقدر * زيرا معير قضاء دينله متبرع دكلدر انده ملكنك تخليصي اولمغله پس معيرك دينني ادا ايلمسي راهنك ادا ايلمسي كبيدر پس مرتهن قبوله جبر اولنور (ويرجع على الراهن بما ادى ان ساوى الدين القيمة) پس معير اول ادا ايلديكي دينله راهن اوزره رجوع ايدر اكر دين قيمت رهنه مساوي ايسه * زيرا معير راهنك دينني قضا ايلدي پس معير اول ملكني خلاص ايچون دينني اداده مضطردر ايمدي معيرك متبرع اولمسيله وصف اولنمز ومصنفك ان ساوى ديمسنه باعث * زيرا دين رهنك قيمتندن زياده اولسه پس معير قيمت اوزره زياده لك اداسنده متبرع اولور اول مقدار ايله رجوع ايدهمز واكر دين قيمت رهندن اقل اولورسه مرتهن تسليم رهن اوزره جبر اولنمز تاج الشريعه ده بويله ذكر اولندي (هلك عند الراهن) رهن مستعار راهنك قتنده هلاك اولسيدي يعني رهن ايچون عاريت ويريلان شي مستعيرك قتنده تعديسز آفة سماويه ايله هلاك اولسيدي (قبل رهنه) اول شيئي رهن قومزدن اول (او بعد فكه لا يضمن) ياخود اول رهني قورتاردقدنصكره هلاك اولسيدي راهن ضامن اولمز (وان تصرف فيه من قبل) اكرچه رهن ايتمزدن اول اول رهنده خدمت ايتدرمكله ياخود اوزرينه بنمكله ياخود بونلرك امثالي تصرف ايتدي ايسه * زيرا اول راهن امين خلاف ايدوب اندنصكره وفاقه عود ايلدي ايمدي ضامن اولمز شفعي ايچون خلاف واردر (جناية الراهن على الرهن مضمونة) راهنك جنايتي رهن اوزره مضمونه در يعني اكر راهن رهني مرتهنه تسليم ايتدكدنصكره انك اوزرينه جنايت ايتسيدي * مثلا اكر رهن عبد ايسه اول عبدي قتل ايلمسي ياخود عضوينك بريني قطع ايتمسي كبي ياخود اول عبدك معدوم اولسني ايجاب ايدر ياخود نقصاني ايجاب ايدر برشي ايشلمسي كبي اكر رهن راهنك ملكي ايسه پس اول راهن اول رهن ايچون ضامندر * زيرا اول فعل مرتهن ايچون حق لازم محترمي فوت ايلدي وحق لازم محترم بونك مثلينك ماله تعلقي ضمان حقنده مالكي اجنبي كبي قيلر (وجنايته المرتهن عليه) ومرتهنك رهن اوزره جنايتي (تسقط من دينه بقدرها) مرتهنك دينندن جنايتك قدري ايله ساقط اولور * زيرا مرتهن غيرك ملكني تلف ايلدي ايمدي اكا اول تلف اولان ملكك ضماني لازم اولور وقچان ضمان اكا لازم كلسه ودينكده اجلي حلول ايتسه ضماندن دينى مقداري ساقط اولور وباقي اكا لازم اولور * زيرا قيمتدن دينك مقداري اوزره زياده اولان شي امانت اولور واتلاف ايله ضامن اولوب عقد رهنله ضامن اولمامغه باعث اول رهن وديعه منزله سنده در قچان مودع اني تلف ايتسه مودعه ضمان لازم اولور غايت البيانده بويله ذكر اولندي (وجنايته الرهن عليهما وعلى مالهما هدر) ورهنك راهنله مرتهن اوزره وايكيسنك مالري اوزره جنايتي هدردر يعني ساقطدر وجناية على النفس ايله مراد مال ايجاب ايدن جنايتدر خطأ نفسده جنايت اولمله ياخود نفسك مادوننده جنايت اولمغله واما قصاص ايجاب ايدن جنايت اول بالاجماع معتبردر نهايه ده بويله ذكر اولندي واما رهن اوزره جنايتك هدر اولمسنه باعث اول جنايت مملوك مالكي اوزره جنايت اولديغي ايچوندر بو ايسه مال ايجاب ايلدكده هدردر * زيرا مال مستحقدر ومال ايچون استحقاقي مملوك اوزره ثابت اولمز واما مرتهن اوزره اولان جنايتك ساقط اولمسنه باعث پس بو جنايتي

یعنی مرتهن اوزره اعتبار ایدلسه مرتهن اوزره اول جنایتدن تطهیر حاصل اولور * زیرا جنایت مرتهنك
ضماننده حاصل اولدی * پس ضمانك واجب اولمسی ضماندن تخلصك وجودی ایله بیله فائده ویرمز (رهن عبدا
یعدل الفا بالف مؤجل فصارت قیمته مائة فقتله حر فغرم مائة وحل اجله اخذ مرتهنه المائة من حقه وسقط
باقیه) بر کمسنه بیك درهمه معادل بر عبدی بیك درهم مؤجله رهن قویسهدی پس اول عبدك قیمتی یوز
درهمه اینسهدی پس اول عبدی بر حر کمسنه قتل ایدوب یوز درهم قیمتنه غریم اولسهدی ودینك دخی اجلی
حاول ایتمکله اول عبدك مرتهنی اول یوز درهمی اخذ ایدوب باقی قلان طقوز یوز درهم ساقط اولور * زیرا
نقصان سعر یعنی نرخ دینك سقوطنی ایجاب ایلمز زیرا نقصان سعر رغبات ناسك فتورندندر عینك نقصانی
بونك خلافیدر پس قیچان عین باقیه اولسه ویدمرتهن ید استیفادر امدی ابتدادن کل ایچون مستوفی اولدی
(ولو باعه بامره بمائة) واگر مرتهن عبدی راهنك امری ایله یوز درهمه بیع ایتسهدی (وقبضها رجع
بما بقی) واول یوز درهمی مرتهن قبض ایتسهدی باقی قلان طقوز یوز ایله راهن اوزره رجوع ایدر * زیرا قیچان
راهن عبدك بیعنه اذن ویرسهدی کانه راهن عبدی استرداد ایدوب بنفسه بیع ایتمش کبی اولدی
بو تقدیرجه رهن باطل اولوب دین باقی قالور والا استیفا ایلدیکی مقداری باقی قالمز پس کذلك بو مقامده دخی حکم
بویله در (فتله بعدل الفا عبد یعدل مائة) قیمتی بیك درهمه معادل اولان قیمتی یوز درهمه معادل اولان
بر عبد قتل ایتسهدی (فدفع به فك بکل دینه) پس اول عبد قاتلی دفع ایتسهدی راهن دینك کلیسنی یعنی
بیك درهمی قورتاردی * زیرا عبد ثانی عبد اولك مقامنه قائم اولدی پس کانه عبد اول قائم اولدی و سعر یله
مراجعت اولنور (جنی خطأ فداه مرتهنه) یعنی عبد مرهون خطأ جنایت ایتسهدی یعنی بر رجل
قیمتی بیك درهم ایدن یاخود بیکدن افزون ایدن بر عبدی بر رجله رهن ویرسهدی پس عبد مرهون خطأ بر قتیل
قتل ایتسهدی اول عبدك مرتهنی آنی فدا ایدر یعنی مقتولك دیتنی اولیاسنه دفع ایدر * زیرا جنایتك ضمانی
مرتهن اوزرهدر و عبدك کلی مرتهنك ضماننده در و مرتهنك یعنی عبدك رقبهسنی مستغرقدر پس مرتهنه
عبدی جنایتدن فدا ایله دینور پس اگر فدا ایدرسه رهننی اصلاح ایدر ودینی راهن اوزره کما کان حالی اوزره
قالور (ولم یرجع) ومرتهن راهن اوزره فدادن برشیئله رجوع ایتمز * زیرا عبدك کلی مضموندر ومضمونك
جنایتی یعنی عبدك جنایتی ایسه ضامنك یعنی مرتهنك جنایتی کبیدر پس اگر مرتهن راهن اوزره رجوع
ایتسه راهن دخی مرتهن اوزره رجوع ایدر پس بونده فائده حاصل اولمز (ولا یدفعه) یعنی مرتهن ایچون
اول عبد قاتلی ولی جنایته دفع دخی یوقدر * زیرا تملیکه مالك دکلدر (فان ابی) پس اگر مرتهن عبدی
فدادن امتناع ایدرسه (دفعه الراهن او فداه) راهن آنی دفع ایدر یاخود فدا ایدر (فیسقط الدین) پس
دین ساقط اولور یعنی راهنه عبدی دفع ایله یاخود دیتله فدا ایله دینور * پس اگر راهن عبدی دفع ایدوب یاخود
فدا ایدرسه مرتهنك دینی ساقط اولور وراهن عبدی اخذ ایدوب رهن باطل اولور (ان لم یکن اکثر من قیمته)
اگر دین رهنك قیمتندن اکثر دکل ایسه بلکه مساوی اولوب یاخود قیمتدن اقل اولورسه واما قیچان دین رهنك
قیمتندن اکثر اولورسه پس دیندن عبدك قیمتی مقداری ساقط اولوب باقیسی ساقط اولمز (مات الراهن باع وصیه
الرهن وقضی الدین) راهن فوت اولوب راهنك وصیسی رهنی بیع ایدوب دینی قضا ایدر زیرا وصی راهنك
مقامنده قائمدر (فان لم یکن له وصی نصب له) پس اگر راهنك وصیسی یوغیسه قاضی راهن ایچون وصی
نصب ایدر (رهن الوصی بعض الترکة لدین علی المیت عند غریم من غرمائه توقف علی رضی الآخرین
والهم رده) میتك وصیسی ترکهنك بعضیسنی میت اوزره اولان دینی ایچون غرماسندن بر غریمه رهن ایتمك
مراد ایلسهدی غرمای آخرلرك رضاسی اوزره موقوف اولور وانلر ایچون اول رهنك ردی جائز اولور * زیرا اول
وصی غرمانك بعضنه ایفاء حکمی ایله ایثار ایتدی زیرا عقد رهنك موجبی مرتهن ایچون ید استیفادر
حکما ثابت اولسیدر پس ایفاء حقیقی ایله ایثاره مشابه اولدی (فان قضی دینهم قبل الرد) پس اگر وصی
سائر غرمانك دینلرینی رهنی رد ایلمزدن اول قضا ایدرسه (نفذ) اول رهن نافذ اولور ومانع زائل اولدیغی
ایچون ومانع باقی غرمانك حقلریدر (ولو انفرد الغریم) یعنی میتك بر کمسنهدن غیری غریمی اولمزسه (جاز)
اول وصینك ویردیکی رهن ایفاء حقیقیه اعتبار ایله جائز اولدی (و بیع فی دینه) واول رهن میتك دینی

ایچون بیع اولنور * زیرا قبل الرهن بیع اولنور پس کذلك رهندن صكره بیع اولنور (واذا ارتهن بدین المیت علی آخر جاز) ودخی قچان وصی میتك آخر کمسنه اوزره اولان دینی ایچون ارتهان ایلمك جائز اولدی زیرا ارتهان حکما استیفادر وصی اکا مالك اولور ووصینك رهننده تفصیلات کثیره واردر کتاب وصایاده ذکر اولنور والله اعلم بالصواب

* (فصـــــل) *

(رهن عصیرا قیمته عشرة بها) برکمسنه قیمتی اون درهم ایدر اوزم شیره سنی اون درهم دینه رهن ویرسه‌دی (فتخمر وتخلل) پس اول عصیر مرتهنك قتنده خمر اولدی خمر اولدقدن صكره سرکه اولدی (وهو یساوی بها) حالبوکه اول سرکه‌نك قیمتی اون درهمه مساوی اولسه‌یدی (بقی رهنا بها) اول سرکه رهن اولدیغی حالده عشره ایله باقی قالدی ولایق بو ایدیکه رهن باطل اوله * زیرا عصیرك خمر اولمسیله ایفایه صالح اولمقدن چیقدی زیرا مال متقوم اولمسی باقی قالمدی وخمر اولدقدن صكره رهنك باطل اولمامسنه باعث زیرا اول خمر سرکه لکله صحیحه عود ایلك صددنده‌در وبیع ایچون محل اولان شیء مالیت اعتباریله رهن ایچون دخی محل اولدیغی ایچون رهنیتی باطل اولمدی بو اجلدن قچان برکمسنه عصیر اشترا ایدوب پس اول عصیر قبل القبض خمر اولسه‌یدی بیع باطل اولمز خل اولمسی احتمالی ایچون کذلك رهن اولسه‌یده بویله‌در (ورهن شاة کذلك) وقیمتی اون درهم ایدن قیونك اون درهمه رهن اولمسی دخی عصیرك رهن اولمسی کبیدر (فماتت فدبغ جلدها فساوی درهما فهو رهن به) پس اول رهن اولان قیون بلاذبح فوت اولسه‌یدی مرتهن انك دریسنی دباغت ایدسه‌یدی بعد الدباغه اول دری بر اقچه‌یه مساوی اولسه‌یدی اول دری بر اقچه‌یه رهن اولور زیرا رهن هلاکله متقرر اولور * پس قچان محلك بعضی صالح اولسه‌یدی انك حکمی مقداری ایله عود ایدر مبیع اولنان قیون قبضدن اول فوت اولدقده دباغت اولنسه‌یدی رهنك خلافی اوزره‌در اول وقت بیع صحیحا عود ایلمز * زیرا بیع قبضدن اول هلاکله منتقض اولور ومنتقض ایسه عود ایلمز وبعضیلر بیعده رهن کبی عود ایدر دیدیلر (نماء الرهن) رهنك نماسی ولدی کبی وسودی کبی ویوکی کبی ومیوه‌سی کبی (للراهن) راهن ایچوندر (ورهن مع اصله) واول نما اصلی ایله بیله رهندر * زیرا اول نما اصله تابعدر ورهن حق لازمدر نمایه سرایت ایدر (ویهلك مجانا) ومجانا هلاك اولور یعنی اگر اول نما هلاك اولسه‌یدی بلاشیء هلاك اولور زیرا تابع اولان شیلر ایچون اصله مقابل اولان شیدن قسط یوقدر مقصود اولدیغی حالده عقد تحتنده داخل اولمدقلری ایچون (وان بقی وهلك الاصل) واگر اول نما باقی قالوب اصل هلاك اولورسه (فك بقسطه) راهن انی حصه‌سیله فك ایدر (بقسم الدین علی قیمته یوم الفكاك) دین نمانك یوم فکاکدکی قیمتی اوزره تقسیم اولنور (وقیمة الاصل یوم القبض) واصل رهنك یوم قبضده‌کی قیمتی اوزره تقسیم اولنور * زیرا رهن قبضله مضموندر وزیاده فکاکله مقصود اولور قچان وقتنه دکین باقی قالسه‌یدی وتبعه برشیء مقابل اولور قچان مقصود اولورسه مبیعك ولدی کبی پس اول ولد ایچون قبل القبض ثمندن مقصود بوقدر پس قچان مشتری مبیعی قبض ایدسه‌یدی واول قبضله مقصود اولسه‌یدی انکچون ثمندن حصه اولور (ویسقط من الدین حصة الاصل) ودیندن اصله اصابت ایدن شیء ساقط اولور * زیرا مقصود اولدیغی حالده اصله مقابل اولور بو مسئله‌نك صورتی اولدرکه بر رجل بر رجله قیمتی بیك درهمه مساوی برجاریه‌یی بیك درهمه رهن قودقده اول جاریه‌دن قیمتی بیك درهمه مساوی برولد حاصل اولسه‌یدی پس دین اول جاریه ایله ولد اوزره تقسیم اولنور نصفی جاریه مقابله‌سنده ونصفی ولد مقابله‌سنده جاریه انفکاك رهنه دکین باقی اولمق شرطیله حتی اول جاریه هلاك اولوب انفکاك رهنك وقتنه دکین ولد باقی قالسه اول جاریه دیندن انکله اولان نصفله هلاك اولور اولکه بشیوز درهمدر وولد بشیوز درهمه باقی قالور ذکر اولنان شرطیله (ویفك النماء بحصته) وراهن اول نمایی حصه‌سنه اصابت ایدن شیله فك ایدر (الزیادة تصح فی الرهن) زیاده رهنده صحیح اولور مثالی قیمتی اون اقچه‌لق برثوبی اون اقچه‌یه رهن قودقدن صكره راهن ثوب اول ایله بیله رهن اولمق ایچون برثوب آخر دخی زیاده ایدسه‌یدی (لا الدین) دینده صحیح اولمز مثالی راهن مرتهنه بکا آخر بشیوز اقچه دخی قرض ویرسك قانکده رهن اولان عبد بیك اقچه‌یه رهن اولمق اوزره دیمك کبی وفرقی بودرکه

تحقیقا فقها بیننده مقرر اولان اصل تحقیق اصل عقده الحاق تصور اولنمز الا قچان زیاده معقود علیهده اولورسه یاخود معقود بهده اولورسه تصور اولنور پس دیننده زیاده ایکیسندن بری دکلدر امادیننده زیادهنك معقود علیه اولمدیغی ظاهردر واما معقود به اولماسی قبل الرهن سبیله بولندیغی ایچوندر رهن دینك خلافیدر که زیرا رهن معقود علیهدر زیرا عقد رهندن اول محبوس اولمز وعقدك انتهاسندنصکره باقی قالمز (رهن عبدا یساوی الفا فدفع مثله رهنا بدله فهو رهن حتی یرد الی راهنه والمرتهن امین فی الثانی حتی یجعله مکان الاول) برکمسنه قیمتی بیك درهمه مساوی برعبدی بیك اقچه دینی مقابلهسنده رهن قودقدنصکره راهن انك مثللی قیمتی بیك درهمه مساوی برعبدی دخی عبد اولك بدلی رهن اولق اوزره دفع ایتسیدی اول عبد اول راهنه رد اولنجهیه دکین رهندر ومرتهن عبد ثانیده امیندر حتی اول عبد ثانیی عبد اولك مکاننه رهن قلنجیه دکین * زیرا عبد اول قبض ایله ودینله مرتهنك ضماننه داخل اولدی * پس اول عبد ضماندن چیقمزمادامکه قبض ودین باقی اوله قلرنجه الا قبضك بوزلمسیله چیقار پس عبد اول مرتهنك ضماننده اولدقچه عبد ثانی اول ضمانده داخل اولمز * زیرا راهنله مرتهن ایکیسندن برینك ضمانده دخولنه راضی اولدیلر پس قچان اولك دخولی زائل اولسه ثانی مرتهنك ضماننه داخل اولور بوندنصکره دینلدیکه مرتهندن تجدید قبض شرط قیلندی زیرا ید مرتهن ثانی اوزره یدامانتدر ویدراهن یداستیفا و یدضماندر پس یدامانت یدراهندن نائب اولمز وبعض تجدید قبض شرط قیلندی دیدی * زیرا رهن هبه کبی تبرعدر وعینی امانتدر تسلیم ایتمش ایدك که قبض امانت قبض امانت منابنده نائب اولور (ابرأ المرتهن الراهن عن دینه دفقبله ووهبه له فهلك الرهن هلك مجانا) مرتهن راهنی دیندن ابرا ایتسیدی پس راهن دخی اول ابرایی قبول ایتسیدی یاخود مرتهن دینی راهنه هبه ایتسیدی پس رهن صاحبندن منع ایتمکسزین ید مرتهنده هلاك اولسیدی اول رهن مجانا هلاك اولور استحسانا * وامام زفر مرتهن راهن ایچون رهنك قیمتنه ضامن اولوردیدی قیاسده بودر * زیرا قبض مضمونا واقع اولدی پس قبضك ماباقیسی دخی کذلك مضمونا باقی قالدی واستحسانك وجهی اولدر که تحقیقا رهنك ضمانی قبض ودین اعتبار یله در * زیرا ضمان استیفادر بواجلدن ضمان متحقق اولمز الا دین اعتباری ایله اولور وابرا ایله ایکیسنك بریکه دیندر باقی قالمز وایکی وصف صاحبی اولان علت ایله ثابت اولان حکم ایکی وصفك بری زائل اولمغله زائل اولور بواجلدن اکر دین رد اولنسه ضمان ساقط اولور قبض معدوم اولدیغی ایچون اکرچه دین باقی اولورسه وکذلك قچان دیندن ابرا ایلسه ضمان ساقط اولور دین معدوم اولدیغی ایچون اکرچه قبض باقی ایسهده (واواستوفاه) واکر مرتهن دینی بالتمام استیفا ایلسه (او بعضه بایفاء الراهن) یاخود راهنك ایفاسیله دینك بعضنی استیفا ایتسیدی (اومتطوع) یاخود متطوعك ایفاسیله استیفا ایتسیدی (اوشرائه عینا به) یاخود دینله برعین اشترا ایتسیدی (اوصلحه عنه علی عین) یاخود دیندن برعین اوزره صلح اولسیدی (اواحالته مرتهنه بدینه علی آخر) یاخود راهن مرتهنی آخر اوزره اولان دیننه حواله ایتسیدی (فهلك فی یده) پس رهن مرتهنك یدنده هلاك اولسیدی (هلك بالدین) اول رهن دینله هلاك اولور * زیرا نفس دین استیفا ایله واستیفا مثللی ایله ساقط اولمز مقرر اولان علت ایچونکه تحقیقا دیون امثالیله قضا اولنمز لکن استیفا متعذر اولور فائده اولمدیغی ایچون استیفا مثللی مطالبهیی منع ایدر * یعنی هرنه وقت داین دینك عینن طلب ایتسه مدیون دخی دیندن انکله ادا ایلدیکی شیئك عینی طلب ایدر ایمدی ایکی جانبدن مطالبه منقطع اولمز پس قچان رهن هلاك اولسه استیفای اول متقرر اولوب استیفای ثانی منتقض اولور (ورد ما قبض الی من ادی) ومرتهن قبض ایلدیکی شیئی ادا ایدن کمسنهیه رد ایدر راهنك ومتطوعك یاخود شرانك یاخود صلحك ایفاسی صورتلرنده (وبطلت الحوالة) وحواله باطل اولور ورهن دینله هلاك اولور * زیرا حواله دینی اسقاط ایتمز ولکن حواله اولنان کمسنهنك ذمتی حواله ایدهنك ذمتی مقامنه قائم اولور بواجلدن حواله ایدهنك ذمتنه عود ایدر قچان حواله اولنان کمسنه مفلسا فوت اولسیدی (کذا) یعنی ذکر اولنان صورتلرده رهن دینله هلاك اولدیغی کبی بنه دینله هلاك اولور (اذا هلك بعد تصادقهما علی ان لا دین) قچان دین اولماق اوزره بربرلرینی مصادقه دنصکره رهن هلاك اولسیدی * زیرا رهن دینله مضموندر یاخود وجودك توهمی

قنده دينك جهتيله مضمونكدر دين موعودده اولديغى كبى وجهت باقى قالدى دين اولماق اوزره تصادقلرندنصكره دينك قيامى اوزره تصادقلرى احتمالى ايچون* ابراءبونك خلافى اوزره دركه زيرادين ابرا ايله ساقط اولور والله اعلم بحقيقة الحال

(كتاب الغصب)

بوكتاب احكام غصبك بيانندهدر مصنف كتاب غصبى كتاب رهنك عقبنده ايراديته باعث رهنده حبس شرعى اولوب وغصبده حبس غيرشرعى اولديغى ايچوندر (هو) غصب لغت جهتندن برشيئى تغلب ايله غيردن اخذ ايتمكدر براودر كرك مال متقوم اولسون كرك اولمسون (غصب زوجة فلان) ياخود (غصب خمر فلان) ديناور وشرعا غصب (اخذ مال متقوم محترم) مال متقوم محترمى اخذ ايتمكدر متقوم قوليله خمر مسلمدن احترازدر محترم ايله مال حربيدن احترازدر* زيرا مال حربى مال محترم دكلدر (من يد مالكه بلا اذنه) مالكنك يدندن اول مالكك اذنندن سزا اخذ ايتمكدر* بلا اذنه قولى مالكنك يدندن اذنيله اخذدن احترازدر ودخى غصبده يد مالكك ازالهسى معتبر اولمغه اشارتدر بزم قتمزده* وشافعى قتنده غصب دشمنلرك يدينك مال اوزره ثابت اولمسيدر وثمره خلاف مغصوبك زيادهلرنده ظاهر اولور مغصوبهنك ولدى و بستانك ميوهسى كبى زيرا زوائد بزم قتمزده مضمونه دكلدر وشافعى قتنده اثبات يد ايچون مضمونهدر ازالهٔ يد بولنمديغى ايچون* حاصل كلام تحقيقا غصبده معتبر اولان بزم قتمزده يد محقهنك ازالهسى و يد مبطلهنك اثباتيدر وشافعى قتنده بالكز ابكنجيدر (لاخفية) كيزلى اخذ دكل بوقولى سرقهدن احترازدر (فاستخدام العبد وتحميل الدابة غصب) پس عبدى خدمت ايتدرمك ودابهنك اوزرينه يوك وضع ايلمك غصبدر بوايكيسندهده يد محقهنك ازالهسى و يد مبطلهنك اثباتى موجود اولديغى ايچون (لاجلوسه على البساط) يوخسه دوشمه اوزرينه اوطورمهسى غصب دكلدر استيلا ايله ازالهٔ يد بولنمديغى ايچون زيرا اندن نقل وتحويل بولنمدى ودوشهمك مالكك فعليدر حالبوكه استعمالده فعلنك اثرى باقى قالدى ومالكك يدندن اخذ بولنمدى (فحكمه الاثم لمن علم) پس غصبك حكمى مال غير اولديغن بيلن كمسنه ايچون آثم اولمقدر (ورد العين قائمة) وعينى قائمه اولديغى حالده رد ايتمكدر (والغرم هالكة) واول مغصوب هالك اولديغى حالده اودهمكدر (ولغيره) ومال غير اولديغن بيلين ايچون (الاخيران) يعنى عين قائمهيى رد ايتمكدر ياخود هالك اولديغى حالده ضامن اولمقدر* زيرا مغصوب حق غيردر غاصبك علمى اوزره متوقف اولمز وانمده بوقدر* زيرا خطادر خطا ايسه حديث شريفله مرفوعدر (و يجب المثل فى المثلى) ومثلىيى غصبده مثل واجب اولور مثلى مكيل وموزون وعددى متقارب كبى حق سبحانه وتعالينك (فاعتدوا عليه بمثل ما اعتدى عليكم) قول شريفى ايچون مثلى ايله مراد اسواقده مثلى بولنان شيدر كه اجزاسى بيننده اعتداد اولنور تفاوت سز بويله اولمیان شيئى قيدر بوندنصكره مثلى آز اولور مصنوع اولور شول حيثيله كه اهل صنعت آنى مثليتدن اخراج ايدر اصلنه نسبتله نادر قتالمله قمقمه كبى وقدر وابريق كبى پس قيمى اولور وازاولور مصنوق اولور شول حيثيله كه اهل صنعت آنى مثليتدن اخراج ايدهمز كثرتنك باقى اولمسيچون وتفاوتى اولمديغى ايچون دراهم مضروبه ودنانير كبى (فان انقطع فقيمته يوم الخصومة) پس اكر مغصوبك مثلى منقطع اولسه يوم خصومتدهكى قيمتى لازم كلور وابو يوسف قتندهيوم غصبدهكى قيمتى لازم كلور وامام محمد قتنده يوم انقطاعدهكى قيمتى لازم كلور ابو يوسفك علتى وقتاكه مغصوبك مثلى منقطع اولسه مثلى اولمیانه ملحق اولور پس انك قيمتى سببك انعقادى كوننه اعتبار اولنور* زيرا ضمانى موجب اولان سببدر وامام محمدك علتى تحقيقا واجب اولان ذمتنده مثلدر ومثلك انقطاعيله قيمته انتقال ايدر ايمدى يوم انقطاعده اولان قيمته اعتبار اولنور وامام اعظمك علتى تحقيقا نقل مجرد انقطاعله ثابت اولمز بواجلدن اكر مالك مثلى بوا نجهيهدكين صبر ايلسه مالك ايچون لازم كلان اول مثلدر وقاضينك قضاسيله قيمته انتقال ايدر ايمدى يوم خصومت وقضاده اولان قيمته اعتبار اولنور (والقيمة فى القيمى يوم غصبه) وقيمى اولان مغصوبك متاع كبى وحيوانات وعددى متقارب كبى يوم غصبدهكى قيمتى واجب اولور بالاجماع* زيرا مغصوب غصب اولنديغى حينده قيمتيله مطالبدر ايمدى يوم غصبدهكى قيمته اعتبار اولنور (فان ادعى الهلاك حبس حتى يعلم انه لو بقى لظهر ثم قضى عليه بالبدل

پس اكر غاصب مغصوبك هلاكنى ادعا ايدرسه غاصب حبس اولنور حتى معلوم اولنجه كه تحقيقا مغصوب
اكر باقى اولايدى ظاهر اولوردى اندنصكره غاصب اوزره بدل ايله قضا اولنور * زيرا مالكك حقى عينده
ثابتدر غاصبك قولى اول هلاكده قبول اولنمز حتى ظن غاصبك قولى صادق اولمسى اوزره غالب اولنجه * نتكيم
ديون كثيره ايله افلاس ادعا ايتديكى كبى (برهن انه مات عند غاصبه) مالك اثبات ايلديكه مغصوب
غاصبك قتنده هلاك اولدى (وقلب الغاصب) وغاصب دخى بينه يى چويردى يعنى غاصب مالكك قتنده
هلاك اولدى ديو اثبات ايتسه يدى (فبينته اولى عند محمد) امام محمد قتنده غاصبك بينه سى اولىدر
زيرا غصبله ضمانك واجب اولمسى ظاهرا ثابتدر وردك اثباتى عارضدر بينه ايسه ظاهرك خلافنى
ادعا ايدن كمسنه ايچوندر (وبينة المالك عند ابى يوسف) وابى يوسف قتنده مالكك بينه سى اولادر
زيرا غاصبله مالكك اختلافنك حاصلى ضمانده در ومالكك بينه سنده ضمانك اثباتى واردر (وهو فيما
ينقل) وغصب انجق منقل اولان ومحول اولان شيئده متحقق اولور بيلنان شى ايچونكه تحقيقا غصب
اوزرينه اثبات يد ايله مالكنك يدندن مالى ازاله در بونك ايسه تحققى ممكن اولمز الا منقولده اولور شول عقارده
اولمز كه نقل اولنمز وتحويل اولنمز (فلو اخذ عقارا وهلك فى يده) پس غاصب بر عقارى اخذ ايدوب يدنده هلاك
اولسيدى ارضى اوزرينه سيل باصوب صو يك تحتنده غائب باقى اولنغله ياخود بردارى غصب ايدوب آفة
سماويه ايله منهدم اولنغله ياخود بناىى سيل كوتورمكله (لم يضمن) شرطى منتفى اولنغله ضامن اولمز اول
شرط كه غصبدر (قيل) بعضيلر ديديكه قيلك قائلى عماد الدين واسروشنيدر فصوللرنده ديديلر كه (الاصح
انه يضمن بالبيع والتسليم وبالجحود فى الوديعة) اصح قول بودر كه تحقيقا عقار بيعله وتسليم ايله تضمين اولنور
وو ديعتده انكار ايله ضامن اولنور يعنى قچان عقار ذواليدك قتنده وديعه اولسه پس انكار ايدرسه
بالاتفاق ضامن اولور (وبالرجوع عن الشهادة) وشهادتدن رجوعله دخى ضامن اولور ايكى كمسنه
بر رجل اوزره بردار ايچون شهادت ايتسهلر اندنصكره بعد القضاء رجوع ايتسهلر ضامن اولورلر (وضمن
فيهما) وعقار ايله منقولده غاصب ضامن اولور (ما نقص بفعله) فعليله ناقص اولان شيئه ضامن اولور
(وسكناه) وسكناسيله دخى ناقص اولانه ضامن اولور * بو عبارت عقارده اولان ضمانك بيانيدر مشايخدن
صادر اولان عبارت بو مقامده بزم ذكر ايلديكمزدر وهدايه شارحلرى وغيريلرى فعلى هدم ايله وسكناىى سكناى
مخصوصه ايله بيان ايلديلر وسكناى مخصوصه بنانك انهدامنه فايض اولور عمله مقارن اولمسيدر نيتو رجيلك
وقصاراق كبى حتى هدايه نك قولنك شرحنده شراح ديديلر كه هدايه نك قچان دار سكناسيله وعمليله
منهدم اولسه ديديكى قولنده سكناى مخصوصه داخل اولور ديديلر هدايه نك عمليله قيدنه باعث * زيرا
قچن دارى غاصب غصب ايدوب انده ساكن اولدقدنصكره سكناسيله وعمليله منهدم اولميوب بلكه
آفة سماويه ايله منهدم اولسه اول غاصب اوزره امام اعظم وابو يوسف قتلرنده ضمان لازم كلمز * امدى ظاهر
اولديكه تحقيقا شراحك مرادلرى نقصك ايكى سببنى بياندر اولكى سبب نقص ابتداء ايجاب ايدن
شيئدر اولكه هدمدر وايكنجى سبب آخرنده هدمه مفضى اولان شيئدر اولكه سكناى مخصوصه در وصاحب
وقايه بو عبارتى تغيير ايدوب وما نقص بفعله كسكناه ديدى يعنى فعليله ناقص اولان شى سكناسى كبى
ديدى پس بو تقديرجه وقايه اوزره لازم كلوركه تحقيقا سكنا اكر عمل موهن ايله تقييد اولنورسه سبب
اول باقى قالمز اولكه هدمدر تعرض لازم كلور واكر سكنا عمل موهن ايله تقييد اولنمزسه عمل موهندن مجرد
اولان سكنا ضمانه سبب اولمق لازم كلور وتحقيقا سن بيلمش ايدك كه تحقيقا دار سكنا ايله بله قچان آفة سماويه ايله
منهدم اولسه انده ضمان يوقدر وبنم قتنده مصنفك خطندن نقل اولنمش نسخه واردر انده يازلمش اولان عبارت
هدايه ده و غيريده اولديغى كبيدر اندنصكره وقايه تغيير ايلدى وصدر الشريعه بعده اكا تابع اولدى وصواب
اولان هدايه يه موافق اولان شيئدر (وزرعه) ودخى ارض مغصوبه زراعتله نقصان بولسيدى غاصب
نقصانه ضامن اولور * زيرا بعضى اتلاف ايتدى (او باجارة عبد غصبه) غصبله اوزره عطف در ومنفعته واله ضمان
ايچون بياندر يعنى ذكر اولنان كبى غاصب غصب ايلديكى عبدى ايجار ايلدكده عبدك نقصاننده ضامن اولور
پس مدة اجاره ده عبد ايچون استغلالى سببيله نقصان حاصل اولدى (بخلاف البيع) مبيع بونك

خلافی اوزره‌در یعنی قچان مبیعی مشتری قبض ایتمزدن اول بایعك یدنده مبیعدن بر وصفك فوت اولمسیله
قیمتندن برشیء نقص اولسیدی بایع مبیعك نقصانندن برشیئه ضامن اولور حتی ثمندن برشیء ساقط اولمز اکرچه
نقصان فاحش اولور ایسه‌ده (وتراجع السعر اذا رد فی مکان الغصب) ودخی سعرك کیرو دونمسی ایله
ضامن اولور قچان غاصب مغصوبی مکان غصبه رد ایدرسه یعنی قچان غاصب مغصوبی نقصان سعردنصکره
مالکنه رد ایتسیدی اکر ده مکان غصبده اولورسه غاصب اوزره ضمان اولمز * زیرا مکان سعرك تراجعی
رغبات ناسك فتورندندر بوخسه مغصوبك برجزئی فوت اولمسندن دکلدر واکر مالکك قیمتی اول مکانده
اخذ ایتمك بینیله مغصوبی رد ایچون اول مکانه ذهابنه انتظار بیننده مخیرلکی یوغیسه * زیرا نقصان غاصبك
مغصوبی بومکانه نقلی ایله غاصب قبلندن حاصل اولدی ایمدی غاصب ایچون ضرری التزام لازم کلور ومالك
دخی قیمتله مطالبه ایدر واول مکانده ردینه منتظر اولور (وتصدق باجره) ضمن اوزره عطفدر یعنی قچان
برکمسنه برعبدی غصب ایتسیدی مثلا واول عبدی ایجار ایتسیدی واجرتنی اخذ ایتسیدی پس اول عبد
استعمال ایله نقصان بولسیدی ونقصاننه ضامن اولسیدی امام اعظم وامام محمد قتنده اخذ ایلدیکی اجری
تصدق ایدر و بونك اصلی اولدر که تحقیقا بزم قتمزده غله غاصبکدر شافعی ایچون خلاف واردر * زیرا منافع
تقویم اولنمز الا عقد ایله اولور وعاقد ایسه غاصبدر وکندوسی ایسه عبدك منافعنی عقد ایله مال قیلدی پس
ایمدی غاصب منافعك بدلندن اولی اولدی وغاصب اول بدلی تصدقله امر اولنور سبب خبیث ایله استفاده
ایتدیکی ایچون اول سبب خبیثکه مال غیرده تصرفدر (واجر مستعاره) ودخی عاریت الدیغی شیئك اجرتنی تصدق
ایدر یعنی قچان برکمسنه برشیئی عاریت الوب اول شیئی ایجار ایتسیدی وغاصب اول اجری احذ ایتسیدی
غاصب اکا مالك اولور واوزرینه تصدق واجب اولور ذکر اولنان علت ایچونکه مال غیرده تصرفله حاصل
اولدی (وربح حصل بالتصرف فی مودعه ومغصوبه) ودخی ذکر اولنان کبی مودوعك ومغصوبك ربحنی تصدق
ایدر (متعینا بالاشارة او بالشراء بدرهم الودیعة او الغصب ونقدها فان اشار الیها ونقد غیرها او الی غیرها او اطلق
ونقدها الا) یعنی تحقیقا مودع وغاصب قچان ودیعتده یاخود مغصوبده تصرف ایتسه‌لر وربح حاصل اولسه
امام اعظم وامام محمد قتنده اول ربح ایله تصدق ایدرلر و بو اشارتله متعین اولان شیئده واضحدر متاع
کبی ومتاع مثلی کبی * زیرا عقد متعین اولان شیئه متعلق اولدی حتی اکر اول اشارتله متعین اولان
قبل القبض هلاك اولسه مبیع باطل اولور پس عقد متعین اولان شیئه متعلق اولنجه رقبه و یدمبیعده ملك
خبیثله مستفید اولور ایمدی انکله تصدق ایدر اما اشارتله متعین اولمیان شیئده دراهم ودنانیر کبی پس
جامع الصغیرده ذکر اولندیکه قچان دراهم ایله اشترا ایتسیدی تحقیقا مشتری ربح ایله تصدق ایدر پس بو عبارتك
ظاهری انك اوزرینه دلالت ایدر که تحقیقا صاحب جامع بو نکله مراد ایلدیکه قچان دراهمه اشارت
ایدوب واندن نقد ایلسه تصدق ایدر واما دراهمه اشارت ایدوب غیریسندن نقد ایتسیدی یاخود مطلق
ذکر ایدوب دراهمدن نقد ایتسیدی یاخود غیریه اشارت ایدوب دراهمدن نقد ایتسیدی بونلرك
کلیسنده ربح انکچون حلال اولور * زیرا دراهمه اشارت تعیین افاده ایتمز اشارتك وجودی وعدمی مساویدر
الا مکر اندن نقد ایله تأکید ایده وامام ابو اللیث بونکله افتا ایلدی وکافیده ذکر اولندیکه بزم مشایخمز
بکل حال مشتریدن ضامن اولمزدن اول تناول طیب اولمز و بعد الضمان بکل حال ربح طیب اولمز ومختار اولانده
بودر جامعینده مضاربه‌ده یعنی مبسوطدن کتاب مضاربه‌ده جوابك اطلاقی ایچون (آجره فاجاز
مالکه فی المدة فعند ابی یوسف اجر مامضی قبل الاجازة ومابقی لمالکه) غاصب مغصوبی ایجار ایتسیدی
پس مغصوبك مالکی مدة معلومه‌ده اجازت و یرسیدی ابو یوسف قتنده اجازتدن اول کچن زمانك اجری
و باقیسی دخی مغصوبك مالکی ایچوندر * زیرا غاصب مالکك حقنده فضولیدر (وعند محمد اجر
مامضی لغاصبه ومابقی لمالکه) وامام محمد قتنده اجازتدن اول کچن زمانك اجری غاصب ایچوندر ومابقی
مالك ایچوندر * زیرا غاصب عاقددر (کذا لو آجره فاستحق فی المدة واجاز المستحق) وکذلك اکر
غاصب مغصوبی ایجار ایتسیدی پس مدة معلومه‌ده برکمسنه مغصوبه مستحق چیقسیدی واول مستحق
ایجاره اجازت و یرسیدی ذکر اولنان خلاف اوزره‌در * زیرا مستحق مالك کبیدر بلکه بعد الاستحقاق

مالكدر (غصب وغير بفعله) غاصب برمالى غصب ايدوب اول مال مغصوبى كندى فعليله تغيير ايتسه ايدى غاصبك فعلنك غيرى ايله تغيير اولاندن احترازدر مثلا ياش اوزم بنفسه زبيب اولمسى كبى وياش خرمانك تمر اولمسى كبى پس بونده مالك مخيردر ديلرسه اخذ ايدر ديلرسه ترك ايدوب تضمين ايتديرر (وزال اسمه) پس اول مغصوبك اسمى زائل اولسه ايدى ومنافعنك اعظمى فوت اولسه ايدى بوندن احترازدركه چوبان غاصب برقيونى غصب ايدوب اول قيونى ذبح ايتسه ايدى پس اول ذبح اولنان قيونه مالكك ملككى مجرد ذبحله زائل اولماز زيرا اول قيونه ذبح اولنمش قيون دينلور ومصنف اعظم منافعى فوت اولسه ايدى ديمدى زيرا انى دين كسنه بغدايه متناول اولمسنى قصد ايلديكه چون بغدايى غاصب غصب ايدوب واوكيدوب اون ايتسه ايدى * پس بغدايك عيننه متعلق اولان مقاصده مثالى هريسه اولمسى دخى هريسه مثلى اون اولمسيله زائل اولور وبوكا حاجت يوقدر * زيرا زال اسمه قولى اندن مغنيدر زيرا اسمى زائل اولور قوليله جميع صورتلرده اعظم منافعك زوالى لازم كلور (او اختلط بملك الغاصب ولم يتميز اصلا) ياخود مغصوب غاصبك ملكى ايله مختلط اولوب اصلا تميز اولنمزسه حنطه يى حنطه يه ياخود شعيره شعيرى مختلط قيلق كبى (او الا بحرج) ياخود تميز اولنمز الا حرج ايله تميز اولنسه حنطه يى شعيره وياخود شعيرى حنطه سنه مختلط ايتمك كبى (ضمنه) غاصب مغصوبى ضامن اولور (وملكه) وغاصب بعد الضمان مغصوبه مالك اولور اما صورة تغييرده وزوال اسمده ضمانه باعث غاصبك متعدى اولديغى ايچوندر واما ملكده علت غاصب صنعة متقومه احداث ايتدى زيرا قيونك قيمتى طبخله وبريان اولمسيله زياده اولدى وكذلك حنطه نك قيمتى اون ايتمسيله زياده اولدى وغاصبك احداثى حق مالكى من وجه هلاك ايتدى حتى اسمى تبديل واعظم منافعى فوت اولدى وغاصبك حقى ايسه من كل وجه قائمدر ايمدى غاصبك حقى من وجه هلاك اوزره راجح اولدى اوصوادده متقرر اولان شى اوزره كه تحقيقا ترجيحك ايكى نوعى چقان متعارض اولسه ذاتده اولان رجحان حالده اولان رجحاندن احقدر واما اختلاطده ضمانك علتى غاصبك اخلاطده ذكر اولنان كبى متعدى اولديغيچوندر واما ملكده علت ملك مغصوب منهده ايكى بدل جمع اولمسون ايچوندر (بلاحل) ملكه يه متعلقدر (قبل الرضا) يعنى مالكك رضاسندن اول بلاحل مالك اولور يا بدلنى ادا ايله مالك اولور ياخود برا ايله مالك اولور وياخود قاضينك تضمينى ايله مالك اولور وبو استحساندر وقياس حلال اولمقدر * زيرا غاصبك ملكى كسبيله ثابت اولدى وملك ايسه غيرك رضاسنه توقفسز تصرفى تجويز ايدر بواجلدن غاصب مغصوبى هبه ايلمه ياخود بيع ايلمه صحيح اولور واستحسانك وجهى اولدركه تحقيقا رسول عليه الصلوة والسلامك صاحبنك رضاسز بوغازلنمش وبريان اولمش قيونده (اطعموها الاسراء) قول شريفيدر يعنى سزانى اسيرلره اطعام ايدك ديمكدر تصدقه امر ايله مالكك ملكنك زوالنى وقبل الارضا غاصب ايچون انتفاعك حرمتنى افاده ايلدى وانتفاعك اباحتنده باب غصبك فتحى اقتضا ايتديكيچون پس قبل الارضا حرام اولور ماده فسادك قطع اولنمسى ايچون وحرمتله بيله بيعنك وهبه سنك نافذ اولمسى ملكك قائم اولديغى ايچوندر نتكيم بيع فاسدده اولديغى كبى (كذبح شاة وطبخها اوشيها وطحن بر اوزرعه وجعل حديد سيفا والبناء على ساجة) مثالى قيونك بوغازلنمسى وطبخى كبى ياخود كباب اولمسى كبى وبغدايك اون اولمسى ياخود اكلمسى كبى وتيمورك قلنج اولمسى كبى وشجر ساجك اوزرينه بنا ايتمك كبى ساج برشجر عظيمدر بنزالابلاد هندده بتر (وان ضرب الحجرين درهما اودينارا اواناء فلمالكه بلاشى) واكر غاصب التونى وكومشى ضرب ايدوب درهم ودينار ايتسه ايدى ياخود چناق ياپسه ايدى بلاشى مالكندر * زيرا عين هر وجهله باقيدر وبونك معناى اصليسى ثمنيتدر وموزون اولمسيدر حالبوكه ايكيسيده باقيلردر حتى ايكيسنك اعتباريله انده ربا جارى اولدى (ذبح شاة غيره وطرحها عليه واخذ قيمتها او اخذها) غاصب برغيرك قيونن بوغزلسه ايدى اول غير قيونى غاصب اوزره طرح ايدوب قيمتنى اخذ ايدر ياخود اول ذبح اولان قيونى اخذ ايدر * يعنى تحقيقا مالك مخيردر اكر ديلرسه قيونك قيمتنى تضمين ايتدروب قيونى ذبح ايدنه تسليم ايدر واكر ديلرسه بوغزلنان قيونى اخذ ايدوب نقصاننى تضمين ايتدرر * زيرا بو من وجه اتلافدر منافعنك بعضيسى فوت اولمغله حامل اولمسى كبى وصاغلمسى كبى ونسلى منقطع اولمسى كبى وبعض منافعى باقى قالمغله اولكه لحميدر واكر مغصوب اتى يمز دابه اولورسه غاصب برطرفنى قطع ايتسه ايدى مالك جميع قيمتنى تضمين

ايتدرر من كل وجه استهلاك بولنديغى ايچون (كذا او خرق ثوبا وفوت بعضه وبعض نفعه) كذلك غاصب غصب ايلديكى ثوبى يرتسيدى واول ثوبك بعضى فوت اولوب بعضيسنك نفعى فوت اولسيدى يعنى ذكر اولنان كبى مالك بونده مخيردر اكر ديلرسه غاصبه ثوبك كل قيمتنى تضمين ايتدرر وثوب غاصبك اولور واكر ديلرسه ثوبى اخذ ايدوب نقصاننى تضمين ايتدرر ذكر اولنان علت ايچون (واوكله ضمن كلها) واكر ثوبك منافعنك كليسى فوت اولدى ايسه غاصب قيمتك كليسنه ضامن اولور (وفى يسير نقصه بلا تفويت شئ منه ضمن مانقص) وثوبك خرقى قليل اولورسه انك منافعندن برشئ فوت اولمقسزين ثوب ناقص اولسيدى غاصب نقصاننك مقدارنه ضامن اولور وثوبك مالكى ثوبنى اخذ ايدر زيرا عين من كل وجه قائمدر (بنى فى ارض غيره او غرس قلعا) غاصب بر ارضى غصب ايدوب اوزرنه بنا ايتسيدى ياخود اشجار غرس ايتسيدى اول بنا واشجار قلع اولنورلر (وردت) وارض مالكه رد اولنور * زيرا ارض حقيقة غصب اولنمز پس انده كما كان مالكك حقى باقيدر وغاصب اول ارضى مشغوله قيلدى پس غاصب اول ارضك تفريغيله امر اولنور نتكيم طعاميله غيرك ظرفنى مشغول قيلديغى كبى (وللمالك ان يضمن له قيمتهما ان نقصت به) وارضك مالكى ايچون بنا ايدنه ياخود اشجار غرس ايدنه ضامن اولمق واردر اكر ارضك قيمتى بنا وغرسله ناقص اولدى ايسه ومصنف قيمتك بيلنمسنك طريقنى (فتقوم بدونهما) قوليله بيان ايلدى يعنى ارض بناسز واشجارسز تقويم اولنور (ومع احدهما مستحق القلع) وبنا و اشجاردن بريسيله بيله مستحق القلع اولديغى حالده تقويم اولنور (فيضمن الفضل) ارضك مالكى فضله ضامن اولور پس اكر قلعى مستحق اولان شجرك وياينانك قيمتى مقلوعا قيمتندن اقل اولورسه پس مقلوعك قيمتندن اجرت قلع نقص اولنسه باقى مستحق القلع اولان شجرك قيمتى اولور پس فرضا ارضك قيمتى يوز اقچه اولسه وقلع اولنان شجرك قيمتى اون اقچه اولسه واجرة قلع بر اقچه اولسه طقوز اقچه باقى قالور پس ارض شجر مقلوعله بيله يوز طقوز اقچه يه تقويم اولنور پس مالك ارض طقوز اقچه يه ضامن اولور (هذا اذا كانت قيمة الساحة اكثر من قيمة البناء او الغرس) بو ذكر اولنان حكم قچان ساحه نك قيمتى بنانك ياخود غرسك قيمتندن زياده اولديغى وقتده در (واذا عكس فللغاصب ان يضمن له قيمة الساحة فيأخذها) وقچان ساحه نك قيمتى بنانك ياخود غرسك قيمتندن اقل اولورسه غاصب ساحه نك قيمتنه ضامن اولوب ساحه يى اخذ ايدر نهايه ده بو يله ذكر اولندى (حمر الثوب او صفر) غاصب غصب ايلديكى ثوبى قرمزى يه وياخود صارى يه بوياسيدى (اولت السويق بسمن) ياخود غصب ايلديكى سويقى سمنله قارشدرسيدى مالك مخيردر اكر ديلرسه (ضمنه ابيض) ثوبى ابيض اولديغى حالده كى قيمتنى تضمين ايتدرر يعنى غاصبدن بياض ثوبك قيمتنى اخذ ايدر (ومثل سويقه) وسويقنك مثلنى اخذ ايدر وثوب احمرى و يا اصفرى و يا سويقى غاصبه تسليم ايدر (او اخذهما) ياخود ثوبى و يا سويقى اخذ ايدر (وضمن مازاد الصبغ والسمن) و بو يانك وسمنك زياده سنه ضامن اولور * زيرا بو يا مال متقومدر ثوب كبى وغاصبك غصبيله و بو يامسيله مالنك حرمتى ساقط اولمز وايكيسنك ده صيانتى واجب اولور بو اجلدن ايكيسندن برينك مالنى آخره ايصالك معناسنده وآخرك حقنى مالنك عيننده ايفانك معناسنده اولمغله تخييردن بزم ديديكمز شيئده در الا زرب ثوب ايچون تخييرلك اثبات ايلدك * زيرا رب ثوب صاحب اصلدر وغاصب صاحب وصفدر (وان سود) واكر غاصب ثوبى سياهه بوياسيدى (ضمنه ابيض او اخذه ولاشئ للغاصب) مالك اول ثوبى بياض اولديغى حالده تضمين ايتديرر و ياخود بو يا سيله اخذ ايدر وغاصب ايچون سياهه بو يا ديغى ايچون اجر يوقدر زيرا نقصدر

(فصـــل)

(غيب ماغصب وضمن قيمته ملكه مستندا) غاصب غصب ايلديكى شيئى غائب قيلوب وقيمتنه ضامن اولسيدى غاصب اول مغصوبه مالك اولور وقت غصبه مستند اولديغى حالده مالك اولور ومالكى مخيردر ديلرسه تضمين ايتدروب قيمتنى اخذ ايدر وديلرسه بولنمسنه منتظر اولور وامام شافعى غاصب اكا مالك اولمز ديدى * زيرا غصب تعدى محضدر ملك ايچون موجب اولمز * زيرا ملك حكم شرعيدر پس سبب مشروع طلب اولنور و بزم ايچون علت اولدركه تحقيقا مالك مغصوبك بدلنه بتمامه مالك اولدى يعنى رقبة ويدا مالك اولدى پس مغصوب مالكك

ملكندن خارج اولماق واجب اولدی بدل ایله مبدل شخص واحدك ملكنده مجتمع اولمسون ایچون وغاصبك ملكنه داخل اولمقده واجب اولدی واکر واجب اولمسه بلا مالك ملكك ثابت اولمسی لازم کلور (وصدق فی قیمته بیمینه) وغاصب مغصوبك قیمتنده یمینی ایله تصدیق اولنور (ان لم یبرهن المالك للزیادة) اکر مالك قیمتك زیاده لکنی اثبات ایده مز ایسه یعنی مالك اکر مغصوبك قیمتنی زیاده ادعا ایدوب وغاصب انکار ایدرسه پس اکر مالك زیاده یی اثبات ایدرسه شاهدلرك شهادتی مقبوله اولور والا غاصب یمینیله زیاده یی نفیده تصدیق اولنور سائر دعوالرده اولدیغی کبی (فان ظهر وهی اکثر) پس اکر مغصوب ظاهر اولوب ومغصوبك قیمتی غاصبك ضامن اولدیغندن زیاده اولورسه (وقد ضمن بقوله) حالبوکه غاصب یمینی ایله بیله قولیله ضامن اولدی (اخذه المالك ورد عوضه) مالك اول مغصوبی اخذ ایدوب عوضنی غاصبه رد ایدر (او امضی الضمان) یاخود مالك ضمان سابقی امضا ایدر زیرا مالكك بو مقداره رضاسی زیاده ادعا ایلدیکی وقتده تمام اولمدی ادعاسنك دونی اخذه باعث بینه سی اولمدیغی ایچون ایدی (ولو ضمن بقول مالکه او بحجته او بنکول الغاصب فهو له) واکر غاصب مالكك قولیله وحجتیله یاخود یمیندن نکولیله ضامن اولسه مغصوب غاصبك اولور (ولا خیار للمالك) ومالك ایچون مخیرلك یوقدر * زیرا مالك بو مقدار ایله مبادله یه راضی اولدی شول جهتله که انجق بو مقداری ادعا ایتدی (نفذ بیع غاصب ضمن بعد بیعه) غاصبك مغصوبی بیع ایتمسی ضامن اولدقدن صکره نافذ اولور * یعنی غاصب غصب ایلدیکی شیئی بیع ایتدکدن صکره ضامن اولسه اول بیع نافذ اولور (لا اعتاقه کذلك) لکن غصب ایلدیکی عبدی اعتاق ایتدکدن صکره ضامن اولسه اعتاقی نافذ اولمز * زیرا غاصب ایچون ملك ثابت ناقصدر مستندا ثابت اولدیغی ایچون مستندا ثابت ایسه من وجه ثابتدر ومن وجه دکلدر وملك ناقص بیعك نافذ اولمسی ایچون کفایت ایدر عتقده کفایت ایتمز (زوائد المغصوب مطلقا لا تضمن) مغصوبك زوائدی مطلقا تضمین اولنمز یعنی برابردر کرك زوائد متصله اولسون سمزلك کبی وحسن کبی یاخود منفصله اولسون ولد کبی ومیوه کبی (الا بالتعدی او المنع بعد الطلب) الا تعدی ایله یاخود طلب ایتدکدن صکره منعله تضمین اولنور * زیرا اول زوائد امانتدر وحکمی دخی بودر (وما نقصت الجاریة بالولادة مضمون) وجاریه مغصوبه نك ولادتله نقص اولان شیئی مضموندر (ویجبر بولدها) وولدی ایله جبر اولنور یعنی قچان جاریه مغصوبه ولد کتورسه نقصان غاصب اوزره مضمون اولور پس اکر ولدك قیمتنده اول نقصانه وفا اولورسه نقصان ولد ایله جبر اولنور ونقصانك ضمانی غاصبدن ساقط اولور واکر قیمت ولد نقصان جاریه یه وفا ایتمزسه ولدك حسابنجه ساقط اولور (زنی بامة غصبها فردت حاملا فولدت فماتت ضمن قیمتها) غاصب غصب ایلدیکی جاریه یه زنا ایدوب حامل اولدقده حاملا مالکنه رد ایتسه یدی پس اول جاریه ولد کتوروب اول سببله فوت اولسه یدی غاصب اول جاریه نك قیمتنه ضامن اولور * زیرا غاصب اول جاریه یی اخذ ایلدیکی کبی رد ایلمدی * زیرا غاصب اول جاریه یی اخذ ایلدی حالبوکه انده سبب تلف منعقد اولمدی اول که ولادتدر وغاصب جاریه یی رد ایلدی حالبوکه ولد جاریه ده ایدی نتکیم غاصبك یدنده اول جاریه بر جنایت ایتسه یدی اول جنایت سببیله قتل اولسه یدی یاخود اول جاریه رد اولندقدن صکره یعنی غاصب مالکنه رد ایتدکده اول جنایت ایچون دفع اولنسه یدی پس مالك قیمتیله غاصب اوزره رجوع ایدر ذکر اولنان جاریه ده دخی حکم بویله در (بخلاف الحرة) حره جاریه نك خلافی اوزره در یعنی قچان بر رجل بر مرأة حره یی غصب ومکرهة زنا ایدوب اول مرأة اول زنادن حامل اولوب نفاسنده فوت اولسه یدی اول مرأة غصبله تضمین اولنمز فسادك ردی قتنده اخذك ضمانی باقی قالسون ایچون (زنی بها واستولدها ثبت النسب) غاصب غصب ایلدیکی جاریه یه زنا ایتسه یدی پس جاریه بر ولد کتورسه یدی یعنی اندن حامل اولوب وغاصب ولدی ادعا ایتسه یدی مالکی ارضا ایتدکدن صکره نسب ثابت اولور * زیرا تضمینك ایچون اولان ملکنه دن شبهه ایراث ایدر ونسب شبهه ایله ثابت اولور نتکیم مرأة سنك غیری بر مرأة بونکله زفاف اولنسه یدی نسب ثابت اولدیغی کبی (والولد رقیق) واول ولد رقیقدر * زیرا حریت شبهه ایله ثابت اولمز کافیده بویله ذکر اولندی (المنافع) منافع مغصوب دابه نك بنماسی کبی ودارك مسکناسی کبی وممالیکك استخدامی کبی (لا تضمن بالغصب والاتلاف) غصبله واتلافله تضمین اولنمز غصب منافعك صورتی اولدرکه

مثلا بر کمسنه بر عبدی غصب ایدوب بر آی استخدام ایدوب وانی استعمال ایلیوب اندنصکره سیدینه رد ایتمکدر ومنافعی اتلافک صورتی عبدی برای استعمال ایدوب اندنصکره سیدینه رد ایتمکدر کافیده بویله ذکر اولندی (بل ما نقص بالاستعمال) بلکه مغصوب بدن استعمال ایله ناقص اولان شیئه ضامن اولور (الا ان یکون وقفا او مال یتیم) لا تضمن قولندن استثنادر یعنی الا مکر که مغصوب وقف اولورسه یاخود مال یتیم اولورسه مغصوبک منافعنه غصب واتلافله ضامن اولور* زیرا وقفک ومال یتیمک منفعتلری تضمین اولنور عادیه ده وغیریده بویله ذکر اولندی (ولا خمر المسلم وخنزیره) وذکر اولنان وقف ومال یتیم کبی مسلمک غصب اولنان خمری وخنزیری دخی تضمین اولنمز مثلا بر ذمی اسلامه کلوب یدنده خمر وخنزیر بولنوب آخر کمسنه اول خمری وخنزیری غصب واتلاف ایلسه ضامن اولمز* زیرا خمر ایله خنزیر مسلم حقنده مال دکلدر (بخلاف مال الذمی) خمر وخنزیردن ذمی ایچون اولان مسلمک خلافی اوزره در اول وقت اتلافله تضمین اولنورلر خمر ایله خنزیر ذمی حقنده مالدر (غصب خمر مسلم فخللها بغیر مقوم) بر کمسنه مسلمک خمرینی غصب ایدوب غیر مقومله سرکه ایتسهیدی مثلا کولکه دن کونشه وکونشدن کولکه یه نقل ایتمکله سرکه ایتسهیدی (او جلد میتة فدبغه به) یاخود بر میته نک دریسنی غصب ایدوب غیر مقوم ایله یعنی قیمتسز برشیئله دباغت ایتسهیدی مثلا زبله و یا کونشله دباغت ایتسهیدی (اخذهما المالک مجانا) مالک اول سرکه یی ودری یی مجانا اخذ ایدر* زیرا انده غاصب ایچون انلرک هر برنده مال متقوم یوقدر ودباغت اول مغصوبک مالیتی وتقومنی اظهار ایچون اولدی پس ثوبی غسل ایتمک کبی اولدی (ولو اتلفهما ضمن) واکر غاصب اول سرکه یی ودباغت ایلدیکی دری یی اتلاف ایتسهیدی ضامن اولور (ولو خللها بمقوم) واکر غاصب اول خمری تقویم اولنور برشیئله سرکه ایتسهیدی مثلا ملح ایله سرکه ایتسهیدی (ملکه) غاصب اول سرکه یه مالک اولور (ولا شیء علیه) وغاصب اوزره مالک ایچون برشیء لازم کلمز* زیرا خمر مسلم حقنده مال متقوم اولمدی وملح مثلا متقوم اولدی ایمدی جانب غاصب ترجیح اولنوب پس اول سرکه بغیر شیء غاصبک اولور (ولو دبغ به الجلد) واکر غاصب جلد میته یی تقویم اولنور شیئله مثلا مازو پلاموط وصوماق یپراغی ایله دباغت ایتسهیدی دخی بونلرک امثالیله (اخذه المالک) مالک اول جلد مدبوغی اخذ ایدر (ورد ما زاد الدبغ) ودباغتله زیاده اولانی غاصبه رد ایدر* زیرا بو دباغتله دری یه غاصبک مال متقومی متصل اولدی ثوبه بویه کبی ایمدی جانب غاصب ترجیح اولنور (ولو اتلفه لا یضمن) واکر مال متقومله دباغت ایتدکدنصکره غاصب اول دری یی اتلاف ایتسهیدی ضامن اولمز زیرا غاصب غیرک مالنی اتلاف ایلدی (ضمن بکسر معزف قیمته) غاصب آلة لهوی قیرسیدی* معزف کسر میم ایله وعین مهمله نک سکونیله وزانک فتحیله طنبوردن بر نوعدر که اهل یمن استعمال ایدرلر مثلا قپوزی ودودیکی ودفی وطنبوری قیرمغله قیمتنه ضامن اولور (صالحا لغیر اللهو) اول آلت لهوک غیری یه صالح اولدیغی حالده ضامن اولور پس طنبورده منحوت ومنتفع به اولان خشبه ضامن اولور وباقیلرنده دخی بونک مثللی منتفع به اولان شیئه ضامن اولور (وباراقة سکر ومنصف) ودخی مشدد اولان ماء رطبی وطبخ ایله نصفی کیدن ماء رطبی دوککله ضامن اولور (قیمتهما لا المثل) بو ایکیسنک قیمتلرینه ضامن اولور یوخسه مثللرینه ضامن اولمز* زیرا مسلم انلرک بیعلرین تملکدن منع اولنمشدر واکر تملک ایدرسه جائز اولدی واکر بر نصرانینک صلیبنی اتلاف ایتسهیدی صلیب اولدیغی حالده قیمتنه ضامن اولور* زیرا نصرانی حقنده مال متقومدر واول نصرانی انک اوزرینه مقردر پس انک ایچون تعرض جائز اولمز (ویصح بیعها) وبو ذکر اولنان اشیانک بیعی صحیح اولور امام اعظم قتنده وامامین اتلاف ایدن ضامن اولور بعضلری صحیح اولمز دیدیلر وبعض دیدیکه خلاف لهو ایچون ضرب اولنان دفله طبلده در واما حسان غزات ایچون ضرب اولنان ودوکونلرده ضربی مباح اولان دفک اتلافیله بلا خلاف ضامن اولور امامینک علتی اولدر که تحقیقا بو ذکر اولنان اشیا معصیت ایچون اعداد اولندی پس خمر کبی تقومی باطل اولدی وامام اعظمک علتی تحقیقا بو ذکر اولنان شیئلر وجوه انتفاعدن حلال اولان شیئه صلاحیتلری اولدیغی ایچون اکرچه کیم حلال اولمیانه دخی صلاحیتلری وار ایسه ده (کالامة المغنیة ونحوها) بونلر جاریه مغنیه کبی ودخی انک مثللی کبی اولدیلر طوقوشان قوچ واوچان کوکرجن ودوکوشن

خروس وخادم عبدكبي بونلرده قيمت واجب اولور شول جهتله كه ذكر اولنان اموره صالح اولمدقلری حالده وفتوی امامين قولی اوزره‌در بين الناسده فسادك كثرتی ايچون كافيده بويله ذكر اولندی (حل قيد عبد الغير اورباط دابته اوفتح اصطبلها) بركسنه غيرك عبدينك بوغاغوسنی چوزی ويرسيدی ياخود دابه‌سنك بولارينی چوزی ويرسيدی ياخود دابه‌سنك آخوری قاپوسن آچو ويرسيدی (اوقفص طائره فذهبت) ياخود قوشنك قفسنی آچو ويرسيدی پس ذكر اولنان شيلرك هر بری فرارا ايتسيدی ودابه ايله قفسده امام محمد ايچون خلاف واردر (اوسعی الی سلطان من يؤذيه ولايدفع بلا رفع اليه اومن يفسق ولايمتنع بنهيه) ياخود انی اذا ايدن كسنه سلطانه سعی ايتسيدی واول كسنه اذاسی سلطانه رفع ايتمكسزين دفع اولنمسيدی ياخود فسق ايدن كسنه‌دن سلطانه سعی ايتسيدی واول كسنه بونك نهيی ايله ممنوع اولمسيدی (اوقال عند سلطان قد يغرم وقد لا) ياخود ساعی آز اولوب تغريم ايدن وآز اولوب تغريم ايتمين سلطانك قتنده ديسيديكه (انه وجد مالا فغرمه) تحقيقا فلان كسنه مال بولدی پس سلطان دخی اول فلانی تغريم ايتسيدی (لايضمن) بو ذكر اولنان شيلرده تضمين اولنمز سبب متعدی اولديغی ايچون وفاعل مختارك فعلی تخلل ايتديكی ايچون (واو غرم قطعا يضمن) واكر سلطان اول فلانه قطعا تغريم ايتسيدی ساعی ضامن اولور يعنی اكر اول سلطانك عادتی البته تغريم ايتمك ايسه ساعی اتفاقا ضامن اولور سبب موجود اولديغی ايچون (كذا) كذلك ساعی ضامن اولور (اوسعی بغير حق عند محمد) اكر ساعی سلطانه بغير حق سعی ايدر امام محمد قتنده سعايتدن زجرا له * وامام محمد قوليله افتا اولنور (امر عبد غيره بالاباق اوقال اقتل نفسك ففعل) بركسنه غيرينك عبدينه فرارايله ديو امر ايتسيدی ياخود كندو كنديكی قتل ايله ديسيدی عبد دخی فرار ايتسيدی ياخود كندوينی قتل ايتسيدی (وجب عليه قيمته) اول امر ايدن كسنه اوزره عبدك قيمتی واجب اولور (ولوقال له اتلف مال مولاك فاتلف لايضمن) واكر بركسنه غيرك عبدينه مولاكك مالنی اتلاف ايله ديو امر ايتسيدی عبد دخی مولاسنك مالنی اتلاف ايتسيدی اول امر ايدن ضامن اولمز * زيرا اول امر ايدن كسنه فرار ايله ياخود قتل ايله امر ايتمسيله غاصب اولدی * زيرا اول آمر اول عبدی اول فعلده استعمال ايلدی اما مولاسنك مالنی اتلافله امری ايله غاصب اولمز انجق عبدك غاصبی اولور وعبد مغصوب ايسه قائمدر هلاك اولمدی وتلف ايسه عبدك فعلی ايله اولدی عماديه‌ده بويله ذكر اولندی (استعمل عبد الغير لنفسه) بركسنه غيرك عبدينی نفسی ايچون استعمال ايتسيدی مثلا شجره چيق ميوه‌سن ديوشر بكا‌سن اكل ايتمك ايچون ديمك كبی (وان لم يعلم انه عبدا وقال انی حر ضمن قيمته) واكر آمر عبدك عبد اولديغن بلمسه ياخود عبد بن حرم ديمش اولسه اول عبد هلاك اولورسه آمر اول عبدك قيمتنه ضامن اولور زيرا آمر اول عبدی منفعتندن استعمال ايلدی (واوالغيره لا) واكر آمر اول عبدی غيرا ايچون استعمال ايتسيدی ضامن اولمز مثلا عبده شو شجره چيق ميوه ديوشرسن بكا ايچون ديسيدی ضامن اولمز * زيرا آمر غاصب اولمدی عماديه‌ده بويله ذكر اولندی

(كتاب الاكراه)

بو كتاب احكام اكراهك بياننده‌در اكراه ايله كتاب غصبك بيننده وجه مناسبت ظاهردر (وهو) اكراه لغت جهتندن فاعلی كريه كورديكی امر اوزره حملدر وشرعا (حمل الغير علی فعل بما يعدم رضاه به) غيری برفعل اوزره حملدر كه اول غيرك اول فعله رضاسنی معدوم قيلان شی ايله حملدر حمل الغير علی فعل قولی لفظه وسائر جوارح ايله عمله عامدر بما يعدم رضاه به قولی قتله واتلاف عضو وحبس وضربه عامدر (لا اختياره) اول شیء اول غيرك اختيارنی معدوم قلمز (لكنه) لكن رضاسنی معدوم قيلان شیء (قد يفسده وقد لا) اول اختياری آز اولور افساد ايدر وآز اولور افساد ايتمز * حاصل كلام تحقيقا عدم رضا اكراهك جميع صورتلرنده معتبردر واصل اختيار اكراهك جميع صورتلرنده ثابتدر لكن بعض صورتلرده اكراه اختياری افساد ايدر بعضيسنده افساد ايتمزبن ديرمكه بو ذكر اولنان جميع كتب اصول وفروعده مسطور اولاندر حتی صدر الشريعه تنقيحده ديديكه اكراه يا مضطر ايدر نفسی ياخود عضوی فوت ايدر اولمغله و بو رضاسنی معدوم ايديجيدر واختياری مفسددر ياخود مضطر ايتمز حبس ايدر ياخود بوقاغی اورر ياخود ضرب ايدر اولمغله بو ايسه رضاسنی معدومدر واختياری مفسد دكلدر

پس وقایه‌ده (هو فعل یوقعه بغیره فیفوت به رضاه او یفسد اختیاره) دیدیکی قولی صحیح اولمز پس وقایه‌نك بو قوانده شیئك قسمنی شیء ایچون قسیم قیلق واردر نته‌کیم قسم ایله قسیمك معناسنی بیلن کسنه اوزره خفی دکلدر و عجبدر که تحقیقا صدر الشریعه تنقیحده دیدیکی شیئدن صکره وقایه شرحنده دیدیکه بوندن صکره اکراه ایکی نوعدر* بریسی رضانی فوت ایدیجی اولمقدر و بو تهدید حبس و ضرب ایله اولمقدر* و ایکنجیسی اختیاری مفسد اولمقدر و بو تهدید قتل ایله یاخود قطع عضو ایله اولمقدر پس فوت رضا اختیارك فسادنه اعمدر پس حبسده یاخود ضربده رضا فوت اولور و لکن اختیار صحیح باقیدر و قتلده رضا یوقدر و لکن قتل ایچون اختیار صحیح دکلدر بلکه اختیار فاسددر دیدی بوندن صکره دیدیکه بونك تحقیق وقایه‌نك دیدیکی شیئك آخرینه وارنجه* شجر ثمره‌دن خبر ویرر (مع بقاء اهلیته) مکرهك اهلیتك باقی اولمسیله بیله واندن خطابك عدم سقوطیله بیله* زیرا مکره یعنی کره اولنان کسنه مبتلادر و ابتلا ایسه خطابی محقق قیلر* کورلمزمیکه تحقیقا مکره فرض و خطر و رخصت بیننده مترددر و برکره آثم اولور و برکره اجره واصل اولور و بو دلیل خطاب و بقاء اهلیتدر (وشرطه اربعة امور) و بو اکراهك شرطی درت امور در* اولکیسی (قدرة الحامل) اکراهی ایدن کسنه‌نك قدرتیدر (علی ما هدد به سلطانا او غیره) سلطانك یاخود سلطانك غیری خرسزك انکله تخویف ایلدیکی شیئك تحقیقی اوزره قدرتیدر یاخود خرسزلك مثلا بنك* بو تعمیم امامین قتنده‌در و امام اعظم قتنده کره محقق اولمز الا السلطاندن اولور* زیرا قدرت عسکرسز اولمز عسکر ایسه سلطان ایچوندر فقها دیدیلر که بو اختلاف عصر و زمان اختلافیدر حجت و برهان اختلافی دکلدر* زیرا امام اعظمك زمانده سلطانسزقوتدن انکله اکراه متحقق اولور شی یوغیدی پس زماننده مشاهده ایلدیکی شیء اوزره بناء جواب ویردی و امامینك زمانلرنده فساد ظاهر اولوب و امر هر متغلبك اولدی پس اکراه کلیدن متحقق اولدی فتوی انلرك قوللری اوزره اولدی خلاصه‌ده بو یلجه ذکر اولندی* و درت امرك ایکنجیسی (وخوف الفاعل وقوعه) یعنی حامل انکله تهدید ایلدیکی شیئك وقوعندن فاعلك خوفیدر فاعلك ظنی غالب اولمغله که تحقیقا حامل فعلدن و مباشرتدن فاعله مراد ایلدیکی شیء اوزره اکراهله محمول اولسون ایچون اول تهدید ایلدیکی شیئی ایشلردیو فاعلك خوفیدر (وکونه ممتنعا مما اکره علیه لحق ما) و درت امرك* اوچنجیسی فاعلك اوزرینه اکراه اولنان شیئدن حقوقدن برحق ایچون ممتنع اولمسیدر یعنی نفسی حقی ایچونکه مالنی بیع کبی و اتلافی کبی یاخود عبدینی اعتاق کبی یاخود شخص آخرك حقی ایچون غیرك مالنی اتلاف کبی یاخود حق شرع ایچونکه شرب خمر کبی وزنا و بونلرك امثالی کبی* و درت امرك دردنجیسی (وکون المکره به متلف نفس او عضو او موجب غم یعدم الرضاء) و مکره بهك نفس اتلاف ایدیجی یاخود عضو اتلاف ایدیجی یاخود رضایی معدوم قیلر غمی موجب شیء حاصل ایدیجی اولمسیدر و بو شرط اکراهك مراتبنك ادناسیدر حالبوکه غمی موجب اولان کره مراتبنك ادناسی اولدیغی کبی بحسب الاشخاص متفاوته‌در و عن قریب بیانی کلور (وهو) یعنی اکراه (اما ملجیء یفسد الاختیار) یا اختیاری افساد ایدر مضطر قلیجیدر (او باتلاف نفس او عضو) اکر اکره اتلاف نفسله یاخود اتلاف عضو ایله اولورسه (واما غیر ملجیء لا یفسد الاختیار) و یاخود اختیاری افسادا یتمز مضطر قلیجی دکلدر (او یحبس او قید مدیدین او ضرب شدید) اکر اکره حبس مدید و قید مدید ایله اولورسه یاخود ضرب شدید ایله اولورسه مبسوطده ذکر اولندیکه اکراه اولان حبسده حد اعتام بین انکله کلان شیئدر و اکراه اولان ضربده حد اندن المشدید اولان شیئدر و اکرهده حد بونك اوزرینه زیاده اولمز و بوندن ناقص اولمز* زیرا مقادیر رأیله اولمز لکن اول رأی حاکمك رأی کوردیکی قدر اوزره‌در فقهان حاکمه رفع اولنورسه (بخلاف حبس یوم او قیده) بر کون حبس بر کون قید (او ضرب) یاخود شدید اولمیان ضرب ذکر اولنان حبس مدید و قید مدید و ضرب شدیدك خلافی اوزره‌در که زیرا بر کون حبس و بر کون قید و ضرب غیر شدید اکراه اولمز* زیرا بو مثللی ایله عادتا عار لاحق اولمز پس رضا ایده معدوم قیلز (الا الذی جاه) الا مکر که اکراه اولنان کسنه منصب و عزت صاحبی اوله یعنی تحقیقا اکراه بر رجل ایچون اوله که اول رجل جاه و عزت صاحبی اوله* زیرا انك ضرری غیری به اولان ضرب شدیددن اشدد و پس بونکله رضا فوت اولور (فبالاول) یعنی مضطر قلان اکراهله (رخص اکل میتة ودم ولحم خنزیر

وشرب خمر) اكل ميته يه واكل دمه واكل لحم خنزيره وشرب خمره رخصت ويرلدى يعنى تجويز اولندى زيرا بو ذكر اولنان اشيانك حرام اولمسى حالة اختيار ايله مقيده در وحالة ضرورتده حلال اولان اصلى اوزره باقيلردر حق سبحانه وتعالينك (الا ما اضطررتم اليه) قول شريفى ايچون *زيرا حق تبارك وتعالى حالة ضرورتى استثنا بيوردى واستثنا بعد الاستثناء باقى ايله تكلمدر واضطرار اكراه ملجئ ايله حاصل اولور (وبالصبر على القتل اثم) وقتل اوزره صبر ايلمك كناهدر بو صورتلرده (كما فى المخمصة) تكيم آچلقده صبر كناه اولديغى كبى *زيرا اكل وقتا كه مباح قيلندى ايسه اول كسنه امتناعله نفسنك هلاكى اوزره غيرى يه معاون اولدى (وتلفظ كلمة الكفر وقلبه مطمئن بالايمان) ودخى ذكر اولنان كبى كلمۀ كفرك تلفظنه قلبى ايمانله مطمئن اولديغى حالده رخصت ويرلدى عمار بن ياسرك حديثى ايچونكه كلمۀ كفرك تلفظنه اكراه ايله مبتلى اولديغى وقتده ورسول عليه الصلوة والسلام اكا ديديكه ياياسر قلبكى نه كيفيتله بولدك ياسر ديديكه ايمان ايله مطمئن بولدم پس رسول عليه الصلوة والسلام بيوردى اكر سكا اكراهى اعاده ايدرلرسه سنده اعاده ايله وانك حقنده حق سبحانه وتعالينك (الا من اكره وقلبه مطمئن بالايمان) قول شريفى نازل اولدى (وبالصبر عليه اجر) واكر بو صورتلرده قتله صبر ايلسه اول كسنه ماجور اولور واكر صبر ايدوب حتى قتل اولنجه كفرى اظهار ايتمزسه *زيرا حبيب رضى الله عنه قتل اوزره صبر ايلدى حتى صلب اولنجه واكا رسول عليه الصلوة والسلام سيد الشهداء تسميه بيوردى (واتلاف مال مسلم) ودخى بر مسلمك مالنى كرها اتلافه ذكر اولنان كبى رخصت ويرلدى زيرا غيرك مالنى اتلاف ضرورت ايچون مباح قيلندى تكيم آچلقده اولديغى كبى وتحقيق ثابت اولدى (ولكن ضمن الحامل) ولكن صاحب مال حامله تضمين ايدرر *زيرا فاعل حاملك آلتيدر انكيچون آلت اولمغه صالح اولان شيئده واتلاف بو قبيلدندر فاعلك اوزرينه القا ايتمكله پس فاعل دخى مسلمى قتل ايدر (لا قتله) يوخسه مسلمى قتلنه رخصت ويرلمدى بلكه قتل ايتمك اوزره صبر ايدر پس اكر صبر ايتميوب مسلمى قتل ايدرسه آثم اولور *زيرا مسلمك قتلى بر نوع ضرورت ايچون مباح قيلنمدى الا مكر بالحق ايله كه تحقيقا حامل اكر مسلمى قتل ايتمزسه فاعلى قتل ايدر (ويقاد فى العمد الحامل فقط) وحاملك يعنى مكرهك عمدا قتل ايتدرديكنده انجق حامل ايچون قود حكم اولنور امام اعظم وامام محمد قتنده * زيرا فاعل يعنى مكره حامل ايچون آلت اولور وامام ابو يوسف حامل ايله فاعلدن هر برى شبهه ايچون قصاص اولنمز ديدى وامام زفر فاعل قصاص اولنور *زيرا فاعل مباشردر ديدى وامام شافعى ايكيسنده قصاص اولنور فاعل مباشرتله وحامل سبب اولمقله (ولا زنى الرجل) واكراه ملجئ ايله يعنى مضطر ايله رجلك زناسنه رخصت ويرلمز *زيرا قتل كبيدر زيرا ولد زنا حكما هالك درمر بيسى اولمديغى ايچون ايمدى بر نوع ضرورت ايچون مباح قيلنمز قتل كبى (ولكن لا يحد استحسانا) ولكن استحسانا حد اورلمز يعنى چونكه اكراه ملجئ ايله زناسنه رخصت ويرلمدى ايسه مقتضاى قياس حد اورلمق ايدى *زيرا آلتك انتشارى طواعيتك دليليدر ولكن استحسانا حد اورلمز زيرا انتشار آلت طوعى اوزره دلالت ايتمز *زيرا انتشار بمضطرا اولور تكيم اويوبان كسنده آلتك انتشارى كبى (وبالثانى لا) واكراه غير ملجئ ايله امور مذكوره ده رخصت ويرلمز (لكنه) لكن اكراهك قسم ثانيسندن (اسقط الحد فى زناها) مرأۀ زانيه نك زناسنده حد اسقاط اولندى *زيرا اول زانيه اكرچه كيم مكرهه اولمدى ايسه ده فلا اقل شبهه دن خاليه دكلدر خانيه ده بويله ذكر اولندى (لا زناه) يعنى زانينك زناسنده حد اسقاط اولنمدى *زيرا رجلك حقنده اكراه ملجئ رخصت اولمدى تكيم مرأه نك اولديغى كبى حتى غير ملجئ شبهه اولور حد رفع اولمق ايچون (تصرفات المكره قولا) يعنى تحقيقا اصل اولان بودركه تحقيقا مكره ايچون تصرفات قوليه برابردر كرك ملجئ ايله مكره اولسون وكرك غير ملجئ ايله مكره اولسون (تنعقد) بزم قتمزده تنعقد اولور تكيم فاسد اولان بيعلرده منعقد اولديغى كبى (وما يحتمل الفسخ يفسخ) وفسخه محتمل اولان شئ فسخ اولور اكر مكره فسخ ايدرسه (وما لا فلا) وفسخه محتمل اولميان شئ فسخ اولنمز (الاول) اولكى فسخه محتمل اولان تصرف (كبيعه وشرائه واجارته وصلحه وابرائه مديونه اوكفيله وهبته) مكرهك بيعى وشراسى واجاره سى وصلحى ومديوننى ابراسى ياخود مديوننك كفيلنى ابراسى وهبه سى كبى پس تحقيقا مكره بونلردن برينك اوزرينه اكراهك ايكى نوعنك برى ايله اكراه اولنسه فاعل

اکراهك زوالندنصکره مخیرقیلنور اکردیلرسه قبول ایدروا کردیلرسه فسخ ایدر* زیرا اکراه مطلقا رضابی
معدوم قیلور ورضا ایسه بو عقدلرك صحتنك شرطیدر پس رضانك فوت اولمسیله عقد فاسد اولور (واقراره)
ودخی مکرهك اقراری کبی پس تحقیقا مکرهك اقراری برخبردر که صدقه وکذبه محتمل اولور انجق اول اقرار)
جانب صدقك ترجیح اولنمسی ایچون حجت اولور حالبو که اکراه اقرار ایلدیکی شیئده مقرك کذبی اوزره دلیلدر
شری نفسندن دفعه قصد ایدیجی اولدیغی حالده (و یملکه المشتری ان قبض) اکراهله مبیعه مشتری مالك
اولور اکر قبض ایتدی ایسه نتکیم سائر بیوع فاسده ده اولدیغی کبی (فیصح اعتاقه) ومشتری قبض
ایلدیکی عبد مبیعك اعتاق صحیحا واور مالك اولدیغی ایچون (ولزمه قیمته) اول معتقك قیمتی مشتریدن
لازم کلور* زیرا عقد فاسد ایله مالك اولدیغی شیئی اتلاف ایلدی (فان قبض الثمن وسلم المبیع طوعا) طوعا
مذکور بن ایچون قیددر یعنی پس اکر مکره اولان بایع ثمنی مشتریدن طوعا قبض ومبیعی طوعا تسلیم
ایتدی ایسه (نفذ) بیع نافذ اولور رضا بولندیغی ایچون (وان قبضه مکرها لا) واکر بایع ثمنی مکرها
قبض ایلسیدی رضا بولنمدیغی ایچون نافذ اولمز (ورده ان بقی) و بایع مکرها قبض ایلدیکی ثمنی
ردایدر اکر بایعك یدنده باقی ایسه (ولم یضمن ان هلك) واکر اول ثمن هلاك اولدیسه بایع ضامن اولمز* زیرا
ثمن مکرهك قتنده امانت اولدی* زیرا بایع اول ثمنی مشترینك اذنیله اخذ ایلدی وقبض چقان مالکك اذنیله
اولسیدی اول وقت ضمان واجب اولور که چقان تملك ایچون قبض ایدرسه و مکره ایسه انی تملك ایچون قبض
ایتمدی قبضی اوزره مکره اولدیغی ایچون ایتدی امانت اولدی کافیده بویله ذکر اولندی (بخلاف
ما اذا اکره علی الهبة بلا ذکر الدفع فوهب ودفع حیث یکون فاسدا) شول شیئ بونك خلافی اوزره در که
چقان حامل فاعله هبه اوزره دفع ذکر ایلمکسزین اکراه ایتسیدی پس فاعل هبه ایدوب ودفع ایتسیدی
اول وقت هبه فاسد اولور یعنی بعد القبض هبهٔ صحیحه کبی ملك ایجاب ایدر بزم اصلمز اوزره بناء که تحقیقا هبه
اوزره اکراه دفع اوزره اکراهدرو بیع اوزره اکراه تسلیم اوزره اکراه دکلدر (هلك المبیع فی ید مشتر غیر مکره
والبایع مکره ضمن قیمته للبایع) مبیع مکره اولمیان مشتری یدنده هلاك اولسه حالبو که بایع مکره اولسیدی
مشتری مبیعك قیمته ضامن اولور* زیرا مشترینك حکم فاسد ایله قبضی انك اوزرینه مضمون اولدی نتکیم
مشترینك اعتاقنده مرور ایتدی (وله ان یضمن ایاشاه) و بایع ایچون حامل ایله مشتریدن هر قنغیسنه
دیلرسه اکا تضمین ایتدیرمك جائزدر غاصب ایله غاصب غاصب کبی پس مکره غاصب کبیدر ومشتری
غاصبك غاصبی کبیدر (فان ضمن الحامل رجع علی المشتری بقیمته) پس اکر بایع حامله تضمین ایتدیررسه
حامل مشتری اوزره مبیعك قیمتیله رجوع ایدر* زیرا حامل ضمانی ادا ایتمکله بایعك مقامنه قائمدر* زیرا
مضمون سبب ضمانیله غصبدر انك وقتندن ضامن ایچون ملك اولور (وان ضمن احد المشترین) واکر بایع
ایکی مشترینك برینه تضمین ایتدیررسه حالبو که یدلر مبیعی تداول ایتدی یعنی الدن اله کچدی (نفذ کل شراء
بعده) مبیعك قیمته ضامن اولان مشتریدن صکره اولان هر شرا نافذ اولور زیرا ضامن اولان مشتری
اداء ضمانله مبیعه مالك اولدی پس ظاهر اولدیکه مشتری ضامن کندو ملکنی بیع ایلدی الدن اول اولان
شرا نافذ اولمز یعنی ذلك المشترینك شراسندن اول اولان شرا نافذ اولمز* زیرا مشترینك ملکنك استنادی قبضی
وقتنه در شول شیئ بونك خلافیدر که اکر مالك مکره اول شرالردن بر عقده اجازت و یردی ایسه اول وقت کرك
اول اولسون و کرك صکره اولسون نافذ اولور* زیرا نفاذه مانع اولان مالکك حقیدر پس جائز اولدیغی
حالده کاپسی عود ایدر (والثانی) تصرفات مکرهك قسم ثانیسی اولکه فسخه محتمل اولمیاندر
(کنکاحه وطلاقه واعتاقه) یعنی مکرهك نکاحی وطلاقی واعتاقی کبی وسائر شیلر که عن قریب بیان
اولنور پس تحقیقا بو عقدلر بزم مذهبمزده اکراه ایله صحیح اولور هزل ایله صحیح اولدقلری قیاس اوزره
وشافعی قتنده صحیح اولمز (ورجع بنصف المسمی) وفاعل حامل اوزره طلاقده مهر مسمانك نصفیله
رجوع ایتدی (ان لم یطأ) اکر مکره مرأیی وطء ایتمدی ایسه حالبو که عقدده مهر تسمیه اولندی
واکر عقدده مهر تسمیه اولنمدی ایسه متعه دن اوزرینه لازم کلان شیئله رجوع ایدر* زیرا انك
اوزرینه اولان شیئ فرقتك وقوعی ایله مرأه طرفندن ارتداد کبی وزوجنك اوغلنی تقبیل کبی بر معصیتله واقع

اولمغله شرف سقوط اوزره اولدی وانك اوزرینه اولان شیء طلاقله متأكد اولدی پس ایمدی اطلاق بووجهدن مال ایچون تقرر اولدی پس مالك تقرری حامله مضاف اولدی وتقرر ایسه ایجاب كبیدر پس انك ایچون متلف اولدی ایمدی انك اوزرینه رجوع ایدر * مدخول بها اولان مرأه نك نكاحی بونك خلافی اوزره درکه زیرا مهر بو مقامده دخول ایله متقرر اولدی طلاقله اولمدی (و بقیمة العبد) واعتاقده فاعل حامل اوزره عبدك قیمتیله رجوع ایدر زیرا فاعل اعتاقده حامل ایچون آلت اولمغه صالح اولدی اتلاف جهتدن * پس اتلاف حامله مضاف اولورسه فاعل ایچون حامله تضمین ایتدرمك جائز اولور حامل كرك زنكین اولسون كرك فقیر اولسون * زیرا ضمان اتلافك ضمانیدر تنكیم مرور ایتدی وحامل عبد اوزره ضمانله رجوع ایدهمز * زیرا حامل اتلافیله مؤاخذه اولنمشدر (ونذره) ودخی مكرهك نذری كبی * زیرا حامل چونكه نذر اوزره اكراه ایتسیدی صحیح اولور ولازم كاور * زیرا نذر فسخه محتمل اولمز پس انده اكراه عمل ایلمز وناذر هزلی جد اولان كسنه لردندر وناذره لازم كلان شیئله حامل اوزره رجوع ایدهمز * زیرا انكیچون دنیاده مطالبه یوقدر (و یمینه وظهاره) ودخی مكرهك یمینی وظهاری كبی صحیح اولور بونلرك ایكیسنده ده اكراهه عمل اولنمز ایكیسنكده فسخه احتماللری اولمدیغی ایچون (ورجعته وایلاؤه وفیئه فیه) ودخی مكرهك رجعتنده وایلاسنده ولسانیله ایلاسنده فیء كبی صحیح اولور بن اكا فیء ایلدم دیمكله اكراهه عمل اولنمز * زیرا ذكر اولنان شیئلر وقتا كه هزل ایله بیله صحیح اولدی ایسه اكراهله بیله دخی صحیح اولورلر (واسلامه) ودخی مكرهك اسلامی كبی صحیح اولور واسلامده دخی اكراهه عمل اولنمز * زیرا چونكه حامل كافر اوزره اكراه ایتسیدی اول كافر مسلم اولور چونكه ایكی ركنك بری بولنسیدی قطعا اولكه اقرار باللسان وتصدیق بالقلبدر ولكن آخرده احتمال واردر اولكه تصدیقدر پس بزا حتیاطا جانب وجودی ترجیح ایلدك (بلاقتل اورجع) اكر رجوع ایدرسه بلاقتل یعنی چونكه كافر اكراهله اسلامه كلسیدی اندنصكره اسلامدن رجوع ایتسیدی شبهه نك تمكنی ایچون قتل اولنمز ابتداء اسلامك عدمی احتمالی ایچون پس انك كفری اصلی اولور ایمدی مرتد اولمز (ولانعتبر ردته) وردتنه اعتبار اولنمز * زیرا ردت اعتقاده متعلق اولور كورنلمزمیكه * تحقیقا بركسنه كفره نیت ایتسه كافر اولور اكرچه كفر ایله تكلم ایتمزسه ده واكراه اعتقادك تغیر اولنمدیغنه دلالت ایدیجیدر (فلاتبین عرسه) اول اسلامدن رجوع ایدن كافرك زوجه سیده باینا مطلقه اولمز ردتله حكم اولمدیغی ایچون (صادره السلطان) سلطان بركسنه دن اكراهله مال طلب ایتسیدی (ولم یعین بیع ماله) ومالنك بیعنی دخی تعیین ایتمسیدی یعنی مالكی بیع ایدوب ثمنی بكا اعطا ایله دیمسیدی (فباعه صح) پس مكره مالنی بیع ایتسیدی كندویه نظرایله اكراه بولنمدیغی ایچون اول بیع صحیح اولور خلاصه ده بویله ذكر اولندی (خوفها الزوج بالضرب حتی وهبت مهرها لم یصح ان قدر الزوج علی الضرب) بركسنه زوجه سنی ضربله تخویف ایتسیدی حتی مهرینی هبه ایتمك ایچون اول هبه صحیح اولمز اكر زوج ضرب اوزره قادر اولورسه اكراه بولندیغیچون والله اعلم بالصواب

* (كتاب الحجر) *

بو كتاب حجرك احكامی بیاننده در (هو) حجر لغت جهتدن مطلقا منع معناسنه در وشرعا (منع نفاذ التصرف القولی) قولی اولان تصرفك نافذ اولمسنك منعیدر * مصنف حجرك ذكرینی قوله تخصیص ایتدی زیرا حجر افعال جوارحده متحقق اولمز وبونك سری اولدركه تحقیقا تصرف قولینك اثری خارجده بولنمز بلكه برامردركه شرع اكا اعتبار ایدر بیع كبی ودخی بیعك امثالی كبی پس چونكه خارجده بولنمزسه اثرك عدمی اعتبار اولنمق جائز اولور * جوارحدن صادر اولان تصرف فعلی ایچون خلاف واردر پس تحقیقا تصرف فعلی وقتا كه موجود خارجی اولدی ایسه عدمنك اعتباری جائز اولمدی قتل كبی واتلاف مال كبی والااشیانك خارجده ثابته اولمامسی بلكه امور اعتباری اولوب واوهام صرفه اولمسی لازم كلور (وسببه الصغر) وحجرك سببی صغیر اولمقدر یعنی بالغ اولمامقله پس اكر تمییز ایدیجی اولمزسه اول صغیر عدیم العقل اولور واكر تمییز ایدیجی اولورسه فعلی ناقصدر پس ضرره محتمل دروقیچان ولی اكا اذن ویررسه جانب مصلحتی ترجیح ایچون تصرفی صحیح اولور (والجنون) وبرسببی دخی جنوندر اكر جنوندن افاقتی معدوم اولورسه عدیم العقل اولور تمییزه قادر

اولمیان صبی کبی واکر بعض اوقاتده افاقتی بولنورسه صبی عاقل کبی تصرفاتنده ناقص العقل اولور واما معتوه پس معتوهك تفسیرنده فقها اختلاف ایلدیلر وانده ذیلان قولك احسنی معتوه قلیل الفهم ومختلط الکلام وفاسد التدبیر اولان کمسنه در دیدیلر الا بو قدر وار که اول معتوه بر کمسنه یی ضرب ایتمز و کمسنه یه شتم ایتمز مجنونك ایتدیکی کبی (والرق) وحجرك برسببی دخی رقیق اولمقدر * زیرا رقیق ایچون فی نفسه اهلیت وارددر لکن رقیق مولانك حقنه رعایةً حجر اولنور عبدینك منافعنی عبد نفسنی آخره ایجار ایله ابطال ایلمسون ایچون ودخی عبده دین تعلق ایتمکله رقبه سنه دائن مالك اولمسون ایچون لکن مولاسی قچان عبدك تصرفاتنه اذن ویررسه حقنك فوتنه راضی اولور (فلم یصح طلاق صبی ومجنون مغلوب) پس صبینك ومجنون مغلوبك طلاقی صحیح اولمدی اما مجنونك طلاقنك صحیح اولمدیغنه باعث عقلی اولمدیغی ایچوندر واما صبینك طلاقنك صحیح اولمدیغنه باعث پس عاقل اولمیان صبی مجنون کبیدر وعاقل اولان صبی طلاقده اولان مصلحته شهوت اولمدیغیچون واقف اولمزوولی ایچون صبینك حد شهوتنه بلوغی اعتبار ایله صبی ایله مرأه سی بیننده عدم توافق اوزره وقوف دخی بوقدر ایمدی بواجلدن صبی ومجنوندن هر برینك طلاقی وایلنك اجازتی اوزره متوقف اولمز ودخی صبی ومجنوندن برینك مباشرتیله نافذ اولمز (ولم یصح اعتاقهما) ودخی صبی ومجنونك اعتاقلریده صحیح اولمز اعتاقده ضررك محضی ایچون (واقرارهما) واقرارلریده صحیح اولمز * زیرا اقوالك اعتباری شرعله اولور اقرار ایسه صدق وکذبه محتمل اولور وشارع شهادتك بعضین قبول ایدر بعضین قبول ایتمز ایمدی صبینك ومجنون مغلوبك اقرارینك ردی ممکن اولدی پس انلره نظر ایله اقرارلری رد اولنور (وصح طلاق العبد) وعبد محجورك طلاقی صحیح اولدی * زیرا عبد طلاقه اهلدر وطلاقده مصلحتك وجهنی بیلور وانده مولانك ملکنی ابطالده یوقدر وعبدك منافعنی فوت ایتمکده یوقدر ایمدی عبدك طلاقی نافذ اولور (واقراره فی حق نفسه) ودخی عبدك کندو حقنده اقراریده صحیح اولور اهلیتی قائم اولدیغیچون (لا فی مولاه) مولاسی حقنده اقراری صحیح اولمز مولی جانبنه رعایت جهتندن زیرا اقرارك نافذ اولمسی عبدك رقبه سنه یاخود کسبنه دینك تعلقندن عاری اولمز حالبوکه ایکیسیده مولانك مالنی اتلافدر (فان اقر بمال اخر الی عتقه) پس اکر عبد بر مالله اقرار ایدرسه اول مال عتقنه دکین تأخیر اولنور اهلیتك وجودی ومانعك زوالی ایچون واول مال فی الحال لازم کلمز مانعك قیامی ایچون بو قچان مولانك غیری ایچون ماللہ اقرار ایدرسه واما قچان عبد ماللہ مولی ایچون اقرار ایتسیدی عتقندنصکره اول عبده برشیٔ لازم کلمز تقرر اولنانشیٔ ایچونکه تحقیقا مولی عبدینك اوزرینه مال واجب قیلمز (ولو بحد اوقود عجل) واکر عبد حد ایله یاخود قصاص ایله اقرار ایدرسه تعجیل اولنور عبدك عتقنه تأخیر اولنمز * زیرا عبد دم حقنده اصل حریت اوزره مبقیدر یعنی باقیدر وبو اجلدن (ولم یصح اقرار المولی علیه فیهما) مولانك حد وقودده عبد اوزره اقراری صحیح اولمدی (اذا عقد منهم من یعقله) یعنی قچان محجورلردن برکمسنه که بیع ملکی سالب اولدیغنی وشراء ملکی جالب اولدیغنی تعقل ایدیه اول کمسنه عقد بیع ایتسیدی * بوقول مجنون مغلوبدن وتمیزی اولمیان صبیدن احترازدر (خیر ولیه) اول کمسنه نك ولیسی مخیر قیلنور فسخ ایله امضا بیننده * ومصنف عقد له نفعله ضرر بیننده دائر اولان عقدی مراد ایلدی اتهاب بونك خلافی اوزره در یعنی هبه یی قبول ایلمك اول جهتله که ولینك اذنسز صحیح اولور وطلاق وعتاق دخی اتهابك خلافی اوزره در اول جهتله که ولینك اذنی اولورسه ده صحیح اولمزلر (وان اتلفوا شیأ ضمنوا) واکر محجورین برشیٔ اتلاف ایلسه لر برابر درکرك تعقل ایتسونلر کرکسه ایتمسونلر ضامن اولورلر مرور ایدن شیٔ ایچونکه تحقیق افعال جوارحده حجر اولمز * زیرا فعلك اعتباری قصد اوزره متوقف اولمز زیرا او یوبان کمسنه بر انسانك مالی اوزره یوورلنوب اول مالی اتلاف ایتسیدی ضامن اولور اکرچه قصدی یوق ایسه ده لکن اول عبد ادا ایله مخاطب اولمز الا قدرت قتنده مخاطب اولور معسر کبی که دینله مطالبه اولنمز لاقچان موسر اولدیغی وقتده مطالبه اولنور ودخی او یوبان کمسنه کبی که ادا ایله امر اولنمز الا او یاندقدنصکره امر اولنور (لا یحجر حر مکلف بسفه) حر مکلف اولان کمسنه سفیه اولمغله تصرفاتدن حجر اولنمز * سفیهلك برخفتدر که انسانی مقتضای شرعك یاخود مقتضای عقلك خلافی اوزره سوق ایدر پس موجب شرعك

یاخود موجب عقلك خلافیله عمل اوزره حمل ایدر عقلك قیامیله بله وتحقیق سفهك عرف فقهاده مالك تبذیر واسرافنده استعمالی غالب اولدی (وفسق ودین) ودخی حر مكلف فسقله و دینله تصرفات قوایددن حجر اولنمز امام اعظم قتنده وامامین وامام شافعی قتنده سفیه اوزره حجر اولنور وغرمان مفلسك داینلری حجر اولنمسنی طلب ایتسه‌لردی قاضی انی حجر ایدوب بیعدن واقراردن منع ایدر وامامینله شافعی قتنده فاسق اوزره دخی حجر اولنور زجرا له (بل مفت ماجن) بلكه مفتی ماجن حجر اولنور مفتی ماجن شول كسنه‌در كه ناسه حیله تعلیم ایدر (ومتطبب جاهل ومكار مفلس) ودخی طبیب جاهل ومفلس اولان مكاری حجر اولنور مكاری مفلس شول كسنه‌در كه دابه كراسن قبول ایدر وكرایی اخذ ایدر واوان سفر كلدكده انك دابه‌سی یوق پس مكتری اولان سفر یولداشلرندن منقطع اولور پس بونلرك هر برینك حجرنده عامه‌نك ضرر ینی دفع واردر ومفتی ماجن ناس اوزره دینلرین افساد ایدر وطبیب جاهل ناسك بدنلرین افساد ایدر ومكاری مفلس ناسك ماللرین تلف ایدر پس اكر دابه‌سی یولده هلاك اولسه انكچون غیری دابه یوق و غیری دابه اخری شراسی اكا ممكن اولمز واستیجاری دخی ممكن اولمزایدی اموال ناسی اتلافه مؤدی اولور یعنی المنع (عن التصرف حسا) حس جهتندن تصرفدن منع معناسنه اولان حجر ایله حجر اولنور * صاحب بدایع بدایعده دیدیكه بو نكاه مراد حجرك حقیقتی دكلدر اولكه تصرفك نافذ اولمسنی منع ایدر معنای شرعیدر * كورنلزمیكه تحقیقا مفتی ماجن اكر بعد الحجر فتوی و یروب وفتواده اصابت ایتسیدی جائز اولوروا كر قبل الحجر فتوی و یروب خطا ایتسیدی جائز اولمز وكذلك طبیب جاهل بعد الحجر ادویه بیع ایتسیدی بیعی نافذ اولور پس دلالت ایتدیكه تحقیقا امام اعظم حجر ایله حقیقت مراد ایلمدی انجق منع حسی مراد ایلدی یعنی ذكر اولنان اوچ كسنه كه مفتی ماجن وطبیب جاهل ومكاری مفلسدر عمللرندن حسا منع اولنورلر * زیرا عمللرندن منع امر معروف ونهی عن المنكر بابندندر (بالغ غیر رشید) رشید اولمیان صبی بالغ اولسیدی بزم قتمزده رشد مالده اولان رشددر پس صبی مالنی مصلح اولدیغی حالده بالغ اولسیدی انك اوزرینه حجر اولمزكر كسه فاسق اولسون وشافعی قتنده دینده دخی حكم ذكر اولنان كبیدر (لم یسلم الیه ماله) غیر رشید اولان صبی بالغ اولسیدی مالی اكا تسلیم اولنمز (حتی یبلغ خمسا وعشرین سنة) حتی یكرمی بش یاشنه بالغ اولنجه حضرت عمر رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنان شیء ایچونكه تحقیقا عمر رضی الله عنه رجلك لبی منتهی اولور یعنی عقلی كامله ایر یشر فقهان یكرمی بشه بالغ اولسیدی دیدی (واوصح تصرفه قبله) اكرچه كیم یكرمی بشندن اول تصرفی صحیح اولورسه‌ده یعنی اكر غیر رشید اولان صبی بالغ یكرمی بشندن اول مالنده تصرف ایلسیدی نافذ اولور (وبعده) یعنی سنی یكرمی بشه بالغ اولدقدنصكره (یسلم ماله الیه) مالی اكا تسلیم اولنور (واو بلا رشد) اكرچه كیم رشدی اولمز ایسه‌ده وامامین تسلیم اولنمز حتی رشدی مشاهده اولنجه واول مالده تصرفی جائز اولمز دیدیلر (یحبس القاضی المدیون لیبیع ماله لدینه) قاضی مدیونی حبس ایدر مدیون دینی ایچون مالنی بیع ایتمك ایچون حبس ایدر * زیرا قضاء دین مدیونك اوزرینه واجبدر ومماطله ظلمدر پس حاكم انك ظلمنی دفع ایچون وحقی مستحقنه ایصال ایچون حبس ایدر (وقضی بلا امره) وقاضی مدیونك امرینسز قضا ایدر (دراهم دینه من دراهمه) دینك درهملرینی درهملرندن قضا ایدر * زیرا دائن ایچون یدی ایله اخذ ایلك جائزدر فیسان حقی جنسنه ظفر بولسه مدیونك رضاسی یوغیكن پس قاضی ایچون دائنه معین اولمق جائزدر (و باع دنانیره لدراهم دینه و بالعكس) ودراهم اولان دینی ایچون مدیونك دینارلرین قاضی بیع ایدر ودینار اولان دینی ایچون دراهمنی بیع ایدر وقیاس كلا الامرین جائز اولمامق ایدی * زیرا دراهم ودنانیر مختلفلردر واستحسانا جائز اولدی واستحسانك وجهی اولدركه تحقیقا دراهم ودنانیر جنسانمتنده ومالیتده متحدلردر حتی زكاتده احدهما آخره ضم اولنورلر حقیقة وحكما صورتده مختلف اولدقلری حالده اما اول یعنی حقیقة مختلف اولمرنده جواز ظاهردر واما ثانی یعنی حكما مختلف اولمرنده جائز اولمسی مختلف اولدقلری ایچون ایكیسی بیننده فضلك ربا اولمقلغله جریانی معدوم اولدیغی ایچوندر پس اتحاده نظر ایله قاضی ایچون ولایة تصرف ثابتدر واختلافه نظر ایله دائندن ولایت اخذی سلب ایدر ایكی شبهه یه عمل جهتندن (لا عرضه وعقاره) لكن قاضی مدیونك متاعنی وعقارینی دراهم اولان دینی

ایچون بیع ایتمك جائز اولمز زیرا مقاصد متاع وعقارك صورتلرینه وعینلرینه متعلق اولور قاضی ایچون مدیونك
دائنلرینه مدیونه ضرر لاحق اوله جق وجه اوزره نظر ایتمك بوقدر واما نقود پس نقدلر وسیله لردر * زیرا انده
مقصود مالیتدر عینلری دکلدر ایمدی متاع وعقار نقوددن مفترق اولدیلر (افلس ومعه عرض شراه وقبض بالاذن)
بر کمسنه مفلس اولوب و یدنده اشترا ایلدیکی متاع وار که بایعك اذنیله قبض ایلدی (فبایعه اسوة للغرماء) پس
اول متاعك بایعی مدیونك سائر دائنلری ایله برابردر واکر مفلس متاعی دخی قبض ایلمدی ایسه بایع ایچون اول
متاعك ثمنینی قبض ایدنجه حبس ایلك جائزدر وکذلك اکر مشتری بایعك اذننسز قبض ایلدی ایسه بایع اول
متاعی رد ایتدروب وثمنی قبض ایدنجه حبس ایدر (حجر قاضی ورفع الی آخر فاطلقه جاز) قاضی بر کمسنه نی
تصرفاتدن حجر ایتسیدی واول محجور حاکی قاضیٔ آخره رفع ایتدکده قاضی آخر انی اطلاق ایتسیدی
قاضیٔ ثانینك اطلاقی جائز اولدی واول محجورك قاضیٔ ثانینك اطلاقندن اول و بعده بیعدن وشرادن کندو
مالنده ایشلدیکی شی جائز اولدی * زیرا قاضیٔ اولك حجری مجتهد فیهدر پس قاضیٔ آخرك امضاسنه متوقف
اولدی خانیه ده بویله ذکر اولندی والله تعالی اعلم بالصواب

(فصل)

(بلوغ الصبی بالاحبال والاحتلام والانزال) صبینك بلوغی مرأهیی کبه ایتمکله واحتلام ایله وانزال
ایله بلنور (والصبیة بالاحتلام والحیض والحبل) وصبیه نك بلوغی احتلام ایله وحیض ایله وحامل اولمقله بلنور
اصل بودر که تحقیقا بلوغ حقیقة انزال ایله اولور ولکن ذکر اولنانلردن انزالك غیری اولمز الا انزال ایله
اولور پس هر بری بلوغ اوزره علامت قیلندی (والا) واکر بونلردن بری بولنمزسه (فحتی یتم له ثمانی عشرة سنة)
یعنی بلوغله حکم اولنمز حتی اول صبی ایچون اون سکز سنه تمام اولنجه (ولها سبع عشرة سنة) وصبیه ایچون
اون یدی سنه تمام اولنجه امام اعظم قتنده حق سبحانه وتعالینك (ولا تقربوا مال الیتیم الا بالتی هی احسن حتی
یبلغ اشده) قول شریفی ایچون وصبینك اشدی ابن عباس رضی الله عنهك قولی اوزره وعتبی دخی اکا تابع
اولدی اون سکز سنه در وبعضیلری یکرمی ایکی سنه در دیدی وبعض یکرمی بش سنه در دیدی ودخی لان اقوالك اقلی
اولدر پس احتیاط ایچون حکم انك اوزرینه دائر اولمق واجب اولدی لا سیما جاریه بلوغه ادراکه جهتندن
غلامدن اسرعدر پس انسادن بر سنه نقص اولدی سنه نك مزاجه موافق اولور فصول اربعه اوزره مشتمل
اولدیغی ایچون (وقالا فیهما بتمام خمس عشرة سنة) واما مین صبیه ده بلوغك حدی اون بش سنه در تمامیله دیدیلر
بوده امام اعظمدن روایتدر (وبه یفتی) وفتوی بونکله در غالبه اولان عادت ایچون * زیرا علامتلر اکثریا
بو مدتده ظاهر اولور پس فقها مدتی علامت ظاهر اولمیان کمسنه حقنده علامت قلدیلر (وادنی مدته له اثنتا
عشرة سنة) وصبی ایچون بلوغك مدت ادناسی اون ایکی سنه در (ولها تسع سنین) وصبیه ایچون مدت طقوز
سنه درز یراآز اولور صبی وصبیه ایچون بو سنلرده علامت بلوغ حاصل اولور (فان راهقا) پس اکر صبی وصبیه
مراهق ومراهقه اولسه لردی یعنی صبی وصبیه بلوغه قریب اولسه لردی بو سنلره یتشملری ایله (واقرا بالبلوغ
کانا کالبالغ حکما) و صبی وصبیه بلوغله اقرار ایلسه لردی ایکیسده حکما بالغ کبی اولورلر * زیرا بلوغ وقتاکه
بو سنه ده حاصل اولدیسه کرکسه نادر اولسون پس صبی وصبیه دن بلوغ انکله معلوم اولان شیئدن اولسیدی
حیض کبی صبی وصبیه نك بلوغله اقرارلری بالضروره قبول قلنور

(کتاب المأذون)

بو کتاب مأذونك احکامی بیاننده در (هو) اذن لغت جهتندن اعلامدر وشرعا حجری فك ایتمکدر
مطلقا و بو اذن ایکی نوعدر (اذن العبد فك الحجر) اولکیسی عبدك اذنیدر واول اذن حجری فك
ایتمکدر شرعا عبد اوزره ثابت اولان رق ایله (واسقاط الحق) و حق مولانك اسقاطیدر * زیرا
انسانده اصل اولان تصرفاته مالك اولمقدر پس رقك متاعنه حق مولانك تعلقی اول متاعك مالکیتنه
تصرف ایچون مانع اولدی پس قچان مولی حقنی اسقاط ایلسیدی ممنوع عود ایلدر (فیتصرف) یعنی عبدك
اذنی فك حجر واسقاط حق اولسیدی پس عبد تصرف ایدر (لنفسه باهلیته) اهلیتی حسبیله نفسی ایچون
تصرف ایدر (فلا یرجع بالعهدة علی مولاه) پس عهده ایله مولاسی اوزره رجوع ایدەمز * زیرا عبد

قچان برشی اشترا ایتسیدی مولادن ثمن طلب ایتمز *زیرا نفسی ایچون اشترا ایلدی حالبوکه وکیل موکلدن
اشترا ایلدیکی شیئك ثمنی طلب ایدر (ولایتوقت) واذن موقت اولمز یعنی قچان برکمسنه عبدنه برکون
ویابرآی اذن ویرسیدی اول عبد ابدا مأذون اولور اوزرینه حجر اولنجیه دکین *زیرا اسقاطات توقیت اولنمز
(ولایتخصص) وبرنوعه تخصیص دخی اولنمز *زیرا مولی عبدنه برنوعه اذن ویرسیدی جمیع انواعه
اذن عام اولور کذلك بو یا بجی اولدیغی حالده اونوردیسیدی پس بو کلام اول عملده لابد اولان شیئك شراسیله
عبده اذندر وکذلك بکا هر آیده شومقداری اداایله دیتلسیدی اذندر اما رمعین شیئك شراسی ایچون اذن
ویرسیدی ذکر اولنانلرك خلافیدرکه زیرا بو استخدامدر اذن دکلدر (ویثبت دلالة اذارأی المولی یبع
عبده ملك الاجنبی) واذن دلالت یوندن ثابت اولور قچان مولی عبدینی اجنبینك ملکنی بیع ایدرکن
کورسیدی بو قچان عبدینی مولاسنك ملکنی بیع ایدرکن کورمکدن احترازدر *زیرا مولی قچان عبدینی
مالنك عبلمرندن برملکی بیع ایدرکن کوردکده سکوت ایتسیدی اذن اولمز خانیه ده بویله ذکر اولندی
(ویشتری ماارادوسکت) ومراد ایلدیکی شیئی اشترا ایدرکن کورسیدی ومولی سکوت ایلسیدی عبد ایچون
تجارته اذن اولور ضرری دفع ایچون حالبوکه عبد ایچون اوشیئك بیعنده یاخود شراسنده اذن اولمز
استروشنیه ده بویله ذکر اولندی * پس قچان عبد محجور مولاسنك محضرنده مولاسنك غیرینك ملکنی بیع
ایتسیدی مأذون اولدی دینلان صورتده عبد محجور مأذون اولمزدن اول مأذون اولمق لازم کلور حالبوکه
بومعنا ظاهر اللزوم والبطلاندر ایمدی سن تأمل ایله زیرا بو دقیقدر (وصریحا فلو اذن مطلقا) وذکر
اولنان کبی اذن صریحا ثابت اولور اکر عبده مطلقا اذن ویرسه مثلا مولاسی عبده سکا تجارت ایچون
اذن ویردم دیسه که (صح کل تجارة منه) اول عبددن کلی تجارت صحیح اولور *زیرا تجارت اسم عامدر انواعه
متناول اولور (فیبیع ویشتری ولو بغبن فاحش) پس اول عبد بیع ایدر واشترا ایدر کرکسه غبن فاحشله
اولسون *امامین غبن فاحشله صحیح اولمز دیدیلر وغبن یسیر ایله اتفاقا جائز اولدی غبن یسیردن احتراز متعذر
اولدیغی ایچون* امامینك علتی اولدر که تحقیقا عبددن غبن فاحشله بیع تبرع منزله سنده درحتی ثلثدن معتبر
اولور پس غبن فاحشه اذن متناول اولمز وامام اعظمك علتی تحقیقا غبن ایله بیع تجارتدر وعبد نفسنك اهلیتنه
منحصر قدر ایمدی حر کبی اولور وصبی مأذون دخی بو خلاف اوزره در (ویوکل بهما) وعبد مأذون بیع
وشرا ایله آخری وکیل ایدر *زیرا آزاد اولور بنفسه افراغه قادر اولهمز (ویرهن ویرتهن ویقبل الارض)
وراهن اولور ومرتهن اولور وارضی قبالة اخذ ایدر یعنی استقلال ایله اخذ ایدر استیجار ایله ومساقاتله اخذ ایدر
(ویأخذها مزارعة ویشتری بزرا یزرعه ویستأجر) ودخی ارضی مزارعة اخذ ایدر وزرعی ایچون تخم
اشترا ایدر واستیجار ایدر شهری یاخود سنوی اجیر اولدیغی حالده (ویوجر نفسه ویضارب) وکندوبی ایجار
ومالی مضاربه دفع ایدر واخذ ایدر (ویشارك عنانا) وشرکة عنانله مشارك اولور *زیرا شرکة عنان تجارت
صنعتلندندر (ویقر بدین) ودینله اقرار ایدر *زیرا اقرار تجارت توابعندندر زیرا عبد مأذوندن اقرار
صحیح اولمیدی براحد انکله معامله ایده مزدی (لغیر زوج وولد ووالد) زوجك غیری ایچون وولدی ووالدی
ایچون *زیرا بونلر ایچون اقراری امام اعظم قتنده باطلدر (وبغصب وودیعة) ودخی ذکر اولنان کبی
عبد مأذون غصبله وامانتله اقرار ایدر *زیرا غصب وامانتله اقرار دخی تجارت توابعندندر اما ثانی یعنی امانتك
تجارت توابعندن اولمسی ظاهردر واما اولك یعنی غصبك تجارت توابعندن اولمسی ضمان غصب معاوضه
اولدیغی ایچوندر *زیرا عبد مغصوبه ضمانله مالك اولور (ویهدی طعاما یسیرا) معنای اذنی تحقیق ایچون
مقدار یسیر طعام اهدا ایدر (ویضیف من یطعمه) وعبد مأذون کندوبی اطعام ایدنه ضیافت ایدر *زیرا
اطعام تجارتك ضرورتلرندندر قلوب اهل حرفتی جلب ایتمك ایچون (او یحط من الثمن بعیب) وعبد مأذون
تجار حط ایتدکاری کبی عیبله ثمندن حط ایدر *زیرا حط تجارتك صنعتلرندندر وآزاد اولور حط عبد ایچون معیبی
ابتداء قبول ایتمکدن انظر اولور بلاعیب حط بونك خلافیدرکه زیرا عیب ایله حط تبرع محضدر (ویأذن
لعبده) ودخی عبد مأذون عبدینه اذن ویرر بونی زیلعی ذکر ایلدی (ولایتزوج الاباذن المولی) وعبد
مأذون تزوج ایدهمز الا مولاسنك اذنیله تزوج ایدر *زیرا تجارته اذن تزوج ایچون اذن دکلدر (ولایتسری

وان اذن له) ودخی عبد مأذون جاریه آلوب جماع ایده‌مز اگر مولاسی عبد ایچون تسری‌یه اذن و یردی ایسه ده
تحفة الفقهاده وتلو یحده اهلیت اوزره عوارض بیاننده دخی بویله ذکر اولندی (ولا یزوج رقیقه ولا یکاتبه)
ودخی عبد مأذون رقیقنی تزویج ایده‌مز ومکاتب ایده‌مز (ولا یعتق) ورقیقنی اعتاق دخی ایده‌مز * زیرا
تزویج وکتابت تجارتدن دکلدر واعتاق ایسه کتابتك فوقنده‌در انی دخی ایده‌مز (مطلقا) یعنی کرکسه مال
اوزره اولسون کرکسه اولسون (ولا یقرض) وقرض دخی و یره‌مز * زیرا قرض ابتداء تبرعدر
(ولا یهب) وعبد مأذون هبه ده ایده‌مز * زیرا هبه تبرع محضدر (مطلقا) یعنی کرك عوضله هبه اولسون
کرکسه عوضسز اولسون (ولا یبرأ) ودخی عبد مأذون ابرا ایده‌مز * زیرا ابراء هبه کبیدر (ولا یکفل)
ودخی عبد مأذون کفیل اوله‌مز ضرر محض اولدیغی ایچون (مطلقا) کرك کفیل بالنفس اولسون کرکسه
کفیل بالمال اولسون (دین وجب بتجارته) دین مبتدادر خبری اشاغیده کلجك یتعلق برقبته‌در عبدك
دینی که عبدك تجارتیله حاصل اوله (او بما هو فی معناها) یاخود تجارتك معناسنده اولان شیله حاصل اوله بیع
وشرا واجاره واستئجار وغرم ودیعه وغرم غصب وانکار ایلدیکی امانتك غرمی ومشتریه‌نك وطئندن بعد
الاستحقاق واجب اولان عقر کبی (یتعلق برقبته) ذکر اولنان اشیادن حاصل اولان دین عبد مأذونك
رقبه‌سنه متعلق اولور * زیرا بر دیندر که وجوبی مولی حقنده ظاهر اولدی پس عبدك رقبه‌سنه متعلق اولدی
دین استهلاك کبی ومهر ونفقهٔ زوجه کبی (یباع فیه ان حضر مولاه) عبد اول دینده بیع اولنور
اکر مولاسی حاضر ایسه * هدایه‌ده دیدیکه عبد مأذون غرما ایچون بیع اولنور الا مکر مولی فدا ایلیه یعنی دینی
قضا ایلیه وهدایه شارحلری دیدیکه هدایه‌نك بو قولی بیعك جائز اولمسی انجق مولانك حاضر اولدیغی وقتده
جائز اولدیغنه اشارتدر * زیرا فدانك اختیاری غائبدن متصور دکلدر زیرا عبدك رقبه‌سنه خصم
مولاسیدر پس بیع جائز اولمز الا انك حضورنده یاخود نائبنك حضورنده جائز اولور کسبك بیعی بونك خلافی
اوزره‌در * زیرا کسبك بیعی مولانك حضورینه محتاج اولمز زیرا انده خصم عبددر (ویقسم ثمنه
بالحصص) وعبدك ثمنی غرما بیننده حصه‌لر ایله تقسیم اولنور (و بکسبه مطلقا و بما اتهب وان لم یحضر)
او دین عبدك مطلقا کسبنه متعلق اولور یعنی اول کسب کرك دیندن اول اولسون کرك دیندن صکره اولسون
وقبول ایلدیکی هبه‌یه متعلق اولور اکرچه مولاسی حاضر اولمزسه ده بو ان لم یحضر قولی کسب ایچون واتهاب
ایچون قیددر ودینك کسبه تعلقی ایله رقبه‌یه تعلقی بیننده منافات یوقدر ایکیسنده ده متعلق اولور ولکن
استیفا ایله کسبدن بدأ اولنور حق غرمانك قورتلمسی ممکن اولدیغی ایچون مولانك مقصودینك حاصل
اولمسیله بیله پس اکر کسبی بولنمزسه رقبه‌دن استیفا اولنور کافیده بویله ذکر اولندی (لا بما اخذ منه مولاه
قبل الدین) دیندن اول مأذونك مولاسنك اخذ ایلدیکی شیئه دین تعلق ایتمز مولی ایچون خلوصك شرطی
بولندیغی ایچون (و یطالب بباقیه بعد عتقه) واکر دین باقی قالورسه باقی قالان دینله عتقندن صکره مطالبه
اولنور دین ذمتده متقرر اولدیغی ایچون ورقبه‌نك وفا ایتمدیکی ایچون وثانیا دخی بیع اولنمز * زیرا بو تقدیرده
مشتری شراسندن امتناع ایدر پس بالکلیه بیعك امتناعنه مؤدی اولوب پس غرما متضرر اولور (وللمولاه
اخذ غلة مثله بوجود دینه ومازاد للغرماء) وعبد مأذونك مولاسی ایچون دینك وجودی ایله اجرت مثلنی اخذ
واردر زیاده‌سی داینلری ایچوندر * یعنی اکر مولی عبددن یلده هر آیده اون اقچه اخذ ایدر اولسه دینك لاحق
اولمسندن اول اول اون اقچه‌یی دینك لحوقندن صکره دخی اخذ ایلمك واردر استحسانا وقیاس اخذ ایلمامسی ایدی
زیرا دین مولانك حقی اوزره کسبده مقدمدر واستحسانك وجهی اولدر که تحقیقا انده غرمایه نفع واردر * زیرا
انلرك حقی عبدك مکاسبنه متعلق اولور ومکاسب حاصل اولمز الا تجارتده اذنك باقی اولمسیله اولور واکر مولی
اخذ غله‌دن منع اولنسه عبد اوزرینه حجر ایدر پس باب اکتساب منسد اولور واکر مولی اجرة مثلدن زیاده
اخذ ایدرسه اجرة مثلدن زیاده‌سی غرما اوزره رد اولنور انلرك حقلرینك تقدمی ایچون حالبوکه انده ضرورت
یوق (و ینحجر بحجره) وعبد مأذون مولاسنك حجری ایله تصرفدن منحجر اولور مولانك بن سنی تصرفدن
حجر ایتدم دیمکله یاخود حجرینك خبرینی عبده ایصال ایتمکله (ان علم اکثر اهل سوقه) اکر سوقنك اکثر
اهلی بیلورسه حتی اکر عبد اوزره سوقده حجر ایدسه واول سوقده انجق رایکی رجل بولنسه عبد منحجر اولمز * زیرا

حجرده معتبر اولان حجرك مشهور اولوب وشايع اولمسيدر پس حجرك شهرتى كل ناس قتنده ظهور مقامنه قائم
اولور بو اولا اذن شايع اولديغى وقتده در واما قچان اذنى كمسنه بلمسه الا عبد بلسيدى اندنصكره مولانك
اوزرينه بلمسيله حجر ايتسيدى منحجر اولور ضرر منتفى اولديغى ايچون (وينحجر باباقه) وذكر اولنان كبى
عبد فرار ايتمكله منحجر اولور * زيرا مولى طاعتندن خارج اولان عبدك تصرفنه عادتا راضى اولمز پس اول
عبدك اوزرينه حجر دلالت جهتندن اولدى (وموت مولاه) ودخى عبد مأذون مولاسنك موتيله دخى
منحجر اولور (وجنونه مطبقا) ودخى مولاسنك جنون مطبق ايله مجنون اولمسيله منحجر اولور (ولحوقه
بدار الحرب مرتدا) ودخى مولاسنك مرتد اولديغى حالده دار حربه داخل اولمسيله عبد منحجر اولور عبد كرك
بلسون وكرك بلسون * زيرا اذن عبد ايچون امر لازم دكلدر وتصرفاتدن امر لازم اولميان شيئك دوامى
ايچون حكم ابتدا واردر كانه ابتداء هر ساعتده انك ايچون اذن ويرر فسخك وحجرك هر ساعتده ممكن
اولديغى ايچون پس اول عبدك مأذون اولديغى وجه اوزره زكى اذنى انشاء كبيدر * ايدى اول ساعتده
اذنه اهليتك قيامى شرط قيلندى تنكيم ابتداده شرط قيلنديغى كبى حال بو كه اول قيام اهليت موت وجنون ايله
زائل اولدى ودخى دار حربه لاحق اولمسيله ده زائل اولدى * زيرا دار حربه لحوقى حكما موتدر حتى مدبرلرى
وام ولدى معتق اولورلر ومالى ورثه سى بيننده تقسيم اولنور پس اهليتك باطل اولمسى ضمننده عبد محجور
اولور (واستيلادها) ودخى جاريهٔ مأذونه ولد كتورمسيله حجر اولنور * زيرا ولد كتورمك اول جاريه يى
ولد كتوردكدنصكره محصنه قيلر يعنى آزادلو قيلر ايمدى ولد كتورمك عادتا حجره دلالت ايديجى اولدى
(لا بالتدبير) يعنى قچان تجارتله مأذونه اولان جاريه قيمتدن زياده دين حاصل ايتدكده مولاسى انى مدبره
ايتسيدى اول جاريه على حالها تجارته مأذونه در حجره دلالت اولمديغى ايچون * زيرا مدبره نك محصنه اولمسيله
عادت اولمدى (وضمن بهما) ومولى استيلاد وتدبير ايله (قيمتها للغرماء) جاريه نك داينلرى ايچون جاريه نك
قيمتنه ضامن اولور اول داينلرك حقلرى تعلق ايلديكى محلى اتلاف ايلديكى ايچون زيرا استيلاد وتدبير ايله اول
جاريه نك بيعى ممتنع اولور حال كه انلرك حقلرى بيع ايله قضا اولنور (اقر المأذون بعد حجره امامه امانة
اوغصب او بدين عليه) عبد مأذون حجرندنصكره اقرار ايتديكه تحقيقا انك يدنده اولان شئ امانتدر ياخود
غصبدر ياخود اوزرنده دينله در (صح) انك اقرارى صحيح اولدى ويدنده اولان شيئدن اول دين قضا اولنور
وامامين انك اقرارى صحيح اولمز ديديلر * زيرا انك اقرارينى صحيح قلان اكر اذن اولورسه اذن حجر ايله زائل
اولدى واكر يد ايسه حجر يدى دخى ابطال ايتدى * زيرا محجورك يدى معتبره دكلدر وامام اعظمك علتى تحقيقا
انك اقرارينى صحيح قيلان يددر بو اجلدن قبل الحجر مولانك يدندن اخذ ايلديكى شيئده اقرارى صحيح اولمز ايمدى
يد حقيقة باقيه در ويدك حجر ايله حكما باطل اولمسنك شرطى اكتسابدن يدنده اولان شيئك حاجتندن فراغدر
وعبدك اقرارى يدك تحققنك دليليدر (احاط دينه بماله ورقبته لم يملك مولاه ما معه فلم يعتق عبد كسبه
باعتاق مولاه) عبد مأذونك دينى عبدك مالنى ورقبه سنى احاطه ايتسيدى مولاسى اول عبدك يدنده اولان
شيئه مالك اولمز يعنى كسبندن يدنده اولان شيئه مالك اولمز وعبد مأذونك كسبندن اولان عبدى مأذونك
مولاسنك اعتاقيله معتق اولمز واما مين يدنده اولان شيئه مولى مالك اولور وعبدى دخى مولاسنك اعتاقيله
معتق اولور وعبدك قيمتى مولى اوزرينه لازم كلور ديديلر عبد مأذونك كسبنده سبب ملكك وجودى ايچون واول
سببكه عبدك رقبه سنك ملك اولمسيدر وبو اجلدن مولى عبدك اعتاقنه مالك اولور وتجارت ايچون مأذونه اولان
جاريه نك وطئنه مالك اولور وبو كال ملكه دايلدر ديديلر وامام اعظمك علتى تحقيقا مولانك ملكى ثابت اولمز
الا عبددن خلافة ثابت اولور عبد حاجتندن فراغى قتنده ودينى احاطه ايدن مال ايسه عبدك حاجتيله
مشغولدر پس عبد مولانى اندن خليفه ايدمز وعتق وعتقك عدمى ملكك ثبوتنك وعدمنك فرعيدر
(وعتق ان لم يحط) وعبدك مالى دينى ورقبه سنى احاطه ايتمزسه بلا خلاف معتق اولور اما امامين قتنده معتق
اولمسى ظاهردر وامام اعظم قتنده معتق اولمسى * زيرا دين قليل مانع اولمز پس اكر مانع قيلنسه كسبه
باب انتفاع منسد اولمسيله پس اذندن مقصود مختل اولور (و بيع من مولاه بمثل القيمة) فلم يعتق قولى اوزره
معطفدر وعبد مأذون متاعنى سيدنه قيمتك مثلى ايله مبيع ايدر * زيرا مولاسى عبدك كسبندن اجنبى كبيدر

قچان عبد اوزره دين اولورسه ومولاسنه نقصانله بيع ايده مز * زيرا عبد مولى حقنده متهمدر مولاسى اولديغى
ايچون (ومولاه به) وعبدك مولاسى قيمتك مثلى ايله عبددن بيع ايدر (و بالاقـل) وقيمتك مثلندن
اقل ايله ده بيع ايدر * زيرا مولاسى عبدك كسبندن اجنبيدر قچان عبدك اوزرنده دين اولورسه تشكيم مرور
ايتدى وانده تهمت يوقدر (وله حبسه بالثمن) ومولى ايچون مبيعى حبس ايتمك واردر عبددن ثمنك
استيفاسى مقـابله سنده * زيرا بيع ملك يدى ازاله ايتزمادامكه ثمن يده متصل اولمدقچه على ماكان عليه ملك
يد مولى ايچون باقى قالور حتى ثمنى استيفا ايدنجه و بواجلدن مولى سائر غرمادن عبده اخص اولدى (ولو باع
بالاكثر حط الزائد وفسخ العقد) واكر مولى عبده قيمة مثلدن اكثر ايله بيع ايتسيدى زياده حط اولنوب عقد
فسخ اولور يعنى عبدك مولاسى محاباتك ازاله سيله ياخود عقدى فسخله امر اولنور * زيرا زياده يه غرمانك حق
تعلق ايتدى (ويبطل لوسلم المبيع قبل قبضه) واكر مولى ثمنى قبضدن اول مبيعى عبده تسليم ايدرسه
ثمن باطل اولور پس عبد برشيئله مطالبه اولنمز * زيرا مولى وقتاكه مبيعى تسليم ايتسيدى حبسده حق ساقط
اولور ومولاسى ايچون عبدى اوزره دين واجب اولمز پس عبد مجانا چيقار (صح اعتاقه مديونا) مولانك
عبد مأذوننى اعتاق ايتمسى صحيح اولدى (وضمن الاقل من دينه وقيمته) وعبدك دينندن اقله وقيمتدن اقله
ضامن اولور قچان دين عبدك قيمتدن اقل اولورسه دينه ضامن اولور زيرا داينلر ايچون حق بوقدر الا دينده
واردر واكر عكس اولورسه يعنى دينى قيمتدن زياده اولورسه مولى عبدك قيمتنه ضامن اولور * زيرا انلرك حق
عبدك رقبه سنه تعلق ايتدى حالبوكه مولى عبدك رقبه سين عبدى اعتاقله اتلاف ايتدى (وذا فضل دينه)
ومأذون دينك قيمتدن فضله ضامن اولور * زيرا دين عبدك ذمتنده در ومولايه لازم كلان ضمان جهتندن
اتلاف ايلديكى مقدار يله در پس دينك باقيسى عبد اوزره باقى قالدى كما كان (بيع عبد محيط دينه برقبته وغيبه
المشترى اجاز الغريم بيعه) دينى رقبه سنى محيط اولان عبد مأذوننى مولاسى بيع ايلسيدى ومشترى اول عبدى
قبض ايتدكدنصكره غائب قيلسيدى غريم مخير اولور اكر ديلرسه بيعنه اجازت ويرر (وله ثمنه) وثمننك اخذى
غريم ايچوندر * زيرا حق غريمكدر واجازة لاحقه اذن سابق كبيدر (او ضمن المشترى او البايع قيمته) ياخود
غريم عبدك قيمتنى مشترى يه ياخود بايعه تضمين ايتدرر * زيرا غريمك حق عبده تعلق ايتدى حتى غريم ايچون
عبدى بيع ايلمك واردر الا مولى عبدك دينى قضا ايدر و بايع بيع وتسليم ايله متعدى در ومشترى قبض ايله وتغييب ايله
متعدى در ايمدى غريم تضمينده مخير اولندى (فان ضمن المشترى رجع بالثمن على البايع) پس اكر غريم مشترى يه
تضمين ايتدررسه مشترى ثمنله بايع اوزره رجوع ايدر * زيرا مشترى بدن قيمتك اخذى عينك اخذى كبيدر (وان
ضمن البـايع سلم المبيع للمشترى وتم البيع) واكر غريم بايعه تضمين ايتدررسه مبيع مشترى يه تسليم اولنور
وبايعله مشترى بيننده جارى اولان بيعده تمـام اولور مانعك زوالى ايچون (ثم ان رد على مولاه بعيب رجع
على الغريم بقيمته وعاد حقه فى العبد) بوندنصكره اكر عبد مولاسى اوزره عيبله رد اولنورسه مولاسى غريم
اوزره عبدك قيمتى ايله رجوع ايدر وغريمك حقى عبدده عود ايدر ضمانك سببى كه بيع وتسليم ايدى مرتفع
اولديغى ايچون پس مولى غاصب كبى اولديكه قچان غاصب بيع وتسليم ايتسيدى قيمتله ضامن اولوب اندنصكره
اوزرينه مغصوب عيبله رد اولنسه غاصب ايچون مالك اوزره رد وقيمتنى استرداد ايتدرديكى كبى كذلك ذكر
اولنان مسئله دخى بونك كبيدر كافيده بوله ذكر اولندى (وايهما اختـار تضمينه برأ الآخر) وغريم
هر قنغيسنك تضمينى اختيار ايدرسه آخر برى اولور حتى آخر اوزره رجوع ايده مز كركسه اختيار ايلديكنك
قتنده قيمت هلاك اولسون * زيرا ايكى شيئك بيننده مخير اولان كمسنه قچان ايكيسندن برينى اختيار ايتسيدى
انده حق متعين اولور واول كمسنه ايچون آخرى اختيار ايتمك يوقدر (ولو ظهر بعد التضمين) واكر
ايكيسندن برينك تضمينى اختيار ايتدكدنصكره مختفى اولان عبد ظاهر اولسيدى (لا سبيل له عليه) غريم
ايچون اول عبد اوزره سبيل يوقدر (ان قضى له ببينة او نكول) اكر غريم ايچون دين بينه ايله ياخود نكول ايله
قيمتله قضا اولندى ايسه * زيرا غريمانك حقى قضا ايله قيمته متحول اولدى (او بقول الخصم مع يمينه) واكر
غريم ايچون دين يمينى ايله خصمك قوليله قيمتله قضا اولنسيدى (وقد ادعى الغريم اكثر منه) حالبوكه غريم قيمتدن
اكثر ادعا ايتدى پس اول غريم مخيردر اكر ديلرسه (رضى بالقيمة او ردها واخذ العبد) قيمته راضى اولور ياخود

قیمتی رد ایدروب عبد اخذ اولنوب پس انکیچون بیع اولنور * زیرا انکا زعمی اوزره حقنك تعلقی اصل اولمدی
نهایه دیو بیله ذکر اولندی (وان باعه معلما دینه وللغریم رد بیعه ان لم یف بدینه ثمنه) واکر مولی عبد مأذونك
دینی مشتری یه اعلام ایدیجی اولدیغی حالده بیع ایتسیدی پس غریم ایچون عبدك بیعنی رد وار دراکر عبدك
ثمنی دیننه وفا ایتمزسه * زیرا قچان عبدك ثمنی دیننه وفا ایتمسه غریم ایچون بیعی نقض ایتمك وار درنه کیم غبنله
اولورسه اولسون یعنی کرك غبن ایله بیع اولنسون کرکسه اولنمسون (وان وفی) واکر عبدك ثمنی دیننه وفا ایدرسه
(ولا محاباة فی البیع) و بیعده محاباه دخی اولمزسه (لا) یعنی غریم ایچون بیعی رد ایتمك یوقدر * زیرا غریمك حقی
اکا واصل اولدی مانع زائل اولمغله بیعی نافذ اولور (ولا یخاصم الغریم مشتریا انکر دینه ان غاب بائعه) وعبدك
دینی انکار ایدر مشتری یه غریم مخاصمه ایده مز یعنی اکر مولی عبد مدیونی بیع ایدوب مشتری اول عبدی قبض
ایتسیدی اندنصکره بائع غائب اولدقده مشتری عبدك غرماسیچون خصم اولمز قچان مشتری عبدك دینی
انکار ایتسیدی * زیرا دعوی عقدك فسخنی متضمندر فسخ عقد ایسه بائع ومشتری ایله قائمدر پس فسخ عقد
غائب اوزره قضا اولور وحاضر ایسه اندن خصم دکلدر (اشتری عبدا وباع ساکتا عن اذنه وحجره فهو مأذون)
بر عبد بر شیء اشترا ایدوب واذنندن وحجرندن ساکت اولدیغی حالده بیع دخی ایتسیدی اول عبد مأذوندر یعنی
تحقیقا بر عبد قچان شهره کلوب بر شیء اشترا ایدوب و بیع ایتسیدی اذنندن وحجرندن ساکت اولدیغی حالده
حالبوکه اول عبد مأذون اولسیدی پس بو مسئله ایکی وجه اوزره در * وجه اول اولدر که اکر اول عبد
مولاسنك اذن ویردیکنی ناسه اخبار ایدرسه پس اول عبد استحسانا تصدیق اولنور کرك اول عبد عدل اولسون
کرکسه اولمسون قیاس ایسه تصدیق اولنمامقدر * زیرا انك اخباری مجرداندن دعوادر وتصدیق اولنمز
الا حجت ایله تصدیق اولنور رسول علیه الصلاة والسلامك (البینة علی المدعی) قول شریفی ایچون واستحسانك
وجهی اولدر که تحقیقا ناس انکله تعامل ایدرلر واجماع مسلمین بر حجتدر که انکله اثر صحابی مخصص اولوب
وقیاس ونظر ترك اولنور * وایکنجی وجه اولدر که تحقیقا اول عبد بیع وشرا ایدر و بر شیئله خبر و یرمز بونده
دخی قیاس ذکر اولنان کبی اذن ثابت اولمق ایدی * زیرا سکوت محتملدر واستحسانده ثابت اولور زیرا ظاهر
بودر که تحقیقا اول عبد مأذوندر زیرا امور مسلمین صلاح اوزره محمولدر ممکن اولان شیئده * وجواز ثابت
اولمز الا اذن ایله اولور ایمدی صلاح اوزره حمل واجب اولدی وظاهر ایله عمل معاملاتده اصلدر فاسددن ضرری
دفع ایچون (ولا یباع لدینه الا اذا اقر مولاه باذنه) وعبد دینی ایچون بیع اولنمز الا قچان مولاسی اذنله
اقرار ایدرسه بیع اولنور * زیرا تجارتله اذن مأذونك رقبه سنك دینله بیعنه رضادر (او ثبته الغریم)
یاخود غریمك اذنی اثباتله بیع اولنور یعنی اکر مولی بو عبد اذندن محجوردر دیر ایسه پس قول مولانکدر اصل
ایله تمسکی ایچون پس اول عبد بیع اولنمز الا قچان غریم مولانك اذنی اثبات ایدرسه بو تقدیرجه بیع اولنور
واذنك ایکنجی نوعی (واذن الصبی والمعتوه) قولیدر یعنی صبینك ومعتوهك اذنیدر * عته عقلده اختلال
معناسنه در شول جهتله که کلامنی مختلط قیلر پس کلامی کاهی عقلا کلامنه بکزر وکاهی مجانین کلامنه
بکزر وعتههك حکمی عقل ایله بیله صبیانك حکمیدر واذن صبی ومعتوه (فك الحجر واثبات
الولایة لهما) ایکیسیچون حجری فك ایدوب واثبات ولایت ایتمکدر (وتصرفهما ان نفع کالاسلام
والاتهاب صح بدونه) وصبی ایله معتوهك تصرفلری اکر نافع اولورسه اسلام کبی وهبه قبول ایتمك کبی بلا اذن
صحیح اولور (وان ضر کالطلاق والعتاق لا) واکر بونلرك تصرفلری مضر اولورسه طلاق وعتاق کبی صحیح اولمز
(وان اذن به) اکرچه طلاقله یاخود عتاقله مأذونلر ایسه ده (وما نفع وضر کالبیع والشراء) وکاهی نافع
اولوب کاهی مضر اولان شیئده بیع وشرا کبی (صح به) اذنله صحیح اولور * زیرا عاقل اولان صبی عاقل ومیز
اولدیغی حیثیتدن بالغه مشابه اولور واوزرینه خطاب توجه ایتمدیکی حیثیتدن عقلسز طفله مشابه اولور
وعقلنده قصور اولوب واوزرینه غیرك ولایتی اولدیغی حیثیتدن نافع محضده بالغه الحاق اولندی وضار محضده
طفله الحاق اولندی نافع محض ایله ضار محض بیننده دائر اولانده اذنك عدمی وقتنده طفله الحاق اولندی
واذنك وجودی وقتنده جهة نفعك ضرر اوزره رجحانی ایچون اذن دلالتیله بالغه الحاق اولندی ولکن قبل الاذن
ولینك اجازتنه موقوف اولدیغی حالده منعقد اولور * زیرا وجوه تجارته مهتدی اولدیغی ایچون انده منفعت

واردر حتى اكر اول صبى بالغ اولسه وا جازت ويرسه بزم قتمزده نافذ اولور امام زفر ايچون خلاف واردر* زيرا اول عقد وليك اجازتنه متوقف اولدى حالبوكه تحقيق صبى بنفسه ولى اولدى (وشرط الصحته ان يعقل البيع سالبا للملك والشراء جالبا له) اذلك صحتى ايچون صبى ايله معتوهك بيعك ملك ايچون بايعدن سالب اولدوغنى وشرانك مشترى يه ملك ايچون جالب اولدوغنى تعقل ايلملرى شرط قيلندى (والولى الاب ثم وصيه ثم الجد ثم وصيه ثم القاضى او وصيه) صبينك وليسى بابا در اندنصكره باباسنك وصيسيدر اندنصكره باباسنك باباسى اولان دده در ياخود دانك وصيسيدر اندنصكره قاضيدر ياخود قاضينك وصيسيدر* انانك ولى دكلدر ياخود انانك وصيسى ولى دكلدر بوكا كتاب نكاحده باب وليده اشارت سبقت ايتدى (واواقر الانسان بما معهما من الكسب والارث) واكر صبى ياخود معتوه ميله لرنجه كسبدن وارثدن اولان شيئه برانسان ايچون اقرار ايتسه لردى يعنى اكر صبى ومعتوه تحقيقا بابالرندن وارث اولدقلرى شيئى بو ولانكه ردبو اقرار ايتسه لردى (صح) ظاهر روايتده صحيح اولدى وامام اعظمدن روايت اولنديكه تحقيقا بو اقرار وارث اولدقلرى شيئده صحيح دكلدر* زيرا انلردن هر برينك اقرارينك صحتى تجارتده اول شيئه حاجتى ايچون كسبنده در وموروثده ايسه حاجت يوقدر وظاهر روايتك وجهى اولدركه وليك رأينك منضم اولمسيله اول صبى بالغه الحاق قيلندى واكر مالك هر برينك مالكيدر پس ايكيسنده بله اقرارى صحيح اولور

(كتاب الوكالة)

بو كتاب احكام وكالتك بياننده در كتاب اذنه كتاب وكالتك ماينده وجه مناسبت اولدركه تحقيقا وكالت واذندن هر برى غيرك تصرفنه رضا معناسنده در (وهى) وكالت لغت يونندن حفظ رواسم اسماء الله تعاليده اسم وكيل دخى بو معنايه در بو اجلدن سنى مالمده وكيل ايتدم دينلسه دخى بزديرزكه انجق حفظه مالك اولور وبعض تركيب وكالت تفويض واعتماد معناسى اوزره دلالت ايدر ديدى وتوكل دخى بو معنايه در على الله توكلنا دينور يعنى بز امور يمزى الله تعالى به تفويض وتسليم ايلدك ديمكدر وبو له اولديغى اجلدن (التوكيل) توكيل لغت جهتندن امرى غيره تفويض در وشرعا (تفويض التصرف الى غيره) كندى امرنده تصرفى غيره تفويضدر ومقامنه غيرى اقامه ايدر (والرسالة تبليغ الكلام الى الغير) ورسالت كلامى غيره تبليغ ايتمكدر اول غير ايچون تصرفده دخلسز (وشرط جوازه كون الموكل اهل التصرف) وتوكيلك جائز اولمسنك شرطى موكلك اهل تصرف اولمسيدر* مصنف لفظ تصرفى الف لام ايله ذكر ايلديكنه باعث تصرف مذكورى مراد ايلديكى فهم اولنمسون ايچون* زيرا اول تصرفك ارادهسى باطله در مسلمك كافرى بيع خمر ايچون توكيلنك باطل اولمسنى مستلزم اولديغى ايچون (والوكيل يعقله) ووكيلك بيع سالب اولوب شرا جالب اولديغنى تعقل ايدر اولمسى وغبن يسير وفاحشى بيلمسى شرط قيلندى (ويقصده) ودخى وكيلك اول تصرفه قصد ايدر اولمسى شرط قيلندى حتى اكر وكيل هزل ايدجى اولديغى حالده تصرف ايلسه آمردن واقع اولمز* پس مصنف كون الموكل اهل تصرف اوزره (فصح توكيل المسلم كافرا ببيع الخمر) قوليله تفريع ايلدى يعنى مسلمك كافرى بيع خمر ايچون توكيلى صحيح اولدى* مصنف والوكيل يعقله ويقصده قولى اوزره (والحر البالغ والمأذون) قوليله تفريع ايلدى يعنى حر بالغ ومأذون كرك عبد اولسون وكرك صبى اولسون ذكر اولنان كبى توكيلى صحيح اولدى (مثلهما) ايكى كندو مثللرينى وكيل ايتمك صحيح اولور مثلهما درت صورته متناول اولور (وصبيا يعقله وعبدا محجورين) ودخى حر بالغ وعبد مأذونك تعقل ايدر صبى وعبده محجور اولدقلرى حالده توكيللرى صحيح اولدى شرط مذكور ذكر اولنانلرك كليسنده بولنديغى ايچون ومصنف بو مقامده حقوق عقد موكللرينه راجع اولور ديمدى* زيرا بوندنصكره اكر محجور وكللر ايسه ديدى (والتوكيل بكل مايعقده بنفسه لنفسه) توكيل المسلم اوزره عطفدر توكيل انسانك بنفسه نفسى ايچون عقد ايلديكى شيئك كليسى ايله صحيح اولور* زيرا انسان آز اولور بنفسه مباشرتدن عاجز اولور پس آخرى توكيله محتاج اولور اعدى حاجتى دفع ايچون جوازندن لابدر* لنفسه قولى وكيل قيلنديغى شيئده آخرى وكيل ايتمك جائز اولميسان توكيلدن احترازدر* زيرا وكيل غيردن تصرف استفاده ايدر حالبوكه وكيل امر اولنديغى شيئله مقيددر حتى اكر آخرى توكيل موكل تصريح ايدرسه جائز اولور (وبالخصومة فى كل حق) بكل

اوزره عطف در ودخی هر حقده خصومته توكيل صحيح اولور* زيرا هر احد وجوه خصوماته مهتدی دكلدر
پس غيری خصومت ايچون توكيله محتاج اولور تكميم مرور ايتدی (ولم يلزم بلا رضاء خصمه)
وخصومته توكيل خصمك رضاسز لازم كلمز* مصنفك ولم يجز ديمديكنده باعث زيرا جوازه اتفاقيدر
وخلاف لزومده در متأخرون فتوی ايچون اختيار ايلديلر كه تحقيقا قاضی وكيلك ابانده خصمدن تعنتی
بيلسيدی انده خصمه تمكين ايلمز ووكيلی موكلدن قبول ايدر واكر موكلدن صاحبی ايچون توكيله اضرار قصد
ايلديكی بيلورسه اندن توكيلی قبول ايتمز الا صاحبنك رضاسيله قبول ايدر بوقول شمس الائمة السرخسينك
اختيار يدر كافيده بويله ذكر اولندی (الا ان يكون الموكل مريضا او مسافرا) لامريض اولور ياخود مسافر اولان
موكل ايچون خصمنك رضاسز توكيل لازم اولور يعنی اوچ كونلك دخی زياده مسافه ده غائب اولان موكل
ايچون (او مريد السفر) ياخود سفر مراد ايدن موكل ايچون لازم اولور قاضی موكلك حالنه واستعداد
ومهماتنه نظر ايتمكله زيرا مسافر اولانلر كسندنك هيئتی خفی اولمز وقاضی بن سفر مراد ايدرم ديديكی
قبول ايلمز (او مخدرة) ياخود عادتی بروزاله ومجلس حاكمه حضوراله جاری اولميان مخدره عورت ايچون
توكيل لازم اولور (وصح بايفائها واستيفائها الا فی حد وقود) ودخی ذكر اولنانلر كبی توكيل كلی حقك
ايفاسی واستيفاسی ايچون صحيح اولور الاحد وقصاصده صحيح اولمز* زيرا حد وقودده توكيل جائز اولمز
(بغيبة موكله) مجلسدن موكلك غيبتنده جائز اولمز* زيرا حد وقودشبهه ايله ساقط اولور پس غيرك مقامنه
قائم اولانله استيفا اولمز انده نوع شبهه اولديغی ايچون (قال انت وكيلی فی كل شیء كان وكيلا فی الحفظة)
موكل وكيلنه سن هر شيده وكيلمسن ديسيدی اول كسنه انجق حفظده وكيل اولور (ولو زاد جائز امره
كان وكيلا فی جميع التصرفات حتی الطلاق والعتاق) واكر هر شيده وكيلمسن ديديكدن صكره امری جائز
اولان لفظنی زياده ايلسيدی جميع تصرفاتده حتی طلاق وعتاقده بيله وكيل اولور *فتوای صغراده ديديكه
واكر امری جائز اولان لفظی زياده ايلسه اول كسنه حفظده وبيع وشراده وديونلرين وحقوقی قضاده وهبه
وصدقه ده وبونلرك غيرينده وكيلدر* زيرا موكل اكا تصرفی عموم اوزره تفويض ايلدی تكميم موكل شيئدن
نه ايشلرسك اول جائزدر ديسيدی انواع تصرفاتك جميعنده مالك اولديغی كبی اولدی حتی وكيل كندی نفسنه
انفاق ايلسه اول دخی جائزدر* زيرا انك ايتدكلرينه اجازت ويردی وبو وكالت بشندندر بوندن صكره ديديكه
وبو انسب اقتضا ايلدر كه تحقيقا وكيل موكلك مرأه سنی تطليق ايلسه جائز اولور وبونكله افتا ايلدی حتی حلاق
متبين اولنجه (وحقوق عقد) مبتدادر خبری اشاغده كلجك تتعلق به در (يضيفه الوكيل الی نفسه) وكيلك
نفسنه اضافت ايلديكی حقوق عقد (كبيع واجارة وصلح عن اقرار) بيع واجاره واقراردن صلح كبی بونلر عقد
ايچون مثاللردر* زيرا بيعده وكيل اولان بن بوشيئی سكا بيع ايتدم دير بن بوشيئی سكا فلاندن قبلندن بيع ايتدم ديمز
وكذلك شرايه وكيل اولان بن بوشيئی سندن اشترا ايتدم دير وفلان اچيچون ديمز (تتعلق به) ذكر اولنان حقوق
وكيله متعلق اولور (ان لم يكن محجورا) اكر اول وكيل محجور دكل ايسه* محجور دكل ايسه قولی صبيدن وعبد
محجوردن احترازدر پس بونلر ايكيسنك توكيلی جائزدر لكن عهده لرينك حقوقی موكله رجوع ايدر* ومصنف
حقوق عقدی (كتسليم المبيع) قوليله تمثيل ايلدی صبينك تسليمی كبی اكر بيعده وكيل ايسه (وقبضه)
ودخی مبيعك قبضی كبی اكر شرايه وكيل ايسه (وقبض ثمنه) ومبيعك ثمننك قبضی كبی (والمطالبة بثمن
مشريه) واشترا ايلديكی شيئك ثمنی ايله مطالبه اولنمسی كبی اما تحققه شرايه وكيل اولان قچان برشيئی اشترا
ايلسيدی بائع مبيعك ثمنی ايله اكا مطالبه ايدر (والرجوع به عند الاستحقاق) ودخی بيع ايلديكی شيئك
استحقاقی وقتنده ياخود اشترا ايلديكی شيئه مستحق چيقدقده ثمنيله بائع اوزره رجوع كبی (والمخاصمة فی شفعة
ما باع) وبيع اولنان دارك شفعه سنده مخاصمه ايتمك كبی يعنی خصومت ايدوب وخصوم اولنمق كبی
(وفی العيب فيرد ولو بعده) ومشترانك عيبنده بائعه رد ايتمك كبی اكر مبيع وكيلك يدنده ايسه (ولو بعد تسليمه
الی الموكل برده باذنه) ومبيعی موكله تسليم ايتدكدن صكره موكلك اذنيله رد ايدر (وللمشتری منع الثمن من موكل
بائعه) ومشتری ايچون ثمنی منع ايتمك واردر بائعك موكلندن *يعنی تحقيقا بر رجل برشيئی بيع ايتمك ايچون
بر رجلی وكيل ايلسيدی پس وكيل دخی اول شيئی بيع ايتدكده وكيلك موكلی مبيعك ثمنی مشتريدن طلب

ایتسه‌یدی اول مشتری ایچون ثمنی موکلدن منع یتمك واردر * زیرا موکل عقددن وعهده‌ك حقوقندن اجنبیدر تتکیم زانی بیان ایلدك (وان دفع الیه صح) واکر مشتری ثمنی موکله دفع ایدرسه صحیح اولور (ولا یطالبه بائعه ثانیا) یعنی وکیل ثانیا مشتری یه مطالبه ایده‌مز * زیرا مقبوض موکلك حقیدر پس اول مقبوضی اندن آروب ینه ردایتمکده فائده یوقدر ومشترینك ذمتی بری اولور ثمن مستحقنه واصل اولدیغی ایچون (والملك یثبت للموکل ابتداء لکن خلافة عن الوکیل) وملك ابتداء موکل ایچون ثابت اولور لکن وکیلدن خلافة ثابت اولور * بوسؤال مقدره جوابدر نتکیم نهایه‌ده ذکر اولندی واول سؤال مقدر دینلمکدر که قچان ملك موکل ایچون ثابت اولسه‌یدی لایق اولان حقوق موکله راجع اولمقدر * زیرا حقوق ملکه تابعدر پس اول سؤال مقدردن بونکله جواب ویریلور وصاحب نهایه دیدیکه نعم ملك ابتداء موکل ایچون ثابت اولور لکن وکیلدن خلافة ثابت اولور وحاصل کلام تحقیقا وکیل موکلك خلفیدر تصرفك استفاده‌سنده وموکل وکیلدن خلفیدر ملك حقنده عبد کبی که قچان هبه قبول ایتسه ملك ابتداء مولی ایچون ثابت اولور (وقیل للوکیل لکن لا یتقرر) و بعض ملك وکیل ایچون ثابت اولور لکن متقرر اولمز بلکه بلا مهلة موکله انتقال ایدردیدی (وعلی القولین لا یعتق قریب شراه) وایکی قول اوزره وکیل قریبنی اشترا ایتسه معتق اولمز یعنی عبد مشترا وکیلك ذورحم محرمی اولورسه وکیل اوزره معتق اولمز واکر موکلك ذورحم محرمی اولورسه موکل اوزره معتق اولور (واو کان عرسه لا یفسد النکاح) واکر وکیلك اشترا ایلدیکی کندی زوجه‌سی اولورسه نکاح فاسد اولمز اما اول یعنی وکیل اوزره معتق اولماسی ظاهردر که زیرا مشتری مالك اولمدی واما ثانی یعنی نکاحك فاسد اولماسی * زیرا عتق وفساد نکاح ملکك تقریرین اقتضا ایدرلر زیاده‌ده وغیریده ذکر اولندیغی اوزره پس تقرر ملك بولنمدی ایسه ایکیسیده حاصل اولمدی و بو ثانینك اوزرینه اعتراض اولندی بو قول رسول علیه الصلاة والسلامك (من ملك ذا رحم محرم منه عتق علیه) قول شریفنك اطلاقنه مخالف اولدیغی ایچون * وبو اعتراضه جواب ویرلدیکه تحقیقا مطلق کامله منصرفدر اولکه ملك مقرردر ومجتهد غافل دکلدر انجق اکثرون ایکیسنیده قول اول اوزره تفریع ایلدیلر * زیرا قول اول اکثرون قتنده اصحدر (وحقوق عقد یضیفه الی الموکل) وحقوق عقد که وکیل اول حقوقی موکله اضافت ایدر (کنکاح وخلع وصلح عن انکار ودم عمد وعتق علی مال وکتابة وهبة وتصدق واعارة وایداع ورهن واقرار) بوذکر اولنان اشیالر کبی (تتعلق بالموکل) موکله متعلق اولور و بونك سری اولدر که تحقیقا بو صورتلرده حکم سببدن فصل قبول ایتمز * زیرا بو صورتلر اسقاطات قبیلندندر ووکیل ایسه حکمدن اجنبیدر ایمدی عقد موکله مضاف اولمقدن لابددر حکم سببه مقارن اولسون ایچون * اما نکاح بضعده اصل اولان حرمت اولدیغی ایچوندر پس نکاح حرمت ایچون اسقاط اولدی وساقط متلاشی اولور یعنی مضمحل اولور پس علی سبیل الاصاله شخصدن سبب صدوری وشخصك غیری ایچون حکمك وقوعی متصور اولمز پس وکیل حکمك سببه مقترن اولسی ایچون ایلچی قیلندی حتی اکر وکیل نکاحی نفسنه اضافت ایتسه‌یدی نکاح انکیچون واقع اولور بیع بونك خلافی اوزره‌در پس تحقیقا بیعك حکمی سببدن فصل قبول ایدر نتکیم خیار شرطنه بیعده اولدیغی کبی شخصدن سببك صدوری اصالة جائز اولدی وشخصك غیری ایچون حکمك وقوعی خلافته اولور * واما خلع نکاح ایچون اسقاط اولمغله موکله متعلق اولور وناکح مرأدر ومنکوحه مرأه‌در ووکیل یا زوجدن و یا زوجه‌دندر وایکی تقدیر اوزره وکیل محض ایلچیدر ایمدی موکله اضافتدن لابددر * واما عن انکار صلحك موکله متعلق اولسی پس بودخی ذکر اولنان کبی اسقاط محضدر پس معاوضه رائحه‌سی یوقدر بلکه مدعی علیه حقنده فدای یمیندر ایمدی موکله اضافتدن لابددر * وکذلك عمدا دمدن صلح دخی بویله‌در * زیرا دم عمددن صلح اسقاط محضدر ووکیل اجنبی ایلچیدر پس موکله اضافتدن لابددر * وکذلك صورمذکوره‌نك باقیلرنده دخی حال بویله‌در و بوذکر اولنان قول قومك بو مقامده ذکر ایلدیکنك ملخصیدر و بوقوایله صدرالشریعه‌نك واما صلح انده عن اقرار یاخود عن انکار اولمقده اضافتده فرق یوقدر * زیرا قچان زید عمرا اوزره بر دار ادعا یتسه پس عمرو یوزدرهمه مصالحه اولمق ایچون برکسنه‌یی وکیل ایتسه‌یدی پس زید عمرو اوزره دارك دعواسندن یوزدرهمه مصالحه ایتدم دیرو وکیل دخی بو صلحی

قبول ایدر صلح عام اولور کرك عن اقرار اولسون وکرك عن انکار اولسون الا بو قدر فرق واردر که عن اقرار اولورسه بیع کبی اولور * پس بو تقدیرجه حقوق بیعده اولدیغی کبی موکله راجع اولور بدل صلحك تسلیمی وکیل اوزره راجع اولور وقتاکه صلح عن انکار اولورسه پس بو صلح مدعی علیه حقنده فدا ایمیندر پس وکیل محض ایلچیدر حقوق وکیله راجع اولمز دیدیکی مضمحل اولور * و بونك بیانی اولدر که زیرا صدر الشریعه بعد اکر صلح تمام اولور کرك عن اقرار اولسون وکرك عن انکار اولسون قوایله صلحك تمامنی صورة اقرارده وکیله اضافنده اعتبارسز وصورة انکارده موکله اضافنده اعتبارسز مراد ایتدی ایسه بزاکا تسلیم ایتمزز * زیرا بو صلحك تمامی محل نزاعك عینیدر واکر صلحك تمامنی ذکر اولنان اضافتده اعتبار ایله مراد ایتدی ایسه کلام قوملك صحتنده اعتراف اولور پس فرق انکارك وجهی اولمز قولی قوملك قوایله برابر اولور * ومصنف ذکر اولنان صورتلرده وکیلك محضا ایلچی اولمسی اوزره (فلا یطالب وکیله بالمهر) قوایله تفریع ایلدی پس مرأه طرفندن زوجك وکیلی مهر ایله مطالبه اولنمز (ولا وکیلها بتسلیمها او ببدل الخلع) و مرأه نك وکیلی دخی موکلی اولان مرأه نك تسلیمی ایله مطالبه اولنمز و بدل خلعك تسلیمی ایله دخی وکیل مطالبه اولنمزلر وریلدن شیء ایچون که ذکر اولنان صورتلرده وکیل محضا ایلچیدر (التوکیل بالاستقراض باطل) قرض المق ایچون برکمسنه یی وکیل ایلمك باطلدر حتی بونکله موکل ایچون ملك ثابت اولمز زیرا غیرك ملکنده تصرفی تفویض جائز اولمز * و بو قول شرایه توکیل ایله مناقضدر زیرا مبیعك قبضیله امر دخی الیوکه مبیع ملك غیردر دینلورسه * بوکا جواب وریلور که غیرك ملکنده تصرفك جائز اولمامسی عوضسز اولدیغی وقتده در و شرایه توکیلده ایسه عوض واردر ایمدی استقراضه وکیل شرایه وکیلدن مفترق اولدی (لا الرسالة) رسالت ایچون توکیل باطل دکلدر انده تصرفك تفویضی منتفی اولدیغی ایچون * زیرا رسول محضا ایلچیدر و تحقیق مرور ایتدیکه تحقیقا اقراضه توکیل صحیحدر * زیرا ملکنده تصرفی تفویضدر

باب الوکالة بالبیع والشراء

بو باب بیعه و شرایه وکالتك بیاننده در (ان عممت) اکر وکالت عام اولورسه شرطك جزاسی اشاغیده کلجك صحت قولیدر * هدایه ده دیدیکه برکمسنه یی شرایه وکیل ایتسه یدی جنسنی و صفتنی تسمیه دن لابددر یاخود جنسنی و ثمنك مبلغنی تسمیه دن لابددر موکل بهك فعلی معلوم اولوب وکیله امتثالك حصولی اولمسی ایچون الا مکر موکل وکیلی وکالة عامه ایله وکیل ایلیوب معقول کوردیکك شیئی اشترا ایله دیه * زیرا موکل امری وکیلك رأینه تفویض ایلدی وهر قنغی شیئی اشترا ایدرسه وکیل امره امتثال ایتمش اولور (او علم ما وکل بشرائه) یاخود شراسنه وکیل اولدیغی شیء معلوم اوله یعنی وکیل ایله موکل بیننده معلوم اوله که وکیل امره امتثاله قادردر (او جهل جهالة یسیرة) یاخود جهالة یسیره ایله مجهول اوله جهالة یسیره نوعك جهالتیدر (صحت) وکالت صحیح اولور (وان لم یبین الثمن) اکرچه کیم ثمن بیان اولنمز ایسه ده زیرا وکیل امتثاله قادر اولور (وان جهل) ان شرطیه در (جهالة فاحشة) واکر وکیل اولدیغی شیء جهالة فاحشه ایله مجهول اولورسه جهالة فاحشه جنسك جهالتیدر (لا) وکالت صحیح اولمز (وان بین الثمن) اکرچه کیم ثمن بیان اولندی ایسه ده * زیرا وکیل امتثاله قادر اولمز (وان جهل) ان شرطیه در (جهالة متوسطة) واکر وکیل اولدیغی شیء جهالة متوسطه ایله مجهول اولورسه جهالة متوسطه نوعله جنسك ماینیدر (فان بین النوع) پس اکر نوع مبین اولورسه (او ثمن عین نوعا) یاخود ثمن مبین اولورسه نوع معین اولور (صحت) وکالت صحیح اولور * زیرا وکیل بو تقدیرجه امتثاله قادر اولور جهالت یسیره اولدیغی ایچون (والا فلا) واکر نوع یاخود ثمن مبین اولمزسه وکالت صحیح اولمز * زیرا بو مقامده وکیل ذکر اولنان کبی امتثاله قادر اولمز جهالت فاحشه اولدیغی ایچون (الاول) یعنی جهالة یسیره ایله مجهول اولان (کالفرس والبغل والحمار والثوب الهروی والمروی) آت وقاطر وحمار وثوب هروی وثوب مروی کبیدر (والثانی) یعنی جهالة فاحشه ایله مجهول اولان (کالثوب والدابة والرقیق) ثوب ودابه وآزادسز قول کبی (والثالث) یعنی جهالة متوسطه ایله مجهول اولان (کالعبد والامة

والدار) عبد کبی وجاریه کبی ودار کبیدر (فاذاوکل بشرآء فرس ونحو) پس قچان موکل فرس وفرس مثللینك شراسی ایچون وکیل ایتسیدی (صح) توکیل صحیح اولور (وان لم يبين الثمن) اکرچه کیم ثمن بیان اولنمدی ایسه ده* زیرا فرس وانك امثالی قسم اولدندر (وان وکل بشراء عبد ونحوه صح ان بين النوع) واکر موکل عبدك وعبد مثللینك شراسی ایچون وکیل ایتسیدی اکر نوعنی بیان ایتدی ایسه مثلا عبد ترکی کبی توکیل صحیح اولور (اوثمن عين نوعا) یاخود اکر ثمنی بیان ایتدی ایسه انواع عبددن نوع معین اولور وجهالت نوعه ملحق قیلنور واکر نوع وثمندن برشیء بیان اولنمدی ایسه توکیل صحیح اولمز وجهالت جنسه الحاق اولنور* زیرا جهالت جنس امتثالی منع ایدر (واذاوکل بشرآء ثوب ونحوه لا) واکر ثوبك وثوب مثللینك شراسنه وکیل ایتسیدی توکیل صحیح اولمز (وان بينه) اکرچه ثمنی بیان ایتدی ایسه ده* زیرا مجرد ثمنك بیانی جهالتی رفع ایتمز (التوكيل بشراء طعام يقع على البر ودقيقه) طعام شراسیله توکیل ایتسیدی بغدای و بغدایك اونی اوزره واقع اولور یعنی بر رجل بر آخر کسنه یه براز اقچه و یروب بنم ایچون طعام اشترا ایله دیسیدی بغدای و بغدایك اونی اشترا ایدر وقیاس بودرکه حقیقته اعتبار ایله هر طعام اشترا ایتمك ایدی نتکیم اکل اوزره یمینده هر طعام اوزره اولدیغی کبی* زیرا طعام مطعم اولان شیئك اسمیدر واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا طعام قچان بیع وشرایه مقارن اولسیدی عرفا بزم ذکر ایلدیکمز شیء اوزره حمل اولنور واکلده ایسه عرف بوقدر ایدی وضع اوزره باقی قالدی (وقيل يقع على البر في دراهم كثيرة والخبز في قليلة والدقيق في متوسطة) بعض دیدیکه اکر موکل اقچه یی چوق ویردی ایسه توکیل بغدای اوزره واقع اولور واکر از ویردی ایسه اتمك اوزره واقع اولور واکر چوق ایله آز مابینده ویردی ایسه اون اوزره واقع اولور ثمنله مثمن بیننده تناسبه رعایة (وفي متخذ الوليمة يقع على الخبز مطلقا) وولیمه اتخاذ ایدن موکلده دراهم کرك چوق اولسون وکرك آز اولسون حال دلالت ایتدیکی ایچون اتمك اوزره واقع اولور (وكل بشراء هذا العبد بدين له على الوكيل صح) برکسنه وکیل ایده جکی رجل اوزرنده کندی یه اولان دینله شو عبدی شرا ایله دیبو وکیل ایتسیدی صحیح اولدی یعنی قچان بر رجلك برکسنه اوزره بیك اقچه سی اولوب پس رجل اول کمسنه یه امر ایدوب شول عبدی بکا سنده اولان اقچه م ایله اشترا ایدیو یردیبو وکیل ایتسیدی وکیل دخی اول عبدی اشترا ایتسیدی اول توکیل صحیح اولدی وعبد موکله لازم کاور حتی عبد فوت اولسیدی موکل اوزره فوت اولور (وان اطلق) واکر موکل توکیلی اطلاق ایتسیدی یعنی بیك اقچه یه برعبد غیر معین اشترا ایدیو یرمك ایچون برکسنه یی وکیل ایتسیدی (فاشترى عبدا) پس وکیل برعبد اشترا ایتسیدی (كان للوكيل) اول عبد وکیلك اولور (الا ان يقبضه الموكل) الا مکر اول عبدی موکل قبض ایلیه حتی موکل قبض ایتمزدن اول عبد فوت اولسیدی وکیل اوزره فوت اولور واکر موکل قبض ایتدکدنصکره فوت اولسه موکل اوزره فوت اولور* امامینك ایکی وجهده دخی موکل اوزره فوت اولور قچان وکیل قبض ایتسیدی دیدیلر وامامینك علتی اولدرکه تحقیقا دراهم ودنانیر مفاوضانده متعین اولمزلر کرك دین اولسون وکرك عین اولسون حتی اکر ایکیسی بر دینله برعین بیع ایلسه لر اندنصکره بر برلرینه دین اولمدیغنی تصدیق ایلسه لر عقد باطل اولمز* پس دینده اطلاق وتقیید برابر اولوب توکیل صحیح اولور وعبد موکله لازم اولور* وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا دراهم وکالتده متعین اولور حتی اکر وکالتی دراهمدن عینله قید ایلسه یاخود دراهمدن دینله قید ایلسه اندنصکره عین مستهلك اولسه یاخود دینی رب دینك اسقاطیله مدیوندن ساقط اولسه وکالت باطل اولور* پس قچان دراهم متعین اولسه بو توکیل دین اوزرنده اولان کمسنه نك غیریدن تملیك دین اولور وغیری قبضنه توکیلسز یاخود برشیئك دفعیله امر اولور که موکل اول شیئه مالك اولمز الا قبضیله مالك اولور اولکه دینده روبو ایکیسیده جائزدکلدر وقچان توکیل صحیح اولمینجه شرا وکیل اوزره نافذ اولور ووکیلك مالندن هلاك اولور الا مکر که موکل وکیلدن قبض ایتمش اوله بوتقدیرجه تعاطی ایله بیع اولور پس موکلك مالندن هلاك اولور (وكل عبد ابشراء نفسه من مولاه) برکسنه برعبدی اول عبدك نفسی مولاسندن موکل ایچون شرایه وکیل ایتسیدی (فان قال له بعني نفسي لفلان فباع صح) پس اول عبد مولاسنه بنم نفسمی بکا فلان ایچون بیع ایله دیدکده مولاسی دخی بیع ایتسیدی بو عقد صحیح اولور پس عبد موکلك اولور

زيرا عبد نفسنى نفسى ايچون ووكالته غيرى ايچون اشترا ايلمكه صالح اولور اول عبد ماليتدن اجنبى اولديغى ايچون* زيرا ماليتى مولاسنكدر و بيع عبد اوزره وارد اولور شول حيثيتدنكه تحقيقا عبد مولانك مالبدر لكن ماليتى عبدك بدنده‌در* پس نچان بيعى آمره اضافت ايتسيدى قولى امتثال ايچون صحيح اولوب عقد آمر ايچون واقع اولور (وان لم يقل لفلان) واكر عبد فلان ايچون ديمسيدى بلكه نفسمى بنم نفسم ايچون بيع ايله ديسيدى ياخود بنم نفسمى بيع ايله ديسيدى بنم ايچون ياخود فلان ايچون ديمسيدى (عتق) اول عبد مولى اوزره معتق اولور * اما قول اولك صحيح اولمسى پس مرور ايدن شى ايچوندركه زيرا عبد نفسنى شرا ايچون صالح اولور واما قول ثانيدنك علتى پس مطلق ايكى وجهه محتمل اولديغى ايچوندر پس احتمال ايله امتثال واقع اولمز پس تصرف نفسى ايچون واقع اولور (والثمن على العبد فيهما) وثمن ايكى وجهده عبد اوزره‌در آمر اوزره دكلدر اما شراء عبد ايچون اولديغى وقتده ثمن عبد اوزره اولمسى ظاهردر واما شرا آمر ايچون واقع اولدقده ثمن بنه عبد اوزره اولمسى مباشر عبد اولوب حقوق اكا رجوع ايتديكى ايچوندر * پس اكر سؤال اولنورسه كه عبد بو مقامده محجوردر وتحقيق مرور ايتديكه تحقيقا عبد نچان محجور عليه اولسه حقوق اكا رجوع ايتمز جوابنده بزد يرز كه بو مقامده مولانك اذننه مقترن اولديغى حالده مباشرت ايلديكى عقد ايله حجر زائل اولدى (وكل عبد من يشترى نفسه من مولاه له بالف دفع) بر عبد بر كسنه‌يى نفسنى مولاسندن عبد ايچون اول كسنه‌يه دفع ايلديكى بيك اقچه ايله اشترايه وكيل ايتسيدى* يعنى بر عبد بر رجله بيك اقچه ويروب بنى مولامدن بو بيك اقچه ايله بنم ايچون نفسمى اشترا ايديو ر ديو وكيل ايتسيدى (فان قال له) پس اكر اول وكيل عبدك مولاسنه (اشتريته لنفسه) بن عبدى نفسى ايچون اشترا ايلدم ديدى ايسه (فباعه عتق عليه) پس عبدك مولاسى دخى عبدى اول وكيله بيع ايتسيدى اول بيك اقچه اوزره معتق اولور* زيرا عبدك نفسنى عبده بيع اعتاقدر وعبدك نفسنى مال ايله شراسى اعتاقى بدل ايله قبولدر ووكيل عبددن ايلجيدر پس كانه عبد نفسنى كندى اشترا ايتمش اولدى پس حق ومولا ايچون لازم اولور (وان لم يقل لنفسه كان لوكيله) واكر عبدك وكيلى عبدى نفسيچون اشترا ايتدم ديمدى ايسه عبد وكيلك اولور* زيرا لفظ معاوضه ايچون حقيقتدر وانكله عمل دخى ممكندر قچان متبين اولمزسه پس اكا رعايت اولنور عبدك نفسنى شراسى بونك خلافى اوزره‌در مجازك انده تعينى اولديغى ايچون (وعليه ثمنه والالف للمولى) عبد وكيلك اولنجه ثمنى دخى وكيل اوزره‌در وعبدك وكيله ويرديكى بيك اقچه مولاى اولك اولور* زيرا عبد بنك كسبيدر (قال شريت عبدا الآمر فمات) عبدك شراسنه مأمور اولان كسنه آمر ايچون بر عبد اشترا ايتدم ديسيدى پس عبد فوت اولسيدى (وقال بل شريت لنفسك) وآمر دخى بلكه سن عبدى نفسك ايچون اشترا ايتدك ديسيدى (فان كان معينا) پس اكر معين ايسه (فلو حيا) واكر عبد حى ايسه (فالقول للمأمور مطلقا) پس قول مأمور كدر برابردر كرك ثمن مفقود اولسون كرسه اولمسون (ولو ميتا فان كان الثمن منقودا فكذا) واكر عبد ميت ايسه اكر ثمن منقود ايسه قول بنه مأمور كدر (والا) واكر ثمن منقود دكل ايسه (فللآمر) قول آمر كدر (وان كان غيره) واكر عبد معين اولمزسه (فكذا ان كان منقودا) پس قول بنه مأمور كدر اكر ثمن منقود ايسه برابردر كرك عبد حى اولسون وكرك ميت اولسون (والا) واكر ثمن منقود دكل ايسه (فللآمر) قول آمر كدر كر كسه عبد حى اولسون وكر كسه ميت اولسون* كافيده ديديكه بو ذكر اولنان مسئله سكز وجه اوزره‌در* زيرا وكيل يا بعينه بر عبدك شراسى ايچون مأمور اولمقدر ياخود بغير عينه بر عبدك شراسى ايچون مأمور اولمقدر وهر برى ايكى وجه اوزره‌در يا ثمن منقود اولمقدر وياخود منقود اولمامقدر وبو ايكى وجهك هر برى ايكى وجه اوزره‌در يا وكيل شرا ايله اخبارى وقتنده عبد حى اولمقدر ياخود ميت اولمقدر* پس اكر وكيل بعينه بر عبدك شراسى ايچون مأمور اولورسه پس شرادن خبر ويرديكى وقتده عبد حى ايسه قول بالاجماع مأمورك ايچوندر كر كسه ثمن منقود اولسون كر كسه غير منقود اولسون زيرا وكيل استئنافنه مالك اولديغى امردن خبر ويردى وشرايى مخبر تحقيقده وثبوتده اشهاددن مستغنى اولور ايدى تصديق اولنور واكر وكيل شرادن خبر ويرديكى وقتده عبد ميت ايسه وبعد الشراء بنم قتمده هلاك اولدى ديدى ايسه اكر ثمن غير منقود ايسه پس قول آمر ايچوندر* زيرا وكيل استئنافنه مالك اولمديغى شيئدن خبر ويردى وانك غرضى ثمنله رجوع ايلمكدر حالبوكه آمر منكردر واكر ثمن

منقود اولورسه پس قول يمينيله مأمورك ايچوندر زيرا ثمن مأمورك يدنده امانتدر حالبوكه عهدهٔ امانتدن خروج ادعا ايدر شول وجهدنكه انكله امر اولندى پس قول مأمورك ايچوندر واكر عبد بغير عينه اولورسه پس اكر اول عبد حى ايسه مأمور بن عبدى سنك ايچون اشترا ايلدم ديوب وآمر يوق بلكه اول عبد سنك عبدكدر ديدى ايسه پس اكر ثمن منقود ايسه قول مأمورك ايچوندر * زيرا استئنافنه مالك اولديغى شيئدن خبر ويردى واكر ثمن غير منقود ايسه قول امام اعظم قتنده آمر ايچوندر وامامين قتنده قول مأمورك ايچوندر واكر بغير عينه اولان عبد ميت ايسه پس اكر ثمن منقود دكل ايسه قول آمر ايچوندر * زيرا وكيل استئنافنه مالك اولمديغى شيئدن خبر ويردى وغرضى ثمنله رجوعدر حالبوكه آمر منكردر واكر منقود ايسه قول مأمورك ايچوندر * زيرا مأمور اميندر عهدهٔ امانتدن خروج ادعا ايدر پس قول مأمورك ايچون اولور * هدايه ده ديكه بركمسنه بررجله بيك اقچه به برعبدك شراسيله امر ايتسيدى پس مأمور بن عبدى اشترا ايتدم وبنم قتمده فوت اولدى ديسيدى وآمر دخى سن آنى نفسك ايچون اشترا ايتدك ديسيدى قول آمرك قوليدر پس اكر آمر بيك اقچه يى مأموره دفع ايلدى ايسه قول مأمورك قوليدر * زيرا وجه اولده استئنافنه مالك اولمديغى شيئدن خبر ويردى اولكه ثمنله آمر اوزره رجوعدر آمر ايسه منكردر وقول منكركدر ووجه ثانيده مأمور اميندر عهدهٔ امانتدن خروج ادعا ايدر پس انك قولى قبول قيلنور * وصدر الشريعه ديديكه ايكى تعليلك هر برى ايكى صورته شاملدر بونكله فرق تمام اولمز * بن ديرمكه امر صدر الشريعه نك ديديكى كبى دكلدر * زيرا تعليل ثانى صورهٔ اولىده جارى اولمز * زيرا مأمور اميندر عهدهٔ امانتدن خروج ادعا ايدر ديمك جائز اولمز * زيرا مأمور قچان ثمنى قابض اولورسه امين اولور حالبوكه غرض تحقيقا مأمور ثمنى قبض ايتمدى (وله الرجوع بالثمن على آمره) وشرابه وكيل اولان كمسنه ايچون آمرى اوزره رجوع واردر قچان امر اولنديغى شيئى فعله كتوردى ايسه (دفعه الى بائعه اولا) رابردر ثمنى بايعنه تسليم ايتسون كركسه ايتمسون (وله حبس المبيع منه) ودخى ذكر اولنان كبى مبيعى آمردن حبس ايلمك واردر (لقبض ثمنه وان لم يدفعه الى البائع) مبيعك ثمنى قبض ايچون اكرچه كيم ثمنى بايعه دفع ايلمدى ايسه ده وكيل ايله موكل بيننده مبادلهٔ حكميه نك انعقادندن اصول فقهيه ده تقرر اولنان شيئ ايچون وبو اجلدن قچان وكيل ايله موكل بيننده اختلاف ايلسه لر تحليف اولنورلر وموكل وكيل اوزره مبيعى عيبله رد ايدر (فان هلك فى يده قبل الحبس فعلى الآمر) پس اكر مبيع قبل الحبس وكيلك يدنده هلاك اولورسه آمر اوزره هلاك اولور يعنى آمرك مالندن هلاك اولور (ولم يسقط الثمن) وثمن ساقط اولمز * زيرا وكيلك يدى موكلك يدى كبيدر پس قچان وكيل مبيعى حبس ايلمسه موكل وكيلك يديله قابض اولور ووكيل ايچون مبيعى حبس ايتمك واردر حتى ثمنى استيفا ايدنجه ذكر اولنان علت ايچون (وبعده فعليه وسقط) ومبيعى حبسدن صكره مأمور اوزره هلاك اولور وثمنده ساقط اولور * زيرا وكيل موكلدن بايع كبيدر پس وكيلك حبسى استيفاى ثمن ايچوندر پس مبيعك هلاكى ايله ثمن ساقط اولور نته كيم بيعده اولديغى كبى (وليس للوكيل بشراء شيئ بعينه شراؤه لنفسه) وبعينه برشيئك شراسى ايچون وكيل اولان كمسنه اول شيئى كندى نفسيچون شرا ايتمك جائز دكلدر * زيرا بوشرا آمرى تغريره مؤدى اولور اول وجهله كه آمر انك اوزرينه اعتماد ايلدى (الا اذا اشراه بغير جنس ما سمى) الا مكر قچان اول شيئى تسميه اولنان شيئك جنسنك غيرى ايله شرا ايليه (او بغير النقود) ياخود نقودك غيرى ايله شرا ايليه (اوشرى غيره بامره بغيبته) ياخود اول شيئى وكيلك امرى ايله وكيلك غيبتنده وكيلك غيرى شرا ايليه بوتقديرجه مشترا وكيل اول ايچون اولور * زيرا وكيل موكلك امرينه مخالفت ايتدى * پس انك اوزرينه نافذ اولور (فان حضر) پس اكر وكيل حاضر اولورسه (فلآمره) مشترا موكل اول ايچون اولور وكيلك رأيى حاصل اولوب ومخالفتى اولمديغى ايچون (وفى غير معين) وغير معينده يعنى قچان غير معين برشيئك شراسى ايچون وكيل ايتسيدى (هوله) وكيلك شرا ايلديكى وكيل ايچوندر (الا اذا اطلق ونواه لآمره) الا مكر وكيل موكلك ملكى اولديغنى تقييد سز مطلق بيك اقچه ايله اشترا ايليه لكن شراده موكل ايچون نيت ايليه پس اول مشترا موكل ايچون اولور (او اضاف العقد الى ماله) ياخود عقدى آمر بنك مالنه اضافت ايليه مثلا شومال ايله اشترا ايتدم وبومال موكلكدر ديمكله اكرچه كيم ثمنى اندن نقد ايلمدى ايسه ده واكر عقدى كندى مالنه اضافت ايدرسه مشترا نفسيچون اولور

شرعا انکچون حلال اولان شی اوزره حالنه حملا عادتا فعلنه حملا * زیرا عقدی مال غیره اضافت ایله نفسیچون شرا شرعا وعادة مستنکردر یعنی یرامز ایشدر (صح بعقد الصرف والاسلام) توکیل عقد صرفله واسلامله صحیح اولدی اسلام عبارتی قدمانك کتابلرنده عقد الصرف والسلمدر صاحب هدایه وصاحب کافی وسائر متأخرین مراد اسلامدر دیدیلر یعنی عقد سلم ایله شی شرا ایتمکدر (لا بقبول السلم) یعنی سلم قبولی ایله توکیل صحیح اولمدی * زیرا قبول سلم ایله توکیل عقد سلم ایله فرق و یا الثمن اولیجك بعدا ایك بیعنك توکیلیدر بوایسه جائز اولمز * زیرا سلم قبولی ایله وکیل ذمتنده کی طعامی بیع ایدر ثمن غیری ایچون اولمق اوزره بونك شرعده نظیری یوقدر (العبرة لمفارقة الوکیل فیهما) صرف ایله سلمده اعتبار وکیلك مفارقتی ایچوندر (لا الآمر) آمرك مفارقتی ایچون دکلدر یعنی قچان وکیل صاحبی عقد صرف وسلمده قبل القبض مفارق اولسیدی قبل القبض افتراق بولنمغله عقدك ایکیسیده باطل اولورلر وموکلك مفارقتی ایچون اعتبار یوقدر زیرا موکل عاقد دکلدر ومعتبر اولان عاقدك قبضیدر اولکه وکیلدر * پس وکیلك قبضی صحیح اولور اکرچه کیم حقوق عقدا کا متعلق اولمدی ایسه ده صبی کبی وعبد محجور علیه کبی رسول بونك خلافی اوزره در * زیرا رسالت عقدده در قبضده دکلدر (قال یعنی هذا لزید فباعه فانکر المشتری) برکسنه بر بایعه شوشیی بکا زید ایچون بیع ایله دیدکده * پس بایع دخی اول شیئی اول کسنه یه بیع ایتسیدی پس مشتری زید ایچون بیع ایله قوایله اقرارندن صکره زید ایچون امرینی انکار ایتسیدی (فان کذبه زید) پس اکر زید مشتری یی انکارنده تکذیب ایدوب بن اکا اشترا ایدیو بردیو امر ایتدم دیرسه (اخذه) زید اول مبیعی اخذ ایدر * زیرا مشترینك زید ایچون بکا بیع ایله قولی اندن وکالته اقراردر * پس قچان امرینی بعد الاقرار انکار ایتسیدی متناقض اولور ومناقضك قولی ایچون قبول اولمز پس مبیع موکل ایچون اولور (وان صدقه لا) واکر زید مشتری یی انکارنده تصدیق ایدرسه مبیعی زید اخذ ایلمز * زیرا مشترینك اقراری زیدك ردیله مرتد اولور (الا برضاه) الا زیدك رضاسیله اخذ ایدر * زیرا زید وقتا که اولی برکره انکار ایتدی ایسه مقرك اقراری باطل اولوب شرا مشتری ایچون لازم اولدی وقچان مشتری مبیعی زیده تسلیم ایدوب وزید دخی اخذ ایلسه تعاطی ایله بیع اولور (امر بشراء من لحم بدرهم فشری منوین به مما یباع من به لزم الآمر من بنصفه) برکسنه بر رجله لحمك بر بطمانی بر درهمه شرا ایله امر ایلدی * پس اول رجل بر بطمانی بر درهمه بیع اولناندن بر درهم ایله ایکی بطمان لحم اشترا ایتسیدی آمر ایچون بر بطمان لحم بر درهمك نصفیله لازم کلور زیرا آمر بر بطمانك شراسیله امر ایلدی وزیاده نك شراسیله امر ایتمدی پس موکل اوزره بر بطمانك شراسی نافذ اولور زیاده وکیل اوزره در (و بشراء عبدین معینین بلا ذکر ثمن فشری احدهما) و برکسنه بر رجله ثمن ذکر ایتمکسزین ایکی معین عبدك شراسیله امر ایلسدی پس اول رجل ایکی عبدك بریسنی اشترا ایتسیدی (اوامر بشرائهما بالف وقیمتهما سواء فشری احدهما بنصفه او اقل وقع عنه) یاخود ایکی عبد معینی بیك درهمه وقیمتلری برابر اولمق اوزره شراسیله امر ایلدکده اول رجل ایکی عبدك برینی بیك درهمك نصفیله یاخود نصفندن اقل ایله اشترا ایتسیدی ایکی صورنده بیله اول عبد آمردن واقع اولور اما صورة اولاده آمردن واقع اولمغه باعث آمر بیك درهمی عبدك ایکیسنه مقابل قیلدی وایکیسنك قیمتلرین برابر قیلدی پس دلالة بیك درهمی ایکیسی بیننده تقسیم ایلدی * پس کانه هر برینك شراسنی بشیوز درهمله امر ایلدی شرا آمرك امرینه موافقتله تمام اولدی و بشیوزدن اقل ایله شراسی خیره مخالفتله تمام اولدی (وبالاکثر من المشتری) و بشیوزدن اکثر ایله شراسی شره مخالفت ایتمکله مشتریدن واقع اولدی (الا اذا شری الباقی بما بقی قبل الخصومة) الا مکر خصومتدن اول مأمور قچان باقی قلانی بیك درهمدن باقی قلان ایله اشترا ایتسیدی بو تقدیرجه عبدك ایکیسیده آمردن واقع اولور * زیرا شری اول باقیدر حالبوکه آمرك بیك درهمله تصریح ایلدیکی غرضی حاصل اولدی اول غرضکه ایکی عبدك بیك درهمله حصولی ایدی وانقسام ایسه اولمدی الا دلالت جهتیله ثابت اولدی حالبوکه تصریح دلالتك فوقندهدر (قال الوکیل شریتها بالف وقال الآمر بنصفه) وکیل مشترایی بیك درهمه اشترا ایلدم دیسیدی وآمر نصفیله اشترا ایتدك دیسیدی (فان کان الف صدق المأمور ان ساواه) پس اکر آمر اول بیك درهمی مأموره اعطا ایتدی ایسه مأمور تصدیق اولنور اکر مشترانك

قيمتی بیك درهمه مساوی اولورسه یعنی قچان بر رجل بر كسنه یی بیك درهمه بر عبدك شراسی ایچون وكیل ایتسه‌یدی پس وكیل عبدی بیك درهمه اشترا ایتدم دیدكده آمر سن بو عبدی بشیوز درهمه اشترا ایتدك دیسه‌یدی پس اكر آمر وكیله بیك درهمی اعطا ایتدی ایسه حالبو كه بیك عبدك قیمتنه برابر اولسه‌یدی قول مأمور ایچوندر * زیرا وكیل اول شراده امیندر و عهده امانتدن خروج ادعا ایدر و آمر انك اوزرینه بشیوز درهم ادعا ایدر حالبو كه مأمور منكردر (والافالآمر) واكر عبدك قیمتی بیك درهمه مساوی اولمزسه بلكه بشیوز درهمه مساوی اولورسه آمر تصدیق اولنور بلا یمین * زیرا آمر اكا عبدك شراسنی بیك درهمله امر ایلدی مأمور ایسه غبن فاحش ایله اشترا ایلدی * پس عبد وكیلدن واقع اولور پس وكیل بشیوزه ضامن اولور (وان لم یدفعه وساوی نصفه) واكر آمر بیك درهمی وكیله اعطا ایتمدی ایسه ومشترانك قیمتی بیك درهمك نصفنه یعنی بشیوزه برابر اولسه‌یدی (صدق) آمر بلا یمین تصدیق اولنور (وان ساواه تحالفا) اكر مشترانك قیمتی بیك درهمه برابر اولورسه آمر ایله مأمور بربرلرینه یمین ویررلر * زیرا بو مقامده موكل ایله وكیل بایعله مشتری كبیدر حالبو كه اختلاف ثمنده واقع اولدی امدی یمینلشمك واجب اولدی وعقد فسخ اولوب مشترا وكیله لازم كلدی (كذا معین لم یسم له ثمنا فشراه واختلفا فی ثمنه) كذلك بر معین شیئكه انكیچون ثمن تسمیه اولنمیه * پس اول شیئی وكیل اشترا ایلدكده ثمننده موكل ایله وكیل اختلاف ایلسه‌لردی مسئله اولی كبیدر * یعنی قچان بر رجل بر كسنه‌یه شو عبدی بنم ایچون اشترا ایله دیوب ثمننی تسمیه ایتمسه‌یدی اول كسنه اول عبدی اشترا ایتدكده آمر سن بو عبدی بشیوز اقچه‌یه اشترا ایتدك دیوب و مأمور بیك اقچه‌یه اشترا ایتدم دیسه‌یدی و عبدك بایعی مأموری تصدیق ایتسه‌یدی بربرلرینه یمین ویررلر * زیرا ایكیسیده مقدار ثمنده اختلاف ایلدیلر حالبو كه ایكیسنكده بینه‌سی یوق پس عاقبت یمینلشمك واجب اولدی * تنكیم مسئله اولاده اولدیغی كبی (الوكیل اذا خالف امر الآمر ان كان خلافا الی خیر فی الجنس بان وكله ببیع عبده بالف درهم فباعه بالف ومائة ینفذ) قچان وكیل آمرك امرینه مخالفت ایتسه‌یدی اكر مخالفتی جنسده خیره خلاف اولورسه مثلا آمر عبدنی بیك درهمه بیعله وكیل ایتدكده بیك یوز درهمه بیع ایتمكله بو بیع نافذ اولور (و بمائة دینار لا) واكر بیك درهمه بیعله وكیل ایتدكده یوز دیناره بیع ایتسه‌یدی انك اوزرینه نافذ اولمز (وان كان خیرا) اكرچه خیر اولورسه ده خلاصه‌ده بویله ذكر اولندی

(فصل)

(الوكیل بالبیع والشراء لایعقد مع من ترد شهادته له) بیع وشرایه وكیل اولان كسنه انك ایچون شهادتی رد اولنان كسنه ایله بیله بیع وشرانك عقدی جائز اولمز وكیلك باباسی ودده‌سی كبی وفرعی كبی یعنی ولدی وولد ولدی كبی وزوج وزوجه كبی وسیدك عبدینه ومكاتبنه عقدی كبی وشریكی كبی مشترك اولدقلری شیئده پس وكیله بونلر ایله بیع وشرا جائز اولمز * زیرا تهمتلرك موضعلری وكالتلردن مستثنادر و وكیلك ذكر اولنان كسنه‌لر ایله بیع وشراسی موضع تهمتدر انك حقنده شهادتلری قبول اولنمدیغی دلیلی ایله و بو عقدك جائز اولماسی قچان موكل وكیل ایچون اطلاق ایلمدیكی وقتده‌در اما قچان موكل توكیلی اطلاق ایلسه دیلدیككه بیع ایله دیمكله بو تقدیرجه قیمة مثلی ایله ذكر اولنان كسنه‌لره بیعی جائز اولور بونی زیلعی ذكر ایلدی ونهایه‌ده ذكر اولندیكه تحقیقا بیعه وكیل اولان كسنه قچان ذكر اولنان كسنه‌لره قیمتدن اكثر ایله بیع ایتسه‌یدی بلا خلاف جائز اولور واكر غبن فاحش ایله قیمتدن اقله بیع ایتسه‌یدی بالاجماع جائز اولمز واكر غبن یسیر ایله بیع ایتسه‌یدی امام اعظم قتنده جائز اولمز و امامین قتنده جائز اولور واكر قیمتك مثلی ایله بیع ایلسه‌یدی امام اعظمدن ایكی روایت واردر (وصح بیع الوكیل بما قل او اكثر والعرض والنسیئة) و وكیلك اقل ثمن ایله و یاخود اكثر ایله و متاعله و ورهسی ایله بیع صحیح اولدی * زیرا بیعله توكیل مطلقدر پس وكیل تهمت موضعنك غیریده اطلاقی اوزره جاری اولور (واخذه رهنا او كفیلا بالثمن فلا یضمن ان ضاع فی یده او توی ما علی الكفیل) ودخی ذكر اولنان كبی وكیلك رهن اخذ ایلمسی وثمنله كفیل اخذ ایلمسی صحیح اولدی پس رهن وكیلك یدنده ضایع اولورسه یاخود كفیل اوزره ثمن هلاك اولورسه ضامن اولمز * زیرا جواز شرعی ضمانی منافیدر (و بقید شراؤه بمثل القیمة وغبن یسیر وهو ما یقوم به المقوم) ودخی

وكيلك شراسی مثلنك قيمتيله وغبن يسيرايله مقيد اولور وغبن يسير اهل خبره‌دن مقومك تقويم ايلديكی شيئدر
حتی وكيلك غبن فاحش ايله شراسی بالاجماع جائز اولمز* نهايه‌ده ديديكه بو تحديد اول بلده‌ده وكيلك اشترا
ايلديكی شیء ايچون قيمتی معلومه اولميان شيئده‌در عبد كبی ودواب كبی وبونلرك مثلی كبی فاما اول بلده‌ده
قيمتی معلوم اولان شیء اولورسه اتمك كبی ولحم كبی وبونلرك غيريسی كبی پس وكيلك شرا ايله زياده‌سی موكل
اوزره نافذ اولمز اگرچه كيم زياده شیء قليل اولورسه‌ده برمنقر كبی مثلی كبی (وكله بيبع عبد فباع
نصفه صح) بررجل بركمسنه‌يی برعبدك بيعنه وكيل ايتسه‌يدی وكيل عبدك نصفنی بيع ايتسه‌يدی اول بيع
صحيح اولدی* زيرا لفظ قيد اجتماعدن مطلقدر (وفی الشراء يتوقف علی شراء الباقی) وعبدك شراسی
ايچون وكيل اولان كمسنه عبدك نصفنی اشترا ايتدككده بيعك صحتی عبدك نصف باقيسنك شراسی اوزره
متوقف اولور پس اگر وكيل موكل ايله عبدك سيدينك خصومتلرندن اول نصف باقيسنی دخی اشترا ايدرسه
عبد موكله لازم گلور والا وكيله لازم گلور* زيرا بعضك شراسی آزا اولور بعض اوزره وسيله واقع اولوب پس
امر اوزره نافذ اولور (اذا رد مبيع معيب علی وكيله ببينة اونكوله) قچان مبيع معيوب موكلك وكيلی
اوزره بينه ايله ياخود وكيلك يميندن نكوليله رد اولنسه‌يدی (او اقراره فيما لايحدث) ياخود حادث اولميان
عيبده وكيلك اقراری ايله رد اولنسه‌يدی (رده علی الآمر) وكيل اول مبيعی آمر اوزره رد ايدر
(وفيما يحدث لا) وحادث اولان عيبده وكيلك اقراريله آمر اوزره رد ايدمز بلكه وكيل اوزره باقی قالور
يعنی تحقيقا برشيئك بيعی ايله وكيل اولان كمسنه قچان اول شيئی بيع ايتسه‌يدی پس اول شیء عيبله وكيل اوزره
رد اولنسه‌يدی اگر اول عيب مثلی حادث اولميان عيب ايسه مثلا زائد برمق كبی* زيرا زائد برمق بو مقداری
مدتده حادث اولمز وكيل اول معيوبی آمر اوزره رد ايدر برابردر وكيل اوزره ردی گرك بينه ايله اولسون
وگركسه وكيلك يميندن نكوليله اولسون ياخود مثلی حادث اولميانده اقراريله اولسون (الاصل فی الوكالة
الخصوص) وكالتده اصل اولان خصوصدر بواجلدن اگر موكل سنی مالمده وكيل قيلدم ديسه‌يدی انجق
موكلك مالنی حفظه وكيل اولور (وفی المضاربة العموم) ومضاربه‌ده اصل اولان عمومدر بواجلدن اگر موكل
سنی مضارب قيلدم ديسه‌يدی اول كمسنه جميع انواعده مضارب اولور (فان باع نساء) پس اگر وكيل ويره‌سيه بيع
ايتسه‌يدی (فقال آمره امرتك بنقد وقال اطلقت صدق الآمر) وآمر وكيله بن سكا نقد ايله امر ايتدم ديسه‌يدی
وكيل سن اطلاق ايتدك ديسه‌يدی آمر تصديق اولنور وكالتده اصل تقييد اولديغنه بناء (وفی المضاربة)
يعنی قچان مضارب ويره‌سيه بيع ايتسه‌يدی ومال صاحبی بن سكا نقد ايله امر ايتدم ديسه‌يدی ومضارب اطلاق
ايتدك ديسه‌يدی (صدق المضارب) مضارب تصديق اولنور مضاربه‌ده اصل اطلاق اولديغی اوزره بناء وبونك
تحقيقی كتاب مضاربه‌نك آخرنده عن قريب ذكر اولنور (لا يتصرف احد الوكيلين وحده) ايكی وكيلك بری
يالكز تصرف ايتمك جائز اولمز* زيرا موكل ايكيسنك رأينه راضی اولدی يالكز برينك رأينه راضی اولمدی اگرچه
بدل تقدير اولنمش ايسه‌ده* زيرا بدلك تقديری زياده ونقصانده وبايعله مشترينك اختيارنده وبونلرك مثلنده
رأيك استعمالنی منع ايتمز وبو بر تصرفدركه اول تصرفده ايكی وكيلك اجتماعدن مانع اولميه وانده رأيه محتاج
اولنه وايكيسنك توكيلی لفظ واحد ايله اولميه* مصنف اولی (الا فی خصومة) قوليله ذكر ايلدی ايكی وكيلك
بری يالكز تصرف ايتمك جائز اولمز الا خصومتده جائز اولور زيرا خصومتده ايكيسنك اجتماعی مجلس قضاده عبث
دعوايه ونزاعه مفضی اولور* ومصنف ثانيی (ورد وديعة وقضاء دين وطلاق وعتق لم يعوضا) قوليله
ذكر ايلدی يعنی ايكی وكيلك بری تصرف ايتمك جائز اولمز الا وديعه‌نك ردنده ودينك قضاسنده وعوضلری
اولميان طلاقده وعتاقده يالكز تصرف ايدر رأيه محتاج اولمز* زيرا بونلردن برشيئده رأيه محتاج اولمز بلكه
اول بر تعبير محضدر واحد ايله ايكينك عبارتی برابردر اما قچن موكل ايكيسنه اگر ديلرسكز ايكيكز تطليق ايدك
ديدی ايسه ياخود مرأتك امری ايكيكزك اللريكزده‌در ديدی ايسه يالكز برينك تصرفی جائز اولمز* زيرا
بو توكيل ايكيسنك مراد ايلمسنه تفويضدر پس مجلس اوزره اقتصار اولنور ياخود طلاق وعتق عوضله اوله
زيرا عوضله اولان رأيه محتاج اولور* ومصنف اوچنجيسی (ولم يكن توكيلهما بكلام واحد) قوليله
ذكر ايلدی يعنی حال بوكه موكلك ايكی وكيله توكيلی كلام واحد ايله اولميه بلكه تعاقب اوزره اوله بو تقديرجه

ایکیسندن برینك تصرفده منفرد اولمسی جائز اولور * زیرا موكل علی الانفراد هر برینك رأینه توكیلی وقتنده راضی اولدی پس بو رضا تغیرا اولنمز اما فچان موكل ایکیسنی كلام واحد ایله توكیل ایتسیدی ذكر اولنانك خلافی اوزره درکه * زیرا ایکیسندن بری تصرفده منفرد اولمز اکرچه کیم ایکیسنك بری حر وبالغ عاقل وآخر عبد یاخود صبی محجور علیه اولورسه ده * زیرا موكل توكیلی وقتنده ایکیسنك رأینه راضی اولدی اول رضا تغیر اولنمز پس ایکیسندن بری صاحبنك حضرتنده تصرف ایتسیدی اکر صاحبی اجازت ویررسه اول تصرف جائز اولور اکر اجازت ویرمزسه جائز اولمز * واکر بری غائب اولوب اجازت ویررسه جائز اولمز بونی زیلعی ذكر ایلدی (الوكیل بقضاء الدین لایجبر علیه) قضاء دینه وكیل اولان قضا اوزرینه جبر اولنمز * زیرا قضاء دینه وكیل بر شیئه ضامن اولمز بلكه آمر اوزره تبرع ایتمكه وعد در كفیل بونك خلافیدر * زیرا كفیل ضامن اولور (لایوكل الوكیل الا باذن آمره) وكیل آخری وكیل ایلمز الا آمرینك اذنیله وكیل ایدر (اوباعمل برایك ونحوه) یاخود موكلك رأیكله عمل ایله دیمسیله یاخود بونك مثللی ایله مثلا دیلدیككی ایشله دیمسیله آخری وكیل ایدر (فان وكل به) پس اكر آمرك اذنیله آخری وكیل ایتسیدی (كان وكیل الآمر) اول وكیل ثانی آمرك وكیلی اولور (لاینعزل بعزل موكله اوموته) اول وكیل موكلك عزلیله یاخود موتیله منعزل اولمز (وینعزلان بموت الاول) وایکیسیده موكل اولك موتیله منعزل اولورلر و بونك تحقیقی عن قریب ادب قاضیده كلور ان شاء الله تعالی (وكل بلا اذنه) وكیل آمرینك اذنسز آخری وكیل ایتسیدی (فعقد بحضرته) پس اول وكیل ثانی موكل ثانینك قتنده عقد ایتسیدی (او بغیبته) یاخود موكل ثانینك غیبتنده عقد ایتسیدی (واجاز) وموكل ثانی به خبر بالغ اولدقده عقدینه اجازت ویرسیدی (او كان الموكل الاول قدر الثمن صح) یاخود موكل اول ثمنی تقدیر ایتمش اولسیدی اول عقد صحیح اولور اما ایکی اولکی صورتك علتی اولدر كه * زیرا مقصود اولكه رأینك حضوری یدر ایکی صورتنده ده حاصل اولدی واما اوچنجی صورتك علتی پس انده رأیه احتیاج ظاهرا تقدیر ثمن ایچون ایدی حالبوكه تقدیر ثمن حاصل اولدی * اما موكل فچان ایکی وكیل توكیل ایتسیدی وثمنی دخی تقدیر ایتسیدی ذكر اولنانك خلافی اوزره در * زیرا موكل وقتاكه ایکی وكیله تقدیر ثمنله بیله تفویض ایتسیدی ظاهر اولدیكه تحقیقا موكلك غرضی زیاده ده ومشترینك اختیارنده ایکیسنك رأینك اجتماعیدر نته كیم مرور ایتدی (قال فوضت الیك امر امرأتی صار وكیلا بالطلاق ویتقید بالمجلس) موكل وكیله سكا امرأه مك امرنی تفویض ایتدم دیسیدی طلاقده وكیل اولور ومجلسه مقید اولور * پس اكر اول وكیل اول مجلسده تطلیق ایدرسه (صح) صحیح اولور واكر اول مجلسده تطلیق ایتمزسه طلاق صحیح اولمز (بخلاف قوله وكلتك) موكلك سنی امرأه مك امرنده وكیل ایتدم دیسیدی ذكر اولنانك خلافی اوزره در شول حیثیتدنكه مجلس ایله مقید اولمز پس اكر مجلسدن صكره ده تطلیق ایدرسه طلاق صحیح اولور (من لایلی غیره لم یجز تصرفه فی حقه) بر كمسنه كه غیره ولی اولمیه انك غیری حقنده تصرفی جائز اولمدی * زیرا تصرفك صحتی ولایت اوزره مبنیه در پس ولایت اولمیجه تصرفده جائز اولمز (فاذا باع عبد او مكاتب اوذمی مال صغیره الحر المسلم اوشری به لم یجز) پس فچان بر عبد یاخود بر مكاتب یاخود بر ذمی حر مسلم اولان صغیرینك مالنی بیع ایدوب یاخود انلردن بری اول مال ایله شرا ایتسیدی جائز اولمدی انلرك اول حر مسلم صغیر اوزره ولایتلری اولمدیغیچون (كذا تزویج صغیره كذلك) كذلك انلردن بری حره مسلمه اولان صغیره سنك تزویجنده ولایتی اولمدیغی ایچون كذلك جائز اولمز

(باب الوكالة بالخصومة والقبض)

بو باب خصومته وقبضه وكالتك بیاننده در * معلوم اولسونكه تحقیقا خصومته وكیل اولان كمسنه ائمهٔ ثلاثه قتنده قبضه وكیلدر امام زفر ایچون خلاف واردر اكا بناء كه تحقیقا قبض خصومتك غیریدر وآزا اولور وكیل خصومته قبضنسز راضی اولور وانلرك علتی یعنی ائمهٔ ثلاثه نك علتی اولدر كه تحقیقا خصومته وكیل اولان كمسنه بر شیئه مالك اولسه اتمامنده ده مالك اولور وخصومتك ایسه تمامی وانتهاسی قبضله در وفقها اسادبدیلر كه الیوم فتوی فساد زمان ایچون امام زفرك قولیله در * وبوا جلدن (الوكیل بها و بالتقاضی

لاءلاك القبض) بن ديرمكه خصومته وكيل وقاضيلشمقه يعنى دينى مطالبه يه وكيل قبضه مالك اولمز (وبه يفتى) وفتوى بونكله ويريلور وكيلارده خيانت ظهورى ايچون وازاولور وكيل خصومت اوزره امين اولور مال اوزره امين اولمز وكذلك تقاضى يه وكيل قبضه ده مالك ولور روايت اصل اوزره * زيرا تقاضى لغت جهتندن معناده اقتضيت حقى ديلور يعنى بن حقمى قبض ايتدم ديمكدر * زيرا قبض قضى يه مطاوعدر يعنى لازمدر پس خصومته وكيل اولان كمسنه قبضله دعوى ومنازعه يه مالك اولور حتى ثابت اولنجه لكن انكيچون حتى قبض ايلمك بوقدر وكيللرده خيانتك ظهورى ايچون واز اولور خصومت اوزره امين اولان قبض اوزره امين اولمز خصوصا قچان مقبوض مال اولورسه وتقاضى يه وكيل دخى خصومته وكيل كبيدر يعنى قچان حق ثابت اولوب خصم دخى منكر اولميوب لكن خصم اداده مماطل اولديسه پس صاحب حقك تقاضيسى ايله آخرى وكيل ايدر تقاضيسى ايله مراد عفقله طلبدر * پس تقاضى يه وكيل اصل روايت اوزره قبضه مالك اولور لكن عرف بونك خلافى اوزره در وعرف وضع اوزره حاكمدر وغالبدر وفتوى بحسب العرف تقاضى يه وكيل اولان قبضه مالك اولمق اوزره در (وبقبض الدين يملكها) ودينى قبضه وكيل اولان خصومته مالك اولور امام اعظم قتنده حتى مدعى عليه بينه اقامت ايدوب خصومته وكيل اولان كبى تحقيقا اين دينى اندن استيفا ايتدى ياخود ابراء ذمت ايتدى ديو اثبات ايتسيدى بينه سى قبول قيلنور (وبالعين لا) وعينى قبضه وكيل خصومته مالك اولمز (فلو برهن ذواليد على الوكيل بقبض عبد ان الموكل باعه وقف الامر حتى يحضر الغائب) پس اكر ذواليد عبدك قبضنه وكيل اوزره اثبات ايتسه كه تحقيقا موكل بوعبدى بيع ايلدى ديسه حتى غائب حاضر اولنجه امر توقيف اولنور * بونك صورتى اولدر كه بررجل بركسنه يى عبدينك قبضنه وكيل ايتسيدى وآمر غائب اولسيدى پس ذواليد تحقيقا بوعبدى قبضه وكيل ايدن كمسنه دن اشترا ايتديكنه بينه اقامت ايتسيدى ذواليدك اثبات شراده بينه سى قبول قيلنمز ودفع خصومت ايچون قبول قيلنور ايمدى حتى موكل حاضر اولنجه توقيف اولنور و بينه اعاده اولنور (كذا الطلاق والعتاق) كذلك طلاق وعتاقده ذكر اولنان كبيدر يعنى قچان مرأه طلاق اوزره بينه اقامت ايلسه وعبد ياخود جاريه عتاق اوزره انلرك برمكاندن برمكانه نقللرينه وكيلك اوزرينه بينه اقامت ايتسه لردى بو بينه اثبات عتق وطلاق اوزره قبول قيلنمز ووكيلك قصر يدى ايچون قبول قيلنور حتى موكل غائب حاضر اولنجه (او وكيل بها اذا ابى لا يجبر عليها) خصومته وكيل اولان كمسنه خصومتدن امتناع ايتسيدى خصومت ايچون اكا جبر اولنمز * زيرا خصومته وكيل برشيئه ضامن اولمز بلكه تبرع ايلمكه وعد ايلدى (بخلاف الكفيل) كفيل بونك خلافى اوزره دركه كفيل خصومت اوزره جبر اولنور شول جهتله كه تحقيقا كفيل ضامن اولميجيدر تنكيم مرور ايتدى (ذا وكل بخصوماته واخذ حقوقه من الناس على ان لا يكون وكيلا فيما يدعى على الموكل جاز فلو اثبت المال ثم اراد الخصم الدفع لا يسمع على الوكيل) قچان بركسنه بررجلى خصومتلرى ايچون وناسدن حقلرينى اخذه وكيل ايدوب موكل اوزره شئ ادعا ايدرلرسه اكا وكيل اولمق اوزره جائز اولدى پس قچان بو وكيل خصم اوزره مالى اثبات ايتدكدنصكره اول خصم دفع مراد ايتسيدى وكيل اوزره استماع اولنمز صغراده بويله ذكر اولندى (صح اقرار الوكيل بالخصومة) خصومته وكيل اولان كمسنه نك اقرارى صحيح اولدى يعنى قچان خصومته وكيل اولان كمسنه نك وكالتى ثابت اولسيدى وموكلى اوزره قبضله ياخود ابرا ايله ياخود بونلرك مثلى ايله اقرار ايتسيدى برابردر كرك وكيلك موكلى مدعى اولسون حقنى استيفا ايتديكنى وكيل اقرار ايتسدى كركسه وكالك موكلى مدعى عليه اولسون حقك اوزرينه ثابت اولديغنى وكيل اقرار ايتسيدى (عند القاضى دون غيره) اكر اول وكيلك اقرارى قاضى حضورنده ايسه صحيح اولور غيرك حضورنده صحيح اولمز يعنى وكيلك اقرارى قاضينك غيرينك حضورنده اولوب ايكى شاهدلر اول وكيلك اقرارينه قاضى حضورنده شهادت ايلسه لردى صحيح اولمز (وان انعزل به) اكرچه كيم خصمى دفع ايچون اقرار ايله وكيل نفسنى عزل ايتسه ده حتى مال اول وكيله دفع اولنمز واكر وكيل بو اقرارندنصكره وكالتى ادعا ايدوب و بينه اقامت ايتسيدى استماع اولنمز * زيرا وكيل زعم ايتديكه تحقيقا موكل دعواسنده مبطلدر (كذا اذ استثنى الا قرار واقر عنده) يعنى قچان موكل

وكيلك اننده وحقنده اقرار ینی استثنا ایتسیدی مثلا بن سنی قرارك جائز ولمجق وكيل ایتدم دیسه وكیل قاضی حضورنده اقرار ایتسه استثنا صحیح اوله دیغی ایچون وكیلك اقراری صحیح اولمزلكن وكالتدن چیقار وخصومتی دخی استماع اولنمز (لا توكیل كفیل بمال بقبضه) ماله كفیل اولان كمسنه یی اول كفیل اوله دیغی مالی قبضه وكیل ایلمك صحیح اولمز* زیرا وكیل غیر ایچون عمل ایدن كمسنه در واكر بو وكالتی صحیح اولسه ذمتی ابراده نفسیچون عامل اولور پس ركن یعنی غیر ایچون عمل منعدم اولور (بخلاف الرسول ووكيل الامام ببیع الغنائم والوكيل بالتزويج) رسول ودخی بیع غنائم ایچون امامك وكیلی وتزویجه وكیل بونك خلافیدر ثمنله ومهر ایله ضمانلری صحیح اوله دیغی حیثیله وكالتلری صحیح اولور* زیرا بونلرك هر بری ایلچیدر ومعبردر بونی زیلعی ذكر ایلدی (الوكيل بقبض الدين اذا كفل صح وبطل الوكالة) دینك قبضنه وكیل اولان كمسنه مدیونه كفیل اولسیدی صحیح اولور ووكالت باطل اولور* زیرا كفالت وكالتدن اقوادر كفالت لازمه اوله دیغی ایچون وكالتی ناسخه اولمغه صالح اولور عكسی بونك خلافی اوزره در (و بالبیع اداضمن بالثمن للبایع عن المشتری لم یجز) وبیعه وكیل اولان كمسنه بایع ایچون مشتریدن ثمنله ضامن اولسه جائز اولمدی زیرا نفسی ایچون عامل اولور تتكیم مرور ایتدی (واوادی بحكم الضمان یرجع) واكر كفیل حكم ضمانله ادا ایتسیدی موكل اوزره رجوع ایدر بطلانی ایچون (و بدونه لا) وحكم ضمانسز ادا ایتسیدی رجوع ایده مز تبرع اوله دیغیچون (مصدق التوكیل بقبض اوغریما امر بدفع دینه الی الوكیل) قبضنه توكیلی مصدق اولان كمسنه اكر مدیون اولسیدی دینی وكیله دفعله امر اولنور* یعنی فلان بر كمسنه غائب اولان فلانك دینی قبضه وكیل اوله دیغنی ادعا ایتدكده مدیون آنی تصدیق ایتسیدی دینی اول وكیله دفعله امر اولنور* زیرا مدیونك اقراری نفسی اوزره اقراردر زیرا انك دفع ایلدیكی حقنك خالصیدر زیرا دیون امثالیله قضا اولنور حتی اول مدیون دینی دائنه ایفا ایتدیكن ادعا ایتسیدی تصدیق اولنمز* زیرا انك اقراریله وكیله دفع لازم كلدی وایفا مجرد انك دعواسیله ثابت اولمدی (فان حضر الغائب) پس اكر غائب حاضر اولوب وكالتی تصدیق ایدرسه امر تمام اولور (وان كذبه الغائب دفع الیه ثانیا) واكر غائب نی تكذیب ایدرسه مدیون غائبه ثانیا دینی دفع ایدر* زیرا انك وكالتی انكاریله استیفا ثابت اولمدی وقول یمینیله انك قولیدر پس ادا فاسد اولور كافیده دیدیكه قبضی قبض طالب اولمزدن مدیونك ذمتنده كما كان باقی قالور (و یرجع به علی الوكیل ان بقی فی یده) زمدیون وكیل اوزره و یردیكی دینله رجوع ایدر اكر یدنده باقی ایسه* زیرا مدیونك دفعندن غرضی ذمتنك دیندن براتیدر برائت ایسه حاصل اولدی پس مدیون ایچون وكیلك قبضی نقض ایتمك واردر (وان ضاع لا) واكر مقبوض وكیلك یدندن ضایع اولدی ایسه مدیون وكیل اوزره رجوع ایده مز* زیرا مدیون وكیلی تصدیق ایله قبضده محق اوله دیغن اعتراف ایتدی قبضده محق اولان كمسنه اوزره رجوع اولمز حالبوكه مدیون بو اخذده مظلومدر مظلوم ایسه آخره ظلم ایده مز (الا اذا ضمنه عند الدفع) الا مكر كه مدیون ادعا اولنان دینی وكیله دفع محلنده مدعی وكالت اوزره ضمان شرطیله دفع ایتمش اوله (اولم یصدقه) یاخود مدیون توكیل دعواسنی تصدیق ایلمیه (ودفع علی رجاء الاجازة) و وكیله دینی غائبك اجازتنك رجاسی اوزره یعنی اجازتنی طلب اوزره دفع ایتسیدی* پس قچان وكیلك اجازت طلبی غائبك وكالتی انكاری ایله منقطع اولسیدی وكیل اول وكالت مدعیسی اوزره رجوع ایدر (او مكذباله) یاخود مدیون اول وكالت ایدن كمسنه یی دعواسنده تكذیب ایدیجی اوله دیغی حالده دفع ایتسیدی اوزرینه رجوع ایدر (واومودعا) واكر اول مصدق وكالت مدیون اولمیوب بلكه مودع اولورسه (لم یؤمر بالدفع) ودیعتی دفع ایله دیو امر اولنمز* زیرا مودعك تصدیقی مال غیر ایله اقراردر دین بونك خلافی اوزره در زیرا دین مثلی ایله قضا اولنور تتكیم مرور ایتدی (كذا لو ادعی الشراء وصدقه) وكذلك اكر مصدق وكالت ودیعتك اشتراسنی ادعا ایدوب مودع آنی تصدیق ایتسیدی بویله در یعنی تحقیقا مصدق وكالت اكر ودیعه یی صاحبندن اشتراسنی ادعا ایدوب مودع تصدیق ایتسیدی ودیعتك دفعی ایله امر اولنمز* زیرا انك غیر اوزره اقراری مقبول دكلدر (وامر به لو قال تركها المودع میراثا لی وصدقه) و ودیعتك دفعیله امر اولنور اكر مدعی ودیعتك صاحبی ودیعتنی بنم ایچون میراث ترك ایلدی دیوب و مودع دخی انی تصدیق ایتسیدی* زیرا صاحب ودیعتك موتیله ملكی

زائل اولدی ومدعی ومدعی علیه اول مالك مال وارث اولدیغنه اتفاق ایلدیلر ایمدی اكا دفع ر (ووكل) ید صیغهٔ مجهولدر (بقبض مال وادعى الغريم قبض دائنه دفع اليه) یعنی بر رجل قبض مال ایچون وكیل قیلنسیدی ومدیون دائنك قبضنی ادعا ایتسیدی مدیون اول وكیله دینی دفع ایدر یعنی اول مدیون اوزره وكیله دفعله جبر اولنور * زیرا انك وكالتی مدیونك رب مال اخذ ایلدی دیمسیله ثابت اولدی شول حیثیتدنكه وكالتی انكار ایتمدی وایفا ادعا ایتدی ودعواسنك ضمننده دینله وكالتله اقرار ایلدی ایمدی قچان اقرار ثابت اولدیسه انك اقراری زعمنده وكالت ثابت اولور پس مجرد دعواسیله ایفا ثابت اولمدی ایمدی اول وكیله دفعله امر اولنور (واستحلف دائنه على عدم قبضه) ومدیون دائنه مالی قبض ایلمدیكنه یمین ویرر (لا الوكيل على عدم علمه بقبض الموكل) یوخسه وكیله موكلك قبضنی بیلمدیكنه یمین ویرمز * زیرا یمینده نیابت جاری اولمز (وكله بعيب) بركمسنه بررجلی مبیعه عیبی سببیله رده وكیل ایتسیدی (فادعى البائع رضاء المشتري) وبایع مشتری اول عیبله رضاسنی ادعا ایتسیدی (لم يرده حتى) وكیل مبیعی بایع اوزره رد ایده مز (حتى يحلف المشتري) حتی بایع مشتری یه یمین ویرمدكجه * مسئلهٔ دین بونك خلافی اوزره در كه زیرا بو مقامده وكیلك قبض ایلدیكی شیئی استرداد ایله تدارك ممكندر قچان یمیندن نكولی وقتنده خطا ظاهر اولسیدی وبو عیبده ممكن اولمز * زیرا فسخله قضا ظاهرا وباطنا امام اعظم قتنده نافذدر پس قضا صحیح اولوب اندنصكره مشتری استحلاف اولنمز * زیرا استحلاف فائده ایتمز زیرا فسخ ایله قضا جائز اولمز حالبوكه مسئلهٔ دینده قضا یوقدر بلكه تسلیم ایله امر در پس قچان انده خطا ظاهر اولسه اندن آروب مدیونه دفعی ممكن اولور قضانی نقض ایتمكسزین (دفع رجل الى آخر عشرة ينفقها الى اهله فانفق عليهم عشرة اخرى فهي بها) بركمسنه اهلی اوزره انفاق ایتمك ایچون بررجله اون اقچه ویردكده اول رجل اول كمسنه نك اهلی اوزره اون اقچه دخی زیاده انفاق ایتسیدی اول زیاده اون اقچه دخی استحسانا اول كمسنه نك اهلی اوزره انفاق اولنمش اولور قیاس تبرع اولمق ایدی * زیرا امرینه مخالفت ایتدی پس اولكی اون اقچه موكل اوزره رد اولنور واستحسانك وجهی اولدر كه تحقیقا انفاقله وكیل اولان كمسنه شرا ایله وكیلدر * زیرا انفاق شراسز اولمز ایمدی توكیل شرا ایله توكیل اولور وشرا ایله وكیل اولان كندو مالندن نقده مالك اولوب اندنصكره آمر اوزره رجوع ایدر (الوكالة المجردة لاتدخل تحت الحكم) وكالة مجرده حكم تحتنه داخل اولمز صغراده ذكر اولندیكه قبض دینه وكیل قچان خصمی احضار ایتسیدی پس خصم توكیلی اقرار ودینی انكار ایتسیدی وكالت ثابت اولمز حتی وكیل دین اوزره بینه اقامت ایلك مراد ایتسیدی بینه سی قبول اولنمز وقچان ادعا ایتسیدیكه تحقیقا فلان اول مدعی بی انك ایچون توفه ده اولان كلی حقی طلبه وقبضه وانده خصومته وكیل ایتدی دیوب وكالت اوزره بینه كتورسیدی حالبوكه موكلی غائب اولسیدی ووكیل موكل ایچون موكل جانبی حقدر بر احد حاضر ایلامش اولسیدی پس تحقیقا قاضی انك شاهدلرینی استماع ایتمز مادامكه انك وكالتنی انكار ایدر بر احد حاضر اولمدقجه یاخود انك وكیل اولدیغنی اقرار ایلمدكجه بونقدیرجه استماع واولور وكالت مقرر اولور بوندنصكره بر مدیون احضار ایدوب انك اوزرینه موكل ایچون دعوی ایدرسه بینه اعاده سنه احتیاج اولمز واكر بعینه بر انسانك طرفنده اولان كل حقنك طلبنه وكیل اولدیغنی ادعا ایدرسه پس بعینه اول كمسنه نك حضوری شرط قیلندی واول معین اولان كمسنه نك محضرنده وكالتی اثبات ایدرسه اندنصكره خصم آخر ایچون كاوب انك اوزرینه حق دعوی ایتسیدی بر كره دخی وكالت اوزره بینه اقامت ایدر

﴿ باب عزل الوكيل ﴾

بو باب وكیلك عزلی بیاننده در (ينعزل بعزل الموكل) وكیل موكلك عزل ایتمسیله منعزل اولور * زیرا وكالت انك حقیدر پس موكل ایچون اول حقی ابطال ایتمك واردر (وبعزل نفسه) ودخی وكیل كندو نفسنی عزل ایتمكله منعزل اولور بن نفسمی عزل ایتدم دیمكله (بشرط علم الآخر فيهما) ایكی صورتده آخرك علمك شرطیله * یعنی قچان موكل وكیلی عزل ایتسه وكیلك عزلنی بیلمسی ووكیل كندوبی عزل ایتسه موكلك بیلمسی شرط قیلندی حتی قچان عزلك خبری وكیله بالغ اولمسه وكیل وكالتی اوزره در وعزلی

بلنجيه دكين تصرفي جائزدر (باخبار عدل) برعدلك خباريله عزلني بلنجه (او اثنين واو غير عدلين) ياخود ايكي كمسنه نك اخباريله بلنجه كركسه اول ايكي كمسنه عدل اولسونلر * معلوم اوله كه تحقيقا وكالت خبر واحد ايله ثابت اولور اول واحد كرك حر اولسون وكرك عبد اولسون وكرك عدل اولسون وكرك فاسق اولسون وكرك رجل اولسون وكرك مرأه اولسون وكرك صبي اولسون وكرك بالغ اولسون وكذلك عزلده بو يله در امامين قتنده وامام اعظم قتنده عزل ثابت اولمز الا عدد ايله ياخود عدالتله ثابت اولور (و ينعزل بموت الموكل) ودخي وكيل موكلك موتيله منعزل اولور قدوري نك عبارتي بو يله واقع اولدي وكافينك ووقايه نك عبارتي ايكيسندن برينك موتيله منعزل اولور واقع اولدي وقتا كه بو مقامده وكالت موتي ذكرنده فائده اولمديغي ايچون بن اني ترك ايتدم (و بجنون احدهما مطبقا) ودخي موكل ايله وكيلك ايكيسندن برينك جنوني ظهور ايتمكله وكيل منعزل اولور وجنون دخي جنون مطبق اولديغي حالده منعزل اولور * زيرا جنونك قليلي اغما حكمنده در وجنون مطبق ابي يوسف قتنده برآيدر وامام محمد قتنده كامل برسنه در وقول صحيح بودر (والحكم بلحوقه مرتدا) ودخي موكل ايله وكيلك ايكيسندن برينك مرتد اولديغي حالده دارحربه لاحق اولديغنه حكم ايله منعزل اولور * زيرا ايكيسندن برينك دارحربه مرتدا لحوقي ثابت اولمز الا حاكمك حكميله ثابت اولور وقچان حاكم لحوقنه حكم ايتسيدي بالاجماع وكالت باطل اولور واما حاكمك حكمندن اول وكالت امام اعظم قتنده موقوفه در بو ذكر اولنان اشيا ايله وكيلك عزلنه باعث اولدر كه زيرا وكالت برعقد غير لازمدر پس بقاسي ايچون حكم ابتدا وار در پس هر ساعتده امرك قيامي ايچون ابتداده شرط قيلنان شي شرط قيلندي (وذا اذا لم يتعلق به حق الغير) يعني صور مذكوره ده وكيلك انعزالي توكيل حق غيره متعلق اولمديغي وقتده در واما قچان توكيل حق غيره متعلق اولسه بو تقديرجه منعزل اولمز مثلا قچان وكالت بيع رهنده شرط قيلنسه تنكيم مرور ايتدي ياخود مرأه سنك امرني مرأه سنك يدنده قلوب اندنصكره زوج مجنون اولمق كبي (و بتصرفه بنفسه) ودخي وكيل موكلك بنفسه تصرفي ايله منعزل اولور (بحيث يعجز الوكيل عن الامتثال به) شول جهتله كه وكيل موكلك امرنه امتثالدن عاجز اولدقده موكل اول امره بنفسه تصرف ايتمسيله وكيل منعزل اولور تنكيم قچان عبديني اعتاق ايچون ياخود كتابه كسمك ايچون ياخود بر مرأه تزويجي ايچون ياخود برشي شراسي ايچون ياخود طلاق وياخود خلع ايچون ياخود عبديني بيع ايچون وكيل ايتسيدي پس موكل كندوسي عبديني اعتاق ايتسيدي ياخود مكاتب ايتسيدي ياخود تزويج ايتسيدي ياخود برشي شرا ايتسيدي ياخود ثلاثا ياخود واحدة تطليق ايتسيدي وعدته چكسيدي ياخود مخالعه ايتسيدي ياخود كندو بيع ايتسيدي پس اكر موكل بو ذكر اولنان اشيادن بريني ايشلسيدي وكيل اول فعلدن عاجز اولوب بالضروره وكالت باطل اولور حتى تحقيقا موكل قچان مرأه يي واحدة تطليق ايتسيدي وعدت قائمه اولسيدي وكالت باقيه اولور توكيل اولنديغي شيئك تنفيذي ممكن اولديغي ايچون واكر موكل بنفسه بر مرأه يي تزوج ايدوب اندنصكره باينا تطليق ايتسيدي وكيل اول مرأه يي موكله تزويج ايتمك جائز اولمز حاجتي زائل اولديغي ايچون اما اكر اول مرأه يي اول وكيل موكله تزويج ايدوب موكل اني باينا تطليق ايتسيدي وكيل اني موكله تزويج ايتمك جائز اولور * زيرا حاجت باقيه در (و بعود الوكالة اذا عاد اليه قديم ملكه) ووكالت عود ايدر قچان مبيع ملك قديمنه عود ايتسيدي * يعني بر كمسنه بر رجلي عبديني بيعه وكيل ايلدكدنصكره عبدي كندو بيع ايتسيدي اندنصكره عبد عيبله بقضاء موكل اوزره رد اولنسيدي اول وكيلي اولان رجل اول عبدي بيع ايتمك جائز اولور تكرار توكيله حاجت اولمز وكذلك ايكي رجلدن هر بري بر رجلي عبدك بيعي ايچون وكيل ايتسيدي پس ايكي موكلك بريسي عبدي بيع ايدوب اوزرينه عبد عيبله رد اولنسيدي ايكي موكلدن هر بري ايچون ثانيا بيع ايلمك جائز اولور صغرى ده بو يله ذكر اولندي (او بقي اثره) ياخود ملكنك اثري باقي قالسيدي تنكيم قچان مرأه سني واحدة تطليق ايدوب ومرأه عدتنده ايكن وكيلك تصرفي متعذر دكلدر طلاقك باقيسني واقع قيلمق ايچون (وبافتراق الشريكين وان لم يعلم الشريك) وايكي شريكك افتراقي ايله وكيل منعزل اولور اكرچه شريك افتراقي بيلمز ايسه ده وبو مسئله ايكي امره محتمل اولور بري اولدر كه افتراق ايكي مالك هلاك اولمسيله اولور وياخود برينك مالي شرادن اول هلاك اولمسيله اولور پس

شركت بونكله باطل اولور ووكالت دخی شركتك باطل اولمسی ضمننده باطل اولور كرك شريكلر هلاكی اولديغن بيلسونلر كرك بيلمسونلر* زيرا بو عزل حكميدر قچان وكالت عقد شركت تحتنده بونكله مصرح اولمدی ايسه وامرك ايكنجيسی تحقيقا ايكی شريكك بری ياخود ايكيسيده مالده تصرفی اولان كسنه‌يی وكيل ايتديلردی جائز اولدی پس اكر ايكی شريكك مفترق اولسه‌لردی بو وكيل اول ايكيسندن موكل اولميان حقنده منعزل اولور قچان توكيلده اذنله تصريح ايلسه‌لردی و بز بو ايكی وجهی انكچون ذكر ايلدك كه* زيرا افتراق ظاهری اوزره باقی قالسيدی فقهانك اكر شريكك معلومی اولمزسه قوللری صحيح اولمزدی* زيرا ايكيسندن بريك فسخ شركتله نفردی صحيح اولمزاويله شركتكه صاحبنك علمسز وكالتی مستلزمدر (وبعجز موكله اومكاتبا وحجره اومأذونا) ودخی وكيل موكلك عجزی ايله منعزل اولور اكر موكل مكاتب اولورسه ودخی حجر ايله منعزل اولور اكر عبد مأذون اولورسه مروراتدن علت ايچونكه تحقيقا وكالتك بقاسی ابتداسيله معتبردر غير لازم اولديغی ايچون پس حالة بقاده امرك قيامی ابتداده اولديغی كبی شرط قيلندی وعجز تحقيقا باطل اولنجه وكالت دخی باطل اولور وكيل كرك بيلسون وكرك بيلمسون* زيرا بطلان حكميدر تنكيم مرور ايتدی (اذا وكل) يعنی تحقيقا مكاتبك عجز ايله وكيلك انعزالندن وعبد مأذونك حجر ايله وكيلك انعزالندن ذكر اولنان شیٔ (فی العقود والخصومات لاقضاء الدين واقتضائه) وكيل مكاتبك وعبد مأذون محجورك وكيلی اولمغله موكلك عجزی ايله قچان اول وكيل عقدلرده واقضاء دين ايچون ياخود دينك اقتضاسيچون خصومتلرده اولورسه‌در* زيرا عبد مباشرت ايلديكی شیٔ يعنی دينی ايفا ايله مطالبه اولنور ودخی عبد ايچون قضاسی واجب اولان شيئك استيفاسی ايچون مطالبه واردر* زيرا شيئك واجب اولمسی عبدك عقدی ايله اولدی پس قچان حق باقی قالسه وكالت اوزره توكيلده باقی قالور تنكيم ابتداء توكيل ايتديكی كبی عقدك انعقادندنصكره بعد الحجر انك مباشرتيله باقی قالور (لاينعزل بعزل المولی وكيل عبده المأذون) عبد مأذونك وكيلی عبدك مولاسنك عزليله منعزل اولمز* زيرا مولانك عبدك وكيلنی عزلی حجر خاصدر وتجارته اذن ايسه اولمز الا اذن عام اولوردی مولانك عزلی عزل باطل اولدی كورنلزميكه تحقيقا مولی توكيلندن نهينه مالك اولمز اذنك بقاسيله بونی زيلعی ذكر ايلدی (قال وكلتك بكذا علی انی متی عزلتك فانت وكيلی) بركمسنه بررجله بن سنی شوشيئه وكيل ايلدم نه وقت سنی عزل ايدرسم سن ينه وكيلمسن ديسيدی پس اول موكل قچان وكيلی عزل ايلسه منعزل اولمز بلكه اول موكل ايچون كاكان وكيل اولور و بو وكالته وكالة دوريه تسميه اولنور واكر موكل بو وكيلی وكالتدن عزل مراد ايتسيدی شول جهتله وكالتدن اخراج ايده (يقول فی عزله عزلتك ثم عزلتك) اول وكيلك عزلنده موكل بن سنی عزل ايلدم اندنصكره ينه عزل ايلدم دير* زيرا اول وكيل قچان موكل بن سنی عزل ايتدم ديدكده ظاهرا لفظه نظر ايله معزول اولور وشرطك وجودی ايله منصوب اولور اول جهتله كه نه وقت عزل ايدرسم سن ينه وكيلمسن ديمسيله وقچان بوندنصكره بن سنی عزل ايتدم ديدكده بو لفظله وكالة ثانيه‌دن دخی منعزل اولور* زيرا متی كلمه‌سی اوقاتك عمومنی افاده ايدر بوخسه افعالك عمومنی افاده ايتمز اولكه عزلدر (ولو قال كلما عزلتك فانت وكيلی) واكر موكل هر بار بن سنی عزل ايدرسم سن ينه وكيلمسن ديسيدی اول وكيل معزول اولمز بلكه هر بار عزل ايتدكجه وكيل اولور* زيرا كلما لفظی افعالك عمومنی افاده ايدر واكر موكل بونی عزل مراد ايدرسه (يقول رجعت عن الوكالة المعلقة وعزلتك عن المنجزة) بو وكيله عزلنده وكالة معلقه‌دن رجوع ايتدم وكلمادن حاصل اولان وكالة منجزه‌دن سنی عزل ايتدم دير بو تقديرجه منعزل اولور پس قچان موكل وكالة معلقه‌دن رجوع ايتسيدی اول وكالت ايچون صكره ديديكی وكالتدن اثر باقی قالمز

كتاب الكفالة

بو كتاب كفالتك احكامی بياننده‌در (هی) كفالت لغت جهتندن مطلقا ضم معناسنه‌در وشرعا (ضم ذمة الی ذمة فی مطالبة النفس اوالمال اوالتسليم) نفسك ياخود مالك ياخود تسليمك مطالبه سنده ذمتی ذمته ضم ايتمك معناسنه‌در* هدايه وكافيده وغيريده كفالت ذمتی ذمته مطالبه‌ده ضم ايتمكدر ديديلر وبعضيلر دينده ذمتی ذمته ضم ايتمكدر ديديلر اولكی قول اصحدر* بن ديرمكه قول ثانيده اصلا صحت يوقدر قولك اصح اولمسندن قطع نظر اندن كفالة بالنفسك خروجی ايچون مع هذا انلر كفالتی تعريفدنصكره كفالة بالنفس وكفالة

بالماله تقسیم ایدیلر وبوندنصکره انلرك کفالتی ایکی قسمه تقسیملری کفالتك ایکی قسمه انحصارینی اشعار ایدر
مع هذا انلر اثناء مسائلده قسم ثالثك یعنی کفالة بتسلیم المالك وجودینه دلالت ایدر شیئی ذکر ایلدیلر تتکیم
عن قریب بیانی کلور * بو اجلدن بن تعریف صحیح اختیار ایلدمکه صریحا جمیع اقسامه متناولدر (ورکنها
الایجاب) وکفالتك رکنی ایجابدر یعنی کفیلك ایجابیدر بن فلان کمسنه یه فلان ایچون شو وجه اوزره
کفیل اولدم دیمکله ایجابیدر (والقبول) ودخی کفالتك رکنی قبولدر یعنی طالب کفیلك قبول ایتمسیدر
وطالب کفیله مکفول له دینور (وشرطها کون المکفول به) ومطلقا کفالتك شرطی مکفول به یعنی کفالت
اولنان شیٔ نفس اولسون یاخود مال اولسون (مقدور التسلیم من الکفیل) کفیلدن تسلیمی مقدور اولمقدر
حتی حدود وقصاص ایله کفالت صحیح اولمز مقدور التسلیم اولمدیغی ایچون وعن قریب بیانی کلور (وفی الدین
کونه صحیحا) ودینده کفالتك شرطی دینك صحیح اولمسیدر حتی بدل کتابتله کفالت جائز اولمز تتکیم عن قریب
بیانی کلور (وحکمها لزوم المطالبة علی الکفیل) وکفالتك حکمی کفیل اوزره مطالبه نك لازم کلمسیدر
اصیل اوزره لازم کلان شیٔ نفس اولسون یاخود مال اولسون انك مطالبه سی کفیل اوزره لازم کلمکدر
(واهلها اهل التبرع) وکفالته اهل اولان کمسنه حر مکلف اولمغله اهل تبرع اولمقدر پس عبد وصبیدن
ومجنوندن صحیح اولمز لکن عبد کفیل بالمال اولسه بعد العتق مطالبه اولنور خلاصه ده بویله ذکر اولندی
(فالمدعی مکفول له) مدعی مکفول لهدر * زیرا کفالتك فائده سی اکا راجع اولور (والمدعی علیه مکفول
عنه) ومدعی علیه مکفول عنهدر وبوکا اصیل دخی دینور (والنفس او المال مکفول به) وکفالة بالنفسده
نفس وکفالة بالمالده مال مکفول بهدر پس مکفول عنه ومکفول به کفالة بالنفسده بردر (ومن لزم علیه
المطالبة کفیل) ومطالبه انك اوزرینه لازم کلان کمسنه کفیلدر * بو مقامده درت شیٔ معلوم اولدی دائن که
مدعیدر اکا مکفول له دینور ومدیونکه مدعی علیهدر اکا مکفول عنه دینور ومدیونك دیننه یاخود نفسنه
ضامن اولان کمسنه یه کفیل دینور ونفسه یاخود ماله مکفول به دینور (فالکفالة اما بالنفس وان تعددتا)
پس کفالت یا بالنفسدر اکرچه کفالت بالنفس متعدد اولورسه ده ونفس دخی کفالة بالنفس کبی متعدد اولورسه
اولکیسی اندن کفیل اخذ ایتمکدر وایکنجیسی نفوس مکفول بها متعدد اولمقدر پس بو جائزدر دیون کثیره
ایله جائز اولدیغی کبی (او بالمال وما یتعلق به) یاخود کفالة بالمالدر وکفالة بالماله متعلق اولان شیدر
اولکه تسلیمدر (اما الاولی) اما کفالة بالنفس (فتصح بکفلت بنفسه) نفسنه کفیل اولدم دیمکله
صحیح اولور (او بما یعبر به عنها) یاخود نفسدن انکله تعبیر اولنان کلام ایله صحیح اولور باش کبی
وبوز کبی وجسد کبی وبدن کبی بن بونك باشنه یاخود یوزینه ویا بوینه ویا جسدینه ویا بدننه کفیل اولدم دیمکله
صحیح اولور (وبجزء شایع) ودخی مدیونك بر جزء شائعنه کفیل اولدم دیمکله کفالت صحیح اولور مثلا نصفنه
یاخود ثلثنه یاخود ربعنه کفیل اولدم دیمکله صحیح اولور (وبضمنته) ودخی بن اکا ضامن اولدم دیمکله
(وبعلی) وبنم اوزریمه اولسون دیمکله صحیح اولور * زیرا علی لفظی الزام ایچوندر معناسی بن بونك تسلیمنی التزام
ایدیجین دیمکدر (والی) یانك تشدیدی ایله بو دخی علی معناسنه در (وانا به زعیم) و بن بوکا زعیمین دیمکله
دخی کفالت صحیح اولور * زیرا زعامت کفالتدر (او قبیل) یاخود بن بونی قبیلن دیمکله صحیح اولور * زیرا قبیل
زعیم معناسنه در (لا انا ضامن لمعرفته) بن بوکا معرفتی ایچون ضامنن دیمکله کفالت صحیح اولمز * زیرا
کفالتی ایجاب ایدن تسلیمی التزامدر بوایسه معرفتنه ضامن اولدی تسلیمه اولمدی (واختلف فی انا ضامن
لتعریفه او علی تعریفه) بونك تعریفی ایچون ضامنن یاخود بونك تعریفی بنم اوزریمه اولسون دیمکده
اختلاف اولندی خلاصه ده بویله ذکر اولندی (وان عین وقت التسلیم احضره فیه اذا طلب) واکر کفیل
وقت تسلیمی تعیین ایتدی ایسه قچان طلب اولنسه اول وقتده مدیونی احضار ایدر التزام ایلدیکی شیئه رعایة
(کذا اذا اطلق) کذلك ذکر اولنان کبی کفیل مدیونی احضار ایدر قچان کفالتی اطلاق ایلسه مثلا بن بونك
نفسنه کفیلم قچان طلب ایدرسك سکا تسلیم ایدرم دیمکله واکر طلب ایدرسك دیمکله و بونك مثللی اطلاق
ایدرسه (او عمم) یاخود اطلاق ایتمیوب تعمیم ایدرسه مثلا هر نه زمان طلب ایدرسك یاخود هر قچان
طلب ایدرسك تسلیم ایدرم دیمکله پس دائن هر نه زمان طلب ایدرسه کفیل مکفول بهی احضار

ایدر (وان لم یحضر حبسه الحاکم) واکر کفیل مکفول بهی احضار ایتمزسه حاکم کفیلی حبس ایدر اوزرینه لازم کلان حقی ایفادن امتناع ایتدیکی ایچون لکن اول امرده دعوت اولندقده حبس ایلمز جائز که نه ایچون دعوت اولندیغنی بیلمز (وان غاب) واکر مکفول عنه یعنی مدیون غائب اولوب (وعلم مکانه) وکفیل مدیونک مکانن بیلورسه (امهله) حاکم کفیله مهلت ویرر (مدة ذهابه وایابه) کفیل کیدوب کلجک زمان مقداری مهل ویرر (فان مضت ولم یحضر حبسه) اکر قاضینک تعیین ایلدیکی مهل کچوب کفیل مدیونی احضار ایتمزسه قاضی کفیلی حبس ایدر (وان لم یعلم مکانه) واکر کفیل غائب مدیونک مکانن بیلمزسه (لم یطالب به) کفیل مکفول به ایله مطالبه اولنمز * زیرا کفیل عاجزدر حالبوکه طالب یعنی مکفول له انک مکانن بیلدیکنه تصدیق ایلیه پس کفیل مدیون کبی اولور قچان انک اعساری ثابت اولسه واکر کفیل ایله دائن اختلاف ایلسه‌لردی کفیل بن مدیونک مکاننی بیلم دیوب وطالب بیلورسن دیسیدی نظر اولنور اکر مدیونک بر معروف چیقه جق یری اولوب هر وقت تجارت ایچون بر موضع معلومه چیقرسه قول طالبک قولیدر وکفیل اول موضعه کتسیله امر اولنور * زیرا ظاهر حال طلب ایچون شهادت ایدر والا قول کفیلک قولیدر * زیرا کفیل اصله نابشمشدر اولکه جهلدر ومطالبه‌نک لزومی منکردر (وان شرط تسلیمه فی مجلس القاضی سلمه فیه ولم یجز فی غیره وبه یفتی) واکر کفیل مکفول بهک تسلیمنی مجلس قاضیده شرط قیلدی ایسه قاضی مجلسنده تسلیم ایدر وغیریده تسلیمی جائز اولمز و بزم زمانمزده فتوی بونکله ویریلور اقامة حقده ناسک تکاسلی ایچون بونی زیلعی وغیری ذکر ایلدی (کفل بالنفس الی شهر یطالب بها بعده) یعنی بر کسنه اکر فلانک نفسنه سنکچون برآیه کفیل اولدم دیسیدی پس اول کفیل اول آیده تسلیم نفسله مطالبه اولنمز و برآی کچدکدنصکره تسلیم ایله مطالبه اولنور شمس الائمة الحلوانی دیدیکه بو عوامک ظن ایلدیکی شیئک خلافی اوزره دلالت ایدر * زیرا عوام دیرلر که قچان بر رجل کلام فارسیه ایله آخر ایچون * من فلانرا پذیرفتم ترا تا یک سال * یعنی فلان کسنه‌یی سنک ایچون بر سنه‌یه دکین قبول ایلدم دیسیدی اول کسنه اجل کچمزدن اول سنه‌ده نفسک تسلیمیله مطالبه اولنور واجل کچدکده نصکره نفسک تسلیمی ایله مطالبه اولنمز شمس الائمه دیدیکه حالبوکه امر انلرک ظن ایلدکلری کبی دکلدر بلکه جواب ذکر اولنانک عکسی اوزره‌در الا بو قدر فرق وارکه عوام کفالتده * هر کاهکه بخواهی بتو سپارمش * یعنی هر نه وقتکه طلب ایدرسک سکا انی تسلیم ایدرم کلامنی زیاده ایدرلر بو تقدیرجه سنه‌ده وسنه‌دنصکره مطالبه اولنور خلاصه‌ده بویله ذکر اولندی وذکر اولنان کبی کتاب خلاصه‌ده دیدیکه ومطالبه‌نک سقوطنده حیله اولدرکه کفیل کفالتده زیاده ایتمکدرکه بن فلانک نفسنه فلان وقتدن فلان زمانه دکین کفیلم اندنصکره بنم اوزریمده سنک ایچون کفالت یوقدر وبن بریئم بو بو کلامی زیاده ایدر پس قچان کفیل بو کلامی دیسیدی فی الحال واجل کچدکدنصکره مطالبه اولنمز (بریء الکفیل بموته) کفیل بالنفس فوت اولمسیله کفالتدن بری اولور موتندنصکره مطلوبی تسلیمدن عجزکلی حاصل اولدیغی ایچون وکفیلک وارثلری طالب ایچون بر شیئه کفیل اولمدیلر انلرانجق کفیل ایچون اولان شیئده خلیفه اولورلر کفیلک اوزرینه لازم کلانده خلیفه اولمزلر وکفیلک ترکه‌سی اعتباریله کفالت باقی قالمز نفسک مالدن استیناسی ممتنع اولدیغی ایچون کفالة بالمال بونک خلافیدر (وبموتها) ودخی کفیل بالنفس اولان کسنه کفیل بالنفسک موتیله بری اولدیغی کبی نفس مطلوبه‌نک موتیله دخی کفالتدن بری اولور تسلیم ممتنع اولدیغی ایچون (ولو کان عبد الکفیل) اکرچه مکفول بها اولان نفس کفیلک عبدی اولورسه ده وبویله دیمکه باعث عبد مال اولوب قچان انک تسلیمی متعذر اولدقده قیمتی لازم کلمک توهمنی دفع ایچوندر * پس تحقیقا بو وجه اوزره اولقی قچان عبد اوزره مال مطالب اولوب بر رجل عبدک نفسنه کفیل اولورسه دروا اما قچان مطالب عبدک رقبه‌سی اولورسه عن قریب بیانی کلورکه تحقیقا اول عبد قچان فوت اولوب خصم دعواسنی اثبات ایلسیدی کفیل عبدک قیمتنه ضامن اولور (لا بموت الطالب) طالبک موتیله کفیل کفالتدن بری اوله مز بلکه طالبک وارثی یاخود وصیسی کفیلی مطالبه ایدر (وبتسلیم الکفیل او مأموره المطلوب) ودخی کفیلک یاخود کفیلک امر ایلدیکی کسنه کرک وکیل اولسون وکرک رسول اولسون مطلوبی تسلیمی ایله کفالتدن بری اولور (او تسلیم

ذلك نفسه الى الطالب) ياخود اول مديون نفسني طالبه تسليم ايتمكله (حيث يمكن مخاصمته) مخاصمه ممكن اولان مكانده تسليم ايدرسه ذكر اولنان كبي كفيل كفالتدن برى اولور * يعني قچان كفيل كفيل اولديغي كسنه يي طالبه مخاصمه ممكن اولان موضعده تسليم ايتسيدي كفالتدن برى اولور اكرچه كيم قچان سكا تسليم ايدرسم بن كفالتدن برى اولورم ديمدي ايسه ده حتى اكر بر بريه ده ياخود برسواد ده يعني قريه لرده تسليم ايتسيدي ياخود طالبك غيري حبس ايتديكي زندانده تسليم ايتسيدي كفالتدن برى اولمز (قائلا سلمته اليك عن طرف الكفيل) كفيلك تسليمه امر ايلديكي كسنه مطلوبي بن سكا كفيل طرفندن تسليم ايلدم ديدجكى اولديغي حالده (او سلمت نفسي عنه) ياخود مطلوب كندويي تسليم صورتنده بن نفسمي سكا كفيلدن تسليم ايلدم ديدجكي اولديغي حالده * قاضيخان ديديكه نفسنه كفيل اولنان كسنه قچان نفسني مكفول لهه تسليم ايدوب وبن نفسمي سكا كفيلدن تسليم ايلدم ديسيدي كفيل برى اولور وأكر كفيلدن تسليم ايلدم ديمسيدي كفيل كفالتدن برى اولمز وكذلك كفيل بر رجله نفس مكفول بهي طالبه تسليم ايتمك ايچون امر ايتسيدي اكر مأمور طالبه مطلوبك نفسني سكا كفيلدن تسليم ايلدم ديسيدي كفيل برى اولور (وفي تسليم الاجنبي شرط معه قبول الطالب) ومطلوبي اجنبينك تسليمنده وكفيلدن تسليم ايلدم ديمسيله بيله طالبك قبولي شرط قيلندي قاضيخان ديديكه اكر بر رجل اجنبي مأمور دكل ايكن مكفول بهي طالبه تسليم ايدوب بن بوني سكا كفيلدن تسليم ايلدم ديدكده اكر طالب قبول ايدرسه كفيل برى اولور واكر طالب سكوت ايدرسه وقبول ايتدم ديمزسه كفيل برى اولمز (كفل بنفسه على انه ان لم يسلمه غدا فهو ضامن لما عليه ولم يسلمه غدا صحت الكفالتان) بر كسنه بر رجلك نفسنه كفيل اولوب انك اوزرينه كه اكر يارنكي كون بو نفسي سكا تسليم ايتمزسم انك اوزرنده اولان دينه ضامن اولورم ديدكدنصكره يارنكي كون اول كفيل اولديغي نفسي تسليم ايتمزسه كفالتك ايكيسيده صحيح اولور يعني هم كفيل بالنفس وهم كفيل بالمال اولور * يعني بر رجلك غيري اوزره يوز درهمي اولوب بر آخر كسنه انك نفسنه وجه مذكور اوزره كفيل اولسيدي كفالتك ايكيسيده صحيح اولور واكر ايرتسي كون مكفول بهه نفسي تسليم ايدمزسه يوز درهمك اداسي انك اوزرينه لازم كلور * زيرا اول كسنه كفالتي عدم موافاته ماله تعليق ايلدي بو تعليق ايسه انده ناسك تعاملي اولمغله صحيحدر اكرچه قياس تعليقك صحيح اولمامسي ايدي وتعامل ايله قياس بيعده ترك اولندي نتكيم بايع برابر اشدرمك اوزره نعل اشترا ايتمك كبي مع هذا باب بيع باب كفالتدن اضيقدر * پس باب بيعده قياس تركي اولنمش حالبوكه باب كفالت تبرعاتدن اولمغله بابنك اوسع اولديغي ايچون قياسك تركي بونده اولى اولدي وقچان كفيل تسليم ايله ايفا ايتمزسه حتى مال لازم كلنجه كفالة بالنفسدن برى اولمز * زيرا ايكي كفالت ماييننده منافات يوقدر (فان مات المطلوب ضمن الكفيل المال) پس اكر مطلوب قبل مضى الغد فوت اولورسه كفالت حكميله كفيل ماله ضامن اولور (او الكفيل فوارثه) ياخود كفيل فوت اولورسه وارثي ضامن اولور (او الطالب فكذا) ياخود طالب فوت اولورسه وارثي طالب ايدر (ادعى على رجل مائة دينار لم يبينها) بر كسنه بر رجل اوزره يوز دينار ادعا ايدوب واول دينار يكيمدر واسكيمدر واشرفيه ميدر وافرنجيه ميدر دعوى صحيح اولمق ايچون بيان ايلمدى (فكفل بنفسه آخر) پس رجلك نفسنه بر آخر كسنه كفيل اولدى (على انه ان لم يوف غدا فعليه المال صحتا) انك اوزرينه كه اكر يارنكي كون ايفا ايتمزسه اول يوك دينار اول كفيل اوزره لازم كله كفالتك ايكيسيده صحيح اولديلر امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده * وامام محمد ديديكه كفالتك ايكيسيده صحيح اولمدى * زيرا بلا بيان دعوى صحيح اولمدى پس نفسك احضاري واجب اولمدى بونكله كفالت صحيح اولمديغي ايچون پس كفالة بالمال دخي صحيح اولمدى ايكيسنك اوزرينه مبني اولديغي ايچون وامام اعظم ايله ابو يوسفك علتي تحقيقا مال معرفا ذكر اولندى پس اول تعريف مديونك اوزرنده اولان ماله منصرف اولور * پس دعوى بيان اعتباري اوزره صحيح اولور پس قچان بيان اولنسه اصل دعوايه ملحق قيلنور پس كفالت اولينك صحتي ظاهر اولدقده كفالة ثانيه ده انك اوزرينه مترتب اولور (والقول له في البيان) وقول بيانده كفيل ايچوندر قچان بيانك وجودنده وعدمنده اختلاف ايتسه لر زيرا كفيل صحت ادعا ايدر (لا جبر على اعطاء كفيل في حد وقود) حد وقصاصده كفيل اعطاسي اوزره جبر يوقدر مطلقا امام اعظم قتنده وامامين قتنده حد قذفده اعطاء كفيل اوزره جبر اولنور

زيرا حد قذفده حق عبد واردر وقودده دخی اعطاء کفیل اوزره جبر اولنور * زيرا قصاص حق عبدك خالصیدر
وحق تعالی ایچون خالصه اولان حدود بونك خلافی اوزره در مثالی حد شرب کبی * زيرا انده کفالت
بروجهله صحیح اولمز وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا کفالت مبناسی دره اوزره در یعنی سقوط اوزره در پس
انده کفیل ویرمك وکفیل آلمق واجب اولمز سائر حقوق حق اللهك خلافی اوزره درکه زيرا حقوق شبهاته
مندرئ اولمز پس انلر ایچون کفیل ویرمك وکفیل آلمق لابد اولور (ولو اعطی جاز) واکر اوزرنده حد وقصاص
اولان کمسنه بلاجبر کفیل اعطا ایدرسه جائز اولور حدك موجبنك ترتبی انك اوزرینه ممکن اولمغله اولکه
نفسله مطالبه در (ولاحبس فیهما) وحد وقودده حبس جائز اولمز (حتی یشهد مستوران اوعدل)
حتی ایکی حالی مستور کمسنه یاخود قاضینك معلومی بر عدل شهادت ایدنجه (لان الحبس هنا للتهمة) زيرا
حبس بو مقامده تهمت ایچوندر (وهی تثبت باحدی شطری الشهادة) حالبوکه شهادتك ایکی شطرینك
بری ایله ثابت اولدی اولکه یا عدددر یاخود عدالتدر اموالده حبس بونك خلافی اوزره در * زيرا اموالده
حبس عقوبتك غایتیدر پس ثابت اولمزجه الا کامله ایله اولور (واما الثانیة) واما کفالت بالمال (فتصح
ولو جهل المکفول به اذا صح دینا) پس کفالت بالمال صحیح اولور اکرچه کیم مکفول به بیلنمزسه ده قچان دین
دین صحیح اولورسه * دین صحیح بر دیندرکه ساقط اولمز الا ادا ایله یاخود ابرا ایله ساقط اولور بو بدل کتابتدن
احترازدر وعن قریب بیانی کلور (بکفلت عنه بالف وبمالك علیه وبما یدرکك فی هذا البیع) بن اکا بیك اقچه ایله
کفیل اولدم ودخی اوزرنده اولان ماله کفیل اولدم ودخی بو بیعده اکا لاحق قیلدیغی شیئه کفیل اولدم
دیمکله صحیح اولور وبوکا ضمان درك تسمیه اولنور اولکه ضمان استحقاقدر یعنی مشتری ضامن اولور قچان
مبیعه مستحق ظاهر اولسه (وبما بایعت فلانا) ودخی فلان کمسنه یه بیع ایلدیکك شیئه کفیل اولدم دیمکله
کفالت صحیح اولور یعنی شول شیئه که سن انی فلانه بیع ایلرسك بن انك ثمنی ایچون ضامن اولورم دیمکله کفالت
صحیح اولور اما فلان کمسنه دن اشترا ایلدیکك مبیع ایچون بن ضامن اولورم دیمکله صحیح اولمز * زيرا مبیعده
کفالت جائز اولمز نته کیم عن قریب بیانی کلور وتحقیقنك تمامی کتاب رهنده مرور ایتمش ایدی (او ما ذاب لك
علیه) یاخود انك اوزرنده سنك ایچون واجب اولان شیئه کفیل اولورم دیمکله صحیح اولور وبو ذکر اولنان
صورتلرده لفظ ما شرطیه در معناسی اکر فلانه بیع ایدرسك دیمکدر پس تعلیق معناسنده اولور (او علقت
بشرط) بو اذا صح دینا اوزرینه عطفدر یاخود کفالت بر شرطه تعلیق اولنور یعنی شرطك صریحنده تعلیق
اولنور والا امثلهٔ سابقه ده شرط معناسی واردر (ملائم) یعنی کفالته مناسب شرطه تعلیق اولنور حقك واجب
اولمسی ایچون شرط اولمغله (نحو ان استحق المبیع) مثالی اکر مبیعه مستحق ظاهر اولورسه دیمك کبی یاخود
استیفا ممکن اولمسی ایچون شرط اولمغله (او ان قدم زید وهو المکفول عنه) مثالی اکر زید کلورسه دیمك کبی
زید که مکفول عنهدر یاخود استیفانك متعذر اولمسی ایچون شرط اولمغله (او ان غاب عن المصر) مثالی اکر
زید مکفول عنه مصردن غائب اولورسه دیمك کبی پس بونلرك هر بری کفالته مناسبدر امثلهٔ مذکوره دن
مفهوم اولان شرطلر کبی پس تحقیقا اول شرطلر مالك واجب اولمسی ایچون سببلردر پس ذمتی متضمنه
مناسب اولور (لا بنحو) یعنی کفالت صحیح اولمز اکر مناسب اولمیان شرطه تعلیق اولنورسه (ان هبت
الریح وجاء المطر) مثالی اکر ریح اسرسه یاخود یغمور یاغرسه دیمك کبی هدایه ده دیدیکه مجرد شرطله
تعلیق صحیح اولور اکر ریح اسرسه دیمك کبی یاخود اکر یغمور یاغرسه دیمك کبی الا بو قدر فرق وار که کفالت
صحیح اولور وحالا مال واجب اولور * زيرا کفالت وقتا که شرطه تعلیق صحیح اولدی ایسه شروط فاسده ایله
باطل اولمز عتاق وطلاقك شروط فاسده ایله باطل اولمدیغی کبی * وصاحب کافی دخی صاحب هدایه یه تابع
اولدی وزیلعی دیدیکه بو سهودر * زيرا انده حکم تحقیقا تعلیق صحیح اولمز ومال لازم کلمز * زيرا شرط
مناسب دکلدر نته کیم دخول داره تعلیق ایتمش کبی ومناسب اولمیانلردن بونك امثالی کبی اولدی بونی قاضیخان
وانك غیری ذکر ایلدیلر * بن دیرمکه زیلعینك سهودر قولی خطادر زيرا عمادیه ده واستروشنیه ده ذکر اولنان
تحقیقا کفالت شروط فاسده ایله باطل اولمیان شیئلردندر پس ظاهر اولان بودرکه تحقیقا انده ایکی روایت واردر
صدر الشهید انی بر مسئله نقلی ایله تأیید ایدر اول مسئله تحقیقا عبد مأذون قچان دینه لاحق اولسیدی
وصاحب مال عبدی مولاسی اعتاق ایدر دیو خوف ایتسیدی پس بر رجل صاحب ماله اکر بو عبدی

بولاسی حق بدرسه سنك دینكه بن ضامن اولورم دیسیدی كفالت صحیح اولور * بوندنصكره صدر الشهید
دیركه بومسئله متعارف اولمیان شرطله كفالتك تعلیقی جائز اولمسی اوزره دلیلدر (ولا بجهالة المكفول
عنه وله) ودخی كفالت مكفول عنهك جهالتی ایله ومكفول لهك جهالتیله صحیح اولمز * اولكی یعنی مكفول
عنهك جهالتیله صحیح اولمدیغنه مثال (نحو ماذاب لك علی الناس او احد منهم فعلی) یعنی سنك ناس اوزره
متقرر و واجب اولان حقكه یاخود ناسدن بری اوزرنده اولان حقك بنم اوزریمه اولسون دیمكدر * وایكنجی یعنی
مكفول لهك جهالتنه مثال (نحو ماذاب للناس او احد منهم علیك فعلی) یعنی ناسك سنك اوزركده اولان
حقی یاخود ناسدن سنك اوزركده اولان حقی بنم اوزریمه اولسون دیمك كبی بو كفالت صحیح اولمز عادیه ده
بویله ذكر اولندی (ولا بنفس حد وقصاص) ودخی نفس حده ونفس قصاصه كفالت اولمز مرور ایلدن
علت ایچونكه تحقیقا كفالتك شرطی مكفول بهك كفیلدن مقدور التسلیم اولمسیدر و بو حد وقصاص ایسه
مقدور التسلیم دكلدر ومصنفك بنفس حد وقصاص دیمسنه باعث اوزرینه حد یاخود قصاص لازم كلان
كمسنه نك نفسنه كفالتدن احترازدر * زیرا الك نفسنه كفالت جائز اولور نتكیم مرور ایتدی (و بحمل دابة
معینة مستأجرة له) ودخی یوك ایچون استیجار اولنمش بردابهٔ معینه نك یوكنه كفالت صحیح اولمز (وخدمة
عبد معین مستأجرلها) ودخی خدمت ایچون استیجار اولنمش برعبد معینك خدمتنه كفالت صحیح اولمز
تسلیمدن عجز ایچون * زیرا مستأجر دابهٔ معینه اوزره اولان حملی كفیل اوزره مستحق قیلدی حالبوكه اكر كفیل
كندو قتنده اولان دابه یی اعطا ایلسه اجرته مستحق اولمز * زیرا كفیل معقود علیهك غیری یی كتوردی
كورمز میسنكه تحقیقا موجر یوكی غیری دابه اوزره یوكلتسیدی اجره مستحق اولمز پس كفیل بالضروره عاجز
اولدی وكذلك خدمت ایچون اولان عبد دخی ذكر اولنان كبیدر اما دابه معینه او لمسه ذكر اولنانك خلافی
اوزره در یعنی انده كفالت صحیح اولور * زیرا موجر اوزره واجب اولان مطلقا یوكلتمكدر وكفیل دخی
كندو دابه سی اوزره یوكلتمكه قادر اولور (ولا بالثمن للموكل ورب المال) ودخی موكل ایچون ورب مال
ایچون ثمنه كفالت صحیح اولمز یعنی قچان بر رجل بر رجلك امریله برثوبی بیع ایتسیدی اندنصكره بایع مشتریدن
آمر ایچون ثمنه ضامن اولسیدی یاخود مضارب مال مضاربه یی بیع ایدوب صكره رب مال ایچون ثمنه ضامن
اولسیدی صحیح اولمز * زیرا حق قبض وكیل ایچوندر ومضارب ایچوندر بو اجلدن موكلك موتیله باطل اولمز
حتی اكر موكل فوت اولسه وكیل ایچون ثمنی قبض ایتمك واردر و كذلك اكر موكل حال حیاتنده وكیلی قبض
ثمندن نهی ایلسیدی نهیینه عمل اولنمز پس اكر ضمان صحیح اولسیدی كندو نفسنه ضامن اولمش اولور بو ایسه
جائز اولمز (وللشریك اذا بیع عبد صفقة) ودخی شریك ایچون كفالت صحیح اولمز قچان عبد صفقهٔ واحده ایله
بیع اولنسیدی یعنی ایكی شریك برعبدی بررجله صفقهٔ واحده ایله بیع ایتسه لردی وایكیسندن بری صاحبنك
ثمندن حصه سنه ضامن اولسیدی ضمان باطل اولور * زیرا صفقه قچان متحد اولسه پس ثمن انلر ایچون
بینلرنده مشترك اولور پس اكر ایكیسندن بری صاحبنك نصیب شایعنه ضامن اولسه نفسی ایچون ضامن اولور
بو ایسه باطلدر واكر خاصة صاحبنك نصیبنده صحیح اولسه قبل القبض دینك قسمتنه مؤدی اولور اوده باطلدر
* زیرا قسمت ایكیسندن هر برینك حقلری علی حدة برحیزده مفرز اولمق اقتضا ایدر بو ایسه دینده متصور اولمز
واكر ایكی شریك عبدی ایكی صفقه ده بیع ایلسه لردی ایكیسندن هر بریسی حصه سنی علی حدة برعقد ایله بیع
ایلمك ایله پس ایكیسندن بری صاحبنك ثمندن حصه سنه ضامن اولسه صحیح اولور * زیرا قچان صفقه هر بری
ایچون عندی واجب اولان شیئده متعدد اولسه خاصة انك ایچون اولور (ولا بالعهدة) ودخی كفالت
عهده ایله صحیح اولمز * زیرا عهده اسم مشتركدر صك قدیم اوزره واقع اولور وعقد اوزره و حقوق عقد اوزره
ودرك اوزره وخیار شرط اوزره واقع اولور پس قبل البیان بونكله عمل متعذر اولور بو اجلدن ضمان باطل اولور
(ولا بالخلاص) وامام اعظم قتنده خلاص لفظیله ده كفالت صحیح اولمز * زیرا بونك معناسی امام اعظم
قتنده مبیعی مستحقدن تخلیص ایدوب ومشتری یه تسلیم ایتمكدر بو ایسه كفیل ایچون مقدور دكلدر وامامین
قتنده خلاص لفظیله كفالت صحیح اولور * زیرا انلرك قتنده معناسی اكر استحقاق ورودی عینی ایله تسلیمدن عاجز
اولورسه ضمان ثمندر پس درك كبی اولور (و ببدل الكتابة) وكفالت بدل كتابته ده صحیح اولمز * زیرا

بدل كتابت عجزيله معرض زوالده‌در پس دين صحيح اولاز (ولا عن ميت مفلس) ودخی ميت مفلسدن
كفالت صحيح اولمز يعنی قچان اوزرنده دين اولان كسنه فوت اولوب برشی ترك ايلمسه بررجل انك داينلری
ايچون اول ميتدن كفيل اولسه‌يدی امام اعظم قتنده صحيح اولمز * زيرا اصيلك ذمتندن ساقط اولان دينه
كفيل اولدی زيرا دين ذمتك اشتغالندن عبارتدر بردينله كه انك اداسی واجبدر لكن دين ماله الحاق اولور
بعض احكام حقنده زكات كبی * زيرا دين مآلده اداية اول ايدر حالبوكه مديون بنفسه ادادن عاجز اولدی
وكه‌لی خليفه ايلدی پس استيفانك عاقبتی فوت اولدی ايمدی دين بالضروره ساقط اولدی (ولا بلا قبول
طالب فی المجلس) ودخی عقد كفالت مجلسنده طالبك كفالتی قبول ايلمسيله‌ده صحيح اولمز (الا ان يكفل
وارث المريض عنه بغيبة الغرماء) الا برمسئله‌ده صحيح اولور واول مسئله بر مريضك وارثی غرما سنك
غيبتده اوزرنده اولان دينه كفيل اولمغله صحيح اولور مريض وارثلرينه ياخود ورثه سندن بعضنه بنم
اوزريمده اولان دينه داينلرم ايچون بندن تكفل ايدك ديوب انلر دخی غرمانك غيبتده اول دينه ضامن اولمغی
قبول ايتسه‌لر بو عقد جائزدر استحسانا اگرچه كيم قياس جائز اولمامق ايسه‌ده زيرا طالب غائبدر ضمان
تمام اولمز الا طالبك قبوليله تمام اولور * استحسانك وجهی اولدر كه تحقيقا بو مسئله مديوندن ورثه‌سی ايچون
دينی قضا ايلمكده وصيتدر بو اجلدن صحيح اولور اگرچه كيم مريض وغرماسی دينی تسميه ايتمديلر ايسه‌ده
زيرا دينك جهالتی وصيتك صحتنی منع ايتمز بو اجلدن فقها صحيح اولمز الا قچان مال ترك ايدرسه صحيح اولور
ديديلر (وصحت عند ابی يوسف) وكفالت طالبك قبولنسز ابو يوسف قتنده صحيح اولور مطلقا بر روايتده
ورواية اخراده قچان طالبه خبر يتشوب اجازت ويررسه صحيح اولور (وبه يفتی) وفتوی بونكله‌در واورجامع
الكبيرك تلخيصنده وفتاوای بزازيه‌ده بويله ذكر اولندی (واجمعوا انه اذ قال بطريق الاخبار) وفقها اجماع
ايتديلر كه تحقيقا كفيل قچان بطريق الاخبار ديسه‌يدی بن فلانك فلان اوزره اولان ماله كفيلم ديمكله (جاز)
جائز اولدی خلاصه‌ده بويله ذكر اولندی (ولا بالامانات) ودخی كفالت امانتلر ايله‌ده صحيح اولمز وديعه كبی
واستيجار اولنان واستعاره اولنان ومال مضاربه ومال شركت كبی (ولا بالمبيع والمرهون) ودخی قبل
القبض مبيعك مالينه وبعد القبض مرهون اولان شيئه كفالت صحيح اولمز * زيرا صحت كفالتك شرطندندر
مكفول به اصيل اوزره مضمون اولمق شول حيثيتله كه كفالتدن چيقمق ممكن اولمز الا مكفول بهی اصيلك دفع
ايتمسيله ياخود بدلنی دفع ايتمسيله چيقار معنای ضم متحقق اولسون ايچون * پس دفع كفيل اوزره واجب اولور
امانتلر ايسه مضمونه دكلدر وقبل القبض مبيع دخی بنفسه بلكه ثمنله مضمون دكلدر نتكيم مرور ايتدی وكذلك
مرهون دخی بنفسه مضمون دكلدر بلكه قچان مرهون هلاك اولسه دينی اسقاط ايدر پس بو صورتلرده كفيل
اوزره ضمان ايجاب ايلمز اصيل اوزره وجوبی اولمديغی ايچون (ويجوز بتسليمها) وكفالت امانتك
ومبيعك ومرهونك تسليمی ايله جائز اولور پس اگر امانات قائمه ايسه تسليمی واجب اولور واگر هلاك اولدی
ايسه كفيل اوزره برشی لازم كلمز كفيل بالنفس كبی (وقيل ان وجب علی الاصيل جازت به) وبعض ديديلر كه
اگر امانتك تسليمی اصيل اوزره واجب اولورسه عاريت كبی واجاره كبی امانتك تسليمی ايله كفالت جائز اولور
(والا) يعنی اگر اصيل اوزره تسليمی واجب اولمدی ايسه وديعه كبی (فلا) تسليمی ايله كفالتی جائز اولمز
(ويصح بالثمن) ودخی كفالت ثمنله صحيح اولور * زيرا ثمن دين صحيحدر مشتری اوزره مضموندر (والمغصوب
والمقبوض علی سوم الشراء) ودخی كفالت مغصوبله وسوم شراء اوزره مقبوضله صحيح اولور (والمبيع
فاسدا) ودخی بيع فاسدله مبيعه كفالت صحيح اولور * زيرا بونلر مضمونه درحتی قچان انك قتنده هلاك اولسه
اوزرينه ضمان لازم كلور ايمدی كفيل اوزره ايجابی ممكن اولور (وبالخراج) ودخی كفالت خراجله صحيح
اولور * زيرا من جهة العباد دين مطالبدر پس سائر ديون كبی اولدی اموال ظاهره وباطنه دن اولان زكات
ذكر اولنانك خلافی اوزره‌در * زيرا انلرده واجب اولان فعلدر اولكه عبادتدر ومال انك محليدر بو اجلدن
موتندن صكره تركه‌سندن اخذ اولنمز الا وصيتی ايله اخذ اولنور (والنوائب) ودخی كفالت نوائب ايله صحيح
اولور بعض ديديلر كه نوائب بحق اولان شيئدر حارسك يعنی دكانلری كيجه ايله حفظ ايدن پاسبانك اجرتی كبی
ومشترك اولان نهرك تطهيری واصلا حنك اجرتی وعسكرك تجهيزی ولوازمی ايچون اولان مال موظف كبی

ومسلمين امبراليك اداسى اولان مال كبى وبعض ديديكه نوائب بحق اولميان شيئدر بزم زمانمزده الاون جبايتلرى كبى كه ظلمًا بغير حق اخذ ايدرلر پس اكر اول مراد اولنورسه انكله كفالت اتفاقا جائز اولدى * زيرا واجبدر مضموندر واكر ثانى مراد اولنورسه اندهمشايخك اختلافى واردر (والقسمة) ودخى قسمتلهده كفالت صحيح اولور قسمتدهنوائبدر الا بو قدر فرق واركه قسمت راتب اولان شيئدر يعنى بركمش اولان مالدر ونوائب بويله دكلدر وامام انى حاجت قندنده وظيفه قيلر قيجان بيت المالده برشئ اولمزسه وبعض ديديكه قسمت ايكى شريكك برى كندو ايله صاحبى بيننده قسمتدن منع ايلمسيدر پس برشخص اكا ضامن اولسه قسمتده انك مقامنه قائم اولمق ايچون جائز اولور * زيرا قسمت واجبدر (والدرك) ودخى دركه كفالت صحيح اولور تكيم مرور ايتدى (والشجة) ودخى باش باريغنك ارشنه كفالت صحيح اولور وشجه جراحتدر وبو كفالت بن بوجراحتك موجبيله كفيل اولدم ديمكله در وموجبى ارشدر (وقطع الاطراف) ودخى بركسنه نك اطرافنك قطعى ايچون ديتنه كفالت صحيح اولور (اذا لم يكن موجبه القصاص) قيچان اول قطع اولار اطرافك موجبى قصاص اولميوب بلكه ديت اولورسه * زيرا بو تقديرجه واجب اولان مال واجب الادادر (قال ادفعه اليك اوقضيه لايكون كفالة) بركسنه بررجل مديون ايچون بن سكا دفع ايدرم ديسبدى ياخود بن قضا ايدرم ديسبدى كفالت اولمز (الا الان يذكر مايدل على الالتزام اوعلق) الامكركه اول كسنه مديونك دينى التزامه دلالت ايدر شئ ذكر ايلدى ايسه ياخود التزامى تعليق ايدرسه كفالت اولور * خلاصه ده وفتاواى نسفيده ذكر اولنديكه اكر صاحب دين ايچون بركسنه سنك فلان اوزرنده اولان دينكى بن سكا دفع ايدرم ياخود بن قضا ايدرم ديسيدى كفالت اولمز مادامكه التزام اوزره دلالت ايدر برشئ تكلم ايتمديجه مثلا بن كفيل اولادم ياخود بن ضامن اولورم ياخود بنم اوزريمه اولسون ياخود دين بنم اولسون ديمك كبى اما اكر اول كسنه تعليق يوننسدن ديسيدى كفالت اولور مثالى اكر فلان ادا ايتمزسه بن ادا ايدرين ديسيدى كفالت صحيح اولور (للطالب مطالبة الاصيل مع الكفيل) طالب دين ايچون اصيل اولان مديوندن كفيل ايله بيله مطالبه ايتمك جائز اولور *زيرا كفالتك مفهومى اولكه مطالبه دهذمتى ذمته ضم ايتمكدر ذمت اولانك قيامى اقتضا ايدر مطالبه دن برائتى اقتضا ايتمز (الا اذا شرط البراءة) الامكركه برائت شرط قيلنه (فتكون حوالة) بو تقديرجه كفالت معنايه اعتبار ايله حواله اولور (كما ان الحوالة بشرط عدم البراءة كفالة) نتكيم محيلك عدم برائتى شرطيله حواله كفالت اولديغى كبى (وله مطالبة احدهما) وذكر اولنان كبى طالب ايچون اصيل ايله كفيلك ايكيسندن برينه مطالبه جائز اولور (ولو بعد مطالبة الآخر) كركسه آخرك مطالبه سندنصكره اولسون * زيرا كفالتك مقتضاسى ضم ايتمكدر تمليك دكلدر مالك بونك خلافى اوزره در قيچان ايكى غاصبك برين اختيار ايتسيدى شول جهتدن كه قيچان قاضى قضا ايتسيدى اندن تمليكه متضمن اولور وثانيدن تمليك ممكن اولمز (كفل بمالك عليه) يعنى بركسنه بن فلان اوزرنده اولان شيئكه كفيل اولدم ديسيدى (فان رهن على الف لزمه) پس اكر طالب بيك آقچه اوزره اثبات ايدرسه اول بيك آقچه كفيله لازم كلور *زيرا شاهد ايله ثابت اولان عيانا ثابت اولمش كبيدر (والاصدق الكفيل فيما يقربه مع يمينه) واكر طالب اثبات ايدهمزسه كفيلك اقرار ايلديكى مقدارده يمينى ايله تصديق اولنور *زيرا كفيل زياده يى منكردر (لاالاصيل فى الزائد عليه) يوخسه كفيل حقنده اصيلك اقرار ايلديكى زياده ايله اصيل تصديق اولنمز يعنى قيچان اصيل كفيلك اقرار ايلديكى مقدار اوزره زياده ايله معترف اولسه كفيل اوزره اصيل تصديق اولنمز *زيرا اقرار على الغيردر واصيل ايچون كفيل اوزره ولايتى يوقدر بلكه كندو حقنده اقرارى تصديق اولنور (كفل بامره) يعنى مكفول عنهك امرى ايله وامر نسز كفالت جائز اولور رسول عليه الصلاة والسلامك (الزعيم غارم) يعنى كفيل غارمدر قول شريفنك اطلاقى ايچون پس قيچان مكفول عنهك امرى ايله كفيل اولسيدى ودينى ادا ايتسيدى (رجع عليه بما ادى اذا ادى ماضمنه) كفيل قيچان ضامن اولديغى شيئى ادا ايتسيدى ادا ايلديكى مقدار ايله مكفول عنه اوزره رجوع ايدر *زيرا كفيل مديونك امريله دينى قضا ايلدى پس مديون اوزره رجوع ايدر قيچان كفيل ضامن اولديغنك خلافنى ادا ايتسيدى ضامن اولديغى شيئله رجوع ايدر ادا ايلديكى ايله رجوع ايتمز حتى اكر كفيل جيده كفيل اولسيدى وزيوف

ادا ایتسیدی ومکفول عنه اوزره دراهمی اولان کسنه زیوفی تجویز ایلسیدی کفیل جیدایله رجوع ایدر واکر زیوفه کفیل اولسیدی وجیدایله ادا ایتسیدی زیوفله رجوع ایدر* زیرا کفیلک رجوعی کفالت حکمیله در پس تحت کفالتده داخل اولان شیئله رجوع ایدر اداءدینله مأمور اولان کسنه بونک خلافی اوزره در پس مأمور ادا ایلدیکی شیئله رجوع ایدر* زیرا مأمور اوزره برشیء واجب اولمزکه حتی ادایله مالک اوله بلکه مأمور مقرض اولدی پس ادا ایتدیکی شیئله رجوع ایدر (ولا یطالبه قبل الاداء) وکفیل مکفول عنه بالمالدن مکفول لهه ادادن اوّل مطالبه ایده مز * زیرا کفیل مکفول عنهک ذمتنده اولان شیئه مالک اولمز وادا دنصکره مالک اولور ایمدی رجوع ایدر (وبدونه لم یرجع) وکفیل مکفول عنهک امر نسز ادا ایتسیدی ادا ایلدیکی شیئله رجوع ایده مز *زیرا انده متبرعدر (وان اجاز بعد العلم) اکرچه کیم مکفول عنه بیلدکدنصکره اجازت ویردی ایسه ده * زیرا هر کفالت ردی موجبه اولمدیغی حالده منعقد اولور وابداموجبه منقلب اولمز عنایه ده بویله ذکر اولندی (قال اضمن الفا لفلان علی وضمن فادی لم یرجع علیه) برکسنه بر رجله فلان ایچون بنم اوزرمده بیک اقچه یه ضامن اول دیسیدی اول دخی ضامن اولوب ادا ایتسیدی آمر اوزره رجوع ایده مز (الا اذا قال عنی) الامکر که آمر بندن ضامن اول دیدی ایسه رجوع ایدر نتکیم کفالت بالنفسده مرور ایتدی (فان لوزم) پس اکر طالب کفیله طلب مال ایچون ملازمت ایدرسه (لازم) کفیل دخی مکفول عنهه ملازمت ایدر (وان حبس حبس هو) واکر کفیل حبس اولنورسه کفیلده مکفول عنهی حبس ایدر * زیرا کفیل ایچون برشیء لاحق اولمز الا مکفول عنهک جهتدن اولور پس مکفول عنه دخی انک کبی مجازات اولنور (ابرأ الطالب الاصیل ان قبل برئا معا) طالب اصیلی ابراء ایتدکده اصیل ابرایی قبول ایتسیدی اصیل وکفیلک ایکیسیده معابری اولورلر (اواخره عنه) یاخود طالب طلبی اصیلدن تأخیر ایتسیدی (تأخر عنهما) اصیل وکفیلک ایکیسندنده تأخیر ایتمش اولور* زیرا اصیل اصلدر وکفیل اصیله تابعدر (بلاعکس فیهما) ابراءوتأخیرده بلاعکس اصالک فرعه تبعیتی لازم کلدیکی ایچون (ولو ابرأ الکفیل) واکر طالب یالکز کفیلی ابراء ایتسیدی (برأوان لم یقبل) کفیل بری اولور اکرچه کیم ابرایی قبول ایتمدی ایسه ده *زیرا کفیلک اوزرنده دین یوقکه حتی قبوله محتاج اوله بلکه انک اوزرینه مطالبه وارایدی اول مطالبه ده ابرا ایله ساقط اولدی (ولو وهب الدین له) واکر طالب دینی کفیله هبه ایتسیدی اکر کفیل غنی ایسه (او تصدق علیه) یاخود کفیله تصدق ایلسه اکر کفیل فقیر ایسه (یشترط القبول) قبول ایلمسی شرط قیلنور نتکیم هبه نک وصدقه نک حکمی قبوادر ودینی اوزرنده دین اولمیان کسنه یه هبه ایتمک صحیح اولور قچان مدیون اوزرینه مسلط ایدرسه حالبوکه کفیل فی الجمله دین اوزره مسلطدر کافیده بویله ذکر اولندی (وبعده له الرجوع علی الاصیل) وهبه یی یاخود صدقه یی قبولدنصکره کفیل ایچون اصیل اوزره رجوع ایتمک جائز اولور تاتارخانیه ده بویله ذکر اولندی (صالح احدهما الطالب عن الف علی خمسمائة برئا) طالب اصیل ایله کفیلدن ایکیسندن بری ایله بیک درهمی بشیوز درهمه صلح اولسیدی ایکیسیده بری اولورلر *زیرا مصالح صلحی بیک درهم دینه مضاف قیلدی حالبوکه ول بیک درهم اصیل اوزره در پس طالب بشیوز درهمدن ابرا ایلدی واصیلک برائتی کفیلک دخی برائتنی ایجاب ایدر (وان اداها رجع علی الاصیل بها) واکر کفیل بشیوز درهمی ادا ایتمش اولسیدی اول ادا ایتدیکی بشیوز ایله اصیل اوزره رجوع ایدر (ان کفل بامره) اکر اصیلک امری ایله کفیل اولدیسه *زیرا کفیل ادا ایله اصیلک ذمتنده اولانه مالک اولوب رجوعی واجب اولدی (ولو علی جنس آخر رجع بالالف) واکر طالب جنس آخر اوزره صلح اولدی ایسه کفیل بیک درهمله اصیل اوزره رجوع ایدر*زیرا جنس آخر اوزره صلح مبادله در پس کفیل اصیلک ذمتنده اولان بیکه مالک اولور پس بیکک کلی ایله اصیل اوزره رجوع ایدر (صالح عن موجب الکفالة لم یبرأ الاصیل) طالب کفیل ایله موجب کفالتده صلح اولسیدی اصیل بری اولمز * زیرا کفالتک موجبی مطالبه در وکفیلک اندن ابراسی اصیلک ابراسنی ایجاب ایلمز (قال الطالب للکفیل برأت الیّ من المال رجع علی الاصیل) طالب کفیل ایچون سن بکا اولان مالدن بری سن دیسیدی کفیل اصیل اوزره رجوع ایدر *زیرا بو برائت کفیلدن مالی قبضله اقراردر پس اکر کفالت اصیلک امریله اولدی

ایسه کفیل اصیل اوزره رجوع ایدر (وفی ابرأتك لا) وطالبك بن سکا ابراء ایتدم قولنده رجوع ایده‌مز * زیرا بو قول ابرادر یوخسه کفیلدن قبضله طالبدن اقرار دکلدر (واختلف فی برأت) و برأت قولنده اختلاف اولندی یعنی قچان طالب کفیله سن ابرا ایتدك دیسه‌یدی و بکا ابرا ایتدك دیمسه‌یدی بو امام محمد قتنده ابرادر وابو یوسف قتنده قبضله اقراردر بو اختلافك کلیسی طالب غائب اولدیغی وقتده در (وان کان حاضرا یرجع الیه فی البیان) واکر طالب حاضر ایسه کفیل اصیله بیانده رجوع ایدر اجمال اندن صادر اولدیغی ایچون (لا یصح تعلیق البراءة منها بالشرط) کفالتدن برائتی شرطه تعلیق ایلمك صحیح اولمز مثالی قچان یارنکی کون کلورسه سن کفالتدن بریسن دیمك کبی * زیرا ابراده تملیك معناسی وار دردیندن ابرا کبی و بو جواب دینك کفیل اوزره ثبوتنه ذاهب اولان کمسنه‌نك قولی اوزره ظاهردر واما یالکز مطالبه‌نك ثبوتنه ذاهب اولان کمسنه‌نك قولی اوزره * زیرا برائتده تملیك مطالبه اولمغله اول مطالبه دین کبیدر * زیرا مطالبه دینه وسیله در وتملیك ایسه شرطه تعلیقی قبول ایتمز وبعض دیدیکه کفالتدن برائتی شرطه تعلیق صحیح اولور زیرا انده کفیل اوزره ثابت اولان مطالبه‌در دین دکلدر قول صحیحده پس بو برائت طلاق وعتق کبی اسقاط محض اولدی * وبعض دیدیکه شرطه تعلیق قچان انده اصلا طالب ایچون منفعت اولمیان شرطدن اولورسه مثلا قچان یارنکی کون کلورسه دیمك کبی جائز اولمز وقچان شرطه تعلیق ملایم ومتعارف اولوب وانده طالب ایچون نفع اولورسه جائز اولور نته‌کیم قچان مال ونفسه کفیل اولدقده جائز اولدیغی کبی واکر یارنکی کون سکا بونکله وفا ایدرسم یعنی تسلیم ایدرسم بن مالدن بریئم دیسه‌یدی وطالب دخی قبول ایتسه‌یدی پس کفیل یارنکی کون وفا یعنی تسلیم ایتسه‌یدی اول کفیل مالدن بری اولور عنایه‌ده بو وجهه ذکر اولندی (مات الکفیل قبل الاجل حل علیه فان ادی وارثه لم یرجع قبل حلوله) کفیل وقتك حلولندن اول فوت اولسه‌یدی دین کفیل اوزره حالا مطالبه اولنور وکفیلك وارثی مطالبه اولندقده اکر کفیلك وارثی دینی ادا ایدرسه اجل حلولندن اول اصیل مدیون اوزره رجوع ایده‌مز * زیرا کفیل دینی مؤجلا التزام ایتدی پس اکر ورثهٔ کفیل معجل ایله رجوع ایاسیدی حالبوکه اول معجل مالیتده مؤجلدن اکثر اولسه‌یدی ربا اولور (فان مات المطلوب) پس اکر اوزرینه اجل حلولندن اول مطلوب فوت اولسه‌یدی (حل علیه الاجل فقط) اجل یالکز مطلوب اوزره حال اولور (وان ماتا) واکر کفیل ومکفول عنه یعنی مدیون ایکیسیده فوت اولورلرسه (فالطالب یأخذه من ای الترکتین شاء) طالب دینی هر قنغیسنك ترکه‌سندن دیلرسه اخذ ایدر * زیرا طالبك مالی اصیل وکفیلدن هر برینك اوزرینه ثابتدر حال حیاتده اولدقلری کبی (لا یسترد اصیل ما ادی الی کفیله) اصیل کفیلنه ادا ایلدیکی شیئی طالبنه ادا ایتمك ایچون استرداد ایده‌مز (وان لم یعطه طالبه) اکرچه کیم کفیل طالبه اعطا ایتمدی ایسه‌ده * زیرا کفیله حق تعلق ایلدی دینی قضا ایلمسی احتمالی اوزره ایمدی استرداد جائز اولمز بو احتمالده باقی قالمز زکاتنه معجله ایدوب ساعی‌یه دفع ایدن کمسنه کبی (فان ربح به الکفیل طاب له) پس اکر کفیل مدیوندن قبض ایلدیکی شیئی طالبه اعطا ایتمزدن اول استرباح ایلسه کفیل ایچون طیب اولور * زیرا کفیل اول ماله قبضله مالك اولدی پس ربح انك ملکینك بدلی اولور (وندب رده علی قاضیه فیما یتعین) وکفیلك اول ربحی قضا ایدیجی اوزره اولکه اصیلدر رد ایلمسی مندوب اولدی تعیین ایله متعین اولان شیئده بغدای وشعیر کبی و بو مندوب اصیل دینی قضا ایتدیکی وقتده‌در و بو قول امام اعظمکدر ودخی امام اعظمدن روایت اولندیکه کفیل اول ربحی تصدق ایدر واما ینی دیدیلر که ربح کفیل ایچون طیب اولور و بو دخی امام اعظمدن روایتدر (امر کفیله ببیع العینة ففعل فالمبیع للکفیل والربح علیه) برکمسنه کفیلنه و یره‌سیه قماش آلوب صاتمق ایله امر ایتسه‌یدی پس کفیل دخی آمرك امر ایلدیکی کبی عمل ایتسه‌یدی پس مبیع کفیل ایچون اولور وبایع ایچون حاصل اولان ربح کفیل اوزره‌در آمر اوزره اولمز * بونك بیانی اولدر که تحقیقا اصیلکه مدیوندر کفیلنه بیع عینه ایله امر ایتسه‌یدی و بیع عینه ایله امرك معناسی اصیل کفیله وار ناسدن قماش نوعندن اشترا ایله اندن صکره بیع ایله بایعك سندن ایتدیکی ربح وسنك ایتدیکك زیان بنم اوزرمه اولسون دیوب کفیل دخی تاجره کلوب اندن متاع طلب ایلدکده زیادهٔ ربادن خوفندن مثلا قیمتی اون اقچه‌ایدر برثوبی و یره‌سیه اون بش اقچه‌یه و یردکده پس کفیل اول ثوبی سوقده

اون آقچه‌یه بیع ایتسه‌یدی پس اول اون آقچه کفیل ایچون حاصل اولور و بایع ایچون اجل تمامنده اون
بش آقچه کفیل اوزره واجب اولور یاخود کفیل تاجردن اون بش آقچه قرض آلور اندنصکره تاجر اون
آقچه‌لق بر ثوبی اون بش آقچه‌یه بیع ایدر و قرض ویردیکی اون بش آقچه‌یی ثوبک ثمنی اولمق اوزره اخذ ایدر
پس کفیل اوزرنده قرضدن اون بش آقچه باقی قالور پس قچان کفیل بو منوال اوزره عمل ایتسه‌یدی کفیل
اوزره نافذ اولور و شول ربحکه تاجرانی ربح ایتدی کفیله لازم کلور آمره برشیئ لازم کلمز * زیرا آمر
یا کفیلک ایتدیکی زیانه ضامندر تنکیم بعض بویله دیدی بنم اوزریمه اولسون دیدیکی قولنه نظر ایله پس انک
علی قولی وجوب ایچوندر ایمدی جائز اولمز * تنکیم قچان برکسنه سوقده ربایعه ایتدیکک زیان بنم اوزریمه
اولسون دیمک کبیدر یاخود آمرک کفیله امری شرا ایله توکیلدر تنکیم بعض بویله دیدی کفیل ایله
امره نظر ایله ذکر اولنان کبی بو دخی جائز اولمز ثوبک نوعنک و ثمنک جهالتی ایچون و بعضدن بو نوعه بیع عینه
تسمیه اولنوراندن سلفدن واقع اولدیغی ایچون باعه عینه دینلور یعنی ورده‌سیه بیع ایلدی معناسنه بونی زیلعی
ذکر ایلدی (کفل بما ذاب له او قضی له علیه او بما لزمه) برکسنه بر رجل اوزرینه بر رجل ایچون
واجب اولان شیئه یاخود اوزرینه قضا اولنان شیئه یاخود اکا لازم کلان شیئه کفیل اولسه‌یدی (فغاب
الاصیل فبرهن المدعی علی الکفیل) پس اصیل غائب اولوب مدعی کفیل اوزرینه اثبات ایتسه‌یدی که
(ان له علی الاصیل کذا) تحقیقا اول واجب اولان شیئ مدعی ایچون اصیل اوزره شو مقداردر دیسه‌لردی
اول مدعینک کفیل اوزره برهانی رد اولنور حتی غائب اصیل حاضر اولنجه و اصیل اوزره قضا اولنور * زیرا
کفیل اوزره مالک واجب اولمسنک شرطی اصیل اوزره مال ایله قضادر اصیل غائب اولمغله قضا ایسه بولنمدی
(برهن ان له علی زید الغائب کذا و هذا کفیله قضی علی الکفیل) برکسنه بر رجل اوزره اثبات ایتسه که اول
کسنه‌نک زید غائب اوزره شو قدر حقی واردر بو رجل انک کفیلیدر دیسه اول مقدار کفیل اوزره قضا اولنور
زیرا ادعا اولنان شیئ بو مقامده مطلق مالدر پس اول مالک اثباتی ممکن اولور و تقدم ایدن مسئله بونک خلافی
اوزره‌در * زیرا اول مسئله مطلق دکلدر مال اصیل اوزره مقضی به اولمغله مقیددر (و ان زاد بامره قضی
علیهما) و اکر شهود امر ایله کفیل اولدی قولنی زیاده ایدرسه اصیل ایله کفیل اوزره قضا اولنور * زیرا اصیلک
امری ایله کفالت ابتداء تبرعدر انتهاء معاوضه‌در و امرینک غیری ایله اولان کفالت ابتداء و انتهاء تبرعدر
پس ایکیسندن بریله قضا آخر ایله قضا اولمز پس قچان امری ایله کفالت قضا اولنسه اصیلک امری ثابت اولور
و بو مال ایله اقراری متضمن اولور پس مقضی علیه اولور و امرک غیری ایله اولان کفالت اصیل جانبنده مس
ایتمز * زیرا کفالتک صحتی کفیلک زعمنده دینک قیامنه یعنی وجوبنه طیانور ایمدی وجوب دین کفیلدن اصیله
تعدی ایتمز و امر ایله کفالتده کفیل ادا ایلدیکی شیئله آمر اوزره رجوع ایدر (کفالته بالدرک تسلیم المبیع)
یعنی درکه کفالتک معناسی برکسنه مشتری‌یه سن بو شیئی اشترا ایله اکر بو کا مستحق چیقارسه بن ضامنم
دیسه‌یدی مبیع ایچون تسلیمدر و انکچون مبیعده حق اولمامق ایله اندن اقراردر حتی بو کفالتدنصکره مبیعک
ملکیتی دعواسی جائز اولمز (ککتب شهادته فی صک کتب فیه باع ملکه) شهادتنی بر صکده کتابت اولنان
کسنه کبی که اول صکده فلان کسنه ملکنی بیع ایلدی دیو شهادتنی کتب اولنان (او باع بیعا نافذا باتا) یاخود
بیع بات نافذ شرعی ایله بیع ایلدی دیو شهادتنی صکده کتب اولنان کبی که بو دخی ذکر اولنان کبیدر که
کفالت مبیع ایچون تسلیمدر و انکچون مبیعده حقی اولمدیغنه اقراردر بعده مبیع ایچون ملکیت دعواسی
جائز اولمز (لا یکتب شهادته فی صک بیع مطلق) یوخسه بر صکده شهادتنی بیع مطلق ایله کتب اولنمغله یعنی ملکیت
قیدندن و بیعی بیع بات نافذ اولمق قیدندن مطلق ایله کتب اولورسه (فانه لا یکون تسلیما) پس بو وجه
اوزره شهادتنک صکده کتبی تسلیم اولمز ملکه بعده ملکیت دعواسی استماع اولنور * زیرا بونده بایع ایچون
ملک ایله اقرار اوزره دلالت ایدر شیئ یوقدر * زیرا بیع آزا اولور مالکک غیریدن صدور ایدر و رجا اولنور که کتب
شهادت ماوقعی حفظ ایچونده اولور و تقدم ایدن مسئله بونک خلافی اوزره‌در که * زیرا ذکر اولنان شیئله مقیددر
(ککتب شهادته علی اقرار العاقدین) ایکی عاقدک اقرارلری اوزره شهادتنک کتبی کبی پس بو کتب دخی ذکر
اولنان کبی تسلیم اولمز * زیرا بو کا حکم تعلق ایتمز انجق بو مجرد اخبار اولور کفیل طالبه بن سنک حقک ایچون

برآیه دکین ضامن اولادم دیوب وطالب حالا ضامن اولدی دیسیدی پس قول ضامن ایچون اولور واکر بر کمسنه تحقیقا فلان کمسنه برشیٔ بیع ایلدی دیو اخبار ایلسه اول کمسنه ایچون اول اخبار ایلدیکی شیئی دعوی ایتمك جائز اولور (قال ضمنته لك الی شهر وقال الطالب حال فالقول للضامن) یعنی قچان کفیل طالب ایچون فلانده اولان بیك اقچه که برآیه دکین سکا ضامن اولورم شمدی طلب ایتمه دیسیدی وطالب حاله کفیل اولدك دیسیدی قول یمینیله کفیلکدر (وعکس فی لك علی مائة الی شهر اذا قال الآخر حالة) وبو ذکر اولنان مسئله ده عکس اولندی یعنی سنك ایچون بنم اوزریمده برآیه دکین یوز آقچه واردر دیو اقرار ایتسیدی وآخر سنك دینك حالادر دیسیدی قول مقرله کدر وفرق بودر که تحقیقا کفیل دینله اقرار ایلمدی * زیرا قول صحیحده انك اوزرنده دین یوقدر تنکیم مرارا مرور ایتدی بلکه کفیل برآیدن صکره مجرد مطالبه ایله اقرار ایتدی وطالب کفیل اوزره مطالبه یی فی الحال ادعا ایدر وکفیل انکار ایدر ایمدی قول یمینیله منکرکدر ومقر دینله اقرار ایدر اندن صکره نفسیچون حق ادعا ایدر اولکه مطالبه نك برآیه دکین تأخیریدر پس بینه سز قول قبول اولنمز (لا یؤخذ ضامن الدرك اذا استحق المبیع قبل القضاء علی البائع بالثمن) درکه ضامن اولان کمسنه قچان مبیعه مستحق ظاهر اولدقده بایع اوزره ثمنله قضادن اول اخذ اولنمز * زیرا بیع مجرد استحقاقله بوزلمز مادامکه بایع اوزره ثمنله قضا اولنمدقچه پس ثمنی اصیل اوزره رد واجب اولمز پس کفیل اوزره دخی واجب اولمز (قال لآخر اسلك هذا الطریق فانه آمن) بر کمسنه بر آخر کمسنه ایچون سن بو طریقه کیت زیرا تحقیق بو طریق امیندر دیسیدی (فسلك واخذ ماله لم یضمن) پس اول آخر کمسنه اول طریقه کتسیدی وخرسزلر مالنی اخذ ایتسه لردی اول طریقه کیت امیندر دین کمسنه انك مالنه ضامن اولمز (ولو قال ان کان مخوفا واخذ مالك فانا ضامن ضمن) واکر اول کمسنه اول رجله اکر بو طریق مخوف ایسه وسنك مالك اخذ اولنورسه بن ضامن اولورم دیسیدی وباقی مسئله حالی اوزره در اول کمسنه اول ماله ضامن اولور وبونده اصل بو اولدیکه تحقیقا مغرور غار اوزره رجوع ایده مز الا قچان غرور معاوضه ضمننده حاصل اولورسه رجوع ایدر یا خود غار مغرور ایچون صفة سلامته نصا ضامن اولور حتی اکر دکرمنجی بغدای صاحبنه بغدایی سپته قوی دیوب پس بغدای صاحبی بغدایی سپته قودقده پس سپتك دلوکندن انده اولان بغدای صویه کتسیدی حالبوکه دکرمنجی بغدایك دلکدن صویه کتدیکن بیلسیدی ضامن اولور * زیرا دکرمنجی عقد ضمننده غار اولدی مسئله اولی بونك خلافی اوزره در که زیرا حکم عقد ایله اول مکانده سلامته ضامن اوله مز وبو مقامده عقد سلامت اقتضا ایدر عمادیه ده بویله ذکر اولندی

﴿ فصل ﴾

(لهما دین علی آخر فکفل احدهما الصاحبه بنصیبه لم یجز) ایکی کمسنه ایچون بر آخر اوزرنده دینلری اولوب ایکیسندن بری صاحبنك نصیبنه کفیل اولسیدی جائز اولمز یعنی قچان ایکی شریکك بری دیندن صاحبنك نصیبنه کفیل اولسیدی جائز اولمدی * زیرا عقدا کر صاحبنك نصیبنه منصرف اولسیدی نصیب قبل القبض دینك قسمتی اولور بو ایسه باطلدر واکر شایعه منصرف اولورسه نفسیچون نفسندن ضامن اولور پس اکر حکم ضمانله قضا اولنسه احد شریکین ایچون عقد فاسد ایله ادا ایتدیکی ایچون استرداد لازم کلور تنکیم مرور ایتدی واکر متبرعا ادا ایدرسه جائز اولور * زیرا تبرع تمام اولمز الا قبضله تمام اولور وبونکله دین عین اولور وعلی وجه التبرع ادا وتسلیمی ایله دینی عین قیاسی ایله شریکنك نصیبنی تمییز ایدر جامع الکبیر شرحی وجیزده بویله ذکر اولندی (وعلیهما دین لآخر) وایکی کمسنه اوزرنده آخر ایچون دین اولسیدی ایکیسی بر عبدی مشترك بیك اقچه یه اشترا ایتمکله (وکفل کل عن الآخر جاز) وایکیسندن هر بری آخر ایچون امریله کفیل اولسیدی جائز اولدی مانع اولمدیغی ایچون (ولم یرجع علی شریکه الا بما ادی زائدا علی النصف) وشریکی اوزره رجوع ایده مز الا نصفندن زیاده ادا ایلدیکی شیئله رجوع ایدر * زیرا ایکی شریکك هر بری نصفنده اصیل ونصف اخرده کفیلدر پس برینك ادا ایلدیکی اوزرنده اصالة اولان شیئه منصرف اولور زیرا اوزرنده اصالة اولان شیٔ بینی ایله کفالة اولان شیٔ بیننده معارضه یوقدر * زیرا اولکی دیندر ومطالبه در وثانی یالکز مطالبه در واما زیاده اوزرنده کفالت اولان شیئه منصرف اولور ودخی انکیچونکه اکر ایکیسندن بری

نصفی صاحبندن واقع اولسیدی صاحبی انك اوزرینه مؤدا بی اندر قیلغله رجوع ایتمك لازم کلور* زیرا مؤدی انك نائبیدر ونائبك اداسی کندونك اداسی کبیدر پس بو تقدیرجه دوره مؤدی اولور (کفلا بشیءٔ عن رجل بالتعاقب وکفل کل به عن الآخر بامره) ایکی کمسنه برشیءٔ ایچون بررجله تعاقب ایله کفیل اولسه لردی وبو ایکی کفیلك هر بری اول شیءٔ ایچون آخر صاحبنك امری ایله کفیل اولسه لردی یعنی قچان برکمسنه نك بررجل اوزرنده مثلا بیك اقچه دینی اولوب پس اول مدیون اولان رجلدن ایکی کمسنه علی الانفراد بیك اقچه نك جمیعنه کفیل اولسه لردی بوندنصکره بو ایکی کفیلك هر بری صاحبنه کفالت ایله لازم کلان شیئه کفیل اولسه لردی * زیرا کفیل ایله کفالت جائزدر (فما ادی رجع بنصفه علی شریکه) ایکیسندن بری اول بیك اقچه یی ادا ایلدکده نصفیله شریکی اوزره رجوع ایدر اندنصکره بو ایکیسی اصل مدیون اوزره رجوع ایدرلر (او بالکل علی الاصیل) یاخود یکی هر قنغیسی ادا ایتدی ایسه کل ایله اصیل اوزره رجوع ایدر* زیرا بونلرك اوزرلرنده اولان شیءٔ بلا ترجیح برابردر* زیرا دینك کلیسیده کفالتدر پس ادا اولنان شیءٔ بینلرنده شایع اولور پس نصفیله شریکی اوزره رجوع ایدر پس دوره مؤدی اولمز و بوقچان ایکیسندن هر بری صاحبندن جمیله کفیل اولدیغی وقتده در (واما اذا کفل کل منهما بالنصف ثم کفل کل عن صاحبه وهی کما قبلها فی الصحیح) اما قچان ایکیسندن بری نصفه کفیل اولسه بوندنصکره ایکیسندن هر بری صاحبنه کفیل اولسه پس بو مسئله دخی مسئلهٔ اولی کبیدر قول صحیحده حتی ایکیسندن بری ادا ایلدیکی شیئله شریکی اوزره رجوع ایده مز مادامکه نصف اوزره زیاده اولمدقچه (کذا او کفلا بالجمیع معا ثم کفل کل عن صاحبه) کذلك ایکیسی معا اصیله جمیع دینه کفیل اولوب اندنصکره هر بری صاحبنه کفیل اولسیدی ایکیسندن بری ادا ایلدیکی شیءٔ ایله رجوع ایده مز مادامکه نصفدن زیاده ایتمدکچه *زیرا دین انلرك اوزرلرینه ایکی نصف اولدی پس اصیلدن جمیع دینه کفیل اولمز (او کفل کل به متعاقبا ثم کل عن صاحبه بالنصف) یاخود ایکیسندن بری متعاقبا دینك جمیعنه کفیل اولسه اندنصکره بر برلرینه نصفله کفیل اولسه لردی ذکر اولنان علت ایچون ایکیسندن بری ادا ایلدیکی شیءٔ ایله رجوع ایده مز مادامکه نصفدن زیاده ایتمدکچه (وان ابرأ الطالب احدهما اخذ الآخر بکله) واکر طالب ایکی کفیلك برینك ذمتنی ابرا ایلسیدی دینك کلیسنی کفیل آخردن اخذ ایدر *زیرا کفیلك ابراسی اصیلك برائتنی ایجاب ایلمز پس مالك کلیسی اصیل اوزره باقی قالوب وآخراندن دینك کلیسی ایله کفیلدر پس طالب آنی اخذ ایدر (افترق المفاوضان) شرکه مفاوضه ایله شریك اولان ایکی شریك شرکتدن مفترق اولسه لردی (اخذ الغریم ایا شاء بکل الدین) دائن هر قنغیسندن دیلرسه دینك کلیسنی اخذ ایدر *زیرا هر بری آخره کفیلدر تتکیم عن قریب کتاب شرکتده بیان اولنور (ولا یرجع حتی یؤدی اکثر من النصف) ودین ادا ایدن کفیل آخر اوزره نصفدن زیاده ادا ایتمدکچه رجوع ایده مز تتکیم ایکی رجلك کفالتنده ذکر اولندیغی کبی (کاتب عبدیه بعقد) برکمسنه ایکی عبدنی برعقد ایله مکاتب قیلسیدی مثلا ایکیکزی بیك اقچه یه برسنه یه دکین مکاتب ایلدم دیوب انلردخی قبول ایلسه لردی (وکفل کل عن صاحبه جاز) واول ایکی مکاتبك هر بری صاحبنه کفیل اولسیدی استحسانا جائز واو وقیاس جائز اولمامق ایدی* زیرا انده مکاتبك کفالتی وبدل کتابتك کفالتی وبو ایکی کفالتك هر بری علی انفراده باطلدر وعند الاجتماع باطل اولمسی اولی بالطریقدر پس اول ایکیسنك کتابتلری متعاقب اولدیغی کبی اولدی پس بوده باطلدر بو اجلدن مصنف بعقد دیدی *واستحسانك وجهی اولدر که تحقیقا انسانك تصرفنك تصحیحی بقدر الامکان واجبدر و بو مقامده مالك کلنی هر برینك اوزرینه قیلغله ممکن اولدی مولی حقنده وعبدك نفسی حقنده وآخرك عتقی اداسنه معلق اولدی * زیرا مولانك بن ایکیکزی بیك اقچه یه مکاتب قیلدم دیمسنك معناسی اکر بیك اقچه یی ادا ایدرسکز پس تحقیق ایکیکزده حرلرسز دیمکدر پس ایکیسندن هر برینه اکرسن بیك اقچه یی ادا ایدرسك حرسین دیدی پس ایکیسندن هر برینك عتقی بیك اقچه نك اداسنه معلق اولدی پس نصفی ادا ایله عتق حاصل اولمز * زیرا شرط مشروطه جمله مقابل اولور اجزا ایله مقابل اولمز پس مولی ایکیسنك هر برندن مالك جمیعسنی اصالة مطالبه ایدر کفالة مطالبه ایتمز پس هر قنغیسی کلی ادا ایدرسه معتق اولور وآخری اکا تبعا معتق اولور تتکیم مکاتبك والدنده اولدیغی کبی (فما ادی احدهما رجع

صفحه) پس ایکیسندن بری کلی ادا ایتدکده نصفیله آخر اوزره رجوع ایدر ایکیسی برابر اولدقلری ایچون
واکر کل ایله رجوع ایدرسه یاخود هیچ رجوع ایتمسه برابرلك منتفی اولور (وان اعتق احدهما قبل) واکر مولی
ایکیسیده برشیٔ ادا ایتمزدن اول بربنی اعتاق ایتسیدی (جاز) جائز اولدی ملکنه مصادفه ایتدیکی ایچون
ومعتق نصفدن بری اولور *زیرا معتق ماله راضی اولمدی الا عتقه وسیله اولمق ایچون راضی اولمش ایدی
حالبوکه وسیله ده باقی قالمدی پس نصف ساقط اولدی ونصف آخر اوزره باقی قالدی* زیرا مال حقیقتده
ایکیسنك رقبه سنه مقابلدر حتی ایکیسنك اوزرینه منقسم وموزع اولسون ایچون وکل مال هر برینك
اوزرینه منقسم قیلنمق ضمانی تصحیح ایچوندر ایمدی ضروری اولدی موضعنك غیری به تعدی ایلمز وقچان
اعتاق ایتسیدی اندن استغنا ایدوب وضرورت دخی منتفی اولدی ایمدی ایکیسنك رقبه سنه مقابل اولدیغی
حالده اعتبار اولندی پس بواجلدن تنصیف اولنور وقچان مولی ایکیسندن بربنی اعتاق ایتسیدی (اخذ
ایاشاء بحصة من لم یعتقه) اعتاق اولمیان مکاتبك حصه سنی هرقنغیسندن دیلرسه اخذ ایدر اما معتقك
اخذی کفالتی حسبیله در واما معتق اولمیانك اخذ اولنمسی اصالتله در بوکا اعتراض اولندیکه معتقك کفالتله
اخذی بدل کتابتله کفالتی تصحیح ایچون اولمق باطلدر جواب ویرلدیکه ایکیسندن هر بری بیك اقچه نك
جمیعیله مطالبدر وباقیکه آخردر مطالب اولانك بعضی اولور پس اول صفت اوزره باقی قالور* زیرا بقا
ثبوت وصفی اوزره در (فان اخذ المعتق رجع علی صاحبه) پس اکر مولی معتقی اخذ ایتدکده معتق مکاتب
آخر اوزره ادا ایلدیکی شیئله رجوع ایدر* زیرا امری ایله انکیچون ادا ایلدی (وان اخذ الآخر لا) واکر مولی
معتق اولمیانی اخذ ایدرسه آخر اوزره رجوع ایدهمز * زیرا کندو نفسیچون ادا ایلدی (مال لایجب
علی عبد حتی یعتق) مال مبتدادر وخبری حالدر* برمال که عبد معتق اولنجیه دکین اوزرینه واجب اولمیه
وبو بریندرکه مولی حقنده ظاهر اولمز نتکیم عبدك اقرار یله لازم که یاخود فرض آلمش اوله یاخود بشبهة
وطئ ایله لازم که یاخود امانتی استهلاکله لازم که پس بونلر یعنی اموال مذکوره مولی حقنده ظاهر اولمز بلکه
عبد بونلر ایله عتقندنصکره مؤاخذه اولنور (حال علی من کفل به مطلقة) اول عبده کفالت مطلقه ایله کفیل
اولان کمسنه اوزرینه حالدر یعنی اول عبد اوزره لازم کلان مالی حلول وتأجیل قیدندن مطلقه کفالت ایله
کفیل اولان کمسنه دن حالا لازم کلور *زیرا اول مال سببك وجودی ایچون وذمتی قبول ایتدیکی ایچون
عبد اوزره حالدر لکن اول مال مطالبه اولنمز اعسارینك ظاهر اولمسی ایچون* زیرا انك یدنده اولان مالك
کلیسی مولانك ملکیدر وبودینك تعلقنه دخی راضی اولمدی کفیل ایسه معسر دکلدر * شول شیٔ بونك
خلافنده درکه قچان اول عبد دین مؤجله کفیل اولسیدی اولوقت کفیلدن حالا لازم کلمز * زیرا کفیل مطالبه یی
دین مؤجل ایله التزام ایتدی (وان ادی رجع علیه بعد عتقه) واکر کفیل اول عبدك دینی ادا ایتسیدی
ادا ایلدیکی شیئله عتقندنصکره عبد اوزره رجوع ایدر (لو کفل بامره) اکر عبدك امریله کفیل اولدی
ایسه* زیرا کفیل ادا ایله دینه مالك اولدی وطالبك مقامنه قائم اولدی حریتدن اول مطالبه ایدهمز
(ادعی علی عبد مالا وکفل بنفسه رجل فمات العبد بریٔ الکفیل) برکمسنه برعبد اوزرینه مال ادعا ایتدکده
بررجل اول عبدك نفسنه کفیل اولسیدی پس اول عبد فوت اولدقده اول کفیل کفالتدن بری اولور کفیلك
موتیله اصیلك براتی ایچون نتکیم حر اولان نفسنه کفیل اولنان کمسنه حر اولسیدی (مات عبد مکفول برقبته
فبرهن انه لمدعیه ضمن الکفیل قیمته) رقبه سنه کفیل اولنان برعبد فوت اولدقده پس اول عبد تحقیق مدعی
ایچوندر دیو اثبات اولنسیدی کفیل اول عبدك قیمتنه ضامن اولور* یعنی برکمسنه بررجل اوزره برعبدك رقبه سنی
ادعا ایلدکده برآخر کمسنه اول عبدك رقبه سنه کفیل اولسیدی پس اول عبد قبل الاثبات فوت اولسیدی
پس اول مدعی عبد کندو ملکی اولدیغنه بینه اقامت ایتسیدی کفیل اول عبدك قیمتنه ضامن اولور* زیرا
عبدك مولی اوزره ردی لازم اولور قیمتی عبدك یرینه خلیفه اولمق وجهی اوزره حالبوکه کفیل اول ردی
التزام ایلدی وعبدك موتندنصکره قیمتی اصیل اوزره باقی قالور کذلك کفیل اوزره دخی باقی قالور (کفل
عبد عن مولاه بامره فعتق فاداه اوعکس) برعبد مولاسنه مولاسنك امریله کفیل اولسیدی پس مولاسی
اول عبدی اعتاق ایتسیدی وعبد اول دینی ادا ایتسیدی یاخود مولا عبدنه کفیل اولوب عتقندنصکره اول

دینی مولی ادا ایتمسیدی (لم یرجع واحد منهما علی الآخر) ایکیسندن بری آخر اوزره رجوع ایده مز صورة اولینك معناسی عبد اوزره دین اولمامقدر * زیرا مولانك تکفیل ایله امری صحیح اولور لکن عبدك اوزرنده دین مستغرق اولمزسه واکر اوزرنده دین وار ایسه تکفیلی صحیح اولمز غرمانك حقنك ابطالنی متضمن اولدیغی ایچون واما مولانك عبدینه کفالتی مطلقا صحیح اولور وبونلرك ایکیسنکده رجوعلری جائز اولمامغك سببی اولدرکه زیرا کفالت رجوعی ایجاب ایتمز واقع اولدی * زیرا ایکیسندن بری آخر اوزره دین جهتندن مستحق اولمز پس اعتاقدن نصکره موجبی منقلب اولمز نتکیم لکن بر رجل بر رجله امر ایتمسز کفیل اولوب پس کفیل اولدیغی رجله خبر وارد قده انك کفالتنه اجازت ویرسه پس بو کفالتك موجبی رجوع ایچون منقلب اولمز نتکیم مرور ایتدی کذلك ذکر اولنان مسئله دخی انك کبیدر بوندنصکره مولانك عبدینه کفالتك فائدهسی عبدك سائر اموالندن ایفا ایله مطالبه سنك واجب اولمسیدر وعکسنك فائدهسی عبدك رقبه سنه دینك تعلقیدر

﴿ کتاب الحوالة ﴾

بو کتاب حوالهنك احکامی بیانندهدر (هی) حواله لغت جهتندن احاله معناسنه اسمدر واحاله مطلقا نقلدر وشرعا (نقل الدین من ذمة الی ذمة) دینی بر ذمتدن ذمت آخره نقل ایتمکدر یعنی حواله ایدن کسنهنك ذمتنی حواله اولنان کسنهنك ذمتنه نقلدر وبو حواله دینه تخصیص اولنمغه باعث زیرا حواله نقل شرعیدر ودین دخی وصف شرعیدر که اثری مطالبهده ظاهر اولور پس نقل شرعی وصف شرعیده مؤثر اولمق جائز اولدی نتکیم بیع شرعی وصف شرعی اولان ملکك نقلنده مؤثر اولمق جائز اولدیغی کبی ومبیع اولان عینك نقلیده اکا تابع اولور (المدیون محیل والدائن محتال ومحتال له ومحال له) مدیون محیلدر یعنی حواله ایدیجیدر ودائن محتالدر ومحتال لهدر ومحال لهدر یعنی بو درت الفاظ دائن اوزره اطلاق اولنور اصطلاحده (ومن یقبلها محتال علیه ومحال علیه) وحوالهیی قبول ایدن کسنه محتال علیه ومحال علیهدر یعنی ذکر اولنان کبی بو ایکی لفظ دخی اطلاق اولنور (والمال محال به) ومال محال بهدر (وشرط رضاء الکل) وحوالهنك صحتی ایچون کلك رضاسی شرط قیلندی اما اولك رضاسی یعنی محیلك رضاسی مروات صاحبلری ازا اولور که دیندن اوزرلرنده اولان شیئی غیرلرینك تحملندن اعراض ایدرلر ایمدی محیلك رضاسندن لابددر واما ثانینك که محتالدر یعنی دائنك رضاسی پس حوالهده حقنك ذمة اخرایه انتقالی واردر وذمم ناس ایسه متفاوتهدر ایمدی دائنك رضاسندن لابددر واما ثالثك یعنی محتال علیهك رضاسی زیرا حوالهده دینی الزام واردر التزامسز ایسه لزوم اولمز (بلاخلاف) بلاخلاف کلك رضاسی شرط قیلندی (الا فی الاول) الا محیلك یعنی مدیونك رضاسنده اختلاف اولندی شول جهتدنکه زیاداتده حواله محیلك رضاسنسز صحیح اولور * زیرا محال علیهدن دینك التزامی کندی نفسی حقنده تصرفدر حال بو که محیل کندی متضرر اولمز بلکه محال علیهك التزامنده محیلك نفعی واردر * زیرا محال علیه رجوع ایده مز قچان حواله محیلك امریله اولمدی ایسه دیدی (وشرط حضور الثانی) ومحتال لهك یعنی دائنك حاضر اولمسی شرط قیلندی یعنی حواله محتال لهك غیبتنده صحیح اولمز (الا ان یقبل فضولی له) الا مکر بر فضولی کسنه انکیچون قبول ایلیه یعنی غائب اجلیچون قبول ایلیه خانیهده بویله ذکر اولندی (لاحضور الباقیین) باقی قلان ایکی کسنهنك حضوری یعنی محیل ایله محتال علیهك حضوری شرط قیلنمدی * اما اولك حضورینك شرط قیلنممسنه باعث اولکه محیلدر پس بر رجل دائنه سنك فلان اوزرنده اولان بیك درهمکی بنم اوزرمه حواله ایله دیمکله پس دائن دخی راضی اولسیدی تحقیقا حواله صحیح اولور حتی اول رجل ایچون رجوع ایتمك جائز اولمز * واما ثالثك حضورینك شرط قیلنممغینه باعث اولکه محتال علیهدر پس دائن بر رجل غائب اوزره حواله اولندقده اندنصکره اول غائب بیلوب قبول ایتمکله حواله صحیح اولور خانیهده بویله ذکر اولندی (واذا تمت) ایمدی قچان حواله تمام اولسهیدی (بریء المحیل) مدیون دیندن بری اولور محتال ومحتال علیهك قبولی ایله * زیرا حوالهنك معناسی نقلدر نتکیم مرور ایتدی ونقل اصیلك ذمتنك فراغنی اقتضا ایدر زیرا شیء واحدك ایکی محلده بقاسی بر زمانده محالدر (ولا یرجع علیه المحتال الا بالتوی) ومحتال محیل

اوزره رجوع ایده مز الا انوایله یعنی هلاکه رجوع ایدر * زیرا حوله داینك حقنك سلامتیله مقیده در * زیرا مقصود اولان حقیدر پس سلامتك عدمی قتنده رجوع ایدر * ومصنف توابی یعنی هلاك دینی (بموت المحتال علیه مفلسا او حلفه منکرا حوالته ولا بینة علیها) محتال علیهك مفلس اولدیغی حالده موتیله محتال محیل اوزره رجوع ایده مز یاخود محتال حوالهیی منکر اولدیغی حالده اوزرینه بینه اولمیوب یمین ایلدکده رجوع ایدر * زیرا حقنه وصولدن عجز هر برندن متحقق اولور ایمدی محیل اوزره رجوع ایدر اولکه حقیقة توادر یعنی هلاکدر بو ایکی معنا ایله وثالثه توی حاصل اولور وثالثدن مراد محتال علیهك حال حیاتنده قاضینك افلاسنه حکم ایدوب اندن حقك حاصل اولمسی ممتنع اولمقدر ایمدی محیل اوزره رجوع لازم کلوب صورتین اولینده لازم کلدیکی کبی وبو اختلاف امامین قتنده اولاس قاضینك حکمیله متحقق اولمقده در وامام اعظم قتنده دکلدر * زیرا مال غادر ورایحدر ومحتمل اولورکه مفلسك افلاسنه قاضینك حکمند نصکره الله تعالی حضرتی ارزاق واموال ویره پس توی متحقق اولمز (تصح بالدراهم المودعة) امانت قونلان دراهم ایله حواله صحیح اولور یعنی قچان بر رجل برکسنه یه بیك آقچه امانت قویوب وبو امانت قودیغی بیك درهمله امانت قودیغی کسنه اوزره آخری حواله ایتسیدی اول حواله صحیح اولور * زیرا مودع تسلیم اوزره قادردر پس جوازه اولی اولور (وبالدراهم المغصوبة) ودخی ذکر اولنان کبی دراهم مغصوبه ایله حواله صحیح اولور یعنی شول دراهمکه اول دراهمی حواله اولنان کسنه محلیدن غصب ایتمش ایدی (وبالدین) ودخی محتال علیهك محیله اولان دینیله حواله صحیح اولور (وتبطل بهلاك الاولی) وحواله اولینك هلاکیله یعنی ودیعنك هلاکیله باطل اولور کفالت اول ودیعنله مقید اولدیغی ایچون * زیرا مودع ادایی التزام ایلمدی الا ودیعتدن التزام ایلدی (واستحقاقها) ودخی ودیعه مستحق ظهور ایتمکله حواله باطل اولور * زیرا استحقاق ودیعنك هلاکی کبیدر (ویبرأ المودع) ومودع ودیعتدن بری اولوب ودین محیل اوزره عود ایدر (وباستحقاق الثانیة) ودخی حوالهٔ ثانیه نك استحقاقی سببیله باطل اولور یعنی دراهم مغصوبه یه مستحق ظهوریله حواله باطل اولور حواله نك خلفی معدوم اولدیغی ایچون (ویبرأ الغاصب) وغاصب بری اولور ودین محیل اوزره عود ایدر (لا بهلاکها) یعنی دراهم مغصوبه نك هلاکیله حواله باطل اولمز (اذا کان فیه وفاء) قچان مغصوبه نك هلاکنده وفا اولورسه یعنی حوالهمابافی مالیله وفا ایدرشیٔ اولورسه وضمان مغصوبه مقامنه قائم اولور (وفیها) وبو تعداد اولنان صورتلرده (لا یطالب المحیل المحتال علیه) محیل محتال علیه اوزره عینله یاخود دینله مطالبه ایده مز اوله عینله دینکه حواله بو ایکیسیله تقیید اولندی محتال لهك حقی بو ایکیسنه متعلق اولدیغی ایچون (ولا یقدر المحتال علیه ان یدفعها الی المحیل) ومحتال علیه حوالهیی محیله دفع ایتمکه قادر اولمز یعنی محیل محتال علیهك مطالبه سنه مالك اولمدیغی کبی محتال علیه دخی انلرین محیله دفع ایتمکه مالك اولمز حتی اکر دفع ایلسه محتال له ایچون ضامن اولور * زیرا محتال علیه محتال لهك حقی تعلق ایدن شیئی استهلاك ایتدی (مع ان المحتال اسوة لغرماء المحیل بعد موته) بونك برله که محتال علیه محیلك موتندنصکره غرماسیله برابردر یعنی تحقیقا بو اوحواله قچان محتالك حقی تعلق ایلسه لایق اولان محیلك فوتندنصکره غرماسیله محتالك برابر اولمامقدر تنکیم رهنده اولدیغی کبی مع هذا راهن غرماایله برابردر * زیرا شول عینکه محیل ایچون محتال علیهك یدنده در وشول دینکه محیل ایچون محتال علیهك اوزرنده در عقد حواله ایله محتال ایچون مملوك اولمدی بدامملوك اولدیغی ظاهر در ورقبة دخی مملوك اولمدی زیرا حواله تملیك ایچون وضع اولنمدی بلکه نقل ایچون وضع اولندی پس غرمانك مابیننده اولور وامام تهن یداو جنسا مرهونه مالك اولدی پس مرتهن ایچون مرهونه نوع اختصاص ثابت اولور شرعا که مرتهنك غیری ایچون ثابت اولمز ایمدی مرتهنك غیری ایچون مرتهنه رهنده مشارکت جائز اولمز (بخلاف المطلقة) حوالهٔ مطلقه بونك خلافی اوزره در * معلوم اوله که تحقیقا حواله یا مطلقه در ویا مقیده در اما حوالهٔ مطلقه محیل مال حوالهیی بر ارسال ایله ارسال ایلمکدر که اول حواله محیل ایچون محال علیه اوزره بر دینه ومحتال علیهك یدنده بر عینه مقید اولمیه یاخود طالب بر رجل اوزره حواله ایده که اول رجلك محیل ایچون اوزرنده دینی اولمیه ویدنده محیل ایچون بر عینی اولمیه واما حوالهٔ مقیده محیل ایچون محتال علیهك قتنده ودیعتدن یاخود غصبدن مال

اوله یاخود اوزرنده دین اوله پس محیل دیه که بیك اقچه یله طالبی سنك اوزر یکه حواله ایلدم ویله بیك اقچه که طالب ایچون بنم اوزریمده در بنم ایچون سنك اوزرکده اولان مالدن ادا ایتمك اوزره ومحتال علیه دخی قبول ایلیه * وقتا که مصنف حوالهٔ مقیده نك حکمنی بیان ایلدی بسه حوالهٔ مطلقه نك حکمنی بیان مراد ایلدی تکله که تحقیقا حکم مطلقه حکم مقیده یه مخالف اولدیغی مراد ایلدی شول حیثیله که حوالهٔ مطلقه ده محیل محتال علیهی عینله ویاخود دینله مطالبه ایدر ومحتال علیه محیله دفع ایتمکه قادر اولور * زیرا محتال علیهك قتنده یاخود اوزرنده محتالك حقی ایچون تعلق یوقدر بلکه انك حقی محتال علیهك ذمتنده در وذمتنده وسعت واردر (لا تبطل باخذ ما عنده اوعلیه) محتال علیهك قتنده عیندن مغصوب کبی وودیعه کبی اولان شی یاخود دیندن اوزرنده اولان مالی اخذ ایله حواله باطل اولمز زیرا حواله که مطلقه اولسون وکرک مقیده اولسون اما اول یعنی عیندن محتال علیهك قتنده اولان شی یاخود اوزرنده اولان مالی اخذ ایله باطل اولمه سی باعث اولدر که محتال علیهك قتنده یاخود اوزرنده اولان شیئك خصوصیاتی ایله حقك تعلقی اطلاقی منافی اولدیغی ایچوندر محیل محتاله بن سنك اوزریکه بنم ایچون اولان دینی محتال علیه ایچون حواله ایتدم دیوب چقان احاله ایلدیکی شی مثلا طلب اولنسه یدی محیلك قولی قبول اولنمز واما ثانی محیل ایچون محتال الیهدن حق اخذ اولمدیغی ایچوندر پس اکر محتال علیه حواله یی دفع ایلسه یدی پس محتالك حقی تعلق ایلدیکی شی دفع ایتمش اولور ایدی محتال علیه ضامن اولور (لا یقبل قول المحیل احلت بدین لی علیك للمحتال علیه اذا طلب مثل ما احال) محیل محتاله بن سنك اوزریکده بنم ایچون اولان دینی محتال علیه ایچون حواله ایتدم دیوب چقان احاله ایلدیکی شی مثلا طلب اولنسه یدی محیلك قولی قبول اولنمز یعنی بر رجل بر رجلی آخر اوزره بیك اقچه ایله حواله ایتسه یدی پس محتال علیه اول بیك اقچه یی محتاله دفع ایتسه یدی اندنصکره دفع ایدن کمسنه بیك اقچه یی محیلدن طلب ایتدکده بنم حواله ایلدیکم بیك اقچه سنك بکا دینك اولان بیك اقچه در دیسه یدی ومحتال اول دینی انکار ایتسه یدی قول محتال علیهکدر محیلك قولی قبول اولنمز ومحتال علیهك حواله ایله اقراری محتال علیهدن محیل اوزره دینله اقرار اولمز ودخی محتال علیهك حواله یی قبولی محتالك انك اوزرنده دینی اولمغه دلیل اولمز * زیرا حواله صحیح اولور اکرچه کیم محتال علیه اوزره محیلك ایچون دین اولمزسه ده (ولا قول المحتال للمحیل اذا طلبه احلتنی بدین لی علیك) یعنی چقان محیل محتاله فلاندن قبض ایلدیکك شیئی بکاویر * زیرا بن انی سکا بنم ایچون قبض ایله دیو حواله ایتمشیدم سن بنم اول شیئك قبضنده وکیلم اولدك دیسه یدی پس محتال دخی بنم ایچون سنك اوزرکده بکا دینك وار ایدی بکا انکیچون حواله ایلدك دیسه یدی قول محیلکدر * زیرا محتال محیل اوزره دین ادعا ایدر ومحیل انکار ایدر پس قول منکر ایچوندر ومحیلدن حواله ایله اقرار وحواله اوزره اقدامی محتالك محیل اوزره دینی اولمغه اقرار اولمز * زیرا لفظ حواله ذکر وکالتده استعمال اولنور (یجبر المحتال اذا ادی المحیل ولم یقبل) محتال قبول اوزره جبر اولنور چقان محیل دینی ادا ایتدکده پس محتال قبول ایلسه یدی مطالبه محیله توا ایله یعنی هلاکله عود ایتمك احتمالی ایچون (احال غریمه علی رجل علی ان یعطیه من ثمن دار) محیل غریمنی بر رجل اوزره حواله ایتسه یدی محتال علیهك داری ثمنندن اعطا ایتمکله پس محتال دخی قبول ایتسه یدی (صحت) حواله صحیح اولور * زیرا محیل ایفاسی اوزره قادر اولدیغی شیئله حواله ایلدی * زیرا محتال علیه دارك بیعنه قادر اولور (ولا یجبر علی البیع) محتال علیه داریی بیع اوزره جبر اولنمز قبل البیع اداتك وجوبی معدوم اولدیغی ایچون (ولو باع یجبر علی الاداء) واکر محتال علیه داریی بیع ایتسه یدی ادا اوزره جبر اولنور وجوبك متحقق اولدیغی ایچون (ولو احال علی ان یعطی من ثمن دار المحیل لا) واکر محیلك دارینك ثمنندن اعطا ایتمك اوزره حواله ایتسه یدی حواله صحیح اولمز * زیرا محتال دارك بیعنه قادر اولمز (الا اذا امره بالبیع) الا مکر محیل دارینك بیعی ایله امر ایدرسه بو تقدیرجه حواله صحیح اولور بیع اوزره وادا اوزره قدرتك وجودیچون (باع بشرط ان یحیل علی المشتری بالثمن غریماله بطل) بایع مبیعك ثمنی مشتری اوزره غریمنه بایع ایچون حواله ایتمك شرطیله بیع ایتسه یدی بیع باطل اولور * زیرا بو بر شرطدر که عقد اقتضا ایتمز واندہ بایع ایچون نفع واردر (ولو باع بشرط ان یحتال بالثمن صح) واکر بایع مشتری یه ثمنی آخردن حواله

يمك شرطيله بيع ايتسيدى بيع صحيح اولور * زيرا بو شرط عقدك موجبى تأكيدايدر * زيرا حواله عادتا غنى او زرينه ودخى قضا ايتمى احسن اولان كمسنه او زره اولور پس بو جود تلك شرطى كبى اولدى (كره السفتجه) سفتجه سينك ضمى وتانك فتحيله سفاتجك واحده سيدر * سفته نك معربيدر وسفته شى محكمدر قرضه بونكله تسميه اولندى قرضك امرى محكم اولديغى ايچون بونك صورتى اولدركه بركمسنه برتاجره قرض ويوركه بلد آخرده اولان صديقنه دفع ايتمك ايچون حتى طريقده اولان خطرك سقوطنى مستفيد اوله

﴿ كتاب المضاربة ﴾

بو كتاب مضاربه نك احكامى بياننده در كتاب حواله ايله كتاب مضاربه بيننده وجه مناسبت حواله ده و مضاربه ده فى الجمله نقل مال معناسى بولنمسيدر (هى) مضاربه لغت جهتندن ارضده ضربدن مفاعله در وضرب ارضده سيردر بو عقده مضاربه ايله تسميه يه باعث زيرا مضارب اكثريا ربح طلبى ايچون ارضده سيرايدر وشرعا (عقد شركة فى الربح بمال من رجل وعمل من آخر) بررجلدن مال ايله ورجل آخردن عمل ايله ربحده عقد شركتدر (وركنها الايجاب) ومضاربه نك ركنى ايجابدر مال صاحبنك بومالى سكا مضاربة دفع ايلدم ديمكله ياخود معامله ياخود شومالى اخذايله وبونكله عمل ايله الله تعالينك احسانى اولان شئ ايكيمزك بيننده ايكى نصف اولسون ياخود الفاظدن بونك امثاليله ايجابدر مضاربه بونلر ايله ثابت اولور (والقبول) ومضارب دخى قبول ايتدم ديمكله وقبول معناسنده اولان الفاظله ثابت اولور (وحكمها انواع) ومضاربه نك حكمى انواع اوزره در (ايداع اولا) اولكيسى تحقيقا مضاربه اولا ايداعدر * زيرا مضارب مالى مالكنك اذنيله قبض ايتدى مبادله ووثيقه يعنى استحكام وجهى اوزره قبض ايتمدى * سوم شرا اوزره مقبوض بونك خلافى اوزردر * زيرا مضارب انى بدل قبض ايلدى ورهن دخى بونك خلافى اوزره در زيرا مرتهن وثيقه قبض ايلدى (وتوكيل عند عمله) ومضاربك عملى قتنده توكيلدر * زيرا مضارب انده رب مال ايچون امريله تصرف ايدر حتى عهده دن مضاربه لاحق اولان شيئله رب مال اوزره رجوع ايدر (وشركة ان ربح) ودخى شركتدر اكر ربح حاصل اولديسه * زيرا ربح مال ايله وعمل ايله حاصل اولور پس رب مال ايله مضارب ربحده شريك اولورلر (وغصب ان خالف) واكر مضارب شركنده مخالفت ايدرسه غصبدر غيرك مالى اوزره تعدى ايتديكى ايچون پس ضامن اولور (ولو اجاز بعده) اكرچه مضارب مخالفتدنصكره رب مال اجازت ويررسه ده فيچان اشتراسندن نهى اولنان شيئى مضارب اشترا ايدوب اندنصكره بيع ايتسيدى اندنصكره رب مال اجازت ويرسيدى جائز اولمز ومستبضعده ذكر اولنان كبيدر يعنى ربحك كليسى رب مال ايچون شرط قيلنسه مضارب مستبضع اولور * زيرا عقد مضاربه ربحده شركت اوزره مبنيدر پس اكر ربحك كليسى مضارب ايچون اولسه مال مضاربك يدنده قرض اولور واكر ربحك كليسى رب مال ايچون اولسه مال مضاربك يدنده بضاعه اولور واكر مضاربه فاسد اولسه مضارب اجيردر * زيرا مضارب صاحب مال ايچون مالنده عامل در ور بحده شريكدر و ربحدن انكچون شرط اولنان شى عمل اوزره اجرت كبيدر پس مادامكه مضاربه صحيحه اوله بو حكم جائز اولور لكن على سبيل الشركه شول حيثيله كه اكر ربح حاصل اولورسه مضارب اندن حصه سن اخذايدر وربح حاصل اولمزسه اخذايده مز وقچان مضاربه فاسد اولسيدى معناى شركت مضمحل اولور واجاره معناسى ظاهر اولور پس مضارب ايچون مالك اوزره عملنك اجر مثلى لازم كاور (واجارة فاسدة ان فسدت) ومضاربه اجاره فاسده اولور اكر مضاربه فاسد اولورسه * زيرا مضاربه فاسده ده مضارب ايچون واجب اولان اجر مثلدر اجاره فاسده كبى اولكه انك عملنك بدليدر * زيرا مضارب مضاربه نك عدم صحتى ايچون مسمايه مستحق اولمز وعملنه مجانا راضيده اولمزايمدى مضاربه اجر مثل واجب اولور (ولاربح حينئذ) بو تقديرجه ربحده اولمز * زيرا ربح مضاربه صحيحه ده اولور وقتاكه مضاربه فاسد اوله مضاربه اجاره اولور (بل اجر عمله) بلكه مضاربك عملنك اجرى اولور تكيم اجاره فاسده نك حكميده بويله اولديغى كبى (مطلقا) يعنى برابردر كرك ربح حاصل اولسون كركسه اولسون (بلا زيادة على المشروط) اجر قدر مشروط اوزره زياده سز لازم اولور تكيم اجاره فاسده نك حكميده و بويله در وتحقيق مرور ايتدى

(ولا ضمان فيها) ومضاربهٔ فاسده‌ده ضمان اولمز (كالصحيحة) مضاربهٔ صحيحه كبى * زيرا مضارب امیندر پس ضمين اولمز (وان دفع المال الى آخر وشرط الربح للمالك فبضاعة وشرطه للعامل فقرض) واما مالی آخره دفع ایدوب ربحی مالكه شرط ایلك بضاعه‌در وعامل ایچون شرط ایلك قرضدر ومصنفك اسلوب وقایه‌یی تغییر ایتمسنه باعث انده بضاعه وقرضی ابداع سلكنده وغيريده عد ایتمدی صدر الشريعه نك قولندن وقایه‌اوزره وارد اولان شی ایچونكه تحقيقا مضاربه چونكه مضاربهٔ ربحده عقد شركت اولسیدی نه كيفيتله بضاعه اولور یاخود قرض اولوردیدی (وشرطها ستة) وصحة مضاربه‌نك شرطی التیدر اولكیسی (كون رأس المال من الاثمان) یعنی مضاربه نك برشرطی رأس مالك اثماندن اولمسیدر (ولانه عقد لا يصح الا بمال نصح به الشركة) پس مضاربه صحيح ولمز الا برمال ایله اولور كه انكله شركت صحيح اوله * زيرا مضاربه ربحك حصولیله شركت اولور ایمدی برمالدن لابدر كه اول مالده شركت صحيح اوله اولكه دراهم ودنانير وغيرمضروبه اولان تبر وفلوس نافقه‌در یعنی رایجه‌در نتكیم عن قريب بیانی كلور (ولودفع عرضا وامر ببيعه وعمل مضاربة في ثمنه فقبل صح) واكر بركمسنه آخره برازمتاع ویروب واول متاعك بیعی ایله امر ایدوب وثمنیله مضاربهٔ عمل ایله دیسیدی پس اول آخر دخی قبول ایتسیدی صحيح اولدی * زيرا رب متاع مضاربه‌یی متاعه مضاف ایتمدی بلكه ثمننه مضاف قیلدی ثمن ایسه انكله مضاربه صحيح اولان شیئندر ومضاربه‌یی مستقبله اضافت جائز اولور * زيرا مضاربه وكالتدر یاخود ودیعتدر یاخود اجاره‌در پس انلردن برشی مستقبله اضافتی منع ایلمز * واتی شرطك ایكنجیسی (كونه عينا لا دينا) یعنی مضاربه‌نك برشرطی رأس مالك عين اولمسیدر دين اولمسی دكلدر * زيرا مضارب ابتداء امیندر ودیندن اوزرنده اولان شیئده امين اولمسی تصور اولنمز (فلو قال اعمل بالدين الذي في ذمتك مضاربة بالنصف لم يجز) پس بركمسنه مديوننه ذمتكده اولان دينله مضاربهٔ نصفله عمل ایله دیسیدی جائز اولمدی (بخلاف ما لو كان له دين على ثالث فقال اقبض مالي على فلان واعمل به مضاربة) اما اكر دين انكچون ثالث اوزره اولسیدی پس دیسیدیكه بنم فلان اوزرنده اولان مالمی قبض ایله واول مالله مضاربهٔ عمل ایله دیسیدی ذكر اولنانك خلافی اوزره‌در كه اول وقت جائز اولور * زيرا رب مال مضاربه‌یی زمان قبضه مضاف قیلدی واول زمانده دين عين اولور وعين رأس مال اولمغه صالح اولور * واتی شرطك اوچنجیسی (تسليمه الى المضارب) وبرشرطی دخی رأس مالی مضاربه تسليم ایتمكدر حتی رب مال ایچون انده يد باقی قالميه * زيرا مال مضاربك قتنده امانت اولور پس تمام اولمز الا تسليم ایله اولور ودیعه كبی * شركت بونك خلافی اوزره‌در كه زيرا مال مضاربه‌ده ایكی جانبك برندندر وعمل جانب آخرندر پس عامل ایچون مالی خلاص ایتمكدن لابدردر انده تصرف حاصل اولمغیچون واما شركتده عمل ایكی جانبدندر پس اكر ایكیسندن برى ایچون خلوص شرط قلنسه شركت منعقد اولمز شركتك شرطی منتفی اولدیغیچون اول شرطكه ایكیسنك عملیدر (وشرط العمل على رب المال يفسدها) پس عملی رب مال اوزره شرط ایتمك مضاربه‌یی افساد ایدر یعنی اكر مضارب رب مال ایله بیله عمل ایلمكه شرط ایلسه‌لردی اول شرط مضاربه‌یی افساد ایدر * زيرا بو برشرطدر كه مالی مضاربه تسليمدن منع ایدر حالبوكه مال ایله مضاربك مابيننی تخليه ایسه عقدك صحتنك شرطیدر پس مالی مضاربه تسليمدن ابا بالضروره مفسد اولور (وكون رأس المال معلوما) ودردنجی شرطی رأس مال معلوم اولمقدر مضارب ایله رب مال منازعه‌ده واقع اولمسونلر ایچون (تسمية) تسميه جهتندن معلوم اولمقدر انكله شركت صحيح اولور مالدن قدر معين اوزره عقد ایتملری ایله (او اشارة) یاخود اشارت جهتندن معلوم اولمقدر نتكیم چونكه بركمسنه بررجله مضاربهٔ قدری نامعلوم دراهم ویرسیدی پس بو عقد جائز اولور وقدرنده ووصفنده قول يمينی ایله مضاربكدر وبنه مالكك اولور * وبشنجی شرطی (كون نصيب المضارب من الربح معلوما عنده) وعند العقد ربحدن مضاربك نصيبی معلوم اولمقدر * زيرا ربح معقود عليهدر انك جهالتی عقدك فسادینی ایجاب ایدر * والتنجی شرطی (شيوع الربح بينهما) یعنی مضارب ایله رب مال بیننده ربحك شیوعیدر شول حيثيتله كه ایكیسندن برى تسميه اولنمش دراهمه مستحق اولمیه ربحده شركتی قطع ایتدیكی ایچون ربح اول شرط اولاندن زیاده حاصل اولمیوب انجق شرط اولنان قدر حاصل اولمق احتمالی ایچون وچونكه ربحده شركت منتفی اولسه

مضاربه متحقق اولمز * زيرا مضاربه خلاف قياس بله ربحده شركت طريقيله نصله تجويز اولندى پس مورد نص اوزره اقتصار اولندى (وتفسد بشرط زيادة دراهم لاحدهما) پس مضاربه ايكيسندن برى ايچون قدر معيننك زياده شرطيله فاسد اولور پس مضارب ايچون اجر مثل لازم كلور * زيرا مضارب مجانا عمله راضى اولمدى وفساده مشروط اولان مسئله سبل بو قدر ايمدى بالضروره اجر مثله صرف اولنور وربح رب مالك اولور * زيرا ربح انك نماء ماليدر (كذا كل شرط يوجب جهالة الربح) كذلك مضاربه يى افساد ايدر هر شرط كه ربحك جهالتنى ايجاب ايدر مثالى اكر رب مال مضاربه ربحك نصفى ياخود ثلثى ياخود ربعى سنك اولسون ديمك كبى مرور ايدن علت ايچونكه تحقيقا ربح معقود عليهدر ربحك جهالتى عقدى افساد ايدر (وغيره لا) وشروط فاسده نك غيريسى مضاربه يى افساد ايتمز (بل يبطل الشرط) بلكه شرطى باطل ايدر مضارب اوزره خسرانك يعنى زيانك شرطى باطل اولديغى كبى * زيرا خسران مالدن جزء هالكدر پس رب مالدن غيريه لازم كلمك جائز اولمز لكن شرط زائددر ربحده شركتى قطع ايتمز واندن جهالت مضاربه يى افساد ايتمز * زيرا مضاربه شروط فاسده ايله فاسد اولمز وكالت كبى ودخى مضاربه نك صحتى قبض اوزره متوقف اولديغى ايچون باطل اولمز هبه كبى (واذ صحت دله فى مطلقها) وقچان مضاربه صحيح اولسيدى مضارب ايچون مضاربه نك مطلقنده ومضاربه نك مطلق مكانله ياخود زمانله ياخود تجارتدن برنوعله مقيد اولمياندر مثلا رب مال سكا شو مالى مضاربة دفع ايلدم ديوب بو قول اوزره زياده ايتمكدر (البيع مطلقا) پس مضاربه نك مطلقنده مضارب ايچون مطلقا بيع واردر يعنى نقد ايله وويره سيه بيع ايتمك واردر (الاباجل لم يعهد) الا تجارك قتنده معهود اولميان اجل ايله دكل مثلا يكرمى سنه ويره سيه بيع جائز اولمز (وله الشراء والتوكيل بهما) ودخى مضارب ايچون بيع جائز اولديغى كبى شرا دخى جائز اولور وبيع وشرا ايله توكيل دخى واردر (والسفر والابضاع) ومضارب ايچون سفر دخى واردر ومالى بضاعة دفع ايلمك واردر (واورب المال) اگر كسه ابضاع رب مال ايچون اولسون وعن قريب بيان اولنور كه تحقيقا رب ماله ابضاع مضاربه يى باطل ايتمز (والايداع والرهن والارتهان والاستيجار والاحتيال بالثمن مطلقا) ودخى مضارب ايچون امانت قومق ورهن قومق ورهن الق واستيجار ايتمك وثمنله مطلقا يعنى ايسر اوزره واعسر اوزره حواله قبول ايتمك جائزدر * زيرا بونلرك كليسى تجار صنعتلرندندر (لا المضاربة) فله فى مطلقها البيع قولى اوزره عطفدر يعنى مضارب ايچون اجنبى ايله بيله مضاربه ايتمك جائز دكلدر بو اجنبى قولى كلجك مسئله يه اشارتدر كه تحقيقا مضارب مال ايله بيله مضاربه ايتمك جائز اولور (الاباذنه) الا مكر رب مالك اذنى اوله (او اعمل برأيك) ياخود رب مال رأيكله عمل ايله ديمش اوله اول وقت جائز اولور * زيرا شئ مثلنه مستتبع اولمز قوتده برابر اولدقلرى ايچون وكيل كبى كه توكيله مالك اولمز مستعير ومكاتب بونك خلافى اوزره دركه زيرا مستعير ايله مكاتب اعاره يه وكتابته مالك اولورلر * زيرا كلام نيابة تصرفده در وبو مستعير ايله مكاتب ايسه مالكيت حكميله متصرفلردر نيابتله متصرف دكللردر * زيرا مستعير منفعته مالك اولور ومكاتب يداحر اولور ومضارب نيابت طريقى ايله عمل ايدر ايمدى اجنبى ايله مضاربه ايتمكى تصريحدن لابددر ياخود تفويض عام ايله مضاربه تفويضدن لابددر وايداع وابضاع مضاربه نك دونيدر ايمدى مضاربه ايكيسينيده متضمن اولور (ولا يفيدان فى الاقراض والاستدانة) رب مالك اذنيله ورأيك ايله عمل ايله ديمسى ايله قرض ويرمه ودينه كيرمكده فائده ايتمزلر مثلا مال مضاربه دن اكثر ايله اشترا ايتمك كبى (بل يجب التصريح بهما) بلكه اقراض واستدانه ايله تصريح واجب اولور * زيرا بو ايكيسى تجار صنعتلرندن دكلدر وبو ايكيسيله غرضكه ربحدر حاصل اولمز اما مالى مضاربة دفع تجارك صنعتلرندندر وكذلك شركت وكندى مالنى خلط تجار صنعتلرندندر پس بو قولك تحتنده داخل اولور * ومصنف استدانه اوزره (فلو شرى بما لها ثوبا وقصر بالماء) قوليله تفريع ايلدى پس مضارب مضاربه ماليله بر ثوب اشترا ايدوب وماءله آغرتسيدى (او حمل بماله بعد ذلك القول كان متطوعا) ياخود مضارب مضاربه متاعنى بر موضعدن آخره ماليله بو قولدنصكره يوكلدوب كوتورسيدى اول مضارب متطوع اولور * زيرا مالكك اذنسزانك حقنده استدانه ايتدى وماءله آغرتسيدى ديمكه باعث زيرا نشا ايله اغرتسيدى انك حكمى بويه حكميدر

(وان صبغه احمر بشترك بما زاد ودخل فى اعمل برأيك) واكر مضارب اشترا ايلديكى متاعى قرمزى يه بوياسه
مالك ثوبده زياده اولان شيئله شريك اولور ورب مالك رأيك ايله عمل ايله ديديكى قولنده داخل اولور وقرمزى يه
بو باسه ديمكه باعث اولدركه زيرا صباغه بو باسيدى رأيك ايله عمل ايله قولنده داخل اولمز امام اعظم قتنده
مرور ايدن شئ ايچونكه تحقيقا سواد امام اعظم قتنده عيب وسائر الوان سياهه مخالفدر انلر داخل اولور
(كالخلط) مال مضاربه يى كندى مالنه خلط ايلديكى كبى (فلا يضمن بهما) يعنى پس رأيك ايله عمل ايله ديديكى
قولنده داخل اولسيدى مضارب قرمزى يه بويامغله وخلطيله ضامن اولمز * زيرا رب مالك اذنيله اولان
ايشى ايشلدى (وله حصة صبغه ان بيع وحصة الثوب فيما بهما) واكر اول بويانن ثوبى مضارب بيع ايتسيدى
ثمندن مضارب ايچون حصه واردر ومال مضاربه دن ثوبك حصه سى واردر * يعنى مضارب بويه دن مالى
مقداريله شريك اولور * پس نه زمان ثوب بيع اولنسه ثوبده اولان بويه نك قيمتنك حصه سى ومال مضاربه دن
ثوب ابيضك حصه سى مضارب ايچون لازم كلور (ولا يتجاوز) مضارب تجاوز ايده مز لا المضاربة قولى
اوزره عطفدر يعنى مضارب ايچون مضاربه نك مطلقنده تجاوز ايدمز (بلدا وسلعة اووقتا اوشخص عينه
المالك) رب مالك تعيين ايلديكى بلدى ومتاعى ووقتى وشخصى تجاوز ايده مز * زيرا مضارب تصرفده مالك
اولمه مز الا رب مالك تفويضى ايله مالك اولور پس رب مالك تفويض ايلديكى شيئله مقيد اولور و بو تقييد مفيددر
زيرا تجارتلر مكانلرك ومتاعلرك ووقتلرك وشخصلرك اختلافيله مختلف اولور وكذلك مضارب ايچون اول
بلده ده چيقان كمسنه يه بضاعة دفع ايتمك دخى جائز اولمز * زيرا مضارب بو مالده بنفسه تصرف ايلك
بو بلده نك غيرنده ممكن اولمز پس غيريدن استعانت ايتمك دخى انجلين ممكن اولمز (فاذا تجاوز) پس نه زمان
مضارب رب مالك تعيين ايلديكى اول بلدن غيرى بلده چيقوب اشترا ايتمكله ياخود رب مالك تعيين ايلديكى
متاعك غيرى متاع اشترا ايتمكله ياخود تعيين ايلديكى وقتك غيرى وقتده اشترا ايتمكله ياخود تعيين ايلديكى
شخصك غيرى ايله مبايعه ايتمكله تجاوز ايتسيدى (ضمن) مضارب ماله ضامن اولور واشترا ايلديكى شئ
مضاربك اولور (وله ربحه وعليه خسرانه) وربح مضارب ايچون وخسرانيده مضارب اوزره اولور * زيرا
مضارب غيرك مالنده غيرك امرينسز تصرف ايلدى واكر مضارب مال مضاربه يى رب مالك تعيين ايلديكى
بلده رد ايدنجه تصرف ايلمسه ضماندن برى اولور * زيرا مضارب اميندر رب مالك شرطنه مخالفت ايتدى
اندنصكره وفاقه عود ايتدى ومال مضاربه حالى اوزره رجوع ايدر زيرا عقد سابق اوزره مضاربك يدنده
باقيدر (ولا تزويج قن من مالها) ومضارب ايچون ذكر اولنان كبى مضاربه مالندن قنك تزويجى جائز دكلدر
وامام ابى يوسفدن نقل اولنديكه تحقيقا مضارب جاريه يى تزويج ايدر * زيرا تزويج اكتساب ايدندر زيرا انكله
مهر ومال مضاربه دن سقوط نفقه استفاده اولنور وامام اعظم ايله امام محمدك علتى تحقيقا تزويج
تجارتدن دكلدر وعقد مضاربه ايسه اولمز الا تجارتله نوكيلى متضمن اولور ايمدى مضارب تزويجه مالك اولمز
اكرچه كيم اكتساباً اولورسه ده قيمتك ضعفى اوزره كتابت واعتاق كبى جائز اولمز (ولا شراء من يعتق
على رب المال) ومضارب ايچون رب مال اوزره معتق اوله جق كمسنه يى اشترا ايتمك جائز اولمز ايردركك اول
اعتاق رب ماله قرابت سببيله اولسون وكرك يمين ايله اولسون * يعنى اكر بن سكا مالك اولورسم سن حرسن ديمكله
زيرا مضاربه تصرفه رادندر كه ربح انكله حاصل اولور بو ايسه ييعى ممكن اولان شيئك شراسيله اولور ورب مال
اوزره معتق اولان قول ايسه بيع اولنمز (ولا من يعتق عليه) ومضارب اوزره معتق اولانك شراسى دخى
جائز اولمز (ان كان ربح) اكر مالده ربح وار ايسه * زيرا مضاربك نصيبى مضارب اوزره معتق اولور
ورب مالك نصيبى فاسد اولور امام اعظم قتنده واما بين قتنده معتق اولور پس مقصود كه استرباح ايچون بيع
اولنمق ايدى حاصل اولمز (فان فعل) پس اكر مضارب رب مال ايله مضاربدن برينك اوزرينه معتق اولان
عبدى اشترا ايتسيدى (صار لنفسه) مضاربك شراسى نفسيچون اولور مضاربه ايچون اولمز * زيرا شرا
هر وقتكه مشترى اوزره نفاذ بولنه مضارب اوزره نافذ اولور شرايه وكيل كبى نه زمان مخالفت ايتسيدى
(وان لم يكن ربح صح) واكر مضاربه ده ربح وغيره مضارب اوزره معتق اولان عبدك شراسى صحيح اولور
مفسدك منتفى اولديغى ايچون (فان ظهر بزيادة قيمته عتق حظه) پس اكر شرادنصكره عبدك قيمتندن

زياده ربح ظاهر اولورسه مضاربك عبددن نصيبی معتق اولور * زيرا مضارب قريبنه مالك اولدی (ولم يضمن)
ومالك ايچون برشيئه ضامن اولمز * زيرا عبد معتق اولمدی الا مضاربدن صنعسز ملك قتنده معتق اولدی
بلكه بلا اختيار قيمتنك زياده‌سی سببيله پس غيری ايله بيله اكا وارث اولمق كبی اولدی بكه برمرأه زوجنك اوغلنی
اشترا ايدوب بعده مرأه فوت اولدقده زوجنی وقرنداشنی ترك ايتسه‌يدی بو تقديرجه زوجك نصيبی معتق
اولوب ومرأه‌نك قرنداشی ايچون برشيئه ضامن اولمز زوجك صنعی اولمديغی ايچون (وسعی فی قيمة نصيب
المالك) وعبد قيمتنده مالكك نصيبی ايچون سعايت ايدر عبدك ماليتی عبدك قتنده محتبس اولديغی ايچون
(معه الف بالنصف فاشتری به امة قيمتها الف) مضارب ايله بيله نصفله مضاربه ايچون بيك اقچه اولوب پس ا
مضارب اول بيك اقچه ايله قيمتی بيك اقچه اولان برجاريه اشترا ايتسه‌يدی (فولدت مساويا الفا فادعاه موسر
وبلغ قيمته الفا وخمسمائة سعی للمالك بالف وربعه) پس مضارب اول جاريه‌يی وطئ ايلدكده جاريه
قيمتی بيك اقچه اولان برولد حاصل ايتدكده مضارب موسر اولديغی حالده اول ولدی بندندر ديو ادعا ايتسه‌يدی
پس اول ولدك قيمتی بيك بشيوز اقچه‌يه بالغ اولسه‌يدی اول ولد مالك ايچون بيك اقچه وبيك اقچه‌نك ربعی ايله
سعايت ايدر (او اعتقه) ياخود مالك ديلرسه اول ولدی اعتاق ايدر يعنی اگر مالك ديلرسه اول غلامی بيك
يكيوز اللی اقچه‌يه سعايت ايتديرر واگر ديلرسه اعتاق ايدر (فان قبض الالف ضمن نصف قيمتها) پس اگر
مالك غلامدن بيك اقچه‌يی قبض ايتدی ايسه مدعی‌يه جاريه‌نك نصف قيمتنی تضمين ايتديرر وبونك بيانی
اولدر كه زيرا مضاربك ولدی بندندر ديو ظاهرا ادعاسی صحيح واقع اولدی * زيرا بو صورت بايع اول جاريه‌يی
مضاربه تزويج ايدوب نكاحدن ولدی اولمق اوزره حمل اولنور اندنصكره اول جاريه‌يی بايع مضاربه بيع ايلدی
حالبوكه جاريه مضاربدن يوكلی ايدی مضاربك امرينی صلاح اوزره حملا بيع ايلدی لكن مضاربك دعوتی
ملك معدوم اولديغی ايچون فائده ايتمدی حالبوكه دعوتده ملك شرطدر * زيرا جاريه و ولدندن هر بری رأس
مال ايله مشغولدر پس انده ربح ظاهر اولمز اصول فقهده بيلنسان شیء ايچونكه تحقيقا مال مضاربه قچان
اجناس مختلفه اولسه‌يدی كه اول اجناسدن هر بری رأس مال اوزره زياده اولمز بزم قتمزده ربح ظاهر اولمز * زيرا
بعضيسی بعضيسندن اولی دكلدر بو تقديرجه مضارب ايچون جاريه‌ده و ولدده نصيب اولمدی و مضارب ايچون
ثابت اولان انجق حق تصرفدر پس دعوتی نافذ اولمز پس قچان ولدك قيمتی زياده اولوب بيك بشيوز اولسه‌يدی
بزم قتمزده ربح حاصل اولدی پس مضارب اول زياده‌دن نصفه مالك اولدی پس دعوت سابقه‌نك شرطی
اولان ملك بولنديغی ايچون مضاربك دعوتی نافذ اولدی اما قچان ولد اعتاق اولنوب ربح اندنصكره ظاهر
اولسه‌يدی اعتاق سابق نافذ اولمز * زيرا انشادر پس قچان ملكك عدمی ايچون باطل اولسه‌يدی بعده نافذ
اولمز حادث اولديغی ايچون واما دعوت اخباردر پس قچان غيری حقنده رد اولسه پس اول اخبار نفسی
حقنده باقيدر پس قچان بوندنصكره مالك اولسه مضاربك دعوتی نافذ اولور نتكيم قچان مضارب غيرك
عبدينك حريتيله اخبار ايتسه‌يدی اخباری رد اولنور پس بوندنصكره مالك اولسه اول ولد حر اولور

(باب مضارب بلا اذن)

بو باب مضاربه‌دن بربابدر يعنی مضارب مالی رب مالك اذنيسز غيره مضاربة دفع ايتسه‌يدی (لم يضمن مالم يعمل
الثانی) مادامكه مضارب ثانی عمل ايتمدكجه دافع دفعله ضامن اولمز وقچان ثانی عمل ايتسه‌يدی دافع ضامن
اولور ثانی كرك ربح حاصل ايتسون كرك ايتمسون و بو قول امامينك قوليدر وامام اعظمدن ظاهر روايتدر
(وفی رواية مالم يربح) وامام اعظمدن برروايتده دخی اولكه اندن حسنك روايتيدر مادامكه ثانی ربح حاصل
ايتمدكجه دافع ضامن اولمز * زيرا مضارب ابضاعه مالك اولور پس عمل ايله ضامن اولمز مادامكه ربح حاصل
ايتمدكجه پس قچان حاصل اولسه انك ايچون مالده شركت ثابت اولور پس مضاربه مالنی غيری ايله خلطی كبی
اولورايدی ضمان واجب اولور ظاهر روايتك وجهی اولدر كه تحقيقا ربح اولمز الا عمل ايله حاصل اولور پس
ربحك حصولنك سببی حصولنك حقيقتی مقامنده قائم اولور ومالك مضمونا به اولمسنده وبو مضاربه ثانيه
صحيحه اولديغی وقتده در پس قچان مضاربه ثانيه فاسده اولسه مضارب اول ضامن اولمز اگرچه كيم مضارب
ثانی عمل ايدرسه ده * زيرا مضارب ثانی عامله اجيردر واجير بحدن برشيئه مستحق اولمز پس انكيچون شركت

ثابت اولمز بلکه انکیچون مضارب اول اوزره اجر مثل لازم کاور مضارب اول ایچون ربحدن شرط اولان
شی واردر (وان اذن فدفع بالثلث وتصرف الثانی وربح وقیل له مارزق الله تعالی فبیننا نصفان) واکر
مالك مضاربه مالنی آخره مضاربة دفع ایچون اذن ویرسیدی ومضارب دخی آخره ثلث ایله دفع ایتسیدی
وثانی اول مالی تصرف ایدوب ربح حاصل اولسیدی یعنی رب مال مال مضاربه یی نصفله مضاربة دفع
ایتدکده تصکره غیری یه دفع ایتمك ایچون اذن ویروب ومضارب دخی ثلثله دفع ایدوب مضارب ثانی تصرف
ایدوب ربح حاصل اولسیدی پس اکر رب مال مضارب اوله الله تعالینك اعطا ایلدیکی شیء ایکیمزك بیننده ایکی
نصف اولسون دیدی ایسه (فللمالك النصف والاول السدس والثانی الثلث) رب مال ایچون نصف واردر
ومضارب اول ایچون سدس واردر ومضارب ثانی ایچون ثلث واردر * زیرا مضارب اولك ثانی یه مضاربة دفعی
صحیح اولدی شول حیثیتله که رب مالك اذنیله اولدی الا بو قدر فرق وار که تحقیقا رب مال الله تعالی احسان
ایلدیکینك جمیعسنك نصفنی نفسی ایچون شرط ایلدی والله تعالی جمیع ربحی اعطا ایلدکده جمیع ربحك
نصفی رب مال ایچون اولور پس مضارب اول ایچون اول نصفدن غیری یه برشیء ایجاب ایلمك اولمز بلکه مضارب
ثانی ایچون ایجاب ایلدیکی اولکه ربحك ثلثیدر خاصة مضارب اولك نصیبنه منصرف اولور پس مضارب اول
ایچون سدس باقی قالور وثانی ایله ثالث ایچون اول ثلثله سدس طیب اولور زیرا ثانینك عملی اول ایچون واقع اولدی
انك کبی که برکمسنه بر ترزی یی ثوب دیکمك ایچون بر اقچه یه استیجار ایدوب ترزی دخی برکمسنه یی یارم اقچه یه
استیجار ایلسیدی فضله اولان یارم اقچه ترزی ایچون طیب اولدی ذکر اولنان مسئله دخی بونك کبیدر (واو قیل
مارزقك الله تعالی فلکل ثلث) واکر رب مال الله تعالینك سکا بر دیکی رزق بیننزده ایکی نصف اولسون
دیسیدی پس هر بری ایچون ثلث واردر یعنی مضارب ثانی ایچون ثلث واردر وثلثان مضارب اول ایله
رب مالك بیننده ایکی نصف اولور * زیرا رب مال جمیع ربحك نصفنی کندی یه شرط ایتمدی بلکه مضارب اول
ایچون ربحدن حاصل اولان شیئك نصفنی شرط ایلدی پس مضارب ثانی انکیچون شرط اولنان شیئك
جمیعسنه مستحق اولدی اولکه ثلثدر وثلثك ماوراسی مضارب اول ایچون حاصل اولان شیئك جمیعیدر
ورب مال ایسه انك نصفنی نفسیچون شرط ایلدی بو اجلدن باقی اولکه ثلثاندر رب مال ایله مضارب اولك
بیننده ایکی نصف اولور (واو قیل مار بحت) وکر رب مال مضارب اوله ربحدن نه شیء حاصل
ایدرسك بنمله سنك بیننکده ایکی نصف اولسون دیسیدی ومضارب غیره نصفله مضاربة دفع ایتسیدی (فللثانی
نصف والهما نصف) پس ربحك نصفی مضارب ثانی ایچون اولور ونصفی رب مال ایله مضارب اول ایچون اولور
زیرا مضارب اول ثانی ایچون ربحك نصفنی شرط ایلدی ومضارب اول انده رب مالدن مأذون ایدی پس ثانی
اول نصفه مستحق اولدی ورب مال مضارب اول ایچون حاصل اولان ربحك نصفنی شرط ایلدی ومضارب
اول ایسه ایتمدی الا ربحك نصفنی حاصل ایتدی ایمدی بو نصف رب مال ایله مضارب اولك بیننده ایکی نصف
اولور (واو قیل مارزق الله تعالی فلی نصف او قال مافضل بینی وبینك نصفان) واکر رب مال الله تعالینك
ویردیکی رزقك نصفی بنم ایچون اولسون دیسیدی یاخود رأس مالدن فضله اولان شیء بنم ایله سنك بیننکده
ایکی نصف اولسون دیسیدی ومضارب دخی مالی آخره نصفله مضاربة دفع ایتسیدی (فنصف لله لك
ونصف للثانی ولا شیء الاول) پس نصف رب مال ایچوندر ونصف مضارب ثانی ایچوندر ومضارب اول ایچون
برشیء یوقدر * زیرا مالك ربحك نصفنی نفسیچون شرط ایلدی پس اولك مضارب ثانی یه نصفی شرط ایلمسی کندو
نصیبنه منصرف اولور پس نصف شرطیله مضارب ثانی ایچون اولور ومضارب اول ایچون برشیء یوقدر * زیرا
مضارب اول کندی ایچون اولان شیئی ثانی ایچون قیلدی انك کبی که برکمسنه ثوب دیکدیرمك ایچون
بر اقچه یه راجیر استیجار ایتدی واجیر دخی اول ثوبی دیکدیرمك ایچون بر اقچه یه برکمسنه یی استیجار ایتسیدی
پس صاحب ثوب اجیر اول ایچون برشیء تسلیم ایلمز شو جهتدنکه حقنك جمیعسی اوزره عقد ایلدی (واو شرط
للثانی ثلثیه) واکر صاحب مال ربحك ثلثانی مضارب ثانی ایچون شرط ایتسیدی (فللمالك والثانی
النصفان) پس صاحب مال ایله مضارب ثانی ایچون ایکی نصف واردر (ویضمن الاول للثانی
السدس) ومضارب اول ثانی ایچون سدس ربحه ضامن اولور * زیرا مضارب اول ثانی ایچون شرط

ایلدیکی شی مالك ایچون مستحق اولمغله سویدر مالك حقنده نافذ اولمدی و تسمیه ایله مضارب اول اوزرینه
ضمان لازم کلدی * زیرا مضارب اول سلامتی التزام ایلدی پس قچان سلامت اولمسیدی مضارب اول اوزرینه
رجوع اولنور انك کبی که برکمسنه ثوب دیکدیرمك ایچون بر رجلی بر اقچه یه استیجار ایدوب و اجیر دخی بر رجل
آخری اول ثوبی دیکدیرمك ایچون بریچق اقچه یه استیجار ایتدکده پس مستأجر ثانی اجرك زیاده سنه
ضامن اولور (صح شرطه للمالك ثلثا و لعبده ثلثا لیعمل معه و لنفسه ثلثا) مضاربك مالك ایچون ربحك
ثلثنی و ثلثنی دخی مالكك عبدی ایچون مضاربله بیله عمل ایتمك ایچون و ثلثنی دخی کندی نفسیچون شرط
ایتمسی صحیح اولدی * زیرا عبد اوزره عملك شرط قیلنمسی تخلیه و تسلیمی منع ایلمز * زیرا عبد ایچون یدمعتبره
واردر خصوصا قچان عمل ایچون مأذون اولسیدی عملك شرط قیلنمسی عبد ایچون اذندر بو اجلدن عبدك
امانت قودیغی شیئی اخذی ایچون مولاسی والی اولهمز اگرچه کیم اول عبد محجور علیه اولورسه دخی و قچان
تخلیه یی منع ایلمدیسه صحتی دخی منع ایلمز * و عملك رب مال اوزره شرط قیلنمسی بونك کبی دکلدر زیرا صاحب
مالك مضارب ایله بیله عملی تخلیه یی منع ایدر پس قچان شرط مذکور صحیح اولدی ایسه ربحك ثلثی مضارب
ایچون اولدی * زیرا مضارب ایچون شرط اولنان بو قدردر و ثلثانی رب مال ایچون اولور اگر عبدی
اوزره دین یوغیسه * زیرا عبد ایچون شرط قلنان سیدی ایچوندر و اگر عبدك اوزرنده دین وار ایسه عبدك
داینلری ایچوندر (تبطل بموت احدهما) و مضاربه رب مال ایله مضاربدن برینك موتیله باطل اولور * زیرا
عقد مضاربه توکیلدر و وکیلك یاخود موکلك موتی ایسه وکالتی ابطال ایدر (و لحوق المالك مرتدا) و دخی
صاحب مالك العیاذ بالله تعالی مرتد اولوب دار حربه داخل اولوب قاضی لحوقنه حکم ایتمسیله مضاربه باطل اولور
زیرا دار حربه مرتد لحوقی موتی کبیدر (لا المضارب بها) مضاربك دار حربه لحوقی ایله مضاربه باطل
اولمز * زیرا مضارب مرتدك تصرفاتی اولمزالا مالکنه نظرایله متوقف اولور حالبوکه انك ایچون مال
مضاربه ده ملك یوق و مضارب ایچون عبارهٔ صحیحه واردر که مالکك ملکنده توقف یوقدر ایمدی مضاربه
علی حالها باقی قالور (ولا تبطل بالدفع الی المالك بضاعة او مضاربة) و مضاربه مالکه بضاعة یاخود
مضاربة دفع ایله باطل اولمز * پس اگر سؤال اولنورسه که لایق اولان مالکه بضاعة دفع عقدی مفسد اولمقدر
زیرا ربح بو تقدیرجه مالك ایچون اولور حالبوکه عقد مضاربه نك مفهومنده ربحده شرکت اعتبار اولندی
و بینهماده مشاع اولمسی شرط قیلندی دینلورسه * جوابنده دینلور که عقد قچان بینهماده ربحك شیوع
اعتباریله ابتداء صحیح اولسه ایدکیسندن برینی ربحله تخصیص ایتمکله باطل اولمز و امام زفر قتنده باطل
اولور (و ینعزل بعزله) و مضارب رب مالك انی عزل ایتمسیله منعزل اولور (ان علم عزله) اگر مضارب
عزلنی بیلورسه * زیرا مضارب رب مال طرفندن وکیلدر پس عزلنه علی شرط قیلندی تحکیم کتاب و کاله ده
مرور ایلدی (و اذا علم و المال عروض یبیعها) و قچان مضارب عزلنی بیلسه یدی و مال دخی متاع
اولسیدی اول متاعی بیع ایدر عزلی متاعك بیعی ایله شرط قیلندی و مضارب اندن عزل اولنمز * زیرا ربحده
مضاربك حقی واردر و اول حق ایسه ظاهر اولمزالا نقد ایله اولور ایمدی مضارب ایچون حق بیع ثابت اولور
اول حق ظاهر اولسون ایچون (ولا یتصرف فی ثمنها) و مضارب متاعك ثمننده تصرف ایدهمز * زیرا
عزلدنصکره بیع ضرورت ایچون اولدی ربح حاصل اولمق ایچون و نقد اولدقدنصکره بیعه حاجت یوقدر
(و لا فی نقد من جنس رأس المال) و مضارب رأس مال جنسندن نقدده دخی تصرف ایدهمز * زیرا انك
حقنده معزولدر (و یبدل به خلافه) یعنی قچان رب مال مضاربی عزل ایتدکده مال نقود اولوب لکن
رأس مالك خلاف جنسندن اولسیدی پس مضارب ایچون انی رأس مال جنسیله قیاسا بیع ایتمك یوقدر * زیرا
ایکی نقد ثمنیت جهتندن جنس واحددر و استحسانده مضارب ایچون انی خلافنه تبدیل ایتمك واردر * زیرا
مضارب اوزره واجب اولان رأس مالك مثلنی رد ایتمکدر بو ایسه متحقق اولمز الا جنسنی رد ایله اولور ایمدی
مضارب ایچون بالضروره بیعی جائز اولور (افترقا و فی المال دین و ربح لزمه طلبه) صاحب مال ایله
مضارب مفترق اولسه لردی و مالده ناس اوزره دین و ربحده اولسیدی مضارب اوزره اول دینك طلبی لازم کلور
زیرا مضارب اجیر کبیدر و ربح مضاربك اجرتی کبیدر حالبوکه اول اجرت اکا تسلیم اولندی ایمدی عملك اتمامی

اوزره جبراولنور اجارهٔ محضه ده اولدیغی کبی (کالدلال) دلال کبی تحقیقا دلال اجرت ایله عمل ایدر
(والسمسار) ودخی سمسار کبی وسمسار شول کسنه درکه مضاربه متاع وحیوانات جلب ایدوب انلری اجر ایله
بیع ایچون انی استیجار ایتمکسزین پس بو دخی دلال کبی اجرتله عمل ایدر وبو اجرت اجارهٔ صحیحه منزله سنده
قیلنور عادت حکمیله امدی دلال وسمسارک ثمن طلبی اوزره جبر اولنور (وبلا ربح لا) یعنی اکر مال مضاربه ده
ربح بولنمسه مضاربه دینی طلب لازم کلمز* زیرا وکیل محضدر ومتبرعدر ومتبرع اوزره ایسه جبر اولنمز
(ویوکل المالك به) ومضارب مالکی طلبه وکیل ایدر* زیرا عقدك حقوقی عاقده متعلق اولور مالك ایسه
عاقد دکلدر اندن طلب ممکن اولمز الا مضاربك انی وکیل اتمسیله اولور حتی ضایع اولمسون ایچون (کذا سائر
الوکلاء) سائر وکیللرده بونك کبیدر یعنی هر بیعه وکیل اولان کسنه قیچان قضا اتمکدن امتناع ایتسه
اوزرینه جبر اولنمز بلکه صاحب ماله حواله ایتمك اوزره جبر اولنور حتی ضایع اولمسون ایچون (الهالك من
الربح) هالك ربحدندر یعنی تحقیقا مضاربه مالندن هلاك اولان شیء ربحدن هلاك اولور رأس مالدن اولمز
وهلاك تبعه صرف اولنور اصله صرف اولنمز نتکیم مال زکاتده هلاك اولان عفوه صرف اولنوب نصابه
صرف اولنمدیغی کبی (فان زاد لم یضمن) پس اکر هلاك اولان ربحدن زیاده اولورسه مضارب اول اصلدن هلاك
اولانه ضامن اولمز زیرا مضارب امیندر ضمین دکلدر (قسم الربح والعقد باق وهلك المال او بعضه ترادا الربح
لیأخذ رأس ماله) یعنی رب مال ایله مضارب بینده ربح تقسیم اولنوب عقد مضاربه علی حالها باقی قالدقده ومال
مضاربه نك جمله سی یاخود بعضیسی هلاك اولسیدی مضارب ایله رب مال ربحی رد ایدرلر صاحب مال رأس
مالی اخذ ایتمك ایچون* زیرا اصل بودر که تحقیقا ربحك قسمتی صحیح اولمز حتی صاحب مال رأس مالنی استیفا
ایتمدکجه زیرا ربح اصل اوزره زیاده در بو ایسه اولمز الا اصلك سلامتندنصکره اولور پس قیچان مضاربك یدنده
امانت اولان مال هلاك اولسیدی ظاهر اولدیکه تحقیقا انلرك اخذ ایلدکاری رأس مالدندر پس مضارب اخذ
ایلدیکی شیئه ضامن اولور* زیرا مضارب انی نفسیچون اخذ ایلدی وصاحب مالك اخذ ایلدیکی شیء مالدن
محسوب اولور وقیچان رأس ماله مستوفی اولورسه (فما فضل یقسم) پس رأس مالدن فضله قالورسه ایکیسی
بیننده تقسیم اولنور زیرا اول فضله ربحدر (وما نقص لم یضمن) واکر رأس مالدن ناقص اورسه مضارب اول
نقصانه ضامن اولمز* زیرا مضارب امیندر (وان اقتسما وفسخاها ثم عقدا فهلك المال لم یترادا) واکر رب مال
ایله مضارب ربحی تقسیم ایدوب مضاربه یی فسخ ایتسه لردی اندنصکره عقد آخر ایله عقد مضاربه ایتسه لردی
پس مال مضاربه هلاك اولسیدی ربح اولی رد ایتمزلر* زیرا مضاربهٔ اولی تحقیقا منتهی اولدی وایکنجی
عقد عقد جدیددر پس عقد ثانیده مالك هلاکی عقد اولك منتقض اولمسنی ایجاب ایتمز نتکیم رب مال
مضاربه مال آخر دفع ایتمش کبیدر (نفقة مضارب فی الحضر من ماله) مضارب بك نفقه سی اوتورادقده
کندو مالندندر (کدوائه) مضارب بك دواسی کندی مالندن اولدیغی کبی* زیرا مضارب قیچان
مریض اولسه دواسی مالندندر برابردر کرك حضرده مریض اولسون کرك سه سفرده مریض اولسون
زیرا مضارب مال مضاربه ایله حبس اولنمز پس مضارب ایچون حضرده نفقه واجب اولمز بلکه مضارب
سکنای اصلی ایله ساکندر وفیرا اوزره نفقه نك واجب اولمسی اکا حبس اولنمق سببیله در حبس ایسه بولنمدی
پس نفقه مالندن لازم کلور (وفی السفر طعامه وشرابه وکسوته واجرة خادمه وغسل ثیابه والدهن اذا احتیج
الیه ورکوبه کراء اوشراء وعلفه من مالها) وسفرده مضاربك طعامی وشرابی وکسوه سی وخادمنك اجرتی
وثوبلرینك غسلی ویاغی اکرا کا احتیاجی وار ایسه وکرا یاخود شرا جهتندن بنه جکی دابه سی وانك علفی مال
مضاربه دندر زیرا قیچان مضارب سفر ایتسه مضاربه نك عملی ایله محبوس اولور امدی نفقه مال مضاربه دن
واجب اولور عمل ایله حبس اولندیغی اجلیچون (بالمعروف) قدر معروفله واجب اولور یعنی حاجة
اصلیه سی اوزره زیاده سز واندن نقصانسز واجب اولور (وضمن الزائد) ومضارب قدر معروفدن
زیاده یه ضامن اولور (ورد الباقی بعد الاقامة الی مالها) وطعامدن وغیریدن سفری تمام ایدوب
اقامتدنصکره باقی قلان شیئی مال مضاربه یه رد ایدر حاجت تمام اولدیغی ایچون (وما دون سفر
یغدو الیه ولا یبیت باهله کالسفر) وسفرك مادونی مکانلرکه مضارب انده تجارت ایدر واندن ارتیه قالوب

اهليله بيتوتت ايده مز سفر كبيدر يعنى نفقه واجب اولور (والاول لا) بو مرتبه دن اقلده واجب
اولمز يعنى مضارب كاوب اهلى ايله ليلاً جميعسنده بيتنده بولنورسه نفقه كندو مالندندر (ان ربح
اخذ المالك قدر المنفق من رأس المال) اكر مضارب رأس مالدن انفاقدنصكره ربح تحصيل ايدرسه مضاربك
رأس مالدن انفاق ايتديكى مقدارى صاحب مال ربحدن اخذ ايدر حتى صاحب مال رأس مالى تمام اولنجه
اخذ ايدر پس اكر ربحدن برشئ فضله قالورسه بينلرنده تقسيم اولنور (وان رابح) يعنى اكر مضارب متاع
مضاربه يى مرابحة بيع ايدرسه (حسب نفقته) مضاربك نفقه سنه حساب اولنور يعنى مضاربك متاع اوزره
يوك اجرتندن وقصار اجرتندن وحمال وسمسار اجرتندن انفاق ايلديكى نفقه لره حساب اولنور* زيرا بو اشيا
قيمتده زياده اولور وتجارك تعارفى بيع مرابحه ده اول زياده يى رأس ماله الحاق ايدرلر (لانفقة نفسه)
سفرنده كندو نفقه سى ومالده تقلباتى حساب اولنمز* زيرا تجار بونلرى متعارف ايتمديلر ومتاعك قيمتنده دخى
زياده اولمز (معه الف بالنصف فاشترى به بزا فباعه بالفين واشترى بهما عبدا فضاعا عنده غرم خمسمائة والمالك
الباقى) مضاربك بيلسنجه نصفله مضاربه بيك اقچه اولوب پس مضارب اول بيك اقچه ايله كتان بزى اشترا
ايدوب ايكى بيك اقچه يه بيع ايدوب واول ايكى بيك اقچه ايله برعبد اشترا ايدوب ايكى بيكى نقد ايتمدين ايكى بيكى
مضاربك قتنده ضايع اولسيدى مضارب بشيوز اقچه سنى اودر وباقى يى صاحب مال اودر اولكه بيك بشيوز
اقچه در (وربع العبد للمضارب وباقيه لها) وعبدك ربعى مضاربك اولور وعبدك باقيسى كه اوچ ربعيدر
مضاربه ايچون اولور (ورأس المال الفان وخمسمائة) ورأس مال ايكى بيك بشيوز اولور* زيرا مال وقتاكه
ايكى بيك اقچه اولدى ايسه مالده بيك اقچه ربح ظاهر اولدى پس رب مال ايله مضارب بيننده ايكى نصف اولدى
پس بوندن مضاربك نصيبى بشيوزدر پس فيجان ايكى بيك اقچه يه عبدى اشترا ايندكده عبد ايكيسنى بيننده
مشترك اولدى پس ربعى مضاربك اولور اولكه بشيوزدر واوچ ربعى مالكك اولور اولكه بيك بشيوزدر بوندنصكره
فيجان ايكى بيك اقچه نقددن اول ضايع اولدقده ايكيسنك اوزرينه عبدك ثمننك ضمانى عبدده اولان ملكلرى
قدرنجه لازم كلدى پس ربعى مضارب اوزره در اولكه بشيوزدر واوچ ربعى صاحب مال اوزره در اولكه بيك
بشيوزدر پس مضاربك نصيبى مضاربه دن چيقدى* زيرا انك نصيبى اوزرينه مضمون اولدى ومال
مضاربه ايسه امانتدر وايكيسى بيننده منافات واردر واما مالكك نصيبى مضاربه اوزره باقيدر مضاربه ده انى
منافى اولور شئ اولمديغيچون (ورابح على الفين فقط) عبد انجق ايكى بيك اقچه يه مرابحة بيع اولنور يعنى
عبد مرابحة بيع اولنمز الا ايكى بيك اوزره بيع اولنور* زيرا مضارب انى ايكى بيك ايله اشترا ايتدى (ولو بيع
بضعفهما) واكر عبد ايكى بيكك ضعفيله بيع اولنسيدى اولكه درت بيكدر (فحصتها) مضاربه نك
حصه سى (ثلاثة آلاف) اوچ بيكدر پس اندن ايكى بيك بشيوزى رأس مالدر (والربح منها خمسمائة
بينهما) واوچ بيكدن ربح بشيوزدر ايكيسى بيننده ايكى نصفدر ايكيشر يوز اللى شر اقچه اولور (شرى من
المالك عبدا بالف شراه بنصفه) مضارب مالكدن برعبدى بيك اقچه يه اشترا ايتدى او يله عبد كه مالك انى بشيوز
اقچه يه اشترا ايتمش ايدى مضاربه بيكه بيع ايلدى (رابح بنصفه) مضارب اول عبدى مرابحة بشيوزه بيع
ايدر و بيم اوزرينه بشيوزه در دريبكه درديمز* زيرا عبدك مضاربدن بيعى مالكك نفسندن بيعى كبيدر زيرا
مضارب انك وكيليدر اكرچه كيم مضاربك حق تعلقى اينكله بيعك جوازينه حكم اولورسه ده پس انك اوزرينه
مرابحة بناسى جائز اولمز* زيرا مضاربه امانت اوزره وخيانت شبهه سندن احتراز اوزره بنا اولنمشدر امدى
مالكك اشترا ايلديكى مقدار اوزره مبنى اولور پس مضارب انك بيعنده وكيل كبى اولور واكر عكسيله اولسه
يعنى مالك عبدى بيكه آلوب مضاربه بشيوزه بيع ايلسه مضارب انى مرابحة بشيوزه بيع ايدر زيرا ايكيسى
بيننده جارى اولان بيع معدوم كبيدر ذكر اولنان علت ايچونكه مرابحه مضاربك اشترا ايلديكى شئ اوزره بنا
اولنور كانه مضارب مالك ايچون اشترا ايتدى واكا عبدى بلا بيع اعطا ايدر (شرى بالفها عبدا يعدل
الفين فقتل رجلا خطأ) مضارب مال مضاربه نك بيك اقچه سيله برعبد اشترا ايدبكه اول عبد ايكى بيكه
معادل اولور پس اول عبد بررجلى خطأ قتل ايلدى پس مضارب ومالك عبدى دفع ايله امر اولندى ياخود ديتى
فدا ايله امر اولندى پس اكر مضارب ومالك عبدى دفع ايدر ايسه مضاربه نهايت بولور* زيرا عبد دفعله

ایکیسنکده ملکندن بلابدل زائل اولدی واکر ایکیسی عبدی فدا ایدرلرسه عبد مضاربه دن خارج اولدی اما مضاربك حصه سی عبدده ملکی فدا ایله متقرر اولمغله پس قسمت کبی اولدیغی ایچوندر واما مالکك حصه سی عبد جنایت سببیله ایکیسنکده ملکندن زائل کبی اولدی* زیرا موجب اصلی اولان دفع ایمکدر وفدا ایله کاندایکیسی عبدی اشترا ایدوب بعده اوزرلرینه ارباعله فدا اولدی (فربع الفداء علیه وباقیه علی المالك) پس فدانك ربعی مضارب اوزره واوج ربع باقیسی مالك اوزره اواور* زیرا فداء ملکك مؤنتیدر پس ملکك قدرنجه تقدیر اولنور وملك ایسه ایکیسی بیننده ارباعا اولدی* زیرا مال نجان عین واحد اولدی ایسه ربح ظاهر اولدی اولکه ایکیسی بیننده بیکدر وبیك ایسه مالك ایچون رأس مالدر (واذافدیا) وقچان ایکیسی عبدی فدا ایلدیلر ایسه عبد ایکیسنك اولدی (وخرج عنها) ومضاربه دن خارج اولدیسه (فیخدم المضارب یوما والمالك ثلاثة ایام) پس عبد برکون مضاربه واوج کون رب ماله خدمت ایدر حقلرینك مقدارنجه (شری عبدا بالفها وهلك الالف قبل نقده دفع المالك ثمنه) مضارب مضاربه نك بیك اقچه سیله برعبد اشترا ایتدی واول بیك اقچه نقدندن اول هلاك اولدی مالك ثمنی دفع ایدر (ثم وثم) یعنی هربار که بیك هلاك اوله مالك بیك دخی دفع ایدر تاکیم متناهی اولنجه (وجمیع مادفع رأس ماله) ودفع ایلدیکی مالك جمیعسی مالکك رأس مالیدر* بو عبارت مضارب بنیله بعینه بیك اقچه یه برعبدی شراسنه وکیلك بیننی فرقدر که برکمسنه بروکیله بیك اقچه دفع ایلدکده پس وکیل برعبد اشترا ایدوب بایعه بیکی صایمزدن اول اول بیك اقچه هلاك اولسه پس وکیل موکل اوزره انجق برکره رجوع ایدر مال مضاربك یدنده اول بیك اقچه امانت اولمغله فرق اولندی مرورایدن علت ایچون واستیفا ایسه قبض مضمونله اواور پس اکر مضاربك قبضی استیفا اوزره حمل اولنسه ضامن اولور حالبوکه ضمان ایسه امانتی منافیدر پس ثانیا مضاربك قبضی جهة امانت اوزره حمل اولنور استیفا اوزره حمل اولنمز پس قچان بیك هلاك اولسه مالك اوزره هلاك اواور وکیل بونك خلافی اوزره در وکیل مستوفی قیلنمسی ممکن اولدیغیچون* زیرا ضمان وکالتی منافی دکلدر پس تحقیقا غاصب قچان مغصوبك بیعی ایله وکیل اولسیدی جائز اولدی حتی قچان مغصوب غاصب وکیل اولدقدنصکره یدنده هلاك اولسیدی ضامن اولوردی پس قچان وکیل بیك اقچه یه عبدی اشترا ایتسیدی بایع ایچون وکیل اوزره ثمن واجب اواور ووکیل ایچون دخی موکل اوزره انك مثلی واجب اولور پس قچان وکیل موکلدن حقنی استیفا ایلسه وکیلك قبضی استیفا جهتی اوزره حمل اولنور امانت جهتی اوزره حمل اولنمز پس قچان وکیل برکره استیفا ایلسه اصلا حق باقی قالمز پس قچان مقبوض هلاك اولسه هلاك لامحالة وکیل اوزره اواور (معه الفان فقال دفعت

الفاور بحت الفا وقال المالك دفعت الفین اوادعی المضارب العموم اوقال ماعینت لی تجارة والمالك ادعی الخصوص) مضاربك یانسنجه ایکی بیك اقچه اولوب مالکه سن بکا بیك اقچه وبردك بن بیك اقچه مرابحه حاصل ایتدم دیسیدی ومالك مضاربه بن سکا ایکی بیك اقچه دفع ایلدم دیسیدی یاخود مضارب عموم ادعا ایتسیدی یاخودسن بنم ایچون تجارت تعیین ایتمدك دیسیدی ومالك ایکی صورة اخیره ده خصوص ادعا ایتسیدی (فالقول للمضارب) قول مضاربکدر اما صورة اولی یعنی ایکیسنك اختلافی مقبوضك مقدارنده حاصل اولمسی پس ایکیسنك اختلافنك حاصلی مقبوضك مقدارنده اولوب وقابض مالك استصحابی ایچون مقدارینك معرفتنده احق اولدیغیچوندر وبونك مثلنده قول قابضکدر کرك ضمین اولسون وکرك امین اولسون وهرقنغیسی فضلدن ادعا ایلدیکی شیء اوزره بینه اقامت ایدرسه قبول اولنور* زیرا رب مال رأس مالده فضل ادعا ایدر ومضارب ربحده فضل ادعا ایدر وبینه لر اثبات ایچوندر واما ایکی صورة اخیره ده ایکی صورنده دخی اصل اولان عموم اولدیغیچوندر وقول اصله تمسك ایده نکدر (ولوادعی کل نوعا فللمالك) واکر مالك ایله مضاربدن هربری نوع ادعا ایدرلرسه قول مالککدر خصوصده اتفاقلری اولدیغیچون یعنی مضاربسن بڭا مضاربه بی طعامده تجارت اوزره عقد ایلدك دیسیدی ورب مال بلکه بن سنی کتان بزنده تجارت اوزره عقد ایلدم دیسیدی قول مالککدر* زیرا تعیین مالکك جهتندن استفاده اولنور پس اذن انك جهتندن استفاده اولنان کمسنه نك قولنك اعتباری اولی بالطریقدر وبینه مضارب ایچوندر* زیرا مضارب ضمانی نفسندن نفی ایدر ضمانك نفینه محتاج اولدیغیچون (کما اوقال من معه الف هو مضاربة زید وقدربح وقال زید بضاعة) تاکیم بیلسنجه بیك

اقچه اولان كمسنه بوبيك اقچه زيدك مضاربه سيدر وربحى حاصل اولدى ديسيدى وزيد بضاعه دردبسيدى اواوقت زيد يمينيله تصديق اولنور* زيرا زيد دعواى ربحى انكار ايدر ياخود عمل مضاربك تقديمنك دعواسنى انكار ايدر (اوقال هو قرض وقال زيد بضاعة اووديعة) ياخود اانك كبيدر كه بيلمسنجه بيك اقچه اولان كمسنه بوبيك اقچه قرضدر ديو زيد بضاعه در ياخود وديعه در ديرا اولوقت زيد يمينيله تصديق اولنور* زيرا زيد دعواى تمليكى انكار ايدر (واووقتا وقتا) واكر ايكيسيده برروقتى تعيين ايتسه لر مثلا رب مال بن بومالى سكار مضانده دفع ايتدم ديمكله ومضارب شوالده دفع ايلدك ديسيدى (فصاحب الاخير اولى) پس وقت اخيرك صاحبى اوليدر* زيرا آخر اول فسخ ايدر

﴿ كتاب الشركة ﴾

بو كتاب شركتك احكامى بيانندهدر* كتاب مضاربه ايله كتاب شركتك وجه مناسبتى خفى دكلدر (هى) شركت برشيئك برشيئه اختلاطيدر وشرك تحريكله بوندندر صايدك حباله سيدر يعنى صيادك طوزاغيدر* زيرا اول طوزاقده ايك بعضيسى بعضيسنه اختلاطى واردر بوندنصكره شركت مجازا عقد اوزره اطلاق اولندى عقد اختلاطه سبب اولدبغيچون اندنصكره حقيقة عرفيه اولدى وشركت (اماشركة ملك وهى ان يملكا عينا بارث اوشراء اواتهاب اواستيلاء) ياشركة ملكدر* وشركة ملك برعينه ايكى كمسنه نك ارثله ياخود شرا ايله ياخود هبه اولنمغله ياخود مال حربى اوزره استيلا ايله مالك اولمريدر (اواختلاط ماليهما بلاصنع) ياخود ايكى كمسنه نك مالارى ايكيسندن برينك صنعنسز مختلط اولمسيله در (او اختلاطهما حتى تعذر التمييز) ياخود ايكى كمسنه مالارينك مختلط اولمسيله دركه حتى آيرمق ممكن اولميه مثالى بغداى ايله بغداى وشعير ايله شعيرك وبونلرك امثالنك اختلاطى كبى (اوتعسر) ياخود آيرلمسنده عسرت اوله بغداى ايله شعير كبى ودخى بونك امثالى كبى (وكل اجنبى فى مال صاحبه) وشريكك هر برى شريك آخرك نصيبنده اجنبيدر حتى اول مالده صاحبنك اذنسز تصرفى آخراچون جائز اولمز الااذنيله اولور تكيم اجنبيلرده اولديغى كبى (فصح له بيع حظه) پس ايكيسندن برينك مالدن نصيبنى بيع ايتمسى صحيح اولور (واومن غير شريكه من غير اذنه) كركسه شريكنك غيرى بركمسنه يه شريكنك اذنسز بيع ايلسون صحيح اولور يعنى ايكى شريكك برى مالدن نصيبنى شريكنه وشريكنك غيرى يه شريكنك اذنسز بيعى جائز اولور (الافى صورة الخلط والاختلاط) الاخلط واختلاط صورتنده شريكنك اذنسز بيع جائز اولمز* زيرا بوصورتنده بيع جائز اولمز الاشريكنك اذنيله جائز اولور وبيهما ده فرق اولدر كه تحقيقا جنسى جنسه تعدى صفتيله خلط ايتمك مخلوطدن خالطه ملكك زوالى ايچون سببدر وفيجان خلط بلاتعدى حاصل اولورسه من وجه سبب زوال حاصل اولور من وجه اولمز پس شريكك غيريدن بيع حقنده هر برينك نصيبى شريككدن زائل اولديغى حالده اعتبار اولندى امدى بيع جائز اولمز الاشريكك رضاسيله جائز اولور شبهه سيله يعنى شبه زوال وشبه قيام ايله عمل بوندندن شريكدن بيع حقنده زائل اولمديغى حالده دروبو اعتبار عكسنده اوليدر* زيرا شريكله بيله تصرف نفاذ جهتندن اجنبى ايله بيله تصرفدن اسرعدر شريك ايچون معتقك بعضنى تمليك جائز اولوب اجنبى ايچون جائز اولمديغى دليلى ايله وكذلك مشاعك شريكه اجاره سيده بونك كبى جائزدر (واماشركة عقد) اماشركة ملك اوزره عطفدر شركت ياشركة عقددر (وركنها الايجاب والقبول) وشركة عقدك ركنى ايجاب وقبولدر ايكيسندن برى آخره سنى مشارك قيلدم شوشنده ياخود عامه تجارتنده ديمكله وآخر دخى قبول ايتدم ديمكله* زيرا شركت عقود شرعيه دن برعقددر پس انكيچون سائر عقود كبى ركندن لابددر (وشرطها كون المعقود عليه قابلا للوكالة) وشركتنك شرطى معقود عليهك يعنى شول تصرفكه عقد شركت انك اوزرينه دروكالت ايچون قابل اولمقدر هر برينك حاصل ايلديكى شئ ايكيسى بيننده مشترك واقع اولمق ايچون حتى نفسيچون اصالة وشريكى ايچون وكالة تحصيل ايليه وبو حاصل توكيل قبول ايلمين شيئده ممكن اولمز احتطاب كبى ومباحاتدن احتشاش واصطياد مثالى كبى* زيرا توكيل انده صحيح اولمز بلكه اكتساب ايلديكى شئ خاصة انكيچون اولور (وعدم ما يقطعها) ودخى شركتنك شرطى شركتى قطع ايدن شيئك معدوم اولمسيدر (كشرط دراهم مسماة من الربح لاحدهما) شركتى قطع ايدن شئ ايكيسندن برى ايچون ربحدن دراهم مسمات شرط اولنمق كبى پس بوشرط ربحده شركتى

قطع ایدر بو تسمیه اولنان دراهمدن صکره انده مشترك اوله جق ربح باقی قالماق احتمالی ایچون (وهی ثلاثة
الاول شرکة بالاموال والثانی شرکة بالاعمال) واوچ شرکة عقد اوچدر اول ایکیسی اموال ایله شرکتدر ایکنجیسی
اعمال ایله شرکتدر وبو شرکته اصطلاحا (وتسمی شرکة الصنائع) شرکة صنایع تسمیه اولنور (وشرکة التقبل
وشرکة الابدان) وشرکة تقبل وشرکة ابدان دخی تسمیه اولنور ووجه تسمیه ظاهردر (والثالث شرکة الوجوه)
واوچنجیسی شرکة وجوهدر * هدایه ده دیدیکه بوندن صکره شرکة عقد درت وجه اوزره در بری
شرکة مفاوضه در وبری شرکة عناندر وبری شرکة صنائعدر وبری شرکة وجوهدر وصاحب کافی دخی
صاحب هدایه یه تابع اولدی وغایة البیانده بو تقسیمده نظر واردر * زیرا بو تقسیم تحقیقا شرکة صنایع وشرکة
وجوه ایکیسنده شرکة مفاوضه یه مغایر اولدقلرینی ابهام ایدر وتقسیمده اولی اولان ایکی شیخك یعنی ابوجعفر
طحاوی وابوالحسن کرخینك مختصرلرنده شرکت اوچ وجه اوزره در اموال ایله شرکت واعمال ایله شرکت
ووجوه ایله شرکتدر وهر بری ایکی وجه اوزره در شرکة مفاوضه در وشرکة عناندر قوللری ایله ذکر ایلدکلریدر
دیدی * وهدایه ده بو تنصیص ایله اشارت واردر انکچون شرکة وجوهك بیانده تحقیقا شرکة وجوه صحیح اولمز
الا شرکة مفاوضه صحیح اولور * زیرا کفالتك ووکالتك تحقیقی ابدا انده ممکن اولور قچان لفظ مفاوضه اطلاق
اولنسه یدی شرکة عنان اولور دیدی پس وقتا که بن بوکا مطلع اولدم ایسه بن انی اختیار ایتدم وغایة البیانك
طبقی اوزره بیان ایدوب بن (وکل منهما اما مفاوضة) دیدم یعنی بونلردن هر بری یا مفاوضه در مفاوضه مساوات
معناسنه در بو عقده مفاوضه تسمیه سنه باعث جمیع وجوهدن انده مساوات شرط اولدیغی ایچوندر وعن قریب
بیانی کلور (او عنان) یاخود بونلردن هر بری یا شرکة عناندر * عنان عربك عن قولندن اخذ اولنمشدر عرض
معناسنه بو عقده شرکة عنان تسمیه یه باعث اولدر که ابن السکیتك (کانه عن لهما شیء فاشترکا فیه) دیدیکی
ایچوندر کانه ایکیسنه برشی عارض اولدی پس انده مشترك اولدیلر دیدیکی ایچوندر یاخود عنان فرسدندر
تنکیم کسائی واصمعی بوکا ذاهب اولدیلر * زیرا ایکیسندن هر بری عنان تصرفی مالك بعضنده صاحبی ایچون
قیلدی (اما المفاوضة فی الشرکة بالاموال فبان تضمنت وکالة) اما اموال ایله شرکتده مفاوضه پس وکالتی
متضمن اولمغله در * یعنی ایکیسندن هر بری آخر ایچون وکیل اولور مقصود متحقق اولمق ایچون ومقصود
امشتراده شرکتدر * زیرا ایکیسندن بری صاحبنك ملکنه داخل اولمغه قادر اولمز الا صاحبندن وکالتله قادر
اولور صاحبنك اوزرینه ولایتی اولمدیغی ایچون * دینلمز که تحقیق مرور ایتدیکه مجهول ایله وکالت جائز اولمز پس
بو شرکت صحیح اولمامق واجب اولدی بو شرکت جنسك مجهولی ایله وکالتی متضمن اولدیغی ایچون تنکیم قچن
ثوبك وثوب فلانك شراسی ایله وکالت صحیح اولمدیغی کبی * زیرا بز دیرز که مجهول ایله وکالت قصدا جائز
اولمز وضمنا جائز اولور تنکیم مضاربه ده مرور ایتدی (وکفالة) ودخی مفاوضه کفالتی متضمن اولمغله در
ایکیسندن هر بری آخر ایچون کفیل اولمغله ایکیسی بیننده مساوات متحقق اولسون ایچون وایکیسندن
برینك مباشرت ایتدیکی شیئده آخرك طلبی متحقق اولسون ایچون * دینلمز که تحقیق مرور ایتدیکه تحقیقا
کفالت صحیح اولمز الا مکفول لهك مجلسده قبولی ایله صحیح اولور بو مقامده کفالت جهالتی ایله نه کیفیتله
صحیح اولور * زیرا بز دیرز که ذکر اولنان کبی تحقیق مرور ایتدیکه تحقیقا فتوی کفالتك صحتی
اوزره در واکر تسلیم ایلسك اول عدم صحت کفیل قصدیده در وبو مقامده ایسه ضمنیدر وکالت کبی (وتساویا
مالا) وایکی شریك مالا مساوی اوله لر یعنی شرکة مفاوضه مال جهتندن ایکی شریك مساوی اولملری ایله
صحیح اولور تنکیم عن قریب بیان اولنور * متاع وعقار بونك خلافی اوزره در انکچون متاعده وعقارده تفاضل
شرکته ضرر ویرمز (وتصرفا) وتصرف جهتندن دخی مساوی اولملری ایله صحیح اولور یعنی شرکة
مفاوضه ده ایکی شریکدن هر بری آخرك قادر اولدیغی تصرفاتك جمیعسی اوزره قادر اولمغله صحیح اولور
واکر قادر اولمزسه معنای مساوات فوت اولور (فلا تصح) پس ایمدی شرکة مفاوضه صحیح اولمز بو فلا تصح
قولی وکفالة قولی اوزره تفریعدر (بین عبدین وصبیین ومکاتبین) یعنی شرکة مفاوضه ایکی عبدك وایکی
صبینك وایکی مکاتبك بینلرنده صحیح اولمز * زیرا انلر اهل کفالتدن دکلردر (ولا بین حر ومملوك وصبی وبالغ
ومسلم وذمی) ودخی شرکة مفاوضه حر ایله مملوك بیننده وصبی ایله بالغ ومسلم ایله ذمی بینلرنده صحیح اولمز

وبو عبارت تصرفا قولی اوزره تفریع‌در * زیرا حر بالغ اولان کمسنه تصرف و کفالته مستقل اولور و عبد ایسه بو ایکیسندن بر شیئه مالك اولمز لا مولاسنك اذنیله اولور و صبی کفالته مالك اولمز کرچه کیم ولیسی صبی ایچون اذن ویروب ویرسه ولیسنك اذنیله تصرفه مالك اولورسه ده و کافر قچان خمر و خنزیر اشترا ایدسه مسلم انلرك بیعنه قادر اولمز و شرکة مفاوضه‌نك شرطلرندندر که شریکنك اشترا ایلدیکی شیئی بیعه قادر اولمق بعده و شراده شریکنك وکیلی اولدیغی ایچوندر و کذلك مسلم خمر و خنزیرك شراسنه قادر اولمزکیم کافرك خمر و خنزیرك شراسی اوزره قادر اولدیغی کبی و مصنف ودینا دیمدی تنکیم صاحب کنز ایلردهدر ودینا لفظنی قید ایتدکاری کبی ودینا لفظنك افاده ایلدیکی معنا و تصرفا قولی تحتنده مندرج اولدیغیچون تنکیم بزانی ذکر ایلدك پس بزم تصرفا قولمزاندن مغنیدر (ولابد من ذکر لفظ المفاوضة او بیان معناه) وشرکة مفاوضه‌نك انعقادنده لفظ مفاوضه‌نك ذکرندن لابددر یاخود مفاوضه‌نك معناسنی بیاندن لابدر * زیرا ناسك اکثری شرکة مفاوضه‌نك جمیع شرطلرینی بیلمزلر لفظ مفاوضه ایله تصریح کل شرطلرینی بیان مقامنده قائم قیلندی و اکر ایکی شریك مفاوضه‌نك اقتضا ایدن شیئلرنی بیان ایلسه‌لردی شرکة مفاوضه صحیح اولور * زیرا اعتبار معنایه‌در لفظه دکلدر (فیشتری کل اهما) و هر برینك اشترا ایلدیکی شی آخر شریك ایچون اولور یعنی قچان لفظ مفاوضه‌یی ذکر ایلسه‌لر یاخود مفاوضه‌نك معناسنی بیان ایلسه‌لر هر برینك اشترا ایلدیکی شی ایکیسی بیننده مشترك اولور * زیرا مفاوضه‌نك مقتضاسی مساواتدر (الا طعام اهله وکسوتهم) الا هر برینك اهلنك طعامی وقاتغی و کسوه‌لری یعنی اهلنك کسوه‌لری و کندونك کسوه‌سی بینلرنده مشترك اولمز * زیرا طعام وقاتق و کسوه استحساناً هر برینك اهلی ایچون خاصه اولور قیاس شرکت اوزره اولمق ایدی * زیرا انلر تجارت عقد ایلدیلر پس عقد شرکتك متناول اولدیغی شی جنسدن ولدی و استحسانك وجهی اولدرکه زیرا انلر مقتضای مفاوضه‌دن استثنا اولنمشلردر * زیرا حین شرکتده هر بری صاحبنك مدت مفاوضه‌ده اهلنك طعام وادام و کسوه‌سنه محتاج اولدیغی معلومدر که تحقیقاً هر بری مفاوضه‌ده کندو نفقه‌سنی و عیالنك نفقه‌سنی شریکی اوزره اولانی قصد ایلمزلردی تحقیقاً هر بری حاجتنك تحصیلنه قادر اولمه من الاشترا ایله اولور امدی هر برینك مفاوضه‌نك مقتضاسی اولان شیئده تصرفندن اول مقدار مستثنادر حالك دلالتیله معلوم اولان استثنا مشروط اولان استثنا کبیدر و بایع ایچون طعام و کسوه‌نك ثمنی هر قنغیسندن دیلرسه طلب ایلمك واردر مشتریدن اصالت جهتندن و شریکندن کفالت جهتندن و کفیل مشتری اوزره رجوع ایدر اکر مال شرکتدن حصه‌سی مقداری ایله ادا ایلدی ایسه * زیرا طعام و کسوه ثمنی خاصة مشتری اوزره‌در حالبوکه مال شرکتدن قضا ایلدی (وکل دین لزم احدهما بما تصح فیه الشرکة) و هر دینکه انده شرکت صحیح اولان شیئدن ایکیسندن برینه لازم کله * بونك بیانی عن قریب کلور اندہ شرکت صحیح اولان شیئدن دیمکه باعث انده شرکت صحیح اولمیان شیئدن احتراز در جنایت و مهرد مدن صلح و خلع ونفقه کبی (کالشراء والبیع والاستیجار والکفالة بامره) انده شرکت صحیح اولان شی شرا کبی و بیع و استیجار کبی یاخود مکفول عنهك امریله ماله کفالت کبی (ضمنه الآخر) اوذلك لدینه شریك آخر ضامن اولور یعنی ذکر اولنان اشیادن بری شریکك برندن لازم کله شریك آخر اکا ضامن اولور وشریك آخرك بو اشیالرده ضامن اولمسی مساواتی تحقق ایچوندر (وبلا امر لا) و اکر کفالت بلا امر اولورسه شریکی ضامن اولمز * زیرا کفالة بالنفس کبی تبرع محضدر وقچان کفالت امریله اولسه‌یدی مفاوضه در تنکیم عن قریب بیانی کلور (واما العنان فی الشرکة بالاموال) اما المفاوضة قوانه عطفدر واما اموال ایله شرکة عنان (فهو شرکة فی کل تجارة او نوع منها) پس شرکة عنان هر تجارتده یاخود تجارتدن بر نوعده شرکتدر بغدای کبی وطعام کبی و بونلرك مثللی کبی (وتتضمن الوکالة) و شرکتده مقصودك تحقق اولمسی ایچون اولکه غیرك مالنده تصرفدر وکالتی متضمن اولور (فقط) انجق یعنی کفالتی متضمن اولمز * زیرا کفالت لفظ اقتضا ایلدیکی مساوات ضروریی ایچون مفاوضه‌ده ثابت اولور و لفظ عنان ایسه مساواتدن منبیء اولمز تنکیم مرور ایلدی (وتصح ببعض المال) و شرکة عنان مالك بعضیله صحیح اولور * زیرا اکا حاجت مس ایدر و شرکة عنانده مساوات شرط دکلدر امدی بعض مالله شرکة عنانك صحتنده قول واجب اولدی (ومع فضل مال احدهما) و شرکة عنان ایکیسندن برینك

مالڭ فضلی ایله دخی صحیح اولدی شرکة عنانده مساوات شرط اولمدیغی ایچون (وتساوی مالهما لا الربح)
وشرکة عنان ایکیسنڭ ماللرینڭ مساوی اولوب ربحلری مساوی اولماسیله ده صحیح اولدی (وبالعکس)
وعکسیله ده صحیح اولدی یعنی ایکیسنڭ ربحلری مساوی اولوب ماللرینڭ مساوی اولماسیله ده
صحیح اولدی رسول علیه الصلاة والسلامڭ (الربح علی ما شرطا والوضیعة علی قدر المالین بلا فضل)
قول شریفی ایچون * معناسی شریکلری ربح ایکی شریکڭ شرطلری اوزره در ووضیعه یعنی زیان اولان بلا
فضل ماللرینڭ قدری اوزره در دیمکدر * وکل ربحی ایکیسندن برینه شرط بونڭ خلافی اوزره در
عقد بر شرطله شرکتدن خارج اولدیغی ایچون (ویصح بکون احدهما دراهم والآخر دنانیر)
ودخی ذکر اولنان کبی شرکة عنان مالڭ ایکیسندن بری دراهم وآخر دنانیر اولمغله ده صحیح اولور
یاخود برینڭ دراهمی بیاض و برینڭ قره اولمغله ده صحیح اولور (وبلا خلط) ودخی شرکة عنان
ایکیسنڭ ماللری بربره خلط اولمقسزین صحیح اولور امام زفر وامام شافعی خلطسز شرکة عنان صحیح اولمز
دیدیلر * زیرا ربح مالڭ فرعیدر فرعڭ وقوعی شرکت اوزره تصور اولنمز الا اصلده شرکتڭ ثبوتیله تصور
اولنور بلا خلط ایسه اشتراک اولمز دیدیلر وبزم ایچون علت اولدر که تحقیقا شرکت ایکی طرفدن توکیلڭ
عقدیدر که هر بری ماللری ایله اشترا ایدوب ومشترا ایدلرنده مشترک اولمق اوزره * بو ایسه خلطه محتاج اولمز
وربح عقد ایله مستحق اولور مال ایله مستحق اولدیغی کبی بو اجلدن عقده شرکت تسمیه اولندی
واو شرکت عقده مستنددر حتی شرکة وجوه وتقبل جائز اولدی پس قچان عقده مستند اولدی ایسه
انده مساوات شرط قیلنمدی واتحاد وخلط دخی شرط قیلنمدی (وکل یطالب بثمن ما شراه لا الآخر)
وایکی شریکدن هر بری اشترا ایلدیکی شیئڭ ثمنیله مطالبه اولنور آخر شریکڭ اشترا ایلدیکی ایله مطالبه اولنمز
مرور ایلدر شیء ایچونکه شرکة عنان وکالتی متضمندر کفالتی متضمن دکلدر و وکیل حقوقده اصیلدر
(ثم یرجع علی شریکه بحصته منه) اندن صکره اول مطالبه اولنان شریک اول شیئده اولان حصه سیله شریکی
اوزره رجوع ایدر (ان اداه من ماله) اگر اول شیئی مالندن ادا ایدوب مال شرکتدن ادا ایتمدی ایسه * زیرا
شریکی طرفندن حصه سنده وکیلدر پس اگر کندو مالندن ادا ایتدی ایسه شریکی اوزره رجوع ایدر
(ولا یصحان) شرکة مفاوضه وشرکة عنان شرکة بالاموال ده صحیح اولمز (الا بالنقدین) الا دراهم ودنانیر
ایله صحیح اولورلر (والفلوس النافقة) ودخی فلوس رائجه ایله صحیح اولور (والتبر والنقرة) ودخی مضروب
اولمیان آلتون وکومش ایله صحیح اولور (ان تعامل الناس بهما) اگر ناس بو ایکیسیله تعامل ایدرلر ایسه قول صحیح
بودر که تحقیقا عقد شرکت فلوس رائجه اوزره اتفاقا صحیح اولور اصطلاح ناسده ثمن اولدیغی ایچون واما
تبر پس تحقیقا اصلڭ یعنی مبسوطڭ مسائل شرکتنده وجامع اصغرده تبر متاع منزله سنده قیلندی پس تبر ایله نقره
رأس مال شرکت ایچون ومال مضاربه ایچون صالح اولمزلر حالبوکه صاحب اصل تبری مسائل صرفده اثمان
کبی قیلندی وقول اول ظاهر مذهبدر فقهاء دیدیلر که تبرده معتبر اولان عرفدر پس هر بلده ده که بایعه
ایله تعامل تبر ایله اوله پس اول تبر نقود کبیدر وعقود ایله متعین اولمز وانکله شرکت صحیح اولور وناسڭ انی
ثمن استعمالیله تعاملی ضرب مخصوص منزله سنه تنزیل اولندی وهر بلده ده که انکله تعامل جاری اولمیه متاع
کبیدر عقود ایله متعین اولور وانکله شرکت صحیح اولمز دیدیلر کافیده بویله ذکر اولندی وشرکة مفاوضه
وشرکة عنان صحیح اولمزلر الا بزم ذکر ایلدیکمز شیئله اولورلر (وبالعرض بعد بیع کل نصف عرضه بنصف
عرض الآخر) وشرکة عنان عرضله یعنی متاعله صحیح اولورلر لکن ایکی شریکڭ هر بری متاعنڭ نصفنی
آخرڭ متاعنڭ نصفیله بیع ایتدکدن صکره اولور یعنی اگر ایکی شریکدن هر بری متاعدن نصف مالنی آخرڭ
مالندن نصفله بیع ایدرسه ثمنده شرکة ملک ایله ایکیسی شریک اولورلر حتی ایکیسندن بری ایچون آخرڭ
نصیبنده تصرف ایتمک جائز اولمز * بوندن صکره عقد ایله شرکة عقد اولور حتی ایکیسندن هر بری
ایچون صاحبنڭ نصیبنده تصرف جائز اولور وبو متاعده شرکت مراد ایدر کسنه ایچون حیله شرعیه در
(وان ملك احد المتفاوضین ما یصح فیه الشرکة) وشرکة مفاوضه ایله شریک اولانڭ بری ارثله ویا هبه ایله انده
شرکت صحیح اولان شیئه انفاسیان اولمش ایدی اکا مالک اولسه (وقبض) ودخی متفاوضینڭ بری قبض ایلسه

(صارت عنانا) اول شركة مفاوضه شركة عنان اولور مفاوضه ده معتبر اولان مساوات زائل اولدیغی
ایچون (هلك مالیهما او مال احدهما قبل الشراء بطلها) ایکی شریکده مالری یاخود برینك مالی قبل
الشرا هلاك اولسه یدی شرکتی باطل قیلر *زیرا شرکت عقود جائزه دندر پس ابتداسنده شرط قیلنان شیء
دوامی ایچون دخی شرط قیلندی و بو ابطال ایکی مالك هلاکنده ظاهردر وكذلك ایکیسندن برینك مالنك
هلاکنده دخی ظاهردر *زیرا مالی هلاك اولمیان شریك مالنده صاحبنك شرکتنه راضی اولمدی الا انك
مالنده شریك اولمق ایچون راضی اولدی پس قچان انك مالی فوت اولسه یدی انك شرکتنه راضی اولمز پس
عقد باطل اولور فائده اولمدیغی ایچون (وهو علی صاحبه قبل الخلط هلك فی یده او فی ید الآخر) و قبل الخلط
هلاك اولان مال مالکی اوزره هلاك اولور برابردر کرك کندو یدنده هلاك اولسون و کرك شریکی یدنده هلاك
اولسون *بو مال قچان کندو یدنده هلاك اولسه پس بو ظاهردر اما آخرك یدنده هلاك اولسنك عاتی انك قتنده
امانت اولمغله در (وبعده علیهما) و بعد الخلط هلاك اولسه یدی ایکیسنك اوزرینه هلاك اولور *زیرا هلاك
اولان مال تمییز اولنمز پس ایکی مالیدن هلاك اولور (وان هلك مال احدهما بعد شراء الاخر بماله فمشربه اهما)
واکر ایکی شریکك بری آخرك مالیله شرا ایتدکدنصکره آخرك مالی هلاك اولسه یدی آخرك شرا ایلدیکی
ایکیسی ایچوندر ایکیسی شرط ایلدکاری اوزره *زیرا ملك واقع اولدیغی حینده وقت شراده شرکت
قائم اولدیغی ایچون بینهما ماده مشترك واقع اولدی امدی آخرك مالنك هلاکیله حکم تغییر اولنمز و شرکت شرکة
عقد درحتی تحقیقا هر قنغیسی اشترا ایلدیکی شیئی بیع ایلمسی جائز اولدی *زیرا شرکت تحقیقا مشتراده تمام
اولدی و شرکتك تمامندنصکره مالك هلاك اولسیله شرکت منتقض اولمز (ویرجع علی الاخر بحصته من ثمنه)
واخر اوزره ثمنندن حصه سیله رجوع ایدر *زیرا نصفنی وکالتی سببیله اشترا ایتدی و ثمنی کندو مالندن نقد
ایتدی امدی رجوعی صحیح اولور تنکیم مرور ایتدی (وان هلك قبله) واکر آخرك شراسندن اول هلاك
اولسه یدی (فان وکله حین الشرکة صریحا فمشربه اهما) پس اکر حین شرکتده صریحا شرایه انی توکیل
ایتدی ایسه انك شرا ایلدیکی شیء ایکیسی ایچون اولور رأس مالده شرط ایلدکاری اوزره بحده دکل *مثلا اکر
رأس مال بینلرنده اثلاثا اولسه یدی پس مشترا بینلرنده اثلاثا اولور و اکر رأس مال انصافا اولسه یدی کذلك
انصافا اولور *زیرا شرکت اکر باطل اولورسه شرکتله تصریح اولنان وکالت قائمه در پس حکم وکالتله
بینلرنده مشترك اولور (و یکون شرکة ملك) و شرکت شرکة ملك اولور حتی ایکیسندن بری آخرك نصیبنده
تصرف ایده مز (والا فلا) واکر صریحا توکیل ایلمدی ایسه مشترا ایکیسی بیننده مشترك اولمز بلکه خاصة
مشتری ایچون اولور *زیرا شرکت اوزره وقوع حکم وکالتدر شرکت ضمننده ثابت اولدی و ایکیسندن برینك
مالنك هلاکیله شرکت باطل اولدی و ضمننده اولان وکالت دخی باطل اولدی (و لکل من هذین الشریکین)
یعنی شرکة مفاوضه و شرکة عنانك شریکلرندن هر بری ایچون (ان یبضع) بضاعه ویرمك وارد ریعنی مال
شرکتدن بر رجله اعطا ایدوب و ربحك کلیسی ایچون قیلق واردر *زیرا عقد شرکتده معتاددر (و یودع)
ودخی مال شرکتدن امانت ویرمك واردر *زیرا عادة تجاردندر (و یضارب) و دخی احد شریکین مالی مضاربة
ویرمك واردر *زیرا بونلر شرکتك دونیدر پس شرکت بونلری متضمن المق جائز اولور و شرکت بونك خلافی
اوزره در که بونلر یعنی بضاعه و امانت و مضاربه شرکتی متضمن اولمز *زیرا شیء مثلنی متضمن اولمز (و یوکل)
و ایکی شریکدن هر بری بیع و شراده تصرف ایلدیکی شیئدن شرکتده اجنبی یی وکیل ایتمك واردر *زیرا عادة
تجاردندر (والمال فی یده امانة) و ایکی شریکك هر برینك یدنده مال امانتدر حتی مال شرکت
بلا تعدی یدنده هلاك اولسه ضامن اولمز (واما المفاوضة فی شرکة الصنائع فبان یشترك صانعان متساویان
فیما تجب فیه المساواة فی المفاوضة المذکورة) و اما شرکة صنایعده مفاوضه ایکی صاحب صنعتك مفاوضهٔ
مذکورده مساوات انده واجب اولان شیئده مساوی اولوب شریك اولملریله اولور و مفاوضهٔ مذکوره اهل
کفالتدن اولملری ایله اموال ایله شرکتده مفاوضه درو الله تعالی احسان ایلدیکی شیئی بینلرنده ایکی نصف اولمغله
شرط ایتملری ایله و لفظ مفاوضه ایله تلفظ ایتملریله درو تحقیقا بیانی مرور ایتدی (سوی المال) مالدن
غیری *مالده مساوات مفاوضهٔ سابقه یه مخصوص اولدیغیچون (کصباغین او خیاط و صباغ) ایکی بویاجی

كبي ياخود بر زرى ايله بوياجى كبي بونده اشارت واردركه صنعت ومكانك اتحادى شركة صنايعده شرط دكلدر
(وتقبلا العمل لاجر بينهما) واجر ايكيسى بيننده اولمق ايچون ايكيسى عملى قبول ايتمكله اولور يعنى
ايكيسندن هر برينك اجردن حاصل ايلديكى شئ بينلرنده مشترك اولمغله تتكيم مفاوضه نك حكمى بودر
(وتضمنت وكالة) وبوشركة صنايع وكالتى متضمن اولور انواع شركتك جميعنده اعتبار ايچون وكالتى متضمن
اولور (وكفالة) وشركة صنايع كفالتى دخى متضمن اولور معناى مفاوضه متحقق اولسون ايچون
(وصحت وان شرط العمل نصفين والمال اثلاثا) اكرچه كيم ايكيسى عملى ايكى نصف ايدوب يعنى ايكيسى
بيننده اولان ربحى ايكى نصف ايدوب ومالى اثلاثا شرط ايدرلرسه ده شركت صحيح اولور استحسانا وقياسده
صحيح اولماز* زيرا ضمان عمل مقدار يله در پس انك اوزرينه زياده ما دامكه ضامن اولمدقچه ربح در پس عقد جائز
اولماز عقدتضمنه اقتضاسى ايچون پس عقد شركة وجوه كبي اولور واستحسانك وجهى اولدركه تحقيقا شول
شيئكه انى شريك اخذ ايدرانى ربح خذ ايلمز* زيرا ربح جنسك اتحادى قتنده متحقق اولور حالبوكه جنس
مختلف اولدى* زيرا رأس مال عملدر و ربح مالدر پس اخذ اولنان شئ عملك بدلى اولدى وعمل تقويم ايله
متقوم اولور وعمل ايله تقويم اولنان شيئك قدر يله تقدير اولنور امدى اخذ اولنان شئ حرام اولماز شركة وجوه
بونك خلافى اوزره در وعن قريب بيانى كلور (ولزم كلا عمل قبله احدهما و يطالب الاجر) وايكيسندن
هر برينك قبول ايلديكى عمل ايكيسينه ده لازم كلور وهر برى صاحبنك عملنك اجرنى طلب ايدر (و يبرأ الدافع
بالدفع الى احدهما) واجرى دفع ايدن كمسنه ايكيسندن برينه دفعله برى اولور (والكسب بينهما نصفين)وكسب
اولنان مال بينلرنده ايكى نصف اولور (وان عمل احدهما) اكرچه كيم بالكز بريسى عمل ايتدى ايسه ده
قياسا واستحسانا دافع اجردن برى اولور* زيرا بو كفالتى متضمن اولان مفاوضه نك مقتضاسيدر (واما العنان
فى شركة الصنايع فبان يشترك صانعان بلا تساويهما فيما ذكر وتضمنت وكالة فقط وتثبت به الاحكام المذكورة
استحسانا) واما شركة صنايعده شركة عنان ايكى اهل صنعت ذكر اولنان شيئده بينلرنده تساويه مشترك
اولملريدرو بوشركت انجق وكالتى متضمن اولور واحكام مذكوره بونكله استحسانا ثابت اولور وقياسده ثابت
اولماسيدر* زيرا شركت كفالت قيدندن مطلقة واقع اولمدى احكام مذكوره ايسه كفالتك موجباتندندر
واستحسانك وجهى اولدركه تحقيقا بوشركت ايكيسندن هر برينك ذمتنده عملك واجب اولمسى ايچون
مقتضيه در بو اجلدن اجره مستحق اولور وايكى شريكدن برى آخرك زمانده اجرى قبولنك نفاذى سببيله پس
عملك ضمانتنده و بدلك اقتضاسنده مفاوضه مجراسنه جارى اولور حتى فقها ديديلركه قچان ايكيسندن برى
هلاك اولمش صابون ياخود اشنان ثمنندن دين اقرار ايتسه شريكى اوزره تصديق اولنز وخاصة مقر لازم كلور
زيرا مفاوضه اوزره تنصيص بولنمدى واقرارك نافذ اولمسى مفاوضه ايله تصريحى ايجاب ايدر (واما المفاوضة
فى شركة الوجوه) واما شركة وجوهده مفاوضه * شركة وجوه تسميه سنه باعث زيرا اوپه سيه كمسنه
اشترا ايتمز الا عند الناس حاجت صاحبى اولان كمسنه ايدر بعضيلر شركة وجوهده ابتذال وجوه واردر
زيرا بو شركت مقابللر شركتيدر ديدى (فبان يشترك متساويان فيما ذكر بلا مال ليشتريا بوجوههما ويبيعا)
پس بلا مال متساوى اولدقلرى حالده ذكر اولنان شيئده مشترك اولملرى بوزلر يله اشترا ايدوب بيع ايلملر يله اولور
(وتضمنت وكالة) و بوشركة وجوه وكالتى متضمن اولور مرور ايدن علت ايچون كه تحقيقا غير اوزره جائز اولماز
الا وكالة ياخود ولاية جائز اولور امدى اولى اولدى يعنى وكالت متعين اولدى (وكفالة) وشركة وجوه
كفالتى دخى متضمن اولور معناى مفاوضه يى تحقيق ايچون (واما العنان فيها) واما شركة وجوهده
شركة عنان (فبان لايعتبر التساوى فيها) مفاوضه ده ذكر اولنان امورده تساوى معتبر اولمامغله اولور
(وتضمنت وكالة فقط) وشركة عنان انجق وكالتى متضمن اولور نتكيم مرور ايتدى (وان شرطا مناصفة
المشترى اومثالثته) اكرچه كيم شركة وجوهده ايكى شريك اشترا ايلدكلرى شيئده مناصفه ياخود مثالثه
شرط ايلديلرسه ده (فالربح كذلك) ور بحى دخى كذلك مناصفه ويا مثالثه شرط ايلديلر ايسه ده تساوى
اعتبار اولنمز (وشرط الفضل باطل) وشركة وجوهده ربحك فضلنى ملكك قدرى اوزره شرط ايلمك باطلدر
زيرا ربح مستحق اولماز الا عمل ايله اولور مضارب كبي ياخود مال ايله اولور رب مال كبي ياخود ضمان ايله اولور شول

استاد کبی که نادن عملی قبول ایدوب پس اول عملی شاکردینه اخذ ایلدیکی شیئدن اقل ایله القا ایدر پس اول فضل استاد ایچون ضمانله طیب اولور وغیری یه یعنی معانی ثلاثه‌نك غیری یه مستحق اولاز کرنلازمیکه تحقیقا برکسنه غیری یه مالکده تصرف ایله ربحك بعضی انمایچون اولمق اوزره دیسه‌یدی برشیئه مستحق اولمز بو معنالر بولنمدیغی ایچون

﴿ فصل ﴾

بوفصل شرکة فاسده‌نك احکامی بیاننده در (لاشرکة فی الاحتطاب والاحتشاش والاصطیاد وسائر المباحات) اودون تجلانمده واوت تلقیجیلقده وآوجیلقده وسائر مباح اولان شیئلرده کرج کبی وطوز کبی ومعدن جوهری کبی وطاغلرك میوه‌سی وارضك طاشی وترابی کبی شیئلرده شرکت اولمز *زیرا شرکت توکیلی متضمندر وتوکیل ایسه موکل ایچون ثابت اولان ولایة تصرفی اثباتدر وبو معنا ایسه بومقامده تصور اولنمز * زیرا موکل ذکر اولنان اشیایه مالك اولمزامدی غیری مقامنه اقامت یتمکه دخی مالك اولمز (وما حصل احدهما فله) وشول شیئکه ایکیسنك بری حاصل ایلسه اول شی انك ایچوندر (وما حصلاه معا فلهما نصفین) وایکیسی معا حاصل ایلدکاری شی ایکیسی ایچون نصف اولور * زیرا اول شی انلرك عمللرینك اثریدر مساواتی تحقیق ایچون ایکیسی بیننده ایکی نصف اولور (وما حصل احدهما باعانة الاخر فله) وایکیسندن بری آخرك معاونتیله تحصیل ایلدیکی شی حاصل ایدن ایچوندر * زیرا اول عملده اصلدر (وللاخر اجر مثله بالغا ما بلغ عند محمد) وآخر ایچون امام محمد قتنده بالغا ما بلغ اجر مثل لازم کلور (ولا یزاد علی نصف ثمنه عند ابی یوسف) وامام ابو یوسف قتنده اجر مثلی حاصل ایلدکاری شیئك ثمننك نصفی اوزره زیاده اولمنتکم اجاره فاسده‌نك حکمی دخی بیلنلرنده بواختلاف اوزره در (ولا فی الاستقاء بان کان لاحدهما بغل وللاخر راویة واستقی احدهما والکسب للعامل) واستقاده دخی شرکت اولمز ایکی شریکك برینك قاطری اولوب آخرك بیورك قربه‌سی اولسه بریسی صوارمغله عمل ایتسیدی کسب عامل ایچوندر (وعلیه اجر المثل للاخر) وآخرك اجر مثلی عامل اوزره در * زیرا آخر اجارهٔ فاسده ایله اجیردر (الربح فی الشرکة الفاسدة علی قدر المال وان شرط الفضل) شرکة فاسده ده ربح مالك قدری اوزره در اکرچه کیم فضلی شرط ایتدی ایسه ده * زیرا اصل بودر که تحقیقا ربح ماله تابعدر نماکبی نتکیم مزارعه ده بذر ایچون زیاده‌لك تسمیه ایله مستحق اولدیغی کبی واصلدن عدول اولنمز الا تسمیه‌نك صحتی قتنده اولنور حالبوکه تسمیه صحیح اولادی امدی شرط تفاضل باطل اولدی * زیرا انك استحقاقی عقد ایله در پس شرط تفاضلده فسادك تقرری واردر فساد ایسه واجب الدفعدر (وتبطل بموت احدهما ولو حکما) ومطلق شرکت احد شریکلرینك مونیله باطل اولور کرکسه حکما مونیله اولسون مرتد اولوب دار حربه لاحق اولوب وقاضی لحوقنه حکم ایلمك ایله * زیرا وکالت شرکت ایچون لازمه‌در وموت وکالتی ابطال ایدر ولازمی ابطال ایدن ملزومیده ابطال ایدر (لا یزکی احدهما مال الاخر بلا اذنه) یعنی ایکی شریکلرك بری آخرك مالنك زکاتنی اداایتمك اذنسز جائز ولمز * زیرا زکات تجارت جنسندن دکلدر (فان اذن کل لصاحبه فادیا ولاء) پس اکر هر بری شریکنه اذن ویرسیدی ایکیسیده تعاقبله زکاتی ادا ایتسه‌لردی (ضمن الثانی وان جهل باداء الاول) ثانی ضامن اولورا کرچه کیم اولك اداسنه جاهل اولورسه ده زیرا مأمور بهلك غیری ایله عمل ایتدی * زیرا ادادن مراد فرضك اسقاطیدر حالبوکه فرض ساقط اولمدی امدی مخالف اولدی پس ضامن اولور کرك بیلسون کرکسه بیلمسون * زیرا موکلك اداسیله حکما وکالتدن معزول اولدی محل فوت اولدیغیچون وبو اجلدن علم وجهل ایله مختلف اولمز عبدك بیعنه وکیل اولان کمسنه کبی که قچان موکل عبدی اعتاق ایتسیدی اول وکیل منعزل اولور کرك وکیل بیلسون وکرکسه بیلمسون (وان ادیا معا) حتی ایکی شریکلك هر بری صاحبنك مالنك زکاتنی غیبتنده ادا ایتسه‌لردی وایکیسنك دخی اداسی زمان واحدده اولسیدی وتقدم وتأخر بیلنمسیدی (ضمن کل قسط الاخر) هر بری آخرك قسطنه ضامن اولور ویربرلرینه تقاص ایدرلر پس ایکیسندن برینك مالی زیاده اولورسه زیاده ایله رجوع ایدر (شری مفاوض امة باذن شریکه لیطأ فهی له مجانا) شرکة مفاوضه ایله شریك اولان کمسنه شریکنك اذنیله وطء ایتمك ایچون برجاریه اشترا ایدسیدی اول جاریه مجانا مشتری ایچون اولوریعنی قچان ایکی مفاوضك بری صاحبنه

وطء ایتمك ایچون برجاریه اشتراسنه اذن ویرسه یعنی پس مأمور اولان صاحبی دخی برجاریه اشترا ایدوب ثمننی مال شرکتدن ادا ایتسه ایدی اول جاریه بغیر شیء مشترینك اولور یعنی شریکنه برشیله مدیون اولمز امام اعظم قتنده وامامین قتنده اذن ویرن مشتری اوزره جاریه نك نصف ثمنیله رجوع ایدر * زیرا شرا خاصة مأمور ایچون واقع اولدی پس انك اوزرینه ثمن واجب اولدی حالبوکه ثمنی مال شرکتدن ادا ایلدی امدی آمر مأمور اوزره نصف ثمنله رجوع ایدر نتکیم طعام وکسوه نك ثمنی نصفله رجوع ایتدیکی کبی وامام اعظمك دلیلی اولدر که تحقیقا جاریه ایکیسینك ملکنه داخل اولدی مقتضی شرکت اوزره جاری اولمغله اندن صکره اذن نصیبینی هبه یی متضمن اولدی * زیرا وطء حلال اولمز الا ملکله اولور نتکیم قچان ایکیسی اول جاریه یی اشترا ایدوب اندن صکره ایکیسندن بری آخره سن بو جاریه یی کندك ایچون قبض ایله دیدکده هبه اولدیغی کبی اولدی حالبوکه تقسیم اولنمیان شیئده مشاعك هبه سی جائزدر اما طعامی وکسوه سی بونك خلافی اوزره در * زیرا انلر ضرورت ایچون شرکتدن مستثنادر نتکیم بیانی مرور ایتدی و بزم مسئله مزده ایسه ضرورت یوقدر (واخذ البایع بثمنها ایاشاء) وجاریه نك بایعی جاریه نك ثمننی ایکی شریکك هر قنغیسندن دیلرسه اخذ ایدر مشتری یدن اصالة وصاحبندن کفالة اخذ ایدر نتکیم طعام وکسوه ده مرور ایتدی

﴿ کتاب المزارعة ﴾

بو کتاب مزارعه نك احکامی بیانندهدر (هی) مزارعه لغت جهتندن مفاعله بابندن زرعدندر وشرعا (عقد علی الزرع ببعض الخارج) مزارعه زرع اوزره خارجك بعضیله بر عقددر (ولا تصح عند ابی حنیفة) امام اعظم رحمة الله علیه قتنده صحیح اولمز * رافع بن خدیجك روایت ایلدیکی حدیث شریف ایچونکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام مخابره دن نهی ایلدی اولکه ارضك ثلث اوزره یاخود ربع اوزره مزارعه سیدر مخابره خیبردندر اولکه خبارك معالجه سیچون اکاردر یعنی اکنجیدر وخبار ارض ملایمهدر ودخی مزارعه عاملك عملندن خارج اولان شیئك بعضیله ارضك استیجاریدر که معنای اجاره ده اولدیغیچون پس دکرمنجینك اولچکی معناسنه اولدی نتکیم اجاره ده مرور ایتدی (وتصح عندهما) ومزارعه امامین قتنده صحیح اولور * زیرا رسول علیه الصلاة والسلام خیبرك نخلاتی یعنی خرما اغاجنی اهلنه معامله وارضنی مزارعة دفع ایلدی ثمردن وزرعدن خارج اولانك نصفی اوزره وصحابه وتابعون وصالحون بزم بو کونمزه کلنجه بونکله عمل ایلدیلر وبونك مثلی ایله یعنی اجماعله خبر واحد وقیاس ترك اولنور بو اجلدن فقها (وبه یفتی) دیدیلر (ورکنها الایجاب والقبول) ومزارعه نك رکنی ایجاب وقبولدر سائر عقدلر کبی (وشرطها) ومزارعه نك شرطی سکز امردر * اولکیسی (اهلیة العاقدین) یعنی عقد ایدیجینك اهل اولملریدر یعنی حر ومکلف اولملریدر * زیرا اهلیتسز عقد ایچون صحت اولمز * وامر ثانی (وصلاحیة الارض للزراعة) ارضك زراعت ایچون صالح اولمسیدر حتی معقود حاصل اوله * واوچنجی امر (وبیان مدة متعارفة) متعارف اولان مدتی بیان ایتمکدر مثلا برسنه یه دکین ویا ایکی سنه یه دکین دیمکله * زیرا عقد ارضك منفعتی اوزره وارد اولور اکر تخم عامل طرفندن اولورسه یاخود عاملك منفعتی اوزره وارد اولور اکر تخم صاحب ارض طرفندن اولورسه ومنفعتك مقداری ایسه بیلنمز الا مدتك بیانی ایله بیلنور امدی مدة منفعت ایچون معیار اولدی پس مدت انده مزارعه یه قادر اولنه جق قدر ممکن اولمق واجب اولور حتی قچان بر مدت بیان ایتسه که انده مزارعه حاصل اولمیه اول مزارعه فاسد اولور مقصودك حصولی معدوم اولدیغیچون وکذلك بر مدت بیان ایتسه که انده ایکیسندن بری مثلنده عادة تعیش ایلمز مزارعه فاسد اولور ذخیره ده بویله ذکر اولندی * ودردنجی امر (وبیان رب البذر) یعنی تخم قنغی طرفدن اولدیغنی بیاندر * زیرا معقود علیه تخمك اختلافیله مختلف اولور * زیرا عامل طرفندن اولورسه معقود علیه ارضك منفعتیدر واکر تخم صاحب ارض طرفندن اولورسه معقود علیه عاملك منفعتیدر امدی معقود علیهك بیانندن لابددر * زیرا انك جهالتی نزاعه مفضی اولور * وبشنجی امر (وبیان جنسه) تخمك جنسنی بیاندر * زیرا اجرتك جنسنی بیاندن لابددر اول ایسه معلوم اولمز الا جنس بذری بیان ایله معلوم اولور * والتنجی امر (وبیان حظ الاخر) آخرك نصیبنی بیاندر یعنی تخم نك طرفندن اولمیان کمسنه نك بیاندر * زیرا اول کمسنه شرطله عوض بوندن نصیبنه مستحق اولور امدی نصیبی بیلنمکدن لابددر * زیرا

بيلنمبان عقد ايله نصيبه مستحق اولمز• ويدنجى امر (والتخلية بين صاحب الارض والعامل) صاحب ارض ايله عاملك بيني تخليه ايتمكدرحتى عقدده تخليه انكله زائل اولان شيئى شرط ايتسيدى اولكه صاحب ارض عامل ايله بيله عمل ايتمكدر اول عقد فاسد اولور* وسكزنجى امر (والشركة فى الخارج) خارجك حصولى قتنده خارجده شركتى بياندر•زيرا ابتداء اجاره يوندن منعقد اولور وانتهاء شركت بوندن تمام اولور وهرشرطكه خارجده قطع شركته مؤدى اولور اول شرط عقدى فاسد ايدبجيدر(وانما تصح اذا كان الارض والبذر لواحد والبقر والعمل من الآخر) واما بين قتنده مزارعه صحيح اولدى الاقچان ارض ايله تخم برندن و بقر ايله عمل آخردن اولورسه صحيح اولدى*زيرا صاحب ارض عاملى عمل ايچون استيجار ايلدى و بقرعمل ايچون آلتدر امدى عامل اوزره بقر شرطى جائز اولدى نتكيم ترزى استيجار اولندقده كند وايكنه سيله ديكمسى شرط اولندبغى كبى (والارض لواحد والباقى للاخر) ياخود ارض برينك اولوب وباقى آخرك اولمغله مزارعه صحيح اولور*زيرا تخم صاحبى ارضى ارضك خارجندن برجزء معلوم ايله استيجار ايتدى واكر صاحب تخم ارضى دراهم ودنانير ايله استيجار ايتسيدى صحيح اولدى پس كذلك ارضك خارجندن جزء معلوم ايله استيجاريده صحيح اولور (اوالعمل لواحد والباقى الاخر) ياخود عمل برينك اولوب باقيسى آخرك اولورسه صحيح اولور*زيرا صاحب ارض عاملى مستأجرك آلتى ايله عمل ايتمك ايچون استيجار ايتدى امدى صحيح اولدى نتكيم ترزى بى صاحب ثوبك ايكنه سيله ديكمك ايچون استيجار ايتدكده صحيح اولديغى كبى (وانما تصح اذا كان نفقة الزرع عليهما بقدر حقهما كاجر الحصاد والرفاع والدوس والتذرية) ودخى ذكر اولنان كبى مزارعه صحيح اولمدى الاقچان زرعك نفقه سى ايكيسنك حقلرى مقدارنجه ايكيسنك اوزرينه اولسيدى صحيح اولور مثلا بچنك اجرى ونقل محصولك وخرمن دوكنك وخرمنى صاوروب محصولى صاپدن آيرانك اجرتلرى كبى * زيرا غرم غنمله اولور حتى اول شيئلر ايكيسندن برى ايچون شرط اولنسه عقد مزارعه فاسد اولور*زيرا بو شرط برشرطدركه عقد اقتضا ايتمز واندة ايكى عاقدك برينه فائده واردر (فتفسد ان كانت الارض والبقر لواحد والبذر والعمل للاخر) پس مزارعه فاسد اولور اكر ارض و بقر برينك و بذر وعمل آخرك اولورسه *زيرا صاحب تخم ارضى و بقرى استيجار ايتدى وارضك خارجندن برجزء معلوم ايله بقرك استيجارى مقصود اولمق صحيح اولمز *زيرا بقرك منفعتى ارضك منفعتى جنسندن دكلدر*زيرا ارضك منفعتى ارضك طبعنده برمدتدركه خارج انكله حاصل اولور وبقرك منفعتى برصلاحيتدركه عمل اول صلاحيتله قائم اولور پس بقر ايله ارض بينده مجانست معدوم اولمغله بقرى ارضك منفعتنه تابع قيلمق ممكن اولمز ومنفعة ارضك استحقاقى مزارعه ايله مقصود اولمق جائز اولمز نتكيم بقر بالكرا ايكيسندن برينك اوزرينه مشروط اولمسى جائز اولمديغى كبى *عمل جانبى بونك خلافى اوزره دركه زيرا بقر عملك آلتيدر پس عاملك منفعتنه تابع قيلندى (او كان البذر لاحدهما والباقى للاخر) ياخود تخم ايكيسندن برينك اولوب باقيسى آخرك اولورسه مزارعه فاسد اولور*زيرا بونوعله شرع وارد اولمدى (او كان البذر والبقر لواحد والباقى للاخر) ياخود تخمله بقر برينك اولوب باقى يعنى عمل ارض آخرك اولورسه مزارعه فاسد اولور*زيرا تخمله بقردن هر برى وقتا كه بالكرا اولدقده صحيح اولمديلرسه اجتماعلرنده دخى صحيح اولمدى (او شرطا لاحدهما قفزانا مسماة) ياخود ايكيسندن برى ايچون تسميه اولنمش اولچكاره شرط ايلسه لردى پس تحقيقا بو دخى ذكر اولنان كبى مفسددر ارضدن خارج اولميوب الا اول تسميه اولنان اولچكار مقدارى خارج اولسه پس بو شرط شركتى قاطع اولور (او شرطا ما يخرج من موضع معين) ياخود ايكيسندن برى ايچون بر موضع معيندن خارج اولان محصولى شرط ايلسه لردى (او ماعلى الماذيانات) ياخود ساقيه لرك اوسعى اولان ساقيه ايله يعنى نهر اعظم ايله اسقا اولنان موضعدن خارج اولانى (او السواقى) ياخود ساقيه لر ايله سقى اولنان موضعدن خارج اولانى شرط ايلسه لردى مزارعه فاسد اولور• سواقى ساقيه نك جمعيدر وساقيه جدولدن اكبر ونهردن اصغر اولاندر پس بو شرط دخى ذكر اولنان كبى مفسددر محصول انجق اول موضعدن خارج اولمق احتمالى ايچون پس بو شرط شركتى قاطع اولور (او ان نفقته على العامل) ياايكيسى زرعك نفقه سى عامل اوزره اولمغى شرط ايلسه لردى بو شرط دخى مفسددر يعنى مزارعه فاسد اولورمى ورايدن شى ايچونكه تحقيقا بو شرط

عقد اقتضا ایلمز بر شرطدر و بو شرطده ایکی عاقدك برینه نفع واردر (او رفع رب البذر بذره او رفع الخراج
الموظف و تنصیف الباقی) یاخود صاحب تخم تخمنی رفع ایدوب یاخود خراج موظفی رفع ایدوب باقی یی
تنصیف ایلمك شرط ایلسه لردی اول وقت ایکی صورتده عقد مزارعه فاسد اولور حاصل اولیوب الا اول
مقداری حاصل اولمق احتمالی ایچون واما قچان خراج خراج مقاسمه اولسیدی ثلث وربع کبی پس عقد مذکور
جائز اولور تنکیم قچان عشری رفع ایدوب باقیسنی قسمت ایتمکه شرط ایدوب وارض دخی عشریه اوله عقد
مزارعه جائز اولدیغی کبی * یاخود صاحب تخم خارجك عشرینی نفسیچون یاخود آخر ایچون و باقیسنی بینلرنده
تقسیم شرط ایلدی ایسه جائز اولور * زیرا خارج مشاعدر قطع شرکته مؤدی اولمز (او کون التبن لاحدهما
والحب للاخر) یاخود مزارعه ده صمان برینك و دانه برینك اولمه شرط ایلسه لردی او وقت مزارعه فاسد
اولور * زیرا بو شرط دانه ده شرکتی قطع ایدر مقصود ایسه دانه در (او تنصیف الحب والتبن لغیر رب البذر)
یاخود دانه یی تنصیف ایدوب صمانی تخم صاحبنك غیری یه شرط ایلسه او وقت مزارعه فاسد اولور * زیرا
بو شرط مقتضای عقده مخالف شرطدر و بو قطع شرکته مؤدی اولور * زیرا ازا اولور آفت اصابت ایدر دانه حاصل
اولمز پس چیقمز الا انجق صمان چیقار (ولو شرطا الحب نصفین ولم تعرضا للتبن) واکر دانه یی ایکی نصف شرط
ایدوب صمان ایچون تعرض ایلمسه لردی (او شرطاه جملة لرب البذر صحت) یاخود دانه یی ایکی نصف شرط
ایدوب صمانی صاحب تخم ایچون شرط قیلسه لردی عقد مزارعه صحیح اولور اما صورة اولی یه سبب پس
ایکیسیده مقصود اولان شرکتی شرط ایلدکاری ایچوندر و تابع اولان شیدن سکوت اصلده عقدك فسادینی
ایجاب ایلمز و اما صورة ثانیه ده سبب حکم عقده موافق شرط اولدیغیچوندر * زیرا صمان صاحب تخمك
ملکنك نماسیدر (واذا فسدت) وقچان عقد مزارعه فاسد اولسیدی (فالخارج لرب البذر) خارج تخم
صاحبنك اولور * زیرا ملکنك نماسیدر و فرع اصلك ملکی ایله مالك اولنور و آخر اولمز الا تسمیه ایله مستحق اولور
پس قچان عقد فاسد اولسیدی نمانك کاپسی تخم صاحبنك اولور (وللآخر اجر عمله او اجر مثل ارضه) و آخر
ایچون عملنك اجری لازم کلور یاخود ارضنك اجر مثلی لازم کلور یعنی مزارعهٔ فاسده ده قچان تخم صاحب
ارضك اولورسه عامل ایچون اجر مثل لازم کلور واکر تخم عاملك ایسه صاحب ارض ایچون ارضنك اجر مثلی
لازم کلور (فلو رب البذر صاحب الارض فللعامل اجر مثله لا یزاد علی المسمی) پس اکر صاحب تخم صاحب
ارض اولورسه عامل ایچون اجر مثلی لازم کلور مسمادن زیاده اولمز * زیرا عامل زیاده نك ساقط اولمسنه راضی
اولمدی (ولو العامل فلصاحب الارض اجر مثل ارضه) واکر صاحب تخم عامل اولورسه پس صاحب ارض
ایچون ارضنك اجر مثلی لازم کلور عامل منافع ارضی عقد فاسد ایله استیفا ایتدیکی ایچون * امدی عامل اوزره
منافعك قیمتی واجب اولور * زیرا انك ایچون یعنی منافع قیمتی ایچون اجر مثل بوقدر (فاذا صحت فالمشروط)
پس قچان مزارعه صحیح اولسیدی واجب اولان مشروط اولاندر التزامك صحتی ایچون (ولا شیء للعامل
ان لم تخرج) و عامل ایچون برشیء بوقدر اکر ارضدن برشیء چیقمزسه * زیرا عامل شیئده شرکت بوندن
مستحق اولور خارجك غیریده ایسه شرکت بوقدر (ویجبر العامل ان ابی لا رب البذر) و عامل ابا ایدرسه جبر
اولنور صاحب تخم جبر اولنمز یعنی قچان مزارعه عقد اولندقده تخم صاحبی عملدن امتناع ایدرسه امتناعنك
ایچوندر * زیرا صاحب تخم عقد ایله وفایه متوصل اولمز الا اتلاف تخمله اولور و اتلاف تخمده اکا ضرر واردر
امدی انك اوزرینه جبر اولنمز دار بنی هدم ایچون اجیر استیجار ایدن کیبدر و کفایه ده دیدیکه بو (قبل القائه)
تخمی القادن اول امتناع ایدرسه جبر اولنمز و بعده جبر اولنور واکر عامل امتناع ایدرسه حاکم عمل اوزره
اکا جبر ایدر * زیرا اکا ضرر لاحق اولمقسزین وفا ممکندر امدی عقد لازم کلور سائر اجاراتده اولدیغی کبی
الا مکر که عامل ایچون اتکله اجاره فسخ اولور عذری اوله مرض کبی که مرض ایله مزارعه فسخ اولور
(ولو ابی رب البذر و الارض له وقد کرب العامل فلا شیء له قضاء) واکر تخم صاحبی ابا ایدرسه و ارضده تخم
صاحبنك اولسه * حالبوکه عامل ارضی سورمش اولدی پس انك ارضی سورمسی ایچون قضاء برشیء یوقدر زیرا
انك عملی عقد ایله متقوم اولور عقد ایسه عملی خارجدن برجزء ایله تقویم ایدر بوندنصکره خارج ایسه یوق
(ویسترضی دیانة) و دیانت جهتندن صاحب ارض عاملی راضی ایدر یعنی تحقیقا ذکر اولنان شیء قضاده

جوابدر واماانك بينيله ربيمى بيننده ديانة صاحب بذره عاملك عملنك اجر مثلنى اعطا ايلمك لازم كلور* زيرا
عامل براعماله قائم اولمغله مشغول اولدى خارجدن نصيبى اكا حاصل اولمق ايچون پس* فيه ان صاحب ارض
عاملدن ارضى اخذ ايتسيدى انى مغرور ايتمش اولور تغرير ايسه مدفوع عدر ولايق اولان عاملك رضاسين طلب
ايتمكدر (وتبطل بموت احدهما) ومزارعه ايكيسندن برينك موتيله باطل اولور اجاره ده اولان ايكى
عاقد كبى (فلو دفعها ثلاث سنين فلما نبت فى الاولى ومات صاحب الارض قبل ادراكه) پس صاحب ارض
ارضنى اوچ سنه يه دكين عامله دفع ايتسيدى وقتا كه سنهٔ اوليده زرع اولنان شئ بتسيدى وادرا كندن اول
صاحب ارض فوت اولسيدى (ترك فى يد المزارع الى ادراكه وقسم على الشرط) ارض مزارعك يدنده
محصول ادراكنه دكين ترك اولنور وشرط اوزره تقسيم اولنور (وبطلت فى الاخريين) وايكى سنهٔ اخيره لرده
مزارعه باطل اولور* زيرا سنهٔ اوليده عقدك ابقاسنده مزارعك وورثه نك حقنه مراعات واردر وقطعنده
يعنى قلعنده اصلا عاملك حقى ايچون ابطال واردر پس ابقا ابطالدن اولى اولدى واما ايكى سنهٔ اخيره لرده
ابقايه حاجت يوقدر *زيرا مزارع ايچون هنوز برشيئده حق ثابت اولمدى پس برقياسله عمل ايلدك (مضت
المدة قبل ادراكه فعلى المزارع اجر مثل نصيبه من الارض حتى يدرك) محصولك ادراكندن اول مدة مزارعه
كچسيدى زرعك ادراكنه دكين مزارع اوزره ارضدن نصيبنك اجر مثلى لازم كلور *زيرا مزارع ارضك
بعض منفعتنى استيفا ايلدى وقت ادراكه دكين انده حصه سنه تربيتى ايچون (ونفقته) وزرعك نفقه سى
صوارمق اجرى كبى ومحافظه وبچمك ومحصولى قالدرمق وخرمنى دوكمك وصاورمق وكوتورمك اجرتلرى كبى
(عليهما) ايكيسنك اوزرينه لازم كلور حتى ادراكه وانجيه دكين* حقلرينك مقدارنجه كسبدن عاجز اولان
عبد مشتركك نفقه سى كبى (وفى موت احدهما قبله ترك فى مكانه) وزرعك ادراكندن اول ايكيسندن برينك
موتنده زرع مكاننده ترك اولنور (الى ادراكه ولا شئ على المزارع) ادراكنه دكين ومزارع اوزره برشئ لازم
كلمز* زيرا بز بومقامده عقد اجاره يى مدة اجاره نك بقاسى ايچون استحسانا بقا ايلدك عاملك ياخود وارثنك
عملدن اولديغى وجه اوزره استمرارى ممكن اولور امااولكيده مدت منقضيه اولديغى ايچون ابقا ممكن اولمز (انفق
احدهما بلا امر صاحبه) ايكيسندن برى صاحبنك امرنسز زرع اوزره انفاق ايتسيدى (اوامر قاض
فهو متطوع) ياخود قاضينك امريله انفاق ايتسيدى اول انفاق ايدن كمسنه انفاقده متطوع اولور * زيرا
ايكيسندن هر برى انفاقده مجبور دكلدر مثالى ايكى كشينك بيننده مشترك داره قچان مرمت لازم كلدكده
ايكيسندن برينك دارك مرمتنده بلا امر انفاق ايلسيدى متطوع اولديغى كبى (وتفسخ بدين محوج الى
بيعها) ومزارعه فسخ اولور رب ارض اوزره ارضك بيعنه جبر ومحتاج اولنور دينى اولسيدى اجاره ده
اولديغى كبى وعامل ايچون ارضك سورمسى ايچون ونهرلرين قازمق ايچون وچوقورلرين طولدروب
بوكسكلرين ايندروب دوزمك ايچون برشئ مطالبه ايتمك جائز اولمز* زيرا انك مسماسى كه خارجدر مطالبه ايتمك
جائز اولمز زيرا خارج معدومدر ودخى اجر مثل ايله مطالبه جائز اولمز زيرا اجر مثل عقدك فسادى قتنده
واجب اولور حالبوكه عقد فاسد اولمدى (ولو نبت لم يبع قبل استحصاده) واكر زرع بتسيدى زرع حصادندن
اول ارض بيع اولنمز* زيرا ارضى بيعده مزارعك حقنى ابطال واردر وتأخير ابطالدن اولادر اكرداين صاحب
ارضى حبس ايدرسه قاضى انى اخراج ايدر* زيرا حبس ظلمك جزاسيدر بو ايسه ظلم ايتمدى *زيرا مزارع ارضك
بيعندن منع اولنمشدر امدى ظالم اولمدى

(كتاب المساقاة)

بوكتاب سقى اولنان شيئلرك احكامى بياننده در (هى) مساقات لغت جهتندن مفاعله بابندن سقيدندر وشرعا
(دفع الشجر الى مصلح بجزء من ثمره وهى كالمزارعة) شجرى ثمرندن برجزء ايله مصلحنه دفع ايتمكدر وبو مساقات
امام ابو حنيفه قتنده باطله اولمقده مزارعه كبيدر امامين ايچون خلاف واردر وفتوى امامين قوليله صحتى
اوزره در (وشروطها الشروط الممكنة ههنا) ومساقاتك شروطى مزارعه نك بومقامده ممكن اولان شرطلرى
كبيدر (كاهلية العاقدين وبيان نصيب العامل والتخلية بين الاشجار والعامل والشركة فى الخارج) ايكى عاقدك
حر اولوب ومكلف اولمسى كبى وعاملك نصيبنى بيان كبى واشجار ايله عاملك بيننى تخليه كبى وخارجده شركت

كبی وشروط مذكوره‌دن بونلرك ماعداسی بومقامده جاری اولمز (فتصح بلا ذكر المدة) پس مساقات مدت
ذكر ایلمكسزین صحیح اولور وقیاس مساقات صحیح اولمامقدر* زیرا بومعنا اجاره‌در مزارعه كبی ومساقات
مدت ذكر نسنز استحسانا صحیح اولور (وتقع علی اول ثمر یخرج) ومساقات اول سنه خارج اولان ثمر اوزره
واقع اولور *زیرا ثمرك ادراكی ایچون وقت معین وار درازاولوروقت متفاوت اولور (وتفسد ان لم یخرج)
اكر ثمر اول سنه‌ده خارج اولمزسه عقد مساقات فاسد اولور یعنی عقدك سنه اولیدن غیری به متناول اولدیغی
ایچون پس كأنه ایكیسیده سنه اولی اوزره تنصیص ایلدیلر بونی تاج الشریعه ذكر ایلدی (الا اذا دفع غراسا
فی ارض لم تبلغ الثمر علی ان یصلحها) عقد مساقات مدت ذكر ایتمكسزین صحیح اولور الا مكركه قچان عاقدینك
بری یارضده غرس اولنمش اشجارك بوداغنی دفع ایده كه اول اشجارك میوه‌سی اول سنه اصلاح اولنق اوزره
ایریشوب بالغ اولمیه (فما خرج كان بینهما نصفین حیث یفسد) پس خارج اولان میوه بینهماده ایكی
نصف اولور اولوقت عقد مساقات فاسد اولور (ان لم یذكر سنین معلومة) اكر برقاچ سنه معلومه ذكر
اولنمدیسه بونی قاضیخان ذكر ایلدی (او دفع اصول رطبة من ارض مساقاة ولم یسم الوقت فانها تفسد)
یاخود بررجل سقی اولنور یارضده اولان یاش محصولك كوكلرینی دفع ایلسه وحالبوكه وقتده تسمیه ایلمسه
پس بومساقات دخی فاسد اولور *زیرا خرمانك كوكی دخی غراس كبیدر (بخلاف رطبة انبات نهاية غایة)
یاش یونجه محصولی ذكر اولنان اصول رطبه‌نك خلافی اوزره‌در نبات اولمسنه غایت اولدیغی ایچون مثلا آبتی
آی كبی (حیث یجوز) اولوقت عقد مساقات جائز اولور نبات اولمسنه غایت اولدیغی ایچون (ویقع علی اول جزء
یكون) وجواز اول رطبه‌نك یعنی یونجه‌نك حاصل اولان قطع اولنده واقع اولور قطع اولك مابعدنده واقع
اولمز (دفع رطبة انتهی جزازها علی ان یقوم علیها حتی یخرج بذرها) بررجل قطعی یتشمش برياش محصولی
یعنی یاش یونجه‌یی تخمی خارج اولنجه اوزره بنه قائم اولمق اوزره بركمسنه‌یه دفع ایتسه‌یدی (و یكون بینهما
نصفین) وتخم ایكیسی بیننده ایكی نصف اولمق اوزره دفع ایتسه‌یدی (جاز بلا ذكر الوقت) بو عقد مساقات
وقت ذكر ایتمكسزین استحسانا جائز اولدی *زیرا تخمك ادراكی ایچون مزارعلر قتنده وقت معلوم واردر
تخم ایسه اولمز الا عاملك عملی ایله حاصل اولور پس انده مناصفه‌نك شرط قیلنمسی صحیح اولور (والرطبة
لصاحبها) واول تازه یونجه محصول صاحبی ایچوندر* زیرا عاملك عملی ایچون انده اثر یوقدر (واو شرطا
تنصیفها فسدت) واكر عاقدین یاش محصولك تنصیفنی شرط ایلسه‌لردی مساقات فاسد اولور مساقاتدن
اول حاصل اولان شیئده شركتك شرط قیلندیغی ایچون (ذكر مدة لا یخرج الثمر فیها) برمدت ذكر ایلسه كه
اول مدتده میوه چیقمز مثلا ارضی باغ غرس ایتمك ایچون برسنه‌یه یاخود ایكی سنه‌یه دكین خارجك بعضیله
دفع ایتمكله پس واقعده بیلور كه تحقیقا باغ اولمقداری مدتده میوه ویرمز (یفسدها) اول مدت ذكری اول
مساقاتی افساد ایدر* زیرا مساقاتدن مقصود اولان خارج اولان شیئده شركتدر* حالبوكه بو شرط مقصودی
منع ایدرامدی عقدی مفسد اولور (ومدة قد یخرج فیها وقد لا) و برمدت ذكر ایلسه كه از اولور اول مدتده
میوه خارج اولور واز اولور خارج اولمز (لا) مساقاتی افساد ایلمز مقصودك فوت اولمسی معلوم اولمدیغی
ایچون بلكه فوات مقصود مزارعه ومساقاتده زرع وثمره آفة سماویه یتشمك ایله توهم اولنور (فلو خرج فی وقت
سمی فعلی الشرط) پس اكر میوه تسمیه اولنان وقتده خارج اولورسه شرط اولنان وجه اوزره اولور (والا)
واكر تسمیه اولنان وقتده ثمر خارج اولیوب بلكه اول وقتدن كیرو قالورسه عقد فاسد اولور* زیرا متبین
اولدیكه تحقیقا ایكی عاقد اندہ میوه خارج اولمز مدت تسمیه ایلدیلر واكر ابتداء میوه‌نك خارج اولیه‌جغی معلوم
اولسیدی عقد فاسد اولوردی كذلك قچان متبین اولسه انتهاءده فاسد اولور وقچان عقد فاسد اولسه
(فللعامل اجر المثل) پس عامل ایچون اجر مثل لازم كلور نتكیم مزارعه‌ده مرور ایتدی (تصح فی الكرم
والشجر والبقول واصول الباذنجان والنخل ولو فیه ثمر ان لم یدرك) ومساقات باغده وشجرده وسبزواتده
وباذنجانك كوكنده وخرماده صحیح اولور اكرچه ایم خرماده یتشمك میوه وار ایسه‌ده حتی اكر میوه یتشمش
اولورسه عقد صحیح اولمز* زیرا بوتقدیرجه عاملك عملی ایچون اثر یوقدر (كالمزارعة) مزارعه‌ده صحیح
اولدیغی كبی وامام شافعی قتنده مساقات صحیح اولمز الا خرما ایله باغده اولور (دفع ارضا سنین معلومة علی ان

يغرسها اشجارا وتكون هى والارض بينهما نصفين فسدت) بر رجل بر رجله سنين معلومه ايله ارضنه اشجار غرس ايتمك ايچون وغرس اولنان اشجار وارض ايكيسى بيننده ايكى نصف اولمق اوزره دفع ايتسيدى بو مساقات فاسد اولور عملسز قبل الشركه حاصل شيئكه ارضدرانده شركتك شرط قيلنديغى ايچون (فان غرسها غراسا من عنده) پس اكر عامل كندو قتنده اولان بر ارضه اشجار غرس ايدوب (فاخرجت ثمرا) پس عامل عملى ايله ميوه يى اخراج ايلسيدى (كان الكل لصاحب الارض) ميوه نك كليسى صاحب ارضك اولور (وللغارس عليه قيمة غراسه واجر مثل عمله) وصاحب ارض اوزره غارس ايچون غرس ايتديكى اشجارك قيمتى وعملنك اجر مثلى لازم كلور* زيرا صاحب ارض عاملى كندو آلاتيله ارضى بستان ايتمك ايچون استيجار ايلدى عاملك عمليله ظاهر اولان بستانك نصفى عاملك اجرى اولمق اوزره* حالبوكه آلات عامل ايچوندر پس منهى عنه اولان طحانك قفيزى معناسنده اولدى امدى بو جهتدن مساقات فاسد اولدى بوندنصكره غرس اولنان اشجار غارس ايچون ملك اولدى حالبوكه صاحب ارض اوزره اشجارك ردى متعذر اولدى اول غراس ارضه متصل اولديغى ايچون امدى قيمتى واجب اولور وعملنك اجر مثلى دخى واجب اولدى* زيرا اجر غرس اولنان اشجارك قيمتنده عملا داخل اولمز اول غراس يعنى اشجار كندو نفسنده متقوم اولديغى ايچون (تبطل بموت احدهما ومضى مدتها والثمر نيئ) مساقات ايكيسندن برينك موتيله باطل اولور ودخى مساقاتك مدتى كچوب حالبوكه ميوه چيك خام اولسيدى مساقات باطل اولور بو ميوه نك خام اولمسى ايكيسنك برى فوت اولمسنده ومدتك كچمسنه ايكى صورتده قيددر وبو مساقات اولمسنه باعث* زيرا صاحب ارض عاملى خارجك بعضيله استيجار ايلدى واكر صاحب ارض عاملى دراهم ايله استيجار ايلسيدى اجاره ايكيسندن برينك موتيله باطل اولوردى پس كذلك خارجك بعضيله استيجار ايتسيدى باطل اولور (فلو مات صاحب الارض فللعامل القيام عليه) پس اكر صاحب ارض فوت اولورسه عامل ايچون ميوه يتشنجه عقد اوزره قائم اولمسى لازم كلور (وان كرهه ورثة صاحب الارض) اكرچه كيم صاحب ارضك وارثلرى عاملى كريه كوررلرسه ده* زيرا صاحب ارضك موتيله عقدك بوزلمسنده عامل ايچون اضرار در وانكچون عقد ايله مستحق اولان شيئى ابطال واردر اولكه ميوه يى اشجارده ادراكنه دكين ترك ايتمكدر و قچان عقد بوزلسه قبل الادراك ميوه نك قطعى تكليف اولنور واندە عامل اوزرينه ضرر واردر و قچان اجاره نك دخى بوزلمسى ضررى دفع ايچون جائز اولسه ضررى دفع ايچون ابقاسى جائز اولمسى اولى اولور (وان مات العامل فلورثته القيام عليه) واكر عامل فوت اولسه عاملك ورثه سى ايچون عقد اوزره قيام لازم كلور (وان كرهه صاحب الارض) اكرچه كيم صاحب ارض ورثه يى كريه كوررسه ده* زيرا ورثه عاملك مقامنه قائملردر و بو قيامده ايكى جانبه نفع واردر (وان ماتا فالخيار الى ورثة العامل) واكر ايكيسيده فوت اولورلرسه عامل وارثلرى ايچون خيار واردر يعنى عقد اوزره قائم اولمده وترك ايتمكده مخيرلردر ورثه عاملك مقامنه قائم اولدقلرى ايچون و بو خيار عاملك حياتنده صاحب ارضك موتندنصكره عامل ايچون اولمق جائز اولدى كذلك موتندنصكره وارثلرى ايچون دخى مخير اولمق جائز واولور (وان لم يمت احدهما بل انقضى مدتها فالخيار للعامل) واكر ايكيسندن برى فوت اولميوب بلكه مدة مساقات منقضيه اولسيدى عامل ايچون مخيرلك واردر اكر ديلرسه اولديغى وجه اوزره عقد اوزره ميوه يتشنجه عمل ايدر و ميوه ايكيسى بيننده على السويه اولور* زيرا قبل الادراك ميوه يى دوشرمك ايله امرده ايكيسنه ده اضرار واردر حالبوكه ضرر دفع اولندى تنكيم مرور ايتدى (ولا تفسخ الا بعذر) وعقد مساقات فسخ اولمز الا عذر ايله فسخ اولور اجارانده اولديغى كبى (ومنه كون العامل عاجزا عن العمل) وعامل عملدن عاجز اولمسى دخى عذردندر *زيرا مساقات فسخ اولنمسه عامله اجرا يعنى خدمتكارلرى استيجار لازم كلور پس بو لزوم ايله عامله ضرر لاحق اولور كه عقد مساقات اول ضرر ايله التزام اولنمز وتحقيق مرور ايتديكه ضرر مدفوعدر (او سارقا) ياخود عاملك سارق اولسيده عذر دندر (يخاف على ثمره او سعفه) صاحب ارض شجرك ميوه سى اوزره ياخود بوداقلرى اوزره قبل الادراك اوغررلر ديو خوف ايدوب مساقات فسخ اولور سعف تحريك ايله سعفه نك جمعيدر وسعفه خرمانك بوداغى يبراغيدر صحاحده بويله ذكر اولندى

﴿ كتاب الدعوى ﴾

بو كتاب دعوی بياننده در ✻ مصنف بو كتابی معاملات عقبنده ايراد ايلدی زيرا دعوی وجودده معاملات اوزره ترتب ايدر (هی) لغت جهتندن دعوی بر قولدر كه انسان انكله غيريسی اوزره حقك واجب اولمسن قصد ايدر ودعوانك الفی تأنيث ايچوندر پس منون اولمز وجمعی دعاوی كلور واولك تحجله فتوی وفتاوی كبی وشرعا (مطالبة حق) حقوق عباددن بر حقك مطالبه سيدر (عند من له الخلاص) بر كمسنه نك قتنده كه اول كمسنه قاضيدر كه انكيچون مدعی عليهدن حقی تخليص واردر (اذا ثبت) قچان حق ثابت اولسه (والمدعی من اذا ترك ترك) ومدعی شول كمسنه در كه قچان دعواسنی ترك ايلسه ترك اولنور يعنی خصومت اوزره جبر اولنمز قچان دعواسنی ترك ايتسه يدی ✻ وقتا كه بو تعريف فعلا ايكی متنازعه بطريق الاغلب متناول اولدی ايسه مصنف اندن احترازا ايدوب (من المتنازعين قولا) قوليله ذكر ايلدی لفظ من بيانيه در يعنی اول مدعی قولا ايكی متنازعك بر بدرفعلا دكل ديمكدر ووقتا كه بو كلام مباحثه دن ايكی متنازعه متناول اولدی ايسه مصنف اندن (فی الحق) قوليله احترازا ايلدی يعنی حق صدده قولا ايكی متنازعك بريدر (والمدعی عليه بخلافه) ومدعی عليه مدعينك خلافی اوزره در يعنی خصومت اوزره جبر اولنور قچان دعواسنی ترك ايتسه يدی ✻ امدی حد محدود اوزره منطبق اولدی وتحقيق مدعی ايله مدعی عليهك تعريفنده مشايخ اختلاف ايلديلر وقول صحيح بزم بو مقامده ذكر ايلديكمزدر بعض ديديكه مدعی عليه منكر اولاندر وآخر مدعی اولاندر فقهاء ديديلر كه بو تعريف حد صحيحدر ولكن شان حدك معرفتنده در ✻ زيرا اعتبار معانی يه در صورتلره ومبانی يه يعنی الفاظه دكلدر ✻ زيرا كلام آزاولور شخصدن دعوی صورتنده بولنور حالبو كه معنا انكاردر مودع كبی قچان وديعتك ردينی ادعا ايتسه يدی ياخود هلاكنی ادعا ايتسه يدی پس اول مودع صورتا مدعيدر ومعنا ضمان واجب اولديغيچون منكر در بو اجلدن قچان وديعتك ردينی ياخود هلاكنی ادعا ايتسه يدی تحقيقا مودع اوزره ردو ضمان لازم كلمديكنه قاضی تحليف ايدر بوخسه رد ايتديكنه تحليف ايتمز ✻ زيرا يمين ابدا انكی اوزره اولور (وركنها اضافة الحق الی نفسه) ودعوانك ركنی مدعی حقی نفسنه اضافت ايتمكدر (ان كان اصيلا) اكر مدعی كندو اصيل ايسه يعنی حق كنديسنك ايسه (والی من ناب منابه) ياخود مقامنه نائب اولان كمسنه يه اضافت ايتمكدر تحكيم وكيلده وصغيرك باباسنده ووصيسنده اولديغی كبی (عند النزاع) حق نزاع قتنده اضافت ايليه (واهلها) ودعوانك اهلی (العاقل) عاقل اولاندر كه بونكله مجنون خارج اولدی (المميز) وتميز ايدجی اولاندر كه بونكله صبی خارج اولدی ✻ استروشنی احكام صغارك جامعنده ديديكه محجور عليه اولان صبيدن دعوی صحيحه دكلدر امانك ايچون اذن اولان صبی پس انك دعواسی صحيحه در اكر مدعی ايسه واكر مدعی عليه ايسه صبی مأذونك دعواسی صحيحه اولديغی كبی جوابی دخی صحيحدر (وشرط جوازها مجلس القاضی) ودعوانك جائز اولمسنك شرطی قاضينك مجلسيدر ✻ زيرا قاضينك غيرينك مجلسنده دعوی صحيحه اولمز حتی مدعی عليه اوزره جوابی واجب اولمز (وحكمها وجوب الجواب علی الخصم) ودعوانك حكمی خصم اوزره اولكه مدعی عليهدر جوابك واجب اولمسيدر حتی مدعی عليه جوابدن امتناع ايلسه قاضی انك اوزرينه جبر ايدر (وانما تصح اذا الزمت شيأ علی الخصم بعد ثبوتها) ودعوی صحيح اولمز الا قچان بعد الثبوت خصم اوزره برشی لازم كلورسه صحيحه اولور واكر برشی لازم كلمزسه دعوی عبث اولور انك اوزرينه بر عاقل اقدام ايتمز (وعلم المدعی) ودخی دعوی اولنان شیء معلوم اولورسه الزمت قولی اوزره عطفدر ✻ يعنی خصم اوزره ادعا ايلديكی معلوم اولورسه دعوی صحيح اولور ومصنف بونی (فلو منقولا فی يد الخصم) قوليله بيان ايلدی يعنی اكر خصم اوزره ادعا ايلديكی شیء خصمك يدنده منقول اولورسه (ذكر انه فی يده بغير حق) اول منقولك مدعيسی ذكر ايده كه تحقيقا اول منقول خصمك يدنده بغير حق ضبط اولنمشدر ✻ زيرا آزاولور شیء مالكك غيرينك يدنده بحق بولنور مرتهن يدنده رهن كبی وبايع يدنده قبض ثمن ايچون مبيع كبی ✻ صدر الشريعه ديديكه بو علت منقوله شامل اولديغی كبی عقاره دخی شامل اولور بن بيلمه كه بو حكمله منقوله تخصيصك وجهی ندر ✻ بن ديرمكه وجهنك بيلنمسی ايكی مقدمه

مسئله يه موقوفه در * بريسي اولدركه تحقيقا اعيانك دعواسي صحيحه اولمز الاذي اليد اوزره صحيحه اولور تنكيم هدايه ده خصم نصب اولنمز الا اكر مدعا يعني دعوى اولنان شي يدنده ايسه اولور ديدى * وايكنجي مقدمه اولدركه تحقيقا شبهه معتبره در شبهه نك دفعي واجبدر شبهه شبهه سنك دفعي واجب دكلدر تنكيم فقها تحقيقا ربا شبهه سي حقيقته ملحقه در شبهه شبهه سي دكلدر ديديلر ايمدي سن بو ايكي مقدمه يي بيلدك ايسه معلوم اولسونكه تحقيقا عقار اوزره يدك ثبوتنده شبهه واردر اول ثبوت يد مشاهد اولمديغي ايچون * منقول بونك خلافي اوزره دركه پس تحقيقا ثبوت يد منقولده مشاهد در پس عقار دعواسنده عقاري بينه ايله اثبات ايتمكله شبهه نك دفعي واجب اولدى دعوى صحيح اولسون ايچون وثبوتدنصكره يد مالكك غيري ايچون اولمسي احتمالي شبهه شبهه سي اولور پس اعتبار اولنمز واما منقولده اولان يد مشاهد اولديغي ايچون اثباته حاجت اولمز لكن منقولده يد مالكك غيرينك اولمق شبهه سي واردر پس دعوى صحيح اولمق ايچون اول شبهه يي دفع واجب اولدى الحمد لله الهادي الى سواء السبيل وحسبنا الله ونعم الوكيل (وطلب احضاره) ودعوى ايلديكى شيئك احضاريني طلب ايليه كه (ان امكن ليشار اليه في الدعوى والشهادة) اكر اول شيئك احضاري ممكن ايسه دعوى وشهادتده اكا اشارت اولنمق ايچون * زيرا ممكن اولان شيئك اقصا سيله اعلام شرطدر بو ايسه منقولاتده اشارت ايله اولور * زيرا اشارت اسباب تعريفك ابلغيدر حتى فقها نقلي متعذر اولان منقولاتده مثلا دكرمن كبي حاكم انك قتنده حاضر اولسون ديديلر ياخود امين ارسال ايلسون ديديلر (وذكر قيمته ان تعذر) ودخي احضاري متعذر اولور سه مدعا معلوم اولمق ايچون قيمتني ذكر ايليه * زيرا اعيان متفاوت اولور شرط ايسه دعوا معلوم اولمقدر حالبوكه مشاهده سي متعذر اولدى پس قيمتك ذكري واجب اولدى * زيرا قيمت اول شيئك خلفيدر فقيه ابو الليث قيمتك ذكريله بيله اركك لك ودیشيلك ذكري شرط قيلندي ديدى وقاضيخان وصاحب ذخيره اكر عين غائب اولورسه ومدعا مدعى عليهك يدنده اولديغن ادعا ايدرسه ومدعى عليه انكار ايتدكده اكر مدعى اول عينك قيمتني ووصفني بيان ايدرسه انك دعواسي استماع اولنور و بينه سي قبول اولنور ديديلر (ولو قال غصبت مني عين كذا ولا ادري قيمته قالوا تسمع) واكر مدعى بندن شويله بر عين غصب ايلدك وقيمتني بيلم ديسيدي فقها بو دعوى استماع اولنور ديديلر كافيده ديديكه واكر مدعى قيمتني بيان ايليوب وديسه كه بندن شويله بر عين غصب ايلدى وبيلمم كه تحقيقا اول عين هالكميدر يوخسه قائميدر وبيلمكه قيمتي نه مقدار اولور عامه كتبده ذكر اولنديكه تحقيقا مدعينك دعواسي استماع اولنور زيرا انسان آزاولور مالنك قيمتني بيلمز پس اكا قيمتني بيان تكليف اولنسه اكا ضرر اولور * بن ديرمكه بو جهالة فاحشه ايله بيله بو دعوانك صحتنك فائده سي خصم اوزره يمينك توجهيدر قچان انكار ايدرسه ودخي بيان اوزره جبردر قچان اقرار ايدرسه ياخود يميندن نكول ايدرسه سن تأمل ايله * زيرا كافينك كلامي كافي اولمز الا بو تحقيق ايله تمام اولور * الحمد لله على التوفيق (ولو عقارا ذكر حدوده الاربعة) واكر مدعينك ادعا ايلديكى عقار ايسه حدود اربعه سن ذكر ايليه اشارت ايله تعريف متعذر اولديغي ايچون * زيرا نقل اولنميان شيئده تحديده احتياج اولنور زيرا عقار تحديد ايله معلوم اولور (وكفى الثلاثة) وحدود ثلاثه نك ذكرى كفايت ايدر امام زفر كفايت ايتمز زيرا تعريف تمام اولمز ديدى بزم ايچون علت اكثرايچون حكم كل واردر (الا ان يغلط في الرابع) الا مكر كه حد رابعده غلط اولنه * زيرا مدعا غلط ايله مختلف اولور تركي ايله مختلف اولمز (كذا الشهادة) يعني تحديد دعواده شرط اولديغي كبي شهادتده دخي شرط قيلندي واكر شاهدلر شهادتده حدوددن اوچني ذكر ايلسه لردي بزم عندمزده قبول قيلنور امام زفر ايچون خلاف واردر واكر مدعى صلاحله مشهور بر رجل ايسه انك شهرتني ذكر كفايت ايدر ودارده تحديددن لابدر اكرچه كيم اول دار مشهوره ايسه ده امام اعظم قتنده وامامين قتنده مشهوره ايسه تحديد شرط قيلنمدى * زيرا شهرت اندن مغنيه در وامام اعظمك عاني تحقيقا اول دارك مقداري معلوم اولمز الا تحديد ايله اولور (وانه يطالبه) ودخي مدعى مطالبه يي ذكر ايليه * زيرا مطالبه مدعينك حقيدر پس طلبندن لابدر (وانه في يد المدعى عليه) ودخي مدعى مطالبه ذكر ايلديكى كبي مدعى عليه يدنده اولديغن ذكر ايليه * زيرا مدعا يعني عقار مدعى عليه يدنده اولمغله خصم اولور (وهو) ومدعانك مدعى عليه يدنده اولمسي (لا يثبت بتصادقهما) مدعا

يدنده اولمق اوزره بربرلرين تصديق ايلملرى ايله ثابت اولمز (بل يثبت بالبينة او علم القاضى) بلكه بينه ايله ثابت اولور ياخود قاضينك علمى ايله ثابت اولور عقار ايكيسنك غيرى يدنده اولمق احتمالى ايچون وتحقيق عقار مدعى عليه يدنده اولمق اوزره مواضعه ايدملر ❀ منقول بونك خلافى اوزره در زيرا منقولده يد مشاهددر تنكيم مروى روايتدى عماديه ده ذكر اولنديكه بركمسنه بر رجلك يدنده بر عينى ادعا ايدوب ومجلس حكمه احضارينى مراد اينسيدى ومدعى عليه اول عينى يدنده اولديغن انكار اينسيدى پس مدعى ايكى شاهد ايله كاوب اول عينى بو تاريخدن بر سنه مقدم مدعى عليه‌نك يدنده اولديغنه شهادت اينسه‌لردى بو دعوى استماع اولنورمى وبو بينه ايله مدعى عليه اول عينك احضارى اوزره جبر اولنورمى يوخسه اولنمزمى (كانت واقعة الفتوى) يعنى اندن استفتا واقع اولدى ديمكدر وبو كلام فقهاسى اصطلاحيدر وصاحب عماديه لايق اولان قبول اولنمقدر زيرا مدعى عليه‌نك يدى زمان ماضيده ثابت اولدى ويدندن خروجنه التفات اولنمز وتحقيق اول يدك زوالنده شك واقع اولدى امدى يد ثابت اولدى مادامكه مزيل بولنمدقچه ديدى ❀ شمس الائمة الحلوانى ديديكه منقولاتدن شى واردر كه قاضينك قاتنه احضارى ممكن دكلدر طامدن بغداى يجبى وغمدن قطيع كبى يعنى قيون سورى يسى كبى امدى قاضى انده مخيردر ديلرسه اول موضعه احضار ايدر اكر احضارى آسان اولورسه واكر حضورى آسان اولمزسه وحالبوكه قاضى استخلافه مأذون اولسيدى خليفه‌سنى اول موضعه بعث ايدر وبونك نظيرى اولدركه قچان قاضى بردارده اوتوروب ودعوى دخى بر دوه‌ده اوله كه دوه قاضينك دار ينك قپوسنه صغمز پس قاضى دار يتك قپوسنه چيقار ياخود نائبنه امر ايدر حتى اول نائب قپويه چيقار كه شاهدلر نائبك حضورنده اول دوه‌يه اشارت ايده‌لر ❀ وقدوريده ذكر اولنديكه قچان مدعانقلى متعذر بر شى اولسيدى مثلا دكرمن كبى حاكم انده خيار اوزره‌در اكر ديلرسه حاضر اولور واكر ديلرسه امين ارسال ايدر ذخيره‌ده بويله ذكر اولندى ❀ وقاضى امام ظهير الدين ذكر ايلديكه تحقيقا بو قدورينك ذكر ايلديكى مسئله مستقيم اولمز الا قچان مدعا مصرده اولورسه‌در ❀ واما قچان مدعا خارج مصرده اولورسه قاضى انكله نه كيفيتله قضا ايدر حالبوكه مصر ظاهر روايتده قضانك جوازى ايچون شرطدر وطريقى اولدركه قاضى اعوانندن بركمسنه‌يى بعث ايدر حتى دعوايى وبينه‌يى استماع ايدوب قضا ايدر اندنصكره قاضى اعوانك قضاسنى امضا ايدر يعنى تنفيذ ايدر (وان دينا فى الذمة ذكر جنسه) واكر مدعينك دعوى ايلديكى شى ذمنده دين ايسه جنسنى ذكر ايليه دراهم ودنانير كبى وبغداى واربه كبى وبونلرك امثالى كبى (وقدره) ودخى مقدارينى ذكر ايليه مثالى يوز كبى وبيك كبى وبر اولجك وايكى اولجك كبى ودخى بونلرك امثالى كبى زيرا بيلنمز الاجنس وقدر بله بيلنور (ومطالبته به) ودخى ذكر اولنان اول دينى مدعى مطالبه ايليه مرور ايدن علت ايچون كه تحقيقا مطالبه انك حقيدر (واذا صحت سأل القاضى عنها) پس قچان دعوى صحيح اولدى ايسه قاضى اول دعوادن سؤال ايدر وجه حكم واضح اولسون ايچون ❀ زيرا بينه ايله اولان حكم اقرار ايله اولان حكمه مخالف اولور وقاضينك سؤالنك معناسى قاضى ديه كه تحقيقا سنك خصمك سنك اوزريكه شويله ادعا ايدر پس سن نه ديرسك (فان اقر الزم موجبه) پس قچان مدعى عليه اقرار ايدرسه قاضى اقرارك موجبيله الزام ايدر وقضا ايتدم ياخود حكم ايتدم ديمز كافيده ديدى لان شى ايچونكه تحقيقا لفظ قضانك اطلاقى توسعدر يعنى الزامدن مجازدر ❀ زيرا اقرار بنفسه حجتدر وقضا اوزره متوقف اولمز پس قاضيدن حكم اقرار ايلديكى شيئك موجبندن خروج ايچون الزام اولور مدعينك دعواسى اوزره بينه بونك خلافى اوزره‌در ❀ زيرا فصل خصومتده اصل اولان بينه‌در (وان انكر) واكر خصم انكار ايدرسه (سأل المدعى بينته) قاضى مدعى‌يه بينه‌دن سؤال ايدر ❀ زيرا نبى عليه الصلاة والسلام مدعى ايچون (الك بينة) بيوردى يعنى سنك ايچون بينه وارميدر پس مدعى (لا) ديدى رسول عليه الصلاة والسلام (لك يمينه) بيورى يعنى سنك ايچون انك يمينى واردر نبى عليه السلام سؤال ايتدى وعدم بينه اوزره يمين ترتيب ايلدى پس بينه‌دن سؤالدن لابددر استحلافه قادر اولمق ايچون (فان اقام قضى عليه) پس اكر مدعى بينه اقامت ايدرسه مدعى عليه اوزره قضا ايدر زيرا مدعى دعواسنى بينه ايله تنوير ايلدى پس بينه قبولنه وزننده بيانندر پس تحقيقا بينه دلالة واضحه‌در حق باطلدن بينه ايله ظاهر اولور (والا) يعنى اكر مدعى بينه اقامت ايده‌ميوب بلكه اقامتدن

عاجز اولورسه (حلفه بطلبه) قاضی خصمه مدعینك طلبیله یمین ویرر* زیرا یمین مدعینك حقیدر بو اجلدن حدیث شریفده حرف لام ایله مدعی یه اضافت ایلیوب لك یمینه بیورلدی و یمین مدعینك حقی اولمغك وجهی اولدر كه تحقیقا منكر انكار ایله كندی زعمی اوزره مدعینك حقنی اتواء یعنی اهلاك قصد ایلدی پس شارع مدعی علیهك نفسنی یمین كاذبه ایله اولكه غموسدر اكر كاذب ایسه زعم ایلدیكی كبی اهلاك دن مدعی یی تمكین ایلدی ونفسك اهلاكی ایسه مالك اهلاكندن اعظمدر وحالف ایچون الله تعالینك اسم شریفنی ذكر ایله ثواب حاصل اولور وحالف تعظیم وجهی اوزره یمینده صادقدر* و یمیندن نكول مجلس قضاده اولمقدن لابددر زیرا معتبر اولان خصومتی قاطع اولان یمیندر قاضینك غیریتك قتنده اولان یمینه ایسه اعتبار یوقدر و قضا نكولك فوری اوزره شرط قلنمدیمی دینلورسه انده اختلاف واردر بوندنصكره قچان مدعی علیه یمین ایلسه پس مدعی دعواسی اوزره در مدعی علیهك یمینی ایله مدعینك حقی باطل اولمز لكن مدعی ایچون مادامكه دعوی ایلدیكی شی اوزره بینه اقامت ایتمدكجه مخاصمه ایلمك یوقدر پس اكر مدعی بینه یی بو اوب اقامت ایدرسه انك ایچون بینه ایله قضا اولنور وقضاة سلفدن بعضیسی یمیندنصكره بینه یی استماع ایلمدیلر و یمینی ایله جانب صدقی ترجیح اولنور مدعینك بینه سی قبول اولنمز دیرلر و بو قول برشیء دكلدر* زیرا حضرت عمر رضی الله عنه یمیندنصكره مدعینك بینه سن قبول ایلدی وشریح رحمه الله علیه یمین فاجره نك ردی بینهٔ عادله نك ردندن احقدر دیدی و بینه اقامتیله منكرك كذبی ظاهر اولمزمی دینلورسه صواب اولان تحقیقا كذب ظاهر اولمامقدر حتی شاهد زورك عقوبتیله معاقب اولمسون ایچون بونی زیاجی ذكر ایلدی (فان نكل) پس اكر مدعی علیه بركره نكول ایلسه یعنی یمین ایتم دیرسه (اوسكت بلا آفة) یاخود صاغرلقدن ودلسزلكدن اقتسز سكوت ایدرسه زیرا بو حكما نكولدر (وقضی صح) وقاضی قضا ایدرسه قضاسی صحیح اولدی زیرا یمین مدعی علیه اوزره واجبدر رسول علیه الصلاة والسلامك (الیمین علی من انكر) قول شریفی ایچون بو واجبك نكول ایله تركی مدعی علیهك باذل اولمسنه یعنی مالی یمین ایچون فدا سنه یاخود اختلاف قواین اوزره مقر اولمسنه دلیلدر* زیرا سكوت امام اعظم قتنده بذلدر وامامین قتنده اقراردر واكر نكولی باذل و یا مقر اولمسنه دلیل اولمسیدی عهده سنه واجب اولان كوچلكدن خلاص اولوب وبذل مدعا ایله یاخود اقرار ایله نفسندن ضرری دفع ایچون یمین اوزره اقدام ایدردی وشرع منكره یمین كاذبه دن تورع یعنی صاقنمق الزام ایلدی یوخسه یمین صادقه دن ترفع یعنی تكبر الزام ایلدی امدی بو جانب یعنی جانب بذل واقرار مدعی علیهك نكولنده جانب تورع اوزره ترجیح اولندی (وهو بعد عرض الیمین) یعنی قضا مدعی علیهه یمینك عرضندنصكره در یعنی قاضینك خصم اوزره یمینی اكر یمین ایتمز ملك سنك اوزریكه حكم ایدرم دیتكله عرضی (ثلاثا احوط) اوج كره اولمق احوط اولدی بركره یاخود ایكی كره عرضندنصكره یمین ایلمك احتمالی ایچون (ولا عبرة بعد القضاء لقوله احلف) وقاضینك قضاسندنصكره منكرك بن یمین ایدرم دیمسنه اعتبار اولنمز* زیرا منكر نكول ایله حقنی ابطال ایلدی پس منكرك بن یمین ایدرم قولیله قضا منتقض اولمز (ویعتبر قبل الحكم ولو بعد العرض ثلاثا) ومنكرك قبل الحكم اكرچه اوج دفعه یمین عرض اولندقدنصكره اولوسه ده بن یمین ایدرم دیمسنه اعتبار اولنور* زیرا انده قبل الحكم قضانك بوزلمسی و برفساد آخر لازم كلمز (ولا یرد الیمین علی المدعی وان نكل خصمه) ویمین مدعی اوزره رد اولنمز اكرچه خصمی نكول ایدرسه ده وشافعی قتنده قچان مدعی ایچون اصلا بینه اولمسه وقاضی مدعی علیهه یمین عرض ایتدكده نكول ایتسه یمین مدعی اوزره رد اولنور پس اكر مدعی یمین ایدرسه انكله قضا ایدر واكر مدعی یمیندن نكول ایدرسه ایكیسی بیننده اولان نزاع قطع اولنور زیرا ظاهر اولان مدعی ایچون نكول ایله شاهددر پس مدعینك یمینه مدعی علیه كبی اعتبار اولنور وكذلك قچان مدعی برشاهد اقامت ایلسه وشاهد آخر اقامتندن عاجز اولسه تحقیقا مدعی اوزره یمین رد اولنور پس اكر مدعی یمین ایدرسه قضا اولنور واكر نكول ایدرسه انكچون برشیء قضا اولنمز* زیرا رسول علیه الصلاة والسلام برشاهد و یمینله قضا ایلدی و بزم عندیمزده یعنی بزم مذهبمزده انجق مدعی علیهه یمین ویریلور ونكول ایله اوزرینه قضا اولنور رسول علیه الصلواة والسلامك (البینة للمدعی والیمین علی من انكر) قول شریفی ایچون یعنی بینه مدعی ایچوندر و یمین انكار ایدن كمسنه ایچوندر دیو بیوردیغی ایچون و تقسیمك مطلقی مدعی ومدعی

عليهدن هر بري صاحبنك قسمتنده مشاركتنك منتفي اولمسني اقتضا ايدر پس يمينلرك جنسي مدعى عليه جانبنده اولمق اوزره دلالت ايدر يوخسه جانب مدعيده اولمق اوزره دلالت ايتمز* زيرا يمينده اولان لام استغراق ايچوندر پس شول كمسنه كه يمينلري مدعى ايچون حجت قيلدي نصه مخالفت ايتدي و برشاهد ايله يمين حديثي غريبدر بزم روايت ايلديكمز حديث ايسه مشهوردر امت اني قبول ايله تلقي ايتمشدر حتى حد تواترده اولدي حديث شاهد و يمين اكا معارض اولمزنك اوزرينه كه تحقيقا يحيى بن معين اني رد ايلدي كافيده بويله ذكر اولندي وحديث غريب اولدر كه اسنادي رسول اكرم عليه الصلاة والسلامه متصل اوله ولكن تابعيندن ياخود تبع تابعيندن ياخود تبع تابعينك تبعندن بركمسنه اني رد ايتمش اوله اكا حديث غريب ديرلر (ولو قال لا اقر ولا انكر حبسه حتى يقر او ينكر) واكر مدعى عليه نه اقرار ايدرين ونه انكار ايدرين ديسه يدي قاضي اني اقرار ايدنجه ياخود انكار ايدنجه حبس ايدر* زيرا ظالمدر ظالمك جزاسي حبسدر (ادعى مالا فانكر) بر رجل بر رجل آخر اوزرينه مال ادعا ايلدكده مدعى عليه انكار ايتسه يدي (فاصطلحا على ان يحلف المدعى عليه و يبرأ من المال) پس اول ايكيسي صلحه قول ايلسه لر كه مدعى عليه يمين ايتدكده مالدن بري اولمق اوزره (فحلف فالصلح باطل) پس مدعى عليه يمين ايتسه يدي اول صلح باطل اولور (وهو على دعواه ان اقام بينة تسمع) ومدعى دعواسي اوزره دراكر بينه اقامت ايدرسه استماع اولنور (وان لم يقمها واستحلفه بحلفه القاضى) واكر مدعى بينه اقامت ايده مزسه و يمين ويرمك مراد ايلسه قاضي اول مدعى عليهه يمين ويرر (لولا الاول عنده) اكر حين صلحده يمين اول قاضي قتنده اولمدي ايسه* زيرا قاضينك غيري قتنده اولان يمينه اعتبار اولنمزتكيم قاضينك غيري قتنده اولان نكول حقي موجب اولمديغي كبي* زيرا معتبر اولان خصومتي قاطع اولان يميندر وقاضينك غيري قتنده اولان يمين خصومتي قطع ايلمز (ولو عنده) واكر مدعى عليه حين صلحده ايتديكي يمين اول قاضي قتنده ايسه (كفى) يمين اول كفايت ايدر مدعى عليهه ثانيا يمين ويرلمز (كذا لو اصطلحا على ان المدعى او حلف فالخصم ضامن وحلف لم يضمن) كذلك اكر مدعى ومدعى عليه صلحه قول ايلسه لر كه اكر مدعى يمين ايدرسه خصم ضامن اولور ومدعى عليه يمين ايتسه يدي خصم ضامن اولمز عماديه ده بويله ذكر اولندي (لا تحليف في نكاح) نكاح دعواسنده منكره يمين اولمز مثلا بر رجل بر مرأه اوزره ياخود مرأه رجل اوزره نكاح دعوي ايلسه يدي آخر انكار ايتدكده منكره يمين ويرلمز (ورجعة) ودخي رجعتده منكره يمين ويرلمز بر مرأه زوج اوزره ياخود زوج مرأه اوزره بعد العده رجعت مدت ايچنده اولديغن ادعا ايتمكله وآخر انكار ايتدكده منكره يمين ويرلمز (وفيء في ايلاء) ودخي فيء ايلاده يمين اولمز مثلا بعد المدة ايلاء ادعا ايدن زوج مرأه اوزره ياخود مرأه زوج اوزره ايلاء ايتسه كه مدت ايچنده وفا ايتدي وآخر انكار ايتسه منكره يمين ويرلمز (واستيلاد) ودخي استيلاد دعواسنده يمين ويرلمز مثلا بر جاريه سيدي اوزره بو ولدي سيدمدن كتوردم ديو ادعا ايتسه يدي ياخود سيدمدن بر ولد كتوردم فوت اولدي ديو ادعا ايتسه يدي ياخود اندن خلقي متبين بر ولد دوشردم ديو ادعا ايتسه يدي ومولاسي دخي انكار ايتسه يدي يمين ويرلمز وبونده جانب آخر حاصل اولمز* زيرا مولى ولد ادعا ايتسه يدي استيلاد مولانك اقرار يله ثابت اولور وانكاري معتبر اولمز (ورق) ودخي رق دعواسنده يمين اولمز بركمسنه مجهول النسب كمسنه اوزره بو بنم عبدمدر ديو دعوي ايتسكله وآخر انكار ايتسه يدي يمين ويرلمز (ونسب) ونسب دعواسنده دخي يمين اولمز مثلا بر كمسنه مجهول النسب كمسنه اوزره ادعا ايتسه كه تحقيقا بو بنم اوغلمدر وياخود اوغلان بو بنم بابامدر ديو ادعا ايتسه يدي وآخر انكار ايتدكده منكره يمين ويرلمز (وولاء) ودخي ولاء دعواسنده يمين اولمز مثلا بر كمسنه رقي معروف بركمسنه يه بو بنم معتقمدر ديو ادعا ايتسه يدي ياخود بنم ايله بونك بيننده مولاي عتاقه واردر ديو دعوي ايتسه يدي ياخود اول رقي معروف اولان كمسنه اعتاقي ومولاي عتاقه يي اول كمسنه دن ادعا ايتسه يدي ياخود دعوا مولاي موالاتده اولسه يدي وآخر انكار ايتدكده يمين ويرلمز (وحد) ودخي حد دعواسنده يمين اولمز برابردر كركسه اول حد خالص حق الله اولسون حد زنا وحد شرب كبي ياخود حد سرقه كبي ويا ايكي حقك بيننده دائر حد اولسون حد قذف كبي حتى تحقيقا بركمسنه آخر اوزره حد قذف ادعا ايتسه يدي وقاذف انكار ايتسه يدي يمين ويرلمز* زيرا انده غالب اولان بزم قتمزده

حق الله تعالیدر پس خالصة لله تعالی اولان حدوده ملحق قیلندی واما سرقه‌ده پس تحقیقا سارقه یمین ویریلور مال اجلیچون قچان صاحب مال اخذ مال مراد ایدوب قطع ید مراد ایلمزایسه پس اول مدعی به دینلور که سرقه ذکر بنی ترك ایله ملکیکه متناول اولانی دعوی ایله که سنك ایچون انك اوزرینه یمین واردر دینلور* نهایه‌ده دیدیکه بالاجماع حدودده یمین ویرلمز الا قچان حق عبدی متضمن اوله عبدینك عتقنی زنایه تعلیق اینسیدی وعبدینه خطاب ایدوب اکر بن زنا ایدرسم سن حرسن دیسیدی پس عبد سیدینك زنا ایلدیکنی ادعا ایدوب وبینه‌دن عاجز اولسیدی سیدینه یمین ویریلور حتی قچان نکول اینسیدی عتق ثابت اولور زنا ثابت اولمز (ولعان) ودخی لعان دعواسنده یمین ویرلمز بر مرأه زوجندن زنا ایله قذف ولعانك واجب اولمسنی ادعا اینسیدی حالبوکه زوجی زنا ایله قذفنی انکار اینسیدی یمین ویرلمز بوذکر اولنان شیئك جمیعسی امام اعظم قولی اوزره‌در واما امامین بونلرك کلیسنده یمین ویریلور الا حد ایله لعانده یمین ویرلمز* زیرا بوذکر اولنانلر حقلردر که شبهاتله ثابت اولورلر پس شبهاتله ثابت اولانده اموال کبی یمین ویرلمك جاری اولور حدود ایله لعان بونلرك خلافی اوزره‌در* زیرا یمینك فائده‌سی نکول سببیله حقك ظاهر اولمسیدر ونکول ایسه اقراردر* زیرا یمین وقتا که واجب اولدی ایسه انك ترکی دلیلدر که تحقیقا نکول ایدن کمسنه باذلدر یاخود مقردر پس باذل قیلق ممکن اولمز* زیرا نکول مأذون ومکاتبدن معتبردر وبوایکیسی ایسه بذله مالك اولمزلر امدی بالضروره مقر قیلنور واقرار ایسه ذکر اولنان اشیاده جاری اولور لکن بونکول براقراردر که انده شبهه واردر* زیرا نفسنده سکوتدر سکوت ایسه محتملدر نکول شبهاتله ساقط اولان شیئده حجت اولمز ولعان ازواجك حدیدر پس حد قذفه مشابه اولدی دیدیلر وامام اعظمك علتی اولدر که تحقیقا نکول بذلدر وابا حتدر* زیرا اکر اقرار اوزره حمل اولنسه بزناکلی انکارده تکذیب ایتمش اولورز واکر نکول بذل قیلنورسه بلا تکذیب خصومت قطع اولور پس بو مسئله صیانت ایچون کذب ظن ایلمکدن اولیدر وبوذکر اولنان شیئلر حقلردر که انلرده بذل جاری اولمز پس انلرده نکول ایله قضا اولنمز نفسده قصاص کبی* اموال بونك خلافی اوزره‌در وبونك بیانی اولدر که زیرا مرأه مثلا زوجنه سنك ایله بنم بیننده نکاح یوقدر ولکن بن نفسمی سکا بذل ایتدم دیسیدی اول مرأه‌نك کلامی صحیح اولمز وکذلك سائرمثاللرده بونك کبیدر* پس حاصل کلام تحقیقا هر محل که ابتداء اذن ایله اباحت قبول ایلیه انك اوزرینه نکول ایله قضا اولنور اکر اباحت قبول ایتمزسه قضا اولنمز* قاضیخان فتوی امامین قولی اوزره‌در دیدی وبعض دیدیکه قاضی به لایق اولان بودر که مدعی علیهك حالنه نظر ایلیه پس قاضی انی متعنت کوررسه اکا یمین ویرر وامامینك قولنی اخذ ایدر واکر مدعی علیه مظلوم ایسه یمین ویرمیوب امام اعظم قولنی اخذ ایدر کافیده بویله ذکر اولندی (وحلف السارق وان نکل ضمن ولم یقطع) وسارقه یمین ویریلور واکر نکول ایدرسه مدعایه ضامن اولور ویدی قطع اولنمز* زیرا مدعی سرقه‌ده مال وحد ادعا ایدر وحدك واجب اولمسی شبهه‌یی جامع اولمز مالك واجب اولمسی حدك خلافی اوزره‌در که امدی نکول ایله مال ثابت اولور نته‌کیم بر رجل ایله ایکی مرأه‌نك شهادتیله مال ثابت اولدیغی کبی اول وقت قطع ثابت اولیوب ماله ضامن اولور (کذا الزوج اذا ادعت طلاقا قبل الدخول) کذلك زوج دخی ذکر اولنان کبیدر که قچان زوجه قبل الدخول طلاقی ادعا ایتدکده زوج استحلاف اولنسیدی (فان نکل ضمن نصف مهرها) پس اکر زوج نکول ایدرسه زوجه‌نك نصف مهرینه ضامن اولور ائمۂ ثلاثه قتنده* زیرا استحلاف طلاقده اتفاقا جاری اولور خصوصا قچان مقصود مال اولسه زیرا مقصود حقیقة مال دعواسیدر زوجك نکولیله مال ثابت اولور نکاح ثابت اولمز (وکذا النسب اذا ادعی حقا) وکذلك دعوای نسبده دخی ذکر اولنان کبی قچان مدعی حقوقدن برحق ادعا اینسیدی تحلیف اولنور (کارث ونفقة) ارث ونفقه کبی بر رجل بر رجل اوزره دعوی اینسه که تحقیقا اول رجل انك قرنداشیدر باباری فوت اولوب مدعی علیه یدنده مال ترك ایتدکده یاخود قاضیدن مدعی علیه اوزره قرنداشلق سببیله نفقه تقدیر اولنمق طلب اینسیدی پس اول رجل نسب اوزره استحلاف اولنور بالاجماع پس اکر یمین ایدرسه بری اولور واکر نکول ایدرسه مال ونفقه ایله قضا اولنور نسبله قضا اولنمز (وحجر فی اللقیط) ودخی لقیطده حجر دعواسی کبی* بر صبی بر رجلك یدنده لقطه اولوب حالبوکه اول صبی کندو نفسندن تعبیره قادر اولمسه پس بر حرة الاصل مرأه اول صبی اول

مرأه‌نك قرنداشی اولدیغن ادعا ایدوب حق حضانه ایچون اولمغله ملتقطك قصر یدینی مراد ایلسیدی
ودخی اول ملتقطك استحلافنی مراد ایلسیدی پس اول ملتقط نکول ایتدکده نکول ایله اول مرأه ایچون
حق ثابت اولوب صبی اول مرأه‌نك حجرنه نقل اولنور ونسب ثابت اولمز (وعتق بالملك) ودخی ملکده عتق
دعواسی کبی برعبد مولاسی اوزره مولام قرنداشمدر اول وجهله معتقم ذیو ادعا ایتمکله ومولاسنی
استحلاف مراد ایتسیدی پس اکر مولی یمین ایدرسه بری اولور واکر نکول ایدرسه عتقله قضا اولنور نسبله
قضا اولنمز (وامتناع الرجوع فی الهبة) ودخی هبه‌دن رجوع ایدن کسنه استحلاف اولندیغی کبی
برواهب هبه‌دن رجوع مراد ایتمکله پس موهوب له بن سنك قرنداشکن دیسیدی نسبدن دعوی ایلدیکی
اوزره مدعی علیه بالاجماع استحلاف اولنور (فان نکل) پس ذکر اولنان صورتلرده نکول ایدرسه
(ثبت الحق) یعنی ارثده ونفقه‌ده وحجرده وعتقده وامتناع رجوعده حق ثابت اولور (لاالنسب) نسب
ثابت اولمز (ان کان لایصح الاقرار به) اکر نسب اقرار ایله ثابت اولمیان نسب ایسه (والا) یعنی
اکر نسب اقرار ایله ثابت اولان نسب ایسه (فعلی الخلاف) مسئله ائمه‌نك خلافی اوزره‌در یعنی مدعی علیه
مجرد نسبده امامین قتنده استحلاف اولنور قنغی نسب مدعی علیهك اقراری ایله ثابت اولان نسب ایسه * بونك
بیانی اولدر که تحقیقا رجلك بابا ایله واوغل ایله وزوجه ایله ومولی ایله اقراری صحیح اولور ومرأه‌نك بابا ایله
وزوجله ومولی ایله اقراری صحیح اولور ابنله صحیح اولمز * زیرا بونده یعنی مرأه‌نك ابن ایله اقرارنده نسبی غیر
اوزره تحمیل واردر پس اقرار علی الغیر اولور امدی صحیح اولمز پس بر رجل ادعا ایتسه که مدعی علیه باباسیدر
یاخود اوغلیدر ومال دعوی ایلمسه امامین قتنده استحلاف اولنور * زیرا مدعی علیه اکر مدعا ایله اقرار
ایتسه ثابت اولور پس مدعی علیه استحلاف اولنور اقرار عد اولنان نکول رجاسی ایچون * واکر برکسنه
ادعا ایدرسه که مدعی علیه قرنداشیدر یاعمیسی یاخود بونلر مثلیدر مدعی علیه استحلاف اولنمز * زیرا
مدعی علیه بونلر ایله اقرار ایلسه نسب ثابت اولمز * زیرا بونده نسبی غیر اوزره تحمیل واردر (یحلف منکر
القود) قودك منکری تحلیف اولنور یعنی برکسنه غیر اوزره نفسده قصاص یاخود نفسك مادوننده قصاص
ادعا ایتسیدی ومدعی علیه انکار ایتسیدی اجماعا استحلاف اولنور (فان نکل فی النفس لم یقض) پس اکر نفسده
نکول ایدرسه قتل ایله ویادیت ایله قضا اولنمز (بل حبس حتی یقر او یحلف) بلکه اول نکول ایدن کسنه اقرار
ایدنجه یاخود یمین ایدنجه حبس اولنور (وفیما دونها) ونفسك مادوننده (یقتص) امام اعظم قتنده
قصاص اولنور وامامین قتنده نفسده ونفسك مادوننده دیت لازم کلور وقصاص ایله قضا اولنمز * زیرا
قصاص مادون نفسده عفو بتدرشبهاتله ذفع اولور ونفسده اولان قصاص کبی نکول ایله ثابت اولمز زیرا
نکول اکرچه کیم امامین قتنده اقرار ایسه ده انده عدم شبهه‌سی واردر * زیرا شبهه عدم یمین صادقه‌دن تحرز
قصدیله یمیندن امتناع ایدرسه بو اقرار اولمز بلکه بذل اولور * وقنغی قود ممتنع اولسه دیت واجب اولور وامام
اعظمك علتی تحقیقا طرف محل بذلدر پس نکول ایله مال کبی مستوفی اولمز * زیرا اطراف نکول ایله
اموال مسلکنه سالك اولنور * زیرا اطراف نفسی حفظ ایچون خلق اولندی مال کبی * امدی اطرافده بذل
جاری اولادی نفس بونك خلافی اوزره‌در (و یحلف فی التعزیر) ومدعی علیه تعزیرده تحلیف اولنور یعنی
قنغی برکسنه آخر اوزره تعزیر ایجاب ایدرشیء دعوی ایدوب آخر انکار ایتدکده مدعی تحلیف مراد
ایتسیدی قاضی اکا یمین و یرر * زیرا تعزیر محض حق عبددر یعنی صرف وخالص حق عبددر بو اجلدن عبد
مدعی عفو ایله تعزیرك اسقاطنه مالك اولور وصغیر اولمق تعزیرك واجب اولمسنی منع ایتمز واوزرینه تعزیر
لازم کلان کسنه‌دن صاحب حق تعزیری قیامه قادر ایسه قاضی تعزیری اقامت ایدر واکر تعزیر حق عبد
اولمیوب حق الله اولورسه بو ذکر اولنان احکام بونك عکسی اوزره‌در واستحلاف حقوق عباده‌ده جاری اولور
حق کرك عقوبت اولسون وکرك مال اولسون (فان نکل) پس اکر مدعی علیه یمیندن نکول ایدرسه
(عزر) تعزیر اولنور * زیرا تعزیر شبهاتله ثابت اولور پس انده نکول ایله قضا جائز اولدی (قال لی بینة
حاضرة فی المصر واستحلف) مدعی بنم ایچون شهرایچنده حاضر اولمش بینه‌م واردر دیوب وخصمه یمین و یرمك
مراد ایتسیدی (لایحلف) تحلیف اولنمز * مصنف مصر ایله قید ایتمکه باعث زیرا بینه مجلس حاکمده حاضر

اولسيدى انفساقامدعى عليهه يمين و يرلمزنهسايه ده بويله ذكر اولندى (و يكفل بنفسه ثلاثة ايام) ومدعى عليهك نفسنه اوچ كونه دكين كفيل طلب اولنور غائب اولوب مدعينك حقى ابطال اولمسون ايچون وكفيل معروف الدار اولمق يعنى كفيلك دارى معلوم اولمق واجب اولور كفالتك فائدهسى حاصل اولمق ايچون وكفيل طلب اولنمق ايچون بنم شهرايچنده حاضرشاهدم واردر ديمسندن لابددر حتى مدعى بنم ايچون بنده بوقدر ديسه ياخود شاهدلرم غائبدهدر ديسه كفيل طلب اولنمز *زيرا انده فائده يوقدر (فان ابى لازمه) پس اكرمدعى عليه كفيل و يرمكدن اباايدرسه مدعى انكله بيله هرنره يه كيدرسه بيله دورابدر حتى غائب اولمسون ايچون (لاالغريب) ودخى مدعى غريبه ملازمت ايدر اكرخصم غريب ايسه يعنى يبانجى ايسه (ولا يكفل) وغريبدن كفيل طلب اولنمز (الاالى آخرالمجلس) الامجلسك آخرينه وارنجه طلب اولنور *زيرا اخذ كفيلده مجلسك قدرى اوزره ملازمت زياده لكيله بيله غريبى سفرندن منع ايله اضراروار در وآخرمجلسه وارنجه طلبده ظاهرا ضرر يوقدر (والحلف بالله تعالى) و يمين الله تعالىنك اسم شريفيله ويربلور غيرى ايله يمين و يرلمز يعنى منكره يمين و يرمك لازم كلدكده نكولى ايله قضا اولنه جق يمين الله عظيم الشانك اسم شريفيله و يربلور رسول عليه الصلاة والسلامك (لاتحلفوا بآبائكم ولا بالطواغيت فمن كان منكم حالفا فيحلف بالله اوليذر) قول شريفى ايچون معناسى سز بابالريكز ايله يمين و يرمك ودخى كفاره اصنام ايله يمين و يرمك پس سزلردن بركمسنه يه يمين لازم كلسه الله تعالىنك اسم شريفيله يمين و يرك ياخود ترك ايلك ديمكدر (لاالطلاق والعتاق) طلاقله وعتاقله يمين و يرلمز بزم روايت ايلديكمز حديث شريف ايچون (الااذاالح الخصم) الامكر خصم ابرام ايليه يعنى قاضى ايچون طلاق وعتاقله يمين و يرمك جائزاولدى الله تعالىنك اسم شريفنه فى زماننامبالات يعنى قايرمغك قلتى ايچون (لكن اذانكل لايقضى واذاقضى لم ينفذ) لكن مدعى عليه نكول ايلسه قضا اولنمز وقضا اولنسه نافذ اولمز بونى زيلعى وهدايه شارحلرى ذكر ايلدى (و يغلظ بصفاته تعالى) و يمين الله تعالىنك صفاتيله غليظ اولنور مثلا قاضى مدعى عليهه ديركه (والله الذى لا اله الا هو عالم الغيب والشهادة الرحمن الرحيم الذى يعلم من السر مايعلم من العلانية) ديرسنك اوزركده وقبلكده بوفلانك ادعا ايلديكى مالكه شويله وشويله شيدر بوقمبدر واندن برشى يوقبدر ديمكله يمين و يرر و يمين و يرن كمسنه ايچون تغليظده بوندن زياده ونقصان ايتمك جائزدر لكن احتياط ايدوب لفظ واوقسم ايله ذكر ايلميه حالف اوزره متكرر اولمسون ايچون *زيرا انك اوزرينه لازم اولان يمين واحده در وانكچون يمينى غليظ و يرميوب بالله ياخود والله ديه زيرا اندن مقصود اولان نكول ادر وناسك احوالى يميننده اختلاف اوزره در پس ناسدن بعضى انك اوزرينه غليظ اولسه امتناع ايدر وغليظ اولمسه يمين ايتمكه جسارت ايدر پس انده رأى قاضينكدر وبعضى صلاحله معروف كمسنه يه يمين مغلظه اولميوب غيرى يه مغلظه اوله ديدى و بعض مالدن قيمتلو اولانده يمين غليظ ومالدن حقير اولانده غليظ اولميه ديدى (لابالزمان والمكان) و يمين زمان ومكانله مغلظ اولمز وشافعى قتنده ايكيسيله ده مغلظه اولور امازمان ايله اولمسى يوم جمعه ده صلاة عصردنصكره اولمق وامامكانله اولمسى جمعه قيلنان مسجدك منبرى قتنده اولمق (وحلف اليهودى بالله الذى انزل التوراة على موسى) و يهودى يه شول الله حقيچونكه تورات شريفى حضرت موسى عليه السلامه انزال ايلدى ديو يمين و يربلور (والنصرانى بالله الذى انزل الانجيل على عيسى) ونصرانى يه شول الله حقيچونكه انجيل شريفى حضرت عيسى عليه السلامه انزال ايلدى ديو يمين و يربلور (والمجوسى بالله الذى خلق النار) ومجوسى يه شول الله حقيچونكه نارى خلق ايلدى ديو يمين و يربلور *پس هر برينك اوزرينه يمين ايتمكله مغلظه اولور اعتقاد ايلديكى شيئله يمين تغليظ اولنور انكچون يمين كاذبه يه اقدامدن مانع وزاجر اولسون ايچون وامام اعظمدن روايت اولندى كه تحقيقا بيورديكه براحد تحليف اولنمز الا خالصا الله تعالىنك اسم شريفيله تحليف اولنور تعظيمنده الله تعالى ايله بيله غيرى شريك ايتمكدن عارى وتحرز اولسون ايچون وخصاف ذكر ايلديكه تحقيق كلام بودركه يهودى ونصرانيدنك غيريسى تحليف اولنمز الا اسم الله تعالى ايله تحليف اولنوز بو بزم مشايخمزك بعضينك اختيار ايلدكاريدر يميننده نارذكرنده ناره تعظيم اولديغى ايچون *زيرا يمين تعظيمى مشعردر وناره تعظيم اولنمق لايق دكلدر تورات وانجيل انك خلافيدركه ❊ زيرا كتاب الله تعالى واجب

التعظيمدر (ولا الوثني الا بالله) ودخی بته طپان كافر دخی تحليف اولنمز الا اسم الله تعالی ايله تحليف اولنور زيرا كفرهنك كليسی ملتلرينك افتراقی ايله بيله الله تعاليه وحدانيتنه اقرار ايدرلر حق تبارك وتعالينك (ولئن سألتهم من خلق السموات والارض ليقولن الله) قول شريفی ايچون كافيده بويله ذكر اولندی (ولا يحلفون فی معابدهم) وكفار معبدلری اوزره تحليف اولنمزلر * زيرا انده معبدلرينه تعظيم واردر (ويحلف علی الحاصل فی سبب يرتفع) ومدعی عليه وقوعندنصكره مرتفع اولور سبب دعواسنده حاصل اوزره تحليف اولنور (كالبيع والنكاح والطلاق والغصب والتعزير) حاصل مثلا بيع ونكاح وطلاق وغصب وتعزير كبی سببلردر ومصنف كيفية تحليفی (بالله ما بينكما بيع قائم اونكاح قائم الآن اوماهی بائن منك الآن اوما يجب عليك رده الآن اوما يجب عليك حق التعزير الآن) قوليله بيان ايلدی يعنی الله حقيچون سزلك ما بينكزده الآن بيع قائم دكلدر ياخود الآن بينكزده نكاح قائم دكلدر ياخود الآن بو مرأه سندن بائن دكلدر ياخود الآن سنك اوزركه ردی واجب شیء يوقدر ياخود الآن سنك اوزريكه حق تعزير واجب دكلدر ديو يمين ويربلور (لا علی السبب) يوخسه سبب اوزره يمين ويرلمز ومصنف سبب اوزره يمينی (ما بعته ونحوه) قوليله وبونك مثللی ايله بيان ايلدی يعنی سن بو كاشیء بيع ايتمدكمی ياخود سن بو مرأه يی نكاح ايتمدكمی ياخود سن بو مرأه يی تطليق ايتمدكمی ياخود سن اول شيئی غصب ايتمدكمی ياخود سن بو كاشم ايتمدكمی ديو يمين ويرلمز * اصل بودر كه تحقيقا دعوی قچان وقوعندنصكره مرتفع اولورسه وبيدهء واقع اولورسه بيع كبی ونظيرلری كبی پس اول وقت يمين حاصل اوزره ويربلور سبب اوزره ويرلمز امام اعظمله امام محمد رحمهما الله قتنده * حتی قچان بركمسنه شورجادن بيك اقچه يه بر عبد صاتون آلدم ديو ادعا ايتدكده رجل انكار ايتسيدی سزك بينكزده بيع قائم دكلدر ديو يمين ويربلور يوخسه سن بو كاعبد بيع ايلدكمی ديو يمين ويرلمز جائز كه بيع ايدوب اندنصكره اقاله ايتمش اوله كذلك نكاح وغير يلرده دخی يمين ووجه اوزره ويربلور بوندنصكره يمين حاصل اوزره اولوب سبب اوزره اولماق اولكه امام اعظمله امام محمد قتنده اصلدر قچان سبب بررافع ايله مرتفع اولدبغی وقتده در (الا اذا كان فيه ترك النظر علی المدعی) الا قچان حاصل اوزره يميننده مدعی اوزره نظر اولورسه (فيحلف علی السبب اجماعا) اجماعا يمين سبب اوزره ويربلور (كدعوی الشفعة بالجوار ونفقة مبتوتة) جوار ايله شفعه دعواسی كبی وبائنه مطلقه اولان مرأه نك نفقه دعواسی كبی * زيرا قچان مدعی جوار ايله شفعه ادعا ايتسيدی ومشتری شافعی اولمغله شفعه يی جائز كورمين كمسنه اولسيدی پس اوكمسنه سبب اوزره تحليف اولنور * زيرا اول كمسنه حاصل اوزره مدعی شفعه يه مستحق دكلدر ديو اسم الله ايله يمين ويراسه اعتقادنجه يميننده تصديق اولنور پس مدعی حقنده نظر فوت اولور وكذلك قچان بائنه مطلقه اولان مرأه نفقه ادعا ايتدكده زوجی شافعی المذهب اولمغله نفقه يی جائز كورمين كمسنه اولسيدی پس اول كمسنه سبب اوزره تحليف اولنور * زيرا حاصل اوزره سنك اوزركده بو مرأه ايچون نفقه يوقدر ديو اسم الله ايله يمين ويراسيدی اعتقادنجه يميننده تصديق اولنوب مدعی حقنده نظر فوت اولور (ويحلف علی سبب لا يرتفع) وثابت اولدقدنصكره رافعله مرتفع اولمز دعواده سبب اوزره تحليف اولنور (كعبد مسلم يدعی عتقه) مثالی بر عبد مسلم كبی كه عتقنی ادعا ايليه * زيرا قچان عبد مسلم مولاسی اوزره عتقنی ادعا ايتسيدی ومولاسی عتقنی انكار ايتدكده سبب اوزره اعتاق ايلمديكنه اسم الله ايله يمين ويربلور حاصل اوزره يميننده ضرورت اولمدبغی ايچون * زيرا عبد مسلم اولدبغی حالده بعد العتق رقه عود ايتمك جائز اولمز (بخلاف الامة والعبد الكافر) جاريه وعبد كافر عبد مسلمك خلافی اوزره در انكيچون ايكيسنده ده حاصل اوزره يمين ويربلور يعنی بو حالده بو جاريه حره دكلدر ياخود بو حالده بو عبد حر دكلدر ديو يمين ويربلور جاريه اوزره مرتده اولمغله ودار حربه لاحق اولمسيله واسير اولمسيله عتقك تكرری ممكن اولدبغی ايچون وعبد كافر اوزره نقض عهد ايله ودار حربه لحاقله عتقك تكرری ممكن اولدبغيچون حاصل اوزره يمين ويربلور عبد مسلم اوزره عتقك تكرری ايسه ممكن اولمز (استحلف خصمه فقال حلفنی مرة فاقام البينة تقبل) مدعی خصمه يمين تكليف ايلدكده خصم سن مكا بركره يمين ويردك ديو بينه اقامت ايلسه بينه سی قبول اولنور يعنی قچان بركمسنه آخر اوزره مال دعوی ايتسيدی وآخر انكار ايتدكده مدعی اكا يمين ويرمك مراد ايلدكده مدعی عليه سن بكا بو دعوی اوزره بركره

ولار شهرك قاضيسي قتنده يمين ويردك ديدكده مدعى اول يميني انكار ايتسه يدي مدعى عليه انك اوزرينه بينه اقامت ايتسه يدي مدعى عليهك بينه سي قبول اولنور (واولاها واستحلفه جاز) واكر مدعى عليهك بينه سي اولمور مدعى يه يمين ويرمك مراد ايتسه يدي مدعى يه يمين ويرمك جائز اولدي (قال لا بينة لي ثم برهن اولاشهادة لي ثم شهد) مدعى بنم ايچون بينه يوقدر ديوب بعده بينه اقامت ايتسه يدي ياخود شاهد بنم ايچون شهادت يوقدر ديوب بعده شهادت ايتسه يدي * اولكينك معناسي بنم ايچون بو دعواي حقك اوزرينه بينه م يوقدر ديمكله اندنصكره مدعى بينه ايله كلسه يدي وثانينك معناسي شاهد فلان كمسنه ايچون بنم قتمده بعينه برحقده شهادت يوقدر ديمكله اندنصكره اول حقده شهادت ايتسه يدي (فيه روايتان) بونده ايكي روايت واردر برروايتده تناقض ظاهر ايچون قبول اولنمز و برروايتده قبول اولنور (والاصح القبول) اصح قول قبول اولنمسيدر انك ايچون بينه اولوب ياخود شاهد ايچون شهادت اولوب اونودوب صكره خاطرينه كلمك جوازي ايچون ياخود اولا بيلميوب صكره بيلمك جوازي ايچون (قيل تقبل ان وفق وفاقا) بعض ديديكه اكر كلامينك بيني توفيق ايدرلرسه اتفاقا قبول قيلنور بوني ملتقط ذكر ايلدي (كذا اذا قال لا دفع لي ثم اتى بدفع) كذلك قچان بركمسنه بنم ايچون دفع يوقدر ديوب اندنصكره دفع كتورسيدي يعني دفع كتورمك مراد ايتسه يدي بونده دخي ايكي روايت واردر بعض ديديكه انك دفعي اتفاقا صحيح اولمز * زيرا انك معناسي بنم ايچون دفع دعواسي يوقدر ديمكدر وبركمسنه بنم ايچون فلان قبلنده دعوى يوقدر ديدكدنصكره اول فلان اوزرينه ادعا ايتسه يدي استماع اولنمز كذلك بو مقامده دخي استماع اولنمز و بعضيلر دفعي صحيح اولور واصح قول بودر ديديلر زيرا دفع دفعك اوزرينه بينه ايله حاصل اولور بو خصمه دفعي دعوى ايتمكله اولمز پس انك بنم دفعم يوقدر قولي بنم بينه م يوقدر ديمك منزله سنده در عماديه ده بويله ذكر اولندي (النيابة تجري في الاستحلاف) يمين ويرمكده نيابت جاري اولور يعني بركمسنه نك غيري اوزره حقي اولوب اقامت بينه دن عاجز اولمغله مدعى عليهدن يمين طلبي ايچون اول كمسنه نك طرفندن برشخص نائب اولمق جائز اولور (لا الحلف) يمين ايتمكده نيابت جائز اولمز يعني برشخص اوزرينه يمين توجه ايدن برشخصك طرفندن يمين ايدبويرمك ايچون نائب اولمق جائز اولمز * ومصنف اول اوزره (فالوكيل والوصي والمتولي واب الصغير يستحلف) قوليله تفريع ايلدي * يعني پس امدي وكيل ووصي ومتولي وصغيرك باباسي خصمدن يمين طلب ايدر (ولا يحلف) يعني وكيلدن وغيريدن برواحد تحليف اولنمز (الا اذا صح اقراره على الاصل) الا قچان بونلردن برينك اقراري اصل اوزره صحيح اولورسه تحليف اولنور (كالوكيل بالبيع اوالخصومة في الرد بالعيب) مالك طرفندن بيعه وكيل اولان كمسنه كبي ياخود عيبله رده خصومته وكيل اولان كمسنه كبي * زيرا وصي قچان صغير ايچون بيع ايلديكي برعينك عيبنده مخاصمه اولنسه اول وصي يه يمين ويرلمز و بيعه وكيل اولان كمسنه ياخود مالك طرفندن عيبله رد ايتمكده خصومته وكيل اولان كمسنه استحلاف اولنور * زيرا يمين نكول رجاسي ايچوندر واكر وصي صريحا اقرار ايلسه صحيح اولمز بو اجلدن وصي استحلاف اولنمز فاما وكيلك موكل اوزره اقراري صحيحدر پس كذلك نكوليده صحيحدر (التحليف على فعل نفسه على البتات) كندو نفسنك فعلي اوزره تحليف بتات اوزره اولور يعني تحقيقا مدعامدعينك ملكي دكلدر و بتات قطعدر (وعلى فعل غيره على العلم) وغيرك فعلي اوزره تحليف علم اوزره اولور * يعني تحقيقا مدعى عليه بيلمز كه اول مدعا مدعينك ملكيدر * اولك وجهي يعني كندو نفسنك فعلي اوزره يمين بتات اوزره اولمسي ظاهردر واما ثانينك وجهي زيرا مدعى عليه غيرينك فعلني ظاهرا بيلمز پس اكر بتات اوزره تحليف اولنسه يميندن امتناع ايتمش اولوردي مع هذا انده صادق اولسه بيله پس بوسببله متضرر اولور امدي تحليف علمله طلب اولنور پس قچان صدقنك امكاني ايله بيله يميني قبول ايتمزسه باذل اولور ياخود مقر اولور بو برنم ائمه مز قتنده اصل مقرردر وامام فخر الاسلام بونك اوزرينه برحرف زياده ايدر اولدي اولكه غيرك فعلي اوزره تحليف علم اوزره اولور ديديكيدر (الا اذا كان الغير شيأ يتصل به) الا قچان اول غيرك فعلي حالفه متصل اولور برشي اولورسه تحليف بتات اوزره اولور * ومصنف بونك اوزرينه (فاذا ادعى سرقة العبد او اباقه يحلف على البتات) قوليله تفريع ايلدي پس اكر مشتري عبدك سرقه سني ياخود اباقني ادعا ايتسه يدي بايع بتات اوزره يعني قطع اوزره تحليف اولنور مع هذا

فعل غيردر يعنى تحقيقا عبدك مشتريسى قچان عبدك سارق اولديغنى ياخود آبق اولديغنى ادعا ايتسيدى
ومشترى عبدك اباقنى ياخود سرقه سنى كندو يدنده اولديغنى اثبات ايدوب ومشترى تحقيقا عبدك اباقى
و يا سرقه سى بايعك يدنده دخى ايدوكن ادعا ايدوب و بايعه تحليف مراد ايتسيدى بايع تحليف اولنور كه الله
حقيچون سنك يدكده اباق يتدعى و ياخود سرقه ايتديمى ديو يمين وير يلورو بو يمين غيرك فعلى اوزره يميندر
و بو يمينك صحيح اولمسنه باعث (لان تسليمه سليما واجب عليه) زيرا بايعك مبيعى تسليمى عيبدن سالم
اولديغى حالده بايع اوزره واجبدر پس تحليف بايعك بنفسه ضامن اولديغى شيئه راجع اولور پس تحليف
بتات اوزره اولور (واذا ادعى سبق الشراء) وفعل غيره على العلم قولى اوزره تفريعدر يعنى قچان زيد
عمرودن برشئ اشترا ايتسيدى اندنصكره بكر اول شيئى زيددن اول اشترا ايتديكنى ادعا ايتسيدى و بينه دن
عاجز اولسيدى (يحلف خصمه على العلم) زيدك خصميكه بكردر علمى اوزره زيده يمين ويرر يعنى تحقيقا
بكر كنديدن مقدم اول شيئى اشترا ايلديكنى بيلديكنه زيده يمين ويررمى ورايدن علتا ايچون (كذا لوادعى
دينا او عينا على وارث) كذلك بركسنه متوفانك وارثى اوزره دين ياخود عين ادعا ايتسيدى (يحلف على
العلم لا البتات) اول وارث علم اوزره تحليف اولنور بتات اوزره تحليف اولنمز اما اول يعنى دين ادعاسى
بررجل آخره تحقيقا انم ايچون سنك مورثك اوزره بيك اقچه‌م واردر فوت اولوب دين اوزرنده در ديكله
ادعادر واما عين ادعاسى تحقيقا بو عبدكه فلاندن سكا ميراث قالدى بنم ملكمدرو بغير حق سنك يدكده در
ديكله ادعادروايكيسنك دخى بينه سى اولمسيدى وارث ذكر اولنديغى اوزره بيلديكنه تحليف اولنور بتات
اوزره تحليف اولنمز ذكر اولنان علت ايچون (اذا علم القاضى كونه ميراثا) قچان قاضى اول عينك
ميراث اولديغنى بيلورسه (او اقر به المدعى) ياخود ميراث اولديغنى مدعى اقرار ايدرسه (او برهن الخصم
عليه) ياخود خصم ميراث اولديغنى اثبات ايدرسه عماديه ده بويله ذكر اولندى (ولو ادعاهما الوارث يحلف على
البتات لا العلم) واكر دينى ياخود عينى وارث غيرى اوزره ادعا ايدرسه مدعى عليه بتات اوزره تحليف اولنور علم
اوزره تحليف اولنمز ذكر اولنان علت ايچون (كالموهوب والمشترى) هبه اولنان شئ واشترا اولنان شئ كبى
يعنى بر رجل بر رجله بر عبد هبه ايدوب اول دخى قبض ايتسيدى ياخود بر رجل بر رجلدن بر عبد اشترا ايتسيدى
پس بر رجل دخى كلوب اول عبدى كندى عبدى اولديغنى زعم ايدوب ادعا ايتسيدى واول رجل ايچون بينه
دخى اولمسيدى پس مدعى عليهه يمين ويرمك مراد ايلسيدى بتات اوزره يمين وير يلور (ادعى رجل منكوحة
الغير انها منكوحته) بركسنه غيرك منكوحه سنى كنديتك منكوحه سى اولق اوزره ادعا ايتسيدى (ولا بينة له)
واول مدعينك بينه سى دخى اولمسيدى (يحلف الزوج على العلم) اول مرأه نك زوجى مدعينك زوجه سى
اولديغنى بيلديكنه يمين وير يلور (فان حلف انقطع النزاع) پس اكر مرأه نك زوجى يمين ايدرسه نزاع قطع اولور
(وان نكل حلفت على البتات) واكر زوج نكول ايدرسه اول مرأه يه بتات اوزره مدعينك زوجه سى
اولمديغنه يمين وير يلور (فان نكلت قضى نكاح المدعى) پس مرأه نكول ايدرسه مدعينك نكاحى اوزره
قضا اولنور عماديه ده بويله ذكر اولندى * معلوم اولسونكه هر موضعكه انده يمين بتات اوزره واجب اولور مدعى
عليه علم اوزره يمين وير ايسه معتبر اولمز حتى اوزر ينه نكول ايله قضا اولنمدقچه واندن يمين ساقط اولمز
وهر موضعكه يمين انده علم اوزره واجب اولور بتات اوزره يمين وير ايسه يمين معتبر اولمز و يمين اندن ساقط اولور
وقچان نكول ايتسيدى اوزر ينه قضا اولنور * زيرا بتات اوزره يمين آكددر پس معتبر اولور عكسى بونك خلافى
اوزره درز يلعى بويله ذكر ايلدى (ادعى اشياء مختلفة يحلف على الكل مرة) مدعى اشياء مختلفه ادعا ايدرسه
كلينك اوزرينه بر كره يمين وير يلور عماديه ده ذكر اولنديكه بركسنه جنسى ونوعى وصفتى مختلفه عينلر ادعا
ايتسيدى وكليسنك قيمتنى جملة ذكر ايلسيدى وهر برينك قيمتنى على حدة ذكر ايتمسيدى انده مشايخ اختلاف
ايلديلر بعضيسى تفصيلى شرط ايلدى و بعضيسى اجمال ايله اكتفا ايتدى قول صحيح بحده اجمالدر زيرا مدعى
اكر بو اعيانك غصبنى ادعا ايتسيدى دعوانك صحتى ايچون قيمت بيانى شرط قيلمندى اكر اعيان يدنده قائمه
اولديغنى ادعا ايدرسه پس انلرك احضارى امر اولنور انلرك حاضر اولمسيله بينه قبول قيلنوروا كر اول اعيان
يدنده هلاك اولادى ديرسه ياخود مدعى عليه استهلاك ايتدى ديرسه وكليسنك قيمتنى جملة بيان ايدرسه

دعواسی استماع اولنورو بینه سی قبول قیلنور واکر مدعی علیه ایچون بینه بوغیسه کلیسی اوزره بر کره یمین وبر یلور* زیرا تحلیفك واجب اولمسی دعوانك صحتی اوزره مبنیدر حالبو که تحقیق دعوی صحیح اولدی پس امدی کلیسی اوزره یمین بر کره واجب اولدی (اقر بدین اوغیره ثم قال کنت کاذبا فی اقراری حلف المقرله انه لم یکن کاذبا فیه واست بمبطل فی دعواك علیه) بر کمسنه بر دینله یاخود دینك غیری ایله اقرار ایدوب اندنصکره اول اقرار ایدن کمسنه بن اقرارمده کاذب ایدم دیسیدی دین اقرار اولنان کمسنه مقر اقرارنده کاذب اولمدیغنه وسنك انك اوزرینه اولان دعواکده مبطل اولمدیغکه دیو یمین ویریلور امام ابو یوسف قتنده اولکه استحساندر وامام اعظم ایله امام محمد قتنده مقر مقرلهه اول دینی تسلیم ایله امر اولنور اولکه قیاسدر زیرا اقرار شرعا حجة ملزمه در بینه کبی بلکه بینه دن اولیدر* زیرا اول اقرارده کذب احتمالی ابعددر واستحسانك وجهی اولدر که تحقیقا بین الناس عادت جاریدر که تحقیقا ناس قچان استدانه مراد ایلسه لردی قبل الاخذ صك کتابت ایدوب مالی صکره اخذ ایدرلر پس اقرار بو حالتك اعتباری اوزره دلیل اولمز پس تحلیف اولنور وفتوی دخی بونك اوزرینه در ناسك احوالنك تغیری ایچون وخداع وحیله وخیاناتك کثرتی ایچون حالبو که مقر اول یمین ایله متضرر اولور ومدعی به یمین ضرر ایتمز اکر صادق ایسه پس احکام اولنور بونی زیلعی ذکر ایلدی (صح فداء الیمین والصلح منه) فداء یمین واندن صلح صحیح اولدی یعنی قچان بر رجل بر آخر کمسنه دن مال ادعا ایتدکده پس اول کمسنه انکار ایتسیدی واول رجل بینه دن عاجز اولمغله اول کمسنه به یمین تکلیف ایتدکده اول کمسنه یمینی مال ایله فدا ایتسیدی یاخود یمیندن مال ایله صلح اولسیدی صحیح اولدی حضرت عثمان رضی الله عنهدن روایت اولندیغی ایچونکه انك اوزرینه قرق درهم ادعا اولندی پس بر مقدار شیء اعطا ایدوب یمینه فدا ایتدی ویمین ایتمدی ودخی حذیفه رضی الله عنهدن روایت اولندیکه تحقیقا حذیفه یمینی مال ایله فدا ایتدی ودخی انکیچونکه اکر یمین ایتسه قیل وقال ده واقع اولور پس ناسك بعضی تصدیق ایدر وبعضیسی تکذیب ایدر پس قچان یمینه فدا ایتسه عرضنی حفظ ایدر مصون اولور بو ایسه یمین ایتمکدن کوزلدر رسول علیه الصلاة والسلام (ذبوا عن اعراضکم باموالکم) بیورمشدر یعنی سز عرضلریکزدن عیبی مالار یکز ایله منع ودفع ایدك دیو بیوردی (ولا یحلف بعده) یعنی فدای یمینده نصکره مدعی ایچون خصمه یمین ویرمك جائز اولمز* زیرا مدعی اندن بدل اخذی ایله خصومتنی اسقاط ایلدی شول شیء بونك خلافیدر که قچان مدعی علیه یمینی مثلا اون اقچه به اشترا ایتسه اول وقت جائز اولمز ومدعی ایچون یمین ویرمك جائز اولور زیرا شرا مالی مال ایله تملیکك عقدیدر ویمین ایسه مال دکلدر عنایه ده بویله ذکر اولندی

* (باب التحالف) *

بو باب تحالفك بیاننده در (اختلفا فی قدر الثمن) بایع ایله مشتری ثمنك مقدارنده اختلاف ایتسه لردی مشتری بر مقدار ثمن ادعا ایدوب وبایع اندن زیاده ادعا ایتمکله (اووصفه) یاخود ثمنك وصفنده اختلاف ایتسه لردی بایع رایج اولان اقچه ایله ادعا ایدوب مشتری کاسد اولان اقچه ایله ادعا ایتمکله (اوجنسه) یاخود ثمنك جنسنده اختلاف ایتسه لردی بایع دنانیر ایله ادعا ایدوب مشتری دراهم ایله ادعا ایتمکله (اوفی قدر المبیع) یاخود بایع ایله مشتری مبیعك مقدارنده اختلاف ایتسه لردی بایع مبیعدن بر مقدار ایله اعتراف ایدوب مشتری اندن زیاده ادعا ایتمکله (حکم لمن برهن) هر قنغیسی بینه اقامت ایدرسه انکیچون حکم اولنور* زیرا دعواسنی حجت ایله تنویر وبیان ایلدی پس جانب آخر مجرد دعوا ایله باقی قالدی بینه ایسه اقوادر* زیرا بینه قاضی اوزره حکم الزام ایدر ومجرد دعوی حکم الزام ایتمز (وان برهنا حکم لمثبت الزیادة) واکر ایکیسیده بینه اقامت ایدرلرسه زیاده اثبات ایدن ایچون حکم اولنور* زیرا بینه لر اثبات ایچوندر وافلی اثبات ایدن اکثری ایدنه معارض اولمز (وان اختلفا فیهما) واکر متبایعان ثمنك ومبیعك ایکیسنکده جمیعا مقدارنده اختلاف ایدرلرسه بایع بن بر عبدی ایکی بیك اقچه به بیع ایتدم دیوب ومشتری یوق بلکه ایکی عبدی بیك اقچه به بیع ایلدك دیمکله (فحجة البائع فی الثمن والمشتری فی المبیع اولی) پس بایعك حجتی ثمنده ومشترینك حجتی مبیعده اولیدر* زیرا بایعك حجتی ثمنده اثبات یوننده اکثردر ومشترینك حجتی مبیعده اکثردر اثبات جهتندن (وان عجزا) واکر ایکیسیده بینه دن عاجز اولورلرسه یعنی اکر بایع ایله مشتری بدن

هر بری ایچون بیده اولمزسه مشتری ایچون دینلور که یا مدعینك ادعا ایلدیکی ثمنه راضی اول والا بیعی فسخ ایدەرزو بایع ایچون دینلور که یا مشترینك ادعا ایلدیکی اوزره مبیعی تسلیم ایله یاخود بیعی فسخ ایدەرز* زیرا غرض قطع خصومتدر و قطع خصومت ایکیسندن بری آخرك ادعا ایلدیکنه رضاسیله حاصل اولور پس قاضی یه فسخله تعجیل ایلمك واجب اولورحتی هر بری اختیار ایلدیکی شیئله سؤال اولنه (وان لم یرضیا بدعوی احدهما تحالفا) واکر ایکیسندن هر بری آخرك ادعاسنه راضی اولمزسه قاضی هر برینه آخرك دعواسی اوزره یمین ویرر بونك اصلی اولدر که تحقیقا بیعی قبضدن اول متاعك قیامی حالنده تحالف علی وفق القیاسدر* زیرا بایع مشتری اوزره ثمنك زیاده لکنی ادعا ایدرومشتری زیاده بی انکار ایدر ومشتری بایع اوزره ثمن جهتندن ادعا ایلدیکی اقل ثمنله مبیعك تسلیمنك وجوبنی ادعا ایدرو بایع وجوبی انکار ایدر * پس ایکیسندن هر بری منکر اولدی ومنکرك تحلیفی ایسه قیاسه موافقدز واما قبضدن نصکره تحلیف خلاف قیاس اوزره درامام اعظم وابو یوسف قتنده *زیرا مبیع مشتری یه تسلیم اولندی پس بو تقدیرجه مشتری بایع اوزره برشیئك مدعیسی اولەمز پس بایعك مشتری اوزره ثمنك زیاده لکی دعواسی باقی قالدی ومشتری انکار ایدرامدی مشترینك تحلیفی ایله اکتفا اولنور وتحالفك بعد القبض ثابت اولمسی رسول علیه الصلاة والسلامك (اذا اختلفا المتبایعان والسلعة قائمة تحالفا وترادا) قول شریفی ایله در یعنی قچان بایع ایله مشتری اختلاف ایلسەلروسلعه دخی قائمه اولسه هر بری ایچون آخره یمین ویریلور ورد اولنورلردیمکدر (و بدئ بیمین المشتری) وقاضی مشترینك یمینی ایله بدأ ایدر *زیرا مشتری انکار جهتندن ایکیسنك اقواسیدر* زیرا مشتری اولا ثمنله مطالبدر پس مشتری انکار یله استحلافه بادیدر امدی مشترینك یمینی ایله بدأ اولنور (لوسلعة بثمن) یعنی بوحکم عین دینله بیع اولندیغی وقتده در(والا) یعنی اکر بویله اولمیوب بلکه عین عینله بیع اولندی ایسه حتی مقایضه اولسون ایچون یاخود ثمن ثمنله بیع اولندی ایسه حتی صرف اولسون ایچون (فبایهما شاء) بوتقدیرجه قاضی هر قنغیسنك یمینیله بدأ ایتمك دیلرسه انکله بدأ ایدر نکولك فائدەسنده برابراولدقلری ایچون وتحالفك صفتی اولدر که مشتری بالله حقیچون ایکی بیك اقچه یه اشترا ایلدکی دیو یمین ویرلور وبایع بالله حقیچون بیك اقچه یه بیع ایلدکی دیو یمین ویرلور (وفسخه القاضی بینهما بطلب احدهما) وقاضی ایکیسندن برینك طلبیله یاخود ایکیسنك طلبیله مابینلرنده اولان بیعی فسخ ایدر (ولاینفسخ)وقاضی فسخ ایتمکسزین نفس تحالف ایله بیع منفسخ اولمز بعض نفس تحالفله بیع منفسخ اولور دیدی وصحیح اولان قول اولدر* زیرا مدعی ومدعی علیه وقتا که یمین ایلدیلرسه ایکیسنده ادعا ایلدکاری شیء ثابت اولمدی پس بیع ثمن مجهول ایله باقی قالدی وقاضی اول بیعی بینلرنده اولان منازعه قطع اولسون ایچون فسخ ایدز *ومصنف بونك اوزرینه مبسوطده ذکر اولنان شیئی (فلو وطء المشتری الجاریة المبیعة بعد التحالف وقبل الفسخ تحل) قوایله تفریع ایلدی پس اکر قبل الفسخ ایکیسیده یمین ایتدکارندنصکره مشتری جاریهٔ مبیعه یی وطء ایتسەیدی اول جاریه نك وطیء حلال اولور زیرا اول جاریه مشترینك ملکندن خارج اولمدی مادامکه قاضی بیعی فسخ ایتمدکچه (ومن نکل) واکر بایع ایله مشتریدن بری یمیندن نکول ایتسەیدی (لزمه دعوی الاخر بالقضاء) اول نکول ایدنه آخرك دعواسی قاضینك قضاسیله لازم کلور* زیرا ناکل آخرك ادعا ایلدیکی شیئله مقراولدی یاخود باذل اولدی (لاتحالف فی اصل البیع والاجل وشرط الخیار وقبض بعض الثمن ومکان دفع المسلم فیه) اصل بیعدەوثمنك مدتنده وشرط خیارده وثمنك بعضیسنی قبضده ومسلم فیهك دفعنك مکاننده اختلاف ایتسەلردی ایکیسیده تحلیف اولنمزلر (وحلف المنکر) انجق اول ایکیسندن منکر اولان تحلیف اولنور یعنی بیعی واجلی وبونلرك غیریسنی انکار ایدنه یمین و یریلور* زیرابو اختلاف مبیعك وثمنك غیریده اختلافدر پس اختلاف مذکور حط وابراده اولان اختلافه مشابه اولدی ثمنك وصفنده یاخود جنسنده اولان اختلاف بونك خلافی اوزره ذرانکیچونکه قدرده اختلاف منزلەسنده اولور (ولابعد هلاك المبیع اوخروجه عن ملکه اوتغیره بالعیب) ودخی مبیعك هلاکندنصکره یاخود مشترینك ملکندن چیقدقدنصکره یاخود مبیع عیبله متغیر اولدقدنصکره تحلیف اولنمز یعنی قچان مبیع هلاك اولسه یاخود مبیع مشترینك ملکندن

چیقسه یاخود مبیع مشترینك عندنده حادث عیبله متغیر اولسه واول تغیر برحالده اوله که عیبله ردی اوزره قادر اولمیه اندنصکره بایعله مشتری ثمنده اختلاف ایلسه‌لر امام اعظم وابی یوسف تحلیف اولنمزلر بلکه قول مشتری ایچوندر وامام محمد وشافعی قتنده تحالف اولنورلر پس بیع هلاکك قیمتی اوزره فسخ اولنور * زیرا ایکیسندن هر بری حق ادعا ایدر وآخر حقی انکار ایدر پس امدی ایکیسیده تحالف اولنورلر امام اعظم ایله ابی یوسفك علتی تحقیقا مبیعك قبضندنصکره تحالف قیاسه مخالفدر پس تحالف متاعك هلاکی حالنه متعدی اولمز (کذا بعضه) یعنی کذلك مبیعك بعضی هلاك اولسه یاخود مشترینك ملکندن چیقسه اندنصکره ثمنده اختلاف ایلسه‌لر ایکیسیده تحلیف اولنمزلر (الا ان یرضی البایع بترك حصة الهالك) الا مکرکه بایع مبیع هالکدن حصه سنی ترك ایتمکه راضی اولمغله تحلیف اولنورلر یعنی مبیع هالکك ثمنندن برشی اخذ ایلموب وعقد اولنمامش کبی کان لم یکن قیلمغله وکانه عقد انجق قائم اوزره اولوب ثمنك کلیسی قائمك مقابله سنده اولور * امدی بوتقدیرجه تحلیف اولنورلر وبو امام اعظم قتنده در امامین قتنده ماسبق وفقی اوزره تحلیف اولنورلر ومبیعك باقیسی بایعه رد اولنور (ولا فی بدل الکتابة) ودخی بدل کتابتده تحلیف اولنمزلر یعنی ذکر اولنان کبی مولی ایله مکاتب بیننده تحالف اولمز قچان بدل کتابتك قدرنده اختلاف ایلسه‌لر تحلیف اولنمزلر * زیرا تحالف حقوق لازمه نك انکاری قتنده معاوضاتده اولور و بدل کتابت ایسه عجزك جوازی ایچون غیر لازمدر وقچان تحالف منعدم اولسه دعوا ایله انکارك اعتباری واجب اولور پس قول یمینی ایله عبدك اولور عبدك زیاده یی انکار ایتدیکی ایچون واکر ایکیسیده بینه اقامت ایدرسه پس مولانك بینه سی اولیدر * زیرا اول بینه زیاده یی اثبات ایدر (ولا فی رأس المال بعد اقالته) ودخی مسلمی اقاله دنصکره رأس مالده اختلاف ایلسه‌لر دی تحالف اولمز یعنی قچان بایعله مشتری عقد سلمی اقاله ایلسه‌لر ورأس مالده اختلاف ایلسه‌لر دی ایکیسیده تحالف اولنمزلر * زیرا تحلیف اولنسه‌لر اقاله فسخ اولوب سلم عود ایدر بو ایسه جائز اولمز * زیرا سلمك اقاله سی دینك اسقاطیدر ساقط ایسه عود ایتمز (بل صدق المسلم الیه لو حلف) بلکه مسلم الیه تصدیق اولنور اکر یمین ایدرسه * زیرا رب سلم مسلم الیه اوزرینه زیاده ادعا ایدر حالبوکه اول منکردر (ولا یعود السلم) وسلم عود ایلمز ذکر اولنان علت ایچونکه زیرا ساقط عود ایلمز (بخلاف البیع) بیعده اقاله بونك خلافی اوزره در * یعنی قچان بایعله مشتری بیعی بعد الاقاله واقاله حکمیله مبیعی قبضدن اول ثمنك مقدارنده اختلاف ایتسه‌لر دی ایکیسیده تحلیف اولنورلر و بیع عود ایدر وفرق بودرکه یعنی سلمك اقاله سیله بیعك اقاله سی بیننده فرق بودرکه تحقیقا تحالفدن غرض عقدی فسخ ایتمکدر حتی ایکیسندن هر بری اصل ماله عود ایلیه ورسول علیه الصلاة والسلامك (تحالفا وترادا) قول شریفی ایله اکا اشارت واردر وسلمك اقاله سنده تحالف بوغرضی افاده ایتمز * زیرا سلمده اقاله اقاله نك نفاذندنصکره سائر اسباب فسخ ایله فسخی محتمل اولمز حتی ایکیسیده بز اقاله یی بوزدق دیسه‌لر اقاله بوزلمز پس فسخیده محتمل اولمز ذکر اولنان علت ایچونکه تحقیقا ساقط عود ایلمز واما بیعده اقاله فسخك سائر سببلری ایله فسخی محتمل اولور حتی اکر بز اقاله یی نقض ایتدك دیسه‌لر دی اقاله منتقض اولور وذکر اولنان کبی تحالفله فسخی محتملی اولور بومقامده مانع منتفی اولدیغی ایچون * زیرا مبیعك ملکی عوده محتمل اولور (اختلفا فی قدر المهر قضی لمن برهن) زوجله زوجه مهرك مقدارنده اختلاف ایلسه‌لر بینه اقامت ایدن ایچون قضا اولنور * زیرا بینه اقامت ایدن دعواسنی روشن ایلدی حالبوکه بینه اسمی کبی بیان ایدیجیدر (وان برهنا فلها) واکر زوجله زوجه ایکیسیده بینه اقامت ایدرلرسه مرأه ایچون قضا اولنور (ان شهد مهر المثل له) اکر مهر مثل زوج ایچون شهادت ایدرسه زوجك ادعا ایلدیکنك مثلی اولمغله یاخود اندن اقل اولمغله * زیرا ظاهر حال زوج ایچون شهادت ایدر ومرأه نك بینه سی خلاف ظاهری اثبات ایدر (وقضی له ان شهد لها) وزوج ایچون قضا اولنور اکر ظاهر حال مرأه نك ادعا ایلدیکنك مثلنه یاخود اکثره شهادت ایدرسه * زیرا بینه حطی اثبات ایدر حالبوکه خلاف ظاهردر (وان لم یشهد لهما) واکر مهر مثل زوج و زوجه دن بریسی ایچون شهادت ایتمزسه زوجه نك ادعا ایلدیکندن اقله وزوجك ادعا ایلدیکندن زیاده یه شهادت ایتمکله (تهاترا) بر برلرینی اسقاط ایدرلر اثباتده برابر اولدقلری ایچون * زیرا مرأه نك بینه سی زیاده یی اثبات ایدر وزوجك بینه سی حطی اثبات ایدر

پس ایکیسندن بری آخردن اولی اولمز (وان عجزا) واکر ایکیسیده بینه اقامتدن عاجز اولورلرسه (تحالفا وایهما نکل لزمه دعوی الاخر) ایکیسی بر برینه یمین ویررلر وهر قنغیسی نکول ایدرسه آخرک دعواسی اکا لازم کلور * زیرا ناکل خصمنک ادعا ایلدیکی شیئه مقر اولدی یاخود باذل اولور (ولا یفسخ النکاح) وتحالف نکاحی فسخ ایتمز * زیرا هر برینک یمینی تسمیه دن صاحبنک ادعا ایلدیکی شیئی ابطال ایدر پس عقد بلا تسمیه باقی قالور بو ایسه نکاحی افساد ایلمز * زیرا مهر نکاحده تابعدر بیع بونک خلافی اوزره درکه زیرا ثمنک تسمیه سی اولمامق بیعی افساد ایدر نتکیم کتاب بیوعده مرور ایتدی وقاضی نکاحی فسخ ایدوز بینلرنده اولان نزاع قطع اولسون ایچون (بل یحکم مهر المثل) بلکه مهر مثل تحکیم اولنور یعنی ایکی خصم بیننده حکم قیلنر (فیقضی بقوله لو کما قال او اقل منه) وزوجک قولیله قضا اولنور اکر مهر مثل زوجک دیدیکی کبی یاخود اندن اقل اولورسه (و بقولها لو کما قالت او اکثر منه) ومرأه نک قولیله قضا اولنور اکر مهر مثل مرأه نک دیدیکی کبی یاخود اندن اکثر اولورسه (و به) ومهر مثل ایله قضا اولنور (لو بینهما) اکر مهر مثل زوجک دیدیکندن اکثر ومرأه نک دیدیکندن اقل اولورسه * زیرا مهر مثل اوزره زیاده ثابت اولمدی واندن ناقصده ثابت اولمدی تحالف ایچون (اختلفا فی بدل الاجارة) بدل اجاره ده موجر ایله مستأجر اختلاف ایتسه لردی موجر بر آیده اون اقچه یه ایجار ادعا ایدوب ومستأجر بش اقچه ادعا ایتمکله اختلاف ایتسه لردی (او المنفعة) یاخود منفعتده اختلاف ایتسه لردی موجر بر آیه ایجار ادعا ایدوب ومستأجر ایکی آیه استیجار ادعا ایتمکله (قبل قبضها) منفعتی قبضدن اول (او فیهما) یاخود بدل اجاره ده ومنفعتده معا اختلاف ایلسه لردی (تحالفا وترادا) ایکیسیده تحلیف اولنورلر ورد ایدرلر * مصنف مدتی ذکر ایلدیکنه باعث مدتده تحالف جاری اولمدیغی ایچوندر بلکه قول زیاده یی انکار ایدن ایچوندر بونی زاهدی ذکر ایلدی وتحالفک وجهی اولدر که تحقیقا منفعتی قبضدن اول اجاره مبیعی قبضدن اول بیع کبیدر ایکی عاقدک بری آخر اوزره ادعا ایدوب وآخر انکار ایتدکده وعقد یندن هر بری معاوضه اولوب انده فسخ جاری اولمده پس امدی اجاره بیعه ملحق قیلندی وبو کا اعتراض اولندیکه معقود علیهنک قیامی که منفعتدر تحالفک صحتی ایچون شرطدر حالبوکه منفعت معدومه در وجواب ویرلدیکه مثلا دار منفعتک اوزرینه عقدک ایرادی حقنده دار منفعت قیامنه اقامت اولندی پس کانه تقدیرا قائمه در (وحلف المستأجر اولا لو فی الاجرة) وابتداء مستأجره یمین ویریلور اکر اجرتده اختلاف اولندیسه (والمؤجر لو فی المنفعة) وابتداء موجره یمین ویریلور اکر منفعتده اختلاف اولنورسه (وای نکل ثبت قول الآخر) وهر قنغیسی نکول ایدرسه آخرک قولی ثابت اولور (وای برهن قبل) وهر قنغیسی بینه اقامت ایدرسه قبول اولنور (وان برهنا) واکر ایکیسیده بینه اقامت ایدرسه (فحجة المؤجر اولی) موجرک بینه سی اولیدر (لو فی الاجرة) اکر اختلاف اجرتده اولورسه (وحجة المستأجر اولی لو فی المنفعة) ومستأجرک بینه سی اولیدر اکر اختلاف منفعتده اولورسه اثباتک زیاده سنه نظر ایله (وحجة کل فی زائد یدعیه اولی لو اختلف فیهما) واکر اختلاف اجرتده ومنفعتده اولورسه زیاده ادعا ایدنک بینه سی اولیدر موجر بر آیده اون اقچه اجرت ادعا ایدوب ومستأجر ایکی آیده بش آقچه ایله ادعا ایتمکله پس ایکی آیده اون اقچه ایله قضا اولنور (ولا تحالف او بعد قبض المنفعة والقول للمستأجر) ومنفعتی قبضدن صکره تحالف اولنمز وقول مستأجرکدر یمینیله بیله * زیرا تحالفک جریانی فسخ اجلیچوندر واستیفا اولنان منافعده فسخ ممکن اولمز (وبعد قبض بعضها تحالفا) ومنفعتک بعضنی قبض ایتدکده تحلیف اولنورلر (وفسخت فیما بقی والقول للمستأجر فیما مضی) وباقی قلانده اجاره فسخ اولنور وماضیده قول مستأجرکدر * زیرا اجاره ساعة فساعة منعقد اولور منفعتک حادث اولمسی حسبیجه پس منفعتدن هر جزء ابتداء معقود علیه کبی اولور پس مدتدن باقی قلان عقد ایله منفرد کبیدر امدی انده تحلیف اولنورلر مبیعک بعضی هلاک اولسه بونک خلافی اوزره در * زیرا مبیعدن هر جزء ابتداء عقد اولمغله معقود علیه دکلدر بلکه بالجمله عقد واحد ایله معقوده در پس قچان بعضنده هلاک ایله فسخ متعذر اولسه بالضروره کلنده دخی متعذر اولور (اختلف الزوجان فی متاع البیت قام النکاح بینهما اولا) زوج وزوجه متاع بیتده اختلاف ایلسه لر برابردر کرک مابینلرنده نکاح قائم اولسون کرکسه قائم اولمسون وهر بری متاعک کلیسی بنمدر دیو ادعا ایدوب حالبوکه ایکیسنکده یندی

اولمسه (فالقول لكل منهما فيما يصلح له) پس زوج ايله زوجه دن هر بريچون قول انكچون صالح اولان شيئده در* يعنى تحقيقا قول رجاله صالح اولان شيئده صارق كبى وقپامه كبى وتاج وطيلسان كبى وسلاح كبى وقوشاق وكتابلر كبى وزرخ كبى ويای كبى واوقلر كبى و بونلرك امثالى شيلرده قول يمينيله زوجكدر ظاهر حال زوج ايچون شاهد اولمغله ونسايه صالح اولان شيئده اورتو كبى وچارشب كبى ونسا ثوبلرى كبى وحليلرى وبونلرك امثالى شيئلرده قول يمينيله مرأه نكدر* زيرا ظاهر حال انلر ايچون شاهددر (الا اذا كان كل منهما يفعل او يبيع ما يصلح الاخر) الامكر كه ايكيسندن هر برى آخره صالح اولان شيئى كندو ايشلر اوله ياخود بيع ايدر اوله يعنى مكر زوج قيوجى اواوب انك ايچون بلازكلر اوله ونسا خاتملرى وحليلرى وخلخاللر و بونلرك امثالى شيلر اوله بو تقديرجه انلر مرأه ايچون اولمز وكذلك مرأه دلاله اواوب رجال ثوبلرين صاتون المش اوله ياخود تاجره اواوب رجال ونسا ثوبلرين ياخود يالكز رجال ثوبلرين تجارت سبيله المش اوله هدايه شرحنده بو يلجه ذكر اولندى (وله فيما يصلح لهما) وقول رجلكدر رجال ونسايه صالح اولان شيئده فراش كبى ومتاعلر كبى واوانى كبى ورقيق وعقار ومنزل كبى ومواشى ونقود كبى* زيرا مرأه ومرأه نك يدنده اولان زوجك يدنده در وقچان ايكيسى برشيئده نزاع ايلسه لر حالبوكه اول شئ ايكيسندن برينك يدنده اولسه قول صاحب يدك اولور كذلك بو مقامده دخى اويله در *مرأه يه مختص اولان شئ بونك خلافى اوزره درز يرا مرأه ايچون بر ظاهر آخر وار كه يددن اظهر در اولكه بد استعمالدر پس قول مرأه نك قولى قيلندى مثالى ايكى رجل برثوبده اختلاف ايلديلر كه بريسى اول ثوبى كيمش و برى بكنه يابشمش پس اول ثوبى كين اوليدر وبو اختلاف قچان ايكيسيده حى اولدقلرى وقتده در (فان مات احدهما فالمشكل للحى مع يمينه) پس اكر ايكيسندن برى فوت اولمش ايسه مشكل اولان يعنى رجال ونسايه صالح اولان شئ يمينى ايله حى اولان ايچوندر برابر در اول حى كرك حر اولسون وكرك رقيق اولسون* زيرا ميت ايچون يد يوقدر پس يد حى بلا معارض باقى قالور* هدايه ده وصدر الشهيدك جامع الصغيرنده وصدر الاسلام وشمس الائمة الحلوانى وقاضيخانده بويله ذكر اولندى ه وشمس الائمة السرخسى جامع الصغيرنده ديديكه بعض مسئله ده للحى منهما واقع اولدى وبو سهودر ديدى ومحمدك وزعفرانينك روايتنده للحر منهما واقع اولدى رائله (ولو احدهما مملوكا فالمتاع للحر فى الحياة) واكر ايكيسندن برى مملوك اواورسه متاعك كليسى حياتده حر ايچوندر* زيرا حرك يدى اقوادر (وللحى فى موت) وموتده حى ايچوندر * زيرا ميت ايچون يد يوقدر پس حيك يدى معارضدن خالى اولدى وبو امام اعظم قتنده در وامامين ديديلر كه عبد مأذون ومكاتب حر كبيدر * زيرا انلر ايچون خصومتلرده يد معتبره وار در حتى اكر حر مكاتبله برشيئده خصومت ايلسه لر اول شئ انلرك ايكيسنك يدنده اولسه ايكيسى بيننده قضا اولنور يدده برابر اولدقلرى ايچون اما اكر عبد محجور اولسيدى بونك خلافى اوزره در اول وقت حر ايچون اول شيئله قضا اولنور* زيرا محجور ايچون يد يوقدر

* (فصـــل) *

بو فصل خصم اولان واولميان كمسنه لر بياننده در (قال المدعى عليه هذا الشئ اودعنيه او اجرنيه او رهننيه او اعارنيه او غصبته و برهن عليه) مدعى عليه بو شيئى بكا زيد امانت قودى ديسيدى ياخود ايجار ايلدى ياخود رهن و يردى ياخود عاريت و يردى ياخود بندن غصب ايلدى ديوب واوزرينه بينه اقامت ايتسيدى (دفعت خصومة المدعى) ذى اليد دن مدعينك خصومتى دفع اولنور يعنى بر رجل بر رجلك يدنده اولان عبدى بنمدر ديو ادعا ايتدكده پس ذى اليد اول عبد فلان كمسنه نكدر بكا امانت قودى ديسيدى ذكر اولنانلرك آخر ينه وارنجه پس مدعى عليه اول منوال اوزره بينه اقامت ايلسه ياخود مدعينك بو عبد فلانكدر ديو اقرار ايلديكنه بينه اقامت ايتسيدى مدعينك خصومتى اندن مندفع اولور * زيرا ذى اليد بر بينه ايله اثبات ايلديكه تحقيقا اول عبد اكا فلان جهتدن واصل اولدى وتحقيق انك يدى بو خصومت دكلدر وابن شبرمه ديديكه مدعى عليه بينه اقامت ايتمكله خصومتدن چيقمز* زيرا مدعى عليه بدا اعتبار يله خصمدر پس نفسدن خصومتى دفعده مناقض اولدى* وابن ابى ليلى ديديكه ذى اليد خصومتدن بينه سز مجرد قوليله خارج اولور* زيرا نفسى اوزره انكله اقرار ايلديكى شيئده تهمت يوقدر* وامام ابو يوسف ديديكه اكر ذى اليد

رجل صالح ایسه بینه اقامتیله اندن خصومت مندفع اولور واکر ذی الید حیل ایله معروف ایسه مندفع اولمز ابو یوسف بو قوله قضایه مبتلا اولوب واحوال ناسی بیلدیکی وقتده رجوع ایندی ودیدیکه ناسدن حیله کار اولان کمسنه تحقیق انسانک مالنی غصبا اخذ ایدوب واندنصکره سرا مسافر مراد ایدن کمسنه یه شاهدلرک شهادتیله امانت قور که حتی قچان مالک صاحبی کلوب وملکنی اثبات مراد ایلدکده ذی الید بینه اقامت ایدوب فلان کمسنه بو کا امانت قودی دیو شهادت ایلدکلرنده حق باطل اولور * وامام محمد دیدیکه قچان ذی الیدک شاهدلری بز اول امانت قویان کمسنه یی یوزیله بیلورز اسمیله نسبیله بیلمزز دیسه‌لر خصومت مندفع اولمز (ان قال الشهود نعرفه باسمه ونسبه او بوجهه) وامام اعظم رحمه الله دیدیکه اکر شهود بز اول غائبی اسمیله ونسبیله بیلورز دیسه‌لر یاخود یوزیله بیلورز دیسه‌لر خصومت مندفع اولور * زیرا ذی الید نفسندن خصومتی دفعه محتاج اولور وخصومت مندفعه اولمز الا ذی الیدک یدی ید ملک و ید خصومت دکلدر دیو اثبات ایلدیکی وقتده اولور بو ایسه حاصل اولدی زیرا ذی الید بینه سیله اثبات ایلدیکه تحقیقا مدعی علیه بو مدعینک خصمی دکلدر * زیرا بز بیلورز که بونک مودعی بو مدعی دکلدر دیو اثبات ایلدی * زیرا شاهدلر مودعی وجهیله بیلورلر (وان قالوا اودعه من لا نعرفه لا) واکر شاهدلر بزم بیلمدیکمز کمسنه امانت قودی دیرلرسه دفع اولمز مودع بو نزاع ایدن کمسنه اولمق احتمالی ایچون (کما لو قال شریته من الغائب) نتکیم ذو الید بن بو شیئی غائب بر کمسنه دن اشترا ایلدم دیدیکی وقتده مدعینک خصومتی مندفع اولمدیغی کبی زیرا ذی الیدک یدی ید ملکدر زعم ایتمسیله مدعینک خصم اولمسنی معترف اولدی (او قال المدعی غصبته او سرقته او سرق منی) یاخود مدعی سن بو شیئی بندن غصب ایلدک یاخود بندن سرقه ایلدک یاخود بندن سرقه اولندی دیسیدی اول وقت خصومت مندفعه اولمز (وان برهن ذو الید علی ایداع زید) اکرچه کیم ذی الید زیدک بو کا امانت قودیغنی اثبات ایدرسه ده * اما ایکی اولکیلرده یعنی غصبته او سرقته قوللرینه خصومت مندفع اولمدیغنه باعث زیرا مدعی مدعی علیه اوزره انجق فعل دعواسیله خصم اولدیغی ایچوندر یوخسه مجرد یدی اعتباریله دکلدر پس مدعینک دعواسی ملکی غیره احالهیله مندفع اولمز * زیرا مدعی مدعی علیه اوزره ملک ادعا ایلمدی بلکه مدعی علیه اوزره فعل ادعا ایلدی اول فعل که غصبدر یاخود سرقه‌در واما اوچنجی مسئله‌ده یعنی سرق منی قولیله پس امام محمدک خلافی واردر انکیچونکه امام محمد بونکله خصومت مندفعه اولور * زیرا مدعی مدعی علیه اوزره فعل ادعا ایلمدی بلکه فعلی مجهول اوزره ادعا ایلدی حالبوکه مجهول اوزره فعل دعواسی باطله‌در امدی بو عدمه ملحق قیلندی پس دعوای ملک باقی قالدی دیدی وامام اعظمله ابو یوسفک علتی تحقیقا بو سرق منی قولی ذی الیدک سرقه ایچون تعیینی کبیدر واکر ذی الید سرقه‌یی تعیین ایتسه مدعینک خصومتی مندفع اولمز کذلک بونده دخی حکم او یله‌در * زیرا اول فعل سرقه بر فاعله محتاج اولور وظاهردر که او فاعل یدنده اولاندر ومدعینک اول فاعلی مبهم ذکر ایلمسی حد سرقه‌دن قورتارمق ایچوندر امدی مدعینک ابهامی تعیینی منزله‌سنه تنزیل اولندی (بخلاف غصب منی) مدعینک بندن غصب اولندی دیمسی ذکر اولنانک خلافی اوزره‌در شول حیثیتله که بونکله خصومت مندفعه اولور * زیرا غصبده حد یوقدر پس کشفندن احتراز اولنمز پس ذی الید اوزره قضا اولنسه اندنصکره غائب حاضر اولوب ملک اوزره بینه اقامت ایلسه قبول اولنور * زیرا غائب مقضی علیه اولمدی انجق ذی الید اوزره قضا اولندی (واو قال اشتریته من زید وقال ذو الید هو اودعنی) واکر مدعی بن بو شیئی زیددن اشترا ایلدم ایدی دیدکده ذی الید بو شیئی بکا زید امانت قودی دیسیدی (دفعت بلا حجة) بینه سز خصومت مندفعه اولور مدعی وذی الید ایکیسیده بربرلرینی اول شیئده اصل ملک زیدک اولدیغنی تصدیق ایلدکلری ایچون پس ظاهر اولان بودر که تحقیقا اول شیئک یدذی الیده وصولی زیدک جهتندندر پس ذی الیدک یدی ید خصومت اولمدی بلکه ید نیابت اولدی ودعوی ایسه انجق انک یدی ید ملک اولان کمسنه اوزره صحیح اولور (الا اذا برهن المدعی ان زیدا وکله بقبضه) الا مکر قچان مدعی زیدک اول شیئک قبضنه وکیلی اولدیغنه بینه اقامت ایدرسه بو تقدیرجه دعواسی صحیح اولور * زیرا حجت ایله ثابت اولور که تحقیقا وکیل اول شیئک امساکنه احقدر پس اکر مدعی توکیل امانتدن ادعا ایلدیکی شی اوزره ذی الیدک یمینی طلب ایدرسه بنات اوزره یعنی

قطع اوزره یمین ویریلور* بن دیرمکه کافیدر عبارت بویله واقع اولدی وظاهر اولان بودرکه توکیل ایداع موقعنده واقع اولمقدر و معناسی اکر مدعی علیه ایداع مدعی توکیلك یمینی طلب ایدرسه ایداعدن ادعا ایلدیکی شیء اوزره و بینه اقامتندن عاجز اولدیغنه بنا ثبات اوزره یمین ویریلور دیمك اولور یعنی اکا عدم توکیلی اوزره یمین ویریلور یوخسه توکیلنی عدم علمی اوزره یمین ویرلمزسن تدبرایله (ولو قال اودعنی وکیله لم یصدق الا ببینة) واکر ذی الید بکا زیدك توکیلی امانت قودی دیسیدی تصدیق اولنمز الا بینه ایله اولنور* زیرا وکالتك قولیله ثابت اولمز

* (باب دعوی الرجلین) *

بو باب ایکی رجلك دعواسی بیاننده در (حجة الخارج فی الملك المطلق اولی من حجة ذی الید) ملك مطلقده خارجك بینه سی ذی الیدك بینه سندن اولیدر *زیرا خارج مدعی اولاندر و بینه حدیث شریفله مدعینك بینه سیدر تکیم مرور ایتدی و بونده شافعینك خلافی واردر پس قچان مدعی علیه نکول ایتسیدی مدعی ایچون مالك اوزرینه قضا اولنور شافعی ایچون خلاف واردر* مصنفك ملك مطلق ایله قیدینه باعث دعوای نتاجله ملك مقیددن احترازدر وایکی کسنه برکسنه دن ملك تلقیسنی ادعا ایدوب وایکیسندن بری قابض اولمغله مقیددن ودخی ایکی کسنه ایکی کسنه دن شرا ادعا ایدوب وایکیسندن برینك تاریخی اسبق اولمغله مقیددن احترازدر* زیرا بو صورتلرده ذی الیدك بینه سی بالاجماع قبول قیلنور تکیم عن قریب بیانی کلور (الا اذا ارخا وذو الید اسبق) الا مکر که قچان ایکیسیده تاریخ بیان ایدر و ذو الیدك تاریخی اسبق اوله اول وقت ذی الیدك بینه سی اولی اولور *زیرا تاریخ ایچون امام اعظم قتنده اعتبار واردر ملك مطلق دعواسنده قچان ایکی طرفدن اولدیغی وقتده و بو قول آخر ابو یوسفك قولیدر و اولا امام محمدك قولیدر و ابو یوسفك اولا قولی اوزره اولسه امام محمدك آخر قولیدر انکچون اعتبار بوقدر بلکه خارج ایچون قضا اولنور (ادعی ان هذا العبد لی غائب عنی منذ شهر وقال ذو الید لی منذ سنة یقضی للمدعی) برکسنه ادعا ایتدیکه تحقیقا بو عبد بنم ملکمدر بندن بر آیدر غیبت ایلدی دیسیدی وذی الید برسنه در بن بوکا مالك اوله لی دیسیدی مدعی ایچون قضا اولنور و مدعی علیهك بینه سنه التفات اولنمز* زیرا مدعینك ذکر ایلدیکی بندن عبدك غیبتنك تاریخیدر ملکنك تاریخی دکلدر پس مدعینك دعواسی تاریخدن خالی اولدیغی حالده ملك مطلقده اولدی وذو الید تاریخ ذکر ایلدی لکن تاریخ حالة انفراده امام اعظم قتنده معتبر اولمز پس ذی الیدك دعواسی خارجك دعواسی کبی ملك مطلق دعواسی اولدی امدی خارجك بینه سیله قضا اولنور (برهنا علی ما فی ید آخر) ایکی خارج آخرك یدنده اولان برشیء اوزره بلا تاریخ بینه اقامت ایتسه لردی یعنی ایکی کسنه آخرك یدنده اولان برشیئه هر بری زعم ایتدیلر که اول عین انك ایچوندر وایکیسیده بینه اقامت ایتسه لردی (قضی به لهما) اول عین ایکیسی ایچون بینلرنده اشتراك طریقی اوزره قضا اولنور و ثابت اولنان حدیث شریف ایچونکه تحقیقا ایکی رجل بردوه ده حضور رسول الله صلی الله علیه وسلمده مخاصمه ایلدیلر وهر بری بینه اقامت ایلدیلر پس رسول علیه الصلاة والسلام اول دوه ایله ایکیسی بیننده ایکی نصف قضا بیوردیلر (وعلی الشراء منه فلکل نصفه بنصف ثمنه او ترکه) واکر ایکی خارج کسنه آخردن شرا اوزره بینه اقامت ایتسه لردی پس هر بر ایچون اول مشترانك نصفی بدلیله قضا اولنور و اول مشترایی ترك ایدر* یعنی قچان بر رجلك یدنده اولان عبده ایکی کسنه نك هر بری ادعا ایتدیلر که تحقیقا اول عبدی رجلدن اشترا ایلدی وهر بری نوقیدنمز بینه اقامت ایتدیلر پس ایکی مدعینك هر بری ایچون مخیرلك واردر اکر دیلرسه عبدك نصفنی بینه سیله شهادت اولنان ثمنك نصفیله اخذ ایدر و نصف ثمنی ایله بایع اوزره رجوع ایدر اکر عبدی دفع ایلدی ایسه دعواده وجعنده برابر اولدقلری ایچون تکیم دعوای ملك مطلقده اولوب وایکیسیده بینه اقامت ایتسه لردی بویله اولدیغی کبی واکر دیلرسه دعوایی ترك ایدر* زیرا دعوی ایلدیکی عقدك شرطی که صفقه نك اتحادیدر تحقیق انك اوزرینه متغیر اولدی ورجا اولنور که مدعینك رغبتی عبدك کلنك تملکنده اوله پس کلك تملکی ایسه حاصل اولمدی امدی عبدی رد ایدوب ثمنك کلنی اخذ ایدر (وبترك احدهما بعد القضاء لم یأخذ الآخر کله) وقاضینك قضاسندنصکره ایکی مدعینك برینك عبدی ترك ایتمسیله آخر عبدك کلنی اخذ ایده مز یعنی قچان قاضی عبدی

ایکیسی بینده ایکی نصفله قضا اینسیدی پس ایکیسندن بری بن اختیار ایلم دیبدی آخر ایچون عبدك
جیمیسنی اخذ ایلك اولمدی * زیرا آخرك اوزرینه نصفله قضا اولندی امدی انده عقد شرا منفسخ اولدی عقد
ایسه هر قچان قاضینك قضاسیله منفسخ اولسهدی عود ایلزالا عقدك تجدیدی ایله عود ایدر حالبوکه عقد
جدیدده بولنمدی وشارحلردن بعض شیخ الاسلام خواهرزاده نك مبسوطندن نقل ایدیجی اولدیغی حالده ذکر
ایلدیکه تحقیقا شیخ الاسلام مخبرالك بوقدر وظاهر اولانده بودردیدی عنایه ده بویله ذکر اولندی (وهو) یعنی
ایکی شخصك ادعا ایلدیکی شیء (للسابق ان ارخا) اکر تاریخ ذکر ایلدیلر ایسه سابق ایچوندر یعنی اکر ایکیسندن
هر بری تاریخ ذکر ایلدیلرسه اول شیء ایکیسندن برینك اولی ایچوندر * زیرا تاریخ اولی ذکر ایدن شرایی انده
براحد نزاع ایلمدیکی زمانده اثبات ایلدی پس انکله عجز مندفع اولدی (والذی ید ان لم یؤرخا) واکر
ایکیسیده یعنی خارج ایله ذی الید تاریخ ذکر ایلمدیلرسه اول ادعا اولنان شیء ذی الید ایچوندر یعنی ایکیسیده
تاریخ ذکر ایلمیوب لکن اول ادعا اولنان شیء ایکیسندن برینك یدنده ایسه اول ذی الید اولیدر * زیرا
ذی الیدك قبضندن قدرتی شراسنك سبقی اوزره دلالت ایدر و بونك تحقیقی ایکی مقدمه یه متوقف اولور ایکی
مقدمه نك اولکیسی اولدر که تحقیقا حادث اولان وقتلرك اقربنه مضاف اولور و ایکنجی مقدمه تحقیقا بعد ایله بیله
اولان شیء ایله بعدیه زمانیه در اولکه بعددر * قچان اول ایکی مقدمه تقرر اولدیسه پس قابضك قبضی
وغیر بنك شراسی ایکیسیده حادثلردر پس اقرب اوقاته مضاف اولورلر بوتقدیرجه فی الحال ایکیسنکده
ثبوتنه حکم اولنور وقابضك قبضی تاریخی اقدم اولانك شراسی اوزره مبنیدر وظاهرا اندن متأخردر پس
غیر قابضك شراسندن صکره اولدی و بویله اولدن لازم کاور که غیر قابضك شراسی قابضك شراسندن صکره اولمقدر
پس قابضك شراسی تاریخ بوندن اقدم اولدی و تحقیق ذکری تقدم ایتدیکه تاریخ مقدم اولیدر (اوارخ
احدهما) یاخود یالکز ایکیسندن بری تاریخ بیان ایدرسه تحقیقا مدعا ذی الید ایچوندر * زیرا حالت
انفرادده تاریخ معتبر دکلدر تنکیم مرور ایتدی امدی سبق شرا اوزره دلالت ایدن ید باقی قالور تنکیم
بیلمش ایدك (والذی وقت ان وقت احدهما فقط) وادعا اولنان شیء وقت بیان ایدن ایچوندر اکر یالکز ایکیسندن
بری وقت بیان ایدرسه اول شیء اول وقتده اول یاخود صکره آخرك اولمق احتمالیله بیله ذلك الوقتده ملکنك
ثبوتی ایچون پس شك ایله آخر ایچون قضا اولنمز (بلا یداهما) ایکیسی ایچون ید اولما مقلغله مبیع ید ثالثده
اولمغله یعنی قچان خارجك بینه سی وقت ذکر ایدرسه پس ذی الید اولیدر * زیرا وقت ذکری ایله ذی الیدك سبقی
احتمالی زائل اولمز * زیرا انك قبضه قدرتی شراسنك سبقنه دلالت ایدر الا مکر خارجك شاهدلری تحقیقا
خارجك شراسی ذی الیدك شراسندن اول اولدیغنه شهادت ایده لر * زیرا بونکله ید منتقض اولور * زیرا
صریح دلالتك فوقنده در (وعلی نکاح) علی ما فی ید اخر قولی اوزره عطفدر یعنی ایکی خارجك هر بری
شومرأه انك زوجه سی اولمق اوزره بیان ایتسه لردی (سقطا) برهانك ایکیسیده ساقط اولور (ان لم یؤرخا
اواستوی تاریخهما) اکر ایکیسیده تاریخ ذکر ایتمزلر ایسه یاخود ایکیسنکده تاریخلری برابر اولورسه
ایکیسیله ده قضا متعذر اولد یغیچون برهانلری ساقط اولور * زیرا نکاح اشتراك قبول ایتمز (فهی
لمن صدقته) پس اول مرأه ایکیسندن قنغیسنی تصدیق ایدرسه انك ایچون اولور * زیرا نکاح زوجینك
بر برلرینی تصدیق ایلملری ایله حکم اولنان شیلردندر پس نکاح زوج ایله زوجه نك تصدیقلرینه راجع اولور امدی
مرأه نك قوانه اعتبار واجب اولور که تحقیقا اول رجلك بری انك زوجیدر (الا ان تکون فی بیت الاخر
او دخل بها) الا مکر که مرأه آخرك بیتنده اوله یاخود آخرك مدخول بهاسی اوله پس اول آخر زوجیتنه اولی
اولور ومرأه نك قولی اعتبار اولنمز * زیرا زوجك مرأه یی بیتنه نقله قدرتی یاخود زوجك مرأه یه دخولی
زوجك عقد بنك سبقی اوزره دلیلدر (الا ان یبرهن الآخر انه تزوجها قبله) الا مکر که اول آخر مرأه یی اندن اول
زوج ایتدیکنه بینه اقامت ایلیه پس اول آخر زوجیتنه اولی اولور * زیرا صریح دلالته تفوق ایدر پس حاصل
کلام بودر که تحقیقا ایکی کسنه بر مرأه ده نزاع ایلسه لر و بینه اقامت ایلسه لر پس ایکیسیده تاریخ بیان ایلدوب
وایکیسندن برینك تاریخی اقدم اولسه اول تاریخی اقدم اولان اولیدر و اکر تاریخ بیان ایتمزلر ایسه یاخود
ایکیسنکده تاریخلری برابر اولورسه پس ایکیسندن بریله بیله قبض اولورسه مدخول بهاسی اولمق کبی یاخود

مرأه‌یی منزلنه نقل کبی اول اولی اولور واکر بونلردن بری بولنمزسه مرأه‌نك تصدیقنه راجع اولور (وان صدقت
غیرذی برهان) واکر مرأه برهان صاحبنك غیرینی تصدیق ایدرسه یعنی تحقیقا ذکر اولنان مسئله‌ده قچان
مرأه ایکی رجل بینه اقامت ایدوب انلرك بربنی تصدیق ایلدیکی صورتنده‌در* واکر مرأه برهان صاحبنك
غیر یسنی تصدیق ایدرسه (فهی له) پس مرأه انك ایچون اولور بیلدیکك علت ایچونکه تحقیقا نکاح
زوجینك تصادقی ایله ثابت اولور (فان برهن الآخر قضی له) پس اکر آخر بینه اقامت ایدرسه مرأه انك
ایچون قضا اولنور *زیرا برهان تصادقدن اقوادر (ثم لایقضی لغیره) بوندنصکره مرأه غیری ایچون
قضا اولنمز*زیرا برهاندن اقوی برشی یوقدر (الااذا اثبت سبقه) الامکر آخردن مقدم زوجه‌سی اولدیغنی
اثبات ایلیه* زیرا تاریخ ایله بیله برهان تاریخسز برهاندن اقوادر (کمالایقضی بحجة الخارج علی ذی ید
ظاهر النکاح الا باثباته) نتکیم نکاحی ظاهر اولان ذی الید اوزره خارجك بینه‌سیله قضا اولنمیوب
الا اثباتیله قضا اولندیغی کبی یعنی خارجك نکاحی ذی الیدك نکاحندن سابق اولدیغنی اثباتله قضا اولندیغی
کبی (الشراء والمهر اولی من هبة وصدقة مع قبض) شراء ومهر هبه‌دن وقبضله بیله صدقه‌دن اولیدر
یعنی قچان ایکی کمسنه‌نك بری برشیئك برشخصدن شراسنی ادعا ایدوب وآخر اول شخصدن قبضله بیله هبه ادعا
ایتسیدی وایکیسیده اول شخصدن قبض ایلدکارینه بینه اقامت ایدوب حالبوکه ایکیسیله بیله تاریخده
اولمسه مدعی شرا هبه‌دن اولی اولدی *زیرا شرا اقوادر ایکی جانبدن معاوضه اولوب ونفسه ملك ایچون
مثبت اولدیغی ایچون* شول شیئ بونك خلافی اوزره‌در که قچان ملك ایکیسی ایچون تملیك اولنمش شیئده مختلف
اولسیدی یاخود ایکیسیله بیله تاریخ ولسیدی اول وقتانده شرا اولی اولمز* زیرا ملك اولان شیئك اختلافی
وقتنده هربری ملکندن اثبات ملکه حاجتی ایچون خصم اولور واول ایکی مدعی اول اثبات ملکده برابردر
ودخی قچان ملك متحد اولدیغی شیئده ملك اولان شیئك اثباتنه محتاج اولمزلر ایکیسنك اتفاقلری ایله ثابت اولدیغی
ایچون انجق ایکیسنك نفسلری ایچون سبب ملکی یعنی شرا وهبه‌یی اثباته محتاج اولورلر واندہ اقوانك
تقدمی واردر ودخی قچان ایکیسیله بیله تاریخ اولوب وملك ایکیسیچون براولدیغی شیئده تاریخ جهتندن
ایکیسنك اقدمی اولی اولدی براحداننده نزاع ایلمدیکی وقتده ملکنك ثبوتی ایچون* شول شیئ بونك خلافی
اوزره‌در که قچان ملك مختلف اولسیدی اول وقتانده سبق تاریخه اعتبار اولنمز نتکیم عن قریب بیانی کلور
ان شاء الله تعالی وکذلك قبضله بیله شرا وصدقه‌ده دا اختلاف بوله دراحکامدن ذکر اولنان شیئك جمیعسنده
واما مهرك هبه‌دن وصدقه‌دن قبضله بیله اولی اولمسی پس بونك معناسی اولدرکه تحقیقا برکمسنه مثلا بررجلك
یدنده‌کی عبده اول رجل عبدی بکا هبه ایلدی یاخود صدقه ایلدی وقبض ایلدم دیو ادعا ایتسیدی وبرمرأه
دخی تحقیقا ذی الیداول مرأه‌یی اول عبدا وزره تزوج ایلدی واول عبدی قبض ایلدی دیو ادعا ایتدکده مهر
اولی اولدی* زیرا مهر شرا کبیدر زیرا شرا ومهردن هر بر ایچون بنفسه ملك ثابت اولور عقد معاوضه واردر
(ورهن معه اولی من هبة معه) وقبضله بیله رهن قبضله بیله هبه‌دن اولیدر استحسانا وقیاس هبه‌نك اولی
اولسی ایدی* زیرا هبه ملکی اثبات ایدر ورهن ملکی اثبات ایتمز واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا حکم
رهنله قبض اولنان شیئ مضموندر وهبه‌نك حکمیله قبض اولنان مضمون دکلدر عقد ضمان ایسه اقوادر زیرا
بینه‌سی اثبات جهتندن اکثردر بشرط العوض هبه ذکر اولنانك خلافی اوزره‌در* زیرا عوض ایله هبه انتهاء
بیعدر وبیع کرکسه بروجه ایله اولسون رهندن اقوادر (برهن خارجان علی ملك مطلق مؤرخ او شراء مؤرخ
من واحد غیر ذی ید) ایکی خارج کمسنه برملك مطلق مؤرخ اوزره یاخود ذی الیدك غیری برکمسنه‌دن شراء مؤرخ
اوزره بینه اقامت ایتسه‌لردی* ذی الیدك غیر یدن دیمکله ایکی خارج آخرانیدندہ اولان شیئ اوزره بینه اقامت
ایلمسندن احترازا ایتدی نتکیم مرور ایتدی (او خارج علی ملك مطلق مؤرخ وذو ید علی ملك اقدم فالسابق اولی)
یاخود برخارج ملك مطلق مؤرخ اوزره وذوالید تاریخ جهتندن اقدم ملك اوزره بینه اقامت ایتسیدی سابق
اولیدر* زیرا سابق اثبات ایلدیکه تحقیقا اول سابق ایکی مالکك اولیدر پس ملك متلقی اولمز الا انك جهتندن
اولور (ولو علی شراء متفق تاریخهما من آخر او وقت احدهما فقط قضی لهما نصفین) واکر ایکی کمسنه تاریخلری
متفق آخردن برشرا اوزره بینه اقامت ایتسه‌لردی یاخود ایکیسندن بری یالکز وقت بیان ایتسیدی ایکیسی

ایچون ایکی نصف قضا اولنور ایکی صورتنده بیله اما صورت اولیده ایکیسندن هر بری مالکی بایعی ایچون اثبات ایلدکلری ایچون و بایعنك ملکی مطلقدر واونده تاریخ یوقدر امدی انك کبی اولدیغنه قیجان ایکی بایع حاضر اولوب ملکی بلا تاریخ ادعا ایتسه لردی ملك ایکیسی بیننده ایکی نصف اولوردی بودخی انك کبی اولدی واما صورت ثانیه ده ایکیسندن بر بنك وقت بیان ایلمسی ملکك تقدمی اوزره دلالت ایلمز آخر بوندن مقدم اولمق جوازی ایچون اما قیجان بایع براولسه ذکر اولنانك خلافی اوزره در * زیرا ایکی مدعی ملك متلقی اولمز الا بایع جهتندن تلقی اولمق اوزره اتفاق ایلدیلر پس قیجان ایکیسندن بری تاریخ اثبات ایلسه اول اثبات ایله انکیچون حکم اولنور حتی غیرینك تقدمی متبین اوله حالبوکه متبین اولمدی (برهن خارج على الملك وذو يد على الشراء منه) بر خارج ملك اوزره بینه اقامت ایتسه که ذوالید اول خارجدن اشترا ایلدیکنی ادعا ایتسه یدی مثلا زیدك یدنده اولان بر عبده بکر ملکی اولمق اوزره بینه اقامت ایتسه که زید عبدی بکردن اشترا ایلدیکنه بینه اقامت ایتسه یدی (فذو اليد اولى) پس ذوالید اولیدر * زیرا خارج اگر ملکك اولیتی اثبات ایدر اولدی ایسه پس ذوالید ملکی اندن تلقی ایتدی پس انده تنافی یوقدر امدی انك کبی اولدیکه مدعی علیه ملك مدعینك اولدیغنی اقرار ایتدکدنصکره مدعیدن اشترا ایتدیکنی ادعا ایلسیدی منافی اولمدیغی کبی اولدی (كذا ان برهن كل من الخارج وذى اليد على النتاج ونحوه) کذلك ذوالید اولیدر اگر خارج ایله ذوالیددن هر بری نتاج اوزره ونتاج مثلی اوزره بینه اقامت ایتسه لردی وبو نتاج مثلی اولان شی هر سببدر که ملك ایچون متکرر اولمز پس اول سبب نتاج معناسنده در * مثالی ثوبلرده طوقومق کبی انك مثلی طوقنمز الا برکره طوقنور پنبه ثوبلرینك طوقنمسی کبی وپنبه نك اکرلمسی ایلك اولسی کبی وسودك صاغلمسی و پینر اتخاذ اولنمسی کبی و کچه کبی وتفتك کچیسینك قیللی کبی وقیونك یوکی کبی وبونلرك امثالی کبی واگر متکرر اولان سبب اولورسه نتاج معناسنده اولمز پس انکله خارج ایچون قضا اولنور ملك مطلق کبی وبو متکرر اولان سبب قرقمق کبی وبنا کبی وغرس کبی وبغدای وسائر حبوبات زرع ایتمك کبی پس اگر قیجان سبب متکرر وغیر متکرر اولوب اشکال اولنسه اهل خبره یه مراجعت اولنور * زیرا اهل خبره انکله اعرفدر واگر اهل خبره اوزره ده اشکال اولورسه انکله خارج ایچون قضا اولنور * زیرا اصل اولان بینه ایله قضادر واصلدن عدول حدیث نتاجله در پس اگر سبب متکرر وغیر متکرر معلوم اولمدی ایسه اصله رجوع اولنور (واو عند بائعه) واگر نتاج مثلی اولان شی بایعنك قتنده اولسیدی * زیرا ایکی خارجدن هر بری قیجان ملکی بر رجلدن تلقی ایتسه لردی و اول رجلك قتنده متکرر اولمز سبب اوزره بینه اقامت ایتسه لردی پس اول فعل اقامت کندو نفسی قتنده اول سبب اوزره اقامتی منزله سنده در (فذو اليد اولى) امدی ذی الید خارجدن اولیدر * زیرا خارجك بینه سی ملکنك اولیتی اوزره قائم اولدی پس خارج ایچون ثابت اولمز الا ذوالیددن تلقی ایله ثابت اولور (الا اذا ادعى الخارج عليه فعلا) الا مگر که خارج ذی الید اوزره بر فعل ادعا ایدرسه ذوالید اولی اولمز * ذخیره ده دیدیکه حاصل کلام بودر که تحقیقا ذی الیدك نتاج اوزره بینه سی خارجك نتاج اوزره یاخود ملك مطلق اوزره بینه سی اوزره ترجیح اولنمسی ذوالیدك نتاج ادعاسیله وخارجك نتاج ادعا ایدوب یاخود ملك مطلق ادعاسیله اولور قیجان خارج ذوالید اوزره غصب کبی یاخود ودیعه کبی یاخود اجاره یاخود اعاره یاخود بونلرك امثالی بر فعل ادعا ایتمزسه * فاما قیجان خارج بر فعل ادعا ایدرسه نتاج ادعاسیله بیله پس بو صورتله خارجك بینه سی اولیدر ومصنفك (فى رواية) قولنه باعث عمادیه ده ذخیره نك کلامنی نقلدنصکره دینلان شیدر ایچونکه فقیه ابو اللیث مبسوطدن نتاج دعواسی بابنده ذخیره ده ذکر اولنان شیئه مخالف اولانی ذکر ایلدی پس دیدیکه بر دابه بر رجلك یدنده اولوب آخر بینه اقامت ایتسه که اول دابه آخرکدر ذی الیده ایجار ایلدی یاخود ذی الیده اعاره ایلدی یاخود ذی الیده رهن قودی دیسه لردی وذی الید بینه اقامت ایتسه که تحقیقا اول دابه ذی الیدکدر انك قتنده طوغدی دیسه لردی پس تحقیقا قاضی اول دابه یی ذی الید ایچون قضا ایدر * زیرا ذی الید ملك نتاج ادعا ایدر وآخر اجاره یاخود اعاره ادعا ایدر ونتاج ایکیسندنده اسبقدر امدی ذی الید ایچون قضا اولنور و بو ذکر اولنان ذخیره دن نقل اولنانك خلافیدر (ولو احدهما على الملك المطلق والاخر على النتاج فذو النتاج اولى) واگر خارجله ذوالیددن بری ملك مطلق اوزره وآخری نتاج اوزره بینه اقامت

ایتسه‌لر دی پس نتاج صاحبی اولیه‌ر * زیرا انك برهانی ملكك اولیتی اوزره قائم اولدی آخر ایچون ثابت اولمز الا اندن تلقی ایله (برهن كل علی الشرآء من الاخر بلا وقت) خارجله ذوالیددن هر بری آخردن یعنی صاحبندن بلا وقت شرا اوزره بینه اقامت ایتسه‌لر دی (سقطا وترك فی یده) ایكی برهانلر بده ساقط اولورلر وذی الیدك یدنده ترك اولنور امام اعظمله ابو یوسف قتنده وامام محمد قتنده ایكی بینه ایله قضا اولنور ومدعی به خارج ایچون اولور ایكی بینه ایله عمل ممكن اولدیغی ایچون كأنه ذی الید آخردن اشترا وقبض ایدوب بعده بیع ایتمش قیلنمغله * زیرا قبض شرانك دلیلیدر تحكیم مرور ایشدی وعكسیله عمل ممكن اولمز زیرا قبضدن اول بیع امام محمد قتنده جائز اولمز اگرچه كیم عقارده اولورسه ده وامام اعظمله ابو یوسفك علی تحقیقا شرا اوزره قیام بایعدن ملكا بایع ایچون اقراردر مدعی انك كبی اولدیكه فیچان ایكیسیده ایكی اقرار اوزره بینه اقامت ایتسه‌لر دی حاجت كه اند بالاجماع باطل اولمق واردر پس بو مقامده دخی انك كبیدر واگر ایكی بینه عقارده وقت بیان ایتسه‌لر دی وقبضی اثبات ایلمه‌لر دی وخارجك وقتی اسبق اولسه‌یدی ذی الید ایچون قضا اولنور امام اعظمله امام ابو یوسف قتنده پس كانه خارج اولا اشترا ایدوب اندنصكره ذی الیددن قبض ایتمزدن اول بیع ایلمشدر قیلنمغله پس قبل القبض بیع امام اعظمله ابو یوسف قتنده عقارده جائزدر وامام محمد قتنده خارج ایچون قضا اولنور * زیرا امام محمد قتنده قبل القبض بیع جائز دكلدر پس خارجك ملكی اوزره باقی قالور واگر ایكیسیده قبض اثبات ایدرلرسه بالاجماع ذی الید ایچون قضا اولنور ایكی قول اوزره ایكی بیعك جائز اولدقلری ایچون واگر ذی الیدك وقتی اسبق اولورسه خارج ایچون قضا اولنور پس كانه ذی الید انی اشترا وقبض ایدوب اندنصكره بیع ایتمش وتسلیم ایلمش اخو تسلیم ایلمش اندنصكره اكا سبب آخر ایله واصل اولمش قیلنور (ولم یرجح بكثرة الشهود ولا بالعدالة) شاهدلرك كثرتیله وعادل اولملری ایله احدهما آخر اوزره ترجیح اولنمز یعنی فیچان ایكی مدعینك بری مثلا ایكی شاهد اقامت ایدوب مدعی آخر درت شاهد اقامت ایتسه یاخود بری ایكی عادل شاهد اقامت ایدوب آخری عادلیتده دخی زیاده عادل شاهد اقامت ایتسه كثرتله ترجیح اولنمز پس ایكیسیده برابردر اما ایكی وجهله زیرا ترجیح علت كثرتیله واقع اولمز حتی قیاس قیاس آخر ایله ترجیح اولنمز كذلك حدیث دخی بویله‌در واما ثانی به جهتیله زیرا شاهدده معتبر اولان عدالتدر وعدالت ایچون حد یوقدر امدی اعدلیتله ترجیح واقع اولمز (ادعی احد الخارجین نصف دار والآخر كلها) ایكی خارجك بری دارك نصفنی وآخر كلنی ادعا ایتسه‌لر دی یعنی فیچان بر دار بر رجلك یدنده اولوب ایكی كمسه‌دن بری اول دارك كلنی وآخر نصفنی ادعا ایتسه‌لر دی (وبرهنا) وایكیسیده بینه اقامت ایتسه‌لر دی (فالربع للاول والباقی للثانی) پس اول دارك ربعی اول ایچون یعنی نصف ادعا ایدن وباقیسی یعنی اوچ ربعی خارج ثانی ایچون یعنی مدعی كل ایچون قضا اولنور امام اعظم قتنده زیرا انجق صاحب نصف آخر نصفده نزاع ایتمز اكا تسلیم ایدر وایكیسنك منازعه‌سی نصف آخرده اولدی اول نصف ایكیسی بیننده تنصیف اولنور واما بن قتنده اول دار ایكیسی بیننده ثلثا قضا اولنور جمیعنی ادعا ایدن ایكی سهم اخذ ایدر ونصف ادعا ایدن بر سهم اخذ ایدر پس بینهماده اوچ سهم اوزره تقسیم اولنور (وان كانت معهما فهی للثانی) واگر اول دار ایكیسنك یدنده ایسه پس اول دار ثانی ایچوندر اولكه دارك كلنی ادعا ایدندر * زیرا كل مدعیسی بینه اقامت ایتدكده دارك نصفی علی وجه القضا انك ایچون اولدی اولكه صاحبنك یدنده اولان نصفدر فیچان انده خارجك بینه‌سیله ذی الیدك بینه‌سی مجتمع اولسه‌یدی خارجك بینه‌سی اولی اولوب انكچون اولی اولمغله قضا اولنور ودارك نصف آخری اولكه مدعی كلك یدنده اولان نصفدر علی وجه القضا اكا دكلدر * زیرا صاحبی آنی ادعا ایلمدی ودعواسز قضا جائز اولمز امدی انك یدنده ترك اولندی (برهنا علی نتاج دابة) ایكی كمسنه بر دابه‌نك مطلقا نتاجی اوزره ادعا ایدوب وایكیسندن هر بری اول دابه كندو قتنده یاخود بایعی قتنده طوغدیغنه بینه اقامت ایلسه‌لر (مطلقا) یعنی برابردر اول دابه كرك ایكیسنك یدنده اولسون وكرك ایكیسندن برینك یدنده اولسون وكرك ثالث یدنده اولسون * زیرا معنی یعنی حكم مختلف اولمز بونی زیلعی ذكر ایلدی (وان خالف لمن وافق سنها وقته بشهادة الظاهر) وایكیسی دخی تاریخ بیان ایتسه‌لر دی دابه‌نك سنی تاریخنه موافق اولان ایچون قضا اولنور ظاهر شهادتیله (وان اشكل) یعنی اگر دابه‌نك سنی ایكی تاریخه موافق اولمغله اشكال

اولنورسه (فلهما) اول دابه ایکیسی ایچون قضا اولنور ٭ زیرا ایکیسنك بری آخردن اولی اولمز (ان لم یکن فی ید احدهما فقط) اکر دابه الکز ایکیسندن برینك یدنده اولمزسه ایکیسی خارج اولوب دابه ید ثالثده اولمغله یاخود ایکیسنك معاً یدلرنده اولورسه (والا) واکر ایکیسندن برینك یدنده اولورسه (فله) اول دابه ذی الید ایچون قضا اولنور ٭ زیرا امر وقتا که مشکل اولدی ایسه تاریخلر ساقط اولدیلر پس کانه تاریخ بیان اولنمامش کبی اولدی بونی زیلعی ذکر ایلدی (وان خالف الوقتین بطلت البینتان) واکر دابه نك سنی وقتك ایکیسنده ده مخالف اولورسه ایکی طرفك بینه لری باطل اولور ایکی فریقك کذبلری ظاهر اولدیغی ایچون پس یدنده اولانك یدنده ترك اولنور هدایه ده وکافیده بویله ذکر اولندی ٭ زیلعی دیدیکه اصح اولان ایکیسنکده بینه لری باطل اولمز بلکه ایکیسی بیننده دابه ایله قضا اولنور اکر ایکیسیده خارج اولورسه یاخود دابه ایکیسنك یدنده ایسه واکر ایکیسندن برینك یدنده ایسه دابه ایله ذی الید ایچون قضا اولنور ٭ زیرا وقت ذکرینك اعتباری ایکیسنك حقی ایچوندر و بو مقامده انلرك حقی اعتبار بینه ساقط اولمامقدر ٭ زیرا وقت ذکرینك اعتبارنده ایکیسنك حقلرینی اسقاط واردر امدی اعتبار اولنمز پس کأنه ایکیسیده بغیر تاریخ نتاج ذکر ایلمش اولدی واندن صاحب الید اولیدر اکر دابه ایکیسندن برینك یدنده ایسه واکر ایکیسندن برینك یدنده دکل ایسه دابه ایکیسی بیننده قضا اولنور نتکیم قیجان دابه نك سنی ایکی تاریخك بینه موافقنده مشکل اولدقده ایکیسی بیننده قضا اولندیغی کبی و امام محمد بویله ذکر ایلدی و ایکیسنی حاکم ذکر ایلدی اولکه مشایخدن بعضك قولیدر و بو برشیدرکه اولدر و بو جاندن (کانت بیده) دیدی یعنی دابه ده مشترك اولورلر (یقضی بها) دابه ایله قضا اولنور (للخارجین) اکر مدعیلر خارج اولورلرسه (وذوی ید) یاخود ایکیسیده ذوالید اولورلرسه (ولو فی ید احدهما کانت له) واکر ایکیسندن برینك یدنده اولورسه دابه اول ذی الید ایچون اولور ذکر اولنان علت ایچون (برهن احدهما علی غصب شیء والاخر علی ایداعه استویا) یعنی مدعیلرك بری بر شیئك اندن غصبی اوزره بینه اقامت ایتسه دیکری امدی آخر اول شیئك امانت اولمسی اوزره بینه اقامت ایتسه‌دی اول شیء تنصیف اولنور ٭ یعنی قیجان بر عینی ایکی رجلك یدنده اولوب اول ایکیدن هر بری غصب اوزره و آخر ودیعه اوزره بینه اقامت ایتسه‌لردی اول شیء ایکیسی بیننده ایکی نصف اوزره قضا اولنور ٭ زیرا ودیعه مودعك انکاری ایله غصب اولور حتی مودعك اوزرینه ضمان لازم کلور و وفاقه رجوعله ساقط اولمز اما قیجان انکاره بر نقل ایله مخالفت ایدوب بعده وفاقه عود ایتسه‌یدی ذکر اولنانك خلافی اوزره‌در نتکیم موضعنده تقریر اولندی (ادعی الملك فی الحال وشهدا انه کان ملکه یقبل) رکنه فی الحال ملکنه ادعا ایدوب شاهدلردخی تحقیقا بو عین بونك ملکیدر دیو شهادت ایتسه‌لردی قبول قیلنور ٭ زیرا انلرك شهادتی ملکی حال ماضیده اثبات ایدر و شول شیئکه بر زمانده ثابت اوله انك بقاسیله حکم اولنور مادامکه زائل ایدیجی بولنمیه فصول عمادیه ده محیطدن نقل ایله بویله ذکر اولندی (الراکب واللابس اولی من آخذ اللجام والکم) دابه اوزره بینن کمسنه لجامنی طوتاندن و ثوبی کین کمسنه ثوبك یکنه یاپشاندن اولیدر ٭ یعنی قیجان ایکی کمسنه بر دابه ده نزاع ایدوب بریسی اوزرنده بینمش و دیکری لجامنی طوتمش یاخود ایکی کمسنه بر ثوبده نزاع ایدوب بری اول ثوبی کیمش و بری یکنه یاپشمش اولسه‌یدی دابه یه راکب اولان لجامنی طوتندن و ثوبی کین یکنه یاپشاندن اولیدر زیرا انلرك تصرفلری اظهردر تصرف ملکه اختصاصی ایچون پس ایکیسیده صاحب ید اولدیلر و متعلق یعنی لجامه و یکه یاپشن خارجدر و ذوالید اولیدر و اما قیجان ایکیسیده بینه اقامت ایتسه‌لر خارجك بینه سی اولیدر مراراً مرور ایدن علت ایچون (ومن فی السرج اولی من ردیفه) اکر اوزرینه راکب اکرلك اردنه بینندن اولیدر ٭ زیرا اکر موضعنه بینمکه قادر اولمسی انك یدینك تقدمنه دلیلدر ٭ اما شول شیء بونك خلافی اوزره‌درکه قیجان ایکیسیده اکر اوزرینه بینمسه اول وقت دابه ایکیسی بیننده قضا اولنور تصرفده برابر اولدقلری ایچون واکر ایکیسندن بری دابه نك قویروغنه یاپشوب و آخر لجامنه یاپشسه‌یدی اول دابه لجامنه یاپشان ایچون قضا اولنور ٭ زیرا لجامه یاپشمز الا اکثریا مالك یاپشور قویروغنه یاپشان بونك خلافیدر (وذو حملها اولی من معلق کوزه) و دابه نك یوك صاحبی اولان دابه یه برداغینی تعلیق ایدندن اولیدر ٭ یعنی بر دابه اوزرنده ایکی رجلدن برینك یوکی اولوب دیکرینك معلق برداغی اولوب اول دابه ده نزاع ایتسه‌لردی اوزرنده یوکی اولان

اولیدر*زیرا انك تصرفی اول دابه ده اكثردر (و ينصف البساط بين جالسه والمتعلق به) و بساط اوزرنده اوتوران ایله اكا متعلق اولانك بیننده تنصیف اولنور ایكیسی بیننده برابر اولق حكمیله یوخسه بطریق القضاء دكل*زیرا بساط اوزره اوتورمق یددكلدر بلكه یدكدوبیننده اولغله یاخود موضعندن نقلی ایله اولور*ركوب ولبس یعنی بینمك وكیمك اوتورمقك خلافی اوزره در كه اول وقت ركوب ولبسله غاصب اولورلر اول شیئك اوزرینه انك یدی ثابت اولدیغی ایچون وبساط اوزره اوتورمقله غاصب اولمز (كمن معه ثوب وطرفه مع الآخر) مثالی بر كمسنه نك یدنده برثوب اولوب واوجی برآخر كمسنه نك یدنده اولمق كبی كه اول وقت ایكیسی بیننده تنصیف اولنور*زیرا هر برینك یدی اول ثوبده ثابتدر واكر ایكیسندن برینك یدی اول ثوبك اكثرنده اولسه یدی اكثر ایله ترجیح اولنمز ورایدن علت ایچونكه تحقیقا ترجیح اكثریت ایله اولمز (لاهدبته) یعنی آخر ایله بیله اول ثوبك صچاغی اولمیه حتی اكر آخر ایله بیله صچاغی اولورسه تنصیف ایجاب ایلمز*زیرا صچاق ثوب دكلدر زیرا طوقنمش دكلدر پس انك یدنده اول ثوبدن برشی اولمدی پس آخره مزاحم اولمز (بخلاف جالسی دار تنازعا فیها) بر دار ایچنده اوتوران ایكی كمسنه اول دارده نزاع ایتسه لردی ذكر اولنان انك خلافی اوزره در شول جهتدن كه اول دار ایله ایكیسی بیننده قضا اولنمز نه ترك ایتمك طریقی ایله ونه غیری برطریقله*زیرا اوتورمق ملك اوزره دلالت ایتمز (الحائط لمن جذوعه علیه او متصل به اتصال تربیع) دیوار اوزرنده اغاجلری اولان كمسنه ایچون یاخود دیواره اتصال تربیع ایله متصل اولان ایچوندر*اتصال ایكی نوعدر بریسی اتصال ملاصقه در وبو ایكی طرفك بری آخر ایله ملاصق اولمقدر وبریسی دخی اتصال تربیعدر وبو نزاع اولنان دیوارك كرپچلری نزاع اولنمیان دیوارك كرپچلرینك نصفلرنده متداخله اولمقدر واكر دیوار اغاجدن اولورسه پس تربیع ایكی دیوارك برینك اغاجلری دیوار آخرك اغاجلری ایله تركیب اولنمقدر وبو مقامده مراد اولان بودر*زیرا اتصال صاحبی ایچون شاهد ظاهردر*زیرا ظاهر اولان بودر كه تحقیقا اول كمسنه اول دیواری دیواری ایله بیله بنا ایلدی*زیرا اكر كرپچلرك نصفلری واغاجلرك اوجلرینك بربرلرینه تداخلی متصور اولمز الا ایكی دیوارك معا بنا اولنمسی قتنده تصور اولنور امدی اولی اولدی وكذلك قچسان ایكی منازعك بری ایچون دیوارك اوزرنده اغاجلری اولسیدی دیوار انك ایچون قضا اولنور*زیرا اغاجلرك صاحبی دیوار استعمال ایدیجیدر دیوار اوزرینه انكیچون وضع اولنان شی سببیله اولكه دیوار اوزرینه اغاجلری وضع ایتمكدر (لا لمن علیه هرادی) یوخسه دیوار اوزرنده مرتكری اولان كمسنه ایچون قضا اولنمز وهرادیدن مراد موزون اغاجلردر كه جذوع اوزره وضع ایدوب اوزرینه طبراق القا اولنور اول هرادی معتبر دكلدر (وكذا البواری) كذلك دیوار اوزرینه وضع اولنان قامش وحصیره اعتبار اولنمز* زیرا انك وضعیله دیواری استعمال اولمز*زیرا دیوارانلر ایچون بنا اولنمز بلكه سقف ایچون یعنی اوی اورتمك ایچون بنا اولنور بوایسه هرادی وبواری ایله ممكن اولمز (بل بین الجارین لو تنازعا) بلكه اول دیوار اكر نزاع اولنورسه ایكی جارك بیننده مشترك اولور یعنی قچان ایكی جار بر دیوارده نزاع ایلسه لر كه ایكیسندن برینك اول دیوار اوزرنده هرادیسی اولوب آخر ایچون دیوار اوزره برشی اولمسه اول دیوار ایكیسی بیننده اولور وصاحب هرادی انكله اول دیواره مختص اولمز (وذو بیت من دار كذی بیوت منها فی حق ساحتها) بر داردن بر بیت صاحبی اولان اول داردن برقاچ بیت صاحبی اولان كبیدر اول دارك ساحه سی بوش یری وحوالیسی حقنده*یعنی قچسان بیوت كثیره سی اولان بر داردن زیدك یدنده بربیت اولوب باقیسی بكرك یدنده اولسه یدی (فهی بینهما نصفین) پس اول دارك حوالیسی ایكی نصف اولدیغی حالده زید ایله بكرك بیننده مشترك اولور اول حوالینك استعمالنده برابر اولدقلری ایچون واول استعمال ایله مراد مرور ورد وآبدست المق واودون یارمق ومتاعلر وضع ایتمك وبونلرك امثالیدر امدی بوساحه دارك طریقنك نظیری اولدی (بخلاف الشرب) شرب ساحه نك خلافی اوزره در قچان شربده نزاع ایتسه لردی (فانه بقدر الارض) زیرا شرب ایكیسی بیننده ارضلرینك مقداری ایله تقسیم اولنور زیرا شرب اكا محتاج اولور ارضك سقیی اجلیچون پس اراضینك چوقلغی قتنده شربه حاجت دخی چوق اولور (وهنا علی ید فی ارض قضی بیدهما) ایكی خارج برارضده هر برینك اول ارضده یدی اولمق اوزره بینه اقامت ایتسه لردی ایكیسنك یدیله قضا اولنور*زیرا اول ارضك احضاری متعذر اولمغله اول

ارضده‌یدمشاهده‌کلدر وبینه ایله قاضینك غصبی اولان شیئی اثبات ایدر (واو برهن علیها احدهما او کان تصرف فیها) واکر ایکیسندن بری آخر اوزره بینه اقامت ایتسه یاخود اول ارضده کربیج کسمکله یاخود بنا یتمکله و یاخود قیو قازمغله تصرفی اولسیدی (قضی بیده) انك یدیله قضا اولنور اما اول یعنی بینه اقامتیله قضانك سببی حجتك قائم اولمسیدر * زیرا ید حق مقصوددر واما ثانی یعنی تصرفیله قضایه سبب اولمه تصرفك واستعمالك بولنمسی ایچوندر (صبی یعبر فقال انا حر فالقول له) برصبیکه تکلم ایدوب ودیدیکنی بیله اول صبی بن حرم دیسیدی قول انك ایچوندر * زیرا اول صبی قچان کندی نفسندن تعبیره قادر اولسیدی اول صبی کندی نفسی یدنده‌در * پس برکمسنه انك اوزرینه بنم قولمدر دیو دعواسی قبول قیلنمز اول صبینك انکاری قتنده الابالغ کبی بینه ایله قبول قیلنور (فان قال انا عبد فلان وهو غیر ذی الید قضی لمن معه) پس اکر صبی بن فلان کمسنه نك عبدییم دیسیدی حالبوکه اول فلان ذی الیدك غیری اولسیدی اول صبی ذی الید اولان کمسنه ایچون قضا اولنور * زیرا اول صبی اقرار ایتدیکه انك ایچون ید اولمیه نفسی اوزره رقله اقرار ایلدیکی حیثیله پس یدنده اولان کمسنه نك ملکی اولدی اول کمسنه نك یدنده اولان قماش کبی * پس اکر دینلورسه که رقله اقرار ضرر ایدیجیدر پس واجب اولان صبی حقنده اقرار معتبر اولمامقدر * جوابنده ز دیرزکه رق اول صبینك قولیله ثابت اولدی بلکه حریت دعواسیچون معارض بولنمامغله ذی الیدك دعواسیله ثابت اولدی * زیرا اول صبی وقتاکه مدعی یدنده اولدیسه قماش کبی انك یدنده باقی قالدی پس صبی اوزره ذی الیدك اقراری قبول قیلندی (ولو کبر وادعی الحریة یسمع) پس اول صبی بیوبوب عاقل بالغ اولدقده حریت دعوا ایدرسه دعواسی استماع اولنور (بالبینة) یعنی ادعاسی بینه ایله استماع اولنور * زیرا حریت دعواسنده تناقض دعوانك صحتنی منع ایلمز تکیم قریبا تحقیقی بیان اولنور ان شاء الله تعالی

﴿ باب دعوی النسب ﴾

بو باب نسب دعواسنك بیاننده‌در * معلوم اوله که تحقیقا دعوت ایکی نوعدر اولکیسی استیلاد دعوتیدر واستیلاد علوق مدعینك ملکنده اولمقدر وایکنجیسی دعوة تحریردر وبو دعوت علوق مدعینك ملکنده اولمیان دعوتدر اولکی اولیدر * زیرا اسبقدر وقت علوقه مستند اولدیغیچون ودعوة تحریر کلحال اوزره اقتصاری ایچون * وبونك توضیحی عن قریب کلور ان شاء الله تعالی (باع امة فولدت لاقل من ستة اشهر منذ بیعت فادعاه ثبت نسبه وامیته) برکمسنه برجاریه بیع ایلدی پس اول جاریه بیع اولندیغی کوندن التی آیدن اقلده مشتری یدنده بر ولد کتورسیدی پس بایع اول ولدی بنمدر دیو ادعا ایتسیدی اول ولدك نسبی وجاریه نك ام ولد اولمسی ثابت اولور وامام زفر وامام شافعی رحمهما الله نسب ثابت اولمز * زیرا بایعك اول جاریه یی بیع ایتمسی اندن اقراردر که تحقیقا اول جاریه درام ولد کلدر دیمکدر * پس دعوتله مناقض اولور دیدیلر و بزم ایچون علت اولدر که تحقیقا نسبك مبناسی خفا اوزره درنسبده تناقض عفو اولنور تکیم عن قریب ذکر اولنور پس بایعك دعوتی قبول قلنور قچان بایعك التی آیدن اقلده ولادتله ملکنده علوقیله دعوتی متیقن اولسیدی * زیرا وجه مذکور اوزره تیقن اثبات نسبده بایعدن بینه عادله کبیدر * زیرا ظاهر اولان اول جاریه دن زنانك عدمیدر وامر نسب ایسه خفا اوزره مبنیدر پس آز اولور برکشی ابتداء تحقیقا علوق بایعدن دکلدر ظن ایدر اندنصکره ظاهر اولور که اندندر امدی تناقض اعتبارینك اسقاطنده بایع ایچون عذر اولور و(جواز دعوت) صحیح اولسیدی وقت علوقه مستند اولور * پس ظاهر اولور که تحقیقا بایع ام ولدینی بیع ایلدی (فیفسخ البیع ویرد الثمن) پس ام ولدك بیعی جائز اولمدیغی ایچون بیع فسخ اولنوب ثمن مشتری یه رد اولنور * زیرا ثمنك سلامتی مبیعك سلامتی اوزره مبنیدر اما بایعك باباسنك دعواسی بونك خلافی اوزره‌در بابانك ملکی اوزره علوقك انعقادی معدوم اولدیغی ایچون قچان حق تملك بابانك والدی اوزره اولسیدی حالبوکه حق تملك بیعله زائل اولدی (وان ادعاه المشتری قبله ثبت منه) واکر مشتری بایعدن اول ولدی ادعا ایدرسه ولدك نسبی مشتریدن ثابت اولدی وانك اوزرینه حمل اولنور که بایع اول جاریه یی مشتری یه نکاح ایدوب ومشتریدن ولد حاصل اولوب اندنصکره جاریه یی اشترا ایتمش اوله (ولو بعده) واکر مشتری والدی بایعله بیله ادعا ایدرسه

(اویمدەلا) یاخود بایع دنصکره ادعا ایدرسه ولدک نسبی مشتریدن ثابت اولمز* زیرا بایعک دعوتی استیلاد
دعوتیدر اصل علوق ملکنده اولدیغی ایچون ومشترینک دعوتی تحریر دعوتیدر* زیرا اصل علوق
مشترینک ملکنده اولدی واول اقوادر مر ورایدن علت ایچون (کذا اذا ماتت الام) کذلک نسب بایعدن
ثابت اولور قچسان ولدک اناسی فوت اولسیدی وبایع اول ولدی ادعا اینسیدی حالبوکه جاریه ولدی التی آیدن
اقلده کتورسیدی بایع اول ولدی اخذ ایدروثمنک کلیسنی مشتری یه رد ایدر* زیرا ولد نسبده اصلدر اناسی اول
ولددن حریت استفاده ایتدیکی ایچون کورنلمزمیکه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام (اعتقها ولدها)
بیوردی یعنی ام ولدی ولدی اعتاق ایلدی دیمکدر* پس اول جاریه ایچون ثابت اولان حریت حقیدر وولد
ایچون ثابت اولان حریتک حقیقتیدر وحقیقت ایسه حقدن اقوادر امدی ادنی مستتبع اولور تبعک فوت
اولمسی اکا ضرر ویرمز (بخلاف الولد) ولدک فوتی امک فوتنک خلافی اوزره در * زیرا قچسان
ولد فوت اولوب ام فوت اولمسه وبایع ادعا اینسیدی حالبوکه ولد التی آیدن اقلده طوغسیدی اول ولدک نسبی
بایعدن ثابت اولمز اول ولدک موتیله نسبدن ثبوتی مستغنی اولدیغیچون وجاریه دخی بایعک ام ولدی اولمز* زیرا
استیلاد نسبک فرعیدر* پس اگر استیلاد ثابت اولسه اصل اولمق لازم کلور اول ایسه باطلدر (بخلاف بیعه)
ولدک بیعی فوتنک خلافی اوزره در پس تحقیقا بایع قچان کندی قتنده طوغان بر عبدی بیع ایتسیدی اندنصکره
مشتریده آخره بیع ایلسیدی اندنصکره بایع اول ادعا ایتسه که اول ولد اوغلمدر* پس اول ولد انک اوغلی اولوب
وایکی بیع باطل اولور زیرا بایعک ملکنده علوقک اتصالی بینۂ عادله کبیدر وبیع نقضه محتمل اولور وحق
دعوتدن بایع ایچون اولان شیٔ نقضی محتمل اولمز* پس بیع حق اجلیچون منتقض اولور (واعتاقهما) یعنی
مشترینک ولدی واناسنی اعتاق ایتمسی (کموتهما) ایکیسنکده موتی کبیدر حتی اگر مشتری امی اعتاق
ایدوب ولدی اعتاق ایتمسه* پس بایع ولدی اوغلمدر دیو ادعا ایلسه بایعک دعوتی صحیح اولور وولدک نسبی اندن
ثابت اولور واگر مشتری ولدی اعتاق ایدوب امی اعتاق ایلسه بایعک دعوتی صحیح اولمز نه ولد حقنده ونه امی
حقنده اما اول یعنی ولد حقنده دعوتی صحیح اولمدیغی اگر بایعک دعوتی صحیح اولسیدی مشترینک ولدی
اعتاقی باطل اولوردی عتق ایسه واقع اولدقدنصکره بطلانه محتمل اولمز واما ثانی یعنی ام حقنده دعوتی صحیح
اولمدیغی* زیرا امک ولده حریتده تابع اولدیغی ایچوندر پس قچان دعوت اصل حقنده صحیح اولمیجه بالضروره
تبع حقنده دخی صحیح اولمز (والتدبیر کالاعتاق) ومشترینک تدبیری اعتاق کبیدر* زیرا تدبیر اعتاق کبی نقضی
محتمل اولمز آثار حریتک بعضیسی ثابت اولدیغی ایچون غیری ایچون تملیکی ممتنع اولمسی کبی ودخی شول صورتده که
قچان مشتری امی اعتاق ایلسه یاخود مدبر ایلسیدی بایع ثمندن حصه سنی مشتری اوزره رد ایدر امامین قتنده
وامام اعظم قتنده ثمنک کلنی رد ایدر قول صحیحده تکمیم موتده اولدیغی کبی هدایه ده دخی بویله ذکر اولندی
ومبسوطده ذکر اولندیکه ثمندن ولدک حصه سنی رد ایدر جاریه نک حصه سنی رد ایتمز بالاتفاق وبونک اوزرینه
موتله عتقک بینی تفریق ایلدی قاضی بایعی زعم ایلدیکی شیئده تکذیب ایتمکله شول جهتدنکه امی مشتریدن
معتقه قیلدی پس بایعک زعمی باطل اولدی وفصل موتده تکذیب بولنمدی* پس بایع زعمیله مؤاخذ اولنور
پس جاریه نک حصه سی ولد کبی استرداد اولنور نافیده بویله ذکر اولندی (واو ولدت لاکثر من سنتین) واگر
جاریه وقت بیعدن ایکی سنه دن اکثرده ولد طوغورسه بایعک دعوتی صحیح اولمز* زیرا اتصال علوق یقینا
ملکنده بولنمدی اولکه شاهد وحجتدر (وصدقه المشتری) ومشتری بایعی تصدیق ایدرسه (یثبت النسب)
ولدک نسبی بایعدن ثابت اولور* زیرا نسبک ثابت اولمامسی مشترینک حقنده رعایت ایچوندر وقچسان
مشتری بایعی تصدیق ایتسیدی اول مانع زائل اولدی (وابطل بیعه) وبایعک بیعی باطل اولمدی یعنی
امری صلاحه حمل ایچون بایع حکم نکاحله ولد کتوردی دنه حمل اولنور علوق بایعک ملکنده اولمدیغنه جزم
ایچون پس نه ولدده حقیقة عتق ونه اناسنده حق ثابت اولمز* زیرا دعوة تحریردر ومالکک غیری ایسه انک
اهلندن دکلدر (وکانت ام ولده نکاحا) وجاریه بایعک نکاحا ام ولدی اولدی یعنی بر جاریه در که زوجندن
ولد کتوردی مشتری اکا مالک اولوب والد دخی معتق اولمدی بلکه مشترینک عبدی اولدیغی حالده باقی قالدی
یاخود بر جاریه در که زوجی کا مالک اولوب پس ولد کتوردکده زوجی اول ولدی ادعا ایتدی (ولوفیہ بین الاول

والاكثر وصدقه كان الحكم كالاول) واكر جاريه اقل ايله اكثر بيننده ولدك طوغورمه‌سي يعني سنتيندن اقلده والتي آيدن اكثرده جاريه ولد كتورسه‌يدي ومشتري بايعي تصديق ايدرسه حكم بنه وكي كبي اولور يعني ولدك نسبي وجاريه‌نك امي ثابت اولوب وبيع فسخ اولور وثمن مشتري‌يه رد اولور* بوندن صكره وقتا كه مصنف جاريه‌نك بيعندن صكره طوغان ولدي بايع ادعا ايلديكي حكمي بيان ايتديسه بايعك قتنده طوغان ولدك حكمني (باع المولود عنده فادعاه بعد بيع مشتريه يثبت نسبه ويرد بيعه) دوليله بيان ايلمك مراد ايلدي يعني بايعك قتنده طوغان مولودي بايع بيع ايدوب بعده اول مولودك مشترييسي دخي والدي بيع ايتدكدن صكره بايع اول مولودي اوغلمدر ديو ادعا ايتسه‌يدي اول مولودك نسبي بايع اولدن ثابت اولوب بيعي رد اولنور* زيرا بايعك ملكنده علوقت اتصالي بينه كبيدر تنكيم مرور ايتدي وبيع ايسه نقضه محتملدر وشول معنا كه بايع ايچون حق دعوه در ثابت اولان شيء نقضه محتمل اولمز اول اجلدن بيع منتقض اولور (كذا لو كاتب الولد او رهنه او آجره او كاتب الام او رهنها او آجرها ثم زوجها ثم ادعاه حيث يثبت النسب ويرد هذه التصرفات) كذلك مشتري ولدي مكاتب ايلسه ياخود رهن قوسه ياخود ايجار ايلسه ياخود ولدك اناسني مكاتبه ايلسه ياخود رهنه قوسه ياخود ايجار ايلسه اندن صكره جاريه‌يي تزويج ايلسه اندن صكره بايع اول ولدا وغلمدر ديو ادعا ايلسه اول وقت نسب ثابت اولوب وبو تصرفلر رد اولنور (بخلاف الاعتاق على مامر) اما اعتاق ذكر اولنان تصرفاتك خلافيدر مرور ايلديكي اوزره (باع احد التوأمين) بركسنه ايكيز طوغان ولدلرك بريني بيع ايتسه‌يدي وبونلر ايكي ولددر كه ايكيسنك ولادتي ما بيني التي آيدن اقلدر* پس بو ايكيسي ماء واحددن اولورلر زيرا صكره طوغان ولدك علوقي حادث اولمق تصور اولنمز* زيرا التي آيدن اقل مدت ايچون حمل يوقدر وعلوق اوزره علوق متعذردر زيرا قچان مرأه حامل اولسه رحمك اغزي منسد اولور وقچان ام بويله اولديسه پس قچان مدعي ايكيسندن برينك نسبني ادعا ايتسه‌يدي ايكيسنكده نسبي اندن ثابت اولور* زيرا انلر نسب جهتندن منفصل اولمزلر امدي برينك نسبنك ثابت اولمسي آخرك نسبنك ثبوتني مستلزمدر (علوقهما وولادتهما عنده) او بله ايكيزلر كه ايكيسنكده علوقلري وولادتلري بايعك قتنده اولديغي حالده (واعتقه مشتريه) وبيع ايلديكي ولدك مشترييسي اني اعتاق ايتسه‌يدي (ثم ادعى البايع الاخر ثبت نسبهما منه وبطل عتق المشتري) اندن صكره بايع ولد آخري اوغلمدر ديو ادعا ايتسه‌يدي ايكيسنكده نسبلري بايعدن ثابت اولوب ومشترينك عتقي باطل اولور زيرا شول ولد كه انك قتنده ظاهر اولديكه تحقيقا اول ولد حر الاصلدر پس آخرك دخي حر اولمسني اقتضا ايتدي ايكيسندن بري حر اولوب آخري رقيق اولمق محال اولديغي ايچون حالبوكه ايكيسي ماء واحددن خلق اولنديلر* پس بو ذكر اولنان شيء اعتاقك فوقنده برامر ايله اكه حريت الاصلدر نقض اعتاقه دليل اولدي (قال لصبي هذا الولد مني ثم قال ليس مني ثم قال هو مني) بركمسنه بر صبي ايچون بو صبي بندندر ديدي اندن صكره بندن دكلدر ديدي اندن صكره او صبي بندندر ديدي (يصح) قولي صحيح اولور* زيرا بنم اوغلمدر ديو اقراري ايله مقرك ومقرلهك حقي تعلق ايتدي اما مقرلهك حقنك تعلقي تحقيقا اول صبينك نسبي رجل معيندن ثابت اولدي حتى ماء زنادن خلق اولنمسي منتفي اولدي* پس قچان بو ولد بندن دكلدر ديسه‌يدي اول ولدك حقني ابطاله مالك اولمز پس قچان تصديقه عود ايتسه‌يدي قولي صحيح اولور واكر شو ولد بندندر ديدكدن صكره بندن دكلدر ديسه‌يدي نفي صحيح اولمز* زيرا نسب ثابت اولدي ونسب ثابت اولسه نفي ايله منتفي اولمز بوقچان ابن اني تصديق ايدرسه ثابت اولور اما ابن تصديق ايتمكسزين نسب ثابت اولمز* زيرا بو اقرار على الغيردر ولد باباسنك جزئي اولمغله لكن اني ابن تصديق ايتمسه‌يدي اندن صكره تصديقنه عود ايتسه‌يدي نسب ثابت اولور* زيرا اقرارات ابنك تصديق اولمامغنه باطل اولمز نسب ثابت اولور واكر بابا اقراري انكار ايتسه‌يدي وابن بينه اقامت ايتسه‌يدي كه تحقيقا بابامدر واوغلومدر ديو اقرار ايلدي ديسه‌يدي بينه‌سي قبول اولنور وباباسنك تحقيقا بو بنم اوغلومدر ديو اقراري مقبولدر* زيرا نفسي اوزره اقراردر كه اول ولد انك جزئي اولمغله واما فقط شي اولمغله اقراري قبول اولنمز* زيرا اقرار على الغيردر عماديه‌ده بويله ذكر اولندي (قال هو ابن زيد ثم قال هو ابني لم يكن ابنه وان جحد زيد بنوته) بر رجل بر صبي ايچون بو صبي زيدك اوغلدر ديدكدن صكره بو بنم اوغلومدر ديسه‌يدي اول رجلك اوغلي اولمز كركسه زيد اوغلو اولديغني انكار ايتسون وبو امام اعظم قتنده در واما ايكي ديديلر كه قچان زيد اوغلو اولديغني انكار ايتسه‌يدي اول

مولى ايچون ايدروشيجانز زيد مقرى تصديق ايتمسيدى ياخود زيدك تصديقنى وتكذيبى ادرا اولنميدى
مقرلك دعوتى صحيح اولمز ائمه ثلاثه قتنده امامين ايچون علت اولدركه تحقيقا اقرار زيدك ردى ايله رد اولمش
اولور پس اقرار اولنمامش كبى اولدى ونسبله اقراره ايله مرتد اولور اگرچه كيم نقضه محتمل اولمز سه ده
واما امام اعظم حضرتلرينك تحقيقنا نسب نقضه محتمل اولمز ثابت اولدقدنصكره ونقضه محتمل اولميان شى مثلا ايله
اقرار رد ايله مرتد اولمز نيته كم مقرله حق تملك ايتمسيدى حتى تكذيبدنصكره تصديق ايتسيدى اندن
نسب ثابت اولور واجلدن الحاق ولد متعلق اولور امدى مقرلهك ردى ايله مرتد اولمز (قال له مسلم
هو عبدى وكافر هو ابنى كان ابنا وحرا ان ادعياه معا) بر مسلم ايله بر كافرك يدنده اولان بر صبى ايچون مسلم
وصبى بنم عبدمدر ديسيدى وكافر بو بنم اوغلومدر ديسيدى اول صبى ابن حر اولور اگر مسلم ايله كافر معا دعا
ايدرلرسه * زيرا اول صبى حالا حر اولور وماكلا مسلم اولور هر عاقل ايچون توحيد دليللرى ظاهر اولديغى ايچون
وعكسنده تعاملا ثابت اولور وصبى ايچون حريت حاصل اولمز حريتك تحصيلندن عجزى ايله بله
(وان سبق دعوى المسلم كان عبدا له) واگر مسلمك دعواسى مقدم اولورسه صبى انك عبدى اولور نهايه ده
بويله ذكر اولندى واگر مسلم ايله كافر ايكيسيده اوغلوم ديو دعوى ايدرلرسه صبى مسلمك اوغلى اولور اوغلاق
دعواسنده برابر اولدقلرى ايچون ومسلمى ترجيح اسلام ايله در ومسلم صبى ايچون اولبدر زيرا حالا اسلام
حاصل اولديغى ايچون باباسنه تبعا دكل (قال زوج امرأة لصبى معهما هو ابنى من غيرها وقالت ابنى
من غيره فهو ابنهما اوغير معبر) بر امرأتك زوجى ايكيسيله بيله اولان بر صبى ايچون بو صبى بنم غيرى
زوجه مدن اوغلومدر ديسيدى وامرأه بو صبى بنم غيرى زوجمدن اوغلومدر ديسيدى اول صبى ايكيسنكده اوغلى
اولور اگر اول صبى نفسندن تعبيره قادر دكل ايسه (والا) يعنى اگر صبى نفسندن تعبير قادر ايسه (فهو لمن
صدقه) پس اول صبى هرقنغيسنى تصديق ايدرسه انك اوغلى اولور * زيرا ايكيسيده هر برى ولد ايچون
نسبله اقرار ايتديلر وصاحبنك حقنى ابطال ايلدن شيئى ادعا ايتدى امدى ايكيسنكده ولد ايچون اقرارى صحيح
اولدى ومجرد قوليله صاحبنك حقنى ابطال ايده مز وايكيسندن برى آخر اوزره ترجيحده اولنمز ايكيسنكده
يدلرى صبيده برابر اولديغى ايچون ودخى يدلرينك صبى اوزره قيامى وايكيسى بيننده فراشك قيامى اول صبى
انلردن اولديغنه دليل ظاهر اولديغى ايچون (دعت ذات زوج بنوة صبى لم يجز حتى تشهد امرأة على الولادة)
زوجى اولان بر امرأه بر صبينك اوغلى اولديغنى ادعا ايتسيدى جائز اولمز حتى بر امرأه ولادت اوزره شهادت
ايتمديكجه * زيرا اول امرأه مدعيه نسبى غير اوزره تحميل ادعا ايدر پس اول امرأه تصديق اولنمز الا حجت ايله تصديق
اولنور * رجلك ادعاسى بونك خلافى اوزره دركه زيرا رجلك ادعاسنده نسبى كندو نفسنه تحميل واردر
اندنصكره قابلهنك شهادتى ولادتنده حجتدر * زيرا حاجت ولدك تعيين اوزرنه در * زيرا نسب فراش قائم ايله
ثابت اولور (وان كانت معتدة لزم حجة تامة) واگر امرأه مدعيه عدتلى ايسه حجت تامه لازم كلور امام
اعظم قتنده وحجت تامه ايكى رجلدر ياخود بر رجل ايله ايكى امرأه در الا اگر كه حين ادعاده حبل ظاهر اوله
وزوجى طرفندن اعتراف اوله واما امامين جميعسنده بر امرأه واحده نك شهادتى كفايت ايدر ديديلر وتحقيق طلاقده
مرور ايتدى (وان لم تنكح ولم تعتد كان ابنها) واگر نكاح وعدت اولمسه اول صبى اول امرأهنك
اوغلى اولور يعنى قچان امرأهنك زوجى اولمسه ومعتده دخى اولمسه نسب اندن ثابت اولور انك قوليله * زيرا انده
نفسى اوزره الزام واردر رجلده اولديغى كبى (ولدت امة تزوجها على انها حرة اواشتراها او اتهبها فاستحقت)
بر رجلك حره اولمق اوزره تزوج ايلديكى جاريه ياخود شرا ايلديكى ياخود كنديه هبه اولنان جاريه ولد
كتورسيدى واول جاريه بر مستحق ظهور ايتسيدى * يعنى بر رجل بر امرأهيى ملك يمين اولمغه ياخود ملك
نكاح اولمغه اعتماد ايدرك اولديغى حالده تزوج ووطء ايدوب پس اول امرأه بر ولد طوغورسيدى اندنصكره
جاريهيه مستحق ظهور ايتسيدى (غرم الاب قيمة الولد) بابا ولدك قيمتنه غريم اولور صحابه رضوان الله عليهم
اجمعينك اجماعيله (ولان النظر من الجانبين واجب) وايكى جانبدن نظر يعنى مرحمت واجب اولديغى ايچون
پس ولد حر الاصل قيلنور باباسى حقنده ورفق قيلنور مدعيسى حقنده ايكيسنه نظر ايله بوندنصكره ولدك
يدنده تعديسز حاصل اولدى پس باباسى ضامن اولمز الا منعيله ضامن اولور تكليم مغصوبه ولدنده اولديغى كبى

بو اجلدن ولدك قيمتي مخاصمه اولنان كوندن اعتبار اولنور * زيرا اول يوم مخاصمه يوم منعدر (وهو حر) واول ولد حردر مرور ايدن شيء ايچون نكه تحقيقا اول صبي ماء حردن خلق اولندي ووالد قيمتيله راضي اولدي تمكين جاريه منكوحه ده راضي اولديغي كبي (وان مات فلا شيء على ابيه) واكر اول ولد فوت اولسه يدي باباسي اوزره برشيء لازم كلمز منع منعدم اولديغي ايچون (ويرثه) يعني باباسنك ايچون وارث اولور * زيرا باباسي حقنده حر الاصلدر پس ترك ايلديكي شيء باباسي ايچون ميراث اولور (وان قتله ابوه او غيره واخذ ديته غرم قيمته) واكر اول ولدي باباسي قتل ايتسيدي ياخود برغيري كمسنه قتل ايدوب باباسي ديتني اخذ ايتسيدي باباسي ولدك قيمتنه غريم اولور ايكي صورتده * اما صورت اولده باباننك قتل ايله منعي متحقق اولديغي ايچوندر واما صورت ثانيه ده ولدك سلامتي ايچوندر * زيرا ديت شرعا هلاك بدليدر پس ولد ديتنك سلامتيله بابا ايچون سالم اولدي امدي مستحق ايچون قيمته غريم اولدي تمكين حي اولسيدي دخي بويله ايدي (ورجع بها كثمنها على بايعه) وضامن اولديغي قيمتيله بايع اوزره رجوع ايدر جاريه نك ثمني ايله رجوع ايلديكي كبي يعني والدي اناسيله بيع ايدن بايع اوزره رجوع ايدر * زيرا باباننك ايچون سلامتنه ضامن اولدي * زيرا ولد مبيعك جزئيدر وبايع مشتري ايچون ضامن اولور مبيعك جميع اجزاسيله سلامت ايچون * زيرا غرورا كا شامل اولور (لا بالعقر) يعني باباء عقر ايله بايع اوزره رجوع ايدهمز * زيرا عقر جاريه نك منافعني استيفا ايله اكا لازم كلور منافع ايسه مبيعك اجزاسندن دكلدر پس بايع انك سلامتي ايچون ضامن اولمز

﴿ فصل ﴾

(الاستشراء والاستيهاب والاستيداع والاستئجار يمنع دعوى الملك) يعني برشيئك شراسني طلب ايتمك ياخود هبه سنه طالب اولمق ياخود امانته طالب اولمق ياخود ايجارينه طالب اولمق طالب ايچون ملك دعواسني منع ايدر (والاستنكاح في الامة يمنعها) وبر جاريه ايچون نكاح طلب ايتمك اول جاريه ده ملك دعواسني منع ايدر (وفي الحرة دعوى النكاح) وبر امرأة حره ده نكاحه طالب اولمق نكاح دعواسني منع ايدر مجمع الفتاواده بويله ذكر اولندي (ادعى مالا فقال الخصم) بر كمسنه برآخر رجلدن مال ادعا ايتدكده مدعى عليه اولان خصم دفع وجهي اوزره (ابرأني عن دعواه) مدعى بني دعواسندن ابرا ايتدي ديسيدي (وبرهن) ومدعى عليه مدعاسي اوزره بينه اقامت ايتسيدي (فادعى ثانيا انه اقر بعد الابراء) پس مدعى ثانيا تحقيقا بو مدعى عليه ابرادن صكره اقرار ايتدي ديو دعوى ايتسيدي (فلو كان قال ابرأني فقبلته) پس اكر خصم بني ابرا ايتدي بندخي قبول ايتدم ياخود بن اني ابراده تصديق ايلدم ديرا ولدي ايسه (لم يصح دفع الدفع) دفعك دفعي صحيح اولمز يعني دعواي اقرار صحيح اولمز واكر بن ابرايي قبول ايتدم دير اولدي ايسه دفع صحيح اولور * زيرا مدعى عليه اكر قبول ايتدم ديمش اولسه مال اوزرنده اولمق جائز اولدي انك ابرايي رد ايتديكي ايچون * زيرا ابرا رد ايله مرتد اولور اما قبلت ابرايي قبول ايتدم ديسه عدم قبولك خلافي اوزره دركه زيرا بعد القبول رد ايله مرتد اولمز فتاواي ظهيريه ده بويله ذكر اولندي (ادعى على آخر مالا فقال ما كان لك على شيء قط) بر كمسنه آخر اوزره مال ادعا ايتدكده آخر سنك ايچون بنم اوزريمده اصلا برشيء واجب اولدي ديسيدي بونك معناسي على سبيل الاستغراق ماضيده اوزرينه وجوبك نفييدر (فبرهن على الف) پس مدعى بيك اقچه اوزرينه بينه اقامت ايتدي (والمنكر على القضاء او الابراء قبل هذا) ومنكر دخي قضا اوزره ياخود ابرا اوزره بينه اقامت ايتدي بو بينه قبول قيلندي * يعني منكرك برهاني مقبول اولدي وامام زفره مقبول اولمز زيرا قضا وجوبه تابعدر يعني دبني ادادر حالبوكه وجوبي انكار ايتمشدي پس منكر دعواسنده متناقض اولوريدي وبزم ايچون علت اولدركه تحقيقا توفيق ممكندر * زيرا حقك غيري آزكره قضا اولنور وغيريدن خصومتي دفع ايچون ابرا ده اولنور (الا انكر زيد ولا اعرفك) الا اكركه مدعى عليه بن سني بيلمم قولني زياده ايده ياخود بوكا مشابه قول زياده ايليه مثلا بن سني كورمدم ديمك كبي وسنكله بنم بينمده مخالطه جاري اولمدي ديمك كبي بو تقديرجه بينه قضا اوزره قبول قلنمز وابرا اوزره ده قبول قلنمز توفيق متعذر اولديغي ايچون * زيرا ايكي كشي بيننده اخذ وعطا ومعامله قضا واقتضا بلا معرفه وبلا اختلاط اولمز (وقيل يقبل ايضا) وبعض بن سني بيلمم قولني وبونك مثلي قولي زياده ايتمكله دخي

ذكر اولنسان كبي بينه سی قبول قيلنوردبدی ❊ قدوری بزم اصحابمزدن نقل ايتديكه تحقيق كلام بودزكه ذكر
اولنسان كبي بينه سه قبول قيلنور ❊زيرا محجب ياخود مخدره آزاولور شغب ايله يعنی بابی اوزره اولان
غوغا ايله متأذی اولور پس وكيللر ينك بعضيسنه مدعی يی ارضا ايتمكه امر ايدر ومدعی يی بيلمز
اندنصكره بيلورامدی توفيق ممكن اولدی ❊فقهاديديلركه وبونك اوزرينه قچان مدعی عليه اعمالنی بنفسه
تولی يعنی مباشرت ايدن كمسنه ايسه بينه سی قبول اولنمز و بعض بوفصلده ابرا اوزره بينه قبول قيلنور
روايتلرك اتفاقی ايله ❊زيرادعوی بلامعرفه متحقق اولوردبدی عنايه ده بويله ذكراولندی وقنيه ده ديديكه
مدعی عليه مدعی ايچون بن سنی بيلم ديديدی وقتاكه حق بينه ايله ثابت اولدقده مدعی عليه ايصال دين ادعا
ايتديدی استماع اولنمز و اكرمدعی عليه مدعی اوزره وصول ايله ياخود ايصال ايله اقرار يی ادعا ايتسيدی
استماع اولنور (قال احدالورثة لادعوی لی فی التركة لاتبطل دعواه) ورثه نك بری تركه ده بنم ايچون
دعوا يوقدرديديدی انك دعواسی باطل اولمز❊زيراحق لازمدرشرعا ثابت اولان شیٔ اسقاطله ساقط اولمز
تنكيم اكربن بابامك اوغلودكلم ديسيدی ساقط اولمديغی كبی (قال است اناوارث فلان ثم ادعی ارثه و بين
الجهة صح) بن فلانك وارثی دكلن ديسيدی اندنصكره اول فلانك ارثنی ادعا ايدوب وجهتن بيان
ايتسيدی دعواسی صحيح اولدی عن قريب كلجك علت ايچونكه تحقيقا تناقض موضع خفاده دعوانك صحتنی
منع ايلمز (قال ذواليدليس هذالی ونحوه) ذواليد بوشیٔ بنم دكلدر ديسيدی يعنی بنم ملكم دكلدر و بوشيئده
بنم ايچون حق يوقدرديسيدی ودخی بونك مثللی علاقه م يوقدر ديسيدی (ولامنازع ثمة) واول حينده
غيری نزاع ايدراولمسيدی (ثم ادعاء فقال ذواليد هولی) اندنصكره ذواليد اول شیٔ بنمدر ديوادعا
ايتسيدی (صح) ادعاسی صحيح اولور وقول انك قوليدر ❊زيرابوكلام براحد ايچون حق اثبات ايلمدی
زيرا مجهول ايچون اقرار باطلدر وتناقض حق ابطال ايتمزالاقچان بركمسنه اوزره حقك ابطالنی متضمن
اولورسه ابطال ايدر (ولوثمة منازع كان اقرارافی رواية) واكرذواليد بوشیٔ بنم دكلدرديديكی وقتده
برمنازع اولورسه برروايتده انك ايچون اقراراولور اولكه جامع الصغيرك روايتيدر (وفی اخری لا) ورواية
اخراده اقرار اولمزو بوروايت دعوای اصل روايتيدر لكن فقهاديديلركه قاضی ذواليده سؤال ايليه كه بوشیٔ
مدعينك ملكيمدر پس اكرانكله اقرار ايدرسه ذواليده مدعی به تسليم ايله ديوامر ايليه واكرانكار ايدرسه
مدعی به بينه اقامت ايله ديوامر ايليه (ولوقاله الخارج لايدعی بعده) واكر بوشیٔ بنم دكلدر دين ذواليد
اولميوب خارجدن بركمسنه ديرسه بعده ادعا ايدمز تناقض ايچون وذی اليدك تناقضی منعه سبب اولمز
ايدن شیٔ اوزره يدينك قيامی ايچوندر عماديه ده بويله ذكراولندی (ادعی زيدمالاولم يثبت فادعاه علی آخر
لم يسمع) زيد بركمسنه دن مال ادعا ايدوب واثبات ايلمسه پس اول مالی آخراوزره ادعا ايتسيدی استماع
اولنمز قنيه ده بويله ذكر اولندی (اقرار مال لغيره كما يمنع دعواه لنفسه يمنعها لغيره بوكالة او وصاية) بركمسنه
غيری ايچون مال اقرار ايلمسی كندی نفسی ايچون منع ايلديكی كبی وكالتله ياخود وصايتله غيرك دعواسنی
دخی منع ايدر❊ يعنی قچان برزجل برمال ايله اقرار ايدنسه تحقيقا بو مال فلانكدر ديسيدی بوندنصكر
اول مالی نفسيچون ادعا ايتسيدی دعواسی صحيح اولمز وكذلك اول مالی وكالتله موكلمكدر ديو ياخود وصايتله
موصينك وارثلری ايچوندر ديو دعواسی صحيح اولمز ❊زيرا انده تناقض واردر زيرا مال واحد حالة واحده ده
ايكی شخصك اولمز (بخلاف ابرائه عن جميع الدعاوی ثم الدعوی بهما) جميع دعوالردن ابرا ايتدم
ديدكدنصكره وكالتله ياخود وصايتله دعواسی ذكراولنانك خلافيدر اوزره دركه اول وقتده وكالت ووصايت
دعواسی صحيح اولور تناقض اولمديغی ايچون ❊زيرا رجلك جميع مالنه متعلقه اولان دعوالردن ابراسی مال
غيرك دعواسنك صحيح اولماسنی اول رجل ايچون اقتضا ايتمز (ادعی دارالنفسه ثم ادعی انها وقف عليه
تسمع كدعواها له) بركمسنه برداری كندی نفسيچون ادعا ايدوب اندنصكره بنم اوزريمه وقفدر ديوادعا
ايتسيدی استماع اولنور اول داری نفسيچون دعوی ايتديكی (ثم لغيره) اندنصكره غيری ايچون دعوی
ايتديكی كبی (ولوعكس) يعنی اول كمسنه برداری تحقيقا بودار وقفدر ياخود فلانكدر ديو ادعا
ايتدكدنصكره نفسيچون دعوی ايلسه (لم يجز فی رواية) برروايتده جائز اولمز اولكه قاضيخانك روايتيدر

(وجاز فی اخری) ورواية اخراده جائز اولدی (ان وفق) اكر توفيقه قادر اولورسه اولكه ذخيره‌نك
روايتيدر انكيچون ذخيره‌ده ديديكه و بر كمسنه بالوكاله ياخود بالوصايه غيری ايچون برشیء ادعا ايلسه
اندنصكره نفسی ايچون ادعا ايلسه دعواسی قبول قيلنمز الا توفيقه قادر اولوب پس بوشیء فلانك ايدی
اندنصكره بن اول فلاندن اشترا ايلدم ديسيدی وانك اوزرينه بينه اقامت ايتسيدی بوتقديرجه قبول قيلنور
ديدی (ادعی العصوبة) بر كمسنه عصبه‌لق ادعا ايدوب ونسبی بيان ايتسيدی (و برهن الخصم ان النسب
بخلافه) وخصم بينه اقامت ايتسه كه تحقيقا نسب انك خلافيدر (ان قضی بالاول لم يقض به) اكر
اولكی دعوا ايله قضا اولندی ايسه بونكله قضا اولنمز (والا تساقطا) واكر اولكی ايله قضا اولنمدی ايسه
تعارض ايچون واواو بنك عدمی ايچون ساقط اولورلر يعنی او يوشرلر (برهن انه ابن عمه لابيه وامه) بر كمسنه
بينه اقامت ايتديكه تحقيقا اول كمسنه ميتك باباوانا بر عميسنك اوغليدر (وبرهن الدافع انه ابن عمه لامه
فقط) ودافع دخی بينه اقامت ايتديكه تحقيقا مدعی ميتك يالكز لام عميسی اوغلودر (او علی اقرار الميت به)
ياخود ميتك يالكز لام عميسی اوغلو اولديغی اقرارينه بينه اقامت ايتسيدی (كان دفعا قبل القضاء بالاول)
اول ايله قاضينك قضاسندن اول دفع اولور وقضادن صكره دفع اولمز قضا ايله متأكد اولديغی ايچون اول بونك
خلافی اوزره‌در (ادعی ميراثا بالعصوبة فدفعه ان يدعی خصمه قبل الحكم اقراره بانه من ذوی الارحام)
بر كمسنه عصوبتله ميراث ادعا ايتسيدی پس خصمی اول مدعی بی حكمدن اول ذوی الارحامدن
اولديغنی اقرارنی ادعا ايتمسيله دفع ايدر * زيرا بو تقديرجه ايكی كلامنك بيننده تناقض واردر
(قال هذا الولد منی ثم قال هذا الولد ليس منی ثم قال هو منی) بر كمسنه بو ولد بندندر ديسيدی اندنصكره بو ولد
بندن دكلدر ديسيدی اندنصكره بو ولد بندندر ديسيدی (صح) اول كمسنه‌نك اقراری صحيح اولدی * زيرا
ولدانذن اولديغی اقرار ايله مقرلهك حقی تعلق ايتدی * زيرا ولدك نسبی رجل معيندن ثابت اولدی حتی
ماء زنادن مخلوق اولمسی منتفی اولدی پس قچان بو ولد بندن دكلدر ديسه ولدك حقنی ابطاله مالك اولمز پس
قچان تصديقه عودت ايتسيدی اقراری صحيح اولور * بن ديرمكه تحقيقا استروشنيه ده و عماديه ده عبارت بويله
واقع اولديكه بر كمسنه شو ولد بندن دكلدر ديسيدی اندنصكره بو بندندر ديسيدی اقراری صحيح اولور * زيرا
اول والدانذن اولديغی اقراری ايله مقرله ايچون حق تعلق ايدر ديديكی قولی آخرينه وار نجه ظاهر اولان
بودركه بو عبارت الله اعلم ناسخ اولدن سهو اولمه سهو اولمسنه ايكيسنك ذكر ايلديكی تعليل دلالت ايدر زيرا
تعليل بومقامده اوچ عبارت اولمق اقتضا ايدر عبارهٔ اولی اثبات بنوت افاده ايدر وعبارهٔ ثانيه بنوتك نفينی
افاده ايدر واوچنجی عبارت اثباته عودی افاده ايدر استروشنيه و عماديه ده ذكر اولنان انجق ايكی عبارتدر
(واو عكس لا) يعنی مدعی بو ولد بندندر ديدكدنصكره بندن دكلدر ديسيدی صحيح اولمز يعنی نفيی
صحيح اولمز * زيرا نسب ثابت اولدی وقچان نسب ثابت اولسيدی نفيله منتفی اولمز (برهن علی قول
المدعی انا مبطل فی الدعوی او شهودی كذبة او ليس لی عليه شیء صح الدفع) مدعی عليه مدعينك بن دعوامده
مبطلم ديديكنی ياخود بنم شاهدلرم كذب ايتدی ياخود بنم انك اوزرنده برشيئم يوقدر قولی اوزره بينه اقامت
ايتسيدی دفع صحيح اولور (واو برهن علی قوله بدروغ كواهان آمدم لا) ومدعی عليه مدعينك بن شاهد
زور ايله كلدم قولی اوزره بينه اقامت ايتسيدی دفع اولمز يعنی دفعی صحيح اولمز * زيرا بو قولدن خصم ايله بيله
كلان شاهدلرك كذبی لازم كلمز (المدعی عليه جاء بخط البراءة) مدعی عليه برائت خطيله يعنی حجتيله
كلسيدی يعنی قچان بر رجل بر آخر كمسنه اوزره مالدن بر مقدار ادعا ايتسيدی پس مدعی عليه انی اقرار
ايتسيدی اندنصكره مدعی عليه سن بنم ذمتمی اول مالدن ابرا ايتدك ديو براءتنی اظهار ايتسيدی (فقال
المدعی نعم لكن كنت صبيا وقت الابراء فالقول له) پس مدعی نعم بن سنك ذمتكی ابرا ايتدم لكن بن وقت ابراده
صبی ايدم ديسيدی قول مدعی ايچوندر و بينه خصمی اوزره لازم كلوز * زيرا خصم ابرانی ضمانی منافی
حالته اسناد ايلدی پس خصم قچان وقت ابراده مدعينك بالغ اولديغنی اثبات ايتسيدی مدعينك كلامی مندفع
اولور (ادعی قيمة جارية مستهلكة وبرهن الخصم انها حية رأيتها فی بلد كذا لا يقبل الا ان يجیء بها حية)
بر كمسنه هلاك اولان بر جاريه‌نك قيمتنی ادعا ايتسيدی پس خصم جاريه‌نك صحتنده اولديغنه بينه اقامت ايدوب

بز اول جاریه یی فلان شهرده دیری کوردک دیسه‌لردی بو شهادت قبول اولنمز الا مکر اول جاریه دیری که اول وقت قبول اولنور ذخیره‌ده بویله ذکر اولندی (ادعی الاخوة ولم یذکر اسم الجد صح) بر کمسنه بر رجل ایچون قرنداشلق ادعا ایدوب جدینک اسمنی ذکر ایلمسه‌یدی ادعاسی صحیح اولور (بخلاف دعوی کونه ابن عمه) اما عمیسی اوغلوین دیو دعوی ایتدکده جدینک اسمنی ذکر ایلمسه صحیح اولمز اول وقت جدینک اسمنی ذکر شرط قیلندی عمادیه‌ده بویله ذکر اولندی (التناقض فی موضع الخفاء لا یمنع صحة الدعوی) موضع خفاده تناقض دعوانک صحتنی منع ایتمز (وقیل یمنع) وبعض منع ایدر دیدیلر وبو اصل ایچون فروع کثیره واردر بعضیسی سابقا ذکر اولندی و بعضیسی دخی قریبا ذکر اولنور و مصنف بو مقامده انلردن برین ذکر ایدوب (فان ادعی الوصیة وانکرها الوارث فاقام بینة فادعی الوارث الرجوع یقبل) دیدی پس اکر مدعی وصیت ادعا ایتسه‌یدی ووارث وصیتی انکار ایدوب وموصی له بینه اقامت ایتسه‌یدی پس وارث موصینک رجوعنی ادعا ایتسه‌یدی مقبول قیلنور وقول صحیحده بودر * زیرا بو تناقضدر که طریقنده خفا واردر زیرا شاید که تحقیقا موصی وصیت ایدوب وارث انی بیلمیه وموصی رجوع ایدوب وارث انی بیلمیه پس وارث اکا بناء انکار ایدر اوله (وقیل لا) وبعض دیدی وارثک ادعاسی قبول اولنمز تناقض ظاهر اولدیغی ایچون وذکر اولنان مسئله کبی قچان بر کمسنه بر رجلدن بر دار استیجار ایتدکدنصکره آخر اوزره ادعا ایتسه که تحقیقا بو دار بنم ملکمدر * زیرا بنم بابام بنم صغیرلغم حالنده بنم ایچون اشترا ایتدی بو دار بنم ملکمدر دیوب بینه اقامت ایتسه‌یدی استماع اولنور و بو تناقض دعوانک صحتنه مانع اولمز انده خفا اولدیغی ایچون * زیرا بابا صغیری ایچون و صغیردن نفسی ایچون شرایه مستقلدر و ابن ایچون اول شیئده علم اولمز وبونک کبیدر که مرأه طلاق ثلاثه اوزره بینه اقامت ایتسه‌یدی نفسنی مخالعه ایتدکدنصکره اول مرأه ایچون بدل خلعی رد ایتدیرمک جائز اولور اگرچه کیم تناقض ایسه‌ده زوجنک انک اوزرینه طلاقک واقع اولمسنده مرأه بیلمکسزین مستقل اولدیغی ایچون و بو مسئله ایچون عمادیه‌ده وغیریده نظیر چوقدر

تذنیب

تذنیب برشیئی قویرق قیلمغه دیرلر (الکفیل ینتصب خصما عن الاصیل بلا عکس) کفیل اصیلدن خصم نصب اولنور اما اصیل کفیلدن خصم نصب اولنمز * زیرا کفیل اوزره قضا اصیل اوزره قضادر و اصیل اوزره قضا کفیل اوزره قضا دکلدر * بونک صورتی اولدر که بر رجلک آخر اوزرنده بیک اقچه‌سی اولوب و اول آخر ایچون مطلوبک امری ایله بر کفیل اولسه‌یدی پس طالب کفیله ملاقی اولمدین اصیله ملاقی اولوب تحقیقا بنم سنک اوزرکده بیک اقچه‌م واردر و فلان سنک امرکله کفیلدر دیو بینه اقامت ایتسه‌یدی اول بیک اقچه اصیل اوزره قضا اولنور و بو کفیل اوزره قضا اولنمز حتی اکر کفیله ملاقی اولدقده طالب ایچون اندن برشیء اخذ ایتمک بو قدر انک اوزرینه بینه‌یی اعاده ایتدکجه و اکر طالب اولا کفیله ملاقی اولوب بنم فلان اوزرنده بیک اقچه‌م واردر بونک امریله کفیلدر دیو دعوی و اوزرینه بینه اقامت ایتسه مال کفیل اوزرینه ثابت اولور و غائب اوزرینه‌ده ثابت اولور امدی کفیل اصیل اوزره خصم نصب اولنور (اذا اشترک الدین بین شریکین لا بجهة الارث) قچان ایکی شریکک بیننده بر دین مشترک اولسه لکن ارث جهتیله دکل (فاحدهما لا ینتصب خصما عن الآخر) اول ایکی شریکک بری آخر ایچون خصم نصب اولنمز امام اعظم قتنده (بخلاف ما اذا اشترک بهما) بینلرنده بجهة الارث مشترک اولان دین ذکر اولنانک خلافی اوزره‌در که ایکیسندن بری آخر ایچون خصم نصب اولنور و ابی یوسف قتنده علی کل حال خصم نصب اولنور امام محمد امام اعظمک قولی قیاسدر وابو یوسفک قولی استحساندر دیدی و امام محمد استحسان ایله عمل اخذ ایتدی ابی یوسفک کبی منتقیده بویله ذکر اولندی بوندنصکره امامینک قولی اوزره قچان غائب حاضر اولسه و حاضرک ادعا ایلدیکی شیئده تصدیق ایلسه اول غائب مخیردر اکر دیلرسه مدعینک قبض ایلدیکی شیئه مشارک اولور اندنصکره مطلوبه تابع اولور و اکر دیلرسه مطلوبه تابع اولوب نصیبنی اخذ ایدر عمادیه‌ده بویله ذکر اولندی

کتاب الاقرار

بو کتاب اقرار بیاننده‌در * مصنف بو کتابی دعوادن صکره ایراد ایلدی زیرا دعوی اقرار ایله منقطع اولور
اقراردن صکره شیء آخره محتاج اولمز حتی قچان اقرار بولنمزسه شهادته محتاج اولور بو اجلدن کتاب دعوایی
کتاب اقرار ایله عقب ایلدی (هو) اقرار قراردن مشتقدر و اقرار لغت جهتندن متزلزل اولان شیئی اثباتدر
وشرعا (اخبار بحق لآخر علیه) آخر ایچون اوزرنده اولان حقله اخباردر یوخسه اوزرنده اولانی آخر ایچون
اثبات دکلدر عن قریب کلجك علت ایچون * و اقرارك شرطلری عن قریب اثنای کلامده ذکر اولنور ان شاء الله
تعالی (وحکمه ظهور المقر به بلا تصدیق) و اقرارك حکمی مقر لهك تصدیقسز وقبولسز اقرار
اولنان شیئك ظهوریدر * زیرا مقر لهدن تصدیق و قبول مقرك اقرار ایلدیکی شیئی مقر اوزره ملزمدر اقرار
خبردر بلان شیئی اوزره دلالت ایدیجی واقع اولدیغی ایچون * زیرا اقرارك صدق وکذبه مساوی احتمال
عقلیدر تنکیم موضعنده تقریر اولندی (الا فی نسب الولاد) یعنی قچان بر رجل مجهول النسب بر غلامك
اوغلی اولدیغنی اقرار ایتسه‌یدی اقراری صحیح اولور وکذلك قچان بر رجل یاخود بر امرأة اناسیله یا باسنی ووالدینی
اقرار ایلسه‌یدی صحیح اولور (ونحوه) ودخی ولاد نسبك اقراری مثلنده صحیح اولور اولکه بر رجل یاخود
بر امرأة زوجه یاخود مولی ایله اقرار ایتکدر اول وقت اقرار صحیح اولور وذکر اولنانلرك تصدیقی شرط قیلندی
وتحقیقنك تمامی عن قریب ذکر اولنور (ولکن یرد برده) ولکن اول اقرار اولنان مقر لهك ردیله
رد اولنور (لا بعده) مقر لهك تصدیقندن صکره رد اولنمز * زیرا بو تقدیرجه رد اولنمز (لا ثبوته ابتداء)
ظهور المقر به اوزره عطفدر یعنی اقرارك حکمی مقر بهك مقر له ایچون ابتداء ثابت اولمسی دکلدر * زیرا
اقرار مقرك ملکنی مقر لهه ناقل دکلدر * بندیرمکه بونك ثمری اولدرکه تحقیقا اقرار بر اخباردرکه صدق وکذبه
محتمل اولور پس اقرارك مدلول وضعینك اندن تخلفی جائز اولور انشا بونك خلافی اوزره‌در مثالی بیع وهبه
و بونلرك امثالی کبی * زیرا انشا معناسی وجودی اکا مقارن اولور بر لفظله ایجاددر پس انشاده تخلف
ممتنع اولور وتحقیق مصنف اقرارك حکمی مقر بهك ظهوری اولوب ابتداء ثبوتی اولمامسی اوزره اولا (فصح
الاقرار بالخمر للمسلم) قولیله تفریع ایلدی مسلم ایچون خمر ایله اقراری صحیح اولدی حتی مقر لهه تسلیم ایله
امر اولنور واکر مبتدأ تملیك اولیدی اقراری نجه صحیح اولوردی وثانیا (لا بطلاق وعتق مکرها) قولیله
تفریع ایلدی یعنی مکرها طلاق وعتاقله اقرار صحیح اولدی کذلك دلیلی اولان اکراه قائم اولدیغی ایچون
واکر اقرارك حکمی اقرار اولنان شیئك ثبوتی انشا اولمغله اولسیدی صحیح اولوردی * زیرا طلاق وعتاقك
اکراهله بیله انشاسی بزم قتمزده صحیح اولور وثالثا (ولو ادعاه ابتداء) قولیله تفریع ایلدی واکر مدعی اقراری
ابتداء ادعا ایتسیدی سن بنم ایچون شویله اقرار ایلدك اول شیئی بکا دفع ایله دیسه (او جعله سببا) یاخود
اقراری سبب قیلسیدی تحقیقا بنم ایچون سنك اوزریکده شویله حقم واردر * زیرا سن بنم ایچون انکله
اقرار ایلدك دیسه (لم یسمع) عامه مشایخ قتنده استماع اولنمز * زیرا نفس اقرار ملکك ایچون ناقل دکلدر
بیلدیککشی ایچون (بخلاف دعواه فی الدفع) دفعده اقرار دعواسی ذکر اولنانك خلافی اوزره‌در * زیرا
فقها طرفی دفعده اقرار صحیح اولورمی دیو اختلاف ایلدیلر حتی اکر مدعی علیه بینه اقامت ایدوب مدعی اقرار
ایلدیکه مدعی علیه اوزره حقم یوقدر یاخود بینه اقامت ایتسه که تحقیقا مدعی اقرار ایلدیکه شو عین مدعی
علیهك ملکیدر دیو بینه قبول اولنورمی اختلاف ایلدیلر بعض قبول اولنمز دیدی وعامه فقها قبول اولنمسی
اوزره‌در واما اوزرینه اجماع ایتدیلر که اکر مدعی شو عین بنم ملکمدر دیدکده ذو الید انکله اقرار
ایتسیدی یاخود بنم سنك اوزرکده شو مقداری حقم واردر دیدکده کذلك مدعی علیه انکله اقرار ایتسیدی
دعوی صحیح اولور ومدعی علیهك اقراری اوزرینه بینه استماع اولنور زیرا مدعی علیه اقراری وجوب ایچون سبب
قیلدی و بو ذکر اولنان صورتده مدعی علیه انکار ایتسیدی عدم اقرار اوزره یمین ویریلورمی اندا ابی یوسفله
امام محمد بیننده خلاف واردر و بعض یمین ویریلور * زیرا نکول ایدرسه اقرار ثابت اولور وفتوی اقرار
اوزره یمین ویرلمك اوزره‌در انجق مال اوزره یمین ویریلور عمادیه‌ده بویله ذکر اولندی ورابعا (ولو کذب
المقر لم یحل اخذ المال الا بطیب نفسه) قولیله تفریع ایلدی یعنی اکر مقر مال ایله اقرارنده کاذب ایسه مقر له
ایچون مالی اخذ ایتمك حلال اولماز الا مکر که مقرك طیب نفسیله اخذ ایلیه واکر اقرارك حکمی ثبوت اولسیدی

اول مالك اخذى حلال اولوردى (وهو حجة قاصرة) واقرار حجة قاصره در اما حجت اولمسى * زيرا نبى عليه
الصلاة والسلام ماعزى نفسى اوزره زنا ايله اقرار يله رجم ايلدى وغامديه يى دخى اقرار يله رجم ايلدى پس
وقتا كه اقرار شبهات ايله ادرا اولنان حدودده حجت اولديسه غيريده حجت اولمق بطريق اولى اولدى و بونك
اوزرينه اجماع امت منعقد اولدى واما اقرارك قاصر اولمسى مقرك غيريدن ولايتنك قصورى اولديغيچون
پس مقر اوزره اقتصار ايدر (بخلاف البينة) بينه اقرارك خلافى اوزره در * زيرا بينه قضا ايله حجت اولور
وقاضى ايچون ولاية عامه واردر پس كلى يه تعديه ايدر اما اقرار قضايه محتاج اولمز ومقرك نفسى اوزره ولايتى
واردر غيرى يه يوقدر امدى اقرار مقرك نفسى اوزره اقتصار ايدر حتى اكر بر مجهول النسب بر رجل ايچون
رقله اقرار ايتسه يدى اول اقرار مقرك نفسى اوزره ومالى اوزره جائز اولور واولادى اوزره واول اولادك اناسى
اوزره تصديق اولنمز ودخى اول مقرك مدبرى ومكاتبى اوزره تصديق اولنمز * زيرا انلر ايچون حق حريت ثابت
اولدى ياخود اول اولاد وامهات ومدبره ايچون حريته استحقاق ثابت اولور امدى انلر اوزره تصديق اولنمز
(اقر مكلف حر او عبد مأذون له بمعلوم صح) بر حر مكلف يعنى عاقل وبالغ اولان كمسنه ياخود حر مكلفك عبد
مأذونى ذاتا ووصفا بر حق معلوم ايله طائعا اقرار ايتسه يدى اول اقرار صحيح اولور يعنى حر ايله عبد مأذوندن
هر برينك اقرارلرى صحيح اولور اما حرك اقرارينك صحيح اولمسى ظاهردر واما عبد مأذونك اقرارينك صحيح
اولمسى * زيرا عبد ماذون اقرار حقنده حره ملحقدر زيرا مولى قچان اول عبده اذن ويرسيدى پس
رقبه سنه دين تعلقنه راضى اولدى امدى مولاسى طرفندن اقراره مسلط اولدى (مطلقا) يعنى برابردر
كرك سه اول اقرار تصرفك صحتى وتحققى ايچون مصادف اولديغى تصرفك اعلامى شرط قيلنميان
تصرف اولسون كركسه اولمسون تتكيم عن قريب بيانى كلور ومقرك مكلف اولمسى شرط قيلنمغه سبب * زيرا
صبى ومجنونك اقرارلرى ايله حكم تعلق ايتمز (واو بمجهول صح) واكر حر مكلف بر رجل مجهول ايله اقرار ايدرسه
ذكر اولنان كبى صحيح اولور * زيرا حق آزاولور مقره مجهولا لازم كلور بر مالى اتلاف ايدوب قيمتنى بيلمكله
ياخود ارشنى بيلديكى بر جراحت جرح ايلمكله (او تصرفا لا يشترط لصحته وتحققه اعلام ما صادفه ذلك
كالغصب والوديعة) اكر اول تصرف صحتى وتحققى ايچون اول تصرفك مصادف اولديغى شيئك اعلامى شرط
قيلنميان تصرف اولورسه غصب ووديعه كبى * زيرا جهالت غصبك تحققنى منع ايلمز * زيرا بر كمسنه
بر رجلدن كيسه ده ياخود صندوقده مال مجهول غصب ايتسه يدى ياخود كيسه ايله مال امانت قويسه يدى
غصب ووديعه صحيح اولوب وحكملرى ثابت اولور (بخلاف ما اشترط له ذلك) اول تصرفك صحتى وتحققى
ايچون مصادف اولديغى شيئك شرط قيلنان تصرف ذكر اولنانك خلافى اوزره در * زيرا هر تصرف كه انك صحتى
وتحققى ايچون اول تصرفك مصادف اولديغى شيئك اعلامى شرط قيلنورسه جهالتله بيله انك اقرارى صحيح اولمز
(كالبيع والاجارة) بيع واجاره كبى پس تحقيقا بر كمسنه فلان كمسنه يه بر شيء بيع ايلديكنى ياخود فلاندن
شو بله بر شيء ايجار ايلديكنى ياخود فلاندن شو بله بر شيء اشترا ايلديكنى اقرار ايتسه يدى انك اقرارى صحيح اولمز
ومقر اوزره اول اقرار ايلديكى شيئك تسليمى ايله جبر اولنمز (ولزمه بيان ما جهل بماله قيمة) وغصب ووديعه نك
مثللى ايله اقرار ايدنه مجهول اولان شيء قيمتى اولان شيئله بيان ايتمك لازم كلور يعنى قچان مقر بنم اوزرمده
فلان ايچون شيء واردر ياخود فلانك حقى واردر ديسه يدى مقره اول شيئك قيمتنى بيان ايلمك لازم كلور *زيرا مقر
ذمتنده واجب اولان شيئدن خبر و يردى وقيمتى اولميان شيء ايسه ذمتده واجب اولمز وقچان مقر اول شيء قيمتك
غيرى ايله بيان ايلسه رجوع اولدى امدى اقرار صحيح اولمز (وصدق المقر بيمينه ان ادعى خصمه اكثر منه
ولم يبرهن) ومقر اقرار ايلديكى شيئده يمينى ايله تصديق اولنور اكر خصم اقرارندن اكثر ادعا ايدوب بينه اقامت
ايده مزسه * يعنى تحقيقا مقر قچان مجهولى قيمتى اولان مقدار ايله بيان ايتسه ومقر له اندن اكثر ادعا ايلسه
مقر يمينيله تصديق اولنور پس اكر ومقر له اكثرى اثبات ايدرسه انكله حكم اولنور واكر اكثرى اثبات ايده مزسه
مقر يمينيله تصديق اولنور ومقره اقرارندن زياده اولديغنه يمين و يريلور (ولم يصح المجهول اذا فحشت
جهالته) وقچان مجهولك جهالتى فاحش اولسيدى مجهول ايچون مقرك اقرارى صحيح اولمدى مثلا
شو عبد ناسدن بر كمسنه نكدر ديمكله * زيرا مجهول مستحق اولمز واكر مجهولك جهالتى فاحش اولمزسه مثلا

مقر شو عبدی شو کمسنه دن یاخود شو کمسنه دن غصب ایتدم دیمکله پس اقرار شمس الائمة السرخسی قتنده صحیح اولمز * زیرا مجهول ایچون اقرار در و اول اقرار فائده ایتمز و بعض صحیح اولور دیدی و اصح قول بودر * زیرا حق مستحقنه وصول افاده ایدر * زیرا اول ایکی مقرله بخان اول عبدك اخذی اوزره اتفاق ایتسه لر اول ایکیسی ایچون حق اخذ واردر و اول مقر ایچون مجهولی بیان ایله دینلور * زیرا اجمال مقرك طرفندندر و مجملك بیانی مجمل اوزره در و بو ایکی عبدینك برینی اعتاق ایدن کمسنه کبی اولدی و اگر مقر مجهولی بیان ایتمزسه قاضی مقری بیان اوزره جبر ایدر حق مستحقنه ایصال ایچون کافیده بویله ذکر اولندی (کذا) کذلك عبد مأذون کبیدر * بو کذا لفظی اقر مکلف حر او عبد مأذون له قولنده اولان عبد مأذون له قولنه اشارتدر (محجور اقر بما لا تهمة فیه کحد وقود) یعنی کذلك حر مکلف اولان کمسنه نك عبد محجوری انده تهمت اولمیان شیء ایله اقرار ایتسیدی حد و قصاص کبی یعنی تحقیقا عبد محجورك تهمت اولمیان شیئله اقراری صحیح اولور * زیرا انك اقراری دینك رقبه سنه تعلقنی موجب اولدیغی حالده مهجور اولدی و رقبه سی ایسه مولا نك مالیدر امدی اول مال مولی اوزره تصدیق اولنمز تهمت ایچون و قصور حجت ایچون * مأذون له بونك خلافی اوزره در که زیرا عبد مأذون مولی طرفندن اقرار اوزره مسلطدر * زیرا تجارتله اذن تجارته لازم کلان شیئله اذندر اولکه دین تجارتدر * حد و قصاص بونك خلافی اوزره در که زیرا عبد حد و قصاصده اصل حریت اوزره مبقیدر زیرا حد و قصاص خواص آدمیتدندر و بو اجلدن مولانك حد و قصاص ایله عبد اوزره اقراری صحیح اولمز (فیؤاخذ به الآن) پس عبد محجور اول اقرار ایله یعنی انده تهمت اولمیان اقرار ایله اول آن مؤاخذه اولنوب و عتقنه تأخیر اولنمز (و بما فیه تهمة کالمال) و کذلك عبد محجور انده تهمت اولان شیئله اقرار ایتسیدی مال کبی اصل آدمیته نظر ایله (یؤخر الی عتقه) اول آن مؤاخذه اولنمیوب عتقنه تأخیر اولنور مولانك حقنه رعایة (ولزم فی علی مال درهم) و مقر بنم اوزریمده مال واردر دیمکده بر درهم لازم کلور یعنی بر درهمدن اقلده تصدیق اولنمز * زیرا عادتا بر درهمدن اقل مال مال عد اولنمز (وفی مال عظیم نصاب فی مال الزکاة) و مقر بنم اوزریمده مال عظیم واردر دیمکده مال زکاتده اولان نصاب لازم کلور (و قدر النصاب قیمة فی غیره) و نصابك قدری قیمت بوندن لازم کلور مال زکاتك غیریده یعنی مقر فضه ده ایکیوز درهمدن اقلده تصدیق اولنمز و ذهبده یکرمی مثقالدن اقلده تصدیق اولنمز و ابلده یعنی دوه ده یکرمی بشدن اقلده تصدیق اولنمز و دخی مال زکاتك غیریده قیمت بوندن قدر نصابدن اقلده ده تصدیق اولنمز * زیرا نصاب مال عظیمدر حتی مال عظیم صاحبی انکله غنی اولور (وفی اموال عظام ثلاث نصب) و مقرك بنم اوزریمده اموال عظام واردر دیمکده اوچ نصاب زکات لازم کلور نصاب تسمیه اولنان شیء جنسندن جمعك ادناسنه اعتبار ایله * زیرا جمعك ادناسی اوچ عدد درحتی اگر مقر دراهمدن دیسیدی التی یوز درهم اولدی (وفی دراهم ثلاثة) و دخی مقرك بنم اوزریمده دراهم واردر دیمکده اوچ درهم لازم کلور جمعك ادناسنه اعتبار ایله (و دراهم کثیرة عشرة) و دخی مقر بنم اوزریمده دراهم کثیره واردر دیسنده اون درهم لازم کلور یعنی مقر اون درهمدن اقلده تصدیق اولنمز امام اعظم قتنده زیرا عشره اسم جمعك نهایت بولان عددك اقصاسیدر (و کذا درهما درهم) و بنم اوزریمده شویله درهم واردر دیسه بر درهم واحد لازم کلور * زیرا لفظ کذا مبهمی تفسیردر هدایه ده بویله ذکر اولندی و قاضیخان دیدیکه اگر مقر کذا دینارا دیسیدی یعنی بنم اوزریمده شویله دینار واردر دیمکله اوزرینه ایکی دینار لازم کلور * زیرا لفظ کذا عدد مجهولدن کنایه در و عددك اقلی ایکیدر (و کذا کذا درهما احد عشر درهما) و بنم اوزریمده شویله شویله درهم واردر دیمکله اون بر درهم لازم کلور یعنی اون بردن اقلده مقر تصدیق اولنمز * زیرا لفظ کذا عدد مجهولدن کنایه در پس تحقیق مقر ایکی مجهول عددلر ایله اقرار ایتدی ایکیسی بیننده حرف عطفسز و مفسردن بو مثللی ایکی عددك اقلی اون بردر (و کذا و کذا احد و عشرون) و مقر بنم اوزریمده شویله و شویله درهم واردر دیمکله یکرمی بر درهم لازم کلور یعنی یکرمی بر درهمدن اقلده تصدیق اولنمز * زیرا ایکی عدد مبهم ذکر ایلدی ایکیسی بیننده حرف عطفله و مفسردن انك اقلی یکرمی بردر و ایکی فصلده اقلك وجوبی انکله یقین حاصل اولدیغی ایچوندر و اصل اولان ذمتلرده براءتدر (و اوثلث بلا واو) و اگر مقر لفظ کذایی واوسز اوچ کره تکرار ایدوب بنم اوزریمده شویله شویله

شويله درهم واردر ديسيدي (فاحد عشر) اون بر درهم لازم كلور ازل اوچ كذادن بري ايچون تكرار اولورزه
حل بولندن * زيرا بلاعطف اوچ عددك بيني جمع اولنمز امدي واحدي تكرار اولورزه حمل ايتمكدن لابددر
اندنصكره ايكيسي اندن تعبير ممكن اولور عددك اقلي اولورزه حمل اولنور ايكي عددي بلاعطف ذكر ايله اولكه
اون بردر (ومعها) يعني واكر مقر اوچ كره كذا لفظني واو عطفله بيله ذكر ايتسه يدي (فمائة واحد وعشرون) يوز
يكرمي بر درهم لازم كلور * زيرا بو كلام اندن واو ايله تعبير اولنان اوچ عددك اقليدر (واربع مع تثليث الواو)
يعني واكر مقر كذا قولني اوچ واو ايله درت كره ذكر ايتسه يدي مثلا بنم اوزريمده شويله وشويله وشويله وشويله درهم
واردر ديمكله (زيد الف) اولذ كر اولنان عدد اوزره بيك درهم زياده اولنور پس بيك يوز يكرمي بر درهم
لازم كلور * زيرا بو عدد اولك نظيريدر (على قبلي اقرار بالدين) يعني نه زمان بر كمسنه فلانك ايچون بنم
اوزريمده مالدن شويله شيء واردر ياخود فلان ايچون مالدن بنم قبلمده شويله واردر ديسيدي دين ايله اقراردر
زيرا على لفظي ايجاب ايچوندر والزام ايچوندر وقبلي لفظي ضماندن منبئدر * قبل فلان عن فلان ديلور يعني
ضامن اولمسي معناسنه وكفيله قبيل تسميه اولنور * زيرا مال ايچون ضامندر (وان وصل به وديعة) يعني
اكر مقر بنم اوزريمده ياخود بنم قبلمده مالدن شويله واردر قولنه اكلمه بن اول شيء امانتدر قولني وصل ايتسه يدي
(صدق) تصديق اولنور زيرا مضمون مقر اوزره حفظدر ومال حفظك محليدر پس محلي ذكر ايدوب حال
مراد ايدر والفظ مجازا كا محتمل اولور امدي موصولا مقرك قولي صحيح اولور ومفصولا صحيح اولمز (عندي معي في بيتي
في صندوقي في كيسي اقرار بالامانة) فلان ايچون بنم قتمده وبنم ايله بيله ياخود بنم بيتمده وبنم صندوقمده وبنم كيسمده
شويله شيء واردر ديمسي امانتله اقراردر * زيرا بو عبارتلرك كليسي يدنده شيء اولمغله اقراردر واشبو شيء امانت
اولور * زيرا اول شيء آز اولور مضمون اولور وآز اولور امانت اولور وبو امانت اولمسي ايكيسنك اقليدر (جميع مالي
او ما املكه له هبة) بنم جميع مالم ياخود جميع مالك اولديغم شيء فلانك ايچوندر ديمك هبه در اقرار دكلدر * زيرا انك مالي
ياخود مالك اولديغي اول حالده آخرك اولمق ممتنعدر پس اقرار صحيح اولمز والفظ ايسه انشايه محتملدر پس انشايه
حمل اولنور وهبه اولور (تقتضي التسليم) هبه تسليمي اقتضا ايدر پس اكر تسليم بولنورسه هبه صحيح اولور
واكر تسليم بولنمزسه هبه صحيح اولمز (قوله لمدعي الالف) قوله مبتدادر خبري آشاغيده كلجك اقرار لفظيدر
يعني بر مدعي مدعى عليه ايچون سنك اوزريكده بنم بيك اقچهم واردر ديسيدي پس مدعى عليه
اكا ديسيديكه (اتزنه او انتقده او اجلني به او قضيتكه او ابرأتني منه او تصدقت به علي او وهبته لي او احلتك به
على زيد اقرار و بلا ضمير لا) سن اول بيك درهمي وزن ايله يعني ميزانه وضع ايله تمييز ناقصيدر ظاهر اولسون
ديسيدي ياخود نظر ايله يكيدر اسكيميدر ديسيدي ياخود بكا بيك درهمده وقت تعيين ايله ديسيدي ياخود بن
آني سكا قضا ايتدم ديسيدي ياخود سن اندن بنم ذمتمي ابرا ايتدك ياخود سن انكله بكا تصدق ايتدك ياخود سن
آني بكا هبه ايتدك ديسيدي ياخود بن اني سكا زيد اوزره حواله ايلدم ديسيدي بو جملهسي اقراردر و بلا ضمير
جواب ويرسيدي اقرار اولمز * اما اولنجي درت كلامك اقرار اولمسنه باعث ضمير اول بيك درهمه راجع
اولديغي ايچوندر واول بيك درهم وجوبله موصوفدر پس كانه سن وزن ايله ياخود نقد ايله ياخود وعده
وير ياخود سنك ايچون بنم اوزريمده واجب اولان بيك درهمي بن سكا قضا ايتدم ديمش اولدي حتى اكر ضميري
ذكر ايتمسيدي مثلا اتزن او انتقد او اجل ديمكله اقرار اولمز * زيرا اقراري كلام مذكوره صرف اولمسي اوزره
دليل يوقدر * واما بشنجي كلامك اقرار اولمسي ابرا دعواسي قضا كبي اولديغي ايچون اقراردر زيرا ابرا اسقاطدر
اسقاط ايسه اوزرينده واجب اولان مالده اولور * واما التنجي و يدنجي كلامك اقرار اولمسي اندن دعواي ملك
اولديغي ايچوندر و دعواي ملك ايسه اولمز الا ذمتنده مال واجب اولدقدنصكره اولور * واما سكزنجي كلامك
اقرار اولمسي دينك بر ذمتدن ذمة آخره نقلي واجب اولمديغي ايچوندر (وقوله نعم اقرار) مدعى عليهك
نعم ديمسي اقراردر يعني نه زمان مدعى عليهه بنم ايچون سنك اوزريكده شو مال وارميدر ديلدكده نعم ديسيدي
اقرار اولور * زيرا لفظ نعم جواب ايچون موضوعدر ورابطهيه احتياج اولمز (لا الايماء برأسه بنعم في جواب
هل لي عليك كذا) سنك اوزركده بنم ايچون شويله وارميدر ديدكده نعم يرينه باشيله ايما ايتسيدي اقرار
اولمز * زيرا اشارت دلسزدن كلام مقامنه قائم اولور دلسزك غيريدن اولمز (اقر بدين مؤجل وقال المقر له

حال صدق بيمينه) بر كمسنه دين مؤجل ايله اقرار ايتدكده مقرله حالدر اجل يوقدر ديسيدى مقر يميني ايله تصديق اولنور يعنى قچان بر كمسنه دين مؤجل ايله اقرار ايتسيدى مقرله اني دينده تصديق ايدوب اجلده تكذيب ايتسيدى دين مقره حالا لازم كلور * زيرا مقر نفسي اوزره حقله اقرار ايتدي و نفسيچون انده حق دعوى ايتدى پس اقرارده بلا حجت تصديق اولنور دعواده تصديق اولنمز تنكير بدنده اولان عبدي بو عبد فلانكدر اندن استيجار ايلدم ديو اقرار ايتسيدى مقرله اني ملكده تصديق ايدر اجاره ده تصديق ايتمز (ولزم في له على مائة ودرهم دراهم) يعنى قچان بر كمسنه فلان ايچون بنم اوزريمده يوز واردر و بر درهم واردر ديسيدى انك اوزرينه يوز درهم و بر درهم لازم كلور (وفي مائة وثوب ثوب ويفسر المائة) و بر كمسنه فلان ايچون بنم اوزريمده يوز واردر و بر ثوب واردر ديسيدى انك اوزرينه ثوب لازم كلور و يوزك تفسيري لازم كلور * يعنى مقره يوزك تفسيرنده مراجعت اولنور و قياس يوز واردر و بر درهم واردر ديدكده دخي بو يله اولمق ايدي اولكه قول شافعيدر زيرا شو ايكي فصلده بيله مفسر اوليان يعنى حالده مبهم اوزره عطف ايتدي و عطف ايسه بيان ايچون وضع اولنمدي پس ايكي فصلده دخي يوز مبهم باقي قالدي وبزم ايچون علت اولدر كه تحقيقا درهم قولي عادتا يوز ايچون بياندر * زيرا ناس دراهمك تكراريني استثقال ايدوب درهمك بر كره ذكري ايله اكتفا ايدرلر و بو استثقال استعمالي كثير اولان شيئده در و اول استعمال سببك كثرتيله وجوبك كثرتي قتنده در و بو كثرة استعمال مقدراتده در مكيلات و موزونات كبي * زيرا مكيلات و موزونات سلم اولمغله و قرض اولمغله و ثمن اولمغله ذمتده دينا ثابت اولور ثياب و مكيلات و موزوناتدن اوليان ذكر اولنانك خلافي اوزره در كه پس تحقيقا بونلرك ذمتده وجوبي كثير اولمز * زيرا ثياب ذمتده ثابت اولمز الا سلمده ونكاحده ثابت اولور و بو اجلدن كثير اولمز پس حقيقت اوزره باقي قالدي (كذا وثوبان) يعنى قچان مقر مقرله ايچون بنم اوزريمده يوز واردر و ايكي ثوب واردر ديسيدى ايكي ثوب و يوزي تفسير لازم كلور (وفي الجمع) وجمعده يعنى قچان مقر مقرله ايچون يوز و اوچ ثوب واردر ديسيدى (كلها ثياب) جمعده كليسي ثيابدر يعنى يوز و اوچ ثوب لازم كلور * زيرا مقر ايكي عدد مبهم ذكر ايلدى يعنى مائة و ثلاثة ذكر ايلدى و اول ايكي مبهمي تفسير بونلردن عقبلدي پس ثيابه منصرف اولدي * زيرا عددين مبهمين ايكيسيده تفسيره حاجتده برابر اولديلر * ديلمز كه اثواب مائه ايچون مميز اولمغه صالح اولمز زيرا مائة وقتا كه ثلاثه يه مقترن اولديسه ايكيسيده بر عدد كبي اولدي (وفي على نصف درهم ودينار وثوب ونصف هذا العبد وهذه الجارية نصف كل منها) ودخي بر كمسنه فلان ايچون بنم اوزريمده نصف درهم و دينار و ثوب و شو عبدك نصفي و شو جاريه واردر ديسيدى كليسنك نصفي لازم كلور * زيرا كلامك كليسي عينك غيري شي اوزره يا خود عيني اوزره واقع اولدي امدي نصف كليسنه صرف اولنور كانه بنم اوزريمده شونك نصفي و شونك نصفي واردر ديمش اولدي آخر كلامه وارنجه (اقر بعشرة دراهم ودانق او قيراط كان من الفضة) مقر اون درهمله و بر دانق يا خود بر قيراط ايله اقرار ايتسيدى انك اقراري فضه دن اولور زيرا تفسير اول ايله اكتفا ناسك بيننده شايعدر تنكيم حق سبحانه وتعالى (ولبثوا في كهفهم ثلاثمائة سنين وازدادوا تسعا) يعنى سنيندن طقوز ايله تفسير اولندى (وتمر في قوصرة لزماه) ومقر بر قوصره ده خرما ايله اقرار ايتسيدى ايكيسيده لازم كلور يعنى خرما و قوصره لازم كلور * مبسوطده بو عبارتي غصبت تمرا في قوصرة قوليله تفسير ايلدى و تمر ايله قوصره نك لازم كلمسنك وجهي اولدر كه تحقيقا قوصره خرما ايچون وعادر و ظرف روشي مظروف ايكن غصب اولنمسي ظرفسز متحقق اولمز امدى ايكيسيده لازم كلور و كذلك سفينه ايچنده طعام و جواللر ايچنده بغداى ايله اقرار ايتسيدى ايكيسيده لازم كلور اما قچان قوصره دن غصب ايلدم ديو اقرار ايتسيدى قوصره لازم كلمز ذكر اولنانك خلافي اوزره در * زيرا لفظ من انتزاع ايچوندر يعنى آيرمق معناسنه در پس آيريلان شيئك غصبيله اقرار ايتمش اولور (ودابة في اصطبل لزمته فقط) يعنى مقر آخورده بر دابه نك غصبيله اقرار ايتسيدى انجق آخورسز دابه لازم كلور * زيرا منقول اوليان شي غصبله تضمين اولنمز امامين قتنده وامام محمد ايچون خلاف واردر (كذا الطعام في البيت) كذلك بيتده طعام دابه ايله آخور كبيدر يعنى يالكز طعام لازم كلور بيت لازم كلمز * بو جنس مسائلده اصل اولان بودر كه تحقيقا ظرف اگر حقيقة ظرف اولمق ممكن اولور سه نظر اولنور پس اگر ظرفك نقلي ممكن ايسه ظرفده و مظروفده ايكيسيده لازم كلور

واكر ظرفك نقلي ممكن دكل ايسه انجق مظروف لازم كلور امام اعظم ايله ابو يوسف قتنده* زيرا ضماني موجب اولان غصب منقولاتك غير يده تحقق اولمز واكر ظرف نقل اولنمز ديو ادعا ايدرسه تصديق اولنمز زيرا غصب تا ايله اقرار ايندي زيرا اقرار مطلقدر كاله صرف اولنور وامام محمد قتنده غير منقول اولورسه ده ايكيسيده جميعا لازم كلورز يرا غير منقولاتك غصبي متصوردر اكر حقيقة ظرف قيلنمسي ممكن دكل ايسه لازم كلمز الا اول يعني مظروف لازم كلور درهم في درهم قولي كبي وثاني لازم كلمز زيرا درهم درهمه حقيقة ظرف اولمغه صالح اولمز امدي اولكي درهم لازم كلور ثاني لازم كلمز (واقر بخاتم له حلقته وفصه) ومقر اكر خاتم ايله مقر له ايچون اقرار ايندي خاتمك حلقه سي وطاشي لازم كلور* زيرا اسمدركه حلقه سنه وفصنه شامل اولور (وبسيف له نصله وجفنه وحمائله) واكر مقر سيف له اقرار ايندي يعني مقر مقر له ايچون بر قلج اقرار ايندي انك تيموري وقني وقايشي بالجمله لازم كلور* زيرا اسم سيف كلبسي اوزره اطلاق اولنور نصل وايجك تيموريدر وجفن قنيدر وحمائل حائك كسر يله حماله نك جمعيدر قلجك قتنك قايشيدر (وبحجلة له عيدانها وكسوتها) واكر مقر مقر له ايچون بر كردك اوي اقرار ايندي اول بيتك اغاجلري وكسوه سي بيله لازم كلور* حجله كردك اوينه دير لر وعيدان اغاجلر يدر* زيرا اكر دك اوي عرفا ثيابله وسرير وستور ايله مزين بر بيتدر اسم حجله عرفا كلبسي اوزره اطلاقي ايچون كلبسي لازم كلور (وبثوب في ثوب او منديل لزماه) واكر مقر ثوبي ثوبده ياخود ثوبي منديلده اقرار ايندي ايكيسيده لازم كلور *زيرا ثاني اول ايچون حقيقة ظرفدر ونقلي دخي ممكندر تكيم مرور ايندي (وبثوب في عشرة اثواب له ثوب) ومقر مقر له ايچون اون ثوبده بر ثوب اقرار ايندي بر ثوب لازم كلور ابي يوسف قتنده وامام محمد مقر اوزره اون بر ثوب لازم كلور ديدي* زيرا انيابدن نفيس اولان ثوب اون ثوبك ايچنده دوريلور وبر ثوبك اون ثوبه ظرف قيلنمسيده ممكندر مثلا چوللرده بغداي اقراري كبي اولور وابو يوسفك قولي اولكه اولا امام اعظمك قوليدر تحقيقا عشره واحد ايچون عادتا ظرف اولمز وعادتا ممتنع اولان حقيقة دخي ممتنع اولور (وبخمسة في خمسة بنية الضرب) ومقر مقر له ايچون بشي بشده ضرب وحساب نيتي ايله اقرار ايندي (له خمسة) بش لازم كلور* زيرا ضربك اثري اجزاي تكثيرده در مالي تكثيرده دكلدر (وبنية مع عشرة) واكر مقر خمسه ايله خمسه بينده مع ذكر ايندي اون لازم كلور* زيرا لفظ اكا محتمل اولور حق تبارك وتعالي (فادخلي في عبادي) قول شريفنده مع عبادي ديندي پس قچان لفظ محتمل اولسيدي كركسه مجازا اولسون واكا نيت ايندي صحيح اولور على الخصوص قچان انده نفسي اوزره تشديد اولسيدي تكيم موضعنده معلوم اولور (وفي من درهم الى عشرة او ما بين درهم الى عشرة تسعة) واكر مقر بنم ازريمده بر درهمدن اون درهمه وارنجه واردر ياخود بر درهمله اون درهمك بينده ديو اقرار ايندي طقوز لازم كلور امام اعظم قتنده وامامين اون لازم كلور ديديلر امام زفر سكز لازم كلور ديدي اولكه قياسدر* زيرا مقر درهم اولي وآخري اولكه عاشردر حد قيلدي حد ايسه محدودده داخل اولمز وامامينك على تحقيقا غايت موجود اولمق واجب اولدي * زيرا معدوم موجود ايچون حد اولمق جائز اولمز وحدك وجودي حدك وجوبيله دز پس ايكي غايت داخل اولور وامام اعظمك علي تحقيقا غايت مغياده داخل اولمز* زيرا حد محدوده مغاير اولور ولكن بو مقامده اولك ادخالندن لابدر* زيرا درهم ثاني وثالث بدون الاول متحقق اولمز امدي غايت اولي بالضروره داخل اولور ولكن ثانيده ضرورت يوقدر (وفي من داري ما بين هذا الحائط الى هذا الحائط له ما بينهما) ومقر دارمدن شو ديوارك بيني ايله شو ديواره وارنجه مقر له ايچون اقرار ايندي ايكي ديوارك ما بيني لازم كلور ذكر اولنان علت ايچونكه تحقيقا غايت مغياده داخل اولمز (اقر بالحمل صح) مقر بر جاريه نك حملي ياخود قيونك حملي بر رجل ايچون اقرار ايندي اقراري صحيح اولور واول رجله لازم كلور* زيرا حمل ايله اقرار ايچون وجه صحيح واردر ووجه اولدر كه تحقيقا بر رجل بر رجل ايچون اول حمل ايله وصيت ايلدي وموصي فوت اولدي پس موصي له ايچون وارثي اقرار ايدر (مطلقا) يعني برادر كرك بر سبب صالح بيان ايتسون كركسه ايتمسون (وله) يعني ذكر اولنان اقرار حمل كبي حمل ايچون مقرك مال اقراري صحيح اولور لكن مطلقا دكل بلكه (ان بين سببا صالحا كارث ووصية) اكر مقر بر سبب صالح بيان ايدرسه ارث كبي ووصيت كبي مثلا حملك باباسي فوت اولوب اكا وارث اولدي ديمكله ياخود فلان كمسنه ماليله

حمل ایچون وصیت ایلدی دیمکله پس بونکله اقرار صحیح اولور * زیرا مقرّ انکیچون سبب صالح بیان ایتدی
اگر بزانی معاینه کورسیدك بز انکله حکم ایدرز کذلك قچان مقرّك اقراریله حمل ثابت اولسه اندنصکره قچان
سبب صالح بولنسه انکله حکم ایدرز پس اقرار اولنان حملك عند الاقرار وجودندن لابد در یاخود وجودی
یقیناً محتمل اولمقدن لابد در و بو احتمال مورثك یاخود موصینك فوتی کونندن التی آیدن اقلده جاریه وضع
حمل ایتمسیله در قچان حامل زوج صاحبه سی اولورسه یاخود وقت فراقدن ایکی سنه دن اقلده وضع حمل
ایتمسی ایله در قچان حامل معتده اولورسه (فان ولدت حیا لاقل من ستة اشهر) پس اگر صورتا ولیده جاریه
التی آیدن اقلده ولد حی کتورسه (او میتین) یاخود صورة ثانیه ده ایکی سنه دن اقلده ولد حی کتورسه
(فله ما اقر) اقرار اولنان شیء مقرّ لهکدر مورث یاخود موصی فوت اولدیغی حینده ولد بطنده موجود
اولدیغی ایچون (او میتا) یعنی یاخود جاریه اگر میت ولد طوغورسه (فللموصی والمورث) یعنی اول مال
موصینك یاخود مورثك وارثلرینه رد اولنور * زیرا بو اقرار حقیقتده مورثله موصینك وارثلری ایچون و مال
مقرّ به جنینه انتقال ایلمز الا جنینك ولادتندنصکره انتقال ایدر حالبوکه مقرّ به انتقال ایلمدی امدی مال مورثك
و موصینك وارثلرینك اولور (او ولدت حیین فلهما) یاخود حامل اگر ایکی دیری ولد طوغورسه اقرار
اولنان شیء ایکی ولدك اولور نصفی برینك و نصفی آخرك اولور اگر ایکیسیده ارکك اولورسه یاخود ایکیسیده
دیشی اولورسه و اگر بری ارکك و بری دیشی اولورسه پس وصیتده ذکر اولنان کبی ایکی نصف اولور و میراثده
اوچده ایکیسنی ارکك و برینی دیشی آلور (وان بین غیر صالح کبیع واقراض وهبة) و اگر مقرّ سبب صالح بیان
ایتمیوب سبب صالحك غیری سبب بیان ایدرسه بیع کبی واقراض وهبه کبی مثلا حملی بکا بیع ایتدی یاخود بکا قرض
و یردی یاخود بکا هبه ایلدی دیمکله (او ابهم الاقرار) یاخود مقرّ اقراری مبهم ایدوب بنم اوزریمده فلانه نك
حملی ایچون شو بله شیء وار در دیمکله سبب بیان ایلمسه (لغا) مقرّك اقراری لغو اولور اما ایکی اولك لغو اولمسنه
باعث زیرا مقرّ محال اولمغله بیان ایتدی جنیندن بیع و اقراضك تصوری حقیقة معدوم اولدیغی ایچون اولکه
ظاهردر و حکما دخی تصوری معدوم اولدیغی ایچونکه زیرا مقرّ حمل اوزره ولی اوله مز و اما ثانینك یعنی مبهم
اقرارك لغو اولمسنه باعث زیرا مطلق اقرار تجارت سببیله بر اقراره منصرف اولور و بو اجلدن عبد مأذونك اقراری
شرکت مفاوضه ده ایکی متفاوضدن برینك اقراری تجارت سببیله اقرار اوزره حمل اولنور پس اقرار ایله تصریح
ایلمش کبی اولور (اشهد علی الف فی مجلس وآخران فی آخر لزم الفان) مقرّ بر مجلسده ایکی رجلی بیك اقچه اقرار
اوزره شاهد قیلدی و مجلس آخرده ایکی رجل آخری بیك اقچه اوزره شاهد قیلسیدی ایکی بیك اقچه لازم
کلور * یعنی اگر مقرّ له شهود اوزره صك مراد ایدوب پس مقرّ اول شاهدلرك قتنده ایکی کره یاخود برقاچ کره اول
صکده بیك اقچه اوزره اقرار ایتسیدی مقره واجب اولان یالکز بیك اقچه در بالاتفاق * زیرا اقرار ثانی اقرار
اولدر صکده ثابت اولان مال ایچون معرّف اولدیغی ایچون * و اگر صکده قید اولنمدی ایسه بلکه ایکی شاهدك
حضورنده بیك اقچه ایله اقرار ایتسیدی اندنصکره مجلس آخرده ایکی شاهدك حضورنده سببی بیان
ایتمکسزین بیك اقچه ایله اقرار ایتسیدی پس امام اعظم قتنده ایکی بیك اقچه لازم کلور ایکی شاهد آخرك ایکی
اولکی شاهدلره مغایر اولملری شرطیله بر روایتده و مغایر اولمالری شرطیله روایت اخرده * و بو ایکی بیکك
لزومی تحقیقا ثانی اولك غیری اولمق اوزره بناء در تنکیر قچان هر بیك ایچون بر صك کتب اولنوب و هر صکده ایکی
شاهد شهادت ایلدکلری کبی و امامین قتنده اکا لازم کلمز انجق بیك اقچه لازم کلور شهودك زیاده لکی ایله حقك
تأکیدی ایچون اقرارك تکراری اوزره عرف ناسك دلالتی ایچون و اگر مجلس متحد اولورسه لازم کلان بالاتفاق
بیك اقچه در کرخینك تخریجی اوزره * زیرا مجلس ایچون کلمات متفرقاتك جمعنده تأثیری وار در و اول کلمات
متفرقاتی کلام واحد حکمنده قیلمقده دخی مجلسك تأثیری وار در (الامر بکتابة الاقرار اقرار) اقراری کتابت
ایله امر اقرار در یعنی اگر مقرّ صکاکه فلان ایچون بنم اوزریمده بیك اقچه اقرار یمی یاز دیو امر ایتسیدی بو امر
اقرار اولور و صکاکك ایچون آمرك اوزرینه مال ایله شهادت ایتمك حلال اولور و کذلك شو دارك بیعنی یاز دیسیدی
بو امر دخی دارك بیعی ایله اقرار اولور و صکاکك کرك یازسون و کرك یازمسون و اگر صکاکه بنم مرأه مك طلاقنی
کتب ایله دیو امر ایتسیدی مرأه مطلقه اولور کاتب کرك یازسون کرك یازمسون عمادیه ده بو یله ذکر اولندی

(حكما) حكما اقرار اولور ومصنفك حكماده سنه باعث * زيرا امر انشادر واقرار ايسه اخباردر وانشا ايله اقرار حقيقة متحد اولمز بلكه مراد تحقيقا اقرارك كتابتيله امر قچان حاصل اولسيدي اقرارده حاصل اولور (احد الورثة اقر بالدين قيل يلزمه كله وقيل حصته) ورثه دن بري دينله اقرار ايتسيدي بعض ديديكه دينك كليسي اكا لازم كلور وبعض ديديكه انك اول ديندن حصه سي لازم كلور * يعني قچان بر رجل ميت اوزره دين ادعا ايتسيدي وورثه نك بعضي اول ديني اقرار ايتسيدي بزم اصحابمز قولنده دينك جميعسي مقرك حصه سندن اخذ اولنور فقيه ابو الليث قياسده بودر ديدي لكن بزم قتمزده اختيار اولنان اول مقردن ديندن حصه سي مقداري اخذ اولنور وبو شعبينك وبصريك وابن ابي ليلانك وسفيان ثوريك وبونلرك غيريك انلره تابع اولانلرك قوللري بدر وبو قول ضرردن ابعدر وشمس الائمة الحلواني دخي فقيه ابو الليثك ديديكي كبي ذكر ايلدي وديديكه بزم مشايخلريمز بو مقامده برشئ زياده ايتديلر اول زياده كتبده شرط قيلنمدي اولكه قاضينك انك اوزرينه اقراري ايله قضا ايلمسيدر * زيرا مجرد اقراري ايله انك نصيبنده دين حلال اولمز بلكه قاضينك قضاسيله حلال اولور وبو مسئله زياداتده صاحب كتابك ذكر ايلديكي مسئله ايله ظاهر اولور * مسئله اولدركه تحقيقا قچان ورثه دن بري دينله اقرار ايتسيدي اندنصكره اول دين اقرار ايدن وارث ايله بر رجل تحقيقا ميت اوزره دين واردر ديو شهادت ايلسه لر اول شهادت قبول اولنور وبو مقرك شهادتي استماع اولنور پس اكر ورثه دن برينك مجرد اقراري ايله كل دين انك نصيبندن حلال اولديسه انك شهادتي قبول اولنمق لازم كلوردي اول اقرارده غرامت يعني اودك اولديغي ايچون وشيخ مذكور يعني صاحب زيادات رحمة الله عليه ديديكه ولايق اولان بو زياده يي حفظ ايلمكدر * زيرا اول زياده ده فائدهٔ عظيمه واردر فتاواي عماديه ده بويله ذكر اولندي

﴿ باب الاستثناء وما بمعناه ﴾

بو باب اقرارده استثنانك واستثنا معناسنده اولان لفظك بياننده در لفظك مغير اولمسنده شرط كبي وشرط مثالي كبي (استثنى بعض ما اقر به متصلا لزمه باقيه) مقر اقرار ايلديكي شيئك بعضنه متصل اولديغي حالده استثنا ايتسيدي باقيسي اكا لازم كلور يعني قچان مقر مقرله ايچون بنم اوزريمه اون درهم واردر الا بر اقچه دكل ديسيدي اكا طقوز اقچه لازم كلور * اصولده متقرر اولان شئ ايچونكه تحقيقا مقر بعد الاستثنا باقي ايله تكلم ايتدي پس كانه ابتدا مقرله ايچون بنم اوزريمه طقوز درهم واردر ديمش اولور وعامهٔ علمانك قتنده اتصالك شرطي مغير اولمقده در وابن عباس رضي الله عنهمادن تأخيرك جائز اولمسي نقل اولندي (ولو كله فكله) واكر اقرار ايلديكي شيئك كليسني استثنا ايتسيدي كليسي لازم كلور (ولو بعين لفظه نحو غلماني كذا الا غلماني) اكر استثنا لفظك عيني ايله اولورسه مثالي بنم غلمانلرم شويله در الا بنم غلمانلرم شويله دردیمك كبي * زيرا انكيچون كليسي لازم كلوركه تحقيق بيلمش ايدككه تحقيقا مقر بعد الاستثناء باقي ايله تكلم ايدر حالبوكه كلدنصكره باقي ايله تكلم حاصل اولمز پس اقراردن رجوع اولور ورجوع ايسه بعد الاقرار باطلدر كرك موصول اولسون وكرك مفصول اولسون پس اكر كلي استثنا ايدرسه كليسي لازم كلوب استثنا باطل اولور (بخلاف ما) شول شئ بونك خلافي اوزره دركه قچان استثنا بر لفظك غيري اولسيدي مثالي (غلماني كذا الا فلانا وفلانا وفلانا ولا غلام له غيرهم) بنم غلمانلرم شويله در الا فلان وفلان وفلان شويله دردیوب حالبوكه انلردن غيري انك غلامي اولسيدي پس قچان لفظ اولك غيري ايله اولسيدي بعد الاستثناء باقي ايله تكلم قيلمق ممكن اولوردي * زيرا مستثنا منه مقرك انلردن غيري مالكي اولديغي ضروريتي ايچون كلا استثنا اولدي بو خصوصه لفظه راجع اولان امر ايچون اولدي پس لفظك ذاتنه نظر ايله مستثنا بي صدر كلامك متناول اولديغي شيئك بعضي قيلمق ممكن اولور ممكن اولمامق خارجدندر اما لفظ اولك عيني ايله تكلم ذكر اولنانك خلافي اوزره دركه اول وقت بعد الاستثناء باقي ايله تكلم قيلمق ممكن اولمز (كذا الا هؤلاء) يعني قچان مقر بنم غلاملرم شويله در الا انلر دكل ديسيدي پس ذكر اولنان كبي اقرار صحيح اولور وتغاير لفظي بولنديغي ايچون (استثنى وزنيا او كيليا من دراهم صح قيمة) مقروزني يي ياخود كيلي يي دراهمدن استثنا ايتسيدي قيمت جهتندن صحيح اولدي يعني اكر مقر مقرله ايچون بنم اوزريمه يوز درهم واردر الا بر التون دكل ياخود بنم اوزريمه انكيچون يوز درهم واردر الا بر اولچك بغدای دكل ديسيدي امام اعظم

وابی یوسف قتنده صحیح اولور و یوز درهم لازم کلور الابر التونك قیمتی لازم کلمز یاخود براو بجث بغدایك دیمنی لازم کلمز وقیاس بو استثنا صحیح اولمامق ایدی اولکه امام محمدك وامام زفرك قوللریدر* زیرا استثنا صدر کلامك متناول اولدیغی شیئك بعضنك اخراجیدر شول معنایه که اکر استثنا اولمسه اول مستثنا صدر کلامك تحتنده داخل اولور بو اخراج ایسه خلاف جنسده متصور اولمز لکن امام اعظم ایله ابو یوسف استحسانا بونی صحیح قیلدیلر مقدرات یعنی مثلیات معنا جنس واحد اولمغله اکرچه کیم مقدرات صورتا اجناس مختلفه اولورسه ده زیرا اجناس ذمتده ثمن اولمقلغله ثابت اولور اما التون ظاهردر وکذلك التونك غیر یده ظاهردر* زیرا کیلی ووزنی اعیانلری ایله مبیعدر واوصافلری ایله ثمندرحتی اکر کیلی ووزنی تعیین اولنسه لر عقد انلرك عینلر ینه تعلق ایدر واکر کیلی ووزنی وصف اولنوب تعیین اولنمسه لر انلرك حکمی التونلرك حکمی کبی اولور وبو اجلدن ایکیسنده ده اسکیلك و یکیلك برابردر ومعنا ایکیسیده جنس واحد کبی ذمتده ثبوت حکمنده اولورلر پس استثنا باقی ایله معنا تکلمدر یوخسه صورةً دکلدر (واوغیرهما منها لا) واکر مقر دراهمدن وزنی وکیلینك غیرینی استثنا ایتسه یدی صحیح اولمز بزم قتمزده* شافعی ایچون خلاف واردر شافعینك علتی اولدر که تحقیقا کیلی ووزنینك غیری مالیت حیثیتندن جنسا متحد اولدیلردیر و بزم علتمز اولدر که تحقیقا مالیت حیثیتندن متحد اولمق اتحاد جنسی یی افاده ایتمز بلکه ثمنیت وصفندن لابددر کرکسه معنا اولسون تکیم بیلش ایدك (اذا وصل باقراره ان شاء الله تعالی ابطله) فیچان مقر اقرار ینه انشاءالله تعالی وصل ایتسه یدی اول اقراری ابطال ایدر* زیرا حق تبارك وتعالینك مشیئته تعلیق امام محمد قتنده ابطالدر پس اقرار حکمك انعقادندن اول باطل اولدی وابی یوسف قتنده بر شرطه تعلیقدر که انك اوزر ینه وقوف اولنمدی کلامك حکمی ایچون اصلدن اعدام اولدی (اقر بشرط الخیار لزمه المال) مقر بشرط الخیار اقرار ایتسه یدی اکا اقرار ایتدیکی مال لازم کلور مثلا فلان کمسنه ایچون بنم اوزریمده بیك درهم واردر اوج کونه دکین بنم مخیرا ولمم اوزره دیمکله اقرار صحیح اولدیغی ایچون مال لازم کلور صیغهٔ ملزمه نك وجودی ایچون اولکه بو مقامده کلمهٔ علی در (وبطل شرطه) ومقرك خیار شرطی باطل اولور* زیرا اقرار اخباردر وخیارك اخبارده مدخلی یوقدر* زیرا اول اقرار اکر صدق اولدی ایسه پس اول اقرار صدق سببیله واجب العمل اولور کرکسه مخیر اولسون واکر اول اقرار کذب اولدی ایسه پس اول مال واجب الرد اولور پس انك اختیار یله وعدم اختیار یله اول اقرار متغیر اولمز وخیارك عقدلرده شرط قیلنمسنك تأثیری مخیر اولان کمسنه نك عقدی فسخیله امضاسی بیننده مخیر اولمسی ایچوندر (اقر بدار واستثنی بناءها) بر کمسنه بر دار اقرار ایدوب بناسنی استثنا ایتسه یدی مثلا شو دار فلان کمسنه نکدر الا بناسی دکل دیمکله (کانا للمقر له) اول دارك ارضی و بناسی مقر لهك اولور وانك استثناسی صحیح اولمز* زیرا اسم دار مقصود اولدیغی حالده بنایه متناول اولمز* زیرا دار بقعه دن اوزر ینه دیوار دورایدن شیئك اسمیدر و بنا اکا تبعا داخل اولور لفظا داخل اولمز وبو اجلدن مشتری قبضدن اول بنایه مستحق ظاهر اولسه بنا مقابله سنده ثمندن برشی ساقط اولمز بلکه مشتری مخیر قیلنور واستثنا اولمز الا انصبا کلام اکا متناول اولدیغی شیئدن اولور زیرا استثنا تصرف لفظیدر* بن دیرمکه بونك ظاهری اوزره سؤال وارد اولور که تحقیقا بنا داردن جزء اولمق براحد ایچون خفی اولان شیئدن دکلدر وبو اجلدن اتلافیله ضامن اولور پس بو استثنا عشره دن واحد کبی اولور پس بنانك استثناسنك صحیح اولممسنك وجهی ندر دینلورسه وجهنك معرفتنك تحقیقی بر مقدمه اوزره موقوفدر اول مقدمه که علم کلام وعلم اصولده تقریر اولندی واول مقدمه بودر که تحقیقا رکن یعنی جزء ماهیة الشیء ایکی قسمدر بریسی اصلیدر وقسم اصلی شول شیئدر که اسمك مدلولنده داخل اولاندر اولکه انتفاسی شول حیثیتله که قیچان قسم اصلی منتفی اولسه باقی اوزره اسمك اطلاقی صحیح اولمز عشره دن واحد کبی و حیواندن رأس کبی وایکنجی قسمی زائددر و بو رکن زائد اسمك مدلولنده داخل اولوب لکن قیچان اول زائد منتفی اولسه باقی اوزره اسمك اطلاقی منتفی اولمز زیدك یدی ورجلی کبی حتی قیچان بر کمسنه برعبد ایچون بو عبد زیدکدر الا الی واباغی دکل دیسه یدی استثنا جائز اولمز وبو تحقیقله اهل کلامك اقرار ایمانده رکن زائددر قوللرینك ظاهری اوزره وارد اولان سؤالك دفعی ظاهر اولور که تحقیقا رکنیت دخولی اقتضا ایدر وزیاده خروجی اقتضا ایدر پس دخول وخروج نه کیفیتله مجتمع اولورلر ودفعك وجهی اولدر که

تخصيصاً دخول ايتدكلرندن لفظك ظاهراً متناول اولديغي شيئه نظر اولنه‌رق خروجي حقيقتده اولمايوب تبعيتله درآمدي منافات بوقدر (ووصى الخاتم ونخل البستان وطوق الجارية كبنائها) وخاتمك فصى وبستانك خرما اشجاري وجاريه‌نك بوغازنده‌كي بوغماغى دارك بناسى كبيدر* مثلا بركمسنه برخاتم اقرار ايدوب فصنى استثنا ايتسه‌يدى ودخى بر بستان اقرار ايدوب خرماسنى استثنا ايتسه‌يدى ودخى برجاريه اقرار ايدوب بوغازنده‌كى طوقى استثنا ايتسه‌يدى دارك بناسى كبيدر تبعاً لفظك متناول اولديغى شيئدن اولمرنده لفظاً دكل حتى انلرك استثناسى ذكر اولنان دار كبى صحيح اولمز* اماشول شى بونك خلافى اوزره‌در كه قچان مقر دارى اقرار ايدوب الا ثلثها دكل ياخود داردن بربيت دكل ديسه‌يدى استثنا صحيح اولور* زيرا ثلث ياخود بيت لفظ دارده داخلدر امدى استثنا صحيح اولور (كذا اذا قال بناؤها لى وارضها لفلان) يعنى قچان مقر دارك بناسى بنمدر وارضى فلانكدر ديسه‌يدى كذلك اقرار صحيح اولوب ارض وبنا فلان ايچون اولور* زيرا ارضله اقرار تبعاً بنا ايله اقراردر بنايى دار ايله اقرار كبيدر (ولو قال وعرصتها لفلان) يعنى مقر دارك بناسى بنمدر ديدكدنصكره عرصه‌سى فلانكدر ديسه‌يدى (كان كما قال) مقرك ديديكى كبى اولور* زيرا عرصه بنادن وشجردن خاليه اولان بقعه‌دن عبارتدر پس كانه شوارضك بياضى بناسز فلانكدر ديمش اولدى (وصح بالف من ثمن قن عينه وانكر قبضه) يعنى قچان مقر فلانك بنم اوزرمده اندن اشترا ايلديكم قنك ثمنندن بيك درهم واردر وبن اول قنى قبض ايلمدم ديسه‌يدى پس اكر بعينه قنى ذكر ايلدى ايسه مقرله ايچون دينلور كه اكر ديلرسك قنى تسليم ايله وبيك درهمى مقردن اخذ ايله واكر قنى تسليم ايتمزسك سنك ايچون برشى يوقدر (فلو سلمه لزم الالف والا فلا) پس مقرله قنى تسليم ايدرسه مقره بيك درهمى ويرمك لازم كلور والا اكر تسليم ايتمزسه لازم كلمز بو مسئله برقاچ وجه اوزره‌در* اولكى وجهى بودر و اول وجه مذكوردر مقرله مقرى تصديق ايدوب وقنى تسليم ايلمسيدر وجوابى بزم ذكر ايلديكمزدر كه بيك درهمك واجب اولمسيدر* زيرا ايكيسنك بربرلرينى تصديق ايلملرى ايله ثابت اولان عياناً ثابت اولان كبيدر* وايكنجى وجه مقرله قن سنكدر انى بن سكا بيع ايلمدم بنم سكا بيع ايلديكم بونك غيرى برقندر ديمكله وبو وجه ثانيده مال مقر اوزره لازم كلور* زيرا مقر اوزرينه مالك وجوبيله اقرار ايلدى انكچون قنك سلامتى عندنده* حالبوكه ذواليدك اقرارى وقتنده قن مقرك ملكيدر ديو تسليم ايلدى امدى مقره مال لازم كلور وبيعك سببلرى سببك احكامى ايچون مطلوبه‌در بوخصه سببك اعيانى ايچون دكل پس اصل مالك وجوبى اوزره بايع ايله مشترينك اتفاقلرندنصكره سبب ملكده تكاذب اعتبار اولنمز* واوچنجى وجه اولدركه مقرله بوقن بندر بن سكا بونى بيع ايتمدم ديرو بونك حكمى مقره برشى لازم كلمكدر* زيرا مقر مقرله ايچون مال ايله اقرار ايتمدى الا قچان مقرله اكا قنى تسليم ايدرسه اقرار ايتدى حالبوكه تسليم ايتمدى* ودردنجى وجه اولدركه مقرله بوقن بنم قندر بن سكا بوقنى بيع ايتمدم بونك غيرى قن بيع ايلدم ديرو بونك حكمى ايكيسيده بربرينه يمين ويرمكدر* زيرا ايكيسندن هربرى هم مدعى وهم منكردر* زيرا مقر تعيين ايلديكى قنى ادعا ايدر ومقرله انكار ايدر ومقرله مقر اوزره قنك غيرينى بيع ايله بيك درهمى ادعا ايدر حالبوكه مقر انكار ايدر وقچان ايكيسيده يمين ايتسه‌لردى هربرينك دعواسى صاحبندن منتفى اولور ومقر اوزرينه برشى ايله قضا اولنمز وعبدينده اولان كمسنه ايچون سالم اولور بووجه قچان قن معين اولورسه‌در (وان لم يعينه لزمه والغا انكاره) واكر قن معين اولمزسه مقره بيك درهم لازم كلور وقنى قبض ايتمدم ديديككنده تصديق اولنمز امام اعظم قتنده (وصل او فصل) كرك استثنايى وصل ايتسون وكرك فصل ايتسون زيرا اقرار ايلديكى شيئدن رجوعدر واقراردنصكره رجوع ايسه باطلدر (كقوله من ثمن خمر او خنزير) خمرك ياخود خنزيرك ثمنندن قولى كبى يعنى اكر مقر فلان ايچون بنم اوزرمده بيك درهم واردر خمر ثمنندن ياخود خنزير ثمنندن ديسه‌يدى اكا بيك درهم لازم كلديكى كبى كرك وصل ايتسون وكرك فصل ايتسون اقراردنصكره رجوع اولديغى ايچون واما امامين اكر مقر استثنايى وصل ايدرسه تصديق اولنور واكر فصل ايدرسه تصديق اولنمز* زيرا استثنا تغيير بياندر پس موصولا صحيح اولور مفصولا صحيح اولمز شرط ايله استثنا كبى ديديلر (وفى ثمن متاع او قرض وهى زيوف او نبهرجة او ستوقة او رصاص لزمه الجيد) ومقر بنم اوزرمده متاع ثمنندن ياخود قرضدن فلان ايچون بيك درهم واردر او بيك درهم زيوفدر ياخود نبهرجه‌در يعنى باقر قبحه‌در

یاخود قاپامه‌در یاخود فلادر دیسه‌یدی جید لازم کلور یعنی اکر مقر بنم اوزریمده متاع ثمندندر فلان ایچون
بیك درهم واردر یاخود بکا بیك درهم قرض ویردی دیدکدنصکره اول بیك درهم زیوفدر یاخود نبهرجه‌در
یاخود قاپامه‌در یاخود فلادر دیسه‌یدی یاخود الا اول بیك درهم زیوفدر دیسه‌یدی یاخود فلان ایچون بنم
اوزریمده اولان بیك درهم زیوف متاع ثمندندر دیسه‌یدی ومقرله جیاددر دیسه‌یدی امام اعظم قتنده جید
لازم کلور کرك مقر وصل ایتسون وکرك فصل ایتسون مروایدن علت ایچون وامامین اکر مقر وصل ایتدی
ایسه تصدیق اولنور واکر فصل ایتدی ایسه تصدیق اولنمز دیدیلر مروایدن علت ایچون (وفی من غصب
اووديعة) وفی من ثمن متاع اوزره عطفدر (ان ادعی) وفی من غصب اووديعة قولنه متعلقدر (احد هذه
المذكورات الاربع) یعنی قچان مقر فلان ایچون بنم اوزریمده غصبدن یاخود امانتدن بیك درهم واردر
الا اول بیك درهم زیوفدر یاخود نبهرجه یاخود قاپامه یاخود فلادر دیو شو ذکر اولنان درت شیئك بریله ادعا
ایتسه‌یدی (صدق) مقر تصدیق اولنور کرك وصل ایتسون وکرك فصل ایتسون * زیرا غصب ایچون وودیعه
ایچون زیوفك غیری جیاد ایله اختصاص یوقدر * زیرا غاصب جید ایله بولدیغی شیئی غصب ایدر ومودع حفظی
محتاج اولان شیئی امانت قور پس مقرك زیوفدر قولی کلامنك اولنی تغییر ایلمز بلکه نوعنی بیان ایدر امدی اقرار
موصولا ومفصولا صحیح اولور (الا ان فی الاخیرين) الا ابکی اخیر اولنلرده فصلا دكل یعنی اکر مقر فلان
ایچون بنم اوزریمده غصبدن یاخود ودیعه‌دن بیك درهم واردر الا اول بیك درهم قاپامه یاخود رصاصدر
دیدکده اکر وصل ایدرسه تصدیق اولنور واکر فصل ایدرسه تصدیق اولنمز * زیرا قاپامه دراهم جنسندن دکلدر
بو اجلدن انکله صرفده وسلمده تجوزیمنی مسامحه ایدوب الحق جائز اولمدی لکن اسم متوقفه مجازا دراهمه
متناول اولور پس استثنا تغییری بیان اولور امدی موصولا صحیح اولور مفصولا صحیح اولمز (قال غصبت ثوبا
وجاء بمعیب صدق بیمینه) قچان مقر بن بر ثوب غصب ایتدم وعیبلی کلدی دیسه‌یدی یمینی ایله تصدیق اولنور
اکر خصم ثوبك سلامتنی اثبات ایده‌مزسه * زیرا غصب سلامت اقتضا ایتمز (کما فی علی الف درهم الا انه
ينقص كذا متصلا) نتکیم مقر بنم اوزریمده بیك درهم واردر الا شو مقداری نقصاندر دیسه‌یدی متصلا * یادکلك
علت ایچونکه تحقیقا استثنا متصلا صحیح اولور منفصلا صحیح اولمز (قال رجل لآخر اخذت منك الفا وديعة
فهلکت فقال الآخر بل غصبا ضمن) بر رجل بر آخر کمسنه‌یه بن سندن امانت بیك اقچه اخذ ایتدم پس اول
بیك اقچه امانت هلاك اولدی دیدکده اول آخر بلکه غصبا اخذ ایتدك دیسه‌یدی مقر اول بیك درهمه ضامن
اولور * زیرا ضمانك سببی ایله اقرار ایتدی اولکه مال غیری اخذدر اندنصکره آخردن برائت ایجاب ایدر شی
ادعا ایتدی اولکه اخذه اذندر وآخر ایسه انی انکار ایتدی امدی قول یمینی ایله آخرکدر لامکرکه یمیندن
نکول ایلیه بو تقدیرجه مال لازم کلور (بخلاف غصبته فی رد قوله اعطیتنيه وديعة) مقرك بکا امانت اعطا
ایلدیکك بیك درهم هلاك اولدی قولنده مالکك یوق بلکه اول بیك درهمی بندن غصب ایلدك دیو وردی
ذکر اولنسانك خلافی اوزره درهمه ضامن اولمز * زیرا سبب ضمانله اقرار ایتمدی ومقرله سبب ضمانی ادعا ایدر
پس قول یمینی ایله مقرکدر (قال كان عندي وديعة لي عندك فاخذته وقال هو لي اخذه) بر کمسنه آخردن برشی
اخذ ایدوب بو شی سنك قاتکده بنم ایچون امانت ایدی اخذ ایتدم دیدکده پس آخر اول شی بنمدر دیسه‌یدی
بنمدردن اخذ ایدر * یعنی قچان بر رجل بر رجلدن برشی اخذ ایدوب اخذ ایدن رجل بو شی سنك قاتکده بنم امانتم
ایدی بن اخذ ایتدم دیدکده اندن اخذ ایلدیکی رجل دخی بو شی بنمدر دیسه‌یدی اول شی بنمدردن اخذ ایدر
زیرا اخذ ایدن رجل بنمدردن رجل ایچون ید ایله اقرار ایتدی اندنصکره اندن اخذی اقرار ایتدی اولکه سبب
ضماندر نتکیم بیان اولندی ومقر دخی اوزرینه استحقاقی ادعا ایتدی پس قولی قبول اولنمز بلکه عینی قائم
ایسه ردی واجب اولور وهالك ایسه قیمتی واجب اولور (صدق من قال اجرت فرسی اوثوبی فركبه اولبسه
ورده الی) بر کمسنه بر آتمی یاخود ثوبمی فلانه ایجار ایلدم ایدی انی بندی وثوبی کیدی وبکا رد ایلدی
دیسه‌یدی واول فلان دخی سن کذب ایلدك بلکه فرس یاخود ثوب بنمدر بندن انلری ظلما اخذ ایلدك دیسه‌یدی
قول مقردر وآخر ایچون یمینه لازمدر (اوخاط ثوبی هذا بكذا فقبضه) یعنی قچان بر کمسنه بنم شو ثوبی
فلان کمسنه یارم اقچه‌یه دیکوب ویردی اندنصکره بن قبض ایتدم دیدکده اول فلان ثوب بنمدر دیسه‌یدی قول

مقرك قولیدر ذكر اولنان كبی (قال هذا الالف ودیعة لزید لابل لبكر فالالف لزید وعلى المقر مثله لبكر) بر كمسنه شو بیك اقچه زید ایچون امانتدر یوق بلكه بكر ایچون امانتدر دیسه دیدی اول بیك اقچه زیده كیدر و مقر اوزره بیك اقچه دخی بكر ایچون لازم كلور * زیرا اول كمسنه وقتا كه زید ایچون اقرار ایتدیسه اقراری زید ایچون صحیح اولدی و بیك اقچه زیدك ملكی اولدی اندنصكره یوق بلكه بكر كدر قولی اقراردن رجوع اولدی پس زید حقنده قولی قبول اولنمز و اول كمسنه اوزره بیك اقچه نك مثلی بكر ایچون ضمان واجب اولور (اقر بدین لانسان ثم قال كنت كاذبا فیه) بر رجل بر انسان ایچون دین اقرار ایتدكدنصكره بن اقرارمده كاذبن دیسه دیدی (حلف المقر له على عدم كذبه) اول مقر له مقرك عدم كذبی اوزره تحلیف اولنور یعنی مقر لهه سنك ایچون مقرك اقرار ایلدیكی شیئده كاذب اولمدیغنه و سن انك اوزرینه ادعا ایلدیكك شیئده مبطل اولمدیغكه دیو یمین ویریلور ابی یوسف قتنده و امام اعظم ایله امام محمد قتنده مقر اقرار ایلدیكی دینی مقر لهه تسلیم ایله امر اولنور وفتوی انك اوزرینه در كه مقر له تحلیف اولنور بین الناس عادت جاری اولدیغی ایچونكه ناس اقرارك صكنی كتب ایدرلر اندنصكره مالی اخذ ایدرلر كافیده بویله ذكر اولندی

﴿ باب اقرار المریض ﴾

بو باب مرض موتده اقرارك بیاننده در (دین صحته مطلقا) مریضك صحتنده اقرار ایلدیكی دینی مطلقا یعنی برابر در كرك اول دینك سببی معلوم اولسون و كرك صحتنده اقراریله معلوم اولسون (ودین مرض موته بسبب فیه معروف) و دخی مریضك مرض موتنك دینیكه اول مرضده سبب معروفله اوله مالك اولدیغی شیئك بدلی كبی یاخود اهلاك ایلدیكی شیئك دینی یاخود زوجه سنك مهر مثلی كبی حالبوكه معاینة معلوم اوله (یقدمان على ما اقر به فیه) یعنی صحتنده اولان دینی و مرض موتنده سبب معروفله اولان دینی مرض موتنده اقرار ایلدیكی دین اوزره تقدیم اولنورلر و عند الشافعی مرض موتنده اولان اقراریكی اولكی دینلر ایله مساویدر سببده برابر اولدقلری ایچون اول سببكه اقراردر و بزم ایچون علت اولدر كه تحقیقا مریض دینله اقراردن محجوردر مادامكه دین صحتدن فارغ اولمدقچه امدی محجورك اقرار یله ثابت اولان دین بلا حجر ثابت اولان دینه مزاحم اوله مز عبد مأذون كبیكه حجردنصكره دین اقرار ایده پس دین ثانی اوله مزاحم اولمز (والكل) یعنی دین صحت و مرضده سبب معروفله اولان دین و دین مرضكه مرضده مجرد اقراریله معلوم اوله (یقدم على الارث) ارث اوزره تقدیم اولنور * زیرا قضاء دین حوایج اصلیه دندر و وارثك حقی تركه یه بشرط الفراغ متعلق اولور بو اجلدن تكفینده حاجتی تقدیم اولنور (ولم یجز تخصیص غریم بقضاء دینه ولا اقراره لوارثه) وقضاء دینی بردانه تخصیص ایلك و دخی وارثی ایچون اقرار ایلك جائز اولمدی برابر در كرك دینله اقرار ایتسون و كرك عینله اقرار ایتسون رسول علیه الصلاة والسلام (ان الله تعالى اعطى كل ذی حق حقه الا لا وصیة لوارث) حدیث شریفی ایچون یعنی تحقیقا حق تبارك وتعالى هر حق صاحبنك حقنی اعطا ایلدی الا وارث ایچون وصیت جائز قلمدی (الا بتصدیق البقیة) الا مكر كه غرمانك و وارثلرك باقیلری تصدیق ایلدیلری ایله جائز اولدی زیرا تخصیصدن مانع اولان انلرك حقلریدر تركه یه تعلقیدر پس قچان انلر مریضی تصدیق ایلسه لردی مانع زائل اولوب تخصیص دخی جائز اولدی (وجاز لغیره) و مریضك اقراری وارثك غیری ایچون جائز اولدی مقتضی موجود اولوب مانع منتفی اولدیغی ایچون * اما مقتضینك وجودی مریض مالنك خالصنده تصرفی اولدیغی ایچون و بو جوازی اقتضا ایدر و اما مانعك انتفاسی جواز اقراردن مانع اولان ارث منتفی اولدیغی ایچون (ولو كان بكل ماله) كر كسه مریضك اقراری مالنك كلیسی ایله اولسون ابن عمر رضی الله عنهدن روایت اولنان شیء ایچونكه تحقیقا رسول علیه السلام بیوردیكه قچان بر رجل مرضنده وارثك غیری بر رجل ایچون دینله اقرار ایتسیدی تحقیق بو اقرار جائزدر كرك اول اقرار مالنی احاطه ایلسون * و قیاس انك اقراری صحیح اولمیوب الا ثلثده صحیح اولمق ایدی * زیرا شرع انك تصرفنی ثلث اوزره قصر ایلدی و ثلثانده حق ورثه تعلق ایتدی بو اجلدن جمیع مالیله تبرع ایتسه نافذ اولمز الا ثلثده نافذ اولور * پس اقرار دخی نافذ اولمیوب ثلثده اولمق واجب اولدی ولكن ابن عمر رضی الله عنهدن روایت اولنان حدیث ایچون قیاس ترك اولندی (اقر له

بمانثم يدنوته ثبت نسبه وبطل اقراره) بر رجل براجنبی ایچون مال ایله اقرار ایدوب بعده اوغلمدر دیو اقرار ایتسه یدی نسبی ثابت اولور ومقرك اقراری باطل اولور (واقر لاجنبية ثم نكحها صح) وبراجنبیه ایچون مال ایله اقرار ایدوب بعده اول اجنبیه یی نكاح ایتسه یدی انكچون اقرار صحیح اولدی وامام زفرقتنده بواقرار اولكی مسئله كبی باطل اولور تهمت ایچون* وبزم ایچون علت اولدر كه تحقیقا اول براقراردر كه بینهماده تهمت یوقدر پس بعده حادث اولان شبهه ایله باطل اولمز* مسئله اولی بونك خلافی اوزره در كه زیرا نسب دعواسی زمان علوقه مستند اولور پس ظاهر اولور كه تحقیقا اوغوللق زمان اقرارده ثابتهدر امدی اقرار صحیح اولمز امازوجیت پس زمان زوجیت اوزره قصر اولنور پس ظاهر اولمز كه تحقیقا انك اقراری زوجه سیچون اولدی (بخلاف الهبة والوصية) هبه ایله وصیت بونك خلافی اوزره در یعنی شول شی بونك خلافیدر كه قچن بر كمسنه بر مرأة اجنبیه یه برشیء هبه ایلیوب یاخود انك ایچون برشیله وصیت ایدوب بعده اول مرأه یی تزوج ایلسه بوایكیسیده باطل اولورلر اتفاقا *زیرا وصیت بعد الموت تملیكدر حالبو كه بو تقدیرجه اول مرأه ایسه انك وارثیدر امدی وصیت صحیح اولمدی ومرضده هبه دخی وصیتدر حتی نافذ اولمز الا ثلثدن نافذ اولور نتكیم كتاب وصیتده عن قریب بیانی كلور امدی هبه وصیت كبی اولدی (واواقر بدين لمن طلقها فلها الاقل من الارث والدين) واكر بر رجل تطلیق ایلدیكی مرأه ایچون مرض موتنده دینله اقرار ایتسه یدی اول مرأه ایچون اول رجلك میراثندن ودیندن اقل واردر عدتك بقاسیله تهمتك قائم اولدیغی ایچون وباب اقرار زوجیتك بقاسیچون منسد اولدی پس آز اولور كه طلاقی اوزره اقدام ایدر كه مرأه نك ارثی اوزره زیاده ایله اقراری صحیح اولسون ایچون امدی ارثك ودینك اقلنده ایسه تهمت یوقدر امدی اقل ثابت اولور (اقر بنوة غلام جهل نسبه فی مولده) بر رجل مولدنده نسبی مجهول برغلامك اوغوللغنه اقرار ایتسه یدی شول حیثیتله كه شو غلام بنم اوغلمدر دیدی وتحقیق بوقیدك فائده سنك بیانی مرور ایتدی (يولد مثله لمثله) اویله غلامكه اول بلده ده اول غلامك مثلی مقر مثللیدن حاصل اولش اوله (وصدقه) واول غلام دخی مقری تصدیق ایتسه یدی (وهو من اهله) حالبو كه اول غلام تصدیقك اهلندن اولسه یدی (يثبت نسبه منه) اول غلامك نسبی اول مقردن ثابت اولور (وشارك الورثة) واول غلام مقرك وارثلرینه میراثده شریك اولور جهالة نسب شرط قیلندیكه زیرا مقر اهلك نسبی بیلنسه یدی غیریدن نسب ثابت اولمزدی واول بلده ده مقر مثللیدن اول مثللی غلام حاصل اولمق شرط قیلندی مقر ظاهرا كاذب اولمق لازم كلسون ایچون واول غلام مقری تصدیق ایتمك دخی شرط قیلندیكه زیرا غلامده مسئله نفسندن تعبیر ایدن غلامده در پس تصدیقندن لابددر* زیرا غلام كندو نفسی یدنده در حتی اكر غلام صغیر اولوب نفسندن تعبیره قادر اولمسه تصدیقنه اعتبار اولنمز بو اجلدن مصنف وهو من اهله وشارك الورثة دیدی* زیرا اوقتا كه اول غلامك نسبی مقردن ثابت اولدیسه وارث معروف كبی اولدی (صح اقراره بالولد والوالدين) رجلك ولد ایله واناسی وباباسیله اقراری صحیح اولدی* زیرا بو اقرار نفسی اوزره اقراردر وبو اقرارده نسبی غیر اوزره حمل یوقدر (والزوجة والمولى) ودخی رجلك زوجه ایله ومولی ایله اقرارده صحیح اولدی *زیرا رجلك اقرارینك موجبی ایكیسنك تصادقلریله بر كمسنه یه ضررسز ایكیسنك بیننده ثابت اولور امدی اقرار نافذ اولور (واقرارها بالوالدين والزوج والمولى) ودخی مرأه نك اناسی وباباسی ومولاسیله اقراری صحیح اولدی* زیرا اصل اولان بودر كه تحقیقا انسانك اقراری نفسی اوزره حجتدر غیری اوزره دكلدر وذكر اولنان كمسنه لر ایله اقرار اقرار اولمز الا نفسی اوزره اقرار اولور امدی قبول قیلنور (وشرط تصديقهم) وانلرك مقری تصدیقلری شرط قیلندی *زیرا انلرك غیرینك اقراری انلری الزام ایلمز *زیرا انلرك هربری كندو نفسی یدنده در الا مكر كه مقرله مقرك یدنده صغیر اوله ومقرله نفسندن تعبیره قادر اولمیه یاخود مقرك عبدی اوله مجرد مقرك اقراری ایله اول غلامك نسبی ثابت اولور واكر اول غلام غیرك عبدی اولورسه اول غلامك مولاسنك تصدیقی شرط قیلندی (كما يشترط تصديق الزوج) نتكیم مرأه ولدی دعواسنده زوجك تصدیقی شرط قیلندیغی كبی (اوشهادة امرأة) یاخود بر مرأه نك شهادتی شرط قیلندیغی كبی كركسه اول مرأه قابله اولسون یاخود قابله نك غیری اولسون (فی اقرار ذات زوج بالولد) زوج صاحبه سی اولان مرأه نك ولدی اقرارنده (وعدم العدة

فی غیرها) وزوج صاحبه‌سی اولمیان مرأه‌نك ولدی عدت اولماسی شرط قیلندیغی کبی یعنی قچان مرأه‌نك زوجی اولیوب ومعتده اولماسه ولد ایله اقراری صحیح اولور* زیرا انده نفسی اوزره الزام واردر غیری اوزره بوقدر امدی مرأه اوزره اقراری نافذ اولور (وصح التصدیق بعد موت المقر) ومقرك موتندنصکره تصدیق صحیح اولدی (الا من الزوج بعد موتها مقرة) الا مرأه‌نك مقره اولدیغی حالده موتندنصکره زوجك تصدیقی صحیح اولمز* یعنی مقرك موتندنصکره نسبده تصدیقی صحیح اولدی بعد الموت نسبك بقاسیچون واکر زوج مرأه‌نك نکاحیله اقرار ایدوب فوت اولدقده مرأه انی تصدیق ایتسیدی صحیح اولدی حتی اننك ایچون مهر وارثه لازم کلور حکم نکاحك باقی اولدیغی ایچون اولکه عدتدر واکر مرأه بر رجلك نکاحیله اقرار ایدوب فوت اولسیدی پس زوج انی تصدیق ایتسیدی اننك تصدیقی صحیح اولمدی امام اعظم قتنده* زیرا اول مرأه وقتا که فوت اولدی ایسه علایقی ایله نکاح زائل اولدی حتی اول زوج ایچون اول مرأه‌نك قز قرنداشنی تزوج جائز اولور واول مرأه‌نك قز قرنداشی اولمزسه اننك ماسواسی دوردی تزوج ایتمك جائز اولدی واول زوج ایچون مرأه‌نك میتنی غسل حلال اولمز امدی مرأه‌نك اقراری باطل اولور بس اقرارك بطلانندنصکره تصدیقده صحیح اولمز (اقر بنسب من غیر ولاد کاخ وعم لم یثبت) بر رجل ولدك و بابا وانانك غیری ایچون قرنداش وعم کبی نسبله اقرار ایتسیدی نسب ثابت اولمدی واننك حقنده اقراری قبول اولنمز* زیرا اول اقرارده نسبی غیر اوزره تحمیل واردر پس اکر مقر نفقه یاخود حضانه ادعا ایتسه نفقه یاخود حضانه حقنده ادعاسی معتبر اولمز (ویرث الا مع وارث وان بعد) یعنی اکر مقرك وارث معروفی اولسه اول وارث قریب اولسون یاخود بعید اولسون مقر لهدن ارثه احقدر حتی اکر مقر بر کمسنه ایچون بنم قرنداشمدر دیو اقرار ایتسیدی ومقرك عمه‌سی یاخود خاله‌سی اولسیدی پس ارث عمته ایچوندر یاخود خالته ایچوندر* زیرا مقر لهك نسبی ثابت اولمدی امدی وارث معروفه مزاحم اوله‌مز (مات ابوه فاقر باخ شارکه فی الارث بلا نسب) بر کمسنه‌نك باباسی فوت اولدقده بر کمسنه ایچون قرنداشمدر دیو اقرار ایتسیدی مقر له اننکله ارثده بلا نسب مشارك اولور* زیرا مقرك اقرارنك مقتضاسی ایکی شیئدر بری نسبی غیر اوزره حملدر حالبوکه مقر ایچون مقر له اوزره ولایت بوقدر وبری دخی ارثده شریك اولمقدر انده ولایتی واردر پس ثانی به اعتبار اولنور اوله اولمز (اقر احد ابنی میت له علی آخر دین بقبض ابیه نصفه) بر میتك ایکی اوغلینك بری اول میتك بر آخر کمسنه اوزرنده اولان دیننك نصفنی باباسنك قبض ایلدیکنی اقرار ایتسیدی (لا شیٔ له ونصفه للآخر) مقر اولان اوغلو ایچون برشیٔ بوقدر ودیننك نصفی آخر ایچوندر* یعنی قرنداشیچون اولور یعنی بر کمسنه فوت اولوب ایکی اوغلوقالسیدی ومیتك بر رجل اوزره بیك اقچه حقی اولسیدی اول ایکی اوغلوك بری بابام بو رجلدن بو بیك اقچه‌نك نصفنی قبض ایتدی دیو اقرار ایتسیدی وقرنداشی انی تکذیب ایتسیدی مقر ایچون برشیٔ بوقدر ونصفی انی تکذیب ایدن قرنداشی ایچوندر* زیرا دیننك استیفاسی ایله اقرار میت اوزره دینله اقراردر زیرا قبض دین غیر مضمون قبضله اولور که حتی دین اوله امدی تقاص اولنور لر پس قچان آخر قرنداشی انی تکذیب ایتسیدی اننك نصیبی دین مستغرق اولور پس مادامکه دیننك جمیعسی قبض اولنمز قچه اننك ایچون میراثندن شیٔ بوقدر (ولا یرجع المقر علی اخیه بنصف ما قبض) ومقر قرنداشی اوزره قبض اولنسانك نصفیله رجوع ایده‌مز (وان تصادقا علی اشتراکه بینهما) واکر اول نصف مقبوضك اشتراکی اوزره بر برلرین تصدیق ایدرلرسه ایکیسی بیننده تقسیم اولنور زیرا اکر مقر قرنداشی اوزره رجوع ایلسه قرنداشیده غریم اوزره رجوع ایدر پس غریم دخی اول مقدار مقبوضله مقر اوزره رجوع ایدر اول مقدارده مقاصه بوزلدیغی ایچون ومیت اوزره دیننك بقاسی ایچون حالبوکه دین ارث اوزره مقدمدر امدی دوره مؤدی اولور

﴿ فصل ﴾

(حرة اقرت بدین وکذبها زوجها صح فی حقه) بر حره مرأه بر دینله اقرار ایتدکده زوجی آنی تکذیب ایتسیدی اول مرأه‌نك اقراری زوجی حقنده صحیح اولور امام اعظم قتنده (حتی تحبس وتلازم) حتی مرأه حبس اولنور ودین لازم کلور بالمعاینه ثابت اولان دین کبی استهلاکله یاخود شرا ایله یاخود دینه ایله (وعندهما لا) واما بین قتنده مرأه‌نك اقراری زوجی حقنده تصدیق اولنمز ومرأه حبس اولنمز ودین لازم کلمز* زیرا بو حبسده

زوجی جماعدن منع وارد در واول مرأه نك اقراری حق زوجك بطلاننه راجع اولان شیئده صحیح اولمز (مجهول النسب اقرت بارق لانسان) نسبی مجهول اولان بر مرأه بر انسان ایچون رقله اقرار ایتسیدی ومقرله دخی انی تصدیق ایتسیدی (ولها زوج واولاد منه) واول مرأه نك زوجی اولوب واول زوجندن اولادی دخی اولسیدی (وكذبها صح فی حقها) وزوجی اول مرأه یی تكذیب ایتسیدی اول مرأه نك اقراری كندو حقنده صحیح اولدی حتی اول مرأه نك اقرارندنصكره حامل اولوب ولد كتورسیدی اول ولد رقیق اولور (لا فی حقه وحق الاولاد) زوجی حقنده وموجود اولان اولادی حقنده اقراری صحیح اولمز پس مصنف لا فی حقه قولی اوزره تفریع ایدوب (حتی لا یبطل النكاح) دیدی حتی اول مرأه نك اقراری ایله نكاح باطل اولمز وحق الاولاد قولی اوزره تفریع ایدوب (والاولاد قبل الاقرار وما فی بطنها وقته احرار) دیدی یعنی مرأه نك اقرارندن اول حاصل اولان اولادی واقراری وقتنده بطننده اولان ولدی حرلردر دیدی المرلقله اقرارندن اول حاصل اولدقلری ایچون فاما اقرارندنصكره حاصل اولان ولد رقیق اولور ابو یوسف قتنده * زیرا اول مرأه نك رقیق اولمسنه حكم اولندی امدی رقیقه نك ولدی دخی رقیقدر وامام محمد قتنده اقراردنصكره حاصل اولان ولد حردر زیرا زوجی اول مرأه یی اندن حاصل اولان اولادك حر اولمری شرطیله تزوج ایتدی پس مرأه بو حقك ابطالی اوزره تصدیق اولنمز (مجهول النسب حرر عبده) نسبی مجهول اولان بر كمسنه عبدینی تحریر ایتسیدی (ثم اقر بارق لانسان وصدقه صح فی حقه) اندنصكره بر انسان ایچون رقله اقرار ایتسیدی واول انسان دخی انی تصدیق ایتسیدی مجهول النسبك اقراری كندی حقنده صحیح اولدی (حتی صار رقیقا له) حتی اول مقر مقرله اولان انسان ایچون رقیق اولور (دون ابطال العتق) مجهول النسبك تحریر ایلدیكی عبدك عتقنی ابطال ایتمكسزین حتی انك معتقی حر اولوب یینه حالده باقی قالور (فان مات العتیق) پس اگر مجهول النسبك اعتاق ایلدیكی عبد فوت اولسیدی (یرثه وارثه ان كان) اگر مجهول النسبك وارثی وار ایسه عتیقه وارث اولور (والا فالمقرله) واگر وارثی یوغیسه مقرله اكا وارث اولور * زیرا ارث مقر ایچون اولدی حالبوكه مقر مقرله ایچون اقرار ایلدی (فان مات المقر ثم العتیق فارثه لعصبة المقر) پس مقر فوت اولوب اندنصكره عتیق فوت اولسیدی مقرك عصبه سی اكا وارث اولور * زیرا وقتاكه مقر فوت اولدی حق ولاء عصبه سنه انتقال ایتدی اما مقرجی ایكن عبد فوت اولسیدی عصبه سنه برشی یوقدر (قال لی علیك الف فقال الحق اوالصدق اوالیقین اوتكرر اوكرر) بر كمسنه بر رجله بنم ایچون سنك اوزریكده بیك اقچه واردر دیدكده اول رجل الحق دیسیدی یاخود الصدق یاخود الیقین دیسیدی یاخود منكرا حقا یاخود صدقا یاخود یقینا دیسیدی یاخود تكرار ایدوب الحق الحق دیسیدی یاخود الصدق الصدق دیسیدی یاخود الیقین الیقین دیسیدی یاخود نكره صورتی اوزره تكرار ایدوب حقدر حقدر دیسیدی یاخود كرچكدر كرچكدر دیسیدی یاخود یقیندر یقیندر دیسیدی (اوقرن بها البر) یاخود اول رجل الفاظ مذكوره یه برلفظنی مقارن ایتكله برحقدر دیسیدی یاخود حق بردر دیسیدی الی آخر الكلام (كان اقرارا) جمله سی اقرار اولور * زیرا ذكر اولنان كلام دعوی انكله وصف اولنان شیئدندر پس جواب ایچون صالح اولدی وعرفا تصدیقده استعمال اولنور پس كأنه سنك ادعا ایلدیكك حقدر دیمكدر الی آخر الكلام (واو قال الحق حق اوالصدق صدق اوالیقین یقین لا) واگر بر كمسنه بر رجله بنم ایچون سنك اوزریكده حقم واردر دیدكده اول رجل حق حقدر یاخود صدق صدقدر یاخود یقین یقیندر دیسیدی اقرار اولمز * زیرا بو كلام تامدر تقدم ایدن كلامه بوننك خلافی اوزره درزیرا اول تقدم ایدن كلام ابتدا ایچون صالح اولمز (قال لامته یاسارقة یازانیة یامجنونة یاآبقة) بر كمسنه جاریه سنه یاخرسز یازانیه یامجنونه یاقاچقن دیسیدی (اوقال هذه السارقة فعلت كذا وباعها فوجد بها واحدا منها) یاخود بو سارقه شویله برایش ایشلدی دیسیدی وبوندنصكره اول كمسنه جاریه یی بیع ایتسیدی * پس مشتری ذكر اولنان شیئلردن برینی اول جاریه ده بولسیدی (لا یرد بهذا بیعه) اول جاریه بعد البیع اول عیبله رد اولنمز یعنی بو عیبلردن برینی جاریه ده بولسیدی اول عبارتلردن بری ایله رد اولنمز * زیرا عبارة اخیردن ماعداسی ندادر ومنادینك قصدی مناداسه اعلامدر وانك احضاریدر بو خصوصده ندا ایلدیكی وصفك تحقیق دكلدر بو احلدن بر كمسنه مرأه سنه یاكافره دیسیدی

بیدلری تفریق اولنمز وعبارهٔ اخیره ایسه شتم ایتمکدر (بخلاف هذه سارقة وهذه آبقة هذه زانیة او مجنونة) بو جاریه سارقه‌در وبو جاریه آبقه‌در وبو جاریه زانیه‌در یاخود بو جاریه مجنونه‌در دیسه‌یدی اول وقت رد اوانور بو عبارتلردن بری ایله ٭ زیرا اخباردر واخبار ایسه تحقیق وصف ایچوندر (بخلاف یا طالق او هذه مطلقة فعلت کذا) امام مرأه سنه ندا ایدوب یا طالق دیسه‌یدی یاخود بو مرأه مطلقه‌در شویله برایش ایشلدی دیسه‌یدی اول کمسنه‌نك مرأه‌سی مطلقه اولور زیرا طلاق شرعا بو لفظك اثباتندن حاصلدر ٭ پس اول مرأه‌سنه یا طالق دیوندا ایدن کمسنه‌نك کلامی انکله تکلم ایلدیکی شیئده صادق اولسون ایچون ایجاب قیلنور وآنفا ذکر اولنان مکانده اوصافك اثباتندن جاریه‌ده عیوب حاصل اولمزوندا اولور وشتم اولور بوخسه تحقیق وصف اولمز کافیده بویله ذکر اولندی

﴿ كتاب الشهادة ﴾

بو کتاب شهادتك احکامی بیانده‌در مصنف بو کتابی کتاب اقرارك عقبنده ذکر ایتمکه وجه مناسبت مرور ایدن شیء ایچونکه تحقیقا شهادته حاجت اقرارك عدمندنصکره‌در امدی شهادت اعتبارده اقراردن متأخر اولدی (هی اخبار بحق للغیر علی آخر) شهادت غیر ایچون بر حقله آخر اوزره اخباردر برابردر کرك حق الله اولسون وکرك حق اللهك غیری اولسون (عن یقین) یعنی یقیندن ناشی اولان اخباردر (لا عن حسبان وتخمین) یوخسه ظن وکمان وتخمین ایله اخبار شهادت دکلدر وبو کا اشارت رسول علیه الصلاة والسلامك (اذا رأیت مثل الشمس فاشهد والا فدع) قول شریفیله‌در معنای شریفی قچان سن شمس کبی کوردك ایسه شهادت ایله والا ترك ایله دیمکدر بواجلدن فقها شهادت معاینه معناسنه اولان مشاهده‌دن مشتقدر دیدیلر (وشرطها العقل الکامل) وشهادتك شرطی عقل کاملدر یعنی شاهد اولان کمسنه عاقل و بالغ اولمقدر بجنونك وصبینك شهادتی قبول اولنمز (والضبط) ودخی شهادتك شرطی ضبط ایتمکدر وضبط حسن سماعدر واکلمقدر ووقت ادایه دکین حفظ ایتمکدر (والولایة) ودخی شهادتك شرطی ولی اولمقدر حر اولمغله پس قنك شهادتی قبول اولنمز (ورکنها لفظ اشهد) ودخی شهادتك حقیقتنه داخل اولان رکنی لفظ اشهددر یعنی بن شهادت ایدرین دیمکدر خبر معناسنه قسم معناسنه دکل بونی زیلعی ذکر ایلدی حتی قچان شاهد اشهد لفظینی ترك ایتسه‌یدی شهادتی قبول اولنمز (وحکمها وجوب الحکم علی القاضی بموجبها بعد التزکیة) وشهادتك حکمی اول شهادتك موجبی ایله بعد التزکیه قاضی اوزره حکمك وجوبیدر وقیاس شهادتك حجة ملزمه اولمسندن ابا ایدر ٭ زیرا خبر در صدق وکذبه محتملدر ولکن نصوصله واجماعله قیاس ترك اولندی (وتجب بالطلب فی حق العبد) وشهادت حق عبدده مدعینك طلبیله واجب اولور ومدعینك طلبی انکیچون اعتبار اولندیکه زیرا شهادت انك حقیدر امدی طلبی شرط قیلندی نتکیم سائر حقوقده طلب شرط قیلندیغی کبی (وان لم یوجد بدله) واکر مدعی بولنمز ایسه بدلی طلب ایلك واجب اولدی وشهادتك کتم اولنمسی جائز اولمز حق سبحانه وتعالینك (ولا یأب الشهداء اذا ما دعوا) قول شریفی ایچون الله تعالی اعلم معنای شریفی شاهدلرك اداء شهادتدن ابا ایلمسی مقبول اولمز قچان دعوت اولنسه‌لر دیمکدر بوندنصکره شاهد اکر بیلورسه که قاضی انك شهادتنی قبول ایدر وانك اوزرینه اداء شهادتی تعیین ایدر کتم ایدرسه آثم اولور واکر شاهد بیلورسه که قاضی انك شهادتنی قبول ایتمز یاخود شاهدلر چوق اولوب بونك غیریلر اداء شهادت ایتدکلرنده قبول اولندی ایسه کتم ایتسه آثم اولمز واکر شاهدك غیری اداء شهادت ایدوب وشهادتی قبول اولنمدی ایسه اداء شهادت ایلمزسه آثم اولور اکر شهادتی قبول اولنانلردن ایسه ٭ زیرا انك امتناعی حقك ضائع اولمسنه مؤدی اولور (دون حق الله تعالی) حق اللهده شهادتده طلبه حاجت یوقدر زیرا حق اللهده شهادت بلا طلب واجب اولور (کعتق الامة وطلاق المرأة) جاریه‌نك عتقی ومرأه‌نك طلاقی کبی که بونلرده فرجك حرام اولمسی واردر بوایکیسنده شهادتی ترك ایتمکده فسقه رضا واردر وفسقه رضا دخی فسقدر (وسترها فی الحدود افضل) وشهادتی حدودده ستر ایتمك افضلدر رسول علیه الصلاة والسلامك قتنده شهادت ایدن کمسنه‌یه (لو سترته بثوبك لکان خیرا لك) قول شریفی ایچون ٭ معنای شریفی یعنی اکر اول عیبی ثوبکله ستر ایتسیدك سنك ایچون خیر اولوردی دیمکدر

ودخی زنا خصوصنده رسول علیه الصلاة والسلامك درأ ایچون یعنی منع ودفع ایچون تلقین بیوردقلری حدیث شریفکه (لعلك لمستها اوقبلتها) در معنای شریفی اوله که سن اکا مس ایتمش اولیدك یاخود اوپمش اولیدك دیو تلقین یعنی اوکرتمك سترك رجحانی اوزره آیة ظاهردر (ویقول فی السرقة اخذ لاسرق) وشاهد سرقه ده اخذ ایتدی دیر یوخسه سرقه ایتدی دیمز حق مسروقی سارقدن احیا ایتمك ایچون ودخی جانب ستره رعایت ایچون (ونصابها للزنا اربعة رجال) وشاهدك زناده نصابی درت رجلدر حق سبحانه وتعالینك (واللاتی یأتین الفاحشة من نسائكم فاستشهدوا علیهن اربعة منكم) قول شریفی ایچون معنای شریفی الله تعالی اعلم سزك نسالریکزدن شونلر که فاحشه ایله كاورلر سزانلرك اوزرینه سزدن درت رجل شاهد طلب ایدك ودخی حق تبارك وتعالینك (ثم لم یأتوا باربعة شهداء) قول شریفی ایچون (ولبقیة الحدود والقود رجلان) وحدودك باقی قلاننده وقصاصده شاهدك نصابی ایکی رجلدر حق سبحانه وتعالینك (فاستشهدوا شهیدین من رجالكم) قول شریفی ایچون وبونلرده نسانك شهادتی قبول اولنمز انلرده بدلیت شبهه سی اولدیغی ایچون (وللولادة واستهلال الصبی للصلاة علیه والبكارة وعیوب النساء) وولادت ایچون وصبینك طوغدیغی وقتده اغلمسی ایچون فوت اولدقده اوزرینه صلاة ایچون وقزلرك بكارتی ایچون ونسانك رجال مطلع اولمیه جق موضعنده اولان عیوب ایچون شاهدك نصابی (امرأة واحدة) مرأة واحدهدر رسول علیه الصلاة والسلامك (شهادة النساء جائزة فیما لایستطیع الرجال النظر الیه) قول شریفی ایچون یعنی رجالك كوجی یتمدیكی شیئده ودخی رجالك نظر ایتمك ممكن اولمیان شیئده نسانك شهادتی جائزه در دیمكدر ولامله محلی اولان جمع صیغه سیله جنس مراد اولنور قچان اول مكانده معهود اولمسه * زیرا قطعا كلی مراد دكلدر امدی انكله اقل مراد اولنور یقین حاصل اولمق ایچون (ولغیرها مالا اوغیره كنكاح وطلاق ووكالة ووصیة واستهلال الصبی للارث رجلان اورجل وامرأتان) وحقوقدن ذكر اولنانلرك غیری ایچون برابردر اول حقوق كرك مال اولسون كرك مالك غیری اولسون نكاح كبی وطلاق ووصیت كبی وصبینك ارث ایچون استهلالی كبی بونلر ایچون شاهدك نصابی ایكی رجلدر یاخود بر رجل ایله ایكی مرأه در روایت اولنان شیء ایچونكه تحقیقا عمر وعلی رضی الله تعالی عنهما ایكیسیده نكاحده وفرقتده رجال ایله نسانك شهادتنی جائز كوردیلر نتكیم اموالده واموالك توابعنده جائز كوردكلری كبی (ولزم فی الكل) وذكر اولنان درت صورتده لازم اولدی (لفظ اشهد للقبول) بن شهادت ایدرین لفظی قبول ایچون لازم اولدی حتی شاهد اكر بیلورین دیسیدی یاخود بن متیقن اولدم دیسیدی شهادتی قبول اولنمز * زیرا نصوص بو لفظله وارد اولدی وشهادتله حكمك جائز اولمسی خلاف قیاس اوزره در پس مورد نص اوزره اقتصار اولندی (والعدالة) ودخی ذكر اولنان كبی عدالتده لازم اولدی وعدالت رجالك حسناتی سیئاتنه غالب اولمقدر وبو تعریف كبائردن اجتنابه متناول اولور ودخی صغائر اوزره اصراری تركده متناول اولور * زیرا صغیره اصرار ایله كبیره اولور نبی علیه الصلاة والسلامدن روایت اولندیغی اوزره كه تحقیقا رسول علیه الصلاة والسلام (لاصغیرة مع الاصرار ولا كبیرة مع الاستغفار) بیوردی یعنی مصر اولمغله صغیره اولمز واستغفار ایتمكله كبیره اولمز دیمكدر (اوجوبه) شهادتك قبولی واجب اولمق ایچون عدالت لازم اولور حق تبارك وتعالینك (واشهدوا ذوی عدل منكم) قول شریفی ایچون ودخی خبرك صدق وكذبه محتمل اولدیغی ایچون وجهت خبر صدقدر وعدالله جهة صدق ترجیح اولنور * زیرا محظوراتدن كذبك غیرینی ارتكاب ایدن كمسنه انك كبی كذبی دخی اختیار ایدرو بونده اشارت واردر كه تحقیقا عدالت شهادتله عملك واجب اولمسنده شرطدر شهادتك اهلیتنه شرط دكلدر * زیرا فاسق ولایت ایچون وقضا ایچون وسلطنت ایچون وامامت ایچون اهلدر وبزم قتمزده شهادته دخی اهلدر وامام ابو یوسف قتنده تحقیقا فاسق ناسده وجیه اولسیدی ومروت صاحبی اولسیدی شهادتی قبول اولنور واصح قول بودر كه تحقیقا فاسقك شهادتی قبول اولنمز الا بوقدر فرق وار كه قاضی فاسقك شهادتنی قبول ایتسیدی بزم قتمزده صحیح اولور كافیده بویله ذكر اولندی (وهی او علی حاضر تجب الاشارة) وشهادت اكر حاضر اوزره اولورسه (الی ثلاثة الخصمین والمشهود به عینا) اوچ موضعه اشارت واجب اولور یعنی ایكی خصمه وشهادت اولنان شیئه یعنی مدعی به ومدعی علیهه وشهادت اولنان شیئه اول شیء عین

اولدیغی حالده عیاناً غایله نیدن احترازایتدی (ولو علی غائب اومیت فسموه ونسبوه الی ابیه وفط لاتقبل حتی ینسبوه الی جده) وشهادت اکر غائب اوزره یاخود میت اوزره اولورسه اول غائبه یاخود اول میته تسمیه ایدوب ویالکز باباسنه نسبت ایتسه‌لردی شهادتلری قبول اولنمز یعنی غائبك اسمنی ذکرایدوب فلان ابن فلان اوزره دیسه شهادتلری قبول اولنمز حتی جدینك اسمنی ذکر ایتمدکچه (ولاینوبه صناعته) وغائبك صنعتی جدك منابنه نائب اولمز یعنی غائبك اسمنی وباباسی اسمنی وصناعتنی ذکر ایلسه‌لر کفایت ایتمز (الا اذا کان معروفا بها) الا مکر که اول غائب یاخود اول میت صناعتله معروف اوله اول بلده‌ده اول صناعتده انك شریکی اولمامغله قبول قیلنور واکر غائبك اسمنی وباباسنك اسمنی وقبیله سنی وحرفتنی ذکرایدوب ومحله سنده وحرفتنده انك اسمیله مسمی رجل آخر یوغیسه کفایت ایدر واکرانك اسمیله مسمی آخر کسنه وارایسه کفایت ایتمز حتی تمیز افاده ایدر برشیء آخر ذکر ایتمدکچه واکر غائبك اسمنی وباباسنك اسمنی وقبیله سنی یاخود صناعتنی ذکرایدوب جدینی ذکر ایلمسه‌لردی قبول قیلنور پس تعریفك شرطی اوچ شیئك ذکریدر بووجه اوزره اکر لقبنی واسمنی وباباسی اسمنی ذکر ایلسه‌لر بعض کفایت ایدر دیدیلر وقول صحیح بودرکه کفایت ایتمزوجدك ذکرینك شرط قیلنمسنده اختلاف واردر (واو قضی بلاذکر الجد نفذ) واکر قاضی جدك ذکرنسز قضا ایتسیدی نافذ اولور عمادیه‌ده بویله ذکر اولندی (ولایسأل عن شاهد بلاطعن الخصم) وقاضی شاهددن سؤال ایتمز خصمك طعنی اولمقسزین واکر خصم طعن ایدرسه سرا وعلانیة قاضی اندن سؤال ایدر (الافی حدوقود) الاحدود وقصاصده سرا سؤال ایدر وعلانیة تزکیه ایدر ایکیسنده‌ده بالاجماع خصم اولورکرك طعن ایتسون کرکسه ایتمسون* زیرا خصم حدود وقصاصده شهادتك اسقاطیچون حیله ایدر پس انده تفحص وتقیید شرط قیلندی (وعندهما یسأل فی الکل سرا وعلانیة) وامامین قتنده قاضی کلیسنده سرا وعلانیة سؤال ایدر کرکسه خصم طعن ایتمسون * زیرا قضانك بناسی حجت اوزره‌در وحجت ایسه شهادة عدلادر پس شاهدلرك عدالتنده سؤال ایله متعرف اولور (وبه یفتی) وفتوی دخی بونکله‌در بوندنصکره سرا تزکیه‌ده قاضی رقعه‌ه کاغده شاهدلرك اسملرینی وحلیه‌لرینی یازوب کوندرورمزکیدن انلرك حاللرینك تعریفنی التماس ایدر وعلانیة تزکیه‌ده قاضی مزکی ایله شاهدلرك بیننی مجلس قضاده جمع ایدوب مزکی شاهدلرندن شاهدلرك حضورنده بونلر مقبول الشهاده عادللرمیدر دیو سؤال ایدر انلری تزکیه ایتمك ایچون یاخود جرح ایتمك ایچون وزمز قتمزده سرا تزکیه ایله اکتفا واقع اولدی * زیرا علانیة تزکیه بلادر وفتنه‌در زیرا مدعی وشاهدلری جارحه اذی واضرار ایله مقابل اولورلر (وکفی للتزکیة ان یقول المزکی هو عدل) وتزکیه ایچون قاضینك مزکی‌یه کوندردیکی کاغدده شاهدك اسمنك تحتنه بوعدلدر دیو کتب ایلدیکی کفایت ایدروشول شاهد که مزکی انك فسقنی بیله برشیء کتابت ایتمسون هتك عرضدن احترازا یاخود الله تعالی اعلم کتابت ایتسون (وان لم یقل جائز الشهادة) اکرچه مزکی بوشاهد جائز الشهاده دردیمدی ایسه‌ده بوعدلدر دیدیکی کفایت ایدر کافیده دیدیکه بوندنصکره دینلدیکه معدل بوعدلدر جائز الشهاده‌در دیمکدن لابددر* زیرا عبد یاخود حد قذفله محدود اولان کسنه چونکه تائب اولسه آزاد اولور وعدل اولور واصح اولان قول بودرکه بوعدلدر قولیله اکتفا ایتمکدر دارایله حریت ثابت اولدیغی ایچون * بن دیرمکه بونده اشکال واردر زیراقذفده محدود اولان تائب آزاد اولور معدل اولور تتکیم مصنف انی ذکر ایلدی امدی جائز الشهاده‌در قولندن لابددر محدود خارج اولسون ایچون وبوسؤال هدایه‌نك عبارتی اوزره وارد اولمز * زیرا هدایه‌ده قذفده محدود ذکر اولنمدی لکن ذکر اولنان کبی انده دخی بوقیدك اعتبارندن لابددر انی اخراج ایتسون ایچون پس بوتقدیرجه مزکینك بوعدلدر قولیله اکتفا اصح اولمز (ولایصح تعدیل الخصم) وخصمك تعدیلی صحیح اولمز امام اعظم بویله دیدی یعنی تحقیقا مدعی علیهك شاهدلری تعدیل ایلمسی صحیح اولمز * زیرا مدعینك وشاهدلرینك زعمندرکه تحقیقا مدعی علیه انکارده ظالم کاذبدر وفاسق کاذبك تزکیه‌سی صحیح اولمز واماماین قتنده صحیح اولور اکر عدل اولمقلغله اهلندن ایسه لکن امام محمد قتنده مدعی علیهه برآخر کسنه ضم ایتمکدن لابددر واحدك تعدیلی جائز اولمدیغی ایچون وامام ابو یوسف تجویز ایلدی نتکیم عن قریب بیانی کلور ومدعی علیهك تعدیلیله مراد تزکیه ایلمسیدر (بقوله هم عدول لکنهم اخطاؤا اونسوا وهم عدول) مدعی علیهك

بونلر عدللردر لكن بونلر خطا ايلديلر ياخود اونوتديلر ديمسيله ياخود بونلر عدللردر ديمسيله و بو كلام اوزره يعنى بونلر عدللردر كلامى اوزره خطا ونسيان زياده ايتمكله تعديلى صحيح اولمز (واما لوقال صدقوا اوعدول صدقة واما اكر خصم بونلر صدق ايتديلر ديسيدى ياخود بونلر صادق عدللردر ديسيدى (فقد لزم الحكم) پس تحقيقا حكم لازم كلدى * زيرا بو تعديل حقك ثبوتيله خصمدن اقراردر اما اكر خصم بونلر عدللردر ديوب برشئ زياده ايلمسه بونك خلافى اوزره در اول وقت انك اوزرينه حكم لازم كلمز * زيرا شاهدلر عدللر اولمرى ايله بيله انلردن نسيان وخطا جائز اولور پس عدل اولملرندن كلاملرى صواب اولمق لازم كلمز (كفى واحد للتزكية ولترجمة الشاهد والرسالة الى المزكى) تزكيت ايچون وشاهدك كلامنى لسان آخردن ترجمه ايچون ومزكى يه كوندرمك ايچون رجل واحد كفايت ايدر * زيرا تزكيه امورديندندر پس انده شرط قيلمدى الاعدالت شرط قيلندى حتى عبدك ومرأه نك واعمانك وقذفده محدود اولان تائبك تزكيه سى جائز اولور * زيرا انلرك خبرلرى اموردينيه ده مقبولدر (والاحوط اثنان) واولى اولان ايكى كمسنه اولمسيدر * زيرا ايكيده طمانينت زياده در بوذكر اولنانلرك كلبسى سرا تزكيه ده در واما علانية تزكيه پس انده شرط قيلندى شهادتده شرط قيلنان شيئلرك جميعيكه حريتدن و بصردن و بو ايكيسنك غيريدن ولفظ شهادتدن ماعداسى بالاجماع شرط قيلندى زيرا معناى شهادت انده اظهردر بوا جلدن علانية تزكيه مجلس قضايه مختص اولور (لسامع مايتعلق بالاقوال) يعنى سامع ايچون اقواله متعلق اولان شئ جائز اولور بيع كبى كه بايعك بيع ايتدم ومشترينك اشترا ايتدم ديديكى ودخى اقرار كبى كه مقرك فلانك اوزريمده شومقدارى حقى واردر ديديككنى ايشتمكله (اورأى مايتعلق بالافعال) ياخود افعاله متعلق اولان شيئى كورن كمسنه ايچون جائز اولور قاضينك حكمى كبى وغصب كبى وقتل كبى (ان يشهد) شهادت ايتمك جائز اولور * ان يشهد جمله سى اسامع قولى ايچون مقدر اولان يجوزنك فاعليدر (وان لم يشهد عليه) اكرچه كيم ايشيدوب كورديكى شئ اوزره اشهاد اولنمدى ايسه شهادت ايدرين تحقيقا فلان بيع ايلدى ياخود اقرار ايلدى دير * زيرا شاهد سببى معاينه ايلدى پس اوزرينه انكله شهادت واجب اولدى معاينه ايلديكى كبى بويله اولمق ايچون بيع عقد ايله ظاهرا اولورسه اندهدر واكر تعاطى ايله اولورسه دخى بويله در * زيرا بيعك حقيقتى مالى مال ايله مبادله در حالبوكه بواندى و بعض ديديكه تعاطى ايله اولانده بيع اوزره شهادت ايلمزلر بلكه اخذ واعطا اوزره شهادت ايدرلر * زيرا بيع حكميدر حقيقى دكلدر (و يقول اشهد لا اشهدنى) وبن شهادت ايدرين ديربنى اشهاد ايلدى ديمز كاذب اولمامق ايچون (ولا تسمع الشهادة بسماعه من وراء الحجاب) وشاهد وراء حجابدن ايشتمسيله شهادته وسعت اولمز يعنى شاهد اوزرينه شهادت ايده جكى كمسنه نك صوتنى وراى حجابدن ايشتسيدى شهادت ايلمسى جائز اولمز غيرى كمسنه اولمق احتمالى ايچون * زيرا نغمه نغمه يه مشابه اولور (الا اذا تعين القائل) الامكر سويلين كمسنه متعين اوله بيت ايچنده يالكز اولوب وشاهد بيتده اندن غيرى اولمديغنى بلسيدى اندنصكره شاهد بيتك مسلكى اوزره اوتوروب واندن غيرى مسلكى اولميوب داخل اولان كمسنه نك اقرارين ايشيدوب وانى كورمسيدى بوتقديرجه بونكله علم حاصل اولور لكن قاضى ايچون لايق اولان قچان انك ايچون شاهد تفسير ايلسه انى قبول ايلمامكدر * زيرا تفسير قتنده قبول شهادتك جوازى ضرورتندن دكلدر زيرا تسامعله شهادت بعض حوادثده قبول اولنور لكن قچان تسامعله تصريح ايلسه قبول اولنمز نتكيم عن قريب بيانى كلور (اوبرى شخص القائلة اويشهد عنده اثنان انها فلانة بنت فلان بن فلان) ياخود شاهد اقرار ايدن مرأه نك شخصنى كوروب وانك قتنده ايكى كمسنه بومرأه فلان اوغلو فلانك قزى فلانه در ديو شهادت ايدرلرسه شهادته وسعت اولور اقرار صحيح اولور * فقيه ابو الليث رحمة الله عليه ديديكه قچان برمرأه وراء حجابدن اقرار ايتسيدى وانك قتنده ايكى كمسنه تحقيقا بومرأه فلان اوغلى فلانك قزى فلانه در ديو شهادت ايلسه لر مرأه نك اقرار ينى سمع ايدن كمسنه ايچون انك اقرارى اوزرينه شهادتى جائز اولمز الامكر كه مقره نك شخصنى اقرارى حالنده كورمش اوله بوتقديرجه انك اقرارى اوزره شهادتى جائز اولدى مقره نك شخصنى كورمك شرطيله يوخسه يوزنى كورمك شرطيله دكل وابو بكر الاسكاف ديديكه مرأه قچان يوزينى كشف ايدوب بن فلان اوغلو فلانك قزى فلانه يم زوجم ايچون مهرمى هبه ايلدم ديسيدى تحقيقا انك اقرارينه شاهد

اولسه‌لردی اول شاهدلر بو مرأه فلان اوغلو فلانك قزی فلانه دردیو ایكی عدل كمسنه‌نك شهادتنه محتاج اولمز
مادامكه اول مقره حیاتده اولدقچه * زیرا شاهدلر ایچون اول مرأه‌یه اشارت ایلمك ممكن اولور پس اكر اول مرأه
فوت اولدی ایسه بو تقدیرجه شاهدلر ایكی عدلك بو مرأه فلان اوغلو فلانك قزی فلانه دردیو شهادت ایتمكه
محتاج اولورلر عمادیه‌ده بو یله ذكر اولندی (ولا یشهد على الشهادة مالم یشهد علیها) وشهادت اوزرینه
شهادت اولنمز مادامكه اول شهادت اوزره اشهاد اولنمدقچه * زیرا شهادت اصیلك شهادت اولنان شیٔ
اوزره قولنك نافذ اولمسنده ولایتنك ازاله‌سیله اصیل اوزره تصرف ایتمكدر وغیرایچون ثابت اولان ولایتك
ازاله‌سی غیرك اوزرینه ضرردر امدی اول غیردن انابت وتحمیلدن لابددر (ولا من رأى خطه ولم یذكرها)
ودخی ذكر اولنان كبی شول كمسنه كه شهادتنی كتب ایلدیكی خطنی كوردكده اول شهادتنی خاطرینه
كتورمدكچه شهادتنی جائز اولمز (كذا القاضی) كذلك قاضیده بو یله در یعنی قچان قاضی بر رجل بر رجل
ایچون بر حقله اقرار ایلدیكن یاخود شاهدلرك بر رجل ایچون بر رجل اوزره بر حقله شهادتلرین دیوانده یعنی
جریده‌سنده كوردكده اول قاضی اول اقراری یاخود شاهدلرك شهادتلرین تذكر ایلمسه انكله حكم ایلمز وحكم
ایلسه نافذ اولمز حتى تذكر ایلدكچه (وكذا الراوی) وكذلك راوی دخی بو یله در یعنی راوی دخی روایت
ایلدیكی شیٔی تذكر ایلدكچه انك ایچون روایت حلال اولمز * زیرا بونلرك هر بری حلال اولمز الا عن علم اولور
بونده ایسه علم یوق زیرا خط خطه مشابه اولور (ولا بالتسامع الا فی النسب والموت والنكاح والدخول
وولایة القاضی واصل الوقف) ودخی تسامعله شهادت جائز اولمز الا نسبده وموتده ونكاحده ودخولده
وقاضینك ولایتنده واصل وقفده جائز اولور پس تحقیقا بونلرده تسامعله شهادت جائزدر (اذا اخبر بها
رجلان او رجل وامرأتان عدولا) قچان ایكی رجل یاخود بر رجل ایله ایكی مرأه عدول اولدقلری حالده
امور ستّه ایله اخبار ایلسه‌لردی جائز اولدی وقیاس جائز اولمامق ایدی زیرا شهادت جائز اولمز الا علم ایله اولور
تتكیم مرور ایتدی وعلم حاصل اولمز الا مشاهده ایله وعیانله اولور یاخود خبر متواتر ایله اولور حالبوكه مشاهده
وتواتر بولنمدی امدی بو امور ستّه‌نك كلیسی بیع واجاره كبی اولدی بلكه انلردن اولی اولدی * زیرا ملكی
نكاحك حكمندن اسهلدر واستحسانك وجهی اولدركه تحقیقا ذكر اولنان امورك سببلرینك معاینه‌سی
ناسك خواصنه مختص اولور ودخی اول اموره احكام متعلق اولور كه اول احكام نیجه قرنلر منقضیه اولمسی
اوزره ونیجه عصرك انقراضی اوزره باقی قالور پس اكر اول اموره تسامعله شهادت قبول اولمسه حرجه
مؤدی اولور واول احكامك تعطیلنه مؤدی اولور اما بیع وهبه واجاره وبونلرك مثللی اولان بونك خلافی
اوزره‌دركه زیرا بونلرك هر بری كلامدر آنی هر كس ایشیدر وتسامعله شهادت شول وجهله جائز اولوركه
قچان شاهد ایچون تواتر ایله یاخود مشهور اولمغله یاخود اعتماد ایلدیكی ثقه‌نك اخبار یله علم حاصل اولورسه
جائز اولور ودخی انی ایكی عدل رجل یاخود عدولدن بر رجل ایله ایكی مرأه اخبار ایلملری شرط قیلندی * زیرا
ایكی رجل بو شرط نصابك اقلیدركه معاملاتده اوزرینه حكم بنا اولنان علمی افاده ایدر وبعض دیدیكه موتده
واحدك یاخود واحده‌نك اخباری كفایت ایدر * زیرا ناس اول حالتك مشاهده‌سنی كریه كوروب اكثریا
حاضر اولمزلر الا بر احد یاخود بر مرأه حاضر اولور نسب ونكاح موتك خلافی اوزره‌در ولایق اولان اداء شهادتی
اطلاق ایتمكدر بن شهادت ایدرین كه تحقیقا فلان بن فلان فوت اولدی دیمكله وتفسیر ایلمك ایله حتى اكر شاهد
قاضی ایچون تفسیر ایدوب تسامعله شهادت ایدرین دیسیدی انك شهادتنی قبول اولنمز قول صحیح بودر
ومصنفك اصل وقف دیمسنه باعث زیرا اصل وقف قرنلرك انقراضی اوزره باقی اولور ووقفك شرطلری باقی اولمز
زیرا اصل وقف مشتهر اولور فاما واقفك شرط ایلدیكی شرطلر مشتهر اولمز شیخ امام ظهیر الدین المرغینانی
دیدیكه وقفك جهتی بیانندن لابددر شاهدلرك تحقیقا بو شیٔ مسجد اوزره یاخود مقبره اوزره‌و بونلرك امثالی
اوزره وقفدر دیو شهادت ایلملریله حتى شهادتلرنده بونی ذكر ایلمسه‌لردی شهادتلری قبول اولنمز وفقهانك شرائط
وقف اوزره شاهدلرك شهادتلری قبول اولنمز قوللرینك تأویلی بودركه تحقیقا بو شیٔ شونك اوزرینه وقفدر
دیو ذكر ایلدكلرندنصكره شاهدلر ایچون تحقیقا بو وقف غله‌سندن بدأ اولنوب شوكا صرف اولنوردیو
شهادت ایلمك لایق اولمز واكر شهادتلرنده بو یله دیرلرسه شهادتلری قبول اولنمز كافیده بو یله ذكر اولندی

(ويشهد رائي جالس مجلس القضاء يترددا اليه الخصوم انه قاض) ومجلس قضاده اوتوروب اوزرينه خصوم داخل اولادقلرى كمسنه يى كورن كمسنه نك تحقيقا بوقاضيدر ديو شهادتى جائزاولور اكرچه كيم اول قاضى يه امامك تقليدى يعنى سپارش ايلمسى مشاهده اولنمدى ايسه ده (ورائي رجل وامرأة يسكنان بيتا و بينهما انبساط الازواج انها عرسه) ودخى ذكر اولنان كبى بر رجل ايله بر مرأه معا بر بيتده ساكن اولوب و بيتلرنده اكل وشرب يده ونومده انبساط ازواج يعنى معاشرت اولان كمسنه يى كورن كمسنه ايچون تحقيقا بومرأه بو رجلك زوجه سيدرديو شهادت ايتمسى جائزاولور اكرچه كيم بيتلرنده اولان عقد نكاحه شاهد دكل ايسه ده و بركمسنه دخى اكا بونلر زوجاندر ديو خبر ويرمدى ايسه ده تنكير بركمسنه برعينى صاحبنك غيرينك يدنده كوروب ظاهر حاله عمل جهتندن شهادت ايلسه جائز اولديغى كبى (ورائي شئ سوى الرقيق المعبر في يد متصرف كالملاك انه له) ودخى ذكر اولنان كبى كندى نفسندن تعبيره قادر رقيقك ماسواسى ملك صاحبلرى كبى متصرف كمسنه نك يدنده اولان شيئ كورن كمسنه تحقيقا بوشئ متصرفكدر ديو شهادت ايلسه جائزاولور بونك صورتى اولدركه بر رجل بر انسانك يدنده برشئ كورسيدى بوندنصكره اول شئ برآخر كمسنه نك يدنده كورسيدى واول كورديكى كمسنه بوشئ بنم ملكمدر ديو ادعا ايتسيدى اول كورن كمسنه ايچون اول شئ مدعينكدر ديو شهادته وسعت واردر شهادت ايلسه جائزاولور * زيرا اشياده ملك يقينا بيلنمز بلكه ظاهرا بيلنور پس بلا منازعه اولان يد ظاهرا ملكه دليلدر (اذا شهد به قلبه) چونكه اول شيئ كورن كمسنه نك قلبى اول شئ انك ملكى اولديغنه شهادت ايدرسه پس اكر اول شيئ كورن كمسنه نك قلبنده تحقيقا اول شئ غيرك ملكيدر ديو شهادت ايدرسه انكچون ملك ايله شهادت ايتمك حلال اولمز * زيرا شهادتك جوازنده اصل يقينك اعتباريدر كه رسول عليه الصلاة والسلامك (اذا علمت مثل الشمس فاشهد والا فدع) قول شريفنده مرور ايلديكى ايچون پس چونكه شمس كبى بيلمك متعسر اولسيدى قلبك شهادتنه عمل اولنور (فان فسر للقاضى شهادته بالتسامع او بحكم اليد بطلت) پس اكر شاهد قاضى يه صورة اوليده تسامع ايله ياخود صورة ثانيه ده يد حكميله شهادت ايلديكن تفسير ايدرسه شهادتى باطل اولور * زيرا چونكه شاهد مطلق ذكر ايلسه قاضينك قلبنده شهدك صدقى واقع اولور پس اندن شهادت عن علم اولور وتفسير ايدرسه عن علم اولمز وديسه كه شويله ايشتدم بو اجلادن اخباردن اولان مراسيل مسانيددن اقوى اولدى كافيده بويله ذكر اولندى (الا فى الوقف) الا وقفده تفسير ايدرسه شهادت باطل اولمز * زيرا چونكه ايكى شاهد شهادتلر ينى وقفده تسامع ايله تفسير ايلسه لردى قبول اولنور عماديه ده بويله ذكر اولندى (شهد انه شهد دفن زيد او صلى عليه فهو معاينة) بركمسنه زيدك دفننده ياخود جنازه سى اوزره نمازنده حاضر اولديغنه شهادت ايلسه پس انك حضورى معاينه در شهادتى قبول اولنور حتى قاضى يه تفسير دخى ايلسه لر قاضى انى قبول ايدر * زيرا دفن اولنمز الاميت دفن اولنور واوزرينه نماز قيلنمز الاميت اوزره قيلنور (الشهادة بالايجاب شهادة بالقبول فى المعاوضات) معاوضاتده ايجابه شهادت قبوله دخى شهادتدر بيع كبى واجاره ونكاح كبى و بونلرك امثالى كبى (حتى او شهدوا على تزويج الاب فقط تقبل) حتى اكر شاهدلر بلا ذكر قبول انجق بابانك تزويجنه شهادت ايدرلرسه ده شهادت قبول اولنور (بخلاف الهبة) اما هبه بونك خلافى اوزره در كه ز برا قبول ذكر نسمز هبه ده شهادت ايلسه لر اول شهادت قبول اولنمز عماديه ده بويله ذكر ايلدى

* (باب القبول وعدمه) *

بو باب شهادتك قبولنك وعدم قبولنك بياننده در (تقبل من اهل الاهواء) شهادت اهل اهوادن يعنى شهوات نفسيه يه ميلى اولان كمسنه دن قبول اولنور * معلوم اولسونكه تحقيقا اهل اهواء كتب كلاميه ده ذكر اولنديغى اوزره شول اهل قبله در كه انلرك اعتقادلرى اهل سنتك اعتقادلرى اوزره اولمز انلر كه جبريه وقدريه وروافض وخوارج ومعطله ومشبهه در و بونلرك هر برى اون ايكيشر فرقه در پس جمله سى يتمش ايكى فرقه اولور و بزم قتمزده بونلرك شهادتلرى قبول اولنور شافعى ايچون خلاف واردر (الا الخطابية) الا قوم خطابيه نك شهادتلرى قبول اولنمز وانلر روافضك غاليلريدر يعنى برامرده حدى تجاوز ايدنلردر كه انلرك قتنده هر يمين ايدن كمسنه محقدر انك شهادتى جائزاولور اعتقاد ايدرلر ومسلم محق اولان كمسنه كاذبا يمين ايلمزدير لر

ومسر دیدیکه انلر کند وجماعتلرندن اولانلر ایچون شهادتنی واجب کوررلر پس انلرك شهادتنده شبهه حاصل اولور (ومن الذمی علی مثله وان اختلفا ملة) وذمیدن کندی مثلی ذمی اوزره شهادت و ولنور اکرچه کیم ملت جهتنده مختلف اولورلرسه ده یهود ایله نصاری کبی (ومن الذمی علی المستأمن بلاعکس) ودخی ذمیدن مستأمن اوزره شهادت قبول اولنور * زیرا ذمی حال جهتندن مستأمندن اعلادر * زیرا بزم دار بزم اهلندندر بوا جلدن مسلم ذمی ایله قتل اولنور ومستأمن ایله قتل اولنمز ومستأمنك شهادتی ذمی اوزره قبول اولنمز مستأمنك ذمی اوزره ولایتنك قصوری ایچون مستأمنك حالی ذمیدن ادنی اولدیغی ایچون (ومنه علی مثله ان اتحد دارهما) ومستأمندن مستأمن اوزره شهادت قبول اولنور اکر ایکیسنك دارلری متحد اولورسه واکر دارلری متحد اولیوب هر بری بشقه داردن اولورسه رومله ترك کبی بربرلری اوزره شهادتلری قبول اولنمز * زیرا اینلرنده اولان ولایت ایکی عسکرك اختلافیله منقطعه در بو اجلدن بینلرنده وارث اولمق جاری اولمز (ومن عدو بسبب الدین) ودین سببیله عدونك شهادتی قبول اولنور * زیرا عداوت دینیه دیننك قوتنه وعدالتنه دلالت ایدر * عداوت دنیویه بونك خلافی امز ه در زیرا حرامدر پس بر کمسنه عداوت دنیویه‌یی ارتکاب ایلسه انك قولندن امین اولنمز (ومن ملم صغیره) ومعصیة صغیره ارتکاب ایدن مسلمك دخی شهادتی قبول اولنور اول معصیة صغیره اوزره مصر اولمیوب (ان اجتنب الکبائر) اکر کبائردن اجتناب ایدرسه اولکه معنای عدالتدر (واقلف) ودخی سنتسز اولان کمسنه‌نك شهادتی قبول اولنور ختانله تقیید سنز نصوصك اطلاقی ایچون ودخی سنتسزلك عدالته مخل اولمدیغی ایچون واقلفك شهادتنك قبول اولنمسی اول اقلف سنتی بویکلکی عذر ایله یاخود هلاکدن خوفله ترك ایلدیکی صورتنده در واما اکر دینی تخفیف ایچون ترك ایتدی ایسه شهادتی قبول اولنمز * زیرا عدل اولمز وامام اعظم ختان ایچون وقت تقدیر ایلمدی زیرا بونکله کتاب وسنت واجماع وارد اولمدی ومقادیر ایسه رأی ایله بیلنمز ومتأخرون وقت تقدیر ایلدیلر بعض یدی یاشنده یاخود اون یاشنده دیدیلر وبعض طوغدیغی کونك یدنجی کونی یاخود یدی کوندنصکره ولدك ختانه تحملی اولوب وختانله هلاك اولمجق وقتدر دیدیلر (ومن الخصی وولد الزنا والخنثی) ودخی خادمدن وولد زنادن وخنثادن شهادت قبول اولنور چونکه انلر عدللر ایسه * زیرا عضوك قطع اولنمسی وولد زنا ایچون ابوینك جنایتی عدالتده قدح یعنی طعن ایجاب ایلمز وحضرت عمر رضی الله عنه علقمه خادم ایکن شهادتنی قبول ایلدی وخنثی یا رجلدر یاخود مرأه در ایکی جنسکده شهادتی مقبوله در بوندنصکره اکر شاهد خنثای مشکل اولمزسه انده اشکال یوقدر واکر خنثای مشکل اولورسه شهادت حقنده مرأه عد اولنور احتیاطا (والعتیق للمعتق وبالعکس) ومعتقك مولاسی اوزره ومولاسنك معتق اوزره شهادتلری قبول اولنور تهمت اولمدیغی ایچون وتحقیقا ثابت اولدیکه تحقیقا قنبر حضرت علی کرم الله وجهه ایچون قاضی شریح قتنده شهادت ایلدی شریح حضرتلری قنبرك شهادتنی قبول ایلدی حالبوکه قنبر حضرت علی رضی الله عنهك عتیقی ایدی (والعمال) وعمالك یعنی سلطان عامللرینك شهادتنی دخی عامهٔ مشایخ قتنده قبول اولنور * زیرا نفس عمل فسق دکلدر الا مکر که چونکه انلر ظالم اوزره اولورلرسه قبول اولنمز فقهاء دیدیلرکه بو انلرك زمانلرنده ایدی زیرا انلر اوزره صلاح غالب ایدی فاماشول عامللر که بزم زمانمزده در انلرك شهادتلری قبول اولنمز ظلملری غالب اولدیغی ایچون کافیده بویله ذکر اولندی (ولاخیه وعمه ومن حرم رضاعا او مصاهرة) وقرنداشك قرنداشی ایچون وعمیسی ایچون ورضاع یاخود مصاهرت جهتیله حرام اولان ایچون شهادت قبول اولنور * مصاهرة حرام اولان زوجه‌سنك اناسی کبی ومرأه‌سنك زوج آخردن قزی کبی وقزینك زوجی کبی وباباسنك زوجه‌سی کبی واوغلنك زوجه‌سی کبی * زیرا بونلرك بینلرنده املاك متمیزه در یعنی آیریلدر وبدلر متحیزدر یعنی اولشمشدر وبعضینك مالنده بعضیسی ایچون بسوطت یعنی تصرف یوقدر امدی تهمت متحقق اولمز * اما اولاد جهتندن قرابت بونك خلافی اوزره در یاخود احدزوجینك آخر ایچون شهادتی ذکر اولنانلرك خلافی اوزره در یعنی شهادتلری مقبوله دکلدر (ومن کافر علی عبد کافر) ودخی کافردن برعبد کافر اوزرینه شهادت قبول اولنور (مولاه مسلم او علی حر کافر موکله مسلم) اویله عبد کافر که انك مولاسی مسلمدر یاخود بر حر کافر اوزرینه شهادت قبول اولنور اویله حر کافر که

موكلی مسلم اوله يعنی بر كافرك مولاسی مسلم اولان بر عبد كافر اوزرينه شهادتی ودخی بر كافرك موكلی مسلم
اولان بر حر وكيل كافر اوزره شهادتی جائز اولور (بلا عكس) يعنی مالكی كافر اولان عبد مسلم اوزرينه
كافرك شهادتی وموكلی كافر اولان وكيل مسلم اوزره كافرك شهادتی قبول اولنمز پس تحقيقا مولای مسلم
قچن اول مسلمك عبدی كافر اوليسدی واول مسلم عبد كافر ايچون بيع وشرايه اذن ويرسيدی پس ايكی كافر
شاهد اول عبد كافر مأذونك اوزرينه شرا ايله ياخود بيع ايله شهادت ايلسه لردی اول ايكی كافرك شهادتلری
اول عبد كافر اوزره جائز اولدی زيرا بو شهادت بر كافرك شهادتيدر كه قصدا كافر اوزره بر امرك اثباتی اوزره قائم
اولدی واول اثباتدن مولاسی اولان مسلم اوزره ضمنا حكم لازم كلدی * واكر مالك يعنی مولی كافر اولوب
عبد مأذون مسلم اولسيدی انك اوزرينه كافرك شهادتی قبول اولنمز * زيرا بو شهادت بر كافرك شهادتيدر كه
قصدا مسلم اوزره بر امرك اثباتی اوزره قائم اولدی واكر بر مسلم بيع وشرا ايچون بر كافری وكيل ايتسيدی پس
وكيل اولان كافر اوزره ايكی كافر بيع وشرا ايله شهادت ايلسه لردی اول كافرلرك شهادتلری اول وكيل اوزره
جائز اولور * زيرا بو شهادت كافر اوزره بر امرك اثباتی ايچون قائم اولدی واكر موكل كافر اولوب بر مسلمی بيع
وشرا ايچون وكيل ايتسيدی اول وكيل اولان مسلم اوزره اول ايكی كافرك شهادتلری قبول اولنمز * زيرا
بو بر كافرك شهادتيدر كه مسلم اوزره قصدا بر امرك اثباتی ايچون قائم اولدی تلخيص جامع الكبيرك شرحی
مسعوديده بويله ذكر اولندی (لامر كافر على مسلم) كافردن مسلم اوزره شهادت قبول اولنمز * تقبل من اهل
الاهواء اوزره عطف در (الا فی الوصاية والنسب اذا ادعى حقا من قبل الميت على خصم حاضر) الا وصايتده
ونسبده قبول اولنور قچان وصی ميتك طرفندن خصم حاضر اوزره حق ادعا ايلسيدی يعنی مدعی كافر
بر نصرانينك وصيسی اولديغنی ادعا ايدوب ومدعاسنی اثبات ايچون خصم مسلم اوزره ايكی نصرانی شاهد
اقامت ايتسيدی ياخود فلان اوغلی فلان نصرانی فوت اولوب بن انك وارثيم ديو ادعا ايدوب اوزرنده ميتك
دينی اولان بر مسلمی احضار ونسبنی اثبات ايچون ايكی نصرانی شاهد اقامت ايتسيدی اول شاهدلر قبول
اولنور وبو شهادتك قبولی استحساندر قياس قبول اولنمامقدر واستحسانك وجهی اولدر كه تحقيقا مسلمين
نصرانينك موتنه حاضر اولمزلر ووصايت ايسه اكثريا موت محلنده اولور وثبوت نسبك سببی نكاحدر
ومسلمين ايسه كافرلرك نكاحلرنده حاضر اولمزلر پس اكر بناسی موت اوزره اولان وصايت اثباتنده مسلم اوزره
وكذلك بناسی نكاح اوزره اولان نسب اثباتنده نصرانينك مسلم اوزره شهادتی قبول اولنمسه ايصايه متعلقه
اولان حقوقك ضايع اولمسنه مؤدی اولور امدی بالضروره استحسانا قبول قيلنور نتكيم قابله نك ضرورت
ايچون شهادتی قبول قيلنديغی كبی (ولا اعمى) ودخی شهادت اعمادن قبول اولنمز * زيرا اداء شهادت ايكی
خصمك بيننی تمييزه محتاج اولور وشهادت اولان اكر منقول ايسه اعمى انی تمييز ايده مز الا نغمه ايله تمييز ايدر
وبو تمييزده ايسه شبهه واردر كه جنس شهودده اندن تحرز ممكن اولور (ومرتد) وشهادت مرتددن دخی
قبول اولنمز * زيرا شهادت باب ولايتدندر مرتد ايچون ايسه بر احد اوزره ولايت يوقدر اكر كسه كافر
اوزره اولسون مرتدك شهادتی قبول اولنمز (ومملوك وصبی) ومملوك وصبينك دخی شهادتلری قبول اولنمز
زيرا بونلرك ايكيسنكده نفسلری اوزره ولايتلری يوقدر (الا ان يتحملا فی الرق والصغر واديا بعد الحرية
والبلوغ) الا مكر كه مملوك حالت رقنده وصبی حالت صغرنده شهادتی تحمل ايليوب مملوك حريتدن وصبی
بلوغدن صكره ادا ايدرلرسه بو تقديرجه قبول قيلنور * زيرا تحمل شهادت بالمعاينه ياخود سماع ايله در
وبو ايكيسی انلری شهادتدن نفی ايلمزلر وعند الاداء مملوك ايله صبی اهل شهادتدندرلر (ومحدود فی القذف
وان تاب) ودخی حد قذف ايله محدود اولان كمسنه نك دخی شهادتی قبول اولنمز حق سبحانه وتعالينك
(ولا تقبلوا لهم شهادة ابدا) قول شريفی ايچون (الا ان يحد كافرا فيسلم) الا مكر كه كافر ايكن حد قذف ايله محدود
اولوب بعده اسلامه كلمش اوله بو تقديرجه قبول اولنور * زيرا كافر قچان حد قذف ايله محدود اولسه انك اهل ذمت
اوزره شهادتی قبول اولنمز * زيرا كافر ايچون جنسی اوزره شهادت واردر پس حدی ايچون تهمت جهتندن
شهادتی رد اولنور پس اول كافر كفری حالنده حد قذف ايله محدود اولوب اسلامه كلورسه انك شهادتی كفار
اوزره ومسلمين اوزره قبول اولنور * زيرا بو شهادت بر شهادتدر كه انی اسلام ايله استفاده ايلدی حالبوكه اهل اسلام

اوزره شهادتنك ردينه ملحق اولمز * زيرا بو شهادت زمان ردوحدده ثابته اولمدى وقتا كه انك شهادتى اهل اسلام اوزره جائز اولدى ايسه بالضروره كافر اوزره شهادتى دخى جائز اولدى (بخلاف العبد اذا حد) عبد كافر بونك خلافى اوزره درقچان حد قذفله محدود اولورسه اعتاقدنصكره شهادت ايلديكى وقتده شهادتى رد اولنور * زيرا عبد ايچون اصلا رقى حالنده شهادت يوقدر پس رد شهادتك حدونى اوزره متوقف اولور پس قچان رد حادث اولسه انك شهادتنك ردى بعد العتق حدينك تماميدن اولور (ومسجون فى حادثة السجن) وزندانده حادثه اولان شيئه مسجونك شهادتى دخى قبول اولنمز يعنى قچان زندانده اهل زندان بيننده برشئ حادث اولدقده اهل زندانك بعضيسى اول حادثه يه شهادت مراد ايلسه لردى قبول اولنمز جميعسى متهم اولدقلرى ايچون جامع الكبيرده بو يلجه ذكر اولندى (واصله وفرعه وزوج وعرس وسيدا عبده ومكاتبه) وفرعك اصلنه واصلك فرعنه وزوجك زوجه سنه وزوجه نك زوجنه وسيدك عبدينه ومكاتبنه وعبدك ومكاتبك سيدينه شهادتى دخى قبول اولنمز بونده اصل رسول عليه الصلاة والسلامك (لاتقبل شهادة الولد لوالده ولا الوالد لولده ولا المرأة لزوجها ولا الزوج لامرأته ولا العبد لسيده ولا المولى لعبده ولا الاجير لمن استأجر) قول شريفيدر وقول مشايخ اوزره اجيرايله مراد شول شاكرددر كه استادينك ضررين كندو نفسنك ضررى ونفعنى كندى نفسنك نفعى عدايليه و بو رسول عليه الصلاة والسلامك (لاشهادة للقانع باهل البيت) قولنك معناسيدر و بعض اجيرايله مراد سنوى وياخود شهرى طوتيلان اجيردر ديدى * زيرا اجيرانك منافعى ايله اجرى واجب قيلر پس قچان مدت اجاره ده انك ايچون شهادت ايلسيدى كانه مستأجر اول شهادت اوزره استيجار ايتمش اولور (وشريكه فيما يشتركان فيه) ودخى شريكك شريك اولديغى شيئده شهادتى قبول اولنمز * زيرا من وجه كند ونفسيچون شهادتدر واكر مشترك اولمديغى شيئده شهادت ايتسيدى تهمت معدوم اولديغى ايچون بو شهادت قبول قيلنور (ومخنث يفعل الردى) ودخى فعل ردى ايشلاين كمسنه نك يعنى ابونك شهادتى دخى قبول اولنمز فسق اوزره مصر اولديغى ايچون واما كلامنده ملايمت اولوب واعضاسنده تكسر اولسيدى وافعال رديه دن برشيئله مشهور اولسيدى انك شهادتى رد اولنمز (ونائحة ومغنية) ودخى ميت او كنجه اغليجى عورتك ومغنيه نك شهادتى قبول اولنمز ماله طمعله حرام ارتكاب ايتديكى ايچون نائحه دن مراد غيرك مصيبتنه اغلبوب واندن كسب ايدندرولهو ايچون تغنى جميع اديانده حرامدر خصوصا بو فعل مرأه دن صادر اوله * زيرا مرأه دن نفس رفع صوت حرامدر باخصوص اول صوته تغنى ضم اوله و بو اجلدن مصنف للناس قوليله قيد ايلدى وللناس قوليله كلجكده قيد ايلدى (ومدمن الشرب) ودخى حرام اولان شرابلره مبتلا اولانك شهادتى قبول اولنمز * زيرا حرام اولان شرابلرك غيرينك شربنه مبتلا اولمق شهادتى اسقاط ايلمز مادامكه مسكر اولمدقچه (على اللهو) شربه مبتلا اولمده لهو اوزره مبتلا اولمق شرطدر * زيرا بر كمسنه سرا شرب خمر ايدوب اظهار ايلسه عدل اولمقدن خارج اولمز اگرچه كيم شرب خمرى كثير ايسه ده وانك عدالتى ساقط اولمز الا اظهار ايدرسه اولور وياخود سكران اچيقوب صبيانله اويوب اوينارسه عدالدن خارج اولور * زيرا بونك مثلنده مروت اولمز وعادتا كذبدن احتراز ايلمز كافيده بويله ذكر اولندى (وعدو بسبب الدنيا) ودخى دنيا سببيله عداوت ايدن كمسنه نك شهادتى قبول اولنمز * محيطده ذكر اولنديكه بر رجلك بر رجل اوزره ايكيسى بيننده امور دنيادن برشيئده عداوتى اولسيدى اول رجلك شهادتى جائز اولمز وزاهدى ديديكه محيطده ذكر اولنان شيء متأخرين اختيار ايلدكاريدر امارواية منصوصه بونك خلافى اوزره در * زيرا اول كمسنه اگر عدل اولورسه انك شهادتى قبول اولنور وصحيح اولان بودر واعتماد بونك اوزرينه دردى (ومن يلعب بالطيور) ودخى كوكرجن قوشيله اوينايان كمسنه نك شهادتى قبول اولنمز غفلتنك شدتى ايچون ونوع لهو اوزره مصر اولديغى ايچون ودخى اكثريا طام اوزرلرندن وغيريدن عورتلره نظر ايلديكى ايچون بو ايسه فسقدر واما قچان بر كمسنه كوكرجنى انسيت ايچون بسلبوب اوچوروب اوينامزسه انك عدالتى زائل اولمز * زيرا كوكرجنك اولرده امساكى مباحدر (اوالطنبور اويغنى للناس) ودخى بر كمسنه طنبور ايله اوينار سه شهادتى قبول اولنمز * زيرا طنبور لهو دندر ياخود ناس ايچون مغنيلك ايدرسه انك دخى شهادتى قبول اولنمز * زيرا فسق نوعندندر وناسى كبيره ارتكابى

ایچون جمع ایدروعادته مجازفه و کذبدن یعنی بلا وزن ولا فکر سویلمدن امتناع ایتمز وقچن بشقه سنه اسماع ایتموب بلکه وحشتنی ازاله ایچون کند ونفسنه اسماع ایدرسه شهادتده قدح یعنی طعن اولمز (او یرتکب مایحدبه) یاخود انکله حد لازم کلجك شئ ارتکاب ایدن کسنه نك دخی شهادتی قبول اولنمز یعنی حدی موجبه اولان کبائردن قنغی نوعی اولورسه اولسون بغیرحق قتل وزنا وسرقه کبی تعاطیسی یعنی مباشرت بولندیغی ایچون اعتقادینك خلافی اوزره بومباشرت ایسه دیانتك قلتنه دلیلدر پس شاید زورا شهادت ایتمك اوزره جسارت ایدر کافیده بویله ذکر اولندی * بن دیرمکه بونك ظاهری سراشرب خمرده کافیدن نقل ایلدیکمز شیئه مخالفدر لکن بنده ماده توفیق اولدرکه انکله حداولنان شیئی ارتکابله مراد انکله حداولنمق انك شاننده اولان شیئی ارتکاب دکلدر بلکه انکله حداولنان شیئی بالفعل ارتکابدر بو ایسه اولمز الا اظهار ایله وشاهدلرك انك اوزرینه مطلع اولمسیله اولور (او یدخل الحمام بلا ازار) یاخود حمامه ازارسز یعنی پشتمالسز حمامه کیرن کسنه نك شهادتنی دخی قبول اولنمز * زیرا کشف عورت حرامدرومع هذا کشف عورت عدم مبالاته دلالت ایدر (او یأکل الربا) یاخود رباخوار اولان کسنه نك شهادتی قبول اولنمز * زیرا رباخوار فاسقدر ومبسوطده اکل ربا ایله مشهور اولمق شرط قیلندی * زیرا اهل تجارت عقد ایچون اسباب مفسده دن قلیلا متخلص اولوزلر و بونلرك کلیسی ربادر امدی اشتهاردن لابددر (او یلعب بنرد او بقمار بشطرنج او یترك به الصلاة) یاخود طوله دیدکاری آلتله اوینارسه یاخود قمار وجهی اوزره شطرنجله اوینارسه یاخود شطرنجه شغل ایله صلاتی ترك ایدرسه شهادتی قبول اولنمز * زیرا بونلرك هربری دناءته دلالت ایدر کناه کبیره درقمار قورسز وصلاتی ترك ایتمکسزین مجرد شطرنج اوینامق شهادتی مانع فسق دکلدر اکرچه کیم بزم قتمزده مکروه ایسه ده * زیرا امام شافعی قتنده شطرنج مباح اولمغله انده اجتهاد ایچون مساغ واردر واماطوله اوینایان کسنه مطلقا مردود الشهاده در (او یبول او یأکل فی الطریق) یاخود یولده تبول ایدن یاخود یولده طعام اکل ایدن کسنه نك شهادتی قبول اولنمز طریق ایکیسنه ده قیددر (او یظهر سب السلف) یاخود شول کسنه که سلفك سبنی اظهار ایلیه سلفکه صحابه کزین وعلماء مجتهدین در رضوان الله تعالی علیهم اجمعین انك دخی شهادتی قبول اولنمز * زیرا بو افعال انك عقلنك ومروتنك قصورینه دلالت ایدر وبر کسنه که اندن امتناع ایلیه کذبدن دخی امتناع ایلمز ذکر اولنان شیئلری ارتکاب ایلین بونلرك خلافی اوزره در یعنی مردود الشهاده دکلدر (شهدا ان اباهما وصی الیه) میتك ایکی اوغلاری شهادت ایلدیلر که تحقیقا بابالری شو شخصی وصی قیلدی (وهو یدعیه صحت) واول شخص دخی وصی اولمسنی ادعا ایتسه بدی اول ایکی قرنداشك شهادتلری استحسانا صحیح اولور واکر وصی انکار ایدرسه انلرك شهادتی قبول اولنمز وقیاس وصی ادعا ایدرسه ده قبول اولنمامق ایدی (کشهادة دائنی المیت) میتك ایکی دائنلرینك شهادتلری قبول اولندیغی کبی (ومدیونیه) ودخی میتك اوزرلرنده دینی اولان ایکی مدیونك شهادتلری کبی (والموصی لهما) ودخی میت انلر ایچون وصیت ایلدیکی ایکی کسنه نك شهادتلری کبی (ووصیه علی الایصاء) ودخی میتك ایکی وصینك نصب وصی اوزره شهادتی کبی * علی الایصاء قولی کشهادة قولنه متعلقدر وقیاس ذکر اولنانلرك شهادتلری قبول اولنمامق ایدی * زیرا اول ایکی شاهدلر شهادتلریله نفسلرینه مغنم یعنی منفعت جرایدرلر امدی بورد اولنور * زیرا ایکی وارث انلر ایچون مال میتده تصرف ایلین وحقوقلرینك احیاسنه قائم اولان کسنه نك نصبنه قصد ایدرلر وایکی غریم حقلرینی استیفا ایدن یاخود انلره حقلرینی دفعله ابرا ایلین کسنه نك نصبنی قصد ایدرلر وایکی وصی مال میتده تصرف اوزره انلره معین اولان کسنه نك نصبنی قصد ایدرلر وایکی موصی له حقلرینی کندولره دفع ایدن کسنه نك نصبنی مراد ایدرلر واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا بو شهادتلر حقیقة شهادت دکلدر * زیرا حقیقة شهادت قاضی اوزره برشیئی ایجاب ایدرکه قاضی اول شهادتسزانی اجرایه قادر اولمز وبو شهادت ایسه اویله دکلدرکه قچان وصی راضی اولسه وموصینك موتی دخی معروف اولسه قاضی ناسك مالارینی ضایع اولمدن حفظ ایچون نصب وصی یه قادر اولدیغی ایچون * لکن قاضی نصب ایلدیکی کسنه نك صلاحیتنی واهلیتنی تأمل ایلمك قاضینك اوزرینه لازمدر وذکر اولنان شاهدلر شهادتلری ایله تعیین موت ایچون قاضی یه کفایت ایلدی

واول شهادت ایله برشیئده ثابت اولدی امدی اول شهادتك حجت اولمامسنده قرعه كبی اولدی بلكه قاضینك تعیین مؤنتی دافعه اولدی صاحب هدایه دیدیكه *زیرا قرعه حجت دكلدر مع هذا قرعه نك استعمالی نصیبلرك تعیینده قاضیدن تهمتلری دفع ایچون جائز اولور پس قرعه دافعه اولمغه صالح اولمدی كذلك ذكر اولنان شاهدلرك شهادتی قاضیدن اوزرنده تهمت اولمغی دفع ایدر (ولو شهدا ان اباهما الغائب وكله بقبض دینه ردت) واكر ایكی قرنداش شهادت ایلسه لركه تحقیقا بونلرك غائبده اولان بابالری حاضرده اولان بركمسنه یی دینینی قبض ایچون وكیل ایلدی دیو اول شهادت رد اولنور برابردر (ادعی الوكالة اولا) كركسه اول وكیل وكالتی ادعا اینسون كر كسه اتمسون انلرك شهادتلرنده شبهه حاصل اولدیغی ایچون *زیرا اول ایكی قرنداش بابالری ایچون شهادت ایدرلر وبو شهادتك بطلانی ایسه مرورا ایتدی (كالشهادة علی جرح مجرد) جرح مجرد اوزره شهادتك رد اولندیغی كبی وجرح مجرد شول فسقدر كه شاهدانكله تفسیق اولنور حالبوكه اول تفسیق اولنان شاهد اوزره حق شرع یاخود حق عبد ایجاب ایلمز پس بو شهادت قبول اولنمز (كفاسق او آكل الربا اوانه استاجرهم) مثالی فاسق كبی یاخود آكل الربا یاخود مدعی انلری استیجار ایلدی دیو شهادت كبی ودخی بونلرك امثالی كبی تنكیم عن قریب ذكری كلور *زیرا شهادت حكم تحتنده داخل اولان شیئده قبول قبلنور واول شیئك الزامی قاضینك وسعنده در فسق ایسه بو یله دكلدر *زیرا شاهد فسقی توبه ایله دفع ایدر واستیجار اكرچه جرح اوزره برامر زائد ایسه ده لكن اثباتنده خصم یوقدر *زیرا انكیچون اجرتله تعلق یوقدر حتی قچان مدعی علیه بینه اقامت ایتسه كه تحقیقا مدعی شاهدلری شو مقداری شیئه استیجار ایلیوب واجرتی بنم اننك عندنده اولان مالمدن اعطا ایلدی و بوادعاسنه بینه اقامت اینسیدی قبول اولنورعن قریب بیانی كلور زیرا بو صورتده مدعی علیه خصمدر *صدر الشریعه دیدیكه قچان مدعی عدالت اوزره بینه اقامت اینسیدی پس خصم دخی جرح اوزره بینه اقامت اینسیدی اكرچه جرح مجرد ایسه جرحك بینه سی قبول اولنمز *وبنم صورة مسئله یی بو یله ذكر ایلدیكمه باعث *زیرا مدعی اكر عدالت اوزره بینه اقامت ایلمسه پس برمخبر تحقیقا شاهدلر فاسقلردر یاخود آكل الربادر دیو خبرویرسیدی پس تحقیقا عدالتك ثبوتندن اول حكم جائز اولمز یاخصوص قچان ایكی مخبر تحقیقا شاهدلر فاسقلردر دیو خبرویرسه لردی *بن دیرمكه بونك تحقیق تحقیقا شاهدك تعدیلدن اول جرحی شهادتك ثبوتندن اول شاهدك فسقدر وباب دیاناتدندر بو اجلدن جرحده خبر واحد قبول اولندی تنكیم كتاب كراهت واستحسانده مرور ایتدی وتعدیلدنصكره جرح شهادتك ثبوتندنصكره شاهدك فسقیدر حتی اكر جرح مجرد بولنمزسه بعد التعدیل اول شهادتله قاضی اوزره عمل واجب اولور *وقواعد مقررهدندركه تحقیقا دفع رفعدن اسهلدر وقبل التعدیل جرح مجردك مقبول اولوب وبعد التعدیل كركسه خبر واحد اولسون مقبول اولمامسنده سر بودر بلكه بعد التعدیل جرحده نصاب شهادته وحق شرع یاخود حق عبد اثباته محتاج اولنور پس بو تحقیقله صدر الشریعه اوزرینه بعض متصلفینك مراد قائله بلا شعور اعتراضی مضمحل اولدی ومع هذا قواعددن ذاهل وغافل اولدیغی حالده اول مكانده دیدیكه *بن دیرمكه بونده نظر واردر زیرا تحقیقا بونك مثلی شهادت كرك قبل التعدیل وكرك بعد التعدیل اولسون اعتبار اولنمز پس قید اولنان صورتلرك ذكرینه حاجت یوقدر *بو اجلدن بن (بعد التعدیل وقبله قبلت) دیدم یعنی جرح مجرد اوزره شهادتك بعد التعدیل قبول اولندیغی غائبده اولان باباسنك قبض دیننه وكالته شهادت ایكی اوغلنك شهادتلری رد اولنور وقبل التعدیل قبول اولنور دیدم (مثل ان یشهدوا علی ان شهود المدعی فسقة او زناة او اكلة الربا او شربة الخمر او علی اقرارهم انهم شهدوا بالزور او علی انهم اجراء فی هذه الشهادة او ان المدعی مبطل فی هذه الدعوی او انه لا شهادة لهم علی المدعی علیه فی هذه الحادثة) مثالی شهادت ایلیه لركه تحقیقا مدعینك شاهدلری فاسقلردر یاخود زانیلردر یاخود آكل الربالردر یاخود شارب الخمرلردر یاخود اول شاهدلرك بو شهادتده شهود زور اولدقلرینی یاخود اجرتله شاهد اولدقلرینی اقرار ایلدكلرینه شهادت ایلیه لر یاخود مدعینك بو دعواده مبطل اولدیغنه شهادت ایلیه لر یاخود بو حادثه ده مدعی علیه اوزره انلر ایچون شهادت یوقدر دیو شهادت ایلیه لر بو شهادتلر بعد التعدیل قبول اولنمز وبو شهادتك تعدیلدنصكره عدم قبولنه سبب اولدر كه زیرا عدالت مدعا ثابت اولدقدنصكره رفع اولنمز الا حق شرعك یاخود حق عبدك اثباتندنصكره رفع اولور تنكیم بیلمش ایدك حالبوكه

ذکر اولنان شیلردن برشیده حق شرع وحق عبددن بریسنك اثباتی یوقدر شول شی بونك خلافی اوزره درکه قبجان شهادت قبل التعدیل بولنسیدی بوشهادت دفعه کافیه درتنکیم مرور ایتدی (وقبلت علی اقرار المدعی بفسقهم اواقراره بشهادتهم بزور اوبانهم استاجرهم علی هذه الشهادة) ومدعی علیهك شاهدلر ینك شهادتلری قبول اولنور مدعی شاهدلر ینك فاسق اولدقلر ینی اقراری اوزره یاخود شاهد زور اولدقلرین اقراری یاخود بوشهادت اوزره استیجار ایلدیکن اقراری اوزره شهادت ایدرلرسه * زیرا مدعیدن بواقرار مدعینك دعواسنده حق اولمدیغنی اقراردر (اوعلی انهم عبید اومحدودون فی قذف اوانهم زنوا اووصفوا بالزناء اوسرقوا منی کذا اوشربوا الخمر ولم یتقادم العهد) وذکر اولنان کبی اول شاهدلرك عبید اولملری اوزره شهادتلری یاخود بونلر زنا ایلدیلر یاخود زنا ایله وصف اولندیلر یاخود بندن شویله سرقه ایلدیلر یاخود شرب خمر ایلدیلر دیو شهادتلری قبول اولنور حالبوکه شرب خمرده ریح زائل اولمیجق قدر و باقیلرنده برآی مقداری زمان تقادم ایلمیه * زیرا اکر زمان تقادم ایتمش ایسه قبول اولنمز انکله حق اثباتی معدوم اولدیغی ایچون زیرا حق متقادم ایله شهادت مردوده در (اوشرکاء المدعی والمدعی به مال) یاخود اول شاهدلر مدعینك شریکلریدر ومدعا مالدر انلر اول مالده شریکلردر دیو (اوقذفه والمقذوف یدعیه) یاخود شاهدلر قاذفلردر ومقذوف انی ادعا ایدر دیو (اوانه استاجرهم بکذا واعطاهم ایاه مماکان لی عنده) یاخود مدعی اول شاهدلری استیجار ایدوب بنم انك قتنده اولان شیمدن اجری اعطا ایلدی دیو (اوانی صالحتهم علی کذا ودفعته الیهم علی ان لا یشهدوا علی زورا اوشهدوا زورا فانا اطلب ما اعطیتهم) یاخود بن اول شاهدلری شومقداری شیئه بنم اوزریمه زورا شهادت ایتمك اوزره مصالحه ایلدم واول بدل صلحی انلره دفع ایلدم وانلر زورا شهادت ایلدیلر بن انلره اعطا ایلدیکم شیئی طلب ایدرم دیو دعواسنه بینه اقامت ایلسه شهادت قبول اولنور و بوصورتلرده شهادتك قبولنه سبب * زیرا ذکر اولنان شیلرك بعضیسی حق الله تعالیدر و بعضیسی حق عبددر وبوحقوقك احیاسنه حاجت ماسه در (من رده قاض فی حادثة) شول شاهدکه برحادثه ده قاضی انی رد ایلمش اوله یعنی قاضی انك شهادتنی قبول ایتمیه (لیس للاخر قبوله فیها) اول حادثه ده قاضئ آخر ایچون انك قبولی جائز دکلدر * زیرا ظاهر بودرکه قاضئ اولك اول شاهدی رد ایلمسی وجه شرعی اوزره در پس قاضئ ثانینك اکا مخالفتی جائز اولمز (له شهادة قاصرة یتمها غیرهم تقبل فی مثل ان یشهدا بالدار بلاذکر انها فی ید الخصم فشهد به آخران بالید) برشهادتکه قاصره اوله اول شاهدلرك شهادتنی انلرك غیری تمام ایتسیدی قبول قیلنور شومثللیده که اکر ایکی شاهد بر دار ایچون خصمك یدنده اولدیغن ذکر نسز شهادت ایلسه لر وخصمك یدنده اولدیغنه ایکی شاهد آخر شهادت ایلسه لر اول ایکی شاهدلر قبول قیلنورلر * زیرا شهادته حاجت مدعی علیهك یدینی اثبات ایچوندر حتی مدعی به اثبات ملکده خصم اوله وبونده ایکی حکم فریق واحدك شهادتیله ثابت اولمسیله فریقینك شهادتیله ثابت اولمسنده فرق یوقدر اندنصکره ایکی شاهد شهادت ایلسه لرکه تحقیقا دار مدعی علیهك یدنده در قاضی انلره سزداری مدعی علیهك یدنده اولدیغنی سماعله می شهادت ایدرسکز بوخسه بالمعاینه می شهادت ایدرسکز دیو سؤال ایلیه * زیرا انلر آزاواور مدعی علیهك یدنده اولدیغنی اقرارینی سمع ایدرلر ومدعی علیهك اقرارینی سمع ایلرینه شهادت اطلاق اولنور ظن ایدرلر عمادیه ده بویله ذکر اولندی (فان شهدا بالملك فی المحدود وآخران بالحدود) ودخی ایکی کسنه ملك محدوده شهادت ایلسه لر وایکی آخر کسنه دخی اول ملکه حدودایله شهادت ایلسه لردی ذکر اولنان علت ایچون قبول اولنورلر (وان شهدوا علی الاسم والنسب ولم یعرفوا الرجل بعینه فشهد آخران انه المسمی) ودخی ایکی شاهدلر بر رجلك اسم ونسبنه شهادت ایدوب اول شاهدلر رجلی بعینه تعریف ایلمسه لردی پس ایکی شاهد آخر اول اسمله تسمیه اولنان بور جلدر دیو شهادت ایلرلرسه شهادتلری قبول اولنور وعن قریب بونك نظیرلری کلور (شهد عدل فقال اوهمت بعض شهادتی لم یضرها) بر عدل کسنه شهادت ایدوب پس دیسه که بن شهادتك بعضی ابهام ایتدم دیسیدی شهادته ضرر ویرمز * یعنی شاهد شهادت ایتدکدنصکره شهادتنده ترك ایلدیکی برلفظی تذکر ایدوب اول لفظی ذکر ایتسیدی انك شهادتنی قبول اولنور اکر اول لفظده مناقضه یوغیسه وجامع الصغیرده ومحیطده اطلاق اوزره ذکر ایلدی اول رجل قبجان مکاننده درممدن اول لفظی ذکر ایتدی ایسه شهادتی جائز اولدی

قيجان اول شاهد عدل ايسه وعدم منافضه بي شرط ثانيسي حالبوكه اول شرط شرط حسندراني زاهدي ذكر ايلدي (بينة الموت من الجرح اولى من بينة الموت بعد البرء) جرحدن موتك بينه سي جرحك برئندنصكره موتك بينه سندن اوليدر يعني بر رجل بر انساني جرح ايدوب واول مجروح فوت اولدقده متوفانك ولیلری اول جرح سببيله فوت اولدي ديو بينه اقامت ايلسه‌لر وضارب ايسه جرحدن صحت بولوب اون كوندنصكره فوت اولدي ديو بينه اقامت ايلسه مقتولك وليلري نك بينه سي اوليدر (و بينة الغبن اولى من بينة كون القيمة مثل الثمن) وغبنك بينه سي قيمتك ثمن مثلي اولديغنه بينه دن اوليدر يعني تحقيقا بر وصي صبينك باغني بيع ايدوب وصبي بالغ اولدقده غبن ادعا ايدوب غبنه بينه اقامت ايلسيدي ومشتري دخي اول وقتده ثمن مثلنه اشترا ايلديكنه بينه اقامت ايلسيدي غبنك بينه سي اوليدر *زيرا بينهٔ غبن برامر زائد اثبات ايدر ودخي فساد بينه سي صحت بينه سندن ارجح اولديغي ايچون غبن بينه سي اوليدر (و بينة كون المتصرف عاقلا اولى من بينة كونه مخلوط العقل او مجنونا) ومتصرفك عاقل اولمسنك بينه سي مخلوط العقل ياخود مجنون اولمسنك بينه سندن اوليدر يعني تحقيقا برجاريه مولاسي عاقل اولديغي حالده آني مرض موتنده مدبر ايلديكنه بينه اقامت ايلسيدي ومولانك وارثلري عقلي مخلوط ايدي ديو بينه اقامت ايلسه‌لر جاريه نك بينه سي اوليدر *وكذلك قيجان بركمسنه زوجه سني مخالعه ايتدكدنصكره اول كمسنه وقت خلعده مجنون اولديغنه بينه اقامت ايلسيدي ومرأه دخي وقت خلعده زوجنك عاقل اولديغنه بينه اقامت ايلسه ياخود زوج وقت خصومتده مجنون اولوب اول مجنونك وليسي اول زوجك مجنون اولديغنه بينه اقامت ايلسه ومرأه دخي زوجك عاقل اولديغنه بينه اقامت ايلسه ايكي فصلده دخي مرأه نك بينه سي اوليدر (و بينة الاكراه اولى من بينة الطوع) واكراهك بينه سي طوعك بينه سندن اوليدر يعني بر انسانك طايعا اقراري اثبات اولنسه ومدعى عليه بن اول اقرارده كره اولندم ديو بينه اقامت ايلسه اكراهك بينه سي اوليدر *زيرا بينهٔ اكراه خلاف ظاهري اثبات ايدر

(باب الاختلاف في الشهادة)

بو باب شهادتده اختلافك بيانندر * معلوم اوله كه تحقيقا بو بابك مبناسي اصول مقرره اوزره در اول اصولدندر كه تحقيقا حقوق عباد اوزره شهادت مدعى دعوى ايتمكسزين قبول اولنمز *زيرا عبادك حقلرينك ثابت اولمسي انلرك مطالبه‌لرينه متوقفدر كرك كندو كرك وكيل ايله اولسون *حقوق الله تعالى بونك خلافي اوزره در اول اجلدنكه انده دعوى شرط دكلدر *زيرا الله تعاليناك حقوقني اقامت هر كمسنه نك اوزرينه واجبه در امدي هر احد اول حقوقك اثباتنده خصمدر پس كانه دعوى موجوده اولدي واصول مذكوره دندر كه تحقيقا شاهدلر قيجان مدعادن اكثره شهادت ايلسه‌لر مدعى اول شاهدلرك مكذبي اولور پس انلرك شهادتلري باطل اولور واكر شاهدلر مدعادن اقله شهادت ايتسه‌لر انده بالاتفاق قبول قيلنور واصول مقرره دن بري دخي اولدر كه تحقيقا ملك مطلق ملك مقيددن ازيددر اصلدن ثابت اولديغي ايچون وسببيله اولان ملك وقت سبب اوزره اقتصار اولنمشدر ودخي اصول مقرره دندر كه تحقيقا ايكي شاهد بيننده اولان اختلاف دعوا ايله شهادت بيننده اولان اختلاف كبي دكلدر *زيرا ايكي شاهدك شهادتني لايق اولان انلردن هر بري معناده ومعنانك اختلافني ايجاب ايلمز لفظنده اخرايه مطابق اولمقدر اما دعوا ايله شهادت بيننده اولان مطابقت لايق اولان بالكز معناده اولمقدر ولفظه اعتبار يوقدر فصولده بويله ذكر اولندي وعن قريب بونك ايچون زياده توضيح اولنور و بونكله بيلنور كه تحقيقا وقايه نك عبارتي لايق اولان كبي دكلدر شول جهتدنكه شهادتك دعوايه موافقتنك شرطي ايكي شاهدك لفظا ومعنا اتفاقي كبيدر *بواجلدن بن (تجب مطابقة الشهادة للدعوى معنى) ديدم يعني دعوى ايچون شهادتك مطابقتي واجب اولور لفظا ومعنا معا دكل بلكه انجق معنا واجب اولور ديدم (فلو ادعى ملكا مطلقا فشهدا بملك بسبب) پس اكر مدعى ملك مطلق دعوى ايلدكده شاهدلر سببيله اولان ملكله شهادت ايلسه‌لردي مثلا ارث ايله دار دعواسي كبي (قبلت) اول شاهدلر قبول اولنور *زيرا اول شاهدلر ادعا اولنان شيئك اقلي ايله شهادت ايلديلر وبونك بياني اولدر كه معنا مطابقته شهادتك قبولي منع اولنمز نتكيم مرور ايتدي (وبعكسه لا) يعني اكر مدعى سببيله ملك ادعا ايلدكده شاهدلر ملك مطلقله شهادت

ایلسه‌لر قبول اولنمز * زیرا اول شاهدلر ادعا اولنان شیدن زیاده ایله شهادت ایلدیلر امدی اول شهادت باطل اولور تکذیب مرور ایتدی (وتطابق الشهادتین فی المعنی واللفظ لا یوجب اختلافه) ودخی ایکی شهادتک معناده ومعنانک اختلافنی ایجاب ایلمز لفظده مطابق اولسی واجب اولور ایکیسنک لفظلرینک بطریق الوضع معنانک افاده‌سی اوزره متطابق اولمغله بطریق التضمن دکل * واما امامین قتنده معناده اتفاق کفایت ایدر حتی قچان بر رجل بوز درهم ادعا ایلسه پس بر شاهد بر درهم ایله شهادت ایلسه وبری دخی ایکی درهم ایله شهادت ایلسه وبر آخری دخی اوچ درهمه وبر آخری دخی درت درهمه وبر آخری دخی بش درهمه شهادت ایلسه قبول اولنمز امام اعظم قتنده لفظا مطابقت بولنمدیغی ایچون واما امامین قتنده اربعه ایچون قضا اولنور شاهدین اخیرینک اول شهادتده معنا اتفاقلری ایچون (ولو شهد احدهما بالنکاح والآخر بالتزویج قبلت) پس اگر شاهدلک بری نکاحه شهادت ایدوب شاهد آخر تزویجه شهادت ایتسیدی بو شهادت قبول اولنور ایکیسنک معنالری متحد اولدیغی ایچون (کذا الهبة والعطیة ونحوهما) کذلک شاهدلک بری هبه‌یه شهادت وآخری عطیه ایله شهادت ایلسه بو شهادت دخی قبول اولنور ودخی بونلرک مثللی اولان شهادت قبول اولنور (ولو احدهما بالف والآخر بالفین او مائة ومائتین او طلقة وطلقتین او ثلث ردت) واگر شاهدک بری بیک ایله شهادت ایدوب وشاهد آخر ایکی بیک ایله شهادت ایتسیدی یاخود بری یوز ایله وآخری ایکی یوز ایله شهادت ایتسیدی یاخود بری بر طلاقه وآخری ایکی طلاقه ویا اوچ طلاقه شهادت ایتسیدی بو شهادت رد اولنور ایکی معنانک اختلافی ایچون (کما اذا ادعی غصبا او قتلا فشهد احدهما به والآخر بالاقرار به) ایکی شاهدک بری قتل ایله یاخود غصب ایله شهادت ایدوب وآخری قتلی یاخود غصبی اقرار ایله شهادت ایتسیدی اول وقت قبول اولنمدیغی کبی اما قچان ایکی شاهد قتلی یاخود غصبی اقرار ایله شهادت ایتسیدی بونک خلافی اوزره‌در اول وقت شهادتلری قبول اولنور (وقبلت علی الف فی بالف ومائة) وشاهدک بیک اوزرینه شهادتی بیک ویوزده قبول اولنور یعنی ایکی شاهدک بری بیک ایله وآخری بیک ویوز ایله شهادتلرنده شهادت بیک ایله قبول اولنور (ان ادعی الاکثر) اگر مدعی بیک ویوز ایله ادعا ایدرسه ایکی شاهدک بیکده اتفاقلری اولوب وایکیسندن برینک یوزده تفردی اولدیغی ایچون * اما قچان مدعی بالکز بیک ادعا ایدرسه اول وقت شهادت قبول اولنمز زیرا مدعی زیاده ایله شهادت ایدن شاهدی تکذیب ایلدی بو ذکر اولنان شیء اولمز الا دینده اولور (وفی العین تقبل علی الواحد کما لو شهد واحد ان هذین العبدین له والآخر ان هذا له قبلت علی الواحد بالاجماع) وعینده شهادت واحد اوزره قبول اولنور نتکیم قچان شاهدک بری شو ایکی عبدلر مدعینکدر دیو شهادت ایدوب وشاهد آخر عبدک بری ایچون شو عبد مدعینکدر دیو شهادت ایتدکده بالاجماع اول عبد واحد اوزره قبول اولندیغی کبی اول عبد واحد که شاهدلرانده اتفاقی ایتدیلر محیطدن شرحده شهادت بابنده بوله ذکر اولندی (وفی العقد لا مطلقا) وعقدده مطلقا قبول اولنمز یعنی برابردر کرک اقل اوزره اولسون وکرک اکثر اوزره اولسون یاخود مدعی کرک بایع اولسون وکرک مشتری اولسون (فلو شهد بشراء عبد او کتابته بالف والآخر بالف وخمسمائة ردت) پس اگر شاهدک بری عبدک شراسیله یاخود بیک اقچه ایله کتابتی ایله شهادت ایدوب وشاهد آخر بیک بشیوز ایله شهادت ایدرسه بو شهادت رد اولنور * زیرا مقصود سببک اثباتیدر اولکه عقددر پس بیک اقچه ایله بیع بیک بشیوز ایله بیعک غیریدر پس مشهود به ثک اختلافیله مختلف اولدی امدی عقدینک ایکیسندن برینک اوزرینه نصاب شهادت تمام اولمدی ودخی مدعی ایکی شاهدینک برینی مکذب اولدیغی ایچون بو شهادت رد اولنور (کذا العتق بمال والصلح عن قود والرهن والخلع ان ادعی العبد والقاتل والراهن والمرأة) کذلک مال ایله عتقده وقوددن صلحده ورهنده وخلعده شهادت رد اولنور اگر صورت اولی عبد وصورت ثانیه‌ده قاتل وصورت ثالثه‌ده راهن وصورت رابعه‌ده مرأة ادعا ایدرسه * زیرا بونلر مالک اثباتنی قصد ایتمزلر بلکه عقدک اثباتنی قصد ایدرلر حالبوکه عقد بیلدیککک شیء ایچون مختلفدر (وان ادعی الآخر) واگر آخر ادعا ایدرسه عبدک مولاسی بن سنی بیک بشیوز اقچه اوزرینه اعتاق ایلدم دیوب وعبد بیک ایله اعتاق ایلدک دیو ادعا ایتمکله یاخود ولی قصاص قاتله بن سنکله بیک بشیوزه صلح اولدم دیوب قاتل بیک ادعا ایتمکله وکذلک ایکی باقیلر دخی بو منوال اوزره‌در (فهو کدعوی الدین فی وجوهها) پس اول حقوقک واجب اولمسنده وجهلرده دعوای

دین کبیدر معنای وجوه بودر که قچان ایکی شاهدك بری بیك اوزره وآخری ایکی بیك اوزره شهادت ایلسیدی
امام اعظم قتنده قبول اولنمزو امامین قتنده قبول اولنور * اما قچان ایکی شاهدك بری بیك اوزره وآخری بیك
وبوز اوزره شهادت ایتسه لردی بالاتفاق قبول اولنور اگر مدعی اکثر طلب ایتسیدی بو معنای وجوهدر زیرا
عقد وطلاق وعتق حق صاحبنك اعترافیله ثابت اولندی پس دعوی دیننده باقی قالدی هدایه ده بویله ذکر اولندی
ورهنده مدعی قچان مرتهن اولسیدی انك دعواسی بلاخفا دیندهدر * زیرا رهن اولمز الا دینك تقدمندنصکره
اولور پس دینك ثبوتی حقنده بینه قبول قیلنور سائر دینلرده اولدیغی کبی ورهن بیك ایله ضمنا ثابت اولور ودینه
تبعا ثابت اولور کفایه ده بویله ذکر اولندی * صدر الشریعه دیدیکه بو دعوی دین دعواسی کبی دکلدر * زیرا
دین مدیونك اقراری ایله ثابت اولور پس ایکی شاهدك برینك قتنده بیك ایله اقرار ایدوب وآخرینك قتنده
بیکدن اکثر ایله اقرار ایلمك ممکن اولور وذکر اولنان کبی اصلده حق اکثر اولمق ممکن اولور لکن مدیون بیك اوزرینه
زائدی قضا ایتمش یاخود اول زائددن ایکی شاهدك برینك قتنده بری اولوب آخرك قتنده بری اولمدی پس بینهماده
توفیق ممکندر اما بو مقامده مال عقده تبعیله ثابت اولور وبیك ایله عقد بیکدن اکثر ایله عقدك غیریدر پس
هر برینك اوزرنده بر شهادت باقی قالدی امدی رد اولنوب وقبول اولنمز طرف آخرده اولدیغی کبی * بن دیرمکه
صدر الشریعه نك جوابی تحقیقا مشبه جمیع وجوهله مشبه بهك حکمنده اولمق واجب اولمزبلکه دعوای
دین کبی اولمغله مراد تحقیقا ایکی شاهد قچان لفظا مختلف اولسه لردی امام اعظم قتنده شهادتلری قبول اولنمز
اگرچه متفق اولورلرسه ده * پس اگر مدعی اقل ادعا ایدرسه اکثر ایله شهادت ایدن شاهدك شهادتی قبول اولنمز
واگر مدعی اکثر ادعا ایدرسه اقل اوزره قبول اولنور و بویله اولمغه باعث اولدر که زیرا بو صورلرده مال
اگرچه حین عقدده عقد ایله ثابت ومال اول عقده تابع اولدی ایسه ده لکن حین دعواده امر برعکس اولدی
بیلدیککشی ایچونکه تحقیقا صاحب حق قچان قود ایله وعتق ایله وطلاق ایله اعتراف ایتسیدی ورهنده مدعی قچان
مرتهن اولسیدی دعوی دیندهاولور وعقد معتبر اولمزو اگر عقد اعتبار اولنسه دینه تبعیله اعتبار اولنور
رهنده اولدیغی کبی * امدی صدر الشریعه نك مال عقده تبعیله ثابت اولور دیدیکی عقدك ثبوتیله زوالنك
یعنی عدم تفرقه دن نشئت ایدر امدی سن تدبر ایله (والاجارة کالبیع فی اول المدة) اجاره مدتك اولنده بیع
کبیدر اثبات عقده محتاج اولدیغی ایچون (وکالدین بعدها) وبعد المده دین کبیدر (والمدعی هو المؤجر)
حالبوکه مدعی ایجار ایدن کمسنه اوله * زیرا بو مقامده عقدك اثباتنه حاجت بوقدر (والنکاح یصح بالاقل
مطلقا) ونکاح مطلقا اقل ایله صحیح اولور یعنی برابر دعوی کرك زوجدن اولسون وکرك مرأه دن اولسون
وکرکسه مدعی اقل ادعا ایتسون وکرك اکثر ادعا ایتسون وامامین قتنده شهادت باطل اولوب برشیئله قضا
اولنمز دیمده اولدیغی کبی * زیرا مقصود ایکی جانبدن اثبات سببدر و بیك ایله اولان نکاح بیك بشیوز ایله اولان
نکاحك غیریدر و امام اعظمك قتنده تحقیقا مال نکاحده تابعدر بواجلدن نکاح مهر تسمیه سز صحیح اولور
واصل تغییر اولنمامق تابعك حکمنده در کورلمزمیکه تحقیقا اصل یعنی نکاح تابعك یعنی مهرك نفی اولنمسیله
باطل اولمز و مهرك فاسد اولمسیله نکاح دخی فاسد اولمز پس کذلك تابعك یعنی مهرك اختلافیله اصل یعنی
نکاح مختلف اولمز قچان زوجین اصل اولان شیء اوزره متفق اولسه لردی اولکه ملکدر و حلال اولمقدر امدی
نکاح ایله قضا واجب اولدی وقچان قضا واجب اولدیسه مهر مال منفرد اولدیغی حالده باقی قالور پس ایکی
مقدارك اقل اولانی ایله قضا اولنور تنکیم مال منفردده اولدیغی کبی (شهدا بالف وقال احدهما قضی
خمسمائة قبلت بالف) ایکی کمسنه بیك درهمه شهادت ایدوب بریسی بشیوزینی قضا ایتدی دیسیدی
شهادت بیك ایله قبول اولنور بیك درهم اوزره اتفاقلری ایچون (کما اذا شهدا بقرض الف وقال احدهما
قضاه) نتکیم ایکی کمسنه قرض ایله بیك درهمه شهادت ایدوب وشاهدك بری اول بیکی مدیون قضا ایتدی
دیسیدی شهادتك قرض اوزره قبول اولندیغی کبی قرض اولان بیك درهم اوزره اتفاقلری اولدیغی ایچون
(وردقوله قضی کذا) یعنی اولده بشیوزی وثانیده قرضی قضا ایلدی دیو قولی رد اولنور زیرا شهادت فرددر (الا
اذا شهد معه آخر) الا قچان انکله بیله برشاهد آخر دخی شهادت ایدرسه * زیرا بو تقدیرجه نصاب شهادت
بولنور (ولا یشهد من علمه) یعنی ایکی صورتده دخی مدیونك قضا ایلدیکنی بیلان کمسنه شهادت ایلمك مندو بدر

(حتى يقر المدعى بما قبض) يعنى مدعى قبض ايلديكى شيئى اقرار ايدنجه ظلم اوزره عانت لازم كلمسون ايچون
(شهدا بقتل زيد يوم كذا بمكة وشهد آخران بقتله فيه بكوفة ردتا) ايكى كمسنه زيدك فلان كون مكه ده قتلنه
شهادت ايلسه لردى ايكى شاهد آخر دخى اول كون زيدك كوفه ده قتلنه شهادت ايتسه لردى شهادتك ايكيسيده
رد اولنورلر يعنى درت كمسنه قاضى قتنده مجتمع اولوب انلردن ايكيسى اولا ذكر اولنان شيئه وايكى آخرى ثانيا
ذكر اولنان شيئه شهادت ايلسه لردى ايكى فرقه نكده شهادتلرى رد اولنور* زيرا ايكى طائفه نك برى يقينا
كاذبدر (فان قضى باحدهما ردت الاخرى) پس اكر اول درت شاهدك ايكيسى شهادت ايلدكده انلرك
شهادتيله قاضى قضا ايتدى ايسه اخرانك شهادتلرى رد اولنور اولانك سابق ايله رجحانى ايچون (شهدا بسرقة
بقرة واختلفا فى لونها) ايكى كمسنه برصغرك سرقه سيله شهادت ايدوب واول صغرك لوننده اختلاف
ايلسه لردى ايكى شاهدلرى بياض ايدى ديوب وآخر سياه ايدى ديسيدى ياخود برى صارى ايدى ديوب
ورى قرمزى ايدى ديسيدى (قطع) اول سارقك يدى قطع اولنور واما بن قطع اولنمز زيرا شهادت
اولنان شيئده اختلاف ايلديلر وانكله قبول ممتنعدر ديدبلر نتكيم قچان ايكى شاهد اركككلكده وديشيلكده
اختلاف ايتسه لردى ياخود غصبده لونده اختلاف ايتسه لردى شهادتلرى قبول اولنميوب عدم قبولى اولى
اولديغى كبى* زيرا غصبله ثابت اولان ضماندر شبهاتله ساقط اولمز وبو مقامده ثابت اولان حددر شبهه ايله
ساقط اولور* امام اعظمك علتى اولدر كه تحقيقا اول شاهدلر صلب شهادتدن اولميان شيئده اختلاف ايلديلر
بواجلدن اكر لوندن ذكرندن سكوت ايتسه لردى شهادتلرى قبول اولنور وتوفيق ممكندر كه زيرا ايكى اون
برشيئده مجتمع اولور برشقى سياه وشق آخرى بياض اولمغله وايكى شاهدلرى برطرفنى كوروب وبريسى طرف
آخرينى كورمش اوله (بخلاف الذكورة والانوثة) اركككلك وديشيلك بونك خلافيدر كه زيرا اركككلك
وديشيلك بيلنمز الا اكا قريب اولمغله بيلنور وقريب اولمغله اشتباه واقع اولمزامدى توفيقله اشتغال اولنمز
(والغصب) وغصب دخى بوخلاف اوزره در كه زيرا غصب اكثريا نهارده واقع اولور شاهدك غاصبه قريب
اولمسى ممكندر پس مقصوبك جميع الوانى تأمل ايدرامدى توفيقله اشتغال اولنمز (ملك المورث لا يقضى
لوارثه بلا جر الشاهدين) مورثك ملكى وارث ايچون ايكى شاهد جرنسز قضا اولنمز* ومصنف جرك معناسى
(بقولهما مات وتركه ميراثا له او ذا ملكه او فى يده) قوليله بيان ايلدى اول ايكى شاهدك مورث فوت اولدى
ووارث ايچون ميراث ترك ايلدى ياخود بوشئ ملكيدر ياخود يدنده در ديدبلر يله* معلوم اولسونكه فقهسا
اختلاف ايلديلر كه تحقيقا ميراثله شهادت جرونقله محتاج اولورمى اولمكه متنده مصنفك وتركه ميراثا قوليله
ذكر ايلديكى ديدبلر بدر يوخسه محتاج اولمزمى امام اعظم وامام محمد جردن لابد دردبدبلر ابو يوسف ايچون
خلاف واردر كه ابو يوسف دير كه تحقيقا مورثك ملكى وارثك ملكيدر وراثت خلافت اولديغى ايچون
بواجلدن عيبله مبيع رد اولنور ووارث اوزرينه عيبله رد اولنورامدى مورث ايچون ملكه شهادت
وارث ايچون ملكه شهادتدر وامام اعظم ايله امام محمد ديرلر كه زيرا وارثك ملكى عين حقنده مجدد اولور
بواجلدن موروثه اولان جاريه نك وارث اوزره استبراسى واجب اولور ومورث فقير اوزره صدقه اولنان شئ
وارث غنى اوزره حلال اولور ومجدد نقله محتاج اولور استصحاب حال مثبت اولمسون ايچون لكن وقت مونده
مورثك ملكنك قيامى اوزره شهادتله اكتفا اولنور بو تقدير جه ضرورة انتقالك ثبوتى ايچون وكذلك مورثك
يدينك قيامنه شهادت دخى بو يله در* زيرا وقت مونده يدلر ضمان واسطه سيله يد ملكه منقلب اولور زيرا
اول وقت مسلمك حالندن ظاهر اولان بودر كه سبيلرين برابر ايدوب مغصوب وودايعدن يدنده اولان شيئى بيان
ايلمكدر واكر بيان ايتمدى ايسه پس ظاهر اولان بودر كه تحقيقا انك يدنده اولان شئ انك ملكيدر امدى يد موت
وقتنده دليل ملك قيلندى (كذا) يعنى كذلك جرك فائده سنى افاده ده جر كبيدر (قولهما كان لابيه اعاره
او اودعه او آجره ذا اليد) ووارث ادعا ايلديكى شيئده شاهدينك دار وارثك باباسنك اولوب عاريت ياخود امانت
وير مشدى ياخود ذى اليده ايجار ايتمش ايدى ديدبلر يله* يعنى قچان بر رجل فوت اولدقده وارث بر دار اوزره
اول دار باباسنك اولوب اعاره ايلديكنه ياخود امانت وضع ايلديكنه بينه اقامت ايتسيدى پس اول وارث اول
دارى اخذ ايدر وباباسى فوت اولوب اول دارى انك ايچون ميراث ترك ايلديكنه بالاتفاق بينه تكليف اولنمز

اما ابو يوسف قتنده وارثه شهادتده جر ايجاب ايلمديكى ايچون بينه تكليف اولنمز واما امام اعظم ايله امام محمد قتنده عند موت المورث يدك قائم اولمسى جردن مغنى اولديغى ايچون بينه تكليف اولنمز حالبوكه يدك قيامى بولندى *زيرا مستعيرك ومودعك يدى معيرك ومودعك يديدر (شهدا بيد حى مذ كذا ردت) ايكى كمسنه بزد برى كمسنه نك يدنده كى ملكه شومقدارى زمان يدنده اولديغنه شهادت ايلسه لر اول شهادت رد اولنور يعنى فيجان بردار بررجلك يدنده اولسه وآخر اول دارى بنمدر ديو ادعا ايتسه يدى واول آخر برآى وياخود برسنه يدنده اولديغنه بينه اقامت ايلسه اول شهادت قبول اولنمز وابو يوسفدن روايت اولنديكه اول شهادت قبول اولنور *زيرا بينه ايله ثابت اولان خصمك اقرارى ايله ثابت اولان كبيدر واكر مدعى عليه انكاه اقرار ايتسه يدى اول دار مدعى يه اتفاقا دفع اولنور وامام اعظم ايله امام محمدك علتى اولدر كه تحقيقا بو شهادت مجهول اوزره قائم اولدى اولكه يددر *زيرا اول يد الآن منقطعه در ومحتمل اولوركه تحقيقا يد ملكدر ياخود يد وديعتدر ياخود يد اجاره در ياخود يد غصبدر پس اول دارك شك ايله اعانه سنه حكم اولنمز (الا ان يقولا) الامكر كه شاهدلر ديه لر كه (انه احدث اليد فيه فيقضى له باليد) تحقيقا مدعى عليه اول ملكده يد احداث ايلدى ديه لر بو تقديرجه مدعا يد ايله قضا اولنوب (و يؤمر بالتسليم اليه) ومدعى به تسليم ايله مدعى عليهه امر اولنور (لكن لا يصير به مقضيا عليه) لكن مدعى عليه اول ملكدن يدك زائل اولمسيله اوزرينه قضا اولنمش اولمز (حتى لو برهن بعده على انه ملكه تقبل) حتى مدعى عليه بعده ملكى اولديغنى اثبات ايلسه بينه سى قبول اولنور عماديه ده بو يله ذكر اولندى (وان اقر المدعى عليه به) واكر مدعى عليه مدعينك يدنده اولديغن اقرار ايتسيدى (اوشهدا انه اقر بيد المدعى) ياخود ايكى كمسنه مدعى عليه يد مدعى يى اقرار ايلدى ديو شهادت ايلسه لر (او بملكه) ياخود مدعينك ملكيدر ديو اقرارينه شهادت ايلسه لر (اوانه اخذه من يده) ياخود مدعى عليه مدعينك يدندن اخذ ايلديكنه شهادت ايلسه لر (دفع الى المدعى) اول ملك مدعى يه دفع اولنور كافيده بو يله ذكر اولندى

﴿ باب الشهادة على الشهادة ﴾

بو باب شهادت اوزره شهادتك بياننده در *معلوم اولسونكه تحقيقا بو شهادتك جوازى استحساندر وقياس انى اقتضا ايلمز *زيرا بو شهادتك اداسى شاهد اصله لازم كلش عبادة بدنيه در بو خصوص مشهود له ايچون حق بو قدر اجبار اولمديغيچون ونيابت عبادة بدنيه ده جارى اولمز لكن فقها بو شهادتك جوازنى اكا شدة احتياج ايچون شبهه ايله ساقط اولميان هر حقده مستحسن كورديلر زيرا شاهد اصل شهادتك اداسندن آز اولور عاجز اولور موتى ايچون ياخود سفرى ايچون وبونك كبى علت ايچون پس اكر بو شهادت جائز كورلمسه حقوقدن چوق شيئك ضايع اولمسنه مؤدى اولور بو اجلدن تجويز اولندى اكرچه كيم كثير اولورسه ده يعنى فروعك شهادتى اوزره شهادت اولورسه ده ثم ثم لكن انده بدليت شبهه سى واردر *زيرا بدل شول شيئدر كه اكا رجوع ايله عمل اولنمز الا اصلدن عجزك قتنده اولنور بو دخى انك كبيدر بو اجلدن شبهاتله ساقط اولان شيئده قبول اولنمز نسانك رجال ايله ايله شهادتى كبى (وتقبل فيما لا تسقط بشبهة بشرط تعذر حضور الاصل) وبو شهادت شبهه ايله ساقط اولميان شيئده شاهد اصلك حاضر اولمسنك متعذر اولمسى شرطيله قبول اولنور يعنى شاهد اصلك قضيه اوزره حضورينك متعذر اولمسيله (بموت او مرض) شاهد اصلك موتله ياخود مرض سببيله حضورى متعذر اولمسيله يعنى شاهد اصل مريض اولوب اول مرض سببيله مجلس قاضى يه حاضر اولمغه قدرتى اولمامغله (او سفر) ياخود شاهد اصل اوچ كونلك يا زياده سفرده اولمغله پس شهادتك جائز اولمسى حاجت ايچوندر وبو حاجت مس ايتمز الا اصلك عجزى قتنده مس ايدر وبو شيئلر ايله عجز بلا شبهه متحقق اولور وامام ابو يوسفدن نقل اولنديكه شاهد اصل شول مكانده اولسه كه اكر اول شهادتك اداسيچون طلكه كتسه يدى وكلوب اهلى ايله بيتنده ياتمغه قادر اولسيدى اشهاد صحيح اولور ناسك حقلرينى احيا ايتمك ايچون فقها قول اول احسندر وقول ثانى ارفقدر ديديلر وفقيه ابو الليث ابو يوسفك قولنى اخذ ايلدى (وبشهادة عدد عن كل اصل) ودخى هر اصل شاهددن شهادتك عددى شرطيله قبول اولنور حضرت على كرم الله وجهه نك بر رجلك شهادتى اوزره شهادت جائز اولمز الا ايكى رجلك شهادتى ايله جائز اولور قولى ايچون (وان لم يغاير فرعاهما) اكرچه كيم ايكى شاهد اصلك ايكى فرعلرى

مغاير اولمزسه ده يعني ايكي شاهد اصلك هر بري ايچون ايكي شاهد مغاير اولمق واجب اولمز بلكه ايكي شاهد فرع
شاهد اصلك ايكيسنه ده شهادتلري كفايت ايدر بوندنصكره مصنف شهادت اوزره شهادتك كيفيتي
(بان يقول الاصل اشهد على شهادتي اني اشهد بكذا) قوليله بيان ايلدي يعني شاهد اصل فرعه خطاب
ايدوب بنم شهادتم اوزره شهادت ايله كه تحقيقا بن شو وجه اوزره شهادت ايدرين ديمكله يعني تحقيقا فلان بن فلان
الفلاني بنم قتمده شويله اقرار ايلدي ديو مثلا (والفرع اشهد ان فلانا اشهدني على شهادته بكذا وقال اشهد
على شهادتي بذلك) وفرع دخي بن شهادت ايدرينكه تحقيقا فلان كمسنه بني شهادتي اوزره شو وجه اوزره
اشهاد ايلدي وبنم بو وجه اوزره شهادتمه شهادت ايله ديدي ديه * زيرا فرعك شهادتندن واصلك شهادتنك
ذكرندن وتحميل شهادتك ذكرندن لابدر ومتنده ذكر اولنان عبارت شهادتك كاسنده كفايت ايدر وبو عباره
مذكوره عبارتلرك وسطاسيدر وبو فرعك شهادتي ايچون اداوقتده بوندن اطول لفظ واردر كه عند القاضي
فرع بن شهادت ايدرينكه تحقيقا فلان كمسنه بنم قتمده شهادت ايلديكه تحقيقا فلان كمسنه نك فلان كمسنه
اوزرنده مالدن شو مقدار شيئي واردر وبو شهادتي اوزره بني اشهاد ايلدي وبكا شهادتي اوزره شهادت ايتمكه
امر ايلدي وبن انك شهادتي اوزره اول منوال اوزره الآن شهادت ايدرين ديمكدر * پس بو شهادتده سكز شين
واردر و اولاذكر اولانده بش شين واردر وبش شين ايله اولان شهادتدن اقصري واردر عند القاضي فرع بن فلان
كمسنه نك شو وجه اوزره شهادتنه شهادت ايدرين ديمكدر وبونده ايكي شين واردر و برشي دخي زياده ايتمكه
حاجت اولمز و بوفقيه ابو الليثك اختياريدر واستادي ابو جعفرك اختياريدر غايه ده بويله ذكر اولندي
(صح تعديل الفرع الاصل) اصل ايچون فرعك تعديلي صحيح اولدي * زيرا فرع اكر عدل اولورسه تزكيه يه
صالح اولور واكر عدل اولمزسه شهادته صالح اولمز * ديمزكه فرع متهمدر زيرا كندو نفسنك شهادتني صحيح
اولمز الا اصلك تعديلي ايله صحيح اولور * زيرا بز ديرزكه عدل مثلي ايله شهادتنده متهم اولمز تكيم كندو شهادتنده
متهم اولمديغي كبي مقبول القول اولمق ايچون شهادت ايتمسي احتمالي ايله (كاحد الشاهدين الآخر) تكيم
ايكي شاهدك برينك آخر ايچون تعديلي صحيح اولديغي كبي بزم ذكر ايلديكمز علت ايچونكه اكر عدل اولورسه
تزكيه يه صالح اولور واكر عدل اولمزسه شهادته صالح اولمز (وان سكت) يعني تعديل اصلدن فرع سكوت
ايدرسه (صح نقلها) اصلك شهادتني نقل ايلمسي صحيح اولور اكرچه كيم مستور ايسه ده محيطده بويله ذكر اولندي
(ويعدل ان هو اهل) يعني فروعك شهادتلريني استماع ايدن قاضي تزكيه يه اهل اولان كمسنه دن
اصولك عدالتني تعرف ايدر نتكيم اول اصول حاضر اولوب شهادت ايتمش اولسه لر تعديل اولندقلري
كبي پس اكر انلرك عدالتلري ثابت اولورسه حكم ايدر واكر عدالتلري ثابت اولمزسه حكم ايتمز (انكر الاصل
شهادته بطل شهادة الفرع) اكر شاهد اصل شهادتني انكار ايدرسه فرعك شهادتي باطل اولور * مسئله نك
معناسنده كافيده ديديكه تحقيقا اصل اولان شاهدلر بزم ايچون بو حادثه اوزره شهادت يوقدر ديوب فوت
اولسه لر ياخود غائب اولسه لر اندنصكره فروع كلوب بو حادثه ده انلرك شهادتلري اوزره شهادت
ايلسه لر اما اصولك حاضر اولمسيله بيله پس فروعك شهادتلرينه التفات اولنمز اكرچه كيم اصول فروعك
شهادتلريني انكار ايتمز ايسه ده ينه التفات اولنمز * زيرا تحميل شهادت ايتدك ديمزلر زيرا تحميل شرطدر
حالبوكه ايكي خبرك بيننده يعني خبر اصل ايله خبر فرعك بيننده تعارض ايچون تحميل فوت اولدي * وزيلعي
ديديكه بونك معناسي فيمان اصل اولان شاهدلر بز شهادتمز اوزره انلري اشهاد ايلمدك ديوب فوت اولسه لردي
ياخود غائب اولسه لردي اندنصكره فروع كلوب حاكم قتنده شهادت ايتسه لردي انلرك شهادتني قبول اولنمز
زيرا تحميل شهادت شرطدر حالبوكه خبر اصل ايله خبر فرعك بيننده تعارض اولديغي ايچون تحميل ثابت
اولمدي * زيرا اصول تحميلي نفيده صادقلر اولملري محتمل اولور پس احتمال ايله بيله تحميل ثابت اولمز * بن
ديرمكه تحقيق هدايه ده وشرحلرنده وساير معتبرانده عبارت اكر شهود اصل شهادتني انكار ايدرسه واقعه
اولدي كافيده اولان شبهه موافق اولديغي حالده و براحدك اوزرينه شهادت ايچون اشهادك مغايرتي خفي
دكلدر پس زيلعينك شهادتني بو نكته تفسيري نه كيفيتله صحيح اولور وظن اولنور كه زيلعينك منشا غلطي
هدايه نك وشرحلرينك تحميل تعارض ايچون ثابت اولمز قوللريدر * زيرا تحميلك معناسي اشهاددر

وزباننك اوزرينه خفي اولديكه تحقيقا تحميل ذكر اولنان كبي فيجان اصل شهادتيده انكار ايلسه ده تحميل
ثابت اولمز بلكه اصل شهادتني انكار شهادي انكاردن ابلغدر* زيرا اصل شهادتي انكار كنايه در حالبوكه
كنايه تصريحدن ابلغدر (شهداعن اثنين على فلانة بنت فلان الفلانية وقالا اخبرانا بمعرفتها وجاء المدعى بامرأة
لم يعرفا انها هى قيل لهما هات شاهدين انها هى) ايكي فرع شاهدلر ايكي اصل كسنه دن فلانه اوزره فلانه يه
منسوب اولان فلانك قزيدر ديو شهادت ايدوب واول ايكي فرع شاهدلر اول ايكي اصل كسنه لر اول فلانه يي
بيلورلر ايله بزه خبر ويرديلر ديسه لردى ومدعي بر مرأه ايله كلوب فرع شاهدلر اول فلانه بو حاضره مرأه اولديغني
بيلمسه لر اول مدعي يه اول فلانه بو مرأه حاضره اولديغنه ايكي شاهد كتوره ديلور* زيرا نسبتله تعريف انلرك
شهادتلري ايله متحقق اولدي ومدعي تحقيقا اول نسبت بو مرأه حاضره اوزره در ديو ادعا ايدر وتحمل اولور كه اول
نسبت حاضره نك غيري ايچون اوله امدي اول حاضره اولان مرأه ايچون اثباتدن لابددر پس بو شهادت
مرورايدر شهادة قاصره نك غيريلري ايله تمام اولان شهادت قبيلندندر (كذا الكتاب الحكمي) كذلك كتاب
حكميده ذكر اولنان كبيدر يعني تحقيقا قاضي قاضئ آخره مكتوب يازوب تحقيقا فلان وفلان بنتم قتعده فلانه يه
منسوب اولان فلانك قزي فلانه اوزرنده ما دن شو مقدار شئ اولديغنه شهادت ايلدكلرين اعلام ايتسيدي
ومدعي واروب اول قاضئ آخرك حضورينه اول مرأه يي احضار ايلدكده ومرأه اول نسبتله منسوبه اولديغن
انكار ايتسيدي پس ايكي شاهد آخردن لابددر كه اول مرأه حاضره اول نسبة مذكوره ايله منسوبه اولديغنه
شهادت ايده لر (ولو قالا فيهما) واكر اول ايكي شاهدلر ذكر اولنان ايكي مسئله ده نسبتي بيان ايچون (التميمية
لم يجز حتى ينسباها الى فخذها) اول مرأه تميميه در ديسه لر جائز اولمز حتى اول مرأه يي قبيله مخصوصه سنه
نسبت ايلدكجه (اوجدها) ياخود ذكر اولنان ايكي مسئله ده مرأه نك جدينه نسبت ايتمدكجه * زيرا
تعريفدن لابددر تعريف ايسه نسبة عامه ايله حاصل اولمز بني تميمه نسبت ايسه عامه در* زيرا عددلري صايلمز
اما قبيله يه نسبت بونك خلافيدر* زيرا نسبة خاصه در حتى شاهد نسبة خاصه يي ذكر ايلسه جدينك ذكري
مقامنده قائم اولور* زيرا جد اعلانك اسميدر پس جدادنك مقامنده قائم اولور (اشهد على شهادته ثم نهاه عنها
لم يصح) شاهد اصل شهادتي اوزره بر كسنه يي اشهاد ايندكده اول فرعي شهادتدن نهي ايتسيدي اول شاهد
سالك نهي صحيح اولمز (كافران شهدا على شهادة مسلمين لكافر على كافر لم تقبل) ايكي كافر ايكي مسلمك بر كافر
ايچون بر كافر اوزره شهادتي اوزره شهادت ايلسه لردى قبول اولنمز (كذا شهادتهما على القضاء لكافر
على كافر) كذلك ايكي كافرك بر كافر ايچون بر كافر اوزره قضاسي اوزره شهادت ايلسه لردى قبول اولنمز
(وتقبل شهادة رجل على شهادة ابيه وعلى قضاء ابيه في الصحيح) وبر رجلك باباسنك شهادتني اوزره شهادتي
وباباسنك قضاسي اوزره شهادتني قول صحيحده قبول اولنور بو ذكر اولنان درت مسئله كتاب خانيه دندر
(من ظهر انه شهد زورا) بر كسنه نك شهادتي ظاهر اولسه كه تحقيقا اول كسنه زورا شهادت ايلدي نفسي اوزره
اقرار ايتمكله كه تحقيقا اول كسنه زورا شهادت ايلدي *يعني بر كسنه نك زورا شهادت ايلديكي كندو اقراريله
ظاهر اولسيدي ياخود بر كسنه بر رجلك قتل اولنديغنه ياخود موتنه شهادت ايندكدنصكره اول رجل حيا
كلسيدي ياخود بر كسنه رؤيت هلاله شهادت ايدوب اوتوز كون كچدككده سماده علت يوغيكن هلال
كورلمسيدي ودخي بونك امثالنده كذبي ظاهر اولسيدي (عزر بالتشهير) اول كسنه تشهير ايله تعزير اولنور
كافيده ديديكه معلوم اولسونكه تحقيقا شاهد زورا جماعا تعزير اولنور انك شهادتنه قضا متصل اولسون ياخود
اولمسون * زيرا اول كسنه مسلمينه ضرري متصل اولور كبيره ارتكاب ايلدي وانك تعزيرنده بر حد مقرر
يوقدر پس زجراله وتنكيلا يعني رسواي ايلمك ايله تعزير اولنور الا فقها تعزيرك كيفيتنده اختلاف ايلديلر امام
ابو حنيفه رحمة الله عليه ديديكه انك تعزيري انجق تشهيردر واما مين بيور ديلر كه ضرب اولنور وحبس اولنور
وبو قول شافعي رحمة الله عليهك قوليدر* زيرا حضرت عمر رضي الله عنهدن روايت اولنديكه تحقيقا حضرت
عمر شاهد زوره قرق قامچي اوردي ويوزينه چوملك قره سي سوردي وامام اعظمك علتي اولدركه تحقيقا قاضي
شريح شاهد زوري تشهير ايلدي وضرب ايلمدي وآني اكر اهل سوقدن ايسه سوقنه كوندردي واهل سوقدن
دكل ايسه بعد العصر قومنك جمع اولديغي محله كوندردي وبن بر شاهد زور بولدم سزاندن حذر ايدك

دیرایدی وناسی تحذیر ایدرلردی برایدی وشریح صحابه زماننده قاضی ایدی و بونك کبی نشهیر صحابه اوزره خفی دکلدر وصحابه دن براحد بونك اوزرینه انکار ایلدی امدی اجماع منزله سنه تنزیل اولندی

☼(باب الرجوع عنها)☼

بو باب شهادتدن رجوعك احکامی بیاننده در (هوان یقول کنت مبطلا فیها) شهادتدن رجوع بن اول ایتدیکم شهادتده مبطل ایدم دیمکدر (ونحوه) ودخی ذکر اولنان مثلی بن شهادت ایلدیکم شیئدن رجوع ایلدم دیمکدر یاخود شهادت ایلدیکم شیئده زورا شهادت ایلدم دیمك کبی (ولایکون انکارها رجوعا) پس انك اول شهادتنی انکاری رجوع اولمز* زیرا شهادتدن رجوع وجودینك سبقنی اقتضا ایدر (لایصح الاعند القاضی) شهادتدن رجوع صحیح اولمز الا قاضینك قتنده صحیح اولور برابردر کرك بن شهادتمده مبطل ایدم دیمکله اولسون وکرك شهادتمدن رجوع ایتدم دیمکله یاخود زورا شهادت ایلدم دیمکله اولسون* زیرا اول شهادتدن رجوع توبه دروتوبه ایسه جنایت حسبی اوزره در* پس سر سر ایله درو اعلان اعلان ایله درو شهادة زور مجلس قاضیده خیانتدر پس اندن توبه دخی بنه قاضینك مجلسنه تقیید اولنور امدی بو تقدیرجه شهادتدن رجوع قاضینك مجلسندن غیریده صحیح اولمدی پس قچان اوزرینه شهادت اولنان کمسنه ایکی شاهدك رجوعلرین ادعا ایدوب واول رجوع اوزره بینه اقامت ایتسیدی یاخود بینه اقامتندن عاجز اولوب شاهدهء یمین و برمك مراد ایتسیدی قاضی انك بینه سنی قبول ایلمز وشاهدلره یمین دخی تکلیف ایلمز* زیرا بینه و یمین دعوای صحیحه اوزره مترتب اولورلر دعوای رجوع ایسه مجلس قاضینك غیریده باطله در حتی اکر بینه اقامت ایلسه که تحقیقا شاهد فلان قاضینك مجلسنده رجوع ایلدی وقاضی انی ماله ضامن قیلدی دیو بینه سی قبول اولنور سببك صحتی ایچون (وحکمه بعد القضاء وقبض المال التعزیر والتضمین) وقاضینك قضاسندن ومدعی مالی قبضدنصکره رجوعك حکمی تعزیر وتضمیندر* اماتعزیر مرور وایدن علت ایچوندر واما تضمین یعنی اول ایکی شاهدك شهادتلری ایله اتلاف ایلدکلری شیئی تضمین سبب ضمانه نفسلری اوزره اقرار ایلدکلری ایچوندر اولکه شهادت باطله در وتناقض نفسی اوزره اقرار ینك حکمنی منع ایلمز ومصنفك وقبض المال قوله باعث زیرا قاضی قضا ایدوب مدعی ادعا ایلدیکی مالی قبض ایتمش اولمسه اتلاف معدوم اولدیغی ایچون ضمان واجب اولمز (ولم ینتقض) وقاضینك قضاسی بوزلمز* زیرا قضا کلام متناقض ایله متحقق اولمدیغی کبی کلام متناقض ایله متناقض اولمز (وقبله التعزیر فقط) وقاضینك قضاسندن اول رجوع شهادتك حکمی انجق تعزیردر (وقدمر العبرة للباقی لاالراجع) وضمان حقنده اعتبار شهوددن باقی ایچون اولوب راجع ایچون اولمدیغی مرور ایتدی بواجلدن مصنف بونك اوزرینه (فان رجع احدهما ضمن النصف) قولیله تفریع ایلدی یعنی ایکی شاهدك بری رجوع ایدرسه نصفه ضامن اولور* زیرا ایکی شاهدك هر برینك شهادتیله نصف حجت قائم اولور پس شاهدك ایکیسندن برینك شهادتی اوزره باقی اولمسیله حجت نصفده باقی قالدی پس راجع اوزره انده حجت باقی قالمیان شیئك ضمانی واجب اولدی اولکه نصفدر ودخی ابتداء بعض علت ایله حکم ثابت اولماق جائز اولور اندنصکره بعض علتك بقاسیله باقی اولور ابتداء حول کبی که بعض نصاب اوزره منعقد اولماز وبعض نصابك بقاسی سببیله منعقد باقی اولور (وان رجع احدالثلاثة لم یضمن) واکر اوچ شاهدك بری رجوع ایتسیدی راجع ضامن اولماز* زیرا حقك کانه شهادتیله باقی فلان کمسنه باقی قالدی (وان رجع آخر ضمنا النصف) واکر اوچ شاهدك بری رجوع ایتدکدنصکره برآخری رجوع ایدرسه ایکی راجعلر نصف حقه ضامن اولورلر* زیرا نصف مال انك سببیله باقی قلان کمسنه شهادتی اوزره باقی قالدی (وان رجعت امرأة من رجل وامرأتین ضمنت الربع) واکر بر رجل ایله ایکی مرأه نك شهادتنده مرأه نك بری رجوع ایتسیدی اول رجوع ایدن مرأه ربعه ضامن اولور* زیرا اوچ ربعه شهادت ایدنلر شهادتلری باقی قالدی (وان رجعتا ضمنتا النصف) واکر مرأه نك ایکیسیده رجوع ایدرلرسه اول ایکی مرأه نصفده ضامنه اولورلر نصفه شهادت منك شهادتی اوزره باقی اولدیغی ایچون (وان رجعت ثمان من رجل وعشر نسوة فلا ضمان) واکر بر رجل ایله اون مرأه نك شهادتلرنده مرأه نك سکزی شهادتلرندن رجوع ایتسه لردی انلرك اوزرینه ضمان واجب اولماز کل ماله شهادت ایدن منك بقاسی ایچون اولکه بر رجل ایله ایکی مرأه در (وان رجعت اخری ضمنت التسع الربع) واکر طقوزنجی مرأه ده رجوع ایتسیدی

طقوز امرأه ربع ماله ضامن اولورلر حقك اوچ ربعی انك شهادتيله باقی قلان منك شهادتی اوزره باقی اولديغی ايچون * زيرا نصف رجلك شهادتيله باقی قالور وربع باقيه اولان امرأه نك شهادتيله باقی قالور (وان رجع الكل) واكر بر رجل ايله اون امرأه جملهسيده رجوع ايتسهلردی (فعليه السدس عنده والنصف عندهما وما بقی عليهن علی القولين) پس بو تقديرجه رجل اوزره امام اعظم قتنده سدس وامامين قتنده نصف لازم كلور وباقيسی اولكه اوايده بش سدس وثانيهده نصفدر اون امرأه اوزرلرينه لازم كلور * امامينك علتی اولدركه تحقيقا عورتلر شهادتنده هر نه قدر زياده اولسهلر قائم اولمزلر الا رجل واحد مقامنه قائمه اولورلر بو اجلدن انلرك شهادتلری قبول اولنمزلر الا بر رجلك منضم اولمسيله قبول اولنور وثابت اولان مالك نصفی رجلك شهادتيله ونصفی امرأهلرك شهادتلری ايله اولور * وامام اعظمك علتی اولدركه تحقيقا هر ايكی امرأه بر رجل مقامنه قائمه اولورلر پس اون امرأه رجالدن بش كبی اولدی امدی التی رجل شهادت ايتمش كبی اولدی جملهسی رجوع ايتمش كبی اولدی بو تقديرجه ضمان انلر اوزره اسداسا اولور (وان رجعن) واكر اون امرأه رجوع ايدوب رجل شهادتنده باقی قالسيدی (فالنصف وفاقا) اتفاق اوزره نصفك ضمانی امرأهلر ايچون اولوروامّا امامين قتنده نصف لازم كلمسی ظاهردر كه زيرا امرأهلرك شهادتلری ايله ثابت اولان نصف مالدر كذلك امام اعظم قتنده دخی نصف مالدر * زيرا نصف مال انك شهادتيله ثابت اولان كمسنه باقی قالدی پس التی رجل شهادت ايدوب اندنصكره بشی رجوع ايتمش كبی اولدی (وضمن رجلان شهدا مع امرأه فرجعوا) ودخی ايكی رجل ايله بر امرأه شهادت ايدوب كليسی رجوع ايتسهلردی ايكی رجل ماله ضامن اولورلر * زيرا امرأه واحده شاهده دكلدر زيرا ايكی امرأه شاهد واحد كبيدر وامرأه واحده شاهدك بعضی اولدی وقضا دخی امرأهسز ايكی رجلك شهادتنه مستند اولدی (ولا يضمن الراجع فی النكاح بمهر مسمی مطلقا) ونكاحده مهر مسمی اوزره شهادت ايدن ايكی شاهدك بری رجوع ايتسيدی مطلقا ضامن اولمزكرك زوجه اوزره شهادت ايلسونلر وكرك زوج اوزره شهادت ايتسونلر * اصل بودركه تحقيقا شهادت اولنسان شیء اكر مال اولميوب قصاص ويا نكاح ويا بونلرك امثالی اولورسه بزم مذهبمزده شاهدلره ضمان لازم كلمز شافعی ايچون خلاف واردر واكر شهادت اولنان شیء مال اولورسه پس اكر اتلاف اول اتلافه معادل عوض ايله اولورسه شاهد اوزره ضمان لازم كلمز * زيرا عوضله اولان اتلاف اتلاف اولمامش كبيدر واكر اتلاف عوضه معادل اولمزسه عوض مقدارينه ضمان لازم كلمز بلكه عوضدن زيادهسنه لازم كلور واكر اتلاف اصلا بلا عوض اولورسه كلك ضمانی واجب اولور قچان بو متقرر اولديسه * بز ديرزكه قچان بر رجل بر امرأه اوزره نكاح ادعا ايدوب وامرأه منكره اولسيدی ورجل امرأه اوزره بينه اقامت ايتسيدی پس نكاحله قضا اولنور اندنصكره اول شاهدلر شهادتلرندن رجوع ايتسهلردی اول امرأه ايچون برشيئه ضامن اولمزلر برابردر كرك اول امرأهنك مهر مسماسی مهر مثلی اولسون كرك مهر مثلندن اكثر ياخود اقل اولسون * زيرا اول ايكی شاهدلر اول امرأه اوزره بضعی بضعه معادل دكل عوضله اتلاف ايلديلر ايسهده ولكن بضع متلف اوزره متقوم اولمز وانجق متملك اوزره متقوم اولور تملك ضرورتيله * زيرا اتلافك ضمانی مثلی ايله تقدير اولنور حالبوكه بضعله مال بيننده مماثله يوقدر واما بضع زوجك ملكنده دخولی قتنده تحقيقا متقوم اولدی خطرنی اظهار ايچون (الا ما زاد علی مهر مثلها) الا امرأهنك مهر مسماسی مهر مثلی اوزره زياده اولورسه ضامن اولمزلر * يعنی اكر امرأه مهر مثلی مسمانك مثلی اولوب ياخود اكثر اولورسه شاهدلر برشيئه ضامن اولمزلر * زيرا اول ايكی شاهدلر اول امرأه اوزره مهره معادل ياخود مهردن زياده عوض ايله مهر ايجابنه باعث اولمديلر اولكه بضعدر * زيرا بضع ملك زوجه دخولی قتنده متقومدر وتحقيقا بز بيان ايلدككه اتلافه معادل عوض ايله اتلاف ضمان ايجاب ايلمز * واكر امرأهنك مهر مثلی مسمادن اقل اولورسه شاهدلر زوج ايچون زيادهيه ضامن اولورلر * زيرا اول ايكی شاهدلر زوج اوزره مهر مثلدن زياده اولانی بلا عوض اتلاف ايلديلر ورجوع ايدن شاهد ضامن اولمز (ولا فی البيع الا ما نقص من قيمة المبيع ان ادعی المشتری) وذكر اولنسان كبی بيعده رجوع ايدن شاهد ضامن اولمز الا مبيعك قيمتندن ناقص اولان شيئه ضامن اولور اكر مشتری بن شو عبدی شو رجلدن بيك درهمه آلدم ديو ادعا ايدرسه حالبوكه عبدك ثمنی ايكی بيكه مساوی اولسه ومدعی عليه انكار ايلسيدی پس ايكی شاهد شهادت ايلسهلردی اندنصكره رجوع

ایتسه‌لردی بایع ایچون ضامن اولورلر* زیرا اول ایکی شاهد بایع اوزرینه بو قدر شیئی اتلاف ایلدیلر (ولا فی البیع
الامازاد علی القیمة من الثمن ان ادعی البایع) و بیعه رجوعی ایدن شاهد ذکر اولنان کبی ضامن
اولمزلر الا ثمندن قیمت اوزره زیاده اولان شیئه ضامن اولور اگر بایع تحقیقا مشتری بندن شو عبدی شو مقداره
اشترا ایلدی وثمن اوزرنده دردی بنکلده ادعا ایدرسه و مشتری انکار ایلدکده ایکی شاهد تحقیقا مشتری عبدی
ایکی بیك درهمه اشترا ایلدی دیو شهادت ایلسه‌لردی* حالبوکه عبدك ثمنی بیکه مساوی اولسیدی اندن صکره
شاهدلر رجوع ایتسه‌لردی مشتری ایچون زیاده اولان بیکه ضامن اولورلر * زیرا بیکی مشتری اوزره اتلاف
ایلدیلر (ولا فی الطلاق قبل الدخول الا نصف مهرها) وشاهد قبل الدخول طلاقده شهادتدن رجوع
ایتسه‌یدی ضامن اولمز الا مهرك نصفنه ضامن اولور* یعنی قچان ایکی کمسنه قبل الوطی طلاقه شهادت ایدوب
بعده رجوع ایتسه‌لردی نصف مهره ضامن اولورلر بعد الدخول طلاقده شهادتدن رجوع بونك خلافیدر
زیرا دخول ایله متأکد اولدی پس اتلاف یوقدر (وفی العتق القیمة) و عتقده شهادتدن رجوع ایدن عبدك
قیمتنه ضامن اولور* یعنی قچان ایکی کمسنه بر عبدك عتقنه شهادت ایلیوب بعده رجوع ایتسه‌لردی عبدك
قیمتنه ضامن اولورلر (وفی القصاص الدیة) وقصاصده شهادتدن رجوع ایدن شاهدلر دیته ضامن اولورلر
یعنی قچان ایکی کمسنه تحقیقا زید بکری قتل ایلدی دیو شهادت ایدوب زید قصاص اولندقدن صکره اول
شاهدلر شهادتلرندن رجوع ایتسه‌لردی بزم مذهبمزده انلرك اوزرینه دیت واجب اولور قصاص واجب اولمز
زیرا قصاص قتله مباشرتك جزاسیدر حالبوکه انلرده مباشرة قتل بولنمدی وشافعی قتنده اول رجوع ایدن
شاهد قصاص اولنور (والفرع برجوعه) وفرع اولان شاهد شهادتندن رجوعیله ضامن اولور * زیرا
قاضینك حکمی اول فرعك اداء شهادتنه مضاف اولدی پس تلف دخی اول اداء مضاف اولدی امدی اول
فرع تلفه ضامن اولور (لا بقوله بعد الحکم کذب شهود الاصل) یوخسه حکمدن صکره فرعك اصل اولان
شاهدلره کذب ایلدی دیمسیله (اوغلطوا فی شهادتهم) یاخود فرعك شهود اصل شهادتلرنده غلط ایتدیلر
دیمسیله ضامن اولمز* زیرا فرع اولان شاهدلر شهادتلرندن رجوع ایلمدیلر بلکه غیریلرك رجوعنه شهادت
ایلدیلر امدی انلرك بو قوللرینه التفات اولنمز * زیرا امضا اولنان قضا انلرك قوللری ایله منتقض اولمز
کندولرك رجوعلری ایله منتقض اولمدیغی کبی کافیده بویله ذکر اولندی (ولا الاصل بقوله ما اشهدته) واصل
اولان شاهدك دخی بن فرعی اشهاد ایلمدم دیمسیله ده ضامن اولمز* یعنی تحقیقا اصل اولان شاهدلر قچان بعد
الحکم رجوع ایدوب بز فرع اولان شاهدلری شهادتمز اوزره اشهاد ایلمدك دیملری ایله اول شهود اصولده ضامن
اولمزلر قچن انلرك جهتندن ضمانی ایجاب ایدر سبب بولنمیدی سبب اتلافی انکار ایلدکلری ایچون اولکه
شهادتلری اوزره اشهاد درود دخی ایکی خبرك بیننده تعارض ایچون قضا باطل اولمز پس شاهدك رجوعی کبی
اولدی قبل القضا اولان تعارض بونك خلافی اوزره‌در* زیرا تحمیلی انکار ایلدیلر تحمیلدن ایسه لابددر
(او اشهدته وغلطت) یاخود اصلك بن فرعی اشهاد ایلدم حالبوکه غلط ایتدم دیمسیله ضامن اولمز* یعنی قچان
اصل اولان شاهدلر بز فروعی اشهاد ایلدك ولکن بز غلط ایلدك دیدیلر ایله ده امام اعظم وابو یوسف قتنده ضامن
اولمزلر* زیرا قضا انلرك شهادتلری ایله واقع اولمدی بلکه فروعك شهادتلری ایله واقع اولدی وامام محمد قتنده
اصول ضامن اولورلر* زیرا فروع اصولك شهادتلرین نقل ایلدیلر کانه انلر حاضر اولوب شهادت ایلدیلر
اندن صکره ینه حاضر اولوب رجوع ایلدیلر (واو رجع الکل) واگر اصول وفروعك کلیسی رجوع
ایتسه‌لردی (ضمن الفرع فقط) امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده انجق فرع ضامن اولور* زیرا اتلاف سببی
مجلس قضاده قائم اولان شهادتدر او ایسه فروعدن بولندی وامام محمد قتنده اوزرینه شهادت اولنان کمسنه
فروعك تضمینی ایله اصولك تضمینی بیننده مخیردر دیلرسه فروعه ودیلرسه اصوله تضمین ایتدیرر* زیرا قضا
فروعك شهادتی ایله واقع اولدی قاضی انلرك شهادتنی معاینه ایلدیکی حیثیتدن وقضا اصول شهادتلرینه واقع
اولدی فروع انلرك نائبلری اولوب انلرك امریله شهادتلرین نقل ایلدکلری حیثیتدن (وضمن المزکی بالرجوع)
ورجوعیله مزکی دخی ضامن اولور یعنی تحقیقا مزکی اگر زکیه‌دن رجوع ایتسه‌یدی امام اعظم قتنده ضامن

اولور* زيرا حكم اولمز الا شهادته مضاف اولور وشهادت ايسه عدالتله حجت اولور وعدالت ايسه اولمزالا تزكيه
ايله ثابت واولور پس تزكيه معناده علتك علتى اولدى رمى كبى* زيرا رمى اوقك هوايه كتمسنه سببدر واوقك
هوايه كتمسى اوق رمى اولنان كمسنه يه وصوله سببدر ووصول ايسه جرحه سببدر وجرح ايسه المك ترادفنه
سببدر المك ترادفى ايسه موتك سببيدر اندنصكره موت علة اولى اولان رميه مضاف اولدى حتى احكام قتل
قصاصدن وديتدن وكفارتدن رمى اوزره واجب اولور وامامين قتنده مزكى ضامن اولمز* زيرا انلر شهود
اوزره خيرايله ثنا ايلديلر تتكيم اوزرينه شهادت اولنان كمسنه نك محصن اولديغنه شهادت ايلملرى ايله خيرايله
ثنا ايلدكلرنده ضامن اولمدقلرى كبى (لاشاهد الاحصان) شاهد احصان ذكر اولنان كبى دكلدر يعنى
اكر شاهدلر احصان ايله شهادت ايدوب اندنصكره شهادتلرندن رجوع ايتسه لر دى ضامن اولمزلر* زيرا احصان
شرط محضدر (كما ضمن به شاهد اليمين لا الشرط) نتكيم شاهد يمين رجوعله ضامن اولديغى كبى شاهد شرط
ضامن اولمز* يعنى اكر ايكى شاهد يمينله شهادت ايدوب ديسه لر ديكه تحقيقا بو رجل عبدينه اكرسن داره داخل
اولورسك سن حرسين ديدى ياخود امرأتنه اكرسن داره داخل اولورسك سن طالقسن ديدى حالبوكه
اول مرأه مدخول بها دكلدر ديسه لردى وايكى آخر كمسنه لر شرطك وجوديله يعنى دخول داره شهادت
ايتسه لردى وايكى فريق دخى شهادتلرندن بعد الحكم رجوع ايتسه لردى پس ضمان خاصة شهود يمين اوزره در
بوخسه شرطك وجودينه شهادت ايدن اوزره دكلدر واول ضمان عبدك قيمتى ومهرك نصفيدر* زيرا شهود يمين
علتك شاهدلريدر اولكه انت حر قوليدر* زيرا تلف اعتاقله وتطليقله حاصل اولدى وانلر شول كمسنه دركه
ذكر اولنان كلمه يى اولكه انت حر وانت طالق قوليدر اثبات ايلديلر وشرطه تعليق مانع اولدى پس
شرطك وجودى قتنده تلف علتنه مضاف قيلندى مانعك زوالنه مضاف قيلنمدى

كتاب الصلح

بو كتاب صلحك احكامى بيانده در* مصنف صلحى بو مقامده ايراد ايلدى زيرا صلحه اعتبار اولنمز الا قچان
مدعى عليهدن اقرار اولميوب ومدعى ايچون دخى بينه اولمزسه اولور امدى مناسب اولان اقرار دن
وشهادتدن صكره ايراد ايلمكدر (هو) صلح لغت جهتندن مصالحه معناسنده اسمدر ومصالحه مخاصمه نك
خلافيدر وصلحك اصلى صلاحدندر استقامت حال معناسنه وشرعا (عقد يرفع النزاع) بر عقددر كه نزاعى
رفع ايدر (وركنه الايجاب والقبول) وصلحك ركنى ايجاب وقبولدر مدعى عليهك مدعى يه سنكله شو مقدار
شيئله مصالحه ايتدم ياخود دعوا كدن شو مقدارى شئ اوزره مصالحه ايتدم ديمكلدر وآخر دخى قبول ايتدم
وياخود راضى اولدم ديمكله ياخود آخرك رضاسنه وقبولنه دلالت ايدر كلام تكلم ايتمكله (وشرطه العقل)
وصلحك شرطى عقلدر وعقل جميع تصرفات شرعيه ده شرطدر پس مجنونك وعاقل اوليان صبينك صلحى
صحيح اولمز (لا البلوغ) يوخسه صبينك بلوغى شرط دكلدر (فصح من الصبي المأذون ان نفع اوعرى عن ضرر بين)
صبى مأذوندن صلح صحيح اولور اكر صلح نافع اولورسه ياخود ضرر ظاهردن عارى اولورسه يعنى قچان تجارته
مأذون اولان صبى بر انسان اوزرينه ادعا ايدوب حقنك بعضى اوزره اول انسانله مصالحه ايتسيدى اكر اول
صبى مأذونك بينه سى يوغسه صلح جائز اولدى* زيرا بينه سى اولمديغى وقتده اول صبى ايچون حق بو قدر
الا خصومتله مدعى عليهك يمينى وارد رمال ايسه انك ايچون خصومتله يميندن انفعدر اكرچه كيم مصالحه جائز
اولدى ايسه ده* زيرا دينى اشاغى وارمق تبرعدر صبى ايسه تبرعه مالك اولمز واكر دينى تأخير ايدرسه جائز اولور
كركسه اول صبينك بينه سى اولسون كركسه اولسون* زيرا تأخير اعمال تجارتندندر صبى مأذون ايسه
تجارتلرده بالغ كبيدر (ولا الحرية) صلحده بلوغ شرط اولمديغى كبى حر اولمقده شرط دكلدر يعنى تحقيقا
مصالحه ايدن كمسنه نك حر اولمسى شرط دكلدر (فصح من العبد المأذون) پس عبد مأذوندن صلح صحيح
اولدى اكر او عبد ايچون صلحده منفعت اولورسه لكن اول عبد ثمنك بعضى اشاغى وارمق اوزره صلحه مالك
اولمز قچان انك اول حق اوزره بينه سى اولورسه ومطلق اول عبد تأجيله وعيب ايچون ثمنك بعضى اشاغه
وارمغه مالك اولمز ذكر اولنان علت ايچون واكر بايع ثمنك بعضى حط اوزره مصالحه ايتسيدى جائز اولدى
صبى مأذونده ذكر اولنان علت ايچون (والمكاتب) ودخى عبد مكاتبدن دخى صلح صحيح اولور* زيرا

مکاتبده عبد مأذونك نظیریدر ذکر اولنان شیئلرك جمیعسنده زیرا مکاتب بر عبددر که اوزرنده بر درهم باقی دکلدر پس اکر مکاتب عاجز اولسه بر رجل انك اوزرینه دین ادعا ایلدکده ایکیسی دینك بعضیسنی اخذ ایدوب وبعضنی تأخیر ایتمك ایله قول ایلسه لردی پس اکر مدعینك انك اوزرینه بینه سی یوغیسه صلح جائز اولمدی زیرا مکاتب رقیتا که عاجز اولدیسه محجور اولور انك صلحی صحیح اولمز (وکون المصالح عنه حقا للمصالح ثابتا فی المحل لاحقا لله تعالی) وذکر اولنان کبی صلحك شرطی صلح اولنان شئ مصالحك محلده ثابت حقی اولقدر یوخسه الله تعالی ایچون حق اولمامقدر پس مصنف صلح اولنان شیئی صلح اولانك حقی اولمقدر قوالنك اوزرینه (ولو ادعت مطلقة علی زوجها ان صبیا فی یده ابنها منه وجحد فصالحت من النسب علی شئ بطل) قولیله تفریع ایلدی پس اکر بر مطلقه مرأة زوجی اوزره تحقیقا زوجنك یدنده اولان صبی ایچون اول زوجدن مرأه نك اوغلی اولدیغنی ادعا ایتسه یدی وزوج دخی انکار ایتسه یدی پس اول مرأه نسبدن برشئ اوزره مصالحه ایتسه یدی اول مصالحه باطل اولور *زیرا نسب صبینك حقیدر زوجه نك حقی دکلدر امدی غیرینك حقندن اعتیاضه مالك اولمز ودخی ثابتا فی المحل قولی اوزره (واو صالح الکفیل بالنفس علی مال علی ان یبرئه من الکفالة بطل) قولیله تفریع ایلدی واکر کفیل بالنفس کفالتدن بری اولمق اوزره مال اوزرینه مصالحه ایتسه یدی بو صلح باطل اولور *زیرا کفیل بالنفس قبلندن طالب ایچون ثابت اولان حق مطالبه در نفس مکفولی بنفسه تسلیم ایله بو ایسه ولایة مطالبه دن عبارتدر وولایت والینك صفتیدر امدی اندن صلح جائز اولمز *قصاصدن صلح بونك خلافی اوزره در زیرا بو مقامده محل استیفا حقنده مملوك اولور امدی حق محلده ثابت اولور امدی قصاصدن صلح ایله اعتیاضه مالك اولور (کذا الصلح من الشفعة) شفعه دن صلح دخی ذکر اولنان کبیدر *یعنی قچان شفیع ایچون واجب اولان شفعه دن برشئ اوزره داری مشتری یه تسلیم ایتمك اوزره مصالحه ایتسه یدی صلح باطلدر *زیرا شفیع ایچون محلده حق تملکدن غیری حق یوقدر بو ایسه محلده ثابت برامر دکلدر بلکه حق تملك ولایتدن عبارتدر نتکیم مرور ایتدی ومصنف لاحقا لله تعالی قولی اوزره (واو صالح عن حد بطل) قولیله تفریع ایلدی واکر حددن صلح اولسیدی باطل اولور یعنی صلح انك ایچون اولان شئ حق الله تعالی اولمق جائز اولمز کرك اول حق الله عینا مال اولسون وکرك دینا مال اولسون وکرك مال اولمیان حق اولسون *حتی برکمسنه زانی یی یاخود غیریدن سارقی یاخود شارب خمری اخذ ایدوب ولی امره رفع ایلمك ایچون حد زنادن وحد سرقه دن وحد شرب خمردن مال اوزره انکله صلح اولسیدی صلح صحیح اولمز *زیرا حد حق الله تعالیدر وحق سبحانه وتعالینك حقوقندن صلح جائز اولمز *زیرا صلح اولان کمسنه صلحه کندو نفسی حقنده یاحقنك کلیسنی استیفا ایله یاخود بعضینی استیفا ایدوب باقیسنی اسقاط ایتمکله یاخود معاوضه ایله متصرف اولور وبونك کلیسی غیری حقنده جائز اولمز وکذلك قچان حد قذفدن صلح اولسه بر رجله قذف ایدوب حدی عفو ایتمك ایچون انکله مال اوزره صلح اولسیدی صحیح اولمز اکرچه کیم حد قذفده عبد ایچون حق وار ایسه ده غالب اولان حق الله تعالیدر ومغلوب شرعا معدوم ملحقیدر (بخلاف التعزیر) تعزیر حق اللهك خلافی اوزره در اندن صلح صحیح اولدیغی جهتدن *زیرا تعزیر حق عبددر (والقصاص) وقصاص دخی حق اللهك خلافی اوزره در وقصاصدن نفسده ونفسك مادوننده صلح صحیح اولور زیرا قصاص دخی تعزیر کبی حق عبددر (وکون البدل مالا) ودخی صلحك شرطی ذکر اولنان کبی بدل صلحك مال اولمسیدر بو فصلده اصل اولدر که تحقیقا صلح انك حلی معقود الیهك اقربی وطلب جهتندن اشبهی اوزره واجب اولور بقدر الامکان عاقلك تصرفی تصحیح اولسون ایچون پس قچان صلح مالدن مال ایله اولور ایسه ... ده اولور امدی خمردن ومیته دن ودمدن وصید احرامدن وصید حرمدن وبونلرك امثالیدن صلح صحیح اولمز *زیرا صلحده معاوضه معناسی واردر پس بیعده عوضه صالح اولمیان شئ صلح ایچون عوض واقعده صالح اولمز (معلوما ان احتیج الی قبضه) اویله مالکه معلوم اوله اکر قبضنه احتیاج وار ایسه واکر قبضنه احتیاج یوغیسه اول بدل صلح اولان مالك معلوم اولمسی شرط قیلنمدی *پس تحقیقا برکمسنه بر دارده حق ادعا ایتسه یدی ومدعی علیه دخی کندو طرفندن مدعینك دکاننده حق ادعا ایتدکده هر بری دعوالرینی آخرك طرفندن ترك ایتمك اوزره صلح اولسه لردی اول صلح صحیح اولدی اکرچه کیم هر بری حقلرینی بیان ایتمدیلر

ایسه ده* زیرا ساقط اولان شیئك جهالتی منازعه یه مفضی اولمز کافیده بویله ذکر اولندی (او منفعة) یاخود صلحك بر شرطی بدل صلح منفعت اولمقدر بعینه بر عبدك بر سنه خدمتی اوزره یاخود بعینها بر دابه نك بنمسی اوزره یاخود بر ارضك زراعتی اوزره یاخود بر دارك بر وقت معلومده سکناسی اوزره صلح جائز اولدی وبو صلح اجاره معناسنده اولور* زیرا عوضله تملیك منفعتدر حالبوکه عوض بولندی (وحکمه وقوع البراءة عن الدعوی) وبو صلحك حکمی دعوادن بری اولمقك وقوعیدر (وهو اما باقرار او سکوت منه) وبو صلح یا مدعی علیهدن اقرار ایله یاخود اندن سکوتله اولور یعنی اقرار ایتیوب وانکارده ایتمکله (او انکار) یاخود مدعی علیهدن انکار ایله در وبونلرك کلیسی جائز اولدی حق سبحانه وتعالینك (والصلح خیر) قول شریفی ایچون الصلح لفظنك معرف باللام اولمسندن ظاهر اولان عمومدر (الاول) یعنی اقرار ایله صلح (کبیع او عن مال بمال) احکامنده بیع کبیدر اگر صلح مال ایله مالدن اولورسه* زیرا بیعك حقیقتی مالی مال ایله مبادله در نتکیم مرور ایتدی (فیجری فیه احکامه) پس بو صلحده احکام بیع جاری اولور اول احکامکه شفعه در وعیبله رددر وخیار رؤیتدر وخیار شرطدر وبدلك جهالتیله فساددر* زیرا جهالت منازعه یه مفضیه در اندن مصالحه اولنان شیئك جهالتی دکل* زیرا اول مصالح عنه ساقط اولور وساقط منازعه یه مفضی اولمز (وان استحق المدعی او بعضه) واگر مدعا یاخود مدعانك بعضنه بر کمسنه مستحق چیقارسه (رجع المدعی علیه بالبدل) مدعی علیه مدعی اوزره صورة اولیده بدل ایله (او بعضه) وصورت ثانیه ده بدلك بعضی ایله رجوع ایدر* یعنی قچان زید بکر اوزره بر دار یاخود اول داردن بعضنی ادعا ایتسیدی وبکر دارك کندوده بیك درهم اوزره صلح اولسیدی ودارك بعضنده بشیوز درهمه صلح اولسیدی پس دارك کلنه بر کمسنه مستحق چیقسیدی یاخود بعضنه مستحق چیقسیدی بکر زید اوزره اولکیده بیك درهم ایله وثانیده بشیوز درهم ایله رجوع ایدر (وان استحق البدل او بعضه رجع المدعی) واگر بدلك کلنه بر کمسنه مستحق چیقسیدی یاخود بعضنه مستحق چیقسیدی زید بکر اوزره (بالمدعی) مدعا ایله رجوع ایدر اولکه داردر یاخود دارك بعضیله رجوع ایدر* زیرا ایکیسندن هر بری آخردن عوضدر پس هر قنغیسی اندن استحقاقله اخذ اولنورسه دفع اولنان شیئله رجوع ایدر اگر کلا اخذ اولنورسه کل ایله واگر بعضا اخذ اولنورسه بعضله رجوع ایدر نتکیم معاوضه نك حکمیده بویله در (وکاجارة) وصلح اجاره کبیدر کبیع اوزره معطوفدر (لو بمنفعة) اگر صلح منفعت ایله واقع اولورسه* زیرا اعتبار معانی یه در واجاره منفعتی عوضله تملیکدر وبو صلحده انك کبیدر (فشرط التوقیت فیه وبطل بموت احدهما فی المدة) وصلحده توقیت شرط قیلندی وایکیسندن بر ینك مدت ایچنده موتیله صلح باطل اولور نتکیم اجاره نك حکمیده بویله در وبونك بیانی مرور ایتدی (والاخیران) یعنی سکوتله صلح یاخود انکار ایله صلح (معاوضة فی حق المدعی) مدعی حقنده معاوضه در* زیرا مدعی بدلی زعمنده حقندن عوض اخذ ایلدی (وفداء یمین وقطع نزاع فی حق الآخر) وفداء یمیندر وقطع نزاعدر مدعی حقنده* زیرا صلح اولسیدی نزاع باقی قالوب ویمین لازم کلوردی وبو انکارده ظاهردر اما سکوتده پس تحقیقه سکوت اقراره وانکاره محتمل اولور پس بدلك مدعی علیه حقنده عوض اولمسی شك ایله ثابت اولمز معهذا انکار اوزره حمل اولیدر* زیرا انکارده ذمنك فراغی دعواسی واردر اولکه اصلدر (ولا شفعة فی صلح عن دار مع احدهما) سکوتله انکاردن بریله داردن صلحده شفعه اولمز یعنی قچان بر رجل بر رجل آخرك داربنی ادعا ایلدکده آخر سکوت ایتسیدی یاخود انکار ایتسیدی پس مدعی علیه بر شی دفع ایتمکله اول داردن صلح اولسیدی شفعه واجب اولمز* زیرا مدعی علیه زعم ایدرکه انك مملوکه سی اولان دار نفسی اوزره بو صلح ایله استبقا اولنور ومدعینك خصومتی نفسندن دفع ایدر بوخسه تحقیقا مدعی علیه اول داری اشترا ایلمك زعم ایلمز ومدعینك زعمی اکا لازم کلمز (وتجب لو علیها باخذهما) وشفعه واجب اولور اگر صلح انکار وسکوتك ایکیسندن بریله بدل اولمق ایله دار اوزره اولورسه* زیرا مدعی زعمنده اول داری حقندن عوض اخذ ایدر پس زعمیله معامله ایدر وبو مقامده اقرار سکوتله انکار مثلیدر (وان استحق المدعی او بعضه) واگر سکوتله یاخود انکار ایله صلح صورتنده مدعا یه یاخود مدعانك بعضنه مستحق چیقارسه (برد المدعی البدل) مدعی بدل مدعایی یاخود بعضی رد ایدر (ویخاصم مع المستحق)

ومستحقله بيله مخاصمه ايدر* زيرا مدعى عليه عوضى دفع ايتدى الا مدعينك خصومتى نفسندن دفع ايتمك ايچون دفع ايدوب مدعابنده براحدك خصومتى باقى قالمق ايچون دفع ايلدى پس قچان مستحق ظاهر اولدى ايسه مدعى عليهك مقصودى حاصل اولمدى وذكر اولنسان كبى ظاهر اولور كه تحقيقا مدعى ايچون خصومت اولدى امدى مدعى اوزره رجوع ايدر (وان استحق البدل اوبعضه رجع الى الدعوى فى كله) واكر بدلك كله ياخود بعضنه مستحق ظهور ايتسيدى اكر عوضك كله مستحق اولورسه دعوانك كلنده رجوع ايدر (اوبعضه) اكر بعضنه مستحق اولورسه دعوانك بعضنده رجوع ايدر* زيرا مدعى دعوانى ترك ايلدى الا بدلى اكا تسليم ايچون ترك ايلدى پس قچان بدل اكا تسليم اولنمجه مبدل ايله رجوع ايدر (وهلاك البدل قبل التسليم كاستحقاقه فى الفصلين) بدلك تسليمدن اول هلاك اولمسى ايكى فصلده بدلك حكمده استحقاقى كبيدر ايكى فصلده يعنى اقراردن صلح فصلنده وسكوت وانكاردن صلح فصلنده* زيرا صلح عن اقرار اولدى ايسه هلاك نصكره مدعى به رجوع ايدر واكر عن انكار اولديسه دعوا ايله رجوع ايدر (صالح عن بعض مايدعيه لم يصح) مدعى ادعا ايلديكى شيئك بعضيله صلح اولنسيدى صحيح اولمز يعنى قچان بر رجل رجل آخر اوزره بر دار دعوى ايدوب اول داردن بر قطعه اوزره صلح اولسيدى اول صلح صحيح اولمز واول مدعى باقيده دعوى اوزره در زيرا صلح قچسان مدعانك بعضى اوزره اولسيدى حقك بعضى استيفا وبعضنى اسقاط اولور وعينده اسقاط ايسه عين اوزره وارد اولمز بلكه دينه مخصوصدر حتى قچان بر كمسنه فوت اولوب ميراث ترك ايتسيدى وارثلرك بعضيسى نصيبندن ابرا ايتسيدى جائز اولمدى اول برائت اعياندن برائت اولديغى ايچون (الا بزيادة شئ فى البدل اوالابراء عن دعوى الباقى) لاكن كه دعوى ايلديكى شيئك بعضيله صلح اولدقده بدلده ياخود ابراده برشى زياده سيله باقينك دعواسندن صلح صحيح اولور* بوقول مدعانك بعضى اوزره صلحك جائز اولمسنك حيله سنده فقهانك قوللريدر واول حيله مثلا بدل صلح اوزره بر درهم زياده ايتمكدر حقنك بعضنى استيفا ايدوب وباقى قلان بعضندن عوض اخذ ايتمسى ايچون ياخود باقينك دعواسندن برائت ذكرى صلحه لاحق اولسون ايچون* زيرا عين دعواسندن ابرا جائزدر (صح عن دعوى المال) صلح مال دعواسندن صحيح اولدى* زيرا بيع معناسنده در پس بيعى جائز اولانك صلحيده جائز اولدى (ودعوى المنفعة) ومنفعت دعواسندن دخى صلح صحيح اولدى تنكيم مدعى بر دارده دارك صاحبندن وصيت اولنمله برسنه سكنى دعوى ايدوب پس وارث دخى انكار ياخود اقرار ايدوب مال اوزره ياخود منفعت اوزره صلح اولسيدى جائز اولدى* زيرا منفعتدن اجاره ايله عوض اخذ ايلمك جائز اولدى كذلك صلحده جائز اولدى لكن منفعتدن منفعت اوزره صلحك جائز اولمسى قچسان ايكى منفعتك جنسلرى مختلف اولورسه در مثلا سكنادن خدمت عبد اوزره صلح اولنق كبى اما قچان ايكى منفعتك جنسلرى متحد اولسه تنكيم سكنادن سكنا اوزره صلح اولسيدى مثلا بو تقدير جه جائز اولمز وتحقيق كتاب اجاره ده مرور ايتدى (ودعوى الرق) وصلح رق دعواسنده صحيح اولور يعنى قچان مدعى مجهول الحال اوزره بنم عبدمدر ديو دعوى ايدوب پس مدعى عليه مال اوزره صلح اولسيدى جائز اولدى (وكان عتقا بمال مطلقا) وبو صلح بمال عتق اولور يعنى بوصلح مدعى ومدعى عليه حقنده مطلقا بمال عتق اولور واول وقت حق ولاده ثابت اولور (اوباقرار) اكر صلح مدعى عليهدن اقرار ايله واقع اولورسه (والا) واكر اقرار ايله واقع اولمزسه (قطع نزاع فى زعم المدعى عليه) پس مدعى عليهك زعمنده قطع نزاعدر ومدعينك زعمنده بمال عتقدر حتى ولاء ثابت اولمز الا مكر مدعى بينه اقامت ايدرسه بينه سى قبول اولنوب ولا دخى ثابت اولور (ودعوى الزوج النكاح وكان خلعا) ودخى زوجك نكاح دعواسندن صلح صحيح اولور واول صلح خلع اولور* يعنى قچان رجل مدعى اولوب ومرأه انكار ايلسه بو دعواده صحته اعتبار ممكن اولديغى ايچون صلح صحيح اولور مدعى حقنده صلحى خلع معناسنده قيلمقله* زيرا بضعى تركك مقابله سنده مال خلعدر وصلح خلعه اقرب اولان عقودينك اوزرينه حمل اولنمق واجب اولور تنكيم مرور ايتدى وزوجه نك حقنده صلح فداى يمين ايچون وقطع خصومت ايچوندر (لاعن دعواها النكاح) زوجه نك نكاح دعواسندن صلحى جائز اولمز يعنى قچان مدعيه مرأه بر رجل اوزره نكاح دعوى ايدوب مرأه ايله برشى اوزره صلح اولسه جائز اولمز وجائز اولديغنه باعث* زيرا زوج مالى ترك دعوى ايچون بذل ايلدى پس اكر مرأه دن دعوانك تركى فرقت قيلنسه فرقتده زوج اوزره عوض

بو قدر تکیم قچسان مرأه زوجنك اوغلنه تمکین ایلسه عوض اولمدیغی کبی واکر ترك دعوی فرقت قیلمنسه پس مال دعوادن اول اولدیغی حال اوزره در * زیرا وفناکه فرقت بولنمدی ایسه مرأه نك دعواسی حالی اوزره اولور مرأه نك زعمنده نکاحك باقی اولدیغی ایچون پس بو تقدیرجه انده عوضك مقابلی اولور رشوت اولمز امدی عوض رشوت اولور و بعض دیدیکه صلح جائز اولور * زیرا اندن ترك دعوی فرقت قیلنور کانه زوج مرأه نك مهرنده زیاده ایدوب اندنصکره اصل مهری اوزره مرأه یی خلع ایلدی زیاده ایله بیله خلع ایتمدی پس اصل مهر ساقط اولوب زیاده ساقط اولمز (ولا عن دعوی حد) وصلح حد دعواسندن دخی جائز اولمز سنك بیلدیکك علت ایچونکه تحقیقا صلح حق الله ده جاری اولمز (ودعوی النسب) ونسب دعواسنده دخی صلح جائز اولمز * زیرا صلح یا اسقاطدر یا معاوضه در نسب ایسه بو ایکیسنه ده محتمل اولمز (ولا اذا قتل مأذون رجلا عمدا وصالح عن نفسه) ودخی عبد مأذونك بر رجلی عمدا قتل ایدوب واول عبد نفسندن صلح اولسه جائز اولمز زیرا اول عبد مأذنك نفسی کسبندن دکلدر امدی اول عبد مأذون ایچون نفسنده تصرف جائز اولمز وندنصکره اکر اول عبد مأذونك بر رجلی عمدا قتل ایدن عبدینك نفسندن صلح اولسیدی اکرچه کیم عبد مأذون کندو نفسنده تصرفی صحیح دکل ایسه ده لکن بعد الصلح ولی قتیل ایچون اول عبد مأذونك عبدینی قتل ایتدیرمك جائز اولمز * زیرا قچان ولی قتیل انکله مصالحه ایتسیدی پس اندن بدل ایله قتلی عفو ایلدی پس ولی قتیلك عفوی صحیح اولدی * حالبوکه عبدك مولاسی حقنده بدل واجب اولمدی بلکه ولی قتیل اول عبدك عتقنه تأخیر ایدر * زیرا عبد مأذونك نفسندن صلحی مکلف اولدیغی ایچون صحیحدر مولاسی حقنده صحیح دکلدر کانه اول عبد بدل مؤجل ایله صلح اولمش اولور واول عبد بعد العتق بدل ایله مؤاخذه اولنور اکر ولی قتیل بویله عمل ایدرسه صلح جائز اولور ولی قتیل ایچون اول قاتلی قتل ایتدیرمك جائز اولمز کذلك عبد مأذونك عبدینك صلحنده دخی حکم بویله در عنایه ده بویله ذکر اولندی (فصح عن نفس عبد له فعل ذلك) ودخی عمدا بر رجلی قتل ایدن عبدك مولاسی عبدینك نفسی ایچون ولی قتیل ایله صلح اولسیدی صلحی صحیح اولدی زیرا انك عبدی کسبیدر پس انده تصرفی وخلاص ایتمسی صحیح اولور (وصلح المکاتب عن نفسه) ومکاتبك دخی نفسندن صلحی صحیح اولدی * زیرا مکاتب مولاسنك یدندن خارج اولدیغی ایچون حر کیدر و بو برکسنه اول مکاتبك رقبتنی ادعا ایلدیکی وقتده در * زیرا مکاتب انده خصم اولور وقچان اول مکاتب اوزره جنایت اولنسه ارشی مکاتبك اولور ودخی اول مکاتب قتل اولنسه قیمتی مولاسنك اولمز بلکه مکاتبك ورثه سی ایچون اولور حتی کتابتی اول قیمتدن ادا اولنور وحیاتنك آخرنده حریتنه حکم اولنور وکتابتندن فضله قلان وارثلرینك اولور امدی حر کبی اولدی پس نفسندن صلحی جائز اولور وعبد مأذون بونك کبی دکلدر اونی ذکر ایلدی (والصلح عن مغصوب تلف باکثر من قیمته اوعرض) وتلف اولنان مال مغصوبك صلحی قیمتدن اکثر ایله صحیح اولدی * یعنی تحقیقا برکمسنه قیمتی بیك درهم ایدن بر ثوبی یاخود بر عبدی غصب ایدوب استهلاك ایتدکدنصکره ایکی بیك درهمه صلح اولسیدی یاخود بر متاعله صلح اولسیدی صلح جائز اولدی واما یمین قتنده جائز اولمز قچان غبن فاحش ایله اولورسه * زیرا مغصوب صاحبنك حقی قیمتده در قیمت اوزره زیاده سی ربادر * امام اعظمك علتی اولدر که تحقیقا مغصوب صاحبنك حقی هلاك مغصوبده باقیدر مادامکه قاضی ضمانله حکم ایتمینجه حتی قچان تضمینی ترك ایلسیدی عبد هالك اولدیغی حالده یدنده ملکی اوزره باقی قالور حتی کفنی انك اوزرینه لازم اولور پس قیمتدن اکثر ایله اعتیاض ربا اولمز * زیرا مالیت اوزره زائد حکما صورة باقیه مقابله سنده اولور قیمت مقابله سنده اولمز حتی قاضی قیمتله قضا ایلسه اندنصکره اول قیمتی اکثر اوزره صلح اولسه جائز اولمز * زیرا حق قاضینك قضاسیله قیمته انتقال ایلدی وکذلك متاعله صلحده جائز اولور اکر قیمتی تلف اولان مغصوبك قیمتندن اکثر اولورسه ده ربا معدوم اولدیغی ایچون (وفی العمد باکثر من الدیة والارش وفی الخطأ لا) ودخی صلح عمدا قتلده دیتدن وارشدن اکثر ایله صحیح اولدی خطأ قتلده صحیح اولمدی * زیرا دیت خطاده مقدره در وانك اوزرینه زیاده ربا اولور پس فضله سی باطل اولور وعمدا قتلده واجب اولان قصاصدر حالبوکه قصاص مال دکلدر اندن ربا متحقق اولمز پس فضل باطل اولمز وبو خطاده صلحك صحیح اولماسی قچان دیت مقدارلرینك بری اوزره صلح اولورسه در پس اکر دیت مقدارلرینك غیری

اوزره صلح اولورسه صحیح اولور * زیرا انکله مبادله دراکن مجلس صلحده قبض شرط قیلندی دینابدین اولمقلقدن خارج اولسون ایچون کافیده بویله ذکر اولندی (کالو موسر اعتق نصفه وصالح عن باقیه باکثر من نصف قیمته) تنکیم بر دولتلی کمسنه نصفی کندینک اولان بر عبدی اعتاق ایدوب و باقی فلان نصفدن نصف قیمتدن اکثر ایله صلح اولسیدی صحیح اولمدیغی کبی * یعنی ایکی رجل بیننده بر عبد اولوب ایکیسندن بریسی که دولتلی اولانیدر اول عبدی اعتاق ایدوب و باقیسندن نصف قیمتدن اکثر ایله صلح اولسیدی فضله سی اتفاقا باطل اولدی * زیرا عتقده قیمت منصوص علیهدر تنکیم بابنده مرور ایتدی و شرعک تقدیری قاضینک تقدیرندن ادنی دکلدر پس قیمت اوزره زیاده سی جائز اولمز (ولو بعرض صح مطلقا) واکر اول نصف باقیدن بر متاع ایله صلح اولسیدی مطلقا صحیح اولدی یعنی کرکسه اول متاعک قیمتی نصف عبدک قیمتندن اکثر اولسون صلح صحیح اولور * زیرا فضل جنسک اختلافی وقتنده ظاهر اولمز (وکل بصلح عن دم عمدا وعلی بعض دین یدعیه لزم بدله الموکل) بر کمسنه بر کمسنه یی دم عمددن یاخود مکیلات و موزوناتدن ادعا اولنان دینک بعضی اوزره وکیل ایتسیدی اول صلحک بدلی وکیل ایدن کمسنه یه لازم کلور وکیله لازم کلمز زیرا صلح اسقاط محضدر پس وکیل سفیر محض اولور بو تقدیرجه انک اوزرینه ضمان یوقدر نکاحده وکیل اولان کمسنه کبی (الا ان یضمنه) الامکر که وکیل بدله ضامن اولورسه لازم کلور * زیرا وکیل بو تقدیرجه ضمانله مؤاخذه اولنور صلحه مؤاخذ اولنمز (وفیما هو کبیع لزم وکیله) و بیع کبی اولان شیئده اولکه مال ایله مالدن صلحدر وکیله لازم کلور زیرا بو تقدیرجه حقوق وکیله رجوع ایدر و بو قچان صلح عن اقرار اولورسه در واما قچان صلح عن انکار اولورسه بدل وکیل اوزره واجب اولمز کفایه ده بویله ذکر اولندی (صالح فضولی وضمن البدل او اضاف الی ماله) بر کمسنه فضولی صلح اولوب و بدله دخی ضامن اولسیدی یاخود بدلی مالنه مضاف قیلسیدی بو بیک قچه بنم اوزرمه در دیکله (او اشار الی نقد او عرض بلا نسبة علی نفسه) یاخود بر نقده یاخود بر متاعه نفسی اوزره نسبتسز اشارت ایتسیدی (او اطلق) یاخود بنم اوزرمه بیک واردر دیکله اطلاق ایتسیدی (ونقد) و حال بدلی تسلیم ایتسیدی (صح) بو صورتلرده صلح صحیح اولور (وصار متبرعا هنا) وصورهٔ رابعه ده صلح اولان کمسنه تبرع ایتمش اولور * زیرا انک مدعی علیهک اذنیله دکلدر (وان لم ینقد وقف) واکر اول فضولی صلح اولان کمسنه بدلی تسلیم ایتمدی ایسه صلح مدعی علیهک اجازتنه موقوف اولور (فان اجازه المدعی علیه صح ولزمه البدل والا رد) پس اکر مدعی علیه اول صلحه اجازت ویررسه صلح صحیح اولور واکر اجازت ویرمزسه اول صلح رد اولنور بو نلر بش صورتدر * زیرا فضولی ماله ضامن اولمق وار اولمامق وار اکر ضامن اولمزسه یا نقده یاخود متاعه اشارت ایتمک وار اشارت ایتمک وار واکر اشارت ایتمدی ایسه عوضی تسلیم ایتمک وار ایتمک وار پس صلح بو وجهلرک کاپسنده جائزدر الا وجه اخیرده جائز اولمز وجه اخیر که بدله ضامن اولمیوب و مالنه مضاف قیلمیوب و ماله اشارت ایتمیوب و مدعی به بدلی تسلیم ایلدیکی وجهدر بو صورتده صلحک جوازنه حکم اولنمز بلکه اجازتنه موقوف اولور قچان مدعی ایچون عوض تسلیم اولمدیغی وقتده پس حقی مجانا ساقط اولمز اول صلحه رضاسی اولمدیغی ایچون پس اکر مدعی علیه صلحه اجازت ویررسه صلح جائز اولور و شرط لازم اولور اختیار ایله التزامی ایچون واکر رد ایدرسه صلح باطل اولور اما سائر وجهلر بونک خلافی اوزره در که انلرده صلحی جائزدر اما وجه اولک جائز اولمسی مدعی علیه ایچون حاصل اولان برائت ایچوندر و برائت حقنده ایسه اجنبی و مدعی علیه برابردر و فضولی قچان بدله ضامن اولسه اصیل اولمق جائز اولدیغی ایچوندر بدل خلعه ضامن اولان کمسنه نک فضولی خلعی جائز اولدیغی کبیدر * واما وجه ثانیده صلحک جائز اولمسی پس اول فضولی صلح اولان کمسنه قچان بدلی نفسنه مضاف قیلسیدی پس تحقیق اول بدلک تسلیمی التزام ایلدی امدی صلح صحیح اولدی * واما اوچنجی وجهک جائز اولمسی پس اول فضولی بدلی تسلیم ایچون تعیین ایلسیدی انده عوضک سلامتی شرط قیلدی امدی انک قبولیله عقد تمام اولدی واکر شو عبده مستحق ظاهر اولسه یاخود انده بر عیب بولنسه اول عبدی رد ایدر یاخود اول عبدی حر بولسه یاخود مدبر یاخود مکاتب بولسه پس انک ایچون مصالح اوزره سبیل یوقدر ولکن دعواسنده رجوع ایدر * زیرا مصالح ضامن اولمز واما وجه

رایمك جائز اولمسی مدعینك رضاسنه تسلیمك دلالت ایلمسی تسلیمك ضمانه دلالتدن عاری اولدیغی ایچوندر وانك نفسنه اضافتی مدعینك رضاسی اوزره‌در* وبشنجی وقسا کباقی وجهلر کبی اولمدی ایسه صلحك صحتنی افاده ایتمدی

﴿ باب الصلح فی الدین ﴾

بو باب دینده صلحك بیانده‌در (الصلح علی جنس ماله علیه) یعنی قچان بدل صلح مدعینك مدعی علیه اوزرنده بینلرنده جاری اولان عقد مداینه ایله مستحق اولدیغی شیئك جنسی اوزره اولسیدی پس اول صلح (اخذ لبعض حقه وحط لباقیه) حقنك بعضیسی ایچون اخذدر وباقی قلانی حط ایتمكدر* زیرا عاقل وبالغك تصرفی ممكن اولان شیئله تصحیح اولنور ومعاوضه اولمقلغله تصحیح ممكن اولمز اندر بااولدیغی ایچون (فصح عن الف علی خمسمائة) پس بیك درهمدن بشیوز درهم اوزره صلح صحیح اولدی (والف جیاد علی خمسمائة زیوف) وخالص بیك درهمدن بشیوز زیوف اوزره صلح صحیح اولدی مسئلهٔ اولیده بعض ایچون حط قیلندی ومسئلهٔ ثانیه‌ده بعض وصفت ایچون حط قیلندی* زیرا بو بشك عینی دین انكله اولان عقد ایله مستحقه اولدی (والف حال علی مؤجل) وحالا اولان بیك درهمدن مؤجل اولان بیك درهم اوزره صلح صحیح اولدی* زیرا معاوضه قیلمسی ممكن اولمز* زیرا دراهمی دراهم ایله ورهسیه بیع ایتمك جائز اولمز امدی انده معنای اسقاط اولان تأخیر اوزره حمل ایتمكدن لابددر (وعشرة دراهم وعشرة دنانیر علی خمسة دراهم) واون درهم ایله اون دنانیردن پس درهم اوزره صلح صحیح اولدی حالهٔ یاخود مؤجلهٔ* زیرا دنانیرك كلی ودراهمك بعضی ایچون حط اعتبار اولنور وبعضی ایچون تأجیل اعتبار اولنور معاوضه اعتبار اولنمز* زیرا صلحده معنای اسقاط لازمدر پس قچان حط واسقاط قیلمق ممكن اولسه معاوضه اعتبار اولنمز (لاعن دراهم علی دنانیر مؤجلة) دراهمدن مؤجله دنانیر اوزره صلح جائز اولمز* زیرا دنانیر عقد مداینه ایله مستحقه دكلدر پس حقنك تأخیری اوزره حمل ممكن اولمز معاوضه اوزره حمل اولنور ودراهمی دنانیر ایله ورهسیه بیع جائز اولمز (ولا الف مؤجل علی نصفه حالا) وبیك درهم مؤجلدن حالا نصف اوزره صلح دخی صحیح اولمدی* زیرا معجل عقد مداینه ایله مستحق دكلدر* زیرا عقد مداینه ایله مستحق مؤجلدر ومعجل انك غیریدر پس صلح عقد مداینه ایله مستحق اولمیان اوزره واقع اولدی پس بو صورتده معاوضه اولدی واجل مدیونك حقی اولدی حالبوكه مدیون اول حقی دائنك دیندن حط ایلدیكی بشیوزك ازاسنده ترك ایلدی پس بو تركنا اجلدن اعتیاض اولدی بو ایسه حرامدر* كورنمزمیكه تحقیقا ورهسینك رباسی مالی اجل ایله مبادله به شبهی ایچون حرام اولدی حقیقه اجل ایله مبادله‌نك حرام اولمسی اولی بالطریقدر (ولا عن الف سود علی نصفه بیضا) ودخی بیك قره نقره‌دن نصف مقداری بیاض دراهم اوزره صلح جائز اولمدی* زیرا بیاض عقد مداینه ایله مستحقه دكلدر* زیرا شول كمسنه‌نك كه دراهمی نقرهٔ سود اوله بیاضه مستحق اولمز امدی تحقیق عقد مداینه ایله مستحق اولمیان شیٔ اوزره صلح اولدی پس بیك درهمك بشیوزی ایله وخالصلق وصفی زیاده‌سیله معاوضه‌سی اولدی امدی بو تقدیرجه ربا اولدی (ولا دین علیه علی جنس غیره بغیر عینه) ودخی مدیونك اوزرنده اولان دیندن عیننك غیری ایله جنس حقك غیری اوزره صلح جائز اولمدی* زیرا جنس حقك غیری اوزره صلح اولمز الا معاوضه اولور وبدلك مجهول اولمسی انی ابطال ایدر (صالح عن كر حنطة علی عشرة دراهم فان قبض جاز) بر كمسنه آلتمش اوچلك بغدایدن اون درهم اوزره صلح اولسیدی پس اكر مجلس صلحده اون درهمی قبض ایتدی ایسه صلح جائز اولدی بیلدیكك علت ایچونكه تحقیقا جنسك اختلافی صورتنده صلح بیع معناسنده‌در پس مجلسده ایكی عوضك بربنی قبض واجب اولور (والا فلا) واكر مجلس صلحده اون درهمی قبض ایلمدی ایسه صلح صحیح اولمدی* زیرا بو تقدیرجه دینی دینله بیع اولور بو ایسه باطلدر (وان قبض خمسة وبقی خمسة فتفرقا صح فی النصف فقط) واكر صلح اولان كمسنه اون درهمك بشنی قبض ایدوب بشی باقی قالدی ایسه صلح انجق بشده صحیح اولور صحیح اولمقدارده بولندیغی ایچون (وكذا العكس) وبو مسئله‌نك عكسی دخی منوال محرر اوزره‌در یعنی اكر اون درهمدن آلتمش اوچلك بغدای اوزره صلح اولسیدی اكر مجلس صلحده بغدایی قبض ایتدی ایسه صلح جائز اولور (والا فلا) واكر مجلس صلحده بغدایی

قبض ایتدی ایسه صلح جائز اولمزسنك بیلدیکك علت ایچون (قال ادفع الی خمسمائة غدا علی انك بری من الباقی فان دفع غدا بری والافلا) داین مدیونه یارنکی کون بکابشیوز درهم دفع ایله انك اوزرینه که تحقیقا سن باقیدن بریسن دیسیدی پس اکر یارنکی کون بشیوزی تسلیم ایدرسه باقیدن بریدر واکر تسلیم ایتمزسه بری اولمز امام اعظم و محمد قتنده وابو یوسف قتنده بری اولور *زیرا مطلقا ابرا حاصل اولدی پس برائت دخی مطلقا ثابت اولور نتکیم ابرا ایله بدأ ایتسیدی بری اولدیغی کبی نتکیم عن قریب بیانی کلور وامام اعظم ایله امام محمدك علتی تحقیقا بو صورت شرطله مقید ابرادر وشرطله مقید اولان شرطك فوت اولمسی قتنده فوت اولور و بو واقعدر که زیرا داین یارنکی کونده بشیوزك اداسیله بدأ ایلدی و بو اداداین افلاسی ستر ایلمك غرضنه برائت ایچون صالح اولور یاخود دها ازیاده ربحلی تجارته وسیله اولمغه صالح اولور امدی بو ادا بحسب المعنی شرط اولمغه صالح اولور و علی کلمه سی اکرچه معاوضه ایچون اولورسه ده لکن کلمة علی آزاولور شرط معناسنده اولور نتکیم حق سبحانه وتعالینك (یبایعنك علی ان لا یشرکن بالله شیئا) قول شریفنده علی شرط معناسنه اولدیغی کبی وآز اولور عمل مفاوضه معناسیله تقدیر اولنور پس تصرفی تصحیح ایچون شرط اوزره حمل اولنور و بو مسئله برقاچ وجه اوزره در *وجه اول ذکر اولنادر و وجه ثانی

مصنفك (واوقال صالحتك علی خمسمائة تدفعها الی غدا وانت بری من الفضل علی انك ان لم تدفعها غدا فالکل علیك کان الامر کما قال) قولیله ذکر ایلدیکی شیئدر معناسی واکر داین مدیونه بن سکا بیك درهمدن بشیوز درهمی یارنکی کون دفع ایلمك اوزره وسن فضلدن بریسن انك اوزرینه که اکر یارنکی کون بشیوزی دفع ایتمزسك کلیسی اوزرکده در دیسیدی امر انك دیدیکی کبی اولور *یعنی اکر مدیون بو صلحی قبول ایدوب وادا ایتدی ایسه باقیدن بری اولدی واکر ادا ایتمدی ایسه دینك کلیسی اوزرنده در وجه اولده اولدیغی کبی و بو مسئله اجماع اوزره در *زیرا داین تقییدك صریحی ایله تکلم ایتدی ایش قچان شرط بولنمدی ایسه صلح باطل اولدی واوچنجی وجه مصنفك (وان قال ابرأتك عن خمسمائة من الالف علی ان تعطینی خمسمائة غدا بری وان لم یعطها) قولیله ذکر ایلدیکی مسئله در *یعنی اکر داین مدیونه بن بیك درهمك بشیوزندن ابرا ایتدم اکر بشیوز بنی یارنکی کون بکا اعطا ایدرسك دیسیدی بشیوزدن بری اولور اکرچه کیم اعطا ایتمزسه ده *زیرا داین ابرایی مطلق ذکر ایتدی وبشیوزك یارنکی کون اداسی عوضه صالح اولمز وشرطله تقییدنده شك ایله بیله شرط اولمغه صالح اولور امدی شك ایله تقیید اولمز اما بشیوزك اداسیله ابرا ایلسه بونك خلافی اوزردر زیرا ابرا بشیوزه مقرون اولدیغی حالده حاصل اولدی * پس عوضه صالح اولمدیغی حیثیتدن مطلق واقع اولور وشرطه صالح اولدیغی حیثیتدن مطلق واقع اولمز *پس شك ایله اطلاق ثابت اولمزامدی مفترق اولدیلر ودردنجی وجهی مصنف (واذالم یوقت بری) قولیله ذکر ایلدی وقچان توقیت ذکر اینسیدی بری اولدی یعنی یارنکی کون دیمیوب بلکه بکا بشیوزی دفع ایله باقیسندن بری اولمق اوزره دیسیدی بری اولور *زیرا داین وقتا که ادا ایچون وقت ذکر ایتمدی ایسه ادا غرض صحیح اولمز زیرا مدیونك اوزرینه ادا هر زمانده واجبدر *پس تقیید اولنمدی بلکه معاوضه اوزره حمل اولندی امدی غرضه صالح اولمز مرور ایدن بونك خلافی اوزره درکه زیرا یارنکی کونده اداده غرض صحیح واردر نتکیم مرور ایتدی وبشنجی وجهی مصنف (وان علق صریحا لم یصح) قولیله ذکر ایلدی یعنی قچان داین اکر بکا ادا ایدرسك دیسیدی یاخودنه وقت ادا ایدرسك یاخود قچان ادا ایدرسك سن بریسن دیسیدی ابرا صحیح اولمدی *زیرا ابرایی صریحا شرطه تعلیق ایلدی بو ایسه باطلدر شرط ایله باطل اولوب وباطل اولمیان شیئك بیانده مرور ایدن شی ایچون

(قال سرا للدائن لا اقرلك بمالك حتی تؤخره عنی او تحط ففعل صح علیه) مدیون داینه سراسنك مالك ایله اقرار ایلم حتی بندن دینی تأخیر ایلدکچه یاخود حط ایتمدکچه دیدکده داین دخی دیدیکیله عمل اینسیدی داینك تأخیری یاخود حطی داین اوزره صحیح اولدی زیرا داین کره اولنمش دکلدر حتی داین بروقته تأخیره رضا ویردکد نصکره فی الحال دینك مطالبه سنه قادر اولمز و حطدن دینندن حط ایلدیکی شیئی ابدا مطالبه یه قادر اولمز (واواعلن اخذ الآن) واکر سرا دیدیکی کلامی آشکاره سو یلسیدی داین مقردن فی الحال مالی بلا تأخیر ولا حط اخذ ایدر (الدین المشترك اذا قبض احدهما شیأ منه شارکه

الاخر دینه) مشترك اولان دیندن ایكی شریكك بری اول دیندن برشیئ قبض ایتسیدی شریك آخر اول مقبوضده اكا مشارك اولور* بو رصل كلیدر بونك اوزرینه فرعلر متفرع اولور* یعنی قچان ایكی رجلك رجل آخر اوزره حقلری اولوب پس ایكیسندن بری اول دیندن بر مقدار شیئ قبض ایتسیدی قبض ایدن كمسنه اول شیئه اصلی كبی مشاعا مالك اولوب پس شریكی ایچون مقبوضده مشارك اولمق واردر واكر اول مقبوض قبضله زیاده اولورسه قبضك عاقبتی اعتباریله دینك مالیتیده زیاده اولور لكن بو زیاده اصل حقه راجعه در پس اول زیاده میوه و ولد زیاده سی كبی اولور* پس شریك آخر ایچون حق مشاركت واردر ولكن اول حق مشاركتدن اول قابضك ملكی اوزره باقیدر زیرا عین حقیقة دینك غیریدر وقابض انی حقندن بدل قبض ایلدی پس اكا مالك اولور حتی انده تصرفی نافذ اولور وشریكنك حصه سنه ضامن اولور ودین مشترككنك واجب اولسی صفقه متحد اولدیغی وقتده مبیعك ثمنی كبی ومال مشتركك ثمنی كبی و بونلرك امثالی كبی سبب متحد ایله در (ورجعا على الغريم بالباقي) واول ایكی شریك غریمك اوزرینه باقی ایله رجوع ایدرلر* زیرا مقبوض قچان بینهماده مشترك اولسه باقی دخی مشترك اولمقدن لابددر ومصنف اصل مذكور اوزره (فلو صالح احدهما عن نصيبه على ثوب اخذ الاخر نصفه من غريمه) قولیله تفریع ایلدی پس ایكی شریكك بری نصیبندن بر ثوب اوزره غریم ایله مصالحه ایتسیدی شریك آخر دینك نصفنی غریمندن اخذ ایدر* زیرا نصف غریمك اوزرنده ایدی وانی استیفا ایتمدی امدی ذمتنده باقی قالدی (او نصف الثوب من شريكه) یاخود شریك آخر ثوبك نصفنی شریكندن اخذ ایدر* زیرا صلح نصف دیندن واقع اولدی دین ایسه مشاعدر زیرا دینك قسمتی ذمتده اولدیغی حالده صحیح اولمز وشریكك حقی دینك هر جزئنه متعلقدر* امدی شریكك اجازتی اوزره متوقف اولور وانك نصفنی اخذ ایلمسی عقد صلحك اجازتی اوزره دلالت ایدیجیدر امدی صلح صحیح اولور (الا ان يضمن له ربع الدين) الا مكر كه شریكی ایچون دینك ربعنه ضامن اوله اول وقت شریك آخر غریمدن حقنی اخذ ایده مز* زیرا انك حقی نصف ثوبی اخذ ایتسه كره ربع دیندر (ولو اشترى بنصفه شيأ ضمنه الاخر الربع) واكر ایكی شریكك بری صلح اولمیوب بلكه غریمدن نصف دینله برشیئ اشترا ایتسیدی شریك آخر اكا ربع دینی تضمین ایتدیرر* زیرا اول مشتری اولان شریك بلا حط تقاص ایتمك ایله حقنی قابض اولدی زیرا بیعك مبناسی مماكسه اوزره در یعنی مبیعی نقصان ثمن ایله طلب ایتمكدر امدی نصف دینی قبض ایتمش كبی اولدی* پس شریكی ایچون انك اوزرینه ربع دینله رجوع ایتمك جائز اولور صلح بونك خلافی اوزره در كه زیرا صلحك مبناسی حط واغماض اوزره در بو اجلدن مرابحه بیعه مالك اولمز پس مصالح عنه صلحله نصیبنك بعضنی ابرا وبعضنی قبض ایتمش اولور* پس اكر بو ربع دینك دفعنی الزام ایلسك مصالح اكا متضرر اولور* زیرا نصف دینك تمامنی استیفا ایلمدی بو اجلدن قابضی مخیر ایلدك (وفي الابراء عن حصته) یعنی ایكی شریكك بری مدیونك ذمتنده حصه سندن ابرا ایتسیدی (وفي المقاصة بدين سبق) ودین سابق ایله مقاصه اولانده* یعنی قچان ایكی طالبك بری اوزره مطلوب ایچون دین واجب اولمزدن اول بر سبب ایله دین سابق اولسیدی پس اول دین تقاص اولوب (لم يرجع الشريك) شریك آخر حصه سی ایله مدیون اوزره ایكی صورتده رجوع ایده مز* اما صورة اولیده عدم رجوعنه باعث اولدر كه ابرا اتلاف اولوب قبض اولمدیغی ایچوندر* پس مشتركنك نصیبی برائتله زیاده اولمز* امدی مدیون اوزره رجوع ایده مز* واما صورة ثانیه ده عدم رجوعه باعث اولدر كه شریك اوزرنده اولوب قبض اولنمیان دینی قضا ایتدیكی ایچوندر* زیرا ایكی دینده اصل اولان بودر كه قچان ایكیسی قضایه ملاقی اولسه لر دین اول دین ثانی ایله قضا اولنور و مشاركت اولمز الا اقتضاده ثابت اولور (وفي بعضها قسم الباقي على سهامه) وحصه سنك بعضنده ابرا ایلدیكنده باقی سهامی اوزره تقسیم اولنور* یعنی اكر شریكك بری حصه سنك بعضندن ابرا ایتسیدی باقینك قسمتی سهامدن باقی قلان اوزره اولور* زیرا حق بو مقداره عود ایلدی حتی اكر ایكی شریكك مدیون اوزرنده یكرمی اقچه لری اولسیدی پس ایكی شریكك بری نصیبنك نصفندن ابرا ایتسیدی انك ایچون مطالبه بش اقچه ایله اولور وساكت اولان شریك ایچون مطالبه اون اقچه ایله اولور (صالح عن عيب فظهر عدمه او زال بطل الصلح) بر كمسنه عیبدن صلح اولسیدی پس اول عیبك عدمی ظاهر

اولسیدی یاخود اول عیب زائل اولسیدی اول صلح باطل اولور * یعنی بر کمسنه بر کمسنه دن اشترا ایتدیکی
برجاریه ده عیب ادعا ایدوب وبایع انکار ایتسیدی پس بایع ومشتری اول عیبدن مشتری بایعی ابرا ایتمك
اوزره برمقدار مال اوزرینه صلح اولسهلردی اندنصکره ظاهر اولدیکه اول جاریه ده اول عیب بولنمدی
یاخود جاریه ده اول عیب وار ایدی زائل اولدی * پس بایع ایچون بدل صلحی مشتریدن رد ایتدیرمك واردر
(صالح احد ربی السلم عن نصیبه علی ما دفع فان اجازه الاخر نفذ علیهما وان رده رد) ایکی رب سلمك بری
دفع ایلدیکی مال اوزره نصیبندن صلح اولسیدی * پس اکر رب سلم آخر صلحه اجازت ویرسیدی اول صلح
ایکیسنك اوزرینه نافذ اولور واکر آخر صلحی رد ایدرسه رد اولور * یعنی قچان ایکی رجل بر رجل آخره
بر طعامده سلم ویرسهلردی اندنصکره ایکی رب سلمك بری مسلم الیه ایله رأس مالدن نصیبن اخذ
ایدوب نصیبنده عقد سلمی فسخ ایتمك اوزره صلح اولسیدی امام اعظم وامام محمد قتنده بو صلح جائز اولمدی
الا اکر رب سلم آخر اجازت ویررسه صلح جائز اولور ورأس مالدن قبض اولنان ایکیسی بیننده
مشترك اولور وسلمدن باقی قلان دخی مقبوض کبی بینهماده مشترك اولور واکر اجازت ویرمزسه صلح
باطل اولور * وابو یوسف صلح جائز اولور سائر دیون اعتباری ایله دیدی * زیرا ایکی داینك بری قچان
مدیونله نصیبندن بر بدل اوزره صلح اولسیدی جائز اولدی پس آخر مقبوضده مشارك اولمق بینی ایله نصیبی ایله
مدیون اوزره رجوع ایتمك بیننده مخیر اولدی کذلك بو مسئله دخی انك کبیدر * وامام اعظم ایله امام
محمدك علی تحقیقا بو صلح جائز اولسه یا خاصة نصیبنده جائز اولور یاخود ایکی نصیبك نصفنده جائز اولور وجه
اول اوزره قبل القبض دینی قسمت لازم کلور * زیرا انك نصیبنك مخصوص اولمسی ظاهر اولمز الا تمییز ایله اولور
وتمییز دخی اولمز الا قسمتله اولور حالبوکه قسمتك باطل اولدیغی تقدم ایتدی واکر جائز اولان صلح ثانی اولسه
یعنی صلح ایکی نصیبك نصفنده جائز اولسه پس آخرك اجازتندن لابددر * زیرا صلحك عقدی شریکی اوزره
فسخدر انك رضاسنه محتاج اولور (اخرج احد الورثة عن عرض او عقار بمال) ورثه نك بری متاعدن
یاخود عقاردن مال ایله اخراج اولنسیدی (اوعن ذهب بفضة او بالعکس) یاخود التوندن کومش ایله یاخود
کومشدن آلتونله اخراج اولنسیدی (اونقدین بهما) یاخود ایکی نقددن ایکی نقد ایله اخراج اولنسیدی
ترکه ده دراهم ودنانیر اولوب بدل صلح دخی کذلك دراهم ودنانیر اولمقلغله (صح) بو صلح صحیح اولدی جنسی
خلاف جنسنه صرف اولدیغی ایچون تنکیم بیعده صحیح اولدیغی کبی (قل بدله او لا) کرکسه اول صلحك بدلی
قلیل اولسون وکرکسه اولسون یعنی ایکی نقدده برابرلك اعتبار اولنمز بلکه مجلسده قبض اولنمغه اعتبار اولنور
زیرا جنسی جنس آخره صرفدر اکر قبض بولنورسه صحیح اولور اکر قبض بولنمزسه صحیح اولمز (وفی النقدین
وغیرهما باحد النقدین لا) وایکی نقدده وایکی نقدك غیریسیله ایله نقدینك بریله صلح صحیح اولمز * یعنی قچان
ترکه ده ذهب وفضه وبونلرك غیری یعنی عروض وعقار وتارله اولسه پس ورثه اول احد ورثه ایله ذهب اوزره
یاخود فضه اوزره صلح اولسهلردی جائز اولمدی ربا احتمالی ایچون (الا اذا کان المعطی اکثر من حصته
من ذلك الجنس) الا مکر که اعطا اولنان ذهب وفضه اول جنسدن اولدیغی حالده حصه سندن اکثر
اولورسه جائز اولدی حصه سی مثلی ایله اولوب وزیاده سی ترکه ده باقی قلان حق مقابله سنده اولمغله ربادن
مصون اولسون ایچون پس ذهبدن وفضه دن حصه سنه مقابل اولان شیئده تقابضدن لابددر زیرا صلح قبض
اولنان بو مقدارده صرفدر (وبطل ان شرط لهم الدین من الشرکة) وصلح اکر سائر ورثه ایچون ترکه دن
دین شرط قیلنسیدی باطل اولدی * یعنی قچان ترکه ده ناس اوزره دین اولسه پس ورثه اول دینی صلحه ادخال
ایدوب صلح اولان وارثی اول دیندن اخراج ایدوب دین سائر ورثه نك اولمق اوزره اولسیدی بو صلح باطل اولدی
زیرا اول صلح اولان وارث دیندن حصه سنی سائر ورثه ایچون عیندن احذ ایلدیکی شیئه تملیك ایتمش اولدی
حالبوکه دینی اوزرنده دین اولمیان کمسنه اوزرینه تملیك باطلدر اکرچه کیم عوض ایله ده اولورسه وقچان دین
حصه ده باطل اولسه کابینده دخی باطل اولور (الا اذا شرطوا براءة الغرماء منه) الا مکر که ورثه دیندن
غریملرك برائتی شرط قیلرلرسه وصلح اولان وارث غریملرك اوزرینه نصیبی ایله رجوع ایلمك اوزره صلح اولورسه
بو تقدیرجه اول صلح صحیح اولور * زیرا بو صورتده دینی اوزرنده دین اولان کمسنه اوزرینه تملیك ایتمش اولور

اولور * زيرا حكم اولمز الاشهادينه مضاف اولور وشهادت ايسه عدالتله حجت اولور وعدالت ايسه اولمز الا تزكيه ايله ثابت اولور پس تزكيه معتاده علتك علتی اولدی رمی كبی * زيرا رمی اوقك هوايه كتمسنه سبيدر واوقك هوايه كتمسی اوق رمی اولنان كمسنه يه وصوله سببدر ووصول ايسه جرحه سببدر وجرح ايسه المك زادقنه سببدر المك زادقنی ايسه موتك سببيدر اندنصكره موت علة اولی اولان رميه مضاف اولدی حتی احكام قتل قصاصدن وديتدن وكفارتدن رمی اوزره واجب اولور واما يمين فقتندی مزكی ضامن اولمز * زيرا انلر شهود اوزره خير ايله ثنا ايلديلر نتكيم اوزرينه شهادت اولنان كمسنه نك محصن اولديغنده شهادت ايلملری ايله خير ايله ثنا ايلدكلرنده ضامن اولمدقلری كبی (لاشاهد الاحصان) شاهد احصان ذكر اولنان كبی دكلدر يعنی اكر شاهدلر احصان ايله شهادت ايدوب اندنصكره شهادتلرندن رجوع ايتسه لردی ضامن اولمزلر * زيرا احصان شرط محضدر (كما ضمن به شاهد اليمين لا الشرط) نتكيم شاهد يمين رجوعله ضامن اولديغی كبی شاهد شرط ضامن اولمز * يعنی اكر ايكی شاهد يمينله شهادت ايدوب ديسه لردیكه تحقيقا بو رجل عبدينه اكر سن داره داخل اولورسك سن حرسين ديدی ياخود مرأته سنه اكر سن داره داخل اولورسك سن طالقسن ديدی حالبوكه اول مرأه مدخول بها دكلدر ديسه لردی وايكی آخر كمسنه لر شرطك وجوديله يعنی دخول داره شهادت ايتسه لردی وايكی فريق دخی شهادتلرندن بعد الحكم رجوع ايتسه لردی پس ضمان خاصة شهود يمين اوزره در بوخسه شرطك وجودينه شهادت ايدنلر اوزره دكلدر واول ضمان عبدك قيمتی ومهرك نصفيدر * زيرا شهود يمين علتك شاهدلريدر اولكه انت حر قوليدر * زيرا تلف اعتاقله وتطليقله حاصل اولدی وانلر شول كمسنه دركه ذكر اولنان كلمه يی اولكه انت حر اوانت طالق قوليدر اثبات ايلديلر وشرطه تعليق مانع اولدی پس شرطك وجودی قتنده تلف علتنه مضاف قيلندی مانعك زوالنه مضاف قيلنمدی

﴿ كتاب الصلح ﴾

بو كتاب صلحك احكامی بياننده در * مصنف صلحی بو مقامده ايراد ايلدی زيرا صلحه اعتبار اولنمز الا قچان مدعی عليهدن اقرار اولميوب ومدعی ايچون دخی بينه اولمزسه اولور امدی مناسب اولان اقراردن وشهادتدنصكره ايراد ايلمكدر (هو) صلح لغت جهتندن مصالحه معناسنده اسمدر ومصالحه مخاصمه نك خلافيدر وصلحك اصلی صلاحدندر استقامت حال معناسنه وشرعا (عقد يرفع النزاع) بر عقددر كه نزاعی رفع ايدر (وركنه الايجاب والقبول) وصلحك ركنی ايجاب وقبولدر مدعی عليهك مدعی يه سنكله شو مقدار شيئله مصالحه ايتدم ياخود دعوا كدن شو مقداری شیء اوزره مصالحه ايتدم ديمكدر وآخر دخی قبول ايتدم وياخود راضی اولدم ديمكدر ياخود آخرك رضاسنه وقبولنه دلالت ايدر كلام تكلم ايتمكدر (وشرطه العقل) وصلحك شرطی عقلدر وعقل جميع تصرفات شرعيه ده شرطدر پس مجنونك وعاقل اولميان صبينك صلحی صحيح اولمز (لا البلوغ) يوخسه صبينك بلوغی شرط دكلدر (فصح من الصبی المأذون ان نفع او عری عن ضرر بين) صبی مأذوندن صلح صحيح اولور اكر صلح نافع اولورسه ياخود ضرر ظاهردن عاری اولورسه يعنی قچان تجارته مأذون اولان صبی بر انسان اوزرينه ادعا ايدوب حقنك بعضی اوزره اول انسانله مصالحه ايتسيدی اكر اول صبی مأذونك بينه سی يوغيسه صلح جائز اولدی * زيرا بينه سی اولمديغی وقتده اول صبی ايچون حق يو قدر الا خصومتله مدعی عليهك يمينی وارد ر مال ايسه انلك ايچون خصومتله يميندن انفعدر اكرچه كيم مصالحه جائز اولمدی ايسه ده * زيرا دينی اشاغی وارمق تبرعدر صبی ايسه تبرعه مالك اولمز واكر دينی تأخير ايدرسه جائز اولور كركسه اول صبينك بينه سی اولسون كركسه اولمسون * زيرا تأخير اعمال تجارتندندر صبی مأذون ايسه تجارتلرده بالغ كبيدر (ولا الحرية) صلحده بلوغ شرط اولمديغی كبی حر اولمقده شرط دكلدر يعنی تحقيقا مصالحه ايدن كمسنه نك حر اولمسی شرط دكلدر (فصح من العبد المأذون) پس عبد مأذوندن صلح صحيح اولدی اكر اول عبد ايچون صلحده منفعت اولورسه لكن اول عبد ثمنك بعضی اشاغی وارمق اوزره صلحه مالك اولمز قچان انلك اول حق اوزره بينه سی اولورسه ومطلق اول عبد تأجيله وعيب ايچون ثمنك بعضی اشاغه وارمغه مالك اولمز ذكر اولنان علت ايچون واكر بايع ثمنك بعضی حط اوزره مصالحه ايتسيدی جائز اولدی صبی مأذونده ذكر اولنان علت ايچون (والمكاتب) ودخی عبد مكاتبدن دخی صلح صحيح اولور * زيرا

مكاتبده عبد مأذونك نظيريدر ذكر اولنان شيلرك جميعسنده زيرا مكاتب بر عبددر كه اوزرنده بر درهم باقى
دكلدر پس اكر مكاتب عاجز اولسه بر رجل انك اوزرينه دين ادعا ايلدكده ايكيسى دينك بعضيسنى اخذ ايدوب
وبعضنى تأخير ايتمك ايله قول ايلسه لردى پس اكر مدعينك انك اوزرينه بينه سى بوغيسه صلح جائز اولمدى
زيرا مكاتب وقتا كه عاجز اولديسه محجور اولور انك صلحى صحيح اولمز (وكون المصالح عنه حقا للمصالح ثابتا
فى المحل لا حقا لله تعالى) وذكر اولنان كبى صلحك شرطى صلح اولنان شئ مصالحك محلده ثابت حقى
اولقدر يوخسه الله تعالى ايچون حق اولمامقدر پس مصنف صلح اولنان شئ صلح اولانك حقى اولمقدر
قولنك اوزرينه (ولو ادعت مطلقة على زوجها ان صبيا فى يده ابنها منه وجحد وصالحت من النسب على شئ
بطل) قوليله تفريع ايلدى پس اكر بر مطلقه مرأة زوجى اوزرينه تحقيقا زوجنك يدنده اولان صبى ايچون
اول زوجدن مرأه نك اوغلى اولديغن ادعا ايتسيدى وزوج دخى انكار ايتسيدى پس اول مرأه نسبدن بر شئ
اوزره مصالحه ايتسيدى اول مصالحه باطل اولور * زيرا نسب صبينك حقيدر زوجه نك حقى دكلدر امدى
غيرينك حقندن اعتياضه مالك اولمز ودخى ثابتا فى المحل قولى اوزره (ولو صالح الكفيل بالنفس على مال على ان
يبرئه من الكفالة بطل) قوليله تفريع ايلدى واكر كفيل بالنفس كفالتدن برى اولمق اوزره مال اوزرينه مصالحه
ايتسيدى بو صلح باطل اولور * زيرا كفيل بالنفس قبلندن طالب ايچون ثابت اولان حق مطالبه در نفس
مكفولى بنفسه تسليم ايله بوايسه ولاية مطالبه دن عبارتدر وولايت واليك صفتيدر امدى اندن صلح
جائز اولمز * قصاصدن صلح بونك خلافى اوزره در زيرا بو مقامده محل استيفا حقنده مملوك اولور امدى حق محلده
ثابت اولور امدى قصاصدن صلح ايله اعتياضه مالك اولور (كذا الصلح من الشفعة) شفعه دن صلح دخى ذكر
اولنان كبيدر * يعنى قچان شفيع ايچون واجب اولان شفعه دن بر شئ اوزره دارى مشتريه
تسليم ايتمك اوزره مصالحه ايتسيدى صلح باطلدر * زيرا شفيع ايچون محلده حق تملكدن غيرى حق يوقدر
بوايسه محلده ثابت بر امر دكلدر بلكه حق تملك ولايتدن عبارتدر نتكيم مرور ايتدى ومصنف لا حقا لله تعالى
قولى اوزره (ولو صالح عن حد بطل) قوليله تفريع ايلدى واكر حددن صلح اولنسيدى باطل اولور يعنى صلح
انك ايچون اولان شئ حق الله تعالى اولمق جائز اولمز كرك اول حق الله عينا مال اولسون وكرك دينا مال
اولسون وكرك مال اوليان حق اولسون * حتى بر كمسنه زانى يى ياخود غيريدن سارقى ياخود شارب خمرى اخذ
ايدوب ولى امره رفع ايلمك ايچون حد زنادن وحد سرقه دن وحد شرب خمردن مال اوزره انكله صلح اولنسيدى
صلح صحيح اولمز * زيرا حد حق الله تعاليدر وحق سبحانه وتعالينك حقوقندن صلح جائز اولمز * زيرا صلح اولان
كمسنه صلحده كندو نفسى حقنده يا حقنك كليسنى استيفا ايله ياخود بعضينى استيفا ايدوب باقيسنى اسقاط ايتمكله
ياخود معاوضه ايله متصرف اولور وبونك كليسى غيرى حقنده جائز اولمز وكذلك قچان حد قذفدن صلح اولنسه
بر رجله قذف ايدوب حدى عفو ايتمك ايچون انكله مال اوزره صلح اولنسيدى صحيح اولمز اكرچه كيم حد قذفده
عبد ايچون حق وار ايسه ده غالب اولان حق الله تعاليدر ومغلوب شرعا معدوم ملحقيدر (بخلاف
التعزير) تعزير حق اللهك خلافى اوزره در اندن صلح صحيح اولديغى جهتندن * زيرا تعزير حق عبددر
والقصاص) وقصاص دخى حق اللهك خلافى اوزره درو قصاصدن نفسده ونفسك مادوننده صلح صحيح اولور
زيرا قصاص دخى تعزير كبى حق عبددر (وكون البدل مالا) ودخى صلحك شرطى ذكر اولنان كبى بدل
صلحك مال اولسيدر بو فصلده اصل اولدر كه تحقيقا صلح انك حملى معقود اليهك اقربى وطلب جهتندن اشبهى
اوزره واجب اولور بقدر الامكان عاقلك تصرفى تصحيح اولسون ايچون پس قچان صلح مالدن مال ايله اولورسه
بيع معناسنده اولور امدى خمردن وميته دن ودمدن وصيد احرامدن وصيد حرمدن وبونلرك امثالندن صلح صحيح
اولمز * زيرا صلحده معاوضه معناسى وار در پس بيعده عوضه صالح اوليان شئ صلح ايچون عوض واقعده
صالح اولمز (معلوما ان احتيج الى قبضه) ويله مالكه معلوم اوله اكر قبضنه احتياج وار ايسه واكر قبضنه
احتياج يوغيسه اول بدل صلح اولان مالك معلوم اولمسى شرط قيلنمدى * پس تحقيقا بر كمسنه بر دارده حق ادعا
ايتسيدى ومدعى عليه دخى كندو طرفندن مدعينك دكاننده حق ادعا ايتدكده هر برى دعوالرينى آخرك
طرفندن ترك ايتمك اوزره صلح اولسه لردى اول صلح صحيح اولدى اكرچه كيم هر برى حقلرينى بيان ايتمديلر

مع هذا زمانمزك اظلمی ایکن (ومن اهل البغی) واهل بغیدن دخی قضا اخذ اولنمق جائز اولور عادیه ده
دیدیکه اهل بغیدن قضا اخذ اولنمق صحیح اولور باغینك مجرد استیلاسی یعنی غلبه ایکیله عدل اولان
قضات عزل اولنمزلر * حالبو که انلری باغینك عزلی صحیح اولور حتی اکر باغی منهزم اولسه اول قضانك
انهزامدن صکره قضالری نافذ اولمز مادامکه سلطان عادلدن تفویض اولنمدقجه (فان تقلد طلب دیوان قاض
قبله) پس بر قاضی یه قضا تفویض اولنسیدی کندودن اول اولان قاضینك دیوانی طلب ایلیه واول دیوان
شول خریطه لر در که انلرده سجلات وصکوك وبونلرك امثالی نسخه لر واردر * زیرا قاضی ایکی نسخه کتابت
ایدر بری خصمك بدنده اولور واخراسی قاضینك دیوانده اولور زیرا آزاولور قاضی ایکیسنه ده معاینه دن
رمعنی ایچون محتاج اولور وشول نسخه که خصمك یدنده در زیاده ونقصاندن انك اوزرینه اعتماد اولنمز
اندنصکره شول ورق بیاض که معزول اولان قاضی اول ورق اوزره بونسخه لری کتب ایلمشدر اکر اول ورق
بیت المالدن ایسه قاضی معزوله انك دفعی ایله جبر اولنور * زیرا اول ورق انك یدنده عمل ایچوندر حالبو که
تحقیق اول عمل غیره ایچون اولدی وکذلك اکر اول ورق قاضی معزولك کندو مالندن یاخود مال خصمدن
اولدی ایسه ده قول صحیحده دفعی ایله جبر اولنور زیرا قاضی اول ورقی متمول ایچون اتخاذ ایلمدی بلکه متدین
ایچون اتخاذ ایلدی وکذلك خصملر اول ورقی قاضینك عملنده یدنده ترك ایلدیلر * حالبو که تحقیق عمل غیری یه
انتقال ایلدی (والزم محبوسا اقر بحق اواقام علیه بینة) ودخی قاضی حقله اقرار ایدن یاخود اوزرینه
بینه اقامت اولنان محبوسی الزام ایلیه یعنی محبوسلرك حالنه نظر ایلیه * زیرا قاضی مسلمین ایچون ناظر نصب
اولندی پس شول محبوسکه بر حقله اقرار ایتمش اوله یاخود انکار ایدوب اوزرینه بینه اقامت اولنمش اوله انی
الزام ایلیه وقاضی معزولك اول محبوس اوزره قولی قبول اولنمز الا بینه ایله قبول اولنور * زیرا قاضی معزول
رعایادن برکمسنه کبی اولدی واحدك شهادتی ایسه حجت دکلدر علی الخصوص اول حجتی کندو فعلی ایله اوله
(والا) واکر اول محبوس حقله اقرار ایتمش اولمسه واوزرینه بینه دخی اقامت اولنمش اولمسه (نادی علیه)
اوزرینه ندا ایلیه یعنی خلاصنده تعجیل ایلیه حتی ندا ایلدکجه یعنی منادی یه امر ایدوب هر کون قضایه
جلوس ایتدیکی وقت شول کمسنه که فلان ابن فلان محبوس فلانی یی حقله طلب ایدرسه حاضر اولوب حقنی
طلب ایلسون دیو ندا ایلیه که حتی خصمله محبوسك بینی مجتمع اوله پس اکر خصم ظاهر اولمدی ایسه اول
محبوسدن نفسنه بر کفیل اخذ ایلیه (وخلاه) یعنی محبوسی اطلاق ایلیه (ونظر فی الودائع وغلات
الوقوف التی وضعها المعزول فی ایدی الامناء) ودخی قاضی معزولك امینلر یدنده وضع ایلدیکی امانتلره ووقفك
غله لرینه نظر ایلیه (وعمل بالبینة اواقرار ذی الید) وبینه ایله یاخود اقراری ایله عمل ایلیه * زیرا بونلرك کلیسی
حجتدر (لا یقول المعزول الا ان یقر ذو الید بالتسلیم منه) معزول قولیله دکل الامکر که ذوالید معزول قاضیدن
اکا تسلیمی ایله اقرار ایلیه معزول قاضینك قولیله عمل اولنور مرورایدن علت ایچون زیرا بو تقدیرجه
ذوالیدك اقرار یله تحقیق ایدر قاضینك اولدی پس قاضینك اقراری صحیح اولور کانه اول حق حالا یدنده در زیرا
یدنده مال اولان بر انسان ایچون اول مال ایله اقرار ایتمسیدی انك اقراری قبول قیلنور (وجلس للحکم
فی المسجد والجامع اولی) ودخی قاضی حکم ایچون مسجدده اوتوره وجامعده اوتورمسی مسجددن اولیدر
زیرا جامع بلده نك موضعلرینك اشهریدر (او یجلس فی داره واذن للناس بالدخول فیها) یاخود قاضی دارنده
اوتوره وناس ایچون دارنه دخوله اذن ویره (ویجلس معه من کان یجلس قبله) واول قاضی انلر ایله بیله
مقدم اوتوران کمسنه لر ایله اوتوررلر زیرا دارنده اوتورمق تهمت ایراث ایدر (ویرد هدیة) وقاضی هدیه
قبول ایلیه زیرا هدیه نك قبولی اهدا ایدن کمسنه نك مراعاتنه مؤدی اولور (الا من ذی رحم محرم)
الا مکر که ذی رحم محرمدن قبول ایلیه (او ممن اعتاد مهاداته قدر اعهد) یاخود قبل القضا هدیه ویره نك
عادتی اولوب عادتی جاری اولدیغی مقداری هدیه یی قبول ایلیه * یعنی بو ذکر اولنان ایکی هدیه یی رد ایلیه زیرا
اولکی صله رحمدر وایکنجی قضا ایچون دکلدر بلکه عادتی جاری اولدیغی اوزره در (ان لم یکن لهما خصومة)
اکر بو ایکیسی ایچون خصومت یوغیسه زیرا اکر بونلرك ایکیسیچون خصومت اولورسه قاضی قضا ایله آکل
یعنی آخذ اولور (وشهد الجنازة) ودخی قاضی جنازه ایچون حاضر اوله * زیرا جنازه یه حاضر اولمق مسلمینك

سلم وزره حقوقندندر (لا الدعوة الخاصة) قاضی خاصه دعوته حاضر اولمیه و دعوت خاصه شول دعوتدر که مضیف اولان کمسنه قاضینك اول دعوته حاضر اولمیه جغنی بیلسه اول دعوتی اتخاذ ایتمز زیرا دعوة خاصه قضا ایچوندر دعوة عامه بونك خلافی اوزره در (ویعود مریضا) وقاضی مریض عیادت ایدر زیرا عیادت جنازه کبی حقوق مسلمین جمله سندندر (ویسوی بین الخصمین جلوسا واقبالا) ودخی قاضی ایکی خصمی بیننده حضورینه اوتورمق جهتندن وتوجه جهتندن برابر ایتمکدر رسول علیه الصلاة والسلامك (اذا ابتلی احدکم بالقضاء فلیسو بینهم فی المجلس والاشارة والنظر) قول شریفی ایچون معنای شریفی بودر سزدن بریکز قضا ایله مبتلا اولسه ایدیکز پس خصومت بینلرین مجلسده واشارتده ونظرده برابر طوتسون دیمکدر (ولا یسار احدهما ولا یشیر الیه ولا یلقنه حجة) ودخی قاضی ایکی خصمك برینه سر تکلم ایتمیه وایکیسنن برینه اشارت ایتمیه وحجت تلقین ایتمیه تهمت ایچون (ولا یضحك فی وجهه) ودخی ایکیسنن برینك یوزینه کولمیه (ولا یمزح مطلقا) یعنی ایکیسنده وایکیسنن برینه ده وایکیسندن غیری یه ده مزاح ایلمیه زیرا مزاح مهابت قضایی ازاله ایدر وبو قول وقایه ده ولا یمزح معه دیدیکی قولندن احسندر کافیده ولا یمزح معه ولا مع غیره ولا یلقنه حجة للتهمة دیدیکی ایچون یعنی ایکیسندن بریله وانك غیری ایله بیله مزاح ایلمیه وتهمت ایچون حجت تلقین ایلمیه دیدیکی ایچون (ولا یلقن الشاهد شهادة) ودخی شاهده سن شویله شویله شهادت ایدرسن دیمکله تلقین ایلمیه زیرا تلقین ایکی خصمك برینه اعانتدر امدی شاهده تلقین مکروه اولدی خصمه تلقین مکروه اولدیغی کبی (واستحسنه ابو یوسف فیما لا تهمة فیه) پس امام ابو یوسف شاهده تلقینی انده تهمت اولمیان شیئده مستحسن کوردی زیرا شاهد آز اولور مهابت مجلس ایچون حصر اولور پس بو تقدیرجه قاضینك شاهده تلقینی حقی احیا ایتمك ایچون خصمك احضاری وتکفیلی منزله سنده اولدی (واذا ثبت الحق على الخصم باقراره او بینة امره بدفعه) امدی قچان حق خصم اوزره اقراریله یاخود بینه ایله ثابت اولسه قاضی مقره حقك دفعی ایله امر ایلیه (فان ابى حبسه) پس اکر مقر حق دفعندن امتناع ایدرسه انی حبس ایلیه مصنف اباءی قاضینك امرندن صکره شرط ایلدی وبینه ایله یاخود اقرار ایله ثابت اولان حقك بینی تفریق ایلمدی وایکیسی بینی یعنی بینه ایله یاخود اقرار ایله ثابت اولان حقك بینی هدایه ده تفریق ایلدی پس دیدیکه قچان حق بینه ایله ثابت اولسه قاضی انی حبس ایدر تکرار تأخیر ایتمك ظهوری ایچون انکاری ایله حق ثابت اولدقده حبس اولندیغی کبی واکر حق اقراری ایله ثابت اولورسه انك حبسیله عجله اولنمدی قچان خصم وعده اولیده مماطل اولدیغی معلوم اولمیدی پس امکان بودر که خصم امهاله طمع ایتدی پس مال حالی اوزره قالمق اولدی پس قچان خصم بوندن صکره دفعدن امتناع ایدرسه قاضی انی حبس ایدر مطلی یعنی اوزمسی ظاهر اولدیغی ایچون وبونك مثلی صدر الشهیددن حکایه اولندی وشمس الائمه دن حکایه اولنان بونك عکسیدر زیرا قچان حق بینه ایله ثابت اولسه اعتذار ایلیوب بن بلمدمکه تحقیقا بنم اوزریمده انك ایچون دین اولدیغنی الا بو ساعتده بیلدم پس قچانکه بن بیلدم قضا ایلدم دیرو بو اعتذار اقرارده حاصل اولمز بو احسندر ولان بو مقدمه ذکر اولنان شیئدر زیلعی دیدیکی کبی (قدر ما یری) قاضی خصمی دیلدیکی مقداری حبس ایدر حبسه مدت تقدیرنده اختلاف اولندی قول صحیح بودر که حبس مقداری قاضینك رأینه مفوضدر زیرا حبس ایذا ایچوندر وایذاده احوال ناس متفاوتدر (بطلب ذی الحق) حبسه قولنه متعلقدر وکذلك (فیما لزمه) قولیده حبسه قولنه متعلقدر یعنی قاضی حبس لازم کلان شیئده ذی الحقك طلبیله حبس ایدر (بدلا عن مال حصل له کثمن مبیع او قرض او التزمه بعقد کالمهر المعجل وبدل الخلع ودین الکفالة) مدیون ایچون حاصل اولان مالدن بدل اولدیغی حالده مثلا مبیعك ثمنی کبی یاخود قرض کبی یاخود عقد ایله التزام ایلدیکی مهر معجل کبی وبدل خلع کبی ودین کفالت کبی مدیونه لازم کلان شیئده ذی الحقك طلبیله قاضی انی حبس ایدر زیرا مال قچان انك یدنده حاصل اولسیدی انك غناسی مال ایله ثابت اولور وانك اختیاریله عقدی التزامی اوزره اقدامی یسارینه دلیلدر (وفی غیره لا ان ادعى الفقر) اکر فقیرم دیو ادعا ایدرسه دیوندن ذکر اولنانلرك غیرنده مدیون حبس اولنمز زیرا یسار اوزره دلیل یوقدر (الا ان یثبت غریمه غناه فیحبسه) الا مکر که غریمی انك غناسنی اثبات ایلیه پس بو تقدیرجه حبس اولنور حاکمك لایق کوردیکی مقداری تکم

مرور ایتدی * زیرا دلیل یسار قچان بولنمسه قول دین اوزرنده اولان کمسنه نکدر وغناسنی اثبات مدعی
اوزره‌در (ویحبسه) پس قاضی انی حبس ایدر (ثم یسأل عنه) قاضی حبسدنصکره اول محبوسدن
سؤال ایدر (فان لم یظهر له مال اطلقه) پس اکر انک ایچون مال ظاهر اولمیدیسه قاضی حبسدن اطلاق
ایدر *زیرا اول محبوسک مده حبسی کچدکدنصکره سبیلی تخلیه اولنور مهلت ویرلکه مستحق اولور پس
بوندنصکره انی حبس ایتمک ظلم اولور (ولم یمنع غرماءه عنه) واول محبوسک دائنلری اندن منع اولنمز* زیرا
ذی الحقک انک اوزرینه حقنک ثابت اولمسی غریم آخراندن حقنی طلب ایتمکی منع ایلمز (ولا تقبل بینته علی
افلاسه قبل حبسه) واول مدیونک حبسندن اول افلاسی اوزره بینه سی قبول اولنمز * زیرا بو بینه نفی اوزره
بینه‌در مادامکه بر مؤید ایله تأیید اولنمد قجه اولکه حبسدر وحبسدنصکره علی سبیل الاحتیاط قبول اولنور
(وبینة الیسار اولی) حالبوکه یسار بینه سی اولیدر یعنی قچان مدعی مدیونک دولتلی اولدیغنه بینه اقامت
ایلسه ومدعی علیه فقیر اولدیغنه بینه اقامت ایلسه یسار بینه سی اولیدر* زیرا فقر عارضدر وبینه اثبات
ایچوندر (وابد حبس الموسر) ودولتلی اولان مدیونک حبسی تأبید اولنور* زیرا حبس ظلمک جزاسیدر
پس قچان مدیون موسر اداء حقدن ادا اوزره قدرتیله امتناع ایتسه‌یدی انک ظلمی ظاهر اولوب پس انک
حبسنک تأبیدی ایله مجازات اولنور (لا یحبس لنفقة ماضیة لزوجته وولده) رجل زوجه سنک وولدینک
کچمش نفقه سیچون حبس اولنمز* زیرا نفقه زمان کچمکله ساقط اولور اکرچه کیم حاکم حکم ایتمکله یاخود
زوجله زوجه نفقه اوزره قوللشمکله ذکر اولنسان کبی ینه حبس اولنمز* زیرا نفقه بر مالدن بدل دکلدر بزم ذکر
ایلدیککمز شی اوزره برعقد ایله اوزرینه لازم کلمش دکلدر (بل فی الانفاق علیهما اذا ابی) بلکه
زوجه سنک وولدینک اوزرلرینه انفاقدن ابا ایدرسه حبس اولنور* زیرا نفقه وقت حاجت ایچون وزوجه
وولدینک هلاکی ایچون قصدا نفقه نک ترکنده حبس اولنور انلرک هلاکنی دفع ایچون (تقضی المرأة
فی غیر حد وقود) وحد وقصاصک غیریده مرأه نک قضاسی جائز اولور زیرا بدن علت ایچونکه تحقیقا
قضا شهادتدن تأثیر اخذ ایدر یعنی شهادتدن حاصل اولور ومرأه نک شهادتی ایسه حد وقودک غیریده جائز
اولور کذلک مرأه نک قضاسیده حد وقودک غیریده جائزه‌در (ولا یجوز فیهما) وحد وقودده قضاسی جائز
اولمز انده شهادتدن شبهه بدلیه اولدیغی ایچون (ولا یستخلف قاض) وقاضی نائب نصب ایده‌مز* زیرا
اکا تفویض اولنسان قضادر تقلید دکلدر یعنی تفویض دکلدر کندویه تفویض اولنمیان شیئده تصرف
ایده‌مز وکیل کیبکه موکلک اذنسز وکیل نصب ایلمسی جائز اولمز (الا اذا فوض الیه) الا مکرکه اکا
استخلاف تفویض اولنمش اولسه جائز اولور سلطان طرفندن اکا دیلدیککی ولی اول دیمکله (بخلاف
المأمور باقامة الجمعة) اقامه جمعه یه مأمور اولان قاضینک خلافی اوزره‌در اولکه خطیبدر (فانه یستخلف فی
الصلاة للضرورة) پس تحقیقا خطیب ضرورت ایچون صلاتده نائب نصب ایتمک جائز اولور وصلاة جمعه شرف
فوات اوزره اولدیغی اوچون پس اکر خطیب ایچون استخلاف جائز اولمسه صلاة جمعه فوت اولمق لازم کلور
(من سمع الخطبة) خطبه یی سمع ایدن کمسنه یی استخلاف ایتمک جائز اولور من سمع قولی یستخلف قولنک
مفعولیدر وبونک بیانی صلاة جمعه بابنده مرور ایتدی *ومصنف الا اذا فوض الیه قولی اوزره (فنائب
المفوض الیه نائب عن الاصل) قولیله تفریع ایلدی پس استخلافله تفویض اولنان قاضینک نائبی اصلدن
یعنی سلطاندن نائبدر (فلا یعزله القاضی) انی قاضی عزل ایده‌مز یعنی قچان اصلدن نائب اولسه‌یدی انی قاضی
عزل ایده‌مز (الا اذا فوض الیه) الا مکرکه عزل اکا تفویض اولنمش اوله طرف سلطاندن اول قاضی ایچون
دیلدیککی تبدیل ایله دیمکله بو تقدیرجه اول قاضی ایچون عزل جائز اولور (ولا ینعزل بخروجه عن القضاء)
بو قول دخی ذکر اولنسان کبی ماقبلی اوزره فرعدر یعنی قاضینک نائبی قاضینک قضادن خروجیله منعزل اولمز
(ونائب غیره) ونائب نصبی مفوض الیه اولمیان قاضینک نائبی (ان قضی عنده او اجازه) اکر قاضینک
قتنده قضا ایتسیدی یاخود قضایه اجازت ویرسیدی یعنی اکر اول نائب قاضینک قتنده قضا ایتمیوب لکن
قاضینک غیبتنده اول نائب قضا ایتدیککی قاضی استماع ایدوب اجازت ویرسیدی (صح قضاؤه) اول
نائبک قضاسی صحیح اولدی* زیرا مقصود اولک رأینک حضوریدر حالبوکه اولک رأیی بولندی (ویمضی حکم

قاض آخر) قاضی آخرك حكمنه امضا ایدر یعنی قچان بر قاضی یه قاضیٔ آخرك حكمی عرض اولنسه
قاضی اول حكمه امضا ایدر قچان اول حكم مجتهد فیه ایسه (الا ما خالف الكتاب او السنة المشهورة
او الاجماع) الا مكر كه اول حكم كتابه یاخود سنت مشهوره یه یاخود اجماعه مخالف اولورسه اول وقت امضا
جائز اولماز* زیرا ایكی اجتهاددن بریسنك آخر اوزره مزیتی یوقدر حالبوكه اجتهاد اول قضانك اكا متصل اولمسیله
ترجیح اولندی پس اول حكم انك دونی اولان حكمله منتقض اولماز پس اكر بر قاضی بر شاهد ایله مدعینك
یمینی ایله قضا ایتسه یدی یاخود اوچ طلاقله مطلقه ده مجرد زوج ثانی یه نكاحله وطئك حلنك ثبوتیله یاخود
قصداً تسمیه یی ترك اولنان مذبوحك یینلك جوازیله یاخود بر درهمك ایكی درهمله بیعنك جوازیله قضا
ایتسه یدی انك حكمی نافذ اولماز* اما اولكیده نافذ اولمدیغنه باعث كتابه مخالفتی ایچوندر زیرا حق سبحانه
وتعالی (واستشهدوا شهیدین من رجالكم فان لم یكونا رجلین فرجل وامرأتان) بیوردی الله تعالی اعلم معناسی
شریفی سزر رجالكزدن ایكی شاهد استشهاد ایدك پس ایكی رجل بولنمز ایسه بر رجل وایكی مرأه ایله استشهاد
ایدك دیمكدر بو قول انجق اوزرینه حكمك قصری ایچون ذكر اولنور واما ایكنجیده نافذ اولمدیغنه سبب مشهور
اولان عسیله حدیث شریفنه مخالف اولدیغی ایچوندر واما اوچنجیده صدر اولده اوزرینه اتفاق اولنان شیئه
مخالف اولدیغی ایچوندر پس اول قاضینك قضاسی اجماعك خلافیله اولدی واما دردنجیده نافذ اولمدیغنه
باعث انده اولان خلاف ابن عباس رضی الله عنهمادن منقول اولدیغی ایچوندر پس انك اوزرینه صحابه انكار
ایلدی امدی خلافی معتبر اولمز كافیده دخی بویله ذكر اولندی *وتحقیق مصنف بعضی حكم قاض آخر قولی
اوزره (فان امضی) قولیله تفریع ایلدی بو شرطك جزاسی كلجك نفذ قولیدر پس اكر قاضی امضا ایتسه یدی
(قضاء من حد فی قذف فتاب) قذفده محدود اولوب تائب اولان كمسنه نك قضاسنه (او الاعمی) یاخود
اعمانك قضاسنه (او امرأة بحد او قود) یاخود مرأه نك حد ایله یاخود قود ایله قضاسنه (او قاض لامرأته)
یاخود مرأه سی ایچون قضا ایدن قاضینك قضاسنه (وبشهادة المحدود التائب والاعمی) ومحدود تائبك واعمانك
شهادتیله قضا ایدن قاضینك قضاسنه (ولامرأة بشهادة زوجها) و بر مرأه ایچون زوجنك شهادتیله
قضا ایدن قاضینك قضاسنه (وبحد او قود بشهادتها) ومرأه نك شهادتیله حد وقود ایله قضا ایدن قاضینك
قضاسنه امضا ایتسه یدی (نفذ) اول قضا نافذ اولور* زیرا بو ذكر اولنانلرك كلیسی مجتهد فیهدر وذكر اولنان
شیئه مخالف اولمدی (حتی لو ابطله ثان نفذه ثالث) حتی انك قضاسنی قاضیٔ ثانی ابطال ایتسه یدی قاضیٔ
ثالث انی تنفیذ ایدر* زیرا اجتهاد اول اجتهاد ثانی كبیدر واجتهاد اول قضانك اكا اتصالی ایله ترجیح
اولنور پس تأیید اولنمیان اجتهاد ایله منتقض اولماز* زیرا انك دونیدر وقضا ایسه حق شرعدر انك صیانتی
واجب اولور وحق شرعك صیانتندندر كه الزام ایدوب وانك اوزره اعتراض ایتمك (واما قضاء عبد وصبی
مطلقا وكافر علی مسلم فلا ینفذ ابدا) واما عبدك وصبینك قضاسی مطلقا یعنی كرك مسلم اوزره اولسون و كرك
كافر اوزره اولسون ابدا عبدك وصبینك قضاسی نافذ اولماز وكافرك مسلم اوزره قضاسی ابدا نافذ اولماز انلرده
مسلم اوزره شهادته اهلیت منتفی اولدیغی ایچون (یوم الموت لا یدخل تحت القضاء بخلاف یوم القتل) یوم
موت قضا تحتنده داخل اولماز اما یوم قتل بونك خلافی اوزره در* یعنی قچان بر رجل ادعا ایتسه كه تحقیقا انك
باباسی شویله بر كونده فوت اولوب وفوتیله قضا اولنسه یدی پس بر مرأه دخی تحقیقا اول میت اول
مرأه یی اول كوندن صكره تزوج ایلدیكنی ادعا ایتسه یدی دعواسی استماع اولنوب
ونكاحله قضا اولنور واكر رجل باباسنك اول كونده قتلنی ادعا ایتسه یدی واول كونده قتلی ایله قضا اولنسه یدی
مرأه نك یوم قتلدن صكره تزوج ادعاسی استماع اولنمز ونكاح ایله قضا اولنمز كذلك قچان بر رجل تحقیقا فلان
كمسنه فوت اولدی و بو شیئی بنم والدهم ایچون میراث ترك ایتدی و والدهم دخی فوت اولوب بنم ایچون میراث ترك
ایتدی دیو ادعا ایدوب اول شیٔ انك ایچون بینه ایله قضا اولنسه یدی ومدعی علیه دخی تحقیقا شول والدهك كه سن
اندن میراث ادعا ایدرسن شول فلان كمسنه دن اول فوت اولدیكه سن اكا والدهمدن اول فوت اولدی دیو ادعا
ایدرسن یعنی سنك والدهك میراثنی والده مه انتقال ایلدی دیدیكك فلان كمسنه دن مقدم فوت اولدی دیو
وبو وجه اوزره بینه اقامت ایتسه یدی دفعی صحیح اولماز* وعدم صحتك سری اولدر كه تحقیقا بینه ایله قضا رفع

نزاعدن عبارتدر وموت ايسه موت اولديغى حيثيتدن نزاع ايچون محل دكلدر حتى اثباتله مرتفع اوله قتل
بونك خلافى اوزره در كه زيرا قتل قتل اولديغى حيثيتله نزاع ايچون محلدر تنكيم خفى دكلدر (القضاء
بحل او حرمة بشهادة زور ينفذ ظاهرا وباطنا اذا ادعاه بسبب معين) شهادت زور ايله حل ايله ياخود حرمت ايله
قضا ظاهرا وباطنا نافذ اولور قچن مدعى بر سبب معين ايله ادعا ايتسيدى * يعنى سبب معين عقوددر كه بيع وشرا
واجاره كبى ونكاح كبى ونسب كبى ودخى فسخلردر كه اقاله كبى وطلاق وله فرقت كبى وعيبله رد كبى پس تحقيقا
بونلرده قضا امام اعظم قتنده نافذدر ظاهرا وباطنا يعنى شرعا وعندالله تعالى وائمهٔ باقيلر قتنده انلرده قضا
ظاهرا نافذ اولور باطنا اولمز (بخلاف الاملاك المرسلة) املاك مرسله بونك خلافى اوزره در * مرسله شول
ملكدر كه انده سبب معين ذكر اولنميه پس فقها اجماع ايتديلر كه تحقيقا انده قضا ظاهرا نافذ اولور باطنا نافذ
اولمز * زيرا ملك ايچون بر سببدن لابددر واسبابك بعضى بعضدن اولى دكلدر انده سببلرك تزاحمى ايچون پس
قضا اوزره سابق اولمش سببك بطريق الاقتضا اثباتى ممكن اولمز ونكاحده وشراده نكاح تقديم اولنور
قضايى تصحيح ايچون وهبه ايله صدقه ده امام اعظمدن ايكى روايت واردر وظاهرا انفاذ ايله مراد قاضى مرأه نك
نفسنى رجله تسليم ايلمكدر وقاضى مرأه يه سن نفسكى رجله تسليم ايله دير پس تحقيق بو رجل سنك زوجكدر دير
وباطنا انفاذ ايله مراد رجل ايچون مرأه نك وطئى حلال اولمق واول مرأه ايچون بينه وبين الله تعالى زوجنى
تمكين ايتمسى حلال اولمقدر امام اعظمدن باقيلرك على تحقيقا شهادت زور ظاهرا حجتدر باطنا دكلدر قضا دخى
كذلك انك كبى نافذ اولور زيرا قضا حجت مقدارنجه نافذ اولور وامام اعظمك على تحقيقا بر رجل بر مرأه اوزره
حضرت على كرم الله وجهه حضورنده نكاح دعوى ايدوب وايكى شاهد اقامت ايتدى وحضرت على كرم الله
وجهه ايكيسى بيننده نكاحله قضا ايتدى پس اول مرأه ديديكه يا امير المؤمنين اكر چاره بولمزسه بنى بو رجله
تزويج ايله ديدى حضرت على كرم الله وجهه بيورديكه (شاهداك زوجاك) يعنى سنك ايكى شاهدك سنى تزويج
ايتدى ديدى واكر انك قضاسيله انلرك ايكيسى بيننده عقد منعقد اولميدى مرأه نك طلبى وزوجك مرأه ده
رغبتى قتنده تجديد نكاحدن امتناع ايدرمى ايدى وتحقيق بونده مرأه نك زنادن تحصنى حاصل اولدى
وشاهدلر قصه دليلى ايله زور اولدى (القضاء فى مجتهد فيه بخلاف رأيه) بخلاف قولنده اولان با قضاء يه
متعلقدر خلاف رأيله قضادن مراد اصل مذهبك خلافى اوزره رأيدر حنفى المذهب قاضى كبى قچان
مذهب شافعى اوزره وياخود شافعى مثلا مذهب اوزره حكم ايتسيدى ياخود عكسيله حكم ايتسيدى اصل
مذهبك خلافيله رأى اولور واما قچان قاضى حنفى ابو يوسفك وامام محمدك واصحاب امام اعظمدن بونلر
كبيلرك ذاهب اولديغى شيئله حكم ايلسه اصل مذهبك خلافى اوزره رأى ايله حكم دكلدر (لوناسيا مذهبه)
اكر اول قاضينك قضاسى مذهبنى اونوتديغى حالده اولدى ايسه (نفذ عند ابى حنيفة رحمه الله) امام اعظم
قتنده نافذ اولور (وان عمدا ففيه روايتان) واكر اول قاضينك قضاسى عمدا ايسه انده ايكى روايت واردر
نفاذينك وجهى اولدر كه تحقيقا اول قضا يقين خطادر يعنى بيلمك الكه خطادر (وعندهما لا ينفذ
فى الوجهين) واما امامين قتنده ايكى وجهده يعنى عمدده ونسيانده نافذ اولمز * زيرا كندى قتنده اولان شيئله
قضادر (قيل عليه الفتوى) فتوى بونك اوزرينه در ديلندى * هدايه ده ديديكه (وقيل على النفاذ فيهما)
وبعض ديديكه فتوى ايكيسنده ده يعنى عمدده وخطاده نفاذ اوزره در فتاواى صغرا ده قچان قاضى محل
اجتهادده قضا ايتسيدى حالبو كه اول اجتهادى اصل مذهب اوزره رأى ايتمز بلكه انك خلافنى رأى ايدر
امام اعظم قتنده نافذ اولور وفتوى بونك اوزرينه در ديدى وكافيده دخى بويله ذكر اولندى (لا يقضى على
غائب ولا له) قاضى غائبك اوزرينه ودخى غائب ايچون قضا ايلمز رسول عليه الصلاة والسلام حضرت على
كرم الله وجهه ايچون (لا تقض لاحد الخصمين حتى تسمع الآخر) قول شريفى ايچون معناى شريف ايكى
خصمك برى ايچون قضا ايتمه حتى خصم آخرى ايشتمدكچه ديمكدر * زيرا قضا منازعه يى قطع ايچوندر
حالبو كه مقامده منازعه يوق انكار اولمديغيچون امدى قضا صحيح اولمز (الا بحضور نائبه حقيقة كوكيله
ووصيه اوشرعا كوصى القاضى وحكما بان يكون ما يدعى على الغائب سببا لما يدعى على الحاضر) الا اول
غائبك حقيقة نائبنك حضوريله قضا ايلنور وكيلى كبى ووصيسى كبى ياخود شرعا نائبنك حضوريله قضا

اولنور قاضی نصب ایلدیکی وصی کبی یاخود حکما نائبك حضوریله قضا اولنور غائب اوزره ادعا اولنان شی
حاضر اوزره ادعا ایتمکه سبب اولمغله پس حاضر غائبدن خصم نصب اولنور واول حاضر اوزره قضا غائب
اوزره قضا کبی اولور (کما ذا برهن علی ذی ید انه اشتری المدعی من فلان الغائب فحکم علی الحاضر کان حکما
علی الغائب) تفهیم قچان مدعی ذی الید اوزره ادعا ایلدیکی عینی غائبده اولان فلان کمسنه دن اشترا
ایلدیکنه بینه اقامت ایتدکده قاضی حاضر اولان ذی الید اوزره حکم ایلسه غائب اوزره حکم اولور یعنی قچان
مدعی غیری یدنده اولان بر عینی فلان غائبدن اشترا ایلدیکن ادعا وذی الید اوزره بینه اقامت ایلسه وقاضی
دخی انکله قضا ایلسه بعده غائب حاضر اولوب اول عینك مدعی به یعنی انکار ایلسه انك انکارینه التفات
اولنمز وبینه نك اعاده سنه احتیاج اولنمز * زیرا اوزرینه قضا اولنمش اولدی زیرا مدعی حقنك حاضر اوزره
اثباتنه مباشرت ایتمز الا غائب اوزره اثباتی ایچون ایدر (ولو شرطا لا اذا کان فیه ابطال حق الغائب)
واکر غائب اوزره ادعا اولنان شی حاضر اوزره ادعا ایلدیکی شیئه ایچون شرط اولورسه حاضر اوزره اولان حکم
غائب اوزره حکم اولمز قچان اول حکمده غائبك حقنی ابطال وار ایسه * مثلا بر کمسنه مرأه سنه اکر فلان
کمسنه مرأه سنی تطلیق ایدرسه سن طالقسن دیسه دی پس بو حالفك زوجه سی تحقیقا اول فلان کمسنه
مرأه سنی تطلیق ایتدی وحالف اوزره طلاق واقع اولدی دیو بینه اقامت ایتسه دی اول مرأه نك بینه سی اصح
قولده قبول اولنمز * زیرا انده غائب اوزره ضرر وار در اول غائبك نکاحنی ابطال ایتدیکی ایچون اما غائب
اوزره ضرری متضمن اولمسه دی ذکر اولنانك خلافی اوزره در تفهیم رجل مرأه سنك طلاقنی فلانك داره
دخولیله تعلیق ایتسه دی یعنی اکر فلان کمسنه داره داخل اولورسه سن طالقسن دیمش اولسه مرأه نك
بینه سی قبول اولنور غائبك حقنی ابطالی متضمن اولمدیغی ایچون وبو مقامده زیاده تفصیل واردر منیه ده
ذکر اولندی مراد ایدن اکا نظر ایتسون (واما اذا قضی علیه) واما قچان قاضی غائب اوزره قضا ایتسه دی
علی الغائب لا یقضی علی نائب قوانه متعاقدر (فقیل ینفذ وقیل لا) بعض نافذ اولور وبعض نافذ اولمز دیدی
عمادیه ده دیدیکه غائب اوزره حکم شافعی قتنده نافذ اولور وبزم قتمزده ایکی روایتك برنده نافذ اولور (الترکة
اذا استغرقت بالدین فولایة البیع للقاضی لا للورثة) قچان ترکه دینله مستغرق اولسه دی ولایة بیع قاضی
ایچوندر ورثه ایچون دکلدر * زیرا انده وارثلر ایچون ملك بوقدر امدی انلر ایچون ولایة بیع اولمز (یقرض
مال الوقف والغائب والیتیم ویکتب) قاضی مال وقفی ومال غائبی ومال یتیمی قرض ویرر وحقی ذکر
ایچون صك تحریر ایدر (لا الاب والوصی) یعنی یتیمك باباسی اوغلنك مالنی اقراض ایلمز ووصی دخی مال
یتیمی اقراض ایده مز وفرق اولدر که تحقیقا اقراضده انلرك مصلحتلری اموالك محفوظه ومضمونه اولدیغی حالده
بقاسی ایچوندر وقاضی تحصیله قادر اولور وبابایله وصی قادر اولمز (قضی بالجور متعمدا او اقر به فالغرم علیه
فی ماله واو خطأ فعلی المقضی له) قاضی جور ایله قصد ایلدیکی حالده قضا ایتسه دی وجور ایله قضا ایلدیکن
اقرار ایتسه دی اودکه مالندن قاضی اوزره در واکر جور ایله قضایی خطأ ایتسه دی ایکن قضا ایلدیکی کمسنه
اوزره در تاتارخانیه ده وواقعات صدر الشهیدده بویله ذکر اولندی (حکما من صلح قاضیا) ایکی خصم
قاضی اولمغه صالح بر کمسنه یی بینلرنده حکم قیلسه لردی یعنی قضایی منافی اولان شیئله متصف دکل
بر کمسنه یی حکم قیلسه لردی (فحکم ببینة او اقرار) پس اول حکم دخی ایکیسی بیننده بینه ایله یاخود
اقرار ایله حکم ایتسه دی بینه ایله حکمك معناسی ایکیسی بیننده رفع نزاعدر واقرار ایله حکمك معناسی
اقرارك موجبی ایله مقر اوزره الزامدر بونی هدایه ده ذکر ایلدی (او نکول فی غیر حد او قود او دیة علی العاقلة)
یاخود حد وقودك وعاقله اوزره دیتك غیریده بیندن نکول ایله حکم ایتسه دی (ورضیا بحکمه صح) واول
ایکی خصم اول حکمه راضی اولسه لردی اول حکم صحیح اولدی * اصل بودر که تحقیقا حکم قیلنان کمسنه نك
حکمی صلح منزله سنده در پس شول شیئکه انلرك صلحلری استحقاقی جائز اولور انده تحکیم دخی جائز اولور وصلحله
استحقاقی جائز اولمیان شیئده تحکیم دخی جائز اولمز وحد وقود ودیتك استیفاسی صلح ایله جائز اولمز امدی
انلرده تحکیمده جائز اولمز (ولا یفتی به) وبونکله افتا اولنمز یعنی ذکر اولنان شیئك غیریده تحکیمك
صحتی ایله افتا اولنمز عوام انده جسارت ایتمسون ایچون (کذا اخباره باقرار احد الخصمین وبعدالة الشاهد)

كذلك حكم قيلنان كمسنه نك ايكى خصمدن برينك اقراريله وشاهدك عدالتى ايله اخبارى صحيح اولدى (حال ولايته) ولايتى حالنده صحيح اولدى يعنى اول ايكى خصمك آنى حكم قيلدقلرى حالده (لا اخباره بحكمه) يوخسه كندى حكمنى اخبارى صحيح اولمز قاضئ معزول كبى ولايتنك منقضيه اولديغى ايچون قيجان بن سنك اوزريكه شويله قضا ايلدم ديسيدى (ولكل منهما الرجوع قبل حكمه) واول خصمك هربريچون انك حكمندن اول رجوع واردر* زيرا انلرك طرفندن حكم قيلندى پس حكمك حكمى انلرك رضازينه متوقف اولور* اكر سؤال اولنورسه كه حكم قيلمق اول ايكى خصمك اتفاقلرى ايله ثابت اولدى پس لايق اولان اخراج دخى صحيح اولميوب الا اول ايكيسنك اتفاقلرى ايله اولمق ايدى* جوابنده بزديرزكه شيئك وجودينك شرطى اول شيئك بقاسيچون جميع اجزاسيله شرط اولمق واجب اولمزندكيم نساده اولديغى كبى (لا بعده) يعنى اول حكمك حكمندنصكره ايكيسندن برينك رجوعى صحيح اولمز* زيرا اول حكم ايكى خصمك اوزرينه ولايتدن صادر اولدى قاضى كبى كه قيجان قضا ايدوب بعده معزول اولسه انك قضاسى باطل اولمز (ولا يصح حكمه لابويه وولده وزوجته) وقاضينك اناسى و باباسى ايچون وولدى ايچون وزوجه سيچون حكمى صحيح اولمز* قاضئ موالينك حكمى صحيح اولمديغى كبى* زيرا قاضينك انلر ايچون شهادتى تهمت ايچون قبول اولنمز انلر ايچون قضاسى صحيح اولمامق اولى بالطريقدر (بخلاف حكمه عليهم) اما مولينك وحكم قيلنسان كمسنه نك ابوينى وولدى وزوجه سى اوزره حكمى ذكر اولنانك خلافى اوزره در شول جهتدنكه انده تهمت يوقدر (وان حكما رجلين فلابد من اجتماعهما) يعنى ايكى خصم ايكى رجلى حكم ايتسه لردى حتى اول ايكى حكمك برى آخرك غيابنده حكم ايتسيدى جائز اولمدى* زيرا بو برامردركه انده رأيه ورضايه اول ايكى حكمك رأينه محتاج اولنور وانده رأيه محتاج اولان شيئده ايكى كشينك رأيى ايله رضا واحدك رأيى ايله رضادكلدر نتكيم بيعده وخلعده و بونلرك مثليده اولديغى كبى (رفع حكمه الى المولى ان وافق مذهبه امضاه) خصمينك حكم قيلديغى حكمى سلطان طرفندن نصب اولنان موليه يعنى قضاة مسلميندن برقاضى يه رفع اولنسيدى اكر اول حكم مولينك مذهبنه موافق اولورسه اكا امضا ايدر* زيرا اول حكمك بوزيلوب بعده احكامنده فائده يوقدر (والا) واكر اول حكم مولينك مذهبنه موافق اولمزسه (ابطله) مولى اول حكمى ابطال ايدر وخصمينك حكم قيلدقلرى كمسنه نك حكمى موليه رفعله قاضئ آخرك قضيه سن قاضى يه رفعك ما بينى تفريق اولندى پس قاضئ آخرك قضيه سن قاضى يه رفع ايتسيدى رد اولنمز اكرچه قاضينك رأينه مخالف ايسه ده اكر اول حكم فصل مجتهد فيهده اولورسه* وفرقك وجهى اولدركه تحقيقا خصمينك حكم قيلدقلرى كمسنه ايچون اول ايكى خصم اوزره ولايت واردر انلرك غيرى اوزره يوقدر وشول قاضيكه حكمك حكمى اكا رفع اولندى اول قاضى اول ايكى خصمك غيريدر حكمك حكمى انك اوزرينه حجت اولمز واول حكمك حكمى صلح كبى اولدى پس اول حكم قاضينك مذهبنه مخالف اولورسه اول حكمى انك ايچون رد ايلمك واردر واما قاضى ايچون ناسك كافه سى اوزره ولايت واردر پس انك قضاسى كل ناس حقنده حجت اولور پس مرفوع اليه اولان قاضى ايچون رد ايلمك يوقدر اكر قضا مجتهد فيه برفصل اولدى ايسه (فائده) قيجان قاضى مدعى عليه اوزره بينه يى استماع ايتدكدنصكره غائب اولسيدى ياخود خصومته وكيل اولان كمسنه نك بينه سى قبول اولندقدنصكره تعديل اولنمدين غائب اولسيدى ياخود وكيل فوت اولوب بينه سى اندنصكره تعديل اولنسيدى فقهادن بعض قضا اولنمز ديدى وبعض قضا اولنور ديدى وشمس الائمة قضا اولنمق ناسه ارفقدر ديدى واكر مدعى عليه اقرار ايدوب بعده غائب اولسه اقراريله انك اوزرينه قضا اولنور فقهانك قوللرنده واكر وكيلك اوزرينه بينه اقامت اولندقدنصكره غائب اولسه ياخود فوت اولسه اندنصكره موكل حاضر اولسه اول بينه ايله موكل اوزره قضا اولنور وكذلك مدعى عليهك اوزرينه بينه اقامت اولندقدنصكره فوت اولسه اول بينه ايله وارث اوزره قضا اولنور وكذلك اكر وارثك برى اوزرينه بينه اقامت اولندقدنصكره اول وارث غائب اولسه وارث آخر اوزره اول بينه ايله قضا اولنور وكذلك صغيرك نائبى اوزره بينه اقامت اولنسه اندنصكره اول صبى صغير بالغ اولسه اول بينه ايله انك اوزرينه قضا اولنور بينه نك اعاده سيله تكليف اولنمز خانيه ده دخى بويله ذكر اولندى

(باب كتاب القاضى)

بو باب كتاب قاضينك بياننده در *هدايه ده باب كتاب القاضى الى القاضى ديدى اندن صكره ديديكه پس اكر شاهدلر خصم اوزره شهادت ايتسه لردى حجت بولنديغى ايچون قاضى شهادتله حكم ايدر وحكميله كتب ايدر اولكه سجل مدعو اولاندر ونهايه ده ديديكه خصمله مراد غائبدن وكيلدر ياخود شول مسخردر كه غائب اوزره اثبات حق ايچون وكيل قيلدى واكر خصم ايله مراد مدعى عليه اولبيدى قاضى آخرك كتابنه احتياجى اولوردى زيرا قاضينك حكمى اول اوزره تمام اولدى *بن ديرمكه نهايه نك قولنده تكلفدن شئ اولديغى خفى دكلدر واحسن اولان تحقيقا فان شهدوا على خصم قولى بو بابده مقصود بالذات دكلدر بلكه وان شهدوا بغير خصم لم يحكم قولنه توطئه در وبونك نظيرلرى چوقدر وبو مقامده الى القاضى قولى ترك اولندى *زيرا بو باب اكا مختص دكلدر بلكه انده سجل ومحضر وصك ووثيقه مبيندر (شهدا على خصم حاضر حكم بها وكتب به وهو السجل) ايكى كسنه خصم حاضر اوزره شهادت ايتسه لردى قاضى انلرك شهادتلرى ايله حكم ايدر وحكميله كتب ايدر اولكه سجلدر *مغرب اللغه ده سجل حكمك كتابى معناسنه در وتحقيق قاضى اول كتاب اوزره حكميله سجل ايتدى دينور *پس سجل قاضينك كتابيدر كه انده حكمنى ذكر ايليه برابردر كرك سه اول قاضيدن قاضئ آخره اولسون كرك سه اولمسون ثانى ظاهردر واولكى صورة استحقاقده اولور *زيرا مدعى عليه قچان محكوم عليه اولسيدى وبايعى اوزره رجوع مراد ايلسيدى حالبوكه بايع بلدهٔ اخراده اولسيدى وقاضيدن اول بلده قاضيسى حكمنى كتب ايدوب بونك قاضئ بلده كتبى ايله حقنك حاصل اولمسين طلب ايتسيدى ذكر اولنان كبى حكمى متضمن اولديغى ايچون بو دخى سجل اولور (او على غائب لم يحكم) ياخود ايكى شاهد غائب اولان خصم اوزره شهادت ايتسه لردى اول شاهدلر ايله حكم اولنورمز ورايدن علت ايچونكه تحقيقا قضا غائب اوزره صحيح اولمز (وكتب بها) يعنى اول شهادتله خصم انك ولايتنده اولان قاضى يه كتب ايتسيدى (ليحكم المكتوب اليه وهو الكتاب الحكمى) مكتوب اليهه حكم ايلك ايچون كتب ايلسيدى امدى اول كتاب كتاب حكميدر *كتاب حكمى تسميه سنه باعث انكله مقصود اولان مكتوب اليهك حكميدر (وكتاب القاضى الى القاضى نقل الشهادة حقيقة) وقاضينك قاضى يه كتابى حقيقة نقل شهادتدر زيرا كتابك مضمونى نقل شهادتدر (وتقبل فيما لا يسقط بشبهة) وشبهه ايله ساقط اولميار شيده اول شهادت قبول اولنور بو قول حدود قوددن احترازدر عن قريب كلجك شئ ايچون (كالدين) دين كبى كه زيرا دين قدر ايله ووصفله بيلنور وانده اشارته احتياج اولمز (والعقار) ودخى عقار كبى كه زيرا تحديد ايله بيلنور وانده اشارته احتياج اولمز (والنكاح) ودخى نكاح كبى كه بر رجل بر مرأه اوزره نكاح ادعا ايتكله ياخود بر مرأه بر رجل اوزره نكاح ادعا ايتكله وبو ادعا ايله قاضينك قاضئ آخره كتابنى مراد ايتكله (والطلاق) ودخى طلاق كبى كه بر مرأه زوجى اوزره طلاق ادعا ايتكله (والعتاق والوصية والنسب) ودخى عتاق كبى ووصيت كبى ونسب كبى كه حى وميتدن نسب ادعا ايتكله (والمغصوب والامانة والمضاربة المجحودين والشفعة والوكالة والوفاة والقتل اذا كان موجبه المال) بو جمله ده نقل شهادت قبول اولنور ودخى قتلده قچان موجبى مال اولورسه قبول اولنور تكيم عن قريب ذكر اولنوركه تحقيقا قودده نقل شهادت قبول اولنمز (والوراثة) ووراثتده دخى نقل شهادت قبول قيلنور زيرا وراثت دين منزله سنده در (وكالمنقول فى المختار) ودخى قول مختارده منقول كبيدر *مصنفك فى المختار قولنه باعث دينلان شئ ايچونكه تحقيقا اعيان منقوله ده نقل شهادت قبول قيلنمز ثياب كبى وعبيد وجاريه لر وبونلرك امثالى كبى دعوى وشهادت قتنده نقل اولنان شيده اشارته حاجت اولديغى ايچون ومحيطده ديديكه قول اولدن ابو يوسف رجوع ايلدى وديديكه عبدده نقل شهادت قبول قيلنور امه ده قبول قيلنمز *زيرا اباق عبدده غالب اولور امه لرده غالب اولمز وابو يوسفدن نقل اولنديكه تحقيقا نقل ايكيسنده بيله شرائطى ايله قبول قيلنور وامام محمددن نقل اولنديكه تحقيقا نقل شهادت نقل اولنان شيلرك جميعسنده قبول قيلنور ديدى ومتأخرون بونك اوزرينه ذهب اولديلر وقاضى اسبيجابى وعليه الفتوى ديدى كافيده بويله ذكر اولندى (لا فى حد وقود) يعنى نقل شهادت حد وقودده قبول اولنمز *زيرا انده شهادتدن بدليت شبهه سى واردر ودخى بو ايكيسنك مبناسى اسقاط اوزره در

ونقلك قبولنده اثباتلرنده سعی واردر (وذکر اسمه) وکتب بها قوانده عطفدر ودخی قاضی اسمنی کتابنده ذکر
ایلیه (ونسبه واسم المکتوب الیه ونسبه وسماء الشهود وانسابهم وان کل واحد منهم شهد غب الدعوی
الصادرة عن فلان بن فلان) ودخی قاضی نسبنی ومکتوب الیهك اسمنی ونسبنی وشاهدلرك اسملرینی ونسبلرینی
وتحقیقا انلرك هر بریننك فلان بن فلاندن صادر اولان دعوادنصکره شهادت ایتدکلرین ذکر ایلیه
ودعوادنصکره یعنی غب الدعوی قولی اوزره اقتصار صحیح اولمز دعوی فلاندن فلان ایچون دیو کتابت ایتمك
کفایت ایلمز (والاستشهاد) وشاهدلرك استشهادندنصکره دیو کتب ایلیه حتی قچان برشاهد قبل الاستشهاد
شهادت ایلسه قبول اولنمز (شهادة صحیحة متفقة اللفظ والمعنی) لفظی ومعناسی متفقه شهادهٔ صحیحه ایله
استشهاد اولندقدنصکره کتب ایلیه کتاب شهادنده تحقیقا بیانی مرور ایتدیکه اتفاقله مراد لفظا ومعنا اتفاقدر
(وقرأ علی من اشهدهم) ودخی قاضی اشهاد ایلدیکی کمسنه لره اول کتابی قرائت ایلیه اول کتابده اولان شیئی
بیلسونلر ایچون (اویعلمهم) یاخود اگر قرائت ایلمزسه کتابده اولان شیئه شهادتی تعلیم ایلیه * زیرا بلا علم
شهادت اولمز (وکتب اسمائهم وانسابهم فیه) واول طریق شاهدلرینك اسملرین ونسبلرین اول کتاب
حکمیده کتب ایلیه * زیرا اول کتاب حکمینك کتاب قاضی اولمسی مجرد انلرك شهادتلری ایله کتابیسز ثابت
اولمز خلاصه ده بویله ذکر اولندی (وتاریخ الکتاب) ودخی قاضی اول کتب ایلدیکی کتاب حکمینك
تاریخنی کتب ایلیه واگرانده تاریخ کتابت ایلمسه قاضی آخرانی قبول ایلمز واگر تاریخی کتب ایدرسه نظر
اولنور که اول کتابی کتب ایدن قاضی اول وقتده قاضیمی ایدی یوخسه دگلمی ایدی وقچان تاریخ کتابت اولنمسه
شهادت ایله اکتفا اولنمز (وختمه عندهم وسلمه الیهم) واول کتابی قاضی شاهدلرك قتنده مهرلیوب انلره
تسلیم ایله تغییر توهم اولنمسون ایچون و بو امام اعظم وامام محمد قتنده در * زیرا بونلرك قتنده کتابده اولان
شیئه شاهدلرك علمی اول کتابله قضانك جوازینده شرطدر (وابو یوسف لم یشترط ذکر اسم المکتوب الیه ونسبه)
وامام ابو یوسف مکتوب الیهك اسمنك ونسبنك ذکرینی شرط ایلمدی بلکه ابتداءینم کتابم قضاة مسلمیندن
هر قاضی یه واصل اولورسه کتب ایلمکی تجویز ایلدی (ولا القراءة علیهم وختمه) ودخی قاضینك شاهدلر
اوزره قرائتی وختمی ابو یوسف شرط قیلمدی پس ابو یوسف قضا ایله مبتلا اولدیغی وقتده مساهله ایلدی حالبوکه
خصمینده کبی دگلدر (وعلیه المتأخرون) وفقهانك متأخر اولانلری ناس اوزره وسعت اولمق ایچون
ابو یوسفك قولنه ذاهب اولدیلر * حاصل کلام بودر که تحقیقا قاضینك قاضی آخره سجلی اولمز الا بعد الحکم
اولور وقاضینك قاضی آخره شول کتابیکه اول کتاب نقل شهادتدر اولمز الا قبل الحکم اولور (ویشترط ان یکون
الکتاب من معلوم الی معلوم فی معلوم لمعلوم علی معلوم) ودخی کتاب قاضی معلومدن برمعلومدن معلومه
برمعلوم اوزره معلوم ایچون اولمق شرط قیلندی یعنی مدعاده مدعی ایچون مدعی علیه اوزره اولمق شرط
قیلندی وقیاس قاضینك کتابیله عملك جائز اولمسندن ابا ایدر * زیرا قاضینك کتابی خطابندن اقوی اولمز واگر
اول قاضی مکتوب الیه اولان قاضینك مجلسنه حاضر اولوب لسانی ایله کتابده اولان شیئی تعبیر ایلسه قاضی
اول تعبیر ایله عمل ایلمز * زیرا اول قاضی بعد العزل رعایادن بری اولدی پس کذلك اول قاضی یه کتابت دخی
انلك کبیدر لکن ابو یوسف ناسك اکا احتیاجی اولمغله شهادتله ثابت اولان شیئده تجویز ایلدی * زیرا آزا اولور
مرئك حقی ایچون شاهدی بر بلده ده وخصمی بلدهٔ اخراده اولور پس ایکیسینك بینی جمع متعذر اولور واول
مرئك ایکی شاهدینك شهادتنی اوزره برکمسنه شهادت ایتمکه قادر اوله مز * زیرا ناسدن چوق کمسنه وجه شرعی
اوزره اداء شهادتدن عاجز اولور امدی کتابله مکتوب الیه اولان قاضینك مجلسنه نقل شهادته محتاج اولنور
(لا تقبل الا من مولی من قبل الجمعة) نقل شهادت قبول اولنمز الا سلطان طرفندن مولی اولان قاضیدن قبول
قیلنور بو قول خصمینك حکم قیلدیغی کمسنه دن احترازدر اوله مولیکه جمعه یه مالك اوله یعنی اقامهٔ جمعه یه
قادر اولان قاضیدن قبول قیلنور ناحیه قاضیسندن قبول قیلنمز (ولا یجوز کون شهود الطریق کفارا او
المدعی علیه کافرا) وطریق شاهدلرینك کافرلر اولمسی جائز اولمز اگرچه کیم مدعی علیه کافر اولورسه ده
زیرا طریق شاهدلرینك شهادتلری قاضی اوزره حکم ایچون ملزمه در قاضی اوزره حجت اولور وخصمه اعتبار
یوقدر (ادعی علی غائب مالا واراد بعث وکیل استحلفه القاضی) برکمسنه غائب اوزره مال ادعا ایدوب واول

غائبدن مالك تحصیلی ایچون وکیل کتورمك مراد ایلسه‌یدی قاضی اول مدعی‌یه یمین ویرر که (مافبضته کلا
اوبعضا وما ابرأت ذمته وماتهام ن رسولا اوو کیلالك قبض منه) تحقیقاسن اول مالی کلا یابعضا قبض
ایلمدکی وذمتنی ابرا ایلمدکی وبتمامیسن که تحقیقا بر رسول یاخود بر وکیل سنك ایچون اندن قبض ایلمدیکی
دیو یمین ویرر * زیرا اول غائب احتمال وار که کتابك مکتوب ایله اولان قاضی‌یه وصولندنصکره اول مالك
اداسنی ادعا ایدوب وبینه‌سی اولمیه بو تقدیرجه مدعی اوزره یمین توجه ایدر پس مقدم یمین ایدیجك اول احتمال
مندفع اولور ومسافه قصر اولنور (فان انقطع الشهود) پس اکر طریق شاهدلری منقطع اولوب مکتوب
الیهه واصل اولمسه‌لر (اووصلوا الی المکتوب الیه ووجد الخصم فی ولایة قاض آخر) یاخود طریق شاهدلری
واصل اولوب وخصم قاضی آخرك ولایتنده بولنسه (اشهدا علی شهادتهما آخرین کما فی الشهادة علی
الشهادة) اول ایکی طریق شاهدلری ایکی رجل آخری شهادتلری اوزره اشهاد ایدرلر تکیم شهادت اوزره
شهادتده اولدیغی کبی (وکتبهما علی طریقهما بدلهما) ومکتوب الیه شهادت اوزره شهادتك طریقی
اوزره انلرك شهادتلرین ایکی شاهد اصلك بدللرینه کتب ایدر (فانهاه الی من انهی الیه الاصل) پس اول ایکی
طریق شاهدلرینك بدللرین کتب ایلدیکن اصل مکتوب اکا انها ایلدیکی قاضی‌یه خصم بلده‌سنده اولمغه
انها ایلیه (اوالی آخر ان لم یکن) یاخود قاضی آخره انها ایلیه اکر خصم انده اولمزسه (ثم الی آخر
ثم وثم الی ان یصل الی من یکون الخصم تحت ولایته) اندنصکره قاضی آخره واندنصکره قاضی آخره تاکیم
خصم تحت ولایتنده اولان قاضی‌یه واصل اولنجه انها ایلیه * وقتاکه مصنف کاتب اولان قاضی جانبنه
متعلقه اولان احکامك بیانندن فارغ اولدیسه مکتوب الیه اولان قاضی‌یه متعلقه احکامك بیاننه شروع
ایدوب (ثم انه لایقبله الا بحضور الخصم) دیدی یعنی بوندنصکره خصم ولایتنده اولان قاضی
وار ایدرکرك ابتداء اولسون وکرك انتهاء اولسون نقل شهادتی قبول ایلمز الا خصمك حضورنده قبول ایدر
زیرا خصمك حضورنده قبول شهادت اوزره شهادتك اداسی منزله‌سنده‌در * زیرا کاتب شاهدلرك الفاظنی
کتابی ایله مکتوب الیهه نقل ایدر نتکیم تحقیقا شاهد فرع اصل شاهدلرك عبارتیله نقل ایلدیکی کبی ودخی نتکیم
شهادت اوزره شهادت استماع اولنمیوب الا خصمك حضورنده استماع اولندیغی کبی پس کذلك کتاب قاضی
فتح اولنمز الا خصمك حضورنده فتح اولنور قاضی کاتبك شهادتی سماعی مکتوب الیهك سماعنك خلافی
اوزره‌در * زیرا قاضی کاتبك سماعی نقل ایچوندر حکم ایچون دکلدر و بو مکتوب الیهك سماعی حکم ایچوندر
(قیل ولم یشترطه ایضا ابو یوسف) دینلدیکه ابو یوسف رحمه الله مکتوب الیهك اسمنك وقرائت وختمك ذکرینی
شرط قیلمدیغی کبی مکتوب الیه ایچون خصمك حضورینی شرط قیلمدی * شرح اقطعده دیدیکه ابو یوسف
نقل شهادتی خصمك حضورنسز قبول ایدر دیدی * زیرا کتاب مکتوب الیهه مختص اولور پس انك ایچون
قبول ایلمك جائز اولور واندنصکره حکم کتابدن بیلدیکی شیئله واقع اولور پس ابو یوسف خصمك حضورینه
حکم وقتنده اعتبار ایلدی غایة البیانده دخی بو یله ذکر اولندی (ولایقبله الا بشهادة رجلین اورجل وامرأتین)
ودخی مکتوب الیه اولان قاضی نقل شهادتی ذکر اولنان کبی قبول ایلمز الا ایکی رجلك شهادتیله یاخود
بر رجل ایله ایکی مرأه‌نك شهادتیله قبول ایدر زیرا آزاولور کتاب مزور اولور * زیرا تحقیقا خط خطه مشابه
اولور وخاتم خاتمه مشابه اولور پس امدی نقل شهادت ثابت اولمز الا حجة تامه ایله ثابت اولور وذکر اولنان کبی
کتاب قاضی ملزمدر * زیرا مکتوب الیه اوزره انده نظر ایدوب وانکله عمل ایتمك واجب اولور الزام ایسه اولمز
الا بینه ایله اولور (فاذا شهدا عنده) پس طریق شاهدلری قاضی مکتوب الیهك قتنده شهادت ایتسه‌لر دیکه
(انه کتاب القاضی فلان بن فلان وعدلوا فتحه) تحقیقا بو کتاب فلان بن فلان قاضینك‌در دیسه‌لر وتعدیل
اولنسه‌لر مکتوب الیه اول کتابی فتح ایدر * کافیده دیدیکه قول صحیح بودر که تحقیقا مکتوب الیه کتابی
عدالتك ثبوتندنصکره فتح ایدر پس آزاولور شهودك زیاده اکننه محتاج اولور واداء شهادت اولمز الا خصمك
قیامندنصکره اولور (وقرأه علی الخصم والزمه مافیه ان بقی کاتبه قاضیا) ومکتوب الیه اول کتابی خصم
اوزره قرائت ایدوب واول کتابده اولان شیئی خصمه الزام ایدر اکر اول کتابی کتب ایدن قاضی قاضی اولدیغی
حالده باقی ایسه (فیبطل ان زال عن القضاء قبل وصوله لیه) پس اکر مکتوب الیهه کتاب قاضی واصل اولمزدن

اول قاضینك موتیله یاخود عزلی ایله یاخود قاعیدن قضایه اهلیتی زائل اولمسیله کتاب قاضی باطل اولور * زیرا اصل بودر که تحقیقا خبر واحد قبول اولنمز انجق ولایة شرعیه اعتباریله قبول قیلنور پس قچان ولایت باقی قالمیجه امر اصله عود ایدر وبو اجلدن ایکی قاضی ایکیسندن برینك عملنده یاخود ایکیسنك عملندن اولمیان بر مصرده بربرلرینه ملاقی اولوب ایکیسندن بری آخره تحقق بنم قتمده شویله ثابت اولدی انکله عمل ایله دیسیدی ولایتك انتفاسی ایچون قبول اولنمز (کذا زوال المکتوب الیه عنه) کذلك مکتوب الیهك دخی ذکر اولنان سببلردن بر سببله قضادن زائل اولسیدی پس تحقیق انك قضادن زوالی قاضی کاتبك کتابنك بطلانه سببدر (الا اذا کتب بعد اسمه والی کل من وصل الیه من قضاة المسلمین) الا مکر که قاضی کاتب مکتوب الیهك اسمنی کتبدنصکره وقضاة مسلمیندن هرکیمه واصل اولور سه دیو کتب ایلیه پس تحقیقا قاضی کاتب وقتا که مکتوب الیه اولی بیلدی ایسه قاضینك اکا کتابی صحیح اولدی پس بو تقدیرجه انك غیریسی اکا تبع قیلندی ونیجه شی واردرکه تبعا ثابت اولور وقصدا ثابت اولمز (وان کتبه ابتداء) واکر ابتداء قضاة مسلمیندن هرکیمه واصل اولورسه دیو کتب ایلدی ایسه قاضی مکتوب الیهك اسمنی کتب ایلمکسزین (جوزه ابو یوسف) انی ابو یوسف تجویز ایلدی پس تحقیقا ابو یوسف قضایه مبتلا اولدقدنصکره توسیع ایتدی (فان قال الخصم لست الذی کتب فیه فعلی المدعی اثباته) پس اکر وصول کتابدنصکره خصم کتابده اولان کسنه بن دکلم دیسیدی خصم اول کسنه اولدیغنی مدعی اوزره اقامت بینه ایله اثبات لازم کلور یاخود خصم مکتوب الیه اولان قاضی قتنده شول کتابی کتب ایدن قاضیده یاخود کتابی کتب ایدن قاضی قتنده خصم اوزره حقله شهادت ایدن شاهدلرده طعن ایدوب مکتوب الیه اولان قاضی یه دیه که تحقیقا بن سکا شول شیئی کتوردم که اول شی سنك عندکده آشکاره اوله یاخود خصم قاضی یه دیه که قاضی کاتبدن وشاهدلردن سؤال ایله تحقیقا فاسق انی بنم دیدیکم شی اوزره بولورسن ودخی خصم شهود حقنده انلرك عدالتلرین اسقاط ایدرشی سویلیه دیمکله که تحقیقا شول شاهدلر که قاضی کاتبك قتنده انك اوزرینه حقله شهادت ایلیانلر عبیدلر ایدی یاخود حد قذفله محدودلر ایدی یاخود ذمیلر ایدی دیو طعن ایلیه قاضی مکتوب الیه بو طعنی استماع ایدر پس بو طعن اوزره خصم ایکی شاهد اقامت ایدرسه قاضی مکتوب الیه اول کتابی قبول ایلمز * زیرا بوذکر اولنان اشیا جرح مجرد دکلدر پس اول اشیا اوزره شهادت قبولندن امتناع اولنمز وبونکله جامع الصغیر شرحنده کتاب قضاده شارحك ذکر ایلدیکی شی متبین اولدی که تحقیقا خصاف جرح مجرد اوزره شهادت مقبوله در دیو ذکر ایلدی دنیلان قول صحیحك غیریدر * زیرا بو اشیا جرح مجرد دکلدر وبونك جرح مجرد اولماسی خصم ایکی شاهد اقامت ایلدیکی وقتده در واکر خصم شاهد واحد اقامت ایدرسه کتابده ذکر ایلدیکه تحقیقا بو شاهد واحدك شهادتی شبهه در یعنی واحدك شهادتیله تهمت حاصل اولور پس قضاده شبهه واقع اولور وشبهه ایله قضا ایسه جائز اولمز امدی تفحص اولنور پس اکر امر اول واحدك دیدیکی اوزره بولنورسه اول کتابله عمل وقضا اولنمز خصافك ادب قاضی شرحنده بویله ذکر اولندی (وان مات نفذه علی وارثه او وصیه) واکر خصم فوت اولسیدی قاضی مکتوب الیه اول کتابی خصمك وارثی یاخود وصیسی اوزره تنفیذ ایدر انلر خصمك مقامنه قائم اولدقلری ایچون (جاز نقل شهادة واحد) شاهد واحدك شهادتنك نقلی جائز اولدی یعنی قچان بر رجلك آخر اوزره بلدهٔ اخراده دعواسی اولسیدی وانك کندو بلده سنده بر شاهدی اولسیدی وشاهد آخری مدعی علیهك بلده سنده اولسیدی وبلده سنده اولان شاهدك شهادتنی نقل مراد ایتسیدی وبو رجل بونك ادعا ایدوب کتاب شهادتله وانده اولان شاهد ایله متمسك اولسیدی جائز اولدی (وکتب توکیل غائب) وغائبی وکیل ایتمك ایچون کتب جائز اولدی یعنی قچان بر رجلك بلدهٔ اخراده آخر کسنه اوزره دعواسی اولوب اول بلده ده بر رجلی وکیل ایتمك مراد ایلسه پس بونك جانبندن اول بلدهٔ اخراده اولان رجل ایله مخاصمه ایلمك ایچون جائز اولدی (واختلف فی حکمه بعلمه) قاضینك علمی ایله حکمنده اختلاف اولندی ائمه دیدیلر که تحقیقا امام محمد علم قاضی یه اعتبار ایتدی حتی دیدیکه قچان قاضی بیلسه که تحقیقا زید مدعیدن برشی غصب ایلدی اول قاضی اول شیئی زیددن اخذ ایدوب مدعی یه دفع ایدر وبو قول روایت اصولك جواز یدر وان سماعه امام محمددن روایت ایلدیکه تحقیقا قاضی علمیله قضا ایلمز

اكر علمى قضاسى حالنده استفاده ايتدى ايسه حتى انكله بيله بر شاهد دخى شهادت ايتميجه وابن سماعه ديديكه جائزكه قاضى ديديكى شيئده غلط ايدجى اوله پس قاضينك علمى ايله بيله شاهد آخر شرط قيلندى حتى قاضينك علمى شاهد آخرك شهادتيله ايكى شاهد معناسنه اوله عماديه ده بويله ذكر اولندى * بوندن صكره وقتاكه مصنف ذكر سجلدن ونقل شهادت بياندن فارغ اولديسه محضرك بياننده واندن اعتبار اولنان شيئه وسجلده تبيينك تمامنه وصك وحجت ووثيقه نك بياننه شروع ايليوب (والمحضر ما كتب فيه حضور المتخاصمين عند القاضى وما جرى بينهما من الاقرار والانكار والحكم بالبينة والنكول على وجه يرفع الاشتباه وكذا السجل) ديدى ومحضر شول شيدر كه انده قاضى قتنده ايكى متخاصمك حضورينك كتبى واردر ومدعى عليهك اقراريندن ياخود انكاريندن وانكاريندن صكره بينه ايله ياخود مدعى عليهك اشتباهى رفع ايدر وجه اوزره يميندن نكولى ايله حكمدن ايكيسى بيننده جارى اولان شيئك كتبى واردر وكذلك سجل دخى ذكر اولنان كبيدر * ومحيط برهانيده ديديكه تحقيق دعواده ومحاضرده والفاظ شهادتده اشارت محتاج اليه اولان شيئك زياده مهم اولانندندر وزياده مهم اولمسنه باعث احتمالى قطع ايچوندر * زيرا مدعى دعوا ايله مدعى عليه اوزره دعوى ايلديكى شيئه مستحق اولور وشاهدلر شهادتلرى ايله مدعينك استحقاقنى اثبات ايدرلر واستحقاق احتمال ايله بيله ثابت اولمز وكذلك سجلاتده اشارتدن لابددر حتى فقهاء ديديلركه قچان قاضى محضر دعواده مجلس حكمده فلان ابن فلان حاضر اولدى ونفسى ايله بيله فلانى احضار ايتدى اناك اوزرينه حاضر اولان بو شيئى ادعا ايتدى ديو كتب ايلسه يدى محضرك صحتى اوزره افتا اولنمز ولايق اولان حاضر اولان شو مدعى احضار ايلديكى شو مدعى عليه اوزره ادعا ايلدى ديو كتب اولنمقدر * زيرا بويله كتب اولنمديجه تحقيقا مدعى شونى احضار ايتدى وغير اوزره ادعا ايتدى ايهام ايدر وكذلك مدعى ومدعى عليهك ذكرى قتنده اثناء محضرده هذا ذكرندن لابددر پس مدعى شودر ومدعى عليه شودر ديو كتب اولنور * زيرا بعض مشايخ اشارتسز صحتيله افتا ايلمديلر وكذلك سجلاتده ديديلركه قچان قاضى بن شو محمد ايچون شو احمد اوزره قضا ايلدم ديو كتب ايتسه يدى مدعى اولان شو محمد ايچون مدعى عليه اولان شو احمد اوزره قضا ايلدم ديو كتب ايلمكدن لابددر وكذلك ديديلركه قچان قاضيلر محضرده شاهدلرك شهادتلرينك ذكرى قتنده كتب ايدوب متداعيينه اشارت ايلسه لردى اول محضرك صحتنه افتا اولنمز * زيرا اشاره معتبره متداعيينه حاجت قتنده موضعلرنده اولان اشارتدر وكاهى قضاة مدعى به اشارته حاجت قتنده مدعى عليهه اشارت ايدرلر ومدعى عليهه اشارته حاجت قتنده مدعى به اشارت ايدرلر وبو اشارت متداعيينه اشارت اولور حالوكه بو اشارت معتبره اولمزادى توهمك قطعى ايچون اشارتى وجوهك الغى ايله بياندن لابددر (والصك ما كتب فيه البيع والرهن والاقرار ونحوها) وصك شول شيدر كه انده بيع ورهن واقرار وبونلرك مثلى اوله * مغرب اللغه ده صك مالده اقرارك كتابيدر ومعربك غير يده معربدر (والحجة والوثيقة يتناولان الثلاثة) وحجت ووثيقه سجل ومحضر وصكه متناول اولوردر * زيرا هر برنده حجت ووثاقت معناسى واردر

﴿ مسائل شتى ﴾

شتى شتيتك جمعيدر متفرق معناسنه (لايتذو سفل فيه) بنا اصلنده بوندر * سفل صاحبى سفلده جوى قازمز (ولاينقب كوة بلا رضى ذى العلو) ودخى صاحب علوك رضاسى يوغيكن بر پنجره آچه مز يعنى قچان بر بينك علوى بر رجلك وسفلى رجل آخرك اولسه صاحب سفل ايچون اول سفلده بر جوى قازمق يوقدر ودخى صاحب علوك رضاسى اولمديجه بر پنجره آچمغه قادر اولهمز امام اعظم قتنده برابردر صاحب علوه كرك مضر اولسون كركسه اولسون وامامين صاحب علوه ضررى اولمديجه پنجره آچار ديديلر وبو خلاف اوزره دركه قچان صاحب علو علوده بر بيت بنا اتمك مراد ايلسه ياغاجلر قومق ياخود كنيف احداث اتمك مراد ايتسه يدى امام اعظم قتنده صاحب سفله ضرر اولسون اولمسون رضاسنسز قادر اولمز وامامين قتنده ضررى اولمزسه قادر اولور (ذائغة مستطيلة تتشعب عنها غير نافذة لايفتح اهل الاولى بابا فى الثانية) بر اوزون صوقاقكه اندن اوته سى چيقمز بر صوقاق دخى منشعب اولسه اول اوزون صوقاغك اهلى دارلرينك قپولرندن چيقمز صوقاغه قپو آچه مزلر * زيرا انلرك فتحى مرور ايچوندر واول اوزون صوقاقده قپوسى

اولمالك چیقمز صوقاقده حق مروری یوقدر بلکه اول چیقمز صوقاغك اهلنك حق مروری واردر
زیرا اول چیقمز صوقاق جمیع اجزاسیله اربابنك ملکیدر حتی اول چیقمز صوقاقدن بردار بیع اولنسه
اولی ایچون حق شفعه یوقدر پس فتحدن اولیدن بر کمسنه قپو آچق مراد ایلسه پس اول کمسنه غیرك ملکنده
طریق اتخاذ ایتمك مراد ایدر ونفسیچون حق شفعه احداث ایدر پس اول کمسنه منع اولنور اونه سی چیقان
صوقاق بونك خلافی اوزره در *زیرا عامه ایچون انده حق مرور واردر (بخلاف ذائغة مستدیرة لزق طرفاها)
دائره اولان صوقاق ذکر اولنانك خلافی اوزره در ایکی طرفلری متصل اولدیغی ایچون اول وقت اول دائره ده
داری اولان کمسنه ایچون دیوارنده قپنی جانبنه اولورسه قپو اچق جائز اولور *زیرا بو صوقاق بر صوقاقدر که
بو اجلدن انده بردار بیع اولنسه شفعه علی السویه کلیسی ایچون اولور پس فتح بابله نفسیچون حق احداث
ایلامه دی منع اولنمز (ادعی هبة فی وقت فسئل بینة فبرهن علی الشراء بعد وقت الهبة قبل وقبله لا)
بر کمسنه بر وقت معلومده هبه ادعا ایلیوب پس بینه طلب اولنور پس هبه نك وقتندن صکره شرا اوزره اثبات
ایتسیدی اول بینه قبول قیلنور وقت هبه دن اول شرا اثبات ایتسیدی قبول اولنمز* یعنی بر کمسنه بر رجلك
یدنده اولان برداری تحقیقا بو رجل داری اکافلان وقتده هبه ایدوب تسلیم ایلدیکن ادعا ایتسیدی پس
قاضی بینه طلب ایتدی مدعی دیدیکه تحقیقا بو رجل هبه یی انکار ایدوب پس بن اول داری اندن اشترا ایلدم
وهبه نك وقتندن صکره وقت ادعا ایتسیدی پس اول ادعا اوزره اثبات ایتسیدی قبول اولنور واکر وقت
هبه دن اول وقت ادعا ایتسیدی بینه سی قبول اولنمز وفرقی اولدر که تحقیقا وجه اولده توفیق ممکندر تناقض
متحقق اولمز بر آی مقداری هبه ایدوب بعده هبه یی انکار ایدوب اندن داری اشترا ایدولی برهننده اولور دیمك
جائز اولدیغی ایچون (قال رجل لآخر اشتریت منی هذه الجاریة فانکر للقائل وطؤها) بر رجل رجل آخره
شو جاریه یی بندن اشترا ایلدك دیدکده رجل آخر شرایی انکار ایتسیدی بندن جاریه یی اشترا
ایتدلیدن رجل ایچون جاریه نك وطئی جائز اولدی وظاهر اولان غیرك ملکی ایله اقراری ایچون جائز اولمامقدر
(ان ترك الخصومة) اکر بایع خصومتی ترك ایدرسه *زیرا مشتری وقتا که شرایی انکار ایتدی ایسه فسخ
انك طرفندن اولور *زیرا فسخ انکار ایله ثابت اولور پس فیچان بایع خصومتی ترك ایتسیدی عملك انکله اقترانی
ایله فسخ تمام اولور وعملك اقترانی جاریه نك امساکی ونقلیدر (اقر بقبض عشرة دراهم ثم ادعی انها زیوف
او نبهرجة صدق مع یمینه) بر کمسنه اون درهمك قبضنی اقرار ایتدکدن صکره ادعا ایتسه که تحقیقا اول اون
درهم زیوف ایدی یاخود نبهرجه ایدی یعنی سکه سی محو اولمش باطل ایدی دیسیدی یمینی ایله تصدیق اولنور
(وفی الستوقة لا) وایچی نحاس فضه ایله قابلمه ایدی دیسیدی تصدیق اولنمز *زیرا اسم درهم جیدوزیوف
ونبهرجه اولانه شامل اولور ستوقه یه شامل اولمز بو اجلدن صرف وسلمده زیوف ونبهرجه ایله تجوز جائز اولور
ستوقه ده اولمز وقبض جیاده مختص اولمز زیوفلق ونبهرجه لك دعواسی بینیله قبض دراهمك اقراری بیننده
تناقض اولمز پس قبول قیلنور (لكن اقر بقبض الجیاد او حقه او الثمن او بالاستیفاء) تکیم جیادك یاخود
حقنك یاخود ثمنك قبضیله اقرار ایدن یاخود استیفا ایله اقرار ایدن کمسنه کبی *اما اوچ اولکیلر ایله اقرار ظاهردر
واما استیفا ایله اقرار وصف تمام ایله قبضدن عبارت اولدیغی ایچوندر پس حقی قبضدن عبارت اولدی
زیوف بیت المالك رد ایلدیکیدر ونبهرجه تجارك رد ایلدیکیدر وستوقه غشی غالب اولاندر (قال لآخر
لك علی الف فرده) بر رجل آخره سنك ایچون بنم اوزریمده بیك درهم واردر دیدکده اول رجلی رجل آخر رد
ایتسیدی یعنی بنم ایچون سنك اوزرکده شیء یوقدر دیسیدی (ثم صدقه) اندن صکره دونوب تصدیق
ایتسیدی یعنی اول مجلسده بلکه سنك اوزریکده بنم ایچون بیك واردر دیسیدی (لغا تصدیقه بلاحجة)
بلاحجت انك تصدیقی لغو اولور یعنی مقر اوزره بر شیء اولمز *زیرا مقرله فیچان بنم ایچون سنك اوزرکده شیء
یوقدر دیسیدی مقرك اقرارینی تحقیقا رد ایلدی ومقر اقراری ردی ایله منفرد اولور پس نفسه ابطالنده مالك
اولدی پس فیچان ردی ایله ابطال ایتسیدی عدمه ملحق اولور پس بوندن صکره ادعا ایتسیدی حجتدن لابددر
یاخود خصمنك تصدیقندن لابددر (ادعی خمسة دنانیر فقال المدعی علیه اوفیتکها) مدعی بر رجلدن بش
التون ادعا ایتسیدی ومدعی علیه بن سکا ایفا ایلدم دیسیدی فجاء بشهود یشهدون انه دفع الیه خمسة

دنانير) پس مدعى عليه شاهدلر كتوروب مدعى يه بش دنانير دفع ايلدى ديو شهادت ايتسه لردى (لكنالاندرى انها من هذا الدين اوغيره جازت شهادتهم وبرئ المدعى عليه) واول شاهدلر لكن بز بيلمزز كه اول بش التون بو دينه نميدر بوخسه غيرسنه نميدر ديسه لردى انلرك شهادتلرى جائز اولور ومدعى عليه برى اولور يعنى خلاص اولور عماديه ده بويله ذكر اولندى (اقام البينة على الشرا وارادالرد بالعيب ردت بينة بايعه على برائته من كل عيب بعد انكاره بيعه) بركمسنه شرا اوزره بينه اقامت ايدوب وعيبله رد مراد ايلسه يدى مشترانك بايعنك كل عيبدن برى اولمسى اوزره بينه سى مشترانك بيعنى انكارندنصكره رد اولنور* يعنى قچان بركمسنه بر رجل اوزره ادعا ايتسه كه تحقيقا اول كمسنه شو جاريه يى اندن اشترا ايتدى ومدعى عليه بيعنى انكار ايتسيدى پس مشترى بايع اوزره اثبات ايتدكدنصكره اول جاريه ده عيب قديم بولوب جاريه نك رديني مراد ايتسيدى پس بايع دخى جاريه نك كل عيبدن برى اولديغنه بينه اقامت ايتسيدى اول بينه قبول اولنمز ايكى كلامك بينده تناقض اولديغى ايچون* زيرا عيبدن برى اولمغك شرطى صفة سلامتك غيرى يه اقتضاسندن عقدك تغييرى ايله عقدده تصرفدر وعقدك تغييرى ايسه بروصفدن بروصفه عقد سز محالدر و قچان توفيق باطل اولسيدى تناقض ظاهر اولور وابو يوسفدن روايت اولنديكه تحقيقا بايعك برهانى قبول اولنور دينك قضاسنه اعتبار جهتندن وامام اعظم ايله امام محمدك علتى اولدر كه تحقيقا دين آزا اولور قضا اولنورا كرچه كيم باطل اولورسه نتكيم مرور ايتدى بومقامده انك كبى دكلدر (بطل صك كتب ان شاء الله تعالى فى اخره) آخرنده انشاء الله تعالى كتب اولنان صك باطل اولدى* يعنى قچان بر رجل دينى ايله اقرار بنى يصكده كتب ايدوبه اندنصكره اول صكك آخرنده انشاء الله تعالى كتب ايتسيدى و بركمسنه بو حقك ذكرى ايله قائم اولسه اول كمسنه اندن اولان شيئك وليسيدر يعنى بو صكى بركمسنه اخراج ايدوب وحقدن انده اولان شيئى طلب ايتسيدى پس اول كمسنه نك انده ولايتى واردر انشاء الله تعالى ديسيدى ذكرك يعنى صككاتبى امام اعظم قتنده باطل اولور وامامين قتنده استثنا يعنى انشاء الله تعالى لفظى الى آخره من قام قولنه منصرف اولور وامامينك قولى استحساندر* زيرا اصل استثناانى ولى ايدن شيئه صرف اولمقدر *زيرا ذكر يعنى صك استيثاق ايچوندر يعنى تأكيد ايچوندر واكر صلك كله صرف اولسه ابطال ايچون اولور وامام اعظمك علتى تحقيقا كل شئ واحد كيبدر عطفك حكميله پس استثنا كله منصرف اولور نتكيم كلمات معطوفه ده كله منصرف اولديغى كبى مثالى فلانك عبدى حردر وزوجه سى طالقدر وانك اوزرينه بيت اللهه كتمك واردر انشاء الله تعالى قولى كبى واكر اول كمسنه ومن قام بينيله ماقبلنده اولان ثم كتب بينده فرجه يعنى آرالق ترك ايتسيدى فقها اول استثنا كله ملتحق اولمز وفاصل سكوت كبى اولور ديديلر * زيرا صكوكده فرجه نطقده سكوت كيبدر (مات ذمى فقالت عرسه اسلمت بعد موته وقال ورثته بل قبله صدقوا) بر ذمى فوت اولوب زوجه سى بن زوجك فوتندنصكره اسلامه كلدم ديسيدى وذمينك وارثلرى بلكه فوتندن اول اسلامه كلدك ديسه لردى اول وارثلر تصديق اولنورلر* زيرا اسلام فى الحال ثابتدر وحال موتك ماقبلى اوزره اولديغنه دلالت ايدر نتكيم دكرمن مسئله سنده اولديغى كبى قچان دكرمن صاحبيله دكرمنجى صويك اقمسنده وكسلمسنده اختلاف ايتسه لردى اول وقت حال حكم اولنور واول حال ايله ماضى اوزره استدلال اولنور و بوظاهردر مرأه نك ميراثدن دفعى ايچون اعتبار اولنورا كرچه كيم استحقاق ايچون اعتبار اولنمز ايسه ده (كما فى مسلم مات فقالت عرسه اسلمت قبل موته وقالوا بعده) نتكيم فوت اولان مسلمده اولديغى كبى كه زوجه سى بن زوجك فوتندن اول اسلامه كلدم ديوب ووارثلرى فوتندنصكره اسلامه كلدك ديسه لر پس قول وارثلر ايچوندر ذكر اولنان كبى* زيرا امر حادث ادعا ايدر وحوادثده اصل حادثك حدوثنى اقرب اوقاته مضاف قلمقدر (قال هذا ابن مودعى الميت لاوارث له غيره دفعها اليه) بركمسنه بر رجل آخر ايچون شو رجل بنده امانتى اولان ميتك اوغليدر اول ميتك بوندن غيرى وارثى يوقدر ديسيدى اول امانتى اكا دفع ايدر يعنى بركمسنه فوت اولدقده بر رجلك يدنده يوز درهم امانتى اولوب واول رجل بر رجل آخر ايچون بو رجل فوت اولان كمسنه نك اوغليدر بوندن غيرى وارثى يوقدر ديسيدى قاضى اول امانتى اكا دفعيله قضا ايدر* زيرا اول رجل يدنده اولان امانتى بطريق الخلافه ورثه نك حقى اولديغنى اقرار ايلدى نتكيم مورث حى ايكن بطريق الاصاله حقنى اقرار

ایلدیکی کبی اولدی (فان اقر بابن اخر له) پس اکر اول امانت اولان کمسنه میت ایچون برآخر اوغل دخی اقرار ایتسیدی (لم یفد اذا کذبه الاول) فائده ایلمز قچان اولکی ابن انی تکذیب ایدرسه یعنی مودع مال ودیعه یی اکا اعطا ایلمز * بلکه اول امانت اولان مالك کلیسی اول اقرار ایلدیکی ابنك اولور * زیرا بوشهادت مالدن یدینك انقطاعندن صکره ابن اول اوزره شهادتدر امدی قبول اولنمز نتکیم اولکی ابن معروف اولسیدی قبول اولنمدیغی کبی (ترکة قسمت بین الورثة او الغرماء بشهود لم یقولوا لا نعلم له وارثا اوغریما آخر لم یکفلوا) بر ترکه ورثه بیننده یاخود داینلر بیننده شاهدلر ایله تقسیم اولنده اول ورثه یاخود داینلر بز وارث آخر یاخود داین آخر بیلمزز دیمسه لر دی انلردن کفیل بالنفس اخذ اولنمز امام اعظم قتنده وامامین اخذ اولنور دیدیلر * زیرا قاضی غایبلر ایچون ناظر نصب ایتدی حالبوکه آز اولور موت بغتة واقع اولور پس وارثلرك یاخود داینلرك کلیسنی بیان ممکن اولمزو جائز اولور که غایبده وارث ویا غریم اوله امدی قاضی اوزره احتیاده مبالغه ایچون وهلاکدن صاقنمق ایچون کفیل اخذ ایتمکله احتیاط واجب اولور وامام اعظمك علتی تحقیقا کفیل انك ایچون اخذ اولنان کمسنه نك بیلنمدیکی کفالتی باطل ایدر نتکیم کتاب کفالتده مرور ایتدی (ادعی دارا فی ید رجل لنفسه ولاخیه الغائب وبرهن علیه اخذ نصف المدعی وترك باقیه مع ذی الید بلا تکفیله جحد دعواه اولا) بر کمسنه بر رجلك یدنده اولان داری نفسیچون وغایبده اولان قرنداشیچون ادعا ایدوب وذوالید اوزره اثبات ایتسیدی مدعی اول دارك نصفن اخذ ایدوب باقیسنی ذی الید ایله بیله ترك ایدر ذی الیددن کفیل اخذ ایتمکسزین کرك ذی الید مدعینك دعواسنی ابتمسون وکرك سه ابتمسون وامامین دیدیلر که قچان ذی الید انکار ایتسیدی قاضی باقی یی اخذ ایدوب غائب قدوم ایدنجیه دکین برامین یدینه وضع ایدر واکر انکار ایتمزسه نصف اخیری ذی الیدك یدنده آخر کلنجیه دکین ترك ایدر * زیرا منکر خائندر قاضی اندن اخذ ایدر ومقر امیندر انك یدنده ترك ایدر وامام اعظمك علتی تحقیقا ثابت اولان ید بلا ضروره نزع اولنمز حالبوکه ضرورت یوق * زیرا اقتضا میت ایچون کل ایله واقع اولدی زیرا وارث بوميراثده ردیدی ووارث دکلدر الامور ایچون ملکك ثبوتیله وارثدر ووارث میتك مختاری اولمق احتمالی ثابتدر امدی انك یدی نقض اولنمز نتکیم اکر مقر اولوب وانکاری قاضینك قضاسیله باطل اولسه یدی نقض اولمدیغی کبی وظاهر اولان بودر که تحقیقا ذی الید مستقبل اولان شیئده انکار ایلمز * زیرا حادثه قاضی ایچون وذی الید ایچون معلوم اولدی وذی الیدك انکاری امر انك اوزرینه اشتباهی اعتباریله در حالبوکه اول اشتباه زائل اولدی (کذا المنقول فی الاصح) کذلك اصح قولده منقول دخی ذکر اولنان کبیدر یعنی قچان دعوی منقولده اولسه پس دینلدیکه ذی الیددن اول منقول اخذ اولنور اتفاقا منقولك حفظه محتاج اولدیغی ایچون وذی الیدك یدنده آرمق حفظه ابلغدر تلف ایتمسون ایچون واما عقار بنفسه محفوظه در وبعض دیدیکه منقول عقار کبی خلاف اوزره در نصفی ذی الیدك یدنده ترك اولنور وبو قول اصحدر * زیرا حفظه محتاجدر وذی الیدك یدنده ترك ایتمك حفظه ابلغدر * زیرا مال ضمین یدنده حفظ یوتندن اشددر حالبوکه انکاری ایله ضامن اولدی واکر برعدلك یدینه وضع اولنسه اول انده امین اولور پس اکر تلف اولسه ضامن اولمز وکفیل اخذ اولنمامغه باعث اولدر که زیرا اخذ خصومت ایراث ایدر وقاضی خصومتك قطعی ایچون وضع اولندی خصومت حاصل اولمق ایچون وضع اولنمدی (وصیته بثلث ماله علی کل شیء) ثلث مالیله وصیت ایدن کمسنه نك وصیتی کل شی اوزره واقع اولور (واذا قال مالی او ما املکه صدقة علی مال الزکاة) وقچان موصی بنم مالم یاخود مالك اولدیغم شی صدقه در دیسیدی مال زکات اوزره واقع اولور وقیاس ایکیسنده واحددر واولکه قول زفردر * زیرا اسم مال عموم اوزره در مالك کلیسی ایله تصدق لازم کلور نتکیم وصیتده اولدیغی کبی وبزم ایچون علت اولدر که تحقیقا عبدك ایجابی الله سبحانه وتعالینك ایجابی ایله معتبردر بوندن صکره مال مطلقه مضاف اولان صدقه دن حق تبارك وتعالینك واجب قیلدیغی شی حق سبحانه وتعالینك (خذ من اموالهم صدقة) قول شریفی ایچون فضله لره منصرف اولدی مالك کلیسنه منصرف اولدی کذلك عبدك نفسی اوزره واجب قیلدیغی دخی انك کبیدر وصیت بونك خلافیدر که زیرا وصیت میراثك قرنداشیدر وصیت وراثت کبی خلافت اولدیغی ایچون وارث جمیع اشیاده جاری اولور کذلك وصیت دخی جمیع اشیاده جاری اولور (فان لم یجد غیره) پس اکر مال زکاتك غیری

مالی بولنمزسه (امسك منه قوته) اول مال زكاتدن آزغینی امساك ایدر (فاذا ملك تصدق بقدره) اكر ماله مالك
اولورسه مالك اولدیغی مقداری ایله تصدق ایدر* زیرا كندوحاجتی مقدمه دربوندنصكره اكر اول كمسنه
حرفت صاحبی ایسه بر كونك قوتنی امساك ایدر واكر دارلرو دكانلر صاحبی ایسه بر آیلك قوتنی امساك ایدر واكر
صاحب ضیعه ایسه بر ییللك قوتنی امساك ایدر واكر تاجر ایسه مالنك واصل اولدیغی شیء مقداری امساك ایدر
(صح الایصاء بلا علم الوصی لا التوكیل بلا علم الوكیل) وصیت وصینك علمی اولمسزین صحیح اولور وكیل ایتك
وكیلك علمی اولینجه صحیح اولمز* یعنی قچان بر رجل آخری وصیتی قیلوب حالبوكه وصی انی بیلمیدی حتی اول
وصی تركه دن برشیء بیع ایلسیدی اول كمسنه وصیدر وانك بیعی جائزدر ووكیلك بیعی صحیح اولمز حتی وكالتی
بیلدكجه وبینهماده فرق اولدركه تحقیقا وصیت موصینك ولایتنك انقطاعندنصكره استخلافدر یعنی وصی بی
برینه خلیفه قیلمقدر پس وصینك بیلمسنه متوقف اولمز وارثك تصرفی كبی ووكیل قیلمق مالنده تصرفك
ولایتنی اثباتدر بوخسه كندودنصكره برینه خلیفه قیلمق دكلدر انی نائب ایدنك ولایتك باقی اولدیغی ایچون
امدی ولایت انك ایچون ثابت اولان كمسنه علمسز صحیح اولمز (فلو علم الوكیل واو من فاسق صح تصرفه)
واكر وكیل وكالتی بیلسیدی كركسه فاسقدن انك تصرفی صحیح اولدی* زیرا وكالتله اعلام وكیل ایچون حقی
اثباتدراكر دیلرسه استیفا ایدسون ایچون واثبات حقده الزام یوقدر حتی شرائط الزام شرط قیلنه (ویشترط
لعزله خبر عدل او مستورین) ووكیلك عزلی ایچون بر عادل كمسنه نك خبری یاخود ایكی مستور الحال كمسنه نك
خبری شرط قیلندی (كعلم السید بجنایة عبده) عبدینك جنایتنه سیدك عدلك یاخود ایكی مستورك
خبری ایله علمی كبی یعنی قچان مولایه عبدینك جنایتنی برفاسق خبرویردكده مولی اول عبدی بیع ایلسه
یاخود اعتاق ایلسه اول مولی امام اعظم قتنده فدا ایچون مختار اولمز وامامین قتنده مختار اولور (والشفیع
بالبیع) ودخی شفیعك بیعه علمی كبی كه فاسق اخبار ایتدكدنصكره سكوت ایلسیدی شفعه ایچون تارك اولمز
امامین قتنده تارك اولور (والبكر بالنكاح) ودخی بكرك نكاحه علمی كبی یعنی قچان برفاسق نكاح ایله بكره
اخبار ایلسیدی اول بكر سكوت ایتسه امام اعظم قتنده راضیه اولمز وامامین قتنده راضیه اولور (ومسلم
لم یهاجر بالشرائع) ودخی دار حربده مسلم اولان كمسنه نك شرایعه علمی كبی یعنی بركمسنه دار حربده مسلم
اولسه برفاسق اكا صلاتدن وزكات وحج وصومدن شرایعله اخبار ایلدكده بونلرك برینی ترك ایتسه امام اعظم
قتنده قضا لازم كلمز وامامین قتنده قضا لازم كلور* زیرا بو جمله ده خبر توكیله مشابه اولور اول جهتدنكه تحقیقا
متصرف ملكنده تصرف ایدر والزامه مشابه اولور انده آخره لازم كلور ضرر اولدیغی ایچون اول حیثیتدنكه
آنی تصرفدن منع ایدر امدی شهادتك ایكی شطرینكه عدد یاخود عدالتدر شرط قیلنمق واجب اولدی شبهین
اوزره ایكیسنك حقلرین توفیر ایچون (باع القاضی او امینه عبدا للغرماء واخذ المال فضاع او استحق العبد
من ید المشتری لم یضمن) برقاضی یاخود امینی غرما ایچون میتك عبدینی بیع ایلسیدی ومالی دخی اخذ
ایلسیدی پس اول مال ضایع اولوب یاخود مشتری یدنده اول عبده مستحق ظهور ایتسیدی قاضی یاخود
امینی ضامن اولمز* زیرا قاضی یاخود امینی خلیفه منزله سنده در زیرا قاضیلر بونك امثالنه كثیرا محتاج
اولورلر پس اكر حقوق قاضیلره راجع اولسه حقوقك اقامتندن متقاعد اولورلر پس مصالح ناس مختل اولور
(ورجع المشتری علی الغرماء) ومشتری غرما اوزره رجوع ایدر* زیرا بو برعقددركه عهده سی عاقد اوزره
رجوع ایتمز امدی عقد انك ایچون اولان كمسنه اوزره واقع اولور حالبوكه بیع غرما ایچون واقعدر* زیرا
حقوق موكله رجوع ایدر (وان باع الوصی لهم بامر القاضی) واكر عبدی غرما ایچون قاضینك امریله
وصی بیع ایتسیدی (وقبض ثمنه وضاع من یده او استحق العبد او مات قبل قبضه رجع المشتری علی الوصی)
ووصی عبدك ثمنی قبض ایدوب اول ثمن وصینك یدندن ضایع اولسیدی یاخود عبده مستحق ظهور ایتسیدی
یاخود عبد ثمنی قبضدن اول فوت اولسیدی مشتری وصی اوزره رجوع ایدر* زیرا ثمنله رجوع عقد
حقلرندندر وعقدك حقوقی عاقده رجوع ایدر اولكه وصیدر میتدن نیابتی جهتندن* زیرا وصی بی اكرچه
قاضی نصب ایتدی ایسه ده میتك مقامنه قائم اولسون ایچون نصب ایلدی یوخسه قاضینك مقامنه قائم
اولمق ایچون نصب ایلدی وعقدك حقوقی میته رجوع ایدر اكر میت حیاتنده عقده مباشرت ایتسه فكذلك

میتك مقامنه قائم اولان كمسنه اوزره رجوع ایدر اولكه وصیدر (وهو علیهم) ووصی دخی غرما اوزره رجوع ایدر * زیرا وصی عبدی غرما ایچون بیع ایتدی پس غرما ایچون عامل اولدی وشول كمسنه كه غیری ایچون عمل ایدوب واول عمله اكا ضمان لاحق اولسیدی عمل ایتدیكی ایچون واقع اولان كمسنه اوزره رجوع ایدر واكر بعده میت ایچون مال ظهور ایدر سه اول مالده غریم دینی ایله رجوع ایدر * زیرا دین غریمه واصل اولمدی وبعض دیدیلكه ذكر اولنان كبی ثمندن وصی ایچون غرم اولان شیئله غریم رجوع ایلمز * زیرا ضمان غریمك اوزرینه غریمك فعلی ایله واجب اولدی * زیرا وصینك قبضی غریمك قبضی كبیدر واصح قول بودر كه تحقیقا غریم رجوع ایدر * زیرا غریم انی قضا ایتدی حالبوكه غریم نده مضطردر كافیده بویله ذكر اولندی (القاضی اخرج الثلث للفقرآء ولم یعطهم ایاه حتی هلك كان من مالهم) قاضی فقرا ایچون اولان ثلث مالی تركه دن اخراج ایدوب اول مالی فقرایه اعطا ایلمدین ثلث مال هلاك اولسیدی فقرانك مالندن هلاك اولور (والثلثان للورثة) وتركه نك ثلثانی وارثلر ایچوندر واقعاتده بویله ذكر اولندی وعلتی مرور ایدن علتدر (امرك قاض عالم عدل برجم او قطع او ضرب قضی به علی شخص وسعك فعله) برقاضی عالم عادل اوزرینه زنا ثابت اولان برشخص محصنك رجمی ایله یاخود مكان محرزدن نصابه بالغ سرقه ایدن شخصك قطع یدیله یاخود اوزرینه حد شرب ویا حد قذف ثابت اولان شخصك ضربی ایله قضا ایدوب سكا امر ایلسیدی اول رجم ویا قطع ید ویا ضربك فعلی سكا واسع اولور یعنی قاضینك قولی اوزره بناء سكا امر ایلدیكی فعلی ایشلمك سكا جائز اولور وامام محمد آخرا دیدیلكه قاضینك امری قبول اولنمز حتی حجت معاینه اولنمدقجه زیرا قاضینك قولی غلطه محتمل اولور وتدارك ممكن اولمز وبزم مشایخمزدن چوق كمسنه لر بونی اخذ ایلدیلر وبزم زمانمزده بونه كوزلدر دیدیلر * زیرا قضاة تحقیق فاسد اولدیلر پس ناسك نفسلری ودملری ومماللری اوزره امینلك ایتمزلر الا قاضینك قاضی یه كتابنده امینلك ایدرلر پس قضاتنده ضرورت ایچون ظاهر روایت ایله اخذ ایلدیلر اولیده ظاهر روایتك وجهی اولدركه تحقیقا قاضی اكا تفویض اولنان شیئده امیندر وبز اولی الامرك اطاعتنه مأمورز واولی الامرك طاعتی اولی الامرك تصدیقنده وقولنی قبولده در وشیخ ابو منصور دیدیكه اكر قاضی عادل وعالم ایسه انك قولنی قبول امرك ظاهری ایچون وخطا وخیانت تهمتی اولمدیغی ایچون واجب اولور دیدی (وصدق عدل جاهل سئل فاحسن تفسیره) وعادل اولوب عالم اولمیان جاهل قاضی سؤال اولنور پس اكر تفسیری احسن اولورسه تصدیق اولنور زناده دیمكه كه بن زنا ایله مقر اندہ معروف اولانی كما هو حقه استفسار ایتدم وانك اوزرینه رجم ایله حكم ایتدم دیمكه وحد سرقه ده تحقیقا حد سرقه بنم قتمده حجت ایله ثابت اولدیكه تحقیقا بو سارق مكان محرزدن نصاب اخذ ایلدی انده شبهه یوقدر دیمكه وقصاصده تحقیقا قاتل بلا شبهه قصدا قتل ایتدی دیمكه تفسیرینی احسن ایدرسه بو تقدیرجه اول قاضی تصدیق اولنور وقولی قبول اولنور (ولم یقبل قول غیرهما) وبو ایكیسنك غیرینك یعنی عالم عادل وجاهل عادلك غیرینك قولی قبول اولنمز واول غیر جاهل فاسق وعالم فاسق اولاندر جهل ایله خطا تهمتی ایچون وفسقله خیانت تهمتی ایچون قبول اولنمز (الا ان یعاین سبب الحكم) الا مكر كه حكمك سبب شرعیسی معاینه اولنه بو تقدیرجه قولی قبول اولنور تهمت منتفی اولدیغی ایچون (صدق معزول قال ازید اخذت منك الفا قضیت به لبكر ودفعت الیه او قال قضیت بقطع یدك فی حق وادعی زید اخذه وقطعه ظلما واقر بكونهما فی قضائه) قاضی معزول زید ایچون سندن بیك درهم اخذ ایتدم بو بیك درهمله بكر ایچون قضا ایدوب وبكره دفع ایلدم دیسه یاخود برحقده سنك قطع یدك ایله قضا ایتدم دیسه وزید ظلما اخذ ایلدك وظلما قطع ایلدك دیو ادعا ایتسه وزید بو ایكیسی قضاسنده اولدیغی اقرار ایتسه قاضی تصدیق اولنور * یعنی قچان قاضی معزول بر رجل ایچون سندن بیك درهم اخذ ایلدم وزیده دفع ایلدم وانكله زید ایچون سنك اوزریكه قضا ایلدم دیسه ورجل ظلما اخذ ایلدك دیسه قول بلا یمین قاضینكدر وكذلك اكر سنك قطع یدك ایله لحق قضا ایلدم دیسه ورجل ظلما قطع ایلدك دیسه قاضی هر حال ایله تصدیق اولنور قچان اول مالی اخذ اولنان رجل یاخود یدی قطع اولنان رجل قاضینك قضاسی حالنده اولدیغنی مقر اولورسه * زیرا اول رجل وقتاكه قاضینك قضاسی حالنده اولدیغنی اقرار ایتدی ایسه قاضی ایچون شهادت ظاهر ایله مقر اولدی * زیرا قاضینك فعلی علی سبیل القضادر

اول فعلاك اوزرنده ضمان ايجاب ايلر پس قول بلا يمين قاضينك قولى قيلندى * زيرا اكر يمين لازم كلسه قاضى خصم اولورو خصمك قضاسى ايسه نافذ اولمزو اكر مدعى اول كونده يعنى يوم قطع ياخود يوم اخذده قاضى اولديغن انكار ايدوب وايكى رجل قاضى يه قبل تقليد القضاء وياخود عزلدنصكره ايتدك ديسه لردى پس قول ذكر اولنان كبى ينه قاضينكدر قول صحيحده * زيرا قاضينك تحقيقا قاضى اولديغى بيلنسيدى قاضينك اخذينك حالة قضايه اضافتى صحيح اولور * زيرا حالة قضا معهوده در اول ايسه ضمان ايچون منافيه درامدى قاضى اول حالته اضافتى ايله ضمانى منكر اولدى امدى قول قاضينك قولى اولدى نتكيم بركمسنه اكر بن زوجه مى تطليق ايتدم ياخود عبدمى اعتاق ايتدم حالبوكه بن مجنون ديسيدى وجنونى معهود اولسيدى قول انك قولى اولديغى كبى

﴿ كتاب القسمة ﴾

بو كتاب قسمتك بياننده در كتاب قاضى ايله كتاب قسمتك مناسبتك وجهى خفى دكلدر (هى لغة اسم للاقتسام) لغت يوزندن قسمت اقتسامك اسميدر اقتدا ايچون قدوه اسم اولديغى كبى وشرعا (تمييز بين الحقوق الشايعة) وشرعا متقاسمين بيننده شايعه اولان حقلرك بيننى تمييز ايتمكدر (وركنها فعل يحصل به التمييز بين الانصباء) وقسمتك ركنى بر فعلدركه نصيبلرك بيننده تمييز انكله حاصل اولور كيله لمك ووزن ايتمك وصايق واندازه لمك كبى كيلى ووزنى وعددى وذراعى اولانده (وسببها طلب الشركاء او احدهم الانتفاع بحصته) وقسمتك سببى شريكلرك ياخود انلرك برينك حصه سى ايله انتفاع طلب ايلمسيدر حتى قچان انلردن طلب اولمسه قسمت صحيح اولمز (وشرطها عدم فوت المنفعة) وقسمتك شرطى قسمت اولنان شيئك منفعتى فوت اولماسيدر * زيرا قسمت ملكدن ومنفعتدن قبل القسمة هر برينك مالنى افرازدر وبو متحقق اولمزالا قچان فرازاولنان شى قبل الافراز اصلى ايله ومنافعى ايله باقى قالورسه اولور (وحكمها تعين نصيب كل على حدة) وقسمتك حكمى كليسنك نصيبى على حدة متعين اولمسيدر * زيرا متعين اولمق قسمت اوزره ترتب ايدن اثردر (ولا تعرى مطلقا عن معنى افرازهو اخذ عين حقه) وبرابردر كرك مثلياتده اولسون وكرك قيمياتده اولسون معناى افرازدن عارى اولمز اويله معناى افرازكه حقنك عينى اخذدر (ومبادلة هى اخذ عوض عنه) وحقندن عوضى اخذ اولان معناى مبادله دن عارى اولمز * زيرا بر جزء معين يوقدر الا اول جزء ايكى نصيب اوزره مشتملدر پس ايكيسندن هر برينك اخذ ايلديكى شيئك نصفى ملكيدر حالبوكه شريكندن استفاده ايتمدى پس افراز اولدى ونصف آخر شريكى ايچون اولدى پس شريكنك يدنده اولان شيئدن عوض اولدى پس مبادله اولدى (وان غلب الاول فى المثليات) اكرچه كيم معناى افراز وتمييز مثلياتده غالب ايسه ده ومثليات مكيلات وموزونات وعدديات متفاوته در * زيرا انك اخذ ايلديكى شى صورتا ومعنى حقنك مثليدر حقنك عينى قيلمق ممكن اولور (والثانى) يعنى اكرچه معناى مبادله (فى غيرها) مثلياتك غيرنده غالب ايسه ده يعنى حيواناتده ومتاعده انلرك بعضيلرى بيننده تفاوت اولديغى ايچون كانه حقنى اخذ ايلدى قيلمق ممكن اولمز ومصنف ذكر اولنان شى اوزره (فياخذ شريكه حصته بغيبة صاحبه فى الاول) قوليله تفريع ايلدى پس شريك شريكنك غيبتنده حصه سنى مثلياتده اخذ ايدر عين حقى اولديغى ايچون (لاالثانى) مثلياتك غيرنده دكل يعنى حيوانات ومتاعده اخذ ايدهمز عين حقنك غيرى اولديغى ايچون (ولمعنى الافراز يجبر عليها فى متحد الجنس فقط عند طلب احدهم) ومعناى افراز ايچون مثلياتك غيرنده انجق جنسى متحد اولان شيئده ورثه دن برينك طلبى ايله قسمت اوزره جبر اولنور يعنى تحقيقا قيمياتده حيوانات ومتاع كبى مبادله غالب اولدى ايسه انده لايق اولان قسمت اوزره جبر اولنمامقدر لكن متحد الجنسده معناى افراز اولديغى ايچون قسمت اوزره جبر اولنور * زيرا انلردن برى قسمتى طلب ايدر اول طالبه نصيبندن انتفاعله مخصوص اولانى قاضى سؤال ايدر و آخرى اول طالبك ملكى ايله انتفاعدن منع ايدر پس قاضى اوزره انك اجابتى واجب اولور واكرتركه اجناس مختلفه اولورسه قاضى تركه نك قسمتى اوزره جبر ايلمز مقاصدده تفاوتك فاحش اولمسى اعتباريله مبادله متعذر اولديغى ايچون واكر ورثه موافقت ايدرلرسه قسمت جائز اولدى * زيرا حق انلر ايچوندر (ويستحب نصب قاسم يرزق من بيت المال) وقسمت ايچون نصب اولنان قاسمك رزقى بيت المالدن اولق

مستحب اولور* زيرا اصح قول بودر كه تحقيقا قسمت عمل قضا جنسندندر منازعه نك قطعى انكله تمام اولمق
ايچون امدى قاضينك رزقنه مشابه اولدى (وصح نصبه باجر على عدد الرؤس) ودخى متقاسمينك عدد
رؤسلرى اوزره اجرتله قاسمك نصبى صحيح اولدى امام اعظم قتنده* زيرا انلر ايچون نفع خصوص اوزره در
وامامين قتنده قاسمك اجرتى متقاسمينك نصيبلرى مقدارى اوزره در* زيرا ملكك مؤنتيدر پس ملكك قدرى
ايله تقدير اولنور و امام اعظمك علتى تحقيقا اجر تمييزه مقابلدر حالبوكه تمييز متفاوت اولمز وآز اولور حساب قليله
نظر ايله صعب اولور و آز اولور كثيره نظر ايله صعب اولور پس انك اعتبارى متعذر اولور امدى حكم اصل تمييزه
متعلق اولور بوندنصكره تحقيقا قاسمك اجرى اجر مثلدر و اجر مثل ايچون قدر معين يوقدر پس اكر قاضى قسمته
بنفسه مباشرت ايتسيدى قسمتك عمل قضادن اولديغى روايت اوزره قاضى ايچون اجر اخذ ايلمك جائز اولمز
و عمل قضادن اولمديغى روايت اوزره اجرك اخذى جائز اولدى (ويجب كونه عدلا عالما بها) وقاسمك عادل
وقسمته عالم اولمسى واجب اولور* زيرا قاسم نصب ايلمك اكر عمل قضا جنسندن اولورسه پس قدرتدن لابد در
قدرت ايسه علم ايله اولور وقاسمك قولى اوزره اعتماددن لابدر اعتماد ايسه عدالت ايله اولور (ولا يعين
واحدا لها) ومتقاسميندن برى انلر ايچون قاسم تعيين اولنمز* زيرا اكر معين اولنسه اجر مثلى اوزره زياده حكم
ايدر (ولا يشترك القسام) قافك ضمى وسينك تشديدى ايله قاسمك جمعيدر يعنى برقسمت ايچون برقاچ
قاسم اشتراك ايتمك جائز اولمز اجرك مغالاتى اوزره يعنى حددن تجاوز ايتملرى اوزره متفق اولسونلر ايچون
وناسك اضرارينه مؤدى اولسون ايچون (وصحت برضى الشركاء) وقسمت شريكلرك رضالرى ايله صحيح
اولدى كندونفسلرى ومالليرى اوزره ولايتلرى اولديغى ايچون (الا عند صغر احدهم) الا مكر كه شركادن
برينك صغيرلكى قتنده اولورسه بو تقديرجه قسمت صحيح اولمز بلكه امر قاضى يه محتاج اولور اول صغيردن
شركانك ولايتلرينك قصورى ايچون (قسم نقليا ادعوا ارثه وعقارا ادعوا شراءه او ملكه مطلقا و او ارثه
عن زيد لا حتى يبرهنوا على موته وعدد ورثته) شركانك ارثنى ادعا ايلدكلرى نقليى وشراسنى ياخود مطلقا
ملكنى ادعا ايلدكلرى عقارى قاضى قسمت ايدر و اكر شركا عقارك زيددن ارثنى ادعا ايتسه لردى قسمت اولنمز
حتى زيدك موتنى و وارثلرك عددينى شركا اثبات ايلدكلر نجه ايكى اولكيده خلاف يوقدر و بونده امامين ايچون
خلاف واردر امامينك علتى اودر كه تحقيقا عقار ايكيسنك يدنده درو يد دليل ملكدر و اقرار امارهء صدقدر و انلرك
ايچون نزاع ايديجى دخى يوقدر امدى يدلرنده تقسيم اولنور نتكيم موروث اولان منقولده ومشترك اولان
عقارده اولديغى كبى و بينه فائده ايتمز* زيرا بينه منكر اوزره اقامت اولنور لكن قاسم قسمتك صكنده تحقيقا
شركانك اقرارلرى ايله تقسيم ايتديلر ديو ذكر ايدر حكم قسمت انلر اوزره قصر اولنسون ايچون و قسمت انلرك
شريك آخرلرى اوزره قضا اولمز و امام اعظمك علتى اودر كه تحقيقا ميت قاضينك قسمتى ايله مقضيا عليه اولور
يعنى قاضينك قضاسى ميتك اوزرينه اولمش اولور و شركانك قولى ميت اوزره حجت اولمز امدى انلر ايچون بينه
اقامتندن لابددر كه حتى قاضينك قضاسى ميت اوزره ثابت اوله* زيرا قسمتدن اول تركه ميتك ملكى اوزره
باقى قيلنمشدر حقنك زوائدده ثابت اولمسى دليلى ايله ملكنك اولادى كبى و ارباحى كبى حتى انلردن ميتك
دينلرى قضا اولنور و وصيتلرى تنفيذ اولنور و قسمتله ميتك حقى تركه دن منقطع اولور امدى بينه دن لابددر
حتى قسمتدنصكره زوائددن حادث اولان شيئده ميتك حقى ثابت اولمز پس بو ميتك حقنى قطعله ميت اوزره
قضادر امدى بينه دن لابددر و بو تقديرجه ورثه نك بعضيسى مدعى و بعضيسى خصم اولور اكرچه كيم مقر
اولورسه ده (ولا ان برهنا انه معهما حتى يبرهنا انه لهما) وايكى شريك اثبات ايلسه لر كه تحقيقا عقار بونلرك
ايكيسيله بيله در قسمت اولنمز حتى بونلر كدر ديو اثبات اولنمدقچه يعنى اكر عقارده ملك ادعا ايدوب انلره
نه كيفيتله انتقال ايتديكن ذكر ايلمسه لردى اول عقار تقسيم اولنمز حتى بونلركدر ديو بينه اقامت ايلمينجه
بو ايكيسنك غيرى ايچون اولمق احتمالى ايچون بوندنصكره دينلديكه بو قول خاصة امام اعظمك قوليدر
و بعض ديديكه بو كلك قوليدر و اصح قول بودر* زيرا قسمت ايكى نوعدر برى ملك حقى ايچوندر منفعتى تكميل
ايچون و برى حق يد ايچوندر حفظى تتميم ايچون بو مقامده ملك اولمديغى ايچون اول ممتنع اولدى وكذلك ثانى
دخى ممتنع اولدى حفظدن استغنا ايچون* زيرا ثانى بنفسه محفوظدر كافيده بويله ذكر اولندى (برهنا على الموت

وعدد الورثة وهو معهم وفيهم صغير او غائب قسم ونصب قابض لهما) ايكى كسنه موت اوزره وعدد ورثه
اوزره بينه اقامت ايلسه لر وعقار انلركله بيله اولسه وورثه ده بر صغير ياخود بر غائب اولسه اول عقارى قاضى
قسمت ايدر واول صغير وغائب ايچون بر قابض نصب ايدر واول قابض طفلك وصيسى وغائبك وكيليدر * زيرا
بو نصبده غائب ايچون وصغير ايچون نظر واردر وبو صورتده اصل ميراث اوزره ذكر اولنان كبى امام اعظم
قتنده اقامت بينه دن لابد در بلكه اوليدر * زيرا بو قسمتده غائب وصغيرا وزره قضا واردر انلرك قولى ايله واامامين
قتنده اقرارلرى ايله انلرك بينلرنده تقسيم اولنور وغائبك وصغيرك حقى عزل اولنور وتحقيقا قاضى ورثه نك
كبارلرينك حاضر اولنلرينك بينلرنده قسمت ايلدى وتحقيق غائب ياخود صغير قاضينك حجتى اوزره در ديو اشهاد
اولنور (وان برهن واحد اوشر واوغاب احدهم اوكان مع الوارث الصغير اوالغائب اومعه شئ منه لا)
واكر ورثه دن برى بينه اقامت ايلسه ياخود شريكلرشرا اوزره بينه اقامت ايدوب وانلردن برى غائب اولسه
ياخود عقار وارث صغير ايله بيله اولسه ياخود غائب ايله بيله اولسه ياخود اول ورثه دن بر يله ياخود شركادن
بريله بيله عقاردن برشئ اولسه قسمت جائز اولمز * اما اول اولكه ورثه دن برينك اثباتنده قسمتك جائز اولمامسى
انكله بيله خصم اولمديغى ايچوندر واول واحد اكر كندو نفسندن خصم اولسه پس ميتدن وغائبدن براحد
خصم د كلدر واكر اول واحد ميتدن وغائبدن خصم اولسه نفسندن اكا مخاصمه ايدر براحد بوقدر كه انك
اوزرينه بينه اقامت اولنه شول شئ بونك خلافى اوزره در كه اكر ورثه دن حاضر ايكى اولسيدى اول وقت
متخاصمينك حضورنده قسمت قضا اولنور * واما ثانى اولكه قچان شركانك برى غائب اولدقده شريكلر شرا
اوزره اثباتده قسمتك جائز اولمامسى ارثله شرانك بيننده فرق اولديغى ايچوندر پس تحقيقا وارثك ملكى خلافة
ملكدر حتى ملك عيبله مورثك اشترا ايلديكى بايعى اوزره رد اولنور ودخى ملك وارث اوزره عيبله رد اولنور
ووارث مورثك شراسى ايله مغرور اولور حتى اكر وارث مورثنك اشترا ايلديكى جاريه يى وطى ايدوب جاريه بر ولد
كتورسيدى پس جاريه يه مستحقه اولسيدى وارث مورثنك بايعى اوزره جاريه نك ثمنى ايله رجوع ايدر ومورثى
طرفندن مغرور اولمغله ولدك قيمتيله رجوع ايدر پس ورثه دن برى ميتدن خصم نصب اولنور يدنده اولان
شيئده وآخر نفسندن خصم نصب اولنور پس قسمت متخاصمينك حضورلرنده قضا اولنور واما انلردن هر برى
ايچون شرا ايله ثابت اولان ملك نصيبنده مباشرت ايلديكى سببله ملك جديد در بو اجلدن بايعى اوزره عيبله رد
اولنمز پس حاضر غائبدن خصم نصب اولنمز بو تقديرجه غائب حقنده بينه بلاخصم قائمه اولور امدى قبول
اولنمز واما ثالث اولكه قچان عقار وارث صغير ايله ياخود غائب ايله اولدقده ياخود وارثله بيله عقاردن برشئ
اولدقده قسمتك جائز اولمامسى بو قسمتك غائب اوزره ياخود صغير حاضر اوزره ايكيسندنده خصم حاضر
دكل ايكن غائبك يدنده اولان شيئدن وحاضر صغيرك يدنده اولان شيئدن شئ اخراجى ايله قضا اولديغى ايچوندر
(وقسم بطلب احدهم ان انتفع كل بحصته وبطلب ذى الكثير فقط ان لم ينتفع الآخر لقلة حصته) وشركادن
برينك طلبى ايله قسمت اولنور اكر شركانك كليسى منتفع اولورسه وبالكز حصه سى كثير اولانك طلبى ايله ده
قسمت اولنور اكر حصه سى قليل اولان شريك آخر منتفع اولمزسه * يعنى قچان شركانك برى منتفع اولورسه
انلردن برينك طلبيله قسمت اولنور * زيرا قسمتده تكميل منفعت واردر وقسمت منفعت محتمل اولان شيئده
قچان انلردن برى قسمت طلب ايدرسه واجب اولمش حق قضا اولور واكر انلردن برى نصيبى ايله قسمت اولنديغى
وقتده منتفع اولوب وآخرك نصيبى قليل اولمغله ضرر ايدرسه پس اكر صاحب كثير طلب ايدرسه تقسيم اولنور
واكر صاحب قليل طلب ايدرسه قسمت اولنمز خصاف دخى بو يله ذكر ايلدى وخصاف بونك عكسنيده
ذكر ايلدى وحاكم مختصرنده ذكر ايتديكه هر قنغيسى قسمت طلب ايدرسه قاضى قسمت ايدر وخانيه ده ديديكه
بو قول خواهرزاده ديكله معروف اولان شيخ الامامك اختيار يدر وفتوى دخى بونك اوزرينه در وكافيده
خصافك ذكر ايلديكى قول اصحدر ديدى وذخيره ده وعليه الفتوى ديدى (لاان تضرر كل لقلة الابطلبهم)
يعنى اكر كليسى قلت ايچون متضرر اولورسه تقسيم اولنمز الا انلرك طلبلرى ايله تقسيم اولنور * زيرا قسمت اوزره
جبر تكميل منفعت ايچوندر بونده ايسه منفعتك فوت اولمسى واردر پس نقضله موضعى اوزره عود ايدر وقسمت
تراضى ايله تجويز اولنور * زيرا حق انلركدر (ولا الجنسين بالتداخل) ودخى ايكى جنس بر برينه داخل

اولسه تقسیم اولنمزلر یعنی ایکی جنسك بعضی بعضیسنده ادخال ایله تقسیم اولنمز منقاسمیندن برینه بردوه وآخره
ایکی قیون ویرمکله مثلا عاجلا بونك بعضی اونك بعضی مقابله سنده تقسیم اولنمز * زیرا ایکی جنسك
بیننده اختلاط اولقدر پس قسمت تمییزا واقع اولمز بلکه معاوضه بوندن واقع اولور پس قسمت تراضی اوزره
طبانلرجبره طیانمز * زیرا قاضینك جبر ایتمکه ولایتی تمییز معناسنده ثابت اولدی معاوضه معناسنده ثابت
اولدی (ولا الرقیق) ورقیق دخی قسمت اولنمز یعنی قچان رقیقکه عبدلر وجاریه لردر ایکی کشی بیننده
اولسیدی پس ایکیسندن بری قسمت طلب ایتسیدی پس خالی دکلدرکه یا رقیق ایله بیله برشیء آخر اوله انده جبرا
قسمت صحیح اولور قیونله اولدیغی کبی یاخود رقیقله شیء آخر اولمامقدر پس اکر شیء آخر اولورسه
فقهانك قوللرنده قسمت صحیح اولور اظهر اوزره وامامین قتنده ظاهر در واما امام اعظم قتنده رقیقله بیله اولان
شیء جبرا قسمتده اصل قیلنور ورقیق قسمتده اول شیئه تابع قیلنور حالبوکه تحقیق شیء ایچون تبعا حکم ثابت
اولدی اکرچه کیم قصدا ثابت اولمدی ایسه ده نتکیم بیعده شرب کبی ووقفده منقولات کبی واکر رقیقله بیله
برشیء اولمزایسه اکر شرکاذکور واناث اولورسه قسمت اولنمز لارضالری ایله اولور واکر یالکز ذکور یاخود یالکز
اناث اولورلرسه امام اعظم قتنده قاضی بینلرنده تقسیم ایلمز وقسمت اوزره ذکور اولسونلر کرك اناث اولسونلر
جبر ایلمز وامامین ذکور اولسونلر کرك اناث اولسونلر جنسك اتحادی ایچون قسمت اوزره جبر اولنورلر دیدیلر
نتکیم دوه ده وقیونده اولدیغی کبی وامام اعظمك علتی اولدرکه تحقیقا آدمیده تفاوت فاحشدر معانی
باطنه نك تفاوتی ایچون ذهن کبی وکیاست وبونلرك امثالی کبی امدی بو قسمت وافراز اولمز سائر حیواناتك بونك
خلافی اوزره در * زیرا انده تفاوت جنسك اتحادی قتنده قلیل اولور کورلمزمیکه تحقیقا بنی آدمدن ذکر
وانثی ایکی جنسدر وسائر حیواناتدن جنس واحددر (ولا الجواهر) ودخی جواهر تقسیم اولنمز دیدیلرکه قچان
جنس مختلف اولورسه لآلی ایله یاقوتلر کبی قسمت اولنمز * زیرا جنس وقتاکه مختلف اولدی ایسه معنای
قسمت متحقق اولمز ولکن تکمیل منفعتدر وبعض دیدیلرکه انلرك کبیرلری تقسیم اولنمز تفاوت فاحش اولدیغی
ایچون وصغیرلری تقسیم اولنور تفاوت قلیل اولدیغی ایچون وبعض دیدیلرکه جواب اطلاقی اوزره جاری اولور
زیرا جواهرده جهالت رقیقده اولان جهالتدن افحشدر بو اجلدن برکسنه انجو اوزرینه یاخود یاقوت
اوزرینه تزوج ایتسه یاخود بو ایکیسی اوزرینه مخالعه ایلسه تسمیه صحیح اولمز واکر عبد اوزرینه تزوج
یاخود مخالعه ایلسه تسمیه صحیح اولور قسمت اوزره جبر اولنمامق اولی اولور (والحمام والبئر والرحی الا برضاهم)
ودخی شرکا بیننده اولان حمام وقیو ودکرمن تقسیم اولنمز الا انلرك رضالری ایله تقسیم اولنور وکذلك ایکی دارك
بیننده اولان دیوار دخی قسمت اولنمز الا رضا ایله اولور * زیرا قسمت تکمیل منفعت ایچوندر پس قچان بر نصیب
انتفاع مقصود ایله منتفع به اولمسه معنای قسمت متحقق اولمز وقاضی دخی قسمت ایلمز تراضی بونك خلافی
اوزره در انلر ضرری التزام ایلدکاری ایچون (دور مشترکة اودار وضیعة اودار وحانوت قسم کل وحده هنا)
مشترك اولان دارلر یاخود دار ایله ضیعه یاخود دار ایله دکان هر بری علی حدة تقسیم اولنور * بو مقامده امور
ثلاثه وارددر دارلر وبیتلر ومنازل پس دارلر کرك بربرینه اولشمش اولسون کرك متفرق اولسون امام اعظم
قتنده قسمة واحده ایله قسمت اولنمز الا تراضی ایله قسمت اولنور وبیوت مطلقا تقسیم اولنور معنای سکناده
بربرینه قریب اولدقلری ایچون ومنازل اکر دار واحده ده مجتمعه اولورلرسه بعضی بعضنه اولاشق اولدیغی حالده
قسمة واحده ایله قسمت اولنور واکر دار واحده ده مجتمعه اولمزسه قسمت اولنمز * زیرا منزل بیتك فوقنده
ودارك التنده در پس منازل بیوته الحاق اولندی قچان بربرینه اولشمش اولورسه ودارلره الحاق اولندی قچان
اول منازل متباین یعنی آیری اولورلرسه وامامین دیدیلرکه فصللرك کابسنده قاضی وجوهك اعدلنه نظر ایدوب
انك اوزرینه امضا ایدر واما دار ایله ضیعه ودار ایله دکان هر بری جنسك اختلافی ایچون تقسیم اولنور
بوندنصکره وقتاکه مصنف قسمتك بیانندن وقسمت اولنان شیئك وقسمت اولنمیان شیئك بیانندن فارغ
اولدی ایسه کیفیة قسمتك بیانه شروع ایدوب (ویصور القاسم مایقسم) دیدی وقاسم تقسیم اولنان شیئی
تصویر ایدر یعنی قاسمه لایق اولان تقسیم ایلدیکی شیئی حفظی ممکن اولمق ایچون برکاغد اوزره تصویر ایلمکدر
(ویعدله) ودخی قاسم انی سهام قسمت اوزره تسویه یعنی برابر ایلمکدر (ویذرعه) ومقداری معلوم اولمق

ایچون ذراع ایلمکدر (ویقوّم البناء) وبناسنی تقویم ایلمکدر * زیرا اول اولور تقویمده آخر الامر محتاج اولور (ویفرز کل قسم) ودخی قاسم هر بر قسمنی باقیدن تمییز ایلمکدر (بطریقه وشربه) طریقیله وشربی ایله بعضیلرک نصیبنه آخرلرک نصیبی اولشمسون ایچون پس معنای تمییز وافراز کامل اوزره محقق اولور (فاذا کان بین جماعة لهم سدس وثلث ونصف مثلا) پس قیچن قسمت اولنان شیء برجماعتک اولسه که انلر ایچون سدس وثلث ونصف اولسه مثلا (یجعله ستة اسهم) یعنی تقسیم اولنسان شیئی التی سهم قیلر (ویلقب الاول بالسهم الاول ومایلیه بالثانی والثالث الی السادس) واولکی قسمی سهم اول ایله ملقب ایدر واولکی قسمی ولی ایدنه سهم ثانی ایله واوچنجی قسمه سهم ثالث ایله ودردنجی قسمه سهم رابع ایله وبشنجی قسمه سهم خامس ایله والتنجی قسمه سهم سادس ایله ملقب ایدر (ویکتب اسامیهم ویجعلها قرعة) واسملرین یازوب واول اسملری قرعه قیلر (فمن خرج اسمه اولا فله السهم الاول) پس اولا اسمی خارج اولان ایچون سهم اولدر (فان کان صاحب السدس اخذ حقه) پس اکر صاحب سدس ایسه حقنی اخذ ایدر (وان کان صاحب الثلث اخذه ومایلیه وان کان صاحب النصف اخذه واللذین یلیانه) واکر صاحب ثلث ایسه اسمی چیقان سهمی وانی ولی ایدن سهمی اخذ ایدر واکر صاحب نصف ایسه اسمی چیقان سهمی وانی ولی ایدن ایکی سهمی دخی اخذ ایدر (ولاتدخل دراهم لیست من الترکة فی القسمة الا برضاهم) وترکه دن اولمیان درهملر قسمتده داخل اولمز الا شرکانک رضالریله داخل اولور * بونک صورتی اولدر که ایکی دار برجماعتک بیننده اولوب وانک قسمتنی مراد ایتسه لردی وایکی جانبک برنده بنانک زیاده سی اولسیدی پس شرکانک بری بنانک عوضی دراهم اولمق مراد ایتسیدی وآخر بنانک عوضی ارضدن اولمق مراد ایتسیدی پس قاضی بنانک عوضینی ارضدن قیلر ونصیبنده بنا واقع اولانه بنا ازاسنده دراهم رد اولنمق تکلیف اولنمز الا امکر که متعذر اوله بو تقدیرجه قاضی ایچون تکلیف ایلمک جائزدر * زیرا قسمت املاک مشترکه حقوقندندر انلرک بیننده اولان شرکت دارده در دراهمده دکلدر پس مشترک اولمیان شیئک قسمتی جائز اولمز (فان وقع مسیل قسم) پس اکر مسیل واقع اولورسه تقسیم اولنور بو قول ویفرز کل قسم بطریقه وشربه قوله مرتبطدر وایکیسی بیننده اولان شیء اولک متمملرندندر (او طریق فی قسم الآخر بلا شرط فیها صرف الی القسم الاول ان امکن) یاخود قسمتده شرط اولقسزین آخرک قسمنده طریقی واقع اولسیدی مسیل یاخود طریق قسم آخردن قسم اوله صرف اولنور اکر ممکن اولورسه معنای قسمت حاصل اولسون ایچون اولکه بلا ضرورة قطع شرکت وتکمیل منفعتدر (والا فسخت) واکر قسم آخردن صرف ممکن اولمیوب معنای قسمت حاصل اولمزسه قسمت فسخ اولنور زیرا مقصود اولکه بزم ذکر ایلدیکمزدر حاصل اولمدی امدی قسمت فسخ اولنور وایکیسندن هر بری ایچون مسیل یاخود طریق قیلمق ممکن اولور وجه اوزره یکیدن قسمته بدأ اولنور (جاز شهادة القاسمین عند اختلاف المتقاسمین) قسمتده متقاسمینک اختلافلری قتنده ایکی قاسمک شهادتی جائز اولدی امام اعظم وابو یوسف قتنده وامام محمد ایله شافعی قتنده جائز اولمز * زیرا بو شهادت انلرک کندو نفسلرینک فعللری اوزره شهادتدر وامام اعظم ایله ابو یوسفک علتلری تحقیقا بو شهادت ایکیسنک غیرینک فعلی اوزره شهادتدر حقلرینک استیفاسی ایله (سفل ذو علو وسفل وعلو مجردان) وتحتانی که فوقانیسی اوله وسفل وعلودن مجرد یالکز تحتانی ایله یالکز فوقانی ایکی کمسنه بیننده مشترک ایکیسی یاخود ایکیسندن بری تقسیم طلب ایتسه لردی (قوم کل وحده وقسم بها) هر بری تقویم اولنوب قیمت ایله تقسیم اولنور * زیرا اسفل اکا علو بنا صالح اولمیان شیئه صالح اولور قیو کبی وسرداب کبی وآخور کبی ودخی بونلرک غیری کبی پس ایکی جنس کبی اولدی امدی تعدیل ممکن اولمز الا قیمتله ممکن اولور (اقر احد المتقاسمین بالاستیفاء ثم ادعی الغلط) بعد القسمة متقاسمیندن بری نصیبنی استیفا ایله اقرار ایدوب اندنصکره قسمتده غلط ادعا ایتسیدی وکندویه اصابت ایدن شیئک بعضیسنی شریکنک یدنده زعم ایتسیدی حالبوکه نفسی اوزره استیفاسنی اشهاد ایتسیدی (لا یصدق الا بحجة) تصدیق اولنمز الا حجتله تصدیق اولنور * زیرا قسمت تمامندنصکره عقد لازمدر پس مدعی غلط ایله نفسی ایچون ظهور ایدن عقدک سببنک لزومندنصکره حق فسخ ادعا ایدر پس بو ادعا قبول اولنمز الا حجت ایله قبول اولنور پس اکر حجتی بولنمزسه شرکایه یمین تکلیف اولنور * زیرا اکر شرکا اقرار ایدرلرسه انلره لازم

كلور واكرانكار ايدرلرسه انكار اوزره نكول رجاسى ايچون يمين ويريلور انلردن شول كمسنه كه يمين ايدر اول
خلاص اولور وشول كمسنه كه يميندن نكول ايدر انك نصيبى ايله مدعينك نصيبى جمع اولنور وايكيسى بينده
نصيبلرى مقدارى اوزره تقسيم اولنور* زيرا نكول ايدن كمسنه مقر كبيدر واقرارى اوزرينه حجتدر غيرى
ايچون دكلدر فقها ديديلر كه لايق اولان اول مدعينك دعواسى تناقض ايچون اصلا استماع اولنمامقدر جواب
ويراديكه تحقيقا قاسمك امين اولمسيله قاسمك قولنه اعتماد ايلدى پس اقرار ايتدى اندنصكره وقتاكه حق
تأمل ايله تأمل ايلدكده فعلنده غلط ظاهر اولدى پس حقك ظهورى قتنده اول اقرار ايله مؤاخذ اولنمز
(وان قال قبضته فاخذ شريكى بعضه وانكر) واكر ايكى شريكك برى بن نصيبمى قبض ايتدم ديسيدى پس
شريكم بعضنى اخذ ايتدى ديدكده شريك انكار ايتسيدى (حلف) يمين ويريلور* زيرا مدعى غصب ادعا
ايدر وشريكى منكردر قول يمينى ايله منكركدر (وان قال قبل اقراره اصابنى من كذا الى كذا ولم يسلمه الى) واكر
متقاسميندن برى استيفا ايله اقرار ايتمزدن اول بكا شو كمسنه دن شو مقدارى اصابت ايلدى حالبوكه بكا تسليم
ايلمدى ديسيدى وآخرانى نصيبنك مقدارنده تكذيب ايلسيدى (تحالفا وفسخت) متقاسمين تحليف
اولنورلر وقسمت فسخ اولور* زيرا اقرار اولنان نصيبك مقدارنده اختلاف شريك ايچون قسمت ايله حاصل
اولدى پس بو اختلاف مبيعك مقدارنده اختلافك نظيرى اولدى نتكيم دعواده تحالفك احكامنده ذكر اولندى
واكر متقاسمين تقويمده اختلاف ايتسه لردى اول اختلافه التفات اولنمز * زيرا تقويمده اختلاف دعواى
غبندر وبيعده غبنه اعتبار اولمز پس كذلك راضى بولنديغى ايچون قسمتده دخى غبنه اعتبار اولمز الاقچان
قسمت قاضينك قضاسيله اولسيدى اول وقت غبنه اعتبار اولنور حالبوكه غبن فاحش اوله * زيرا قاضينك
تصرفى عدل ايله مقيددر (ولو اقتسما دارا واصاب كلا طائفة فادعى احدهما بيتا فى يد الاخر انه من نصيبه وانكر
الاخر فعليه البينة) واكر ايكى شريك بر دارى تقسيم ايليوب وايكى طائفه نك هر برينه نصيبلرى اصابت
ايلدكده ايكيسندن برى آخرك يدنده اولان بر بيتى ادعا ايدوب وآخر انكار ايتسيدى مدعى اوزره بينه لازم
كلور* زيرا مدعى حق ادعا ايدر آخر ايسه منكردر (وان اقاماها فالعبرة لبينة المدعى) واكر ايكيسيده بينه
بينه اقامت ايدرلرسه پس اعتبار مدعينك بينه سنه دردر* زيرا خارجدر (ان استحق بعض معين من نصيبه
لاتفسخ القسمة اتفاقا) واكر نصيبندن بعض معينه مستحق چيقسه قسمت فسخ اولمز اتفاقا
(وفى استحقاق بعض شائع فى الكل تفسخ) وبعضى شايعك كلسنده استحقاقنده قسمت اتفاقا فسخ اولور
(وفى بعض شائع من نصيبه لاتفسخ عند ابى حنيفة) ونصيبندن بعض شايعك استحقاقنده امام اعظم قتنده
قسمت فسخ اولمز يعنى قسمت منفسخ اولمز لكن انك ايچون ولايت فسخ واردر (بل يرجع فى نصيب شريكه)
بلكه شريكنك نصيبنه رجوع ايدر ابويوسف ايچون خلاف واردر* زيرا ابويوسف ديركه قسمت منتقض اولور
وايكيسنك اللرنده باقى قلان بينلرنده ايكى نصف اولور وامام محمدك قولى مضطربدر واصح قول بودركه تحقيقا
امام محمد ابوحنيفه ايله بيله در كافيده بويله ذكر اولندى (ظهر دين فى التركة تفسخ الا اذا قضوه) قسمت اولنان
تركه ده دين ظهور ايتسيدى قسمت فسخ اولنور الامكر ورثه دينى قضا ايدهلر (او ابرأ الغرماء) ياخود داينلر
ورثه نك ذمتلرينى ابرا ايدهلر (اوبقى منهاما يفى به) ياخود تركه دن دينه وفا ايدر برشئ قالسيدى يعنى قچان
تركه ورثه بيننده قسمت اولندقدنصكره دين محيط ظاهر اولسه يعنى تركه يى احاطه ايدر دين ظهور ايلسه ورثه يه
بودينى قضا ايدك دينلور پس اكر دينى قضا ايدرلرسه قسمت صحيح اولور واكر قضا ايتمزلرسه قسمت فسخ اولنور
زيرا دين ارث اوزره مقدمدر پس انلر ايچون تركه ده ملكك وقوعى منع اولنور الامكر كه دينى قضا ايدهلر ياخود
داينلر ذمتلرينى ابرا ايدهلر بو تقديرجه قسمت صحيح اولور مانع زائل اولديغى ايچون پس كذلك قچان دين محيط
اولمزسه ذكر اولنان كبيدر داينلرك حقى تركه يه تعلق ايتديكى ايچون الامكر كه تركه نك كافهسى تقسيم اولنميوب
بلكه تركه دن بلا قسمت دين مقدارى باقى قاله بو تقديرجه قسمت فسخ اولنمز فسخنه حاجت اولمديغى ايچون
(ظهر غبن فاحش فى القسمة بالقضاء) قضا ايله اولان قسمتده غبن فاحش ظاهر اولسيدى (تبطل) كلى
قتنده قسمت باطل اولور زيرا قاضينك تصرفى عدل ايله مقيددر حالبوكه عدل بولنمدى واكر قسمت راضى ايله اولدى
ايسه قاضى ايچون بالكر قسمتى ابطال ايتمك واردر دينلديكه قاضى ايچون غبن دعوى ايدن كمسنه نك قولنه

التفات ایتمك جائز اولمز* زیرا دعوی دعوای عیندر بعده اکا اعتبار یوقدر کذلك قسمتده دخی اعتبارا و ز
تراضی بولندیغی ایچون وبعض قسمت فسخ اولوردیدی وقول صحیح بودر کافیده بویله ذکر اولندی (ادعی
احد المتقاسمین دینا فی الترکة) متقاسمیندن بری ترکه‌ده دین ادعا ایتسه یدی (صح) دعوی صحیح اولدی حتی
قچان بینه اقامت ایلسه انك ایچون قسمتی بوزمق واردر حالبوکه انك قسمتی دیندن ابرا اولمدی* زیرا قسمت
صورتنه مصادفه ایدر ودائنك حقی معنایه متعلق اولور (ولو عینا لا) واکر متقاسمیندن بری ترکه‌ده برعینی
ادعا ایدرسه دعواسی صحیح اولمز تناقض بولندیغی ایچون* زیرا انك قسمت اوزره اقدامی مقسومك مشترك
اولمدیغنه اندن اقراردر (وصحت المهایأة) مهایأه لغت بونلردن هیئه‌دن مفاعله دروهیئه شی ایچون متهیء
اولان کسنه ایچون حاله ظاهره در وتهایؤ هیئه‌دن تفاعلدر واول تهایؤ برامر اوزره تواضع اولملریدر پس
انکله متراضی اوله‌لر وتهایأنك حقیقتی اولدر که انلردن هر بری هیئه واحده ایله راضی اوله وانی اختیار ایلیه
وشرعا منافعك قسمتیدر وقیاس جائز اولمامق ایدی* زیرا منفعتی جنسله مبادله درلکن بو مبادله بالاجماع
جائز اولدی (فی سکون هذا بعضا من دار وذاك بعضا وهذا علوها وذاك سفلها وخدمة عبد هذا یوما وذاك یوما
کسکنی بیت صغیر) بر داردن بعضا شونك وبعضا شریك آخرك ساکن اولسنده یاخود دارك فوقنده شونك
وتحتنده شریك آخرك ساکن اولسنده مهایأه صحیح اولدی وبر عبدك خدمتنده یعنی عبد شو شریکه بر کون
وشریك آخره بر کون خدمت ایتکله مهایأه صحیح اولدی بیت صغیرك سکناسی کبی که شو شریك بر کون
وشریك آخر بر کون ساکن اولمغله (وعبدین زیدا هذا العبد وبکرا الآخر) وایکی عبدك بری شو زیده وعبد آخر
بکره خدمت ایتکله دخی مهایأه صحیح اولدی قچان مهایأه مکانده اولسه‌یدی هر وجهله افراز اولور بو اجلدن
انده توقیت شرط قیلنمدی وشرکادن هر برینه مهایأه‌ئله اصابت ایدن شیئی استغلال ایتمك جائز اولدی کرك
اول استغلال عقدده شرط قیلنسون کرك شرط قیلنمسون عقدك ملکی اوزره منافعك حدوثی ایچون وعاریتده
واجاره‌ده ذکر اولنان کبی اولمدی وزمانده مهایأه من وجه افرازدر وشریکینك نصیبنی مستقرض کبی
قیلنور پس مبادله من وجه مبادله اولدی وبویله دیدیکمزه باعث زیرا معنای افراز مکانده اولان مهایأه‌ده
متحقق اولور زمانده اولمز وکذلك اکر عبد واحدده زمانده مهایأه ایتسه‌لردی معنای افراز زمانده متحقق اولور
مکانده اولمز* زیرا مهایأه زمانده متعینه‌در مکانده تهایؤ متعذر اولدیغی ایچون وبیت صغیر عبد کبیدر
(لا فی غلة عبد او عبدین او غلة بغل او بغلین او رکوب بغل او بغلین او ثمرة شجرة او لبن شاة) عبد واحدك غله سنده
یاخود ایکی عبدك غله سنده یاخود بر بغلك یاخود ایکی بغلك غله سنده یاخود بر بغلك رکوبنده یاخود ایکی بغلك
رکوبنده یاخود بر اغاجك یمشنده یاخود بر قیونك سودنده مهایأه صحیح اولمز* یعنی بو ذکر اولنان شیلرده
مهایأه جائز اولمز* اما عبد واحدك یاخود بر قاطرك غله سنده مهایأه‌نك جائز اولمدیغنه باعث ایکی نصیبك
استیفاده متعاقبلر اولدیغی ایچوندر پس ظاهر اولان بودر که تغیر حیوانده‌در پس معادله فوت اولور ودار
واحدك استغلالنده مهایأه ذکر اولنانك خلافی اوزره‌در ظاهر روایتده جائز اولدیغی حیثیتله* زیرا ظاهر
اولان عقارده عدم تغیردر امدی مفترق اولدیلر واما ایکی عبدده یاخود ایکی قاطرده مهایأه‌نك عدم تجویزینه
علت اولدر که پس خدمتده تهایؤ ضرورت ایچون تجویز اولندی خدمتك قسمتی ممتنع اولدیغی ایچون غله‌ده ایسه
ضرورت یوقدر زیرا غله تقسیم اولنور* واما بر قاطرك یاخود ایکی قاطرك رکوبنده مهایأه‌نك جائز اولمدیغنك
علتی ایکی راکبك متفاوت اولمسیله رکوبك متفاوت اولدیغی ایچوندر پس تسویه متحقق اولمز پس قاضی
انك اوزرینه جبر ایدهمز واما بر شجره‌نك میوه‌سنده یاخود بر قیونك سودنده وبونلرك کبیده مهایأه‌نك عدم
جوازنه باعث تهایؤ منافعه مختص اولدیغی ایچوندر پس اعیانده تهایؤ بولنمز وضرورت منافعده متحقق اولور
وتهایأنك وجودندنصکره فناسی سریع اولمغله قسمتی ممتنع اولدیغی ایچون اعیان ایسه بونك خلافی اوزره‌در

﴿ کتاب الوصایا ﴾

بو کتاب وصیتلرك احکامی بیاننده‌در* بو کتابی آخر کتابده ایرادك وجهی ظاهردر زیرا احوال آدمینك
آخری دنیاده مونتدر ووصیت وقت موتده اولان معامله درو کتاب وصیتك کتاب قسمته زیاده اختصاصی واردر
زیرا قسمت ورثه بیننده موتدنصکره اولور ووصیت اسمدر مصدر معناسنه آندنصکره انکله وصیت اولنان

شيئه تسميه اولندی وایصاء لغت یوننده برشیئك غیر یدن طلبیدر که وصی موصینك غیبنده حال حیاتنده ووفاتندنصکره اول شیئی ایشلیه وشرعا کاهی لام ایله استعمال اولنور اوصی فلان لفلان بکذا دینور یعنی فلان کمسنه فلان ایچون شووجه اوزره وصیت ایتدی دیمکدروصی موصینك موتندنصکره اول شیئه مالك اولدی معناسنه وکاهی الی ایله استعمال اولنور اوصی فلان الی فلان دینور فلان کمسنه فلان کمسنه یه وصیت ایلدی دینور فلان فلانی کندی ایچون وصی قیلدی معناسنه حتی موتندنصکره مالنده واطفالنده متصرف اوله وقوم بینهماده فرق ایچون واستقلال ایله هر برینی بیان ایچون تعرض ایلدیلربلکه مسائلك تقریری اراقنده ایکیسنیده ذکر ایلدیلروتحقیق بومقامده ایکیسندن هر بری منفردا بیان اولندی وقتاکه ایکی معنا بیننده مشترك اولان لفظك مفهوم واحد ایله تعریفی ممتنع اولدی ایسه *مصنف هر برینی ایکیسی بیننی تقسیم ایدیجی حرف اواذخالی ایله تعریف ایدوب (الایصاء جعل الغیر مالكا لماله بعد موته اوتفویض التصرف فی ماله ومصالح اطفاله الی غیره بعد موته) دیدی یعنی ایصاء وصینك موتندنصکره غیری مالی ایچون مالك قیلمقدریاخود موتندنصکره مالنده واطفالنك مصالحنده غیره تصرفی تفویض ایتمکدر (فههنا بابان) پس بومقامده ایکی معنایی بیان ایچون ایکی باب واردر (الاول فی بیان الوصیة بالمال ونحوه) باب اول مال ایله ومال مثللی ایله وصیتك بیاننده درمال مثللی اولان منفعتدر * زیرا وصیت آزکره منفعت ایله اولور نتکیم عن قریب بیانی کلور (ورکنها اوصیت بکذا لفلان ونحوه) مال ایله وصیتك رکنی بن شو یله وصیت ایلدم فلان ایچون دیمکدر ودخی وصیتده مستعمل اولان الفاظدن بونك مثللی لفظدر (وشرطها کون الموصی اهلا للتملیك) ووصینك شرطی وصیتی ایدن کمسنه تملیکه اهل اولمقدرپس کندی مملوك اولان کمسنه دن وصیت جائز اولمز کرکسه مکاتب اولسون وصغیردن ومجنوندن دخی وصیت جائز اولمز (وعدم استغراقه بالدین) ودخی وصیت ایدن کمسنه دینله مستغرق اولمامسیدر * زیرا دین وصیتدن مقدمدر نتکیم عن قریب بیانی کلور (والموصی له حیا وقتها) ووصینك وقتنده وصیت انك ایچون اولان کمسنه حی اولمقدر *زیراموصی له اول وقتده میت اولسه وصیت باطل اولور (وغیروارث ولاقاتل) ودخی موصی له وارثك غیری اولمقدر ودخی قاتلك غیری اولمقدر وارث ایچون وقاتل ایچون جائز اولمامق اوزره کلجك علت ایچون (والموصی به قابلا للتملیك بعد موت الموصی) ووصیت انکله اولان شیء مال اولسون کرکسه منفعت اولسون موصینك موتندنصکره تملیك ایچون قابل اولمقدر (وحکمها کون الموصی به ملکا جدیدا للموصی له) ووصینك حکمی وصیت انکله اولان شیء وصیت اکا اولان کمسنه ایچون ملك جدید اولمقدر موصی موصی لهی نفسی مقامنه اقامت ایتدیکی ایچون حتی وصیت اولنان جاریه ایچون موصی لهه استبرا واجب اولدی (جازت بالثلث للاجنبی وان لم یجز الوارث) ثلث ایله وصیت اجنبی ایچون جائز اولدی اکرچه کیم وارث جائز کورمز سه ده رسول علیه الصلاة والسلامك (ان الله تعالی تصدق علیکم بثلث اموالکم فی آخر اعمارکم زیادة لکم فی اعمالکم فضعوها حیث شئتم) قول شریفی ایچون معنای شریفی تحقیقا الله تعالی سزلك اوزر یکزه مالل یکزك ثلثی ایله عمرلر یکزك آخرنده تصدق ایلدی سزلك ایچون عمللر یکزده زیاده لك ایچون پس سزاول ثلثی دیلدیککز کبی وضع ایدك دیمکدر واجماع بونك اوزر ینه دز وموصی لهك وارث اولمسی ووارثك غیری اولمسی وقت موتده اعتبار اولنور وقت وصیتده اعتبار اولنمز * زیرا وصیت تملیکدر موتك ما بعدینه مضافدرپس وقت تملیك اعتبار اولنور حتی قچان موصی قرنداشی ایچون وصیت ایتسه اندنصکره موصینك براوغلو طوغسه قرنداشی ایچون وصیت صحیح اولور واکر قرنداشی ایچون وصیت ایتدکده موصینك براوغلو موجود اولسه اندنصکره موصینك موتندن اول اوغلو فوت اولسه قرنداشی ایچون وصیت باطل اولور بزم ذکر ایتدیکمز علت ایچون (لا الزیادة علیه) ثلث اوزره زیاده ده وصیت جائز اولمز* زیراورثه نك حقی انك مالنه تعلق ایتدی مالك سبب زوالی انلره منعقد اولدیغی ایچون واول سبب زوال موصینك مالدن مستغنی اولمسیدر لکن شرع اجانب حقنده ثلث مقداریله تجویز ایلدی تقصیرینی تدارك ایتسون ایچون نتکیم مرور ایتدی وورثه حقنده تجویز ایلدی ورثه نك بعضیسنك ایثاری ایله بعضیلری متأذی اولمسون ایچون (الا ان یجیز ورثته بعده) الا مکرکه موصینك موتندنصکره وارث ایچون

وصیتی سائرلری تجویز ایدهلر (وهم کبار) حالبوکه تجویز ایدنلر کبیرلر اولهلر * زیرا امتناع انلرك حقی
ایچوندر حالبوکه انلر حقی اسقاط ایلدیلر وموصینك حال حیاتنده انلرك اجازتلری معتبر اولمز * زیرا انلرك
اجازتلری حق ثابت اولمزدن اولدر * زیرا حقك ثبوتی موت قتنده در پس انلر ایچون موصینك وفاتندنصکره
رد ایلمك واردر وبعد الموت اجازتلری ذکر اولناناك خلافی اوزره در * زیرا حقك ثبوتندنصکره در پس انلر
ایچون اول اجازتدن رجوع یوقدر * زیرا ساقط عود ایلمز (وندبت باقل منه) وثلثدن اقل ایله وصیت مندوب
اولدی (عند غنی ورثته اواستغنائهم بحصتهم) وارثلرك غناسی قتنده یاخود حصهلریله استغنالری قتنده
زیرا موصی اجنبی اوزره صدقهیی ایله قریب ایچون هبه بیننده تردد ایلدی واولی اولیدر رسول علیه الصلاة
والسلامك (اذ یبتغی بها رضاء الله تعالی) قول شریفی ایچون * زیرا اولی ایله الله تعالینك رضاسی ابتغا
یعنی طلب اولنور دیمکدر (واولاهما) یعنی اکر ورثهنك غنالری یوغیسه وحصهلریله استغنالری یوغیسه
(فالترك اولی) پس بوتقدیرجه وصیتی ترك اولیدر * زیرا وصینك قدریله قریب اوزره وصیتی ترك ایتمك
اولیدر ووصیت اجنبی اوزره تصدقدر پس قریب اوزره ترك اولیدر رسول علیه الصلاة والسلامك (افضل
الصدقة علی ذی الرحم الکاشح) قول شریفی ایچون صدقهنك افضلی کبر اوعداوت ایدن ذی رحم اوزره *
اولاندر دیمکدر (کترکها اما احدهما) ایکیسندن بری ایله بیله ترکی کبی یعنی اکر ورثه اغنیا
اولمزسه یاخود ترکهدن اولان حصهلریله استغنالری یوغیسه وصیتك ترکی اولیدر (ووجبت اذا کان علیه
حق الله تعالی کالزکاة والحج) ووصیت واجب اولدی اکر اوزرنده زکات وحج کبی حق الله تعالی وار ایسه
زیرا اول کمسنه وقتا که حیاتنده حق اللهده تقصیر ایتدی ایسه ذمتنی تخلیه ایچون مماتندنصکره
اوزرینه تدارك واجب اولدی (وتؤخر عن الدین) ووصیت دیندن تاخیر اولنور * زیرا دین ایکی
حاجتك اهمیدر زیرا دین فرضدر ووصیت تبرعدر * الا مکر که داینلر ذمتنی ابرا ایدهلر بوتقدیرجه مانع
زائل اولدیغی ایچون وصیت صحیح اولور (وصحت بالکل عند عدم وارثه) ووارثك عدمی قتنده مالنك
کلی ایله وصیت صحیح اولدی * زیرا وصیتك صحتندن مانع حق وارثه تعلقیدر پس مانع منتفی اولیجه
وصیت دخی صحیح اولدی (ولمولاه بثلث ماله) ومولاسی ایچون ثلثی ایله وصیت صحیح اولدی
خلاصهده ذکر اولندیکه عبد ایچون مالنك اعیانندن بر عینله وصیت صحیح اولمز واما اکر مطلقا عبد ایچون
مالنك ثلثی ایله وصیت ایلسیدی صحیح اولوروبو وصیت عتق ایچون وصیت اولور پس اکر عبدك قیمتی ثلثدن
چیقارسه عبدك کلی اعتاق اولنمش اولور یعنی سعایت ایتمکسزین پس اکر ثلثدن عبدك قیمتنك بعضیسی
چیقوب بعضی باقی قالورسه قیمتنك بقیهسنده سعایت ایدر واکر عبد ایچون دراهم ایله یاخود دنانیر مرسلهدن
برشی ایله وصیت ایدرسه امام نسفی دیدیکه اصح قول بودرکه غیر ایله بیله اولان وصیت کبی بوده صحیح
اولمز ومنیهده دیدیکه اکر قن اولان عبدی ایچون یاخود قنه اولان جاریهسی ایچون وصیت ایتسیدی جائز
اولدی وبو خلاصهده اولان قوله مخالفدر پس بو یا عینك ماسواسیله مقید قیلنور یاخود مطلق ذکر اولنوب
اصحك غیری اوزره حمل اولنور ودخی خانیهده ذکر اولندیکه اکر مکاتب ایچون یاخود ام ولدك نفسیچون
یاخود مدبرك نفسیچون وصیت ایتسیدی استحسانا کلیسی جائز اولدی واکر قن اولان عبدی ایچون
یاخود قنه اولان جاریهسیچون وصیت ایتسیدی اندنصکره موصی وفات ایتسیدی کلیسنده
وصیت جائز اولدی الامام اعظم قتنده قن ایچون وصیتنده ثلثی مجانا معتق اولور وقیمتنك ثلثانی قتنك
اوزرینه اولور واول عبد ایچون میتك سائر ترکهسندن ثلث مالی واردر پس ایکیسی تقاص ایدیشرلر وفضلی
رد ایدیشرلر وامام اعظمك صاحبینی قتنده عبد معتق اولور ووصیت اولاثثه صرف اولنور واکر ثلثدن
فضله شی قالورسه فضله عبدك اولور (وللحمل) ودخی وصیت حمل ایچون صحیح اولدی فلانهنك حملی
ایچون شومقداری درهم وصیت ایتدم دیکله (و به) ودخی حملی آخر ایچون وصیت دخی صحیح اولدی
اشبوجاریهنك حملی فلان ایچون وصیت ایتدم دیمکله پس تحقیقا بو ایکی وصیت صحیح اولورلر * زیرا وصیت
میراثك اختیدر ووارث بو ایکی صورتده جاری اولور پس انجلاین وصیت دخی صحیح اولور لکن ثانیه یعنی حملی آخر
ایچون وصیت (ان ولد لاقل من ستة اشهر من وقتها) اول وقت صحیح اولورکه اکر حامل وقت وصیتدن الی

آیدن اقلده ولد کتور سیدی پس تحقیقا حملك وصیتنك صحتی حملك وجودی اوزره موقوفه در وحملك
وجودی ایله یقین حاصل ایلرالا قچان حامل ذکر اولنان مدتده ولد کتورسه اولور (و بالامة الا حملها)
وجاریه یی وصیت ایدوب الا حملنی ایتمکله دخی وصیت صحیح اولور* زیرا اصل بودر که تحقیقا عقد ایله افرادی
صحیح اولان شیئك استثناسیده صحیح اولور وعقد ایله افرادی صحیح اولمیان شیئك استثناسیده صحیح اولمز نتکیم
بیوعده مرور ایتدی وحملك وصیت ایله افرادی صحیح اولور پس استثناسیده صحیح اولور (ومن المسلم للذمی
وبالعکس) ودخی وصیت مسلمدن ذمی ایچون صحیح اولور وذمیدن مسلم ایچونده صحیح اولور پس اولکیسی
حق سبحانه وتعالینك (لا ینهاکم الله عن الذین لم یقاتلوکم فی الدین) قول شریفی ایچون وایکنجیسی علت زیرا
ذمی عقد ذمتله معاملاتده مسلمه مساوی اولور حتی حیاتده ایکی جانبدن تبرع جائز اولدی پس کذلك مماتده
دخی جائز اولدی (لا حربی فی داره) دارنده حربی ایچون وصیت جائز اولمدی* جامع الصغیرده ذکر اولندیکه
حربی یه دارلرنده وصیت باطله در زیرا اول وصیت بر دروصله در حالبوکه تحقیق بزم ایله مقاتله ایدنه بردن
نهی اولندق حق تبارك وتعالینك (انما ینهاکم الله عن الذین یقاتلونکم فی الدین) قول شریفی ایچون
وسیر کبیرده جوازی اوزره دلالت ایدر قول واردر ووجه توفیق اولدر که تحقیقا مسلم دارحربده اولان حربی یه
وصیت ایتمك لایق دکلدر پس اکر ایتدی ایسه جائز اولور کافیده بویله ذکر اولندی *بن دیرمکه بعدی خفی
دکلدر بلکه وجه توفیق اولدر که جامع الصغیرك قولی انك اوزرینه دلالت ایتمز اولکه فی دارهم قولیدر* زیرا
بو قول دارنده اولمیان حربیدن احترازدر اولکه مستأمندر* زیرا حربی مادامکه دارحربده در بزم ایله مقاتله
ایدندر مستأمن بونك خلافیدر که بو ذکر اولنان کبی دکلدر سیر کبیرده ذکر اولنان قولله مراد بودر (ولا لوارثه)
ودخی وارثی ایچون وصیت جائز اولمز رسول علیه الصلاة والسلامك (لا وصیة لوارث) قول شریفی ایچون
(وقاتله مباشرة) ومباشرت جهتیله قاتلی ایچون دخی وصیت جائز اولمز کرکسه اول قاتل قصد ایدیجی اولسون
وکرك خطا ایدیجی اولسون رسول علیه الصلاة والسلامك (لا وصیة للقاتل) قول شریفی ایچون زیرا اول قاتل
فعل محظور ایله استعجال قصد ایلدی پس مقصودندن حرمانله معاقب اولدی اول مقصودارثدر ومباشرت
قولی سببدن احترازدر غیرینك ملکنه حجر وضع ایتمك کبی (الا باجازة ورثته وهم کبار) الامکر که کبارلر اولان
ورثه سنك اجازتی ایله اولورسه جائز اولور واستثنا ایکی مسئله یه متعلقدر (و یکون القاتل صبیا) حالبوکه قاتل
صبی اوله بونی اسرارده ذکر ایلدی (ولا من صبی ممیز) ودخی وصیت صبی ممیزدن جائز اولمز* زیرا وصیت تبرعدر
حالبوکه صبی ممیز تبرعه اهل دکلدر (الا فی تجهیزه وامر دفنه) الا صبی ممیزك تجهیزنده وامر دفننده جائز اولور
پس تحقیقا صبی ممیزك تجهیزنده ودفننده ایتدیکی وصیتی بزم قتمزده استحسانا جائز اولور حتی قچان ممیز اولمزسه
اصلا جائز اولمز (وان مات بعد الادراك) کرکسه اول صبی ممیز وصیتی ایدوب بعد الادراك وفات ایتدی
ایسه ده اول وصیت جائز اولمز* وان مات بعد الادراك قولی ولا من صبی ممیز قولنه متعلقدر یعنی قچان صبی ممیز
وصیت ایدوب اندنصکره مدرك اولسه وبعد الادراك فوت اولسیدی وقت مباشرتنده وصیته اهلیتی اولمدیغی
ایچون جائز اولمدی (او اضافها الیه) یاخود وصیتی ادراکه اضافت ایدوب قچان بن بالغ اولدیغم وقتده
بنم ثلثم فلان ایچون وصیتدر دیمکله جائز اولمز ولایتنده قصوری اولدیغی ایچون پس اول صبی تنجیز یوننده
تبرعه یاخود تعلیق یوننده تبرعه مالك اولهمز نتکیم طلاقده وعتاقده اولمدیغی کبی (ولا من عبد) ودخی
وصیت عبددن صحیح اولمز* زیرا عبد اهل تبرعدن دکلدر (ومکاتب) ووصیت مکاتبدن دخی جائز اولمز
زیرا مکاتب عبد کبی اهل تبرعدن دکلدر (ان ترك وفاء) اکرچه کیم مکاتب وفا ترك ایلدی ایسه ده
و بعض امامین قتنده ترك وفا صورتنده مکاتبك وصیتی صحیح اولور دیدی (الا اذا اضافها الی العتق)
الامکر که عبد یاخود مکاتب وصیتی عتقه اضافت ایدرسه بو تقدیرجه وصیت صحیح اولور* زیرا عبد ومکاتبك
عتقه اضافت ایله اهلیتلری تامه در حالبوکه مانع اولان حق مولادر پس مانعك اسقاطی حالنه عبد ومکاتبك
اضافتلری صحیح اولور (ولا من معتقل اللسان بالاشارة) ولسانی آغرلشان کمسه نك دخی اشارتله وصیتی
صحیح اولمز* معلوم اولسونکه تحقیقا دلسزك ایماسی وکتابتی بیان کبیدر معتقل اللسان وصیتده ونکاح
وطلاق و بیع وشراده وقصاصده اخرسك خلافی اوزره در وفرق اولدر که تحقیقا اشارت عبارت مقامنه قائم اولمز

الا فيجان اول اشارت معهوده اولسه تام اولور و بو اخرسده در بوخسه معتقل اللساندهدكلدر حتى اكرلسانك
اغرلغى ممتد اولوزسه وانك ايچون اشارهٔ معهوده اولسه اخرس منزله سنده اولور وامتدادك مقدارى
برسنه دربعض ديديكه عقله يعنى لسانى باغلنمق موته دكين دائم اولورسه اشارتله اقرارى جائز اولور واول اقرار
اوزره اشهاد جائز اولور * زيرا معتقل اللسان نطقدن عاجزدر زوالى رجا اولنمز يعنى امولمز پس همان اخرس
كبى اولدى فقها فتوى بونك اوزرينه در ديديلر بونى زيلعى ذكر ايلدى (قبولها بعد موته) وصينك قبولى
موصينك وفاتندنصكره در يعنى وصينك قبولى اعتبار اولنمز الا موصينك موتندنصكره اعتبار اولنور زيرا
وصيتك حكمنك ثابت اولسنك اوانى موتدنصكره در (فبطل قبولها وردها قبله) پس وصينك قبولى وردى
موصينك موتندن اول باطل اولور نتكيم قيچان بركسنه مرأتنه سن يارنكى كون بردرهم اوزره طالقسن
ديسيدى پس تحقيقا يارنكى كوندن اول اول طلاقك ردى وقبولى باطلدر نتكيم مرور ايتدى (و به يملكه)
وقبول ايله وصيت اولنان شيئه موصى له يارنكى كونده مالك اولور و يارنكى كوندن اول مالك اولمز * زيرا وصيت
ملك جديدك اثباتيدر بو اجلدن موصى له عيبله رد ايدهمز و براحد غيرى ايچون اثبات ملكه مالك اولمز الا
اختيار ايله اولور ميراث بونك خلافى اوزره دركه زيرا ميراث وصينك خلافيدر حتى ميراثده ذكر اولنان احكام بلا
قبول شارعدن جبرا ثابت اولور شارعك اول احكام اوزره ولايتى اولديغى ايچون (الا اذا مات موصيه ثم هو بلا
قبول) الا قيچان انك موصيسى وفات ايدوب اندنصكره بلاقبول موصى له وفات ايليه (فهو لورثته) بو صورتده
وصيت اولنان شئ ورثهنك اولور يعنى موصى لهك وارثلرى ايچون اولور استحسانا وقياس وصيت باطل اولمق
ايدى ذكر اولنان علت ايچونكه تحقيقا ملك قبول اوزره موقوفدر پس مشترى كبى اولدى پس موصى له
بايعك ايجابندنصكره وقبولندن اول مشترى كبى اولدى ووجه استحسان اولدركه تحقيقا وصيت موصى
جانبندن موصينك موتيله تمام اولدى بر تمام ايله كه موصى جهتندن اكا فسخ لاحق اولمز انجق موصى لهك حقى
ايچون توقف اولندى پس قيچان موصى فوت اولسيدى موصى لهك ملكنه داخل اولدى نتكيم انده مشترى
ايچون خيار شرط اولنان بيع كبى قيچان مشترى اجازتدن اول فوت اولسيدى (وله الرجوع عنها) وموصى له
ايچون وصيتدن رجوع جائز اولور (بقول صريح) قول صريح ايله مثالى بن وصيت ايلديكم شيئدن
رجوع ايتدم ديمك كبى * زيرا اتمام اولمدق تبرعدر پس هبه كبى اولدى (وفعل يقطع حق المالك
عن المغصوب) ودخى مغصوبدن مالكك حقنى قطع ايدر فعل ايله رجوع جائز اولور مثالى ثوبى قطع ايتمك
ودكدرمك كبى (او يزيد فى الموصى به ما يمنع تسليمه بدونه كالبناء) ياخود وصيت ايلديكى شيئده موصى لهه
اول شيئسز تسليمنى منع ايدر برشى زياده ايتمكله دخى رجوع جائز اولور مثالى بنا كبى (او يزيل ملكه
كالبيع) ياخود وصيت اولنان شئ موصينك ملكندن زائل اولمقله رجوع جائز اولور مثالى بيع كبى وهبه كبى
پس تحقيقا هر تصرفكه موصينك ملكنك زوالن ايجاب ايليه اول رجوع اولور نتكيم قيچان موصى وصيت
ايلديكى شيئى بيع ايتسيدى اندنصكره اول شيئى اشترا ايتسيدى ياخود بيع ايتميوب بلكه هبه ايتسيدى اندنصكره
اول هبهدن رجوع ايتسيدى بو فعللر ايله موصينك وصيتدن رجوعى جائز اولور * زيرا وصيت نافذ اولمز
الا موصينك ملكنده نافذ اولور پس قيچان ملك زائل اولسيدى رجوع اولور و وصيت ايلديكى قيونى ذبح ايتمك
رجوعدر * زيرا عادتا حاجتنه صرف ايچون ذبح ايتمكدر پس بو معنا اصل اولدى ذكر اولنان كبى
(بخلاف غسل ثوب اوصى به) وصيت اولنان ثوبك غسلى ذكر اولنانك خلافى اوزره در * زيرا غسل ثوب
رجوع اولمز * زيرا بركسنه ثوبنى آخره اعطا مراد ايلسه عادتا اول ثوبى غسل ايدر بعده اعطا ايدر پس تقرير
اولور يعنى وصيت ايچون تقرير اولور و وصيت ايلديكى شئ موصى لهه انظف حال اوزره واصل اولسون ايچون
كفايت بوندن (الجحود ليس برجوع) انكار رجوع دكلدر * زيرا رجوع ماضيده اثبات وحالده نفيدر
وجحود ماضيده وحالده نفيدر و رجوع ايله جحود بينده منافات واردر بو اجلدن نكاحك انكارى فرقت اولمز
(كذا كل وصية اوصيت بها فحرام او ربى) كذلك موصى هر وصيتكه بن انكله وصيت ايلدم حرامدر ياخود
ربادر ديسيدى ذكر اولنان كبى رجوع دكلدر * زيرا حرمت ورباوصفى اصلك بقاسنى اقتضا ايدر پس رجوع
متحقق اولمز (وقوله اخرتها) وموصى هر وصيتكه وصيت ايتدم بن انى تأخير ايتدم ديسيدى (بخلاف

ترکها) یعنی هر وصیتکه بن انی ترك ایتدم قولی بن آنی تأخیر ایتدم قولك خلافی اوزره در یعنی اول رجوع دکلدر وثانی رجوعدر* زیرا شیئك ترکی اسقاطدر و تأخیری اسقاط دکلدر پس تحقیقا دائن مدیونی ایچون دینکی سنك ایچون ترك ایلدم دیسه دی بو ترك مدیون ایچون ابرا اولور واکر دائن مدیونه سندن دینکی تأخیر ایتدم دیسه دی ابرا اولمز محیطده بو یله ذکر اولندی (فهی باطلة) وهر وصیتکه بن انی وصیت ایتدم باطله در دیسه دی خلاف اوزره در پس تحقیقا ذکر اولنان کبی بو دخی رجوعدر* زیرا باطلك اصلی یوقدر وذاهب ومتلاشیدر (اوالذی اوصیت به لزید فهو لعمرو او فلان وارثی) یاخود موصی شول شیئکه انکله زید ایچون وصیت ایلدم اول شیء عمرو ایچوندر یاخود وارثم فلان ایچوندر دیسه دی ایکیسندن هر بری رجوع اولور زیرا لفظ قطع شرکت اوزره دلالت ایدر واثبات تخصیص موصی ایچوندر پس اولدن رجوع اقتضا ایدر اندنصکره ورثه مخیردر اکر دیلرسه جائز کورور ودیلرسه رد ایدر شول وصیت بونك خلافی اوزره در که قچان موصی ذکر اولنان کبی شول شیئکه بن انکله زید ایچون وصیت ایلدم انکله آخر فلان ایچون وصیت ایلدم دیسه دی پس تحقیقا رجوع اولمز* زیرا لفظ شرکت ایچون صالح اولور ومحل اول وصیتی قبول ایدر پس عبد ایکیسی بیننده مشترك اولور (ولو کان فلان میتا وقتها فالاولی بحالها) واکر وقت وصیتده اول فلان آخر میت اولسه ایکی وصیتك اولسی حالی اوزره قالور* زیرا اولك باطل اولمسی ثانی ایچون اثباتك ضرورتندندر پس قچان ثانی ایچون اثبات اولنمجه موصی به اول ایچوندر (ولو حیا فمات قبل الموصی فهو لورثة الموصی) واکر وقت وصیتده اول فلان آخر حی اولوب موصیدن مقدم فوت اولسه دی اول وصیت اولنان شیء موصینك وارثلری ایچوندر وصیتك ایکیسنکده بطلانی ایچون* زیرا موصی بو وقتده که ثانی ایچون اولدی ایسه اولدن رجوع اولدی پس وصیت اولك حقنده باطل وثانینك حقنده صحیح اولدی اندنصکره ثانی موصیدن اول فوت اولدقده ثانی حقنده دخی باطل اولدی (تبطل هبة المریض ووصیته لمن نکحها بعدهما) مریضك هبه سی ووصیتی باطل اولور اول هبه ووصیتدنصکره نکاح ایلدیکی مرأه ایچون* بو فصلده اصل اولان موصی له وارث اولمقدر یاخود وارثك غیری اولمقدر وصیتك جوازی وفسادی ایچون یوم اقراره اعتبار اولنور پس قچان مریض بر مرأه ایچون بر شیئله وصیت ایتسیدی یاخود اول مرأه ایچون بر شیء هبه ایتسیدی اندنصکره اول مرأه یی تزوج ایتسیدی اندنصکره موصی فوت اولسیدی اول وصیت وهبه باطل اولور اما وصیتك باطل اولمسی وصیت موتك مابعدینه مضاف اولان ایجاب اولدیغی ایچوندر حالبوکه مرأه موصینك موتندنصکره وارثیدر زیرا انك ایچون وصیت ایسه باطله در واما هبه نك باطل اولمسی اکرچه کیم صورتا منجزدر پس اول هبه حکما موتك مابعدینه مضاف کبیدر* زیرا اول هبه وصایا موقعنده واقع اولدی زیرا اول هبه تبرعدر انك حکمی موت قتنده متقرر اولور (بخلاف اقراره) مریضك اقراری ذکر اولنان شیئك خلافی اوزره در* زیرا تحقیقا مریض قچان بر مرأه ایچون اقرار ایدوب بعد الاقرار تزوج ایتسیدی اندنصکره فوت اولسیدی اقراری جائز اولور مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقا اقرارده معتبر اولان مقر لهك یوم اقرارده وارث اولمسی یاخود وارثك غیر اولمسیدر حالبوکه مرأه یوم اقرارده اجنبیه ایدی (ووصیته وهبته واقراره لابنه کافرا او عبدا له او مکاتبا ان اسلم او اعتق بعد ذلك) وموصینك کافر اولان یاخود آخرك عبدی یاخود مکاتبی اولان اوغلی ایچون وصیتی وهبه سی واقراری باطل اولور اکر اول کافر اوغلان وصیت ویا هبه ویا اقراردنصکره اسلام قبول ایدرسه یاخود عبد اولدیغی یاخود مکاتب اولدیغی صورتده مولاسی اعتاق ایدرسه* اما وصیت ایله هبه نك باطل اولمسی مرور ایدن علت ایچوندر که ایکیسنده ده معتبر اولان حال موتدر واما اقرار تحقیقا اقرار اکرچه کیم بنفسه ملزم ایسه ده لکن ارثه سبب اولان اوغوللق وقت اقرارده قائمدر پس تهمت ایراث ایدر پس تهمت اعتباریله وصایایه ملحق اولدی (المقعد) مقعد ایاقلرنده دردی اولغله یورومکدن عاجز اولان کسنه در (والمفلوج) وفلج بر مرضدر که بدنك نصفنه عارض اولوب حسدن وحرکه ارادیه دن شخصی منع ایدر (والاشل) واشل یدنده دره مسی وحرکتی اولان کسنه در (والمسلول) ومسلول شول کسنه در که انده سل مرضی اوله اولکه او یکنده یعنی جکرده بر یاره در (ان طال مدته سنة کالصحیح والافکالمریض) اکر ذکر اولنان درت مرضدن هر برینك مدتی برسنه اوزارسه انك حالی صحیح کبیدر یعنی وصیت کل مالندندر واکر برسنه اوزامزسه مریض کبیدر

یعنی تحقیقاً بوذکر اولنان مرضلر امراض مزمنه در پس انلردن بری برکمسنه یه عارض اولسه واول کمسنه تبرعاتدن برشیئه تصرف ایدوب فصول اربعه اوزره مشتمل اولان سنه نك تمامندن اول فوت اولسه اول مرض مرض موت اولور پس تصرفی ثلثدن معتبر اولور واکر سنه نك تمامندن صکره فوت اولورسه مرض مرض موت اولمز* زیرا اول مرض شول فصللر که مروری مظنه هلاکدر انده سالم اولسه مرض طبایعدن برطبیعت منزله سنده اولور وانك صاحبی احکام مرضدن خارج اولوب حتی تداوی ایله مشغول اولمز (اجتمع الوصایا) وصیتلر مجتمع اولسه یدی حالبوکه بعضیسی فرض و بعضیسی نافله اولسه یدی (وضاق الثلث عن الفرض والنفل قدم الفرض) حالبوکه ثلث وفا ایتمیوب ضیق اولسه یدی پس فرضله نفلك اجتماعنده فرض تقدیم اولنور برابردر کرکسه موصی فرضی تقدیم ایتسون کرکسه تأخیر ایتسون حج وزکات وکفارات کبی زیرا اصل زیاده مهم اولانی تقدیم ایتمکدر (وان تساوت فی القوة قدم ماقدم) واکر قوتده وصیت برابر اولورسه موصینك کندی ذکرده تقدیم ایلدیکی تقدیم اولنور زیرا انسانك حالندن ظاهر اولان انك قتنده زیاده مهم اولانی تقدیم ایتمکدر وظاهر ایله ثابت اولان نصله ثابت اولان کبیدر واکر موصی انکله بدأ ایلدیکی شیئك تقدیمی اوزره نص اولسه انك تقدیمی بزم اوزریمزه دخی لازم اولور کذلك بومقامده دخی حکم اویله در (اوصی بحج احج عنه راکبا من بلده ان کفی نفقته) موصی حج ایله وصیت ایلسه که انك طرفندن بررجل موصینك بلدندن راکب اولدیغی حالده حج ایدیویره اکر موصی به اول رجلك نفقه سنه کفایت ایدرسه بلدندن حج ایدر* زیرا واجب اولان موصینك بلدندن اولان حجدر بو اجلدن مالدن انده معتبر اولان موصینك بلدندن کفایت ایدن شیئدر وانك اوزرینه اداسی واجب اولان شی ایچون وصیتدر ووصیت موصینك اوزرینه اداسی واجب اولان شی ایچوندر وراکبا حج ایچوندر* زیرا موصی اوزره ماشیا حج ایلمك شرعا لازم کلمز پس وصیت اداسی موصینك اوزرینه واجب اولان وجه اوزره ادایه منصرف اولدی (والا) واکر مال موصینك بلدندن حجه کفایت ایتمزسه (فمن حیث یکفی) کفایت ایدن مکاندن حج ایدر وقیاس اندن حج اولنماق ایدی زیرا موصی حجه برصفت ایله وصیت ایتدی حالبوکه اول صفت معدوم اولدی واستحسانك وجهی اولدرکه تحقیقا بز بیلورزکه تحقیقا موصینك غرضی وصیتك تنفیذیدر پس ممکن اولان شیئه تنفیذ اولنور (مات حاج فی طریقه واوصی به یحج کذلك) حجه جدن برحاجی طریق حجده فوت اولوب اندن حجه وصیت ایتسه یدی کذلك موصی له انك بلدندن حج ایدر اکر نفقه سی کفایت ایدرسه واکر کفایت ایتمزسه کفایت ایلدیکی مکاندن حج ایدر واما امامین دیدیلر که اولکه قول زفردر حاجك بالغ اولدیغی مکاندن حج ایدر وبو خلاف اوزره در قچان غیردن حاج اولان کمسنه طریقده فوت اولسه یدی واما انك وطنی اولمیان کمسنه دن فوت اولدیغی مکاندن حج ایدر بالاجماع بونی زیلعی ذکر ایلدی (اوصی بان یحج عنه بهذه المائة فهلك منها درهم یحج عنه بما بقی من حیث یبلغ) برکمسنه شو یوز درهمله اندن حج ایتمك ایله وصیت ایتسه یدی پس اول یوز درهمدن بر درهم هلاك اولسه یدی اندن باقی قلان شیئله بالغ اولدیغی مکاندن حج اولنور استحسانا (وان لم یهلك شیء احج بها) واکر اول یوز درهمدن برشی هلاك اولمزسه اول یوز ایله انك ایچون حج اولنور (فان بقی منه شیء رد علی الوارث) واکر حاج عن الغیر بعد تمام الحج اول یوز درهمدن برشی ایدنده باقی قالورسه موصینك ورثه سی اوزرینه رد اولنور* زیرا ترکه ورثه نك حقیدر الا مکر که حق وصیت ایله مشتغل اولورسه رد اولنمز (بخلاف الوصیة باعتاق عبد عنه) اما موصی بو یوز درهمله برعبد النوب موصیدن اعتاق اولنمقله وصیت ایتسه یدی واندن بردرهم هلاك اولسه یدی ذکر اولنانك خلافیدر (حیث لا یعتق بالباقی) اول وقت باقی ایله عبد اعتاق اولنمز* زیرا وصیت قچان مستحق ایچون ایجاب قیلنسه یدی غیری ایچون تنفیذی صحیح اولمز وبو مقامده تعیین اولنان شیئله اشترا اولنان عبدك عتقیله وصیت اولندی پس تعیین اولنان شیئدن اقل ایله اشترا اولنان عبدده وصیتك تنفیذی صحیح اولمز* زیرا بو عبد اولك غیریدر پس وصیتك انده تنفیذی موصی لهك غیری ایچون اولور بو اجلدن جائز اولمز (اوصی بان یشتری بکل ماله عبد فیعتق عنه ولم یجز الورثة بطلت) موصی مالنك کلیسی ایله برعبد اشترا اولنوب انك ایچون اعتاق اولنمقله وصیت ایتسه یدی ووارثلر بو وصیتی جائز کورمسه لردی اول وصیت باطل اولور رمز و رایدن علت ایچونکه تحقیقا مالك کلیله اشترا اولنان عبد ثلثله اشترا اولنان عبده مغایردر

(كذا اذا اوصى بان يشترى له عبد بالف درهم وزاد الالف على الثلث لم يجز) كذلك موصى قچان انك ايچون بيك درهمه بر عبد اشترا اولنمق ايله وصيت ايتسيدى واول بيك درهم ثلثدن زياده اواسيدى جائز اولمدى ذكر اولنان كبى بينهماده تغاير اولديغى ايچون

* (باب الوصية بالثلث) *

بو باب ثلث ايله وصيتك بياننده در (اوصى له بثلثه ولاخر بثلثه) موصى ثلث مالنى بر رجل ايچون وثلث مالى ايله بر رجل آخر ايچون وصيت ايتسيدى پس اكر وارثلرى مجيز اولورلرسه مالنك ثلثانى اول ايكى رجل ايچون وثلثى وارثلرك اولور (وان لم يجيزوا فالثلث بينهما) واكر ورثه سى تجويز ايتمزلر ايسه موصينك ثلث مالى اول ايكى رجل بيننده نصفين اولور * زيرا اول ايكى رجل سبب استحقاقده برابردر پس استحقاقده دخى برابر اولورلر وثلث حقلرندن ضيق اولور پس ثلث ايكيسى بيننده برابر تقسيم اولنور (ولو اوصى له بثلثه ولاخر بكله ولم يجيزوا وكذا عند ابى حنيفة) واكر ثلثى بر رجل ايچون ورجل آخره كلى ايله وصيت ايتسيدى كذلك ثلث ايكيسى بيننده برابر تقسيم اولنور امام اعظم قتنده (وعندهما يربع) وامامين قتنده تربيع اولنور يعنى ثلث درت سهم قيلنور اوچ ربعى كلى وصيت ايلديكى موصى له ايچون وبر ربعى ثلثى وصيت ايلديكى موصى له ايچون اولور * زيرا ثلث اوزره زائد برمعنا ايچون باطل اولور كه تحقيقا موصى لهى وارث اوزره برحق مستحق قيلمزلكن موصى له ثلثدن اول ثلث اوزره زياده نك حصه سيله اخذ ايدر * زيرا بو معنابى ابطال ايچون موجب يوقدر پس ثلثك مخرجى اوچدر ثلث واحددر وكلى اوچدر درت اولور پس بو سهام اوزره تقسيم اولنور (ولو له بثلثه ولاخر بنصفه ولم يجيزوا فالثلث بينهما نصفان عنده) واكر موصى ايهك برى ايچون ثلثله وآخر ايچون نصفى ايله وصيت ايتسيدى ووارثلر مجيز اولمه لردى پس ثلث امام اعظم قتنده ايكيسى بيننده برابر تقسيم اولنور (وعندهما على خمسة اسهم سهمان لصاحب الثلث وثلاثة اسهم لصاحب النصف) وامامين قتنده ثلث بش سهم اوزره تقسيم اولنور ايكى سهمى ثلث صاحبنه * زيرا هر سدس بر سهم قيلنور واوچ سهمى صاحب نصفه ويريلور * زيرا ضربله حاصل اولاندر (ولو له بالثلث ولاخر بالسدس فالثلث بينهما اثلاثا عندهم) واكر موصى ايهك برى ايچون ثلثله وآخر ايچون سدسله وصيت ايتسيدى پس ثلث ايكيسى بيننده اثلاثا تقسيم اولنور بلا خلاف ائمۀ ثلاثه عندنده بوندن نصكره بوخلاف بيتلرنده مقرر اولان خلاف اوزره مبنيدر مصنفانى (ولا يضرب ابو حنيفة رحمه الله للموصى له بما زاد على الثلث) قوليله ذكر ايلدى وامام اعظم ثلث اوزره زياده ايله موصى له ايچون ضرب ايلدى عنايه ده ديديكه يعنى موصينك اندن سهم قيلان برشئ ضرب ايلمز * يعنى بر سهم قيلمزو لا يضرب قوانك مفعولى محذوفدر يعنى لا يضرب شيأ تقديرنده در * وصدر الشريعه ديديكه ضربله مراد حساب بيننده مصطلح اولان ضربدر پس قچان موصى ثلثله وكل ايله وصيت ايتسيدى پس امام اعظم قتنده سهام وصيت ايكيدر هر برى ايچون نصف واردر نصفى ثلث ماله ضربله پس نصفى ثلثه ضربده ثلثك نصفى اولور اولكه سدسدر پس هر برى ايچون سدس مال حاصل اولور وامامين قتنده وصيتك سهملرى دورتدر وواحد دورتدن ربعدر پس ربع ثلث ماله ضرب اولنور پس ربعى ثلثه ضربده ربع ثلث حاصل اولور اندنصكره صاحب كل ايچون دورتدن اوچ واردر اولكه ثلثك اوچ ربعيدر پس ثلاثة ارباع ثلثه ضرب اولنور يعنى ثلثك اوچ ربعى ثلثه ضرب اولنور وصاحب ثلث ايچون دورتدن واحد واردر پس واحد ثلثه ضرب اولنور اويله واحد كه ربعدر يعنى ربع ثلثدر (الا فى المحاباة) الا محاباتده يعنى معاطاتده ضرب اولنور * بونك صورتى اولدر كه بر رجلك ايكى عبدى اولوب برينك قيمتى يوز اقچه وآخر بنك قيمتى آلتيوز اقچه اولسيدى واول رجل بر ين فلان كمسنه يه يعنى زيد ايچون يوز اقچه يه وآخرين عمروه يوز اقچه يه بيع اولنمغله وصيت ايتسيدى پس تحقيقا محابات ايكيسندن برى ايچون بيك ايله وآخر ايچون بشيوز ايله محابات حاصل اولدى يعنى وصيت جهتيله اعطا اولور وحال بوكه كليسى حال مرضده اولديغى ايچون وصيتدر پس اول رجل ايچون اول ايكى عبددن غيرى مال اولمسيدى وورثه دخى بو وصيتى جائز كورمسه لر محابات ثلث مقدار يله جائز اولور پس ايكى موصى ايهك بيننده ثلث اثلاثا اولور بيك ايله موصى له وصيتى حسبيله ضرب اولنور يعنى وصيتى حسبيله قيلنور اولكه ايكيدر وموصى له آخر دخى وصيتى حسبيله

ضرب اولنور اولکه بشیوزدر پس اکر بو سائر وصیتلر کبی اولیدی امام اعظم قولی اوزره بیك ایله اولان موصی له ایشیوزدن اکثر ایله ضرب اولنمامق واجب اولوردی * محابات مفاعله در کسر ایله حبادندر عطا معناسنه و بو مقامده محابات قیمتدن اکثر ایله برشی اشترا ایتمك یاخود مالك اولدیغی اشیادن برشیئی قیمتدن اقل ایله بیع ایلمکدر پس زائد و ناقص محابات اولور نته کیم بر رجلك ایکی عبدی اولوب برینك قیمتی اوتوز دینار وآخرك قیمتی التمش دینار اولسیدی پس اول رجل قیمتی اوتوز اولان عبدی اون دیناره زیده وقیمتی التمش اولانی فرق دیناره عمروه بیعله وصیت ایتسیدی واول رجلك بو ایکی عبددن غیری مالی دخی اولمسیدی پس زید حقنده وصیت یکرمی دینار و عمرو حقنده اولان وصیت فرق دینار اولور ثلث بینلرنده تقسیم اولنور پس اولکی عبد زیده یکرمی دیناره بیع اولنوب اون دینار انکیچون وصیت اولور وایکنجی عبد عمروه فرق دیناره بیع اولنوب یکرمیسی انك ایچون وصیت اولور پس عمرو ثلثدن وصیتی مقداری ایله اخذ ایتدی اکرچه کیم ثلث اوزره زیاده ایسده (والسعایة) ودخی سعایتده ضرب ایدر صورتی اولدر که موصی ایکی عبدك عتقی ایله وصیت ایتسید یکه برینك قیمتی بیك اقچه وآخرك قیمتی ایکی بیك اقچه اولوب و بو ایکی عبددن غیری مالی دخی اولمسیدی اکر ورثه جائز کوررلر ایسه ایکیسیده جمیعا معتق اولورلر واکر ورثه جائز کورمزلر سه ثلثدن معتق اولورلر و موصینك ثلث مالی بیك اقچه اولسیدی پس بیك اقچه اول ایکی عبدك بینده وصیتلری مقداری اوزره در بیك اقچه نك ثلثانی قیمتی ایکی بیك اولان عبد ایچون اولور و باقیسنده سعایت ایدر وثلثی قیمتی بیك اقچه اولان عبد ایچون اولور و باقیسنده سعایت ایدر (والدراهم المرسلة) ودخی دراهم مرسله ده ضرب ایدر دراهم مرسله دن مراد ثلث یاخود نصف یاخود بونلرك امثالندن مطلقه یعنی بونلرکله مقید اولمیان دراهمدر * بونك صورتی اولدر که موصی بر رجل ایچون ایکی بیك اقچه ایله وآخر ایچون بیك اقچه ایله وصیت ایتسیدی و ثلث مالی دخی بیك اقچه اولسیدی وورثه دخی جائز کورمسه لردی اول بیك اقچه بینلرنده اثلاثا اولور ایکیسندن هر بری وصیتنك جمیعنده ضرب اولنور * زیرا وصیت مخرجنده صحیحه در انك ایچون بو مقداری چیقار مال آخر اولمق جوازی ایچون و بو اوچ صورتك بینی ایله بونلرك غیرینك بینده امامك فرق ایتمسنك وجهی اولدر که تحقیقا وصیت چقان ثلث اوزره زیاده ایله صریحا مقدره اولسیدی نصف کبی وثلثان کبی و بونلرمثلی کبی حالبو که شرع زائدده وصیتی ابطال ایتمش ایکن انك ذکری لغو اولور پس ضرب حقنده معتبر اولمز چقان ثلث اوزره زیاده مقدره اولمسه اول وقتده عبارنده وصیت ایچون ابطال ایدیجی شی اولمز نته کیم قچان موصی اللی درهم ایله وصیت ایلسه وموصینك مالی اتفاقی یوز درهم اولسه پس وصیت بالکلیه باطله دکلدر یوز درهمك فوقنده انك ایچون مال ظاهر اولمق امکانی ایچون پس چقان وصیت بالکلیه باطله اولمسه ضرب حقنده معتبره اولور (ولو اوصی بنصیب ابنه بطل) واکر موصی اوغلنك نصیبی ایله غیری ایچون وصیت ایلسه باطل اولور * زیرا اوغلنك حقی اولان شیئله وصیت غیر ایچون صالح اولمز (واو بمثله لا) واکر اوغلنك نصیبنك مثلی ایله وصیت ایلسه باطل اولمز * زیرا اندن مانع یوقدر (واو بسهم او جزء) واکر سهم ایله یاخود جزء ایله وصیت ایتسه یعنی مالدن بر سهمله یاخود مالدن بر جزء ایله دیو وصیت ایتسیدی (لہ بین وارثه) یعنی وارث ایچون سن دیلدیککی اعطا ایله دینلور * زیرا سهم و یا جزء مجهولدر وجهالت وصیتك صحتنی منع ایتمز پس بیان وارثه در بو مشایخك اختیار ایلدکاری شیدر عرف اوزره بناء که تحقیقا سهم جزء کبیدر واما اصل روایت بونك خلافی ایله در اواکه وقایه ده مذکوردر (واو بسدس ماله ثم بثلثه واجیز له ثلثه) واکر موصی مالنك سدسیله وصیت ایتسیدی اندنصکره ثلثی ایله وصیت ایتسیدی وجواز ویرلسیدی انك ایچون ثلث لازم کلور یعنی سدس ثلثده داخل اولور * صدر الشریعه دیدیکه اکر سن دیرسك که موصینك بنم مالمك ثلثی انك ایچوندر دیدیکی اکر اخبار ایسه پس کاذبدر واکر انشا ایسه ورثه نك اجازتی وقتده انك ایچون نصف واجب اولوردی واکر سدسده اخبار وثلثده انشا ایسه پس بو ممتنعدر ذکر اولنان کبی دیو بو سؤالی ایراد ایلدی وجواب ویرمدی * بن دیرمکه و بالله التوفیق بز اختیار ایدرز که تحقیقا انك قولی انشادر و عند اجازة الورثة نصفك واجب اولمسی نصف لفظك مدلولی اولورسه در حالبو که اویله دکلدر * زیرا ثلث وسدس موصینك کلامنده شایعدر وشایعی شایعه ضم ایتمك مقدارده زیاده لکنی افاده ایتمز بلکه اکثری تعیین ایله افاده ایدر کرك مقدم اولسون وکرك مؤخر

اولسون بو اجلدن جمهورك انك تعليلنده زيرا ثلث سدسى متضمندر ديرلر زيرا تضمن تصور اولنمز الا
شايعده اولور وسدس شايعى ثلث شايعه ضم ايتمك عددك زيادهلكنه فائده ايتمز پس ثلثدن اكثره متناول اولمز
واجازتك فائدهسى ظاهر اولمز الا متناول اللفظ اولان شيئده ظاهر اولور والا برمستأنف اولور اجازت اولمز
واهل معقولك كلى اكر كلى يه ضم اولنسه جزئيتى افاده ايتمز قوللرى بو كافر يبدر (وفى سدس مالى مكررا له
سدس) واكر بنم مالمك سدسى فلان ايچون ديسيدى مكررا يعنى قچان موصى بنم مالمك سدسى فلان ايچوندر
ديسيدى اندنصكره اول مجلسده ياخود مجلس آخرده بنم مالمك سدسى فلان ايچوندر ديسيدى انك ايچون
انجق سدس لازم كلور * زيرا معرفه معرفه اعاده اولندى پس تحقيقا ثانى اولك عينى اولور (وبثلث دراهمه
اوغنمه وهلك ثلثاه مابقى) ودخى موصى ده دراهمنك ياخود قيوننك ثلثى ايله وصيت ايدوب مالك ايكى
ثلثى هلاك اولسهيدى باقى قلان موصى له ايچوندر يعنى قچان موصى دراهمنك ثلثى ايله ياخود قيوننك
ثلثى ايله وصيت ايتسيدى ودراهمك كليسنك ياخود قيونك كليسنك ثلثانى هلاك اولوب ثلثى باقى قالسيدى
حالبوكه اول ثلث موصينك باقى قلان مالندن چيقار پس هلاكدن باقى قلانك جميعسى موصى له ايچوندر
وامام زفر هلاكدن باقى قلانك ثلثى موصى له ايچوندر ديدى * زيرا دراهم وقيوندن هر برى ورثه ايله موصى له
مابينده مشتركدر ومال مشتركدن هلاك اولان شى شركت اوزره هلاك اولور واندن باقى قلان شى جمله شركا
اوزره باقى قالور تنكيم قچان تركه اجناس مختلفه اولديغى كبى اولور وبزم ايچون عات اولدر كه تحقيقا جنس
واحدده انلردن برينك حقنى واحدده جمع ايتمك ممكن اولور بو اجلدن قسمت اوزره جبر اندهجارى اولور وقچان
جمع ممكن اولسيدى وصيتى ارث اوزره تقديم ايتمك جهتندن باقى قلان شيئده موصى لهك حقى جمع اولنور
زيرا موصى حاجتنى بو معينده حق ورثه اوزره موصى لهك قدرى ايله مقدمه قيلدى پس حق ورثه تبع كبى
اولدى وحق موصى له اصل كبى اولدى واصل وتبع اوزره مشتمل اولان مالده اصل قچان اندن برشى هلاك
اولسه هلاك اولانى تبعدن قيلمقدر تنكيم مال زكاتده اولديغى كبى اول حيثيدنكه هالك اولا عفده صرف
اولنور اندنصكره انى ولى ايدن نصابه صرف اولنور ثم وثم (واوبثلث رقيقه اوثيابه مختلفة اودوره له ثلث
مابقى) واكر موصى رقيقنك ياخود مختلفه ثوبلرينك ياخود دارلرينك ثلثى ايله وصيت ايتسيدى باقى
قلانك ثلثى موصى له ايچوندر * زيرا اندن ظاهر اولان افرادى بيننده تفاوتدر پس اجناس مختلفه اولور
پس انلردن برينك حقنى واحدده جمع ايتمك ممكن اولمز (ولو بالف وله نقد ودين هو نقد ان خرج من ثلثه) واكر
موصى بيك اقچه ايله وصيت ايتسيدى واول موصينك نقدى وغير اوزره اول بيك جنسندن دينى اولسيدى
اكر موصى به اولان بيك نقدك ثلثندن چيقارسه نقددر هر حق صاحبنك حقنى بلا بخس ايفا ممكن
اولديغى ايچون پس اكا دوندى (والا فثلث النقد وثلث المأخوذ من الدين) واكر موجود اولان نقدك
ثلثندن موصى له اولان بيك چيقمزسه نقد موجودك ثلثى ودينندن اخذ اولنانك ثلثى موصى لهه دفع اولنور
يعنى دينندن هر نه خارج اولورسه ثلثى اخذ اولنور حتى بيكى استيفا ايدنجه * زيرا موصى له وارثك شريكيدر
وموصى لهك عين ايله تخصيصنده ورثه حقنده بخس واردر * زيرا عين ديندن اوليدر (واوبثلثه لزيد وبكر
الميت كان لزيد مطلقا) واكر موصى ثلثى ايله زيد ايچون وبكر ميت ايچون وصيت ايتسيدى موصى به
مطلقا زيد ايچون اولور يعنى برابردر كرك موتنى بيلسون وكرك بيلسون * زيرا ميت وصيت اهلندن
دكلدر وصيت اهلندن اولان حيه مزاحم اولهمز تنكيم قچان زيد ايچون وديوار ايچون وصيت ايتسيدى
موصى بهك كليسى زيد ايچون اولديغى كبى وامام ابو يوسفدن روايت اولنديكه تحقيقا موصى له قچان بكرك
موتنى بيلسيدى زيد ايچون ثلثك نصفى واردر * زيرا وصيت موصى لهك قتنده بكر ايچون صحيحهدر پس حى
ايچون راضى اولمز الا نصف ثلثله اولور اما قچان بكرك موتنى بيلسيدى ذكر اولنانك خلافى اوزرهدر
زيرا بكر ايچون اولان وصيت لغودر بو تقديرجه ثلثك كلنى زيد ايچون راضى اولور (كذا لواوصى له
ولمن كان فى هذا البيت ولا احد فيه) كذلك اكر زيد ايچون وشو بيتك ايچنده اولان كمسنه ايچون وصيت
ايتسيدى حالبوكه بيتده براحد اولمسيدى ثلث زيد ايچون اولور * زيرا معدوم ماله مستحق اولمز
(اوله ولعقبه) ياخود زيد ايچون وزيدى عقبلين كمسنه ايچون وصيت ايتسيدى ثلث بنه زيد ايچون اولور

زیرا زیدك عقبی زیدك موتندنصكره عقبلیاندر پس حالا معدوم اولور (اوله واولد بكر) یاخود زید ایچون و بكرك والدی ایچون وصیت ایتسیدی (فمات والده قبل موت الموصی له) پس موصی لهك فوتندن اول بكرك والدی فوت اولسیدی (اوله وللفقراء والده اوان افتقر من ولده وفات شرطه عند موت الموصی) یاخود زید ایچون و بكرك والدینك فقراسی ایچون یاخود والدندن افتقار ایدن كمسنه ایچون وصیت ایتسیدی ووصینك شرطی موصینك موتی قتنده فوت اولسیدی پس بو صورتلرده ثلثك كلیسی زید ایچوندر *زیرا معدوم یاخود میت برشیئه مستحق اولمزلر پس زید ایچون مزاحم ثابت اولمز پس نتكیم فجان موصی زید ایچون ودیوار ایچون وصیت ایتمش كبی اولدی (وان بینهما) واكر موصی بنم ثلث مالم زید وبكرك ایكیسی بیننده در دیسیدی (و بكر میت فنصفه لزید) حالبوكه بكر میت اولسیدی پس ثلثك نصفی زید ایچوندر *زیرا بو لفظك مقتضاسی هر بری ایچون نصف ثلث اولمقدر (اوصی لزید بثلثه وهو فقیر له ثلث ماله عند موته) مثلا موصی زید ایچون ثلثی ایله وصیت ایتسیدی حالبوكه موصی فقیر اولسیدی انك ثلث مالی موتی قتنده زید ایچوندر * زیرا وصیت استخلافك عقدیدر كه موتك مابعدینه مضافدر پس اول عقدك حكمی بعد الموت ثابت اولور پس عند الموت ملكك موجود اولمسی شرط قیلندی موتدن اول شرط قیلنمدی و كذلك فجان موصی ایچون مال اولسه پس اول مال هلاك اولوب اندنصكره اكتساب مال ایلسه حكم ذكر اولنان كبیدر (واو بثلث غنمه ولا غنم له او هلك قبل موته بطل) واكر موصی قیونك ثلثی ایله وصیت ایتسیدی حالبوكه موصینك قیونی اولمسه یاخود قیونی اولوب موتندن اول هلاك اولسه انك وصیتی باطل اولور ذكر اولنان علت ایچونكه تحقیقا انك وصیت ایلمسی بعد الموت ایجابدر پس بو تقدیرجه قیامی اعتبار اولنور پس تحقیقا بو وصیت عینه تعلق ایتدی پس عند الموت عینك فوت اولمسیله وصیت باطل اولور واكر موصینك قیونی اولیوب بعد الوصیه قیونی استفاده ایدوب اندنصكره فوت اولسه قول صحیح بودركه تحقیقا وصیت صحیحه اولور (كذا بشاة من غنمی ولا غنم له) كذلك موصی غنممدن برقیون ایله وصیتم اولسون دیسیدی حالبوكه موصینك غنمی اولمسیدی پس تحقیق بو وصیت باطله در *زیرا موصی وقتاكه وصیتی غنمه اضافت ایتدی ایسه بیلندیكه تحقیقا انی مرادی قیونك عینیدر شول جهتدنكه اول عینی قیونك سوز یسندن جزء قیلدی (و بشاة من مال له قیمتها من ماله) واكر موصی مالمدن برقیون وصیتم اولسون دیسیدی موصی له ایچون اول قیونك قیمتی لازم كلور *زیرا موصی وقتاكه مالمدن دیدی ایسه دلالت ایدركه تحقیقا موصینك غرضی قیونك مالیتی ایله وصیت ایتمك اوزره در * زیرا مالیت مال مطلقده بولنور (واو بثلث ماله لامهات اولاده وهن ثلاث وللفقراء والمساكین لهن ثلاثة اخماس ولهما الباقیان) واكر موصی مالنك ثلثی اولادلرینك انالری ایچون وصیت ایتسیدی حالبوكه انلر اوچ نفر اولسه لردی ودخی فقرا ایچون ومساكین ایچون وصیت ایتسیدی ثلث مالك اوچ خمسی اول اوچ امهات اولاده و بو اوچ خمسدن باقی ایكی خمسی مناصفه ایله فقرا ومساكینه ویریلور بو تقسیم امام اعظم ایله امام ابو یوسف قتنده در وامام محمد قتنده ثلث مال یدی سهم اوزره تقسیم اولنوب اول یدیدن اوچ سهمی امهات اولاده ویریلور *زیرا فقرا ومساكینده ذكر اولنان لفظ جمع لفظیدر ومیراثده اقل جمع ایكیدر ووصیت میراثك اختیدر وامام اعظم ایله امام ابو یوسفك دلیللری تحقیقا لام ایله محلی اولان جمله جنس مراد اولنور وجمعیت باطل اولور مثلا حق سبحانه وتعالینك (لا یحل لك النساء) قول شریفی كبی پس بو جمله واحد مراد اولنور پس ثلث مال بش قسمه تقسیم اولنور بش قسمدن اوچی امهات اولاد ایچون اولور (واو بثلثه لزید وللفقراء نصف بینهما عندهما) واكر موصی ثلث مالی زید ایچون وفقرا ایچون وصیت ایتسیدی ثلث مال زید ایله فقرا بیننده تنصیف اولنور امام اعظم ایله ابو یوسف قتنده وامام محمد قتنده ثلث مال اثلاثا تقسیم اولنور (واو بمائة لزید ومائة لبكر او بها لزید وخمسین لبكر ان اشرك آخر معهم) واكر موصی یوز آقچه ایله زید ایچون و یوز آقچه ایله بكر ایچون وصیت ایتسیدی یاخود زید ایچون یوز آقچه ایله وبكر ایچون اللی آقچه ایله وصیت ایتسیدی وآخر ایچون انلرك ایكیسیله بیله سنی مشترك ایتدم دیسیدی (فله اول ذكر اولنان آخر ایچون (ثلث كل مائة فی الاول) هر یوز آقچه نك ثلثی ویریلور اولكی صورتده *زیرا زید و بكرك نصیبی یوزده برابردر وموصی تحقیق اول آخری زید و بكر ایله بیله مشترك قیلدی پس آخر ایكیسندن

هر بری ایله شریك اولور ایدی اول آخر ایچون زید و بكردن هر بری ایچون حاصل اولان شیء واردر اولكه یوزك ثلثیدر (ونصف ما الكل منهما فی الثانی) وزید و بكرك ایكیسندن هر بری ایچون حاصل اولان شیئك نصفی واردر صورة ثانیه ده * زیرا انلرك بیننده برابرلكك تحقیقی ممكن دكلدر ایكی مالك تفاوتی اولدیغی ایچون حالبوكه لفظ اشراكك مفهومیله عملدن لابددر پس بز اول مفهومك مساواتنی زید و بكرك هر بری ایچون مساواتی اوزره حمل ایدرز تنكیم ممكن اولدیغی قدر لفظله عمل بوندن وجه قیاسده بودر (وفی له علی دین فصدقوه صدق الی الثلث) موصی فلان ایچون بنم اوزریمده دین واردر دیوب وارثلرینه انی تصدیق ایدك دیو امر ایتسیدی وارثلر اوزرینه ثلثه تصدیق ایلمك واجب اولور یعنی قچان مریض وارثلرینه خطاب ایدوب فلان ایچون بنم اوزریمده دین واردر پس وارثلر دیدیكی شیئده تصدیق ایتسه لردی اول فلان ثلثه تصدیق اولنور و قیاس تصدیق اولنماق ایدی زیرا موصی وارثلرینه حكم شرعك خلافیله امر ایلدی اولكه مدعی یی بلا حجت تصدیقدر ودخی مریضك بنم اوزریمده فلان ایچون دین واردر قولی مجهول ایله اقراردر و بو اقرار اگرچه كیم صحیح ایسه ده بونكله حكم اولنمز الا بیانله اولور حالبوكه بیان فوت اولدی و استحسانك وجهی اولدر كه تحقیقا مریض وصیت ایلدیكی شیئله مالی اوزره اول فلانی تسلیط ایلدی و مریض بو تسلیطه ثلث مقداری ایله مالك اولور او لا اول فلان ایچون وصیت ایتمكله پس وصیت كبی انك ایچون اقرار ایله تسلیطی صحیح اولور پس وصیت كبی اول فلان ایچون دین مجهول اقراری ایله تسلیطده صحیح اولنور پس انسان آزاولور بوكا محتاج اولور حقك اصلنی بیلوب مقدارینی بیلمكله بوطریقله رقبه سنك فككنده سعی ایدر پس تنفیذ حقنده وصیت قیلنور اگرچه كیم مستحق حقنده دین ایسه ده و موصی انده موصی لهه دینی تقدیر قیلدی ایسه ده پس بو اجلدن موصی له ثلثده تصدیق اولنور زیاده ده تصدیق اولنمز (فان اوصی بالثلث معه) پس اگر موصی اولادین اقرار ایلدیكی كسنه ایله بیله اول اقراردن رجوع ایتمكسزین ثلث ایله وصیت ایتسیدی (عزل لهما والباقی للورثة) ثلث مال مقرله ایچون و موصی له ایچون عزل اولنوب و باقی فلان ثلثان ورثه ایچون اولور * زیرا انلرك میراثلری معلومدر و كذلك وصیت دخی معلومه در و اقرار ایلدیكی دین مجهولدر معلومه مزاحم اولمز ایدی معلومك آیرلمسی تقدیم اولنور (فیقال لكل صدقوه فیه شئتم و ما بقی من الثلث فلاصحاب الوصایا) یعنی ثلثی آیردقدنصكره اصحاب وصایادن و ورثه دن هر بری ایچون مراد ایلدیكیكز شیئده موصی یی تصدیق ایدك دینور و ثلثدن باقی قلان شیء اصحاب وصایا ایچوندر اول باقیده صاحب دین انلره مشارك اولمدیغی حالده و ثلثی آیرمقده بر فائدهء اخری دخی واردر كه تحقیقا ایكی فریقك بری بو حقك مقدارینی بیلمش اولور و انی كورمش اولور و فریق آخر الدواج اولور یعنی حرارتلی دشمن و معاند اولور و آزاولور و فضلده انلر اختلاف ایدرلر قچان خصم ادعا ایتسیدی پس بز قچان عزل ایلسیدك دیرزكه بز بیلدككه تحقیقا تركه نك كلیسنده دین شایع واردر پس اصحاب وصایا و ورثه نك بیانی ایله امر اولنور (واذا بینوا شیئا و یؤخذ اصحاب الثلث بثلث ما اقروا والباقی لهم) وقچان برشیء بیان ایتسه لردی اصحاب ثلث اقرار اولنان شیئك ثلثی اخذ ایدر و باقی انلر ایچون اولور (و یؤخذ الورثة بثلثی ما اقروا به) و ورثه اقرار اولنان شیئك ایكی ثلثی اخذ ایدر هر فریقك حقی مقدارنده اقراری نافذ اولسون ایچون (و یحلف كل منهم علی العلم فی دعوی الزیادة) و انلردن هر فریق زیاده دعواسنده علملری اوزره تحلیف اولنور اگر مقرله ثلث اوزره زیاده دعوی ایدرسه * زیرا مقر كندی بنی ایله غیری بیننده جاری اولان شیء اوزره یمین ویریلور (وفی بالف لوارث واجنبی له نصفه وخاب الوارث) و موصی وارث ایچون بیك اقچه ایله واجنبی ایچون بیككك نصفی ایله وصیتده یعنی قچان موصی وارثی ایچون واجنبی ایچون بیك ایله وصیت ایتسیدی پس اجنبی ایچون وصیتك نصفی لازم كلوب وارثه وصیت باطل اولور ووارث خائب اولور یعنی محروم اولور * زیرا موصی ایصاسنه مالك اولدیغی شیئله و مالك اولمدیغی شیئله وصیت ایلدی پس او لده صحیح اولور یعنی ایصاسنه مالك اولدیغی شیئله اجنبی ایچون وصیتدر ثانیده صحیح اولمز یعنی ایصاسنه مالك اولمدیغی شیئله وارث ایچون وصیتدر انده صحیح اولمدی (وفی الحی والمیت الكل للحی) ودخی موصینك حی ایله میت ایچون وصیتنده وصیتك كلیسی حی ایچون اولور زیرا میت وصیت اهلندن دكلدر پس مزاحم اولمغه صالح اولمز پس وصیتك كلیسی حی ایچون

اولور ووارث وصيتك اهلندن در بو اجلدن وارث اجازتي ايله صحيح اولور لكن رعايت ايچون حكم اولدي (وبثلاثة ثواب متفاوتة بكل لرجل ان ضاع ثوب ولم يدر اي هو والورثة تقول لكل تويت حقك بطلت) وموصى متفاوت اوچ ثوب ايله هر برني بر رجل ايچون وصيت ايتسه‌يدي اكر ثوبلك بري ضايع اولوب هنوز حالت قسمتك حق ضايع اولديغي بيلنمسه ووارثلر هر برينه سنك حقك هلاك اولدي ديسه‌يدي وصيت باطل اولور يعني موصينك اعلى وادنا واوسط اوچ ثوبي اولوب هر بريني بر رجل ايچون وصيت ايتسه‌يدي وثوبلك بري ضايع اولوب قنغي رجلك حقي ضايع اولديغي معلوم اولمسه ورثه اوچ رجلدن هر برينه شول ثوب كه سنك حقكدر تحقيق ضايع اولدي ديسه‌لردي پس مستحق مجهول اولور ومستحقك جهالتي انكله قضانك صحتني ومقصودك تحصيلني منع ايدر ايدي وصيت باطل اولور نته‌كيم قچان موصى بو ايكي رجلك بري ايچون وصيت ايتسه‌يدي الا مكر ورثه باقي قلان ايكي ثوبي تسليم ايده‌لر (وان سلموا الباقين زال المانع) واكر ورثه باقي قلان ايكي ثوبي تسليم ايدرلرسه مانع زائل اولور والكه انكار ايدر ووصيت دخي صحيحه اولور (اخذ ذوالجيد ثلث الجيد وذو الردي ثلثي الردي وذوالوسط ثلث كل) ثوب جيدك صاحبي جيدك ثلثاني اخذ ايدر وثوب رديء صاحبي رديئك ثلثاني اخذ ايدر وثوب وسط صاحبي جيد ايله رديئك كلنك ثلثني اخذ ايدر * زيرا ايكي ثوب اوچ موصى ايهك بيننده بو وجه اوزره قسمت اولنورلر واول تقسيم اتلركه هر بري ثوبك ثلثني اخذ ايلكه‌ر وصاحب جيدك حقي جيدده متعين اولدي * زيرا انك ايچون رديده بلاشبهه حقي يوقدر ومحتمل اولور كه جيد اصلي اولمقلغه جيدده دخي حقي اوله ومحتمل اولور كه ضايعده‌ده حقي اوله زياده جيد اولمقلغه پس وصيتك تنفيذي حقي اولان برمحلده محتمل اولمق اولي اولدي صاحب رديئك حقي تعيين اولنمغه باعث اولدر كه زيرا صاحب ردي ايچون بلاشبهه جيدده حقي يوقدر ومحتمل اولور كه ردي اصلي اولمقلغه رديده دخي حقي اوله ومحتمل اولور كه ضايعده دخي حقي اوله زياده ردي اولمقلغه پس وصيتك تنفيذي برمحلده اوله كه حقي اولي اولمق محتمل اوله وآخرك حقي ايكي ثوبك هر برينك ثلثندن تعيين اولنمغه باعث اولدر كه زيرا صاحب جيد وقتا كه جيدك ثلثاني اخذ ايدوب وصاحب ردي رديئك ثلثاني اخذ ايتدي ايسه باقي قالدي الا ايكي ثوبك هر بريندن ثلث باقي قالدي پس تحقيق آخرك حقي بالضروره اول ثلثده متعين اولدي كافيده بويله ذكر اولندي (وببيت معين من دار مشتركة بقسم فان اصاب الموصى فهو للموصى له والا فله قدره) وموصى مشترك اولديغي برداردن بر بيت معيني بركسنه ايچون وصيت ايتسه‌يدي اول دار تقسيم اولنور پس اكر اول موصى به اولان بيت معين موصى به اصابت ايدرسه اول بيت موصى له ايچون اولور واكر اصابت ايتمزسه موصى له ايچون اول بيتك مقداري لازم كلور * يعني قچان بر دار ايكي رجل بيننده مشترك اولوب ايكي رجلك بري بر رجل ايچون اول داردن معين بر بيتي وصيت ايتسه‌يدي پس اول دار تقسيم اولنور پس اكر اول بيت موصينك نصيبنده واقع اولورسه اول بيت امام اعظم ايله امام ابو يوسف قتنده موصى له ايچون اولور وامام محمد قتنده اول بيتك نصفي موصى لهك اولور واكر اول بيت موصينك شريكنك نصيبنده واقع اولورسه موصى له ايچون قاچ ذراع ايسه موصى به اصابت ايلدن شيئدن اول بيتك ذراعي مقداري اولور امام اعظم ايله امام ابي يوسف قتنده وامام محمد قتنده بيتك نصفنك ذراعي مقداري اولور (كما في الاقرار) نته‌كيم اقرارده اولديغي كبي يعني في زوصيتك مكاننه اقرار اولسه‌يدي پس حكم بنه بويله در بعض بالاجماع ديديلر وبعضيلرانده امام محمدك خلافي واردر ديديلر (وبالف معين من مال زيد له الاجازة بعد موت الموصى والمنع بعدها) موصى زيدك مالندن بر آخر كمسنه ايچون بعينه بيك اقچه ايله وصيت ايتسه‌يدي صاحب مال ايچون موصينك موتندنصكره اجازت ايتمك واردر واجازتدنصكره منعده واردر يعني قچان موصى بر رجلك مالندن بعينه بيك اقچه ايله آخر ايچون وصيت ايتسه‌يدي وصاحب مال دخي موصينك موتندنصكره اجازت ويرسه‌يدي پس اكر اول مالي موصى لهه دفع ايتدي ايسه جائز اولدي وصاحب مال ايچون اجازتدنصكره منع ايتمكده واردر * زيرا مال غير ايله تبرعدر غيرك اجازتنه متوقف اولور پس قچان صاحب مال اجازت ويرسه موصى كبي اندن دخي تبرع اولور پس انك ايچون موصى لهه تسليمدن امتناع ايلمك واردر زيرا اجازتدنصكره تمام اولمدي پس قبل التسليم هبه كبي اولدي اما قچان موصى ثلث اوزره زياده ايله وصيت ايتدكده ورثه‌نك اجازت ويرمسي ذكر اولنان

وصيتك خلافى اوزره در * زيرا وصيت ثلث مخرجنده صحيحدر وصيتك كندو ملكنه مصادفه سى اولديغى ايچون واجازتدن امتناع ورثه نك حقى ايچوندر پس قچان ورثه اول وصيته اجازت ويرديلرسه انلرك حقلرى ساقط اولدى ايمدى وصيت موصى طرفندن تنفيذ اولنور (اقر احد الابنين بعد القسمة بوصية ابيه دفع ثلث نصيبه) يعنى ايكى اوغلك برى قسمتدن صكره باباسنك ثلثده وصيتى ايله اقرار ايتسه يدى ايكى نصيبنك ثلثى موصى لهه دفع اولنور * زيرا تركه ده اولان ثلث شايعله موصى لهه اقرار ايلدى وتركه ايسه ايكيسنك بيننده در پس اول ابن بيننده اولان شيئك ثلثى ايله مقر اولدى اما ايكى ابندن برى قچان غيرى ايچون دينله اقرار ايتسه يدى ذكر اولنانك خلافى اوزره در * زيرا دين ميراث اوزره مقدمدر پس دينك تقدمى ايله مقر اولدى ايمدى ميراث اوزره تقديم اولنور اما ثلث ايله موصى له وارثك شريكيدر پس انك ايچون برشى تسليم اولنمز الا ورثه يه ايكى مثلى تسليم اولنان شى تسليم اولنور (ان ولدت الموصى بها ولدا بعد موت الموصى وقبل القسمة وقبول الموصى له فهما له ان خرجا من الثلث والا اخذ الثلث منهما ثم منه) زيد ايچون وصيت اولنان جاريه موصينك موتندن صكره وقسمتدن اول وموصى لهك اول جاريه يى قبولندن اول جاريه بر ولد كتورسيدى پس وصيت اولنان جاريه وولدى زيد موصى له ايچوندر اكر ايكيسيده ثلثدن چيقارسه واكر ثلثدن چيقمزسه اولا جاريه دن شى اخذ ايدر اندن صكره ولددن اخذ ايدر * يعنى قچان موصى بر جاريه سنى بر رجل ايچون وصيت ايتسه يدى پس اول جاريه موصينك موتندن صكره قسمتدن اول بر ولد كتورسيدى وجاريه ايله ولدك ايكيسيده ثلث مالدن چيقسه لردى ايكيسيده موصى له ايچون اولور * زيرا ام وصيتده اصالةً داخل اولدى وولدى امه اتصالى ايچون تبعاً داخل اولدى پس قچان جاريه قسمتدن اول ولد لدى ايسه حالبوكه تركه ميتك وصيتلرى تركه دن تنفيذ اولنديغى ودينلرى قضا اولنديغى دليلى ايله ملك ميتك حكمى اوزره باقيه اولدى ايسه ول ولد وصيتده داخل اولدى كانه ايكيسنده ده وصيت ايجاب ايليوب جاريه وولدى موصى له ايچون اولديلر واكر ايكيسيده ثلثدن چيقمسه لردى وصيت اولا ولدك اناسندن اندن صكره ولددن تنفيذ اولنور بو قول جاريه قسمتدن اول وموصى لهك قبولندن اول ولد لرسه در (واو بعدهما) واكر جاريه قسمتدن وموصى لهك قبولندن صكره ولد لرسه (فهو للموصى له) ولد موصى له ايچون اولور * زيرا تركه قسمت ايله ميتك ملكى حكمندن خارج اولدى پس موصى لهك ملك خالصى اوزره زياده حادث اولدى (ولو بعد القبول وقبلها) واكر جاريه يى موصى له قسمتدن اول قبول ايتدن صكره ولد كتورسيدى قدورى ذكر ايلديكه تحقيقا ولد موصى به اولمز وثلثدن خروجنه اعتبار اولنمز وجميع مالدن موصى له ايچون اولور نتكيم جاريه قسمتدن صكره ولد كتوردكده اولديغى كبى وبزم مشايخمز ديديلركه ولد موصى به اولور حتى ثلثدن خروجنه اعتبار اولنور نتكيم جاريه قبولدن اول ولد كتوردكده اولديغى كبى (واو قبل موت الموصى) واكر جاريه موصينك موتندن اول ولد كتورسيدى ولد وصيت تحتنده داخل اولمز (بل بقى على حكم ملكه) بلكه ميتك ملكنك حكمى اوزره باقى قالور * زيرا قصدا ولا سراية وصيت تحتنده داخل اولمدى وموصى بهك كسبيده ذكر ايلديكمز شيئلرك جميعنده ولد كبيدر كافيده بويله ذكر اولندى

(باب العتق فى المرض)

بو باب مرض حالنده اولان عتقك احكامى بياننده در مرضده اعتاق وصيت انواعندندر لكن وقتا كه مرضده عتق ايچون احكام مخصوصه اولدى ايسه مصنف انى على حدة برباب ايله افراد ايله ذكر ايليوب انى صريح اولان وصيتدن تأخير ايلدى * زيرا صريح اصلدر (المعتبر حال العقد فى تصرف انشائى فيه معنى التبرع) اعتبار حال عقده در اول عقدده تبرع معناسى اولان تصرف انشائيدر بو قيد تصرف اخباريدن احترازدر زيرا مريض قچان دينله مرضده اقرار ايتسه يدى مالك كلندن تنفيذ اولنور وكذلك مرضده مهر مثليله اولان نكاح كل مالدن تنفيذ اولنور (فلو فى الصحة) پس اكر ذكر اولنان تصرف انشائى صحتده اولورسه (فمن كل ماله) صحيحك مالنك كلندن اعتبار اولنور (والا فمن ثلثه) واكر صحتده اولمزسه مريضك مالنك ثلثندن اعتبار اولنور تصرف اخبارى بونك خلافى اوزره در واما تبرع ايله اولميان شى بويله دكلدر (وحال الموت فى الاضافة اليه) وموته اضافتده اولان تصرف انشائيده معتبر اولان حال موتدر (فيكون من

ثلثه مطلقا) پس اول تصرف انشائی مطلقا مالك ثلثندن اولور يعنی برابردر كرك صحتنده اولسون وكرك مرضنده اولسون موته مضاف اولدقدنصكره (اذامات) يعنی اول متصرف فوت اولديسه مضاف اليه بولنديغی ايچون اولكه موتدر (ومرض صح منه كالصحة) ومريض اولوب مرضندن صحت بولان صحيح كبيدر * زيرا وارثك ودائنك حقی مرض موتده وصيتك مانند متعلق اولور ومرضدن خلاص اولنجه اول مرض مرض موت اولمديغی ظاهر اولور (واعتاقه ومحاباته وهبته وصيته من الثلث) مريضك اعتاقی وقيمتدن نقصانه شیء اشترا ايدوب زياده سن عطا ايلمسی ودخی هبه سی وضامن اولمسی ثلثندن مرضنده اولدقلری ايچون بونلر وصيت حكمندهدر (فان حابی فاعتق فهی احق) پس اكر موصی محابات ايتسه اندنصكره اعتاق وايكيسندن ثلث ضيق اولسه محابات عتقدن احقدر (وهما) يعنی محابات وعتق (فی عكسه سواء) يعنی اكر اعتاق ايتسه ده محابات ايتسه ايكيسی برابردر محابات ايدوب صكره اعتاق ايتمك صورتی شول شيئدر كه اكر قيمتی ايكيوز ايدن عبدی يوزه بيع ايليوب صكره قيمتی يوز اولان عبدنی اعتاق ايتسه واول ايكی عبددن غيری مالی دخی اولمسه ثلث محاباته صرف اولنور وعبد قيمتك قالندهسی ايدر وعكسينك صورتی اولدر كه قيمتی يوز اولان عبدينی اعتاق ايتسه اندنصكره قيمتی ايكيوز اولان عبدينی يوزه بيع ايلسه پس قاضی ثلثی اولكه يوزدر ايكيسی بيننده ايكی نصف تقسيم ايدر پس عبد معتقك نصفی مجانا معتق اولور وقيمتك نصفنده سعايت ايدر وصاحب محابات عبد آخری يوز اللی ايله اخذ ايدر (وعندهما عتقه اولی فيهما) وامامين قتنده عبدك عتقی ايكی صورتده اولدر زيرا كا فسخ لاحق اولمز وامام اعظمك دليلی اولدركه تحقيقا محابات اقوادر * زيرا محابات عقد معاوضه ضمننده در لكن اكر عتق اولا بولنورسه دروا ولا بولنان عتق محاباته مزاحم اولور رفعه محتمل اولمز (وفی عتقه بين المحاباتين نصف للاولی ونصف للآخرين) پس ايكی محاباتك ما بيننده عتقده ايكی محاباتك اولاسی ايچون ثلثدن نصف واردر وعتقله محابات ثانيه ايچون ثلثدن نصف آخری واردر * زيرا عتق محابات ثانيه اوزره تقديم اولنور پس ايكيسی برابر اولورلر (وفی عكسه) وعكسنده يعنی اكر مريض اولا اعتاق ايلسه اندنصكره محابات ايلسه اندنصكره اعتاق ايلسه (اله نصف ولهما نصف) محابات ايچون ثلثك نصفی واردر وايكی عتق ايچون ثلث نصف آخری واردر يعنی عتق اول ايله محابات بيننده ثلث تقسيم اولنور وعتق اوله اصابت ايدن نصف عتق ثانی ايله بينلرنده تقسيم اولنور بو درت مسئله در * مسئله اولی اولا محابات ايدوب بعده اعتاق ايتمكدر امام اعظم قتنده ثلث اولا محاباته صرف اولنور اكر ثلثدن فضله قالورسه عتقه صرف اولنور وامامين قتنده ثلث اولا عتقه صرف اولنور واكر ثلثدن برشیء قالورسه پس بنه عتقه صرف اولنور * ومسئله ثانيه اولا اعتاق ايدوب بعده محابات ايتمكدر امام اعظم قتنده عبد ايله صاحب محابات مشترك اولورلر پس ثلثك نصفی اولا عتقه صرف اولنور ونصفی محاباته صرف اولنور وامامين قتنده ثلث اولا عتقه صرف اولنور وفضله قالورسه محاباته صرف اولنور * ومسئله ثالثه اولا محابات ايدوب بعده اعتاق ايد. بعده محابات ايتمكدر امام اعظم قتنده ثلثك نصفی محابات اولی يه صرف اولنور ونصفی محابات ثانيه ايله عتق بيننده برابر تقسيم اولنور عتق محابات ثانيه اوزره تقديم اولنديغی ايچون * ومسئله رابعه اولا اعتاق ايدوب بعده محابات ايدوب بعده اعتاق ايتمكدر امام اعظم قتنده ثلث اولكی عتقله محاباته صرف اولنور هر بری ايچون ثلثك نصفی واردر عتقك مقدم اولمسيله تساوی بلری ايچون (تبطل بعتق عبده ان جنی بعد موته فدفع) مريض عبدينك عتقيله وصيت ايتسه باطل اولور اكر عبد موصينك موتندنصكره جنايت ايدرسه پس عبد ولی جنايته دفع اولنور * يعنی اكر موصی مريض عبدينك عتقی ايله وصيت ايتسهيدی موصينك موتندنصكره اول عبد جنايت ايتدكده عبد جنايت ايچون دفع اولنسهيدی اول وصيت باطل اولور * زيرا عبدی جنايتی ايچون دفع تحقيق صحيح اولدی * زيرا اول جنايتك حقی موصی اهلك وموصينك حقلری اوزره مقدمدر * زيرا ولی جنايت موصی طرفندن ملكه تلقی بالقبول ايدر الا بوقدر فرق واردركه موصينك اول عبدده ملكی باقيدر اول ملك زائل اولمز الا عبدی جنايتی ايچون دفع ايله زائل اولور پس اكر عبد موصينك ملكندن خارج اولسيدی وصيت باطل اولور نتكيم اكر موصی عبدی بيع ايتسيدی ياخود موصينك دينی ظهور ايتمكله موصينك موتندنصكره وارثلری بيع ايتسيدی حالبوكه تحقيق موصی عبدك عتقيله وصيت

ایتسیدی عبد موصینك دینی ایچون بیع اوله‌جغی کبی (وان فدی لا) واكر وارثلر عبدی فدا ایتسه‌لردی بیع اولنمز فدا وارثلرك مالرندن اولور * زیرا وارثلر شول وارثلردر كه انلر فدایی التزام ایدوب وصیته اجازت ویرن كمسنه‌لردر * زیرا عبد فدا ایله جنایتدن طاهر اولدی كانه اول عبد جنایت ایتمامش كبی اولدی ایمدی وصیت تنفیذ اولنور ومحلی باقی اولدیغی ایچون (اوصی لزید بثلث ماله وترك عبدا فادعی زید عتقه فی صحته والوارث فی مرضه) موصی ثلث مالی ایله زید ایچون وصیت ایدوب و بر عبد ترك ایتسیدی پس موصی له اولان زید موصینك صحتنده عبدك عتقنی ادعا ایتسیدی ووارث عبدك عتقنی موصینك مرضنده ادعا ایتسیدی * یعنی چقان وارثی اولان بر رجل ثلث مالی ایله زید ایچون وصیت ایدوب و بر عبد ترك ایتسیدی پس وارث ایله زیددن هر بری اول عبدی موصینك اعتاق ایلدیككنی اقرار ایتسه‌لردی لكن زید عبدك اعتاقنی موصینك صحتنده ادعا ایدرلشدن نافذ اولور وصیت اولمسون ایچون ووارث عبدك اعتاقنی موصینك مرض موتنده ادعا ایدرلشدن نافذ اولور وصیت اولسون ایچون (صدق الوارث وحرم زید) وارث تصدیق اولنوب زید محروم اولور * زیرا موصی له عبدك عتقندن صكره تركه‌دن باقی قلان شیئك ثلثنك استحقاقنی ادعا ایدر * زیرا صحتنده اعتاق وصیت دكلدر بو اجلدن جمیع مالدن تنفیذ اولنور ووارث انی انكار ایدر * زیرا وارثك مدعاسی مرضنده عتقدر ومرضنده عتق صحتنده اولان كبی وصیتدر لكن مرضنده وصیت ثلث مال ایله اولان وصیت اوزره مقدمدر ایمدی وارث منكر اولدی وقول ایسه یمینی ایله منكرك قولیدر (الا ان یفضل من ثلثه شیء علی قیمة العبد) الا مكر كه موصینك ثلث مالندن بر شیء عبدك قیمتی اوزره فضله قاله او وقت موصی له محروم اولمز * زیرا مزاحم یوقدر (او یبرهن علی دعواه) یاخود موصی له اولان زید دعواسی اوزره بینه اقامت ایلیه یعنی اعتاق صحتنده اولدیغن اثبات ایلیه پس انك ایچون مال واردر * زیرا بینه ایله ثابت اولان عیانا ثابت كبیدر ووارث موصی له حقنی اثبات ایتمك ایچون بینه اقامتنده خصمدر (ادعی زید دینا علی میت وادعی عبده اعتاقه فی صحته وصدقهما وارثه یسعی العبد فی قیمته وتدفع الی الغریم) زید بر میت اوزره دین ادعا ایتسیدی واول میتك عبدی میتك صحتنده اعتاقنی ادعا ایتسیدی ووارث ایكیسنیده تصدیق ایتسیدی عبد قیمتنده سعایت ایدوب اول قیمتی داینه دفع ایدر (وقالا یعتق ولا یسعی) وامامین عبد معتق اولور و برشیئده سعایت ایتمز دیدیلر * زیرا عتق ودین وارثك كلام واحدده تصدیقی ایله ایكیسی معا ظاهر اولدی پس كانه ایكیسیده بینه ایله ثابت اولمش كبی اولدی و بر كمسنه صحتنده بر عبد اعتاق ایدوب فوت اولسیدی و اول كمسنه‌نك اوزرنده دین اولسیدی عبد دین ایچون برشیئده سعی ایلمز پس بوده انك كبیدر امام اعظمك عاتی اولدر كه تحقیقا دینله اقرار اقوادر و بو اجلدن جمیع احوالده مالك كلندن اعتبار اولنور حال بو كه مرضدن وصیتده دكلدر ومرضنده عتقله اقرار وصیت منزله‌سنده‌در حتی ثلثدن اعتبار اولنور واقوی ادنایی دفع ایدر پس انك مقتضاسی اصلا عتقده باطل اولمقدر لكن اول عتق وقوعندن صكره منتقض اولمغه محتمل اولمز پس معنا مقتضاسی سعایتك ایجابیدر (مات وترك ابنا والف درهم فقال رجل لی علیه الف درهم وقال آخر الالف المتروك ودیعة لی وصدقهما قیل الودیعة عنده اقوی) بر كمسنه فوت اولوب بر اوغلنی و بیك درهم ترك ایتسیدی پس بر رجل دیدیكه متوفانك بنم ایچون اوزرنده بیك درهم واردر دیسیدی و بر رجل آخر دخی متوفانك ترك ایتدیكی بیك درهم بنم ایچون امانتدر دیسیدی واول اوغل دینی وودیعه‌یی تصدیق ایتسیدی بعض دیدیكه امانت امام اعظم قتنده اقوادر (وعندهما سواء) وامامین قتنده برابردر بو قول صاحب هدایه‌نك مختاریدر (وقیل الالف بینهما نصفان عنده وعندهما الودیعة اولی) و بعض اول بیك درهم ایكیسی بیننده ایكی نصف اولور امام اعظم قتنده وامامین قتنده امانت اولیدر دیدی بو قول صاحب كافینك اختیار ایلدیكیدر

* (باب الوصیة للاقارب وغیرهم) *

بو باب اقارب ایچون واقاربك غیری ایچون اولان وصیتك بیاننده‌در (اقاربه) بولفظ اقاربه و بونك اوزرینه عطف اولان مبتدادر خبری كلجك محرماه فصاعدا قولیدر یعنی موصینك قریبی اولانلر (واقرباؤه وذو قرابته وذو انسابه محرماه فصاعدا من ذوی رحمه الاقرب فالاقرب) وموصینك اقرباسی اولانلر وقرابتی صاحبی اولانلر ونسبلرینك صاحبی اولانلر موصینك اقرب رحم صاحبلرندن الاقرب فالاقرب ایكی محرمیدر دخی

زیاده‌در یعنی ذکر اولنان الفاظ معناده متقارب واقع اولدقلری ایچون بری دیگرینک مقامنه قائم اولورلر پس قچان موصی بونلر ایچون برشیئ ایله وصیتده
اطلاق ایلسه انلر ایله مراد موصینک ذی رحم محرمنک کلیسندن الاقرب فالاقربدر یاخود ذی رحم محرمه
مضاف اولانک کلیسندن الاقرب فالاقربدر نته‌کیم موصی زیدک اقاربی ایچون وصیت ایتدی یاخود
ارحامی صاحبلری ایچون وصیت ایتسیدی پس اول وصیت اقرباسنک اقربندن ایکیسی ایچوندر نه‌قدر زیاده
اولورسه یعنی قچان موصی ذکر اولنانلردن بری ایچون وصیت ایتسیدی پس اول وصیت امام اعظم قتنده
موصینک ذی رحم محرمی اولانلرینک کلیسندن اقرب ایچوندر الاقرب فالاقرب (سوی الوالدین) انا ایله
بابادن غیریسی (والولد) ودخی والددن غیریسی * زیرا والدین اوزره اسم قریب ایله اطلاق اولنمز و بر کسنه
والدینه قریب تسمیه ایلسه عاصی اولور * زیرا عرف عربده قریب شول کسنه‌در که انک غیری اکا غیرک
واسطه‌سیله تقرب ایلیه و والد و ولدک تقربلری ایکیسنکده بنفسه‌در غیری ایله دکلدر و قریبده جد و جده و ولدک
ولدی داخل اولور ظاهر روایتده بزم ذکر ایتدیکمز علت ایچون و اقربیت اعتبارینه باعث اولدرکه زیرا وصیت
اخت میراثدر حالبوکه وصیت میراثده اعتبار اولنور پس کذلک اقربیتده دخی اعتبارینه اولنور و میراثده مذکور
اولان جمع ایکیدر کذلک وصیتده دخی ایکیدر و محرمیت اعتبارنه باعث اولدرکه زیرا وصیتدن مقصود
قریبک صله‌سیدر پس موصینک وصیتی قریبلرندن صله‌یه مستحق اولانه مختص قیلندی و انده صغیر و کبیر و حر
وعبد و ذکر و انثی و مسلم و کافر برابر اولور و امامین قتنده موصی‌یه باباسی و اناسی طرفندن اسلامده اقصای ابه
وارنجه‌اکا منسوب اولان وصیتده داخل اولور و انده اقرب و ابعد و واحد و جمع و کافر و مسلم مستوی اولور
و اسلامک اقصای ابه وارنجه شرط قیلنمسنده اختلاف اولندی * و مصنف تحقیق الاقرب فالاقرب قولی اوزره
(فلوله عمان وخالان فهو لعمیه) قولیله تفریع ایلدی یعنی قچان موصی اقاربی ایچون وصیت ایتسیدی و اول
موصینک ایکی عمیسی و ایکی خالی اولسیدی وصیت ایلدیکی شیئ ایکی عمیسی ایچون اولور * زیرا الاقرب
فالاقرب اعتبار اولنور ارثده اولدیغی کبی و امامین قتنده دردی بیننده ارباعا تقسیم اولنور * زیرا اسم
قریب انلره متناول اولور ایکی عملر اقربیت ایله اعتبار اولنمزلر (وفی عم وخالین نصف بینه وبینهما) و اکر
رعمی ایله ایکی خالنه وصیت ایتسیدی عمی بینیله ایکی خالی بیننده موصی‌به تنصیف اولنور یعنی وصیت
اولنان شیئک نصفی عم ایچون و نصفی ایکی خال ایچون اولور * زیرا لفظ خالین جمعدر پس جمعیت معناسنه
اعتباردن لابددر و اول معنای جمعیت وصیتده ایکیدر نته‌کیم بلنمش ایدی پس عمه ایکی خال ضم اولنور جمع
اولسون ایچون پس عم نصفی اخذ ایدر * زیرا عم اقربدر و ایکی خال نصفی اخذ ایدرلر نصفی اخذده ایکیسنک
ورثه‌ته تقدم ایدر کسنه بولنمدیغی ایچون * شول شیئ بونک خلافی اوزره‌در که قچان موصی قرابتی صاحبی اولانه
وصیت ایتسیدی اول وقت وصینک جمیعسی عم ایچون اولور * زیرا لفظ لفظ مفرددر وصیتک جمیعسنی احراز
ایدر * زیرا عم اقربدر (وفی عم له نصف) و یالکز رعمیده وصیت عم ایچون نصف واردر ذکر اولنان علت
ایچونکه معنای جمعیته اعتباردن لابددر و عم نصفی اخذ ایدر (وعم وعمة استویا) وعم ایله عمه ده مساوی
اولدیلر * زیرا ایکیسنک قرابتلری برابردر و معنای جمعیتده ایکیسیله متحقق اولدی ایدی وصیت اولنان شیئه
مستحق اولدیلر (وجیرانه ملاصقو) و موصینک قومشیلری موصی‌یه ملاصق اولانلردر امام اعظم و امام زفر
قتنده قیاس ده بودر * زیرا جار مطلق ذکر اولندیغی وقتده ایچی جار ملاصقه متناول اولور حالبوکه نبی علیه الصلاة
والسلام (الجار احق بسقبه) بیورمشدر بقربه معناسنه و مراد ملاصق اولان جاردر و استحسانده اولکه
امامینک قولیدر جار موصینک محله‌سنده ساکن اولان کسنه‌در و انلر موصینک محله‌سی مسجدنده جمع اولورلر
زیرا عرفا کلیسی جیران تسمیه اولنور (واصهاره کل ذی رحم محرم من امرأته) و موصینک اصهاری
مرأه‌سندن ذی رحم محرم اولانلرک کلیسیدر * زیرا رسول علیه الصلاة والسلام وقتاکه صفیه‌یی تزوج
ایلدکده صفیه‌نک مالک اولدیغی ذی رحم محرمنک کلیسنی انلره اکراما اخراج ایلدی و انلر اصهار نبی علیه الصلاة
والسلام ایله تسمیه اولندیلر (واختانه زوج کل ذات رحم محرم منه) و موصینک اختانی ذی رحم محرمی اولان
خاتونلرک زوجلریدر مثالی قزلرینک زوجلری و قزقرنداشلرینک و عمه‌لرینک و خاله‌لرینک زوجلریدر و کذلک
انلرک زوجلرینک ذی رحم محرمی اولانلر موصینک اختانیدر بو انلرک عرفنده دردنلدی و امازم عرفزده اختان

محرملرك زوجلرينه متناول اولمز واختانده حرايله عبد واقربله ابعد برابر اولورلر * زيرا لفظ كلسنه مشتمل اولور (واهله امرأته) وموصينك اهلى مرأه سيدر * زيرمرأه لغة وعرفا اهل ايله مراده در حق تبارك وتعالى (اذقال لاهله) بيوردى لامرأته معناسنه تأهل ديرلر تزوج معناسنه وامامين قتنده اهل ايله مراد عيالنده ونفقه سنده اولان كمسنه در عرفه اعتبارا حق سبحانه وتعالى (فنجيناه واهله الا امرأته) بيوردى مراد عيالنده اولان كمسنه در (وآله اهل بيته) وموصينك آلى اهل بيتيدر * زيرا آل شول قبيله دركه اكا منسوب اوله وانده باباطرفندن اسلامده اقصاى ابه وارنجه اكا منسوب اولانلر داخل اولور اقربله ابعد وذكر ايله انثى ومسلم ايله كافر وصغير ايله كبير برابردر (وابوه وجده منهم) ودخى موصينك باباسى ودده سى موصينك اهل بيتندندر * زيرا بابا اهل بيتدر وكذلك دده اهل بيتدر (وجنسه اهل بيت ابيه دون امه) موصينك جنسى باباسنك اهل بيتيدر اناسى اهل بيت دكلدر * زيرا انسان باباسيله جنسلنور قرابتى جنسك خلافيدر اول حيثيتدنكه قرابت بابا واناجانبندن اولور (واهل بيتها اوجنسها) مرأه نك اهلى بيتى وجنسى يعنى قچن برمرأه اهل بيتى ايچون ياخود جنسى ايچون وصيت ايتسيدى (لايتناول ولدها) مرأه نك ولدينه متناول اولمز (الا اذا كان من قوم ابيها) الامكركه مرأه نك باباسنك قومندن اوله كافيده بويله ذكر اولندى (وولد زيد يتناول الذكر والانثى) وزيدك ولدى ذكر وانثايه متناول اولور اشتقاقك مبدئى ايكيسنده ده موجود اولديغى ايچون (وفى ورثته الذكر كالانثيين) وزيدك وارثلرنده ذكر ايكى انثى كبيدر يعنى قچان موصى فلانك وارثلرى ايچون وصيت ايتسيدى پس وصيت اولان شيئ بينلرنده (للذكر مثل حظ الانثيين) تقسيم اولنور * زيرا موصى وقتاكه لفظ ورثه اوزره تنصيص ايتدى ايسه بيلنور كه تحقيقا موصينك قصدى تفضيلدر تكيم ميراثده اولديغى كبى (وايتام بنى فلان وعميانهم وزمناهم وارامالهم يتناول فقرهم وغنيهم وذكورهم واناثهم ان احصوا) ودخى موصى بنى فلانك يتيملرى واعمالرى وكوترملرى وطول عورتلرى ايچون وصيت ايتسيدى فقيرلرينه وغنيلرينه وارلرينه وعورتلرينه متناول اولور اگر موصى جمله سنى احصا ايدرسه يعنى تعداد ايدرسه يعنى قچان انلرك حقنده تمليكك تحققى ممكن اولورسه يعنى جمله سنه كوجى يترسه (والا لفقرائهم)واگر جمله سنى احصا ايتمزسه پس اول وصيت اول بنى فلانك فقراسيچون اولور * زيرا وصيتدن مقصود قربتدر وقربت ايسه فقرى سدايتمكده وآچلغى رد ايتمكده در بوذكر اولنان اسملر حاجتك تحققنى اشعار ايدر ايدى فقرا اوزره حملى جائز اولدى * شول شيئ بونك خلافى اوزره دركه قچن موصى بنى فلانك شابلرى يعنى يكتلرى ايچون وصيت ايتسيدى حالبوكه انلر احصا اولنمزلر ياخود بنى فلانك امارى يعنى جاريه لرى ايچون وصيت ايتسيدى حالبوكه انلر تعداد اولنمزلر اول وقت وصيت باطل اولور * زيرا لفظده حاجتدن منبئ اولور شيئ يوقدر وانلره صرفدن مانع اولىجى جهالة فاحشه ايچون كلسنك حقنده تمليك يوغندن تصحيحى ممكن اولمدى وفقرا ايچون ومساكين ايچون وصيتده انلردن ايكيسنه صرف واجب اولور معناى جمع اعتبار يوغندن وجمعك اقلى وصيتلرده ايكيدر نتكيم مرور ايتدى (وبنو فلان يختص بذكورهم)وبنو فلانه وصيتده انلرك ارلرينه مختص اولور هدايه ده ديديكه واگر موصى بنى فلان ايچون وصيت ايتسيدى انده اناثلر داخل اولور امام اعظمك قول اولنده اولكه امامينك قوليدر * زيرا ذكورك جمعى اناثه متناول اولور اندنصكره امام اعظم بوقولدن رجوع ايدوب خاصة ذكوره متناول اولور ديدى * زيرا اسمك ذكور ايچون حقيقتى واناث ايچون انتظامى تجوزدر وكلام اسمك حقيقتى ايچوندر وكافيده واگر موصى بنى فلان ايچون وصيت ايتسيدى امام ابى يوسف قتنده اول كلام وصيت ذكور اوزره در غيرى دكلدر ديدى وبوقول حقيقته اعتبار يوغندن امام اعظمك قول آخريدر وامام محمد انده اناث داخل اولور ديدى و بوقول امام اعظمك قول اوليدر ووقايه ده بنى فلانده اناث انلردندر ديدى * بن ديرمكه صاحب وقايه نك امام اعظمك رجوع ايلديكى قولنى اختيار ايدوب وبر روايتده ابو يوسفك قولنه موافقتك سرى بنم ايچون ظاهر اولمدى (الا اذا كان اسم قبيلة او فخذ) الامكركه بنو فلان برقبيله نك اسمى ياخود برفخذك اسمى اوله فخذ عشيرتلرده بطندن اقلدر فخذ آلتى قبيله نك آخريدر اول عشيرتلرك اولى شعبدر اندنصكره قبيله در اندنصكره فصيله اندنصكره عمارة اندنصكره بطن اندنصكره فخذ در صحاحده بويله ذكر اولندى (فيتناول الاناث) پس

بنوفلان اسم قبیله یاخود اسم فخذ اولورسه اناثه متناول اولور (ومولی العتاقة والموالاة وخلفائهم) ودخی مولای عتاقه یه ومولای موالاته وانلرک خلیفه لرینه متناول اولور *زیرا فخذ ایله وبنوفلان ایله مراد انلرک عینلری دکلدر بلکه مجرد انتسابدر مثلا بنی آدم کبی بو اجلدن انده مولای عتاقه ومولای موالات وخلیفه لری داخل اولور (اوصی من له معتقون ومعتقون بطلت) موصی معتقلری ومعتقلری اولان کسنه نک موالیسی ایچون وصیت ایتسه ایدی اول وصیت باطل اولور *زیرا لفظ موالی ایکی معنا بینده مشترکدر بریسی مولای نعمت معناسنه در وآخری اوزرینه انعام اولنان در پس لفظ واحد اثبات موضعنده ایکی معنایه منتظم اولمز *زیرا ایکیسندن برینک اوزرینه دلالت ایدر قرینه یوقدر اما قچان فلانک موالیسیله تکلم ایلمین دیو یمین ایلسه اول وقت اعلی واسفله متناول اولور *زیرا مقام نفیدر حالبوکه انده تنافیده یوق (الا ان یبینه فی حیاته) الا مکرکه موصی حیاتنده بیان ایلیه اول وقت باطل اولمز * کافیه ده پس وقف واجب اولور حتی بیان قیام ایدنجه حالبوکه بیان بولنمدی ایمدی بالضروره باطل اولور دیدی (ویدخل فیه من اعتقه فی صحته ومرضه) وموالیده موصینک صحتنده ومرضنده اعتاق ایلدیکی کسنه ده داخل اولور لفظک انلره متناول اولسی ایچون (لامدبره وامهات اولاده) لفظ موالیده موصینک مدبرلری وام ولدلری داخل اولمز *زیرا انلرک عتقی بعد الموت حاصل اولور ووصیت ایسه حالت موته مضاف اولور پس قبل الموت اسمک تحققندن لابدر وابو یوسفدن روایت اولندیکه تحقیقا انلر یعنی مدبرلر وام ولدلر داخل اولورلر * زیرا انلرک حقنده سبب استحقاق لازمدر پس اسم مولی انلرک اوزرینه اطلاق اولنور

(باب الوصیة بالخدمة والسکنی والثمرة)

بو باب خدمت ایله وسکنا ایله ومیوه ایله وصیتک بیانندهدر (صح الوصیة بخدمة عبده وسکنی داره مدة معینة وابدا) عبدینک خدمتی ایله ودارینک سکناسی ایله مدة معینه ده وابدا وصیت صحیح اولدی *زیرا منافعک حال حیاتنده تملیکی بدل ایله وبدلسز صحیح اولور کذلک وفاتندنصکره دخی صحیح اولور تکیم اعیانده اولدیغی کبی وموصی به متوفانک ملکی اوزره منفعت حقنده محبوس اولور حتی اول موصی بهی موصی له موصینک ملکی اوزره تملک ایلیه تکیم موقوف علیه وقفک منافعنی ملک واقفک حکمی اوزره استیفا ایلدیکی کبی ووصیت مؤبدا وموقتا جائز اولور عاریتده اولدیغی کبی زیرا وصیت بزم اصلمز اوزره تمنیکدر میراث بونک خلافی اوزره در * زیرا میراث مورثک تملک ایلدیکی شیده خلافتدر اولکه باقی قالور عینده در ومنفعت عرضدر باقی قالمز حتی خدمتله موصی له اکر فوت اولسه اندن اول خدمت میراث ولمز (وبغلتهما) یعنی عبدک ودارک غله سیله وصیت صحیح اولدی *زیرا غله منفعتک بدلیدر پس منفعتک حکمنی اخذ ایدر (فان خرجت رقبتهما) پس عبدک ودارک رقبه لری ثلثدن چیقسیدی (سلمت الیه ا) موصی لهه وصیت ایچون تسلیم اولنور *زیرا موصی لهک حقی ثلثده در ورثه یه مزاحم اولمز (ولا) واکر ثلثدن عبد ودارک رقبه لری چیقمزسه (یهایئوا العبد) ورثه ایله موصی لهدن هر بری عبدی مهایئه ایدرلر یعنی ایکی کون وارثلره خدمت ایدر وبر کون موصی لهه خدمت ایدر *زیرا موصی لهک حقی ثلثده در وورثه نک حقی ثلثانده در تکیم عینله وصیتده اولدیغی کبی وعبدک اجزا اوزرندن قسمتی ممکن اولمز * زیرا تجزی قبول ایتمز ایمدی ایکی حقک ایفاسی ایچون مهایئه یه صرف اولنورلر (ویقسم الدار اثلاثا) ودار اوچ ثلث اوزره تقسیم اولنور یعنی خسان موصی دارک سکناسی ایله وصیت ایتسیدی حالبوکه دار ثلثدن چیقمسیدی دارک عیننی انتفاع ایچون اثلاثا تقسیم اولنور اجزا ایله قسمت ممکن اولدیغیچون وبو تقسیم بینهماده تسویه ایچون ذاتا وزمانا اعدلدر ومهایئه ده ایکیسندن برینی زمانا تقدیم واردر (او مهایئة) یاخود دار مهایئه یولندن تقسیم اولنور زمان جهتیله *زیرا حق انلرایچوندر الا اولکی تقسیم اولیدر (ولیس للورثة بیع ما فی ایدیهم من ثلثیها) وورثه ایچون دارک ثلثیندن یدلرنده اولان حصه یی بیع جائز دکلدر وابو یوسفدن روایت اولندیکه تحقیقا ورثه ایچون بیع واردر *زیرا انلرک یدلرنده اولان شی ملکلرینک خالصیدر وجه ظاهر بودرکه تحقیقا موصی لهک حقی دارک جمیعسنک سکناسنده ثابتدر میت ایچون مال آخر ظاهر اولنه وکذلک موصی له ایچون ورثه نک یدلرنده اولان شیده حق مزاحمه واردر یاخود موصی لهک یدنده اولان خراب اوله وبیع اول وصیتک

ابطالنی متضمن اولور ایدی ورثه بعدن منع اولنورلر (وتبطل بموته فی حیاة موصیه) ووصیت موصینك
حیاتنده موصی لهك موتیله باطل اولور تقریر اولنان شی ایچونکه تحقیقا وصینك ایجابی موصینك
فوتندنصکره در پس اقچان موصی له فوت اولسیدی ایجاب صحیح اولمز تکیم بایعك ایجابی مشترینك
فوتندنصکره صحیح اولمدیغی کبی (و بعد موته یعود الی الورثة) وموصی لهك فوتندنصکره موصی به ورثه یه
عود ایدر * زیرا موصی حق موصی له ایچون ایجاب ایلدی ملکنك حکمی اوزره منافعی استیفا ایتسون ایچون
پس اکر موصی به موصی لهك وارثنه انتقال ایتسیدی موصینك رضاسی یوغیکن ابتداء موصینك
ملکنده مستحق اولمق لازم کلور حالبوکه بو جائز دکلدر (ولیس للموصی له بالخدمة والسکنی ان یؤجر العبد
او الدار) وخدمت ایله موصی له ایچون وسکنا ایله موصی له ایچون عبدی یاخود داری ایجار ایلمك بو قدر
زیرا منفعت بزم اصلمز اوزره مال دکلدر ومنفعتك مال ایله تملیکنده صفة مالیتك منفعتده احداثی وار در عقد
معاوضه ده مساواتی تحقیق ایتمکدن * پس بوذکر اولنان ولایت یعنی عبدی و یا داری ایجار ملك رقبه یه تبعا
مالك اولان کمسنه ایچون یاخود عقد معاوضه ایله مالك اولان کمسنه ایچون ثابت اولور حتی اول کمسنه
ولایته ملك رقبه یه مالك اولدیغی صفتا له مالك اوله اما قچان ملك رقبه بی عوضسز مقصود اولدیغی حالده
تملك ایتسه اندنصکره عوض ایله تملك ایتسه معنا تملك ایلدیکی شیئدن اکثر تملك ایتمش اولور بو ایسه
جائز اولاز (ولا للموصی له بالغلة استخدامه او سکناها فی الاصح) ودخی موصی له ایچون غله ایله وصیت
اولنان عبدك استخدامی و یا دارك سکناسی اصح قولده جائز دکلدر زیرا موصی موصی له ایچون غله
ایله وصیت ایلدی وغله ایسه دراهمدر یاخود دنانیردر و بو استخدام یاخود سکنا ایسه نفس منفعتك استیفاسیدر
وشك یوقدر که استخدام وسکنا ورثه حقنده متغایرلر ومتفاوتلردر انکیچون متغایردر که اکر موصینك دینی
ظاهر اولسه ورثه اول دینك اداسنه قادر اولور استغلالدنصکره موصی لهدن استرداد ایله اما قچان موصی له
نفس منافعی استیفا ایلسه ورثه اول منافعی موصی لهدن استرداده قادر اولهمز (ولا ان یخرج العبد من
البلد الا ان یکون هو واهله فی غیرها فیخرجه لیخدمه ان خرج من الثلث) ودخی موصی له استخدامی وصیت
اولنان عبدی بلده سندن اخراج ایدهمز الا مکر که موصی له واهلی غیری بلده ده اوله اول تقدیرجه اکر عبد
ثلثدن چیقارسه عبدی خدمت ایچون اخراج ایدر * زیرا وصیت موصینك مقصودندن بیان اولنان شی اوزره تنفیذ
اولنور پس قچان موصی له واهلی موصینك مصرنده اولسه لردی پس موصینك مقصودی موصی لهه مشقة
سفر لازم کلمکسزین عبدك خدمتندن قدرت و یرمکدر بو تقدیرجه موصی له ایچون عبدی بلدندن
اخراج جائز اولمز (ولا) واکر عبد ثلثدن چیقمزسه (فلا) موصی لهه خدمت ایچون عبدی اخراج جائز اولمز
(الا باذن الورثة) انلرك عبدده حقلرینك بقاسیچون ورثه نك اذنیله اخراج جائز اولور (وصی لرجل بخدمة عبده
سنة ولآخر بخدمته سنتین ولم یجیزوا خدمهم سنة ایام والموصی له ثلثه ایام یوما لصاحب السنة و یومین
لصاحب السنتین حتی تمضی تسع سنین) موصی عبدینی بر رجل ایچون برسنه ورجل آخر ایچون ایکی سنه
خدمت ایتمکه وصیت ایتسیدی وورثه تجویز ایتمسه لردی عبد ورثه یه التی کون خدمت ایدر واوچ کون
ایکی موصی له ایچون خدمت ایدر برکون برسنه صاحبنه و ایکی کون ایکی سنه صاحبنه خدمت ایدر حتی
طقوز سنه کچنجه * زیرا عبدك عینی تقسیم اولنمز ایدی زمانی وندن مهایاتله تقسیم اولنور انلرك حقلرینی
تمام ایلمك ایچون (اوصی بهذا العبد لفلان و بخدمته لآخر وهو یخرج من الثلث صح) موصی شو عبدی
فلان ایچون وخدمتنی فلان آخر ایچون وصیت ایتسیدی وعبد ثلثدن چیقسیدی ایصا صحیح اولدی * زیرا
موصی موصی لهك هر بری ایچون شی معلوم ایجاب قیلدی وموصی لهك هر بری ایچون شی معلوم واجب
قیلمسی وصیتك بانفراده اولمسنه محتمل اولور پس ایکیسندن هر بری ایچون واجب اولان شیئده ایکیسی بیننده
مشارکت متحقق اولمز بوندنصکره قچان صاحب خدمت ایچون وصیت صحیحه اولدی ایسه پس اکر موصی
رقبه ده برشیئله وصیت ایتمدیسه رقبه ورثه ایچون میراث اولور خدمت موصی له ایچون اولمغله بله وکذلك
انسار آخر ایچون رقبه ایله وصیت ذکر اولنان کبیدر * زیرا وصیت میراث کبیدر ملککر بعد الموت ثابت
اولمسنده (وبثمرة بستانه فمات وفیه ثمرة یکون له هذه فقط) وموصی بستاننك میوه سیله وصیت ایدوب موصی
فوت اولسیدی واول بستانده میوه دخی اولسیدی بالکز اول میوه موصی لهك اولور اول میوه دنصکره

حادث اولان میوه‌یی اهمال ایتمك اولمز (وان ضم ابدا) واكر موصی كلامنه ابدا لفظنی ضم ایتدی ایسه بنم بستانمك میوه‌سی ابدا موصی له ایچوندر دیمكله (فله معهما) پس ثمره اولی ایله بیله (ما یحدث بعدها) ثمره اولیدن صكره حادث اولان ثمره ابدا موصی له ایچون اولور مطلقا (كما فی غلة بستانه) نتكیم موصی بستاننك غله‌سنی وصیتده جائز اولدیغی كبی * یعنی قچان موصی بستاننك غله‌سنی وصیت ایتسه‌یدی حالا قائمه اولان غله‌سی و زمان مستقبلده حاصل اوله‌جق غله‌سی موصی له ایچوندر اكرچه كیم ابدا لفظنی دیمدی ایسه‌ده وفرق اولدر كه تحقیقا میوه عرفا موجودك اسمیدر معدومه متناول اولمز الا دلالة زائده ایله متناول اولور مثالی ابدا اوزره تنصیص كبی زیرا موصی تأبید ایلمز الا معدومه متناول اولمغله اولور و معدوم ذكر اولنان شیئدن اولور اكرچه كیم برشئ بوغیه‌ده واما غله موجوده شامل اولور و عرفا مرة بعد اخری وجوده عارض اوله‌رق اولان شیئه‌ده شامل اولور فلان بستاننك غله‌سندن وارضنك و دارینك غله‌سندن اكل ایدردینور پس قچان غله اطلاق اولنسه دلالة اخری اوزره توقف ایتمكسزین معدومه و موجوده متناول اولور اما ثمره بوننك خلافی اوزره‌در كه قچان ثمره اطلاق اولنسه اول وقت ثمره ایله مراد اولنمز الا موجود مراد اولنور پس بو اجلدن ثمره‌دن صرفه دلیل زائده محتاج اولور اول كه ابدا لفظیدر (و بصوف غنمه و ولدها و لبنها له مافی وقت موته ضم ابدا اولا) ودخی موصی قیوننك یوكی ایله و قیوننك قوزوسیله و سودی ایله وصیت ایتسه‌یدی موصی له ایچون موصینك موتی وقتنده موجود اولان شئ واردر كرك موصی ابدا لفظنی ضم ایتسون كرك ایتمسون * یعنی قچان موصی غنمك صوفی ایله یاخود قوزوسیله یاخود سودیله وصیت ایتسه‌یدی اندن صكره وفات ایتسه‌یدی موصی له ایچون قوزودن موصینك موتی كوننده قیونلرینك قارنلرنده اولان و سوددن قیونلرینك ضرعنده اولان و یوكدن قیونلرینك ظهرلرندن اولان واردر برابردر موصی كرك ابدا دیسون و كرك دیمسون * زیرا بونلر عند الموت ایجابدر پس ذكر اولنان اشیانك یوم موتده قیامنه اعتبار اولنور موتدن اول اولانه اعتبار اولنمز و فرقی اولدر كه تحقیقا قیاس معدومك تملیكندر ابا ایدر الا تحقیقا ثمره‌ده و غلهٔ معدومه‌ده شرع انك اوزرینه عقدك ورودی ایله كلدی معامله و اجاره كبی پس وصیتده جوازی بالطریق الاولی اولمق اقتضا ایلدی * زیرا باب وصیت اوسعدر اما معدوم قوزو و یوك و سود اونلرك اوزرینه عقد ایرادی اصلا جائز اولمز و عقود دن بر عقد ایله مستحق اولنمز پس كذلك وصیت تحتنده دخی داخل اولمز اما اثلردن موجود اولان معدومك خلافی اوزره‌در كه زیرا انلره عقد بیع ایله و عقد خلع ایله مقصود اولوندن استحقاقلری جائز اولور كذلك وصیتله دخی جائز اولور (اوصی بجعل داره مسجدا و لم یخرج من الثلث و اجازوا بجعل مسجدا) موصی داری مسجد قیلمغله وصیت ایتسه‌یدی و دار ثلثدن چیقمسه‌یدی و ورثه اكا اجازت ویرسه‌لردی اول دار مسجد قیلنور * زیرا جوازدن مانع اولان ورثه‌نك حقلرینك تعلقی ایدی پس قچان اجازت ویرسه‌لردی مانع زائل اولور (وان لم یجیزوا یجعل ثلثها مسجدا) اكر ورثه اجازت ویرمزلرسه اول دارك ثلثی مسجد قیلنور جانب وارثه و جانب وصیته رعایة (و بظهر مركبه فی سبیل الله تعالی بطلت) ودخی موصی مركبنك ظهری ایله فی سبیل الله تعالی وصیت ایتسه‌یدی بو وصیت باطل اولور امام اعظم قتنده * زیرا انتفاع وقفی جائز دكلدر پس كذلك وصیتده جائز اولمز و امامین قتنده جائز اولور (ان اوصی بشئ للمسجد لم یجز) موصی مسجده برشئ ایله وصیت ایتسه‌یدی جائز اولمدی (الا ان یقول ینفق علیه) الا مكر كه مسجده انفاق اولنه دیه * زیرا مسجد ملك ایچون اهل دكلدر و وصیت ایسه تملیكدر و نفقه ذكری مسجدك مصالحی اوزره وقف منزله‌سنده‌در و امام محمد قتنده جائز اولور * زیرا او ایصا مسجدك مصالحنه‌در فلهٔ امر ایلمك اوزره حمل اولنور كلامی تصحیح ایچون (قال اوصیت بثلثی لفلان او فلان بطلت عند ابی حنیفة) موصی بن ثلث مالم ایله فلان ایچون یاخود فلان ایچون وصیت ایلدم دیسه‌یدی وصیت باطل اولور امام اعظم قتنده موصی لهك جهالتی ایچون (و عند ابی یوسف لهما ان یصطلحا علی اخذ الثلث) و ابی یوسف قتنده اول ایكی فلان ثلثك اخذنده اصطلاحلشمق وار در نتكیم قچان موصی فلان یاخود فلان ایچون بنم اوزرمده بیك درهم واردر دیسه‌یدی اصطلاحلشدقلری كبی (و عند محمد یخیر الورثة) و امام محمد قتنده ورثه مخیر قیلنور هر قنغیسنه دیلرلرسه اكا اعطا ایدرلر ورثه‌نك مورث مقامنه قائم اولدقلری ایچون

* (فصل فی وصایا الذمی) *

بو فصل ذمینك وصیتلری بیاننده در (وهی علی اربعة اوجه) ذمینك وصیتلری درت وجه اوزره در (لانها اما معصیة عندنا وعندهم) زیرا وصایای ذمی یا معصیتدر بزم قتمزده و انلرك قتلرنده (کالمغنیات والنائحات) تنکیم مغنیه لر ایچون و نوحه ایدیجیلر ایچون وصیت کبی (فتصح لو لقوم معینین تملیکا من الثلث) پس اکر معینلر بر قوم ایچون اولور سه ثلثدن تملیك بولندن صحیح اولور * زیرا اول قوم وقتا که متعین اوله لر انلره تملیك جائز اولور (والا) و اکر اول قوم معینلر اولمزسه (فلا) صحیح اولمز اما تملیکا صحیح اولمدیغنه باعث مجهول ایچون تملیك صحیح اولمدیغی ایچوندر و اما قربة صحیح اولمدیغی کلی قتنده معصیت اولدیغی ایچون قربت نه کیفیتله صحیح اولور (واما معصیة عندهم وقربة عندنا) ویاخود ذمینك وصیتی انلرك قتنده معصیت و بزم قتمزده قربت اوله در (کجعل داره مسجدا والاسراج فی المساجد فلا یصح) مثلا ذمی داربنی مسجد قیلق کبی و مسلمین مسجدلرنده قندیل یاقق کبی پس اتفاقا صحیح اولمز انلرك اعتقادلرینه اعتبار بولندن * زیرا بز انلرك دیانتلری ایله انلر ایله بیله عمل ایدرز (الا ان یکون لقوم باعیانهم) الا اکر وصیت انلرك اعیانلرندن بر قوم ایچون اوله بو تقدیرجه صحیح و اور انلردن تملیك بولندن وجهت ذکری مشهوره در (واما بقربة عندنا وعندهم کجعل ثلثه للفقراء او عتق الرقبة او الاسراج فی بیت المقدس) ویاخود بزم قتمزده و انلرك قتنده قربتدر مثلا ثلثی فقرا ایچون یاخود رقبه آزاد ایتمك ایچون یاخود بیت مقدسده قندیل یاقق ایچون پس بو وصیت اتفاقا صحیح اولور * زیرا دیانت کلدن متفقه در (واما قربة عندهم ومعصیة عندنا کجعل داره بیعة او کنیسة او بیت نار فتصح مطلقا) ویاخود وصیت انلرك قتنده قربت و بزم قتمزده معصیتدر مثلا ذمی داربنی یهود ایچون بیعه قیلق کبی یاخود نصاری ایچون کنیسه قیلق کبی یاخود مجوسی ایچون بیت نار قیلق کبی پس بو وصیت مطلقا صحیح اولور یعنی برادر کرك بر قومه تعیین ایتسون کرك تعیین ایتمسون (وعندهما لا) و امامین قتنده صحیح اولمز (لان یوصی لمعینین) الا اکر که معینلر ایچون وصیت ایلیه * امامینك علتی اولدر که تحقیقا بو معصیتله وصیتدر و تنفیذنده معصیتی مقرر قیلق واردر و معصیتده طریق معصیتك ردیدر بو خصوصده معصیتك تنفیذی ناکدر و امام اعظمك علتی تحقیقا معتبر اولان انلرك حقنده دیانتلریدر * زیرا انلری دیانتلری ایله ترك ایلمك ایله امر اولندق و اول وصیت ایسه انلرك قتنده قربتدر ایمدی صحیح اولور (وتورث) یعنی بیعه و کنیسه و بیت نار میراث اولور (ان صنعت فی الصحة) اکر فاعلی صحتنده یاپدی ایسه یعنی قچان بر یهودی بر بیعه پیدا ایلسه یاخود بر نصرانی بر کنیسه پیدا ایلسه یاخود بر مجوسی بر بیت نار پیدا ایلسه اندنصکره مرد اولسه اول پیدا اولنان بیعه و یا کنیسه و یا بیت نار میراثدر * زیرا بو امام اعظم قتنده وقف منزله سنده در و وقف امام اعظم قتنده موروثدر و لازم اولمز مادامکه سجل اولمدقجه کذلك بو دخی انك کبیدر و امامین قتنده وقف موروث اولمز * زیرا اول بیعه و کنیسه و بیت نار معصیتدر وصیتی صحیح اولمز (وذو هوی) یعنی بدعتلره میل ایله هوای نفسنه تابع اولان کسنه (ان اکفر) اکر کفرینه حکم اولنورسه مثالی انلردن بر طائفه کبی که حضرت علی کرم الله وجهه ایچون لا اله الا کبردیرلر (فکالمرتد) مرتد کبیدر پس امام اعظم ایله صاحبینی بینلرنده مرتدك تصرفاتنده معروف اولان خلاف اوزره اولور و مرتده اولان مرأه ده اصح قول وصیتلری صحیح اولمقدر * زیرا ردت اوزره باقی قالور امامرتد انك خلافی اوزره در زیرا یا قتل اولنور ویاخود اسلامه کلور (والا) و اکر صاحب هوی تکفیر اولنمزسه (فکالمسلم فی وصایاه) وصیتلرنده مسلم کبیدر * زیرا بز ظاهر اوزره امرك انتاسی ایله امر اولندق

(تنبیه)

وقتا که بو مقامده ضمنا ماسبقدن وهم اولنور برقاچ مهمه مسئله لر اولدیسه و انلرك حفظی و کثرة وقوعی ایچون اصالة انلره اهتمام واجب اولدیسه حالبوکه نادن چوق کمسنه انلردن غافل اولدی ایسه مصنف بو مقامده انلری ایراد ایدوب و لفظ تنبیه ایله تصدیر ایدوب ذکر اولنان انلره اشارت ایچون (الوصیة المطلقة) وصیت مطلقه مثلا موصی مالمدن شو مقدار یاخود ثلث مالم وصیتدر دیمکله یاخود مالمدن شو مقدار یاخود ثلث مالمی وصیت ایتدم دیمکله (لا تحل للغنی) بو وصیة مطلقه غنی ایچون حلال اولمز * زیرا صدقه در صدقه غنی اوزره

حرامدر (وان عمّت) اکرچه کیم موصی فقیر وغنی بوندن اکل ایدون دیمکله عام قیلدی ایسه دخی بر اغنیانک وصیتدن اکلی صحیح اولمز الا بطریق التملیک اولور وتملیک صحیح اولمز الا معینلره اولانلر ایچون اولور وغنی ایسه تعیین واحصا اولنمز (واذا خصت یعنی) واکر وصیت بر غنی به تخصیص اولنور ایسه یعنی موصی مثلا مالمدن شو مقداری زید ایچون وصیت ایلدم دیمکله حالبوکه اول زید غنی اولسیدی (او بقوم اغنیاء محصورین حلت لهم) یاخود اغنیای محصور بر قومه وصیت ایتسیدی غنیلر ایچون وصیت حلال اولور زیرا انلرک معین اولدقلری ایچون انلره تملیک صحیح اولمغله وصیت حلال اولور (کذا الحال فی الوقف) کذلک وقفده دخی حال بو وجه اوزره در یعنی تحقیقا وقف مطلق فقرایه مختص اولور غنی ایچون حلال اولمز اکرچه کیم عموم اوزره وصیت ایتدی ایسه ده وقتاکه بر غنی معینه یاخود اغنیا اولان بر قوم محصوره تخصیص ایتسیدی انلر ایچون وقف حلال اولور وواقفک منافعنه مالک اولورلر عینه مالک اولمزلر حتی که انلر فوت اولسه لر وقفک منافعنک عینی ملک واقفده قرار ایدر یاخود واقفک ورثه سنده قرار ایدر وقتاکه ورثه دخی فوت اولسه لر دی منافع فقرا ایچون اولور

* (الباب الثانی فی الایصاء) *

باب ثانی ایصانک بیاننده در (یعنی جعل الغیر وصیا اوصی الی زید وقبل عنده فان رد عنده رد) ایصا غیری وصی قلق معناسنه در موصی زیده وصیت ایلدی یعنی زیدی وصی قیلدی وزید دخی موصینک قتنده وصایتی قبول ایلدی پس اکر موصینک قتنده رد ایتسیدی رد ایدر *زیرا زید بدانده متبرعدر پس اکر دیلرسه قبول اوزره دائم اولور واکر دیلرسه رجوع ایدر *زیرا موصی ایچون تصرف فی غیر اوزره ولایة الزام یوقدر ودخی رجوعده تغریر دخی یوقدر *زیرا موصی غیری یی وصیت ایتمکه قادر اولور (والا) واکر وصی موصینک قتنده رد ایتمزسه برابردر کرک موصینک غیری قتنده رد ایتسون کرکسه موصینک فوتندنصکره رد ایتسون (فلا) رد اولمز زیرا وصی وقتاکه موصینک یوزنده قبول ایتدی ایسه وموصی انک قبولنه اعتماد ایتدی ایسه انک غیری به وصیت ایتمدی پس اکر بو انک ردینی موصینک حیاتنده یاخود فوتندنصکره تجویز ایدلسک میت مغرور اولور بو ایسه باطلدر (وان سکت) واکر وصی سکوت ایتدی ایسه یعنی قبول ایلسه ورد دخی ایتمسه (فمات الموصی فله رده وقبوله) پس موصی وفات ایتسیدی وصی ایچون ردی وقبولی جائزدر *زیرا وصی غیر ایچون تصرفده متبرعدر انک قبولنسز وصایت لازم کلمز وکالت کبی وبو مقامده تغریر دخی یوقدر *زیرا موصی شول کمسنه درکه سکوت ایله مغرور اولسه شول حیثیدنکه تحقیقا وصی وصایتی قبول ایتدیمی یوخسه ایتدیمی حالندن موصی تعرف ایتمدی (وان رد ثم قبل صح لا اذا نفذ رده) واکر وصی وصایتی رد ایدوب اندنصکره قبول ایتسدی وصایت صحیح اولدی الا اکر که اول وصینک ردینی قاضی تنفیذ ایلیه اول وقت وصینک قبولی صحیح اولمز اکر وصی وصایتی قبول ایتمیوب حتی موصی فوت اولسه اندنصکره قبول ایتسیدی اندنصکره بن قبول ایتمم دیسیدی اندنصکره قبول ایتسیدی اکر بن قبول ایلمم دیدیکی وقتده قاضی وصی یی وصایتدن اخراج ایلدی ایسه وصایت صحیح اولدی *زیرا ایصا مجرد وصینک بن قبول ایلمم دیمسیله باطل اولمز زیرا وصایتی ابطالنده میته ضرر وارد ور ضررک ایسه دفعی واجبدر پس اکر وصی بن قبول ایلمم دیدیکی وقتده قاضی انی وصایتدن اخراج ایتدی ایسه پس اندنصکره قبول ایتدی ایسه قبولی صحیح اولمز *زیرا قاضینک آنی وصایتدن اخراجی صحیح اولدی *زیرا موضع اجتهاددر زیرا رد امام زفر قتنده صحیحدر (ولزم بیع شئ من الترکة) ووصی میتک ترکه سندن برشی بیع ایتمکله ایصا لازم کلور (وان جهل به) اکرچه کیم موصی وصی اولدیغنه جاهل اولورسه ده قبولک دلیلی بولندیغی ایچون *زیرا مقصود تصرفدر تصرف ایسه بعد الموت معتبردر زیرا اولایلکنک اوانی بعد الموتدر وبیع نافذ اولور وصیدن صادر اولدیغی ایچون اکرچه کیم وصی اولدیغنی بیلمدی ایسه ده اما اکر برکسنه بر رجلی بیعه وکیل ایدوب اول رجل اول کمسنه نک متاعندن بر شیئی بیع ایتسیدی حالبوکه اول رجل وکیل اولدیغنی بیلمسیدی اول وقت بیع نافذ اولمز *زیرا ایصا موصینک ولایتنک منقطع اولمسی اوانده ثابت اولدیغی ایچون اثبات خلافتدر ایمدی قیجان ایصا استخلافا اولدی ایسه وصینک علمی اولمقسزن صحیح اولدی وراثت کبی واما توکیل اثبات ولایتدر واستخلاف دکلدر وکالت قیامی حالنده ثابت اولدیغی ایچون ایمدی اوزرینه وکالت ثابت اولدیغنی بیلمین کمسنه نک وکالتی صحیح اولمز بطریق السمع

والهبة ملكك اثباتی کبی (والی عبد او کافر او فاسق بدله القاضی بغیره) واکر موصی غیرك عبدینی یاخود کافری
یاخود فاسق وصی قیلسه یدی قاضی آنی غیره تبدیل ایدر بو لفظ ذکر اولنان کمسنه لره وصیتك صحتنی اشارت ایدر
زیرا تبدیلدن اخراج اولنان مفهوم ایصانك ثبوتندن صکره اولور و امام محمد اصلده ذکر ایتدیکه تحقیقا وصیت
باطله در بعض دیدیکه بو صورتلرك جمیعسنده بو لفظك معناسی عن قریب باطل اولوردیمکدر و بعض عبدك
معناسی ولایتی اولمدیغی ایچون باطله در و عبدك غیریسنده معناسی عن قریب باطل اولوردیدی و بعض کافرده
ذکر اولنان کبی باطله در زیرا کافرك مسلم اوزره ولایتی یوقدر دیدی و صحتك وجهی اندن صکره اخراجك وجهی
تحقیقا غیری وصی قلق موصینك کندو نفسی ایچون واولادی ایچون نظری تام اولمق ایچون شرعا ایصا
جائز اولور و ذکر اولنان عبد و کافر و فاسقی وصی قلمغله نظر معناسی تام اولمز اکرچه کیم عبد تصرفه اهل اولمغله
اهل نظر بولنسه ده عبدك اوزرینه متصرف اولان کمسنه طرفندن تصرفه مولی دکلدر و فاسق ارث و تصرف
یوندن ولایته و خلافته اهلدر حتی تصرف ایتسه تصرفی نافذ اولور و دخی کافرك فی الجمله ولایتی ثابت اولدیغی
ایچون حتی کافرك عبد مسلمی شراسی نافذ اولدی و معنای نظر تمام اولمز دیمکه باعث عبدك ولایتی سیدینك
اجازتی اوزره و اجازتندن صکره حجر ایتمکه قدرتی اوزره متوقف اولوب و مولاسنك خدمتی ایله شغلی ایچون
حقوق میتك استیفاسنده تقصیر توهم اولنور و کافردن معادات دینیه ایچون خیانت توهم اولنور و فاسقدن
فسق ایچون پس قاضی انی وصایتدن اخراج ایدوب نظری تمام ایتمك ایچون انك مکاننه وصی آخر نصب ایدر
(واوصی الی عبده صح او ورثته صغارا) و موصی صغاردن اولان وارثلرینه کندو عبدینی وصی قلمق صحیح
اولدی حتی اکر وارثلرده کبیر اولورسه عبدك وصایتی صحیح اولمز و امامین قتنده مطلقا صحیح اولمز زیرا انده
مملوك ایچون مالك اوزره اثبات ولایت واردر بو ایسه مشروعك قلبیدر یعنی خلافیدر امام اعظمك علتی
اولدر که تحقیقا موصی ایصایی اهلنه وصیت ایتدی ایدی صحیح اولور نتکیم اکر کندو مکاتبنه یاخود غیرك
مکاتبنه وصیت ایتسیدی صحیح اولدیغی کبی بو دخی صحیح اولدی زیرا مکلفدر کندو کندوده تصرفه لایقدر
واوزرینه بر کمسنه نك ولایتی یوقدر زیرا صغیرلر اکرچه کیم اول عبده مالکلردر اما وقتا که اول صغیرلرك بابازی
اول عبدی کندو مقامنه قائم قیلدی ایسه اول عبد صغیرلرك بابازی کبی تصرفه لایق اولدی انلر ایچون عبد
اوزره ولایتسز اما غیرك عبدی بونك خلافی اوزره در زیرا غیرانك اوزرینه مولیدر و اول صغیرلرك ارالرنده
کبیر اولدقده عبدك وصایتی صحیح اولدیغنه باعث زیرا کبیر نصیبنی بیع ایدر یاخود عبدی وصایتدن منع
ایدر پس وصی حقنی اداسندن عاجز اولور ایدی جوازی ممتنع اولدی (واوصی الی عاجز عن القیام بها لم یعزله بل
ضم الیه غیره) واکر موصی وصایتك قیامنده عاجز اولان بر کمسنه یی وصی قیلسه یدی قاضی انی عزل ایلمز
بلکه اکا بر غیری کمسنه یی ضم ایدر زیرا غیری ضم ایتمکده ایکی حقه رعایت واردر موصینك حقنه و وارثلرك
حقنه رعایت واردر زیرا تکمیل نظر بونکله حاصل اولور زیرا نظر اول ضم اولنان کمسنه نك اعانتی ایله تمام
اولور واکر وصی قاضی یه اول ضم اولنان غیردن تشکی ایدرسه اکا اجابت ایلمیه حتی اول شکایتی حقیقة
بلدکچه زیرا شاکی آزاوور نفسنی تخفیف ایچون کاذب اولور واکر قاضی یه وصینك عجزی اصلا ظاهر اولورسه
آنی غیره تبدیل ایلیه ایکی جانبه رعایة (ویبقی امین بقدر) وامین اولوب وصایته قادر اولان وصی ابقا
اولنور یعنی قاضی ایچون انك اخراجی جائز اولمز زیرا قاضی امینك غیری اختیار ایتسه انك دونی اولور زیرا
وصی میتك مختاریدر کورنلزمی که وصی مختار میتك بابامی اوزره تقدیم اولنور مع هذا میتك باباسنك کمال
شفقتی ایله بیله غیر اوزره تقدیمه احق ایکن (واوصی الی اثنین) و موصی وصایتی ایکی کمسنه یه وصیت
ایتسه یدی (لا ینفرد احدهما) ایکسندن بری آخرسز تصرفده منفرد اولمز (واو الی کل منهما بالانفراد)
اکرچه کیم موصی هر برینه انفراد ایله وصیت ایتدی ایسه ده امام اعظم و امام محمد قتنده الابر قاچ شیئلرده
یکیسندن هر بری منفرد اتصرف ایدر عن قریب بیان اولنور و امام ابو یوسف کابسنی جمیع اشیاده تصرف
ایدردیدی زیرا ایصا سبب ولایتدندر و قچان ولایت ایکیسی ایچون شرعا ثابت اولدی ایسه انفراد اوزره کامل
اولدیلر و ولایة انکاحده ایکی قرنداش کبی پس کذلك قچان شرط ثابت اولسیدی هر بری ایچون ولایت ثابت
اولور زیرا ولایت قدرة شرعیه دن اولمغله تجزی یه محتمل اولمز و قدرت ایسه تجزی قبول ایتمز و امام اعظمله

امام محمدك عاقى اولدر كه تحقيقا موصى انجق ايكيسنك رأيلرينه راضى اولدى بو خصوصده ايكيسى بيننده فرق ظاهر ايچون ايكيسندن برينك رأينه راضى اولمدى * انكا حده ايكى قرنداش بونك خلافى اوزره در زيرا اول مكانده سبب قرنداشلقدر قرنداشلق ايسه هر برنده كامل اوزره قائمدر و بو مقامده سبب وصى قيلمقدر بو ايسه ايكيسنه در ايكيسندن هر برينه دكلدر بوندنصكره مصنف لا ينفرد احدهما قولندن (الا بشراء كفنه وتجهيزه) قوليله استثنا ايلدى الا موصينك كفننك شراسنده وتجهيزنده ايكيسندن برى منفرد اولور زيرا شراء كفن وتجهيزى ولايت اوزره مبنى دكلدر وازا اولور ايكيسندن برى غائب اولور پس انلرك اجتماعى شرط قيلنمقده ميتك فسادى واردر واكر ضرورت قتنده اتى قومشيلرى ايشلسهيدى جائز اولور (والخصومة فى حقوقه) ودخى موصينك حقلرينك خصومتنده ايكيسندن برى منفردا خصومت ايدر زيرا عادتا ايكيسى دعواى حقوقده مجتمع اولمزلر واكر مجتمع اولسهلر اكثر يا تكلم ايلمز الا ايكيسندن برى تكلم ايدر (وشراء حاجة الطفل) ودخى موصينك طفلنك حاجتنده ايكيسندن برى منفردا عمل ايدر زيرا اول حاجتك شراسنى تأخيرده طفله ضرر لاحق اولمق خوفى واردر (والاتهاب له) ودخى اول طفل ايچون هبهنك قبولنده ايكيسندن برى منفرد اولور * زيرا قبول هبه باب ولايتدن دكلدر بو اجلدن قبول هبه يه طفلك امى دخى مالكه اولور وانك عيالنده اولانده مالك اولور (واعتاق عبد معين ورد وديعة وتنفيذ وصية معينة) ودخى موصينك عبد معيننى اعتاقده وامانتى ردده ومعين اولان وصيتنى تنفيذده ايكيسندن برى منفرد اولور رأيه احتياج اولمديغى ايچون (وبيع ما يخاف تلفه وجمع اموال ضائعة) ودخى تلفندن خوف اولنان شيئى بيعده وضايع اولان اموالنى جمع ايتمكده ايكيسندن برى منفرد اولور * زيرا انده ضرورت واردر (وان مات احدهما فاوصى الى الحى اوالى آخر) واكر ايكى وصينك برى فوت اولسهيدى اكر اول وصى ديرى فلان وصى يه وصيت ايدرسه ياخود بر آخره وصيت ايدرسه (فله التصرف وحده) فوت اولان وصينك وصيت ايلديكى كسنه كرك ديرى فلان اولسون وكرك آخر اولسون تركه ده تصرف يالكز انك ايچوندر وقاضينك وصى نصبنه حاجت يوقدر (والا) يعنى وصى وصيت ايتمدى ايسه (ضم اليه غيره) قاضى ديرى فلان وصى يه برغيرى كسنه ضم ايدر * زيرا موصى اكا وصى خليفه ايلدى * زيرا موصى حقوقنده متصرفلر ايكى وصى خليفه ايلمك قصد ايلدى پس وصى آخر نصبيله اول قصدك تحقيقى ممكن اولدى (نصب القاضى وصيا امينا كافيا لم ينعزل بعزله) قاضى بر امين ووصايته كافى بر كسنه يى وصى نصب ايتسهيدى اول وصى قاضينك عزلى ايله منعزل اولمز زيرا انك عزلى فائده سز شيئله اشتغالدر (الا ان لا يكون عدلا فيعزله وينصب عدلا) الامكر كه قاضينك نصب ايلديكى وصى عدل اوليه بو تقديرجه عزل ايدر و بر عدلى وصى نصب ايدر (ولو عدلا غير كاف) واكر عدل اولوب وصايته كفايت ايتمزسه (ضم اليه كافيا) اكا بر كافى ضم ايدر (وينعزل بعزله) واول ضم اولنان كسنه قاضينك عزلى ايله منعزل اولور (وقيل ينعزل به ايضا العدل الكافى) بو قيلك قائلى سمرقندده بر جماعتدر انده اول ضم اولنان كى عدل كافى اولورسه ده قاضينك عزلى ايله منعزل اولور ديدى (واستبعد) و بو قول استبعاد اولندى يعنى ظهير الدين مرغينانى بو قولى استبعاد ايلدى اول جهتله كه تحقيقا عدل كافى قاضينك نصب ايلديكى وصى اوزره تقديم اولنور زيرا ميتك مختاريدر وصينك عدل كافى اولسهيدر پس چسان ميتك وصيسى عدل كافيده اولورسه عزل اولنجه قاضينك نصب ايلديكى نه كيفيتله عزل اولنمز (وصى الوصى وصى لهما) وصينك وصيسى ايكيسى ايچونده وصى اولور يعنى چون وصى فوت اولور اولدقده آخره وصيت ايتسهيدى اول آخر وصى متوفانك تركه سنده وميت اولك تركه سنده وصيدر زيرا وصى كندويه ميت اولدن انتقال ايدن ولايتله تصرف ايدر پس غيرى يه وصيت ايتمكله مالك اولور جد كبى (وقسمته عن ورثة غيب مع الموصى له يصح) ووصينك غائبده اولان وارثلرى طرفندن نائب اولمغله موصى له ايله تركه يى تقسيم ايلمسى صحيح اولدى * يعنى چون بر رجل اولوب انك فقنده وارثلرى اولسهيدى واول رجل زيدى وصى قيلوب وبكر ايچون بر مبلغ ايله وصيت ايتسهيدى اول وصى ايلديكى زيد ايچون غائبده اولان وارثلر بيننى ايله بكر موصى لهك بيننده اول رجلك تركه سندن وارثلرك حقنى اخذ ايليوب باقيسن موصى لهه تسليم ايتمكله تقسيم جائز اولدى * زيرا وارث ميتك خليفه سيدر حتى عيبله رد ايدر وكندويه عيبله رد اولنور ومورثك شراسيله

مغروراولور حتى ولد حراولور ووصى دخى وارث كبى ميتك خليفه سيدر پس وارث ايچون خصم اولور چقان وارث غائب اولسيدى ايمدى غائب اوزره وصينك قسمتى صحيح اولدى (فلا يرجعون عليه ان ضاع قسطهم معه) پس اول غائبده اولان وارثلرك وصى ايله يله اولان حصه لرى ضايع اولسه وصى اوزره رجوع ايده مزلر زيرا قسمتك اتمامندنصكره هلاك اولسه قسمتنده هلاك واقع اولان كمسنه اوزره واقع اولور (وقسمته عن الموصى له الغائب معهم لا) ووصينك غائبده اولان موصى لهك طرفندن ورثه ايله يله قسمتى صحيح اولمز زيرا موصى له ميتدن هر وجهله خليفه دكلدر زيرا موصى له وصيت اولنان شيئه سبب جديد ايله مالك اولور حتى عيبله ردايده مز وعيبله اوزرينه رد اولنمزو موصينك شراسى ايله مغروراولمز * ايمدى وصى موصى لهك قتنده موصى لهدن خليفه اوله مز (فيرجع بثلث مابقى) پس موصى لهك وصى ايله يله اولان قسطى اكر ضايع اولورسه باقى قلان شيئك ثلثى ايله رجوع ايدر زيرا موصى له وارثلك شريكيدر مال مشتركدن هلاك اولان شئ اشتراك اوزره هلاك اولور وباقى قلان شئ شركا اوزره باقى قالور (وللقاضى قسمتها واخذ قسطه) وقاضى ايچون تركه يى قسمت ايدوب وموصى له غائبك قسطنى اخذ ايتمك واردر يعنى قاضى موصى له غائب طرفندن ورثه ايله يله تركه يى قسمت ايدوب وموصى لهك قسطنى اخذ ايتمك جائز اولور زيرا قاضى ناظر نصب اولندى على الخصوص ميتلرده وغائبده بطريق الاولى ودخى غائبك قسطنى يعنى نصيبنى افرازو نصيبنى قبض نظرندندر ايمدى قاضينك افرازو اخذى نافذ اولدى وصحيح اولدى * حتى اكر غائب حاضر اولسه حالبوكه قاضى يدنده مقبوض ضايع اولسه غائب ايچون ورثه اوزره سبيل يوقدر (قاسمهم فى الوصية بحج فهلك المال فى يده او يدمن يحج حج بثلث مابقى) يعنى وصى ورثه ايله بيله حج ايله وصيتده قسمت ايلسه لردى ووصى مال حجى اخذ ايتسيدى واول مال حج وصينك يدنده ياخود موصيدن حج ايدن كمسنه يدنده هلاك اولسيدى تركه دن باقى قلانك ثلثيله حج اولنور زيرا قسمت لذاتهامراد اولنمدى بلكه قسمتدن مقصود اولان شئ ايچون مراد اولندى اولكه حجى ادا ايتدير مكدر پس غيريسنه اعتبار اولنمدى * ايمدى قبل القسمه هلاك اولمش كبى اولدى (صح بيعه عبدا من التركة بغيبة الغرماء) وصينك تركه دن برعبدى داينلرك غيبتنده بيعى صحيح اولدى زيرا وصى موصينك مقامنه قائمدر واكر موصى حى اولديغى حالده داينلرينك غيبتنده اول عبدى بنفسه بيعه وصى بى مولى قياسيدى جائز اولوردى واكر مرض موتنده اولورسه ده مقامنه قائم اولانك بيعى جائز اولور وسرى اولدركه تحقيقا داينلرك حقى ماليته تعلق ايدر صورته تعلق ايتمز حالبوكه ماليت ثمنك بقاسيله باقيه در (باع ما اوصى بيعه وتصدق بثمنه فاستحق بعد هلاك ثمنه معه ضمن) بيع اولنوب وثمنى مساكينه تصدق ايله وصيت اولنان عبدى وصى بيع ايدوب ثمنى قبض ايتدكدنصكره ثمن يدنده ضايع اولوب ومبيعه مستحق چيقسيدى وصى اول ثمنه مشترى ايچون ضامن اولور زيرا وصى بيعك عاقديدر * پس عهده وصينك اوزرنده اولور وبوثمن عهده در زيرا وصيدن اشترا ايدن مشترى ثمنك بذاته راضى اولمدى الا كاعبدى تسليم ايتمك ايچون راضى اولدى حالبوكه تسليم ايلمدى * پس وصى بايع غيرك مالنى رضاسى يوغيكن اخذ ايتمش اولدى ايمدى اول مالى رد ايتمك اوزرينه واجب اولور (ورجع فى التركة) ووصى تركه يه رجوع ايدر * زيرا وصى موصى ايچون عاملدر پس موصى اوزره وكيل كبى رجوع ايدر (كوصى باع حصة الصغير وهلك ثمنه معه) مثالى بروصى صغيرك حصه سنى بيع ايدوب ثمنى وصى ايله يله يعنى يدنده هلاك اولدى (فاستحق فانه يرجع فى ماله) پس عبده مستحق چيقدقده وصينك مال صغيره رجوع ايلديكى كبى * زيرا وصى صغير ايچون عاملدر (وهو يرجع على الورثة بحصته) وصغير دخى حصه سيله ورثه اوزره رجوع ايدر صغيره اصابت ايدن شيئه مستحق چيقمغله قسمت بوزلديغى ايچون (وله ان يسافر بمال الصغير و بدفع مضاربة و بضاعة) ووصى ايچون مال صغير ايله مسافر اولمق ومال صغيرى مضاربه و بضاعة آخره دفع ايلمك جائز اولور (ويوكل ببيع وشراء واستئجار) ودخى وصى ايچون مال صغيرى بيعه وشرايه واستيجاره آخرى وكيل ايدر (ويودع ماله ويكاتب رقيقه ويزوج امته) وصغيرك مالنى امانت قورو رقيقه سنى مكاتب ايدروجاريه سنى تزويج ايدر (لا قنه) قنى تزويج ايده مز (ويرهن ماله بدينه وبدين نفسه) ودخى وصى صغيرك مالنى صغيرك دينى ايچون رهن ايدر وكندودينى ايچون رهن ايدر (فلو هلك

ضمن قدر المؤدي من دينه) پس اگر مال صغير هلاك اولسيدي وصي دينندن ادا ايلديكي مقداره ضامن اولور (وله ان يعمل به مضاربة) ودخي وصي ايچون مال صغير ايله مضاربة عمل ايتمك جائز اولور (وينبغي ان يشهد عليه ابتداء) ووصي يه لايق اولان اول مال صغير اوزره ابتداء اشهاد ايلمكدر (والا صدق ديانة) واگر اشهاد ايتمدي ايسه وصي ديانت يوزندن تصديق اولنور (ويكون المشتري كالة للصبي قضاء) ووصينك اشترا ايلديكي شيئك كليسي قضاءً صبي ايچون اولور (ومثله الاب في ذلك كله) وذكر اولنان شيئلرك كليسنده صغيرك باباسي وصي يه مماثلدر (وليس للاب تحرير رقبته ولو بمال) ولكن بابا ايچون صغيرك رقبه سني تحرير جائز دكلدر اگر كسه مال ايله اولسون (ولا ان يهب ماله ولو بعوض) ودخي بابا صغيرك مالني آخره هبه ايتمك جائز اولمز اگر كسه عوض ايله اولسون عماديه ده بويله ذكر اولندي (وله التجارة بمال اليتيم لليتيم لا لنفسه به) ودخي وصي ايچون مال يتيم ايله يتيم ايچون تجارت ايتمك جائز اولور يوخسه مال يتيم ايله نفسي ايچون تجارت جائز اولمز برابردر كرك اول مال يتيم يتيمك باباسندن ميراث اولسون كرك وجه آخر ايله مالك اولسون (ولا بمال الميت فان فعل وربح ضمن رأس المال وتصدق بالربح) ودخي وصي مال ميت ايله تجارت ايلمك جائز اولمز پس اگر تجارت ايدوب ربح حاصل اولورسه رأس ماله ضامن اولوب وربحي تصدق ايدر امام اعظم ايله امام محمد قتنده وامام ابو يوسف قتنده ربح وصي يه تسليم اولنوب برشئ تصدق اولنمز خانيه ده بويله ذكر اولندي (ويحتال على الاملأ لا الاعسر) ووصي غني اوزره حواله قبول ايدر فقير اوزره جائز اولمز انده ضرردن شئ اولديغي ايچون (ولا يقرض) ودخي وصي مال يتيمي قرض ويرمك جائز اولمز * زيرا قرض تبرعدر حالبوكه انك خلاصندن عاجزدر * قاضي بونك خلافي اوزره در كه زيرا القاضي اول قرضك خلاص ايتمسنه قادردر بو اجلدن قاضي ايچون مال يتيمي ومال وقفي ومال غائبي قرض ويرر (ولا يبيع ولا يشتري الا بما يتغابن الناس) ودخي وصي مال يتيمي بيع وشرا ايتمز الا ناسك تغابن ايلدكلري شيئله ايدر * زيرا وصينك تصرفي نظر يدر وغبن فاحشده ايسه نظر يوقدر اما غبن يسير فاحشك خلافي اوزره در * زيرا اندن تحرز ممكن اولمز غبن يسيرك اعتبارنده باب بيعي سد واردر (ويبيع على الكبير الغائب الا العقار) ودخي وصي غائبده اولان وارث كبيرك تركه دن متاعني بيع ايدر الا عقاريني بيع ايدهمز * زيرا ميتك باباسي كبيرك ماسواسنه ولي اولور كبيره اوله مز پس كذلك وصيسي دخي بابا كبيدر وقياس كبيره وصي ولي اولمامقدر * زيرا بابا كبير اوزره مالك اوله مز لكن فقها استحسان ايتديلر * زيرا متاع فسادي سرعت اوزره اولان شيئلردر ايمدي حفظه محتاج اولور وثمنك حفظي آساندر حالبوكه وصي حفظه مالك اولور عقار متاعك خلافيدر كه زيرا عقار بنفسه محصندر (اذا لم يكن دين) قچان ميتك ديني يوغيسه فتاواي ظهيريه ده وصي ايچون عقارك بيعنك جائز اولديغي ميت اوزره دين اولديغي وقتده در واما قچان ميت اوزره دين اولورسه دين مقداري عقارك بيعنه وصي مالك اولور (ويبيعه بضعف قيمته) ووصي عقاري بيع ايدر اگرچه كيم ميتك ديني يوغيسه ده عقارك قيمتك ضعفيله بيع ايدر (اوللدين) ياخود دين ايچون بيع ايدر تنكيم ظهيريه دن نقل ايلديكمز كبي (اوالنفقة) ياخود صغيرك نفقه سي ايچون بيع ايدر هدايه ده باب نفقه نك اواخرنده ديديكه بابا قچان صغير اوزره عقار ومنقولي بيع ايتسيدي جائز اولدي كمال ولايتي اولديغي ايچون اندنصكره بابا ايچون صغيرك نفقه سني اندن اخذ ايلمك واردر * زيرا صغيرك حقي جنسيدر (اووصية مرسلة) ياخود وصينك وصيتي مرسله اولورسه يعني مطلقه اولورسه مثلا وصي مالك ثلثي ياخود ربعي وصيتدر ديمكله بو تقديرجه عقارك بيعي جائز اولور قچان ايصا مالده اولورسه (اوزيادة خرجه على غلته اواشرافه الى الخراب) ياخود عقارك خرجي غله سندن زياده اولورسه ياخود عقار خرابه مشرف يعني قريب اولورسه حتى بيع اولنمسه خراب اولور اول وقت عقار بيع اولنور پس بو ذكر اولنان شيئلر التي عذرلردر (لايجوز اقراره بدين على الميت ولا بشئ من تركته) ووصينك ميت اوزره دين اقراري جائز اولمز ودخي ميتك تركه سندن برشئله تحقيقا بوشئ فلانكدر ديو اقراري جائز اولمز وصينك بو اقراري غير اوزره اولديغي ايچون (الا ان يكون وارثا فيصح من حصته) الا مگر كه ديني اقرار ايدن كمسنه وارث اولورسه اول وارث مقرك حصه سندن اول دين صحيح اولور * زيرا بو اقرار نفسي اوزره اقراردر (اقر بعين لآخر ثم ادعى انه للصغير لا يسمع) وصي تركه دن برعين ايله آخر ايچون اقرار

ایتسیدی اندنصکره تحقیقا اول عین صغیر کذر دیو اقرار ایتسیدی استماع اولنمز عمادیه‌ده بویله ذکر اولندی (شهد وصيان ان الميت اوصى الى زيد معهما وابنان ان اباهما اوصى الى زيد بطلت) ایکی وصیلر شهادت ایتسه که تحقیقا میت کندولری ایله برابر زیده وصیت ایلدی دیو یاخود میتك ایکی اوغلو شهادت ایتسه که تحقیقا بابالری زیده وصیت ایلدی دیو انلرك شهادتلری باطل اولدی زیرا انلر متهملردر اما وصیلرك متهم اولمسی کندو نفسلری ایچون معین اثباتلری ایچوندر الا شهادتی انك ایچون ایتدکلری زید ادعا ایدرسه استحسانا قبول اولنور * زیرا قاضینك ابتداء وصی نصب ایتمکه ولایتی واردر واول وصی‌یه آخری ضم ایتمك ایچون ولایتی واردر پس اول ایکی وصیلر قاضیدن تعیین قوتنی اسقاط ایلدیلر واما ایکی ابنك شهادتنك بطلاننك علت کندو نفسلرینه ترکه ایچون حافظ نصبی ایله کندو نفسلرینه جر نفع ایتدکلری ایچوندر (کذا شهادتهما لصغیر بمال) کذلك صغیر ایچون مال ایله شهادتلری دخی باطله در برابردر ترکه اول مال میتدن انتقال ایدن مالدن اولسون وترکه غیریدن اولسون (او کبیر بمال الميت) یاخود وارث کبیر ایچون میتك مالیله شهادتلری دخی باطله اولدی اما صغیر ایچون اولان شهادتك باطل اولمسنه علت مال صغیرده تصرف وصی ایچون اولمغله در ترکه اول مال ترکه‌دن اولسون ترکه اولمسون واما کبیر ایچون اولان شهادتك باطل اولمسنه باعث مال کبیر اگر ترکه‌دن اولورسه وصینك شهادتنی امام اعظم قتنده جائز اولمدیغی ایچوندر زیرا اگر کبیر غائب اولسه وصی ایچون ولایة حفظ وولایة بیع واردر (وصحت فی مال غیره) واول ایکی وصینك وارث کبیر ایچون مال غیرده شهادتلری صحیحه اولدی زیرا مال کبیر ترکه‌دن اولمدی وانده وصی ایچون تصرف یوقدر ایمدی وصینك شهادتی جائز اولور (وشهادة رجلین لآخرین بمبلغ دین على الميت) وایکی رجلك میت اوزره ایکی آخر کسنه ایچون مبلغ دینله شهادتلری صحیحه اولدی (والاخرین للاولین بمثله) واول ایکی آخر کسنه‌نك دخی اول ایکی رجل اول ایچون مبلغك مثلی ایله شهادتلری صحیحه اولدی (بخلاف الشهادة بوصية الف) بیك ایله وصیتنه شهادتلری ذکر اولناتك خلافی اوزره‌در یعنی باطله‌در وبو امام اعظم ایله امام محمدك قوللریدر وابو یوسف وصیتده قبول اولنمدیغی کبی اول ایکی رجلك شهادتلری دیننده دخی قبول اولنمز زیرا دین موت سببیله ترکه‌یه متعلق اولور زیرا ذمت موتله خراب اولدی وبو اجلدن اگر اول ایکی رجلك بریسی ترکه‌دن حقنی استیفا ایلسه آخر اکا انده مشارك اولور پس شهادت حق شرکی مثبته اولدی ایمدی تهمت متحقق اولدی وامام اعظم ایله امام محمدك علی تحقیقا دین ذمنده واجب اولور حالبوکه ذمت نیجه متفرق حقلره قابله‌در پس شرکت یوقدر وبو اجلدن اگر راجنبی ایکیسندن برینك دینك قضاسیله تبرع ایتسیدی آخر ایچون حق شرکت یوقدر وصیت بونك خلافیدر که زیرا انده حق ذمنده ثابت اولمز بلکه عینده ثابت اولور * ایمدی مال بینلرنده مشترك اولور * پس شبهه ایراث ایدر (او شهادة الاولین بعبد والاخرین بثلث ماله) یاخود ایکی اولکی رجل بر عبد ایله شهادت ایدوب وایکی رجل آخر میتك ثلث مالیله شهادت ایلسه‌لر ذکر اولنان کبی بو شهادت دخی صحیحه اولمدی زیرا شهادت شهادت اولنان شیئده شرکت ایجاب ایدر (اضعف الوصيين) لفظ اضعف مبتدادر خبری کلجك کاقوى الوصيين قولیدر وصیلرك اضعفی (وهو وصى الام والاخ والعم فی اقوى الحالین وهو حال صغر الورثة) اولکه ورثه‌نك ایکی حالتك اقواسی اولان حال صغرنده انانك وار قرنداشك وعمك وصیسیدر (کاقوى الوصيين) وصیلرك اقواسی کبیدر (وهو وصى الاب والجد والقاضی فی اضعف الحالین وهو حال کبر الورثة) اولکه ورثه‌نك ایکی حالتك اضعفی اولان کبیرلکی حالنده باباك ودده‌نك وقاضینك وصیسیدر زیرا وصی تصرفی موصیدن استفاده ایدر پس وصینك تصرفی انك موصیسنك تصرفی مقداری اولور پس ورثه‌نك صغیرلکی حالنده انانك وصیسی ورثه‌نك کبیرلکی حالنده باباك وصیسی کبیدر (للاضعف) اضعف اولان وصی ایچون مثالی وصی ام کبی (بیع المنقول وغیره لقضاء الدين عند فقد الاقوى) وصی اقوانك فقدی قتنده قضاء دین ایچون منقولك وغیرینك بیعی جائز اولور ضرورت ایچون (ولا یشتری) ووصی اضعف اشترا ایلمز (الا مالا بد للصغير من نفقة او کسوة) الا صغیر ایچون نفقه‌دن وکسوه‌دن لازم اولانی اشترا ایدر (ولا يتصرف مطلقا فيما استفاد الصغير من غير ابيه) ووصی صغیرك باباسنك غیریدن استفاده ایلدیکی شیئده تصرف ایلمز مرور ایدن علت ایچونکه تحقیقا وصینك تصرفی موصیسنك

تصرفی مقدار بدر (وصی الاب اولی من الجد) بابانك وصیسی دده نك وصیسندن اولیدر زیرا بابانك وصیسی بابانك مقامنه قائمدر باباایسه دده دن اولیدر کذلك بابانك مختاری اولان دده نك مختاری اولاندن اولیدر ودخی بابانك اول وصی بی اختیاری دده نك وجودیله اول اختیار ایلدیکی وصینك تصرفی بابانك اوغلی ایچون دده نك تصرفندن انفع اولمق اوزره دلالت ایدر (وان لم یوص فالجد مثله) واکر بابا وصی نصب ایتمدی ایسه جد بابا کبیدر وتصرفاتده بابانك مقامنه قائمدر حتی انکاحه مالك اولور وصی مالك اولمز

(وههنا مسائل مهمة)

و بو مقامده نیجه مهمه مسئله لر واردر بز انلری خانیه دن نقل ایلدك (منها) اول مسائل جمله سندنکه بر رجل فوت اولوب ووارثلر ترك ایلسه وانلره بالغ اولدیکه تحقیقا بونلرك بابالری نیجه وصیتلر ایله وصیت ایلدی حالبوکه وصیت نه شی ایدوکی معلوملری اولمدی اول ورثه دیدیلرکه بابامزك وصیت ایلدیکی شیئه بز اجازت و یردك منقاده ذکر اولندیکه اول ایصا جائز اولمز الامکر که وصیت اولنان شی ورثه نك معلوملری اولدقدنصکره اجازت و یرلرسه جائز اولور ودخی منتقاده دیدیکه قچان وصی یتیمك مالنی بلوغندنصکره دفع ایتسیدی پس یتیم والدینك ترکه سنك جمیعسنی قبض ایدوب وانك ایچون وصینك قتنده قلیل وکثیردن والدینك ترکه سی باقی قالمیوب استیفا ایلدیکن اشهاد ایتدکدنصکره وصینك یدنده برشی ادعا ایتسیدی و بوشی بنم بابامك ترکه سندندر دیوب بینه اقامت ایتسیدی انك بینه سی قبول اولنور وکذلك اکر وارث والدینك ناس اوزره ترك ایلدیکی جمیع دینی استیفا ایلدیکنی اقرار ایتدکدنصکره بر رجل اوزره دین ادعا ایتسیدی انك دعواسی استماع اولنور (ومنها) ودخی مسائل مهمه دندرکه بر وصی وصیتی کندو مالندن انفاذ ایتسیدی فقهاء دیدیلرکه اکر بو وصی میتك وارثی ایسه میتك ترکه سنه رجوع ایدر واکر وارث دکل ایسه رجوع ایده مز * و بعضیلر دیدیکه اکر وصیت عباد ایچون ایسه رجوع ایدر * زیرا اول وصی ایچون عباد جهتندن مطالبه واردر پس قضاء دین کبی اولدی واکر وصیت الله تعالی اولورسه رجوع ایده مز * و بعض دیدیکه علی کل حال رجوع ایدر وفتوی انك اوزرینه در و بو وصی شرایه وکیل کبیدر قچان ثمنی اول وکیل کندو مالندن ادا ایتسیدی انك ایچون رجوع واردر وکذلك قچان وصی صغیر ایچون کسوه اشترا ایتسیدی یاخود کندو مالندن صغار اوزره انفاق اولنور شی اشترا ایتسیدی پس اول وصی متطوع اولمز واکر میتك دینی وارثك امر نسز وصی کندو مالندن قضا ایتسیدی وانك اوزرینه اشهاد ایلسیدی متطوع اولمز وکذلك ورثه نك بعضیسی میتك دینی قضا ایتسیدی یاخود کندو مالندن میتی تکفین ایتسیدی یاخود وارث کبیر کندو مالندن صغیر ایچون طعام وکسوه اشترا ایتسیدی متطوع اولمز وانك ایچون مال میته رجوع ایتمك واردر وکذلك وصی یتیمك خراجنی وعشرینی کندو مالندن ادا ایتسیدی متطوع اولمز واکر وصی کندو مالندن میتی تکفین ایتسیدی انده وصینك قولی قبول اولنور (ومنها) ومسائل مهمه جمله سندندر وصی مال یتیمدن برشی بیع ایدوب اندنصکره مشتریدن بتیم بیع ایلدیکی مقداردن زیاده طلب ایتسیدی قاضی اهل بصیرته مراجعت ایدر اکر اهل بصیرتدن واهل امانتدن ایکی کمسنه تحققا وصی بوشیئی قیمتیله بیع ایلدی وتحقیق بونك قیمتی بو مقداردر دیو خبر و یرسه لردی تحقیقا انك زیاده سنه التفات ایلمز واکر اول شیء مزایده ده اکثر ایله وسوقده اقل ایله اشترا اولنورسه اول زیاده اجلیچون وصینك بیعی منتقض اولمز بلکه اهل بصیرته واهل امانته مراجعت اولنور پس اکر انلردن ایکی رجل اجتماع ایدرلرسه انلرك قوللریله اول شیء اخذ اولنور وبو امام محمدك قولیدر واما امام اعظم ایله ابو یوسفك قوللری اوزره ایکی رجلدن برینك قولی کافیدر نتکیم تزکیه ده اولدیغی کبی وبونك اوزرینه در که قچان وقفك قیمی مستغل وقفی ایجار ایلسه اندنصکره قیم آخر کلسیدی اجرده زیاده ایدر * ومسائل مهمه دندر قچان وصی انفاذ وصیت ایچون میتك ترکه سنی بیع ایتدکده مشتری انکار ایتسیدی پس وصی اول مشتری یه یمین و یرد کده یمین ایتسیدی و وصی بیلورکه تحقیقا مشتری یمیننده کاذبدر پس قاضی وصی یه اکر سن صادق ایسك بن سنزك بینکزده بیعی فسخ ایتدم دیر پس وصی اول فسخی تجویز ایدر اکرچه کیم خطر ایله تعلیق ایسه ده وحاکمك فسخنه محتاج اولمغه باعث * زیرا وصی اکر ترك خصومت اوزره عزم ایتسیدی انك فسخی اقاله منزله سنده اولور پس وصی یه لازم کلور نتکیم حقیقة مقابله

ایتسه‌لردی پس قیجان قاضی فسخ ایتسیدی اقاله اولمز ووصی‌یه لازم کلمز وبالله التوفیق
ایمدی بومسئله‌لر غرر الحکامك درر احکام تسمیه اولنان شرحنده الله تعالینك اطفیله بنم اوزریمه منت ایلدیکی شیئك آخر بدر شول حیثیتدن نکه جمع وتحریرینی وصورتلرك تصویرینك احسنی اوزره بنی موفق قیلدی کتب مشهوره اندن خالی اولان مهماتی حاوی اولدیغی حالده اکرچه کیم معتبراتك بعضنده مسطوره ایسه‌ده وتحقیق بن تفتیش وتنقیحده وتهذیب وتوضیحده وائمهٔ کرامك اقوالنی تتبعده وفضلاء ائمهٔ عظامك مقصودلرینه مطلع اولمقده مجهودیمی بذل ایتدم حتی مقتضای بشریت اوزره عثراتدن بعض افاضلدن صادر اولان شیئ او زره مطلع اولدم ودخی نفس انسانك اندن عاری اولمدیغی زلاتدن بعض اماثلدن واقع اولان شیئ اوزره واقف اولدم ایسه‌ده انلره عتاب یوقدر زیراسائر علوم بوعلمه نسبتله قطره‌نك بحر متلاطم الامواجه نسبتی کبیدر اویله بحر که ضعفادن فضله هرغواص قوی انك فرائدینه غوص ایده‌مز بواجلدن علماء متأخرینی کورسنکه فنون آلیه ده یعنی آلت کتابلرنده کمالری ایله بیله واول فنده معتبر کتابلر تصنیف ایتلری ایله بیله بوعلمك اطرافنه دولانه مدیلر وانده بررساله کرکسه مختصره اولسون تصنیف ایده مدیلر * و بوعبد فقیر الی الله الغنی انلر ایله بیله منتسب اولدقلری علمده تصنیفلرنده مباحثه‌سی واوزرینه اعتماد ایلدکلری مؤلفاتلرنده انلره معارضه سی ایله بیله علماء عصر وفضلاء دهر اول مباحثه‌یی قبول ایلدکاری حیثیتدن فوائدایله مشحون بومتن لطیفك وشرح شریفك کتبی ایله انلردن ممتاز اولدی * الحمد لله الذی هدانا لهذا وماکنا لنهتدی لولا ان هدانا الله واعاننا علیه وما کنا نقدر علیه لولا ان اعاننا الله * بوکلماتدن غرض اصلی تمدح دکلدر بلکه حق سبحانه وتعالینك واما بنعمة ربك فحدث قول شریفندن فهم اولنان شیئه امتثالدر

قال المصنف قد وقع الفراغ من تألیفه یوم السبت الثانی
من جمادی الاولی سنة ثلاث وثمانین وثمانمائة وقد کانت
البدایة فی یوم السبت الثانی عشر من ذی القعده سنة
سبع وسبعین وثمانمائة علی ید اضعف عباد الله تعالی
واحوجهم الی رحمته مؤلف الکتاب محمد بن فرامرز بن
علی عاملهم الله تعالی بلطفه الخفی والجلی

وکان تمام طبعه بالمطبعة العامرة فی العشر الاول من رمضان المبرك
من سنة ثنتین وتسعین ومأتین والف
من الهجرة النبویة * علی صاحبها
افضل الصلاة والتحیة

فهرست الجزء الثانى من شرح الدرر والغرر

صحيفه	
٠٠٢	كتاب البيوع
٠١٠	فصل لايدخل العلو بشراء بيت بكل حق له ونحوه
٠١٣	باب خيار الشرط والتعيين
٠١٩	باب خيار الرؤية
٠٢٢	باب خيار العيب
٠٢٩	باب البيع الفاسد
٠٤١	باب الاقالة
٠٤٣	باب المرابحة والتولية والوضيعة
٠٤٦	فصل صح بيع العقار قبل قبضه لاالمنقول
٠٤٨	باب الربو
٠٥٢	باب الاستحقاق
٠٥٨	باب السلم
٠٦٢	مسائل شتى صح بيع ذى ناب اومخلب
٠٦٦	باب الصرف
٠٧٠	تذنيب لكتاب البيع
٠٧١	كتاب الشفعة
٠٧٧	باب مايكون هى فيه اولا
٠٨٢	كتاب الهبة
٠٨٧	باب الرجوع عنها
٠٩١	فصل وهب امة الاحملها الخ
٠٩٢	كتاب الاجارة
٠٩٧	باب الاجارة الفاسدة
١٠٢	باب من الاجارة الاجير المشترك
١٠٦	باب فسخ الاجارة
١٠٨	مسائل شتى احرق حصايد ارض الخ
١١٠	كتاب العارية
١١٤	كتاب الوديعة
١١٨	كتاب الرهن
١٢١	باب مايصح رهنه والرهن به اولا
١٢٥	باب الرهن يوضع عند عدل
١٢٧	باب التصرف والجناية فى الرهن
١٣٢	فصل رهن عصيرا قيمته عشرة بها
١٣٤	كتاب الغصب
١٣٨	فصل غيب ماغصب وضمن قيمته ملكه مستندا
١٤١	كتاب الاكراه
١٤٦	كتاب الحجر

صحيفه	
١٤٨	فصل بلوغ الصبى بالاحبال والاحتلام والانزال والصبية الخ
١٤٨	كتاب المأذون
١٥٤	كتاب الوكالة
١٥٧	باب الوكالة بالبيع والشراء
١٦٢	فصل الوكيل بالبيع والشراء لايعقد مع من تردشهادته له
١٦٤	باب الوكالة بالخصومة والقبض
١٦٧	باب عزل الوكيل
١٦٩	كتاب الكفالة
١٨٠	فصل لهما دين على آخر فكفل احدهما
٠٠٠	لصاحبه بنصيبه لم يجز
١٨٣	كتاب الحوالة
١٨٦	كتاب المضاربة
١٩٠	باب ضارب بلاذن
١٩٦	كتاب الشركة
٢٠٢	فصل لاشركة فى الاحتطاب الخ
٢٠٣	كتاب المزارعة
٢٠٦	كتاب المساقاة
٢٠٩	كتاب الدعوى
٢٢٠	باب التحالف
٢٢٤	فصل قال المدعى عليه هذا الشئ
٠٠٠	اودعنيه الخ
٢٢٦	باب دعوى الرجلين
٢٣٣	باب دعوى النسب
٢٣٧	فصل الاستشراء والاستيهاب الخ
٢٤٠	تذنيب الكفيل ينتصب خصما الخ
٢٤٠	كتاب الاقرار
٢٤٨	باب الاستثناء وما بمعناه
٢٥٢	باب اقرار المريض
٢٥٤	فصل حرة اقرت بدين الخ
٢٥٦	كتاب الشهادة
٢٦٠	باب القبول وعدمه
٢٦٨	باب الاختلاف فى الشهادة
٢٧٢	باب الشهادة على الشهادة
٢٧٥	باب الرجوع عنها

صحيفه	
٢٧٨	كتاب الصلح
٢٨٤	باب الصلح فى الدين
٢٨٨	كتاب القضاء
٢٩٧	باب كتاب القاضى
٣٠١	مسائل شتى ولا يتد ذو سفل فيه الخ
٣٠٧	كتاب القسمة
٣١٣	كتاب الوصايا
٣٢٠	باب الوصية بالثلث

صحيفه	
٣٢٦	باب العتق فى المرض
٣٢٨	باب الوصية للاقارب وغيرهم
٣٣١	باب الوصية بالخدمة والسكنى والثمرة
٣٣٤	فصل فى وصايا الذمى
٣٣٤	تنبيه الوصية المطلقة الخ
٣٣٥	الباب الثانى فى الابصاء
٣٤١	وههنا مسائل مهمة

م

3 1761 06767003 4